Národní pedagogický institut
České republiky

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

1. 9. 2026

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Dokument obsahuje závazné části RVP včetně metodické podpory dostupné k datu exportu.

Aktuální data RVP včetně metodické podpory jsou vždy dostupná na adrese https://prohlednout.rvp.cz.

Platnost od 1. 9. 2026
Vydáno dne 27. 8. 2026

Obsah

Obecné části 7
Poznámky a seznam zkratek 8
Poznámky 8
Seznam zkratek 8
Vymezení RVP ZV, cíle, hodnoty, pojetí a profil absolventa 10
1 Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání 10
2 Cíle, hodnoty a pojetí základního vzdělávání, profil absolventa 11
2.1 Cíle základního vzdělávání 11
2.2 Hodnoty základního vzdělávání vybrané pro revizi RVP ZV 11
2.3 Pojetí základního vzdělávání 13
2.4 Profil absolventa základního vzdělávání 14
3 Podmínky k realizaci Rámcového vzdělávacího programu 15
3.1 Kultura a prostředí školy 15
3.1.1 Aktéři vzdělávání – péče o vztahy ve škole 15
3.1.2 Vytváření a rozvoj personálních kapacit 16
3.1.3 Organizace výuky a vzdělávací strategie 17
3.1.4 Reflexe a hodnocení kvality výuky 18
3.1.5 Propojování formálního a neformálního vzdělávání 18
3.1.6 Organizační, prostorové a materiální, hygienické, bezpečnostní a jiné podmínky 19
3.2 Společné vzdělávání – podpora žáků ve vzdělávání 20
4 Vzdělávací obsah 25
4.1 Klíčové kompetence 26
4.2 Základní gramotnosti 27
4.3 Průřezová témata 28
4.4 Vzdělávací oblasti a vzdělávací obory 29
5 Rámcový učební plán 31
Rámcový učební plán 31
6 Pojetí hodnocení žáků 33
Pojetí hodnocení žáků 33
7 Tvorba, vyhodnocování a úprava školních vzdělávacích programů 35
7.1 Tvorba ŠVP 35
7.2 Hodnocení ŠVP, změny ŠVP 38
Základní gramotnosti 40
Čtenářská a pisatelská 41
Vztah ke čtení a čtenářství, psaní a pisatelství 41
Budování porozumění v četbě a v procesu psaní 48
Kritické čtení a psaní 58
Porozumění vlastnímu čtení, čtenářství, psaní a pisatelství 67
Logicko-matematická 72
Matematická reflexe 72
Použití matematiky 78
Matematické uvažování 83
Modelování matematického problému 89
Klíčové kompetence 97
Klíčová kompetence k učení 98
Umění se učit 98
Smysl a cíl učení, celoživotní učení 104
Klíčová kompetence komunikační 111
Vyjadřování 111
Porozumění 117
Aktivní naslouchání 122
Vícejazyčnost 126
Klíčová kompetence osobnostní a sociální 131
Vlastní wellbeing 131
Resilience: odolávání obtížným situacím 136
Identita 140

Empatie a porozumění druhým 146
Budování a udržování zdravých vztahů 151
Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti 155
Respektující vztah k životu a světu 155
Zohledňování propojenosti světa 159
Směřování k udržitelné budoucnosti 164
Odpovědné rozhodování a jednání 169
Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování) 174
Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní 180
Nápady, příležitosti a výzvy 180
Mobilizování zdrojů 186
Realizace akcí, aktivit, projektů 192
Spolupráce a týmová práce 198
Klíčová kompetence k řešení problémů 204
Řešení běžných problematických situací 204
Kritické hodnocení a využití vědeckého poznání 209
Badatelství 214
Práce s informacemi a kritické myšlení 219
Klíčová kompetence kulturní 225
Kulturní kontext 225
Umění a kultura jako prostředek komunikace 228
Kulturní a umělecké sebevyjádření 232
Kulturní identita a rozmanitost 237
Klíčová kompetence digitální 240
Digitální informace a data 240
Zapojení do společnosti prostřednictvím digitálních technologií 245
Tvorba digitálního obsahu 249
Bezpečnost v digitálním prostředí 254
Digitální vývoj a inovace 257
Průřezová témata 263
Péče o sebe a druhé 264
Společnost pro všechny 284
Udržitelné prostředí 338
Vzdělávací oblasti 366
Jazyk a jazyková komunikace 367
Český jazyk a literatura 367
Český jazyk a literatura 368
Anglický jazyk 441
Recepce 442
Produkce 463
Interakce 486
Mediace 509
Další cizí jazyk 519
Recepce 519
Produkce 532
Interakce 539
Mediace 549
Matematika a její aplikace 560
Matematika 560
Číslo a početní operace 560
Měření a výpočty 579
Geometrie v rovině a v prostoru 588
Statistika a pravděpodobnost 604
Algebra 619
Informatika 635
Informatika 635
Data, informace a modelování 635

Algoritmizace a programování 664
Informační systémy 687
Digitální technologie 705
Člověk a jeho svět 729
Člověk a jeho svět 729
Místo, kde žijeme 729
Lidé kolem nás 750
Lidé a čas 765
Rozmanitost přírody 775
Člověk, jeho zdraví a bezpečí 798
Lidé a svět financí 835
Člověk a společnost 844
Dějepis 844
Poznáváme minulost 845
Tvoříme dějiny 885
Výchova k občanství 909
Já ve společnosti 909
Odpovědný občan 929
Já a svět financí 964
Geografie 977
Geografie 977
Geografie a její metody poznávání 978
Přírodní a socioekonomické prostředí a jejich vzájemné interakce 986
Místa a regiony světa 1006
Udržitelnost života na Zemi 1015
Člověk a příroda 1021
Fyzika 1021
Vlastnosti látek a měření veličin 1021
Pohyb, síly a energie 1028
Zvuk a světlo 1042
Elektřina a magnetismus 1047
Mikrosvět a makrosvět 1055
Chemie 1061
Chemie a já 1062
Chemie a planeta Země 1077
Chemie a společnost 1092
Přírodopis 1110
Živé struktury a jejich funkce 1110
Organismy a prostředí 1123
Rozmnožování a dědičnost 1146
Evoluce a rozmanitost 1153
Dynamická planeta 1168
Umění a kultura 1188
Výtvarná a filmová výchova 1189
Vlastní tvorba a její sdílení 1189
Recepce a reflexe uměleckého díla 1219
Kulturní povědomí a jednání 1233
Hudební, taneční a dramatická výchova 1243
Interpretace, vlastní tvorba a její sdílení 1244
Recepce a reflexe uměleckého díla 1283
Kulturní povědomí a jednání 1302
Člověk, zdraví a bezpečí 1315
Výchova ke zdraví a bezpečí 1315
Ochrana a podpora zdraví – nemoci, úrazy, prevence, sexuální a reprodukční zdraví 1316
Denní režim – hygiena, výživa a pohyb 1335
Osobní bezpečí 1346

Osobní bezpečí za mimořádných událostí a v souvislosti s obranou státu 1364
Tělesná výchova 1377
Činnosti ovlivňující pohybové učení a zdraví 1378
Činnosti podporující pohybové učení 1406
Člověk, jeho osobnost a svět práce 1439
Osobnostní a sociální výchova 1439
Osobnostní rozvoj 1440
Sociální a etický rozvoj 1466
Kariérový rozvoj 1494
Polytechnická výchova a praktické činnosti 1519
Práce s technickým materiálem a technická tvořivost 1520
Péče o domácnost a zahradu 1532
Konstrukční činnosti a automatizace 1543

Obecné části

PSZ

Poznámky a seznam zkratek

Poznámky

Pokud jsou v dokumentu používány pojmy žák, učitel aj., rozumí se tím pedagogická kategorie nebo označení profesní skupiny, tj. žák i žákyně, učitel i učitelka atd. I přes volbu mužského rodu dokument respektuje rovnost pohlaví.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vydaný Opatřením Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-20704/2024-5 dne 14. 1. 2025, ve znění Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-11173/2025-4 ze dne 24. 6. 2025 a ve znění Opatření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: MSMT-13279/2026-4 ze dne 27. 8. 2026.

Seznam zkratek

Zkratka	Plný název
DČD	Disponibilní časová dotace
IVP	Individuální vzdělávací plán
KK	Klíčové kompetence
MDÚ	Minimální doporučená úroveň OVU
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OVU	Očekávaný výsledek učení
PLPP	Plán pedagogické podpory
PT	Průřezová témata
RUP	Rámcový učební plán
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SŠ	Střední škola
SVP	Speciální vzdělávací potřeby

ŠPZ	Školské poradenské zařízení
ŠVP	Školní vzdělávací program
ŠZ	Školský zákon
ZG	Základní gramotnosti
ZŠ	Základní škola

OCN

Vymezení RVP ZV, cíle, hodnoty, pojetí a profil absolventa

1 Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

Kapitola uvádí RVP ZV jako závazný dokument vymezující základní vzdělávání.

Základní vzdělávání je založené na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních předpokladů, zájmů a nadání každého žáka v bezpečném, motivujícím a tvůrčím prostředí školy.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) vychází ze Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, která orientuje vzdělávání na budoucí potřeby žáků a zdůrazňuje jeho zaměření na **získání kompetencí** potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život a na **snížení nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání** s možností **maximálního rozvoje potenciálu žáků** (Strategie 2030+, s. 5).

Prostřednictvím konkrétních informací RVP ZV podporuje učitele v tom, aby společně lépe plánovali svou výuku, efektivně mapovali pokrok žáků a poskytovali jim formativní zpětnou vazbu. Školní vzdělávací program (ŠVP) je zdrojem inspirace a učitelského sdílení.

Cílem je navrženými změnami **proměnit klima** ve školách a zaměřit vzdělávání více na **potřeby a rozvoj každého žáka**.

Předložený kurikulární dokument je vytvářen v elektronickém informačním systému, který obsahuje úvodní obecné části, vzdělávací obsah a metodickou podporu. Obecné části RVP ZV jsou vytvářeny v podobě závazných informací pro školy k tvorbě ŠVP a organizaci výuky, na které navazují komentáře, které blíže vysvětlují některé pokyny.

RVP ZV vymezuje na státní úrovni závazný rámec pro obor vzdělání základní škola. Je realizován na 1. stupni (1. až 5. ročník) a na 2. stupni (6. až 9. ročník) základních škol (ZŠ) a v odpovídajících ročnících víceletých středních škol (SŠ).

Úspěšným absolvováním tohoto vzdělávacího programu na ZŠ nebo v odpovídajících ročnících víceletých SŠ získává žák základní vzdělání (ŠZ § 45). RVP ZV je závazným dokumentem i pro individuální vzdělávání (ŠZ § 41).

RVP ZV navazuje svým pojetím a obsahem na Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a je východiskem pro RVP ve středním vzdělávání.

Závazné pro ŠVP:

Škola **v souladu s RVP ZV zpracovává ŠVP, podle něhož se realizuje konkrétní výuka**.

Metodická podpora

Metodický komentář

RVP ZV:

- klade důraz na utváření klíčových kompetencí a základních gramotností;
- podporuje vnitřní diferenciaci a individualizaci výuky, variabilní organizaci výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami a maximálními možnostmi žáků;
- dává prostor pro aktivitu, samostatnost a tvořivost učitelů a žáků;
- posiluje odpovědnost učitelů i žáků za výsledky vzdělávání;
- podporuje autonomii žáků a vytváří prostor pro jejich participaci na vyhodnocování výsledků učení a plánování další práce;
- zavádí změny v hodnocení žáků směrem k průběžnému diagnostikování, individualizovanému hodnocení žáků na základě sledování osobního pokroku žáků, k širšímu využívání formativního hodnocení, sebehodnocení a vzájemného hodnocení;

• zdůrazňuje potřebu pečovat o wellbeing ve škole jako základní podmínku vzdělávání, která přispívá k příznivému klimatu školy, založenému na respektujících vztazích a účinné spolupráci školy, zákonných zástupců žáků, školských poradenských zařízení a dalších osob a institucí, které se podílejí na vzdělávání žáků;

• podporuje propojování formálního, neformálního a zájmového vzdělávání.

ŠVP:

• konkretizuje požadavky RVP ZV ve shodě s uvedenou strukturou ŠVP;

• popisuje zaměření školy v části věnované vizi, jedinečnost podmínek, specifika utváření obsahu vzdělávání a jeho organizace, konkrétní postupy uplatňované ve výuce a v životě školy;

• umožňuje popsat inovace pedagogického procesu;

• je výsledkem týmové spolupráce všech učitelů (zaměstnanců) školy.

Součástí metodické podpory RVP ZV jsou i **modelové školní vzdělávací programy**.

2 Cíle, hodnoty a pojetí základního vzdělávání, profil absolventa

Kapitola vymezuje cíle základního vzdělávání ve shodě se školským zákonem, společné hodnoty na úrovni základního vzdělávání, pojetí vzdělávání na 1. a 2. stupni základního vzdělávání a profil absolventa základního vzdělávání.

Základní vzdělávání povinně absolvuje celá populace žáků ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních. Na 1. stupni ZŠ vytváří základ vztahu k učení a socializaci, na 2. stupni ZŠ vede kontinuálně k dalšímu vzdělávání a ke zvládání potřeb praktického i profesního života v budoucnosti.

2.1 Cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání směřuje k obecným zásadám a cílům vzdělávání (ŠZ § 2) a k cílům základního vzdělávání (ŠZ § 44) vymezeným ve ŠZ.

Žáci musí umět reagovat na potřeby současného světa a na výzvy budoucnosti. **Hlavním cílem** základního vzdělávání je utvářet a postupně u žáků rozvíjet klíčové kompetence a základní gramotnosti a poskytnout jim spolehlivý základ všeobecného vzdělání.

Znamená to, směřovat se žáky k těmto **dílčím cílům**:

- osvojit si potřebné strategie učení a na jejich základě být motivováni k celoživotnímu učení;
- učit se tvořivě myslet a řešit přiměřené teoretické i praktické problémy;
- účinně komunikovat a spolupracovat;
- bezpečně, sebejistě, kriticky a tvořivě využívat digitální technologie při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života, aktivně se podílet na utváření digitálního světa a nacházet rovnováhu mezi světem digitálním a fyzickým;
- chránit své fyzické a duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí;
- být ohleduplní a respektující k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, uvědomovat si předsudky i stereotypy a předcházet jim;
- poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými znalostmi a dovednostmi při rozhodování o své životní dráze a profesním uplatnění.

Metodická podpora

Metodický komentář

RVP ZV vymezuje cíle základního vzdělávání, které jsou úzce provázané s klíčovými kompetencemi. Je doplněný cíl týkající se utváření vztahu k digitálním technologiím.

2.2 Hodnoty základního vzdělávání vybrané pro revizi RVP ZV

Vzdělávání připravuje mladou generaci zejména na **environmentální, technologické a sociální změny**, aby mohl každý aktivně a spokojeně prožívat svůj život, odpovědně spoluvytvářet budoucnost a uspět v současném světě výzev a změn.

Základní vzdělávání je utvářeno obecnými kulturními a společenskými hodnotami. RVP ZV **zdůrazňuje hodnoty** podporující **změnu ve vzdělávání** směrem k budoucím potřebám, které se odrážejí v celém vzdělávání žáka, zejména v každodenní výuce, v životě školy i při neformálním a zájmovém vzdělávání.

Vybrané hodnoty vycházejí ze vzdělávacích dokumentů UNESCO a OECD a jsou formulované jako **sdílené poznání** (možnost obohacovat se o společné znalosti a dovednosti a smysluplně je využívat), **zdravá planeta** (schopnost chránit přírodu a životní prostředí), **podporující technologie** (schopnost poznávat a účelně využívat nové technologie, kriticky myslet a čelit dezinformacím) a **důstojný život** (schopnost utvářet a dodržovat společná pravidla soužití).

(*UNESCO: Vzdělávání pro cíle udržitelného rozvoje; OECD: Vzdělávání a dovednosti pro budoucnost 2030 – Kompas učení 2030*)

Metodická podpora

Metodický komentář

RVP ZV klade v základním vzdělávání důraz na čtyři aktuální hodnoty:

SDÍLENÉ POZNÁNÍ (možnost obohacovat se o společné znalosti a dovednosti a smysluplně je využívat)

Sdílené poznání je životní hodnotou, která obsahuje právo a možnost každého žáka kvalitně a celoživotně se vzdělávat v souladu s vlastními předpoklady a individuálními zájmy ve prospěch svůj i společnosti. Pro žáky v základním vzdělávání to představuje především přístup ke společným znalostem a zkušenostem předchozích generací, možnost z nich čerpat a přispívat k jejich obohacování. Je to hodnota směřující ke svobodě jednání, kreativnímu a inovativnímu myšlení, k obohacování vlastního poznání i poznání jiných a ke schopnosti fungovat jako kulturní bytost ve složitém systému lidské společnosti. Její utváření předpokládá u žáků zájem o vzdělávání a vyžaduje i jejich patřičnou snahu a úsilí. Přináší také radost z vlastního i společného poznávání, objevování a vytváření sdílených hodnot.

ZDRAVÁ PLANETA (schopnost chránit přírodu a životní prostředí)

Respektování potřeb planety je hodnota vycházející z nutnosti chránit přírodu a životní prostředí, hodnota, která chápe člověka jako součást širšího ekologického systému, jež ho nezodpovědnými zásahy může dočasně nebo trvale poškodit. Člověk uznávající tuto hodnotu tak nese odpovědnost za svá rozhodnutí, která směřují k udržitelnosti rovnováhy v přírodě a ke zdravému životu každého člověka ve zdravém prostředí i k zachování dosud vytvořených kulturních hodnot. Je to i odpovědnost za stav planety, v jakém ji předáme dalším generacím. Žáci v základním vzdělávání utvářejí tuto hodnotu ve formě prvotních návyků, posuzování konkrétních situací ve svém okolí, dílčího rozhodování o způsobech šetrného chování vůči přírodě a životnímu prostředí.

PODPORUJÍCÍ TECHNOLOGIE (schopnost poznávat a účelně využívat nové technologie, kriticky myslet a čelit dezinformacím)

Podporující technologie mají silný potenciál ovlivnit život jednotlivců i vývoj lidské společnosti. Význam jim dává teprve způsob a účel, s jakými se používají. Vzdělávání by mělo motivovat žáky k tomu, aby přemýšleli o možnostech a inovativních způsobech uplatnění stávajících i nových technologií a předcházení jejich zneužití. Žáci zvažují účel a důsledky jejich užívání a zasazují se o to, aby technologie sloužily dobrým účelům a ve prospěch lidí a planety. Utváření této hodnoty úzce souvisí s rozvíjením kompetencí žáků v různých oblastech a neustálým prohlubováním schopnosti žáků informace kriticky vyhodnocovat a aktivně čelit dezinformacím. Žáci uvažují i nad dopadem využívání technologií na jejich vlastní zdraví a wellbeing.

DŮSTOJNÝ ŽIVOT (schopnost utvářet a dodržovat společná pravidla soužití)

Daná hodnota je předpokladem i vyústěním předchozích hodnot. Směřuje k naplňování rovných práv a příležitostí i k zajištění sociální spravedlnosti pro všechny lidi bez rozdílu. Směřuje k mírové společnosti, k překonání diskriminace, násilí a vyloučení. U žáků v základním vzdělávání představuje tato hodnota zejména podíl na utváření společných pravidel vzájemného soužití a jejich dodržování, na respektování lidských práv a svobod. Žáci se učí soudržnosti, spolupráci, vzájemné solidaritě a empatii, ale také předcházení různým druhům předsudků a stereotypů. Učí se navazovat a udržovat respektující a podporující vztahy, základy etického a morálního jednání, včetně řešení konfliktů nenásilným způsobem.

2.3 Pojetí základního vzdělávání

Na počátku školní docházky učitelé navazují na úroveň klíčových kompetencí a základních gramotností dosaženou v předškolním vzdělávání s respektem k aktuálním potřebám a individuálním možnostem žáka. Nastavují **adaptační období**, které mu umožňuje postupně se přizpůsobit změně prostředí, přijímat povinnosti a výzvy v rámci nové sociální role žáka. Vzdělávání na **1. stupni ZŠ** vytváří svým **osobnostně rozvojovým pojetím** prostor pro posílení vztahu žáka ke škole, motivace k učení, pro podporu zájmů i nadání a včasnou podporu v případě znevýhodnění.

Přechod na 2. stupeň ZŠ s sebou přináší nové zkušenosti žáků, související často s jinou skupinou žáků, týmem učitelů, případně i jinou školou. Z toho vyplývá požadavek na vytvoření vhodných podmínek pro adaptaci žáků na nové prostředí a vztahy. Základem úspěšného vzdělávání je další poznávání žáků, reagování na jejich individuální potřeby, zájmy, problémy, stav jejich poznání a poskytování účinné podpory. Žáci mají ve výuce více možností k **aktivní participaci a rozhodování o vlastním učení.** Hodnocení žáků vychází z jasných pravidel a předem známých kritérií i možností žáků aktivně zasahovat do plánování a realizace výuky. Vzdělávání na 2. stupni znamená také změnu role učitele, který vede žáky k větší **odpovědnosti za vlastní učení a jeho výsledky**.

Základní vzdělávání založené na kompetenčním pojetí směřuje k ověřování pravdivosti naučeného, uplatňování získaných dovedností a zkušeností ze školy, staví na úzkém prolínání života ve škole a mimo ni. Vede k přípravě žáků na vlastní profesní kariéru a k celoživotnímu učení. Pro oba stupně ZŠ je důležitý **dobrý vztah školy a zákonných zástupců** žáků, založený na respektu a vzájemném dialogu.

Metodická podpora

Metodický komentář

Učitel zejména v 1. a 2. ročníku ZŠ volí shodné vzdělávací strategie, které jsou využívány v předškolním vzdělávání. Navazuje na očekávané výsledky učení, ke kterým je dítě v mateřské škole vedeno a které ukazují, co dítě na počátku školní docházky obvykle dokáže. Při vstupu do 1. ročníku ZŠ předpokládáme, že dítě zvládne odloučení od blízkých osob, je samostatné v sebeobsluze, dokáže si říct o pomoc, dokáže počkat a vydržet, dokončí započatou činnost, respektuje, že ne vždy na něj přijde řada. Je nezbytné respektovat úroveň individuálního zrání žáka a přizpůsobovat tomu proces učení i socializace. K tomu slouží nastavení adaptačního období a formativní přístup ke vzdělávání a hodnocení žáků.

Další metodická podpora

Ilustrace

Název ilustrace

Zápis do 1. ročníku základní školy jako společenská událost

Krátký textový popis

Zápis dítěte do 1. ročníku základní školy je významným mezníkem v jeho životě. Pocity, které v tomto okamžiku dítě prožívá, ovlivňují jeho očekávání týkající se školní docházky, proto je možné ho vnímat jako součást adaptačního období před nástupem do školy. Pojetím zápisu vysílá škola signál nejen ke svým budoucím žákům, ale především k jejich rodičům. Materiál přináší doporučení, jak lze připravit motivační část zápisu, a ukázky zápisů ze šesti základních škol. Zápis do 1. ročníku ZŠ.

Název ilustrace

Adaptační období v 1. ročníku základní školy jako příležitost k usnadnění plynulého přechodu z předškolního do základního vzdělávání

Krátký textový popis

Nástup do základní školy může pro dítě znamenat velkou výzvu plnou očekávání, ale i nervozity a obav z neznámého. Ze strany školy ovlivňuje adaptaci množství nároků, míra odlišnosti od předškolního vzdělávání, školní prostředí a jeho klima, a především lidé ve školním prostředí, tedy učitelé se svou osobností a edukačním stylem a kolektiv spolužáků nejen ve třídě, ale v celé škole. Text je určen nejen učitelům 1. ročníků, kteří mají zásadní vliv na adaptaci dítěte na školní prostředí, ale i pro vedení základních škol, protože průběh adaptačního období ve školách organizačně nastavují. adaptacni_obdobi_zakladni_skola_2_vyd.pdf

Název ilustrace

Adaptační období v 1. ročníku základní školy s příklady inspirativní praxe

Krátký textový popis

K adaptačnímu období v 1. ročníku základní školy je možné přistoupit různě, vždy bude odrážet podmínky konkrétní školy a jejích žáků. V příručce představujeme několik příkladů ze základních škol, které byly ochotné se podělit o své zkušenosti. 978-80-7578-180-2.pdf

2.4 Profil absolventa základního vzdělávání

Žák, který úspěšně ukončil základní vzdělávání, si **osvojil společný obsahový základ** – klíčové kompetence, základní gramotnosti, obsah vymezený v jednotlivých vzdělávacích oborech a průřezových tématech, které mu umožňují:

- řídit vlastní procesy učení;
- komunikovat prostřednictvím vhodných výrazových prostředků, aktivně naslouchat a s porozuměním reagovat na projevy jiných, využít cizojazyčné dovednosti k řešení každodenních situací;
- utvářet a rozvíjet okruh vztahů, respektovat jiné lidi bez předsudků a stereotypů, rozvíjet vlastní fyzickou a psychickou odolnost, aktivně se rozhodovat ve prospěch vlastního zdraví a bezpečí (i druhých), utvářet osobní pohodu (wellbeing);
- respektovat živé bytosti a přírodu, přispívat k udržitelnosti, přebírat odpovědnost za sebe a zároveň za lidi a věci kolem sebe, respektovat jejich zájmy a práva;
- využívat příležitosti pro realizaci aktivit přispívajících k vlastnímu rozvoji, přispívat ke spolupráci;
- zohledňovat problémy s ohledem na navrhovaná řešení, kriticky hodnotit informace z různých zdrojů, rozhodovat se na základě ověřených informací, zkoumat a navrhovat způsob řešení problému;
- vyjadřovat myšlenky, emoce, prožitky a hodnoty prostřednictvím umění a kultury a kreativně je zpracovávat;
- orientovat se v digitálním prostředí a bezpečně, sebejistě, tvořivě a kriticky využívat digitální technologie při učení, práci, ve volném čase i při zapojování do společenského a občanského života.

Metodická podpora

Metodický komentář

Při tvorbě ŠVP vychází škola z cílů a pojetí základního vzdělávání. Obsah vzdělávání a život žáků ve škole konfrontuje se zvýrazněnými hodnotami, klade důraz na jejich záměrné naplňování. Profil absolventa souhrnně pojmenovává výsledek kompetenčního vzdělávání.

OC3

3 Podmínky k realizaci Rámcového vzdělávacího programu

Charakteristika

Kapitola vymezuje podmínky pro realizaci základního vzdělávání ve formě utváření kultury a prostředí školy a podmínek pro podporu žáků ve vzdělávání.

Podmínky k uskutečňování RVP ZV jsou vymezené koncepčními vzdělávacími dokumenty, obecně platnými předpisy a normami, vzdělávacími potřebami žáků a potřebami pro realizaci vzdělávacího procesu.

Škola se stává učícím se společenstvím. Se současnými požadavky na kvalitu vzdělávání je třeba rozvíjet a podporovat **kulturu školy**, která má vliv na to, jak se jednotliví aktéři cítí ve škole a jaké úrovně vzdělávání dosahují.

3.1 Kultura a prostředí školy

Kultura školy zahrnuje vzájemně propojený soubor prvků, k nimž patří **pravidla, symboly, tradice a rituály, sdílené hodnoty, vztahy uvnitř školního společenství, materiální, organizační a jiné podmínky.**

Utváření kultury školy je úzce propojené se strategickým rozvojem školy, zejména ve sdílených vizích, hodnotách a cílech školy.

Kultura školy se týká každého žáka, učitele či dalších aktérů vzdělávání a má významný vliv na kvalitu vzdělávání a vzdělávací výsledky v dané škole, regionu i státu (*Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání*).

Škola ve prospěch směřování k rozvinuté kultuře prostřednictvím interních opatření nastavuje procesy tak, aby dosáhla rozvinuté kultury, kdy se žáci učí už jen samotným **životem ve škole**; s tím také souvisí nastavení a formování příkladných **vzorců chování**.

Významnou roli zastává v procesu vedení školy, které svým přístupem a vlastním příkladem k jednotlivým pracovníkům a žákům kulturu školy spoluvytváří.

Při popisu vlastního pojetí kultury vychází škola z **vize a strategie rozvoje školy**. Kultura školy se tak stává **základem kvality školy.**

Závazné pro ŠVP:

• Škola popíše **jednotlivé oblasti kultury své školy** tak, aby podporovaly cíle, hodnoty a pojetí základního vzdělávání uvedené v RVP ZV.
• Škola popíše **postupy pro naplňování wellbeingu** ve škole s důrazem na zdravý a smysluplný rozvoj žáků, učitelů a vzájemnou důvěru všech dalších aktérů společenství školy.

3.1.1 Aktéři vzdělávání – péče o vztahy ve škole

Škola systematicky **buduje vztahy se všemi aktéry vzdělávání a místní komunitou**, rozvoj těchto vztahů pravidelně **reflektuje** a na základě výsledků upravuje a transparentně **plánuje potřebná opatření**. Škola aktivně vytváří příležitosti pro zpětnou vazbu ze strany zákonných zástupců a žáků. V dobře fungující škole s demokratickými pravidly se rozvíjí společenství, kde učitelé, žáci i zákonní zástupci participují na chodu školy a přebírají spoluodpovědnost za kvalitu jejího prostředí.

Vedení školy **aktivně podporuje vzájemnou důvěru** mezi vedením, zaměstnanci školy, žáky, zákonnými zástupci a dalšími aktéry tím, že:

- zaručí, aby byli všichni aktéři vzdělávání transparentně a včas informováni o záležitostech, které se jich dotýkají;

- využívá funkční informační systém a má pravidla pro demokratické spolurozhodování zaměstnanců, žáků a zákonných zástupců týkající se fungování školy;
- zajistí spolupráci mezi učiteli, zákonnými zástupci a dalšími pedagogickými pracovníky;
- vytvoří a popíše nástroje průběžné zpětné vazby k výuce a fungování školy od zákonných zástupců i žáků; výsledky vyhodnocení přiměřeně zpřístupňuje zřizovateli, školské radě nebo radě školské právnické osoby, zákonným zástupcům i žákům;
- umožní podávání průběžné zpětné vazby k podnětům při zajištění soukromí a bezpečnosti jejich autorů.

Závazné pro ŠVP:

• Škola popíše **konkrétní formy spolupráce**, které jsou jasným a logickým podkladem pro utváření respektujících vztahů ve škole a vztahů se zákonnými zástupci i dalšími partnery.
• Škola popíše **postupy,** které **žákům umožní podílet se** na organizaci školy, obsahu a realizaci výuky.

Metodická podpora

Metodický komentář

Preferované znaky kvality práce učitelů se týkají kromě efektivního vyučování a podpory procesů učení i rozvoje vhodných vztahů ve škole. Vedení školy podporuje vzájemnou důvěru mezi učiteli a dalšími zaměstnanci školy. Škola **nastaví mechanismy spolupráce učitelů, žáků i zákonných zástupců důležité pro dobré fungování školy**. Aktivně sbírá zpětnou vazbu od zákonných zástupců i žáků, kterou pravidelně vyhodnocuje, a plánuje další kroky. Výsledky vyhodnocení přiměřeně zpřístupňuje zřizovateli, radě, školské radě, zákonným zástupcům i žákům.

Péče o kvalitu vztahů ve škole **zahrnuje všechny zaměstnance školy i žáky** – skupiny i jednotlivce. Učitelé svým přístupem také podporují **rozvíjení pozitivního vztahu žáka sama k sobě, získání zdravé sebeúcty a sebevědomí u všech členů komunity školy** jako základ kvalitních respektujících vztahů mezi jejími členy. Škola pečuje o celkové prostředí školy a posiluje jeho formativní vliv na zdravý všestranný rozvoj osobnosti žáků.

Škola cíleně vytváří a systematicky **pracuje s opatřeními pro péči o vztahy ve škole, pro vytváření bezpečného a inkluzivního prostředí** založeného na vzájemném respektu, důvěře a na postupech pro efektivní komunikaci a řešení konfliktů, například prostřednictvím mediace. Podle možností škola využívá služeb školního psychologa, sociálního pedagoga, případně speciálního pedagoga.

3.1.2 Vytváření a rozvoj personálních kapacit

Vedení školy **cíleně vytváří podmínky pro soustavné rozvíjení kapacit, zejména pro seberozvoj a vzdělávání učitelů, vytváření vztahů na principech partnerství a spolupráce** s využitím vnitřních i vnějších zdrojů, podporu osobní pohody pracovníků školy, včetně digitálního wellbeingu učitelů a dalších zaměstnanců školy.

Vedení školy v souladu s vizí a strategií rozvoje školy a plánem dalšího vzdělávání vychází při budování personálních kapacit z **vlastního systému rozvoje učitelů**. Poskytuje učitelům prostor a podporu, aby mohli naplňovat své rozmanité role a získali tak relevantní kompetence (*Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství - MŠMT, 2023*) pro **týmovou spolupráci učitelů**, založenou na principech vzájemného učení, sdílení a vyhodnocování vzdělávacího procesu s ohledem na vizi a strategii rozvoje školy.

Vedení školy vytváří podmínky pro zvyšování profesních kompetencí a týmovou spolupráci učitelů tím, že zajistí:

- vytvoření systému profesního rozvoje učitelů a ředitele školy (např. portfolio učitele) v souladu s plánem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, který pravidelně vyhodnocuje;
- aktivní spoluúčast učitelů a dalších aktérů vzdělávání na plánování, realizaci a hodnocení svého rozvoje;
- systematické používání metod a prostředků dobré praxe v rámci pedagogického rozvoje;
- plánování profesního rozvoje učitelů v oblasti hodnocení a zodpovědnost za jeho realizaci;
- vytvoření plánu podpory začínajících učitelů, včetně uvádějících a provázejících učitelů, se zaměřením na promyšlenou realizaci vzájemných hospitací a odborných supervizí.

Závazné pro ŠVP:

- Škola popíše v rámci vize **cílenou podporu rozvoje profesních kompetencí učitelů**.

Metodická podpora

Metodický komentář

Škola **systematicky podporuje učitele v jejich celoživotním profesním rozvoji**, ve zvyšování učitelské odbornosti, zejména v oblasti profesního vidění a uvažování o vlastní práci, o procesech učení žáků a jejich výsledcích, což vyžaduje zajištění dostatečného prostoru k sebehodnocení a poskytování zpětné vazby mezi učiteli. Škola rovněž podporuje vzdělávání učitelů v oblasti wellbeingu (např. zvládání zátěže, konfliktů, stresu, self management, time management) a také další vzdělávání učitelů v oblasti digitálního vzdělávání (*Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023–2027, str. 30 a 28; DigCompEdu – Evropský rámec digitálních kompetencí pedagogů*). S tím také úzce souvisí očekávaná podpora realizace supervizí ze strany škol.

3.1.3 Organizace výuky a vzdělávací strategie

Vedení školy věnuje zvláštní pozornost nezastupitelné roli **kvalitní organizace výuky související s aktivizací a motivací žáků k učení**. Škola systematicky vytváří a podporuje příležitosti pro přebírání odpovědnosti žáků za učení, včetně zajištění podmínek pro participaci a sebeřízené vzdělávání.

K podpoře smysluplného a aktivního učení žáků **škola využívá široké spektrum vzdělávacích strategií**. Jde o konkrétní postupy na úrovni školy (vzdělávací strategie školy) a na úrovni vyučovacích předmětů (vzdělávací strategie učitele). **Vzdělávací strategie na úrovni školy** vedou k dosahování vzdělávacích cílů, k vytváření dobrého klimatu, pozitivních vztahů a vzájemné spolupráce mezi žáky a učiteli atd. **Vzdělávací strategie na úrovni vyučovacích předmětů (učitele)** jsou naplňovány konkrétními didaktickými postupy (tj. výukové metody, organizační formy práce, výukové situace, výukové prostředky, způsoby hodnocení a reflexe výuky) využívanými v jednotlivých vyučovacích předmětech nebo jiných formách vzdělávání a vedou především k dosahování klíčových kompetencí a základních gramotností. Zkušenosti s uplatňovanými vzdělávacími strategiemi jsou pedagogickým týmem školy sdíleny, učitelé spolupracují na jejich rozvoji a vzájemně se od sebe učí.

Učitelé na úrovni školy:

- vytvářejí při plánování, realizaci a reflexi výuky společné vzdělávací strategie;
- respektují a využívají společné strategie školy.

Učitelé na úrovni vyučovacích předmětů:

- zařazují do výuky didaktické postupy, které vedou žáky k osvojování klíčových kompetencí a základních gramotností, pomáhají žákům k sebeřízenému učení, skupinové a kooperativní práci;

- sledují vzdělávací pokroky každého žáka, zohledňují vzdělávací potřeby všech žáků, ve vazbě na hodnotící kritéria;
- podporují vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a jejich vzájemnou spolupráci;
- propojují výuku ve škole jak se zájmovým vzděláváním uskutečňovaným ve školních družinách a školních klubech, tak s neformálním vzděláváním.

Závazné pro ŠVP:

• Škola popíše **vzdělávací strategie na úrovni školy** – společné plánování a organizaci výuky.
• Škola popíše **vzdělávací strategie využívané učiteli** na úrovni jednotlivých vyučovacích předmětů nebo jiných forem vzdělávání.

3.1.4 Reflexe a hodnocení kvality výuky

Inovace přístupu k výuce vyžaduje cílené vytváření prostředí k vyučování a učení, které staví na poskytování a přijímání **konstruktivní zpětné vazby, reflexi a hodnocení kvality výuky**.

Vedení školy systematicky prosazuje změnu pojetí výuky ke zvyšování kvality výuky a její udržování tím, že učitelé ve výuce:

- **pravidelně reflektují** vlastní výuku s důrazem na propojení OVU KK, ZG, PT a oborů do spojitého celku;
- **průběžně vyhodnocují** dosahování stanovených cílů a využívají zpětnou vazbu od žáků a také od kolegů, zákonných zástupců a dalších aktérů ve vzdělávání;
- **detailně analyzují** výuku, stanovují si kritéria jejího hodnocení a vyhodnocují kvalitu výukových situací, **sledují dopad výuky na učení žáků a na základě těchto pozorování plánují další výuku** (*Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství - MŠMT, 2023*).

Vedení školy zároveň cíleně podporuje rozvoj reflektivních kompetencí učitelů.

Závazné pro ŠVP:

• Škola stanoví **kritéria hodnocení kvality výuky, pedagogické práce a kvality prostředí**.

Metodická podpora

Metodický komentář

Učitelé **vedou žáky k sebereflexi a reflexi jejich učení**, podporují **předávání i přijímání zpětné vazby mezi žáky navzájem**. Školy ke kritickému hodnocení kvality výuky přistupují ve prospěch žádoucí aktivizace žáků a individualizace výuky, cíleného rozvoje postojů a dovedností žáků, systematické podpory a rozvoje funkčních gramotností žáků.

Vedení škol věnuje zvláštní pozornost **vytváření vhodných podmínek a dostatku příležitostí pro vzdělávání a rozvoj učitelů s důrazem na žádoucí posilování schopnosti uvědomělé reflexe**, která je jedním z nejdůležitějších znaků profesionality. Učitelé spolu s řediteli škol na základě sebepoznání a aktuálních potřeb dále rozvíjejí své osobnostní a profesní kvality, jsou otevření změnám, které na ně kladou nové nároky, a vyhledávají nové výzvy. Škola zároveň systematicky vytváří prostor pro očekávaný vznik širšího profesního společenství směřujícího k žádoucímu zvyšování kvality výuky.

Škola realizuje kurikulum ve smyslu **speciální přípravy ředitele a učitelů na reflexi a hodnocení kvality procesu výuky**, v odhalování jeho problematických míst a navrhování zlepšujících změn.

3.1.5 Propojování formálního a neformálního vzdělávání

Vzdělávání žáků v 21. století jistě nelze spojovat jen se školou. Cílené využívání bohatého a pestrého vzdělávacího potenciálu celé škály **mimoškolních institucí a organizací** v rámci realizované výuky napříč vyučovacími předměty či jinými organizačními formami výuky patří ve světě k moderním vzdělávacím trendům. Ve prospěch inovací ve vzdělávání mají školy zohlednit například kvalitní edukační programy paměťových, uměleckých a dalších kulturních institucí či institucí poskytujících environmentální nebo badatelské vzdělávání, místně zakotvené a servisní učení a venkovní výuku (Strategie 2030+, s. 40).

Učitelé propojují formální a neformální, případně zájmové vzdělávání ve třech rovinách:

- aktivně vyhledávají a systematicky využívají možnosti neformálního vzdělávání, především ve svém okolí, a to jak ve škole, tak mimo ni (ve spolupráci s institucemi či pracovníky institucí a samostatnými aktéry neformálního vzdělávání);
- při výuce cíleně využívají prvky, metody a formy neformálního vzdělávání;
- při plánování i realizaci výuky reflektují výsledky neformálního vzdělávání u jednotlivých žáků a na tyto získané znalosti, dovednosti, postoje, hodnoty navazují a dále je rozvíjejí.

Závazné pro ŠVP:

• Škola ve prospěch kompetenčního vzdělávání žáků a podpory celoživotního učení popíše vlastní **způsoby propojování formálního, neformálního a zájmového vzdělávání.**
• Škola popíše, jak konkrétně budou **učitelé reflektovat výsledky neformálního vzdělávání u žáků** a jak budou na tyto získané znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty při formálním vzdělávání navazovat a dále je rozvíjet.

3.1.6 Organizační, prostorové a materiální, hygienické, bezpečnostní a jiné podmínky

Škola systematicky vytváří **podmínky ke vzdělávání** s důrazem na zajištění organizačních, prostorových, materiálních, hygienických, bezpečnostních podmínek v souladu s platnými předpisy a normami. Škola dbá na to, aby prostory pro výuku byly uspořádány. Škola **sleduje rizikové faktory** ohrožující fyzický, psychický a duchovní, sociální a digitální wellbeing žáků i zaměstnanců školy.

Škola dbá na kvalitu prostředí **s respektem k principům udržitelnosti a společenské odpovědnosti** za vzdělávání tím, že:

- uplatňuje mechanismy podpory zdraví žáků, zejména utváření návyků zdravého životního stylu;
- dbá na osobní bezpečí žáků v prostorech školy a při akcích pořádaných školou;
- klade důraz na kvalitu a funkčnost prostorového a materiálního vybavení a rovný přístup všech žáků k jeho využívání;
- dbá na hygienické požadavky a estetičnost prostředí;
- systematicky dodržuje zásady ochrany osobních údajů a předcházení rizikům vyplývajícím z využívání digitálních technologií při práci a vzdělávání;
- stanovuje si vlastní cíle a postupy šetrného hospodaření.

Závazné pro ŠVP:

• Škola popíše, **v jakých podmínkách realizuje vzdělávání v dané škole**.

Metodická podpora

Metodický komentář

Škola rozvíjí podmínky pro vzdělávání ve spolupráci se zřizovatelem školy tak, aby přispívaly k naplňování vzdělávacích cílů ve všech jeho oblastech, včetně neformálního i zájmového vzdělávání a mimoškolních aktivit.

Škola vytváří **prostředí podporující zdraví žáků**. Nejdůležitějším faktorem podpory zdraví je utváření **návyků zdravého životního stylu**. Ve škole to znamená dbát na posilování hygienických návyků a bezpečnosti žáků ve všech prostorech a při všech činnostech školy. K tomu je třeba zajistit odpovídající hygienické a bezpečnostní podmínky. Pro podporu zdravého životního stylu je podstatný **pravidelný denní režim**, který nabízí možnosti střídání práce a odpočinku, jednostranné zátěže vsedě i její kompenzace dostatečným množstvím pohybu. Škola by měla k realizaci pohybových aktivit nabídnout žákům všechny bezpečné prostory ve škole a jejím zázemí, včetně vhodného tělocvičného náčiní.

Další složkou podpory zdravého životního stylu je **pitný a stravovací režim**, tedy možnost žáků pít podle jejich potřeby, mít čas na dopolední svačinu a oběd ve vhodné skladbě stravy a nápojů. Škola může podpořit zdravý životní styl **navozováním dobré nálady a posilováním odolnosti vůči stresu**, vytvářením **otevřených a nekonfliktních vztahů**, motivujícím hodnocením, zamezením šikaně, vytvářením a vyhodnocováním pravidel chování za účasti žáků, nabízením schránky důvěry atd. To vše spolu s příjemným prostředím vytváří podmínky pro wellbeing.

Škola zajišťuje ve spolupráci se zřizovatelem zabezpečení své digitální infrastruktury v souladu s metodickými pokyny MŠMT (*Standard konektivity škol*).

Škola ukazuje žákům **možnosti digitálních technologií včetně umělé inteligence** pro osobní rozvoj, učení, sociální začleňování i pozitivní přínos pro společnost. Žáci se stávají spolutvůrci digitálního prostředí školy. Využívají technologie k efektivnímu učení, komunikaci i spolupráci a zároveň se podílejí na definování pravidel a vytváření bezpečné a podnětné digitální kultury školy. Škola vede žáky k odpovědnému a bezpečnému využívání digitálních zařízení a dat. Žáci se učí rozumět příležitostem i rizikům online prostředí a přijímat opatření k zajištění vlastního bezpečí i bezpečí ostatních. Pracují s osobními a citlivými daty, využívají digitální služby s vědomím zásad pro nakládání s osobními údaji.

Škola zamezuje vstupu nepovolaným osobám do školy. V rámci **bezpečnosti a ochrany žáků** má škola vypracovaný preventivní plán ochrany žáků proti šikaně, kouření a zneužívání návykových látek, domácímu a genderově podmíněnému násilí včetně sexuálního obtěžování. Kromě vymezení organizačních, hygienických, technických, bezpečnostních a dalších podmínek je nutné věnovat pozornost péči o **estetické, hygienické a environmentální charakteristiky prostředí školy**, a to ze strany jak technického personálu, tak učitelů i žáků. Především žáci by měli mít možnost vyjádřit se ke kvalitě školního prostředí.

3.2 Společné vzdělávání – podpora žáků ve vzdělávání

Vzdělávání podle RVP ZV je založené na respektování individuálních vzdělávacích potřeb všech žáků s cílem maximálního využití jejich vzdělávacího potenciálu. Škola přijímá odlišnost každého žáka, respektuje diverzitu jeho vzdělávacích a psychických potřeb a zajišťuje pro něj rovnost vzdělávacích příležitostí.

Pokud žáci ani v případě individualizace výuky nemohou adekvátním způsobem dosahovat cílů základního vzdělávání nebo naopak jejich vzdělávací potřeby tyto cíle výrazně převyšují, je jim ze strany pedagogických

pracovníků školy nebo školských zařízení poskytována legislativně stanovená podpora – **podpůrná opatření prvního až pátého stupně** (§ 16 ŠZ).

V případě poskytování **podpůrných opatření prvního stupně** škola na základě svého rozhodnutí hledá pro žáky funkční způsoby práce se vzdělávacím obsahem. Jestliže podpora vyžaduje součinnost více pedagogických pracovníků nebo součinnost s rodinou žáka, může být školou vytvářen **Plán pedagogické podpory** (PLPP).

V případě **podpůrných opatření druhého až pátého stupně** je způsob jejich poskytování žákovi podrobně specifikován školským poradenským zařízením (ŠPZ) v Doporučení pro vzdělávání žáka ve škole *(Doporučení)*. Nástrojem pro realizaci podpůrného opatření může být **individuální vzdělávací plán** (IVP). IVP i PLPP svým obsahem vycházejí z ŠVP zpracovaného podle RVP ZV.

Škola zajišťuje **realizaci podpůrných opatření**, podporuje komunikaci o nich a účinnou spolupráci školy, školního poradenského pracoviště, ŠPZ, zákonných zástupců žáků. Nastavení systému péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními ve škole, zodpovědné osoby (včetně metodického vedení a sdílení zkušeností asistentů pedagoga) a jejich role v systému se zohledněním specifik jednotlivých období popisuje škola ve svém ŠVP.

Závazné pro ŠVP:

• Škola popíše nastavení **systému péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními** prvního až pátého stupně, zodpovědné osoby a jejich role včetně spolupráce uvnitř i vně školy.
• Škola popíše **provádění podpůrných opatření a úprav vzdělávacího procesu žáků nadaných a mimořádně nadaných**.

Škola v ŠVP pro vybrané skupiny žáků v rámci podpůrných opatření **upravuje vzdělávací obsah**. V některých případech realizuje s ohledem na potřeby těchto žáků **specifické vzdělávací obsahy**. V ŠVP pro ně může **využívat disponibilní časovou dotaci**.

- Pro žáky **nadané a mimořádně nadané** škola prohlubuje a rozšiřuje vzdělávací obsah (vzdělávání nadaného žáka).
- Pro žáky **s lehkým mentálním postižením** škola využívá **minimální doporučenou úroveň** (dále jen MDÚ) pro úpravy očekávaných výsledků učení (OVU) v rámci podpůrných opatření (§ 16 vyhláška č. 27/2016 Sb.). MDÚ může být použita u jednotlivých žáků v rámci Doporučení ŠPZ jen u těch vzdělávacích oborů, do kterých mají speciální vzdělávací potřeby největší dopad. MDÚ je vždy na vyšší úrovni než OVU stanovené v RVP pro obor vzdělání základní škola speciální. **Na základě Doporučení ŠPZ je realizace stanovených podpůrných opatření závazná** (§ 16a odst. 3 ŠZ). Formulace jednotlivých MDÚ pro konkrétní OVU jsou dostupné jako součást další metodické podpory. OVU, pro které není v rámci metodické podpory uvedena MDÚ, mohou být při případných úpravách výsledků učení v rámci podpůrných opatření bez náhrady vypuštěny (vzdělávání žáka s lehkým mentálním postižením).
- Pro žáky, kteří **používají při vzdělávání jiný komunikační systém než mluvenou řeč** (§ 16 odst. 7 ŠZ), škola zajišťuje vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá potřebám žáka, přednostně v tom, který preferuje. Žákům, kteří jsou vzděláváni v českém znakovém jazyce, poskytuje škola souběžně vzdělávání v psaném českém jazyce a jsou využívány metody jako ve výuce českého jazyka jako jazyka cizího. OVU z naukových předmětů jsou u žáků, kteří jsou vzděláváni v českém znakovém jazyce, stanovovány v českém znakovém jazyce a v psané češtině (vzdělávání žáka se sluchovým postižením).
- Pro žáky, kteří **při komunikaci využívají prostředky alternativní nebo augmentativní komunikace** (AAK), škola zajišťuje vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jejich potřebám (§ 16, odst. 8 ŠZ).
- Pro **žáky-cizince** a další žáky uvedené v § 20, odst. 5 ŠZ je realizována bezplatná jazyková příprava k začlenění do základního vzdělávání (Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání). Výuka češtiny jako druhého jazyka může probíhat v nejlepším zájmu těchto žáků rovněž náhradou za výuku Dalšího cizího jazyka. V těchto případech se nejedná o podpůrné opatření, vzdělávací obsah se nahrazuje bez vytváření individuálního vzdělávacího plánu (IVP).

- Pro žáky **s nedostatečnou znalostí češtiny a odlišnými kulturními a životními podmínkami**, pokud není bezplatná jazyková příprava dostupná či dostačující, škola na základě Doporučení ŠPZ zařazuje posílení výuky češtiny jako druhého jazyka (z Přílohy č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb., odd. 3, část A), která se zpravidla uskutečňuje také podle Kurikula češtiny jako druhého jazyka.
- Pro žáky **se zrakovým, sluchovým, tělesným postižením, s narušenou komunikační schopností, s poruchou autistického spektra, se specifickými poruchami učení, chování** upravuje škola vzdělávací obsah podle závažnosti jejich znevýhodnění (vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 ŠZ).
- Pro žáky **se zrakovým postižením, tělesným postižením, poruchou autistického spektra, žáky s dyspraxií, pro žáky se souběžným postižením více vadami a další žáky se zdravotním znevýhodněním**, které omezuje jejich účast v tělesné výchově a dalších formách pohybového vzdělávání realizovaných školou či školským zařízením, je poskytováno vzdělávání ve Zdravotní a aplikované tělesné výchově. Zařazení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami do Zdravotní a aplikované tělesné výchovy je možné, až když jeho zařazení do společného vzdělávání není vhodné či s ohledem na jeho potřeby a zdravotní stav žádoucí.

Vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními se uskutečňuje v běžné třídě/škole nebo na základě doporučení ŠPZ **ve třídě/škole zřízené podle § 16 odstavce 9 zákona pro žáky s vybranými druhy znevýhodnění**. Pro tvorbu a úpravu ŠVP těchto tříd/škol platí stanovené zásady.

Závazné pro ŠVP:

• Škola v ŠVP **pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 ŠZ upraví OVU nebo nahradí vzdělávací obsah** jiným vzdělávacím obsahem, pokud to vyžadují speciální vzdělávací potřeby žáků, a to **pouze tehdy**, pokud to vyplývá z Doporučení ŠPZ.
• Škola **vypracuje ŠVP pro třídy zřízené podle § 16 odst. 9 ŠZ formou samostatné části ŠVP školy**, pokud takovou třídu zřizuje.
• Škola popíše **vyučovaný předmět speciálně pedagogické péče** s odpovídající časovou dotací a rozpracováním vzdělávacího obsahu.

Vzdělávání v základních školách při zdravotnických zařízeních, ve školách při dětských diagnostických ústavech a ve školách při školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy se uskutečňuje podle §§ 9–11 vyhlášky č. 438/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Závazné pro ŠVP:

• Škola v ŠVP **upravuje způsob a rozsah vzdělávání podle konkrétních podmínek, vzdělávacích potřeb a možností žáků**, kteří vyžadují léčebný režim v důsledku jejich neurologického poškození a psychického onemocnění.

Metodická podpora

Metodický komentář

Jako součást další metodické podpory pro konkrétní OVU jsou dostupné pro žáky s lehkým mentálním postižením (LMP) formulace jednotlivých MDÚ. Při jejich dosahování je nezbytné vycházet ze specifických vzdělávacích potřeb žáků s LMP.

Tito žáci často **obtížněji porozumí** odborným pojmům i zdánlivě jasným instrukcím, proto je klíčové výrazně **zjednodušovat výklad**, **používat kratší a srozumitelnější věty** a průběžně **ověřovat**, zda žáci s LMP skutečně chápou zadání. Plánování vzdělávacího procesu by přitom mělo vycházet z **diagnostického posouzení** speciálních vzdělávacích potřeb žáků s LMP a z **aktuálních učebních předpokladů**, které se vztahují k pěti základním vývojovým oblastem: motorice, vnímání, komunikaci, kognici a sociálně-emocionálnímu chování.

Při předávání učiva je vhodné opírat se o **vizuální podporu**, protože zrak je pro mnoho žáků s LMP důležitým smyslem, který jim pomáhá **lépe chápat souvislosti**. Vhodné je pracovat s obrázky, symboly, krátkými popisy nebo vizuálním zvýrazněním podstatných informací. Zároveň je však důležité, aby využívání těchto pomůcek bylo **střídmé, systematické a promyšlené**, v souladu s potřebami a preferencemi konkrétního žáka s LMP. Nadměrné množství obrázků, barev či symbolů může vést k **přehlcení** a **dezorientaci**. Pokud jsou žáci s LMP obklopeni velkým množstvím vizuálních podnětů, mohou mít **potíže rozpoznat**, které informace jsou podstatné a na co se soustředit. Efektivní je také **multisenzorický přístup**, tedy zapojování více smyslů při učení. Vedle zraku je vhodné využívat také **sluch, hmat a případně i další smyslové vjemy**. To, co si žáci s LMP mohou **ohmatat, prakticky vyzkoušet nebo zažít**, si často lépe zapamatují a snáze si vytvoří konkrétní představu o probírané látce. **Praktická zkušenost** a manipulace s předměty tak mohou významně podpořit porozumění učivu.

V oblasti učebních materiálů je vhodné **texty cíleně zjednodušovat**, **zvětšovat písmo** a **zvýrazňovat klíčové informace**, aby byly snadno rozpoznatelné. Tato úprava podporuje orientaci žáků s LMP v učivu a zvyšuje schopnost samostatně pracovat s textem. Současně je vhodné učivo **strukturovat** pomocí jednoduchých grafických přehledů, osnov nebo myšlenkových map, které pomáhají žákům s LMP lépe pochopit **vztahy** mezi jednotlivými informacemi a orientovat se ve struktuře učební látky. Pedagog také často vede žáky s LMP k přeformulování učiva vlastními slovy, čímž podporuje porozumění a rozvoj metakognitivních dovedností. Důležitou součástí výuky je také **pravidelné opakování a upevňování již získaných znalostí a dovedností**. Žáci s LMP se potřebují častěji vracet k již probranému učivu, aby si mohli nové poznatky postupně upevnit a propojit s předchozími zkušenostmi. Pedagog zároveň poskytuje častější modely obecných učebních postupů a strategií učení, protože tyto dovednosti si žáci s LMP často spontánně neosvojují. Didaktický přístup by měl vycházet z **konkrétních, každodenních a žákům s LMP známých situací**, protože abstraktní pojmy či složitější koncepty mohou být pro žáky s LMP obtížně pochopitelné. **Propojení učiva s reálnými zkušenostmi** zvyšuje pravděpodobnost, že žáci s LMP látku skutečně pochopí a dokážou ji využít v praxi. V tomto kontextu je vhodné využívat také **zážitkové učení**, **vrstevnické učení** nebo **kooperativní formy práce**, které podporují aktivní zapojení žáků s LMP do učebního procesu a napomáhají hlubšímu a trvalejšímu osvojení učiva.

Současně je nutné zohlednit skutečnost, že **žáci s LMP se mohou rychleji unavit a schopnost soustředit se bývá omezenější**. Proto je vhodné častěji **střídat činnosti**, zařazovat krátké **relaxační pauzy** a **přizpůsobovat tempo výuky** aktuálním možnostem žáků s LMP. Důležitou roli hraje také **jasná struktura vyučovací hodiny** a **stabilní podporující klima**, které poskytují žákům s LMP orientaci, předvídatelnost a pocit bezpečí. Významnou podporou mohou být rovněž **pravidelné rituály** ve výuce, které pomáhají se lépe orientovat v průběhu školního dne a posilují pocit stability a sounáležitosti ve třídě.

Individuální přístup je při vzdělávání žáků s LMP zásadní. Pedagog by měl být připraven flexibilně reagovat na aktuální potřeby žáků s LMP, průběžně přizpůsobovat výukové postupy a hledat takové formy podpory, které vedou ke skutečnému porozumění. To, co funguje u jednoho žáka s LMP, nemusí být účinné u jiného, a proto je důležité **průběžně pozorovat reakce** žáků s LMP a přizpůsobovat výuku jejich **tempu** i **individuálním schopnostem**. Součástí efektivního vzdělávání je také **pravidelné ověřování dosažených výsledků učení** prostřednictvím systematické **zpětné vazby** a **formativního hodnocení**, které podporují rozvoj kompetence k učení a umožňují pedagogovi průběžně upravovat vzdělávací postupy podle aktuálního pokroku žáků s LMP.

K vybraným formulacím MDÚ jsou v informačním systému IS RVP ZV v metodické podpoře k OVU uvedeny **ilustrace pro realizaci výuky žáků s LMP**. Jejich cílem je poskytnout učitelům podporu **při vzdělávání žáků s LMP** a přizpůsobení výuky jejich vzdělávacím potřebám. Ilustrace jsou **strukturovány** tak, aby poskytovaly učiteli přehledný metodický návod k realizaci vyučovací hodiny. Obsahují **popis** výukové situace, **návrh** aktivit pro žáky s LMP, **vazbu** na klíčové kompetence, **způsob ověřování** dosažených cílů výuky, **metodický komentář** a **seznam** použitých zdrojů. Součástí ilustrací bývá také **pracovní list**, který slouží k procvičení učiva, k aktivizaci žáků s LMP během hodiny a zároveň jako jeden z nástrojů ověřování dosažených znalostí a dovedností u žáků s LMP.

Zadání je připraveno ve třech variantách podle organizační formy výuky a způsobu zapojení žáka s LMP. **První varianta** je určena pro situaci, kdy žák s LMP pracuje ve skupině žáků bez LMP. Zadání popisuje organizaci skupinové práce a uvádí možné úpravy úkolů tak, aby odpovídaly možnostem a schopnostem žáka s LMP pracujícího ve skupině s žáky bez LMP. **Druhá varianta** představuje situaci, kdy žák s LMP pracuje individuálně v rámci běžné třídy. **Třetí varianta** je určena pro výuku žáků s LMP, kteří jsou vzděláváni dle minimální doporučené úrovně.

Následuje **popis ověřování**, jenž shrnuje způsoby, kterými učitel zjišťuje, zda byly naplněny stanovené cíle výuky. Dosažení cílů je obvykle **ověřováno několika způsoby**, například podle aktivity žáka s LMP a jeho zapojení do skupinové či individuální práce, podle vypracovaného pracovního listu nebo podle znalostí a dovedností, které žák s LMP během hodiny získal a dokáže je vyjádřit. Další důležitou součástí ilustrace je **metodický komentář**, který shrnuje základní didaktické a metodické principy, z nichž daná výuková situace vychází. Zároveň upozorňuje na klíčové aspekty práce učitele s žákem s LMP a poskytuje doporučení pro efektivní organizaci výuky. Poslední částí ilustrace je **přehled použitých zdrojů**, které byly využity při přípravě a realizaci výuky.

ZDROJE

Bartoňová, M. (2024, 3. ledna). *Specifika vzdělávání žáka s mentálním postižením II.* Zapojmevšechny.cz.

OC4

4 Vzdělávací obsah

Charakteristika

Kapitola charakterizuje kategorie společného vzdělávacího obsahu pro všechny žáky v základním vzdělávání – klíčové kompetence, základní gramotnosti, průřezová témata, vzdělávací oblasti a vzdělávací obory – a jejich vztahy.

Vzdělávací obsah je v RVP ZV vymezen očekávanými výsledky učení (OVU) **klíčových kompetencí, základních gramotností, průřezových témat a vzdělávacích oborů**. OVU jsou **závazné** a stanovují výsledky, kterých mají žáci dosáhnout v uzlových bodech, tedy v 5. a 9. ročníku, u základních gramotností také ve 3. ročníku. Jsou podkladem pro tvorbu ŠVP.

OVU představují obsahový cíl, ke kterému učitelé se svými žáky směřují. Učitelé motivují žáky k dosažení co nejvyšší úrovně osvojení OVU žákem. U každého OVU je popis fází, kterých by měli žáci postupně dosahovat. Popisu fází využívají učitelé při průběžném vyhodnocování postupu žáků k OVU. V uzlových bodech pak učitelé hodnotí dosažení OVU.

Každý uzlový bod zahrnuje v rámci metodické podpory popis tří fází zvládnutí OVU:

- **Začátek**: Fáze, ve které žák zvládl základní aspekty dané problematiky. Jeho postoje, dovednosti a znalosti nejsou zatím plně rozvinuté.
- **Na cestě**: Fáze, ve které žák postupuje k úplnému zvládnutí obsahu vzdělávání, přičemž dále rozvíjí své postoje, dovednosti a znalosti.
- **Splněno**: Fáze, ve které žák dosáhl očekávaného výsledku učení v daném uzlovém bodě a má plně zvládnuté požadované postoje, dovednosti a znalosti.

Popis fáze „Splněno“ specifikuje očekávanou úroveň osvojení OVU žákem. Slouží učiteli jako vodítko, jak rozpoznat, že žák již daného OVU dosáhl, nebo v jakém rozsahu si OVU osvojil. Tento popis zároveň odpovídá na otázku, jak má učitel posoudit dosažení OVU.

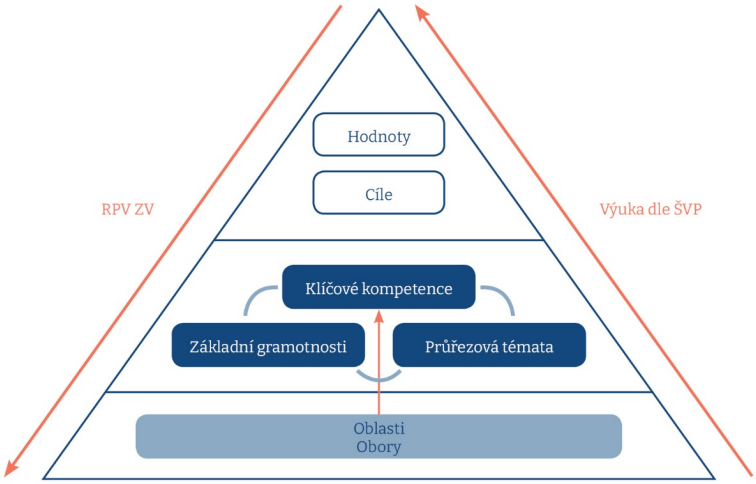

Schéma – Vzájemné vazby cílových a obsahových kategorií RVP ZV

OVU jednotlivých vzdělávacích oborů jsou **vzájemně provázané** s OVU klíčových kompetencí, základních gramotností, průřezových témat i vzájemně mezi sebou.

Závazné pro ŠVP:

• Škola rozpracuje OVU vzdělávacích oborů a průřezových témat **do školních OVU a propojí je s OVU klíčových kompetencí a základních gramotností**.
• Škola sleduje a vyhodnocuje rozvoj žáka z pohledu fází OVU, využívá k tomu popis fází v metodické podpoře RVP ZV.

4.1 Klíčové kompetence

V základním vzdělávání je vymezených **osm klíčových kompetencí**:

- Klíčová kompetence k učení
- Klíčová kompetence komunikační
- Klíčová kompetence osobnostní a sociální
- Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti
- Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní
- Klíčová kompetence k řešení problémů
- Klíčová kompetence kulturní
- Klíčová kompetence digitální

V kompetenčním pojetí vzdělávání představují **klíčové kompetence stěžejní obsahovou kategorii**. K jejich osvojení základní vzdělávání směřuje. Klíčové kompetence představují funkční propojení **znalostí**, **dovedností**, **postojů** a **hodnot**, které jsou důležité jak pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti, tak pro společnost a svět jako celek. Klíčové kompetence se rozvíjejí v průběhu celého života.

Jednotlivé klíčové kompetence obsahují **charakteristiku klíčové kompetence** a jsou tvořené **složkami** klíčové kompetence. Složky obsahují vlastní **charakteristiku složky klíčové kompetence** a **závazné OVU** na úrovni 5. a 9. ročníku.

U jednotlivých OVU klíčových kompetencí je v metodické podpoře popsána úroveň splněno ve formě projevů žáka. Dále jsou přiřazeny **vzdělávací strategie** učitele, které napomáhají k dosažení OVU klíčových kompetencí, **vazby** na **OVU** vzdělávacích oborů a průřezových témat.

V další metodické podpoře je popsána **minimální doporučená úroveň** OVU.

Závazné pro ŠVP:

• Škola **propojí školní OVU** vzdělávacích oborů na úrovni **vyučovacích předmětů** (nebo jiných forem vzdělávání) **s vybranými OVU klíčových kompetencí** tak, aby byla pokryta vazba mezi vyučovacími předměty a všemi osmi klíčovými kompetencemi na 1. i 2. stupni.
• Škola **stanoví vzdělávací strategie** podporující dosahování OVU klíčových kompetencí ve vazbě na dosahování a rozvíjení školního OVU v daném vyučovacím předmětu.

Metodická podpora

Metodický komentář

Při tvorbě ŠVP učitelé stanovují kritéria osvojení OVU dané klíčové kompetence na úrovni závazných komponent klíčových kompetencí. K nim přiřazují indikátory zvládnutí, které vycházejí z projevů žáků přiřazených k dané komponentě. Celý proces osvojování klíčových kompetencí je podpořen ve výuce konkrétními vzdělávacími strategiemi učitele.

Pro systematické utváření klíčových kompetencí je potřebná dohoda o jejich rozvíjení napříč všemi vyučovacími předměty (které klíčové kompetence – OVU, ve kterých vyučovacích předmětech, kdy).

Pro zvládání OVU klíčových kompetencí je třeba:

• věnovat dostatek času pro opakování projevů žáků, aby došlo k jejich automatickému užívání,

• nabízet dopomoc vedoucí k postupným samostatným projevům žáků,

• zvyšovat náročnost situací (od jednoduchých po komplexní) zaměřených na konkrétní projevy žáků,

• měnit situace od známých k novým (neznámým),

• využívat ve výuce vhodné vzdělávací strategie.

Totéž platí i pro kapitolu 4.2 Základní gramotnosti.

Další metodická podpora

Ilustrace

Název ilustrace

Kontinuum rozvoje klíčových kompetencí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2a7dd8

Krátký textový popis

Materiál byl připraven jako vizuální opora pro učitele mateřských a základních škol. Představuje očekávané výsledky učení klíčových kompetencí uvedených v RVP PV a v RVP ZV v jednom přehledném dokumentu.

4.2 Základní gramotnosti

V RVP ZV jsou vymezené **dvě základní gramotnosti**:

- Logicko-matematická
- Čtenářská a pisatelská

Základní gramotnosti představují schopnost praktického uplatnění širokého souboru **znalostí**, **dovedností**, **postojů a hodnot** v rozmanitých životních situacích.

Jednotlivé základní gramotnosti obsahují **charakteristiku základní gramotnosti** a jsou tvořené **složkami** základní gramotnosti. Složky obsahují vlastní **charakteristiku složky základní gramotnosti** a **závazné OVU** na úrovni 3., 5. a 9. ročníku.

U jednotlivých OVU základních gramotností je v metodické podpoře popsána úroveň splněno ve formě projevů žáka. Dále jsou přiřazeny **vzdělávací strategie** učitele, které napomáhají k dosažení OVU základní gramotnosti a **vazby** na OVU vzdělávacích oborů a průřezových témat. Vazby mezi OVU vyučovacích předmětů a OVU základních gramotností ve 3. ročníku nejsou stanoveny (OVU vzdělávacích oborů pro 3. ročník nejsou v RVP vymezeny) a škola si je tedy vytváří sama až na úrovni ŠVP.

V další metodické podpoře je popsána **minimální doporučená úroveň** OVU.

Závazné pro ŠVP:

• Škola **propojí OVU každého vyučovacího předmětu** (nebo jiné formy vzdělávání) **s vybranými OVU základních gramotností** tak, aby byla pokrytá vazba na obě základní gramotnosti na 1. i 2. stupni.

Metodická podpora

Metodický komentář

Při tvorbě ŠVP postupují učitelé u základních gramotností stejně jako u klíčových kompetencí – viz komentář ke kapitole 4.1.

Další metodická podpora

Ilustrace

Název ilustrace

Kontinuum rozvoje základních gramotností

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/94870c

Krátký textový popis

Dokument byl připraven jako vizuální opora pro učitele mateřských a základních škol. Všechny očekávané výsledky učení jsou v dokumentu strukturovaně řazené a tvoří přirozené kontinuum, umožňující průběžně sledovat naplňování obou základních gramotností. Do kontinua jsou zařazeny očekávané výsledky učení ze vzdělávacích oblastí RVP PV, které explicitně naplňují základní gramotnosti.

4.3 Průřezová témata

Průřezová témata propojují poznatky a dovednosti z různých oborů **do společensky významných témat** a vedou žáky k myšlení v souvislostech, ke kritickému myšlení a sebereflexi včetně uvažování o vlastních postojích a sdílených hodnotách.

V RVP ZV jsou vymezená **tři průřezová témata**:

- Péče o sebe a druhé
- Společnost pro všechny
- Udržitelné prostředí

Všechna průřezová témata prohlubují citlivost žáků k sobě samým, k druhým a ke světu a posilují jejich přesvědčení, že dokáží něco vlastním úsilím a při vědomí své odpovědnosti změnit k lepšímu.

Průřezová témata obsahují **charakteristiku průřezového tématu** a **závazné OVU** na úrovni 5. a 9. ročníku.

V metodické podpoře je **komentář** k danému OVU, jsou uvedené **vazby** na sdílené hodnoty a na **vybrané OVU vzdělávacích oborů**, ve kterých žáci získávají pro dané průřezové téma znalostní základ, na OVU klíčových kompetencí a základních gramotností.

V další metodické podpoře jsou uvedeny **ilustrativní příklady** pro úroveň splněno, které slouží k posouzení, že si žáci osvojili OVU průřezového tématu. Součástí ilustrací je popis fází "na začátku" a "na cestě", které ukazují postupné zvládání OVU žákem (postupné kroky). Je také popsána **minimální doporučená úroveň OVU**.

Závazné pro ŠVP:

• Škola **rozpracuje OVU průřezových témat do školních OVU** v konkrétních vyučovacích předmětech nebo jiných formách vzdělávání.
• Škola **prováže školní OVU s OVU klíčových kompetencí a základních gramotností**.

Metodická podpora

Metodický komentář

Podmínkou pro realizaci průřezových témat je spolupráce celého pedagogického týmu a především otevřená komunikace se žáky, při které se cítí bezpečně a mohou sdělovat své zkušenosti, názory a postoje. Důležitá je podpora participativního učení, aby byli žáci motivováni k aktivnímu jednání a řešení problémů na individuální a kolektivní úrovni.

4.4 Vzdělávací oblasti a vzdělávací obory

V základním vzdělávání je vymezených **deset vzdělávacích oblastí**, které obsahují jeden či více **vzdělávacích oborů**:

- Jazyk a jazyková komunikace – *Český jazyk a literatura, Anglický jazyk, Další cizí jazyk*
- Matematika a její aplikace – *Matematika*
- Informatika – *Informatika*
- Člověk a jeho svět – *Člověk a jeho svět*
- Člověk a společnost – *Dějepis, Výchova k občanství*
- Geografie – *Geografie*
- Člověk a příroda – *Fyzika, Chemie, Přírodopis*
- Umění a kultura – *Výtvarná a filmová výchova, Hudební, taneční a dramatická výchova*
- Člověk, zdraví a bezpečí – *Výchova ke zdraví a bezpečí, Tělesná výchova*
- Člověk, jeho osobnost a svět práce – *Osobnostní a sociální výchova, Polytechnická výchova a praktické činnosti*

Každá vzdělávací oblast obsahuje **charakteristiku vzdělávací oblasti**. Pokud je vzdělávací oblast víceoborová, obsahuje **vzdělávací obory**, jejichž součástí je **charakteristika vzdělávacího oboru**. Na úrovni 5. a 9. ročníku jsou vymezené **závazné OVU**.

Každý OVU je v metodické podpoře doplněn **komentářem**, který blíže vysvětluje obsah OVU a uvádí, proč byl OVU zařazen do společného obsahového základu. Dále je popsána úroveň splněno ve formě projevů žáka, když dosáhl daného OVU. Následně jsou uvedeny **vazby** na předchozí a navazující OVU, na OVU klíčových kompetencí, základních gramotností, průřezových témat a jiných vzdělávacích oborů.

V další metodické podpoře jsou uvedeny **ilustrativní příklady** sloužící k posouzení, že si žáci osvojili OVU daného vzdělávacího oboru**.** Součástí ilustrací je popis fází "na začátku" a "na cestě", které ukazují postupné zvládání OVU žákem (postupné kroky). Je také popsána **minimální doporučená úroveň OVU**.

Obsah OVU různých vzdělávacích oborů lze na úrovni ŠVP **propojovat**.

Závazné pro ŠVP:

• Škola **rozpracuje OVU vzdělávacích oborů do školních OVU** jednotlivých vyučovacích předmětů (jiných forem vzdělávání) a konkrétních ročníků či etap vzdělávání. Musí být zřejmé, ke kterému OVU vzdělávacího oboru (vymezenému v RVP ZV) směřují konkrétní školní OVU.
• Škola **prováže školní OVU** s OVU klíčových kompetencí a základních gramotností.

Metodická podpora

Metodický komentář

Jednotlivé fáze dosahování OVU jsou popsané **projevy žáka**. Učiteli to umožňuje konkrétněji si představit, co je součástí daného OVU a jaké jsou postupné kroky žáka, kterými OVU dosahuje. **Ilustrace** navazují na jednotlivé fáze a názorně ukazují postupné zvládání obsahu OVU žákem.

Při rozpracování vzdělávacího obsahu (obsahových kategorií) do ŠVP je pro pedagogické týmy doporučen tento **postup**:

• stanoví základní strukturaci vzdělávacího obsahu – základní model ŠVP (vyučovací předměty odpovídající vzdělávacím oborům, integrované předměty, tematicky členěný obsah, jiné formy vzdělávacího obsahu), základní rozvahu o rozvržení časové dotace (ze společného základu a DČD);

• stanoví způsob uspořádání vzdělávacího obsahu do zvolené struktury vyučovacích předmětů či jiných forem vzdělávání na úrovni obsahů společného základu a obsahů vytvářených z DČD; přiřadí k jednotlivým formám vzdělávání OVU vzdělávacích oborů, klíčových kompetencí, základních gramotností a průřezových témat;

• zpracují učební plán s využitím časových dotací společného obsahového základu a DČD při respektování dalších závazných pokynů, včetně specifických poznámek, které nejsou zřejmé z učebního plánu;

• ujasní si základní pojetí a specifika vyučovacích předmětů či jiných forem vzdělávání a rozpracují je v této podobě:• charakteristika (specifikace obsahu, z čeho je utvářený, specifika časové dotace v ročnících, včetně zdůvodnění využití DČD, vymezení vzdělávacích strategií, pokud nejsou přiřazené přímo k rozpracovaným školním OVU);

• rozpracování OVU ze vzdělávacích oborů a průřezových témat RVP ZV do školních OVU v jednotlivých ročnících či obdobích; ke školním OVU je možné přiřadit učivo;

• rozmístění OVU klíčových kompetencí a základních gramotností a vymezení vzdělávacích strategií ke školním OVU, které vedou k utváření klíčových kompetencí (pokud nejsou zařazené na úrovni charakteristiky).

• (pro konkrétní postup rozpracování vzdělávacího obsahu je více variant)

• plánují ve shodě s ŠVP výuku a hodnotí výsledky vzdělávání.

OC5

5 Rámcový učební plán

Charakteristika

Kapitola uvádí rámcový učební plán pro základní vzdělávání v novém pojetí vymezení časové dotace jako společný obsahový základ a disponibilní časovou dotaci na 1. a 2. stupni základního vzdělávání.

Rámcový učební plán (RUP) závazně **stanovuje celkovou časovou dotaci** pro vzdělávání žáků na 1. a 2. stupni základních škol a v odpovídajících ročnících víceletých středních škol. Je podkladem pro tvorbu učebního plánu ve ŠVP.

Rámcový učební plán

Celková časová dotace na 1. i 2. stupni zahrnuje časovou **dotaci pro povinný společný základ**, která je určena pro osvojování očekávaných výsledků učení a pro upevnění a prohloubení obsahu společného základu. Druhou část celkové časové dotace tvoří **disponibilní časová dotace** (DČD), která vytváří prostor pro **rozšíření vzdělávacího obsahu** nad společný základ. DČD realizuje škola prostřednictvím povinných nebo volitelných vyučovacích předmětů nebo dalších forem vzdělávání. Má umožnit **maximální rozvoj potenciálu každého žáka a jeho zájmů i spolurozhodování** o volbě vzdělávací cesty či vnášení vlastního vzdělávacího obsahu, a tím přispět ke snížení nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání.

RUP pro základní vzdělávání závazně stanovuje:

- celkovou časovou dotaci pro základní vzdělávání v rozsahu **118 hodin** na 1. stupni a **122 hodin** na 2. stupni základního vzdělávání; celková dotace se člení na časovou dotaci a na disponibilní časovou dotaci;
- poznámky k využití DČD;
- poznámky ke vzdělávání žáků se SVP.

Při konstrukci učebního plánu v ŠVP a realizaci výuky musí být zohledněny následující body:

- **celková časová dotace** na 1. a 2. stupni základního vzdělávání;
- **maximální týdenní hodinová dotace stanovená pro jednotlivé ročníky** základního vzdělávání: 1. a 2. ročník 22 hodin, 3.–5. ročník 26 hodin, 6. a 7. ročník a odpovídající ročníky víceletých středních škol 30 hodin, 8. a 9. ročník a odpovídající ročníky víceletých středních škol 32 hodin (ŠZ, § 26);
- **minimální týdenní hodinová dotace stanovená pro jednotlivé ročníky** základního vzdělávání: 1. a 2. ročník 18 hodin, 3.–5. ročník 22 hodin, 6. a 7. ročník a odpovídající ročníky víceletých středních škol 28 hodin, 8. a 9. ročník a odpovídající ročníky víceletých středních škol 30 hodin;
- výuka **anglického jazyka** nejpozději od 3. do 9. ročníku; pokud škola v návaznosti na své zaměření zařadí do školního vzdělávacího programu povinně od 1. ročníku jako předmět jiný cizí jazyk než anglický, musí zahájit výuku anglického jazyka nejpozději od 4. ročníku;
- výuka **dalšího cizího jazyka** nabízená formou povinného nebo volitelného vyučovacího předmětu všem žákům nejpozději od 7. ročníku; v rámci dalšího cizího jazyka je možné volit německý jazyk, francouzský jazyk nebo španělský jazyk; povinnost zařadit vzdělávací obor Další cizí jazyk neplatí pro školy a třídy se vzděláváním v jazyce národnostní menšiny podle § 14 školského zákona;
- výuka **tělesné výchovy** od 1. do 9. ročníku v minimálním rozsahu 2 hodiny týdně.

Disponibilní časovou dotaci lze využít k:

- zařazení **volitelných vzdělávacích obsahů** nad společný základ, které budou dotvářet zaměření školy, vycházet ze zájmů žáků, umožní jim spolupodílet se na volbě vzdělávacího obsahu i jeho realizaci a budou směřovat k utváření klíčových kompetencí, propojovat formální a neformální vzdělávání, využívat místo školy k propojení s děním na úrovni místní a regionální komunity;

- zařazení **povinných vzdělávacích obsahů** nad společný základ, které budou podporovat individuální rozvoj žáků, jejich zájmy, umožní jim spolupodílet se na volbě vzdělávacího obsahu i jeho realizaci a budou směřovat k utváření klíčových kompetencí;
- zařazení vzdělávacích obsahů **podporujících vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných a mimořádně nadaných** v rámci předmětů speciálně pedagogické péče i jiných forem vzdělávání, jsou-li tato podpůrná opatření žákovi doporučena ŠPZ a zákonný zástupce žáka souhlasí s jejich poskytováním;
- zařazení vzdělávacího obsahu **„češtiny jako druhého jazyka“** pro žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka;
- zařazení vzdělávacího obsahu **jazyka národnostní menšiny** v souladu s OVU stanovenými ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura se zapracováním národních specifik (*platí pro školy zřizované podle § 14 ŠZ*);
- zařazení vzdělávacích aktivit podporujících systematickou práci s třídním kolektivem.

Závazné pro ŠVP:

• Škola **zpracuje** na základě RUP **konkrétní učební plán školy** s rozvržením hodin společného základu a disponibilních hodin do povinných i volitelných vyučovacích předmětů či jiných organizačních forem vzdělávání.
• Škola upřednostňuje využití disponibilní časové dotace k zařazení vzdělávacího obsahu nebo organizačních forem vzdělávání, které **podporují volbu ze strany žáka.**

Metodická podpora

Metodický komentář

Časové dotace jsou rámcově stanoveny na 1. stupni v rozsahu 104 hodiny pro společný základ a 14 hodin pro disponibilní časovou dotaci (DČD), pro 2. stupeň 96 hodin pro společný základ a 26 hodin pro DČD.

Z disponibilní časové dotace lze vytvářet **povinné vzdělávací obsahy**, které absolvují povinně všichni žáci (rozšířený obsah povinných předmětů či jiných povinných forem vzdělávání společného základu, nově vytvořené předměty či jiné formy vzdělávání) nebo **volitelné vzdělávací obsahy** (volitelné předměty či jiné volitelné formy vzdělávání), z nichž si žáci vybírají podle svého zájmu a organizačních možností školy.

Veškerý vzdělávací obsah uvedený v ŠVP (povinný i volitelný) **musí být rozpracován** v podobě charakteristiky dané vzdělávací formy (včetně příslušné časové dotace) a školních očekávaných výsledků učení, aby bylo možné kontrolovat jeho realizaci.

Nabídka rozpracovaných povinných a volitelných vzdělávacích obsahů musí být ve shodě s nabídkou v jednotlivých ročnících učebního plánu.

OC6

6 Pojetí hodnocení žáků

Charakteristika

Kapitola uvádí základní přístupy k hodnocení žáků v základním vzdělávání, včetně specifik hodnocení žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními.

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků se řídí §§ 51–53 školského zákona. Podrobnosti o hodnocení výsledků žáků a jeho náležitostech stanoví ministerstvo v §§ 14–16 vyhlášky č. 48/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Škola v ŠVP stanoví, jakým způsobem budou žáci hodnoceni na vysvědčení (§ 51 ŠZ). Získání stupně vzdělání se řídí § 45 a ukončení základního vzdělávání §§ 54–56 školského zákona. Specifikace hodnocení žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními probíhá podle Doporučení ŠPZ.

Pojetí hodnocení žáků

Hodnocení žáků v základním vzdělávání je **zpětnou vazbou pro učitele, žáky i zákonné zástupce**, je výsledkem dialogu učitelů a žáků, kteří se na svém hodnocení aktivně podílejí. Každému hodnocení žáků ve škole **předchází srozumitelné seznámení s kritérii hodnocení žáků.** Do hodnocení dosahování OVU se promítají osobní pokroky žáků při osvojování konkrétních dovedností, znalostí a návyků bez srovnávání s ostatními žáky.

Formativní přístup k hodnocení pracuje s jasnými kritérii sumativního hodnocení, odlišuje fázi učení a vyhodnocování.

Učitelé formativním přístupem k hodnocení:

- stanovují společně se žáky adekvátní cíle učení, formulují kritéria hodnocení;
- využívají vhodné typy hodnocení (slovní, kriteriální, známkování) nebo jejich kombinaci s ohledem na vývojová specifika žáků a náročnost vzdělávacího obsahu na 1. stupni a 2. stupni základního vzdělávání;
- poskytují žákům průběžnou popisnou zpětnou vazbu, vedou žáky k řízení jejich učení a obohacují žáky o sociální a komunikační dovednosti;
- dávají žákům příležitost k sebehodnocení vlastního pokroku a vrstevnickému hodnocení, kterým se žáci učí hodnotit druhé podle předem stanovených kritérií;
- podporují sebedůvěru, motivaci žáků a umožňují jim komplexně rozvíjet jejich osobnost;
- pracují s chybou tak, aby byla chyba žáky vnímána jako nedílná součást učení;
- při plánování výuky nejen volí vhodné vzdělávací strategie, ale také reflektují vlastní vyučovací činnosti ve vztahu ke vzdělávacím výsledkům žáků;
- vzájemně mezi sebou sdílejí a společně posuzují průběžné vzdělávací výsledky žáků;
- pracují s reflexí i sebereflexí žáků;
- zajišťují, aby žáci a zákonní zástupci dostatečně porozuměli způsobům a kritériím formativního a sumativního hodnocení žáků, hodnocení na vysvědčení.

Závazné pro ŠVP:

• Škola jednoznačně a transparentně **popíše přístupy a způsoby hodnocení žáků v souladu s principy formativního hodnocení**.
• Škola **specifikuje pravidla pro uznávání výsledků neformálního, případně zájmového vzdělávání**.

Metodická podpora

Metodický komentář

Hodnocení žáků v základním vzdělávání je **zpětnou vazbou pro učitele, žáky i zákonné zástupce**, je výsledkem dialogu učitelů a žáků, kteří se na svém hodnocení aktivně podílejí.

Hodnocení motivuje žáky k vyššímu zájmu o učení, a tím i k vědomému rozvoji klíčových kompetencí. Hodnocení podává objektivní zprávu o výsledcích učení žáků.

V průběhu vzdělávacího procesu učitelé identifikují individuální vzdělávací potřeby každého žáka a na základě těchto potřeb vytvářejí takové podmínky pro učení, aby každý žák dosáhl maxima svého potenciálu.

Formativní přístup k hodnocení pracuje s jasnými kritérii sumativního hodnocení, odlišuje fázi učení a vyhodnocování. K zachycení vzdělávacího i osobního pokroku je vhodné využít diagnostické portfolio žáka. Sumativní hodnocení využívají učitelé výhradně na konci vymezeného období vzdělávacího procesu a jeho prostřednictvím shrnují dosažené výsledky žáků – úroveň jejich znalostí, dovedností a postojů ve srovnání s relevantními milníky (např. dlouhodobě sledované dosahování výsledků vzdělávání v dané škole, úroveň očekávaných výsledků učení RVP ZV).

Podkladem pro sumativní hodnocení je objektivní výkon žáků na konci vzdělávacího cyklu (např. na konci pololetí školního roku, na konci tematického celku, případně kratších uzavřených obsahových celků). Učitelé zajistí, aby byli žáci o ověřování výsledků vzdělávání předem informováni, byli seznámeni s kritérii hodnocení a rozuměli jim.

Škola v ŠVP postupy hodnocení žáků neopisuje z Pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků (Klasifikační řád).

Hodnocení na vysvědčení vyjadřuje úroveň dosažení očekávaných výsledků učení, přístup žáka ke vzdělávání, jeho individuální pokrok a dosahování osobních vzdělávacích cílů.

V případě, že se škola rozhodne uznávat výsledky neformálního vzdělávání, je povinna tuto oblast specifikovat v pravidlech pro hodnocení vzdělávacích výsledků žáků.

Další metodická podpora

Ilustrace

Název ilustrace

Zásady formativního přístupu v MŠ a na 1. stupni ZŠ

Krátký textový popis

Přehled nabízí deset důležitých oblastí, které přímo souvisejí s problematikou formativního přístupu, a poskytuje učitelům informace o zásadních aspektech při zavádění formativního přístupu v praxi mateřské a základní školy. Zásady formativního přístupu.

Název ilustrace

Metodické doporučení k hodnocení v 1. a 2. ročníku ZŠ

Krátký textový popis

MŠMT připravilo přehledné metodické doporučení, které učitelům a vedení ZŠ pomůže uchopit změny v hodnocení žáků v 1. a 2. ročníku základní školy. Dočtete se, proč se hodnocení mění, jak s ním pracovat v praxi a jak podpořit žáky v jejich učení bez zbytečného tlaku na známky.

Název ilustrace

Pedagogické diagnostikování na 1. stupni základní školy s příklady inspirativní praxe

Krátký textový popis

Publikace představuje pedagogické diagnostikování na 1. stupni ZŠ jako prostředek pro poznání každého žáka a získávání podkladů pro hodnocení. Jeho vybrané metody a formy ilustruje na krátkých videích. Může sloužit jako inspirace pro začínající i zkušené učitele. pedagogicke_diagnostikovani.pdf

OC7

7 Tvorba, vyhodnocování a úprava školních vzdělávacích programů

Charakteristika

Kapitola přináší údaje týkající se zpracování, vyhodnocování a úprav ŠVP, včetně závazné struktury ŠVP.

Každá škola realizující základní vzdělávání **zpracovává ŠVP v souladu s RVP ZV** (ŠZ § 5). Tvorba ŠVP, jeho následné hodnocení a úpravy jsou odrazem pedagogické autonomie a odpovědnosti celé školy za způsob a výsledky vzdělávání. Na zpracování, realizaci, hodnocení a úpravě ŠVP se podílí **vedení školy a všichni pedagogičtí pracovníci**, kteří nesou spoluodpovědnost za realizaci jednotlivých částí ŠVP v podmínkách dané školy.

7.1 Tvorba ŠVP

Za všechny kroky související s tvorbou ŠVP **odpovídá ředitel školy**, který práci řídí, případně pověří touto činností koordinátora ŠVP, svého zástupce nebo jiného člena pedagogického týmu. K návrhu ŠVP se vyjadřuje školská rada (ŠZ § 168) nebo ho schvaluje rada školské právnické osoby (ŠZ § 132).

ŠVP je součástí povinné dokumentace školy (ŠZ § 28), musí být zveřejněný na přístupném místě ve škole, aby měl každý zájemce možnost seznámit se s jeho obsahem, mohl do něj nahlížet nebo z něj pořizovat opisy a výpisy, popřípadě požádat o kopii (ŠZ § 5). Škola umožní nahlížet do ŠVP i prostřednictvím dálkového přístupu.

Školní vzdělávací program:

- je stručný, konkrétní a srozumitelný pro učitele, zákonné zástupce žáků i další zájemce o ŠVP, včetně žáků;
- je zpracováván v souladu s RVP ZV podle stanovené struktury ŠVP pro celé období základního vzdělávání nebo pro jeho část, tj. pro ročníky, ve kterých daná škola realizuje základní vzdělávání;
- využívá analýzu dosavadní práce školy, hodnocení dosavadních výsledků vzdělávání, sociálního klimatu školy, společných představ o dalším rozvoji vzdělávání;
- vychází z vize a strategických cílů školy a stanovuje vzdělávací strategie na úrovni školy;
- respektuje cíle i pojetí vzdělávání v souladu s konkrétními podmínkami školy;
- zohledňuje specifika školy v daném místě a vymezuje je v kultuře školy; propojuje formální, zájmové a neformální vzdělávání;
- rozpracovává vzdělávací obsah vymezený v RVP ZV do školních OVU; stanovuje vzdělávací strategie na úrovni vyučovacích předmětů nebo dalších forem vzdělávání, na jejichž základě se utvářejí a rozvíjejí klíčové kompetence;
- určuje kritéria hodnocení kvality výuky i hodnocení samotného ŠVP.

1. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Identifikační údaje

• název ŠVP (*vzdělávací program, studijní forma vzdělávání*)
• název a adresa školy, web školy; jméno ředitele, telefon, e-mail
• adresa zřizovatele, jméno zástupce zřizovatele, telefon, e-mail, web zřizovatele
• platnost nového nebo aktualizovaného ŠVP, datum schválení změny
• podpis ředitele, razítko školy/elektronický podpis

Popis školy

• typ školy, umístění a velikost školy, zaměření školy

Vize, kultura a prostředí školy

• základní představa o vzdělávání v dané škole a jeho rozvoji; preferované vzdělávací strategie na úrovni školy – postupy plánování a organizace výuky; postupy umožňující žákům podílet se na organizaci školy, obsahu a realizaci výuky
• podpora vztahů ve vzdělávání; profesní vzdělávání a rozvoj učitelů; utváření příznivého prostředí pro žáky i učitele (wellbeing); režim školy; kritéria hodnocení kvality výuky; spolupráce se zákonnými zástupci a partnery školy; propojování formálního a neformálního vzdělávání
• organizační, prostorové, materiální, hygienické, bezpečnostní a jiné podmínky pro vzdělávání

2. CHARAKTERISTIKA ŠVP

Východiska vzniku ŠVP

• zvolený model ŠVP
• co a proč se v ŠVP zdůrazňuje, co je specifické pro ŠVP dané školy; jak je ŠVP využíván pro plánování výuky

Zabezpečení výuky žáků

• organizace přijímacího řízení; zařazování žáků do tříd nebo skupin; identifikace potřeb žáků; průběh adaptačního období v 1. ročníku, *adaptační programy při přechodu na víceleté SŠ; podmínky maturitní či jiné závěrečné zkoušky*

Zabezpečení výuky žáků se SVP, žáků nadaných a mimořádně nadaných

• systém péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními prvního až pátého stupně; role zodpovědných osob při podpůrném vzdělávání; spolupráce uvnitř školy i s partnery mimo školu, se zákonnými zástupci a specializovanými pracovišti

3. OBSAHOVÝ RÁMEC

Učební plán

• tabulace UP pro 1. a 2. stupeň (*nižší stupeň SŠ*); výčet povinných a volitelných vyučovacích předmětů nebo jiných forem vzdělávání – kurzy, semináře, exkurze, edukační programy a akce, projekty, bloková výuka atd. (dále jen „předměty"); časová dotace pro dané předměty v jednotlivých ročnících; celkové součty hodin za předměty, ročníky, stupně vzdělání;
• poznámky k UP

Obsah vzdělávání

• název předmětu
• charakteristika předmětu (informace o pojetí, obsahu, časové dotaci a organizaci výuky, včetně vzdělávacích strategií)
• distribuce a rozpracování OVU vzdělávacích oborů a OVU průřezových témat v RVP ZV do školních OVU v jednotlivých ročnících (delších obdobích) povinných či volitelných předmětů; vazby na klíčové kompetence a základní gramotnosti
• distribuce učiva, pokud to škola považuje za vhodné

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

• přístupy a způsoby hodnocení žáků používané ve škole pro podporu formativního přístupu, včetně sebehodnocení žáků, vzájemného hodnocení žáků, pravidla pro uznávání výsledků neformálního a zájmového vzdělávání

Hodnocení ŠVP

• časové rozvržení hodnocení ŠVP; kritéria používaná ve škole pro hodnocení ŠVP; způsob využití zjištěných údajů pro úpravu ŠVP a vzdělávacího procesu ve škole

4. DOKUMENTY NAVAZUJÍCÍ NA ŠVP

Dodatky k ŠVP

• jakákoli část (úprava) ŠVP, která je přechodná nebo dočasná; pasáž, kterou škola ověřuje a chce ji zařadit do ŠVP později; drobné úpravy, kvůli nimž škola nechce hned upravovat ŠVP, atd.

ŠVP pro školní družinu a školní kluby

• dokumenty mohou být součástí ŠVP nebo stát samostatně

• Škola vytváří ŠVP **flexibilně** vzhledem ke zvolenému modelu, podmínkám školy, potřebám žáků, zkušenostem z výuky, místním a regionálním vzdělávacím příležitostem atd.

7.2 Hodnocení ŠVP, změny ŠVP

Škola hodnotí ŠVP ve dvou rovinách:

a) hodnocení obsahového a formálního zpracování ŠVP, které je realizováno po zpracování nebo úpravě ŠVP a sleduje:

- soulad ŠVP a RVP;
- logickou a obsahovou návaznost jednotlivých částí ŠVP;
- srozumitelnost ŠVP pro všechny uživatele.

b) hodnocení funkčnosti ŠVP, které probíhá průběžně při realizaci výuky podle ŠVP a sleduje:

- využití ŠVP pro plánování výuky;
- vhodnost obsahového a časového rozvržení vzdělávacího obsahu ve vyučovacích předmětech či jiných formách vzdělávání;
- vhodnost a funkčnost plánované organizace a postupů ve výuce a v životě školy (týká se všech částí ŠVP);
- dosahovanou úroveň a kvalitu osvojení OVU jednotlivých obsahových kategorií RVP ZV žáky, včetně žáků se SVP a žáků nadaných;
- vhodnost a funkčnost plánované organizace a postupů ve výuce a v životě školy, včetně vhodnosti a účinnosti vzdělávacích strategií, funkčností pravidel formativního hodnocení, propojování formálního a neformálního vzdělávání atd.

Z hodnocení ŠVP by měly vycházet návrhy na změny ŠVP.

Změny ŠVP se provádějí na základě:

- **revizí RVP ZV**, které vydává MŠMT formou opatření ministra, včetně pokynů ke změnám, data platnosti změn a způsobu náběhu vzdělávání v souladu s danými změnami;
- **zkušeností** z plánování, realizace a hodnocení ŠVP nebo jiných změn ve škole samotné (změna podmínek pro vzdělávání, průběhu vzdělávání atd.).

Forma změn – ŠVP **nový, upravený, s dodatkem**. Změny ŠVP jsou v pravomoci ředitele školy, který ŠVP vydává. Musí být zajištěná jednoznačnost a srozumitelnost ŠVP, musí být zřejmé, odkdy a pro které ročníky jsou změny platné a účinné. **ŠVP i jeho změny se archivují** ve shodě se zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů.

Metodická podpora

Metodický komentář

Nový ŠVP je nově vytvořený dokument, který odráží nové pojetí a organizaci vzdělávání.

Upravený ŠVP přináší změny jen v některých podstatných částech ŠVP (učební plán, konkrétní vyučovací předmět či jiná forma výuky, organizace výuky v některém ročníku atd.) nebo v dílčích částech (úprava některých školních OVU, doplnění organizace režimu školy atd.).

Dodatek k ŠVP se využívá v situacích, kdy se jedná o dílčí změnu, kterou je možné zapracovat do ŠVP při nějaké další větší změně ŠVP, nebo časově omezenou změnu (dílčí doplnění textu některé kapitoly, oprava plaveckého bazénu, která znemožňuje na určitou dobu realizaci plavecké výuky atd.).

Změny provádí škola obvykle s účinností od 1. září nebo od 1. února. Podle upraveného nebo nového ŠVP se vzdělávají žáci ve všech ročnících daného stupně od účinnosti daného ŠVP. Ředitel školy rozhodne o způsobu postupného náběhu tak, aby nevznikla situace, že by žáci v důsledku změn neabsolvovali povinný vzdělávací obsah stanovený v RVP ZV.

Základní gramotnosti

ZGC

Čtenářská a pisatelská

Charakteristika základní gramotnosti

Základní gramotnost čtenářská a pisatelská je předpokladem k rozvoji všech klíčových kompetencí nejen napříč vzdělávacími obory ve škole, ale i v osobním životě mimo školu. Umožňuje žákům tvořit si, na své úrovni rozvoje, poznatky ze široké škály zdrojů a rozvíjet kritické myšlení i emoční prožívání. Čtenářství a pisatelství je klíčovým faktorem úspěchu ve vzdělávání. Je základem schopnosti porozumět textům, získat a sdílet prožitky, efektivně zpracovávat informace, prezentovat poznatky, ale také vyjadřovat a uspořádávat své myšlenky nebo reflektovat pocity. Tak je čtenářská a pisatelská gramotnost základním předpokladem procesu učení i rozvoje žákovy osobnosti. K základům gramotnosti patří také zvědomování a rozvíjení vlastních čtenářských a pisatelských postupů, dovedností a strategií. Podmínkou úspěchu je vždy i rozvoj žákova vztahu k činnosti čtení a psaní a jeho rostoucí vědomí o tom, že je čtenářem a pisatelem, a to jak ve škole, tak po celý život.

VZT

Vztah ke čtení a čtenářství, psaní a pisatelství

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení: Žák čte a píše pro radost i poučení. Postupně čte a píše další typy textů. Oceňuje čtení a psaní jako činnosti, které pomáhají poznávat, přemýšlet, komunikovat i ovlivňovat svět kolem.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGC-VZT-000-ZV3-001

Čte a píše pro prožitek i poučení.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tomu tak dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Výběr textů pro prožitek z četby. Psaní pro prožitek a sebevyjádření

• Samostatně si vybírá knihy i jednotlivé texty, které mu přinášejí čtenářský prožitek (zážitek nebo poučení).

• Ukáže pasáže v textu, které ho zvláště potěšily nebo zaujaly.

• Vybírá si, o čem chce psát a jak.

Výběr textů podle účelu čtení. Psaní podle potřeb poznávání a učení

• Ujasňuje si, k jakému účelu má jeho četba v danou chvíli vést (např. získat informace, pobavit se, najít podobný text nebo knihu jako minule aj.).

• Píše o tom, co ho zaujalo v tématu a problematice a uvažuje, proč o tom psát.

Rozšiřování čtenářského a pisatelského teritoria

• Čte své oblíbené typy textů uměleckých i věcně informativních.

• Při psaní dává přednost tomu, co sám zažil, v čem má zkušenost nebo co ho zaujalo v učení.

Čtenářská a pisatelská odezva

• Vyjadřuje pocity, prožitky, osobní dojmy a názory a opírá je o to, co ho v četbě zaujalo.

• Při sdílení a prezentaci svých textů přijímá odezvu od svých spolužáků a sám ji poskytuje.

Důvěra ve čtení a psaní

• Oceňuje prožitky a přínosy z četby. Dočítá celé texty a knihy, aby získal informace nebo prožitky.

• Zapojuje se do hovorů o zajímavých částech textu, o svých poznatcích nebo a o svém prožitku z četby.

• Rád píše o tom, co ho zajímá, nedává se odradit technikou psaní. O svém psaní a textu podle svého uvážení hovoří s druhými.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Sám si vybírá knihy, které mu přinášejí prožitek; ukáže pasáže v textu, které ho zaujaly a zdůvodní proč.

• Vybírá si, o čem chce psát a jak.

• Zdůvodní, za jakým účelem bude číst text nebo knihu: např. získat informace, pobavit se, najít podobný text nebo knihu jako minule aj.

• Píše o tom, co ho zaujalo v tématu a problematice; vybírá si, co chce čtenářům nebo sobě přinést svým psaním.

• Vybírá si a čte informační i umělecké texty.

• Píše o tom, co sám zažil nebo zná.

• Vyjadřuje pocity, prožitky, osobní dojmy a názory a opírá je o to, co ho v četbě zaujalo.

• Při sdílení a prezentaci textů přijímá odezvu od svých spolužáků a sám ji poskytuje.

• Oceňuje prožitky a přínosy z četby, zapojuje se do hovorů o četbě.

• Dokončuje své texty, zapojuje se do hovorů o psaní.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Píše slova pro zprostředkování jednoduchého sdělení.

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGC-VZT-000-ZV5-001

Čte a píše množství textů různého typu.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tak ve škole dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **výběr textů pro prožitek z četby**

• Při výběru knihy využívá informace z obalu knihy, prolistování i zběžné začtení se.

• Prokazuje trpělivost v tom, zda text jeho očekávání naplní, nebo zda bude hledat jinou četbu.

• Podle uspokojení z četby si hledá podobné nebo něčím navazující texty.

Komponenta: **psaní pro prožitek a sebevyjádření**

• Při psaní vyjadřuje vlastní zkušenosti, prožitky, pocity.

• Charakterizuje osoby nebo postavy, vysvětluje příčiny událostí.

• Podle svého záměru doplňuje další okolnosti či podrobnosti.

Komponenta: **výběr textů podle účelu čtení**

• Rozpoznává, zda je text vhodný k jeho účelu čtení a jak s ním naloží.

• Volí si texty pro potěšení i pro porozumění něčemu ze svého života a světa kolem sebe.

Komponenta: **psaní podle potřeb poznávání a učení**

• Při psaní si zdůvodňuje, proč jemu i adresátům stojí zvolený text za pozornost a úsilí.

• Podává o svém záměru psaní různé informace nebo vysvětlení pro sebe či pro druhé.

Komponenta: **rozšiřování čtenářského a pisatelského teritoria**

• Hledá nové zdroje inspirace pro svou četbu (knihovny, rady zkušenějších, filmová zpracování aj.).

• Zkouší zajímavost nebo přínosnost různých žánrů četby.

• Vybírá si i knihy s menším počtem ilustrací.

• Při psaní se pouští do témat, záměrů nebo forem, které dosud nevyzkoušel.

• Při psaní se inspiruje svou četbou.

Komponenta: **čtenářská a pisatelská odezva**

• V reakcích na četbu se opírá o text.

• Vyjadřuje (v záznamech, hovorech, zprávách pro druhé, ve svých doporučeních aj.) své prožitky i poznatky z četby a dělá si závěry o myšlenkách, informacích i o vyjadřovacích prostředcích.

• Dává se unést beletrií nebo závažností oborových textů.

• Vyjadřuje svůj názor na své psaní a přijímá odezvu druhých na své psaní.

• Doptává se, jak na druhé text zapůsobil (např. jak porozuměli myšlenkám, které v psaní vyjádřil, nebo jak ocenili způsob, jakým text napsal).

Komponenta: **důvěra ve čtení a psaní**

• Čte pravidelně celé knihy a texty.

• Užívá si příběhy a využívá informace z četby.

- Vstupuje do hovorů o knihách a textech.
- Při psaní vkládá do svých textů osobní pohled, vybírá si témata a informace, které považuje za důležité.
- Vědomě vylepšuje svůj text a s vytrvalostí hledá nejlepší formu vyjádření.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-001-ZV5-007
Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-004-ZV5-016
Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-027
Zdůvodní význam bezpečného chování při styku s hořlavými látkami a zábavní pyrotechnikou, aplikuje pravidla protipožární ochrany v modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

CSP-TCH-001-ZV5-001
Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

INF-INF-003-ZV5-006
Rozezná, s jakými daty pracuje vybraný informační systém a jaký je jeho účel.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

INF-INF-004-ZV5-010
Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

JJK-AJA-001-ZV5-002
Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

JJK-AJA-002-ZV5-004
Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

UAK-HTD-001-ZV5-002
Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

UAK-HTD-002-ZV5-005
Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-HTD-003-ZV5-007
Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-VZT-000-ZV9-001
Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Při výběru knihy využívá informace z obalu knihy, prolistování i zběžné začtení.
- Při psaní vyjadřuje vlastní zkušenosti, prožitky, pocity.
- Charakterizuje osoby nebo postavy, vysvětluje příčiny událostí, podle svého záměru doplňuje další okolnosti či podrobnosti.
- Vysvětlí, čím text, který čte, naplňuje jeho účel čtení.
- Uvádí důvody, proč píše svůj text.
- Ve svých záznamech nebo hovorech o četbě reflektuje, do jakých nových druhů četby se pouští.
- Pouští se do témat, záměrů nebo forem, které dosud nevyzkoušel.
- V reakcích na četbu se opírá o text.
- Ke svému textu vyjadřuje svůj názor a naslouchá odezvě od druhých.
- Čte pravidelně celé knihy a texty, užívá si příběhů i využívá informací z četby.
- Ve svém textu dává najevo osobní pohled, vybírá témata a informace, které považuje za důležité; vědomě vylepšuje svůj text.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Čte a píše jednoduché texty různého druhu.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tak ve škole dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **výběr textů pro prožitek z četby**

- Při výběru knih a textů vyhledává četbu pro dospívající i pro dospělé se složitějšími a vyspělejšími náměty.

Komponenta: **psaní pro prožitek a sebevyjádření**

- Ke psaní si vybírá složitější témata a problematiku.
- Při psaní uplatňuje a vyjadřuje hlubší prožitky a zkušenosti, uvědomuje si nové souvislosti.

Komponenta: **výběr textů podle účelu čtení**

- Volí si efektivně texty pro celou řadu účelů čtení.
- Posuzuje, zda a čím text vyhovuje pro jeho účel četby.

• Volí četbu s přínosným obsahem pro daný účel.

• Hodnotí, jak formát textu a jazykové vyjádření slouží k porozumění a poznávání (např. jak je text přehledný, zda vysvětluje neznámá slova, kolik nového se dozvěděl).

Komponenta: **psaní podle potřeb poznávání a učení**

• Při psaní používá takovou stavbu textu a prostředky, které co nejlépe slouží záměru jeho sdělení (např. výstižná a přesná pojmenování, uspořádaný slovosled, členění textu).

• Využívá psaní i pro ujasnění problematiky, myšlenek, poznatků.

Komponenta: **rozšiřování čtenářského a pisatelského teritoria**

• Čte texty nejrůznějších typů, forem a žánrů.

• Posuzuje, čím je nová četba náročnější nebo přínosnější.

• Vyhledává texty stylově rozmanité, s dosud neobvyklým zpracováním, objevné.

• Čte texty určené publiku, které je pro něj nové, aby lépe porozuměl dopadu na rozličné adresáty.

• Vědomě zaplňuje svá čtenářská teritoria.

• Píše texty nejrůznějších typů, forem a žánrů, volí složitější tematiku.

Komponenta: **čtenářská a pisatelská odezva**

• Udržuje si kritický odstup a dopřává si čtenářského prožitku z toho, že se nechává unášet četbou.

• Porovnává své porozumění a prožitek s odezvou jiných adresátů (např. pasáž, která mě dojímá, nechává někoho lhostejným).

• Při sdílení vlastního textu vnímá různé odezvy a porozumění u druhých vzhledem ke svému záměru a očekáváním.

• Je si vědom toho, že se stává „mocným“, když dokáže prostřednictvím psaní výstižně vyjádřit své myšlenky a záměry a vyvolat konkrétní odezvu u adresátů.

Komponenta: **důvěra ve čtení a psaní**

• Oceňuje čtení jako zdroj prožitků a informací.

• Posuzuje texty z hlediska jejich přínosnosti pro něj.

• Nachází v četbě výzvy pro své prožívání, myšlení, poznávání.

• Hledá v textech hlubší významy, vysvětluje si je pro sebe a bez obav o tom hovoří s druhými.

• Dočítá texty i přes nároky plynoucí z obsahu, z jazyka nebo z formy textu.

• Oceňuje, v čem mu psaní pomáhá (např. zpracovávat poznatky, zpřesňovat myšlení, komunikovat se svým okolím, poznávat sebe i druhé a ovlivňovat aktivně svět kolem sebe).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

INF-INF-001-ZV9-002
Navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu.

INF-INF-001-ZV9-004
Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

JJK-CJL-001-ZV9-010
Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV9-014
Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

UAK-HTD-001-ZV9-001
Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

UAK-HTD-001-ZV9-004
Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

UAK-HTD-003-ZV9-009
Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Při výběru knih a textů vyhledává četbu pro dospívající i pro dospělé se složitějšími a vyspělejšími náměty.
- Ke psaní si vybírá složitější témata a problematiku.
- Uplatňuje a vyjadřuje hlubší prožitky a zkušenosti, doplňuje nové souvislosti.
- Rozpoznává, zda text je vhodný pro některý z účelů, které chce četbou naplnit: citový prožitek, učení, přesnější. poznatky, hlubší poznání sebe, lidí nebo světa, zábava atp.
- Promyšleně volí prostředky, kterými dosahuje svého záměru psaní.
- Čte texty nejrůznějších typů, forem a žánrů, posuzuje, čím je nová četba náročnější nebo přínosnější.
- Píše texty nejrůznějších typů, forem a žánrů, volí složitější tematiku.
- Je schopen si udržet kritický odstup i dopřávat si čtenářského prožitku z toho, že se nechává unášet četbou; porovnává své porozumění a prožitek s odezvou jiných adresátů.
- Při sdílení svého textu reflektuje různé odezvy a porozumění u druhých vzhledem ke svému záměru a svým očekáváním.
- Nachází v četbě výzvy pro své prožívání, myšlení, poznávání, hledá v textech hlubší významy, vysvětluje si je pro sebe a bez obav o tom hovoří s druhými.
- Oceňuje, v čem mu psaní pomáhá v poznávání, myšlení i vztazích.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá čtení a psaní pro vyhledávání nebo záznam informací.

BPO

Budování porozumění v četbě a v procesu psaní

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení: Žák čte s porozuměním prožitkové, odborné a mediální texty, vyhledává přímo i nepřímo vyjádřené informace. Rozumí tomu, co text říká doslovně, přeneseně a jaké závěry z toho mohou vyplývat. Rozlišuje fakta, domněnky, názory. Při čtení a psaní uplatňuje své znalosti a zkušenosti. Psaní využívá k učení, k sebevyjádření a sebeuvědomění.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGC-BPO-000-ZV3-001

Buduje porozumění prožitkovým i odborným textům, při psaní sděluje informace podle své potřeby.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tomu tak dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Vyhledávání a propojování přímo i nepřímo vyjádřených informací podle účelu čtení. Psaní jako nástroj pro porozumění věcné problematice i sobě samému.

• Vyhledá podle potřeby v textu nebo v obrázku či videu přímo vyjádřenou informaci; s dopomocí najde i informaci nepřímo vyjádřenou (např. pomocí doplňujících otázek nebo, porovnáním s tím, co našel spolužák atp.).

• Uvede, v čem a jak se text a doprovodné obrázky (ilustrace, nákresy) doplňují.

• V krátkých textech pro sebe nebo pro druhé se vyjadřuje o tom, co potřebuje sdělit. V oborech si zapisuje slova nebo informace, které nechce zapomenout, čemu porozuměl nebo nač se ptá.

Rozpoznání důležitých informací a myšlenek při čtení i psaní textů

• Uvede, které informace nebo místa v textu považuje za důležité.

• S dopomocí najde v textu místa, která sdělují důležitou myšlenku (např. pomocí doplňujících otázek nebo, porovnáním s tím, co našel spolužák atp.)

• Před psaním i při psaní zvažuje, které informace jsou potřebné a které jsou nadbytečné pro účel jeho psaní.

• Informace, které považuje za důležité, zvýrazňuje (např. dává je do názvu nebo je doprovází obrázkem, vyznačí barvou atp.).

Propojování četby s vlastními znalostmi a zkušenostmi a interpretace. Psaní pro vyhodnocování vlastních poznatků a zkušeností v oborech i pro sebeuvědomění

• Hledá shody a rozdíly mezi tím, co čte, a mezi vlastní zkušeností, znalostmi a světem kolem sebe.

• Odkazuje na konkrétní místa v textu nebo v ilustraci.

• Při četbě v oborech využívá pro porozumění textu i vlastních poznatků a zkušeností.

• Při psaní v oborech využívá své zkušenosti a znalosti. Píše texty, ve kterých vyjadřuje své zážitky, pocity a myšlenky.

Práce s grafickým znázorněním a vizuálním zobrazením

• Najde potřebnou informaci v jednoduchém schématu nebo obrázku.

• S dopomocí pozná, ke které části textu patří připojené schéma či obrázek.

• Při psaní vytváří k svému textu obrázky nebo nákresy, seznamy, mapy atp., aby vyjasnil nebo doplnil informace.

Odlišení faktů, domněnek a názorů

• Odliší v textu, co se zřetelně podává jako fakt (co i druzí mohou považovat za jisté, nepochybné), a co může být něčí názor nebo domněnka.

• Při psaní používá výrazy, kterými odliší své názory nebo domněnky od faktů (např. myslím si, podle mě, zajímalo by mě atp.).

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhledá podle potřeby v textu nebo v obrázku či videu přímo vyjádřenou informaci.

• Píše krátké texty o tom, o čem přemýšlí.

• Uvede, které informace nebo místa v textu považuje za důležité.

• Vybírá a vyznačuje informace důležité pro účel jeho textu.

• Ke konkrétním místům v textu doplňuje vlastní zkušenosti, poznatky nebo názory.

• Při psaní v oborech využívá své zkušenosti a znalosti.

• Píše texty, ve kterých vyjadřuje své zážitky, pocity a myšlenky.

• Najde potřebnou informaci v jednoduchém schématu nebo obrázku.

• Při psaní vytváří k svému textu obrázky nebo nákresy, seznamy, mapy atp., aby vyjasnil nebo doplnil informace.

• Odliší v textu, co se zřetelně podává jako fakt (co i druzí mohou považovat za jisté, nepochybné), a co může být něčí názor nebo domněnka.

• Při psaní používá výrazy, kterými odliší, co považuje za fakty a co za své názory nebo domněnky: např. myslím si, podle mě, zajímalo by mě atp.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popisuje, co znamenají vybraná slova v čteném textu.

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGC-BPO-000-ZV5-001

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tomu tak dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vyhledávání a propojování přímo i nepřímo vyjádřených informací podle účelu čtení**

• Vyhledává přímo i nepřímo vyjádřené informace v textu nebo v jiném informačním zdroji (včetně online zdrojů) podle účelu čtení.

• Porovnává a propojuje informace ze dvou textů nebo z textu a obrázku atp.

• Posuzuje, jak přínosné pro jeho účel čtení je použít více zdrojů (textů, obrázků atd.).

Komponenta: **psaní jako nástroj pro porozumění věcné problematice i sobě samému**

• Píše si svá vysvětlení k oborové problematice.

• Používá přesnější nebo výstižnější pojmenování.

• Využívá psaní pro porozumění sobě samému.

Komponenta: **rozpoznání důležitých informací a myšlenek textu při čtení i psaní textů**

• Formuluje bez zásadního zkreslení některé důležité myšlenky jednoduchého textu a podpoří je důkazy v textu.

• Při psaní zvýrazňuje důležitost informace nejen u jednotlivého slova, údaje nebo motivu, ale i tím, kam informaci umístí (např. mění slovosled, odděluje odstavce, přidává vysvětlivky, název).

• Přehledně podává děj, pojmenuje osoby nebo postavy podle charakteru nebo role, pojmenuje prostředí a uvede některé detaily.

Komponenta: **propojování četby s vlastními znalostmi a zkušenostmi a interpretace**

• Vyjádří, jak informace, myšlenky, názory i postoje z četby oborových i prožitkových textů souvisejí s jeho vlastními znalostmi, zkušenostmi a názory.

• Vyvozuje informace či závěry a dokládá je textem.

Komponenta: **psaní pro vyhodnocování vlastních poznatků a zkušeností v oborech i pro sebeuvědomění**

• Píše o tom, co se naučil a co pro něj znamenají nové poznatky vzhledem k vlastním znalostem a zkušenostem (např. které nové informace nebo prožitky získal, jakou má radost z nového porozumění nebo jaký nový postup si osvojil).

• Při psaní uvažuje sám o sobě, ujasňuje si například to, jaký by chtěl být, čím se stát, co umět.

Komponenta: **práce s grafickým znázorněním a vizuálním zobrazením**

• Najde potřebnou informaci v běžně používaném schématu (např. v nákresu, tabulce, grafu).

• Pozná, ke které části textu patří připojené schéma.

• Rozpozná, které údaje ze schématu jsou pro něj hlavní a které vedlejší.

• Rozpozná a využívá u schématu legendu, vysvětlivky nebo poznámky.

• Při psaní se rozhoduje o tom, které informace je dobré podat slovně a které doprovodit pomocí nákresu, tabulky, obrázku aj.).

• Vytváří přehledná, srozumitelná schematická vyjádření toho, co má na mysli nebo o čem se dozvídá.

Komponenta: **odlišení faktů, domněnek a názorů**

• Posuzuje v běžných případech, co v textu je spíše názor nebo domněnka, případně omyl či lež, a co je možné považovat za fakta.

• Zdůvodňuje, proč něco pokládat za faktický údaj (opírá se o zdroje, důkladné vysvětlení, obecnou znalost).

• Shodu mezi předloženým názorem a jeho vlastním názorem nepovažuje za prokázání faktu.

• Při psaní zvažuje u svých tvrzení, zda jde o domněnku či názor (např. slovy „nejsem si jistý, zda; možná, že; domnívám se; řekl bych; mám to z wikipedie“), nebo zda to předkládá jako fakt, který může také ověřit (např. „tohle bylo dokázáno; tohle bylo v encyklopedii“).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-004-ZV5-016
Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

CJS-CJS-004-ZV5-017
Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

CJS-CJS-005-ZV5-024
Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

INF-INF-003-ZV5-006
Rozezná, s jakými daty pracuje vybraný informační systém a jaký je jeho účel.

INF-INF-004-ZV5-010
Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

UAK-HTD-002-ZV5-005

Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vyhledává přímo i nepřímo vyjádřené informace v textu nebo v jiném informačním zdroji (včetně on-line zdrojů) podle účelu čtení.
- Píše si svá vysvětlení k oborové problematice, používá přesnějších nebo výstižnějších pojmenování.
- Využívá psaní pro porozumění sobě samému.
- Formuluje bez zásadního zkreslení některé důležité informace nebo myšlenky jednoduchého textu a podpoří je důkazy v textu.
- Uspořádává své psané vyjadřování tak, aby důležité informace byly snadno k nalezení.
- Vyvozuje informace či závěry a dokládá je textem.
- Píše o tom, čemu se naučil a co pro něj znamenají nové poznatky vzhledem k vlastním znalostem a zkušenostem.
- Podle své potřeby uvažuje ve svých textech sám o sobě.
- Rozpozná a využívá u schématu legendu, vysvětlivky nebo poznámky.
- Rozhoduje se, co vyjádřit slovně a co graficky; vytváří přehledná, srozumitelná schematická vyjádření toho, co má na mysli nebo o čem se dozvídá.
- Zdůvodňuje, proč něco pokládat za faktický údaj: opírá se o zdroje, o důkladné vysvětlení, o obecnou znalost.
- Při psaní dává najevo, která svá tvrzení považuje za faktická, a co je jeho názor či domněnka.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Čte a píše jednoduché texty, nalezne v nich informace.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tak ve škole dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vyhledávání a propojování přímo i nepřímo vyjádřených informací podle účelu čtení**

• Samostatně (průběžně a podle potřeby) vyhledává, uspořádává, porovnává a propojuje informace ve všech typech textů včetně elektronických.

• Čtením beletrie i oborových textů nejen rozšiřuje, ale i prohlubuje své porozumění a prožívání v tom, jak funguje svět, lidé, on sám.

Komponenta: **psaní jako nástroj pro porozumění věcné problematice i sobě samému**

• Podle své potřeby využívá psaní pro ujasnění svých myšlenek a pocitů, pro své sebeuvědomění a sebevyjádření, ale také pro své učení složitější problematiky a pojmů.

Komponenta: **rozpoznání důležitých informací a myšlenek textu při čtení i psaní textů**

• Najde důležité informace či momenty v náročném textu, posuzuje jejich význam jak pro sebe, tak pro jiné adresáty.

• Najde a výstižně zformuluje důležité myšlenky v náročném textu.

• Při psaní výstižně a zřetelně vystihuje a formuluje důležité informace, zejména myšlenky své nebo cizí a zařazuje je v textu tak, aby čtenářům pomáhaly k pochopení jeho smyslu.

Komponenta: **propojování četby s vlastními znalostmi a zkušenostmi a interpretace**

• Vyhodnocuje shody i rozdíly mezi tím, o čem čte, a mezi svými znalostmi, zkušenostmi a názory.

• Při interpretaci vychází z textu, využívá současně i své poznatky nebo zkušenosti.

Komponenta: **psaní pro vyhodnocování vlastních poznatků a zkušeností v oborech i pro sebeuvědomění**

• Při psaní si ujasňuje, zda jeho poznatky a myšlenky souvisejí s informacemi nebo zkušenostmi zvenčí, nebo zda jsou jeho vlastní.

• Vyjasňuje si, jak vidí sebe sama, kdo je, jaký je, k čemu patří nebo se hlásí, čím je cenný ve vlastních očích nebo u druhých.

Komponenta: **práce s grafickým znázorněním a vizuálním zobrazením**

• Najde ve složitějším schématu (např. v koláčovém grafu, víceúrovňové tabulce, v mapě výskytů některého jevu) potřebné informace.

• Vysvětlí, jak informace ze schématu patří k textu, jenž je schématem doprovázený.

• Kriticky přistupuje k informacím získaným ze schémat (všímá si, jak mohou schémata ovlivňovat adresáty, cíleně působit na jejich emoce, jak je autoři využívají k ovlivňování názorů, mínění).

• Pro lepší porozumění doplňuje svůj text zavedenými typy schematických vyjádření.

Komponenta: **odlišení faktů, domněnek a názorů**

• Ve složitějších nebo problematických textech rozpoznává fakta, domněnky, názory či dojmy a odůvodňuje, proč je za takové považuje.

• Odhaduje a posuzuje, proč jsou v textu podávána nepodložená tvrzení nebo proč jsou pouhé domněnky či názory předkládány jako fakta.

• Při psaní dodává k faktickým tvrzením zdroje a argumenty.

• Staví a formuluje hypotézy a navrhuje jejich ověřování.

• Názory své nebo cizí podává zřetelně jen jako názor.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-BPO-000-ZV5-001

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-002

Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003

Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-002

Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

PTU-000-000-ZV9-003

Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-005-ZV9-014

S využitím informací z různých vhodných zdrojů ilustruje, že Země je součást komplexní struktury vesmíru, a popíše, jak vesmír Zemi ovlivňuje.

CAP-PRI-001-ZV9-002

Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CAP-PRI-002-ZV9-005

Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAP-PRI-002-ZV9-007

Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAP-PRI-002-ZV9-008

Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CAP-PRI-003-ZV9-009
Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování pro projevení se konkrétních znaků s ohledem na dané prostředí.

CAP-PRI-003-ZV9-010
Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

CAP-PRI-004-ZV9-011
Vysvětlí, jak vlastnosti vybraného organismu souvisejí s jeho vývojem a umožňují mu přežít a rozmnožit se.

CAP-PRI-004-ZV9-012
Určí vybrané druhy a zdůvodní jejich zařazení do taxonomických skupin na základě typických znaků a popíše evoluci skupin organismů s použitím vhodných vyobrazení vývoje.

CAP-PRI-005-ZV9-015
Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

CAP-PRI-005-ZV9-017
Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

CAP-PRI-005-ZV9-018
Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

CAS-DEJ-001-ZV9-001
Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

CAS-DEJ-001-ZV9-002
Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-DEJ-001-ZV9-004
Specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

CAS-DEJ-001-ZV9-005
Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-DEJ-001-ZV9-007
Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

CAS-DEJ-001-ZV9-010
Posoudí dopady kolonialismu, imperialismu a dekolonizace na různé skupiny lidí.

CAS-DEJ-001-ZV9-011
Určí, jak se proměňovaly a v čem zůstávaly stejné genderové role v dějinách.

CAS-DEJ-001-ZV9-012
Diskutuje o projevech moderního politického extremismu a o povaze, příčinách vzniku a důsledcích nastolení diktatur a autoritativních režimů.

CAS-DEJ-002-ZV9-013
Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

CAS-DEJ-002-ZV9-015
Vyjádří vlastní představu o funkci a významu historických objektů a motivů ve veřejném prostoru.

CAS-DEJ-002-ZV9-017
Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-002-ZV9-007
Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

CAS-VKO-002-ZV9-010
Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

CAS-VKO-003-ZV9-013
Používá základní ekonomické pojmy, které jsou aktuálně diskutovány ve veřejném prostoru.

CSP-OSV-003-ZV9-012
Využívá pro svůj kariérový rozvoj různé informační zdroje, vztahy a sítě ve fyzickém a digitálním prostředí.

GEO-GEO-002-ZV9-012
Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

INF-INF-001-ZV9-004
Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

INF-INF-002-ZV9-005
Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vysvětlí celý postup a určí problém, který je daným algoritmem řešen.

INF-INF-003-ZV9-011
V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

INF-INF-004-ZV9-013
Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

JJK-CJL-001-ZV9-004
Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

JJK-CJL-001-ZV9-005
Rozvíjí své znalosti o skladbě a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-007
Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

JJK-CJL-001-ZV9-008
Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

JJK-CJL-001-ZV9-010
Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV9-013
Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV9-015
Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

JJK-CJL-001-ZV9-016
Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

UAK-HTD-001-ZV9-004
Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Ve všech typech textů uspořádaně zpracuje informace.
- U četby beletrie uvádí své závěry o sobě, o společnosti nebo světě.
- Podle své potřeby si v psaní ujasňuje pocity a myšlenky; píše o tom, jak sám sobě rozumí.
- Psaním si pomáhá pro své učení porozumět složitější problematice a pojmům.
- Formuluje, jaký význam pro něj nebo pro druhé mají důležité prvky a myšlenky v náročném textu.
- Výstižně a zřetelně a formuluje důležité informace tak, aby čtenářům pomáhal k pochopení jejich smyslu.
- Najde rozdíly a shody mezi tím, co čte, a svými poznatky či zkušenostmi a vysvětluje, jakou mají souvislost s ním osobně.
- Vysvětluje svá vlastní i oborová témata na základě toho, co už zná nebo co zažil.
- Píše o tom, co nové poznatky a zkušenosti znamenají pro to, kdo je a jaký chce být.
- Najde v složitějším schématu potřebné informace, vysvětlí, jak informace ze schématu patří k textu, jenž je schématem doprovázen.
- Pro lepší porozumění doplňuje svůj text zavedenými typy schematických vyjádření.
- Odhaduje a posuzuje, proč jsou v textu podávána nepodložená tvrzení nebo proč jsou pouhé domněnky či názory předkládány jako fakty.
- Při psaní k faktickým tvrzením dodává zdroje a argumenty, staví a formuluje hypotézy a navrhuje jejich ověřování
- Názory své nebo cizí podává zřetelně jen jako názor.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Reprodukuje procvičený text na základě porozumění textu a vlastní zkušenosti.

KCP

Kritické čtení a psaní

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení: Žák rozpoznává záměry cizího textu nebo sám volí a naplňuje záměry textu svého. Při čtení poznává, do jaké role se autor staví, a odhaluje jeho stanovisko. Při psaní vyjadřuje jak své stanovisko, tak roli, do které se vůči čtenářům staví. Posuzuje, jak a čím mohou obsah i forma textu působit na čtenáře. Rozpoznává, jaký vliv mají sociální, dobové nebo osobní okolnosti autora i čtenáře na účinek a na porozumění textu. Ověřuje a vyhodnocuje relevanci, aktuálnost a věrohodnost svých informací i zdrojů.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGC-KCP-000-ZV3-001
Při čtení i psaní zvažuje možné adresáty.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tomu tak dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Autor, text a adresát

• Odhaduje v přiměřeně náročném textu zřetelný autorský záměr a určuje, co konkrétně v textu působí na něj jako na čtenáře. Navrhuje, koho by mohl text zaujmout a proč.

• Při psaní se rozhoduje s dopomocí (např. v konzultaci se spolužákem, využitím nabídkového seznamu, inspirací z četby atp.), s jakým záměrem a pro koho bude psát.

Stanovisko autora

• S dopomocí zjišťuje, čí a jaké stanovisko je v textu přítomno (k čemu nebo ke komu se autor nebo některá osoba či postava přiklání)

• Při psaní vyjadřuje, co si o někom nebo o něčem myslí (např. nelíbilo se mi, že..., překvapilo mě..., byla jsem ráda, že..., bál jsem se, že... atp.).

Účinek formy a uspořádání textu

• Rozliší beletrii (pohádku, básničku, povídku) od textu věcně informativního.

• Posuzuje, jak na něj působí některé stavební prvky (např. nadpis, který autor vymyslil, to, že autor píše ve verších, jakým obrázkem je text doplněný a k čemu obrázek slouží atp.)

• Rozhoduje se, jak při svém psaní použije některé stavební prvky (např. nadpis, obrázek, rýmy atp.), aby to zapůsobilo na čtenáře.

Kontext

• Při čtení zjišťuje shody a rozdíly mezi tím, co čte, a tím, jak se sám dívá na věc (podle svých poznatků nebo zkušeností).

• Díky psaní si ujasňuje, proč se něco stalo nebo proč někdo tak jednal (např. v jakých podmínkách se to dělo, jaký byl záměr jednání, z jakých pocitů někdo vycházel atp.)

Zdroje

• Při čtení knih a textů si všímá, kdo je napsal a nakreslil (hledá na začátku nebo na konci textu či na obalu knihy či titulní straně).

• S dopomocí zjišťuje i další, dostupné informace o zdroji (např. kdy byl text napsán).

• Při psaní si ujasňuje a dává najevo, co má "z vlastní hlavy", a kdy se inspiroval odjinud.

• Při psaní textů, v nichž chce ostatní odborně poučit, s dopomocí jednoduše uvede, odkud informace čerpal.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Odhaduje autorský záměr textu, navrhuje, koho by text mohl zaujmout a proč.
- Při psaní se rozhoduje, s jakým záměrem a pro koho bude psát.
- Odhaduje, jaké stanovisko podle textu zaujímá autor nebo některá osoba či postava.
- Při psaní vyjadřuje podle potřeby, co si o někom nebo o něčem myslí.
- Posuzuje, jak autor používá některé stavební prvky, aby to působilo na něj (na konkrétního žáka) jako čtenáře.
- Rozhoduje se, jak ve vlastních textech použít některé stavební prvky, aby zapůsobil na čtenáře.
- Při čtení zjišťuje shody a rozdíly mezi tím, co čte, a tím, jak se sám dívá na věc - podle svých poznatků nebo zkušeností.
- Díky psaní si ujasňuje, proč se něco stalo nebo proč někdo tak jednal.
- Při čtení knih a textů si všímá, kdo je napsal a nakreslil.
- Při psaní odlišuje, co se dozvěděl jinde, od toho, co si sám vymyslil.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Určí možného adresáta textu.

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tomu tak dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **autor, text a adresát**

- Vyvodí v textu přiměřeném věku autorský záměr s oporou o prostředky, které autor užívá.
- Podle obsahu i formy textu odhaduje, pro jaké čtenáře je text zamýšlen.
- Při psaní vybírá ke svému zvolenému tématu, záměru a adresátovi vhodné prostředky tak, aby text zapůsobil na adresáta (např. rozhoduje se o přijatelné délce textu; vybírá oborové termíny nebo píše vlastními slovy; používá slovní vyjádření nebo obrázek či graf; zvýrazňuje důležité pasáže).

Komponenta: **stanovisko autora**

- Rozpoznává, jaké stanovisko autor textu zaujímá, a dokládá to důkazy z textu.
- Přemýšlí, v čem může s autorovým stanoviskem souhlasit a v čem ne a proč.
- S dopomocí se zamýšlí nad tím, proč je něčí stanovisko v textu potlačené.

• Díky psaní si ujasňuje a vyjadřuje svůj názor nebo stanovisko.

• Své stanovisko dokládá argumenty.

• S dopomocí / v konzultaci, podle dosavadní zkušenosti pisatelské nebo čtenářské atp., uvažuje o tom, zda podá sdělení nezaujatě, nebo podle osobního názoru.

Komponenta: **účinek formy a uspořádání textu**

• Posuzuje, jak autor působí na čtenáře výběrem typu textu (např. báseň, oficiální dopis, naučný text, běžná internetová komunikace) a použitím některých stavebních prvků (např. členění do odstavců nebo kapitol, zvýraznění některých pasáží, verš, rým, sloka, použití odborných nebo básnických výrazů, obrázek nebo schéma).

• Při psaní se rozhoduje, jaký typ textu zvolí (např. báseň, naučný text, příběh, deníkový zápisek) a jak použije některé stavební prvky (např. nadpis, obrázek, verše), aby zapůsobil na čtenáře.

Komponenta: **kontext**

• Uvažuje o okolnostech, které mohou mít vliv na význam textu (např. doba, místo nebo zvyklosti).

• Uvažuje o tom, co by se stalo, kdyby se okolnosti změnily.

• Při psaní usiluje o věrohodnost svého textu (např. uvádí příčiny a okolnosti, popisuje, jak události souvisejí s tím, kdy a kde se odehrály, jaká byla motivace postav).

Komponenta: **zdroje**

• Při čtení knih a textů využívá pro své porozumění nebo prožitek také informace o zdroji (např. kdo a kdy ho napsal, zda je to text ze zábavního pramene, nebo z encyklopedie).

• Podle potřeby vyhledává zdroje pro to, čemu se učí.

• Posuzuje, zda je vybraný zdroj aktuální vzhledem k tématu, o kterém píše.

• Zvažuje důvěryhodnost zdroje podle autora nebo podle toho, kde je text umístěný (např. zda autorem je vědec, který je expertem na danou problematiku, nebo zda zdrojem je seriózní web či stránka influencera).

• Při psaní textů, v nichž chce ostatní odborně poučit, uvádí jednoduchým způsobem zdroje (autor, název, rok nebo přesné URL).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTS-000-000-ZV5-005
Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-025
Předvede v modelové situaci základní techniky odmítnutí návykových látek a posoudí vliv návykových látek a závislostního chování na zdraví člověka.

CJS-CJS-005-ZV5-030
Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CJS-CJS-005-ZV5-032
Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

INF-INF-004-ZV5-010
Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-AJA-003-ZV5-006
Napíše krátkou zprávu.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

UAK-VFV-001-ZV5-003
Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Podle obsahu nebo formy zjišťuje autorský záměr nebo kterým čtenářům je text určený.
- Ke svému tématu, záměru a adresátovi vybírá vhodné prostředky tak, aby text zapůsobil na adresáta.
- Přemýšlí, v čem může s autorovým stanoviskem souhlasit a v čem ne a proč.
- Díky psaní si vyjasňuje svůj názor na to, o čem píše, nebo stanovisko k tomu.
- Posuzuje, jak autor působí na čtenáře výběrem typu textu a některých výrazných stavebních prvků.
- Rozhoduje se, jaký typ textu zvolí a kterými stavebními prvky zapůsobí na čtenáře.
- Uvažuje o okolnostech, které mohou mít vliv na význam textu: např. doba, místo nebo zvyklosti, uvažuje o tom, co by se stalo, kdyby se okolnosti změnily.
- Usiluje o věrohodnost svého textu: např. uvádí příčiny a okolnosti, popisuje, jak souvisejí události s tím, kdy a kde se odehrávaly, jaká byla motivace postav.
- Posuzuje, zda zdroj, ze kterého čerpá, je vhodný vzhledem k účelu jeho čtení a zda je důvěryhodný.
- Při psaní textů, v nichž chce ostatní odborně poučit, uvádí zdroje jednoduchým způsobem: autor, název, rok nebo URL.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše prožitek z čtení textu.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tak ve škole dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **autor, text a adresát**

• Vysvětluje, jakou si autor volí roli, do jaké pozice a do jakého vzájemného vztahu umísťuje sebe i čtenáře a jaké prostředky používá k tomu, aby dosáhl svého záměru.

• Vysvětluje, proč by různí adresáti i skupiny adresátů mohli na text reagovat různě.

• Při psaní vytváří vztah mezi sebou a adresáty (např. píše pro laiky jako zasvěcený znalec, píše jako kamarád kamarádům).

• Využívá svou zkušenost (pisatelskou, čtenářskou nebo životní) k tomu, aby odhadl, jak by na jeho text mohli reagovat různí adresáti.

Komponenta: **stanovisko autora**

• Vyjasní a pojmenuje i skrytější autorovo stanovisko.

• Rozpozná v autorově stanovisku možné stereotypy.

• Zdůvodňuje, zda a proč autorovo stanovisko přijímá, nebo odmítá, navrhuje a formuluje jiný, vyváženější pohled na věc.

• Při psaní volí autorské stanovisko podle svého záměru.

• Zodpovědně posuzuje, jakou „moc“ mu jeho názor či stanovisko dává nad čtenáři i tématem, k čemu ji použije, a vysvětluje, jakou odezvu může vyvolat jeho stanovisko u adresáta.

• Rozhoduje se, kdy je vhodné psát nezaujatě.

• Snaží se překonat vlastní stereotypy.

Komponenta: **účinek formy a uspořádání textu**

• Posuzuje, jak uspořádání textu (např. druh, žánr, kompozice, použitý slovník, grafické prvky) i jeho jednotlivé části (např. odstavec, sloka, název, ilustrace) přispívají k pochopení jeho významu a jak ovlivňují čtenářovy emoce nebo názory.

• U schématu nebo jiného vizuálního prostředku vyhodnocuje, jak může ovlivňovat u adresátů porozumění, jak může cíleně působit na jejich emoce nebo názory, jak zdůrazňuje nebo potlačuje některé informace atp.

• Při psaní volí formu, uspořádává text a vybírá prostředky tak, aby dosáhl svého záměru vzhledem k adresátovi a kontextu.

• Vybírá, umísťuje, případně pojmenuje obrázky a vizuální prvky tak, aby přispívaly k porozumění významu textu a působily na čtenáře podle jeho záměru.

Komponenta: **kontext**

• Uvažuje o tom, jak dobové, geografické, kulturní nebo jiné souvislosti a okolnosti ovlivňují autora při psaní textu a jak ovlivňují i čtenáře, když interpretuje význam.

• Pátrá, zda jsou v textu určité společenské skupiny podá(vá)ny se (skrytými) stereotypy, které slouží zájmům jiných skupin.

• Při psaní odhaluje nebo vyvrací navyklé stereotypy (např. ve vztahu mezi muži a ženami, v sociálním postavení, v chodu společnosti nebo v chápání klimatu).

• Pečuje o to, aby byl jeho způsob podání věrohodný a přesvědčivý v daném kontextu (pro zvolené publikum i pro další vnější okolnosti).

Komponenta: **zdroje**

• Při čtení knih a textů vyhledává a využívá podle svého účelu čtení informace o zdroji, aby porozuměl i kontextu.

• Ověřuje a vyhodnocuje relevanci, aktuálnost a důvěryhodnost zdrojů, je ostražitý, když nejsou uvedené informace o zdroji nebo když chybí podstatný údaj (např. namísto autora článku je uvedená „redakce“).

• Při psaní textů, v nichž chce ostatní odborně poučit, vyhledává a ověřuje zdroje informací podle záměru svého psaní, zvažuje jejich relevanci, aktuálnost a důvěryhodnost.

• Cituje zdroje podle normy (např. s využitím generátoru citací).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-003
Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAP-PRI-003-ZV9-010
Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

CAP-PRI-005-ZV9-017
Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

CAS-DEJ-002-ZV9-013
Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

CAS-DEJ-002-ZV9-014
Vytvoří vlastní výstup na základě absolvování aktivizačního edukačního programu v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.

CAS-DEJ-002-ZV9-018
V modelové situaci předvede, jak může historické poznání pomoci v současném životě.

CAS-VKO-002-ZV9-007
Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

CSP-OSV-001-ZV9-003
Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

CSP-OSV-003-ZV9-015
Tvoří osobní kariérové portfolio, které využívá v modelových situacích zájmu o vzdělávací a pracovní příležitosti.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-004
Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

INF-INF-002-ZV9-007

V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

INF-INF-003-ZV9-009

Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

INF-INF-004-ZV9-013

Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

JJK-CJL-001-ZV9-006

Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-009

Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-016

Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

UAK-HTD-001-ZV9-001

Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

UAK-HTD-002-ZV9-006

Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

UAK-VFV-001-ZV9-004

Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vysvětluje, proč by různí adresáti i skupiny adresátů mohli reagovat na text různě, odlišně.
- Promýšlí a vytváří vztah mezi sebou jako autorem a čtenářem, kterého má na mysli, když píše svůj text, a odhaduje, jak by na jeho text mohli reagovat různí adresáti.
- Vyjasní a pojmenuje i nepřímo vyjádřené autorovo stanovisko a zdůvodňuje, proč s ním souhlasí nebo nesouhlasí, případně navrhuje jiný, vyváženější pohled na věc.
- Při psaní volí autorské stanovisko podle svého záměru, vysvětluje, jakou odezvu může vyvolat jeho stanovisko u adresáta.
- Rozhoduje se, kdy je vhodné psát nezaujatě.
- Posuzuje, kterými prostředky autor napomáhá porozumění významu a čím ovlivňuje čtenářovy emoce nebo názory.
- Vybírá mezi možnými formami textu, uspořádává text a vybírá prostředky tak, aby dosáhl svého záměru vzhledem k adresátovi a kontextu.
- Vybírá, umísťuje a případně pojmenuje schémata, obrázky a jiné vizuální prvky tak, aby přispívaly k porozumění. významu textu a působily na čtenáře podle jeho záměru.
- Posuzuje, kterými vnějšími okolnostmi a jak může autor být ovlivněn při psaní nebo čtenář při čtení.
- Při psaní rozpoznává své i cizí stereotypy a hledá objektivnější přístupy, podává informované argumenty namísto dojmů a domněnek svých i obecně šířených.
- Při čtení knih a textů vyhledává a využívá informace o zdroji, aby porozuměl kontextu, identifikuje, kde informace nejsou uvedeny, nebo kde chybí podstatný údaj a posuzuje, jak může práce se zdroji ovlivnit porozumění textu.

• Vyhledává si a ověřuje zdroje informací podle záměru svého psaní, zvažuje jejich relevanci, aktuálnost a důvěryhodnost.

• Cituje zdroje podle normy (např. s využitím generátoru citací).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Identifikuje své prožitky ze čtení i psaní, pojmenuje hlavní myšlenku textu.

PVL

Porozumění vlastnímu čtení, čtenářství, psaní a pisatelství

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení: Žák vědomě sleduje, reflektuje a vyhodnocuje, jak účinně postupoval při čtení a psaní. Plánuje podle toho své další zlepšování. Stanovuje si čtenářské a pisatelské cíle i cesty k nim. Rozhoduje se podle svých potřeb, kdy a jak bude sdílet s druhými své zkušenosti, zážitky a poznatky z reflexe.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGC-PVL-000-ZV3-001

Pro své zlepšování reflektuje své čtení a psaní.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tomu tak dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Reflexe, metakognice a sebeřízení

• S dopomocí reflektuje své čtení a čtenářství i své psaní a pisatelství.

• Na základě reflexe se rozhoduje, jak a v čem zlepšovat své čtení a psaní (např. co bude dál číst, jak bude konkrétně vylepšovat svůj text, atp.)

• Sdílí své zkušenosti, zážitky a poznatky v komunitě čtenářů i pisatelů.

Čtenářské a pisatelské strategie

• S dopomocí používá základní čtenářské strategie pro porozumění textu a k získání prožitku z četby: např. monitoruje své čtení, při čtení si klade otázky, předvídá, vyjasňuje si neznámá slova, vysvětluje význam některého místa, vizualizuje, propojuje s vlastní zkušeností aj.

• Při psaní využívá s dopomocí základní postupy pro psaní textu: např. promýšlí, o čem a komu bude psát, shromažďuje informace nebo nápady pro své psaní, apod.

• Během psaní podle potřeby sdílí nebo konzultuje se spolužáky.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Uvádí příklady toho, co už ve čtení a psaní dokáže.
- Navrhne, v čem by se chtěl zlepšovat.
- Při čtení využívá základní strategie k porozumění a k získání prožitku z četby.
- Při psaní využívá základní postupy pro psaní textu.
- Během psaní podle potřeby sdílí nebo konzultuje se spolužáky.

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGC-PVL-000-ZV5-001

S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tak ve škole dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **reflexe, metakognice a sebeřízení**

- S oporou o evidenci (např. portfolio, záznamy o sledování vlastního čtení a psaní) reflektuje své čtenářství a pisatelství.
- Rozpoznává své silné stránky ve čtení a psaní i příležitosti ke zlepšování.
- Stanovuje si čtenářské a pisatelské cíle.
- Své zkušenosti, zážitky a poznatky ze sdílení využívá pro svůj rozvoj i jako pomoc ostatním.

Komponenta: **čtenářské a pisatelské strategie**

- Při čtení pozná, čemu a kde v textu nerozumí.
- S dopomocí se rozhoduje, jakým způsobem bude číst různé typy textů včetně digitálních (zběžně s cílem vyhledat určitou informaci, důkladně a opakovaně pro hlubší porozumění, s podtrháváním pro další zpracování atp.).
- Při psaní obohacuje své postupy podle záměru i formy psaní (např. shromažďuje argumenty, promýšlí vztahy mezi postavami, prostředím a dějem).
- V konzultacích se spolužáky během psaní i při sdílení hotového textu postupuje ohleduplně, naslouchá, vyjadřuje uznání, klade nápomocné otázky.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV5-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-PVL-000-ZV9-001
S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Nad svými záznamy a doklady o čtení a psaní rozpoznává své silné stránky i příležitosti ke zlepšování.
- Stanovuje si čtenářské a pisatelské cíle.
- Rozhoduje se, jakým způsobem bude číst různé typy textů včetně digitálních.
- Při psaní obohacuje své postupy podle záměru i formy psaní.
- Konzultuje a sdílí s druhými ohleduplně a nápomocně.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná s pomocí návodných otázek své silné stránky pro zvládnutí čtenářských a pisatelských dovedností.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGC-PVL-000-ZV9-001
S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE:

Vzdělávácí strategie učitele vyplývají z charakteristik složek, z komponentů a z popisu projevů žáka.

Učitel každého vyučovacího předmětu bude postupovat tak, aby bylo každému žákovi podle jeho vzdělávacích potřeb umožněno, aby uvedené činnosti ve výuce realizoval(a) soustavně a systematicky.

Aby se tak ve škole dělo, vyžaduje vzájemnou koordinaci mezi učiteli dané školy.

Současně je nezbytné, aby učitelé konkrétní školy ve vzájemné koordinaci uvedené činnosti žáků spolu s nimi vyhodnocovali a podle tohoto vyhodnocení promýšleli jejich další učení a rozvoj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **reflexe, metakognice a sebeřízení**

• S oporou o evidenci (např. portfolio se záznamy o sledování vlastního čtenářství a pisatelství, koncepty i hotové verze napsaných textů) reflektuje své pokroky i způsoby, které mu pomáhají ve zlepšování.

• Stanovuje si další cíle ve čtení a čtenářství, psaní a pisatelství, promýšlí, jak k nim bude postupovat a jak bude vyhodnocovat jejich dosažení.

• Rozpoznává situace, kdy a jak využít či poskytnout konzultaci.

Komponenta: **čtenářské a pisatelské strategie**

• Volí vhodné způsoby čtení textů tištěných i digitálních v souladu s účelem čtení, vyhodnocuje jejich účinnost, podle potřeby je mění (např. po pouhém prolistování dohledá pasáže, které mu mohou přinést potřebné bližší informace).

• Ověřuje si, zda v textu nejsou rozpory, od podrobného čtení přejde k prohlídce názvů dalších kapitol atp.

• Monitoruje průběžně své porozumění čtenému textu, reflektuje, které konkrétní čtenářské strategie a postupy mu činí problémy, volí strategie překonávající neporozumění.

• Při psaní využívá a rozšiřuje svůj repertoár pisatelských postupů a strategií a rozhoduje se, co z něj uplatní při psaní různorodých typů textů.

• V konzultacích a sdíleních se spolužáky během psaní i nad hotovým textem rozeznává, kdy je vhodné oceňovat kvalitu a kdy nabídnout možnosti vylepšení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGC-PVL-000-ZV5-001
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV9-004
Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

INF-INF-003-ZV9-009
Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

INF-INF-004-ZV9-013

Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

JJK-CJL-001-ZV9-011

Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-012

Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Identifikuje ve svých výkonech, které způsoby práce ve čtení i psaní se mu osvědčují.
- Podle potřeby sdílí své postřehy, navrhuje, v čem se chce zlepšit, formuluje své čtenářské a pisatelské cíle i pro léta po skončení školy.
- Způsob čtení textů tištěných i digitálních přizpůsobuje svému účelu čtení; text čte i jiným způsobem, když při čtení nebo po něm narazí na potíže s porozuměním.
- Vyhodnocuje si, které nové postupy a formy psaní kdy uplatnit.
- V konzultacích a sdíleních se spolužáky během psaní i nad hotovým textem rozeznává, kdy je vhodné oceňovat kvalitu a kdy nabídnout možnosti vylepšení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přijímá zpětnou vazbu o svých čtenářských i pisatelských dovednostech, snaží se podle ní měnit své projevy.

ZGM

Logicko-matematická

Charakteristika základní gramotnosti

Základní gramotnost logicko-matematická jako předpoklad k rozvoji klíčových kompetencí napříč vzdělávacími obory umožňuje žákům aplikovat logické myšlení v nejrůznějších situacích reálného života. Vede žáky k rozpoznání matematických situací v různých mezioborových kontextech a životních situacích, k volbě a využívání jazyka matematiky při jejich popisu, řešení a vyvození závěrů. Ukazuje žákům smysluplnost učení a umožňuje jim zažít radost z úspěšně vyřešené situace.

MRF

Matematická reflexe

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na popis a formulaci matematických situací, na dokazování správnosti matematických řešení, na interpretaci a hodnotu užitečnosti použitého matematického modelu v daném kontextu.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGM-MRF-000-ZV3-001

Popisuje kroky řešení matematických situací s oporou o matematické modely.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **popis a formulace**

• Popíše kroky svého postupu řešení matematické situace s využitím matematického modelu.

• Formuluje rozdíly mezi objekty nebo vzory dané matematické situace vlastními slovy.

Komponenta: **dokazování správnosti matematických řešení**

• Ověří platnost svého postupu s využitím osvojených znalostí a dovedností.

• Usiluje o vyjádření závěru svého postupu.

Komponenta: **interpretace**

• Identifikuje zjevné vzory nebo souvislosti v informacích vyplývajících z matematické situace.

• Prezentuje svým způsobem svůj postup.

Komponenta: **užitečnost**

• Vyhodnotí pomocí odpovědí na reflektivní otázky přínos řešení pomocí použitého matematického modelu.

• Reflektuje zažívanou radost při řešení matematické situace.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše kroky svého postupu řešení matematické situace s využitím matematického modelu.
- Formuluje rozdíly mezi objekty nebo vzory dané matematické situace vlastními slovy.
- Ověří platnost svého postupu s využitím osvojených znalostí a dovedností.
- Usiluje o vyjádření závěru svého postupu.
- Identifikuje zjevné vzory nebo souvislosti v informacích vyplývajících z matematické situace.
- Prezentuje svým způsobem svůj postup.
- Vyhodnotí pomocí odpovědí na reflektivní otázky přínos řešení pomocí použitého matematického modelu.
- Reflektuje zažívanou radost při řešení matematické situace.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Při výpočtech popisuje, proč používá zvolenou matematickou operaci a co znamenají vybraná čísla.

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGM-MRF-000-ZV5-001

Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **popis a formulace**

- Popíše jednotlivé kroky řešení matematické situace s využitím vhodného matematického modelu na základě své evidence postupu řešení.
- Formuluje rozdíly mezi objekty podle různých kritérií.
- Vypracuje vyhodnocení.

Komponenta: **dokazování správnosti matematických řešení**

- Ověří platnost svých zjištění s využitím osvojených znalostí a dovedností i porovnáním s doporučenými informačními zdroji.
- Vyvozuje a formuluje logické závěry na základě poznatků.

Komponenta: **interpretace**

- Vysvětlí základní vztahy mezi matematickými informacemi a poznatky.

Komponenta: **užitečnost**

- Vyhodnotí přínos využití matematického modelu pomocí reflektivní techniky.
- Reflektuje zažívanou radost při řešení matematické situace.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

INF-INF-002-ZV5-005
Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-002
Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

MAT-MAT-001-ZV5-003
Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004
Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV5-005
Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

MAT-MAT-003-ZV5-006
Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

MAT-MAT-003-ZV5-007
Orientuje se v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

MAT-MAT-004-ZV5-010
Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

MAT-MAT-004-ZV5-011
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV5-012
Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše jednotlivé kroky řešení matematické situace s využitím vhodného matematického modelu na základě své evidence postupu řešení.
- Formuluje rozdíly mezi objekty podle různých kritérií.
- Ověří platnost svých zjištění s využitím osvojených znalostí a dovedností i porovnáním s doporučenými informačními zdroji.
- Vyvozuje a formuluje logické závěry na základě poznatků.
- Vysvětlí základní vztahy mezi matematickými informacemi a poznatky.
- Vyhodnotí přínos využití matematického modelu pomocí reflektivní techniky.
- Reflektuje zažívanou radost při řešení matematické situace.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Kontroluje výsledky svých výpočtů a popisuje postup řešení úloh z prostředí, které zná.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **popis a formulace**

- Zhodnotí zdroj informací pro rozhodnutí o pravdivosti.
- Rozpozná nesrovnalosti a zpochybní nepodložená tvrzení.

Komponenta: **dokazování správnosti matematických řešení**

- Ověří platnost svých zjištění s využitím osvojených znalostí a dovedností i porovnáním s dostupnými informačními zdroji.
- Dokládá své argumenty na konkrétních důkazech a předpokladech.
- Odhaduje výsledek/řešení.
- Vyvozuje logické závěry na základě pozorování jednotlivých případů (indukce).

Komponenta: **interpretace**

- Posoudí a interpretuje slovně i písemně získané výsledky ve vztahu k výchozí problémové situaci.
- Analyzuje matematické informace a odhaluje skryté vzory nebo složitější souvislosti.

Komponenta: **užitečnost**

- Kriticky hodnotí matematické modely a ověřuje jejich platnost v reálném kontextu.

• Reflektuje zažívanou radost při řešení matematické situace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-001-ZV9-002
Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-FYZ-002-ZV9-006
Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

CAP-FYZ-002-ZV9-007
Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

CAP-FYZ-004-ZV9-011
Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

CAP-PRI-001-ZV9-002
Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CSP-TCH-001-ZV9-002
Posuzuje výsledný produkt i celkový proces tvorby z hlediska funkčnosti, efektivity práce, estetiky, úspory materiálu.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

INF-INF-002-ZV9-005
Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vysvětlí celý postup a určí problém, který je daným algoritmem řešen.

INF-INF-002-ZV9-006
Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne postupy a algoritmy pro jeho řešení.

INF-INF-002-ZV9-007
V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

INF-INF-003-ZV9-010
Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

INF-INF-003-ZV9-011
V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

INF-INF-004-ZV9-012
Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

INF-INF-004-ZV9-013
Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-002
Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-005
Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-006
Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

MAT-MAT-003-ZV9-010
Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

MAT-MAT-004-ZV9-013
Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

MAT-MAT-004-ZV9-014
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV9-016
Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

MAT-MAT-005-ZV9-017
Modeluje reálné problémy pomocí výrazů, upravuje je a vyhodnocuje.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

MAT-MAT-005-ZV9-019
Řeší reálné problémy pomocí funkcí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Zhodnotí zdroj informací pro rozhodnutí o pravdivosti.
- Rozpozná nesrovnalosti a zpochybní nepodložená tvrzení.
- Ověří platnost svých zjištění s využitím osvojených znalostí a dovedností i porovnáním s dostupnými informačními zdroji na konkrétních důkazech a předpokladech
- Vyvozuje logické závěry na základě pozorování jednotlivých případů (indukce).
- Posoudí a interpretuje slovně i písemně získané výsledky ve vztahu k výchozí problémové situaci.
- Analyzuje matematické informace a odhaluje skryté vzory nebo složitější souvislosti.
- Kriticky hodnotí matematické modely a ověřuje jejich platnost v reálném kontextu.
- Reflektuje zažívanou radost při řešení matematické situace.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Hodnotí získané výsledky vzhledem k běžné životní situaci a porovnává je s vlastním odhadem.

POM

Použití matematiky

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na posuzování proveditelnosti a přesnosti matematických postupů, na kontrolu správnosti k účelu.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGM-POM-000-ZV3-001
Rozpoznává využití matematického aparátu v běžných situacích.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **posuzování proveditelnosti/přesnosti**

- Odhaluje matematický problém v jednoduchém sdělení.
- Zaznamenává postup řešení úlohy s využitím běžného jazyka, popřípadě symbolického jazyka.

Komponenta: **kontrola správnosti k účelu**

- Ověřuje platnost svých zjištění s osvojenými znalostmi a dovednostmi.
- Zažívá radost z matematické situace.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Odhaluje matematický problém v jednoduchém sdělení.
- Zaznamenává postup řešení úlohy s využitím běžného jazyka, popřípadě symbolického jazyka.
- Ověřuje platnost svých zjištění s osvojenými znalostmi a dovednostmi.
- Zažívá radost z matematické situace.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpoznává využití matematiky v běžných situacích.

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **posuzování proveditelnosti/přesnosti**

- Odhaluje matematický problém v jednoduchém sdělení.
- Použije vhodný matematický aparát při řešení jednoduché reálné situace.
- Samostatně i ve skupině řeší úlohu přiměřené náročnosti.
- Zaznamenává postup řešení úlohy pomocí matematického jazyka.

Komponenta: **kontrola správnosti k účelu**

- Ověří platnost svých zjištění s využitím osvojených znalostí a dovedností i porovnáním s dostupnými informačními zdroji.
- Vyhodnocuje přínos využití matematického aparátu v nově zažívané situaci.
- Zažívá radost z vyřešené úlohy.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV5-008
Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-002-ZV5-005
Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-002
Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

MAT-MAT-001-ZV5-003
Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004
Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV5-005
Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

MAT-MAT-003-ZV5-006
Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

MAT-MAT-003-ZV5-007
Orientuje se v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

MAT-MAT-004-ZV5-010
Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

MAT-MAT-004-ZV5-011
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV5-012
Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Odhaluje matematický problém v jednoduché reálné situaci.
- Použije vhodný matematický aparát při řešení jednoduché reálné situace.
- Vyhodnocuje přínos využití matematického aparátu v nově zažívané situaci.
- Zažívá radost z vyřešené úlohy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Ověří platnost svých výpočtů s využitím dříve osvojených znalostí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků do učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **posuzování proveditelnosti/přesnosti**

• Používá matematické modely reálných situací.

• Vytváří matematické modely reálných situací.

• Objevuje různé varianty řešení.

Komponenta: **kontrola správnosti k účelu**

• Posoudí efektivitu různých variant řešení.

• Dokládá důkazy a argumenty ke svému řešení.

• Zažívá radost z využití matematiky při řešení reálných situací.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-POM-000-ZV5-001

Kontroluje použité matematické modely.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

INF-INF-002-ZV9-005

Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vysvětlí celý postup a určí problém, který je daným algoritmem řešen.

INF-INF-002-ZV9-007

V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

INF-INF-003-ZV9-010

Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

INF-INF-003-ZV9-011

V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

INF-INF-004-ZV9-012

Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

MAT-MAT-001-ZV9-001

Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-002
Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-005
Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-006
Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

MAT-MAT-003-ZV9-010
Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

MAT-MAT-004-ZV9-013
Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

MAT-MAT-004-ZV9-014
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV9-016
Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

MAT-MAT-005-ZV9-017
Modeluje reálné problémy pomocí výrazů, upravuje je a vyhodnocuje.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

MAT-MAT-005-ZV9-019
Řeší reálné problémy pomocí funkcí.

UAK-HTD-001-ZV9-002
Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Používá matematické modely reálných situací.
- Objevuje různé varianty řešení.
- Posoudí efektivitu různých variant řešení.
- Zažívá radost z využití matematiky při řešení reálných situací.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Kontroluje správnost zápisu a výsledků výpočtů.

MUV

Matematické uvažování

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení podporující rozvoj logického myšlení se zaměřuje na analýzu a syntézu různých matematických situací, na práci s podmínkou a popis zákonitostí a souvislostí.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGM-MUV-000-ZV3-001

Rozpozná opakující se vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **logický úsudek**

- Třídí objekty z běžného života na základě rozlišujících znaků.
- Uspořádává roztříděné objekty z běžného života do struktury.

Komponenta: **analýza**

- Rozdělí svůj postup řešení na jednodušší kroky.
- Vyjádří slovně jednotlivé kroky svého postupu řešení jednoduché situace z běžného života.

Komponenta: **syntéza**

- Objeví jednoduché logické vzory a pravidelnosti dané situace v kontextu výukového modelu i reálného života.
- Popíše objevené logické vzory a pravidelnosti zvoleným způsobem.

Komponenta: **práce s podmínkou**

- Rozlišuje jednoduché rozdíly mezi objekty a vzory za daných podmínek.
- Porovnává jednoduché rozdíly mezi objekty a vzory za daných podmínek.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Třídí objekty z běžného života na základě rozlišujících znaků.
- Uspořádává roztříděné objekty z běžného života do struktury.
- Rozdělí svůj postup řešení na jednodušší kroky.
- Vyjádří slovně jednotlivé kroky svého postupu řešení jednoduché situace z běžného života.
- Objeví jednoduché logické vzory a pravidelnosti dané situace v kontextu výukového modelu i reálného života.
- Popíše objevené logické vzory a pravidelnosti zvoleným způsobem.
- Rozlišuje jednoduché rozdíly mezi objekty a vzory za daných podmínek.
- Porovnává jednoduché rozdíly mezi objekty a vzory za daných podmínek.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozlišuje úlohy podle používaného postupu a matematické operace.

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGM-MUV-000-ZV5-001

Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **logický úsudek**

- Charakterizuje rozlišující znaky objektů.
- Určuje pořadí objektů a klasifikuje je na základě rozlišujících znaků.
- Usuzuje na vztahy a souvislosti mezi objekty a vyvozuje logické závěry.

Komponenta: **analýza**

- Popíše slovně a zapíše své kroky při řešení jednoduché i složitější úlohy.

Komponenta: **syntéza**

- Rozpozná a slovně popíše logické vzory a souvislosti dané situace.

Komponenta: **práce s podmínkou**

- Porovnává a rozlišuje jednoduché rozdíly mezi objekty a vzory na základě zvolených podmínek.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CSP-TCH-001-ZV5-001
Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

INF-INF-002-ZV5-004
Navrhne posloupnost kroků řešení jednoduchého problému.

INF-INF-002-ZV5-005
Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-002
Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

MAT-MAT-001-ZV5-003
Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004
Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV5-005
Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

MAT-MAT-003-ZV5-006
Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

MAT-MAT-003-ZV5-007
Orientuje se v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

MAT-MAT-004-ZV5-010
Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

MAT-MAT-004-ZV5-011
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV5-012
Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Klasifikuje objekty a určuje jejich pořadí na základě rozlišujících znaků.
- Usuzuje na vztahy a souvislosti mezi objekty a vyvozuje logické závěry.
- Popíše slovně a zapíše své kroky při řešení jednoduché i složitější úlohy.
- Rozpozná a slovně popíše logické vzory a souvislosti dané situace.
- Porovnává a rozlišuje jednoduché rozdíly mezi objekty a vzory na základě zvolených podmínek.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **logický úsudek**

- Dává do souvislostí objekty a jevy.
- Popíše daný stav s určitou mírou abstrakce a s využitím vhodného matematického nástroje.
- Rozhodne o vhodnosti matematického nástroje na základě své strategie, kterou dokáže jednoznačně vyjádřit.

Komponenta: **analýza**

- Analyzuje a vyhodnocuje výhodnost rozdělení úlohy na jednotlivé části několika způsoby.
- Analyzuje úlohu na její jednotlivé logické části.

Komponenta: **syntéza**

- Dokáže z jednotlivých částí usuzovat na celek, rozhodne o jeho vhodnosti na základě své strategie, kterou dokáže jednoznačně vyjádřit.
- Analyzuje úlohu na její jednotlivé logické části a naopak dokáže z jednotlivých částí usuzovat na celek, volí si k tomu vhodný matematický nástroj.
- Logické souvislosti vyjádří slovně a volí vhodný způsob písemného/matematického vyjádření.
- Vyvozuje závěr z jednoznačných předpokladů (dedukce).
- Z jednotlivostí formuluje všeobecné závěry (indukce).

Komponenta: **práce s podmínkou**

- Volí si předpoklady a podmínky a sleduje dopady změny podmínek na daný jev, které posoudí a vhodně argumentuje.
- Interpretuje získané výsledky ve vztahu k výchozí situaci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001
Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-006
Analyzuje a interpretuje dostupná data o složení ovzduší v ČR i ve svém okolí.

CAP-CHE-003-ZV9-013
S pomocí různých informačních zdrojů ilustruje rozmanitost chemie a reflektuje aktuální dění v tomto vědním oboru.

CAP-PRI-001-ZV9-002
Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAP-PRI-002-ZV9-008
Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CAP-PRI-003-ZV9-009
Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování pro projevení se konkrétních znaků s ohledem na dané prostředí.

CAP-PRI-004-ZV9-011
Vysvětlí, jak vlastnosti vybraného organismu souvisejí s jeho vývojem a umožňují mu přežít a rozmnožit se.

CAP-PRI-004-ZV9-012
Určí vybrané druhy a zdůvodní jejich zařazení do taxonomických skupin na základě typických znaků a popíše evoluci skupin organismů s použitím vhodných vyobrazení vývoje.

CAP-PRI-005-ZV9-015
Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

CAP-PRI-005-ZV9-017
Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

CAP-PRI-005-ZV9-018

Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

CAS-VKO-003-ZV9-014

Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

CSP-TCH-001-ZV9-001

Volí a tvůrčím způsobem bezpečně zpracovává technický materiál s ohledem na jeho funkčnost.

CSP-TCH-003-ZV9-005

Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-002

Navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu.

INF-INF-002-ZV9-006

Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne postupy a algoritmy pro jeho řešení.

INF-INF-002-ZV9-007

V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

INF-INF-003-ZV9-009

Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

INF-INF-003-ZV9-010

Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

INF-INF-003-ZV9-011

V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

INF-INF-004-ZV9-012

Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

INF-INF-004-ZV9-013

Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

MAT-MAT-001-ZV9-001

Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-002

Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

MAT-MAT-001-ZV9-003

Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-004

Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-005

Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-006

Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

MAT-MAT-003-ZV9-010
Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

MAT-MAT-004-ZV9-013
Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

MAT-MAT-004-ZV9-014
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV9-016
Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

MAT-MAT-005-ZV9-017
Modeluje reálné problémy pomocí výrazů, upravuje je a vyhodnocuje.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

MAT-MAT-005-ZV9-019
Řeší reálné problémy pomocí funkcí.

UAK-HTD-001-ZV9-002
Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-002-ZV9-006
Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Dává do logických souvislostí objekty a jevy na základě důkazů a argumentů.
- Rozhodne o vhodnosti matematického nástroje na základě své strategie, kterou dokáže vyjádřit slovně i matematickým zápisem.
- Analyzuje úlohu na její jednotlivé logické části.
- Vyhodnocuje užitečnost rozdělení úlohy na jednotlivé části několika způsoby.
- Dokáže z jednotlivých částí usuzovat na celek, z jednotlivostí formuluje všeobecné závěry (indukce).
- Vyvozuje závěr z jednoznačných předpokladů (dedukce).
- Volí si předpoklady a podmínky a sleduje dopady změny podmínek na daný jev, které posoudí a vhodně argumentuje.
- Interpretuje získané výsledky ve vztahu k výchozí situaci.

MOD

Modelování matematického problému

Charakteristika složky základní gramotnosti

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na zkušenosti s matematickými modely v různých kontextech, na jejich odhad, popis a zobecňování prostřednictvím kognitivních modelů, umožňující vytváření představy o matematických pojmech s jejich následnou aplikací.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 3. ročník (ZV3)

ZGM-MOD-000-ZV3-001
Odhaluje fungování matematických modelů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **zkušenost s modely**

• Řeší opakovaně problém (modelovou situaci) v jednom kontextu s využitím modelování, metody pokus–omyl a osvojeného matematického aparátu.

Komponenta: **odhad a zobecňování modelů**

• Řeší opakovaně problém (modelovou situaci) v různých kontextech reálného života modelováním, rozpozná souvislosti mezi modelovými situacemi.

• Usiluje o vyhodnocení souvislostí svým zvoleným způsobem, směřujícím k vytvoření obecného modelu pro danou situaci.

Komponenta: **záznam modelů**

• Eviduje své postupy svým zvoleným záznamem.

• Využívá názorné prostředky k popisu reálné situace (piktogramy, nákresy).

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Řeší opakovaně problém (modelovou situaci) v jednom kontextu s využitím modelování, metody pokus–omyl a osvojeného matematického aparátu.

• Řeší opakovaně problém (modelovou situaci) v různých kontextech reálného života modelováním, rozpozná souvislosti mezi modelovými situacemi.

• Usiluje o vyhodnocení souvislostí svým zvoleným způsobem, směřujícím k vytvoření obecného modelu pro danou situaci.

• Eviduje své postupy svým zvoleným záznamem.

• Využívá názorné prostředky k popisu reálné situace (piktogramy, nákresy).

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **zkušenost s modely**

• Řeší problémy (modelové situace) v různých kontextech modelováním.
• Využívá metodu pokus–omyl.
• Kontroluje použité matematické modely na základě svých předchozích poznatků.
• Volí si k řešení úlohy vhodný matematický aparát.
• Utváří si modely na základě opakování modelových situací.
• Slovně vyjadřuje své poznatky, které eviduje záznamem pomocí matematického jazyka.
• Pracuje s chybou jakou součástí získávání zkušeností.

Komponenta: **odhad a zobecňování modelů**

• Řeší problémy (modelové situace) v různých kontextech.
• Identifikuje souvislosti mezi modelovými situacemi a dokáže v nich rozpoznat matematický problém.
• Řeší modelováním, vytvoří obecný model pro danou situaci.
• Eviduje souvislosti mezi modely a zaznamená postupy řešení.
• Slovně popíše souvislosti a vzájemné vztahy, argumentuje své závěry.
• Při popisu využívá běžný jazyk i písemný zápis s určitou mírou zobecnění pomocí symbolického jazyka.
• Pracuje s chybou jako součástí odhadů a zobecňujících postupů.

Komponenta: **záznam modelů**

• Uvědomuje si souvislosti s předchozím zobecněným modelem v nově zažívané situaci.
• Uvědomuje si, že jedna situace může být vyjádřena různými modely.
• Tvořivě aplikuje své poznatky zákonitostí.
• Eviduje své postupy záznamem pomocí matematického jazyka.
• Využívá názorné grafické modely k popisu reálné situace (např. číselnou osu a nákres).
• Vyhodnocuje přínos využití modelu v nově zažívané situaci.
• Argumentuje své závěry využití konkrétního modelu.
• Reflektuje využití konkrétního modelu.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-004-ZV5-017
Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CSP-TCH-003-ZV5-003
Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-002-ZV5-005
Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-002
Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

MAT-MAT-001-ZV5-003
Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004
Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV5-005
Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

MAT-MAT-003-ZV5-006
Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

MAT-MAT-003-ZV5-007
Orientuje se v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

MAT-MAT-004-ZV5-010
Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

MAT-MAT-004-ZV5-011
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV5-012
Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Řeší problémy (modelové situace) v různých kontextech s využitím modelování, metody pokus–omyl a osvojeného matematického aparátu.
- Kontroluje použité matematické modely na základě svých předchozích poznatků.
- Řeší opakovaně problém (modelovou situaci) v různých kontextech reálného života modelováním, identifikuje souvislosti mezi modelovými situacemi.
- Odhaduje na využití různých modelů pro jednu situaci a usiluje o jejich zobecnění pro danou situaci.
- Při popisu modelů využívá běžný i matematický jazyk s určitou mírou zobecnění pomocí symbolického jazyka.
- Využívá názorné grafické modely k popisu reálné situace (např. číselnou osu a nákres).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vybere vhodný slovní popis z prostředí, které zná, podle zadaného matematického příkladu.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

Učitelé plánují a integrují konkrétní projevy žáků do učebních úloh, čímž aktivně podporují rozvoj základních gramotností žáků.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **zkušenost s modely**

- Řeší problémy (modelové situace) v různých kontextech.
- Využívá a vytváří matematické modely reálných situací.
- Aplikuje vlastní zkušenosti, úsudek a získaný matematický aparát.
- Hledá efektivní postupy.

• Rozhoduje se o počtu opakování řešení modelových situací, na základě toho tvoří modely a upravuje postupy a struktury.

• Pracuje s chybou jako součástí získávání zkušeností.

• Argumentuje své poznatky, které eviduje a matematizuje (dokáže přehledně zaznamenat postup řešení problému s využitím výrazů s čísly i s proměnnými).

• Používá a vytváří matematické modely reálných situací.

Komponenta: **odhad a zobecňování modelů**

• Při opakovaném setkání s problémem (modelovou situací) rozpozná vzájemné vztahy a souvislosti mezi modelovými situacemi.

• Analyzuje souvislosti, dokládá je konkrétními důkazy vzájemných vztahů a tyto souvislosti zobecňuje.

• Využívá a vhodně upravuje matematické modely reálných situací.

• K popisu a vyhodnocení využívá míru abstrakce (zaznamená postup řešení problému s využitím výrazů s proměnnými).

• Argumentuje své závěry.

Komponenta: **záznam modelů**

• Identifikuje vzájemné vztahy a souvislosti v kontextu reálného života a v nově zažívané situaci.

• Aplikuje matematické modely a zákonitosti logiky při predikci vývoje a následně při rozhodování.

• Hledá příležitosti k přenášení zákonitostí v nejrůznějších kontextech svého každodenního života.

• Zařadí je do pro něj již známé struktury souvislostí.

• Kreativně dokáže již známé modely upravit pro nově vzniklou situaci.

• Zhodnotí přínos identifikovaných souvislostí v kontextu reálného života.

• Kriticky hodnotí aplikované matematické modely a ověřuje jejich platnost v reálném kontextu.

• Vnímá složitost reálného světa, formuluje poznatek použitelnosti matematických modelů v různorodých situacích nebo naopak možnosti vyjádřit jednu situaci různými modely.

• Argumentuje své závěry.

• Reflektuje své postupy.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-004
Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

GEO-GEO-001-ZV9-002
Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

INF-INF-003-ZV9-010
Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

INF-INF-003-ZV9-011
V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-002
Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-005
Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-006
Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

MAT-MAT-003-ZV9-010
Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

MAT-MAT-004-ZV9-013
Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

MAT-MAT-004-ZV9-014
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV9-016
Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

MAT-MAT-005-ZV9-017
Modeluje reálné problémy pomocí výrazů, upravuje je a vyhodnocuje.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

MAT-MAT-005-ZV9-019
Řeší reálné problémy pomocí funkcí.

UAK-HTD-002-ZV9-006
Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

Další metodická podpora
Úroveň Splněno
Popis • Řeší problémy (modelové situace) v různých kontextech s využitím matematických modelů. • Rozhoduje se o počtu opakování řešení modelových situací, na základě toho tvoří modely nebo upravuje známé modely pro nově vzniklou situaci. • Při opakovaném setkání s problémem (modelovou situací) rozpozná vzájemné vztahy a souvislosti mezi modelovými situacemi v kontextu reálného života a v nově zažívané situaci. • Analyzuje souvislosti, dokládá je konkrétními důkazy vzájemných vztahů a tyto souvislosti zobecňuje. • Formuluje poznatek použitelnosti matematických modelů v různorodých situacích nebo naopak možnosti vyjádřit jednu situaci různými modely. • K popisu a vyhodnocení využívá matematický jazyk.

Klíčové kompetence

KKU

Klíčová kompetence k učení

Charakteristika klíčové kompetence

Klíčová kompetence k učení představuje schopnosti využívat takové metody a strategie, které vedou k efektivnímu učení, k organizování a plánování vlastního učení, ke kritickému myšlení, k důležitosti ověřování dat, seznamují žáka s nástroji pro efektivní učení i s důležitostí vlastní snahy, koncentrace a vůle pro učení se nových věcí. Klíčová kompetence podporuje motivaci převzít odpovědnost za vlastní učení i za rozvoj svého potenciálu, a to v celoživotní perspektivě.

USU

Umění se učit

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na tvorbu efektivních strategií, na učení se s ohledem na práci s cíli a reflektování vlastního učení během procesu učení.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• plánuji sekvence navazujících vyučovacích hodin směřujících k dlouhodobým cílům

• plány učení či kritéria práce vytvářím společně se žáky

• nastavuji přiměřené vzdělávací cíle pro každého ze žáků

• provázím žáky diskusí o tom, které postupy mohou využít v následující práci

• navozuji takové situace, při nichž si žák zkouší odhadování vlastních sil a možností, definování překážek v učení apod.

• zamýšlím se se žáky nad tím, co jim pomáhá k rozvoji (prostor, čas, pomůcky, forma práce, styly učení aj.)

• shromažďuji a sdílím zdroje, které mohou žákům v učení pomoci (např. různé procvičovací digitální programy, portfolio kompetencí)

• poskytuji doplňkové materiály a nástroje, aby si žáci mohli hlouběji rozšířit své znalosti

• nechávám žáky samostatně při výuce objevovat, co se učí

• dávám prostor žákům učit se mezi sebou navzájem

• učím žáky pracovat s nástroji, které umožňují sledovat a zaznamenávat jejich pokrok (práce s portfoliem, mapa učebního pokroku, mapa rozvoje kompetencí, kompetenční karty)

• učím žáky shromažďovat důkazy o jejich posunu v učení

• aktivitu žáků podporuji prostorem pro dotazy žáků, odpovídání na otázky, podporuji zvídavost žáků a vytvářím prostor pro bádání a zjišťování nových poznatků (o sobě i o světě)

• vytvářím bezpečný prostor pro práci s chybou (za chybu žáky netrestám, společně hledáme cestu, jak chybu příště eliminovat a jak ji využít k dalšímu rozvoji)

• průběžně se žáky reflektuji, co zvládli, co mají a nemají upevněné (podle toho měním dlouhodobý plán výuky a přizpůsobuji ho potřebám žáků)

• zamýšlím se se žáky nad tím, co jim pomáhá k učení (prostor, čas, pomůcky, forma práce, styly učení)

• jsem důsledný ve vyžadování domluvených pravidel

• učím žáky využívat čas (využívám časomíru apod. i pro běžné úkoly)

• vedu žáky ke spolupráci a vzájemné podpoře při učení (s prvky konkurence a soutěživosti při výuce nakládám tak, aby nebyla narušena spolupráce a vzájemná podpora ve třídě)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **reflexe učení**

• Trénuje jednotlivé strategie učení.

• Vyhodnocuje strategie učení při výuce i mimo ni.

• Popisuje jednoduše proces vlastního učení (rozvoje).

• Rozliší, kdy se mu učí nejlépe a kdy mu to naopak nejde.

• Experimentuje s různými způsoby učení se (sám / ve skupině / ve dvojici; dělání si poznámek a jejich pročítání / učení z učebnice / učení prostřednictvím digitálních technologií, učení ze zkušeností apod.) s dopomocí učitele a reflektuje, jak mu vyhovují.

• Hodnotí úspěšnost zvolených strategií učení na základě pozorování vlastních výsledků a zaznamenávání pokroku (vybírá, které učební strategie použije v modelových případech za účelem organizace vlastního učení).

• Uvědomuje si nové možnosti učebního rozvoje skrze vrstevnické učení, kooperativní práci s ostatními lidmi (Učím se i tím, že někoho učím..., Využívám pomoc druhých při učení...).

Komponenta: **efektivní strategie učení**

• Používá jednoduché kroky k organizaci svého učení, celkového rozvoje (např. vytváření seznamů úkolů, vedení poznámek, vytváření vizuálních map k zapamatování nejdůležitějších informací).

• Rozpoznává, jaké metody učení jsou pro něj nejefektivnější (vede debaty s učitelem).

Komponenta: **učení s ohledem na práci s cíli**

• Pojmenuje, co mu jde a co mu nejde, ilustruje to popisem situace.

• Ukáže na nejpovedenější výstup (např. v rámci procvičování uvede, které cvičení, příklady, činnosti, dovednosti se mu nejlépe dařily).

• Naplánuje jednoduchý výukový cíl s dopomocí učitele.

• Pracuje s chybou jako s příležitostí k růstu.

• Hodnotí výsledky vlastního učení a volí si cíle pro další činnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKU-000-000-PV1-001
Při učení využívá strategie pokusu a omylu.

KKU-000-000-PV1-002
Záměrně se soustředí na činnost a udrží pozornost.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

CJS-CJS-005-ZV5-023
Předvede v modelové situaci správné chování podle pravidel silničního provozu, pohybuje se bezpečně a samostatně v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty.

CSP-OSV-001-ZV5-002
Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, uplatňuje základní postupy předcházení stresu, jeho zmírňování a vyhledání pomoci.

CSP-TCH-002-ZV5-002
Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

CSP-TCH-003-ZV5-003
Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

CZB-TEV-001-ZV5-003
Uplatňuje osvojované postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

JJK-AJA-001-ZV5-001
Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

UAK-HTD-001-ZV5-003
Zapojuje se do reflexe reprodukčních, tvůrčích a interpretačních činností s porozuměním základním oborovým pojmům.

UAK-VFV-001-ZV5-002
Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Hodnotí úspěšnost zvolených strategií učení na základě pozorování vlastních výsledků a zaznamenávání pokroku (vybírá, které učební strategie použije v modelových případech za účelem organizace vlastního učení).
- Používá jednoduché kroky k organizaci svého učení, celkového rozvoje (např. vytváření seznamů úkolů, vedení poznámek, vytváření vizuálních map k zapamatování nejdůležitějších informací).
- Naplánuje jednoduchý výukový cíl s dopomocí učitele.
- Pracuje s chybou jako s příležitostí k růstu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše své procesy učení.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• plánuji sekvence navazujících vyučovacích hodin směřujících k dlouhodobým cílům

• plány učení či kritéria práce vytvářím společně se žáky

• před započetím práce mapuji se žáky osvojení prozatímních postupů práce, učení

• nastavuji přiměřené vzdělávací cíle pro každého ze žáků

• provázím žáky diskusí o tom, které postupy mohou využít v následující práci

• navozuji takové situace, při nichž si žák zkouší odhadování vlastních sil a možností, definování překážek v učení apod.

• zamýšlím se se žáky nad tím, co jim pomáhá k rozvoji (prostor, čas, pomůcky, forma práce, styly učení aj.)

• shromažďuji a sdílím zdroje, které mohou žákům pomoci v učení (např. různé procvičovací digitální programy, portfolio kompetencí)

• poskytuji doplňkové materiály a nástroje, aby si žáci mohli hlouběji rozšířit své znalosti

• podporuji odpovědnost žáků za jejich učení tím, že jim vytvářím příležitosti aktivně využívat to, co se naučili

• nechávám žáky samostatně při výuce objevovat, co se učí

• dávám prostor žákům učit se mezi sebou navzájem

• učím žáky pracovat s nástroji, které umožňují sledovat a zaznamenávat jejich pokrok (práce s portfoliem, mapa učebního pokroku, mapa rozvoje kompetencí, kompetenční karty)

• učím žáky shromažďovat důkazy o jejich posunu v učení

• aktivitu žáků podporuji prostorem pro dotazy žáků, odpovídání na otázky, podporuji zvídavost žáků a vytvářím prostor pro bádání a zjišťování nových poznatků (o sobě i o světě)

• vytvářím bezpečný prostor pro práci s chybou (za chybu žáky netrestám, společně hledáme cestu, jak chybu příště eliminovat a jak ji využít k dalšímu rozvoji)

• průběžně se žáky reflektuji, co zvládli, co mají a nemají upevněno (podle toho měním dlouhodobý plán výuky a přizpůsobuji ho potřebám žáků)

• dávám žákům prostor pro reflexi toho, co se naučili a jak k tomu došli (metakognitivní stránka učení)

• zamýšlím se se žáky nad tím, co jim pomáhá k učení (prostor, čas, pomůcky, forma práce, styly učení)

• jsem důsledný ve vyžadování domluvených pravidel

• učím žáky využívat čas (využívám časomíru apod. i pro běžné úkoly)

• pokud žák neplní úkoly, intervenuji – snažím se v diskusi se žákem / s rodiči dopátrat toho, proč tomu tak je, ve spolupráci se snažím nastavit další cíle a plány učení

• vedu žáky ke spolupráci a vzájemné podpoře při učení (s prvky konkurence a soutěživosti při výuce nakládám tak, aby nebyla narušena spolupráce a vzájemná podpora ve třídě)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **reflexe učení**

• Posuzuje, která učební metoda a strategie mu vyhovuje na základě předchozích zkušeností.

• Vybírá ze zásobníku užitých metod (tu, kterou vnímá jako nejefektivnější pro konkrétní činnost).

• Reflektuje své vlastní učení v jeho průběhu (nahlíží, popisuje, využívá různé strategie k učení, v případě potřeby v nich dělá změnu).

• Identifikuje různé přístupy k učení a porozumí jejich specifikům.

• Pojmenuje, kde jsou jeho silné a slabé stránky (v dovednostech, kompetencích, učivu, tématech).

• Využívá práci s chybou při svém učení.

Komponenta: **efektivní strategie učení**

• Vyhodnocuje vlastní učení samostatně i v návaznosti na zpětnou vazbu jiných.

• Aktivně využívá různé učební strategie k organizaci a plánování svého učení.

• Uvědomuje si, kdy potřebuje pauzu a kdy je třeba zintenzivnit své úsilí.

• Rozkládá si těžší učivo na dílčí kroky.

• Využívá na modelových situacích proces nastavení cíle, výběru strategie, nastavení plánu, reflexe plánu i cíle.

• Kriticky posuzuje proces, přínosy a vlastní pokroky učení, zjištění promítá do zvýšení efektivity dalšího učení a učení v nových souvislostech.

• Ke zhodnocení vlastní práce využívá sebehodnocení, hodnocení učitele a také vrstevnické hodnocení.

Komponenta: **učení s ohledem na práci s cíli**

• Sestaví portfolio vlastního učení (portfolio, graf učení, tabulky, učební kruhy, mapy pokroku v oblasti rozvoje kompetencí, kompetenční karty) jako podklad pro plánování dalšího rozvoje.

• Sestaví si jednoduchý výukový plán, dodržuje ho a s dopomocí učitele ho vyhodnocuje (při sestavování plánu bere v potaz různé druhy hodnocení, včetně vlastního hodnocení).

• Uvede, jaké pomůcky, aplikace či strategie může použít při doplňování učiva či při učení se něčemu novému.

• Stanovuje si zvládnutelné cíle pro učení (v modelových příkladech si vyzkouší principy metody SMART).

• Stanovuje si cíle aktuální, cíle dlouhodobé s akcentem na oblasti, v nichž by rád dosáhl rozvoje, zlepšení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-003
Na vybraných příkladech ilustruje základní vlastnosti tuků, sacharidů a bílkovin a jejich funkci v organismech.

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-004-ZV9-011
Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

CAP-PRI-001-ZV9-003
Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

CAS-DEJ-001-ZV9-005
Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-DEJ-002-ZV9-014
Vytvoří vlastní výstup na základě absolvování aktivizačního edukačního programu v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.

CSP-OSV-001-ZV9-005
Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

CSP-OSV-003-ZV9-013
Rozpoznává relevantní vzdělávací a pracovní příležitosti pro své kariérové plánování.

CSP-OSV-003-ZV9-015
Tvoří osobní kariérové portfolio, které využívá v modelových situacích zájmu o vzdělávací a pracovní příležitosti.

CSP-TCH-001-ZV9-001
Volí a tvůrčím způsobem bezpečně zpracovává technický materiál s ohledem na jeho funkčnost.

CZB-VZB-002-ZV9-006
Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

INF-INF-001-ZV9-004
Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

JJK-AJA-004-ZV9-019
Zaznamenává si písemně klíčové informace během výkladu na známé téma.

JJK-CJL-001-ZV9-003
Rozvíjí své znalosti o tvarosloví a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-004
Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

JJK-DCJ-001-ZV9-001
Rozumí krátkým, velmi jednoduchým otázkám, pokynům a výrokům pronášeným pomalu, zřetelně a opakovaně a doprovázeným vizuálními prvky nebo gesty.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-005-ZV9-016
Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

UAK-VFV-002-ZV9-007
Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Reflektuje své vlastní učení v jeho průběhu (nahlíží, popisuje, využívá různé strategie k učení, v případě potřeby v nich dělá změnu).
- Pojmenuje, kde jsou jeho silné a slabé stránky (v dovednostech, kompetencích, učivu, tématech).
- Aktivně využívá různé učební strategie k organizaci a plánování svého učení.
- Kriticky posuzuje proces, přínosy a vlastní pokroky učení, zjištění promítá do zvýšení efektivity dalšího učení a učení v nových souvislostech.
- Sestaví portfolio vlastního učení (portfolio, graf učení, tabulky, učební kruhy, mapy pokroku v oblasti rozvoje kompetencí, kompetenční karty) jako podklad pro plánování dalšího rozvoje.
- Stanovuje si cíle aktuální, cíle dlouhodobé s akcentem na oblasti, v nichž by rád dosáhl rozvoje, zlepšení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Řídí procesy vlastního učení dle stanoveného postupu.

SMU

Smysl a cíl učení, celoživotní učení

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na práci s vlastní koncentrací a motivací do učení, ale také na práci s volními procesy a zpětnou vazbou při rozvoji.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKU-SMU-000-ZV5-001

Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• propojuji výuku se zkušeností žáků a zprostředkovávám jim smysl vyučovaného obsahu (proč se konkrétní obsah či kompetenci učí)

• podporuji žáky k dalšímu učení tím, že oceňuji jejich silné stránky, jejich snahu, pokrok a úspěchy

• zprostředkovávám žákům konkrétní příklady výstupů úspěšného učení ve vztahu ke škole i celkovému rozvoji osobnosti

• podporuji u žáků postoje (nastavení mysli), které jim pomáhají rozvinout a udržet motivaci (např. Mé schopnosti nejsou fixní, ale mohu je rozvinout a rostou s mým úsilím; Mohu uspět a už jsem v minulosti mnohokrát uspěl; Překonávám překážky a to mě posiluje)

• umožním žákům vidět celkový rámec učiva a porozumět, jak jednotlivé lekce přispívají k jejich celkovému rozvoji osobnosti

• vytvářím dynamické a interaktivní učební aktivity, které stimulují zvědavost a aktivní účast žáků

• při projektové výuce umožním žákům výběr témat, která jsou pro ně zajímavá, a přizvu je k plánování

• podporuji žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili, odkrývám žákům vlastní chyby jako příležitosti k učení

• dlouhodobě pozoruji snahu a vůli

• poskytuji zpětnou vazbu, která je konkrétní a umožňuje žákům cíleně zlepšovat jejich dovednosti

• poskytuji průběžnou zpětnou vazbu nejen k výsledkům, ale také k postupu a přístupu k učení

• pro hodnocení práce žáků a jejich pokroku v učení využívám popisná kritéria (která jsou srozumitelná a korespondují s cíli výuky)

• při nastavování kritérií zohledňuji nejen očekávané výstupy, ale i evidenci o dosavadním pokroku žáků

• vedu žáky k sebehodnocení na základě kritérií, kterým rozumějí, a podporuji tím jejich odpovědnost za vlastní učení

• vedu žáky ke vzájemnému hodnocení pokroku v učení (vrstevnické hodnocení) na základě jim srozumitelných kritérií, a to za předpokladu, že se při tom daří zachovávat bezpečné prostředí

• poskytuji zpětnou vazbu tak, aby byla efektivně využitelná pro další učení žáků (ukazuje další krok ke zlepšení, je respektující, konkrétní, včasná a konstruktivní)

• preferuji pozitivní zpětnou vazbu

• rozlišuji mezi popisným a hodnoticím jazykem, využívám popisný jazyk jako podstatnou součást zpětné vazby a vedu k tomu žáky

• využívám různé způsoby poskytování zpětné vazby žákům a jejich práci (rychlejší zpětná vazba: ústní ocenění, palec nahoru, úsměv / časově náročnější zpětná vazba: písemná zpětná vazba, slovní hodnocení apod.)

• inspiruji žáky tím, že se sám neustále učím, a to i od žáků a spolu s nimi

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **snaha, vůle**

• Odhaduje možnosti a síly.

• Buduje si vytrvalost v učení (např. díky překonávání překážek).

• Reflektuje hodnoty a vztahuje je k vlastní osobnosti.

• Uvědomuje si, že úsilí a praxe jsou klíčem ke zlepšení dovedností.

• Je aktivním účastníkem učení, nejen pasivním příjemcem informací.

Komponenta: **motivace k učení**

• Vyhledává příležitosti k učení.

• Hledá smysl ve svém vzdělávání (Proč se učím? – Nejde mu o vnější odměny, ale o celkový rozvoj).

• Vybírá a uzpůsobuje situace ve vztahu k motivaci (vybírá, co ho baví, zajímá – je si vědom toho, že se může učit z vlastní iniciativy).

• Rozumí, proč je důležité učit se nové věci, věci, které souvisejí s jeho osobními zájmy, a věci, které mu přinášejí radost.

Komponenta: **koncentrace**

• Soustředí se na učení a dokáže pracovat bez rozptylování (zpočátku po krátkou dobu).

• Orientuje se na dokončení úkolu či jeho dílčích kroků.

• Upravuje podmínky učení pro zvýšení vlastní koncentrace.

Komponenta: **zpětná vazba, rozvoj**

• Přijímá konstruktivní zpětnou vazbu a používá ji ke zlepšení svých dovedností a znalostí.

• Srovnává výsledky svého učení s předpoklady.

• Reflektuje ponaučení a přenáší ho do další praxe.

Komponenta: **vzájemná pomoc při učení**

• Ochotně spolupracuje a pomáhá ostatním při učení, chápe důležitost vzájemné pomoci při dosahování učebních cílů.

• Přijímá učení skrze činnosti zkušenosti, interakce.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKU-000-000-PV1-003
Projevuje přirozený zájem o učení a svět, který ho obklopuje.

KKU-000-000-PV1-004
Uplatňuje získané poznatky a zkušenosti v praktických situacích.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

CJS-CJS-005-ZV5-024
Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

CJS-CJS-005-ZV5-032
Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

CSP-OSV-003-ZV5-005
Rozpoznává různé druhy profesí ve svém blízkém okolí a sdílí zkušenosti se zapojením do pracovních činností ve svém domácím prostředí.

CZB-TEV-001-ZV5-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-TEV-001-ZV5-004
Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

CZB-TEV-002-ZV5-007
Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

JJK-CJL-001-ZV5-007
Experimentuje s jazyky a buduje si vztah k učení se jazykům.

MAT-MAT-002-ZV5-005
Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

UAK-HTD-001-ZV5-001
Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-002-ZV5-006
Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

UAK-VFV-001-ZV5-001
Uplatňuje a kombinuje při vlastní výtvarné tvorbě linie, tvary, barvy v ploše i prostoru a objevuje vztahy mezi nimi.

UAK-VFV-001-ZV5-004
Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Je aktivním účastníkem učení, nejen pasivním příjemcem informací.
- Vybírá a uzpůsobuje situace ve vztahu k motivaci (vybírá, co ho baví, zajímá – je si vědom toho, že se může učit z vlastní iniciativy).
- Orientuje se na dokončení úkolu či jeho dílčích kroků.

- Upravuje podmínky učení pro zvýšení vlastní koncentrace.
- Srovnává výsledky svého učení s předpoklady.
- Chápe důležitost vzájemné pomoci při dosahování učebních cílů.
- Přijímá učení skrze činnosti zkušenosti, interakce.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Poznává význam svého učení.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- propojuji výuku se zkušeností žáků a zprostředkovávám jim smysl vyučovaného obsahu (proč se konkrétní obsah či kompetenci učí)
- podporuji žáky k dalšímu učení tím, že oceňuji jejich silné stránky, jejich snahu, pokrok a úspěchy
- zprostředkovávám žákům konkrétní příklady výstupů úspěšného učení ve vztahu ke škole i celkovému rozvoji osobnosti
- podporuji u žáků postoje (nastavení mysli), které jim pomáhají rozvinout a udržet motivaci (např. Mé schopnosti nejsou fixní, ale mohu je rozvinout a rostou s mým úsilím; Mohu uspět a už jsem v minulosti mnohokrát uspěl; Překonávám překážky a to mě posiluje)
- umožním žákům vidět celkový rámec učiva a porozumět, jak jednotlivé lekce přispívají k jejich celkovému rozvoji osobnosti
- vytvářím dynamické a interaktivní učební aktivity, které stimulují zvědavost a aktivní účast žáků
- při projektové výuce umožním žákům výběr témat, která jsou pro ně zajímavá, a přizvu je k plánování
- podporuji žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili, odkrývám žákům vlastní chyby jako příležitosti k učení
- dlouhodobě pozoruji snahu a vůli
- poskytuji zpětnou vazbu, která je konkrétní a umožňuje žákům cíleně zlepšovat jejich dovednosti
- poskytuji průběžnou zpětnou vazbu nejen k výsledkům, ale také k postupu a přístupu k učení
- pro hodnocení práce žáků a jejich pokroku v učení využívám popisná kritéria (která jsou srozumitelná a korespondují s cíli výuky)
- při nastavování kritérií zohledňuji nejen očekávané výstupy, ale i evidenci o dosavadním pokroku žáků
- vedu žáky k sebehodnocení na základě kritérií, kterým rozumějí, a podporuji tím jejich odpovědnost za vlastní učení
- vedu žáky ke vzájemnému hodnocení pokroku v učení (vrstevnické hodnocení) na základě jim srozumitelných kritérií, a to za předpokladu, že se při tom daří zachovávat bezpečné prostředí
- poskytuji zpětnou vazbu tak, aby byla efektivně využitelná pro další učení žáků (ukazuje další krok ke zlepšení, je respektující, konkrétní, včasná a konstruktivní)
- preferuji pozitivní zpětnou vazbu
- rozlišuji mezi popisným a hodnoticím jazykem, využívám popisný jazyk jako podstatnou součást zpětné vazby a vedu k tomu žáky

• využívám různé způsoby poskytování zpětné vazby žákům a jejich práci (rychlejší zpětná vazba: ústní ocenění, palec nahoru, úsměv / časově náročnější zpětná vazba: písemná zpětná vazba, slovní hodnocení apod.)

• inspiruji žáky tím, že se sám neustále učím, a to i od žáků a spolu s nimi

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **snaha, vůle**

• Aktivně se ptá na otázky, diskutuje, spolupracuje s ostatními a hledá další způsoby, jak se hlouběji zapojit do učení.

• K učení přistupuje s odhodláním (vysvětlí význam tvrzení „Snažím se, jak nejlépe umím." – Uvede příklady, kde se tato snaha dá pozorovat).

• Vysvětluje, proč je důležité snažit se (uvede na příkladu z učení situaci, kdy díky snaze a vůli dosáhl zlepšení ve svých studijních výsledcích či kompetencích pro život).

• Uvědomuje si, že úsilí a praxe jsou klíčem ke zlepšení dovedností, je ochotný pracovat na svém rozvoji a neustále se učit novým věcem (uvádí příklady situací ze života).

Komponenta: **motivace k učení**

• Je nadšený pro učení a má vnitřní motivaci k získávání nových znalostí a dovedností.

• Hledá smysl a důležitost ve svém vzdělávání (popisuje, proč se učí, proč se snaží o rozvoj svých dovedností).

• Vybírá situace k učení, které ho motivují k dalšímu pokroku v učení (setrvání u učení, informální učení, kariérní rozvoj).

• Chápe, že učení neprobíhá jen ve školních lavicích.

• Je si vědom toho, proč je třeba, aby se učil po celý život (odpovědnost za vlastní celoživotní učení).

Komponenta: **koncentrace**

• Soustředí se na učení s minimálním rozptylováním (uzpůsobuje podmínky učení pro zvýšení vlastní koncentrace).

• Dokončuje dílčí kroky úkolů.

• Zapojuje se aktivně při postupném poznávání, učení.

Komponenta: **zpětná vazba, rozvoj**

• Přijímá konstruktivní zpětnou vazbu od učitelů a spolužáků a využívá ji ke zlepšení svých dovedností a znalostí (buduje si postoje a vztahy).

• Učí se z vlastních chyb a aktivně pracovat na svém osobním rozvoji.

• Vybírá a zařazuje mezi své učení i úkoly, které nejsou jednoduché, jednoznačné.

• Reflektuje svoji práci, uvědomuje si kvalitu toho, co dělá, pracuje s nedostatky a plánuje nezbytné kroky ke zlepšení.

• Přijímá rady, pochvaly, doporučení, využívá je v oblasti zlepšování svých učebních a pracovních metod a postupů.

Komponenta: **vzájemná pomoc při učení**

• Ochotně spolupracuje a pomáhá ostatním při učení, chápe důležitost vzájemné pomoci při dosahování učebních cílů.

• Uvědomuje si benefity vzájemného hodnocení, pozitivní podpory druhých.

• Využívá prostředky informálního učení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-013
S pomocí různých informačních zdrojů ilustruje rozmanitost chemie a reflektuje aktuální dění v tomto vědním oboru.

CAP-FYZ-002-ZV9-006
Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

CAP-FYZ-004-ZV9-012
Experimentálně ukáže vzájemné působení permanentních magnetů i magnetu a vodiče s proudem a uvede praktické využití těchto jevů.

CAP-PRI-003-ZV9-009
Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování pro projevení se konkrétních znaků s ohledem na dané prostředí.

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CSP-OSV-001-ZV9-003
Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

CZB-TEV-001-ZV9-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi širší spektrum osvojovaných pohybových dovedností a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

CZB-TEV-002-ZV9-007
Dodržuje základní pravidla her a soutěží, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení.

CZB-VZB-001-ZV9-001
Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

CZB-VZB-001-ZV9-005
Uplatňuje osvojené návyky a dovednosti v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů, v rámci svých možností poskytne první pomoc ve škole.

CZB-VZB-004-ZV9-015
Aplikuje zásady bezpečného chování při antropogenních mimořádných událostech a mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na místech, kde se pohybuje.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

JJK-AJA-002-ZV9-012
Prezentuje téma z oblasti svého zájmu.

JJK-CJL-001-ZV9-007
Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

UAK-HTD-002-ZV9-006
Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

UAK-HTD-003-ZV9-009
Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

UAK-VFV-001-ZV9-001
Uplatňuje a kombinuje při vlastní tvorbě prvky výtvarného umění

UAK-VFV-001-ZV9-003
Užívá a kombinuje prostředky filmu s důrazem na vyprávění pomocí pohyblivého obrazu.

UAK-VFV-001-ZV9-005
Reflektuje svou tvůrčí výtvarnou či filmovou zkušenost a přijímá zpětnou vazbu jako impulz pro další tvorbu.

UAK-VFV-003-ZV9-009
Představí ostatním konkrétní dílo, projev nebo osobnost z oblasti výtvarného a filmového umění a zdůvodní, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- K učení přistupuje s odhodláním (vysvětlí význam tvrzení „Snažím se, jak nejlépe umím.“ – Uvede příklady, kde se tato snaha dá pozorovat).
- Uvědomuje si, že úsilí a praxe jsou klíčem ke zlepšení dovedností, je ochotný pracovat na svém rozvoji a neustále se učit novým věcem (uvádí příklady situací ze života).
- Vysvětlí, že učení neprobíhá jen ve školních lavicích.
- Je si vědom toho, proč je třeba, aby se učil po celý život (odpovědnost za vlastní celoživotní učení).
- Dokončuje dílčí kroky úkolů.
- Reflektuje svoji práci, uvědomuje si kvalitu toho, co dělá, pracuje s nedostatky a plánuje nezbytné kroky ke zlepšení.
- Ochotně spolupracuje a pomáhá ostatním při učení, chápe důležitost vzájemné pomoci při dosahování učebních cílů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Poznává důležitost celoživotního charakteru učení.

KKK

Klíčová kompetence komunikační

Charakteristika klíčové kompetence

Klíčová kompetence komunikační vede jedince k uvědomění si důležitosti komunikace a vybavuje ho takovými komunikačními schopnostmi, které mu umožní aktivní spolupráci s lidmi kolem něj.

Rozvoj této kompetence proto vede jednak ke schopnosti porozumět ostatním, jednak ke schopnosti srozumitelně a adekvátně vyjádřit své myšlenky, záměry, postoje či emoce prostřednictvím širokého spektra komunikačních strategií a výrazových prostředků. Mezi ty přitom v kontextu dnešního propojeného světa patří nejen prostředky mateřského jazyka, ale také jazyků cizích. Důraz je proto kladen také na rozvoj vícejazyčného repertoáru jedince, tedy jeho schopnosti mobilizovat všechny dostupné jazykové prostředky (mateřského, prvního i dalšího cizího jazyka atd.) a dosáhnout komunikačního záměru i v situacích, při kterých mluvčí nesdílí společný jazyk. Konečně, v užším kontextu mluvené interakce patří pod komunikační kompetenci také schopnost patřičně usměrňovat vlastní vyjadřování s ohledem na průběžnou zpětnou vazbu poskytovanou komunikačním partnerem.

VYJ

Vyjadřování

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na schopnost žáka vyjadřovat se smysluplně a samostatně, na šíři k tomu užitých výrazových prostředků a na jejich volbu v kontextu komunikační situace. Součástí očekávaného výsledku jsou také prezentační dovednosti žáka.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKK-VYJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím příležitosti pro různé formy diskuse, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky a pocity na dané téma (párové diskuse, diskusní kroužky atd.)

• při podpoře a hodnocení vyjadřování žáků se orientuji zejména na jejich schopnost sdělit vlastní myšlenky, méně už na výstižnost a vytříbenost projevu

• pravidelně organizuji aktivity, ve kterých žáci prezentují před celou třídou své zážitky, nápady a výsledky individuálních či skupinových činností; v přípravě jim pomáhám formulací jasných a předem zadaných kritérií (např. ve formě připravené osnovy, výčtu klíčových informací, předpřipravených frází)

• nabízím žákům možnosti vyjadřovat se skrze různá média a formy

• využívám techniku vzájemného tutorství, v rámci které si žáci vysvětlují nový koncept či jiné učivo navzájem

• do hodin zahrnuji prvky dramatické výchovy a role-play, při kterých mohou žáci experimentovat s různými perspektivami a formami vyjádření v různých komunikačních situacích

• ukazuji žákům různé možnosti neverbální komunikace v souladu s danou komunikační situací

• pomáhám žákům rozvíjet schopnost reflexe nad vlastním vyjadřováním (např. retrospektivním zamýšlením se nad prožitými komunikačními situacemi, s nimi spojenými úspěchy a neúspěchy)

• po aktivitách či projektech poskytuji modelovou konstruktivní zpětnou vazbu a zároveň povzbuzuji žáky k reflexi vlastní práce nebo práce spolužáků

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **smysluplnost a samostatnost**

• Sděluje své myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky, ačkoli zvolená forma vyjádření nemusí být vždy výstižná.

Komponenta: **šíře výrazových prostředků**

• Využívá relativně omezený, spíše repetitivní repertoár běžných výrazových prostředků jazykových (řeč včetně intonace či větného přízvuku), tělesných (gesta, pohledy, výrazy tváře, postoje těla atd.), popř. vizuálních a grafických (jednoduché náčrty atd.).

Komponenta: **funkčnost a situačnost**

• Dorozumívá se v běžných, každodenních školních i mimoškolních situacích, přičemž v omezené míře volí výrazové prostředky odpovídající danému komunikačnímu záměru (sdělení, žádosti, prosbě, rozkazu apod.) a situaci; někdy k tomu ovšem potřebuje čas na přípravu či pomoc druhých.

• Zpětně označí a zdůvodní situace, při kterých svým vyjadřováním pozitivně či negativně působil na myšlení a prožívání druhých (např. reflektuje nevhodné vyjádření nesouhlasu, užití rozkazu místo žádosti).

Komponenta: **prezentační dovednosti**

• Na základě předem daných kritérií (např. ve formě připravené osnovy, výčtu klíčových informací, předpřipravených frází) prezentuje sebe a výstupy samostatné či skupinové práce před známým i neznámým publikem.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKK-000-000-PV1-001
Vyjadřuje se různými způsoby.

KKK-000-000-PV1-002
Prezentuje své zkušenosti, zájmy, výsledky své práce či práce skupiny.

KKK-000-000-PV1-003
Klade otázky a hledá na ně odpovědi.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-003
Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004

Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

UAK-HTD-001-ZV5-003

Zapojuje se do reflexe reprodukčních, tvůrčích a interpretačních činností s porozuměním základním oborovým pojmům.

UAK-VFV-001-ZV5-001

Uplatňuje a kombinuje při vlastní výtvarné tvorbě linie, tvary, barvy v ploše i prostoru a objevuje vztahy mezi nimi.

UAK-VFV-001-ZV5-003

Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

UAK-VFV-002-ZV5-005

Vyjádří, co prožíval při vnímání výtvarného a audiovizuálního díla

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Sděluje své myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky, ačkoli zvolená forma vyjádření nemusí být vždy výstižná.

• Využívá relativně omezený, spíše repetitivní repertoár běžných výrazových prostředků jazykových (řeč včetně intonace či větného přízvuku), tělesných (gesta, pohledy, výrazy tváře, postoje těla atd.), popřípadě vizuálních a grafických (jednoduché náčrty atd.).

• Dorozumívá se v běžných, každodenních školních i mimoškolních situacích, přičemž v omezené míře volí výrazové prostředky odpovídající danému komunikačnímu záměru (sdělení, žádosti, prosbě, rozkazu apod.) a situaci; někdy k tomu ovšem potřebuje čas na přípravu či pomoc druhých.

• Zpětně označí a zdůvodní situace, při kterých svým vyjadřováním pozitivně či negativně působil na myšlení a prožívání druhých (např. reflektuje nevhodné vyjádření nesouhlasu, užití rozkazu místo žádosti).

• Na základě předem daných kritérií (např. ve formě připravené osnovy, výčtu klíčových informací, předpřipravených frází) prezentuje sebe a výstupy samostatné či skupinové práce před známým i neznámým publikem.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá výrazové prostředky vhodné pro určitý komunikační záměr, partnera a situaci.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím příležitosti pro různé formy diskuse, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky, prožitky, pocity na dané téma (párové diskuse, debatní kroužky atd.)

• při podpoře a hodnocení vyjadřování žáků se neorientuji pouze na obsah jejich sdělení, ale také na jeho výstižnost

• během výuky pokládám dostatečné množství otevřených otázek, které podněcují žáky k přemýšlení a hlubší argumentaci

• pravidelně organizuji aktivity, ve kterých žáci prezentují ve skupinách či před celou třídou své zážitky, nápady a výsledky individuálních či skupinových činností; představuji jim a nabádám je při tom k využívání různých forem prezentace obsahu (písmem, slovem, vizualizací prostřednictvím grafů či tabulek atd.)

• nabízím žákům možnosti vyjadřovat se skrze různá, i nová média (např. zakládáním, tvorbou a údržbou společných blogů či online encyklopedií, tvorbou příspěvků na sociálních sítích)

• využívám techniku vzájemného tutorství, v rámci které si žáci vysvětlují nový koncept či jiné učivo navzájem

• do hodin zahrnuji prvky dramatické výchovy a role-play, při kterých mohou žáci experimentovat s různými perspektivami a formami vyjádření v různých, i potenciálně konfliktních komunikačních situacích

• pomáhám žákům rozvíjet schopnost reflexe vlastního vyjadřování i vyjadřování druhých (např. retrospektivním zamýšlením se nad prožitými komunikačními situacemi, s nimi spojenými úspěchy a neúspěchy)

• po aktivitách či projektech poskytuji modelovou konstruktivní zpětnou vazbu a zároveň povzbuzuji žáky k reflexi vlastní práce nebo práce spolužáků

• ukazuji žákům různé možnosti neverbální komunikace v souladu s danou komunikační situací

• podporuji žáky ve vyhledávání příležitostí k rozvíjení vlastních (vyjadřovacích) komunikačních schopností (např. ve formě jazykových či debatních kroužků)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **smysluplnost a samostatnost**

• Sděluje své myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky, přičemž zvolená forma vyjádření bývá výstižná.

Komponenta: **šíře výrazových prostředků**

• Využívá repertoár běžných výrazových prostředků jazykových (řeč včetně intonace či větného přízvuku), tělesných (gesta, pohledy, výrazy tváře, postoj těla atd.) či vizuálních a grafických (náčrty, grafická znázornění atd.).

• Zejména v prostředí výuky využívá omezený repertoár odborných výrazových prostředků.

Komponenta: **funkčnost a situačnost**

• Dorozumívá se v běžných komunikačních situacích, přičemž pro své vyjádření volí výrazové prostředky odpovídající danému komunikačnímu záměru (sdělení, žádosti, prosbě, rozkazu apod.) a situaci.

• Formu i obsah vyjádření přizpůsobuje úrovni sdílených znalostí (např. nezasvěcenému komunikačnímu partnerovi dodá potřebný kontext; nevolí výrazové prostředky, které mohou být druhému neznámé).

• V běžných komunikačních situacích záměrně uzpůsobuje svoje vyjadřování tak, aby negativně nepůsobil na myšlení a prožívání druhých (např. při vyjadřování nesouhlasu, sdílení potenciálně konfliktního názoru či zadávání pokynů druhým využívá různé zdvořilostní prostředky).

Komponenta: **prezentační dovednosti**

- Prezentuje sebe a výstupy vlastní či skupinové práce před známým i neznámým publikem.
- Využívá různé způsoby prezentace obsahu (písmem, slovem, vizualizací prostřednictvím grafů či tabulek atd.).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-VYJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-001-ZV9-002
Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

CAP-PRI-004-ZV9-012
Určí vybrané druhy a zdůvodní jejich zařazení do taxonomických skupin na základě typických znaků a popíše evoluci skupin organismů s použitím vhodných vyobrazení vývoje.

CAP-PRI-004-ZV9-013
Na základě pozorování a společných diskusí analyzuje shody a rozdíly ve vývoji a životních projevech mezi člověkem a ostatními živočichy.

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CSP-OSV-001-ZV9-004
Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-008
Uplatňuje efektivní strategie sociální komunikace a řešení konfliktu v modelových situacích.

CZB-VZB-003-ZV9-013
Uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních i nelegálních návykových látek se životní perspektivou člověka, vysvětlí rizika a dopady závislostního chování.

GEO-GEO-001-ZV9-001
Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

INF-INF-001-ZV9-002
Navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu.

JJK-AJA-001-ZV9-003
Rozumí jednodušším audiovizuálně zpracovaným příběhům.

JJK-AJA-002-ZV9-008
Popíše věci, osoby, místa, situace a události.

JJK-AJA-002-ZV9-009
Vyjádří a zdůvodní své názory a jednání.

JJK-AJA-002-ZV9-011
Vypráví nebo popíše vlastní nebo cizí zážitek.

JJK-AJA-002-ZV9-012
Prezentuje téma z oblasti svého zájmu.

JJK-AJA-002-ZV9-013
Napíše krátký souvislý text týkající se osvojovaných témat.

JJK-AJA-003-ZV9-014
Účastní se přímého rozhovoru o tématech, která ho zajímají.

JJK-AJA-003-ZV9-016
Napíše jednoduchý vzkaz nebo e-mail, v němž požádá o informace nebo je sám sdělí.

JJK-AJA-003-ZV9-018
Vyjádří své osobní názory na témata, která ho zajímají, reaguje na názory ostatních a diskutuje s nimi.

JJK-CJL-001-ZV9-001
Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-002
Vyslovuje v souladu s jazykovou normou česká a běžně užívaná cizí slova a užívá je vhodně vzhledem ke komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-003
Rozvíjí své znalosti o tvarosloví a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-004
Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

JJK-CJL-001-ZV9-005
Rozvíjí své znalosti o skladbě a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-006
Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-008
Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

JJK-CJL-001-ZV9-010
Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV9-011
Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-002
Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV9-006
Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-005-ZV9-017
Modeluje reálné problémy pomocí výrazů, upravuje je a vyhodnocuje.

UAK-HTD-001-ZV9-005
Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

UAK-VFV-001-ZV9-002
Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Sděluje své myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky, přičemž zvolená forma vyjádření bývá výstižná.
- Využívá repertoár běžných výrazových prostředků jazykových (řeč včetně intonace či větného přízvuku), tělesných (gesta, pohledy, výrazy tváře, postoj těla atd.) či vizuálních a grafických (náčrty, grafická znázornění atd.).
- Zejména v prostředí výuky využívá omezený repertoár odborných výrazových prostředků.
- Dorozumívá se v běžných komunikačních situacích, přičemž pro své vyjádření volí výrazové prostředky odpovídající danému komunikačnímu záměru (sdělení, žádosti, prosbě, rozkazu apod.) a situaci.
- V běžných komunikačních situacích záměrně uzpůsobuje svoje vyjadřování tak, aby negativně nepůsobil na myšlení a prožívání druhých (např. při vyjadřování nesouhlasu, sdílení potenciálně konfliktního názoru či zadávání pokynů druhým využívá různé zdvořilostní prostředky; reflektuje úroveň sdílených znalostí, popřípadě dodává potřebný kontext či nepoužívá výrazy, které jsou druhému neznámé, atd.).
- Prezentuje sebe a výstupy vlastní či skupinové práce před známým i neznámým publikem.
- Využívá různé způsoby prezentace obsahu (písmem, slovem, vizualizací prostřednictvím grafů či tabulek atd.).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Komunikuje s partnerem dle svého záměru.

POR

Porozumění

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na schopnost žáka porozumět různým vrstvám komunikačního aktu a na volbu receptivních strategií k tomu potřebných.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKK-POR-000-ZV5-001

Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- do výuky pravidelně zařazuji také krátké autentické texty a jiná jazyková či obrazná sdělení (obrázky, ilustrace, fotografie, mapy, videa apod.)
- pravidelně se žáky hovořím o jejich porozumění jazykovým či obrazným sdělením, diskutuji s nimi o jejich možných významech
- vytvářím jednoduché situace, při kterých jsou žáci nuceni volit mezi různě vhodnými receptivními strategiemi (např. mezi rozlišením podstatných a okrajových informací v textu, mezi snahou pochopit celkovou situaci a najít odpověď na konkrétní otázku ve zvukové nahrávce či videu); žákům pomáhám vybrat vhodnou strategii a zpětně s nimi tento proces reflektuji

• uvědomuji si, že žákův neúspěch v řešení úkolu nemusí vyplývat z jeho neporozumění dané látce, ale pouze ze způsobu zadání takového úkolu

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **úroveň pozornosti a zapojenosti do komunikačního aktu**

• Ve svém jednání demonstruje porozumění obsahu běžně užívaných mluvených, psaných či vizuálních komunikátů (např. obsahu verbálních sdělení či instrukcí, krátkých textů, doprovodných obrázků a ilustrací).

• S pomocí druhých rozpozná, popř. reaguje na některé nepřímo vyjádřené významy (např. hlavní poselství příběhu).

Komponenta: **receptivní strategie**

• Používá omezenou škálu receptivních strategií (např. rozlišování mezi podstatnými a okrajovými informacemi).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKK-000-000-PV1-004
Využívá informační zdroje, se kterými se běžně setkává.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV5-006
Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

MAT-MAT-001-ZV5-002
Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

MAT-MAT-005-ZV5-012
Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

UAK-HTD-002-ZV5-004
Rozvíjí a buduje svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností a propojuje svou zkušenost se základními prvky hudební řeči.

UAK-VFV-002-ZV5-006
Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Ve svém jednání demonstruje porozumění obsahu běžně užívaných mluvených, psaných či vizuálních komunikátů (např. obsahu verbálních sdělení či instrukcí, krátkých textů, doprovodných obrázků a ilustrací).
- S pomocí druhých rozpozná, popřípadě reaguje na některé nepřímo vyjádřené významy (např. hlavní poselství příběhu).
- Používá omezenou škálu receptivních strategií (např. rozlišování mezi podstatnými a okrajovými informacemi).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná význam běžně užívaných forem sdělení vyjádřený intonací komunikačního partnera.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- do výuky pravidelně zařazuji také autentické texty a jiná jazyková či obrazná sdělení (novinové články, příspěvky na sociálních sítích, fotografie, ilustrace, mapy, schémata a diagramy, videa apod.)
- pravidelně se žáky problematizuji interpretaci jazykových či obrazných sdělení, diskutuji s nimi o jejich možných významech a o komunikačním záměru, kterého chtěl autor dosáhnout
- vytvářím situace, při kterých jsou žáci nuceni volit mezi různě vhodnými receptivními strategiemi, např. zadáním konkrétního cíle poslechu či čtení (abstrahovat hlavní myšlenku, odpovědět na vytyčené otázky, doplnit chybějící informace, připravit poznámky pro další využití apod.) nebo vytyčením časového limitu; zpětně se žáky tento proces reflektuji
- uvědomuji si, že žákův neúspěch v řešení úkolu nemusí vyplývat z jeho neporozumění dané látce, ale pouze ze způsobu zadání takového úkolu

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **úroveň pozornosti a zapojenosti do komunikačního aktu**

- Rozpozná, popř. reaguje na většinu nepřímo vyjádřených významů.
- Částečně zhodnotí záměr autora a způsob, kterým ho chce uskutečnit (např. klamání adresáta, zamlčování některých informací, subjektivní vs. objektivní postoj autora).

Komponenta: **receptivní strategie**

- Vybírá mezi různými receptivními strategiemi (např. mezi vyhledávacím, orientačním a studijním čtením, mezi praktickým, kritickým a aktivním nasloucháním), ačkoli není vždy schopný použít tu, která by odpovídala komunikačnímu záměru a komunikační situaci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-POR-000-ZV5-001
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002
Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003
Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-004
Na příkladech chemického složení a vlastností látek běžně užívaných v domácnosti zdůvodní možnosti a limity jejich využití.

CAS-DEJ-001-ZV9-002
Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

CAS-VKO-002-ZV9-005
Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-007
Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

CSP-OSV-002-ZV9-006
Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

CSP-TCH-003-ZV9-005
Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-TEV-002-ZV9-006
Používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely, smluvená gesta a signály, samostatně řídí skupinu při pohybové činnosti.

GEO-GEO-001-ZV9-001
Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

GEO-GEO-002-ZV9-012
Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

GEO-GEO-003-ZV9-015
Doloží konkrétními příklady rozdílnou mediální prezentaci míst a regionů a její dopady na vnímání daných míst a regionů.

GEO-GEO-003-ZV9-016
Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

JJK-AJA-001-ZV9-001
Rozumí hlavním myšlenkám v mluveném projevu o známých tématech, je-li veden standardním jazykem.

JJK-AJA-001-ZV9-002
Rozumí hlavním myšlenkám obsahu v médiích na známá témata, pokud mluvčí hovoří relativně pomalu a srozumitelně.

JJK-AJA-001-ZV9-003
Rozumí jednodušším audiovizuálně zpracovaným příběhům.

JJK-AJA-001-ZV9-005
Rozumí obsahu textů z každodenního života a vyhledá v nich potřebné informace.

JJK-AJA-001-ZV9-006
Rozumí hlavním myšlenkám a některým konkrétním informacím v jednoduchých odborných textech z oblasti svého zájmu.

JJK-AJA-001-ZV9-007
Rozumí obsahu jednoduchých uměleckých textů.

JJK-AJA-004-ZV9-020
Zprostředkuje dílčí informace uvedené v mluveném a psaném textu a ve vizuálních materiálech.

JJK-CJL-001-ZV9-005
Rozvíjí své znalosti o skladbě a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-009
Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-010
Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV9-011
Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-012
Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

JJK-CJL-001-ZV9-013
Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

UAK-VFV-002-ZV9-006
Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

UAK-VFV-002-ZV9-007
Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Rozpozná, popřípadě reaguje na většinu nepřímo vyjádřených významů.
- Částečně zhodnotí záměr autora a způsob, kterým ho chce uskutečnit (např. klamání adresáta, zamlčování některých informací, subjektivní vs. objektivní postoj autora).

• Vybírá mezi různými receptivními strategiemi (např. mezi vyhledávacím, orientačním a studijním čtením, mezi praktickým, kritickým a aktivním naslouchání), ačkoli není vždy schopný použít tu, která by odpovídala komunikačnímu záměru a komunikační situaci.

AKN

Aktivní naslouchání

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na schopnost žáka soustředit se během mluvené interakce na projev ostatních účastníků interakce, flexibilně přizpůsobovat svůj projev potřebám komunikačního partnera a také na schopnost zpětně tento proces reflektovat.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKK-AKN-000-ZV5-001

Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• prostřednictvím různých aktivit a her trénuji schopnost žáků pozorně a soustředěně naslouchat (např. Simon říká, bingo)

• na začátek hodiny čas od času zařadím krátké dýchací či meditační cvičení, které pomáhá žákům uklidnit mysl a soustředit se na daný okamžik

• nechávám žáky vědomě se vyjadřovat k obsahu předchozího sdělení (např. shrnutím předchozí párové nebo skupinové diskuse; shrnutím práce nahlas přečteného příběhu; hraním her, jako je tichá pošta)

• zařazuji do výuky prvky dramatické výchovy a role-play, při kterých se žáci musí vcítit do zadaných rolí a reagovat na situace podle postav, které hrají

• nechávám žáky reagovat na prožité komunikační situace a s nimi spojené úspěchy a neúspěchy; nechávám je vcítit se do spolužáků, identifikovat komunikační fauly apod.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **pozornost a soustředěnost**

Během mluvené interakce v běžných, každodenních situacích

• Ve své reakci na předchozí sdělení demonstruje porozumění vybraným jazykovým (např. obsahu otázky, žádosti, sdělení) i tělesným (gesta, výrazu tváře apod.) prostředkům komunikačního partnera, ačkoli může mít problém soustředit se na delší sdělení.

• Dává prostředky jazykovými (např. souhlasnými signály) i tělesnými (např. očním kontaktem, přikyvováním) komunikačnímu partnerovi najevo, že naslouchá jeho sdělení.

• Neprojevuje se způsobem, který by vůči komunikačnímu partnerovi mohl působit nezdvořile či rušivě (např. nesouhlasným kýváním hlavou, zdviženým obočím, skákáním do řeči, popř. vykonáváním paralelní aktivity, která je v dané situaci nevhodná).

Komponenta: **flexibilita**

• Průběžně a včas dává jazykovými i tělesnými prostředky zdvořile na vědomí, pokud něčemu nerozumí.

Komponenta: **reflektování komunikačních problémů**

• S pomocí učitele zpětně reflektuje kvalitu komunikačního procesu a identifikuje základní problémy a jejich příčiny (např. komunikační fauly, nedorozumění).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKK-000-000-PV1-005
Naslouchá druhému a dodržuje domluvená pravidla komunikace.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-030
Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CZB-TEV-001-ZV5-002
Tvoří podle zadání, své fantazie, hudebního či rytmického doprovodu varianty jednoduchých pohybových dovedností.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

UAK-HTD-002-ZV5-005
Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-VFV-002-ZV5-006
Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-AKN-000-ZV9-001
Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Ve své reakci na předchozí sdělení demonstruje porozumění vybraným jazykovým (např. obsahu otázky, žádosti, sdělení) i tělesným (např. gestu, výrazu tváře) prostředkům komunikačního partnera, ačkoli může mít problém soustředit se na delší sdělení.
- Dává prostředky jazykovými (např. souhlasnými signály) i tělesnými (např. očním kontaktem, přikyvováním) komunikačnímu partnerovi najevo, že naslouchá jeho sdělení.
- V obvyklých situacích se neprojevuje způsobem, který by vůči komunikačnímu partnerovi mohl působit nezdvořile či rušivě (např. nesouhlasným kýváním hlavou, zdviženým obočím, skákáním do řeči, popř. vykonáváním paralelní aktivity, která je v dané situaci nevhodná).

• Průběžně a včas dává jazykovými i tělesnými prostředky zdvořile na vědomí, pokud něčemu nerozumí.

• S pomocí učitele zpětně reflektuje kvalitu komunikačního procesu a identifikuje základní problémy a jejich příčiny (např. komunikační fauly, nedorozumění).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Reaguje přiměřeně na partnera v komunikaci.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• na začátek hodiny čas od času zařadím krátké dýchací či meditační cvičení, které pomáhá žákům uklidnit mysl a soustředit se na daný okamžik

• zařazuji do výuky prvky dramatické výchovy a role-play, v rámci kterých žáci přebírají různé role v simulovaných komunikačních situacích a experimentují s různými způsoby vyjadřování reakcí na verbální i neverbální jednání komunikačních partnerů

• nechávám žáky shrnovat obsah právě ukončených párových či skupinových diskusí

• nechávám žáky reflektovat prožité komunikační situace a s nimi spojené úspěchy a neúspěchy; prostřednictvím různých nástrojů (např. deníky a reflexivní záznamy, společné diskuse) nechávám žáky vcítit se do spolužáků, identifikovat komunikační fauly, zaznamenávat vlastní pokroky v komunikačních dovednostech apod.

• vystupuji jako model aktivního naslouchání a efektivní komunikace, demonstruji, jak se adaptovat na různé komunikační styly a situace

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **pozornost a soustředěnost**

Během mluvené interakce v běžných, každodenních situacích

• Demonstruje ve své reakci na předchozí sdělení porozumění jazykovým (např. obsahu otázky, žádosti, sdělení) i tělesným (gestům, výrazům tváře apod.) prostředkům komunikačního partnera, přičemž se zvládne soustředit i na delší a komplikovanější sdělení.

Komponenta: **flexibilita**

Během mluvené interakce v běžných, každodenních situacích

• Uzpůsobuje vlastní jazykový i tělesný projev potřebám komunikačního partnera (např. zaujatý výraz pro vyjádření zájmu, neutrální výraz pro vyjádření soucitu).

• Využívá omezený repertoár vhodných otevřených otázek (např. *Co si o tom myslíš ty?*), které podněcují komunikačního partnera k detailnější odpovědi a rozvíjejí komunikační proces.

Komponenta: **reflektování komunikačních problémů**

• Samostatně zpětně reflektuje kvalitu komunikačního procesu, identifikuje silné a slabé momenty a jejich příčiny (např. komunikační fauly, nedorozumění), s pomocí učitele formuluje oblasti ke zlepšení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-AKN-000-ZV5-001
Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-003
Na vybraných příkladech ilustruje základní vlastnosti tuků, sacharidů a bílkovin a jejich funkci v organismech.

CAP-CHE-001-ZV9-005
Zhodnotí rizika práce s běžně dostupnými chemickými látkami a pracuje s nimi bezpečně.

CAP-PRI-003-ZV9-010
Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

CAS-DEJ-001-ZV9-012
Diskutuje o projevech moderního politického extremismu a o povaze, příčinách vzniku a důsledcích nastolení diktatur a autoritativních režimů.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CSP-OSV-002-ZV9-010
Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

CZB-TEV-001-ZV9-002
Tvoří varianty pohybových dovedností podle zadání, své fantazie, hudebního a rytmického doprovodu, podle účelu pohybových činností, společně zvolené taktiky hry, soutěže.

CZB-VZB-003-ZV9-009
Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

JJK-AJA-003-ZV9-015
Komunikuje o svých potřebách a zjišťuje si potřebné informace.

JJK-AJA-003-ZV9-017
Vyjádří své pocity a na vyjádřené pocity ostatních adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV9-001
Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-002
Vyslovuje v souladu s jazykovou normou česká a běžně užívaná cizí slova a užívá je vhodně vzhledem ke komunikační situaci.

JJK-DCJ-003-ZV9-006
Komunikuje jednoduchým způsobem pomocí základních vzorových výrazů pro každodenní situace, včetně jednoduchých otázek a odpovědí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Demonstruje ve své reakci na předchozí sdělení porozumění jazykovým (např. obsahu otázky, žádosti, sdělení) i tělesným (např. gestu, výrazu tváře) prostředkům komunikačního partnera, přičemž se zvládne soustředit i na delší a komplikovanější sdělení.
- V situacích, které jsou mu nepříjemné (např. při nesouhlasu či hádce) se neprojevuje způsobem, který by vůči komunikačnímu partnerovi mohl působit nezdvořile či rušivě (např. nesouhlasným kýváním hlavou, zdviženým obočím, skákáním do řeči, popř. vykonáváním paralelní aktivity, která je v dané situaci nevhodná).
- Uzpůsobuje vlastní jazykový i tělesný projev potřebám komunikačního partnera (např. zaujatý výraz pro vyjádření zájmu, neutrální výraz pro vyjádření soucitu).
- Využívá omezený repertoár vhodných otevřených otázek (např. *Co si o tom myslíš ty?*), které podněcují komunikačního partnera k detailnější odpovědi a rozvíjejí komunikační proces.
- Samostatně zpětně reflektuje kvalitu komunikačního procesu, identifikuje silné a slabé momenty a jejich příčiny (např. komunikační fauly, nedorozumění), s pomocí učitele formuluje oblasti ke zlepšení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přizpůsobuje svůj projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera.

VJZ

Vícejazyčnost

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj vícejazyčného repertoáru jedince, tedy jeho schopnosti mobilizovat všechny dostupné jazykové prostředky (mateřského, prvního i dalšího cizího jazyka atd.) a kulturní zkušenosti k dosažení komunikačního záměru v situacích, při kterých mluvčí nesdílí společný jazyk.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKK-VJZ-000-ZV5-001

Rozpozná vybrané konkrétní rozdíly mezi vlastním vyjadřováním a vyjadřováním lidí z odlišných prostředí či kultur.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- do svých hodin zařazuji aktivity jazykového probuzení, v rámci kterých žáci prostřednictvím vlastního prožitku objevují jazykové bohatství ve světě i kolem nich, rozvíjejí svůj vztah k mateřštině a pěstují elementární dovednosti potřebné k učení se cizím jazykům: např. různé jazykové hlavolamy založené na srovnávání abeced, slovní zásoby či zvukové stránky různých jazyků; hledání výpůjček a internacionalismů; přiřazování jazyků ke konkrétním místům a kulturám; tvorba jazykových portrétů a jejich společná interpretace
- i v rámci nejazykových předmětů do své výuky čas od času zařazuji cizojazyčné prvky formou tzv. „jazykových sprch“: např. představení několika slovíček k danému tématu a jejich procvičování formou aktivit a her; využívání písní a videí v cizím jazyce

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vícejazyčné porozumění**

• -

Komponenta: **využívání vícejazyčného repertoáru**

• -

Komponenta: **využívání kulturních zkušeností**

• Rozezná odlišné způsoby vyjadřování množství, měření vzdálenosti, určování času atd., ačkoli může mít obtíže tyto rozdíly uplatnit i v jednoduchých, konkrétních a každodenních komunikačních situacích.

• Rozpozná základní kulturní konvence spojené s každodenními rozhovory (např. odlišné pozdravy, poděkování, omluvy či jiné rituály), ačkoli sám může mít obtíže je uplatnit.

Komponenta: **překonávání odlišností v komunikaci**

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

UAK-HTD-003-ZV5-007
Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

UAK-VFV-003-ZV5-007
Uvede příklad kulturní události či kulturní instituce ve svém nejbližším okolí.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-VJZ-000-ZV9-001
Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Rozezná odlišné způsoby vyjadřování množství, měření vzdálenosti, určování času atd., ačkoli může mít obtíže tyto rozdíly uplatnit i v jednoduchých, konkrétních a každodenních komunikačních situacích.

• Rozpozná základní kulturní konvence spojené s každodenními rozhovory (např. odlišné pozdravy, poděkování, omluvy či jiné rituály), ačkoli sám může mít obtíže je uplatnit.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná rozdíly mezi vlastním vyjadřováním a vyjadřováním lidí z odlišných prostředí a kultur.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• nechávám žáky objevovat vlastní jazykovou identitu i jazykové bohatství ve světě kolem nich, a pomáhám jim tak pěstovat si pozitivní vztah k jazykové diverzitě: např. prostřednictvím tvorby jazykových portrétů či sebehodnoticích profilů a jejich interpretace; zkoumáním bezprostřední jazykové krajiny (tj. jazyků a jejich využití na fyzických nápisech a znacích ve veřejném prostoru)

• podněcuji žáky k vedení vlastního jazykového portfolia

• i v rámci nejazykových předmětů do své výuky čas od času zařazuji cizojazyčné prvky, a to zejména formou mediačních aktivit: např. extrakce a shrnutí klíčových informací z krátkých textů a jiných forem sdělení v prvním i druhém cizím jazyce (z příspěvků na sociálních sítích, nápisů ve veřejném prostoru, stručných novinek, muzejních brožurek, online recenzí krátkých videí apod.); žáky při tom vedu k hledání podobností (např. internacionalismy, celková struktura sdělení), které jim pomohou odhadnout význam

• i v rámci nejazykových předmětů do své výuky čas od času zařazuji cizojazyčné prvky formou tzv. „jazykových sprch“: např. představení několika slovíček k danému tématu a jejich procvičování formou aktivit a her

• prostřednictvím různých jazykových aktivit, hlavolamů či her nechávám žáky hledat podobnosti a rozdíly mezi strukturami různých jazyků, a zároveň tak objevovat a reflektovat strategie učení se cizím jazykům

• vyhledávám příležitosti pro zprostředkování a udržování kontaktů s mluvčími odlišných jazyků a/nebo z odlišných kultur (online komunikace prostřednictvím e-mailu, sociálních sítí či videokonferenčních platforem, krátké výměny a zahraniční pobyty, návštěvy zajímavých osobností, eTwinning apod.)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vícejazyčné porozumění**

Rozpozná internacionalismy a slova/znaky, které jsou společné více jazykům (např. haus/hus/house), aby:

• odhadl význam jednoduchých cedulí a vývěsek

• určil pravděpodobný význam krátkého, jednoduchého textu

• zhruba sledoval krátké, jednoduché rozhovory, které jsou za jeho přítomnosti vedeny velmi pomalu a zřetelně

• vyvodil význam toho, co se mu ostatní snaží sdělit, za předpokladu, že mluvčí artikulují velmi pomalu a zřetelně, a sdělení případně zopakují

Komponenta: **využívání vícejazyčného repertoáru**

• používá některé výrazy ze svého omezeného vícejazyčného repertoáru, aby v běžných, každodenních situacích a za přítomnosti vstřícných mluvčích vyjádřil své základní potřeby

• využívá svůj vícejazyčný repertoár k objevování jiných kultur či společenství (např. sledováním filmů či jiných video- a audioformátů, poslechem hudby, čtením zjednodušených cizojazyčných textů, přímou komunikací s mluvčími dané kultury)

Komponenta: **využívání kulturních zkušeností**

Při komunikaci, která zahrnuje lidi z odlišných prostředí a kultur a/nebo mluvčí odlišných jazyků:

• rozpozná a uplatňuje základní kulturní konvence spojené s každodenními rozhovory (např. odlišné pozdravy, poděkování, omluvy či jiné rituály), ačkoli může mít obtíže vypořádat se s odchylkami od zavedené rutiny

• případně jednoduchým způsobem vysvětlí ostatním, proč jeho vlastní jednání vyznělo jinak, než původně plánoval

Komponenta: **překonávání odlišností v komunikaci**

Komunikaci, která může zahrnovat lidi z jiných kultur či prostředí a/nebo mluvčí jiných jazyků, zprostředkuje:

- prostřednictvím vstřícného vystupování
- užíváním jednoduchých slov/znaků a neverbálních signálů
- povzbuzováním ostatních, aby se zapojili do komunikace
- dáváním najevo, zda rozumí, pokud je přímo osloven

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKK-VJZ-000-ZV5-001
Rozpozná vybrané konkrétní rozdíly mezi vlastním vyjadřováním a vyjadřováním lidí z odlišných prostředí či kultur.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-013
S pomocí různých informačních zdrojů ilustruje rozmanitost chemie a reflektuje aktuální dění v tomto vědním oboru.

GEO-GEO-003-ZV9-016
Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

JJK-AJA-001-ZV9-004
Rozumí návodům a pokynům z každodenního života.

JJK-AJA-004-ZV9-020
Zprostředkuje dílčí informace uvedené v mluveném a psaném textu a ve vizuálních materiálech.

JJK-AJA-004-ZV9-021
Shrne obsah mluveného a psaného textu.

JJK-AJA-004-ZV9-022
Moderuje jednoduchou interakci a činnosti ve skupině.

JJK-CJL-001-ZV9-007
Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

JJK-DCJ-001-ZV9-003
Rozumí konkrétní informaci v jednoduchých autentických materiálech, které se vztahují k jeho potřebám a zájmům.

JJK-DCJ-004-ZV9-008
Zprostředkuje ostatním informace z krátkých rozhovorů nebo jednoduchých ilustrovaných textů, návodů, tabulí nebo nápisů mezi dvěma různými jazyky nebo v rámci jednoho jazyka

JJK-DCJ-004-ZV9-009
Zjednodušeně sdělí mezi dvěma různými jazyky nebo v rámci jednoho jazyka základní a předvídatelné pokyny týkající se časů a míst, vyslechnuté či přečtené ve formě krátkých a jednoduchých vět.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpozná internacionalismy a slova/znaky, které jsou společné více jazykům (např. haus/hus/house), aby odhadl význam jednoduchých cedulí, vývěsek a krátkých, jednoduchých textů.

• Rozpozná internacionalismy a slova/znaky, které jsou společné více jazykům (např. haus/hus/house), aby zhruba sledoval krátké, jednoduché rozhovory, které jsou za jeho přítomnosti vedeny velmi pomalu a zřetelně, a vyvodil význam toho, co se mu ostatní snaží sdělit.

• Používá některé výrazy ze svého omezeného vícejazyčného repertoáru, aby v běžných, každodenních situacích a za přítomnosti vstřícných mluvčích vyjádřil své základní potřeby.

• Využívá svůj vícejazyčný repertoár k objevování jiných kultur či společenství (např. sledováním filmů či jiných videoformátů a audioformátů, poslechem hudby, čtením zjednodušených cizojazyčných textů, přímou komunikací s mluvčími dané kultury).

• Při komunikaci zahrnující lidi z odlišných prostředí a kultur a/nebo mluvčí odlišných jazyků rozpozná a uplatňuje základní kulturní konvence spojené s každodenními rozhovory (např. odlišné pozdravy, poděkování, omluvy či jiné rituály), ačkoli může mít obtíže vypořádat se s odchylkami od zavedené rutiny,

• Při komunikaci zahrnující lidi z odlišných prostředí a kultur a/nebo mluvčí odlišných jazyků v případě nutnosti jednoduchým způsobem vysvětlí ostatním, proč jeho vlastní jednání vyznělo jinak, než původně plánoval.

• Prostřednictvím vstřícného vystupování, povzbuzováním a užíváním jednoduchých slov/znaků a neverbálních signálů (např. dáváním najevo, zda rozumí, pokud je přímo osloven) zprostředkuje komunikaci, která může zahrnovat lidi z jiných kultur či prostředí a/nebo mluvčí jiných jazyků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá základní fráze z cizího jazyka a chápe jazykovou bariéru při komunikaci s lidmi z různých prostředí a kultur.

KOS

Klíčová kompetence osobnostní a sociální

Charakteristika klíčové kompetence

Klíčová kompetence osobnostní a sociální přináší do života žáků důraz na seberozvoj a vede k utváření a upevňování dobrých mezilidských vztahů, k empatickému a respektujícímu přístupu k ostatním lidem a k účinné spolupráci s ostatními. Formuje se především díky poznání sama sebe, vlastních silných i slabých stránek a díky práci na nich. Kompetence představuje sebereflexi jako klíčovou dovednost pro vlastní rozvoj i pro budování vztahů. Jedinec, který má tuto klíčovou kompetenci rozvinutou, si bude vědom zodpovědnosti za vlastní všestrannou pohodu, za práci se svými silnými i slabými stránkami, za seberozvoj, sebereflexi i vztahy, které během života tvoří, či spolupráci při vzájemném učení. Kompetence vede k růstovému myšlení, ke snaze překonávat překážky a k psychické odolnosti jedince.

WEL

Vlastní wellbeing

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj vlastního wellbeingu prostřednictvím práce se samostatností, hledání podpory v případě potřeby a psychohygieny. Následně navazuje na wellbeing v jeho celé šíři.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOS-WEL-000-ZV5-001

Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím prostředí, kde se žáci cítí bezpečně a jsou schopní sdílet své pocity a zkušenosti, mají na práci adekvátní čas

• naplňuji základní předpoklady pro vznik pozitivních vztahů a prostředí důvěry (znám žáky jménem, jednám s nimi konzistentně a předvídatelně, dodržuji dohodnutá pravidla, uznávám vlastní chyby)

• komunikuji se žáky s respektem, tj. partnersky, vstřícně a otevřeně; projevuji zájem o každého žáka, nabízím žákům dialog a spolupráci, respektuji sebepojetí, identitu a potřebu autonomie v jednání jednotlivých žáků

• vytvářím situace a prostředí, ve kterých mají žáci příležitost poznávat sami sebe a rozvíjet sebeuvědomění (reflektivní aktivity, deníky, přehledy, diskuse o emocích aj.)

• vytvářím situace, při nichž se žáci mohou aktivně podílet na svém vlastním učení a rozhodování

• zařazuji prostor pro projektovou práci, volbu tématu či metod práce

• buduji kulturu vzájemné podpory a respektu mezi žáky (pravidla třídy, cíle třídy na dílčí etapy, mapu rozvoje KK třídy)

• vytvářím situace pro týmovou spolupráci a diskutuji se žáky o týmové spolupráci, sdílení pozitivních zážitků a vzájemné pomoci

• přemýšlím o možnostech hodnocení, zpětné vazby ve vztahu k budování vlastního wellbeingu žáků

• zařazuji trénink relaxačních technik, aktivní odpočinek, pohybové chvilky, aktivní přestávky (na školní zahradě)

• vnímám pohybové aktivity žáků a jejich pobyt ve venkovním prostředí jako nedílnou součást vzdělávání

• výuku nevedu pouze ve školní třídě, vyhledávám benefity učení venku, v netradičním prostředí, pořádám exkurze

• pravidelně měním aktivity a činnosti v návaznosti na potřeby žáků

• v návaznosti na modelové situace upozorňuji žáky na otázky o významu péče o duševní zdraví (výživa, spánek, fyzická aktivita) a dalších faktorech ovlivňujících pohodu

• uvědomuji si vliv prostředí a prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek na učení žáků

• efektivně využívám různé možnosti přizpůsobení prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek v závislosti na zvolených cílech (aktivní výzdoba třídy – práce žáků, originalita, centra aktivit)

• nastavím jasná pravidla i v rámci digitální komunikace o výuce, úkolech, důležitých organizačních informacích, hodnocení

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **osobní naplnění**

• Pojmenuje vlastní potřeby ve vztahu k osobnostnímu rozvoji.

• Na modelových situacích představí pojem všestranná pohoda – wellbeing.

Komponenta: **vlastní pohoda**

• Pojmenuje, kdy se cítí dobře a kdy ne.

• Reflektuje, které aspekty mají na jeho pociťovaný stav vliv.

Komponenta: **hledání podpory v případě potřeby**

• Vyhledává podporu u lidí, kterým důvěřuje.

• Ví, na koho ze školy se může se svými problémy obracet, nestydí se říci si o pomoc.

Komponenta: **samostatnost, psychohygiena**

• Popíše důležitost mít chvíle jen pro sebe určené ke kvalitně trávenému samostatnému času.

• Zkouší různé postupy a aktivity, které vedou ke zklidnění, zlepšení nálady.

• Reflektuje, co je mu příjemné a co mu pomáhá.

• Rozpoznává nežádoucí stres ve svém životě a uvědomuje si důležitost předcházení stresorům.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOS-000-000-PV1-001

Odmítá nevhodné a jemu nepříjemné chování i komunikaci.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008

Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-005-ZV5-022

Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-024
Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

CJS-CJS-005-ZV5-032
Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CSP-OSV-001-ZV5-002
Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, uplatňuje základní postupy předcházení stresu, jeho zmírňování a vyhledání pomoci.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

UAK-HTD-002-ZV5-004
Rozvíjí a buduje svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností a propojuje svou zkušenost se základními prvky hudební řeči.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-WEL-000-ZV9-001
Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Na modelových situacích představí pojem všestranná pohoda – wellbeing.
- Pojmenuje, kdy se cítí dobře a kdy ne.
- Vyhledává podporu u lidí, kterým důvěřuje, ví, na koho ze školy se může se svými problémy obracet, nestydí se říct si o pomoc.
- Zkouší různé postupy a aktivity, které vedou ke zklidnění, zlepšení nálady.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Poznává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOS-WEL-000-ZV9-001
Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím prostředí, kde se žáci cítí bezpečně a jsou schopní sdílet své pocity a zkušenosti, mají na práci adekvátní čas
- naplňuji základní předpoklady pro vznik pozitivních vztahů a prostředí důvěry (znám žáky jménem, jednám s nimi konzistentně a předvídatelně, dodržuji dohodnutá pravidla, uznávám vlastní chyby)

• komunikuji se žáky s respektem, tj. partnersky, vstřícně a otevřeně; projevuji zájem o každého žáka, nabízím žákům dialog a spolupráci, respektuji sebepojetí, identitu a potřebu autonomie v jednání jednotlivých žáků

• vytvářím situace a prostředí, ve kterých mají žáci příležitost poznávat sami sebe a rozvíjet sebeuvědomění (reflektivní aktivity, deníky, přehledy, diskuse o emocích aj.)

• vytvářím situace, při nichž se žáci mohou aktivně podílet na svém vlastním učení a rozhodování

• zařazuji prostor pro projektovou práci, volbu tématu či metod práce

• buduji kulturu vzájemné podpory a respektu mezi žáky (pravidla třídy, cíle třídy na dílčí etapy, mapu rozvoje KK třídy)

• vytvářím situace pro týmovou spolupráci a diskutuji se žáky o týmové spolupráci, sdílení pozitivních zážitků a vzájemnou pomoc

• přemýšlím o možnostech hodnocení, zpětné vazby ve vztahu k budování vlastního wellbeingu žáků

• zařazuji trénink relaxačních technik, aktivní odpočinek, pohybové chvilky, aktivní přestávky (na školní zahradě)

• vnímám pohybové aktivity žáků a jejich pobyt ve venkovním prostředí jako nedílnou součást vzdělávání

• výuku nevedu pouze ve školní třídě, vyhledávám benefity učení venku, v netradičním prostředí, pořádám exkurze

• pravidelně měním aktivity a činnosti v návaznosti na potřeby žáků

• v návaznosti na modelové situace upozorňuji žáky na otázky o významu péče o duševní zdraví (výživa, spánek, fyzická aktivita) a dalších faktorech ovlivňujících pohodu

• uvědomuji si vliv prostředí a prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek na učení žáků

• efektivně využívám různé možnosti přizpůsobení prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek v závislosti na zvolených cílech (aktivní výzdoba třídy – práce žáků, originalita, centra aktivit)

• nastavím jasná pravidla i v rámci digitální komunikace o výuce, úkolech, důležitých organizačních informacích, hodnocení

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **osobní naplnění**

• Pojmenuje význam sebehodnoty a postupně se učí, jak využívat vlastní potenciál.

• Pojmenovává, co ho baví, a ví, že dělat věci, které mu přinášejí radost, je v životě důležité.

• Reflektuje vlastní chování a jednání a jeho dopady.

• Uvede příklady využití vlastního potenciálu.

Komponenta: **vlastní pohoda**

• Pojmenuje situace, které mu způsobují stres.

• Pojmenuje, co může v každodenním životě udělat, aby se cítil dobře/lépe.

• Zapojuje do svého života aktivity, které mu pomáhají cítit se lépe.

Komponenta: **hledání podpory v případě potřeby**

• Orientuje se ve zdrojích podpory v blízkém i vzdálenějším okolí.

• Ví, jaké existují možnosti podpory (zdroje poznání: vlastní prožitek pomoci od jiných, zkušenost s poskytováním podpory, teoretická základna, dostupné aplikace).

• Řekne si o pomoc – chápe důležitost psychologické pomoci a podpory.

• Ví, že všestranná pohoda (wellbeing) je jeho spoluzodpovědnost a je nutné na ní aktivně pracovat.

Komponenta: **samostatnost, psychohygiena**

• Hledá rovnováhu mezi společenskými aktivitami a hodnotně tráveným osobním časem.

• Reflektuje, že duševní zdraví je stejně důležité jako to fyzické.

- Pojmenuje alespoň základní návyky vlastní psychohygieny v modelových situacích i běžném životě.
- Rozpoznává nežádoucí stres ve svém životě.
- Aktivně odstraňuje případné stresory.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002
Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-002
Vytvoří model, kterým popíše chemické přeměny látek v lidském těle při trávení živin.

CAP-FYZ-003-ZV9-008
Na základě vlastních experimentů popíše, co je zvuk, jeho vznik, vlastnosti a šíření; fyzikální vlastnosti zvuku dá do souvislosti s hudebním pohledem na zvuk.

CAS-DEJ-002-ZV9-016
Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

CSP-OSV-002-ZV9-010
Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

CSP-OSV-003-ZV9-014
Reflektuje význam udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem, různými rolemi v životě.

CSP-TCH-002-ZV9-003
Zvládá základní údržbu a jednoduché opravy základního technického vybavení domácnosti v modelových situacích, porovnává možnosti vybavení domácnosti.

CZB-TEV-001-ZV9-004
Aktivně se podílí na plánování a organizaci svého pohybového režimu (ve škole, mimo školu) a naplňuje ho.

CZB-VZB-001-ZV9-001
Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

CZB-VZB-003-ZV9-011
Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

JJK-AJA-003-ZV9-015
Komunikuje o svých potřebách a zjišťuje si potřebné informace.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Uvede příklady využití vlastního potenciálu.
- Popíše, jak zapojuje do svého života aktivity, které mu pomáhají cítit se lépe.
- Ví, jaké existují možnosti podpory (zdroje poznání: vlastní prožitek pomoci od jiných, zkušenost s poskytováním podpory, teoretická základna, dostupné aplikace).
- Ví, že wellbeing je jeho spoluzodpovědnost a je nutné na ní aktivně pracovat.
- Hledá rovnováhu mezi společenskými aktivitami a hodnotně tráveným osobním časem.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na osobním wellbeingu (osobní všestranné pohody).

ODO

Resilience: odolávání obtížným situacím

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj resilience prostřednictvím práce na psychické odolnosti a postupném překonávání překážek.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOS-ODO-000-ZV5-001

Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím příležitosti pro diskuse a aktivity, které podporují mentální pohodu
- učím žáky na příkladech, skrze zážitky či dramatizaci, jak si vytvářet a udržovat pozitivní mentální modely i při konfrontaci s výzvami
- poskytuji inspirativní příklady úspěšných jednotlivců, kteří překonali obtíže, a diskutuji o jejich strategiích
- zařazuji takové situace, které umožní žákům lépe porozumět emocím ve vztahu k různým tématům
- zařazuji takové situace, které v rámci mezilidských vztahů podporují KK komunikační a empatii
- vytvářím takové prostředí, které na žáky působí bezpečně, prostředí, kde se mohou otevřeně vyjadřovat a sdílet své pocity
- začleňuji do výuky příklady ze života a osobnostního rozvoje, další scénáře nebo příběhy překonávání překážek a následného růstu
- vytvářím návodné situace nebo projekty, které žákům umožní prakticky prožívat proces překonávání obtíží
- vytvářím prostředí vzájemné podpory a spolupráce mezi žáky a učiteli
- podnikám společné aktivity, které posilují kolektivní sílu a vytvářejí síť podpory
- sdílím myšlenku, že každý neúspěch, překážku i chybu, kterou žák udělá, je dobré brát jako příležitost něco se naučit, jako výzvu k překonání sama sebe, k nápravě, k učení
- poskytuji podněty pro práci s přiznáním chyby či neúspěchu a pomáhám žákům s analyzováním příčiny
- pomáhám žákům uvědomit si, že umějí jednat i pod tlakem a rozhodovat se i v nejistotě

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **práce na psychické odolnosti**

• Popíše, jak pečovat o své duševní a fyzické zdraví.

• Pojmenuje benefity spánku, zdravého stravování a pravidelného pohybu.

• Snaží se zachovat klid, když něco nejde podle plánu (když se něco nedaří).

• Pojmenuje, proč se mu něco nedaří, a zkouší činnost dál.

• Vyhodnocuje případné rizikové riskantní situace.

• Pojmenuje, které činnosti mu přinášejí pozitivní či negativní emoce.

Komponenta: **překonávání překážek**

• Obtížné úkoly přijímá jako výzvu, nesnaží se jim vyhýbat.

• Oslavuje úsilí a dílčí pokrok, nejen konečný úspěch.

• Nevzdává se při prvním nezdaru.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOS-000-000-PV1-002
Žádá o pomoc vrstevníky či dospělého.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-025
Předvede v modelové situaci základní techniky odmítnutí návykových látek a posoudí vliv návykových látek a závislostního chování na zdraví člověka.

CJS-CJS-005-ZV5-026
Vysvětlí funkci základních složek Integrovaného záchranného systému a uplatňuje v modelových situacích účelné způsoby chování při mimořádných událostech.

CJS-CJS-005-ZV5-027
Zdůvodní význam bezpečného chování při styku s hořlavými látkami a zábavní pyrotechnikou, aplikuje pravidla protipožární ochrany v modelových situacích.

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

CZB-TEV-002-ZV5-008
Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

CZB-TEV-002-ZV5-010
Spolupracuje při organizaci pohybových činností ve známých prostorech určených pro realizaci tělesné výchovy.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV5-007
Orientuje se v rovině a v prostoru.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-ODO-000-ZV9-001
Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Pojmenuje, proč se mu něco nedaří, a zkouší činnost dál.
- Obtížné úkoly přijímá jako výzvu, nesnaží se jim vyhýbat.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Požádá o pomoc v obtížných situacích ve škole.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOS-ODO-000-ZV9-001
Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím příležitosti pro diskuse a aktivity, které podporují mentální pohodu
- učím žáky na příkladech, skrze zážitky či dramatizaci, jak si vytvářet a udržovat pozitivní mentální modely i při konfrontaci s výzvami
- poskytuji inspirativní příklady úspěšných jednotlivců, kteří překonali obtíže, a diskutuji o jejich strategiích
- zařazuji takové situace, které umožní žákům lépe porozumět emocím ve vztahu k různým tématům
- zařazuji takové situace, které v rámci mezilidských vztahů podporují KK komunikační a empatii
- vytvářím takové prostředí, které na žáky působí bezpečně, prostředí, kde se mohou otevřeně vyjadřovat a sdílet své pocity
- začleňuji do výuky příklady ze života a osobnostního rozvoje, další scénáře nebo příběhy překonávání překážek a následného růstu
- vytvářím návodné situace nebo projekty, které žákům umožní prakticky prožívat proces překonávání obtíží
- vytvářím prostředí vzájemné podpory a spolupráce mezi žáky a učiteli
- podniknu společné aktivity, které posilují kolektivní sílu a vytvářejí síť podpory
- sdílím myšlenku, že každý neúspěch, překážku i chybu, kterou žák udělá, je dobré brát jako příležitost něco se naučit, jako výzvu k překonání sama sebe, k nápravě, k učení
- poskytuji podněty pro práci s přiznáním chyby či neúspěchu a pomáhám žákům s analyzováním příčiny
- pomáhám žákům uvědomit si, že umějí jednat i pod tlakem a rozhodovat se i v nejistotě

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **práce na psychické odolnosti**

- Popíše, jak pečovat o své duševní, sociální a fyzické zdraví.

• Pojmenuje konkrétní strategie, jak lze pracovat na rozvoji duševního a fyzického zdraví (pracuje se zkušeností).
• Pojmenuje příležitosti k vlastnímu rozvoji.
• Reflektuje své schopnosti, nadání a talent z hlediska možností dalšího růstu.
• Reflektuje, pokud se něco nedaří, proč tomu tak je, proč je třeba předejít některým situacím.
• Snaží se i v obtížných situacích hledat účinná řešení.

Komponenta: **překonávání překážek**
• Obtížné úkoly přijímá jako výzvu, nesnaží se jim vyhýbat.
• Oslavuje úsilí a dílčí pokrok, nejen konečný úspěch.
• Přijímá překážky jako příležitosti k učení a růstu, nikoli jako důvody ke vzdávání úsilí.
• Nevzdává se při prvním nezdaru.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002
Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-006
Analyzuje a interpretuje dostupná data o složení ovzduší v ČR i ve svém okolí.

CAS-DEJ-001-ZV9-007
Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

CAS-DEJ-001-ZV9-011
Určí, jak se proměňovaly a v čem zůstávaly stejné genderové role v dějinách.

CAS-VKO-001-ZV9-004
Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CSP-OSV-003-ZV9-014
Reflektuje význam udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem, různými rolemi v životě.

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

CZB-TEV-002-ZV9-008
Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

CZB-TEV-002-ZV9-010
Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

CZB-VZB-001-ZV9-002
Na základě znalosti základních mechanismů vzniku nemocí (infekčních, neinfekčních, degenerativních, psychosomatických aj.) uplatňuje zásady aktivní ochrany zdraví.

CZB-VZB-002-ZV9-007
Zdůvodní význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti k regeneraci sil a předcházení stresovým situacím.

CZB-VZB-004-ZV9-014
Uplatňuje adekvátní způsoby bezpečného chování v modelových situacích ohrožení spojeného s mimořádnou událostí.

JJK-AJA-002-ZV9-011
Vypráví nebo popíše vlastní nebo cizí zážitek.

UAK-VFV-001-ZV9-005
Reflektuje svou tvůrčí výtvarnou či filmovou zkušenost a přijímá zpětnou vazbu jako impulz pro další tvorbu.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Pojmenuje konkrétní strategie, jak lze pracovat na rozvoji duševního a fyzického zdraví (pracuje se zkušeností).
- Snaží se i v obtížných situacích hledat účinná řešení.
- Vyhodnotí benefity úsilí dosahování dílčích pokroků ve vztahu výslednému cíli.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na rozvoji vlastní psychické a fyzické odolnosti.

SEB

Identita

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na práci s vlastní jedinečností a identitou pomocí seberozvoje (sebepojetí, seberegulace, sebeorganizace, sebereflexe, sebeřízení a sebevědomí).

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- začleňuji pravidelné aktivity na sebereflexi, kde si žáci mohou uvědomovat své úspěchy, výzvy a osobní růst (umožním žákům psát deníky, reflektovat své zkušenosti a sdílet své myšlenky v diskusích ve třídě, zaznamenávat seberozvoj do kompetenčních kruhů, map pokroku)
- nabízím aktivity, které posilují sebevědomí žáků (umožnění prezentace jejich prací před třídou, zapojení do projektů nebo získávání nových dovedností, možnost nahlížet na téma nadoborově, různými metodami ho poznávat)
- poskytuji žákům prostor pro poznávání sebe sama (kým jsou, kým by chtěli být, kam se mohou posunout, kým by být nechtěli, kam patří, jak působí na ostatní lidi a prostředí)
- pomáhám žáků poznávat jejich zájmy, schopnosti a hodnoty (zaměřuji se na propojení témat výuky či dovedností a postojů z učení)

• debatuji se žáky o budoucnosti (kariéra, životní cesta, vize, plány)

• vedu žáky k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých

• vedu žáky k tomu, aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe, ostatní lidi i přírodu

• učím žáky efektivním strategiím sebeorganizace a plánování času (stanovování priorit, vytváření rozvrhu činností, nastavování reálných cílů)

• poskytuji podporu při organizaci projektů a činností, aby si žáci osvojili dovednosti samostatné i skupinové práce

• poskytuji uznání a pozitivní zpětnou vazbu, aby žáci pocítili svou hodnotu a úspěchy

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **sebepojetí**

• Vlastními slovy popíše své vlastnosti, temperament i výrazné rysy osobnosti.

• Na základě svých zkušeností identifikuje své silné a slabé stránky.

• Popíše své zájmy.

• Stanovuje si jednoduché cíle pro rozvoj svých silných i slabých stránek.

• Identifikuje své zájmy, cíle a hodnoty a používá je k určení směru svého osobního růstu (vrůstání do společnosti).

• Promítá sebepojetí do jednání v modelových situacích.

Komponenta: **seberegulace, sebeorganizace**

• Předvídá své chování a emoce v běžných situacích.

• Zvažuje své reakce na chování a emoce druhých.

Komponenta: **sebereflexe, sebeřízení**

• Ve vztahu ke svým vrstevníkům popíše, v čem je stejný a v čem jiný.

• Zkouší nahlédnout své chování z pohledu druhých.

Komponenta: **sebevědomí**

• Diskutuje, jak by se ve kterých situacích rozhodl (a proč).

• Vyhledává konstruktivní zpětnou vazbu, která mu pomáhá v osobním rozvoji.

• Důvěřuje ve své schopnosti a dovednosti.

• Je ochotný zkoušet nové věci (prožitek úspěchu v dané činnosti, aktivitě).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOS-000-000-PV1-003
Pojmenuje vlastní silné stránky.

KOS-000-000-PV1-004
Projevuje důvěru v sebe sama.

KOS-000-000-PV1-005
Vyjadřuje svůj názor.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

CJS-CJS-005-ZV5-025

Předvede v modelové situaci základní techniky odmítnutí návykových látek a posoudí vliv návykových látek a závislostního chování na zdraví člověka.

CJS-CJS-005-ZV5-031

Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

CSP-OSV-001-ZV5-001

Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

CZB-TEV-001-ZV5-001

Zvládá v souladu s individuálními možnostmi osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

JJK-AJA-002-ZV5-003

Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

JJK-AJA-002-ZV5-004

Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-007

Experimentuje s jazyky a buduje si vztah k učení se jazykům.

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-002-ZV5-005

Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-VFV-001-ZV5-002

Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

UAK-VFV-001-ZV5-003

Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

UAK-VFV-002-ZV5-005

Vyjádří, co prožíval při vnímání výtvarného a audiovizuálního díla

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Na základě svých zkušeností identifikuje své silné a slabé stránky, stanovuje si jednoduché cíle pro jejich rozvoj.
- Předvídá své chování a emoce v běžných situacích.
- Ve vztahu ke svým vrstevníkům popíše, v čem je stejný a v čem jiný.
- Je ochotný zkoušet nové věci (prožitek úspěchu v dané činnosti, aktivitě).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• přispívám k vytváření osobních plánů rozvoje pro žáky, ve kterých si stanovují krátkodobé a dlouhodobé cíle

• poskytuji pravidelnou zpětnou vazbu a podporu při dosahování cílů a upřesňování jejich seberozvojových plánů

• vedu se žáky debaty o tom, jak se jim daří využívat to, co se naučili v OSEV – tematika poznání sebe samotného

• začleňuji pravidelné aktivity na sebereflexi, kde si žáci mohou uvědomovat své úspěchy, výzvy a osobní růst (umožním žákům psát deníky, reflektovat své zkušenosti a sdílet své myšlenky v diskusích ve třídě, zaznamenávat seberozvoj do kompetenčních kruhů, map pokroku)

• nabízím aktivity, které posilují sebevědomí žáků (umožnění prezentace jejich prací před třídou, zapojení do projektů nebo získávání nových dovedností, možnost nahlížet na téma nadoborově, různými metodami ho poznávat)

• poskytuji žákům prostor pro poznávání sebe sama (kým jsou, kým by chtěli být, kam se mohou posunout, kým by být nechtěli, kam patří, jak působí na ostatní lidi a prostředí)

• pomáhám žáků poznávat jejich zájmy, schopnosti a hodnoty (zaměřuji se na propojení témat výuky či dovedností a postojů z učení)

• debatuji se žáky o budoucnosti (kariéra, životní cesta, vize, plány)

• vedu žáky k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých

• vedu žáky k tomu, aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe, ostatní lidi i přírodu

• učím žáky efektivním strategiím sebeorganizace a plánování času (stanovování priorit, vytváření rozvrhu činností, nastavování reálných cílů)

• poskytuji podporu při organizaci projektů a činností, aby si žáci osvojili dovednosti samostatné i skupinové práce

• poskytuji uznání a pozitivní zpětnou vazbu, aby žáci pocítili svou hodnotu a úspěchy

• pracuji se žáky tak, aby chápali, že jejich schopnosti, dovednosti a zájmy spolu souvisejí

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **sebepojetí**

• Vlastními slovy popíše své vlastnosti, temperament i výrazné rysy osobnosti.

• Váží si vlastní jedinečnosti (osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál).

• Promítá vlastní jedinečnost do modelových situací.

• Vysvětlí, proč je důležité mít pozitivní vztah sám k sobě.

• Pojmenuje, jak na své osobnosti může pracovat.

• Popisuje představu ideální budoucnosti (uvědomění si vlastního já i okolního světa, společenství lidí apod.).

• Nachází vstřícný postoj k sobě samotnému (akcentuje, že se vše netočí jen kolem jeho osoby).

• Pracuje na aktivním rozvoji své osobnosti (rozvoj jednotlivých složek).

• Odpovídá na otázku: Kdo jsem já? (využívá různé úhly pohledu).

Komponenta: **seberegulace, sebeorganizace**

• Uvědomuje si odpovědnost sebe samého za svůj osobnostní rozvoj.

• Reguluje své chování a emoce jak v pozitivních, tak v méně komfortních situacích.

Komponenta: **sebereflexe, sebeřízení**

• Pojmenuje své silné a slabší stránky.

• Reflektuje své jednání a chování, rozhodnutí a jejich následky.

• Ovládá vlastní chování.

• Rozpozná, kdy je třeba přizpůsobit se novým situacím a kontextům (aktivně pracuje na svém sebeřízení).

Komponenta: **sebevědomí**

• Rozhoduje se samostatně a svá rozhodnutí zdůvodní.

• Vyhledává konstruktivní zpětnou vazbu, která mu pomáhá v osobním rozvoji.

• Popíše své ideální já (jak k němu směřuje).

• Důvěřuje ve své schopnosti a dovednosti (zkouší je i v nových situacích a za jiných okolností využít).

• Je ochotný zkoušet nové věci.

• Popíše své ideální já (jaký bych chtěl být), reálné já (jaký jsem), požadované já (jaký bych měl být), nechtěné já (kým nechci být).

• Důvěřuje ve své schopnosti a dovednosti, které měl možnost dříve vyzkoušet, a zkouší je i v nových situacích a kontextech.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002
Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-011
Navrhne a provede pozorování, demonstrace a pokusy včetně záznamu, zpracování a prezentace jejich výsledků.

CAS-DEJ-001-ZV9-005
Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-VKO-001-ZV9-001
Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CSP-OSV-003-ZV9-015
Tvoří osobní kariérové portfolio, které využívá v modelových situacích zájmu o vzdělávací a pracovní příležitosti.

CZB-TEV-001-ZV9-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi širší spektrum osvojovaných pohybových dovedností a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-VZB-001-ZV9-004
Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

GEO-GEO-003-ZV9-016
Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

INF-INF-004-ZV9-013
Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

JJK-AJA-002-ZV9-010
Popíše své pocity, představy, přání a ambice.

JJK-CJL-001-ZV9-016
Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

JJK-DCJ-002-ZV9-004
Mluví o sobě a blízkých tématech v krátkých větách a sděluje základní osobní informace.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

UAK-HTD-001-ZV9-001
Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

UAK-HTD-001-ZV9-002
Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-003
Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

UAK-VFV-001-ZV9-001
Uplatňuje a kombinuje při vlastní tvorbě prvky výtvarného umění

UAK-VFV-001-ZV9-002
Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

UAK-VFV-001-ZV9-003
Užívá a kombinuje prostředky filmu s důrazem na vyprávění pomocí pohyblivého obrazu.

UAK-VFV-002-ZV9-006
Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Váží si vlastní jedinečnosti (osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál - Odpovídá na otázku: Kdo jsem já? (využívá různé úhly pohledu).
- Pojmenuje, jak na své osobnosti může pracovat (rozvoj jednotlivých složek).
- Uvědomuje si odpovědnost sebe samého za svůj osobnostní rozvoj.
- Reguluje své chování a emoce jak v pozitivních, tak v méně komfortních situacích.
- Reflektuje své jednání a chování, rozhodnutí a jejich následky.
- Rozpozná, kdy je třeba přizpůsobit se novým situacím a kontextům (aktivně pracuje na svém sebeřízení).

- Rozhoduje se samostatně a svá rozhodnutí zdůvodní.
- Popíše své ideální já (jak k němu směřuje).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

EMP

Empatie a porozumění druhým

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj empatie, respektu, tolerance a etického chování v rámci socializace.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOS-EMP-000-ZV5-001

Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- podporuji sdělování citů a pocitů ve třídě
- diskutuji se žáky o emocích, používám vizuální pomůcky zaměřené na výuku empatie (videa, karty, obrázky, interaktivní materiály, třídní plakáty, příběhy, divadlo, výtvarné, pohybové a hudební aktivity o rozpoznávání emocí, jejich spouštěčů, posilování pozitivních emocí a zvládání negativních emocí)
- podporuji aktivity a diskusi o strategiích vzájemné podpory žáků (hry, výměna rolí, karty, vizuální materiály, myšlenkové mapy, nástěnky, pantomima, různé scénáře apod.)
- při diskusích poukazuji na možnost vidět danou situaci z různého pohledu
- rozvíjím všímavost žáků, mindfulness, přijímání a prožívání přítomnosti pomocí různých cvičení, technik, her, meditace, příběhů, procházek a vlastního příkladu
- vytvářím spolu s kolegy klidné a bezpečné edukační prostředí, neodsuzuji, dávám prostor pro vyjadřování emocí žáka, pro diskusi, reflexi a sebereflexi
- poskytuji možnost volby, rozhodnutí
- oceňuji empatické chování
- jsem zdvořilý k žákům, kolegům, rodičům a ostatním lidem
- vyžaduji zdvořilé chování od žáků k autoritám a k sobě navzájem
- vytvářím aktivity, úkoly, projekty, ve kterých poskytuji žákovi možnost, aby se rozhodoval sám a pak nesl zodpovědnost za vlastní rozhodnutí
- vytvářím skupinové aktivity a projekty, ve kterých se žáci učí spolupracovat a projevovat navzájem respekt
- diskutuji se žáky o příkladech neúcty
- jsem spravedlivý, spolu se žáky nastavuji a dbám na dodržování třídních a školních pravidel
- ukazuji a diskutuji se žáky o různých řešeních problémů mezi vrstevníky, poskytuji prostor pro jednotlivé nápady žáků a reflexi
- diskutuji se žáky o předsudcích a stereotypech, o významu tolerance ve vztazích
- připravuji projekty, používám hry, karty, vizuální pomůcky, školní výlety, adaptační kurzy, třídnické hodiny cílené na toleranci a respekt k odlišnostem

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **empatie**

• Odmítne komunikaci nebo chování, které mu není příjemné.
• Vnímá emoce a potřeby jiných lidí a jedná s ohledem na jejich pocity.
• Reaguje na pocity a potřeby druhých, není vůči nim lhostejný.
• Projevuje soucit a nabízí pomoc ostatním.
• Projevuje empatii slovy i činy.

Komponenta: **respekt, tolerance**

• Respektuje rozmanitost a rozdíly mezi lidmi („Tolerance je moudrá víra, že i druhý může mít pravdu.“).
• Nečiní záměrně druhým to, co nechce, aby oni činili jemu.
• Vyvaruje se posměšků a urážek vůči vrstevníkům kvůli jejich odlišnostem.

Komponenta: **etika**

• Rozlišuje mezi správným a nesprávným chováním v jednoduchých situacích.
• Dodržuje základní morální zásady.
• Dává najevo, že pro špatné chování neexistuje ospravedlnění, pouze výmluvy.
• Jedná v eticky náročných situacích všedního dne.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOS-000-000-PV1-006
Chová se empaticky a projevuje ohleduplnost k druhým.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

PTS-000-000-ZV5-005
Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

CSP-OSV-002-ZV5-004
Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

CZB-TEV-001-ZV5-005
Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech, svým jednáním předchází nebezpečným situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

INF-INF-003-ZV5-006
Rozezná, s jakými daty pracuje vybraný informační systém a jaký je jeho účel.

MAT-MAT-005-ZV5-012
Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Odmítne komunikaci nebo chování, které mu není příjemné.
- Vnímá emoce a potřeby jiných lidí a jedná s ohledem na jejich pocity.
- Respektuje rozmanitost a rozdíly mezi lidmi („Tolerance je moudrá víra, že i druhý může mít pravdu.“).
- Nečiní záměrně druhým to, co nechce, aby oni činili jemu.
- Rozlišuje mezi správným a nesprávným chováním v jednoduchých situacích.
- Dodržuje základní morální zásady.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Všímá si potřeb druhých.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- uvědomuji si, že jsem pro žáky aktivním vzorem etického chování a empatie
- ve výuce v rámci různých témat věnuji pozornost otázkám etiky a mezilidských vztahů a provázím žáky diskusí o situacích, které vyžadují empatii a respekt
- vědomě pracuji s vlastními předsudky
- představím žákům příběhy, které zdůrazňují důležitost respektu k odlišnostem
- mapuji se žáky, co se podle nich skrývá pod pojmem respekt
- při reflexi aktivit se zaměřuji na tematiku empatie a respektu k různým přístupům a názorům
- diskutuji se žáky o různých tradicích, zvyklostech, kulturních specifikách podle oborových témat
- navozuji praktické situace, ve kterých se žáci mohou naučit empatii a hledání kompromisů (např. domluvy na třídních výjezdech, pravidlech, dělení práce ve skupině)
- podporuji vzájemnou pomoc mezi žáky (ve výuce, ale i při překonávání osobních výzev)
- oceňuji žáky za ohleduplné chování a projevy empatie
- do výuky řadím aktivity, hry, modelové hry, dramatizaci a cvičení zaměřená na aktivní poslech, komunikaci (umožnění nahlížení problematiky z různých úhlů)
- podporuji žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili (odkrývám žákům vlastní chyby jako příležitosti k učení)

• dávám žákům prostor spoluvytvářet pravidla (pracuji se sankcemi za porušení pravidel transparentně a v souladu s pravidly školy; usiluji o to, aby co nejvíce odpovídaly přirozeným důsledkům přečinu)

• důsledně reaguji na případné chování žáků, které závažně narušuje prostředí pro učení nebo vztahy ve třídě i se mnou

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **empatie**

• Odmítne komunikaci nebo chování, které mu není příjemné nebo je v rozporu s pravidly.

• Chápe propojení citů a chování jiných lidí, hodnotí danou situaci také z pohledu jiné osoby.

• Reaguje na pocity a potřeby druhých, aktivně je podporuje.

• Využívá dovednosti empatie pro mezilidské porozumění a nekonfliktní řešení problémových situací.

Komponenta: **respekt, tolerance**

• Respektuje rozdíly mezi lidmi, neodsuzuje ostatní kvůli odlišnostem.

• Podporuje rovnost všech.

• Vyjadřuje se s úctou a bez předsudků k rodinnému pozadí, kultuře nebo víře ostatních lidí.

Komponenta: **etika**

• Jedná v souladu se všeobecně přijímanými a uznávanými pravidly slušnosti a chování ve třídě, škole, společnosti.

• Analyzuje různé situace a problémy z etického hlediska.

• Činí morální rozhodnutí na základě etických principů společnosti a argumentace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTP-000-000-ZV9-003
Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV9-003
Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-010
Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

CAP-PRI-004-ZV9-013
Na základě pozorování a společných diskusí analyzuje shody a rozdíly ve vývoji a životních projevech mezi člověkem a ostatními živočichy.

CAS-DEJ-001-ZV9-009
Rozliší příčiny, důsledky a podobu konfliktů a spolupráce v minulosti.

CAS-DEJ-002-ZV9-018
V modelové situaci předvede, jak může historické poznání pomoci v současném životě.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-003-ZV9-015
Vysvětlí tvorbu cen v tržním hospodářství z pohledu kupujícího a prodávajícího.

CSP-OSV-002-ZV9-006
Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-009
Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CZB-TEV-002-ZV9-009
Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

CZB-VZB-003-ZV9-009
Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

CZB-VZB-003-ZV9-010
Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

INF-INF-003-ZV9-011
V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

JJK-AJA-003-ZV9-017
Vyjádří své pocity a na vyjádřené pocity ostatních adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV9-002
Vyslovuje v souladu s jazykovou normou česká a běžně užívaná cizí slova a užívá je vhodně vzhledem ke komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-003
Rozvíjí své znalosti o tvarosloví a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-013
Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

UAK-HTD-001-ZV9-005
Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Chápe propojení citů a chování jiných lidí, hodnotí danou situaci také z pohledu jiné osoby.
- Využívá dovednosti empatie pro mezilidské porozumění a nekonfliktní řešení problémových situací.
- Respektuje rozdíly mezi lidmi, neodsuzuje ostatní kvůli odlišnostem.
- Vyjadřuje se s úctou a bez předsudků k rodinnému pozadí, kultuře nebo víře ostatních lidí.

• Jedná v souladu se všeobecně přijímanými a uznávanými pravidly slušnosti a chování ve třídě, škole, společnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

VZT

Budování a udržování zdravých vztahů

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj začleňování sebe do skupiny, sociální soudržnost a pospolitost.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vedu rozhovory rozvíjející pozitivní atmosféru ve třídě

• hraji se žáky hry se zaměřením na třídní kolektiv (citlivost k druhým, zájem o spolužáky)

• podporuji sdělování emocí, pocitů, názorů (např. komunitní kruh)

• poskytuji prostor pro argumentaci názorů a sdílení, přehodnocení vlastních názorů a zpětnou vazbu

• aplikuji aktivity na podporu pocitu sounáležitosti se třídou a školou (hry, projekty, výlety, zájezdy, sportovní aktivity, společné oslavy apod.)

• usiluji o to, aby se žáci mezi sebou znali a věděli o sobě více informací (adaptační kurzy, společná volná hra, poznávací aktivity, projektová výuka, třídnické hodiny apod.)

• podporuji ocenění přínosu jednotlivce do společné aktivity

• cíleně reaguji na rizikové chování žáků

• stanovuji spolu se žáky pravidla pro jednání ve třídě (včetně digitálního prostředí), jejichž cílem je vytváření prostředí vhodného pro učení a bezpečného prostředí

• pravidelně se žáky hovořím o očekávaném chování při výuce a věnuji se praktickému nácviku vhodného chování se žáky, oceňuji a upevňuji chování podporující rozvoj

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **začleňování**

• Seznamuje se s vrstevníky a dospělými.

• Navazuje nová přátelství a udržuje dlouhodobé vztahy se svými vrstevníky.

• Zúčastňuje se aktivně třídního života (slavnosti, projekty, nastavování pravidel).

• Sdílí své zájmy, emoce a názory s ostatními členy třídního kolektivu.

Komponenta: **sociální soudržnost, pospolitost**

• Popisuje, s kým má jaké vztahy (uvádí příklady, srovnání, zkušenosti).

• Reflektuje hodnoty a potřeby vztahů (kvalita, kvantita, vzájemná prospěšnost).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOS-000-000-PV1-007
Rozlišuje vhodné a nevhodné chování.

KOS-000-000-PV1-008
Chová se v souladu se základními společenskými pravidly.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-030
Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

CZB-TEV-002-ZV5-010
Spolupracuje při organizaci pohybových činností ve známých prostorech určených pro realizaci tělesné výchovy.

INF-INF-004-ZV5-009
Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

JJK-AJA-002-ZV5-003
Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-VZT-000-ZV9-001
Rozšiřuje okruh vztahů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Navazuje nová přátelství, zúčastňuje se aktivně třídního života (slavnosti, projekty, nastavování pravidel) a sdílí své zájmy, emoce a názory s ostatními členy třídního kolektivu.
- Popisuje, s kým má jaké vztahy (uvádí příklady, srovnání, zkušenosti) a reflektuje hodnoty a potřeby vztahů (kvalita, kvantita, vzájemná prospěšnost).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozvíjí vztahy s druhými.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOS-VZT-000-ZV9-001
Rozšiřuje okruh vztahů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• aplikuji aktivity na podporu pocitu sounáležitosti se třídou a školou (hry, projekty, výlety, zájezdy, sportovní aktivity, společné oslavy apod.)

• usiluji o to, aby se žáci mezi sebou znali a věděli o sobě více informací (adaptační kurzy, společná volná hra, poznávací aktivity, projektová výuka, třídnické hodiny apod.)

• podporuji ocenění přínosu jednotlivce do společné aktivity

• cíleně reaguji na rizikové chování žáků

• stanovuji spolu se žáky pravidla pro jednání ve třídě (včetně digitálního prostředí), jejichž cílem je vytváření prostředí vhodného pro učení a bezpečného prostředí

• pravidelně se žáky hovořím o očekávaném chování při výuce a věnuji se praktickému nácviku vhodného chování se žáky, oceňuji a upevňuji chování podporující rozvoj

• vedu rozhovory rozvíjející pozitivní atmosféru

• hraji se žáky hry se zaměřením na třídní kolektiv (citlivost k druhým, zájem o spolužáky)

• podporuji sdělování emocí, pocitů, názorů (např. komunitní kruh)

• poskytuji prostor pro argumentaci názorů a sdílení, přehodnocení vlastních názorů a zpětnou vazbu

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **začleňování**

• Hledá a vytváří spojení s ostatními (interakce, na základě zájmů, sympatií).

• Rozlišuje různou intenzitu vzájemných vztahů.

• Pečuje vědomě o pocitově blízké vztahy, přátelství.

• Reflektuje své chování ve vztazích.

• Reflektuje chování jiných lidí ve vztazích (dvojice a skupiny).

Komponenta: **sociální soudržnost, pospolitost**

• Reflektuje vlastní vztahy (kvalita, společné cíle, sdílené hodnoty, zájmy, wellbeing).

• Podílí se na činnostech ve prospěch komunity.

• Naplňuje potřeby ostatních (vzájemná prospěšnost, respekt k sobě i druhým lidem).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003
Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-001
Posoudí kvalitu a složení potravin z hlediska vyváženého obsahu základních živin a aditiv.

CAS-VKO-003-ZV9-014
Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

CSP-OSV-002-ZV9-007
Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CZB-TEV-002-ZV9-010
Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

CZB-VZB-001-ZV9-003
Zdůvodní význam odpovědného, respektujícího sexuálního a partnerského chování pro zdraví a bezpečí člověka, navrhne a aplikuje postupy ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví.

JJK-AJA-003-ZV9-014
Účastní se přímého rozhovoru o tématech, která ho zajímají.

JJK-DCJ-002-ZV9-004
Mluví o sobě a blízkých tématech v krátkých větách a sděluje základní osobní informace.

JJK-DCJ-003-ZV9-007
Sdělí písemně základní osobní informace v krátkých frázích, větách a formulářích.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Hledá a vytváří spojení s ostatními (interakce, na základě zájmů, sympatií).
- Reflektuje vlastní vztahy (kvalita, společné cíle, sdílené hodnoty, zájmy, wellbeing).
- Podílí se na činnostech ve prospěch komunity.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozšiřuje okruh vztahů.

KOB

Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti

Charakteristika klíčové kompetence

Kompetence rozvíjené v této oblasti umožňují člověku jednat jako zodpovědný občan a obyvatel obce, země, regionu a planety, a plnohodnotně se tak podílet na občanském životě a péči o udržitelnost světa. K tomu patří i schopnost hledat a poznávat výzvy současného světa, tak aby společnost a svět fungovaly lépe (prioritami je zaměření na posilování demokracie a udržitelnost). Tyto kompetence se formují prostřednictvím prožitku a zkušenosti (žáci se nejen učí o určité demokratické instituci, ale také ji navštíví; o možnostech podílení se na chodu školy či obce nejen diskutují, ale aktivně se ve škole a obci zapojují atd.). Zážitky a zkušenosti pak žáci reflektují s ohledem na to, co se během prožitku právě učí. Prakticky uplatňují některé znalosti, ale především dovednosti a průběžně rozvíjené postoje a uvědomované hodnoty. Učí se vycházet z komunitního, společenského a environmentálního kontextu (ve skupině či ve třídě, lokálně ve škole či komunitě, ale i globálně v širším světě).

RES

Respektující vztah k životu a světu

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj vnímavosti a citlivosti k živým bytostem a ohleduplnosti k přírodě a světu.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOB-RES-000-ZV5-001

Chová se citlivě k živým jedincům i k přírodě a svému okolí jako celku.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím situace, při nichž se žáci dostávají do četných přímých kontaktů s rozmanitými živými jedinci ve svém okolí

• vytvářím situace, při nichž žáci mohou pečovat o živé bytosti/organismy a zjišťovat tak jejich potřeby

• vytvářím situace, při nichž žáci mohou prozkoumávat své okolí a pečovat o něj či zlepšovat ho

• umožňuji žákům sdílet své zkušenosti a zážitky z kontaktů a péče o jiné živé bytosti/organismy a o své okolí

• jdu příkladem v citlivém a ohleduplném chování vůči živým bytostem/organismům a svému okolí (např. při přírodovědných pozorováních, při sportu a pobytu venku)

• vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (např. reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vnímavost a citlivost k živým jedincům**

• Pojmenovává potřeby ostatních živých jedinců a způsoby, jak je naplňují.

• Určuje, co může jiným živým bytostem/organismům škodit či jim působit utrpení.

• Nakládá se živými bytostmi/organismy citlivě.

Komponenta: **ohleduplnost k přírodě, místu a světu**

• Vyjadřuje, čím je důležité místo, kde žije, pro jeho život a život ostatních.

- Vyjadřuje, čím je důležitá příroda.
- Hodnotí, zda je určité jednání či chování ohleduplné k okolí.
- Upravuje podle toho své jednání a chování k okolí.
- Pečuje o vybranou část svého okolí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOB-000-000-PV1-001
Vyjadřuje pozitivní vztah k živé přírodě ve svém okolí.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-004-ZV5-016
Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

CZB-TEV-001-ZV5-003
Uplatňuje osvojované postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Pojmenovává potřeby ostatních živých jedinců, způsoby, jak je naplňují a co jim může škodit či působit utrpení.
- Nakládá se živými bytostmi/organismy citlivě.
- Vyjadřuje, čím je důležitá příroda a místo, kde žije, pro jeho život a život ostatních.
- Upravuje své jednání a chování na základě hodnocení, zda je určité jednání či chování ohleduplné k okolí

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Chová se citlivě k živým jedincům i k přírodě a svému okolí jako celku.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím situace, při nichž se žáci dostávají do četných přímých kontaktů s různými lidmi, rozmanitými živými jedinci, venkovním (přírodním i člověkem přetvořeným) prostředím

• vytvářím situace, při nichž žáci mohou pečovat o živé bytosti/organismy

• vytvářím situace, při nichž žáci mohou pečovat o své okolí

• vytvářím prostor pro vzájemné sdílení zkušeností a zážitků z kontaktu a péče o živé bytosti/organismy a prostředí mezi žáky

• svým příkladem modeluji vhodné chování vůči živým bytostem/organismům a okolnímu prostředí

• vytvářím prostor pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování svých i ostatních, facilituji diskusi a využívám osvědčené diskusní techniky

• vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vnímavost a citlivost k živým jedincům**

• Projevuje respekt k životu a vnímá ho jako důležitou hodnotu.

• Projevuje citlivost k živým bytostem/organismům.

Komponenta: **ohleduplnost k přírodě, místu a světu**

• Projevuje respekt k rozmanitosti přírody, lidské společnosti a světa a vnímá je jako důležitou hodnotu.

• Pojmenovává hodnoty a postoje, které ovlivňují jeho vlastní chování i chování druhých směrem k přírodě, místu a světu.

• Nachází příklady, jak se hodnoty a postoje promítají do chování lidí k okolí.

• Upravuje podle toho své chování k okolí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-RES-000-ZV5-001
Chová se citlivě k živým jedincům i k přírodě a svému okolí jako celku.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-004
Na příkladech chemického složení a vlastností látek běžně užívaných v domácnosti zdůvodní možnosti a limity jejich využití.

CAP-PRI-004-ZV9-014
Reflektuje svůj vztah k přírodě na základě aktivit podporujících environmentální senzitivitu, ocenění rozmanitosti a chápání evoluční příbuznosti lidí a ostatních organismů.

CAS-DEJ-001-ZV9-010
Posoudí dopady kolonialismu, imperialismu a dekolonizace na různé skupiny lidí.

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CSP-OSV-003-ZV9-011

Reflektuje význam práce a aktivního zapojení do světa práce pro sebe, komunitu, společnost a přírodu.

CSP-TCH-002-ZV9-004

Užívá vybrané nářadí, techniku a moderní technologie při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-TEV-002-ZV9-010

Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

GEO-GEO-002-ZV9-004

Odvodí příjem slunečního záření pro konkrétní místo a čas, jeho příčiny a důsledky na přírodní procesy a lidské aktivity.

GEO-GEO-002-ZV9-005

Odvodí dostupnost vody v konkrétním místě během roku, její příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-008

Vysvětlí, jak přírodní a společenské faktory ovlivňují přirozený i migrační pohyb obyvatel a strukturu i rozmístění obyvatelstva v různých místech a regionech.

GEO-GEO-002-ZV9-009

Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

GEO-GEO-002-ZV9-010

Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

GEO-GEO-003-ZV9-015

Doloží konkrétními příklady rozdílnou mediální prezentaci míst a regionů a její dopady na vnímání daných míst a regionů.

GEO-GEO-003-ZV9-016

Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

GEO-GEO-004-ZV9-017

Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

INF-INF-003-ZV9-009
Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

JJK-DCJ-004-ZV9-009
Zjednodušeně sdělí mezi dvěma různými jazyky nebo v rámci jednoho jazyka základní a předvídatelné pokyny týkající se časů a míst, vyslechnuté či přečtené ve formě krátkých a jednoduchých vět.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Projevuje respekt k životu a vnímá ho jako důležitou hodnotu.
- Projevuje citlivost k živým bytostem/organismům.
- Projevuje ve svém chování k okolí respekt k rozmanitosti přírody, lidské společnosti a světa a vnímá je jako důležitou hodnotu.
- Nachází příklady, jak se promítají zastávané hodnoty a postoje do jeho vlastního chování i chování druhých směrem k přírodě, místu a světu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Chová se citlivě k živým bytostem a svému okolí.

ZPS

Zohledňování propojenosti světa

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj souvislostního (systémového) myšlení a odhalování příčin a následků, dále na rozvoj celostního (holistického, globálního) myšlení a porozumění propojenosti světa.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím zadání, při jejichž řešení/naplnění žák potřebuje kombinovat znalosti a dovednosti z různých oborů
- vytvářím zadání, při nichž žák potřebuje srovnávat shodné a odlišné rysy různých situací a jevů a různých funkčních celků – v rámci jednoho tématu i napříč různými oblastmi
- využívám techniky zviditelňující (skryté) souvislosti různých procesů a jevů – např. simulace a simulační hry, myšlenkové mapy, grafická znázornění a schémata
- vytvářím situace a zadání vyžadující prozkoumávání a interpretaci různých souvislostí v místním prostředí a mezi místem a širším světem (místně zakotvené učení)
- podněcuji žáky ke kladení a zodpovídání otázek směřujících k hledání příčin a následků různých situací a procesů, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení otázek a odpovědí
- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro diskuse žáků o souvislostech různých jevů a procesů a využívám k jejich vedení osvědčené diskusní techniky
- vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **souvislostní (systémové) myšlení – odhalování příčin a následků**

• Prozkoumává, jak jsou různé situace a jevy v okolním světě propojené od roviny osobní přes místní po širší.

• Prozkoumává, jak se různé situace a jevy v okolním světě vyvíjely a vyvíjejí v čase.

• Vyhledává a pojmenovává příčinné souvislosti různých situací a jevů ve svém okolí.

• Na příkladech vysvětluje, jak se navzájem ovlivňují lidé a jejich různé společenské, ekonomické, kulturní a politické aktivity i přírodní procesy a jevy – vyjadřuje to slovně či graficky.

• Pojmenovává příklady funkčních celků ve společnosti a přírodě (stroj, škola, továrna, město, rybník…) a důležitých prvků a vazeb v nich.

Komponenta: **celostní (holistický) přístup k životu v propojeném světě**

• Hodnotí, jak jsou jeho vlastní život a jeho aktivity provázané s celkovým děním ve společnosti a přírodě v místě, kde žije, i ve světě.

• Na příkladech vysvětluje, jak je navzájem propojené jeho bezprostřední okolí a širší svět – v jakých oblastech, jakými vazbami.

• Vyvozuje, jak tuto propojenost zohledňovat ve svých aktivitách a aktivitách jiných lidí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOB-000-000-PV1-002
Chová se v souladu s myšlenkami, které směřují k udržitelnému rozvoji.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-001-ZV5-006
Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CJS-CJS-005-ZV5-028
Rozlišuje činnosti Armády ČR v době míru a při válečných konfliktech.

CSP-OSV-003-ZV5-005
Rozpoznává různé druhy profesí ve svém blízkém okolí a sdílí zkušenosti se zapojením do pracovních činností ve svém domácím prostředí.

CSP-TCH-002-ZV5-002
Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

MAT-MAT-003-ZV5-007
Orientuje se v rovině a v prostoru.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Prozkoumává a vyjadřuje slovně či graficky, jak jsou různé společenské, ekonomické, kulturní, politické i přírodní procesy a jevy v okolním světě propojené příčinnými souvislostmi od roviny osobní přes místní po širší a jak se vyvíjely a vyvíjejí v čase.
- Pojmenovává příklady funkčních systémů ve společnosti a přírodě (stroj, škola, továrna, město, rybník...) a důležitých prvků a vazeb v nich.
- Hodnotí v jakých oblastech a jakými vazbami jsou navzájem provázány jeho vlastní život a jeho aktivity, dění ve společnosti a přírodě v místě, kde žije, a dění v širším světě.
- Vyvozuje, jak propojenost okolního světa zohledňovat ve svých aktivitách a aktivitách jiných lidí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, jak naše činy ovlivňují lidi a přírodu kolem nás.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím společně s kolegy z jiných oborů zadání, při jejichž řešení/naplnění žák potřebuje kombinovat znalosti a dovednosti z různých oborů
- vytvářím situace a zadání vyžadující prozkoumávání a interpretaci různých souvislostí v místním prostředí a mezi místní, regionální, národní a globální úrovní (využívám postupy místně zakotveného učení a globálního vzdělávání)
- vytvářím zadání, při nichž žák potřebuje srovnávat shodné a odlišné rysy různých situací a systémů – v rámci oboru i napříč různými oblasti
- využívám techniky zviditelňující (skryté) souvislosti různých procesů a jevů – např. simulace a simulační hry, myšlenkové mapy, grafická znázornění a schémata

• podněcuji žáky ke kladení a zodpovídání otázek směřujících k hledání příčin a následků různých situací a procesů, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení otázek a odpovědí

• vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro diskuse žáků o souvislostech různých jevů, procesů a systémů, o významu systémového a celostního přístupu a využívám k jejich vedení osvědčené diskusní techniky

• vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **souvislostní (systémové) myšlení – odhalování příčin a následků**

• Prozkoumává, jak jsou různé situace, jevy a procesy v okolním světě propojené od roviny osobní přes místní, národní a regionální až po celosvětovou.

• Prozkoumává, jak jsou různé situace, jevy a procesy v okolním světě propojené z hlediska historického vývoje.

• Prozkoumává a pojmenovává příčinné souvislosti mezi sociálními, kulturními, ekonomickými, politickými a ekologickými stránkami vybraných situací, jevů a procesů v okolním světě.

• Hodnotí významnost těchto různých vazeb.

• Na příkladech vysvětluje, co vše je v okolním světě možné považovat za systém – na různých úrovních v prostoru (od osobní po světovou) a na různých úrovních komplexnosti – od dílčích oblastí po komplexní „nadoborové“ systémy.

• Na příkladech vysvětluje, jak se ovlivňují jednotlivé prvky uvnitř sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických systémů i různé systémy navzájem.

• Odvozuje obecné zákonitosti fungování sociálních, ekonomických, politických a ekologických systémů (např. fungování zpětných vazeb zesilujících nebo tlumících změny, zpoždění mezi příčinou a následkem).

Komponenta: **celostní (holistický) přístup k životu v propojeném světě**

• Zobecňuje, jak je okolní svět propojený prostorově i mezi různými oblastmi života (ze sféry sociální, kulturní, ekonomické i ekologické).

• Hodnotí kladné stránky a rizika těchto propojení.

• Navrhuje v konkrétních situacích a při řešení různých výzev, jaká sociální, kulturní, ekonomická a ekologická hlediska uplatnit a jak je uplatnit, propojovat a vyvažovat.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-007
Schématem znázorní příčiny a projevy znečišťování ovzduší vlivem lidské činnosti včetně kroků k jeho omezování.

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-PRI-002-ZV9-004
Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAP-PRI-005-ZV9-017
Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

CAP-PRI-005-ZV9-018
Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

CAS-DEJ-001-ZV9-008
Vysvětlí proměny fungování hospodářství od pravěku po současnost.

CAS-DEJ-001-ZV9-009
Rozliší příčiny, důsledky a podobu konfliktů a spolupráce v minulosti.

CAS-DEJ-001-ZV9-011
Určí, jak se proměňovaly a v čem zůstávaly stejné genderové role v dějinách.

CAS-DEJ-001-ZV9-012
Diskutuje o projevech moderního politického extremismu a o povaze, příčinách vzniku a důsledcích nastolení diktatur a autoritativních režimů.

CAS-DEJ-002-ZV9-017
Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

CAS-VKO-002-ZV9-011
Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

CZB-VZB-003-ZV9-013
Uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních i nelegálních návykových látek se životní perspektivou člověka, vysvětlí rizika a dopady závislostního chování.

GEO-GEO-002-ZV9-004
Odvodí příjem slunečního záření pro konkrétní místo a čas, jeho příčiny a důsledky na přírodní procesy a lidské aktivity.

GEO-GEO-002-ZV9-005
Odvodí dostupnost vody v konkrétním místě během roku, její příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-007
Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-008
Vysvětlí, jak přírodní a společenské faktory ovlivňují přirozený i migrační pohyb obyvatel a strukturu i rozmístění obyvatelstva v různých místech a regionech.

GEO-GEO-002-ZV9-009
Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

GEO-GEO-002-ZV9-010
Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

GEO-GEO-002-ZV9-011
Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-002-ZV9-012
Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

GEO-GEO-003-ZV9-013
Orientuje se v místech a regionech různého měřítka prostřednictvím vlastní mentální mapy daného území.

GEO-GEO-003-ZV9-014
Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

GEO-GEO-003-ZV9-015
Doloží konkrétními příklady rozdílnou mediální prezentaci míst a regionů a její dopady na vnímání daných míst a regionů.

GEO-GEO-003-ZV9-016
Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

GEO-GEO-004-ZV9-017
Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

GEO-GEO-004-ZV9-018
Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

INF-INF-002-ZV9-006
Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne postupy a algoritmy pro jeho řešení.

JJK-AJA-002-ZV9-008
Popíše věci, osoby, místa, situace a události.

JJK-CJL-001-ZV9-011
Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Na příkladech vysvětluje, co vše je v okolním světě možné považovat za systém – na různých úrovních v prostoru (od osobní po světovou) a na různých úrovních komplexnosti – od dílčích oblastí po komplexní „nadoborové“ systémy.
- Na příkladech vysvětluje, jak se ovlivňují jednotlivé prvky uvnitř sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických systémů i různé systémy navzájem, a odvozuje z toho obecné zákonitosti fungování takových systémů (např. fungování zpětných vazeb zesilujících nebo tlumících změny, zpoždění mezi příčinou a následkem).
- Zobecňuje, jak je okolní svět propojený prostorově (od roviny osobní přes místní, národní a regionální až po celosvětovou) i mezi různými oblastmi života (ze sféry sociální, kulturní, ekonomické i ekologické), jak se tato propojení vyvíjela v čase a hodnotí kladné stránky a rizika těchto propojení.
- Navrhuje v konkrétních situacích a při řešení různých výzev, jaká sociální, kulturní, ekonomická a ekologická hlediska uplatnit a jak je propojovat a vyvažovat.

UDR

Směřování k udržitelné budoucnosti

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj předvídavého (anticipačního) myšlení, porozumění hlediskům a principům udržitelnosti a uskutečňování změn.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOB-UDR-000-ZV5-001

Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím zadání, při nichž žáci potřebují uvažovat o budoucím vývoji a porovnávat jeho různé možné varianty

• vytvářím prostor pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování ve vztahu k udržitelnosti, facilituji diskusi a využívám osvědčené diskusní techniky

• modeluji svým profesním, osobním a občanským chováním vhodné postupy z hlediska udržitelnosti

• využívám techniky zviditelňující minulý a možný budoucí vývoj různých procesů, jevů a systémů – např. simulační hry, grafická znázornění, myšlenkové mapy

• vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **předvídavé (anticipační) myšlení**

• Uvádí příklady různých možností budoucího vývoje ve svém blízkém i širším okolí.

• Rozlišuje, co považuje za žádoucí a co za pravděpodobný budoucí vývoj.

Komponenta: **porozumění hlediskům a principům udržitelnosti**

• Vyhodnocuje, které způsoby chování jednotlivce či širší skupiny ve svém okolí považuje za dlouhodobě neudržitelné a udržitelné.

Komponenta: **navrhování a uskutečňování změn**

• Navrhuje a odůvodňuje, jaké změny by si ve svém blízkém i širším okolí přál a co je pro jejich uskutečnění potřeba udělat.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOB-000-000-PV1-002

Chová se v souladu s myšlenkami, které směřují k udržitelnému rozvoji.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV5-002

Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-001-ZV5-004

Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-004-ZV5-016

Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

CJS-CJS-004-ZV5-017

Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Uvádí příklady různých možností budoucího vývoje ve svém blízkém i širším okolí.
- Rozlišuje, co považuje za žádoucí a co za pravděpodobný budoucí vývoj.
- Vyhodnocuje, které způsoby chování jednotlivce či širší skupiny ve svém okolí považuje za dlouhodobě neudržitelné a udržitelné.
- Navrhuje a odůvodňuje, jaké změny by si ve svém blízkém i širším okolí přál a co je pro jejich uskutečnění potřeba udělat.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Určí, jaký dopad má jeho chování na budoucí vývoj z hlediska udržitelnosti.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- představuji příklady ilustrující, že budoucí vývoj různých procesů, jevů a systémů nelze přesně předpovídat a že v různých případech jeho směřování zásadně ovlivňují i naše rozhodnutí
- vytvářím zadání, při nichž žáci potřebují uvažovat o budoucím vývoji a porovnávat jeho různé možné vize a scénáře
- vytvářím zadání, při nichž žáci mohou zjistit hlediska a principy udržitelnosti (viz např. https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/U/Udr%C5%BEiteln%C3%BD_rozvoj#Z.c3.a1kladn.c3.ad_principy_udr.c5.beiteln.c3.a9ho_rozvoje.3a) a aplikují je do jednotlivých oborů
- modeluji svým profesním, osobním a občanským chováním vhodné postupy z hlediska udržitelnosti

• vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování ve vztahu k udržitelnosti, facilituji diskusi a využívám osvědčené diskusní techniky

• využívám techniky zviditelňující minulý a možný budoucí vývoj různých procesů, jevů a systémů – např. simulace a simulační hry, myšlenkové mapy, grafická znázornění a schémata

• vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **předvídavé (anticipační) myšlení**

• Navrhuje, jaké jsou různé možnosti budoucího vývoje jevů, procesů a systémů – od místa, kde žije, po celý svět.

• Formuluje vize žádoucího vývoje.

• Porovnává, vyhodnocuje scénáře budoucího vývoje z hlediska jejich udržitelnosti, uskutečnitelnosti a pravděpodobnosti.

• Rozlišuje, co považuje za žádoucí a co za pravděpodobný budoucí vývoj.

Komponenta: **porozumění hlediskům a principům udržitelnosti**

• Vyhodnocuje, které způsoby chování jednotlivců, skupin, regionů, zemí i mezinárodního společenství považuje za dlouhodobě neudržitelné a udržitelné z environmentálních a socioekonomických hledisek.

Komponenta: **navrhování a uskutečňování změn**

• Navrhuje a odůvodňuje, jaké změny by si ve svém blízkém i širším okolí přál a co pro jejich uskutečnění může dělat.

• Uskutečňuje alespoň dílčí kroky směřující k větší udržitelnosti v osobní či širší rovině.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-UDR-000-ZV5-001

Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-007

Schématem znázorní příčiny a projevy znečišťování ovzduší vlivem lidské činnosti včetně kroků k jeho omezování.

CAP-CHE-002-ZV9-008

Vytvoří model koloběhu vody v přírodě a zahrne do něj vliv lidské činnosti i význam pro živé organismy.

CAP-CHE-003-ZV9-012

Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-002-ZV9-006

Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

CAP-FYZ-002-ZV9-007

Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

CAP-FYZ-005-ZV9-013

Popíše základní strukturu látek a relevantní částice při postupu z makrosvěta do mikrosvěta a uvede některé konkrétní příklady dějů, které na dané úrovni probíhají.

CAS-DEJ-002-ZV9-017

Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

CAS-VKO-002-ZV9-009

Prozkoumá činnost státní správy a samosprávy při řešení životních situací občana a při řešení lokálních výzev a problémů.

CSP-TCH-001-ZV9-002

Posuzuje výsledný produkt i celkový proces tvorby z hlediska funkčnosti, efektivity práce, estetiky, úspory materiálu.

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

CZB-VZB-002-ZV9-008

Sestaví jednodenní i dlouhodobý jídelníček na základě výživových doporučení, která aplikuje vzhledem k potřebám organismu.

CZB-VZB-004-ZV9-015

Aplikuje zásady bezpečného chování při antropogenních mimořádných událostech a mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na místech, kde se pohybuje.

GEO-GEO-002-ZV9-004

Odvodí příjem slunečního záření pro konkrétní místo a čas, jeho příčiny a důsledky na přírodní procesy a lidské aktivity.

GEO-GEO-002-ZV9-005

Odvodí dostupnost vody v konkrétním místě během roku, její příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-008

Vysvětlí, jak přírodní a společenské faktory ovlivňují přirozený i migrační pohyb obyvatel a strukturu i rozmístění obyvatelstva v různých místech a regionech.

GEO-GEO-002-ZV9-009

Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

GEO-GEO-002-ZV9-010

Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

GEO-GEO-004-ZV9-017

Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

INF-INF-004-ZV9-012

Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Formuluje vize žádoucího vývoje
- Navrhuje, porovnává a vyhodnocuje scénáře budoucího vývoje jevů, procesů a systémů v místě i širšímn světě z hlediska jejich udržitelnosti uskutečnitelnosti a pravděpodobnosti
- Vyhodnocuje, které způsoby chování jednotlivců, skupin, regionů, zemí i mezinárodního společenství považuje za dlouhodobě neudržitelné a udržitelné z environmentálních a socioekonomických hledisek.
- Navrhuje a odůvodňuje, jaké změny by si ve svém blízkém i širším okolí přál a co pro jejich uskutečnění může dělat.
- Uskutečňuje alespoň dílčí kroky směřující k větší udržitelnosti v osobní či širší rovině.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uskutečňuje dílčí kroky směřující k udržitelnosti ve svém blízkém okolí.

ODP

Odpovědné rozhodování a jednání

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na spravedlnost, přebírání odpovědnosti a svobodné a odpovědné rozhodování.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOB-ODP-000-ZV5-001

Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor
- podněcuji žáky ke kladení otázek a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení argumentace
- umožňuji žákovi převzít vědomě odpovědnost za uskutečnění přiměřeného úkolu, který si sám zvolí nebo s nímž se vnitřně ztotožní – nezaměňuji prosté vykonání zadaného úkolu či příkazu se skutečným převzetím odpovědnosti
- stavím žáky před jednoduché situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí (např. při hře, v rámci fungování třídy, při řešení praktického úkolu), nezaměňuji uskutečnění něčeho na příkaz za rozhodnutí, které žák svobodně a odpovědně zvolil

• vytvářím prostor pro diskuse žáků o spravedlnosti, svobodě a odpovědnosti, o jejich konkrétních projevech v různých konkrétních situacích v jejich okolí, představuji jim a nechávám je navrhovat různé příklady z oblasti sociální, ekonomické a environmentální, facilituji diskusi žáků a využívám osvědčené diskusní techniky; v případě potřeby vyjádřím a odůvodním svůj pohled a názor, ale nemanipuluji

• vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **sociální, ekonomická a environmentální spravedlnost**

• Identifikuje příklady nespravedlnosti.

• Navrhuje, čím on či ostatní lidé mohou přispět k odstraňování či snižování nespravedlnosti.

Komponenta: **převzetí odpovědnosti**

• Vědomě vstupuje do situací, kdy za něco přebírá svůj díl odpovědnosti.

• Vyhodnocuje, zda a jak převzetí odpovědnosti zvládl.

• Vyhodnocuje, co se naučil nového o sobě, procesech, skupině a okolí.

Komponenta: **svobodné a odpovědné rozhodování**

• Hodnotí dopady svého každodenního jednání na ostatní lidi a svět.

• Uskutečňuje kroky ke zlepšení dopadů svého jednání na ostatní lidi a svět.

• Zvažuje možné dopady různých rozhodnutí.

• Oceňuje rozhodnutí odpovědná vůči ostatním a okolí.

• Vyjadřuje, jak vnímá svůj díl odpovědnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOB-000-000-PV1-003
Přijímá zodpovědnost za svá rozhodnutí.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

PTS-000-000-ZV5-005
Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

PTU-000-000-ZV5-003
Vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-005
Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-001-ZV5-006
Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CSP-TCH-002-ZV5-002
Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

CZB-TEV-002-ZV5-007
Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

INF-INF-004-ZV5-010
Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Identifikuje příklady nespravedlnosti.
- Navrhuje, čím on či ostatní lidé mohou přispět k odstraňování či snižování nespravedlnosti.
- Vědomě vstupuje do situací, kdy za něco přebírá svůj díl odpovědnosti, a vyjadřuje, jak vnímá svůj díl odpovědnosti.
- Vyhodnocuje, zda a jak převzetí odpovědnosti zvládl a co se naučil nového o sobě, procesech, skupině a okolí.
- Hodnotí dopady svého každodenního jednání na ostatní lidi a svět a uskutečňuje na základě toho kroky ke zlepšení dopadů svého jednání na ostatní lidi a svět.
- Zvažuje možné dopady různých rozhodnutí a oceňuje rozhodnutí odpovědná vůči ostatním a okolí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor
- podněcuji žáky ke kladení otázek a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení argumentace

• umožňuji žákovi převzít odpovědnost za uskutečnění přiměřeného úkolu, který si sám zvolí nebo s nímž se vnitřně ztotožní – nezaměňuji prosté vykonání zadaného úkolu či příkazu se skutečným převzetím odpovědnosti

• stavím žáky před situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí (např. při řešení praktického úkolu), nezaměňuji uskutečnění něčeho na příkaz za rozhodnutí, které žák svobodně a odpovědně zvolil

• stavím žáky před dilemata týkající se sociální, ekonomické a environmentální spravedlnosti a podněcuji je k zaujetí odůvodněných stanovisek, k argumentaci a diskusi (např. formou vhodné diskusní aktivity); v případě potřeby vyjádřím a odůvodním i svůj odůvodněný pohled a názor, ale nemanipuluji

• vytvářím prostor pro otevřenou diskusi žáků o významu svobody a odpovědnosti, o jejich konkrétních projevech v různých konkrétních situacích, představuji jim a nechávám je navrhovat různé příklady, facilituji diskusi žáků a využívám osvědčené diskusní techniky

• vedu reflexi o zkušenostech a zážitcích žáků podle osvědčených postupů (reflektivní postupka)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **sociální, ekonomická a environmentální spravedlnost**

• Argumentuje, proč je důležitá sociální, ekonomická a environmentální spravedlnost.

• Určí významné příčiny nespravedlnosti.

• Určí, čím lze přispět k jejímu odstraňování či snižování na osobní i systémové úrovni.

Komponenta: **převzetí odpovědnosti**

• Přebírá samostatně odpovědnost za něco, co je užitečné pro ostatní či okolí.

• Vyhodnocuje, zda a do jaké míry převzetí odpovědnosti zvládl.

• Vyhodnocuje, co se naučil nového o sobě, procesech, společnosti a světě.

Komponenta: **svobodné a odpovědné rozhodování**

• Vyhodnocuje, zda a jaké konkrétní dopady má každodenní jednání na ostatní lidi a svět.

• Uskutečňuje kroky ke zlepšení dopadů svého každodenního jednání na ostatní lidi a svět.

• Přijímá rozhodnutí podle své vůle a na základě odpovědného zvážení možných dopadů na okolí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003
Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV9-002
Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-002

Vytvoří model, kterým popíše chemické přeměny látek v lidském těle při trávení živin.

CAP-FYZ-002-ZV9-004

Popíše některé důležité případy působení sil mezi tělesy, s využitím vlastních pozorování, experimentů a historického pohledu fyziky vysvětlí souvislost silového působení se změnami pohybového stavu těles.

CAP-FYZ-004-ZV9-011

Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CAS-VKO-003-ZV9-014

Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

CSP-OSV-001-ZV9-002

Uplatňuje strategie zvládání zátěže, předcházení a řešení náročných situací, včetně vyhledání pomoci.

CZB-TEV-001-ZV9-005

Uplatňuje zásady hygieny a bezpečného chování při pohybových činnostech v prostředí sportovišť a přírody; aktivně předchází krizovým situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

CZB-TEV-002-ZV9-007

Dodržuje základní pravidla her a soutěží, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení.

CZB-VZB-001-ZV9-003

Zdůvodní význam odpovědného, respektujícího sexuálního a partnerského chování pro zdraví a bezpečí člověka, navrhne a aplikuje postupy ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví.

CZB-VZB-003-ZV9-012

Pohybuje se samostatně a bezpečně v běžném silničním provozu v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího ve veřejné dopravě, řeší modelové dopravní situace a zvládá zásady bezpečného chování v případě dopravní nehody.

CZB-VZB-004-ZV9-016

Charakterizuje zásady požární prevence; v případě vzniku požáru adekvátně reaguje a v modelových situacích použije vhodné způsoby chování, metody a prostředky hašení požáru.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-010

Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-004-ZV9-017

Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

MAT-MAT-004-ZV9-013
Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

UAK-HTD-001-ZV9-001
Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Argumentuje, proč je důležitá sociální, ekonomická a environmentální spravedlnost.

• Určí významné příčiny nespravedlnosti a čím lze přispět k jejich odstraňování či snižování na osobní i systémové úrovni.

• Přebírá samostatně odpovědnost za něco, co je užitečné pro ostatní či okolíV

• Vyhodnocuje, zda a do jaké míry převzetí odpovědnosti zvládl a vyhodnocuje, co se naučil nového o sobě, procesech, společnosti a světě.

• Vyhodnocuje, zda a jaké konkrétní dopady má každodenní jednání na ostatní lidi a svět a uskutečňuje kroky ke zlepšení těchto dopadů.

• Přijímá rozhodnutí podle své vůle a na základě odpovědného zvážení možných dopadů na okolí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

PCP

Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování)

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj zájmu žáka o veřejné dění, kritickou tvorbu svobodného názoru, na individuální a kolektivní zapojení do veřejného dění, na práci s vlastním vlivem a demokratickým přístupem, ale také na rozvoj respektování a uplatňování práv a zájmů.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KOB-PCP-000-ZV5-001
Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního odůvodněného názoru žáka na dění okolo něj, včetně kritického pohledu na to, co by si přál změnit, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor

• podněcuji žáky k sledování a hodnocení různých událostí v místě, regionu, zemi i světě

• podněcuji žáky k vytváření a vyjádření ke kladení souvisejících otázek, k hledání a kritickému vyhodnocování informací a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení názoru

• umožňuji žákovi vybrat si aktivitu prospěšnou pro okolí, kterou si sám zvolí nebo s níž se vnitřně ztotožní – nezaměňuji to s aktivitou uskutečněnou z vnějšího popudu (vykonání zadaného úkolu či příkazu)

• poskytuji zpětnou vazbu, oceňuji iniciativu žáka i dílčí kroky k ní směřující

• navozuji situace umožňující porozumět potřebám, postojům a zájmům druhých – využívám vžívání se do rolí a postojů jiných (např. rolové hry)

• vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro otevřenou diskusi o významu vlastní aktivity, demokratických postupů, respektování a uplatňování práv, uplatňování různých zájmů – představuji žákům a nechávám je navrhovat různé příklady, facilituji diskusi žáků a využívám osvědčené diskusní techniky

• podněcuji žáky k reflexi jejich zkušeností s uplatňováním vlastního vlivu na dění v jejich okolí

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **zájem o veřejné dění**

• Poukazováním na informace ze svého okolí dokládá zájem o dění ve svém okolí.

Komponenta: **kritická tvorba svobodného názoru**

• Vytváří si vlastní názor na veřejné dění ve svém okolí (skupině, škole, obci, krajině) pomocí pokládání otázek.

Komponenta: **individuální a kolektivní zapojení do veřejného dění**

• Uskutečňuje individuální akci ve prospěch svého okolí na základě zhodnocení, co mu připadá důležité.

Komponenta: **přesvědčení o vlastním vlivu**

• Hodnotí, kdo se zajímá o to, co si myslí a co by si přál změnit.

• Dělí se o své nápady a návrhy na změnu alespoň v bezpečném prostředí.

• Hledá, kdo se společně s ním bude o změnu snažit nebo ho bude podporovat, povzbuzovat.

Komponenta: **demokratický přístup, respektování a uplatňování práv a zájmů**

• Vyjádří, jaká práva a jaké zájmy má ve vztahu k určité věci.

• Vyjádří, jak vnímá práva a zájmy ostatních.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KOB-000-000-PV1-004
Přispívá k fungování společenství v mateřské škole.

KOB-000-000-PV1-005
Respektuje dohodnutá pravidla a práva druhých.

KOB-000-000-PV1-006
Identifikuje nespravedlnost a učí se na ni reagovat.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

PTS-000-000-ZV5-005
Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

PTU-000-000-ZV5-002
Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-007
Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

UAK-HTD-003-ZV5-007
Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

UAK-VFV-003-ZV5-007
Uvede příklad kulturní události či kulturní instituce ve svém nejbližším okolí.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Poukazováním na informace ze svého okolí dokládá zájem o dění ve svém okolí.
- Vytváří si vlastní názor na veřejné dění ve svém okolí (skupině, škole, obci, krajině) pomocí pokládání otázek.
- Uskutečňuje individuální akci ve prospěch svého okolí na základě zhodnocení, co mu připadá důležité.
- Hodnotí, kdo se zajímá o to, co si myslí a co by si přál změnit.
- Dělí se o své nápady a návrhy na změnu alespoň v bezpečném prostředí a hledá, kdo se společně s ním bude o změnu snažit nebo ho bude podporovat, povzbuzovat.
- Vyjádří, jaká práva a jaké zájmy má ve vztahu k určité věci.
- Vyjádří, jak vnímá práva a zájmy ostatních.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Dává vhodně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků na dění okolo nich, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor
- podněcuji žáky k sledování a hodnocení různých událostí v místě, regionu, zemi i světě
- podněcuji žáky k vytváření a vyjádření vlastního odůvodněného názoru na různé aspekty veřejného dění a ke kladení souvisejících otázek, k hledání a kritickému vyhodnocování informací a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení názoru
- umožňuji žákovi vybrat si veřejně prospěšnou aktivitu, kterou si sám či společně se spolužáky zvolí nebo s níž se vnitřně ztotožní – nezaměňuji to s účastí na akci z vnějšího popudu (vykonání zadaného úkolu či příkazu)

• umožňuji žákům zažít společné plánování, uskutečnění a vyhodnocení akce, a to opakovaně, podporuji je při tom vhodnými technikami vedení týmové práce

• navozuji situace umožňující porozumět potřebám, postojům a zájmům druhých – využívám vžívání se do rolí a postojů jiných (např. rolové hry)

• vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro otevřenou diskusi o významu vlastní aktivity, demokratických postupů, respektování a uplatňování práv, uplatňování různých zájmů – představuji jim a nechávám je navrhovat různé příklady, facilituji diskusi žáků a využívám osvědčené diskusní techniky

• podněcuji žáky k reflexi jejich zkušeností s uplatňováním vlastního vlivu na dění v jejich okolí

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **zájem o veřejné dění**

• Svobodně si utváří vlastní názor na veřejné dění ve svém okolí i ve světě na základě kritického myšlení.

• Orientuje se ve veřejném dění a veřejném prostoru.

• Sleduje veřejné dění v různých oblastech života ve svém okolí a ve světě.

• Hodnotí veřejné dění v různých oblastech života ve svém okolí a ve světě.

Komponenta: **kritická tvorba svobodného názoru**

• Svobodně si utváří vlastní názor na veřejné dění ve svém okolí i ve světě na základě kritického myšlení a využití více zdrojů informací.

Komponenta: **individuální a kolektivní zapojení do veřejného dění**

• Uskutečňuje individuální akci ve prospěch svého okolí na základě vyhodnocení jejího přínosu s využitím různých zdrojů informací.

• Vyhodnocuje, v čem by se chtěl společně s jinými zapojit do dění ve svém okolí.

• Zapojuje se do kolektivní akce ve prospěch svého okolí na základě svého vyhodnocení, do čeho by se chtěl společně s jinými zapojit.

Komponenta: **přesvědčení o vlastním vlivu**

• Vyhodnocuje své zkušenosti s uplatňováním vlivu na dění ve svém okolí – ve škole, doma či v komunitě.

• Usiluje o změnu alespoň v jednoduchých situacích či v oblastech, které považuje za důležité; má s uplatňováním vlastního vlivu první praktické zkušenosti.

Komponenta: **demokratický přístup, respektování a uplatňování práv a zájmů**

• Uplatňuje svá práva a respektuje práva druhých.

• Vyjadřuje otevřeně své zájmy v některých oblastech života a porovnává je se zájmy druhých.

• Vyhodnocuje, zda jsou zájmy uplatňovány demokratickou cestou.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KOB-PCP-000-ZV5-001
Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTS-000-000-ZV9-005

Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

PTS-000-000-ZV9-006

Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

PTU-000-000-ZV9-003

Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-012

Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-CHE-003-ZV9-014

Zmapuje chemické (a jiné) provozy v místě svého bydliště, zjistí informace o jejich produkci a zhodnotí její vliv na kvalitu životního prostředí a vlastní život.

CAP-PRI-002-ZV9-006

Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAS-DEJ-002-ZV9-016

Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

CAS-DEJ-002-ZV9-018

V modelové situaci předvede, jak může historické poznání pomoci v současném životě.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CZB-VZB-004-ZV9-017

Vysvětlí roli občana a jeho práva a povinnosti při zajišťování bezpečnosti a obrany státu, orientuje se v principech zajišťování vnější i vnitřní obrany, v bezpečnostním systému ČR a typech krizových stavů.

GEO-GEO-002-ZV9-010

Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

GEO-GEO-003-ZV9-016

Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

GEO-GEO-004-ZV9-017

Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

JJK-AJA-003-ZV9-018

Vyjádří své osobní názory na témata, která ho zajímají, reaguje na názory ostatních a diskutuje s nimi.

UAK-HTD-003-ZV9-008

Zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních nebo uměleckých aktivit a projektů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Orientuje se ve veřejném dění a veřejném prostoru ve svém okolí i ve světě
- Hodnotí veřejné dění v různých oblastech života ve svém okolí a ve světě.
- Svobodně si utváří vlastní názor na veřejné dění ve svém okolí i ve světě na základě kritického myšlení a využití více zdrojů informací.
- Uskutečňuje individuální akci ve prospěch svého okolí na základě vyhodnocení jejího přínosu s využitím různých zdrojů informací.
- Zapojuje se do kolektivní akce ve prospěch svého okolí na základě svého vyhodnocení, do čeho by se chtěl společně s jinými zapojit.
- Vyhodnocuje své zkušenosti s uplatňováním vlivu na dění ve svém okolí – ve škole, doma či v komunitě.
- Usiluje o změnu alespoň v jednoduchých situacích či v oblastech, které považuje za důležité; má s uplatňováním vlastního vlivu první praktické zkušenosti.
- Uplatňuje svá práva a respektuje práva druhých.
- Vyjadřuje otevřeně své zájmy v některých oblastech života, porovnává je se zájmy druhých a vyhodnocuje, zda jsou zájmy uplatňovány demokratickou cestou, .

KPP

Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní

Charakteristika klíčové kompetence

Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní představuje schopnosti jedince rozvíjet nápady, příležitosti a výzvy a vytvářet z nich nové hodnoty ve společenském, kulturním, environmentálním a ekonomickém kontextu, stejně jako hodnoty spojené s osobním růstem a kariérovým rozvojem. Tyto schopnosti vedou také k úspěšnému vyrovnávání se se změnami, nejistotou i případným neúspěchem v různých oblastech života a podporují adaptabilitu. Podstatou klíčové kompetence je činorodost zohledňující etické a environmentální principy, inovativnost, tvůrčí potenciál, vnímání problémů jako výzev, vnitřní motivace jedince k úsilí o svoji udržitelnou budoucnost v rodině, společnosti i profesním životě. Prioritou je praktická zkušenost žáka s plánováním a realizací aktivit či projektů.

NAP

Nápady, příležitosti a výzvy

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na proces vyhledávání příležitostí a výzev, generování a rozvíjení nových nápadů v různých oblastech života.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KPP-NAP-000-ZV5-001

Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• podporuji aktivní účast žáků na tvorbě školního prostředí, které pracuje s jejich nápady a respektuje jejich přínosy a potřeby, například žákovské parlamenty, akce žáků pro žáky

• zapojuji žáky do participace – ve škole, v komunitě aj.

• podněcuji vztah žáků k místu, kde žijí, například tím, že mapují, jak se místo (obec, krajina) vyvíjelo v minulosti, zkoumají souvislosti, přicházejí za místní samosprávou či komunitou s představami o dalším vývoji

• podporuji přetváření myšlenek žáků v realitu, například prakticky pečujeme o místa v okolí školy

• učím v krajině, pracuji při výuce s geniem loci

• podněcuji divergentní myšlení žáků

• integruji do výuky například: otevřené diskuse, otevřené otázky, kreativní úkoly, projekty

• podporuji nepřímé učení prostřednictvím zkušeností – například experimentování a bádání; tvůrčí čtení a psaní; umělecké vyjádření – malování, divadlo aj.

• využívám se žáky různé nástroje k zachycení myšlenek a nápadů, mj. brainstorming, brainwriting, myšlenkovou mapu, online brainstorming nástroje

• zaměřuji se na to, aby žáci vhodně používali různé typy vyhodnocování a výběru reálných a smysluplných nápadů, například: podle stanovených kritérií, hlasování/bodování, škálování nápadů – jejich uspořádání do skupin podle jejich podobnosti nebo tématu

• pro pokročilejší žáky zařazuji: • prioritizace – vybíráme nápady, které mají největší potenciál dosáhnout cíle

• testování a prototypování – vybíráme několik nejlepších nápadů a testujeme je prostřednictvím prototypů, průzkumů nebo jiných metod, abychom ověřili jejich účinnost a proveditelnost

• zapojení zainteresovaných stran – zaručuje to, že vybrané nápady budou podporovány a mohou být úspěšně realizovány

• nabízím žákům příležitost zapojit se do dobrovolných veřejně prospěšných projektů, známých jako dobrovolnictví – například podpora vrstevníků při učení, pomoc seniorům, ochrana přírody, rozvoj komunitního života, rozvojová spolupráce

• seznamuji žáky s principy, přínosy a jednoduchými formami vizualizací budoucích scénářů

• podporuji žáky ve vytváření a sdílení jejich představ o tom, jak by se mohly vyvíjet situace v životě školy či v místě, kde žijí, a poskytuji prostor pro diskusi nad návrhy jejich scénářů

• jako žákův průvodce usměrňuji tvorbu jeho vision boardu (koláž, kresba, online verze aj.) směrem k profesnímu a životnímu směřování

• průběžně se žáky pracuji na rozkrývání jejich priorit, hodnot, kompetenčního portfolia atd.

• upozorňuji žáky na možnosti a příležitosti k jejich profilaci a rozvoji silných stránek

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **rozpoznávání příležitostí a výzev**

• Vyhodnocuje situace ve svém blízkém okolí.

• Rozpoznává příležitosti pro změnu k lepšímu.

Komponenta: **produkce nápadů a divergentní myšlení**

• Navrhuje jednoduchá opatření ke zlepšení situací a prostředí v místě, kde žije.

• Nápady nechává volně plynout a nebojí se je vyslovit.

• Využívá jednoduché metody a nástroje k zachycení myšlenek a nápadů.

Komponenta: **výběr nápadů a jejich hodnocení**

• Vyhodnocuje a třídí nápady v rámci zadaných kritérií, vlastních měřítek či svých aktuálních možností.

• Rozhoduje se, které z nápadů může opravdu uskutečnit.

Komponenta: **vizualizace budoucích scénářů**

• Formuluje své představy a jednoduché vize o tom, jak by si přál, aby se současná situace vyvíjela.

• Vizualizuje jednoduchou formou své dlouhodobé cíle v osobním i profesním životě.

• Prozkoumává propojenost různých situací, událostí a vývoje přírody a krajiny v místě, kde žije, nebo v blízkém okolí a sdílí své představy o budoucím vývoji místa či regionu.

• Přehodnocuje své představy a jednoduché vize, neúspěch vnímá jako zkušenost, nevzdává se a hledá nové možnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KPP-000-000-PV1-001
Přichází s vlastními nápady.

KPP-000-000-PV1-003
Ke změnám přistupuje jako k příležitostem.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003

Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTU-000-000-ZV5-002

Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

PTU-000-000-ZV5-003

Vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-002-ZV5-004

Navrhne posloupnost kroků řešení jednoduchého problému.

MAT-MAT-001-ZV5-002

Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

MAT-MAT-001-ZV5-004

Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV5-006

Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

MAT-MAT-004-ZV5-010

Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

UAK-VFV-001-ZV5-004

Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Rozpoznává příležitosti pro změnu k lepšímu.
- Nápady nechává volně plynout a nebojí se je vyslovit.
- Vyhodnocuje a třídí nápady v rámci zadaných kritérií, vlastních měřítek či svých aktuálních možností.
- Formuluje a přehodnocuje své představy a jednoduché vize o tom, jak by si přál, aby se současná situace vyvíjela.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Poznává příležitosti a výzvy.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• podporuji aktivní účast žáků na tvorbě školního prostředí, které pracuje s jejich nápady a respektuje jejich přínosy a potřeby, například žákovské parlamenty, sněmy, akce žáků pro žáky

• zapojuji žáky do participace – ve škole, v komunitě aj.

• podněcuji vztah žáků k místu, kde žijí, například tím, že mapují, jak se místo (obec, krajina) vyvíjelo v minulosti, zkoumají souvislosti, přicházejí za místní samosprávou či komunitou s představami, vizemi o dalším vývoji

• podporuji přetváření nápadů žáků a příležitostí v realitu, například prakticky pečujeme o místa v okolí školy, v obci

• učím v krajině, pracuji při výuce s geniem loci

• podněcuji divergentní myšlení žáků

• integruji do výuky například: otevřené diskuse, otevřené otázky, kreativní úkoly, projekty

• podporuji nepřímé učení prostřednictvím zkušeností – například experimentování a bádání; tvůrčí čtení a psaní; umělecké vyjádření – malování, divadlo aj.

• využívám se žáky různé nástroje k zachycení myšlenek a nápadů, mj. brainstorming, brainwriting, myšlenkovou mapu, metodu 6-3-5, nástroj „rybí kost“, který slouží k rozpoznání a vizualizaci možných příčin dané situace; online brainstorming nástroje

• zaměřuji se na to, aby žáci vhodně používali různé typy vyhodnocování a výběru reálných a smysluplných nápadů, například: podle stanovených kritérií, hlasování/bodování, škálování nápadů – jejich uspořádání do skupin podle jejich podobnosti nebo tématu

• pro pokročilejší žáky zařazuji: • SWOT analýzu – silné stránky, slabé stránky, příležitosti, hrozby

• prioritizace – vybíráme nápady, které mají největší potenciál dosáhnout cíle

• testování a prototypování – vybíráme několik nejlepších nápadů a testujeme je prostřednictvím prototypů, průzkumů nebo jiných metod, abychom ověřili jejich účinnost a proveditelnost

• zapojení zainteresovaných stran – zaručuje to, že vybrané nápady budou podporovány a mohou být úspěšně realizovány

• vedu žáky k tomu, aby revidovali výběr nápadů podle potřeb a nových informací, které se objeví během procesu realizace

• zájemce o založení žákovských firem seznamuji se zjednodušenými metodami, které se zaměřují na klíčové aspekty podnikání, například s metodou Lean Canvas

• nabízím žákům příležitost zapojit se do dobrovolných veřejně prospěšných projektů, známých jako dobrovolnictví – například podpora vrstevníků při učení, pomoc seniorům, asistence dospělým při osvojování nových dovedností, ochrana přírody, rozvoj komunitního života, humanitární pomoc a rozvojová spolupráce

• seznamuji žáky s principy, přínosy a formami vizualizací budoucích scénářů, vizí

• podporuji žáky ve vytváření a sdílení jejich představ o tom, jak by se mohly vyvíjet situace v životě školy či v místě, kde žijí, a poskytuji prostor pro diskusi nad návrhy jejich scénářů

• jako žákův průvodce usměrňuji tvorbu jeho vision boardu (koláž, kresba, online verze aj.) směrem k profesnímu, eventuálně i podnikatelskému a životnímu směřování

• průběžně se žáky pracuji na rozkrývání jejich priorit, hodnot, kompetenčního portfolia atd.

• diskutuji se žáky o hodnotách osobních, společenských, environmentálních, profesních

• usiluji o to, aby žáci lépe porozuměli světu kolem

• upozorňuji žáky na možnosti a příležitosti k jejich profilaci a rozvoji silných stránek

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **rozpoznávání příležitostí a výzev**

• Vyhodnocuje situace v různých oblastech života.

• Rozpoznává příležitosti a výzvy pro změnu k lepšímu.

Komponenta: **produkce nápadů a divergentní myšlení**

• Navrhuje komplexnější opatření ke zlepšení situace a prostředí v místě, kde žije.

• Nápady nechává volně plynout, v počáteční fázi je nehodnotí a otevřeně je sdílí.

• Využívá složitější metody a nástroje k zachycení myšlenek a nápadů.

Komponenta: **výběr nápadů a jejich hodnocení**

• Vyhodnocuje nápady – posuzuje jejich hodnotu z pohledu různých zúčastněných stran.

• Třídí nápady na základě stanovených kritérií či aktuálních možností svých nebo okolí.

• Selektuje nápady – rozhoduje se, které nápady mají potenciál být realizovány.

• Vybírá, které nápady budou přijaty a které odmítnuty, a je otevřený novým přístupům, bádání a experimentování.

Komponenta: **vizualizace budoucích scénářů**

• Formuluje své představy a promyšlené vize týkající se budoucího vývoje současné situace.

• Vizualizuje své dlouhodobé cíle v osobním i profesním životě a svoje priority.

• Prozkoumává historický kontext různých situací, událostí a vývoje přírody a krajiny v místě, kde žije, v blízkém okolí, případně i ve světě, a vizualizuje budoucí scénáře.

• Pravidelně přehodnocuje svou vizi, nezdar vnímá jako zkušenost, nevzdává se a vytrvale hledá nová východiska, příležitosti či výzvy.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-009
Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-FYZ-004-ZV9-012
Experimentálně ukáže vzájemné působení permanentních magnetů i magnetu a vodiče s proudem a uvede praktické využití těchto jevů.

CAP-PRI-002-ZV9-005
Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAP-PRI-004-ZV9-011
Vysvětlí, jak vlastnosti vybraného organismu souvisejí s jeho vývojem a umožňují mu přežít a rozmnožit se.

CAP-PRI-005-ZV9-017
Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

CAS-DEJ-002-ZV9-013
Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

CAS-VKO-003-ZV9-014
Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

CSP-OSV-001-ZV9-003
Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

CSP-OSV-001-ZV9-005
Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

CZB-TEV-001-ZV9-004
Aktivně se podílí na plánování a organizaci svého pohybového režimu (ve škole, mimo školu) a naplňuje ho.

CZB-VZB-001-ZV9-004
Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

CZB-VZB-002-ZV9-007
Zdůvodní význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti k regeneraci sil a předcházení stresovým situacím.

CZB-VZB-003-ZV9-011
Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

JJK-AJA-002-ZV9-010
Popíše své pocity, představy, přání a ambice.

JJK-CJL-001-ZV9-007
Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-002
Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

MAT-MAT-002-ZV9-006
Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

MAT-MAT-004-ZV9-013
Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

MAT-MAT-005-ZV9-016
Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

UAK-HTD-003-ZV9-008
Zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních nebo uměleckých aktivit a projektů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Rozpoznává příležitosti a výzvy pro změnu k lepšímu.
- Nápady nechává volně plynout, v počáteční fázi je nehodnotí a otevřeně je sdílí.
- Selektuje nápady – rozhoduje se, které nápady mají potenciál být realizovány.
- Vizualizuje a pravidelně přehodnocuje své dlouhodobé cíle v osobním i profesním životě a svoje priority.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpoznává příležitosti v různých oblastech vlastního života.

ZDR

Mobilizování zdrojů

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na proces získávání a spravování zdrojů k zajištění podpory a rozvoje tvůrčího potenciálu jedince i skupiny potřebného k adaptaci na změny.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KPP-ZDR-000-ZV5-001
Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- soustředím se na podporu žáků při objevování jejich tvůrčího potenciálu
- podněcuji žáky k přemýšlení mimo ustálené vzorce a k nalézání vnitřní motivace pro objevování a využívání nových příležitostí
- podporuji samostatné myšlení prostřednictvím bádání, otevřeného dialogu, aktivních projektů a diskusí motivovaných reálnými situacemi
- organizuji besedy, setkání žáků s inspirativními podnikavými osobnostmi a pozitivními vzory – úspěšnými absolventy školy, rodiči, odborníky
- poskytuji žákům konstruktivní zpětnou vazbu, včetně formativního hodnocení, které posiluje jejich potřebu zdokonalovat se

• umožňuji žákům získat zkušenosti• v sebeprezentaci, což zahrnuje představení osobních kvalit a schopností jedince

• v prezentaci osobních i skupinových úspěchů a témat, která inspirují jejich okolí

• podporuji u žáků porozumění principům práce s externími zdroji, zejména s ohledem na projektový trojimperativ (vztah mezi časem, zdroji a kvalitou), usiluji o jejich praktickou aplikaci, konkrétně zapojením žáků do projektového učení

• zařazuji velmi zjednodušené metody typu Lean Canvas

• zařazením kooperativního učení a nastavením jasných očekávání a kritérií pro hodnocení kvality práce žáků jim umožňuji při realizaci projektů efektivně sdílet a využívat zdroje a zkušenosti

• rozvíjím u žáků dovednosti budování a udržování vztahů s ostatními lidmi jak v jejich osobním životě, tak v oblasti jejich zájmů

• umožňuji žákům absolvování exkurzí u různých firem a organizací

• vyzývám žáky k tomu, aby si sami vybrali a kontaktovali firmu/organizaci, do které se chtějí podívat a něco se o ní dozvědět

• rozvíjím spolupráci mezi školami a vítám aktivity připravované žáky středních škol pro žáky základních škol, jako jsou odborné a zájmové kroužky

• zprostředkovávám žákům příležitosti spolupracovat se staršími spolužáky nebo absolventy školy, kteří jim poskytují užitečné rady a podporu, například při rozvíjení zájmu, profilaci

• podporuji propojování žáků s komunitou a místní samosprávou, například formou rozmanitých žákovských projektů/miniprojektů

• pestrou škálou metod a forem výuky přináším do procesu výuky nečekané změny, kterým musí žáci flexibilně čelit, jsou nuceni předvídat situace, události a plánovat opatření k jejich zvládnutí, adaptovat se

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vlastní tvůrčí potenciál**

• Postupně objevuje svůj tvůrčí potenciál.

• Přichází s novými nápady a netradičními přístupy.

• Inspiruje se z nových zdrojů a rozšiřuje spolupráci s kreativními a tvůrčími vrstevníky.

Komponenta: **externí zdroje a prostředky**

• Vysvětluje na jednoduché konkrétní aktivitě vztah mezi časem, zdroji a kvalitou.

• Při přípravě a realizaci aktivit odhaduje čas potřebný k jejich úspěšnému dokončení.

• Sestavuje seznam zdrojů potřebných pro svou nebo skupinovou aktivitu, navrhuje, odkud zdroje získat, a aktivně se zapojuje do jejich zajištění.

• Během plánování a realizace aktivity rozpoznává nedostatky zdrojů.

Komponenta: **podněcování spolupráce**

• Motivuje ostatní, aby se zapojili do určité činnosti nebo jednoduchého projektu a podíleli se na dosahování společných cílů.

• Komunikuje s okolím a vytváří skupinu vrstevníků s různými dovednostmi.

Komponenta: **síťování a networking**

• Navazuje dobré vztahy s lidmi s podobnými zájmy, nejen s vrstevníky a aktivně s nimi diskutuje a konzultuje své zájmy.

• Sdílí své zkušenosti a zájmy v novém prostředí a navazuje nové kontakty.

• Během setkání s inspirativními lidmi si na jejich příkladech uvědomuje, co ho zajímá a co ne, a poté konkrétně pojmenovává, čemu by se chtěl více věnovat.

• Na vyžádání konkrétně pojmenovává své silné stránky, které si již uvědomuje.

Komponenta: **adaptabilita a flexibilita**

• Adaptuje se na změny a příležitosti během výuky i v každodenních situacích mimo školu.

• Je otevřený novým znalostem a aktivně rozvíjí své dovednosti.

• Projevuje odvahu a vytrvalost při realizaci nových nápadů a prosazování vlastních myšlenek.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KPP-000-000-PV1-002
Navrhuje, co potřebuje k realizaci vlastních činností.

KPP-000-000-PV1-004
Dokáže měnit cesty k dosažení cíle.

KPP-000-000-PV1-005
Dokončí, co započalo.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV5-003
Vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CSP-OSV-003-ZV5-006
Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

CSP-TCH-001-ZV5-001
Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

MAT-MAT-004-ZV5-011
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-ZDR-000-ZV9-001
Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Postupně objevuje svůj tvůrčí potenciál.

• Sestavuje seznam zdrojů potřebných pro svou nebo skupinovou aktivitu, navrhuje, odkud zdroje získat, a aktivně se zapojuje do jejich zajištění.

• Motivuje ostatní, aby se zapojili do určité činnosti nebo jednoduchého projektu a podíleli se na dosahování společných cílů.

• Navazuje dobré vztahy s lidmi s podobnými zájmy, nejen s vrstevníky a aktivně s nimi diskutuje a konzultuje své zájmy.

• Adaptuje se na změny a příležitosti během výuky i v každodenních situacích mimo školu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KPP-ZDR-000-ZV9-001

Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• soustředím se na podporu žáků při objevování specifických aspektů jejich tvůrčího potenciálu

• podněcuji žáky k přemýšlení mimo ustálené vzorce (out of the box) a k nalézání vnitřní motivace pro objevování a využívání nových příležitostí a výzev

• podporuji samostatné myšlení prostřednictvím bádání, experimentování a otevřeného dialogu, aktivních projektů a diskusí motivovaných reálnými situacemi

• organizuji besedy, setkání žáků s inspirativními podnikavými osobnostmi a pozitivními vzory – úspěšnými absolventy školy, rodiči, odborníky

• poskytuji žákům konstruktivní zpětnou vazbu, včetně formativního hodnocení, které jim pomáhá hlouběji porozumět jejich tvůrčímu procesu a posiluje jejich schopnosti zdokonalovat se

• umožňuji žákům získat zkušenosti• v sebeprezentaci, což zahrnuje představení osobních kvalit a schopností jedince

• v prezentaci osobních i skupinových úspěchů a témat, která inspirují jejich okolí

• nabízím žákům možnost účasti na akcích typu inovační kemp, letní školy aktivního občanství, což jsou intenzivní a interaktivní akce zaměřené na rozvoj inovace, kreativity, spolupráce i sebepoznání (silné stránky, talenty)

• podporuji u žáků porozumění principům práce s externími zdroji, zejména s ohledem na projektový trojimperativ (vztah mezi časem, zdroji a kvalitou), usiluji o jejich praktickou aplikaci, konkrétně zapojením žáků do projektového učení a do řešení reálných problémů

• zařazením kooperativního učení a nastavením jasných očekávání a kritérií pro hodnocení kvality práce žáků jim umožňuji při plánování a realizaci projektů efektivně sdílet a využívat zdroje a zkušenosti

• rozvíjím u žáků dovednosti síťování a budování kontaktů, což zahrnuje budování a udržování vztahů s ostatními lidmi jak v jejich osobním, tak v budoucím profesním prostředí

• umožňuji žákům účast na konferencích, absolvování exkurzí v různých firmách a organizacích

• vyzývám žáky k tomu, aby si sami vybrali a kontaktovali firmu/organizaci, do které se chtějí podívat a něco se o ní dozvědět

• podporuji zapojení žáků do debatní ligy, kde mohou rozvíjet dovednosti v oblasti veřejného projevu, kritického myšlení, argumentace apod.

• rozvíjím spolupráci mezi školami a vítám aktivity připravované žáky středních škol pro žáky základních škol, jako jsou odborné a zájmové kroužky

• vyzývám žáky k budování svého profesního profilu a síťování s lidmi ve svém oboru zájmu, mimo jiné zapojením do programů typu Europass, Start iD

• zprostředkovávám žákům příležitosti spolupracovat s profesionály, se staršími spolužáky nebo absolventy školy, kteří jim poskytují užitečné rady a podporu, například při jejich profesním směřování a síťování (tzv. mentorství)

• podporuji propojování žáků s komunitou a místní samosprávou, například formou rozmanitých žákovských projektů/miniprojektů

• pestrou škálou metod a forem výuky přináším do procesu výuky nečekané změny, kterým musí žáci flexibilně čelit, jsou nuceni předvídat situace, události a plánovat opatření k jejich zvládnutí, adaptovat se

• nabízím žákům příležitosti ke zdokonalování dovedností, které jsou důležité pro jimi zvolené obory a pro jejich budoucnost práce

• se zájemci zakládám malé žákovské firmy, například typu JA firma (Junior Achievement)

• propojuji žáky i školu s firmami programy typu Firemní dny aj.

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **vlastní tvůrčí potenciál**

• Vyhledává a využívá příležitosti k hlubšímu poznání svého tvůrčího potenciálu.

• Přichází s novými nápady a inovativními přístupy, nezávisle experimentuje a je schopný sám ověřit správnost svého postupu.

• Inspiruje se z různých, i náročnějších zdrojů a spolupracuje s kreativními a tvůrčími lidmi, čímž posouvá své vlastní hranice.

• Využívá výzvy jako prostředek k osobnímu růstu.

Komponenta: **externí zdroje a prostředky**

• Na konkrétním příkladu vysvětluje projektový trojimperativ (vztah mezi časem, zdroji a kvalitou).

• Projektový imperativ prakticky využívá při realizaci aktivit, při jejich plánování vyvažuje všechny položky, vizualizuje časový plán.

• Zajišťuje a spravuje externí zdroje potřebné k dosažení svých cílů nebo cílů projektu, včetně materiálních, nemateriálních, technických, digitálních, finančních a dalších zdrojů.

• Průběžně během plánování i realizace aktivity reflektuje, zda má stále dostatek zdrojů.

Komponenta: **podněcování spolupráce**

• Motivuje ostatní, aby se zapojili do různých činností či náročnějších projektů a podíleli se na dosahování společných cílů.

• Komunikuje s okolím a vytváří tým lidí s různými dovednostmi, schopnostmi, zájmy, zkušenostmi a úhly pohledu.

Komponenta: **síťování a networking**

• Buduje, udržuje a prohlubuje dobré vztahy s lidmi sdílejícími podobné zájmy, uvědomuje si, že tyto vztahy přispívají k jeho osobnímu rozvoji nebo k rozvoji týmu.

• Sdílí své zkušenosti, zájmy i širší spektrum informací v novém prostředí a navazuje kontakty s inspirativními lidmi.

• Při setkáních s podnikavými vzory si na jejich příkladech uvědomuje své potenciální klíčové profesní dovednosti, které poté konkrétně pojmenovává a popisuje.

• Popisuje své silné stránky a záměrně je přiměřeně prezentuje ve vhodných situacích.

Komponenta: **adaptabilita a flexibilita**

• Adaptuje se na změny, příležitosti a výzvy během výuky i v běžných životních situacích.

• Je otevřený novým znalostem a cíleně rozvíjí dovednosti důležité pro své profesní směřování.

• Projevuje odvahu a vytrvalost při realizaci nových nápadů, prosazování vlastních myšlenek, případně při zakládání žákovských firem či přispění k udržitelnému životu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-ZDR-000-ZV5-001
Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-010
Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

CAP-FYZ-001-ZV9-001
Porovná jednotlivá skupenství látek na základě jejich typických vlastností, vlastnosti ilustruje konkrétními situacemi z vlastní zkušenosti a navrhne a provede experimenty, které umožní zjistit další vlastnosti.

CAP-PRI-002-ZV9-006
Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAS-DEJ-001-ZV9-004
Specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

CAS-VKO-002-ZV9-006
Prozkoumá průběh a výsledky voleb v České republice, rozhodování občanů při volbách a jejich zapojování do veřejného politického dění.

CAS-VKO-002-ZV9-008
Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

CSP-OSV-003-ZV9-011
Reflektuje význam práce a aktivního zapojení do světa práce pro sebe, komunitu, společnost a přírodu.

CZB-VZB-004-ZV9-014
Uplatňuje adekvátní způsoby bezpečného chování v modelových situacích ohrožení spojeného s mimořádnou událostí.

GEO-GEO-002-ZV9-010
Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

INF-INF-003-ZV9-010
Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

INF-INF-004-ZV9-014
Diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě.

UAK-HTD-003-ZV9-009
Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vyhledává a využívá příležitosti k hlubšímu poznání svého tvůrčího potenciálu.
- Projektový imperativ (vztah mezi časem, zdroji a kvalitou) prakticky využívá při realizaci aktivit, při jejich plánování vyvažuje všechny položky, vizualizuje časový plán.
- Motivuje ostatní, aby se zapojili do různých činností či náročnějších projektů a podíleli se na dosahování společných cílů.
- Buduje, udržuje a prohlubuje dobré vztahy s lidmi sdílejícími podobné zájmy, uvědomuje si, že tyto vztahy přispívají k jeho osobnímu rozvoji nebo k rozvoji týmu.
- Adaptuje se na změny, příležitosti a výzvy během výuky i v běžných životních situacích.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Poznává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

REA

Realizace akcí, aktivit, projektů

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na proces praktické realizace aktivit a projektů rozvíjejících aktivní, efektivní či inovativní přístupy k profesi a životu.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KPP-REA-000-ZV5-001

Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- motivuji a vyzývám žáky k přebírání iniciativy v učení i praktickém životě
- nabízím žákům volnější úkoly, projekty, které jim umožňují aktivně se ptát, vybrat si témata, rozhodovat se, plánovat své akce, nést za ně odpovědnost a řešit je nezávisle, novými originálními přístupy
- začleňuji do výuky bloky přiměřené věku žáků zabývající se základy projektového managementu (plánování, organizování, řízení a sledování projektů od počáteční fáze až po dokončení)
- poskytuji žákům nástroje a techniky pro rozhodování, jako je vytváření seznamů pro a proti
- zapojuji žáky do řízení a realizace akcí, žáci jsou (spolu)organizátory, (spolu)tvůrci různých aktivit školy: školní časopisy, besídky, výstavy, zahradní slavnosti, sportovní turnaje, aktivity žákovského parlamentu, školní výlety, divadelní představení, dobrovolnické akce apod.
- podporuji žáky a zaměřuji se na práci se zpětnou vazbou a reflexí – žáci oceňují, co se jim povedlo, pojmenovávají, co příště udělat jinak a jak, aby proces řízení a realizace zkvalitnili, pracují s chybou
- předkládám žákům téma hodnocení a minimalizace rizik, podporuji aplikaci jejich prevence do žákovských aktivit, projektů
- přináším žákům příležitosti pro praktické trénování schopnosti rychle reagovat na změny, aplikovat kreativní a nové myšlenky do praxe, měnit tradiční postupy

• zprostředkovávám žákům možnosti účasti na akcích s inovačním potenciálem, jako jsou například programy v otevřených dílnách typu FabLab, programy ve Střediscích ekologické výchovy

• reaguji na poptávku žáků, ve kterých nových dovednostech se chtějí zlepšit

• inspiruji a motivuji žáky pro rozvoj jejich nových/inovačních dovedností ve volnočasových aktivitách, například zprostředkováním nabídky či realizací kroužků, táborů, letních žákovských škol zaměřených na výchovu k podnikavosti

• podporuji ve škole interdisciplinární vzdělávání, které umožňuje žákům vidět věci z různých perspektiv a přicházet s novými/inovačními myšlenkami

• začleňuji inovativní myšlenky a přístupy do svých vzdělávacích aktivit, jsem pro žáky inspirací

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **přebírání iniciativy**

• Zahajuje aktivity, menší akce a projekty nebo řešení drobných problémů ve škole i mimo ni, například při hře nebo při spolupráci s vrstevníky.

• Motivuje vrstevníky k větší aktivitě.

• Stanovuje si své cíle, kterých chce dosáhnout v rámci konkrétní aktivity.

• Zajímá se o konkrétní aktivity ve svém okolí, které přispívají k udržitelnému rozvoji místa.

Komponenta: **rozvažování a volba**

• Rozpozná situaci nebo problém, který potřebuje volbu z možností.

• Shromáždí základní informace potřebné pro rozhodnutí, vychází z vlastních zkušeností a různých konzultací.

• Intuitivně nebo podle zadaných kritérií porovná různé možnosti a vybere tu nejlepší; poté se rozhodne, co udělá nebo jak se zachová.

Komponenta: **řízení realizace**

• Vytyčuje konkrétní cíl a jednoduchý časový plán pro realizaci aktivity.

• V realizačním týmu rozděluje dílčí úkoly a odpovědnost za jejich plnění.

• Usiluje o zajištění komunikace a spolupráce mezi vrstevníky v realizačním týmu.

• Usiluje o aktivní sledování a vyhodnocování průběhu realizace, srovnává ho s plánem.

• Přizpůsobuje proces realizace měnícím se okolnostem.

• Projevuje samostatnost a zdravé sebevědomí i při náročnějších aktivitách.

Komponenta: **minimalizace rizik**

• Postupně rozpoznává úskalí a rizika v rámci žákovských aktivit.

• Navrhuje jednoduchá opatření k omezení rizik.

• Průběžně kontroluje stav rizik a upravuje plán realizace tak, aby minimalizoval negativní dopady.

• Odhaduje možné dopady realizace nápadů na okolí a životní prostředí.

Komponenta: **aplikace kreativních myšlenek či inovací**

• Zavádí nové, netradiční myšlenky do her, své práce a skupinových aktivit.

• Navrhuje a plánuje nezbytné kroky ke zlepšení procesů, například jak si efektivně rozdělit práci ve skupině.

• Reflektuje kvalitu toho, co dělá, a uvědomuje si, jak jeho nápady a dovednosti ovlivňují výsledek skupinových aktivit.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KPP-000-000-PV1-006
Organizuje a realizuje svoje činnosti.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CSP-TCH-001-ZV5-001
Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-TEV-001-ZV5-004
Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

INF-INF-002-ZV5-004
Navrhne posloupnost kroků řešení jednoduchého problému.

INF-INF-002-ZV5-005
Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

MAT-MAT-002-ZV5-005
Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Zahajuje aktivity, menší akce a projekty nebo řešení drobných problémů ve škole i mimo ni.
- Intuitivně nebo podle zadaných kritérií porovná různé možnosti a vybere tu nejlepší; poté se rozhodne, co udělá nebo jak se zachová.
- Vytyčuje konkrétní cíl a jednoduchý časový plán pro realizaci aktivity..
- Průběžně kontroluje stav rizik a upravuje plán realizace tak, aby minimalizoval negativní dopady.
- Zavádí nové, netradiční myšlenky do her, své práce a skupinových aktivit.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Realizuje aktivity ve stanovených krocích.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• motivuji a vyzývám žáky k přebírání iniciativy v učení i praktickém životě

• nabízím žákům volnější úkoly, projekty, které jim umožňují aktivně se ptát, vybrat si témata, rozhodovat se, plánovat své akce, nést za ně odpovědnost a řešit je nezávisle, inovativními originálními přístupy

• začleňuji do výuky kurzy přiměřené věku žáků zabývající se základy projektového managementu (plánování, organizování, řízení a sledování projektů od počáteční fáze až po dokončení)

• pracuji se žáky na komplexním inovativním procesu Design Thinking, který je strukturovaný do pěti klíčových kroků: empatie – porozumění potřebám cílové skupiny, definice – co je třeba řešit, generování nápadů, vytváření různých prototypů a jejich testování s uživateli

• poskytuji žákům nástroje a techniky pro rozhodování, jako je vytváření seznamů pro a proti a využívání rozhodovacích tabulek, kde sloupce reprezentují různé možnosti a řádky kritéria nebo faktory

• zapojuji žáky do řízení a realizace akcí, žáci jsou (spolu)organizátory, (spolu)tvůrci různých aktivit školy: školní časopisy, besídky, výstavy, zahradní slavnosti a organizace zájmových kroužků pro veřejnost (spojení školy a komunity), sportovní turnaje, aktivity žákovského parlamentu, školní výlety, divadelní představení, dobrovolnické akce apod.

• podporuji žáky a zaměřuji se na práci se zpětnou vazbou a reflexí – žáci oceňují, co se jim povedlo, pojmenovávají, co příště udělat jinak a jak, aby proces řízení a realizace zkvalitnili, pracují s chybou

• předkládám žákům téma hodnocení a minimalizace rizik, podporuji aplikaci jejich prevence do žákovských aktivit, projektů

• přináším žákům příležitosti pro praktické trénování schopnosti rychle reagovat na změny, aplikovat kreativní myšlenky a inovace do praxe, transformovat tradiční procesy

• zprostředkovávám žákům možnosti účasti na soutěžích a akcích s inovačním potenciálem, například Soutěž a podnikej, startupové aktivity inovačních center, Impact Hubu, otevřené dílny pro žáky typu FabLab, programy a metodická podpora pro žáky ve střediscích ekologické výchovy

• reaguji na poptávku žáků, v kterých inovačních dovednostech se chtějí zlepšit

• inspiruji a motivuji žáky pro rozvoj jejich inovačních dovedností ve volnočasových aktivitách, například zprostředkováním nabídky či realizací kroužků, táborů, letních žákovských škol zaměřených na výchovu k podnikavosti

• podporuji ve škole interdisciplinární vzdělávání, které umožňuje žákům vidět věci z různých perspektiv a přicházet s inovačními myšlenkami

• začleňuji inovativní myšlenky a přístupy do svých vzdělávacích aktivit, jsem pro žáky inspirací

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **přebírání iniciativy**

• Zahajuje aktivity i náročnější akce a projekty nebo řešení problémů ve škole i v běžném životě mimo školu.

• Motivuje vrstevníky k větší aktivitě v rámci školy i v běžném životě mimo školu.

• Přebírá zodpovědnost za proces seberozvoje.

• Z vlastní iniciativy se účastní nebo organizuje aktivity zaměřené na udržitelný rozvoj ve svém okolí i mimo něj.

Komponenta: **rozvažování a volba**

• Identifikuje situaci nebo problém, který vyžaduje volbu z možností.

• Shromáždí informace nezbytné pro rozhodování, čerpá z vlastních zkušeností i konzultací a získává data prostřednictvím bádání nebo experimentování.

• Po zvážení priorit stanoví kritéria, která mu pomohou porovnat různé možnosti a vybrat z nich tu nejlepší; poté se rozhodne, co udělá nebo jak se zachová.

Komponenta: **řízení realizace**

• Vytyčuje konkrétní cíle a podrobný časový harmonogram pro realizaci každé větší akce.

• V realizačním týmu rozděluje menší i větší úkoly a deleguje odpovědnosti za jejich plnění.

• Zajišťuje komunikaci a spolupráci mezi členy realizačního týmu.

• Pravidelně sleduje a vyhodnocuje průběh realizace, porovnává ho s plánem.

• Přijímá opatření k nápravě odchylek a přizpůsobuje proces realizace měnícím se okolnostem.

• Projevuje samostatnost a zdravé sebevědomí při náročnějších aktivitách, akcích i složitějších projektech.

Komponenta: **minimalizace rizik**

• Zařazuje do žákovských aktivit a projektů pravidelný proces vyhodnocení a minimalizace rizik.

• Stanovuje kroky k minimalizaci rizik, pravidelně přezkoumává jejich stav a upravuje plány realizace podle aktuální situace.

• Vyhodnocuje potenciální dopady realizace nápadů a využívání příležitostí na cílovou skupinu a životní prostředí.

Komponenta: **aplikace kreativních myšlenek či inovací**

• Začleňuje kreativní myšlenky a inovativní přístupy do své práce, různých aktivit a projektů.

• Transformuje procesy tak, aby dokázal rychle a efektivně reagovat na změny.

• Reflektuje kvalitu toho, co dělá, a uvědomuje si, jak jeho kreativní nápady a inovativní přístupy ovlivňují výsledek aktivit či projektů.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-011
Navrhne a provede pozorování, demonstrace a pokusy včetně záznamu, zpracování a prezentace jejich výsledků.

CAP-FYZ-001-ZV9-001
Porovná jednotlivá skupenství látek na základě jejich typických vlastností, vlastnosti ilustruje konkrétními situacemi z vlastní zkušenosti a navrhne a provede experimenty, které umožní zjistit další vlastnosti.

CAP-FYZ-002-ZV9-005
Popíše a předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích (páka, kladka, tlak v tekutinách, Archimédův zákon).

CAP-FYZ-003-ZV9-009
Porovná chování světla v různých prostředích a na jejich rozhraních; popíše důsledky ve vybraných praktických situacích.

CAP-FYZ-004-ZV9-010
Experimentálně ukáže vybrané vlastnosti elektrického náboje.

CAP-FYZ-004-ZV9-012
Experimentálně ukáže vzájemné působení permanentních magnetů i magnetu a vodiče s proudem a uvede praktické využití těchto jevů.

CAP-PRI-002-ZV9-004
Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAS-DEJ-002-ZV9-016
Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

CAS-VKO-002-ZV9-012
Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CSP-OSV-003-ZV9-013
Rozpoznává relevantní vzdělávací a pracovní příležitosti pro své kariérové plánování.

CSP-TCH-002-ZV9-004
Užívá vybrané nářadí, techniku a moderní technologie při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-TEV-001-ZV9-002
Tvoří varianty pohybových dovedností podle zadání, své fantazie, hudebního a rytmického doprovodu, podle účelu pohybových činností, společně zvolené taktiky hry, soutěže.

GEO-GEO-001-ZV9-003
Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

INF-INF-002-ZV9-005
Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vysvětlí celý postup a určí problém, který je daným algoritmem řešen.

INF-INF-003-ZV9-010
Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

JJK-DCJ-001-ZV9-001
Rozumí krátkým, velmi jednoduchým otázkám, pokynům a výrokům pronášeným pomalu, zřetelně a opakovaně a doprovázeným vizuálními prvky nebo gesty.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

UAK-HTD-001-ZV9-002
Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-003

Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

UAK-HTD-001-ZV9-004

Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Zahajuje aktivity i náročnější akce a projekty nebo řešení problémů ve škole i v běžném životě mimo školu.
- Po zvážení priorit stanoví kritéria, která mu pomohou porovnat různé možnosti a vybrat z nich tu nejlepší; poté se rozhodne, co udělá nebo jak se zachová.
- Vytyčuje konkrétní cíle a podrobný časový harmonogram pro realizaci každé větší akce.
- Stanovuje kroky k minimalizaci rizik, pravidelně přezkoumává jejich stav a upravuje plány realizace podle aktuální situace.
- Začleňuje kreativní myšlenky a inovativní přístupy do své práce, různých aktivit a projektů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na realizaci aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

TYM

Spolupráce a týmová práce

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj efektivní spolupráce prostřednictvím uvědomění skupinových, týmových rolí či odpovědnosti za společný výsledek.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KPP-TYM-000-ZV5-001

Podílí se na spolupráci ve skupině.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- zadávám pravidelně náměty projektové výuky nebo jiný úkol, kde budou žáci pracovat v párech, skupinově, v týmu
- vytvářím různorodé pracovní skupiny, aby se žáci učili spolupracovat s jinými lidmi, pomáhám žákům nastavit role, nabízím možnost výběru rolí
- posiluji pocit individuální a kolektivní zodpovědnosti tím, že zadávám skupině dílčí úkoly (podporuji rozdělování úkolů a dbám na to, aby každý ze členů skupiny plnil své povinnosti a zapojil se do společné práce)
- užívám různé komunikační strategie (tážu se, kladu doplňující otázky, shrnuji názor)
- diskutuji se žáky, co bylo přínosné pro splnění úkolu a co bude nutné ještě zlepšit
- nastavuji se žáky pravidla komunikace při spolupráci (vizualizace pravidel – skupinová práce)

• podporuji sdílené znalosti a vzájemné učení – vrstevnické učení

• jsem připravený pomoci, poradit, poskytnout zdroje, pokud je budou žáci potřebovat v průběhu činností

• v případě potřeby zastavím skupinovou práci a žákům pojmenuji to, čeho jsem si všiml – zařazuji také průběžný prostor pro reflexi žáků

• sleduji, aby každý dostal příležitost přispívat do týmové spolupráce podle svých možností

• poskytuji žákům různé úkoly a aktivity k rozvoji jejich individuálních dovedností a schopností, které mohou přinášet do skupiny

• zařazuji do výuky centra aktivit a aktivity k rozvoji kooperativního učení

• pomáhám žákům ve skupině rozdělit úkoly a povinnosti tak, aby měl každý člen jasně definovanou roli a odpovědnost (přispívám k efektivnímu fungování pracovních týmů i celé třídy)

• vedu žáky k reflexi a sebehodnocení zkušeností ve skupině a pomáhám jim pojmenovat, které role jim vyhovují nejvíce a proč

• společně s kolegy jdeme příkladem žákům ve vzájemné spolupráci, empatii a respektu k názorům druhých

• pokud jsem v roli třídního učitele, pracuji se třídou jako s týmem a usiluji o rozvoj kvalitních vztahů ve třídě; vedu cílené třídnické hodiny / aktivity se zaměřením mj. na body uvedené výše

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **role ve skupině / role v týmu**

• Prakticky si zkouší různé role ve skupině (v týmu).

• Pojmenuje, která role ve skupině je mu příjemná.

• Plní aktivně své úkoly v rámci skupiny.

• Rozumí tomu, že každý může být prospěšný v tom, v čem je dobrý.

• Dokáže rozpoznat, pokud mu nějaká role nevyhovuje, a za pomoci dospělého, případně celé skupiny nachází náhradní řešení.

Komponenta: **odpovědnost za společný výsledek**

• Snaží se být pro skupinu prospěšným členem.

• Dokáže se společně domluvit na pravidlech.

• Respektuje pravidla ve skupině (neruší).

• V případě potřeby požádá o pomoc nebo ji nabídne druhým.

• Spolupracuje s učitelem a skupinou při rozdělení úkolů, povinností a zodpovědností.

• Hodnotí práci skupiny (svůj přínos pro dosažení cílů a plnění úkolů).

• Rozpozná, díky zkušenostem, proč se práce skupiny nedaří.

• Přemýšlí nad možností, jak pomoci práci týmu jinak než jen plněním úkolů (motivace, inspirace).

Komponenta: **respekt k názorům druhých**

• Navrhne možnost kombinace více nápadů, je ochotný dělat kompromisy.

• Seznamuje se s pohledy dalších členů skupiny, týmu.

• Komunikuje zdvořile.

• Naslouchá názorům členů skupiny bez předsudků.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KPP-000-000-PV1-007
Domlouvá se a spolupracuje s ostatními dětmi.

KPP-000-000-PV1-008
Spolupodílí se na společných rozhodnutích.

KPP-000-000-PV1-009
Oceňuje práci i úsilí druhých.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CZB-TEV-002-ZV5-006
Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

MAT-MAT-004-ZV5-010
Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

UAK-HTD-001-ZV5-002
Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Prakticky si zkouší různé role ve skupině (v týmu).
- Snaží se být pro skupinu prospěšným členem.
- Navrhne možnost kombinace více nápadů, je ochotný dělat kompromisy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na spolupráci ve skupině.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• zadávám pravidelně náměty projektové výuky nebo jiný úkol, kde budou žáci pracovat v párech, skupinově, v týmu

• vytvářím různorodé pracovní skupiny, aby se žáci učili spolupracovat s jinými lidmi, pomáhám žákům nastavit role, nabízím možnost výběru rolí

• posiluji pocit individuální a kolektivní zodpovědnosti tím, že zadávám skupině dílčí úkoly (podporuji rozdělování úkolů a dbám na to, aby každý ze členů skupiny plnil své povinnosti a zapojil se do společné práce)

• užívám různé komunikační strategie, tážu se, kladu doplňující otázky, shrnuji názor

• diskutuji se žáky, co bylo přínosné pro splnění úkolu a co bude nutné ještě zlepšit

• nastavuji se žáky pravidla komunikace při spolupráci (vizualizace pravidel – skupinová práce)

• podporuji sdílené znalosti a vzájemné učení se jeden od druhého – vrstevnické učení

• jsem připravený pomoci, poradit, poskytnout zdroje, pokud je budou žáci potřebovat v průběhu činností

• v případě potřeby zastavím skupinovou práci a žákům pojmenuji to, čeho jsem si všiml – zařazuji také průběžný prostor pro reflexi žáků

• sleduji, aby každý dostal příležitost přispívat do týmové spolupráce podle svých možností

• poskytuji žákům různé úkoly a aktivity k rozvoji jejich individuálních dovedností a schopností, které mohou přinášet do skupiny

• zařazuji do výuky centra aktivit a aktivity k rozvoji kooperativního učení

• podporuji společné rozhodování a řešení problémů

• podporuji mentorství mezi žáky, kde si žáci pomáhají navzájem a umožňují porozumět různým rolím a úkolům

• zapojuji žáky do procesu plánování a rozhodování ohledně skupinových aktivit a projektů (žáci se cítí být více zapojení a mají větší zájem na dosažení společného cíle)

• pomáhám žákům ve skupině rozdělit úkoly a povinnosti tak, aby měl každý člen jasně definovanou roli a odpovědnost (přispívám k efektivnímu fungování pracovních týmů i celé třídy)

• vedu žáky k reflexi a sebehodnocení zkušeností ve skupině a pomáhám jim pojmenovat, které role jim vyhovují nejvíce a proč

• společně s kolegy jdeme příkladem žákům ke vzájemné spolupráci, empatii a respektu k názorům druhých

• pokud jsem v roli třídního učitele, pracuji se třídou jako s týmem a usiluji o rozvoj kvalitních vztahů ve třídě; vedu cílené třídnické hodiny / aktivity se zaměřením mj. na body uvedené výše

• vytvářím podmínky pro efektivní spolupráci (naslouchám názorům, vyjadřuji svůj názor s respektem, vytvářím přátelské, bezpečné a otevřené prostředí, poskytuji zpětnou vazbu k práci týmu, přijímám zpětnou vazbu od žáků – podporuji práci s chybou, podporuji pozitivní vztahy)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **role ve skupině / role v týmu**

• Uvede, která role v týmu je pro něj nejpřijatelnější.

• Plní různé role, na základě zkušeností odůvodňuje v týmu, ve které roli může být pro tým nejvíce prospěšný.

• Zkouší si i vedení týmu a vyjádří, jak se v této roli cítí.

• Podílí se na určení a plnění společných cílů.

Komponenta: **odpovědnost za společný výsledek**

• Konstruktivně hodnotí činnost svou a jiných, vyhodnotí silné stránky členů týmu.

• Přichází s vlastními nápady pro zvýšení efektivity práce skupiny.

• Hodnotí práci týmu v součinnosti s ostatními členy skupiny.

• Podporuje ostatní členy týmu (motivace, inspirace).

• Uvede příklady, na nichž ilustruje, že každý člen týmu je důležitý pro společný výsledek.

Komponenta: **respekt k názorům druhých**

• Neodsuzuje názory, které se liší od jeho vlastních.

• Komunikuje zdvořile, uplatňuje základní pravidla slušného chování.

• Hledá společné body, kde je možné dosáhnout shody.

• Přijímá pohledy dalších členů skupiny, týmu na určitou problematiku, uvědomuje si přínos náhledu na věc z více úhlů pohledu.

• Srovná práci skupiny, ve které jsou členové ochotní dělat kompromisy, a skupiny, kde kompromisy nefungují.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-PRI-002-ZV9-006
Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAS-DEJ-001-ZV9-002
Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

CAS-DEJ-001-ZV9-010
Posoudí dopady kolonialismu, imperialismu a dekolonizace na různé skupiny lidí.

CAS-VKO-003-ZV9-015
Vysvětlí tvorbu cen v tržním hospodářství z pohledu kupujícího a prodávajícího.

CSP-OSV-002-ZV9-007
Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CSP-TCH-003-ZV9-005
Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-TEV-002-ZV9-006
Používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely, smluvená gesta a signály, samostatně řídí skupinu při pohybové činnosti.

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

CZB-VZB-001-ZV9-005

Uplatňuje osvojené návyky a dovednosti v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů, v rámci svých možností poskytne první pomoc ve škole.

INF-INF-002-ZV9-006

Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne postupy a algoritmy pro jeho řešení.

JJK-AJA-004-ZV9-022

Moderuje jednoduchou interakci a činnosti ve skupině.

JJK-DCJ-003-ZV9-006

Komunikuje jednoduchým způsobem pomocí základních vzorových výrazů pro každodenní situace, včetně jednoduchých otázek a odpovědí.

MAT-MAT-003-ZV9-010

Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

UAK-HTD-001-ZV9-004

Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Plní různé role, na základě zkušeností odůvodňuje v týmu, ve které roli může být pro tým nejvíce prospěšný.
- Konstruktivně hodnotí činnost svou a jiných, vyhodnotí silné stránky členů týmu.
- Přijímá pohledy dalších členů skupiny, týmu na určitou problematiku, uvědomuje si přínos náhledu na věc z více úhlů pohledu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

KRP

Klíčová kompetence k řešení problémů

Charakteristika klíčové kompetence

Klíčová kompetence k řešení problémů přináší schopnosti rozpoznat problém, který vyžaduje řešení, sbírat relevantní informace, provádět analýzu a hledat různá řešení s cílem dosáhnout optimálního výsledku, kriticky posuzovat různá řešení, vyhodnocovat je, vybírat nejlepší z nich a relevantně je obhajovat, přemýšlet inovativně a přicházet s novými přístupy, vytvářet plán postupu řešení a následně ho provádět a zhodnocovat jeho účinnost. Klíčová kompetence přispívá k pochopení důležitosti vědeckých poznatků a kritické práci s nimi. Ukotvuje postoj žáka k problému jako k výzvě, a tím se úzce propojuje s klíčovou kompetencí k podnikavosti a pracovní.

RPS

Řešení běžných problematických situací

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na řešení praktických každodenních problematických situací.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KRP-RPS-000-ZV5-001

Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• zahajuji diskusi ve třídě o běžných problémech dětí (např. neshody mezi kamarády) a brainstorming o možných řešeních

• organizuji třídní diskuse o běžných problémech, jako jsou neshody mezi kamarády, a vedu žáky k tomu, aby navrhovali řešení

• zdůrazňuji, jak mohou různé pocity a perspektivy ovlivnit to, co považujeme za problém

• organizuji skupinové činnosti, kde žáci společně řeší problémy

• vyzývám žáky k brainstormingu a zdůrazňuji, že může existovat více řešení

• po diskusi zkoumáme různé nápady a hodnotíme jejich proveditelnost

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **definice běžných problémů**

• Identifikuje problém a navrhuje jednoduchá řešení.

• Zohledňuje přitom pocity ostatních.

• Rozpoznává a popisuje různé situace ve svém každodenním životě a mezi vrstevníky.

• Používá jednoduché metody k analýze a porovnávání těchto situací.

• Chápe jejich příčiny a důsledky.

• Identifikuje problém a navrhuje možná řešení během třídních diskusí.

• Vyjadřuje, jak se různé situace mohou dotknout různých lidí.

• Ukazuje začínající pochopení, empatii.

• Pracuje ve skupině a snaží se najít kompromis a společné řešení.

Komponenta: **rozpoznání subjektivity v problematizaci**

• Identifikuje situace, kde mohou mít různí lidé odlišné názory nebo pocity, a diskutuje o nich.

• Vyjadřuje porozumění pro to, že něco, co je pro něj problémem, může být pro jiného výzvou.

• Vytváří příběhy nebo kresby, které ilustrují, jak mohou různí lidé vnímat stejnou situaci různě.

Komponenta: **různorodost řešení**

• Identifikuje různá řešení pro běžné situace.

• Porovnává různá řešení.

• Volí nejvhodnější řešení v závislosti na okolnostech.

• Argumentuje a usiluje o obhajobu vhodného řešení.

• Při řešení problému navrhuje různé možnosti a poslouchá návrhy spolužáků.

• Uznává, že může existovat více správných řešení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KRP-000-000-PV1-001
Vnímá chybu jako přirozenou součást řešení problémů.

KRP-000-000-PV1-002
Řeší jednoduché problémové situace na základě předchozí zkušenosti.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-005-ZV5-026
Vysvětlí funkci základních složek Integrovaného záchranného systému a uplatňuje v modelových situacích účelné způsoby chování při mimořádných událostech.

CJS-CJS-005-ZV5-027
Zdůvodní význam bezpečného chování při styku s hořlavými látkami a zábavní pyrotechnikou, aplikuje pravidla protipožární ochrany v modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

CSP-TCH-003-ZV5-003
Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

CZB-TEV-001-ZV5-005

Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech, svým jednáním předchází nebezpečným situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

INF-INF-001-ZV5-001

Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-002-ZV5-005

Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

INF-INF-003-ZV5-007

Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Identifikuje problém a navrhuje jednoduchá řešení.
- Identifikuje situace, kde mohou mít různí lidé odlišné názory nebo pocity, a diskutuje o nich.
- Porovnává různá řešení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- nabízím skutečné společenské problémy, kde musí žáci zvážit různé perspektivy a navrhnout udržitelná řešení, kde vyjadřují vlastní hodnoty a přesvědčení o svém vlivu na vnímání problému
- zadávám projekty nebo eseje na zadané téma, které vyžadují analýzu problému
- nabízím ve třídě případové studie nebo projekty zaměřené na skutečné sociální problémy
- zaměřuji se na to, aby žáci analyzovali tyto situace z různých perspektiv a diskutovali o možných řešeních a jejich důsledcích
- podporuji reflexi vlastních reakcí a srovnání s reakcemi ostatních
- podněcuji žáky k aktivitě, nabízím ve třídě brainstormingové situace na konkrétní témata nebo problémy s ohledem na etické a sociální důsledky
- stanovuji žákům kritéria pro to, jak kriticky hodnotit nápady a zvažovat různé možnosti
- podporuji žáky v tom, aby viděli hodnotu procesu hledání řešení
- nabízím řešení, která mají různé etické a sociální dopady

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **definice běžných problémů**

• Analyzuje problém z různých úhlů pohledu.

• Diskutuje o možných důsledcích řešení a podává argumenty pro své návrhy.

• Identifikuje problémy v každodenních situacích.

• Rozděluje problémy na menší části a zkoumá jejich klíčové proměnné.

• Používá vhodné metody k analýze problémů.

• Vyvozuje ze svých zjištění závěry a aplikuje je do praxe.

Komponenta: **rozpoznání subjektivity v problematizaci**

• Analyzuje případové studie nebo skutečné situace, kde se projevuje subjektivita vnímání problémů.

• Vede diskuse nebo píše eseje o tom, jak mohou rozdílné perspektivy vnímat stejnou situaci jako problém nebo příležitost.

• Reflektuje vlastní reakce a srovnává je s reakcemi ostatních v různých kontextech (vyučovacích předmětech).

Komponenta: **různorodost řešení**

• Zkoumá různá řešení pro komplexnější problémy.

• Hodnotí důsledky různých řešení a jejich přiměřenost.

• Stanovuje kritéria výběru.

• Rozhoduje se pro nejefektivnější alternativu řešení.

• Argumentuje a relevantně obhajuje vhodné řešení.

• Účastní se brainstormingu v třídních projektech, přispívá více nápady a hodnotí možná řešení s ohledem na jejich praktičnost a kreativitu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTU-000-000-ZV9-001
Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-005
Zhodnotí rizika práce s běžně dostupnými chemickými látkami a pracuje s nimi bezpečně.

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-002-ZV9-005
Popíše a předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích (páka, kladka, tlak v tekutinách, Archimédův zákon).

CAP-PRI-003-ZV9-010
Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-002-ZV9-010
Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

CAS-VKO-003-ZV9-013
Používá základní ekonomické pojmy, které jsou aktuálně diskutovány ve veřejném prostoru.

CSP-OSV-001-ZV9-002
Uplatňuje strategie zvládání zátěže, předcházení a řešení náročných situací, včetně vyhledání pomoci.

CSP-OSV-002-ZV9-008
Uplatňuje efektivní strategie sociální komunikace a řešení konfliktu v modelových situacích.

CZB-TEV-001-ZV9-005
Uplatňuje zásady hygieny a bezpečného chování při pohybových činnostech v prostředí sportovišť a přírody; aktivně předchází krizovým situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

CZB-TEV-002-ZV9-011
Vyhledá a prezentuje informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

CZB-VZB-002-ZV9-008
Sestaví jednodenní i dlouhodobý jídelníček na základě výživových doporučení, která aplikuje vzhledem k potřebám organismu.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

INF-INF-002-ZV9-005
Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vysvětlí celý postup a určí problém, který je daným algoritmem řešen.

JJK-AJA-001-ZV9-004
Rozumí návodům a pokynům z každodenního života.

JJK-CJL-001-ZV9-005
Rozvíjí své znalosti o skladbě a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-012
Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

JJK-CJL-001-ZV9-013
Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-005-ZV9-017
Modeluje reálné problémy pomocí výrazů, upravuje je a vyhodnocuje.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Analyzuje problém z různých úhlů pohledu.
- Reflektuje vlastní reakce a srovnává je s reakcemi ostatních v různých kontextech (vyučovacích předmětech).
- Zkoumá různá řešení pro komplexnější problémy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná a popíše běžné osobní a společenské problémy ve svém okolí a popíše je jednoduchými větami.

VED

Kritické hodnocení a využití vědeckého poznání

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na práci s vědeckou metodou poznání a na kritické hodnocení prezentovaných tvrzení.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KRP-VED-000-ZV5-001

Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• dávám žákům podněty k rozlišování mezi tím, co je faktické tvrzení, tvrzení hypotetické (hypotéza) a prostý názor, a to v jednoduchém textu (dětská knížka, pojednání v dětském časopise, pohádkový příběh, encyklopedie ad.) či v mluveném projevu (dětská rozhlasová hra, vyprávění, žákovská prezentace ad.)

• rozlišování netestuji v testu, žákům ho nabízím pravidelně v hodině při vhodných příležitostech, tj. když je význam rozlišování mezi faktickým tvrzením, hypotézou nebo názorem zřetelný; rozlišování se žáky ve vhodné míře uplatňuji také v jejich běžných interakcích

• vyzdvihuji operátory, které činí faktické tvrzení faktickým tvrzením, názor názorem a hypotézu hypotézou („víme, že“; „vyslovuji hypotézu, že“; „možným vysvětlením je“; „myslím si“, „domnívám se“, „přijde mi“ ad.)

• poskytuji žákům psané, mluvené či obrazové materiály, v nichž se nacházejí tvrzení (různých typů) s vědeckým obsahem, a společně s nimi vyzdvihuji příznaky jeho vědeckého zázemí (konstatování stavu s využitím měření, vysvětlení přírodního principu, popis přírodního procesu, tvrzení o zákonitostech přírody, pravidelnostech v životě společností apod.)

• dávám žákům podněty k rozlišování mezi faktickými tvrzeními s vědeckým obsahem („voda se vaří při 100 °C“), hypotézami („astronomové se domnívají, že srážka asteroidu se Zemí nehrozí“) a názory („podle mě se tedy určitě srazí!“)

• dávám žákům podněty k rozpoznávání odborných výrazů užitých v jednoduchém textu (dětská knížka, pojednání v dětském časopise, pohádkový příběh, encyklopedie ad.) či v mluveném projevu (dětská rozhlasová hra, vyprávění, žákovská prezentace ad.); vybízím žáky k tomu, aby tyto výrazy přiřazovali k některé oblasti vědění (živá příroda, neživá příroda, vesmír, společnost atp.)

• vyzdvihuji a diskutuji se žáky rozdíly mezi významy slov v jejich odborném a běžném užití (např. „růst“ rostliny, který pro biologii není pouze jejím zvětšováním, ale také změnami tvaru a vnitřního uspořádání)

• vedu žáky k rozřazování odborných výrazů podle různých kritérií příbuznosti (výrazy spadají do společné oblasti poznání, výrazy popisují procesy, výrazy označují pouhému oku skrytý svět atp.)

• zaměřuji se na to, aby žáci v různých typech tvrzení, která v jednoduchém textu (dětská knížka, pojednání v dětském časopise, pohádkový příběh, encyklopedie ad.) či mluveném projevu (dětská rozhlasová hra, vyprávění, žákovská prezentace ad.) rozlišují, správně určovali jejich mluvčí

• podporuji žáky v systematické pozornosti k autorství čteného textu, slyšeného mluveného slova nebo sledovaného audiovizuálního obsahu (vyžaduji například, aby žáci při prezentaci knihy, básničky, divadelní hry atd. vždy uváděli autora)

• podporuji žáky v systematické pozornosti k typu zdroje/nosiče textu, slyšeného mluveného slova nebo sledovaného audiovizuálního obsahu (kniha, časopis, noviny, televizní stanice, youtube, web školy, sociální sítě…)

• poskytuji žákům příležitost k vyjádření pocitů, které v nich nově získaná informace vyvolává

• vybízím žáky k rozlišení věrohodných a nevěrohodných tvrzení, diskutuji s nimi znaky nevěrohodnosti (tvrzení může být například nadsazené, v něm obsažená informace zjevně zkreslená nebo vymyšlená)

• ke čtenému či slyšenému tvrzení předkládám žákům doplňující informace a jako jejich průvodce usměrňuji jimi formulované závěry o důvěryhodnosti tvrzení

• vyzdvihuji význam otázky autorství a důvěryhodnosti zdroje tvrzení s vědeckým obsahem pro posouzení jeho relevance

• podporuji žáky ve zpochybňování nedůvěryhodných tvrzení, a to i v případech, kdy mají jejich zdroje v očích dětí autoritativní povahu (tištěný časopis, kniha, internet apod.)

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **rozlišování různých typů tvrzení**

• Rozlišuje mezi faktickými tvrzeními, hypotézami a názory v jednoduchých textech.

• Rozpoznává základní vědecký obsah ve tvrzeních, která jsou mu prezentována (např. „vědci zjistili, že se voda za obvyklých podmínek vaří při 100 °C“, ale také „voda se přece vaří při 100 stupních, prohlásil důležitě malý Pavlík“, versus „voda mu připadala studená, vůbec se mu do ní nechtělo“).

• Rozlišuje mezi různými typy tvrzení s vědeckým obsahem.

Komponenta: **propojenost vědeckého poznání**

• Rozpoznává základní vědecké koncepty a chápe jejich propojenost (např. „rostliny potřebují světlo pro fotosyntézu, která jim pomáhá růst“).

• Rozeznává několik klíčových pojmů a jejich vztahy v určitém vědeckém oboru.

Komponenta: **důvěryhodnost prezentovaných vědeckých informací**

• Pečlivě sleduje, kdo je mluvčím tvrzení, jejichž základní typy rozlišuje.

• Rozpoznává, když některá informace zní „příliš dobrá, aby byla pravdivá“, a hledá způsoby jejího ověření.

• Zpochybňuje nebo se kriticky vymezuje k nedůvěryhodným tvrzením.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KRP-000-000-PV1-003
Pozoruje, zkoumá, experimentuje, objevuje.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-001-ZV5-005
Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CSP-OSV-003-ZV5-006
Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

INF-INF-004-ZV5-009
Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

MAT-MAT-003-ZV5-006
Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Rozlišuje mezi faktickými tvrzeními, hypotézami a názory v jednoduchých textech.
- Rozpoznává základní vědecké koncepty a chápe jejich propojenost (např. „rostliny potřebují světlo pro fotosyntézu, která jim pomáhá růst“).
- Zpochybňuje nebo se kriticky vymezuje k nedůvěryhodným tvrzením.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá při řešení problémů objektivní data a informace.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- dávám žákům podněty k rozlišování mezi tím, co je faktické tvrzení, tvrzení hypotetické (hypotéza) a prostý názor, a to ve složitějších textech (výklad v učebnici, vědecký popularizační text, novinový text apod.), v mluveném projevu i audiovizuálním obsahu (televizní pořad, dokumentární film, film s vědeckou tematikou apod.) s vědeckým obsahem
- rozlišování nabízím žákům pravidelně v hodině, vyhledávám i takové příležitosti, kdy není hranice mezi faktickým tvrzením, hypotézou nebo názorem zcela jasně zřetelná
- poskytuji žákům psané, mluvené či obrazové materiály, v nichž se nacházejí tvrzení vědeckých odborníků, a vyzdvihuji jejich příznaky (vědecké autorství, přesnost vyjádření, potlačení subjektivity / neosobnost, vymezení podmínek platnosti, kontext apod.)
- zaměřuji se na to, aby žáci při posuzování relevance získávané vědecké informace systematicky zohledňovali povahu zdrojů tvrzení s vědeckým obsahem (učebnice, vědecký text, novinový text, dokumentární film, autorské video, sociální sítě apod.)

• vybízím žáky k rozpoznání vědeckých konceptů užitých ve složitějších textech (výklad v učebnici, vědecký popularizační text, novinový text apod.), v mluveném projevu i audiovizuálním obsahu (televizní pořad, dokumentární film, film s vědeckou tematikou apod.)

• vyzdvihuji souběžnost konceptů náležejících k různým vědním oborům v jednom textu, výkladu, promluvě (např. fotosyntéza – chemie, rostlina – biologie, světlo – fyzika, energie – fyzika, chemie), a podtrhuji tak vzájemnou prostupnost jednotlivých vědních oborů

• podněcuji žáky k posuzování míry přesnosti v užití odborných výrazů v různých typech textů či jiného mediálního obsahu (např. „deprese“ v rozvolněném vs. technickém užití)

• začleňuji do výkladu a diskutuji se žáky konkrétní příklady praktických dopadů vědeckých objevů či poznatků na život společnosti

• s oporou v konkrétních příkladech se žáky diskutuji o společenských dopadech mylných či záměrně manipulativních tvrzení, která se nacházela v konfliktu s dostupným vědeckým poznáním (např. zatajování historických faktů, manipulace s výsledky přírodovědného výzkumu, intuice „zdravého rozumu“)

• navádím žáky k uplatňování systematické pozornosti k autorství tvrzení s vědeckým obsahem a k zohledňování povahy zdroje, z něhož je dané tvrzení čerpáno, při posuzování jeho relevance

• předkládám žákům tvrzení s vědeckým obsahem získaná v různých zdrojích (odborných i neodborných) a provázím je při porovnávání jejich obsahu

• vyzdvihuji možné důsledky zaujatosti a předsudků (cizích i vlastních) pro formulaci tvrzení s vědeckým obsahem i pro jeho interpretaci

• předkládám žákům konkrétní příklady pokřivení objektivity vědeckého sdělení v důsledku zaujatosti či předsudků

• podporuji žáky v posuzování kvality prezentovaných tvrzení s vědeckým obsahem podle předem diskutovaných kritérií (neselektivnost, zohlednění míry nejistoty, míra shody relevantních aktérů na správnosti informace, vsazení tvrzení do příslušného kontextu apod.)

• nacvičuji se žáky rozpoznání typických chyb a manipulací v argumentaci s vědeckým obsahem (např. argumentace příkladem proti pravděpodobnostnímu tvrzení, útoky ad hominem, nepodložená zobecnění)

• zaměřuji se na to, aby žáci reflektovali postavení nově získané vědecké informace z hlediska její shody či konfliktu s jejich očekáváními, preferencemi, názory

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **rozlišování různých typů tvrzení**

• Rozlišuje mezi faktickými tvrzeními, názory a hypotézami ve složitějších sděleních s vědeckým obsahem.

• Využívá charakteristiky tvrzení vědeckých odborníků k jejich odlišení od tvrzení neodborných.

• Při posuzování relevance tvrzení s vědeckým obsahem si klade otázku jejich autorství a zohledňuje povahu zdroje, v nichž se tato tvrzení nacházejí.

Komponenta: **propojenost vědeckého poznání**

• Rozpoznává složitější vědecké koncepty a určuje, jak jsou vzájemně propojené a závislé (např. „Fotosyntéza je proces, kdy rostliny přeměňují energii světla na energii chemickou. Tato energie je následně využita v celém potravním řetězci“).

• Rozlišuje různou míru nároku na přesnost užití odborných termínů v různých typech textů a jiných médií.

• Zohledňuje společenský dopad vědy a to, jak může vědecký výzkum pozitivně i negativně ovlivnit společnost.

Komponenta: **důvěryhodnost prezentovaných vědeckých informací**

• Při posuzování důvěryhodnosti tvrzení s vědeckým obsahem si klade otázku jejich autorství a zohledňuje povahu zdroje, v nichž se tato tvrzení nacházejí.

• Využívá tvrzení s vědeckým obsahem z různých zdrojů, aby ověřil jejich spolehlivost.

• Kriticky posuzuje zaujatost, předsudky nebo chybné argumenty v prezentovaných tvrzeních s vědeckým obsahem.

• Reflektuje a rozpoznává svá vlastní předpojetí a své názory i to, jak mohou ovlivnit jeho vnímání nově získaných vědeckých informací.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-VED-000-ZV5-001
Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-003
Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

PTU-000-000-ZV9-001
Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-001
Posoudí kvalitu a složení potravin z hlediska vyváženého obsahu základních živin a aditiv.

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-005-ZV9-013
Popíše základní strukturu látek a relevantní částice při postupu z makrosvěta do mikrosvěta a uvede některé konkrétní příklady dějů, které na dané úrovni probíhají.

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAP-PRI-004-ZV9-011
Vysvětlí, jak vlastnosti vybraného organismu souvisejí s jeho vývojem a umožňují mu přežít a rozmnožit se.

CAP-PRI-004-ZV9-012
Určí vybrané druhy a zdůvodní jejich zařazení do taxonomických skupin na základě typických znaků a popíše evoluci skupin organismů s použitím vhodných vyobrazení vývoje.

CAP-PRI-005-ZV9-016
Vysvětlí vztah mezi pohyby litosférických desek a vznikem a přeměnou hornin na základě studia informačních zdrojů a modelů.

CAP-PRI-005-ZV9-018
Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-DEJ-001-ZV9-007
Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

CAS-VKO-002-ZV9-006
Prozkoumá průběh a výsledky voleb v České republice, rozhodování občanů při volbách a jejich zapojování do veřejného politického dění.

CSP-TCH-001-ZV9-001
Volí a tvůrčím způsobem bezpečně zpracovává technický materiál s ohledem na jeho funkčnost.

CZB-VZB-003-ZV9-012
Pohybuje se samostatně a bezpečně v běžném silničním provozu v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího ve veřejné dopravě, řeší modelové dopravní situace a zvládá zásady bezpečného chování v případě dopravní nehody.

GEO-GEO-001-ZV9-002
Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

JJK-AJA-001-ZV9-006
Rozumí hlavním myšlenkám a některým konkrétním informacím v jednoduchých odborných textech z oblasti svého zájmu.

MAT-MAT-002-ZV9-005
Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

MAT-MAT-004-ZV9-014
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV9-019
Řeší reálné problémy pomocí funkcí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Rozlišuje mezi faktickými tvrzeními, názory a hypotézami ve složitějších sděleních s vědeckým obsahem.
- Zohledňuje společenský dopad vědy a to, jak může vědecký výzkum pozitivně i negativně ovlivnit společnost.
- Využívá tvrzení s vědeckým obsahem z různých zdrojů, aby ověřil jejich spolehlivost.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozliší základní fakta od názorů při řešení každodenních situací.

BAD

Badatelství

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na proces generování nových poznatků, které přesahují jejich pragmatické využití.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KRP-BAD-000-ZV5-001

Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• rozvíjím dovednost žáků „klást jednoduché výzkumné otázky“ – se žáky se zaměřím na klíčové pojmy v otázce; upozorňuji na jednoduchost a jasnost otázek; na vícevýznamovost slov; na rozlišení mezi otevřenou a uzavřenou otázkou a na to, jaké odpovědi mohou generovat; rozebírám se žáky možnosti proveditelnosti pozorování, měření nebo zkoumání pomocí otázky

• zaměřuji pozornost žáků na denní pozorování věcí, které souvisejí s klíčovými pojmy otázek

• upozorňuji žáky na různé věci k pozorování, které se mohou zdát být věcmi běžnými (automatizovanými), kterých si už žáci nemusí všímat

• upozorňuji, že všímavost je základ vědeckého bádání – zadávám úkoly, aby žáci identifikovali to, čeho si ve svém okolí všimli, a vybízím k charakterizování všimnutých věcí

• chystám si zdroje a informace k formulování otázek o věcech, kterých si žáci všímají

• poukazuji na to, že je vždy důležité si k věcem načíst co nejvíce (a proto potřebuji mít otázky jednoduché)

• vedu žáky k formulování otázek a následnému výběru takových, které můžeme zkoumat (jednoduchých, ověřitelných v našich podmínkách)

• rozvíjím dovednost žáků odhadovat výsledky bádání (formulovat předpokládanou odpověď na výzkumnou otázku)

• pomáhám žákům najít potřebné materiály a zdroje pro jejich individuální či skupinové bádání

• vedu žáky k tomu, aby si vytvářeli konkrétní plán, který jim umožní získat odpovědi na jejich výzkumné otázky

• nabízím žákům různé postupy bádání, které souvisejí s formulovanou výzkumnou otázkou a jejich předpokládanými výsledky bádání (např. jak spolužákům chutnají školní obědy – mohou řešit rozhovorem, dotazníkem, pozorováním nedojedených zbytků apod.; jak rychle vyklíčí hrách a ječmen, pokud mají stejné podmínky – pozorováním, metrikou času, archem pro zaznamenávání, stanovením záznamového času apod.)

• upozorňuji na vlastnosti výzkumu – přesnost, pečlivost a poctivost

• pomáhám žákům shrnout relevantní závěry z jejich bádání a poukazuji na důležité informace pro sdílení se spolužáky

• mluvím se žáky o tom, jak rozpoznat podložené a nepodložené informace v souvislosti s jimi řešeným výzkumným problémem

• poskytuji konstruktivní zpětnou vazbu k práci žáků, vyzdvihuji to, co dělali dobře, a mluvím s nimi o tom, co by mohli udělat jinak a jak se mohou propříště zlepšit

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **výzkumný problém**

• Formuluje jednoduché otázky, na které lze hledat odpovědi pozorováním, měřením či zkoumáním.

• Odhaduje odpovědi na výzkumné otázky na základě svých dosavadních znalostí.

Komponenta: **postupy a realizace bádání**

• Naplánuje postup a realizuje pozorování, měření či zkoumání s ohledem na zvolený problém (výzkumnou otázku).

• Představí základní zjištění z bádání.

• Zhodnotí zodpovězení výzkumné otázky a naplnění svého předpokladu.

Komponenta: **podloženost řešení**

• Popíše rozdíl mezi podloženými a nepodloženými názory a tvrzeními.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KRP-000-000-PV1-004
Vymýšlí a zkouší různá řešení problémů a situací.

KRP-000-000-PV1-005
Volí adekvátní řešení vedoucí k cíli.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

MAT-MAT-001-ZV5-003
Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

MAT-MAT-004-ZV5-011
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

UAK-HTD-001-ZV5-002
Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Formuluje jednoduché otázky, na které lze hledat odpovědi pozorováním, měřením či zkoumáním.

• Naplánuje postup a realizuje pozorování, měření či zkoumání s ohledem na zvolený problém (výzkumnou otázku).

• Popíše rozdíl mezi podloženými a nepodloženými názory a tvrzeními.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná jednoduchý problém.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• poskytuji příklady výzkumných otázek vyžadujících od žáků pozorování, měření a zkoumání

• organizuji diskuse žáků o tom, jak formulovat výzkumné otázky tak, aby byly jasné a zaměřené na konkrétní aspekty zkoumaného jevu či problému

• pomáhám žákům rozpoznat klíčové aspekty výzkumného problému a formulovat otázky a předpokládané odpovědi, které povedou ke smysluplnému bádání

• pomáhám žákům formulovat předpokládané výsledky jejich bádání (odhady) a využívat pro formulaci SMART kritéria

• nabízím ukázky praktických postupů, které mohou žákům pomoci efektivně řešit výzkumný problém (jako např. brainstorming, mindmapování, online databáze, kritické čtení, SMART kritéria, případové studie, vedení deníků)

• zajišťuji, aby měli žáci přístup k potřebným materiálům a zdrojům pro své bádání

• zdůrazňuji, že bádání neprobíhá bez vyhledání relevantních zdrojů

• používám pojmy, jako je rešerše, přehled poznatků, které k otázce byly realizovány, nebo se ptám, co již bylo k tématu vyzkoumáno

• pomáhám žákům plánovat jejich bádání v rámci stanovených postupů, aby efektivně používali informace potřebné k řešení výzkumného problému

• provázím žáky v konkrétních badatelských krocích a pomáhám jim vyhodnotit, zda jejich postupy odpovídají na výzkumnou otázku

• vybízím žáky, aby odůvodňovali zvolené postupy ve vztahu k formulovaným otázkám

• vedu žáky k pečlivosti, preciznosti, poctivosti, pravidelnosti měření apod.

• vedu žáky k tvorbě výzkumných závěrů potřebných k tomu, aby prezentovali výsledky svého bádání

• poskytuji žákům kritéria „dobré“ prezentace a zdůvodnění jejich výzkumných zjištění

• vedu se žáky diskuse o rozdílech mezi podloženými a nepodloženými názory, povzbuzuji žáky k formulaci otázek o posuzování věrohodnosti informací

• pomáhám žákům reflektovat význam kritického myšlení při interpretaci a vyhodnocování výsledků jejich bádání

• poskytuji konstruktivní zpětnou vazbu k práci žáků, zdůrazňuji silné stránky a nabízím zpětnou vazbu pro možné zlepšení

• pravidelně se žákem reflektuji proces bádání, hodnotím jeho postupy a zdůrazňuji význam kritického myšlení v rámci výzkumného procesu

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **výzkumný problém**

• Formuluje výzkumný problém svými slovy tak, aby odrážel realitu.

• Využije otázky k formulování výzkumného problému.

• Odhaduje odpovědi na výzkumné otázky na základě svých dosavadních znalostí, při formulaci využívá SMART kritéria.

Komponenta: **postupy a realizace bádání**

• Naplánuje postup a realizuje pozorování, měření či zkoumání s ohledem na zvolený problém (výzkumnou otázku).

• Odůvodní postupy a plán bádání.

• Prezentuje výsledky bádání.

• Zhodnotí zodpovězení výzkumné otázky a naplnění svého předpokladu.

• Formuluje závěry bádání a propojuje je s výzkumným problémem.

Komponenta: **podloženost řešení**

• Posoudí výsledky svého bádání vzhledem k dalším podloženým zdrojům.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-BAD-000-ZV5-001
Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-008
Vytvoří model koloběhu vody v přírodě a zahrne do něj vliv lidské činnosti i význam pro živé organismy.

CAP-FYZ-002-ZV9-004
Popíše některé důležité případy působení sil mezi tělesy, s využitím vlastních pozorování, experimentů a historického pohledu fyziky vysvětlí souvislost silového působení se změnami pohybového stavu těles.

CAP-FYZ-003-ZV9-009
Porovná chování světla v různých prostředích a na jejich rozhraních; popíše důsledky ve vybraných praktických situacích.

CAP-FYZ-004-ZV9-010
Experimentálně ukáže vybrané vlastnosti elektrického náboje.

CAP-FYZ-004-ZV9-011
Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

CAP-PRI-001-ZV9-002
Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CAP-PRI-002-ZV9-004
Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAP-PRI-002-ZV9-005
Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAP-PRI-005-ZV9-015
Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

CAS-DEJ-002-ZV9-013
Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

CAS-DEJ-002-ZV9-014
Vytvoří vlastní výstup na základě absolvování aktivizačního edukačního programu v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.

GEO-GEO-001-ZV9-003
Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

INF-INF-001-ZV9-004
Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

INF-INF-002-ZV9-008
Průběžně ověřuje správnost vytvářeného postupu, zkouší program, opravuje chyby, posoudí efektivitu postupu, programu.

JJK-CJL-001-ZV9-010
Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

MAT-MAT-002-ZV9-005
Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

MAT-MAT-003-ZV9-010
Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-004-ZV9-014
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV9-019
Řeší reálné problémy pomocí funkcí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Odhaduje odpovědi na výzkumné otázky na základě svých dosavadních znalostí, při formulaci využívá SMART kritéria.
- Formuluje závěry bádání a propojuje je s výzkumným problémem.
- Posoudí výsledky svého bádání vzhledem k dalším podloženým zdrojům.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Navrhne postupné kroky řešení jednoduchého úkolu.

KRP

Práce s informacemi a kritické myšlení

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na práci s běžnými metodami poznání a na hodnocení informací a zdrojů dat z hlediska kritického myšlení.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KRP-KRP-000-ZV5-001

Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• organizuji exkurze, přírodní vycházky, pozorování živých organismů a provádím se žáky různé experimenty

• umožňuji využívat prostředky digitální techniky za účelem ověřování zdrojů a poskytuji zpětnou vazbu

• využívám reálné příklady tvrzení na základě ověřených dat nebo vlastního názoru a podporuji následnou diskusi žáků

• vedu žáky ke schopnosti rozkládat komplexní informace na menší části pomocí poznámek, grafů, tabulek či diagramů

• využívám myšlenkové mapy k lepšímu porozumění celkové struktury a důležitosti jednotlivých informací

• povzbuzuji žáky, aby uváděli důvody pro svá tvrzení a argumentovali na základě relevantních důkazů a informací

• využívám hry s užitím rolí, ve kterých mohou žáci lépe porozumět různým perspektivám a motivacím, které mohou ovlivnit důležitost informace

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **práce s informacemi – data, zdroje, informace – poznání**

• Pracuje se základními termíny a pojmy a rozumí jim.

• Poznává okolní svět na základě pozorování a prožívání.

• V modelových situacích pracuje s daty, zdroji, informacemi.

• Rozlišuje méně a více relevantní informace a jejich zdroje.

• Rozliší, co je fakt a co názor.

Komponenta: **kritické myšlení**

• Rozkládá jednotlivé informace na menší části.

• Vyhodnocuje, které informace jsou důležité.

• Vyhledává aktuální informace a zdroje.

• Uvede důvody pro svá tvrzení.

Komponenta: **hodnocení informací a zdrojů dat**

• Rozlišuje význam informace vzhledem ke zdroji.

• Odliší podstatné informace od nepodstatných.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KRP-000-000-PV1-006
Tvořivě pracuje s informacemi.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

JJK-AJA-001-ZV5-001
Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

JJK-AJA-001-ZV5-002
Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Rozliší, co je fakt a co názor.
- Uvede důvody pro svá tvrzení.
- Rozlišuje význam informace vzhledem ke zdroji.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- poskytuji informační materiály k jednomu tématu z různých zdrojů
- umožňuji používat prostředky digitální techniky k vyhledávání zdrojů
- poskytuji příklady citací a diskutuji se žáky o jejich relevanci v rámci citačních norem
- vytvářím bezpečné prostředí, ve kterém se žáci nebojí vyjadřovat své postoje
- organizuji výukové aktivity, které umožňují otevřenou diskusi mezi žáky

- nechávám žáky, aby s mou pomocí identifikovali logické chyby a argumentační fauly ve svých projevech
- využívám vzorové situace z reálného života, na kterých ukazuji osvědčená řešení
- umožňuji využívat nejrůznější prostředky k vyhledávání a ověřování zdrojů
- nabízím řešení, která zohledňují obecně sdílené hodnoty
- organizuji diskuse a debaty o hodnotách a zájmech jednotlivých informačních zdrojů

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **práce s informacemi – data, zdroje, informace – poznání**

- Rozlišuje různé informační zdroje ve svém okolí.
- Aktivně pracuje s daty, zdroji, informacemi, vytváří si k nim postoje, názory.
- Zkoumá autorství zdrojů.
- Vyjmenuje konkrétní relevantní zdroje.
- Pojmenuje, které zdroje a proč záměrně zkreslují informace.
- Posuzuje relevantnost informace na základě citační normy.
- V rámci svých možností ověřuje pravdivost informací.

Komponenta: **kritické myšlení**

- Identifikuje logické chyby.
- Zvažuje různé perspektivy a argumenty.
- Uzná a koriguje vlastní chyby v myšlení.
- Vyhýbá se argumentačním faulům.
- Definuje podstatu sdělení jednotlivých informací.
- Vhodně argumentuje na základě zjištěných informací.
- Využívá předchozí zkušenosti při definování závěrů.

Komponenta: **hodnocení informací a zdrojů dat**

- Vyhodnocuje informace vzhledem k jejich zdroji.
- Ověřuje informace u jiných zdrojů.
- Posuzuje informace vzhledem k základním poznatkům lidstva.
- Zohledňuje hodnoty a zájmy informačních zdrojů.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KRP-KRP-000-ZV5-001
Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001
Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-005-ZV9-014
S využitím informací z různých vhodných zdrojů ilustruje, že Země je součást komplexní struktury vesmíru, a popíše, jak vesmír Zemi ovlivňuje.

CAP-PRI-001-ZV9-003
Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAP-PRI-003-ZV9-009
Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování pro projevení se konkrétních znaků s ohledem na dané prostředí.

CAP-PRI-005-ZV9-015
Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

CAS-DEJ-001-ZV9-001
Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

CAS-DEJ-002-ZV9-015
Vyjádří vlastní představu o funkci a významu historických objektů a motivů ve veřejném prostoru.

CAS-VKO-002-ZV9-005
Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-010
Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

CSP-OSV-003-ZV9-012
Využívá pro svůj kariérový rozvoj různé informační zdroje, vztahy a sítě ve fyzickém a digitálním prostředí.

CZB-VZB-002-ZV9-006
Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

CZB-VZB-004-ZV9-017
Vysvětlí roli občana a jeho práva a povinnosti při zajišťování bezpečnosti a obrany státu, orientuje se v principech zajišťování vnější i vnitřní obrany, v bezpečnostním systému ČR a typech krizových stavů.

GEO-GEO-001-ZV9-001
Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

GEO-GEO-001-ZV9-002
Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

GEO-GEO-001-ZV9-003
Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

INF-INF-002-ZV9-007
V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

INF-INF-002-ZV9-008
Průběžně ověřuje správnost vytvářeného postupu, zkouší program, opravuje chyby, posoudí efektivitu postupu, programu.

JJK-AJA-001-ZV9-001

Rozumí hlavním myšlenkám v mluveném projevu o známých tématech, je-li veden standardním jazykem.

JJK-AJA-001-ZV9-002

Rozumí hlavním myšlenkám obsahu v médiích na známá témata, pokud mluvčí hovoří relativně pomalu a srozumitelně.

JJK-AJA-004-ZV9-021

Shrne obsah mluveného a psaného textu.

JJK-CJL-001-ZV9-009

Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-010

Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV9-012

Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

JJK-DCJ-001-ZV9-002

Rozumí jednoduchým větám, které obsahují známé konkrétní situace a běžnou slovní zásobu.

MAT-MAT-004-ZV9-012

Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

MAT-MAT-005-ZV9-018

Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Aktivně pracuje s daty, zdroji, informacemi, vytváří si k nim postoje, názory.
- Definuje podstatu sdělení jednotlivých informací.
- Posuzuje informace vzhledem k základním poznatkům lidstva.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Porovná dvě protichůdné informace týkající se známé situace či jevu a vybere tu věrohodnější.

KKT

Klíčová kompetence kulturní

Charakteristika klíčové kompetence

Klíčová kompetence kulturní rozvíjí u žáků schopnost vnímat umění jako specifický způsob poznávání světa a vypovídání o něm, interpretovat a hodnotit různé kulturní a umělecké projevy a porozumět jejich významu a kontextu. Tím přispívá k rozvoji kulturního povědomí a respektu vůči kulturní a umělecké rozmanitosti. Zahrnuje schopnost komunikovat a vyjadřovat se různými uměleckými formami citlivě a adekvátně v různých kontextech a aktivně se podílet na kulturním dění ve škole i v okolí. Klíčová kompetence kulturní hraje významnou roli při rozvíjení tvůrčího myšlení, kreativity, kultivování kulturního dialogu a obohacování kulturního dědictví.

KON

Kulturní kontext

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na schopnost vnímat, interpretovat a hodnotit základní koncepty a události v oblasti kultury a umění v daném prostředí i v širším místním a historickém kontextu a účast v uměleckých a kulturních projektech.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKT-KON-000-ZV5-001

Uvede příklady některých kulturních institucí, projevů umění a kulturního dění ve svém okolí.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• pravidelně vedu diskuse o různých kulturních tématech, jako jsou tradiční svátky, kulturní události v okolí nebo regionální umělci, díky těmto diskusím se žáci seznamují s různorodostí kulturního dění

• poskytuji prostor žákům, aby popsali a zhodnotili i kulturní a umělecké akce, kterých se zúčastnili mimo školu, a diskutuji o tom s nimi

• vyhledávám a se žáky navštěvuji místní kulturní instituce, které nabízejí k zážitkům z uměleckého díla i doprovodné programy pro školy, jako jsou knihovny, galerie, divadla, kina nebo umělecké skupiny, abych žákům umožnil přímý kontakt s profesionálními umělci a kulturními pracovníky

• organizuji výlety do místních muzeí, galerií, divadel, kin, knihoven nebo historických památek, během těchto exkurzí si žáci prohlížejí umělecká díla, učí se o historii a kultuře regionu

• o návštěvách kulturních institucí, návštěvách uměleckých skupin a umělců a kulturních pracovníků ve škole vedu portfolio – v papírové podobě nebo v dokumentu sdíleném s rodiči žáků

• diskutuji se žáky o tom, jak digitální média ovlivňují dostupnost a úroveň kultury a umění

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **znalost kultury a umění**

• Pojmenuje některé kulturní instituce (galerie, muzea, divadla, kina, koncertní sály, knihovny) a popíše aktivity, které v nich probíhají.

• Vyjmenuje druhy umění (výtvarné umění, literatura, hudba, tanec, divadlo, film) a popíše některé jejich prostředky sdělování.

• Pojmenuje několik významných umělců a významných uměleckých děl.

• Popíše některé projevy kultury a umění v digitálním prostředí.

Komponenta: **orientace v místní kultuře a umění**

• Popíše některé nejbližší (místní, oblastní) kulturní instituce, jako jsou muzea, galerie, divadla, kina, knihovny, historické památky.

• Popíše místní kulturní a umělecké akce a projekty, kterých se účastnil.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKT-000-000-PV1-001
Má povědomí o kultuře, umění a o kulturním dění ve svém okolí.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

UAK-HTD-003-ZV5-007
Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

UAK-VFV-003-ZV5-007
Uvede příklad kulturní události či kulturní instituce ve svém nejbližším okolí.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKT-KON-000-ZV9-001
Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Pojmenuje některé kulturní instituce (např. galerie, muzea, divadla, kina) a popíše jejich aktivity.

• Vyjmenuje druhy umění (např. hudba, výtvarné umění, divadlo) a uvede příklady jejich prostředků.

• Popíše některé místní kulturní instituce (např. muzeum, knihovna, divadlo) a uvede příklady kulturních a uměleckých akcí, kterých se zúčastnil.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklad kulturní události a uměleckého díla ve svém okolí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKT-KON-000-ZV9-001

Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• organizuji diskuse a debaty o různých uměleckých dílech, kulturních událostech a tématech, které jsou aktuální ve společnosti, povzbuzuji žáky k aktivní účasti na kulturních a uměleckých akcích

• poskytuji žákům prostor, aby ostatním sdělili a zhodnotili své zážitky z uměleckých a kulturních akcí, které navštívili mimo školu

• pořádám návštěvy muzeí, divadel, koncertů, kin, knihoven a kulturních akcí, které umožňují žákům osobní setkání s uměním a kulturou a poskytují jim praktické zkušenosti

• zapojuji se do programů kulturního a uměleckého vzdělávání a spolupracuji s kulturními institucemi a odborníky, poskytuji tak žákům odborné znalosti a umožňuji jim širší pohled na dané kulturní oblasti

• zapojuji se se žáky do kulturních a uměleckých projektů v rámci školy i mimo školu

• vedu žáky k tomu, aby si založili a pravidelně doplňovali portfolio svých kulturních a uměleckých aktivit (návštěv kulturních institucí, vlastní tvorby...) v papírové nebo digitální podobě

• hodnotím se žáky vliv digitálních médií na dostupnost a kvalitu kultury a umění

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **znalost kultury a umění**

• Na příkladech vysvětlí funkci a význam kulturních institucí (galerie, muzea, divadla, kina, koncertní sály, knihovny, kulturní centra, domy kultury) pro vzdělávání a rozvíjení a uchování umění a kultury.

• Uvede několik příkladů významných kulturních institucí a kulturních akcí na národní i celosvětové úrovni.

• Popíše různé druhy umění (výtvarné umění, literatura, tanec, divadlo, film a audiovize), jejich vyjadřovací prostředky a některé žánry.

• Zhodnotí vliv digitálních technologií na současnou kulturu a umění.

Komponenta: **orientace v místní kultuře a umění**

• Uvede příklady uměleckých děl a kulturních událostí ve svém okolí.

• Vyjmenuje některé významné umělce a umělecká díla spojená s regionem.

• Popíše kulturní akce, výstavy, představení, koncerty a další události v regionu, kterých se účastnil.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKT-KON-000-ZV5-001

Uvede příklady některých kulturních institucí, projevů umění a kulturního dění ve svém okolí.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-014

Zmapuje chemické (a jiné) provozy v místě svého bydliště, zjistí informace o jejich produkci a zhodnotí její vliv na kvalitu životního prostředí a vlastní život.

CAP-PRI-002-ZV9-008
Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CAS-DEJ-002-ZV9-015
Vyjádří vlastní představu o funkci a významu historických objektů a motivů ve veřejném prostoru.

JJK-CJL-001-ZV9-014
Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

JJK-CJL-001-ZV9-015
Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

JJK-CJL-001-ZV9-016
Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

UAK-HTD-003-ZV9-009
Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Na příkladech vysvětlí význam kulturních institucí pro uchování umění a kultury.
- Popíše druhy umění (např. literatura, tanec, film) a jejich vyjadřovací prostředky.
- Uvede příklady kulturních událostí, kulturních institucí a uměleckých děl spojených s regionem, kterých se účastnil.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady kulturních událostí, institucí a uměleckého díla ve svém okolí.

UMK

Umění a kultura jako prostředek komunikace

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvoj schopnosti přijímat, interpretovat a reflektovat různé formy umění a kulturních projevů jako efektivní komunikaci, jako sdílení myšlenek, emocí, postojů a hodnot mezi jednotlivci a skupinami v různých kulturních kontextech.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- zajišťuji výuku, která aktivně zapojuje žáky do procesu objevování a zkoumání různých forem umění a kultury, používám různé didaktické metody, jako jsou diskuse, skupinové aktivity a praktická cvičení, abych podpořil jejich zájem a aktivní účast
- používám umělecká díla, abych představil žákům různé kulturní a umělecké projevy

• organizuji exkurze do muzeí, galerií, divadel a dalších kulturních institucí, aby si žáci mohli prohlédnout umělecká díla a získat praktické zkušenosti s různými formami umění a kultury

• pořádám diskuse a reflexe o uměleckých dílech a kulturních událostech, které žákům umožňují analyzovat a interpretovat různé aspekty umění a kultury a vyjadřovat své názory a dojmy

• pořádám návštěvy umělců ve škole, pořádám výstavy, projekce, vystoupení uměleckých skupin, aby žáci mohli přímo komunikovat s tvůrci a umělci z praxe, získat inspiraci a podněty pro vlastní tvůrčí činnost a lépe porozumět procesu tvorby uměleckých děl

• o návštěvách kulturních institucí, návštěvách uměleckých skupin a umělců a kulturních pracovníků ve škole vedu třídní portfolio – v papírové podobě nebo v dokumentu sdíleném s rodiči žáků

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **porozumění uměleckému a kulturnímu vyjádření**

• Rozlišuje a pojmenovává různé typy uměleckých děl (obrazy, sochy, písně, básně…) a kulturních projevů (zvyky, tradice, slavnosti, lidová kultura).

• Popisuje umělecká díla a kulturní projevy se snahou porozumět jejich sdělení.

• Vyjadřuje své pocity a myšlenky vyvolané uměleckými díly.

• Diskutuje o tom, jak umění a kultura přispívají k poznávání světa a vypovídání o něm.

Komponenta: **reflektování kulturního a uměleckého vyjádření**

• Zhlédnutá umělecká díla přiřadí k druhům umění (výtvarné umění, hudba, divadlo, film a audiovize, tanec, literatura) a pojmenuje hlavní prostředky, které byly ke sdělení použity.

• Jednoduše interpretuje témata v uměleckých dílech.

• Popíše některé projevy umění a kultury v digitálním prostředí a svou zkušenost s nimi.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKT-000-000-PV1-002
Reaguje autenticky na umělecké a kulturní podněty.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

INF-INF-003-ZV5-006
Rozezná, s jakými daty pracuje vybraný informační systém a jaký je jeho účel.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

UAK-HTD-001-ZV5-003
Zapojuje se do reflexe reprodukčních, tvůrčích a interpretačních činností s porozuměním základním oborovým pojmům.

UAK-HTD-002-ZV5-004
Rozvíjí a buduje svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností a propojuje svou zkušenost se základními prvky hudební řeči.

UAK-HTD-002-ZV5-005
Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-HTD-002-ZV5-006
Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

UAK-VFV-001-ZV5-003
Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

UAK-VFV-002-ZV5-005
Vyjádří, co prožíval při vnímání výtvarného a audiovizuálního díla

UAK-VFV-002-ZV5-006
Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše umělecké dílo a vyjádří, jak na něj působí.
- Zařadí zhlédnuté dílo k druhu umění a popíše jeho hlavní vyjadřovací prostředky.
- Jednoduše interpretuje téma uměleckého díla.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- diskutuji se žáky o různých uměleckých dílech a kulturních událostech, které jim umožňují hlouběji porozumět významu a účelu umění a kultury jako prostředku vyjadřování myšlenek a emocí
- vedu diskuse o uměleckých dílech a kulturních tématech, abych podporoval žáky v aktivním zkoumání a kritickém myšlení, což jim pomáhá hlouběji porozumět různým aspektům umění a kultury a rozvíjet své schopnosti komunikace
- v diskusích o kulturních projevech a uměleckých dílech vedu žáky k toleranci a respektu k názoru druhých
- podporuji žáky v účasti na kulturních projektech, které jim umožňují vyjádřit jejich myšlenky, emoce a hodnoty prostřednictvím různých uměleckých forem
- organizuji návštěvy muzeí, galerií, divadelních představení a jiných kulturních akcí, které poskytují žákům praktické zkušenosti s různými formami umění a kultury a umožňují jim lépe porozumět jejich významu a kontextu v autentickém prostředí
- využívám umělecká díla a kulturní projevy jako ilustrační materiál k podpoře učiva v různých předmětech
- využívám umělecká díla ve výuce k inspiraci a motivaci; umělecká díla a kulturní projevy mohou sloužit jako zdroj inspirace a motivace pro žáky
- pomáhám žákům analyzovat a interpretovat umělecká díla a kulturní projevy
- používám umělecká díla z různých kultur a historických období k porozumění a respektu k různým kulturním tradicím a perspektivám

• využívám umělecká díla ve výuce k podpoře emocionálního a sociálního rozvoje žáků; umělecká díla mohou pomoci žákům porozumět svým emocím a prožitkům

• využíváním uměleckých děl a kulturních projevů ve výuce se snažím obohatit učební prostředí a poskytnout žákům inspirativní a interaktivní způsob učení

• vedu žáky k tomu, aby si založili a pravidelně doplňovali portfolio svých kulturních a uměleckých aktivit (návštěv kulturních institucí, vlastní tvorby...) v papírové nebo digitální podobě

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **porozumění uměleckému a kulturnímu vyjádření**

• Popíše svůj zážitek z uměleckých děl a z kulturních aktivit s porozuměním použitým prostředkům sdělení a kontextu a diskutuje o jejich významu pro sebe a pro ostatní.

• Při popisování uměleckého díla, kulturního projevu se zaměřuje na estetické vnímání a porozumění kráse a smyslu kultury a umění v lidském životě.

• Projevuje otevřenost a respekt k různým uměleckým a kulturním projevům, i když se liší od jeho vlastních preferencí.

• Vysvětlí význam kultury a umění pro mezikulturní a nadnárodní komunikaci a porozumění.

• Zhodnotí podíl digitálních technologií na komunikaci v oblasti kultury a umění.

Komponenta: **reflektování kulturního a uměleckého vyjádření**

• Zhlédnuté umělecké dílo zařadí druhově a žánrově, pojmenuje témata, která v něm nachází, a hodnotí použité prostředky sdělení, estetickou a etickou hodnotu díla.

• Diskutuje o uměleckých dílech a o umění a kultuře, vyjadřuje své názory a argumenty a sdílí své interpretace s ostatními.

• Najde a vysvětlí v kulturních projevech a uměleckých dílech témata a symbolická a metaforická vyjádření.

• Oceňuje přístup k uměleckým dílům a kultuře celého světa díky digitálním technologiím, kriticky hodnotí digitální obsah a jeho dopad na společnost.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-004-ZV9-014
Reflektuje svůj vztah k přírodě na základě aktivit podporujících environmentální senzitivitu, ocenění rozmanitosti a chápání evoluční příbuznosti lidí a ostatních organismů.

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-DEJ-001-ZV9-008
Vysvětlí proměny fungování hospodářství od pravěku po současnost.

CAS-VKO-001-ZV9-001
Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CZB-TEV-002-ZV9-011
Vyhledá a prezentuje informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

CZB-VZB-003-ZV9-010
Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

JJK-AJA-001-ZV9-007
Rozumí obsahu jednoduchých uměleckých textů.

JJK-CJL-001-ZV9-014
Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

JJK-CJL-001-ZV9-015
Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

JJK-DCJ-001-ZV9-003
Rozumí konkrétní informaci v jednoduchých autentických materiálech, které se vztahují k jeho potřebám a zájmům.

UAK-HTD-001-ZV9-005
Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

UAK-VFV-002-ZV9-006
Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

UAK-VFV-002-ZV9-007
Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

UAK-VFV-003-ZV9-009
Představí ostatním konkrétní dílo, projev nebo osobnost z oblasti výtvarného a filmového umění a zdůvodní, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše svůj zážitek z uměleckého díla, zaměří se na použité protředky vyjádření a jejich význam.
- Diskutuje o významu umění a kultury pro člověka a společnost.
- Zhodnotí estetickou a obsahovou hodnotu uměleckého díla a sdílí své názory s ostatními.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přijímá umění jako způsob vypovídání o světě.

SVJ

Kulturní a umělecké sebevyjádření

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na schopnost individuálně i v týmu kreativně vyjádřit své myšlenky, emoce, postoje, hodnoty a témata prostřednictvím různých uměleckých a kulturních projevů.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• organizuji tvůrčí aktivity, ve kterých mají žáci možnost vyjádřit své myšlenky a pocity prostřednictvím malby, kresby, hudby, divadla, tance, filmu a audiovize nebo psaní literárních textů; tímto způsobem podporuji jejich kreativitu a sebevyjádření

• propojuji žáky do skupin podle jejich uměleckého zaměření a podporuji je ve tvorbě společných uměleckých projektů, jako jsou divadelní nebo taneční výstupy, výstavy, projekce audiovizuálních děl, hudební vystoupení; tímto způsobem posiluji jejich schopnost spolupráce a komunikace

• poskytuji žákům prostor k psaní vlastních textů (básní, příběhů, dialogů), ve kterých mohou sdílet své myšlenky, pocity a prožitky; texty mohou ilustrovat, zhudebnit, dramatizovat, inscenovat apod.

• pořádám kulturní akce, jako jsou výstavy, divadelní a taneční představení, projekce nebo koncerty, literární čtení, na kterých mají žáci možnost prezentovat svá umělecká díla a sdílet je se spolužáky, učiteli a rodiči

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **sebevyjádření**

• Vybírá k vyjádření svých myšlenek a emocí druh umění a umělecké prostředky podle svého zájmu a zaměření.

• Vytváří a sdílí vlastní dílo a vysvětlí, jaký měl záměr a co chtěl vyjádřit.

• Vypráví o svých zkušenostech s tvůrčím procesem, popíše překážky, které musel překonat, a úspěchy, kterých dosáhl.

• V týmové tvorbě nachází pro sebe prostor podle svých zájmů a schopností.

• Přijímá zpětnou vazbu a podněty ke zlepšení své tvůrčí činnosti.

• Zapojí se podle svých zájmů a schopností do kulturních a uměleckých aktivit v rámci třídy a školy.

Komponenta: **umělecké zpracování námětů a témat**

• Pracuje samostatně na vyjádření vlastních i zadaných námětů a témat.

• Sdílí výsledky své tvůrčí činnosti s ostatními a vysvětluje, jak zpracoval námět, téma a co chtěl vyjádřit.

• Přispívá svými nápady a návrhy řešení k týmové tvorbě a přijímá a oceňuje nápady a řešení druhých v týmu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKT-000-000-PV1-003
Zapojuje se do tvůrčích činností.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CSP-OSV-002-ZV5-004

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

CSP-TCH-001-ZV5-001

Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-TEV-001-ZV5-002

Tvoří podle zadání, své fantazie, hudebního či rytmického doprovodu varianty jednoduchých pohybových dovedností.

JJK-AJA-003-ZV5-005

Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-AJA-003-ZV5-006

Napíše krátkou zprávu.

JJK-CJL-001-ZV5-009

Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

UAK-VFV-001-ZV5-001

Uplatňuje a kombinuje při vlastní výtvarné tvorbě linie, tvary, barvy v ploše i prostoru a objevuje vztahy mezi nimi.

UAK-VFV-001-ZV5-002

Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

UAK-VFV-001-ZV5-004

Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vytváří jednoduché umělecké dílo sám nebo ve skupině a popíše, co chtěl vyjádřit.
- Pracuje na vyjádření vlastních i zadaných námětů a sdílí výsledky tvorby.
- V týmové tvorbě přispívá svými nápady a oceňuje přínos ostatních.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjadřuje své myšlenky a pocity některým z druhů umění.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• poskytuji žákům prostředí, ve kterém se cítí být motivováni ke tvorbě a experimentování s různými uměleckými technikami a médii, podporuji jejich kreativitu a fantazii a nechávám je vyjádřit své myšlenky a emoce prostřednictvím uměleckého díla

• představuji žákům inspirativní umělecká díla a kulturní projevy z různých oblastí, období a kultur

• podporuji žáky ve vyjádření své osobní identity, emocí, postojů a hodnot prostřednictvím uměleckých děl

• poskytuji žákům prostor k reflexi a sebereflexi a pomáhám jim nalézt svůj individuální umělecký projev

• organizuji tvůrčí projekty nebo workshopy, ve kterých mají žáci možnost pracovat na vlastních i týmových uměleckých projektech a rozvíjet své schopnosti tvorby, komunikace a spolupráce

• poskytuji žákům konstruktivní zpětnou vazbu k jejich uměleckým dílům a podporuji je v jejich tvůrčím procesu, pomáhám jim objevovat nové perspektivy a rozvíjet jejich umělecké dovednosti

• v diskusích nad vytvořenými díly vedu žáky k respektu k různorodosti uměleckých projevů a individuálním tvůrčím přístupům

• využívám umělecké prostředky k reflexi obsahů výuky, abych žákům poskytl nové perspektivy a způsoby, jak porozumět a propojit různé aspekty učiva, tímto způsobem se učení stává více zážitkovým a zapamatovatelným

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **sebevyjádření**

• Ve své umělecké tvorbě volí prostředky vyjádření vlastních myšlenek a emocí na základě vlastního zájmu a preferencí.

• Popíše proces vlastní tvorby, vysvětlí svůj záměr, použité prostředky a myšlenkové procesy, které vedly k jejich vytvoření.

• Uplatňuje a rozvíjí osobní styl a přístup k uměleckému zpracování námětů a témat.

• V týmové tvorbě nachází pro sebe prostor a roli s ohledem na potřeby sebevyjádření ostatních v týmu.

• Pozitivně reaguje na zpětnou vazbu a podněty od učitele nebo spolužáků a s respektem a snahou o porozumění hodnotí umělecké sdělení a sebevyjádření druhých.

• Vyhledává příležitosti k účasti v kulturních aktivitách a uměleckých projektech v rámci třídy, školy i ve svém okolí.

Komponenta: **umělecké zpracování námětů a témat**

• Pro zpracování námětů a témat volí druh umění a prostředky podle svých zájmů a preferencí.

• Využívá fantazii a kreativitu ve tvůrčím procesu, experimentuje s různými technikami a prostředky k prozkoumávání a vyjádření námětů a témat.

• Popíše své zkušenosti s týmovou tvorbou a zhodnotí svůj vlastní tvůrčí přínos i přínos ostatních členů týmu k vytvoření díla a dosažení společného cíle.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-001
Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CSP-OSV-001-ZV9-001
Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-TCH-001-ZV9-002
Posuzuje výsledný produkt i celkový proces tvorby z hlediska funkčnosti, efektivity práce, estetiky, úspory materiálu.

INF-INF-002-ZV9-007
V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

JJK-CJL-001-ZV9-014
Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

JJK-CJL-001-ZV9-015
Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

JJK-CJL-001-ZV9-016
Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

UAK-HTD-001-ZV9-001
Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

UAK-HTD-001-ZV9-002
Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-003
Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

UAK-HTD-001-ZV9-004
Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

UAK-HTD-003-ZV9-008
Zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních nebo uměleckých aktivit a projektů.

UAK-VFV-001-ZV9-001
Uplatňuje a kombinuje při vlastní tvorbě prvky výtvarného umění

UAK-VFV-001-ZV9-002
Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

UAK-VFV-001-ZV9-003
Užívá a kombinuje prostředky filmu s důrazem na vyprávění pomocí pohyblivého obrazu.

UAK-VFV-001-ZV9-004
Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

UAK-VFV-001-ZV9-005
Reflektuje svou tvůrčí výtvarnou či filmovou zkušenost a přijímá zpětnou vazbu jako impulz pro další tvorbu.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vybírá prostředky vyjadřování vlastních myšlenek a emocí, sdílí svá díla a reaguje na zpětnou vazbu.
- Využívá fantazii a kreativitu k vyjádření námětů a témat, experimentuje s technikami a prostředky.
- Popíše a zhodnotí svůj přínos i přínos ostatních členů týmu při společné tvorbě.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá prostředky některého z umění v individuální i společné tvůrčí činnosti.

IDR

Kulturní identita a rozmanitost

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozvíjení vnímání vlastní kulturní identity i respektu k odlišnostem ostatních. Žáci se učí chápat a oceňovat rozmanitost kulturních projevů, tradic, zvyků a hodnot jak v rámci své společnosti, tak v globálním kontextu. Gradační očekávaný výsledek učení podporuje schopnost orientovat se v multikulturním světě, rozvíjí empatii, toleranci a připravuje žáky na život ve společnosti, kde je nutné spolupracovat a komunikovat s lidmi různých národností, etnik, náboženství a kultur.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KKT-IDR-000-ZV5-001
Porovnává kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní kultury i jiných kultur.

Metodická podpora

Komentář
VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- zařazuji aktivity, kde žáci sdílejí vlastní zkušenosti s tradicemi a kulturními projevy, a zároveň je povzbuzuji, aby se ptali spolužáků na jejich kulturní zvyklosti, tím si uvědomují kulturní rozmanitost ve své třídě
- využívám zdroje, jako jsou dokumenty, filmy, knihy a hudba z různých kultur, aby se žáci mohli seznámit s různými způsoby života a uměleckými projevy, které nejsou součástí jejich každodenní zkušenosti
- organizuji projektové aktivity, ve kterých žáci vyhledávají informace o kulturních zvycích, uměleckých dílech a tradicích jiných zemí a následně je porovnávají s vlastní kulturou
- vedu exkurze nebo online návštěvy kulturních institucí (muzeí, galerií, divadel), aby se žáci setkali s různými formami umění a kulturních tradic a přemýšleli nad tím, jak jsou podobné nebo odlišné od jejich vlastní zkušenosti
- povzbuzuji žáky, aby sledovali a sdíleli své postřehy o různých kulturních projevech v médiích nebo ve své komunitě, a následně diskutujeme o tom, jak tyto projevy odrážejí zvláštnosti jednotlivých kultur

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **kulturní povědomí a identita**

• Popíše konkrétní příklady kulturních projevů (jazyk, zvyky a tradice, umění, kulturní instituce, architektura, odívání, kulinářství, vyprávění příběhů).

• Uvede příklady kulturních tradic, kulturních institucí a uměleckých děl ve svém okolí.

• Vybere kulturní projevy, které jsou podle něj typické pro jeho vlastní kulturu, a ty, které považuje pro sebe za důležité.

• Uvažuje nad významem umění a kultury pro svůj vlastní život.

Komponenta: **respekt ke kulturní a umělecké rozmanitosti**

• Má povědomí o tom, že existuje mnoho různých kultur a lidé na světě mají různé zvyklosti, tradice a jazyky.

• Zajímá se o různé projevy kultury a umění ve svém okolí i v médiích, zkoumá a porovnává jiné kultury prostřednictvím uměleckých děl (knih, pohádek, filmů atd.).

• Dozvídá se o kulturních zvyklostech a tradicích svých spolužáků, nachází v nich společné znaky i rozdíly.

• Je ohleduplný k tradicím a zvyklostem jiných kultur, pokud jsou odlišné od jeho vlastních.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KKT-000-000-PV1-004

Přijímá osobnostní, kulturní, náboženské a jazykové rozmanitosti ostatních.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše vybrané kulturní projevy a tradice ze svého okolí.

• Popíše s ohleduplností kulturní zvyklosti a tradice ve svém okolí odlišné od jeho vlastních

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady kulturních projevů, tradic a uměleckých děl jiných kultur.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KKT-IDR-000-ZV9-001

Hodnotí kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní i jiných kultur a porovnává je v kontextu historických a společenských a kulturních souvislostí.

Metodická podpora

Komentář

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• povzbuzuji žáky k hlubší reflexi jejich vlastních kulturních tradic a hodnot a vedu diskuse o jejich zkušenostech s jinými kulturami prostřednictvím médií, cestování nebo komunitních událostí

• zadávám úkoly, kde žáci srovnávají kulturní vlivy (tradice, zvyky, umělecká díla) ve své zemi s těmi v jiných zemích a přemýšlejí o vlivu historie a geografie na formování těchto rozdílů

• povzbuzuji žáky, aby sledovali média (filmy, hudbu, zprávy) a analyzovali, jak různé kultury prezentují své hodnoty a tradice, a diskutujeme o tom, jak je to ovlivňuje

• organizuji návštěvy kulturních institucí nebo online exkurze, aby mohli žáci porovnávat historický a současný význam umění a tradic různých kultur

• zadávám projekty, kde žáci zkoumají kulturní prvky vlastní komunity, porovnávají je s kulturními projevy z jiných částí světa a výsledky prezentují

• vedu žáky k tomu, aby kriticky uvažovali o stereotypech a předsudcích vůči jiným kulturám a přemýšleli, jak může respekt k odlišnostem obohatit jejich život

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

Komponenta: **kulturní povědomí a identita**

• Popíše pojem kulturní identita jako soubor kulturních projevů, které určují jeho jedinečnost i spojení s ostatními členy jeho kultury, a uvede příklady.

• Popíše charakteristické znaky vlastní kultury a příklady kulturního dědictví ze svého okolí.

• Vybere místní tradice, zvyky a historické události, které formují kulturní identitu místa a regionu, kde žije.

• Vyjádří svůj názor na vliv umění a kulturního kontextu na své vlastní myšlení a chování a na porozumění sobě a svému místu ve světě.

Komponenta: **respekt ke kulturní a umělecké rozmanitosti**

• Na příkladech objasní pojmy kulturní identita, kulturní rozmanitost, kulturní tolerance.

• Popíše některé kultury ve světě v současnosti i v historickém vývoji a uvede jejich charakteristické znaky, tradice a projevy s porozuměním jejich odlišnostem.

• Zajímá se o různé kultury a globální kulturní témata v médiích.

• Respektuje různé kulturní zvyklosti a názory na kulturu a umění u svých spolužáků a kamarádů a snaží se vyvarovat předsudků.

• Účastní se školních uměleckých a kulturních projektů i mimoškolních kulturních akcí, které podporují pochopení a respekt k různým kulturám.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-001
Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

CAS-DEJ-001-ZV9-005
Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

UAK-HTD-002-ZV9-006
Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše význam místních tradic a kulturního dědictví pro utváření své identity.

• Uvede příklady kulturní rozmanitosti, vysvětlí pojmy kulturní identita a kulturní tolerance.

• Respektuje různé projevy kultury a umění, snaží se vyvarovat předsudků a oceňuje jejich rozmanitost.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady rozdílů kulturních projevů nebo tradic své země a jiných kultur.

KDI

Klíčová kompetence digitální

Charakteristika klíčové kompetence

Klíčová kompetence digitální představuje soubor znalostí, dovedností a postojů, které umožňují žákům účelně, bezpečně a efektivně využívat digitální technologie při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života, aktivně a respektujícím způsobem se podílet na utváření digitálního světa a nacházet rovnováhu mezi světem digitálním a fyzickým.

DAT

Digitální informace a data

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na získávání dat, informací a obsahu, na kontrolu digitální stopy, utváření digitální identity a správu dat, informací a obsahu.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KDI-DAT-000-ZV5-001

Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

Metodická podpora

Komentář

Žáci se učí, jak správně formulovat otázky a jak rozpoznat spolehlivé informace. Pracují s digitálními i tištěnými zdroji, se zdroji obrazovými, textovými i audiovizuálními, aby si osvojili univerzální dovednosti vyhledávání. Mohou společně hledat odpovědi na otázky ve vhodných dětských encyklopediích i na důvěryhodných webech, které jim doporučí vyučující. Postupně se učí, že ne všechny informace, které najdou, jsou pravdivé, a ptát se: "Kdo tuto informaci vytvořil?" nebo “Proč je to zde uvedeno?”

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• zařazuji do výuky drobné úkoly spojené se získáváním informací na různá témata a problematiku, o kterou se žáci osobně zajímají

• zařazuji do výuky úkoly, při nichž žáci potřebují něco zjistit, ověřit nebo doplnit, a předem jim připravuji přehled doporučených digitálních zdrojů, ze kterých mohou vycházet

• názorně předvádím postup vyhledávání informace a komentuju své uvažování při formulaci otázky, orientaci na stránce i výběru relevantní odpovědi

• strukturuji práci s informacemi pomocí jednoduchých otázek, pracovních listů nebo kontrolních bodů, které žákům pomáhají soustředit se na podstatné informace

• zařazuji práci s různými formáty digitálních informací (text, obrázek, schéma, mapa, audio, video) a vytvářím situace, v nichž žáci porovnávají, co jim který formát přináší

• vytvářím bezpečné prostředí pro práci s doporučenými digitálními zdroji a postupně otevírám téma jejich spolehlivosti a rozdílů mezi nimi

• zařazuji krátké reflexe, při nichž se společně vracíme k původní otázce a hodnotíme, zda a jak nalezené informace pomohly úkol splnit

• postupně zavádím jednoduché postupy ukládání souborů a odkazů tak, aby se k nim žáci mohli vracet, a vysvětluji základní rozdíly mezi typy úložišť přiměřeně jejich věku

• podporuji žáky ve tvorbě a sdílení archivů relevantních digitálních vzdělávacích zdrojů, a to při samostatné i skupinové práci

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

získávání dat, informací a obsahu

• při řešení problému rozpozná (projeví, sdělí) potřebu informací a vyhledá je v doporučených zdrojích a formuluje otázku

• vyhledá informaci v doporučeném zdroji

• získá informaci ze zdrojů v různých formátech (v jeho věku přiměřených textech, obrázcích, schématech, audio a video záznamech)

posuzování důvěryhodnosti a spolehlivosti zdrojů dat a jejich obsahu

• uvědomuje si, že různé zdroje informací mohou mít různou spolehlivost, na základě doporučení si vytváří portfolio spolehlivých digitálních zdrojů pro své zájmy a ke svému učení

• posoudí, zda (a jak moc) mu informace získané v daném zdroji pomohou odpovědět na původní otázku

správa dat, informací a obsahu

• soubory a odkazy na zajímavé digitální zdroje si ukládá tak, aby je znovu našel a mohl použít, vyhledává podle názvu nebo data, rozlišuje typ úložiště (místní disk, cloud) a vysvětlí jeho základní výhody a nevýhody

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KDI-000-000-PV1-001
Využívá digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-007
Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-004-ZV5-017
Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

CJS-CJS-005-ZV5-023
Předvede v modelové situaci správné chování podle pravidel silničního provozu, pohybuje se bezpečně a samostatně v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty.

CJS-CJS-005-ZV5-028
Rozlišuje činnosti Armády ČR v době míru a při válečných konfliktech.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

JJK-AJA-001-ZV5-002
Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vyhledá potřebnou informaci v doporučených zdrojích.
- Posoudí relevanci získané informace.
- Ukládá si získaná digitální data, informace a obsah tak, aby je znovu našel a mohl použít.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

Metodická podpora

Komentář

Žáci se učí, jak efektivně vyhledávat data, informace a obsah v digitálním prostředí. Osvojují si práci s klíčovými slovy a filtry ve vyhledávačích a zkoušejí si vytvářet strategie, které jim pomáhají najít relevantní zdroje – například kombinují encyklopedie, odborné články a databáze. Zjišťují, jak důležité je informace nejen najít, ale také je analyzovat, porovnávat a kriticky hodnotit jejich spolehlivost, například ověřováním autora nebo porovnáváním více zdrojů. Během výuky ukládají, třídí a organizují data v digitálních nástrojích, jako jsou složky na počítači nebo cloudová úložiště. Učí se strukturovat informace podle témat, časové posloupnosti, relevance apod. Při analýze a interpretaci obsahu vytvářejí shrnutí nebo prezentace, zpracovávají data a učí se představit výsledky své práce.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- zařazuji úlohy, v nichž žáci nejprve analyzují problém a formulují, jaké informace nebo data potřebují, než začnou vyhledávat
- vedu žáky k formulaci vlastních vyhledávacích dotazů a kritérií (klíčová slova, filtr zdrojů, časové hledisko) a společně porovnáváme, jak různé formulace ovlivňují výsledky
- zařazuji práci s různými typy digitálních zdrojů (otevřená data a veřejné databáze, odborné články, statistiky, média, nástroje s AI) a vytvářím prostor pro jejich vzájemné porovnání
- vytvářím situace, v nichž žáci posuzují důvěryhodnost zdrojů s ohledem na jejich účel, autora, kontext a způsob prezentace dat, a společně o těchto kritériích diskutujeme
- vedu žáky k tomu, aby informace posuzovali ve vztahu k již známým poznatkům a diskutovali případné rozpory nebo odlišné interpretace

• vedu žáky ke kritické práci s informačními zdroji a odpovědnosti při jejich vytváření

• zařazuji úkoly, v nichž žáci strukturovaně zpracovávají získaná data (např. třídění, tabulka, graf, přehled argumentů) a zdůvodňují výběr relevantních informací

• podporuji systematickou správu zdrojů – pracuji se sdílenými složkami, citacemi a vytvářením portfolia ověřených zdrojů, které mohou využívat i ostatní

• pravidelně zařazuji reflexi procesu vyhledávání – společně hodnotíme, zda zvolený postup vedl k relevantním a spolehlivým informacím

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

získávání dat, informací a obsahu

• analyzuje problém a určí, jaká digitální data, informace či obsah potřebuje k jeho řešení

• získá potřebná digitální data, informace či obsah z různých digitálních zdrojů a za pomoci různých digitálních prostředků (např. i systémů s AI)

• získá potřebná digitální data, informace či obsah na základě vlastních kritérií pro vyhledávání a/nebo vhodně formulovaných dotazů

posuzování důvěryhodnosti a spolehlivosti zdrojů dat a jejich obsahu

• vyhodnocuje důvěryhodnost a spolehlivost zdrojů digitálních dat, informací a obsahu v širších souvislostech (např. účel, kontextu)

• posuzuje spolehlivost a relevanci dat a informací, interpretuje je v kontextu řešeného problému

správa dat, informací a obsahu

• ukládá digitální obsah tak, aby ho mohl v případě potřeby najít a použít i někdo jiný, s kým spolupracuje, vytváří si vlastní portfolio spolehlivých zdrojů a podílí se na tvorbě sdílených portfolií

• zpracovává digitální data ve strukturovaném prostředí

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-DAT-000-ZV5-001
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-002-ZV9-007
Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

CAP-FYZ-005-ZV9-014
S využitím informací z různých vhodných zdrojů ilustruje, že Země je součást komplexní struktury vesmíru, a popíše, jak vesmír Zemi ovlivňuje.

CAP-PRI-002-ZV9-008
Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CAS-DEJ-001-ZV9-001
Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-DEJ-001-ZV9-004
Specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

CAS-VKO-002-ZV9-007
Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

CAS-VKO-002-ZV9-009
Prozkoumá činnost státní správy a samosprávy při řešení životních situací občana a při řešení lokálních výzev a problémů.

CAS-VKO-002-ZV9-011
Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

CAS-VKO-003-ZV9-013
Používá základní ekonomické pojmy, které jsou aktuálně diskutovány ve veřejném prostoru.

CSP-OSV-003-ZV9-012
Využívá pro svůj kariérový rozvoj různé informační zdroje, vztahy a sítě ve fyzickém a digitálním prostředí.

CZB-VZB-001-ZV9-002
Na základě znalosti základních mechanismů vzniku nemocí (infekčních, neinfekčních, degenerativních, psychosomatických aj.) uplatňuje zásady aktivní ochrany zdraví.

CZB-VZB-004-ZV9-016
Charakterizuje zásady požární prevence; v případě vzniku požáru adekvátně reaguje a v modelových situacích použije vhodné způsoby chování, metody a prostředky hašení požáru.

GEO-GEO-001-ZV9-001
Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

GEO-GEO-001-ZV9-002
Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

GEO-GEO-001-ZV9-003
Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-004
Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

INF-INF-003-ZV9-009
Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

INF-INF-003-ZV9-011
V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

INF-INF-004-ZV9-012
Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

JJK-AJA-001-ZV9-005
Rozumí obsahu textů z každodenního života a vyhledá v nich potřebné informace.

JJK-CJL-001-ZV9-004
Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

JJK-CJL-001-ZV9-006
Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-009
Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-012
Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

JJK-DCJ-001-ZV9-002
Rozumí jednoduchým větám, které obsahují známé konkrétní situace a běžnou slovní zásobu.

UAK-VFV-003-ZV9-009
Představí ostatním konkrétní dílo, projev nebo osobnost z oblasti výtvarného a filmového umění a zdůvodní, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vyhledává či získává data, informace a digitální obsah při učení a řešení problémových situací.
- Posuzuje důvěryhodnost a spolehlivost zdrojů dat a informací, interpretuje a hodnotí jejich data, informace a digitální obsah.
- Spravuje a organizuje si vyhledaná či získaná data, informace a digitální obsah.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Ověřuje informace v různých digitálních zdrojích a posuzuje je z hlediska souladu s již známými poznatky.

ZAP

Zapojení do společnosti prostřednictvím digitálních technologií

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na sdílení dat, informací a obsahu prostřednictvím digitálních technologií s vědomím kulturních a generačních odlišností, zapojení se do společnosti prostřednictvím dostupných digitálních služeb a aktivního občanství, nakládání s daty, informacemi a obsahem v souladu s právními a etickými pravidly.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KDI-ZAP-000-ZV5-001

Informace a jiná digitální data podle potřeby sdílí se svými blízkými a učiteli.

Metodická podpora

Komentář

Žáci se učí bezpečně a smysluplně sdílet informace a digitální data se svými blízkými a učiteli. Zapojují se do skupinových projektů, při nichž sdílejí nápady a výsledky své práce pomocí digitálních nástrojů, jako jsou online nástěnky nebo sdílené dokumenty. Postupně se učí vybírat vhodné informace, které mohou zveřejnit, a přemýšlet o tom, co je soukromé a co lze sdílet. V průběhu výuky se seznamují s digitálními nástroji doporučenými školou pro komunikaci a spolupráci a učí se, jak je efektivně využívat při týmových úkolech.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím situace, ve kterých má sdílení konkrétní smysl například při odevzdávání práce, společné tvorbě nebo informování rodičů a předem volím doporučený digitální nástroj

• postupně seznamuji žáky s rozdíly mezi nástroji pro komunikaci a nástroji pro společnou práci a při práci s nimi modeluji základní pravidla jejich používání

• vedeme společně rozhovory o tom, kdy, komu a proč něco sdílíme, a vracím žáky k přemýšlení nad účelem sdílení i nad tím, zda bylo promyšlené a přiměřené

• vytvářím a udržuji srozumitelná pravidla digitální komunikace ve třídě a průběžně je reflektuji v konkrétních situacích (slušnost, respekt, jasnost sdělení)

• zařazuji aktivity, při nichž se žáci zapojují do života školy také prostřednictvím digitálních nástrojů (např. sdílení výstupů, příspěvek na školní nástěnku, spolupráce na třídním projektu)

• otevírám téma digitální identity a digitální stopy prostřednictvím konkrétních příkladů a situací z dětského světa a vedu žáky k uvědomění, že mohou ovlivnit, co o nich v digitálním prostředí zůstane

• vedu žáky k tomu, aby přemýšleli, jaké informace o sobě zveřejňují, a podporuji je v rozlišování mezi informacemi vhodnými ke sdílení a těmi, které mají zůstat soukromé

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

sdílení dat, informací a obsahu prostřednictvím digitálních technologií s vědomím kulturních a generačních odlišností

• rozlišuje, které doporučené digitální nástroje a služby slouží ke komunikaci a které na práci na společných výstupech, s jistotou používá jejich základní ovládací prvky, komunikuje se svými blízkými a učiteli pomocí doporučených digitálních technologií

• soubory sdílí se svými blízkými a učiteli pomocí zadané digitální technologie, uvědomuje si význam správného používání informací, na vyžádání okomentuje, za jakým účelem sdílel data a informace (a projeví tak, zda sdílení bylo promyšlené a účelné, je schopen o tom vést rozhovor)

• v digitálním světě dodržuje pravidla slušného chování

zapojení se do společnosti prostřednictvím dostupných digitálních služeb a aktivního občanství

• zapojuje se do života školy také prostřednictvím digitálních technologií

• charakterizuje digitální nástroje a zdroje, které využívá při svém učení

kontrola digitální stopy, utváření digitální identity

• vysvětlí rozdíly mezi fyzickým a digitálním světem, chápe, že může ovlivnit, co o něm zůstane online, uvede příklady údajů, které mohou tvořit digitální stopu

• vybírá informace, které o sobě může zveřejnit

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KDI-000-000-PV1-001
Využívá digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV5-008
Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-004-ZV5-009
Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-AJA-003-ZV5-006
Napíše krátkou zprávu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-ZAP-000-ZV9-001
Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Zapojuje se do výuky a do života školy také prostřednictvím digitálních technologií.
- Využívá doporučené digitální nástroje a služby ke skupinové práci a plnění týmových úkolů.
- Vybírá informace, které o sobě může zveřejnit.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Sdílí informace a jiná digitální data podle potřeby se svými blízkými a učiteli.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KDI-ZAP-000-ZV9-001
Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

Metodická podpora

Komentář

Výuka zahrnuje praktické činnosti zaměřené na spolupráci, komunikaci a promyšlené sdílení informací. Žáci například pracují na školních projektech, při nichž sdílejí nápady a výsledky své práce prostřednictvím digitálních platforem, jako jsou sdílené dokumenty, diskusní fóra nebo aplikace pro týmovou spolupráci. Učí se přemýšlet o tom, jaký obsah sdílí, jaký má vliv na jejich digitální stopu a jak mohou utvářet svou digitální identitu. Poznávají aplikace, platformy a zdroje důležité pro občana.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• vytvářím situace, v nichž má sdílení jasný účel – například při týmové práci, prezentaci výsledků nebo zapojení do dění ve škole – a společně pojmenováváme, proč a komu jsou informace určeny

• zařazuji úkoly, při nichž žáci porovnávají různé digitální nástroje pro komunikaci a spolupráci a volí ten, který je pro danou situaci nejvhodnější

• vedu žáky k reflexi dopadů sdílení v digitálním prostředí a otevírám diskuse o etických otázkách, ochraně soukromí a právních souvislostech

• podporuji argumentované zdůvodňování rozhodnutí o sdílení – vracíme se k otázkám, jaký byl účel, komu bylo sdělení určeno a jaké může mít důsledky

• zařazuji aktivity, v nichž se žáci prostřednictvím digitálních technologií zapojují do života školy nebo komunity (např. školní projekty, ankety, prezentace, spolupráce s externími partnery)

• podporuji budování osobního vzdělávacího prostředí – pracujeme s portfoliem zdrojů, kontaktů a výstupů, které žáci využívají pro své učení a rozvoj

• otevírám téma digitální identity a digitální stopy a vytvářím prostor pro promyšlené rozhodování o tom, jakým způsobem se žáci v digitálním prostředí prezentují

• ukazuji žákům, které digitální služby nabízí stát, veřejná správa či komerční sektor a jak mohou tyto služby využívat

• učím žáky, jak se chovat v online prostředí: prostřednictvím promyšlených online aktivit je vedu k etickému a ohleduplnému jednání, respektu k druhým, podporuji jejich spolupráci

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA

sdílení dat, informací a obsahu prostřednictvím digitálních technologií s vědomím kulturních a generačních odlišností

• využívá digitální technologie ke sdílení dat, informací a obsahu s vybranými lidmi a k týmové práci; komunikuje pomocí digitálních technologií i s více uživateli najednou; pro konkrétní komunikační situaci vybírá nejvhodnější technologii

• zamýšlí se nad dopady sdílení informací online, na vyžádání okomentuje, za jakým účelem sdílel data a informace (a projeví tak, že sdílení bylo promyšlené a účelné, předkládá argumenty)

• rozpoznává etické otázky související s digitálním prostředím, zapojuje se do diskuze o chování v online prostředí, v diskuzi projevuje vědomí důležitosti ochrany soukromí, dodržování právních norem a respektu k ostatním

• volí v digitálním prostředí jednoduché způsoby komunikace a strategie přizpůsobené konkrétnímu publiku

zapojení se do společnosti prostřednictvím dostupných digitálních služeb a aktivního občanství

• charakterizuje digitální zdroje důležité pro občana

• prostřednictvím digitálních technologií se zapojuje do dění ve svém okolí a do společnosti

• buduje si osobní vzdělávací prostředí za účelem vlastního zdokonalování - lze pozorovat nebo na vyžádání popíše či demonstruje, že má a rozvíjí portfolio či síť zdrojů a kontaktů, ze kterých čerpá při svém učení

kontrola digitální stopy, utváření digitální identity

• kontroluje svou digitální stopu, vysvětlí, jak ke kontrole své digitální stopy přistupuje

• promyšleně buduje svou digitální identitu a zajímá se, jak k ní přispívají ostatní - zapojí se do diskuze k utváření digitální identity, na příkladech demonstruje, jak k utváření přistupuje

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-ZAP-000-ZV5-001
Informace a jiná digitální data podle potřeby sdílí se svými blízkými a učiteli.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-012
Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CSP-OSV-001-ZV9-001
Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CZB-TEV-002-ZV9-008
Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

INF-INF-001-ZV9-002
Navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu.

INF-INF-003-ZV9-009
Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

JJK-AJA-002-ZV9-009
Vyjádří a zdůvodní své názory a jednání.

JJK-CJL-001-ZV9-001
Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

JJK-DCJ-002-ZV9-005
Doplní požadované informace nebo napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-DCJ-003-ZV9-007
Sdělí písemně základní osobní informace v krátkých frázích, větách a formulářích.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Zapojuje se do dění ve svém okolí a do společnosti prostřednictvím dostupných digitálních služeb.
- Sdílí data, informace a digitální obsah, komunikuje, spolupracuje s využitím digitálních prostředků.
- Spravuje svou digitální stopu, identitu a pověst.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pracuje ve sdíleném prostředí na úrovni třídy.

TDO

Tvorba digitálního obsahu

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na tvorbu nového digitálního obsahu, úpravu a integraci existujícího digitálního obsahu do stávajícího souboru znalostí, předávání srozumitelných instrukcí počítačovým systémům.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KDI-TDO-000-ZV5-001

Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

Metodická podpora

Komentář

Žáci se učí vytvářet jednoduchý digitální obsah prostřednictvím hravých a praktických úkolů, které odpovídají jejich schopnostem. Vytvářejí např. obrázky, jednoduché texty, krátké prezentace nebo zvukové nahrávky, které souvisejí s obsahem jednotlivých předmětů. Učí se také provádět základní úpravy existujícího obsahu – například přidat text do obrázku, upravit formát textového dokumentu nebo změnit uspořádání prezentace tak, aby lépe vyhovovala zadání.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• zařazuji úkoly, v nichž digitální tvorba slouží buď jako prostředek k vyjádření porozumění učivu (např. krátký text, jednoduchá tabulka, obrázek, audiozáznam či video), nebo jako samostatný tvůrčí cíl (např. hudební doprovod, digitální koláž, jednoduchá animace)

• modeluji základní postupy práce s vybranými digitálními nástroji a ukazuji, jak volba nástroje souvisí s tvůrčím záměrem

• vedu žáky ke zkoumání různých možností, jak vyjádřit své představy či prezentovat informace

• vytvářím příležitosti k úpravě a kombinování existujícího digitálního obsahu tak, aby žáci chápali digitální tvorbu jako proces experimentování a hledání řešení

• vedu žáky k rozlišování mezi vlastním a cizím obsahem a přirozeně otevírám otázku autorství a uvádění zdroje

• zařazuji aktivity, při nichž žáci formulují jednoduché postupy nebo instrukce (např. pracovní postup, scénář, posloupnost kroků), a společně reflektujeme jejich srozumitelnost

• podporuji reflexi digitální tvorby – společně pojmenováváme, co se podařilo, co bylo obtížné a jak digitální prostředek ovlivnil výsledný výstup

• vedu žáky ke spolupráci na tvorbě digitálního obsahu v týmových projektech

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

tvorba nového digitálního obsahu

• vytváří jednoduchý digitální obsah (texty, tabulky, obrázky, audio, video)

• využívá digitální nástroje k vyjádření svých myšlenek a nápadů

úprava a integrace existujícího digitálního obsahu do stávajícího souboru poznatků

• provádí základní změny obsahu, který vytvořil někdo jiný s cílem přizpůsobit ho novým účelům

• odliší vlastní a cizí digitální obsah; používá-li cizí digitální obsah, uvede zdroj

předávání srozumitelných instrukcí počítačovým systémům

• vytvoří posloupnost instrukcí k provedení jednoduchého úkolu

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KDI-000-000-PV1-001
Využívá digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-002-ZV5-005
Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

JJK-AJA-002-ZV5-004
Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vytváří jednoduchý digitální obsah.
- Provádí základní změny obsahu, který vytvořil někdo jiný s cílem přizpůsobit ho novým účelům.
- Vytvoří posloupnost instrukcí pro digitální technologie k provedení jednoduchého úkolu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KDI-TDO-000-ZV9-001

Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

Metodická podpora

Komentář

Žáci v jednotlivých předmětech vytvářejí texty, prezentace, videa, grafy, schémata, infografiky, programy nebo interaktivní materiály apod. Při úpravě existujícího obsahu se žáci učí přidávat nové informace, grafické prvky nebo odkazy, čímž propojují digitální výstupy s již nabytými znalostmi. Tyto činnosti by měly být součástí běžné výuky a zaměřovat se na projekty, které mají smysl pro žáky – například příprava školních prezentací, tvorba obsahu pro školní web nebo zapojení do soutěží. Žáci tímto způsobem rozvíjejí svou tvořivost, technické dovednosti a schopnost efektivní komunikace v digitálním prostředí.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• navrhuji úkoly, v nichž žáci volí vhodný digitální formát podle svého tvůrčího záměru (např. text, infografika, video, multimediální prezentace) a zdůvodňují svou volbu

• kladu důraz na promyšlenou volbu formátu (text, video, infografika, multimédia) a společně hodnotíme, jak zvolená forma ovlivňuje sdělení

• vytvářím příležitosti ke kombinování různých digitálních nástrojů a formátů, včetně práce s nástroji využívajícími umělou inteligenci, a společně reflektujeme jejich přínos i limity

• zařazuji práci s existujícím digitálním obsahem, který žáci upravují a zasazují do nového kontextu s vědomím autorských práv a licenčních podmínek

• podporuji plánování digitální tvorby – žáci navrhují postup práce, strukturu výstupu a formulují instrukce pro digitální nástroje nebo systémy

• zařazuji reflexi procesu i výsledku digitální tvorby a společně posuzujeme, jak zvolené digitální prostředky ovlivnily srozumitelnost, originalitu a celkovou kvalitu výstupu

• vytvářím prostředí, které podporuje experimentování, hledání vlastního stylu a odpovědné zacházení s digitálními nástroji

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

tvorba nového digitálního obsahu

• vytváří a upravuje digitální obsah za pomoci různých nástrojů (např. i systémů s AI), dané formáty kombinuje (vytváří webové prezentace, infografiku a multimédia)

• vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků ke splnění stanovených cílů

úprava a integrace existujícího digitálního obsahu do stávajícího souboru poznatků

• dostupný digitální obsah zpracovává a upravuje se znalostí právních norem a používá ho ke splnění svých cílů

• cituje zdroje ve své práci, je si vědom svých autorských práv; při sdílení a přebírání digitálního obsahu respektuje licence a dodržuje právní normy

předávání srozumitelných instrukcí počítačovým systémům

• naplánuje a vytvoří posloupnost srozumitelných instrukcí pro počítačový systém k provedení konkrétního úkolu

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002
Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-009
Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-001-ZV9-002
Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-PRI-001-ZV9-002
Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

GEO-GEO-001-ZV9-002
Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

GEO-GEO-001-ZV9-003
Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

INF-INF-002-ZV9-007
V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

JJK-CJL-001-ZV9-008
Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

JJK-DCJ-002-ZV9-005
Doplní požadované informace nebo napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-DCJ-004-ZV9-008
Zprostředkuje ostatním informace z krátkých rozhovorů nebo jednoduchých ilustrovaných textů, návodů, tabulí nebo nápisů mezi dvěma různými jazyky nebo v rámci jednoho jazyka

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

UAK-VFV-001-ZV9-004
Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

UAK-VFV-003-ZV9-008

Uvede příklady vlivu nových technologií na proměnu umělecké tvorby a jejího vnímání.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Vytváří nový digitální obsah, ve kterém vyjadřuje vlastní pohledy a myšlenky.
- Upravuje nebo propojuje existující digitální obsahy s cílem vytvořit nové, respektuje přitom autorská práva a licence vztahující se na data, informace a digitální obsah.
- Formuluje jasné a efektivní pokyny pro digitální technologie s cílem dosáhnout konkrétních výstupů nebo výsledků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vytváří digitální obsah v doporučených formátech.

BZK

Bezpečnost v digitálním prostředí

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na ochranu obsahu a soukromí v digitálním prostředí, vliv digitálních technologií na wellbeing a sociální začlenění, dopad digitálních technologií a jejich používání na životní prostředí.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KDI-BZK-000-ZV5-001

Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

Metodická podpora

Komentář

Žáci se učí respektovat pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty. Osvojují si pravidla, jak vytvářet bezpečná hesla, rozpoznávat podezřelé odkazy nebo chránit zařízení před poškozením. Poznávají, jak správně sedět u počítače, nastavovat si pracovní prostředí a střídat digitální aktivity s pohybem, aby si osvojily zásady zdraví neohrožujícího chování. Učí se, jak ukládat soubory na správná místa, aby se předešlo jejich ztrátě, a jak pečovat o techniku.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- společně se žáky vytvářím jednoduchá a srozumitelná pravidla bezpečné práce s digitálními zařízeními a pravidelně je propojuji s konkrétními situacemi z výuky
- modeluji odpovědné zacházení s digitálními zařízeními a daty (přihlašování, ukládání, práce s heslem) a vysvětluji smysl těchto postupů jako ochranu sebe i ostatních
- otevírám téma osobních údajů a soukromí prostřednictvím příkladů blízkých dětskému světu a vedu žáky k přemýšlení o tom, jak mohou sami ovlivnit svou digitální stopu
- vytvářím atmosféru důvěry, ve které je přirozené mluvit o nepříjemných nebo nejasných situacích v digitálním prostředí, a společně si ujasňujeme, kdo a jak může v takové situaci pomoci
- zařazuji činnosti, při nichž žáci přemýšlejí o tom, jak digitální technologie ovlivňují jejich pohodu, vztahy a každodenní návyky, a společně hledáme vyvážené způsoby jejich používání

• podporuji respektující a ohleduplnou komunikaci v digitálním prostředí a průběžně reflektujeme, jak naše chování působí na druhé

• otevírám jednoduché rozhovory o tom, že používání digitálních technologií má dopad i mimo školu – například na životní prostředí nebo společnost – a propojuji toto téma s konkrétními příklady z praxe

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

ochrana zařízení, dat a soukromí v digitálním prostředí

• s porozuměním dodržuje základní pravidla ochrany zařízení a dat, respektuje nastavenou úroveň zabezpečení v používaných digitálních zařízeních

• uvědomuje si důležitost ochrany osobních údajů a soukromí v online prostředí, zapojuje se do diskuze o soukromí v souvislosti s online prostředím, v diskuzi projevuje vědomí

důležitosti ochrany soukromí v online prostředí

• rozpozná a reaguje na nevhodný obsah, situace či chování v digitálním prostředí, v případě potřeby si vyžádá pomoc dospělého (rodiče, učitele)

vliv digitálních technologiích na wellbeing a sociální začlenění

• respektuje pravidla bezpečného a zdraví neohrožujícího chování při práci s digitálními technologiemi

• uvede příklady, jak mohou digitální technologie pomáhat, používá digitální technologie ke spolupráci s vrstevníky, učí se respektovat ostatní online

dopad digitálních technologií a jejich používání na životní prostředí

• vyjmenuje příklady dopadů používání digitálních technologií životní prostředí

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KDI-000-000-PV1-002
Rozlišuje přínosy a rizika používání digitálních technologií.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

CSP-OSV-001-ZV5-001
Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

INF-INF-004-ZV5-010
Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- S porozuměním dodržuje základní pravidla ochrany zařízení a dat.
- S porozuměním dodržuje pravidla bezpečného a zdraví neohrožujícího chování při své práci s digitálními technologiemi.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KDI-BZK-000-ZV9-001

Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

Metodická podpora

Komentář

Žáci se učí předcházet situacím, které by mohly ohrozit jejich bezpečnost, zdraví nebo integritu dat, prostřednictvím praktických aktivit zaměřených na rozvoj zodpovědného chování v digitálním prostředí. Učí se chránit své zařízení a digitální obsah pomocí silných hesel, pravidelných aktualizací softwaru, antivirových programů a uvědomělého přístupu k online komunikaci a sdílení osobních údajů. Současně si osvojují dovednosti, jak pečovat o své zdraví, například tím, že dodržují ergonomická pravidla při práci s počítačem, nastavují si časové limity pro digitální aktivity a věnují se pohybu. V oblasti duševního zdraví se zkoumají, jak zvládat negativní stránky používání digitálních technologií, například kyberšikanu, a jak vyhledat pomoc, pokud je to nutné. Kromě toho se žáci seznamují s tím, jak mohou digitální technologie využívat k pozitivnímu vlivu na své okolí, například k zapojení do komunitních aktivit nebo ke snížení digitální ekologické stopy, například odpovědným zacházením se starými zařízeními. Tímto způsobem získávají komplexní dovednosti, které jim pomáhají bezpečně a smysluplně využívat digitální technologie.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

- zařazuji situace a modelové scénáře, ve kterých žáci rozpoznávají rizikové chování v digitálním prostředí a hledají vhodné způsoby reakce
- pravidelně otevírám téma zabezpečení zařízení a ochrany dat a propojuji je s konkrétními příklady z praxe (hesla, aktualizace, sdílení přístupů, práce na veřejné síti)
- vytvářím prostor pro diskusi o etickém nakládání s daty a informacemi a vedu žáky k uvědomění odpovědnosti za vlastní i cizí digitální obsah
- zařazuji reflexi osobních digitálních návyků a podporuji hledání vyvážených způsobů používání technologií s ohledem na fyzické i duševní zdraví
- diskutuji se žáky vliv digitálních technologií na vztahy, začlenění do kolektivu a sociální pohodu a vytvářím prostor pro sdílení zkušeností
- vedu žáky k tomu, aby dokázali pojmenovat konkrétní kroky, kterými mohou předcházet rizikům (nastavení soukromí, omezení sdílení, práce s časem online)
- zařazuji témata dopadu digitálních technologií na životní prostředí a společně hledáme způsoby, jak jejich používání činit odpovědnějším, kladu důraz na to, aby žáci vnímali pozitivní i negativní důsledky digitalizace pro člověka, společnost i v kontextu cílů udržitelného rozvoje

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

ochrana zařízení, dat a soukromí v digitálním prostředí

• s porozuměním udržuje svá digitální zařízení zabezpečená; digitální data chrání před zneužitím

• odpovědně a eticky manipuluje s daty a informacemi

• rozpozná rizikové situace v digitálním prostředí a vhodně na ně reaguje

vliv digitálních technologiích na wellbeing a sociální začlenění

• hodnotí své návyky v používání digitálních zařízení, předchází při používání digitálních technologií situacím ohrožujícím jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních

• diskutuje o možnostech využití digitálních technologií pro sociální pohodu a začlenění

dopad digitálních technologií a jejich používání na životní prostředí

• zapojí se do diskuze k dopadům využívání digitálních technologií na životní prostředí, na příkladech demonstruje, jakým způsobem přispívá ke zmírňování těchto dopadů

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-008
Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

CSP-OSV-001-ZV9-004
Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

CZB-VZB-001-ZV9-004
Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

CZB-VZB-003-ZV9-010
Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

CZB-VZB-003-ZV9-011
Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

JJK-AJA-003-ZV9-016
Napíše jednoduchý vzkaz nebo e-mail, v němž požádá o informace nebo je sám sdělí.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Chrání zařízení, digitální obsah, osobní data a soukromí v digitálním prostředí.

• Pečuje o své fyzické, psychické i sociální zdraví, využívá digitální technologie pro sociální začlenění.

• Aktivně ovlivňuje dopad digitálních technologií a jejich používání na životní prostředí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

VIN

Digitální vývoj a inovace

Charakteristika složky klíčové kompetence

Gradační očekávaný výsledek učení se zaměřuje na efektivní využití digitálních technologií, využití digitálních nástrojů k inovaci procesů a produktů, sledování vývoje digitálních technologií.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

KDI-VIN-000-ZV5-001

Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

Metodická podpora

Komentář

Při plnění jednoduchých a praktických úkolů žáci zkoumají možnosti a objevují příležitosti k využití digitálních technologií. Mohou například využívat tablety nebo počítače k procvičování pomocí vzdělávacích aplikací, psaní textů v jednoduchých textových editorech nebo hledání informací k projektům. Učí se ovládat běžná digitální zařízení, jako je zapnutí a vypnutí, práce s myší nebo dotykovým displejem, a základy ovládání aplikací. Postupně zkoumají, které školní činnosti lze efektivně zvládnout s digitálními technologiemi – například rychlé vyhledávání informací, kreslení v digitálních aplikacích nebo vytváření jednoduchých prezentací. V průběhu prvního stupně poznávají, že technologie (aplikace a služby) se v čase mění, a začínají si utvářet strategie k rozpoznání a nápravě svých nedostatků v digitálních kompetencích.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• zařazuji úkoly, při nichž mohou žáci porovnávat různé způsoby řešení (s digitální podporou i bez ní) a společně reflektujeme, kdy technologie práci skutečně usnadnila

• modeluji jednoduché postupy řešení běžných technických situací a vedu žáky k tomu, aby se nejprve pokusili o základní kontrolu (např. připojení), než vyhledají pomoc

• vytvářím prostředí, ve kterém je přirozené mluvit o potížích při práci s technikou, a podporuji hledání řešení krok za krokem

• zařazuji krátké reflexe práce s digitálními nástroji, při nichž společně pojmenováváme, které postupy byly efektivní a které nás zdržovaly

• umožňuji žákům přizpůsobovat si své digitální pracovní prostředí v základním rozsahu (uspořádání, hlasitost, přehlednost) a vysvětluji, jak může vhodné nastavení podpořit soustředění a pohodu

• zařazuji jednoduché týmové aktivity, při nichž žáci využívají digitální nástroje ke společnému vytvoření výstupu a společně zvažujeme různé cesty k dosažení cíle

• průběžně upozorňuji na to, že digitální nástroje se vyvíjejí, a vytvářím příležitosti učit se novým funkcím společně, bez tlaku na bezchybný výkon

• propojuji školní zkušenosti s příklady z běžného života, aby žáci vnímali, kde a jak digitální technologie pomáhají lidem v každodenních situacích

• dbám na to, aby měl každý žák dostatek času a příležitostí se s každou novou technologií seznámit, vedu žáky ke vzájemné pomoci

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

efektivní využití digitálních technologií

• identifikuje nestandardní technickou situaci a vyžádá si pomoc při jejím řešení, vyřeší jednoduché problémy (např. zkontroluje připojení k internetu)

• identifikuje problémy, řeší je i prostřednictvím digitálních technologií

• reflektuje práci s danou technologií s cílem identifikovat efektivní a neefektivní postupy při práci s ní

• přizpůsobuje si digitální pracovní prostředí (např. hlasitost, uspořádání ikon na ploše)

využití digitálních nástrojů k inovaci procesů a produktů

• reflektuje, které školní činnosti je možné efektivně zvládnout s využitím digitálních technologií

• účastní se týmových aktivit, kde se podílí na tvorbě základních produktů (např. prezentace) a zvažuje různé způsoby, jak dosáhnout cíle

držet krok s vývojem digitálních technologií

• identifikuje změny v aplikacích a službách, které používá, hledá způsoby, jak se naučit s nimi pracovat

• uvede příklady použití digitálních technologií v každodenním životě člověka

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

KDI-000-000-PV1-003
Uplatňuje informatické myšlení, pracuje s algoritmy.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CSP-TCH-003-ZV5-003
Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

UAK-HTD-002-ZV5-006
Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

• Ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby.

• Reflektuje, které školní činnosti je možné efektivně zvládnout s využitím digitálních technologií.

• Přizpůsobuje využití digitálních nástrojů změnám, ke kterým v těchto nástrojích dochází.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá digitální technologie doporučeným způsobem ke zjednodušení vlastní práce.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

Metodická podpora

Komentář

Jak efektivně používat digitální nástroje ke spolupráci, plánování a organizaci, například aplikace pro týmovou komunikaci nebo software na správu úkolů, se žáci učí při práci na školních projektech. Zkoumají nové nástroje a technologie, které jim umožňují inovovat své postupy – například využití tabulkových procesorů pro analýzu dat nebo grafických editorů pro vizualizaci výsledků. Součástí výuky je i podpora žáků v hledání příležitostí k rozvoji digitálních kompetencí, například objevováním nových aplikací a vzájemným učením. Tak si nejen osvojují digitální dovednosti, ale také se učí adaptabilitě a schopnosti zlepšovat svou práci pomocí dostupných technologií.

VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE UČITELE:

• zařazuji úlohy, při nichž žáci porovnávají různé pracovní postupy a zvažují, jak mohou digitální technologie přispět k jejich zjednodušení nebo zkvalitnění

• zařazuji modelové situace běžných technických potíží a vedu žáky k tomu, aby hledali možné postupy řešení a rozlišovali, kdy situaci řešit samostatně a kdy vyhledat odbornou pomoc, vedu je k vyhledávání návodů a postupů, které jim umožní situaci vyřešit

• vytvářím příležitosti k plánování práce s využitím digitálních nástrojů (organizace času, sdílené dokumenty, projektové prostředí) a společně reflektujeme jejich přínos

• podporuji kombinování různých digitálních zařízení a aplikací podle konkrétního cíle a vedu žáky k uvědomění, že volba nástroje ovlivňuje kvalitu výsledku

• seznamuji žáky s dostupnými možnostmi přizpůsobení digitálního prostředí a společně reflektujeme, jak vhodné nastavení podporuje efektivitu práce i přístupnost pro různé uživatele

• zařazuji projektové úlohy, v nichž digitální technologie slouží k inovaci pracovního postupu nebo výstupu, a hodnotíme, jak tato inovace ovlivnila efektivitu práce

• podporuji reflexi osobního digitálního rozvoje – žáci hodnotí své silné a slabé stránky, sledují nové možnosti digitálních nástrojů a zvažují jejich využití ve škole i mimo ni

• vybírám do výuky aktivity, ve kterých mají žáci příležitost se seznamovat s novými digitálními technologiemi, nalézat vhodné strategie, jak se učit s nimi pracovat a jak se vyrovnat se stálou potřebou rozvíjet své digitální dovednosti

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

efektivní využití digitálních technologií

• běžné technické problémy sám vyřeší nebo si najde návod na jejich vyřešení

• pro školní práci a plánování svého času využívá digitální technologie, kombinuje je a samostatně rozhoduje, které pro jakou činnost či řešený problém použít

• během svého vzdělávání kombinuje různá digitální zařízení za účelem efektivnějšího plnění zadaných úkolů

• přizpůsobuje rozhraní aplikací a systémů podle svých individuálních potřeb, vysvětlí, jak možnosti takových úprav pomáhají lidem s různými speciálními potřebami

využití digitálních nástrojů k inovaci procesů a produktů

• využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zefektivnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce

• spolupracuje na projektech, které vyžadují plánování a organizaci s využitím digitálních technologií, např. při vývoji digitálního produktu

sledování vývoje digitálních technologií

• vyhodnocuje své silné a slabé stránky v digitální kompetenci a plánuje vlastní rozvoj

• popíše souvislost rozvoje informačních technologií s rozvojem společnosti a uvádí objevy, které výrazně posunuly využití digitálních technologií ve společnosti

• hodnotí možnosti a hledá a využívá příležitosti, které nabízejí nové digitální technologie pro školní i mimoškolní práci

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

KDI-VIN-000-ZV5-001
Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

Související očekávané výsledky učení

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-012
Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-FYZ-003-ZV9-008
Na základě vlastních experimentů popíše, co je zvuk, jeho vznik, vlastnosti a šíření; fyzikální vlastnosti zvuku dá do souvislosti s hudebním pohledem na zvuk.

CAP-PRI-002-ZV9-005
Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAP-PRI-005-ZV9-016
Vysvětlí vztah mezi pohyby litosférických desek a vznikem a přeměnou hornin na základě studia informačních zdrojů a modelů.

CAS-VKO-001-ZV9-004
Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CAS-VKO-002-ZV9-007
Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

CSP-OSV-001-ZV9-005
Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

CSP-TCH-002-ZV9-003
Zvládá základní údržbu a jednoduché opravy základního technického vybavení domácnosti v modelových situacích, porovnává možnosti vybavení domácnosti.

GEO-GEO-001-ZV9-001
Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

GEO-GEO-001-ZV9-002
Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

GEO-GEO-001-ZV9-003
Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

INF-INF-003-ZV9-010
Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

INF-INF-004-ZV9-012
Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

INF-INF-004-ZV9-014
Diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě.

JJK-AJA-002-ZV9-013
Napíše krátký souvislý text týkající se osvojovaných témat.

JJK-AJA-004-ZV9-019
Zaznamenává si písemně klíčové informace během výkladu na známé téma.

JJK-CJL-001-ZV9-006
Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-008
Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

UAK-HTD-002-ZV9-006
Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

UAK-VFV-001-ZV9-004
Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

UAK-VFV-003-ZV9-008
Uvede příklady vlivu nových technologií na proměnu umělecké tvorby a jejího vnímání.

Další metodická podpora

Úroveň Splněno

Popis

- Identifikuje a řeší problémy či problémové situace v digitálním prostředí.
- Hodnotí stávající postupy nebo produkty a navrhuje jejich zlepšení s využitím digitálních technologií.
- Vyhledává příležitosti k rozvoji svých digitálních kompetencí a drží krok s digitálním vývojem.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci.

Průřezová témata

PTP

Péče o sebe a druhé

Charakteristika průřezového tématu

Cílem průřezového tématu Péče o sebe a druhé je podpořit aplikaci získaných znalostí, dovedností a postojů v oblasti seberozvoje a aktivní péče o sebe a druhé ve všech dimenzích wellbeingu – fyzické, kognitivní, emoční, sociální a duchovní.

Průřezové téma přispívá k vytváření vzdělávacího prostředí naplňujícího základní a vývojové potřeby žáka, podporujícího adaptaci na změnu a s ní související odolnost jedince. Podporuje žáka v reflexi a spoluvytváření vzdělávacího prostředí na úrovni třídy i celé školy, včetně kontextu využívání digitálních technologií. Napříč obsahem vzdělávacích oborů a jejich výukou ve škole podporuje využívání a další rozvíjení základních sociálně interakčních dovedností (dovednosti spolupráce, diskuse, naslouchání apod.). Posiluje také vazby různorodých vzdělávacích obsahů k rozvoji porozumění sobě samému, plánování a rozhodování. Dosahování očekávaných výsledků učení může být realizováno mimo jiné i projekty spojenými se školním i mimoškolním prostředím, aktivitami žáků zaměřenými na podporu pozitivního školního klimatu apod.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

PTP-000-000-ZV5-001

Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Osobnostní a sociální výchova, Člověk a jeho svět, Informatika, Český jazyk a literatura.

Očekávaný výsledek učení umožňuje žákovi, aby se stal spolutvůrcem podporujícího a podnětného vzdělávacího prostředí, podporujícího naplnění vzdělávacího potenciálu každého žáka. Je důležité, aby se žák aktivně podílel na vytváření podmínek pro vzdělávání podporujících bezpečí a přijímání druhými a umožňujících každému členovi školní komunity naplňování jeho individuálních vzdělávacích potřeb.

Žák aktivně podporuje spolupráci při učení mezi sebou a spolužáky a učiteli napříč vzdělávacími oblastmi. Znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty, které žák získá v relevantních vzdělávacích oblastech, následně uplatňuje ve prospěch svého učení a učení ostatních žáků školy.

K naplňování OVU dochází napříč vzdělávacími oblastmi v prostředí školy i v digitálním vzdělávacím prostředí.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001

Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KKU-USU-000-ZV5-001

Monitoruje své procesy učení.

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

CSP-OSV-001-ZV5-001
Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CSP-OSV-003-ZV5-006
Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- všímá si podobností a rozdílů mezi vzdělávacími potřebami u sebe a druhých
- zkouší si posoudit co přispívá k dobrému vzdělávacímu prostředí ve škole
- všímá si, co může podpořit jeho i druhé v učení

Ilustrace

Název ilustrace

Mapa školní třídy

Krátký textový popis

Žáci sledují a popisují, co jim ve vzdělávacím prostředí třídy pomáhá v učení.

Zpracují svojí "mapu" školní třídy (prostoru a lidí ve třídě) a školního dne (času), kde si označí vše, co je podporuje. Sdílejí zážitky napříč výukou různých obsahů, označují co/kdo jim pomáhá v učení a jaké překážky se objevují.

Zkusí si podpořit vybraného spolužáka při učení a sdílejí své zkušenosti s přijetím a s poskytnutím vzájemné podpory v učení

Využívají deník svého učení, kam si po dobu jednoho týdne zapisují zkušenosti s učením jednotlivých předmětů, porovnávají učení v různých předmětech.

Diskutují ve třídě (případně v tripartitě dítě, rodič, učitel) své potřeby při učení různých obsahů.

Úroveň Na cestě

Popis

• prostřednictvím konkrétních projevů v komunikaci a chování si zkouší uplatňování respektujícího přístupu k různorodým vzdělávacím potřebám ostatních žáků

• získává zkušenosti, jak může svou aktivitou podpořit dosahování vzdělávacích cílů u sebe a u svých spolužáků

• zkouší si poskytování podpory druhým v situacích, kdy potřebují pomoc při řešení konkrétních problémů ve školním prostředí včetně poskytování emocionální podpory

Ilustrace

Název ilustrace

Jak přistupovat k učení

Krátký textový popis

Žáci si při společném skupinovém učení všímají různých přístupů k učení. V různých předmětech si zkusí vyhodnotit spolupráci při učení, čím přispěli druhým, a čím druzí přispěli k jejich učení.

Diskutují o školních situacích, kdy si všimli rizika vzniku problému při učení a navrhují možnosti pomoci při řešení problému.

Žáci napříč výukou ve školní třídě zaznamenávají průběžně společně osvědčené postupy při učení a na osobních příkladech vysvětlují, co jim pomáhá a zkouší objevovat čím to je.

Vytvoří společně ve skupině příběh fiktivního spolužáka, který si nevěděl rady s učením ve vybrané situaci, promyslí tuto situaci a její řešení, se zahrnutím různých možností vzájemné pomoci mezi spolužáky, a také různých možností, jak může pomoci dospělý ve školní komunitě.

Ilustrace

Název ilustrace

Poznáváme speciální vzdělávací potřeby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/863a67

Krátký textový popis

Aktivita žákům pomáhá porozumět potřebám jejich spolužáků se speciálními vzdělávacími potřebami a také funkci poskytovaných podpůrných opatření ve vzdělávání těchto žáků. Pomáhá žákům pochopit, že podpůrná opatření nejsou nadržováním nebo nezaslouženým zvýhodňováním ale nezbytnou podporou ve vzdělávání. Aktivita pomáhá předcházet vylučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami z kolektivu. Aktivita je vhodná pro žáky ve věku 8 až 10 let.

Úroveň Splněno

Popis

• Komunikuje napříč výukovými aktivitami svoje vzdělávací potřeby, projevuje respekt k různorodým vzdělávacím potřebám ostatních žáků.

• Navrhne možnosti, jak může svou aktivitou podpořit dosahování vzdělávacích cílů u sebe a u spolužáků.

• Podpoří druhé, když potřebují získat pomoc při řešení konkrétních problémů v učení, vztazích s vrstevníky nebo pracovníky školy, při nezdaru nebo emocionální nepohodě.

Ilustrace

Název ilustrace

Školní prostředí - projektový den

Krátký textový popis

Žáci v rámci projektového dne napříč vzdělávacími předměty diskutují aspekty školního prostředí, které jej činí bezpečným a díky nimž se ve škole cítí dobře. Následně navrhnou způsoby, jak tyto aspekty ve škole podpořit a dohodnou se, jak budou na jejich dosažení spolupracovat. Následným hodnocením v odstupných intervalech vyhodnocují své zapojení. V rámci projektu připraví vizuální oporu k tématu, kterou trvale vystaví v prostorách školy.

Žáci naplánují modelové situace, ve kterých mladším žákům představí koho a jakým způsobem požádat o pomoc.

Žáci navrhnou soubor opatření, kterými podpoří adaptaci nového žáka v prostředí školy a jeho přijetí v kolektivu třídy. Tato opatření budou následně využívána třídními kolektivy, do kterých nastoupí nový žák.

Ilustrace

Název ilustrace

Společně k lepšímu učení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/abcc45

Krátký textový popis

Komplexní roční projekt rozvíjející řadu klíčových kompetencí žáků. Je také časově náročnější. Některé komponenty projektu lze vynechat (např. zapojení konzultací a prezentace výstupů projektu). Projekt se zaměřuje na aplikaci poznatků o účinné podpoře řešení problémů při učení a ve vztazích se spolužáky nebo pracovníky školy v prostředí konkrétní třídy nebo tříd 5. ročníku realizované v rámci ročního projektu. Samotný projekt *Společně k lepšímu učení* má několik etap.

PTP-000-000-ZV5-002

Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Osobnostní a sociální výchova, Člověk a jeho svět, Informatika, Tělesná výchova.

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na žákovu aktivní a cílevědomou péči o vlastní wellbeing a naplňování potřeb ve fyzické, emocionální, sociální, kognitivní a duchovní oblasti. Žák uplatňuje naučené efektivní strategie seberegulace svého chování ve školním prostředí a dovednosti posilující odolnost při řešení problémů a překonávání překážek v různorodých situacích, které provázejí proces vzdělávání. Jedná se například o vhodné využívání technik psychohygieny, vyvažování aktivity a odpočinku, uplatňování principů zdravého životního stylu, vyjádření svých potřeb, požádání o pomoc (v průběhu jakékoli výuky i během celého školního dne), uplatnění pozitivního vnitřního dialogu a volního úsilí, uplatnění etických principů v chování a jednání ve škole, včetně digitálního prostředí.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-024

Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

CJS-CJS-005-ZV5-025

Předvede v modelové situaci základní techniky odmítnutí návykových látek a posoudí vliv návykových látek a závislostního chování na zdraví člověka.

CJS-CJS-005-ZV5-031

Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

CJS-CJS-005-ZV5-032

Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

CSP-OSV-001-ZV5-002

Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, uplatňuje základní postupy předcházení stresu, jeho zmírňování a vyhledání pomoci.

CSP-OSV-002-ZV5-004

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

CZB-TEV-001-ZV5-003

Uplatňuje osvojované postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

INF-INF-004-ZV5-010

Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- všímá si vlivu různých situací na zdravý životní styl v průběhu školního dne
- zkouší si rozpoznání etických principů v chování a jednání v různých školních situacích

Ilustrace

Název ilustrace

Zdravý životní styl

Krátký textový popis

Žáci ve třídě společně zaznamenávají všechny události, které přispěli k jejich zdravému životnímu stylu. Průběžně vyhodnocují jaké události se jim podařilo zaznamenat, v čem se shodují, co je spojuje.

Porovnávají jaké různorodé potřeby mají, jaké různorodé události pomáhají ve zdravém životním stylu někomu v určité míře a jiné události zase například ve větší nebo menší míře někomu jinému.

Podobně si mohou zaznamenávat události, které jsou “prosociální” (dobré příklady dodržování etické principy). Průběžně si vyhodnocují, co se podařilo zaznamenat.

Návazně mohou ocenit druhé, v čem je podpořili, nebo v čem si všimli, že podpořili někoho dalšího ze spolužáků.

Úroveň Na cestě

Popis

- získává a sdílí zkušenosti s udržováním zdravého životního stylu v průběhu školního dne
- zkouší si různorodá opatření posilující osobní odolnost v různých školních situacích
- zkouší si a komunikuje v různorodých situacích ve škole uplatnění etických principů ve vlastním chování a jednání

Ilustrace

Název ilustrace

Odolnost

Krátký textový popis

Žáci si v rámci svého deníku nebo portfolia zaznamenávají situace, kdy využili nebo posílili svou odolnost, zvládli výzvu spojenou se školním prostředím.

V rámci různých předmětů mohou zaznamenat výzvy, které pro ně znamenají a navrhnout postupy jak těmto výzvám mohou čelit.

V případě potřeby si zkusí požádat o pomoc spolužáka nebo učitele, aby vybranou výzvu v rámci různých školních situací zvládli

Průběžně je vytvořen prostor pro sdílení těchto zkušeností pro vzájemnou inspiraci, jak se komu podařilo výzvy zvládnou, co mu to přineslo. jak si ve vybrané situace říci o pomoc.

Žáci se během školního roku mohou ocenit za vybranou zvládnutou výzvu, mohou také ocenit druhé, jak své vybrané výzvy zvládli, případně za pomoc, kterou od nich dostali.

Ilustrace

Název ilustrace

Co je to wellbeing?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8adbfc

Krátký textový popis

Aktivita je určena žákům třetího nebo čtvrtého ročníku a zaměřuje se na seznámení s pojmem wellbeing a možnostmi, jak jej u sebe podporovat v jeho jednotlivých oblastech.

Úroveň Splněno

Popis

• Navrhne a vyzkouší opatření zaměřená na uplatnění prvků zdravého životního stylu ve školním i mimoškolním prostředí.

• Navrhne a uplatní vybrané naučené seberegulační techniky při řešení běžných problémů a náročných situací ve školním prostředí, včetně žádosti o pomoc při řešení nejčastějších výukových a vztahových problémů ve školním prostředí.

• Naplánuje a vyzkouší konkrétní opatření, která napomáhají užívání digitálních technologií v souladu s různými dimenzemi vlastního wellbeingu.

Ilustrace

Název ilustrace

Wellbeing

Krátký textový popis

Žák si s podporou učitele zvolí a naplánuje realizaci konkrétních aktivit podporující vybrané aspekty wellbeingu (zdravý životní styl, vlastní odolnost, zážitek úspěchu, apod.) napříč výukovými předměty, ve škole i mimo školu. Aktivity následně pravidelně realizuje po dobu jednoho měsíce a vede si o nich záznamy. V následné reflexi vedené učitelem formou řízené diskuze zhodnotí jejich přínos.

Žáci si mapují situace spojené s překonáváním jednoduchých životních překážek (zaspal jsem, zapomněl jsem, změna prostředí, změna učitele, nový spolužák atd.), navrhují metody a techniky, jak situaci vyřešit, jak ji překonat a zvládnout své emoce v sobě i navenek.

Ilustrace

Název ilustrace

Co udělám pro svůj wellbeing?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cb827a

Krátký textový popis

Týdenní projekt je určen žákům čtvrtého nebo pátého ročníku a zaměřuje se na podporu jejich osobního wellbeingu mimo školu. Projekt navazuje na aktivitu *Co je wellbeing?*

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Realizuje vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

PTP-000-000-ZV5-003

Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Osobnostní a sociální výchova, Člověk a jeho svět, Informatika.

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na žákovo spoluvytváření školního prostředí přispívajícího k naplňování základních lidských potřeb všech členů školní komunity.

Žák rozvíjí respektující vztahy, svým chováním podporuje dobré vztahy ve fyzickém i digitálním vzdělávacím prostředí. Využívá a dále rozvíjí dovednosti vedení dialogu, naslouchání, respektující komunikace a poskytování podpory druhým ve škole i širší komunitě. Ve spolupráci s druhými zkouší navrhnout a realizovat kroky k podpoře wellbeingu v jeho dílčích oblastech (fyzické, kognitivní, emocionální a duchovní) ve třídě a širší školní komunitě.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-026

Vysvětlí funkci základních složek Integrovaného záchranného systému a uplatňuje v modelových situacích účelné způsoby chování při mimořádných událostech.

CJS-CJS-005-ZV5-029

V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

CJS-CJS-005-ZV5-030

Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CSP-OSV-002-ZV5-003

Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CSP-OSV-002-ZV5-004

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

CZB-TEV-001-ZV5-004

Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

INF-INF-004-ZV5-010

Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- rozvíjí vnímavost k wellbeingu třídy, školní komunity a k tomu, co jej ovlivňuje
- všímá si konkrétních projevů respektu v komunikaci s ostatními žáky a pracovníky školy

Ilustrace

Název ilustrace

Komunitní kruh

Krátký textový popis

Žáci v “komunitním kruhu” v pravidelných intervalech sdílejí, co z jejich osobní zkušenosti přispělo k dobré atmosféře ve třídě.

Lze vždy vyzvat žáky zkusit poděkovat někomu za to, co z jejich pohledu udělal pro dobrou atmosféru ve třídě.

Společně žáci navrhují, jak podpořit tyto dobré příklady pro to, aby se vyskytovaly co nejčastěji napříč různými situacemi během školního dne, vzhledem i ke specifikům různých činností v různých předmětech.

Pokud se objevují situace, které z pohledů žáků ohrožují dobrou atmosféru ve třídě, zkusit burzu nápadů jak jim předcházet do budoucna.

Úroveň Na cestě

Popis

• zkouší vybranou aktivitou přispívat k wellbeingu třídy/školní komunity

• získává a sdílí zkušenosti s konkrétními opatřeními a postupy podporujícími wellbeing v digitálním prostředí (např. postupy bezpečné komunikace v digitálním prostředí)

• v komunikaci s ostatními žáky a pracovníky školy zkouší uplatňovat konkrétní projevy respektu

Ilustrace

Název ilustrace

Respektující chování

Krátký textový popis

Na základě sdílení příkladů respektujícího chování žáci mohou popsat, jakým chováním a jakými činnostmi mohou přispět k utváření komunity založené na úctě a respektu.

• Jak mohu převzít zodpovědnost a projevit respekt k právům v každé oblasti svého života (doma, ve třídě, ve škole nebo v širší komunitě)?

• Co můžu dělat?

Ve dvojicích mohou žáci udělali krátký brainstorming o činnostech, které mohou v každé z oblastí podniknout, aby projevili úctu a respekt k ostatním.

Zdroj

Metodiky RRRR - Society for all

Ilustrace

Název ilustrace

Abychom se všichni do školy těšili

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aed735

Krátký textový popis

Projekt se zaměřuje na podporu rozvoje spoluzodpovědnosti žáků na utváření pozitivního školního klimatu a wellbeing členů školní komunity. Je určen žákům 3. a 4. ročníku. Žáci se seznamují s tím, co mohou udělat proto, aby se ostatní ve škole cítili dobře. Projekt má několik etap. Žáci se nejprve seznámí s možnostmi, jak mohou ve škole přispívat k podpoře wellbeingu druhých – spolužáků ve třídě, ostatních žákům a pracovníků školy. Následně si žáci vyberou konkrétní činnosti, které budou v následujícím měsíci aplikovat a o aplikaci si povedou záznamy. Na konci stanoveného období zhodnotí, jak se jim realizace dařila.

Úroveň Splněno

Popis

• Navrhne a ve spolupráci s ostatními vyzkouší realizovat opatření přispívající k wellbeingu třídy.

• Navrhne a diskutuje, jak může společně s ostatními přispět k digitálnímu wellbeingu ve školním prostředí.

• V běžných komunikačních situacích s ostatními žáky a pracovníky školy uplatňuje respekt k sobě i druhým.

Ilustrace

Název ilustrace

Opatření na podporu wellbeingu

Krátký textový popis

Žáci třídy si společně naplánují realizaci opatření na podporu wellbeingu své třídy. Domluví se na způsobu a potřebných krocích jejich realizace. Po stanovené době účinnost opatření vyhodnotí.

Žáci uspořádají anketu s pracovníky školy a rodiči, na základě níž zjistí, co mohou udělat pro podporu wellbeingu všech členů školní komunity, včetně pedagogických i nepedagogických pracovníků a rodičů ve vztahu ke školnímu prostředí. Dohodnou se na realizaci vybraných opatření a společně s učiteli vyhodnotí jejich účinnosti.

Žáci připraví společný projekt zaměřený na téma podpory duševního zdraví (vč. digitálního wellbeingu) s možností jeho podpory učiteli, rodiči, žáky z druhého stupně.

Ilustrace

Název ilustrace

V pohodě ve třídě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/357f6d

Krátký textový popis

Projekt je určen žákům pátého ročníku a zaměřuje se na podporu ve vybraných oblastech wellbeingu (zejm. fyzické a sociální) při pobytu ve škole a na vyzkoušení aplikace konkrétních činností/opatření podporujících wellbeing celé třídy s důrazem na přestávky. Projekt je pololetní a má tři fáze – úvodní seznámení s tématem zahrnuje domluvu žáků na zvolených opatřeních podporujících jejich wellbeing, která budou aplikovat. Další fází je vytvoření plánu a následná realizace opatření s pravidelným prostorem pro průběžnou reflexi plnění zvolených opatření a poslední fází závěrečná reflexe. Projekt navazuje na aktivity zaměřené na podporu osobního wellbeingu *Co je to wellbeing?* a *Co udělám pro svůj wellbeing?*. Jejich realizace by tomuto projektu měla předcházet. V některých opatřeních se může propojit s projektem *Společně k lepšímu učení*. Pokud bude se třídou v daném školním roce realizován projekt *Společně k lepšímu učení*, je vhodné začít nejprve s ním a s projektem *V pohodě ve třídě* začít na začátku druhého pololetí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Realizuje vybrané aktivity, které podporují péči o wellbeing všech členů školní komunity.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

PTP-000-000-ZV9-001

Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Osobnostní a sociální výchova, Výchova ke zdraví a bezpečí, Český jazyk a literatura, Informatika.

Očekávaný výsledek učení podporuje žáka v tom, aby se stal spolutvůrcem podporujícího a podnětného vzdělávacího prostředí, umožňujícího každému členovi školní komunity naplno rozvíjet svůj fyzický, kognitivní, emocionální, sociální a hodnotový potenciál a aktivně přispívat k wellbeingu druhých. Je důležité, aby se žák aktivně podílel na vytváření podmínek pro vzdělávání podporujících bezpečí a přijímání druhými a umožňujících každému členovi školní komunity naplňování jeho individuálních potřeb.

Znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty, které žák získá v relevantních vzdělávacích oblastech, následně uplatňuje ve prospěch vlastního wellbeingu i dalších aktérů vzdělávání v dané škole (žáků i pracovníků školy). OVU zahrnuje řadu dílčích aspektů spojených s jednotlivými oblastmi wellbeingu – podporu bezpečí a fyzického zdraví, naplňování emocionálních potřeb, řešení problémů, zvládání stresu a náročných situací, učení, vytváření a udržování respektujících vztahů i vytváření hodnotového rámce a duchovního rozvoje. K jeho naplňování dochází napříč vzdělávacími oblastmi v prostředí školy i v digitálním vzdělávacím prostředí.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTP-000-000-ZV5-001

Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-003

Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

CSP-OSV-001-ZV9-005

Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

CSP-OSV-002-ZV9-007

Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CSP-OSV-003-ZV9-013

Rozpoznává relevantní vzdělávací a pracovní příležitosti pro své kariérové plánování.

CSP-OSV-003-ZV9-014

Reflektuje význam udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem, různými rolemi v životě.

CZB-VZB-004-ZV9-014

Uplatňuje adekvátní způsoby bezpečného chování v modelových situacích ohrožení spojeného s mimořádnou událostí.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

JJK-CJL-001-ZV9-001

Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-004

Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

JJK-CJL-001-ZV9-005

Rozvíjí své znalosti o skladbě a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-006

Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-010

Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- vnímá svou roli ve spoluvytváření fyzického a digitálního vzdělávacího prostředí
- zkouší si společně s druhými navrhnout plán a realizovat konkrétní kroky pro vytváření dobrých podmínek pro učení a respektujících vztahů ve škole
- všímá si účinnosti podpory, které se mu při řešení problémů spojených se školním prostředí dostává od vrstevníků a od pracovníků školy

Ilustrace

Název ilustrace

Plán pro podporu učení - SMART cíle a SWOT metoda

Krátký textový popis

Žáci vytvoří plán pro podporu učení ve třídě, v plánu využívají SMART cíle a SWOT metodu. Diskutují potřeby jednotlivců a možnost zohlednění těchto potřeb v rámci společného plánu.

V rámci SWOT v oblasti příležitostí zaznamenají možnosti podpory ze strany celé školní komunity, v oblasti příležitostí i rizik zvažují aspekty fyzického i digitálního vzdělávacího prostředí.

Ve skupinách může vzniknout více plánů a vybrat z nich nejlépe hodnocené prvky do společného plánu třídy.

Zvolí si v rámci plánu první krok, který je splnitelný v krátkém čase a vyhodnotí jeho realizaci. V rámci vyhodnocení zaznamenají svoje zkušenosti a popíší jak je lze využít v následujícím postupu.

Úroveň Na cestě

Popis

- diskutuje možnosti, jak může účinně přispívat k respektujícím vztahům a bezpečnosti ve fyzickém a digitálním vzdělávacím prostředí
- reflektuje svojí zkušenost s různými strategiemi vytváření dobrých podmínek pro učení a pozitivního klimatu školy
- navrhuje opatření, která mohou jemu i druhým pomoci v překonávání překážek při učení
- získává zkušenosti s uplatňováním účinných forem podpory druhých při řešení problémů spojených s učením nebo vztahy ve školním prostředí

Ilustrace

Název ilustrace

Debata o podpoře učení

Krátký textový popis

Žáci zorganizují celoškolní debatu o podpoře učení ve škole. Vytvoří dotazník pro všechny členy školní komunity, sbírají zkušenosti a náměty na zlepšení.

Vyhodnotí získané informace a navrhnou opatření, která prodiskutují v rámci žákovské samosprávy a školské rady. Zohlední potřeby různých členů školní komunity.

Během školní roku akční tým podporuje monitorování naplňování opatření. Po několika měsících žáci opět zajistí zpětnou vazbu od členů školní komunity a vyhodnotí změny a účinnost opatření.

Proběhne prezentace pro celou školní komunitu, jakých)spěchů bylo dosaženo, a jaké výzvy stále jsou otevřené a potřebně zvládnout.

Ilustrace

Název ilustrace

Společně k lepšímu učení 2

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1e456a

Krátký textový popis

Projekt vhodný pro žáky 7. ročníku svým pojetím navazuje na projekt Společně k lepšímu učení na prvním stupni. Projekt Společně k lepšímu učení 2 akcentuje aspekty vztahového bezpečí ve třídě jako nezbytného předpokladu efektivního učení a také má větší přesah do digitálního prostředí. Cílem projektu je podpořit žáky v rozvoji dovedností spojených s identifikací problémů ovlivňujících jejich učení a hledáním, plánováním a realizací účinných opatření v jejich řešení.

Úroveň Splněno

Popis

• Přispívá k respektujícím vztahům a bezpečnosti ve fyzickém a digitálním vzdělávacím prostředí.

• V interakci se žáky i pracovníky školy uplatňuje konkrétní strategie, které přispívají k efektivnímu učení a pozitivnímu klimatu školy.

• Reflektuje, jak podporuje sebe a spolužáky při obtížích v učení nebo při emocionální nepohodě.

Ilustrace

Název ilustrace

Vztahy a bezpečí

Krátký textový popis

Žáci navrhnou a následně zrealizují (a vyhodnotí účinnost) opatření posilující vztahové bezpečí ve školním prostředí. Ke spolupráci mohou využít orgány žákovské samosprávy, školskou radu, školní poradenské pracoviště, apod.

Žáci vytvoří multimediální produkt, jehož cílem bude osvěta bezpečného chování na internetu. Produkt je sdílen v rámci celé školní komunity, včetně rodičů.

Průběžné zařazování tzv. “studoven” - např. 2-3 hodinový blok, kde si žáci sami stanovují učební cíle, jejich pořadí a za stanovených podmínek (studijní prostředí), na nich pracují a na závěr reflektují splnění svých studijních plánů.

Ilustrace

Název ilustrace

Poznáváme své potřeby při učení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/808fa6

Krátký textový popis

Projekt je určen žákům 6. a 9. ročníků. Je koncipován formou zážitkové vzdělávací aktivity uspořádané staršími žáky pro mladší žáky. Žáci 9. ročníků připraví pro žáky 6. ročníků několik aktivit, které jim pomohou zjistit, jaké potřeby a preference v souvislosti s učením mají. Projekt má několik částí, samotná realizace aktivit s žáky 6. ročníků je zvládnutelná v rámci jednoho dne, v případě potřeby delšího času na zpracování výstupů z aktivit lze rozložit do dvou dnů. Organizaci všech aktivit zajišťují žáci 9. ročníku. Pro žáky 9. ročníků je třeba vyčlenit čas na uvedení do tématu a přípravu aktivit.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí tak, aby přispívalo k naplňování potřeb, jeho a ostatních členů školní komunity.

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Osobnostní a sociální výchova, Výchova ke zdraví a bezpečí, Tělesná výchova, Výchova k občanství, Informatika.

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na žákovu aktivní a cílevědomou péči o vlastní wellbeing a naplňování potřeb ve fyzické, emocionální, sociální, kognitivní a duchovní oblasti v kontextu svého vzdělávání napříč kurikulem. Žák uplatňuje naučené efektivní strategie seberegulace svého chování a rozvíjí dovednosti posilující odolnost při řešení problémů a překonávání překážek v různorodých situacích, které provázejí proces vzdělávání. Jedná se například o vhodné využívání technik psychohygieny, vyvažování aktivity a odpočinku, uplatňování principů zdravého životního stylu, vyjádření svých potřeb, požádání o pomoc (v průběhu výuky i během celého školního dne), uplatnění pozitivního vnitřního dialogu a volního úsilí, uplatnění hodnotových a etických principů ve školním prostředí. O svůj wellbeing žák aktivně pečuje i v digitálním prostředí.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTP-000-000-ZV5-002

Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-004

Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CSP-OSV-001-ZV9-001

Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-OSV-001-ZV9-002

Uplatňuje strategie zvládání zátěže, předcházení a řešení náročných situací, včetně vyhledání pomoci.

CZB-TEV-001-ZV9-003

Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

CZB-TEV-001-ZV9-004

Aktivně se podílí na plánování a organizaci svého pohybového režimu (ve škole, mimo školu) a naplňuje ho.

CZB-VZB-001-ZV9-003

Zdůvodní význam odpovědného, respektujícího sexuálního a partnerského chování pro zdraví a bezpečí člověka, navrhne a aplikuje postupy ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví.

CZB-VZB-001-ZV9-004

Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

CZB-VZB-002-ZV9-006

Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

CZB-VZB-002-ZV9-008

Sestaví jednodenní i dlouhodobý jídelníček na základě výživových doporučení, která aplikuje vzhledem k potřebám organismu.

CZB-VZB-003-ZV9-013

Uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních i nelegálních návykových látek se životní perspektivou člověka, vysvětlí rizika a dopady závislostního chování.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zkouší si pro zvolený časový úsek naplánovat, realizovat a vyhodnotit aktivitu, které podporuje jeho wellbeing ve vybraných oblastech (fyzické, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní)
- poznává význam respektujících a podpůrných vztahů pro budování pozitivního klimatu třídy a školy
- diskutuje, jak předcházet problémům ve vztazích s vrstevníky nebo pracovníky školy

Ilustrace

Název ilustrace

Podporu wellbeingu

Krátký textový popis

Žák si naplánuje konkrétní aktivitu pro podporu svého wellbeingu ve škole např v rámci jednoho měsíce ji naplánuje, realizuje a vyhodnotí. Zaměří se na několik vybraných složek wellbeingu (fyzické, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní), které jsou pro něj důležité aktuálně rozvinout.

Vede si deník, kde sleduje přínosy zvolené aktivity, svoje průběžné zážitky, zkušenosti a nápady na úpravy aktivity.

Vybrané prvky ze svých zkušeností sdílejí žáci kreativní formou s ostatními.

Získávají a zapracovávají zpětnou vazbu.

Úroveň Na cestě

Popis

- sdílí zkušenost s faktory, které podporují nebo ohrožují jeho wellbeing ve školním i mimoškolním prostředí
- zkouší si plánovat a realizovat vlastní strategii pro podporu svého wellbeingu včetně překonávání překážek v různorodých situacích ve škole

Ilustrace

Název ilustrace

Doporučení pro mladší spolužáky

Krátký textový popis

Žáci vytvoří doporučení pro mladší spolužáky, co se na realizaci aktivity pro podporu vlastního wellbeingu naučili, a zkouší předat své zkušenosti mladším žákům.

Součástí tvorby doporučení je rozvaha nad různými faktory, které ovlivňují jejich péči o vlastní wellbeing. Žáci porovnají faktory ve školním a mimoškolním prostředí. prostředím třídy a celé školy, fyzickým a digoitálním prostředím.

Součástí doporučení mohou být různé strategie pro překonávání překážek a zkušenosti z jejich využíváním v různých kontextech školních předmětů, a dalších situací a prostředí ve škole.

Mohou tím pomoci mladším žákům školy svým příkladem.

Ilustrace

Název ilustrace

Co ohrožuje náš wellbeing?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/56c8e4

Krátký textový popis

Projekt pro žáky 7. nebo 8. ročníku, který se zaměřuje na rozpoznání faktorů negativně ovlivňujících osobní wellbeing žáků i dospělých, se kterými jsou v kontaktu.

Úroveň Splněno

Popis

• Reflektuje, jak přispívá k naplnění svých potřeb v jednotlivých oblastech wellbeingu (fyzické, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní) ve školním i mimoškolním prostředí a jak mu mohou pomoci ostatní.

• Rozpozná faktory, které ohrožují jeho wellbeing, a navrhne opatření ke snížení rizik s nimi spojených ve školním prostředí.

• Reflektuje, jak realizuje plánované aktivity pro podporu svého wellbeingu ve školním prostředí, upravuje je na základě vyhodnocení.

Ilustrace

Název ilustrace

Harmonogram činností

Krátký textový popis

Žák si zpracuje vlastní harmonogram činností během dne až týdne s rozvržením pracovních i odpočinkových fází a aktivit. Dle svých možností a potřeb reguluje jednotlivé časové rozložení. Navrhuje si vhodný způsob odpočinku, fyzického i duševního. Vybírá si vhodné aktivity k relaxaci.

Žák si mapuje v rámci různých situací ve škole, které jsou pro něj podporou, a které rizikem. Zaznamenává si je do deníku nebo svého portfolia, a monitoruje svůj pokrok. V případě potřeby konzultuje obtížné situace se školním poradenským pracovištěm.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak můžu pečovat o svůj wellbeing?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d15ad7

Krátký textový popis

Aktivita je tříměsíčním projektem pro žáky 9. ročníku, který se zaměřuje na sebehodnocení vlastního wellbeingu a plánování, realizaci a reflexi zvolených opatření podporujících osobní wellbeing žáků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Realizuje vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Osobnostní a sociální výchova, Výchova ke zdraví a bezpečí, Výchova k občanství, Informatika.

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na dovednosti přispívat k naplňování potřeb všech členů komunity. Žák aktivně podporuje spolupráci při učení mezi sebou a spolužáky (a učiteli) napříč vzdělávacími oblastmi. Aktivně přispívá k budování respektujících vztahů v rámci školní komunity, svým chováním podporuje dobré vztahy ve fyzickém i digitálním vzdělávacím prostředí. Využívá a dále rozvíjí dovednosti vedení dialogu, naslouchání, respektující komunikace a poskytování podpory druhým ve škole i širší komunitě.

Identifikuje společně s druhými rizika pro wellbeing členů školní komunity, podílí se na realizaci kroků k posílení vybraných oblastí, včetně digitálního wellbeingu, dokáže pomoci druhým.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTP-000-000-ZV5-003

Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KOS-VZT-000-ZV9-001

Rozšiřuje okruh vztahů.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-003

Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CSP-OSV-002-ZV9-008

Uplatňuje efektivní strategie sociální komunikace a řešení konfliktu v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CSP-OSV-002-ZV9-010

Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

CZB-VZB-001-ZV9-001

Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

CZB-VZB-001-ZV9-004

Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

CZB-VZB-001-ZV9-005

Uplatňuje osvojené návyky a dovednosti v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů, v rámci svých možností poskytne první pomoc ve škole.

CZB-VZB-003-ZV9-011

Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

INF-INF-004-ZV9-013

Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zjišťuje, co podporuje wellbeing v jednotlivých oblastech (fyzické, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní) ostatních členů školní komunity ve školním i digitálním vzdělávacím prostředí
- získává zkušenost s plánováním opatření podpůrných vztahů ve školní komunitě ve spolupráci s ostatními

Ilustrace

Název ilustrace

Analýza potřeb v oblasti wellbeingu

Krátký textový popis

Žáci společně průběžně analyzují různorodé potřeby v oblasti wellbeingu ve školní komunitě. Plánují opatření ve prospěch vzájemně podporujích vztahů.

Konzultují svůj plán s poradenským pracovištěm školy a upravují ho na základě zpětné vazby, Získávají informace z dostupných informačních zdrojů, co udělat v oblasti prevence šikany ve škole a podobných tématech.

Zkusí realizovat jednoduchou aktivitu v rámci společného plánu, která podpoří vzájemné dobré vztahy napříč ročníky a různými členy školní komunity.

Získají zpětnou vazbu k vybranému kroku, který realizovali a diskutují svoje zkušenosti a úpravy svého plánu.

Úroveň Na cestě

Popis

- ve spolupráci se spolužáky a pracovníky školy zjišťuje konkrétní potřeby ve vybraných oblastech wellbeingu členů školní komunity a plánuje opatření podporující jejich naplňování ve školním i digitálním vzdělávacím prostředí
- zkouší vyhodnocovat účinnost opatření uplatňovaných k podpoře pozitivního klimatu ve třídě

Ilustrace

Název ilustrace

Pozitivní klima ve třídě

Krátký textový popis

Žáci vytvoří konkrétní opatření na pozitivní klima ve třídě. Zjišťují nástroje na sledování klimatu a vybírají, které využijí. Průběžně vyhodnocují proměny klimatu a faktory, které je ovlivňují.

Mohou si vyzkoušet roli mediátorů v případě obtížných situací ve vzájemných interakcích je pomáhat řešit. Mapují individuální potřeby spolužáků a společné hlavní výzvy k podpoře pozitivního klimatu.

Konzultují v případě potřeby s odbornými pracovníky školy nebo dalších organizací, které se speciálizují na podporu klimatu ve škole.

Výsledky své aktivity pro podporu klimatu ve třídě mohou prezentovat v rámci školy dalším třídám a inspirovat je.

Ilustrace

Název ilustrace

Co potřebujeme k tomu, abychom se do školy těšili

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9c3c41

Krátký textový popis

Projekt je určený žákům 6. nebo 7. ročníku a je zaměřený na zmapování potřeb členů školní komunity v podpoře wellbeingu. Žáci mají za úkol od ostatních žáků, pedagogů a dalších pracovníků školy prostřednictvím vhodných nástrojů sběru dat zjistit potřeby a přání v oblasti podpory wellbeingu. Zjištění prezentují školnímu parlamentu a školské radě.

Úroveň Splněno

Popis

- Ve spolupráci s dalšími žáky navrhne a vyhodnotí účinnost opatření zaměřených na podporu wellbeingu své třídy.
- Zapojuje se do aktivit pro podporu dobrého klimatu ve škole, reflektuje ve skupině postup realizace a upravuje další kroky.
- Reflektuje své dovednosti podporovat wellbeing v jeho jednotlivých oblastech ve školním prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Spolupráce žáků napříč školou

Krátký textový popis

Žáci připraví projektový den či projekt zaměřený na spolupráci žáků napříč školou, ať už formou zapojení do soutěže nebo různých forem společného učení (sport, umění, literatura, badatelství). Vzájemným poznáváním se u různých činností zjišťují potřeby druhých a snaží se je reflektovat a následně je podporovat v denních činnostech.

Žáci společně vytvoří kreativní produkty pro podporu porozumění digitálnímu wellbeingu všemi členy školní komunity. Ke spolupráci mohou přizvat partnerské organizace, které se tématu věnují, využívat jejich informační zdroje.

Ve spolupráci žáci naplánují, zrealizují a reflektují aktivitu podporující kooperaci mladších a starších žáků školy.

Ilustrace

Název ilustrace

V pohodě ve škole

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/66c0a5

Krátký textový popis

Projekt určený žákům 8. ročníku a zaměřuje se na podporu wellbeingu celé školní komunity ve fyzickém i digitálním vzdělávací prostředí. Žáci mají za úkol navrhnout opatření zaměřené na podporu wellbeingu školní komunity jehož zavedení ve škole budou na základě stanoveného plánu realizovat. Žáci v projektu mohou navazují na výstupy z šetření z projektu *Co potřebujeme k tomu, abychom se do školy těšili,* proto je třeba, aby projekt *V pohodě ve škole* na tento projekt časově navazoval.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Ve spolupráci s druhými realizuje aktivity, které podporují péči o wellbeing členů školní komunity.

PTS

Společnost pro všechny

Charakteristika průřezového tématu

Cílem průřezového tématu Společnost pro všechny je rozvíjet u žáka schopnost uvážlivě se orientovat v každodenním životě, rozhodovat se o věcech všedních i zásadních a kriticky reflektovat vlastní přístupy a postoje s vědomím odpovědnosti za důsledky vlastních rozhodnutí pro sebe i pro druhé.

Prostřednictvím tohoto průřezového tématu se žák postupně seznamuje se složitostí, rozmanitostí a propojeností současného světa. Je veden k tomu, aby o svých zjištěních přemýšlel a uvědomoval si, co jeho postoje, uvažování, hodnocení a rozhodování ovlivňuje. Poznává, že se může snažit pozitivně ovlivňovat svůj život a společnost v jejím každodenním chodu s ohledem na dopady na různých úrovních od osobní přes školní, lokální až po globální. Je veden k tomu, aby prosazoval změny s respektováním rovných příležitostí, lidských práv a důstojnosti každého člověka.

Průřezové téma nabízí žákovi možnost prostřednictvím modelových i reálných situací: a) osvojovat si aktivní a bezpečný vztah ke komunikačním technologiím (médiím), b) utvářet si nehodnotící, otevřený postoj k rozmanitostem jak v blízkém okolí, tak ve světě, c) odhalovat sdílené interpretace světa (příběhy) a předsudečné a nepodloženě hodnotící soudy (stereotypy) v současných komunikačních praktikách. Dále poskytuje příležitost zvyšovat odolnost vůči manipulativním technikám a aplikovat principy demokratického rozhodování a spolurozhodování v každodenním životě. Zahrnuje také reflektování a vědomé korekce užívání médií.

Je důležité, aby žák vnímal roli a postavení médií ve svém životě i v životě svého okolí, snažil se kriticky vyhodnocovat zdroje informací, které média nabízejí, a odhalovat manipulativní techniky těch, kteří média ovládají, a vnímal svět jako rozmanitý, vnitřně provázaný prostor, ve kterém je třeba podporovat rovné šance a důstojné vztahy.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

PTS-000-000-ZV5-001

Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Člověk a jeho svět.

Rozmanitost a propojenost světa je realita, ve které dnešní děti žijí a kterou je žádoucí využít tak, aby se pro jejich budoucí život stala příležitostí. Proto je důležité, aby ji od útlého věku vnímali pozitivně a na základě svých každodenních prožitků reflektovali své představy o druhých a o světě.

Dosažení očekávaného výsledku učení je důležité pro to, aby žák vnímal, zažíval a reflektoval rozmanitost světa a byl připravený na respektující život v něm. Je důležité, aby žák pozoroval rozmanitost mezi lidmi a kulturami, objevoval, jak je svět propojený, a reflektoval, co přináší rozmanitost a propojenost světa jemu samotnému, jeho třídě a okolí a jakou příležitostí může být pro společnost. Rozmanitost zažívá v první řadě tím, že má příležitost sdílet vzájemně se spolužáky vlastní příběhy a zážitky. Zaměřuje se na to, co má s ostatními společné, a poznává jedinečnost svoji i ostatních. Žák je posilován ve vnímání vlastní hodnoty i hodnoty druhých. Je vystavován situacím, v nichž může rozmanitost zažívat, a to s ohledem na různé aspekty – například věk, pohlaví, barvu pleti, mateřský jazyk, národnost, zdraví, formu rodiny, způsob bydlení, socioekonomický status.

Žák zároveň vnímá současný svět jako propojený celek. Při objevování propojenosti světa vychází z toho, co ho obklopuje, co používá, zná, zažívá či sleduje. Zkoumá souvislosti mezi tím, co se děje v jeho okolí a co se děje ve světě (mezi lokální a globální úrovní). Porozumění propojenosti a vzájemné závislosti je předpokladem pro orientaci v neustále se měnícím a stále více složitějším světě. To pomůže žákům k rozpoznávání vhodných řešení různých situací, k vnímání své role ve světě a přijímání takových rozhodnutí, která je mohou podpořit v úspěšném a spokojeném životě a která mohou přispět k pozitivním změnám.

Hodnoty

• Sdílené poznání
• Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV5-001
Uvede příklady některých kulturních institucí, projevů umění a kulturního dění ve svém okolí.

KOB-RES-000-ZV5-001
Chová se citlivě k živým jedincům i k přírodě a svému okolí jako celku.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

PTU-000-000-ZV5-002
Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

PTU-000-000-ZV5-003
Vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pozoruje rozmanitost mezi lidmi, kulturami a místy ve svém blízkém okolí a ve světě.
- Uvede společné znaky mezi sebou a spolužáky a uvede, co je pro každého jedinečné.
- Zamýšlí se nad tím, jakým způsobem mohou být lidé a místa mezi sebou propojena.

Ilustrace

Název ilustrace

Těkej - štronzo - těkej

Krátký textový popis

Žáci pomocí hry zjišťují, co mají s druhými spolužáky společného a v čem jsou jedineční, reflektují, jaké to pro ně je.

Zadání pro žáka

Na pokyn „těkej“ se společně s ostatními spolužáky procházej cik cak po celé místnosti. V momentě, kdy zazní pokyn „štronzo“, se zastav a utvoř dvojici s nejbližším spolužákem/spolužačkou. Povídejte si o sobě, abyste našli alespoň tři věci, které máte společné, a každý jednu věc, kterou se od sebe lišíte. Až uslyšíte opět pokyn „těkej“, ukončete rozhovor a znovu se začněte procházet po třídě.

Situace se bude opakovat, abys měl/a příležitost se potkat aspoň se třemi spolužáky.

Poté ve společné diskuzi odpověz na otázky:

Jaké to pro Tebe bylo, když jsi zjistil/a, co máš s druhými společného?

Jaké to pro Tebe je, když najdeš něco, čím jsi jedinečný/á?

Zapiš na tabuli, čím myslíš, že jsi jedinečný/á. Pak se můžete podívat se spolužáky na soupis všech charakteristik a zkusit pojmenovat, které charakteristiky jsou vidět na první pohled a které charakteristiky, jsou skryté (např. že někdo umí hrát na klavír, narodil se na Slovensku apod.).

Popis ověřování

Učitel sleduje diskuze žáků ve dvojicích, pozoruje, jaké charakteristiky svých jedinečností zapisují na tabuli, a pomocí reflektivních otázek zjistí, jak žáci úkol zvládli.

Metodický komentář

Žákům pro jejich rozhovory pomůže, když učitel situaci nejprve modeluje s některým z žáků nebo s asistentem pedagoga. V rozhovoru mohou dojít například k tomu, že mají stejnou barvu očí, bydlí ve stejné ulici a rádi bruslí. Jedinečností může být, že jeden dobře hraje košíkovou a druhého baví vymýšlet a psát příběhy.

V reflexi učitel zdůrazní, že máme spolu mnoho společného a každý z nás je v něčem jedinečný. Diskuze nad našimi viditelnými a skrytými charakteristikami učiteli také pomáhá pro práci se stereotypy a předsudky.

Alternativou může být zaznamenávání společných a jedinečných charakteristik do Vennových diagramů.

Zdroj: RUTOVÁ, Nina a kol.: *Největší přání – svět ve výuce.* Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2018. Str. 32. ISBN 978-80-7591-003-5. Dostupné online w WWW: https://www.clovekvtisni.cz/nejvetsi-prani-svet-ve-vyuce-1111pub#:~:text=P%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka%2C%20kter%C3%A1%20je%20ur%C4%8Dena%20u%C4%8Ditel%C5%AFm,byl%20realizov%C3%A1n%20s%20podporou%20EU. Materiál použit se svolením Člověk v tísni, o.p.s.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvede příklady rozmanitosti v blízkém okolí i ve světě z pohledu různých aspektů.
- Vysvětlí, co znamená, že každý člověk je jedinečný.
- Pojmenuje, co rozmanitost může přinášet jemu samotnému a jeho třídě.
- Zjistí příklady svého propojení s různými místy a lidmi u nás i ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Co všechno cestuje

Krátký textový popis

Žáci zjišťují, jaké zboží a z jakých zemí je dováženo do České republiky, a ukazují si tak příklady propojenosti světa.

Zadání pro žáka

Přemýšlej nad otázkou: *Z jakých jiných zemí se k nám dováží zboží?* Uveď některé příklady, o kterých víš. *Můžeš to nějak zjistit?*

Zkus se podívat na cedulky či nápisy na různých věcech – např. na potravinách, oblečení, hračkách, školních pomůckách a jinde, zda tam je uvedeno, kde bylo zboží vyrobeno.

Nakresli si velkou loď s kontejnery, která bude vyjadřovat příklady toho, co všechno se k nám dováží. Na jednotlivé kontejnery napiš typy zboží (např. plyšové hračky, fixy, těstoviny, telefony). Vypiš si také země, ze kterých se zboží podle Tvých zjištění dováží.

Najdi na mapě světa nebo ve školním atlasu země, z nichž se zboží dováží. Do vytištěné mapy si tyto země barevně označ a také si označ Českou republiku. Potom si Česko čárami propoj se všemi označenými zeměmi. Uvidíš tak příklady našeho propojení se světem.

Zamysli se, jakým jiným způsobem je současný svět propojený. Svoje nápady diskutuj s dalšími spolužáky.

Popis ověřování

Učitel sleduje, co žáci objevili a zaznamenali, že se do Česka dováží a odkud se dané zboží dováží. Také zjišťuje, jak se orientují na mapě, vyhledávají konkrétní země a propojují je s Českou republikou. Naslouchá další nápadům propojenosti světa, které žáci uvádějí, a diskutuje je s nimi.

Metodický komentář

Učitel může sám žákům uvést příklad, jak si všimnul, odkud pochází určité zboží (např. že jeho tričko bylo vyrobeno v Indii). Předem může žákům připravit pracovní list, do něhož budou žáci svá zjištění zapisovat – např. předkreslená velká loď s kontejnery. Také jim pomáhá orientovat se na mapě světa a připraví jim mapy, do nichž žáci označují konkrétní země. K dalším způsobům propojenosti světa dává žákům dle potřeby návodné otázky, díky kterým mohou přicházet s nápady týkajícími se např. cestování, dopravy, hudby, módy, technologií, sociálních sítí, kulturních tradic atd.

Zdroj: SKALICKÁ, Petra a kol.: *Největší přání – svět ve výuce*. Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2018. Str. 45 - 46. ISBN 978-80-7591-003-5. Dostupné online z WWW: https://www.clovekvtisni.cz/nejvetsi-prani-svet-ve-vyuce-1111pub#:~:text=P%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka%2C%20kter%C3%A1%20je%20ur%C4%8Dena%20u%C4%8Ditel%C5%AFm,byl%20realizov%C3%A1n%20s%20podporou%20EU. Materiál použit se svolením Člověk v tísni, o.p.s.

Ilustrace

Název ilustrace

Dívej se kolem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b8664d

Krátký textový popis

Ilustrace zaměřuje pozornost žáků k pozorování konkrétního místa ve svém okolí (např. ulice, stezky, parky, hřiště). Cílem je podpořit vnímání krajiny jako rozmanitého prostoru, který sdílíme s ostatními lidmi i živými tvory a který je zároveň utvářen přírodními i člověkem vytvořenými prvky. Žáci se v rámci aktivity vydávají na průzkum konkrétního místa ve svém okolí, které podrobně pozorují z pohledu dostupnosti a přístupnosti či jiných vlastních potřeb plynoucích z jejich identity. Sledují, kdo se v daném místě může snadno pohybovat a komu mohou v cestě stát překážky – například vysoký obrubník, oplocení, silnice bez přechodu nebo husté křoví. Aktivita rozvíjí smyslové vnímání, kritické myšlení, empatii a spolupráci. Závěrem žáci navrhují jednoduchá zlepšení, která mohou vést ke zvýšení přívětivosti a bezpečnosti prostředí pro různé uživatele – včetně zvířat a rostlin. Ilustrace podporuje vztah k okolí, citlivé vnímání místa a respektující přístup k životu a světu.

Úroveň Splněno

Popis

- Vyjádří, v čem je přínosné, že je každý člověk jedinečný.
- Jmenuje příklady příležitostí, které rozmanitost přináší.
- Vysvětlí propojenost světa na příkladech věcí a situací jemu důvěrně známých.
- Na základě konkrétních lidských příběhů posoudí, jak může pozitivně i negativně ovlivňovat životy lidí jinde ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Každý má svůj příběh

Krátký textový popis

Ilustrativní příklad kombinuje inspiraci pro výukové lekce a projektovou činnost.

Zadání pro žáka

Žák má nejprve příležitost zažívat rozmanitost ve vyučovacích hodinách napříč vzdělávacími obory i během činností souvisejících s životem školy. Příkladem aktivity do výuky může být hra s citrony[1], kdy si každý žák vezme z košíku jeden citron, pozorně si ho prohlédne a vrátí ho zpět do košíku. Poté má svůj citron mezi ostatními citrony najít. Žák diskutuje s ostatními, podle čeho citron poznal, v čem si jsou všechny citrony podobné a v čem se jeden od druhého mohou lišit. Následně nachází podobné a společné znaky mezi žáky ve třídě (např. pomocí aktivity Sociometrie[2]), přičemž je důležitý citlivý přístup ze strany učitele. Může si všímat výšky postavy, tvaru a barvy očí, barevných odstínů pleti, délky a barevných odstínů vlasů atd. Naváže i diskuzích o těch podobných a odlišných znacích, které nemusí být na první pohled poznat – zájmy, dovednosti, zážitky, země původu aj. Důležité přitom je, že při popisu rozmanitosti používá věcně správné informace, vyvaruje se nálepkování. Na tyto aktivity je možné navázat třídním projektem.

Cílem projektu bude připravit seznámit se s příběhy různých lidí, poznat jejich jedinečnosti a objevit společné charakteristiky. Žák nejprve pojmenovává, s jakou rozmanitostí mezi lidmi se ve svém okolí setkává, aby se dohodnul se spolužáky ve třídě, jakému hledisku rozmanitosti se chtějí věnovat – může to být národnost, věk, mateřský jazyk apod. Žáci si na základě toho si promyslí, jak na to půjdou, jaké budou jejich kroky, které konkrétní lidi osloví, na co jich budou ptát. Ve skupinkách uskuteční s vybranými lidmi rozhovory.

Návrhy otázek (ideální však je, když žáci sami vymyslí otázky): *Jak se jmenuje? Jaké oslovení má nejraději? Kde se narodil/a? Co rád/a dělá ve volném čase? Jaké je jeho/její oblíbené jídlo (barva, zvíře, místo…)? Co bychom se od něj/ní mohli naučit? Jaký den v roce má nejraději? Co zajímavého zažil/a za uplynulý rok/měsíc/týden? Co se mu/jí někdy povedlo a těší ho/ji to? Co mu/jí dělá radost? Co si přeje?…*

Z odpovědí respondentů sestaví příběhy, které prezentuje zvolenou formou, na níž se žáci domluví (výstava literárních či výtvarných výstupů, prezentace na celoškolní akci, brožurka, setkání s dotazovanými lidmi apod.). Společně se spolužáky reflektuje, co se o lidech, s nimiž vedli rozhovory, dozvěděl, jaká zjištění pro něj byla zajímavá, jaké odpovědi předpokládal a co ho překvapilo, v čem ho dotazované osoby inspirovaly, čím ho setkání s různými lidmi obohatilo, co si o rozmanitosti uvědomil. Diskutují, v čem je cenné, že jsou lidé rozmanití, že je každý jedinečný, a proč je důležité hledat, co máme s druhými společného. Navrhnou, jak mohou jako třída využít rozmanitosti mezi sebou.

Popis ověřování

Prožité aktivity, setkávání žáků s rozmanitými lidmi, zpracování jejich příběhů a následné diskuze by měly žáky vést k porozumění rozmanitosti v jejich nejbližším okolí a k utváření respektujících postojů. Učitel je v tom jednak podporuje kladením reflektivních otázek, sleduje jejich diskuze a odpovědi, a jednak pro něj jako důkazy o učení budou sloužit zpracované výstupy.

[1] Winkelman, Anne Sophie: More than Culture – Více než kultura, Diverzita v mezinárodní práci s mládeží. Dům zahraniční spolupráce, Praha 2016. Str. 44-50. ISBN 978-80-88153-24-5

[2] Moree, Dana, Bittl, Karl-Heinz: Dobrodružství s kulturou, Transkulturní učení v česko-německé práci s mládeží. Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem, Plzeň 2007. Str. 95-96. ISBN 978-80-7043-566-3

Ilustrace

Název ilustrace

Barevná mozaika světa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2fb212

Krátký textový popis

Ilustrace ukazuje, jaké příležitosti přináší rozmanitost našeho světa a co znamená pojem *společnost pro všechny*. Skrze příběhy lidí z různých koutů světa i prostřednictvím poznávání lidí ve vlastním okolí žáci objevují, jak různé dovednosti, zájmy či pohledy obohacují naši společnost. Ilustrace vybízí k přemýšlení o tom, co každý z nás může přinést svému okolí a jak díky jedinečnosti každého člověka může být svět zajímavý a lepší. Povzbuzuje žáky, aby sami přispívali k pozitivním změnám – ve své třídě nebo okolí. Žáci mohou prostřednictvím vlastní zkušenosti reflektovat hodnotu lidské jedinečnosti a rozvíjet citlivý přístup k lidem i prostředí kolem sebe. Ilustrace podporuje klíčovou kompetenci k občanství a udržitelnosti, a to jak skrze zprostředkované příběhy, tak prostřednictvím reálného jednání žáků ve světě, který je obklopuje.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zkoumá rozmanitost a propojenost světa.

PTS-000-000-ZV5-002

Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Člověk a jeho svět a Český jazyk a literatura.

Dosažení očekávaného výsledku učení umožňuje žákovi, aby pochopil, že pro současný svět je příznačná obrovská nabídka nejrůznějších informací, které pak v důsledku spoluovlivňují, s jakým viděním světa se jedinec ztotožní. Význam, věrohodnost a hodnota těchto informací závisí do značné míry na tom, jaký je jejich původ. Cílem OVU je posílit vnímavost vůči původu informací a prohloubit sebereflexi procesů, které za výběrem konkrétního zdroje informací stály. Proto je důležité, aby se žák naučil reflektovat vlastní užívání médií (například pomocí tzv. mediálního deníku) a dokázal vyhodnotit, která média používá nejvíce/nejméně a proč, se kterými typy aktivit má jednotlivá média spojená (škola, komunikace s ostatními, zábava aj.), bez kterého média si svůj život nedokáže představit a proč, ze kterých médií přebírá informace a proč. Určí jednotlivé typy sdělení (zejména rozezná reklamu a fikci od zpráv a komentářů) a vyhodnotí emocionální náboj konkrétního sdělení. Určí, které informace a odkud nejčastěji přijímá, a zvažuje, proč tomu tak je. V nabídnutém jednoduchém textu dokáže identifikovat fakta, určí jejich původ/zdroj a odliší je od vyjádření názorů či postojů. To vše je základním předpokladem pro bezpečný život s médii. Důležité je to, aby se žák naučil vyhodnocovat spolehlivost zdroje, spravovat a kultivovat vlastní digitální identitu a uvědomil si neodvolatelnost činů v online světě.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001

Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV5-001

Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

KRP-KRP-000-ZV5-001

Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

KRP-VED-000-ZV5-001

Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

JJK-CJL-001-ZV5-004

Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-006

Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV9-002

Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003

Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Učí se rozumět tomu, proč některým zdrojům věří více, některým méně a některým vůbec ne.
- Uvádí příklady toho, jaká média využívá při komunikaci se sourozenci, spolužáky, kamarády.
- Sdělí ostatním, odkud nejčastěji získává různé, pro sebe potřebné informace.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje TOP 5

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na to, aby žák dokázal sdělit ostatním, odkud nejčastěji získává různé – pro sebe potřebné – informace a proč některým zdrojům věří více, některým méně a některým vůbec ne

Zadání pro žáka:

Nejprve učitel napíše na tabuli 4-6 základních typů/druhů masových a online médií (např. noviny, časopisy, televize, rozhlas, Internet aj.), poté vyzve žáky, aby postupně přicházeli k tabuli a doplňovali ty zdroje, ze kterých nejčastěji a nejraději získávají informace. Poté obdrží každý žák papír, na který má za pomoci údajů zapsaných na tabuli vypsat pět pro něj nejdůležitějších zdrojů informací, může samozřejmě přidat i ty, které na tabuli nejsou. Vznikne anketa TOP 5 vztahující se k informačním zdrojům jednotlivých žáků. Poté se žáci rozdělí do čtyř/pětičlenných skupin, ve kterých porovnávají svou TOP 5 anketu mezi sebou navzájem a zjišťují, v čem jsou jejich informační zdroje shodné a v čem se liší. Každá skupina si zvolí svého tzv, tiskového mluvčího, který poté před třídou sdělí výsledky vzájemné diskuse.

Způsob ověření

Učitel sleduje samostatnou práci žáků, poté i skupinovou diskusi, moderuje výstupy, které prezentují zástupci jednotlivých skupin, a pomocí otázek zjišťuje, kterým informačním zdrojům ve výstupech uvedených věří žáci nejvíce, kterým méně a PROČ.

Metodická poznámka:

V seznamu informačních zdrojů, které žáci budou psát na tabuli, se mohou objevit i takové, které jsou pro své přihlášení a využití omezené věkem (Instagram, YouTube, WhatsApp aj. – nejčastěji 13 let) – tuto skutečnost nelze přehlédnout, učitel na ni upozorňuje a zároveň jsou pro něj tyto informace důležité pro další práci s třídním kolektivem.

https://edu.ceskatelevize.cz/video/2219-co-jsou-to-media

Varianta - Komu a čemu věřím

Aktivita se zaměřuje na to, aby žák dokázal sdělit ostatním, odkud nejčastěji získává různé – pro sebe potřebné – informace, proč jsou pro něj potřebné a proč některým zdrojům věří více, některým méně a některým vůbec ne. Aktivita vychází z předpokladu, že důvody pro to, proč žák některému zdroji důvěřuje a jinému ne jsou neuvědomované, často spíše emocionální.

Zadání pro žáka:

Žák se zapojí do hry „Věř, a komu věříš, měř“, která je založena na tom, že ve třídě jsou porůznu rozvěšené obrázky/nápisy různých informačních zdrojů (rodiče, kamarád/ka, učitel, televize, webová stránka apod.). Učitel vždy přečte informaci („Litvínov zvítězil nad Pardubicemi 2:0“, „Sněhurka je vyšší než trpaslíci“, „iphone je nejlepší mobil na světě“, „Bajaju napsal Václav Čtvrtek“, Karel Gott byl český prezident“) a zeptá se „Kdo vám to poví správně?“, načež se každý žák rozeběhne ke zdroji, který považuje za vhodnou odpověď na otázku. U jednotlivých zdrojů pak ve skupinkách zdůvodňují vlastní volbu.

Způsob ověření

Zapojení do hry a do diskuse. Cílem je, aby žáci začali přemýšlet o důvodech volby zdrojů.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvědomuje si, jaké informace a odkud získává a jakým zdrojům dává přednost a proč.
- Snaží se získat informace z různých zdrojů.
- Vyhledává si v médiích informace, které považuje pro sebe za důležité, a zamýšlí se nad tím, jak a k čemu je využívá.
- Zkouší využívat různá média pro různou podobu komunikace s ostatními.
- Rozpoznává, která sdělení v něm vyvolávají emoce, a zkouší přijít na to, zda to způsobují slova nebo obrazy.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj mediální deník 1

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na sledování, jaké médium žák používá, co si z něj vybírá, s kým o tom mluví apod.

Zadání pro žáka

Žák si vede po určitou společně ve třídě domluvenou dobu tzv. mediální deník, ve kterém si odpovídá na společně domluvené otázky, které mohou být například:

Která média používám nejvíce, která nejméně?

S kterými typy aktivit má jednotlivá média spojena? – učení, příprava do školy, komunikace s ostatními atd.

Bez kterého média bych se neobešel?

Chtěl/a bych na svém mediálním konzumu něco změnit?

Když se rozhoduju, co budu užívat/sledovat, PROČ (z jakého důvodu dám něčemu přednost a něco odmítnu?)

Způsob ověření

Diskuse ve třídě o vlastních pozorováních

Ověřování je založeno především na formativním hodnocení zejména z toho důvodu, že mediálně výchovné aktivity není vhodné klasifikovat. Proto pro následné ověřování a reflexi tématu je důležité, aby učitel vytvořil jednotnou osnovu/strukturu (otázky) tzv. mediálního deníku – formulaci otázek a společně se žáky se domluví, na tom, že na ně budou odpovídat, a to po určitou předem stanovenou dobu (například v průběhu třech po sobě jdoucích vyučovacích hodinách, nebo se může jednat o domácí práci, či kombinaci obou možností)

Vhodné je zařadit nejdříve skupinou práci (skupiny po 5 žácích), kdy učitel sleduje, zda a jak se žáci navzájem se svými odpověďmi seznamují. Rovněž je možné sledovat, zda a jak se žáci zhostili svých rolí, pokud jim byly přiděleny (vedoucí skupiny, zapisovatel, mluvčí, pozorovatel apod.)

Učitel moderuje diskusi žáků, sleduje, jak se žáci do diskuse zapojují a doplňujícími otázkami je vybízí ke sdělení důvodů jejich odpovědí. Podstatné je, zda se žáci nespokojí jen s odpovědí, ale co nejvýstižněji sdělí důvod – tedy odpověď na „proč“.

Ilustrace

Název ilustrace

Náš kraj mladýma očima

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ada10a

Krátký textový popis

Aktivita vede k prohlubování schopnosti promyšleně vyhodnocovat informace. Žáci si osvojují povědomí o tom, jak komunikační záměr a povaha výrazových prostředků ovlivňuje výběr informací. Aktivita rozvíjí zejména kompetenci k řešení problémů: uvědomování si důležitosti ověřování informací, zejména vyhodnocování zdrojů a komunikačních záměrů.

Úroveň Splněno

Popis

• Roztřídí informace podle toho, odkud je nejčastěji získává, a sdělí, proč některému zdroji dává přednost.

• Odliší (např. v textu, v mluveném projevu), kdy se jedná o vyjádření faktu a kdy jde o názor (postoj).

• Rozpozná, zda sdělení obsahuje slova a obrazy vyvolávající emoce.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj mediální deník 2

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na sledování mediálních obsahů v průběhu celého dne v chronologické časové ose s důrazem na čas a okolnosti užívání média.

Zadání pro žáka:

Žák si v průběhu jednoho dne (bude v rámci výuky vytvořen pro tuto činnost prostor) zapisuje sdělení, která v médiích četl, viděl, slyšel a která ho zaujala. K jednotlivým sdělením si poznamená i to, jaký v něm vyvolala pocit. Při diskusi s ostatními hledá, co mohlo jeho pocity vyvolat, pocity pojmenuje. Jakmile přijde na to, co je důvodem jeho pocitů, napíše vlastní krátký text ve dvou variantách tak, aby z jeho pohledu vyvolal u čtenáře odlišné pocity.

Způsob ověření

Ověřování bude obdobné jako u aktivity Na cestě – tedy bude založeno především na formativním hodnocení zejména z toho důvodu, že mediálně výchovné aktivity není vhodné klasifikovat. Proto pro následné ověřování a reflexi tématu je důležité, aby učitel vytvořil jednotnou osnovu/strukturu (otázky) tzv. mediálního deníku – formulaci otázek a společně se žáky se domluvil na tom, že na ně budou odpovídat, a to po určitou předem stanovenou dobu (například v průběhu třech po sobě jdoucích vyučovacích hodinách, nebo se může jednat o domácí práci, či kombinaci obou možností)

Vhodné je zařadit nejdříve skupinou práci (skupiny po 5 žácích), kdy učitel sleduje, zda a jak se žáci navzájem se svými odpověďmi seznamují. Rovněž je možné sledovat, zda a jak se žáci zhostili svých rolí, pokud jim byly přiděleny (vedoucí skupiny, zapisovatel, mluvčí, pozorovatel apod.)

Učitel moderuje diskusi žáků, sleduje, jak se žáci do diskuse zapojují a doplňujícími otázkami je vybízí ke sdělení důvodů jejich odpovědí. Podstatné je, zda se žáci nespokojí jen s odpovědí, ale co nejvýstižněji sdělí důvod – tedy odpověď na „proč“.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se vyrábějí emoce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/608dff

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na rozvíjení kritického odstupu od audiovizuálních děl se silným emocionálním nábojem (horory, komedie, romantické příběhy) a na schopnost identifikovat ve sdělení prvky vzbuzující emoce jako nepřímo vyjádřené sdělení. Ilustrativní příklad se nejvíc váže ke klíčové kompetenci komunikační, zejména k porozumění a vyjadřování.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede na konkrétních příkladech, které informace a odkud nejčastěji přijímá, uvede jednoduchý příklad dopadů těchto sdělení.

PTS-000-000-ZV5-003

Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Český jazyk a literatura a Informatika.

Dosažením očekávaného výsledku učení si žák na konkrétních příkladech uvědomuje, že masová a síťová média slouží mimo jiné jako nástroj k učení, k zábavě, k využívání volného času a že tato média přinášejí velké šance, ale také rizika (závislost, kyberšikana aj.). Masová a zejména síťová média (prostřednictvím např. youtuberů, influencerů a dalších) jsou i přes existující zákonná omezení věkem součástí každodenního života žáků a ovlivňují jejich životní styl, chování, módu/oblékání, časové rozvržení dne, hodnotové soudy, stejně jako aktivity jedince i celé rodiny. Proto je důležité, aby si žák uvědomoval možnou provázanost svého jednání a postojů, jakož i jednání a postojů svých nejbližších (rodina) a svých vrstevníků, s mediálním konzumem.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Podporující technologie
- Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV5-001
Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

KKK-POR-000-ZV5-001
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-003-ZV5-006
Rozezná, s jakými daty pracuje vybraný informační systém a jaký je jeho účel.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV9-002
Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003
Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětluje výběr filmů, televizních pořadů, internetových stránek, sociálních sítí apod., které sleduje (záměrný/nezáměrný výběr.

Ilustrace

Název ilustrace

Jsem novinář a dramaturg

Krátký textový popis

Varianta 1: Jsem novinář

Žáci si pomocí hry vyzkoušejí práci novinářů, kteří chtějí upozornit na vybraný konkrétní problém ve svém okolí. Navrhují způsoby, jak problém zveřejnit tak, by se o něm dovědělo co nejvíce lidí. Zároveň si všímají specifik (výhod/nevýhod) jednotlivých druhů médií a toho, jak mohou například letáky, článek v místních novinách, letáky, videa aj. ovlivnit vnímání a následné utváření postojů k určitému tématu. Aktivita se zaměřuje na to, aby si žák rozvíjel schopnost vysvětlit výběr filmů, televizních pořadů, internetových stránek, sociálních sítí apod., které sleduje (záměrný/nezáměrný výběr).

Zadání pro žáka:

Úvod hodiny je věnován tomu, že žáci odpovídají na otázku učitele: Co byste chtěli zlepšit v naší škole a jejím okolí? (Co byste chtěli změnit v naší obci?) – obsah otázky záleží na učiteli. Odpovědi žáků učitel zapisuje na tabuli – po společné diskusi vybere učitel jeden problém, který zazníval nejčastěji, a sdělí žákům, že se stanou novináři, kteří budou o problému informovat, a to různými způsoby. Po rozdělení žáků do 4 až 5 skupin si každá skupina vybere, jak by chtěla problém zpracovat – buď jako zprávu do školního rozhlasu, nebo jako zprávu do místních novin, popřípadě jako video pro školní internetovou televizi, i jako leták k rozdávání po chodbách školy (popř. po obci). Poté následuje skupinová práce. Po jejím skončení jednotlivé skupiny prezentují výsledek své práce a diskutují o tom, čím se odlišují jednotlivé způsoby, jak bylo o problému informováno – uvádějí výhody a nevýhody.

Žáci pod vedením učitele uvádějí, které filmy, televizní pořady, internetové stránky sleduje a za volně vedené diskuse případně uvádí proč.

Způsob ověření

Učitel vede úvodní brainstorming, který směřuje k výběru jednoho problému pro společnou práci ve skupinách a ke zpracování mediálních výstupů. Při práci ve skupinách pozoruje práci žáků, přichází případně s radou a sleduje diskusi v produktivní činnosti žáků. Poté pomocí otázek zjišťuje, jak žáci úkol zvládli, například: Jak se liší informace na letáku od natočeného videa? Čím se liší zpracování informace pro školní rozhlas od informace určenou pro školní internetovou televizi? Které zpracování problému vás nejvíce oslovilo/přesvědčilo? A proč?

Ke zpracování byl využit zdroj:

Být v obraze 2. Mediální vzdělávání s využitím audiovizuálních prostředků. Jeden svět na školách 2019. Aktivita: Oslov veřejnost. s. 52-55

Varianta 2: Jsem dramaturg

Aktivita se zaměřuje na to, aby si žák rozvíjel schopnost vysvětlit výběr filmů, televizních pořadů, internetových stránek, sociálních sítí apod., které sleduje (záměrný/nezáměrný výběr).

Zadání pro žáka:

Žáci pod vedením učitele sestavují takový televizní program na rodinný večer, který by považovali za nejlepší, a to pro různé příležitosti (na prázdninách za špatného počasí, doma ve všední den, doma v pátek, doma na Štědrý večer apod.). Uvádějí, které filmy či pořady by do programu zařadili a proč. Vykládají, které filmy/pořady by určitě nezařadili. Komentují návrhy ostatních, hlasují o nejlepším návrhu ve třídě.

Způsob ověření

Zapojení do diskuse: učitel moderuje diskusi žáků, sleduje, jak se žáci do diskuse zapojují, a doplňujícími otázkami je vybízí ke sdělení důvodů jejich odpovědí. Podstatné je, zda se žáci nespokojí jen s odpovědí, ale co nejvýstižněji sdělí důvod – tedy odpověď na otázku „proč“.

Úroveň Na cestě

Popis

• Zvažuje, zda příliš časté užívání médií může mít negativní důsledky a jak se u něho mohou projevit, případně s jakými negativními projevy se setkal o svých kamarádů, spolužáků.

• Nachází příklady toho, zda a jak užívání médií ovlivňuje jeho zájmy a koníčky.

• Hledá a popisuje pravidelnosti, které vysledoval v užívání médií u sebe sama, svých vrstevníků a svém okolí.

• Vysvětluje důvody setrvávání se skupině utvořené v prostředí sociálních sítí, případně zdůvodňuje její opuštění.

Ilustrace

Název ilustrace

Já v online světě

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na hledání možných negativních důsledků užívání médií (např. kyberšikany, návykovosti apod.), a to na základě žákovy vlastní zkušenosti či zkušeností odpozorovaných u vrstevníků a v jeho okolí. Aktivita by měla vést k tomu, aby si žák postupně uvědomoval význam odpovědného chování v online prostoru, aby postupně dokázal spravovat a kultivovat svou digitální identitu a uvědomoval si neodvolatelnost vlastních činů v online světě. Součástí aktivity by se měly stát i zásady chování v online prostoru v rámci duševního zdraví (well-being).

Zadání pro žáka

Žáci ve skupinách shlédnou jeden z krátkých animovaných příběhů ze série „ovce.sk: (https://www.youtube.com/watch?v=XlJcKAI8V94). Pak dostanou zadání, aby vymysleli a předvedli vlastní autorskou scénku na podobné téma, jaké shlédli v animovaném provedení. Scénky si navzájem předvádějí. Ve skupinové diskusi pod vedením učitele pak hodnotí „poselství“ scénky a postupně se seznamují se základními charakteristikami online prostoru a odpovědným chováním v něm, případně na konkrétních příbězích začíná rozpoznávat rizika, která pro něj i pro ostatní představuje zveřejňování soukromí na internetu a spolu s učitelem na konkrétních příkladech uvádí zásady bezpečného užívání

Způsob ověření

Podíl na přípravě a předvedení scénky vrcholící zapojením do diskuse o jejím „poselství“. Schopnost hledat podobnost mezi příběhy oveček, secvičenými scénkami a vlastními zážitky z „reálného“ života.

Zdroje/Materiály k využití

https://www.jsns.cz/lekce/416867-v-digitalnim-svete-jak-mluvit-na-internetu

https://e-bezpeci.cz/index.php/61-o-projektu-1/4183-materialy-pro-pedagogy-rodice-a-verejnost

Ilustrace

Název ilustrace

Den bez médií

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/604e9b

Krátký textový popis

Aktivita směřuje k tomu, aby si žáci uvědomovali podíl médií na formování každodenního života i roli médií v kontaktu s druhými lidmi a dokázali ocenit přednosti přímého osobního kontaktu. Žáci si prohlubují povědomí o tom, že „život s médii“ je aktivní proces. Ilustrace se zaměřuje primárně na rozvoj klíčové kompetence osobnostní a sociální (konkrétně na oblast reflexe vlastních potřeb k dosažení všestranné pohody) a současně na rozvoj klíčové kompetence komunikační.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhodnotí uživatelské návyky v konzumaci médií u sebe i u svých vrstevníků.

• Sdělí, proč jsou pro něj některé mediální produkty přitažlivé (videa, počítačové hry, hudební klipy, Instagram, WhatsApp apod.).

• Najde mediální obsahy s přímými či nepřímými výzvami k rizikovému jednání (např. k šikaně).

• Najde a pojmenuje projevy kyberšikany.

Ilustrace

Název ilustrace

Já, moje třída a média

Krátký textový popis

Realizace projektů umožňuje žákovi lépe pochopit, jak se masová a síťová média podílejí na utváření každodenního životního rytmu i na formování postojů a vzorců chování. Média nabízejí různé alternativní přístupy k světu a tím ovlivňují jednání svých konzumentů a tím celkovou náladu ve svém okolí. Cílem je, aby si žák zvyšoval vnímavost k těmto procesům, posilovat toleranci k rozmanitému vidění světa i prožitek sdílení pohledů na život.

Zadání pro žáka

Aktivním zapojením se do třídního projektu **„Já, moje třída a média"** a svými odpozorovanými postřehy žák přispěje do společné (skupinové) „banky postřehů". O jednotlivých pozorováních vedou žáci diskuse ve skupinách, třídí postřehy podle podobnosti a pod.

Utříděné postřehy pak v rámci projektu srovnává se svým vlastním chováním jako uživatele médií.

Každý žák ve třídě si po dobu několika dní (například týden) zapisuje do učitelem předem připravené osnovy (pracovní list) poznámky/postřehy, které se týkají jeho dne s médii. Poznámky se týkají nejprve časového rozvrhu dne a s tím spojeného užívání médií (např. ráno před cestou do školy kontroluji Instagram nebo dívám se na ČT Déčko atd. až do doby před usnutím), ke každému časovému údaji zároveň žák zapisuje, co se mu líbilo/nelíbilo, potěšilo/rozesmálo, polekalo/vyděsilo a proč.

Poté prezentují před ostatními své postřehy, učitel moderuje tato vystoupení a řízenou diskusí vede žáky například k tomu, zda by dokázali uvést, jak média ovlivňují vztahy mezi žáky ve třídě, rozdělují je nebo spojují, mění se klima ve třídě? apod.

Způsob ověření:

Žáci prezentují své zpracované záznamy ve skupinách, diskutují o nich, a nalézají společné momenty, které vyplynuly z jejich skupinové práce.

Učitel moderuje diskusi žáků, sleduje, jak se žáci do diskuse zapojují a doplňujícími otázkami je vybízí ke sdělení důvodů jejich odpovědí. Podstatné je, zda se žáci nespokojí jen s odpovědí, ale co nejvýstižněji sdělí důvod – tedy odpověď na „proč".

Vytvářejí myšlenkové mapy, které obsahují jejich zkušenosti s užíváním masových a síťových médií. Učitel se soustřeďuje na to, které momenty s užíváním médií jsou předmětem obdivu, případně ztotožnění nebo nápodoby.

Ilustrace

Název ilustrace

Pomáhat druhým má smysl

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/47770e

Krátký textový popis

Aktivita vede k tomu, aby si žáci uvědomovali roli a postavení komunikačních médií ve svém každodenním životě a to, jak samotná povaha média ovlivňuje podobu sdělení a povahu výběru předkládaných informací. Žáci si budují kritický odstup od nabízených sdělení (především zpravodajské povahy) a uvědomují si jejich subjektivnost. Učí se volit výrazové prostředky a formulovat sdělení s ohledem na zachování důstojnosti ostatních. Ilustrace se zaměřuje primárně na rozvoj klíčové kompetence komunikační: porozumění obsahu běžných forem sdělení, včetně některých nepřímo vyjádřených významů. Současně se zaměřuje na rozvoj čtenářské a pisatelské gramotnosti.

PTS-000-000-ZV5-004

Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Člověk a jeho svět, Český jazyk a literatura, Osobnostní a sociální výchova.

Dosažením očekávaného výsledku učení se u žáka vzbuzuje a rozvíjí zájem o druhé v nejbližším okolí i ve světě a pozornost k tomu, aby byla respektována jejich lidská práva a měli možnost žít důstojný život. OVU podporuje rozvoj empatie a solidarity i kritického myšlení. Žák si uvědomuje význam vzájemné pomoci a spolupráce mezi lidmi a zeměmi. OVU rovněž posiluje vědomí vlastní účinnosti.

Očekávaný výsledek učení reaguje na problémy dnešního světa, kdy se lidé z nejrůznějších důvodů ocitají v obtížných životních podmínkách – z důvodu diskriminace, konfliktů, přírodních katastrof, socioekonomické situace, důsledků změny klimatu atd. Úzce souvisí s Agendou 2030 (Cíle udržitelného rozvoje). Mnohé problémy nejsou za hranicemi daleko od nás a dotýkají se i životů lidí v blízkém okolí či bezprostředně našich životů. Vzdělávání může významně přispívat k rozvoji spravedlivé a soudržné společnosti na lokální i globální úrovni.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV5-001
Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CSP-OSV-002-ZV5-004
Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-008

Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Prostřednictvím příběhů se seznamuje se situací vrstevníků, kteří se ocitají v obtížných životních podmínkách.
- Diskutuje, zda a případně co postavám v příbězích pomohlo vyřešit či zlepšit jejich situaci.
- Vybaví si, zda ví ve svém okolí o někom, kdo je v obtížné situaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Modrý tučňák

Krátký textový popis

Žáci se seznámí s příběhem modrého tučňáka, se kterým se ostatní tučňáci nechtějí kamarádit. Vyjadřují svoje prožitky ze čtení příběhu, reflektují situaci, ve které se modrý tučňák ocital, a zamýšlejí se nad podobnými obtížnými situacemi lidí v reálném životě.

Zadání pro žáka

Prohlédni si titulní stranu knížky Modrý tučňák od Petra Horáčka a obrázek na první dvoustraně příběhu. *O čem podle tebe příběh bude?*

Přečti si příběh Modrý tučňák. Odpověz postupně na tyto otázky:

- *Jaký jsi měl dojem z rozhovoru modrého tučňáka s ostatními tučňáky na začátku příběhu?*
- *Jaké pocity v tobě rozhovor mezi tučňáky vyvolal? Uveď, které byly příjemné a proč a které nepříjemné a proč.*
- *Jaké pocity podle tebe prožíval modrý tučňák a jak se jeho pocity proměňovaly? Co způsobilo proměnu jeho pocitů?*
- *Co myslíš, proč tučňáci nepovažovali za dobré, že se jeden z nich něčím liší?*
- *Co modrému tučňákovi pomohlo vyřešit jeho samotu?*

Zkus se také zamyslet nad tím, jestli tento příběh nemůže připomínat některé situace z reálného života:

- *Setkal ses někdy s tím, že lidé někoho nepřijímají, protože je v něčem jiný než většina?*
- *Víš o někom ve svém okolí, kdo může být v podobné situaci, jako byl modrý tučňák?*

Pobav se o svých zkušenostech se spolužáky a vyslechni si i jejich zkušenosti.

Popis ověřování

Učitel sleduje, jak žáci reagují na otázky k příběhu, jak dokáží identifikovat, co hlavní postavě pomohlo řešit svoji obtížnou situaci, a zda si příběh propojí s možnými situacemi některých lidí ve svém okolí.

Metodický komentář

Zdroj pro práci s knihou: HORÁČEK, Petr: *Modrý tučňák.* Albatros, Praha 2019. ISBN 978-80-00-05664-7.

Učitel může se žáky číst příběh také postupně a pracovat s ním pomocí metody řízeného čtení. Podobným způsobem může pracovat i s jinými příběhy.

Ilustrace je inspirována aktivitou Jeden jako druhý z metodické publikace Největší přání – svět ve výuce. Dostupné online na WWW: https://www.clovekvtisni.cz/nejvetsi-prani-svet-ve-vyuce-1111pub#:~:text=P%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka%2C%20kter%C3%A1%20je%20ur%C4%8Dena%20u%C4%8Ditel%C5%AFm,byl%20realizov%C3%A1n%20s%20podporou%20EU.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvede příklady obtížných životních situací, v nichž se někteří lidé ocitají.
- Uvádí, co mohlo obtížné situace lidem způsobit.
- Zvažuje, zda by se dalo konkrétním tíživým situacím některých lidí předejít.
- Seznamuje se s existujícími možnostmi podpory či pomoci lidem v tíživé situaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Naděje pro nové spolužáky

Krátký textový popis

Žáci se prostřednictvím fiktivních příběhů zamýšlejí nad možnými tíživými situacemi svých vrstevníků.

Zadání pro žáka

Představ si, že ve vaší třídě jsou dva noví spolužáci – Eliška a Dmytro. Eliška se přestěhovala do vašeho města, protože její obec zasáhla povodeň a rodina musela opustit svůj domov. Dmytro přišel z Ukrajiny, protože jeho rodina musela utéct před válečným konfliktem. Oba se ve škole cítí osamělí, nemají zatím žádné kamarády a někdy se zdají smutní.

Zamysli se nad těmito otázkami a zapiš si své myšlenky:

- *Jaké obtíže mohou Eliška a Dmytro zažívat?*
- *Co všechno by jim mohlo ulehčit jejich tíživou situaci a pomoci, aby se cítili lépe?*
- *Jak byste jako třída mohli Elišce a Dmytrovi pomoci, aby se cítili vítaní?*

Sdílej svoje odpovědi s ostatními spolužáky.

Zkus zjistit, zda existují nějaké možnosti podpory lidem, kteří jsou v podobné situaci jako Eliška či Dmytro.

- *V čem tato pomoc spočívá?*
- *Kdo takovou pomoc nabízí?*

Přemýšlej, jestli jsi se setkal s jinými obtížnými situacemi svých vrstevníků. Může se jednat o lidi ve tvém okolí, nebo jsi možná o někom něco četl, slyšel či viděl. O svých zkušenostech se pobavte se spolužáky ve třídě.

Popis ověřování

Učitel sleduje, jak žáci vnímají obtížné situace svých vrstevníků a jaké uvádějí a zjistí možnosti podpory a pomoci. Ptá se jich i na příklady jiných možných obtížných situací, které mohou lidi zažívat.

Metodický komentář

Učitel může využít i skutečných příběhů prezentovaných např. v médiích. Je však důležité, aby s příběhy, ať už skutečnými či fiktivními, pracoval učitel citlivě. Není vhodné, aby se jednalo přímo o příběhy konkrétních spolužáků. Pokud jsou ve třídě děti, které se nacházejí v obtížné životní situaci, je důležité, aby to pro ně bylo podpůrné.

Ilustrace

Název ilustrace

100 dětí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/afec99

Krátký textový popis

Ilustrace přispívá k naplňování průřezového tématu Společnost pro všechny. Zaměřuje se na porozumění obtížným životním podmínkám dětí po celém světě. Žáci se seznámí s konkrétními příklady z knihy *100 dětí: Jak se nám žije ve světě*, zaměřenými např. na bydlení, přístup k pitné vodě, ke vzdělání či zdravotní péči. Diskutují o situacích, kdy někomu něco chybí, a navrhují způsoby, jak těmto problémům předejít. V závěru se zaměří na organizace, které pomáhají lidem v těžkých podmínkách. Ilustrace podporuje rozvoj klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti, konkrétně složky *aktivní občanství a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování)* a *odpovědné rozhodování a jednání*. Žáci formulují své názory na nespravedlnost či nedostatek ve světě, učí se je vyjadřovat a hledat konkrétní způsoby, jak by chtěli přispět ke změně. Zároveň rozvíjí i klíčovou kompetenci osobnostní a sociální, především *empatii a porozumění druhým*. Skrze práci s příběhy a životními situacemi dětí v různých částech světa se učí vnímat potřeby druhých, vcítit se do jejich situace a hledat vhodné reakce a formy pomoci.

Úroveň Splněno

Popis

- Vysvětlí, jak mohou obtížné životní podmínky ovlivnit životy lidí v okolí i ve světě.
- Navrhne smysluplné možnosti pomoci zohledňující skutečné potřeby lidí v obtížných životních podmínkách.
- Vyjadřuje ochotu zapojit se do pomoci.

Ilustrace

Název ilustrace

Pomoc začíná porozuměním

Krátký textový popis

Ilustrativní příklad kombinuje inspiraci pro výukové lekce a projektovou činnost.

Zadání pro žáka

Žák si vybaví, jestli někdy zažil nějakou situaci, která pro něj byla obtížná, a jak se v té situaci cítil. Stručně danou situaci i své pocity popíše a uvede, co mu pomohlo obtížnou situaci zvládnout nebo vyřešit. Může si vzpomenout i na nějakou knížku, film či vyprávění, kde některá z postav zažívala obtížnou situaci, jak jí asi bylo a co jí pomohlo. Příkladem může být knížka Slon a mravenec[1], Modrý Tučňák[2] a řada dalších nebo krátké filmy na webu jsns.cz.

Žáci mohou buď přímo navrhovat, jací lidé v jejich okolí by mohli být v obtížné životní situaci, nebo mohou uspořádat anketu a ptát se lidí žijících v jejich obci, kdo podle nich potřebuje pomoc. Poté diskutují, jak obtížné životní podmínky ovlivňují životy lidí. Přemýšlejí, jak by mohli zjistit, jaké konkrétní potřeby mají tito lidé a také zda a jakým způsobem je jim již pomáháno. Tuto diskuzi je vhodné spojit s aktivitou Víme, komu pomáháme[3], díky které žák prostřednictvím příběhu Vačice, která se nesmála[4] porozumí důležitosti mapování potřeb cílové skupiny při realizaci společensky prospěšných projektů.

Následně diskutují, komu konkrétně v jejich okolí by mohli pomoci oni sami. Pokud se rozhodnou pomoci, zjistí podle dohodnutého postupu potřeby těchto lidí (průzkum, rozhovory) a na základě zjištění připraví a uskuteční projekt. Po realizaci projektu vyhodnotí, co se jim podařilo a co to přineslo i jim samotným.

Popis ověřování

Klíčové je otevírat s žáky diskuze, při kterých mají příležitost vybavit si a vzájemně sdílet vlastní zkušenosti s lidmi v obtížných životních podmínkách a vyjadřovat svoje názory a postoje. Učitel může sledovat, zda si žáci všímají lidí, kteří potřebují pomoc, a jakým způsobem přemýšlejí o případné pomoci.

[1] Mrázková, Daisy: Slon a mravenec. Baobab, Praha 2013. ISBN 978-80-87060-82-7

[2] Horáček, Petr: Modrý tučňáky. Albatros, Praha 2019. ISBN 978-80-00-05664-7

[3] Vzdělávací program Varianty společnosti Člověk v tísni, o. p. s.: Metodika programu Active Citizens pro 2. stupeň základních škol. Praha 2019. Str. 112-113. ISBN 978-80-7591-024-0

[4] Tashlin, Frank: Vačice, která se nesmála. Baobab, Praha 2013. ISBN 978-80-87060-71-1

Ilustrace

Název ilustrace

Co je domov?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7d8d73

Krátký textový popis

Ilustrace nabízí žákům zamyšlení, co pro ně znamená domov a že se představa domova může u jednotlivých lidí lišit. Během realizace vnímají emoce a potřeby, které mohou mít lidé, jež jsou nuceni svůj domov opustit, a jednají s ohledem na jejich pocity.
Ilustrace se zaměřuje primárně na rozvoj klíčové kompetence osobnostní a sociální, rozvíjí empatii a porozumění druhým. Podporuje sdílení pocitů, vžívání se do pocitů druhého, naslouchání a diskusi.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

PTS-000-000-ZV5-005

Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu tohoto výsledku učení žák dosahuje v oboru Člověk a jeho svět a *Osobnostní a sociální výchova.*

Očekávaný výsledek učení směruje žáka k tomu, aby různými způsoby a v různých situacích uplatňoval demokratické principy, jako jsou například rovnost, respekt k ostatním, tolerance k rozmanitosti, svoboda myšlení a vyjadřování, zapojení se do rozhodování. Dovednost rozhodovat znamená prakticky se účastnit voleb a hlasování nebo vyjádřit své preference v průzkumu apod. Je důležité, aby žáci rozhodovali o něčem, co se jich týká, a aby se seznamovali s pluralitou názorů/návrhů. Významné je učit žáky přijmout stanovisko většiny a vyrovnat se s tím, když jejich názor/návrh není podpořen. OVU současně zahrnuje postupné osvojování si reflexe komunikace (včetně užívání médií), rozhodování, každodenního jednání, účasti a zapojování z pohledu uplatňování demokratických principů a odpovědnosti. Pro jeho osvojení je důležitá osobní praktická zkušenost s demokracií a poznání toho, že žák může něco ovlivnit (vědomí vlastní účinnosti).

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na praktické zapojování do společnosti, budování sounáležitosti, pěstování sebedůvěry pro realizaci změn, přispívá k rozvoji občanské odpovědnosti, připravuje žáky na budoucí roli zodpovědných občanů, kteří rozumějí důsledkům svého jednání, umožňuje posilování spolupráce prostřednictvím otevřeného dialogu a podporuje rozvoj kritického myšlení. Realizace OVU pozitivně ovlivňuje prostředí a vztahy ve škole, napomáhá tomu, aby žák zažil, že společnost (včetně školního společenství) je tu pro všechny a že každý může přispět k pozitivní změně. OVU je zkušenostního charakteru, a proto je jeho nezbytnou součástí reflexe.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV5-001
Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-005
Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje s pojmem demokracie a s příklady projevů demokracie ve třídě/škole/obci/ běžném životě.
- Uvede příklady různých rolí ve třídě a ve škole a popíše, kdo je za co zodpovědný a o čem může rozhodovat.
- Seznamuje se s třídními/školními pravidly a školním řádem.
- Seznamuje se s tím, jak se žák může zapojit do rozhodování ve třídě.

Ilustrace

Název ilustrace

Demokratické rozhodování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4727b8

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na to, jak se žák seznamuje s pojmem demokracie a s příklady projevů demokracie ve třídě/škole/obci/běžném životě.

Žák se v rámci třídnických hodin / kruhu / v jiném vědomém čase, kdy učitel pečuje o kolektiv třídy, zúčastní simulace o demokratickém rozhodování ve skupině. V simulaci si vyzkouší jednotlivé fáze skupinového rozhodování a zažije poučné rozuzlení o rozhodování formou hlasování. Reflektuje svůj zážitek ze simulace.

Zadání pro žáka

Prohlédněte si obrázek (viz příloha v části ODKAZ) – jedno z těchto tří jídel budete mít dnes k obědu – krysburger, švábí koktejl, chlupatý sendvič. Projděte všemi 3 fázemi simulace, kterými vás provede učitel/ka (popsáno níže v popisu ověřování). A odpovězte v reflexi na tyto otázky:

A. Co bylo smyslem této aktivity?

B. Jak jinak byste se chtěli či uměli rozhodovat ve skupině, aby to bylo „více demokratické“, tedy aby to bylo přijatelné pro všechny?

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Učitel v simulaci zastává manipulativní roli, což spočívá ve 3 věcech: nadužívá spojení „demokratické rozhodování“ a to tak, aby vyznívalo, že to je to „dobré a správné“ rozhodování, tlačí na čas a na to, aby se žáci rychle rozhodovali, potírá jakékoliv návrhy na to, řešit situaci jinak než hlasováním.

Promítněte obrázek (viz příloha v části ODKAZ) s tím, co bude dnes k obědu, a bez vysvětlení poptejte dobrovolníka. Společně s dobrovolníkem vyberte, co budou mít všichni k obědu a projděte se skupinou 3 fáze rozhodování:

• Zeptejte se „Bylo to demokratické?“ Řeknou NE, ale zpochybněte to tím, že je to podobné tomu, co se často děje ve skupině: každý měl možnost se přihlásit jako dobrovolník, ale nepřihlásil se - nemá tak právo rozhodovat, ne? Vyústění: Nebylo to demokratické, 2 lidé rozhodli o většině…)

• Požádejte pak ostatní, aby hlasovali o tom, co vy a dobrovolník budete mít k obědu. „Bylo to demokratické?“ Když rozhoduje většina o menšině, je to stejně nedemokratické, jako předtím… ale ano, v parlamentních zastupitelských demokraciích se tak rozhoduje. Vyústění: Také nebylo, protože někdo hlasoval o „nás bez nás“.

• Pojďme tedy rozhodnout všichni dohromady. Všichni hlasují a volí si ze 3 jídel 1 možnost (tu, která dostane nejvíce hlasů). Bylo tohle demokratické? Obvykle se skupina shodne, že teď už ano. Vyústění: Také ne úplně! Protože si nikdo nemohl vybrat zrovna tu svou možnost.

Vystupte z role a ukončete simulaci a projděte se žáky k reflexi výše s poučením:

Ad A.: Hlasování demokracie. Směřujeme ke zjištění, že rozhodovací proces, ve kterém bude všem dobře, je takový, že všichni, kterých se týká:

• se k němu mohou vyjádřit,

• mají možnost zpochybnit, přidat, změnit paletu nastolených možností,

• změnit či zpochybnit způsob, jak se možnostech rozhoduje.

Ad B. Např. vícekolové hlasování, kdy se nejprve všechny možnosti projdou a každý k nim může přidat svůj názor a následně rozdělit ke každé z možností několik hlasů (puntíků). Např. při výběru z 5 možností 2 „puntíky“ – buď 1 ke 2 možnostem anebo 2 k 1 silně preferované možnosti. Ty 2 možnosti, které získají nejvíce „puntíků“ jdou do finále a opět všichni rozhodují ale už jen 1 puntíkem. V případě podobného počtu hlasů je třeba vést debatu nebo skupinu rozdělit na skupiny, kde si každá půjde za svou možností.

Úroveň Na cestě

Popis

• Podílí se na tvorbě společných pravidel a domluv.

• Respektuje třídní/školní pravidla a školní řád.

• Účastní se hlasování při rozhodování o společných záležitostech.

• Navrhuje alespoň jedno dílčí opatření nebo akci přispívající k demokracii ve třídě nebo škole.

• Zapojuje se do různých třídních a celoškolních aktivit.

• Vyjadřuje své názory na třídní rozhodnutí nebo skupinové aktivity.

Ilustrace

Název ilustrace

Volby do žákovského parlamentu

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na žákovu účast na hlasování při rozhodování o společných záležitostech – konkrétně při volbě zástupců do žákovského parlamentu.

Žák se v rámci třídnických hodin / kruhu / v jiném vědomém čase, kdy učitel pečuje o kolektiv třídy, aktivně účastní volebního procesu do žákovského parlamentu. Znamená to, že si vyslechne pravidla voleb ve třídě a co obnáší zastupování třídy v parlamentu, obojímu porozumí a dle vlastní volby zváží kandidaturu. Žák ve třídě diskutuje s ostatními o tom, jak vypadá zástupce třídy, který ji reprezentuje. Žák se účastní voleb hlasováním o tom, koho preferuje. Kolektivní rozhodnutí třídy respektuje.

Zadání pro žáka

Naše třída si bude volit zástupce do žákovského parlamentu. To je místo, kde se scházejí žáci z naší školy (vždy 2 za třídu), kteří třídu zastupují. Až si vyslechneš, o čem parlament ve škole je, jak funguje a jak často se schází, zvaž, zda bys o tuto pozici u vás ve třídě chtěl usilovat. Pokud naše třída bude mít 0-2 kandidáty, volby probíhat nemusejí. Pokud jich však bude více, budeš muset spolu s ostatními ve třídě hlasovat, v jakém pořadí bys kandidáty seřadil. Máš tedy za úkol 3 věci:

• Vlastními slovy popiš činnost žákovského parlamentu ve škole a tvé případné účasti v něm.

• Pokud ti to dává smysl, zvaž svou účast ve volbách, protože pokud bude 0-2 kandidátů, volby probíhat nebudou. Kandidovat může každý, ale nemusí.

• Pokud budete mít ve třídě více než 2 kandidáty, zamysli si, kdo podle tebe bude třídu nejlépe zastupovat a zúčastni se volby.

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Zde je důležitá role učitele především z pohledu poskytování informací o parlamentu a pravidlech voleb a motivace žáků k aktivní účasti, nikoliv ovlivňování vlastním názorem. Volební proces je spíše simulací, a tak je role učitele spíše průvodce situací, který, informuje, motivuje, zapojuje všechny a se žáky reflektuje. Rámcová pravidla pro volby jsou, že kandiduje jen ten, kdo chce a pokud je více než 2 kandidáti, žáci volí, koho ve třídě preferují, pokud jsou 0-2 kandidáti, třída má právě tolik zástupců a rozumí tomu, že aby vznikla volba, je potřeba sebrat odvahu a voleb se zúčastnit. O parlamentu je třeba sdílet, kdy a jak často se parlament schází, co dělá a co to pro zástupce třídy znamená. Otázky k závěrečné reflexi mohou znít: Kdy jste se cítili do procesu voleb nejvíce zapojeni a proč? Jak se chcete účastnit spolurozhodování, i když nebudete zástupci třídy? Co nového jsme se jako třída mohli naučit?

Ilustrace

Název ilustrace

Oceňování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/225f48

Krátký textový popis

Žáci si v této aktivitě zažijí a vyzkoušejí sílu oceňování. Přes skupinovou prožitkovou aktivitu se postupně dostanou k tomu, čeho si na sobě cení, za co se chtějí ocenit. Oceňování jako takové pak přijmou s podporou dospělého do kultury třídy. Lekci je vhodné začlenit poté, co bude mít kolektiv za sebou nějaký intenzivní zážitek (pololetí, školu v přírodě, přípravu třídního výletu, realizaci společného projektu, zvládnutý konflikt...). Aktivita je průřezová, je zacílena na to, aby třída byla společností pro všechny, aby žáci mohli sami navrhovat prospěšná opatření a aby byly rozvíjeny osobnostní, sociální a občanské dovednosti, což je základem pro demokratickou kulturu ve třídě. Lekce přináší žákům jako jednotlivcům i třídě jako kolektivu konkrétní benefity pro společně trávený čas.

Úroveň Splněno

Popis

- Vysvětlí, co je to demokracie a jak se projevuje.
- Reflektuje, jak dodržuje třídní/školní pravidla a domluvené dohody.
- Respektuje výsledky hlasování o společných záležitostech a přijímá je i v případě, když jeho názor nebyl vybrán.
- Reflektuje své zapojení do rozhodování o záležitostech třídy / školy / blízkého okolí.
- Předkládá nápady a návrhy na zlepšení školního nebo blízkého prostředí.
- Zapojuje se do akcí, které podporují demokratickou kulturu ve třídě / škole / blízkém okolí.
- Reflektuje své zapojení do akcí ve prospěch třídy / školy / blízkého okolí.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla pro třídu

Krátký textový popis

Ilustrace reflektuje, jak žák dodržuje třídní pravidla a domluvené dohody.

Žák v rámci třídnických hodin / kruhu / v jiném vědomém čase, kdy učitel pečuje o kolektiv třídy, respektuje pravidla třídy a přispívá tak k dobrým vztahům ve třídě. Pravidla vnímá jako opatření, která slouží tomu, aby se ve třídě všichni cítili dobře. Rozumí tomu, že bezpečné prostředí tvoří jak učitel, tak žáci a je prospěšné všem účastníkům třídního života.

Zadání pro žáka

Učitel do třídy přinesl 4 pravidla, která zaručují to, aby všichni ve třídě mohli být co nejvíce sami sebou a cítili se tam bezpečně. Používáte je, když sedíte v kruhu a společně mluvíte, sdílíte, děláte aktivity a hry. Konkrétně se jedná o: **1. Mluví pouze jeden z nás** (dáváme prostor tomu, kdo se hlásí), **2. Naslouchá me si** (věnujeme pozornost tomu, kdo mluví), **3. Říkáme věci nahlas** (rozumíme tomu, že šeptání vzbuzuje nejistotu), **4. Vymezujeme se vůči zesměšňování** (společně vnášíme normu chování).

- Které z pravidel je pro tebe nejtěžší dodržovat a proč?
- Co tobě osobně tato pravidla přinášejí a co ti naopak “berou”?
- Myslíš, že vaší třídě pomáhají nebo ji spíše škodí?
- Dokázal/a bys vymyslet další pravidlo, které by pro třídu bylo přínosné?

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Učitel je tím, kdo pravidla do třídy přináší (bezpečné prostředí je možné podpořit vytvářením dalších pravidel se žáky, ale zde se jedná o normy, které garantuje dospělý). Nejprve je vysvětlí a napíše, poté je aplikuje v rámci všech aktivit a upřednostňuje je před “dokončením aktivity”.

Ad1. Cílem je, aby se žáci naučili neskákat si do řeči, vyčkat, až někdo domluví, a naučit se ovládat impulsivitu. **Ad2.** Zde je cílem žáky naučit, že pokud se kdokoliv vyjadřuje k nějakému tématu, svým nasloucháním projevuji řečníkovi respekt. **Ad3.** Cílem je, aby žáci rozuměli tomu, že když se řeší osobní či citlivá témata, pošeptání čehokoliv sousedovi nepřispívá k bezpečí ve skupině. **Ad4.** Cílem tohoto pravidla je se žáky zažívat, že v "našem" kolektivu nevpustíme takovéto projevy chování mezi sebe a nedopustíme, aby byly přehlíženy nebo se z nich stala norma.

Pravidla učitel přináší do kolektivu jako základ pro chování, které zajistí všem bezpečné fungování, ve kterém je možné cítit se a být sám sebou. Jde příkladem, zajišťuje stejné podmínky pro všechny. Nehledá viníky ani neověřuje, jak se daří jednotlivcům. Zrcadlí dění v kolektivu: "Stop. Komu z vás ve třídě také není příjemné, když ho někdo oslovuje příjmením? Výborně. Proč? Děkuju. Tak to u nás ve třídě dělat nebudeme." Zaručuje, že se tato pravidla v co největší míře usadí jako normy třídy pro dalších společných situací. Se třídou průběžně ověřuje, jak se jim s pravidly žije, jak jim slouží a co každý díky nim každý zažívá.

Ilustrace

Název ilustrace

Než půjdeme na 2. stupeň

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aca2e4

Krátký textový popis

Žáci v 5. ročníku v průběhu roku reflektují pravidla a skupinové procesy a návyky, které ve své třídě mají, a které by naopak chtěli mít. Aktivita by neměla být zpětnou vazbu na dosavadní úsilí třídního učitele, ale zvědomení kultury třídy, které si kolektiv přenáší na 2. stupeň. Jedná se o úvodní vstup do tématu – bylo by žádoucí na lekci navázat dalšími přibližně dvěma hodinami, kdy žáci budou konkretizovat, k čemu došli a co to znamená do budoucna. Aktivita je průřezová, je zacílena na kulturu třídy a na její reflexi. Rozvíjeny jsou osobnostní, sociální a občanské dovednosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

PTS-000-000-ZV9-001

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Geografie, Výchova k občanství, Dějepis, Český jazyk a literatura a Chemie.

Dosažení očekávaného výsledku učení vede k hlubšímu porozumění světu jako propojeného celku, kdy žák usiluje rovněž o porozumění své roli v propojeném světě. Je si vědom toho, že propojenost světa s sebou přináší řadu příležitostí, jako je například cestování, rozvoj technologií, možnosti studia a práce, nové tradice, a současně rizika, jako například rostoucí spotřeba, bezpečnost v kyberprostoru. Žák posuzuje příležitosti a rizika ve vztahu k sobě i ke společnosti. Žák si je vědom a zkoumá důvody toho, proč tyto příležitosti nejsou pro všechny stejně využitelné.

V rychle se měnícím a stále více propojeném světě je pro člověka nezbytné porozumět fenoménům, které proměnu a propojenost světa provázejí. Pro mladé lidi je nezbytné uvažovat v tomto kontextu o svém budoucím životě, hledat pro sebe příležitosti a naději „v lepší svět".

Výrazně přispívá k naplnění hodnotového rámce, a to všech jeho oblastí.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Zdravá planeta
- Podporující technologie
- Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-009
Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

CAS-DEJ-001-ZV9-008
Vysvětlí proměny fungování hospodářství od pravěku po současnost.

CAS-DEJ-001-ZV9-009
Rozliší příčiny, důsledky a podobu konfliktů a spolupráce v minulosti.

CAS-VKO-001-ZV9-001
Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-002-ZV9-005
Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-011
Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

GEO-GEO-001-ZV9-003
Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

GEO-GEO-002-ZV9-008

Vysvětlí, jak přírodní a společenské faktory ovlivňují přirozený i migrační pohyb obyvatel a strukturu i rozmístění obyvatelstva v různých místech a regionech.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

JJK-CJL-001-ZV9-012

Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětlí propojenost světa na příkladech věcí a situací jemu důvěrně známých.
- Na základě konkrétních lidských příběhů posoudí, jak může pozitivně i negativně ovlivňovat životy lidí jinde ve světě.
- Uvádí příklady, jak ve svůj prospěch využívá toho, že je svět propojený.

Ilustrace

Název ilustrace

Bohoušovy džíny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/59b39a

Krátký textový popis

Žáci na příkladu produktu, který běžně používají, odhalí propojenost a vzájemnou závislost dnešního světa.

Zadání pro žáka

Součástí šatníku mnoha z nás jsou džíny. Přemýšlej, z čeho všeho se takové džíny skládají, co všechno je na jejich výrobu potřeba. Svoje nápady si zapiš.

Přečti si „příběh kalhot“ s názvem Bohoušovy džíny (viz příloha v části ODKAZ).

Po přečtení textu:

- Vypiš suroviny použité na výrobu džín.
- Vypiš procesy použité při výrobě džín.
- Vybarvi v mapě různou barvou země, které dodaly suroviny, a země, ve kterých probíhal nějaký proces související s výrobou džín.
- Vyznač v mapě šipkami cestu jednotlivých surovin či součástí džín.

Co nám příběh džín ukázal?

Proč je do jejich výroby zahrnuto tolik zemí?

Jaké to může mít důvody a výhody?

Uveď příklady jiných věcí a vysvětli na nich propojenost světa.

Popis ověřování

Pro učitele je důkazem toho, že žáci cíl zvládli, když na základě splněných úkolů k přečtenému textu vyvodí a vysvětlí propojenost světa a uvedou další příklady věcí dokumentujících propojenost světa.

Metodický komentář

Učitel žákům předem připraví kopie textu a slepé mapy. K plnění úkolu po přečtení textu budou žáci potřebovat také atlasy. Učitel se může rozhodnout, na kterých částech budou žáci pracovat individuálně, co budou řešit např. ve dvojicích a co budou diskutovat v celé třídě.

Původní lekce se věnuje i tématu fungování světového obchodu – jak je zisk z prodeje rozdělen mezi subjekty, které jsou zapojeni do procesu výroby a prodeje. Je tak možné navázat a věnovat se více do hloubky i otázce výhod a nevýhod propojenosti světa a vlivu na životy lidí v různých místech světa.

Ilustrace vznikla podle lekce Bohoušovy džíny, jejímž autorem je Petr Chára. Původní lekci vytvořil na základě údajů a námětu z učebnice: Gallagher, R., Parish, R.: Geog.3. Oxford University Press, Oxford 2002. Viz https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/880/BOHOUSOVY-DZINY.html.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vysvětlí roli nových technologií a médií v dnešním světě, zaměří se i na život v digitálním prostředí.

• Na základě zažitých zkušeností a dění ve svém okolí a ve světě zkoumá výhody a nevýhody propojenosti dnešního světa.

• Na příkladech posuzuje, jak propojenost a vzájemná závislost ve světě ovlivňuje pozitivně i negativně životy lidí na různých místech světa a v různém socioekonomickém postavení.

• Pojmenuje příležitosti a rizika propojenosti světa v oblasti jeho zájmu.

Ilustrace

Název ilustrace

Propojený svět: Plusy a mínusy

Krátký textový popis

Žáci si vyberou určitou oblast našeho každodenního života či jejich zájmu, zamyslí se, jak souvisí s propojeností světa, a zváží plusy i mínusy této propojenosti.

Zadání pro žáka

Představ si, že jsi novinář nebo novinářka, který/á píše článek o tom, jak propojenost dnešního světa ovlivňuje život lidí. Tvým úkolem je vybrat si jeden konkrétní příklad, na kterém ukážeš, jak propojenost a vzájemná závislost ve světě přináší lidem výhody i nevýhody.

Můžeš si vybrat jedno z nabízených témat nebo si zvolit jiné podle svého zájmu. Nejprve u vybraného tématu zvaž výhody a nevýhody a zapisuj si je do T-grafu. Mohou Ti k tomu pomoci otázky u každého tématu.

• Spotřeba potravin: *Jak ovlivňuje náš jídelníček propojenost světa? Co nám přináší možnost nakupovat exotické potraviny z různých částí světa? Jaké dopady má dovoz potravin na životní prostředí a na místní ekonomiky?*

• Cestování: *Jak cestování mění svět a nás samotné? Jak nám propojenost světa usnadňuje cestování? Jaké mohou být negativní dopady?*

• Móda: *Jaká je skutečná cena levného oblečení? Jak se k nám dostávají levná trička z Asie? Jaké dopady má globální textilní průmysl na pracovníky v továrnách, na nás jako na spotřebitele, na životní prostředí?*

• Technologie a digitální propojení: *Jak nás propojuje (a rozděluje) digitální svět? Jak nám pomáhá propojení světa díky sociálním sítím a online komunikaci a službám? Jaké problémy mohou díky tomu vznikat?*

Napiš krátký článek (cca 150–200 slov) zaměřený na vybraný příklad propojenosti světa:

• Uveď, jak vybraný příklad souvisí s propojeností světa.

• Uveď, jak propojenost v konkrétním případě lidem pomáhá a v čem může být problém.

• Vymysli titulek pro svůj článek.

Popis ověřování

Učitel ověřuje, zda a jak žáci identifikují výhody a nevýhody propojenosti světa u konkrétního vybraného tématu.

Metodický komentář

T-graf je tabulka rozdělená na 2 sloupce, kdy do jednoho sloupce budou žáci zapisovat výhody a do druhého nevýhody propojenosti světa.

Dalším tipem může být, že učitel žákům předloží, nebo je nechá vyhledat konkrétní lidské příběhy, které dokumentují vliv propojenosti světa na životy lidí.

Ilustrace

Název ilustrace

Zaseknutý svět

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b4f63b

Krátký textový popis

Ilustrace přináší žákům a vyučujícím průřezové zamyšlení nad propojeností světa, konkrétně přemýšlí nad množstvím věcí denní potřeby pocházejících ze zahraničí. Na příkladu situace s uváznutím kontejnerové lodi si uvědomují propojenost současného světového obchodu. Součástí ilustrace je příloha s texty pro žáky.

Úroveň Splněno

Popis

• Pojmenovává souvislosti mezi globalizací a různými aspekty svého života i života jiných lidí.

• Představí, jak by mohl využít příležitosti, které mu přináší propojenost světa, a co naopak může být pro jeho život rizikem.

• Posuzuje příležitosti a rizika propojenosti světa plynoucí pro společnost, uvažuje na úrovni obce, regionu, státu, světa.

• Navrhne, jakým způsobem může ovlivnit dění ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Propojeni světem

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Žák může propojenost světa prozkoumávat na mnoha příkladech a z různých perspektiv. Fenomén globalizace a propojenosti světa je metodicky zpracován např. v publikacích Globální témata napříč předměty[1] či Bohouš a Dáša na tržišti světa[2]. Lekce, které se zabývají cestou vybraných potravin a výrobků ke spotřebitelům (např. banány, kakao, káva, bavlna) jsou podrobně zpracovány např. organizací Fairtrade Česko a Slovensko[3].

Příležitostem a rizikům propojenosti světa se může žák věnovat dle oblastí jeho zájmu nebo v rámci jednotlivých vzdělávacích oborů (např. propojenost světa v literatuře, filmu, sportu, lékařství, ochraně přírody, architektuře, technologiích atd.). Otázku propojenosti světa je vhodné také zařazovat do diskuzí nad aktuálními lokálními i globálními událostmi a procesy (volby u nás i ve světě, přírodní jevy, konflikty, migrace atd.) a propojovat ji s otázkou udržitelného světa. Při zvažování nad příležitostmi a riziky může žák své myšlenky třídit do T-grafu. Dále přemýšlí nad otázkou, jak si představuji svoji budoucnost, kterých příležitostí chci či můžu využít a na jaká rizika bych si měl dát pozor.

Mohou navázat i návrhem a realizací lokálního projektu (v komunitě), který má globální přesah.

Popis ověřování

Učitel jednak sleduje, jak se žák zapojuje do diskuzí, jaké argumenty uvádí, co považuje za příležitost a co za riziko. Pozoruje, jak žák uvažuje o své budoucnosti a jak je schopen hledat lokální a globální souvislosti.

[1] ARPOK, o.p.s.: Globální témata napříč předměty, Metodická příručka pro učitele 2. stupně ZŠ. Olomouc 2023. ISBN 978-80-908831-2-3

[2] Člověk v tísni, o.p.s.: Bohouš a Dáša na tržišti světa. Praha 2009. ISBN 978-80-86961-63-7

[3] https://fairtrade.cz/zapojte-se/vzdelavani/

Ilustrace

Název ilustrace

Globalizace a já

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cd6de7

Krátký textový popis

Ilustrace nabízí žákům zkoumání, jaké projevy globalizace se objevují v jejich životě, jaké mají dopady na jejich osobní život, na život v obci/městě. Součástí ilustrace je práce s tabulkou tvrzení, kterou žáci vyplňují před zhlédnutím krátkého videa a pak opětovně poté, co video už viděli.
Ilustrace se vztahuje k průřezovému tématu Společnost pro všechny a zároveň se zaměřuje primárně na rozvoj klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-002

Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oborech Dějepis, Výchova k občanství, Český jazyk a literatura.

Dosažením očekávaného výsledku učení si žák uvědomuje, že média nabízejí témata k přemýšlení a současně návody k zaujímání postoje, jak je možné na téma nahlížet. Média uživatele přesvědčují a získávají na svou stranu argumenty (včetně argumentačních faulů), vyvoláváním emocí, manipulací. Očekávaný výsledek učení vede žáka k rozpoznávání užitých výrazových prostředků jako jednoho ze základních předpokladů kritického přístupu k mediálnímu působení.

Za sděleními, která média nabízejí, je možné spatřovat či odhalovat nejrůznější záměry, s nimiž byla zveřejněna. Tyto záměry je možné odhadovat z volby výrazových prostředků, výběru faktů a informací, prezentace postojů. Cílem očekávaného výsledku učení je kriticky vyhodnocovat možné záměry, které za konkrétními mediálními sděleními stojí.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-002
Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-VKO-001-ZV9-004
Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CAS-VKO-002-ZV9-006
Prozkoumá průběh a výsledky voleb v České republice, rozhodování občanů při volbách a jejich zapojování do veřejného politického dění.

CAS-VKO-002-ZV9-010
Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

JJK-CJL-001-ZV9-009
Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-013
Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyhodnotí uživatelské návyky v konzumaci médií u sebe i u svých vrstevníků.
- Sdělí, proč jsou pro něj některé mediální produkty (např. na Facebooku, Instagramu, Whatsappu, Youtube aj.) jako jsou videa, počítačové hry, hudební klipy přitažlivé.
- Najde mediální obsahy s přímými či nepřímými výzvami k rizikovému jednání (např. k šikaně).

• Najde a pojmenuje projevy kyberšikany.

• Roztřídí si informace podle toho, odkud je nejčastěji získává, a sdělí, proč některému zdroji dává přednost.

• Odliší (např. v textu, mluveném projevu) kdy se jedná o vyjádření faktu a kdy jde o názor (postoj).

• Rozpozná, zda sdělení obsahuje slova a obrazy vyvolávající emoce.

Ilustrace

Název ilustrace

Komu věřím na internetu

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na rozvoj reflektovaného (sebe)kritického přístupu žáků k vlastnímu užívání médií a mediálních sdělení. Žák si postupně osvojuje představu, proč jsou pro něj některé mediální produkty přitažlivější než jiné, a hledá podobnosti a rozdíly mezi svým přístupem a přístupem vrstevníků.

Zadání pro žáka:

Žáci připraví ve skupině přehled produktů a služeb, které nakupují na základě sledování profilů svých oblíbených influencerů. Zároveň uvedou důvody, které je vedou k tomu, že svému oblíbenému influencerovi věří a napodobují ho v nejrůznějších aspektech svého chování a jednání. Žáci na konkrétních příkladech (po předchozí domácí přípravě) ukazují, jak se změnila reklama od dob jejich rodičů do současnosti.

Způsob ověření

V diskusi žáci formulují důvody oblíbenosti influencerů, které pravidelně sledují a chovají se a jednají často podle nich.

Úroveň Na cestě

Popis

• Postupně nalézá, z kterých výrazových prostředků je sdělení sestaveno (jazyk, obraz, pohyb, hudba, bezprostřednost, stylizace apod.).

• Na příkladech uvádí, která témata se v mediálních sděleních nabízejí.

• Rozeznává typy mediálních sdělení a jejich výrazové prostředky (např. zpráva, reklama, hudební klip, komiks, www stránky, osobní profil konkrétního člověka a další).

• U síťových médií vnímá užívání prostředků přímého oslovení a vytváření pocitu důvěrného (kamarádského) a neformálního kontaktu.

• Rozeznává rozdíly mezi „seriózním“ a „bulvárním“ zpravodajstvím a výrazové prostředky, které jsou pro něj příznačné.

• Hledá možné záměry, které za volbou témat, kontextů a výrazových prostředků stojí.

• Při vlastním tvořivém sestavování různých sdělení (zpráva, reklama aj.) se snaží volit různé výrazové prostředky (např: slova, obrazy) podle toho, jaký záměr sdělením sleduje.

Ilustrace

Název ilustrace

Já a reklama

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na kritický přístup k mediálním sdělením a způsobům, jímž jsou sestavena. Žák na příkladu samostatně vytvořeného reklamního sdělení postupně nalézá, z kterých výrazových prostředků je sdělení sestaveno (jazyk, obraz, pohyb, hudba, bezprostřednost, stylizace apod.)

Zadání pro žáka

Žák na základě zadání učitele přímo v hodině samostatně vytvoří reklamní sdělení na konkrétní produkt, službu či akci (čokoláda, nealkoholický nápoj, sportovní zboží, televizní pořad apod., ale mohou to být např. i akce školy), výsledek své práce prezentuje a zdůvodní volbu výrazových prostředků a přesvědčovací techniky, které použil. Žáci pracují nejprve samostatně (tvorba reklamního sdělení) a pak ve skupinách výtvory hodnotí. Na závěr učitel předvede reálné reklamy z online prostoru, televizního světa apod. a žáky podporuje v tom, aby v diskusi aplikovali zjištění, k nimž dospěli při tvorbě a následné reflexi vlastních reklam, i na reklamy „skutečné“.

Popis ověření

Prezentace vypracovaného výstupu a zapojení do diskuse o vlastním výtvoru, výstupech ostatních i „skutečných“ reklamách.

Zdroje/Materiály k využití

https://www.jsns.cz/lekce/1762327-jak-funguji-cilene-reklamy-na-internetu

https://www.jsns.cz/lekce/1198060-o-mediich-zkresleni-a-predsudky

https://is.muni.cz/th/397891/fss_b/?lang=cs

Ilustrace

Název ilustrace

(Pra)rodiče k tabuli

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cd3aaa

Krátký textový popis

Aktivita vede k tomu, aby si žáci prohlubovali představu, jak důležitou roli v komunikaci hraje záměr sdělení a představa o adresátech (cílovém publiku) a jak se podílí na konečné (zveřejněné) podobě sdělení. Žáci se seznamují s mezigeneračními rozdíly v představách o světě a učí se je respektovat. Ilustrativní příklad nejvíce přispívá k rozvoji klíčové kompetence komunikační, současně k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpozná společensky významné téma (např. válečný konflikt, klimatická změna) v mediálním sdělení.

• Vyhodnotí, zda mediální sdělení týkající se společensky významného tématu obsahuje pouze fakta, nebo i postoje a názory.

• Mediální sdělení kriticky vyhodnotí a určí, zda a jaké prostředky užívá k ovlivnění názoru na určité téma.

• Vyhledá několik zdrojů ke konkrétnímu tématu a porovná prostředky, které mediální sdělení užívají.

• Uvede příklad mediálního sdělení, které záměrně vyvolává emoce ohledně vnímání tématu.

Ilustrace

Název ilustrace

Školní internetová televize

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na posilování vnímavosti vůči hodnotícím prvkům v mediálních sděleních a schopnost a ochotu diskutovat o vlastních i cizích tvůrčích výstupech. Součástí aktivity je i posilování povědomí (a) o rozdílu mezi zpravodajstvím a publicistikou, (b) o (bezděčné) roli publika/uživatelích při utváření mediálního sdělení a (c) o emocionálním a hodnotícím náboji výrazových prostředků. Aktivita také vede k získání povědomí o organizaci práce v médiích.

Zadání pro žáka

Žáci připraví ve skupině dva pořady pro fiktivní „školní“ internetovou televizi. Jeden pořad bude zpravodajské povahy, druhý bude diskusní. Pořady budou skupiny žáků připravovat v alternativách pro různé skupiny uživatelů (veškerou dospělou populaci, vrstevníky, obyvatele konkrétního regionu apod.). Vždy po „odvysílání“ pořadu bude následovat společné vyhodnocení ve skupině, v němž budou žáci vyhodnocovat míru názorové/postojové neutrality zpráv a způsoby vyjadřování/ prosazování postojů v diskusním pořadu a odlišnosti v zarámování podle předpokládaného uživatele.

Popis ověřování

Učitel společně s žáky se zaměřuje na to, zda žák vhodně užívá výrazové prostředky informativní a komentativní.

Ilustrace

Název ilustrace

Když dva říkají totéž...

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cff7fd

Krátký textový popis

Aktivita směřuje k rozvoji dovedností potřebných pro zpracování a prezentaci složitějšího, společensky významného tématu a reflexi této prezentace. Žáci si (a) osvojují dovednosti, jak zpracovat prezentaci tématu (jak vybírat výrazové prostředky a pracovat s nimi), (b) získávají představu, jak vyhodnocovat informace z hlediska jejich důležitosti ve vztahu ke komunikačnímu záměru a cílovému publiku, a (c) osvojují si postupy, jak posuzovat naplnění komunikačního záměru. Ilustrace se zaměřuje primárně na rozvoj klíčové kompetence komunikační, zejména na reflexi komunikačního záměru autora.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak konzumace médií může ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

PTS-000-000-ZV9-003

Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oborech Dějepis, Výchova k občanství, Český jazyk a literatura.

Dosažením očekávaného výsledku učení žák získává dovednosti nutné ke kritickému vyhodnocování soudů, které se do konkrétních mediálních sdělení promítají.

Média nabízejí témata k přemýšlení a zaujímání postoje spolu s perspektivou, kterou je na tato témata možné nahlížet, tedy vkládají do konkrétního kontextu, resp. konkrétních souvislostí: přesvědčují a získávají argumenty, vyvoláváním emocí, manipulací. Ve sděleních, která média nabízejí, je možné nacházet nejrůznější přiznané i nepřiznané soudy o lidech, skupinách lidí, době, společnosti, historii, hodnotách atd. Tyto soudy je možné kritickým přístupem odhadovat ze způsobu zasazení sdělení do kontextu, resp. souvislostí, z volby výrazových prostředků, výběru faktů a informací, z prezentace postojů. Očekávaný výsledek učení vede žáka k rozpoznávání užitých kontextů, resp. vnímavosti ke konkrétním souvislostem jako jednomu ze základních předpokladů kritického přístupu k mediálnímu působení.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-002
Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

JJK-CJL-001-ZV9-009
Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-013
Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Roztřídí si informace podle toho, odkud je nejčastěji získává, a sdělí, proč některému zdroji dává přednost.
- Odliší (např. v textu, mluveném projevu) kdy se jedná o vyjádření faktu a kdy jde o názor (postoj).
- Rozpozná, zda sdělení obsahuje slova a obrazy vyvolávající emoce.
- Vyhodnotí uživatelské návyky v konzumaci médií u sebe i u svých vrstevníků.
- Sdělí, proč jsou pro něj některé mediální produkty (např. na Facebooku, Instagramu, Whatsappu, Youtube aj.), jako jsou videa, počítačové hry, hudební klipy přitažlivé.
- Najde mediální obsahy s přímými či nepřímými výzvami k rizikovému jednání (např. k šikaně).

• Najde a pojmenuje projevy kyberšikany.

Ilustrace

Název ilustrace

Já a účinná komunikace

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na to, že žák zpracuje zadané (případně vlastní) téma s využitím výrazových prostředků typických pro internetová média (psaný text, grafika, obrázky, video, interaktivní prvky, odkazy). Sdělí, kterému publiku je vytvořené sdělení určeno, a zdůvodní užití výrazových prostředků, které jsou nejvhodnější pro zamýšlené cílové publikum a pro vlastní komunikační záměr. V diskusi nad výstupy si žáci rozvíjejí vnímavost vůči volbě výrazových prostředků a hledají etické hranice manipulace.

Zadání pro žáka:

Předpokladem této aktivity je domácí příprava: žák zpracuje zadané (případně vlastní) téma s využitím výrazových prostředků typických pro internetová média (psaný text, grafika, obrázky, video, interaktivní prvky, odkazy). Výsledek zadání přichází žák prezentovat a vede o výstupu svém i ostatních diskusi ve skupině i ve třídě.

Způsob ověření

Prezentace výstupu. Aktivní účast v diskusi.

Úroveň Na cestě

Popis

• Na konkrétních příkladech se učí poznávat kontext, do něhož je konkrétní mediální sdělení vsazeno.

• Rozeznává v mediálních sděleních stereotypy a na příkladech uvede jejich zjednodušující a paušalizující vztah ke skutečnosti).

• Na konkrétních příkladech rozpoznává prostředky mediální skandalizace.

• Porovnává souvislosti mezi stereotypy v reklamních sděleních a životním stylem svým, svých vrstevníků.

• Rozpoznává manipulativní sílu obrazů v reklamních sděleních.

• Hledá možné postoje, které za volbou témat a kontextů stojí.

• Zdůvodňuje, proč jsou svobodná média důležitá pro fungování demokratické společnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Influenceři, stereotypy a reklama

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na reflektované (sebekritické) užívání médií, zejména na vnímavost vůči podobnostmi mezi reklamními sděleními, které žáci vyhledávají, a jejich životním stylem, přáními a představou o prestižních předmětech, službách, značkách apod. Žáci aktivně vyhledávají reklamní sdělení a influencerské výstupy propagující významné nadnárodní firmy a hledají podobnosti mezi propagovanými předměty či službami a jejich žákovskými představami o životním stylu. Podle místních možností mohou tato reklamní sdělení srovnávat i se sděleními propagujícími regionální výrobce a poskytovatele služeb.

Zadání pro žáka:

Žáci ve skupinách do tabulky formulují, (a) jaké používají zdroje pro získávání informací, a (b) kdo/co je podle jejich představ nejvíc ovlivňuje při formování názorů a postojů. Ve skupinové diskusi pak tyto tabulky porovnávají uvnitř skupiny i mezi skupinami. Snaží se identifikovat, jak se mediálně uživatelské zvyky promítají do životního stylu spolužáků, a dohadují se, co v reklamních, informačních či influencerských sděleních mohlo životní styl spolužáků ovlivni**t.**

Způsob ověření

Podíl na vypracování tabulek. Zapojení do diskuse.

Zdroje k využití:

https://www.jsns.cz/lekce/1762327-jak-funguji-cilene-reklamy-na-internetu

https://www.jsns.cz/lekce/1198060-o-mediich-zkresleni-a-predsudky

https://is.muni.cz/th/397891/fss_b/?lang=cs

Ilustrace

Název ilustrace

Nebojte se promluvit

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/332b1c

Krátký textový popis

Jednou z podmínek kvalitního života v otevřené demokratické společnosti je schopnost prezentovat, obhájit a prosazovat vlastní názor, podílet se na veřejné debatě a umět vyhodnotit informace a argumenty protistran, zejména argumentační fauly, např. užití stereotypů. Ilustrace se primárně vztahuje ke klíčové kompetenci komunikační, podporuje argumentační dovednosti, důstojné zapojování do diskuse a kritický respekt k postojům a názorům ostatních.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozezná postoje, stereotypy obsažené v různých mediálních sděleních.

• Uvede příklady postojů, stereotypů a předsudků, se kterými se setkal u lidí ve svém okolí, a porovná je s postoji, stereotypy a předsudky, se kterými se setkal v různých mediálních sděleních.

• Navrhne způsoby, jak předcházet rizikům působení masových a síťových médií v různých situacích.

Ilustrace

Název ilustrace

Vliv médií na vnímání sociálních rolí muže a ženy v současnosti

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na posilování kritické vnímavosti vůči stereotypním prezentováním sociálních rolí muže a ženy v textové i obrazové složce mediálních sděleních. Na příkladu filmů, reklam či influencerských ad. výstupů žáci sledují opakující se soudy o rolích mužů a žen a diskutují o jejich projevech v každodenních situacích (nakupování, vztahy ve třídě apod.). Na základě svých zjištění žáci ve skupinkách formulují možná pravidla nestereotypního přístupu k sociálním rolím ve třídě. Důležitým prvkem této aktivity je role učitele a jeho empatie jako průvodce žáků při jejich orientaci v tématu a při podpoře a rozvoji jejich schopnosti vnímat stereotypy v mediálním sdělení. Za pomoci učitele by žáci měli být postupně schopni vysvětlit i společenský a historický kontext sledovaného stereotypu.

Zadání pro žáka (příklady)

Alternativa 1

Žáci obdrží dvě reklamy, ve kterých je vyobrazena žena, a dvě reklamy, ve kterých je vyobrazen muž. K tomu zároveň žáci dostanou pracovní list s otázkami, vztahujícími se k obsahu a formě reklam. Otázky budou zaměřeny na hledání možných stereotypů ve vnímání obrazu muže a ženy v reklamě. Žáci poté pracují ve skupinách. Otázky v pracovním listu např.: Liší se produkty, na které je reklama, v níž vystupuje žena/muž? V jakých sociálních rolích (rodič, zaměstnanec, sportovec atd.) vystupují v reklamě ženské a mužské postavy?

Alternativa 2

Žáci zhlédnou vybrané ukázky například z filmu Ecce homo Homolka nebo Černý Petr (výběr filmu záleží na učiteli), poté může následovat reflexe ukázek z filmu frontální formou na základě otázek učitele. Reflexe ukázek z filmu může probíhat i pomocí pracovního listu pro každého žáka, i skupinovou prací. Příklady ukázek v pracovním listu: zamyslete se nad tím, jaké sociální role hrají jednotliví členové této rodiny a jaké jsou jejich vzájemné vztahy (kdo v nadřízené a kdo v podřízené roli)? Jak by podle vás měly vzájemné vztahy vypadat a proč? Myslíte si, že role muže a ženy, které jsou ukázány ve filmu, jsou typické i v současnosti? Změnili byste něco na těchto vzájemných vztazích a rolích?

Alternativa 3

Žáci obdrží čtyři audiovizuální zpravodajské příspěvky, ve kterých je jako účastník události (např. oběť trestného činu) zachycen senior/seniorka. K tomu zároveň žáci dostanou pracovní list s otázkami, vztahujícími se k obsahu a formě zpráv. Otázky budou zaměřeny na hledání možných stereotypů ve vnímání obrazu seniorů ve zpravodajství. Žáci poté pracují ve skupinách. Otázky v pracovním listu např.: Mají postavy seniorů/seniorek něco společného bez ohledu na povahu události? V jakých sociálních rolích (rodič, zaměstnanec, sportovec atd.) ve zprávách postavy seniorů/seniorek vystupují?

Učitel po zhlédnutí reklam, zpráv nebo ukázek z filmu zadává otázky, případně nechá vyplnit pracovní list, poté komentuje a hodnotí jednotlivé odpovědi. Jelikož se jedná o výchovnou hodinu zaměřenou na postoje a hodnoty, je zde důležitá role učitele a jeho hodnocení a komentování názorů ze strany žáků.

Způsob ověřování

Učitel po zhlédnutí reklam nebo ukázek z filmu či zpravodajských příspěvků zadává otázky, případně nechá vyplnit pracovní list, poté komentuje a hodnotí jednotlivé odpovědi. Jelikož se jedná o výchovnou hodinu zaměřenou na postoje a hodnoty, je zde důležitá role učitele a jeho hodnocení a komentování názorů ze strany žáků.

Zdroje/Materiály k využití

https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/284/o-stereotypech-v-mediich-aneb-svet-ktery-vidi-

https://www.jsns.cz/lekce/1762327-jak-funguji-cilene-reklamy-na-internetu

https://www.jsns.cz/lekce/1198060-o-mediich-zkresleni-a-predsudky

https://is.muni.cz/th/397891/fss_b/?lang=cs

Ilustrace

Název ilustrace

AI jsme my

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7b3e7d

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na rozpoznávání stereotypů v reklamě a získání kritického odstupu od výstupů vzniklých na základě zadání AI. Pomocí konkrétních reklamních ukázek se žáci snaží odhalit stereotypní zobrazení sociálních, resp. genderových rolí. AI nástroje využívají ke generování reklam. Ilustrace se zaměřuje primárně na rozvoj klíčové kompetence komunikační „přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení“.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Na konkrétních příkladech rozezná základní hodnoty a předsudky v mediálních sděleních a navrhne, jak předcházet rizikům působení médií.

PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Výchova k občanství, Dějepis, Geografie, Osobnostní a sociální výchova, Výchova ke zdraví a bezpečí.

Dosažení výsledku učení umožňuje žákovi, aby skrze konkrétní lidské příběhy a konkrétní situace či aktuální události vnímal sociální a ekonomické nerovnosti mezi lidmi, regiony i zeměmi. Žák se učí porozumět situacím, kdy se lidé nacházejí v tíživé situaci. Zvažuje, co taková situace s sebou nese, jaké mohou být potřeby zasažených lidí. Přichází sám na příklady nerovností mezi lidmi, které může pozorovat ve svém blízkém okolí či o kterých slyšel, četl apod. Těmi nerovnostmi mohou být rozdílné finanční zdroje, rozdílný přístup k pitné vodě a potravinovým zdrojům, ke vzdělání, ke zdravotní péči, k trávení volného času, k cestování apod. Klade si přitom otázku, co vše charakterizuje kvalitu života, jak on sám si ji představuje. Porozumění nerovnostem a jejich souvislostem s kvalitou života ho vede k zamyšlení nad příčinami chudoby, nad dodržováním základních lidských práv i nad různými formami diskriminace, kterým bývají někteří lidé vystavováni – na základě věku, genderu, národnosti (romská, ukrajinská a jiné menšiny), mateřského jazyka, kulturních specifik, barvy pleti, zdravotního či sociálního znevýhodnění atd.

Žák společně s dalšími diskutuje o tom, co mohou konkrétní příklady nerovností znamenat pro fungování společnosti a její budoucí vývoj, resp. jak je podle nich pro udržitelnou budoucnost důležité zajistit rovné šance pro všechny, aby měl každý příležitost žít důstojný život. Poznává konstruktivní řešení pro lidi, kteří čelí obtížným životním situacím a diskriminaci. Navrhuje společně s ostatními, jaká opatření mohou přispívat k rovným příležitostem pro každého a posilovat spravedlnost a soudržnost ve společnosti. Žák je vyzýván k tomu, aby problematiku zvažoval nejen z pohledu místa, kde žije, ale i v širších měřítkách až k perspektivě globální.

Očekávaný výsledek učení souvisí s aktuálními problémy ve světě a staví na propojování poznatků z více vzdělávacích oblastí. Podporuje utváření a rozvíjení vlastních postojů, hodnot a schopností – empatie, solidarity, respektu, spravedlnosti, tedy takových, které jsou předpokladem pro aktivní jednání a jsou žádoucí pro spravedlivější, soudržnější a mírový svět.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV5-001

Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTS-000-000-ZV5-004

Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-010
Posoudí dopady kolonialismu, imperialismu a dekolonizace na různé skupiny lidí.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-002-ZV9-008
Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

CAS-VKO-002-ZV9-012
Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CSP-OSV-002-ZV9-009
Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CZB-VZB-003-ZV9-009
Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

GEO-GEO-002-ZV9-008
Vysvětlí, jak přírodní a společenské faktory ovlivňují přirozený i migrační pohyb obyvatel a strukturu i rozmístění obyvatelstva v různých místech a regionech.

GEO-GEO-002-ZV9-011
Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-002-ZV9-012
Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

GEO-GEO-003-ZV9-014
Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Na základě konkrétních lidských příběhů posoudí, jak může pozitivně i negativně ovlivňovat životy lidí jinde ve světě.
- Vysvětlí, jak mohou obtížné životní podmínky ovlivnit životy lidí v okolí i ve světě.
- Navrhne smysluplné možnosti pomoci zohledňující skutečné potřeby lidí v obtížných životních podmínkách.
- Vyjadřuje ochotu zapojit se do pomoci.
- Seznamuje se s příklady nerovností mezi lidmi ve svém okolí i ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Jako ty

Krátký textový popis

Žáci se seznámí s příběhem mladé autorky s guinejskými kořeny, která v Česku čelí předsudkům kvůli svému vzhledu. Příběh jim pomůže uvědomit si, že nerovnosti se objevují v našich každodenních životech.

Zadání pro žáka

Zamysli se nejprve nad otázkou:

• *Setkal/a ses někdy s tím, že měl někdo kvůli svému původu, vzhledu nebo jiným okolnostem těžší situaci než ostatní?*

Seznam se s příběhem Badi Diaby. Podívej se nejprve na videospot s Baďou: https://www.youtube.com/watch?v=yb-b4Bs0d18

Přečti si i tento úryvek z webu: *"To, že nejsem původem z Česka, je jasné na první pohled, což dost často lidi odradí. Neví, jak reagovat, co říct, nebo jak se v mé přítomnosti chovat. Tak se někdy chovají divně nebo nekomunikují vůbec. Nebo čelím pohrdavým pohledům a nevhodným otázkám, ty se dost opakují. Člověk si pak přijde tak trochu v pasti, nebo jako u výslechu."*

Ve dvojici nebo ve skupině diskutuj nad těmito otázkami:

• *Jaké pocity v Tobě příběh vyvolává?*

• *Jak si myslíš, že se Baďa cítí, když čelí pohrdavým pohledům a nevhodným otázkám?*

• *Proč si myslíš, že někteří lidé takto reagují?*

Zkus pojmenovat, jaké překážky Baďa může zažívat v běžném životě.

• *Jak bychom mohli pomoci tomu, aby se lidé jako Baďa cítili lépe?*

• *Jaké další nerovnosti (kromě původu) mohou lidé v našem okolí zažívat?*

• *A jaké nerovnosti existují ve světě?*

Napiš krátký příběh nebo báseň o člověku, který zažívá nerovnost.

Popis ověřování

Učitel zjistí, jak žáci vnímají nerovnost podle jejich reakcí na otázky a podle toho, jak pojmenovávají překážky, s nimiž se mohou lidé v nerovném postavení setkávat. Sleduje, jaké další příklady nerovností žáci uvádějí.

Metodický komentář

Kampaň Jako Ty zahrnuje i další příběhy mladých lidí, se kterými je možné pracovat. Učitel může vybrat i jiné příběhy, které se nemusí týkat původu, ale např. socioekonomických rozdílů, genderu, přístupu ke vzdělání apod.

Ilustrativní úloha vychází z kampaně organizace Meta, o. p. s., která nese název „Jako Ty“. Informace o protagonistech kampaně lze nalézt zde: https://jakoty.cz/protagoniste/. Spoty ke kampani najdete zde: https://jakoty.cz/zapoj-se/#.

Úroveň Na cestě

Popis

• Uvede příklady nerovností mezi lidmi i příklady nerovností ve světě na základě různých aspektů.

• Na konkrétních situacích rozpozná nerovné příležitosti různých členů společnosti.

• Vysvětlí příčiny nerovností ve světě a reflektuje jejich důsledky.

• Vyjadřuje respektující postoj k rozmanitosti.

• Seznamuje se s nástroji, které mají občané k dispozici při snaze o pomoc diskriminovaným lidem a lidem v obtížných životních situacích a při boji za zrovnoprávnění a nediskriminaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo má lepší start - a co s tím?

Krátký textový popis

Žáci se zamýšlejí nad tím, jakým nerovnostem mohou různí lidé čelit, jak to souvisí s jejich „startem“ do života a životními šancemi. Seznamují s možnostmi pomoci lidem v obtížných situacích.

Zadání pro žáka

Zamysli se nad úvodní otázkou:

Co kdybys měl/a běžet závod a startoval/a jsi několik metrů za ostatními? Připadalo by ti to fér? Jak to souvisí se životními šancemi lidí?

Vyber si jedno z témat:

• Přístup ke vzdělání

• Předsudky a diskriminace

• Chudoba a základní životní potřeby

• Nerovné pracovní podmínky

• Další téma, které tě napadne…

Zamysli se a odpověz na tyto otázky:

• *Jaké konkrétní překážky nebo nerovnosti v této oblasti existují? Co brání lidem v této situaci žít stejně jako ostatní?*

• *Koho se tato nerovnost týká? Kdo ji zažívá? Jaký má na něj dopad?*

Zjisti odpovědi k dalším otázkám, případně můžeš přispět i vlastními nápady:

• *Jaké organizace nebo jednotlivci se snaží situaci zlepšit?*

• *Jak bychom mohli pomoci my – i malým krokem?*

Diskutuj odpovědi s ostatními spolužáky.

Zapiš si jednu věc, kterou můžeš udělat ty sám, abys mohl/a přispět ke světu, kde by měl každý férový start. Společně tak můžete vytvořit „seznam férových šancí“.

Popis ověřování

Učitel ověřuje, jak žáci rozumí problematice nerovností a nerovných příležitostí, podle toho, jak odpovídají na otázky související s překážkami, kterým mohou někteří lidé v životě čelit, a s tím, koho se nerovnosti týkají. Dále sleduje, jaké možnosti pomoci žáci identifikují.

Metodický komentář

Učitel může žáky rozdělit do skupin a každé skupině určit jedno z témat, kterému se budou věnovat. Žáci pak mohou řešení úkolů mezi sebou sdílet. Je důležité dbát na to, aby nedošlo k podporování stereotypů a předsudků.

Ilustrace

Název ilustrace

Stane se David zdravotníkem?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/85b62b

Krátký textový popis

Žáci přemýšlejí o nerovných příležitostech (ve vzdělání, mezi vrstevníky, v životě) na příkladě svého vrstevníka, který pochází ze sociálně slabší romské rodiny. Pojmenovávají si příčiny takového postavení a hledají možnosti, jak by bylo možné takové postavení změnit. Zároveň se seznamují s inspirativním příběhem ženy (Moniky Mihaličkové), která se i přes nerovné startovní podmínky dokázala ve společnosti prosadit a nyní pomáhá zlepšovat situaci lidí v podobné situaci, v níž byla kdysi ona.

Úroveň Splněno

Popis

• Posoudí, jak se žije člověku, který je ve společnosti diskriminován, odmítán nebo nazírán předsudečně.

• Vyjádří, proč je důležité podporovat rovné příležitosti pro všechny a jaký má význam vzájemná solidarita mezi lidmi, spolupráce, respektující soužití a mír.

• Navrhuje možná řešení, která by mohla naplnit potřeby lidí v konkrétních situacích, a opatření přispívající ke snižování nerovností v jeho okolí a posilování rovných příležitostí.

• Svým jednáním a chováním prosazuje rovné zacházení a rovné příležitosti a přispívá k naplňování lidských práv.

Ilustrace

Název ilustrace

Společně pro spravedlivější svět

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Žák staví na svém porozumění a reflektování rozmanitosti mezi lidmi, kulturami a místy ve světě. Zamýšlí se nad příklady, kdy je nějaká skupina lidí ve společnosti zvýhodněná či preferovaná a jiná skupina naopak znevýhodněná. Příklady si mohou vybavovat na základě vlastních zážitků či jim k tomu může pomoci např. krátké video *Hurá do školy!*[1], které zobrazuje nerovné příležitosti dětí ve vzdělávání.

Seznámí se s příběhy některých lidí, kteří jsou vystaveni nerovnostem (národnostním, věkovým, genderovým, ekonomickým atd.). Žák může sám takové příběhy lidí vyhledat. Inspirativní pro něj může být kampaň *Jako Ty*[2]realizovaná organizací Meta, kde na webových stránkách najde několik videospotů, v nichž vystupují mladí lidé s různými kořeny. Dále může najít zajímavé příběhy Romů na webu organizace Romea[3]. S příběhy lidí s mentálním hendikepem či příběhy seniorů se může seznámit na webu spolku Inventura[4], který například pro vzdělávací účely vytvořil videospoty Robert[5], Dáša[6] a Šárka a Tereza[7]. Diskutuje o tom, co nerovnost znamená nejen pro samotné lidi v nerovném postavení, ale i pro společnost.

Příběhy různých lidí pro ně mohou být inspirací, jak prozkoumat nerovnosti ve svém okolí a svém každodenním životě. Mohou začít přímo ve škole a zajímat se o to, v čem a za jakých okolností se projevuje nerovnost. Zažívají nerovnost mezi holkami a kluky? Jakou roli hraje národnost či mateřský jazyk žáků? Jak se mají v jejich škole žáci s nějakým zdravotním znevýhodněním? Může si každý dovolit jet na školu v přírodě? Děje se ve třídě či ve škole něco, co považují za nespravedlivé? Pokud odhalí nějaké nerovnosti, vedou diskuzi o tom, co je jejich příčinou, a jak by se dala zajistit rovnost.

Popis ověřování

Žák zkoumá nerovnosti prostřednictvím třídního projektu či tematické výuky. Proces zjišťování, vyhodnocování a navrhování opatření směřujících k rovným příležitostem přispívá k utváření jeho postojů. Učitel pozoruje, zda dochází k nějakému posunu ve vnímání nerovností.

[1] https://www.youtube.com/watch?v=6GXBRRx24ds&ab_channel=%C4%8Clov%C4%9Bkvt%C3%ADsni

[2] https://jakoty.cz/zapoj-se/#

[3] https://romea.cz/

[4] https://inventura.org/cz

[5] https://www.youtube.com/watch?v=K3tD1dPrVNw&ab_channel=%C4%8Clov%C4%9Bkvt%C3%ADsni

[6] https://www.youtube.com/watch?v=KTui2M3tm0s&ab_channel=%C4%8Clov%C4%9Bkvt%C3%ADsni

[7] https://www.youtube.com/watch?v=umzEmdQVkgk&t=13s&ab_channel=%C4%8Clov%C4%9Bkvt%C3%ADsni

Ilustrace

Název ilustrace

Zůstat, nebo odejít?

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Příklady obtížných životních situací mohou být spojeny např. s otázkami migrace. Ukázkou, jak se tomuto tématu věnovat může být lekce *Zůstat, nebo odejít?*[1]. Žák se nejprve zamýšlí nad otázkou, za jakých okolností by dlouhodobě opustil své dosavadní bydliště. Poté se žáci prostřednictvím metody skládankové učení seznamují se čtyřmi příběhy různých lidí žijících na různých místech (suchem a konfliktem zasažené Somálsko, záplavová zóna na břehu rotterdamského přístavu, ostrov Kiribati ohrožený zánikem kvůli zvyšující se mořské hladině, zemědělská oblast v Mexiku trpící snižováním srážek). Žáci posuzují situaci jednotlivých lidí na základě dalších okolností zmíněných v textu – ekonomické situace v zemi, existence ochranných či preventivních opatření, situace na pracovním trhu, dostatek osobních financí atd. Poté se zamýšlejí, která z postav se podle nich pravděpodobně rozhodne k migraci ze země.

Posléze se dá navázat diskuzí a pojmenováním potřeb konkrétních lidí a jakým způsobem by bylo možné tyto potřeby naplnit. Žáci se mohou seznámit s příklady projektů rozvojové spolupráce, které podporují lidi v obtížných životních podmínkách přímo v zemi jejich původu.

Popis ověřování

V průběhu lekce žáci zaznamenávají do tabulky informace, které vyvodili z textu. Tyto informace jim spolu s diskuzemi ve skupinkách pomáhají k zamyšlení a k formování názorů.

[1] Člověk v tísni, o. p. s.: Učíme o migraci, Metodika pro vyučující. Člověk v tísni, o.p.s., Člověk v ohrození, n.o., Mondo, The Center for Citizenship Education, Praha 2022. Str. 56-69. ISBN 978-80-7591-066-0

Ilustrace

Název ilustrace

Židle pro každého

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/96451d

Krátký textový popis

Ilustrace *Židle pro každého* pomáhá žákům porozumět, jak se mohou cítit lidé, kteří jsou ve společnosti znevýhodnění nebo vyloučení. Prostřednictvím metafory „prázdných židlí“, sledování krátkého filmu a skupinové práce přemýšlejí o překážkách, s nimiž se tito lidé mohou potýkat, a hledají způsoby, jak jim pomoci cítit se ve škole přijímaní a jak podporovat rovné příležitosti pro každého. Ilustrace rozvíjí empatii, podporuje respekt k druhým a vede žáky k přesvědčení, že i oni mohou přispět ke změnám ve svém okolí. Vztahuje se k průřezovému tématu *Společnost pro všechny* a přispívá k rozvoji klíčových kompetencí k občanství a udržitelnosti (*Aktivní občanství a přesvědčení o vlastním vlivu* a *Odpovědné rozhodování a jednání*) a osobnostní a sociální (*Empatie a porozumění druhým*).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede konkrétní příklady potřeb lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTS-000-000-ZV9-005

Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu tohoto výsledku učení žák dosahuje v oborech Výchova k občanství, Osobnostní a sociální výchova, Český jazyk a literatura, Informatika, Výchova ke zdraví.

OVU je zaměřený na osvojování demokratických principů, vede žáka k jejich posuzování. Žák pak může lépe porozumět demokratickým procesům, principům, hodnotám a na základě kritického posouzení navrhovat opatření a akce na podporu demokratické kultury. Prvním krokem by mělo být stanovení oblastí a kritérií pro posuzování. Je žádoucí, aby se na tom podíleli žáci. Dalším předpokladem posuzování je fáze pozorování a analýzy. Žák sleduje, jaká rozhodnutí jsou ve škole přijímána a kým, zda jsou ve škole transparentní procesy, zda je umožněna žákovská participace, zda je respektována pluralita názorů, zda si účastníci procesů vzájemně naslouchají apod. Je žádoucí realizace formou skupinové práce a provazování s děním ve škole. OVU rozvíjí kritické myšlení, podporuje badatelský přístup (žáci zkoumají demokracii ve svém blízkém prostředí) a směřuje k návrhům řešení problémů, které žáci ve škole vnímají.

OVU vede žáky ke kritickému pohledu na procesy ve společenství, kde se pohybují, a je úzce provázaný se zájmem o dění ve školním prostředí. Vzdělávací obsah vychází z potřeb žáků i z potřeb budoucnosti a legitimizuje zájem žáků o demokratizaci školního prostředí. Zároveň dává těmto aktivitám určité mantinely a vede žáky k navrhování řešení. Pomáhá budovat sounáležitost, rozvíjí sebedůvěru i vědomí vlastní účinnosti žáků (mohu něco ovlivnit a změnit). Přispívá k rozvoji demokratické kultury ve škole a je vhodný pro uplatnění v různých předmětech, v třídnických i celoškolních záležitostech.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV5-005

Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-005

Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-008

Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CZB-VZB-003-ZV9-009

Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

INF-INF-003-ZV9-009

Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

JJK-CJL-001-ZV9-013

Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s demokratickými principy a dokládá je na příkladech.
- Mapuje možnosti, jak se žák může zapojit do rozhodování ve škole.
- Diskutuje o situacích, kdy byl svědkem demokratických/nedemokratických procesů ve škole.
- Diskutuje o tom, co by ve škole podpořilo demokratické procesy.

Ilustrace

Název ilustrace

Zapojování žáků

Krátký textový popis

Ilustrace se vztahuje k mapování možností, jak se žák může zapojit do rozhodování ve škole.

Žák zjišťuje, k čemu se ve škole může vyjadřovat, jaké kompetence si naopak ponechávají dospělí a jaké nástroje spolurozhodování žáků škola podporuje.

Zadání pro žáka

Víš, že je možné a dokonce žádoucí, aby ses zajímal o to, co se ve vaší škole děje? A že to dokonce můžeš ovlivňovat? Prozkoumej, jak konkrétně to funguje u vás ve škole. Výsledky svých zjištění sdílej se spolužáky.

- Má vaše škola žákovský parlament? Jak funguje a co na něm děti řeší? O čem mohou díky němu žáci spolurozhodovat?

• Můžete zajít za vedením školy a řešit s ním, co byste si ve škole přáli dělat/mít/zažívat? Jak to probíhá a co jste o konzultacích s vedením zjistili?

• O čem ve škole rozhodují jen dospělí a mělo by to podle vás tak zůstat?

• Co naopak myslíte, že by mohly rozhodovat děti a rozhodují o tom dospělí?

• Má každá třída ve škole třídnické hodiny? A řeší na nich, jestli a jak mohou děti spolurozhodovat o záležitostech školy?

• Probíhají ve vaší škole nějaké ankety, průzkumy veřejného mínění či focus groups?

• Zjistili jste, že na nějaké jiné škole v ČR se děti zapojují jinak či více? Jak konkrétně a jak byste to začlenili do života vaší školy?

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Cílem této činnosti je mapování možností a zvyšování povědomí žáků, že jejich iniciativa a spolurozhodování jsou žádoucí. Je velmi pravděpodobné, že škola takovéto možnosti nenabízí a bude pak jen na žácích, co udělají, když zjistí, že tomu tak není. Stejně tak je možné, že vaše škola má parlament, dělá ankety, děti zapojuje, jak to jen jde a oni si toho nejsou příliš vědomí. Zkuste v nich probudit zvědavost a chuť měnit věci kolem sebe. Motivovanější určitě budou, když už budou chtít o něčem konkrétním spolurozhodnout. Využijte toho pro mapování způsobů, jaké ve škole máte. Bude to skvělý začátek „projektového záměru“. Počítejte s tím, že na ověřování bude potřeba čas na např. třídnické hodině / v jiném vědomém čase, kdy učitel pečuje o kolektiv třídy.

Úroveň Na cestě

Popis

• Stanovuje kritéria, podle kterých se pozná uplatňování demokratických principů ve škole.

• Pozoruje a zaznamenává uplatňování demokratických principů ve škole.

• Analyzuje získaná data o uplatňování demokratických principů.

• S oporou o získaná data navrhuje alespoň jedno řešení podporující demokratické procesy ve škole.

Ilustrace

Název ilustrace

Hlas žáků

Krátký textový popis

Ilustrace se vztahuje k pozorování a zaznamenávání uplatňování demokratických principů ve škole – analýza kultury školy z pohledu žáka.

Žák sleduje, zaznamenává a společně se spolužáky diskutuje, co se ve škole děje, pokud žáci mají nějaké stanovisko k něčemu, co se jich týká. Analyzují tak nastavené procesy ve škole a kulturu školy v tom, jak moc dospělí berou hlas žáků v potaz a jak s ním zacházejí.

Zadání pro žáka

Řešíte aktuálně ve škole nějaké téma, které zajímá takřka všechny žáky i učitele? Třeba kdy a jak chcete používat či nepoužívat telefony ve škole? Nebo jestli je povoleno jíst během výuky? Nebo cokoliv jiného? A pokud to aktuálně neřešíte, klidně takové téma navrhněte ve své třídě, na setkání žákovského parlamentu – „vypusťte jej mezi lidi“. Cílem nebude téma vyřešit, ale sledovat, jak na něj reagují dospělí. Zaznamenávej si, jak na téma reaguje třídní učitel/ka, jak ostatní učitelé a jak vedení školy:

• Berou téma spíš více osobně a říkají vám, co si o něm myslí anebo se spíš zajímají o to, jak to vidíte vy?

• Jak vás jako žáky dospělí podporují v tom, aby se váš názor na téma objevil v celoškolní debatě?

• Jsou dospělí jednotní v tom, co říkají anebo každý tvrdí spíš něco jiného?

• A co ostatní spolužáci? Říkají každý jen svůj názor a brblají anebo přemýšlejí, jak „hlas žáků“ posbírat a diskutovat o něm?

Diskutuj výsledky svého pozorování (toho, co máš zaznamenáno) se spolužáky ve třídě.

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Ačkoliv žáci budou převážně sledovat okolí či jednotlivé situace, případně se bavit se spolužáky, motivujte je k tomu, aby si z pozorování dělali poznámky. Můžete jim i poslat „strukturu“ do které si třeba v telefonech mohou dělat poznámky (např. téma – koho jsem pozoroval / s kým jsem o tom mluvil + otázky výše). Pouze poznámky pak mohou být důkazem toho, jak žáci situaci ve škole analyzovali a podkladem pro diskusi ve třídě.

Ilustrace

Název ilustrace

Mapování okolí školy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/852974

Krátký textový popis

Žáci díky žákovskému parlamentu / třídnímu kolektivu či jiné skupině, která má nějak zavedený svůj vnitřní princip fungování, mapují, v jakých prostředích v okolí školy se žáci cítí dobře a v jakých nikoliv. Nastavují a vyhodnocují, jak ostatní ve škole okolní prostředí „pálí“ a co jsou ochotni udělat pro jejich proměnu. Žáci pracují ve skupinách, používají digitální nástroje, uplatňují nápady, pracují s příležitostmi a výzvami. Získávají přesvědčení o vlastním vlivu na základě vlastní zkušenosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Prezentuje alespoň jeden vlastní nebo skupinový návrh na podporu demokratických procesů ve třídě, škole nebo blízkém okolí.
- Zhodnotí představené návrhy na podporu demokratických principů ve třídě, škole nebo blízkém okolí z pohledu užitečnosti, možnosti realizace, případně dalších kritérií.
- Prezentuje a/nebo interpretuje výsledky analýzy o uplatňování demokratických principů.

Ilustrace

Název ilustrace

Iniciativní žák

Krátký textový popis

Ilustrace se vztahuje k podpoře demokratických procesů ve škole – když chce žák či skupina žáků něco ve škole změnit či udělat.

Žák v krátkém textu popíše cestu žákovského hlasu školou – co se stane, když má nápad na aktivitu (chce něco změnit, zorganizovat akci pro spolužáky, apod.). Zmapuje, jaké demokratické principy jsou uplatňovány ve škole a zkusí navrhnout, jakým způsobem by ve škole šlo podpořit demokratické principy.

Zadání pro žáka

Představ si, že máš nějaký nápad, co bys ve škole chtěl/a změnit. Třeba zařídit, aby v nevyužitém koutě knihovny vznikl relaxační koutek. Popiš v krátkém textu (1 strana A4), jak svůj nápad prosadíš a zodpověz v něm následující otázky: Jak s nápadem oslovíš spolužáky ve třídě? Jak ho představíš ostatním třídám? Za kým z dospělých zajdeš a proč? Doplň do textu, jak by ti s tímhle nápadem mohly pomoci třídnické hodiny a žákovský parlament. Na závěr v textu vyznač (barevně podtrhni, zakroužkuj) 3 situace, které ti připomínají život v demokracii (např. hlasování, vítězství názoru většiny, volba zástupce).

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Vhodné je, aby spolu se zadáním byli žáci seznámeni s kritérii hodnocení. Kritéria může nastavit učitel, ale mohou se na jejich nastavení také podílet sami žáci. Hodnocení podle kritérií nemusí provádět jen učitel, ale může jej provádět i žák k vlastnímu textu, případně k textu spolužáka. Návrh kritérií hodnocení – žák:

• dodržel zadaný rozsah popisu (1 A4);

• popsal možnost využití třídnických hodin a žákovského parlamentu;

• v popisu vyznačil 3 situace, které mu připomínají život v demokracii.

Na závěr v plénu třídy otevřete se žáky otázku, *jak by se ve škole mohly podpořit demokratické procesy*.

Ilustrace

Název ilustrace

Válka na Ukrajině

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/469401

Krátký textový popis

Aktivita je určena primárně pro žáky 8.–9. ročníků ZŠ. Cílem lekce je společně formulovat doporučení pro třídu, co dělat, když není v souladu, když řeší emočně vypjaté situace a témata, kdy hrozí ohrožení základních demokratických principů. Cesta k tomuto cíli vede přes debatu o válce na Ukrajině a přes prožitek bezpečného prostředí pro debatu. Žáci následně debatu reflektují z pohledu „umění být spolu“ – co aktivita a prožitek s tím spojený přinesly do třídního procesu a do skupinové dynamiky třídy. Aktivita je průřezová, je zacílena na demokratickou kulturu a bezpečný prostor pro debatu. Rozvíjena je dovednost formulování budoucích scénářů prozkoumávání reality z různých perspektiv osobnostní, občanské dovednosti spojené se zájmem o veřejné dění a s formováním svobodného názoru.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Na konkrétních příkladech posoudí uplatňování demokratických principů ve třídě, škole a v situacích běžného života.

PTS-000-000-ZV9-006

Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu tohoto výsledku učení žák dosahuje v oborech Výchova k občanství, Osobnostní a sociální výchova, Geografie.

Směřuje se k tomu, aby žák různými způsoby a v různých situacích uplatňoval demokratické principy, jako jsou například rovnost, respekt k ostatním, tolerance k rozmanitosti, svoboda myšlení a vyjadřování, zapojení se do rozhodování. Může se tak dít formou hlasování, hledání kompromisu a/nebo konsenzu, anketou nebo dotazníkem. Důležité je to, aby žáci rozhodovali nebo spolurozhodovali o záležitostech, které se jich dotýkají, a aby sami podávali návrhy toho, o čem chtějí jednat a do čeho se chtějí zapojit. Žáci jsou vedeni k zohledňování různých zájmů, podnětů a názorů a jsou vystaveni situacím, kdy řešení není předkládáno z pozice autority.

Žák si podle svého uvážení nebo podle společného rozhodování volí jednorázovou či dlouhodobější aktivitu, která je obecně prospěšná či pomůže někomu konkrétnímu (např. školní schránka důvěry, školní řád – práva a povinnosti žáků, školní dobrovolnický program, organizace a pořádání školních projektů, mezigeneračních akcí nebo besed a vzdělávacích aktivit pro místní komunitu). Může se jednat o zorganizování prospěšné akce, občanskou angažovanost, charitativní, sociální, environmentální, umělecké, sportovní a další aktivity ve třídě, škole, komunitě či obci. OVU je založený na aktivním prožitku, a proto je jeho součástí reflexe.

OVU podporuje roli odpovědného občana. Činnosti, o kterých žák rozhoduje a které realizuje s cílem přínosu pro okolí, posilují jeho sebedůvěru, vědomí vlastní účinnosti i sounáležitost se společenstvím. To napomáhá tomu, aby žák zažil, že společnost (včetně školního společenství) je tu pro všechny a že je možné pozitivně ovlivnit svět kolem sebe. Žák se tak učí přebírat zodpovědnost a rozvíjí tím svoji autonomii. OVU je komplexního charakteru, vyžaduje spolupráci, komunikaci, kritické i kreativní myšlení, práci s mediálními sděleními, dovednosti spojené s vedením žákovského projektu. Tento vzdělávací obsah je vhodný pro uplatnění ve skupinových, třídnických i celoškolních aktivitách a projektech.

Hodnoty

• Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTS-000-000-ZV5-005

Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-002

Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CSP-OSV-003-ZV9-011

Reflektuje význam práce a aktivního zapojení do světa práce pro sebe, komunitu, společnost a přírodu.

GEO-GEO-002-ZV9-009

Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede příklady různých rolí ve třídě, škole, obci a společnosti a popíše, kdo je za co zodpovědný a o čem může rozhodovat.
- Respektuje výsledky rozhodování a přijímá je i v případě, když jeho názor/návrh/ podnět nebyl vybrán nebo akceptován.
- Identifikuje, co je vhodné, nebo co je potřebné udělat ve prospěch školy/třídy/ komunity/obce .
- Navrhne, nebo si vybere činnost, kterou si chce ve třídě/ škole/ komunitě/nebo obci vzít na starost.
- Aktivně se věnuje činnosti ve prospěch třídy, nebo školy, kterou si vzal na starost.
- Pojmenuje, co mu pomáhá a co mu brání přistupovat ke zvolené činnosti odpovědně.

Ilustrace

Název ilustrace

Role ve skupině

Krátký textový popis

Ilustrace se vztahuje k situaci, kdy žák uvede příklady různých rolí ve třídě/škole a popíše, kdo je za co zodpovědný a o čem může rozhodovat.

Žák se v rámci třídnických hodin / v jiném vědomém čase, kdy učitel pečuje o kolektiv třídy, účastní procesu, kdy si rozdělují a zvědomují role ve skupině, které jim jako kolektivu pomáhají „být spolu“. Práce s rolemi skvěle slouží jako příležitost pro to, aby žák rozvíjel svou zodpovědnost.

Zadání pro žáka

Nejprve si pod vedením třídního učitele zahrajte hru „Zveleb/zútulni místnost“ (viz https://cedu.cz/hra/zveleb-mistnost). A odpovězte si po ní společně na otázky: Co vám tato aktivita přinesla? Proč myslíte, že jsme ji dělali? Následně si vyzkoušejte pod vedením učitele hru Přechod třídy bez mluvení. Dejte ke straně lavice a židle dejte na jednu stranu učebny. Vaším úkolem bude v tichosti (bez mluvení i zvuků, které dělají židle a vaše pohyby) si stoupnout na židle a pomocí toho, že si je podáváte se přesouvat tak, abyste postupně všichni přešli učebnu. Máte 5 minut na to, abyste domluvili strategii, poté aktivita začne. Po aktivitě odpovězte na tyto otázky:

- Jakou jste na začátku zvolili strategii?
- Jak se vám dařilo ji naplnit?
- Co vám pomáhalo a co naopak vás brzdilo?
- Měl někdo z vás pocit, že svým úsilím pomáhal tomu, že jste to zvládli?
- Kdo z vás co dělal během diskuse při volbě strategie a kdo co dělal v průběhu aktivity?

Jiný den, jinou třídnickou hodinu společně budete přemýšlet o tom, jaké činnosti by vám pomáhaly i při jiných problémových úkolech, které vaše skupina řeší a jak z toho vytvořit systém, kdy se každý z vás na něčem podílí a skupina tak může zažívat úspěch.

- Jaké z činností z „Přechodu třídy“ by vám pomohly i při jiných problematických úkolech?
- Zkuste k činnostem vymyslet roli, která by to měla na starosti pravidelně (např. nám pomáhalo, když jeden z nás měřil čas = časoměřič, nebo když do toho někdo moc nemluvil, ale pak dělal přesně to, na čem jsme se domluvili = týmový hráč, atd…).
- Dejte dohromady takovýto seznam rolí a rozdělte se do skupin tak, aby u každé role byli alespoň dva lidé a aby vám ta role byla něčím blízká. Společně popište, co role obnáší.

Popis ověřování (z pohledu učitele)

První aktivita je evokační – žáci nevědí, že mají všichni na starosti ten samý úkol a cílem je sledovat, jak se k odpovědnosti obecně žák staví a pak s nimi tuto zkušenost reflektovat (uvědomit si, že odpovědnost a iniciativa trochu bolí, člověk na ni musí mít odvahu a „nutit" se do nich – proto je potřeba se jim učit). Problémový úkol s přechodem třídy je zážitková příležitost pro to zažít přirozené role ve skupině. Pokud žáci dělají hluk, učitel jim odebírá židle, čímž zvyšuje napětí a ztěžuje aktivitu. Sleduje, jak si s tím žáci poradí a využívá toho při reflexi při pojmenovávání rolí ve skupině. Následující činnost je převedení zážitku do obecných principů fungování skupiny a vytěžení pro pojmenování rolí ve skupině obecně. Žádoucí je s tím pak dlouhodobě pracovat. Ilustrace popisuje minimálně 2 vyuč. jednotky a naznačuje až dvouměsíční zaměření každotýdenních třídnických hodin.

Ilustrace byla připravena na základě hry Zveleb místnost, viz URBANOVÁ, Eliška a kolektiv: *Soubor aktivit*. CEDU – Centrum pro demokratické učení, Praha 2022. Str. 81. ISBN 978-80-908414-0-6. Dostupné z https://cedu.cz/hra/zveleb-mistnost. Aktivita je využita se svolením CEDU.

Úroveň Na cestě

Popis

• Jednorázově nebo opakovaně se účastní rozhodování nebo spolurozhodování o různých záležitostech, které jsou předloženy k projednání.

• Zpracuje plán pro realizaci své aktivity ve prospěch třídy/školy/komunity/obce a kritéria pro posouzení svého zapojení.

• Uskutečňuje některé dílčí kroky ze svého plánu ve prospěch třídy/školy/komunity/obce.

• Hodnotí své zapojení do činností ve prospěch třídy/ školy/komunity/obce podle různých kritérií.

• Diskutuje o svém osobním přístupu k odpovědnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozhodování ve skupině

Krátký textový popis

Ilustrace se vztahuje k situaci, kdy se žáci opakovaně účastní rozhodování nebo spolurozhodování o různých záležitostech, které jsou předloženy k projednání – projednávání projektů žákovského parlamentu.

Žák se v rámci třídnických hodin / v jiném vědomém čase, kdy učitel pečuje o kolektiv třídy, účastní představení projektů navrhovaných žákovským parlamentem, aktivně o nich diskutuje a následně společně s ostatními rozhoduje o tom, jakou variantu třída preferuje.

Zadání pro žáka

Zástupci třídy v žákovském parlamentu představili, co jim vzešlo z mapování školy (zjištění xy) a navrhli k tomu jako řešení 3 varianty projektů, které představují ve všech třídách. Potřebují získat podněty a rozhodnutí tříd o tom, co by si žáci školy přáli ze všeho nejvíc.

• Napiš si ke každému ze 3 variant projektů své odpovědi na otázky: Jak je projekt podle tebe potřebný a jak dobře odpovídá na zjištění z mapování školy? Jak bys posoudil náročnost projektu na realizaci (zda bude parlament schopen jej úspěšně dokončit)? Jak vidíš přínosnost projektu pro žáky a učitele co do počtu lidí, kterých se bude týkat a aktivně je zapojovat?

• Zformuluj si argumenty, který z projektů doporučuješ a proč?

• Seřaď si projekty od 1. po 3. a připrav se na dvoukolové hlasování (budeš hlasovat pro jeden projekt ze 3 a následně opět pro jeden z těch dvou, které dostanou více hlasů).

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Učitel je průvodcem situace, a tak pečuje o to, aby zástupci parlamentu prezentovali co nejvíce informací o mapování i projektech. Ostatním žákům ve třídě pak vytváří podmínky pro to, aby mohli své stanovisko promyslet, vedli diskusi a následně se všichni zapojili do dvoukolového hlasování pomocí udělování "puntíků" nejprve ke všem 3 projektům a po sečtení ve druhém kolem k těm dvěma, které dostaly více hlasů. Vysvětluje, že je důležité, aby v obou kolech spolurozhodovali všichni ve třídě a aby výsledek třídy respektovali. Parlamentáci tedy prezentují a poskytují informace, ostatní žáci nejprve zapisují odpovědi na otázky, mohou diskutovat a hlasují o variantách.

Ilustrace

Název ilustrace

Naše místo – naše věc

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/60c6b0

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha vede žáky k aktivnímu zapojení do života školy a jejího okolí a podporuje rozvoj demokratické kultury v praxi. Žáci společně vytvářejí pocitovou mapu míst ve vystavěném prostředí obce a jeho okolí, která mají rádi nebo je vnímají jako problematická. Společně pojmenovávají hodnoty a problémy, které ve svém okolí vnímají, od abstraktních po hmatatelné (např. hluk a prach, bezpečnost, intenzita dopravy, náměstí rozdělené silnicí, chybějící stromy či lavičky, neudržovaný kout…). Ve skupinách pak navrhují řešení konkrétního místa a vizualizují svou představu formou plakátu či modelu. Svůj návrh prezentují třídě a účastní se hlasování o tom, který návrh by měl být realizován. Aktivita rozvíjí otevřený dialog, spolupráci, respekt k názorům druhých i schopnost sdílet vlastní vizi a hledat společné řešení. Učitel vytváří prostor pro reflexi a vede žáky k porozumění tomu, že jejich hlas má smysl. Úloha přirozeně integruje vztah k místu, tvořivost, práci s budoucností i principy občanské participace.

Úroveň Splněno

Popis

- S oporou o argumenty vyjadřuje své stanovisko k předkládaným návrhům nebo nápadům na zlepšení třídního, školního nebo blízkého okolí.
- Podílí se na realizaci opatření nebo akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.
- Reflektuje své vlastní zapojení do rozhodování, do realizace společných akcí.
- Reflektuje svůj osobní přístup k odpovědnosti obecně.

Ilustrace

Název ilustrace

Žákovský projekt

Krátký textový popis

Ilustrace se vztahuje k reflektování vlastního zapojení do realizace společné akce – žákovského projektu.

Žáci popíšou projekt žákovského parlamentu nebo inciativu své třídy, jíž se účastnili všichni a která má přesah do komunity. Popíšou, jak se do projektu zapojili, a zhodnotí, co si během projektu vyzkoušeli a co se naučili.

Zadání pro žáka

Vzpomeň si na projekt, který jste jako škola pod záštitou žákovského parlamentu nebo jako třída organizovali (např. návštěva domova seniorů, benefiční akce pro místní útulek opuštěných zvířat, úklid okolí, sázení stromů, připomínání slavných rodáků apod.). A se sousedem si vzájemně zodpovězte následující otázky:

• Jak jste vybírali, čemu se bude projekt věnovat? Popiš proces výběru zaměření projektu a zda a jakým způsobem jste o něm hlasovali.

• Jak jste si rozdělili potřebné role pro úspěšné splnění vašeho projektového záměru? Dostal jsi na starost činnost, kterou jsi chtěl? Proč ano/ne? Cítil jsi se za svěřenou činnost odpovědný? Proč ano/ne? Jaký to byl pocit?

• Jak jste plánovali průběh jednotlivých kroků v projektu? Jak a komu jste si říkali o pomoc?

• Co se vám v projektu dařilo? Co bylo naopak výzvou? Co co by se příště dalo udělat lépe?

• Jak bys zhodnotil/a zapojení ostatních – za co bys je ocenila? Za co bys ocenil/a sám/sama sebe?

Odpovědi na poslední dvě otázky (4. a 5.) si společně představte v celé třídě. Zkuste odpovědět na otázku, co jste si během projektu uvědomili a co jste se naučili.

Popis ověřování (z pohledu učitele)

Žáci ve dvojicích popisují průběh projektu a své zapojení do něj. Následně společně v plénu celé třídy reflektují a seznamují ostatní s odpověďmi na poslední dvě otázky (4. a 5.). Vybídněte k promluvě všechny žáky, ale nechte mluvit ty, kteří sami chtějí. Na závěr položte otázku *Co jste si během projektu uvědomili a co jste se naučili?,* a nechte na ni odpovědět postupně všechny žáky ve třídě. Dbejte na bezpečí ve třídě (připomeňte pravidla třídy), nenuťte mluvit jednotlivce, kteří neví nebo nechtějí odpovídat, zmiňte, že na odpovědi spolužáků se nebude reagovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Naše místo – náš projekt

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/34ba97

Krátký textový popis

Žáci pracují s vlastními nápady na zlepšení místa, kde žijí – školy, čtvrti, obce – a přebírají odpovědnost za jeho možnou podobu. Úloha navazuje na ilustraci pro úroveň Na cestě „Naše místo – naše věc“. Úlohu lze uvést i bez návaznosti na úroveň Na cestě za pomoci sběru nápadů na zlepšení konkrétního místa a výběru nápadu k realizaci hlasováním. V takovém případě žáci s využitím jednoduchých metod (pocitová mapa, zákres do fotografie, 3D model) připraví prezentaci nápadů. Výstupy prezentují třídě, škole nebo místní komunitě a uspořádají hlasování o jednom či více nápadech, které by bylo možné realizovat. V případě návaznosti na úlohu úrovně Na cestě vybraný návrh mohou ještě rozpracovat či v reakci na hlasování a prezentace upravit. Vybraný návrh či návrhy na změnu proberou žáci se samosprávou a vlastníky pozemků, aby zjistili podmínky jejich realizovatelnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

PTU

Udržitelné prostředí

Charakteristika průřezového tématu

Cílem průřezového tématu Udržitelné prostředí je vybavit žáka schopností vnímat, poznávat a jednat směrem k udržitelnosti života na naší planetě, a to v oblasti osobní, občanské i profesní. Téma zahrnuje utváření vztahu k životnímu prostředí (přírodnímu, sociálnímu, kulturnímu i vystavěnému) a jeho reflexi. Propojuje environmentální výchovu s dalšími aspekty udržitelnosti a rozvíjí porozumění vzájemné propojenosti mezi environmentální, sociální, ekonomickou a kulturní rovinou udržitelnosti v prostorových i časových souvislostech. Podporuje schopnost samostatně zkoumat problémy a výzvy udržitelnosti. Motivuje žáka a posiluje jeho předpoklady k aktivnímu jednání a řešení problémů udržitelnosti na individuální a kolektivní úrovni.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

PTU-000-000-ZV5-001

Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Člověk a jeho svět.

Dosažením očekávaných výsledků učení se u žáka rozvíjí vztah k místu, porozumění vazbám mezi přírodními a společenskými prvky a procesy v něm a dynamice a zákonitostem jejich vývoje. OVU propojuje různé dimenze pohledu na místo se schopností žáků uvažovat o budoucnosti, vyjádřit svoje případné obavy z vývoje, ale i přání a vize toho, jak by se jejich komunita měla rozvíjet. Schopnost uvažovat o budoucnosti je jedním ze základních předpokladů pro motivaci k tomu, starat se o svoji komunitu a zapojovat se do společenské diskuse o jejím vývoji. Je třeba, aby žáci dostali příležitost otevřeně mluvit o svých obavách, například o tom, jak různé projevy klimatické změny (např. sucho, častější případy povodní, ohrožení místních lesů) negativně ovlivňují jejich „svět“. Schopnost najít pozitivní vizi vývoje jejich komunity současně vede k posilování jejich naděje v úspěšné zvládnutí stávajících problémů. Pro úspěšné zvládnutí je důležité strávit část výuky venku a zkoumat okolní prostředí na základě vlastní zkušenosti.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Zdravá planeta
- Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001

Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV5-001

Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

KOB-ZPS-000-ZV5-001

Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- uvede příklady změn, ke kterým v místě, kde žije, došlo v průběhu jeho života
- změny dává do souvislostí se změnami, které zjistí od místních obyvatel, kteří na místě žijí déle – rodičů, sousedů, pamětníků, či z historických pramenů a literatury (u celoškolního projektu se počítá s různou věkovou skladbou žáků)
- podle možností některé změny samostatně či ve skupině zkoumá a zamýšlí se nad příčinami proměn
- vysvětlí, že komunita, místo, ve kterém žije, nezůstává stejné, některé změny mu prospívají, jiné naopak může vnímat negativně

Ilustrace

Název ilustrace

Proměny místa v čase

Krátký textový popis

Žáci zkoumají minulé i současné změny ve svém okolí, hledají jejich příčiny a zamýšlí se nad budoucími proměnami svého životního prostoru.

Zadání pro žáka

Ve vyučovací hodině žák zaznamená a sdílí s ostatními, jakých změn fyzického prostředí si za svého života v místě, kde žije, všiml. Následně dostane za úkol, aby od rodičů či jiných pamětníků, kteří v jeho bydlišti žijí delší dobu, zjistil příklady dalších proměn místa, kde žije. Lze využít porovnání starých fotografií či obrazů místa. Při hodině pak svá zjištění s ostatními sdílí. Pozornost lze zaměřit jak na konkrétní objekty (budovu, výrobní podnik, vodní plochu či tok, stromy...), tak např. na celkový rozsah a charakter zástavby, zeleně, zalesnění či velikost polí v okolní krajině. Náměty na techniky na zkoumání místa lze nalézt v publikaci Učíme se dobře rozhodovat pro budoucnost.

U vybrané změny ve skupině na základě diskuse či dle možností přímého zkoumání zhodnotí její příčiny. Společně s ostatními hodnotí, zda a čím vybrané změny místu prospěly či jej negativně ovlivnily. Uvede příklady možných budoucích prospěšných či negativních změn místa.

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Popsat několik změn životního prostředí, které nastaly v jeho okolí.

• Na základě předchozí diskuse ve skupině uvést příčiny vybrané změny.

• (S případnou dopomocí) zhodnotit pozitivní či negativní dopady vybrané změny na život lidí.

• (S případnou dopomocí) uvést příklad možných budoucích prospěšných i negativních změn životního prostředí.

Zdroje

HUŠKOVÁ, Blažena; KULICH, Jiří; PTÁČEK, Ladislav. Učíme se dobře rozhodovat pro budoucnost. *www.skolaprozivot.cz* [online]. Středisko ekologické výchovy SEVER a PARTNERSTVÍ, o. p. s., 2010 [cit. 2025-03-15]. Dostupné online z WWW: https://www.skolaprozivot.cz/Ke-stazeni.html

Úroveň Na cestě

Popis

• na základě podnětů od učitele, či podnětů získaných vlastním průzkumem (např. dotazováním se místních obyvatel, pozorováním v přírodě a obci), či aktuálního dění ve společnosti diskutuje o tom, jak se jejich komunita bude v budoucnosti proměňovat (u celoškolního projektu se počítá s různou věkovou skladbou žáků)

• porovnává různé varianty budoucího vývoje komunity, z hlediska jejich časové vzdálenosti, pravděpodobnosti a toho, jestli takovou změnu preferuje, či nikoliv

• reflektuje, jaké změny ve své komunitě a okolí by si nepřál a co může udělat pro to, aby nenastaly

Ilustrace

Název ilustrace

Naše budoucí okolí: co můžeme ovlivnit

Krátký textový popis

Žáci předvídají možné budoucí změny ve svém okolí, hodnotí jejich pravděpodobnost a přínos a hledají způsoby, jak mohou sami přispět k pozitivnímu vývoji svého prostředí.

Zadání pro žáka

Ve třídě žák s ostatními diskutuje, jak se může v budoucnosti proměňovat místo, kde žije - např. z hlediska množství zeleně, zástavby, dopravy, okolní přírody... Využije k tomu dle možností předchozí průzkum dosavadních změn místa a podněty získané od lidí ve svém okolí nebo vlastním pozorováním.

S průvodcováním učitele a spolu s ostatními:

• vybere několik možných budoucích změn, u nichž zhodnotí, jak rychle by mohly nastat, zda je považuje za pravděpodobné a zda jsou podle něj žádoucí.

Příklad: Zamyslete se nad různými změnami ve vašem okolí a analyzujte je podle následujících kritérií. U každé změny vždy uveďte:

1) Název/popis změny: (žák doplní konkrétní změnu)

2) Rychlost změny: do roka, než vyjdu ze školy, za mého života apod.

3) Pravděpodobnost změny: velmi pravděpodobné, možné, velmi málo pravděpodobné

4) Jak je změna žádoucí: (+) pro žádoucí změnu, (?) pro neutrální či nejistý postoj , (-) pro nežádoucí změnu

• porovná a diskutuje své názory na to, jak mohou být změny rychlé, pravděpodobné a žádoucí, s názory spolužáků

• individuálně nebo v malé skupině navrhne, co může udělat, aby nežádoucí změny nenastaly

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Popsat několik změn životního prostředí, které mohou nastat v jeho okolí.

• Zhodnotit v jaké časové perspektivě mohou nastat, nakolik jsou pravděpodobné a zda jsou žádoucí.

• Navrhnout, co může udělat, aby nežádoucí změny nenastaly.

Ilustrace

Název ilustrace

Město budoucnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c35d8f

Krátký textový popis

Cílem ilustrace je rozvíjet u žáků schopnost představit si budoucnost místa, ve kterém žijí, v souvislostech ekologických i společenských. Děti zkoumají funkce městské krajiny (bydlení, doprava, příroda, služby, hřiště), diskutují o svých zkušenostech a zejména potřebách, a navrhují, jak by chtěly, aby jejich čtvrť nebo vesnice vypadala v budoucnu. Zohledňují přístupnost, udržitelnost, komunitní aspekty i klima. Úloha zároveň žákům ukazuje, že pokud chceme řešit problémy současnosti – jako jsou změna klimatu, dopravní zátěž nebo nedostatek zeleně – je nezbytné pochopit, jak město funguje, jaké má funkce a proč vlastně vzniklo (včetně vývoje dopravní a inženýrské infrastruktury). Stejně tak je potřeba pochopit, jak se města mění na základě našich potřeb, jak je ovlivňujeme naším komfortním a konzumním způsobem života, na který jsme zvyklí (expanze míry mobility, nakládání s odpady a splašky atp.) a jak na druhou stranu tento vysoký standard a komfort (splaškové vody) šetří životní prostředí a jak je významné hospodaření s vodou a zeleň ve městě (zeleň na střechách, propustné řešení zpevněných ploch, nakládání a využívání splaškových vod, omezení dopadů extrémních dešťů atp.). Tuto základní znalost měst jako lidského výtvoru a kulturního konstruktu jim lekce srozumitelným způsobem předává. Výsledkem je vizuální nebo prostorový návrh "města budoucnosti".

Úroveň Splněno

Popis

• Formuluje vlastní pozitivní vizi vývoje své komunity, tj. to, jak by se měla měnit směrem k její větší udržitelnosti.

• Navrhuje, jak by sám či s jinými lidmi mohl takový vývoj vlastním úsilím podpořit.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje místo v proměnách času

Krátký textový popis

Žáci zkoumají historické změny svého okolí očima pamětníků, realizují průzkum veřejného mínění o budoucím vývoji lokality a formulují vlastní vizi pro její rozvoj.

Zadání pro žáka

Ve vyučovacích hodinách žák nejprve diskutuje se spolužáky o tom, jakých změn si za života ve svém okolí všiml. Následně dostane za úkol, aby od rodičů či jiných pamětníků, kteří v okolí jeho bydliště žijí delší dobu, zjistil příklady dalších proměn místa. Při hodině pak svoje objevy prezentuje ostatním. Spolu s ostatními shromáždí příklady proměn místa a diskutuje, zda místu prospěly, či nikoliv.

Následně se zapojuje do třídního nebo celoškolního projektu, jehož cílem je pomocí jednoduchých badatelských metod zjistit, jaké názory mají lidé, žijící v okolí školy na to, jak by se oblast měla v budoucnosti vyvíjet. Před průzkumem si se spolužáky promyslí, jakým způsobem budou sbírat odpovědi (např. pomocí dotazníku či rozhovory s vybranými obyvateli, online či v terénu), jak budou vybírat respondenty (např. kolemjdoucí na vybraných lokalitách či cíleně vybrané obyvatele) a jak budou zpracovávat data (např. zda budou názory obyvatel třídit do nějakých skupin a pak počítat jejich četnost atd.). Před průzkumem si také mohou formulovat otázku, kterou chtějí ověřit (např. Bude mezi respondenty více než třetina těch, podle kterých by se okolí školy měnit vůbec nemělo?). Po ukončení průzkumu žáci prezentují svoje výsledky ve třídě, případně ve školním časopise, na nástěnce, webu, či jinak. Společně diskutují o tom, co zjistili. Ujasní si, zda by sami s navrženými změnami souhlasili, či nikoliv, případně jaké jiné změny okolí školy by sami navrhli. Uvádí příklady toho, co by pro takové změny mohli sami udělat.

Popis ověřování

Pro ověřování je důležitý individuální přístup, beroucí v potaz možnosti každého žáka i skupiny jako celku. Pro některé školy může být vhodnější realizace pouze malého projektu, ve kterém žáci získají odpovědi od svých rodičů, sourozenců, sousedů či jiných osob, ke kterým mají snadný přístup. Jiné školy mohou realizovat ambicióznější projekty, pokusit se například sebrat odpovědi pomocí online dotazníku šířeného školou, vedením obce atd. Analogicky, podíl žáka na projektu se může lišit v závislosti na jeho osobnostních dispozicích a kompetencích. Každý žák by se ale do projektu měl alespoň v malé míře zapojit. Každý žák by také měl být schopen samostatně shrnout, co žáci v projektu zkoumali, jak postupovali, co zjistili a jaký je jeho vlastní názor na výsledná zjištění.

Ilustrace

Název ilustrace

Tvorba vize místa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/45acc6

Krátký textový popis

Učební celek (9 vyučovacích hodin) je založen na principech místně zakotveného učení (https://www.skolaprozivot.cz/mistne-zakotvene-uceni/). Žáci prozkoumají své okolí, vytvoří vizi svého místa (obce/města) za 10 let a navrhnou opatření pro jeho zlepšení. Při tom se u žáka rozvíjí vztah k místu, porozumění přírodním a společenským procesům a schopnost aktivně přemýšlet o budoucnosti svého okolí. Žáci dostanou příležitost otevřeně mluvit o tom, s čím nejsou spokojeni a o svých obavách, například o tom, jak různé projevy klimatické změny negativně ovlivňují jejich „svět“. Schopnost najít pozitivní vizi vývoje místa současně vede k posilování jejich naděje v možnost úspěšného zvládnutí problémů. Část výuky probíhá venku a zahrnuje zkoumání okolního prostředí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

PTU-000-000-ZV5-002

Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Člověk a jeho svět.

Dosažením očekávaného výsledku učení a navazujícího projektu žáci aplikují vědomosti a dovednosti ze vzdělávacího oboru a získávají přesvědčení, že dokážou vlastním úsilím podporovat udržitelnost. Realizací projektu zažijí to, že něco opravdu dokázali změnit. Protože většina potřebných změn vyžaduje spolupráci více lidí, rozvíjejí přirozeně svoji schopnost spolupracovat na řešení problému se spolužáky. Předpokladem úspěšného splnění očekávaného výsledku učení je to, že si žáci vyberou téma projektu, které reaguje na potřeby školy, obce či okolní krajiny a podílí se na rozhodování ve všech fázích práce na projektu. Očekávaný výsledek učení podporuje zavádění celoškolního přístupu ve školách, tj. předpokládá spolupráci vyučujících, žáků i vedení školy na realizaci konkrétních opatření.

Hodnoty

• Zdravá planeta
• Důstojný život

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV5-001
Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

KOB-UDR-000-ZV5-001
Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CSP-TCH-002-ZV5-002
Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• diskutuje společně s ostatními, jakým způsobem souvisí provoz jejich školy (či stav okolní krajiny, fungování obce) s udržitelností (např. spotřeba energie, nakládání s odpady, péče o okolní zeleň a krajinu)

Ilustrace

Krátký textový popis

PROPOJUJEME ŠKOLU S OKOLNÍM SVĚTEM

Žáci objevují, jak jejich škola souvisí s životním prostředím, a společně identifikují nejdůležitější vazby mezi školním životem a okolní přírodou.

Zadání pro žáka

Na začátku hodiny se učitel zeptá žáků, jak rozumí pojmu „životní prostředí“. Podle potřeby jednoduchými slovy vysvětlí (např. *životní prostředí je všechno, co nás obklopuje a díky čemu můžeme žít – voda, vzduch, půda, zvířata atd.).* Následně na konkrétním příkladě vysvětlí princip myšlenkové mapy. Žáci pracují ve dvojicích. Jejich úkolem je přijít na co nejvíc souvislostí mezi tím, jak funguje jejich škola a životním prostředím (učitel může podle situace poradit – např. *ve škole vyhazujeme odpadky, které se pak musí spalovat, a to ovlivní čistotu ovzduší*).

Po deseti minutách žáci sdílejí své nápady a učitel z nich na tabuli vytváří společnou myšlenkovou mapu. Po jejím dokončení žáci diskutují ve dvojicích a z nalezených souvislostí vybírají tři souvislosti, které považují za nejdůležitější.

Společně pak prezentují svoje nápady před ostatními. Na konci hodiny společně dokončí větu: „Naše škola ovlivňuje životní prostředí tak, že....“

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Vysvětlit pojem „životní prostředí“.

• Uvést a stručně vysvětlit nejméně tři souvislosti mezi provozem jeho školy a životním prostředím.

Úroveň Na cestě

Popis

• vyhodnocuje společně s ostatními, v jakých oblastech by bylo možné udržitelnost v dané lokalitě posílit

• diskutuje o jednotlivých návrzích projektů, podílí se na výběru vhodného projektu, jeho plánování a prezentaci postupu k jeho řešení

Ilustrace

Název ilustrace

Pro udržitelnou školu: od nápadu k akci

Krátký textový popis

Žáci společně identifikují, vybírají a plánují konkrétní akci na podporu udržitelnosti ve své škole, přičemž se učí demokratickému rozhodování a týmové spolupráci.

Zadání pro žáka

Na začátku hodiny učitel připomene žákům předchozí aktivitu a tři souvislosti mezi provozem jejich školy a životním prostředím. Zeptá se jich, jak rozumí pojmu „udržitelný život“. Podle potřeby jednoduchými slovy vysvětlí (např. *takový život, ve kterém nebudeme ničit přírodu, a lidem se bude dobře žít – teď i v budoucnosti*). Žáci nyní ve dvojicích diskutují o tom, co by mohli ve škole či jejím okolí (např. na školním pozemku) změnit, aby pomohli životnímu prostředí a jejich škola byla více „udržitelná“.

Dvojice se následně spojí do čtveřic. Jejich úkolem je přijít se dvěma konkrétními návrhy na akci, kterou by mohli společně jako třída podniknout. Čtveřice pak navrhují své nápady před ostatními a učitel je zapisuje na tabuli.

Učitel následně uvede, že žáci budou mít možnost společně jednu akci vybrat a realizovat. Pro výběr je důležité, aby akce splnila následující podmínky:

• Většina žáků s ní bude souhlasit a nikdo nebude „proti“.

• Většina žáků se shodne, že vybraná akce pomůže podpořit udržitelnost na škole.

• Většina žáků se shodne, že vybraná akce je pro ně zvládnutelná.

• S akcí bude souhlasit i učitel.

Učitel řídí diskusi a případné hlasování o výběru akce.

V následné hodině (či hodinách) žáci společně plánují realizaci zvolené akce. Učitel dohlíží na to, aby se všichni žáci měli možnost zapojit a nikdo nezůstal stranou. Současně dává žákům prostor k tomu, aby navrhovali vlastní postupy k řešení.

Poznámka: Zvolená akce by měla vycházet z možností žáků i školy. Je v pořádku, pokud si některé třídy vyberou i poměrně malou akci bez přímého dopadu na životní prostředí (např. výstava o ochraně přírody pro mladší spolužáky). Jiné akce mohou být realizovány na pozemku školy (např. hmyzí hotel). Důležité je, aby žáci cítili, že mohli výběr akce i její realizaci sami ovlivnit a považovali výsledek za „svůj".

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Vysvětlit, co znamená udržitelný život.

• Uvést konkrétní příklady akcí, které by se na jejich škole mohly podniknout pro posílení udržitelnosti.

• Vysvětlit, jakým postupem se dobrali ke společnému rozhodnutí o volbě akce a vlastními slovy vyjádřit, co se mu v použitém postupu líbilo a co ne.

• Uvést, jak se do výběru a plánování akce sami zapojili a jak by v podobné situaci postupoval příště.

Zdroje

Program Ekoškola. [cit. 2025-03-15]. Dostupný z WWW: https://ekoskola.cz/o-programu/materialy-ke-stazeni/

Ilustrace

Název ilustrace

Zelený spojenec

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c676a8

Krátký textový popis

Ilustrace vede žáky k poznávání funkce různých druhů rostlin v městském i venkovském prostředí, učí je vnímat rostliny jako klíčového partnera v adaptaci na klimatickou změnu a v tvorbě zdravého prostředí. Výuka propojuje přírodní vědy s participativní výchovou a vede žáky k aktivnímu zapojení. Žáci analyzují okolí školy a navrhují konkrétní opatření, která mohou zlepšit klima a podmínky pro rostliny i lidi (např. vysazení zeleně, zpřístupnění ploch, podpora trpících rostlin). Opatření následně společně diskutují a mohou je realizovat. Výsledkem je promyšlený návrh a akce podporující udržitelnost.

Úroveň Splněno

Popis

• Zapojuje se do realizace zvoleného projektu a spolupracuje s ostatními.

• Vyhodnotí společně s ostatními výsledky projektu, reflektuje postup práce a oslaví výsledek.

Ilustrace

Název ilustrace

Zelená stopa naší školy: od nápadu k akci

Krátký textový popis

Žáci identifikují environmentální dopady své školy, společně navrhnou a realizují konkrétní projekt ke zlepšení udržitelnosti, který následně vyhodnotí a oslaví své úspěchy.

Zadání pro žáka

Vyučující nejprve nechá žáky ve skupině diskutovat o tom, jakým způsobem jejich škola ovlivňuje životní prostředí. Žáci mohou v této chvíli uvádět různé nápady, a to od zřejmých (např., že ve škole vzniká odpad, do školy jezdí autem) až po takové, které se dotýkají jiných oblastí udržitelnosti (např., díky škole žijí v obci vzdělaní lidé, kteří mohou lépe pomáhat životnímu prostředí i jiným lidem). V dalším kroku se žáci zamyslí nad tím, v jaké oblasti by se mohla škola zlepšit a společně vyberou projekt, který by pak spolu s učitelem realizovali.

Následně zvolený projekt naplánují a uskuteční. Po jeho realizaci si povídají o tom, jak jsou s výsledkem spokojeni a co se v průběhu práce naučili. Na závěr pak svoji práci spolu s učitelem oslaví.

Poznámka: Při výběru nápadu pro následnou realizaci projektu je důležité vyjít z možností žáků i školy. Pokud škola v minulosti již některé projekty, ze kterých vzešla konkrétní opatření realizovala, může být prostor pro další zlepšování poměrně malý. V takovém případě mohou žáci např. realizovat projekt, který je informačního či vzdělávacího charakteru: mohou například připravit výuku pro mladší žáky, žáky mateřské školy, prezentaci („konferenci“) pro rodiče apod. V jiných případech mohou být realizované projekty náročnější a směřovat ke konkrétním opatřením, která pomohou např. lépe třídit odpad, snížit spotřebu energie v učebně, zlepšit stav školního pozemku apod.

Popis ověřování

Kritériem pro ověřování není rozsah projektu, ale jeho smysluplnost v prostředí školy a míra zapojení žáků do řešení. Podíl žáka na projektu se může lišit v závislosti na jeho osobnostních dispozicích a kompetencích. Každý žák by také měl být schopen samostatně odůvodnit výběr tématu (nápadu) projektu, popsat kroky, které společně podnikli k jeho realizaci, případné překážky, na které narazili, vyhodnotit vlastními slovy výsledek a shrnout, co se při realizaci sám naučil a co se díky projektu změnilo.

Ilustrace

Název ilustrace

Hmyzí opylovači

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/66dbc7

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha představuje komplexní projekt, ve kterém žáci v týmech mapují výskyt opylovačů na školním pozemku, navrhují opatření pro zlepšení podmínek pro opylovače a společně realizují vybraný návrh. Celý proces zakončí vyhodnocením úspěšnosti projektu a oslavou výsledků. Úloha rozvíjí kompetenci k občanství a udržitelnosti, zvláště ohleduplný a citlivý přístup k živým jedincům a přírodě.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Se spolužáky naplánuje a uskuteční opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

PTU-000-000-ZV5-003

Vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Člověk a jeho svět.

Dosažení očekávaného výsledku učení umožní žákovi vyhodnocovat dopady jeho vlastního chování na udržitelný život. Předpokládá se samostatná práce žáka, ve které za pomoci dodaných podnětů zkoumá z různých oblastí (např. spotřeba vody, energie, nakupování, cestování) fungování své domácnosti (či prostředí, ve kterém žije), sdílí s ostatními své výsledky a navrhuje změnu.

Šetrné chování žáka na osobní rovině je předpokladem jeho ochoty rozsáhleji se zapojovat do ochrany životního prostředí a posilování udržitelnosti v budoucnosti. Řada situací, které žák doma zažívá, může vycházet z konkrétních podmínek a nemusí mít jednoduché řešení. Stejné opatření může mít jiný dopad, pokud se aplikuje v jiném prostředí (např. zateplení oken zpravidla přináší významné snížení spotřeby energie, jindy ale může být vhodnější investovat své úsilí do jiného opatření). Je proto důležité, aby se žák učil o možnostech úspor uvažovat v rámci konkrétních podmínek a teprve na základě jejich posouzení navrhoval realistická a smysluplná opatření.

Očekávaný výsledek učení je dovednostně orientovaný a předpokládá, že si žáci prohloubí schopnost aplikovat to, co se už naučili.

Hodnoty

• Zdravá planeta

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

KPP-ZDR-000-ZV5-001
Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• posuzuje, jak jeho chování a fungování jeho domácnosti ovlivňuje životní prostředí a udržitelnost

• na konkrétních příkladech ukazuje různé možnosti řešení i případné problémy, které s daným opatřením souvisí

Ilustrace

Krátký textový popis

JAK MĚNÍME SVĚT KAŽDÝ DEN

Žáci odhalují konkrétní způsoby, jakými jejich každodenní činnosti ovlivňují životní prostředí, a hledají cesty k udržitelnějšímu životnímu stylu.

Zadání pro žáka

Žáci si nejprve zopakují, jak rozumí pojmům „životní prostředí“, „udržitelný život“. Ve dvojicích pak žáci hledají odpověď na otázku „Jak svým jednáním ovlivňuji životní prostředí“. Učitel podle potřeby vysvětlí a ukáže konkrétní příkladě (např. *Tím, že jezdím do školy autem, spotřebuji benzín, který se musí nějak vyrobit. Do ovzduší také vypouštíme škodlivé plyny.)*

Učitel následně na tabuli kreslí myšlenkovou mapu z nápadů žáků (*Poznámka: popis předpokládá, že žáci již dříve hledali souvislosti mezi provozem školy a životním prostředím a že znají metodu myšlenkové mapy.).* Žáci ve dvojicích diskutují o tom, které z uvedených jednání mají podle jejich názoru největší dopad na životní prostředí. Učitel v myšlenkové mapě zvýrazňuje jednání, které žáci uvedli.

V poslední části žáci uvádějí návrhy, jakými konkrétními změnami ve svém životním stylu by mohli snížit jeho dopad na životní prostředí.

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Uvést příklad činností, kterými ve svém životě ovlivňuje stav „životního prostředí“

Úroveň Na cestě

Popis

• porovnává a vyhodnocuje účinnost a dosažitelnost jednotlivých typů opatření pro snížení svých negativních dopadů na životní prostředí a udržitelnost

Ilustrace

Název ilustrace

Naše stopy na Zemi: měříme a měníme

Krátký textový popis

Žáci objevují koncept ekologické stopy, počítají její velikost pro svůj životní styl a identifikují nejefektivnější a zároveň dosažitelné způsoby, jak ji zmenšit.

Zadání pro žáka

Na začátku hodiny se učitel vrátí k žákovským nápadům na konkrétní změny v jejich životním stylu, kterými by mohli snížit jeho dopad na životní prostředí. Žáci ve dvojicích diskutují o konkrétních návrzích:

• Co prosazení takové změny brání? (*např. žák bydlí daleko od školy, tak ho rodiče musí vozit autem)*

• Co by prosazení takové změny naopak mohlo pomoci? (*např. žáci ze sousedství by se mohli domluvit, aby jezdili spolu).*

Žáci představují ostatním svoje nápady. Učitel následně žákům vysvětlí, že důležité je přemýšlet nejenom nad jednotlivým jednáním, ale i nad tím, jaký dopad na životní prostředí má všechno naše jednání dohromady – náš životní styl. Vysvětlí žákům pojem „ekologická stopa“ (*např.“ Představte si, že máš kouzelný batoh, do kterého se ukládá všechno, co používáš a co si vezmeš z přírody – třeba jídlo, oblečení, hračky nebo elektřina, kterou doma svítíš. A taky tam přibývá všechno, co vyhodíš, třeba papíry, plastové lahve nebo obaly.* ***Ekologická stopa*** *je něco jako otisk, který tenhle batoh zanechává na planetě. Čím víc věcí si bereš a čím víc odpadu vytváříš, tím je otisk větší. A když je otisk moc velký, planetě to dělá starosti – lesy ubývají, voda se znečišťuje a zvířata přicházejí o domov.“ - ChatGPT)*

Žáci si zkusí spočítat svoji ekologickou stopu na online kalkulačce (viz zdroje). Společně diskutují o výsledcích:

• Co z toho, co dělají, má největší vliv na jejich ekologickou stopu?

• Co z toho, co dělají, by šlo nejsnáze změnit?

• Jaké změny v jejich životním stylu splňují obě podmínky – mají velký vliv a současně jsou pro ně zvládnutelné?

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

- Vysvětlit svými slovy pojem „ekologická stopa“.
- Vysvětlit, které z jeho aktivit mají největší dopad na životní prostředí.
- Vyhodnotí a odůvodní, jaké změny z těch, kterých má šanci dosáhnout, mají současně největší význam pro životní prostředí.

Zdroje

Kalkulačka uhlíkové stopy: https://www.uhlikovastopa.cz/kalkulacka

Program Ekoškola. [cit. 2025-03-15]. Dostupný z WWW: https://ekoskola.cz/o-programu/materialy-ke-stazeni/

Ilustrace

Název ilustrace

Voda a obydlí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a430ff

Krátký textový popis

Cílem ilustrativní úlohy je na tématu vody, bez které nelze žít, a kterou zároveň každý z nás denně běžně užívá, si uvědomit naše chování k ní, jeho možné dopady na prostředí a společnost a pokusit se případně navrhnout možnosti, jak bychom své chování na osobní rovině mohli zlepšit. Od tématu představení vody, její důležitosti, vody v krajině v úloze plynule přecházíme k otázkám denní spotřeby vody v běžné domácnosti a zabýváme se možnostmi, jak vodou šetřit, chytrými řešení na zachytávání vody doma i ve městě a jak ji dále využívat.

Úroveň Splněno

Popis

- Využívá osvojené poznatky a dovednosti v samostatné práci, ve které navrhne plán realistického opatření na zlepšení situace.

Ilustrace

Název ilustrace

Environmentální dopady mého životního stylu: hledání reálných změn

Krátký textový popis

Žáci analyzují environmentální dopady svého životního stylu, hodnotí potenciální změny podle jejich přínosu a realizovatelnosti a navrhují konkrétní udržitelná opatření pro své domácnosti s ohledem na jejich specifické podmínky.

Zadání pro žáka

V několika vyučovacích hodinách nebo při realizaci třídního projektu žák nejprve se spolužáky hledá příklady toho, jak jeho vlastní chování ovlivňuje životní prostředí. Spolu s učitelem a ostatními žáky zařazuje uvedené příklady do širších skupin (např. dojíždění do školy, cestování na dovolenou, hraní digitálních her, pravidelné koupání, vytápění, atd.). Navržené příklady chování seřadí podle jejich předpokládaných dopadů na životní prostředí (např., cestování letadlem má vyšší dopady na životní prostředí, než hraní her na tabletu). Učitel může žákům vysvětlit koncept tzv. ekologické stopy. Společně pak mohou pomocí některého z volně dostupných kalkulátorů vypočítat, jakou ekologickou stopu žáci mají. V další vyučovací hodině žák ve spolupráci se spolužáky zařadí vybrané činnosti do grafu (na připraveném pracovním listu), ve kterém jedna osa vyjadřuje náročnost případné změny (např. méně časté létání) a druhá osa přínos takové změny pro životní prostředí. Diskutuje se spolužáky o výsledcích.

Na základě společné domluvy učitele s žáky, může žák dostat za úkol, aby pro svoji domácnost (či prostředí, kde žije) vybral tří konkrétní opatření, které by mohlo být realistické a smysluplné udělat. U každého pak vyhodnotí jeho předpokládanou náročnost a přínos pro životní prostředí. Žák posuzuje každé opatření z hlediska konkrétních podmínek své domácnosti (např., pokud bydlí v nízkoenergetickém či pasivním domě, bude mít změna v trávení volného času větší dopad, než další snižování spotřeby energie). V průběhu úkolu si formuluje otázky, na které s pomocí učitele, rodičů, či jiných informačních zdrojů (např. AI, kalkulátorů ekologické či uhlíkové stopy) hledá odpověď (např., Jak velké snížení emisí uhlíkových plynů by přineslo, kdybychom na dovolenou do Řecka nelétali každý rok, ale jen jednou za tři roky? Souhlasili by s takovou změnou moji rodiče?). V průběhu rozvíjí svoje kritické myšlení. Uvědomuje si, že některá smysluplná opatření s velkým přínosem pro životní prostředí může být velmi obtížné realizovat (např. kvůli vysoké ceně, nesouhlasu jiných členů jeho domácnosti), jiná mohou být naopak snadno realizovatelná, ale mají malý dopad (např. vypínání světel na chodbě). Učí se hledat realistická řešení, chápat pohled jiných lidí a zvažovat konkrétní situaci.

Žák následně prezentuje výsledky svého úkolu před spolužáky. Společně diskutuje, co se při jeho zpracování naučil a uvědomil si nového.

Popis ověřování

Při hodnocení dosaženého výsledku učení je třeba respektovat možnosti žáka a jeho socioekonomické zázemí. Pro některé žáky proto může být dostačující, pokud prezentují návrhy poměrně jednoduchých opatření odrážející pouze základní míru kritické reflexe. Každý žák by ale měl být schopen porovnat několik činností z hlediska jejich významu pro životní prostředí a dosažitelnosti v kontextu vlastního života. Žák by měl prokázat schopnost kritického myšlení, tj. uvádět argumenty, proč něco má či nemá smysl, je či není realistické zkoušet, na úrovni vlastního způsobu vyjadřování a kognitivního vývoje.

Ilustrace

Název ilustrace

Ekologický audit: Od uvědomění k akci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/afdb6d

Krátký textový popis

V ilustrativní úloze se žáci učí zpracovávat tzv. ekologický audit své školy a následně své domácnosti. Při zpracování úkolů se učí odpovědnosti za své chování vůči životnímu prostředí a formulují konkrétní návrhy, co by chtěli změnit.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a uvede konkrétní příklad, jak by mohl dosáhnout zlepšení situace.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Geografie, Přírodopis, Dějepis.

Očekávaný výsledek učení vyjadřuje schopnost žáka porozumět tomu, že je nezbytné promýšlet, jaký bude vývoj prostředí (na různých úrovních – od místní po globální) v budoucnosti, ale že zároveň nelze vše přesně naplánovat a předpovědět. Žák by měl porozumět tomu, proč je potřeba uplatňovat princip předběžné opatrnosti, jaké jsou příčiny nejistot v předpovědích budoucího vývoje (např. zpoždění mezi příčinou a následkem, velký dopad původně malých zásahů do prostředí), a naučit se s nimi pracovat a vyrovnávat.

Očekávaný výsledek učení zahrnuje schopnost uvažovat (na základě chápání vztahů mezi příčinami a následky) o budoucím vývoji a pracovat a vyrovnávat se s pravděpodobnostním charakterem vývoje, nejistotami a omezenou předvídatelností. Směřuje k pochopení křehkosti a nepředvídatelnosti současného světa a v důsledku k důležitosti opatrného a promyšleného zasahování do okolního prostředí. Je vhodné využít koncept Planetárních mezí, který kvantifikuje bezpečné hranice využívání různých oblastí a jejich překročení v současné době.

Hodnoty

• Sdílené poznání
• Zdravá planeta

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-004
Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAP-PRI-002-ZV9-005
Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAP-PRI-005-ZV9-017
Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

CAS-DEJ-001-ZV9-007

Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

CAS-DEJ-002-ZV9-017

Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

GEO-GEO-001-ZV9-003

Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- nalezne nejprve jednoduché příklady situací, u kterých neumíme přesně předpovědět jejich budoucí vývoj (např. předpověď počasí, dopravní situace), a následně komplexnější příklady týkající se životního prostředí (např. environmentální důsledky změn hospodářského využívání krajiny, skladby lesa, používání DDT, freonů, spalování fosilních paliv apod.)

Ilustrace

Název ilustrace

Původně nepředvídatelné důsledky

Krátký textový popis

Žáci objevují nepředvídatelnost některých jevů v běžném životě a zkoumají nezamýšlené důsledky lidských zásahů do přírody.

Zadání pro žáka

Žák uvede jednoduché příklady z běžného života, kdy neumíme přesně předpovědět budoucí vývoj, dle potřeby mu dopomáhá učitel nabídkou různých situací k posouzení, zda a jak přesně je dokážeme přesně předpovědět (např. předpověď počasí, dopravní situace, šíření nákazy - epidemická situace...).

Následně žák přispívá příklady závažných zásahů do prostředí, opět dle potřeby s dopomocí učitele návodnými otázkami (např. „Používají nebo produkují lidé nějaké látky, které znečišťují prostředí? Znáš nějaké? Vysazují lidé nějaké organismy na místa, kde původně tyto organismy nežily? Znáš nějaký příklad?...). V debatě se spolužáky a s případnou pomocí učitele se následně zamýšlí nad záměry, proč byly tyto zásahy provedeny – „Proč je lidé udělali/dělají, k čemu jim slouží?“ (např. vysazení nepůvodních druhů – zajištění potravin, zatížení prostředí jedovatými látkami z některých druhů pesticidů – záměrem zde bylo zvýšení zemědělské produkce a zajištění dostatku potravin pro světovou populaci, změna pestrých přirozených lesů na stejnověké jednodruhové monokultury snadno podléhající poškození – záměrem zde byla dostatečná a rychlá produkce dřeva, apod.)

Následně ve skupině či samostatně žák vyhledává na internetu, v literatuře, s využitím AI či dalších informačních zdrojů další příklady týkající se závažných zásahů do prostředí (např. environmentální důsledky změn hospodářského využívání krajiny, používání freonů, spalování fosilních paliv apod.).

Popis ověřování

Žák by měl samostatně svými slovy vyjádřit alespoň jednoduché příklady situací, u kterých neumíme přesně předpovědět jejich budoucí vývoj a dopad, a objasnit jejich důvody a neočekávané důsledky na životní prostředí.

Úroveň Na cestě

Popis

• na nalezených příkladech pojmenuje některé příčiny omezené předvídatelnosti a nejistot scénářů budoucího vývoje

• vysvětlí princip předběžné opatrnosti a diskutuje možnosti jeho uplatnění

Ilustrace

Název ilustrace

Příběhy zásahů do přírody

Krátký textový popis

V aktivitě žáci zkoumají konkrétní případy lidských zásahů do životního prostředí, analyzují jejich nepředvídané důsledky a objevují důležitost principu předběžné opatrnosti.

Zadání pro žáka

Žák ve skupině či samostatně zjišťuje u vybraných příkladů závažných zásahů do životního prostředí, jaký byl jejich vývoj v čase a jaké byly jejich příčiny a následky. Lze využít a dle možností kombinovat zážitkovou formu sehrávky a rozboru simulační hry, kritický rozbor videa či textu, vyhledávání informací na internetu, v literatuře, s využitím AI a dalších informačních zdrojů. Práci žáka lze směrovat vhodnými otázkami („Byly následky pro lidi překvapivé? Jak rozsáhlé a závažné byly důsledky pro lidi a pro přírodu? Zjistili je včas, aby dokázali vrátit stav prostředí do původního stavu? Měli lidé o rizicích dostatek informací a věnovali jim dostatečnou pozornost? Jakou roli v tom sehrál vědecký výzkum? Reagovali dostatečně rychle na vědecká zjištění? Byly by důsledky menší, kdyby lidé reagovali dříve? Jaké byly příčiny toho, že lidé nereagovali dostatečně rychle? Dalo se následkům na začátku předejít“)

Následně žák porovnává svá zjištění s ostatními u různých typů zásahů a s průvodcováním učitele hledá jejich společné rysy a zkouší určit některé příčiny omezené předvídatelnosti a nejistot scénářů budoucího vývoje (vliv náhodných okolností a nejistot na vývoj, zpoždění mezi příčinou, následkem a jeho zjištěním, zpětné vazby zesilující změny, omezenost dostupných informací a nedostatečná pozornost věnovaná dostupným informacím, setrvačnost v myšlení a chování lidí..).

Žák navrhuje, jak lze na omezenou předvídatelnost důsledků vhodně reagovat. Seznámí se s principem předběžné opatrnosti nebo jej s pomocí učitele odvodí na základě předchozí debaty (raději počítat i s možnými významnými nežádoucími účinky, i když nejsou předem zcela jisté či dokázané (viz zdroje).

Diskutuje ve skupině, jak může vypadat uplatnění principu předběžné opatrnosti ve vybrané konkrétní situaci (např. zavádění nové chemické látky do užívání).

Popis ověřování

Žák by měl samostatně:

• ilustrovat na konkrétních příkladech omezenou předvídatelnost důsledků zásahů do prostředí

• uvést a vysvětlit některé příčiny omezené předvídatelnosti a nejistot scénářů budoucího vývoje

• popsat, jak lze na omezenou předvídatelnost reagovat a jak může prakticky vypadat uplatnění principu předběžné opatrnosti při ochraně životního prostředí

Zdroje

Předběžná opatrnost. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie*. [cit. 2025-03-15], https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=P%C5%99edb%C4%9B%C5%BEn%C3%A1_opatrnost&oldid=23471335

Ilustrace

Název ilustrace

I obnovitelný zdroj může být vyčerpán

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/94e272

Krátký textový popis

Učební celek (4 vyučovací hodiny) je založen na využití simulační hry a její následné reflexi. Žáci nejprve sehrají hru simulující na základě skutečných událostí průběh vyčerpání přírodního zdroje a v následné reflexi odvozují příčiny, proč lidé ve skutečnosti ani oni ve hře nedokázali včas odhadnout budoucí vývoj a meze možností čerpat zdroj udržitelně, hledají příklady obdobných situací ve světě kolem nás a odvozují princip předběžné opatrnosti a zásady udržitelného čerpání zdrojů.

Úroveň Splněno

Popis

• Aplikuje získané poznatky na vybrané aktuální situace a problémy (např. dopady klimatické změny a možné reakce na ni v lokálním i globálním měřítku).

Ilustrace

Název ilustrace

Předvídání důsledků lidských zásahů do prostředí

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k pochopení omezené předvídatelnosti důsledků lidských zásahů do prostředí a k osvojení principů předběžné opatrnosti při rozhodování o budoucích krocích.

Zadání pro žáka

V evokační části žák nejprve uvede jednoduché příklady z běžného života, kdy neumíme přesně předpovědět budoucí vývoj (např. předpověď počasí, dopravní situace). Následně přispívá příklady závažných zásahů do prostředí.

V debatě se spolužáky a s případnou pomocí učitele se zamýšlí nad záměry, proč byly tyto zásahy provedeny (např. zatížení prostředí pesticidy kvůli zvýšení zemědělské produkce, změna pestrých přirozených lesů na monokultury pro rychlou produkci dřeva).

Následně ve skupině či samostatně vyhledává v různých informačních zdrojích další příklady závažných zásahů do prostředí (např. důsledky změn hospodářského využívání krajiny, používání freonů, spalování fosilních paliv).

Podle délky učebního bloku zkoumá do větší hloubky sociální, ekonomické a ekologické souvislosti a celkový vývoj v čase u vybraných zásahů. Dle možností sehraje se spolužáky simulační hru, při níž zažívá překvapení z neočekávaných důsledků rozhodnutí, volí strategie ke snížení dopadů a následně tuto zkušenost reflektuje.

Na základě těchto zkušeností určuje některé příčiny omezené předvídatelnosti a nejistot scénářů budoucího vývoje. Seznámí se s principy, které je při plánování zásahů do prostředí vhodné uplatňovat (potřeba dlouhodobé perspektivy, předběžné opatrnosti, prevence, mezigenerační odpovědnosti a propojení ekonomické, sociální a ekologické oblasti).

Diskutuje možnosti uplatnění jednotlivých principů na aktuální situace a problémy. Navrhne konkrétní způsob uplatnění některého principu pro vybranou situaci a reflektuje význam předvídavého myšlení v různých oblastech života.

Popis ověřování

Předmětem ověření je nejen schopnost vysvětlit omezenou předvídatelnost důsledků zásahů do prostředí a principy, jak takovým důsledkům předcházet či je minimalizovat, ale především schopnost aplikovat tyto principy na uvažování o možném budoucím vývoji (vhodnými způsoby ověřování mohou být např. dialog či esej). Pro ověřování je důležitý individuální přístup, beroucí v potaz možnosti každého žáka. Náročnost či měřítko žákem zvolených příkladů a míra jejich komplexnosti (lokální, regionální situace či závažný celosvětový problém) se mohou proto lišit, stejně jako schopnost zobecnit principy, které je vhodné uplatňovat při zásazích do prostředí. Každý žák by však měl být schopen samostatně svými slovy vyjádřit alespoň jednoduché příklady a vyjádřit, jak postupovat a co posuzovat při realizaci zásahů do prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Na rozcestí budoucností

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ac7e85

Krátký textový popis

V učebním celku (2 vyučovací hodiny) se žáci zaměří na vyhledání a analýzu příkladů, kdy lidské zásahy do životního prostředí přinesly nepředvídané důsledky – uvědomí si přitom komplexitu problémů a odhalí „skryté důsledky“ lidských činností. Následně shrnují, jak je možné se z těchto příkladů poučit pro řešení současných a budoucích environmentálních problémů (např. klimatické změny) a aplikovat zkušenosti z minulosti na aktuální situace v lokálním i globálním měřítku.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-002

Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Geografie, Přírodopis, Chemie, Fyzika, Informatika, Dějepis.

Dosažení očekávaného výsledku učení umožní žákovi porozumět vzájemné provázanosti mezi přírodovědným a společenskovědním pohledem na klimatickou změnu.

Klimatická změna je fenomén, k jehož porozumění je potřeba propojovat poznatky z různých oborů (přírodovědnou podstatu problému s jeho společenskými příčinami a dopady). Žák by měl dokázat uvést konkrétní příklady vlivu klimatické změny v jeho okolí na události ve světě. Měl by umět vysvětlit, jak s klimatickou změnou sám souvisí a jak klimatická změna ovlivňuje či může ovlivnit jeho životní styl. OVU rozvíjí schopnost žáka myslet celostně (holisticky), v souvislostech a vzájemných vztazích. Celostní myšlení je jedním z předpokladů odpovědného občanského chování.

Naplnění OVU předpokládá tematický přístup, tj. například vytvoření provázaného tematického celku Klimatická změna, na kterém se podílí více učitelů. Tematický celek by měl mít dlouhodobější charakter a měl by poskytovat prostor pro diskuse a samostatnou práci žáka (např. k vyhledávání informací k dílčím otázkám, které ho zajímají a sám je navrhne). Tematický celek může dále zahrnovat např. terénní sběr dat, práci s různými informačními zdroji (např. AI, besedy s odborníky, práci s texty, filmy).

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Zdravá planeta

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-007

Schématem znázorní příčiny a projevy znečišťování ovzduší vlivem lidské činnosti včetně kroků k jeho omezování.

CAP-CHE-003-ZV9-010

Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

CAP-FYZ-002-ZV9-006

Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

CAP-PRI-002-ZV9-007

Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAS-DEJ-002-ZV9-017

Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-003

Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• diskutuje o tom, co již sám ví o klimatické změně a co by se chtěl ještě dozvědět

• na základě podnětů z předchozí diskuse vyhledává informace a získává nové poznatky o klimatické změně, jejích příčinách, projevech, možných důsledcích a řešeních

• uvádí příklady a diskutuje souvislosti mezi vlastním životním stylem, životem společnosti, ekonomickou činností a klimatickou změnou

• diskutuje různá mitigační a adaptační opatření a porovnává jejich dosažitelnost a účinnost v různém kontextu

Ilustrace

Název ilustrace

Od mikroklimatu v okolí školy ke globálnímu klimatu

Krátký textový popis

Aktivita propojuje lokální měření teplot v okolí školy s širšími souvislostmi klimatické změny a hledání praktických řešení pro místní komunitu.

Zadání pro žáka

Aktivita navazuje na předchozí měření teplot v okolí školy. Žáci pracují ve stejných skupinách jako při měření.

Každá skupina vytvoří myšlenkovou mapu souvislostí, kde uprostřed je "mikroklima okolí školy". Žáci zapisují, jak podle nich souvisí naměřené rozdíly teplot s:

• jejich každodenním životem (např. kde tráví volný čas);

• životem místní komunity (např. kde se lidé v okolí školy scházejí);

• další aktivitou v okolí (např. parkování aut).

Následně skupiny své mapy představí ostatním. Společně diskutují, zda podobné souvislosti platí i v širším měřítku – ve městě, v České republice, ve světě. Učitel moderuje diskuzi směrem ke klimatické změně.

Skupiny si vyberou jeden aspekt ze své mapy (např. parkování, okolní zeleň) a pomocí dostupných zdrojů zjišťují:

• Jak tento aspekt souvisí se změnou klimatu?

• Jaké jsou možnosti řešení? (např. výsadba stromů, zelené střechy)

• Která řešení jsou snadno proveditelná a která obtížná?

• Která řešení by měla největší efekt?

Žáci společně diskutují o tom:

• co nového se dozvěděli o klimatické změně;

• jaké souvislosti je překvapily;

• která řešení by mohli sami realizovat;

• co by chtěli o tématu ještě zjistit.

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Vysvětlit, jak souvisí pozorované rozdíly teplot v okolí školy s širším tématem klimatické změny.

• Uvést alespoň tři příklady, jak jejich každodenní život či život společnosti ovlivňuje klimatickou změnu.

• Navrhnout a porovnat alespoň dvě možná řešení zjištěných problémů z hlediska jejich proveditelnosti a účinnosti.

• Formulovat další otázky, které ho/ji k tématu zajímají.

Odkaz na aktivitu: https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/23718/mikroklima-v-okoli-skoly.html

Úroveň Na cestě

Popis

• pomocí badatelských postupů zkoumá příčiny, projevy či účinnost různých opatření na řešení klimatické změny v konkrétním prostředí

• na základě práce s médii či průzkumem v komunitě zjišťuje a vyhodnotí názory veřejnosti na klimatickou změnu či konkrétní mitigační či adaptační opatření

• zjišťuje a hodnotí argumentaci používanou v různých sděleních o klimatické změně (např. v médiích), na konkrétních případech pak rozpoznává interpretační a argumentační postupy či účelové využívání informací (např. rozezná, zda autoři odkazují na primární data, zda jsou jejich zdroje publikovány ve vědeckých časopisech), vysvětlí, v čem se rozebíraná sdělení odchylují od stavu poznání, rozlišuje zda jsou publikované scénáře, argumenty či závěry postaveny na vědeckých důkazech či zda jde o zavádějící a odborně problematická tvrzení

• v průběhu práce naslouchá ostatním a vyjadřuje a emoce, které v něm klimatická změna vyvolává

Ilustrace

Název ilustrace

Fakta o klimatické změně

Krátký textový popis

V rámci aktivity žáci zkoumají různé scénáře klimatické změny, porovnávají vědecká data s mediálním obrazem a zjišťují vnímání problému ve své komunitě.

Zadání pro žáka

Učitel představí žákům tabulku klimatických dopadů obsahující čtyři scénáře oteplení (+1.5°C, +2°C, +3°C, +4°C) a vysvětlí základní principy práce s vědeckými daty versus mediálními sděleními.

Žáci ve dvojicích vyberou si jeden klimatický jev a prostudují jeho dopady v různých scénářích. Následně vyhledají tři různá mediální sdělení o svém jevu a analyzují, jak se liší od dat v tabulce. Poté provedou krátký průzkum mezi spolužáky z jiných tříd nebo v komunitě o vnímání závažnosti jejich jevu. V závěru vytvoří přehledné schéma zobrazující:

• změny závažnosti jevu při různých scénářích;

• rozdíly mezi informacemi v médiích a vědeckými daty;

• výsledky svého průzkumu mezi spolužáky / v komunitě.

Učitel moderuje prezentace dvojic, během kterých:

• každá dvojice představí své schéma a zjištění;

• ostatní žáci sdílejí své myšlenky a názory k prezentovanému jevu;

• společně diskutují o kvalitě různých zdrojů informací a argumentů.

Na závěr učitel vede diskuzi o emocích spojených s klimatickou změnou a pomáhá žákům formulovat jejich pocity, obavy a názory.

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Správně interpretovat údaje z tabulky klimatických scénářů a vytvořit srozumitelné schéma jejich dopadů.

• Rozpoznat rozdíly mezi vědeckými daty a mediálními interpretacemi.

- Provést a vyhodnotit jednoduchý průzkum názorů v komunitě.
- Prezentovat své závěry a odpovídat na otázky.
- Vyjádřit a diskutovat své emoce související s tématem.

Ilustrace

Název ilustrace

Klima v naší obci: Zkoumáme, diskutujeme, jednáme

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f6008b

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha představuje návrhy pro vedení tematického celku, zařaditelného do různých vyučovacích předmětů v průběhu školního roku. Celek předpokládá zapojení různých vyučujících, práci ve školní učebně i okolním prostředí (obci či přírodě). Úloha ukazuje různé možnosti, ze kterých si vyučující, na základě možností školy i zájmu žáků, může vybrat a sestavit vlastní celek. Jednotlivé části je možné kombinovat více způsoby.

Úroveň Splněno

Popis

- Navrhne badatelský postup k prozkoumání vybraného aspektu klimatické změny, vyhodnotí výsledky svého badatelského postupu a diskutuje o nich v souvislosti s klimatickou změnou.
- Reflektuje průběžně postup své práce, ale i vlastní názor na diskutovaná témata, celkové porozumění problému.
- Na konkrétních příkladech mediálních sdělení vyhodnotí objektivitu použité argumentace o klimatické změně.

Ilustrace

Název ilustrace

Klimatická změna

Krátký textový popis

Komplexní badatelská aktivita zaměřená na klimatickou změnu, která vede žáky od mapování vlastních znalostí přes výzkum dopadů, analýzu opatření a kritické hodnocení informací až po místní průzkum názorů komunity.

Zadání pro žáka

Žák ve skupině vyplňuje myšlenkovou mapu na téma „klimatická změna". Společně doplňují, co o problému vědí. Vedle zapisují otázky, na které chtějí najít odpovědi, a poté prezentují před ostatními. Týmy následně v ověřených informačních zdrojích hledají odpovědi na své otázky, které pak sdílejí s třídou.

Skupiny žáků dále identifikují dopady svého životního stylu na společnost a klima (např. důsledky nákupu nového telefonu na výrobu, těžbu surovin a životní prostředí). K vybraným příkladům získávají informace z dokumentů či textů.

V další části se žáci seznamují s pojmy „mitigační" a „adaptační" opatření, uvádějí jejich příklady a diskutují o známých opatřeních z vlastního života. Hodnotí jejich účinnost a dosažitelnost. U vybraných opatření provádějí jednoduché badatelské experimenty nebo simulační hry (např. porovnávání účinnosti různých energetických řešení nebo druhové rozmanitosti různě udržovaných ploch).

Následně žáci diskutují o rozpoznávání vědecky podložených názorů od zkreslených informací. Ve skupinách analyzují příklady dezinterpretací vědeckého poznání (odvolávání na autority z nesouvisejících oborů, nerecenzované zdroje) a formulují zásady pro hodnocení argumentů.

V navazujícím projektu žáci realizují průzkum názorů místních obyvatel na klimatická opatření v komunitě. Plánují cíle průzkumu, metodologii sběru dat, způsob zpracování a prezentaci výsledků (např. do školních novin, na web nebo před zastupitelstvem).

V průběhu celé aktivity žáci sdílejí své emoce spojené s klimatickou změnou, naslouchají pocitům spolužáků a reflektují vývoj svého porozumění tématu i oblasti dalšího zájmu.

Komentář: Pro realizaci tématu Klimatické změny doporučujeme zvolit integrovaný přístup, tj. např. vytvoření na úrovni školního vzdělávacího programu tematický celku "Klimatická změna", na kterém se podílí více učitelů. Tematický celek by měl mít spíše dlouhodobější, než jednorázový charakter a měl by poskytovat prostor pro diskuse a samostatnou práci žáků, např. k vyhledávání informací k dílčím otázkám, které je zajímají a sami je navrhnou. Tematický celek může dále zahrnovat např. terénní sběr dat, práci s různými informačními zdroji (včetně AI), besedy s odborníky, práci s texty, videem atd.

Popis ověřování

Při realizaci tematického celku je třeba vyjít z možností školy i žáků. Žák by měl být aktivně zapojen do všech souvisejících aktivit, tj. měl by aktivně vyjadřovat svůj názor, zapojit se do plánování a realizace projektu, reflektovat svoje emoce i podpůrným způsobem reagovat na emoce ostatních. Žák by měl dále spolehlivě rozlišit mezi texty o klimatické změny založenými na vědeckém poznání od těch, které vycházejí z problematických zdrojů, používají dezinterpretační postupy či jinak zkreslují skutečnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Klimatičtí badatelé

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1b2b3a

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha rozvíjí schopnosti žáka kriticky přemýšlet o klimatické změně, klást si otázky a pomocí badatelských metod na ně hledat odpovědi. Ve druhé části je kritické myšlení žáků rozvíjeno pomocí analýzy mediálních zpráv o klimatické změně a hledáním „argumentačních faulů" v textech.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede konkrétní příklady provázanosti mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem a životem společnosti.

PTU-000-000-ZV9-003

Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Metodická podpora

Komentář

Znalostního základu výsledku učení žák dosahuje v oboru Geografie, Přírodopis, Výchova k občanství.

Dosažení očekávaného výsledku učení předpokládá, že žákovský projekt přesáhne hranice školy, tj. proběhne například ve spolupráci s obecním úřadem, širší veřejností, nevládní organizací, rodiči atd. Realizovaný projekt by měl být smysluplný a měl by pokud možno přinést trvalejší změnu (nikoli například pouze jednorázové vyčištění určité přírodní oblasti). Současně je důležité, aby byl projekt pro školu i žáky zvládnutelný, tj. respektoval konkrétní možnosti školy i žáků. O problému a jeho řešení by žáci měli komunikovat s dalšími skupinami obyvatel.

Předpokladem úspěšného splnění očekávaného výstupu je to, že: a) žáci si vyberou projekt smysluplně reagující na reálný problém, b) žáci se podílejí na rozhodování ve všech fázích práce na projektu, c) žáci spolupracují s dalšími organizacemi či lidmi, kteří jsou pro prosazení jejich záměru důležití.

Aby žáci získali přesvědčení, že dokážou vlastním úsilím podporovat udržitelnost, musí zažít, že něco opravdu dokázali změnit. Protože většina potřebných změn vyžaduje spolupráci více lidí, musí žáci rozvinout svoji schopnost spolupracovat na řešení problému se spolužáky a učiteli.

Hodnoty

- Sdílené poznání
- Zdravá planeta
- Podporující technologie
- Důstojný život

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

PTU-000-000-ZV5-002
Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-PVL-000-ZV9-001
S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-005
Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAP-PRI-002-ZV9-006
Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAP-PRI-002-ZV9-008
Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

GEO-GEO-001-ZV9-001

Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

GEO-GEO-004-ZV9-017

Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- identifikuje společně s ostatními, jaké problémy související s udržitelností (např. problémy životního prostředí, sociální problémy) se projevují v jejich komunitě (místě, kde žijí, jeho okolí, či jiné zvolené lokalitě)

Ilustrace

Název ilustrace

Posílení udržitelnosti v okolí školy

Krátký textový popis

V aktivitě žáci identifikují problémy v okolí své školy a objevují jejich propojení s globálními výzvami udržitelnosti.

Zadání pro žáka

Učitel pověsí do třídy velikou mapu širšího okolí školy. Žáci dostanou barevné nálepky (např. tři na dvojici). Ve dvojici pak diskutují o tom, co se jim v okolí jejích školy nelíbí a chtěli by změnit. Na související místa na mapě nalepují nálepky.

Následně žáci vysvětlují, jaká místa vybrali a s jakým problémem souvisí. Společně diskutují o třech místech, které označilo nejvíce žáků.

Každá dvojice si následně vybere jeden ze tří nejčastěji uváděných problémů. Společně hledají odpovědi na následující otázky:

- Jak se problém projevuje? Co je na zvoleném místě vidět a proč je to „problém“?
- Jaké jsou příčiny problému?
- Co se stane, pokud se problém nebude dlouhodobě řešit?

Žáci následně prezentují svoje nápady ostatním.

V následující hodině se žáci vrací k diskutovaným problémům. Učitel vysvětlí žákům, že „nic ve světě neexistuje odděleně“ – problémy, o kterých diskutovali, mají svoje širší souvislosti. Žáci diskutují ve dvojicích o stejném problému, jako v předchozí hodině. Svoje nápady následně ověřují na internetu (mohou např. zadat dotaz AI či používat jiné vyhledávací nástroje). Jejich úkolem je nyní zjistit:

- Objevují se podobné problémy i jinde v České republice či ve světě?
- Souvisí příčiny diskutovaného problému s jevy, odehrávajícími se jinde v České republice či ve světě?

• Mohou dopady zkoumaného problému ovlivnit situaci i jinde, než v bezprostředním okolí?

Dvojice žáků následně sdílejí svoje poznatky se spolužáky.

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• Uvést příklady tří problémů souvisejících s udržitelností z okolí školy či místa, kde žije.

• U zvoleného problému stručně vysvětlit jeho příčiny, možné důsledky a širší souvislosti.

Úroveň Na cestě

Popis

• diskutuje o tom, jakým způsobem tyto problémy souvisí s problémy, které se řeší i jinde ve světě (např. jak souvisí sucho v jejich regionu se změnami klimatu)

• Vybere a popíše problém, kterým se chce zabývat

• vyhledává a porovnává různé názory na řešení zvoleného problému udržitelnosti (včetně například práce s médii, AI)

• porovnává různá možná řešení z hlediska jejich náročnosti a účinnosti

Ilustrace

Název ilustrace

Od problému k akci: měníme svět kolem nás

Krátký textový popis

Žáci společně demokraticky vybírají jeden lokální problém a plánují konkrétní akci k jeho řešení, přičemž zvažují jak proveditelnost, tak účinnost navrhovaných řešení.

Zadání pro žáka

Učitel navrhne, že žáci budou nyní pracovat jako jeden tým. Jejich úkolem bude vybrat a realizovat jedno opatření, které by pomohlo zmírnit či vyřešit některý z problémů, o kterých diskutovali v předchozí hodině. Připomene, jaké problémy to byly.

Žáci nyní společně vyberou jeden problém, který budou společně řešit. Učitel navrhne pravidla pro společný výběr, umožní ale žákům tato pravidla případně upravit:

• Většina žáků bude s výběrem problému souhlasit a nikdo nebude „proti“.

• S volbou problému bude souhlasit i učitel.

Žáci následně diskutují možná řešení zvoleného problému. Týmy žáků dostanou za úkol s použitím informačních zdrojů (např. AI či jiných zdrojů na internetu) či ankety provedené ve svém okolí zjistit:

• Jaká jsou možná řešení problému?

• Co si o problému a jeho možných řešení myslí oni sami, ostatní spolužáci, vybraní lidé z jejich okolí (rodiče, přátelé) či jiní lidé z obce?

• Co se o problému a jeho možných řešeních píše v médiích?

Po prezentaci výsledků samostatné práce žáci společně diskutují možná řešení problému. Jejich cílem je nyní vybrat akci, kterou se pokusí samostatně realizovat. Při výběru akce rozhodují podle těchto kritérií:

• Do jaké míry by taková akce pomohla zmírnit či vyřešit problém?

• Co přesně by taková akce obnášela? Kolik času a energie by si od žáků vyžadovala? Je pro ně zvládnutelná?

Na základě diskuse by žáci měli spolu s učitelem vybrat akci, která bude

• účinná (má šanci zmírnit či vyřešit problém)

• zvládnutelná (je v možnostech žáků ji realizovat)

• většina žáků s ní bude souhlasit a nikdo nebude „proti“

• s akcí bude souhlasit i učitel.

Popis ověřování

Žák by měl být schopen:

• porovnat různé akce na řešení či zmírnění zvoleného problému z hlediska jejich účinnosti a zvládnutelnosti,

• reflektovat svoje emoce související se zvoleným problémem a akce na jeho řešení,

• popsat, jakým způsobem se zapojil do diskuse o volbě řešeného problému a akce, co mu v průběhu rozhodování vyhovovalo či vadilo a jak by v podobné situaci postupoval příště.

Ilustrace

Název ilustrace

Fotopříběh

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aba784

Krátký textový popis

Cílem ilustrativní úlohy je zachytit vybrané téma či problematiku, která má dopad v rámci naší obce, komunity, společnosti, na sérii fotografií a podpořit ji textem, který zachycenou situaci popisuje v širším kontextu a přibližuje ostatním. Aktivita rozvíjí kreativitu, kritické myšlení, občanskou uvědomělost a utváření vlastního názoru.

Úroveň Splněno

Popis

• Sestaví tým, který bude spolupracovat na projektu.

• Rozhoduje na základě předem dohodnutých kritérií o tom, jaký problém by chtěl se spolužáky řešit.

• Naplánuje a realizuje ve spolupráci se spolužáky, učiteli i dalšími lidmi a organizacemi projekt směřující k řešení či zmírnění problému či k adaptaci komunity na problém.

• Identifikuje s použitím různých badatelských metod (včetně například práce s médii, AI), jaké názory na problém a jeho možná řešení existují a jak je problém případně diskutován a interpretován v médiích.

• Reflektuje průběžně svá zjištění, ale i postup práce a emoce, jaké v souvislosti se zkoumaným problémem pociťuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Změna začíná u nás

Krátký textový popis

Žáci zmapují problémy své obce, demokraticky vyberou jeden k řešení a ve spolupráci s místními partnery navrhnou a realizují konkrétní udržitelné řešení.

Zadání pro žáka

Spolu se třídou a učitelem jde na procházku po obci. Zaznamenává, co se mu nelíbí a co by bylo možné změnit. Ve třídě na velkou mapu obce zakresluje své objevy a se spolužáky doplňuje další problémy související s udržitelností jejich obce.

O vybraných problémech diskutuje se spolužáky. S pomocí učitele u zvoleného problému přemýšlí nad jeho širšími souvislostmi (např. souvisí špatný stav obecního parku s nezaměstnaností v obci?).

Se spolužáky určí kritéria pro výběr projektu, kterým se budou zabývat (např. smysluplnost, zvládnutelnost v rámci školního roku). O vybraném problému diskutuje a hledá odpovědi na své otázky v dostupných zdrojích. Rozlišuje mezi jednorázovými a systémovými řešeními problému a porovnává jejich účinnost a realizovatelnost. Uvědomuje si provázanost sociálních, ekonomických a environmentálních aspektů problému.

Následně provede se spolužáky průzkum názorů veřejnosti na zvolený problém a jeho řešení (např. anketu mezi obyvateli). Porovnává různé názory a argumenty, vyjadřuje vlastní stanovisko i emoce spojené s problémem.

S učitelem a spolužáky vybere smysluplné a zvládnutelné řešení. Identifikuje potenciální partnery pro spolupráci, naplánuje a realizuje zvolené řešení. Na závěr vyhodnotí výsledek a reflektuje získané zkušenosti.

Popis ověřování

Výběr projektu závisí na možnostech školy, žáků i na konkrétních potřebách obce. V některých školách se proto žáci mohou rozhodnout zabývat se spíše menšími, lokálními problémy s relativně snadným řešením (mohou např. požádat obec o odstranění místní černé skládky a současně uspořádat osvětovou kampaň proti jejímu obnovení – postavit na místě ceduli s prosbou o nevyhazování odpadků). V jiných školách se žáci mohou pustit do náročnějších projektů, např. prozkoumat problém ubytku vody ve studních a uspořádat k němu besedu s místními obyvateli a zástupci obce.

Předmětem ověření tedy není samotný charakter realizovaného projektu, ale zapojení žáka do jeho realizace. Žák by se měl aktivně účastnit především fáze výběru a plánování projektu. Měl by také dokázat shrnout, proč žáci daný projekt vybrali, jaké řešení problému vybrali a co se z celé zkušenosti naučil.

Ilustrace

Název ilustrace

Udržitelná obec – od plánů k činům

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/681f9a

Krátký textový popis

Učební celek (15 vyučovacích hodin + realizace praktického projektu/opatření v obci) je založen na principech místně zakotveného učení (https://www.skolaprozivot.cz/mistne-zakotvene-uceni/). Žáci prozkoumají své silné stránky pro svou roli v týmu, prozkoumají okolí (obec/město nebo jeho část) a vytvoří jeho ekomapu, na základě toho navrhnou, prezentují a konzultují opatření pro zlepšení prostředí v místě, některé opatření vyberou k realizaci, naplánují podrobně, jak jej uskutečnit, uskuteční jej a vyhodnotí proces i dosažený výsledek. Při tom se u žáka rozvíjí sebepoznání, vztah k místu, porozumění přírodním a společenským procesům, schopnost plánovat budoucí kroky a aktivně ovlivňovat své okolí. Výuka je postavena na participativním přístupu – to, že projekt sami vyberou, naplánují a uskuteční, posiluje jejich přesvědčení o vlastním vlivu. Část výuky probíhá venku a zahrnuje zkoumání okolního prostředí, součástí je také setkání s lidmi z komunity mimo školu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vybere, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky opatření potřebná pro posílení udržitelnosti.

Vzdělávací oblasti

JJK

Jazyk a jazyková komunikace

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá stěžejní postavení ve výchovně-vzdělávacím procesu. Jazyková výuka, jejímž cílem je zejména podpora rozvoje komunikačních kompetencí, vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat v různých komunikačních situacích a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky jeho poznávání.

Cílem vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace je podpora rozvoje komunikačních kompetencí žáků. V rámci vzdělávací oblasti je kladen důraz na vytváření pozitivního vztahu k mateřskému jazyku. Žáci by měli chápat, že mateřský jazyk je důležitým prostředkem komunikace a poznávání, a měli by se k němu chovat s úctou. Dalším cílem vzdělávací oblasti je rozvoj pozitivního vztahu k vícejazyčnosti a k respektování kulturní a jazykové rozmanitosti. Žáci by měli chápat, že jazyk je důležitým prvkem kulturní identity, a měli by respektovat různé kultury a jazyky a být otevření k jejich objevování.

Obsah vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace se realizuje ve vzdělávacích oborech **Český jazyk a literatura**, **Anglický jazyk** a **Další cizí jazyk**. Kultivace jazykových dovedností a jejich využívání je nedílnou součástí všech vzdělávacích oblastí.

Úspěšnost jazykového vzdělávání jako celku je závislá nejen na výsledcích vzdělávání v mateřském jazyce a v cizích jazycích, ale závisí i na tom, do jaké míry se jazyková kultura žáků stane předmětem zájmu i všech ostatních oblastí základního vzdělávání.

CJL

Český jazyk a literatura

Charakteristika vzdělávacího oboru

Obsah vzdělávacího oboru je specifický tím, že ve vzdělávací oblasti zastupuje očekávané výsledky učení směřující k tomu, aby si žáci osvojili dovednost kultivované komunikace v mluvené a psané formě a učí se přizpůsobovat své vlastní vyjadřování dané komunikační situaci a svému komunikačnímu záměru. Učí se formulovat názory podpořené argumenty, vést kritický a konstruktivní dialog a naslouchat partnerovi v komunikaci. Učí se rozumět různým druhům textů, vyhledávají a zpracovávají informace, učí se odhalovat autorský záměr, odlišovat fakta, názory, domněnky a manipulaci. Osvojují si postupy napomáhající tvořivé recepci a interpretaci uměleckých sdělení za účelem posilování vlastních čtenářských prožitků a jejich sdílení.

Výuka na 1. stupni je založená na aktivním zapojení žáka do přirozených komunikačních situací, ve kterých jsou rozvíjeny jeho komunikační dovednosti jako schopnost srozumitelně vyjádřit své myšlenky, aktivně naslouchat a reagovat na druhé. Od počátku výuky techniky čtení žák směřuje k porozumění čtenému s využitím smysluplných textů rozmanitých žánrů a prostřednictvím různých čtenářských strategií. Zaměřuje se také na rozvoj slovní zásoby. Osvojování dovednosti psaní jako prostředku komunikace směřuje od záznamu jednoduchých slov a vět k delším textům, jejichž hlavním znakem je srozumitelnost vyjádření.

Výuka na 2. stupni je charakterizovaná především integračním pojetím vzdělávacího oboru. V praxi to znamená, že předmět není mechanicky rozdělený na jazykovou, slohovou a komunikační a literárněvýchovnou složku, jak tomu bylo doposud. Výuka je založená na komunikačním principu, který je výrazně zastoupený ve všech oblastech učiva a je naplňován v oborových výsledcích učení.

Návaznost výsledků učení 1. a 2. stupně je zajištěná ve výsledcích učení zaměřených na komunikaci, na rozvíjení a sdílení čtenářských dovedností a zážitků, na rozvíjení pravopisných dovedností ad.

Jsou podporovány vazby tohoto oboru na obory Cizí jazyk, Výchova k občanství, Dějepis, Informatika, na klíčovou kompetenci komunikační, na průřezové téma Společnost pro všechny ad.

Na 1. stupni je využíváno formativní hodnocení, které směřuje k podpoře komplexního rozvoje všech aspektů jazykového vzdělávání. Žáci jsou vedeni k sebehodnocení a k oceňování vlastního pokroku. Vhodným prostředkem pro sebehodnocení jsou mapy učebního pokroku, sebehodnoticí archy nebo portfolia.

Tyto dovednosti jsou rozvíjeny na 2. stupni. Žáci navazují na svá portfolia, která nadále doplňují. Hodnoceny jsou dovednosti v oblasti mluvené a písemné komunikace, schopnost vyhledávání informací, tvorba různých typů textu, pravopisné dovednosti, interpretace a sdílení textů a čtenářských zážitků v literární výchově.

001

Český jazyk a literatura

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

Metodická podpora

Komentář

Žák získává základní znalosti o jazyce a jazykovém systému a užívá je v praktické komunikaci. Rozlišuje jazykové prostředky s ohledem na konkrétní komunikační situaci, vyjadřuje se jasně, srozumitelně, dbá na pečlivou výslovnost, volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných situacích, využívá pestrost slovní zásoby.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-JAR-000-PV1-001
Správně vyslovuje většinu hlásek, ovládá dech, tempo a intonaci řeči.

DJP-JAR-000-PV1-002
Pozná a pojmenuje osoby, zvířata, věci a jevy, kterými je obklopeno.

DJP-JAR-000-PV1-003
Používá slova ve správném tvaru a gramaticky správně formuluje věty.

DJP-JAR-000-PV1-005
Sluchově rozlišuje různé zvuky, pozná první hlásku ve slově.

DJP-JAR-000-PV1-007
Vypráví jednoduchý děj.

DJT-PHJ-000-PV1-004
Ovládá jemnou motoriku a motoriku mluvidel.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001
Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-030
Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CSP-OSV-002-ZV5-004
Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

CZB-TEV-002-ZV5-006
Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

JJK-AJA-002-ZV5-003
Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

UAK-HTD-001-ZV5-001
Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-002-ZV5-005
Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-HTD-002-ZV5-006
Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

UAK-VFV-001-ZV5-003
Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

UAK-VFV-001-ZV5-004
Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

UAK-VFV-002-ZV5-005
Vyjádří, co prožíval při vnímání výtvarného a audiovizuálního díla

UAK-VFV-002-ZV5-006
Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-001
Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-002
Vyslovuje v souladu s jazykovou normou česká a běžně užívaná cizí slova a užívá je vhodně vzhledem ke komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-003

Rozvíjí své znalosti o tvarosloví a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-007

Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

JJK-CJL-001-ZV9-011

Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Mluví v přiměřeném tempu, se správnou intonací.

Ilustrace

Název ilustrace

Zážitkový kruh

Krátký textový popis

Žáci mluví v komunitním kruhu - vypráví své zážitky z prázdnin, víkendu, oslavy narozenin, ...

Žáci si vyberou nabízené karty s obrázky - každý žák začne své vypravování o ní větou: Vybral(a) jsem si tuto kartu, protože...

Úroveň Na cestě

Popis

- Vhodně užívá slovní tvary v komunikační situaci.
- Tvoří souvislé větné celky.
- Vhodným způsobem vyjádří prosbu, oznámení, přání, rozkaz, otázku, omluvu.
- Rozliší základní prvky komunikace formální/veřejné oproti základním prvkům komunikace neformální/soukromé.
- Dodržuje společně stanovená pravidla pro vedení diskuse nebo dialogu.

Ilustrace

Název ilustrace

Obrázky pro modelové komunikační situace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/de3dcd

Krátký textový popis

Žáci dostanou karty s obrázky. Ve dvojici se dohodnou, co by postavy na obrázcích mohly říkat. Karty jsou vždy nejméně dvakrát, aby žáci mohli porovnávat různé způsoby řešení. Ostatní žáci sledují, zda hovořili spisovně, používali slova ve správných tvarech...

Ilustrace

Název ilustrace

Kouřové signály

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/703ded

Krátký textový popis

Komunikace v různých podobách je nedílnou součástí vzdělávání. Ilustrace propojuje aktivní zapojení žáků do mluvené komunikace s uvědoměním si možností komunikace neverbální. Naplňovaným vzdělávacím obsahem a zvolenými vzdělávacími strategiemi poskytuje prostor pro rozvoj uvedených klíčových kompetencí.

Úroveň Splněno

Popis

- Mluví v přiměřeném tempu, se správnou intonací, větným přízvukem, dynamikou a melodií.
- Vhodně užívá slovní tvary.
- Tvoří souvislé větné celky.
- Vhodně použije slova citově zabarvená a neutrální.
- Používá spisovnou nebo nespisovnou podobu jazyka podle komunikačního partnera.
- Dodržuje pravidla pro vedení dialogu – vhodně zahájí a ukončí rozhovor.

Ilustrace

Název ilustrace

Nahrávka rozhovoru spolužáků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/eb2877

Krátký textový popis

Telefonický rozhovor nebo osobní rozhovor, práce ve dvojicích (situace dle zadání, různí komunikační partneři)

Žáci si vyberou jeden z možných námětů pro rozhovor, mohou vymyslet i vlastní. Mají 5–10 minut na přípravu, poté prezentují své rozhovory spolužákům.

1. Volám babičce nebo dědečkovi, prosím, aby nám v neděli uvařil oběd, např. smažený sýr.
2. Volám spolužačce/spolužákovi a zvu ji/ho do kina.
3. Volá maminka/tatínek, abych vyzvedl sourozence ze školy.
4. Volám do obchodu, chci koupit křečka.
5. Volám do školy, omluva paní učitelce, zaspali jsme.

Další možné náměty, dramatizace v různých situacích:

Návštěva u dětského lékaře, u veterináře, v obchodě apod.

Reflexe:

Otevřené otázky: Jak jsem se cítil/a? Co jsem zjistil/a při poslechu? Byly všechny telefonáty v pořádku? Proč si to myslíš?

Ilustrace

Název ilustrace

Velkej a malej

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/af39ab

Krátký textový popis

Žáci na základě ilustrace vytvářejí ve dvojici modelový rozhovor, který by mohl probíhat mezi postavami. Při přípravě a společné reflexi se zaměřují na naplnění zadaných kritérií. Připravený text s nespisovnými výrazy a spojeními přetvářejí ve spisovný. Diskutují o vhodnosti obou textů ve spojení se situací na obrázku. Zvolenými vzdělávacími strategiemi a vlastním obsahem námět poskytuje prostor pro rozvoj uvedených klíčových kompetencí a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-002

Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

Metodická podpora

Komentář

Rozšiřování slovní zásoby je nutnou podmínkou pro tvoření vlastních textů a podporou při rozvíjení komunikačních dovedností. Bohatost slovní zásoby umožňuje přesné a jasné vyjádření, a to jak v ústní, tak v písemné podobě. Zároveň usnadňuje porozumění vyjádřením druhých.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-JAR-000-PV1-002

Pozná a pojmenuje osoby, zvířata, věci a jevy, kterými je obklopeno.

DJP-JAR-000-PV1-004

Zapamatuje si krátké texty a dokáže je reprodukovat.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-PVL-000-ZV5-001

S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001

Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KKK-POR-000-ZV5-001

Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-003

Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

JJK-CJL-001-ZV5-005

Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-009

Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

UAK-VFV-002-ZV5-006

Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-003

Rozvíjí své znalosti o tvarosloví a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-004

Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vhodně použije slova opačného významu.

Ilustrace

Název ilustrace

Protiklady

Krátký textový popis

Kouzelná krabice - žák si vylosuje z krabice písmeno a vymyslí slovo, které na dané písmeno začíná, ostatní zkouší vymyslet slovo opačného významu .

Na spisovatele - žáci losují z krabice 2 písmena a tvoří větu. Věta se musí skládat ze 2 slov, každé slovo začíná na dané písmeno (např. K, L - Kočka leze.). V textu pak zkusí nahradit vybrané slovo slovem opačným.

Úroveň Na cestě

Popis

- Použije ve vlastním sdělení slova významem nadřazená, podřazená a souřadná.
- Nahradí slova v daném kontextu slovy se stejným nebo podobným významem.
- Rozlišuje ve slově kořen, část předponovou, příponovou a koncovku.
- Rozumí pojmu příbuzné slovo.

Ilustrace

Název ilustrace

Vyvozujeme slova významem nadřazená, podřazená, souřadná

Krátký textový popis

Učitel má v kruhu připravené kartičky se slovy (červená, modrá, zelená, žlutá, bílá) a položí žáků otázku: Jak jedním slovem můžete říct co leží na koberci. Jaké další slovo byste doplnili? Vyvodíme pojmy: slova významem nadřazená, podřazená, souřadná.

Žáci se rozdělí do skupin a každá skupina dostane za úkol napsat co nejvíce slov k jednomu nadřazenému pojmu (ovoce, zelenina, auta, nábytek, stromy, města...).

Při prezentaci práce na koberci jednotlivé skupiny čtou pouze slova, která doplnili. Ostatní skupiny pak hádají slovo nadřazené.

Žáci pak pracují se slovy stejného nebo podobného významu - na kartách jsou zapsány věty, žáci si vybírají a zapisují je (do sešitu, na desku, do pracovního listu). Mají za úkol napsat co největší počet vět.

Před školou stojí malá **dívka**. To byl **krásný** výlet. Podlaha byla ještě **vlhká**. Pavlova **aktovka** je těžká. Hanka kreslí **tlustými** pastelkami.

U boudy sedí **velký** pes. Na kožešině u kamen **spí** kočka. Maminka vaří v **rendlíku** kaši. Dnes je **ošklivě**, proto nepůjdeme ven. Z hřiště se ozýval velký **hluk**. Všichni **kluci** ze školy hráli fotbal.

Žáci po skončení úkolu společně kontrolují slova, která doplnili. Snaží se najít další.

Ilustrace

Název ilustrace

Malý nezbeda

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7b4479

Krátký textový popis

Touto aktivitou se žáci naučí využívat digitální technologie k přečtení informací z QR kódů. Při práci na internetu si ověřují, že doplnili vhodná synonyma k daným slovům. Následně se učí v textu na pracovním listu vyhledávat informace, a to slova, která svým významem patří k významovým okruhům – lidské tělo, nábytek či jména. Při diskusi se spolužáky rozšiřují svoji slovní zásobu. V přílohách najde učitel pracovní list pro žáky a kartičky s QR kódy. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí.

Úroveň Splněno

Popis

- Přečte přiměřeně dlouhý text a rozumí mu.
- Používá vhodná a významově správná slova v daném kontextu.
- Odhaduje význam slov, svoji odpověď ověří ve slovníku.

Ilustrace

Název ilustrace

Útěk Kryšpína

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/03171d

Krátký textový popis

Modelový příklad uvádí knihu Ivony Březinové – Útěk Kryšpína N.

V úvodním kruhu můžeme pracovat s ilustrací na obalu knihy.

Jaká slova se ti vybaví při prohlížení úvodní ilustrace?

Měl(a) jsi chuť někdy utéct? Před čím?

Z čeho máš strach?

Co ti pomohlo zbavit se strachu?

Jakým synonymem můžeš nahradit slovo strach?

Jakým antonymem lze nahradit slovo strach?

Nejdříve pozorně přečtou text (společně, ve dvojicích, samostatné tiché čtení). Žáci pak pracují samostatně nebo ve dvojici s pracovním listem viz příloha.

Ilustrace

Název ilustrace

Každý den voní jinak

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d53b49

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na čtení ukázky autentického textu a porozumění čtenému. Žáci se učí rozpoznávat jemnější významové odstíny mezi různými synonymy a slovy citově (ne)zabarvenými, čímž si také rozvíjí schopnost lépe porozumět komunikačnímu záměru autora. Digitální technologie využívají při ověřování významu neznámých slov. Při skupinové práci s literární ukázkou jsou žáci vedeni k rozdělení úkolů mezi jednotlivé členy a k odpovědnosti za jejich splnění a následnému předání informací. Přemýšlí o důležitosti každého lidského smyslu pro plnohodnotný život, diskutují a vyjadřují postoj k lidem s hendikepem. V ilustraci je popsáno využití vhodných vzdělávacích strategií pro rozvoj klíčových kompetencí: digitální, komunikační, k učení, k podnikavosti a pracovní, osobnostní a sociální, a také rozvoj čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá svoji slovní zásobu při práci s textem a domluví se v běžných situacích.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

Metodická podpora

Komentář
Žák je veden k pochopení stavby jednoduchých psaných textů a k vědomému užívání základních poznatků o skladbě věty a souvětí. Propojuje formální a obsahovou stránku textů a směřuje k funkčnímu využití těchto poznatků v komunikaci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-JAR-000-PV1-005
Sluchově rozlišuje různé zvuky, pozná první hlásku ve slově.

DJT-PHJ-000-PV1-003
Koordinuje pohyby těla, ruky a oka.

DJT-PHJ-000-PV1-005
Zvládá základy grafomotoriky.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

KKK-VYJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

Vzdělávací oblasti

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

UAK-HTD-002-ZV5-005
Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-VFV-001-ZV5-003
Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-003
Rozvíjí své znalosti o tvarosloví a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-004
Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

JJK-CJL-001-ZV9-005
Rozvíjí své znalosti o skladbě a funkčně je využívá.

JJK-CJL-001-ZV9-006
Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-007
Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Píše správné tvary písmen a číslic, píše slova a větné celky.
- Rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova.

Ilustrace

Název ilustrace

Obrázky pro psaní textu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/509d42

Krátký textový popis

Na koberci jsou rozloženy karty s různými obrázky. Každý žák si vybere kartu, která ho něčím zaujala. Za úkol dostane zapsat co nejvíce slov nebo vět, která se daného obrázku týkají.

Dále mohou děti podle svého uvážení doplňovat slova do neúplných vět.

Psát slova tak, že každé nové vznikne výměnou 1 písmene slova předchozího (např. MOST – MAST).

Úroveň Na cestě

Popis

- Při psaní vlastního textu využívá znalost pravopisných pravidel: y/ý po tvrdých souhláskách; i/í po měkkých souhláskách; y/ý a i/í po pravopisně obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech a běžně používaných slovech příbuzných.
- Píše velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen.
- Využívá osnovu při tvorbě vlastního textu.
- Rozpozná podstatná jména, slovesa, spojky a předložky.

Ilustrace

Název ilustrace

Psaní podle obrázkové osnovy

Krátký textový popis

Libovolná obrázková osnova – žáci složí společně.

Rozdělí se do dvojic a každá dvojice si vezme 1 kartičku z obrázkové osnovy, ke které napíše alespoň 2 věty pravopisně správně.

Pak všichni opět skládají osnovu a dvojice k ní doplňují věty.

Žáci přečtou příběh, který se jim společně podařilo vytvořit.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj příběh o špačkovi

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1a3b82

Krátký textový popis

Žáci mají vytvořit krátký komiksový příběh podle obrázkové osnovy za použití digitálních technologií. Do připravených online pracovních listů zapisují věty s dodržením osvojených pravopisných pravidel. Při psaní si všímají toho, jak editor dokáže některé pravopisné jevy opravit, a zkouší vyhledat, které nedokáže. V závěru přečtou a porovnají svůj příběh s knihou. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji uvedených klíčových kompetencí.

Úroveň Splněno

Popis

• Při psaní vlastního textu využívá osvojená pravopisná pravidla.

• Dokáže ověřit pravopis v pravidlech českého pravopisu nebo v internetové jazykové příručce.

• Rozpozná větu jednoduchou a souvětí a zdůvodní základní případy užití interpunkčních znamének.

• Spojí věty jednoduché do souvětí a vhodně obmění strukturu textu s ohledem na svůj komunikační záměr.

• Napíše vypravování, pozvánku, popis, dopis, oznámení, zprávu, blahopřání, vyplní dotazník i v digitální podobě.

Ilustrace

Název ilustrace

Projekt – Dopis spisovateli/spisovatelce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4d01c3

Krátký textový popis

Motivace: přečtení knihy nebo úryvku literárního díla.

V uvedeném příkladu vyučující s žáky přečetl celou knihu Tajemství oblázkové hory, autor: Bára Dočkalová.

Po přečtení literárního díla žáci v hodině ČJ napsali paní spisovatelce dopis ručně na list papíru, pro podporu rozvoje digitální kompetence jej přepsali a umístili na padlet (ukázky prací žáků viz odkaz). Chybování v gramatických jevech, které žáci nemají ještě osvojeny, není na závadu.

Ilustrace

Název ilustrace

Slavíme svátek

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/32a5ad

Krátký textový popis

V této aktivitě mají žáci vytvořit pozvánku v textovém nebo grafickém editoru a odeslat ji učiteli nebo rodičům. V úvodu si za pomoci učitele vyhodnotí, co na pozvánce nesmí chybět, co musí znát, aby ji mohli vytvořit a následně poslat e-mailovou poštou. V úvodním plakátu vyhledávají potřebné informace, shrnují a odpovídají na otázky kladené učitelem. Při vlastní práci dokážou stáhnout vhodné obrázky, uvádí jejich zdroje a práci odešlou. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence digitální, komunikační, k občanství a udržitelnosti, i čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vede dialog srozumitelný pro okolí, s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel; píše jednoduché texty.

Ilustrace

Název ilustrace

Slavíme svátek

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/32a5ad

Krátký textový popis

V této aktivitě mají žáci vytvořit pozvánku v textovém nebo grafickém editoru a odeslat ji učiteli nebo rodičům. V úvodu si za pomoci učitele vyhodnotí, co na pozvánce nesmí chybět, co musí znát, aby ji mohli vytvořit a následně poslat e-mailovou poštou. V úvodním plakátu vyhledávají potřebné informace, shrnují a odpovídají na otázky kladené učitelem. Při vlastní práci dokážou stáhnout vhodné obrázky, uvádí jejich zdroje a práci odešlou. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence digitální, komunikační, k občanství a udržitelnosti, i čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

JJK-CJL-001-ZV5-004

Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Metodická podpora

Komentář

Žák rozpozná podle způsobu vyjádření komunikační funkci výpovědi a záměr mluvčího a přiměřeně na ni reaguje. Aktivní naslouchání a schopnost doptat se na nejasné informace, které mluvčí podává, patří mezi techniky efektivní a asertivní komunikace, která je předpokladem vzájemné spolupráce.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-SAE-000-PV1-003

Vhodně projevuje emoce vůči sobě, blízkým a cizím osobám.

DJP-SAE-000-PV1-005

Přijímá i vyjadřuje pozitivní ocenění.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001

Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KKK-POR-000-ZV5-001

Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

KPP-TYM-000-ZV5-001

Podílí se na spolupráci ve skupině.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV5-006
Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

JJK-AJA-001-ZV5-002
Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

UAK-VFV-002-ZV5-006
Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-010
Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV9-011
Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-012
Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pozorně a soustředěně naslouchá.
- Doptá se, pokud si není jistý obsahem sdělení.

Ilustrace

Název ilustrace

Aktivní naslouchání

Krátký textový popis

Žáci vyberou knihu, kterou chtějí číst společně s učitelem

Před čtením je učitel seznámí s úkolem – pozorně naslouchejte a po skončení zapište otázku, která se bude týkat: místa, postavy, času, děje...

Po skončení otázky přečtou spolužákům.

Na základě přečteného kreslí co nejvěrnější obrázek (vizualizace) k přečtenému příběhu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozezná komunikační záměr mluvčího (chce informovat, pobavit, varovat, požádat, zeptat se).

Ilustrace

Název ilustrace

Povolání

Krátký textový popis

Žáci se skupinách třídí kartičky s povoláním, k obrázku přiřazují název a větu, kterou mohla postava říci. Učitel s žáky diskutuje o tom, zda postava se ptá, oznamuje, přikazuje. Žáci mohou tvořit další věty, např. Podáš mi, prosím tu tužku? Holčičko, otevřeš pusu a uděláš Á? Ukážete mi vaše doklady? - je to otázka, která vyjadřuje příkaz...

Ilustrace

Název ilustrace

Vím, co mi chceš říct

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/76409d

Krátký textový popis

Touto aktivitou se žáci naučí posoudit, co jim chtěl autor textu sdělit. Při práci ve skupinách si texty rozdělí a každý plní jednu část. Označením správné odpovědi jim vyjde písmeno, které společně složí do smysluplného slova. Tím se učí převzít odpovědnost za svoji část úlohy a přispívají k vyřešení úkolu jako celku. V závěru se dohodnou, jakou scénku ze života školy předvedou. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Reaguje v modelové situaci na konkrétní vyjádření.
- Zhodnotí, zda byla reakce vhodná.
- Navrhne jinou reakci a svůj návrh zdůvodní.
- Pojmenuje komunikační záměr mluvčího.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozpoznání komunikační situace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1198e1

Krátký textový popis

Žáci ve dvojici reagují v modelové situaci. Jeden z dvojice přečte vyjádření z kartičky (viz odkaz) a druhý na přečtené vyjádření reaguje (pohybem, slovní odpovědí, otázkou). Ostatní modelovou situaci sledují a:

- vyjadřují, zda byla reakce vhodná
- navrhují jinou reakci (jak by reagovali oni) a svoje návrhy zdůvodňují
- pojmenovávají komunikační záměr mluvčího
- navrhují úpravu vyjádření, aby např. z otázky byla prosba

Ilustrace

Název ilustrace

Reakce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/61d15d

Krátký textový popis

Touto aktivitou se žáci naučí posoudit sdělení a reakci na něj, jejich vhodnost, a případně navrhnout jinou reakci. Důležité je, aby pracovali ve dvojicích a o sděleních diskutovali. Každá dvojice může přijít na jiné řešení. Zdůvodňují, proč by se daným způsobem vyjádřili. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence komunikační a osobnostní a sociální.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Posoudí podle projevů mluvčího, zda je jeho postoj v konkrétní situaci provázen pozitivní, negativní nebo neutrální emocí.

JJK-CJL-001-ZV5-005

Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Metodická podpora

Komentář

Čtení jako základní dovednost si žák postupně osvojuje od 1. do 5. ročníku. Prostřednictvím smysluplných textů již od počátku nácviku techniky čtení směřuje k porozumění čtenému, učí se využívat rozmanité čtenářské strategie. Vyhledá informaci v textu odpovídající jeho čtenářské úrovni a jednoduše se orientuje v internetovém vyhledávači.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PDO-000-PV1-001
Vybere si knihy nebo časopisy podle svého zájmu.

DJP-PDO-000-PV1-002
Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj.

DJP-PDO-000-PV1-003
Analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav.

DJP-PDO-000-PV1-004
Předvídá a usuzuje děj z obrázku i textu, vymyslí alternativní konec příběhu.

DJP-PDO-000-PV1-005
Rozlišuje některé symboly, piktogramy, znaky a rozumí jejich významu a funkci.

DJP-PDO-000-PV1-006
Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-PVL-000-ZV5-001
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KKK-POR-000-ZV5-001
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-007
Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CSP-TCH-001-ZV5-001
Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CSP-TCH-003-ZV5-003
Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-009
Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-012
Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

JJK-CJL-001-ZV9-015
Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zná písmena, čte slova a větné celky.
- Rozumí významu slov a větných celků.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozvíjíme počáteční čtení s porozuměním

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7056d6

Krátký textový popis

Žáci opakují čtení písmen, slov, krátkých vět na pracovním listu. Úkoly jsou řazeny od nejjednoduššího po nejsložitější.

Úroveň Na cestě

Popis

- Ověřuje si porozumění čtenému.
- Čte i texty elektronické.
- Osvojuje si postupy, které mu pomáhají pochopit obsah sdělení, např. kladení otázek, usuzování, propojování informací ze dvou částí textu.
- Zadá vhodné klíčové slovo do vyhledávače.

Ilustrace

Název ilustrace

Ondřej Sekora: Na dvoře si děti hrály

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0be524

Krátký textový popis

Žáci pracují s textem Ondřeje Sekory z knihy Na dvoře si děti hrály. Za úkol mají vyhledat informace z textu (přímo i nepřímo vyjádřené), mají doplnit do věty vhodné slovo .

Úlohy jsou doplněny otázkami - Jakou otázku bys položil(a) autorovi a mají i porovnat způsob her v minulosti a současnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Počasí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6aed57

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k tomu, aby se naučili vyhledávat důležité informace z tabulky. Žáci si při ní trénují čtenářskou strategii kladení otázek. Při práci na počítači porovnávají informace ze dvou zdrojů a popisují, které grafické zpracování je přehlednější. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Přečte přiměřeně rozsáhlý text i v elektronické podobě.
- Vyhledá přímo vyjádřenou informaci v tištěných i elektronických zdrojích.
- Vyhledá část textu, která obsahuje požadovanou informaci.
- Položí otázku, která mu pomůže pochopit obsah sdělení.
- Propojí informace ze dvou textů (ze dvou částí jednoho textu) a vyvodí závěr.
- Ověřuje si informace ve více zdrojích.

Ilustrace

Název ilustrace

Záhada Obřího zubu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/589788

Krátký textový popis

Očekávaný výkon ilustrujeme na uvolněné úloze Záhada obřího zubu z mezinárodního šetření PIRLS 2011 (v příloze). Po přečtení textu odpovídají žáci na otázky, k textu se můžou vracet, dohledávat potřebné informace.

Otázky uvedené u textu směřují k ověření těchto dovedností:

- vyhledávání explicitně uvedené informace a výběr z nabízených možností;

• propojování informací a zformulování závěru;

• vyhledávání části textu, ve které je požadovaná informace, vyvození závěru z posouzení souvislejšího textu;

• propojení informací ze dvou textů a vyvození odpovědi;

• orientace v nelineárním textu (tabulce);

• vlastní interpretace vyvozeného závěru;

• posuzování obrázků a informací, které z nich lze odvodit.

Pro naplnění OVU doplníme sadu otázek (pokynů) následovně:

Porovnej informace z textu s informacemi na internetu:

• Vyber, které informace chceš ověřit.

• Zvol vhodná klíčová slova.

• Porovnej informace, které vyhledáš, s textem.

Kde bys, kromě internetu, mohl/a najít další informace o iguanodonovi?

Ilustrace

Název ilustrace

Není banán jako banán

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b8619d

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k tomu, aby dokázali s porozuměním přečíst přiměřeně dlouhý text. Aktivita vede žáky k zamyšlení nad způsobem života u nás a jinde ve světě a jak se tyto světy navzájem ovlivňují. Žáci si při ní také trénují čtenářskou strategii kladení otázek. Při práci na počítači porovnávají informace z více zdrojů a informace si ověřují. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí digitální, komunikační, k podnikavosti a pracovní a k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty, včetně textů elektronických.

Ilustrace

Název ilustrace

Není banán jako banán

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b8619d

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k tomu, aby dokázali s porozuměním přečíst přiměřeně dlouhý text. Aktivita vede žáky k zamyšlení nad způsobem života u nás a jinde ve světě a jak se tyto světy navzájem ovlivňují. Žáci si při ní také trénují čtenářskou strategii kladení otázek. Při práci na počítači porovnávají informace z více zdrojů a informace si ověřují. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí digitální, komunikační, k podnikavosti a pracovní a k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

JJK-CJL-001-ZV5-006

Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Metodická podpora

Komentář

Manipulace je jednou z praktik komunikace, kdy se mluvčí snaží ovlivnit úsudek a jednání adresáta. Žáci se učí na základě konkrétních příkladů odhalovat techniky verbální i neverbální manipulace. Sledují záměr autora, tedy s jakým cílem a na koho je vybraný příklad komunikační situace zaměřen. V modelových situacích se učí na manipulativní jednání reagovat.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

KRP-VED-000-ZV5-001
Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-005
Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

MAT-MAT-004-ZV5-009

Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-006

Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-009

Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-012

Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

JJK-CJL-001-ZV9-013

Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Uvědomuje si a formuluje souvislosti mezi čteným textem nebo audiovizuálním sdělením a vlastními životními i čtenářskými zkušenostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Kup si mě

Krátký textový popis

Žáci si přinesou různé reklamní materiály.

Společně diskutují nad tím, co je nejvíce zaujalo.

Vytvoří ve skupinách plakát, který má za úkol nás nalákat na nějaký výrobek.

Prezentují výsledky své práce před dalšími skupinami.

Úroveň Na cestě

Popis

• Zhodnotí informace, které se dozvěděl, a dává je do souvislosti s těmi, které již zná.

• Ptá se na konkrétní informace a jejich zdroje.

• Rozpozná situace, kde se může s manipulací setkat: běžná komunikace, mediální komunikace, marketing, reklama.

Ilustrace

Název ilustrace

Co o nás ví internet a jak to využívá v reklamě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f2b26e

Krátký textový popis

Žáci se rozdělí do skupin, zapisují vše, co je napadne, když se řekne slovo "reklama". Pak vyberou 4 - 5 věcí, které jsou podle nich ty nejzásadnější.

Společně je v kruhu představí navzájem. Učitel je vede k tomu, že reklama je součástí našeho života, potkáváme se s ní velmi často, ale musíme si dávat pozor na to, abychom jí nepodléhali.

Ve skupinách následně vypracují úkoly z pracovního listu (pod odkazem).

Pak se žáci podívají na video (doporučené pod odkazem).

Diskutují nad tím, co bylo pro ně známé, co nové, co je překvapilo, zda se někdy nechali reklamou ovlivnit, jak se liší reklama v televizi a na internetu.

Ilustrace

Název ilustrace

Manipulace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4240b7

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k tomu, aby se naučili, jak čelit manipulativní komunikaci. Využívá video České televize, kdy žáci srovnávají videoukázku s tím, co již v životě zažili. Aktivita je vede k nácviku rozhodování se v běžných obtížných situacích. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji uvedených klíčových kompetencí.

Úroveň Splněno

Popis

- Kriticky posoudí informace nebo myšlenky obsažené v textu nebo v jiném sdělení.
- Ptá se na důvěryhodnost zdroje, odkud konkrétní informace pochází.
- Uvede příklad situace, kdy se setkal s manipulací.
- Vytvoří plakát, mediální reklamu, která má zákazníky přivést k nákupu jeho produktu.

Ilustrace

Název ilustrace

Levná jablka - reklama

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b615a7

Krátký textový popis

Ilustrace pracuje s letáky, které žáci běžně nachází v poštovních schránkách. Cílem je porovnat ceny produktů s realitou, kriticky posoudit, zda je dobré reagovat na slevové akce. Aktivita vede žáky k zamyšlení nad vlivem reklamy na každého jedince. Při vlastní tvorbě je důležité, aby žáci pracovali podle zadaných kritérií, aby vytvořená propagace výrobku tak splňovala znaky reklamy.

Ilustrace

Název ilustrace

Reklama

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/475470

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k tomu, aby vytvořili reklamu podle určitých kritérií. Za úkol mají zjistit, kolik jejich vybraný spotřebič asi může stát, aby cena byla reálná a neklamala spotřebitele. Cílem je vytvořit krátký reklamní spot, který zaujme jejich spolužáky. Při společné práci vyhodnocují informace z různých stránek, porovnávají je. Při práci na počítači porovnávají informace z více zdrojů a učí se zdroje citovat. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí digitální, osobnostní a sociální, k řešení problémů a k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

JJK-CJL-001-ZV5-007

Experimentuje s jazyky a buduje si vztah k učení se jazykům.

Metodická podpora

Komentář

Cílem očekávaného výsledku učení je získávání zkušeností s cizími jazyky. Jedná se o jazykovou propedeutiku, při které žák postupně od 1. ročníku prochází takovými aktivitami, které mu umožňují poznat pestré jazykové bohatství, jež ho obklopuje. Podstatným znakem jazykové přípravy je zbavit žáka ostychu před cizími jazyky a vzbudit v něm zájem, aby se je sám chtěl učit. Zároveň je posilován vztah k mateřštině, který zakotvuje jazykovou a kulturní identitu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-JAR-000-PV1-010

Rozliší český jazyk od jiných jazyků.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001

Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KOS-SEB-000-ZV5-001

Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

JJK-AJA-001-ZV5-001

Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-007

Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Napodobuje to, co je řečeno v jiných jazycích (např. pozdravy, pojmenování zvířat, barvy, čísla).

Ilustrace

Název ilustrace

Chystáme se na cizí jazyky: metodické příručky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0948ab

Krátký textový popis

Žáci hrají hry zaměřené na poznávání různých jazyků. Metodické příručky pod odkazem obsahují ukázky jejich zpracování i realizace ve výuce.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pozoruje podobnost některých jazyků s češtinou (např. "Gdje je pošta." - chorvatština).
- Všimne si, že některá podobně nebo stejně znějící slova mají odlišný význam (např. jagody - v polštině borůvky).

- Získává poznatky o rozmanitosti jazyků.
- Vytváří si pozitivní vztah k učení se jazykům.

Ilustrace

Název ilustrace

Dny v týdnu na mapě Evropy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d8e1ad

Krátký textový popis

Žáci ve dvojici porovnávají napsané názvy dnů v týdnu v šesti jazycích. Odhadují jazyk, ke kterému patří, a přiřazují k vlajce státu, ve kterém se danou řečí hovoří. Odbourávají obavy z chyb při neznalosti konkrétního cizího jazyka. Diskutují, v jakých situacích se jim může konkrétní znalost (pojmenování dnů) hodit. Samotný vzdělávací obsah a využité vzdělávací strategie podporují rozvoji klíčových kompetencí k učení, komunikační, osobnostní a sociální a digitální.

Ilustrace

Název ilustrace

Zkoumáme podobnost jazyků s překladačem

Krátký textový popis

Žák si najde běžné české slovo z nabídky. Společně s učitelem pomocí překladače s možností přehrání zvukové stopy dané slovo přeloží do jazyků, které je napadnou či s nimi mají zkušenost. Slovo v různých jazycích si žák poslechne. Cílem je hledat podobnosti a rozdíly zvukové stránky.

Žáci si uvědomují, jak cizí jazyky mohou ovlivnit naši slovní zásobu. V češtině se lze zaměřit na velkou spojitost nespisovných výrazů přejatých z němčiny. Novotvary přejaté z angličtiny. Nebo slova, která jsou brána jako česká, ačkoliv jsou přejaty z jiných jazyků (garáž - z francouzštiny...). Žák si sám nebo ve skupině ověřuje původ daného slova. Zjišťuje jaký význam má dané slovo v původním jazyce a zda se co češtiny význam přenesl nebo byl pozměněn.

Úroveň Splněno

Popis

- Odhaduje význam běžně používaných slov cizího původu.
- Uvede příklad podobnosti některých jazyků s češtinou.
- Uvede příklad podobně nebo stejně znějících slov, která mají v češtině odlišný význam.
- Vyjádří svůj vztah k učení se cizím jazykům a zdůvodní ho.

Ilustrace

Název ilustrace

Miluji tě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4bca66

Krátký textový popis

Ilustrace vychází k aktivity „Miluji tě“ publikované v příručce Chystáme se na cizí jazyky (NPI ČR, 2023).

Žáci mají před sebou věty z přílohy:

- Zkusí věty samostatně přečíst.
- Věty předčítá učitel nebo využije překladač a výslovnost vět žákům přehraje.
- Žáci se snaží odhalit, o kterou větu se jedná.
- Odhadují význam vyjádření (pomůže jim grafické znázornění srdce kolem vět).
- Odhadují, o jaké jazyky se jedná a v jakých zemích se těmito jazyky mluví.

• Porovnávají, zda jsou uvedené jazyky podobné češtině.

• Všímají si, že některá slova z vět se navzájem podobají.

• Na základě poslechu a zrakové opory porovnávají a přiřazují k sobě ty, které se vzájemně podobají. Pravděpodobně roztřídí věty do dvou skupin. První skupinu budou tvořit ty, které jsou napsané ve francouzštině, italštině, španělštině a portugalštině, a druhou skupinu budou tvořit dánština, norština a švédština.

Ilustrace

Název ilustrace

Dobrou chuť!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5da140

Krátký textový popis

Cílem aktivity je poskytnutí prostoru pro experimentování s cizími jazyky prostřednictvím porovnávání názvů pokrmů a odhadování jejich významu. Aktivita je záměrně navržena pro spolupráci ve skupinách a jsou zvoleny takové vzdělávací strategie, které podporují rozvoj klíčových kompetencí k učení, komunikační, osobnostní a sociální, kulturní a digitální. Žáci společně odhadují, co se za názvy pokrmů skrývá, přiřazují fotografii daného pokrmu a uvádějí, podle čeho se rozhodovali. Zjišťují, které názvy pokrmů jsou si v různých jazycích podobné. Následně přiřazují menu k zemi „původu“, vyhledají ji na online mapě Evropy a zjistí informace o tradičních pokrmech daného státu. Doplněné menu na základě vyhledaných informací doplní a představí ostatním.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vysvětlí význam používaných slov a rozšiřuje si slovní zásobu.

JJK-CJL-001-ZV5-008

Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Metodická podpora

Komentář

Žák své čtenářské prožitky a poznatky z četby propojuje s vyjádřenými prožitky a poznatky dalších žáků. Získává, udržuje si či rozvíjí pozitivní postoj ke čtení, vnímá význam čtení a umění obecně pro svůj život. Popisuje myšlenky objevující se v díle, odhaluje motivaci, jednání a prožívání postav a uvažuje nad jejich důsledky. Učí se odhalit a objasnit autorský záměr.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-002

Vyjadřuje se pomocí dramatizace, přijímá různé role při dramatických činnostech.

DDS-ZKV-000-PV1-003

Zachytí autenticky své představy i prožitky různými výtvarnými prostředky a technikami.

DJP-PDO-000-PV1-006

Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-PVL-000-ZV5-001

S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

UAK-HTD-001-ZV5-001
Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-001-ZV5-002
Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

UAK-HTD-002-ZV5-006
Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-008
Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

JJK-CJL-001-ZV9-014
Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

JJK-CJL-001-ZV9-015
Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vybírá si literární text podle svého zájmu.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak si vybíráme knihy

Krátký textový popis

Učitel připraví více knih různých žánrů a nechá žáky vybrat si knihu. Pak se ptá žáků, proč si danou knihu vybrali, co je zaujalo, podle čeho si knihy vybírají... Může použít i audio knihu.

Žáci nakreslí obrázek (jiný než na obalu knihy), kde vyjádří, o čem kniha asi bude.

Necháme žáky začíst se do knihy nebo pustíme ukázku.

Po přečtení části diskutujeme v kruhu, zda jejich předpoklad byl správný, nebo se za tak krátkou chvíli nedá usoudit, o čem příběh, kniha bude, komu by knihu doporučili.

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozšiřuje si svůj čtenářský zájem o další literární žánry.

• V souvislosti s četbou a aktivitami vztahujícími se k uměleckým textům si spontánně osvojuje některé literární pojmy (autor, spisovatel, ilustrátor, ilustrace, postava, vypravěč, sloka, rým).

• Popíše souvislost mezi textem a vlastními životními nebo čtenářskými zkušenostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Pracujeme s podvojným deníkem

Krátký textový popis

Učitel rozdá žákům text nebo je nechá číst vlastní knihu a požádá je, aby si při individuálním čtení vybrali několik částí textu, které je zajímají, překvapují, chtějí je komentovat nebo se o nich dozvědět více. Je dobré zadat minimální očekávaný počet těchto částí, např. 2 – 3.

Žáci si rozdělí list papíru vertikálně na dvě části nebo mohou použít připravenou tabulku:

• Do levého oddílu si zapisují části přečteného textu (pasáže, věty, myšlenky a jednotlivá slova), které je zaujaly – a chtějí je nějak okomentovat v druhém oddílu.

• Do pravé části si zapíší své komentáře. Žáci mohou psát své komentáře souhlasné i nesouhlasné, mohou je rozvádět, klást otázky, psát doplnění, zobecnění a konkrétní příklady....

• Učitel pracuje paralelně se třídou – také čte text, také přepisuje výroky, také píše své komentáře do pravého sloupce.

V závěru lekce v komunitním kruhu žáci čtou ostatním, co si zapsali.

Ilustrace

Název ilustrace

V muzeu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fb8008

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k tomu, aby vyjadřovali své pocity, jak na ně ilustrace a daná ukázka textu působí. Na autorském textu se učí porovnávat příběh s vlastními zkušenostmi, které následně zapisují do schématu. Součástí materiálu jsou přílohy s ilustracemi, text pro samostatné čtení žáků a list pro úvodní aktivitu „Zvídavý reportér“. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí kulturní, k učení a komunikační a k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Vybere si literární text podle svého zájmu nebo potřeby.

• Na základě vlastní čtenářské zkušenosti odliší základní literární žánry – poezie, próza (pohádka, povídka, bajka, pověst).

• Formuluje svůj čtenářský prožitek z uměleckého díla a doloží ho citací z textu.

• Formuluje své prožitky z poslechu uměleckého díla.

Ilustrace

Název ilustrace

Zápis z četby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/de16d8

Krátký textový popis

K naplňování OVU a všech jeho kroků vede realizace čtenářských dílen.

Částmi čtenářské dílny jsou minilekce (5–15 minut), vlastní čtení (20–30 minut) a čtenářské reakce (5 – 15minut). Důležitou součástí dílny čtení jsou také zápisy z četby.

Ilustrace

Název ilustrace

Co je co?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fad9a2

Krátký textový popis

Aktivitou se žáci naučí rozlišovat poezii, prózu i odborný text a vyhledávat v nich informace podle zadání. Naučí se předávat informace svým spolužákům. V příloze najde učitel pracovní listy, které vedou žáky k seznámení s pojmy a pochopení daného literárního žánru. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence kulturní, k učení a komunikační.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše své dojmy (libost či nelibost) ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV5-009

Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

Metodická podpora

Komentář

Žákova tvořivá práce s uměleckým textem je odstupňovaná od elementární tvořivé práce v 1. ročníku po komplexnější tvořivou práci odpovídající znalostem a dovednostem žáků 5. ročníku. Přetváření do jiných žánrů a forem se děje bez zavedení odborných pojmů. Tvořivá práce s uměleckým textem rozvíjí žákovu schopnost chápat podstatu uměleckého sdělení, umožňuje mu hlouběji porozumět textu a jeho vytváření, uvědomit si jeho kvalitu a hodnoty. Vede k pozitivnímu vztahu k literatuře a k umění, přispívá k rozvoji žákova estetického vnímání světa.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-002

Vyjadřuje se pomocí dramatizace, přijímá různé role při dramatických činnostech.

DJP-JAR-000-PV1-006

Rozpozná rým, rytmizuje.

DJP-PDO-000-PV1-004

Předvídá a usuzuje děj z obrázku i textu, vymyslí alternativní konec příběhu.

DJP-PFT-000-PV1-001

Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií.

DJP-PFT-000-PV1-002

Využije vhodné příležitosti a materiály pro vyjádření své fantazie.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

UAK-HTD-001-ZV5-002
Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

UAK-VFV-001-ZV5-004
Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV9-008
Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

JJK-CJL-001-ZV9-009
Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-016
Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Využívá dramatizaci ke ztvárnění literárního textu.

Ilustrace

Název ilustrace

Dramatizace pohádky

Krátký textový popis

Žáci se rozdělí do skupin a dohodnou se – jakou pohádku z nabídky budou hrát, jaké kostýmy, kulisy budou potřebovat, nebo vyrobí loutky.

Učitel společně se žáky stanoví čas na přípravu.

Při představení jsou ostatní žáci obecenstvem, hodnotí výkony spolužáků potleskem a konkrétním oceněním, co se povedlo (případně doporučením, co by bylo možné příště zlepšit).

Úroveň Na cestě

Popis

• Podle zadání či spontánně doplňuje, přetváří, dotváří umělecký text.

• Ve svých aktivitách propojuje různé druhy umění (např. komiks, dramatická etuda, audio a videozáznamy).

Ilustrace

Název ilustrace

Ztvárnění emocí jako součást práce s literárním textem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/91f375

Krátký textový popis

Žáci se rozdělí do skupin podle toho, zda raději píšou, hrají divadlo, kreslí, natáčí audio nahrávku.

Na základě vylosovaného textu ztvární ukázku radosti, smutku, zlosti. Mohou dokončit text, zahrát v rolích, dokreslit (např. komiks), natočit audionahrávku...

Ilustrace

Název ilustrace

O lesní žínce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/57886d

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k dotváření uměleckého textu. Východiskem je pohádka O lesní žínce, která je publikována na ČT edu. Žáci mají za úkol v týmech dotvořit vybranou formou ukázku z videa a prezentovat výsledek před spolužáky. Součástí je i reflektivní list. Při sledování videa si žáci můžou uvědomit význam tlumočení do znakového jazyka. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Vytvoří literární text na základě přečteného, podle zadaných kritérií nebo podle vlastního výběru.

• Ztvární literární text pomocí umělecké formy, kterou si sám zvolí.

Ilustrace

Název ilustrace

Nedokončená pohádka - o učené huse

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f819d5

Krátký textový popis

Žáci se rozdělí do skupin.

• Skupina **Autoři I.** mají za úkol vymyslet pohádku, která bude obsahovat slova: HUSA, HEJNO, UČENÍ, HOSPODÁŘ, POSVÍCENÍ.

• Tato slova použijí v pohádce postupně, jak jdou za sebou. Skupina pak tvoří text mimo třídu, aby neslyšela práci ostatních skupin.

• Učitel přečte zbylým skupinám nedokončený příběh “O učené huse” z knihy “Nedokončené pohádky” autor Zdeněk K. Slabý (viz odkaz).

Po přečtení žáci pracují podle zadání:

• Skupina **Autoři II.** dokončí pohádku podle zadaných kritérií - napsat alespoň 8 vět, dodržet literární žánr pohádka, text musí být napsán gramaticky správně.

• Skupina **Autoři III.** dokončí text podle vlastní fantazie.

• Skupina **Vypravěči** napíše zkrácenou verzi přečteného textu - 10 vět .

• Skupina **Badatelů** přečte dokončení pohádky podle autora. Pak vyhledají význam slova OSTRAKISMUS, popíší vlastními slovy, jak tento výraz pochopili. Zamyslí se nad tím, jak toto slovo souvisí s přečtenou pohádkou.

Po zpracování tématu se setkají všechny skupiny a prezentují výsledky své práce. Nejdříve Autoři I. Pak následují Vypravěči, Autoři II., Autoři III. a nakonec Badatelé.

Následuje diskuse:

• Co bys na pohádce změnil, aby dopadla dobře?

• Co tě na nedokončené pohádce nejvíce zaujalo, překvapilo, zaskočilo?

Ilustrace

Název ilustrace

Můj příběh

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2b2ffa

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k vlastní tvorbě příběhu. Žáci mají za úkol přinést jakýkoli dětský časopis, vystřihnout nadpisy, které je zaujmou, a vytvořit podle vzniklé osnovy vypravování. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence komunikační.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pracuje s literárním textem, písemně zpracuje jednoduché texty.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-CJL-001-ZV9-001

Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

Metodická podpora

Komentář

Vyjadřovat se kultivovaně a srozumitelně patří k základním požadavkům moderní komunikace. Žák využívá znalosti o jazyce a jazykovém systému, vědomě uplatňuje znalosti o jazykových prostředcích a mluvnických kategoriích a díky tomu se může vyjadřovat věcně, srozumitelně a výstižně. Rozlišuje jazykové prostředky s ohledem na konkrétní komunikační situaci, vyjadřuje se jasně, srozumitelně, dbá na pečlivou výslovnost, využívá pestrost slovní zásoby.

Uvědomuje si odlišnosti konkrétních komunikačních situací a je schopný využívat takové jazykové prostředky, které jsou pro něj adekvátní. Rozvíjí své jazykové znalosti a komunikační dovednosti v mluveném i v písemném projevu a dokáže je využívat jak ve vyučování, tak v každodenním životě.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV9-001

Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001

Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV9-008

Uplatňuje efektivní strategie sociální komunikace a řešení konfliktu v modelových situacích.

CZB-TEV-002-ZV9-006

Používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely, smluvená gesta a signály, samostatně řídí skupinu při pohybové činnosti.

JJK-CJL-001-ZV9-002

Vyslovuje v souladu s jazykovou normou česká a běžně užívaná cizí slova a užívá je vhodně vzhledem ke komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-010

Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyjadřuje věcně a srozumitelně svoje myšlenky, pocity, postřehy, názory, úsudky ad. (forma vyjádření nemusí být vždy výstižná).
- Pozorně naslouchá partnerovi, navazuje kontakt (oslovení, tykání, vykání ad.).
- Vyjadřuje se věcně a srozumitelně.
- Užívá vědomě verbální i neverbální prostředky (např. v improvizovaných výstupech, ve scénkách, s využitím prvků dramatické výchovy apod.).
- Prezentuje své komunikační dovednosti (např. mluvní cvičení, výstupy ve dvojicích i ve skupině, jednoduchá prezentace s využitím prostředků audiovizuální techniky a digitálních zdrojů apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Výstižné dorozumívání I

Krátký textový popis

Cílem této úlohy je naučit se dorozumívat s jasným komunikačním záměrem a používat vhodné jazykové prostředky pro danou komunikační situaci.

Zadání:

1. **Přečtěte si následující scénář:**

· Jste na školní besídce a máte za úkol představit nový školní projekt rodičům a učitelům.

2. **Pokuste se pojmenovat komunikační záměr:**

- Určete, jaký je váš hlavní komunikační záměr (např. informovat, pozvat, přesvědčit).

3. **Vyberte vhodné jazykové prostředky:**

- Napište krátký text (max. 60 slov), ve kterém použijete vhodné jazykové prostředky pro danou situaci. Zaměřte se na:
- **Formálnost jazyka:** Jak formální nebo neformální by měl být váš jazyk?
- **Zaměření textu:** Jakou povahu by měl váš text mít (přátelský, vážný, přesvědčivý)?
- **Struktura:** Jak by měl být váš text rozčleněn, aby byl jasný a srozumitelný?

4. **Diskuze ve skupinách:**

- Rozdělte se do skupin a přečtěte si navzájem své texty.
- Diskutujte o tom, jaké jazykové prostředky byly použity a proč jsou vhodné pro danou situaci.
- Navrhněte možná vylepšení.

5. **Prezentace:**

- Každá skupina vybere jeden text, který považuje za nejvýstižnější, a představí ho před třídou.
- Diskutujte o různých přístupech a o tom, jak různé jazykové prostředky mohou ovlivnit efektivitu komunikace.

Reflexe:

Napište krátký text o tom, co jste se naučili o výstižném dorozumívání. Jaké nové dovednosti jste si osvojili a jak je můžete využít v každodenním životě?

Ověřování:

Úloha ověřuje, jak se žáci dorozumívají. Vyučující sleduje jejich artikulaci, výběr jazykových prostředků s ohledem na danou komunikační situaci a na partnera v komunikaci.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozlišuje a funkčně užívá spisovné a nespisovné jazykové prostředky.
- V komunikaci používá osvojené jazykové prostředky s ohledem na komunikační situaci, záměr a adresáta.
- Uplatňuje zásady dialogu v mluvené, psané i elektronické komunikaci.
- Dodržuje pravidla slušné komunikace a také pravidla netikety v elektronické komunikaci.
- Prezentuje své komunikační dovednosti (např. prezentace s využitím prostředků audiovizuální techniky a digitálních zdrojů, mluvní cvičení, výstupy ve dvojicích i ve skupině, nácvik praktických komunikačních situací ad.).

Ilustrace

Název ilustrace

Výstižné dorozumívání II

Krátký textový popis

Cílem úlohy je naučit se efektivně se dorozumívat s ohledem na komunikační záměr a používat vhodné jazykové prostředky pro různé komunikační situace, se zvláštním zřetelem na specifické rysy psaných a mluvených projevů.

Zadání:

1. **Přečtěte si následující scénáře:**

- Scénář 1: Píšete dopis kamarádovi, kterého jste dlouho neviděli, a chcete ho pozvat na společné setkání.
- Scénář 2: Diskutujete ve třídě o důležitém školním problému a chcete přesvědčit spolužáky o svém názoru.

2. **Určete komunikační záměr:**

a. U každého scénáře určete, jaký je váš hlavní komunikační záměr (např. informovat, pozvat, požádat, přesvědčit).

3. Vyberte vhodné jazykové prostředky:

a. Pro každý scénář napište krátký text (max. 80 slov), ve kterém použijete vhodné jazykové prostředky pro danou situaci. Zaměřte se na:

Formálnost jazyka: Jak formální nebo neformální by měl být váš jazyk?

Zaměření textu: Jakou povahu by měl váš text mít (přátelský, vážný, přesvědčivý)?

Struktura: Jak by měl být váš text strukturován, aby byl jasný a srozumitelný?

4. Diskuze ve skupinách:

a. Rozdělte se do skupin a přečtěte si navzájem své texty.

b. Diskutujte o tom, jaké jazykové prostředky byly použity a proč jsou vhodné pro danou situaci.

c. Navrhněte případná vylepšení.

5. Prezentace:

a. Každá skupina vybere jeden text, který považuje za nejvýstižnější, a představí ho před třídou.

b. Diskutujte o různých přístupech a o tom, jak různé jazykové prostředky mohou ovlivnit efektivitu komunikace.

Reflexe:

Napište krátký text o tom, co jste se naučili o výstižném dorozumívání. Jaké nové dovednosti jste si osvojili a jak je můžete využít v každodenním životě?

Ověřování:

Úloha ověřuje, jak se žáci dorozumívají. Vyučující sleduje jejich artikulaci, výběr jazykových prostředků s ohledem na danou komunikační situaci a na partnera v komunikaci; posuzuje, jak se žáci vyrovnali se specifickými vlastnostmi projevů v mluvené či psané podobě.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozlišuje spisovné a nespisovné prostředky fonetické, morfologické a lexikální roviny jazyka a využívá je v komunikaci.

• Rozlišuje a charakterizuje jazykové prostředky obecné češtiny a jednotlivých nářečí.

• Rozpozná komunikační situace a volí vhodné jazykové prostředky, které v nich může uplatnit.

• Zahájí a moderuje diskusi.

• Zapojuje se do diskusí na sociálních sítích a uvědomuje si role účastníků v těchto typech dialogické komunikace.

• Využívá digitální prostředí jako možnost rozšířit svoje komunikační dovednosti, strategie a techniky (např. vyhledávání podle klíčových slov, rozvíjení audiovizuální gramotnosti, role v různých typech internetové komunikace, např. Facebook, Twitter, TikTok, Instagram ad.).

• Prezentuje své komunikační dovednosti (např. prezentace s využitím prostředků audiovizuální techniky a digitálních zdrojů, nácvik praktických komunikačních situací, soutěžní debaty s využitím argumentace, prezentace projektů ad.).

Ilustrace

Název ilustrace

Spisovné a nespisovné jazykové prostředky

Krátký textový popis

V této úloze žáci pracují se spisovnými a nespisovnými jazykovými prostředky, rozlišují mezi našimi nářečími. Posuzují také jazykové prostředky s ohledem na komunikační situaci.

Zadání:

A. Rozlišuj, která slova a slovní tvary patří mezi spisovné, popřípadě nespisovné jazykové prostředky, a nahraď nespisovné výrazy spisovnými. Pokud si nejsi jistý/á, použij Internetovou jazykovou příručku nebo slovník spisovné češtiny.

Kvalitní software je pro nás to nejdůležitější. S těma novejma domama ta naše ulice vypadá úplně jinak! Musím do sámošky pro čerstvej jogurt. Brácha má na stole furt hromady nějakejch papírů. Potřebuju do těláku nový tenisky. Ta tvoje nová kámoška je ale hustá!

B. Na našem území najdeme několik nářečních skupin. I když je pravda, že nářečí postupně mizí, na mnoha místech lidé udržují staré tradice a předávají je z generace na generaci.

• Dokážeš rozlišit, ze kterých nářečí pocházejí následující věty? Vyber z následujících možností: středočeské, podkrkonošské, slezské, hanácké, moravsko-slovenské.

Měli jíť na kerchou, tak hemovali.

Ona něchala školy, mamu z toho tenkrat malem šlak trefil.

Me sme si zvolile zas teho samyho starosto.

Něco malýho mi padlo do voka, řek mi vrátnej.

Nech sa třeba všeci bijú, kdo bude mět sólo, muziky nepoščajte chytrým ani volom.

2. Popiš komunikační situaci, v níž by mohly zaznít následující výpovědi (např. rozhovor u lékaře, přijímací pohovor)

a)Tady máte formulář, který vyplníte, nezapomeňte zadat správné údaje týkající se vašeho dosaženého vzdělání a délky vaší praxe v oboru.

b) Dostal jsem krásnej pas od Jardy, poslal jsem dopředu kolmici, hroťák to dal ještě pod sebe no a já už jsem to pak jenom doťukl do prázdný brány.

c) Lipánek je jedinečný a kvalitní čerstvý krém vyrobený z poctivé jihočeské smetany. Díky své unikátní receptuře si uchovává lahodnou a nezměněnou chuť i kvalitu.

d) Podle jejich tříďase jsme měli všichni dostat kouli z čejdiny, ale díku našemu hujerovi jsme to nakonec ukecali ještě na další písemku.

e) „Marpo je pro mě jeden z nejrovnějších lidí na scéně, brutální talent, magor na pódiu a obrovskej srdcař, takže jsem fakt rád, že právě on je můj první host na nový desce," uvedl Refew na svém Instagramu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

• Dorozumí se kultivovaně, výstižně, reaguje na sdělení druhého mluvčího v komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-002

Vyslovuje v souladu s jazykovou normou česká a běžně užívaná cizí slova a užívá je vhodně vzhledem ke komunikační situaci.

Metodická podpora

Komentář

Žák zřetelně artikuluje a odděluje slova v ústním projevu, používá je ve tvaru v souladu s jazykovou normou tak, aby sdělil svůj komunikační záměr.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-001

Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Správně artikuluje a vyslovuje podle svých schopností slova, která si již osvojil.
- Dbá na správnou výslovnost krátkých a dlouhých samohlásek a souhlásek.
- S ohledem na své možnosti mluví v přiměřeném tempu, se správnou intonací, větným přízvukem, dynamikou a melodií.

Ilustrace

Název ilustrace

Spisovná výslovnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/48b3b9

Krátký textový popis

Cílem úlohy je procvičování správné artikulace a výslovnosti slov, která si žáci již osvojili, a nacvičování správné výslovnosti krátkých a dlouhých samohlásek a souhlásek. Dále je úloha zaměřena na mluvení v přiměřeném tempu, se správnou intonací, větným přízvukem, dynamikou a melodií.

Úroveň Na cestě

Popis

- Dbá na správnou výslovnost nově osvojených slov.
- Zjišťuje správnou výslovnost slov ve slovníku.
- Rozvíjí správnou výslovnost souhláskových skupin.
- Dbá na dodržování správného přízvuku.
- Rozvíjí svoji výslovnost tzv. jazykolamů.

Ilustrace

Název ilustrace

Spisovná výslovnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/48b3b9

Krátký textový popis

Cílem této úlohy je rozvíjení správné výslovnosti méně známých slov. Úloha je zaměřena také na výslovnost souhláskových skupin, používání správného přízvuku a zvládání artikulace u tzv. jazykolamů. Důležitá je zpětná vazba, naslouchání, možnost nahrávání a poslech vlastního mluveného projevu a vzájemné opravování mezi spolužáky pod dohledem vyučujícího.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozvíjí správnou artikulaci a výslovnost méně frekventovaných slov domácího i cizího původu.

• U nově osvojených slov dbá na správnou výslovnost.

• Posoudí zvukovou podobu přejatých slov (porovná výslovnost v původním jazyce a výslovnost v češtině).

• Dbá na svoji artikulaci, dikci, tempo řeči a větnou melodii s ohledem na komunikační situaci (běžná mluva, mluvní cvičení, prezentace ve třídě, debata ad.).

• Dbá na svoji artikulaci, dikci, tempo řeči a větnou melodii s ohledem na partnera v komunikaci (kamarádi, spolužáci, výchovný poradce, rodiče, prarodiče ad.).

Ilustrace

Název ilustrace

Spisovná výslovnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/48b3b9

Krátký textový popis

Příklad úlohy pro výuku na 2. stupni ZŠ (v návaznosti na učivo – recenze/komentář ve slohové výchově, na učivo o sebeprezentaci a komunikaci v médiích a obohacování slovní zásoby v komunikační výchově, analýzu audiovizuálního obsahu v informatice, zhodnocení kvality snímku ve filmové výuce). Metodika je vhodná pro individuální zpracování či skupinovou výuku s vyučujícím.

Úloha je zaměřena na práci se slovy domácího i cizího původu a na jejich zvukovou a tvaroslovnou podobu. Žáci rozvíjejí svoje znalosti jazykové normy a využívají je v praktické komunikaci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyslovuje podle svých možností česká a běžně užívaná cizí slova v souladu s jazykovou normou.

JJK-CJL-001-ZV9-003

Rozvíjí své znalosti o tvarosloví a funkčně je využívá.

Metodická podpora

Komentář

Žák vytváří takové slovní tvary, které odpovídají komunikační situaci, tj. užívá spisovné, hovorové, slangové i obecně české tvary slov v souladu se svým komunikačním záměrem a s ohledem na příjemce textu. Dokáže zdůvodnit užití zvoleného tvaru slova, v textu vyhledá nevhodně užitý tvar slova a nahradí ho vhodnějším vzhledem ke komunikační situaci.

V každodenní komunikaci dochází běžně ke střídání jazykových kódů, a proto žák potřebuje rozlišovat spisovný a nespisovný projev z hlediska tvorby slovních tvarů (ohýbání slov). Na základě vlastní zkušenosti následně posuzuje kvalitu svého vlastního i cizího písemného či mluveného projevu z výše uvedeného hlediska, v případě nekvalitního projevu by měl navrhnout zlepšení či zhodnotit funkci daného slovního tvaru v textu (např. užití nespisovného tvaru v jinak spisovném textu plnícího estetickou funkci v umělecké literatuře).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje v mluveném i psaném projevu spisovné a nespisovné tvary slov.
- Zaznamená stavbu slova, označí předponu, kořen, příponu a koncovku.
- Rozpozná podstatná jména, slovesa, spojky a předložky.
- Určí pád, číslo, vzor a rod podstatných jmen.

Ilustrace

Název ilustrace

Spisovné a nespisovné tvary slov, stavba slova, jmenné kategorie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1712bb

Krátký textový popis

Cílem této úlohy je naučit se rozlišovat spisovné a nespisovné tvary slov a zaznamenat stavbu slova (předpona, kořen, přípona, koncovka). Další část úlohy je zaměřena na procvičování jmenných kategorií – rod, číslo a pád, a také přiřazování jmen ke vzorům.

Úroveň Na cestě

Popis

- Spisovné tvary slov tvoří v souladu s jazykovou normou.

- Určí mluvnické kategorie slovesa – osobu, číslo, způsob, čas.
- Rozlišuje jednoduché a složené tvary slovesa.
- Určuje slovesný rod a vid.
- Určuje slovní druhy v souvislém textu.
- Tvoří tvary méně obtížných zájmen a číslovek.
- Určí druh a vzor přídavných jmen.
- Rozpoznává a charakterizuje neohebné slovní druhy (s výjimkou částic).

Ilustrace

Název ilustrace

Spisovné a nespisovné tvary slov - mluvnické kategorie sloves, neohebné slovní druhy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1712bb

Krátký textový popis

Cílem úlohy je procvičovat určování osoby, čísla, času a způsobu sloves, dále rozlišovat a slovesný rod a vid, určovat slovní druhy v souvislém textu a rozpoznávat a charakterizovat neohebné slovní druhy.

Úroveň Splněno

Popis

- Utvoří tvary slov podle zadaných tvaroslovných kategorií.
- Správně užívá slova přejatá a jejich tvary.
- Správně užívá všechna neohebná slova včetně částic.
- Pro danou komunikační situaci navrhne vhodný způsob vyjádření (formální × neformální situace vyžadující spisovný/hovorový × nespisovný projev).
- Vyhledá v textu tvary slov užité nevhodně a nahradí je vhodnými (např. v komunikační situaci zahrnující písemný styk s úřady nahradí nespisovné tvary slov spisovnými, obdobně v neformálním rozhovoru vyhledá spisovné tvary slov v jinak nespisovném projevu).
- Při vlastní komunikaci vhodně užívá slovní tvary v souladu se svým komunikačním záměrem.

Ilustrace

Název ilustrace

Spisovné a nespisovné tvary slov

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1712bb

Krátký textový popis

Cílem úlohy je prohloubit znalosti českého tvarosloví, a to jak tvarů spisovných, tak tvarů nespisovných, a vědomě je používat v každodenní komunikaci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Užívá vhodné slovní tvary vzhledem ke komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-004

Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

Metodická podpora

Komentář

Rozšiřování a obohacování slovní zásoby patří k základním kompetencím při rozvíjení komunikačních dovedností. Znalosti o tvoření slov, o jednotlivých vrstvách slovní zásoby a o způsobech jejího rozšiřování a obohacování žákům umožňují jednoznačně pojmenovávat, srozumitelně komunikovat a přesvědčivě argumentovat.

Žák využívá slovní zásobu v každodenní komunikaci. Rozumí významům jednotlivých lexikálních jednotek, vhodně je užívá s ohledem na danou komunikační situaci. Rozlišuje mezi slovy spisovnými a nespisovnými, mezi slovy neutrálními a citově zabarvenými. Prostřednictvím četby a za pomoci informačních zdrojů si rozšiřuje slovní zásobu, je schopný vyhledat ve slovnících významy slov (českých i cizích), jimž nerozumí. Žák si je vědom rozmanitosti slovní zásoby a ovládá principy tvoření slov, užívá také vhodně slova cizího původu a v případě potřeby vysvětlí jejich význam pomocí slovníku.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje a v komunikaci užívá slova spisovná a nespisovná.
- Používá vhodně zvolená slova v daném kontextu.
- Posuzuje význam slov, svoji odpověď ověří ve slovníku.
- Rozlišuje antonyma, slova souřadná, nadřazená a podřazená.

Ilustrace

Název ilustrace

Předpony a přípony

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na rozšiřování slovní zásoby a na tvoření slov pomocí předpon a přípon.

Zadání:

• Přečtěte si následující text:

• Vyberte krátký text z učebnice nebo jiného zdroje, který obsahuje různá slova tvořená pomocí předpon, přípon a složenin.

• Identifikujte slovotvorné prostředky:

• Najděte v textu příklady slov tvořených pomocí:

• předpon: např. nepřítel (ne-přítel)

• přípon: např. učitel (uči-tel)

• předpon i přípon: např. (ná-vrš-í, pří-měst-ský)

• Tvoření nových slov:

Vytvořte nová slova pomocí předpon, přípon a složenin. Použijte následující kořeny slov:

spát, skok, slov

Vytvořte slova, ve kterých použijete následující předpony a přípony:

po-.....-it (například postavit), pro-.....-ovat, roz-.....-it, ne-.....-ný

4. Utvořte slova složená ze dvou slovních základů:

Příklady podstatných jmen: zemědělství, rovnováha, dějepis...

Příklady přídavných jmen: rovnoměrný, modrobílý...

5. Diskuze ve skupinách:

• rozdělte se do skupin a sdílejte svá nově vytvořená slova

• diskutujte o tom, jaké slovotvorné prostředky jste použili a proč.

6. Prezentace:

• každá skupina vybere několik nejzajímavějších slov a představí je před třídou

• diskutujte o různých způsobech tvoření slov a jejich významu.

Ověřování:

Vyučující sleduje, jak žáci zvládají učivo o slovní zásobě a tvoření slov pomocí předpon a přípon, jak vytvářejí slova podle uvedených slovních základů. Popřípadě podle předpon a přípon. Žáci dokáží také rozlišit a sestavit slova složená.

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozlišuje a v komunikaci užívá slova neutrální a citově zabarvená, slova a sousloví, významy slov, odborné názvy, rozlišuje významy běžně používaných zkratek a značek.

• Využívá v komunikaci poznatky o tvoření slov, rozlišuje významy slov utvořených různými způsoby.

• Uvede způsoby obohacování slovní zásoby.

• Uvede příklad slova zkratkového, přejatého, složeného a víceslovného pojmenování.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozšiřování slovní zásoby

Krátký textový popis

viz https://dum.rvp.cz/materialy/cizich-slov-se-nebojime-mnoho-o-nich-prece-vime.html

Cílem úlohy je naučit se rozpoznávat a používat slova cizího původu, zkratky a značky, emotikony, a chápat jejich význam.

Zadání:

1. Slova cizího původu:

Vyslovujte správně následující slova cizího původu a zjistěte ve slovníku nebo na internetu jejich význam: *choreografie, schéma, leader, pizza, šajtle, algebra, borec, parfém.*

Zjistěte na internetu, z jakých jazyků jednotlivá slova pocházejí. Napište krátké věty, ve kterých tato slova použijete.

2. Přečtěte si následující zkratky a zjistěte, co znamenají:

ČR, EU, SMS, PC, OSN, OPEC, TNT

Napište krátké věty, ve kterých tyto zkratky použijete.

3. Značky: zjistěte, co znamenají následující značky: *kg, ha, mm.*

4. Emotikony "odlehčují" komunikaci v digitálním prostředí. Použijte některé z nich a popište, jak jsou utvářeny a jaký mají význam.

5. a) Utvořte tři slova složená ze dvou slovních základů, z nichž je jeden domácího a jeden cizího původu: (příklad: *galavečer*)

b) Utvořte tři slova složená ze dvou slovních základů, kde jsou oba základy cizího původu: (příklad: *televize*)

6. Prezentace:

Každá skupina vybere několik nejzajímavějších vět a představí je před třídou. Diskutujte o různých způsobech použití slov cizího původu, zkratek a značek.

Ověřování:

Vyučující sleduje, zda žáci správně vyslovují slova cizího původu a posuzuje, zda rozumí významu jednotlivých slov, jak rozumějí zkratkám a značkám. Žáci se zamýšlejí nad tím, ze kterých cizích jazyků čeština přejímala a přejímá slova, uvádějí příklady emotikonů a vysvětlují jejich tvorbu a význam, dokáží také rozlišit a sestavit slova složená, včetně tzv. hybridních složenin.

Úroveň Splněno

Popis

- S pomocí slovníku určuje původ slov.
- Uvede příklady přejatých slov a dokáže je využít v mluveném i v písemném projevu se správnou výslovností a ve správné grafické podobě.
- Nahrazuje přejatá slova slovy domácího původu.
- Slova domácího původu s pomocí slovníku nahrazuje slovy přejatými.
- Rozpozná a funkčně využije nepřímá pojmenování, například v oblasti frazeologie a publicistiky.
- Rozšiřuje svoji slovní zásobu a využívá ji v mluvené i psané komunikaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozvíjíme slovní zásobu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f4a8a3

Krátký textový popis

Úlohy jsou zaměřeny na procvičování znalostí o slovní zásobě a na její rozšiřování. Pozornost je zaměřena na slova neutrální a citově zabarvená, na slangové výrazy, na různé způsoby tvoření slov v češtině a na práci se slovy přejatými.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá znalosti o slovní zásobě a zapisuje slova do textů.

JJK-CJL-001-ZV9-005

Rozvíjí své znalosti o skladbě a funkčně je využívá.

Metodická podpora

Komentář

Žák porozumí stavbě psaných i mluvených textů a vědomě užívá poznatky o skladbě české věty, souvětí a textu ke tvorbě vlastních komunikátů. Tento očekávaný výsledek učení svým obsahem propojuje formální a obsahovou stránku tvorby mluvených i psaných projevů a směřuje k funkčnímu využití těchto poznatků v komunikaci.

K přesnému, jednoznačnému a smysluplnému vyjadřování je nutné, aby žák porozuměl významovým vztahům mezi slovy i větnými celky, aby ve svém projevu uplatňoval textovou návaznost a vhodně užíval odkazovací jazykové prostředky.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-003

Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001

Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určuje základní větné členy.
- Rozliší rozvíjející větné členy.
- Rozpozná vztahy mezi větnými členy.
- Rozpozná větu jednoduchou a souvětí.
- Využívá znalosti skladby v pravopise (psaní i/y ve shodě přísudku s podmětem).
- Využívá základní pravidla skladby v mluvených i psaných projevech.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vytváří komunikačně sdělné a syntakticky jednoznačné věty.
- Rozlišuje vztahy mezi větnými členy ve větě jednoduché (s výjimkou doplňku)
- Rozlišuje vztahy v souvětí podřadném.
- Zvolí vyjádření myšlenky pomocí souvětí s vedlejší větou, nebo pomocí větného členu v souladu s komunikační situací.
- Rozlišuje významové vztahy v souvětí souřadném.
- Správně aplikuje pravidla syntaktického pravopisu (shoda přísudku s podmětem a interpunkce).
- Využívá poznatky o větných členech a syntaktických vztazích v mluvených i psaných projevech.

Ilustrace

Název ilustrace

Spojování vět do souvětí při zachování významových vztahů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ae196c

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na porozumění vztahům mezi větnými členy ve větě jednoduché – schopnost analyzovat větné struktury, rozpoznat syntaktickou funkci jednotlivých částí věty. Dále na porozumění vztahům v souvětí podřadném – schopnost rozlišit vedlejší věty, jejich druhy a významový vztah k větě řídicí. Úloha též zjišťuje, zda žák dokáže podle kontextu a potřeby zvolit vhodnou syntaktickou formu (větu jednoduchou nebo souvětí). Je zaměřena také na schopnost znázornit větné vztahy grafem, což podporuje pochopení hierarchie a závislostí mezi větami.

Celkově úloha rozvíjí analytické dovednosti při práci se syntaxí, schopnost transformace věty jednoduché na souvětí a dovednost přesně vyjadřovat významové vztahy mezi částmi textu.

Úroveň Splněno

Popis

- Aplikuje znalosti o větných členech (s výjimkou doplňku) při výstavbě textu.
- Vhodně spojuje věty do souvětí a rozděluje složitá souvětí do jednodušších větných celků, obměňuje slovosled v souladu s vlastním komunikačním záměrem.
- Při tvorbě textu správně aplikuje pravidla syntaktického pravopisu ve vztahu k větným členům, větám jednoduchým, souvětím i celému textu.
- Zhodnotí psaný nebo mluvený projev z hlediska skladby.
- Rozpozná odchylku a zvláštnost ve větné stavbě (nikoli terminologicky, ale rozpozná problematické místo) a navrhne vhodnější formulaci.
- Využívá poznatky z učiva o skladbě v mluvených i písemných projevech.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Tvoří a zapisuje vlastní sdělení s využitím znalosti větné sklady.

Ilustrace

Název ilustrace

Trénujeme košatou mluvu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/443af3?nahled=1

Krátký textový popis

Cílem úlohy je pracovat se skladební rovinou jazyka v souladu s vlastním komunikačním záměrem. Žáci rozvíjejí svoje znalosti větné stavby a uplatňují je v praktických komunikátech.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

JJK-CJL-001-ZV9-006

Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

Metodická podpora

Komentář

Žák je veden k rozvíjení znalostí, dovedností a schopností týkajících se pravopisu současné češtiny. Osvojuje si zásady morfologického, lexikálního a syntaktického pravopisu a aplikuje je ve svých písemných projevech.

Pravopisná kompetence patří mezi zásadní témata, s nimiž se ve vyučování českého jazyka a literatury na 2. stupni základní školy pracuje. Žáci si postupně osvojují pravidla českého pravopisu v návaznosti na učivo z 1. stupně. Využívají pravopisné znalosti a dovednosti ve svých písemných projevech v každodenní písemné komunikaci, tedy nejen v hodinách českého jazyka a literatury. Ovládání pravopisu nadále patří k základním kompetencím každého z nás, ale na druhé straně je třeba zdůraznit, že současné koncepce vyučování českého jazyka založené na rozvíjení komunikačních dovedností nabádají k tomu, aby vyučování pravopisu nebylo přeceňováno a aby výuka pravopisu nebyla chápána pouze jako nástroj ke klasifikaci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-003

Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

JJK-CJL-001-ZV5-006

Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001

Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-002-ZV9-013

Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Pracuje samostatně s Internetovou jazykovou příručkou, s Pravidly českého pravopisu, s jazykovými slovníky a příručkami.

• Vyhledá zadané slovo, ověří jeho význam a pravopisnou podobu a tyto dovednosti využívá ve svých písemných projevech.

Ilustrace

Název ilustrace

Dopis kamarádovi

Krátký textový popis

Cílem úlohy je vytvořit jednoduchý písemný útvar, dopis, na základě stanoveného zadání. Žáci se zaměřují na formální náležitost daného útvaru, strukturu textu, jeho obsahovou složku a na dodržování pravidel českého pravopisu.

Zadání:

• Napište krátký dopis kamarádovi, ve kterém ho pozvete na společný výlet do přírody. V dopise by měly být uvedeny následující informace:

- Datum a čas výletu
- Místo setkání
- Co si vzít s sebou
- Proč by měl kamarád přijít

2. Návrh dopisu:

• Napište návrh dopisu na koncept. Zaměřte se na správné používání pravidel pravopisu jako například:

- Velká písmena na začátku vět a u vlastních jmen.
- Správné tvary slov (skloňování a časování).
- Psaní mě/mně, s/z, i/y.

3. Kontrola a oprava:

• Vyměňte si návrhy dopisů s kamarádem a vzájemně si je zkontrolujte. Opravte případné chyby a navrhněte vylepšení.

4. Čistopis:

- Na základě zpětné vazby napište čistopis dopisu. Ujistěte se, že je bez chyb a že všechny informace jsou jasné a srozumitelné.

5. **Diskuze ve skupinách:**

- Rozdělte se do skupin a přečtěte si navzájem své dopisy.
- Diskutujte o tom, jak jste použili pravidla pravopisu a jak jste strukturovali své dopisy.

6. **Prezentace:**

- Každá skupina vybere jeden dopis, který považuje za nejlépe napsaný, a představí ho před třídou.
- Diskutujte o různých přístupech k psaní funkčních písemných projevů.

Popis ověřování:

Úloha ověřuje základní pravopisné dovednosti na jednoduchém komunikačním útvaru, kterým je dopis. Navržená struktura napomáhá žákům s přípravou konceptu - důležité je dodržet správnou formu, naplnit jednotlivé body osnovy a poté text dopisu vhodně formulovat. Žáci věnují pozornost pravopisným jevům, které jsou zohledněny v zadání. Důležitá je zpětná vazba - vzájemná kontrola mezi spolužáky a také případné obsahové úpravy textu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvědomuje si vztah mezi jazykovým systémem a pravopisnými zásadami.
- Osvojuje si postupně pravidla morfologického, lexikálního a syntaktického pravopisu.
- Využívá kritéria hodnocení pravopisu – zvládám, zlepšuji se, nezvládám.
- Vyhledá zadané slovo, ověří jeho význam a pravopisnou podobu a tyto dovednosti využívá ve svých písemných projevech.

Ilustrace

Název ilustrace

E-mail učiteli

Krátký textový popis

Cílem úlohy je příprava a tvorba e-mailu, který představuje jeden z typických útvarů moderní elektronické komunikace. Žáci se zaměřují na jeho strukturu, volbu jazykových prostředků, správné užití pravopisných jevů a na vzájemnou kontrolu svých komunikátů.

1. **Přečtěte si zadání:**

- Napište e-mail učiteli, ve kterém ho požádáte o konzultaci zaměřenou na přípravu školního projektu. V e-mailu by měly být uvedeny tyto informace:
- Úvod s představením problému nebo žádosti.
- Podrobné vysvětlení, o čem chcete konzultovat.
- Návrh termínu konzultace.
- Závěr s poděkováním.

2. **Návrh e-mailu:**

- Napište návrh e-mailu na koncept. Zaměřte se na správné používání pravidel pravopisu jako například:
- Velká písmena na začátku vět a u vlastních jmen.
- Interpunkce (čárky, tečky, otazníky, vykřičníky).
- Správné tvary slov (skloňování a časování).
- Psaní mě/mně, s/z, i/y.

3. **Kontrola a oprava:**

· Vyměňte si návrhy e-mailů se spolužákem/spolužačkou a vzájemně si je zkontrolujte. Opravte případné chyby a navrhněte vylepšení.

4. **Čistopis:**

· Na základě zpětné vazby napište čistopis e-mailu. Ujistěte se, že je bez chyb a že všechny informace jsou jasné a srozumitelné.

5. **Diskuze ve skupinách:**

· Rozdělte se do skupin a přečtěte si navzájem své e-maily.

· Diskutujte o tom, jak jste použili pravidla pravopisu a jak jste strukturovali své e-maily.

6. **Prezentace:**

· Každá skupina vybere jeden e-mail, který považuje za nejlépe napsaný, a představí ho před třídou.

· Diskutujte o různých přístupech k psaní písemných projevů.

Reflexe:

· Napište krátký text o tom, co jste se naučili o psaní písemných projevů a používání pravidel pravopisu. Jaké nové dovednosti jste si osvojili a jak je můžete využít v každodenním životě?

Popis ověřování:

Úloha ověřuje pravopisné dovednosti v komunikačním útvaru, kterým je e-mail. Navržená struktura napomáhá žákům s přípravou konceptu - důležité je dodržet správnou formu, naplnit jednotlivé body osnovy a poté text e-mailu vhodně formulovat. Žáci věnují pozornost obtížnějším pravopisným jevům, které jsou zohledněny v zadání, tj. psaní velkých počátečních písmen a interpunkci. Důležitá je zpětná vazba - vzájemná kontrola mezi spolužáky a také případné obsahové úpravy textu.

Úroveň Splněno

Popis

• Na základě osvojených schopností a dovedností zhodnotí písemné projevy podle zadání (rozsah, téma ad.).

• Vytvoří funkční písemný projev a zhodnotí ho na základě osvojených schopností a dovedností.

• Vytvoří písemný projev komplexní z hlediska formálního i obsahového v psané podobě i v digitálním prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s pravidly českého pravopisu

Krátký textový popis

viz https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1179/vyuka-a-hodnoceni-prace-s-pravidly-ceskeho-pravopisu.html

Cílem úlohy je uvědomit si význam českého pravopisu v širších souvislostech. Žáci rozpoznávají rozdíl mezi zvukovou a psanou podobou jazyka, identifikují obtížné pravopisné jevy a zamýšlejí se nad tím, zda by bylo možné pravopis zjednodušit.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč píšeme jinak než mluvíme

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/73eb91

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena problematiku písemných projevů. Žáci si uvědomí rozdíl mezi mluvenými a psanými projevy. Seznámí se ze základními principy pravopisu a vyjadřují svoje postoje a názory ve vztahu k pravopisu a jeho současné podobě.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vytvoří jednoduchý text s využitím znalosti pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-007

Zhodnotí aktuální úroveň svých jazykových a komunikačních znalostí a dovedností s ohledem na své další jazykové vzdělávání.

Metodická podpora

Komentář

Žák chápe význam mateřského jazyka ve vztahu k historii českého národa i ve vztahu k současné jazykové situaci. Vnímá jazyk jako komunikační nástroj, který je nezbytný pro vytváření mezilidských vztahů a sociálních vazeb. Zhodnotí postavení českého jazyka v multikulturním a mezinárodním kontextu.

Jazykové znalosti a komunikační dovednosti přispívají k celoživotnímu vzdělávání a k osobnímu rozvoji. Žák je veden k tomu, že postupně přebírá zodpovědnost za vlastní (celoživotní) učení a uvědomuje si, jak uvedené znalosti a dovednosti ovlivňují jeho vnímání vlastní identity, učení a výsledků práce.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-003

Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

JJK-CJL-001-ZV5-007

Experimentuje s jazyky a buduje si vztah k učení se jazykům.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvědomuje si význam jazyka a jeho funkce, které používá v praxi.
- Chápe, že jazyk je nástroj pro komunikaci, vyjadřování myšlenek a pocitů.
- Získává základní poznatky o postavení českého jazyka mezi ostatními jazyky.
- Uvědomuje si význam čtenářské gramotnosti pro rozvoj jazykových a komunikačních znalostí a dovedností.
- Prostřednictvím jednoduchého sebehodnoticího dotazníku identifikuje oblasti v českém jazyce, které chce zlepšit.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj jazyk – moje identita // Můj jazyk – můj svět // Český jazyk v mém životě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/881991

Krátký textový popis

Zaměření: Žáci se zamyslí nad tím, co pro ně český jazyk znamená, jak jim pomáhá v každodenních situacích, co jim umožňuje. Vzpomenou si na své zážitky, oblíbená česká slova, knihy, písničky, příběhy atd., které je nějakým způsobem ovlivnily.

Úroveň Na cestě

Popis

- zhodnotí nároky společnosti na jazykovou vybavenost jednotlivce (uplatnitelnost na trhu práce a požadavky ze strany zaměstnavatelů, jazykové zkoušky a Evropské jazykové portfolio);
- uvědomuje si, že jazykové a komunikační znalosti a dovednosti mohou ovlivnit jeho budoucí profesi;
- vnímá, že jazyk hraje důležitou roli při prezentaci sebe sama a při vytváření vztahů (v mluveném i psaném projevu);
- využívá své jazykové a komunikační znalosti a dovednosti v každodenním životě (elektronická komunikace, diskuze, prezentace);
- s využitím sebehodnocení a zpětné vazby navrhne následné kroky ke zlepšení dílčích výsledků učení;
- pracuje s mateřským jazykem pravidelně a navrhuje, jakým způsobem lze dále rozvíjet nabyté jazykové schopnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Evropský den jazyků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/881991

Krátký textový popis

Zaměření: Evropské jazykové portfolio (EJP) je oficiální evropský doklad, který představuje míru jazykové vybavenosti jedince. Zjistíme, jaké úrovně jsme v jednotlivých jazycích dosáhli. Díky jednotlivým úrovním se učíme sami sebe hodnotit podle jednotných evropských měřítek. Žáci zhodnotí nároky společnosti na jazykovou vybavenost jednotlivce a s tím související uplatnitelnost na trhu práce.

Úroveň Splněno

Popis

- Zhodnotí nároky společnosti na jazykovou vybavenost jednotlivce (uplatnitelnost na trhu práce a požadavky ze strany zaměstnavatelů, jazykové zkoušky a Evropské jazykové portfolio).
- Uvědomuje si, že jazykové a komunikační znalosti a dovednosti mohou ovlivnit jeho budoucí profesi.
- Vnímá, že jazyk hraje důležitou roli při prezentaci sebe sama a při vytváření vztahů (v mluveném i psaném projevu).
- Využívá své jazykové a komunikační znalosti a dovednosti v každodenním životě (elektronická komunikace, diskuse, prezentace).
- S využitím sebehodnocení a zpětné vazby navrhne následné kroky ke zlepšení dílčích výsledků učení.
- Pracuje s mateřským jazykem pravidelně a navrhuje, jakým způsobem lze dále rozvíjet nabyté jazykové schopnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Dopis mateřštině

Krátký textový popis

Zaměření: To, že jsme se narodili do určitého jazykového prostředí, že v něm v současnosti žijeme a že používáme jazyk k dorozumívání, není tak snadné změnit. Zamyslete se proto nad tím, co se vám na své mateřštině jako jazyku líbí, co byste jí naopak vytkli a co byste doporučili změnit, zjednodušit, upravit. Popřemýšlejte také nad tím, zda byste chtěli ovládat cizí jazyk stejně jako mateřský.

Úloha: Napište přání či dopis svému mateřskému jazyku k Evropskému dni jazyků, vhodně oslovte, např. *Milá/náročná/bohatá češtino/slovenštino/romštino, …*

Ověřování: Žáci si uvědomí postavení svého mateřského jazyka, mohou popsat také oblasti, které vnímají jako náročné, dokážou vyjádřit vlastní postoj k mateřštině.

Ilustrativní úloha 7

Název: Zpětná vazba jinak

Zaměření: Po tematickém bloku (učivu) žáci nahrají audio či video soubor, ve kterém shrnou, co se jim na tomto učivu zdálo náročné, co (např. konkrétní cvičení) jim nejlépe pomohlo pochopit danou problematiku a zda by ještě uvítali konkrétní jazykové jevy více procvičit. Audio či video soubor žáci zasílají vyučující/mu ke zhodnocení (poskytne také zpětnou vazbu pro vyučující/ho). Lze využít také formu rozhovoru.

Úloha: Vytvořte vlog (video blog) nebo podcast (audio soubor) o učivu/tématu apod.

Ověřování: Vyučující i žáci si díky této zpětné vazbě uvědomí nejen to, jak danou problematiku zvládli, ale také to, jak důležité je vyjadřovat se srozumitelně, tj. věcně, jednoznačně, bez vycpávkových slov apod.

JJK-CJL-001-ZV9-008

Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

Metodická podpora

Komentář

Žák čerpá informace z různých typů digitálních médií (infografik, podcastů, videí, audioknih…), tyto informace dále zpracovává, analyzuje a včleňuje do svého vlastního sdělení formou textu, vizuální prezentace (schéma, graf, infografika) nebo jiného formátu typického pro multimediální prostor. Za tímto účelem využívá různé programy a aplikace k zefektivnění a zkvalitnění práce.

Jako čtenář i tvůrce textů se současný člověk musí orientovat v rámci multimediálního prostoru a vlastní vyjádření musí upravovat tak, aby byla pro budoucího čtenáře dobře čitelná a snadno pochopitelná. K tomu slouží mnoho různých digitálních nástrojů, od automatické kontroly pravopisu přes software pro tvorbu infografik a záznam zvuku až po umělou inteligenci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-002-ZV9-013
Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Přečte přiměřeně rozsáhlý text v elektronické podobě.
- Pomocí vyhledávače zjistí přímo vyjádřenou informaci v tištěných i elektronických zdrojích.
- Z webových stránek a videí zpracuje písemný záznam.

Ilustrace

Název ilustrace

Pověsti z knihovny

Krátký textový popis

Zadání se zaměřuje na získávání informací z elektronického textu. Vyučující vysvětlí, že některé knihy můžeme číst zdarma a že je můžeme stáhnout v různých formátech (obvykle EPUB, pro počítače PDF). Žáci pracují s vybraným školním zařízením (iPad, tablet, notebook, počítač) a na základě pokynů učitele stáhnou a otevřou vhodný formát.

Zadání pro žáky:

- Z Městské knihovny v Praze stáhněte do školního zařízení ve vhodném formátu knihu V. Cibuli Pražské pověsti.
- Vyberte si ve dvojici jednu pověst a přečtěte si ji.

• Do sešitu zpracujte krátké shrnutí.

• Příběh vyprávějte ostatním.

• Zdůvodněte, zda byste pověst četli raději na papíře, nebo v elektronické podobě.

Popis ověřování:

Úloha ověřuje, že žák dokáže stáhnout vhodný formát, soustředí se po přiměřenou dobu na elektronický text, dokáže si zapsat poznámky k ději a posléze srozumitelně sdělit obsah spolužákům.

Zdroje:

Městská knihovna v Praze – e-knihy

Úroveň Na cestě

Popis

• Zpracovává informace z různých zdrojů do textového editoru nebo prezentace.

• Užívá jednoduché zásady pro grafickou úpravu textů (mezery, velikost písma, fonty, řádkování, zarovnání do bloku, pevná mezera, odstavce).

• Při psaní vlastního textu využívá automatickou kontrolu pravopisu, popř. jiné aplikace, které zefektivňují jeho práci.

• Napíše e-mail nebo jinou elektronickou zprávu.

Ilustrace

Název ilustrace

Informační zdroje ke tvorbě textu - zapisování poznámek z podcastu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/97b1f0

Krátký textový popis

Učitel by měl seznámit žáky s pojmem podcast, popř. s možností, kde jej nalézt. Vybraný podcast pouští ve třídě všem nebo ještě lépe předá žákům odkaz pomocí QR kódu, aby si jej mohli poslechnout.

Úroveň Splněno

Popis

• Získává informace z prvků typických pro online prostředí (multimediální obsah z e-knih, podcastů, audioknih, sociálních sítí...) a interpretuje je.

• Využívá je pro vlastní tvorbu, přičemž užívá zásady pro grafickou úpravu textů.

• Zpracuje informace do jiného zobrazení (graf, infografika, myšlenková mapa, obrázek generovaný AI...) a vysvětlí, jak toto zobrazení pomáhá porozumění obsahu.

• Podpoří své sdělení jiným formátem, například při nahrávání svého hlasu pracuje s tempem řeči, intonací, pauzami.

• Vysvětlí, v jakém případě je vhodné využít umělou inteligenci pro získání nebo zpracování informací.

Ilustrace

Název ilustrace

Informační zdroje k tvorbě textu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/97b1f0

Krátký textový popis

Žáci zpracovávají výsledky jednoduchého dotazníku a prezentují je formou popisu či jiného znázornění tak, aby byly pro čtenáře srozumitelné.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Napíše e-mail anebo jinou elektronickou zprávu.

JJK-CJL-001-ZV9-009

Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

Metodická podpora

Komentář

Žák vyhledá informace v tištěných i elektronických zdrojích a ověřuje jejich pravdivost, dokáže odlišit fakta od názorů a odhalovat manipulaci v reklamních nebo publicistických textech. Získané informace sdílí a prezentuje s ohledem na konkrétní komunikační situaci a na posluchače nebo čtenáře.

Vyhledávání a ověřování informací je zásadní dovednost, která žákům umožňuje orientovat se v současném světě. Pomáhá jim odlišovat fakta od názorů, umožňuje jim vnímat, kam směřuje vývoj společnosti, zda podléhají populismu nebo zda chrání demokracii.

S využíváním digitálních technologií narůstá nutnost respektovat autorská práva a potřeba vnímat, které informace a jak předáváme dál.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002
Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003
Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-005-ZV9-018

Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

UAK-VFV-002-ZV9-007

Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyhledá informace v několika tištěných i elektronických zdrojích.
- Uvede název zdrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Encyklopedie - metoda I.N.S.E.R.T.

Krátký textový popis

Popis

Učitel vybere vhodný text z encyklopedie. Žáci ho zpracují metodou I.N.S.E.R.T.

Informace k metodě: Čtenářská gramotnost jako vzdělávácí cíl pro každého žáka

Ověřování

Žáci vybírají důležité informace a zároveň hodnotí, zda je informace pro ně známá, nová, zda je v rozporu s tím, co ví, nebo zda se potřebují o něčem dozvědět více. Výsledné záznamy porovnají se spolužákem.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyhledá informaci v tištěných i elektronických zdrojích, ověří její pravdivost srovnáním s jinými zdroji, odliší fakt od názoru.
- Vysvětlí, jakým způsobem ovlivňují vyhledávací algoritmy, popř. způsob prezentování informací (např. citově zabarvená slova, titulky, výběr a pořadí zpráv) vnímání informací.
- Ukládá si získané informace (písemně, do textového editoru, do připravované prezentace), vyhledá informaci v tištěných i elektronických zdrojích, ověří její pravdivost srovnáním s jinými zdroji, odliší fakt od názoru.
- Odkazuje na zdroje informací, např. názvem zdroje a odkazem.
- Získané informace prezentuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Vyhledávání, kritické posuzování a sdílení informací

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5fb61e

Krátký textový popis

Žáci dohledávají informace a ověřují je v elektronických zdrojích. Posoudí spolehlivost webové stránky na základě informací o autorovi.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhledá informaci v tištěných i elektronických zdrojích, ověří její pravdivost srovnáním s jinými zdroji, odliší fakt od názoru.

• Vysvětlí, jakým způsobem ovlivňují vyhledávací algoritmy, popř. způsob prezentování informací (např. citově zabarvená slova, titulky, výběr a pořadí zpráv) vnímání informací.

• Ukládá si získané informace (písemně, do textového editoru, do připravované prezentace), vyhledá informaci v tištěných i elektronických zdrojích, ověří její pravdivost srovnáním s jinými zdroji, odliší fakt od názoru.

• Odkazuje na zdroje informací, např. názvem zdroje a odkazem.

• Získané informace prezentuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Vyhledávání, kritické posuzování a sdílení informací

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5fb61e

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na vyhledávání informací na základě potřeby, jejich hodnocení a formulaci argumentů na základě zjištěných faktů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyhledá a posoudí stanovenou informaci a další obsah v přiměřeně náročném textu, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-010

Rozlišuje komunikační funkce výpovědi a porozumí smyslu konkrétního neuměleckého textu.

Metodická podpora

Komentář

Žák rozpozná podle záměru mluvčího a jeho způsobu vyjádření komunikační funkci výpovědi a přiměřeně na ni reaguje. O těchto situacích diskutuje a uvědomuje si, za jakých okolností dochází k dezinterpretaci. Podobně je tomu u psaných textů, u nichž je důležité poznat nejen autorův záměr, ale i obsah a způsob, jakým byl text napsán.

V každé komunikační situaci je důležité, aby mluvčí vyjádřil svůj záměr. Tomuto záměru pak odpovídá způsob pronesení výpovědi. Na základě správného pochopení záměru může posluchač adekvátně reagovat. Žák rozpoznává komunikační záměr a analyzuje obsah a způsob sdělení, aby si uvědomil konkrétní smysl textu, a vyhnul se tak manipulaci či nesprávné interpretaci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-VZT-000-ZV9-001
Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-001
Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Porozumí zadání či obsahu, na který má tvořit text nebo adekvátně reagovat v komunikační situaci.
- Adekvátně reaguje v konkrétní komunikační situaci (otázky, odpovědi, přání, prosba, rozkaz apod.).
- Rozlišuje mezi tím, co se říká, a jak se to říká.

Ilustrace

Název ilustrace

Komunikační funkce výpovědi a porozumění smyslu konkrétního neuměleckého textu: Jak rozumíme sdělením

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/623ac1

Krátký textový popis

Úloha se zaměřuje na pragmatiku a funkci jazyka v různých komunikačních situacích, na schopnost interpretovat význam výpovědí nad rámec explicitního obsahu, což je klíčové v každodenní i formální komunikaci. Žák se učí porozumět zadání či obsahu, podle něhož má tvořit text nebo adekvátně reagovat v komunikační situaci.

Metoda:

• Tvořivost, reflexe - učitel nechává žáky samotné přijít na významy minikonverzací. Zaujímá roli moderátora a průvodce.

Forma práce:

• individuální, ve dvojicích, skupinová

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozlišuje mezi tím, co se říká, co se píše, a s jakým cílem nebo záměrem se to říká, píše.

• Rozpozná záměr mluvčího, autora textu, a podle toho adekvátně reaguje.

• Rozliší adresáta a komunikační sféry (styly) v textu, uzpůsobuje svůj projev k dosažení komunikačního cíle nebo záměru (kamarádi při hře, diskuse na internetu, přednáška před spolužáky, dopis organizaci apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Komunikační funkce výpovědi a porozumění smyslu konkrétního neuměleckého textu - analýza a tvorba textů v různých komunikačních situacích

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/623ac1

Krátký textový popis

Úloha se zaměřuje na rozvoj schopnosti žáků analyzovat a vytvářet texty v různých komunikačních situacích a sférách. Klíčové oblasti, které úloha ověřuje, jsou analýza textů, určování komunikační sféry, tvorba textu a práce s funkčním stylem. Úloha propojuje dovednosti čtenářské gramotnosti s písemným vyjadřováním, přičemž se klade důraz na praktické využití jazyka v každodenních i formálních situacích.

Metoda: vyvozování, tvořivost, analýza. Učitel zaujímá roli moderátora a průvodce.

Forma práce: individuální, ve dvojicích, skupinová.

Úroveň Splněno

Popis

• Zvolí a uplatní vhodné etické a funkční postupy pro danou komunikační sféru (styl), záměr a adresáta (např. argumentace na základě vhodných zdrojů, oslovení, tykání/vykání, naslouchání, vzájemný respekt).

• Diskutuje o variantách komunikačních výpovědí, které již zná (otázka, oznámení, výzva, prosba, námitka ad.) a roztřídí je pomocí charakteristických znaků (např. doplnění o novou informaci, dosažení toho, co chceme).

• Analyzuje obsah i způsob sdělení (jazykové prostředky) a tyto znaky následně porovná se záměrem komunikační výpovědi (o co autorovi šlo).

• Svůj komunikační záměr popíše a adekvátně vyjádří.

Ilustrace

Název ilustrace

Komunikační funkce výpovědi a porozumění smyslu konkrétního neuměleckého textu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/623ac1

Krátký textový popis

Žáci diskutují o komunikačních funkcích různých typů textu a posuzují je v konkrétních komunikačních situacích.

Příklad úlohy pro výuku na 2. stupni ZŠ (v návaznosti na učivo – rozvoj komunikačních dovedností u odborných textů, obohacování slovní zásoby, textová analýza v českém jazyce a komunikační výchově, prozkoumávání organismů a prostředí v přírodopise). Metodika je vhodná pro individuální výuku. V metodice není záměrně uvedena časová dotace, a to z důvodu individuální variability každé školy či vyučujícího. Očekávaný výstup lze naplňovat v rámci rozvojového kontinua napříč ročníky, a nemusí se tedy vztahovat k výstupu v konkrétním ročníku.

JJK-CJL-001-ZV9-011

Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o komplexní využití poznatků o jazyce a stylu v komunikaci i v tvorbě vlastních textů. Žák využívá nejen gramatická pravidla a obsahovou věcnost, ale uvědomuje si, komu je text adresován. Rozlišuje sféry komunikace (styly) a podle toho volí adekvátní jazykové prostředky.

Pojem „komunikační sféry“ charakterizuje odlišná jazyková prostředí v rámci realizace komunikačních situací. Pro pochopitelnější uchopení vychází toto pojetí z jazykových funkčních stylů, ty ovšem nejsou plnohodnotným ekvivalentem, jelikož nereflektují současné problémy a potřeby mezilidské komunikace v plném rozsahu. Pro vytvoření návaznosti a orientace v problematice jsou sféry pracovně přiřazené k jednotlivým funkčním stylům, nejedná se ovšem o stejný pojem.

- sféra běžné komunikace – styl prostě sdělovací
- sféra odborné komunikace – styl odborný
- sféra institucionální komunikace – styl administrativní
- sféra mediální komunikace – styl publicistický
- sféra expresivní komunikace – styl umělecký

Žák se může nacházet v různých komunikačních situacích (např. sociální sítě, živé setkání, formální události, zadání práce ve škole), v nichž používá adekvátní jazykové prostředky. V komunikaci či u tvorby vlastních textů je potřeba uplatňovat nejen obsahovou věcnost (držet se tématu) podepřenou kompetencemi z oblasti gramatiky, ale také rozlišovat určité sféry komunikace a v závislosti na nich dodržovat etické a funkční postupy k dosažení svého komunikačního záměru (pravidla respektující komunikace, tykání/vykání atd.).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-004

Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-PVL-000-ZV9-001

S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-003

Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Porozumí jednoduchému textu a vysvětlí jeho význam vlastními slovy.
- Adekvátně reaguje na partnera v dialogu.
- Vyhledá v textu klíčová slova.
- Využívá osnovu při tvorbě vlastního textu.
- Vytvoří jednoduchý slohový útvar pomocí klíčových slov.
- Vytvoří stručné poznámky, výpisky nebo výtah z textu.

Ilustrace

Název ilustrace

Poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f4ed2e

Krátký textový popis

***Výstup*:**

- *Žák porozumí jednoduchému textu a vysvětlí jeho význam vlastními slovy;*
- *žák vyhledá v textu klíčová slova;*
- *žák vytvoří stručné poznámky, výpisky nebo výtah z textu.*

Zaměření úlohy:

Úloha se zaměřuje na porozumění textu, schopnost vysvětlit jeho obsah vlastními slovy, vyhledat klíčová slova a vytvořit výtah nebo stručné poznámky. Také se zaměřuje na dovednost pracovat s textem při analyzování faktů a informací, například prostřednictvím vyhledávání pravdivosti tvrzení a grafického zobrazení vývoje informací.

Metoda:

- Analýza, vyvozování - učitel zaujímá roli moderátora a průvodce.

Forma práce:

- individuální, ve dvojicích, skupinová

Úroveň Na cestě

Popis

- Odliší s pomocí učitele a v diskusi se spolužáky fakta a názory.

• Aplikuje získaná pravidla jazykové normy dle svých schopností do tvorby textů nebo komunikační situace.

• Rozliší jednotlivé komunikační sféry.

• Podle svých schopností a zadání učitele vytvoří kompozičně a věcně správně slohový útvar.

Ilustrace

Název ilustrace

Poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f4ed2e

Krátký textový popis

***Popis ověřování*:**

Úloha ověřuje schopnost rozlišovat fakta a názory. Žáci analyzují texty a identifikují fakta i názory podle zadaných hledisek (objektivita, vztah k realitě, ověřitelnost, jazyková charakteristika).

Dále ověřuje porozumění komunikačním sférám a jejich charakteristikám. Žáci přiřazují texty k jednotlivým komunikačním sférám na základě jazykových, obsahových a formálních prvků.

A v neposlední řadě ověřuje znalost kontextu a využití textů v běžném životě. Žáci identifikují, kde se mohou s texty setkat, což ukazuje jejich porozumění vztahu mezi textem a jeho sociálním či komunikačním prostředím.

***Výstup*:**

• *Žák odliší s pomocí učitele a v diskusi se spolužáky fakta a názory;*

• *žák rozliší jednotlivé komunikační sféry.*

Zaměření úlohy:

Tato úloha se zaměřuje na schopnost žáků rozlišovat mezi fakty a názory, což znamená analyzovat texty a identifikovat objektivní informace versus subjektivní hodnocení; a rozpoznávat různé komunikační sféry a správně přiřazovat texty k těmto sférám, čímž si žáci osvojují porozumění kontextu a účelu komunikace v různých prostředích.

Metoda:

• Analýza, vyvozování - učitel zaujímá roli moderátora a průvodce.

Forma práce:

• individuální, ve dvojicích, skupinová

Úroveň Splněno

Popis

• Zvolí a uplatní vhodné etické postupy podle svých schopností pro prostředí a adresáta (respektující komunikace, oslovení, nepoužívání argumentačních faulů, stereotypy, generalizování ad.).

• Správně a přehledně rozvíjí myšlenku s ohledem na účel textu.

• Správně propojuje text prostředky nadvětného spojování.

• Uspořádá úryvky tak, aby sestavený text dával smysl a aby byla dodržena textová návaznost.

• Vytvoří náročnější slohový útvar podle zadání (esej, výklad, líčení ad.).

Ilustrace

Název ilustrace

Poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f4ed2e

Krátký textový popis

Žáci využívají znalosti o jazykových prostředcích a jejich využívání v konkrétní komunikační situaci. Volí adekvátní strategické postupy s ohledem na danou komunikační sféru a využívají vhodné etické postupy v komunikaci.

Příklad úlohy pro výuku na 2. stupni ZŠ (v návaznosti na učivo – rozvoj komunikačních dovedností, obohacování slovní zásoby, ortografie v českém jazyce a v komunikační výchově). Metodika je vhodná pro skupinovou výuku. V metodice není záměrně uvedena časová dotace, a to z důvodu individuální variability každé školy či vyučujícího. Očekávaný výstup lze naplňovat v rámci rozvojového kontinua napříč ročníky, a nemusí se tedy vztahovat k výstupu v konkrétním ročníku.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozlišuje základní fráze a slovní obraty, jimiž reaguje na komunikační situace.

JJK-CJL-001-ZV9-012

Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

Metodická podpora

Komentář

Žák využívá a rozvíjí svoji schopnost porozumět textu a na základě toho volí vhodnou strategii čtení.

Postupy a strategie, které umožňují vnímat, chápat a interpretovat text, umožňují žákovi řídit vlastní proces čtení a rozlišovat způsob čtení v závislosti na druhu textu. Žák si uvědomuje souvislost tématu s jeho osobními zkušenostmi, klade si otázky související s obsahem textu, na základě textu si vytváří představy, zjišťuje skrytý význam textu a na základě přečteného si vytváří nové poznatky.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-PVL-000-ZV9-001
S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-007

Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Kontroluje, zda čtenému rozumí, či ne.
- Rychle vyhledá informaci podle orientačních prvků.
- Nalézá souvislosti mezi dvěma částmi jednoho textu, klade jednoduché otázky, předvídá, jak bude děj pokračovat dál.

Ilustrace

Název ilustrace

Postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text: Rychlá orientace v textu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6825f0

Krátký textový popis

Popis

Žáci pročítají infografiku, orientují se podle zvýrazněných slov a obrázků.

Zadání pro žáky

Za jednu minutu si prohlédni levou část následující infografiky. Všímej si zvýrazněných slov. Tvým úkolem je pak zapsat co nejvíce informací.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vybírá texty, které jsou vhodné pro daný účel.
- Podle orientačních prvků rychle vyhledá informaci jak v tištěném, tak v elektronickém textu.
- Vybírá nejdůležitější informace z beletristického, básnického, naučného i publicistického textu a stručně je sdělí ostatním.
- Využívá různé formy písemných záznamů (např. myšlenkové mapy).
- Sleduje, zda textu rozumí, a pokouší se objasnit části textu, kterým nerozumí, klade různě složité otázky a hledá na ně v textech odpovědi, předvídá, jak text (beletristický i naučný) bude dále pokračovat, popíše své představy plynoucí z přečteného, hledá a nalézá souvislosti mezi různými texty i vlastními zkušenostmi, odhaluje jednoduché skryté informace.

Ilustrace

Název ilustrace

Postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6825f0

Krátký textový popis

Žák se rozhoduje, které odkazy se vyplatí rozkliknout. Předvídá, jaké informace se dozví a zda budou užitečné. Následně si své odhady ověří.

Úroveň Splněno

Popis

- V případě potřeby text rychle pročítá (skenuje) s cílem rychle vyhledat informaci, popřípadě posoudit, zda bude použitelný (např. zda je užitečné kliknout na odkaz při vyhledávání nebo v článcích).
- Podle účelu svého čtení volí vhodný způsob čtení (hluboké čtení, rychlé čtení); zběžně prohlíží i rozsáhlejší texty, aby o nich získal všeobecný přehled (skimming).
- Využívá orientační prvky a pokročilejší vyhledávací nástroje; orientuje se ve složených komunikátech a v nelineárním textu.
- Vědomě používá základní strategie porozumění textu (sledování vlastního porozumění, předvídání, hledání souvislostí, vizualizace, kladení otázek...).
- Odhalí záměr autora a možného adresáta.
- Využívá různé formy písemných záznamů k usnadnění pochopení (nákresy, myšlenkové mapy, značky, poznámky na okrajích apod.), vysvětlí, která je pro něj v daném případě nejvhodnější.
- Na základě získaných informací a využitých strategií rozumí textu, vyvodí nepřímo sdělené informace a dokáže ho interpretovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6825f0

Krátký textový popis

V této úloze žáci rychle vyhledávají a hodnotí informace a webové stránky, orientují se podle nadpisů, porovnávají získané informace s odpovědí umělé inteligence.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Chápe a dokáže interpretovat přiměřeně obtížný text.

JJK-CJL-001-ZV9-013

Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

Metodická podpora

Komentář

Manipulace je jednou z praktik komunikace, kdy se mluvčí snaží získat adresáta na svoji stranu nekalými prostředky. Manipulace představuje typ komunikačního záměru, manipulátor může využívat techniky verbální i neverbální. Manipulace může probíhat v osobním kontaktu, ale také prostřednictvím médií. Manipulovaný jedinec si často neuvědomuje, že je obětí, mívá pocit viny a může se stát na manipulátorovi závislý.

Manipulace představuje v současné době významnou společenskou hrozbu, je využívána v každodenní komunikaci, v marketingových strategiích i v politických bojích, například před volbami. Zvlášť nebezpečná je mediální manipulace, která využívá zacílení na různé věkové a sociální skupiny, tedy i na žáky základních škol. Projevuje se to například v reklamě na konkrétní výrobky, například na mobilní telefony, na potraviny, nápoje, hudbu, filmy, komiksy. Velké riziko představují sociální sítě, které žáci využívají ve volném čase i ve škole. Jde například o hoaxy nebo kyberšikanu (vytváření falešných účtů za účelem zesměšnění a šikanování oběti atd.). Proti manipulaci není jednoduché se bránit. Je třeba zachovávat si vlastní postoje a názory, být si vědom svých práv, požadovat konkrétní informace, popřípadě vyhledat odbornou pomoc.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002
Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003
Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-001-ZV9-004
Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CAS-VKO-002-ZV9-010
Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Kriticky posoudí informace nebo myšlenky obsažené v textu nebo v jiném sdělení.
- Zjišťuje, odkud konkrétní informace pochází.
- Uvede příklad situace, kdy se setkal s manipulací.

Ilustrace

Název ilustrace

Manipulace v médiích

Krátký textový popis

Cílem úlohy je naučit se rozpoznávat různé formy manipulace v médiích a kriticky hodnotit informace.

Zadání:

• **Vyberte si krátký článek z novin nebo internetového zpravodajství** (může být i fiktivní článek vytvořený vyučujícím).

• **Rozpoznejte manipulativní techniky:**

• Najděte v článku příklady následujících technik:

• **Důraz na emoce:** Jak článek využívá emoce k ovlivnění čtenáře?

• **Nálepky a stereotypy:** Jsou v článku použity nějaké nálepky nebo stereotypy?

• **Diskuze ve skupinách:**

• Rozdělte se do skupin a diskutujte o tom, jaké manipulativní techniky jste našli.

• K čemu mohou tyto techniky sloužit? Jak mohou ovlivnit čtenáře?

• **Prezentace:**

• Každá skupina připraví krátkou prezentaci o svých zjištěních.

• Prezentujte své závěry před třídou a diskutujte o různých pohledech.

Ověření:

Vyučující se zaměřuje na to, jak žáci odhalují jednotlivé manipulační techniky, jak rozpoznávají stereotypy a tzv. nálepky, např. hloupá blondýna, inteligent = člověk s brýlemi, muslim jako terorista ad.

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozliší svět zobrazovaný v reklamách od opravdového světa.

• Rozpozná stereotypy zobrazované v reklamách a dalších mediálních sděleních.

• Rozliší situace, kde se s manipulací setkáváme: běžná komunikace, mediální komunikace, marketing, reklama.

Ilustrace

Název ilustrace

Dezinformace a manipulace v médiích

Krátký textový popis

Cílem úlohy je naučit se rozeznávat nepravdivé informace, dezinformační techniky, různé formy manipulace v médiích a kriticky hodnotit informace.

1. Vyberte si krátký článek z novin nebo internetového zpravodajství (může být i fiktivní článek vytvořený učitelem).
2. **Identifikujte dezinformační techniky:**

· Najděte v článku příklady následujících technik:

· **Falešné informace:** Jaké informace jsou v článku nepravdivé nebo zavádějící?

· **Manipulativní titulky:** Jak titulek článku ovlivňuje čtenářův názor?

· **Emocionální apel:** Jak článek využívá emoce k ovlivnění čtenáře?

3. **Diskuze ve skupinách:**

· Rozdělte se do skupin a diskutujte o tom, jaké dezinformační techniky jste našli.

· Jaký může být účel těchto technik? Jak mohou ovlivnit čtenáře?

4. **Prezentace:**

- Každá skupina připraví krátkou prezentaci o svých zjištěních.
- Prezentujte své závěry před třídou a diskutujte o různých pohledech.

5. **Praktické tipy:**

- Vytvořte seznam tipů, jak se bránit proti dezinformacím. Můžete zahrnout následující:
- Ověřování zdrojů informací.
- Kritické myšlení a analýza obsahu.
- Používání důvěryhodných zpravodajských webů.

Reflexe:

Napište krátký text o tom, jak se cítíte po této aktivitě. Změnil se váš pohled na informace v médiích? Jak budete v budoucnu přistupovat k informacím na internetu?

Ověřování:

Vyučující se zaměřuje na to, jak žáci rozeznávají nepravdivé informace, dezinformační techniky, jak posuzují titulky ve zpravodajských a publicistických textech. Posuzuje, jaké formy manipulace a jakým způsobem žák v médiích rozeznává a jak je kriticky hodnotí. Žáci by měli ověřovat informace a statistické údaje uvedené ve výchozím textu, měli by kriticky rozebírat text a ověřit důvěryhodnost zdroje, popř. dalších odkazů uvedených v textu.

Úroveň Splněno

Popis

- Rozliší typy manipulace – například sugesce, přesvědčování, propaganda, brainwashing.
- Rozliší a vyhledá prostředky manipulace – psychologické, jazykové, audiovizuální.
- Rozliší, které jazykové prostředky a jakým způsobem jsou využívány v reklamních sděleních.
- Využívá poznatky o praktikách manipulátorů, aby se mohl proti manipulaci bránit.

Ilustrace

Název ilustrace

Nebezpečí reklamy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5af2aa

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na reklamní sdělení a na stereotypy, které se v nich vyskytují.

Žáci pracují také s jazykovými prostředky užívanými v mediálních a reklamních sděleních. Seznamují se s prostředky manipulace a zdokonalují se v tom, jak se vůči manipulaci bránit.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná manipulaci v jednoduchých mediálních sděleních, popíše, jak mají na manipulaci lidé reagovat.

JJK-CJL-001-ZV9-014

Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

Metodická podpora

Komentář

Žák sdílí své čtenářské prožitky z textu (či prožitky z děl z oblasti souvisejících uměleckých druhů), při jejich formulování odkazuje ke konkrétním prvkům textu (motivu, jednání postavy, vyjadřovaným názorům), přemýšlí o nich, uvádí představy a myšlenky, k nimž ho dílo podnítilo; uvědomuje si a formuluje souvislost mezi dílem a vlastními životními i čtenářskými zkušenostmi. Žák tím současně prohlubuje své povědomí o dalších funkcích uměleckého díla (vzdělávací, výchovné, apelové) a tyto funkce v díle rozpoznává.

Žák na základě vlastní čtenářské či jiné zkušenosti uvádí a vysvětlí souvislosti s jinými uměleckými díly. Uvědomuje si, že umělecké dílo vytváří svébytný, fikční svět, který nelze ztotožnit s běžnou skutečností; uvědomuje si, že takovéto dílo je samo součástí reálného světa.

Žák své čtenářské prožitky propojuje s vyjádřenými prožitky a zkušenostmi dalších žáků. V diskusi si uvědomuje, že prožitky z díla jsou individuální, a na základě vlastní zkušenosti si tak upevňuje povědomí o literární komunikaci (autor – dílo – příjemce). Žák si osvojuje a využívá postupy a strategie, které mu pomáhají vnímat a pochopit obsah i formy a dobírá se hlubšího poznání a pochopení obsahu díla.

Žák rozvíjí svoje schopnosti formulovat své prožitky z uměleckého díla a přemýšlet o nich, strukturovat je a ujasnit si je. Žák rozvíjí svoje komunikační dovednosti a využívá je v argumentaci. Žák rozvíjí svoji čtenářskou samostatnost, schopnost vnímat umělecká díla z dalších druhů umění a také schopnost vnímat estetickou stránku skutečnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV9-001
Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV9-001
Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

KKT-SVJ-000-ZV9-001
Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

UAK-VFV-002-ZV9-006
Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

UAK-VFV-002-ZV9-007

Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvědomuje si specifičnost uměleckého textu (umění).
- Vybírá si umělecké texty (umělecká díla se slovesnými prvky) podle svého zájmu.
- Získává či udržuje si základní čtenářské návyky a dovednosti (četba s pochopením).
- Jednoduše popisuje tematickou stránku textu (díla).
- Formuluje své čtenářské či posluchačské prožitky z uměleckého textu; formuluje své prožitky z dalších uměleckých děl se slovesnými prvky; je schopen nacházet základní souvislosti mezi dílem a vlastními čtenářskými a diváckými zkušenostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Zvláštnosti uměleckého projevu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1571c1

Krátký textový popis

Žák je schopný vysvětlit rozdíl mezi neuměleckými a uměleckými texty, vybírá si umělecké texty podle svého zájmu, rozpozná a popíše elementární obsahově-formální prvky textu (díla). Žák vyjádří svůj prožitek z uměleckého textu, sdílí své čtenářské prožitky s prožitky ostatních. Žák si v souvislosti s četbou a aktivitami vztahujícími se k uměleckým textům (dílům) osvojuje literární poznatky, které mu pomáhají porozumět uměleckému dílu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvědomuje si specifičnost uměleckého textu (díla) a je schopen ji ukázat na konkrétním textu (díle).
- Vybírá si umělecké texty (umělecká díla se slovesnými prvky) podle svého zájmu a rozšiřuje své čtenářské (divácké…) portfolio a záběr.
- Rozvíjí své čtenářské návyky a dovednosti.
- Popíše jednoduše základní obsahově-formální prvky textu (díla).
- Vyjádří svůj prožitek z uměleckého textu, jeho divadelního nebo audiovizuálního zpracování apod., je schopen nacházet širší souvislosti mezi dílem a vlastními čtenářskými a diváckými zkušenostmi.
- Sdílí své čtenářské (posluchačské, divácké) prožitky s prožitky ostatních a přijímá jejich možnou rozdílnost; v diskusi se vyjadřuje kultivovaně.
- V souvislosti s četbou a aktivitami vztahujícími se k uměleckým textům (dílům) si v návaznosti na svoje stávající znalosti spontánně osvojuje literární pojmy, popř. pojmy z oblasti umění a využívá je k popisu uměleckého textu (díla) a také k tomu, aby uměleckému textu (dílu) porozuměl.

Ilustrace

Název ilustrace

Zvláštnosti uměleckého projevu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1571c1

Krátký textový popis

Žák je schopný vysvětlit rozdíl mezi neuměleckými a uměleckými texty, vybírá si umělecké texty podle svého zájmu, rozpozná a popíše elementární obsahově-formální prvky textu (díla). Žák vyjádří svůj prožitek z uměleckého textu, sdílí své čtenářské prožitky s prožitky ostatních. Žák si v souvislosti s četbou a aktivitami vztahujícími se k uměleckým textům (dílům) osvojuje literární poznatky, které mu pomáhají porozumět uměleckému dílu.

Úroveň Splněno

Popis

• Je schopný vysvětlit rozdíl mezi neuměleckými a uměleckými texty a shody v recepci uměleckého textu (díla) a děl z jiných druhů umění; obojí je schopný ukázat na konkrétních uměleckých textech (dílech).

• Vybírá si umělecké texty (umělecká díla se slovesnými prvky) podle svého zájmu a rozšiřuje své čtenářské (divácké…) portfolio a záběr; při výběru se neomezuje na díla určená pro děti či dospívající; stává se zkušeným a poučeným čtenářem.

• Popíše stěžejní obsahově-formální prvky textu (díla).

• Vyjádří svůj prožitek z uměleckého textu, jeho divadelního nebo audiovizuálního zpracování apod., uvědoměle hledá souvislosti mezi dílem a vlastními čtenářskými a diváckými zkušenostmi.

• Sdílí své čtenářské (posluchačské, divácké) prožitky s prožitky ostatních a předjímá a současně přijímá jejich možnou rozdílnost; v diskusi se vyjadřuje kultivovaně.

• V souvislosti s četbou a aktivitami vztahujícími se k uměleckým textům (dílům) si na základě svých stávajících znalostí vytváří relativně ucelený systém literárních poznatků a osvojuje si další pojmy z oblasti umění; v souhrnu pak tyto znalosti využívá k tomu, aby uměleckému textu (dílu) porozuměl.

Ilustrace

Název ilustrace

Zvláštnosti uměleckého projevu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1571c1

Krátký textový popis

Úlohy jsou zaměřeny na schopnost žáka najít souvislosti mezi dílem a vlastními životními zkušenostmi, sdílení čtenářských prožitků s ostatními a schopnost přijímat možnou odlišnost prožitků jednotlivých příjemců textu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjádří pozitivní anebo negativní emoci vůči literárnímu, divadelnímu a audiovizuálnímu dílu.

JJK-CJL-001-ZV9-015

Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

Metodická podpora

Komentář

Žák prohlubuje svoje porozumění uměleckému textu (dílu). Vysvětluje souvislosti s jinými uměleckými texty (díly). Uvědomuje si, že umělecké dílo vytváří svébytný, fikční svět, který nelze ztotožnit s běžnou skutečností; uvědomuje si, že takovéto dílo je samo součástí reálného světa.

Prohlubuje své povědomí o sekundárních funkcích uměleckého díla, tyto funkce v díle rozpoznává. Posuzuje své čtenářské prožitky (či prožitky z dalších děl se slovesnými prvky), popř. i prožitky dalších žáků či dalších příjemců díla.

Žák využívá postupy a strategie, které mu pomáhají vnímat a pochopit obsahově-formální prvky textu (díla). Popisuje a vysvětluje jednotlivé prvky textu (díla), odhaluje a objasňuje autorský záměr. V úhrnu se tak dobírá hlubšího poznání a pochopení obsahu textu (díla).

Při výkladu uměleckého textu (díla) žák využívá přiměřené, pro dílo relevantní kontextové informace, v případě potřeby tyto informace aktivně vyhledává.

Žák posoudí a srovná různá literární zpracování téže látky a také různá podání textu (recitace, četba); posoudí a srovná zpracování látky v literárním díle a v dalších dílech se slovesnými prvky (divadlo, film, komiks aj.).

Žák rozvíjí svoje komunikační dovednosti a využívá je při argumentaci o uměleckém díle. Rozvíjí svoje schopnosti formulovat adekvátní a relativně celistvé porozumění uměleckým dílům.

Žák získává, udržuje si či rozvíjí pozitivní postoj ke čtení, vnímá význam čtení pro svůj život. Vnímá literaturu a umění vůbec jako hodnotu kulturní, společenskou i národní.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV9-001
Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

KKT-SVJ-000-ZV9-001
Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

Vzdělávací oblasti

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

UAK-VFV-002-ZV9-006
Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vybírá si umělecké texty (umělecká díla se slovesnými prvky) podle svého zájmu.
- Uvědomuje si specifičnost uměleckého textu (umění).
- Získává či udržuje si základní čtenářské návyky a dovednosti (četba s pochopením).
- Samostatně či s dopomocí postihne podstatné prvky uměleckého textu (díla) a objasní autorský záměr – rozpoznává prózu a poezii, žánr, povahu textu (text vážný / humorný; ironie; jednoduchá alegorie).
- Odlišuje počínání postav, vyjadřované názory apod. od počínání či názorů autora.

• Formuluje své čtenářské či posluchačské prožitky z uměleckého textu; formuluje své prožitky z dalších uměleckých děl se slovesnými prvky; je schopen nacházet základní souvislosti mezi dílem a vlastními čtenářskými a diváckými zkušenostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Interpretujeme text: Příběh z Bible a jeho výklad

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/41765d

Krátký textový popis

Žák nachází tematické souvislosti mezi uměleckým textem a dalšími texty.

Žák v souvislosti s interpretací sám či s dopomocí vyhledává pro dílo podstatné informace kontextového rázu.

Žák prokazuje schopnost věcně a kultivovaně vyjadřovat poznatky, myšlenky a názory a týmž způsobem o nich diskutovat; upevňuje si pozitivní postoj ke čtení, k literatuře a umění obecně.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vybírá si umělecké texty (umělecká díla se slovesnými prvky) podle svého zájmu a rozšiřuje své čtenářské (divácké...) portfolio a záběr.

• Rozvíjí své čtenářské návyky a dovednosti.

• Uvědomuje si specifičnost uměleckého textu (díla) a je schopen ji ukázat na konkrétním textu (díle).

• Vyjádří svůj prožitek z uměleckého textu, jeho divadelního nebo audiovizuálního zpracování apod., je schopen nacházet širší souvislosti mezi dílem a vlastními čtenářskými a diváckými zkušenostmi.

• Sdílí své čtenářské (posluchačské, divácké) prožitky s prožitky ostatních a přijímá jejich možnou rozdílnost; v diskusi se vyjadřuje kultivovaně.

• Rozpoznává, zda má umělecký text (dílo) výraznou sekundární funkci (funkce).

• Samostatně či s dopomocí postihne podstatné prvky uměleckého textu (díla) a objasní autorský záměr – rozpoznává prózu a poezii (její náročnější formy, spojené s volným veršem), žánr, tematiku a povahu textu (text vážný / humorný; ironie, alegorie, symbol).

• Odlišuje jednání postav, vyjadřované názory apod. od jednání či názorů autora.

• Nachází základní shody a rozdíly různých literárních zpracování téže látky, popř. zpracování látky v literárním díle a v dalších dílech se slovesnými prvky (divadlo, film, komiks aj.).

• Posuzuje a srovnává různá podání textu (recitace, četba).

• V souvislosti s interpretací sám či s dopomocí vyhledává základní informace kontextového rázu (biografické, literární, umělecké, kulturněhistorické).

• Upevňuje si pozitivní postoj ke čtení, k literatuře a umění obecně.

Ilustrace

Název ilustrace

Interpretujeme text: Příběh z Bible a jeho výklad

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/41765d

Krátký textový popis

Žák popisuje a vysvětluje některé obsahově-formální prvky textu a vysvětluje, jakou v něm mají funkci; vysvětlí jednání postav a uvažuje nad jejich důsledky.

Žák nachází tematické souvislosti mezi uměleckým textem a dalšími texty.

Žák v souvislosti s interpretací sám či s dopomocí vyhledává pro dílo podstatné informace kontextového rázu, prokazuje schopnost věcně a kultivovaně vyjadřovat poznatky, myšlenky a názory a týmž způsobem o nich diskutovat; upevňuje si pozitivní postoj ke čtení, k literatuře a umění obecně.

Úroveň Splněno

Popis

• Vybírá si umělecké texty (umělecká díla se slovesnými prvky) podle svého zájmu a rozšiřuje své čtenářské (divácké…) portfolio a záběr; při výběru se neomezuje na díla určená pro děti či dospívající; je zkušeným a poučeným čtenářem.

• Při interpretaci textu (díla) využívá relativně ucelený systém literárních poznatků (zejména termínů) a další poznatky z oblasti umění.

• Popisuje a vysvětluje obsahově-formální prvky textu (díla) a vysvětluje, jakou v něm mají funkci; vysvětlí motivaci, jednání a prožívání postav a uvažuje nad jejich důsledky; objasňuje autorský záměr.

• Posuzuje a srovnává různá podání textu (recitace, četba); promýšlí, jaká forma podání by umocnila estetickou působivost textu (díla).

• Nachází základní shody a rozdíly různých literárních zpracování téže látky, popřípadě zpracování látky v literárním díle a v dalších dílech se slovesnými prvky (divadlo, film, komiks aj.); nachází nejrůznější souvislosti (tematické, žánrové, jazykové…) mezi uměleckým textem (dílem) a dalšími texty (díly).

• V souvislosti s interpretací sám či s dopomocí vyhledává pro dílo podstatné informace kontextového rázu (biografické, literární, umělecké, kulturněhistorické).

• Prokazuje schopnost věcně a kultivovaně vyjadřovat poznatky, myšlenky a názory a týmž způsobem o nich diskutovat; upevňuje si pozitivní postoj ke čtení, k literatuře a umění obecně.

Ilustrace

Název ilustrace

Interpretujeme text

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/41765d

Krátký textový popis

Úlohy jsou zaměřeny na schopnost posoudit možná vyznění uměleckého díla a jejich působení na čtenáře, popsat jednoduše jazykovou, tematickou a kompoziční stránku díla a vysvětlit jejich funkci v textu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vypráví obsah literárního díla anebo díla z oblasti dalších druhů umění.

JJK-CJL-001-ZV9-016

Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

Metodická podpora

Komentář

Obsahem tohoto výstupu je tvořivá práce s uměleckým textem (může se jednat o tzv. malou žákovskou tvorbu i o tzv. velkou literární tvorbu), následovaná adekvátní reflexí, například ve smyslu *Proč jsi tvořil(a) / dotvořil(a) / přetvořil(a) text právě takto? Které otázky sis musel(a) sám/sama pro sebe zodpovědět? Se kterými problémy ses při řešení úkolu setkal(a) a jak jsi je řešil(a)?*, tedy ve smyslu přemýšlivého návratu k fázi tvorby.

Pod tvořivou prací rozumíme nejen psaní textu ze strany žáka, ale například také doplňování textu, přetváření textu, dotváření textu, zvažování různých textových variant, redukci textu podle zadaných kritérií. Rozhodně se tedy nejedná o hru na spisovatele, ačkoli tak může být činnost učitelem ve vyučovací hodině aranžována. Teprve z reflexe žák za pomoci učitele vyvozuje poznatky a dovednosti, vzhledem k charakteru práce se nabízejí zvláště poznatky a dovednosti uměnovědného charakteru.

Tvořivá práce s textem patří k základním tématům v současné literární výchově. Žák vytváří vlastní texty a sdílí je se spolužáky, diskutuje o nich, a uvědomuje si tak význam literární komunikace. Tvořivá práce s textem přispívá k rozvoji žákova estetického vnímání světa a k rozvoji jeho osobnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV9-001
Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

KKT-SVJ-000-ZV9-001
Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

UAK-HTD-001-ZV9-004
Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

UAK-VFV-001-ZV9-005
Reflektuje svou tvůrčí výtvarnou či filmovou zkušenost a přijímá zpětnou vazbu jako impulz pro další tvorbu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Podle zadání či spontánně jednoduše doplňuje, přetváří, dotváří umělecký text; vytváří jednoduchý umělecky zaměřený text; je schopen svoje slovesné aktivity propojit s prvky dalších druhů umění.
- Spontánně promítá do svých kreativních aktivit své čtenářské a životní zkušenosti.
- Prakticky zvládá jednoduché formy a techniky práce s textem (psaní podle zadaného žánru, přeměna žánru či vypravěče, slovní hříčky, vytváření nonsensu apod.).
- Využívá základní vyjadřovací schopnosti a stylistické dovednosti adekvátní danému věku.

- Je schopen přečíst či přednést umělecký text s pochopením.
- Spontánně si osvojuje základní literární či umělecké poznatky (žánrové a jiné termíny apod.) a využívá je k porozumění uměleckému textu a jeho vytváření.
- Uvědomuje si, že k jeho životu patří estetické zájmy.
- Jednoduše popisuje své estetické preference.

Ilustrace

Název ilustrace

Přetváření literárního díla

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4987c9

Krátký textový popis

Žák podle zadání či spontánně doplňuje, dotváří umělecký text, rozvíjí své vyjadřovací schopnosti a stylistické dovednosti. Jednoduše promýšlí potenciální estetický účinek doplňovaných či dotvářených textů a využívá elementárních znalostí z oblasti literatury.

Úroveň Na cestě

Popis

- Podle zadání či spontánně doplňuje, přetváří, dotváří umělecký text; je schopen přitom pracovat s více než jednou vrstvou (prvkem) uměleckého díla; vytváří umělecky zaměřený text.
- Ve svých aktivitách je schopen propojit různé druhy umění (komiks, dramatická etuda, audio a audiovizuální tvorba aj.).
- Své kreativní aktivity je schopen průběžně popisovat; reflektuje vyjádření učitele a spolužáků či jiných příjemců díla.
- Uvědomuje si souvislost mezi uměleckým textem a vlastními životními nebo čtenářskými zkušenostmi a promítá toto vědomí do kreativních aktivit.
- Rozšiřuje svůj rejstřík forem a technik práce s textem.
- Rozvíjí svoje vyjadřovací schopnosti a stylistické dovednosti.
- Rozvíjí svoji schopnost prezentovat (přečíst, přednést…) umělecký text tak, aby umocnil jeho estetickou působivost.
- Spontánně si osvojuje literární pojmy a další pojmy z oblasti umění a rozšiřuje svoje znalosti o umění; využívá je k porozumění uměleckému textu (dílu) a k jeho vytváření.
- Uvědomuje si, že k jeho životu patří estetické zájmy; jejich rozvíjení považuje za nezbytnou součást svých životních aktivit.
- Ujasňuje si a tříbí si své estetické preference a je schopen je popsat.

Ilustrace

Název ilustrace

Přetváření literárního díla - tvorba příběhu podle předlohy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4987c9

Krátký textový popis

Žák podle zadání přetváří či vytváří umělecký text, uvědomuje si souvislost mezi uměleckým textem a vlastními životními nebo čtenářskými zkušenostmi a promítá toto vědomí do kreativních aktivit; prakticky zvládá některé formy a techniky práce s textem. Žák rozvíjí svoje vyjadřovací schopnosti a stylistické dovednosti, promýšlí potenciální estetický účinek doplňovaných či dotvářených textů a využívá znalostí z oblasti literatury.

Úroveň Splněno

Popis

- Podle zadání či spontánně doplňuje, přetváří, dotváří umělecký text.
- Uvědomuje si souvislost mezi uměleckým textem a vlastními životními nebo čtenářskými zkušenostmi a promítá toto vědomí do kreativních aktivit; prakticky zvládá nejrůznější formy a techniky práce s textem.
- Rozvíjí svoje vyjadřovací schopnosti a stylistické dovednosti a schopnost prezentovat (přečíst, přednést) umělecký text tak, aby umocnil jeho estetickou působivost.
- Propojuje různé druhy umění (komiks, dramatická etuda, audio a audiovizuální tvorba aj.).
- Při realizaci vlastních kreativních aktivit využívá podle svých možností rejstřík literárních znalostí a znalostí z oblasti umění.
- Cíleně rozvíjí své estetické zájmy a preference, je schopný je popsat a reflektovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Přetváření literárního díla

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4987c9

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, jak žák dokáže uvažovat o tvůrčím procesu na základě vlastní zkušenosti. Když budou tvořivé úlohy zadávány opakovaně, poslouží mu také ke sledování proměn sebe, stylu a vnímání čtenáře i média textu v čase.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vypráví příběhy a popisuje jevy a děje, popíše postupy, jak tvoří vlastní text.

AJA

Anglický jazyk

Charakteristika vzdělávacího oboru

Anglický jazyk umožňuje porozumění skutečnostem, které nejsou zprostředkovány mateřským jazykem nebo jazyky, ve kterých jsou žáci vzděláváni. Anglický jazyk je klíčovým nástrojem pro komunikaci s lidmi z různých kultur, což je nezbytné pro porozumění a respektování rozmanitosti v dnešním globalizovaném světě. Osvojování anglického jazyka pomáhá snižovat jazykové bariéry, a přispívá tak ke zvýšení mobility jednotlivců jak v jejich osobním životě, tak v dalším studiu a v budoucím pracovním uplatnění.

Požadavky na vzdělávání v anglickém jazyce vycházejí ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ) a z jeho aktualizované podoby (Dodatek k SERRJ). Kromě popisu jednotlivých úrovní ovládání cizího jazyka tento dokument popisuje komunikaci ve čtyřech jazykových činnostech: recepce, produkce, interakce a mediace. Tímto způsobem jsou popsány i očekávané výsledky učení oboru Anglický jazyk.

Recepce zahrnuje přijímání a zpracování informací v mluvené nebo psané podobě, včetně audiovizuálního záznamu, a porozumění těmto informacím. Jedná se tedy o poslech a čtení s porozuměním. **Produkce** začleňuje vyjadřování se mluveným nebo psaným slovem. **Interakce** představuje bezprostřední komunikaci mezi dvěma či více stranami. **Mediace** spočívá zejména ve zprostředkování zjednodušených informací mezi různými jazyky nebo v rámci jednoho jazyka.

Výuka na 1. stupni předpokládá dosažení úrovně A1 (podle SERRJ). Žák na této úrovni rozumí užívaným základním výrazům a frázím a používá je v mluvené i psané podobě. Představí sebe i ostatní, umí se zeptat na údaje týkající se jiných osob (kde žijí, co umějí, jaké mají zájmy, co vlastní apod.) a na podobné otázky odpovídá. Komunikuje v cizím jazyce o každodenních situacích a tématech typických pro jeho věk (např. koníčky, denní činnosti, oblečení, zvířata, jídlo, sporty).

Výuka na 2. stupni předpokládá dosažení úrovně B1 (podle SERRJ). Na úrovni B1 jsou žáci při používání jazyka výrazně samostatnější a schopní efektivně komunikovat v každodenních situacích. Dokážou se bez většího zaváhání zapojit do konverzace o běžných tématech, jako jsou jejich zážitky, plány, zájmy apod. Při komunikaci jsou schopní mluvit o svých přáních a touhách a dokážou jasně vysvětlit své názory a plány. Rozumějí hlavním informacím běžné komunikace o známých věcech, se kterými se pravidelně setkávají ve škole nebo ve volném čase. Žáci na úrovni B1 rozumějí textům, které obsahují slovní zásobu často užívanou v každodenním životě, a dokážou z nich vyvodit hlavní myšlenky a konkrétní informace. Jsou schopní samostatně vytvářet strukturované, jednoduché a souvislé texty na známá témata, jako je popis událostí, osobních zkušeností nebo záležitostí spojených s každodenním životem.

001

Recepce

Charakteristika tematického okruhu

Recepce se zaměřuje na rozvoj schopnosti žáků porozumět textům nebo promluvám v cizím jazyce. Žáci se učí rozumět základním informacím v mluvené a psané podobě jazyka, včetně každodenních rozhovorů, jednoduchých instrukcí a běžných frází. Rozvíjí se dovednost porozumět jednoduchým textům, jako jsou krátké zprávy, dopisy a popisy. Důraz je kladen na rozpoznávání základních gramatických struktur a slovní zásoby, což umožňuje žákům porozumět obsahu a kontextu běžných komunikačních situací.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

JJK-AJA-001-ZV5-001
Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

Metodická podpora

Komentář
Žák prokáže porozumění (neverbálně i verbálně) pomalu sdělovaným a pečlivě artikulovaným informacím z okruhu procvičovaných témat. Při používání audionahrávek má obvykle k dispozici vizuální oporu, nejčastěji ve formě doprovodných ilustrací.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

KRP-KRP-000-ZV5-001
Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-007
Experimentuje s jazyky a buduje si vztah k učení se jazykům.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV9-001
Rozumí hlavním myšlenkám v mluveném projevu o známých tématech, je-li veden standardním jazykem.

JJK-AJA-001-ZV9-003
Rozumí jednodušším audiovizuálně zpracovaným příběhům.

JJK-DCJ-001-ZV9-001

Rozumí krátkým, velmi jednoduchým otázkám, pokynům a výrokům pronášeným pomalu, zřetelně a opakovaně a doprovázeným vizuálními prvky nebo gesty.

JJK-DCJ-001-ZV9-002

Rozumí jednoduchým větám, které obsahují známé konkrétní situace a běžnou slovní zásobu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozumí jednoduchým krátkým pokynům, které se běžně používají ve vyučování.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny ve třídě

Krátký textový popis

Žák vhodně reaguje na běžné pokyny, které se používají při komunikaci v hodinách angličtiny (*Stand up, Listen, Come here, Make a circle, Open you book, Colour the picture, Repeat after me)* nebo v aktivitách či hrách, jako je např. *Simon says (Point to the window, Touch your nose, Clap your hands*, *Turn around*, *Jump*). Porozumění prokazuje správným provedením činnosti, splněním úkolu či pohybem. V poslechových aktivitách plní jednoduchá zadání jako např. *Listen and repeat, Listen and point, Listen and write the number.*

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozumí pokynům a instrukcím běžně používaným ve vyučování.
- Porozumí některým informacím v krátkých a jednoduchých promluvách souvisejících s osvojovanými tématy.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny ve vyučování

Krátký textový popis

Žák rozumí složitějším pokynům používaným ve vyučování, např. komplexnějším instrukcím ke cvičení (*Now, everybody, look at the board. Let's do exercise. Match the words with the pictures*. *Who can read the first word? Which picture is it?*) nebo zadání hry či skupinové práce. Tyto pokyny jsou doprovázeny výraznou mimikou či gestikulací vyučující a jejich součástí bývá vizuální demonstrace, která podpoří porozumění žáka. V poslechových aktivitách žák prokazuje porozumění konkrétním informacím z okruhu osvojovaných témat. Plní úkoly jako např. *Listen and tick or cross. Listen and circle the correct word. Listen and write the word.*

Úroveň Splněno

Popis

- Porozumí krátkým a jednoduchým promluvám souvisejícím s osvojovanými tématy, jsou-li pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností.
- Na základě poslechového textu přiřazuje obrázek na správné místo, určuje pořadí nebo doplňuje chybějící informaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Listen to the dialogues and choose the correct picture

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cfc0b7

Krátký textový popis

- Zadání úlohy pro žáka: *Poslouchej. Ke každému jménu napiš správné písmeno obrázku. Jeden obrázek je navíc.*
- Realizace a hodnocení: poslechovou úlohu si žák vyslechne dvakrát.

Ilustrace

Název ilustrace

Listen to the dialogues and choose the correct picture

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d95e8a?nahled=1

Krátký textový popis

V úloze žáci rozvíjejí klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně porozumění. Prokazují porozumění informacím ve čtyřech krátkých rozhovorech mezi dětmi a dospělými. Každý rozhovor má jiné téma. V prvním rozhovoru se mluvčí baví o sourozencích, v druhém o tom, co obvykle děláme v průběhu dne, ve třetím rozhovoru se baví o tom, kde se ve městě nachází daná budova a tématem posledního rozhovoru jsou oblíbené nápoje. Žáci zároveň monitorují procesy svého učení. Tímto úkolem trénují strategii učení týkající se porozumění a mapují své výsledky.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozumí jednoduchým krátkým pokynům používaným ve vyučování.

JJK-AJA-001-ZV5-002

Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

Metodická podpora

Komentář

Žák prokáže porozumění různým typům textů, které odpovídají osvojovaným tématům a pro něž má k dispozici vizuální oporu. Žák je schopný identifikovat hlavní myšlenky, klíčové informace a základní pojmy v textu a porozumět jejich významu. Texty jsou krátké a jednoduché se známou slovní zásobou.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001

Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001

Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KRP-KRP-000-ZV5-001

Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-004

Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV9-004

Rozumí návodům a pokynům z každodenního života.

JJK-AJA-001-ZV9-005

Rozumí obsahu textů z každodenního života a vyhledá v nich potřebné informace.

JJK-AJA-001-ZV9-006

Rozumí hlavním myšlenkám a některým konkrétním informacím v jednoduchých odborných textech z oblasti svého zájmu.

JJK-DCJ-001-ZV9-003

Rozumí konkrétní informaci v jednoduchých autentických materiálech, které se vztahují k jeho potřebám a zájmům.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Čte jednotlivá slova a krátké věty, které si již ústně osvojil a jimž rozumí.
- Rozpoznává známé výrazy v krátkých textech.

-

Ilustrace

Název ilustrace

Čtení jednoduchých slov

Krátký textový popis

Žák dokáže přečíst slova, která zná z ústního procvičování - umí je správně vyslovit a zná jejich význam. Porozumění přečtenému slovu prokáže např. tím, že slovo přiřadí ke správnému obrázku.

Dokáže také přečíst jednoduché věty, které zná např. z konverzace nebo jiné formy ústní práce. Vhodnými prvními texty ke čtení jsou takové, které žák zná s jistotou a zpaměti, tedy např. texty jednoduchých říkanek nebo písniček, které se v hodinách často opakují.

Úroveň Na cestě

Popis

- Čte krátké texty jako rozhovory, jednoduché popisy nebo příběhy a rozumí jejich základnímu obsahu.
- U neznámých slov se snaží odhadnout jejich význam podle kontextu.

Ilustrace

Název ilustrace

Čtení krátkých textů

Krátký textový popis

Žák čte nahlas i potichu texty, jako např. komiksy, krátké popisy v rozsahu cca 5-7 vět nebo jednoduché příběhy, ke kterým má k dispozici ilustrace. Většinu slov či vět v těchto textech dobře zná z ústního procvičování.

Pokud narazí na neznámé slovo, pokouší se odhadnout jeho význam. Porozumění textům prokazuje v různých typech aktivit, např. dokreslí obrázek podle popisu nebo doplní chybějící slovo do textu.

Úroveň Splněno

Popis

• Porozumění textu prokáže například vyhledáním požadované informace, odpovědí na související otázky, posouzením, zda jsou věty týkající se obsahu textu pravdivé, nebo ne.

Ilustrace

Název ilustrace

Mandy's Birthday

Krátký textový popis

1. Zadání:

Přečti si text. Poté si přečti věty ve cvičení a označ, jestli jsou věty pravdivé (T – true) nebo ne (F – false).

2. Realizace a hodnocení: žák si samostatně přečte text a najde v něm požadované informace.

Řešení: 1F, 2T, 3F, 4F, 5F, 6T, 7F, 8T

Ilustrativní úloha

It´s Sunday, 11th April. Mandy is very happy today, it´s her birthday. She´s eight years old. There are many presents for her: a new red bike from her parents, a big Barbie doll from her Granny, a nice yellow T-shirt from her sister Rebecca and a chocolate cake from her friends. Mandy and her friends are eating the cake now. And there is a small brown dog under the table in the kitchen. It´s not a present, it´s Mandy´s pet Ben.

• It´s summer.

• It´s Mandy´s birthday today.

• She´s eleven.

• Mandy has got only one present.

• Mandy´s red bike is old.

• Her new T-shirt is yellow.

• Mandy and her friends are dancing now.

• Ben is a dog.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozumí psané podobě slov vztahujících se k jeho preferencím a zájmům.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-AJA-001-ZV9-001

Rozumí hlavním myšlenkám v mluveném projevu o známých tématech, je-li veden standardním jazykem.

Metodická podpora

Komentář

Žák v řeči nebo interakci dvou a více lidí na témata jemu blízká rozumí hlavním myšlenkám.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-001

Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozumí jednotlivým informacím v jednoduchých monolozích a konverzacích na známá témata.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Poslech dialogu

Krátký textový popis

Poslech - dialog

Žák si vyslechne monolog nebo dialog a ze slyšeného vybere hlavní myšlenky.

Zadání pro žáka:

Pre-listening - discuss in pairs: Where do you like to eat? At home or in the restaurant? Explain why.

Listening: Listen to a short conversation in a restaurant. After listening, answer the following True/False questions based on the dialogue.

Comprehension check: Together check the students' answers and discuss why they are correct/incorrect

Převzato z https://test-english.com, dne 31.12.2024 odkaz: https://test-english.com/listening/a1/ordering-at-the-restaurant-a1-listening-test/

True/False Statements:

- The woman orders Soup of the Day for her starter. **T/F (F)**
- The woman orders chicken and rice for her main course. **T/F (T)**
- The man orders a burger with bacon and cheese. **T/F (F)**
- The woman orders wine and the man orders beer. **T/F (F)**
- The man chooses apple pie and cream for dessert. **T/F (F)**
- The woman chooses white chocolate cake for dessert. **T/F (T)**

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozumí hlavním myšlenkám monologů a konverzací na známá témata, částečně rozlišuje sdělení jednotlivých mluvčích.
- Prokáže porozumění v písemné nebo ústní formě.

Ilustrace

Název ilustrace

Porozumění hlavní myšlence

Krátký textový popis

Poslech - monolog/dialog

Žák porozumí hlavní myšlence poslechu a základním klíčovým informacím. Porozumění prokáže odpověďmi na otázky.

Zadání pro žáka:

Pre-listening: discuss in pairs then report to the whole class

• Where do people like to celebrate their birthdays?

• How do people choose the place?

Listening: Listen to the audio and choose the correct answer from the options provided.

Odkaz [dne 31.12.2024]: https://learnenglish.britishcouncil.org/skills/listening/a2-listening/invitation-party

Comprehension check: encourage discussion about why each answer is correct or incorrect

Questions for "An Invitation to a Party"

• **Where is the party going to take place?**
a) At a restaurant
b) At Sarah's house (correct)
c) In a park

• **What time does the party start?**
a) At 6:00 PM (correct)
b) At 8:00 PM
c) At 7:30 PM

• **What should the guest bring to the party?**
a) A birthday card
b) A dessert (correct)
c) A present

• **What is the reason for the party?**
a) A graduation celebration
b) Sarah’s birthday (correct)
c) A farewell party

• **Who invited the guest to the party?**
a) Sarah's parents
b) Sarah's brother
c) Sarah herself (correct)

Ilustrace

Název ilustrace

Facts or opinions

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/04307b

Krátký textový popis

Žáci na základě poslechu rozlišují fakta od názorů a diskutují o tom, jak názor od faktu odlišit. Rozpoznávají také, zda jsou prezentované výroky pravdivé nebo ne na základě získaných informací.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozumí hlavním myšlenkám monologů i konverzací.

• V konverzaci rozlišuje sdělení jednotlivých mluvčích.

• Písemně nebo ústně prokáže porozumění různým typům mluvených textů v poslechových úlohách (např. formuluje odpověď na otázky, vybere správnou odpověď z nabízených možností).

Ilustrace

Název ilustrace

Porozumění dialogu jednotlivých mluvčích

Krátký textový popis

Poslech - dialog

Žák v konverzaci rozlišuje sdělení jednotlivých mluvčích. Porozumění prokáže výběrem správné možnosti.

Zadání pro žáka:

Listening: Listen to the audio. For each question, choose the correct answer.

Comprehension check: encourage discussion about why each answer is correct or incorrect

Odkaz [dne 31.12.2024]: https://englishpracticetest.net/practice-pet-b1-listening-test-03-with-answers-and-audioscripts/#google_vignette – part 1

Ilustrace

Název ilustrace

Why do cats act so weird?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/61a4d1

Krátký textový popis

Žáci sledují video v angličtině a snaží se porozumět hlavní myšlence a klíčovým informacím z poslechu. Při společné diskusi žáci identifikují autorův záměr a hodnotí způsob jeho sdělení.

Odkaz na poslech: https://www.youtube.com/watch?v=sI8NsYIyQ2A

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozumí jednoduchým konkrétním informacím v pomalém a zřetelném projevu, který se týká základních osvojovaných témat.

JJK-AJA-001-ZV9-002

Rozumí hlavním myšlenkám obsahu v médiích na známá témata, pokud mluvčí hovoří relativně pomalu a srozumitelně.

Metodická podpora

Komentář

Žák rozumí hlavním myšlenkám mediálně zpracovaného textu, jako je např. podcast, videoreportáž, předpověď počasí.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Identifikuje téma informací v médiích se známým obsahem a vyhledá klíčové informace, pokud jsou jasně označeny nebo vizuálně podpořeny.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s krátkým článkem

Krátký textový popis

Práce s článkem

Žáci budou pracovat s krátkým článkem popisujícím denní aktivity teenagera. Text bude obsahovat jednoduché věty, známou slovní zásobu a obrázky pro vizuální podporu. Na základě textu budou odpovídat na otázky formou True/False.

Zadání pro žáka:

Pre-reading: discuss in pairs

- Do you have daily routines?
- If yes - tell your partner about one routine
- If not - explain why you don’t have any

Reading: Read the text below. Decide which statements are true (T) or false (F).

Emma’s Daily Routine
Emma is 12 years old. She wakes up at **7:00 a.m.** every day. She eats **cereal** and drinks **orange juice** for breakfast. Then she walks to school with her **friend Sarah**. Emma’s favourite subject is **math**. After school, she goes to the **park** and plays football. In the evening, Emma watches her favourite show, "The Adventures of Milo," and goes to bed at **9:30 p.m.**

Reading comprehension:

True/False:

- Emma eats eggs for breakfast. (False)
- She walks to school with her friend Sarah. (True)
- Emma's favourite subject is science. (False)
- After school, Emma goes to the park. (True)
- Emma goes to bed at 10:00 p.m. (False)

Úroveň Na cestě

Popis

- S dopomocí rozumí hlavním myšlenkám obsahu v médiích o známých tématech.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Jízdní řád

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2a98ce

Krátký textový popis

Úkol je založen na čtení jízdního řádu. Porozumění žák prokáže odpověďmi na otázky.

Ilustrace

Název ilustrace

Fast Fashion

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/945656

Krátký textový popis

Žáci věnují fenoménu Fast Fashion a jeho sociálním, environmentálním a etickým aspektům. Zvažují různé perspektivy, diskutují o možných řešeních a ve skupinkách navrhují udržitelná řešení této problematiky. Žáci také procvičují porozumění hlavním myšlenkám obsahu videa a prostřednictvím diskuze a tvorby reklamního plakátu se učí analyzovat aktuální společenský problém, vyjadřovat vlastní názory a vzájemně spolupracovat.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozumí hlavním myšlenkám obsahu v médiích o známých tématech.

• Písemně nebo ústně prokáže porozumění mediálně zpracovaného textu z oblasti svého zájmu.

• V poslechových úlohách přiřadí například obrázek nebo titulek.

Ilustrace

Název ilustrace

Zdravý životní styl

Krátký textový popis

Poslech rozhovoru

Žáci si poslechnout rozhovor na téma „Jak si udržet zdravý životní styl“. Porozumění prokáží odpověďmi na otázky.

Zadání pro žáka:

Pre-listening: discuss in pairs: Do you think that a healthy lifestyle is important and why?

Listening: Listen to three people talk about their experiences with fitness and exercise. For questions 1 to 6, choose the correct answer.

Odkaz [převzato dne 31.12.2024] Test-English

• What does Rebecca think about joining a gym?• It's a waste of money.

• **It motivates her to exercise.**

• It doesn't provide enough variety for her.

• What is Rebecca's advice about friends and exercise?• **Make friends with people who like exercise.**

• Encourage your friends to exercise with you.

• Don't be embarrassed about exercising alone.

• What caused Jeff to start exercising?• A new electric bike.

• A new girlfriend.

• **A lack of money.**

• Since exercising more regularly, Jeff has...• started appreciating nature more.

• **included exercise in his everyday routine.**

• taken up other sports too.

• As a young man, Leo kept fit because...• he was always worried about his health.

• he was a member of various sports teams.

• **he had a generally active lifestyle.**

• Leo has found that exercising with other people has...• **had little impact on his fitness level.**

• introduced him to several new sports

• enabled him to return to his past fitness level.

Hodnocení:
Každá správná odpověď má hodnotu 1 bodu. Cílem je získat alespoň 4 body pro splnění úkolu na úrovni B1.

Ilustrace

Název ilustrace

Be the Voice

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8fe694

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na rozvoj porozumění mediálním sdělením (poslechovým i textovým), kritického myšlení a komunikačních dovedností

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná téma pomalého a jasně strukturovaného mluveného projevu, který se týká základních osvojovaných témat.

JJK-AJA-001-ZV9-003
Rozumí jednodušším audiovizuálně zpracovaným příběhům.

Metodická podpora

Komentář
Žák rozumí základní linii příběhu - např. filmu nebo seriálu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-001
Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Rozumí základním informacím v jednodušších příbězích s využitím titulků v cílovém jazyce.

• Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh o třech prasátkách

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6ab060

Krátký textový popis

Příběh o třech prasátkách

Žák zhlédne známý příběh o třech prasátkách s jednoduchými titulky v angličtině. Porozumění proběhne formou odpovědí na otázky.

Zadání pro žáka

Zadání ilustrace najdete na úložišti vzi odkaz výše.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozumí hlavním myšlenkám příběhu.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh o muži v New Yorku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0df609

Krátký textový popis

Příběh o muži v New Yorku

Žák zhlédne krátký příběh o mladém muži, který poprvé navštíví New York. Video nemá titulky, což podporuje schopnost poslechu.

Zadání pro žáka

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

One-minute stories

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2a7fc6

Krátký textový popis

Žáci vytvoří ve skupinách krátká videa. Následně sledují videa svých spolužáků a pomocí řízených otázek ověřují porozumění hlavní myšlence, detailům a záměru autorů. Aktivita rozvíjí jak produktivní (mluvení), tak receptivní (poslech) dovednosti v autentickém a pro žáky relevantním kontextu.

Úroveň Splněno

Popis

- Rozumí obsahu jednoduššího příběhu.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění příběhu v poslechových úlohách (např. řadí jednotlivé části textu chronologicky, odhaduje další vývoj příběhu, příběh vypráví svými slovy).

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh - letecká havárie

Krátký textový popis

Audio série - po letecké havárii

Tento příběh je audio série určená pro úroveň B1. Studenti se seznámí s napínavou situací po letecké havárii, kde agent FBI řeší případ zahrnující přeživší a záhadné události.

Zadání pro žáka

Discussion: Who do you consider “a survivor”?

Odkaz [ke dni 31.12.2024]**:** https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/audio-series/survivor/b1-survivor/episode-1-finding-jane-b1

Listening: A plane crashes, leaving only one survivor. Who is she? Listen to the first episode of *The Survivor*.

Listening comprehension: (three options)

a) Main idea of the story:

• Who is the survivor?

• What feelings did the character experience during the first episode?

b) Understanding details (answer based on the listening):

• What is Agent Sanders investigating?

• What role does the plane crash play?

c) Critical thinking:

• How would you react if you were in the survivor's place?

• Prepare a brief summary of the episode in English (maximum of 5 sentences).

Ilustrace

Název ilustrace

The animals and their habitat

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/57f4d5

Krátký textový popis

V této mezipředmětové lekci žáci shlédnou dokument o zvířatech v Yellowstonském národním parku a písemně prokážou porozumění vyplněním pracovního listu. Následně ve dvojicích vytvoří prezentace o zvířatech a jejich přirozeném prostředí, čímž procvičují své vyjadřovací schopnosti. Lekce zároveň propojuje angličtinu se znalostmi ze zeměpisu, přírodopisu a s environmentálními tématy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozumí jednoduchým a zřetelně sděleným instrukcím, které se týkají základních osvojovaných témat.

JJK-AJA-001-ZV9-004

Rozumí návodům a pokynům z každodenního života.

Metodická podpora

Komentář

Žák rozumí mluveným nebo psaným instrukcím z každodenního života, např. z receptů, návodů nebo bezpečnostních pokynů.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-002

Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozumí základním instrukcím, pokud jsou jasně formulovány a doplněny vizuálními nebo jinými podpůrnými materiály.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Dort

Krátký textový popis

Video o vaření - dort

Žák zhlédne krátké video o vaření. Zaměřuje se na použité ingredience a kroky při tvorbě dortu. Porozumění proběhne formou odpovědí na otázky.

Zadání pro žáka

Discussion: Who likes cooking/baking? What do you like to cook? What ingredients do you use?

Odkaz [dne 31.12.2024]**:** https://www.youtube.com/watch?v=faFkIEEFA0U

Put the ingredients in the correct order.

__ 1 cup of sugar

__ 1 teaspoon of baking powder

__ 1 teaspoon of vanilla

__ 2 cups of flour

__ ½ teaspoon of salt

__ ½ cup of butter

__ 2 large eggs

__ 1 cup of milk

Answer key: 2 cups of flour, 1 teaspoon of baking powder, ½ teaspoon of salt, 1 teaspoon of vanilla, ½ cup of butter, 1 cup of sugar, 1 cup of milk, 2 large eggs

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozumí instrukcím na známá témata.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Sendvič

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/958e1c

Krátký textový popis

Video o vaření - sendvič

Žák zhlédne krátké video o přípravě sendviče. Zaměřuje se na sled použitých ingrediencí. Porozumění proběhne formou odpovědí na otázky.

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

The Lost Tourist

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/eb9860

Krátký textový popis

Tato aktivita je zaměřená na rozvoj porozumění jednoduchým instrukcím z každodenního života a podporuje vícejazyčnost a mezikulturní porozumění. Prostřednictvím interaktivní simulační hry žáci aktivně využívají svůj vícejazyčný repertoár a učí se efektivně překonávat jazykové a kulturní bariéry v běžné komunikaci. Aktivita vede žáky k rozpoznání podobností mezi jazyky, k rozvoji dorozumívacích strategií a ke kladnému vztahu k jazykové rozmanitosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozumí daným instrukcím.

• Písemně nebo ústně prokáže porozumění návodům a postupům podle zadání (např. seřadí instrukce podle správné posloupnosti, postupuje podle pokynů).

Ilustrace

Název ilustrace

Návštěva lékárny

Krátký textový popis

Nahrávka - návštěva lékarny

Žák si poslechne krátkou nahrávku o návštěvě lékárny. Tato úloha testuje schopnost žáka porozumět jednoduchým praktickým pokynům a identifikovat klíčové informace.

Zadání pro žáka

Pre-listening: discussion in pairs

• When do people visit the chemist/pharmacy?

• What can you buy there?

Listening: Listen to the audio and answer the following questions.

Odkaz [dne 31.12.2024]: A Chemist's Conversation (B1 Listening)

Listening comprehension - Answer the following questions:

• What two products does the customer request?

• What specific instructions does the pharmacist give for the use of each product?

• What should the customer do if the problem persists?

Ilustrace

Název ilustrace

Recipe Detectives

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e73d55

Krátký textový popis

Žáci v této aktivitě prokážou porozumění autentickému poslechovému materiálu s návodem na přípravu palačinek. Po poslechu seřadí instrukce podle správné posloupnosti a následně vytvoří vlastní písemný postup na přípravu vybraného pokrmu. Žáci volí vhodné receptivní strategie v návaznosti na stanovený úkol (soustředění při poslechu, využití kritického myšlení při skládání správného postupu instrukcí). Aktivita rozvíjí nejen jazykové kompetence, ale i schopnost práce s textem, kritického myšlení a plánování postupu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná téma krátkého psaného textu, který se týká osvojovaných témat.

JJK-AJA-001-ZV9-005

Rozumí obsahu textů z každodenního života a vyhledá v nich potřebné informace.

Metodická podpora

Komentář

Žák vyhledá potřebné informace v každodenních materiálech, např. e-mailech, letácích či informačních brožurách.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-002

Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyhledá základní informace v textech z každodenního života s vizuální podporou.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Jídelní lístek

Krátký textový popis

Jídelní lístek

Úkol je založen na čtení jednoduché každodenní situace jako je jídelní lístek. Porozumění žák prokáže odpověďmi na otázky.

Zadání pro žáka:

Pre-reading - discussion in pairs: Have you ever ordered food in English? Describe your last experience in a restaurant (where, who, food...)

Reading: Read a simple menu at a restaurant. After reading, decide if sentences are true or false.

Odkaz [převzato dne 31.12.2024]: https://learnenglish.britishcouncil.org/skills/reading/a1-reading/restaurant-menu

Reading comprehension: Are the sentences true or false?

• The fish is the same every day. **T/F (False)**

• You can choose what comes with the steak. **T/F (True)**

• The pizza has meat on it. **T/F (False)**

• Soup is served with bread. **T/F (True)**

• They make the ice cream themselves. **T/F (False)**

• The cheapest drink is coffee. **T/F (False)**

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyhledává základní informace v textech z každodenního života.

• Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Jízdní řád

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2a98ce

Krátký textový popis

Jízdní řád

Úkol je založen na čtení jízdního řádu. Porozumění žák prokáže odpověďmi na otázky.

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

Phones in Schools

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/56cbdd

Krátký textový popis

Žáci pracují s autentickým, aktuálním novinovým článkem ve zjednodušené verzi. Odpovídají na otázky na porozumění, diskutují komunikační záměr autora i jeho postoj. Aktivita rozvíjí čtenářskou gramotnost, porozumění, mluvení, schopnost formulovat vlastní názor i kriticky reflektovat jednoduchý text.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhledává informace v materiálech každodenní potřeby a následně s nimi pracuje.

• Prokáže porozumění obsahu jednoduchého textu, který se vztahuje k jeho potřebám a zájmům (např. porovnává získané informace z různých zdrojů, samostatně vyhledává informace k zadanému tématu).

Ilustrace

Název ilustrace

Youtubeři

Krátký textový popis

Youtubeři

Úkol je založen na čtení delšího textu na žákům blízké téma. Porozumění žák prokáže odpověďmi na otázky.

Zadání pro žáka:

Pre-reading: discuss in pairs

• Do you know any Youtubers? What do they do?

• Would like to become a Youtuber? Why yes/no?

Reading: Read the article about Jessii, a YouTuber. Decide which statements are true and which ones are false.

Odkaz [převzato dne 31.12.2024]: https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/reading-zone/b1-graded-reading/life-youtuber-b1

Reading comprehension: Are the sentences true or false?

• Jessii was so surprised when a fan recognised her that she dropped her coffee. **T/F (F)**

• When Jessii got hate comments, she changed the way she looks. **T/F (F)**

• It's not a good idea to let people leave comments on your videos if you're a YouTube beginner. **T/F (T)**

• If you want to be a big YouTube star, people need to see your face in your videos. **T/F (F)**

• Jessii is more comfortable in her videos now than in the past. **T/F (T)**

• She recommends making videos you think other people will like. **T/F (F)**

Ilustrace

Název ilustrace

Think Like a Scientist

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cfbd78

Krátký textový popis

Žáci pracují s autentickým vědecko-popularizačním textem ve zjednodušené verzi o vlivu klimatických změn na živočichy. Rozlišují mezi faktickým tvrzením, hypotézou a názorem, a dále samostatně vyhledávají informace na internetu o konkrétním živočichovi ohroženém klimatickou změnou. V závěru aktivity žáci ověřují, zda jejich hypotéza je v souladu s nalezenými informacemi.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyhledá v jednoduchém textu s autentickými prvky základní informace, které se vztahují k jeho potřebám a zájmům.

JJK-AJA-001-ZV9-006

Rozumí hlavním myšlenkám a některým konkrétním informacím v jednoduchých odborných textech z oblasti svého zájmu.

Metodická podpora

Komentář

Žák rozumí hlavním myšlenkám odborného textu o tématu, které ho zajímá, např. o sportu, cestování nebo hudbě.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-002

Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyhledá klíčové informace v textu o tématu, které ho zajímá.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Vaření

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8aa64a

Krátký textový popis

Čtení textu - vaření

Úkol je založen na čtení jednoduchého textu z oblasti žákova zájmu. Porozumění žák prokáže odpověďmi na otázky.

Zadání pro žáka:

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyhledá si informace v textu, který odpovídá jeho úrovni a týká se tématu, které ho zajímá.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Festival v Anglii

Krátký textový popis

Čtení textu - festival v Anglii

Žák si přečte krátký text o nejpopulárnějším festivalu v Anglii. Na základě porozumění doplní do textu chybějící slova.

Zadání pro žáka

Pre-reading - discussion: Do you like festivals or special events? Have you ever visited a festival?

Reading: Read the text below about an interesting summer festival in the UK.

Odkaz [převzato dne 31.12.2024]**:** https://test-english.com/reading/a2/a-really-popular-summer-festival-in-the-uk-a2-english-reading-test/

Reading comprehension: Read a text about The Edinburgh festival again. Fill in each gap with ONE word.

Ilustrace

Název ilustrace

Three popular invetions

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/138ce1

Krátký textový popis

Žáci pracují s autentickým textem, v němž identifikují hlavní myšlenky a důležité informace, a učí se jim správně porozumět v kontextu. Zároveň jsou vedeni ke kritickému čtení – posuzují obsah textu, zvažují jeho význam a případnou zaujatost či neúplnost informací. Na základě porozumění textu formulují odpovědi na otázky, čímž si procvičují schopnost přesně a srozumitelně vyjadřovat získané informace.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozumí hlavním myšlenkám a některým konkrétním informacím v jednoduchých odborných textech z oblasti svého zájmu.

• Prokáže porozumění obsahu jednoduchého textu, který se vztahuje k jeho potřebám a zájmům (např. porovnává získané informace z různých zdrojů, samostatně vyhledává informace k zadanému tématu).

Ilustrace

Název ilustrace

Dobrodružství v 21. století

Krátký textový popis

Čtení textu - dobrodružství 21. století

Žák si přečte článek o nejzajímavějších dobrodružstvích 21. století. Na základě porozumění vypracuje písemné odpovědi na otázky k textu.

Zadání pro žáka

Pre-reading - discuss: Do you consider yourself an adventurous person? What is the biggest adventure you have experienced?

Reading: Read the text below and answer the question.

Odkaz [převzato dne 31.12.2024]: https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/reading-zone/b1-graded-reading/amazing-adventurers-b1

Reading comprehension - Answer the following questions:

• What challenge does Gerlinde Kaltenbrunner take on during her climbs?

• How does Meagan McGrath's South Pole adventure stand out?

• What is Erik Weihenmayer known for, and how does his story inspire others?

Ilustrace

Název ilustrace

Real or Fake? Let´s investigate!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/eedcb0

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na rozvoj mediální gramotnosti a kritického myšlení žáků při práci s online informacemi. Žáci pracují s různými zdroji informací, ověřují jejich věrohodnost a identifikují fake news. Rozlišují relevantní zdroje od těch, které informace zkreslují.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozumí krátkým větám, mluveným i psaným, se vztahem k jeho potřebám a zájmům.

JJK-AJA-001-ZV9-007

Rozumí obsahu jednoduchých uměleckých textů.

Metodická podpora

Komentář

Žák rozumí obsahu jednoduchých uměleckých textů. Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKT-UMK-000-ZV9-001

Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozumí obsahu jednoduchých příběhů.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh o přátelství

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/389ef9

Krátký textový popis

Příběh o přátelství - video s titulky

Tradiční krátký příběh o přátelství obsahuje morální přesah. Žáci mají možnost sledovat video s titulky, případně příběh číst a dále s ním pracovat. V této úloze žáci sledují video a zaměřují se na posloupnost příběhu. Porozumění je ověřeno odpověďmi na otázky a chronologickém řazením příběhu.

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozumí obsahu zjednodušené četby.
- Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

A Walk in the Forest

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b614fe

Krátký textový popis

V rámci této aktivity rozvíjí žáci jazykové dovednosti (slovní zásoba, gramatika) i kritické myšlení zaměřené na porozumění textu. Žáci se prostřednictvím diskuzních otázek učí rozpoznávat také nepřímá sdělení v textu a jejich významy (např. emoce postav, jejich myšlenkové pochody a motivace).

Ilustrace

Název ilustrace

Fiktivní povídka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/241ca3

Krátký textový popis

Čtení - fiktivní povídka

Žák si přečte krátkou fiktivní povídku. Porozumění prokáže odpověďmi na otázky a diskuzí se spolužáky.

Zadání pro žáka:

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozumí obsahu jednoduchých uměleckých textů. Písemně nebo ústně prokáže porozumění.

• Prokáže porozumění obsahu jednoduchého uměleckého textu podle zadání (např. řadí jednotlivé části textu chronologicky, odhaduje další vývoj příběhu, nahlíží příběh perspektivou různých postav).

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9329dc

Krátký textový popis

Příběh

Tato úloha umožňuje ověřit schopnost žáků pochopit hlavní myšlenku příběhu, identifikovat klíčové detaily a reflektovat své názory na téma příběhu, což podporuje rozvoj kritického myšlení i jazykových dovedností.

Zadání pro žáka

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

The Crashed Car

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/844330

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí schopnost žáků diskutovat o uměleckých dílech způsobem, který jim pomáhá porozumět významu a účelu umění jako prostředku vyjadřování myšlenek a emocí. Vedená diskuze podporuje žáky v porozumění ději a rozvíjí jejich kritické myšlení i schopnost analyzovat a interpretovat umělecké dílo.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozumí jednoduchému příběhu s vizuálními prvky, předvídatelným dějem a známou slovní zásobou.

002

Produkce

Charakteristika tematického okruhu

Produkce se zaměřuje na rozvoj dovednosti žáků aktivně používat cizí jazyk. V mluveném projevu se žáci učí vyjadřovat v jednoduchých větách a frázích, komunikovat v běžných situacích a dbát na správnou výslovnost. V písemné komunikaci se zaměřují na psaní jednoduchých textů, vyjadřování základních myšlenek a pocitů a jejich písemný projev je pro čtenáře srozumitelný po jazykové i stylistické stránce.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

JJK-AJA-002-ZV5-003
Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

Metodická podpora

Komentář

Žák hovoří o známém tématu za použití jednoduchých vět a frází. Mluví o vlastních zájmech, zkušenostech a názorech na různá témata. Usiluje o srozumitelnou výslovnost a intonaci, které vedou k porozumění jeho projevu.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV9-009
Vyjádří a zdůvodní své názory a jednání.

JJK-AJA-002-ZV9-010
Popíše své pocity, představy, přání a ambice.

JJK-AJA-003-ZV9-014
Účastní se přímého rozhovoru o tématech, která ho zajímají.

JJK-AJA-004-ZV9-022
Moderuje jednoduchou interakci a činnosti ve skupině.

JJK-DCJ-002-ZV9-004
Mluví o sobě a blízkých tématech v krátkých větách a sděluje základní osobní informace.

JJK-DCJ-003-ZV9-006
Komunikuje jednoduchým způsobem pomocí základních vzorových výrazů pro každodenní situace, včetně jednoduchých otázek a odpovědí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Používá jednotlivá slova, slovní spojení a ustálené fráze, jako jsou pozdravy, základní otázky nebo jednoduché odpovědi.

Ilustrace

Název ilustrace

Porozumění situačním frázím

Krátký textový popis

Žák postupně začíná aktivně používat známá slova a fráze v různých situacích. Odpovídá jedním slovem nebo celou větou na jednoduché otázky (např. *How are you today?, How old are you? What colour is ...? Have you got a pet?*).

Některé často opakované otázky dokáže samostatně položit (např. *What's your name? What's this? Are you tired?*)).

Dokáže pozdravit, rozloučit se a poděkovat.

Úroveň Na cestě

Popis

- Používá širší škálu slov a frází a dokáže odpovědět na širší spektrum otázek.
- Začíná tvořit jednoduché věty pomocí známých slov a osvojených gramatických struktur.

Ilustrace

Název ilustrace

Tvoření jednoduchých vět

Krátký textový popis

Žák tvoří jednoduché věty, v nichž využívá osvojenou slovní zásobu a gramatické struktury (např. *It's a blue pen., I like apples., I don't like tomatoes., I can swim., I haven't got a sister.*).

Úroveň Splněno

Popis

- Formuluje jednoduché věty o sobě a jiných lidech.
- Zapojí se do jednoduché konverzace, odpovídá na otázky a pokládá vlastní otázky týkající se známých témat.

Ilustrace

Název ilustrace

Mluvím o sobě a kamarádech

Krátký textový popis

1. Zadání:

Řekni alespoň deset pravdivých vět o sobě a o svém kamarádovi nebo členu rodiny.

2. Učitel hodnotí:

- splnění daného rozsahu
- obsah sdělení
- plynulost jazykového sdělení
- jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je říct o sobě a dalších lidech alespoň deset pravdivých vět. Má k dispozici tabulku, která je vodítkem pro splnění úlohy (viz odkaz). Tabulka obsahuje návrhy témat, o kterých může žák hovořit (např. *favourite food, likes and dislikes, activities*) a struktur, které může využít (např. *I'm …, I've got…, She can…*).

Ilustrace

Název ilustrace

My place (city, town, or village)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a0913e

Krátký textový popis

V této úloze žáci rozvíjejí zejména klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně složku vyjadřování, a klíčovou kompetenci k učení. Souvisle popisují místo, kde žijí (město nebo vesnici) v rozsahu 10-12 vět. Zadání zpracují nejprve formou plakátu/koláže a písemné osnovy, pro něž mají k dispozici pracovní list. Rozvíjejí tedy složku klíčové kompetence komunikační vyjadřování v písemné i ústní podobě. Na závěr hovoří o tom, kde žijí, jaké to tam je, co tam je a není, co se tam dá dělat a jak se jim místo líbí. Pojetí úkolu vede též ke klíčové kompetenci osobnostní a sociální. Žáci sdílí své poznatky o svém bydlišti, tím žáci mezi sebou sdílí další informace a rozšiřují si o sobě poznatky.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Sdělí své základní osobní údaje.

JJK-AJA-002-ZV5-004

Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

Metodická podpora

Komentář

Žák vytvoří jednoduchý text na známé téma. Používá jednoduché věty a slovní spojení, které se naučil v rámci osvojených témat. Učí se vyjadřovat své myšlenky a názory písemně v cizím jazyce.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV9-013
Napíše krátký souvislý text týkající se osvojovaných témat.

JJK-AJA-003-ZV9-016
Napíše jednoduchý vzkaz nebo e-mail, v němž požádá o informace nebo je sám sdělí.

JJK-AJA-004-ZV9-019
Zaznamenává si písemně klíčové informace během výkladu na známé téma.

JJK-DCJ-002-ZV9-005

Doplní požadované informace nebo napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-DCJ-003-ZV9-007

Sdělí písemně základní osobní informace v krátkých frázích, větách a formulářích.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Opíše jednotlivá slova nebo jednoduché věty podle vzoru.

Ilustrace

Název ilustrace

Opis slov

Krátký textový popis

Při rozvoji psaní se žák nejprve věnuje různorodým aktivitám zaměřeným na opis. Mezi takové aktivity patří např. cvičení napiš slovo či větu ke správnému obrázku (obrázek ráno – *Good morning*, obrázek loučení – *Good bye*, atd.).

Jakmile zná slova z více tematických okruhů, může je třídit podle významu (např. slova označující barvy opíše do obrázku malířské palety, slova označující oblečení opíše do obrázku skříně).

Věty tvoří podle vzoru, např. je sestavuje z daných slov (*favourite animal – My – a horse – is*).

Úroveň Na cestě

Popis

- Doplní chybějící slova či informace do textu.
- Napíše krátký text jako je nákupní seznam nebo jednoduchý popis.

Ilustrace

Název ilustrace

Doplnění chybějících slov

Krátký textový popis

Doplňuje do vět chybějící slova z nabídky, např. swim – neck – giraffe - shark:

- *It's got a long … . It's brown and yellow. It's a … .*
- *It lives in water. It can … . It's a … .*

V rozsahu cca 5 vět popíše např. své oblíbené zvíře, koníčky nebo svůj dětský pokoj.

Ilustrace

Název ilustrace

My day

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7d2887

Krátký textový popis

V této úloze žáci rozvíjejí zejména klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně složku vyjadřování. Úloha je zaměřená na písemné vyjádření. Její nedílnou součástí je čtení krátkého textu, žáci tedy v rámci komunikační kompetence rozvíjejí také složku porozumění. V úloze *My day* žáci nejprve doplní chybějící slova z nabídky do textu o typickém všedním dnu anglické školačky. Poté podle vzoru v textu napíší 5-8 vět o tom, jak vypadá jejich běžný školní den.

Úroveň Splněno

Popis

- Jednoduše písemně popíše osobu nebo situaci.
- Napíše krátký text s použitím známých slov a frází.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s informacemi v tabulce

Krátký textový popis

Úkolem žáka je doplnit informace o sobě do tabulky a sestavit krátký text o sobě podle daného vzoru.

NAME	Martin
AGE	eight
CAN	play tennis
LIKE	swimming

I'm Martin. I'm eight. I can play tennis. I like swimming.

Učitel hodnotí splnění daného rozsahu, obsah sdělení, jazykovou správnost.

Ilustrace

Název ilustrace

My friend

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f9235c

Krátký textový popis

V této úloze žáci rozvíjejí zejména klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně složku vyjadřování. Úloha je zaměřená na písemné vyjádření. Její nedílnou součástí je čtení krátkého textu, žáci tedy v rámci klíčové kompetence komunikační rozvíjejí také složku porozumění. V úloze *My friend* žáci nejprve doplní chybějící slova z nabídky do textu o typickém všedním dnu anglické školačky. Poté podle vzoru v textu popíší svého kamaráda nebo kamarádku v rozsahu cca 10 vět

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Opíše text ke správnému obrázku.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-AJA-002-ZV9-008

Popíše věci, osoby, místa, situace a události.

Metodická podpora

Komentář

Žák přiměřeně detailně a plynule popíše ústně běžné situace a události, s nimiž má vlastní nebo zprostředkovanou zkušenost (např. cestování v dopravním prostředku nebo rodinnou oslavu). Mluví o konkrétních i abstraktních prvcích dané situace nebo události, jako jsou např. vzhled a činnost osob, vlastnosti předmětů nebo důvod události.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Jednoduše popíše osobu, věc, místo a událost na fotografii nebo ze svého života s využitím poskytnuté slovní zásoby a podpůrných otázek.

• Sděluje základní informace bez rozvíjení detailů.

• V případě potřeby reaguje na jednoduché otázky učitele.

Ilustrace

Název ilustrace

Fotografie

Krátký textový popis

Fotografie

Žák jednoduše popíše osoby, věci a činnosti na fotografii. S pomocí slovní nápovědy a podpůrných otázek identifikuje několik klíčových prvků fotografie, vyjádří vlastní názor na konkrétní prostředí a jednoduchým způsobem názor zdůvodní. V případě potřeby učitel poskytuje pomoc ve formě zjišťovacích a dichotomických otázek, např. „Je to bratr a sestra?“, „Jsou v kuchyni nebo v obývacím pokoji?“, „Dělá koláč?“

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák identifikuje a popíše alespoň 3 různé skutečnosti (osoby, věci, činnosti) na fotografii a odpoví na návodné otázky týkající se osob, věcí, činností a příp. místa.

• Jazyková správnost: Žák používá jednoduché fráze a slovní zásobu, odpovídající tématu fotografie, na úrovni A1-A2. Jazykové chyby nesnižují porozumění popisu základních skutečností.

Zadání pro žáka:

• Read the words.• Circle the things you can find in the kitchen: BEDS, COOKER, CUPBOARDS, FLOUR, SALT

• Circle the activities you can see in the kitchen: BREAK AN EGG, BRUSH YOUR TEETH, MAKE A CAKE, TAKE A SHOWER, TAKE OFF YOUR SHOES

• Look at the photo. Answer the questions. Use simple words and sentences.• Who is in the photo?

• Where are they?

• What are they doing?

• What objects can you see?

• Do you like the place? Say why in one sentence.

Odkaz na zdroj fotografie (str. 7) [ze dne 31.12.2014]: https://www.cambridgeenglish.org/images/563311-B1-Preliminary-for-Schools-Speaking-Part-2.pdf

Ilustrace očekávaného výkonu:

ad 1) Things in the kitchen: COOKER, CUPBOARDS, FLOUR, SALT

Activities in the kitchen: BREAK AN EGG, MAKE A CAKE

ad 2) There is a woman and a girl. They are in the kitchen. They are standing. The girl is making a cake. There's one table and two chairs. I can see flour, eggs and an iPad. I like the kitchen. It's nice and big.

Úroveň Na cestě

Popis

• Popíše osobu, věc, místo a událost na fotografii nebo ze svého života s využitím podpůrných otázek.

• Samostatně sděluje některé detaily a vztahy mezi popisovanými prvky.

• V případě potřeby reaguje na doplňující otázky učitele.

Ilustrace

Název ilustrace

Fotografie - na základě textové osnovy

Krátký textový popis

Fotografie - na základě textové osnovy

Žák na základě textové osnovy popíše osoby, věci a činnosti na fotografii. Snaží se interpretovat některé jednoduché vztahy mezi popisovanými prvky (jak spolu souvisí, jaký mají účel aj.), formuluje svůj názor na prostředí a podpoří ho argumentem. V případě potřeby učitel poskytuje pomoc formou konkrétněji formulovaných otázek, např. „Kde je sporák?", „Jaké věci jsou na stole?", „Proč pečou koláč spolu?"

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák identifikuje a popíše alespoň 5 různých skutečností (osoby, věci, činnosti) na fotografii a vyjádří vztah mezi některými popisovanými prvky (např. co konkrétní osoba používá a proč). V případě potíží umí reagovat na doplňující otázky.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni A2-A2+. Případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle minimálně 30 vteřin, jeho řeč má převážně logickou strukturu a je srozumitelná. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Zadání pro žáka:

Look at the photo. Talk about it for 30 seconds. Talk about:

• The people (their appearance, clothes, what they are doing and why)

• The objects and their positions

• The place and your opinion of it

Odkaz na zdroj fotografie (str. 7) [ze dne 31.12.2024]: https://www.cambridgeenglish.org/images/563311-B1-Preliminary-for-Schools-Speaking-Part-2.pdf

Ilustrace očekávaného výkonu:

There is a woman and a girl in the photo. They look like a mother and her daughter. The girl can be fourteen or fifteen years old. She's wearing a dress. Her mother is wearing trousers and a T-shirt. They're making a cake together. The girl is breaking eggs into flour and her mother is helping her. I can see flour, eggs, a knife and an iPad on the table. There are chairs around the table. I like the kitchen because it is large, clean and bright.

Ilustrace

Název ilustrace

Once upon a picture

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ca7f3d

Krátký textový popis

V této aktivitě rozvíjí žáci své komunikační dovednosti prostřednictvím práce ve dvojicích a její následné prezentace. Žáci mají možnost sdílet své názory a pocity na základě vizuálního podnětu (fotografie) a nápomocných otázek. Své psané příběhy následně přečtou nebo ztvární dramaticky jako role-play. Aktivita podporuje i schopnost reflexe prostřednictvím zpětných vazeb

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše konkrétní osobu, věc, místo, událost nebo situaci na fotografii nebo ze svého života. Při popisu se zaměřuje na relevantní prvky a snaží se mezi nimi popsat vztah (např. uvede možné důvody určité emoce nebo reakce).

• Na základě podnětu nebo samostatně popíše osoby, věci a situace na fotografii.

• Popíše své oblíbené místo.

• Popíše událost, které se účastnil.

Ilustrace

Název ilustrace

Detailní popis fotografie

Krátký textový popis

Fotografie

Žák samostatně a dostatečně detailně popíše osoby, věci a činnosti na fotografii. Kromě zjevných skutečností (např. vzhled a emoce osob) popisuje některé abstraktní prvky dané situace (např. pravděpodobný důvod emocí). Samostatně popíše další relevantní okolnosti, např. atmosféru místa nebo situace. V případě potřeby učitel poskytuje podporu formou obecněji formulovaných otázek a pokynů, např. „Co ještě vidíš?“, „Proč si to myslíš?“, „Popiš její vzhled.“

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák samostatně popíše klíčové skutečnosti na fotografii, v případě potíží umí reagovat na pomocné otázky nebo podněty.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni B1, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle přibližně 1 minutu, jeho řeč má logickou strukturu a je srozumitelná. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou přirozené.

Zadání pro žáka:

Look at the photo. Talk about it for 1 minute.

Odkaz na zdroj fotografie (str. 7) [ze dne 31.12.2024]:

https://www.cambridgeenglish.org/images/563311-B1-Preliminary-for-Schools-Speaking-Part-2.pdf

Ilustrace očekávaného výkonu:

In the picture, I can see two women. They're in the kitchen. They can be a mother and a daughter. I think the mother is teaching the daughter how to make a cake. The girl is breaking an egg...She looks concentrated. Her mother is standing next to her, she may be giving her some advice. They are both smiling, I think that's a nice experience and fun for them. Hmm... There's some flour, an iPad with the recipe, a knife and some cooking things on the table. The kitchen looks clean and it's quite modern. In the background, there are kitchen...kitchen cupboards and an oven. There's a teapot and scales on the kitchen worktop.

Ilustrace

Název ilustrace

My place, our planet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cb758f

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k propojování osobní zkušenosti s globálním kontextem prostřednictvím popisu konkrétního místa, které je pro ně významné, a hledání environmentálních nebo společenských souvislostí, jež se k němu mohou vázat. Žáci vytvářejí myšlenkové mapy, které vizualizují propojení mezi konkrétní lokalitou, zvoleným problémem a možnostmi řešení. Žáci své poznatky následně vyjádří formou plakátku. Aktivita přispívá k porozumění systémovým souvislostem a rozvoji kritického myšlení.

JJK-AJA-002-ZV9-009

Vyjádří a zdůvodní své názory a jednání.

Metodická podpora

Komentář

Žák ústně nebo písemně vyjádří a stručně zdůvodní názor na téma ze svého života (školní a domácí povinnosti, volný čas aj.) a popíše a stručně zdůvodní, co udělal, dělá nebo má v úmyslu udělat.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-003

Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

JJK-AJA-003-ZV5-005

Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV9-001

Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Stručně vyjádří svůj názor na jednoduché téma a uvede jeden základní důvod bez dalšího rozvedení.
- Sdělí, co dělal, dělá nebo plánuje dělat, a uvede jednoduchý důvod.
- Při vyjadřování využívá poskytnutou slovní zásobu a podpůrné otázky.

Ilustrace

Název ilustrace

Psaní textu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/76cc9f

Krátký textový popis

Psaní textu

Napíše krátký text (1–2 věty), ve kterém vyjádří svůj názor na zrušení školního bufetu.

Příprava na úlohu zahrnuje dvě aktivity; v první aktivitě žáci procvičí tvorbu jednoduchých souvětí s vedlejšími příčinami nebo důvody (spojka „protože“), ve druhé aktivitě si upřesní význam spojení „school snack bar“ (určí, co lze ve školním bufetu koupit).

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák vyjádří svůj souhlas nebo nesouhlas se zrušením bufetu a uvede alespoň jeden jednoduchý důvod.

• Jazyková správnost: Žák používá jednoduché věty a slovní zásobu na úrovni A1-A2. Jazykové chyby nesnižují porozumění.

Zadání pro žáka:

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyjádří svůj názor na jednoduché téma a podpoří ho jedním stručně rozvedeným argumentem.

• Popíše a stručně zdůvodní své minulé, současné nebo budoucí činy a propojuje myšlenky jednoduchými spojkami.

• Vychází z textové osnovy a dalších verbálních podnětů.

Ilustrace

Název ilustrace

My Online Life

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/14a367

Krátký textový popis

Aktivita propojuje rozvoj jazykových znalostí a schopnosti vyjádřit vlastní názor s digitálními kompetencemi. Žáci vyjadřují vlastní názor související s bezpečností v online světě, nachází pro svá tvrzení argumenty a sdílí svůj písemný příspěvek v bezpečném digitálním prostoru (např. Google Classroom). Aktivita rozvíjí uvědomění o vlastní digitální stopě a identitě, a vede žáky k odpovědnému chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Psaní textu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a3f758

Krátký textový popis

Psaní textu

Napíše krátký text (cca 50 slov), ve kterém vyjádří svůj názor.na zrušení školního bufetu s ohledem na jeho vliv na zdraví, úroveň stresu nebo příležitosti pro sociální interakce. Uvede jeden argument a stručně ho rozvede. Příprava na úlohu zahrnuje jednu aktivitu, jejímž cílem je aktivizace relevantní slovní zásoby.

Zadání pro žáka:

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyjádří a zdůvodní vlastní názor a popíše a zdůvodní své minulé, současné nebo budoucí činy; na podporu svého stanoviska uvede alespoň jeden argument.

Ilustrace

Název ilustrace

Psaní testu - vyjádření názoru

Krátký textový popis

Psaní textu

Napíše text (cca 80 slov), ve kterém vyjádří svůj názor na zrušení školního bufetu. Uvede a rozvede jeden argument týkající se zdraví nebo pohody (wellbeing).

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák jasně vyjádří svůj názor, uvede alespoň jeden důvod se vztahem k wellbeingu a podpoří ho vysvětlením.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni B1. Jazykové chyby nebrání porozumění.

• Struktura: Text má úvod, hlavní část a závěr. Myšlenky jsou logicky uspořádané a jsou plynule propojeny pomocí prostředků textové návaznosti.

Zadání pro žáka:

Imagine that your school has a snack bar. Now they want to cancel it. Write a short text (70–90 words) where you express your opinion on how the change might affect students' well-being.

Ilustrace očekávaného výkonu:

In my opinion, cancelling the school snack bar would be a mistake. Firstly, it helps us eat healthily. It sells fresh sandwiches, vegetable salads or fruit, which is better for us than sweets from vending machines. Secondly, it reduces stress in the morning. We don’t need to prepare snacks at home, which gives us more time to rest and start the day calmly. To sum up, the snack bar is important for our physical and mental well-being and should remain part of our school.

Ilustrace

Název ilustrace

Time Travel Debate – My Decisions Matter

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9de757

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na rozvoj schopnosti vyjádřit a zdůvodnit svůj názor, popsat své rozhodnutí a argumentačně obhájit své postoje. V rámci skupinové práce žáci zpracují fiktivní životní rozhodnutí přidělené postavy, promyslí jeho motivace a důsledky, a připraví krátkou scénku, kterou prezentují před třídou. Aktivita rozvíjí jazykové, sociální i komunikační kompetence.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Mluví o sobě, své rodině a dalších jemu blízkých tématech.

JJK-AJA-002-ZV9-010

Popíše své pocity, představy, přání a ambice.

Metodická podpora

Komentář

Žák ústně nebo písemně popíše své emoce v různých situacích, vyjádří své představy budoucích skutečností a popíše své sny a cíle (např. sdělí, v jakých situacích se cítí nervózní, popíše svou představu ideálního zaměstnání nebo vysvětlí, na co se těší a proč).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-003

Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Stručně popíše své pocity, představy, přání a ambice s pomocí poskytnuté slovní zásoby a podpůrných otázek.

Ilustrace

Název ilustrace

Změna času začátku školního dne

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/57e01c

Krátký textový popis

Změna času začátku školního dne

Žák vyjádří svůj pocit spojený se změnou času začátku školního dne a jednoduše ho zdůvodní. Využívá jednoduché fráze a slova odpovídající úrovni A1-A2. Úloha obsahuje řízené aktivity a textový rámec, který žák doplní.

Zadání pro žáka:

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popíše své pocity, představy, přání a ambice s pomocí podpůrných otázek.
- Popisované pocity, představy, přání a ambice jednoduše zdůvodní.

Ilustrace

Název ilustrace

Změna času začátku školního dne

Krátký textový popis

Změna času začátku školního dne

Žák napíše krátký text (cca 50 slov), ve kterém popíše svůj pocit spojený se změnou času začátku školního dne a zdůvodní ho jedním argumentem. Do textu doplní vhodné spojovací výrazy. Úloha zahrnuje otázky a předpřipravený úvod textu.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák odpoví na všechny otázky a uvede alespoň jeden důvod s krátkým vysvětlením.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury na úrovni A2-A2+. Jazykové chyby nesnižují porozumění.

• Struktura: Text obsahuje zadané spojovací výrazy. Myšlenky jsou logicky uspořádané.

Úloha zahrnuje otázky a předpřipravený úvod textu.

Zadání pro žáka:

Imagine your school decided to start the day one hour earlier. Answer the questions 1-3 and write a short text (40-60 words).

• How would you feel?

• Why would you feel this way?

• What would be good or bad about this change?

Start your text with ***If our school day started one hour earlier, I would feel...*** Use the words **"because"** and **"in short"** in your text.

Ilustrace očekávaného výkonu:

If our school day started one hour earlier, I would feel tiredall day because I couldn't get enough sleep. I wouldn't like to go to bed at 9 or 9.30 pm. I don't think I could fall asleep so early so I wouldn't be able to get up in the morning. In short, this change would be bad for me.

Ilustrace

Název ilustrace

My Future Self – Who I Want To Be

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/41ca22

Krátký textový popis

Tato aktivita propojuje jazykové učení s osobnostním rozvojem. Žáci popisují své pocity, přání a představy o budoucnosti pomocí jednoduchých vět a podpůrných otázek. Zamýšlejí se nad tím, kým jsou a kým by chtěli být. Vytváří vlastní poster budoucího Já, kde reflektují své silné stránky, cíle a motivace. Učí se tím přemýšlet o své budoucnosti a plánovat další kroky ke svému rozvoji. Žáci si zároveň osvojují slovní zásobu a fráze pro vyjádření emocí, přání a plánů.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše, jak se cítí, jaké má představy, přání a ambice.

• Popisované skutečnosti umí doplnit o kontext (např. o důvody nebo příčiny).

• Popíše a zdůvodní svůj pocit v konkrétní situaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Změna času začátku školního dne

Krátký textový popis

Změna času začátku školního dne

Žák napíše krátký text (cca 80 slov), ve kterém popíše své pocity spojené se změnou času začátku školního dne. Uvede argumenty, proč by mu tato změna vyhovovala nebo nevyhovovala a propojí je vhodnými spojovacími výrazy. Text by měl obsahovat úvod, hlavní část a závěr, mezi kterými je logická návaznost.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák jasně vyjádří své pocity a uvede důvod každého pocitu, který podpoří vysvětlením.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni B1. Jazykové chyby nesnižují porozumění.

• Struktura: Text má úvod, hlavní část a závěr a obsahuje prostředky logické návaznosti. Myšlenky jsou logicky uspořádané.

Zadání pro žáka:

Imagine that your school decided to start the day one hour earlier. Write a short text (70-90 words) where you describe how you would feel about this change. Explain your reasons.

Ilustrace očekávaného výkonu:

If our school day started one hour earlier, I would feel tired and stressed. Firstly, I would have to get up at 5.30, which is too early. I wouldn't get enough sleep and I wouldn't be able to concentrate in class. Secondly, I wouldn't have enough time to eat breakfast and finish homework. I would feel hungry and unprepared. To sum up, I believe starting school earlier would have a negative effect on my health and school performance.

Ilustrace

Název ilustrace

My Ideal School Space

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/11b253

Krátký textový popis

Aktivita se podporuje schopnost žáků využívat příležitosti a výzvy k vlastnímu rozvoji a aktivně se zapojovat do tvorby a proměny svého okolí. Žáci rozvíjejí dovednosti spolupráce, komunikace a participace. Své nápady prezentují a hodnotí s cílem reálné realizace v rámci školního prostředí, aby podporovalo jejich soustředění, pohodu nebo kreativitu. Při práci využívají myšlenkové mapy, vision board, a učí se zdůvodňovat své názory. Vyjadřují také své pocity, představy, přání a ambice v konkrétním kontextu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Dopíše jednoduché informace do krátkého textu, který se týká osvojovaných témat.

JJK-AJA-002-ZV9-011

Vypráví nebo popíše vlastní nebo cizí zážitek.

Metodická podpora

Komentář

Žák přiměřeně detailně, plynule a v logickém sledu popíše ústně nebo písemně svůj nebo cizí zážitek. Při popisu zážitku se zaměřuje na logický sled událostí a vyjádření návaznosti mezi nimi, na důležité detaily okolností a reakce účastníků.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- S pomocí modelových příkladů a podpůrných otázek vypráví nebo popíše svůj nebo cizí zážitek.
- Vyjadřuje se v jednoduchých, krátkých větách.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh na základě ilustrací

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1119f3

Krátký textový popis

Příběh na základě ilustrací

Žák si přečte neúplný příběh a na základě ilustrací a otázek doplní jeho chybějící části. Úloha je zaměřena na tvorbu jednoduchých vět běžných ve vypravování a popisu okolností děje.

Kritéria hodnocení:

- Obsah: Žák odpoví na otázky a doplní příběh jednoduchými větami, které odpovídají ilustracím a smyslu příběhu.
- Jazyková správnost: Slovní zásoba a gramatické struktury odpovídají jazykové úrovni A1-A2. Chyby nenarušují porozumění.

Úloha je zaměřena na tvorbu jednoduchých vět běžných ve vypravování a popisu okolností děje.

Zadání pro žáka:

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Na cestě

Popis

- S využitím textové osnovy popíše svůj nebo cizí zážitek.
- Používá jednoduché časové a spojovací výrazy, aby zajistil logickou návaznost mezi událostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh na základě ilustrací

Krátký textový popis

Příběh na základě ilustrací

Žák vytvoří souvislé vypravování na základě ilustrací. Píše jednoduché věty a vhodně používá časové výrazy pro vyjádření časové posloupnosti.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák vytvoří souvislý příběh na základě ilustrací. Stručně vypravuje hlavní události a jednoduše popisuje reakce postav a další okolnosti.

• Jazyková správnost: Slovní zásoba a gramatické struktury odpovídají jazykové úrovni A2-A2+. Chyby nenarušují porozumění.

• Struktura: Text má jednoduchou, ale soudržnou logickou strukturu. Časové výrazy (např. *then*, *after that*, *when*) přispívají k návaznosti vět a plynulosti textu.

Zadání pro žáka:

Look at the pictures and write a story. The questions below can help you. Write 50–70 words. Start with **Last week I was walking in the park when…**

Obrázek 1: Postava (dívka nebo chlapec) prochází parkem a všimne si ztraceného psa, který vypadá vystrašeně.

• Who did you see in the park? What did the dog look like?

Obrázek 2: Postava klečí u psa a zkoumá jeho obojek, kde najde telefonní číslo.

• What did you find on the dog's collar?

Obrázek 3: Postava volá na dané telefonní číslo.

• What did you do next?

Obrázek 4: Majitel přichází brzy pro psa, vypadá šťastně a pes skáče radostí.

• How long did you wait? How did the owner feel when he arrived? What was the dog doing?

Obrázek 5: Majitel se psem šťastně odcházejí, postava má radostný výraz.

• What did they do then? How did you feel in the end? Why?

Ilustrace očekávaného výkonu:

Last week I was walking in the park when I saw a dog. It looked scared and lost. I went to the dog and found a phone number on its collar. I immediately called the number. After a few minutes the owner came. He was very happy and the dog was jumping with joy. Then they returned home together. I felt proud and happy because I could help them.

Ilustrace

Název ilustrace

Chain of Events

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fa2157

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách vytvoří příběh, který následně zahrají formou „role-playing". Vyjadřují se prostřednictvím běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr. Prostřednictvím dramatizace mohou experimentovat s různými formami vyjádření. Učitel pomáhá žákům rozvíjet reflexi vlastního vyjadřování i vyjadřování druhých. Otázky učitele při procesu tvorby i v závěrečné reflexi podněcují žáky k hlubšímu přemýšlení. Cílem ilustrace je rozvíjet schopnost vnímání jazyka jako nástroje k vyjádření a porozumění.

Úroveň Splněno

Popis

• Vypráví nebo popíše svůj nebo cizí zážitek za pomoci vhodných časových a spojovacích výrazů k podpoře logické návaznosti mezi událostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh na základě ilustrací

Krátký textový popis

Příběh na základě ilustrací

Žák popíše zážitek v logickém sledu a se zahrnutím důležitých detailů, jako jsou reakce účastníků a okolnosti situace. Při vypravování používá časové a spojovací výrazy k podpoře logické návaznosti mezi událostmi. Úloha by měla ukázat schopnost žáka plynule vyjádřit zážitek a správně použít jazykové prostředky odpovídající úrovni B1.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák samostatně popíše zážitek v logickém sledu událostí a zahrne důležité detaily, např. reakce účastníků nebo popis okolností.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni B1. Jazykové chyby nebrání porozumění.

• Struktura: Text má úvod, hlavní část a závěr. Logická návaznost myšlenek je zajištěna použitím vhodných spojek, časových výrazů a dalších prostředků textové návaznosti.

Zadání pro žáka:

Write a story (80–100 words) describing what happened in the pictures. Focus on a clear sequence of events, include important details about the situation and reactions of the people involved. Use time expressions and linking words to make your story logical and interesting. Start with ***One day, while walking through the park, I noticed something unusual...***

• *Obrázek 1: Postava (dívka nebo chlapec) prochází v dešti parkem a všimne si ztraceného psa, který se zmateně rozhlíží.*

• *Obrázek 2: Postava klečí u psa a zkoumá jeho obojek, kde najde telefonní číslo.*

• *Obrázek 3: Postava volá dané telefonní číslo a mluví s majitelem psa.*

• *Obrázek 4: Majitel přichází brzy pro psa, vypadá vděčně. Pes skáče radostí.*

• *Obrázek 5: Pes a majitel odcházejí, postava má radostný výraz.*

Ilustrace očekávaného výkonu:

One day, while walking through the park, I noticed something unusual – a dog sitting alone near a bench. It was raining and the dog looked lost and scared. I approached it, and to my surprise, it had a collar with a phone number on it. I immediately called the number, and within minutes, the dog's owner arrived. He looked worried but happy. He thanked me for finding his pet and I felt happy. The dog wagged its tail and I watched them walk away together. I was proud of myself.

Ilustrace

Název ilustrace

The Hero Inside Me

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/086e8d

Krátký textový popis

Ilustrace slouží především k rozvíjení klíčové kompetence resilience (odolávání obtížným situacím) a vede žáky k rozvíjení vlastní psychické odolnosti. Žáci v angličtině diskutují o životních výzvách a překážkách. Písemně i ústně popisují svůj nebo cizí zážitek. Žáci se inspirují příběhem osoby, která překonala obtížnou životní situaci, a samostatně nebo ve dvojici vymýšlejí a sdílejí vlastní nebo fiktivní příběh o překonání výzvy. Při vyprávění používají časové a spojovací výrazy k podpoře logické návaznosti mezi událostmi. Aktivita podporuje bezpečné a otevřené prostředí, kde se žáci učí vyjadřovat své emoce a sdílet své zkušenosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Klade otázky, se kterými se opakovaně setkal, a odpovídá na ně.

JJK-AJA-002-ZV9-012
Prezentuje téma z oblasti svého zájmu.

Metodická podpora

Komentář
Žák přiměřeně detailně a plynule prezentuje téma, které ho zajímá. V úvodu sdělí, proč si téma vybral, a nastíní obsah prezentace, v závěru shrne klíčové myšlenky.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Sestaví jednoduchý plán prezentace na téma z oblasti svého zájmu.

Ilustrace

Název ilustrace

Prezentace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/663d22

Krátký textový popis

PREZENTACE

Žák identifikuje a správně přiřazuje klíčové fráze do jednotlivých částí prezentace (začátek, hlavní část, závěr).

Kritéria hodnocení:

- Obsah: Žák přiřadí fráze ke správné části prezentace a vyplní jednoduchý plán prezentace.
- Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatiku na úrovni A1-A2, včetně základních frází pro úvod, hlavní část a závěr prezentace. Chyby nenarušují porozumění.

Úloha je zaměřena na osvojení si základního formátu prezentace. Žák si následně vybere jedno jednoduché téma (např. oblíbený koníček) a na základě poskytnuté podpory připraví základní body prezentace.

Kompletní úloha (v gradaci přes fáze “na začátku”, “na cestě” a “splněno”) **viz odkaz na úložiště**.

Úroveň Na cestě

Popis

- S využitím textové osnovy prezentuje téma z oblasti svého zájmu.
- Používá základní jazykové struktury a fráze typické pro prezentace.

Ilustrace

Název ilustrace

Prezentace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/663d22

Krátký textový popis

PREZENTACE

Žák připraví a prezentuje doporučené nebo vlastní téma podle předem dané osnovy. Při přípravě prezentace využívá poskytnuté otázky, které mu pomáhají vymezit klíčové aspekty tématu (např. proč si ho vybral). Učitel poskytuje žákovi podporu formou zpětné vazby k jeho přípravě.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák vytvoří prezentaci na základě poskytnuté osnovy. Dodržuje časový limit (cca 1-2 minuty).

• Jazyková správnost: Žák využívá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni A2-A2+. Chyby nenarušují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví přibližně 1-2 minuty a jeho řeč je většinou logická a srozumitelná. Pauzy a zaváhání v řeči jsou přirozené.

Kompletní úloha (v gradaci přes fáze “na začátku”, “na cestě” a “splněno”) **viz odkaz na úložiště.**

Ilustrace

Název ilustrace

Teach Me Something!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8d0f93

Krátký textový popis

Ilustrace se soustředí na rozvoj klíčové kompetence komunikační prostřednictvím představení libovolného tématu, které je žákovi blízké. Každý žák připraví krátkou prezentaci, ve které naučí spolužáky něco jednoduchého, co umí nebo zná. Může to být malý tip, trik, návod nebo ukázka dovednosti (např. „how to draw an anime eye“, „how to shuffle cards“, „how to make origami“). Důležité je využití srozumitelného jazyka při popisu jednotlivých kroků a zároveň sdělení, proč si žák dané téma vybral – co ho na něm baví nebo k čemu je podle něj užitečné.

Úroveň Splněno

Popis

• Prezentuje téma z oblasti svého zájmu; prezentace je logicky uspořádaná a věcná (má různé části – úvod, hlavní sdělení, závěr – a zahrnuje klíčové informace daného tématu).

Ilustrace

Název ilustrace

My travel dream

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d3533e

Krátký textový popis

Ilustrace je provázána s klíčovou kompetencí k učení, se zaměřením na využití učitelovy zpětné vazby k žákovým chybám jako prostředku ke zlepšení a dalšímu růstu. Žáci vytvářejí a následně prezentují plakát z oblasti jejich cestovatelského zájmu. Aktivita rozvíjí schopnost samostatně zpracovávat informace, prezentovat je ostatním a získávat zpětnou vazbu od spolužáků i učitele.

Ilustrace

Název ilustrace

Prezentace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/663d22

Krátký textový popis

PREZENTACE

Žák samostatně připraví a prezentuje vlastní téma bez poskytnuté osnovy. Využívá základní i pokročilé fráze typické pro prezentace a strukturuje své sdělení s ohledem na publikum. Snaží se téma prezentovat zajímavě a v širších souvislostech, čímž prokáže schopnost samostatné kreativní práce.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák vytvoří prezentaci na základě vlastní osnovy a prezentuje vybrané body tématu. Dodržuje časový limit (cca 2-3 minuty).

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatiku na úrovni B1, včetně frází typických pro prezentace. Chyby nenarušují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví přibližně 2-3 minuty, jeho řeč má logickou strukturu a je plynulá. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou přirozené.

Kompletní úloha (v gradaci přes fáze “na začátku”, “na cestě” a “splněno”) **viz odkaz na úložiště.**

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Plní jednoduché pokyny, potřebu zopakování nebo upřesnění informace vyjádří neverbálně.

JJK-AJA-002-ZV9-013

Napíše krátký souvislý text týkající se osvojovaných témat.

Metodická podpora

Komentář

Žák napíše krátký souvislý text na téma, které souvisí s osvojovanými tématy (zdravý životní styl, vzdělávání aj.). Své myšlenky strukturuje do logických celků, jednotlivé části textu propojuje použitím vhodných spojovacích prostředků.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-004

Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Napíše několik jednoduchých vět o tématu, které si osvojil.

• Udržuje logickou návaznost vět.

Ilustrace

Název ilustrace

Napiš krátký souvislý text

Krátký textový popis

Napiš krátký souvislý text

Žák napíše velmi krátký souvislý text o konkrétním aspektu svého školního života (o oblíbeném předmětu nebo o tom, co by rád zlepšil ve škole). Používá základní slovní zásobu a jednoduché věty. Úloha je zaměřena na procvičení schopnosti vyjádřit základní myšlenky.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák napíše text v rozsahu 4–6 vět, který odpovídá zadání.

• Jazyková správnost: Žák používá jednoduché věty a slovní zásobu na úrovni A1-A2. Chyby nenarušují srozumitelnost textu.

• Textová návaznost: V textu je patrná základní logická návaznost mezi větami.

Zadání pro žáka:

Write a few sentences about your favourite subject at school or something you would like to improve at school.

Ilustrace očekávaného výkonu:

My favourite subject is biology. I like it because our teacher is nice and we learn interesting things about animals, plants, our bodies or stones. In every lesson, we do an exciting activity, for example, we play Kahoot. We also work on projects and have competitions.

Úroveň Na cestě

Popis

• Napíše krátký strukturovaný (úvod, hlavní část, závěr) text o tématu, které si osvojil.

• Používá jednoduché prostředky textové návaznosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Napiš krátký souvislý text

Krátký textový popis

Napiš krátký souvislý text

Žák napíše souvislý text na téma spojené se školním prostředím. Používá jednoduché prostředky textové návaznosti (např. „and“, „because“, „but“) a stručně vyjadřuje své názory. Text obsahuje základní strukturu (úvod, hlavní část, závěr).

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák napíše text o délce 6–8 vět, který odpovídá zadání a obsahuje úvod, hlavní část a závěr.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatiku odpovídající úrovni A2-A2+. Chyby nenarušují porozumění.

• Textová návaznost: V textu jsou použity základní spojovací výrazy (např. „and“, „because“, „but“) a text je logicky uspořádán.

Zadání pro žáka:

Write a short text (6–8 sentences) about how students can help each other at school. Include:

• one example of how you help your classmates,

• one example of how your classmates help you,

• why it’s important to support each other.

Ilustrace očekávaného výkonu:

In our class, we often help each other. For example, I sometimes help my classmates with English grammar when they don't understand something. Last week I explained the difference between past simple and present perfect to my friend. She said it helped her with her homework. On the other hand, my classmates help me with math. It's great because I understand it now and get better marks. Supporting each other is important because it makes learning easier.

Ilustrace

Název ilustrace

My Healthy Habits

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/561233

Krátký textový popis

Ilustrace propojuje očekávaný výsledek učení s rozvojem digitální klíčové kompetence. Žáci mají za úkol napsat krátký text o svých zdravých návycích, využít digitální nástroj (Padlet) k jeho publikování a vzájemně si poskytnout zpětnou vazbu.

Úroveň Splněno

Popis

• Napíše krátký souvislý text s jasnou a logickou strukturou na téma, které si osvojil.

• Napíše krátký souvislý text s použitím prostředků textové návaznosti podle zadaných obsahových a formálních kritérií.

Ilustrace

Název ilustrace

Napiš krátký souvislý text

Krátký textový popis

Napiš krátký souvislý text

Žák napíše krátký souvislý text s jasnou a logickou strukturou na téma týkající se udržitelného nebo respektujícího prostředí ve škole. Používá prostředky textové návaznosti a vyjadřuje své názory či návrhy.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák napíše text v rozsahu 8–12 vět, který odpovídá zadání, obsahuje úvod, hlavní část a závěr.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni B1. Chyby nenarušují porozumění.

• Textová návaznost: Text je logicky uspořádán a obsahuje různé spojovací výrazy (např. „however“, „therefore“).

Zadání pro žáka:

Write a short text (8–12 sentences) about how to make your school a better place for everyone. Include:

• what you already do to support a positive school environment,

• what your classmates or teachers do to help,

• your ideas for improving the school even more.

Ilustrace očekávaného výkonu:

Our school should be a place where everyone feels happy and safe. I always try to be friendly to my classmates. For example, I help them if they don't understand something in class. My teachers support us too. They listen to our opinions and encourage us to share our ideas.
However, I think we could still improve some things. For example, we could have workshops about managing stress because many students are too nervous before tests or when they have to speak in front of others. I also think it would be useful to create more quiet places for students who need to relax. Therefore, I believe that small changes like these could make our school an even better place.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Požádá ústně o pomoc, radu nebo instrukci a na podobné požadavky reaguje.

003

Interakce

Charakteristika tematického okruhu

Interakce se zaměřuje na rozvoj dovednosti žáků efektivně se zapojovat do komunikace v cizím jazyce. Žáci se učí aktivně se účastnit rozhovorů, klást otázky a reagovat na ně, vyjadřovat své názory a pocity, a to vše v rámci běžných komunikačních situací. Důraz je kladen na rozvoj schopnosti vést konverzaci, včetně zahájení, udržení a ukončení rozhovoru, a na používání vhodných komunikačních strategií pro překonávání jazykových bariér. Žáci se také učí efektivně spolupracovat s ostatními, čímž se posilují jejich interaktivní dovednosti a schopnost pracovat v týmu.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

Metodická podpora

Komentář

Žák odpovídá na jednoduché otázky týkající se osvojených témat, pokud jsou vysloveny pomalu a zřetelně, a podobné otázky pokládá. Aktivně se účastní jednoduchého rozhovoru o známých tématech.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV5-001
Informace a jiná digitální data podle potřeby sdílí se svými blízkými a učiteli.

KKK-AKN-000-ZV5-001
Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KKK-VYJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV9-009
Vyjádří a zdůvodní své názory a jednání.

JJK-AJA-003-ZV9-014
Účastní se přímého rozhovoru o tématech, která ho zajímají.

JJK-DCJ-001-ZV9-002
Rozumí jednoduchým větám, které obsahují známé konkrétní situace a běžnou slovní zásobu.

JJK-DCJ-002-ZV9-004
Mluví o sobě a blízkých tématech v krátkých větách a sděluje základní osobní informace.

JJK-DCJ-003-ZV9-006
Komunikuje jednoduchým způsobem pomocí základních vzorových výrazů pro každodenní situace, včetně jednoduchých otázek a odpovědí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zapojuje se do velmi jednoduchých rozhovorů s učitelem nebo se spolužáky, v nichž používá osvojené fráze.

Ilustrace

Název ilustrace

Can you swim?

Krátký textový popis

Žáci, kteří si osvojili slovní zásobu zaměřenou na sporty a gramatickou strukturu *can/can't* pracují ve skupinách a navzájem se ptají, jestli umí tyto sporty hrát (*Can you play table tennis? Yes, I can. Can you play volleyball? No, I can't.*).

Své odpovědi si zaznamenávají do tabulky.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zapojuje se do jednoduchých rozhovorů s učitelem nebo se spolužáky, které se týkají probíraných témat.

Ilustrace

Název ilustrace

Různé jazykové aktivity

Krátký textový popis

Žáci hrají komunikační hry jako např. najdi pět rozdílů mezi obrázky.

Dramatizují ukázky z textů, které čtou (např. ve formě komiksů).

Mohou si také podobné rozhovory sami vytvářet.

Ilustrace

Název ilustrace

Find someone who

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/713c87

Krátký textový popis

V této úloze žáci rozvíjejí zejména klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně složku aktivní naslouchání. Úloha je zaměřená na ústní interakci. Žáci vzájemně komunikují v rámci celé skupiny. Jejich úkolem je najít spolužáka, který odpovídá zadání, např. nemá rád brokolici, bydlí na vesnici nebo umí hrát na hudební nástroj

Úroveň Splněno

Popis

• Zapojuje se do rozhovorů o známých tématech a dokáže klást otázky a reagovat na odpovědi.

• Vyjádří velmi jednoduše svůj názor a přidá krátké vysvětlení.

Ilustrace

Název ilustrace

Otázky a odpovědi

Krátký textový popis

1. Zadání:

Jsi na mezinárodním táboře. Vyber si kartičku a přečti si, kdo jsi. Ptej se a zjisti informace o nových kamarádech. Odpovídej na jejich otázky. Ptej se např. *How old are you?*

2. Učitel hodnotí:

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

V této úloze spolu komunikují čtyři žáci v rolích účastníků na mezinárodním táboře. Navzájem si pokládají otázky a odpovídají podle informací na kartičce, kterou si vylosují.

Ilustrace

Název ilustrace

Summer camp

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/794c6c

Krátký textový popis

V této úloze žáci rozvíjejí zejména klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně složku aktivní naslouchání a klíčovou kompetenci k učení, konkrétně složku umění se učit. Úloha je zaměřená na ústní interakci. Žáci spolu komunikují ve skupinách po čtyřech jako děti z různých zemí na mezinárodním letním táboře a zjišťují o sobě různé informace. Během skupinové práce se střídají ve čtyřech různých rolích: tazatele, odpovídajícího, zapisovatele a hodnotitele.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zeptá se na osobní údaje a odpovídá na otázky vztahující se k osobním údajům.

JJK-AJA-003-ZV5-006
Napíše krátkou zprávu.

Metodická podpora

Komentář
Žák se zapojí do jednoduché písemné korespondence. Učí se sdílet informace v písemné podobě.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV5-001
Informace a jiná digitální data podle potřeby sdílí se svými blízkými a učiteli.

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-003-ZV9-016
Napíše jednoduchý vzkaz nebo e-mail, v němž požádá o informace nebo je sám sdělí.

JJK-DCJ-002-ZV9-005
Doplní požadované informace nebo napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-DCJ-003-ZV9-007
Sdělí písemně základní osobní informace v krátkých frázích, větách a formulářích.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Napíše velmi krátký vzkaz nebo přání.

Ilustrace

Název ilustrace

Přání

Krátký textový popis

Žák napíše přání k vybrané události podle vzoru.

Happy New Year, grandma! Tom

Úroveň Na cestě

Popis

- Sestaví jednoduchý vzkaz s využitím známých frází.
- Napíše jednoduchou pozvánku.

Ilustrace

Název ilustrace

Pozvánka

Krátký textový popis

Žák napíše pozvánku na narozeninovou oslavu. Uvede informace o dni, čase a místu konání oslavy.

Ilustrace

Název ilustrace

Class blog comments

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0cd2da

Krátký textový popis

V této úloze žáci rozvíjejí zejména klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně složky porozumění a vyjadřování. Úloha je zaměřená na písemnou interakci, která je typická pro komunikaci v online prostředí. Žáci si čtou příspěvky na třídním blogu a reagují na ně. Jejich úkolem je napsat krátkou reakci v rozsahu jedné až tří vět na vybrané příspěvky podle vlastní volby. Práce na bázi online prostředí je též platformou pro rozvoj klíčové kompetence digitální, kdy se žáci učí smysluplně pracovat s informacemi, a sdílet je se svými spolužáky a učitelem. Vhodné je též vést diskuzi o kontrole digitální stopy a utvářením vlastní digitální identity.

Úroveň Splněno

Popis

• Porozumí textu písemné korespondence.

• Vytvoří krátký text, který obsahuje více než jednu větu, například vzkaz nebo jednoduchý dopis s odpovídající strukturou.

Ilustrace

Název ilustrace

Odpověď na email

Krátký textový popis

1. Zadání:

Přečti si e-mail od kamaráda z Austrálie a napiš odpověď.

2. Učitel hodnotí:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přečíst si text e-mailu a sestavit na něj odpověď. Píše částečně podle vzoru. V některých odpovědích musí samostatně použít vhodné výrazové prostředky.

Ilustrace

Název ilustrace

Holiday postcard exchange

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/591830

Krátký textový popis

V této úloze žáci rozvíjejí zejména klíčovou kompetenci komunikační, konkrétně složky porozumění a vyjadřování. Úloha je zaměřená na písemnou interakci. Žáci si přečtou tři ukázkové texty na pohlednici. Jejich úkolem je vybrat si jeden z textů a odpovědět na něj formou pozdravu z prázdnin v rozsahu nejméně 5 vět.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-AJA-003-ZV9-014
Účastní se přímého rozhovoru o tématech, která ho zajímají.

Metodická podpora

Komentář
Žák se spontánně zapojuje do rozhovorů i na známá témata a dokáže je zahájit i ukončit. Konverzaci aktivně rozvíjí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-003
Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOS-VZT-000-ZV9-001
Rozšiřuje okruh vztahů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Zapojuje se do rozhovoru o známých tématech a dokáže klást otázky a reagovat na odpovědi, vyjádří velmi jednoduše svůj názor.

Ilustrace

Název ilustrace

Talking about weekend

Krátký textový popis

Rozhovor

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A1-A2, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Žáci pracují ve dvojici, tvoří rozhovor podle zadání.

Zadání pro žáka:

Create a dialogue with your partner about your weekend plans.

• Greet your partner.

• Ask about his/her weekend plans.• Example: "What are you doing this weekend?"

• Say something about your plans.• Example: “I'm going to the park with my family.”

• Say goodbye.

Ilustrace očekávaného výkonu:

A1

• Pupil 1: Hi, Alex! What are you doing this weekend?

• Pupil 2: Hi! I'm visiting my grandparents in the countryside. What about you?

• Pupil 1: The weather is beautiful. I'm going to the park with my family.

• Pupil 2: That sounds fun. See you on Monday!

• Pupil 1: See you!

Úroveň Na cestě

Popis

• Do rozhovorů na známá témata se zapojuje většinou spontánně.

• Dokáže samostatně odpovídat a klást jednoduché otázky, čímž udržuje rozhovor.

• Jeho vyjadřování je celkově plynulejší, i když může váhat nebo chybovat v méně známých situacích, kdy potřebuje podporu.

Ilustrace

Název ilustrace

Dialogue about weekend plans

Krátký textový popis

Rozhovor

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Zadání pro žáka:

Create a dialogue with your partner about your weekend plans. Follow the steps below to guide your conversation.

• Greet your partner.

• Ask about his/her weekend plans.

• Tell him/her about your plans.

• Make a suggestion for an activity together.

• Say goodbye.

Ilustrace očekávaného výkonu:

A2

• Pupil 1: Hi, Alex! What are you doing this weekend?

• Pupil 2: Hi! I'm going to visit my grandparents. They live in the countryside. What about you?

• Pupil 1: That sounds fun. I'm going to the movies with my friends. We're going to see a new action film.

- Pupil2: Cool! Do you often go to the cinema?
- Pupil 1: Yes, I like watching movies. Do you enjoy spending time in the countryside?
- Pupil 2: Yes, I love it. I will help my grandparents with their garden. It's very relaxing. But it is sometimes hard work.
- Pupil 1: I agree. What about going to the cinema with us next week?
- Pupil 2: That's a good idea.
- Pupil 1: Sure! Let's plan it.
- Pupil 2: That would be fun. See you on Monday!
- Pupil 1: See you!

Ilustrace

Název ilustrace

My Online Social Life

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f38efe

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na procvičení schopnosti komunikace v anglickém jazyce a rozvoj klíčové kompetence komunikační. V rámci aktivity se žáci se pohybují po třídě a vedou krátké rozhovory o používání sociálních sítí – každý žák sbírá informace a učí se klást doplňující otázky. Cílem je zjistit více o online světě spolužáků, a přitom procvičit reálnou komunikaci.

Úroveň Splněno

Popis

- Zapojuje do rozhovorů o známých tématech, dokáže rozhovor zahájit, udržet i ukončit.
- Zapojuje se aktivně a spontánně do rozhovoru, reaguje adekvátně na podněty druhých a přirozeně střídá role mluvčího a posluchače.

Ilustrace

Název ilustrace

Dialogues

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/61b32f

Krátký textový popis

Rozhovor

Žák se spontánně zapojuje do rozhovorů na známá témata, rozhovor dokáže zahájit, udržet i ukončit.

Kritéria hodnocení:

- Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.
- Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.
- Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Zadání pro žáka:

Zadání ilustrace najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

Speed "Friending“ Café

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1a77ce

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na rozvoj konverzačních schopností žáků společně s rozvojem přátelských vztahů a budování pozitivní atmosféry ve třídě. Žáci buď představují sebe nebo si vylosují roli (např. nováček ve škole, spolužák z výměnného pobytu, cestovatel...), kterou budou v rámci aktivity ztvárňovat. V každém kole se žák seznamuje s jiným spolužákem.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjádří ústně pozvání, návrh a omluvu a na tyto podněty reaguje.

JJK-AJA-003-ZV9-015

Komunikuje o svých potřebách a zjišťuje si potřebné informace.

Metodická podpora

Komentář

Žák srozumitelně vyjádří své potřeby a zájmy v běžné komunikaci. Aktivně se ptá na informace, které potřebuje znát.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vyjádří své potřeby jen základními frázemi nebo jednotlivými slovy, často s podporou učitele, na otázky reaguje jednoduše a krátce, při získávání potřebných informací potřebuje dopomoc či podporu.

Ilustrace

Název ilustrace

Phone call to the hotel

Krátký textový popis

Telefonát

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A1-A2, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Zadání pro žáka:

Prepare a phone call to the hotel with your classmate. One of you is a receptionist, the second is a guest. Ask about a room for one week for two people, don´t order it, say thank for the information.

Use the sentences:

Pupil A: A guest:

• Have you got a free room for ...?
• I´d like ...• ... a single room
• ... a double room
• ... a twin-bedded room
• ... with a bath/a shower
• ... for two nights
• ... till tomorrow/Friday

• How much is a ... room per night?
• How much is it for one day/a week?
• Does the price include breakfast/service?

Pupil B: A receptionist:
• What kind of room would you like?
• How long will you stay here?
• For how long?
• When?

Odkaz: https://dum.rvp.cz/materialy/in-a-hotel.html

Ilustrace očekávaného výkonu:

Phone call:
• Pupil B (Receptionist): Good morning. How can I help you?
• Pupil A (Guest): I´d like a room for two people for one week.
• Receptionist: When?
• Guest: Next month, the second week.
• Receptionist: O.K. Would you prefer a double room or a twin-bedded room?
• Guest: A twin-bedded room.
• Receptionist: O.K. It´s not a problem.
• Guest: How much is it for one day?
• Receptionist: 65 pounds.
• Guest: Does the price include breakfast?
• Receptionist: Yes, of course.
• Guest: So, thank you for the information. Goodbye.
• Receptionist: You´re welcome. Goodbye.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyjádří své potřeby a vyžádá si informace v běžných situacích, a to s minimální podporou.
• Klade otázky a většinou reaguje tak, aby získal potřebné informace, i když jeho projev může být občas váhavý nebo nepřesný, zvláště při složitějších situacích.

Ilustrace

Krátký textový popis

Rozhovor na recepci

Kritéria hodnocení:
• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Zadání pro žáka:

Prepare a dialogue „at the reception“ desk with your classmate. One of you is a receptionist, the second is a guest. You need a room for one week for two people with breakfast and a shower.

At the reception desk – check in:

Pupil A: A guest:

• Have you got a vacant room for ...?

• I´d like ...

• ... a single room

• ... a double room

• ... a twin-bedded room

• ... with a bath/a shower

• ... for two nights

• ... till tomorrow/Friday

• How much is a ... room per night?

• How much is it for one day/a week?

• Does the price include breakfast/service?

• I´ll take it.

Pupil B: A receptionist:

• What kind of room would you like?

• How long will you stay here?

• For how long?

• You have to check in.

• Fill in this form, please.

• Your room is on the first floor.

• Your room number is ...

• Here is the hotel card and the key.

• If you need anything, please use the telephone in your room and call the reception desk.

Odkaz: https://dum.rvp.cz/materialy/in-a-hotel.html

Ilustrace očekávaného výkonu:

At the reception desk: Check in:

• Receptionist: Good morning. How can I help you?

• Guest: I´d like a room with a shower for two people.

• Receptionist: O.K. How long will you stay here? Would you prefer a double room or a twin-bedded room?

• Guest: For one week. A twin-bedded room. Does the price include breakfast?

• Receptionist: Yes, of course. Would you prefer the first floor or the tenth floor?

• Guest: The tenth floor.

• Receptionist: Fill in this form, please.

• Guest: Here it is.

• Receptionist: Your room number is 654. Here is the hotel card and the key.

• Guest: Thank you.

• Receptionist: You´re welcome. Have a nice stay in our hotel. Goodbye.

Úroveň Splněno

Popis

• Jasně vyjadřuje své potřeby a dokáže si samostatně vyžádat potřebné informace, pokládá otázky a reaguje na odpovědi tak, aby potřebné informace získal.

Ilustrace

Název ilustrace

A swallen ankle

Krátký textový popis

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Řešení problému s recepční/m

Zadání pro žáka:

Problem situation:

Prepare a dialogue with your classmate. One of you is a receptionist, the second is a guest. You have to solve a problem. You are staying on the tenth floor and the lift is out of order. You have a swallen ankle and it´s not possible for you to go on foot. Ask for help (Where is the hospital and when are they going to repair the lift?).

Use the sentences:

Pupil A: A guest:

• Could you give me ...?

• The ... isn´t working/is out of order.

• The ... is broken.

• I need someone to fix it.

Pupil B: A receptionist:

• I am sending someone up to have a look.

Odkaz: https://dum.rvp.cz/materialy/in-a-hotel.html

Ilustrace očekávaného výkonu:

Problem situation - Dialogue:

• Pupil A (Guest): Excuse me, could you please help me?

• Pupil B (Receptionist): Of course! How can I help you?

• Guest: The elevator is not working. I'm on the tenth floor and my ankle is swollen so I can't walk.

• Receptionist: I'm really sorry! The elevator is currently out of service. I understand how hard it must be for you.

• Guest: Yes, it is quite painful. I need someone to fix it. Don't know when the repairs will be?

• Receptionist: I'm not sure of the exact time, but I can find out for you. I'm sending someone up to check the elevator right now.

• Guest: Thank you! Can you also tell me where the nearest hospital is? I may need to get my ankle checked.

• Receptionist: The nearest hospital is only a few blocks away. I can arrange a taxi to take you there as soon as possible.

• Guest: That would be great! Thank you for your help.

• Receptionist: You're welcome! I'll have someone check the elevator soon. Please hold on! Thank you for your patience!

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjádří stručnou formou ústní názor a požádá jinou osobu o názor.

JJK-AJA-003-ZV9-016

Napíše jednoduchý vzkaz nebo e-mail, v němž požádá o informace nebo je sám sdělí.

Metodická podpora

Komentář

Žák napíše jednoduchý vzkaz nebo e-mail, v nichž srozumitelně zformuluje vlastní sdělení nebo požádá o základní informace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-004

Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-AJA-003-ZV5-006

Napíše krátkou zprávu.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV9-001

Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Napíše vzkaz nebo krátkou zprávu, ve které stručně sdělí základní požadované informace.

Ilustrace

Název ilustrace

Let's answer the letter!

Krátký textový popis

Dopis

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák napíše velmi krátký smysluplný text jako odpověď.

• Jazyková správnost: Slovní zásoba a gramatické struktury odpovídají jazykové úrovni A1-A2. Chyby nenarušují porozumění.

Zadání pro žáka:

This is part of a letter you got yesterday from your English friend:

...

My grandmother gives me some money every month. Now I have enough to buy a good mobile phone or go with my friends to a concert of my favourite band. My parents want me to save the money. What do you think about it?

...

Try to write your answer. Help him to make a decision what to do with money from his grandmother.

Odkaz [dne 31.12.2024]**: https://engxam.com/handbook/10-email-b1-writing-examples-b1-preliminary-pet/**

Ilustrace očekávaného výkonu:

• I think it's great that grandma gives you money every month. Go to the concert with your friends. It sounds like a lot of fun and you can buy a phone later.

• But your parents are right too. Saving money is important. Maybe you can save half and spend the other half on the concert.

Úroveň Na cestě

Popis

• Napíše jednoduchý text, například dopis nebo e-mail s odpovídající strukturou, ve kterém sdělí základní informace nebo požadavek. Text je srozumitelný, i když s možnými drobnými nepřesnostmi, které nebrání pochopení.

Ilustrace

Název ilustrace

Writting an email

Krátký textový popis

E-mail

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák vytvoří souvislý text jako odpověď.

• Jazyková správnost: Slovní zásoba a gramatické struktury odpovídají jazykové úrovni A2-A2+. Chyby nenarušují porozumění.

• Struktura: Text má jednoduchou, ale soudržnou logickou strukturu, obsahuje všechny náležitosti.

Zadání pro žáka:

Write an e-mail to your English friend Peter. Answer his question in your e-mail.

FROM: Peter

TO: Honza

Subject: Question

Dear Honza,

How are you? I am fine. I have improved my Maths. I have a new PC and we have beautiful weather now.

I have one question:

My grandmother gives me some money every month. Now I have enough to buy a good mobile phone or go with my friends to a concert of your favourite band. My parents want me to save the money. What do you think about it?

Have a nice time.

See you,

Peter

Odkaz [31.12.2024]**: https://engxam.com/handbook/10-email-b1-writing-examples-b1-preliminary-pet/**

Ilustrace očekávaného výkonu:

Dear Peter,

Our weather is not so good and I have much to do for school. My German is not better yet.

I think it's great that grandma gives you money every month. In my opinion, it´s a good idea to go to the concert with your friends. It sounds like a lot of fun and you can always buy a mobile phone too.

But your parents are right too. Saving money is important. Maybe you can save half and spend the other half on the concert.

Write me soon!

Honza

Ilustrace

Název ilustrace

Strange Message

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/98c7d3

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí schopnost vyjádřit se k dopadům digitalizace na každodenní život a napsat jednoduchý e-mail, ve kterém žádá o pomoc v konkrétní situaci související s online bezpečností. Žák si procvičí jazykové prostředky pro vyjadřování názorů, formulování dotazů a žádostí a učí se vhodně reagovat na možná rizika v digitálním prostředí. Aktivity zároveň podporují klíčovou kompetenci v oblasti digitální gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Srozumitelně a přehledně formuluje text svého sdělení.

• Pokládá otázky, dává pokyny či poskytuje informace.

Ilustrace

Krátký textový popis

E-mail

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák samostatně napíše e-mail nebo dopis podle zadání nebo své potřeby něco sdělit.

• Jazyková správnost: Žák používá slovní zásobu a gramatické struktury odpovídající úrovni B1. Jazykové chyby nebrání porozumění.

• Struktura: Text má úvod, hlavní část a závěr. Logická návaznost myšlenek je zajištěna použitím vhodných spojek, časových výrazů a dalších prostředků textové návaznosti.

Zadání pro žáka:

Write an e-mail to your English friend Peter. Answer his question in your e-mail.

FROM: Peter

TO: Honza

Subject: Help me with making decision!

Dear Honza,

How are you? I am fine. I have improved my Maths. I have a new PC and we have beautiful weather now.

I would like to know your opinion about one thing:

My grandmother gives me some money every month. Now I have enough to buy a good mobile phone or go with my friends to a concert of your favourite band. My parents want me to save the money. What do you think about it?

Have a nice time.

See you,

Peter

Odkaz [31.12.2024]**: https://engxam.com/handbook/10-email-b1-writing-examples-b1-preliminary-pet/**

Ilustrace očekávaného výkonu:

Dear Peter,

Our weather is not so good. If it rains more, I will get mad. I have been really busy because of my entrance examination. And my German hasn´t been better yet.

I think it's great that grandma gives you some money every month. If I were you, I would go to the concert with your friends. It sounds like a lot of fun and you can always buy a mobile phone too.

But your parents are right too. I can understand their opinion. Saving money is important. Maybe you can save half and spend the other half on the concert. If you save some more money, you will be able to go to the USA with me next summer.

Best wishes.

Honza

Ilustrace

Název ilustrace

Everyday Messages

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5ee3f5

Krátký textový popis

Ilustrace slouží k ověření, zda žák zvládá napsat jednoduchý vzkaz nebo e-mail s ohledem na konkrétní komunikační situaci. Úkolem žáka je vytvořit tři krátké texty pro různé adresáty – každý s jiným komunikačním záměrem (omluva, pozvání, oznámení). Následná anonymní reflexe vybraných textů a diskuze nad jejich obsahem a jazykovým zpracováním rozvíjí schopnost žáků vyjadřovat se přiměřeně dané situaci i adresátovi. Aktivita rozvíjí a ověřuje nejen jazykové dovednosti, ale také klíčovou kompetenci komunikativní – žák volí vhodné jazykové prostředky podle situace, adresáta a účelu sdělení a učí se poskytovat i přijímat zpětnou vazbu v bezpečném prostředí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zprostředkuje základní téma jednoduchého psaného textu, který se týká osvojovaných témat.

JJK-AJA-003-ZV9-017

Vyjádří své pocity a na vyjádřené pocity ostatních adekvátně reaguje.

Metodická podpora

Komentář

Žák vyjádří své pocity (např. překvapení, radost, nezájem) a vhodně reaguje na vyjádřené emoce druhých.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Žák vyjádří své pocity pouze základními slovy nebo jednoduchými frázemi, při vyjadřování emocí je jeho projev často nepřesný nebo váhavý, na pocity druhých jednoduše reaguje.

Ilustrace

Název ilustrace

Let's express your feelings!

Krátký textový popis

Pocity - situace

Kritéria hodnocení:

- Obsah: Žák vyjadřuje své pocity v různých situacích, případně krátce zareaguje.
- Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A1-A2.

Zadání pro žáka:

Write/Tell a short sentence expressing your feelings about the situations on the card. Your classmate can add his/her reaction.

- I lost my favourite toy yesterday.
- I got a new pet.
- I won a prize at school.
- I had a fight with my best friend.
- I went to a birthday party.
- My pet is sick.
- I got a new video game.
- I moved to a new house.
- I visited my grandparents.
- I didn't do well on a test.
- I learned how to ride a bike.
- I saw a scary movie.
- I made a new friend.
- I lost my favorite book.

Ilustrace očekávaného výkonu:

For example:

• "I am sad because I lost my toy yesterday."• I can understand it./ I am sorry about it.

• "I am happy because I got a new pet."• It´s super.

Úroveň Na cestě

Popis

• Dokáže vyjádřit své pocity pomocí jednoduchých vět a základních jazykových prostředků.

• S menší podporou dokáže reagovat i na pocity ostatních.

• Při vyjadřování emocí jeho projev občas obsahuje nepřesnosti nebo váhání, zejména u složitějších pocitů.

Ilustrace

Název ilustrace

A short story

Krátký textový popis

Komiks

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák vyjadřuje své pocity v různých situacích a na pocity druhých vhodně reaguje.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+.

Zadání pro žáka:

Choose one situation and make a short story (comics). Write simple dialogues into your story (comics). The dialogues should include expressions of feelings and reactions to them. Show support, understanding, or encouragement in your characters' reactions.

Situations:

• Character 1: “I am sad because I have lost my favourite book.”• Character 2: .....

• Character 1: “I am excited because I got an A on my test!”• Character 2: .....

• Character 1: “I am nervous about the school play tonight.”• Character 2: .....

• Character 1: “I am happy because I made a new friend today.”• Character 2: .....

• Character 1: “I am proud because I have just finished my project.”• Character 2: .....

Ilustrace očekávaného výkonu:

Comics - for example:

• Character 1: "I am sad because I have lost my favourite book."• Character 2: "I'm sorry to hear that. I can help you look for it."

• Character 1: "I am excited because I got an A on my test!"• Character 2: "That's amazing! Congratulations! You worked really hard for it."

• Character 1: "I am nervous about the school play tonight."• Character 2: “Don't worry. You'll do great! I'll be cheering for you.”

• Character 1: "I am happy because I made a new friend today."• Character 2: “That's wonderful! I'm so glad for you. What's his/her name?”

• Character 1: "I am proud because I have just finished my project."• Character 2: "Great job! Now you can relax and enjoy your weekend."

Ilustrace

Název ilustrace

Share, Listen, Respond: Talking About Feelings

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/04c045

Krátký textový popis

Tato ilustrace složená ze tří na sebe navazujících aktivit je zaměřena na rozvoj dovednosti vyjádřit vlastní pocity a vhodně reagovat na pocity druhých v každodenních situacích. Žáci si procvičí popis vlastních pocitů, aktivní naslouchání, empatii i volbu vhodných jazykových prostředků podle kontextu. Aktivity rozvíjejí zejména komunikativní klíčovou kompetenci, neboť žáci přizpůsobují svůj projev partnerovi a situaci, přispívají ke kultivované a bezpečné komunikaci a učí se citlivě reagovat v běžných interakcích.

Úroveň Splněno

Popis

• Vhodně vyjádří své pocity pomocí jazykových prostředků.

• Vyjadřuje své pocity ústní i písemnou formou a na pocity druhých adekvátně reaguje.

Ilustrace

Název ilustrace

Some important moments from your school

Krátký textový popis

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák vyjadřuje své pocity v různých situacích.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výpovědi hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1.

Důležité momenty ve škole

Zadání pro žáka:

You are at the end of your studies at primary school. Choose some important moments from your school attendance and comment on them. Look at the photos and try to express your feelings in those situations.

Odkaz: https://clanky.rvp.cz/clanek/23923/MY-SCHOOL-YEAR.html

Ilustrace očekávaného výkonu:

Important Moments in My Primary School (describing the photos)

• First Day of School: I remember feeling both excited and nervous on my first day of primary school. I didn't know anyone and everything was new. Meeting my first teacher, Ms. Novak, made me feel more comfortable. She was kind and always had a smile. I felt happy.

• First Sports Day: Sports Day in my third grade was amazing! I participated in the 100-meter race. Although I didn't win, the cheering from my classmates and the sense of team spirit were unforgettable. It made me realize how much fun school events can be.

• Class Trip to the Zoo: In my fourth grade, our class went on a trip to the zoo. It was an exciting day filled with learning and fun. I remember seeing the lions up close and being fascinated by the different animals. It was a great way to bond with my friends outside the classroom.

• Science Fair: The Science Fair in my fifth grade was one of my proudest moments. I worked hard on a volcano project with my friend, Eva. When our project erupted perfectly in front of everyone, we were thrilled. It was a great feeling to see our hard work pay off.

Ilustrace

Název ilustrace

Circle Talks: Empathy and Respect

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ed2eb8

Krátký textový popis

V této ilustraci žáci uplatňují své již osvojené dovednosti – vyjadřují pocity, reagují na pocity ostatních a projevují respekt k odlišným názorům. Prostřednictvím společné diskuze ukazují, že dokážou naslouchat, vyjadřovat se vhodně a s empatií přistupovat k různým situacím.

JJK-AJA-003-ZV9-018

Vyjádří své osobní názory na témata, která ho zajímají, reaguje na názory ostatních a diskutuje s nimi.

Metodická podpora

Komentář

Žák vyjádří své osobní názory na témata, která ho zajímají, a aktivně reaguje na názory druhých. Účastní se jednoduché diskuze, při které využívá vhodné jazykové prostředky k vyjádření souhlasu, nesouhlasu nebo doplnění vlastního pohledu.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vyjádří svůj názor pouze velmi jednoduše a stručně, zapojuje se několika slovy do jednoduché diskuze.

Ilustrace

Krátký textový popis

Telefonát s kamarádkou

Žák vyádří svůj názor pouze velmi jednoduše a stručně, zapojuje se několika slovy do jednoduché diskuze (např. „Líbí se mi.“, „Je to dobré.“).

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A1-A2, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Zadání pro žáka:

Best friends Mary and Clara are both 11 years old. They went to the same kindergarten and were in the same class. Clara moved to another country last month, and Mary is calling to ask about her new life. Prepare the phone call: Work with a partner to create a phone call between Mary and Clara.

Make sure to include:

• Greetings and asking about each other's well-being.

• Questions about Clara's new life in another country (school, friends, activities).

• Clara's opinions about her new life (what she likes and dislikes).

• Mary's reactions to Clara's opinion.

Ilustrace očekávaného výkonu:

• Mary: Hi Clara! It's Mary. How are you?

• Clara: Hi Mary! I'm good. How are you?

• Mary: I'm fine. I miss you. How is your new home?

• Clara: I miss you too. My new home is nice. We have a big house and a big garden.

• Mary: That sounds great! How are your new teachers, classmates?

• Clara: It's okay. The teachers are nice, but I miss my old class.

• Mary: I can understand it. I miss you so much. Do you have new friends?

• Clara: Yes, I have new friends. They are nice.

• Mary: That's good. Do you have any fun plans for the weekend?

• Clara: Yes, we are visiting a big park. What about you?

• Mary: I'm going to the movies with my family.

• Clara: That sounds fun! Let´s talk again soon.

• Mary: Yes, let's do that. Talk to you soon!

• Clara: Bye, Mary!

• Mary: Bye, Clara!

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyjádří svůj názor na známá témata pomocí jednoduchých vět.

• Při diskuzích občas reaguje na názory ostatních, přičemž používá základní fráze pro souhlas, nesouhlas.

• Do diskuzí se zapojuje aktivněji, ale jeho projev může být méně plynulý a obsahovat nepřesnosti, potřebuje delší čas na promyšlení nebo podporu.

Ilustrace

Krátký textový popis

Telefonát s kamarádkou

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Zadání pro žáka:

Best friends Mary and Clara are both 13 years old. They went to the same kindergarten and were in the same class. They lived in the countryside. Now Clara has moved to another country; she lives in a big city, and Mary is calling to ask about her new life.

Work with a partner to create a phone call between Mary and Clara.

Make sure to include:

• Greetings and asking about each other's well-being.

• Questions about Clara's new life in another country (school, friends, activities).

• Clara's opinions about her new life (what she likes and dislikes about living in the city, her opinion about the environment).

• Mary's reactions to Clara's opinions (agreement, encouragement, sharing her own views).

Ilustrace očekávaného výkonu:

• Mary: Hi, Clara! How are you?

• Clara: Hi, Mary! I miss you. I'm doing okay. How about you?

• Mary: I miss you too. How do you like living in the big city?

• Clara: It's different from the countryside. There are so many people and buildings. I like it, but I miss

• the quiet and nature.

• Mary: That sounds interesting, but I can understand you. Do you like your new school?

• Clara: Yes, my new school is big, and there are a lot of activities. I have made some new friends but I still miss our old class.

• Mary: I'm glad to hear that. What do you do in the city for fun?

• Clara: There are so many things to do! I can visit museums, go to the movies, and there are lots of parks. What about you? How's everything at home?

• Mary: Things are nearly the same. I still help my parents in the garden and hang out with our friends. What do you think about the environment in the city?

• Clara: It's very different. There are more cars and buildings, so it's noisier and the air isn't as fresh. I miss the trees and the open spaces in the countryside.

• Mary: That sounds challenging. Do you prefer the city or the countryside?

• Clara: I like both but prefer the countryside because it's more peaceful. What do you think?

• Mary: I agree. The countryside is nice and quiet. But it's nice that you can see what city life is like.

• Clara: Yes, it's a big change, but I'm getting used to it. Thanks for calling, Mary. It was great to hear your voice.

• Mary: Anytime, Clara! Talk to you soon. Bye!

• Clara: Bye!

Ilustrace

Název ilustrace

Speak Your Mind!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6ddfb7

Krátký textový popis

V této ilustraci žáci ve skupinách diskutují o jednom společném tématu, vyjadřují svůj předem promyšlený názor, reagují na ostatní a společně shrnují závěry. Aktivita rozvíjí komunikační kompetenci – důraz je kladen na volbu vhodných jazykových prostředků, srozumitelné vyjadřování a aktivní naslouchání v dané komunikační situaci.

Úroveň Splněno

Popis

• Srozumitelně vyjádří své osobní názory na sdílená témata.

• Reaguje na názory ostatních a zapojí se do diskuse.

Ilustrace

Název ilustrace

Change Starts with Us!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2eac67

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k formulování vlastních názorů na problémy, které vnímají ve svém okolí, a k hledání možných řešení. Ve skupinách diskutují o tématu, které je zajímá, navrhují konkrétní změny a své návrhy prezentují spolužákům. Úkolem žáků je vyjádřit svůj názor v angličtině, reagovat na názory ostatních a společně dojít k závěru. Aktivita rozvíjí především komunikační kompetenci a kompetenci k občanství a udržitelnosti – žáci se učí uplatňovat svůj názor s ohledem na druhé, diskutovat o veřejném dění a navrhovat smysluplné změny

Ilustrace

Krátký textový popis

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák reaguje vhodně, klade otázky a na otázky odpovídá.

• Jazyková správnost: Jednotlivé výměny hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1, případné odchylky od jazykové správnosti nesnižují porozumění.

• Jazyková plynulost: Žák mluví souvisle. Pauzy nebo zaváhání v řeči jsou většinou přirozené.

Diskuze o módě

Zadání pro žáka:

Study vocabulary:

• *fast fashion: Clothes that are made quickly and inexpensively to follow current trends, but often don't last very long.*

• *fashion intelligence: Being smart and informed about clothes and how they are made and choosing wisely when buying them.*

• *slow fashion: Clothes that are made with care, last longer, and are better for the environment and the people who make them.*

• *sustainability: Making sure that the way clothes are made doesn't harm the environment and can continue for a long time without causing damage.*

• *sweatshop: A place where people work very hard in bad conditions and for low pay to make clothes.*

• *second hand: Clothes that have been owned and used by someone else before you buy them.*

• *greenwashing: When companies pretend to be eco-friendly but actually are not, just to make people think they are doing good for the environment.*

• *swap: Exchanging something you have with someone else, like trading clothes with a friend.*

Discuss sustainability and ethical considerations in fashion. Do you agree? How do you feel about this? Give your opinion on these statements and express your feelings about sustainability:

• *Slow fashion is better than fast fashion.*

• *It is my own thing what I buy, what I wear. I don´t care about nature, the environment, people ...*

• *Sweatshops and greenwashing are bad for nature and people.*

• *People need to have fashion intelligence.*

• *Swapping and second hands are not good.*

Ilustrace očekávaného výkonu:

Ad *1) Slow fashion is better than fast fashion.*

• Pupil 1: I think slow fashion is definitely better than fast fashion. It focuses on quality and sustainability, which is much better for the environment.

• Pupil 2: I agree. Fast fashion produces so much waste and the clothes don't last very long. It's just not sustainable.

• Pupil 3: But isn't slow fashion more expensive? Not everyone can afford it. I am sorry about it. Fast fashion is more accessible to people with lower budgets.

• Pupil 4: That's true, but if you think about it, buying fewer, higher-quality items that last longer can actually save money in the long run. Plus, it's better for the planet.

• Pupil 5: Also, slow fashion supports ethical practices. Workers are often treated better and paid fair wages, which is really important.

• Pupil 2: Yeah, I read that fast fashion often involves poor working conditions in factories. It's something we shouldn't support.

• Pupil 1: I think we need to change our mindset too. We should stop buying clothes just because they're trendy and start thinking about the impact of our choices.

• Pupil 3: It's not easy, though. Advertising and trends have a big influence on what people buy. But maybe if more people were aware of the benefits of slow fashion, things would start to change.

• Pupil 4: Education is key. If we learn about the impact of fast fashion and the benefits of slow fashion, we can make more informed choices.

• Pupil 5: Agreed. And it's not just about buying clothes. We can also take care of our clothes better, repair them, or even buy second-hand. All these actions can help reduce waste.

• Pupil 1: Absolutely. It's about being more conscious consumers and thinking about the long-term effects of our buying habits.

004

Mediace

Charakteristika tematického okruhu

Mediace se zaměřuje na rozvoj dovednosti žáků zprostředkovávat komunikaci mezi mluvčími cizího jazyka a rodilými mluvčími. Žáci se učí interpretovat a předávat základní informace z jednoho jazyka do druhého, včetně překládání jednoduchých textů a shrnování hlavních bodů konverzace. Důraz je kladen na schopnost vyjádřit se srozumitelně a přesně v obou jazycích, stejně jako na kulturní a kontextuální citlivost při zprostředkování významu. Žáci se také učí řešit nedorozumění a podporovat vzájemné porozumění mezi komunikujícími stranami.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-AJA-004-ZV9-019

Zaznamenává si písemně klíčové informace během výkladu na známé téma.

Metodická podpora

Komentář

Žák si dělá heslovité poznámky ke klíčovým informacím během výkladu (např. videoprezentace, podcast, článek či interview v časopise) na témata, která jsou mu známá. Mediační aktivita probíhá mezi dvěma jazyky nebo v rámci cílového jazyka.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-004

Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Zapisuje si během výkladu poznámky v podobě výčtu.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák identifikuje klíčové informace ve výkladu a zapíše si je jako výčet hesel.

• Jazyková správnost: Poznámky v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A1-A2, pravopisné ani gramatické chyby se nezapočítávají do hodnocení.

Ilustrace

Název ilustrace

Kapesné

Krátký textový popis

Poznámky k videu

Zadání pro žáka: Příklad úlohy, kdy je zdrojový text v cílovém jazyce.

Minulý týden jsi zameškal hodinu angličtiny a podle informací tvých spolužáků se dívali na video o kapesném. Prý budou na video navazovat další úkoly, proto se na něj podívej a udělej si heslovité poznámky ke klíčovým myšlenkám zmíněným ve videu. Je na tobě, jestli si uděláš poznámky v angličtině, nebo v češtině či jiném jazyce.

Cvičení 1: Podívej se na video a udělej si heslovité poznámky, kdo mluví a jaké tři hlavní otázky klade moderátor.

Cvičení 2: Podívej se na video ještě jednou a zaznamenej si heslovitě, co odpovídají Ben, Lilly a Harry na moderátorovy otázky.

Ben	____ years old	
Lilly	____ years old	
Harry	____ years old	

Odkaz na zdrojové video: https://www.youtube.com/watch?v=zpK1Id_rSss

Ilustrace očekávaného výkonu: žák si udělá ke každé klíčové myšlence heslovitou poznámku v rozsahu 2-3 slov. Příklad ke cvičení 2 (poznámky v angličtině):

Ben	_13_ years old	• pocket money – yes • extra money • sweets, computer games

Úroveň Na cestě

Popis

• Dělá si během výkladu stručné poznámky, které dokáže následně využít.

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák identifikuje klíčové informace ve výkladu a zapíše si je ve formě stručných poznámek (hesel a krátkých vět).

• Jazyková správnost: Poznámky v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+, pravopisné ani gramatické chyby se nezapočítávají do hodnocení.

Ilustrace

Název ilustrace

Hesla k tématu o kapesném

Krátký textový popis

Poznámky k videu

Zadání pro žáka:

Minulý týden jsi zameškal hodinu angličtiny a podle informací tvých spolužáků se dívali na video o kapesném teenagerů ve Velké Británii. Budete prý o tématu diskutovat, proto se na video podívej a udělej si stručné poznámky. Hlavní je, aby sis zaznamenal klíčové informace z videa a byl jsi schopen se zapojit do diskuze. Zvaž tedy, jestli pro tebe bude výhodnější si dělat poznámky v angličtině, nebo v češtině či jiném jazyce.

Odkaz na video: https://www.youtube.com/watch?v=uASMkWKQhEE

Ilustrace očekávaného výkonu:

Žák si udělá ke každému zmíněnému tématu stručné poznámky ve formě hesel a krátkých izolovaných vět, např. *spending money – online shopping not very often, shopping with friends.*

Úroveň Splněno

Popis

• Píše si stručné a srozumitelné poznámky, které vystihují klíčové informace během výkladu na známé téma.

Ilustrace

Název ilustrace

Poznámky k tématu o kapesném

Krátký textový popis

Kritéria hodnocení:

• Obsah: Žák identifikuje klíčové informace ve výkladu a zapíše si srozumitelně a dostatečně přesně.

• Jazyková správnost: Poznámky v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1, pravopisné ani gramatické chyby se nezapočítávají do hodnocení.

Poznámky k videu

Zadání pro žáka:

Minulý týden jsi zameškal hodinu angličtiny a podle informací tvých spolužáků se dívali na video o penězích. V následující hodině budete údajně diskutovat o zmíněných situacích a argumentech. Udělej si srozumitelné a dostatečně přesné poznámky, aby ses mohl do diskuze zapojit. Zvaž, jestli pro tebe bude výhodnější si dělat poznámky v angličtině, nebo v češtině či jiném jazyce.

Odkaz na video: https://www.youtube.com/watch?v=Gtf1reYuCzQ

Ilustrace očekávaného výkonu:

Žák si udělá ke každému mluvčímu a popsané situaci srozumitelné a dostatečné přesné poznámky ve formě více krátkých i delších vět, např. mluvčí Taylor: *She used to pay by cash or cheque, but now only by card - it's convenient.*

JJK-AJA-004-ZV9-020

Zprostředkuje dílčí informace uvedené v mluveném a psaném textu a ve vizuálních materiálech.

Metodická podpora

Komentář

Žák ústně i písemně zprostředkuje konkrétní informace uvedené v mluveném a psaném textu (např. rozhovor, podcast, článek v časopise). Popíše a interpretuje informace zobrazené ve vziuálních materiálech (např. jednoduché grafy, sloupcové diagramy). Mediační aktivita probíhá mezi dvěma jazyky nebo v rámci cílového jazyka.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zprostředkuje dílčí informace uvedené v mluveném a psaném textu či vizuálních materiálech z cílového jazyka do češtiny či OMJ.

Ilustrace

Název ilustrace

Statistika

Krátký textový popis

Statistika

Žák zprostředkuje česky či v OMJ dílčí informace uvedené ve vizuálním materiálu (statistice), který je v cílovém jazyce.

Kritéria hodnocení:

- Dosažení komunikačního cíle: Žák identifikuje požadované informace ve zdrojovém textu psaném v cílovém jazyce a zprostředkuje je v češtině či OMJ. Nejedná se o doslovný překlad, klíčové je zde předání informací tak, aby byly srozumitelné pro adresáta (text lze parafrázovat, zhutnit, opsat apod.).

Mediační aktivita probíhá ústní formou.

Zadání pro žáka:

Pracuješ se spolužákem na projektu o volném čase teenagerů a napadne tě zapátrat po informacích v anglicky psaných zdrojích. Najdeš statistiku, která tě zaujme. Nastuduj si ji a údaje, které považuješ za nejzajímavější či překvapivé zprostředkuj česky nebo v jiném jazyce (OMJ) spolužákovi.

Odkaz na zdrojový text: https://www.mekkographics.com/how-do-teenagers-spend-their-time/

Ilustrace očekávaného výkonu: žák si vybere pro něj nejzajímavější či překvapivé informace ze statistiky a zprostředkuje je česky nebo v OMJ.

Úroveň Na cestě

Popis

• Zprostředkuje dílčí informace uvedené v mluveném a psaném textu či vizuálních materiálech z češtiny či OMJ do cílového jazyka.

Ilustrace

Název ilustrace

Volný čas teenagerů I

Krátký textový popis

Údaje z článku (ČJ - AJ)

Žák zprostředkuje dílčí informace uvedené v psaném textu (novinový článek) z češtiny či OMJ do cílového jazyka.

Kritéria hodnocení:

• Dosažení komunikačního cíle: Žák identifikuje požadované informace ve zdrojovém textu psaném v českém jazyce či v OMJ a zprostředkuje je v cílovém jazyce. Nejedná se o doslovný překlad, klíčové je zde předání informací tak, aby byly srozumitelné pro adresáta (text lze parafrázovat, zhutnit, opsat apod.).

• Jazyková správnost: Písemný projev žáka v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+, přičemž gramatická správnost tvoří pouze doplňkovou složku celkového hodnocení.

Mediační aktivita probíhá písemnou formou.

Zadání pro žáka:

Pracuješ se spolužákem na projektu do angličtiny, který se týká volného času teenagerů. Najdeš článek, který sice není v angličtině, ale přijde ti zajímavý a chceš některé údaje zabudovat do vaší společné prezentace. Najdi v textu dvě pasáže obsahující přínosné či překvapivé informace a zapiš je anglicky v bodech tak, aby se daly použít do vaší prezentace (max. dva slidy).

Odkaz na zdrojový text: https://www.forum24.cz/jak-dnes-mladi-travi-volny-cas-2/

Ilustrace očekávaného výkonu:

Žák zapíše v cílovém jazyce dvě dílčí informace, které identifikoval v textu, který je psaný česky popř. v OMJ. Rozsah jeho písemného projevu odpovídá dvěma slidům v prezentaci (2-3 body na slide).

Úroveň Splněno

Popis

• Zprostředkuje konkrétní informace uvedené v mluveném a psaném textu a zprostředkuje informace zobrazené ve vizuálních materiálech.

Ilustrace

Název ilustrace

Volný čas teenagerů II

Krátký textový popis

Údaje z článku (AJ - AJ)

Žák zprostředkuje v cílovém jazyce konkrétní informace uvedené v textu, který je napsán v cílovém jazyce. Mediační aktivita probíhá ústní formou.

Kritéria hodnocení:

• Dosažení komunikačního cíle: Žák identifikuje informace ve zdrojovém textu a zprostředkuje je v cílovém jazyce. Jedná se o vnitrojazykovou mediaci, hodnotí se kvalita parafráze původního textu, použití opisu, případného vysvětlení nebo naopak zhutnění textu.

• Jazyková správnost v případě mediace do cílového jazyka: Ústní projev žáka hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1, přičemž gramatická správnost tvoří pouze doplňkovou složku celkového hodnocení.

Zadání pro žáka:

Pracuješ se spolužákem na projektu do angličtiny, který se týká volného času teenagerů. Přečti si článek a vyber informace, které bys chtěl do prezentace zabudovat. Spolužák tě vyzve, ať tyto informace zformuluješ svými slovy a zkusíš si je „nanečisto“ odprezentovat před ním.

Odkaz na zdrojový text: https://www.dizh.uzh.ch/en/2024/12/05/how-young-people-spend-their-free-time/

Ilustrace očekávaného výkonu:

Žák v cílovém jazyce ústně zprostředkuje vybrané informace z textu, který je napsán v cílovém jazyce. Hovoří svými slovy, ze zdrojového textu přebírá výhradně dílčí slovíčka, nikoliv celé jazykové konstrukce či věty.

JJK-AJA-004-ZV9-021

Shrne obsah mluveného a psaného textu.

Metodická podpora

Komentář

Žák shrne ústní i písemnou formou klíčové myšlenky mluveného a psaného textu (např. mluveného či psaného rozhovoru, prezentace, videoreceptu). Mediace probíhá mezi dvěma jazyky nebo v rámci cílového jazyka.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Shrne klíčové informace z mluveného a psaného textu psaného v cílovém jazyce svými slovy v češtině či v OMJ.

Ilustrace

Název ilustrace

Návštěva muzea v Londýně

Krátký textový popis

Zdrojový text v cílovém jazyce

Žák shrne česky či v OMJ klíčové informace z textu psaného v cílovém jazyce.

Kritéria hodnocení:

• Dosažení komunikačního cíle: Žák ústně zprostředkuje obsah písemného textu z cílového jazyka do češtiny či OMJ.

Zadání pro žáka:

Chystáte se s rodinou do Londýna a rodiče tě požádali, abys zjistil více informací o muzeu Tate Modern Museum. Zapátráš na anglických webových stránkách po „insider tips“ a najdeš tento text. Přečti si ho a česky shrň informace, které by mohly rodiče zajímat. Nepřekládej text slovo od slova.

Odkaz na zdrojový text: https://www.22places.com/london-insider-tips/#viewing-gallery-at-tate-modern

Tate Modern is a well-known address for art lovers. But even if you're not that into art, you can still enjoy a trip to Tate Modern.

From the viewing gallery on Level 10, you have a fantastic 360°-view of the London skyline. In the attached bar, you can get a delicious coffee or a cold craft beer while enjoying the great view.

On the sixth floor of the Bell Building, the Kitchen and Bar also offers another great view of the Thames, St. Paul's Cathedral and the Millennium Bridge. The latter is also known from the movie "Harry Potter and the Half-Blood Prince"

Best of all: the Tate Modern Museum and its view are free!

Ilustrace očekávaného výkonu: žák shrne česky či v OMJ třech až čtyřech větách obsah psaného textu.

Úroveň Na cestě

Popis

• Shrne v cílovém jazyce klíčové informace z mluveného a psaného textu, který byl produkován v češtině nebo v OMJ.

Ilustrace

Název ilustrace

Prohlídka města pro cizince

Krátký textový popis

Zdrojový text v mateřském jazyce

Kritéria hodnocení:

• Dosažení komunikačního cíle: Žák ústně zprostředkuje obsah písemného textu z češtiny či OMJ do cílového jazyka.

• Jazyková správnost: Ústní či písemný projev žáka v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+, přičemž gramatická správnost tvoří pouze doplňkovou složku celkového hodnocení.

Zadání pro žáka:

Přijedou k vám známí ze zahraničí a vymýšlíte pro ně společně program. Podívej se na www.kudyznudy.cz, vyber tvoje město či kraj a zběžně si prohlédni, co se nabízí. Zvol destinaci, kterou byste mohli navštívit, a přečti si k ní bližší informace. Napiš vašim známým anglicky krátký email (5-6 vět), ve kterém jim vybranou destinaci stručně popíšeš. Nepřekládej text slovo od slova, pouze shrň hlavní informace z webu svými slovy.

Odkaz na zdrojový text: https://www.kudyznudy.cz/

Ilustrace očekávaného výkonu:

Žák napíše krátký neformální email v cílovém jazyce v rozsahu 5-6 vět.

Úroveň Splněno

Popis

• Shrne vlastními slovy hlavní myšlenku či myšlenky mluveného a psaného textu pomocí vlastních slov či parafrázováním originálního textu.

Ilustrace

Název ilustrace

Regionální muzeum - zprostředkování informací

Krátký textový popis

Zprostředkování rozhovoru

Žák zprostředkuje rozhovor mezi mluvčími hovořícími různými jazyky.

Kritéria hodnocení:

• Dosažení komunikačního cíle: Žák ústně zprostředkuje komunikaci mezi mluvčími hovořícími různými jazyky.

• Jazyková správnost: Ústní projev cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1, přičemž gramatická správnost tvoří pouze doplňkovou složku celkového hodnocení.

• Code-Switching: Hodnotíme, do jaké míry žák dokáže flexibilně střídat jazyky.

Zadání pro žáka:

V regionálním muzeu v menším českém městě se snaží domluvit anglicky mluvící turisté s paní pokladní, která angličtinu příliš neovládá. Komunikaci usnadní jazykový mediátor, který mluví oběma jazyky. Role si rozdělte a situaci si zahrajte.

Role A: anglicky mluvící turista

• Koupil jsi vstupenky přes internet pro tři osoby, ale nakonec jste přijeli jen ve dvou a chtěl bys jednu vstupenku vrátit.

• Zajímají vás nejen exponáty, ale i bližší informace o historii regionu.

• Rádi byste ochutnali české pivo.

Role B: česky mluvící pokladní

• Zakoupenou vstupenku už nelze vrátit.

• Nabídni k prohlídce audio guide za 100Kč na osobu. Běžně stojí 250Kč.

• Jako bonus zdarma nabízíš vstup do místní galerie nebo muzea zdejšího pivovaru.

Role C: mediátor

• Pozdravíš a nabídneš turistům a paní pokladní svoji pomoc.

• Nepřekládáš slovo od slova, zprostředkuješ svými slovy nejdůležitější informace mezi mluvčími.

• Jsi aktivním účastníkem komunikace, můžeš navrhnout vlastní řešení situace.

• Snaž se udržet komunikaci v přátelském tónu, reaguj pohotově a neboj se improvizovat i za cenu drobných gramatických nedostatků.

Ilustrace očekávaného výkonu: Žák v roli mediátora střídá jazyky (code-switching), svými slovy zprostředkovává informace mezi jazyky tak, aby byly pro adresáty srozumitelné.

JJK-AJA-004-ZV9-022

Moderuje jednoduchou interakci a činnosti ve skupině.

Metodická podpora

Komentář

Žák moderuje interakci a činnosti ve skupině s cílem podpořit porozumění a respektující komunikaci mezi členy skupiny (i v případě rozdílných názorů). Uděluje jednoduché pokyny, vyjadřuje porozumění, popř. požádá o vysvětlení. Mediace probíhá mezi jazyky (hovoří-li členové skupiny různými jazyky) nebo v rámci cílového jazyka.

Hodnoty

• Sdílené poznání

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-003

Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Moderuje interakci a činnosti ve skupině.

Kritéria hodnocení:

• Dosažení komunikačního cíle: Žák dokáže pomocí jednoduchých poznámek a příležitostných otázek dát najevo, že rozumí, a dokáže zjistit, zda všemu rozumí ostatní členové skupiny. Vyzve členy skupiny, aby představili svůj návrh, a dokáže spolupracující skupině podat zcela jednoduché instrukce.

• Jazyková správnost: Ústní projev v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A1-A2, přičemž gramatická správnost tvoří pouze doplňkovou složku celkového hodnocení.

Ilustrace

Název ilustrace

Vánoční besídka

Krátký textový popis

Moderování práce ve skupině

Zadání pro žáka:

Plánujete se třídou vánoční besídku, která bude částečně probíhat v angličtině. Každá skupina (3-4 žáci) má za úkol udělat svůj návrh a vytvořit plakát. Jeden z vás se ujme role moderátora, který povede skupinovou práci a komunikaci v angličtině.

Moderátor:

• vyzveš jednotlivé členy k tomu, aby představili svůj návrh.

• dáš najevo, že rozumíš, a zjistíš, zda všemu rozumí ostatní.

• pomůžeš rozdělit role při tvorbě plakátu (kdo bude co dělat?).

Ilustrace očekávaného výkonu: *Let´s start. Any ideas for the program? Martin, what´s your idea? … I think that´s a good idea/point. What do you think? Does everybody understand? … Who wants to write/draw? Let´s start with…*

Úroveň Na cestě

Popis

• Moderuje interakci a činnosti ve skupině, jejíž členové mají rozdílné názory. Vyjádří porozumění.

Kritéria hodnocení:

• Dokáže v diskusi udělovat slovo a vyzvat zúčastněné osoby k vyjádření vlastního názoru. V případě rozdílných názorů dokáže jednoduchými prostředky vyjádřit porozumění.

• Jazyková správnost: Ústní projev v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni A2-A2+, přičemž gramatická správnost tvoří pouze doplňkovou složku celkového hodnocení.

Ilustrace

Název ilustrace

Diskuze nad programem k vánoční besídce

Krátký textový popis

Moderování práce ve skupině

Zadání pro žáka:

Plánujete se třídou vánoční besídku, která bude částečně probíhat v angličtině. Se skupinkou (3-4 žáci) jste vytvořili svůj návrh. Na některých bodech se ale neshodnete. Jeden z vás bude moderovat práci ve skupině. Komunikace probíhá v angličtině.

Moderátor:

• vyzveš jednotlivé členy k tomu, aby představili svůj návrh.

• projevíš zájem o všechny návrhy a o to, aby i ostatní naslouchali.

• snaž se ostatní povzbudit v hledání kompromisu.

Ilustrace očekávaného výkonu:

Martin, can you present your ideas? Thank you for your ideas, Martin. I´m excited. And now, Lucie, what are your ideas? Okay, we have to similar ideas here, which is better? What do you mean? How about a compromise?

Úroveň Splněno

Popis

• Moderuje interakci a činnosti ve skupině, uděluje jednoduché pokyny, vyjádří porozumění a požádá o vysvětlení.

Ilustrace

Název ilustrace

Moderování vícejazyčné diskuze k programu akce

Krátký textový popis

Mediátor

Žák moderuje mezi jazyky nebo v rámci cílového jazyka.

Kritéria hodnocení:

• Žák dokáže vyzvat zúčastněné osoby, aby objasnily vlastní uvažování, popř. aby rozvedly konkrétní body, jež zmínily v původním vysvětlení. Dokáže zopakovat, co řekl někdo jiný, aby potvrdil vzájemné porozumění mezi účastníky hovořícími různými jazyky.

• Jazyková správnost: Poznámky v cílovém jazyce hodnotíme po stránce lexikální (obsahové) odpovídající jazykové úrovni B1, přičemž gramatická správnost tvoří pouze doplňkovou složku celkového hodnocení.

Zadání pro žáka:

Plánujete se třídou vánoční besídku, která bude částečně probíhat v angličtině. Se skupinkou (3-4 žáci) jste vytvořili svůj návrh. Dva ze čtyř žáků se neučí angličtinu jako první cizí jazyk, a proto je potřeba jim s komunikací v angličtině pomoci. Této role se ujme mediátor.

Mediátor:

• vyzveš jednotlivé členy k tomu, aby představili svůj návrh. Spolužákům, kteří umí anglicky méně, pomoz s formulací myšlenek v angličtině.

• projevíš zájem o všechny návrhy a vyzveš ostatní (případně i česky), aby také naslouchali.

• dáš najevo, že rozumíš, a případně zopakuješ řečené jinými slovy (nebo v češtině), aby ses ujistil, že všichni porozuměli.

Ilustrace očekávaného výkonu:

Martin, can you present your suggestions? Thank you very much for your suggestions. I like especially the part … Well, may I ask you, Lucie, to present your ideas now? I´m looking forward to them. Please, can we all listen to Lucie? Ok, what you're saying is that…

DCJ

Další cizí jazyk

Charakteristika vzdělávacího oboru

Další cizí jazyk staví na zkušenostech žáka s anglickým jazykem, který se učí od 1. stupně školní docházky. Žák se setkává s novým jazykovým systémem, uvědomuje si rozdílnosti a podobnosti mezi různými jazyky a buduje si vztah k cizím jazykům a rozmanitosti světa. Další cizí jazyk může žák využívat nejen v zahraničí, ale i v rodné zemi během komunikace s cizinci, případně v online prostředí. Podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ) a jeho aktualizované podoby (Dodatek k SERRJ) se zkušenost žáka s jazykem postupně rozšiřuje od domácího jazyka přes jazyk společnosti až po jazyky jiných národů. Tyto jazyky a kultury nejsou přísně oddělené – žák si vytváří komunikační kompetenci díky znalostem a zkušenostem, ve kterých se jazyky propojují a ovlivňují.

Zařazení dalšího cizího jazyka do školního vzdělávacího programu je povinné, a to nejpozději od 7. ročníku. Výběr dalšího cizího jazyka je omezený na tři jazyky: francouzský jazyk, německý jazyk a španělský jazyk, což poskytuje školám a žákům určitou míru flexibility, ale zároveň udržuje jazykovou nabídku přehlednou a zaměřenou na jazyky, které mají nejen v Evropě široké využití.

Očekávané výsledky učení jsou (stejně jako u oboru Anglický jazyk) rozdělené na hlavní jazykové činnosti: recepci, produkci, interakci a mediaci. **Recepce** zahrnuje přijímání a zpracování informací v psané nebo mluvené podobě, včetně audiovizuálního záznamu, a porozumění těmto informacím. **Produkce** začleňuje vyjadřování se mluveným nebo psaným slovem. Podobně je tomu u **interakce**, nicméně ta se odlišuje tím, že se vztahuje na komunikaci mezi dvěma či více stranami. **Mediace** je založená na zprostředkování informací či významů, ať už v rámci jednoho jazyka, nebo mezi dvěma různými jazyky, případně napříč odlišnými systémy znaků.

Výuka dalšího cizího jazyka předpokládá dosažení minimální úrovně A1. Na této úrovni má žák rozumět každodenní slovní zásobě a zcela elementárním frázím. Žák představí sám sebe nebo ostatní a klade jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, například o místě, kde žije, o lidech, které zná, o věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochotný mu pomoci. Osvojené kompetence žák používá jak ve fyzickém, tak online prostředí.

001

Recepce

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-DCJ-001-ZV9-001

Rozumí krátkým, velmi jednoduchým otázkám, pokynům a výrokům pronášeným pomalu, zřetelně a opakovaně a doprovázeným vizuálními prvky nebo gesty.

Metodická podpora

Komentář

Žák prokáže porozumění konkrétním předvídatelným informacím v krátkém monologu nebo dialogu z okruhu procvičovaných témat.

Očekávaný výstup u žáků rozvíjí schopnost porozumění textu, přijímání informací ve formě poslechu, práce s informacemi a rozvíjí schopnost soustředění na konkrétní požadovanou informaci, paměťové dovednosti, případně dovednost udělat si vlastní poznámky podle předem zadaných otázek. Tím je rozvíjena klíčová kompetence k učení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-001

Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- odpoví na jednoduché otázky týkající se známých témat
- vykoná činnost podle pokynů, pantomimicky předvede význam sdělení

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny učitele, Nj, FJ

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Poslouchej, co říká učitel a podle pokynů ukaž/zvedni obrázek. Obrázky seřaď.

• **Realizace hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost pořadí

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je poslechnout si, co říká učitel a ukázat (zvednout) obrázek školní pomůcky. Obrázky seřazuje postupně vedle sebe.

Transkripce textu:

der Bleistift – tužka

der Radiergummi – guma

das Lineal – pravítko

der Kugelschreiber – propiska

das Heft – sešit

die Schere – nůžky

der Marker – zvýrazňovač

der Rucksack – batoh

der Taschenrechner – kalkulačka

Fj

Krátký textový popis

• **Zadání: Prohlédni si obrázek Clémence. Poslouchej otázky svého učitele / své učitelky a z nabízených dvojic slov vyber vždy jedno správné.**

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je prohlédnout si obrázek postavy (viz zdroj) a poslechnout si k němu jednoduché otázky. Poté vybrat ze dvojice slov to, které popisuje obrázek.

1. grosse – mince
2. courts – longs
3. un chapeau – des lunettes
4. rouges – roses
5. une jupe – un pantalon

Transkripce textu:

1. Comment est Clémence ?
2. Comment sont les cheveux de Clémence ?
3. Que porte Clémence ?
4. De quelle couleur sont les chaussures de Clémence ?
5. Quels vêtements a Clémence ?

Řešení: mince, longs, des lunettes, rouge, une jupe

Zdroj: https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=67489&view=9832

Úroveň Na cestě

Popis

-- porozumění prokáže tím, že podle vyslechnutých instrukcí vybere, seřadí nebo označí obrázek nebo uspořádá události ve správném pořadí
- zachytí základní informace, zaznamená klíčová slova, přiřadí prostředí

Ilustrace

Název ilustrace

Porozumění poslechu Nj, Fj

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bcd487

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Poslouchej a označ správný obrázek.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha

Fj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Poslouchej minidialogy a vyber ze dvou odpovědí jednu správnou. Zakroužkuj ji.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• úplnost

• správnost

Ilustrativní úloha

Zadání ilustrativních úkolů najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

Ma journée idéale

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7bfe59

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na rozvoj porozumění mluvenému slovu a podporu autonomie žáků při učení. Krátká tvořivá aktivita je určená pro začátečníky ve výuce francouzštiny (úroveň A1) na téma školní předměty. Žáci si pomocí obrázkových kartiček a jednoduché šablony sestaví vlastní „ideální školní den“.

Úroveň Splněno

Popis

• Zaznamená základní údaje, informace a klíčová slova z poslechu do dokumentu, tabulky, myšlenkové mapy, grafu nebo časové osy nebo tabulky.

• Porozumí krátkým a jednoduchým promluvám, které jsou pronášeny opakovaně, pomalu a se zřetelnou výslovností.

Ilustrace

Název ilustrace

Poslech s přiřazením informací, Nj, Fj

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5085b4

Krátký textový popis

Nj

1. Zadání: Poslouchej a přiřaď informace k osobám.
2. Realizace a hodnocení:
• splnění úkolu
• správnost

Ilustrativní úloha

Fj

• Zadání: Poslouchej a přiřaď k prostředí otázky.

2. Realizace a hodnocení:
• splnění úkolu
• správnost

Ilustrativní úloha

Zadání ilustrativních úkolů najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

Au parc

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4ed5fd

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha se zaměřuje na porozumění jednoduchým pokynům ve francouzštině a jejich realizaci prostřednictvím pohybu, obrázků a skupinové spolupráce. Žáci se učí reagovat na jazyk v kontextu, tvořit jednoduché výpovědi a sdílet své zážitky. Aktivita podporuje rozvoj jazykového sebevědomí, spolupráce a základního kulturního povědomí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přiřadí k vyslechnutému slovu obrázek nebo nadpis.

JJK-DCJ-001-ZV9-002

Rozumí jednoduchým větám, které obsahují známé konkrétní situace a běžnou slovní zásobu.

Metodická podpora

Komentář

Žák prokáže porozumění různým typům psaných textů, které odpovídají osvojovaným tématům a pro něž má k dispozici vizuální oporu.

Porozumění textovému obsahu patří mezi klíčové dovednosti uživatelů cizího jazyka. Písemná komunikace se v digitálním světě stává běžnou formou předávání informací, proto je důležité trénovat schopnost porozumění psanému textu i během výuky dalšího cizího jazyka.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-001

Rozumí konkrétním informacím v jednoduchých, pomalu a zřetelně pronášených textech.

JJK-AJA-003-ZV5-005

Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- čte jednotlivá slova, které si ústně osvojil a jimž rozumí - rozumí krátkým, jasně strukturovaným větám, které popisují jednoduché a konkrétní situace z okruhu osvojovaných témat

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s textem, Nj, Fj

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2240e7

Krátký textový popis

• **Zadání: Přečti si text a označ, která informace se v textu vyskytuje.**

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Odkaz Nj

https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=67491&view=9832

(Standardy pro základní vzdělávání - Německý jazyk, s. 183 v pdf)

Fj

• **Zadání:** Přečti si text o tom, co dělá Paul celý den, a poté zaškrtni správné odpovědi na otázky.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=67489&view=9832

(Standardy pro základní vzdělávání - Francouzský jazyk, s. 147 v pdf)

Zadání ilustrativních úloh najdete na úložišti viz odkaz výše.

Úroveň Na cestě

Popis

- čte krátké texty, jako jsou rozhovory, popisy, jednoduché příběhy nebo korespondence a pochopí z nich hlavní myšlenku
- vyhledá požadovanou informaci v psaném textu, například při čtení krátkého rozhovoru nebo příběhu, identifikuje základní konkrétní údaje

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s krátkými texty, Nj, Fj

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5ac7f8

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Přečti si rozhovor u lékaře.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• úplnost

• správnost

Fj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Přečti si text a podle získaných informací doplň krátký rodokmen.

Pod fotografie členů rodiny napiš jejich jména.

• **Realizace a hodnocení:** splnění úkolu

• úplnost

• správnost

Ilustrativní úloha

Zadání ilustrativních úloh najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

Vrai ou faux?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fbd0d3

Krátký textový popis

Aktivita kombinuje jazykové dovednosti s rozvojem digitální a informační gramotnosti. Žáci čtou jednoduché francouzské věty, označují slova, kterým rozumějí, a hádají, zda jsou pravdivé či nepravdivé. Svůj odhad pak ověřují na internetu. Navazující aktivita vede žáky k porozumění tomu, jak poznat kvalitní informační zdroj na Wikipedii. Na konkrétních screenshotech si vyzkoušejí, co znamenají různé ikony (např. zlaté a stříbrné puzzle) a jak tyto symboly napomáhají posoudit důvěryhodnost informací.

Úroveň Splněno

Popis

• Posuzuje pravdivost informací v textu a odpovídá na otázky související s textem.

• Odpoví na otázky související s psaným textem, například při čtení krátkého popisu nebo dopisu a následném zodpovídání otázek, které se k textu vztahují.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s textem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6c99f9

Krátký textový popis

Nj

• Zadání: Přečti si text a vyber správnou možnost k dokončení věty.

2. Realizace a hodnocení:

• Žák si samostatně přečte text, najde požadované informace a vybere správné řešení.

Fj

• Zadání: Přečti si text a vyber správnou možnost k dokončení věty.

2. Realizace a hodnocení:

• Žák si samostatně přečte text, najde požadované informace a zapíše je do tabulky.

Zadání k ilustrativním úlohám najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

Fait ou opinion

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d368ae

Krátký textový popis

Žáci se učí rozlišovat mezi faktem a názorem v jednoduchých větách ve francouzštině. Aktivita rozvíjí porozumění psanému i mluvenému textu, kritické myšlení a schopnost vyjádřit vlastní postoj. Využívá vizuální opory, skupinovou diskusi a krátké prezentace.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přiřadí k napsanému slovu obrázek nebo nadpis.

JJK-DCJ-001-ZV9-003

Rozumí konkrétní informaci v jednoduchých autentických materiálech, které se vztahují k jeho potřebám a zájmům.

Metodická podpora

Komentář

Žák dokáže pracovat s autentickým materiálem (např. reklama, prospekt, jídelní lístek, jízdní řád, plakát, leták, krátké video), který obsahuje stručné a jasné informace. Prokáže schopnost zorientovat se v něm, najít požadovanou informaci a využít ji pro další řešení.

Každý žák se v průběhu svého života dostane do situací, kdy bude nucen vyhledat nějakou informaci v autentických materiálech (například na dovolené). Ačkoli se jedná o materiály, s nimiž žáci přicházejí do styku také ve své zemi (jídelní lístek, jízdní řád...), mohou mít v různých zemích odlišnou strukturu nebo podobu. Očekávaný výstup rozvíjí u žáků multikulturní myšlení, vede je k poznání, že i známá věc může vypadat odlišně. Schopnost přijímat prvky cizí kultury obsažené v těchto jednoduchých autentických materiálech a pracovat s nimi přirozeně podporuje toleranci a uvědomění, že nelze vše posuzovat pouze prizmatem vlastní kultury.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-001-ZV5-002

Rozumí jednoduchým krátkým psaným textům.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KKT-UMK-000-ZV9-001

Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- vyhledá důležitou informaci v autentickém materiálu
- porozumí základním informacím, které jsou obsaženy v autentickém materiálu

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s autentickými texty Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

• **Zadání: Přečti si různé SMS a přiřaď k nim nadpisy: Geburtstag / Party / Krankheit / Freizeit / Abend**

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přečíst si krátké SMS zprávy v němčině (učitel si jejich texty připraví předem) a přiřadit k nim správné nadpisy z nabízených možností. Žák by měl rozpoznat známá slova a slovní spojení a porozumět tématu textu, přičemž může využít vizuální oporu.

Příklad řešení: 1 - Krankenheit, 2 - Geburtstag, 3 - Freizeit, 4 - Abend, 5 - Party

Zdroj: https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=67489&view=9832

Fj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Přečti si informace o otevírací době kavárny Café de la mer (viz zdroj). Na základě uvedených informací odpověz na otázky 1–5 ano (oui) nebo ne (non). Své odpovědi zaškrtni v tabulce.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha:

Úkolem žáka je přečíst si nejdřív informace o otevírací době kavárny Café de la mer a poté na základě informací uvedených na “dveřích kavárny” odpovědět na otázky 1–5 ano (oui) nebo ne (non).

Questions:

1. En décembre le café est-il fermé ?

Oui / Non

2. En mai le café est-il ouvert tous les jours de la semaine ?

Oui / Non

3. De novembre jusqu'en mars le café est-il fermé le soir ?

Oui / Non

4. En juillet le café est-il ouvert chaque jour ?

Oui / Non

5. Le café ouvre-t-il pendant toute l'année à la même heure ?

Oui / Non

Řešení: Non, Non, Oui, Non, Oui

Zdroj:

https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=67489&view=9832

(Standardy pro základní vzdělávání - Francouzský jazyk, s. 157 v pdf)

Úroveň Na cestě

Popis

- najde a zopakuje znění jednoduché krátké informace, kterou vyhledal v autentickém materiálu - porovná vyhledané informace v různých autentických materiálech

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnávání vyhledané informace v textech Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Přečti si rozhovor u lékaře.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• úplnost

• správnost

Odkaz Nj:

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html

(metodické komentáře 2016 pro Nj, str.77-78 v materiálu samotném, str. 82-83 v pdf)

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přečíst si rozhovor u lékaře a do následujících slovních spojení doplnit podle textu slovesa z výčtu.

Beim Arzt

Luise: Guten Tag!

Arzt: Hallo Luise! Was hast du denn?

Luise: Ich fühle mich nicht wohl. Ich habe Schnupfen, bin sehr müde und mein Kopf tut schon zwei Tage weh.

Arzt: Hast du Fieber?

Luise: Am Morgen hatte ich kein Fieber, aber gestern hatte ich 39° Fieber.

Arzt: Na, mal sehen. Ich untersuche dich jetzt und dann kann ich mehr sagen.

Luise: Und, Herr Doktor? Was ist mit mir los? Muss ich ins Krankenhaus?

Arzt: Aber nein, Luise. Keine Panik. Das ist nur eine Grippe. Du musst jetzt einfach ein paar Tage im Bett bleiben und Medikamente nehmen. Hier ist das Rezept. Trinke Tee mit Zitrone, iss Obst und Gemüse und vor allem schlaf viel. Das hilft gegen Kopfschmerzen und gibt Energie.

Luise: Kann ich am Freitag in die Schule gehen? Meine Klasse macht nämlich einen Ausflug.

Arzt: Tut mir leid, Luise. Du musst diese Woche zu Hause bleiben. Also kein Ausflug. Und kein Sport, du brauchst wirklich Ruhe. Komm bitte am Montag zur Kontrolle.

Luise: Das ist aber Pech. Na gut. Was kann man da machen. Also bis Montag. Auf Wiedersehen!

Arzt: Tschüss!

a, Do následujících slovních spojení doplň podle textu slovesa z výčtu.

machen – nehmen – haben – kommen – bleiben – essen

a) Schnupfen _____ b) im Bett _____ c) Medikamente _____ d) Obst und Gemüse _____ e) einen Ausflug _____ f) zur Kontrolle _____

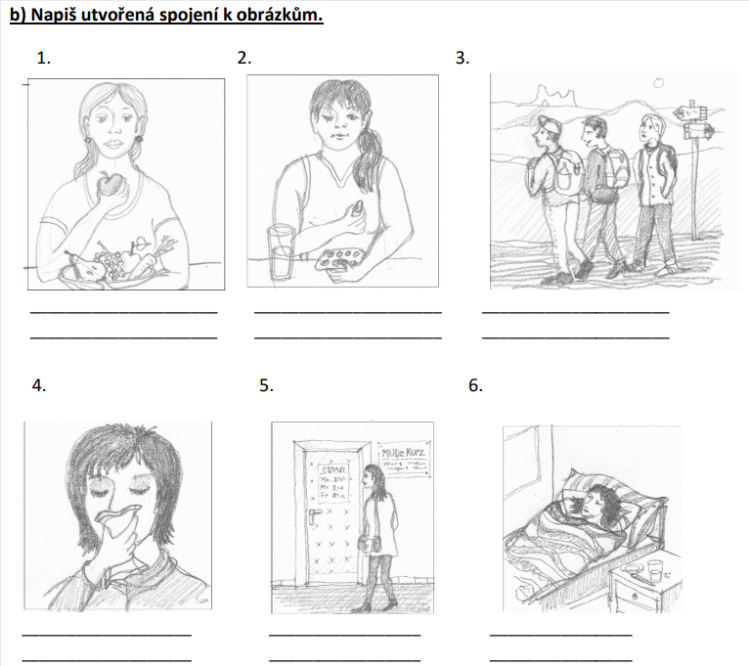

Řešení A:

a) Schnupfen haben b) im Bett bleiben c) Medikamente nehmen d) Obst und Gemüse essen e) einen Ausflug machen f) zur Kontrolle kommen

Řešení B:

1. Obst und Gemüse essen, 2. Medikamente nehmen, einen Ausflug machen, 4. Schnupfen haben, 5. zur Kontrolle kommen, 6. im Bett bleiben

Fj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Přečti si text a podle získaných informací doplň krátký rodokmen.

Pod fotografie členů rodiny napiš jejich jména.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• úplnost

• správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přečíst si krátký popis rodiny. Podle informací v něm poté doplnit jména jednotlivých členů pod jejich fotografie.

Ilustrace

Název ilustrace

Plánování cesty

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6f6447

Krátký textový popis

Žáci pracují s autentickými materiály (jízdní řády, krátké texty, e-maily) ve francouzštině, které se vztahují k tématu cestování. Pomocí semaforové metody analyzují porozumění jednotlivým částem textu, vyhledávají konkrétní informace a učí se je využít v jednoduché komunikaci. Aktivita podporuje vícejazyčnost, jazykovou sebedůvěru a schopnost orientace v běžných situacích.

Úroveň Splněno

Popis

• Prokáže porozumění konkrétním informacím, které vyhledal v autentickém materiálu, správně odpoví na otázky týkající se textu nebo ústně shrne důležité body z materiálu.

• Vytvoří jednoduché shrnutí nebo výstup na základě autentických materiálů, napíše krátký text nebo sestaví prezentaci o informacích, které získal z různých materiálů.

Ilustrace

Název ilustrace

Porozumění konkrétní informace v autentických materiálech Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

• Zadání: Přiřaď pokyn k obrázku.

2. Učitel hodnotí:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Lies die folgenden Sätze (a-f) und sieh dir die vier Bilder (1-4) an. Wähle einen der Sätze aus. Zwei der Sätze werden nicht verwendet.

a) Rauchen erlaubt.

b) Hunde erlaubt.

c) Fotografieren verboten.

d) Mit Kreditkarte bezahlen.

e) Eintritt frei.

f) Laut sprechen verboten.

Obrázky - viz odkaz.

Řešení: 1 f, 2 c, 3 a, 4d

Fj

• Zadání: Pracuj s mapou - vyznač do ní požadované informace.

2. Učitel hodnotí:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Přečti si text a zakroužkuj správnou výpověď. Do tabulky doplň několika slovy informace obsažené ve třech uvedených částech dopisu. Do plánku vyznač trasu cesty do Luciina bytu (mapka - viz odkaz).

Le 3/08 2014

Cher Marc,

Je célèbre mon anniversaire, je vais avoir 15 ans. J´organise vendredi le 16 une soirée. J´aimerais t´inviter. On va préparer ensemble le repas. Je voudrais faire de la salade niçoise et comme déssert des crêpes bretonnes. Tu peux apporter des bananes et des pommes et comme boisson, par exemple du jus d´oranges. Tu sais où j´habite? Tu connais certainement la cathédrale de Reims. Prends la rue Libergier en face. Va tout droit, fais 200 mètres et tourne dans la troisième rue à gauche, tu es dans la rue Clovis. Suis la rue jusqu´à la place Gaston Poitevin, prends la rue Boulard à gauche et après la rue des Capucins à droite. Va tout droit jusqu´à l´école Saint-Joseph. Moi, j´habite à côté de l´école, la rue de Venise l´immeuble 22, au troisième étage.

Je t´attends avec impatience.

Bisous! Lucie

Označ, zda je výpověď pravdivá, či nepravdivá:

Marc écrit à Lucie. V / F

Lucie organise la fête d´une amie. V / F

Marc tourne dans la rue des Capucins à gauche. V / F

Logement de Lucie est derrière l´école. V / F

Marc doit apporter des fruits et du jus. V / F

Řešení: F, F, F, F, V

Šp

Odkaz Šp - práce s autentickými cedulemi

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html

(metodické komentáře 2016 pro Šp, str. 8)

Krátký textový popis

• Zadání:

Přiřaď pokyn k obrázku.

2. Učitel hodnotí:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přiřadit ke každému obrázku 1-4 správný pokyn a-f, dva pokyny jsou navíc.

Lee los siguientes enunciados (a - f) y mira los cuatro dibujos (1 - 4). Para cada dibujo selecciona uno de los enunciados. Dos enunciados no se usarán. a) Se puede fumar. b) Se puede entrar con perros. c) No se pueden sacar fotos. d) Se puede pagar con tarjeta de crédito. e) Se puede entrar gratis. f) No se puede hablar en voz alta.

Obrázky - viz odkaz.

Řešení: 1 f, 2 c, 3 a, 4d

Ilustrace

Název ilustrace

Devine qui je suis?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e84ab5

Krátký textový popis

Tato výuková aktivita seznamuje žáky s postavami z frankofonních komiksů a rozvíjí jejich schopnost porozumění popisu osoby a kultury prostřednictvím vizuálních a jazykových podnětů. V úvodu žáci individuálně přiřazují popisy k vyobrazeným hrdinům komiksů (např. Tintin, Asterix, Lucky Luke aj.) na základě vzhledu a doprovodných prvků. Následně diskutují ve dvojicích či skupinách o svých dojmech a preferencích, čímž si upevňují slovní zásobu a rozvíjejí argumentační dovednosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyhledá v krátkém slovním spojení jednoduchou informaci.

002

Produkce

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-DCJ-002-ZV9-004
Mluví o sobě a blízkých tématech v krátkých větách a sděluje základní osobní informace.

Metodická podpora

Komentář

Žák hovoří o sobě a o známých tématech za použití jednoduchých vět.

Vyjádření vlastního postoje k různým tématům je pro danou věkovou skupinu důležité. I jednoduchá sdělení mohou pomoci žákům tříbit si vlastní názory a formulovat myšlenky. Rozvoj této komunikační dovednosti mj. přispívá k motivaci v jazykovém vyučování a rozvoji plynulosti a přesnosti v cílovém jazyce.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-003
Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

JJK-AJA-003-ZV5-005
Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KOS-VZT-000-ZV9-001
Rozšiřuje okruh vztahů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- používá jednotlivá slova a jednoduchá slovní spojení, například pozdravy, základní otázky nebo jednoduché odpovědi
- vyjadřuje se pomocí krátkých vět o sobě

Úroveň Na cestě

Popis

- ústně jednoduše popíše známý jev z okruhu osvojených témat nebo jednoduchý obrázek - vyjadřuje se pomocí jednoduchých vět o sobě a o blízkých tématech

Ilustrace

Název ilustrace

Návštěva žáků z partnerské školy Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Ve škole máte návštěvu žáků z partnerské školy. Tvoji noví kamarádi by se o tobě rádi dozvěděli některé informace. Odpověz na otázky. Při odpovědi můžeš využít obrázky.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je představit si situaci, že je ve škole návštěva žáků z partnerské školy. Jeho noví kamarádi by se o něm rádi dozvěděli některé informace. Má odpovědět na otázky a při odpovědích může využít obrázky.

Fragen:

1. Wo wohnst du?
2. Hast du Geschwister? Wie alt sind sie?
3. Was sind deine Hobbys?
4. Wie heißt dein Freund?
5. Was ist dein Lieblingsfach in der Schule?
6. Was macht dein Vater oder deine Mutter gern?

Příklad řešení:

Ich wohne in Prag. Ich habe einen Bruder. Er heißt Peter und ist 20 Jahre alt. Ich reise gern, surfe im Internet und fotografiere gern. Mein Freund heißt Filip. In der Schule mag ich Mathe und Englisch. Mein Vater spielt gern Fußball und fährt Rad, meine Mutter malt gern.

Zdroj:

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html

(metodické komentáře 2016 pro Nj, str.73 v materiálu samotném, str.78 v pdf)

Fj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Ve škole máte návštěvu žáků z partnerské školy. Tvoji noví kamarádi by se o tobě rádi dozvěděli některé informace. Odpověz na otázky. Při odpovědi můžeš využít obrázky.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je představit si situaci, že je ve škole návštěva žáků z partnerské školy. Jeho noví kamarádi by se o něm rádi dozvěděli některé informace. Má odpovědět na otázky a při odpovědích může využít obrázky.

Questions :

• Où habites-tu ?

• As-tu des frères ou des sœurs ? Quel âge ont-ils ?

• Quels sont tes passe-temps ?

• Comment s’appelle ton ami(e) ?

• Quelle est ta matière préférée à l’école ?

• Qu’est-ce que ton père ou ta mère aime faire ?

Příklad řešení: J'habite à Prague. J'ai un frère. Il s'appelle Peter et il a 20 ans. J'aime voyager, surfer sur Internet et prendre des photos. Mon ami s'appelle Filip. À l'école, j'aime les mathématiques et l'anglais. Mon père aime jouer au football et faire du vélo, et ma mère aime peindre.

Zdroj:

https://clanky.rvp.cz/clanek/23487/SE-PRESENTER-A1.html

Ilustrace

Název ilustrace

Moi, c'est moi!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/592c60

Krátký textový popis

ktivita je zaměřena na rozvoj produktivních jazykových dovedností žáků v oblasti mluvení o sobě. Žáci se učí popisovat svou osobnost pomocí jednoduchých vět ve francouzštině, reflektují své vlastnosti a sdílejí je s ostatními. Aktivita podporuje sebereflexi a uvědomění si vlastní jedinečnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše sebe a své blízké nebo prezentuje blízká témata, popíše svůj den nebo oblíbenou činnost.

• Sdělí základní osobní informace a popíše známé jevy nebo situace, informuje o své rodině, školních aktivitách nebo oblíbených místech s využitím jednoduchých vět a přiměřených detailů.

Ilustrace

Název ilustrace

Hraní rolí Nj, Fj

Krátký textový popis

1. Zadání: Vyber si jednu osobu, přečti si zadané informace o ní a zahraj roli – jsem …. Máš za úkol se představit ostatním.

2. Učitel hodnotí:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je vybrat si jednu z osob (viz odkaz) a představit se pomocí základních vět, využívá při tom známé fráze.

Odkaz Nj

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/23554/predstavovani-sich-vorstellen.html?_gl=1*1odc0a1*_ga*MTQzMjM1NTg5OS4xNzExNTI1NjAz*_ga_DB0ZYB52FX*MTcyMTA1ODQxMC42Ny4xLjE3MjEwNTkyMTkuMC4wLjA.

Odkaz Fj

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html

(metodické komentáře 2016 pro Fj, str. 92 v materiálu samotném, str. 97 v pdf)

Ilustrace

Název ilustrace

Un mail pour mon ami(e)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/33e7b8

Krátký textový popis

V této výukové aktivitě žáci píšou e-mail kamarádovi/kamarádce z fiktivní nebo skutečné partnerské školy (např. ve Francii nebo Belgii). V první části využijí svou slovní zásobu a dovednosti ve francouzštině (úroveň A1), ve druhé části plynule přechází do angličtiny (CLIL – jazyk jako nástroj komunikace). Aktivita rozvíjí schopnost představit se, mluvit o sobě, škole, koníčcích a vztazích, a zároveň podněcuje mezikulturní zájem a vícejazyčnost.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Představí se jednoduchým způsobem.

JJK-DCJ-002-ZV9-005

Doplní požadované informace nebo napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

Metodická podpora

Komentář

Žák vytvoří jednoduchý text na známé téma na základě zadání, respektuje rozsah, formát, případně osnovu či zadaná klíčová slova. Žák dokáže z již osvojených jazykových prostředků zvolit nejvhodnější s ohledem na řešení konkrétní komunikační situace.

Každý žák se během svého života setká se situací, kdy bude muset vyplnit cizojazyčný formulář, doplnit požadované informace nebo komunikovat a tvořit obsah v digitálním prostředí. Například napíše komentář na sociální sítě nebo vytvoří jednoduchý audiovizuální materiál v cílovém jazyce. Rozvoj digitální kompetence, včetně schopnosti jednoduše komunikovat v digitálním prostředí, je potřebná mj. proto, že se stále více komunikace realizuje online. Schopnost napsat krátký komentář, vyjádřit svůj názor a stručně reagovat na názory ostatních umožňuje žákovi aktivní zapojení do digitální komunity a rozvoj klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-004

Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-AJA-003-ZV5-006

Napíše krátkou zprávu.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001

Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-ZAP-000-ZV9-001

Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- doplní chybějící písmena nebo slova do jednotlivých vět
- napíše velmi krátký text, například nákupní seznam nebo jednoduchý vzkaz

Ilustrace

Název ilustrace

Práce se slovní zásobou Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Prohlédni si neúplná slova, která popisují lidské vlastnosti nebo popis osoby. Doplň na místa čárek chybějící písmena a doplněná slova pak přepiš na řádek.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha:

Úkolem žáka je pozorně si prohlédnout neúplná slova a doplnit správná písmena. Poté celá slova přepsat na řádek, který je vedle českého překladu.

Úkol: Doplň na místa čárek chybějící písmena a doplněné slovo pak přepiš na řádek.

A _ _	starý _____
SCH _ _ L _	rychlý _____
L _ _ G _ _ M	pomalý _____
G _ O _	velký _____
KL _ _ N	malý _____
J _ NG	mladý _____
D _ N _	hubený _____
N _ TT	milý _____
_ IC _	tlustý _____

Řešení:

A LT - starý (alt), SCH NE LL - rychlý (schnell), L A N G S A M - pomalý (langsam), G RO ß - velký (groß), KL EI N - malý (klein), J U NG - mladý (jung), D Ü NN - hubený (dünn), N E TT - milý (nett), DI CK - tlustý (dick)

Fj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Prohlédni si obrázky koníčků a zálib a ke každému napiš jeho francouzský název. Poté jednotlivé názvy přečti.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• správnost

Ilustrativní úloha:

Úkolem žáka je pozorně si prohlédnout obrázky (viz zdroj), které představují jednotlivé záliby nebo koníčky a doplnit jejich názvy podle počtu chybějících písmen. Poté názvy přečte nahlas.

Řešení: l´art, les langues, le cinéma, la musique, le sport

(Zdroj: Edito A1 Edition 2022 Cahier numérique interactif élève, page 15.)

Úroveň Na cestě

Popis

- doplní chybějící výrazy a fráze do jednotlivých vět
- napíše krátké sdělení

Ilustrace

Název ilustrace

Slavná rodina – digitální album

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e12f3d

Krátký textový popis

Žáci si zvolí slavnou (skutečnou nebo fiktivní) francouzskou rodinu a vytvoří digitální album, ve kterém představí její členy pomocí jednoduchých vět ve francouzštině. Aktivita propojuje jazykovou produkci s digitální tvorbou a podporuje kreativitu, samostatnost i schopnost prezentace.

Úroveň Splněno

Popis

• Napíše krátký text na základě osvojených témat, kde použije jednoduché věty a slovní spojení.

• Doplní do textu nebo dialogu chybějící slova nebo slovní spojení nebo dokončí větu podle smyslu.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s krátkými texty Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

• Zadání: Vytvoř plakát.

2. Učitel hodnotí:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Zdroj:

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/J/23512/meine-reise-aneb-vytvarime-plakat.html

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je vytvořit plakát na zadané téma

Fj

• Zadání: Projdi si text e-mailu, slova v nabídce a doplň.

2. Učitel hodnotí:

• správnost výběru

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je doplnit slova z nabídky do textu e-mailu.

Přečti si krátký text/e-mail a doplň do textu všechna slova z nabídky.

Lire, habites, mes cours, tous les matins, maths, télé, à 10 heures, ami, rentre, habite, 14 ans, tennis, collège, vas, à, en, fais

Salut, Je m´appelle Frédéric.

J´aimerais avoir un ..... à l´étranger. Moi j´..... .... Bruxelles ..... Belgique. J´ai ..... Je suis en 4e. A l´école je préfère les ..... et la physique, je fais aussi de l´anglais. ..... je me lève à 6 heures pour aller au ..... L´après-midi je ..... assez tard, tous les jours je fais du ..... Le soir je prépare ..... et après j´aime ..... ou regarder la ..... Je me couche ..... du soir. Écris-moi comment vas- tu? Où habites-tu ? Que fais-tu ? Amicalement Frédéric

Řešení: viz odkaz

Zdroj:

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html

(metodické komentáře 2016 pro Fj, str. 118 v materiálu samotném, str. 123 v pdf)

Ilustrace

Název ilustrace

Mon style préféré

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aca5b8

Krátký textový popis

Aktivita propojuje téma módy a digitální kompetence. Žáci mají za úkol vytvořit svou módní prezentaci ve webové aplikaci Book Creator. Při tom si zopakují slovní zásobu k oblečení, barvám a způsobu vyjádření preference, rozvíjí digitální dovednosti ohledně uvědomění si pravidel bezpečného chování v online prostoru.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Doplní obrázkem informaci ve větě.

003

Interakce

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-DCJ-003-ZV9-006

Komunikuje jednoduchým způsobem pomocí základních vzorových výrazů pro každodenní situace, včetně jednoduchých otázek a odpovědí.

Metodická podpora

Komentář

Žák se účastní jednoduché ústní interakce (dialogu), v případě neporozumění reaguje dotazem, potřebu detailnějšího nebo přesnějšího vysvětlení rovněž řeší vhodnou otázkou, aktivně se zapojí do jednoduchého rozhovoru o známých tématech.

Dovednost požádat o pomoc nebo instrukci a vhodně na podobné žádosti reagovat je důležitou dovedností. Umožňuje aktivní zapojení do situace, která vyžaduje spolupráci a sdílení informací k vyřešení určitého problému. Schopnost ústně se vyjádřit patří mezi klíčové dovednosti uživatelů cizího jazyka. Výstup zajišťuje schopnost efektivní komunikace v reálných a praktických situacích.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-003

Mluví v jednoduchých větách o osvojovaných tématech.

JJK-AJA-003-ZV5-005

Zapojí se do jednoduchých rozhovorů týkajících se osvojených témat.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- seznámí se s otázkami a pokyny v cílovém jazyce a nacvičuje intonaci s ohledem na typ otázky
- odpovídá podle vzoru na jednoduché otázky, pokyny a instrukce v cílovém jazyce

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s textem a fotografií, Nj, Fj.

Krátký textový popis

Nj, FJ

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Prohlédni si fotografie a přiřaď k nim dialog. Se spolužákem ve dvojici jeden z dialogů nacvičte a prezentuje ve třídě.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Žák si prohlédne fotografie a ke každé přiřadí relevantní dialog. Poté si jeden s dialogů vybere a ve dvojici se spolužákem jej natrénuje.

Úroveň Na cestě

Popis

- jednoduše komunikuje za pomocí jednoduchých otázek a na podobné otázky i odpovídá - zapojuje se do úkolů, které vyžadují interakci a dotazování, například tvoří otázky ke známým informacím z okruhu osvojovaných témat

Ilustrace

Název ilustrace

Interakce - otázky a odpovědi, Nj, Fj

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b57349

Krátký textový popis

Nj

• **Zadání:** Reaguj na jednoduché výpovědi Kláry. Dokonči věty.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Fj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Odjel jsi s přáteli do Francie na prázdniny a hrajete volejbal. Míč odlétl daleko a přináší ti ho dospělý/dospělá Francouz/Francouzka. Zareaguj zdvořile.

Např.: A: Salut, ça va? A: Quel âge tu-as? A: Vous êtes allemands? A: Depuis quand vous êtes ici? A: Voilà, ton ballon. A: Bonne journée.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Ilustrativní úlohy najdete na úložišti viz odkaz výše.

Ilustrace

Název ilustrace

Mon vêtement préféré

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c3cce2

Krátký textový popis

Tato aktivita je určena pro žáky 7.–8. ročníku, kteří se učí francouzštinu jako další cizí jazyk. Cílem je rozvíjet schopnost jednoduché interakce v běžných situacích, konkrétně při rozhovoru o oblíbeném oblečení a barvách. Aktivita zároveň podporuje klíčovou kompetenci aktivního naslouchání.

Ilustrace

Název ilustrace

Bienvenue à notre école!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/21bdcb

Krátký textový popis

V této aktivitě si žáci zahrají na průvodce po své škole. Ve skupině po třech připraví prezentaci, která odpovídá na otázky fiktivního "nového žáka", jenž přišel na školu poprvé. Každá otázka bude mít vlastní slide. Žáci používají jednoduché fráze ve francouzštině a procvičují týmovou spolupráci i jazykové dovednosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Zapojí se do krátkého rozhovoru o probíraných tématech, používá základní vzorové výrazy a klade jednoduché otázky, hovoří o svých zálibách, škole nebo rodině v jednoduchých větách.

• Používá základní vzorové výrazy pro každodenní situace a odpovídá na jednoduché otázky a pokyny.

Ilustrace

Název ilustrace

Odpovědi na otázky Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

• Zadání: Odpověz ústně na otázky.

2. Učitel hodnotí:

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Odkaz Nj

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html

(metodické komentáře 2016 pro Nj, str. 73-74 v materiálu samotném, str. 79 v pdf)

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je odpovědět ústně pravdivě celou větou na kladené otázky.

Ve škole máte návštěvu žáků z partnerské školy. Tvoji noví kamarádi by se o tobě rádi dozvěděli některé informace. Odpověz na otázky.

1. Wann feierst du deinen Geburtstag?

2. Wie alt ist deine Oma?

3. Um wie viel Uhr beginnt der Unterricht?

4. Was magst du in der Schule nicht so sehr?

5. Welche Sprachen sprichst du?

6. Was isst du gern?

7. Was macht deine Familie am Wochenende?

8. Möchtest du ein Haustier haben? Welches?

Řešení: individuální řešení (viz odkaz)

Fj

• Zadání: Prohlédni si obrázek a odpověz na ústně na otázky, které ti učitel ústně klade.

2. Učitel hodnotí:

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Odkaz FJ

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html (metodické komentáře 2016 pro Fj, str. 102 v materiálu samotném, str. 107 v pdf)

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přečíst si zadání a prohlédnout si obrázek (viz odkaz) a odpovědět ústně pravdivě celou větou na kladené otázky.

Pozorně si prohlédni obrázek třídy (viz odkaz) a odpověz na otázky svého učitele / své učitelky.

• Est-ce que le livre est sur la table?

• Est-ce que les garçons sont à gauche?

• Est-ce que le tableau noir est au milieu?

• Est-ce que l'ordinateur est sous la table?

• La fenêtre est à gauche ou à droite?

Řešení:

Oui, il est sur la table. Il y a des garçons à gauche et à droite aussi. Oui, il est au milieu. Non, il est sur la table. Elle est à gauche.

JJK-DCJ-003-ZV9-007

Sdělí písemně základní osobní informace v krátkých frázích, větách a formulářích.

Metodická podpora

Komentář

Žák o sobě poskytne základní informace písemnou formou, zapojí se do jednoduché písemné korespondence tím, že napíše odpověď na konkrétní text (např. na pozvánku, e-mail, návrh, omluvu, prosbu, poděkování, názor).

Schopnost reagovat jednoduše písemně v cílovém jazyce umožňuje interakci s lidmi různých národností. Jejím prostřednictvím dochází k výměně a sdělování informací. Výstup zajišťuje schopnost efektivní komunikace v reálných a praktických situacích.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

JJK-AJA-002-ZV5-004
Napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení z okruhu osvojených témat.

JJK-AJA-003-ZV5-006
Napíše krátkou zprávu.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV9-001
Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KOS-VZT-000-ZV9-001
Rozšiřuje okruh vztahů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- doplní do textu vhodná slova
- vyplní základní osobní informace do formuláře nebo dotazníku, například jméno, datum narození, adresu, zemi, věk

Ilustrace

Název ilustrace

Formulář Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

• **Zadání:** Ve formuláři pro zápis do knihovny chybí několik základních pojmů. Doplň je.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazyková správnost

Ilustrativní úloha:

Úkolem žáka je pozorně si prohlédnout formulář a uvědomit si, které pojmy chybí. Ty pak (podle nabídky nad cvičením) doplní.

Řešení: do formuláře žáci například doplní: Familienname, Adresse, Land, Telefon, E-Mail

Fj:

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Ve formuláři pro zápis do knihovny chybí několik základních pojmů. Doplň je.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazyková správnost

Ilustrativní úloha:

Úkolem žáka je pozorně si prohlédnout formulář a uvědomit si, které pojmy chybí. Ty pak (podle nabídky nad cvičením) doplní.

Řešení: do formuláře žáci například doplní: Téléphone – Nom – Mail – Prénom – Adresse – Pays

Úroveň Na cestě

Popis

- doplní do textu vhodná slova, slovní spojení nebo požadované informace
- krátce odepíše na jednoduchou zprávu, například na pozvánku, vzkaz, přání k narozeninám nebo k Vánocům

Ilustrace

Název ilustrace

Email a dopis, Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

• **Zadání:** Hledáš kamaráda/kamarádku k dopisování. Doplň vhodná slova a slovní spojení do následujícího textu, ve kterém se představíš.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je doplnit vhodná slova a slovní spojení do následujícího textu, ve kterém se představí.

Text:

Hallo, ich heiße _____.

Ich bin _____ Jahre alt.

Ich wohne in _____. Das liegt in _____.

Ich habe im _____ Geburtstag.

In der Freizeit _____ ich gern _____.

Ich kann gut _____.

Mein Lieblingsessen ist _____.

In der Schule lerne ich gern _____ und _____.

Meine Lieblingsfarbe ist _____.

Ich mag Tiere, zu Hause habe ich _____ _____.

Příklad řešení:

Hallo, ich heiße Robert Kraus.

Ich bin 13 Jahre alt.

Ich wohne in Třeboň. Das liegt in Tschechien/Südböhmen.

Ich habe im September Geburtstag.

In der Freizeit spiele ich gern Computerspiele.

Ich kann gut Gitarre spielen.

Mein Lieblingsessen ist Hamburger.

In der Schule lerne ich gern Mathe und Chemie.

Meine Lieblingsfarbe ist Blau.

Ich mag Tiere, zu Hause habe ich einen Hund.

Fj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Přečti si krátký text/e-mail a doplň chybějící části slov (kvůli přehlednosti jsou věty seřazeny pod sebou).

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přečíst si krátký text nebo e-mail a doplnit chybějící části slov. Kvůli přehlednosti jsou věty seřazeny pod sebou.

Text:

Salut,

Je m´app.... Frédéric.

J´hab..... à Bruxelles en Belg..... J´a.. 14 ans.

Je su... en 4e.

A l´école je pré..... les maths et la physique, je fa... aussi de l´anglais.

Je jo..... depuis 3 ans de la guit..... J´ado..... le spo...., je fa..... du foot.

Je sa..... aussi bien chan.....

J´ai un petit chi..... et une tortue qui s´appe.... Adèle.

Écris-moi. Comment vas- tu? Où habites – tu? Que fais – tu?

Amicalement

Frédéric

Řešení:

Je m´appelle Frédéric. Ja habite à Bruxelles, en Belgique. J´ai 14 ans. Je suis en 4e. A l´école je préfère les maths et la physique, je fais aussi de l´anglais. Je joue depuis 3 ans de la

guitare. J´adore le sport, je fais du foot. Je sais aussi bien chanter. J´ai un petit chien et une tortue qui s´appelle Adèle. Amicalement

Frédéric

Zdroj:

https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/20681/METODICKE-KOMENTARE-KE-STANDARDUM-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI-CIZI-JAZYK.html

(metodické komentáře 2016 pro Fj, str. 117 v materiálu samotném, str. 122 v pdf)

Ilustrace

Název ilustrace

Formulaire d'inscription au club de golf

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/73abe2

Krátký textový popis

Během této výukové aktivity si žáci procvičí kromě vyplňování autentického francouzského formuláře online, také digitální klíčovou dovednost – formou hry se obeznámí s riziky spojenými se sdílením dat v digitálním prostředí.

Úroveň Splněno

Popis

• Napíše krátký text, ve kterém poskytne základní osobní informace a použije vhodné fráze pro danou situaci, vyplní dotazník nebo písemně odpoví na žádost nebo pozvání.

• Vytvoří odpověď na zprávu nebo dotaz, kde použije vhodné jazykové prostředky a vyjádří se ve správném kontextu.

Ilustrace

Název ilustrace

Dotazník

Krátký textový popis

Nj

• Zadání pro žáka: Vyplň následující dotazník.

2. Realizace a hodnocení:

• Žák vyplní dotazník, předpokládají se různá individuální řešení (personalizované informace).

Dein Personalausweis. Ergänze:

Vorname:

Familienname:

Alter:

Adresse:

Straβe:

Wohnort:

Postleitzahl - PLZ:
Land:

Handynummer:

E-Mail-Adresse:

Fj

Questionnaire d´information. Remplis:

Nom : _____

Prénom : _____

Date et lieu de naissance : le _____ à _____

Nationalité : _____

Adresse (rue, ville, code postal, pays) : _____

Numéro de téléphone : _____

Adresse électronique : _____

Způsob ověřování

Dotazník k vyplnění

Odkazy:

Z mezinárodních zkoušek:

Německý jazyk - Goethe-Zertifikat A1 - str. 24 Teil 1

https://www.goethe.de/pro/relaunch/prf/materialien/A1_sd1/sd_1_modellsatz.pdf

Francouzský jazyk - DELF A1

https://www.france-education-international.fr/document/delf-a1-tout-public-peexercice-1-con

Španělský jazyk - DELE A1 - str. 32 Tarea 1

https://examenes.cervantes.es/sites/default/files/A1E_Modelo0_completo_DEF_2019.pdf

Italský jazyk - CELI A1 - prova d'esame: esempio 1 (zip) - esempio 2 (zip)

Prova A + B Prova di Comprensione della Lettura str. 3

https://www.unistrapg.it/it/certificati-di-conoscenza-della-lingua-italiana/celi-certificati-di-lingua-italiana

České materiály:

Fj – str.172: https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=67489&view=9832

Nj - str. 208: https://digifolio.rvp.cz/...832

Rj - str. 11: https://digifolio.rvp.cz/...832

It - str. 11 https://digifolio.rvp.cz/...832

Šp. - str. 11 https://digifolio.rvp.cz/...832

Ilustrace

Název ilustrace

Mon anniversaire – Ma carte d'invitation

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a13221

Krátký textový popis

Žáci se naučí psát jednoduchou pozvánku na narozeninovou oslavu ve francouzštině. Aktivita propojuje jazykové dovednosti s rozvojem mezilidských vztahů. Výstupem je krátká pozvánka, kterou mohou žáci kreativně zpracovat (např. v Canvě).

Ilustrace

Název ilustrace

Mon anniversaire – Ma carte d'invitation

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/31c2be

Krátký textový popis

Žáci se naučí psát jednoduchou pozvánku na narozeninovou oslavu ve francouzštině. Aktivita propojuje jazykové dovednosti s rozvojem mezilidských vztahů. Výstupem je krátká pozvánka, kterou mohou žáci kreativně zpracovat (např. v Canvě).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Doplní jméno a adresu v jednoduchém formuláři.

004

Mediace

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

JJK-DCJ-004-ZV9-008

Zprostředkuje ostatním informace z krátkých rozhovorů nebo jednoduchých ilustrovaných textů, návodů, tabulí nebo nápisů mezi dvěma různými jazyky nebo v rámci jednoho jazyka

Metodická podpora

Komentář

Žák předá (za pomoci parafráze, zjednodušení, uvedení příkladu, překladu...) klíčové informace psaného nebo mluveného textu osobě, která neměla možnost text číst/vyslechnout nebo mu nerozuměla. Předá ostatním za pomoci různých jazyků jednoduchou informaci (čísla, ceny, časy) z oblasti svého zájmu, pokud jsou v osvojovaném jazyce vysloveny velmi pomalu a zřetelně s možností opakování nebo jednoduše písemně formulovány (v krátkých jednoduchých nápisech a oznámeních, na plakátech, programech, pozvánkách apod.).

Mediační (zprostředkovací) jazykové činnosti zaujímají důležité místo v běžném jazykovém fungování naší společnosti, protože kopírují každodenní situace. Tento typ komunikace už ve třídách běžně probíhá formou vrstevnické podpory nebo při skupinové práci, čímž dochází také k rozvoji osobnostní a sociální klíčové kompetence.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001

Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- předá hlavní informaci za pomoci zjednodušení
- zprostředkuje z dílčích izolovaných informací, grafů, diagramů či psaných textů (informační letáky, jídelní lístek) informace z cizího jazyka do mateřštiny popř. z mateřštiny do cizího jazyka

Ilustrace

Název ilustrace

Informace na výletě Nj, Fj

Krátký textový popis

NJ

- **Zadání:** Jsi s rodiči na výletě v Berlíně, hlavním městě Německa. Napiš své kamarádce/svému kamarádovi, kde jsi. Nezapomeň na oslovení, závěrečný pozdrav a podpis. Napiš 4 věty. Kamarád tě poté omluví ve škole - učiteli v cílovém jazyce řekne, proč chybíš.

2. Realizace a hodnocení:

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazyková správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je napsat krátký e-mail kamarádovi, ve kterém napíše, že je v Berlíně, hlavním městě Německa. Spolužák ho poté omluví ve třídě - učiteli podá základní informaci o důvodu spolužákovy absence.

Řešení: Individuální

Fj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Jsi s rodiči na výletě v Paříži, hlavním městě Francie. Napiš své kamarádce/svému kamarádovi e-mail, kde jsi. Nezapomeň na oslovení, závěrečný pozdrav a podpis. Napiš 4 věty. Kamarád tě poté omluví ve škole - učiteli v cílovém jazyce řekne, proč chybíš.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazyková správnost

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je napsat krátký e-mail kamarádovi, ve kterém napíše, že je v Paříži, hlavním městě Francie. Spolužák ho poté omluví ve třídě - učiteli podá základní informaci o důvodu spolužákovy absence.

Řešení: Individuální

Úroveň Na cestě

Popis

- shrne hlavní body z návodu nebo článku za účelem vytvoření jiného zjednodušeného textu
- zprostředkuje klíčové informace z psaných a mluvených textů (rozhovorů) z cizího jazyka do mateřštiny popř. z mateřštiny do cizího jazyka

Ilustrace

Název ilustrace

Recept, Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

• **Zadání:** Poraď spolužákovi, jaké suroviny bude potřebovat na palačinky - vytáhni informace z popisu práce v receptu.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je poradit spolužákovi, jaké suroviny bude potřebovat na palačinky. Informace by měl zjistit z popisu práce v následujícím receptu.

Text: Rezept für Pfannkuchen

• Mehl und Milch mischen:• Nimm 200 g Mehl und 300 ml Milch.

• Mische beides mit einem Mixer, bis es keine Klümpchen mehr gibt.

• Eier, Wasser und Salz dazugeben:• Gib 3 Eier, 1 Esslöffel Mineralwasser und eine Prise Salz dazu.

• Alles gut verrühren.

• Teig ruhen lassen:• Stell den Teig für 10-30 Minuten in den Kühlschrank.

• Pfannkuchen braten:• Erhitze 1 Teelöffel Öl in einer Pfanne.

• Gib etwas Teig in die Pfanne und verteile ihn.

• Pfannkuchen wenden:• Backe den Pfannkuchen 1 Minute, bis oben kein roher Teig mehr ist.

• Wende den Pfannkuchen und backe ihn noch 30 Sekunden.

• Fertig:• Nimm den Pfannkuchen aus der Pfanne.

• Gib wieder etwas Öl in die Pfanne und brate den nächsten Pfannkuchen.

Viel Spaß beim Kochen!

Řešení: Zutaten (Ingredience):

• 200 g Mehl

• 300 ml Milch

• 3 Eier

• 1 EL Mineralwasser

• 1 Prise Salz

• Pflanzenöl

Fj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Poraď spolužákovi, jaké suroviny bude potřebovat na makronky - vytáhni informace z popisu práce v receptu.

• **Realizace a hodnocení:**

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je poradit spolužákovi, jaké suroviny bude potřebovat na makronky. Zjistí je z popisu práce v následujícím receptu.

Text: Faire chauffer le four à 130 degrés Celsius. Râper des amandes. Mettre une pincée de sel dans les blancs d ´oeufs et les battre en neige. Ajouter du sucre, des amandes, de la cannelle, de l ´huile. Mélanger lentement tout ensemble. Mettre le papier cuisson sur la plaque en métal. Puis avec 2 cuillères à café former des petits pas sur la plaque en métal. Mettre au four pour 35 minutes. Laisser refroidir.

Řešení:

Ingrédients (Ingredience):

• Amandes râpées (strouhané mandle)

- *Une pincée de sel (špetka soli)*
- *Blancs d'œufs (bílky)*
- *Sucre (cukr)*
- *Cannelle (skořice)*
- *Huile (olej)*

Ilustrace

Název ilustrace

Zámek zavřený v pondělí – co teď?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/351306

Krátký textový popis

Žáci se ocitnou v roli návštěvníků zámku (např. Disneyland nebo fiktivní zámek Château Lumière), který je v den jejich návštěvy zavřený. Jejich úkolem je přečíst jednoduchý nápis na tabuli ve francouzštině, pochopit, proč je zavřeno, a následně zprostředkovat tuto informaci v češtině. Poté napíší e-mail/sms kamarádovi, ve kterém popíšou, co se stalo, a vyjádří své zklamání.

Úroveň Splněno

Popis

- Předá ostatním základní informace z různých zdrojů (např. rozhovorů, textů, obrázků), například vytvoří stručný report nebo prezentaci, která shrnuje informace z několika zdrojů.
- Ústně nebo písemně zprostředkuje základní informace mezi dvěma jazyky, například přeloží relevantní kontext nebo vysvětlení.

Ilustrace

Název ilustrace

Zprostředkování informace, Nj, Fj

Krátký textový popis

Nj

- Zadání: Zprostředkuj ostatním informace.

2. Učitel hodnotí:

- splnění úkolu
- obsah sdělení
- jazykovou správnost

Odkaz NJ

https://clanky.rvp.cz/clanek/23488/JAZYKOVA-MEDIACE-VE-VYUCE-CIZICH-JAZYKU-JIZ-OD-UROVNE-A1.html

https://dum.rvp.cz/materialy/in-der-unterkunft-jazykova-mediace-ve-vyuce-nemciny-a2.html

Ilustrativní úloha

V této úloze si žáci mimo jiné vyzkoušejí roli mediátora v komunikaci mezi německy mluvícím poskytovatelem ubytování a česky mluvícími rodiči.

Česká rodina přijíždí na dovolenou do Štýrského Hradce v Rakousku (Graz), kde má rezervovaný apartmán v soukromí. Po příjezdu za rodiči přijde hostitel, který mluví pouze německy. Rodiče, kteří němčinu neovládají, požádají syna/dceru, aby z promluvy hostitele zprostředkoval ty nejdůležitější údaje. Rozdělte si role a situaci si zahrajte.

A/ Deutschsprachige/r Gastgeber/in (DE) Du begrüßt die Gäste und bist bereit ihre Fragen zu beantworten. Du fragst, ob ihnen das Appartement gefällt und alles in Ordnung ist. Du bietest den Gästen Fahrräder zum Ausleihen (inkl. Fahrradhelme) an. Du bittest die Gäste, das Formular („Gäste Erhebungsblatt“) auszufüllen. Du informierst die Gäste über die aktuellen Veranstaltungen in der Stadt (Sommerkino, Sportfestival, besondere Stadtführungen etc.)

- tuto roli hraje na úrovni A1 učitel

B/ Syn/dcera jako mediátor/ka (CZ/DE) Nepřekládáš konverzaci doslovně, pouze shrnuješ svými slovy nejdůležitější informace. Snažíš se o to, aby komunikace probíhala v přátelském tónu. Využíváš mobil a překladač. Nemusíš vždy všechno říct dokonale a gramaticky správně. Důležité je, abys mezi hostitelem a rodiči umožnil/a základní komunikaci. Jsi aktivním členem rodiny, zapoj se do rozhovoru (nejsi tlumočník).

C/ Česky mluvící rodič (CZ)

· Umíš pár slovíček německy a při přivítání s hostitelem se je snažíš použít.

· Zajímá tě přístup k internetu (název sítě a heslo).

· Ptáš se, jak je to s parkováním (zda je zdarma před domem, nebo ve dvoře).

· Chceš vědět, kde je nejbližší možnost koupání/plavání (nejlépe aquapark) a restaurace s regionální kuchyní.

Řešení: individuální řešení - zprostředkování komunikace

Fj

• Zadání: Zprostředkuj ostatním informace.

2. Učitel hodnotí:

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Odkaz Fj

https://clanky.rvp.cz/clanek/23840/RANO-VE-FRANCOUZSKE-RODINE-ANEB-JAK-NA-MEDIACI-V-HODINACH-CIZICH-JAZYKU-A1.html

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je zprostředkovat ostatním konkrétní informaci (popis situace - viz odkaz).

Pracuj ve dvojici a urči, kdo je kdo (1. host, 2. babička). Připrav se svým spolužákem dialog, poté si situaci zahrajte se svým učitelem, který představuje hostitele.

A/ Host / česky mluvící kluk nebo holka / umí pár slovíček francouzsky (CZ)

Umíš jen několik slov francouzsky, snažíš se je během konverzace s babičkou opakovaně použít. Slova společně vkládáte do krátkých česko-francouzských vět.

• V první větě se pokus vysvětlit, že tvoje zubní pasta zůstala na čerpací stanici.

• Zjisti, jestli si můžeš půjčit zubní pastu, která je na umyvadle v koupelně.

• Zeptej se, kde si můžeš ráno koupit svoji oblíbenou zubní pastu, kterou jsi ztratil/a cestou do Francie.

B/ Babička / v roli mediátorky (CZ/FR)

• Snažíš se jednoduše mluvit s hostem – zeptej se ho nejdřív, jak se má a jak se mu líbí ve Francii. Snažíš se vést konverzaci v přátelském tónu.

• Pokus se zeptat větou (nemusí být úplně gramaticky správná) hosta, co přesně chce. Jsi aktivní člen rodiny a chceš mu pomoci překlenout most mezi tvou francouzskou dcerou hostitelkou a hostem Čechem.

• Poté informuješ jednoduše (aby rozuměl i host) hostitelku o tom, jaký je jeho problém.

Radíš se s hostitelkou, kde si host může ráno koupit v okolí svou oblíbenou pastu.

Roli hostitelky hraje vyučující cizího jazyka. Přichází mezi dvojice, pomáhá, koriguje a nakonec si se studenty vyzkouší v roli hostitele/hostitelky finální rozhovor mezi žákem/žákyní, babičkou a hostitelem/hostitelkou.

Řešení: individuální řešení - zprostředkování komunikace

Ilustrace

Název ilustrace

En vacances en France

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3adc04

Krátký textový popis

Žáci se ocitají v roli turisty ve Francii. Jsou u zámku Fontainebleau a čekají na první prohlídku. Pomocí krátkého autentického francouzského textu (návštěvní řád zámku) mají najít informaci o začátku provozu a zamyslet se nad tím, co by mohli dělat při čekání. Aktivita rozvíjí dovednost porozumění jednoduchému textu a schopnost zprostředkovat z něj podstatné informace spolužákům.

JJK-DCJ-004-ZV9-009

Zjednodušeně sdělí mezi dvěma různými jazyky nebo v rámci jednoho jazyka základní a předvídatelné pokyny týkající se časů a míst, vyslechnuté či přečtené ve formě krátkých a jednoduchých vět.

Metodická podpora

Komentář

Žák zprostředkuje ostatním konkrétní důležité údaje, které vyslechl nebo si přečetl, pokyny upřesní podle dalších dotazů spolužáků.

Žák projevuje vstřícnost a zájem o komunikaci (slovy nebo jednoduchými větami, případně neverbálními výrazy). Jazykové vyučování rozvíjí dovednosti pro běžný život, mezi které patří zprostředkování důležité informace jednoduchou formou.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- identifikuje klíčové pokyny ve čteném nebo mluveném textu, například při poslechu nebo čtení textu zjistí hlavní pokyny týkající se časů a míst a sdělí je okolí
- zprostředkuje jednoduché instrukce ostatním

Ilustrace

Název ilustrace

Předání informací, Nj, Fj.

Krátký textový popis

Nj

• **Zadání:** Z vysoké budovy pozoruješ svého dědečka pana Brauna, jak se prochází po městě (viz zdroj). Máma vaří v kuchyni. Postupně jí říkej alespoň tři místa, kde všude dědeček zamířil (instrukce, které neumíš říct francouzsky, můžeš říct anglicky).

2. Realizace a hodnocení:

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazyková správnost

Ilustrativní úloha:

Úkolem žáka je popsat mamince, kudy se po městě pohybuje dědeček, kterého vidí z vysoké budovy. Postupně jí žák řekne alespoň tři místa, kde všude dědeček zamířil (instrukce, které neumí říct francouzsky, může říct anglicky).

Řešení: Individuální

Fj

Krátký textový popis

• **Zadání:** Provádíš po městě svoji francouzskou kamarádku Marii. Prohlédni si plánek (viz zdroj) a s jeho pomocí jí poraď, jak se někam dostane (instrukce, které neumíš říct francouzsky, můžeš říct anglicky):

2. Realizace a hodnocení:

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazyková správnost

Ilustrativní úloha:

Úkolem žáka je představit si, že provádí po městě francouzskou kamarádku Marii. Žák si prohlédne plánek (viz zdroj) a s jeho pomocí jí poradí, jak se někam dostane (instrukce, které neumí žák říct francouzsky, může říct anglicky):

a) na nádraží

b) do bazénu

c) do kina

Místo, odkud Marie vychází, je vyznačeno na plánku.

Řešení: Individuální

Zdroj: https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=67489&view=9832

Úroveň Na cestě

Popis

- představí získaná data a údaje z přečteného nebo vyslechnutého textu, například přetlumočí pokyn o čase a místě v rámci jednoduchého sdělení
- zjednodušeně sdělí pokyny mezi dvěma různými jazyky, například přeloží a sdělí základní instrukce ze zadání ostatním

Ilustrace

Název ilustrace

Předání informací z vyslechnutého nebo přečteného textu, Nj, Fj.

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Tvým úkolem je zahrát si situaci, kdy se s kamarádem bavíš o tom, že byste mohli večer zajít do kina. Třetí kamarád však nedává pozor, protože si čte něco na mobilu. Takže mu společně, nebo každý sám, musíte celý váš předchozí dialog říci formou jednoduchého souhrnu (kino, čas, film, čas setkání, místo setkání).

2. Realizace a hodnocení:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je zahrát si situaci, kdy se s kamarádem baví o tom, že by mohli večer zajít do kina. Třetí kamarád však nedává pozor, protože si čte něco na mobilu. Společně, nebo každý sám, mu tedy musí celý jejich předchozí dialog shrnout formou jednoduchého souhrnu (kino, čas, film, čas setkání, místo setkání).

Nejdříve si dialog vytvořte a vyzkoušejte nanečisto:

du (žák 1) ** **dein Freund / deine Freundin (žák 2)

? Heute gibt es Shreck 3.

Wie ist der Film? ?

? Im Kino „Atlas“ neben der Turnhalle.

? Die Vorstellung fängt um 18.00 Uhr an.

? Sie kostet 3 Euro.

Wo und wann treffen wir uns? ?

Řešení: viz B

Žáci nejdříve doplní otázky nebo odpovědi, poté dialogizují.

Poté již úplný dialog natrénujte ve dvojicích.

Wie ist der Film?

Heute gibt es Shreck 3.

Wo ist das Kino?

Im Kino „Atlas“ neben der Turnhalle.

Wann beginnt die Vorstellung?

 Die Vorstellung fängt um 18.00 Uhr an.

Wie viel kostet das Ticket?

 Sie kostet 3 Euro.

Wo und wann treffen wir uns?

 Wir treffen uns um 17.30 Uhr vor dem Kino „Atlas“.

Nakonec vše jednoduše shrňte svému “nepozornému” kamarádovi.

Příklad řešení:

“Wir möchten ins Kino gehen. Sie zeigen Shreck 3. Das Kino ist „Atlas“ neben der Turnhalle. Wir treffen uns um 17.30 Uhr und die Vorstellung beginnt um 18.00 Uhr.”

Fj

Krátký textový popis:

• **Zadání:** Je 8 hodin ráno, je první červnové pondělí, jsi v zahraničí - ve Francii a čekáš na prohlídku zámku Fontainebleau, máš koupené vstupenky na 1. prohlídku, ale nevíš v kolik hodin bude ta prohlídka. Najdi v textu příslušný údaj. Popřemýšlej, co bys mohl dělat při čekání na začátek prohlídky.

2. Realizace a hodnocení:

• splnění daného rozsahu

• obsah sdělení

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je najít v textu příslušný údaj. Dále by měl popřemýšlet, co by mohl dělat při čekání na začátek prohlídky.

Text:

Horaires d'ouverture - Le château

Le château est ouvert tous les jours sauf le mardi, le 1er janvier, le 1er mai et le 25 décembre.

D'octobre à mars : de 9h30 à 17h (dernier accès à 16h15).

D'avril à septembre : de 9h30 à 18h (dernier accès à 17h15).

Le parc et les jardins sont ouverts, dans les conditions habituelles, gratuitement.

Le restaurant est ouvert tous les jours pour le déjeuner.

Řešení: Individuální

Ilustrace

Název ilustrace

Le train est en retard – que dire à mes parents?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/87e90b

Krátký textový popis

Žák se nachází na vlakovém nádraží ve Francii. Z rozhlasu zazní oznámení o zpoždění vlaku. Jeho úkolem je porozumět základním informacím a jednoduše je zprostředkovat rodičům, kteří mluví jiným jazykem.

Úroveň Splněno

Popis

• Sdělí základní informace a pokyny s ohledem na čas a místo, vytvoří jednoduchý plán nebo přehled na základě informací z několika zdrojů.

• Zprostředkuje pokyny a instrukce včetně případného překladu vybraných slov a frází mezi jazyky, kde pokyny musí být přizpůsobené konkrétním potřebám a kontextu.

Ilustrace

Název ilustrace

Zprostředkování informace, Nj, Fj.

Krátký textový popis

Nj

Krátký textový popis

• Zadání: Zprostředkuj ostatním informace.

• Učitel hodnotí:

• splnění úkolu

• obsah sdělení

• jazykovou správnost

Odkaz Nj

https://clanky.rvp.cz/clanek/23891/MEDIACE-RECEPTU-VE-TRIDE.html

V této aktivitě si žáci vyzkouší roli mediátora. Jejich úkolem je zprostředkovat ostatním požadovanou informaci v německém jazyce na téma přípravy jídla z poslechnuté nahrávky (viz odkaz).

Fj

• Zadání: Vytvoř online kvíz pomocí opory v podobě textu a na základě přečtených informací, k dispozici máš také základní informace o olympijských hrách.

2. Učitel hodnotí:

• splnění daného rozsahu - počet vytvořených otázek v kvízu

• dodržení obsahu

• jazykovou správnost - otázky a odpovědi

Odkaz Fj

https://clanky.rvp.cz/clanek/23825/HURA-NA-OLYMPIADU-A1.html

Ilustrativní úloha

Úkolem žáka je přečíst si text autentický text o Olympiádě v Paříži, předem si připravit odpovědi (správné i matoucí) a poté sestavit online kvíz (např. v aplikaci Kahoot nebo Socrative).

Řešení: individuální

Další náměty na mediační úlohy naleznete zde:

Nj

https://www.ped.muni.cz/media/3623626/ppt-jazykova-mediace-uzitecna-kompetence-webinar.pdf

Třída na výletě v Německu se zastaví před tabulí s různými nápisy (viz odkaz). Učitel vyzve žáky, aby zjistili, kudy se vydat na radnici, kde by si v informačním centru mohli zadarmo vzít plán města a koupit upomínkové předměty na památku.

Fj

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/176879/120426086.pdf?sequence=1 (str. 71 - 73 text pdf)

Pomoz frankofonnímu kamarádovi nakoupit oblečení na českém e-shopu. Francouzsky mluvící kamarád chce jít nakupovat na stránky českého internetového obchodu, ale nerozumí informacím v češtině. Zašle vám e-mail s dotazy k nabídce e-shopu. Napište zprávu svému příteli. Odpovězte na jeho otázky a pomozte mu objednat z českého webu. Ceny oblečení uveďte v eurech.

Nj/Šp/Fj/Rj/It/Aj

Kamarádi z ciziny (Německo, Francie, Španělsko, Rusko, Itálie, Anglie), kteří neumějí česky, pojedou do Prahy, chtějí navštívit ZOO. Našel/a jsi tyto informace. Řekni v cílovém jazyce (německy, francouzsky, španělsky, rusky, italsky, anglicky) kamarádům, kdy mohou ZOO navštívit a kolik zaplatí.

Ilustrace

Název ilustrace

Un chat heureux

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7a8951

Krátký textový popis

Výuková aktivita propojuje rozvoj jazykových dovedností v cizím jazyce (francouzštině) s formováním občanských postojů, zejména ohleduplného a odpovědného přístupu k živým bytostem. Žáci jsou vedeni k tomu, aby ve fiktivní, avšak realistické komunikační situaci formulovali jednoduché, ale smysluplné pokyny týkající se péče o domácí zvíře – konkrétně kartouzskou kočku (francouzské plemeno).

MAT

Matematika a její aplikace

Charakteristika vzdělávací oblasti

Matematické vzdělávání rozvíjí u žáka jeho logické, strategické, kritické i kreativní myšlení. Umožňuje mu porozumět základním myšlenkovým postupům a pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům. Výuka u něj rozvíjí systematičnost, soustředěnost a vytrvalost.

Žák si osvojuje základní pojmy, postupy, terminologii a symboliku, řeší problémové situace zasazené v různých kontextech včetně reálných. Žák je při řešení úloh a problémů veden k samostatné práci s různorodými zdroji informací, k jejich zpracování a vyhodnocení. Účelně využívá matematické nástroje a technologie, které umožňují efektivnější postupy. Je žádoucí, aby žák v průběhu matematického vzdělávání zvyšoval důvěru ve své schopnosti, aby se zvyšoval jeho zájem o matematické aplikace, utvářel se jeho pozitivní postoj k matematice, který je založený na respektování pravdy a na ochotě hledat odůvodnění a hodnotit jejich platnost.

Vzdělávací obsah byl stanoven podle Globálního rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který vymezuje minimální požadavky na znalosti a dovednosti žáka v 1. až 9. ročníku a je shodně rozčleněný do pěti tematických celků:

- **Číslo a početní operace**
- **Měření a výpočty**
- **Geometrie v rovině a v prostoru**
- **Statistika a pravděpodobnost**
- **Algebra**

Žák se na prvním stupni učí postupně rozumět matematickým pojmům a vztahům mezi nimi. Dovednosti a znalosti jsou budovány prostřednictvím jeho aktivního zapojení, získávání reálných zkušeností, manipulativních činností a experimentováním. Navazují na prekoncepty získané v předškolním období. Na druhém stupni jsou u žáka posilovány a prohlubovány získané dovednosti a znalosti. Výuka se opírá o aktivní zapojení žáka do řešení problémů každodenního života a rozvíjí dovednost objevovat v nich matematická témata, modelovat jejich řešení a interpretovat výsledky.

Stěžejními hodnoticími nástroji jsou sebehodnocení žáka, které se opírá o sdílená kritéria podporující cíle učení, efektivní zpětná vazba učitele, která se odvíjí od aktuálních schopností a individuálních možností žáka, a vrstevnické hodnocení. Hodnocení je zaměřené na sledování učebních pokroků žáka, na jeho postupy při řešení matematických úloh a problémů a na dovednost aplikovat osvojené znalosti a dovednosti i v jiných kontextech.

MAT

Matematika

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor je zároveň integrovanou vzdělávací oblastí se shodnou charakteristikou.

001

Číslo a početní operace

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh se zaměřuje na porozumění číslům a jejich vlastnostem, včetně základních operací jako sčítání, odčítání, násobení a dělení. Klíčové je rozvíjení schopnosti manipulovat s celými čísly, zlomky a desetinnými čísly. Cílem je rozvinout numerickou gramotnost, která je základem pro další matematické dovednosti a řešení každodenních situací.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-003
Určí postupným načítáním po jedné počet konkrétních předmětů od 1 do 6 bez ohledu na jejich rozmístění.

DJP-PMP-000-PV1-004
Porovná kvantitu na základě manipulace, zaznamená ji graficky pomocí čárek a obdobných symbolů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-001-ZV9-002
Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyjmenuje vzestupnou i sestupnou číselnou řadu (po jedné, po dvou..., po deseti...).
- Určí počet objektů a reprezentuje ho různými (ekvivalentními) způsoby (objekty, obrázky, znaky, čísly).
- Čte a zapisuje přirozená čísla v desítkové soustavě.

Ilustrace

Název ilustrace

Číselné řady

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Doplň chybějící čísla:
_ , 2, 3, _ , 5, _ , 7, _ , 9, _

100, 90, _ , _ , 60, _ , _ , 30, _ , _

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozlišuje číslo jako počet a číslo jako veličinu (např. v oblasti peněz).
- Řeší slovní úlohy, kde čísla jsou v různých rolích - číslo jako stav (např. tři kuličky), operátor (např. o několik více/méně, několikrát více/méně), adresa/identifikátor (např. číslo pokoje v hotelu, na ciferníku hodin, číslo na číselné ose) a jméno (např. číslo tramvaje).
- Používá s porozuměním pozice číslic v zápisu čísla v desítkové soustavě.
- Rozpozná reálné situace (i s antisignálem), ve kterých se sčítá, odčítá, násobí a dělí.
- Sčítá, odčítá, násobí a dělí v oboru přirozených čísel do 10 000 pamětně i písemně.
- Odhaduje počet objektů i výsledek početních operací.
- Zaokrouhluje přirozená čísla.
- Orientuje se ve struktuře čísel (např. na číselné ose, ve stovkové tabulce).

Ilustrace

Název ilustrace

Pamětné počítání

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Spočítej zpaměti a zkontroluj výsledek výpočtem:

5 000 – 2 300 =

4 800 ÷ 8 =

Ilustrace

Název ilustrace

Stromy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6f0ffc

Krátký textový popis

Žáci jsou vedeni ke čtení s porozuměním. Pracují s úryvkem textu věnovaného památným stromům na území hlavního města. Do textu doplňují vynechané údaje. Nejprve využívají vlastního odhadu, později vytvořené nabídky. Oba typy informací následně porovnávají. Aktivita propojuje problematiku finanční gramotnosti se sociální oblastí. Volbou vzdělávacích strategií popsaných v ilustraci vytváříme prostor pro rozvoj klíčových kompetencí k učení, osobnostní a sociální, k řešení problémů a logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Provádí výpočty s více operacemi, závorkami, respektuje přednost operací a využívá jejich vlastnosti (např. komutativita, asociativita).

• Řeší různé typy slovních úloh (např. s antisignálem, s nadbytečnými číselnými údaji) s přirozenými čísly v různých rolích (stav, operátor, adresa/identifikátor).

Ilustrace

Název ilustrace

Slovní úlohy z reálného světa

Krátký textový popis

Řeší úlohy z reálného světa, které zahrnují kombinace dvou či více základních operací, a to včetně úloh s mírami a mincemi různých hodnot a dále:

• sčítá a odčítá přirozená čísla větší než 1 000 s přechodem přes „desítku“ i bez něj,

• násobí a dělí libovolná čísla jednociferným číslem s přechodem přes „desítku“ i bez něj (násobení) a se zbytkem i beze zbytku (dělení),

• násobí dvě dvouciferná čísla.

Například: Vendula má 12 kusů drátku na tvorbu náhrdelníků. Má 40 kulatých a 48 plochých korálků. Na výrobu jednoho náhrdelníku potřebuje 1 kus drátku, 10 kulatých korálků a 8 plochých korálků. Jestliže Vendula udělá všechny náhrdelníky stejné, kolik nejvíce náhrdelníků může vyrobit?

U MDÚ naleznete tuto ilustraci doplněnou o metodickou podporu pro žáky s LMP.

Ilustrace

Název ilustrace

Milion?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5287af

Krátký textový popis

Žáci si představí, že mají k dispozici milion korun českých. V první fázi je jejich úkolem navrhnout, co by s penězi mohli udělat, k čemu by je mohli využít. Nejde pouze o představu finanční částky, ale o úvahu, k čemu peníze slouží, na co je lze použít, co jimi mohu ovlivnit aj. V druhé fázi se zamýšlí nad sumou jednoho milionu v obecnějším kontextu finanční gramotnosti jako reflexi zkušenosti ze svého okolí: nakupování, spoření, investování. Aktivita propojuje problematiku finanční gramotnosti se sociální oblastí. Volbou vzdělávacích strategií uvedených v ilustraci vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení, osobnostní a sociální, k řešení problémů a digitální a logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Řeší jednoduché problémy s přirozenými čísly, sčítá a odčítá do tisíce, násobí a dělí v oboru malé násobilky.

Ilustrace

Název ilustrace

Slovní úlohy z reálného světa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/262dfb

Krátký textový popis

Řeší úlohy z reálného světa, které zahrnují kombinace dvou či více základních operací, a to včetně úloh s mírami a mincemi různých hodnot a dále:

• sčítá a odčítá přirozená čísla větší než 1 000 s přechodem přes „desítku“ i bez něj,

• násobí a dělí libovolná čísla jednociferným číslem s přechodem přes „desítku“ i bez něj (násobení) a se zbytkem i beze zbytku (dělení),

• násobí dvě dvouciferná čísla.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

MAT-MAT-001-ZV5-002

Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001

Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001

Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001

Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV5-001
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozděluje spravedlivě různé celky na stejné části (např. rozděluje koláč, tyč, čokoládu, lentilky, mince).
- Pojmenuje části spravedlivého dělení.
- Modeluje slovně vyjádřený kmenový zlomek (polovina, třetina, čtvrtina...).

Ilustrace

Název ilustrace

Spravedlivé dělení

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Maminka upekla jeden kulatý koláč a chce ho spravedlivě rozdělit mezi 4 děti. Kolik koláče dostane každé dítě? Co by se stalo, kdyby maminka rozdělila koláč pouze mezi 3 děti. Dostalo by poté každé ze tří dětí menší nebo větší kus?

Úroveň Na cestě

Popis

- Porovná kmenové zlomky vyjádřené slovně nebo modelem.
- Řeší jednoduché slovní úlohy s kmenovými zlomky vyjádřenými slovně a využívá k tomu vhodné modely.
- Zapíše kmenový zlomek pomocí čísel.
- Modeluje a pojmenuje části celku nekmenovými zlomky.
- Zapíše nekmenový zlomek pomocí čísel.
- Porovná nekmenové zlomky vyjádřené modelem, slovně nebo číselně.

Ilustrace

Název ilustrace

Vaříme se zlomky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7c6bd2

Krátký textový popis

Aktivita vychází z reálné situace pečení cukroví. Žáci jsou vedeni k uvědomění si vyjádření množství surovin v receptech pomocí zlomků. Zároveň pracují s číslem v podobě veličiny. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a logicko-matematické gramotnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnáváme zlomky pomocí obrázku

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Maminka upekla dva stejně velké koláče. Borůvkový koláč rozdělila na 8 stejných dílků a jahodový na 6 stejných dílků. Děti snědly:

z borůvkového koláče 5 dílků

z jahodového koláče 4 dílky

Ze kterého koláče děti snědly větší částí? Porovnej zlomky pomocí obrázku i výpočtem.

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnávání zlomků vyjádřených modelem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cb0c7c

Krátký textový popis

Zadání pro žáky v příloze je gradováno do třech úrovní, lze využít k diferenciaci dle aktuálních možností žáků a směřuje k postupnému kroku: porovná zlomky vyjádřené modelem.

Úroveň Splněno

Popis

- Porovnává nekmenové zlomky zapsané číselně a sčítá je pomocí modelů.
- Řeší jednoduché slovní úlohy se zlomky.

Ilustrace

Název ilustrace

Dělíme se o čokoládu nebo o pizzu

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Pavle zbývají 2/5 tabulky čokolády. Její kamarádka Karolína má 3/10 stejné tabulky čokolády. Kolik tabulky čokolády (vyjádřeno zlomkem) mají obě kamarádky dohromady?

Pavle zbývají 2/3 tabulky čokolády. Pokud dá kamarádce Karolíně 1/6 z toho, co jí zbývá, kolik tabulky (vyjádřeno zlomkem) Pavle zbude?

Míša má půlku pizzy. Pokud se o ni spravedlivě rozdělí s bratrem, jakou část původní pizzy (vyjádřeno zlomkem) budou oba mít?

Ilustraci upravenou pro žáky s LMP naleznete u minimální doporučené úrovně.

Ilustrace

Název ilustrace

Rak – drak

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/590ff5

Krátký textový popis

Žáci objevují tematiku zlomků na základě hry se slovy v básni Miloše Kratochvíla. Vycházejí z příkladu uvedeného v básni a hledají vztahy mezi dalšími dvojicemi slov, popřípadě dvojice slov sami navrhují. Zamýšlejí se nad záměrem autora a pokusí se na podobném principu jako autor vytvořit vlastní text. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčových kompetencí komunikační a k učení a obou základních gramotností.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Modeluje zlomky, které lze snadno vyjádřit jako části celku, a používá je v běžných situacích.

Ilustrace

Název ilustrace

Dělíme se o čokoládu nebo pizzu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f5844f

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Pavle zbývají 2/5 tabulky čokolády. Její kamarádka Karolína má 3/10 stejné tabulky čokolády. Kolik tabulky čokolády (vyjádřeno zlomkem) mají obě kamarádky dohromady?

Pavle zbývají 2/3 tabulky čokolády. Pokud dá kamarádce Karolíně 1/6 z toho, co jí zbývá, kolik tabulky (vyjádřeno zlomkem) Pavle zbude?

Míša má půlku pizzy. Pokud se o ni spravedlivě rozdělí s bratrem, jakou část původní pizzy (vyjádřeno zlomkem) budou oba mít?

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

MAT-MAT-001-ZV5-003

Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001

Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001

Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001

Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001

Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KRP-BAD-000-ZV5-001

Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-006-ZV5-033

Používá peníze v běžných modelových situacích.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Modeluje a čte desetinné číslo se dvěma desetinnými místy reálnou situací (účtenka v obchodě, délka, popř. výška...).
- Vyznačí desetinné číslo na číselné ose.

Ilustrace

Název ilustrace

Desetinná čísla na číselné ose

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Na číselné ose jsou vyznačeny hodnoty od 0 do 1 s rozdělením po desetinách (0,1; 0,2; 0,3 ... 1,0).

Vyznač na ose tato desetinná čísla:

0,25; 0,7; 0,45; 0,9.

Které z těchto čísel je nejbližší hodnotě 0,5?

Úroveň Na cestě

Popis

- Převádí některé jednoduché zlomky (polovina, čtvrtina, tři čtvrtiny, pětina, desetina, setina...) na desetinná čísla a obráceně a vyznačí je na číselné ose.
- Porovná dvě desetinná čísla se dvěma desetinnými místy.
- Zaokrouhlí desetinné číslo na přirozené číslo (případně nulu).

Ilustrace

Název ilustrace

Zaokrouhlujeme desetinná čísla

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Zaokrouhli následující desetinná čísla na nejbližší přirozené číslo:

6,7; 3,2; 8,91; 12,4; 15,5

Doplň také, zda se číslo zaokrouhluje nahoru nebo dolů.

Ilustrace

Název ilustrace

Peču, pečeš, pečeme

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fb510e

Krátký textový popis

Téma stravování je běžnou součástí života každého z nás. Jedna jeho část se věnuje i přípravě vlastních pokrmů. V aktivitě žáci převádějí některé zlomky na desetinná čísla v kontextu konkrétního receptu. Zvažují výhodnost obou variant zápisu, vytváří postup práce pro přípravu bábovky. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a k podnikavosti a pracovní, i pro rozvoj obou základních gramotností.

Úroveň Splněno

Popis

- Používá desetinná čísla při převádění jednotek míry.
- Sčítá a odčítá desetinná čísla.
- Řeší jednoduché slovní úlohy s desetinnými čísly.

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnávání desetinných čísel v reálných situacích

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

0,5 + 0,2 =

Lenka běžela závod dlouhý 3,7 km. O rok později se přihlásila na závod dlouhý 5,5 km. O kolik kilometrů byl druhý závod delší než první?

Ráno byla venku teplota 12,5 °C. Do 12 hodin se oteplilo o 7,3 °C. Jaká teplota byla v poledne?

Ilustrace

Název ilustrace

Nakupujeme

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3dcf7f

Krátký textový popis

Hra na obchod byla vždy nedílnou součástí výuky počtů. V dnešní době bychom nakupování zarámovali šířeji do rozvoje finanční gramotnosti. V navržené aktivitě žáci virtuálně nakupují, řeší otázky spojené s nákupem. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a digitální.

MAT-MAT-001-ZV5-004

Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-001-ZV9-002
Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše slovy situaci, která modeluje celá záporná čísla.

Ilustrace

Název ilustrace

Záporná čísla v reálných situacích

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Popiš slovně situaci:

Předpověď na zítra ukazuje teplotu -5°C.

Bankovní účet má zůstatek -300 Kč.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyznačí celé záporné číslo na číselné ose.
- Zapíše matematicky modelovou situaci pomocí znaku „–“.

Ilustrace

Název ilustrace

Záporná čísla na číselné ose

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Na číselné ose vyznač následující čísla: -3; -7; -1 a 7. Napiš, jak daleko je každé z čísel od nuly.

Ilustrace

Název ilustrace

Záporná čísla na číselné ose

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9648a4

Krátký textový popis

Žáci mají za úkol ověřit si zvládnutí vyznačení celých čísel na číselné ose. Nejprve pracují samostatně, Poté učivo procvičí se spolužákem. V závěru společně vytváří věty s využitím zvolených celých čísel. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a k podnikavosti a pracovní, i pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Řeší jednoduché úlohy s reprezentací celého záporného čísla (teploměr, dluh, pohyb na číselné ose).

Ilustrace

Název ilustrace

Záporná čísla v reálném světě

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Ráno teploměr ukazoval –3 stupně. V poledne teplota vzduchu stoupla o 5 stupňů. Večer pak zase klesla o 8 stupňů. Kolik stupňů teploměr ukazoval v poledne a večer?

V obchodním centru byla na tlačítkách čísla 3, 2, 1, 0, –1, –2, –3. Kam jsme dojeli po stisknutí jednotlivých tlačítek?

Rozhodni, zda dané tvrzení platí, nebo neplatí:

- Číslo −7 má od nuly na číselné ose stejnou vzdálenost jako číslo 7.
- Číslo −3 je od čísla 1 na číselné ose stejně vzdálené jako číslo −1 od 3.
- Číslo −1 je od čísla 4 na číselné ose stejně vzdálené jako číslo 8 od 4.

Ilustrace

Název ilustrace

Teplotní rekordy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/813220

Krátký textový popis

Aktivita čerpá z tématu každodenního života, kterým je počasí. Vychází z textu článku věnovaného dramatickému poklesu teploty, který zasáhl Československo na přelomu let 1978 a 1979. Během jediné noci teplota klesla o 30 °C. Úkolem žáků je analyzovat teplotní změny, představovat si teploty v různých místech a časech. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a k řešení problémů i obou základních gramotností.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-001-ZV5-002
Modeluje a používá zlomky v praktických situacích.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-FYZ-002-ZV9-005
Popíše a předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích (páka, kladka, tlak v tekutinách, Archimédův zákon).

CAP-FYZ-004-ZV9-011
Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Interpretuje význam zlomku v širším kontextu situace – část celku, racionální číslo, poměr atd.
- Určí ekvivalentní zlomky.
- Vyjádří zlomek v základním tvaru.
- Zobrazuje zlomky na číselnou osu, a to včetně záporných zlomků.
- Porovnává zlomky.
- Sčítá a odčítá zlomky pomocí modelů.
- Násobí a dělí zlomky pomocí modelů.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Pavle zbývají 2/5 tabulky čokolády. Její kamarádka Karolína má 3/10 stejné tabulky čokolády. Kolik tabulky čokolády (vyjádřeno zlomkem) mají obě kamarádky dohromady?

Pavle zbývají 2/3 tabulky čokolády. Pokud dá kamarádce Karolíně 1/6 z toho, co jí zbývá, kolik tabulky (vyjádřeno zlomkem) Pavle zbyde?).

Úroveň Na cestě

Popis

- Zapíše zlomek jako desetinné číslo.
- Zapíše nepravý zlomek pomocí smíšeného čísla a naopak.
- Sčítá a odčítá zlomky pomocí číselného zápisu.
- Násobí a dělí zlomky pomocí číselného zápisu.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Vypočítej:

3/4 · 7/6 = __;

2/3 · 3 1/4 =__;

4/5 : 5/3 = __.

Úroveň Splněno

Popis

- Zdůvodní postupy a výpočty pomocí modelů.
- Řeší úlohy z reálného světa, které obsahují sčítání a odčítání pravých a nepravých zlomků a smíšených čísel.
- Řeší úlohy z reálného světa, které obsahují násobení a dělení zlomků (pravých a nepravých zlomků a smíšených čísel).

Ilustrace

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Předepsaný lék máme brát po ½ tabletě každých 6 hodin. Na kolik dní nám vystačí balení o 20 tabletách?

Na koláč potřebujeme jeden a půl hrnku mouky. Kolik mouky potřebujeme na koláč poloviční velikosti?

Dan má dřevěnou lať, která na délku měří ¾ metru. Potřebuje ji nařezat na 12 stejně velkých kusů. Kolik bude měřit (vyjádřeno zlomkem) jeden kus?

Karolína snědla šest bonbonů, což byla třetina pytlíku. Zbývající bonbony spravedlivě rozdělí mezi maminku, tatínka a sestru. Kolik bonbonů dostane každý z nich?

Martin měl tabulku čokolády. Hance dal polovinu, sám snědl jednu třetinu. Zbyly mu 4 kostičky. Kolik kostiček měla původní tabulka čokolády?

Ilustrace

Název ilustrace

Valašské frgály na školní trh

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4ef155

Krátký textový popis

Matematická příprava na chystaný školní trh, na kterém bude třída prodávat valašské frgály. Žák se zde setká se sčítáním a odčítáním zlomků, s převáděním celých čísel na zlomky, s úpravou zlomků na základní tvar a s porovnáváním velikostí zlomků. Žákům je v úloze nastíněna reálná situace, kterou je potřeba matematicky vyřešit. Žáci jsou v závěru úlohy vyzváni k reflexi navrhovaného uspořádání v úloze a k předložení vlastních nápadů během řízené diskuse na konci úlohy.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pracuje se zlomky.

Ilustrace

Název ilustrace

Valašské frgály na školní trh

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4ef155

Krátký textový popis

Matematická příprava na chystaný školní trh, na kterém bude třída prodávat valašské frgály. Žák se zde setká se sčítáním a odčítáním zlomků, s převáděním celých čísel na zlomky, s úpravou zlomků na základní tvar a s porovnáváním velikostí zlomků. Žákům je v úloze nastíněna reálná situace, kterou je potřeba matematicky vyřešit. Žáci jsou v závěru úlohy vyzváni k reflexi navrhovaného uspořádání v úloze a k předložení vlastních nápadů během řízené diskuse na konci úlohy.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

MAT-MAT-001-ZV9-002

Využívá k řešení problémů celá čísla a jejich vlastnosti.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň".

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004
Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Porovnává celá čísla a zobrazuje je na číselnou osu.

Ilustrace

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Uspořádej následující čísla od nejmenšího po největší: -4, 6, -9, 2.

Úroveň Na cestě

Popis

- Sčítá a odčítá celá čísla pomocí modelů a číselného zápisu.
- Násobí a dělí celá čísla.
- Určí dělitele a násobky přirozených čísel.

Ilustrace

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Počítej zpaměti:

(−4)×5=

7×(−3)=

(−12)÷4=

(−15)÷(−5)=

18÷(−6)=

Úroveň Splněno

Popis

• Určí společné dělitele a společné násobky dvou přirozených čísel.

• Řeší úlohy z reálného světa, ve kterých je násobení či dělení dvou celých čísel, z nichž alespoň jedno je záporné.

Ilustrace

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Martin v testu zapisoval 4 záporné body za každou chybu. Pokud udělal 6 chyb, kolik bodů ztratil celkem?

Která čísla mají tu vlastnost, že jejich obrazy na číselné ose mají od obrazu čísla –3 vzdálenost 7?

Staré hodiny se zpožďují o 8 minut za den. O kolik minut více musíme hodiny nastavit večer v 21 hodin, aby ráno v 6 hodin ukazovaly správný čas?

Nejvyšší hora světa Mount Everest má výšku 8 849 m nad mořem. Nejhlubší propast Mariánský příkop má hloubku (podle posledního měření) 10 984 m pod hladinou moře. Jaká je vzdálenost mezi nejvyšším a nejnižším bodem na Zemi?

Ilustrace

Název ilustrace

Teplotní expedice

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ef9b39

Krátký textový popis

Matematická expedice po městech, kde žáci pracují s reálnými i zápornými teplotami. Úloha rozvíjí schopnost práce s celými čísly, podporuje kooperativní, vizuální i kreativní metody učení a vede žáky k interpretaci záporných hodnot v reálném kontextu. Žáci analyzují data, modelují situace, diskutují a tvoří vlastní úlohy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pozná záporná čísla a rozliší je v běžných situacích.

MAT-MAT-001-ZV9-003

Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň".

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-FYZ-002-ZV9-005
Popíše a předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích (páka, kladka, tlak v tekutinách, Archimédův zákon).

CAP-FYZ-002-ZV9-006
Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

CAP-FYZ-002-ZV9-007
Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

CAP-FYZ-004-ZV9-011
Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

CAP-FYZ-005-ZV9-013
Popíše základní strukturu látek a relevantní částice při postupu z makrosvěta do mikrosvěta a uvede některé konkrétní příklady dějů, které na dané úrovni probíhají.

CAP-FYZ-005-ZV9-014
S využitím informací z různých vhodných zdrojů ilustruje, že Země je součást komplexní struktury vesmíru, a popíše, jak vesmír Zemi ovlivňuje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zapisuje množství, veličinu pomocí desetinných čísel.
- Porovnává desetinná čísla.
- Zaokrouhluje desetinná čísla.
- Sčítá a odčítá desetinná čísla.
- Násobí desetinné číslo přirozeným číslem.
- Zapíše desetinné číslo jako desetinný zlomek.
- Vysvětlí význam procent na příkladu.
- Vyjádří vztah části a celku pomocí procent.

Ilustrace

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

uspořádá následující desetinná čísla od největší po nejmenší: 0,8; 0,3; 0,1.

sčítá a odčítá desetinná čísla na dvě desetinná místa; vytvoří nebo najde konkrétní nebo obrazový model, který znázorňuje danou situaci (např. 3,41 + 5,3).

Úroveň Na cestě

Popis

- Násobí a dělí desetinná čísla celými čísly a desetinnými čísly.
- Interpretuje druhou a třetí mocninu pomocí geometrických modelů.
- Odhadne druhou a třetí mocninu a druhou odmocninu čísla.
- Užívá zápis mocnin (včetně zápisu čísel pomocí mocnin deseti např.: 3,1 x 10^5) a odmocnin.
- Čte a zapisuje velká čísla (např. řádu miliony, miliardy,...); porovnává je a provádí s nimi početní operace.

Ilustrace

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

násobí a dělí dvě desetinná čísla a dělí celé číslo desetinným číslem.

porovná a uspořádá velká čísla vyjádřená různými způsoby (např. 3,1 · 10^5, 2,7 · 10^3; 3 300 000).

Úroveň Splněno

Popis

- Řeší úlohy z reálného světa, které obsahují sčítání a odčítání desetinných čísel na více než jedno desetinné místo.
- Řeší úlohy z reálného světa, které obsahují násobení či dělení dvou desetinných čísel.
- Porovná a uspořádá velká a malá čísla včetně zápisu čísel pomocí mocnin deseti.
- Sčítá a odčítá čísla vyjádřené jako mocniny, včetně zápisu čísel pomocí mocnin deseti.
- Násobí a dělí čísla vyjádřené jako mocniny, včetně zápisu čísel pomocí mocnin deseti.
- Provádí výpočty se dvěma nebo více operacemi s celými čísly, desetinnými čísly, zlomky a mocninami v rámci výše popsaných očekávání v případě, že je třeba respektovat pořadí operací.

Ilustrace

Název ilustrace

Řeší úlohy typu:

Krátký textový popis

Kolik lahví o objemu 0,7 litru naplníme ze 30litrového soudku?

Vypočítá: 3^5 : 3^2 = __; 4^3 · 4^2 = __

Porovná a seřadí podle velikosti: 3,1 · 10^5; 9,2 · 10^-5; 2,7 · 10^3; 6,1 · 10^-2

Ilustrace

Název ilustrace

Energetická domácnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab19a0

Krátký textový popis

Žáci analyzují spotřebu elektrické energie v domácnosti, počítají s desetinnými čísly a zaokrouhlují výsledky na dvě desetinná místa. Pracují s tabulkami spotřeby, modelují úsporná opatření a diskutují efektivitu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Řeší jednoduché problémy s desetinnými čísly a procenty v kontextu běžných situací.

002

Měření a výpočty

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh se soustředí na pochopení metrických vlastností objektů, jednotek a procesů měření, včetně délky, plochy, objemu, úhlu, času a dalších veličin. Žáci se učí používat různé měřicí nástroje a metody pro přesné určení fyzikálních vlastností objektů. Schopnost měřit a odhadovat je nezbytná pro aplikaci matematiky v reálném světě.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

MAT-MAT-002-ZV5-005

Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-008
Určí míru objektů a porovná je pomocí poměřování.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-005
Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Změří a porovná délky, obsahy, objemy pomocí nestandardních jednotek (kroky, palce, dřívka, provázek..., list papíru, čtverec v síti..., krychle...).

Ilustrace

Název ilustrace

Měření ve třídě

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Změř, kolik stop je dlouhá třída.

Změř, kolik listů papíru pokryje lavici?

Úroveň Na cestě

Popis

- Odhadne délku, obsah a objem použitím nestandardní jednotky.
- Změří, porovná a odhadne délky použitím standardní jednotky.
- Určí obsah mřížového útvaru ve čtvercové síti.
- Vyjádří objem krychlového tělesa pomocí jednotkových krychlí.

Ilustrace

Název ilustrace

Mřížový útvar ve čtvercové síti

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Žák pracuje s náčrtkem, kde ve čtvercové síti je vyznačen mřížový útvar, který má tvar obdélníka. Strany obdélníka jsou na síti zarovnány podle čtverců. Každý čtverec má stranu 1 cm.

• Urči obsah obdélníka, jehož délka je 4 čtverce a šířka 3 čtverce.

• Jaký bude obsah, pokud délka bude 5 čtverců a šířka 2 čtverce?

Ilustrace

Název ilustrace

Metr, metr, knihometr?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fa434d

Krátký textový popis

Odhady délek a obecně odhady velikostí patří mezi významné kompetence k podnikavosti a pracovní. Mají dopad na mnoho činností v praktickém životě. Při realizaci navržené aktivity žáci pracují s jednotkou jeden metr, a to v souvislosti s jejich vlastním čtením a volbou knih. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj kompetencí k učení a k řešení problémů, i pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Určí obsah mnohoúhelníku pomocí jeho rozdělení nebo doplnění na útvar tak, aby obsah snadno zjistil.

• Řeší úlohy s reálným kontextem týkající se míry mnohoúhelníku (obvodu, obsahu) i míry krychlového tělesa (povrchu a objemu).

Ilustrace

Název ilustrace

Objem tělesa vyplňováním krychlemi

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7268fd

Krátký textový popis

Aplikační úloha, jejíž podstatou je vyjádření objemu kvádru v nestandardních jednotkách. Při jejím řešení žáci kromě prostorové představivosti prokazují správné pochopení pojmu objem tělesa jako počtu jednotkových krychlí, které těleso vyplňují.

Ilustrace

Název ilustrace

Obvod 12 cm

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bb1bf7

Krátký textový popis

Žáci pracují se čtverečkovaným papírem. Jejich úkolem je vytvořit různé geometrické útvary, které mají obvod 12 cm. Vytváří útvary o stejném obvodu, ale různém obsahu. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence k učení, k podnikavosti a pracovní i k rozvoji logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá standardní jednotky délky k měření a porovnávání.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

MAT-MAT-002-ZV9-004

Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-002-ZV5-005
Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-001-ZV9-002

Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

CZB-TEV-002-ZV9-008

Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Přečte hodnoty ze stupnice na různých měřicích nástrojích (včetně úhloměru).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní aktivita

Krátký textový popis

přečte hodnoty ze stupnice na různých měřicích nástrojích (včetně úhloměru)

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyjádří délku, obsah a objem v různých jednotkách stejné soustavy.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Kolik metrů je 1,5 kilometru?

Úroveň Splněno

Popis

- Přečte hodnoty ze stupnice na různých měřicích nástrojích i mezi vyznačenými dílky (interpolace).
- Převádí jednotky délky, obsahu a objemu v rámci standardní soustavy měření.
- Vyjádří délku, obsah a objem v jednotkách různých měrných soustav, pokud zná převodní vztahy.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Převeď 2 litry na mililitry.

Převeď 12 cm na palce, pokud 1 palec je 2,54 cm.

Kolik loktů, pídí a sáhů je 8 metrů (1 loket 59,22 cm, 1 loket = 3 pídě, 1 sáh = 9 pídí)?

Pan Benda má pozemek o obsahu 2 hektary. Daň z nemovitosti činí 1,80 Kč za 1 m^2. Kolik Kč činí daň za tento pozemek?

Ilustrace

Název ilustrace

Vize mého pokoje

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/60312a

Krátký textový popis

Aktivita „Vize mého pokoje“ propojuje matematické dovednosti s praktickým uvažováním o prostoru. Žáci si v rámci individuální nebo skupinové práce osvojí praktické využití standardních i nestandardních jednotek délky, plochy a objemu, převodů jednotek a základních výpočtů souvisejících s vybavením a úpravou pokoje. Cílem je naplánovat efektivní a funkční využití prostoru pokoje, spočítat plochy a objemy, odhadnout spotřebu materiálů a propojit matematické znalosti s běžným životem. Aktivita zahrnuje i digitální dovednosti při tvorbě tabulek a grafů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá k měření a porovnávání standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-005

Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-002-ZV5-005

Využívá standardní jednotky délky k odhadu, měření a porovnávání, prostřednictvím manipulace zjišťuje obsah a objem.

MAT-MAT-003-ZV5-008

Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určí obsah a obvod mřížového útvaru ve čtvercové síti.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c24606

Krátký textový popis

Úloha vyžadující uplatnění několika poznatků: pochopení pojmu obsah obrazce, znalost jednotek obsahu a poznatek, že úhlopříčka půlí čtverec na dva shodné pravoúhlé trojúhelníky se stejným obsahem.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vypočítá obvod mnohoúhelníku.
- Vypočítá obsah čtverce, obdélníku a trojúhelníku.
- Vypočítá obvod a obsah kruhu.
- Vypočítá povrch mnohostěnu.
- Vypočítá objem pravoúhlého hranolu.
- Využívá Pythagorovu větu.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Poloměr kruhu je 7 cm.

Vypočítejte obsah kruhu.
Vypočítejte obvod kruhu.

Délka strany pravidelného čtyřstěnu je 5 cm.
Vypočítejte jeho povrch.

Úroveň Splněno

Popis

- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují výpočet obsahu útvarů složených z obdélníků a trojúhelníků.
- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují výpočet objemu pravoúhlého hranolu.
- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují výpočet obvodu kruhu (délku kružnice) a obsah kruhu, je-li dán průměr či poloměr a naopak.
- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují výpočet povrchu běžného mnohostěnu (tzn. pravoúhlého hranolu, pravidelného čtyřbokého jehlanu, trojbokého hranolu).

- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují výpočet objemu nepravoúhlého hranolu, jsou-li dány jeho rozměry.
- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují použití Pythagorovy věty.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/257f03

Krátký textový popis

Žák určí nejmenší počet stran, který je nutný k výpočtu obsahu plochy vyznačené na plánku.

Ilustrace

Název ilustrace

Koncert na hřišti – Matematika v akci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/110564

Krátký textový popis

Tato úloha propojuje matematiku s reálným životem prostřednictvím plánování veřejné akce. Žáci se stanou organizátory koncertu a využijí své znalosti geometrie k rozvržení prostoru hřiště. Budou počítat plochy jednotlivých zón (pódium, bezpečnostní zóna, občerstvení, prostor pro diváky), stanoví maximální kapacitu návštěvníků a navrhnou optimální uspořádání s ohledem na bezpečnost a pohodlí. Úloha rozvíjí logické myšlení, schopnost práce s plány a daty, podporuje týmovou spolupráci a vede žáky k argumentaci vlastních návrhů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá délku, obsah a objem základních útvarů při výpočtech.

MAT-MAT-002-ZV9-006

Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-019

Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-001-ZV9-002
Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Řeší reálné problémy s časovými plány (např. rozvrhy, jízdní řády, itineráře).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Vlak vyjíždějící v 16.35 dorazí do cílové stanice v 18:22. Jak dlouho bude na cestě?

Úroveň Na cestě

Popis

- Převádí mezi sousedními jednotkami času

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Kolik hodin má jeden týden?

Úroveň Splněno

Popis

- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují časová pásma.
- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, které zahrnují převody mezi roky, měsíci, týdny, dny, hodinami, částmi hodin, minutami a sekundami.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Když je v New Yorku úterý 16.00, je v Sydney středa 6.00. Jaký je čas v New Yorku, pokud je v Sydney čtvrtek 11.00?

Jirka cestuje k babičce nejprve vlakem a potom autobusem. Vlakem jede 2 h 35 min, autobusem 1 h 45 min. Kolik času stráví Jirka v dopravních prostředcích při cestě k babičce?

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnání denního režimu v opačných časových pásmech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7fe259

Krátký textový popis

V této komplexní aktivitě žáci zjišťují, jak fungují časová pásma a jak ovlivňují denní režim lidí v různých částech světa. Na příkladu České republiky a města Auckland na Novém Zélandu (s časovým rozdílem 12 hodin) porovnávají denní režim dítěte z obou míst. Žáci vyhledávají aktuální časy, převádějí časové údaje mezi pásmy, pracují s rozdíly a vizualizují opačné části dne. Výstupem je srovnávací tabulka nebo graf denního režimu doplněný krátkým shrnutím zjištěných poznatků. Aktivita podporuje orientaci v čase a čtení z reálných dat, rozvíjí schopnost převodu mezi časovými jednotkami a posiluje mezipředmětové vztahy (zeměpis, občanská výchova).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pracuje s časovými údaji.

003

Geometrie v rovině a v prostoru

Charakteristika tematického okruhu

Geometrie se zabývá studiem útvarů a těles, jejich vlastnostmi a prostorovými vztahy. Žáci se je učí rozpoznávat, popisovat a analyzovat. Důraz je kladen na schopnost vizualizace a prostorového uvažování, které jsou klíčové pro řešení geometrických problémů.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

MAT-MAT-003-ZV5-006

Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-001
Roztřídí, vybere, spáruje a zkombinuje objekty na základě jejich vlastností.

DJP-PMP-000-PV1-005
Určí charakteristické vlastnosti geometrických objektů v reálném prostředí, rozliší rovinné a prostorové útvary.

DJP-PMP-000-PV1-007
Sestavuje prostorové objekty podle předlohy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

KRP-VED-000-ZV5-001
Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-FYZ-003-ZV9-009
Porovná chování světla v různých prostředích a na jejich rozhraních; popíše důsledky ve vybraných praktických situacích.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná, modeluje a pojmenuje dvojrozměrné útvary (mnohoúhelníky, kruh) a tělesa (krychle, kvádr, jehlan, kužel, válec, koule).
- Rozpozná a popíše vlastnosti dvojrozměrných útvarů a těles.

Ilustrace

Název ilustrace

Geometrické hádanky

Krátký textový popis

Žák rozpozná a pojmenuje dvojrozměrné útvary a tělesa na základě slovního či písemného popisu jejich vlastností (počet stran, relativní délka stran apod.)

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozpozná shodné dvojrozměrné útvary a tělesa (v otočení, v posunutí, v osové souměrnosti a v rovinové souměrnosti).
- Rozpozná osově souměrné dvojrozměrné útvary a určí jejich osu souměrnosti.
- Rozpozná a popíše dvojrozměrné útvary.
- Vytvoří nové dvojrozměrné útvary složením dvou či více útvarů nebo rozložením daného útvaru a popíše jejich vlastnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Osově souměrné obrázky

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Urči podle obrázku, zda jsou následující tvary osově souměrné a případně doplň osy souměrnosti: srdce, čtverec, elipsa, pravidelný pětiúhelník.

Ilustrace

Název ilustrace

Myslím si útvar

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab0064

Krátký textový popis

Aktivita je určena pro práci ve dvojicích. Každý žák obdrží list s vytištěnými stejnými útvary. Hra je geometrickou obdobou známé hry „Myslím si zvíře“. V našem případě si jeden žák vybere útvar, na který myslí. Úkolem druhého žáka je uhodnout, o který z útvarů se jedná. Hru můžeme nechat na kladení otázek a odpovědí bez dalších pravidel nebo můžeme zavést pravidlo, kdy odpovídáme pouze ano, ne. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení, komunikační, k podnikavosti a pracovní a logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Rozpozná pravý, přímý a plný úhel a jejich vztah.
- Využívá vlastnosti útvarů ke konstrukcím.
- Využívá vlastností útvarů k řešení problémů.
- Přiřadí těleso a jeho síť a vytvoří síť krychle a kvádru.

Ilustrace

Název ilustrace

Chápání vztahů mezi tělesy a jejich zobrazením v rovině

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/77be2e

Krátký textový popis

Úloha testuje geometrickou představivost a schopnost transformovat trojrozměrná tělesa do dvourozměrných obrazů.

Ilustrace

Název ilustrace

Dvojice útvarů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9d8b57

Krátký textový popis

Aktivita je určena pro práci ve dvojicích. Každý žák obdrží list s vytištěnými útvary. Hra je geometrickou obdobou známé hry „Myslím si zvíře“. V našem případě si jeden žák vybere dva útvary. Popisuje vlastnosti útvarů tak, aby je spolužák jednoznačně identifikoval. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení, komunikační, k podnikavosti a pracovní a pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Modeluje a rozliší geometrické útvary v rovině.

MAT-MAT-003-ZV5-007

Orientuje se v rovině a v prostoru.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-006

Orientuje se v prostoru a rovině, rozliší a pojmenuje prostorové vztahy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001

Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001

Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001

Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001

Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV5-001

Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

KOS-ODO-000-ZV5-001

Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV5-008

Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-003-ZV9-010

Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Orientuje se v rovině, například s využitím čtvercové sítě (řádek, sloupec, vpravo, vlevo).
- Orientuje se v prostoru (vpravo, vlevo, nahoře, dole, vpředu, vzadu), například při práci s modely krychlí a dalších těles.

Ilustrace

Název ilustrace

Určujeme polohu v prostoru i ve čtvercové síti

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Žák určuje polohu předmětů na lavici.

Žák určuje polohu ve čtvercové síti na základě instrukcí.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozliší přímky a úsečky rovnoběžné, různoběžné, kolmé.
- Orientuje se ve čtvercové síti.

Ilustrace

Název ilustrace

Určujeme polohu přímek

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Žák z obrázku určí dvojici přímek rovnoběžných, různoběžných a kolmých.

Ilustrace

Název ilustrace

Číselná geometrie „Myslím si číslo“

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c50ce5

Krátký textový popis

Žák dostane obrázek v podobě lomené čáry, kde jsou krajní body úseček umístěny v mřížových bodech. Úkolem žáka je zvolit si vlastní, dle něho nejefektivnější způsob předání informací. Zároveň si musí uvědomit a rozvrhnout jednotlivé kroky. Učí se tak algoritmizaci. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení, komunikační, osobnostní a sociální, k podnikavosti a pracovní a pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše vzájemnou polohu dvou či více objektů v rovině (bodů, úseček, přímek).
- S využitím čtvercové sítě popíše vzájemnou polohu dvou či více objektů v prostoru (vrcholů, hran, stěn mnohostěnu).

Ilustrace

Název ilustrace

Přímka sem, přímka tam

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d3574e

Krátký textový popis

Na čtverečkovaném papíře žáci vyhledávají dvojici rovnoběžných a kolmých přímek, které procházejí zadanými body. Jejich úkolem je najít hledané dvojice přímek a zdůvodnit svoji volbu. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a k řešení problémů.

Ilustrace

Název ilustrace

Vzájemná poloha objektů v rovině

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d5ee51

Krátký textový popis

Žák zdůvodňuje své tvrzení s využitím obrázků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Orientuje se v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-003-ZV5-008

Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-MOP-000-PV1-008

Uplatňuje konstrukční myšlení při sestavování a skládání objektů.

DJP-PMP-000-PV1-007

Sestavuje prostorové objekty podle předlohy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001

Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001

Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

KRP-BAD-000-ZV5-001
Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-002-ZV9-005
Využívá metrické vlastnosti útvarů k řešení problému v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

MAT-MAT-003-ZV9-009
Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- V manipulačních prostředích vyznačí základní geometrické útvary.

Ilustrace

Název ilustrace

Manipulativní činnosti

Krátký textový popis

Žák pomocí skládání a stříhání papíru, provázku nebo dřívek vytváří podle vzoru nebo vlastní představy geometrické útvary a pojmenovává je.

Úroveň Na cestě

Popis

- V manipulačních prostředích vymodeluje rovnoběžné, různoběžné a kolmé úsečky.
- Narýsuje úsečku dané délky, rovnoběžné a kolmé úsečky/přímky, kružnice a označí je (ve čtvercové síti a na čistém papíře).

Ilustrace

Název ilustrace

Přetahovaná

Krátký textový popis

Žák si osvojuje základní rýsovací postupy (použití pravítka) prostřednictvím hry ve dvojici. Na čistý papír dvojice vyznačí libovolný počet bodů. Každý žák má (ostře ořezanou) pastelku odlišné barvy. Žáci se střídají ve spojování bodů s využitím pravítka, přičemž nesmí protnout již narýsovanou úsečku odlišné barvy. Hra končí, jakmile jeden z žáků nemůže pokračovat aniž by porušil dané pravidlo.

Ilustrace

Název ilustrace

Tečkovaná

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/21aa25

Krátký textový popis

Žáci pracují s tečkovaným papírem. Vyhledávají a pomocí náčrtku vyznačují geometrické útvary, které mají čtyři strany. Intuitivně tak vytváří soubor útvarů, které budou později nazývat čtyřúhelníky. Vhodně zvolenými vzdělávacími strategiemi při realizaci aktivity u žáka rozvíjíme logicko-matematickou gramotnost a klíčové kompetence k učení a k podnikavosti a pracovní.

Úroveň Splněno

Popis

• Zkonstruuje rýsováním útvary podle předlohy nebo jednoduchých zadání.

• Popíše postup konstrukce jednoduchého útvaru s využitím rýsování úseček, rovnoběžek, kolmic nebo kružnic.

Ilustrace

Název ilustrace

Mozaika

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/18bf37

Krátký textový popis

Žáci mají za úkol vytvořit návrh, předlohu k mozaice, kterou můžeme nalézt na podlaze kostela. Analyzují, z jakých tvarů je mozaika složena, hledají cestu, jak tvary v daných polohách narýsovat. Žáci pracují s autentickými artefakty „umělců“, řemeslníků ze 4. stolení našeho letopočtu. K obdobnému zadání mohou využít i regionálních prvků a vytvořit návrh mozaiky, podlahy historické budovy ve svém okolí. Vzhledem k volbě historické mozaiky je úloha rámována do historického a kulturního kontextu, a to přiměřeně věku a znalostem žáků. Zároveň můžeme o artefaktu uvažovat jako o dědictví minulých generací. Tím podporujeme rozvoj klíčové kompetence kulturní. Gradované zadání umožňuje žákům vlastní volbu náročnosti a reflektování vlastního postupu jako součásti klíčové kompetence k učení. Zkoumání a objevování pravidelností mozaiky je součástí rozvoje logicko-matematické gramotnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Rýsuj podle zadání

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

• narýsuj rovnostranný trojúhelník *ABC*.

• Najdi bod *R*, který je středem strany *BC*.

• Vyznač polopřímku *AR*.

• Na polopřímce *AR* najdi bod *D* tak, aby platilo, že I *AR*I = I *RD*I a *R* □ *D*.

• Pojmenuj čtyřúhelník *ABDC*.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Provádí základní geometrické konstrukce.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

MAT-MAT-003-ZV9-007
Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastnosti k řešení problémů.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná a pojmenuje typy n-úhelníků.
- Využívá základní pojmy popisující vlastnosti kruhu a kružnice (poloměr, průměr, střed).
- Rozpozná tělesa (hranol, válec, jehlan, kužel a kouli).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Označ z následujících tvrzení o **obdélníku** ta, která jsou pravdivá.

A. Má 4 strany.

B. Všechny strany musí být stejně dlouhé.

C. Všechny úhly jsou pravé úhly.

D. Má dvě dvojice rovnoběžných stran.

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozpozná dvojice shodných dvojrozměrných útvarů (v osové a středové souměrnosti, v posunutí, v otočení) a určí typ zobrazení.

• Rozpozná dvojice podobných dvojrozměrných útvarů.

• Rozpozná a pojmenuje typy úhlů (nulový, ostrý, pravý, tupý, přímý, nekonvexní, plný).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Ve 3:00 svírají hodinové ručičky pravý úhel. Ve který jiný čas ručičky svírají pravý úhel?

A) 3:15 B) 3:45 C) 9:00 D) 9:45

Úroveň Splněno

Popis

• Používá definující vlastnosti dvourozměrných útvarů pro jejich klasifikaci.

• Používá k řešení úloh vztahy mezi úhly svíranými dvěma různoběžkami, případně úhly, které vzniknou, pokud příčka protne dvě rovnoběžky.

• Popíše a používá geometrická zobrazení dvourozměrných obrazců (tzn. osová souměrnost, středová souměrnost, otočení, posunutí, podobnost).

• Popíše a používá geometrická zobrazení složená ze dvou zobrazení (tzn. osová souměrnost, středová souměrnost, otočení, posunutí, podobnost).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bce3d5

Krátký textový popis

Žák přiřazuje odpovídající vlastnosti trojúhelníku.

Ilustrace

Název ilustrace

Geometrie v krajině

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6b4371

Krátký textový popis

V tomto projektu žáci využívají znalosti rovinných geometrických útvarů k vytvoření návrhu vlastního parku. Kombinují geometrické tvary a určují jejich vhodné použití pro různé prvky veřejného prostoru (např. pískoviště, jezírko, záhony, cesty). Na základě daných rozměrů vypočítávají obvody a obsahy jednotlivých částí, přemýšlejí nad efektivním využitím plochy a prostorově plánují. Výstupem je návrh parku doplněný výpočty a ústním nebo písemným vysvětlením postupu. Projekt propojuje geometrii s reálným životem a podporuje praktické uvažování, tvořivost a dovednost prezentovat vlastní práci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná geometrické útvary a využívá jejich vlastností.

MAT-MAT-003-ZV9-008
Skládá a rozkládá tělesa.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-003-ZV5-008
Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Přiřadí k sobě těleso a jeho síť.
- Vytvoří síť krychle a kvádru.
- Určí nárys, bokorys, půdorys základního tělesa (tzn. krychle, kvádru, koule, hranolu, válce, kuželu či jehlanu).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f01762

Krátký textový popis

Určení sítě krychle

Úroveň Na cestě

Popis

- Určí různé pohledy na mnohostěny (půdorys, bokorys, nárys).
- Načrtne základní tělesa ve volném rovnoběžném promítání.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní aktivita

Krátký textový popis

Načrtni různé pohledy (půdorys, bokorys, nárys) na základní tělesa.

Úroveň Splněno

Popis

- Určí síť běžného trojrozměrného tělesa (tzn. hranolu, válce, kuželu či jehlanu).
- Určí řez běžným trojrozměrným tělesem (tzn. hranolem, válcem, kuželem či jehlanem).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Načrtni tvary, jaké může mít řez válcem.

Ilustrace

Název ilustrace

Skládání těles

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/08189d

Krátký textový popis

Skupinová práce zaměřená na prostorovou představivost, skládání těles, opakování vzorců pro obvody a obsahy, vyhledávání vzorců pro povrchy a objemy a hledání souvislostí mezi všemi vzorci. Důležitou součástí této úlohy je rovněž efektivní rozdělení rolí a práce ve skupině a následná reflexe skupiny i každého jednotlivce.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Modeluje základní tělesa.

MAT-MAT-003-ZV9-009

Konstruuje množiny bodů daných vlastností.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-003-ZV5-008

Konstruuje geometrické útvary podle zadaných parametrů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Řeší úlohy pomocí manipulačních činností (např. ve čtvercové síti, překládáním papíru, modelováním těles, se sítěmi těles).

Ilustrace

Krátký textový popis

Urči pomocí překládání papíru počet os souměrnosti obdélníka, čtverce, rovnostranného trojúhelníku a kruh.

Úroveň Na cestě

Popis

- Navrhne a zapíše postup konstrukce (slovně nebo symbolicky), diskutuje podmínky řešení a realizuje rýsováním.
- Používá geometrický software ke konstrukcím geometrických útvarů, k zobrazení těles a modelování polohových vztahů v rovině a prostoru.
- Provádí základní konstrukce (např. rovnoběžky, kolmice, osa úsečky, úhel 60°, osa úhlu, kružnice) pomocí pravítka a kružítka.
- Sestrojí útvary (včetně úhlů) podle zadaných prvků a provádí diskusi řešení.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

1. Sestroj rovnostranný trojúhelník.
2. Sestroj bez použití úhloměru úhel velikosti 60° a jeho osu souměrnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Aplikuje osvojené dovednosti při řešení konstrukčních úloh s reálným kontextem.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Narýsuj osu úhlu AVB, jehož velikost je 45°.

Narýsuj lichoběžník ABCD se základnami AB, CD, jestliže délka základny AB je 8,5 cm, délka základny CD je 3,5 cm a velikost úhlu ABC je 60°.

Ilustrace

Název ilustrace

Trojúhelník pod lupou – verze pro mistry

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/be615d

Krátký textový popis

Žáci si rozvíjejí dovednosti v konstrukci trojúhelníků. Využívají náčrt, promýšlejí vhodný a efektivní způsob řešení, rýsují přesně pomocí pravítka a kružítka, a následně své řešení ověřují a zobecňují v prostředí GeoGebra. Hodina podporuje přesnost, zobecňování, plánování, diskusi o variantách řešení a využití digitálních nástrojů k modelování geometrických vztahů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Provádí jednoduché konstrukce geometrických útvarů.

MAT-MAT-003-ZV9-010

Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-003-ZV5-007

Orientuje se v rovině a v prostoru.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

GEO-GEO-001-ZV9-001

Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

GEO-GEO-002-ZV9-009

Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

GEO-GEO-003-ZV9-013

Orientuje se v místech a regionech různého měřítka prostřednictvím vlastní mentální mapy daného území.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Najde a zakreslí body do kartézské soustavy souřadnic.
- Pojmenuje vzájemnou polohu bodů, přímek/úseček a rovin na modelu tělesa.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní aktivita

Krátký textový popis

Žák zakreslí do kartézské soustavy souřadnic body podle zadání.

Úroveň Na cestě

Popis

- Narýsuje útvary do kartézské soustavy souřadnic a určí souřadnice.
- Modeluje a určí těleso na základě popisu.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Na obrázku je čtvercová síť s vyznačenými osami x a y. Svislá přímka o prochází bodem, který má souřadnice [10, 0].

a) Zakresli do čtvercové sítě body A[4, 8], B[2, 8], C[2, 4], D[4, 2], E[6, 2], F[8, 4], G[8, 6], H[6, 8] a spoj je lomenou čarou ABCDEFGHA.

b) K červenému obrázku ABCDEFGHA nakresli jeho modrý obraz ABCDEFGHA , který s ním bude osově souměrný podle osy o.

c) Zapiš souřadnice modrých bodů A, B, C, D, E, F, G, H.

zdroj: Metodické komentáře ke Standardům pro základní vzdělávání (2015)

Úroveň Splněno

Popis

- Narýsuje útvary podle zadání kartézské soustavy souřadnic a určí souřadnice bodů zjištěných konstrukcí.
- Popíše a realizuje geometrické zobrazení (osová souměrnost, středová souměrnost, otočení, posunutí, podobnost) dvourozměrného obrazce v kartézském systému souřadnic.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Urči souřadnice čtvrtého vrcholu čtverce, jestliže [1,2], [–3,2] a [–3,–2] jsou souřadnice tří jeho vrcholů.

Ilustrace

Název ilustrace

Geometrická abeceda

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/47c3ef

Krátký textový popis

Žáci zakreslí první písmeno svého jména do kartézské sítě (například „V“, „M“, „A“ apod.) a provedou s ním různé geometrické transformace: osovou a středovou souměrnost, otočení, posunutí a podobnost. Výsledky zakreslí do sítě a zapíší souřadnice vrcholů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše polohu objektů v prostoru.

004

Statistika a pravděpodobnost

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh se zaměřuje na sběr, organizaci, zobrazování, analýzu a interpretaci dat. Zahrnuje základní pojmy pravděpodobnosti, které žákům pomáhají pochopit koncepty šance a nejistoty. Cílem je vybavit žáky dovednostmi potřebnými k analýze dat a tvorbě informovaných rozhodnutí na základě statistických informací.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Organizuje soubor dat podle různých organizačních principů (uspořádání, klasifikace, třídění, asociace, seskupování, schematizace).

Úroveň Na cestě

Popis

- Sesbírá, vybere a eviduje odpovídající data z reálné situace.

Ilustrace

Název ilustrace

Cestujeme MHD

Krátký textový popis

Žák vyhledává informace z jízdního řádu. (např.: Jak často jede autobus mezi 7. a 8. hodinou ranní o víkendu?)

Ilustrace

Název ilustrace

Výlet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/495c25

Krátký textový popis

Na základě respektujícího přístupu, vytváření třídního kolektivu se žáci podílejí na plánování jednodenního pěšího výletu. Představme si situaci, kdy na základě předchozí diskuse ve třídě vykrystalizovaly čtyři návrhy. Úkolem žáků bude zpracovat plán celodenního pěšího výletu, prezentovat výlet před třídou. Na závěr proběhne hlasování o finální destinaci. Výsledky volby jsou zpracovány formou sloupcového grafu, využití matematického jazyka pro vizualizaci výsledků hlasování je součástí rozvoje logicko-matematické gramotnosti. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence osobnostní a sociální, komunikační a k podnikavosti a pracovní.

Úroveň Splněno

Popis

- Čte a vytvoří grafický záznam souboru dat (tabulky, grafy, schémata, Vennovy diagramy pro dvě i tři množiny).
- Získá informace z organizovaného souboru dat pro řešení problémů.
- Určí aritmetický průměr malého souboru dat.

Ilustrace

Název ilustrace

Čtení informací z grafu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/44343b

Krátký textový popis

Úloha se zaměřuje na čtení údajů ze sloupcových diagramů a využívání informací ze znázorněných dat k zodpovězení otázek, které vyžadují víc než pouhé čtení a přímé vyhledání údajů.

Ilustrace

Název ilustrace

Skokani

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/de3958

Krátký textový popis

Vzdělávání má komplexní charakter. Uvedená aktivita poukazuje na možnost propojení tělesné výchovy s matematikou. Žáci zaznamenávají výsledky svých výkonů ve skoku dalekém a zpracovávají je do grafu. Svá zjištění sdílejí se spolužáky, interpretují informace z vytvořených grafů. Zaznamenávání pomocí matematického jazyka a jeho následná interpretace je součástí rozvoje logicko-matematické gramotnosti. Z pohledu žáka se jedná o výzkum zaměřený na sledování a posouzení vlastní výkonnosti. Výzkumným problémem je posouzení naplánovaných kroků, které by měly vést ke zlepšení. Rozvíjena je klíčová kompetence k učení a k řešení problémů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pojmenuje v konkrétních situacích, co jsou data, označí je nebo je zaznamená.

MAT-MAT-004-ZV5-010

Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-MOP-000-PV1-004
Rozpozná, které situace mohou a které nemohou nastat.

DJP-MOP-000-PV1-005
Rozlišuje příčinu a důsledek při hře, ve svém jednání či v příběhu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-004-ZV9-013
Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná náhodné, jisté a nemožné jevy.

Ilustrace

Název ilustrace

Jisté, náhodné, nemožné?

Krátký textový popis

Představ si různé situace a rozhodni, zda je daný jev jistý, náhodný, nebo nemožný.

- Slunce ráno vyjde.
- Když hodíš kostkou, padne číslo 7.
- Pokud vytáhneš kartu z balíčku, může to být srdcová desítka.
- V zimě bude venku sníh.
- Pokud hodíš mincí, padne orel.
- Dnes ti narostou křídla a poletíš jako pták.

Úroveň Na cestě

Popis

- Experimentuje a náhodné jevy eviduje pro určení pravděpodobnosti daného jevu.

Ilustrace

Název ilustrace

Experiment s hodem mincí

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

- Žáci hodí 20krát mincí.
- Po každém hodu zapíší, zda padl orel nebo panna.
- Sečtou, kolikrát padl orel a kolikrát panna.
- Experiment zopakují s 50 hody. Porovnají výsledky a diskutují nad nimi

Ilustrace

Název ilustrace

Dvě kostky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2e91eb

Krátký textový popis

Hrací šestistěnné kostky jsou ve výuce matematiky bohatým inspiračním zdrojem. Jsou klasickým prostředkem pro úlohy s tematikou pravděpodobnosti. Žáci objevují počet možností, jak dvěma kostkami lze hodit daný součet. Podporou spolupráce mezi žáky a reflexí vlastního učení je směřujeme k rozvoji klíčové kompetence k učení. Záznam vlastního postupu a využití matematického jazyka je součástí rozvoje logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Odhaduje pravděpodobnost jevu pro rozhodování v dané situaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Náhodné losování?

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Z pytlíku, ve kterém jsou 2 bílé, 3 červené a 4 černé kuličky, vylosujeme jednu kuličku. Je pravděpodobnější, že vylosujeme červenou kouli, nebo černou kouli?

V první krabici jsou 3 červené a 2 modré koule, ve druhé krabici jsou 4 červené a 5 modrých koulí. Ze které krabice je vylosování modré koule pravděpodobnější?

Ilustrace

Název ilustrace

Volba programu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5faedc

Krátký textový popis

V běžném životě používáme odlišné postupy při rozhodování v různých situacích. Jednou možností může být i použití náhodného výběru. Na příkladu jedné situace žáci odhadují, s jakou pravděpodobností mohou nastat jednotlivé případy. Aktivitu je vhodné obohatit o další možnosti návrhů při rozhodování ve skupině. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti a klíčové kompetence k řešení problémů a osobnostní a sociální.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozlišuje situace, které nastanou vždy, nastanou někdy, nebo nenastanou nikdy.

MAT-MAT-004-ZV5-011

Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-MOP-000-PV1-002
Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi.

DJP-MOP-000-PV1-003
Rozpozná a pojmenuje charakteristické rysy předmětů či jevů a vybere ty, které tyto charakteristiky nemají.

DJP-MOP-000-PV1-006
Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání.

DJP-PMP-000-PV1-001
Roztřídí, vybere, spáruje a zkombinuje objekty na základě jejich vlastností.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KPP-ZDR-000-ZV5-001
Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

KRP-BAD-000-ZV5-001
Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-004-ZV9-014

Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyhledá prvky splňující jednu podmínku.

Ilustrace

Název ilustrace

Barevná trička

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Ve třídě je 6 dětí: Adam, Bára, David, Eliška, Filip a Gábina. Každé dítě má oblečené tričko jedné barvy:

- Adam má červené tričko.
- Bára má modré tričko.
- David má zelené tričko.
- Eliška má žluté tričko.
- Filip má modré tričko.
- Gábina má oranžové tričko.

Vyhledej a vypiš jména dětí, které mají modré tričko.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zdůvodní, že všechny prvky jistého souboru splňují danou podmínku.

Ilustrace

Název ilustrace

Sudá čísla

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Máme čísla: 2, 4, 6, 8, 10. Zdůvodni, že všechna uvedená čísla jsou sudá.

Nápověda: Číslo je sudé, pokud je dělitelné 2 beze zbytku.

Ilustrace

Název ilustrace

Číselné skupiny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8af630

Krátký textový popis

Objevování vzájemných vztahů v určitých skupinách přirozených čísel rozvíjí potenciál kritického myšlení, kreativitu a argumentační schopnosti žáků. Žáci rozdělují čísla do skupin a vytvoří vlastní návrhy. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence komunikační a k učení i pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Určí a zdůvodní všechny možnosti splňující více podmínek.

• Pracuje s negací (nesplňuje danou podmínku).

Ilustrace

Název ilustrace

Sportovci

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Ve třídě je 20 žáků. Na florbal nebo tenis chodí 15 žáků. Na tenis chodí 8 žáků. Na florbal i na tenis chodí 2 žáci. Kolik žáků chodí pouze na florbal? Kolik žáků nehraje ani florbal, ani tenis? Kolik žáků nehraje tenis? Kolik žáků dělá pouze jeden sport?

Ilustrace

Název ilustrace

Číselná geometrie „Myslím si číslo“

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5cf92d

Krátký textový popis

Žáci na základě popisu umístění čísla/čísel v geometrických útvarech najdou čísla dané vlastnosti. Pracují zde s jednou, dvěma i třemi podmínkami. V některých případech pracují s negací. Následná hra je určena pro dva hráče. První si myslí některé číslo nebo čísla z obrázku. Úkolem druhého žáka je vypátrat, o které se jedná. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení, komunikační a k podnikavosti a pracovní. Aktivní zapojení žáků do vytváření rozmanitých zadání poskytuje prostor pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyhledá prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

MAT-MAT-004-ZV9-011

Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-004-ZV5-009

Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-001-ZV9-002
Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Čte a vytvoří grafický záznam souboru dat (tabulky, grafy, schémata, Vennovy diagramy pro dvě i tři množiny).
- Získá informace z organizovaného souboru dat pro řešení problémů.
- Organizuje soubor dat podle vhodného organizačního principu a graficky je prezentuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Ve třídě proběhla anketa o nejoblíbenějším sportu. Každý žák mohl vybrat pouze jeden sport. Výsledky jsou následující:

- Fotbal – 8 žáků
- Basketbal – 5 žáků
- Plavání – 6 žáků
- Atletika – 4 žáci
- Volejbal – 7 žáků

- Uspořádej data do přehledné tabulky se sloupci „Sport“ a „Počet žáků“.
- Seřaď sporty podle oblíbenosti od nejvíce po nejméně oblíbený.
- Vytvoř vhodný graf (sloupcový nebo kruhový), který přehledně ukáže výsledky ankety.

• Odpověz na otázky:• Který sport je ve třídě nejoblíbenější?

• Jaký podíl třídy tvoří žáci, kteří si vybrali plavání? Vyjádři jako zlomkem nebo procentem.

• O kolik více žáků si vybralo fotbal než atletiku?

Úroveň Na cestě

Popis

• Získá informace z organizovaného souboru dat.

Úroveň Splněno

Popis

• Získá data ze sloupcového, kruhového a Vennova diagramu a ze spojnicových grafů a bodových grafů.

• Uspořádá data a sestrojí sloupcové, kruhové diagramy a Vennovy diagramy, spojnicové a bodové grafy (i se SW podporou).

• Popíše vztahy v rámci zobrazení dat.

• Řeší úlohy z reálného života s využitím získaných dat.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/06ad1e

Krátký textový popis

V úloze mají žáci porovnat délku dvou úseků cesty na základě údajů o rychlosti a času jízdy uvedených v grafu. Při jejím řešení využívají znalosti vztahu (závislosti) mezi veličinami dráha, rychlost a čas pohybu. Vzhledem k tomu, že graf zobrazuje okamžitou rychlost, nelze délku jednotlivých úseků vyčíslit, úloha se musí řešit úvahou na základě porovnání okamžitých rychlostí a času pohybu v jednotlivých úsecích cesty.

Ilustrace

Název ilustrace

Rodinný rozpočet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1f505d

Krátký textový popis

Aktivita „Benefiční koncert“ propojuje matematické dovednosti s finanční a digitální gramotností. Žáci si v rámci práce ve skupinách osvojí praktické využití poměru, úměry a procent v reálné situaci plánování benefiční akce. Cílem je vypočítat potřebné kapacity, ceny a výnosy, vyhodnotit finanční dopady a prezentovat výsledky prostřednictvím tabulek a grafů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Interpretuje a vytváří data v tabulce, sloupcovým, příp. výsečovým diagramem.

MAT-MAT-004-ZV9-012

Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-004-ZV5-009

Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV9-008

Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určí aritmetický průměr souboru dat.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

"Jana přečetla v pondělí 15 stránek knížky, ve úterý 19 a ve středu 20. Ve čtvrtek nečetla, ale v pátek přečetla 36 stran. Kolik stránek knížky přečetla v průměru každý den od pondělí do pátku?"

Úroveň Na cestě

Popis

- Porovná klíčové charakteristiky dvou různých, ale souvisejících souborů dat.
- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa, ve kterých se počítá průměr, medián či modus souboru dat.
- Popíše dopad přidání nebo odebrání určité hodnoty ze souboru dat na průměr, medián nebo modus.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

"Tereza hraje hokej a usiluje o dosažení průměru alespoň 3 gólů na zápas do konce sezóny. V prvních čtyřech zápasech nastřílela postupně 2, 4, 1 a 3 góly. V této sezóně ji čeká ještě jeden zápas. Kolik musí dát nejméně gólů, aby dosáhla svého cíle?"

Úroveň Splněno

Popis

- Určí a popíše aritmetický průměr, medián a modus různých souborů dat a vybere, která charakteristika je v daném kontextu nejvhodnější.
- Rozpozná vliv odlehlých hodnot v souboru dat na průměr a medián.
- Určí vhodné metody výběru vzorku tak, aby se jeho charakteristika co nejvíce blížila charakteristice celého souboru.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

„Jak se po odstranění 20 ze souboru 20, 80, 70 a 75 změní aritmetický průměr?" s možnými odpověďmi: a) zvýšil by se, b) snížil by se, c) zůstal by stejný. Stejnou otázku lze položit o vlivu na medián a modus.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak dlouho trávíme čas na mobilu?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f3b53f

Krátký textový popis

Žáci sbírají reálná data o denní době strávené na mobilním telefonu ve třídě. Každý žák anonymně zapíše svůj údaj do připravené sdílené tabulky (například v Google Tabulkách). Poté společně vypočítají aritmetický průměr, medián a modus, porovnají je a diskutují, která charakteristika nejlépe vystihuje situaci. Úloha podporuje kritické myšlení, digitální kompetence a propojuje matematiku s každodenním životem.

MAT-MAT-004-ZV9-013

Určí pravděpodobnost jevu různými způsoby pro rozhodování v dané situaci.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-004-ZV5-010

Experimentuje, eviduje a popisuje náhodné jevy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určí, zda výskyt určitého náhodného jevu je jistý, pravděpodobný nebo nemožný.

Úroveň Na cestě

Popis

- Porovná pravděpodobnost dvou nebo více náhodných jevů s použitím popisných slov.
- Vypočítá pravděpodobnost výskytu elementárního jevu, přičemž odpověď je vyjádřena zlomkem nebo desetinným číslem, a zařadí získané hodnoty na stupnici od 0 (nemožné) do 1 (jisté).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Jaká je pravděpodobnost, že na hrací kostce padne 6?

Úroveň Splněno

Popis

- Vypočítá pravděpodobnost jevů v konečném prostoru.
- Používá širokou škálu zobrazení, jako jsou stromové diagramy a kontingenční tabulky, ke zkoumání pravděpodobnosti náhodných jevů.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Vypočítej pravděpodobnost, že při hodu dvěma hracími kostkami padne součet 7.

Jaká je pravděpodobnost, že při hodu dvěma hracími kostkami padne aspoň jedna 6?

Ilustrace

Název ilustrace

Plesové šaty

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c59e54

Krátký textový popis

Slovní úloha zaměřená na základy výpočtu pravděpodobnosti náhodného jevu při využití základních kombinatorických pravidel. Součástí úlohy je i výběr šatů na ples dle vlastních preferencí a skupinová diskuse o faktorech, které výběr šatů na ples ovlivňují.

MAT-MAT-004-ZV9-014

Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané podmínky.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-004-ZV5-011

Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určí a zdůvodní všechny možnosti splňující více podmínek.
- Pracuje s negací (nesplňuje danou podmínku).

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Ve třídě je 20 žáků. Na florbal nebo tenis chodí 15 žáků. Na tenis chodí 8 žáků. Na florbal i na tenis chodí 2 žáci. Kolik žáků chodí pouze na florbal? Kolik žáků nehraje ani florbal, ani tenis? Kolik žáků nehraje tenis? Kolik žáků dělá pouze jeden sport?

Úroveň Na cestě

Popis

- Najde vhodný organizační princip pro danou situaci, který umožní najít výsledek.
- Reprezentuje situaci vhodným způsobem, např. stromovým grafem.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Navrhni herní systém sportovního turnaje o 4 týmech, kde se každý utká s každým. Urči celkový počet utkání.

Úroveň Splněno

Popis

- Systematicky vypíše všechny možné výsledky (prostor elementárních jevů) pro situaci zahrnující jev složený ze dvou elementárních jevů, buď s vrácením vybraného předmětu do sady, nebo bez jeho vrácení.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Vypište všechny možné výsledky, pokud vylosujeme jednu kuličku z pytlíku, ve kterém je 5 kuliček, a následně vylosujeme druhou kuličku poté, co jsme první kuličku vrátili do pytlíku.

Vypište všechny možné výsledky při náhodném výběru karty ze sady obsahující 1 žlutou, 1 modrou, 1 červenou a 1 zelenou kartu a následném výběru druhé karty bez vrácení první karty zpět do sady.

Martin bude házet korunou, dvoukorunou a pětikorunou. Na každé minci může padnout buď rub, nebo líc. Vypište všechny možné výsledky Martinova pokusu.

V krabici jsou tři bílé koule, čtyři červené a jedna černá. Náhodně vylosujeme dvojici koulí. Jaké jsou možné výsledky takového pokusu?

Ilustrace

Název ilustrace

Svačinová kombinace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2f6bb2

Krátký textový popis

Výuková jednotka „Svačinová kombinace“ je zaměřena na rozvoj schopnosti žáků systematicky organizovat informace a využívat stromový graf jako nástroj pro výpočet všech možností. V rámci úlohy vycházející z reálné situace (výběr svačiny z různých kategorií potravin) žáci vytvářejí stromový graf, který jim pomáhá znázornit všechny možné kombinace výběru. Následně ověřují úplnost řešení, propojují grafické znázornění s matematickým výpočtem pomocí principu součinu a reflektují svůj postup

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků, které splňují dané jednoduché podmínky.

005

Algebra

Charakteristika tematického okruhu

Algebra se zabývá rozpoznáváním pravidelností, vztahů a funkcí. Využívá symboly a výrazy k modelování a řešení problémů. Tato oblast pomáhá žákům rozvinout abstraktní myšlení, schopnost manipulovat s algebraickými výrazy a odhalovat závislosti v každodenních situacích. Algebra je klíčová pro pokročilejší matematické koncepty a vědecké aplikace.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

MAT-MAT-005-ZV5-012

Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň".

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-MOP-000-PV1-001
Určí a využije při činnostech pravidelnosti, rytmus a zákonitosti, včetně symetrie.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV5-001
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná pravidelnosti (vizuální tvarové nebo barevné, akustické, kinestetické...).

Ilustrace

Název ilustrace

Řady znaků a řady pohybu

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Je dána řada znaků □□□□□□, najděte řadu, která je této podobná. (např. červená, modrá, červená, modrá, červená, modrá).

Žáci pokračují v opakujícím se rytmus tleskání "tlesk; tlesk tlesk; tlesk; tlesk tlesk; tlesk; tlesk tlesk,"

Úroveň Na cestě

Popis

- Zdůvodní nalezené pravidelnosti a pokračuje v nich.
- Tvoří pravidelnosti a řady čísel.

Ilustrace

Název ilustrace

Co se opakuje a co chybí

Krátký textový popis

Žák určí, že □□□ je opakující se prvek v řadě □□□□□□□□□; určí chybějící prvek v řadě □□□□□□__□□.

Ilustrace

Název ilustrace

Karty

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ee89f7

Krátký textový popis

Aktivita je motivována fotografií výlohy. Žáci pozorují vytvořenou stavbu a analyzují, jak byla vytvořená. Odhalují použité pravidlo pro konstrukci stavby a určují počet karet, které bude potřeba použít na větší stavbu (stavbu o více podlažích). Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a osobnostní a sociální, i logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Rozpozná pravidlo pravidelnosti lineární i s opakováním a aplikuje ho na doplnění chybějícího prvku.
- Využívá pravidelnosti k řešení úloh.

Ilustrace

Název ilustrace

Číselné řady

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Popíše, že řada 2, 4, 8, 16 začíná číslem 2 a každý další člen je dvojnásobkem předchozího.

Popíše, že řada 20; 10; 5; 2,5 začíná číslem 20 a každý další člen je polovinou předchozího.

Určí pravidlo a doplní chybějící prvek nebo prvky řady čísel 3, 6, __, 24, 48

Určí pravidlo a zapíše další dvě čísla řady 80, 40, 20, 10...

Ilustrace

Název ilustrace

Radkovy číselné hrátky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/46a2f5

Krátký textový popis

Žáci pracují s částí stovkové tabulky, ve které jsou vyznačena některá čísla. Úkolem žáků je objevit pravidlo, podle kterého byla čísla v tabulce vyznačena. Vyvozené pravidlo použijí při pokračování vytvořené řady, vzoru. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení, komunikační a osobnostní a sociální. Aktivní zapojení žáků do řešení úlohy, hledání a porovnávání různých postupů podporuje rozvoj logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapíše nebo doplní pravidelnosti a číselné řady podle návodu.

MAT-MAT-005-ZV5-013

Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-004
Porovná kvantitu na základě manipulace, zaznamená ji graficky pomocí čárek a obdobných symbolů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

KRP-KRP-000-ZV5-001
Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-032
Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-005-ZV9-018

Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná a zapíše rovnost, nerovnost dvou množství (kvantit) vyjádřeného počtem, veličinou.
- Rozpozná a zapíše rovnost a nerovnost číselných výrazů.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo ujde víc?

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Honza a Tomáš si měřili cestu od domu na zastávku. Honza ušel 120 kroků, zatímco Tomáš 230 kroků. Urči a zapiš, kdo ušel více kroků.

Úroveň Na cestě

Popis

- Doplní chybějící hodnotu v rovnosti i v nerovnosti.
- Popíše číselné vztahy v reálné situaci pomocí rovnosti či nerovnosti, rovnicové situace.

Ilustrace

Název ilustrace

Váhy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f8085d

Krátký textový popis

Žáci řeší jednoduchou úlohu s tématem rovnosti v kontextu práce s váhami. V navazujících úlohách pojmenovávají vztah hmotnosti dvou typů objektů, zamýšlí se nad jejich hmotností. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj logicko-matematické gramotnosti a klíčové kompetence k učení, osobnostní a sociální, k podnikavosti a pracovní.

Ilustrace

Název ilustrace

Kufr do letadla

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

23 + __ = 59

Maximální povolená hmotnost kufru do letadla je 23 kg. Jirkův kufr váží 18 kg a chce si ještě přidat několik knih, které dohromady váží 6 kg. Smí je přidat do kufru?

Úroveň Splněno

Popis

- Vytvoří a popíše slovy situaci k danému číselnému výrazu, rovnosti a nerovnosti.
- Řeší rovnicové situace a jednoduché rovnice zapsané nematematickým zápisem (např. váhy).

Ilustrace

Název ilustrace

Nematematický zápis rovnic

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8fae69

Krátký textový popis

Úloha, která ověřuje schopnost žáků popsat (vyjádřit) reálnou situaci s využitím matematického aparátu.

Ilustrace

Název ilustrace

Jednotky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f7a35d

Krátký textový popis

Do číselného výrazu žáci dosazují jednotky tak, aby platila rovnost. Vychází z vlastní zkušenosti, reálného života. Využívají mezioborové vztahy, konkrétně z oblastí přírodovědného vzdělání. Zadání umožňuje žákům hledat různá řešení, diskutovat o nich a uvědomit si využitelnost formulovaného vztahu v běžném životě. Volbou vhodných vzdělávacích strategií vytváříme prostor pro rozvoj klíčové kompetence k učení a osobnostní a sociální, i logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Řeší jednoduché problémy související s rovností či nerovností v běžných situacích.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

MAT-MAT-005-ZV9-015
Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-005-ZV5-012
Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vytvoří pravidelnost a řady čísel podle daného pravidla.
- Posoudí správnost pravidelnosti a řady čísel s daným pravidlem.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Popíše, že řada 2, 4, 8, 16 začíná číslem 2 a každý další člen je dvojnásobkem předchozího.

Popíše, že řada 20; 10; 5; 2,5 začíná číslem 20 a každý další člen je polovinou předchozího.

Určí pravidlo a doplní chybějící prvek nebo prvky řady čísel 3, 6, __, 24, 48

Určí pravidlo a zapíše další dvě čísla řady 80, 40, 20, 10...

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozpozná a doplní o další členy nelineární řady čísel , včetně mocninných, s podporou vizuálních reprezentací vzoru.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Doplňuje řadu figurálních čísel (čtvercové, obdélníkové apod.)

např.: https://www.csicr.cz/html/Mpro_2st/resources/_pdfs_/Matem-ulohy-pro-2-stupen-publikace-(1)_45.pdf

Úroveň Splněno

Popis

- Rozpozná pravidelnosti a nelineární řady čísel včetně řady čísel s druhou mocninou a pokračuje v nich.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Určí pravidlo řady čísel 1, 4, 9, 16, 25 a pokračuje v ní.

Určí pravidlo řady čísel 1, 1, 2, 3, 5, 8 a napíše další tři členy.

Ilustrace

Název ilustrace

Číselné řady v kontextu učiva 2. stupně ZŠ

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/526445

Krátký textový popis

Ilustrativní úkol směřuje k aplikaci osvojených znalostí o pravidelnostech a číselných řadách napříč učivem šestého až devátého ročníku základních škol a odpovídajících ročníků osmiletých a šestiletých gymnázií. Ukazuje, že osvojení práce s číselnými řadami je nutností k pochopení elementárních matematických pravidel a k jejich následné aplikaci. Spíše než úkol do jedné vyučovací hodiny se jedná o sérii úkolů aplikovatelných během hodin matematiky v průběhu celého základního vzdělávání, nicméně cvičení mohou sloužit i jako opakování pro žáky 9. ročníku.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná, vyjádří, doplní a tvoří pravidelnosti a číselné řady.

Ilustrace

Název ilustrace

Číselné řady v kontextu učiva 2. stupně ZŠ

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/526445

Krátký textový popis

Ilustrativní úkol směřuje k aplikaci osvojených znalostí o pravidelnostech a číselných řadách napříč učivem šestého až devátého ročníku základních škol a odpovídajících ročníků osmiletých a šestiletých gymnázií. Ukazuje, že osvojení práce s číselnými řadami je nutností k pochopení elementárních matematických pravidel a k jejich následné aplikaci. Spíše než úkol do jedné vyučovací hodiny se jedná o sérii úkolů aplikovatelných během hodin matematiky v průběhu celého základního vzdělávání, nicméně cvičení mohou sloužit i jako opakování pro žáky 9. ročníku.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

MAT-MAT-005-ZV9-016

Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

GEO-GEO-001-ZV9-001
Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Sestaví tabulku nebo grafické znázornění popisující situaci s poměrem a procenty.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní aktivita

Krátký textový popis

Žák vybarví částí obrázku podle zadaného poměru.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popíše a zdůvodní závislosti v řešeném problému.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní aktivita

Krátký textový popis

Žák popíše několik příkladů závislostí z reálného života (např. nakupování, cesta do školy).

Úroveň Splněno

Popis

- Řeší reálné problémy s procenty.
- Řeší reálné problémy pomocí poměru a úměry.
- Zapíše podíl jako dva stejné poměry a modeluje proporcionální vztah.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Anička zaplatila 80 Kč za pásek, který prodávali ve slevě. Z původní ceny byl zlevněn o 20 %. Kolik stál pásek původně?

Cena svetru byla původně 800 Kč a byla snížena na 640 Kč. Kolik procent činila sleva?

Jeden kilogram másla stál 240 Kč. Nejprve byla jeho cena zvýšena o 25 % a potom byla jeho nová cena snížena o 15 %. Kolik Kč stojí nyní jeden kilogram másla?

Fialová barva se vyrábí ze 2 dílů modré barvy a 3 dílů červené barvy. Mám 10 dílů modré barvy. Kolik dílů červené barvy k nim musím přidat k namíchání fialové barvy? Zapiš daný vztah a vyřeš úlohu.

Ve třídě je 27 žáků. Poměr počtu chlapců k počtu děvčat je 5 : 4. Kolik je ve třídě děvčat?

Ilustrace

Název ilustrace

Benefiční koncert

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7b29c4

Krátký textový popis

Aktivita „Benefiční koncert“ propojuje matematické dovednosti s finanční digitální gramotností a rozvíjí kompetenci k podnikavosti. Žáci si v rámci práce ve skupinách osvojí praktické využití poměru, úměry a procent v reálné situaci plánování benefiční akce. Cílem je vypočítat potřebné kapacity, ceny a výnosy, vyhodnotit finanční dopady a prezentovat výsledky prostřednictvím tabulek a grafů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Řeší jednoduché úlohy pomocí poměru a procent.

MAT-MAT-005-ZV9-017

Modeluje reálné problémy pomocí výrazů, upravuje je a vyhodnocuje.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Využívá manipulace s geometrickými útvary (algebraickými dlaždicemi) pro modelování algebraických výrazů a jejich úpravy.

Úroveň Na cestě

Popis

- Sčítá a odčítá lineární výrazy i mnohočleny pomocí vizualizace .
- Násobí mnohočlen jednočlenem i mnohočlenem pomocí vizualizace.
- Dělí mnohočlen jednočlenem pomocí vizualizace.
- Upraví mocninné výrazy i mnohočleny například rozkladem a vytýkáním pomocí vizualizace.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

První trubka je dlouhá x metrů. Druhá trubka je y-krát delší než první. Jak dlouhá je druhá trubka?

A) xy metrů

B) x + y metrů

C) x/y metrů

D) y metrů

zdroj: TIMSS 2007

Úroveň Splněno

Popis

- Používá výrazy pro znázornění problémových situací s více proměnnými.
- Sčítá a odčítá výrazy.
- Násobí mnohočlen jednočlenem i mnohočlenem.
- Dělí mnohočlen jednočlenem.
- Určí hodnotu a zjednoduší mocninné výrazy, použije k tomu pravidla pro umocňování.
- Rozkládá lineární a mocninné výrazy na součin vytýkáním.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Zapiš pomocí výrazu: Alex si koupil 4 košile, každá stála *x* korun, a jedny hodinky za *y* korun.

2x(3x + 4)=

Roznásob: (3x + 4y)(2x + 5y)=

Ilustrace

Název ilustrace

Kavárna na festivalu – Kolik si vyděláme?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cd139e

Krátký textový popis

Cílem této hodiny je prohloubit jejich schopnosti v samostatném modelování a vyhodnocování složitých variant, reflektovat výsledky a navrhovat vlastní modifikace reálného problému. Aktivita podporuje sebereflexi, kreativitu a schopnost prezentovat matematické modely.

MAT-MAT-005-ZV9-018

Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-001-ZV5-001

Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-005-ZV5-012

Rozpozná, zdůvodní, doplní a tvoří pravidelnosti a řady čísel.

MAT-MAT-005-ZV5-013

Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-005
Popíše a předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích (páka, kladka, tlak v tekutinách, Archimédův zákon).

CAP-FYZ-002-ZV9-006
Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

CAP-FYZ-002-ZV9-007
Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

Řeší lineární rovnici a soustavu dvou lineárních rovnic pomocí modelů.

Úroveň Na cestě

Popis

- Řeší lineární rovnici a soustavu dvou lineárních rovnic (úvahou, experimentem, ekvivalentními úpravami).
- Řeší lineární nerovnici a znázorní řešení na číselné ose.
- Zobrazí lineární rovnici graficky a určí průsečíky grafu s osou *x* a *y*.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Ekvivalentní úpravou nerovnice x/3 > 8 získáme nerovnici:

A) x < 5

B) x < 24

C) x > 8/3

D) x > 5

E) x > 24

zdroj: TIMSS 2007

Úroveň Splněno

Popis

- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa pomocí lineárních rovnic a soustavy lineárních rovnic.
- Interpretuje rovnice a jejich řešení v rámci daného kontextu.
- Řeší graficky soustavu dvou lineárních rovnic.
- Řeší složitější nerovnice, výsledek znázorní na číselné ose.
- Řeší úlohy včetně úloh z reálného světa pomocí nerovnic.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úlohy

Krátký textový popis

Řeší úlohy typu:

Najdi x a y, jestliže 3x + 4y = 24 a zároveň 4x + 3y = 22.

Ondřej má více peněz než Robert. Pokud dá Ondřej Robertovi 20 korun, budou mít oba stejně. Pokud dá Robert Ondřejovi 22 korun, Ondřej bude mít dvakrát víc než Robert. Vyjádři pomocí dvou lineárních rovnic a vypočítej, kolik korun má každý z chlapců.

Vyřeš x + 5 (x - 2) > 2 a výsledek znázorni na číselné ose

Ilustrace

Název ilustrace

Nové kolo

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2dac8d

Krátký textový popis

Slovní úloha vede k sestavení a následnému vyřešení nerovnice s využitím základů finanční matematiky.

MAT-MAT-005-ZV9-019

Řeší reálné problémy pomocí funkcí.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení reprezentuje matematický koncept nutný pro osvojení základních matematických dovedností nezbytných pro žákovo další studium a jeho osobní i profesní život. Napomáhá rozvoji základní matematické gramotnosti a mezioborové integraci.

Očekávaný výsledek učení vychází z Globálního odborného rámce (The Global Proficiency Framework, UNESCO; český překlad zde), který definuje minimální úroveň znalostí a dovedností žáků v matematice na celosvětové úrovni. Náročnost očekávaného výsledku učení odpovídá úrovni „žák splňuje minimální úroveň“.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná závislost mezi dvěma veličinami.
- Vyčte z tabulky nebo grafu závislosti požadované informace.

Úroveň Na cestě

Popis

- Sestaví tabulku vyjadřující vztah závislosti dvou veličin podle daného předpisu.
- Přiřadí tabulku funkčních hodnot k příslušnému grafu funkce a naopak.
- Zobrazí lineární funkci graficky a určí průsečíky grafu s osou *x* a *y*.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Krátký textový popis

Tabulka zachycuje vztah mezi x a y.

x	1	2	3	4	5
y	1	3	5	7	9

Která z následujících rovnic vyjadřuje tento vztah?

A) $y = x + 4$

B) $y = x + 1$

C) $y = 2x - 1$

D) $y = 3x - 2$

Úroveň Splněno

Popis

- Určí předpis po částech lineární funkce znázorněné grafem, ať už v podobě množiny bodů, nebo souvislé čáry (přímky nebo křivky).
- Rozpozná lineární funkci z textu, z grafu a z předpisu.
- Přiřadí funkci (lineární, nepřímá úměrnost a ryze kvadratická) vyjádřenou předpisem k příslušnému grafu nebo tabulce a naopak.
- Využívá znalosti o funkcích k řešení reálných problémů.

Ilustrace

Název ilustrace

Ilustrativní úloha

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a5c0e0

Krátký textový popis

Určení grafu funkce podle slovního popisu závislosti

Ilustrace

Název ilustrace

Cena stahování dat

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f6299f

Krátký textový popis

Úloha umožňuje žákům aplikovat znalosti o lineární funkci na praktický každodenní problém – výpočet ceny mobilních dat podle objemu spotřeby. Žáci si pomocí jednoduchého předpisu y = 100 + 30x sestaví tabulku závislosti mezi počtem stažených gigabajtů a celkovou cenou za službu. Následně zobrazí funkci graficky, určí průsečík grafu s osou y a interpretují ho v kontextu reálné situace.

INF

Informatika

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Informatika nabízí žákovi nástroje a dovednosti, které jsou zásadní pro moderní svět. Pomáhá mu lépe rozumět světu kolem sebe, rozvíjí kritické myšlení a poskytuje mu přenosné dovednosti, které může uplatnit v různých oborech a životních situacích. Navíc, s rychlým rozvojem technologií a digitální transformací společnosti je důležité, aby žák rozuměl principům, na kterých tyto technologie fungují, a byl schopný se bezpečně a eticky orientovat v digitálním prostředí.

Informatika se zaměřuje především na rozvoj informatického myšlení a na porozumění základním principům digitálních technologií. Je založená na aktivních činnostech, při kterých žák využívá informatické postupy a pojmy. Její vzdělávací obsah je členěný do čtyř tematických okruhů: **Data, informace a modelování**, **Algoritmizace a programování**, **Informační systémy** a **Digitální technologie**. Informatika v nich poskytuje prostředky a metody ke zkoumání řešitelnosti problémů i hledání a nalézání jejich optimálních řešení, ke zpracování dat a jejich interpretaci a na základě řešení praktických úkolů i poznatky a zkušenost, kdy je lepší práci přenechat stroji, respektive počítači.

Na prvním stupni základního vzdělávání si žák prostřednictvím her, experimentů, diskusí a dalších aktivit vytváří první představy o způsobech, jakými se dají data a informace zaznamenávat, a objevuje informatické aspekty světa kolem sebe. Postupně si žák rozvíjí schopnost popsat problém, analyzovat ho a hledat jeho řešení. Ve vhodném programovacím prostředí si ověřuje algoritmické postupy. Informatika také společně s ostatními obory pokládá základy uživatelských dovedností. Poznáváním toho, jak se s digitálními technologiemi pracuje, si žák vytváří základ pro pochopení informatických konceptů. Součástí uživatelských dovedností, ke kterým informatika přispívá, je i bezpečné zacházení s technologiemi a osvojování dovedností a návyků, které vedou k prevenci rizikového chování.

I na druhém stupni základního vzdělávání žák tvoří, experimentuje, prověřuje své hypotézy, objevuje, aktivně hledá, navrhuje a ověřuje různá řešení, diskutuje s ostatními a tím si prohlubuje a rozvíjí porozumění základním informatickým konceptům a principům fungování digitálních technologií. Při analýze problému vybírá, které aspekty lze zanedbat a které jsou podstatné pro jeho řešení. Učí se vytvářet, formálně zapisovat a systematicky posuzovat postupy vhodné pro automatizaci, zpracovávat i velké a nesourodé soubory dat. Díky poznávání toho, jak a proč digitální technologie fungují, žák chápe základní principy kódování, modelování a s větším porozuměním chrání sebe, své soukromí, data i zařízení.

V průběhu základního vzdělávání žák začíná vyvíjet funkční technická řešení problémů. Osvojuje si časté testování prototypů a jejich postupné vylepšování jako přirozenou součást designu a vývoje v informačních technologiích. Zvažuje a ověřuje dopady navrhovaných řešení na jedince, společnost, životní prostředí.

Hodnocení v informatice je zaměřené na sledování učebních pokroků žáka, na jeho postupy při řešení informatických problémů a na dovednost aplikovat osvojené vědomosti a dovednosti informatiky v různých kontextech při vývoji informatických řešení různých problémů. Významnou součástí hodnocení v informatice je sebehodnocení žáka, které se opírá o sdílená kritéria podporující cíle učení, o portfolio zachycující průběh učení a o efektivní zpětnou vazbu učitele. Ta se odvíjí od aktuálních schopností a individuálních možností žáka a vrstevnické hodnocení.

INF

Informatika

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor je zároveň integrovanou vzdělávací oblastí se shodnou charakteristikou.

001

Data, informace a modelování

Charakteristika tematického okruhu

S daty pracují počítače i my, když přemýšlíme. Informace zpřesňují naše představy o světě a tím nám pomáhají správně se rozhodovat. Řadu podrobností přitom pomíjíme a pracujeme jen s tím, co je pro danou situaci důležité. Vznikají tak zjednodušující reprezentace, modely. Abychom je mohli ukládat a spolehlivě a levně přenášet a kopírovat, kódujeme je do posloupností znaků – písmen, nul a jedniček atp.

V informatice se žák učí nejen využívat hotové modely, ale také vytvářet nové. Postupuje při tom cílevědomě, sleduje záměr vyřešit daný problém, hledá rovnováhu mezi rozsahem a složitostí modelu a jednoduchostí jeho použití. Hodnotí spolehlivost získávaných informací a míru jistoty, s jakou se podle nich může rozhodovat. Nalézání efektivních reprezentací složitých skutečností je předpokladem úspěšné komunikace, učení i řešení problémů.

Na 1. stupni si žák začíná všímat dat kolem sebe a reflektuje, jak mu mohou být užitečná. Tvoří první schematické modely situací a využívá je k získání informací.

Na 2. stupni už se žák seznamuje s pokročilejším kódováním a modely, které sám tvoří, včetně grafů a trénování modelů strojového učení. Zvyká si na to, že informace jsou správné jen s určitou pravděpodobností.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

INF-INF-001-ZV5-001

Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

Metodická podpora

Komentář

Data jsou součástí našeho každodenního života. Záznamy o počasí, školní hodnocení, ceník, kalendář – všechno jsou to příklady dat, která žák začíná chápat a se kterými pracuje. Pomocí dat může lépe pochopit svět okolo sebe.

Žák uvádí příklady dat ze svého okolí – poznává jejich druh (např. číslo, text, obrázek, zvuk, video) a výslovně a přesně pojmenovává, o čem vypovídají (teplota vzduchu ve stínu, název místa v místním jazyce, symbol ručního praní). Při sběru dat tak může hodnotit jejich užitečnost pro řešení dané otázky. Data interpretuje a analyzuje, porovná různé možnosti, vyhodnotí výsledky, objasní je či podpoří argumenty. Vyvodí a zformuluje závěry, včetně rozlišení, jestli si je výsledkem jistý. Může jít o jednoduché úlohy, jako například interpretace dat v tabulce s údaji o počasí, kde odpovídá na otázky jako „Který den byl nejteplejší?“ nebo „Na které dny naplánovat výlet, koupaliště a hernu?“.

Formulování odpovědí a závěrů podložených daty žáka učí správně vyjadřovat myšlenky a argumenty, rozvíjí jeho komunikační dovednosti a schopnost řešit problémy. Především ale žáka vede k racionálnímu rozhodování.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

- vybíral, pojmenovával a zapisoval data kolem sebe,
- vyvozoval z dat (obrázky, slova, čísla) odpovědi na otázky, které si klade při řešení problémů,
- rozhodoval se na základě shromážděných dat,
- zdůvodňoval svá rozhodnutí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PDO-000-PV1-005
Rozlišuje některé symboly, piktogramy, znaky a rozumí jejich významu a funkci.

DJP-PMP-000-PV1-002
Uspořádá objekty podle daných kritérií včetně času.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-005-ZV5-032
Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

CZB-TEV-002-ZV5-008
Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-001-ZV9-002

Navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu.

INF-INF-001-ZV9-004

Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná a pojmenuje charakteristické rysy předmětů či jevů a třídí je.
- Organizuje soubor dat podle určitého kritéria.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozpoznává a pojmenovává jednoduchá data (např. teploty, datumy) ve svém okolí.
- Zaznamenává jednoduchá data (např. teploty po dobu jednoho týdne) podle pokynů učitele.
- Odpovídá na otázky, které přímo vyplývají z jednoduché tabulky s daty (např. "Který den byl nejteplejší?").
- Vyvozuje jednoduché závěry na základě dat (např. "Ve středu pršelo, takže byl chladnější den").
- Provádí jednoduchá rozhodnutí na základě poskytnutých dat (např. vybere nejlepší den pro oslavu na základě předpovědi počasí).
- Vysvětluje svá rozhodnutí na základě dat (např. "Vybral jsem tento den, protože je slunečný").

Ilustrace

Název ilustrace

Potvůrky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/96e6f3

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Janka si nakreslila 14 potvůrek. Měly různý tvar, barvu, počet očí nebo různé botičky.

Janka je rozdělila do čtyř skupin.

Podle jakého pravidla?

Obrázky viz “https://uloziste.rvp.cz/material/96e6f3”

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- rozpozná čtyři znaky, podle kterých třídí data
- určí pravidlo pro třídění

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se učíme nejlépe?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6dcc46

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na sebepoznání žáků v oblasti učení. Pomocí jednoduchého dotazníku žáci zkoumají, jakým způsobem se jim učí nejlépe – co jim pomáhá, a co jim naopak učení ztěžuje. Následná diskuse ve třídě umožňuje porovnání různých stylů učení a vede k uvědomění, že každý se učí jinak. Žáci si formulují vlastní postřehy a přemýšlejí, co by mohli změnit, aby pro ně bylo učení příjemnější a efektivnější. Aktivita podporuje rozvoj sebereflexe, odpovědnosti za vlastní učení a vzájemného respektu mezi spolužáky.

Popis ověřování:

Učitel sleduje:

• Vyplnění dotazníku zaměřeného na styl učení:
Žák odpověděl na otázky a zamyslel se nad svými učebními návyky a preferencemi.

• Identifikaci, co žákům při učení pomáhá, nebo je brzdí:
Žák pojmenoval konkrétní faktory, které podporovaly, nebo ztěžovaly jeho učení.

• Účast na diskusi o různých stylech učení:
Žák sdílel své zkušenosti, naslouchal ostatním a vnímal, že lidé se učí různými způsoby.

• Projevy respektu k odlišnostem mezi žáky:
Žák reagoval ohleduplně na odlišné názory a uznal, že každý má jiný způsob učení.

• Formulaci postřehů o stylech učení:
Žák vyjádřil, co o sobě díky aktivitě zjistil a jak se učí nejlépe.

• Návrhy změn pro lepší učení:
Žák navrhl konkrétní kroky nebo změny, které by mu pomohly zefektivnit vlastní učení.

• Projevy sebereflexe a odpovědnosti za vlastní učení:
Žák přemýšlel o své roli v procesu učení.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpozná různé druhy dat – číslo, text, obrázek a pojmenuje je.

• Provede sběr dat k určitému tématu a zaznamená je do přehledné tabulky.

• Analyzuje základní data a odpoví na otázky, které vyžadují srovnání dat.

• Formuluje závěry na základě porovnání dat.

• Rozhodne se na základě více zdrojů dat.

• Zdůvodní své rozhodnutí a diskutuje o možných alternativách.

Ilustrace

Název ilustrace

Hádej povolání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bea063

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Petr a Pavla hrají hru Hádej povolání. Každý hráč má 8 kartiček, na kterých jsou znázorněná různá povolání. Petr si vybral jedno povolání a Pavla musí uhodnout, které. Může se postupně ptát otázkami, na které může Petr odpovědět jenom Ano nebo Ne. K nalezení vybraného povolání si Pavla vytvořila diagram. Doplň do něj povolání na správná místa.

Zadání i s kartičkami a diagramem najdete v dokumentu v odkazu.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Rozpozná znaky, podle kterých třídí data.

- Orientuje se v grafu (rozhodovacím stromu).
- Získá informace z grafu (rozhodovacího stromu).

Ilustrace

Název ilustrace

Jak zlepšit školní den – rozhodujeme se na základě dat

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ec76ce

Krátký textový popis

Tato aktivita je zaměřena na reflexi školního dne očima žáků a na rozlišení mezi osobními a společnými problémy. Žáci ve skupinách diskutují o tom, co jim během školního dne přináší radost, co jim naopak vadí a co by si přáli zlepšit. Následně identifikují a zaznamenají konkrétní osobní i společné problémy, které se ve třídě vyskytují, a označí, které z nich se jich osobně týkají. Aktivita rozvíjí schopnost rozlišovat mezi různými druhy problémů, spolupráci ve skupině a hledání konstruktivních řešení. Závěrem žáci prezentují svůj návrh řešení společného problému a reflektují vlastní činnost.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

- Aktivní účast ve skupinové diskusi:
  Žák sdílí, co mu během školního dne přináší radost, co mu vadí a co by chtěl zlepšit.
- Identifikace problémů:
  Žák pomáhá identifikovat konkrétní osobní i společné problémy, které se ve třídě vyskytují.
- Rozlišení typů problémů:
  Žák rozlišuje mezi osobními a společnými problémy a označuje, které z nich se ho osobně týkají.
- Spolupráce ve skupině:
  Žák spolupracuje se spolužáky při analýze situací a při hledání možných řešení.
- Návrh řešení:
  Žák se podílí na vytvoření návrhu řešení jednoho společného problému.
- Prezentace výstupu:
  Žák se aktivně účastní prezentace návrhu řešení před třídou nebo učitelem.
- Reflexe vlastní činnosti:
  Žák zhodnotí svůj přínos a zkušenost z aktivity (např. co se mu dařilo, co by příště udělal jinak).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyslovuje na základě dat odpovědi na otázky, které se týkají okruhu jeho zájmů.

INF-INF-001-ZV5-002

Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

Metodická podpora

Komentář

Žák pozoruje, zkoumá konkrétní situaci či problém a snaží se jí/mu porozumět. Identifikuje klíčové prvky nebo složky situace, které jsou pro porozumění situaci nezbytné. Dostává příležitost si všimnout, že volba důležitých prvků závisí na řešeném problému, nejen na situaci samotné. Například když má rozhodnout, ve které části lesa je vhodnější těžit dřevo, bude patrně počítat stromy, odhadovat jejich rozměry atp., zatímco kdyby měl v tomtéž lese hodnotit vliv daného organismu na ostatní, sestavoval by síť vztahů mezi různými druhy.

Výsledkem žákovy analýzy situace, identifikace klíčových prvků a porozumění vztahům mezi nimi je (zpravidla vizuální) znázornění situace, které již neodvádí pozornost nevýznamnými podrobnostmi a naopak přehledně vystihuje podstatu.

Znázorňování konkrétní situace učí žáka strukturovat data, rozlišovat podstatné od nepodstatného, identifikovat souvislosti a zjednodušovat složitosti. Zvyšuje přehlednost a tím zapamatovatelnost podstatných informací, což je důležité pro efektivní čtení a učení. Hledání vhodných znázornění vede k rozvoji systémového myšlení a klíčové kompetence k řešení problémů. Teprve znázornění situace umožňuje o ní účinně komunikovat a spolupracovat na ní s dalšími lidmi.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• pozoroval situaci a popisoval jednotlivé prvky, které v situaci nalezne,

• vybíral prvky důležité pro řešení daného problému,

• objevoval mezi prvky jejich vzájemné vztahy,

• z různých možností vybíral způsob znázornění situace podle problému, který řeší,

• znázornil situaci, důsledně si ověřoval, že nic podstatného nevynechal, a opravil případné chyby,

• zhodnotil, nakolik mu znázornění pomáhá daný problém řešit.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-MOP-000-PV1-002
Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi.

DJP-MOP-000-PV1-003
Rozpozná a pojmenuje charakteristické rysy předmětů či jevů a vybere ty, které tyto charakteristiky nemají.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

KDI-ZAP-000-ZV5-001
Informace a jiná digitální data podle potřeby sdílí se svými blízkými a učiteli.

KKK-VYJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-004-ZV5-016

Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

CJS-CJS-004-ZV5-017

Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-001-ZV9-003

Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše pravidelnost, rytmus a symetrii při běžných činnostech.
- Rozpozná vzory v běžných situacích.
- Roztřídí objekty podle daného kritéria.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pozoruje jednoduchou situaci a pojmenovává základní prvky, které v ní nalezne.
- Vybírá základní prvky, které jsou důležité pro řešení problému, s jednoduchým odůvodněním své volby.
- Popisuje základní vztahy mezi prvky (např. větší, menší, blízký, daleký) a uvede je v jednoduchém znázornění.
- Volí jednoduchý způsob znázornění (např. nákres, seznam).
- Znázorňuje situace se všemi důležitými prvky a vztahy.
- Vyhodnocuje porozumění problému na základě znázornění (např. „Vidím, kde je nejvíc stromů.“).

Ilustrace

Název ilustrace

Rozkrojená jablka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4d8904

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Jedním z vánočních zvyků je krájení jablek. Ve středu jablka se objeví hvězdička z jadérek.

Na stole jsou čtyři rozkrojená jablka.

Polož poloviny jablek tak, jak k sobě patří.

Obrázek viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/4d8904”

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- pojmenovává základní prvky
- popisuje vztahy mezi prvky

• vyhodnotí porozumění problému

Ilustrace

Název ilustrace

Moje ráno

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k analýze běžné životní situace (ranní příprava do školy). Žáci identifikují významné prvky dané situace, určují vztahy mezi nimi (co na co navazuje, co ovlivňuje další krok) a své poznatky zpracují do jednoduché digitální podoby – například jako myšlenkovou mapu, časovou osu, scénář nebo komiks. Aktivita propojuje reálný život žáků s rozvojem dovedností v oblasti digitálního zpracování informací, podporuje samostatné myšlení, přehlednost a vizuální vyjadřování.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Popis běžné životní situace – ranní přípravy do školy:
Žák popsal klíčové činnosti, které běžně vykonává.

• Identifikaci klíčových prvků dané situace:
Žák vybral a pojmenoval hlavní kroky a úkony (např. vstávání, hygiena, snídaně, balení aktovky).

• Popis vztahů mezi jednotlivými kroky:
Žák popsal, jak na sebe činnosti navazují a co kterou činnost ovlivňuje (např. pozdní vstávání nestíhám snídani).

• Zpracování poznatků do digitální podoby:
Žák vytvořil myšlenkovou mapu, časovou osu, scénář nebo komiks v digitální formě.

• Přehlednost a srozumitelnost výstupu:
Žák logicky uspořádal výstupy tak, aby byly přehledné a čitelné

• Projevy samostatného a logického myšlení:
Žák zvládl aktivitu s vlastními nápady, vytvářel souvislosti mezi jednotlivými kroky.

• Využití digitálního nástroje pro tvorbu výstupu:
Žák pracoval s jednoduchým digitálním nástrojem nebo aplikací podle zadání.

• Schopnost vizuálně vyjádřit informace:
Žák použil obrázky, schémata nebo jinou vizuální formu, která podporuje porozumění obsahu.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpozná více prvků situace, popíše je, rozliší podstatné a nepodstatné prvky.

• Určí klíčové prvky pro řešení problému a vysvětlí, proč jsou tyto prvky důležité.

• Určí a popíše různé typy vztahů mezi prvky.

• Zvolí vhodný způsob znázornění situace – schéma, myšlenková mapa, a odůvodní svou volbu vzhledem k řešení problému.

• Zpřesní znázornění situace a opraví chyby nebo nedostatky v původním znázornění.

• Zhodnotí, jak různé způsoby znázornění přispívají k řešení problému a co by se dalo zlepšit.

Ilustrace

Název ilustrace

Safari

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/795bda

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Malé safari navštívili tři kamarádi – Terezka, Honzík a Lukáš. První zastávkou byla zóna slonů, kde obrovitá slonice Bára učila své mládě Elinku, jak se v přírodě přizpůsobit. Opodál si pochutnávaly žirafy na větvičkách stromů. Dále pokračovali k zóně ptáků, kde pestrá skupina papoušků hlučně pokřikovala. Na řadu přišla zóna lvů, domov obrovského lva Richarda a jeho lví smečky. Malí dobrodruzi se dozvěděli, jak tato rodina spolupracuje při lovu a ochraně svého teritoria.

Obešli také zónu opic, kde roztomilé opice zábavně napodobovaly návštěvníky. Došli k zóně plazů, kde se skupina krokodýlů lenivě slunila, a pak zamířili k zóně vodních živočichů, kde ryby různých barev a tvarů plavaly ve svém vodním světě. Terezka, Honzík a Lukáš zakončili své dobrodružství na vyhlídce, odkud pozorovali celou zoo.

S radostí si uvědomili, jak důležité je, aby každé zvíře mělo svůj vlastní přírodní prostor, kde může žít, hrát se a učit se od svých rodin.

Nakreslete plánek zoo tak, aby:

• lvi nemuseli poslouchat vřeštění opic,

• ryby nebyly v ohrožení,

• slonům, kteří mají klidnou povahu, by nevadili ani papoušci a vřeštění opic,

• žirafy se kamarádily se slony,

• šelmy byly od všech ostatních nejdále.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Formuluje, co a za jakým účelem potřebuje znázornit, vyjádřit.

• Vybírá jednotlivé prvky významné pro znázornění a popisuje jejich vzájemné vztahy.

• Vybere způsob, jakým situaci, problém, jev znázorní (např. schéma, graf, diagram, myšlenková mapa, obrázek).

• Situaci znázorní – vytvoří model.

• Model slovně popíše, vysvětlí, co znázorňuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj školní den – vytvoř si svůj digitální rozvrh

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1105a9

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na reflexi a vizualizaci školního dne očima žáků. Společně si povídají o tom, co všechno během dne ve škole zažívají, jak jdou jednotlivé činnosti po sobě a co se pravidelně opakuje. Každý žák si následně vytvoří vlastní digitální rozvrh nebo časovou osu školního dne, ve které přehledně znázorní sled aktivit pomocí textu, ikon či obrázků. Výstupy jsou sdíleny v digitálním prostředí a krátce prezentovány před spolužáky. Aktivita rozvíjí digitální klíčovou kompetenci: *Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů,* a také přispívá k rozvoji logicko-matematické i čtenářské a pisatelské základní gramotnosti.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Zapojení se do úvodní diskuse:
Žák sdílel své zkušenosti s průběhem školního dne a zapojil se do rozhovoru o činnostech, které se během dne opakují.

• Vytvoření digitálního výstupu:
Žák vytvořil digitální rozvrh nebo časovou osu školního dne, která znázorňuje sled činností, v aplikaci dané učitelem, využil k tvorbě vhodné nástroje. *Pozn.: Druhy nástrojů a činnosti s nimi záleží na zvolené aplikaci.*

• Přehlednost a srozumitelnost výstupu:
Žák použil texty, ikony nebo obrázky k přehlednému zobrazení jednotlivých aktivit dne.
Řešil problémy (modelové situace) v různých kontextech modelováním. Využíval metodu pokus–omyl.

• Respektování chronologie školního dne:
Žák dodržel časovou osa nebo rozvrh – odpovídá skutečnému sledu událostí během školního dne.

• Sdílení výstupu v digitálním prostředí:
Žák nahrál nebo odeslal svůj digitální rozvrh / časovou osu v určeném nástroji nebo platformě.

• Prezentaci výstupu před spolužáky:
Žák vysvětlil svůj digitální výstup ostatním (např. co zachytil a proč).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

Metodická podpora

Komentář

Žák analyzuje a interpretuje zjednodušené znázornění skutečného světa nebo systému. Jde o jednoduché příklady, například diagram znázorňující životní cyklus rostliny, mapa sítě veřejné dopravy. Žák model zkoumá a získává z něj užitečné informace a chápe konkrétní aspekty znázorněné skutečnosti. Např. v plánku dopravní sítě může žák hledat a porovnávat různé cesty mezi dvěma místy nebo spojení, jejichž porucha by vedla ke kolapsu sítě. Nestačí tedy jen z modelu přímočaře číst (například jestli mezi dvěma sousedními zastávkami autobus jezdí, nebo ne), je potřeba na základě porozumění korespondence modelu a modelované situace odvozovat i skutečnosti, které nejsou přímo vidět.

Informace získané z modelu žák používá k řešení problémů a k odpovědím na otázky. Hodnotí přitom, které odpovědi mu model může poskytnout přímo, které lze odvodit, které aspoň odhadnout a které získat nelze.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• zkoumal a určil jednotlivé prvky v modelu,

• určil vztahy mezi prvky v modelu,

• určil, co model představuje, a vysvětlil význam použitých symbolů,

• vyvodil, co lze z modelu vyčíst.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-003
Porovná charakteristiky a vlastnosti objektů z přírody.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-PVL-000-ZV5-001
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV5-001
Rozpozná vybrané konkrétní rozdíly mezi vlastním vyjadřováním a vyjadřováním lidí z odlišných prostředí či kultur.

KRP-KRP-000-ZV5-001
Uvědomuje si důležitost ověřování informací.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání.
- Znázorní běžnou situaci pomocí modelu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zkoumá jednoduchý model a určuje základní prvky (např. zastávky na mapě sítě veřejné dopravy).
- Rozpoznává jednoduché vztahy mezi prvky (např. spojení mezi dvěma zastávkami).
- Vysvětluje, co základní prvky a symboly v modelu představují (např. čára je spojení, bod je zastávka).
- Vyvozuje základní informace z modelu (např. určí trasu mezi dvěma zastávkami).
- Určuje, které informace lze z modelu přímo získat (např. spojení mezi zastávkami), a které nelze.

Ilustrace

Název ilustrace

Zalévání kytiček

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8eb7b9

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Které z kytiček budou zalité a které uschnou?

Přesuň kytičky pod zalévací zařízení.

Obrázek viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/8eb7b9”

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• zkoumá model

• rozpoznává vztahy mezi prvky

• vyhodnocuje řešení problému

Ilustrace

Název ilustrace

Co zjistíš?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/874c67

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí dovednost vyvozování informací z modelu (např. schéma, plán, infografika) v kombinaci s vědomým ověřováním získaných poznatků. Žáci nejprve samostatně nebo ve dvojici analyzují předložený model, odpovídají na otázky vyplývající z jeho obsahu a na základě svých odhadů vyvozují konkrétní závěry. Následně ověřují jednu z informací pomocí jiného dostupného zdroje (např. internetu, encyklopedie) a porovnávají původní odhad s ověřenou verzí. Aktivita podporuje kritické myšlení, samostatnost a uvědomování si, že informace je třeba ověřovat, a to i tehdy, když působí důvěryhodně.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Analýzu předloženého modelu (schéma, plán, infografika):
Žák samostatně nebo ve dvojici pečlivě prostudoval model a pracoval s jeho obsahem.

• Vyvozování informací na základě pozorování a odhadu:
Žák formuloval závěry nebo odpovědi na otázky na základě toho, co z modelu vyčetl.

• Zaznamenání předpokladů nebo odhadů:
Žák formuloval předpoklady a odhady (např.: „Myslím, že...“).

• Ověření informace z modelu pomocí jiného zdroje:
Žák vyhledal informaci např. na internetu, v encyklopedii nebo jiném zdroji.

• Porovnání odhadu s ověřenou informací:
Žák zhodnotil rozdíl mezi původním odhadem a ověřenou skutečností.

• Kritické myšlení při vyvozování i ověřování informací:
Žák vysvětlil, jak byly informace získány, zda dávají smysl, a proč jim může důvěřovat.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozezná všechny relevantní prvky modelu, včetně složitějších komponent.

• Určí a popíše různé typy vztahů mezi prvky.

• Popíše účel modelu a význam různých symbolů a značek, včetně méně zjevných prvků.

• Vyčte, odvodí a odhadne informace z modelu, zdůvodní své rozhodnutí.

Ilustrace

Název ilustrace

Farmář a kráva

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9f98b1

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Farmář jde navštívit krávu. Může jít po různých cestách.

Cesty ke krávě si znázorníme barevnými čarami v pořadí, jak jimi farmář procházel.

Přiřaď správně cesty k obrázkům. Tahej myší. Potom stiskni tlačítko Uložit.

Když cesta nemá jít kolem nějakého kbelíku, je tento kbelík přeškrtnutý.

https://www.ibobr.cz/test/otazka/spustitelna/439/vptz6twqwd7a1dxx6ola

Komentář

Úloha je primárně určená pro práci online. V případě potřeby lze vyřešit i unplugged vytištěním úlohy a přesouváním kartiček s cestami či spojováním správných okének tužkou.

Zdroje:

BOBŘÍK INFORMATIKY – Informatická soutěž pro žáky základních a středních škol

Licence Creative commons CC-BY-SA

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Přečte a ukáže cesty na obrázku.

• Přečte význam piktogramů na kartičkách.

• Přiřadí cesty ke kartičkám.

• Zdůvodnění řešení.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo má dnes službu?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8e3de9

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na práci s informacemi a jejich ověřování pomocí konkrétní tabulky rozvrhu služeb. V online pracovním prostředí (např. MS Teams nebo Google Classroom) žáci vyhodnocují pravdivost několika tvrzení týkajících se služeb spolužáků ve třídě, přičemž pracují s předloženou tabulkou. Cílem je rozvíjet schopnost číst a interpretovat data, kriticky nad nimi přemýšlet a rozhodovat na základě ověřitelných údajů. Aktivita je propojena s klíčovou kompetencí k řešení problémů: *Uvědomuje si důležitost ověřování informací.*

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Práci s poskytnutou tabulkou rozvrhu služeb:
Žák otevřel a aktivně využíval tabulku jako zdroj informací.

• Vyhodnocení pravdivosti tvrzení na základě dat z tabulky:
Žák určil, která tvrzení jsou pravdivá/nepravdivá na základě konkrétních údajů.

• Ověření informace místo domněnek:
Žák se nerozhodoval podle odhadů nebo dojmů, ale na základě ověřitelných dat.

• Správnou interpretaci informací z tabulky:
Žák správně pochopil a interpretoval informace uvedené v tabulce (např. kdo má kdy službu).

• Přemýšlení o významu tvrzení:
Žák se zamýšlel nad obsahem tvrzení a hodnotil je nejen mechanicky, ale s porozuměním.

• Použití online pracovního prostředí ke splnění úkolu:
Žák pracoval v určeném digitálním prostředí (např. MS Teams, Google Classroom) dle zadání.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Odvodí informace z jednoduchého modelu.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

Metodická podpora

Komentář

Žák pracuje se souborem dat (známky, výsledky měření či šetření atd.), která souvisejí s nějakým konkrétním problémem, a na jejich základě formuluje odpovídající závěry a rozhodnutí. Vybírá nebo získává data co nejužitečnější pro řešení daného problému. Musí porozumět tomu, jak jsou data organizovaná a jaké informace poskytují. Rozlišuje proto různou úroveň relevance (významnosti pro daný účel), validity (odpovídajícího zacílení) a spolehlivosti (pravděpodobnost, že získaná data odpovídají sledované skutečnosti) dat a jejich zdrojů.

Žák přemýšlí o datech analyticky, dokáže rozpoznat vzory, trendy, odchylky a další důležité rysy dat, které mohou poskytnout vhled do problému, který řeší. Při zpracování dat se žák vyhýbá běžným nezáměrným chybám i záměrným manipulacím (např. nevhodný výběr zdrojových dat, ořezávky grafů, záměna korelace a kauzality, otočení implikace). Hrubé chyby a manipulace dokáže odhalit v interpretaci dat někoho jiného. Hodnocení kvality dat a procesu jejich zpracování žákovi umožňuje zvažovat a výslovně hodnotit, za jakých podmínek a s jakou pravděpodobností závěry platí a tím i jak moc jim může důvěřovat.

Přístup k datům je snadný a rychlý. Máme více dostupných informací, než je zvládnutelné přijímat. Často jsou nepřesné, nebo dokonce úmyslně zavádějící. Schopnost informace získávat, zpracovávat, kriticky hodnotit a interpretovat je předpokladem pro porozumění světu a pro účinné rozhodování v osobním i profesním životě.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• rozebíral vzorové příklady interpretace dat,

• pracoval podle návodu, jak daná data (např. v sloupcovém grafu, identifikační kódy oborů středoškolského vzdělání) interpretovat,

• replikoval typické postupy, např. vyhledávání údajů v tabulkových datech, zjišťování extrémů, posouzení základních kritérií kvality zdroje dat,

• odvozoval na základě pochopení nového pohledu na data (např. méně obvyklé typy grafů), jak najít potřebnou informaci,

• data organizoval, strukturoval, sumarizoval, aby si usnadnil nebo vůbec umožnil jejich interpretaci, nejprve podle příkladu, vedení, posléze samostatně, včetně volby vhodných metod,

• mezi několika interpretacemi vybral ty nekorektní a svou volbu zdůvodnil, posléze poznal zjevně nekorektní interpretace i bez porovnání s alternativami, využíval poznatky ze souvisejících oborů, zejména z logiky a z přírodních věd,

• rozlišil různou úroveň relevance (vhodnosti, užitečnosti pro daný účel), validity (platnosti) a reliability (opakovatelnosti měření či pozorování) dat a jejich zdrojů, vybíral nebo získával data co nejužitečnější pro řešení dané otázky.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTP-000-000-ZV9-002
Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

CZB-TEV-001-ZV9-004
Aktivně se podílí na plánování a organizaci svého pohybového režimu (ve škole, mimo školu) a naplňuje ho.

CZB-TEV-002-ZV9-008
Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

CZB-TEV-002-ZV9-011

Vyhledá a prezentuje informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

JJK-CJL-001-ZV9-008

Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

JJK-CJL-001-ZV9-009

Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

UAK-VFV-001-ZV9-004

Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

UAK-VFV-003-ZV9-008

Uvede příklady vlivu nových technologií na proměnu umělecké tvorby a jejího vnímání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná různé druhy dat - číslo, text, obrázek a pojmenuje je.
- Provede sběr dat k určitému tématu a zaznamená je do přehledné tabulky.
- Analyzuje základní data, učí se rozpoznávat chybné interpretace dat.
- Formuluje závěry na základě porovnání dat z více zdrojů.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvědomuje si, že získaná či předkládaná data mohou být nespolehlivá a že je nutné ověřovat informace z více nezávislých zdrojů.
- Rozliší různou úroveň relevance, validity a spolehlivosti dat a jejich zdrojů.
- Poznává a využívá různé metody a nástroje pro práci s daty.
- Rozpozná očividně chybné interpretace dat.
- Interpretuje data v různých podobách (hodnoty v tabulkách, schémata, infografika, vizualizace...).

Ilustrace

Název ilustrace

Datové pexeso

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8b2418

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Interpretace dat z tabulek a jejich spojení s grafy. Využijeme datové pexeso z projektu PRÁCE S DATY, který vytvořila ZČU Plzeň v rámci projektu PRIM, URL: https://pracesdaty.zcu.cz/ Přímý link na úlohu datové pexeso: https://pracesdaty.zcu.cz/index.php/porovnavame-a-dokazeme-prezentovat/9-porovnavame-priklad-1

(obrázky i řešení jsou v odkazu výše)

Úroveň Splněno

Popis

- Vybírá, vyhledává nebo získává data co nejužitečnější pro odpověď na danou otázku.
- Vybírá a využívá vhodné metody a nástroje pro práci s daty, jejich organizaci, strukturování a sumarizaci, aby je mohl lépe zpracovat a interpretovat.
- Rozpozná chybné interpretace dat, včetně běžných způsobů možné manipulace.

• Formuluje odpovědi a závěry, hodnotí spolehlivost svých závěrů a rozhoduje o řešení konkrétního problému na základě dat.

Ilustrace

Název ilustrace

Příšerky I

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b6a443

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Analyzujte data, která jsou v tabulce. Rozhodněte, jaká kritéria zvolíte pro zpracování dat a jakým způsobem je budete interpretovat.

• Vypisujeme casting na film s příšerkami. Máme tabulku s galerií příšerek. Potřebujeme nastavit a analyzovat data – znaky příšerek – tak, aby bylo možné rozhodnout, zda daná příšerka splňuje požadavky castingu.

• V tabulce jsou obrázky příšerek. Rozhodněte, jakým způsobem data zpracujete, aby bylo možné data interpretovat, vyhodnotit a prezentovat.

(obrázky i řešení jsou v odkazu výše)

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

Žák pracuje se souborem dat, která souvisejí s nějakým konkrétním problémem:

• data analyzuje, aby pochopil, jak mohou pomoci vyřešit daný problém,

• rozpozná, jak jsou data organizovaná a jaké informace poskytují (na vyzvání sdělí),

• dochází k informovaným závěrům a rozhodnutím na základě analýzy dat,

• rozliší úroveň relevance (vhodnosti, užitečnosti pro daný účel), validity (faktické správnosti) a reliability (opakovatelnosti měření či pozorování) dat a jejich zdrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Zdravý spánek – moje pohoda pod lupou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bef656

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na práci s daty, volbu vhodných dat k řešení problému i volbu způsobu, jak data získávat. Žáci zkoumají kvalitu svého spánku, hledají způsoby, jak ji vyhodnotit, a jak ji případně zlepšit.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• Diskutuje ve skupině o tom, které faktory ukazují na kvalitu spánku, argumentuje pro svá řešení, porovnává návrhy ostatních, podílí se na výběru faktorů, které bude skupina zjišťovat.

• Vybere odpovídající způsoby, jak tyto faktory systematicky zjišťovat.

• Rozlišuje zkoumaný jev (kvalitu spánku) od jeho projevů (i vyspalý člověk zívá ve špatně vyvětrané místnosti).

• Zvolí a využije vhodný nástroj pro sběr dat (např. elektronický formulář), zvažuje přitom kvalitu získaných dat (nakolik budou přesná, spolehlivá), uživatelskou přívětivost pro respondenty, otázky bezpečnosti a soukromí (např. použití anonymních identifikátorů namísto jmen, jak žáci znají z testování ČŠI).

• Zvolí a využije vhodný nástroj pro zpracování dat (pravděpodobně tabulkový procesor), data vhodně uspořádá a strukturuje. Podle potřeby využije možnosti vizualizace výsledků.

• Nenechá se zmást a vysvětlí pravděpodobnostní povahu závěrů (delší spánek obecně vede k lepšímu vyspání, konkrétnímu člověku ale může stačit méně, než je průměrná potřeba ostatních).

• Výsledky nebere jako dogma, dokáže jmenovat faktory, které mohly data zkreslit a zanést do nich chyby.

• Vyvodí odpovídající závěry ve vztahu k vlastním návykům a jejich případným změnám.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Získá z dat základní informace, interpretuje data z oblastí, se kterými má zkušenosti.

INF-INF-001-ZV9-002

Navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu.

Metodická podpora

Komentář

Žáci rozlišují typ dat (výčty, texty, obrázky ad.), která si potřebují uchovat nebo někomu předat. Zvažují, jaký použít přenosový kanál nebo způsob uložení (počítačové sítě, klasickou poštu a papír, improvizované prostředky jako korálky na provázcích atd.) a další okolnosti a omezení plynoucí ze situace. Podle toho pak volí způsob, jak přesně potřebná data zaznamenat, přenést a jak je následně opět přečíst. Výsledná pravidla nebo proces popíšou tak, aby je mohl využít někdo další. Různá kódování žák porovnává podle kritéria plynoucího z dané situace (např. jednoznačnost, obtížnost procesu kódování a/nebo dekódování, délka zakódovaných zpráv, pravděpodobnost chyb atd.).

Žáci poznají nutnost reprezentace celé škály jevů omezeným počtem symbolů (např. fyzicky různé odstíny, ale na semaforu čteme všechny např. jako jednu ze tří barev, výšivka si musí poradit s omezeným počtem různě barevných nití, unikátně prožívané emoce vyjadřujeme konečným počtem slov) a s přínosy i úskalími tohoto kroku. Získávají zkušenosti se vztahem mezi přesností a délkou kódů. Seznámí se s realizací tohoto principu v počítači prostřednictvím nul a jedniček, s pojmem bit, s jednotkou byte a s jejími násobky. Pracují například s kódováním textů a barev v obrázcích.

Všechny informace jsou nějakým způsobem fyzicky reprezentované, kódované. Porozumění souvisejícím mechanismům a jejich důsledkům umožňuje preciznější interpretace a v praktické rovině také efektivnější práci s různými typy souborů (např. volba grafického formátu podle priority velikosti nebo kvality). Na kódování žáci navážou v programování i při tvorbě informačních systémů, resp. kdekoliv, kde budou zpracovávat data.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• rozlišoval mezi různými druhy dat (výčet, číslo, text, obrázek, zvuk, video…),

• vysvětlil způsob kódování textů v počítači pomocí číselných kódů znaků a problémy vznikající existencí různých znakových sad,

• využíval číselné kódy k určování barev z daného rozsahu,

• vysvětlil způsob kódování čísel (tedy obecně dat) v počítačích posloupnostmi bitů,

• měl zkušenost s dalšími způsoby kódování dat (např. římské číslice, Morseova abeceda, Braillovo písmo, notové zápisy),

• předvedl a vysvětlil různé možnosti kódování a obrázků (bitmapa, vektor), hudby, zvuku, videa nebo jiných typů dat,

• rozhodoval se pro vhodnou přesnost kódování (např. počet a tím i velikost věkových kategorií, přesnost souřadnic pro určení polohy, počet rozlišovaných barev, rozlišení obrázku, frekvence záznamů o počasí, vzorkování zvuku, snímkování videa),

• při zpracování a ukládání dat zvažoval rovnováhu mezi velikostí a kvalitou záznamu,

• při volbě způsobu uložení (kódování) dat zvažoval možnosti příjemce sdělení data přečíst (dekódovat),

• využíval znalosti a zkušenosti se standardními přístupy (viz výše) při návrhu vlastních kódování,

• využíval znalosti a zkušenosti se standardními přístupy (viz výše) při hodnocení kódování, posuzoval např. úspornost kódů, jednoduchost použitého principu a náročnost (de)kódování, možnosti zotavení z chyb při přenosu nebo uložení, možnosti dalšího zpracování zakódovaných dat.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV9-001
Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV9-001
Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Využívá značky, piktogramy, symboly a kódy pro záznam informací.

• Uvědomuje si, že různá data v počítači jsou kódována různými způsoby a zabírají různé místo v závislosti na typu dat.

Úroveň Na cestě

Popis

• Seznamuje se se způsoby kódování dat (např.: textů, obrázků, zvuků a videa).

• Nastavuje rovnováhu velikosti dat a přesnosti kódování, např. počet a tím i velikost věkových kategorií, přesnost souřadnic pro určení polohy, počet rozlišovaných barev, rozlišení obrázku, frekvence měření.

• Upravuje jednoduché kódování tak, aby vylepšil některou jeho vlastnost.

• Při zpracování a ukládání dat zvažuje rovnováhu mezi velikostí a kvalitou záznamu.

• Při volbě způsobu uložení (kódování) dat zvažuje možnosti příjemce sdělení data přečíst (dekódovat).

Ilustrace

Název ilustrace

Optimalizace kódování meteorologických dat

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9b9bd8

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Meteorologická stanice potřebuje navrhnout efektivní systém kódování pro přenos a archivaci dat (teplota, srážky, oblačnost, video z kamer). Úkolem žáků je analyzovat různé typy datových reprezentací a nalézt rovnováhu mezi přesností záznamu, velikostí dat a možnostmi dekódování přijímačem.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Při zpracování a ukládání dat zvažuje rovnováhu mezi velikostí a kvalitou záznamu.

• Při volbě způsobu uložení (kódování) dat zvažuje možnosti příjemce sdělení data přečíst (dekódovat).

Úroveň Splněno

Popis

• Předvede a vysvětlí základní způsoby kódování různých druhů dat.

• Hodnotí kódování z různých hledisek: úspornost, přesnost, jednoduchost použitého principu (a tím náročnost kódování), hodnotí možnost dalšího zpracování zakódovaných dat.

• Zváží potřebné vlastnosti kódování pro danou situaci a navrhne řešení.

• Přehled o vlastnostech kódování využívá v praktických situacích, zejména ke vhodné volbě datových typů a formátů souborů.

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnání vlastností různých typů souborů s obrázkem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3c6c83

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

• Vysvětlete, proč se liší velikost souboru s obrázkem podle formátu obrazového souboru.

• Dopište do rámečku s obrázkem, kterému typu (kterým typům, může jich být více) odpovídá.

(obrázky i řešení jsou v odkazu výše)

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Rozeznává různé formáty obrázků.

• Rozliší způsoby jejich využití – podle toho s nimi pracuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Závěrečné rozloučení žáků 9. ročníku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/36f4b5

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na posouzení výhod a nevýhod různých formátů souborů při řešení konkrétní situace. Žáci 9. ročníku mají za úkol se dohodnout na třídním projektu a v něm vytvořit připomínku společné cesty od první třídy, kterou prezentují na školním plese.

Učitel sleduje, zda žák:

• diskutuje o různých formátech prezentace s ohledem na velikost a formát souborů, způsobu kódování, složitost zpracování a možnosti sdílení na sociálních sítích,

• využívá různé způsoby prezentace obsahu (písmem, slovem, vizualizací prostřednictvím grafů či tabulek atd.),

• předvede a vysvětlí různé možnosti kódování obrázků (bitmapa, vektor), hudby, zvuku, videa nebo jiných typů dat,

• rozhodne se pro vhodnou přesnost kódování (např. přesnost, počet rozlišovaných barev, rozlišení obrázku, frekvence záznamů, vzorkování zvuku, snímkování videa),

• rozhodne se o pro vhodný formát, velikost, kvalitu skenování starých fotografií,

• při zpracování a ukládání dat zvažuje rovnováhu mezi velikostí a kvalitou záznamu,

• při volbě způsobu uložení (kódování) dat zvažuje možnosti příjemce sdělená data přečíst (dekódovat),

• rozhodne se pro vhodný formát výstupu, podle toho, kde a jak se bude prezentovat.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Navrhne způsob kódování dat s cílem uložení a sdílení.

INF-INF-001-ZV9-003

Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

Metodická podpora

Komentář

Žák vytváří (nejčastěji vizuální) reprezentace problému či situace, které umožňují jejich jednodušší pochopení, analýzu a řešení.

Prvním krokem je pečlivá formulace problému. Od ní se odvíjí určení konkrétních aspektů, které jsou pro řešení rozhodující. Žák mapuje vztahy, toky dat, procesy atd., zjišťuje, jak jednotlivé části systému ovlivňují celkový výsledek. Následně zvažuje typ modelu, podle toho, co potřebuje reprezentovat a jak s reprezentací potřebuje pracovat – jestli potřebuje reprezentovat číselné hodnoty, tabulková data, vztahy mezi dvojicemi objektů atd., jestli je potřeba zachytit nějaký vývoj v čase, jestli se model bude dál nějak měnit nebo vyvíjet.

Zvláštní důraz je kladen na různé varianty grafů. Žáci se s nimi učí zacházet a rozhodovat se, jestli potřebují hrany grafů nějak orientovat, jestli využijí nějaké ohodnocení atd. Reprezentace jsou proto zejména ze začátku často vizuální, což usnadňuje pochopení, analýzu a vyřešení problému.

Z různých modelů žáci vybírají ty nejvhodnější v dané situaci a svá rozhodnutí zdůvodňují. Berou přitom v úvahu specifické vlastnosti, možnosti a omezení jednotlivých návrhů.

Očekávaný výstup vede žáky k tomu, aby potřebná rozhodnutí nečinili ze zvyku a bez rozmyslu, ale na základě soustředěné úvahy, s vědomím cíle, okolností a důsledků volby toho kterého modelu pro proces i výsledek řešení daného problému. Modelování a porovnávání různých přístupů pomáhá žákovi rozvíjet systémové myšlení, jeho schopnost vidět věci z různých úhlů pohledu, v širších souvislostech a chápat, jak jednotlivé části systému ovlivňují jeho celkové chování.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• vymezil problém a určil, jak k vyřešení využije model: jaké informace bude potřebovat k jeho řešení, vymezí problém tak přesně a podrobně, aby byl řešitelný informaticky, vysvětlí zamýšlený účel modelu,

• navrhnul model: určil důležité a nedůležité prvky, souvislosti a vztahy, vysvětlil korespondenci situace a modelu (např. čára je silnice, bod je křižovatka), vybral z možností, jak situaci modelovat (typ grafu),

• vytvořil model, modeloval problém v závislosti na množství, typu a struktury získaných informací: vybral technologii (papír, aplikaci, software), vložil objekty, vyznačil vztahy, uspořádal přehledně, zkontroloval, že v modelu nic nechybí a nepřebývá,

• ověřil, zda model dobře řeší problém: zhodnotil, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému, posoudil, zda výsledný model odpovídá formulovaným potřebám, porovnal svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému, vybral vhodnější, svou volbu zdůvodnil, nacházel a opravoval chyby, doplňoval informace.

Gradace spočívá jednak ve složitosti situace nebo problému, který žák řeší, jednak v postupném seznamování s různými typy modelů a s jejich možnostmi.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-001-ZV5-003
Odvodí informace z daného modelu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-001-ZV9-002
Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-PRI-002-ZV9-004
Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAP-PRI-005-ZV9-016

Vysvětlí vztah mezi pohyby litosférických desek a vznikem a přeměnou hornin na základě studia informačních zdrojů a modelů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpozná více prvků situace, popíše je, rozliší podstatné a nepodstatné prvky.
- Určí a popíše různé typy vztahů mezi prvky. Rozezná všechny relevantní prvky modelu, včetně složitějších komponent.
- Zvolí vhodný způsob znázornění situace - schéma, myšlenková mapa, a odůvodní svou volbu vzhledem k řešení problému.
- Popíše účel modelu a význam různých symbolů a značek, včetně méně zjevných prvků.
- Zpřesní znázornění situace a opraví chyby nebo nedostatky v původním znázornění.
- Zhodnotí, jak různé způsoby znázornění přispívají k řešení problému a co by se dalo zlepšit.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vymezí problém: určí jaké informace bude potřebovat k řešení problému, vysvětlí zamýšlený účel modelu.
- Navrhne model: určí důležité a nedůležité prvky, souvislosti a vztahy, vybere z možností, jak situaci modelovat (např. typ grafu), vysvětlí korespondenci situace a modelu (např. čára je silnice, bod je křižovatka).
- Vytvoří model: vybere technologii (např. papír, aplikaci), vloží objekty, vyznačí vztahy, uspořádá přehledně.
- Zkontroluje, že v modelu nic nechybí a nepřebývá a že model odpovídá zamýšlenému účelu.
- Nachází a opravuje chyby, doplňuje informace.

Ilustrace

Název ilustrace

Letenky a nejlevnější výlet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2f7913

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Představte si, že jste internetový automat, který hledá nejlevnější lety. Najděte nejlevnější letecké spojení z Prahy (P) do Dallasu (D), v případě, že znáte ceny letenek mezi některými destinacemi. Při výpočtu si pomozte grafem. Ceny letenek podle výchozí destinace:

• Frankfurt (F) – New York (N): 10 800 Kč • New York (N) – Dallas (D): 4 500 Kč • Mnichov (M) – New York (N): 7 400 Kč • Praha (P) – Frankfurt (F): 2 400 Kč • Praha (P) – New York (N): 9 800 Kč • Praha (P) – Mnichov (M): 2 300 Kč • Praha (P) – Vídeň (V): 3 000 Kč • Vídeň (V) – Dallas (D): 18 800 Kč • Vídeň (V) – New York (N): 13 300 Kč

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- Navrhne model: určí důležité a nedůležité prvky, souvislosti a vztahy, vybere z možností, jak situaci modelovat (např. typ grafu), vysvětlí korespondenci situace a modelu (např. čára je silnice, bod je křižovatka).

• Vytvoří model: vybere technologii (např. papír, aplikaci), vloží objekty, vyznačí vztahy, uspořádá přehledně.

Ilustrace

Název ilustrace

Navrhni tramvajovou trasu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8464b7

Krátký textový popis

Aktivita přímo rozvíjí dovednost modelování situací, která je klíčová pro očekávaný výsledek učení. Žáci jsou vyzváni, aby reálný problém (návrh tramvajové trasy) převedli do podoby modelu. Zvažují různá řešení, pro která se učí formulovat argumenty.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• Nakreslí mapu s vyznačenými zastávkami.

• Navrhne trasu, která spojí všechny zastávky.

• Popíše trasu srozumitelně a přesně.

• Zdůvodní, proč zvolil danou trasu.

• Logicky plánuje a organizuje postup.

• Používá model (mapu a nákres trasy) k řešení problému (projev Klíčové kompetence k řešení problémů).

• Orientuje se v prostoru a vizualizuje trasu.

Úroveň Splněno

Popis

• Zorientuje se v dané situaci a z různých možností zvolí takové (dostatečně přesné, podrobné, jednoznačné) vymezení problému, aby bylo možné ho účinně řešit.

• Vytvoří model: vloží objekty, vyznačí vztahy, uspořádá přehledně.

• Ověří, zda model dobře řeší problém: zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému, posoudí, zda výsledný model odpovídá formulovaným potřebám.

• Porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému, vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní, nachází a opravuje chyby, doplňuje informace.

Ilustrace

Název ilustrace

Spolužáci

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Příklad 1

Žák dostane jako zadání popis konkrétní situace – příběh a úkol modelovat vztahy (kladné, záporné, neutrální) mezi postavami příběhu.

Příklad zadání:

Alice, Robert, Karel, Dana a Eliška byli spolužáci z 9. A. Všichni byli velmi různí, a tak mezi nimi vznikaly různé vztahy. Alice a Robert byli nejlepší přátelé od dětství a vždy podporovali jeden druhého, ale oba měli tendenci soutěžit s Karlem, který byl nejpopulárnější v jejich třídě. Dana byla nová ve městě a rychle si vytvořila dobrý vztah s Karlem, ale nevěděla, jak se chovat k Alici a Robertovi, kteří byli někdy trochu uzavření. Eliška byla sestra Roberta a byla vůči němu velmi ochranitelská, měla ale často spory s Danou o školní projekty.

Jednoho dne došlo k velkému sporu mezi Karlem a Robertem a jejich vztah se ještě víc vyhrotil. V tomto konfliktu Dana stála na straně Karla, což způsobilo, že Robert cítil zradu. Mezitím Alice zůstávala v dobrých vztazích s Robertem, ale byla zklamaná z Karla a Dany a nevěděla, jak reagovat na Elišku, která se tentokrát odmítla přiklonit na něčí stranu.

Komentář:

Je na volbě žáka způsob modelování, podstatná je schopnost vystihnout situaci a ukázat, jak zachytil vztahy ve skupině, které postřehl v příběhu.

Příklad 2

Žák dostane za úkol vytvořit myšlenkovou mapu (nebo jiný model) pro přípravu školního výletu – vodáckého tábora. Co vše je potřeba vymyslet, zařídit, připravit, objednat.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

Navrhne model:

• určí důležité a nedůležité prvky, souvislosti a vztahy

• učí korespondenci situace a modelu („čára je silnice, tečka je křižovatka“)

• vybere z možností, jak situaci modelovat (typ grafu)

Vytvoří model (graf, případně obdobné schéma):

• vybere technologii (papír, aplikaci, SW)

• vloží/vytvoří objekty, vyznačí vztahy

• uspořádá přehledně

Ilustrace

Název ilustrace

Pomocník k přípravě na přijímací zkoušky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/38d37f

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na tvorbu modelu (myšlenkové mapy), pro popis řešení konkrétního problému. Úkolem žáků je navrhnout digitální produkt, ve kterém si budou se spolužáky sdílet užitečné informace k přijímacím zkouškám. Jako součást návrhu zpracují myšlenkovou mapu, ve které popíší potřebné vlastnosti plánovaného produktu.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• analyzuje problém – prozkoumá a pochopí podstatu problému, přispívá do brainstormingu svými návrhy, vybere oblast, ve které chce něco zlepšit – příprava na přijímací zkoušky,

• v první etapě formou myšlenkové mapy sepíše vše, na co se nesmí při tvorbě digitálního produktu zapomenout – obsah, vzhled, funkce, role v týmu...,

• na základě myšlenkové mapy diskutuje o vhodném digitálním produktu,

• navrhne typ digitálního produktu,

• v týmu vytvoří návrh vzhledu digitálního produktu. Představí produkt spolužákům a provede úpravy na základě zpětné vazby,

• formou týmové diskuze vyhodnotí, zda je produkt řešením zvolené oblasti, reflektuje, jak se navržený model a jeho tvorba shoduje nebo odlišuje od toho, jaké v rámci přijímacího řízení řeší problémy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá grafické znázornění k popisu situace nebo problému.

INF-INF-001-ZV9-004

Natrénuje model strojového učení a vyhodnotí, jak dobře model funguje.

Metodická podpora

Komentář

Pro některé úlohy je vhodnější využít metody strojového učení (machine learning, ML) spíše než klasická algoritmická řešení. Žáci tyto situace rozliší, shromáždí trénovací data, připraví je pro trénink (vyčistí, anotují) a vloží do připraveného nástroje pro natrénování modelu. Následně hodnotí, jak dobře (s jakou chybovostí) model funguje, případně data doplňují a trénink opakují. Žáci využívají připravená prostředí, hotové nástroje nebo knihovny jako jejich uživatelé, metody strojového učení sami neprogramují.

Během této práce získávají zkušenosti například se zpracováním většího množství dat a s jeho úskalími, se vztahem trénovacích dat a kvality výsledného modelu i s procesem hodnocení kvality modelu, dále s řadou obtíží pramenících z toho, že strojové učení nerozumí datům tak jako lidé a dělá jiné druhy chyb.

Metody strojového učení jsou v současnosti nejintenzivněji využívanou i rozvíjenou oblastí umělé inteligence. Zásadním způsobem rozšiřují možnosti využití technologií a mají široké dopady na fungování celé společnosti. Vycházejí z velkých datových souborů a hledají jejich stručnější a zároveň co nejpřesnější reprezentaci, tedy model. Žáci se s tímto konceptem seznámí a díky tomu lépe porozumí fungování nástrojů, které strojové učení využívají. Lépe také pochopí, že výsledné modely (a tím i kvalita jejich výstupů) závisejí na množství a na kvalitě zdrojových dat a kvůli tomu, že jsou založené na pravděpodobnostním modelování a zjednodušování, mohou dávat nepřesné či zcela nesprávné výsledky. S tím se žáci musí naučit vypořádat.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• připravil trénovací data (sběr, třídění, předzpracování, anotace): zprvu používá již připravená data, poté data samostatně sbírá a základním způsobem je anotuje; třídil nevhodné vzorky a sledoval reprezentativnost,

• rozhodl o použitém nástroji: zprvu podle pokynu učitele, pokud se žák seznámí s různými možnostmi, naučil se také zhodnotit jejich vhodnost pro různé situace a vybírat mezi nimi,

• použil nástroje (natrénování a využití modelu): zprvu podle návodu, posléze samostatně, s využitím dokumentace a pokročilejších možností,

• hodnotil kvalitu modelu: zprvu probíhá základní nahodilá kontrola, později začíná systematicky testovat na vzorcích mimo trénovací data, počítat chybovost, případně rozhoduje o doplnění nebo opakování tréninku (včetně rozhodnutí, jak změnit trénovací data a nastavení učení).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-001-ZV5-001

Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGC-PVL-000-ZV9-001

S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s jednoduchými nástroji ukazujícími postup trénování modelu (např. CODE.org).
- Provede rozsáhlejší sběr dat k určitému tématu a data zaznamená.
- Formuluje závěry na základě porovnání dat z více zdrojů.

Úroveň Na cestě

Popis

- Má přehled o tom, pro jaké typy úloh je vhodné využívat strojové učení, využívá jednoduché nástroje ukazující postup trénování modelu strojového učení (např. na CODE.org).
- Vybírá data vhodná pro trénování modelu strojového učení pro zadaný účel: zprvu používá již připravená data, poté samostatně sbírá data, provádí základní anotace, třídění nevhodných vzorků.
- Pod vedením učitele natrénuje model.
- Vyhodnocuje, jak dobře model funguje, pod vedením učitele rozhoduje jak upravit trénovací data či nastavení učení.

Ilustrace

Název ilustrace

Model strojového učení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8a5859

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Prozkoumejte základní principy strojového učení, zejména trénování modelu, sběr a úpravu dat, anotaci vzorků a vyhodnocení přesnosti modelu. Použijí jednoduchý online nástroj v code.org.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- využívá jednoduché nástroje ukazující postup trénování modelu strojového učení (např. na CODE.org)
- používá již připravená data, provádí základní anotace, třídění nevhodných vzorků
- pod vedením učitele natrénuje model

• vyhodnocuje, jak dobře model funguje, pod vedením učitele rozhoduje, jak upravit trénovací data či nastavení učení

Ilustrace

Název ilustrace

Robote, poznej obrázek

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ca89d5

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na první kroky při trénování modelu strojového učení. Žáci zkoumají, na jakých principech model pracuje a jak připravit trénovací data. Seznámí se s webovým nástrojem pro tvorbu modelů strojového učení. Na konkrétním příkladu si vyzkouší shromáždit trénovací data (např. obrázky), tato data využijí k natrénování jednoduchého klasifikačního modelu.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• Vytvoří v ML4K projekt s alespoň danými kategoriemi a nasbírá dostatečné množství trénovacích dat.

• Úspěšně natrénuje model v ML4K.

• Použije testovací data k ověření funkčnosti modelu a popíše (slovně, písemně nebo pomocí zápisků), jak model fungoval (např. "Psa poznával skoro vždycky, kočku někdy pletl, apod.").

• Zamyslí se nad chybami modelu a navrhne, jak by data nebo trénink upravil pro lepší výsledek.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhodnotí, zda je pro danou úlohu slibné využít strojové učení, a svoji volbu zdůvodní.

• Třídí a čistí data, provádí základní anotaci dat, zvažuje reprezentativnost trénovacích dat.

• Na připravených datech natrénuje model, opírá se o výchozí nastavení a dokumentaci ke zvolenému nástroji.

• Model testuje, kvantifikuje chybovost modelu a rozhodne se, jak upravit trénovací data a nastavení modelu.

• Zhodnotí využitelnost výsledného modelu ve srovnání s jinými přístupy k řešení problému.

Ilustrace

Název ilustrace

Trénování modelu strojového učení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e4fe6f

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Natrénujte model strojového učení. Připravte si alespoň dva soubory s 10 ks obrázků (např. svačinu a penál, jablko a hrušku). Obrázky vložte do projektu na Teachable Machine. Natrénujte model na daném souboru. Otestujte úspěšnost vašeho modelu na obrázcích z trénovacího souboru a dalších obrázcích. Vysvětlete další postup trénování modelu.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• v projektu Teachable Machine natrénuje model na daném souboru,

• otestuje úspěšnost modelu,

• vysvětlí další postup trénování modelu.

Ilustrace

Název ilustrace

Trénování strojového modelu pro projekt Chytrý domácí asistent

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/acca53

Krátký textový popis

Úloha směřuje k tomu, aby žáci v poznávali podobnosti a princip fungování chytrých asistentů, se kterými se setkávají např. ve svých mobilních telefonech. Žáci si sami uvědomují složitost projektu, spolehlivost modelu z pohledu množství správných dat a různorodosti při jejich zadávání (vyjadřovací schopnosti jedinců, jazykové odlišnosti, aj.). Vedou společnou diskusi, kdy zjišťují, jak správně zadávat požadavky, aby předcházeli chybným výsledkům asistentů.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• na připravených datech natrénoval model, opíral se přitom o výchozí nastavení a dokumentaci ke zvolenému nástroji (na vyzvání sdělil, zda a jak),

• využíval repertoár běžných výrazových jazykových prostředků, navrhoval a upravoval pokyny pro model,

• model testoval a na základě výsledku testu (procent úspěšnosti) a diskuze se spolužákem-testerem se rozhodl, jak upravit trénovací data (věty, které do systému při trénování vložil) a jak upravit nastavení modelu,

• zhodnotil využitelnost výsledného modelu ve srovnání s jinými přístupy k řešení problému.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyzkouší si práci se modelem strojového učení.

002

Algoritmizace a programování

Charakteristika tematického okruhu

Žák se prováděním postupů učí získávat výsledky konkrétních úloh. V informatice pak zaměřuje pozornost na postupy jako takové. Zjišťuje, jak se postupy vedoucí ke stejným výsledkům mohou mezi sebou lišit, tvoří a popisuje postupy vlastní. Všímá si toho, že některé jsou spolehlivější než jiné a co tu spolehlivost určuje. Jejich kvalitní formulace může vyřešit celou skupinu podobných problémů.

Postupy žák zapisuje i jako programy, čímž se učí pracovat s omezenou sadou instrukcí a doslovnou interpretací svých výstupů. Kromě toho získává povědomí o základech fungování běžně používaných aplikací. Cílevědomé plánování pracovních postupů je příležitost k rozvoji strukturovaného přístupu k řešení problémů. Jejich jednoznačný a úsporný popis vyžaduje komunikační dovednosti. Automatizovatelnost postupů je předpokladem uplatnitelnosti v práci a podnikání.

Na 1. stupni žák zkoumá souvislosti vstupů, podmínek, postupů a výstupů, navrhuje jednoduché posloupnosti kroků a zažívá, jak může programováním určovat chování stroje.

Na 2. stupni se žák setkává se složitějšími problémy, do programování přibývají další řídicí struktury. Všímá si výhod a důsledků automatizace svých postupů.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

INF-INF-002-ZV5-004
Navrhne posloupnost kroků řešení jednoduchého problému.

Metodická podpora

Komentář

Žák identifikuje a vlastními slovy popíše problém, který chce vyřešit, včetně určení vstupů, výstupů a vztahu mezi nimi. Rozloží ho na menší, zvládnutelné části, a tím i kroky, které je třeba provést k jeho řešení. Uspořádá je do logické a strukturované posloupnosti. Pokud je například problémem sestavení puzzle, žák navrhne kroky jako roztřídění dílků podle barvy, nalezení rohových a okrajových dílků atp. Ověří správnost postupu řešení, hledá různé varianty postupu.

Aby bylo možné postup předat k provedení někomu jinému (nebo i jen sobě samému v budoucnosti), je potřeba ho i zapsat. Kromě přirozeného jazyka k tomu žáci používají různě zjednodušené prostředky, včetně slov nebo symbolů s domluveným významem.

Výsledný postup se žáci učí hledat i úpravou jiného, podobného postupu. Z několika různých postupů vyberou ten v dané situaci nejvhodnější a své rozhodnutí zdůvodní. Zvykají si pro jeden problém navrhnout několik postupů a teprve pak rozhodnout, který z nich dotáhnou do konce.

Porozumění algoritmům a schopnost s nimi pracovat je součástí základu informatiky. Rozvíjí schopnost žáka řešit problémy systematicky a logicky a formulovat standardizované pracovní postupy, které mohou být přenechány stroji (počítači).

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• diskutoval nad daným problémem, plánoval dílčí kroky, které povedou k realizaci úkolu, zaměřoval se na posloupnost a pořadí kroků,

• sestavoval a testoval symbolické zápisy postupů,

• vyhodnocoval vytvořenou posloupnost – doplňoval, dokončoval, přetvářel,

• rozhodoval se o správnosti/nesprávnosti svého postupu v souvislosti s výsledným řešením,

• vyhodnocoval jednotlivé způsoby řešení, navrhoval úpravy, přemýšlel, zda jsou funkční, co způsobují,

• vysvětlil svá řešení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-JAR-000-PV1-008
Postupuje podle slovních i obrazových instrukcí.

DJP-JAR-000-PV1-009
Formuluje instrukce a předá je ostatním.

DJP-PMP-000-PV1-007
Sestavuje prostorové objekty podle předlohy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

Klíčové kompetence

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

KPP-REA-000-ZV5-001

Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-002-ZV9-005

Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vysvětlí celý postup a určí problém, který je daným algoritmem řešen.

INF-INF-002-ZV9-006

Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne postupy a algoritmy pro jeho řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše posloupnost kroků, které vedou k řešení situace.
- Diskutuje nad možnostmi řešení.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popisuje jednoduchý problém, uvádí základní vstupy a očekávané výstupy (např. cesta v bludišti, ve čtvercové síti).
- Navrhuje kroky potřebné k vyřešení problému a uspořádává je v základní posloupnosti.
- Sestavuje a zapisuje jednoduchý algoritmus pomocí slov nebo jednoduchých symbolů (např. šipky).
- Ověřuje správnost svého postupu. (např. podle očekávaného výstupu).
- Rozhoduje o správnosti/nesprávnosti svého postupu na základě výsledného řešení.
- Vysvětluje svůj postup v jednoduchých krocích a popisuje jeho základní logiku.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj plán

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4c633f

Krátký textový popis

Žáci si zvolí vlastní cíl – například popsat známou každodenní činnost krok za krokem – a naplánují si, jak budou při plnění úkolu postupovat v čase. Tím se učí nejen základům algoritmizace pomocí slov nebo jednoduchých symbolů, ale zároveň si rozvíjejí dovednost plánování a organizace práce. Aktivita podporuje samostatnost, systematické myšlení a schopnost převést myšlenku do jasně strukturované podoby.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

- Zvolení cíle nebo činnosti k popsání:
Žák vybral konkrétní každodenní činnost (např. čištění zubů, oblékání, příprava svačiny) jako předmět zadání.
- Rozdělení činnosti na jednotlivé kroky:
Žák popsal danou činnost krok za krokem, logicky a ve správném pořadí.
- Použití slov nebo jednoduchých symbolů k vyjádření postupu:
Žák vyjádřil jednotlivé kroky srozumitelně pomocí slov nebo piktogramů, případně jednoduchých znaků.

• Samostatnost při řešení úkolu:
Žák pracoval samostatně, aktivně rozhodoval o obsahu a způsobu zpracování úkolu.

• Schopnost systematického a logického myšlení:
Žák vytvořil posloupnost kroků, které na sebe smysluplně navazovaly.

Ilustrace

Název ilustrace

Vystřihovánky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0a1297

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Lenka měla vystřihovánky pohádky s kulisami a postavami.

Vystřihla části těla krále a chtěla je slepit dohromady.

V jakém pořadí je má lepit na papír, aby vznikla postava podle návodu?

Poskládej zleva doprava.

Obrázek viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/0a1297”

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• zkoumá výchozí obrázek

• rozpoznává posloupnost jednotlivých prvků

• navrhuje, sestavuje řešení problém

• rozhoduje o správnosti/nesprávnosti svého řešení

Úroveň Splněno

Popis

• Pojmenuje problém, určí potřebné vstupy a výstupy a vysvětlí jejich vztahy.

• Rozdělí problém na menší části, sestaví kroky do logické posloupnosti a zváží různé možnosti.

• Použije symboly k vytvoření přesnějšího a strukturovaného zápisu algoritmu a otestuje jeho funkčnost.

• Testuje svůj postup na různých příkladech, identifikuje chyby a provádí jednoduché úpravy k jeho vylepšení.

• Vyhodnotí různé postupy, vysvětlí své volby a navrhne, jak postupy zlepšit.

• Vysvětlí svá řešení, diskutuje výhody a nevýhody a zdůvodní svá rozhodnutí.

Ilustrace

Název ilustrace

Recept na hamburger

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6d6889

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Martina vyrábí v restauraci hamburgery z následujících ingrediencí: (set obrázků)

Hamburgery se vyrábějí vždy podle následujících pravidel:

• Omáčkou se musí polít maso.

• Maso a sýr musí být pod okurkami, salátem a cibulí.

• Cibule se nesmí dotýkat housky.

• Všechny ingredience musí být mezi vrchní a spodní částí housky.

Který z těchto hamburgerů je vyrobený správně? (set obrázků)

Komentář

https://www.ibobr.cz/test/otazka/spustitelna/1513/2dd8087ff13ea5783f09

BOBŘÍK INFORMATIKY – Informatická soutěž pro žáky základních a středních škol

Licence Creative commons CC-BY-SA

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Rozliší postupy výroby.

• Najde omezení, která vyplývají z pravidel.

• Najde řešení, která splňují daná omezení.

Ilustrace

Název ilustrace

Svačina pro kamaráda

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1a9da7

Krátký textový popis

V této aktivitě si žáci představí, že programují robota, který nerozumí lidskému uvažování a potřebuje přesné instrukce. Jejich úkolem je krok za krokem napsat návod, jak připravit jednoduchou svačinu, například chléb s máslem a šunkou, pomocí jasných a konkrétních příkazů. Následně si žáci své „programy“ vymění a jeden se v roli „robota“ snaží podle pokynů postupovat. Aktivita je zakončena tvorbou komiksu s piktogramy a společnou reflexí. Rozvíjí schopnost přesného vyjadřování, logického uvažování a otevřenosti vůči novým výzvám a nápadům, v souladu s klíčovou kompetencí k podnikavosti a pracovní: *Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.*

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Vytvoření přesného návodu s konkrétními kroky:
Žák sepsal postup přípravy jednoduché svačiny (např. chleba s máslem a šunkou) pomocí jasných a srozumitelných instrukcí.

• Srozumitelnou a logickou formulaci pokynů:
Žák logicky uspořádal pokyny.

• Výměnu návodu s jiným žákem a vyzkoušení si roli robota:
Žák se zapojil do simulace – použil cizí návod nebo vykonal svůj.

• Vyhodnocení fungování návodu:
Žák reflektoval, co v návodu fungovalo dobře a co bylo třeba upřesnit.

• Vytvoření komiksu s piktogramy:
Žák zpracoval vlastní verzi návodu nebo zážitek z aktivity v podobě komiksu.

• Účast na společné reflexi aktivity:
Žák sdílel své postřehy a zkušenosti (např.: co ho překvapilo, co bylo těžké, co by příště změnil).

• Otevřenost novým nápadům a výzvám:
Žák se zapojil, experimentoval a přizpůsobil své postupy na základě zpětné vazby.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše kroky známé činnosti či postupu.

INF-INF-002-ZV5-005

Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

Metodická podpora

Komentář

Bloková prostředí jsou vhodným vstupem do programování, protože odstraňují většinu technických složitostí, a přesto umožňují žákům pracovat se základními principy, které si mají osvojit. Blokové programy jsou pro žáky lépe srozumitelné a snáze upravitelné. Žáci pomocí bloků, které reprezentují jednotlivé kroky navrženého postupu, tedy příkazy nebo funkce, sestavují program (posloupnost bloků). Musí tedy postup rozložit právě na takové základní kroky, které zvládá použité programovací prostředí, a dodržet jejich správné pořadí.

Žáci kromě toho identifikují části programu (jeden nebo více bloků), které se provádějí opakovaně (objevují v postupu opakující se činnosti nebo jejich části). Opakovat se může jeden nebo více bloků. Mají-li se provést hned za sebou, mohou žáci vložit stejné bloky opakovaně nebo je mohou vložit pouze jednou a označit, že se mají opakovat. Obdobně, pokud je potřeba provádět tutéž posloupnost bloků na různých místech programu, uvede se jednou jako podprogram a z ostatních míst programu se potom na něj stačí odkázat. Žáci tak mohou uvažovat na vyšší úrovni abstrakce, ve větších celcích místo jednotlivých drobných kroků postupu.

Díky využití těchto konceptů žáci tvoří programy, které udělají stejnou práci, ale jsou kratší, přehlednější (každý snadno vidí záměr bloky opakovat), a tím i snáze upravovatelné. Princip opakování částí postupů pak žáci mohou využít i mimo programování.

Vytváření programů nutí žáky logicky myslet, systematicky řešit řetězící se problémy a ukazuje jim, na jakých principech fungují běžně používané aplikace. Žáci zjišťují, že počítač není „magická černá skříňka“, ale stroj, který se řídí přesnými pokyny, jež napsali programátoři. Zažívají, že i oni mohou přimět stroj k samostatnému provedení posloupnosti činností.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• skládal jednotlivé bloky, řadil je do posloupnosti,

• přidával bloky, přeskupoval je, vysvětlil, že programy nejsou nic jiného než posloupnosti přesně zadaných kroků,

• kontroloval opakovaně program, vyhodnocoval posloupnost bloků, našel a opravil chyby,

• rozhodoval o správnosti/nesprávnosti svého programu v souvislosti s výsledným řešením,

• hledal různé způsoby řešení pomocí opakování bloků a pomocí podprogramů.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-MOP-000-PV1-006
Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání.

DJP-MOP-000-PV1-007
Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech.

DJP-MOP-000-PV1-009
Využívá analogii a jednoduchou strategii při hře.

DJP-MOP-000-PV1-010
Ověří správnost řešení.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-002-ZV9-007
V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ověří správnost postupu řešení.

Úroveň Na cestě

Popis

- Skládá základní bloky do jednoduché posloupnosti, která splňuje zadání (např. pohyb objektu).
- Identifikuje opakující se bloky (např. krok vpřed 5x).
- Vytvoří jednoduchý program (např. pohyb vpřed) s opakujícími se bloky.
- Kontroluje základní chyby v posloupnosti bloků (např. blok je na nesprávném místě) a opravuje je.
- Ověřuje, že program funguje a popíše, co program dělá.

Ilustrace

Název ilustrace

Včelka jede do úlu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ae533f

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Robotická včela zná tyto příkazy:

Obrázek viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/ae533f”

Jaké příkazy dovedou robotickou včelu do žlutého úlu?

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- rozpoznává základní příkazy

- orientuje se v zadání úlohy
- testuje jednotlivá řešení
- vybírá správné řešení

Ilustrace

Název ilustrace

Ochutnávka sýrů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8c731e

Krátký textový popis

Žáci sestavují jednoduchou posloupnost příkazů (bloků), která vede digitální postavu k provedení konkrétního úkolu. Učí se promýšlet postup krok za krokem, testovat funkčnost svého řešení a upravovat ho podle potřeby. Aktivita rozvíjí logické myšlení, schopnost tvořit instrukce pro digitální technologie a srozumitelně popsat vlastní práci.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

- Sestavení posloupnosti příkazů (bloků):
Žák vytvořil funkční sadu příkazů k provedení zadaného úkolu.
- Postup krok za krokem:
Žák naplánoval jednotlivé kroky a jejich pořadí, aby vedly ke správnému výsledku.
- Testování funkčnosti řešení:
Žák ověřil, zda program funguje podle zadání, a sledoval výsledek.
- Úpravu řešení na základě testování:
Žák provedl úpravy a hledal chyby, pokud program nefungoval správně.
- Srozumitelný popis vlastní práce:
Žák vysvětlil, co jeho program dělá a jak funguje.

Úroveň Splněno

Popis

- Sestaví program s více kroky, kombinuje různé typy bloků a zvažuje správné pořadí kroků pro splnění zadání.
- Používá opakování v programu ke zjednodušení kódu.
- Vytvoří podprogramy pro opakující se části programu, vysvětlí jejich výhody pro přehlednost a efektivitu.
- Testuje různé části programu, provádí drobné úpravy pro zlepšení funkčnosti a efektivnosti.
- Otestuje celý program, najde případné chyby, chybné podmínky nebo opakování a opraví je.
- Navrhne jiná řešení s využitím podprogramů.

Ilustrace

Název ilustrace

Schody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b58e8c

Krátký textový popis

Komentář

Program, který je napsaný s opakováním, má i další výhody. Je srozumitelnější než dlouhý program o mnoha blocích, a pokud ho chceme změnit (třeba zvětšit délku pohybu), stačí změnit jedno číslo na jednom místě. Tím se také předejde chybám z nepozornosti (např. když chceme měnit třeba 5 čísel a jedno číslo nezměníme).

BOBŘÍK INFORMATIKY – Informatická soutěž pro žáky základních a středních škol

Používáním zpřístupněné úlohy souhlasíte s licenčním ujednáním Creative commons CC-BY-SA

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

https://www.ibobr.cz/test/otazka/spustitelna/1535/d9a6a268b4bee4064853

Ilustrace např. zde: https://studio.code.org/s/frozen/lessons/1/levels/1?lang=cs-CZ

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Sestaví v blokově orientovaném jazyce program.

• Najde vzor pro opakování.

• Najde a opraví chyby.

• Používá opakování, připravené podprogramy.

Ilustrace

Název ilustrace

Robot stavitel

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ea6bd2

Krátký textový popis

V této aktivitě žáci navrhují a programují v blokově orientovaném jazyce (např. Scratch) jednoduchý model robota, který postaví dům složený z několika prvků – cihel, oken, dveří a střechy. Důraz je kladen na plánování kroků, využití opakování (cyklů) a tvorbu vlastních bloků pro přehlednost a efektivitu kódu. Žáci nejprve navrhnou strukturu stavby a postup, poté program realizují, testují a upravují. Na závěr sdílejí výsledek s ostatními a reflektují použití základních programovacích principů. Aktivita rozvíjí klíčovou kompetenci: *Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.*

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Návrh struktury stavby a postup kroků:
Žák vytvořil návrh domu (např. rozvržení cihel, oken, dveří, střechy) a naplánoval jednotlivé kroky stavby.

• Realizaci programu podle navrženého plánu:
Žák přenesl plán do kódu a vytvořil funkční model robota, který stavbu provádí.

• Využití opakování (cykly) k zefektivnění kódu:
Žák použil smyčky pro opakující se úkony (např. stavění řad cihel).

• Vytvoření vlastních bloků pro přehlednost programu:
Žák použil nebo vytvořil vlastní funkční bloky pro organizaci a opakující se části kódu.

• Testování a upravování programu:
Žák aktivně ladil chyby a upravoval program podle výsledků testování.

• Sdílení výsledků s ostatními:
Žák představil svůj výtvor spolužákům nebo v rámci digitálního prostředí.

• Reflektování použití programovacích principů:
Žák zhodnotil, jaké principy použil (např. plánování, cykly, vlastní bloky) a jak se mu pracovalo.

• Rozdělení aktivity do kroků:
Žák postupoval systematicky a promyšleně – od návrhu přes realizaci až po prezentaci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná opakující se vzory.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

INF-INF-002-ZV9-005

Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vysvětlí celý postup a určí problém, který je daným algoritmem řešen.

Metodická podpora

Komentář

Algoritmus je přesný návod nebo postup, jak vyřešit danou úlohu, resp. všechny úlohy stejného typu. Žák pracuje se zápisem algoritmů v různých formách. Může jít o algoritmy tradičně informatické (hledání největšího prvku v seznamu, nejkratší cesty v grafu apod.), z jiných oborů (určování největšího společného dělitele) nebo z běžného života (návod na použití domácí pekárny, sestavení skříňky).

Žák nejprve algoritmus rozdělí na menší, snáze pochopitelné části, typicky až na jednotlivé kroky. Poznatky o nich na základě jejich souvislostí a návazností kombinuje zpět do popisu chování větších částí a nakonec algoritmu jako celku. Pomáhá si při tom prováděním nebo simulováním algoritmu nebo jeho částí na konkrétních příkladech vstupů.

Žák určí vstupy vzorového algoritmu, předpoklady, které musí být splněny, aby fungoval, výstupy algoritmu a jejich vztah k původním vstupům. Také vysvětluje, jak výstupy na základě vstupů postupně vznikají neboli jak algoritmus funguje. Z těchto pozorování vyvozuje, co je účelem algoritmu, k čemu byl sestaven. Někdy odhalí, že je zadaný postup nějak vadný (nejednoznačný, nekonečný, bezvýsledný, nespolehlivý, neúplný apod.).

Aktivní práce s hotovými algoritmy a jejich zkoumání vede k jejich hlubšímu pochopení, což žáci v životě uplatní jak přímo, tak při tvorbě nebo úpravách algoritmů vlastních. Hlubší pochopení postupu také umožňuje zefektivnit ho či jinak vylepšit.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• pracoval s různými zápisy algoritmů (např. popis běžnou řečí, sekvence symbolů, rozličné diagramy, blokové nebo jednoduché textové zdrojové kódy programů),

• sledoval provedení algoritmů a kontroloval, jak jednotlivé kroky odpovídají zápisu, posléze algoritmy realizoval sám, učil se odhadovat výsledky jednotlivých kroků nebo delších sekvencí, zobecňoval svá pozorování (co daný krok nebo příkaz dělá někdy, co za jakých podmínek, co dělá nutně vždycky),

• učil se číst a rozumět komentářům, všímal si míst, kterým porozuměl špatně, a hledal příčinu nepochopení,

• zprvu pracoval s algoritmy, které zřetelně a přímočaře vedou k cíli (nakreslení ornamentu hvězdy), poté s takovými, kde vztah vstupu a výstupu není z kroků algoritmu vidět přímo (hledání největšího společného dělitele).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-002-ZV5-004
Navrhne posloupnost kroků řešení jednoduchého problému.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s různými možnostmi zápisu algoritmu (popis běžnou řečí, posloupnost symbolů, rozličné diagramy, blokové nebo jednoduché textové zdrojové kódy programů).
- Sleduje provedení algoritmů a kontroluje, jak jednotlivé kroky odpovídají zápisu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznamuje se s různými možnostmi zápisu algoritmu (popis běžnou řečí, posloupnost symbolů, rozličné diagramy, blokové nebo jednoduché textové zdrojové kódy programů).
- Sleduje provedení algoritmů a kontroluje, jak jednotlivé kroky odpovídají zápisu, učí se odhadovat výsledky jednotlivých kroků nebo delších sekvencí, zobecňuje svá pozorování (co daný krok nebo příkaz dělá někdy, co za jakých podmínek, co dělá nutně vždycky).
- Rozpoznává typická citlivá místa algoritmu (ne/ostré nerovnosti, odkazy na jiné části algoritmu, poprvé použité hodnoty, logické operátory, závorky, ukončovací podmínky cyklů...).
- Učí se číst komentáře a rozumět jim, všímá si míst, kterým porozuměl špatně, hledá příčinu nepochopení.
- Pracuje s algoritmy, které zřetelně a přímočaře vedou k cíli (např. nakreslení ornamentu hvězdy), učí se pracovat s takovými, kde vztah vstupu a výstupu není z kroků algoritmu vidět přímo (např. hledání největšího společného dělitele).

Ilustrace

Název ilustrace

Základy práce s algoritmy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ef759b

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Prostudujte uvedené zápisy a rozhodněte jakou činnost popisuje, co řeší:

Rozdělte algoritmus na jednotlivé kroky, odhadněte výsledky jednotlivých kroků nebo delších sekvencí

Do algoritmu vložte následující vstupní data: oplatka, popleta, informatika. Jaká budou data výstupní? Jak by bylo možné algoritmus využít?

Přiřaď názvy části k algoritmu:

Doplňte do algoritmu údaje tak, aby byl funkční.
(obrázky viz odkaz)

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• přečte a vysvětlí zápis daného algoritmu:• vysvětlí, jak na základě algoritmu vzniknou jeho výstupy

• vyvozuje, co je účelem algoritmu, jaký problém (jaké zadání) řeší

• určí podmínky algoritmu, které musí být splněny, aby algoritmus fungoval

• doplní v zápisu algoritmu chybějící kroky

Ilustrace

Název ilustrace

Jak vyhrát mistrovství světa v pojídání pizzy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d5a6a4

Krátký textový popis

Aktivita seznamuje žáky se základním konceptem algoritmu – posloupností kroků vedoucí k určitému cíli. Využívá netradiční a humorný kontext "vědecké studie" o pojídání pizzy, aby upoutala pozornost a motivovala žáky k aktivnímu zapojení. Cílem je, aby žáci dokázali analyzovat zadaný postup, identifikovat jeho klíčové části, kriticky zhodnotit jeho efektivitu a navrhnout vlastní vylepšení. Kromě rozvoje informatického myšlení úloha podporuje i klíčové kompetence, jako je řešení problémů, kritické myšlení a komunikace.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• Identifikoval všechny kroky "vědecké studie".

• Správně vysvětlil účel a ne-/logiku jednotlivých kroků.

• Kriticky zhodnotil efektivitu a reálnost postupu, svůj názor projevil v diskuzi se spolužáky nebo na vyzvání.

• Navrhl smysluplné (nebo ještě vtipnější) vylepšení postupu.

• Aktivně se zapojil do diskuse a obhájil své názory. Popsal jaké osobní problémy vstupovaly do jeho postupu a aktivit.

Úroveň Splněno

Popis

• Předvídá výsledky částí i celého algoritmu, provádí algoritmus na různých příkladech vstupů a zobecňuje svá pozorování, co o algoritmu platí za určitých podmínek, co vždy.

• Pozorně interpretuje typická citlivá místa algoritmu.

• Identifikuje části algoritmu, kterým nerozumí, zjišťuje zamýšlený význam a hledá příčiny nepochopení, využívá komentáře k algoritmu.

• Popisuje vstupy, výstupy a jejich vztahy, určuje, jaký typ problému řeší algoritmus jako celek.

Ilustrace

Název ilustrace

Analýza algoritmu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/de68d6

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Prostudujte zadání v rozhodovací tabulce. Dokážete podle této tabulky doplnit chybějící část schématu s vývojovým diagramem?

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Dokáže číst a vysvětlit ukázkový algoritmus.

• Určí podmínky algoritmu, které musí být splněny, aby algoritmus fungoval.

• Dokáže vysvětlit, jak na základě algoritmu vzniknou jeho výstupy.

• Vyvozuje, co je účelem algoritmu, jaký problém (jaké zadání) řeší.

Ilustrace

Název ilustrace

Dělitelnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9a4061

Krátký textový popis

V této úloze se žáci setkávají s neúplným algoritmem vyjádřeným pomocí vývojového diagramu. Jejich cílem je nejprve analyzovat, o jaký algoritmus se jedná, a to na základě pozorování změn výstupů při různých vstupech. Následně doplňují chybějící části algoritmu a snaží se porozumět jeho funkci. Ve druhé části úlohy žáci algoritmus optimalizují – hledají jednodušší, přehlednější či efektivnější řešení téže úlohy. Výsledkem je nejen porovnání původního a nového postupu, ale především hlubší pochopení principů algoritmizace a schopnosti analyzovat a zjednodušovat řešení problémů.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• čte a vysvětlí ukázkový algoritmus,

• určí podmínky algoritmu, které musí být splněny, aby algoritmus fungoval, doplní chybějící texty nebo kroky,

• vysvětlí, jak na základě algoritmu vzniknou jeho výstupy,

• vyvozuje, co je účelem algoritmu, jaký problém (jaké zadání) řeší, formuluje zadání úlohy,

• navrhne vylepšení algoritmu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu z činnosti, se kterou se již opakovaně setkal, určí problém, který je algoritmem řešen.

INF-INF-002-ZV9-006

Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne postupy a algoritmy pro jeho řešení.

Metodická podpora

Komentář

Žák analyzuje problém (zadání), zejména co je jeho vstupem a výstupem, dále pak požadavky na proces řešení. Hledá vztah mezi vstupem a výstupem, nachází kroky či stavy, kterými bude nutné projít. Postupně identifikuje dílčí, menší problémy, jejichž řešení přispěje k vyřešení hlavního problému. Opět určuje jejich vstupy a výstupy, neboli vzájemné návaznosti. Pokračuje takto až do stavu, kdy jsou jednotlivé dílčí podproblémy zřetelně a přímo řešitelné, ať už s využitím hotových nástrojů, jejich vytvořením, nebo zadáním jinému člověku apod.

Konkrétní realizace postupu záleží na typu řešeného problému, např. úklid bytu, organizace sportovní soutěže, strategie v počítačové hře nebo program na zrcadlové převrácení obrázku nebo na varování při výkyvech teploty v jahodovém záhoně.

V praxi se často setkáváme s problémy, které jsou příliš složité na to, aby byly řešeny najednou. Schopnost dekompozice a systematického postupu je pak podmínkou úspěchu. Řešením úloh z běžného života se žáci navíc učí odhadovat, které úlohy jsou řešitelné algoritmicky a které vyžadují například lidské rozhodnutí, tvůrčí vklad, manuální zručnost apod., a řešení tak efektivněji rozdělit mezi stroje a případný tým lidí.

Dobře strukturovaný popis problému a postupu jeho řešení zefektivňuje zadávání a ladění dotazů generativním modelům strojového učení. Schopnost rozložit problém na menší samostatně řešitelné části je základem algoritmického myšlení, které je klíčové nejen pro programování a vývoj softwaru, ale i pro efektivní řešení neinformatických problémů v praxi.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• rozkládal problém řešitelný posloupností navazujících jednoduchých kroků se zřetelným a jednoznačným pořadím a triviální návazností (např. cesta na mapě),

• rozkládal problém hierarchicky na fáze a jejich části, až po posloupnost jednoduchých kroků (např. delší cesta na mapě, se zastávkami),

• rozhodoval o pořadí kroků, které na sobě mohou a nemusí být závislé (např. oblékání, vaření),

• popisoval vztahy a závislosti souvisejících dílčích problémů (např. při vaření složitějšího pokrmu),

• sám posuzoval, jaká míra rozdělení problému stačí, volil nebo tvořil nástroje a postupy pro jeho řešení,

• při možnosti různého rozkladu hodnotil a vybíral ten, který vidí v dané situaci jako nejvhodnější,

• navrhl postupy a algoritmy pro jednotlivé části zvoleného rozkladu řešeného problému,

• využíval různé způsoby zápisu postupu či algoritmu, například pomocí jejich slovní nebo grafické reprezentace,

• z nalezených částečných řešení sestavil úplný popis postupu řešení původního problému.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-002-ZV5-004
Navrhne posloupnost kroků řešení jednoduchého problému.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Vzdělávací oblasti

UAK-VFV-001-ZV9-004

Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pojmenuje problém, určí potřebné vstupy a výstupy a vysvětlí jejich vztahy.
- Rozdělí problém na menší části, sestaví kroky do logické posloupnosti a zváží různé možnosti.
- Použije symboly k vytvoření přesnějšího a strukturovaného zápisu algoritmu a otestuje jeho funkčnost.
- Vyhodnotí různé postupy, vysvětlí své volby a navrhne, jak postupy zlepšit.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozkládá problém řešitelný posloupností navazujících jednoduchých kroků se zřetelným a jednoznačným pořadím a triviální návazností (např. cesta na mapě).
- Popisuje vztahy a závislosti souvisejících dílčích problémů (např. při vaření složitějšího pokrmu) pod vedením učitele posuzuje, jaká míra rozdělení problému stačí.
- Volí a využívá vhodný způsob zápisu postupu (grafický, slovní, různé kombinace).
- Vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní.
- Z částečných řešení sestaví úplný popis postupu řešení původního problému.

Ilustrace

Název ilustrace

Hra – střílečka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/91e2d0

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Připravte si návrh hry (střílečky), kdy raketa sestřeluje z oblohy hvězdy, hvězdy padají náhodně a hráč ovládá pohyb rakety do stran a střílení – vysílání blesků.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- analyzuje problém – prozkoumá a pochopí podstatu problému, formuluje vstupy a výstupy.
- rozdělí problém na jednotlivé řešitelné části: navrhne postavy – raketa, blesk, hvězdy, stanoví základní pohyb postav

Ilustrace

Název ilustrace

Uspořádej turnaj v piškvorkách

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6d122b

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na týmové řešení složitějšího reálného problému - co vše je třeba zařídit při organizaci piškvorkového turnaje ve škole. Úkolem žáků je analyzovat problém, rozdělit přípravu turnaje na dílčí úkoly, zvažovat různá hlediska a navrhnout plán organizace turnaje.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• Identifikuje klíčové kroky potřebné k organizaci turnaje.

• Rozkládá problém na menší, logické podproblémy.

• Navrhuje jasný a srozumitelný postup řešení (algoritmus).

• Zvažuje různé situace a okrajové podmínky.

• Efektivně komunikuje a spolupracuje s ostatními členy skupiny, respektuje jejich názory a přispívá k dosažení společného cíle.

Úroveň Splněno

Popis

• Podrobně analyzuje problém, rozhoduje o důležitosti různých okolností a o kritériích kvality řešení, určí vstupy a výstupy, nachází kroky či stavy, kterými bude nutné projít.

• Rozloží složitější problém na hierarchii fází nebo částí až po jednoduché kroky, včetně určení jejich vzájemných závislostí a posloupnosti.

• Posuzuje, jaká míra rozdělení problému stačí, při možnosti různého rozkladu hodnotí a vybírá ten, který vidí v dané situaci jako nejvhodnější.

• Navrhuje různé přístupy, nástroje a z nich plynoucí varianty postupů řešení pro jednotlivé fáze (části) problému, rozhoduje se pro ty nejvhodnější, vhodným způsobem postupy zapisuje.

• Z částečných řešení sestaví úplný popis postupu řešení původního problému.

Ilustrace

Název ilustrace

Kalkulačka pro obdélník

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/140a18

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vytvořte algoritmus, který umí na základě zadaných dat vypočítat obvod, obsah a úhlopříčku daného obdélníka.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Analyzuje problém – prozkoumá a pochopí podstatu problému, formuluje vstupy a výstupy. Pro výpočet obvodu, obsahu a úhlopříčky je nutné znát strany obdélníka.

• Rozdělí problém na jednotlivé řešitelné části. Proměnné, obvod, obsah, úhlopříčka.

• Rozdělí jednotlivé řešitelné části na dílčí úkoly. Vytvoří hierarchii úkolů, identifikuje a určí priority. Moduly: zadání, obvod, obsah, úhlopříčka, formulace výsledků.

• Navrhne kroky řešení jednotlivých úkolů. Vzorce pro výpočty.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření teploty ve vaničce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/942e8e

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na týmovou spolupráci při hledání řešení složitějšího problému. Úkolem žáků je zajistit stálou teplotu vody ve vaně. Postaví zařízení, které při určitém poklesu teploty vydá signál. Žáci při návrhu i vývoji zařízení pracují v týmech a využívají soupravu PASCO sensorium a programu SPARKvue, nebo jiné obdobné vybavení (např. micro:bit s přídavnými senzory).

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• analyzuje problém: zkoumá relevantní okolnosti, zjišťuje chybějící informace, formuluje vstupy a výstupy a požadavky na řešení,

• diskutuje o možných důsledcích různých řešení, podává argumenty,

• reflektuje svou roli v týmu, popíše, v čem mu vyhovovala a v čem ne,

• přijímá odpovědnost za plnění různých úkolů, na základě zkušeností odůvodňuje v týmu, ve které roli může být pro tým nejvíce prospěšný,

• rozdělí jednotlivé řešitelné části na dílčí úkoly. Určí návaznosti a priority úkolů, sestaví plán práce,

• když se rozdělení či specifikace úkolů ukážou jako nevhodné, společně s ostatními členy týmu je upraví,

• křesně popíše logiku fungování výsledného zařízení, sestaví a naprogramuje potřebné součásti,

• správnost řešení ověřuje testováním,

• konstruktivně hodnotí činnost svou a jiných, vyhodnotí silné stránky členů týmu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozdělí problém na jednotlivé řešitelné části a popíše postupy k jejich řešení.

INF-INF-002-ZV9-007

V blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program, používá opakování, větvení programu, proměnné.

Metodická podpora

Komentář

Žák si prohlubuje dovednosti související s programováním. Osvojuje si komplexnější pracovní postup – od specifikace problému přes rozmyšlení algoritmu k implementaci řešení, resp. k jeho iterativnímu vylepšování do požadované kvality. Péči také začíná věnovat přehlednosti a srozumitelnosti kódu. Snáze se pak ke kódu sám vrátí, najde chyby, použije jeho části pro řešení podobného problému nebo na něm spolupracuje v týmu.

I na druhém stupni vystačí s blokovým prostředím, nadále vytváří podprogramy a využívá opakování. Seznamuje se s dalšími řídicími programovými strukturami. Přidává další druhy opakování (zejména ovládá opakování s daným počtem a opakování s ukončovací podmínkou). Naučí se program větvit, tedy provádět některé části, jedině pokud právě platí zadaná logická podmínka, a poté i provádět dvě různé věci, pokud podmínka platí a pokud nikoli. Proměnné mu umožní řešit složitější úlohy a vytvářet pokročilejší programy, například hry nebo jiné simulace.

Některé žákovské programy již řeší praktické problémy, mají tedy vliv na vnější svět, přinejmenším na své uživatele. Žák si proto zvyká předvídat možné důsledky programů, které vytváří, a přijímá za ně příslušnou zodpovědnost.

Při programování žáci využívají koncepty z ostatních výstupů a získávají objektivní zpětnou vazbu o tom, jestli je dovedou použít. Učí se pracovat v prostředí, které vyžaduje přesnost, pečlivost, doslovnou a jednoznačnou komunikaci. Mají prostor samostatně určovat a řídit, jak budou postupovat při tvorbě.

Žáci se průběžně rozhodují, jestli je v daném okamžiku efektivnější přemýšlet a plánovat, nebo řešení náhodně zkoušet. Všímají si nesrovnalostí, formulují je jako problémy a systematicky hledají jejich řešení. Zjišťují, jaké úspory může přinést, když už jednou vytvořený program pracuje sám. Získávají také základní představu o tom, jak probíhá tvorba běžně používaných aplikací.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• začínal na jednoduchých příkladech, činil jednoduchá rozhodnutí, například se seznamoval s hotovým programem a na vymezených místech upravoval jeho chování; postupně narůstá obtížnost různých aspektů jeho práce,

• zlepšovala se jeho orientace v daném programovacím prostředí, osvojoval si další pojmy a koncepty, pokročilé možnosti, nabídky a postupy,

• seznamoval se s dalšími bloky a možnostmi jejich vzájemného ovlivňování a kombinování a rozšiřoval tak možnosti svých programů,

• trénoval jednotlivé dílčí programátorské činnosti (specifikace a analýza zadání, návrhy řešení, výběr nejslibnějšího, převod na bloky, implementace a testování), postupně je kombinoval a řadil za sebou, aby kompletoval rozsáhlejší vlastní projekty,

• seznamoval se s příklady použití nových řídicích struktur, testoval je v izolovaných příkladech, učil se předvídat, k jakému vedou chování, sám je implementoval podle pokynu, později sám rozhodoval, kdy bude jejich využití vhodné; nakonec se obdobně (postupně) učil je mezi sebou kombinovat,

• krokoval programy s proměnnými, sledoval vývoj jejich hodnot, hodnotil přínosy jejich použití; v prvních pokusech s proměnnými pod vedením učitele, postupně žák iniciativu přebírá a samostatně rozpoznává, že si program má něco pamatovat, jaké to budou hodnoty, jakým způsobem se bude hodnota proměnné měnit,

• postupně uspořádával zdrojový kód, přidával komentáře, zvažoval rovnováhu mezi rychlostí implementace, přehledností a úsporností kódu,

• seznamoval se s příklady důsledků jiných programů a služeb, včetně těch obecně neočekávaných, zvažoval dopady na sebe, na své uživatele, jejich okolí, případně i širší dopady.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-002-ZV5-005
Sestaví v blokově orientovaném jazyce program, ve kterém používá opakování a podprogramy, opraví případné chyby.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Sestaví program s více kroky, kombinuje různé typy bloků a zvažuje správné pořadí kroků pro splnění zadání.
- Používá opakování v programu ke zjednodušení kódu.
- Vytvoří podprogramy pro opakující se části programu, vysvětlí jejich výhody pro přehlednost a efektivitu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznamuje se složitějšími hotovými programy a na vymezených místech upravuje jejich chování; postupně narůstá obtížnost různých aspektů jeho práce.
- Seznamuje se s dalšími bloky a s možnostmi jejich vzájemného ovlivňování a kombinování a rozšiřuje tak možnosti svých programů.
- Krokuje programy s proměnnými, sleduje vývoj jejich hodnot, hodnotí přínosy jejich použití; první pokusy s proměnnými jsou vedeny, postupně žák iniciativu přebírá a samostatně rozpoznává, že si program má něco pamatovat, jaké to budou hodnoty, jakým způsobem se bude hodnota proměnné měnit.
- Zdrojový kód žák postupně uspořádává, přidává komentáře, zvažuje rovnováhu mezi rychlostí implementace, přehledností a úsporností kódu.
- Všímá si a hodnotí uživatelskou přívětivost jiných programů a služeb.
- Seznamuje se s příklady důsledků jiných programů a služeb, včetně těch obecně neočekávaných, zvažuje dopady na sebe.

Ilustrace

Název ilustrace

Hra – chodba s překážkami

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ce5e2b

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Podle video návodu vytvoř v programu Scratch hru: https://youtu.be/8clk3x1Z1mI chodba s překážkami. Uprav postavy a jejich vlastnosti a parametry prostředí na složitější úroveň.

Tento projekt je navržen tak, aby žákům poskytl praktické zkušenosti s programováním a řešením problémů pomocí programu Scratch. Žáci budou vytvářet hru "Chodba s překážkami" podle videonávodu a následně ji upravovat na vyšší úroveň obtížnosti. Projekt podporuje analytické myšlení, rozdělování problémů na menší části a kreativitu při navrhování herních prvků.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- rozumí videonávodu, vytvoří program podle připraveného postupu

• analyzuje problém – prozkoumá a pochopí podstatu problému, stanovená pravidla hry, formuluje vstupy a výstupy, stanoví základní pohyb postav

• rozdělí problém na jednotlivé řešitelné části

• zasahuje do vytvořeného programu, upravuje program s cílem vylepšit řešení nebo dosáhnout jiného cíle

Ilustrace

Název ilustrace

Počítadlo kroků – chytrý trénink

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9e7753

Krátký textový popis

Aktivita seznamuje žáky se základními principy práce s proměnnými ve vizuálním blokovém programovacím prostředí (např. Scratch). Žáci vytvářejí jednoduchý interaktivní program, který simuluje počítadlo kroků jako v chytrém náramku – postava se pohybuje a proměnná „kroky“ zaznamenává její postup. Využívají podmínky pro vyhodnocení, zda postava narazila do překážky nebo dosáhla určitého počtu kroků, a cyklus pro neustálé sledování stavu programu.

Aktivita umožňuje žákům krokovat program, sledovat změny hodnot proměnné v reálném čase, přemýšlet o její funkci a smyslu a tvořit uživatelsky přívětivé výstupy. Učitel podporuje žákovu samostatnost a uvědomění, že program může „sledovat“ nebo „si pamatovat“ určité informace, které se dále využívají v logice programu.

Postup ověřování

Učitel sleduje, zda žák

• navrhl funkční program,

• vysvětlil, jak se k funkčnímu řešení dopracoval (jak odhaloval chyby v programu a jak je opravoval),

• v reflexi své práce na programu s proměnnými svými slovy popsal, co mu použití proměnné v programu, umožnilo

• vysvětlil, zda (a jak) v programu řešil jeho uživatelskou přívětivost.

Úroveň Splněno

Popis

• Navrhne strukturu budoucího programu, tj. rozdělení programu na jednotlivé části, opakovaně využívá již hotové části zdrojových kódů.

• Využívá různé formy opakování, zejména opakování s pevným počtem a opakování s ukončovací podmínkou, větvení programu.

• Rozpozná potřebu využití proměnných, správně naprogramuje nastavení počátečních hodnot a průběžné úpravy i využití hodnot proměnných.

• Vytváří přehledný a snadno čitelný kód, využívá vhodná pojmenování podprogramů i proměnných a komentáře, zvažuje rovnováhu mezi rychlostí prvotní implementace, přehledností a úsporností kódu.

• Vytváří uživatelsky přívětivé programy.

• Zvažuje dopady svých programů na jejich uživatele, promýšlí možné neočekávané důsledky.

Ilustrace

Název ilustrace

Kreslení čtverců s využitím bloků, proměnných a opakování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/70f2c2

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vytvořte program pomocí nástroje Scratch, který nakreslí zadaný počet čtverců vedle sebe.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• vytvoří program podle zadání,

• identifikuje a provede rozdělení programu do bloků a využití cyklů,

• použije proměnné, předávání parametrů do bloku a podmínku.

Ilustrace

Název ilustrace

„Chyť myš!“ (Scratch)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2a8dbe

Krátký textový popis

V této aktivitě žáci vytvářejí jednoduchou interaktivní hru v prostředí Scratch. Úkolem hráče je co nejrychleji klikat na postavičku myši, která se při každém úspěšném kliknutí přesune na náhodné místo. Hra je časově omezená a sleduje skóre.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• analyzuje problém: zkoumá relevantní okolnosti, zjišťuje chybějící informace, formuluje vstupy a výstupy a požadavky na řešení,

• diskutuje o možných důsledcích různých řešení, podává argumenty,

• rozdělí jednotlivé řešitelné části na dílčí úkoly. Určí návaznosti a priority úkolů, sestaví plán práce,

• když se rozdělení či specifikace úkolů ukážou jako nevhodné, společně s ostatními členy týmu je upraví,

• přesně popíše logiku fungování výsledného zařízení, sestaví a naprogramuje potřebné součásti.

• správnost řešení ověřuje testováním,

• odhaduje odpovědi na výzkumné otázky na základě svých dosavadních znalostí,

• představí základní zjištění z bádání,

• zhodnotí zodpovězení výzkumné otázky a naplnění svého předpokladu.

INF-INF-002-ZV9-008

Průběžně ověřuje správnost vytvářeného postupu, zkouší program, opravuje chyby, posoudí efektivitu postupu, programu.

Metodická podpora

Komentář

Průběžné ověřování správnosti navrhovaných postupů je důležitý návyk, který vede žáka k přemýšlení o tom, jak navržený postup funguje při různých vstupech a také jak je vhodný pro cílovou skupinu uživatelů programu. Je postup obecný, efektivní, neobsahuje opakující se stejné části kódu, není vázán na nějaké specifické podmínky? Takové hodnocení vede žáka k navrhování a zkoušení různých postupů a k postupnému výběru nejlepší varianty řešení určitého problému.

Průběžné testování chování, reakcí a efektivity zlepšuje výslednou kvalitu programu a vede žáka k vědomému vyhledávání omezení a rizik, která jsou s využíváním programů spojená. Žák při odhalení nesprávné funkce identifikuje chybnou část programu a chyby opraví.

První navržený postup, který řeší zadaný problém, nemusí být obecně funkční a nemusí být efektivní. Žáci by měli přemýšlet o fungování svých programů za různých podmínek, postupně je vylepšovat nebo naopak hledat jiná řešení, pokud se program při testování neosvědčí.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• opakovaně procházel svůj postup a ověřoval správnost výsledků,

• odkrokoval jednoduchý program,

• testoval funkčnost programu i při neobvyklých a nesprávných vstupech, identifikoval chybná místa a odstraňoval funkční chyby programu,

• využíval k testování programu spolužáky, na základě testování vylepšoval navržený postup,

• vybral z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodnil.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Testuje různé části programu, provádí drobné úpravy pro zlepšení funkčnosti a efektivnosti.

• Otestuje celý program, najde případné chyby (např. chybná podmínka nebo opakování) a opraví je.

Úroveň Na cestě

Popis

• Opakovaně prochází svůj postup či program a ověřuje správnost výsledků.

• Průběžně testuje starší i právě upravené části programu s různými vstupy, všímá si selhání programu a rozporů mezi chováním programu a očekáváním nebo zadáním pro program, odhaluje příčiny chyb.

• Identifikuje nedostatky postupu i jeho popisu a navrhuje opravy.

Ilustrace

Název ilustrace

Postup pro přípravu na vyučování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ecf665

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Žáci budou pomocí papíru a tužky vytvářet postup, algoritmus pro příchod do školy a přípravu na vyučování, který budou následně upravovat podle zadání od spolužáků. Tato úloha je navržena tak, aby žákům poskytla praktické zkušenosti s tvorbou algoritmů a řešením problémů. Úloha podporuje analytické myšlení, schopnost rozdělovat problémy na menší části a kreativitu při navrhování řešení

(více viz odkaz)

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• tvoří a opakovaně prochází svůj postup, ověřují jeho správnost a proveditelnost

• nachází chybná místa vytvářeného postupu a opravuje je, přepracovává jeho části

• hodnotí efektivitu svého řešení, podle potřeby navrhuje vylepšení

• ověřuje a vylepšuje použitelnost vytvářeného postupu pro univerzální použití

Ilustrace

Název ilustrace

Skóre, které zlobí (aneb: proč moje postavička počítá body špatně?)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/99ebb4

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na rozvoj dovedností ladění a testování programů ve vizuálním prostředí Scratch. Žáci pracují s předpřipraveným projektem, kde postava sbírá objekty a skóre by se mělo zvyšovat. V projektu je však záměrně ponechána chyba – skóre naskakuje víc než jednou za jeden dotek s objektem.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák

• Identifikoval, v čem program chybuje.

• Navrhl řešení problematické situace a chybu/chyby opravil.

• Představil své řešení spolužákovi.

• Porovnal své řešení se řešením spolužáka, popsal, v čem jsou jednotlivá řešení stejná a v čem odlišná.

• Při reflexi své práci při odhalování chyby v programu uvedl, zda a jak svůj postup v obdobné úloze příště vylepší.

Úroveň Splněno

Popis

• Hodnotí efektivitu svého řešení, podle potřeby navrhuje vylepšení.

• Odladí program, aby pracoval správně – systematicky nachází chybná místa programu a opravuje je, přepracovává části programu.

• Testuje prototypy programu s uživateli, aby ověřoval a vylepšoval jeho použitelnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Semafor

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1eb3d2

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na ladění programu a zkoumání možností, jak ho vylepšit pro konkrétní situaci. Úkolem žáků je vytvořit program, který simuluje semafor na silnici, ověřit jeho funkčnost a navrhnout jeho vylepšení podle kritérií, které si sami stanoví (určí situace, které bude program lépe řešit).

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• Analyzuje problém – prozkoumá a pochopí podstatu problému, formuluje vstupy a výstupy. Pro stanovení hodnot potřebuje znát způsob zobrazování signálu na semaforu.

• Rozdělí problém na jednotlivé řešitelné části. Pozadí, semafor, stavy, časové hodnoty.

• Rozdělí jednotlivé řešitelné části na dílčí úkoly. Vytvoří hierarchii úkolů, identifikuje a určí priority. Moduly: pozadí, semafor.

• Navrhne kroky řešení jednotlivých úkolů. Program.

• Průběžně kontroluje a ladí chod programu.

• Navrhne vylepšení - formuluje problém, který bude řešit, navrhne parametry dobrého řešení.

• Navrhne možná řešení, vybere jednu z možností, na vyzvání zdůvodní, podle čeho řešení vybíral.

• Rozdělí jednotlivé řešitelné části na dílčí úkoly. Vytvoří hierarchii úkolů, identifikuje a určí priority. Moduly: další vylepšení - zobrazení časového údaje, animace...

• Průběžně kontroluje a ladí chod vylepšovaného programu. Ověří, zda výsledek odpovídá navrženým parametrům.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Ověřuje správnost navrhovaných postupů s cílem opravit chyby.

003

Informační systémy

Charakteristika tematického okruhu

Řadu potřeb společnosti pomáhají plnit informační systémy. Lidé je nevyhnutelně využívají, vypořádávají se s jejich nedostatky, mají požadavky na jejich chování. Většina lidí také nějaké evidence sama tvoří, v osobním i pracovním životě (seznam k balení na výlet, evidence zakázek k vyřízení). Výhodu v tom mají ti, kteří mají na základě praktické zkušenosti představu o tom, jak takové systémy vnitřně fungují, jak se vyvíjejí, co mohou pomoci řešit a co už nikoli. Iterativní vývoj a testování řešení se zaměřením na potřeby klienta je znakem užitečných podniků. Uživatelské rozhraní informačních systémů je komunikačním kanálem. Důsledky fungování řady systémů ovlivňují celou občanskou společnost.

Na 1. stupni žák začíná informační systémy zkoumat. Kromě práce s uživatelským rozhraním se učí orientovat i přímo v tabulkách a podobných strukturách.

Na 2. stupni žák svůj průzkum prohlubuje a kromě významu pro uživatele precizněji popisuje, co přesně systémy dělají. Pro řešení konkrétních problémů tvoří také vlastní evidence dat.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

INF-INF-003-ZV5-006

Rozezná, s jakými daty pracuje vybraný informační systém a jaký je jeho účel.

Metodická podpora

Komentář

Žák u informačního systému, který zná, dokáže popsat jeho účel, funkci nebo smysl (školní informační systém, objednávání obědů apod.). Popíše účel informačního systému ze svého pohledu, co mu systém umožňuje, vysvětlí, k čemu ho potřebuje. Popíše, co informační systém umožňuje dalším uživatelům. Z funkcí systému následně odvodí, jaká data systém sbírá. Žák lépe porozumí fungování informačních systémů jako celku a jejich užitečnosti. Na získaných dovednostech staví v dalších stupních vzdělávání, kdy se učí informační systémy podrobněji hodnotit.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

- diskutoval nad systémy, které zná,
- popsal konkrétní informační systém, například školní informační systém,
- určil, s jakými daty informační systém pracuje,
- rozpoznal, komu a čemu informační systém slouží,
- vyvozoval na základě vlastní zkušenosti užitečnost a využitelnost.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-003
Na základě vlastní zkušenosti uvede příklady, jak může konzumace médií ovlivnit jeho postoje nebo postoj jeho vrstevníků k určitému tématu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-003-ZV9-009
Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Orientuje se v tabulce.

Úroveň Na cestě

Popis

- Diskutuje o informačních systémech, které zná (např. školní informační systém, objednávání obědů).
- Popíše účel a základní funkce konkrétního informačního systému (např. školní informační systém).
- Identifikuje základní typy dat, se kterými vybraný informační systém pracuje (např. jména, známky ve školním informačním systému).
- Určí, komu informační systém slouží (např. žákům, rodičům, učitelům) a jaký je jeho hlavní účel. Popíše na základě vlastní zkušenosti užitečnost informačního systému (např. přehled známek, změny v rozvrhu, možnost volby obědů, vyhledávání knih).

Ilustrace

Název ilustrace

Knihovna

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c48281

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Přihlas se do svého čtenářského konta. Zjisti, kolik má vypůjčených knih a kdy je musíš vrátit. Chceš si půjčit 3. díl Harryho Pottera, zjisti, zda si knihu můžeš hned vypůjčit. Co budeš dělat, když je půjčená? Diskutuj se spolužáky další možnosti systému.

Obrázky viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/c48281”

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• přihlásí se do informačního systému knihovny

• popíše možnosti systému, který vidí

• uvede výhody a nevýhody ze svého pohledu

Ilustrace

Název ilustrace

Informační systémy v každodenní životě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8bd367

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na rozvoj porozumění informačním systémům, se kterými se žáci běžně setkávají, jako je školní informační systém, objednávání obědů nebo knihovní katalog. Žáci formou skupinové či individuální práce popisují účel konkrétního systému, s jakými daty pracuje, komu slouží a proč je užitečný. Skrze vlastní zkušenost a diskusi rozvíjejí schopnost vnímat potřeby ostatních uživatelů (žáků, učitelů, rodičů) a navrhují možná vylepšení.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Výběr a popis informačního systému:
Žák pracoval a popsal účel běžně využívaného systému (např. školní portál, objednávkový systém, knihovní katalog).

• Určení dat systému:
Žák vyjmenoval typy informací, které systém shromažďuje, zpracovává nebo zobrazuje (např. jídla, přihlášky, výpůjčky).

• Sdělení, komu systém slouží:
Žák pojmenoval uživatele systému (např. žáci, učitelé, rodiče) a jakým způsobem jim pomáhá.

• Vysvětlení, proč je daný systém užitečný:
Žák popsal přínos systému v praxi (např. šetří čas, zjednodušuje komunikaci, usnadňuje organizaci).

• Sdílení vlastní zkušenost s daným systémem:
Žák se zapojil do diskuse, popisoval konkrétní situace, kdy systém využil nebo viděl, jak funguje.

• Zamyšlení se nad potřebami různých uživatelů:
Žák prokázal schopnost vnímat rozdílné potřeby uživatelů a jejich očekávání od systému.

• Spolupráci při skupinové práci:
Žák se podílel na tvorbě výstupu (např. popisu, prezentace, návrhu) a plnil svou roli v týmu či individuálně.

Úroveň Splněno

Popis

• Diskutuje o funkcích a účelu známých informačních systémů, uvede konkrétní příklady a situace.

• Popíše informační systém – funkce pro různé uživatele a jejich potřeby.

• Popíše funkce informačního systému a typy dat, se kterými pracují.

• Zhodnotí užitečnost informačního systému, jeho výhody a nevýhody.

Ilustrace

Název ilustrace

Informační systém naší školy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/002853

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vytvoř myšlenkovou mapu IS školy tak, aby bylo vidět, kdo do něho má přístup a co všechno se z něho může dozvědět.

Nápověda:

• co mohu zjistit v našem informačním systému

• kdo vidí moje známky

• kdo má do systému přístup

• úkoly – nakdy mám úkol a z čeho

• kdo píše zprávy – spolužáci, učitel, rodiče

• rozvrh, změny v rozvrhu, přesuny hodin

• když nastoupím do 1. třídy, co o mě škola ví a eviduje

• dotazník pro žáky, rodiče

• zasedací pořádek

• platby sešitů, akcí

• kontakty na rodiče

• osobní údaje

Podotázka:

V čem spatřuješ výhody a nevýhody našeho školního informačního systému?

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Určí role v IS (např. žák, rodič, učitel).

• Určí data, která IS eviduje (např. známky, úkoly, docházka).

• Popíše, k čemu IS slouží, jeho výhody a nevýhody.

Ilustrace

Název ilustrace

Digitální galerie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bc83ef

Krátký textový popis

V této aktivitě se žáci promění v informační systém digitální galerie a zkoumají, jaká data se o uměleckých dílech zaznamenávají a proč jsou důležitá. Pracují s konkrétním dílem z online sbírek (např. Josef Čapek – Černošský král) a ve skupinách vytvářejí vlastní záznamy o vybraném uměleckém či dětském díle, včetně názvu, autora, stylu, významu či rozměrů. Poté prezentují své výstupy a společně diskutují o významu uchovávání a sdílení informací o umění. Aktivita naplňuje klíčovou kompetenci: *Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm*.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Pochopení významu zaznamenávání dat o uměleckých dílech:
Žák zdůvodnil, jaká data jsou důležitá (např. autor, styl, rozměry, význam) a proč je uchováváme.

• Práci s konkrétním dílem z online sbírky:
Žák aktivně vyhledával nebo analyzoval zadané umělecké dílo (např. Josef Čapek – Černošský král).

• Spolupráci ve skupině na tvorbě záznamu o díle:
Žák přispěl k vytvoření souboru informací o vybraném uměleckém nebo dětském díle.

• Obsah záznamu – klíčové informace o díle:
Žák zaznamenal: název díla, autora, styl, význam, rozměry (případně další údaje).

• Prezentaci výstupu:
Žák spolu se skupinou představil záznam a popsal základní informace o díle.

• Účast na diskusi o významu uchovávání a sdílení informací o umění:
Žák vyjádřil svůj názor nebo reagoval na příspěvky spolužáků k tématu uchovávání kulturní paměti.

• Vnímavost k umění a kultuře jako způsobu poznávání světa:
Žák vnímal umění nejen jako objekt popisu, ale jako nositele významu a hodnoty pro společnost.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše účel informačních systémů, které zná.

INF-INF-003-ZV5-007

Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznámí s konkrétním seznamem, tabulkou nebo podobnou strukturou, aby porozuměl, jaká data a jakým způsobem do ní patří. Data mohou být číselná (např. věk, počet, délka, hmotnost, teplota) i nečíselná (např. jména, popisy, symboly, barvy, názory, pocity). Data v seznamu mohou a nemusí odpovídat pořadí podle nějakého kritéria (neuspořádaný nebo uspořádaný seznam), popř. jsou v hierarchických vztazích (víceúrovňový seznam). Data v tabulce jsou uspořádaná do souvisejících sloupců a řádků, což umožní přehledně zobrazit data podle shodných a odlišných vlastností, podle vývoje v čase atp.

Žák rozvíjí porozumění datovým strukturám a schopnost data organizovat a pracovat s nimi, tedy základní předpoklady pro pozdější práci s databázemi a informačními systémy. Zjišťuje, jaké výhody jednotlivé struktury poskytují, například jak snadno a podle čeho lze ve které vyhledávat, jak zvyšují přehlednost i většího množství dat, jak usnadňují strojové zpracování.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• se seznamoval se zadáním, zjišťoval, co je třeba řešit, odhaloval data,

• se orientoval v tabulce (sloupce, řádky) a v seznamu,

• zobrazoval a třídil data podle různých kategorií, shodných a odlišných vlastností,

• zapisoval číselná data (např. počet, délka, hmotnost, teplota) i nečíselná data (např. jména, symboly, popisy, názory, pocity) do struktur (tabulka, seznam).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-004
Porovná kvantitu na základě manipulace, zaznamená ji graficky pomocí čárek a obdobných symbolů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-PVL-000-ZV5-001
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001
Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

CZB-TEV-002-ZV5-008
Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-003-ZV9-009
Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

INF-INF-003-ZV9-010
Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

INF-INF-003-ZV9-011

V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše v tabulce sloupce a řádky.

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznamuje se zadáním úlohy, určí, jaká data jsou potřeba zaznamenat.
- Orientuje se v základní struktuře tabulky (sloupce a řádky) nebo seznamu.
- Třídí data podle různých kategorií (shodných a odlišných vlastností).
- Zapisuje číselná i nečíselná data do předpřipravených jednoduchých struktur (např. tabulka, seznam).

Ilustrace

Název ilustrace

Hudební nástroje

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/899624

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Soubor 3 příkladů

Příklad 1

Máš rád hudbu? Datík také, ale v jeho sbírce mu škodlivý robovir udělal nepořádek a vyházel z tabulky některé nástroje.

Příklad 2

Máš rád hudbu? Datík také, ale v jeho sbírce mu škodlivý robovir udělal nepořádek a vyházel z tabulky některé popisky řádků a sloupců.

Příklad 3

Máš rád hudbu? Datík také, ale v jeho sbírce mu škodlivý robovir udělal nepořádek a vyházel z tabulky některé údaje.

Obrázky viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/899624”

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- orientuje se v řádcích a sloupcích
- třídí data podle kategorií

Ilustrace

Název ilustrace

Moje malá sbírka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9e591c

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na rozvoj digitální kompetence prostřednictvím tvorby jednoduché tabulky nebo seznamu v digitálním prostředí (např. Excel, Tabulky Google, Word aj.). Žáci si volí vlastní téma dle zájmu (např. zvířata, sporty, knížky) a samostatně vyplňují tabulku podle jednoduché struktury. Aktivita rozvíjí schopnost práce s číselnými i textovými daty a vede žáky k uvědomění si praktického využití tabulek v běžném životě.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Volbu tématu pro tabulku podle zájmu:
Žák si vybral zajímavé nebo relevantní téma (např. zvířata, sporty, knížky).

• Základní digitální dovednosti při práci s tabulkou
Žák otevřel, vytvořil, uložil či sdílel tabulku v digitálním prostředí.

• Dodržení jednoduché a logické strukturu tabulky:
Žák vytvořil tabulku se sloupci a řádky se smysluplnými názvy a odpovídajícím obsahem.

• Správnost vyplnění tabulky číselnými i textovými údaji:
Žák použil text i čísla (např. počty, roky, pořadí) podle zvoleného tématu a struktury.

• Přehlednost a srozumitelnost výstupu:
Žák srozumitelně a přehledně zpracoval tabulku.

• Praktické využití tabulek v běžném životě:
Žák popsal praktické využití tabulky (např. plánování, evidování, srovnání).

Úroveň Splněno

Popis

• Analyzuje zadání, určí potřebná data a rozpozná, jaká data jsou důležitá.

• Třídí data v tabulce nebo seznamu podle zadaných kategorií.

• Vysvětlí, jak třídění usnadňuje práci s daty.

• Zaznamená a uspořádá různé typy dat v tabulce nebo seznamu.

• Uvede příklady, kde je vhodné použít různé typy struktur, seznam, tabulka.

Ilustrace

Název ilustrace

Tabulka s ovocem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b8129d

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Podle předpřipraveného klíče umísti do tabulky ovoce a názvy řádků a sloupců.

https://pracesdaty.zcu.cz/index.php/evidujeme-data/21-evidujeme-priklad-3

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Určí vlastnosti, podle kterých se dělí věci do tabulky.

• Doplní popisky sloupců a řádků.

• Doplní tabulku.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak bych to vyřešil já

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/602772

Krátký textový popis

Tato aktivita rozvíjí schopnost žáků rozlišovat mezi osobními a společnými problémy v běžných školních situacích a zároveň podporuje vnímání různých perspektiv. Ve dvojicích žáci navrhují řešení konkrétních problémových situací, porovnávají své návrhy, zaznamenávají shody a rozdíly a barevně označují typ problému (osobní/společný). Výsledky následně shrnují do společné třídní tabulky a prezentují je ostatním. Aktivita posiluje empatii, schopnost spolupráce, diskuse a sdíleného rozhodování. Vede žáky k uvědomění, že každý problém může být vnímán různě a že některé obtíže se týkají jednotlivců, zatímco jiné celé skupiny nebo třídy.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Návrh řešení konkrétní problémové situace ve dvojici:
Žák se podílel na hledání řešení zadaných situací se spolužákem.

• Porovnání návrhů a zaznamenání shod a rozdílů:
Žák diskutoval o rozdílných pohledech a zapsal shody a rozdíly.

• Označení typu problému (osobní/společný):
Žák určil, zda jde o problém individuálního nebo kolektivního charakteru, a označil jej podle zadání.

• Zápis výstupů do společné tabulky:
Žák přenesl výsledky práce dvojice do přehledu pro celou třídu.

• Prezentaci výsledků:
Žák sdílel a vysvětlil výstupy své dvojice před třídou.

• Rozlišení mezi osobním a společným problémem:
Žák určil, koho se problém týká – jednotlivce, nebo celé skupiny/třídy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zaznamenává do existující tabulky číselná i nečíselná data problému, který opakovaně řešil.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

INF-INF-003-ZV9-009

Posoudí účel a užitečnost vybraného informačního systému, popíše jeho vnitřní fungování.

Metodická podpora

Komentář

Žák již běžně používá různé informační systémy (např. různé školní, v jídelně, v knihovně, v dopravě). Učí se o nich uvažovat nejen ze svého pohledu. V první řadě rozliší různé skupiny (role) uživatelů (např. žák, učitel, třídní učitel, zákonný zástupce, vedení školy, správce systému) a formuluje potřeby, které jim systém pomáhá řešit (neztratit se v zadaných úkolech, poskytovat zpětnou vazbu, sledovat docházku, omlouvat absence…). Z toho plynou konkrétní činnosti, které uživatelé v systému provádějí. Žáci tedy mohou zhodnotit přínos systému pro jeho uživatele, ale také to, do jaké míry systém plní svůj cíl a kde jsou případné rezervy. Úvahou, pozorováním i praktickým ověřením zjišťují, jestli systém pro vybrané úkony funguje správně (nebo si uživatel musí na něco dávat pozor), nakolik uživatelské rozhraní pomáhá splnění úkolu nebo je pro uživatele naopak překážkou, jestli je přehledné a intuitivní a je snadné se ho naučit používat, jestli pomáhá uživateli zadávat správná data a umožňuje opravy chyb, jak zvládá méně obvyklé požadavky. Obdobnému posouzení žák samozřejmě vystavuje i evidence dat, které vytvořil on nebo jeho spolužáci.

Vedle posouzení z hlediska uživatelů se žáci učí vyvozovat, jak systémy fungují vnitřně. Už vědí, co systém umožňuje svým uživatelům, a umí určit, jaká data systém sbírá. Díky zkušenostem s prací s tabulkami nyní také odhadují, jak (do jakých tabulek, s jakými sloupci) systém data organizuje. Z popsaných funkcí systému dovozují, co systém s daty dělá, a z činnosti uživatelských rolí, jaké mají práva a povinnosti.

I tyto zjednodušené představy o fungování skutečných systémů jsou inspirací pro jednodušší vlastní systémy. Kromě toho užitečně poslouží k rozpoznání, že se systém dostal do nějak neobvyklého stavu (např. ztracená zásilka se jeví jako neexistující, přitom ji jen někdo předčasně označil jako doručenou a tím vyřízenou), a napovědí, jak situaci napravit.

Evidence docházky, probírané látky a všechna žákova hodnocení jsou údaje zaznamenané v nějakém informačním systému. I sociální sítě, streamovací služby nebo internetové bankovnictví jsou informační systémy. Podrobnější zkoumání informačních systémů žákům umožňuje nahlédnout a kriticky hodnotit jejich běžné každodenní fungování i vliv na lidskou společnost.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• se seznamoval s předem zpracovanými příklady, aby porozuměl, jak vůbec vypadají možné odpovědi na otázky po účelu a užitečnosti IS a jak se k nim dojde,

• posléze začínal samostatně i ve skupinách hledat odpovědi, zprvu s podporou učitele (např. ve formě výběru z možných odpovědí, ve formě úzce zaměřených otázek), která postupně ubývá,

• analyzoval zpočátku jednoduché, jednoúčelové systémy, následně dílčí části složitějšího IS (např. rozhraní pro odevzdávání úkolů), postupně složitost systémů (množství a provázanost evidovaných dat, komplikovanost uživatelského rozhraní, rozmanitost úkonů, které IS umožňuje) a jejich analyzovaných částí stoupá,

• díval se zpočátku především z vlastního pohledu, jako uživatel, postupně si uvědomoval, že s IS interagují i lidé v dalších rolích (učitelé, rodiče, správci, knihovníci, kuchařky…), rozmýšlel, jaké úkoly ty ostatní role plní, co od IS potřebují, co jim IS poskytuje,

• prvky a vztahy v systému sepisoval zpočátku nahodile, např. do seznamu, dále je strukturoval např. do myšlenkové mapy, používal různé způsoby znázornění souvislostí, později začínal identifikovat souvislosti a vztahy různých typů, např. uživatelé, jejich role, potřeby, úkoly, pravomoci; prvky uživatelského rozhraní a shromažďovaná data; vnější události a změny v datech; logické souvislosti mezi daty.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-003-ZV5-006
Rozezná, s jakými daty pracuje vybraný informační systém a jaký je jeho účel.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGC-PVL-000-ZV9-001
S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-ZAP-000-ZV9-001

Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-005

Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Diskutuje o funkcích a účelu známých informačních systémů, uvede konkrétní příklady a situace.
- Popíše informační systém - funkce pro různé uživatele a jejich potřeby.
- Popíše funkce informačního systému a typy dat, se kterými pracují.
- Vysvětlí informační systém z pohledu různých uživatelů. Zhodnotí užitečnost informačního systému, jeho výhody a nevýhody.

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznamuje se s předem zpracovanými příklady informačních systémů, aby porozuměl, co vše zahrnuje informační systém a jak vypadají možná kritéria jeho účelnosti a užitečnosti.
- Rozlišuje skupiny uživatelů informačního systému (např. žák, učitel, třídní učitel, zákonný zástupce, vedení školy, správce systému), uvede příklady činností, které v IS vykonávají, popíše potřeby, které jim systém pomáhá řešit, zformuluje účel systému jako celku.
- Rozpozná, jaká data vybraný IS ukládá, rozlišuje základní datové typy.
- Zkoumá situace, které mohou uživatelé systému zažít, odhadne potenciální problémy a navrhne možná řešení.

Ilustrace

Název ilustrace

Analýza uživatelů informačního systému školy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7e2c9f

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Žák popíše školní informační systém (např. Google Classroom), který používá. Vytvoří tabulku skupin uživatelů systému, ke kterým si sám dochází na základě zkušeností a uvede příklady činností, které vykonávají.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- rozlišuje skupiny uživatelů informačního systému (např. žák, učitel, třídní učitel, zákonný zástupce, vedení školy, správce systému),

• uvede příklady činností, které v IS vykonávají,

• popíše potřeby, které jim systém pomáhá řešit,

• zformuluje účel systému jako celku.

Úroveň Splněno

Popis

• Vysvětlí význam informačních systémů ve společnosti.

• Rozlišuje různé role uživatelů informačního systému, uvede příklady činností, které v IS vykonávají, popíše potřeby, které jim systém pomáhá řešit, zformuluje účel systému jako celku.

• Rozpozná, jaká data vybraný IS ukládá, rozlišuje základní datové typy a jaká práva ke kterým datům mají jednotliví uživatelé IS.

• Zkoumá uživatelské rozhraní IS, hodnotí jeho přehlednost a použitelnost, nápovědu a podporu uživatele.

Ilustrace

Název ilustrace

Informační systém školy, úlohy, role a práva

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cfc8d5

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

• Na základě znalosti školního informačního systému vaší školy doplňte tabulku zobrazující jednotlivé agendy, role uživatelů a jejich práva.

• Na základě znalosti školního informačního systému vaší školy vytvořte myšlenkovou mapu ukazující jednotlivé prvky IS a vztahy mezi nimi.

• Zhodnoťte váš školní IS. Co vám vyhovuje, co by chtělo vylepšit (a jak) a co není v pořádku? Funguje stejně webová i mobilní aplikace? Jaké další funkce (moduly) by IS měl zahrnovat?

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Určí základní agendy, které zajišťuje školní informační systém.

• Posoudí, jaké role mají jeho uživatelé a jaká práva jsou s těmito rolemi spojená.

• Vytvoří myšlenkovou mapu mapující jednotlivé složky školního informačního systému.

• Zhodnotí užitečnost školního informačního systému, který zná.

Ilustrace

Název ilustrace

Co víš o datech ve školním systému?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/21aad1

Krátký textový popis

Úloha staví na běžné zkušenosti žáků s informačními systémy typu Bakaláři nebo EduPage. Jejím cílem je přenést pozornost z uživatelského pohledu k pochopení základních principů fungování IS: jaká data uchovává, jak jsou organizována a jak se rozhoduje o tom, kdo co vidí a co může měnit. Žák přemýšlí nad systémem jako návrhář nebo analytik.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

- navrhl realistické tabulky a jejich obsah,
- chápe logiku přístupových práv a dokáže ji vyjádřit v tabulce,
- popíše nebo nakreslí proces práce systému s daty,
- rozpozná možná rizika spojená s nesprávným nastavením rolí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše účel informačních systémů z jeho blízkého okolí.

INF-INF-003-ZV9-010

Pro řešení problému vytvoří tabulku evidence dat a stanoví pravidla pro práci se záznamy.

Metodická podpora

Komentář

Existuje velké množství praktických problémů, které řešíme pomocí evidence většího množství dat různého typu. Při návrhu evidence dat se žák učí data logicky organizovat pomocí tabulky či více tabulek. Navrhuje strukturu tabulky a pravidla pro její použití. Při práci s tabulkou využívá možnost práce ve sdíleném prostředí (například formuláře, cloudové tabulky).

Žák by měl identifikovat, jaké informace (datové položky) jsou potřebné pro řešení daného problému, a navrhnout, jak je nejlépe uspořádat do tabulky. V databázovém systému, případně v tabulkovém editoru vytvoří sloupce pro jednotlivé datové položky a určí typy dat, které budou v těchto sloupcích uložené (např. text, číslo, datum).

Kromě samotné struktury tabulky žák také definuje, jak se s daty v tabulce pracuje. Určí pravidla pro přidávání nových záznamů, aktualizaci existujících záznamů, mazání záznamů, ale také například pravidla pro validaci dat (jak zkontrolovat, že data jsou správně a kompletně zadaná) nebo jejich zabezpečení. V souladu se stanovenými pravidly nastavuje přístupová práva k datům. Z pravidel také vyplývá, jak korespondují data a skutečnosti, které reprezentují.

Ve světě informačních systémů je správa dat klíčová. Informační systémy v podstatě sbírají, ukládají, zpracovávají a prezentují data. Aby mohl systém efektivně fungovat, musí být data správně strukturovaná a musí existovat jasná pravidla pro jejich správu. Schopnost navrhnout tabulku a pravidla pro práci s daty je tedy základní dovedností pro kohokoli, kdo chce (musí) pracovat s informačními systémy nebo je navrhovat.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

- určil, jak při řešení problému využije evidenci dat: formuloval problém, vysvětlil zamýšlený účel tabulky, určil základní informace, které má evidence dat poskytovat (výstupy),
- navrhl tabulku pro evidenci dat: určil, v jakém nástroji tabulku zpracuje, určil, jak získá data do tabulky, navrhl strukturu tabulky, určil pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat,
- vytvořil tabulku pro evidenci dat: vytvořil tabulku, nastavil pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat,
- ověřil funkčnost evidence dat: navrhl, realizoval a vyhodnotil zkoušku (pilot) evidence dat, opravil chyby, případně navrhl vylepšení.

Gradace spočívá ve volbě složitosti problému, který žáci řeší, vždy by mělo jít o situaci, která je žákům blízká z praktického života. Postupně se seznamují s různými typy dat i možnostmi spolupráce při vytváření a užívání tvořené evidence, tj. roste složitost pravidel a rolí v evidenci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KPP-ZDR-000-ZV9-001
Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Analyzuje zadání, určují potřebná data a rozpozná, jaká data jsou důležitá.
- Zaznamená a uspořádá různé typy dat v tabulce nebo seznamu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Analyzuje jednoduchý problém či zadání, navrhne evidenci dat pro jeho řešení.
- Navrhne tabulku pro evidenci dat – určí potřebné sloupce, rozhodne o jejich názvech a typu, tabulku vytvoří.
- Ověří, že evidence plní zadaný účel, opraví případné chyby.

Ilustrace

Název ilustrace

Vytvoření tabulky se zadanými kritérii

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4df8a1

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Motivační část: Jako třída máte možnost navštívit aquapark. Ke vstupu do aquaparku je nutné předložit jmenný seznam účastníků, podle kterého bude určena výše vstupného. Ta se vypočítává dle výšky a věku účastníka. Vyšší cenu zaplatí ti, kteří měří více jak 150 cm nebo jim je více, jak 14 let.

Zadání: Vytvoř přehlednou tabulku, ve které budeš evidovat následující informace: Do Aquaparku se mimo jiné přihlásil Aleš Bůha, kterému je 12 let a měří 154 cm, Tereza Černá, která měří o 10 cm méně, ale je starší o 1 rok, Michal Doležal, který je stejně starý jako Tereza, ale je ze všech nejvyšší, měří o 10 cm více než Emma Bartůňková, Halušková Veronika, měří 148 cm a je jí 14 let, poslední je Emma, věkově je na tom stejně jako Aleš, ale je o 4 cm menší.

Řešení: Lze pracovat individuálně nebo ve dvojicích, kdy žáci diskutují nad tím, kdo bude mít levnější nebo dražší vstupné.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• identifikuje potřebná data, navrhne tabulku a její strukturu

• zvolí vhodnou aplikaci, ve které dle zadaných požadavků vytvoří tabulku s daty

Úroveň Splněno

Popis

• Navrhne evidenci dat pro řešení zadaného problému – formuluje problém, určí základní informace, které má evidence dat shromažďovat a jaké výstupy má poskytovat.

• Vytvoří tabulku pro evidenci dat, nastaví k ní přístupová práva a určí pravidla a postupy pro práci se záznamy, aby byl udržen soulad evidence se skutečností.

• Otestuje evidenci dat s využitím jiných uživatelů (spolužáků), ověří, že evidence plní zadaný účel, opraví případné chyby a na základě testování navrhne možná vylepšení.

Ilustrace

Název ilustrace

Příšerky - evidence

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/32b782

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vypisujeme casting na film s příšerkami. Máme galerii příšerek a potřebujeme zpracovat data o příšerkách tak, aby bylo možné později stanovit, kolik příšerek z naší galerie splňuje požadavky castingu. Analyzujte data a navrhněte tabulku pro evidenci dat.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Identifikuje, jaké informace (datové položky) jsou potřebné pro řešení daného problému.

• Navrhne, jak je nejlépe uspořádat do tabulky (např. v Excelu, databázovém systému).

• Vytvoří sloupce pro jednotlivé datové položky.

• Určí typy dat, které budou v těchto sloupcích uloženy (např. text, číslo, datum).

• Určí pravidla pro přidávání nových záznamů, aktualizaci existujících záznamů, mazání záznamů a pravidla pro validaci dat.

Ilustrace

Název ilustrace

Evidence výkonů sportovních disciplín z tělesné výchovy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/acaf61

Krátký textový popis

V aktivitě žáci vytvářejí tabulku, do které bude zapisovat a upravovat data více uživatelů. Jejich úkolem je jednak navrhnout tabulku, jednak formulovat pravidla pro práci se záznamy a ověřit jejich srozumitelnost a funkčnost v uživatelském testování.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• určil základní informace, které má evidence dat poskytovat,

• navrhl tabulku pro evidenci dat, navrhl strukturu tabulky

• stanovil, jak získá data do tabulky, a určil pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat,

• vytvořil tabulku pro evidenci dat, nastavil pravidla a postupy pro práci se záznamy,

• ověřil funkčnost evidence dat ve spolupráci se spolužáky,

• na základě uživatelského testování (viz odrážka výše) opravil chyby a navrhl vylepšení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Sestaví tabulku pro evidenci dat získaných z okruhu svého zájmu.

INF-INF-003-ZV9-011

V evidenci dat používá funkce pro automatické zpracování dat a nastavuje zobrazení dat s cílem řešit potřeby uživatelů.

Metodická podpora

Komentář

Evidence dat má svůj účel, její uživatelé jejím prostřednictvím realizují konkrétní úkony (vybírají peníze na školní výlet, evidují docházku na tréninky sportovního klubu, sledují stáří lezeckých lan před vyřazením…). Použitelnosti evidence přispívá vhodně nastavené uživatelské rozhraní a odstranění rutinních kroků pomocí automatizace. Různé úkony ve stejné evidenci přitom mohou vyžadovat různá rozhraní (přinejmenším zobrazení dat).

Žáci z potřeb uživatelů odvodí základní úkony, které má evidence podporovat, navrhnou a implementují odpovídající řešení. Určí, která data potřebuje uživatel pro daný úkon zobrazit (které sloupce a v jaké podobě, jakým kritériím mají odpovídat zobrazené řádky, jaké má být pořadí, jak mají data ovlivnit formátování) a která naopak skrýt, a provede příslušná nastavení. K filtrování (hledání podle kritérií) a agregaci (výpočty průměrů, součtů, extrémů apod.) dat pak už dochází automaticky, zobrazená data se aktualizují bez žákových ručních zásahů. Totéž platí pro vytvořené grafy nebo jiné vizualizace, které mohou uživatelé evidence potřebovat.

Žák hledá i další příležitosti k využití automatizace ke zpracování dat, zejména výpočty pomocí vzorců a funkcí. Opírá se o znalosti programování, např. při využití podmínek.

Obdobné dovednosti žák využívá také při zpracování většího množství tabulkových dat, než zvládne přehlédnout okem, například při statistickém vyhodnocení dat z dotazníků nebo při zpracování laboratorních měření.

Schopnost efektivně automatizovat rutinní úkony je přímo jedním z důvodů výuky informatiky. S rostoucím vlivem informačních systémů na každodenní život je přitom zásadní nejen jejich funkčnost, ale také jejich použitelnost pro uživatele. Pochopení a ovládnutí technologií tak, aby sloužily žákům, a nikoli naopak, je dalším z důvodů výuky informatiky.

Ve výsledku žák vede navrženou evidenci dat, sleduje dodržování stanovených pravidel a postupů, hodnotí fungování evidence: spravuje evidenci dat, zadává data do tabulky, edituje je, nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku, automatizuje řešení zadaného problému.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• nastavoval zobrazení dat v připravené (např. online dostupné) rozsáhlejší tabulce tak, aby mohl odpovědět na položenou otázku (získal potřebné informace), používá při tom řazení a filtrování dat včetně složených podmínek,

• získával z dat (statistické) informace, využíval k tomu různé funkce (např. součet, minimum, maximum, průměr),

• v evidencích dat (tabulkách), které sám vytvořil, navrhoval vhodné využití řazení a filtrování dat a využívání funkcí pro automatizaci zpracování dat,

• volil vhodné nástroje pro vizualizaci dat (souhrnné tabulky, grafy, infografiku apod.) s přihlédnutím k obsahu a k příjemcům sdělení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001
Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Uvede příklady, kde je vhodné použít různé typy struktur, seznam, tabulka.

• Třídí data v tabulce nebo seznamu podle zadaných kategorií - shodné a odlišné vlastnosti.

• Vysvětlí, jak třídění usnadňuje práci s daty.

Úroveň Na cestě

Popis

• Seznamuje se s různými způsoby prezentace dat pro daný účel, nastavuje výběr a zobrazení tabulkových dat (např. výběr sloupců, řazení a filtrování i pomocí několika kritérií, seskupování, podmíněné formátování...).

• Používá jednoduché vzorce a základní funkce (statistické, logické, textové, časové) pro automatické zpracování dat.

• Volí a vytváří vizualizace dat (např. sloupcové, bodové, čárové grafy).

Ilustrace

Název ilustrace

Chyby v grafu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f1a0f0

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Najděte chybu v grafu, tj. nesoulad mezi tabulkou a grafem Využijeme úlohu Kontrola referátů z projektu PRÁCE S DATY, který vytvořila ZČU Plzeň v rámci projektu PRIM, URL: https://pracesdaty.zcu.cz/ Přímý link na úlohu: https://pracesdaty.zcu.cz/index.php/resime-problemy/13-resime-priklad-3

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• interpretuje data v různých podobách (hodnoty v tabulkách, grafy)

• odhaluje chyby ve vizualizaci dat

Úroveň Splněno

Popis

• Volí vhodný způsob prezentace dat pro daný účel, nastavuje výběr a zobrazení tabulkových dat podle potřeb uživatelů.

• Používá jednoduché vzorce a kombinace základních funkcí pro automatické zpracování dat a výpočty v rozsáhlé tabulce.

• Volí a vytváří vizualizace dat odpovídající záměru.

Ilustrace

Název ilustrace

Příšerky - automatické zpracování dat

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0be426

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vypisujeme casting na film s příšerkami. Máme galerii příšerek a potřebujeme z tabulky dat o příšerkách stanovit, kolik příšerek z naší galerie splňuje požadavky a můžeme je pozvat na casting. Potřebujeme hnědou příšerku s vlasy, vousy, jedním okem a čtvercovým tvarem nohou.

Analyzujte data a navrhněte způsob automatického zpracování dat. Prezentujte výsledek zpracování dat.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• orientuje se v získaných datech, čte je a interpretuje,

• pomocí řazení, filtrování a dalších funkcí získává z dat informace, které jsou odpovědí na položenou otázku,

• tyto informace vizualizuje a prezentuje srozumitelně pro ostatní.

Ilustrace

Název ilustrace

Obce v ČR

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/150313

Krátký textový popis

Cílem úlohy je analyzovat data a používat způsoby automatického zpracování dat. Žáci budou pracovat s veřejně dostupnou tabulkou obcí ČR na webové adrese URL: https://mze.gov.cz/ssl/nosso-app/DataKeStazeni/Obce.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• Analyzuje problém – prozkoumá tabulku a její strukturu, vyzkouší si řazení a filtrování.

• Testuje automatické zpracování dat. Převede požadavek do filtru a řazení. Zkoumá, zda výsledky odpovídají zadání.

• Určí zadání pro filtrování dat.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce pro řešení problému.

004

Digitální technologie

Charakteristika tematického okruhu

Digitální technologie poskytují konkrétní příklady principů, které žák zkoumá v ostatních okruzích. Dohromady se tak žák učí rozumět tomu, jak technologie a svět kolem něj fungují a jaké to má praktické důsledky. Je to jedním z předpokladů pro to, aby je mohl bezpečně a efektivně využívat v běžném životě. Porozumění principům fungování technologií mimo jiné umožňuje hodnotit, jak ovlivňují společnost a jak jejich provoz dopadá na životní prostředí. Rozšiřuje možnosti žáků využívat je k rutinní i tvořivé práci.

Na 1. stupni se žák zaměřuje na základní porozumění funkcím digitálních technologií, jejich vhodné využití pro řešení problémů a na pravidla bezpečného používání aplikací a sítí.

Na 2. stupni se výuka prohlubuje o další technické znalosti a dovednosti, které umožní poučeně vybírat hardware, software a propojení do sítě a řešit pokročilejší problémy. Kromě bezpečnosti se žák v bohatých souvislostech věnuje také inovacím.

Očekávané výsledky učení:

1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

INF-INF-004-ZV5-008

Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

Metodická podpora

Komentář

Žák podle využívaného digitálního zařízení a účelu své práce najde, vybere (na ploše, v obchodě s aplikacemi, na internetu), podle potřeby stáhne a spustí aplikaci. Rozlišuje datové soubory různého typu (texty, obrázky, zvuky, videa) a pro práci s nimi používá aplikace, které mu umožňují příslušná data prohlížet, upravovat, vytvářet a sdílet. Zjišťuje, jak různá zařízení a různé aplikace mohou řešit stejné úkoly a že různé úkoly lze řešit i na stejném zařízení, když se použije jiná aplikace.

Žák zjišťuje, že se může vracet k rozdělané práci, seznamuje se s konceptem paměti. Rozlišuje, kdy se jeho zařízení připojuje na internet a kdy ne. Začíná chápat význam stažených dat (např. offline mapy s lokálně uloženými mapovými soubory vs. online mapy s mapovými soubory ad hoc stahovanými z internetu). Rozumí, že digitální zařízení tato data ukládá do paměti s omezenou kapacitou a umí je smazat.

Vybírání vhodných aplikací a dat rozvíjí kritické myšlení a schopnost hodnotit různé možnosti, základní dovednost potřebnou v mnoha oblastech života. Použití správné aplikace nebo správného datasetu může významně usnadnit a zrychlit vyřešení problému. Technologie se průběžně vyvíjejí. Schopnost mezi nimi racionálně vybírat na základě porozumění trvalejším konceptům je předpokladem jejich efektivního využívání v průběhu života žáků.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• postupně poznával společné prvky ovládání aplikací a začal je rutinně používat – krok zpět, kopírování, scrollování apod. na počítači, tabletu, mobilu a cloudu,

• vracel se k rozdělané práci (koncept ukládání dat, soubory),

• rozhodoval se, jakou aplikaci využije k řešení problému a ke zpracování daných dat,

• odstraňoval svá data (z plochy počítače, dokumentů, stažených souborů, cloudu, koše).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001
Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KPP-ZDR-000-ZV5-001
Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-001-ZV5-007
Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-004-ZV5-017
Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

JJK-AJA-003-ZV5-006
Napíše krátkou zprávu.

UAK-VFV-001-ZV5-004

Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-004-ZV9-012

Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Využívá digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe.

Úroveň Na cestě

Popis

• Poznává základní prvky ovládání aplikací (např. kopírování, scrollování) a používá je v jednoduchých úkolech na různých zařízeních (počítač, tablet).

• Vrací se k rozdělané práci pomocí základních funkcí (např. otevření dokumentu, který si uložil lokálně nebo cloudově).

• Vybírá jednoduchou aplikaci pro základní úkol (např. textový editor pro psaní, prohlížeč obrázků pro zobrazení obrázků).

• Odstraňuje základní typy dat (např. smazání dokumentu z plochy počítače nebo složky).

Ilustrace

Název ilustrace

Oblíbený sport

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0d37c1

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Nakresli pomocí technologií piktogram svého oblíbeného sportu.

Vyber si z následujících aplikací:

Obrázek viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/0d37c1”.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• vybere vhodnou aplikaci, vysvětlí proč si ji vybral (aplikace kreslení)

• otevře aplikaci a pracuje v ní

• uloží vytvořenou práci

Ilustrace

Název ilustrace

Byl jednou jeden soubor...

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f2f43a

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na nácvik praktické dovednosti – návrat k dříve rozpracovanému digitálnímu dokumentu. Žáci se učí vyhledat, otevřít, upravit a znovu uložit svou práci v běžně používaném digitálním prostředí, ať už lokálně, nebo v cloudu. Cílem je upevnit schopnost efektivně využívat digitální technologie k postupnému dokončování úkolu, což vede ke zvýšení samostatnosti, plynulosti práce a rozvoji digitální gramotnosti. Aktivita také podporuje reflexi procesu a plánování další práce.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Vyhledání dříve uloženého digitálního dokumentu:
Žák dokázal najít svou předchozí práci v počítači, na školním disku nebo v cloudovém úložišti.

• Otevření dokumentu v odpovídajícím digitálním prostředí:
Žák spustil program nebo aplikaci, ve které dokument správně otevřel (např. Word, Docs, PowerPoint).

• Úpravu a doplnění rozpracovaného dokumentu:
Žák provedl smysluplné změny nebo doplnění obsahu v souladu se zadáním.

• Opakované uložení dokumentu správným způsobem:
Žák uložil dokument pod stejným nebo novým názvem, na správné místo (lokálně nebo v cloudu).

• Samostatnost a plynulost práce:
Žák při práci nepotřeboval neustálou pomoc a zvládl základní kroky bez zbytečných prodlev.

• Reflexi průběhu práce:
Žák popsal, jak se mu dařilo dokument zpracovat, co by mohl příště udělat lépe nebo jinak.

• Plánování dalšího postupu nebo dokončení práce:
Žák určil, co ještě zbývá udělat, a navrhl si další kroky nebo termín dokončení.

Úroveň Splněno

Popis

• Používá společné prvky ovládání v různých aplikacích a na různých zařízeních.

• Spravuje soubory – pojmenovává, ukládá, přejmenovává a vymazává je na různých zařízeních a rozpozná rozdíl mezi lokálně a cloudově uloženými daty.

• Vybírá a kombinuje různé aplikace pro řešení komplexnějších úkolů a porovnává různé možnosti.

• Spravuje úložiště na různých zařízeních – počítač, tablet, cloud; zvažuje, která data je potřeba odstranit.

Ilustrace

Název ilustrace

Koláž

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/619982

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

1. Vyber si svého oblíbeného živočicha.
2. Najdi jeho fotografii (respektuj autorská práva).
3. Na obrázku mapy vyznač místo, kde žije.
4. Napiš o něm 3 zajímavé informace.
5. Ze všech shromážděných dat vytvoř koláž.

Rozšiřující aktivity:
Vlož odkaz na video se živočichem.
Vlož odkaz na zvuk živočicha.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Vybere správné aplikace, www stránky.

• Vyhledá relevantní informace.

• Vytvoří koláž.

• Uloží výsledek práce.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak zlepšit školní hřiště

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/07cf96

Krátký textový popis

V této badatelské a tvůrčí aktivitě se žáci stávají návrháři změn, které mohou pozitivně ovlivnit prostředí školy nebo jejího okolí, například školní hřiště. Pomocí digitálních nástrojů, vlastního pozorování, focení a sběru dat zjišťují, co by šlo zlepšit, a navrhují konkrétní řešení. V rámci skupinové práce analyzují současný stav, dokumentují ho a vytvářejí návrh v podobě plánku či prezentace. Výstupy pak sdílejí s ostatními. Aktivita rozvíjí schopnost plánovat, promýšlet potřebné zdroje a nástroje pro realizaci nápadů, a zároveň podporuje odpovědnost vůči vlastnímu prostředí, čímž naplňuje klíčovou kompetenci k podnikavosti a pracovní: *Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.*

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Pozorování a sběr dat o současném stavu prostředí:
Žák pozoroval, fotografoval a shromažďoval informace o vybraném místě (např. školní hřiště).

• Identifikaci problému nebo příležitost ke zlepšení:
Žák na základě dat navrhl, co by se dalo změnit nebo zlepšit v okolí školy.

• Návrhy řešení zjištěného problému:
Žák navrhl smysluplné návrhy změny prostředí.

• Použití vhodných digitálních nástrojů pro dokumentaci a tvorbu výstupů:
Žák využil např. digitální fotografie, plánek, prezentaci nebo jiný digitální výstup.

• Práci ve skupinách na společném návrhu:
Žák spolupracoval s ostatními, sdílel nápady, dělil se o úkoly.

• Vytvoření plánu nebo vizualizaci navrhované změny:
Žák předložil konkrétní podobu návrhu – např. grafický návrh, nákres, model, prezentaci.

• Sdílení návrhů:
Žák prezentoval výsledek skupinové práce.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Najde a spustí známou aplikaci nebo program.

INF-INF-004-ZV5-009

Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

Metodická podpora

Komentář

Žák získává zkušenosti se základními způsoby propojování zařízení. Využívá jak přímé propojení zařízení ve fyzické blízkosti (nahrání programu z tabletu do robota přes Bluetooth nebo USB kabel, přenos fotografií bezdrátově nebo přes externí úložiště), tak posílání dat přes internet (komunikační služby, cloudová úložiště). Seznamuje se s principy jejich fungování a z toho plynoucími výhodami, omezeními i riziky. Na tomto základě pak v dané situaci vybírá způsob, jak získávat či sdílet která data.

Žák postupně dochází k poznání, že internet je celosvětová síť pospojovaných počítačů, která nemá jednotné centrum, a to, co „děláme na internetu“, nám poskytují servery, tedy služebné počítače spravované firmami a dalšími organizacemi. Žák zjišťuje, že naše data nahraná „na internet“ se ocitají právě na těchto serverech.

Internet je fenomén 21. století a páteř digitálního světa. Většina informací a služeb je dnes přístupná online. Ovládání těchto nástrojů je zásadní pro orientaci v tomto prostředí. Porozumění základním konceptům a principům internetu a schopnost vybrat způsob, jak posílat a přijímat data mezi různými zařízeními, je základní dovednost, která podporuje další aspekty digitálních kompetencí.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• rozpoznával práci v online a offline prostředí,

• využíval data získaná z internetu,

• zpracovával získaná data pomocí digitálních zařízení,

• sdílel informace pomocí digitálních technologií,

• posuzoval, která zařízení obsahují počítač a zda potřebují být připojené k internetu,

• popsal možnosti uložení dat (servery, úložiště počítače, cloud).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV5-001
Informace a jiná digitální data podle potřeby sdílí se svými blízkými a učiteli.

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

KRP-VED-000-ZV5-001
Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-004-ZV9-012
Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

INF-INF-004-ZV9-013
Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje přínosy a rizika používání digitálních technologií.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozpoznává základní digitální zařízení, která jsou připojena k internetu (např. počítač, tablet, mobil).
- Vyhledává data na internetu (např. hledání obrázků nebo informací) a ukládá si je.
- Upravuje získaná a uložená data (např. obrázek vloží do dokumentu).
- Sdílí jednoduché informace pomocí základních digitálních nástrojů (např. odeslání e-mailu).
- Rozpoznává základní rozdíl mezi online a offline prostředím (např. práce v dokumentu na počítači nebo sdílení přes internet).
- Popisuje základní možnosti uložení dat (např. na lokálním disku počítače nebo v cloudovém úložišti).

Ilustrace

Název ilustrace

Jeden cloud nebo mraky počítačů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d20b0d

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Podíváme se společně na video z Datové Lhoty: 16. DÍL „JEDEN CLOUD NEBO MRAKY POČÍTAČŮ?“

Datová Lhota: Cloud - ČT edu

Diskutujme, co je cloud a k čemu slouží.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- spustí video (na základě odkazu, QU kódu, atd.)
- získá povědomí o posílání a získávání dat
- diskutují o funkci cloudu, po diskusi nakreslí na papír svoji představu “cestování” dat

Ilustrace

Název ilustrace

Informační lístek

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3d33c0

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na vyhledání a zpracování informací ke zvolenému tématu. Žáci informace zpracují do přehledné formy (např. prezentace, dokument), uloží svou práci a následně ji sdílí. Aktivita podporuje schopnost práce s digitálními technologiemi, kritické myšlení při výběru informací a rozvoj komunikačních dovedností.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

- Výběr témat podle vlastního zájmu:

Žák si zvolil konkrétní téma (např. zvíře, planeta, osobnost, stavba) a pracoval s ním po celou dobu aktivity.

• Vyhledávání informací na internetu z vhodných zdrojů:
Žák vyhledal fakta na spolehlivých webových stránkách (např. encyklopedie, vzdělávací portály).

• Výběr podstatných a relevantních informací:
Žák projevil kritické myšlení při výběru údajů – neopisoval bez rozmyslu, ale vybíral to důležité.

• Zpracování informací do přehledné a srozumitelné podoby:
Žák vytvořil výstup (např. lístek, prezentaci, dokument nebo obrázek), který byl logicky uspořádaný a přehledný.

• Použití vhodného digitálního nástroje pro tvorbu výstupu:
Žák pracoval např. v PowerPointu, Google Dokumentech, Wordu nebo jiném vhodném nástroji.

• Ukládání práce správným způsobem:
Žák uložil soubor na správné místo a pod správným názvem, aby byl přístupný ke sdílení.

• Sdílení výstupu se spolužákem nebo učitelem:
Žák dokázal odeslat, nahrát nebo ukázat svou práci podle zadání.

• Prezentaci práce:
Žák vysvětlil, co vytvořil, jak postupoval a proč si vybral dané informace.

• Prokázání základních digitálních a komunikačních dovedností:
Žák pracoval s technologiemi, prezentoval a reagoval na zpětnou vazbu.

Úroveň Splněno

Popis

• Vysvětlí výhody a nevýhody práce v online a offline prostředí.

• Využívá data získaná z internetu k další práci a uvádí zdroje.

• Upravuje data prostřednictvím digitálních nástrojů.

• Sdílí data prostřednictvím digitálních nástrojů – cloudová úložiště, sdílené dokumenty.

• Popíše zařízení, která obsahují počítač, a jejich funkce v online a offline režimu.

• Porovná na základě kritérií možnosti uložení dat.

Ilustrace

Název ilustrace

Digitální stopa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/568800

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Jak se stát novodobým stopařem ve světě internetu?

Naučíte se rozumět tomu, jaký je rozdíl mezi vaší stopou v běžném a v digitálním světě.

https://in-generation.jsi.cz/materialy/digitalni-stopa

Digitální stopa (žáci).pdf

Digitální stopa (učitelé).pdf

nebo: https://clanky.rvp.cz/clanek/18911/DIGITALNI-STOPA.html

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Uvede, jak a kdo spoluvytváří jeho digitální stopu.

• Pojmenuje rizika, která digitální stopa má.

• Pojmenuje rizika při sdělování osobních informací na internetu.

• Dokáže vysvětlit rozdíly mezi tím, co je jeho digitální identita (unikátní osobní údaje) a digitální stopa (stopa, kterou zanechává na internetu).

Ilustrace

Název ilustrace

Počasí v Česku – plánujeme výlet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f2f917

Krátký textový popis

Žáci řeší problémovou situaci na základě sběru a analýzy jednoduchých dat, které podporují individuální a skupinové rozhodování. Žáci porovnávají aktuální data o počasí ve třech českých městech a na jejich základě vybírají nejlepší místo pro školní výlet. Učí se vyhledávat, zaznamenávat a interpretovat informace z internetu. Aktivita rozvíjí schopnost rozhodovat se na základě ověřených a objektivních dat.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Práci s daty o počasí ve třech českých městech:
Žák samostatně nebo ve skupině našel a zaznamenal relevantní meteorologické údaje (např. teplota, srážky, vítr).

• Záznam a porovnání získaných dat:
Žák přehledně zapsal data pro všechna města a srovnal je mezi sebou.

• Interpretaci dat s ohledem na podmínky pro výlet:
Žák posoudil, jaké počasí je pro výlet vhodné, a vyvodil logické závěry z údajů.

• Návrh nejlepšího školního výletu na základě dat:
Žák se rozhodl na základě objektivních informací, nikoliv náhodně nebo podle osobních preferencí.

• Výběr různých faktorů ovlivňujících rozhodnutí:
Žák bral v úvahu více hledisek (např. předpověď srážek, teplotu, dostupnost místa).

• Spolupráci při sběru a analýze dat ve skupině:
Žák se podílel na společné práci – rozdělil si úkoly, diskutoval, sdílel poznatky.

• Prezentaci a zdůvodnění rozhodnutí:
Žák vysvětlil, proč vybral dané místo a jaká data ho k tomu vedla.

• Rozhodování se na základě ověřených a objektivních dat:
Žák prokázal schopnost kritického myšlení a vyhýbání se domněnkám či neověřeným informacím.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

INF-INF-004-ZV5-010

Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

Metodická podpora

Komentář

Žák poznává principy fungování digitálních technologií do takové míry, aby mohl porozumět základním bezpečnostním hrozbám spojeným s používáním technologií. Uvědomuje si, jak tyto hrozby mohou ovlivnit důvěrnost, dostupnost a integritu dat. Učí se identifikovat problémové situace. Jednoduché vyřeší sám, u složitějších si vyžádá pomoc.

Žák ve věku 9–11 let tráví v průměru kolem 2 hodin denně na internetu a čelí mnohým nástrahám online světa. Tím, že se bude seznamovat s koncepty kybernetické bezpečnosti již od 1. stupně, bude lépe připravený chránit sebe a svá data a bude moci postupovat k pokročilejším konceptům v oblasti informatiky a kybernetické bezpečnosti.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• získával informace i povědomí o tom, jak funguje internet z technického i bezpečnostního hlediska (typy připojení: wi-fi, pevné), připojoval se k wi-fi síti,

• uváděl aktuální možnosti bezpečnosti i ochrany zařízení (hesla, gesta, biometrie),

• používal silná hesla,

• rozlišoval citlivost dat a informací, uvědomoval si potenciální rizika (poškození, zneužití dat) i hrozby související s poskytováním osobních informací,

• bezpečně používal aplikace, programy a webové stránky,

• zjišťoval, že nabízený obsah internetu se přizpůsobuje na základě minulých akcí, uživatele a tvoří ho lidé a algoritmy.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-002
Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV5-001
Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-004-ZV9-013

Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozliší, co zdraví prospívá a co mu škodí.
- Sděluje informace s ohledem na soukromí a bezpečí svoje i blízkých osob v osobním kontaktu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozpoznává základní typy připojení (např. Wi-Fi, pevné připojení) a bezpečně se připojí k Wi-Fi síti.
- Dodržuje bezpečnostní pravidla při používání hesel pro přístup k digitálním zařízením (seznamuje se s pravidly tvorby bezpečných hesel).
- Používá bezpečná hesla pro přístup do svého pracovního prostředí na digitálních zařízeních.
- Rozlišuje mezi veřejnými a citlivými informacemi (např. jméno, adresa) a seznamuje se s tím, že citlivá data mohou být zneužita.
- Používá aplikace a webové stránky, které jsou ověřené a bezpečné, podle pokynů učitele nebo rodičů.
- Zjišťuje, že obsah internetu může být ovlivněn jeho předchozími akcemi.

Ilustrace

Název ilustrace

Hesla v digitálním světě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b3e748

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Zamyslete se nad pojmy heslo a osobní údaje, citlivé osobní údaje.

Obrázky viz úložiště “https://uloziste.rvp.cz/material/b3e748”.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- diskutuje pravidla tvorby bezpečného hesla
- diskutuje, co to jsou osobní údaje, které z nich jsou citlivé, a jak je ochrání

Ilustrace

Název ilustrace

Co dělám, to se mi vrací...

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/44e010

Krátký textový popis

Žáci se touto aktivitou seznamují se zásadami bezpečného chování na internetu. Žáci si na základě práce s ověřenými webovými stránkami a jednoduchých reflexních otázek uvědomují, že jejich chování na internetu ovlivňuje obsah, který se jim zobrazuje. Zároveň si formou zápisu nebo diskuse uvědomují svůj díl odpovědnosti za to, co na internetu dělají. Aktivita podporuje schopnost vyhledávat, zhodnotit a bezpečně využívat informace v online prostředí.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Odpovědi na reflexní otázky týkající se vlastního chování na internetu:
Žák popsal práci v online prostředí a sdílel své postoje.

• Proces uvědomování, že chování na internetu ovlivňuje zobrazovaný obsah:
Žák sledoval, že jeho činnost (např. klikání, vyhledávání, sledování) má vliv na to, co se mu na internetu zobrazuje.

• Vyjádření podílu odpovědnosti chování v online prostředí:
Žák formuloval své chování při práci v online prostředí.

• Diskusi:
Žák se zapojil do sdílení názorů.

• Porozumění zásadám bezpečnosti v online prostředí:
Žák v diskusi prokázal, že chápe zásady bezpečnosti na internetu (např. sdílení osobních údajů, komunikace s cizími osobami).

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše výhody a nevýhody wifi a pevného připojení.

• Uvede možná opatření pro bezpečné připojení k digitálním zařízením.

• Používá silná hesla, vysvětlí význam biometrických údajů pro zabezpečení.

• Rozliší různé typy dat a informací, popíše rizika jejich sdílení a uvede příklady možných důsledků.

• Vybírá bezpečné aplikace a webové stránky, rozpozná varovné signály.

• Zjišťuje, jak se mění nabídka obsahu na internetu podle toho, co dělá uživatel, a diskutuje o tom, jak to může ovlivnit jeho vlastní rozhodování.

Ilustrace

Název ilustrace

Internetová bezpečnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4646bd

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Zhlédni video a odpověz na dané otázky:

• Jak smazat věci na internetu?

• Jak je možné zneužít fotografie?

• Když si budu dělat legraci, mohu posílat videa, jak chci, a bude všechno v pořádku?

• Co doporučíš kamarádovi, aby udělal, než pošle někomu video nebo fotografii?

• Komu se svěřit, pokud se mi děje něco zlého na internetu?

Odkaz https://edu.ceskatelevize.cz/video/6026-internetova-bezpecnost

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Sdělí vlastními slovy obsah videa.

• Odpoví na dané otázky.

Ilustrace

Název ilustrace

Naše třída online – jak chránit, co je naše

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8bcf6a

Krátký textový popis

Žáci se učí, jak se bezpečně a zodpovědně chovat v digitálním prostředí. Na základě modelových situací poznávají, jak jejich chování ovlivňuje ostatní, a společně tvoří pravidla pro ochranu dat. Aktivita posiluje zodpovědnost a ohleduplnost ve společném online prostoru.

Popis ověřování

Učitel sleduje:

• Práci s modelovými situacemi z digitálního prostředí:
Žák pracoval se zadanými scénáři a přemýšlel nad jejich dopady.

• Diskusi o chování na internetu:
Žák se zapojil se do diskuse o tom, co znamená být bezpečný a ohleduplný uživatel online prostoru.

• Spolupráci na tvorbě pravidel pro ochranu dat a bezpečného chování:
Žák se podílel na sestavování pravidel, která pomáhají chránit soukromí a bezpečí ve třídě i online.

• Navržená pravidla:
Žák navrhl praktická, smysluplná pravidla.

• Ohleduplnost:
Žák při řešení situací zohlednil pocity a potřeby ostatních.

• Zodpovědný přístup k online prostředí:
Žák zdůvodnil význam bezpečného a zodpovědného chování na internetu.
Hodnotí dopady svého každodenního jednání na ostatní lidi a svět.
Zvažuje možné dopady různých rozhodnutí.
Vyjadřuje, jak vnímá svůj díl odpovědnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Dodržuje bezpečnostní pravidla stanovená pro práci s digitálními technologiemi.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

INF-INF-004-ZV9-012

Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

Metodická podpora

Komentář

Aby žák mohl volit počítačová zařízení, software a síťové služby pro řešení konkrétního problému, musí důkladně rozumět principům jejich fungování. Díky tomu může určovat klíčové parametry zařízení a s porozuměním je efektivně a bezpečně využívat.

Hardware (technické díly) počítače je možné popsat pomocí několika základních dílů (procesor, vykonávající instrukce v operační paměti, disky na ukládání dat, karty na jejich převod, vstupní a výstupní zařízení). Hardware funguje díky softwaru (programům, aplikacím), základním programem je operační systém počítače, který hardware oživuje a umožňuje nám pracovat s dalšími aplikacemi. Pomocí programů (aplikací) prohlížíme nebo vytváříme datové soubory (dokumenty), pracujeme přitom v operační paměti počítače a své dokumenty ukládáme na disky (místní, síťové, cloudové). Aplikace můžeme přidávat (instalovat), musíme přitom zvažovat bezpečnostní rizika (zavirování počítače). Pro ukládání dokumentů využíváme různé typy (formáty) souborů a nástroje na jejich správu – nejčastěji nástroje zahrnuté v operačním systému, který na počítači využíváme.

Při většině činností s počítačem (mobilní zařízení jsou také počítače) je počítač připojený do lokální počítačové sítě a téměř vždy také do globální sítě (do internetu). Všechny typy sítí využívají paketový přenos dat (předávání dat v balíčcích s daty mezi adresami jednotlivých zařízení) a směrování dat do správných zařízení. Podobně fungují jak kabelové sítě, tak bezdrátové sítě. Přenosová rychlost a vzdálenost, na kterou se můžeme připojit, se liší podle typu média a služby (např. kabelové připojení, Bluetooth, Wi-Fi, signál mobilních operátorů).

Díky počítačovým sítím máme k dispozici služby, například web, e-mail, streamování zvuku a videa a dnes všemi uživateli využívané cloudové aplikace. Cloudové aplikace vždy využívají ukládání dat na servery přístupné díky síti Internet, někdy pak využívají načtení a spuštění programu v prohlížeči webových stránek. Ze svého principu umožňují sdílení dat, což přináší potřebu zabezpečení přístupu k datům.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• vysvětlil fungování počítače z hlediska jeho základních dílů (procesor vykonávající instrukce v operační paměti, disky na ukládání dat, karty na převod dat, vstupní a výstupní zařízení),

• podle využití počítače volil jeho typ (stolní počítač, notebook, tablet, chytrý telefon), případně i základní parametry jeho dílů,

• vysvětlil roli operačního systému při využívání počítače a dokázal pokročile ovládat aspoň jeden běžně využívaný operační systém pro stolní počítače a jeden pro mobilní zařízení (tablet, telefon),

• vysvětlil principy ukládání dat na trvalá uložiště v počítači, v počítačové síti i v cloudu,

• pokročile spravoval své dokumenty v různých uložištích, uvědomoval si trvalost dat na disku zařízení (při jeho prodeji apod.),

• na základě pochopení principů fungování současných počítačových sítí (LAN, Internet, Wi-Fi, Bluetooth, mobilní sítě) rozeznal připojení zařízení do sítě, identifikoval typ sítě, případně sám připojil zařízení do správné sítě,

• identifikoval nejčastější závady hardwaru a softwaru počítače i běžné problémy s počítačovou sítí, jednoduché problémy vyřešil, u složitějších specifikoval požadavek na odborný zásah (servis),

• s porozuměním využíval World Wide Web, pokročile ovládal webový prohlížeč včetně bezpečnostních aspektů (šifrovaný přenos dat, certifikáty serverů, cookies…), spravoval e-mailovou schránku.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

INF-INF-004-ZV5-009
Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Vzdělávací oblasti

UAK-VFV-003-ZV9-008

Uvede příklady vlivu nových technologií na proměnu umělecké tvorby a jejího vnímání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Používá společné prvky ovládání v různých aplikacích a na různých zařízeních.
- Vybírá a kombinuje různé aplikace pro řešení komplexnějších úkolů a porovnává různé možnosti.
- Spravuje soubory - pojmenovává, ukládá, přejmenovává, maže, na různých zařízeních a rozpozná rozdíl mezi lokálně a cloudově uloženými daty.
- Vysvětlí výhody a nevýhody práce v online a offline prostředí. Popíše výhody a nevýhody Wi-Fi a pevného připojení.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vysvětlí fungování počítače z hlediska jeho základních dílů (procesor, operační paměť, úložiště/disky).
- Volí typ (stolní počítač, notebook, tablet, chytrý telefon) počítače podle jeho využití.
- Vysvětlí roli operačního systému při využívání počítače a zvládá základy ovládání jednoho běžně využívaného operačního systému.
- Rozezná typ sítě, do které je zařízení připojeno, vysvětlí princip jejího fungování (LAN, Internet, WI-FI, Bluetooth, mobilní sítě).
- Identifikuje nejčastější problémy hardware, software a počítačové sítě.
- Získává informace o technologiích z různých zdrojů, učí se rozpoznávat nepřesné formulace a úmyslné manipulace.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj bezpečný mobil

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fc3af1

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Zajistěte bezpečné nastavení prostředí mobilního telefonu.

1. Výběr zařízení Jaký mobil nebo tablet je nejlepší pro školní práci? Jaké funkce by měl mít (výkon, úložiště, zabezpečení)?

2. Přihlášení a zabezpečení Proč používat silné heslo a dvoufázové ověření (např. SMS kód, otisk prstu, rozpoznání obličeje)?

3. Oprávnění aplikací Jak zjistit, které aplikace opravdu potřebuješ? Jak správně nastavit oprávnění, aby aplikace neměly zbytečný přístup k tvým osobním údajům (např. fotky, poloha, mikrofon)?

4. Ochrana před nebezpečím Jak poznáš podezřelou aplikaci? Co dělat, když aplikace požaduje příliš mnoho oprávnění? Jak chránit mobil před hackery a viry?

5. Správa dat Proč je dobré mazat nepotřebné aplikace a pravidelně zálohovat důležitá data?

6. Týmový úkol Vytvořte stručný návod pro spolužáky: • Jak bezpečně nastavit telefon? • Jak chránit osobní údaje? • Co dělat, když ztratíš mobil?

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Vybere vhodné mobilní zařízení pro školní účely s ohledem na jeho výkon, operační systém a bezpečnostní funkce.

• Správně nastaví oprávnění pro aplikace na mobilním zařízení, a to tak, aby aplikace měly přístup pouze k nezbytným funkcím.

• Identifikuje rizikové aplikace a ví, jak nastavit ochranu před nebezpečnými aplikacemi nebo hrozbami.

• Bezpečně spravuje data na mobilním zařízení a zálohuje důležitá školní data.

• Vytvoří bezpečnostní průvodce pro spolužáky, který obsahuje doporučení pro správné nastavení mobilních zařízení a aplikací.

Ilustrace

Název ilustrace

Servisní workshop – oprava běžných technických problémů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7fe69d

Krátký textový popis

V aktivitě žáci dostanou za úkol ve skupinách identifikovat a opravit několik běžných technických problémů, které mohou nastat u počítačů a dalších digitálních zařízení. Každá skupina bude mít přiřazený jiný problém, který bude muset vyřešit. Na konci úkolu budou prezentovat své řešení a vysvětlí, jak daný problém diagnostikovali a opravili.

Popis ověřování

Ověřování bude probíhat během praktické části projektu, kde žáci vyřeší různé technické problémy. U každého stanoviště bude žákem proveden postup diagnostiky a opravy problému, který následně ověří učitel nebo spolužáci. Kritéria pro úspěšné ověření zahrnují: správné identifikování problému, efektivní použití nástrojů a technik pro opravu a schopnost prezentovat řešení ostatním. Žáci budou také reflektovat, jakou strategii použili a jaké kroky by mohli v budoucnu zlepšit.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše součinnost základních dílů počítače při běžných operacích – při spuštění programu, uložení a otevření dokumentu.

• Volí typ a základní parametry počítače podle jeho využití.

• Vysvětlí roli operačního systému při využívání počítače a ovládá alespoň jeden běžně využívaný operační systém pro stolní počítače a jeden pro mobilní zařízení (tablet nebo telefon).

• Vysvětlí rámcově principy fungování LAN, internetu a mobilních sítí, zvolí vhodnou síť pro danou činnost, s porozuměním využívá World Wide Web a cloudové služby.

• Identifikuje běžné problémy hardwaru, softwaru a počítačové sítě, ty jednoduché vyřeší, u složitějších zformuluje požadavek na podporu nebo opravu.

• Hodnotí informace o technologiích z různých zdrojů, rozpoznává nepřesné formulace, odhaluje úmyslné manipulace a dezinformace a dokáže je vysvětlit ostatním.

Ilustrace

Název ilustrace

Počítač, místní (lokální) síť a internet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/511331

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

• Nakreslete schéma základních dílů počítače, propojení do místní sítě (kabelové i bezdrátové) a schéma internetu včetně našeho připojení k němu.

• Díky porozumění fungování dílů počítače, sítě a internetu rozmyslete, které zařízení nejspíše nefunguje. Doplňte označení (písmena) otázek k příslušným dílům.

• U stolního počítače nefungují žádné síťové služby, ukládat data na místní disk je možné.

• Nefunguje pouze jeden web nebo jedna cloudová služba.

• Ze všech počítačů jsou dostupné weby a cloudové služby, ne však školní síťové disky.

• Z notebooků (a mobilů) se nedá ukládat na školní server a nefungují weby ani cloud.

• Ze všech typů počítačů se dají ukládat data na školní server, nefungují weby ani cloud.

• Počítač a monitor fungují (hučí, svítí), operační systém nestartuje.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• Na základě pochopení fungování počítače, místní sítě a propojení do sítě Internet dokáže identifikovat možné závady.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak si zařídit domácí digitální pracoviště?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e866f4

Krátký textový popis

Žáci se ocitají v situaci, kdy si mají sestavit vlastní digitální koutek pro školní i volnočasové aktivity. Cílem je umět vybrat vhodné digitální zařízení, programy a způsob připojení, které odpovídají různým scénářům použití. Úloha rozvíjí praktické porozumění technologiím a schopnost přizpůsobit výběr konkrétním potřebám.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• rozlišuje typy zařízení, softwaru a připojení,

• volbu přizpůsobí scénáři použití,

• volbu zdůvodní a porovná s jinými variantami,

• reflektuje, kdo bude zařízení používat a v jakých podmínkách.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vybírá pro své potřeby hardware, software, digitální zařízení a připojení do sítě na základě svých zkušeností.

INF-INF-004-ZV9-013

Navrhne základní způsoby zabezpečení zařízení a systémů, se kterými pracuje, na základě posouzení rizik ztráty, poškození či zneužití dat.

Metodická podpora

Komentář

Při jakékoli činnosti s počítačem (mobilní zařízení jsou také počítače) uživatel (žák) zanechává vědomou či nevědomou digitální stopu a velmi často vytváří data, která pro něho mají velký význam. Z toho vyplývá nutnost chránit svá data před ztrátou, ať již způsobenou útokem, nebo selháním zařízení. Žák by měl záměrně přijímat opatření zabraňující získání (a ev. zneužití) jeho dat, mít kontrolu nad daty, která sdílí, a vědomě minimalizovat svoji digitální stopu s cílem snížit riziko zneužití svých dat a obsahu, který publikuje.

Žádné jednotlivé opatření bezpečnost nevyřeší – vedeme žáky k tomu, aby využívali systémový přístup k zabezpečení IT. Systémový přístup zahrnuje a propojuje: technická opatření (aktualizace softwaru, firewall, antivir, webový štít…), organizační opatření (omezení přístupu k počítači, práva k datům), znalosti útoků (a z nich plynoucí opatrnost) a také pravidelné zálohování dat.

Z hlediska digitální stopy je nutné vést žáka k odpovědnosti za obsah, který vytváří a sdílí. Základem je znalost fungování sociálních sítí, na kterých (téměř všichni) žáci svůj obsah běžně publikují.

Žák by měl na základě svých aktivit analyzovat bezpečnostní situaci, poté navrhnout způsob řešení a následně realizovat potřebná zabezpečení zařízení, na kterých pracuje, a dat, která vytváří a sdílí.

Současný rozsah kyberkriminality je obrovský a bohužel se nedá předpokládat, že by se snižoval. Uživatelé (žáci) proto musí rozumět mechanismům a způsobům útoků, které útočníci nejčastěji používají. Díky tomu budou schopni systémově aplikovat potřebná bezpečnostní opatření.

Žák se učí řešit bezpečnost ve třech základních fázích: analýza rizik, návrh řešení a jejich realizace v modelových situacích. Konkrétní kontext odpovídá věku. První budou typicky např. telefony a instant messengery, SMS, e-mail, videostreamingové služby, postupně přibudou uživatelský software na počítači, sociální sítě, herní platformy, sdílená úložiště.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• na základě pochopení fungování počítačů a sítí rozuměl mechanismům a způsobům útoků, které útočníci nejčastěji používají,

• sledoval aktuální bezpečnostní situaci a analyzoval aktuálně využívané typy podvodů a dalších útoků,

• ověřoval funkčnost bezpečnostních funkcí, které jeho operační systém nabízí (aktualizace softwaru, firewall, antivir, webový štít…), a okamžitě řešil případné nedostatky,

• využíval systémový přístup k zabezpečení počítače a svých dat: kontroloval technická opatření (aktualizace softwaru, firewall, antivir, webový štít…), využíval organizační opatření (omezení přístupu k počítači, práva k datům), uplatňoval znalosti útoků (a z nich plynoucí opatrnost) a využíval pravidelné zálohování dat,

• navrhnul, zdůvodnil a začal používat vlastní pravidla pro ovlivnění své (nevědomé) digitální stopy, kterou svou činností vytváří (např. cookies, metadata, historie a logování činnosti, sledování uživatele při pohybu v cloudu),

• s porozuměním fungování cloudu řídil přístup ke svým datům a jejich sdílení z hlediska zneužití jeho (osobních) dat,

• při publikování obsahu online (např. při využívání sociálních sítí) vytvářel odpovědně svoji vědomou digitální stopu a spravoval své digitální identity,

• uvedl příklady algoritmicky personalizovaného obsahu webu (např. reklamy, videa, novinové zprávy, výsledky vyhledávání) a vysvětlil, jak je možné, že je tento obsah přizpůsobován na míru uživateli, diskutoval výhody a nevýhody této personalizace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

INF-INF-004-ZV5-009
Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

INF-INF-004-ZV5-010
Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGC-PVL-000-ZV9-001
S oporou o evidence vyhodnocuje své pokroky i postupy ve čtení a psaní pro stanovení dalších cílů i cesty k nim.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003
Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vybírá bezpečné aplikace a webové stránky, rozpozná varovné signály.

• Uvede možná opatření pro bezpečné připojení k digitálním zařízením.

• Používá silná hesla, vysvětlí význam biometrických údajů pro zabezpečení.

• Rozliší různé typy dat a informací, popíše rizika jejich sdílení a uvede příklady možných důsledků.

• Zjišťuje, jak algoritmy mění obsah na internetu podle toho, co dělá uživatel, a diskutuje o tom, jak to může ovlivnit jeho vlastní rozhodování.

Úroveň Na cestě

Popis

• Na základě porozumění tomu, jak fungují počítače a sítě, vysvětlí základní podstatu běžných kybernetických útoků (např. malware, ransomware, phishing, DDoS útoky…).

• Učí se posuzovat funkčnost bezpečnostních nástrojů, které jeho operační systém nabízí (aktualizace software, firewall, antivir, webový štít…).

• Nastavuje pravidla přístupu ke svým datům a k jejich sdílení.

• Navrhne vlastní pravidla pro ovlivnění své (nevědomé) digitální stopy, kterou svojí činností vytváří (např. cookies, metadata, historie a logování činnosti, sledování uživatele při pohybu v cloudu).

• Vysvětlí, jak je možné, že různí uživatelé získávají různý obsah stejných služeb (výsledky vyhledávání, reklama, obsah sociálních sítí).

Ilustrace

Název ilustrace

Pátrání po digitální stopě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8a2b42

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Pořídit fotografii vlastním mobilním telefonem s povolenými metadaty u fotoaparátu. Extrahovat EXIF metadata pomocí vhodného softwaru. Zaměřit se na klíčové informace, jako jsou: Datum a čas pořízení a z nich odvozeně získat jaké byly v tu chvíli na daném místě meteorologické podmínky. Typ a model zařízení. Použití blesku, světelné podmínky. GPS souřadnice (pokud jsou k dispozici) a z nich odvozeně získat díky veřejnému API poštovní adresu. Údaje o softwaru a úpravách fotografie. Vyhodnotit získaná data a identifikovat informace ke vzniku fotografie. Zjistit, jak lze metadata upravit nebo odstranit a jaké to má důsledky pro ochranu soukromí.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni analyzuje data a meta data z vlastní fotografie, možnosti odvození dalších dat z veřejně dostupných zdrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Co o mně ví (nejen) můj mobil?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/685160

Krátký textový popis

V aktivitě žáci zjišťují, jakou digitální stopu zanechávají při používání mobilních aplikací. Zjišťují, k jakým funkcím zařízení má zvolená aplikace přístup a zamýšlejí se nad tím, zda jsou tato oprávnění nezbytná a jak mohou ovlivňovat jeho soukromí.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák

• orientuje se v nastavení systému,

• najde oprávnění aplikace a popíše, ke kterým funkcím zařízení má aplikace přístup

• chápe souvislost mezi udělenými oprávněními a rizikem ztráty soukromí či zneužití dat - zdůvodní, která oprávnění považuje za nezbytná a která za nadbytečná

Úroveň Splněno

Popis

- Sleduje aktuální bezpečnostní situaci, analyzuje aktuální rizika a vysvětlí, jak lze předcházet kyberútokům, které by se ho mohly týkat.
- Ověřuje funkčnost bezpečnostních nástrojů, které jeho operační systém nabízí, řeší nalezené nedostatky, případně vyhledá odbornou pomoc.
- S porozuměním fungování cloudu řídí přístup ke svým datům a k jejich sdílení.
- Rozhodne se k použití konkrétních pravidel pro minimalizaci své nechtěné digitální stopy (metadata, logy, data dalších uživatelů), svou volbu zdůvodní.
- Diskutuje přínosy a rizika algoritmicky personalizovaného či generovaného obsahu.

Ilustrace

Název ilustrace

Myšlenková mapa zabezpečení počítače

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8b1aed

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vytvořte myšlenkovou mapu obsahující důležité oblasti a body zabezpečení počítače.

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

- Na základě pochopení systémového přístupu k zabezpečení vytvoří myšlenkovou mapu obsahující důležité oblasti a body zabezpečení počítače.

Ilustrace

Název ilustrace

Chraň si, co je tvoje – jak zabezpečit své zařízení?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/acfe50

Krátký textový popis

Žák si uvědomuje, že při každodenním používání digitálních technologií mohou nastat situace, kdy dojde ke ztrátě nebo zneužití zařízení či dat. V této úloze uvažuje o možných rizicích a navrhuje jednoduchá a praktická opatření. Učí se tak chápat principy kyberbezpečnosti ve vztahu ke svému zařízení, účtům a digitálním návykům.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

- rozpozná rizikové situace,
- navrhuje realistická opatření (nikoli obecná nebo formální),
- rozumí souvislostem mezi chováním a rizikem,
- je schopen svůj návrh zdůvodnit a případně upravit podle podmínek.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Dodržuje pravidla a zásady ochrany při práci s daty.

INF-INF-004-ZV9-014

Diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě.

Metodická podpora

Komentář

Nové oblasti využívání digitálních technologií (DT) mění naši společnost, žáci se s nimi často setkávají a až příliš často s jejich velmi nepřesným výkladem. Novináři se soustředí na senzacechtivé zprávy, filmový průmysl zase na efektní vnější zobrazení. Obojí většinou zcela mimo technickou realitu.

Učitel u zvolených (nebo žáky navržených) nových DT vysvětlí rámcově jejich technologické principy. Na základě toho může proběhnout diskuse o jejich využití, významu, přínosech a rizicích. Žáci se také seznámí se způsoby zapojení nových technologií do praktického použití a dále s obecnými vlastnostmi adaptace nových technologií ve společnosti (např. hype křivka nástupu technologií).

Nové DT stále vznikají, je vhodné se soustředit na ty, které již obhájily svoji použitelnost a prosazují se v praxi; například: umělá inteligence, 3D tisk, kvantové počítače, blockchain a kryptoměny, virtuální a rozšířená realita, internet věcí.

Digitální technologie nejsou pouze zařízení, se kterými žáci běžně (ve škole či doma) pracují. Digitální technologie jsou dnes důležitou součástí mnoha nástrojů, které běžně využíváme, vytvářejí úplně nové skupiny zařízení a služeb a mění zásadně fungování celé společnosti. Žáci by měli získat odborné informace o jejich fungování, na základě kterých budou lépe rozumět jejich vlastnostem, přínosům i rizikům.

Vyučující postupně vede žáka k tomu, aby:

• diskutoval o tom, jaké DT používá/zná – které má u sebe, které doma, které ve škole a se kterými se seznámil prostřednictvím médií,

• seznámil se se základními principy fungování vybraných DT pomocí jednoduchých analogií a příkladů,

• na základě konkrétních příkladů toho, jak se dané technologie využívají v různých oborech (školství, medicína, průmysl, umění), kriticky přemýšlel o jejich významu, přínosech a rizicích,

• navrhl vlastní projekt využití jím zvolené DT (ve škole, doma, v místě svého bydliště…).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KPP-ZDR-000-ZV9-001

Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Uvede příklady použití digitálních technologií v každodenním životě člověka.

• Charakterizuje nástroje a digitální zdroje, které využívá při svém učení.

Úroveň Na cestě

Popis

• Seznamuje se se základními principy fungování vybraných technologií (např. virtuální realita, 3D tisk, IoT, blockchain, kvantové počítače) pomocí jednoduchých analogií a příkladů, uvede hranice, kde tyto analogie selhávají.

• Zkoumá s jakými digitálními technologiemi se v různých oborech pracuje a k čemu se využívají.

Ilustrace

Název ilustrace

3D tisk v současnosti a v budoucnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/271e66

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Jak funguje 3D tisk, kde se dnes využívá a bude se v budoucnosti využívat více nebo méně než teď?

Postup ověřování

Indikátory pro posouzení, zda žák dosáhl očekávaného výsledku učení na této úrovni:

• se seznamuje se základními principy fungování 3D tisku

• zkoumá, jak se pracuje s 3D tiskem v různých oborech, k čemu se v nich využívá

Ilustrace

Název ilustrace

3D tisk na pomoc v domácnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d0dea5

Krátký textový popis

V aktivitě žáci zjišťují, jak se pomocí 3D tisku dají vyrobit náhradní díly do domácnosti (například držák na klíče, háček nebo kryt na nějaký předmět, výměna rozbitého dílu). Vyhledávají příklady využití 3D tisku v běžném životě. Učí se formulovat výhody a nevýhody objevovaných technologií.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• vyhledal a kriticky vyhodnotil informace o použití 3D tisku,

• svými slovy popsal, jak technologie funguje, její výhody a nevýhody

• navrhl předmět, který by se mohl vyrobit v 3D tiskárně,

• představil vlastní návrh předmětu vhodného k 3D tisku a objasnil jeho praktické využití.

Úroveň Splněno

Popis

• Diskutuje o viditelných i méně známých digitálních technologiích, které používá a které zná, reflektuje dopady jejich používání na svůj život.

• Na základě konkrétních příkladů toho, jak se určité digitální technologie využívají v různých oborech (školství, zdravotnictví, průmysl, umění, doprava), odhaduje jejich význam, přínosy a rizika.

Ilustrace

Název ilustrace

Co hýbe světem technologií? – Trendy kolem nás

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/55c014

Krátký textový popis

Úloha podporuje schopnost žáků přemýšlet o současném vývoji digitálních technologií a jejich dopadech na každodenní život. Žák se seznamuje s aktuálními trendy (např. AI, chytré domácnosti, VR...), popisuje jejich využití, zvažuje výhody a rizika a diskutuje o nich s ostatními. Cílem je propojit digitální porozumění s komunikačními dovednostmi a kritickým myšlením.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák:

• popíše technologii a její využití,

• vyváženě diskutuje o výhodách a rizicích,

• své názory zdůvodňuje a prezentuje ostatním,

• vyhodnotil svou přípravu na diskuzi: kvalitu informací, formát zpracování,

• hodnotí možnosti a hledá a využívá příležitosti, které nabízejí nové digitální technologie pro školní i mimoškolní práci.

CJS

Člověk a jeho svět

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která je koncipovaná pouze pro 1. stupeň, svým široce pojatým integrovaným obsahem dává prostor k funkčnímu propojení rozvoje klíčových kompetencí, základních gramotností, průřezových témat a vlastních vzdělávacích obsahů a směřuje ke znalostem a dovednostem uplatnitelným v běžném životě žáka a k utváření návyků a postojů pro celoživotní učení.

Cílem vzdělávací oblasti je utváření uceleného náhledu na svět a sebe sama, kultivace žákovy osobnosti včetně jeho emocionální složky a podpory zdravého životního stylu.

Žák si na základě vlastní zkušenosti postupně osvojuje znalosti týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti a přírody. Poznává sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamuje s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy a se složitějšími ději. Vhled do minulosti získává s využitím specifik a událostí, které souvisejí s konkrétním regionem. Prostřednictvím pozorování si utváří dovednosti, které směřují k pojmenovávání věcí, jevů a dějů, jejich vzájemných vztahů a souvislostí. Získává dovednost vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných. Na základě poznání sebe, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe přirozeně utváří postoje k hodnotám a vztahům ve společnosti, učí se porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům, učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti.

Obsah vzdělávací oblasti je rozdělený do šesti okruhů:

- **Místo, kde žijeme**
- **Lidé kolem nás**
- **Lidé a čas**
- **Rozmanitost přírody**
- **Člověk, jeho zdraví a bezpečí**
- **Lidé a svět financí**

CJS

Člověk a jeho svět

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor je zároveň integrovanou vzdělávací oblastí se shodnou charakteristikou.

001

Místo, kde žijeme

Charakteristika tematického okruhu

Žák poznává nejbližší okolí, vztahy a souvislosti v obci, v širším regionu a ve společnosti. Pomocí rozmanitých zdrojů informací se učí hledat odpovědi na otázky spojené s nejbližším okolím i širším regionem a získané poznatky interpretovat či aplikovat. Důraz je kladen na místně zakotvené učení a na utváření přímých zkušeností žáka prostřednictvím terénní výuky.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

Metodická podpora

Komentář
Žák na základě faktické a konceptuální znalosti typologie krajin rozvíjí schopnost uvažovat o vzájemné podmíněnosti, propojenosti a vzájemném ovlivňování přírody a lidské společnosti v krajině. Vychází z vlastního pozorování místa, kde žije, a postupně přechází ke globálnějšímu pohledu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-001
Orientuje se v blízkém prostředí – doma, v mateřské škole i v širším prostředí – v okolí mateřské školy a v obci.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-004-ZV5-018

Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-PRI-002-ZV9-007

Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

GEO-GEO-002-ZV9-006

Vysvětlí vznik a rozmístění tvarů zemského povrchu a jejich vliv na další přírodní procesy a lidské aktivity.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-002-ZV9-009

Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

GEO-GEO-003-ZV9-015

Doloží konkrétními příklady rozdílnou mediální prezentaci míst a regionů a její dopady na vnímání daných míst a regionů.

GEO-GEO-003-ZV9-016

Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Odlišuje typy krajiny v okolí své obce (např. les, pole, louka).

Ilustrace

Název ilustrace

Krajina v okolí školy

Krátký textový popis

Vyhledá v krajině v okolí školy odlišné typy krajiny a popíše, v čem se liší. Popíše, k čemu je člověk využívá. Vyhledá cestu k nim z místa školy. Fotografie daných míst umístí na jednoduchém plánu okolí obce tam, kde se nacházejí.

Úroveň Na cestě

Popis

- Odlišuje typy krajiny v rámci České republiky.
- Popíše základní typy krajin podle zeměpisné polohy a uvádí konkrétní příklady na lokální, regionální a globální úrovni.
- Diskutuje, jaké důsledky má využití vybraných typů krajiny na život člověka.

Ilustrace

Název ilustrace

Základní typy krajiny

Krátký textový popis

Rozliší modelová území znázorňující základní typy krajiny. Podle fotografie určí, zda jde o krajinu spíše na vysočině či v nížině, s vysokým či nízkým množstvím srážek, v teplejší či v chladnější oblasti apod. Popíše, jaká biota je pro ni typická a jak ji člověk vzhledem k těmto podmínkám využívá. Popíše, v čem člověk krajinu pozměnil.

Ilustrace

Název ilustrace

Od tropů k lesu za školou: Co ovlivňuje život v krajině?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/25f797

Krátký textový popis

Žáci pracují s obrázky krajiny z různých podnebných pásem. Cílem je zcitlivit je na to, jak se jednotlivá místa (i kolem nás) odlišují a jaké to má důsledky na život v nich. Začínají nejdříve krajinou vzdálenou, pak aplikují totéž uvažování na krajinu kolem obce a hledají rozdíly mezi místy v jejich okolí. I v jejich okolí jsou totiž místa, kde se více daří suchomilnými a světlomilným rostlinám, a jiná, kde se daří vlhkomilným a stínomilným rostlinám, což značí odlišné podmínky, na nichž se nacházejí, a způsobuje různé využití člověkem. Jde o materiál pro vyšší ročníky 1. stupně. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Zařadí krajinu na základě pozorování reálné krajiny, fotografie, filmu/videa do systému typu krajin a diskutuje možnou zeměpisnou polohu.

• Odvozuje a dokládá jednoduché zákonitosti a principy, které v libovolné krajině pozoruje.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh krajiny

Krátký textový popis

S použitím fotografie některého ze základních typů krajiny (poušť, polární pustina / v ČR Krkonoše, Polabí) žák vypráví její příběh, který se opírá o pozorovatelná fakta. Žák popíše, co v krajině vidí, určí a obhájí, kde se krajina může nacházet z hlediska nadmořské výšky i polohy v rámci světa/ČR, vyhledá, jaká zvířata a rostliny v krajině mohou žít, s oporou o pozorované popíše, jaké mohou být aktivity lidí, kteří v krajině žijí, co na krajinu mohlo mít vliv v minulosti (lze i s pomocí historického snímku či mapy) a jak by mohla krajina vypadat v budoucnu.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč v Česku vypadá krajina zrovna takto?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4bd8d0

Krátký textový popis

Žáci pomocí metody Concept cartoons hledají odpovědi na základní geografické otázky (Co to je? Kde to je? Jaké to je? Proč je to tam? Jak toto místo uzpůsobit vzájemnému užitku člověka a přírody?), tedy otázky, které pomáhají porozumět světu kolem nás, jeho principům a zákonitostem. Příklady ukazují na různost otázek, které lze klást, doporučuji propojit je s krajinou ve vlastním regionu. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí.

Ilustrace

Název ilustrace

Krajiny a jejich využití

Krátký textový popis

Charakterizuje krajinu na základě pozorování reálné krajiny, fotografie, filmu/videa podle charakteristik jako je členitost, nadmořská výška, (mikro)klima, biota, lidské aktivity, své úvahy podpoří vhodnými mapami. Najde místo, na němž by se daná krajina mohla vyskytovat, a to na úrovni ČR, Evropy i světa, a zdůvodní svoji volbu (např. u fotografie písečné pouště či tropického deštného lesa popíše srážky a teploty, které jsou s danou oblastí spojeny, a typickou faunu i flóru, které jsou na tyto podmínky adaptovány). Pomocí atlasu, encyklopedie či aplikace atlas.mapy.cz vyhledá místa, odkud by fotografie mohla pocházet. Argumentuje základní principy, jak člověk specifičnost dané krajiny využíval a využívá, případně jak se využívání krajiny v čase mění.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše hlavní typy krajiny a rozezná jejich rozdíly, polohu svého bydliště na mapě, začlenění své obce (města) do příslušného kraje.

CJS-CJS-001-ZV5-002

Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

Metodická podpora

Komentář

Cílem očekávaného výsledku učení je postupnými kroky rozvíjet schopnost žáka číst a tvořit mapy, ať už papírové, či elektronické, a rozvíjet tím prostorové myšlení a různé způsoby jeho vyjadřování.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-006

Orientuje se v prostoru a rovině, rozliší a pojmenuje prostorové vztahy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001

Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001

Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KPP-REA-000-ZV5-001

Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV5-001

Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-004

Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-004-ZV5-019

Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

CJS-CJS-005-ZV5-022

Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-023

Předvede v modelové situaci správné chování podle pravidel silničního provozu, pohybuje se bezpečně a samostatně v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty.

INF-INF-001-ZV5-003

Odvodí informace z daného modelu.

INF-INF-004-ZV5-008

Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

GEO-GEO-001-ZV9-001

Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

GEO-GEO-001-ZV9-002

Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

GEO-GEO-002-ZV9-009

Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Orientuje se vpravo, vlevo, před, za, nahoře, dole.
- Pozná, zda je objekt zachycen z boku či shora.
- Orientuje se ve smyšlené (dětské) mapě.

Ilustrace

Název ilustrace

Krysácká mapa smetiště

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b6b666

Krátký textový popis

V dětské/kreslené mapě (např. viz odkaz) či na zjednodušeném plánu najde cestu z místa A do místa B a popíše ji, vybere z nabídky nejkratší a nejdelší trasu, trasu, která vede okolo vybraného objektu. Zakreslí do mapy cestu podle popisu formou krátkého příběhu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Orientuje se v plánu (mapě velkého měřítka).
- Pracuje s legendou a směrovou růžicí.
- Orientuje se v plánu třídy, nakreslí/vymodeluje plán dětského pokoje.
- V okolí školy vyhledá podle mapy vybrané objekty a popíše je.
- Vyhledá téže objekty v realitě, turistické mapě a na ortofotomapě / leteckém snímku.
- S pomocí mapy popíše odlišnosti dvou míst.

Ilustrace

Název ilustrace

Plán třídy, parku, zahrady

Krátký textový popis

Orientuje se v plánu třídy, přestaví židle a stoly podle plánu, vymodeluje a pak zakreslí postavení židlí a stolků, jak je nachystali jiní spolužáci, nakreslí/vymodeluje plán dětského pokoje.

Zorientuje plán zahrady/parku. Podle mapy najde další úkol/poklad a popíše, jak při hledání postupoval. Sám umístí a zakreslí do mapy parku či jiného podobného ohraničeného místa poklad ostatním a zaznačí jeho polohu do mapy. Vytvoří jednoduchou legendu mapy, s kterou pracuje. Vyhledá tutéž trasu v ortofotomapě / leteckém snímku. Naviguje spolužáky k danému místu pomocí směrové růžice.

Ilustrace

Název ilustrace

V zoo

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/92cdda

Krátký textový popis

Žáci pracují s plánem zoo a plní úlohy zaměřené jak na práci s mapou, tak s funkcí a uspořádáním zoo – čili s podnebnými a vegetačními pásy. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí k řešení problémů a k podnikavosti a pracovní.

Úroveň Splněno

Popis

• Čte mapu, a to jak vlastní mapové pole, tak legendu a měřítko, vyhledá mapu vhodnou vzhledem k účelu.

• Zorientuje mapu.

• Orientuje se s pomocí papírové či elektronické mapy v prostoru.

• Vyhledá a popíše s pomocí turistické mapy průběh určené trasy, popř. vybere konkrétní trasu na základě předem daných parametrů (nejkratší, nejrychlejší, nejmenší stoupání apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Mapa ostrova

Krátký textový popis

Způsob ověření

Žák nakreslí jednoduchou mapu imaginárního ostrova podle zadání (např. ostrov měří asi 5 km na délku a 3 km na šířku, ve východní části ostrova se nachází pramen, v severní části ostrova leží hora, z níž stéká řeka...). Jeho mapa obsahuje základní náležitosti (legendu, měřítko atp.). Pomocí atlasu či webové aplikace atlas.mapy.cz určí, kde by se jeho ostrov mohl vzhledem k jeho podobě (povrchu a vegetaci) nacházet. Následně žák popíše trasu k místu, kde na svém ostrově „ukryl“ poklad, tak, aby ho jiný žák mohl najít.

Ilustrace

Název ilustrace

Tajemné detaily z naší obce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/79251e

Krátký textový popis

Vyfotíme detaily z míst po obci, jejichž polohu následně zakreslíme do mapy. Žáci mají za úkol naplánovat si trasu, na daná místa podle mapy dojít, najít, z čeho daný detail je, a popsat, jaký význam má pro chod/historii obce. Pokud je to možné, mohou využít i informační tabule, tabulky a další materiály, z nichž charakteristiky zjistí. Focenými detaily může být část obecního znaku, dveřní klika nejstaršího domu v obci, podokenní římsa dokládající stavební sloh, telefonní číslo úřadu apod.

Úlohu lze rozvinout tím, že žáci mají dopředu naplánovat co nejkratší trasu propojující daná místa, změřit ji pomocí mapových aplikací a její skutečnou délku zaznamenávat pomocí trasovací aplikace. Žáci také mohou vyfotit jiný detail z daného místa a následně si je dávat jako hádanky navzájem (opět je vhodné propojovat je s lokalizací na mapě, aby se dovednost rozvíjela, případně se slovním popisem místa). Následně s daným detailem pracují při tvorbě jeho příběhu. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí digitální a k podnikavosti a pracovní a k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Mapy do výuky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4a6132

Krátký textový popis

Mapa nemá být pouhým tématem hodiny, má být naopak součástí velké části hodin z oblasti Člověk a jeho svět, a to jako zdroj informací a nástroj porozumění prostorovým souvislostem, využívaný nejen v zeměpisných, ale také v biologických, historických a společenskovědních tématech. Je proto vhodné ji zařazovat do výuky v různých příležitostech, měla by se postupně stát přirozenou součástí výuky jako zdroj základních informací o místě a prostoru, tedy o jejich poloze, uspořádání a vzájemných vztazích tak, jako je v cizím jazyce využíván slovník.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vysvětlí pojem mapa, pozná mapu České republiky.

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

Metodická podpora

Komentář

Smyslem je rozvíjet u žáka pochopení sounáležitosti lidské společnosti a přírody, resp. vlivu každého jedince v lidské společnosti, ať už pozitivního, nebo negativního, na životní prostředí a přírodu. Cílí se na odpovědné chování žáka směrem k udržitelnému životu na Zemi.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-ZPO-000-PV1-001

Orientuje se v dění a změnách v přírodě a ve svém okolí a přizpůsobuje se jim.

DAS-ZPO-000-PV1-002

Udržuje pořádek v blízkém prostředí.

DAS-ZPO-000-PV1-003

Jedná s ohledem na ochranu životního prostředí.

DAS-ZPO-000-PV1-004

Rozpozná udržitelné přístupy v běžných životních situacích a umí je uplatnit.

DAS-ZPO-000-PV1-005
Spolupodílí se na péči o rostliny a živočichy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KOB-UDR-000-ZV5-001
Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

KRP-VED-000-ZV5-001
Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

PTU-000-000-ZV5-002
Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

PTU-000-000-ZV5-003
Vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

INF-INF-001-ZV5-002
Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-PRI-002-ZV9-006
Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAS-DEJ-001-ZV9-004
Specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

CAS-DEJ-001-ZV9-007

Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

CAS-DEJ-002-ZV9-017

Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

CAS-VKO-001-ZV9-002

Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje, co vytvořil člověk a co příroda.
- Popíše správné chování v přírodě a jednoduše zdůvodní důsledky nevhodného chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Člověk nebo příroda

Krátký textový popis

Na obrázku či ve svém okolí vyhledá, co vytvořil člověk a co příroda. Popíše, co do přírody nepatří a jak se v ní chovat a nechovat a proč.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvede ze svého okolí příklady dobré i špatné praxe vztahu lidí k životnímu prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Vliv člověka na krajinu

Krátký textový popis

Žáci fotografují místa v okolí své obce, na nichž mohou dokladovat pozitivní či negativní vliv člověka na krajinu. Následně fotografovaná místa lokalizují v mapě a ve skupinách řeší, jak daná krajina vypadá, jak ji ovlivnil člověk a co je třeba změnit či udělat pro to, aby se ráz krajiny zlepšil či zachoval.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se vede naší obci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c9ebbe

Krátký textový popis

Tato badatelsky a mediálně orientovaná lekce vede žáky k hlubšímu porozumění tomu, jak člověk ovlivňuje prostředí okolo sebe. Cílem je, aby si žáci sami všímali pozitivních i negativních zásahů člověka do životního prostředí v jejich obci, kriticky je posoudili, zjišťovali souvislosti a navrhovali možná řešení. Výstupem jejich práce je reportáž, kterou sami natočí – od scénáře přes natáčení po střih a prezentaci. Využívají při tom rozhovory, historické a současné fotografie, mapy, letecké snímky i kroniku obce. Žáci si rozdělí role v týmu (moderátor, kameraman, scenárista atd.) a učí se spolupracovat jako skutečný reportérský tým. Reportáž poté prezentují ostatním spolužákům, kteří navrhují konkrétní kroky, které mohou pomoci dané místo zlepšit nebo zachovat. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji občanské angažovanosti žáků a také k rozvoji klíčových kompetencí k občanství a udržitelnosti, digitální a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Určí, jak v daném místě (v ČR i mimo ČR) člověk pozměnil krajinu.
- Vyhledá, co k tomu vedlo a jaké mohou být důsledky.
- Vytvoří vlastní seznam každodenních činností a opatření, jak on sám může přispět k udržitelnosti na Zemi.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásahy člověka do přírody

Krátký textový popis

Na základě modelových území (např. Sokolovská pánev, Amazonský prales) popíše, jak do přirozené krajiny zasáhl člověk. Ve vhodných, předem připravených zdrojích/infografikách apod.) vyhledá důvody, proč ke změnám došlo tak je, a argumentuje důsledky, které to může mít.

V regionu obce nebo školy navrhuje s využitím historických fotografií, starých leteckých snímků a obrazů možnosti rekultivace.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se mění naše obec

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/33fc73

Krátký textový popis

Žáci se zaměřují na krajinu v jejich okolí. Sledují, jak a v návaznosti na jaké události a okolnosti se v čase proměnila. Dozvídají se tak o nedávném vývoji vlastní obce, o kontextu proměn krajiny a o způsobech, jak člověk krajinu využívá. Zároveň pracují s leteckými snímky (ortofotomapami), případně se je učí přímo generovat. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše na základě příkladů, proč je důležité dodržovat zásady udržitelného chování v přírodě.

CJS-CJS-001-ZV5-004

Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

Metodická podpora

Komentář

Žák na základě lokalizace v mapě pojmenuje významná místa ve svém okolí, v krajích ČR, v sousedních státech ČR, ve vybraných státech (regionech) Evropy i světa. Cílem je na základě modelů (konkrétních) příkladů států (nebo jejich regionů) charakterizovat, co je pro tato místa nebo oblasti typické a jaké to má důsledky pro život v nich.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-001
Orientuje se v blízkém prostředí – doma, v mateřské škole i v širším prostředí – v okolí mateřské školy a v obci.

DDS-SLK-000-PV1-001
Pojmenuje místo a zemi, ve které žije.

DDS-SLK-000-PV1-003
Přijímá rozmanitost lidí a vnímá ji jako přirozenou.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOB-UDR-000-ZV5-001
Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

UAK-VFV-003-ZV5-007
Uvede příklad kulturní události či kulturní instituce ve svém nejbližším okolí.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAS-VKO-002-ZV9-011

Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

GEO-GEO-003-ZV9-013

Orientuje se v místech a regionech různého měřítka prostřednictvím vlastní mentální mapy daného území.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

GEO-GEO-003-ZV9-016

Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše specifika regionu, v němž žije.

Ilustrace

Název ilustrace

Povolání v naší obci

Krátký textový popis

Pojmenuje povolání, která vykonávají lidé v dané obci/části obce/regionu, vyhledá v plánu obce/regionu místo výkonu povolání některých z nich. Na základě toho společně vyvodí, jaká občanská vybavenost v dané obci nebo v blízkém okolí je, a jaká naopak není, jakou by dávalo smysl doplnit a proč, jaké produkty (plodiny a výrobky) z dané oblasti pocházejí a jaké turistické zajímavosti se v regionu nacházejí.

Úroveň Na cestě

Popis

- Orientuje se na mapě ČR, Evropy, světa, pojmenovává a lokalizuje regiony/státy/kontinenty.
- Porovná dvě území z hlediska vybraných charakteristik.

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnáváme dvě území

Krátký textový popis

Vyhledá v mapě vybraná (modelová) místa či území (např. Mikulov a Špindlerův Mlýn, Itálii a Norsko) a porovná jejich vybrané charakteristiky (např. průměrnou teplotu a reliéf) na základě mapy, obrázků, grafů, diagramů a dalších zdrojů dat. Formuluje základní souvislosti a argumentuje je (např. proč se v okolí Mikulova lépe daří zemědělským plodinám, proč se do Norska nejezdíme koupat v moři).

Ilustrace

Název ilustrace

Na trhu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d0e9c4

Krátký textový popis

Žáci jsou prostřednictvím zkoumání země původu ovoce a zeleniny v obchodě a posuzování jejich chuti implicitně vedeni k problematice udržitelného zemědělství a ekologické náročnosti při dovozu potravin. První část aktivity probíhá mimo budovu školy. S žáky jdeme nejprve na trh nebo do obchodu, kde prodávají ovoce a zeleninu. U každého druhu musí být napsána země původu. Jejich úkolem bude najít ovoce a zeleninu přivezenou z co nejvíce zemí. Další úlohy jsou pak už nezávislé na místě řešení. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí k občanství a udržitelnosti a digitální a díky využití matematického aparátu v běžné situaci také k rozvoji logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše a porovná dvě území z hlediska vybraných charakteristik a možných důsledků na přírodu a život lidí v nich.
- Popíše, v čem je místo jeho bydliště oproti ostatním místům na Zemi / v Evropě / v ČR odlišné a v čem je stejné či podobné.

Ilustrace

Název ilustrace

Jedinečnost regionu

Krátký textový popis

Popíše, co je specifické/jedinečné/typické v daném regionu (např. v Jihomoravském kraji pěstování vína, velký výskyt archeologických nalezišt). Vyhledá v mapách, co určuje podmínky dané specifičnosti (podnebí, reliéf, půdy, vodstvo…) a jednoduše vysvětlí základní souvislosti (proč se vínu daří zrovna tam, proč se zrovna zde usidlovali pravěcí lidé apod.). Vyhledá další místa, kde by se vzhledem k daným podmínkám mohl daný jev také vyskytovat (Polabí, vinařské oblasti Maďarska, Francie apod. / co má daná oblast společného např. s oblastí, kde se nachází jeskyně Lascaux).

Vyhledá objekty ve své obci v mapě i ortofotomapě/ na leteckých snímcích. Porovná historické letecké snímky s aktuálními, popíše, co se kde změnilo. Tam, kde je to možné, uvede historickou souvislost, která ke změně vedla (např. vznik JZD, postavení továrny a s ní spojená výstavba bytů apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Můj dům

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f24632

Krátký textový popis

Žáci pracují s třemi domy, které stojí v odlišných oblastech světa – začínají s popisem domu v České republice, pak s tropickou chýší a s domem v subtropech. Postupně se zaměřují na jejich charakteristiky a příčiny jejich podoby, a také na důsledky pro život v nich. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí k občanství a udržitelnosti a k řešení problémů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede základní informace o České republice.

CJS-CJS-001-ZV5-005

Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

Metodická podpora

Komentář

Formou hry (simulace) získá žák základní povědomí a zkušenosti s praktikováním voleb. Tato zkušenost je vhodným předpokladem pro pozdější porozumění volebním principům a volebním systémům. Díky této zkušenosti žák porozumí tomu, jaké principy jsou při volbách uplatňovány, co při volbách dělá občan, proč je důležité účastnit se voleb a jak volby souvisejí s demokracií. Uvědomuje si důležitost informovaného rozhodování. Žák si buduje povědomí o tom, že ČR je demokratickým státem uvnitř Evropské unie.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZEH-000-PV1-003
Spolupodílí se na tvorbě pravidel vzájemného soužití.

DDS-ZEH-000-PV1-004
Dodržuje pravidla her a jiných činností, požaduje dodržování dohodnutých pravidel i od druhých.

DDS-ZEH-000-PV1-005
Přijímá kompromisy, řeší konflikty dohodou.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KRP-VED-000-ZV5-001
Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-005
Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-002-ZV9-005
Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-006
Prozkoumá průběh a výsledky voleb v České republice, rozhodování občanů při volbách a jejich zapojování do veřejného politického dění.

CAS-VKO-002-ZV9-009
Prozkoumá činnost státní správy a samosprávy při řešení životních situací občana a při řešení lokálních výzev a problémů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Účastní se hlasování v reálné situaci a popíše své pocity po vyhlášení výsledků.

Ilustrace

Název ilustrace

Třídní volby

Krátký textový popis

Učitel zorganizuje hlasování ve třídě. Hlasování může být o reálné situaci (např. volba náplně třídního výletu, zástupce třídy do třídní nebo školní žákovské samosprávy) nebo situaci simulované (např. volba prezidenta se smyšlenými kandidáty, hlasování o tom, zda by měly být peníze z obecního rozpočtu původně určené na přístavbu tělocvičny použity na pomoc lidem z okolních obcí postižených povodní). Žáci formou hlasování veřejného či tajného (v případě volby zástupce třídy či prezidenta) provedou svou volbu. Po hlasování a vyhlášení výsledku voleb žáci reflektují své pocity při hlasování a po vyhlášení výsledků. Mohou doplnit nedokončené věty: Při svém hlasování ve třídě jsem se cítil/a .....Po vyhlášení výsledků voleb jsem cítil/a ..... , protože .....

Zadání pro žáka

Hlasuj ve volbách/při rozhodování ve třídě. Popiš a vysvětli, jak ses cítil při hlasování a po vyhlášení výsledků voleb a proč.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popíše, jaká pravidla musí být při hlasování v reálné situaci dodržována.
- Zapojuje se do hlasování ve třídě a popíše, na základě jakých informací se rozhodoval.
- Na základě hlasování v reálné situaci vysvětlí, proč může být hlasování pro společnost, které se situace týká, důležité.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla při hlasování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/52e4f3

Krátký textový popis

Žák vyjmenuje, jaká pravidla musí být při hlasování (rozliší veřejné a tajné hlasování) dodržena a vysvětlí proč. Učitel zorganizuje hlasování ve třídě (např. volba náplně třídního výletu, zástupce třídy do třídní nebo školní žákovské samosprávy, volba tématu, které se bude řešit v třídnické hodině). Žák se zúčastní hlasování. Po hlasování vysvětlí, na základě jakých informací se rozhodoval. Zhodnotí, zda byl při vyhledávání a zvažování informací dostatečně aktivní a zodpovědný a případně navrhne, jak by při další volbě mohl postupovat lépe. Vysvětlí, proč bylo v dané situaci hlasování důležité. Na základě zprostředkované informace o předmětu a výsledku hlasování na obecním/městském zastupitelstvu či v Poslanecké sněmovně či Senátu Parlamentu ČR vysvětlí dopady a význam tohoto hlasování.

Ilustrace

Název ilustrace

Volba třídního mazlíčka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/66a0d5

Krátký textový popis

Žáci diskutují nad modelovou situací hlasování ve smyšlené třídě. Uvedené informace zpracovávají do sloupcového grafu a následně tento graf interpretují. Tím je podporován rozvoj logicko-matematické gramotnosti. V diskusi jsou vedeni k porozumění principu hlasování a nad možným ovlivněním výsledku voleb. Povědomí o důležitosti hlasování a rozhodování se na základě objektivních informací je součástí rozvoje klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti a klíčové kompetence k řešení problémů.

Úroveň Splněno

Popis

- Připraví hlasování ve třídě ve spolupráci se spolužáky a vysvětlí, jak volby probíhají.
- Zhodnotí popsaný průběh hlasování z hlediska dodržení principu hlasování.
- V různých situacích rozhodne, zda je pro řešení problému vhodné hlasování, a vysvětlí proč.

Ilustrace

Název ilustrace

Volby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9f553f

Krátký textový popis

Žákům je představen úkol zrealizovat volby včetně předvolební kampaně, předvolebního shromáždění, vlastních voleb a zveřejnění jejich výsledků. Může se jednat o reálné volby ve třídě (např. volba zástupce třídy do třídní nebo školní žákovské samosprávy) nebo simulované volby. Při simulovaných volbách např. volí prezidenta smyšleného sportovního klubu. Nejprve se žáci ve třídě domluví, jak bude probíhat volební kampaň, předvolební shromáždění, jak bude probíhat vlastní volba a zveřejnění jejích výsledků. Vše dopředu připraví. U simulovaných voleb žáci rozděleni do skupin vyberou ze svého středu jednoho spolužáka, který bude za jejich skupinu kandidovat. Voleb se pak účastní všichni žáci ve třídě, případně další přizvaní hosté.

Žák reflektuje průběh voleb ve třídě. Rozhoduje, zda je v různých situacích vhodné hlasování a proč.

Ilustrace

Název ilustrace

Nespravedlivé volby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1c6cad

Krátký textový popis

Žáci v popsaných situacích ze života třídy odhalují, které principy voleb byly porušeny. Dále se vyjadřují k popsaným problematickým situacím z volební kampaně a vysvětlují, jak mohou ovlivnit spravedlnost voleb. Jsou vedeni k tomu, aby své odpovědi zdůvodňovali a ověřovali v doporučených zdrojích. Vzdělávací strategie popsané v ilustraci vedou k rozvoji klíčové kompetence k řešení problémů a práce s předloženými texty je součástí rozvoje čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Hlasuje při rozhodování ve třídě.

CJS-CJS-001-ZV5-006

Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

Metodická podpora

Komentář

Pomocí příkladů (příběhů nebo modelových situací) vedeme žáky k pochopení základní úlohy vybraných představitelů státu (prezidenta, předsedy vlády, ministra, policisty, soudce).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-002-ZV9-005
Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-006
Prozkoumá průběh a výsledky voleb v České republice, rozhodování občanů při volbách a jejich zapojování do veřejného politického dění.

CAS-VKO-002-ZV9-008
Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

CAS-VKO-002-ZV9-009
Prozkoumá činnost státní správy a samosprávy při řešení životních situací občana a při řešení lokálních výzev a problémů.

CAS-VKO-002-ZV9-010
Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše svou představu o činnosti prezidenta, soudců a policistů a porovná své představy s předloženými příklady.
- Vysvětlí, proč jsou ve společnosti prezident, politici, soudci, policisté důležití.

Ilustrace

Název ilustrace

Porozumění roli prezidenta

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b70ac6

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Napiš, co všechno podle tebe dělá prezident/soudce/policista. Porovnej to, co sis napsal/a s informacemi v textu či videu. Vysvětli, proč je tento představitel moci ve státě důležitý.

Úroveň Na cestě

Popis

• Popíše činnost jednotlivých představitelů státu v předloženém příběhu, modelové situaci nebo mediálním sdělení.

Ilustrace

Název ilustrace

Činnosti prezidenta

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fd6779

Krátký textový popis

Žáci pracují s úryvkem z Ústavy ČR a s úryvky z mediálních sdělení. Učí se tak porozumět jak mediálním sdělením, tak odbornému textu. Jejich úkolem je na základě četby identifikovat pravomoci prezidenta. Tím, že žáci vyhledávají v seznamu pravomocí prezidenta v Ústavě ČR, se seznamují i s dalšími jeho pravomocemi. Jejich povědomí o úloze a činnostech prezidenta se tak stává více plastické. Jednotlivé texty mají různou obtížnost, aby bylo možno diferencovat zadání podle úrovně čtenářských dovedností žáků.

Ilustrace

Název ilustrace

Úloha soudu a policie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1629e3

Krátký textový popis

Na základě zprávy v médiích (nebo na základě příběhu či modelové situace) žák popíše, co v dané situaci konají jednotliví představitelé státu. Žáci pracují se situací převzatou ze zpráv ilustrující činnost prezidenta, soudce, policisty či politiků.

Úroveň Splněno

Popis

• Vysvětlí, jakou roli měli v předložené modelové situaci či příběhu jednotliví představitelé státu, kteří se v nich vyskytovali (prezident, soudce, policista, ministr, předseda vlády).

• Uvede příklady činnosti prezidenta, soudců a policistů, se kterými se setká prostřednictvím mediálních sdělení, a vysvětlí jejich smysl.

Ilustrace

Název ilustrace

Role policistů a soudců

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2f3e80

Krátký textový popis

Žáci vypisují z článku popisujícího trestný čin důležité informace (např. Zloději jízdních kol dopadeni, viz příloha). Odhadují, jak k odhalení tohoto trestného činu mohlo dojít, predikují, kdo stanovil viníkovi trest, jak tento trest asi vypadal a kdo bude dohlížet na jeho vykonání. Svůj odhad a predikci porovnávají s názorem odborníka. Tímto způsobem se dozvídají o práci policie a soudů.

Ilustrace

Název ilustrace

Role prezidenta

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b93a52

Krátký textový popis

Žáci na základě videoukázek porovnávají informace o pravomocích prezidenta a výsledky své diskuse porovnávají s vymezením pravomocí prezidenta v Ústavě ČR. U vybraných pravomocí vysvětlují, proč jsou tyto pravomoci pro společnost důležité. Lekce vede žáky k rozvoji kompetence k občanství a udržitelnosti, konkrétně k porozumění tomu, že prezident ČR má role dané zákony (Ústavou ČR) a musí se jimi řídit, k pochopení toho, proč jsou vybrané role důležité, k porozumění tomu, že cesta ke schválení zákona je složitá a prezident zde hraje určitou roli, ale sám zákony prosazovat nemůže, k porozumění tomu, že politické funkce s sebou nesou odpovědnost za stát a občany, k uvědomování si odpovědnosti voličů. Lekce je provázána s rozvojem čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše práci politiků, prezidenta, soudců a policistů na modelových situacích či příběhu.

CJS-CJS-001-ZV5-007

Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

Metodická podpora

Komentář

Žák zjišťuje, kde sídlí obecní úřad (případně jeho odbory), jaké jsou kontaktní údaje, kdo na úřadě pracuje a co dělá, jaké jsou úřední hodiny, jaké jsou služby obecního úřadu, co si tam občan může zařídit (např. vydávání matričních dokladů, platba místních poplatků, vydávání osobních dokladů). Připravujeme ho na budoucí roli odpovědného občana, rozvíjíme občanskou kompetenci, budujeme vztah k blízkému místu a k místním institucím, přispíváme k porozumění významu místní samosprávy a k orientaci v běžném životě.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001

Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001

Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KOB-PCP-000-ZV5-001

Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-004-ZV5-008

Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

JJK-CJL-001-ZV5-005

Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-VKO-002-ZV9-008

Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

CAS-VKO-002-ZV9-009

Prozkoumá činnost státní správy a samosprávy při řešení životních situací občana a při řešení lokálních výzev a problémů.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Po návštěvě na obecním úřadu vyjmenuje alespoň dvě záležitosti, které může občan na tomto úřadu řešit.

Ilustrace

Název ilustrace

Návštěva obecního úřadu

Krátký textový popis

Žáci zjišťují funkce obecního úřadu. Navštíví obecní úřad a na základě besedy s členem zastupitelstva zjišťují, jaké záležitosti obecní úřad řeší.

Zadání pro žáka

Napiš alespoň dvě záležitosti, které může občan na obecním úřadě řešit.

Úroveň Na cestě

Popis

- Identifikuje místa, kde obecní úřad zveřejňuje informace (vývěsky, internetové stránky, sociální sítě, místní zpravodaj).

Ilustrace

Název ilustrace

Co můžu řešit na úřadě

Krátký textový popis

Žáci identifikují místa, kde se může občan dozvědět, co lze řešit na obecním úřadu a na koho se může v určité věci na úřadě obrátit. Porovná, jak se liší informace na různých místech (vývěsky, nástěnky, webové stránky, sociální sítě, místní zpravodaj, volební letáky, aj.) a jaký mají charakter (jak jsou obsáhlé, konkrétní, věrohodné, úplné).

Zadání pro žáka

Kde všude se můžeš dozvědět informace o obecním úřadu a o tom, co zde může občan řešit, a čím vším se úřad zabývá. Porovnej, jak se liší informace k témuž tématu na různých místech (vývěsky, nástěnky, webové stránky, sociální sítě, místní zpravodaj, volební letáky, aj.). Které zdroje informací jsou nejúplnější? Které jsou důvěryhodné a které méně a proč? Pro koho jsou určeny? Připadají ti dostatečné? Jak by šla informovanost zvýšit?

Ilustrace

Název ilustrace

Občan a obecní úřad

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fe3ba0

Krátký textový popis

Žáci identifikují místa, kde mohou občané získat informace, jak řešit konkrétní situace v obci (ověření dokladu, nahlášení akce, stížnost). Zjišťují informace o tom, jak řešit konkrétní problémy, na nástěnkách a vývěskách obecního úřadu / úřadu městské části a na webových stránkách tohoto úřadu. Lekce přispívá k rozvoji digitální kompetence, žáci získávají informace, pracují se zdroji v různých formátech. Dále je naplňována kompetence k řešení problémů, žáci jsou vedeni k porovnávání informací z různých zdrojů a jejich ověřování.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhledá informace týkající se řešení záležitostí občanů souvisejících s činností obecního úřadu (např. Kde obecní úřad sídlí? Kdy jsou úřední hodiny? Kde zařídit občanský průkaz nebo cestovní pas? Kde zaplatit poplatek za psa nebo odpady? Kde řešit uzavření manželství?).

• Navrhne podnět na zlepšení života v obci a představí ho představiteli obce.

Ilustrace

Název ilustrace

Místní obecní úřad

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/68e085

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách vyhledávají a zapisují informace o místním obecním úřadu. Je jim zadán problém, který mají fiktivně řešit na obecním úřadu. S využitím informačních zdrojů vyhledávají, na jaký odbor a kdy se mohou v dané věci obrátit. Ve dvojici pak simulují rozhovor občana a úředníka při kontaktování úřadu kvůli danému problému.

Ilustrace

Název ilustrace

Zlepšení života v obci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/368bd6

Krátký textový popis

Žáci vyhledávají informace o tom, co se v posledním roce podařilo v obci zlepšit, a kdo se o tyto pozitivní změny zasloužil. O vybraném pozitivním počinu připraví krátkou reportáž. Diskutují o tom, co je v obci, kde stojí škola, dobré, co by mohlo být lepší, vybírají jednu věc, která by mohla být lepší, a připraví dopis či prezentaci svého návrhu pro zastupitele obce, který je pověřen se návrhy občanů zabývat. Svůj návrh zastupiteli zašlou či představí. Lekce vede k rozvoji digitální kompetence. Žáci získávají informace na různá témata a problematiku obce, ve které žijí, využívají informace v různých formátech. Dále lekce přispívá k rozvoji kompetence k občanství a udržitelnosti. Žáci jsou vedeni k všímání si a hodnocení různých počinů v obci, k úctě k práci a iniciativě druhých, k hledání a kritickému vyhodnocování informací. Lekce je provázána se čtenářskou a pisatelskou gramotností. Žáci zpracovávají ve skupině či jednotlivě reportáže, ve kterých hodnotí pozitivní počiny jiných lidí s využitím informací, které zjistili.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše práci starosty obecního úřadu.

002

Lidé kolem nás

Charakteristika tematického okruhu

Žák si utváří prvotní poznatky a dovednosti budoucího občana demokratického státu. Seznamuje se s významem základních společenských hodnot, na příkladech se učí prokazovat jejich význam. Na konkrétních příkladech a situacích ze svého regionu se seznamuje s úkoly orgánů státní správy a územní samosprávy. Nedílnou součástí je i téma respektu k jinakosti, života bez násilí, digitálního bezpečí a wellbeingu.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CJS-CJS-002-ZV5-008

Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení směřuje k vybavení žáka dovedností jasně pojmenovat chování, které není v souladu s pravidly, které žák zná. Zároveň rozvíjí jeho citlivost rozlišovat i další jednání a chování, které není možné tolerovat a přehlížet, i když třeba zatím žák nedokáže identifikovat, které normy takové jednání a chování nerespektuje. Rozvíjí jeho vůli upozornit na takové jednání či chování vhodnou osobu / na vhodném místě a jeho dovednost upozornit na to efektivním způsobem.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-001
Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v rizikových situacích.

DAS-BCH-000-PV1-002
Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.

DDS-SLK-000-PV1-004
Identifikuje rizika, chová se obezřetně při setkání s neznámými dětmi a dospělými.

DDS-SLK-000-PV1-005
Sděluje informace s ohledem na soukromí a bezpečí svoje i blízkých osob v osobním kontaktu.

DDS-ZEH-000-PV1-001
Chová se zdvořile v kontaktu s dospělými a dětmi.

DDS-ZEH-000-PV1-002
Zachází šetrně s hračkami, pomůckami, věcmi a vnímá jejich hodnotu.

DDS-ZEH-000-PV1-004
Dodržuje pravidla her a jiných činností, požaduje dodržování dohodnutých pravidel i od druhých.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV5-001
Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV5-003

Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CZB-TEV-002-ZV5-007

Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

INF-INF-004-ZV5-009

Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

INF-INF-004-ZV5-010

Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-007

Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

CAS-VKO-001-ZV9-004

Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CZB-VZB-003-ZV9-009

Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

CZB-VZB-003-ZV9-010

Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše chování jednotlivých aktérů a vyjádří k němu své pocity a postoje (vhodné/nevhodné) na základě seznámení se s předloženým příběhem.
- Ve skupině rozliší jednotlivé části předloženého (vzorového) rozhovoru při volání na tísňovou linku, oznámení nevhodného chování učiteli/rodiči/jiné důvěryhodné osobě či autoritě.

Ilustrace

Název ilustrace

Řešení situací, které není možné přehlížet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/104fd9

Krátký textový popis

Žáci popisují chování dětí v předložených situacích. Vyjadřují, jestli se jim jejich chování líbí, popisují pocity dětí. Na základě videoukázek identifikují pravidla, kterými se řídí konzultanti z Linky bezpečí. Vysvětlí, co a jak se odehrálo v modelovém rozhovoru dítěte, které svěřuje dospělé osobě situaci, se kterou si neumí poradit.

Úroveň Na cestě

Popis

- Přiřadí situace k pojmům šikana, nátlak, agrese, porušení pravidel, ohrožení soukromí.
- Ve skupině analyzuje modelovou situaci a označí, které chování a jednání je v rozporu s pravidly a nelze ho tolerovat, a vysvětlí proč.
- Rozpozná rizika z navrhovaných postupů, které jsou reakcí na porušení pravidel a nevhodné jednání a chování.

- Seznámí se s postupem volání na tísňovou linku a předvede jej, předvede oznámení nevhodného chování učiteli / rodiči / jiné důvěryhodné osobě či autoritě.
- V modelových situacích procvičuje správné chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Šikana, agrese, nátlak, porušení soukromí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/316cd6

Krátký textový popis

Žáci rozlišují situace, které lze označit jako šikanu, agresi, porušení soukromí nebo nátlak. Ve skupině navrhují, jak by se v různých situacích jako svědkové nevhodného chování mohli zachovat a rozebírají, jaká rizika tyto návrhy mohou přinést. Předvedou, jak by chování, které lze označit jako šikanu, agresi, porušení soukromí nebo nátlak, oznámili důvěryhodné osobě.

Ilustrace

Název ilustrace

Situace, kterým se musí zabránit

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ecf165

Krátký textový popis

Žáci rozlišují předložené situace, které lze označit jako šikanu, agresi, porušení soukromí, vyhrožování nebo nátlak. Ve skupině diskutují o následcích chování popsaného v situacích. Navrhují, jak by se v těchto situacích jako svědkové nevhodného chování mohli zachovat, a rozebírají, jaká rizika tyto návrhy mohou přinést. Předvedou, jak by chování, které lze označit jako šikanu, agresi, porušení soukromí, vyhrožování nebo nátlak, oznámili důvěryhodné osobě. Lekce přispívá k rozvoji klíčové kompetence digitální. Žáci jsou vedeni k rozpoznání bezpečného zacházení s digitálními technologiemi, mají příležitost přemýšlet o dopadech využívání digitálních technologií v uvedených příkladech a o možnostech, jak negativním dopadům předcházet. Dále je rozvíjena klíčová kompetence osobnostní a sociální. Žáci jsou podporováni ve sdělování citů a pocitů, jsou však chráněni modelovými situacemi. Mají příležitost ve skupině diskutovat, je podporována jejich všímavost, empatie, tolerance a ochota pomoci.

Úroveň Splněno

Popis

- V modelové situaci (z reálného prostředí či z komunikace na internetu) identifikuje znaky šikany, nátlaku, agrese či jiných nebezpečných jevů.
- Dokáže pojmenovat rizika související s komunikací na internetu.
- Vysvětlí, proč identifikované nevhodné chování či jednání nelze tolerovat či přehlížet.
- Předvede vhodný postup (reakci) na určité nevhodné jednání a chování.
- Řídí se pravidly slušné a bezpečné komunikace.

Ilustrace

Název ilustrace

Chování v digitálním světě a šikana

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/35f3c1

Krátký textový popis

První ilustrace je zaměřená na oblast digitální bezpečnosti. Žák prochází příběh zpracovaný formou komiksu a postupně vybírá z nabídky tvrzení, která jsou podle něj pravdivá. Okamžitě po výběru dostává zpětnou vazbu o správnosti/nesprávnosti svého výběru. Po průchodu komiksem si ve dvojici vybere jeden ze šesti navazujících příběhů a připraví podle něj modelovou situaci, ve které vysvětlí, proč je dané chování nevhodné, a předvede, jak by reagoval. Odkazy na doporučené komiksy jsou pod odkazem.

Druhá ilustrace vychází z metodického materiálu Slova bolí (Jeden svět na školách). Žák si na základě sledování filmové ukázky ujasní, že šikana nemusí mít pouze podobu fyzického násilí. V diskusi moderované vyučujícím si ujasní, co je a co není šikanování, jaký je rozdíl mezi škádlením a šikanováním, na koho se v případě potřeby může obrátit. Předvede v rámci modelové situace ve skupině postup, jak by reagoval v situaci, kdyby byl účastníkem/svědkem jednání se znaky šikany.

Ilustrace

Název ilustrace

Příkazy pro Oskara

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/59d29d

Krátký textový popis

Žáci sledují videoukázku zabývající se řešením problému kyberšikany. Rozebírají situaci, uvědomují si její složitost, ale zároveň jsou vedeni k tomu, že zdánlivě neřešitelnou situaci je možné zvládnout. Lekce modeluje postup, jak se k řešení kyberšikany postavit. Vede žáky k tomu, aby si podobných problémů všímali a případně je včas řešili. Z výše popsaného je zřejmé, že lekce přispívá k rozvoji klíčových kompetencí digitální a osobnostní a sociální.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých ve svém okolí a v digitálním světě, dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině a obci (městě), ví, na koho se může obrátit.

CJS-CJS-002-ZV5-009

Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení směřuje k hlubšímu porozumění tematice porušování práv a zanedbávání povinností člověka, zaměřuje se na jejich rozpoznání v jednoduchých konkrétních předkládaných příkladech i použití vlastních příkladů. Žák je postupně veden k uvědomění si důsledků těchto porušení a zanedbání na jednotlivce i širší společnost.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZEH-000-PV1-003

Spolupodílí se na tvorbě pravidel vzájemného soužití.

DDS-ZEH-000-PV1-004

Dodržuje pravidla her a jiných činností, požaduje dodržování dohodnutých pravidel i od druhých.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

PTS-000-000-ZV5-005
Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CZB-TEV-002-ZV5-007
Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-012
Diskutuje o projevech moderního politického extremismu a o povaze, příčinách vzniku a důsledcích nastolení diktatur a autoritativních režimů.

CAS-VKO-002-ZV9-007
Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

CAS-VKO-002-ZV9-008
Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede příklady svých povinností ve škole a doma.
- Ve spolupráci se spolužáky identifikuje v příběhu situace, kdy se dětský hrdina potýká s nějakou nespravedlností a nedokáže si poradit sám, a navrhne způsob, jak by mohla být tato situace řešena.
- porovná řešení své skupiny s řešením dalších skupin a s návrhem správného řešení odborníky.
- Seznámí se se školním řádem.

Ilustrace

Název ilustrace

Poraďte Iloně

Krátký textový popis

Žáci navrhují řešení modelové situace nespravedlivých podmínek v životě dítěte. Porovnávají své návrhy s návrhy jiných spolužáků.

Zadání pro skupinu

Přečtěte si situaci Ilony a pobavte se o tom, jaký problém Ilona zažívá. Navrhněte způsob, jak by Ilonina situace mohla být řešena. Pak porovnejte svá řešení s řešením spolužáků.

Situace: Ilona nemá mobil, tablet ani počítač a doma nemají ani počítač ani internet. Nemůže si psát se svými kamarády, nemůže dělat úkoly, které paní učitelka zadává často tak, že je možné je splnit jen s pomocí internetu.

Úroveň Na cestě

Popis

• Pracuje se školním řádem, kdy dokáže odpovědět na to, zda je předložené chování (příklady konkrétních situací) dovolené či zakázané.

• Vysvětlí, proč je nutné práva dětí chránit zákonem.

• Při práci se zjednodušeným textem Úmluvy o právech dítěte přiřadí modelové situace k jednotlivým dětským právům podle toho, které právo bylo v situaci porušeno.

Ilustrace

Název ilustrace

Práva dítěte

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa5eac

Krátký textový popis

Žáci pracují se zjednodušeným textem Úmluvy o právech dítěte. Identifikují jednotlivá práva dítěte a přiřadí modelové situace k jednotlivým dětským právům podle toho, které právo bylo v situaci porušeno.

Ilustrace

Název ilustrace

Porušení práv dětí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3224a6

Krátký textový popis

Žáci ve skupině rozebírají situace ze života dětí a rozhodují se, zda v nich došlo k porušení některého z práv dětí, případně jakého a proč. Formulují, proč je v jednotlivých případech důležité, že jsou jednotlivá práva dětí chráněna zákonem a jak je možné na jejich porušení reagovat. Úloha vytváří prostor pro diskuse žáků o dětských právech, jejich porušování, a o tom, jak na tato porušování reagovat, rozvíjí tedy klíčovou kompetenci k občanství. Rozebíráním situací ze života dětí úloha vytváří prostor pro budování respektu k jiným dětem, potřebu řešit jejich situaci, ve které si neumějí samy poradit, přispívá tak k rozvoji kompetence osobnostní a sociální.

Úroveň Splněno

Popis

• V modelových situacích rozpozná, kdy bylo porušeno některé právo člověka nebo kdy byla zanedbána některá povinnost.

• Pro konkrétní situaci popíše možný následek porušení práv nebo zanedbání povinnosti.

• Zná svá práva a povinnosti (školní řád).

Ilustrace

Název ilustrace

Úmluva o právech dítěte

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4a4031

Krátký textový popis

Žáci mají ve skupinách k dispozici rozstříhaná jednotlivá práva z Úmluvy o právech dětí (v příloze pod odkazem).

První zadání: Žáci přiřadí, která práva se týkají podobných oblastí života.

Druhé zadání: Žáci si ve skupině vyberou jedno právo a vyjádří jeho naplňování a jedno právo, u kterého vyjádří jeho porušení/porušování. Vyjádření může být ústním popisem, příběhem, dramatizací, ilustrací. Žáci prezentují své vyjádření ostatním skupinám. Společně hodnotí srozumitelnost vyjádření.

Třetí zadání: Každý žák si připraví na základě vlastních zkušeností a znalostí odpovědi na otázky:

• Jsou práva důležitá pro život? Proč si to myslíte?

• Co se stane, když někdo práva druhých porušuje?

• Proč se s právy pojí také povinnosti?

Učitel na tabuli (flipchartu apod.) zaznamenává odpovědi, které společně se žáky shrne.

Ilustrace

Název ilustrace

Znám školní řád naší školy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c99d6f

Krátký textový popis

Žáci vypisují z textu školního řádu své školy práva a povinnosti žáků a k nim tvoří testové položky, kterými je možné zjišťovat porozumění právům a povinnostem žáků daným školním řádem. Jimi vytvořené položky zadávají spolužákům ve dvojici. Znalost školního řádu a rozlišování práv a povinností žáků v něm vede k rozvoji klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti. Úloha vede jednak k hlubšímu porozumění právům a povinnostem žáků daným školním řádem, jednak k vyjádření vlastního názoru na jeho obsah.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjádří vlastními slovy práva a povinnosti žáka ve škole.

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

Metodická podpora

Komentář

Žák uvede příklady osob a situací ve fyzickém i digitálním prostředí, které mají vliv na jeho každodenní život. Zároveň zhodnotí, jakého charakteru tyto vlivy jsou a co přinášejí (např. zachování psychického či fyzického zdraví, bezpečnost). Učí se chovat bezpečně ve fyzickém i online prostředí, seznámí se s různými způsoby, jak odmítnout nepříjemnou komunikaci. Postupně se učí a procvičuje, jak vyjádřit své názory tak, aby byla respektována práva a pocity jeho i druhých.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ASO-000-PV1-001
Poradí si v nové situaci.

DDS-ASO-000-PV1-002
Začlení se do skupiny.

DDS-ASO-000-PV1-003
Přijímá různé sociální role.

DDS-ASO-000-PV1-005
Navazuje a udržuje dětská přátelství.

DDS-ZEH-000-PV1-005
Přijímá kompromisy, řeší konflikty dohodou.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV5-001
Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-002
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

INF-INF-004-ZV5-009
Používá digitální technologie připojené k síti nebo k sobě navzájem k posílání a získávání dat.

INF-INF-004-ZV5-010
Rozpoznává rizika ztráty, poškození či zneužití dat při práci s digitálními technologiemi.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-007

Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

CAS-VKO-001-ZV9-002

Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-001-ZV9-004

Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CZB-VZB-001-ZV9-004

Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

CZB-VZB-003-ZV9-009

Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

CZB-VZB-003-ZV9-010

Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ve spolupráci se spolužáky identifikuje v příběhu situace, kdy se dětský hrdina nechává ovlivnit někým či něčím jiným a vyjádří se, zda je tento vliv podle něj dobrý či špatný.
- Porovná řešení své skupiny s řešením dalších skupin.
- Na konkrétních příkladech rozliší, co je cílem reklamy.

Ilustrace

Název ilustrace

Dobrý nebo špatný vliv?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/911c03

Krátký textový popis

Žáci identifikují situace, kdy se dětský hrdina nechává ovlivnit, a diskutují, zda je tento vliv dobrý či špatný. V předložených reklamách určují, na koho reklama cílí a jaké chování chce u posluchačů vyvolat.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pracuje s případovými situacemi a příběhy a identifikuje, jak, čím a kým se nechávají ovlivňovat dílčí postavy.
- Rozliší, o jaké vlivy se jedná (pozitivní, negativní, dobrovolné, povinné).
- Rozpozná základní znaky manipulace v různých prostředích.
- Zamýšlí se nad svým životem a svým okolím a popíše, jak, čím a kým se nechává ovlivňovat.
- Uvede příklady rizikových situací, do kterých se může ve fyzickém a digitálním prostředí dostat.
- Ve spolupráci se spolužáky uvede příklady pravidel pro slušnou a bezpečnou komunikaci ve fyzickém a digitálním prostředí.
- Procvičuje techniky odmítání nepříjemné komunikace bez použití agresivity.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozpoznání pozitivního, negativního a dobrovolného vlivu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/dd3436

Krátký textový popis

Žák pracuje s případovými situacemi a identifikuje, jak, čím a kým se nechávají ovlivňovat dílčí postavy. Rozliší, zda se jedná o vlivy pozitivní, negativní, dobrovolné. Rozpozná v těchto situacích manipulaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Vliv influencerů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0c47fc

Krátký textový popis

Žák pracuje s promluvami dětí o influencerech, které sledují, a identifikuje, jak a čím se nechávají ovlivňovat. Diskutuje se spolužáky, zda se jedná o vlivy pozitivní, negativní, dobrovolné. Rozpozná možnou manipulaci. Dále mají žáci příležitost zamyslet se nad tím, kdo a co na ně má vliv a zda je to vliv pozitivní či negativní. Lekce přispívá k rozvoji klíčové kompetence digitální. Žáci jsou vedeni k rozpoznání bezpečného a nebezpečného vlivu influencerů, mají příležitost přemýšlet, jak negativním dopadům předcházet. Dále je rozvíjena klíčová kompetence osobnostní a sociální. Žáci jsou podporováni ve sdělování citů a pocitů, mají příležitost se zamyslet nad tím, kdo a co na ně má vliv a zda je to vliv dobrý. Mají příležitost ve skupině diskutovat, je podporována jejich všímavost, empatie, tolerance a ochota pomoci.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše svůj vzor, jeho vlastnosti a zdůvodní, proč je jeho vzorem.
- V příběhu identifikuje, kým nebo čím je ovlivněno chování vybrané postavy, objasní, zda se z jeho pohledu jedná o pozitivní, nebo negativní vliv.
- Popíše, jak jeho chování v určité situaci ovlivňují další lidé, reklama, internet apod.
- V modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Online výzvy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa9256

Krátký textový popis

Online výzvy nabádají k různým činnostem, některé jsou pozitivní (vtipné a prospěšné), ale jiné nabádají k nebezpečným činnostem. Žák roztřídí různé výzvy (v příloze) na negativní a pozitivní a následně o třídění diskutuje ve skupině a třídění zdůvodňuje. Negativní jsou záměrně uvedené ve velmi obecné podobě, aby se nestaly konkrétním návodem k následování.

Každý žák navrhne pozitivně zaměřenou výzvu pro spolužáky. Nad jednotlivými výzvami žáci uvádějí, zda by se jich zúčastnili/nezúčastnili a proč.

Žáci v modelové situaci ve dvojici předvádějí, jak odmítnout nebezpečnou výzvu.

Ilustrace

Název ilustrace

Lajky na internetu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a2bf14

Krátký textový popis

Žák shlédne video ukázku V digitálním světě: Lajky na internetu a uvede, co ovlivňuje chování hlavní postavy a jeho následovníků. Vybere na postojové škále 1 - 10 (1 určitě ne, 10 určitě ano), zda by chování hlavní postavy napodobil a svůj postoj zdůvodní.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo je můj vzor

Krátký textový popis

Žák si vybere někoho, koho obdivuje nebo je pro něj inspirací. Může to být sportovec, umělec, vědec, spisovatel nebo někdo z jeho okolí (např. rodič, prarodič, sourozenec, vedoucí zájmové činnosti, kamarád).

Identifikuje klíčové vlastnosti svého vzoru. Zaměří se na charakterové vlastnosti, dovednosti nebo hodnoty, které ho oslovují. Představí svůj vzor ostatním, uvede důvody a příklady, proč je pro něj důležitý, v čem ho inspiruje, co by chtěl mít nebo dělat jako on, v čem je následováníhodný.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj vzor, moje inspirace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d65ca0

Krátký textový popis

Úloha integruje vzdělávací obsah vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Jazyk a jazyková komunikace. Žáci píšou popis osoby či literární postavy, která je pro ně inspirací či vzorem. Řídí se společně vytvořenou osnovou a svůj finální produkt podrobí sebehodnocení. Sdílejí svůj výtvor se spolužáky a dávají spolužákům formativní zpětnou vazbu týkající se toho, zda je jejich vzor, inspirace vzorem či inspirací pozitivní, a toho, zda dodrželi osnovu. Úloha rozvíjí klíčovou kompetenci osobnostní a sociální především tím, že jim umožňuje poznávat sami sebe, dále kompetenci komunikační, neboť předpokládá jejich slohovou produkci s pomocí předem zadaných kritérií, vede je k sebereflexi a povzbuzuje je ke kritické kriteriální reflexi práce spolužáků. Úloha rozvíjí čtenářskou a pisatelskou gramotnost.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Na modelových situacích popíše rizikovou a nepříjemnou situaci či komunikaci ve svém okolí či digitálním prostředí, odmítne a oznámí nepříjemnou nebo rizikovou komunikaci.

CJS-CJS-002-ZV5-011

Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

Metodická podpora

Komentář

Žák se učí orientovat v problematice mezilidského soužití. Je veden k porozumění tomu, že lidé mají různé vzorce chování, dané odlišnými zvyky a způsobem života. Učí se tyto odlišnosti vnímat, ale nehodnotit jednotlivé vzorce jako lepší nebo horší. Pro porozumění složitým společenským jevům se setkává s co nejvíce různými situacemi, na jejichž základě si může udělat obecnější představu o životě ve společnosti. Izolované situace mu pak umožní porozumět situacím komplexněji, nepodléhat stereotypům a povrchním soudům. Záměrně se vyhýbáme označení jednotlivých minoritních skupin a jejich porovnávání, aby nedocházelo k stereotypizaci. Vystačíme si s příběhy jednotlivých osob z odlišného prostředí s různými způsoby chování, aniž bychom je označovali nějakou nálepkou (příslušností k určité minoritě).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-SLK-000-PV1-002
Spolupodílí se na udržování regionálních tradic.

DDS-SLK-000-PV1-003
Přijímá rozmanitost lidí a vnímá ji jako přirozenou.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-005
Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-VKO-001-ZV9-001
Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-002-ZV9-005

Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

GEO-GEO-003-ZV9-016

Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Porovná způsob trávení volného času, denní režim, slavení svátků ve své rodině a v rodině spolužáka.
- Popíše způsob života osoby z modelové situace nebo z příběhu.
- Jmenuje příklady toho, co pomáhá k dobrému soužití mezi lidmi v obci.

Ilustrace

Název ilustrace

V čem jsme stejní a v čem jiní?

Krátký textový popis

Žáci jsou rozděleni do dvojic. Učitel dbá na to, aby ve dvojicích byly spolu děti, které se znají mezi sebou méně. Žáci si sdělují, jak tráví volný čas (případně jak slaví narozeniny či jiný vybraný svátek ve své rodině). Do Vennova diagramu zapisují, co platí pro oba spolužáky stejně/co mají společného a v čem se liší.

Zadání pro žáka

Se spolužákem ve dvojici si vyprávějte, jak trávíte čas po vyučování a o víkendech (případně jak slavíte doma Vánoce, Velikonoce nebo jiný pro rodinu důležitý svátek). Společně vyplňte Vennův diagram. V něm vyznačte, co máte společného a v čem se lišíte.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popíše způsob života osoby z modelové situace nebo z příběhu a porovná jej se svým způsobem života.
- Uvádí příklady situací, činností nebo věcí, které ukazují propojení jeho života s životem někoho jiného (v bezprostředním okolí i žijícího na jiném místě).
- Vysvětlí, jak může mít způsob života vliv na soužití s ostatními lidmi.
- Analyzuje soužití v modelovém společenství.
- Vysvětlí, které kroky vedou k vzájemnému porozumění a respektu a které naopak rozdíly a neporozumění prohlubují.
- Vyjmenuje několik příkladů ilustrujících, jak se lidé z různých kultur obohacují (např. jídlo, zvyky, oblékání, sportování).

Ilustrace

Název ilustrace

Shody a rozdíly mezi lidmi

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/00c254

Krátký textový popis

Na příběhu dvou dětí z různých kultur žáci identifikují podobnosti a rozdíly v jejich způsobu života. Vybíráme takové příběhy, které nepodporují stereotypizaci. Dva modelové příběhy dětí jsou zpracované v příloze (viz odkaz výše).

Ilustrace

Název ilustrace

Soužití lidí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4d8885

Krátký textový popis

Na příkladu způsobu života dvou rodin, žáci identifikují, jak způsob života jedné rodiny může ovlivňovat druhou a jaké problémy to může přinášet. Žáci navrhují, jak by se dalo těmto problémům předcházet. Úloha rozvíjí KK k řešení problémů, žáci jsou vedeni k porozumění tomu, že konflikty v soužití lidí nejsou způsobeny příslušností k určitému etniku či národu, ale rozdílnými způsoby života různých lidí (i v rámci jednoho etnika a národa). Navrhují možnosti, jak problémům v soužití zabránit či je zmírnit. Úloha rozvíjí též KK k občanství a udržitelnosti. Učí žáky porozumět potřebám, postojům, zájmům jiných lidí, respektovat a uplatňovat svá a jejich práva.

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje na základě příběhů (dvou dětí) podobnosti a rozdíly ve způsobu jejich života.

• Zpracuje vizuální materiál (např. plakát, obrázek, komiks, mapu), který bude obsahovat příklady podobností a rozdílů života lidí na různých místech světa a/nebo ukázky obohacování kultur.

• Diskutuje o tom, jak se lidé z různých kultur obohacují (např. jídlo, zvyky, oblékání, sportování).

Ilustrace

Název ilustrace

Vzájemné soužití

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3acbed

Krátký textový popis

Na příběhu dítěte z jiné kultury žáci identifikují podobnosti a rozdíly v jejich způsobu života a života svého. Dva modelové příběhy dětí jsou zpracované v příloze (viz odkaz ...). Identifikuje, jak mohou jiné kultury zprostředkované příběhy dětí obohatit jeho život.

Ilustrace

Název ilustrace

Obohacování kultur

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5cfa4b

Krátký textový popis

Žáci zkoumají, odkud pocházejí jejich a spolužáků školní potřeby, oblíbená jídla, oblíbené filmy či seriály, kde působí jejich oblíbení zpěváci, herci a jiné osobnosti, referují, které země navštívili či by chtěli navštívit. Zpracovávají informace získané od spolužáků do přehledové tabulky, kterou pak prezentují a učí se získané informace zobecňovat. Na základě zobecnění by mělo dojít k pochopení propojenosti současného světa a obohacování života jednotlivých lidí díky této propojenosti. Úloha tedy směřuje k naplnění klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše na modelové situaci, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

003

Lidé a čas

Charakteristika tematického okruhu

Žák se učí zkoumat minulost prostřednictvím mapování běžného života lidí v daném regionu (dějiny každodennosti, historie rodiny žáka, historie místa a regionu, v němž žák žije). Samostatně vyhledává, získává a zkoumá informace z dostupných zdrojů, především pak od členů své rodiny i od lidí v nejbližším okolí. Navštěvuje historické památky, sbírky regionálních i specializovaných muzeí, veřejnou knihovnu atd.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

Metodická podpora

Komentář

Žák si osvojuje dovednost práce s historickými prameny. Tato dovednost mu umožňuje, aby si ověřil vlastní schopnost získat odpovědi na historicky zaměřené dotazy a formulovat na jejich základě příběh. Předpokládá se jeho zapojení při vyhledávání pramenů (např. rodinné fotoalbum, předměty v muzejní sbírce, objekty ve veřejném prostoru). Historický příběh může mít různou formu výstupu a sdílení (např. psaný příběh, rodokmen, komiks, komentované živé obrazy, prezentace s navazující diskusí).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-001
Orientuje se v blízkém prostředí – doma, v mateřské škole i v širším prostředí – v okolí mateřské školy a v obci.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

KRP-BAD-000-ZV5-001
Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-002
Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

CAS-DEJ-002-ZV9-013
Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

CAS-DEJ-002-ZV9-014
Vytvoří vlastní výstup na základě absolvování aktivizačního edukačního programu v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.

CAS-DEJ-002-ZV9-015
Vyjádří vlastní představu o funkci a významu historických objektů a motivů ve veřejném prostoru.

CAS-DEJ-002-ZV9-016
Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

CAS-DEJ-002-ZV9-018
V modelové situaci předvede, jak může historické poznání pomoci v současném životě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Porozumí pojmu historický pramen jako primární zdroj informací (vyhledá další zdroje: fotografie, dobové artefakty, rodinné záznamy, dopisy apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Minulost a současnost na fotografiích nebo v tisku

Krátký textový popis

Žáci si donesou např. fotografie rodičů ve škole a porovnají se svými fotografiemi.

Žáci vyhledají (na internetu a v jiných dostupných zdrojích) fotografie místa, kde žijí, v minulosti a v současnosti a porovnají proměnu místa.

Přineseme ukázky novin a časopisů z minulého století a v současnosti a porovnáme.

Diskutujeme o tom, co může být pravdivá a co nepravdivá informace. Sledujeme texty a kriticky se k nim vyjadřujeme.

Úroveň Na cestě

Popis

- Navštíví historickou památku, muzeum, veřejnou knihovnu, a využije ji pro práci s historickými prameny.
- Uvědomí si, že vnímání dané události záleží na osobě nebo jiném zdroji.

Ilustrace

Název ilustrace

Domovní znamení

Krátký textový popis

Žák zjistí, zda se v místě, kde žije, nachází dům či domy s domovními znameními. Na plánu obce či města, kde se orientuje, vyhledá místo a společně připraví návrh vycházky, kdy se k danému objektu příště vypraví. Na časové ose vyznačí přibližně dobu, kdy se stavba realizovala, a srovná podobu v době stavby a v současné době. Vysvětlí, proč se na domech domovní znamení objevovala, jakou funkci měla a zda mají i dnes nějakou funkci.

Pokusí se vysvětlit, proč si majitel zvolil právě toto znamení. Bude dále bádat a zjišťovat další zajímavosti domu (domů) a pokusí se vymyslet „historii domu“, který si vybral nebo byl určen učitelem.

Osloví někoho z rodiny či obce, kdo si pamatuje, jak vypadala obec/čtvrť na konci minulého století (prarodiče, kněz, starosta…). S pamětníkem spolupracuje na sběru informací a dobového materiálu k dané oblasti. Připraví si otázky k tématu a odpovědi si zaznamená pro vlastní badatelskou činnost.

Žák se pokusí vymyslet a nakreslit znamení, které by chtěl, a vysvětlí proč. Vnímá, že každý člověk může jeho záměr vnímat subjektivně na základě své zkušenosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Vycházka za historickým pramenem

Krátký textový popis

Na návštěvu muzea, veřejné knihovny, vycházku k nejbližšímu pomníku historické události regionu navazuje reflexe a hledání odpovědí na otázky: Co všechno jsme mohli sledovat během vycházky (návštěvy muzea, …) ? Co jsme zjistili u pomníku? Proč se pomníky stavějí? Co jsme viděli a zjistili v muzeu?

Žáci zaznamenají trasu vycházky, popíší její cíl a co zjistili. K dohledání dalších informací využijí internet či regionální internetové stránky, publikace k regionu, brožuru z muzea regionu apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Náměstí – srdce obce v proměnách času

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d8fbf1

Krátký textový popis

Aktivita je badatelsky zaměřená na zkoumání místního náměstí, které představuje přirozené centrum společenského života obce nebo města. Žáci pozorují, porovnávají minulost se současností a učí se hledat souvislosti mezi změnami ve veřejném prostoru a každodenním životem lidí. Rozvíjí si schopnost všímat si změn, klást otázky, pracovat s různými zdroji a formulovat jednoduché domněnky. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí.

Úroveň Splněno

Popis

- Pracuje s dostupnými prameny z více zdrojů.
- Vytvoří příběh pamětníka na základě získaných vzpomínek a dalších pramenů.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo byl kdo

Krátký textový popis

Práce ve skupinách - žáci vyhledají pamětníka nebo historickou osobnost v různých zdrojích a vytvoří hádanku, pomocí které ho představí ostatním.

Po prezentaci odpovídají na otázky: Proč jste si vybrali zrovna tuto osobnost? Čím vás zaujala? Čím je pro nás inspirativní? V čem je pro nás příkladem? Jak se případně podílela na proměně místa, kde žijeme?

Ilustrace

Název ilustrace

Co se změnilo v naší obci za posledních 50 let

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5b23ca

Krátký textový popis

Tato badatelská aktivita umožňuje žákům objevovat proměny jejich obce/města v průběhu 20. století. Pomocí historických zdrojů – starých fotografií a rozhovoru s pamětníkem – žáci zkoumají, jak se měnilo prostředí, infrastruktura a život obyvatel. Aktivita rozvíjí schopnost klást otázky, porovnávat informace, vyvozovat závěry a navrhovat možná vysvětlení změn. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí a základní gramotnosti čtenářské a pisatelské.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjmenuje nejvýznamnější historické pamětihodnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí.

CJS-CJS-003-ZV5-013

Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Metodická podpora

Komentář

Pro orientaci v minulosti i současnosti je nezbytné, aby žák rozlišoval, co zůstává stejné a co se mění. Tuto schopnost rozvíjí s využitím zdrojů, které jsou mu blízké a pocházejí buď z jeho rodiny (např. fotografie z rodinného alba, videa, předměty, které se v rodině dochovaly), nebo z regionu, ve kterém žije (dochované například v regionálním muzeu, pamětní síni nebo skanzenu), zdrojem může být i historická budova (např. zemědělský statek, industriální památka).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-SLK-000-PV1-002

Spolupodílí se na udržování regionálních tradic.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001

Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

UAK-HTD-003-ZV5-007
Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-001
Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

CAS-DEJ-001-ZV9-002
Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-DEJ-001-ZV9-004
Specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

CAS-DEJ-002-ZV9-013
Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

CAS-DEJ-002-ZV9-014
Vytvoří vlastní výstup na základě absolvování aktivizačního edukačního programu v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.

CAS-VKO-002-ZV9-005
Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Orientuje se v čase (minulost, současnost a budoucnost).

Ilustrace

Název ilustrace

Jak si děti dříve hrály

Krátký textový popis

Na časové ose žáci vyznačí rok svého narození, narození rodičů, popř. prarodičů. Zjistí, které hračky rodiče (prarodiče používali) a které hry rodiče (prarodiče) hráli. Porovnají a zjistí, jak se proměňují hračky a hry v průběhu let (rodiče-prarodiče; prarodiče-děti; rodiče-děti).

Skupinová práce - vytvoří plakát, kde ukáží rozdíly hraček a her v minulosti a současnosti. Zamyslí se nad tím, jestli by se jim líbilo žít v době svých rodičů (prarodičů) a zdůvodní svou odpověď.

Úroveň Na cestě

Popis

- Identifikuje rozdíly mezi minulostí a současností (vybavení budov, dopravní prostředky, objevy a vynálezy atd.) s využitím názorných příkladů.

Ilustrace

Název ilustrace

Pomocníci v domácnosti

Krátký textový popis

Úvodní motivace: Dovedl by někdo z vás vysvětlit slovo *vynález*? Zamyslete se nad tím, k čemu vynálezy slouží. Které přístroje ve vaší domácnosti vám pomáhají?

Ve dvojici si vyberte přístroj z vaší domácnosti a vyhledejte všechny možné informace o něm (kdo ho vynalezl, kdy a proč, jak se přístroj měnil v průběhu času). Použité zdroje si poznačte. Zpracujte informace o něm tak, abyste to mohli prezentovat ostatním.

Společná reflexe: Diskutujeme o tom, jak vynálezy proměnily životy lidí. Na časovou osu vyznačíme přibližnou dobu vzniku a seřadíme je od nejstaršího po nejnovější.

Ilustrace

Název ilustrace

Simulace práce na poli dnes a dříve

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8558b9

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na pantomimické předvedení/dramatizaci, jak se lišila práce na poli v minulosti a jak vypadá dnes. Žák si uvědomí rozdíly v používaných nástrojích, technologiích a náročnosti práce. Zamýšlí se nad postupy, které se v zemědělství používají dnes i s ohledem na problematiku udržitelného způsobu hospodaření. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí k podnikavosti a pracovní a k občanství a udržitelnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Porovná, co se změnilo a co zůstává stejné.
- Ukáže na příkladech proměnu krajiny a sídel na historické mapě regionu a státu.
- Posoudí důvěryhodnost informací ve zpracování historické události.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se žilo v baroku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1f96b6

Krátký textový popis

Žák pracuje s časovou osou. Na časové ose si s pomocí učitele vyznačí období baroka.

Dále pracuje s doporučenými zdroji (viz odkaz), kde vyhledává pojem baroko a jeho charakteristické rysy. Pracuje ve skupině, učitel určí konkrétní tematické zaměření jednotlivých skupin – architektura, příklady staveb, odívání, malířství, věci denní potřeby.

Žák porovnává vyhledané ukázky se současností, například: současnou stavbu a vybranou stavbu z období baroka, mapu vybraného území za období baroka a aktuální mapu daného místa, příklad věci denní potřeby, styl odívání a účesů, obraz moderního umění a obraz z období baroka, ukázky skladeb z období baroka a ze současnosti.

Ve skupině žáci diskutují o možných výhodách života v baroku a výhodách současného života, např. věci denní potřeby, hygienické pomůcky, způsoby komunikace – dopisy/poslíčci.

Ilustrace

Název ilustrace

Místo, kde žijeme ve 20. století

Krátký textový popis

Skupinová práce: Každá skupina dostane obrázek či fotografie místa, kde žijí, z 20. století. Vyhledají obrázek či fotografii současnou a porovnávají, jak se místo a krajina proměnila (vyhledávání na internetu a v jiných dostupných zdrojích, regionální publikace).

Společná reflexe: Může se místo, kde žijeme, během života člověka měnit? Vysvětlete. V čem se vaše krajina a místo proměnilo nejvíc? Nakreslete místo tak, jak by mělo vypadat podle vašich představ.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj den v minulosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/83a8fe

Krátký textový popis

Žáci si představí, jak by vypadal jejich běžný den, kdyby žili buď před 100 lety, ve středověku, nebo v pravěku. Své představy zpracují formou krátkého vyprávění a obrázku. Své práce prezentují a společně diskutují o rozdílech a podobnostech mezi minulostí a současností. Aktivita rozvíjí představivost, empatii a schopnost srovnávat život v různých historických obdobích. Pomáhá žákům lépe pochopit každodenní život lidí v různých historických obdobích. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence digitální a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-003-ZV5-014

Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Metodická podpora

Komentář

Žák se orientuje v kalendáři historicky významných dnů, státních svátků a výročí. Poznává jejich historický kontext a vysvětluje jejich současný význam. Spojí nejvýznamnější náboženské svátky (Vánoce, Velikonoce) jak s biblickými událostmi, tak s lidovými zvyky a obyčeji v rodině, škole i regionu. Vlastními slovy hovoří o osobním vztahu k těmto významným dnům a svátkům, dokáže svou zkušenost porovnat s ostatními lidmi (např. zda je svátek nějakým způsobem veřejně připomínán, který svátek považuje za nejživější z hlediska dnešní společnosti, jak se může lišit vnímání svátků mezi generacemi a skupinami lidí).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-SLK-000-PV1-002
Spolupodílí se na udržování regionálních tradic.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV5-001
Uvede příklady některých kulturních institucí, projevů umění a kulturního dění ve svém okolí.

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV5-001
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

UAK-HTD-003-ZV5-007
Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-005
Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-DEJ-002-ZV9-018
V modelové situaci předvede, jak může historické poznání pomoci v současném životě.

CAS-VKO-001-ZV9-001
Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-002-ZV9-005

Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše, jak slaví narozeniny, Vánoce a Velikonoce.
- Vyjmenuje dva vybrané státní svátky, významné dny a regionální tradice.

Ilustrace

Název ilustrace

Slavíme státní svátky a významné dny

Krátký textový popis

Práce ve skupinách - žáci:

- V kalendáři vyhledávají státní svátky a významné dny.
- Třídí je a ke každému svátku či významnému dni připíšou událost.
- Zjistí, jakou má státní svátek a významný den souvislost s daným regionem.
- Diskutují o tom, kdo se některé oslavy účastnil a jak v daném regionu probíhala.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zjišťuje faktografické informace o státních i ostatních svátcích, významných dnech a slavných výročí v ČR.
- Propojí vybraný státní svátek, významný den, tradici s konkrétní historickou událostí.
- Vyjádří vlastními slovy význam udržování tradic.
- Pozná symboly ČR.

Ilustrace

Název ilustrace

Svatý Václav

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/89725b

Krátký textový popis

Zadání pro žáky:

- V kalendáři vyhledejte Den české státnosti. Který den a měsíc si tento svátek připomínáme?
- Vyhledejte, ke které historické osobnosti se svátek váže.
- Diskutujte o tom, proč je důležité si významné dny a státní svátky stále připomínat.

Ilustrace

Název ilustrace

8. květen – Den vítězství nad nacismem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6ec213

Krátký textový popis

Žáci se zaměřují na význam 8. května – Dne vítězství nad nacismem. Prostřednictvím vyprávění, práce s textem, obrázky a diskusí si žáci osvojí základní historické souvislosti spojené s koncem druhé světové války. Cílem je nejen porozumět, proč si tento den připomínáme, ale také se zamyslet nad významem míru v jejich vlastním životě. Žáci si uvědomují, že mír a svoboda nejsou samozřejmostí a že udržitelný rozvoj společnosti závisí na odpovědném chování jednotlivců i skupin. Diskutují o tom, jak historické události ovlivňují současnost a budoucnost, a hledají způsoby, jak mohou přispět k udržitelnému a spravedlivému světu – například podporou mírového soužití, ochranou lidských práv, respektováním kulturní rozmanitosti a aktivní účastí na životě komunity. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence kulturní.

Úroveň Splněno

Popis

- Vysvětlí důvody oslavy vybraného státního svátku.
- Porovnává tradice svého regionu s tradicemi jiného regionu.
- Reflektuje prožitý tematický den ve škole, který byl zaměřen na státní svátky nebo významné dny.

Ilustrace

Název ilustrace

Státní svátek 17. listopad

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/602fc4

Krátký textový popis

Ilustrace se vztahuje ke státnímu svátku 17. listopadu (Den boje za svobodu a demokracii a Mezinárodní den studentstva). Identicky lze postupovat u libovolného státního svátku, významného dne, regionálního výročí nebo tradice. Vhodné je realizovat formou skupinové práce.

Žák pracuje s kalendářem, kde vyhledá 17. listopad. Pojmenuje státní svátek a popíše vlastní zkušenost nebo zážitek spojený s oslavami tohoto dne.

Vyhledá informace v doporučených zdrojích (viz odkaz) a na jejich základě vysvětlí, proč se tento den takto nazývá. Propojí je do souvislosti s událostmi 17. listopadu 1939, s okupací a 2. světovou válkou. Pracuje s časovou osou a událost na ni vyznačí. Poznatky propojí s událostmi roku 1989 a s pádem komunismu.

Vlastními slovy popíše význam historických událostí a objasní, proč je jejich připomínání pro společnost důležité.

Ilustrace

Název ilustrace

Státní symboly

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2aff8f

Krátký textový popis

Skupinová práce: každá skupina si vylosuje jeden státní symbol, který vyhledá v doporučených zdrojích a připraví plakátek s nejdůležitějšími informacemi k zadanému státnímu symbolu.

Společná reflexe: Má každý stát státní symboly? Proč? Kde se s nimi nejčastěji setkáváme? Kde se používají? Měly státní symboly vždy takovou podobu jako v současnosti? Vyhledejte a porovnejte státní symboly některých evropských zemí s ČR.

Ilustrace

Název ilustrace

1. květen – Svátek práce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1c122b

Krátký textový popis

Tato aktivita směřuje k tomu, aby si žák uvědomil historický i současný význam 1. května jako Svátku práce. Žáci se dozvědí, proč vznikl, s jakými hodnotami a událostmi je spojen a jaký má význam pro dnešní společnost. Žáci diskutují o tom, proč je práce důležitá, jaké profese existují a proč bychom si měli vážit práce lidí kolem nás. Diskutují o různých povoláních, jejich významu a také o tom, jakou práci by jednou chtěli vykonávat. Na závěr si společně vytvoří obrázek a krátký text o povolání, které je nejvíce zajímá. Realizace aktivity podporuje sebepoznání, uvědomění si hodnoty práce a významu různých profesí. Dále rozvíjí schopnost vyjadřovat vlastní názor (ústně i písemně), naslouchat druhým, spolupracovat. Podporuje vytváření pozitivního vztahu k práci a vnímání její role ve společnosti. Žáci pracují s digitálním zařízením, využívají QR kód, čtou elektronický text. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence osobnostní a sociální a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady vybraných státních svátků, významných dnů v ČR a významných událostí.

004

Rozmanitost přírody

Charakteristika tematického okruhu

Tento okruh směřuje k rozvoji environmentální senzitivity, postojů a vztahu k přírodě. Žák prostřednictvím pozorování a experimentů přírodu zkoumá a na základě praktického poznávání daného regionu a dalších informací se učí hledat důkazy o jejích proměnách. Učí se využívat a hodnotit svá pozorování a záznamy, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu, hledat možnosti, jak ve svém věku přispět k ochraně přírody, zlepšení životního prostředí a k trvale udržitelnému rozvoji. Je veden k tomu, aby si uvědomil, že Země a život na ní tvoří jeden nedílný celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje ve vzájemném souladu a rovnováze, kterou může člověk snadno narušit a velmi obtížně obnovovat.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Metodická podpora

Komentář

Zaměřujeme se na rozlišování základních prvků živé a neživé přírody. Na základě multismyslového vnímání žák popisuje typické vlastnosti jednotlivých přírodnin (rostlin, hub, živočichů, minerálů, hornin), vyhledává a porovnává podobnosti a rozdíly mezi jednotlivými přírodninami a skupinami přírodnin. Na základě reflexe vlastního zkoumání formuluje charakteristiky pro skupiny pozorovaných organismů (např. dřeviny, savci, členovci). Uvědomuje si rozmanitost přírody a to, že může svými silami aktivně podpořit její rozmanitost v regionu (v okolí školy). Zásahem do prostředí je myšleno zhotovení krajinného prvke, jako například hmyzího domku, zídky pro ještěrky, pítka, ptačí budky, krmítka, pestrého lučního záhonu pro opylovače, vysazení keřů pro ptáky. Následné pozorování a zaznamenávání změn ve výskytu podpořených organismů podporuje aktivní jednání a pozitivní zkušenost žáka, kdy vidí výsledek své práce.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-002
Pojmenuje a rozlišuje některé objekty ze živé a neživé přírody a zapamatuje si jejich názvy.

DAS-PSP-000-PV1-003
Porovná charakteristiky a vlastnosti objektů z přírody.

DAS-PSP-000-PV1-004
Rozpozná a pojmenuje některé jevy a děje na Zemi.

DAS-PSP-000-PV1-005
Rozlišuje mezi světem přírody a techniky a vysvětlí jejich význam pro člověka a život na Zemi.

DAS-ZPO-000-PV1-003
Jedná s ohledem na ochranu životního prostředí.

DAS-ZPO-000-PV1-004
Rozpozná udržitelné přístupy v běžných životních situacích a umí je uplatnit.

DAS-ZPO-000-PV1-005
Spolupodílí se na péči o rostliny a živočichy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV5-001
Chová se citlivě k živým jedincům i k přírodě a svému okolí jako celku.

KRP-VED-000-ZV5-001
Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV5-001
Navrhne, jak by v budoucnosti mělo vypadat místo, kde žije, a jak by takový vývoj mohl podpořit.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-004-ZV5-016
Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CSP-TCH-002-ZV5-002

Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

CSP-TCH-003-ZV5-003

Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-CHE-003-ZV9-011

Navrhne a provede pozorování, demonstrace a pokusy včetně záznamu, zpracování a prezentace jejich výsledků.

CAP-PRI-002-ZV9-004

Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAP-PRI-004-ZV9-013

Na základě pozorování a společných diskusí analyzuje shody a rozdíly ve vývoji a životních projevech mezi člověkem a ostatními živočichy.

CAP-PRI-004-ZV9-014

Reflektuje svůj vztah k přírodě na základě aktivit podporujících environmentální senzitivitu, ocenění rozmanitosti a chápání evoluční příbuznosti lidí a ostatních organismů.

CAP-PRI-005-ZV9-015

Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

CAP-PRI-005-ZV9-016

Vysvětlí vztah mezi pohyby litosférických desek a vznikem a přeměnou hornin na základě studia informačních zdrojů a modelů.

CAP-PRI-005-ZV9-017

Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zkoumá vlastnosti organismů a neživých přírodnin pomocí smyslového vnímání.
- Chová se ohleduplně při kontaktu se živými organismy jak k nim samotným, tak k jejich životnímu prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Poznáváme části rostlin

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/79f149

Krátký textový popis

Zkoumání rostlin a vyvozování typických znaků částí těla rostlin na základě multismyslového vnímání. Aktivita probíhá na školní zahradě nebo ve venkovním prostředí, ideálně v podzimních měsících, kdy jsou na rostlinách také plody se semeny a kdy v zásadě nevadí, že je budou žáci trhat, protože postupně dochází k jejich odumírání vlivem chladu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zaznamenává a popisuje vjemy svého smyslového pozorování.
- Vyvozuje vlastnosti typické pro daný organismus.
- Porovnává shody a rozdíly mezi pozorovanými přírodninami.

Ilustrace

Název ilustrace

Zajíc nebo králík

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1379fa

Krátký textový popis

Žáci porovnávají zajíce a králíka, zaměřují se na shodné a odlišné znaky.

Ilustrace

Název ilustrace

Mapování okolí skrze smysly

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/37bfaa

Krátký textový popis

Co vše objevíme v okolí školy našimi smysly? Jak různá místa kolem nás jsou? A kdo tu žije?

Mapování nejbližšího okolí školy dává nám i žákům příležitost učit se v praxi, v pohybu, všemi smysly. Lekce nabízí cestu, jak rychle a snadno poznat detailně místa kolem nás. Skrze aktivizaci smyslů nejprve poznáme místo jako celek a po rozdělení třídy do skupin i malá mikrostanoviště, na která se každá skupina zaměří. Je možné využít připravený pracovní list. Následuje sdílení zápisů a hádání, kdo měl jaké stanoviště. V závěru lekce s dětmi vyvozujeme, jak je daný organismus přizpůsoben pro místo, kde žije. A také co vše potřebují pro svůj život. Případně jak jim můžeme pomoci. Lekce vede žáky k všímání si zdánlivě všedních věcí v blízkém okolí školy badatelským způsobem, rozvíjí všímavost žáků.

Úroveň Splněno

Popis

- Určí daný organismus s pomocí určovacího klíče, atlasu nebo aplikace.
- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu organismů.
- Reflektuje a hodnotí dopady jím realizovaného opatření podporujícího biodiverzitu v blízkém okolí školy či regionu.

Ilustrace

Název ilustrace

Jarní okrasné rostliny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7b696f

Krátký textový popis

Žáci se rozdělí do skupin po 3–4 dětech. Společně se budou pohybovat po jednotlivých stanovištích. Na stanovištích vždy bude reálná rostlina, obrázek té stejné rostliny, její název a karta s číslem stanoviště. Vše si budou podle návodu v pracovním listu u jednotlivé rostliny zaznamenávat (zapíšou si název rostliny, do kruhů zaznačí možné barvy rostliny a vždy vyberou jednu ze dvou nabízených variant týkající se listů, stonku a květu).

Do pracovního listu si vyplní doplňovačku názvů rostlin a vybarví rostliny podle skutečnosti.

Pokračujeme hrou „Myslím si“: Žák si zvolí jednu z rostlin, spolužáci mu kladou otázky na vzhled rostliny, žák (s vizuální oporou) odpovídá ANO x NE. Cílem je poznat, kterou z rostlin si žák vybral. Dvě až tři kola hraje celá třída, potom žáci pokračují ve skupinkách.

Učitel požádá žáky, aby mu popsali, jaký vzhled mají vybrané jarní rostliny. Na závěr si vyjmenují znaky, kterými se pozorované rostliny od sebe liší (barva květů, množství květů na stonku, olistěný/neolistěný stonek, přítomnost či nepřítomnost cibule.)

Ilustrace

Název ilustrace

Podpora rozmanitosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d8fd10

Krátký textový popis

Žáci pracovali s připravenými informačními zdroji o skupinách bezobratlých (vážky a šídla, pestřenky, motýli, můry, brouci, samotářské včely a čmeláci, kobylky a sarančata). Samostatně vyplňovali pracovní listy. Ve skupinách pozorovali prostředí a vyhodnocovali výskyt a vhodnost podmínek podle informací, které si ke své skupině do pracovního listu zaznamenali (přítomnost rostlin na březích nádrže – vážky, kvetoucí rostliny na školní zahradě – pestřenky, čmeláci, přítomnost suchých stonků pro úkryty samotářských včel atd.). Prováděli jednoduchá opatření – výsev lučních kvetoucích rostlin do trávníku, výroba hmyzího domku pro samotářské včely, plovoucích ostrůvků s vegetací pro vážky. Aktivita trvala 4 vyučovací hodiny (2 dvouhodinovky ve dvou týdnech).

Na aktivity by mělo navazovat pozorování dopadu realizovaného zásahu, což je v některých případech možné ihned (výsadba mokřadních rostlin pro vážky, výsadba kvetoucích rostlin pro opylující hmyz, ponechání nesečené plochy při mozaikové seči pro kobylky), typicky však až v následující sezoně (osídlení hmyzího domku samotářskými včelami, výsev lučních rostlin apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Obratlovci moří

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/10f8c9

Krátký textový popis

Žáci pracují s fotografií a s texty a zařazují zástupce žijící v moři do skupin (taxonů).

Ilustrace

Název ilustrace

Mapování potřeb i pomoci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/55407c

Krátký textový popis

Lekce ideálně navazuje a rozšiřuje lekci Mapování okolí skrze smysly. Žáci si nejprve vylosují kartičku s názvem rostliny či živočicha a najdou si v domluveném prostoru místo, kde by se jim (vylosovanému organismu) dobře žilo. Případně zkusí vymyslet, co by potřebovali k životu, kde by hledali úkryt, potravu, společnost? Po úvodní části se žáci rozdělí do skupin. Každá skupina si vybere jedno zvíře/rostlinu, které/která v okolí školy žije. Zkusí ho/ji určit pomocí klíče, encyklopedie nebo aplikace. Dále mají u tohoto organismu za úkol pozorovat, co potřebuje k životu (případně využít připravené texty). Následně skupina vymyslí, jak může tomuto přírodnímu sousedovi pomoci. Pokud žáci váhají, mohou opět využít připravené texty. V závěru si skupiny představí, na co přišly, a vyberou změny, které mohou hned či brzy realizovat. Naplánují si, jak je provedou, co budou potřebovat, koho osloví pro pomoc. Po čase je vhodné se k tématu vrátit a zhodnotit dopad, zda se něco změnilo, jak. Žáci při realizaci rozvíjejí aktivní občanství, provedou změnu prospěšnou pro okolí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pozoruje na modelových příkladech propojenost živé a neživé přírody.

CJS-CJS-004-ZV5-016

Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

Metodická podpora

Komentář

Žák by měl být schopný zkoumat, s pomocí jednoduchých měřidel měřit (např. teplotu vzduchu, vody a půdy, množství světelného záření, proudění vzduchu, složení půdy, množství a charakter potravy) a vyhodnocovat vliv těchto podmínek na organismy. Tato pozorování a experimentování provádí vzhledem k dostupnosti a k omezením při zacházení se živočichy především na rostlinách. Rozdílnost podmínek zkoumá a srovnává v různých lokalitách, případně tyto podmínky mění ve svých experimentech. Na základě zjištěného působení vlivu podmínek prostředí na živé organismy vyhodnocuje, jak tyto podmínky a jejich proměny ovlivňují organismy v krátkodobém (v daném období) i dlouhodobém (v průběhu roku) horizontu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-ZPO-000-PV1-001

Orientuje se v dění a změnách v přírodě a ve svém okolí a přizpůsobuje se jim.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001

Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001

Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV5-001

Chová se citlivě k živým jedincům i k přírodě a svému okolí jako celku.

KOB-UDR-000-ZV5-001

Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

INF-INF-001-ZV5-002

Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-CHE-002-ZV9-009

Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

CAP-PRI-001-ZV9-002

Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

CAP-PRI-002-ZV9-004

Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAP-PRI-004-ZV9-011

Vysvětlí, jak vlastnosti vybraného organismu souvisejí s jeho vývojem a umožňují mu přežít a rozmnožit se.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popisuje podmínky nezbytné pro živé organismy žijící v různém prostředí na základě zkušenosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Domácí mazlíčci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/374347

Krátký textový popis

Žáci vytvářejí kartu svého domácího mazlíčka. Vytvořené karty učitel třídí podle klíče, který žákům nesdělí. Žáci mají za úkol tento klíč odhalit.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pozoruje a zaznamenává i za využití digitálních technologií fenomény spojené se životními projevy živých organismů (transport vody rostlinami, rozdíly v osrstění, tvary zubů...).

Ilustrace

Název ilustrace

Proudění vody v rostlinách

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7aabae

Krátký textový popis

Žáci prostřednictvím pokusu pozorují proudění vody v rostlinách. Uvědomují si, že všechny rostliny potřebují pro svůj život vodu. Tu získávají pomocí kořenů z půdy a dále ji rozvádí po svém těle.

Ilustrace

Název ilustrace

Měsíc měřím místo

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9c59d7

Krátký textový popis

Jak se mění jedno místo v přírodě během jednoho měsíce?

Tato lekce vede žáky k dlouhodobému pozorování a měření, která dávají příležitost objevit rychlé či pomalé změny v přírodě. Ideální čas je na jaře či na podzim, když jsou v přírodě změny největší, ale lze je provádět kdykoliv. Třída se rozdělí do skupin a každá skupina si vybere jedno místo v okolí školy (v domluveném území), které budou měsíc pozorovat. Na jednom vybraném místě budou žáci každý 3. den měřit co nejvíc záznamů. Ideálně – teplotu, vítr, světlo, vlhkost, známky života (změny a výskyt rostlin a živočichů). Vše zaznamenají do pracovního listu, nakreslí či vyfotí a pak společně shrnou po měsíčním ohlédnutí. Co se na místě změnilo? Potvrdily se naše odhady? Co nás překvapilo? Tato lekce zaměřená na dlouhodobé pozorování rozvíjí u žáků individuální i kolektivní zodpovědnost, přináší do výuky další rozměr spolupráce a sdílení poznatků žáky. Měření

Úroveň Splněno

Popis

- Identifikuje fenomény spojené se životními projevy vybrané skupiny organismů.
- Zkoumá experimentálně a zaznamená vliv dané podmínky na zvolený fenomén.
- Popíše svá zjištění, formuluje závěry svého experimentování.
- Porovná své závěry s informacemi z externích zdrojů.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.

Ilustrace

Název ilustrace

Badatelská lekce: Posviťme si na rostliny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/985ccf

Krátký textový popis

Ilustrace vychází z badatelské lekce „Posviťme si na rostliny“ (podrobný popis v příloze).

- V bezpečném prostředí diskutuje a tvoří otázky s pomocí čteného textu, ve kterém dojde k rozporuplné situaci.
- Na základě zkušeností a s pomocí informačních zdrojů zformuluje na problematiku svůj názor neboli hypotézu.
- S podporou učitele naplánuje a bezpečně provede pokus, kterým hypotézu ověří (ze dvojice rostlin umístí jednu na světlo a druhou například zavře do tmy ve skříni).
- Pečlivě zaznamená (lze i fotografovat) pozorované změny na rostlinách pěstovaných v různých podmínkách.
- V bezpečném prostředí potvrdí nebo vyvrátí platnost hypotézy, propojí své vědomosti s praktickým životem.
- Prezentuje svá zjištění ostatním.

Ilustrace

Název ilustrace

Pučím, raším

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b40f4b

Krátký textový popis

Ponořme se do role vědců a odhalme záhady zdánlivě všedních věcí, co a jak moc ovlivňuje rychlost růstu pupenů či klíčků. Vytvoříme skupiny a každá z nich provede odhad, pozorování, pokus, měření i vyhodnocení pokusu. Žáci budou ve skupinách pracovat s větvičkami dřevin (na jaře, v zimě či na podzim, kdy nejsou v olistěném stavu) nebo celoročně můžeme použít hlízy brambor, u kterých pozorujeme klíčky. Vzorky žáci umístí na tři různá stanoviště a budou je 14 dní či déle sledovat. Během pozorování sledují teplotu i množství světla, měří velikosti pupenů cca každé 3 dny. Na závěr vše zpracují a vyhodnotí. Společně při sdílení výsledků hledají odpovědi na to, co je zásadní vliv pro pučení pupenů a rašení klíčků brambor. Dlouhodobé řešení jednoduchého výzkumného problému podporuje rozvoj spolupráce a týmové práce žáků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pozoruje živé organismy ve svém okolí a jejich přizpůsobení, životní funkce a projevy.

CJS-CJS-004-ZV5-017

Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

Metodická podpora

Komentář

Žák vychází z vlastní zkušenosti a pozorování rozdílů mezi jedinci v rámci druhu (u chovaných zvířat) a seznamuje se s principy a důsledky pohlavního rozmnožování a dědičnosti. S pomocí vyobrazení rodokmenu a vývoje druhů nachází souvislost v evoluční příbuznosti jedinců a pojmenuje koncept společného předka.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-003
Porovná charakteristiky a vlastnosti objektů z přírody.

DAS-ZPO-000-PV1-005
Spolupodílí se na péči o rostliny a živočichy.

DJP-MOP-000-PV1-002
Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi.

DJP-MOP-000-PV1-003
Rozpozná a pojmenuje charakteristické rysy předmětů či jevů a vybere ty, které tyto charakteristiky nemají.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KOB-UDR-000-ZV5-001
Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV5-002

Znázorní konkrétní situaci na základě její analýzy a určení významných prvků a vztahů mezi nimi.

INF-INF-004-ZV5-008

Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-PRI-003-ZV9-009

Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování pro projevení se konkrétních znaků s ohledem na dané prostředí.

CAP-PRI-003-ZV9-010

Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

CAP-PRI-004-ZV9-011

Vysvětlí, jak vlastnosti vybraného organismu souvisejí s jeho vývojem a umožňují mu přežít a rozmnožit se.

CAP-PRI-004-ZV9-012

Určí vybrané druhy a zdůvodní jejich zařazení do taxonomických skupin na základě typických znaků a popíše evoluci skupin organismů s použitím vhodných vyobrazení vývoje.

CAP-PRI-005-ZV9-018

Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pozoruje a popisuje rozdíly vzhledu mezi různě starými jedinci daného druhu.

Ilustrace

Název ilustrace

Kur domácí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/908460

Krátký textový popis

Porovná shody a rozdíly v rozmanitosti mezi jedinci jednoho druhu v závislosti na pohlaví a vnitrodruhové variabilitě.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyhledá fakta o délce a dalších aspektech života daného organismu.
- Vytvoří schéma a popíše životní cyklus sledovaného druhu.
- Porovná životní cykly druhů s různou mírou příbuznosti.
- Pozoruje a popisuje rozdíly ve vzhledu mezi jedinci různých pohlaví daného druhu organismů.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozmnožování obojživelníků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e8fa5c

Krátký textový popis

Pozoruje a popisuje rozdíly ve vzhledu mezi různě starými jedinci daného druhu.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh pampelišky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a2e0f1

Krátký textový popis

Výuková lekce vede žáky k objevování životního cyklu pampelišky prostřednictvím přímého pozorování, kritického myšlení a práce s informacemi. Žáci formou příběhu zkoumají věrohodnost tvrzení, učí se ověřovat fakta a hodnotit informace. V přírodním prostředí zkoumají jednotlivé fáze života rostliny, zaznamenávají svá pozorování a reflektují emoce, které v nich objevování přírody vyvolává. Lekce rozvíjí badatelské dovednosti (pozorování, kladení otázek, formulace závěrů), podporuje citlivý vztah k přírodě.

Úroveň Splněno

Popis

• Pozoruje a popisuje rozdíly ve vzhledu mezi různě starými jedinci daného druhu.

• Porovná shody a rozdíly v rozmanitosti mezi jedinci jednoho druhu v závislosti na pohlaví a vnitrodruhové variabilitě.

Ilustrace

Název ilustrace

Není rajče jako rajče aneb proč šlechtíme různé druhy zeleniny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0ed7bf

Krátký textový popis

• Žák roztřídí různé plody různých odrůd rajčat a popíše jejich vizuálně rozpoznatelné vlastnosti (velikost, tvar, barvu).

• Žák na základě práce s informacemi na barevném sáčku osiva vyhledá vlastnosti pozorované odrůdy rajčete.

• Žák prezentuje zjištěné informace spolužákům, doplní je o ochutnávku prezentovaného druhu rajčete.

• Žák na základě práce s informacemi a získaných zkušeností vyvodí pojem odrůda, vysvětlí rozdíl mezi pojmy druh a odrůda. Zdůvodní, proč pěstujeme různé odrůdy téhož druhu zeleniny.

Ilustrace

Název ilustrace

Plemena psů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3101ac

Krátký textový popis

Žáci badatelským způsobem zkoumají rozmanitost v rámci jednoho druhu – psa domácího. Pracují ve skupinách s obrázky různých plemen, porovnávají jejich znaky a hledají společné druhové rysy. Učí se formulovat hypotézy, ověřovat je na základě pozorování i za pomoci digitálních technologií. Lekce podporuje rozvoj kritického a vědeckého myšlení a propojuje biologické poznávání se zkušenostmi dětí z běžného života.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná a pojmenuje vybrané základní organismy žijící na určitém místě a pozoruje jejich vzájemné vztahy.

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o zkušenostní očekávaný výsledek učení zaměřený na využívání různých prostředí pro výuku přírodovědných témat. Základem je společně prožitá výuková zkušenost v daném prostředí a následná reflexe této zkušenosti jak v rovině způsobu poznávání, tak v rovině působení daného prostředí na postoje žáka vůči přírodě a životnímu prostředí a osvojení si způsobů bezpečného chování v daném prostředí a při kontaktu se živými organismy. Je vhodné zkušenost rozvíjet opakovaně a různými formami v průběhu celého 1. stupně. K naplnění může napomoci spolupráce na výuce s dalšími aktéry ve vzdělávání (ekocentra, muzea, správa chráněných území apod.).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-002
Pojmenuje a rozlišuje některé objekty ze živé a neživé přírody a zapamatuje si jejich názvy.

DAS-PSP-000-PV1-004
Rozpozná a pojmenuje některé jevy a děje na Zemi.

DAS-PSP-000-PV1-005
Rozlišuje mezi světem přírody a techniky a vysvětlí jejich význam pro člověka a život na Zemi.

DJT-TSB-000-PV1-003
Rozlišuje pomocí všech smyslů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV5-001
Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-PRI-002-ZV9-005

Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAP-PRI-002-ZV9-006

Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAP-PRI-002-ZV9-008

Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Poznává přírodniny v prostředí školní třídy či školní zahrady prostřednictvím smyslů.

Ilustrace

Název ilustrace

Hmatová stezka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d4d5bd

Krátký textový popis

Aktivita probíhá na školní zahradě nebo ve venkovním prostředí s různorodými přírodními materiály, jako jsou stromy, kameny, tráva, květiny, šišky apod. Je důležité zajistit klidné prostředí, aby se žáci mohli soustředit a dbát na bezpečnost, aby nesahali do nebezpečných míst, například keřů s trny. To zajistíme tak, že si dopředu vytvoříme očíslovanou cestičku se stanovišti, po kterých budou žáci postupně chodit ve dvojicích. Pro aktivitu je také důležité hezké počasí bez deště (pokud by však pršelo můžeme aktivitu přenést i dovnitř s mírným omezením materiálů – předměty bychom si pak mohli umístit do malých sáčků nebo látkových pytlíků).

Úroveň Na cestě

Popis

- Poznává rozmanitost přírody prostřednictvím návštěv přírodních lokalit.
- Poznává exotickou přírodu například v prostředí zoologických a botanických zahrad.
- Poznává přírodniny a přírodní jevy zprostředkované přírodovědnými vzdělávacími institucemi.

Ilustrace

Název ilustrace

Po návštěvě zoo

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/221f4d

Krátký textový popis

Při reflexi krátce po návštěvě zoologické zahrady, zooparku nebo podobného typu zařízení žák porovná rozdílné přístupy ve sdílení poznávání v rámci různých přírodovědných vzdělávacích institucí.

Ilustrace

Název ilustrace

Co skrývá příroda okolo nás

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/837d04

Krátký textový popis

Výuková lekce je zaměřena na prožitkové poznávání rozmanitosti přírody prostřednictvím místně zakotveného učení. Žáci navštíví přírodní lokalitu, kde prostřednictvím pozorování, záznamů a simulační aktivity zkoumají propojenost živé a neživé přírody. Schematicky znázorní vazbu prvků v krajině. Diskutují o významu přírodního místa, reflektují své poznatky, rozvíjejí dovednosti v oblasti udržitelného myšlení, vnímání souvislostí a hodnotového rozhodování. Zvolené vzdělávací strategie vedou k rozvoji uvedených klíčových kompetencí a základní gramotnosti čtenářské a pisatelské.

Úroveň Splněno

Popis

• Reflektuje své pocity z poznávání přírodnin prostřednictvím smyslů.

• Porovná rozdílné přístupy ve sdílení poznávání v rámci různých přírodovědných vzdělávacích institucí.

• Hodnotí svými slovy význam přírodovědných vzdělávacích institucí v kontextu sdílení poznávání pro sebe i pro společnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Výukový program bylinky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/139933

Krátký textový popis

V přiloženém materiálu je podrobně popsaná realizace výukového programu zaměřeného na vnímání přírody prostřednictvím smyslového vnímání.

Ilustrace

Název ilustrace

Příroda a já

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e5d85e

Krátký textový popis

Výuková lekce podporuje vztah žáků k přírodě prostřednictvím smyslového vnímání a vědomého prožívání. Žáci navštěvují známou přírodní lokalitu, kde zažívají řízené aktivity zaměřené na jednotlivé smysly (sluch, zrak, hmat, čich) a vnímají své tělesné i emoční reakce. Učí se reflektovat, co jim příroda přináší – klid, radost, bezpečí či překvapení –, a sdílet tyto prožitky s ostatními. Lekce rozvíjí schopnost vnímání emocí, vnitřního ztišení a vnímání hodnoty přírody pro duševní pohodu. Je součástí místně zakotveného učení a propojuje poznávání přírody s rozvojem osobnosti dítěte.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše rozmanitost přírody na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

CJS-CJS-004-ZV5-019

Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

Metodická podpora

Komentář

Cílem je první seznámení s měřením různých fyzikálních veličin, které žák zná z běžného života. Učí se zvolit vhodné měřidlo, seznamuje se s jednotkami veličin a jejich velikostmi, měl by zkoušet velikosti veličin i odhadovat. Pro pochopení jednotek času je podstatná i orientace v čase.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-004

Porovná kvantitu na základě manipulace, zaznamená ji graficky pomocí čárek a obdobných symbolů.

DJP-PMP-000-PV1-008

Určí míru objektů a porovná je pomocí poměřování.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001

Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001

Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001

Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KRP-BAD-000-ZV5-001

Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002

Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-004-ZV5-020

Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CZB-TEV-002-ZV5-008

Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

INF-INF-001-ZV5-001

Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-003-ZV5-007

Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

MAT-MAT-001-ZV5-001

Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004

Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-004-ZV5-009

Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-CHE-003-ZV9-011
Navrhne a provede pozorování, demonstrace a pokusy včetně záznamu, zpracování a prezentace jejich výsledků.

CAP-FYZ-001-ZV9-002
Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-006
Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozliší části dne, popíše a uspořádá události v čase.

Ilustrace

Název ilustrace

Části dne

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/49e510

Krátký textový popis

Na základě fotografie dítěte v různých situacích během dne – např. snídání doma, obědvání ve školní jídelně, večeření doma s rodinou, učení se ve škole, hra doma s hračkami, spaní v posteli; karty s názvy částí dne – ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, noc, žák používá jednotky (času) ve vhodných situacích.

Úroveň Na cestě

Popis

- Orientuje se v kalendáři a s jeho pomocí řeší reálné problémy s časovými údaji.
- Odhadne a změří hmotnost, objem a délku předmětu nebo vzdálenost mezi dvěma předměty vhodnými typy měřidel.
- Měří teplotu v několika následujících dnech nebo hodinách během jednoho dne, zjištěné hodnoty zaznamenává.

Ilustrace

Název ilustrace

Měříme hmotnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/05f6e1

Krátký textový popis

Žák zaznamená odhad hmotnosti konkrétních předmětů a porovná svá měření se svým odhadem.

Ilustrace

Název ilustrace

Cyklus roku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5a3a62

Krátký textový popis

Kde jinde se napojit na rytmus a pravidelnost roku a cyklů přírody než venku? Postavme s žáky opravdu velký model jednoho roku, do kterého se vejdou zásadní svátky, změny a opakující se děje roku. Jaké přírodniny a tvary ho nejlépe vystihnou? Jak se proměňují použité přírodniny a tvary v jednotlivých měsících? Když budeme mít hotový náš model roku, rozpohybujeme ho. Budeme běhat/chodit kolem velkého kruhu a zastavíme se tam, kde je daný čas roku. Žáci společně řeší jednoduchý výzkumný problém – proměny ve znázornění roku, vytvářejí model skutečné situace. Ilustrace směřuje k rozvíjení klíčových kompetencí k učení, k řešení problémů a k základní gramotnosti logicko-matematické.

Úroveň Splněno

Popis

- Používá k měření vhodné typy měřidel, včetně digitálních.
- Zaznamená a porovná svá měření se svým odhadem.

Ilustrace

Název ilustrace

1 metr

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7aa8e1

Krátký textový popis

Očekávaný výkon ilustrujeme na uvolněné úloze 1 metr z webu Učíme se venku (v příloze).

Žáci nejprve venku diskutují, porovnávají představy, odhadují. Následně na přírodninách měří 1 m ve svém okolí.

- Provést odhad 1 m na svém těle.
- Provést odhad 1 m v okolí.
- Změřit, kde na svém těle mám výšku 1 m.
- Měřit ve svém okolí na různých přírodninách 1 m.
- Pomocí provázku změřit obvod stromu.
- Reflektovat, v jakých situacích měření na metry využíváme a kdy se nehodí.

Ilustrace

Název ilustrace

Vážíme venku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b137aa

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách odhadují, kolik váží různé přírodniny. Následně kontrolují své odhady pomocí různých vah (včetně digitálních) a v závěru odhadují co nejpřesněji jeden kilogram. Díky provádění vážení venku v přírodě budou dostupné různorodé přírodniny, světlo, vzduch, učení v praxi a také mnoho pohybu či zapojení smyslů. Žáci budou objevovat zákonitosti v přirozených matematických situacích. Týmová práce a spolupráce zde bude obohacena o nové situace, které u žáků podpoří vrstevnické učení i kolektivní zodpovědnost. Vhodně zvolené vzdělávací strategie podporují rozvoj logicko-matematické gramotnosti a klíčových kompetencí k podnikavosti a pracovní a k řešení problémů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá vhodná měřidla k měření vzdálenosti, času, hmotnosti a teploty, vyjmenuje základní jednotky vzdálenosti, času, hmotnosti a teploty, změří je a využívá v praktických situacích.

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení směřuje k základnímu poznávání látek kolem nás. Jeho naplnění je založené na vlastní zkušenosti žáka, kterou získává prostřednictvím vlastních pokusů.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-001
Roztřídí, vybere, spáruje a zkombinuje objekty na základě jejich vlastností.

DJP-PMP-000-PV1-002
Uspořádá objekty podle daných kritérií včetně času.

DJP-PMP-000-PV1-008
Určí míru objektů a porovná je pomocí poměřování.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001
Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

KRP-BAD-000-ZV5-001
Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-CHE-001-ZV9-004

Na příkladech chemického složení a vlastností látek běžně užívaných v domácnosti zdůvodní možnosti a limity jejich využití.

CAP-CHE-003-ZV9-010

Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

CAP-FYZ-001-ZV9-001

Porovná jednotlivá skupenství látek na základě jejich typických vlastností, vlastnosti ilustruje konkrétními situacemi z vlastní zkušenosti a navrhne a provede experimenty, které umožní zjistit další vlastnosti.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše u běžných předmětů, z jakého jsou materiálu.
- Třídí odpad podle materiálu.

Ilustrace

Název ilustrace

Zkoumání vlastností látek

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/73ccfb

Krátký textový popis

Žák na základě experimentu zjišťuje, že vlastnosti předmětu jsou vázány na látku, ze které jsou vyrobeny, nikoli na daný předmět.

Úroveň Na cestě

Popis

- Porovná vlastnosti vybraných zástupců pevných látek a kapalin.
- Navrhne a provede pokus týkající se daného skupenství.

Ilustrace

Název ilustrace

Skupenství látek a změny skupenství

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6ce15c

Krátký textový popis

Žák popíše typické charakteristiky jednotlivých skupenství a třídí látky do daných skupenství.

Ilustrace

Název ilustrace

Záhada mizející vody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bd055d

Krátký textový popis

Tato badatelská lekce umožňuje žákům zkoumat proces vypařování vody v závislosti na vnějších podmínkách. Pomocí PET lahví naplněných vodou umístěných na různá místa (slunce/stín, otevřené/zavřené) sledují, jak teplota a možnost odpařování ovlivňují změnu skupenství vody. Žáci si formují předpoklady, provádějí pozorování a vyvozují závěry o koloběhu vody v přírodě. Předpoklady porovnávají se svými zjištěními. Zvolené vzdělávací strategie směřují k rozvoji klíčových kompetencí k učení, k řešení problémů, k občanství a udržitelnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Ověří experimentálně vybrané vlastnosti látek.
- Zdůvodní výběr látky (materiálu) pro výrobu konkrétních předmětů.
- Popíše skupenství vody při oběhu vody na Zemi.
- Uvede příklady látek v různých skupenstvích.

Ilustrace

Název ilustrace

Zmražené pokusy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b244eb

Krátký textový popis

Očekávaný výkon ilustrujeme na badatelské lekci Zmražené pokusy.

Žáci v této lekci projdou základními kroky badatelského postupu, předvedou vlastní pokus:

- Na základě motivačních obrázků žáci budou klást otázky.
- Ve skupinách vyberou výzkumnou otázku, k níž vytvoří domněnku.
- Žáci samostatně naplánují pokus týkající se změny skupenství. Důraz je kladen na samostatné plánování prostřednictvím pomůcek, které učitel žákům nabídne.
- Žáci bezpečně provedou pokus.
- Skupiny pokus vyhodnotí, výsledky dávají do souvislostí s běžným životem.
- Prezentace výsledků probíhá podle předem stanovených kritérií.

Naplnění OVU:

- Vypracovaný pracovní list.
- Provedený pokus.
- Prezentace výsledků.

Ilustrace

Název ilustrace

Putování kapky vody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b565d3

Krátký textový popis

Tato pohybová hra umožňuje žákům zažít oběh vody na Zemi. Prostřednictvím cestování mezi různými stanovišti (oceán, mrak, řeka, půda, ledovec aj.) si uvědomí, jak voda v přírodě neustále mění skupenství a přemísťuje se. Žáci si svou cestu zaznamenají na pracovní list a následně reflektují svůj pohyb, čímž si upevní porozumění oběhu vody na Zemi. Poznatky vzešlé ze hry podporují schopnost monitorovat své učení (dodržování pravidel a času), uvědomění důležitosti vody pro život a vše živé. Rozvíjena ja klíčová kompetence k učení ve dvou složkách a klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Porovná základní vlastnosti látek na základě vlastních pokusů.

Ilustrace

Název ilustrace

Putování kapky vody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b565d3

Krátký textový popis

Tato pohybová hra umožňuje žákům zažít oběh vody na Zemi. Prostřednictvím cestování mezi různými stanovišti (oceán, mrak, řeka, půda, ledovec aj.) si uvědomí, jak voda v přírodě neustále mění skupenství a přemísťuje se. Žáci si svou cestu zaznamenají na pracovní list a následně reflektují svůj pohyb, čímž si upevní porozumění oběhu vody na Zemi. Poznatky vzešlé ze hry podporují schopnost monitorovat své učení (dodržování pravidel a času), uvědomění důležitosti vody pro život a vše živé. Rozvíjena ja klíčová kompetence k učení ve dvou složkách a klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CJS-CJS-004-ZV5-021

Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

Metodická podpora

Komentář

Cílem je konceptuálně zakotvit Zemi jako součást Sluneční soustavy. Současně by si žák měl být vědom toho, že Země obíhá okolo Slunce a lze vysledovat vybrané důsledky tohoto faktu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-004

Rozpozná a pojmenuje některé jevy a děje na Zemi.

DAS-ZPO-000-PV1-001

Orientuje se v dění a změnách v přírodě a ve svém okolí a přizpůsobuje se jim.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGM-MOD-000-ZV5-001

Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001

Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KKU-SMU-000-ZV5-001

Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KKU-USU-000-ZV5-001

Monitoruje své procesy učení.

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

KRP-BAD-000-ZV5-001
Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-FYZ-005-ZV9-014
S využitím informací z různých vhodných zdrojů ilustruje, že Země je součást komplexní struktury vesmíru, a popíše, jak vesmír Zemi ovlivňuje.

CAP-PRI-005-ZV9-018
Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Jmenuje planety Sluneční soustavy a stručně diskutuje možnosti života na nich.

Ilustrace

Název ilustrace

Planety Sluneční soustavy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8cd168

Krátký textový popis

Žáci se za využití paměťové techniky akrostich naučí vyjmenovat planety Sluneční soustavy a diskutují podmínky života na nich.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pozoruje, zaznamenává a popisuje pohyb Slunce po obloze a jeho důsledky (stín).
- Modeluje a porovná velikost Slunce, Země a Měsíce.
- Pozoruje (zprostředkovaně na základě animace) proměny noční oblohy v průběhu jedné noci a více nocí v průběhu roku.

Ilustrace

Název ilustrace

Slunce, Země, Měsíc

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b4e147

Krátký textový popis

Žáci pochopí rozdíly ve velikosti Slunce, Země a Měsíce. Modelují velikosti těles a porovnávají je mezi sebou.

Ilustrace

Název ilustrace

Slunce na chodníku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/724e3b

Krátký textový popis

Velké modely i objevy patří ven. Snažit se „dostat“ celou sluneční soustavu do třídy je náročné. Naopak vezmeme ji s žáky ven. Díky pozorování stínů a tvoření velkého modelu žáci zažijí na vlastní kůži a v pohybu složení naší sluneční soustavy a co vše ovlivňuje. Nejprve pozorujeme venku (za slunného dne) stíny a hledáme nejen odpovědi, ale i otázky se stíny a Sluncem spojené. Pak tvoříme velký model Sluneční soustavy na chodníku, terase, v trávě. A zažijeme si, jak velké je Slunce oproti planetám a Měsíci. Tímto učivem rozvíjíme i schopnost vidět běžné věci kolem nás a uvědomit si, jak jsou zdrojem pro učení a zdrojem pro vyvozování zákonitostí. Rozvíjena je klíčová kompetence k učení a klíčová kompetence k řešení problémů.

Úroveň Splněno

Popis

- Demonstruje na modelu otáčení Země, uvede souvislost mezi rotací Země a střídáním dne a noci.
- Demonstruje a popíše pohyby Země a Měsíce kolem Slunce.
- Popíše vztah mezi oběhem Země kolem Slunce a délkou roku.
- Vyhodnotí na základě zjištěných informací možnost života na Zemi.

Ilustrace

Název ilustrace

Fáze Měsíce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8766d9

Krátký textový popis

Očekávaný výkon ilustrujeme na materiálu Fáze Měsíce v příloze.

- Žáci pozorně zhlédnou díl Měsíc a Země ze seriálu ESERO Česká republika – PAXI.
- Diskutují o zjištěných informacích, propojují je s vlastními pozorováními noční oblohy.
- Rozdělí se do skupin, přidělí jednotlivé role – Měsíc, Země a Slunce.
- Nacvičí jednotlivé pohyby Měsíce, Země a Slunce.
- Prezentují pohyby ostatním skupinám a diskutují o správném provedení.

Naplnění OVU:

- prezentace pohybů Měsíce, Země a Slunce
- záznam oblíbeného postavení Měsíce, Země a Slunce v sešitu
- záznam aktuálních fází Měsíce v kalendáři

Ilustrace

Název ilustrace

Cesta Země a Měsíce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/53fe48

Krátký textový popis

V této lekci se žáci na úvod přenesou trochu do historie a odvodí, jak naši předci určili, co je to DEN, MĚSÍC, ROK. Pak zkusí vytvořit ve skupině pohyblivý model, který ukáže hned tři pohyby: Jak se Země pohybuje kolem své osy. Jak se Měsíc pohybuje kolem Země. A jak se Země (s Měsícem) pohybuje kolem Slunce. Tento model rozpohybují venku, a projdou si tak všechny pohyby na vlastní kůži. Prožijí, co a jaký pohyb způsobuje. Každá skupina svůj model představí, a tak máme příležitost vidět různé kreativní možnosti i různá vysvětlení. Závěrečná diskuse je vždy plná skvělých Aha momentů, když se učíme nejen hlavou, ale i všemi smysly a v pohybu. Rozvíjena je klíčová kompetence k učení ve dvou složkách a klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Ukáže na modelu Sluneční soustavy naší planetu.

Ilustrace

Název ilustrace

Cesta Země a Měsíce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/53fe48

Krátký textový popis

V této lekci se žáci na úvod přenesou trochu do historie a odvodí, jak naši předci určili, co je to DEN, MĚSÍC, ROK. Pak zkusí vytvořit ve skupině pohyblivý model, který ukáže hned tři pohyby: jak se Země pohybuje kolem své osy. Jak se Měsíc pohybuje kolem Země. A jak se Země (s Měsícem) pohybuje kolem Slunce. Tento model rozpohybují venku, a projdou si tak všechny pohyby na vlastní kůži. Prožijí, co a jaký pohyb způsobuje. Každá skupina svůj model představí, a tak máme příležitost vidět různé kreativní možnosti i různá vysvětlení. Závěrečná diskuse je vždy plná skvělých Aha momentů, když se učíme nejen hlavou, ale i všemi smysly a v pohybu. Rozvíjena je klíčová kompetence k učení ve dvou složkách a klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

005

Člověk, jeho zdraví a bezpečí

Charakteristika tematického okruhu

Žák poznává zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Citlivě s ohledem na sebepojetí se seznamuje s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy i mezilidských vztahů. Získává základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci, osvojuje si dovednosti týkající se poskytování první pomoci. Osvojuje si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CJS-CJS-005-ZV5-022

Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

Metodická podpora

Komentář

Žák je veden k dodržování pravidel bezpečného pohybu ve venkovním prostředí, zejména při akcích organizovaných školou, které probíhají mimo areál školy. Osvojuje si základní pravidla bezpečného pohybu a pobytu v přírodě (např. školní výlety, školy v přírodě). Učí se předvídat nebezpečné situace při oslovení cizím člověkem. Je potřeba, aby už na 1. stupni bezpečně zacházel s elektrickými přístroji, protože jsou běžnou součástí jeho života.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-001
Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v rizikových situacích.

DAS-BCH-000-PV1-002
Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.

DAS-BCH-000-PV1-004
Zná způsoby ochrany při některých nebezpečných situacích, v kontaktu se zvířaty, rostlinami i v rizikových situacích způsobených různými přírodními podmínkami.

DJT-OZD-000-PV1-002
Rozlišuje, co zdraví prospívá a co mu škodí.

DJT-OZD-000-PV1-003
Chová se bezpečně, používá ochranné pomůcky.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-002-ZV5-009

Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-005-ZV5-029

V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

CJS-CJS-005-ZV5-030

Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CZB-TEV-001-ZV5-005

Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech, svým jednáním předchází nebezpečným situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

CZB-TEV-002-ZV5-007

Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

CZB-TEV-002-ZV5-009

Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

CZB-TEV-002-ZV5-010

Spolupracuje při organizaci pohybových činností ve známých prostorech určených pro realizaci tělesné výchovy.

INF-INF-004-ZV5-008

Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-CHE-001-ZV9-005

Zhodnotí rizika práce s běžně dostupnými chemickými látkami a pracuje s nimi bezpečně.

CAP-FYZ-004-ZV9-011

Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

CZB-VZB-003-ZV9-009

Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

CZB-VZB-003-ZV9-011

Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v modelových rizikových situacích.
- Rozezná určité nebezpečné situace a uvede, jak je možné jim předcházet.
- Dodržuje pokyny dospělých, při hrách a činnostech, neriskuje, neohrožuje ostatní.
- Uvede, jak se obléci za různých povětrnostních podmínek.
- Vnímá možné rizika při kontaktu se zvířaty a rostlinami.

• Určí bezpečný způsob používání vybraných elektrických spotřebičů.

Ilustrace

Název ilustrace

Nebezpečné situace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c0c793

Krátký textový popis

Žáci, které z následujících situací jsou pro děti rizikové a ve kterých situacích se děti chovají bezpečně. O rizikových situacích diskutují ve skupinách: Jaké nebezpečí dětem hrozí a jak by se dalo nebezpečným situacím předejít?

Úroveň Na cestě

Popis

• Sleduje z hlediska bezpečnosti svou cestu do školy a další místa, kde se obvykle pohybuje, rozpoznává možná rizika.

• Popisuje příklady možného ohrožení v případě oslovení neznámým člověkem.

• Odmítne v modelové situaci komunikaci, která je mu nepříjemná.

• Popisuje, jak se připravit na pohyb ve vnějším prostředí za různých povětrnostních podmínek.

• Uvádí zásady bezpečného chování při styku s neznámými zvířaty.

• Vysvětlí piktogramy související s používáním elektrických přístrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Uvědomění si nebezpečných situací

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/58585f

Krátký textový popis

Žáci se seznamují se situacemi, které jsou popsány/zobrazeny na kartách. Popisují podrobněji každou situaci a uvádějí, jaké nebezpečí dětem hrozí a jak by měly děti v takové situaci reagovat. Na základě společné diskuze sestaví základní doporučení pro bezpečný pohyb a pobyt dětí na hřišti, v parku, v domácnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečně každý den

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/395aa5

Krátký textový popis

Ilustrace podporuje osvojování základních pravidel bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí. Žáci v modelových situacích z každodenního života zvažují, zda může být za určitých okolností ohroženo jejich bezpečí. Diskutují, jak v rizikových situacích bezpečně reagovat, sdílejí vlastní zkušenosti s ostatními spolužáky a společně navrhují doporučení, jak možnému ohrožení zdraví a bezpečí předcházet. Žáci podporují svou psychickou odolnost, učí se vyhodnocovat riskantní situace, s nimiž se mohou setkat, zachovat klid a rozvahu. Vytváří příležitosti pro diskuse, aktivity, dramatizace, které připravují žáky na rizikové situace, a podporují tak jejich mentální pohodu.

Úroveň Splněno

Popis

• Zhodnotí z hlediska bezpečnosti svou cestu do školy a další místa svého obvyklého pohybu mimo domov a školu.

• Uvádí možná ohrožení, která můžou vzniknout při kontaktu s neznámými lidmi, rozliší, na koho se má obrátit v případě možného ohrožení.

• V modelových situacích předvádí, jak by se zachoval v situacích ohrožení, a způsob chování zdůvodňuje.

• Řídí se zásadami bezpečného pohybu při akcích školy a při pobytu v přírodě.

• Dává do souvislostí rizika pro pohyb a chování ve vnějším prostředí a povětrnostní podmínky.

• Rozliší, na koho se má obrátit v případě možného ohrožení nebezpečnou situací.

• Uvede pravidla bezpečného zacházení s elektrickými přístroji.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se chovat, když ...

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Rozehrajte následující situace. Poraďte dětem, jak by se měly zachovat.

• Janě zvoní telefon. Volající se představí jako přítel rodičů, Jana ho ale nezná. Vyptává se Jany na jméno a bydliště. Zajímá ho, jestli jsou rodiče doma, protože jim chce doručit balíček...

• Aničce radí kamarádka, jak získat oblibu ve třídě. Má se vyfotografovat nebo natočit na video v plavkách a fotky umístit na Facebook, Instagram, YouTube nebo jinam na internet...

• Na ulici stojí auto. Vystoupí z něj pán a řekne Pavlovi, že potřebuje pomoct se svým nemocným psem, kterého má v autě. Požádá Pavla, aby nastoupil do auta a jel s ním k veterináři. Pavel zvažuje, že jako správně vychovaný kluk by mu měl pomoci...

• Sandra jde ze školy. Prochází parkem, kde k ní přiběhne neznámý pes. Okolo prochází paní, která ale není majitelkou psa a vybízí Sandru, aby si psa pohladila...

• Petr a Jakub našli na zemi ležet tablety, které asi vypadaly babičce z krabičky na léky. Petr navrhuje, aby je vrátili do krabičky. Je jedno, do které přihrádky je dáme, protože si je babička sama roztřídí...

Popis ověřování

Úloha ověřuje dovednosti žáků reagovat bezpečně v situacích, kdy se setkávají s neznámými lidmi, zvířaty či předměty. Je sledováno, jak žáci reagují a komunikují v předložených modelových situacích a zda jejich chování je bezpečné.

Každá situace vyžaduje návaznou diskusi o možných důsledcích vhodného, případně nevhodného chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečnostním specialistou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/929e8e

Krátký textový popis

Ilustrace ověřuje, do jaké míry žáci dokážou aplikovat základní pravidla bezpečného pobytu a pohybu v různém prostředí a v různých situacích. Rozvíjí jejich schopnost předvídat nebezpečné situace, zvažovat možná rizika, zdůvodňovat nebezpečí a rozhodovat, jak se v takových situacích odpovědně zachovat. Zároveň vede žáky ke vzájemnému sdílení názorů podložených argumenty a ke společnému hledání vhodného řešení problémů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše zásady bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, vyjmenuje účelné způsoby chování při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-023

Předvede v modelové situaci správné chování podle pravidel silničního provozu, pohybuje se bezpečně a samostatně v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty.

Metodická podpora

Komentář

Výuka je zaměřená na oblast dopravní výchovy. Poskytuje žákovi příležitosti osvojovat si pravidla silničního provozu. Žák je veden k bezpečnému a samostatnému pohybu v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty (včetně využití e-prostředků) při školních činnostech (na dopravním hřišti). S využitím modelových situací a při akcích školy žák demonstruje správné chování ve shodě s pravidly silničního provozu aplikované do praktického života; odůvodňuje a prakticky uplatňuje bezpečný způsob chování v prostředcích veřejné hromadné přepravy a při individuální přepravě, včetně využití zádržných systémů.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-001
Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v rizikových situacích.

DAS-BCH-000-PV1-002
Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.

DAS-BCH-000-PV1-003
Jedná bezpečně na komunikacích, v dopravních prostředcích a při jejich používání.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-003-ZV9-012
Pohybuje se samostatně a bezpečně v běžném silničním provozu v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího ve veřejné dopravě, řeší modelové dopravní situace a zvládá zásady bezpečného chování v případě dopravní nehody.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Bezpečně se pohybuje po chodníku a na přechodu v doprovodu dospělé (starší) osoby (ve skupině), správně se rozhlédne.
- Pojmenuje účastníky silničního provozu a jejich role.
- Rozeznává světelné signály a základní dopravní značky pro chodce.
- Chová se bezpečně na nástupišti a dodržuje pokyny dospělých pro nástup a výstup z dopravního prostředku.
- Dodržuje základní pravidla bezpečnosti při jízdě ve veřejné dopravě.
- Popíše cestu do školy z hlediska silničního provozu.

Ilustrace

Název ilustrace

Role účastníků silničního provozu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7ded9f

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, do jaké míry se žáci orientují v základních pravidlech bezpečného chování v silničním provozu. S využitím modelových situací popisují role jednotlivých účastníků silničního provozu a předvádějí způsoby bezpečného chování jednotlivých účastníků. Aktivitu je vhodné otevřít společnou diskuzí, na téma silniční provoz a jeho účastníci, v níž jsou využity dosavadní zkušenosti žáků.

Žáci mohou pracovat s obrázky znázorňujícími jednotlivé účastníky silničního provozu nebo s fotografiemi přímo z reálného provozu. Herní aktivita „živý dopravní provoz“ může probíhat ve třídě nebo na dopravním hřišti.

Zadání pro žáky:

- Pojmenujte účastníky silničního provozu a popište jejich role. Využijte obrázky znázorňující účastníky silničního provozu: chodec, cyklista, řidič auta, motocyklista, dopravní policista, řidič autobusu. Určete roli každého účastníka a popište, jak by měl bezpečně chovat na silnici nebo blízko ní.
- Vytvořte „živý dopravní provoz“ ve třídě. Rozdělte si role (chodec, cyklista, řidič auta, dopravní policista aj.) a v modelových situacích demonstrujte správné chování účastníků silničního provozu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pohybuje se bezpečně po chodníku (jako jednotlivec i ve skupině).
- Předvede správný způsob přecházení silnice a železničních přejezdů, na přechodu se světelnou signalizaci a bez ní.
- Používá za snížené viditelnosti reflexní doplňky.
- Prokáže znalost dopravního značení pro chodce a cyklisty.
- Popíše základní vybavení kola, vč. jeho povinné i doporučené výbavy (brzdy, světla, odrazky, blatníky) i vhodné oblečení a obutí (podle počasí), včetně přilby, reflexních prvků.
- Vysvětlí rizika používání mobilního telefonu/sluchátek v silničním provozu.
- Uplatňuje vhodné a bezpečné chování na nástupišti prostředků veřejné dopravy, při nastupování a vystupování, během jízdy.
- Používá online aplikace pro vyhledání správné trasy pohybu ve vnějším prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Role cyklisty

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6456ed

Krátký textový popis

Úloha poskytuje příležitost ověřovat a upevňovat připravenost žáků na roli cyklisty v silničním provozu. Při aktivitě žáci uplatní znalosti o pravidlech silničního provozu, dávají do souvislostí nedostatečnou přípravu před jízdou na kole (vybavení kola, vhodné oblečení a obutí) s možnými riziky na cestě. Na základě identifikace nebezpečných způsobů chování cyklistů žáci postupně formulují předpoklady, jak se stát správným cyklistou. Aktivita využívá provazbu s výukou informatiky při tvorbě plakátu/letáku.

Ilustrace

Název ilustrace

Chodcem a cyklistou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/65aaf1

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřená na vzdělávací obsah dopravní výchovy. Poskytuje žákům příležitosti osvojovat si a upevňovat základní pravidla silničního provozu. Žáci jsou vedeni k bezpečnému a samostatnému pohybu v reálném silničním provozu v roli chodců i cyklistů (včetně využití e-prostředků). S využitím modelových situací demonstrují správné chování ve shodě s pravidly silničního provozu aplikovanými do praktického života. Organizace výuky vychází z aktuální dopravní situace v regionu a ukotvuje vzdělávací obsah do prostředí, kde se žáci většinou pohybují. Ilustrace poskytuje žákům prostor pro sdílení zdrojů, které jim pomáhají v učení. Zvolené vzdělávací strategie (rychlý kvíz a produkce vlastního filmu) umožňují žákům popisovat proces svého učení a učit se mezi sebou navzájem.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše a zdůvodní použití zádržných systémů v dopravních prostředcích.
- Řeší modelové situace silničního provozu jako chodec nebo cyklista.
- Zdůvodní používání bezpečnostních prvků ve výbavě cyklisty.
- Demonstruje v modelové situaci nebo při akci školy správné chování ve shodě s pravidly silničního provozu.
- Demonstruje v modelové situaci nebo při akci školy bezpečný způsob chování v prostředcích veřejné hromadné přepravy.
- Zhodnotí cestu, kterou si vyhledá pomocí online aplikace, z hlediska bezpečnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Cyklovýlet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e76cba

Krátký textový popis

Úloha je zaměřená na oblast dopravní výchovy. Poskytuje žákovi příležitost ověřit si osvojená pravidla silničního provozu. Zjišťuje dovednosti žáka nezbytné k bezpečnému a samostatnému pohybu v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty a předpokládá následné propojení s aktivitami na dopravním hřišti. S využitím modelových situací žák demonstruje správné chování ve shodě s pravidly silničního provozu aplikované do praktického života.

Ilustrace

Název ilustrace

Plánujeme výlet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f27cd4

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřená na bezpečný samostatný pohyb v roli chodce a cyklisty v reálném silničním provozu a na bezpečné chování v prostředcích veřejné dopravy. Poskytuje žákům příležitosti ověřit si osvojená pravidla silničního provozu a rozvíjet dovednosti nezbytné k bezpečnému a samostatnému pohybu v reálných dopravních situacích. S využitím modelových situací žáci s využitím digitálních technologií plánují společný výlet, a to do všech podrobností: trasa, způsob dopravy, vybavení na cestu apod. Učí se rozeznávat a využívat digitální data užitečná pro pohyb v silničním provozu. Demonstrují správné chování ve shodě s pravidly silničního provozu aplikované do praktického života, učí se navzájem, jak bezpečně reagovat v modelových situacích. Ilustrace umožňuje propojovat teoretickou a praktickou přípravu (dopravní výchovu) realizovanou v uzavřeném prostředí (areál školy, dopravní hřiště) s uplatněním konkrétních způsobů chování v reálné situaci mimoškolní aktivity (školní vycházky, výletu).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjmenuje základní pravidla silničního provozu pro chodce i cyklisty a popíše jednoduchou dopravní situaci.

CJS-CJS-005-ZV5-024

Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

Metodická podpora

Komentář

Žák si postupně osvojuje elementární poznatky o stavbě lidského těla, následně je využívá k vysvětlení hlavních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k vyvození doporučení pro podporu vlastního zdravého způsobu života. Rozlišuje, které činnosti organismu prospívají a co zdravotní stav člověka ohrožuje. Rozhodováním v modelových situacích o rizikovosti určitého způsobu chování vzhledem ke zdraví i vlastními projevy chování ve škole vyjadřuje svůj vztah ke zdraví. Je veden k používání základní terminologie vztahující se k jednotlivým etapám lidského života, která odpovídá jeho vývojovým možnostem. Nad jednotlivými etapami vývoje člověka se zamýšlí v celostním bio-psycho-sociálním přístupu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-OZD-000-PV1-001
Má osvojené základní hygienické návyky.

DJT-OZD-000-PV1-002
Rozlišuje, co zdraví prospívá a co mu škodí.

DJT-PHJ-000-PV1-008
Vyhledává příležitosti k pohybu.

DJT-PZI-000-PV1-001
Zvládá sebeobsluhu.

DJT-PZI-000-PV1-003
Využívá příležitosti k samostatnosti a sebeobslužným činnostem.

DJT-TSB-000-PV1-001
Orientuje se na svém těle, pojmenuje jeho části a zná jejich funkce.

DJT-TSB-000-PV1-002
Zachovává správné držení těla.

DJT-TSB-000-PV1-004
Naplňuje své biologické potřeby.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV5-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-TEV-001-ZV5-003
Uplatňuje osvojované postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

CZB-TEV-001-ZV5-004
Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-001-ZV9-001
Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

CZB-VZB-001-ZV9-002
Na základě znalosti základních mechanismů vzniku nemocí (infekčních, neinfekčních, degenerativních, psychosomatických aj.) uplatňuje zásady aktivní ochrany zdraví.

CZB-VZB-001-ZV9-004
Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pojmenuje členy rodiny, seřadí členy rodiny podle věku.
- S využitím obrazového materiálu rozlišuje a popisuje období lidského života.
- Orientuje se na svém těle, pojmenuje části těla a některé orgány, uvede jejich funkci.
- Při nachlazení a jiných chorobách přenosných kapénkovou nákazou se chová podle pokynů dospělých a ve shodě s hygienickými zásadami (používá kapesník, roušku, myje si ruce, používá své nádobí atd.).

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo to je?

Krátký textový popis

Zadání pro žáky:

- Představte svoji nebo vybranou rodinu ze sousedství, z knihy, filmu. Kdo je nejmladší člen rodiny? Kdo je nejstarší? Pojmenujte členy rodiny, seřaďte členy rodiny podle věku. Pokud chcete, můžete namalovat obrázek rodiny a jednotlivé členy popsat (např. „Maminka se jmenuje Anna, je starší než já.“).

2. Aktivita *„Kdo to je?“* Na základě popisu člena rodiny, žáci určují příbuzenské vztahy. Například:

- Je to maminka tatínka. Kdo to je pro mě?
- Je to syn babičky. Kdo to je pro mě?
- Je to tatínek maminky. Kdo to je pro mě?

Žáci se mohou sami střídat a popisovat členy rodiny podle věku nebo rolí.

Úloha ověřuje orientaci žáků v jednotlivých etapách lidského života. Žáci jmenují členy rodiny, zvažují jejich věk, řadí členy rodiny podle věku a rozlišují příbuzenské vztahy. Aktivita vyžaduje citlivý přístup k problematice rodiny s ohledem na rodinné zázemí žáků. Úlohu je možno připravit s využitím obrazové dokumentace členů jednotlivých generací ve fiktivní rodině.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popisuje období lidského života - dětství, dospívání, dospělost, stáří.
- Popisuje na konkrétních příkladech, jak může ovlivnit zdraví člověka dodržování stravovacího a pitného režimu, dostatečný spánek, pravidelná pohybová aktivita, kouření, stresové situace.
- Uvádí příklady, jaké důsledky na zdraví může mít dlouhodobý nevhodný způsob života, diskutuje příčiny obezity.
- popisuje funkce nejdůležitějších orgánů a soustav lidského těla (nervová, dýchací, trávicí, vylučovací, pohybová a opěrná, oběhová, smyslová, rozmnožovací)
- popíše, jak se mohou projevovat běžné nemoci (bolest hlavy, bolest břicha, kašel) a zdůvodní nutnost o těchto projevech informovat dospělé
- Popisuje možné způsoby přenosu onemocnění (dotykem, krví, vzduchem atd.) a navrhuje postup ochrany proti přenosu těchto onemocnění.
- Chová se odpovědně při nemocech přenášených vzduchem nebo dotykem (zakrytí úst, mytí rukou, nošení roušky atd.), zdůvodní takové chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Péče o zuby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cc7f22

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci aplikují znalosti o zubním zdraví (jak pečovat s zuby a předcházet tak zubnímu kazu) v situacích každodenního života. Aktivitu je možné organizovat jako skupinovou činnost nebo formou kvízu s následnou reflexí. Uplatnit lze zkušenosti žáků s návštěvou zubního lékaře.

Ilustrace

Název ilustrace

Na cestě ke zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c62e9a

Krátký textový popis

Výuková lekce podporuje pozitivní vztah žáků k ochraně vlastního zdraví i zdraví ostatních. Umožňuje žákům aplikovat znalosti o činnosti organismu při vyvozování doporučení pro podporu zdraví. Žáci rozlišují, které činnosti v dětském věku organismu prospívají, a co může jejich zdravotní stav ohrožovat. Pojmenují, zda a za jakých okolností se cítí dobře, a kdy ne, popisují, které aspekty mají na jejich pocity (wellbeing) vliv. Vlastními projevy chování vyjadřují svůj zájem o problematiku zdraví. Ilustrace využívá vzdělávací strategie, které umožňují žákům aktivně spolupracovat při učení a při dosahování učebních cílů. Při tvorbě doporučení, jak v průběhu dne podporovat zdraví své, přispívat k pohodě spolužáků, nejsou jen pasivními příjemci informací, ale aktivními účastníky učení.

Úroveň Splněno

Popis

• Charakterizuje jednotlivá období lidského života.

• Uvede a zdůvodní zásady zdravého způsobu života, které aktuálně dodržuje.

• Rozliší pozitivní a negativní vlivy způsobu života na činnost organismu.

• Uvede příklady, kdy se dlouhodobý nevhodný způsob života projeví v podobě nemoci až s časovým odstupem.

• Uvede funkci nejdůležitějších orgánů a soustav lidského těla – nervová, dýchací, trávicí, vylučovací, pohybová a opěrná, oběhová, smyslová, rozmnožovací.

• Rozhodne se v modelových situacích účelně ve prospěch zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Zdravý životní styl

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Způsob života člověka má významný vliv na jeho zdraví. Jako odborníkům na problematiku zdraví vám jsou k odbornému posouzení předloženy čtyři názory:

• Zdravý životní styl = pravidelné stravování, dodržování pitného režimu a občasné kouření.

• Zdravý životní styl = vhodné střídání práce a odpočinku, intenzivní pohybová aktivita alespoň 3krát v týdnu, častá konzumace ovoce a zeleniny.

• Zdravý životní styl = pravidelný spánek, příležitostné pití alkoholických nápojů, strava s vysokým obsahem tuků a cukru.

• Zdravý životní styl = sportovní činnost maximálně jednou týdně, dostatek odpočinku, vyloučení všech tuků a cukrů z jídelníčku.

Diskutujte ve skupinách o pozitivních vlivech na naše zdraví a o faktorech, které naše zdraví ohrožují. Vysvětlete, jak jednotlivé činnosti působí na organismus. Rozhodněte, který názor zahrnuje pouze aktivity podporující zdraví. Sdílejte s ostatními, které zásady zdravého životního stylu dodržujete a proč.

Úloha ověřuje, zda žáci dokážou rozlišit, které každodenní činnosti lidskému organismu prospívají a co zdravotní stav člověka ohrožuje. Je navržená jako podklad pro aktivitu ve skupinách. Vzájemné sdílení nápadů a příkladů z každodenního života rozšiřuje orientaci žáků v problematice zdraví, motivuje je ke zdravému životnímu stylu.

Dodržování zásad zdravého způsobu života jednoznačně zahrnuje pouze názor B. Ve všech ostatních popisech jsou zařazené aktivity, které vyžadují diskusi a návrhy na možné změny ve prospěch zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Zdraví v každém věku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9a5c61

Krátký textový popis

Ilustrace podporuje pozitivní vztah žáků k ochraně vlastního zdraví i zdraví ostatních osob všech věkových kategorií. Jsou vedeni (adekvátně k vývojovým možnostem) k používání základní terminologie vztahující se k jednotlivým etapám lidského života. Lekce vytváří pro žáky prostor sledovat významné etapy a proměny ve vývoji dítěte od narození do dospělosti, zamýšlet se nad jednotlivými etapami v životě člověka v celostním bio-psycho-sociálním přístupu. Umožňuje žákům rozvíjet základní znalosti o činnosti lidského organismu z pohledu vývoje vybraných orgánových soustav od narození do dospělosti a vyvozovat doporučení, jak je vhodné podporovat zdraví a jaká rizika hrozí s ohledem na věk. Žáci rozlišují, které činnosti v jednotlivých věkových obdobích organismu prospívají, a co může jejich zdravotní stav ohrožovat. Informace získávají vlastní badatelskou činností v terénu. Realizují drobnou anketu v terénu mezi osobami, které spadají do různých věkových kategorií. Sledují specifické potřeby, projevy chování, požadavky na péči a podporu zdraví. Lekce využívá vzdělávací strategie, které umožňují žákům aktivně spolupracovat při učení a při dosahování učebních cílů. Při přípravě, realizaci ankety s vybranými osobami i při jejím vyhodnocování nejsou žáci jen pasivními příjemci informací, ale aktivními účastníky učení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pojmenuje jednotlivé etapy lidského života.

CJS-CJS-005-ZV5-025

Předvede v modelové situaci základní techniky odmítnutí návykových látek a posoudí vliv návykových látek a závislostního chování na zdraví člověka.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznamuje s riziky, která jsou spojená se zneužíváním návykových látek. Je si vědomý toho, že návykové látky mohou přímo poškodit organismus uživatele (kouření tabáku, pití alkoholu), ale mohou být svými důsledky rizikem i pro společnost (agresivní chování osob pod vlivem alkoholu, dopravní nehody). Žák je motivován i k prevenci nelátkové závislosti, která může mít dopad na všechny složky zdraví (závislost na PC hrách, sociálních sítích). Aktivizujícími metodami výuky je veden k zamyšlení nad důvody, které mohou vést člověka k tomu, že začne užívat návykové látky, a k poznání, že pro podporu vlastního zdraví je výhodné naučit se nabídky k užití návykové látky odmítat a omezovat činnosti, které mohou vést k závislostnímu chování. V modelových situacích si osvojuje základy asertivní komunikace jako techniky odolávání nátlaku.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-002
Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.

DDS-SLK-000-PV1-004
Identifikuje rizika, chová se obezřetně při setkání s neznámými dětmi a dospělými.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-003-ZV9-013
Uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních i nelegálních návykových látek se životní perspektivou člověka, vysvětlí rizika a dopady závislostního chování.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Diskutuje skutečnost, že kouření i pobyt v zakouřeném prostoru má negativní na zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Pasivní kouření

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/636abd

Krátký textový popis

Úloha navozuje možnost diskuze o negativním vlivu pasivního kouření na zdraví. Vede žáky k zamyšlení, v jakém prostředí tráví čas a motivuje je k pobytu na čerstvém vzduchu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Předvede v modelových situacích nepřijetí potravin zejména sladkostí a nápojů od cizí osoby.
- Předvádí základní postupy při odmítání cigaret, alkoholu, drog.

• Vyhledává základní informace a vytvoří myšlenkovou mapu o negativních důsledcích závislostního chování na zdraví a bezpečí.

Ilustrace

Název ilustrace

Návykové látky a jejich vliv na zdraví

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vyhledejte informace o návykových látkách a jejich negativním vlivu na zdraví. Pracujte ve skupinkách, které se zaměří buď na rizika kouření a nebo rizika konzumace alkoholu. Informace doplňte vhodnými obrázky. Vytvořte myšlenkovou mapu o negativních důsledcích kouření tabáku na zdraví a myšlenkovou mapu o negativních důsledcích konzumace alkoholu na zdraví a bezpečí. Sdílejte výsledky své práce.

Rozehrajte modelové situace, v nichž budete předvádět postupy, jak odmítnout nabídku, která může být možná lákavá, ale určitě riziková. Diskutujte o tom, jaké výhody má ten, kdo nekouří.

Úloha poskytuje žákům příležitost pracovat s informacemi z vybraných zdrojů, získávat a vyhodnocovat poznatky o negativních vlivech kouření a konzumaci alkoholu na zdraví a bezpečí.

Ilustrace

Název ilustrace

Umím říct ne

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4ae83a

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na prevenci rizikového chování žáků. Umožňuje žákům identifikovat a diskutovat rizika spojená se zneužíváním návykových látek. Na základě vlastního vyhledávání informací v doporučených zdrojích žáci rozšiřují své znalosti týkající se ohrožení zdraví v důsledku závislostního chování. Diskutují, jak zneužívání návykových látek může poškodit zdraví uživatele přímo (kouření, pití alkoholu) a jaké riziko představují pro ostatní (dopravní nehody způsobené osobami pod vlivem alkoholu). Ilustrace poskytuje prostor pro osvojování asertivní komunikace jako techniky odolávání nátlaku. Žáci se učí prostřednictvím zážitků v modelových situacích reagovat na nátlak a prožívat proces překonávání obtíží.

Úroveň Splněno

Popis

• Zdůvodní výhody, které přináší život bez závislostí.

• Popíše vliv zneužívání nejčastějších návykových látek na zdraví člověka.

• Vybere, na koho se může obrátit v situacích, kdy se v jeho okolí vyskytne problém související se zneužíváním návykových látek či ohrožení závislostním chováním.

• Uvede rizika spojená s nadměrným používáním digitálních technologií.

Ilustrace

Název ilustrace

Anketa: kouření

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/53efe3

Krátký textový popis

Úloha má interaktivní charakter. V první části žáci individuálně shromažďují formou malé ankety informace o motivech ke kouření a životě kuřáků. Získané informace ve výuce analyzují a vyhodnocují. Výsledky vzájemně sdílejí v menších skupinách a následně prezentují ve třídě. Aktivitu žáků je vhodné směrovat ke shrnutí: Proč lidé začínají kouřit? Vědí kuřáci, že kouření poškozuje jejich zdraví i zdraví lidí v jejich okolí? Pokud ano, proč tedy nepřestanou kouřit? Sledování projevů žáků umožňuje posoudit jejich dovednosti vhodně argumentovat pro život bez drog.

Tvorbou posteru (plakátu) na dané téma jsou žáci vedeni k zamyšlení nad důvody, které mohou vést člověka k tomu, že začne užívat návykové látky, a k poznání, že pro podporu vlastního zdraví je výhodné naučit se nabídky k užití návykové látky odmítat a omezovat činnosti, které mohou vést k závislostnímu chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se rozhodneš?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ac565e

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na prevenci rizikového chování žáků. Umožňuje jim identifikovat a diskutovat rizika spojená se zneužíváním návykových látek. Na základě vlastního vyhledávání informací v doporučených zdrojích žáci rozšiřují své znalosti týkající se ohrožení zdraví v důsledku závislostního chování. Diskutují, jak zneužívání návykových látek může poškodit zdraví uživatele přímo (kouření, pití alkoholu) a jaké riziko představují pro ostatní (dopravní nehody způsobené osobami pod vlivem alkoholu). Kriticky posoudí text / mediální sdělení, v němž je užívání návykových látek tolerováno. Ilustrace poskytuje prostor pro osvojování asertivní komunikace jako techniky odolávání nátlaku. Žáci se učí prostřednictvím příběhu a zážitků v modelových situacích reagovat na nátlak a prožívat proces překonávání obtíži.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozlišuje, co prospívá zdraví, co škodí, předvede v modelové situaci odmítnutí návykové látky.

CJS-CJS-005-ZV5-026

Vysvětlí funkci základních složek Integrovaného záchranného systému a uplatňuje v modelových situacích účelné způsoby chování při mimořádných událostech.

Metodická podpora

Komentář

Výuka je zaměřená na ochranu zdraví a bezpečí v situacích bezprostředně ohrožujících zdraví a život, zejména za mimořádných událostí. Žák charakterizuje možná nebezpečí vyplývající z konkrétních situací běžného života i ohrožení v souvislosti se vznikem mimořádných událostí. V modelových situacích rozpozná varovný signál „Všeobecná výstraha“ a v případě jeho zaznění adekvátně reaguje, bezpečně postupuje při evakuaci (řídí se pokyny dospělých). Uvede čísla telefonních linek tísňového volání, včetně možnosti jejich použití na mobilu, v modelových situacích dokáže komunikovat s operátorem. Je si vědomý důsledků bezdůvodného použití tísňového volání. Podporou ve výuce může být přímá spolupráce se složkami IZS.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-001
Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v rizikových situacích.

DAS-BCH-000-PV1-004
Zná způsoby ochrany při některých nebezpečných situacích, v kontaktu se zvířaty, rostlinami i v rizikových situacích způsobených různými přírodními podmínkami.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-004-ZV9-014
Uplatňuje adekvátní způsoby bezpečného chování v modelových situacích ohrožení spojeného s mimořádnou událostí.

CZB-VZB-004-ZV9-015
Aplikuje zásady bezpečného chování při antropogenních mimořádných událostech a mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na místech, kde se pohybuje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede příklady mimořádných událostí.
- Předvede v modelové situaci účelné chování v případě vzniku mimořádné události podle pokynů dospělého.
- Uvede, na koho se obrátí v případě ohrožení, kde může hledat pomoc.
- Rozezná vozidla základních složek IZS.

Ilustrace

Název ilustrace

Mimořádné události

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/76f53a

Krátký textový popis

Úloha ověřuje základní znalost obsahu pojmu mimořádná událost. Žáci poznávají, že za určitých okolností nemůžeme sami určit, co bychom chtěli dělat, ale abychom ochránili zdraví a bezpečí musíme se řídit předně danými pravidly (pokyny dospělého). Výstupem je předvedení účelného chování celé třídy (dle pokynů pedagoga) v případě vzniku požáru ve školní budově.

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozliší další signály (Požární poplach a Zkouška sirén), vysvětlí, k čemu slouží.

• Vybírá, co patří do evakuačního zavazadla, a svůj výběr zdůvodňuje.

• Charakterizuje základní úkoly Policie ČR (ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti); HZS ČR (ochrana života, zdraví obyvatel a majetku před požáry a poskytování účinné pomoci při mimořádných událostech) a Zdravotnické záchranné služby (poskytování přednemocniční neodkladné péče osobám se závažným poškozením zdraví nebo osobám, které jsou v přímém ohrožení života).

• Vyhledává a popisuje konkrétní mimořádné události přírodního charakteru a mimořádné události zaviněné lidmi (nejčastější v ČR – povodně, větrné smršti, sesuvy půdy, laviny, hromadné dopravní nehody, průmyslové havárie).

• Popíše bezpečný odchod z domova (voda zastavena; uhašen otevřený oheň, zavřená okna a dveře, vypnuté spotřebiče).

• Uvede čísla linek tísňového volání (158, 150, 155, 112).

• Diskutuje o mimořádných událostech, o jejich příčinách a následcích.

• Procvičuje komunikaci s operátorem tísňové linky.

Ilustrace

Název ilustrace

Tísňová volání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c2ced4

Krátký textový popis

Úloha dále umožňuje rozšiřovat orientaci žáků v problematice ochrany za mimořádných událostí. Žáci vyhledávají informace o mimořádných událostech, k nimž v nedávné době došlo. S pomocí obrázků dávají do souvislostí, jak při likvidaci mimořádných událostí jednotlivé složky Integrovaného záchranného systému spolupracují.

Ilustrace

Název ilustrace

Integrovaný záchranný systém zasahuje

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7880a8

Krátký textový popis

Ilustrace podporuje vztah k ochraně zdraví a bezpečí za mimořádných událostí, tj. v situacích bezprostředně ohrožujících zdraví a život. Žáci charakterizují možná nebezpečí vyplývající z konkrétních situací běžného života v souvislosti se vznikem mimořádných událostí. Uvažují o vzniku mimořádných událostí v souvislosti s působením přírodních vlivů a v důsledku zásahu lidskou činností. Nabízí žákům k analýze konkrétní případ vzniku mimořádné události, na kterém žáci demonstrují nutnost systémového zásahu Integrovaného záchranného systému, tj. kooperaci jeho jednotlivých složek. Ilustrace učí žáky na příkladech, s využitím brainstormingu a bezpečného volného sdílení názorů.

Úroveň Splněno

Popis

- Předvede v modelové situaci základní postupy jednání v případě zaznění varovného signálu.
- Postupuje podle naučených postupů při modelové evakuaci školy.
- Uvede na konkrétních příkladech základní úkoly jednotlivých složek IZS při ochraně zdraví a bezpečí obyvatel.

Ilustrace

Název ilustrace

Všeobecná výstraha

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5e8d33

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Katka a Lenka jsou večer samy doma a dívají se na televizi. Náhle je vysílání přerušeno. Muž na obrazovce oznamuje, že v důsledku živelní pohromy je pro město, kde dívky bydlí, nařízena okamžitá evakuace. Popište, jak by měly dívky postupovat. Už slyší sirénu…

1. Rozpoznáte znění varovného signálu?
2. Katka si uvědomila, že babička, která sama bydlí ve vedlejším bytě, je nemocná a velmi špatně chodí. Rozhodla se, že zavolají zdravotnickou pomoc.
3. Uveďte čísla linek tísňového volání. Kde je naleznete na mobilu?
4. V modelové situaci předveďte komunikaci Katky s operátorem tísňové linky.

Popis ověřování

Úloha je zaměřená na ochranu zdraví a bezpečí v situacích bezprostředně ohrožujících zdraví a život za mimořádných událostí. Ověřuje, zda žák rozpozná varovný signál „Všeobecná výstraha“ a v případě jeho zaznění dokáže adekvátně reagovat. Prokáže znalost telefonních linek tísňového volání a v modelové situaci prokáže dovednost komunikovat s operátorem.

Pro rozpoznání varovného signálu je možné využít audionahrávku signálu „Všeobecná výstraha“, uloženou pod odkazem.

Ilustrace

Název ilustrace

Vědět znamená přežít

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/be06eb

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí a ověřuje dovednosti žáků potřebné pro ochranu zdraví a bezpečí v případě vzniku mimořádných událostí. Žáci prokazují, že dokážou uplatňovat naučené postupy chování při modelové evakuaci školy. Charakterizují nebezpečí vyplývající z konkrétních situací běžného života v souvislosti se vznikem mimořádných událostí v důsledku přírodních vlivů (atmosférických poruch). Ilustrace nabízí žákům příležitost zamýšlet se nad konkrétními, náhle vzniklými situacemi z hlediska možného ohrožení zdraví, života, majetku a životního prostředí. Žáci zvažují rizika, určují a zdůvodňují bezpečné způsoby chování. Popisují zapojení jednotlivých složek Integrovaného záchranného systému při ochraně zdraví a bezpečí. Ilustrace učí žáky na příkladech, s využitím brainstormingu a bezpečného volného sdílení názorů a zkušeností. Využívá formy vzájemného učení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události, zná telefonní čísla IZS.

CJS-CJS-005-ZV5-027

Zdůvodní význam bezpečného chování při styku s hořlavými látkami a zábavní pyrotechnikou, aplikuje pravidla protipožární ochrany v modelových situacích.

Metodická podpora

Komentář

Žák je seznámen se základními pravidly protipožární ochrany ve škole a je cíleně připravován k tomu, aby dokázal v případě požáru správně reagovat, tj. chovat se podle naučených postupů. Tyto postupy jsou v průběhu základního vzdělávání upevňovány v modelových situacích požárního poplachu. Tímto způsobem je zároveň ověřováno, zda žák dokáže pravidla protipožární ochrany aplikovat, především bezpečně opustit požárem ohrožený prostor. Zároveň je veden k obezřetnému chování při kontaktu s hořlavými látkami a pyrotechnikou.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-001
Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v rizikových situacích.

DAS-BCH-000-PV1-002
Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.

DAS-BCH-000-PV1-004
Zná způsoby ochrany při některých nebezpečných situacích, v kontaktu se zvířaty, rostlinami i v rizikových situacích způsobených různými přírodními podmínkami.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAP-CHE-001-ZV9-004
Na příkladech chemického složení a vlastností látek běžně užívaných v domácnosti zdůvodní možnosti a limity jejich využití.

CAP-CHE-001-ZV9-005
Zhodnotí rizika práce s běžně dostupnými chemickými látkami a pracuje s nimi bezpečně.

CZB-VZB-004-ZV9-016
Charakterizuje zásady požární prevence; v případě vzniku požáru adekvátně reaguje a v modelových situacích použije vhodné způsoby chování, metody a prostředky hašení požáru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše, kdy oheň lidem pomáhá a kdy může škodit.
- Uvede příklady, jak může oheň vzniknout (doma, v přírodě).
- Zvládá pod vedením učitele chování v modelové situaci požárního poplachu.

Ilustrace

Název ilustrace

Oheň pomáhá i škodí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/63c9b4

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, zda žáci rozlišují prospěšnost využívání ohně pro každodenní život a nebezpečí, které představují požáry. Aktivity mohu být podkladem pro zamyšlení, co znamená používané rčení: „Oheň je dobrým sluhou, ale zlým pánem“.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyhledává a popisuje piktogramy pro označování hořlavých a výbušných látek na obalech výrobků.
- Rozliší signál požárního poplachu.
- Zdůvodní, proč manipulovat s otevřeným ohněm a zábavní pyrotechnikou mohou pouze dospělí.

Ilustrace

Název ilustrace

Výbušné a hořlavé látky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3a143c

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, do jaké míry se žák orientuje v označování hořlavých a výbušných látek na obalech výrobků. Znalost piktogramů je předpokladem pro správné zacházení s výrobky, které mohou při nesprávné manipulaci představovat rizika ohrožení zdraví. Úloha tyto znalosti prohlubuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Pozor na zábavní pyrotechniku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/09707e

Krátký textový popis

Ilustrace podporuje obezřetné chování žáků v situacích, kdy se dostávají do kontaktu s nebezpečnými látkami (hořlavými a výbušnými) a s pyrotechnikou. Umožňuje využitím konkrétních příkladů diskutovat možná rizika a rozvíjet osvojené bezpečné způsoby chování. Znalost piktogramů je předpokladem pro správné zacházení s výrobky, které mohou při nesprávné manipulaci představovat rizika ohrožení zdraví. Při práci s příběhem mají žáci možnost zamýšlet se nad riziky používání zábavní pyrotechniky, vyhodnocovat riskantní situace, identifikovat problém a navrhnout bezpečné řešení. Ilustrace poskytuje žákům příležitost v bezpečném prostředí reflektovat obtížné situace, do kterých se mohou dostat. Žáci si osvojují způsoby chování potřebné pro řešení běžných problémových situací.

Úroveň Splněno

Popis

- Převede v modelové situaci, jak se zachovat v případě vzniku požáru.
- Uvede příklady, jak může vzniknout oheň doma i v přírodě.
- Předvede v modelové situaci, jak se chovat, aby nezpůsobil požár.
- Rozpozná piktogramy pro označování hořlavých a výbušných látek.
- Odmítne v modelové situaci použití zábavní pyrotechniky a manipulaci s otevřeným ohněm.

Ilustrace

Název ilustrace

Nebezpečí požáru

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Vytvořte přehled situací, ve kterých může hrozit zvýšené nebezpečí požáru, a to jak v domácnosti, tak v přírodě. Uvažujte o tom, jak rizika ovlivňují přírodní vlivy (horko, sucho), činnost člověka (používání ohně v domácnosti, elektrické přístroje, používání hořlavých látek apod). U každé situace popište, za jakých okolností může dojít k požáru a jaká učinit opatření, aby k požáru nedošlo. Chování, jak předejít požáru ve vybraných situacích, předveďte v modelové situaci.

Úloha ověřuje dovednosti žáka aplikovat metody prevence požárů v konkrétních rizikových situacích. Žáci společně vytvoří přehled – například v podobě pojmové mapy, v níž zachytí konkrétní situace rizikové z hlediska požární bezpečnosti. Jednotlivě či ve skupinách sdílejí svá doporučení, jak je možné za daných okolností požárům předcházet.

Ilustrace

Název ilustrace

Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0e5672

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti a dovednosti žáků v problematice požární ochrany. Motivuje žáky přemýšlet o ohni jako nezbytné součásti a podmínce současného života na Zemi. Zároveň předkládá doklady o jeho možných ničivých účincích na člověka, přírodu, planetu. Vede k zájmu žáků naučit se, jak správně s tímto živlem zacházet. Aktivita ověřuje dovednosti žáků aplikovat metody prevence požárů v konkrétních rizikových situacích. Žáci společně tvoří pojmovou mapu, v níž zachytí konkrétní situace rizikové z hlediska požární bezpečnosti. Sdílejí svá doporučení, jak je možné za daných okolností požárům předcházet. Ilustrace rozvíjí dovednosti žáků potřebné při řešení obtížných životních situací. Umožňuje žákům otevřeně a bezpečně vyjadřovat své pocity a názory.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše v modelové situaci bezpečné chování při styku s hořlavými látkami, pyrotechnikou a uvede příklady pravidel protipožární ochrany v modelových situacích.

CJS-CJS-005-ZV5-028

Rozlišuje činnosti Armády ČR v době míru a při válečných konfliktech.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznamuje s posláním ozbrojených sil v ČR, rozlišuje základní činnosti Armády ČR v době míru a při válečných konfliktech. Vyhledává a popisuje příklady pomoci Armády ČR při ochraně zdraví a bezpečí při mimořádných událostech nevojenského charakteru.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001

Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KOB-ZPS-000-ZV5-001

Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-004-ZV9-017

Vysvětlí roli občana a jeho práva a povinnosti při zajišťování bezpečnosti a obrany státu, orientuje se v principech zajišťování vnější i vnitřní obrany, v bezpečnostním systému ČR a typech krizových stavů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede rozdíl mezi policistou a vojákem a tím, co dělají.

Ilustrace

Název ilustrace

Policista nebo voják

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/02ecdd

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, zda žáci rozlišují poslání a náplň pracovní činnosti příslušníků Policie ČR a příslušníků Armády ČR. Vede žáky k zájmu o činnost policistů a vojáků a úctě k jejich práci.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyhledává příklady o činnosti Armády ČR v době míru (pomoc při mimořádných událostech) a ve válečných (ozbrojených) konfliktech (při obraně státu, v misích v oblastech ozbrojených konfliktů).
- Vysvětlí, jaká je hlavní funkce Armády ČR - obrana suverenity a územní celistvosti České republiky, plnění úkolů v rámci zahraničních operací k udržení a nastolení míru.

Ilustrace

Název ilustrace

Činnost armády při mimořádných událostech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/916784

Krátký textový popis

Žáci vyhledávají a popisují příklady, jak Armáda ČR pomáhá chránit zdraví a bezpečí obyvatel při mimořádných událostech nevojenského charakteru. S využitím dokumentů a obrazového materiálu z průběhu jednotlivých aktivit Armády ČR žáci získávají orientační vhled do systému zajišťovaní bezpečnosti občanů. Úloha přispívá k vytváření pozitivního vztahu žáků k vlasti, motivuje žáky k širší občanské aktivitě a probouzí jejich zájem o bezpečnostní témata.

Ilustrace

Název ilustrace

Vojáci brání svou zemi

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ff4462

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí zájem žáků o bezpečnostní témata. Přibližuje žákům činnost Armády ČR (AČR), její hlavní úkoly při obraně proti vnějšímu napadení České republiky, při plnění úkolů v zahraničních operacích k udržení a nastolení míru. Žáci blíže poznávají okolnosti nasazení Armády ČR k pomoci při záchranných pracích při vzniku mimořádných událostí nevojenského charakteru. Mají možnost vyhledávat potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích, získávat podklady ze zdrojů v různých formátech. S využitím dokumentů a obrazového materiálu z průběhu jednotlivých aktivit Armády ČR získávají žáci orientační vhled do systému zajišťovaní bezpečnosti občanů a jsou motivováni k průběžnému sledování činnosti Armády ČR.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše úlohu občanů při zajišťování bezpečnosti státu (humanitární pomoc, možnost pracovat v ozbrojených složkách).
- Vyhledá a popíše hlavní úkoly Armády ČR a příklady její činnosti při obraně suverenity a územní celistvosti ČR.
- Vyhledá a popíše příklady pomoci Armády ČR při ochraně zdraví a bezpečí při mimořádných událostech nevojenského charakteru.
- Porovná základní činnosti armády v době míru a při válečných konfliktech.
- Uvede význam zapojení ČR do NATO pro zajištění bezpečnosti státu.

Ilustrace

Název ilustrace

Činnost armády

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2b9ac9

Krátký textový popis

Úloha je zaměřená na ověření základní orientace žáků v problematice přípravy občanů k obraně státu.

S využitím dokumentů a obrazového materiálu z průběhu jednotlivých aktivit Armády ČR žáci získávají orientační vhled do systému zajišťování obrany státu. Klíčovým pojmem je bezpečnost státu jako předpoklad bezpečného života občanů. Úloha motivuje žáky k průběžnému sledování činnosti Armády ČR a probouzí jejich zájem o bezpečnostní problematiku a profesi vojáka z povolání.

Ilustrace

Název ilustrace

Armáda ČR chrání naši bezpečnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b6f757

Krátký textový popis

Ilustrace podporuje zájem žáků o bezpečnostní témata. Ověřuje, do jaké míry se žáci orientují v systému ochrany bezpečnosti v celostátním i mezinárodním rozměru. Na podkladě konkrétních aktivit Armády ČR při naplňování jejích hlavních úkolů (obrana suverenity a územní celistvosti České republiky, při plnění úkolů v zahraničních operacích k udržení a nastolení míru) žáci poznávají blíže náročné povolání příslušníků armády. Zaměřují pozornost na nedávnou historii zapojování Armády ČR do zahraničních operací. V průběhu realizace žáci vyhledávají dokumenty různých formátů v doporučených digitálních zdrojích. S využitím dokumentů a obrazového materiálu o průběhu jednotlivých aktivit Armády ČR získávají žáci orientační vhled do systému zajišťovaní bezpečnosti a jsou motivováni k zájmu o profesi vojáka z povolání. Plnění úkolů spojených se získáváním informací z digitálních zdrojů rozvíjí jejich digitální kompetence.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Třídí na modelových situacích hlavní činnosti Armády ČR v době míru a při válečných konfliktech.

CJS-CJS-005-ZV5-029

V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o základní životní dovednosti, které patří do problematiky zdraví a bezpečí. Žák rozliší drobné poranění či poranění menšího rozsahu od závažnějšího poranění a život ohrožujícího stavu. Rozliší závažné akutní stavy vyžadující okamžitou pomoc dospělého nebo záchranné služby.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-004

Zná způsoby ochrany při některých nebezpečných situacích, v kontaktu se zvířaty, rostlinami i v rizikových situacích způsobených různými přírodními podmínkami.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-EMP-000-ZV5-001

Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

KOS-ODO-000-ZV5-001

Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003

Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-022

Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-023

Předvede v modelové situaci správné chování podle pravidel silničního provozu, pohybuje se bezpečně a samostatně v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty.

CJS-CJS-005-ZV5-026

Vysvětlí funkci základních složek Integrovaného záchranného systému a uplatňuje v modelových situacích účelné způsoby chování při mimořádných událostech.

CSP-TCH-002-ZV5-002

Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

CSP-TCH-003-ZV5-003

Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

CZB-TEV-001-ZV5-005

Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech, svým jednáním předchází nebezpečným situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

INF-INF-004-ZV5-008

Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-001-ZV9-005

Uplatňuje osvojené návyky a dovednosti v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů, v rámci svých možností poskytne první pomoc ve škole.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ohlásí ihned případné poranění či zhoršení zdravotního stavu dospělému.
- Navrhne postup ošetření drobného poranění na modelových příkladech.

Ilustrace

Název ilustrace

Stali jsme se svědky úrazu

Krátký textový popis

Správná reakce v případě, že se stanete svědky situace, při níž došlo k úrazu nebo náhlému zhoršení zdravotního stavu člověka, je zásadní pro ochranu jeho zdraví.

Demonstrujte v modelových situacích, jak se zachováte:

- V hodině tělesné výchovy Pavel upadne a odře si koleno.
- Vidíte, že spolužák Jakub spadl a drží se za ruku.
- Během přestávky se Jana necítí dobře a stěžuje si na bolest hlavy.

Popisujte a provádějte správnou reakci (např. přistoupit k dospělému, popsat situaci). Zdůvodněte zvolený postup.

Na koho se obrátíte v případě, že se poranění nebo zhoršení zdravotního stavu týká přímo vás? Na koho se obrátíte (ve třídě, na chodbě, na hřišti)? Kdy voláme zdravotní záchrannou službu?

Úroveň Na cestě

Popis

- Procvičuje v modelových situacích správný postup ošetření drobného poranění.
- Zdůvodní, proč je třeba v případě každého poranění přivolat pomoc dospělého.
- Procvičuje správný způsob komunikace s operátorem záchranné služby.
- Diskutuje, proč není správné pokoušet se samostatně o záchranu tam, kde na to nestačíme, uvede příklady takových situací.

Ilustrace

Název ilustrace

Připravenost chránit zdraví své i ostatních

Krátký textový popis

Zadání pro žáky:

Rozdělte se do skupinek a rozehrajte modelové situace, v nichž se dojde k úrazům dětí nebo k náhlému zhoršení jejich zdravotního stavu. Jak byste postupovali?

• Skupinka dětí si hraje na prolézačkách na hřišti. Matěj zakolísá, spadne do písku a odře si loket.

• Probíhá školní turnaj ve fotbale. O míč bojuje Max s Tomášem. Náhle Tomáš padá a drží se za kotník.

• Anička s Anežkou a Petrou jedou na kole lesní cestou. Náhle Anička padá z kola a nevstává.

• Děti se jdou koupat k rybníku. Mají to daleko přes louku a hrozné horko. Monika si stěžuje, že jí bolí hlava.

Demonstrujte způsob přivolání dospělé osoby. Demonstrujte správný způsob komunikace s operátorem zdravotní záchranné služby. Diskutujte proč není správné pokoušet se samostatně o záchranu tam, kde na to nestačíme. Uveďte příklady takových situací.

Úloha ověřuje, do jaké míry mají žáci osvojeny dovednosti, které jsou základem pro připravenost chránit zdraví své i ostatních. Sleduje, zda žák v modelové situaci rozliší závažnost poranění – drobné poranění od závažného život ohrožujícího stavu, který vyžaduje okamžitou pomoc dospělého nebo záchranné služby.

Ilustrace

Název ilustrace

Umíme si poradit

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/65c494

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí základní znalosti a dovednosti žáků v oblasti poskytování první pomoci. Ověřuje, do jaké míry mají žáci osvojeny dovednosti, které jim pomáhají rozhodnout se v rizikové situaci tak, aby chránili zdraví své i ostatních. Umožňuje žákům v modelových situacích rozlišovat závažnost poranění, tj. rozpoznat drobné poranění od závažného, život ohrožujícího stavu, který vyžaduje okamžitou pomoc dospělého nebo záchranné služby. Žáci rozlišují mezi správným a nesprávným chováním v situacích, které vyžadují pomoc druhému. Učí se zachovat klid, vyhodnocovat náhle vzniklou situaci s následkem úrazu či zhoršení zdravotního stavu a neriskovat. Ilustrace vede žáky k tomu, aby si všímali potřeb druhých, reagovali na ně, projevili empatii a ochotu pomoci a sami se rozhodovali, jak řešit obtížnou situaci.

Úroveň Splněno

Popis

• Předvede v modelové situaci správný postup ošetření drobného poranění.

• Uvede, na koho se v případě úrazu ve škole obrátit.

• Předvede v modelové situaci při ošetření krvácejícího poranění, jak se chránit před možnou nákazou krví.

• Předvede správný způsob volání na záchrannou službu a komunikaci s operátorem.

Ilustrace

Název ilustrace

Modelová situace: ošetření poranění

Krátký textový popis

Učitel připraví modelovou situaci. Sleduje a hodnotí správné chování žáka, jeho postup při ošetření poranění, případně při přivolání první pomoci na fiktivní tísňové lince.

Ilustrace

Název ilustrace

První pomoc krok za krokem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bc7c75

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí základní znalosti a praktické dovednosti žáků v oblasti poskytování první pomoci. Ověřuje, zda žáci zvládají postupy správného ošetření drobného poranění. Umožňuje žákům v modelových situacích rozhodnout se pro určitý postup, vybrat obvazový materiál a potřebné pomůcky, prezentovat krok za krokem svou činnost při ošetřování drobných poranění, zdůvodňovat správný postup. Jsou vedeni k zachování klidu a rozvahy. Pořizují dokumentaci a tvoří soubor instruktážních materiálů – první pomoc krok za krokem. Ilustrace vede žáky k tomu, aby si všímali potřeb druhých, reagovali na ně, projevili empatii a ochotu pomoci a sami se rozhodovali, jak řešit obtížnou situaci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

V modelové situaci přivolá lékařskou pomoc.

CJS-CJS-005-ZV5-030

Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

Metodická podpora

Komentář

Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví je pojímána komplexně s přesahem bio-psycho-sociálních aspektů a se zacílením na rozvíjení znalostí, dovedností a postojů žáka. Žák charakterizuje lidskou sexualitu jako kombinaci biologické a psychosociální složky osobnosti. V rámci výuky je přistupováno k tématu senzitivně, korektně, s využíváním aktuálních vědeckých poznatků z mnoha oborů. Celospolečenským problémem je násilí v blízkých vztazích, proto je vhodné, aby i žáci na 1. stupni přiměřeně svému věku měli o tématu povědomí a věděli, na koho se můžou obrátit.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-BCH-000-PV1-002
Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.

DAS-BCH-000-PV1-004
Zná způsoby ochrany při některých nebezpečných situacích, v kontaktu se zvířaty, rostlinami i v rizikových situacích způsobených různými přírodními podmínkami.

DDS-ASO-000-PV1-001
Poradí si v nové situaci.

DDS-ASO-000-PV1-005
Navazuje a udržuje dětská přátelství.

DDS-SLK-000-PV1-004
Identifikuje rizika, chová se obezřetně při setkání s neznámými dětmi a dospělými.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001
Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

CZB-TEV-002-ZV5-010
Spolupracuje při organizaci pohybových činností ve známých prostorech určených pro realizaci tělesné výchovy.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-001-ZV9-003
Zdůvodní význam odpovědného, respektujícího sexuálního a partnerského chování pro zdraví a bezpečí člověka, navrhne a aplikuje postupy ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví.

CZB-VZB-001-ZV9-004
Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Řekne „ne“ v situacích, které to vyžadují (při nevhodném dotýkání).
- Uvede, koho v případě potřeby přivolat na pomoc a jak.
- Řeší konflikty s vrstevníky dohodou, odmítá násilí, ponižování.

Ilustrace

Název ilustrace

Jasné a rozhodné "ne"

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Poslechněte si, co se stalo Aničce: *„Anička si hrála s kamarády. Kamarád Jakub jí najednou vzal za ruku a pokusil se ji táhnout někam, kam nechtěla. Aničce to bylo nepříjemné..."*

Diskutujte, co Anička může udělat a jak může jasně říct „ne“. Na koho se v případě pocitu ohrožení může obrátit.

Rozehrajte ve skupinkách situace, ve kterých jasně vyjádříte své odmítnutí:

Situace 1: Kamarád tě vezme za ruku a táhne pryč, ale ty tam nechceš.

Situace 2: Někdo tě pohladí po vlasech a tobě to není příjemné.

Situace 3: Cizí dospělý tě chce obejmout, ale ty se necítíš dobře.

Úloha ověřuje, jak žáci dokáží v modelové situaci vyjádřit jasným a rozhodným hlasem („ne“ nebo „nechci“) svůj nesouhlas s nevhodným dotýkáním. Zároveň lze použít i obrázky různých situací s komentářem (např. dítě si podává ruku s dospělou osobou, dítě objímá rodiče, dítě odmítá pohlazení cizí osobou). Žáci diskutují o pocitech dětí v těchto situacích, zamýšlejí se nad situacemi, ve kterých pociťují ohrožení a navrhují vhodnou reakci.

Úroveň Na cestě

Popis

• Reaguje vhodně v modelových situacích na neadekvátní chování se sexuálním podtextem, aktivně se proti takovým způsobům chování vymezuje.

• Předvede v modelové situaci odmítnutí komunikace, která je mu nepříjemná.

• Předvede způsoby jednání v případě vlastního ohrožení a ohrožení jiných.

• Rozpozná v modelových situacích způsoby chování, které už nelze tolerovat a navrhuje postupy vhodné reakce (požádání o pomoc důvěryhodnou osobu či instituci).

Ilustrace

Název ilustrace

Cizí doteky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d15608

Krátký textový popis

Žáci pracují s příběhy. Úloha zprostředkovává žákům možnost uvědomit si, co je jejich osobní prostor a intimní zóna jejich těla. Že ne každý se může bez jejich souhlasu jejich těla dotýkat.

Žáci rozvádějí dále nedokončené příběhy. Zvažují, že příčinou trápení dívek je neadekvátní chování jiné osoby se sexuálním podtextem, proti kterému je nutno se rozhodně vymezit. Zkoušejí, jak odmítnout komunikaci a jak se proti chování, které je jim nepříjemné, jednoznačně vymezit.

Ilustrace

Název ilustrace

Umím říct dost!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7c1c4b

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na problematiku sexuálně reprodukčního zdraví. Rozvíjí respektující chování žáků při navazování vztahů. Učí žáky orientovat se v bezpečných způsobech sexuálního chování a v případě pocitu ohrožení se obrátit na důvěryhodnou osobu či instituci. Ilustrace poskytuje žákům příležitost sdílet zájmy, emoce a názory s ostatními členy třídního kolektivu, prostor pro argumentaci názorů a jejich přehodnocování v návaznosti na proběhlou diskusi. Ověřuje, jak žáci dokážou v modelové situaci vyjádřit jasným a rozhodným hlasem („ne“ nebo „nechci“) svůj nesouhlas s nevhodným dotýkáním a s jinými manipulativními návrhy.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozhodne na modelových příkladech, které chování ve vztahu lze považovat za respektující a bezpečné a proti kterým způsobům chování je třeba se vymezit.

- Uvede, na kterou důvěryhodnou osobu či instituci se obrátí v případě pocitu ohrožení sexuálním zneužíváním.
- Rozpozná na modelových příkladech projevy partnerského, sexuálního a/nebo genderově podmíněného násilí.
- Uplatňuje v modelových situacích respektující chování při navazování vrstevnických vztahů.
- Identifikuje v modelových situacích chování osob, kterým ohrožují bezpečí druhých, a zdůvodní právo takové chování odmítnout.

Ilustrace

Název ilustrace

Období dospívání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9abf4d

Krátký textový popis

Úloha ověřuje schopnost žáka charakterizovat vývojové změny v životě člověka komplexně, v propojení tělesné, duševní a sociální složky jeho osobnosti. Úloha poskytuje příležitost zamyslet se nad změnami v období dospívání, které souvisejí s reprodukčním a sexuálním zdravím.

Žáci pracují s příběhem, analyzují příčiny změn tělesných i provázejících změn v chování dětí na počátku období dospívání.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj osobní prostor – nevstupovat, prosím

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ce4519

Krátký textový popis

Ilustrace umožňuje upevňovat vhodné způsoby chování v situacích možného ohrožení sexuálního zdraví a bezpečí žáků. Ověřuje, zda žáci dokážou identifikovat určité projevy sexuálního a/nebo genderově podmíněného násilí. V modelových situacích dokážou vyjádřit jasným a rozhodným hlasem („ne“ nebo „nechci“) svůj nesouhlas s nevhodným dotýkáním. Žáci diskutují o pocitech dětí v rizikových situacích, zamýšlejí se nad situacemi, ve kterých pociťují ohrožení, a navrhují vhodnou asertivní reakci. Uvádějí, kam se mohou obrátit v případě pocitu ohrožení sexuálním zneužíváním.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pozná bezpečné sexuální chování a obrátí se na důvěryhodnou osobu v případě pocitu ohrožení.

CJS-CJS-005-ZV5-031

Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

Metodická podpora

Komentář

Cílem je rozvíjení dovedností podporujících zdravý životní styl. Žák si upevňuje základní postupy osobní hygieny, diskutuje o náplni svého pracovního a víkendového dne i o časovém rozvržení jednotlivých činností v průběhu dne. Zaměřuje se především na čas pro učení, zájmové aktivity, odpočinek, spánek, na konzumaci stravy a pohybové aktivity i osobní hygienu. Na základě dostupných informací a modelových situací uvádí argumenty, proč je důležité pravidelně střídat učení, relaxaci, pracovní aktivity, odpočinek, dodržovat pravidelnost ve stravování, pohybový režim i dbát na hygienu a dostatek spánku. Při sestavování denního režimu se řídí doporučením odborníků. Dodržování režimu dne vede k posilování preventivního jednání a chování ve prospěch podpory zdraví a minimalizaci rizikového chování a rozvoje nemocí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-OZD-000-PV1-001
Má osvojené základní hygienické návyky.

DJT-OZD-000-PV1-002
Rozlišuje, co zdraví prospívá a co mu škodí.

DJT-PHJ-000-PV1-008
Vyhledává příležitosti k pohybu.

DJT-PZI-000-PV1-003
Využívá příležitosti k samostatnosti a sebeobslužným činnostem.

DJT-TSB-000-PV1-004
Naplňuje své biologické potřeby.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-032
Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

CSP-OSV-001-ZV5-002
Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, uplatňuje základní postupy předcházení stresu, jeho zmírňování a vyhledání pomoci.

CZB-TEV-001-ZV5-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-TEV-001-ZV5-004
Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-002-ZV9-006
Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

CZB-VZB-002-ZV9-007

Zdůvodní význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti k regeneraci sil a předcházení stresovým situacím.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Dodržuje základní návyky osobní hygieny.
- Zvládá sebeobsluhu, péči o své věci a blízké prostředí.
- Popisuje svůj denní režim, uvádí činnosti, které se opakují v pracovních dnech, rozlišuje čas na učení, jídlo, zábavu, odpočinek, spánek.

Ilustrace

Název ilustrace

Osobní hygiena

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4809be

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci dodržují základní návyky osobní hygieny a poskytuje prostor tyto návyky uvědoměle upevňovat. V návaznosti na učivo týkající režimu dne zvažují potřebu pravidelného dodržování hygienických návyků pro podporu zdraví. Zvažují, jaké zdravotní riziko představuje nedostatečná osobní hygiena.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vysvětlí potřebu dodržování pravidelného stravovacího a pitného režimu.
- Vysvětlí potřebu dodržování pravidelného pohybového režimu.
- Vysvětlí potřebu dodržování pravidelného spánkového režimu pro zdraví.
- Naplánuje svůj čas a uplatňuje své potřeby i s ohledem na nároky a potřeby jiných osob.
- Diskutuje, které aktivity je vhodné zařazovat do denního režimu, a které činnosti v denním režimu mohou představovat zdravotní problémy.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje životospráva

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6eb793

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci se žáci orientují v zásadách správné životosprávy, jejíž základem je dodržování pravidelného denního režimu (stravovacího, pitného, spánkového, pohybového), střídání pracovních činností a odpočinku. Úloha dává příležitost zamýšlet se nad vlastním denním režimem a případně zvažovat jeho úpravu (např. přesun času na domácí úkoly a relaxaci apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Rozhodni se pro zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2d1d7a

Krátký textový popis

Ilustrace ověřuje, do jaké míry se žáci orientují v zásadách správné životosprávy, jejímž základem je dodržování pravidelného denního režimu (stravovacího, pitného, spánkového, pohybového), střídání pracovních činností a odpočinku. Úloha dává příležitost zamýšlet se nad vlastním denním režimem, a případně zvažovat jeho úpravu. Rozvíjí u žáků zároveň komunikační kompetenci verbální (slovem i písmem) a neverbální (vyjádření pohybem). Umožňuje jim identifikovat potřeby ve vztahu ke zdraví a hledat cesty k dosažení všestranné pohody (wellbeingu).

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše/předvede prvky duševní hygieny, které zařazuje do vlastního denního režimu.

• Zdůvodní potřebu uplatňování základních hygienických opatření při prevenci nákazy i šíření infekčních nemocí.

• Zhodnotí v modelových situacích, jak může dodržování/nedodržování denního režimu ovlivňovat lidské zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásady hygieny pro naše zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/73a17c

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, zda je žák schopný posuzovat chování související s každodenní osobní hygienou z hlediska ochrany a podpory zdraví. Dává žákům možnost vyjádřit se k předloženým tvrzením, zdůvodňovat, zda jsou pravdivá, nebo zásadně nesprávná. Žáci zdůvodňují, proč může nedodržování hygienických zásad způsobit poškození zdraví. Při diskusi učitel motivuje žáky k zamyšlení, zda sami zásady hygieny v osobním životě dodržují.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj den plný pohody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/adfe22

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí dovednosti žáků podporující zdravý způsob života a zároveň poskytuje žákům prostor pro poznávání sebe sama. Žáci mají příležitost zamýšlet se nad faktory, které pozitivně ovlivňují zdravotní stav člověka (zdravé stravování, dostatečný pohyb, dodržování hygienických návyků, střídání práce a odpočinku). Zároveň se žáci přesvědčují o tom, jak je pro nás výhodné, pokud máme jednotlivé činnosti vhodně rozvrženy v průběhu dne. Denní režim je představen jako cesta k celkové tělesné i duševní pohodě, k získání pocitu jistoty a bezpečí. V průběhu aktivity sledují zařazování jednotlivých činností v průběhu svého školního dne (čas pro učení, zájmové aktivity, odpočinek, spánek, na konzumaci stravy a pohybové aktivity i osobní hygienu), zvažují možnosti změn směřujících k osobní pohodě. Tím rozvíjejí pro život velmi cennou dovednost – organizovat svůj čas.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše složky vlastního denního režimu a osvojené znalosti uplatňuje v každodenním životě.

CJS-CJS-005-ZV5-032

Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

Metodická podpora

Komentář

Výuka směřuje k rozvíjení znalostí a dovedností podporujících správné nutriční chování, umožňujících sestavování jídelníčku v souladu s doporučením odborníků a praktickou realizaci při přípravě vybraného pokrmu nebo nápoje. Při výběru pokrmu a nápoje se žák řídí výživovým doporučením (např. omezuje příjem jednoduchých cukrů, nevhodných a skrytých tuků, volí zeleninu a ovoce, cereálie). Uvádí argumenty, proč je důležité sledovat, které potraviny a nápoje konzumujeme a v jakém denním množství. Projevuje zájem o samostatnou přípravu vhodných pokrmů, aplikuje získané poznatky při přípravě jednoduchého pokrmu nebo nápoje. Praktické činnosti spojené s výběrem, nákupem, skladováním potravin a jejich technologickým zpracováním předpokládají dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce. Žák má možnost využít znalosti o označování potravinářských výrobků (zejména jejich složení, dobu použitelnosti a doporučené spotřeby). Učí se dodržovat pravidla správného stolování a společenského chování.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001
Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-VZB-002-ZV9-008
Sestaví jednodenní i dlouhodobý jídelníček na základě výživových doporučení, která aplikuje vzhledem k potřebám organismu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje pět denních jídel, chápe základní význam pestré stravy.
- Pojmenuje základní potraviny a nápoje.
- Uvede různé druhy ovoce a zeleniny.
- Dodržuje základní pravidla hygieny v souvislosti s jídlem a pitím a odpovídající kulturu stolování.

Ilustrace

Název ilustrace

Výživa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/57097b

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, jak se žáci dokáží orientovat ve výživových doporučeních znázorněných pomocí Pyramidy výživy pro děti. Na konkrétním složení jídelníčku rozvíjejí znalosti o vhodné skladbě stravy během dne, o časovém rozložení jídel v průběhu dne (základu stravovacího režimu). Učí se rozlišovat potraviny, které bychom měli jíst častěji a které pouze občas. V diskuzi je zdůrazněna pestrost stravy.

Úroveň Na cestě

Popis

- Orientuje se v principech zdravého talíře.
- Určí, které potraviny a nápoje je vhodné konzumovat v jednotlivých denních jídlech.
- Zhodnotí vhodnost nápojů a znázorní doporučené množství přijímaných tekutin pro sebe.
- Orientuje se v datech použitelnosti a minimální trvanlivosti.
- Dodržuje základní hygienická pravidla při zacházení s potravinami a nápoji.
- Udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce.
- Vysvětlí doporučení k přiměřené konzumaci soli, cukru, tuku.
- Uvede potraviny, které mají velké množství cukru, soli a nevhodných tuků.
- Upraví stůl pro jednoduché stolování související s připraveným nápojem nebo pokrmem.

Ilustrace

Název ilustrace

Stravujeme se správně?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4dc30e

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti a dovednosti žáků podporující správné nutriční chování. Propojuje výuku se zkušeností žáků a zprostředkovává jim smysl vzdělávacího obsahu pro jejich další učení. Poskytuje příležitost zamýšlet se nad způsobem stravování dětí v průběhu dopoledne a porovnávat ho s doporučením odborníků. Žáci se soustřeďují na běžný školní den. Ve skupinkách, na podkladě konkrétních „příběhů“, diskutují o vhodné skladbě snídaně a dopolední svačiny, sdílejí i vlastní zkušenosti. Dle potřeby vyhledávají další informace, aby mohli charakterizovat jednotlivé potraviny z hlediska složení a posoudit, které potraviny a nápoje prospívají zdraví, a proto je vhodné konzumovat je v jednotlivých jídlech. Uvádějí příklady, jak v dopoledním jídelníčku zajistit dostatečný příjem zeleniny a ovoce, a zdůvodňují, které potravinářské výrobky představují určitá rizika (potraviny s vysokým obsahem soli, cukru, tuku). Ilustrace umožňuje žákům poznávat smyl svého učení v celoživotní perspektivě. Podporuje zájem žáků o problematiku výživy, motivuje je k potřebě získávat další poznatky, které uplatní v každodenním životě.

Ilustrace

Název ilustrace

Co pijeme

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8faa46

Krátký textový popis

Úloha ověřuje, zda se žák orientuje v doporučením týkajících se pitného režimu. Žáci na základě osvojených poznatků posuzují, které nápoje jsou vhodné pro pravidelnou konzumaci, které bychom měli pít jen občas a nápoje, které jsou zejména pro děti zcela nevhodné. Pomocí sklenic odhadují množství tekutin, které přijímají v nápojích v průběhu jednoho dne a porovnávají s výživovým doporučením.

Úroveň Splněno

Popis

- Zhodnotí pestrost svého jídelníčku, navrhne jídelníček pro sebe na jeden den.
- Vysvětlí souvislost mezi konzumací některých potravin a prevencí zubního kazu.
- Vysvětlí zásady a význam stravovacího a pitného režimu, který podporuje zdraví a minimalizuje jeho možné poškození.
- Navrhne a připraví jednoduchý pokrm a nápoj v souladu s výživovým doporučením.
- Dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Jakub a jeho stravování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1767d7

Krátký textový popis

Úloha ověřuje dovednosti žáka podporující správné nutriční chování. Na podkladě příběhu žák zvažuje, zda popsaný způsob stravování odpovídá výživovým doporučením, na základě získaných znalostí identifikuje problémy a navrhuje možné změny ve prospěch zdraví. Důraz je kladen na sdílení zkušeností a shromažďování argumentů, proč je důležité sledovat, které potraviny a nápoje konzumujeme, v jakém denním množství a jakém časovém rozvržení.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava pokrmu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3caeb8

Krátký textový popis

Úloha má komplexní charakter. Vyžaduje důkladnou přípravu učitelem a aktivní zapojení žáků. Při jejím řešení mají žáci možnost aplikovat znalosti a dovednosti získané ve výuce zaměřené na problematiku výživy a stravování. Přípravná/teoretická fáze úkolu umožňuje žákům prokázat základní orientaci ve výživových doporučeních. Žáci uplatňují znalosti o označování potravinářských výrobků. Při praktických činnostech spojených s výběrem, nákupem, skladováním potravin a jejich technologickým zpracováním lze sledovat, jak žáci dodržují zásady hygieny a bezpečnosti práce. Společné stolování poskytuje příležitost k upevnění pravidel společenského chování u stolu.

Ilustrace

Název ilustrace

Záhada bolavého zubu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8e3871

Krátký textový popis

Ilustrace upevňuje a rozvíjí znalosti a dovednosti žáků podporující zdravý životní styl. Vychází z aktuální orientace žáků v působení faktorů, které ovlivňují zdraví člověka. Ověřuje, do jaké míry žáci dokážou rozlišit, které každodenní činnosti, zejm. hygienické návyky a způsob stravování, podporují zubní zdraví, a co představuje riziko vzniku zubních kazů. Poskytuje příležitost propojovat poznatky o zubním zdraví s problematikou výživy a stravování. Umožňuje žákům hledat souvislosti mezi konzumací konkrétních potravin a prevencí zubního kazu. Vznik zubního kazu je pro žáky aktuálním příkladem dopadu životního stylu (způsobu stravování a ne/dodržování hygienických zásad) na zubní zdraví. Důsledky rizikového chování mohou pocítit velmi brzy i sami na sobě. Ilustrace využitím konkrétního vzdělávacího obsahu rozvíjí kompetenci k učení (stimuluje aktivní účast žáků na jejich vlastním učení). Zároveň nabízí žákům situace, ve kterých mají možnost poznávat sami sebe, své potřeby a osvojovat si způsoby chování, jimiž podporují wellbeing.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Z nabídnutých potravin sestaví pro sebe vyvážený jídelníček na celý den v souladu se zásadami zdravé výživy.

006

Lidé a svět financí

Charakteristika tematického okruhu

Žák si osvojuje vědomosti a dovednosti související se základními finančními koncepty, jako jsou peníze, úspory, výdaje a rozpočet. Učí se rozumět hodnotě peněz a základním pojmům spojeným s hospodařením. Získané vědomosti a dovednosti aplikuje v modelových situacích tak, aby je následně využil v reálném životě. Vzdělávací obsah vychází ze Standardu finanční gramotnosti, zároveň respektuje věkové a vývojové možnosti žáka 1. stupně.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

Metodická podpora

Komentář

Žák rozumí hodnotě peněz, rozpoznává české bankovky a mince a rozlišuje jejich hodnotu, při nakupování v modelové situaci sčítá a odčítá, odhaduje cenu zboží a nákupu, zjišťuje, zda mu vystačí peníze na nákup. Na příbězích nebo modelových situacích se seznamuje s právy spotřebitele a příklady jejich porušování (nesprávně vrácené peníze, právo na reklamaci, právo na vrácení zboží, klamavá reklama, podvodné praktiky). Vedeme žáky k tomu, aby si uvědomili rozdíl mezi placením hotovostí a penězi z účtu. Mít bezhotovostní peníze neznamená, že neexistují, ale že musí být zřízen účet v bance a že peníze se na tento účet vkládají a vybírají se z něj. Žáci mohou porovnat svoji zkušenost s hotovostním a bezhotovostním placením (např. bezhotovostní platba vede ke snazšímu utrácení než hotovostní platba, při které si žáci spíše uvědomí hodnotu peněz).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PMP-000-PV1-003
Určí postupným načítáním po jedné počet konkrétních předmětů od 1 do 6 bez ohledu na jejich rozmístění.

DJP-PMP-000-PV1-004
Porovná kvantitu na základě manipulace, zaznamená ji graficky pomocí čárek a obdobných symbolů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV5-001
Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Vzdělávací oblasti

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-003
Modeluje kladná desetinná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004
Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

MAT-MAT-004-ZV5-011
Vyhledá všechny prvky nebo skupiny prvků splňující dané podmínky.

MAT-MAT-005-ZV5-013
Řeší jednoduché reálné problémy s využitím rovnosti a nerovnosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-DEJ-001-ZV9-008

Vysvětlí proměny fungování hospodářství od pravěku po současnost.

CAS-VKO-003-ZV9-015

Vysvětlí tvorbu cen v tržním hospodářství z pohledu kupujícího a prodávajícího.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje české mince a bankovky podle hodnoty.

Ilustrace

Název ilustrace

O Rákosníčkovi

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2484fd

Krátký textový popis

Žáci pracují s tématem pohádky O Rákosníčkovi. Mají k dispozici 20 korun a jejich úkolem je nakoupit Rákosníčkovi věci do rybníka. Cílem je utratit co nejvíce peněz.

Nakoupené věci zapisují do tabulky v pracovním listu a nalepují mince, které použili.

Úroveň Na cestě

Popis

- Odhaduje ceny základních potravin a celkovou cenu jednoduchého nákupu v modelových situacích.

Ilustrace

Název ilustrace

Nakupování podle nákupního seznamu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e9e1d7

Krátký textový popis

Pracovní list - Učitel nalepí kartičky na tabuli. Žáci nejdříve vypočítají příklady a zjistí, co mají nakoupit. Pak se rozhodnou, kterou položku by nakoupili oni a zbytek do stokoruny zapíší do peněženky.

Ilustrace

Název ilustrace

Super výhra: Rychlý nákup

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ecae57

Krátký textový popis

Prostřednictvím modelového nákupu potravin a nápojů žáci pracují s reálnými cenami, získávají povědomí o hodnotě tisícikoruny (její kupní síle). Využívají osvojený matematický aparát pro řešení zadané situace, spolupracují ve skupině, navrhují strategii, která povede ke splnění úkolu, a účinnost zvolené strategie společně reflektují.

Úroveň Splněno

Popis

- Používá peníze v reálných i modelových situacích.
- Zaplatí různými způsoby danou částku.

• Vrátí nazpět správný obnos.

Ilustrace

Název ilustrace

Používání peněz

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/408228

Krátký textový popis

Žáci si ověřují, že znají české bankovky a mince, lze využít materiál pod odkazem.

Zamýšlí se nad tím, co si mohou za danou bankovku nakoupit, odhadují cenu nákupu (české bankovky – pracovní list).

Podle letáků, z internetu, návštěvou obchodu apod. si ověří, zda ceny odhadli správně.

Sehrají scénku situace nakupování a vracení peněz. Modelují i situaci, kdy prodávající nevrátí správný obnos.

Otázky, které společně probíráme:

• Je placení penězi v dnešní době dobré? Proč? Hledej výhody a nevýhody placení hotovostí.

• Kontroluješ při nákupu platební doklad?

• Používáte s rodiči platbu kartou?

• Už se ti stalo, že tě někdo chtěl ošidit? Jak ses zachoval/a?

Ilustrace

Název ilustrace

Nakupujeme chytře

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3cf1d6

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách řeší modelový nákup, který souvisí s jejich vlastními zájmy. S využitím digitálních technologií vyhledávají a porovnávají informace související s pořízením potřebného vybavení. Společně reflektují přínosy i rizika online nakupování. Mají příležitost vzájemně své zájmy sdílet, tím se lépe poznávat a zároveň si uvědomovat svou jedinečnost. Na základě zkušenosti z práce ve skupině zpracují pracovní list. Pro řešení modelové situace využívají osvojený matematický aparát a matematický jazyk. Součástí je společná reflexe moderovaná učitelem.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá peníze v jednoduchých modelových situacích.

CJS-CJS-006-ZV5-034

Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

Metodická podpora

Komentář

Žák se učí na příkladech rozlišovat to, co si lidé přejí, a to, jaké důležité potřeby mají. Je veden k hlubšímu porozumění tomu, že ne vše, co si lidé přejí, může být realizováno a že nereálné uspokojování finančně náročných přání může způsobovat problémy. Žák vysvětluje, proč není možné realizovat všechna přání, a dokáže pochopit, že (ekonomická) situace různých rodin je různá, a tudíž stejné přání dvou dětí může být v jedné rodině uspokojeno, ve druhé nikoli.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Klíčové kompetence

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

KPP-ZDR-000-ZV5-001
Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

JJK-CJL-001-ZV5-006
Rozpozná manipulaci v komunikaci a dokáže reagovat přiměřeně svému věku.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV5-004
Modeluje celá záporná čísla pomocí reálných situací.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-003-ZV9-014
Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Porovná své potřeby a přání s finančními možnostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Školní obchůdek

Krátký textový popis

Učitel připraví žákům krabičky od různých věcí – čaje, kakao, oříšky, cukrovinky, pasta na zuby, mýdlo, oplatky, prací gel, krabička od sýrů … Ke každé krabičce dá cenovky podle svého uvážení a číselného oboru, ve kterém žáci dokáží pracovat. Žáci dostanou za úkol zapsat všechny věci, které by si chtěli koupit. Pak dostanou určitý obnos peněz.

Vyhodnotí, zda by si vybrané produkty mohli koupit, které by oželeli a vysvětlují proč.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyjmenuje přání dítěte z příběhu či modelové situace a vysvětlí, která jeho přání mohou být splněna a která ne, a vysvětlí proč.

Ilustrace

Název ilustrace

Nezbytné výdaje v rodině

Krátký textový popis

Žáci utvoří skupiny. Učitel zadá úkol, aby na papír zapsali, co si myslí, za co všechno musí platit jejich rodiče. Po uplynutí daného času žáci vyznačí 3 věci, které jsou nutné a 3 věci, bez kterých by se rodina obešla. V kruhu si předají informace a porovnávají závěry, ke kterým jednotlivé skupiny přišly. Diskutují nad nezbytnými výdaji. Pak vybírají ze svých zápisů 3 věci, bez kterých by se obešli nebo jak by na daných výdajích ušetřili.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj rozpočet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/899b18

Krátký textový popis

Cílem aktivity je ukázat žákům rozdíl mezi zbytnými a nezbytnými výdaji a hospodařit s danou částkou peněz. Na příkladu s omezenou (předem danou) finanční hotovostí se zamýšlí nad tím, že ne vždy je možné realizovat a plnit všechna přání, která mají. Součástí materiálu je i pracovní list, kdy je žákům představena modelová situace, nebo mohou vyhledávat reálné ceny z jiných dostupných zdrojů. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí osobnostní a sociální a k řešení problémů, i k rozvoji logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Analyzuje finanční možnosti, které má k dispozici.
- Vyhodnotí finanční náklady na realizaci různých přání.
- Vyhodnotí na základě finančních možností, zda může realizovat svoje konkrétní přání.

Ilustrace

Název ilustrace

Nákupy a splněná přání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f45214

Krátký textový popis

Žák sestaví seznam přání s finančními náklady na jejich realizaci. Vypočte finance, které má k dispozici, a porovná je s náklady na realizaci přání.

Žák vytvoří seznam přání s výhodami a nevýhodami splnění těchto přání pro něj i pro okolí.

Vytvoří závěrečný seznam – preference realizace jednotlivých přání s ohledem na finanční možnosti a jejich dopad.

Uvede náměty na další možnosti získání peněz.

Ilustrace

Název ilustrace

Rodinný rozpočet – Co si může rodina dovolit

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f751a7

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí schopnost plánovat výdaje a uvědomit si finanční možnosti fiktivní rodiny. Vede žáky k rozvoji dovedností diskutovat a vhodně argumentovat. Při práci v modelové situaci si žáci uvědomují, že seznam přání může být dlouhý, ale vždy je nutné stanovit si priority. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí osobnostní a sociální a komunikační, i k rozvoji logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklad, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje .

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

Metodická podpora

Komentář

Zaměřujeme se na porozumění hospodaření jednotlivce (případně domácnosti), včetně praktických dovedností spojených s rozpočtem jednotlivce (domácnosti). To souvisí s prací s informacemi (čtení, vyhledávání) a zahrnuje praktické používání matematických operací, jako je sčítání, odčítání, porovnávání. Vzdělávací obsah je vhodné zprostředkovávat jako řešení problémové situace, s ohledem na věk žáků je vhodné pracovat s měsíčním rozpočtem jednotlivce (fiktivního vrstevníka).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

ZGM-MRF-000-ZV5-001
Tvoří důkazy správnosti matematických postupů a argumentů.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV5-001
Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

MAT-MAT-001-ZV5-001
Řeší problémy s přirozenými čísly (včetně nuly) v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-004-ZV5-009
Získává data, graficky je zaznamenává, grafický záznam dat čte a interpretuje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-003-ZV9-014
Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznámí se s pojmy příjmy, výdaje, rozpočet.
- Sestaví rozpočet pro svého modelového vrstevníka.

Ilustrace

Název ilustrace

Společná návštěva kina, divadla, muzea

Krátký textový popis

Žáci se chystají na společnou návštěvu kina, do divadla, muzea.... Učitel jim dá za úkol zjistit:

- Kolik stojí kino, divadelní představení, návštěva muzea...?
- Kolik korun bude potřebovat na cestu tam a zpět?
- Co vše si na daném místě mohou zakoupit a kolik korun si vezmou na útratu?

Žáci pracují ve skupinách a výsledky své práce porovnávají s ostatními skupinami.

Úroveň Na cestě

Popis

- Porovná příjmy a výdaje na příkladech jednoduchých rozpočtů jedince.
- Zapisuje si po určitou dobu své vlastní příjmy a výdaje a zpracuje svůj osobní rozpočet pro svou vlastní potřebu.

Ilustrace

Název ilustrace

Školní výlet

Krátký textový popis

Žáci se chystají na školní výlet. Skupiny dostanou své zadání, na kterém pracují. Lze vytvořit více skupin, které mají stejné zadání.

1. skupina: Zjistěte, jak dlouhá je cesta z naší obce a kolik korun zaplatíme za autobus, když za 1 km zaplatíme 40 Kč. Musíte počítat i s tím, že se zdržíme 4 hodiny a řidič za každou hodinu čekání požaduje 150,- Kč.

2. skupina: V daném městě navštívíme muzeum a zámek. Zjistěte, kolik zaplatíme za vstupné, když nás pojede 25 a doprovod má vstup zdarma.

3. skupina: Navrhněte, kam bychom mohli jít na oběd, co bychom mohli jíst a kolik by stálo polední menu pro naši třídu – 25 žáků a 2 učitelé.

V kruhu si porovnáme zjištění jednotlivých skupin a z informací společně sestavíme třídní rozpočet a rozpočet pro jednotlivce.

Učitel vysvětlí i dopravu objednaným autobusem – vede žáky k tomu, že když pojede více dětí, cena pro jednoho je levnější.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak stařeček měnil, až vyměnil

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f66fc3

Krátký textový popis

Cílem aktivity je naučit žáky sestavit jednoduchý rozpočet, seznámit je s pojmy příjmy a výdaje. Žáci si uvědomí, na co všechno potřebují peníze a porovnávají, kdo utratil nejvíce a kdo dokázal ušetřit. Zjišťují, že každý jednotlivec může mít na řešení svého rozpočtu jiný pohled. Na základě pohádky v úvodu lekce, kterou si žáci stáhnou z dostupných zdrojů, uvažují nad obchodem, který se v pohádce odehrál. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence k řešení problémů, i k rozvoji logicko-matematické gramotnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Zpracuje informace o příjmech a výdajích jednotlivce do strukturovaného osobního rozpočtu.

• Vybere ukázku rozpočtu vyrovnaného, schodkového a přebytkového mezi několika různými jednoduchými rozpočty jednotlivce.

Ilustrace

Název ilustrace

Osobní rozpočet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/48912b

Krátký textový popis

V úvodu si žáci zopakují pojmy: příjmy, výdaje, rozpočet – prezentace viz odkaz.

Diskutují ve skupinách o svých příjmech a výdajích: Jak by mohli svůj příjem zvýšit? Jaké výdaje by mohli omezit?

Žáci se seznamují s fiktivní rodinou Pivoňkových – prezentace viz odkaz.

Sestaví si svůj vlastní badatelský list, na kterém si během určitého období (týdne, měsíce…) zaznamenávají své příjmy a výdaje, porovnávají je se spolužáky. Ukázka badatelského listu viz odkaz.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozpočet na výlet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9f0431

Krátký textový popis

Cílem aktivity je naučit žáky sestavit rozpočet pro vybranou akci. Žáci si prakticky vyzkoušejí roli kupujícího, naučí se pracovat s penězi, porovnávat ceny, rozhodovat se při nákupu a chápat základní principy rozpočtování a hospodaření s určenými finančními prostředky. Aktivita vede k zamyšlení, na kterých položkách v rozpočtu lze ušetřit, a učí žáky hledat kompromisy při společném rozhodování. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji dovednosti vyhledat a posoudit informace, navrhnout a obhájit svoje řešení a k uvědomění si, že jedna situace může mít různá řešení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

V osobním rozpočtu rozezná základní příjmy a výdaje.

CAS

Člověk a společnost

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a společnost vybavuje žáka kompetencemi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti. Je zásadní pro formování a posilování postojů souvisejících s demokracií, rovností, respektem k rozmanitosti a významně se podílí na utváření hodnotové orientace žáků.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby žák poznal dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich pestrosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech. Seznamuje žáka s postavením člověka v minulém, současném i budoucím světě, s vývojem společnosti a s důležitými společenskými jevy a procesy, které se promítají do každodenního života, do prostředí, v němž lidé žijí, a které podporují udržitelný přístup k životu. Důležité je porozumění vlastní roli ve společnosti a rovněž kultivace historického myšlení žáka, včetně jeho aktivního podílu na utváření a kultivaci veřejného prostoru a péči o kulturní dědictví. Vzdělávací oblast prohlubuje zodpovědnost žáka za sebe, svůj budoucí život, za své vztahy, rodinu, komunitu, obec, stát, Evropu i planetu Zemi.

Vzdělávací oblast Člověk a společnost směřuje k obecným cílům explicitně pojmenovaným ve školském zákoně, zejména pak k cílům, které souvisejí s pochopením a uplatňováním zásad demokracie a právního státu, lidských práv a svobod, principu rovnosti žen a mužů ve společnosti, nediskriminace, s utvářením vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k identitě každého, k poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, k ochraně prostředí, ve kterém žák žije. Vzdělávací oblast usiluje o to, aby se žák projevoval jako svébytná, svobodná a zodpovědná osobnost, uplatňoval svá práva a naplňoval své povinnosti, aby projevoval respekt a ohleduplnost k jiným lidem, jejich životním zkušenostem, kulturám a duchovním hodnotám.

Vzdělávací obsah je členěný do vzdělávacích oborů **Dějepis** a **Výchova k občanství**, OVU navazují na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět pro 1. stupeň. Výuku je potřeba organizovat tak, aby učební činnosti žáka vedly k budování jeho vlastní zkušenosti, názorů a postojů na základě ověřených fakt, k zapojování do společnosti a pěstování vzájemné spolupráce mezi žáky i v rámci širší společnosti. Důležitá je vlastní činnost žáka, vlastní objevování (badatelská forma výuky), aplikace znalostí v konkrétních situacích a opakované reflektování prožitků. Učební aktivity jsou navržené tak, aby žák nejen přijímal informace, ale také aktivně přemýšlel o jejich významu a dopadu na společnost a území, kde žije. Klíčové je to, aby se vzdělávací obsah a učební činnosti vztahovaly k aktuálním a reálným problémům, kterým mladí lidé a společnost čelí. Je potřeba, aby byl žákovi nabízen prostor pro vyjádření, navrhování a prosazování změn a aby byly vytvářeny takové výukové situace, jejichž prostřednictvím si žák utváří vlastní postoje a pěstuje kritický přístup k informačním zdrojům. Do výuky jsou zařazovány aktivity, při kterých žák na konkrétních modelových životních situacích navrhuje, jak by se rozhodoval. Jsou nabízeny aktivity, které podporují zapojení žáka do praktických aktivit a školních projektů. V diskusích o společenských nebo kontroverzních tématech žák předkládá argumenty a protiargumenty, stanoviska podporuje důkazy, rozlišuje fakta a názory.

Při hodnocení v této oblasti je potřeba uplatňovat velkou míru citlivosti, rovněž je vhodné se hodnotově vymezovat vůči názorům, které popírají ústavně ukotvené hodnoty a demokratické principy či které mohou podporovat nenávist nebo trestnou činnost. Předmětem hodnocení může být to, jak žák hodnoty, postoje, názory formuluje, jak je schopný reflexe.

DEJ

Dějepis

Charakteristika vzdělávacího oboru

Obsah vzdělávacího oboru Dějepis je specifický tím, že ve vzdělávací oblasti zastupuje očekávané výsledky učení směřující k rozvoji historického myšlení a badatelských dovedností žáka. Očekávané výsledky učení předpokládají aktivní práci žáka se zdroji historických informací. Zároveň vyžadují, aby si žák postupně osvojil poznání, že principem dějepisu není opakování definitivních závěrů, ale kladení a zodpovídání klíčových otázek:

- Proč se události dějí a jaké mají dopady?
- Jak porozumět složitým historickým procesům?
- Jak lépe porozumět lidem, kteří žili v minulosti?
- K čemu jsou dějiny?

Potřebné je také rozvíjet u žáka časové a prostorové představy, které umožňují lépe proniknout do pochopení historických jevů, procesů a událostí. Jejich pochopení je předpokladem pro mezigenerační a meziskupinový dialog, aktivní podíl na rozvoji historické kultury i zodpovědné plánování budoucnosti. Výuka dějepisu má u žáka na základě práce s prameny rozvíjet kritické a analytické myšlení, historickou empatii, podporovat diskusi o povaze dějin a formulovat vlastní postoje k různým dějinným událostem.

Vzdělávací obsah umožňuje pojmout výuku jak chronologicky, tak tematicky a je členěný do dvou tematických okruhů: **Poznáváme minulost** a **Tvoříme dějiny**. Tematické okruhy usnadňují redukci obsahu výuky dějepisu tím, že vybírají aktuální přístupy a témata historické vědy, které lze v jednotlivých dějinných epochách prioritně poznávat.

001

Poznáváme minulost

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh Poznáváme minulost vybavuje žáka základními znalostmi a dovednostmi pro aktivní poznávání minulosti, historických tradic, společenských změn a jejich příčin a dopadů na různé skupiny obyvatel. Využívá k tomu mj. příklady z dějin technologií, náboženství, konfliktů, genderu nebo diktatur. Zaměřuje se na práci s různými médii a zdroji historických informací, od historických pramenů po mapy nebo produkty umělé inteligence.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAS-DEJ-001-ZV9-001
Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

Metodická podpora

Komentář

Pro orientaci v minulosti i současnosti je nezbytné, aby žák rozlišoval různé kulturní projevy (umělecká a architektonická díla, významné dokumenty apod.) a uměl je přiřadit k historickým epochám. Žák se tím zároveň učí, že i současné životy lidí a jejich kulturní projevy v různých regionech světa jsou historicky podmíněné (např. antikou, renesancí, modernizací v 19. století). Aby žák porozuměl složitým historickým procesům a kulturním projevům v jednotlivých dějinných epochách, pomáhá mu k orientaci periodizace podle významných mezníků, jejichž výběr se může lišit podle toho, co daná osoba nebo kultura považuje za podstatné. Současně by si měl žák osvojit, že trvání a změna jsou vzájemně provázané. Jen některé změny se odehrávají revolučně na základě politického rozhodnutí, zatímco další mohou trvat velmi dlouho.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKT-IDR-000-ZV9-001

Hodnotí kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní i jiných kultur a porovnává je v kontextu historických a společenských a kulturních souvislostí.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

UAK-HTD-002-ZV9-006

Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

UAK-VFV-003-ZV9-009

Představí ostatním konkrétní dílo, projev nebo osobnost z oblasti výtvarného a filmového umění a zdůvodní, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznámí se s vybranými významnými kulturními projevy zvoleného regionu Evropy v minulosti; využívá shrnující text a ilustrace.
- Rozliší dějinné epochy na základě periodizace historického vývoje.
- Uvede základní periodizační mezníky.

Ilustrace

Název ilustrace

Kultura raného středověku v Evropě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/94d45b

Krátký textový popis

Žáci objasní základní charakteristiky raného středověku v Evropě, včetně kulturního života, architektury a každodenního života různých vrstev společnosti.

Úroveň Na cestě

Popis

- Prozkoumá různorodé kulturní projevy vybraného regionu Evropy i světa v minulosti; kulturní projevy mají různou povahu uměleckých děl, fotografie budov, chrámů a náboženských předmětů, mapy a plány měst, audiovizuální pomůcky apod.
- Přiřadí k dějinným epochám různé kulturní projevy (např. pyramidy přiřadí k starověkému Egyptu; katedrály ke středověku; továrny k novověku apod.).
- Identifikuje rozdíly mezi různými epochami na základě daných ukazatelů (např. vztah k životnímu prostředí, rozvrstvení společnosti a organizace politického života, životní styl, náboženství a hodnoty).
- K odlišení změn a toho, co zůstává stejné v různých historických epochách, využívá pomůcky (např. sestaví srovnávací tabulku, T-graf, Vennovy diagramy apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Způsob života a kulturní projevy lidí na našem území ve středověku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/55b234

Krátký textový popis

Žáci vysvětlí změny ve způsobu života v závěru pravěku a raném středověku. Popíší životní podmínky jednotlivých vrstev obyvatelstva ve středověku (šlechta, duchovenstvo, rolníci, řemeslníci). Učí se pracovat s obrazovými prameny a identifikovat sociální vrstvy na základě ikonografických znaků.

Ilustrace

Název ilustrace

Co víme o Ötzim

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ad3574

Krátký textový popis

Žáci se v lekci učí formulovat otázky, které je vedou k historickému poznání, přičemž zdroje a informace v nich kriticky posuzují (text, video, internet). Informace navzájem sdílejí a porovnávají.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše a přiřadí různé kulturní projevy v odlišné době a v odlišných regionech světa, k čemuž využívá zdroje různé povahy.

• Rozliší různé dějinné epochy podle stanovených ukazatelů a k odlišení využívá periodizační mezníky, jejichž výběr dokáže zdůvodnit.

• Vyslovuje domněnky, jak a proč se lišil historický vývoj a každodenní život v různých částech světa; svůj názor odůvodní a podloží důkazy z textu či jiných zdrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Keltové na našem území

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/dd6129

Krátký textový popis

Cíle:

• Žák domýšlí a diskutuje se spolužáky a učitelem, zda změny v životě lidí probíhaly stejnou rychlostí v různých regionech nebo společenských vrstvách a jakou měly povahu.

• Žák popíše, proč je období Keltů přechodem mezi pravěkem a středověkem na našem území.

• Žák popíše, co nového přinesli Keltové pro další civilizace.

• Žáci efektivně spolupracují a komunikují ve skupinách, naslouchají si, předávají informace.

Pomůcky: obrázky k evokaci (prezentace), texty do expertních skupin, pracovní list s otázkami

Ilustrace

Název ilustrace

Umělecké směry přelomu 19. a 20. stol.

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f6fb8b

Krátký textový popis

Žáci v lekci pracují s texty různého druhu, přičemž na základě porovnávání textu naučného a obrázku či básně daného uměleckého směru přiřazují obrázky k danému uměleckému směru. Zároveň průběžně vyplňují reflektivní „pracovní lístek“. Cíle lekce jsou, aby žák získal povědomí o uměleckých směrech na přelomu 19. a 20. století a uvědomil si, že došlo k rozrůznění/rozpadu uměleckých směrů, kdy nastala svoboda lidského tvoření.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přiřadí základní kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

Ilustrace

Název ilustrace

Umělecké směry přelomu 19. a 20. stol.

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f6fb8b

Krátký textový popis

Žáci v lekci pracují s texty různého druhu, přičemž na základě porovnávání textu naučného a obrázku či básně daného uměleckého směru přiřazují obrázky k danému uměleckému směru. Zároveň průběžně vyplňují reflektivní pracovní lístek. Cíle lekce jsou, aby žák získal povědomí o uměleckých směrech na přelomu 19. a 20. století a uvědomil si, že došlo k rozrůznění/rozpadu uměleckých směrů, kdy nastala svoboda lidského tvoření.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CAS-DEJ-001-ZV9-002

Posoudí informační hodnotu a důvěryhodnost zdrojů z různých dějinných epoch.

Metodická podpora

Komentář

Historické poznání není uzavřené. Naše představa o minulosti vychází jak z předporozumění, tak ze zdrojů, které máme k dispozici, a jejich různých interpretací. Očekávaný výsledek učení se zaměřuje na správnou práci s různorodými zdroji historického poznání. Žák si osvojí schopnost kritiky pramenů a posoudí povahu, hodnotu obsažených informací a důvěryhodnost zdrojů. Naučí se, že informace z jednoho zdroje je nutné ověřit a doplnit dalšími zdroji, zohlední dobový kontext, ale seznámí se i s tím, jaký vliv mají na naše vnímání minulosti média. Zdroji mohou být historické prameny, odborná literatura, různé žánry fikce (beletrie, film atd.) či nová média. Posouzení důvěryhodnosti zdrojů historického poznání, zohlednění historického kontextu a kladení vhodných otázek je základní dovedností pro aktivní zapojení do historické kultury a občanského života.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-012

Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-013

Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002

Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003

Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Využije didaktizovaný upravený pramen (hmotný, písemný, obrazový).
- Posoudí základní důvěryhodnost a informační hodnotu pramene na základě otázek zformulovaných vyučujícím (kdo a kdy pramen vytvořil, s jakým záměrem, jaké informace obsahuje).

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s didaktizovaným historickým pramenem (Kosmova kronika)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/415f8c

Krátký textový popis

Záměrem lekce je posoudit důvěryhodnost pramene. Žák se seznámí s didaktizovaným upraveným pramenem (úryvek z *Kosmovy kroniky*). Následně posoudí základní důvěryhodnost a informační hodnotu pramene na základě otázek zformulovaných vyučujícím (kdo a kdy pramen vytvořil, s jakým záměrem, jaké informace obsahuje). Kromě Kosmovy kroniky se žák seznámí i s dalšími typy kronik, které jsou dodnes vedené.

Úroveň Na cestě

Popis

- Učí se využívat různé druhy didaktizovaných pramenů (hmotné, písemné, obrazové, audiovizuální i ústně dochované), včetně literatury a nových médií.
- Prostřednictvím cílených otázek posoudí důvěryhodnost pramenů (kdo a kdy pramen vytvořil, s jakým záměrem, jaké dobové hodnoty a osobní přesvědčení do něho vložil a čím podložil své tvrzení); prameny představí jako zdroje relevantních informací (co pramen vypovídá o zkoumaném tématu).
- Rozliší konkrétní motivy a tvrzení zdroje; objasní jejich význam.
- Posoudí předložené zdroje z hlediska jejich povahy, formy a užitečnosti (např. jak se liší úřední dokument od vzpomínky nebo soukromého dopisu, jak se liší různé kronikářské záznamy stejné události, jak se liší fotografie od obrazové rekonstrukce; pro koho a jak může být zdroj užitečný, i když není zcela důvěryhodný).

- Pracuje s jednoduchými a postupně i méně nápadnými příklady propagandy, reklamy a dezinformací s historickým obsahem, aniž by se identifikoval s hodnotami autora.
- Učí se porovnávat různé zdroje; informace z jednoho zdroje ověří, doplní dalšími zdroji a uvede, v čem se informace a interpretace ve zdrojích liší; vysloví domněnky, proč tomu tak mohlo být, a ukáže, že dějinná událost nebo osobnost může být interpretována různě a někdy zcela odlišně.

Ilustrace

Název ilustrace

Hmotné a nehmotné prameny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8bf328

Krátký textový popis

Záměrem lekce je, aby žák rozlišil jednotlivé druhy pramenů a učil se číst text s porozuměním (našel v něm podstatné informace, doložil, které tvrzení tuto informaci potvrzuje aj.). V lekci se pracuje s různorodými druhy (didaktizovaných) pramenů z různých historických období i ze současnosti (školní kronika, *Zlatá bula sicilská*, manifest *Mým národům*, *Chammurapiho zákoník*, projev *I have a dream*), noviny či časopis, obrázek z historie, historický předmět, který má učitel k dispozici, bulvární časopis, DVD s filmem, video či audiokazeta.

Ilustrace

Název ilustrace

Nerovnoprávné postavení Romů a Sintů v první Československé republice (1918-1938) ve světle zákona o potulných cikánech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e821a5

Krátký textový popis

V úloze v rozsahu 2 × 45 minut žáci interpretují motivy autorů předlohy zákona č. 117/1927 Sb. o tzv. potulných cikánech a zkoumají argumenty proti zákonu, které předkládali tehdejší členové československého parlamentu (Národního shromáždění). Na základě rozboru dobových dokumentů (úryvků zákona v přijaté podobě a záznamů parlamentní debaty) přemýšlejí nad tím, jaká subjektivní přesvědčení do zákona jeho předkladatelé či podporovatelé vložili a čím svá tvrzení podkládali. Hodnotí tak záměry autora zákona, rozpoznávají nepřímo i přímo vyjádřené významy a zasazují je do kontextu, rozlišují mezi subjektivním záměrem autora a objektivní situací. Zkoumají zároveň oprávněnost převládající interpretace první Československé republiky coby ostrova demokracie ve střední Evropě a zdůvodňují výsledky svého zkoumání.

Úroveň Splněno

Popis

- Pracuje s různými zdroji, vyhledá v nich důležité prvky a tvrzení a objasní jejich význam.
- Odpoví na otázky, kdo a kdy pramen vytvořil, s jakým záměrem, jaké hodnoty do něho vložil a čím doloží své tvrzení.
- Porovná dva i více zdrojů včetně propagandy a dezinformací.
- Ukáže rozdíly v obsahu i formě zdrojů a odpoví na otázky, jak obsah nebo forma zdrojů ovlivňují naše vnímání minulosti a proč se mohou interpretace lišit.

Ilustrace

Název ilustrace

Alois Eliáš – kolaborant, nebo hrdina?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/986fd6

Krátký textový popis

Žáci na základě práce s texty a seznámení se s audio a videoukázkou pracují s představou, jak lze interpretovat a dezinterpretovat dějinná fakta a události ve prospěch ideologie. V textu hledají znaky dezinterpretace. Analyzují mluvený dobový proslov a zároveň pracují s okolnostmi jeho vzniku (Eliáš hovoří o nutnosti spolupráce s nacistickým Německem pod hrozbou zavraždění 20 000 Čechů). Žáci si procvičují porozumění dobovému textu a jeho interpretaci. Při práci s totožně vypadajícími ukázkami si uvědomují skutečnost, že jednu a tutéž osobnost či událost lze interpretovat odlišně.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč začaly křížové výpravy?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c95edb

Krátký textový popis

Lekce je postavena na srovnání dvou dochovaných verzí řeči Urbana II., v níž vyhlašuje první křížovou výpravu. Žáci se zaměří na rozdíly mezi oběma texty, na jejích původ, autory, důvod vzniku a na to, co texty měly čtenáři říct. Dále si žáci zkusí zodpovědět otázku, čemu a proč v textech můžou důvěřovat.

CAS-DEJ-001-ZV9-003

Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

Metodická podpora

Komentář

Žák se postupně setká s různými podobami historického vyprávění. Naučí se rozpoznávat rozdíl v kvalitě zobrazení minulosti v odborných textech (využívání důkazů, přiznaná nejednoznačnost závěrů, odkazování na zdroje) a v různých žánrech fikce (film, beletrie, komiks). Seznámí se s tím, jak okolnosti vzniku produktu a typické znaky žánrového zpracování ovlivňují naše vnímání dějin (např. role emocí, barev, ironie, domýšlení dobových reálií). Zvláštní důraz je kladen na fenomén široce rozšířených digitálních produktů (počítačové hry, memy, texty a obrázky generované umělou inteligencí).

Podle dostupných výzkumů utváří historické vědomí v daleko větší míře fikce než odborná produkce. Vážným problémem je šíření hoaxů a dezinformací s historickou tematikou. Nezbytným předpokladem pro rozvoj kultivovaného postoje k dějinám a omezení vlivu dezinformací a historických manipulací je schopnost fikci rozpoznat a osvojit si kritéria, která žákovi pomohou v občanském životě odlišit kvalitní a méně kvalitní historickou produkci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-013

Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKT-UMK-000-ZV9-001

Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002

Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

PTS-000-000-ZV9-003

Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-011

Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-014

Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

UAK-VFV-002-ZV9-006

Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

UAK-VFV-002-ZV9-007

Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pracuje s populárně naučnými texty; hledá v nich důkazy pro a proti určitému tvrzení.
- Postupně se seznámí s dalšími mediálními žánry, které historii různou formou zprostředkovávají - historickým dokumentem, filmem, literaturou, komiksem nebo příspěvkem na sociálních sítích či blogu.
- Popíše s pomocí vyučujícího základní rozdíl ve zobrazení minulosti populárně naučným textem a vybraným mediálním žánrem.
- Za přítomnosti vyučujícího pokládá dotazy umělé inteligenci, které se týkají historických událostí.
- Sleduje, jak vyučující odhaluje fabulaci nebo nepřesnosti v odpovědích umělé inteligence.

Ilustrace

Název ilustrace

Je Asterix věrohodný Kelt?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/219659

Krátký textový popis

Lekce je koncipována na 45 minut, během kterých žáci analyzují populární zobrazení kultury Keltů v komiksu Asterix (a jeho filmové adaptaci) a porovnávají jej s různými dalšími zdroji, např. rekonstrukcemi archeologů nebo krátkými texty historiků.

Postup

• Každý žák dostane kopii badatelského listu (viz přílohy na úložišti), pracovat mohou individuálně i ve skupinách.

• Učitel žákům pustí na projektoru krátkou ukázku z filmu *Asterix* (6Asterix.wmv - Disk Google), na jejím základě pak žáci vybírají odpovědi v badatelském listu týkající se zobrazení života Keltů v ukázce.

• Úkol č. 2 (viz pracovní list na úložišti) žáci plní s pomocí rekonstrukce podoby Keltů vypracované archeology, kterou porovnávají s Asterixem a Obelixem.

• V úkolu č. 3 (viz pracovní list na úložišti, stejně tak další úkoly) pracují s výřezy z komiksů a texty historiků, v úkolu č. 4 se k nim pak vracejí na základě informací od archeologů a historiků.

• V úkolu č. 5 vybírají na základě práce se zdroji správnou odpověď. Během reflexe hodiny je možné žáky také nechat rozvzpomenout, jestli znají další taková podobná filmová či jiná zpracování historických fenoménů nebo událostí a proč můžeme předpokládat, že se budou nějakým způsobem lišit od toho, co na základě výzkumů tvrdí odborníci.

Úroveň Na cestě

Popis

• Prohlubuje své seznámení se s různými mediálními žánry a samostatně popíše jejich základní rozdíly v zobrazení minulosti a vliv na publikum (role emocí, barev, ironie, domýšlení dobových reálií apod.).

• Porovná dvě odlišná zobrazení určité události a popíše hlavní rozdíly.

• Odliší v textu informace ze zdroje od vlastní interpretace autora.

• Porovnává původní zobrazení minulosti s texty a obrazy, které vygenerovala umělá inteligence.

Ilustrace

Název ilustrace

Holokaust Romů ve filmu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f9ed65

Krátký textový popis

Lekce seznamuje žáky s různými zdroji k poznání romského holokaustu a tzv. cikánského tábora v Letech u Písku, především s filmem Nezapomeňte na tohle děvčátko. Žáci jsou vedeni k reflexi tohoto filmu a porovnávají tvrzení v něm (a v jeho dobové anotaci) použitá s odbornými články.

Zadání pro žáka:

Vyučující pustí žákům krátký dokumentární film *Nezapomeňte na tohle děvčátko* (7 min). https://www.youtube.com/watch?v=tpFpoJfRyzo&t=134s

• **ÚKOL 1)** Podívejte se společně na film a přečtěte anotaci ve *Filmovém přehledu* (viz samostatná příloha č. 1 na úložišti). Ve skupinkách vypracujte odpovědi: *Co je hlavní myšlenkou filmu? K jaké historické události se film vztahuje? K jakému historickému místu se vztahuje? Jaké prostředky ke sdělení autor dokumentu používá? Proč asi zvolil právě tyto?*

• **ÚKOL 2)** Zodpovězte (s pomocí dostupných informací v literatuře/na internetu/umělé inteligence) a diskutujte nad těmito (všemi nebo jen některými) otázkami: *Do jaké míry byl tisk a filmová produkce důvěryhodným zdrojem na přelomu 50. a 60. let v Československu? Jak mohl být podle vás uvedený film / text k filmu zcenzurován? Jak funguje propaganda? Jak byste definovali pojmy „propaganda“ a „dezinformace“?*

Přečtěte si úryvek z odborného článku z časopisu *Dějiny a současnost* (viz samostatná příloha č. 2).Přečtěte si úryvek ze zadání soutěže pro výstavbu Památníku holokaustu Romů a Sintů v Čechách (v Letech u Písku) – historie a podmínky v táboře v Letech: viz Příloha č. 3 (Kol. autorů, *LETY. Zadání krajinářsko-architektonické soutěže Lety u Písku. Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách*, 2019, s. 38–48.)**.**

• **ÚKOL 3)** Přečtěte si úryvek k historii místa (příloha č. 3 na úložišti) a pokuste se odpovědět: *V čem se tento pramen liší od předešlých? Jaké informace v něm můžeme nalézt? Pokuste se identifikovat fotografie použité ve filmu a uveřejněné v historickém textu (viz fotografie na s. 40, 55). Jak na vás fotografie působí v publikaci a jak s fotografií pracuje režisér? „Fotografie se používá k věrnému zachycení daného historického/společenského/osobního okamžiku." Souhlasíte s tímto tvrzením? Vysvětlete proč.*

Ilustrace

Název ilustrace

Jak zobrazujeme první světovou válku?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa7fea

Krátký textový popis

Žáci v lekci analyzují zpracování tématu první světové války v ukázkách z filmu, komiksu, literatury a počítačové hry, které porovnávají s dobovými záběry a zkrácenými odbornými texty. Hodina je vystavěná badatelsky a žákům i vyučujícímu je oporou badatelský list a připravená stanoviště. Žáci tak dokáží popsat, jak je první světová válka nejčastěji zobrazována, proč tomu tak je a jaké mohou být v těchto zobrazeních rozdíly oproti historickému poznání.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhledá v textech příklady kritérii, podle kterých pozná kvalitní historický text – odkazování na primární i sekundární zdroje a argumentace podpořená důkazy.

• Popíše s využitím příkladů, čím jsou jednotlivé mediální žánry při zacházení s minulostí specifické a jak ovlivňují vnímání publika.

• Na příkladu vyučujícím vybraného hoaxu nebo dezinformace s historickou tematikou vyhledá kvalitní informace a na jejich základě ověřuje historická tvrzení.

• Využije umělou inteligenci při zkoumání minulosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak film zobrazuje historické události

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3d7c1f

Krátký textový popis

Lekce se zaměřuje na zobrazení stejných dějinných událostí v českých filmech. Konkrétně žáci posuzují zobrazení kolektivizace, následně porovnávají i různé zobrazení vypálení obce Lidice. Lekce je vede rovněž k práci s generátory obrázků za pomoci AI.

Zadání pro žáka

Vypracuj úkoly v kapitole *Jak film zobrazuje historické události* z badatelské učebnice *Soudobé dějiny* nakl. Fraus (učebnice s. 68–69), stránky jsou dostupné i z úložiště. Prohlédneme si tři ukázky z českých filmů ilustrující proces tzv. kolektivizace – vyvlastnění bohatých zemědělců (sedláků) a zakládání tzv. JZD (Jednotných zemědělských družstev). Filmové úryvky zachycují stejnou situaci – dobytek rolníků je odváděn do společných stájí, což bylo vnímáno jako důležitý krok ke kolektivnímu hospodaření, přesto se tyto obrazy liší.

Následně pracuj v aplikaci HistoryLab.cz se cvičením Lidice ve filmu (odkaz viz zadání v úložišti). Tvým úkolem bude porovnat dva filmové klipy, ve kterých je zobrazeno zničení obce Lidice za druhé světové války. První klip je z filmu Otakara Vávry *Sokolovo* (1974), druhý z filmu *Lidice* režiséra Petra Nikolaeva (2011). Při práci nás bude zajímat otázka, jaké skutečnosti mohou mít vliv na různá filmová zobrazení stejné historické události.

Nakonec si vyber jednu ze zmíněných scén filmu *Lidice* a využij některý z dostupných generátorů obrázků za pomoci AI. Popiš jednu z filmových scén, kterou jsme zkoumali v aplikaci, a vygeneruj její AI verzi. Vytvoř jednoduchou tabulku, ve které porovnáš filmovou scénu a AI obrázek scény na třech příkladech (např. Jak je zobrazeno místo popravy lidických mužů). V pěti větách odpověz na otázku, jak umělá inteligence zpracovala historickou událost zničení Lidic odlišně od filmů.

Popis ověřování

Tato úloha pomáhá žákům seznámit se se specifikem filmu jakožto média zobrazení historických událostí. Využita je k tomu kapitola pro práci s prameny badatelské učenice, která schopnost žáka pracovat s filmem rozvíjí krok za krokem. Vyučující ověřuje zejména schopnost žáků porozumět tomu, že žádný film nezobrazuje minulost „takovou, jaká byla“, vždy se do něj dle autorů učebnice *„promítá něco z doby, ve které vznikl, a z postojů a hodnot autorů (scénáristy, režiséra), kteří jej vytvořili. Filmy nám mohou pomoci „proniknout“ k historické události, ale musíme je pečlivě zkoumat a porovnávat, mezi sebou i s dalšími zdroji.“* Detailní metodický postup pro práci s klipy kolektivizace nabízí *Příručka učitele k učebnici Soudobé dějiny* (s. 96–99) a Doporučený postup ke cvičení Lidice ve filmu v aplikaci HistoryLab.

Závěrečný úkol předpokládá, že žáci jsou ve výuce učeni zacházet s generátory obrazu pomocí AI. Učitel může žákům pomoci stanovit si, co konkrétně budou porovnávat.

Ilustrace

Název ilustrace

Co psaly školní učebnice o husitech?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/24a028

Krátký textový popis

Lekce je postavena na porovnání tří učebnicových zobrazení husitství, a to konkrétně z éry sklonku Rakouska-Uherska, 50. let 20. století, a nakonec po roce 2000. Úryvky jsou vždy uvedeny stručnou kontextuální charakteristikou atmosféry jejich vzniku. Rozbor a porovnání trojice textů vykládajících totéž téma rozvíjí kritické čtenářství. Cílem lekce je uvědomění, jak se v průběhu dekád může proměňovat pohled na konkrétní historickou materii, převážně ve vazbě na dobové okolnosti. Takto ovlivněné texty poukazují na možnost pokřivení výpovědí vědeckých odborníků (univerzitních profesorů historie) a případné společenské dopady.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše na příkladech zobrazování minulosti a dějinných událostí ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně umělé inteligence.

CAS-DEJ-001-ZV9-004

Specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení vychází z reálné zkušenosti žáka s vlastním okolím a potřeby orientace v prostoru. Ukazuje rozdílné zobrazení vybraných regionů a míst v různých obdobích a také na různých místech světa a vede žáka k uvědomění, že jeho vlastní vnímání prostoru a používání mapy může být ovlivněné místem a kulturou, ve které žije. Vytyčování hranic v prostoru ve formě politických nebo národních celků je spojováno s mocenskými nároky, ve kterých je „historický nárok" na území běžně doprovázen konflikty mezi různými zájmovými skupinami. Žák chápe mapu jako možnou vizualizaci historických událostí a změn a jako pramen historikovy práce. Klade si otázky po možných záměrech tvůrců map a popisuje možné dobové perspektivy jejich vzniku. Odpovídá na otázky spojené se změnou a trváním, například, jak a proč se rozšiřují lidská sídla, jak lidská činnost ovlivňuje krajinu, proč se měnily hranice států, jaké války a události vedly k proměnám měst a hranic.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-003-ZV5-013

Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KPP-ZDR-000-ZV9-001

Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Vzdělávací oblasti

GEO-GEO-001-ZV9-001

Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětlí význam mapy jako pramene historikovy práce,
- Orientuje se v legendě mapy.
- Vyhledá v jednoduchých mapách z různých období požadované informace.
- Porovná dvě mapy stejné lokace, vyhledá odlišnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak žili lidé v polis?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f351a4

Krátký textový popis

Žáci během aktivity na stanovištích vypracovávají úkoly spojené s podobou starověkých řeckých městských států (úkoly se týkají jak jejich sociální a politické struktury, tak i např. typických architektonických a geografických rysů). V další hodině mohou navázat úkolem tvorby návrhu vlastního městského státu.

Postup

• Na začátku hodiny se žáci rozdělí do pracovních skupin, v nichž vypracovávají zadání z prezentace.

• Skupiny mají za úkol sehnat informace pro splnění úkolů na sedmi stanovištích, práci na nich by si měly rozdělit a s výsledky seznámit svoji skupinu. Učitel by měl být k dispozici těm žákům, kteří potřebují pomoc a pomáhat s pochopením informací na stanovištích.

• Během reflexe hodiny vyučující promítá přes projektor jednotlivá stanoviště, žáci říkají, co na tomto konkrétním stanovišti mohli zjistit a v případě potřeby si ještě doplňují informace k odpovědím.

• Na tuto hodinu lze navázat dále projektem tvorby návrhu vlastního městského státu.

Úroveň Na cestě

Popis

• Odliší otázky, na které můžeme získat odpovědi z map, od toho, co z map vyčíst nemůžeme.

• Pracuje s mapami z různých historických období a z různých regionů (lokální i globální); definuje pojmy a prvky spojené s prací s mapou (legenda, hranice, sídla, škály, barevné rozlišení).

• S pomocí vyučujícího porovná různé mapy z různých časových období a určí stanovisko autorů map.

• Využije mapu jako historický pramen, který dokáže zodpovědět otázky vyučujícího (co a proč se stalo, kde to na mapě lze vidět apod.).

• Na mapách ukáže, k jakým změnám v průběhu času došlo (např. formování politických celků, urbanizace, industrializace) a propojí své závěry s historickými událostmi (války, územní nároky, diplomatická jednání a závěry, motivace lidí žijících v daném regionu).

Ilustrace

Název ilustrace

Jak vypadala raně středověká Evropa?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/83c3ba

Krátký textový popis

Během hodiny žáci s pomocí deníkových záznamů fiktivního středověkého cestovatele a dějepisných atlasů odhalují, jaké vybrané státy existovaly během raného středověku v Evropě nebo k jakým geografickým jevům zde často docházelo.

Postup

• Učitel žákům v prezentaci (viz příloha na úložišti) promítne politickou mapu současné Evropy a do skupin rozdá list s deníkovými záznamy cestovatele a úkoly s tím, že kořeny současné podoby Evropy lze hledat již v raném středověku, o čemž hovoří také informace v úvodu pracovního listu (viz příloha na úložišti). Pokud mají učitelé možnost, mohou využít online atlasy (v prezentaci jsou k nim QR kódy), které žáci otevírají na školních tabletech, počítačích nebo přes vlastní telefony. Využívat se také dají tištěné dějepisné atlasy.

• Doporučuje se žákům ukázat způsob práce s mapou i jakým způsobem mohou uvažovat nad indiciemi v deníkovém záznamu, a jeden vybraný stát si tak zpracovat společně.

• Na práci mají žáci cca 25 minut, ve skupině by si měli jednotlivé deníkové záznamy rozdělit mezi sebe, aby práci stihli. Je také možné některé deníkové záznamy v zadání vynechat.

• Během reflexe vyvolané skupiny představují své závěry k vybraným deníkovým záznamům, měly by také zaznít odpovědi na otázky č. 2 a č. 3. Pokud je to možné, je vhodné odpovědi opírat o promítnutý dějepisný atlas nebo velkou mapu zavěšenou viditelně ve třídě.

Ilustrace

Název ilustrace

Co se u nás změnilo za 200 let?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3fa85d

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha vede žáky k analýze proměn jejich blízkého okolí v horizontu dvou století prostřednictvím porovnávání současných mapových podkladů s historickými vrstvami dostupnými v online aplikaci ČÚZK. Žáci vyhledávají a posuzují digitální data z veřejných databází s ohledem na historický kontext. V závěru reflektují význam zaznamenaných změn a zamýšlejí se nad jejich dopadem na rozvoj daného místa.

Úroveň Splněno

Popis

• Používá mapu jako pramen, který odpovídá na žákem položené otázky.

• Popíše, co na mapě vidí, jaký to má význam pro jeho poznávání minulosti a které další mapové podklady nebo zdroje mu mohou pomoci vyslovené závěry doložit.

• Na mapách ukáže, k jakým změnám v průběhu času došlo, a propojí své závěry s historickými událostmi (války, územní nároky, diplomatická jednání a závěry, motivace lidí žijících v daném regionu).

Ilustrace

Název ilustrace

Proměny města Zlína

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a9a1bb

Krátký textový popis

Žák pracuje samostatně či ve skupině (popřípadě celá třída) na cvičení aplikace HistoryLab Proměny města Zlína (odkaz na úložišti). Porovnává mapy Zlína z 19. a 20. století, zaznamenává rozdíly v mapách, vyznačuje, podle čeho může určit dataci map. Vysvětlí, jak se změnilo město a čím tyto změny mohly být způsobeny.

Pozn.: HistoryLab nabízí řadu dalších cvičení k práci s mapou, stačí do vyhledávacího pole zadat klíčové slovo „mapa“.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak mohou národnostní mapy ovlivňovat naše představy o tom, kdo žije na určitém území a komu toto území “patří”?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c407a9

Krátký textový popis

Lekce rozvíjí u žáků kritické čtení map jako historických pramenů a vede je k porozumění národnostní problematice první Československé republiky. Žáci se učí, že i zdánlivě objektivní mapy mohou být záměrně zkreslené a ideologicky motivované. Prací s různými národnostními mapami českých zemí z let 1919–1938 žáci rozvíjejí digitální kompetenci – formulují vyhledávací strategie, posuzují důvěryhodnost zdrojů a kriticky hodnotí informace. Lekce využívá otevřené databáze map a klade důraz na vlastní otázky žáků, spolupráci a interpretaci historického sdělení. Cílem je, aby žáci porozuměli významu kartografické reprezentace v dějinách a rozvíjeli dovednost práce s vizuálními prameny.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, jak vypadalo lidské sídlo a krajina v příslušné dějinné etapě.

CAS-DEJ-001-ZV9-005

Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení rozvíjí schopnost žáka utvářet si pozitivní vztah k historickým tradicím, které považuje za důležité on sám, komunita školy i stát. Seznamuje ho s historickým významem státních svátků, významných dnů a výročí. Vytváří současně prostor pro poznání toho, jak si různé skupiny (např. náboženské, etnické) v jeho okolí významné historické události připomínají a v čem se jejich vztah k minulosti liší.

Státní svátky, významné dny a slavná výročí jsou v mimoškolním prostředí každoročně četně medializovány, běžně jsou využívány za účelem propagací politických myšlenek. Očekávaný výsledek učení využívá historické poznání ke kultivaci rodinné a kulturní tradice žáků, vede žáka ke kritickému myšlení i toleranci v situacích, kdy se některé skupiny žijící ve stejném státě identifikují se svátky a významnými dny různě.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-011

Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-014

Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKT-IDR-000-ZV9-001

Hodnotí kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní i jiných kultur a porovnává je v kontextu historických a společenských a kulturních souvislostí.

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-001

Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-002-ZV9-005

Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

UAK-HTD-003-ZV9-009

Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Objasní důvody, proč slavíme státní svátky.
- Spojí historicky významné dny v kalendáři s dějinnými událostmi.
- Využije různé zdroje a zjistí faktografické informace o státních i ostatních svátcích v České republice.

Ilustrace

Název ilustrace

Státní svátky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7dfaeb

Krátký textový popis

Cílem lekce je, aby se žáci seznámili se státní (i ostatními) svátky a významnými dny České republiky. Žáci využijí různé zdroje a zjistí faktografické informace o státních i ostatních svátcích v České republice, vytváří ve skupinách prezentaci ke konkrétnímu státnímu svátku. Letopočty, k nimž státní svátky odkazují, dokáží žáci přiřadit na časovou osu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Najde ve svém okolí názvy ulic a budov, které jsou pojmenovány po událostech a osobnostech spojených se státními svátky.
- Využije různé zdroje a zjistí faktografické informace o významných dnech a výročích (včetně vybraných dnů ustanovených Evropským parlamentem, resp. důležitými mezinárodními organizacemi).
- Doplňuje kalendář dalšími událostmi, které považuje za významné on sám nebo lidé v jeho okolí (např. vyučující, romští nebo ukrajinští spolužáci apod.).
- Posoudí význam a aktuálnost vybraných svátků a dnů, vztahuje je k vlastní zkušenosti (např. Jak oslavy daného svátku nebo významného dne prožívá a jak se do nich může zapojit?).
- Diskutuje o tom, jaký vliv na utváření identity (zvolené skupiny, národa, ale i občana) svátky a výročí mohou mít a mají, jaká je motivace těch, kteří je připomínají, nebo naopak připomínání některých událostí vytěsňují (např. Proč je někdo slaví a někdo ne? Proč se liší připomínání romského a židovského holocaustu? Proč se konec 2. světové války slavil před rokem 1989 až 9. května?).

Ilustrace

Název ilustrace

Svatý Václav

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b1941c

Krátký textový popis

Cílem lekce je, aby si žáci osvojili příběh o sv. Václavovi a uvědomili si jeho význam pro českou státnost. Žáci pracují s různými zdroji (text písně J. Nohavici *Legenda o sv. Václavu*; upravený text z Wikipedie; video ze seriálu *Slavné dny naší historie*) analyzují texty, k pojmům hledají informace či objasnění.

Ilustrace

Název ilustrace

Mělo by se 28. září slavit jako Den české státnosti?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ea8ede

Krátký textový popis

Lekce provede žáky zamyšlením, kdo se doopravdy zasloužil o vznik české státnosti, jestli můžeme spojovat přemyslovské knížectví s Českou republikou, a jakými různými způsoby se na roli tohoto státního svátku můžeme dívat.

Úroveň Splněno

Popis

• Vlastními slovy popíše státní a ostatní svátky, významné dny a výročí v ČR (včetně vybraných dnů na nadnárodní úrovni), přiřadí je k datům v kalendáři.

• Vysvětlí důvody jejich slavení a připomínání, využívá k tomu historické události, tradice a obyčeje s nimi spojené.

• Doplňuje kalendář událostmi, které sám považuje za významné nebo je jako významné vnímají lidé v jeho okolí.

• Vysvětlí, jak svátky a výročí ovlivňují to, jak vnímá sebe sama, jak se vnímají lidé v jeho okolí nebo v celém státě.

• Uvede příklady politického zneužívání svátků v minulosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Které státní svátky a významné dny bychom měli slavit?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/de1cf5

Krátký textový popis

Žák pracuje ve skupině se seznamem státních svátků a významných dnů České republiky a dále se dvěma úryvky z rozpravy z Parlamentu České republiky. Ze seznamu musí vybrat devět nejvýznamnějších, sestavit je do „diamantu“ a výběr zdůvodnit. Cílem je rozvoj historického myšlení, konkrétně principu vztah k minulosti (historický význam). Žák zjišťuje, že k minulosti se vztahujeme vždy z našeho současného pohledu a že v různých dobách a situacích jsou tak různé události a témata z minulosti považovány za různě významné. Co je důležité v dějinách, se proměňuje a k minulosti se nevztahujeme jen jako jednotlivci, ale také jako společnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč slavili ve středověku Vánoce?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fdd750

Krátký textový popis

Lekce uvede žáky do způsobu, jakým se Vánoce slavily ve středověku, a vede je ke konfrontaci s tím, jak a proč slavíme Vánoce dnes, a obecně k hlubšímu zamyšlení, k čemu jsou dobré tradice a slavení svátků.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady státních svátků a dalších významných dnů a popíše, co pro něj znamenají.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč slavili ve středověku Vánoce?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fdd750

Krátký textový popis

Lekce uvede žáky do způsobu, jakým se Vánoce slavily ve středověku, a vede je ke konfrontaci s tím, jak a proč slavíme Vánoce dnes, a obecně k hlubšímu zamyšlení, k čemu jsou dobré tradice a slavení svátků.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CAS-DEJ-001-ZV9-006

Doloží příklady vlivu náboženství na jednání lidí v různých dějinných epochách.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení objasňuje žákům, jakou roli mělo v minulosti náboženství v jednání lidí, jak jim umožňovalo reagovat na zásadní otázky lidského života. Náboženství v tomto pojetí neznamená pouze doktrínu nebo náboženské instituce, je příkladem symbolického uchopení světa, které přesahuje běžnou rozumovou zkušenost. Očekávaný výsledek učení rozvíjí citlivost k duchovním hodnotám a tím přispívá k prevenci náboženské nesnášenlivosti. Stěžejní je porozumění křesťanství, respektive také židovství a islámu jako zásadním hybatelům dějinného vývoje Evropy a Blízkého východu. Na příkladech z dějin žák ilustruje, jakým způsobem na sebe různá náboženství působila a jak probíhalo setkávání jejich vyznavačů s dalšími kulturami, ať už se jednalo o příklady spolupráce, nebo vážných konfliktů a vzájemného podmanění. Seznamuje se nejen s procesy christianizace, ale také sekularizace, které jsou zásadním zdrojem jak kulturní, tak politické tradice Evropy.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Orientuje se v základních pojmech a informacích tří monoteistických náboženství - židovství, křesťanství, islám (hlavní věroučný text, místo uctívání Boha, způsob uctívání apod.).
- Vyjmenuje základní události spojené s jejich vznikem a historickým vývojem.
- Vyjmenuje základní historické události spojené s křesťanstvím (Vánoce, Velikonoce, svátek Všech svatých apod.).
- Na vybraných příkladech doloží, jak náboženství pomáhalo lidem symbolicky vysvětlovat svět a odpovídat na základní životní otázky (např. Jaký je smysl života a co je po smrti?).

Ilustrace

Název ilustrace

Jak vznikl islám?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1903b8

Krátký textový popis

Cílem lekce je ověřit schopnost žáků porozumět pramenům islámské kultury, zaměřeným na historické souvislosti vzniku islámu. Na základě analýzy obrazových pramenů následně žáci vypráví příběh počátku islámu. Úloha směřuje do oblasti klíčové kompetence komunikační a oborové dovednosti vyprávět historický příběh.

Zadání pro žáka

• Žáci pracují po celou dobu s pracovním listem.

• Žáci si přečtou zadání a vypracují úkol 1 - analýza vybraných ilustrací. K analýze jim pomáhají tagy (klíčová slova)

• Následně vypracují úkol 2, ve kterém se rozhodují, které obrázky souvisí s dějinami islámu. Vybírají čtyři obrázky a vysvětlí, proč nevybrali zbývající tři.

• Žáci vypracují úkol 3, ve kterém mají prameny umístit na časovou osu

• Žáci vypracují závěrečný úkol 4, ve kterém s využitím pramenů vypráví (píše) příběh počátku islámu.

Popis ověřování

Žáci mají za úkol analyzovat ilustrace Mohamedova života a počátku islámu v 7. století. Identifikují postavy a symboly, rozhodují, které z nabízených pramenů jsou nebo nejsou přínosné pro vyprávění příběhu o počátku islámu. Následně mají za úkol ve formě komentářů k obrázkům vyprávět tento příběh a seřadit tyto prameny chronologicky. Žáci se v dějepise učí vyprávět příběhy s ohledem na historický kontext (konstrukce historických narativů) postupně v průběhu celého studia dějepisu. Vzhledem k tomu, že se jedná o žáky 7. ročníku, úloha jim vyprávění usnadňuje obrazovými prameny, které slouží jako opora při vybavování základních historických souvislostí. Podstatné informace lze navíc z obrázků získat jejich kritickým čtením (analýzou).

Metodický komentář

Pro úspěšné zvládnutí lekce žák potřebuje základní orientaci v tématu počátku islámu, židovství a křesťanství, stejně jako utváření raně novověkých civilizačních okruhů. Nezbytná je zkušenost s analýzou obrazových pramenů. Při běžné situaci ve třídě žáci mohou pracovat individuálně i ve skupinách, vhodné je využít pro vytváření příběhu interaktivní časové osy, například aplikaci sutori.com. Podrobný komentář k hodnocení i seznam pramenů je dostupný na uložišti.

Úroveň Na cestě

Popis

• Uvede konkrétní příklady náboženské motivace jednání lidí (např. křížové výpravy, sv. Anežka, Jan Hus, Martin Luther, Jan Amos Komenský apod.).

• Své porozumění náboženskému jednání a myšlení prohloubí na příkladu dalších kultur (např. antičtí Řekové, kultury předkolumbovské Ameriky).

• Uvede příklady dopadu biblických i jiných náboženských textů na kulturu a společenské uspořádání (zákony, normy apod.).

• Diskutuje o tom, jaké důsledky může mít sekularizace a jak různě se projevuje.

• Uvede konkrétní příklady konfliktů různých náboženství nebo konfliktů ospravedlňovaných náboženstvím (např. násilná christianizace, protižidovské pogromy, arabská expanze apod.).

• Prozkoumá příklady náboženské tolerance (např. Al-Andalus, české země v 16. stol., toleranční patent apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Pronásledování Romů v minulosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/94f178

Krátký textový popis

Lekce seznamuje žáky s pronásledováním a popravou Romů v zemích křesťanské Evropy od poloviny 16. do poloviny 18. století. Vede je k uvědomění si historické determinace romského etnika díky prožitkům v průběhu dlouhých staletí života v Evropě, zejména pak v uvedeném období. Co z těchto historických období ovlivňuje život Romů dodnes a jak ovlivňuje vzájemné soužití s majoritou?

Zadání pro žáky:

Co konkrétně ovlivňovalo pohled majority na Romy včetně role náboženství?

Vyberte si ze zadaných zdrojů-pramenů a pročtěte je / prohlédněte si je. Vytvořte reportáž/novinový článek o 8 větách apod., který shrne, jaký obraz Romů ze zdroje vyplývá a jaké mohly být následky takového obrazu. Vytvořte si myšlenkovou mapu: co víte o pronásledování Romů. Zamyslete se nad tím, jak ve zdrojích uváděné domněnky mohly působit dále na veřejnost a její jednotlivé složky.

Popis ověřování:

Je důležité, aby učitel měl téma dobře nastudováno a mohl žáky vést vhodným směrem. Podstatou lekce je otevřít žákům historické zdroje informací, jak vznikal a čím byl sycen antagonistický vztah majority k Romům. Je třeba si uvědomit možné riziko, že žák bude naopak ze současného stavu soužití menšiny s většinou vztahovat negativa směrem do minulosti.

Při výkladu o historickém parazitnictví Romů je třeba být dostatečně citliví a výrazně oddělovat minulost od současnosti, při výkladu historickém je třeba tyto informace vždy uvádět pouze s vysvětlením souvislostí, tj. jaké důvody k němu nevyhnutelně vedly, a ukázat, že Romové reagovali přirozeně, jak by reagovala každá lidská bytost v dané situaci – ve snaze zachovat své životy a životy svých blízkých. V procesu integrace Romů do okolních společností, kdy se vytvářely pozitivní sousedské vztahy, tak parazitnictví s velkou pravidelností mizí. V této souvislosti je důležité ukázat na pozitiva romské kultury, která se také vyvinula v podmínkách života na okraji (solidárnost s trpícími, péče o staré, nemocné a potřebné, péče o zemřelé a celý kult vztahu k mrtvým).

Podrobnější metodika i pramenné ukázky viz úložiště.

Ilustrace

Název ilustrace

Mojžíš

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/845aab

Krátký textový popis

Žáci se pomocí četby biblického textu (upraveného pro potřeby žáků 6. ročníku) a strategie čtení s předvídáním seznamují s biblickým příběhem Mojžíše. Důraz je kladen na čtení s porozuměním. Žáci vnímají příběh jako konflikt monoteistického náboženství a náboženství starých Egypťanů. Na závěr lekce pomocí metody R.A.F.T. žáci shrnují své poznatky v pisatelském výkonu. Čtení s předvídáním umožňuje rozvíjení dané KK, neboť buduje dovednosti nezbytné k tomu, aby žáci dokázali lépe pracovat s tím, co může být obsaženo v textu. Reflektivní aktivita R.A.F.T. pak pomocí pisatelského výkonu umožňuje vytvořit žákům text, do kterého promítnou svůj komunikační záměr.

Úroveň Splněno

Popis

• Porovná tři nejrozšířenější monoteistická náboženství a uvede klíčové okamžiky z jejich dějinného vývoje.

• Na příkladech z různých dějinných epoch ilustruje, jak náboženství ovlivňovalo myšlení a jednání lidí, jaké negativní i pozitivní dopady může mít setkání věřících různých náboženství a kultur.

• Je schopný se dívat na události náboženských konfliktů z pohledu více stran a rozumí rozdílným zájmům a motivacím.

• Vysvětlí pojmy sekularizace a islamizace a používá je pro vysvětlení moderního vývoje v Evropě a islámských zemích.

Ilustrace

Název ilustrace

Jaký význam měla víra pro život lidí v 17. století?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/17b80a

Krátký textový popis

Žáci prozkoumají čtyři prameny osobní povahy lidí, kteří žili v 17. století a ve svých osobních písemnostech (paměti, korespondence) vyjadřovali své názory na náboženskou příslušnost a z náboženských pozic komentovali svůj život a dění ve společnosti. Lekce vede žáky k tomu, aby lépe porozuměli lidem, kteří žili v minulosti. Žáci vyvodí z primárních zdrojů důkazy o tom, jaký vliv měla víra na způsob myšlení, názory, vnitřní světy a rozhodování čtyř konkrétních historických aktérů.

Ilustrace

Název ilustrace

Jan Hus – pohledy na jeho názory

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f522cf

Krátký textový popis

Jedná se o lekci navazující na výuku o Janu Husovi. Žáci se seznamují se dvěma protichůdnými názory na Husovo působení. Sami rozpoznávají, který názor slouží pro obhajobu Jana Husa a který je názorem tehdejší církve. Svá tvrzení opírají o konkrétní tvrzení přímo z textu. Tím se žáci učí rozpoznat komunikační názor autora, cíl, který má jeho působení na čtenáře či posluchače. Žáci mohou sledovat jazykové prostředky, které autor volí, aby svého komunikačního záměru dosáhl. Na závěr lekce budou sami žáci modelovat ve dvojicích stoupence a odpůrce Jana Husa.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Doloží, jaký vliv mělo náboženství na jednání lidí v různých dějinných epochách.

CAS-DEJ-001-ZV9-007

Posoudí pozitivní a negativní vliv technologického vývoje a zejména industrializace na život různých společenských vrstev v minulosti.

Metodická podpora

Komentář

Věda a technologie patří k důležitým hybatelům společenského vývoje. Očekávaný výsledek učení umožní žákovi vytvořit si komplexní představu o postupném technologickém vývoji lidstva. Seznamuje ho s příklady, kdy lidé objevovali a využívali nové příležitosti a výzvy, zatímco jiní se prosazování inovací bránili, což vedlo zpravidla k polarizaci společnosti. Žák zkoumá zásadní objevy, vynálezy a vědecké teorie a popisuje na základě práce s různými zdroji jejich pozitivní a negativní důsledky. Definuje dopady inovací na složení společnosti a na jednotlivé společenské vrstvy (např. prohloubení společenských nerovností), stávající instituce i životní prostředí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-002-ZV5-008

Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Od vyučujícího zjistí informace o vybraném objevu, vynálezu či vědeckém přístupu.
- Popíše aktivity osob, které iniciovaly, využívaly nebo odmítly daný objev, vynález či vědecký přístup.
- Popíše, jak lidstvo žilo před objevem či používáním konkrétního vynálezu a jak po něm.
- Vysvětlí pojem industrializace.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak změnili svět? Průmyslová revoluce v českých zemích

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/535dc5

Krátký textový popis

Žáci v aktivitě pracují s webovou aplikací Akademie věd ČR (odkaz viz příloha na úložišti), v níž poznávají vynálezy a vynálezce z českých zemí, kteří jsou spojeni s několika fázemi průmyslové revoluce od 19. do 20. století. Výsledky své práce sdílejí žáci ve vybraném online prostoru.

Postup:

Žáci jsou seznámeni s tím, že cílem hodiny je zjistit, jak vynálezy a objevy průmyslové revoluce změnily svět a lidskou společnost.

Mohou pracovat ve skupinách či individuálně na mobilech, školních tabletech či počítačích, přičemž je možné žákům přidělit různé vynálezy a objevy nebo ponechat volbu na nich, zjistit však mají vždy jméno vynálezce/objevitele a čím vynález/objev změnil život lidí.

Výsledky své práce mohou sdílet do společného Padletu (nebo jiné virtuální nástěnky) či zpracovávat v papírové podobě, záleží na možnostech dané školy a třídy.

Úroveň Na cestě

Popis

- Porovná způsob života vybrané skupiny obyvatel před a po vynálezu s využitím dvou vhodných zdrojů (texty, obrazy, statistické tabulky a grafy apod.); uvede příklady, jak zkoumané změny ovlivnily společenské nerovnosti a konflikty.
- Uvede příklady, jak různě na změny reagovali lidé i celé skupiny obyvatel.
- Vysvětlí důsledky industrializace a její projevy v regionu školy.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak průmyslová revoluce změnila Vrchlabí?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/58b8d7

Krátký textový popis

Žáci s pomocí historických pramenů ve sdílené prezentaci a dalších zdrojů analyzují a popisují, jak průmyslová revoluce proměnila podobu města Vrchlabí. Metodicky je aktivita aplikovatelná na většinu měst v českém prostředí, případně lze jinde s Vrchlabím pracovat jako s modelovým příkladem.

Postup

V úvodu vyučující promítne žákům futuristickou pohlednici Vrchlabí (viz příloha na úložišti) z doby průmyslové revoluce a vysvětlí, že šlo o tehdejší představu vývoje a zároveň zachycení tehdejších inovací. Žáci popisují, co na pohlednici vidí.

Ve skupinách pak žáci vypracovávají úkoly v badatelském listu (viz příloha na úložišti), přičemž prameny a zdroje najdou ve sdílené prezentaci, kam se dostanou přes QR kód načtený mobilem nebo školním tabletem. Zdroje je také samozřejmě možné vytisknout a rozmístit ve třídě.

Úkol č. 2 zpracovávají s pomocí dvou textů a obrazových materiálů, úkol č. 4 s pomocí tabulky.

V závěrečné odpovědi jsou vybrané faktory spojené s důsledky průmyslové revoluce pro podobu města, žáci vybírají tři, které jsou dle nich nejdůležitější a při společné reflexi svůj výběr zdůvodňují.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak změnila továrna život dětí?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fd88d0

Krátký textový popis

V této lekci žáci analyzují historické prameny, které dokumentují vliv industrializace na dětský život. Učí se rozlišovat mezi subjektivními výpověďmi, názory a objektivními fakty. Na základě srovnání pramenů diskutují, jak vědecké poznání (z oblasti historie, sociologie či medicíny) přispívá k porozumění dopadům dětské práce. Úloha vede k uvědomění si významu důvěryhodných zdrojů a přenosu vědeckých poznatků do společenského rozhodování. Rozvíjí kompetenci k řešení problémů prostřednictvím analýzy informací a jejich důvěryhodnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Porovná způsob života několika různých skupin obyvatel před a po vynálezu s využitím různých vhodných zdrojů.

• Posoudí, zda v dané době byl dopad vynálezu či objevu stejný na různé společenské vrstvy a regiony, nebo zda se lišil.

• Porovná různé technologické inovace a posoudí míru pozitivního a negativního vlivu na život různých skupin obyvatel.

Ilustrace

Název ilustrace

Průmyslová revoluce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/05a54f

Krátký textový popis

Postupné/dílčí kroky dosahování:

• První část lekce je věnovaná objevům a vynálezům spojeným s průmyslovou revolucí.

• Žáci nejprve přemýšlejí při brainstormingu, zda znají nějaké objevy a vynálezy, které by zařadili do 19. století.

• Následně si v novinách *Průmyslový deník* vyberou texty (dva pro každého žáka), které přečtou, přičemž v textu podtrhávají informace, které by chtěli předat spolužákům.

• Po přečtení následuje korzování, při kterém si každý žák vyslechne od dvou spolužáků informace z jiných článků.

• Následuje společný „snos“ na tabuli, kde si žáci třídí informace a získávají je.

• Poté se všichni společně vrací k počátečnímu uvažování o vynálezech, potvrzují domněnky, mažou nepravdy a doplňují získané poznatky.

• Ve druhé části se žáci věnují sociálním aspektům průmyslové revoluce.

• Nejprve postupně pozorují obrázky chudých a bohatých a přemýšlejí, kdo by to mohl být a proč takto vypadá.

• Poté žáci odhadují nejprve sami a pak ve dvojicích odpovědi na otázky v pracovním listě.

• Po zveřejnění odhadů si žáci ve dvojicích čtou dva odlišné texty (chudí a bohatí).

• Po přečtení si doplňují správné informace a zapisují do pracovního listu.

• Na závěr lekce následuje reflexe, která může probíhat odlišnou formou – viz příprava.

Textový popis:

Žáci se na základě práce s texty nejprve seznamují s technologickými aspekty průmyslové revoluce. Tato práce může být doplněna různými ukázkami z edukačních webů. V této části je podstatné nejen získávání znalostí, ale také procvičování schopnosti získávat a třídit informace z textu, předávat je a v neposlední řadě naslouchat si. Druhá část lekce se pak věnuje sociálním aspektům a způsobu a podmínkám života dvou krajních vrstev – chudých dělníků a bohatých členů vrstvy buržoazie.

Ilustrace

Název ilustrace

Průmyslová revoluce: vítězové a poražení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/388fed

Krátký textový popis

V této lekci žáci zjišťují, jak průmyslová revoluce ovlivnila každodenní život různých společenských vrstev. Pracují s historickými a vizuálními prameny, rozlišují mezi fakty, názory a domněnkami a ověřují důvěryhodnost tvrzení. Úloha rozvíjí kompetenci k řešení problémů prostřednictvím analýzy objektivních informací, interpretace jejich dopadů a porovnání rozdílů mezi skupinami obyvatel.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše kladné i záporné důsledky používání moderních technologií v minulosti.

CAS-DEJ-001-ZV9-008

Vysvětlí proměny fungování hospodářství od pravěku po současnost.

Metodická podpora

Komentář

Ekonomika, směna a cirkulace (nejen) zboží a s nimi související socioekonomické nerovnosti či konflikty provázejí lidské společnosti celé dějiny. Zatímco ekonomie analyzuje současné fungování ekonomik a obchodu, dějepis nabízí důležitou perspektivu jejich proměn a dopadů na společnost v minulosti. Například projevy velké hospodářské krize 30. let 20. století vedly k hledání alternativ k liberálnímu kapitalismu, tedy nacistické či stalinistické ekonomice na straně jedné a sociálnímu státu na straně druhé. Žák se tedy nezabývá dějinami ekonomických modelů ani celým vývojem ekonomických systémů a teorií od pravěku po současnost. Poznává příklady toho, jak společnosti reagovaly na nové výzvy a jak bylo v minulosti možné od základu měnit instituce a způsoby života spojené s výrobou a hospodařením. Díky tomu dokáže lépe promýšlet a posoudit možné alternativy budoucího vývoje naší společnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-006-ZV5-033
Používá peníze v běžných modelových situacích.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-011
Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

CAS-VKO-003-ZV9-013
Používá základní ekonomické pojmy, které jsou aktuálně diskutovány ve veřejném prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Doloží příkladem, jak způsob hospodaření a obchodu proměňoval krajinu v jeho okolí.
- Na časové ose ukáže dějinné epochy od pravěku a přiřadí k nim hlavní způsoby hospodaření.
- Vysvětlí pojmy směna, trh, banka, platidla, inflace.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se využívala a měnila krajina Lipenska?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/721797

Krátký textový popis

Žáci příkladem doloží, jak způsob hospodaření a obchodu proměňoval krajinu v jejich okolí. Konkrétně jde v lekci o krajinu Lipenska od 18. do 21. století. Žáci doloží, jak se proměnilo využívání krajiny od zemědělské k industrializované (např. Lipenská přehrada, regulace vodního toku, komunikace, doklady průmyslového zemědělství – scelené lány, výrobní areál). Dále si mohou povšimnout změn názvů obcí z německých na české atd.

Žáci pracují s mapami, jež jsou běžně dostupné na internetu, lekci lze tedy adaptovat pro kterékoliv místo v ČR. Žáci pracují ve skupinách.

Úroveň Na cestě

Popis

• Popíše různé druhy hospodářství a směny (např. pravěké, antické, feudální, tržní, centrálně státem řízené).

• Vysvětlí pojmy cech, kapitalismus, státní socialismus, sociální stát, (neo)liberální ekonomika.

• Na konkrétních příkladech vysvětlí zvyšování nároků na obchod, a tím i na rozvoj platidel (např. mince z drahých kovů, papírové bankovky kryté zlatem, elektronické peníze).

• Vysvětlí příčiny a důsledky rozvoje a krizí hospodářství v konkrétní dějinné epoše (např. dopad válek, neúrody či nadvýroby, stávky, hospodářská krize 30. let 20. století, rozvoj evropské integrace po 2. světové válce, nahrazení řemesel a profesí prací strojů a umělé inteligence).

• Hodnotí etické souvislosti hospodaření a obchodu - např. bohatství a chudoba, těžba přírodních zdrojů, vylučování některých skupin obyvatel z ekonomických systémů v minulosti (např. Židé, Romové).

Ilustrace

Název ilustrace

Migrant mother

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fa8385

Krátký textový popis

Cvičení z aplikace HistoryLab (přímý odkaz dostupný z přílohy na úložišti).

Žáci se konkrétně zaměří na dopady velké hospodářské krize 30. let 20. století v USA. Pracují s fotografiemi chudé rodiny, označují na nich projevy chudoby. Srovnávají různé verze snímku rodiny a zamýšlejí se nad tím, proč se fotografie „Migrant Mother" stala symbolem krize.

Cvičení je vhodné i pro mobilní telefony a je na 30 minut.

Ilustrace

Název ilustrace

Podnikání šlechty v 16. stol.

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/51f83e

Krátký textový popis

Žáci si pomocí práce s různými typy textů zjišťují, jakým způsobem a proč začala podnikat šlechta v 16. století a jaké to přineslo důsledky pro budoucí generace. Pracují přitom s lineárními texty i mapami.

Úroveň Splněno

Popis

• Používá vhodné ekonomické pojmy při popisu základních rysů proměny fungování hospodářství a obchodu v minulosti.

• Vysvětlí příčiny a důsledky významných hospodářských změn v různých dějinných epochách.

• Spojí změny v ekonomice se změnami politickými a sociálními.

• Vysvětlí, jaké etické a ekologické souvislosti měly v minulosti hospodaření a obchod.

• Uvede příklady toho, jak společnosti reagovaly na nové výzvy a jak se v minulosti měnily instituce a způsoby života spojené s výrobou a hospodařením.

Ilustrace

Název ilustrace

Nakupování v 18. století

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5639a4

Krátký textový popis

Na základě ukázky ze seriálu F. L. Věk se žáci seznámí s úrovní spotřeby a charakterem ekonomických vztahů ve druhé polovině 18. století a srovnají úroveň těchto vztahů se současností. Dalším cílem lekce je to, aby se žáci seznámili s právním postavením rolníků ve stejné době a vymezili jejich vztah k vrchnosti a k měšťanům. Zároveň žáci hodnotí politicko-sociální systém stavovské společnosti a srovnávají ho s aktuálním systémem.

Ilustrace

Název ilustrace

Průmyslová revoluce a život lidí odlišných sociálních vrstev

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4d9f69

Krátký textový popis

Lekce se skládá ze dvou částí – v první části se žáci pomocí různých textů seznamují s průběhem a dopady průmyslové revoluce, ve druhé pak s tím, jak změny vyvolané průmyslovou revolucí ovlivnily život dvou sociálních vrstev – dělníků a kapitalistů.

CAS-DEJ-001-ZV9-009

Rozliší příčiny, důsledky a podobu konfliktů a spolupráce v minulosti.

Metodická podpora

Komentář

Žák porovná vybrané příklady konfliktů a spolupráce z různých časových období a popíše, jak se mění jejich příčiny, důsledky, podoba a role dobových aktérů. Konflikty a spolupráce jako neoddělitelné momenty lidské interakce byly a jsou základním hybatelem politického, sociálního i technologického vývoje. Jejich dlouhodobé dopady dodnes ovlivňují žákův život. Očekávaný výsledek učení se neomezuje pouze na dějiny válek. Umožní žákovi promýšlet v konkrétním kontextu příklady vyjednávání zájmů, hrozby, násilí, odvahy, pasivního postoje, solidarity, spolupráce a usmíření. Aktivní zkoumání fenoménu konfliktů, válek a revolucí umožní lépe se zasadit o splnění podmínek, které předcházejí destruktivním konfliktům, resp. jsou předpokladem jejich nenásilného či smírného řešení v demokratické společnosti.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-011

Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Prozkoumá jeden příklad konfliktu a spolupráce.
- Rozliší, jakou měl daný příklad povahu, kdo se ho účastnil.
- Vysvětlí, co bylo jeho příčinou a důsledkem.

Ilustrace

Název ilustrace

Svržení atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/71d802

Krátký textový popis

Žáci zařadí svržení atomové bomby v čase a místě, uvědomují si důsledky svržení a jejich vliv na konec druhé světové války; zároveň popíší důsledky výbuchu pro obyvatele. Argumentují pro i proti použití atomové bomby, používají v debatě informace z textu a zároveň naslouchají názorům druhých, dokáží diskutovat.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Na cestě

Popis

- Prozkoumá několik příkladů významných válek, revolucí a spolupráce.
- Popíše jejich krátkodobé důsledky i bezprostřední příčiny a rozliší mezi reálnými a ideologickými (zástupnými) důvody (např. náboženské spory u třicetileté války, konflikty 20. století).
- Na příkladech revolucí a válek sleduje předpoklady jejich ukončení a co je součástí procesu smíru.
- Rozeznává různé způsoby chování v době konfliktu, včetně příkladů aktivní pomoci a solidarity s pronásledovanými a aktivními odpůrci bezpráví (příběhy Romů, Židů, jejich podporovatelů či zachránců v době nacistické genocidy apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Byli četníci v terezínském ghettu spoluviníci utrpení?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f19670

Krátký textový popis

Žáci rozeznávají různé způsoby chování v době konfliktu, včetně příkladů aktivní pomoci a solidarity s pronásledovanými a aktivními odpůrci bezpráví (příběhy Romů, Židů, jejich podporovatelů či zachránců v době nacistické genocidy apod.).

Žáci na základě prostudovaných zdrojů rozhodují, jestli se čeští četníci v terezínském ghettu stali spoluviníky utrpení lidí, kteří tam byli za druhé světové války vězněni. Žáci pracují ve skupinách.

Ilustrace

Název ilustrace

Martin Luther King a cesta ke spravedlnosti: Může být nenásilí silnější než síla?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b35ceb

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na příklad nenásilného odporu v boji za občanská práva v USA. Žáci zkoumají autentické prameny – projev Martina Luthera Kinga, dopis z vězení a fotografie z protestů – a hledají odpověď na otázku: „Může být nenásilí silnější než síla?“. Rozlišují příčiny a důsledky konfliktu, hodnotí postoje aktérů a propojují historické události s otázkami spravedlnosti a občanské odpovědnosti. Lekce rozvíjí myšlení v souvislostech a kompetenci k občanství a udržitelnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Charakterizuje několik příkladů konfliktů a spolupráce.
- Vysvětlí, co bylo dlouhodobými a bezprostředními příčinami konfliktů a spolupráce.
- Posoudí krátkodobé a dlouhodobé i záměrné a nezáměrné důsledky konfliktů a spolupráce.
- Popíše různé způsoby chování jednotlivých sociálních skupin v konfliktech.
- Popíše povahu, příčiny a důsledky pronásledování různých skupin obyvatel včetně příkladů pomoci pronásledovaným.

Ilustrace

Název ilustrace

Afroameričané v USA ve 20. století (Proč Afroameričané protestovali?)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d0ba51

Krátký textový popis

Úloha si jako příklad konfliktu vybírá protesty Afroameričanů v 60. letech 20. století. Žák se seznamuje s rasovými konflikty ve Spojených státech v 60. letech 20. století, s jejich historickým kontextem a s politickými a sociálními problémy Afroameričanů. Při hledání odpovědi na hlavní otázku „Proč Afroameričané protestovali?“ se žák učí určovat dlouhodobé a krátkodobé příčiny konfliktu. To mu pomáhá rozumět různým aktérům událostí a kultivovat vlastní soud na základě dobou podmíněného hodnocení, nikoli anachronicky. Úloha má zároveň výrazný přesah do přítomnosti, když kromě seznámení se s hnutím za práva Afroameričanů zároveň nabízí kontext pro porozumění současným problémům Spojených států.

Úloha byla vypracována pro projekt Dějepis+. Podrobnější metodika i pracovní list jsou vloženy na úložišti.

Postupné/dílčí kroky dosahování

- Určí, které příčiny konfliktu lze považovat za dlouhodobé, tj. častěji se opakující, a které příčiny lze naopak považovat za typické jen pro vybrané období.
- Rozlišuje role různých skupin v konfliktu, popíše příčiny pronásledování různých způsobů chování v době konfliktu.
- Na vybraném příkladu doloží, co bylo příčinou jednání různých sociálních skupin a aktérů; doloží příklady anachronismu posuzovaní aktérů na vybraných konfliktech a zohledňuje dobově podmíněné souvislosti chování aktérů.

Ilustrace

Název ilustrace

Španělská houpačka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2af890

Krátký textový popis

Žák se vžije do nelehké situace britské diplomacie při vypuknutí španělské občanské války. Na jedné straně totiž hrozilo posílení fašismu a nacismu, na straně druhé komunismu a levice (v Londýně tehdy vládli konzervativci). Po analýze dobové karikatury a odhadnutí následků vítězství té či oné strany formulují žáci diplomatickou depeši ministru zahraničí Anthonymu Edenovi s návrhem dalšího postupu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vysvětlí na příkladech příčiny lidských konfliktů v dějinách a diskutuje o výhodách lidské spolupráce.

Ilustrace

Název ilustrace

Svržení atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/71d802

Krátký textový popis

Žáci zařadí svržení atomové bomby v čase a místě, uvědomují si důsledky svržení a jejich vliv na konec druhé světové války; zároveň popíší důsledky výbuchu pro obyvatele. Argumentují pro i proti použití atomové bomby, používají v debatě informace z textu a zároveň naslouchají názorům druhých, dokáží diskutovat.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CAS-DEJ-001-ZV9-010

Posoudí dopady kolonialismu, imperialismu a dekolonizace na různé skupiny lidí.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení se zaměřuje na jeden z klíčových fenoménů dějin – kolonialismus, tedy ovládání jiných území a jejich obyvatel. Jedná se o fenomén úzce spojený s imperialismem, tedy vytvářením a udržováním rozsáhlých říší. Každé vybrané téma je nahlíženo perspektivou rozmanitých zdrojů a různě závažných příčin a zejména důsledků. Vyžaduje analýzu příčin a důsledků vzniku, trvání a zániku kolonií a impérií od antiky po současnost, která je nezbytná pro posouzení dopadů kolonialismu, imperialismu a dekolonizace v různých oblastech života. Těžiště výstupu je věnované přelomovému období evropské koloniální expanze 15.–19. století a jeho dopadům. Vede žáka k rozpoznání některých prvků kolonialismu (přesvědčení o kulturní nadřazenosti, přebírání kulturních vzorců, specifické zobrazování „druhých“ apod.) i v oblastech, které si s kolonialismem běžně nespojuje, v jeho každodenním životě a místě, kde žije.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětlí pojmy kolonialismus a imperialismus.
- Popíše jeden projev kolonialismu a imperialismu, např. za pomoci mapy demonstruje rozsah evropských impérií v 19. století.
- Vysvětlí krátkodobé dopady tohoto projevu kolonialismu a imperialismu na různé skupiny obyvatel.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozsah evropských impérií v 19. století

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b494e2

Krátký textový popis

Popíše jeden projev kolonialismu a imperialismu, např. za pomoci mapy demonstruje rozsah evropských impérií v 19. století. Žáci pracují s dvěma mapami světa, v roce 1800 a v roce 1898. Za pomocí nich demonstrují rozsah a proměnu evropských impérií v 19. století.

Úroveň Na cestě

Popis

- U vybraného příkladu analyzuje příčiny a důsledky kolonialismu (např. dopady antické řecké, středověké německé nebo novověké evropské zámořské kolonizace, výměna plodin mezi kontinenty, příčiny tzv. zápasu o Afriku v 19. století).
- Na vybraném příkladu vysvětlí krátkodobé dopady dekolonizace 20. století (např. odchod Britů z Indie nebo Francouzů z Indočíny, apartheid v Jihoafrické republice či občanská válka ve Rwandě).
- S pomocí mapy popíše rozsah evropských impérií v různých staletích a ukáže místa možných konfliktů mezi impérii.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozpad koloniálních impérií

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b92bb6

Krátký textový popis

Lekce se zaměřuje na vnímání procesu změny a charakteru dějinných mezníků na tématu dekolonizace Afriky, konkrétně na tématu vyhlášení nezávislosti osmnácti africkými státy v roce 1960. Žáci pomocí pramenů identifikují reálné a očekávané změny a srovnávají je s pozdějšími názory na tyto změny.

Zadání pro žáka:

Na vybraném příkladu (tzv. Rok Afriky 1960) vysvětlí žáci krátkodobé dopady dekolonizace 20. století. S pomocí mapy popíší rozsah evropských impérií v Africe před a po tzv. Roku Afriky 1960.

Žáci pomocí různých zdrojů hledají odpověď na otázku: Co africkým zemím přinesl tzv. Rok Afriky 1960?

Ilustrace

Název ilustrace

České kulturní obrazy „druhých“

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/516a6b

Krátký textový popis

Metodika pracuje s tématem dlouhodobých dopadů kolonialismu a jeho společensko-kulturních transferů do českých zemí s aktualizací k dnešku. Je postavená na společném čtení, práci ve skupinách a pracuje s různými diskusními metodami. Rozvíjí individuální analytické schopnosti, týmovou spolupráci a reflektivní kompetence.

Úroveň Splněno

Popis

• Na vybraných příkladech z dějin kolonialismu a imperialismu vysvětlí jejich příčiny a posoudí jejich zamýšlené a nezamýšlené důsledky.

• Porovná krátkodobé a dlouhodobé dopady dekolonizace a imperialismu na dějiny 20. a 21. století.

• Popíše a porovná vztahy mezi (ex)kolonizovanými a (ex)kolonizátory.

• Pomocí příkladu z českých dějin vysvětlí, jak se české země zapojily do koloniálního obchodu nebo výprav a šíření koloniálních myšlenek.

• Projevy kulturní či rasové nadřazenosti rozpozná i v používaných zdrojích ve formě různých způsobů zobrazování *druhého* (např. necivilizovanost, divokost, méněcennost, etnické a rasové předsudky).

Ilustrace

Název ilustrace

Je nutné měnit znak sportovního klubu?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c0a1d8

Krátký textový popis

Postupné/dílčí kroky dosahování:

• Žáci pracují s různými druhy pramenů. V prvním kroku porovnávají dvě různé podoby sportovního znaku a popisují hlavní rozdíly.

• Ve druhém kroku žáci čtou úvodní text a prohlíží si animovanou mapu kolonialismu a imperialismu. Snaží se ve spolupráci s učitelem vytvořit základní faktografický rámec událostí (počátky a průběh kolonialismu a imperialismu; kterých hlavních zemí se tento fenomén týkal a do kterých světadílů zasáhl).

• Žáci čtou báseň, s pomocí učitele vyvozují závěry – co znamenají jednotlivé části básně; snaží se části básně reformulovat tak, aby jí lépe rozuměli.

• Společná analýza karikatury a překlad jednotlivých slov a klíčových prvků (s pomocí učitele).

• V dalším kroku žáci analyzují text petice z roku 2020 a odpovídají na otázky: *Jak se mění pohled Evropanů na expanzi mimo Evropu? Co v tom podle vás může hrát roli?*

Textový popis:

Metodika je multiperspektivně zaměřená na vnímání kolonialismu a imperialismu v 19. století Evropany a na důsledky pro původní obyvatele v rámci diskuse o znaku sportovního klubu. Původní obyvatelé v petici z roku 2020 vyjadřují své postoje a hodnoty a nepřímo tak vyjadřují svůj postoj ke kolonialismu a imperialismu.

Ilustrace

Název ilustrace

Co je to „břímě bílého muže“?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0a0c53

Krátký textový popis

Lekce se zaměřuje na způsob, jakým v 19. století evropská společnost rozuměla svému vztahu k neevropské části světa, a na podobu, v jaké se to projevilo ve 20. století během dekolonizace. Lekce končí zamyšlením, jaký vztah bychom v moderní době měli zaujmout k dílům autorů, kteří se v minulosti podíleli na šíření problematických myšlenek.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady kolonialismu a jeho kladné a záporné projevy.

CAS-DEJ-001-ZV9-011

Určí, jak se proměňovaly a v čem zůstávaly stejné genderové role v dějinách.

Metodická podpora

Komentář

Žák zkoumá historické příklady společenských rolí mužů a žen a genderové nerovnosti v dějinách. Seznámí se s tím, že v každé společnosti v dějinách lze nalézt charakteristická pravidla chování a že mužské a ženské role a z nich vycházející možnosti životního uplatnění jsou ovlivněné kulturou. Poznává, že sociální, resp. genderové řády bývají utvářeny a udržovány skrze instituce a výchovu, což mohlo vést k diskriminaci (např. muži a ženy museli nosit odlišné oblečení, nemohli vykonávat určitá povolání a činnosti) nebo dokonce k pronásledování těch, jejichž vzhled a jednání se vymykaly dobovým stereotypům. I proto je vhodné, aby vyučující využíval také příklady lidí, kteří se odlišovali od dobových společenských norem, případně přispěli k emancipaci a zrovnoprávnění sledovaných skupin.

Společenské role mužů a žen, genderová socializace, rovnoprávnost a podoba současné rodiny jsou aktuální společenská témata, která vzbuzují kontroverze. Politické spory často využívají historizující argumenty. Předpokladem pro informovaný občanský postoj žáků je rozvinutá sociální a genderová citlivost a schopnost rozlišovat, v čem se proměňují a v čem zůstávají stejné genderové role – ať už v dějinách, nebo v současnosti.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-001

Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-001-ZV9-003

Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše roli, postavení a povinnosti ženy a muže v různých dějinných epochách a společenských postaveních.
- Vyhledá příklad konformity a diskriminace související se sociálním postavením, resp. genderovou identitou (modelová historická osobnost nebo skupina, významná historická osobnost, která splňovala nebo naopak narušovala dobové normy apod.).
- Informace získá ze zdrojů (např. odborně popularizační text o postavení žen ve středověku, politická karikatura z 19. století, různá zobrazení mužů a žen).

Ilustrace

Název ilustrace

Čím mohly být ženy ve středověku?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6f3ad9

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Pracuj v aplikaci HistoryLab.cz se cvičením Čím mohly být ženy ve středověku? Cvičení využívá zobrazení významných žen ve středověku, které dává do kontrastu s *Knihou o městě dam* Kristiny Pisánské. Budeme zjišťovat, čím vším se mohly stát středověké ženy na jedné straně, na druhé straně určíme, s jakými předsudky se mohly potkávat.

Popis ověřování

Cvičení otevírá otázky ohledně postavení ženy ve středověké společnosti. Vyučující ověřuje schopnost žáků analyzovat dobové iluminace ze 12.–15. století a vydedukovat význam jednotlivých zobrazení. Následně je ověřována schopnost číst s porozuměním dobový text, odlišit v něm dobové předsudky a identifikovat místa, kde je s předsudky polemizováno. Závěrečné dvě otázky vyžadují od žáků schopnost syntézy. Podrobný metodický komentář je v Doporučeném postupu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Sám nebo s pomocí rekonstruuje a popíše pojetí společenských rolí mužů a žen ve vybraných situacích v minulosti (např. očekávání od ženy ve středověké společnosti – žena jako dcera, manželka, vdova, řeholnice).
- Sledované ukazatele si stanovují předem s vyučujícím (např. možnost vzdělání, kvalifikované práce, politické kariéry).
- Identifikuje příklady diskriminace a charakteristické rysy utváření a/nebo vynucování sociálních a genderových norem; stanoví, čím se současnost odlišuje a co zůstává stejné.
- Postup opakuje na příkladu dalších historických situací (např. 19. století, 60. léta 20. století); formuje vlastní náhled a názor na základě porozumění historickým změnám i neměnným stavům v rámci genderových rolí.

Ilustrace

Název ilustrace

Šlechtické rady k výběru ženy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f04cbc

Krátký textový popis

Lekce umožňuje žákům seznámit se s dobovými představami o dobrém manželství ve společenské vrstvě raně novověké šlechty. Žáci rekonstruují dobové genderové role a představy o ideálním soužití muže a ženy. Identifikují rozdíly v postavení žen v 16. století a v současnosti a porovnávají dobové představy se svými vlastními představami o ideálním partnerovi/ partnerce. V lekci se pracuje se zjednodušeným textem Jana Hasištejnského z Lobkovic: Zpráva a naučení jeho synu Jaroslavovi, 1504.

Zadání pro žáka

Postup práce a zadání úkolů je v samostatném pracovním listu dostupném na uložišti. Žáci v evokaci formulují vlastní představy o výběru partnera/ky. Následně pracují s dobovým textem a hodnotí, jak na ně rady působí. V závěrečném úkolu mají za úkol vystihnout hlavní podstatu dobových rad.

Popis ověřování

Při této aktivitě sledujeme schopnost žáků vyhledat informace v textu tzv. „naučení“, jež šlechtici adresovali svým potomkům. Sledují téma „o ženění a o ženách, kterak se k ženě míti máš“. Identifikují dobové genderové role a vyjadřují vlastní názor, zda jim dobové rady přijdou akceptovatelné, nebo ne. Učitel sleduje zejména schopnost žáka vystihnout dobovou představu šlechtice – otce a identifikovat rozdíly či shody ve výběru ženy ve srovnání s dneškem.

Metodický komentář

Jak uvádí autoři předlohy, v textech „naučení“ se šlechtici obraceli ke svým potomkům, udíleli jim rady a sdělovali postoje k základním životním hodnotám. Při interpretaci těchto pramenů je nutné „brát v úvahu značný vliv autostylizace autora a promítání obecných soudobých představ o vzorové etice a morálce ideálního šlechtice.“ Odkaz na publikaci s ukázkou viz příloha na úložišti.

Ilustrace

Název ilustrace

Elena Lacková: Kontinuita a proměny ve společenském postavení žen

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1fbd27

Krátký textový popis

Na základě různých druhů zdrojů žáci reflektují proměny a kontinuity různých aspektů (nerovné) pozice žen ve společnosti. Učí se pracovat s detailní textovou analýzou, na základě které formulují svá tvrzení a domněnky. Metodika vede k debatě o dalších aspektech individuálních identit a identifikací mimo kategorii genderu, které mohou negativně ovlivňovat životy jednotlivců skrze utváření různých nerovností a diskriminační jednání (společenská třída, etnický původ/rasa, míra vzdělání atp.). Součástí metodiky je zaměření na podporu analýzy konkrétních životních situací v širším společenském kontextu, empatického přemýšlení o situacích druhých lidí a bariér, kterým čelí, při soustředění na možnosti řešení obtížných životních situací a narovnávání společenských nerovností.

Úroveň Splněno

Popis

- Analyzuje konkrétní příklady života mužů a žen, případně queer osob v různých historických situacích.
- Popíše na základě stanovených ukazatelů, co se v dějinách z hlediska genderových rolí a norem mění a co zůstává stejné.
- Uvede příklady diskriminace a/nebo pronásledování lidí, kteří se odlišovali od genderových norem.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak nahlíželi/y na ženu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0972fe

Krátký textový popis

Lekce je připravena jako úvod do příčin emancipačního hnutí žen v 19. století. Bez pochopení tradiční role žen v 19. století, kterou přijímaly i ony samotné často jako danou a jedinou možnou, by nešly pochopit leckdy radikální kroky, které ženy podnikaly ve svém boji za volební právo. Žáci pracují s filmovými, obrazovými i textovými zdroji. V závěru lekce porovnávají dobové pohledy na uplatnění žen v rodině, vzdělávání, politice a zaměstnání s těmi současnými.

Zadání pro žáka

Metodický postup pro práci s prezentací a pracovním listem je dostupný na uložišti.

Popis ověřování

Při této aktivitě sledujeme schopnost žáků zaujmout dobovou perspektivu na situaci žen v 19. století a současně identifikovat, co se změnilo a co zůstalo stejné z hlediska možností ženského uplatnění v různých oblastech. Metodický komentář nabízí kontrolu správných odpovědí v dílčích úkolech. Rozhodující pro hodnocení je odpověď na badatelskou otázku v závěrečné tabulce. Ověřujeme schopnost žáků formulovat odpověď podloženou zdroji v lekci. Závěrečný řádek zachycuje osobní názor žáků, který může být podkladem pro aktualizaci tématu genderové rovnoprávnosti v hodině a zároveň východiskem pro navazující diskuzi a lekce.

Metodický komentář

Lekce je první ze tří lekcí, které se věnují situaci žen v 19. a první polovině 20. století. Druhá lekce s názvem *Proč začaly bojovat o svá práva* vede žáky k tomu, aby ze zdrojů sami vyvodili, co ženy v tradiční patriarchální společnosti dlouhodobě frustrovalo. V závěrečné lekci *Jak získaly svá práva* hledají žáci odpověď na nejdůležitější příčinu vedoucí k zisku volebního práva pro ženy v různých zemí světa.

Ilustrace

Název ilustrace

Žena v kuchyni, žena v továrně: kdo byl skutečně svobodný?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9ab83b

Krátký textový popis

Ilustrace vede žáky k porovnání genderových rolí v USA a Československu v 50. letech 20. století. Pomocí práce s historickými reklamami, právními texty a výzkumy sexuologie žáci zjišťují, jak kulturní, ekonomické, právní i politické systémy formují očekávání vůči ženám. Aktivita rozvíjí citlivost k genderovým stereotypům, vede k porozumění propojenosti společenských jevů a podporuje systémové myšlení o roli jednotlivce ve společnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Porovná, jaké byly role mužů a žen v minulosti a v současnosti.

CAS-DEJ-001-ZV9-012

Diskutuje o projevech moderního politického extremismu a o povaze, příčinách vzniku a důsledcích nastolení diktatur a autoritativních režimů.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení seznamuje žáka s nesamozřejmostí demokratické formy vlády. Žák rozezná podobu a projevy politického extremismu od přelomu 19. a 20. století do současnosti, mapuje proces nastolení komunistické vlády v Rusku, fašismu v Itálii, nacismu v Německu a následně i dopady nárůstu vlivu těchto režimů v dalších státech Evropy a světa. Pozornost je věnována i problémům tranzice států k demokracii. Specifický důraz je kladen na situaci na území dnešní České republiky a Slovenské republiky a na zodpovězení otázky, jak zkušenost demokratických a nedemokratických forem vlády ovlivnila formování současné české společnosti.

Moderní autokracie a diktatury představuje vyučující jako formy vlády doprovázené omezením občanských svobod, jež v krajních případech ústí v teror a zločiny proti lidskosti včetně genocidy. Očekávaný výsledek učení by měl být nicméně naplňován s důrazem na diskusi a pluralitu postojů. To obnáší například objasnění různých technik získávání loajality občanů v diktaturách, zároveň kritické zkoumání nedostatků reálných demokracií. Vyučující zde ohleduplně přihlíží k odlišným zkušenostem z rodinného zázemí, a to zejména při řešení otázek spojených s obdobím komunistické diktatury a postkomunistické tranzice v českých zemích.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-009

Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-005

Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Samostatně nebo společně s vyučujícím vymezí různé příklady projevů politického extremismu v současném veřejném prostoru.
- Téma politického extremismu historizuje na vybraném příkladě – zkoumá zdroj, který ilustruje dobovou propagandu, manipulativní techniky a autoritativní formy vládnutí.
- Sám nebo s pomocí popíše důležité prvky ve zdroji, při hledání jejich významu vychází ze své osobní zkušenosti a nezohledňuje historický kontext.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo byl jejich nepřítel?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0cf3fe

Krátký textový popis

Cvičení v aplikaci HistoryLab rozvíjí dovednost analyzovat karikaturu a získat kritický odstup od nacistické antisemitské propagandy. Využívá stereotypizované zobrazení „Žida" ve známém nacistickém týdeníku Der Stürmer. Karikatura sloužila k vytváření a posilování obrazu „Žida" jako nepřítele, který usiluje o zkázu Německa a Evropy.

Postup

Učitel žáky seznámí s cílem hodiny a v pracovních skupinách je přes mobily nebo školní tablety či počítače nechá zapnout příslušné cvičení v aplikaci HistoryLab (odkaz i s metodikou viz úložiště), pokud je to možné, je vhodné připravit QR kód pro snadné načtení mobilním telefonem nebo tabletem.

V jednotlivých krocích žáci analyzují antisemitskou karikaturu a interpretují ji.

Pro reflexi hodiny je dobré ponechat si dostatek času na společné sdílení odpovědí a jejich precizování s pomocí diskuse, pokud se cvičením pracujete jako se součástí hodiny a navazujete další aktivitou (např. ukázkami dalších extremistických projevů nacismu), je samozřejmě potřeba reflexi časově omezit, žáci by však měli získat zpětnou vazbu k celému procesu a jeho výsledku.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozpozná charakteristické rysy současného politického extremismu a hledá rozdíly od historických příkladů politického extremismu.
- Zkoumá zdroje, které ilustrují dobovou propagandu, manipulativní techniky a extremistické formy vládnutí a ovládání (diktatura, rasismus, fašismus, nacismus, komunismus, maoismus apod.), včetně jejich dopadů na obyvatele českých zemí.
- Pracuje se zdroji a odpoví na otázky nezbytné pro kritické posouzení situací v minulosti (např. Jaké je hlavní sdělení textu/obrázku? Je, nebo není manipulativní a proč? Nese zkoumaná situace rysy porušení zásad demokracie a lidských práv? Jak lze odolávat pozitivně podávaným vizím autoritativních forem vlády?).
- Sám nebo s pomocí vyučujícího při zkoumání identifikuje a vyjmenuje, jakými způsoby uvedené režimy získávaly loajalitu občanů, současně však omezovaly individuální i kolektivní svobody, včetně nejvýznamnějších příkladů justičních vražd a zločinů proti lidskosti.
- Zkoumá procesy přechodu k demokracii a identifikuje problémy, které bylo nutné řešit (např. restituce majetku, rehabilitace obětí).

• V diskuzi využije zásady historické argumentace v mantinelech ústavních práv a hodnot spojených s názorovou pluralitou; respektuje postoje a způsob argumentace spolužáků a také jednotlivých aktérů.

Ilustrace

Název ilustrace

Milada Horáková

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aeb2a5

Krátký textový popis

Lekce má za cíl seznámit žáky s příběhem Milady Horákové, na kterém si uvědomí nebezpečí totality (v průběhu lekce se žáci zabývají jak nacismem, tak komunismem a zjišťují, co měly tyto režimy společného). Žáci pracují s různými texty (dopis odsouzené Horákové dceři, dopis manželovi, žádost o milost Alberta Einsteina; stručný životopis Milady Horákové a Ludmily Brožové-Polednové), tak s krátkými video ukázkami.

Ilustrace

Název ilustrace

Obdiv k Hitlerovi: svoboda slova, nebo extremismus?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/543a31

Krátký textový popis

Žáci v lekci analyzují projevy nacistického režimu v letech 1933–1945 a porovnávají je se současnými projevy moderního extremismu ve společnosti. Na základě této komparaci v diskusi navrhují řešení.

Úroveň Splněno

Popis

• Diskutuje o tom, jak se ve veřejném prostoru projevuje politický extremismus a jaké jsou jeho historické kořeny.

• Vyhledá informace o nejznámějších příkladech nastolení diktatury a autoritativních režimů v kontextu českých, evropských i světových dějin (fašismus, sovětský komunismus); dokáže tyto případy vztáhnout k politickému extremismu a jeho dopadům na život lidí v dané době.

• Posoudí význam a aktuálnost nastolování autoritativního politického režimu, diktatury či politiky extremismu a vysvětlí jejich dopad na individuální a kolektivní svobodu.

Ilustrace

Název ilustrace

Myšlenkový svět nacismu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6d3407

Krátký textový popis

Žáci rozpoznávají prostřednictvím dobových pramenů klíčová témata nacistické ideologie. Soustředí se na dobovou propagandu – způsoby, jaké režim využíval k ideologické výchově lidí, včetně dětí. Zvláštní pozornost věnují tzv. čistotě rasy a antisemitismu. Téma rasismu je vztaženo k definování lidských práv po válce.

Vybraná ilustrace Myšlenkový svět nacismu pomáhá žákům pochopit dobovou propagandu, manipulativní techniky a autoritativní formy vládnutí nacismu. Lekce byla vytvořena v rámci projektu Dějepis+, vyučující může na webové stránce https://dejepisplus.npi.cz/metodiky/ najít i další metodiky k tématu diktatur. Nabízí se například lekce *Kolektivizace v Sovětském svazu* nebo *Nástup nacismu v Německu*.

Ilustrace

Název ilustrace

Ovlivňuje život v komunistické diktatuře dodnes naši rodinu a společnost?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/59382f

Krátký textový popis

Úloha připravuje žáky na orálně historický výzkum rodinné zkušenosti s životem v komunistické diktatuře. Otevírá téma vyrovnávání se s komunistickou minulostí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše základní znaky nacismu a komunismu a jejich hlavních dopady na životy lidí v českých zemích.

002

Tvoříme dějiny

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh Tvoříme dějiny vytváří žákům prostor pro aktivní jednání, hodnocení a vlastní tvorbu na základě poučeného poznání minulosti. Obsahuje výsledky učení, které žáka seznamují s pokročilejšími koncepty, jako je veřejný prostor, kulturní dědictví nebo historická paměť a odpovědnost. Absolvent základní školy si v bezpečném prostředí školy při těchto výstupech nacvičuje, jak může s využitím historie spoluutvářet lepší budoucnost.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAS-DEJ-002-ZV9-013

Vytvoří vlastní dějepisný výstup s využitím vhodných kriticky posouzených zdrojů.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení navazuje na dovednost práce s historickými prameny. Předpokládá schopnost žáka vyhledat alespoň dva relevantní zdroje, kriticky je analyzovat a využít historické informace při zpracování vlastního dějepisného příběhu. V ideálním případě vytvořený příběh zohledňuje více pohledů (např. prožívání a hodnocení stejné události dvěma různými lidmi, potvrzení vzpomínky dalším pramenem, zasazení vzpomínky do dobových souvislostí). Vlastní výstup a jeho sdílení může mít různou formu (komentované třídní fotoalbum, text spojený s prezentací spolužákům, komiks, článek na web školy, video publikované na internetu apod.). Může být pojat individuálně i skupinově.

Příležitost pátrat a bádat v minulosti žákovi umožní porozumět lépe událostem rodinné či lokální historie v kontextu velké historie a zmocnit se dějin. Motivuje ho k budování osobního vztahu k minulosti. Získaná zkušenost mu v budoucnu umožní lépe posoudit historické příběhy, které vytváří někdo jiný.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-012

Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-013

Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-006

Vytvoří po formální i obsahové stránce funkční písemný projev s využitím znalostí pravidel pravopisu.

JJK-CJL-001-ZV9-008

Využívá elektronické prostředky a informační zdroje ke tvorbě textu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Sám nebo s pomocí si vybere vhodné dějepisné téma, kterému by se chtěl věnovat.

• Sám nebo s pomocí vyhledá dva zdroje ke zvolenému tématu (např. v podobě vzpomínky, rodinného předmětu či fotoalba, objektu ve veřejném prostoru, videa apod.).

• Sám nebo s pomocí vyhledá ve zdrojích základní informace a posoudí, jak a proč se informace ve zdrojích liší.

• Vytvoří a prezentuje výstup; ze zdrojů přebírá jen základní informace, historickým nejasnostem nevěnuje dostatečnou pozornost.

Ilustrace

Název ilustrace

Karel IV. a stavba Karlova mostu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2d9351

Krátký textový popis

Lekce zabývající se stavbou a významem Karlova mostu je zaměřena na aktivní činnost žáků, kteří sami pracují s dvěma zdroji a sbírají informace, analyzují je a tvoří z nich krátkou syntézu (např. nový text, prezentaci, referát či plakát).

Zadání úkolu pro žáka:

1. Vyber si téma spojené s Karlem IV. Doporučujeme zaměřit se na stavbu Karlova mostu.

2. Najdi a použij dva různé zdroje informací o Karlově mostu. Jeden zdroj může být např. webová stránka Národního památkového ústavu a druhý může být kniha nebo učebnice.

3. Najdi základní informace o stavbě mostu – kdy byl postaven, proč byl postaven a co je na něm zajímavého.

4. Porovnej informace ze dvou zdrojů. Pokud se liší, zkus zjistit proč.

5. Na základě těchto informací vytvoř krátký text, referát nebo plakát o Karlově mostu. Svůj výstup můžeš doplnit obrázky nebo schématy.

Podrobnější informace o lekci i s odkazy na online zdroje najdete na úložišti.

Úroveň Na cestě

Popis

• Při vytváření vlastního výstupu se učí využívat více zdrojů informací (např. také populárně-naučný text, novinový a internetový článek, databáze, archivní nebo muzejní fond a sbírka či digitalizovaný zdroj).

• Sestaví otázky, na které potřebuje nalézt odpověď ve zdrojích (např. kdo ho vytvořil a proč, k čemu byl používaný, jaké vzpomínky se k němu nebo zachycené události dochovaly v jeho okolí).

• Zvolí formu výstupu a podřídí mu práci se zdroji (např. vybere přímé citace nebo ilustrace, poznamená si odkaz na zdroj).

• Při vytváření výstupu zohlední odlišnost informací ve zdrojích.

• Reflektuje svou práci (zejména jaký zvolil postup, co se naučil, co pro něho bylo obtížné, co by příště udělal jinak).

Ilustrace

Název ilustrace

Procesy 50. let – Milada Horáková

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/176044

Krátký textový popis

Žáci pracují s několika různorodými zdroji informací (film, historický dokument, dobové články v (propagandistickém) tisku, vzpomínky aj.) a na základě analýzy zdrojů vytvoří vlastní výstup (referát, časová osa, digitální prezentace, video aj.). V lekci se zaměří na politické procesy 50. let 20. století, konkrétně lze zacílit na osud popravené Milady Horákové.

Zadání pro žáka:

1. Polož si základní otázky, na které budeš hledat odpovědi. (Např.: Kdo byla Milada Horáková a proč byla souzena?)

2. Najdi a použij více různorodých zdrojů informací – ponecháme na žácích, ale konzultujeme s nimi. V případě, že si nevědí rady, nasměrujeme je.

3. Porovnej informace ze zdrojů.

Zaměř se na to, jak se liší prezentace událostí ve filmech, dobových článcích a vzpomínkách. Pokus se pochopit, proč jsou některé informace zkreslené nebo zdůrazněné.

4. Vytvoř výstup dle vlastního výběru (referát, plakát, časovou osu, digitální prezentaci nebo video aj.). V práci využij přímé citace, obrázky či videoukázky a vždy uveď, odkud pocházejí.

5. Reflektuj svou práci.

Více informací k lekci (i s odkazy na online přístupné zdroje) viz úložiště.

Ilustrace

Název ilustrace

Co bych viděl z okna školy před 200 lety?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/af050d

Krátký textový popis

Dějepisná lekce zapojuje žáky do participace, podněcuje jejich vztah k místu, kde žijí, a cílí na „hloubku myšlení“, kdy žáci prokáží svou schopnost pronikat do podstaty problému, která je založena na pochopení podstatných vztahů a souvislostí. Problémem, který je před žáky postaven, je vývoj kulturní krajiny v okolí školy v čase. Žákům je položena badatelská otázka *Co bych viděl z okna školy před 200 lety?* a jsou vyzváni, aby se pokusili svůj předpoklad (svou hypotézu) vyjádřit kresbou či malbou. Následně navrhnou plán bádání a svůj vlastní předpoklad konfrontují s mapovými zobrazeními okolí v průřezu posledních cca 200 let (s využitím aplikace Archivní mapy na https://ags.cuzk.gov.cz/archiv/) a dostupnými online zdroji (kupř. dějiny obce na cs.wikipedia.org či webové stránky obce atp.), zvláště nadaným žákům s rychlejším pracovním tempem lze doporučit prostudování digitalizovaného knižního souboru *Soupis památek historických a uměleckých v Království českém* (kramerius5.nkp.cz) apod. Žáci posoudí výsledky svého bádání vzhledem k podloženým zdrojům z aplikace Archivní mapy. Součástí poučené odpovědi na badatelskou otázku bude tvorba vlastního dějepisného výstupu na způsob informační tabule, při jehož psaní žáci vyhodnocují vlastní poznatky a zkušenosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Sám nebo s pomocí vyučujícího vyhledá zdroje potřebné pro vytvoření dějepisného výstupu.

• Vyhodnotí, jaké informace ze zdrojů využije a jak bude reagovat na odlišné informace ve zdrojích; využije znalost historického kontextu.

• Posoudí důvěryhodnost a důležitost informací ve zdrojích.

• Podle zadání nebo vlastního výběru vytvoří výstup svého bádání a zohlední v něm minimálně dva různé pohledy (perspektivy).

• Najde způsob, jak výstup sdílet s ostatními, a nakonec se podle předem domluvených kritérií ohlédne zpátky a posoudí, jak se mu práce podařila.

Ilustrace

Název ilustrace

Co vzkázat budoucím generacím?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b93ce4

Krátký textový popis

Žáci na základě videoreportáže zjišťují, co je to časová schránka, co se do ní ukládá atd. Následně navrhují seznam důležitých milníků jejich současnosti jako vzkaz budoucím generacím.

Ilustrace

Název ilustrace

Co se stalo panu Beerovi u Čachrova?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/983293

Krátký textový popis

Badatelsky orientovaná lekce provází žáky pohnutými osudy konkrétní oběti dobového antisemitismu a nacistické perzekuce a prostřednictvím studia archivních dokumentů, ověřováním získaných informací i tvorbou originálního výstupu rozvíjí základní gramotnost čtenářskou a pisatelskou. Prostudováním úředních dokumentů pana Beera se žáci seznámí nejen s jeho osobou, ale i s dobovými antisemitskými projevy, se situací na nových hranicích po Mnichovu, s dobovým odporem k uprchlíkům nebo s odmítáním svých občanů z odtržených území pro etnický původ ze strany čs. výkonné moci. Lekce stimuluje žáky k přemýšlení o situaci současných válečných uprchlíků a podporuje přetváření nápadů žáků a příležitostí v realitu.

CAS-DEJ-002-ZV9-014

Vytvoří vlastní výstup na základě absolvování aktivizačního edukačního programu v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je realizován mimo školu v paměťové instituci (muzeum, archiv, památník, galerie, knihovna) nebo ve veřejném prostoru (pomník, architektura, infrastruktura, krajinný prvek apod.). Edukační program je vytvořen a veden buď externisty (muzejní pedagogové a další mimoškolní edukátoři), nebo samotnými učiteli. Rozsah je variabilní od procházky v okolí školy až po vícedenní projektové vyučování. Aktivizační program není založený na komentované prohlídce míst, expozic a výstav, při kterých žáci pouze poslouchají. Vychází z moderních didaktických principů a metod. Využívá potenciál míst a sbírek k aktivizaci žáků a rozvoji klíčových kompetencí pomocí objektového učení a badatelsky zaměřených úkolů. Pro badatelské aktivity ve veřejném prostoru lze využít naučné stezky, mobilní aplikace apod. Na osvojené znalosti a dovednosti naváže žák buď ve škole, nebo přímo na místě tvorbou vlastního výstupu.

Žák získává poučenější pohled na fungování paměťových institucí (např. proč uchovává právě tyto předměty či dokumenty, jak a proč je vystavuje/zpřístupňuje) a na proměny veřejného prostoru i jeho budoucí podoby.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

UAK-VFV-001-ZV9-002
Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Absolvuje připravený edukační program v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.
- Pracuje s pomocí vyučujícího či ve skupině např. s artefakty, modely, mapami, plány, fotografiemi, audiovizuálními zdroji, digitálními aplikacemi; může hovořit s místními obyvateli.
- Vytvoří vlastní výstup (zápis do sešitu, příběh návštěvy s fotografiemi, popis vybraného artefaktu).

Ilustrace

Název ilustrace

K čemu je muzeum?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2cdd79

Krátký textový popis

Co by se stalo, kdybychom přestali chránit historické památky a kulturní krajinu Krkonoš? Jakou má pro nás vlastně historie našeho města a regionu hodnotu? Žáci se ocitnou před těžkou výzvou – komise pro masovou výstavbu se rozhodne zbourat památky, zrušit KRNAP a vše zastavět apartmány a zábavními centry. Jediná šance je vyplnit a odevzdat formulář, v němž žáci prokáží historickou a kulturní hodnotu místa, v němž žijí. A k tomu potřebují muzeum! Metodika je vytvořena přímo pro Krkonošské muzeum ve Vrchlabí, při troše adaptace však může jako šablona posloužit i v jiných muzeích.

Postup

• Žáci by měli být předem připravení na to, že půjdou do muzea a mají si s sebou vzít přinejmenším prací potřeby.

• V muzeu jsou rozdělení do pracovních skupin, seznámeni s pravidly pohybu v expozici a se zadáním práce, každá skupina obdrží „formulář“, jenž má při zkoumání expozice vyplnit.

• Během práce skupin by jim vyučující měl být k dispozici a v případě potřeby napovědět.

• V závěru by skupiny měly představit výsledky své práce a uvést argumenty vypracované do závěrečné části formuláře, na tuto část je vhodné ponechat ideálně 20 minut a najít pro ni vhodný prostor, pokud to přímo v muzeu není možné, tak před muzeem (ušetříte čas) nebo po návratu do školy.

Úroveň Na cestě

Popis

• Absolvuje připravený edukační program v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru a získává informace o tom, jaké paměťové instituce existují, jaké se nacházejí v nejbližším okolí či regionu a jaké druhy pramenů uchovávají.

• Pracuje individuálně či ve skupině s větším množstvím např. artefaktů, modelů, map, plánů, fotografií, audiovizuálních zdrojů, digitálních aplikací; může hovořit s místními obyvateli.

• V paměťové instituci anebo ve veřejném prostoru se vzdělává aktivně a vytvoří vlastní výstup, např. dělá si náčrtky, fotografuje, kreslí; objekty svého bádání např. popíše, roztřídí, porovná, načrtne, zasadí do historického kontextu a vytvoří domněnky.

• Znalosti a dovednosti z paměťové instituce nebo veřejného prostoru dále rozvíjí při vlastní tvorbě; výstupem není zápis faktografie do sešitu, ale zpracování vlastního vyprávění, obrazu či modelu (je přitom využit potenciál setkání s předměty či veřejným prostorem).

Ilustrace

Název ilustrace

Jak poznat a připomínat historii Romů?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/695ef3

Krátký textový popis

Žáci navštíví Muzeum romské kultury v Brně (MRK), paměťovou instituci, která se jako jediná v ČR věnuje dokumentaci a prezentaci historie a kultury Romů. Lekce vede k aktivnímu poznávání historie Romů jako části dějin, která je v českém veřejném prostoru a debatě upozaděna. Žáci konfrontují poznatky, které o historii Romů získali z předchozí výuky a dalších zdrojů a co si o ní myslí, čerpají nové informace při návštěvě stálé expozice MRK a debatují o svých čerstvě nabytých znalostech a propojují se svou znalostí dějin. Diskutují o příčinách vytěsňování některých historických témat z veřejného povědomí a debaty, a navrhují možnosti, jak konkrétně historii Romů veřejně připomenout. Debatují o charakteru zdrojů/dokladů/pramenů, na základě kterých je možné tuto historii rekonstruovat.

Zadání pro žáka:

1. Před návštěvou stálé expozice Muzea romské kultury MRK) sdílej ve společné debatě s ostatními ve třídě informace o historii Romů v českých zemích, které znáš z předchozí výuky, veřejné debaty, filmů, internetu, četby atp. Pokus se společně odpovědět na otázky z pracovního listu I (viz příloha na úložišti), odlišuj přitom konkrétní informace (I) od domněnek (D), odpovědi si zapiš. Pracovní list I si vezmi s sebou do expozice, kromě něj také pracovní list II (viz níže), psací potřeby a mobilní telefon kvůli možnosti vyfotit si některé konkrétní exponáty.

2. Během návštěvy stálé expozice MRK se pokus najít k otázkám v pracovním listu odpovědi, které verifikují či rozvíjejí předchozí znalosti a domněnky. Vyfoť si / nakresli / popiš alespoň tři z předmětů či dokumentů, které pokládáš pro rozvinutí svých znalostí o historii Romů za klíčové. V pracovním listu II si každý z nich pojmenuj tak, aby se ti dobře pamatoval. Zapiš si, o jaký exponát jde (dokument, trojrozměrný objekt a jeho materiál, záznam svědectví/vyprávění atp.) a ze které doby pochází. Poznamenej si, s jakým tvrzení v pracovním listu I je možné jej spojit.

3. Po prohlídce stále expozice MRK sdílej svoje poznatky s ostatními ve třídě. Svoje nově nabyté znalosti společně konfrontujte se svými předchozími kolektivními odpověďmi.

4. Společně debatujte nad následujícími otázkami: Odkud jste se až dosud o historii Romů dozvídali? Jaké prameny/doklady dokumentující historii Romů máme skrze MRK k dispozici? Jak hodnotíte veřejnou dostupnost informací o historii Romů? Proč myslíte, že to tak je? Jak by se tato situace dala změnit? Jaké další veřejné expozice k dějinám Romů jsou v ČR dostupné a kde?

5. Sdílej s ostatními ve třídě svůj výběr klíčových exponátů. Na volné listy papíru napište vždy jméno daného exponátu a poznamenejte si k němu: k jakému období historie Romů se vztahuje, o jaký předmět se jedná (dokument, fotografie, trojrozměrný předmět atp.) a kolik lidí z vaší třídy ho označilo za klíčový. Pokuste se společně volné listy se jmény exponátů uspořádat tak, aby vytvářely pro vás logickou mentální mapu – zohlednit můžete dobu jejich vzniku, charakter, nebo emoce, které ve vás předměty vyvolaly.

6. Práce ve skupinách: Z informací o historii Romů v pracovním listu I vyberte jednu, která je podle vás nejdůležitější. Pokuste se navrhnout aktivitu, pomocí které by bylo možné tuto část historie Romů veřejně připomenout (odhalení sochy/pamětní desky, vyhlášení významného dne, přejmenování nějaké části veřejného prostoru či konkrétní budovy nebo její části, aktivity v digitální prostoru..., atp.). Poznamenejte si, jaké konkrétní vizuální prostředky byste k prezentaci daného milníku použili. Jakým textem byste jej doprovodili? Svůj návrh sdílejte s ostatními skupinami. Společně hlasujte o jednom z nich, který byste chtěli/mohli zrealizovat. K jakému datu byste tuto aktivitu/odhalení objektu mohli směřovat?

7. Samostatná práce: Vyber jeden z exponátů z pracovního listu II a napiš k němu krátký text, v němž vysvětlíš, jak proměnil tvou představu o historii Romů.

Popis ověřování

Je vhodné sledovat konkrétní posun jednotlivých žáků nejen na úrovni ověření nabytí některých z klíčových informací o historii Romů, ale i na úrovni jejich vlastní reflexe toho, jak sami svůj posun vnímají, a k jakým otázkám je zkušenost z návštěvy MRK vede. Je smysluplné zaměřit se zejména na reflexi otázek, které se týkají chápání konkretizace a zpřítomňování dějin jako společensky podmíněného procesu, do kterého jsou různé skupiny obyvatel různým způsobem z různých důvodů zapojovány či nikoli, a otázek týkajících se dokladů, na základě nichž je možné historii rekonstruovat a prezentovat. Je vhodné se zaměřit na to, zda se daný žák zapojuje do diskuse a interakce s ostatními žáky, zda a jak se zapojuje do reflexe a do kreativní části skupinové aktivity. Bylo by ideální, kdyby bylo možné žáky podpořit ve skutečné realizaci některé z navržených připomínkových aktivit.

Ilustrace

Název ilustrace

Bible chudých

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/31f9d8

Krátký textový popis

Dějepisná lekce o středověké a novověké komunikaci s nečtenáři prostřednictvím obrazů, v níž si žáci prohloubí své dosavadní zkušenosti se sakrálním uměním a se středověkou společností a vzdělaností. Lekce v ideálním případě přímo navazuje na edukační program v kostele, který žáci navštívili buď v okolí školy, nebo při exkurzi, školním výletě, škole v přírodě, a na osvojené znalosti a dovednosti tak žák naváže ve škole. V průběhu lekce si žáci s podporou učitele sami navrhují plán pro zkoumání specifických problémů, jimiž jsou pro ně středověká nástěnná malba a křesťanská mytologie. Lekce žáky přivádí k pochopení biblického příběhu, které žáci prokáží schopností adaptace textu v obraz, podporuje zvídavost žáků a vede je k pečlivosti a preciznosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Absolvuje připravený edukační program v paměťové instituci anebo ve veřejném prostoru.

• Aktivně pracuje během celého programu: využije historické prameny a využívá samostatně nebo ve spolupráci se skupinou připravené didaktické pomůcky.

• Využije potenciál setkání s předměty či veřejným prostorem pro tvorbu vlastního textu, obraz nebo model minulosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Návštěva výstavy o Emilu Holubovi v Náprstkově muzeu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a402e3

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Pracujeme s výstavou *Emil Holub* v Náprstkově muzeu v Praze. Tvým cílem je vytvořit myšlenkovou mapu, ve které zachytíš, jak výstava změní tvůj pohled na dva fenomény. Tím prvním je známý cestovatel Emil Holub. Druhým fenoménem je kolonialismus. Hledej ve výstavě odpověď na otázku, jak spolu kolonialismus a Emil Holub souvisejí?

Nejdříve si ve skupinách vytvořte myšlenkovou mapu s pojmy Emil Holub a kolonialismus. Napište vše podstatné, co o těchto pojmech už víte.

Jakmile krátce odprezentujete ostatním, co jste napsali, vyrazte do expozice. Využívejte pomůcky, které získáte – pište si poznámky a vyfoťte exponáty, které něco vypovídají o vztahu Emila Holuba ke kolonialismu.

Až expozici projdete, upravte svou myšlenkovou mapu. Doplňte nové informace. Vycházejte z konkrétních historických zdrojů a informací, které jste v expozici studovali. Používejte při doplňování jinou barvu propisky/fixy, abychom při následné prezentaci dobře odlišili, co nového jste doplnili.

Popis ověřování

Učitel vybral vhodný program na základě kritérií (program aktivizuje žáky metodami badatelství nebo objektového učení a naplňuje OVU zaměřený na reflexi kolonialismu). Hodnotí schopnost žáka využít nové informace a dovednosti z programu při tvorbě vlastního výstupu. Dále hodnotí schopnost žáka shromáždit a uchovat potřebné podklady (vlastní poznámky a fotografie apod.), které ovlivňují kvalitu závěrečného výstupu. Kritéria výstupu vytváří učitel, přizpůsobil je formě programu (nejen rozsah požadovaného výstupu), stěžejní pro posouzení je obsahová, nikoli formální stránka výstupu (posuzuje se v první řadě dovednost historicky myslet a vyjádřit myšlenky zvolenou formou). V přiložených příkladech je patrné, že žáci dokázali doplnit nové informace z výstavy a propojit Emila Holuba s problematickými aspekty kolonialismu. Dokážou tedy nahlédnout Emila Holuba nejen jako významného českého cestovatele, ale také jako člověka, který byl ovlivněn dobovými myšlenkami kolonialismu. Vhodně tak ilustruje českou zkušenost tzv. „kolonialismu bez kolonií“.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč tu máme tolik památek? Dějiny ve veřejném prostoru

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/187616

Krátký textový popis

Lekce projektové výuky směřuje žáky k vnímání historických objektů a motivů jako svědků minulosti daného místa. Historickým objektem se v této konkrétní lekci rozumí např. světská či duchovní budova, památník, pomník, drobná památka nebo zemědělský či průmyslový objekt. Motivem jsou např. prvky uměleckých slohů, symboly, názvy a nápisy. Očekávaný výsledek učení posiluje vazby žáků s regionem a vede je ke kritickému zkoumání veřejného prostoru. Rozvíjí schopnost domýšlet významy jednotlivých prvků i celých motivů a stanovovat domněnky, z jaké jsou doby, jakou událost či osobu připomínají. Pozitivní vztah k historickým památkám je předpokladem k uchovávání historické paměti místa, kde žáci žijí. Lekce vede žáky ke spolupráci a vzájemné podpoře i k efektivnímu používání informací potřebných k řešení výzkumného problému.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Představí vlastní výstup po návštěvě historického místa či paměťové instituce.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč tu máme tolik památek? Dějiny ve veřejném prostoru

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/187616

Krátký textový popis

Lekce projektové výuky směřuje žáky k vnímání historických objektů a motivů jako svědků minulosti daného místa. Historickým objektem se v této konkrétní lekci rozumí např. světská či duchovní budova, památník, pomník, drobná památka nebo zemědělský či průmyslový objekt. Motivem jsou např. prvky uměleckých slohů, symboly, názvy a nápisy. Očekávaný výsledek učení posiluje vazby žáků s regionem a vede je ke kritickému zkoumání veřejného prostoru. Rozvíjí schopnost domýšlet významy jednotlivých prvků i celých motivů a stanovovat domněnky, z jaké jsou doby, jakou událost či osobu připomínají. Pozitivní vztah k historickým památkám je předpokladem k uchovávání historické paměti místa, kde žáci žijí. Lekce vede žáky ke spolupráci a vzájemné podpoře i k efektivnímu používání informací potřebných k řešení výzkumného problému.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CAS-DEJ-002-ZV9-015

Vyjádří vlastní představu o funkci a významu historických objektů a motivů ve veřejném prostoru.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení směruje žáka k vnímání historických objektů a motivů jako svědků minulosti daného místa nebo celého státu. Historickým objektem se rozumí např. budova, památník, pomník, pamětní deska, drobná památka v krajině nebo historický obraz. Motivem jsou např. prvky uměleckých slohů, symboly, názvy a nápisy. Očekávaný výsledek učení posiluje vazby žáků s regionem a vede je ke kritickému zkoumání veřejného prostoru. Rozvíjí schopnost domýšlet významy jednotlivých prvků i celých motivů a stanovovat domněnky, z jaké jsou doby, jakou událost či osobu připomínají. Pozitivní vztah k historickým památkám je předpokladem k uchovávání historické paměti místa, kde žák žije.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-012

Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV9-001

Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

UAK-VFV-002-ZV9-006

Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětlí pojem historický motiv.
- Vyhledá sám nebo s pomocí vyučujícího historický motiv nebo objekt v okolí školy, v obci či regionu.
- Popíše jeho charakteristické prvky a vyjádří vlastní představu o celku i jednotlivých částech (co to je, z jakého období pochází, jakou má funkci apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Jaké památky jsou kolem nás?

Krátký textový popis

Žáci mají za úkol připravit podklady pro novou mobilní aplikaci „Poznej svoje město!“. Jejich cílem je vytvořit ve skupinách soupisy nejdůležitějších památek v jejich městě, dohledat a dopracovat požadované informace, výsledky své práce společně sdílí do Padletu, který jim zůstane jako přehledná pomůcka.

Postup

Vyučující žákům představí cíl hodiny – vytvořit podklady pro mobilní aplikaci „Poznej svoje město!“, konkrétně pro trasu, která ukáže co nejvíce z historie města. Následně nechá žáky rozdělit do pracovních skupin, každá skupina by měla mít k dispozici zařízení připojené k internetu, ideálně více.

Skupiny mají za úkol hledat v online katalogu památek (https://pamatkovykatalog.cz/uskp), kde vyberou alespoň 5 zajímavých památek ze svého města a vloží je do svého oddělení v Padletu. Odkaz na katalog i Padlet je vhodné poskytovat přes QR kód.

K vybraným památkám mají za úkol vlastními slovy doplnit: fotografii památky; její krátký popis; zdůvodnění jejich výběru (tj čím je památka důležitá či zajímavá pro poznání historie města). Je dobré pohlídat, že žáci pouze nekopírují informace z internetu, ale opravdu popisují vše vlastními slovy nebo umí zkopírované texty vysvětlit.

Pro reflexi je dobré ponechat alespoň 15 minut, při kterých lze žákům promítnout třídní Padlet a představit si navrhované památky pro aplikaci. Pro společnou diskusi můžete také využít tyto otázky: Je v našem městě hodně nebo málo historických památek? Bylo pro nás těžké vybrat, které památky jsou důležitější než ostatní? Podle čeho toto vybíráme? Co můžeme zjistit o historii města, pokud bychom prošli trasu složenou z vámi navrhovaných památek?

Úroveň Na cestě

Popis

- Prozkoumá funkci a význam historického motivu/ objektu z hlediska historické paměti (např. jakou měl funkci v minulosti a jakou roli případně plní dnes, jaký význam mají jeho jednotlivé prvky – např. atributy sochy světce, fiály a chrliče na katedrále, osoby na pomníku osvobození města v roce 1945, jména historických osobností na budově školy).
- Stanoví domněnku, proč se v místě daný motiv nebo objekt nachází, z jaké je doby, co a koho připomíná, jaký měl význam dříve a jaký má nyní.
- Vysvětlí, případně podloží vyhledanými informacemi, zda daný motiv mohl být v minulosti nebo může být v současnosti kontroverzní a proč.
- Vyslovenou domněnku o významu historického motivu či objektu ověří pomocí dalších zdrojů připravených vyučujícím nebo získaných vlastním pátráním (noviny, publikace, internetové zdroje, digitalizované archivní fondy, vzpomínky pamětníků atd.); je vhodné navázat spolupráci s muzeem, archivem, knihovnou či jinou regionální institucí.

Ilustrace

Název ilustrace

Budování památníku v Letech u Písku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/426ed7

Krátký textový popis

Žáci budou postupně pracovat s jednotlivými ilustracemi místa současného Památníku holokaustu Romů a Sintů v Čechách (v Letech u Písku) v různých fázích historického vývoje. Aktivita vede k zamyšlení nad proměnou místa jako místa historické paměti, otevře otázky vnímání menšin, jejich aktivní role v prosazování připomínky a jejich historického místa ve veřejném prostoru.

Podrobné zadání aktivity (i s online odkazy) viz příloha na úložišti.

Ilustrace

Název ilustrace

Měl by maršál Koněv mít pomník v Praze?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2ce624

Krátký textový popis

Žáci na základě práce s různorodými zdroji kriticky posuzují, jakou roli sehrál pomník maršála Koněva ve veřejném prostoru v minulosti i současnosti – z hlediska historického, politického i kulturního významu. Argumentují na základě různých perspektiv a vyjadřují svůj postoj k otázce zachování či odstranění pomníku. Součástí je také analýza umělecké podoby pomníku, jeho autora a kontextu vzniku jako příklad role umění ve veřejném prostoru v totalitním režimu. Žáci si tak rozvíjejí schopnost vnímat funkci veřejného umění i kontroverzních symbolů v historické paměti a současné společnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Rozpozná ve svém okolí historický objekt nebo motiv.
- Vyjádří vlastní názor o jeho vzniku, funkci a významech jednotlivých prvků.
- Ověří domněnky s pomocí dalších zdrojů, vyhledá další fakta o minulé i současné funkci a významu tohoto objektu nebo motivu.
- Své závěry prodiskutuje a při úpravě předchozí domněnky zohlední nová fakta.
- Výsledky svého bádání představí a obhájí před spolužáky a vyučujícím.
- Zhodnotí proces své práce, co mu v ní pomohlo, co naopak činilo potíže nebo čeho by se příště vyvaroval.

Ilustrace

Název ilustrace

Památník T. G. Masaryka v Mostě, jeho umístění a osudy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/82f96c

Krátký textový popis

Cíle:

- Žák ví, kdo byl T. G. Masaryk.
- Žák si uvědomuje a popíše, co se změnilo od roku 1918.
- Žák umí spolupracovat ve skupině.
- Žák umí zdůvodnit svůj názor na základě získaných informací.

Ilustrace

Název ilustrace

Klášter napříč historií

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8e5c85

Krátký textový popis

Žáci zkoumají vybraná místa kláštera v Teplé u Mariánských Lázní, která zachycují jeho vývoj od založení do obsazení objektu Československou lidovou armádou v 2. polovině 20. století. Vytvářejí časovou osu vývoje kláštera a v terénní variantě místa zařazují do mapy. Vybírají místa, která by zpracovali do prohlídky areálu kláštera pro veřejnost. Svůj výběr konzultují s odbornými zaměstnanci Hroznatovy akademie a klášterní knihovny.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Hledá odpovědi, proč se veřejnému prostoru nachází konkrétní historický objekt nebo motiv.

CAS-DEJ-002-ZV9-016

Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznámí s veřejnou angažovaností související s péčí o konkrétní kulturní památky. Popíše jejich vzhled, posoudí jejich fyzický stav a historický význam. Hodnotu zkoumaných památek vyjádří vlastní aktivitou ve formě prezentace ve třídě nebo v terénu či popularizace památky a jejího významu zvolenému publiku, průzkumu veřejného mínění nebo petice za zachování vybrané památky, úklidu okolí památky, získání finanční podpory na opravu apod.

Kulturní dědictví v podobě památek (nejen státem prohlášených) je důležitou a nenahraditelnou součástí kulturního života, vypovídá o minulých i současných hodnotách společnosti a o jejím vztahu k budoucnosti. Specifický typ zmíněného dědictví vyžaduje jeho uchování a předávání dalším generacím. Uchování dědictví vyžaduje finanční zdroje i individuální pracovní nasazení a angažovanost, které očekávaný výsledek učení pomáhá rozvíjet.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-012
Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOS-WEL-000-ZV9-001
Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-006
Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAS-VKO-002-ZV9-012
Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

UAK-HTD-003-ZV9-009

Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pracuje individuálně či ve skupině a společně s vyučujícím vybere objekt.
- Objekt popíše a stanoví, proč je považovaný za hodnotný; zaměřuje se nejdříve na objekty, které už mají obecně přijímanou hodnotu kulturního dědictví (např. státem prohlášená památka v obci nebo regionu).
- Své závěry sdílí se spolužáky nebo vyučujícím.
- Vysvětlí pojmy kulturní památka a kulturní dědictví.

Ilustrace

Název ilustrace

Turistický průvodce starověkem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/795ccc

Krátký textový popis

Žák vytváří stránku do turistického průvodce starověkými památkami. Vybraný objekt popíše a stanoví, proč je považovaný za hodnotný. Osvojuje si porozumění pojmu kulturní památka a kulturní dědictví. Své závěry sdílí se spolužáky a společně tvoří celotřídního turistického průvodce, kterého mohou prezentovat rodičům nebo spolužákům z jiných tříd.

Zadání pro žáka

Zadání včetně modelového zpracování památky je v pracovním listu dostupném na uložišti.

- Vyberte si ve dvojicích/samostatně jednu starověkou památku. Lze zpracovat dochované i již zaniklé památky.
- Zjistěte oblast, dataci vzniku (a za jakých okolností), význam a funkci v době vzniku, zajímavosti, zachytit proměnu místa („ve starověku to vypadalo tak … a dneska z toho zbylo tohle…“).
- Vymyslete, na co nalákat turistu. Jak napsat text k památce, aby zaujal potenciálního turistu?
- Vytvořte stránku do průvodce o památce, kterou jste si vybrali. Nezapomeňte nakreslit obrázek.
- Každý bude prezentovat a ostatní hodnotí.

Popis ověřování

Cílem OVU je vytvářet u žáků vztah ke kulturnímu dědictví v podobě památek, jež jsou důležitou a nenahraditelnou součástí kulturního života a vypovídají o minulých i současných hodnotách společnosti. Ve fázi Na cestě se úloha zaměřuje nejdříve na objekty, které už mají obecně přijímanou hodnotu kulturního dědictví – nachází se na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, patří mezi tzv. sedm divů světa apod. Je vhodné s žáky stanovit kritéria hodnocení, soustředit se i na formální stránku prezentování. Historický význam totiž utváří žáci právě tím, jaké informace z minulosti o památce vyberou, co zdůrazní, jak své bádání představí ostatním.

Úroveň Na cestě

Popis

• Sám nebo s pomocí zjistí, jaké hodnotné objekty se nacházejí v obci či regionu; v ideálním případě se seznámí s fyzickým stavem a historickým významem vybraného hodnotného objektu přímo na místě (např. určí architektonický styl, zjistí stupeň památkové ochrany apod.).

• Prohloubí své porozumění pojmu kulturní památka a kulturní dědictví - zaměří se na prohlášené (národní) kulturní památky nebo památky ze seznamu světového kulturního dědictví, ale také na objekty, které dosud chráněné nejsou; v případě, že objekt není v blízkosti školy, využije ke zkoumání vyučujícím připravené nahrávky, 3D rekonstrukce, aplikaci Google Maps; Visit More apod.

• Prohloubí své porozumění pojmu kulturní památka a kulturní dědictví - popíše nejen, proč jsou objekty považovány za hodnotné, ale také jak se jejich historický význam v minulosti mohl měnit (například hospodářské stavení, které se stalo součástí skanzenu; dům, v němž se narodila významná osobnost a byla zde zřízena pamětní síň; polní kříž, který už vesměs neslouží k náboženským obřadům; tovární budova - dnes výstavní prostor).

• Navrhne řešení, jak s vybraným objektem v budoucnosti nakládat; hodnotu vybraného objektu vyjádří vlastní aktivitou: prezentace či jiná podoba popularizace ve škole nebo na veřejnosti, průzkum veřejného mínění o objektu, úklid v okolí objektu, návrh na jeho prohlášení kulturní památkou apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Technická památka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/029e9c

Krátký textový popis

Žáci analyzují událost demolice opravárenských dílen v pražských Holešovicích v roce 2015 a ohlasů, které je provázely. Definují historický a kulturní význam památky a navrhují možnost jejich ochrany. Rozšiřují své porozumění tomu, co je památkou, aby mohli v navazující úrovni OVU např. vyhledávat a dokumentovat technické památky ve svém okolí.

Zadání pro žáka

Žák pracuje s pracovním listem, který je dostupný na uložišti.

• Žáci si přečtou zadání a vypracují úkoly.

• Pro úkoly 2 žáci potřebují přístup k internetu a možnost si ukázku přehrát v případě potřeby ještě jednou

• Pro úkoly 2 a 3 žáci potřebují přístup k internetu, aby si mohli prohlédnout i obrazovou dokumentaci článků popisujících demolici.

Popis ověřování

Stěžejní pro ověřování výkonu žáka jsou odpovědi v úkolu 1 a 3. Citlivě bude nutné posouzení odpovědí žáků, kteří sice budou souhlasit s postupem developera („oprava by stála moc peněz“), ale budou schopní vydedukovat historickou hodnotu objektu ze zdrojů. Pokročilý žák bude schopný vyjádřit, že památková hodnota objektů je věcí interpretace a ochrana historického dědictví spočívá v naší schopnosti nalézt pro něj funkční využití v budoucnu bez ohledu na finanční oběti. V ideálním případě zmíní také roli komunity, resp. občanské společnosti či samospráv při interpretaci významu (historická paměť místa) a prosazování ochrany památek - i rodina žáka se může zapojit do občanské iniciativy na záchranu a opětovné využití památek, kterým hrozí demolice.

Metodický komentář

Kulturním (historickým) dědictvím je vše, co člověk v minulosti vytvořil a co má „památkovou hodnotu". Památková hodnota je ale pojem, jehož obsahová definice je problematická. Na jedné straně jsou mezinárodními organizacemi, národní legislativou a státní správou (ministerstvo kultury, Národní památková ústav) definované a chráněné památky (UNESCO World Heritage, katalog kulturních památek apod.). Nejen názory odborníků z oblasti památkové péče, ale i názor občanské společnosti a samospráv může u kterékoliv budovy její památkovou hodnotu definovat. Z tohoto hlediska i drážní dílny v Holešovicích – Bubnech, ač ztratily památkovou ochranu, je nutné považovat za kulturní historické dědictví a příklad cenné technické památky (viz zdroje 2 a 3). V této případové studii však převážil finanční zájem developera (technický stav dílen by vyžadoval příliš velké investice, navíc omezuje projektování nové čtvrti i budoucí prodej pozemků). Dílny by přitom bylo možné zachránit, kdyby se v projektu myslelo na jejich rekonstrukci a revitalizaci areálu podle vzoru průmyslových čtvrtí v západní Evropě (Amsterdam, Benátky). K tomu však scházela vůle developera. Svůj podíl na demolici areálu mělo i rozhodování úřadů, svědčící o nízkém povědomí o důležitosti památkové péče.

Ilustrace

Název ilustrace

Maroldovo panorama bitvy u Lipan

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d9ca45

Krátký textový popis

Dějepisná lekce umožní žákům kriticky vyhodnotit informace a zaujmout poučený postoj k husitskému radikalismu, k jeho vnímání českou společností v průběhu času, a to i prostřednictvím prozkoumání Maroldova panoramatu bitvy u Lipan z roku 1898. Seznámením se s Maroldovým panoramatickým plátnem, plánováním propagace památky v rámci vlastních možností a schopností a pokusem o jeho propagaci vlastním pisatelským výstupem se žáci podílejí na historickém významu unikátního uměleckého díla a uplatňují svůj vliv na popularizaci památky. Lekce rozvíjí základní gramotnost čtenářskou a pisatelskou a žákům umožňuje v bezpečném prostředí vyvářet a vyjadřovat vlastní názory, bezpečně sdílet své pocity a zkušenosti i vidět skutečnosti z různých perspektiv.

Úroveň Splněno

Popis

- Uvede příklady kulturních památek a kulturního dědictví ze svého okolí či regionu, popřípadě ze seznamu světového kulturního dědictví.
- Dokáže vyjádřit, v čem spočívá historický význam a hodnota sledovaných památek, včetně těch, které nejsou památkově chráněny.
- Zhodnotí přínos zachování sledovaných památek pro budoucnost.
- O vybrané objekty projevuje aktivní zájem, například informuje druhé o jejich hodnotě nebo pomáhá o objekty pečovat vlastní aktivitou.

Ilustrace

Název ilustrace

Na jeden den průvodcem po památkovém objektu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e69ff0

Krátký textový popis

Žáci se na jeden den stanou průvodci po památkovém objektu, který se nachází v místě jejich školy nebo v nejbližším okolí. Po objektu provádějí své rodinné příslušníky, mladší spolužáky nebo běžné návštěvníky. Na svou roli se potřebují systematicky připravit a vycházet ze zkušeností historiků, historiků umění, zaměstnanců památkové péče nebo profesionálních průvodců. Příkladem může být Základní škola Komenského v Náměšti nad Oslavou, ve které tamější žáci provázeli veřejnost v místním zámku. Ve spolupráci s odborníky si upravili průvodcovské texty pro účely řetězového provázení, seznámili se s architektonickou a uměleckou hodnotou zámku, procvičili si své komunikační a rétorické schopnosti a vytvořili si osobní vztah k významné památce města.

Ilustrace

Název ilustrace

Kde na ně vzpomínat?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cf3951

Krátký textový popis

Aktivní připomínání konkrétních obětí holocaustu umožní žákům přímo se podílet na utváření historického významu regionálních kulturních památek, kamenů zmizelých. V lekci poznají lokální kameny zmizelých a seznámí se s lidmi, na jejichž památku byly do dlažby vsazeny. Lekce cílí na ty z místních obětí holocaustu, jež ještě kámen zmizelých nemají. Takové oběti žáci vyhledají, například podle místa jejich narození, seznámí se s jejich tragickými osudy a pokud je to možné, vyhledají jejich poslední bydliště před odvlečením. Na závěr lekce si poznané oběti pietně připomenou na jejich poslední adrese či v jejich rodišti. Také si lekcí uvědomí odlišnosti v připomínání památky zesnulých.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na péči o regionální památky, a připomíná si tak jejich význam.

CAS-DEJ-002-ZV9-017

Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení rozvíjí hlubší porozumění vzájemnému ovlivňování lidské činnosti a přírody, resp. klimatu v minulosti. Předpokládá důsledné využívání perspektivy environmentálních dějin a principů klimatického vzdělávání, pro které jsou vhodné konkrétní příklady narušování a přetváření životního prostředí člověkem, stejně jako adaptace na klimatické jevy a extrémy. Žák nejen popisuje problémy, ale zároveň rozlišuje, kdy jednání člověka vedlo k důsledkům zamýšleným (např. produkce energie, ekonomický rozvoj) a nezamýšleným (např. ohrožení či kolaps kultur a civilizací, vytváření nových postupů).

Porozumění historickým souvislostem proměny vztahu člověka k přírodě a schopnost hodnotit lidské jednání a jeho důsledky v dějinách je nezbytným předpokladem pro aktivní zapojení do současné i budoucí celospolečenské diskuse o tom, jak reagovat na ekologické problémy a klimatickou krizi.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-002

Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-005

Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

GEO-GEO-004-ZV9-017

Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyhledá ve zdroji (např. dobový text, fotografie, reportáž z dobového tisku) konkrétní informaci o klimatických jevech, změnách a narušování životního prostředí a čerpání zdrojů.
- Sám nebo s pomocí vyučujícího rozliší alespoň jednu příčinu zkoumaných situací a důsledek lidského jednání (např. objev zemědělství a růst populace, využívání fosilních paliv a oteplování planety).
- Diskutuje o proměnách vztahu člověka k přírodě.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak člověk změnil krajinu Krkonoš v 19. a na začátku 20. století?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f86f29

Krátký textový popis

Krkonoše představují kulturní krajinu ovlivněnou od středověké kolonizace lidskou činností. 19. a počátek 20. století přinesly mnoho změn, které jsou pozorovatelné v krajině dosud a některé se dokonce staly předmětem ochrany v rámci KRNAP, např. horské louky vzniklé rozmachem fenoménu budařství. Žáci se v online aplikaci seznamují s postavami představujícími typická povolání v regionu Krkonoš, s nimiž jsou spojeny dopady na proměnu krajiny.

Postup

• Žáci jsou seznámení s tím, že budou zkoumat zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidské činnosti na krajinu, a to na příkladu Krkonoš v 19. a 20. století, začnou přípravou myšlenkové mapy (jde využít i jiná technika).

• S pomocí tabletu nebo mobilu se připojí k jedenácti online stanovištím, která obsahují informace o proměně Krkonoš ve zmíněném období, získané informace si zanášejí do myšlenkové mapy, v níž mezi sebou mohou také vyznačovat souvislosti.

• Žáci v závěru hodiny prezentují své myšlenkové mapy, vyučující je může také vyzvat ke zvýraznění těch dopadů proměny krajiny Krkonoš, které jsou dosud znatelné, např. vysoký počet hotelů a restaurací na hřebenech, horské louky, ochrana přírody, síť turistických tras, ale také infrastruktura nebo pozůstatky průmyslu atd.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyhledá ve více zdrojích (např. v dobových textech, fotografiích, literárních ukázkách, reportážích z dobového tisku) konkrétní informace o klimatických jevech, změnách a narušování životního prostředí a čerpání zdrojů.

• Rozliší příčiny zkoumaných situací a důsledky lidského jednání (např. objev zemědělství a růst populace, využívání fosilních paliv a oteplování planety); vyvozuje závěr, že lidské zásahy byly v minulosti běžně provázeny nejistotou a omezenou předvídavostí.

• Diskutuje o proměnách vztahu člověka k přírodě a o motivacích člověka k poškozování ekosystémů (přelidnění a migrace jako důsledek vyčerpání zdrojů).

Ilustrace

Název ilustrace

Proč zanikla keltská civilizace?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6f2956

Krátký textový popis

Mohla změna klimatu způsobit zánik vyspělé civilizace? Jak vlastně můžeme zjistit, co k jejímu kolapsu vedlo? Žáci pomocí písemných a archeologických pramenů, klimatických modelů i hypotetických výpovědí Keltů pátrají po tom, co stálo za zánikem keltské civilizace.

Postup

Žáci po celou dobu pracují s pracovním listem a zdroji v prezentaci, kterou jim promítá učitel, žáci mohou pracovat individuálně nebo ve skupině.

Při práci s jednotlivými zdroji by měl vyučující vždy zjistit, že žáci zdroj správně pochopili a interpretovali, zejména pak např. u grafů, které se jako zdroj jeví náročněji. Lekce obsahuje také např. mapu nebo fiktivní výpovědi Keltů.

Ilustrace

Název ilustrace

Kácet les, anebo ne?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/81b7bb

Krátký textový popis

Lekce přibližuje žákům historické rozhodování o kácení lesa v 18. století prostřednictvím modelových svědectví tří vesničanů. Žáci porovnávají jejich tehdejší očekávání s pozdějšími důsledky, které tytéž postavy reflektují o několik desetiletí později. Na základě této zkušenosti rozlišují zamýšlené a nezamýšlené dopady lidského jednání na krajinu a diskutují, jak podobná rozhodnutí souvisejí s dnešní ekologickou krizí. Cílem je porozumět vývoji vztahu člověka k přírodě a promýšlet udržitelnější scénáře budoucnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše konkrétní příklady dopadu klimatických jevů a narušování životního prostředí a čerpání zdrojů v kontextu České republiky i v kontextu globálním.

• Diskutuje o proměnách vztahu člověka k přírodě, o motivacích člověka k poškozování ekosystémů i možnostech adaptace na změny ve formě vytváření nových postupů a struktur společenského života.

• Formuluje vlastní názory na narušování životního prostředí v historii i v současnosti.

• Definuje potenciální rizika a výzvy směrem do budoucnosti prostřednictvím rozlišení zamýšlených a nezamýšlených důsledků lidského jednání.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak mohli na Velikonočním ostrově zabránit katastrofě?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/53dddc

Krátký textový popis

Jak mohli na Velikonočním ostrově zabránit katastrofě?

Žáci dohledávají skrze modelová svědectví obyvatel ostrova, co pravděpodobně způsobilo katastrofu, a následně v roli tehdejších obyvatel navrhují možná řešení krize. Podrobná metodika, prezentace i pracovní list jsou dostupné na úložišti.

Popis ověřování

Schopnost rozlišovat, že lidské jednání má zamýšlené i nezamýšlené dopady, je klíčová pro porozumění tomu, proč lidstvo v současné době prožívá klimatickou nouzi. Na příkladech z minulosti lze tuto dovednost postupně rozvíjet. Vhodné je volit lekce, které mají pestré vzdělávací cíle (např. navrhnout řešení, která mohli realizovat lidé na Velikonočním ostrově). Vyučující na základě absolvování lekcí dodatečně ověřuje, zda žáci dokážou rozlišit, jak lidské jednání přispělo ke krizi nebo kolapsu zmíněných civilizací, a identifikovat, co si lidé představovali, že se stane (např. vykácením lesů získají zemědělskou půdu), a co se reálně odehrálo.

Ilustrace

Název ilustrace

Slezsko bez vody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/08519d

Krátký textový popis

Klimatická krize už není jen záležitostí budoucnosti – její dopady cítíme i v našem regionu. Změny v krajině, vysychající studny, přehřívající se města či úbytek vody v půdě nejsou náhodné. Tato lekce vede žáky k po-chopení, jak se současná ekologická situace v České republice (konkrétně ve Slezsku) vyvíjela v historickém kontextu – od průmyslové revoluce přes zásahy v době socialismu až po současnost. Žáci zkoumají historické příčiny narušení vodního režimu a čerpání přírodních zdrojů, rozlišují zamýšlené a nezamýšlené důsledky lidského jednání, a přemýšlejí o možnostech adaptace. Lekce propojuje dějepisné poznávání s environmentálním myšlením a občanskou angažovaností. V závěru žáci vystupují v roli aktérů, kteří hledají cestu k udržitelnému řešení lokální ekologické krize.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Na příkladech porovná důsledky lidské činnosti na životní prostředí v minulosti a současnosti.

CAS-DEJ-002-ZV9-018

V modelové situaci předvede, jak může historické poznání pomoci v současném životě.

Metodická podpora

Komentář

Podstatou očekávaného výsledku učení je uvědomění, že poučení z dějin ve formě převzetí vlastní historické zodpovědnosti může nabývat různých podob. Pamatovat si zásluhy, oběti i nespravedlnosti našich předchůdců a poučeně na ně reagovat má své limity. Zpravidla to vyžaduje zodpovědné zkoumání a zvážení kontextu situací, které v minulosti vyhledáváme ve snaze žít lépe současné životy. Žák využívá své zkušenosti z poznávání minulosti v souladu s hodnotami demokratické společnosti ukotvenými v Ústavě, resp. Listině základních práv a svobod, ale je obezřetný při posuzování minulosti na základě dnešních standardů pro správné a špatné jednání. Zacházení s dějinami v demokratické společnosti, které by mělo být charakterizováno kultivovaným vztahem k minulosti, vyžaduje aktivní občany, kteří jsou schopní reagovat na různé podněty související s dějinami, poučeně argumentovat a ctít ústavní hodnotové rámce. Očekávaný výsledek učení mohou realizovat žáci individuálně nebo ve skupině. Škola při realizaci vždy přihlíží k místním podmínkám a kapacitám.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-003-ZV5-012

Zkoumá lokální historii prostřednictvím vlastního bádání nejméně ve dvou zdrojích.

CJS-CJS-003-ZV5-014

Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Samostatně nebo společně s vyučujícím vymezí různé příklady toho, jak je možné v současné historické kultuře využívat historické poznání, resp. jak lze takové situace modelovat ve škole.
- Prozkoumá jeden zdroj, který je součástí jeho aktivity.
- Navrhne, jak by se v dané situaci zachoval.

Ilustrace

Název ilustrace

Co se děje s pomníkem?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8ef407

Krátký textový popis

Tato lekce se zaměřuje na schopnost žáků vyhledávat a třídit informace, které jsou klíčové pro porozumění současným kontroverzím s historickým přesahem. Na příkladu sporu o pomník rudoarmějce v Litoměřicích se žáci učí klást otázky, identifikovat klíčové zdroje informací a pochopit různé perspektivy zapojených aktérů. Lekce nerozhoduje o osudu pomníku, ale vede žáky k tomu, aby si osvojili badatelské postupy a uvědomili si, že pochopení současných problémů vyžaduje znalost historického kontextu. Cílem je rozvíjet kritické myšlení a dovednosti potřebné k orientaci v otázkách historické paměti.

Zadání pro žáka

Zadání s úkoly je v pracovním listu dostupném na uložišti.

- Vyhledávání a třídění informací: Žáci ve skupinách hledají informace o historii pomníku, jeho současném stavu a názorech různých aktérů. Každý člen týmu má specifický úkol a vždy uvádí zdroj svých informací.
- Diskuze a syntéza: Žáci diskutují své poznatky ve skupině, sdílí závěry a propojují je s širšími souvislostmi. Zaměřují se na pochopení motivací a postojů jednotlivých aktérů sporu.
- Formulace otázek: Žáci navrhují otázky, které by chtěli položit odborníkům či aktérům, aby lépe pochopili všechny aspekty sporu, a učí se formulovat badatelské otázky.

Popis ověřování

V této lekci se ověřuje, jak žáci dokážou identifikovat a zpracovat informace z různých zdrojů, což je vstupní dovednost pro zvládnutí celkového výstupu RVP ZV. Žáci formulují otázky, které ukazují jejich schopnost zvažovat různé perspektivy a potřebu doplnit chybějící informace. Důraz je kladen na schopnost analyzovat historický kontext a jeho vliv na současné diskuse. Aktivita pomáhá rozvíjet kritické myšlení tím, že žáci hledají odpovědi na konkrétní otázky spojené s veřejnou historickou pamětí. Výstupem je schopnost uvědomit si, jak historické poznání může pomoci porozumět současným společenským problémům.

Metodický komentář

Jedná se o nepilotovanou lekci. Může být metodicky náročná z hlediska práce s různorodými zdroji, které mohou být ovlivněné zaujatostí. Učitel by měl žáky vést k pečlivému ověřování spolehlivosti zdrojů a zdůrazňovat, že různé perspektivy mohou být stejně důležité pro pochopení situace. Případné polarizaci diskuse mezi žáky učitel předchází tím, že při moderování diskuse podporuje věcnou argumentaci. Závěrečná fáze formulace otázek by měla být vedena tak, aby žáci pochopili, že smyslem aktivity není hledání „správné odpovědi“, ale schopnost klást dobré otázky a osvojit si návyk, že bez kvalitních historických informací nelze minulost funkčně využívat pro orientaci v životě.

Úroveň Na cestě

Popis

• Sám nebo ve skupině určí, kterou možnost využívání historického poznání si chce vyzkoušet.

• Prozkoumá zdroje, které jsou součástí jeho aktivity – např. článek s historickou tematikou, diskusní příspěvek na internetu, zadání pro tvorbu pomníku, pamětní desky nebo výběru názvu nové ulice zprostředkované nebo modelově vytvořené vyučujícím apod.

• Odpoví na otázky nezbytné pro kritické posouzení situace (např. Jaké je hlavní sdělení textu/obrázku/příběhu? Kdo se zachoval správně? Je, nebo není tvrzení manipulativní a proč? Proč autor tvrdí zrovna toto? Porušuje některou ze zásad demokracie a lidských práv? Jak lze přispět ke kultivaci jednostranných nebo netolerantních postojů? Jak na podobné situace reagoval někdo přede mnou?).

• Osvojuje si strategie, jak jednat a vytvářet vlastní výstup nebo jak vybrat kvalitní výstup jiného autora, který chce využít v aktivitě.

• Představí svůj výběr, postoj nebo stanovisko (např. navrhne jméno nové ulice pojmenované po historické osobnosti a připraví koncept dopisu zastupitelstvu, kde svůj výběr objasní; zformuluje reakci na text obsahující historickou manipulaci nebo nepravdu; odkáže na zdroj a sdílí kvalitní historický text na sociálních sítích; zapojí se do internetové diskuse nebo vzpomínkové akce u příležitosti významného výročí; reaguje na řetězový e-mail apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Jak nahlížet na očkování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/97ec43

Krátký textový popis

Lekce se věnuje otázce historického a současného pohledu na očkování prostřednictvím práce s obrazovými a textovými zdroji. Žáci analyzují historickou karikaturu, článek o antivakcinačním hnutí z 19. století a jeho argumentech a porovnávají je s dnešními diskusemi o očkování. Hlavním cílem je ukázat, jak historické poznání může přispět k porozumění současným problémům a dezinformacím spojeným s očkováním a reakcí na epidemii.

Zadání pro žáka

Zadání s úkoly je v pracovním listu dostupném na uložišti.

• Analýza zdrojů: Žák pracuje s historickou karikaturou a textovým zdrojem, identifikuje důležité prvky, interpretuje jejich význam a propojuje historický kontext s argumenty odpůrců očkování.

• Vypracování úkolů: Žák formuluje odpovědi na otázky spojené s historickými i současnými dezinformacemi o očkování a vysvětluje různé motivace, které vedly k odmítání vakcín v minulosti.

• Praktická aplikace: Žák navrhuje, jak by mohl s využitím historických poznatků argumentovat v současné diskusi o očkování, a rozvíjí své dovednosti v komunikaci a formulaci občanských postojů.

Popis ověřování

Lekce rozvíjí schopnost žáků využívat historické poznání při řešení současných problémů, konkrétně diskusí o očkování. Žáci se učí rozpoznat historické paralely, identifikovat klíčové argumenty a porozumět motivacím odpůrců očkování v různých obdobích. Práce s primárními a sekundárními zdroji jim pomáhá posilovat dovednosti v analýze textů a vizuálních materiálů. Reflexe historických dezinformací je vede k zamyšlení nad mechanismy šíření moderních mýtů a nad tím, jak jim čelit. Shrnutím a návrhem současné argumentace proti dezinformacím žáci propojí historické poznání s praktickým občanským postojem.

Metodický komentář

Jedná se o lekci neověřenou pilotáží. Práce s historickými karikaturami a textem vyžaduje, aby učitel žákům vysvětlil kontext doby (rozvoj věd, napětí mezi tradiční a kulturou a modernizací). Důležité je vést diskusi tak, aby se vyhnula zjednodušujícím soudům o postojích minulosti. Při práci se současnými tématy, jako je očkování, je nutné zajistit, aby diskuse zůstala věcná a zaměřená na fakta, nikoliv na osobní postoje k očkování. Učitel by měl žáky podpořit ve formulaci vlastních názorů na základě podložených informací. Zároveň je potřeba dát pozor, aby lekce neznevýhodňovala žáky, kteří mohou mít negativní osobní zkušenosti s pandemií coronaviru nebo očkováním.

Ilustrace

Název ilustrace

Je možné se poučit z holocaustu?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d38e20

Krátký textový popis

Ilustrace využívá texty současných odborníků k otevření otázky, jak poznáme genocidu, resp. kdo rozhoduje o tom, zda se genocida děje. Žáci porozumí pojmu genocida a jeho právním a etickým souvislostem a formulují otevřené otázky v rámci závěrečné reflexe. Rozvíjejí svou empatii k potenciálním obětem genocidy bez ohledu na jejich původ. Seznamují se s různými perspektivami na aktuální problém využívání holocaustu v souvislosti s válkou Izraele proti Palestincům v Gaze. Lekce může sloužit jako úvod do dalších aktivit ve spolupráci s vyučujícími Osobnostní a sociální výchovy, resp. Výchovy k občanství.

Úroveň Splněno

Popis

- Využije historické poznání, které získal z různých kriticky prozkoumaných zdrojů, k proměně svého současného okolí.
- Ve zdrojích posoudí postoje a způsoby argumentace jednotlivých aktérů.
- Při vlastní tvorbě zohlední různé pohledy na danou událost a zaujme podložené postoje, přičemž použije argumenty, které citlivě aplikuje v rámci diskuse s ostatními.
- Vytvoří a ve třídě, škole či obci představí vlastní výstup, v němž zohlední i protichůdné názory.

Ilustrace

Název ilustrace

Zaslouží si pomník?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6b7dbe

Krátký textový popis

Úloha nabízí modelovou situaci, kdy žáci nejprve rozhodují, zda a proč by měl být vybraným osobnostem z jejich regionu postaven pomník. Poté takový pomník navrhují, prezentují a obhajují jeho podobu i umístění. Nakonec dostávají zpětnou vazbu. Žáci začínají poznáváním role pomníků ve veřejném prostoru a dále osobností regionu, a to z různých úhlů pohledu a časových rovin. Analyzují, interpretují a porovnávají různé zdroje (dobový tisk, paměti, korespondence, odborný text apod.), zvažují jejich důležitost a důvěryhodnost, své názory zdůvodňují s oporou v pramenech a literatuře. Poté vytvářejí vlastní návrhy pomníků podle zadaných kritérií. Hlavní otázka směřuje k tomu, aby si uvědomili a vyzkoušeli, že minulost nemusí „jen“ poznávat, ale také ji tvořit. Lekce je přiložená jako konkrétní návrh naplnění očekávaného výsledku učení na příkladu osobností z regionu Vysočina.

Ilustrace

Název ilustrace

Zeď, múr, die Mauer

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cd2f63

Krátký textový popis

Lekce o segregaci prostřednictvím oddělování různých částí společnosti pomocí zdí a vytváření ghett či vyloučených lokalit. Empirická část lekce klade důraz na cílený a řízený způsob získávání zkušenosti u žáků, kdy od rozmýšlení možných účelů jim známých zdí přes připomenutí a poznání zdí oddělujících různé skupiny lidí v minulosti i současnosti dojdou žáci k pochopení negativních a represívních funkcí zdí a k poznání, že takové zdi nemusejí být nutně hmotného charakteru. Aktivizační část lekce vede žáky k rozhodnutí angažovat se dle svých schopností a možností v činnostech omezujících segregaci menšin.

VKO

Výchova k občanství

Charakteristika vzdělávacího oboru

Obsah vzdělávacího oboru podporuje porozumění společnosti v její rozmanitosti a v širších souvislostech, což zahrnuje proaktivní i kritický přístup k sobě samému, ke společnosti, k dění ve své obci, v regionu, v České republice a ve světě a k informacím obecně. Vzdělávací obsah je členěný do tří tematických okruhů:

- **Já ve společnosti**
- **Odpovědný občan**
- **Já a svět financí**

Žák se věnuje rozpoznávání a posuzování společenských rolí, práci s předsudky a stereotypy, rozpoznávání toho, co ovlivňuje rozhodování a jak se odrážejí hodnoty v různých životních situacích. Specifikem je zaměření na problematiku demokracie a lidských práv, na orientaci ve veřejném a politickém dění na různých úrovních, na rozvoj právního a občanského povědomí pro běžné situace fyzického i digitálního života, na uplatňování zásad finanční gramotnosti. Žák je veden k přijímání, rozvíjení a projevování odpovědného přístupu, včetně respektování a prosazování demokratických principů, ústavních hodnot a lidských práv a svobod.

001

Já ve společnosti

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh se zaměřuje na to, aby žák porozuměl společnosti v její rozmanitosti a v širších souvislostech, což zahrnuje kritický přístup k sobě samému i ke druhým, ke společnosti a k informacím obecně. Žák se učí rozpoznávat, přijímat a respektovat vzájemné rozmanitosti, prozkoumává sociální interakce, pojmenovává své hodnoty a uvádí je do praxe, formuje své postoje, rozvíjí se v oblasti empatie, morálky a reflexe.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAS-VKO-001-ZV9-001

Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

Metodická podpora

Komentář

Žák identifikuje a popíše své role v rámci různých společenství (včetně digitálních). Žák charakterizuje, jaké vztahy má k jednotlivým společenstvím, a rozumí významu a vlivu těchto vztahů na jeho osobní rozvoj a společnost jako celek. Žák je schopný vyjádřit, co pro něj znamená být součástí jednotlivých společenství, jaké jsou jeho hodnoty v rámci těchto příslušností, a reflektuje, jaké jsou jeho zkušenosti v rámci jednotlivých rolí. Zároveň je žák veden k uvědomění, že se lidé, jejich osobnosti, způsoby života, potřeby i názory liší. Stěžejní rolí učitele je zajistit bezpečné prostředí a respektovat, že identita každého může být konstruována odlišně.

Společenské role a příslušnost k různým společenstvím mají zásadní vliv na formování našich hodnot, chování a osobnost. Pro žáky je důležité pochopit význam těchto sociálních skupin, aby se mohli aktivně zapojit do společnosti, rozvíjet své schopnosti a stát se zodpovědnými, empatickými a společensky uvědomělými jednotlivci. To jim pomůže vést vyvážený a naplňující život a přispět k pozitivnímu rozvoji společnosti jako celku. Základy kultury, tradic či víry a genderové identity jsou předávány také v rámci těchto společenství, čímž se udržuje kulturní kontinuita, která jedincům dodává pocit sounáležitosti a přináší radost ze sdílení zážitků s ostatními.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001
Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-005
Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-DEJ-001-ZV9-011
Určí, jak se proměňovaly a v čem zůstávaly stejné genderové role v dějinách.

CSP-OSV-001-ZV9-001
Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-OSV-002-ZV9-006
Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

GEO-GEO-003-ZV9-016
Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

UAK-HTD-003-ZV9-009
Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětlí pojmy rodina, kultura, náboženství, gender, národ, příslušnost.
- Seznámí se s pojmem společenská role a uvede příklady.
- Na příkladech vysvětlí, jak a proč oslavy rodinných svátků, významných dnů, státních svátku nebo udržování tradic posilují příslušnost k některému společenství.
- Seznamuje se s pojmem digitální identita a uvede, jak se jej týká.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo jsme a jakou roli hrajeme?

Krátký textový popis

Aktivita by měla vést k uvědomění, že každý z nás zastává různé role a že tyto role s sebou nesou určitá očekávání a odpovědnosti. Důležité je zdůraznit, že role se mohou měnit a vyvíjet.

Zadání pro žáka

1. Do skupin po 3-4 žácích dostanete karty s různými společenskými rolemi (např. zaměstnanec, vedoucí, kamarád, spolužák, dobrovolník, volič).

U každé karty společně:

- Napište, co všechno musí člověk v této roli dělat
- Zamyslete se, jaké vlastnosti a dovednosti by měl mít
- Diskutujte o tom ve skupině

2. Vyberte 2 až 3 role, které vás nejvíce zaujaly. Ty představte ostatním spolužákům.

Při prezentaci nezapomeňte zmínit:

- Co přesně daný člověk dělá?
- Jaké má povinnosti?
- Jaké by měl mít vlastnosti?
- Proč jste si vybrali zrovna tuto roli?

Popis ověřování

Pro ověření, zda žáci naplnili výstupy aktivity, sledujte, zda dokážou u každé role jasně popsat povinnosti, které s ní souvisejí, a vhodně přiřadit potřebné vlastnosti a dovednosti. Reflexivní otázky: Co jste se naučili o různých společenských rolích a jejich odpovědnosti? Která role vás nejvíce zaujala a proč? Jaké vlastnosti nebo dovednosti byste chtěli rozvíjet, abyste v určité roli obstáli?

Úroveň Na cestě

Popis

• Zpracuje vizuální přehled, s kým je v sociální interakci.

• Zmapuje svou identitu (kdo je, co ho formuje, jak se cítí v různých rolích, jaké jsou jeho hodnoty, přesvědčení).

• Na příkladech popíše, co tvoří digitální identitu a které postupy budování digitální identity považuje za vhodné/nevhodné a za bezpečné/rizikové.

• Vyjádří své myšlenky, pocity a zkušenosti ohledně identity a vztahu k různým sociálním rolím.

• Zamýšlí se nad tím, jak se společenské role mohou proměňovat v závislosti na věku a životních situacích.

• Uvede příklady toho, jak se jeho chování, komunikace, nebo zapojení mění v souvislosti s tím, ve které sociální skupině právě je.

• V simulovaném digitální prostředí nebo v modelové situaci zkouší, jak bezpečně pracovat s digitální identitou.

Ilustrace

Název ilustrace

Karta identity

Krátký textový popis

Aktivita se věnuje tomu, co tvoří naši identitu, co je pro nás v životě důležité.

Zadání pro žáka

• Doprostřed papíru napiš své jméno. Jaký vztah má tvé jméno ke tvé osobnosti – jak jsi k němu přišel, ztotožňuješ se s ním apod.

• Kolem jména napiš nebo nakresli na papír min. deset věcí, která tě charakterizují (např. „dívka“, „skaut“, „stydlivá“, „gamer“ apod.). Své charakteristiky budeš sdílet. Tři charakteristiky, které tě v současnosti vystihují nejlépe, podtrhni.

• Zamysli se nyní nad tím, které části své identity sis vybral sám. Které části tvojí identity ti určili druzí, okolnosti, náhoda?

• Ve skupinkách po třech až čtyřech se ostatním představ. Je něco, co máte společného, co vás spojuje? Je něco, co tě překvapilo, co jsi o svých spolužácích nevěděli? Zaujalo tě něco, inspirovalo?

• V kruhu sdílej, co ses dozvěděl. Poté se spolu s ostatními zamysli nad těmito otázkami:

Jaký vliv má to, jak sami sebe definujeme, na to, jak nás spatřují ostatní? Jaký vliv má to, jak nás vnímají ostatní, na to, jak se spatřujeme/definujeme my sami? Jak se moje identita mění v čase nebo v různých podmínkách?

Popis ověřování

Smysluplné je sledovat to, zda se žák zamyslel na svou vlastní identitou a zda byl schopen odlišit to, jak sám sebe prezentuje a jek jej vidí ostatní. Vhodné je zaměřit se na to, zda se žák zapojuje do diskuze a interakce s ostatními žáky, zda se dozvěděl o sobě nebo druhých něco nového, zda jej něco inspirovalo, zda se zapojuje do reflexe.

Metodický komentář

Důležité je dbát na bezpečné prostředí, ve kterém se žáci nebojí informace o sobě sdílet. Karty identity si můžete vylepit ve třídě. Důležitá je fáze reflexe – je zde prostor debatovat se žáky o tom, jaké to je, když nás ostatní vnímají či nazírají jinak, než jak se vnímáme my sami. Pokud máte ve třídě romské žáky, je to možnost, jak bezpečně a citlivě otevřít téma předsudků – dát jim prostor vyjádřit se, jaké pro ně je, že je často lidé vnímají jinak, než kým se cítí být sami.

Ilustrace byla připravena na základě aktivity Identity Charts, viz https://www.facinghistory.org/resource-library/identity-charts-0. Semináře programu Facing History and Ourselves/ Tváří v tvář historii, kde se s uvedenou aktivitou v kontextu pracuje, nabízí sdružení Antikomplex. Více také na www.tvarivtvar.cz.

Ilustrace

Název ilustrace

Identita

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/97e7b9

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k přemýšlení o tom, co způsobuje rozdíly mezi tím, jak se nazíráme sami a jak nás vnímají druzí.

Zadání pro žáka

• Vyplň pracovní list Identita (viz příloha v části ODKAZ, nebo dostupné z https://skolas.eu/wp-content/uploads/2024/12/SCHOLA_F_ANNA_list_IDENTITA_nahled-2.pdf). Z pracovního listu budeš sdílet jen ty informace, o kterých sám rozhodneš.

• Nyní postupuj podle pokynů č. 1-5 z rámečku vpravo dole.

• Ve dvojici o sobě během minuty sdílej to, co o sobě chceš sdělit, po minutě naslouchej partnerovi. Během následujících dvou minut si můžete upřesnit, co vás zaujalo.

• Ve společném kruhu můžeš sdílet, co ses o druhém dozvěděl, co tě překvapilo, co pro tebe bylo zajímavé, nečekané, co jste našli společného.

• Diskutuj se spolužáky o tom, jaké to pro tebe bylo. Co sis uvědomil? Je rozdíl mezi tím, jak se vnímáš ty sám a jak tě vnímají druzí? Proč se podle tebe jmenuje pracovní list „Nechte mě být tím, kým jsem“?

Popis ověřování

Při vyplnění pracovního listu má žák prostor pro přemýšlení nad tím, co formuje jeho identitu a jaký je rozdíl v tom, jak se vnímá on sám a jak ho vnímají druzí. Přemýšlí o tom, co způsobuje, když jsou tyto charakteristiky v rozporu. Vhodné je sledovat, zda žák vyplňuje pracovní list, následně debatuje ve dvojici a zda se zapojuje do diskuse a interakce s ostatními žáky. Součástí úspěšného průběhu aktivity je, aby žáci dodržovali nastavená pravidla, včetně pravidla naslouchání si.

Metodický komentář

Ve fázi reflexe můžete otevřít i hlubší témata: stalo se mi někdy, že mě někdo vnímal jinak, než kým se cítím být já sám? Jak jsem se cítil/a? Bylo to příjemné/nepříjemné? Byl jsem někdy svědkem, že někdo někomu v mé blízkosti přisuzoval charakteristiky, které nebyly pravdivé? Co se s tím dá dělat? Vytváří se tak prostor pro otevření debaty o stereotypech a předsudcích (pozitivních i negativních). Pokud máte ve třídě žáky, kteří jsou vnímáni jako odlišní (romští, židovští, vietnamští žáci, muslimové, žáci se zdravotním handicapem, děti z dětských domovů), podpořte je.

Pro ilustraci byla využita se svolením autorky aktivita Marie Smutné, která byla zpracována pro Schola Fidantiae – Školu s(ebe)vědomí, z.s.

Ilustrace

Název ilustrace

Po stopách digitální identity

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b4911b

Krátký textový popis

Ilustrace vede žáky k uvědomění, že v dnešní době má téměř každý kromě různých identit v reálném světě i svoji jedinečnou digitální identitu. Žáci se zaměřují na sociální, psychologické a kulturní pojetí pojmu digitální identita (různé úhly pohledu na to, kdo jsem, kým bych chtěl být, jak působím na ostatní lidi a prostředí). Součástí ilustrace je reflexe vlastního chování při budování digitální identity.

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje a pojmenovává různé typy společenství, ve kterých žije.

• Charakterizuje společenské role, do kterých se v průběhu svého života dostává.

• Uvádí příklady toho, jak se projevuje příslušnost k některé sociální skupině v chování, komunikaci, při rozhodování se, v zapojování se.

• Zhodnotí výhody a nevýhody příslušnosti k určité sociální skupině a/nebo určitému společenství.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj svět v kruhu: Objev svůj směr!

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

• Vytvořte si vlastní životní kompas, který bude mít tvar kruhu rozděleného na šest stejných segmentů. Každý segment reprezentuje jednu společenskou roli nebo skupinu, ke které patříte: např. rodina, škola, národ, stát, gender, sportovní týmy, zájmové kroužky.

• V každém segmentu napište nebo nakreslete slova, fráze, obrázky nebo symboly, které reprezentují vaše city, zkušenosti a myšlenky týkající se dané role nebo skupiny.

• Vyjádřete své pocity a zkušenosti pomocí barev, obrazů a symbolů. Můžete použít časopisy nebo tiskové materiály k vytvoření koláže, která bude reprezentovat vaše myšlenky.

• Po dokončení životního kompasu si ho prostudujte a zkuste odpovědět na následující otázky:

• Jaké společenské role jsou pro vás nejdůležitější a proč?

• Jaké role nebo skupiny ovlivnily vaši osobnost a vaše hodnoty? Jak? Proč?

• Jaké role nebo skupiny vás činí hrdým a proč? Na které role jste hrdí a proč?

• Jaké role nebo skupiny pro vás představují výzvu a proč?

5. Sdílejte svůj životní kompas s ostatními a diskutujte o svých zkušenostech a pohledech na různé společenské role a skupiny.

Popis ověřování

Žák pojmenuje různá společenství, do nichž náleží. Poté se zaměří na jejich charakteristiku a reflektuje způsoby, jakými se do konkrétních rolí dostáváme – žák/žákyně, syn/dcera, přítel/přítelkyně, člen týmu, dobrovolník, pracovník, občan a další. Žák při tvorbě kompasu zmapuje svou identitu a je schopen odpovědět smysluplně na dané otázky. Odpovědi na otázky by měly korespondovat s vytvořeným kompasem. Odpovědi musí být relevantní, důkladné a ukazovat na žákovo porozumění tématu. Žák diskutuje o svých zkušenostech a pohledech s ostatními.

Ilustrace

Název ilustrace

Kulturní artefakt

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6ff089

Krátký textový popis

Aktivity vedou žáky k pochopení společenských rolí, ke kterým se v životě vztahují, a k uvědomění si příslušnosti ke skupinám a jejich kulturním projevům. Prostřednictvím výběru a seřazování rolí, výtvarné tvorby a diskusí žáci reflektují, jak se jejich identita utváří a jak ji vyjadřují. Téma přirozeně propojuje občanské a kulturní hledisko. Aktivity rozvíjejí klíčové kompetence – zejména kompetence kulturní a sociální – a vedou žáky k vnímání rozmanitosti a sdílení hodnot.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, co pro něj znamená rodina, škola, kultura, náboženství, gender, obec, národ a stát, a uvede příklady, jakou roli v ní/něm zaujímá.

CAS-VKO-001-ZV9-002

Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

Metodická podpora

Komentář

Žák vytvoří a zdůvodní svůj osobní žebříček hodnot, kterým se řídí ve svém životě. Popíše, jak tyto hodnoty ovlivňují jeho chování, rozhodování a postoje v různých životních situacích (např. etické dilema, kdy se někdo musí rozhodnout, zda zůstat věrný svým zásadám, nebo ustoupit kvůli tlaku druhých). Žák identifikuje klíčové hodnoty, které ho vedou a které považuje za nejvýznamnější (např. respekt k druhým, odpovědnost za vlastní činy, soudržnost s rodinou nebo ochrana životního prostředí). Tyto hodnoty následně hierarchizuje podle jejich důležitosti a předností (např. pokud si žák cení rodiny výše než materiálního bohatství, bude při svých rozhodnutích a jednáních klást důraz na rodinné vztahy a společenství, i kdyby to znamenalo obětovat finanční zisk).

Vytvoření a porozumění osobnímu žebříčku hodnot je důležité pro dosažení životního naplnění a rozhodování v souladu s představami o vlastním životě. OVU inspiruje žáky v oblasti hodnot a morálky, podporuje porozumění rozmanitosti, rozvíjí respektující přístup a přispívá k odpovědnému rozhodování. Hodnoty mohou poskytovat vodítko při stanovení osobních priorit (co chci, co nechci) nebo například v situacích, kdy nevíme, jak se rozhodnout nebo jak se zachovat. Sestavením životních hodnot a priorit žák poznává, co je v životě důležité, co méně důležité, co bude (musí) preferovat, aby dosáhl konkrétních životních cílů, aby jednal a rozhodoval se v souladu se svými přesvědčeními a možnostmi a také s ohledem na ostatní.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-001-ZV5-005

Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-001-ZV5-006

Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-002-ZV5-011

Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-014

Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

CJS-CJS-006-ZV5-034
Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CJS-CJS-006-ZV5-035
Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-004-ZV9-013
Na základě pozorování a společných diskusí analyzuje shody a rozdíly ve vývoji a životních projevech mezi člověkem a ostatními živočichy.

CAP-PRI-004-ZV9-014
Reflektuje svůj vztah k přírodě na základě aktivit podporujících environmentální senzitivitu, ocenění rozmanitosti a chápání evoluční příbuznosti lidí a ostatních organismů.

CSP-OSV-001-ZV9-001
Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětlí, co si představuje pod hodnotami z nabídky příkladů.
- Uvede příklad jednoduché situace (např. pomoc kamarádovi), kde by se jeho vybrané hodnoty mohly uplatnit.

Ilustrace

Název ilustrace

Hledáme hodnoty v (ne)obyčejných situacích!

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na rozvoj hodnotové orientace žáků prostřednictvím praktických situací a osobní reflexe. V první části žáci ve skupinách analyzují modelové situace, což podporuje rozvoj kritického myšlení a empatie, zatímco druhá část s individuální reflexí umožňuje propojení s vlastní zkušeností.

Zadání pro žáka

- Rozdělte se do skupin, každá skupina dostane jednu situaci k zamyšlení. Společně diskutujte:
- Jaké hodnoty jsou v této situaci důležité?
- Jak byste se zachovali a proč?

• Co vás k tomu rozhodnutí vede?

Situace k zamyšlení:

• Tvůj kamarád má problémy ve škole. Jak mu můžeš pomoct?

• O přestávce slyšíš, jak někdo pomlouvá tvého spolužáka. Co uděláš?

• Máš možnost přihlásit se do školní soutěže, ale bojíš se. Jak se rozhodneš?

• Ve tvém okolí je někdo smutný. Jak mu můžeš pomoct?

2. Zamysli se nad situací ze svého života, kde ses rozhodoval/a podle svých hodnot. Napiš si:

• Co se stalo?

• Jaká hodnota byla pro tebe důležitá?

• Jak jsi se zachoval/a?

Například:

• Kdy jsi naposledy někomu pomohl/a?

• Kdy jsi se zachoval/a férově?

• Kdy jsi projevil/a pochopení pro druhého?

Popis ověřování

Zaměřte se na schopnost žáků reflektovat vlastní zkušenosti a propojit je s hodnotami, které považují za důležité (např. pomoc, férovost, empatie). Pozorujte také, jak otevřeně a respektující formou diskutují ve skupinách a zda dokážou přenést poznatky z konkrétních situací na reálné problémy ze svého života. Reflexivní otázka pro žáky: Co jste se naučili o tom, jak vaše hodnoty ovlivňují vaše jednání a rozhodování?

Úroveň Na cestě

Popis

• Uvede příklad situace, kdy se dostal do konfliktu mezi dvěma svými hodnotami.

• Diskutuje na příkladu konkrétních lidí o vlivu sociálního a kulturního prostředí na utváření hodnot různých skupin lidí.

• Z nabídky sestavuje vlastní žebříček životních hodnot.

• Porovná své hodnoty s hodnotami spolužáka a najde alespoň jednu shodu a jeden rozdíl.

• Diskutuje o tom, jak se jeho žebříček hodnot může měnit v průběhu času a co může tyto změny způsobit.

• Popíše, jak se prakticky žebříček hodnot odráží v různých situacích jeho života.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje deklarace lidských práv

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c423c7

Krátký textový popis

Žák porovná své hodnoty s hodnotami spolužáků.

Zadání pro žáka:

• Ve skupině budeš se svými spolužáky vytvářet minideklaraci lidských práv. Dostaneš k tomu sadu tvrzení a schéma. (Viz příloha v části ODKAZ).

Ve skupině si rozdělte tvrzení mezi sebe a z druhé strany si je označ. Svá tvrzení si pročti a v tichosti je umísti do schématu takto:

• Pokud má tvrzení podle tebe platit bez výjimky a pro každého, umísti je do pole „Platí ve všech případech“.

• Pokud váháš, zda nemá drobné výjimky, případně máš nějakou konkrétní výjimku na mysli, umísti lístek do pole „Platí ve většině případů“.

• Pokud by podle tebe mělo výjimek existovat více nebo že tento výrok by měl mít omezenou platnost, umísti ho do pole „Platí v některých případech“.

2. Pročti si lístky, které umístili do schématu spolužáci. Pokud s umístěním některého z lístků nesouhlasíš, otoč ho a na rub lístku napiš své iniciály. Lístek nechej na místě, kde leží. Lístky, které zůstaly na místě neotočené, můžeš se spolužáky napevno nalepit.

3. Diskutuj podle těchto pravidel: původní majitel lístku a ten, kdo lístek otočil, diskutují o svých důvodech, ostatní se zapojí posléze. Výsledkem je dohoda, kam všechny lístky ve schématu napevno umístit. V případě neshody hlasujte. Lístky napevno nalepte do schématu.

4. V poli „Platí v každém případě“ vznikla mini-deklarace lidských práv vaší skupiny. S tou se vrať do společného kruhu k reflexi.

5. Zamysli se se spolužáky nad tím, jaké momenty pro tebe byly zajímavé. O čem jste diskutovali? Kde jsi čerpal argumenty pro obhajování svého postoje? Podařilo se dosáhnout konsenzu? O čem bylo potřeba hlasovat?

Popis ověřování

Žák prochází procesem zpochybnění – z práv, která považoval za univerzálně platná, vybírá na základě diskuse s ostatními taková, která nemusí platit v každém případě. Učí se argumentovat, naslouchat argumentům druhých a hledat konsensus. Důležité je, že se aktivně zapojuje do diskuse a snaží se vysvětlit svůj názor. Nahlíží, že hodnoty, které považoval za jasné, nemusí být pro všechny stejně důležitá. Taktéž se učí dívat na věci z více perspektiv.

Metodický komentář

Minideklarace lidských práv lze vyvěsit ve třídě. Můžete si se žáky přečíst Všeobecnou deklaraci lidských práv, dostupná např. zde: http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/vseobecna-deklarace-lidskych-prav, nebo se podívat na videa na webu https://www.youthforhumanrights.org/videos/psas.

Ilustrace byla připravena na základě aktivity Lidská práva, viz http://www.tvarivtvar.cz/?page_id=370. Semináře programu Facing History and Ourselves / Tváří v tvář historii, kde se s uvedenou aktivitou v kontextu pracuje, nabízí sdružení Antikomplex.

Ilustrace

Název ilustrace

Na čí straně je pravda? Malý výzkum o spravedlnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/58f057

Krátký textový popis

Aktivita propojuje jednoduchý výzkum s hlubší reflexí osobních hodnot. Vychází z Piagetova slavného morálního dilematu se dvěma chlapci, kteří rozbijí talíře, a propojuje jej s přemýšlením o osobních hodnotách. Žáci se stanou „vědci“ a provedou výzkum u dětí v MŠ a 3. třídě, aby zjistili, jak různý věk ovlivňuje chápání spravedlnosti. Následně se zamyslí nad vlastním žebříčkem hodnot a diskutují o tom, jak tyto hodnoty ovlivňují jejich rozhodování v reálných situacích. Aktivita podporuje sebereflexi, empatii a respekt k odlišným hodnotovým systémům

Úroveň Splněno

Popis

• Sestaví vlastní žebříček životních hodnot.

• Zdůvodní svůj výběr životních hodnot.

• V modelové situaci předvede, jak se vhodně vypořádat s odlišným hodnotovým žebříčkem jiné osoby.

Ilustrace

Název ilustrace

Co odhaluje můj svět?

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

• Vytvoř koláž, která vizuálně reprezentuje tvůj osobní žebříček hodnot. Každá hodnota by měla být zobrazena jinak, podle své důležitosti v hierarchii tvých hodnot.

• Nejdůležitější hodnoty umísti na vrchol, méně důležité níže – může tak vzniknout žebříček, pyramida nebo diamant.

• Můžeš používat obrázky, slova, symboly nebo vlastní kresby, které vyjadřují jednotlivé hodnoty.

2. V hierarchii hodnot se zamysli nad tím, jaký vztah mají tvé nejdůležitější hodnoty k ostatním (např.: Je pro tebe důležitější zdraví než úspěch?).

3. Až budeš hotov, připrav si krátké představení své koláže, kde vysvětlíš, jaké hodnoty jsi zvolil a proč.

4. Po dokončení individuální práce se rozdělte do skupin po třech až čtyřech žácích. Ve skupině prodiskutujte své koláže a zamyslete se společně nad tím, jak se naše různé hodnoty mohou projevovat v osobním životě, ve vztahu k ostatním lidem, k přírodě nebo třeba společnosti. Ve skupině také porovnejte, jak se vaše hierarchie hodnot liší a jaké důvody vás vedly k jejich uspořádání.

Popis ověřování

Je důležité sledovat schopnost jasně vyjádřit své hodnoty, schopnost naslouchat a reflektovat svou práci v rámci skupiny. Koláž by měla ukazovat rozdíl mezi jednotlivými hodnotami podle jejich důležitosti. Učitel také může sledovat, jak se každý žák zapojuje do diskuse a jakým způsobem přispívá k reflexi ve skupině. Důraz je kladen na schopnost spolupráce a otevřeného sdílení názorů.

Metodický komentář

Aktivita rozvíjí schopnost žáků nejen definovat své hodnoty, ale také přemýšlet o jejich relativní důležitosti v hierarchickém uspořádání. Zároveň podporuje reflexi toho, jak se tyto hodnoty projevují v jejich životě a v jejich vztahu k ostatním lidem a světu. Tvorba koláže a hierarchie hodnot umožňuje žákům vizualizovat jejich hodnotový systém a přemýšlet o tom, jaký vliv mají jejich hodnoty na jejich každodenní rozhodování. Skupinová diskuse rozvíjí komunikační dovednosti a schopnost porovnávat různé perspektivy. Povzbuzujte žáky, aby byli při vytváření hierarchie co nejupřímnější a aby v diskusi s ostatními reflektovali, jaké faktory (rodina, kultura, zkušenosti) ovlivnily jejich výběr a uspořádání hodnot. Pomozte jim propojit individuální hodnoty se širším kontextem, jako je společnost nebo příroda.

Ilustrace

Název ilustrace

Hodnoty ve stopách

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/28bf77

Krátký textový popis

V aktivitě „Hodnoty ve stopách“ žáci reflektují své klíčové životní hodnoty a zkoumají, jak se tyto hodnoty promítají do jejich každodenního chování a vztahu ke světu. Pomocí tvořivého úkolu vytvářejí osobní mapu hodnot, kterou následně srovnávají s mapami spolužáků. Cílem je rozvoj respektu k hodnotové odlišnosti, porozumění vlastním postojům a citlivosti k životu a světu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vytvoří svůj žebříček hodnot a přiřadí tyto hodnoty ke konkrétním životním situacím.

CAS-VKO-001-ZV9-003

Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

Metodická podpora

Komentář

Stereotypy a předsudky vznikají jako myšlenkové a emocionální zjednodušování světa kolem nás. Souvisejí se zobecňováním, přebíráním mínění jiných lidí, s prvním dojmem, s emocemi, jsou často kulturně nebo společensky podmíněné. Stereotypy a předsudky mohou být národnostní, etnické, politické, náboženské, třídní, genderové, sociální nebo jiné povahy. Stereotypy a předsudky mohou vést k narušení mezilidských vztahů, k diskriminaci, k sociálnímu napětí, izolaci jedince nebo skupiny lidí, mohou být předpokladem pro protiprávní jednání. Proto je důležité, aby žák rozpoznával předsudečné a stereotypní vyjadřování ve svém okolí, v médiích a na sociálních sítích a aby reflektoval vlastní názory a postoje, které by mohly ke vzniku předsudků a myšlenkových stereotypů přispívat. Uvažuje nad tím, jak se ve společnosti žije lidem, kteří jsou nazíráni předsudečně. Klíčové je to, aby měl žák možnost setkat se s někým, kdo má odlišné názory nebo postoje, a získával prostřednictvím těchto setkání dovednosti, jak s předsudky a stereotypy pracovat.

Práce s předsudky a stereotypy pomáhá vytvářet inkluzivní a respektující prostředí nejen ve škole, ale i ve společnosti. Žáci se učí přijímat a respektovat odlišnosti mezi sebou a mezi ostatními. Práce s vlastními předsudky a stereotypy přispívá k tomu, aby se žák stal informovanějším, zodpovědnějším i empatičtějším. To vede k lepšímu porozumění, toleranci a spolupráci mezi nejrůznějšími skupinami lišícími se kulturně, sociálně či etnicky.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-011

Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV9-003

Rozezná postoje, stereotypy a předsudky v mediálních sděleních a navrhne možné způsoby, jak lze předcházet rizikům jejich mediálního šíření.

PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-011

Určí, jak se proměňovaly a v čem zůstávaly stejné genderové role v dějinách.

CSP-OSV-002-ZV9-006

Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

JJK-CJL-001-ZV9-013

Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vlastními slovy vysvětlí, co je předsudek a co je stereotyp.

Ilustrace

Název ilustrace

Lovci stereotypů

Krátký textový popis

Tato aktivita učí žáky rozpoznávat předsudky a stereotypy hravou formou a podporuje jejich kritické myšlení i empatii.

Zadání pro žáka

- Ve skupinách nakreslete nebo popište nějaký běžný stereotyp (např. "holky mají rády růžovou, kluci musí být silní").
- Potom společně vymyslete, proč to nemusí být pravda a jak se s takovým stereotypem můžeme vypořádat.
- Zapojte do diskuze k těmto otázkám: „Setkali jste se někdy s tím, že vás někdo zařadil do škatulky? Jak jste se cítili?“ V čem vám mohou předsudky uškodit?
- Na závěr vymysli slogan, který varuje před předsudky a stereotypy (např. „Neškatulkuj, nejdřív poznávej!“).

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žáci rozumí rozdílu mezi předsudkem a stereotypem na příkladech ze hry a diskuzí. Posuzuje, jak kreativně žáci pracují ve skupinách na identifikaci a rozkladu stereotypů. Hodnotí také aktivitu žáků při sdílení osobních příběhů a jejich schopnost vysvětlit dané pojmy vlastními slovy.

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvádí příklady předsudků a stereotypů.
- Klade otázky, které pomáhají odhalovat předsudky nebo stereotypy.
- Rozeznává různé typy osobností ve svém okolí, pojmenuje, v čem se liší, a navrhne vhodný způsob komunikace s nimi.

• Zamýšlí se nad tím, jak předsudky a stereotypy vznikají.

• Setkává se s lidmi z odlišných sociálních, náboženských, etnických, věkových či jiných skupin (např. domov seniorů, živá knihovna) a získanou zkušenost reflektuje.

• Sdílí, co je pro něj obohacující a co je obtížné při setkávání s jinými lidmi a jak prakticky projevuje respekt k rozmanitosti ve společnosti.

• Analyzuje informace získané z médií a online zdrojů z pohledu předsudků a stereotypů.

• Zapojuje se do diskuzí a debat k tématu předsudků a stereotypů, kde předkládá argumenty podporující kritický přístup.

Ilustrace

Název ilustrace

Definování pojmu "předsudek"

Krátký textový popis

DEFINOVÁNÍ POJMU "PŘEDSUDEK"

Žák definuje, co pro něj znamená pojem „předsudek" a seznamuje se s perspektivami spolužáků.

Zadání pro žáka

1. Najdi si mezi spolužáky toho, kdo má stejnou barvu vlasů. Společně vytvořte do sešitů pracovní definici pojmu předsudek a každý si ji zapište.

2. Vytvoř novou dvojici podle shodné barvy očí. Přečtěte si svoje pracovní definice a zkuste je zpřesnit, novou definici si oba opět zapište. Zamysli nad tím, zda jsi byl někdy přímým svědkem jednání, které bys označil za předsudečné, a krátce o tom povyprávěj svému partnerovi.

3. Třetí dvojici si najdi podle výšky postavy. Opět vylepšete své definice předsudků a ty si zapište. Navíc se zamysli nad tím, jestli ty sám jsi se někdy setkal s předsudky vůči sobě.

4. Čtvrtou dvojici si najdi podle velikosti dlaně. Na barevné papíry A3 napište své výsledné definice pojmu předsudek. Zamysli se spolužákem nad tím, jestli vy sami jste se někdy nedopustili předsudečného jednání, za jakých okolností to bylo a co vás k tomu vedlo.

5. Následně diskutuj v kruhu se spolužáky. Přečti svou výslednou definici a naslouchej druhým definicím, aniž bys je komentoval. Můžeš se podělit o to, co zaznělo ve dvojicích zkušeností s předsudky/předsudečným jednáním. Co pro tebe bylo těžké? Bylo pro tebe něco nového? Bylo pro tebe snadné hovořit o předsudcích druhých? Vlastních?

Popis ověřování

Do vytváření definic pojmu „předsudek" se zapojují všichni žáci, každý si s sebou přináší své osobní vnímání nebo prožitek toho, co tento pojem znamená. Výsledkem jsou pracovní definice, které si mohou být podobné nebo se od sebe mohou lišit, na jejichž vzniku se podíleli všichni žáci ve třídě. Důležité je věnovat pozornost tomu, nakolik si žáci naslouchají a nakolik se zapojují do práce ve dvojicích i společného sdílení.

Metodický komentář

Lekce vede k lepšímu porozumění tomu, co si žáci představují pod pojmem „předsudek" a jaké mají osobní nebo zprostředkované zkušenosti s tím, jak předsudky fungují. Výsledné definice nemají být jednotné nebo v souladu se slovníkovou definicí, zachycují společné porozumění slovu předsudek u žáků. Je potřeba dbát na bezpečné prostředí a nechat na žácích, nakolik se chtějí do sdílení zapojovat. Výsledné pracovní definice si můžete vystavit ve třídě. Definici pojmu podle Sociologického slovníku si můžete přečíst zde: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/P%C5%99edsudek.

Ilustrace byla připravena na základě aktivity Definice diskriminace programu Facing History and Ourselves / Tváří v tvář historii, se kterým v ČR pracuje sdružení Antikomplex.

Ilustrace

Název ilustrace

Stereotypy ve společnosti

Krátký textový popis

Aktivita se zaměřuje na bourání přetrvávajících předsudků. Pracuje se s různými předsudky, které se mohou dotýkat každého z nás.

Zadání pro žáka

Pracuj ve skupinách po čtyřech až pěti s tvrzením, které jsi dostal přiděleno; každý ze spolužáků má jiné tvrzení. Přemýšlej nejprve samostatně a pak společně s ostatními, zda je každé z tvrzení pravdivé nebo ne a proč.

Sdílej společně s ostatními skupinami, k čemu jsi ve skupině dospěl. Jak podle tebe uvedená tvrzení vznikají? Vztahuje se některé z tvrzení na tebe? Jaké pocity to v tobě vyvolává? Co se s tím dá podle tebe dělat?

Příklady stereotypů:

• Lidé v cizině si myslí, že Češi jsou jako Švejk.

• Blondýnky jsou hloupé.

• Cikáni kradou děti.

• Židé ovládají vše na světě.

• Vietnamci jedí psy a kočky.

• Žena má být pouze doma a vařit.

Popis ověřování

Žák se nestydí sdílet své názory na stereotypy, které dostal předložené. Může přidávat i další stereotypy, se kterými se setkává, mimo jiné na sociálních sítích. Žák je schopen argumentovat, s čím souhlasí či nesouhlasí a zdůvodňovat, proč tomu tak je. Žák věnuje pozornost ostatním a naslouchá jejich zkušenostem.

Metodický komentář

Cílem aktivity je podpora kritického myšlení a kulturní tolerance u žáků. Pro aktivitu je vhodné pracovat ve skupinách. Na úvod je vhodné podat žákům stručné teoretické vysvětlení o významu stereotypů a předsudků. Skupinová prezentace závěrů jednotlivých skupin před ostatními podporuje zájem dětí. Zhodnocení předsudků v kruhu třídy je mimo jiné příležitostí, jak u romských žáků odbourat ostych, povzbudit jejich kulturní sebeurčení a podpořit jejich sebeidentifikaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Stereotypy pod lupou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7811e2

Krátký textový popis

Aktivita využívá metodu kompasových pozic (Four Corners), aby žáci prozkoumali stereotypní výroky. Úloha vede k reflexi stereotypů, které formují chování dětí i dospělých, a k uvědomění si, jaké dopady mohou mít na emoce a vztahy. Diskuse v prostoru podporuje schopnost zaujmout a obhájit vlastní postoj, vnímat posto-je ostatních a zamýšlet se nad důsledky stereotypního myšlení. Navazující psaní slouží k sebevyjádření i hlubšímu zpracování tématu. Úloha využívá pisatelskou gramotnost, klíčové kompetence k řešení problémů.

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje předsudky a stereotypy v komunikaci, v médiích.

• Vysvětlí na příkladech, jak mohou předsudky a stereotypy ovlivnit chování a rozhodování jedince a jaký dopad mohou mít na společnost.

• Reflektuje své vlastní postupy a chování v souvislosti s předsudky a stereotypy.

Ilustrace

Název ilustrace

Co se říká o...

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/26c43a

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Pracujte ve skupině a napište konkrétní příklady stereotypů k jedné z kategorií níže. Můžete zapátrat i na sociálních sítích, internetu apod.

• Stereotypy o mladých lidech

• Stereotypy o genderu

• Stereotypy o vzhledu

• Stereotypy o různých skupinách lidí (jiné národnosti, menšiny, náboženství...)

Poté si společně povídejte o své práci v rámci celé třídy, například:

• *Jakou kategorii jste vybrali? Proč?*

• *Přišli jste na nějaký příklad pozitivního stereotypu? Může něco takového vůbec existovat?*

• *Jakou roli podle vás hrají při vzniku a šíření stereotypů média?*

• *Napadá vás ještě nějaká kategorie, která v původní nabídce chybí?*

Po společném úkolu pracuj sám. Nakresli semafor (viz příloha v části ODKAZY) a popřemýšlej o tom, jaké stereotypy tě ovlivňují. Uveď konkrétní příklady stereotypů podle instrukcí níže:

• ČERVENÁ: Stereotypy, které máš a myslíš, že by bylo lepší, kdybys takovým stereotypům nepodléhal.

• ORANŽOVÁ: Stereotypy, které máš, ale nezdá se ti, že by byly škodlivé.

• ZELENÁ: Stereotypy, které máš, a dokonce bys řekl, že můžou někomu pomoci.

Pokus se na základě svého semaforu vybrat jeden ze svých předsudků, stereotypů a formulovat pro sebe doporučení (rady, motivační citáty...), jak s ním pracovat (překonat ho, nenechávat se jím ovlivnit...). Doporučení sdílej se spolužáky.

Popis ověřování

Skupina (3–4 žáci) se zamýšlí nad vybranou kategorií stereotypů. K práci žáci používají i mobilní zařízení (vlastní, školní – podle zvyklostí ve výuce), aby pracovali s mediálním prostředím, v němž se často pohybují a je pro ně přirozeným zdrojem informací.

Podle průběhu práce učitel po cca 7 minutách přeruší skupinovou práci a společně se žáky probírají, k čemu došli. Společná diskuse a prezentace názorů žáků na konkrétní stereotypy jsou důležité.

Učitel zajišťuje dodržování pravidel komunikace a bezpečné prostředí. Motivuje žáky k vyjádření vlastního názoru, ale také k přemýšlení o různých úhlech pohledu (včetně toho mediálního), o předsudcích, stereotypech a vlastních zkušenostech z běžného života. Učitel směruje žáky k formulování obecných doporučení, jak hovořit s druhými o předsudcích a stereotypech a zároveň je tím nepodporovat.

Následná práce se semaforem vede žáky k hlubšímu zamyšlení nad jejich postoji ke stereotypnímu chování a formulování osobních strategií, jak s nimi pracovat. Žáci semafory neprezentují, slouží k vlastní reflexi. Naopak předmětem společného povídání jsou na jejich základě formulované strategie, jak s předsudky pracovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Brýle předsudků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5fc251

Krátký textový popis

„Brýle předsudků“ je činnostní aktivita, která vede žáky k rozpoznání stereotypů v médiích a každodenní komunikaci. Pomocí perspektivního přístupu a osobní reflexe si uvědomují vliv předsudků na rozhodování jednotlivce i fungování společnosti. Závěrečná fáze – tvorba plakátu nebo reklamy proti předsudkům – dává žákům příležitost vyjádřit svůj postoj kreativní formou a přetvořit negativní zkušenost v pozitivní sdělení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání v běžném životě.

CAS-VKO-001-ZV9-004

Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

Metodická podpora

Komentář

Žák se zamyslí nad vlivem osob a situací ve fyzickém i digitálním prostředí na jeho každodenní život, vnímání a rozhodování. Zároveň zhodnotí, jakého charakteru tyto vlivy jsou a co přinášejí (např. zachování psychického či fyzického zdraví, sociálně patologické chování, protiprávní chování). Připouští si, že ne všechna rozhodnutí dokáže v danou chvíli vysvětlit.

Žáci jsou dennodenně aktéry mnoha sociálních interakcí ve fyzickém i digitálním prostředí. Je nutné, aby rozuměli tomu, jaký vliv mají dílčí faktory ve fyzickém i digitálním prostředí na jejich vnímání sebe sama, každodenní život, rodinu, okolí i společnost. Znalost takového kontextu je klíčová pro současný i budoucí život žáků a vytvoření jejich vlastního názoru a pro přijímání informovaných a odpovědných rozhodnutí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-008

Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

PTS-000-000-ZV9-002

Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-001

Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

JJK-CJL-001-ZV9-013

Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše svůj vzor, jeho vlastnosti a zdůvodní, proč je jeho/jejím vzorem.
- V příběhu identifikuje, kým nebo čím je ovlivněno chování vybrané postavy, objasní, zda se z jeho pohledu jedná o pozitivní nebo negativní vliv.
- Popíše, jak jeho chování v určité situaci ovlivňují další lidé, reklama, internet apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Kompas rozhodování

Krátký textový popis

KOMPAS ROZHODOVÁNÍ

Žáci by měli rozpoznat a posoudit vlivy okolí, reklamy, internetu a dalších faktorů na své chování a rozhodování ve fyzickém i digitálním prostředí.

Zadání pro žáka

Jsi tvůrcem vlastního "kompasu rozhodování". Ten tě má provést situacemi, kdy na tebe někdo nebo něco působí a ovlivňuje tvé rozhodování.

Na papír nakresli svůj "kompas rozhodování". Kompas bude mít 4 hlavní směry:

- Rodiče
- Kamarádi
- Reklama/internet
- Moje rozhodnutí

Uvědom si situaci, kdy jsi se v posledním týdnu musel rozhodnout. Co tě ovlivnilo? Byla to reklama na YouTube, oblíbený influencer, kamarád, rodič nebo třeba něco, co jsi viděl(a) na cestě do školy? Zaznamenej to do kompasu.

Rozhodni se, zda šlo o pozitivní, nebo negativní vliv. Pomohl ti ten vliv udělat dobré rozhodnutí? Nebo tě spíš zmátl či přiměl něco udělat, co bys jinak neudělal(a)?

Sdílej příklady z jednotlivých "směrů" např. "Kamarád mi doporučil hru, která mě ale vůbec nebavila, takže jsem se příště rozhodl poslouchat spíš svůj názor".

Galerie kompasů: Svůj kompas dej na nástěnku a představ ho spolužákům a popiš situace, které tě ovlivnily, včetně závěru, zda byly vlivy pozitivní, nebo negativní.

Popis ověřování

Učitel zjistí, že tento obsah vzdělávání žáci zvládli, když přesně identifikují konkrétní situace a vlivy.

Metodický komentář

Představený způsob práce zapojuje žáky kreativním způsobem, nutí je zamýšlet se nad konkrétními situacemi, které se jich přímo týkají, a podporuje kritické myšlení. Kompas rozhodování jim pomáhá vizualizovat vlivy a uvědomit si, že nad svými rozhodnutími mohou mít kontrolu.

Pokud žáky situace nenapadají, může učitel přečíst příběh: „Kuba chtěl koupit tenisky, které viděl u známého influencera. Když se ale zeptal rodičů, ti mu řekli, že by měl raději ušetřit na kvalitnější model. Kamarád mu mezitím ukázal ještě levnější verzi, která se mu líbila. Kuba byl zmatený, co si vybrat.“ Jaké vlivy na Kubu působily? Byly pozitivní, nebo negativní? Jak by se mohl rozhodnout, aby měl z nákupu dobrý pocit?

Diskuze:

• Co jsme se naučili o vlivech kolem nás?

• Jak poznáme, kdy nás někdo manipuluje?

• Co dalšího může mít na naše rozhodování vliv?

Úroveň Na cestě

Popis

• Zmapuje, jak, v čem, čím a kým se nechává ovlivňovat ve fyzickém i digitálním prostředí.

• Rozliší, o jaké vlivy se jedná (např. pozitivní, negativní, dobrovolné, povinné, krátkodobé, dlouhodobé).

• Na příkladech vysvětlí, jak může míra socializace (např. rodina, přátelé, sociální sítě) ovlivňovat vnímání sebe sama i svého okolí.

• Na příkladu konkrétních situacích ze života (např. volba střední školy, volby do školního parlamentu) pojmenovává, co má na člověka vliv.

• Navrhne konkrétní strategie, jak posílit dovednost čelit negativním vlivům ve fyzickém a digitálním prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

"Toolbox" proti negativním vlivům

Krátký textový popis

Žák navrhne konkrétní strategie, jak posílit dovednost čelit negativním vlivům ve fyzickém a digitálním prostředí**.**

Zadání pro žáka

Vyber si kartičku s modelovou situací (např. „Kamarádi tě přesvědčují, abys něco udělal/a, co ti není příjemné - např. někoho okradl“). Do "toolboxu" (nástrojového boxu) vymysli konkrétní strategie, jak čelit negativním vlivům v modelových situacích. Strategie zapiš na lísteček a ten vlož do toolboxu ve třídě. Následně si vylosuj se spolužákem nástroj na lístečku a sehraj scénku, ve které ho využiješ.

Po odehrání scének si vezmi chvíli na zamyšlení a formuluj svůj "aha" moment. Můžeš si položit otázku: "Co jsem si díky scénce uvědomil/a o sobě nebo o tom, jak zvládám negativní vlivy?" Například: "Uvědomil/a jsem si, že mám tendenci podlehnout tlaku kamarádů, ale strategie říct pevné NE mi dává sebedůvěru."

Své "aha" momenty napiš na lísteček a přidej ho na nástěnku "Nástroje proti negativním vlivům", kterou budeme používat jako společný zdroj inspirace. Tím nejen ukážeš, že rozumíš strategiím, ale pomůžeš i ostatním v jejich rozhodování a zvládání vlivů.

Popis ověřování

Sledujte, zda žáci dokážou identifikovat negativní vlivy a jejich možné důsledky. Učitel hodnotí, zda jsou strategie realistické a prakticky použitelné. Následně hodnotí, jak strategie umí žák uplatnit v sehrané roli.

Metodický komentář

Učitel by měl mít připravené příklady reálných situací, které napíše na kartičky (např. tlak vrstevníků na zkoušení cigaret, reklamy na zázračné produkty) a jednoduché otázky na zamyšlení. Ty rozdá do skupin a vyzve žáky, aby vytvořili kartičky s nástroji proti negativním vlivům. Kartičky následně vkládají do "toolboxu" (papírová krabice). Následovat může hraní rolí, kdy si žáci strategii vytáhnou a zkusí sehrát situaci, při které strategii využijí. Toolbox je v tomto případě soubor strategií a nástrojů, které žáci mohou použít k obraně proti negativním vlivům ve fyzickém i digitálním prostředí.

Příklady strategií pro inspiraci:

• Naučit se říkat „NE".

• Ověřit informace (např. hledat důvěryhodné zdroje).

• Najít důvěryhodnou osobu, se kterou situaci konzultuji.

• Vyhledat pomoc

• Odmítnout tlak a stát si za svým rozhodnutím

• Použití nástrojů (adblockery, ochrana soukromí).

Ilustrace

Název ilustrace

Rozhodnutí je na mně – nebo není?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1b390e

Krátký textový popis

Ilustrace žáka staví do situace, kdy má rozhodnout, na kterou střední školu se přihlásit. Pracuje s třemi modelovými variantami ovlivnění: tlak rodičů, tlak kamarádů a digitální reklama školy. Aktivita pomáhá žákovi rozlišit vlivy, které působí na jeho rozhodování, a hledat cestu k posílení vlastní samostatnosti a odolnosti. Součástí je tvorba jednoduchých obranných strategií – „věty, které pomáhají odmítnout vliv".

Úroveň Splněno

Popis

• Na konkrétních příkladech doloží, co nebo kdo ho ovlivňuje ve fyzickém prostředí.

• Na konkrétních příkladech doloží, co nebo kdo ho ovlivňuje v digitálním prostředí.

• Na konkrétních příkladech ze svého života zhodnotí, jakého charakteru jsou jím popsané vlivy.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje malá i velká rozhodnutí

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Co jsi dělal včera? Zavzpomínej a vypiš 10 činností, kterým ses včera věnoval. Je jedno, kolik ti zabraly času nebo jak byly důležité. Ke každé položce uveď, proč jsi se rozhodl, že to proběhlo zrovna tak, jak to proběhlo.

Například:

Jel jsem do školy MHD. (Protože do školy chodit musím a rodiče mě autem nevozí)

Díval jsem se na nový seriál. (Kamarád říkal, že je super a určitě se mi bude líbit).

Až budeš mít hotovo, zkus ze svých příkladů formulovat nějaké závěry týkající se tvého rozhodování. Pomoci ti mohou následující otázky:

• Byl jsi pokaždé ten, kdo rozhodl, že to bude zrovna takhle?

• U kterých činností jsi jednal automaticky a vůbec jsi nepřemýšlel, jak to provedeš?

• Řekl bys, že byla všechna tvoje rozhodnutí dobrovolná? Proč?

- U kterých činností tvé rozhodnutí ovlivnil nějaký člověk? Kdo to případně byl?
- Mělo na tebe vliv, zda se rozhodování týkalo fyzického, nebo digitálního prostředí?

Popis ověřování

Aktivita otevírá téma rozhodování. Žáci pracují s běžnými příklady, vyvozují z nich závěry. Důležitá je následná společná reflexe, která vede žáka k uvědomění, že každé jeho rozhodnutí je spojené s motivem různé podoby, příčiny, míry automatizace a významem pro jeho život. Některé vlivy okolí jsou s ohledem na věk žáka očekávatelné (zákonní zástupci, vrstevníci…), jiné spíše individuální (osobnost žáka, zájmy…).

Žák si daný očekávaný výsledek učení osvojil, pokud na příkladech ze svého běžného dne pojmenoval různé motivy pro rozhodování.

Metodický komentář

Na aktivitu by měla navázat další činnost, směrovaná ke komplexnějšímu pohledu na proces rozhodování, k zamýšlení nad konkrétními strategiemi rozhodování, nad vlivem vzorů a idolů, nad rozdílnými podmínkami fyzického a digitálního prostředí, to vše s akcentem na individuální hodnotový žebříček žáka.

Ilustrace

Název ilustrace

„Parťáci" ze světa mobilních aplikací

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/220c01

Krátký textový popis

Mobilní aplikace jsou pro žáky přirozenou součástí jejich života nejen v digitálním, ale i reálném prostředí a mnohdy často ovlivňují jejich rozhodování, trávení volného času apod. Ilustrace na této výchozí situaci staví a využívá zkušenosti žáků, propojuje jejich uživatelské chování a návyky s používáním digitálních technologií, aby si usnadnili svou práci či zvýšili efektivitu prováděných činností. Ilustrace nezůstává pouze u sdílení zkušeností, věnuje se analýze využívání konkrétní aplikace a vrstevnickému doporučení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, co nebo kdo ho při rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí ovlivňuje.

002

Odpovědný občan

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh se zaměřuje na problematiku státu a politického systému, liberální demokracie a lidských práv, na orientaci ve veřejném a politickém dění na různých úrovních, na rozvoj právního povědomí pro běžné situace a na zvládání komunikace s úřady. Nezbytností je rozvoj kritického myšlení ve vztahu k informacím, které se objevují v mediálním prostoru a na sociálních sítích, a k utváření vlastního informovaného názoru podloženého argumenty. Vzdělávací obsah je nahlížen především z pohledu občana a praktických životních situací a ukazuje možnosti současného i budoucího zapojení do občanského života. Rozvíjí také aktivní postoj vůči nespravedlivým situacím, nenávistnému chování, popírání demokratických principů a porušování práv.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAS-VKO-002-ZV9-005

Zhodnotí na příkladech ze života občanů přednosti, úskalí a dopady demokratické a autokratické formy vlády.

Metodická podpora

Komentář

OVU prohlubuje porozumění státu, státnímu zřízení a demokratickému systému, kdy k němu žák dokáže, na základě porozumění jeho fungování, také zaujmout hodnotící stanovisko. V té souvislosti pak porovnává na příkladech z pohledu lidskoprávního, politického i ekonomického dopady demokratické a autokratické formy vlády na běžný život občanů, analyzuje různá státní zřízení, porovnává jejich výhody a nevýhody a vyvozuje informované závěry. Podobně také pracuje s příklady států s různými typy vlády, prezentuje jejich charakteristiky a porovnává je. Součástí je také seznámení se se základními právy a svobodami ukotvenými v Listině základních práv a svobod, případně v dalších dokumentech (Úmluva o právech dítěte, Všeobecná deklarace lidských práv, Listina základních práv EU, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod).

Orientace ve světě a pochopení různých politických systémů umožňuje žákům lépe chápat dění ve společnosti, politická rozhodnutí a vliv politiky na jejich každodenní život. Porovnávání státních zřízení poskytuje žákům globální perspektivu a uvědomění si, jak různé politické systémy fungují ve světě. Očekávaný výsledek učení vede k hlubšímu porozumění fungování a charakteristikám demokratického systému. Pomocí příkladů reálných situací předkládá problémové otázky a vede k hlubšímu zamyšlení se nad demokratickými principy. OVU rozvíjí povědomí o aktuálním politickém uspořádání a propojuje ho s historickým vývojem.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-005
Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-001-ZV5-006
Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-005

Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-005

Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-DEJ-001-ZV9-012

Diskutuje o projevech moderního politického extremismu a o povaze, příčinách vzniku a důsledcích nastolení diktatur a autoritativních režimů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede příklady zemí a kdo v nich vládne/rozhoduje.
- Vysvětlí pojmy lidská práva a svobody.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo tu vládne?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b38e79

Krátký textový popis

Žák uvede příklady zemí a kdo v nich vládne/rozhoduje.

Zadání pro žáka

Pracuj s pracovním listem (viz část ODKAZ).

- Na mapě vidíš státy světa. Některé z nich jsou vybarveny růžovou a žlutou barvou. Nejprve se zkus zamyslet, co mají země se stejnou barvou společného, co by je mohlo spojovat? Své myšlenky zapiš do pracovního listu.
- Ať už jsi napsal cokoliv, zaměř se nyní na to, jakým způsobem se v dané zemi vládne. Říká ti něco demokracie a autokracie? Pomocí internetu vyhledej význam těchto slov a svými slovy si do druhého úkolu v pracovním listu zapiš jejich definici (co podle tebe slova znamenají).
- Jedna z uvedených barev znázorňuje demokracii a druhá stát s autoritářským režimem. Na základě získaných informací rozhodni, která z barev v mapě znázorňuje demokratický stát a která stát s autoritářským režimem. Podle toho si barevně podtrhni i oba pojmy v úkolu dva.
- Nyní pracuj s nabídkou států ve třetím úkolu. Znovu se nejprve zamysli nad tím, které státy jsou demokratické a které ne podle toho, co o zemích už víš. Pokud si nejsi jistý ověř si své domněnky pomocí internetu. Zemi poté přiřaď do správné kolonky v tabulce, zemi také vybarvi správnou barvou v mapě.
- Nyní své poznatky porovnej se svým spolužákem. Liší se nějak tvá mapa a tvrzení? Jaké zdroje jste používali k získání informací?
- Spolu s učitelem zhodnoť celou aktivitu.

Popis ověřování

Učitel se při hodnocení aktivity zohledňuje žákovo zapojení v závěrečné diskusi, opřít se může také o přiložený pracovní list, který má jasnou strukturu. Učitel tak může stanovit vlastí kritéria hodnocení.

Důležitá je také reflexe aktivity. Učitel návodnými otázkami ověřuje, zda žáci rozumí pojmům demokracie a autokracie, v návaznosti na aktivitu lze diskutovat o tom, co tyto dva způsoby vlády odlišuje, čím je to způsobené atd. (využít může také pojem index demokracie, např. https://cs.wikipedia.org/wiki/Index_demokracie_(The_Economist), https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/cesko-v-zebricku-demokracie-the-economist-stouplo-nejvic-propadlo-rusko-10325).

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozlišuje typy státních zřízení, jako jsou demokracie, autokracie, monarchie a republika.

• Přiřadí k nejvýznamnějším a sousedním státům typ vládnutí a vysvětlí, v čem se vládnutí v těchto zemích liší.

• Vysvětlí hlavní principy demokratické a autokratické formy vlády a na konkrétních příkladech porovná jejich znaky.

• Na příkladech lidských příběhů identifikuje přednosti a úskalí demokracie.

• Vysvětlí, co to jsou základní práva a svobody, uvede jejich příklady a to, v jakých dokumentech jsou ukotvené.

• Na konkrétních příkladech vysvětlí, jaké jsou dopady na lidská práva v různých typech vlády.

• Diskutuje o dopadech demokratické a autokratické formy vlády na život občanů.

Ilustrace

Název ilustrace

Vytvoř lapbook!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cc93d1

Krátký textový popis

Žáci kreativně tvoří lapbooky (interaktivní tematické “knížečky”) na téma typy státního zřízení. Hotové lapbooky budou sloužit jako didaktická pomůcka pro další výuku.

Zadání pro žáka

• Vytvořte ve dvojici lapbook na téma TYPY STÁTNÍCH ZŘÍZENÍ. Kritéria pro tvorbu:

• dodržet formu lapbooku (různé interaktivní prvky, skládačky, obálky, ...);

• lapbook musí obsahovat vysvětlení pojmů *demokracie, autokracie, monarchie, republika* a *konkrétní příklady států, které jsou tak uspořádány*;

• součástí lapbooku musí být citát vztahující se k tématu;

• zajímavé grafické zpracování.

Nezapomeňte, fantazii se meze nekladou!

2. Vytvořte z lapbooků spolužáků výstavku a představte si navzájem jednotlivá dílka.

Popis ověřování

Ilustrace je zaměřena na kreativní vyjádření, které se opírá o obsahový podklad typy státních zřízení. Splnění této fáze je podmíněno splněním stanovených kritérií pro tvorbu lapbooku a jeho představením ve třídě.

Metodický komentář

Lapbook je vlastní vyráběná kniha, kterou spojuje téma, a její součástí jsou různé interaktivní prvky. Ukázka lapbooků žáků je v části ODKAZ výše. Etymologicky se jedná o složeninu slov LAP (klín) a BOOK (kniha), jež odkazuje že lapbook je taková "knížka do klína", kterou si můžeme prohlížet a učit se z ní. Více informací např. na https://pages.pedf.cuni.cz/sc25/files/2020/01/Lapbook-a-Squashbook.pdf. Pro lepší pochopení zadání a inspiraci k tvorbě je vhodné, aby učitel vyrobil ukázkový lapbook, který žákům před tvorbou představí. Zároveň je tím i motivuje, že také tvořil.

Před samotnou realizací aktivity je nutné, aby učitel připravil papírnický materiál (nebo požádal žáky o spolupráci) - bíle papíry, barevné papíry, lepidla, samolepky, fixy, pastelky apod. Dále by měl dopředu stanovit, kde mohou žáci čerpat informace (učebnice, vlastní mobilní zařízení, předem připravený podkladový materiál od učitele, ...). Představení jednotlivých lapbooků moderuje učitel, kromě hodnocení výsledku a procesu tvorby ukotvuje, případně doplňuje, správnost popisů jednotlivých typů státního zřízení.

Ilustrace

Název ilustrace

Demokracie v Číně

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2b7964

Krátký textový popis

Aktivita se věnuje politické situaci v Číně. V návaznosti na tři citace žáci zjišťují, jak se demokratické principy (ne)propisují do života lidí žijících v Číně. Žáci se zaměřují na kritické hodnocení důvěryhodnosti citací.

Úroveň Splněno

Popis

• Na příkladech vybraných států kriticky zhodnotí výhody a nevýhody jednotlivých státních zřízení.

• Na konkrétních případech vysvětlí, co je to demokratická a autokratická forma vlády a jak se projevuje.

• Porovná vliv demokratické a autokratické vlády na život občana.

Ilustrace

Název ilustrace

Autokracie a demokracie v ukázkách

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/94b9b6

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Na základě literárních nebo audiovizuálních ukázek (viz příloha v části ODKAZ), kde je popisován život v autokratickém režimu, zpracuj následující úkoly:

Odpověz na následující otázky:

• Jaký mohl být autorský záměr sdělení?

• Proč toto autor napsal/natočil? Odpověz na klíčové otázky spojené s těmito sděleními (kdo, co, komu, jak a proč).

• Považuješ poskytnuté ukázky za důvěryhodné? Proč ano, proč ne?

• Identifikuj příklady projevů autokratického režimu v textu nebo audiovizuální ukázce.

• Popiš, jak by daná situace vypadala v demokratickém režimu.

Popis ověřování

Je vhodné, aby byli žáci spolu se zadáním seznámeni s kritérii hodnocení. Kritéria může nastavit učitel, ale mohou se na jejich nastavení podílet i sami žáci. Žákovské odpovědi lze posuzovat v následujících oblastech:

• rozpoznání a interpretace autorského záměru, včetně posouzení širšího kontextu sdělení

• zhodnocení důvěryhodnosti ukázek, včetně argumentace podložené příklady z nich

• identifikace příkladů projevů autokratického režimu v ukázkách

• porovnání/odlišení projevů autokratického a demokratického režimu v životě lidí

Metodický komentář

Na úkolu mohou žáci pracovat samostatně nebo ve skupinách. Výběr ukázky může být na učiteli, který tím může diferencovat výuku s ohledem na dosavadní schopnosti žáků, nebo si žáci mohou ukázky vybrat sami. Učitel může využít i jiné ukázky, se kterými třeba žáci pracují v dějepise nebo které jsou součástí čítanky. Příloha je pouze ilustrativního charakteru.

Ilustrace

Název ilustrace

Čtyři státy – čtyři příběhy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4fc858

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí schopnost žáků kriticky pracovat s informacemi a porozumět dopadům různých forem vlády na každodenní život občanů. Žáci analyzují informační materiály různého typu a věrohodnosti, porovnávají demokratické a autoritářské režimy a formou skupinové práce vytvářejí výstupy, které ukazují rozdíly v právech, svobodách a občanském postavení jednotlivců. Aktivita podporuje dovednost rozeznávat manipulativní či zkreslené informace, vést argumentačně podloženou diskusi a chápat význam demokracie pro běžný život. Tímto způsobem naplňuje nejen očekávané výsledky učení v oblasti porozumění formám vlády, ale především klíčovou kompetenci k řešení problémů, zaměřenou na práci s informacemi, kritické myšlení a hodnotovou orientaci žáků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše základní prvky demokratické a autokratické formy vlády.

CAS-VKO-002-ZV9-006

Prozkoumá průběh a výsledky voleb v České republice, rozhodování občanů při volbách a jejich zapojování do veřejného politického dění.

Metodická podpora

Komentář

Žák vlastními slovy popíše, jakým způsobem probíhají volby v ČR (komunální volby, krajské volby, volby do Poslanecké sněmovny, volby do Senátu, volby prezidenta, volby do Evropského parlamentu). Žák charakterizuje různé druhy voleb a identifikuje mezi nimi rozdíly. Žák se seznamuje s podmínkami a principy svobodných a férových voleb. Uvádí příklady, jak se občan může aktivně či pasivně zapojovat do politického života. S tématem voleb souvisí povědomí o aktuální politické situaci, včetně sledování volebních kampaní. Právě na praktické analýze volebních kampaní se žáci mohou hlouběji dostat k politickým tématům a ujasňovat si své politické názory i svou budoucí politickou angažovanost.

Právo volit je jedním ze základních práv, na kterých stojí naše demokratická společnost. Férové a svobodné volby jsou zároveň jednou z podmínek pro důstojný život v demokratické společnosti. Toto téma může ovlivnit zájem žáka o politické dění, může to posílit vlastní volební účast, budoucí politickou angažovanost i důvěru v demokracii obecně. Analýza volebních kampaní může být praktickým krokem pro pochopení politického dění a zároveň rozvíjí čtenářskou gramotnost a orientaci v mediálním prostoru. Volby souvisejí s rozhodováním, proto je důležité, aby žák identifikoval, co ho ovlivňuje a podle čeho se rozhoduje. Podstatné je to, aby žák nevnímal volby jako něco vzdáleného, ale jako nástroj, jak může ovlivňovat dění kolem sebe.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-005
Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-001-ZV5-006
Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KPP-ZDR-000-ZV9-001
Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002
Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Sdílí své zkušenosti ze zapojení do praktikování nebo simulace voleb.
- Uvede příklady, jak probíhá volební kampaně a jaké nástroje jsou pro oslovení voličů využívány.
- Na příkladu vysvětlí, jak volby probíhají.
- Uvádí příklady dopadu voleb.

Ilustrace

Název ilustrace

Demokracie v praxi: Hlasujeme o výletu

Krátký textový popis

Tato lekce ilustruje principy demokratického rozhodování v praxi. Žáci si na konkrétním úkolu vyzkouší, jaké to je společně hlasovat a volit mezi několika možnostmi. Každý účastník dostane prostor vyjádřit svůj názor a obhájit své preference, čímž se učí prezentovat své argumenty a naslouchat ostatním.

Zadání pro žáka

1. Společně rozhodneme o našem třídním výletu. Máme čtyři možnosti výletu:

- Historické město s prohlídkou památek
- Zábavní park plný atrakcí
- Přírodní výlet s túrou a poznáváním přírody

• Sportovní den s řadou aktivit

2. Každá varianta bude mít svého mluvčího:

• Mluvčí má 2-3 minuty, aby návrh obhájil

• Musí vysvětlit, proč je jeho návrh nejlepší

• Ostatní mohou klást doplňující otázky

3. Každý z vás dostane hlasovací lístek. Na lístku zakroužkujte JEDNU možnost, která vás nejvíce přesvědčila.

4. Až všichni odhlasují, společně spočítáme hlasy.

5. Po volbách budeme diskutovat:

• Jak probíhalo vaše rozhodování?

• Co vás ovlivnilo při výběru?

• Myslíte si, že výsledek odráží názor většiny třídy?

• Jaký dopad bude mít vaše volba na všechny zúčastněné?

Popis ověřování

Při této aktivitě sledujte, zda žáci dokážou srozumitelně a přesvědčivě argumentovat ve prospěch svého návrhu a reagovat na doplňující otázky. Zaměřte se na to, jak dobře formulují své myšlenky, zda využívají konkrétní příklady a jak efektivně zapojují ostatní do diskuse. Při hlasování a následné reflexi sledujte, zda žáci dokážou vysvětlit, co je ovlivnilo při rozhodování, a reflektovat proces volby (např. sílu argumentů, osobní preference či skupinovou dynamiku). Důležité je také pozorovat, jak respektují různé názory a jak se zapojují do společné diskuse o výsledku.

Metodický komentář

Aktivita je flexibilní a přizpůsobitelná potřebám konkrétní třídy. Může se týkat nejen výletů, ale i jiných situací, jako je výběr exkurze nebo plánování akce, aby mělo rozhodování reálný dopad. Učitel by měl přizpůsobit míru participace věku žáků – mladším lze nabídnout připravené možnosti, starší mohou převzít větší zodpovědnost. Aktivita podporuje dovednosti, jako je argumentace, spolupráce a respektování názorů, a propojuje učení s praktickými situacemi.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vysvětlí, na jakých principech jsou volby založené.

• Na příkladu vysvětlí rozdíl mezi aktivním a pasivním volebním právem.

• Diskutuje o tom, jaké přínosy a nevýhody mají volby pro občana a pro společnost jako celek.

• Analyzuje alespoň dvě volební kampaně a porovná je mezi sebou.

• Uvede příklady různých forem občanské participace a vysvětlí jejich význam.

• Vyhledá regionální příklady toho, co politici nebo úředníci na úrovni obce, kraje nebo státu dělají pro občany.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo má hlas, má moc: Učíme se rozhodovat a měnit věci kolem sebe

Krátký textový popis

Žáci by měli prokázat schopnost identifikovat různé formy občanské participace a navrhnout konkrétní kroky k ovlivnění situace.

Zadání pro žáka

• Brainstorming k otázkám:

• Co si představujete, když slyšíte pojem "občanská participace"?

• Proč je důležité, aby se občané podíleli na rozhodování ve společnosti?

• Jaké formy občanské participace znáte z médií nebo ze svého života?

2. Rozdělíte se do čtyř skupin

• Každá skupina dostane jednu situaci k řešení

• Vaším úkolem bude zjistit všechny možné způsoby, jak můžete situaci ovlivnit

• Vybrat 2-3 nejlepší způsoby řešení

• Připravit krátkou prezentaci

Situace k řešení:

• Zástavba místo zeleně: Vedení města chce místo slíbeného parku zastavět volnou plochu, někteří obyvatelé s tím nesouhlasí.

• Podpora sportovního klubu: Váš oblíbený klub potřebuje peníze na svou činnost.

• Zvýšení poplatku za psy ve městě: Radnice plánuje zvýšit poplatek pro všechny majitele psů.

• Nový školní kroužek: Váš spolužák chce zavést do školy úplně nový kroužek.

Při přípravě zvažte:

• Jaké máte možnosti ovlivnit rozhodnutí?

• Kdo může pomoci?

• Jaké jsou výhody a nevýhody vašich návrhů?

• Jak můžete přesvědčit ostatní?

Nebojte se být kreativní a aktivní!

Popis ověřování

Sledujeme, zda žáci ve svých prezentacích dokázali formulovat logické argumenty, jasně vysvětlit vybrané způsoby řešení a podpořit je konkrétními příklady. Pro žákovskou reflexi by žáci mohli odpovídat na otázky: Myslíte si, že byste dokázali podobným způsobem ovlivnit skutečné problémy ve vašem okolí? Co jste se naučili o spolupráci a rozhodování ve skupině?

Ilustrace

Název ilustrace

Volební (f)akt

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5a4644

Krátký textový popis

Tato aktivita propojuje porozumění principům voleb s mediální gramotností. Žáci zkoumají klíčové principy demokratických voleb, rozdíl mezi aktivním a pasivním volebním právem a zároveň analyzují tvrzení a mýty, které se o volbách šíří ve veřejném prostoru. Pracují s texty, statistikami a výroky z různých zdrojů (včetně těch vědeckých nebo pseudovědeckých), učí se je ověřovat a rozlišovat fakta od názorů. Závěr tvoří debata o přínosech a limitech voleb.

Úroveň Splněno

Popis

• Jednoduše popíše, jak probíhají různé volby v ČR.

• Zvažuje, podle čeho se ve volbách voliči rozhodují, a dokládá to na příkladech konkrétních volebních kampaní.

• S oporou o příklady zpracuje přehled toho, jak se občan může přímo nebo nepřímo zapojovat do veřejného politického dění.

Ilustrace

Název ilustrace

Volební hesla

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a85cc8

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Vyber si alespoň jeden profil občana z nabídky (viz příloha v části ODKAZ). Pročti si jeho základní charakteristiku, co ho baví, co ho trápí.

Sepiš alespoň tři důležité oblasti, podle kterých by se mohl/a rozhodovat, koho bude volit. Co by mu/jí měla konkrétní politická strana nabídnout?

Vyber z nabídky tři volební hesla, která nejlépe cílí na tebou vybraného občana.

• Do osmi let vysázíme v naší obci milion stromů.

• Třídírnu odpadů a další ubytovnu jen přes mou mrtvolu!

• Zvýšíme přídavek na děti!

• Prosadíme referendum o vystoupení ČR z EU.

• Zajistíme, aby v naší obci fungovala knihovna, pošta a obchod.

• Bude bezpečno! Navýšíme počet strážníků v ulicích.

• Opravíme chodníky v centru obce.

• Naše obec bez migrantů!

• Zařídíme dostatek míst v mateřských a základních školách.

• Nové stavební pozemky pro mladé lidi, kteří se sem přestěhují.

• Budeme nakupovat vozy MHD na elektřinu nebo vodík. Zastavíme emise CO2!

• Obecní domy pro ty, kdo si nemohou dovolit tržní nájem. Tedy hlavně pro rodiny s malými dětmi, důchodce a podobně.

• Zajistíme pravidelné autobusové spojení do města.

Jako bonus můžeš navrhnout vlastní volební hesla, která by cílila na vybraného občana. Nebo můžeš dohledat hesla z existujících volebních kampaní, která by odpovídala zájmům a potřebám vybraného občana.

Popis ověřování

Žáci pracují se stručným profilem vybraného občana. Na jeho základě pojmenovávají témata/oblasti, která jsou pro vybraného občana důležitá. Následně vybírají z nabídky volební hesla, která by daného občana mohla oslovit. Případně vymýšlejí vlastní hesla (nabídku politické strany vyhovující danému občanu) nebo hledají hesla z existujících volebních kampaní, která by odpovídala zájmům a potřebám vybraného občana.

Metodický komentář

Úloha je navržená tak, aby žáci nemuseli analyzovat sebe, osoby ze svého okolí a cítili se v aktivitě bezpečně. To nevylučuje doplňující/návaznou aktivitu, ve které žáci vytvoří jiné profily občanů (podle lidí ze svého okolí) a s použitím těchto profilů spolužáci vyberou či navrhnou, co by bylo pro takového občana důležité a jaká volební hesla by na něj cílila. Učitel může do reflexe aktivity zahrnout otázky spojené se sdílením dat a informací na sociálních sítích (např. Jaké informace by byly zapsány ve vašem profilu, který by se vytvořil na základě vaší aktivity na sociálních sítích?). Právě díky profilům uživatelů na sociálních sítích (podobně jako v ukázce) pak na ně může zacílit konkrétní marketingovou volební kampaň politická strana.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se zapojit do veřejného dění

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e442a9

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad možnostmi občanského zapojení mimo volby a politické strany. Ve skupinách prozkoumají činnost vybrané iniciativy nebo organizace. Výstupem bude stručná vizitka s klíčovými tématy, cíli a možnostmi ovlivnit veřejné dění.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přiřadí v souvislosti s volbami k politickým stranám jejich představitele a uvede možnosti zapojení se občanů do voleb.

CAS-VKO-002-ZV9-007

Pracuje s ukázkami konkrétních právních textů, jako je Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, různé typy smluv.

Metodická podpora

Komentář

Cílem OVU je vystavit žáky práci s právními texty a zbavit je ostychu z jejich čtení. Jedná se o zkušenostní výsledek učení. Žák čte s porozuměním vybrané pasáže z různých právních textů, orientuje se ve struktuře těchto textů, identifikuje klíčová slova a klíčové myšlenky, dohledává významy slov, která nezná, shrnuje obsah textu a porovnává jejich podobnosti a rozdíly. Žák rozpozná, jak se jednotlivé texty liší a jaké jsou jejich společné prvky. Využívá právní texty jako oporu pro řešení konkrétních nebo modelových situací. Posuzuje, které části právních textů jsou relevantní pro řešení daných situací.

Žáci by měli procvičovat čtenářskou gramotnost na odborných textech, se kterými se již setkávají a budou se dále setkávat ve svém občanském životě. Měli by být schopní se v textech orientovat a vyčíst z nich konkrétní informace. OVU směřuje také k aplikaci v reálných životních situacích a pomáhá lépe porozumět právům a povinnostem. Tím zvyšuje i vlastní právní odpovědnost.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-009

Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-012

Používá záměrně a promyšleně postupy a strategie umožňující vnímat, chápat a interpretovat text.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pracuje s populárně-naučnými texty ke společenskovědním tématům.
- Reflektuje, co je pro něj obtížné při práci s těmito populárně-naučnými texty a co mu při práci s nimi pomáhá.

Ilustrace

Název ilustrace

Čtení s porozuměním

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/27b6f2

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na porozumění textu a práci s ním. Je použita metoda I.N.S.E.R.T.

Zadání pro žáka

- Přečti si text Jdeš s davem? (viz ukázka v části ODKAZ) a zaznačte si v něm tyto části:
- “fajfkou” - informace, které jsou pro tebe známé a už jsi je věděl/a
- “mínus” - informace, které jsou v rozporu s tím, co jsi myslel/a
- “plus” - informace, které jsou pro tebe nové
- “otazník” - informace, kterým nerozumíš nebo bys o nich chtěl/a vědět více

2. Informace následně zapiš do tabulky, kde jsou 4 pole se symboly (fajfka, mínus, plus, otazník), viz příloha v části ODKAZ.

3. Zamysli se a zapiš, co pro tebe bylo při práci s tímto textem obtížné.

4. Ve dvojici či malé skupině sdílej, co pro tebe bylo obtížné. Společně navrhněte, jak si příště poradit s tím, co pro vás bylo obtížné. Co vám může pomoci? Jak nejlépe postupovat?

Popis ověřování

Učitel sleduje, co žákům činí obtíže při porozumění tematického textu. Zaměřuje se na reflexi aktivity a cílený rozvoj dovedností znalostí a dovedností, které pomáhají rozvoji čtení s porozuměním.

Úroveň Na cestě

Popis

- Čte s porozuměním vybrané pasáže z různých právních textů.
- Posuzuje celkové uspořádání a strukturu vybraných právních textů.
- Vlastními slovy shrnuje obsah odborného právního textu.
- Vyhledává klíčová slova a klíčové myšlenky v odborném právním textu.
- S oporou o konkrétní právní texty řeší jednoduché problémové úlohy nebo situace.

Ilustrace

Název ilustrace

Listina základních práv a svobod

Krátký textový popis

Aktivity jsou zaměřeny na procvičování práce s právními texty, které mohou být krátkými ukázkami nebo delšími texty, vždy zohledňující možnosti žáků, se kterými učitel pracuje. Tato ilustrace nabízí jednu možnost práce s odborným textem, kdy jej mají žáci vizualizovat / shrnout do klíčových slov.

Zadání pro žáka

• Ve dvojici si vylosujte jeden článek (část) Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky (viz https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html).

• Pročtěte si tento článek a vlastními slovy popište, o čem je.

• Vytvořte obrázek nebo vyberte tři klíčová slova, která shrnují obsah článku.

• Své práce vystavte ve třídě a nechte ostatní hádat, o čem váš článek je, co říká.

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žáci zvládnou shrnout obsah krátkého právního textu (úryvku z Listiny základních práv a svobod).

Metodický komentář

Cílem je pracovat s odbornými texty, být jim vystaven, snažit se jim porozumět. Není určeno, jakého rozsahu a náročnosti by tyto texty měly být. Záleží na výběru učitelem.

Ve dvojici žáci zpracovávají vždy pouze malou část textu (jeden článek), které učitel připraví a nechá žákům vylosovat. Pro tento případ je vhodné mít připravené kartičky s čísly článků Listiny základních práv a svobod (můžou být všechny, tedy 1-44, nebo mohou být vybrány pouze některé). Nebo může jednotlivé články rozdat cíleně konkrétním žákům s ohledem na obtížnost a délku jednotlivých článků. V závěru aktivity pak se žáky prochází obsah jednotlivých článků na základě jejich vizualizací/klíčových slov.

Ilustrace

Název ilustrace

Svoboda slova versus ochrana práv druhých

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/dd7e3b

Krátký textový popis

Úloha vychází z modelové situace, kdy žáci zveřejní kontroverzní články ve školním časopisu. Žáci se seznámí s právním rámcem svobody projevu, rozlišují případy, kdy je nutné ji omezit, a učí se vnímat svobodu projevu jako právo úzce spojené s odpovědností. Zároveň si vyzkouší práci v rolích při simulaci pedagogické rady a učí se argumentovat na základě práva a morálních hodnot.

Úroveň Splněno

Popis

• Pracuje s konkrétními právními texty, jako jsou Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, zákony, smlouvy, občanský zákoník, zákoník práce.

• Reflektuje, co je pro něj obtížné při práci s právními texty a co mu při práci s těmito texty pomáhá.

• Rozpozná chybějící nebo nesprávné položky v ukázce pracovní smlouvy pro mladistvého.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce se zákoníkem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f4aaf8

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Zaplatili jste si zájezd do čtyřhvězdičkového hotelu. Ubytovali vás ale ve vedlejším (tříhvězdičkovém) hotelu s tím, že kvůli technickým potížím není možné ubytování v hotelu, který jste si objednali. S pomocí občanského zákoníku zjistěte, zda máte nárok na (alespoň částečné) vrácení peněz. Svůj názor podpořte konkrétním textem ze zákoníku. Hledejte od § 2537 dále na adrese https://www.e-sbirka.cz/sb/2012/89?zalozka=text.

Využijte při řešení tohoto úkolu digitální nástroje tak, aby vám ulehčily práci. Sdílejte s ostatními, co a jak vám pomohlo.

Popis ověřování

Výsledek učení je zkušenostní a ilustrace je postavená jako modelová situace. Ilustrativní úloha ukazuje, v jaké podobě se s ním mohou žáci setkat v praktickém životě. Důležitou součástí úlohy je následná reflexe, ve které žáci diskutují o tom, co pro ně bylo při řešení úlohy obtížné, jak náročné bylo nalezení odpovědi a proč lze závěr podpořit různými citacemi ze zákona (viz ukázky níže).

Cílem je vystavit žáky práci s právními texty u různých témat, a proto by práce s texty měla být součástí různorodých témat. Jednotlivé výše uvedené postupné kroky OVU uvádějí další možné aktivity práce s právními texty.

Metodický komentář

Pokud žáci nevědí, které digitální nástroje pro ulehčení práce využít, je možné jim pomoci například s touto nabídkou: nástroje pro vyhledávání klíčových slov v textu a pro zvýraznění textu, nástroje pro stažení textu v různých formátech a přidávání individuálních nebo sdílených poznámek, nástroje pro výklad pojmů (online slovníky). Ukázka žákovského řešení je dostupná v příloze části ODKAZ.

Ilustrace

Název ilustrace

Smlouva bez pasti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/dd7e3b

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí schopnost porozumět právním textům a aplikovat je v běžných životních situacích. Žáci se učí rozlišovat mezi různými čtenářskými strategiemi, reflektují, co je při práci s právním jazykem obtížné, a analyzují chybné či neúplné formulace pracovní smlouvy. Důležitou součástí úkolu je také zaměření na záměr autora textu — žáci zkoumají, zda je text napsán s cílem informovat, zamlčet podstatné skutečnosti nebo manipulovat příjemcem, což rozvíjí komunikační kompetenci žáků v širším smyslu, nejen v oblasti čtenářské gramotnosti. Aktivita tak podporuje dovednost kriticky nahlížet na sdělení, vyhodnocovat jejich obsah, jazykové prostředky i možné důsledky formulací v právních dokumentech.

CAS-VKO-002-ZV9-008

Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

Metodická podpora

Komentář

OVU vede žáka k tomu, aby identifikoval u sebe i druhých chování porušující lidská práva a/nebo zákony vykazující jakoukoli nespravedlnost či nerovnost. OVU ukazuje souvislosti mezi dodržováním/nedodržováním práv, zákonů a smluv a důsledky. Zabývá se také rozpoznáváním rozdílů mezi přestupkem a trestným činem, věnuje se ochraně vlastnického práva, právům dítěte, právům spotřebitele. Orientuje se v možnostech pomoci. Zaměřuje se také na rozvoj dovedností, jak účinně reagovat v případě porušení práv žáka, práv jiných dětí nebo i jiných osob v žákově okolí.

Klíčový oborový koncept odpovědného občanství spočívá v porozumění právům a povinnostem jedince, schopnosti rozpoznat porušování práv či nedodržování pravidel a rozumět důsledkům vyplývajícím z jejich porušení. OVU proto rozvíjí respekt k pravidlům, zákonům a smlouvám i k druhým a podporuje přijímání odpovědných rozhodnutí, vede k předvídání důsledků, korigování nebo eliminaci negativního jednání. Odpovědné občanství tak zahrnuje i žákův aktivní postoj vůči nespravedlivým situacím, nenávistnému chování, porušování lidských práv, kterého by byl svědkem. Práce s modelovými situacemi ze žákova okolí i společnosti obecně je nejen tréninkem pro jeho budoucí osobní a profesní život, ale i cennou prevencí vůči diskriminačnímu chování a obraně proti němu. S ohledem na vývoj technologií se tento OVU týká i digitálního prostředí, ve kterém mohou být žáci oběťmi, svědky nebo aktéry protiprávního jednání.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-006
Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

CJS-CJS-001-ZV5-007
Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV9-001
Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

KPP-ZDR-000-ZV9-001
Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

Vzdělávací oblasti

CZB-VZB-003-ZV9-009
Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

CZB-VZB-003-ZV9-010
Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Na úrovni školy se orientuje ve svých právech a povinnostech, je si vědom, co z jejich ne/dodržování vyplývá.
- Na příkladech diskutuje rozdíly mezi právem a morálkou, mezi tím, co je legální a co je morální.

Ilustrace

Název ilustrace

Znám svá práva a povinnosti ve škole

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na to, že se žák na úrovni školy orientuje ve svých právech a povinnostech a že si je vědom, co z jejich ne/dodržování vyplývá.

Zadání pro žáka

Diskuze v kruhu:

- Jaká práva a povinnosti mají žáci ve škole?
- Učitel zapisuje odpovědi na tabuli, např.: právo na vzdělání, bezpečné prostředí, respekt; povinnost dodržovat školní řád, chodit do školy připravený/á.

Práce ve skupinách:

- Ve skupině si přečti modelovou situaci z kartičky (např. „Kamarád opakovaně vyrušuje při hodině a narušuje výuku“).
- Odpověz na otázky: Které právo nebo povinnost je porušeno? Jaké to má důsledky pro ostatní? Jak by se situace dala řešit?

Prezentace: Každá skupina představí svůj příklad a navrhne řešení situace.

Reflexe: Diskutujte: Co se stane, když práva a povinnosti dodržujeme? Co se stane, když porušujeme pravidla? Navrhněte společně tři základní pravidla, která by každý žák měl ve škole dodržovat, aby byla příjemným a bezpečným místem.

Popis ověřování

Učitel sleduje, jak žáci identifikují práva a povinnosti v modelových situacích a zda rozumějí důsledkům jejich nedodržování. Posuzuje, jakým způsobem žáci navrhují řešení problémů a jak je zdůvodňují. Dále hodnotí aktivitu při diskusi a schopnost žáků spolupracovat ve skupinách.

Metodický komentář

Povzbuzujte žáky, aby se zamýšleli nad pocity všech zúčastněných (např. „Jak by ses cítil/a, kdyby někdo porušil tvé právo na klid při výuce?“) Na závěr lze se třídou společně vytvořit plakát „Práva a povinnosti v naší třídě“ a vystavit ho ve třídě jako připomínku.

Příklady modelových situací:

- „Někdo kreslí na lavici a ničí školní majetek.“
- „Žák si půjčí kamarádovu učebnici bez dovolení a nevrátí ji.“
- „Někdo bez svolení zveřejnil fotku ze školy na internetu.“

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozlišuje na příkladech ve fyzickém či digitálním prostředí rozdíl mezi přestupkem a trestným činem.
- Uvede příklady nejčastějšího porušování vlastnického práva ve fyzickém a digitálním prostředí.
- Posoudí důsledky dodržování a nedodržování pravidel, zákonů a smluv.

• Navrhne, jak řešit situaci konkrétního porušení základních práv a svobod, včetně porušení práv dítěte.

• Vysvětlí, jak a proč základní práva a svobody souvisejí s demokracií.

• V modelových situacích uplatňuje práva spotřebitele ve vztahu ke koupi a reklamaci zboží a služeb.

• Uvádí příklady zkušenosti s diskriminací, xenofobií, rasismem a dalšími projevy nesnášenlivého chování a analyzuje, jak bylo dané jednání řešeno.

• Doporučí osoby, instituce a organizace, na které se obrátit, pokud někdo porušuje základní práva, zákony či jiné právní předpisy.

Ilustrace

Název ilustrace

Případ z Břeclavi

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5bd028

Krátký textový popis

Žáci se prostřednictvím konkrétního případu zamýšlejí nad tím, k čemu mohou vést předsudky a diskriminace a jak je možné tomu čelit.

Zadání pro žáka

Při této aktivitě využij pracovní list (viz část ODKAZ).

• Ve skupině se 4-5 spolužáky si přečti dva krátké novinové texty (viz část ODKAZ, příloha OBVINĚNÍ). Ve skupině si společně se spolužáky vyplň první řádek v pracovním listu.

• Ve skupině se spolužáky si přečti další text přílohy (viz část ODKAZ, příloha DEMONSTRACE) a vyplň si společně se spolužáky druhý řádek v pracovním listu.

• Ve skupině si přečti poslední texty (viz část ODKAZ, příloha ROZUZLENÍ). V pracovním listu si společně se spolužáky vyplň třetí řádek.

• Společně v kruhu si podle pracovního listu shrňte, k čemu v Břeclavi došlo. S celou třídou diskutuj o těchto otázkách:

• Jaké to pro tebe bylo? Jaké emoce jsi cítil? Proč?

• Proč podle tebe uvedl zraněný chlapec, že ho napadli Romové?

• Proč to vyvolalo takovou vlnu solidarity, která vedla až ke dvoutisícové demonstraci obyvatel Břeclavi?

• Máš ty sám nějakou zkušenost s Romy? Jakou konkrétně?

• Jaký by byl podle tebe dobrý konec tohoto případu?

5. Ve volném psaní na téma Případ z Břeclavi piš, co tě k tématu napadá.

Popis ověřování

Žák dokáže obhájit svůj názor, formulovat a vyjadřovat své myšlenky, naslouchat druhým a vhodně reagovat. Dovede vyhledávat a interpretovat informace z veřejných zdrojů a zasazovat je do kontextu. Věnuje pozornost tomu, že informace je potřeba podrobovat kritice a že v případech obvinění je potřeba dodržovat presumpci neviny. Přemýšlí nad důsledky toho, co chování založené na nepravdivých informacích, vedené často předsudky, může způsobit a jak těžké je zjednat nápravu.

Metodický komentář

Ilustrace se věnuje případu, který se stal v Břeclavi na jaře 2012, žáci ji pravděpodobně znát nebudou. Novinové články z jednotlivých příloh jim dávejte postupně, aby nevěděli dopředu, jak případ dopadl, je to důležité pro jejich přemýšlení o tom, jak případ sami vnímají a proč. Pokud chcete zprostředkovat atmosféru z protiromské demonstrace, záznam je dostupný zde: https://www.youtube.com/watch?v=fRWRTZa4nRc

Aktivitu můžete zakončit metodou volného psaní, popis viz např. https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/V/Voln%C3%A9_psan%C3%AD. V diskusi na závěr se nebojte nechat žáky sdílet svou osobní zkušenost a snažte se je dovézt k tomu, že případná negativní zkušenost nemá vést k tomu, že z ní obviňujeme celou skupinu obyvatel, jako se to stalo v uvedeném případu. Doptávejte se na to, jestli je daná zkušenost skutečně vlastní nebo o ní žák jen slyšel.

Ilustrace

Název ilustrace

Když už to není jen malér

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/94911e

Krátký textový popis

Ilustrace vychází z reálné situace, která je žákům představena při besedě s hostem, který je policistou nebo právníkem –, krádež kabelky v supermarketu. Žáci rozlišují mezi přestupkem a trestným činem. Ujasňují si právní rámec, pojmy. Důležitou roli hraje i věk pachatele – žáci chápou rozdíl mezi odpovědností nezletilých, mladistvých a dospělých. Cílem je podpora právního vědomí v běžných životních situacích.

Úroveň Splněno

Popis

- V reálných nebo modelových situacích rozpozná různá protiprávní jednání.
- Zpracuje návod, co dělat, když jsou porušena jeho nebo cizí práva nebo svobody.

Ilustrace

Název ilustrace

Na koho se obrátit?

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

V popsaných situacích navrhni, kdo a jak by mohl pomoci s řešením situace. Zpravidla existuje několik možností, na koho se obrátit. Vypiš proto všechny, které ti přijdou vhodné, a vysvětli, kdo by s čím konkrétně mohl pomoci.

- Klára (16 let) si zakoupila nový telefon. Telefon půl roku fungoval a pak se přestal připojovat na internet. Klára ho reklamovala, ale reklamace jí byla zamítnuta.
- Fanda (13 let) byl opakovaně svědkem toho, jak starší kluci fyzicky napadli jeho spolužáka.
- Petr (15 let) zjistil, že jeho soukromou intimní fotografii někdo zveřejnil na internetu.
- Linda (14 let) má rozvedené rodiče. Na základě rozhodnutí soudu většinu času tráví se svou mámou a u táty je vždy dva víkendy v měsíci. Když je u svého táty, je na ni hrubý, nadává jí a ona s ním už nechce trávit žádný čas.

Popis ověřování

Žáci pojmenovávají aktéry a instituce, které mohou pomoci s řešením konkrétních situací. Popisují zároveň, jakým způsobem jim mohou pomoci. Neexistuje jedna správná odpověď/varianta řešení, i když jedno z řešení může být nejlepší/nejefektivnější. Učitel tak sleduje především to, zda jsou návrhy žáků funkční a povedou k řešení situace. Žáci často navrhují dospělé osoby ze svého okolí, na které se mohou obrátit (rodiče, třídní učitel apod.), a instituce, o kterých v průběhu hodin získali informace (policie, Linka bezpečí apod.). Je vhodné návrhy žáků následně sdílet (ve skupině / při celotřídní diskusi) a diskutovat o nich.

Ilustrace

Název ilustrace

„Zveřejním tvoje video, když mi nepůjčíš peníze!"

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2a1742

Krátký textový popis

Spolužák Filipa opakovaně žádá o peníze a vyhrožuje mu, že pokud mu je nepůjčí, zveřejní trapné video z loňského výletu. Filip se bojí a peníze spolužákovi dává, i když nechce. Tato ilustrace prostřednictvím modelové situace vede žáky k porozumění, co je vydírání, jak rozlišit, kdy jde o něco „nepříjemného", a kdy už jde o protiprávní jednání. Žáci analyzují situaci, vytvářejí síť důsledků, navrhují obranné strategie a zároveň se učí, jak identifikovat a využívat dostupné vnější zdroje podpory.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Poukáže na porušování práv na příkladech z různých životních situací a v modelových situacích předvede jejich vhodná řešení.

CAS-VKO-002-ZV9-009

Prozkoumá činnost státní správy a samosprávy při řešení životních situací občana a při řešení lokálních výzev a problémů.

Metodická podpora

Komentář

OVU vede k praktickému pochopení rozdílů mezi státní správou a samosprávou, jejich pravomocemi a fungováním. Konkrétní příklady pak dokážou účelně propojit teoretickou a praktickou rovinu. Díky nim se u žáka rozvíjí porozumění, jakým způsobem ovlivňují činnosti státní správy (např. zajištění poskytování sociálních dávek, vybírání daní) a samosprávy (např. zřizuje mateřské a základní školy, zajišťuje fungování komunálních služeb) jeho život a život v regionu i širší společnosti. Zároveň může získat přehled o přínosech těchto služeb pro život občanů. Konkrétní praktickou situací spojenou se životem žáků může být vydávání občanského průkazu a seznámení se s online rezervačním systémem, prostřednictvím kterého se lze objednat na úřad.

OVU rozvíjí občanské povědomí, praktické strategie pro běžné životní situace, občanskou samostatnost. Vzdělávací obsah prohlubuje aktivní, odpovědný a informovaný přístup občana a ukazuje možnosti současného i budoucího zapojení do občanského života. OVU rozvíjí oborové základy odpovědného občanství na poznatcích o stěžejních principech fungování demokratického státu. Prostřednictvím příkladů je spojený s reálnou zkušeností žáků, připravuje je na komunikaci s úřady a ukazuje možnosti využívání digitálních technologií pro řešení konkrétních potřeb. Konkrétní příklady vycházejí ze situací, které běžně státní správa a samospráva řeší.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-005

Prokáže pochopení principu hlasování a jeho významu pro život v demokratické společnosti.

CJS-CJS-001-ZV5-006

Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

CJS-CJS-001-ZV5-007

Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vlastními slovy popíše, k čemu slouží obecní úřad a vyhledá o něm základní informace.
- Na situacích ze svého života vysvětlí, zda v nich hraje nějakou roli státní správa nebo samospráva a jakou.
- Vyhledá příklady mediálních sdělení, která se věnují činnosti státní správy / samosprávy / obecního úřadu /starosty/zastupitelstva obce.

Ilustrace

Název ilustrace

Co pro mě obec dělá

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2fca21

Krátký textový popis

Žák vyhledá příklady mediálních sdělení, která se věnují činnosti státní správy / samosprávy / obecního úřadu /starosty/zastupitelstva obce. Zaměřuje se na vyhledávání konkrétních informací ve sdělovacích prostředcích s důrazem na volbu “vhodných” zdrojů.

Zadání pro žáka

- Přečti si některé články v novinách (městském zpravodaji) nebo na internetu (např. stránky obce, obecního úřadu, ...) a vyhledej takové příklady článků, které se budou věnovat činnosti státní správy/ samosprávy/ obecního úřadu/ starosty/ zastupitelstva obce.
- Nejprve se zamysli nad tím, kde budeš takové informace hledat, z jakých zdrojů budeš čerpat.
- Zpracuj si stručný přehled toho, jak se články jmenovaly, z jakých zdrojů jsi je čerpal, a především pak stručně uveď, jaký byl obsah sdělení. Využít můžeš pracovní list (viz část ODKAZ).
- Najdi alespoň 3 takové články.
- Připrav stručný obsah článku.

Popis ověřování

K ověření využije učitel vypracovaného pracovního listu včetně aktivity žáka v diskusi. Žák na základě článku dokládá konkrétní aktivitu a činnosti státní správy/ samosprávy/ starosty/ zastupitelstva obce.

Úroveň Na cestě

Popis

- Z příkladů vybere situace nebo činnosti, které patří do kompetence státní správy a co spadá pod samosprávu.
- Při řešení lokálních výzev a problémů komunikuje se zástupci samosprávy nebo státní správy.
- Vyzkouší si, jak v online rezervačním systému rezervovat termín pro řešení vybrané životní situace a postup vysvětlí ostatním.
- Zpracuje přehled životních situací občana, při kterých je nutné využít služeb státní správy nebo samosprávy.

• Diskutuje o možnostech, výhodách a nevýhodách řešení životních situací s úřadem státní správy nebo samosprávy fyzicky a online/digitálně.

• Vyhledá informace o vydání občanského průkazu a sestaví návod, jak si má 15letý žadatel z jeho obce tento průkaz vyřídit.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak na občanku?

Krátký textový popis

Žák vyhledá informace o vydání občanského průkazu a sestaví návod, jak si má 15letý žadatel z jeho obce tento průkaz vyřídit.

Zadání pro žáka

Tvým úkolem je vytvořit návod pro svého spolužáka, který si potřebuje vyřídit žádost o občanský průkaz na svém úřadě.

• Na základě svých dosavadních znalostí se nejprve zamysli, jak a případně s kým bys danou situaci na úřadě řešil. Své domněnky si ověř pomocí vhodného zdroje. Kde takové informace budeš hledat? Zapiš si informace, které jsi získal z informačních zdrojů, a uveď k nim jejich zdroj.

• Na volný papír vytvoř návod, který by mohl tvůj spolužák při řešení situace použít.

• Zamysli se nad tím, co by měl návod obsahovat, jak by měl vypadat, aby byl přehledný, stručný a zároveň v něm byly všechny důležité informace. Přemýšlej také, jakým způsobem budeš návod tvořit – bude ve větách, nebo bodech, nebo to třeba bude schéma?

• Ujisti se, že návrh obsahuje alespoň čtyři kroky, které spolužákovi ve vyřízení občanského průkazu pomohou. Věnuj se například i tomu, co je s sebou potřeba přinést na úřad, co je potřeba doložit apod. V neposlední řadě nezapomeň uvést zdroj informací, ze kterých jsi inspiraci čerpal.

Popis ověřování

Učitel se při hodnocení aktivity a ověřování výsledků učení řídí předem představenými kritérii, které jsou uvedené v zadání úlohy. Učitel může podle vlastního uvážení zařadit po ukončení aktivity také její reflexi.

Při ověřování lze sledovat následující oblasti:

• výběr informačních zdrojů (včetně jejich uvedení) a vyhledání klíčových informací v nich

• struktura a přehlednost návodu

• obsah návodu (relevantnost, konkrétnost, obsahuje alespoň 4 kroky)

Ilustrace

Název ilustrace

Téma udržitelnosti v naší obci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c9fcb3

Krátký textový popis

Žáci se zamýšlejí nad konkrétním problémem/výzvou spojenou s udržitelností ve své obci. Mapují minulý i současný vývoj a identifikují možná řešení. Informace získávají také z rozhovoru se zástupcem obce.

Úroveň Splněno

Popis

• Uvede, se kterými institucemi státní správy a samosprávy se již setkal a v jakých případech.

• Na příkladech ze svého okolí doloží, jaké činnosti má ve své pravomoci státní správa a samospráva.

• Zjistí, jak postupovat při řešení vybrané životní situace na úřadě státní správy nebo samosprávy.

• Pro jednu z těchto životních situací zpracuje návod postupu občana a zváží, jak efektivně využít Portál občana nebo online rezervační systém.

Ilustrace

Název ilustrace

Komunikuji s úřady

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

• Z následující nabídky si vyber jednu životní situaci, která může každého z nás, a tedy i tvého spolužáka, v budoucnu potkat. Jedná se o životní situace, kdy si potřebuješ zařídit například voličský průkaz, výpis z rejstříku trestů, vydání občanského nebo cestovního pasu, kdy potřebuješ zaplatit poplatek za odpadky, kdy se potřebuješ zaevidovat do evidence nezaměstnaných a požádat o podporu v nezaměstnanosti.

• Na základě svých dosavadních znalostí se nejprve zamysli, jak a případně s kým bys danou situaci na úřadě řešil. Nepoužívej při tom žádné informační zdroje. Své myšlenky písemně zformuluj do bodů.

• Vždy je dobré své domněnky podpořit zdroji, které správnost tvého tvrzení podpoří. Kde takové informace budeš hledat? Zapiš si informace, které jsi získal z informačních zdrojů, a uveď k nim jejich zdroj.

• Nyní už máš všechny důležité informace o tom, kde a jak danou situaci řešit. Přichází tak kreativní část úkolu. Na volný papír vytvoř návod, který by mohl tvůj spolužák při řešení situace použít.

• Zamysli se nad tím, co by měl návod obsahovat, jak by měl vypadat, aby byl přehledný, stručný a zároveň v něm byly všechny důležité informace. Přemýšlej také, jakým způsobem budeš návod tvořit – bude ve větách, nebo bodech, nebo to třeba bude schéma?

• Uveď, ke které životní situaci se návod vztahuje. Ujisti se, že návrh obsahuje alespoň čtyři kroky, které spolužákovi v dané situaci pomohou s řešením životní situace. Věnuj se například i tomu, co je s sebou potřeba přinést na úřad, co je potřeba doložit apod. V neposlední řadě nezapomeň uvést zdroj informací, ze kterých jsi inspiraci čerpal.

• Až budeš hotový, porovnej návod se spolužáky, kteří si vybrali stejnou životní situaci, věnujte se tomu, které informace se shodují a které liší.

Popis ověřování

Aktivita prokazuje, že žák umí nad zadáním úkolu nejprve samostatně přemýšlet a své myšlenky aktivně a správně ověřit pomocí digitálních prostředků. V procesu zpracovávání úkolu dochází zároveň k třídění informací, jejich filtrování a následné interpretaci formou návodu, ve kterém musí z množství informací zvolit ty nejpodstatnější. Způsob vytvoření návodu je zadán volně, aby byla v žákovi podporována kreativita. Žák v tomto procesu musí odhadnout rozsah práce a prezentovat informace v logickém sledu. Učitel se při hodnocení aktivity a ověřování výsledků učení řídí předem představenými kritérii, které jsou uvedené v zadání úlohy. Učitel může podle vlastního uvážení zařadit po ukončení aktivity také její reflexi.

Při ověřování lze sledovat následující oblasti:

• výběr informačních zdrojů (včetně jejich uvedení) a vyhledání klíčových informací v nich

• struktura a přehlednost návodu

• obsah návodu (relevantnost, konkrétnost, obsahuje alespoň 4 kroky)

Je také možné se zaměřit na to, zda žák v cizím návodu rozpoznal, co důležitého v něm chybí, případně v čem se návody shodují.

Metodický komentář

Je vhodné, aby učitel dobře připravil návrhy životních situací, se kterými budou žáci pracovat. Může vycházet z toho, co je aktuální, co je blízké životu žáků. Může také vhodně přidělit životní situace žákům podle jejich schopností (odlišit úroveň obtížnosti a diferencovat tak výuku). Vhodné je pracovat se stránkami obce, kde se škola nachází nebo kde žáci bydlí. Často je na obecních stránkách záložka POTŘEBUJI SI ZAŘÍDIT. Pokud se jedná o malou obec, je lepší pracovat se stránkami větší obce (obec s rozšířenou působností). Pro výběr životních událostí mohou být učiteli inspirací například tyto stránky: https://pruvodce.gov.cz/, https://www.brno.cz/potrebuji-vyridit, https://www.praha3.cz/potrebuji-zaridit, https://www.praha7.cz/potrebuji-zaridit/, https://www.ricany.cz/potrebuji-vyridit/zivotni-situace/.

Ilustrace

Název ilustrace

Řešené ekologické nehody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e09fd7

Krátký textový popis

Na příkladu konkrétní aktuální události žáci zjišťují, jak se na jejím řešení podílejí instituce státní správy nebo samosprávy. Odpověď získávají formulováním vlastních dotazů při vyhledávání na internetu a následným hodnocením zdrojů, čímž rozvíjejí digitální klíčovou kompetenci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Přiřadí k jednotlivým částem státní správy a samosprávy příklady životních situací na obrázku a vysvětlí důvody svého rozhodnutí.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Metodická podpora

Komentář

Získávání informací o dění ve světě žákům zpřístupňuje globální perspektivu. To jim umožní lépe pochopit komplexnost globálních vztahů, společenských problémů a ekonomických aspektů. Žáci by se měli orientovat v dění v okolním světě a tím i porozumět národním i globálním trendům či ekonomickým nebo ekologickým výzvám. Žáci pracují se zdroji informací a s mediálními sděleními, samostatně vyhledávají informace, ověřují jejich pravdivost a důvěryhodnost, rozpoznávají a identifikují problematická nebo sporná místa. Prostřednictvím práce s informačními zdroji se seznamují s tím, jakou úlohu mají média nebo mediálně vlivné osobnosti v informační společnosti (co mohou ovlivnit nebo způsobit).

Kritické myšlení je klíčovou dovedností pro život ve složité a informačně nabité společnosti. Kritické posuzování informací a událostí umožňuje žákům přijímat informovaná stanoviska a rozhodnutí, rozlišovat mezi fakty a názory, rozpoznávat lež a manipulaci a vnímat různé perspektivy. Informovanost podporuje participaci občanů, přijímání demokratických hodnot a uvědomění si globálních souvislostí. Tyto dovednosti souvisejí s rozvojem demokratického občanství, ale také s prací s digitálními nástroji a v digitálním prostředí (včetně sociálních sítí).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-006

Prokáže základní porozumění roli prezidenta, politiků, soudců a policistů na základě reflexe příběhu či modelové situace.

CJS-CJS-001-ZV5-007

Vyhledá odpovědi na otázky související s činností obecního úřadu v dané lokalitě.

CJS-CJS-003-ZV5-014

Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-002

Rozezná a vysvětlí volbu výrazových prostředků, kterými se mediální sdělení snaží ovlivnit vnímání konkrétního tématu.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-005

Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CZB-TEV-002-ZV9-011

Vyhledá a prezentuje informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

JJK-CJL-001-ZV9-009

Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-013

Rozpoznává manipulaci v komunikaci, zaujímá k ní kritický postoj a přiměřeně reaguje.

UAK-HTD-003-ZV9-009

Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pracuje s různými zdroji informací, včetně tištěných médií, online zpravodajství, publikací, odborných článků, blogů atd.
- Vyjmenuje alespoň tři zdroje informací o aktuálním dění a zamýšlí se nad jejich silnými a slabými stránkami.
- Informuje své spolužáky o události v Česku / ve světě a uvádí, proč ji vybral.
- Vyjádří svůj názor na jednoduchou zprávu k aktuálnímu dění a pokusí se ho zdůvodnit.

• Uvede jeden fakt a jeden názor k jednoduchému příkladu aktuální události.

Ilustrace

Název ilustrace

Objevte sílu informací: Jak hodnotit zdroje kolem nás

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f64265

Krátký textový popis

V této aktivitě by se žáci měli seznámit s důležitostí ověřování informací, s potřebou kombinování více zdrojů a rozpoznávání rizik spojených s různými typy médií.

Zadání pro žáka

1. Odpovězte na otázku: Kde získáváte nejčastěji informace o tom, co se děje ve světě?

2. Rozdělte se do skupin (3 až 4 žáci) a podle vlastních zkušeností a názorů vyplňte tabulku (viz příloha v části ODKAZ). Použijte škálu od 1 do 5, kde: 1 = velmi nízké, 5 = velmi vysoké. Zhodnoťte informační zdroje podle těchto kritérií:

• Věrohodnost: Jak moc můžeme zdroji věřit? Je obsah faktický, ověřený a pochází z důvěryhodného zdroje?

• Zkreslení: Obsahuje zdroj nějaké prvky, které by mohly vést k neobjektivnosti nebo manipulaci?

• Úplnost: Jsou informace kompletní? Nic důležitého nechybí?

• Rychlost: Jak rychle se informace dostane ke čtenáři/divákovi?

• Ověřitelnost: Lze informace snadno ověřit z jiných zdrojů nebo pomocí důkazů?

3. Představte své hodnocení zdrojů, na kterých se shodli, a vysvětlete své rozhodnutí pro udělené "body".

Popis ověřování

Naplnění cíle může být dále potvrzeno prostřednictvím schopnosti žáků aplikovat získané poznatky v rozšiřujících úkolech, např. každý žák si vybere jeden zdroj informací, který používá nejčastěji, a napíše krátký text (100–150 slov) o tom, jak jej hodnotí podle kategorií v tabulce.

Metodický komentář

Učitel má možnost přizpůsobit aktivitu úrovni žáků a časovým možnostem třídy tím, že si vybere způsob hodnocení tabulky. Doporučujeme použít škálu 1–5, která umožňuje jemnější hodnocení a poskytuje prostor pro detailní diskusi. Pro mladší žáky nebo při omezeném čase však může být vhodnější jednoduché hodnocení typu „Ano/Ne“, kde žáci označí, zda zdroj splňuje dané kritérium. Učitel může také rozhodnout, zda se zaměří na všechny zdroje, nebo pouze na některé, podle kontextu a potřeb třídy. Tento přístup zajišťuje, že aktivita zůstane smysluplná a přizpůsobená schopnostem žáků.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyjadřuje své názory a stanoviska k aktuálnímu dění.

• Rozlišuje fakta a názory ve sdělení o aktuálním dění.

• Na konkrétním příkladu aktuálního dění ukáže s oporou o informační zdroje různé pohledy a představí různou argumentaci.

• Ve vybraných příkladech mediálních sdělení hledá autorský záměr a odpovídá na klíčové otázky spojené s mediálními sděleními (kdo, co, komu, jak a proč).

• Rozpozná příklady lživých, zkreslených nebo manipulativních informací o aktuálním dění.

• Na příkladech ilustruje, jakou roli mají svobodná, nezávislá a pluralitní média.

Ilustrace

Název ilustrace

Hledání pravdy: První krok k ověřování informací

Krátký textový popis

V této aktivitě si žáci osvojují dovednosti spojené s tvorbou a rozpoznáváním manipulativních zpráv, kritickým myšlením a ověřováním informací.

Zadání pro žáka

1. Vymysli vlastní zprávu (pravdivou nebo falešnou). Téma může být školní, lokální nebo světové.

• Použijte nástroj Breaking News Generator (BreakYourOwnNews.com):

• Vložte obrázek, který zprávu podpoří.

• Přidejte titulek a text.

• Uložte obrázek se zprávou.

• Zveřejněte svou zprávu na Padletu (odkaz vám dá učitel).

2. Zatím bez použití internetu, na základě svého úsudku:

• Projdi zprávy ostatních na Padletu.

• Hádej, zda jde o pravdivou, nebo falešnou zprávu.

Svůj odhad a zdůvodnění napiš do komentářů pod každou zprávu na Padletu (Např.: *„Toto je fake, protože zdroj zní nedůvěryhodně.“, „Toto je pravda, protože jsem o tom už slyšel/a.“*)

3. S pomocí internetu ověř jednotlivé zpráv. Výsledky ověřování zapiš do komentářů na Padletu (např.: *„Tato zpráva je pravdivá, našel jsme ji na oficiálním zpravodajském webu.“*).

4. Diskutujte o těchto otázkách

• Které zprávy byly věrohodné a proč?

• Co skupiny zmátlo u falešných zpráv?

• Jaké strategie použít k odhalení fake news?

Popis ověřování

Žáci jsou schopni vytvořit věrohodné (pravdivé nebo falešné) zprávy s využitím Breaking News Generatoru, aktivně diskutují o pravdivosti zpráv ostatních a odůvodní své názory (např. poukázáním na znaky manipulace, logiku obsahu nebo důvěryhodnost zdrojů). Sledujeme jejich argumentaci a schopnost reflektovat, co je přesvědčilo nebo zmátlo, což prokazuje rozvoj kritického myšlení a mediální gramotnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Co umožňují stipendia

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a06ce6

Krátký textový popis

Na základě rozboru několika internetových zdrojů žáci identifikují aktuální společenský problém – segregované školství pro romské žáky – a jeho dopad na společnost i konkrétní jednotlivce. Současně analyzují jednu z možností, která pomáhá problém řešit – program romských stipendií. V jednotlivých krocích využívají různé zdroje uvedené v příloze, které analyzují z hlediska věrohodnosti i autorského záměru.

Úroveň Splněno

Popis

• Prezentuje příklady aktuálního dění z regionu, státu i světa.

• Na konkrétním příkladu aktuálního dění ukáže alespoň dva různé pohledy na danou událost a doloží to důkazy.

• Analyzuje vybranou aktuální událost z hlediska jejích příčin, průběhu a možných důsledků.

Ilustrace

Název ilustrace

Lovci pravdy: Odhalte příběh událostí!

Krátký textový popis

Metodický komentář

Žáci budou tvořit Crime Board na popis aktuálního světového dění/problému. Základní informace o metodě Crime Board a jejím využití naleznete například v tomto příspěvku: https://tajnyucitel.wordpress.com/2018/05/27/zazracna-metoda-crime-board/

Zadání pro žáky

• Budete pracovat v týmech a využívat různé zdroje ke shromáždění informací. Jako skupina si vyberte aktuální případ z některé z těchto oblastí – změny klimatu, ztráta biodiverzity, nedostatek vody, sociální a ekonomická nerovnost, konflikty a války, extremismus, kybernetická bezpečnost, migrace a uprchlictví.

• Během výzkumu shromažďujte „důkazy“ – mohou to být citace, statistiky, fotografie, výpovědi atd. Tyto důkazy budou tvořit základ vaší nástěnky.

• Na nástěnce uspořádejte své důkazy tak, aby jasně a logicky prezentovaly vaše zjištění. Můžete využít vlnovky, šipky, barevné kódy atd. k propojení souvisejících důkazů a vytvoření „příběhu“.

• Při uspořádání práce se můžete zaměřit na následující otázky: Kdo jsou aktéři dané události? Jaké jsou důsledky dané události? Jaké jsou různé úhly pohledu na danou událost?

• Každý tým představí svou nástěnku a shrne svá zjištění. Diskutujte o svých závěrech a odpovězte na otázky ostatních týmů.

Popis ověřování

Žáci prezentují relevantní a důležité informace týkající se vybraného tématu, které budou logicky uspořádány a doplněny důkazy prokazujícími globální dopady. Je důležité, aby informace byly srozumitelné a přehledné, aby mohly být snadno pochopeny spolužáky. Vytvořený Crime Board by měl být přehledný a atraktivní, aby poutal pozornost. Informace by měly být prezentovány srozumitelně s využitím vhodných vizuálních pomůcek, jako jsou obrázky, grafy nebo mapy. Žáci by měli kriticky hodnotit informace z různých zdrojů a rozlišovat mezi relevantními a irelevantními informacemi. Je důležité, aby byli schopni formulovat vlastní závěry a prezentovat je na Crime Boardu.

Ilustrace

Název ilustrace

Aktuality ve fotografiích

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8c07e5

Krátký textový popis

Žák v průběhu jednoho měsíce sleduje aktuální dění, vybírá významné události a sdílí vlastní názor na alespoň jednu z nich.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše na příkladech aktuální dění v regionu, České republice nebo ve světě.

CAS-VKO-002-ZV9-011

Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

Metodická podpora

Komentář

Na základě informací o mezinárodních organizacích zmiňovaných ve veřejném prostoru žáci diskutují o výhodách a nevýhodách ekonomické a politické integrace. Zároveň zkoumají, jak tyto faktory ovlivňují Českou republiku a život občanů. Utváří si vlastní názor na členství Česka v EU a NATO na základě práce s daty, fakty a na základě ověřování informací.

O Evropské unii a NATO se ve veřejném prostoru pravidelně hovoří. Členství v těchto organizacích bývá mimo jiné tématem politických stran ve volebních kampaních. Základní znalost fungování těchto organizací umožňuje rozvoj kritického myšlení ve vztahu k informacím, které se objevují v mediálním prostoru a na sociálních sítích, a k utváření vlastního informovaného názoru na činnost těchto organizací, podloženého konkrétními argumenty.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-004

Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-008

Vysvětlí proměny fungování hospodářství od pravěku po současnost.

CAS-DEJ-001-ZV9-009

Rozliší příčiny, důsledky a podobu konfliktů a spolupráce v minulosti.

GEO-GEO-002-ZV9-008

Vysvětlí, jak přírodní a společenské faktory ovlivňují přirozený i migrační pohyb obyvatel a strukturu i rozmístění obyvatelstva v různých místech a regionech.

GEO-GEO-002-ZV9-010

Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pojmenovává výhody spolupráce mezi lidmi a mezi státy.
- Seznamuje se s pojmem ekonomická a politická integrace.
- Popíše alespoň jeden konkrétní příklad z běžného života, kde se setkává s projevy členství ČR v mezinárodní organizaci.
- Vysvětlí jednoduchými slovy, co je to Evropská unie a NATO.

Ilustrace

Název ilustrace

Evropská unie kolem nás

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k uvědomění, že mezinárodní organizace (v tomto případě EU) nejsou konstrukty, o kterých se mají učit, ale jsou to praktické dopady na jejich běžný život ve všech oblastech.

Zadání pro žáka

- Až půjdeš zítra do školy, pozoruj a zdokumentuj (fotografie, video) dění kolem sebe. Pak odškrtni, jestli jsi zaznamenal(a):
- nápis Evropská unie (EU)
- vlajku EU
- něco, co bylo podpořeno z fondů nebo projektů EU

2. Jak tvé pozorování dopadlo?

3. Uveď konkrétní příklad, kdy tě členství ČR v EU také ovlivňuje, ale nejedná se o věc nebo službu, kterou můžeš označit logem nebo vlajkou EU.

Popis ověřování

Dosažení této fáze žák prokáže uvedením konkrétních příkladů, jak se členství České republiky v Evropské unii projevuje v jeho okolí a běžném životě.

Metodický komentář

Je vhodné, aby si učitel připravil konkrétní příklady, s nimiž se žáci během cesty do školy museli téměř s jistotou setkat (infrastruktura, doprava, podpora EU přímo v budově školy, ...), aby mohl doložit, že se nás členství dotýká, ať už o něj projevujeme zájem nebo s ním (ne)souhlasíme.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popíše, v čem je EU a NATO unikátní.
- Třídí dostupné základní informace o činnosti a/nebo rozhodnutích EU a NATO podle různých kritérií.
- Analyzuje výroky o EU a/nebo NATO z veřejného prostoru a ověřuje jejich pravdivost s použitím konkrétních dat a fakt.
- Zvažuje fakta pro a proti k otázce členství ČR v EU a/nebo NATO.

Ilustrace

Název ilustrace

Co zase Brusel vymyslel?

Krátký textový popis

Činnost je zaměřena na práci s konkrétními tvrzeními o EU, která byla předmětem diskusí v českém veřejném a mediálním prostoru.

Zadání pro žáka

• Přečtěte si ve dvojici následující tvrzení, tzv. euromýty.

• EU nám vzala pomazánkové máslo!

• Kvůli EU si již nedáme oblíbený český rum!

• EU nechce, aby děti nafukovaly balónky!

2. Vyberte si jedno tvrzení a vypracujte následující úkoly:

• Stručně popište, čeho se týká.

• Najděte na webových stránkách Zastoupení v České republice (Evropská komise) vysvětlení, co EU v této souvislosti řešila, zakázala apod.

3. Zapátrejte i v jiných zdrojích, než jsou webové stránky institucí EU, a porovnejte, zda najdete stejná vysvětlení.

Popis ověřování

Učitel sleduje schopnost žáka pracovat s předloženým informačním zdrojem dle stanovených kritérií, dále pak schopnost porovnat obsah své práce s informacemi z jiných zdrojů a zhodnotit jejich rozdílnost.

Metodický komentář

Žáci jsou primárně vedeni, aby si osvojili práci s relevantními zdroji (web Zastoupení Evropské komise – může být nahrazeno jiným oficiálním zdrojem), zároveň mají možnost porovnat, zda jsou informace v jiných zdrojích podávány stejně.

Ilustrace

Název ilustrace

ČR v NATO: fakta vs. názory

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1caf8d

Krátký textový popis

Ilustrace vede žáky k posílení schopnosti obecně hledat relevantní informace na základě vlastních kritérií pro vyhledávání. Dále je zaměřená na posuzování důvěryhodnosti, spolehlivosti zdrojů a rozlišení názorů a faktů. Tematicky se úloha věnuje členství České republiky v NATO, což do ilustrace vnáší očekávaný protichůdný názorový pohled dílčích zdrojů na danou skutečnost a očekávanou snahu přesvědčit čtenáře (příjemce informace), jaké stanovisko je správné.

Úroveň Splněno

Popis

• Vysvětlí význam vzniku EU a NATO a smysl jejich fungování.

• Pojmenuje a na konkrétních příkladech z vlastního života doloží výhody a nevýhody členství v EU/NATO.

• S použitím faktů a dat argumentuje, proč být nebo nebýt členem EU/NATO.

Ilustrace

Název ilustrace

Evropa na miskách vah: Zvažujeme výhody a nevýhody spolupráce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2c715a

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Na základě předchozích aktivit a získaných informací zpracuj argumentační mapu, ve které se zamyslíš nad projevy ekonomické a politické integrace v Evropě, konkrétně v Evropské unii. Téma argumentační mapy je členství ČR v EU. Zpracuj argumentační mapu jako odpověď na tuto otázku: Měla by být Česká republika členem EU?

Využij konkrétní příklady z každodenního života občanů, které ilustrují výhody i nevýhody členství České republiky v EU, pracuj s různorodými informačními zdroji a odkazuj na své zdroje. Tvrzení podpoř důkazy. Ve své argumentační mapě se můžeš zaměřit na následující oblasti politické a ekonomické integrace: přínosy, rizika, výhody, nevýhody, cestování, obchod, bezpečí, obrana, osobní praktické zkušenosti, zkušenosti jiných občanů a jiných věkových nebo společenských skupin (např. studenti, podnikatelé, zaměstnanci, umělci, sportovci, politici).

Argumentační mapa obsahuje podklady ke stanovisku ANO i ke stanovisku NE. Do argumentační mapy vkládáš ke každému z těchto stanovisek alespoň 2 tvrzení a ke každému tvrzení uvádíš důkaz, který ho podporuje (např. výzkum, statistika, odborný názor). Uvedeš k nim informační zdroje, odkud čerpáš. Na závěr vyjádři, ke kterému stanovisku se přikláníš a proč. Opírej se o argumenty, zvaž důvěryhodnost informačních zdrojů, ze kterých jsi čerpal důkazy. Závěr může být také doplněn přímo do argumentační mapy do samostatného pole.

Popis ověřování

Při ověřování lze sledovat následující oblasti:

• argumentační mapa obsahuje alespoň 4 tvrzení – 2 na podporu každé strany

• tvrzení jsou podložená důkazy (fakta, data, výzkumy, statistiky) a důkazy jsou náležitě ozdrojovány

• zhodnocení důvěryhodnosti zdrojů

• zformulování a zdůvodnění vlastního závěru

Při následné reflexi je možné se věnovat například těmto otázkám:

• Bylo pro tebe těžší nalézt argumenty pro podporu, nebo proti? Proč to tak podle tebe bylo?

• Podle čeho jsi se rozhodoval, jestli je důkaz důvěryhodný?

• K jakému závěru jsi se přiklonil a co pro tebe bylo rozhodující? Proč se závěry různých lidí liší?

Metodický komentář

Argumentační mapu mohou žáci zpracovat na papíře nebo i prostřednictvím digitálních nástrojů. Klíčová je závěrečná část, kdy žáci (poučení z předchozích úkolů) sami vyjadřují, ke kterému stanovisku se přiklánějí a proč. V části ODKAZ je ukázka práce žáků a návrh možné šablony pro vytvoření argumentační mapy. O argumentačních mapách se lze dozvědět více například na těchto odkazech: https://www.obcankari.cz/edukacni-material-argumentacni-mapy-1-argument-jedne-strany, https://library.upol.cz/arl-upol/cs/csg/?repo=upolrepo&key=54669706159.

Ilustrace

Název ilustrace

Evropa už volá

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d2f2c5

Krátký textový popis

Smyslem ilustrace je nabídnout žákům práci s atraktivní situací, se kterou se mohou setkat, a zároveň jim umožňuje hodnotit výhody a nevýhody evropské integrace. V rámci zadání plánují žáci víkendový výlet do Evropy. Součástí návrhu výletu je i zapracování skutečností plynoucích z propojenosti členských států Evropské unie (vliv na cestování i běžný život).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše na konkrétním vyobrazení výhody a nevýhody politické a ekonomické integrace v EU.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o zkušenostní OVU. Žák představí a vyjádří, jak může aktivně přispět ke zlepšení svého blízkého prostředí, a to jak v místě, které má rád, tak v místě, kde vnímá problém. Prostředím může být škola, domov, obec, region, kraj i stát. Navrhuje konkrétní iniciativy nebo akce, které by mohly mít pozitivní dopad na jeho okolí, například v oblasti zlepšení prostředí (vzhled, udržitelnost) nebo zlepšení vztahů (společné sportovní nebo kulturní akce). Může se jednat o informační kampaň, dobrovolnickou akci, komunikaci s představiteli obce apod. Při řešení a realizaci akce používá žák vhodně digitální nástroje. Důležité je to, že žák realizuje konkrétní kroky, které vedou ke společensky prospěšné akci.

OVU žákovi ukazuje, jak je možné aktivně ovlivňovat dění ve svém okolí a jak je možné podílet se na veřejném životě. Zlepšování blízkého prostředí a zapojení se do společensky prospěšných aktivit pomáhá rozvíjet občanskou odpovědnost, empatii a týmovou spolupráci. OVU rozvíjí hodnoty a postoje žáků a podporuje osobní zodpovědnost za stav blízkého i vzdálenějšího prostředí. OVU představuje místně ukotvené učení a ukazuje, že je důležitá osobní iniciativa, spolupráce, dobrovolnictví. Škola jako bezpečné prostředí umožňuje žákům zažít situace, které mohou mít skutečný dopad. Žák může být posílen a inspirován úspěchem, případně najde pomoc při zpracování neúspěchu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV9-001

Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTS-000-000-ZV9-006

Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

PTU-000-000-ZV9-003

Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-006

Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAS-DEJ-002-ZV9-016

Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CSP-OSV-003-ZV9-011

Reflektuje význam práce a aktivního zapojení do světa práce pro sebe, komunitu, společnost a přírodu.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

UAK-HTD-003-ZV9-008

Zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních nebo uměleckých aktivit a projektů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popisuje svoji dosavadní zkušenost se společensky prospěšnými akcemi, do kterých se zapojil nebo které zaznamenal ve svém okolí.
- Uvede příklady dobrovolnictví a popíše, jaké výhody mají pro komunitu.

Ilustrace

Název ilustrace

Naše mise pro lepší svět

Krátký textový popis

Žáci si uvědomí důležitost pomoci druhým a reflektují své zkušenosti nebo inspirace ze svého okolí. Komiksový prvek přináší kreativitu a hravost, která motivuje děti k hlubšímu zamyšlení.

Zadání pro žáka

Zamysli se nad tím, jaké vlastnosti nebo schopnosti má superhrdina, který pomáhá svému okolí. Ve třídě společně vytvoříme „superhrdinský seznam schopností“, které budeš během aktivity potřebovat.

Přemýšlej o situaci, kdy jsi ty sám/sama někomu pomohl/a nebo udělal/a něco prospěšného pro své okolí (např. pomohl/a jsi spolužákovi, třídil/a odpad, přispěl/a do charitativní sbírky). Pokud takovou zkušenost nemáš, inspiruj se něčím, co jsi viděl/a u ostatních (rodiče, kamarádi, něco zajímavého z internetu nebo okolí).

Nakresli nebo napiš svůj příběh a odpověz na tyto otázky:

- Jaký problém jsi řešil/a?
- Co jsi udělal/a, abys ho vyřešil/a?
- Jaké byly výsledky tvé akce?

Přetvoř svůj příběh do komiksu. Komiks můžeš vytvořit na papír nebo digitálně (např. v aplikaci Canva nebo Pixton). Nakresli alespoň tři klíčové momenty:

• Co byl problém?

• Jak jsi jako superhrdina jednal/a?

• Jaké byly výsledky?

Komiksy vystavíme ve třídě v „Galerii superhrdinů“. Připrav si krátké představení svého příběhu ostatním. Popiš, proč jsi zvolil/a daný problém a jaké to bylo být superhrdinou. Na závěr vyplň exit cards.

Popis ověřování

Žák vyplní exit cards, na základě kterých si učitel ověří získané znalosti žáků:

• Co jsi se dnes naučil/a o tom, jak pomáhat druhým?

• Jakou superhrdinskou misi bys chtěl/a podniknout v budoucnu?

Metodický komentář

Učitel by měl při diskuzi o superhrdinských schopnostech dbát na to, aby se do seznamu dostaly jak praktické vlastnosti (např. empatie, odvaha), tak konkrétní dovednosti (např. spolupráce, plánování). Během prezentace komiksů je důležité vytvořit bezpečné a respektující prostředí, kde žáci budou motivováni sdílet své příběhy bez obav z posměchu.

Exit cards jsou také někdy česky nazývány propustky. Více informací o nich lze získat například na těchto odkazech: https://files.formativne.cz/download/12/, https://www.unasveskole.eu/2020/12/15/exitka-aneb-jak-jste-byli-pri-vyuce-uspesni/.

Úroveň Na cestě

Popis

• Identifikuje potřeby a problémy ve svém blízkém okolí (čtvrti, obci nebo regionu).

• Analyzuje souvislosti mezi vybranými lokálními problémy a jejich globálními příčinami a důsledky.

• Navrhuje způsoby, jak je možné pomoci s řešením vybraného problému na lokální úrovni.

• Identifikuje různé možnosti pro zapojení do aktivity na podporu udržitelnosti.

• Zapojuje se do iniciativ a akcí, které mohou přinést pozitivní změny, nebo navrhuje, plánuje a realizuje vlastní akce, a to včetně zdůvodnění neúčasti.

• Diskutuje o návrzích řešení a zhodnotí jejich realizovatelnost podle různých kritérií.

• Reflektuje své zapojení do společensky prospěšné akce a hodnotí úspěšnost a dopady realizovaných akcí.

Ilustrace

Název ilustrace

Staň se superhrdinou svého okolí!

Krátký textový popis

Tato aktivita podporuje spolupráci, kreativní řešení problémů a propojuje teorii s praxí. Žáci se učí kriticky přemýšlet o problémech svého okolí a zkoumají, jak mohou přispět k jeho zlepšení.

Zadání pro žáka

1.Vytvořte týmy, vyberte kapitána, který bude koordinovat další fáze aktivity.

2. Ve svém týmu si vyberte problém z vašeho okolí, který vás oslovuje (např. znečištění veřejného prostoru, osamělost seniorů, podpora mladších spolužáků).

• Vyhledejte inspiraci na internetu (např. podobné projekty ve světě).

• Společně vytvořte brainstormingovou mapu nápadů (digitálně nebo na papír).

3. Připravte návrh konkrétní akce, která řeší váš problém. Zaměřte se na:

• Název akce: Krátký a výstižný.

• Cíl akce: Co chcete dosáhnout?

• Plán realizace: Kdo udělá co, kdy a jak?

• Nástroje propagace: Vytvořte pozvánku, plakát nebo jinou formu komunikace pomocí aplikace Canva nebo jiného nástroje.

Svůj návrh prezentujte formou krátkého vystoupení před třídou. Poslechněte si návrhy ostatních týmů. Hlasujte o projektu, který se vám líbí nejvíce (můžete použít Mentimeter nebo fyzické lístečky). Zapojte se do diskuze k těmto otázkám: Co jste se během aktivity naučili? Jaké problémy by se daly ještě lépe řešit?

Popis ověřování

Učitel sleduje spolupráci v týmech, zejména rozdělení rolí, zapojení všech členů a efektivitu při hledání řešení. Hodnotí kvalitu návrhu akce podle její realismu, konkrétnosti a praktické proveditelnosti, včetně zdůvodnění zvoleného problému. Zaměřuje se také na kvalitu prezentace, její přehlednost, srozumitelnost a schopnost týmu přesvědčit ostatní o významu své akce.

Metodický komentář

Povzbuďte žáky, aby svůj projekt propojili s osobními zájmy nebo konkrétními potřebami komunity, což zvýší jejich zapojení.

Je možné aktivitu gamifikovat. Můžete dávat body za každou aktivitu. Každý tým sbírá body za splněné úkoly (např. brainstorming, návrh řešení, prezentace). Body lze vizualizovat na tabuli nebo digitálně (např. Padlet). Na konci dostane vítězný tým malou odměnu (např. možnost zvolit hudbu při příští hodině). Vybraný projekt může být realizován jako třídní nebo školní iniciativa.

Ilustrace

Název ilustrace

Společensky prospěšný vzkaz

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/95a1f9

Krátký textový popis

Úloha se inspiruje dílem brněnského streetartového umělce Tima, jehož práce často nese společenský přesah. Žáci se zamýšlejí nad sděleními ve veřejném prostoru a vytvářejí vlastní návrh společensky prospěšné akce či vzkazu, který by oslovil jejich vrstevníky, sousedy nebo veřejnost. Mohou využít vizuální formu (grafika, streetart), nebo jinou aktivitu (petice, výzva, informační kampaň, happening). Úloha podporuje aktivní občanství, kreativitu a zájem o prostředí, ve kterém žijí.

Úroveň Splněno

Popis

• Zpracuje návrh a zdůvodnění společensky prospěšné akce, který prezentuje.

• Zapojuje se do společensky prospěšné akce.

• Aplikuje znalosti o organizování akcí na přípravu konkrétního návrhu akce.

• Zhodnotí možné překážky při realizaci akce a navrhne řešení.

• Sdílí své zkušenosti ze zapojení do společensky prospěšné akce.

• Vyhodnotí dopad akce a navrhne vylepšení pro budoucí projekty.

Ilustrace

Název ilustrace

Návrh společensky prospěšné akce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2ac9a1

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Vyberte si ve skupině problém ve svém okolí, k jehož řešení byste chtěli přispět. Navrhněte různé možnosti, jak konkrétně byste vy osobně mohli k řešení přispět, jak byste mohli situaci zlepšit. Vyberte si z nápadů své skupiny jeden návrh, který je podle vás nejlepší (lze ho realizovat nebo může mít největší dopad apod.) a připravte prezentaci pro spolužáky podle zadaných kritérií tak, abyste svůj nápad představili všem.

Popis ověřování

Ověřování by mělo předcházet identifikování problémů v okolí žáků, k jejichž řešení by mohli přispět. Úkol je vhodné zpracovávat ve 2–4členných skupinách podle možností a zkušeností učitele. Zadání lze zúžit tak, že cílem bude připravit návrh konkrétní dobrovolnické činnosti, pomáhající například vybrané skupině obyvatel (senioři, děti, hendikepovaní, cizinci) nebo zaměřené na životní prostředí (úklid, zeleň). Prezentace může mít podobu prezentace před třídou, plakátu nebo videa. Následně je možné všechny nebo vybrané (např. odhlasované) návrhy realizovat a průběh akce následně reflektovat.

Je vhodné, aby spolu se zadáním byli žáci seznámeni s kritérii hodnocení. Kritéria může nastavit učitel, ale na jejich nastavení se mohou podílet i sami žáci. Hodnocení podle kritérií nemusí provádět jen učitel, ale může ho provádět i žák k vlastnímu textu, případně k textu spolužáka. Návrh kritérií hodnocení – žák:

• vysvětlí, který problém ve svém okolí zvolil a proč

• vysvětlí, jaké řešení navrhuje a proč

• představí, co vše je potřeba k realizaci návrhu (kolik času, kolik lidí, jaký materiál, finance)

• pojmenuje možná rizika úspěšné realizace (min. 2).

V příloze naleznete ukázku práce žáků, kteří připravují a realizují společensky prospěšné akce v 9. ročníku.

Ilustrace

Název ilustrace

Mezinárodní den Romů – příprava a realizace projektového dne ve škole

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b3a374

Krátký textový popis

Ilustrace je rozdělena do několika částí: na úvodní motivační hodinu, kdy se žáci ve třídě na základě vstupních informací a otázek rozhodují o tom, zda ve škole uspořádat projektový den k Mezinárodnímu dni Romů. V případě, že se rozhodnou projektový den uspořádat, připravují si v další části pomocí akčního plánu průběh, který následně realizují. Poslední část je věnována vyhodnocení akce a jejích dopadů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapojuje se do společensky prospěšné akce.

003

Já a svět financí

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh se zaměřuje na praktickou orientaci ve světě osobních financí, hospodaření domácnosti, na porozumění základům tržního hospodářství a základním ekonomickým pojmům. Cílem je vést žáka k zodpovědnému rozhodování v oblasti osobních financí a k úspěšnému budoucímu životu bez finančních problémů. Obsah vychází z potřeb a zkušeností, které má žák vzhledem ke svému věku a k používání financí, a věnuje se také mediálnímu rozměru finančních témat.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAS-VKO-003-ZV9-013

Používá základní ekonomické pojmy, které jsou aktuálně diskutovány ve veřejném prostoru.

Metodická podpora

Komentář

Mnohá ekonomická témata (inflace, DPH, HDP, státní rozpočet, regulace cen, spotřební daň) jsou pro žáky na druhém stupni obtížná. Přesto se s nimi setkávají ve svém životě. Aby si na ně a jejich vliv na život občanů mohli udělat vlastní poučený názor, je třeba, aby porozuměli alespoň základnímu významu vybraných ekonomických pojmů. Vhodné je proto zařazování aktualit a diskusí o nich.

Aby žáci mohli být informovanými aktivními občany, zorientovat se v aktuálním dění a informacích ve veřejném prostoru, je potřebná znalost konkrétních používaných ekonomických pojmů a jejich významu. V oblasti finanční gramotnosti se pracuje s celou řadou odborných pojmů, které jsou mnohdy žákům na druhém stupni dost vzdálené, obtížně srozumitelné a často je prakticky využijí až v dospělém životě. Jsou to ovšem zároveň témata, která se ve společnosti diskutují, a proto je žádoucí jim v základní podobě porozumět.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-008

Vysvětlí proměny fungování hospodářství od pravěku po současnost.

GEO-GEO-002-ZV9-010

Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyhledává jednodušší mediální sdělení, která se vyjadřují k ekonomickým tématům.

Ilustrace

Název ilustrace

Ekonomická témata v médiích

Krátký textový popis

Žák vyhledává jednodušší mediální sdělení, která se vyjadřují k ekonomickým tématům.

Zadání pro žáka

- Ve skupině vytvořte seznam médií, ze kterých můžete čerpat aktuální informace.

• Vyberte si každý jedno a zjistěte, zda a o jakých ekonomických tématech aktuálně informuje.

• Prezentujte spolužákům ve skupině krátké shrnutí, které bude obsahovat:

• O jakém ekonomickém tématu médium informuje

• Co konkrétně sděluje

4. Ve skupině společně zjistěte, zda se liší jazyk / formát zprávy v jednotlivých médiích. Svoje závěry sdílejte se třídou.

Popis ověřování

Učitel sleduje schopnost žáka vyhledat text o ekonomickém tématu v konkrétním médiu a shrnout vlastními slovy jeho obsah.

Metodický komentář

Aktivitě by měl proběhnout výklad učitele, ve kterém žákům objasní rozdíly mezi různými typy médií a uvede konkrétní příklady. Aktivita následně umožňuje seznámit se s obsahem a formátem zpráv v těchto médiích se zaměřením na ekonomická témata.

Úroveň Na cestě

Popis

• Na příkladech správně vysvětlí vybrané aktuální ekonomické pojmy.

• Průběžně se vyjadřuje k aktuálním ekonomicko-politickým diskusím a rozhodnutím v Česku i ve světě.

• V diskusi o aktuálních ekonomicko-politických tématech používá správně vhodné ekonomické pojmy.

• Navrhne a zdůvodní, jak mohou konkrétní ekonomicko-politická rozhodnutí ovlivnit jejich současný a budoucí život.

Ilustrace

Název ilustrace

Aktuální ekonomicko-politické rozhodnutí

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na vyjadřování k aktuálním ekonomicko-politickým diskusím a rozhodnutím v Česku i ve světě. Žák navrhne a zdůvodní, jak mohou konkrétní ekonomicko-politická rozhodnutí ovlivnit jeho současný a budoucí život.

Zadání pro žáka

• Přečti si ve dvojici vybraný článek (od učitele) o aktuální ekonomicko-politické diskuzi / rozhodnutí.

• Ve dvou větách společně popište, o čem se diskutuje / rozhoduje.

• Sepište argumenty z článku, které v diskuzi zaznívají pro / proti konkrétnímu rozhodnutí. Můžete si dohledat i další.

• Navrhněte, jak podle vás dané rozhodnutí může ovlivnit váš současný nebo budoucí život.

• Bonus: Napište každý sám za sebe, co si o rozhodnutí myslíte a proč.

Popis ověřování

Učitel v aktivitě sleduje schopnost žáků porozumět článku s aktuálním ekonomicko-politickým tématem.

Metodický komentář

Aktivita nabízí metodiku použitelnou s různými aktuálními ekonomicko-politickými diskuzemi / rozhodnutími. Je potřeba, aby konkrétní téma a článek vybral vyučující dle schopností žáků. Po zpracování výše uvedeného úkolu ve dvojicích je vhodné vyzvat žáky ke sdílení jejich návrhů, jak rozhodnutí ovlivní jejich současný nebo budoucí život. Návrhy můžete společně zapisovat na tabuli a poté je společně rozdělit (např. zakroužkováním jinou barvou) na ty, které jsou spíše pravděpodobné a na ty které jsou spíše nepravděpodobné. (Lze u každého návrhu shromáždit argumenty a nechat žáky hlasovat.) Aktivitu je vhodné uzavřít reflexí toho, jak obtížné bylo čtení článku, co jim při čtení pomáhalo a co bylo složité.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo co získá – a kdo co ztratí?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/18062d

Krátký textový popis

Tato aktivita umožňuje propojení občanské výchovy s ekonomií a mediální výchovou. Aktivita vede žáky k porozumění vybraným aktuálním ekonomicko-politickým tématům prostřednictvím vlastní analýzy a diskuse. Žáci se učí chápat pojmy v souvislostech, porovnávat různé perspektivy, zvažovat důsledky rozhodnutí pro různé skupiny a tvořit vlastní názor. Pomocí Vennových diagramů a pětilístku reflektují i vlastní roli a možný dopad ekonomických jevů na svůj život.

Úroveň Splněno

Popis

- V textu správně používá vhodné ekonomické pojmy.
- V diskusi správně používá vhodné ekonomické pojmy.
- Správně vysvětlí vybrané ekonomické pojmy v mediálních sděleních.

Ilustrace

Název ilustrace

Ekonomické pojmy ve zprávách

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Najdi ve zpravodajství z posledních dvou měsíců libovolnou zprávu ve formě textu, která se týká ekonomiky, a uveď svůj informační zdroj. Zaznač v textu použité ekonomické pojmy. Na základě toho, co jsi se doposud naučil, vytvoř slovníček použitých ekonomických pojmů a vysvětlení, jak zpráva (ne)může ovlivnit tvůj život. Pro své spolužáky zpracuj krátký srozumitelný souhrn zprávy v podobě tweetu (textu o max. délce 280 znaků), 30s audio nebo video nahrávky.

Popis ověřování

Vhodné je, aby spolu se zadáním byli žáci seznámeni s kritérii hodnocení. Kritéria může nastavit učitel, ale mohou se na jejich nastavení také podílet sami žáci. Hodnocení podle kritérií nemusí provádět jen učitel, ale může ho provádět i žák k vlastnímu textu, případně k textu spolužáka. Návrh kritérií hodnocení – žák:

- našel zprávu související s ekonomikou a v textu označil ekonomické pojmy
- vytvořil slovníček použitých ekonomických pojmů
- vysvětlil, jak podle něj zpráva (ne)může ovlivnit jeho život (Pozor! Nelze hodnotit správnost závěrů žáka, k tomu zatím nemá dostatečný přehled a znalosti.)
- zpracuje krátký srozumitelný souhrn zprávy v podobě tweetu, 30s audio nebo video nahrávky.

Metodický komentář

Pokud žáci nemají přístup k internetu, je možné připravit a vytisknout různorodé zprávy a nechat žáky, aby si některou zprávu vybrali.

Ilustrace

Název ilustrace

Ekonomie kolem nás

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b26602

Krátký textový popis

Žáci se pomocí týmové aukční hry seznámí s různými (i mylnými) výklady ekonomických pojmů. Následně vyhledávají aktuální informace v médiích, posuzují jejich důvěryhodnost a tvoří vlastní výstup, který ostatním srozumitelně vysvětluje pojem v reálném kontextu. Aktivita rozvíjí čtenářskou, digitální, ekonomickou i mediální gramotnost, kreativitu, kritické myšlení a spolupráci.

CAS-VKO-003-ZV9-014

Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

Metodická podpora

Komentář

Žáci by měli získat praktické dovednosti pro rozhodování v situacích souvisejících s řešením životních potřeb. Předpokladem je sestavení osobního/rodinného rozpočtu a činnosti spojené s jeho spravováním. Žáci by měli být schopní analyzovat rozpočty a hledat vhodné způsoby, jak se vypořádat s nedostatkem financí a jak se rozhodovat o efektivním využívání přebytků. K tomu slouží seznámení se se základními finančními produkty, které lidé využívají v různých životních situacích, a diskuse o kritériích jejich výběru.

Cílem je vést žáky k zodpovědnému rozhodování v oblasti osobních financí. Schopnost vytvořit si vlastní rozpočet, být schopný ho analyzovat a plánovat umožňuje poté spravovat své vlastní finance. Je základem pro úspěšný budoucí život bez dluhů a finančních problémů. Téma vychází z potřeb a zkušeností, které mají žáci na konci 2. stupně vzhledem ke svému věku, k používání financí a ke svému zapojení na pracovním trhu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-006-ZV5-034

Vysvětlí na příkladu, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CJS-CJS-006-ZV5-035

Sestaví jednoduchý osobní rozpočet.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOS-VZT-000-ZV9-001

Rozšiřuje okruh vztahů.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-007

Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

CSP-TCH-002-ZV9-003

Zvládá základní údržbu a jednoduché opravy základního technického vybavení domácnosti v modelových situacích, porovnává možnosti vybavení domácnosti.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zpracuje informace o příjmech a výdajích jednotlivce do strukturovaného osobního rozpočtu.
- Mezi několika různými jednoduchými rozpočty jednotlivce vybere ukázku rozpočtu vyrovnaného, schodkového a přebytkového.
- Analyzuje finanční možnosti, které má k dispozici.
- Vyhodnotí finanční náklady na realizaci různých přání.
- Na základě finančních možností vyhodnotí, zda může realizovat svoje konkrétní přání.

Ilustrace

Název ilustrace

Jaké mohou být rozpočty?

Krátký textový popis

Žáci vytváří fiktivní měsíční rozpočet, poté analyzují rozpočty ostatních a určují, zda se jedná o rozpočty vyrovnané, schodkové nebo přebytkové.

Zadání pro žáka

- Vytvoř měsíční rozpočet fiktivní osoby (její příjmy a výdaje).
- Stručně popiš osobu, které rozpočet patří (její věk, bydliště, čemu se věnuje, ...).
- Vše vypracuj na samostatný list papíru a odevzdej učiteli.

2. Utvoř dvojici se spolužákem a pracujte se dvěma náhodně přidělenými rozpočty.

- Seznamte se s rozpočty a osobami, pro které jsou vytvořeny.
- Určete, zda jsou navržené rozpočty vyrovnané, schodkové nebo přebytkové.

3. Představte si společně ve třídě výsledky práce, povídejte si o obsahu.

- Podařilo se správně určit druhy rozpočtu?
- Jaké položky tvořily rozpočet, který jste analyzovali? Chyběly vám některé?
- Co pro vás bylo na práci nejtěžší?

Popis ověřování

Ověřování se zaměřuje na schopnost žáka vytvořit rozpočet fiktivní osoby s přihlédnutím k určitému kontextu (její bydliště, věk, profese, ...) a následně u takového rozpočtu určit, zda se jedná o rozpočet vyrovnaný, schodkový nebo přebytkový.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zmapuje své osobní příjmy a výdaje, rozlišuje pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje.
- Rozlišuje hrubý a čistý příjem, pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje.
- Vytvoří fiktivní osobní rozpočet postavený na současných reálných cenách a reálných výdajích a příjmech.

• Na modelových případech rozpočtů zhodnotí finanční situaci a navrhne, jak naložit s volnými prostředky a/nebo jak řešit jednorázový nebo trvalý schodek rozpočtu domácnosti.

• Rozlišuje hlavní typy placení, finančních produktů a služeb jako jsou půjčka, spoření, investice, pojištění, popisuje jejich smysl a využití z pohledu poskytovatele a klienta.

• Vysvětlí podstatu úrokových sazeb.

• Na příkladech vysvětlí příčiny a důsledky nesplácení dluhu.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj rozpočet pod drobnohledem

Krátký textový popis

Žáci jsou během dílčích kroků aktivity vedeni k práci se svým osobním rozpočtem. Nejprve zaznamenávají příjmy a výdaje, ty poté třídí a následně zasazují do kontextu měsíčního rozpočtu. Aktivita graduje žákovským hodnocením osobního hospodaření s financemi.

Zadání pro žáka

• Buď týden svým aktivním osobním finančním správcem a věnuj svým financím výjimečnou pozornost. Vytvoř si tabulku a týden zapisuj veškeré své příjmy a výdaje.

• Je na tobě, zda si ji nakreslíš na papír, nebo využiješ nějaký digitální nástroj.

• Zapisuj opravdu vše, i když se bude jednat například o mimořádný příjem nebo výdaj.

2. Po týdenním zápisu svá data zpracuj:

• Sečti všechny příjmy a výdaje.

• Rozděl jednotlivé položky dle pravidelnosti (pravidelné, mimořádné, ...).

• Seskup jednotlivé položky celého rozpočtu do kategorií, ty také můžeš sečíst.

• Formuluj závěry, které se dají z tvé tabulky vyčíst.

3. Odhadni, jak by vypadal tvůj měsíční rozpočet.

• Rozšiř výsledky týdenního zápisu o položky nebo i částky, které předpokládáš, že by se do konce měsíce objevily v tvých příjmech nebo výdajích.

• Promysli, zda by se další výdaje řadily spíše mezi pravidelné, nebo mimořádné.

4. Zhodnoť na základě svých poznámek a odhadů svou měsíční situaci.

• Jak jsi spokojený s tím, co jsi zjistil?

• Byly by tvé výsledky jiné, kdybys úkol vypracovával v jiném měsíci?

• Označil bys svůj rozpočet za vyrovnaný, schodkový nebo přebytkový?

• Za co by ses ve svém hospodaření pochválil?

• Zkus vymyslet konkrétní doporučení pro zlepšení své finanční situace.

Popis ověřování

Dosažení této fáze prokáže žák tím, že je schopen pracovat s vlastním rozpočtem, který vychází z jeho reálných příjmů a výdajů. Práce s osobním rozpočtem je komplexnějšího charakteru, obsahuje složku záznamovou, popisnou a hodnoticí.

Metodický komentář

Týdenní pozorování je stanoveno na základě odhadu vytrvalosti žáků poctivě si položky zapisovat. Pokud učitel uváží, že je pro žáky reálné zapisovat položky jeden měsíc, odpadá samozřejmě fáze odhadování dalších příjmů a výdajů do konce probíhajícího měsíce.

Ilustrace

Název ilustrace

Budoucí scénáře

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/179ef8

Krátký textový popis

Žáci se zamýšlí nad tím, jak je vhodné nastavit výdaje při konkrétním měsíčním příjmu z vybrané profese (pracovní pozice). S využitím znalosti ekonomických pojmů souvisejících s osobním rozpočtem přemýšlí o svém budoucím životě. Zamýšlí se také nad tím, co je v popsané situaci může finančně ohrozit.

Úroveň Splněno

Popis

• Analyzuje modelové rodinné a osobní rozpočty a navrhuje kroky k optimalizaci konkrétního rozpočtu.

• Navrhne v modelové situaci vhodný finanční produkt/službu a svůj výběr zdůvodní.

• Zhodnotí modelové nabídky konkrétního produktu od různých poskytovatelů a s využitím vhodných kritérií vybere nejvhodnější pro danou situaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Analýza rodinného rozpočtu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d42e32

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

A. Prostuduj si domácí rozpočet Kožíškových (viz příloha v části ODKAZ) a odpověz na níže uvedené otázky.

• Jaké jsou příjmy a výdaje domácnosti?

• Má domácnost přebytek, nebo nedostatek finančních prostředků?

• Navrhni alespoň 3 možnosti, jak by mohla domácnost zlepšit svoji finanční situaci.

B. Vypracuj svůj fiktivní osobní rozpočet pro situaci, kdy se osamostatníš od rodičů, najdeš si práci a vlastní bydlení. Tvůj rozpočet by měl být realistický a vyrovnaný/přebytkový. Měsíční rozpočet musí obsahovat:

• Konkrétní nabídku práce a kolik si zde vyděláš „čistého“ za měsíc. (Dej pozor na to, že zatím nemáš vystudovanou žádnou vysokou školu a podle toho vybírej pracovní pozice.)

• Konkrétní nabídku pronájmu a jeho cenu. (Dej pozor na to, zda cena za nájem zahrnuje i elektřinu, vodu a teplo, nebo to musíš do rozpočtu přidat.)

• Další plánované výdaje (na jídlo, internet, MHD/dopravu do práce, zábavu, oblečení, drogerii atd.).

Rozpočet bude vycházet ze současných reálných cen a nabídek. Využij k práci internet.

Popis ověřování

A. Tato ilustrativní úloha ověřuje schopnost analyzovat základním způsobem rodinný rozpočet a navrhovat vhodná doporučení týkající se finanční stability. Úkol lze dále rozšířit o výběr vhodných finančních produktů z nabídky atp.

B. Druhá úloha směřuje k praktickému využití znalostí ke zpracování fiktivního osobního rozpočtu. Žáci zpracovávají svůj návrh pro věk 18 let (případně i starší věk, max. do 30 let) tak, jak si představují svoji budoucnost, pracovní uplatnění, bydlení atp. V případě školy v obci, ve které není střední škola, může učitel zadání upravit tak, že žáci zjistí, jaké výdaje budou mít již na střední škole (doprava, internát atp.).

Ve svém návrhu žáci vycházejí z aktuálních cen a nabídek. Žáci mohou pracovat podle volnějšího zadání bez předem určených položek nebo doplňují tabulku s pojmenovanými položkami. Zdroje informací dokládají odkazy na konkrétní webové stránky s nabídkami (práce, pronájmu, cen telefonních operátorů apod.).

Je vhodné, aby spolu se zadáním byli žáci seznámeni s kritérii hodnocení. Kritéria může nastavit učitel, ale mohou se na jejich nastavení také podílet sami žáci. Hodnocení podle kritérií nemusí provádět jen učitel, ale může ho provádět i žák k rozpočtu, případně k rozpočtu spolužáka. Návrh kritérií hodnocení – žák:

• je uveden tvůj věk, ke kterému se prezentace vztahuje

• rozpočet obsahuje tabulku všech plánovaných (pevných a kontrolovatelných) výdajů a příjmů

• jsou vloženy odkazy na konkrétní vybrané bydlení a zdroje informací o výši jednotlivých výdajů

• je uvedena konkrétní pracovní nabídka a požadavky na danou pracovní pozici

• je uveden výpočet plánované čisté mzdy z hrubé mzdy (může být printscreen z online mzdové kalkulačky)

Ilustrace

Název ilustrace

SWOT analýza finanční situace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/acab45

Krátký textový popis

Smyslem ilustrace je představit žákům jednu z možností vizualizace svých dlouhodobých cílů a formulování budoucího vývoje současné situace. Žáci se zamýšlejí nad jednotlivými aspekty osobního rozpočtu a vytvářejí SWOT analýzu své finanční situace. Aktivita v nich posiluje odpovědné hospodaření s penězi.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozhodne v modelových situacích o svých možnostech v rámci konkrétně zadaného rozpočtu a proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

CAS-VKO-003-ZV9-015

Vysvětlí tvorbu cen v tržním hospodářství z pohledu kupujícího a prodávajícího.

Metodická podpora

Komentář

Porozumění tržnímu hospodářství, roli poptávky, nabídky a konkurence na stanovení cen pomáhá žákům porozumět světu kolem. Jsou řešeny otázky, proč něco stojí tak málo/moc, proč něco zdražuje/zlevňuje, proč se ceny u stejného produktu liší apod. Důležité je pracovat s reálnými nebo modelovými příklady, na kterých mohou žáci lépe pochopit, jak ekonomické principy fungují v praxi. Zároveň je možné využít různé simulace, vyjednávací hry nebo hraní rolí, kdy se žáci mohou sami zapojit do fiktivní tvorby ceny.

OVU přispívá k porozumění tržnímu hospodářství a světu, ve kterém žáci žijí a který je výrazně ovlivňován poptávkou, nabídkou a konkurenčním prostředím. Téma tvorby cen zahrnuje také etické aspekty obchodních praktik. Zároveň pomáhá žákům rozvíjet odpovědné rozhodování při správě osobních financí a při nakupování (co a za jakou cenu jsem si ochotný koupit). OVU rozvíjí dovednosti spojené s běžným praktickým životem.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-006-ZV5-033

Používá peníze v běžných modelových situacích.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vysvětlí pojmy cena, nabídka, poptávka.

• Zjišťuje informace o finální ceně vybraných výrobků a nákladech na jejich výrobu, diskutuje o příčinách nerovnováhy mezi náklady a finální cenou výroku.

• Stanovuje cenu vlastního výrobku s ohledem na náklady spojené s výrobou.

Ilustrace

Název ilustrace

I výroba něco stojí

Krátký textový popis

Žák stanovuje cenu vlastního výrobku s ohledem na náklady spojené s výrobou. Aktivita ukazuje za pomoci učitele, který klade návodné otázky reflektovat to, proč je výsledná cena výrobku vyšší, než jsou vstupní náklady. Diskuse s učitelem také rozvíjí komunikační dovednosti.

Zadání pro žáka

• Na připravený lísteček napiš jeden výrobek, který bys dal svému kamarádovi třeba k narozeninám. Lísteček přelož a dej na společnou hromádku k ostatním lístečkům.

• Učitel ti nyní předá instrukce, jak pracovat dál. Tvým úkolem bude zkusit spočítat, jak drahá je výroba daného výrobku a kolik peněz by měl podle tebe výrobek stát. Svou stanovenou cenu porovnej se svými spolužáky. Liší se? Diskutujte o tom, proč? Jaké náklady na výrobu tvoji žáci spočítali?...

Popis ověřování

Aktivita vede za pomoci učitele, který klade návodné otázky, k reflexi žákova rozhodnutí a případně přehodnocení vlastního původní tvrzení. Diskuse s učitelem rozvíjí komunikační dovednosti a schopnost argumentace. K ověření využije učitel vypracovaného pracovního listu včetně aktivity žáka v diskusi. Ta se zaměřuje na to, aby žáci pomocí vhodně zvolených otázek rozvíjeli původní myšlenky z pracovního listu, tedy např. Co všechno může cenu výrobku ovlivňovat? Proč se liší ceny výrobků v návaznosti na různá období? Jakou roli hrají v ceně výrobku náklady, proč se liší? Atd. Učitel také může uměle měnit podmínky, které ovlivní i celkovou cenu výrobku.

Metodický komentář

Pro naplnění aktivity je nutné, aby učitel zvolil vhodné produkty/služby, které budou žáci hodnotit a zamýšlet se nad nimi. Mělo by se jednat o žákům blízké produkty. Snáze si tak představí, jak a co může jeho cenu ovlivňovat.

Učitel rozdá žákům lísteček, na který napíšou nějaký výrobek, který je napadne (např. který by dali svému kamarádovi k narozeninám, nebo který by si sami přáli dostat). Z lístečku vybere učitel výrobek, se kterým budou žáci pracovat. Žáci si zkouší sepsat, co vše je nutné započítat do celkové ceny výrobku s ohledem na jeho náklady na výrobu. Žáci mohou využívat také internet, aby se pokusili zjistit případnou cenu surovin a vstupních materiálů. Každý žák se dobere k nějaké výsledné částce, kterou učitel se žáky reflektuje a rozebírá, jak se k takové částce dopracoval. Důležitá je reflexe, ve které učitel bude klást správně položené otázky, aby došlo k uvědomění si podstaty celé aktivity.

Aktivitu je možné modifikovat: Žáci hádají cenu vybraného výrobku z hromádky lístečků a diskutují společně o ceně, kterou by danému výrobku stanovili

Úroveň Na cestě

Popis

• Na příkladu vysvětlí rozdíly mezi tím, čeho chtějí na trhu dosáhnout prodávající a kupující.

• Na konkrétních příkladech diskutuje o tom, jak poptávka, nabídka a konkurence ovlivňuje tvorbu ceny.

• Prozkoumá vývoj ceny u vybraných produktů/služeb (proměňující se v čase a v místě).

Ilustrace

Název ilustrace

Charitativní e-shopy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6c8878

Krátký textový popis

Projevovat respekt druhým a pomáhat jim je nejlepší konkrétními činy a skutky. Ilustrace přibližuje jednu z možností pomoci, která je reálná i pro žáky – nákup zboží z charitativních e-shopů. Ilustrace se tomuto typu obchodů věnuje z hlediska cen a prodejní strategie. Umožňuje si uvědomit socioekonomickou rozmanitost a fakt, že nakupování může souviset i se solidaritou a mít etický rozměr.

Ilustrace

Název ilustrace

Co mění cenu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/317a28

Krátký textový popis

Žák prozkoumá vývoj ceny u vybraných produktů/služeb (proměňující se v čase a v místě).

Zadání pro žáka

• Tvým úkolem je nejprve zamyslet se nad tím, co všechno cenu zadaného produktu/služby ovlivňuje, své poznatky si stručně zapiš do sešitu nebo na papír

• Nyní obdržíš pracovní list. Do něj nejprve napiš, s jakým výrobkem/službou budeš v pracovním listě pracovat. Stejně tak si do něj napiš původní/aktuální cenu, kterou jsi výrobku/službě stanovil.

• V pracovním listu najdeš nabídku nejrůznějších faktorů, které mohou cenu výrobku/služby ovlivňovat. Pokus se na základě vlastních znalostí rozdělit jednotlivé faktory podle toho, zda výslednou cenu produktu podle tebe zvýší nebo sníží.

• U zvýrazněných faktorů napiš také důvod, proč ses tak rozhodl

• Poté se zapoj do diskuse s učitelem, který ti bude klást nejrůznější otázky.

Popis ověřování

K ověření využije učitel vypracovaného pracovního listu včetně aktivity žáka v diskusi. Aktivita podporuje za pomoci učitele, který klade návodné otázky, reflektovat žákovo rozhodnutí a případně přehodnotit vlastní původní tvrzení. Diskuse s učitelem rozvíjí komunikační dovednosti a schopnost argumentace.

Metodický komentář

Pro naplnění aktivity je nutné, aby učitel zvolil vhodné produkty/služby, (např. elektronika, oděv, sezónní potraviny,...) které budou žáci hodnotit a zamýšlet se nad nimi. Mělo by se jednat o žákům blízké produkty. Snáze si tak představí, jak a co může jeho cenu ovlivňovat.

Možné otázky k reflexi a společné práci s učitelem (bod 5 aktivity):

• Jakou jsi zvolil výrobku cenu? Proč?

• Co všechno tvorbu ceny ovlivňovalo?

• Jak moc se shodovaly faktory, které jsi sám vymyslel s těmi, které byly uvedeny v pracovním listě? Jaké to byly?

• Jak jsi uspořádal faktory v pracovním listě? Které podle tebe cenu zvyšují a proč? (vzájemné srovnávání a diskuse)

Úroveň Splněno

Popis

• Na konkrétních příkladech vysvětlí, co vše tvoří cenu produktu/služby.

• Na konkrétních příkladech vysvětlí, co vše ovlivňuje cenu produktu/služby.

• Na příkladech vysvětlí, proč se liší ceny stejných produktů/služeb a co ovlivňuje změny cen v čase.

Ilustrace

Název ilustrace

Cena produktu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ca39c3

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Prostuduj si vývoj ceny zimní bundy u dvou výrobců v minulém roce (viz příloha v části ODKAZ).

• Uveď alespoň tři důvody, proč se mohla lišit cena stejného produktu (zimní bundy) u dvou různých výrobců.

• Uveď alespoň jeden důvod, proč se měnila cena u obou výrobců v průběhu roku.

Popis ověřování

Úloha ověřuje na jednom konkrétním příkladu, proč se liší cena stejného produktu od různých výrobců a proč se mění v průběhu roku. Na práci žáků je vhodné navázat společnou reflexí, například otázkami:

• Je dražší bunda kvalitnější a případně v čem?

• Jakou roli hraje značka zboží?

Je vhodné upozornit na to, že levnější (a třeba i méně kvalitní) produkty jsou potřeba, protože si je mohou dovolit lidé s nižším příjmem, kteří nemají prostředky na jednorázový nákup dražšího produktu.

Výběrem konkrétního produktu nebo služby lze upravovat a zvyšovat obtížnost úlohy. Týká se to produktů a služeb, na jejichž cenu má vliv velká řada faktorů.

Ilustrace

Název ilustrace

Cena, kterou nevidíme

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/acf180

Krátký textový popis

Žáci zkoumají cestu oblečení, které nosí, od výroby po prodej. Sledují, kdo všechno se podílí na jeho výrobě a jaké náklady jsou spojeny s jeho tvorbou. Na základě různých modelových situací zhodnotí nabídky stejného typu oblečení (např. trička) podle různých kritérií (cena, materiál, způsob výroby, férovost, dopad na životní prostředí). Zamýšlí se nad tím, co vlastně platí jako „cena“ a jak může jejich spotřebitelské rozhodování ovlivnit životy druhých lidí i životní prostředí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje v modelových situacích práva spotřebitele ve vztahu ke koupi a reklamaci zboží a služeb.

GEO

Geografie

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Geografie přispívá k dosažení hlavních cílů všeobecného vzdělání tím, že umožňuje žákům získat základy chápání světa v územním kontextu. Ten chápeme jako vzájemné spolupůsobení jevů a procesů patrných v území, od místa nebo regionu bydliště přes regionální, národní či kontinentální měřítko až po globální úroveň. Jak v osobním, tak profesním životě napomáhá dosažené geografické vzdělání žákům zodpovědně se rozhodovat v území (prostoru) a plnohodnotně žít. Geografie přispívá k výchově a vzdělání zodpovědných občanů Česka, Evropy i Země, občanů, kteří rozumějí, jak čelit výzvám ve svém dosahu – v podobě dopadů přírodních rizik a nových technologií či v podobě obav z nedostatku pracovních příležitostí nebo energetických zdrojů, ze šíření nemocí, z narůstajících sociálních nerovností, nebezpečných válečných konfliktů nebo z problémů udržitelnosti života.

Pro naplnění tohoto obecného cíle vytváří výuka geografie podmínky umožňující žákům:

- porozumět, jak přírodní a společenské procesy a jejich vzájemné interakce ovlivňují podobu, kvalitu a vývoj životního prostředí konkrétních míst a regionů od lokální po globální úroveň,
- vzdělávat se a poznávat realitu s využitím geografického poznání, způsobů poznávání (včetně geografického myšlení) a osvojených klíčových kompetencí,
- zvnitřnit si potřebu jednat v reálném i digitálním prostředí na základě spolehlivých informací; vnímat při tom sebe sama jako součást propojeného světa a uvědomovat si, že každé rozhodnutí přímo či zprostředkovaně ovlivňuje udržitelnost života na Zemi.

Uvedené vzdělávací cíle geografie jsou promítnuté do očekávaných výsledků učení, které jsou strukturované do čtyř provázaných tematických celků:

- **Geografie a její metody poznávání**
- **Přírodní a socioekonomické prostředí a jejich vzájemné interakce**
- **Místa a regiony světa**
- **Udržitelnost života na Zemi**

Žáci by měli výsledků učení dosáhnout aktivním zapojením do procesu poznávání, učení i hodnocení vlastního procesu učení. Toto aktivní zapojení žáků podporuje důraz na praktické aplikace geografického poznání v každodenním životě. Nabízí se při tom využívat různé zdroje informací o území a geoinformační technologie, principy badatelsky orientované výuky a v neposlední řadě realizovat část výuky přímo v terénu, kde je „žitá geografie“ nejvíce zřejmá. Významnou roli v podpoře aktivního učení žáků mají i obecné zásady tzv. responzivní výuky. Účinnost všech zmíněných principů je vyšší, když fungují jako přirozená součást celkové koncepce výuky geografie v dané škole.

Vzdělávací oblast Geografie je tvořená jedním oborem stejného názvu, přičemž tradičně úzce spolupracuje s dalšími vzdělávacími oblastmi, především Člověk a společnost a Člověk a příroda. Tím navazuje na integrované pojetí přírodovědného a společenskovědního poznání na 1. stupni základních škol v rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Z těchto oborů geografie využívá řadu poznatků, dává jim ovšem specifický územní rozměr a primárně vysvětluje jejich vzájemné souvislosti a spolupůsobení na území. Důraz je kladen na řešení územních dopadů, kdy jsou přirozeně zapojeny i afektivní cíle vzdělávání. Školní geografie má však potenciál spolupracovat rovněž se vzdělávacími oblastmi Informatika, Matematika a její aplikace, Jazyk a jazyková komunikace i se všemi ostatními vzdělávacími oblastmi. V neposlední řadě umožňuje komplexní povaha geografie participovat na rozvoji všech klíčových kompetencí, základních gramotností i průřezových témat.

GEO

Geografie

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor je zároveň integrovanou vzdělávací oblastí se shodnou charakteristikou.

001

Geografie a její metody poznávání

Charakteristika tematického okruhu

Tematický celek se zaměřuje na rozvoj základních geografických dovedností a způsobů myšlení, které umožňují žákům efektivně využívat různé zdroje geografických dat, kriticky je analyzovat a aplikovat v reálném životě. Tento celek pokrývá tři hlavní oblasti: práce s mapami, geotechnologie (GIS, DPZ a GNSS) a geografické myšlení a poznávání reality.

Práce s mapami zahrnuje dovednosti čtení, interpretace a tvorby map, včetně základní analýzy leteckých a satelitních snímků. Žáci se učí využívat jak papírové, tak digitální mapy a geoportály, což podporuje jejich schopnost pracovat s geografickými informacemi v širších souvislostech. Geotechnologie, zahrnující GIS, DPZ a GNSS, jsou klíčové pro získávání, zpracování a sdílení geografických dat. Žáci se učí používat tyto technologie kriticky a bezpečně, což je připravuje na řešení aktuálních globálních problémů, jako je změna klimatu či urbanizace. Geografické myšlení a poznávání reality umožňuje žákům pochopit příčiny a důsledky prostorového uspořádání přírodních a společenských jevů. Tento přístup podporuje formulaci geografických otázek, sběr dat, pozorování a interpretaci výsledků, což vede k hlubšímu porozumění světa.

Tematický celek podporuje naplňování hlavních vzdělávacích cílů geografie. Předpokládá se, že tyto dovednosti budou rozvíjeny na geografickém obsahu – vybraných jevech a procesech probíhajících v konkrétních místech a regionech různé měřítkové úrovně. Je tedy nutná úzká provázanost se všemi ostatními tematickými celky geografie.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

GEO-GEO-001-ZV9-001

Kriticky využívá mapy a další zdroje geografických dat pro vlastní učení i každodenní poznávání světa.

Metodická podpora

Komentář

OVU naplňuje část geografických dovedností označovaných jako mapové. Aktivní používání map a příbuzných kartografických produktů (především leteckých a satelitních snímků) zahrnuje dovednost číst jejich obsah, analyzovat a interpretovat geografické informace a tvořit mapy. Soubor dovedností je nezbytné vyváženě budovat na příkladech papírových i digitálních map a jejich souborů (atlasy, geoportály).

Z uvedeného výčtu je zřejmé, že není možné pracovat s mapami a dalšími zdroji geografických dat a informací pouze na úrovni čtení informací (zahrnující polohu a atributy/vlastnosti objektů), ale že vyčtené informace je nutné dále analyzovat a interpretovat v souvislostech. Tím dochází k rozvoji kognitivně náročnějších operací, mapy jsou pak nástrojem rozvoje geografického myšlení žáků. Předpokládá se průběžné a důsledné rozvíjení tohoto OVU v návaznosti na další očekávané výstupy v předmětu geografie. Současná společnost bývá označována jako informační a vizuální, a to jako odraz snadné dostupnosti velkého množství dat, které vyžaduje vizualizaci pro dosažení přehlednosti a srozumitelnosti.

V důsledku toho se čím dál častěji mnohé informace předávají prostřednictvím papírových i digitálních map a příbuzných kartografických produktů (především leteckých a satelitních snímků). Aktivní používání těchto zdrojů informací, tj. dovednost číst jejich obsah, analyzovat a interpretovat geografické informace v širších souvislostech a tvořit mapy, představuje nutnou intelektovou výbavu všeobecně vzdělaného jedince pro život v dnešním světě. OVU nadto podtrhuje globální trend rozvoje kognitivně náročnějších operací u žáků.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-004
Specifikuje proměnu politických útvarů, krajiny a lidských sídel od pravěku po současnost pomocí map a dalších informačních zdrojů.

MAT-MAT-003-ZV9-010
Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

MAT-MAT-005-ZV9-016
Řeší reálné problémy pomocí poměru, úměry a procent.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

Čte mapu, a to jak vlastní mapové pole, tak legendu a měřítko, vyhledá mapu vhodnou vzhledem k účelu.
Zorientuje mapu.
Orientuje se s pomocí papírové či elektronické mapy v prostoru.
Vyhledá a popíše s pomocí turistické mapy průběh určené trasy, popř. vybere konkrétní trasu na základě předem daných parametrů (nejkratší, nejrychlejší, nejmenší stoupání apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Krysácká mapa smetiště

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b6b666

Krátký textový popis

V dětské/kreslené mapě (např. viz odkaz) či na zjednodušeném plánu najde cestu z místa A do místa B a popíše ji, vybere z nabídky nejkratší a nejdelší trasu, trasu, která vede okolo vybraného objektu. Zakreslí do mapy cestu podle popisu formou krátkého příběhu.

Úroveň Na cestě

Popis

• popíše vlastnosti vybraných druhů map, mapám příbuzných znázornění (glóby, plány, letecké a satelitní snímky) a dalších zdrojů geografických dat a vysvětlí základní principy vizualizace prostorových dat v nich

• kriticky vybírá tištěné i digitální mapy a další zdroje geografických dat vhodné pro daný účel a situaci

• čte, analyzuje a interpretuje obsah vybraných druhů map a dalších základních zdrojů geografických dat (leteckých a družicových snímků, glóbů, tabulek, grafů, souvislých textů, statistických ukazatelů) za účelem řešení různých geografických úloh

Ilustrace

Název ilustrace

Čtenář map

Krátký textový popis

Na základě zadání učitele je schopný vybrat mapu z atlasu/webového zdroje, která je nejvíce vhodná obsahem, mapovým zobrazením, měřítkem a zobrazovaným územím pro řešení konkrétního úkolu. Svou volbu konkrétní mapy je schopný zdůvodnit s použitím shora uvedených parametrů Tuto mapu pak aktivně využije pro získávání potřebných dat pro vyřešení úlohy.

Př. úkolů:

• Jaké sousední státy ČR jsou členy NATO?

• Kterými městy protéká Labe na území ČR?

• Se kterým státem světa má Francie nejdelší státní hranici?

• Jaké jsou v našem městě/obci možnosti bezplatného parkování?

Ilustrace

Název ilustrace

Honba za pokladem ve městě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c29290

Krátký textový popis

Zadání se zaměřuje na rozvoj základních dovedností práce s plánem města a jeho propojení s digitálními nástroji. Žáci se učí najít konkrétní místa, popsat cestu mezi nimi a použít legendu mapy k identifikaci méně obvyklých prvků v okolí (např. pomník, socha, vodojem). Pomocí nástroje Street View propojují abstraktní mapový symbol s reálnou podobou místa. Cílem je, aby se žáci naučili v mapě číst, orientovat se a vnímat ji jako zdroj informací, který lze ověřovat a doplňovat pohledem do reality.

Úroveň Splněno

Popis

- Vytváří jednoduché mapy a další vizualizace geografických dat (grafy, tabulky) a dokáže je číst, analyzovat a interpretovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Developer dětských hřišt - mapa hřišť v okolí mého bydliště

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f78b59

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na rozvoj mapových dovedností žáků na příkladu tématu dětská hřiště v okolí bydliště. Žáci budou sbírat data a informace o dětských hřištích a dalších místech pro volnočasové aktivity v okolí jejich bydliště, které následně zaznamenají do mapy. Vytvořenou mapu využijí k zodpovězení otázek, které zahrnou jednoduché čtení, analýzu i interpretaci mapy. V závěru navrhnou nová místa pro hřiště, zdůvodní svůj výběr a budou prezentovat své výsledky. Úloha podporuje kreativitu a kritické myšlení žáků.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se tam dostanu?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f25ef1

Krátký textový popis

Zadání se zaměřuje na rozvoj dovedností plánování a prostorové orientace v různých měřítkách. Žáci se učí řešit komplexní problém (naplánování cesty do zahraničí) kritickým porovnáváním a propojováním informací z několika druhů map a geografických zdrojů od mapy kontinentu v malém měřítku, přes online plánovače tras až po podrobné turistické mapy cílové destinace. Cílem je, aby žáci dokázali nejen sestavit reálný itinerář, ale aby uměli vyhodnotit různé varianty cesty na základě vlastních kritérií (čas, cena, pohodlí, zážitky) a své rozhodnutí podložit daty z různých zdrojů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá mapy k orientaci ve svém okolí.

GEO-GEO-001-ZV9-002

Využívá geoinformační technologie k řešení reálných problémů.

Metodická podpora

Komentář

Cílem OVU je rozvinout dovednosti pro aktivní, bezpečné a kritické používání klíčových geografických digitálních technologií (geotechnologií). Jsou jimi geografické informační systémy (GIS), dálkový průzkum Země (DPZ) a globální navigační satelitní systémy (GNSS). Aktivním používáním se rozumějí dovednosti použití vybraných webových nebo mobilních aplikací pro získávání i tvorbu geografických dat, informací a map pro podporu učení a osvojení dalších očekávaných výstupů.

Geotechnologie jsou významným prostředkem pro získávání dat o všech zásadních tématech společnosti a prostředí pro život v současnosti, jako jsou změna klimatu, růst měst, migrace, konflikty ad. Odborníci na geografické vzdělávání se shodují na tom, že zapojování geotechnologií do vzdělávání podporuje řešení problémových úloh a rozvíjí kognitivně náročnější postupy. Osvojením těchto dovedností je podporováno budování geografické digitální kompetence. Je předpokládáno průběžné a důsledné rozvíjení tohoto OVU v návaznosti na další očekávané výstupy v předmětu geografie.

Geografické digitální technologie (geotechnologie), mezi které patří zejména GIS, DPZ a GNSS, jsou významným prostředkem pro získávání, zpracování, vyhodnocení, interpretaci i sdílení dat o všech zásadních tématech společnosti i přírodním prostředí pro život v současnosti, jako jsou změna klimatu, růst měst, migrace, konflikty ad. Jejich aktivní, bezpečné a kritické používání je nezbytnou intelektovou výbavou všeobecně vzdělaného jedince žijícího v současném digitálním věku. Aktivním používáním se rozumějí dovednosti použití vybraných webových nebo mobilních aplikací pro získávání, zpracování i tvorbu geografických dat, informací a map pro podporu učení a osvojení dalších očekávaných výstupů. Tento OVU podtrhuje relevanci geografie pro každodenní život, neboť geotechnologie jsou v současnosti využívány širokou veřejností v běžných každodenních situacích.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-002
Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Orientuje se s pomocí elektronické mapy v prostoru.

Ilustrace

Název ilustrace

Kudy tudy do Bavorova?

Krátký textový popis

V elektronické mapě najde cestu z místa A do místa B a popíše ji, vybere z nabídky nejkratší a nejrychlejší trasu, trasu, která vede okolo vybraného objektu. Popíše cestu formou krátkého příběhu.

Úroveň Na cestě

Popis

• vlastními slovy charakterizuje geoinformační technologie, rozlišuje jejich základní typy (tj. geografické informační systémy, globální navigační satelitní systémy, dálkový průzkum Země) a zvolí vhodné technologie pro řešení reálných problémů

• uvede příklady využití geoinformačních technologií pro vlastní učení a řešení problémů

• navrhuje postupy využití vybraných geoinformačních technologií k získávání, zpracování, vizualizaci a sdílení geografických dat při řešení různých problémů

• používá vybrané geoinformační technologie pro získávání geografických dat pro popis míst a regionů, jejich porovnání a změn

Ilustrace

Název ilustrace

GPS - orienťák

Krátký textový popis

S pomocí navigace a elektronické mapy v mobilním telefonu/tabletu projde stanovenou trasu v okolí školy (GPS - orienťák)

Úroveň Splněno

Popis

• Využívá jím zvolené webové interaktivní mapy nebo jednoduchý GIS k získávání a vytváření geografických dat a informací.

Ilustrace

Název ilustrace

Webový geek

Krátký textový popis

Př. 1: Dokáže použít webovou mapovou apliakci Flightradar k identifikaci konfliktních oblastí.
Př. 2: Pomocí aplikací marinne traffic a myocean identifikuje a vystvětlí lokalizaci hlavních rybářských oblastí světa.
Př. 3: Na základě porovnání map z různých časových období popíše.... urbanistický vývoj, změnu toku, úbytek ledovce atd. (Timelapse, WaybackImagery, Císařské otisky, 2. Vojenské mapování mapy.cz, Historické orotofoto z Cenia atd...)
Př. 4: Na základě zadaných parametrů (ať se to dobře testuje) připraví a nasdílí itinerář a rozpočet výletu svým kamarádům
Paříž 2 dny cesta, 3 dny tam. Počet osob 3 (podle množství je úkol obtížnější), Ubytování, Program, Počasí
vysvětl. podobná úloha je maximálně komplexní a vyžaduje jak získání znalostí daného regionu, musí použít několik mapových aplikací, musí prohledat další zdroje dat, včetně zjištění ceny letenek, jídla, místní přepravy atd.

GEO-GEO-001-ZV9-003

Využívá geografické myšlení a způsoby poznávání k porozumění příčinám a důsledkům změn míst a regionů.

Metodická podpora

Komentář

OVU rozvíjí geografické myšlení žáků v jeho celistvosti. Je to, ve zkratce řečeno, myšlení, které s oporou o osvojené poznání cílí na porozumění příčinám i důsledkům prostorového uspořádání (poloze a rozmístění) přírodních i společenských procesů a jevů, jejich vzájemným vztahům a vývoji v čase, a to v konkrétních místech či regionech různého měřítka. Jeho naplnění vyžaduje dosažení dílčích kroků, a to zejména kladení geografických otázek, sběr geografických dat, pozorování krajiny, identifikaci problémů, jejich příčin a důsledků atp., a to vše s využíváním správné geografické terminologie a vědomím využitelnosti geografického myšlení a poznávání reality v osobním i profesním životě.

Geografické otázky a jejich správná formulace tvoří základ geografického poznávání reality. Žáci by na základě specifik geografického poznávání reality měli odvodit základní geografické otázky napomáhající porozumění jevům a procesům a aplikovat je na vybrané jevy a procesy (např. ve svém okolí). Jedná se především o otázky o poloze, funkci a účelu, příčinách a důsledcích, vztazích a interakcích, řádovostní úrovni, minulém a budoucím vývoji jevů a procesů v místech a regionech. Následně žáci navrhují postupy zodpovězení otázek prostřednictvím základních metod poznávání, které jsou primárně rozvíjeny na žákům známých místech a regionech. Tento očekávaný výstup zároveň podněcuje žáky k uvažování o minulém a budoucím vývoji míst a regionů a také k uvědomění si toho, jakým způsobem přispívají ke změnám míst a regionů či jak na ně (a jejich životy) tyto změny dopadají.

Je předpokládáno průběžné a důsledné rozvíjení tohoto OVU v návaznosti na další očekávané výstupy v předmětu geografie. Smyslem všeobecného geografického vzdělávání je, ve zkratce řečeno, napomoci žákům lépe pochopit složitost světa, ve kterém budou žít. Proto je důležité u žáků rozvíjet geografické myšlení, které, ve zkratce řečeno, s oporou o osvojené poznání cílí na porozumění příčinám i důsledkům prostorového uspořádání (poloze a rozmístění) přírodních i společenských procesů a jevů, jejich vzájemným vztahům a vývoji v čase, a to v konkrétních místech či regionech různého měřítka. Jedná se o způsob uvažování vysoce ceněný v současné, intenzivně propojené společnosti, který se dále odráží v konkrétním jednání jedince i společnosti. Rozvojem obecných principů geografického myšlení je žák připravován na budoucnost a flexibilitu při uvažování o jevech, procesech i situacích, s nimiž se v budoucnu setká. Jedná se tedy o ryze kompetenčně koncipovaný OVU. Pro ucelené geografické vzdělání jde o zcela zásadní požadavek.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- uvede příklady využití geografického poznání a způsobů poznávání v běžném životě a při výkonu některých povolání
- použije vhodnou základní geografickou terminologii k prostorovému vymezení a popisu geografických jevů, jejich příčin a důsledků a vývoje v čase

Ilustrace

Název ilustrace

Geografie v práci

Krátký textový popis

Uvede jaká povolaní jsou spojena s geografií, uvádí příklady situací z reálného života, kde je možné využít nástroje geografie.

Úroveň Na cestě

Popis

- klade geografické otázky (o poloze, hodnotách území, funkci a účelu, příčinách a důsledcích, vztazích a interakcích, řádovostní úrovni, minulém a budoucím vývoji sledovaných jevů a procesů), které napomáhají porozumět současnému stavu a budoucímu vývoji míst a regionů
- použije vybrané metody sběru geografických dat pro poznávání míst či regionů
- pomocí geografických dat zkoumá hlavní problémy vybraného místa a regionu
- identifikuje přírodní a společenské příčiny a důsledky problémů vybraného místa a popíše svou roli jak v příčinách, tak v důsledcích problémů
- formuluje návrhy řešení a praktická doporučení opírající se o data
- využívá vybrané metody a nástroje prezentace geografických dat a výsledků výzkumů; prezentuje výsledky výzkumu ostatním a zapojuje se do diskuse nad výsledky

Ilustrace

Název ilustrace

Moje geografie

Krátký textový popis

Identifikuje problémy z místa svého bydliště, navrhne způsoby získání informací pro hlubší pochopení příčin a důsledků těchto problémů.

Úroveň Splněno

Popis

- Navrhne řešení vybraného geografického problému regionu své školy nebo svého bydliště, který prostorově popíše (odpoví na otázku kde), zhodnotí jeho kvalitu a kvantitu (odpoví na otázku, jaké to je), jednoduchými formulacemi odvodí jeho příčiny (odpoví na otázku proč) a důsledky.

Ilustrace

Název ilustrace

Energie jako výzva

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cc87fc

Krátký textový popis

Žák na základě dat získaných z veřejných databází identifikuje problematický stát z hlediska výroby elektrické energie a zároveň navrhne řešení, jakým způsobem může tento stát snižovat zastoupení výroby energie z neobnovitelných zdrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Proměna krajiny Mostecka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3c78ed

Krátký textový popis

Úloha ověřuje dovednost žáka vyhledat a kriticky hodnotit informace vztahující ke změnám využívání krajiny. Podporuje vztah žáků k udržitelnosti na základě poznání historie místa v geografickém kontextu, podporuje geografické myšlení a posiluje kompetence ke komplexnímu řešení využívání krajiny, jejího přírodního potenciálu v kontextu ekonomického rozvoje území a tím se prohlubuje kompetence k řešení problémů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě.

002

Přírodní a socioekonomické prostředí a jejich vzájemné interakce

Charakteristika tematického okruhu

Tematický celek se zaměřuje na komplexní porozumění vztahům mezi přírodními procesy a lidskými aktivitami. Žáci se učí analyzovat prostorové a časové rozložení slunečního záření, pohybu vzduchu a vody, což je klíčové pro pochopení klimatických podmínek, dostupnosti přírodních zdrojů a přírodních rizik. Tyto znalosti jsou nezbytné pro interpretaci vlivu těchto faktorů na přírodní procesy a lidskou společnost, což podporuje kritické myšlení a rozhodování. Vznik a rozmístění tvarů zemského povrchu, jakožto další klíčový prvek tohoto celku, umožňuje žákům chápat geomorfologické procesy a jejich důsledky pro přírodu i lidské aktivity. Toto pochopení se prolíná s analýzou prostorového uspořádání půd a bioty, kde se žáci učí o interakcích mezi klimatem, reliéfem a lidskou činností. Tím se posiluje jejich schopnost předpovídat změny v přírodním prostředí a přispívat k jeho udržitelnému rozvoji. Důležitou součástí je také studium pohybu a struktury obyvatelstva, včetně migračních procesů a jejich příčin. Žáci zkoumají, jak demografické změny ovlivňují společnost a ekonomiku, což je zásadní pro regionální politiku a pro územní a strategické plánování. Tyto poznatky se propojují s porozuměním rozvoji sídel a ekonomických aktivit, včetně faktorů ovlivňujících jejich rozmístění.

Celkově tento tematický celek propojuje poznatky z různých geografických oblastí, což podporuje naplňování vzdělávacích cílů geografie. Žáci si osvojují schopnost komplexně analyzovat vzájemné vztahy mezi přírodním a socioekonomickým prostředím, což je nezbytné pro udržitelný přístup k životnímu prostředí a informované rozhodování v každodenním životě.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

GEO-GEO-002-ZV9-004

Odvodí příjem slunečního záření pro konkrétní místo a čas, jeho příčiny a důsledky na přírodní procesy a lidské aktivity.

Metodická podpora

Komentář

Tento OVU navazuje na příslušný OVU pro 1. stupeň (vlivy nebeských těles na podmínky na Zemi), přičemž je zásadní pro porozumění rozdílům mezi místy a regiony z hlediska teplotních podmínek, výraznosti ročních období, délky dní a nocí, časového posunu atd. OVU využívá poznatky fyziky (různé druhy záření a jejich vlastnosti), nicméně v rámci geografie je rozvíjeno porozumění prostorovému aspektu a vlivům na přírodu i lidskou společnost. Porozumění příčinám a důsledkům různé distribuce slunečního záření na Zemi je klíčové pro navazující pochopení dalších přírodních i společenských jevů a procesů. Dosažení tohoto OVU je tedy podmínkou pro úspěšné dosažení následujících OVU.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-005-ZV9-014

S využitím informací z různých vhodných zdrojů ilustruje, že Země je součást komplexní struktury vesmíru, a popíše, jak vesmír Zemi ovlivňuje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

zdůvodní šířkovou pásmovitost množství dopadajícího slunečního záření a průměrné teploty vzduchu jako důsledek tvaru a pohybu Země

Ilustrace

Název ilustrace

Země v pohybu

Krátký textový popis

S pomocí glóbu demonstruje základní pohyby Země. Na glóbu vymezí základní podnebná pásma.

Úroveň Na cestě

Popis

- zdůvodní pokles průměrné teploty vzduchu s nadmořskou výškou (výškovou stupňovitost) jako důsledek menší hustoty vzduchu
- zdůvodní denní chod teploty vzduchu a časový posun mezi poledníky jako důsledek rotace Země

• zdůvodní roční chod teploty vzduchu v různých zeměpisných šířkách jako důsledek sklonu zemské osy a oběhu Země kolem Slunce

• zdůvodní teplotní rozdíly přímořských a kontinentálních oblastí jako důsledek odlišných tepelných vlastností vody a pevniny

• vysvětlí pohyby vzduchu jeho nerovnoměrným prohříváním a určí oblasti a příslušné sezóny, kde, resp. kdy dochází k výstupům vzduchu

• vysvětlí současné oteplování klimatu jako důsledek narušení rovnováhy mezi energií na Zemi přicházející a Zemi opouštějící

Ilustrace

Název ilustrace

Podnebí doma a jinde

Krátký textový popis

Porovná podnebí místa svého bydliště s libovolným místem na jiném světadílu. Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky podnebí, diskutuje možné příčiny.

Úroveň Splněno

Popis

• Odvodí, ve kterém ze dvou míst je v daném čase pravděpodobně tepleji, svůj odhad zdůvodní a diskutuje o vlivu na turismus v dané oblasti.

Ilustrace

Název ilustrace

Kde je tepleji? Porovnání teplot napříč světem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f3c881

Krátký textový popis

Žáci porovnávají dvojice měst ve dvou termínech, formulují problém „Kde bude tepleji a proč?“ a na základě zvoleného postupu (zeměpisná šířka, nadmořská výška, oceánský vs. kontinentální vliv, den/noc) vyvozují klíčový faktor rozdílu teploty. V dalším kroku odvodí praktický dopad – vyberou město vhodnější pro pěstování zadané plodiny a stručně zdůvodní. Úloha tak propojuje fyzikálně-geografické poznatky s reálnou společenskou potřebou (zemědělská výroba) a učí žáky hodnotit problém z více úhlů.

Úloha rozvíjí dvě klíčové kompetence:

• KRP-RPS (kompetence k řešení problémů – rozpoznání a strukturování problému, kód KRP-RPS-000-ZV9-003) – žák rozlišuje mezi osobními a společnými problémy a formuluje je z různých perspektiv;

• KKU-USU (kompetence k učení – uspořádání a systematizace poznatků, kód KKU-USU-000-ZV9-001) – žák systematicky propojuje nové a dříve získané poznatky.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zdůvodní šířkovou pásmovitost množství dopadajícího slunečního záření a průměrné teploty vzduchu jako důsledek tvaru a pohybu Země.

GEO-GEO-002-ZV9-005

Odvodí dostupnost vody v konkrétním místě během roku, její příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

Metodická podpora

Komentář

OVU navazuje na předchozí OVU, neboť rozdělení vody na Zemi je prostřednictvím všeobecné cirkulace atmosféry a výparu navázáno na nerovnoměrnost ohřevu zemského povrchu slunečním zářením. OVU využívá poznatky fyziky (proudění, změny skupenství, působení gravitace), v rámci
geografie tyto jevy propojuje do vzájemných prostorových souvislostí a všímá si důsledků pro přírodu a lidskou společnost, a to včetně hydrometeorologických extrémů (sucho a povodně). Voda je vedle sluneční energie dalším zásadním činitelem určujícím podmínky různých míst a regionů na Zemi, proto je dosažení tohoto OVU podmínkou pro úspěšné dosažení následujících OVU.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- odhadne podíl světového oceánu na množství vody na Zemi a vysvětlí jeho vliv na přírodní podmínky a socioekonomické aktivity v různých místech

Ilustrace

Název ilustrace

Slaná nebo sladká?

Krátký textový popis

Vytvoří model rozdělení slané a sladké vody v hydrosféře

Úroveň Na cestě

Popis

- vyjmenuje a seřadí podle velikosti zásobníky sladké vody na Zemi a vysvětlí její význam pro přírodu a lidskou společnost
- popíše malý i velký hydrologický cyklus a vysvětlí jeho jednotlivé složky jako důsledek slunečního záření a zemské gravitace
- zdůvodní prostorové a časové rozložení srážek na Zemi jako důsledek prostorového a časového rozložení výstupných pohybů vzduchu
- vysvětlí, proč je v některých vodních tocích voda, přestože v jejich povodí delší dobu nepršelo
- uvede příčiny sucha (nedostatek srážek a velký výpar) a důsledky sucha a rozliší sucho trvalé (aridity), sezónní (období sucha oproti období dešťů) a nahodilé

Ilustrace

Název ilustrace

Velký a malý oběh

Krátký textový popis

Vytvoří a popíše model oběhu vody na Zemi. Popíše příčiny a důsledky výměny vody mezi oceánem a pevninou.

Úroveň Splněno

Popis

- Pro dané povodí určí roční období, ve kterém je v daném vodním toku nejvíce vody a ve kterém nejméně, a diskutuje o vlivu na hydroenergetiku v dané oblasti.

Ilustrace

Název ilustrace

Odtokové režimy řek

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/383960

Krátký textový popis

Úloha vede žáky k interpretaci a analýze odtokových režimů pěti vybraných řek. Žák přiřadí ke každé vodoměrné stanici odpovídající diagram, název režimu (rovníkový, monzunový, středomořský, oceánský, kontinentální) a pojmenuje hlavní příčinu vrcholového odtoku (srážky, výpar, tání sněhu), přičemž diskutuje dopad na výrobu hydroenergetiky v dotčené oblasti.

GEO-GEO-002-ZV9-006

Vysvětlí vznik a rozmístění tvarů zemského povrchu a jejich vliv na další přírodní procesy a lidské aktivity.

Metodická podpora

Komentář

OVU rozvíjí příslušný OVU pro 1. stupeň (hlavní druhy krajiny), přičemž představuje důsledné porozumění rozdílům mezi regiony z hlediska tvarů reliéfu. Jejich prostorové uspořádání je totiž důležitým faktorem ovlivňujícím další přírodní procesy a lidské aktivity. OVU je blízký poznání v přírodopisu (horninový cyklus), v rámci geografie je rozvíjeno porozumění prostorovému aspektu různých tvarů reliéfu, jejich vzniku a vlivu na přírodu i lidskou společnost, a to včetně rizikových geomorfologických procesů (zemětřesení, sopečné erupce, rychlé svahové pohyby, tsunami). Dosažení tohoto OVU je podmínkou pro úspěšné dosažení dalších OVU.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

Související očekávané výsledky učení

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-005-ZV9-015

Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

CAP-PRI-005-ZV9-016

Vysvětlí vztah mezi pohyby litosférických desek a vznikem a přeměnou hornin na základě studia informačních zdrojů a modelů.

CAP-PRI-005-ZV9-017

Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- vysvětlí principy pohybu litosférických desek a jeho důsledky z hlediska vzniku hornin, vzniku a zániku zemské kůry, rozložení hlavních rysů reliéfu Země (globální tektonika)

Ilustrace

Název ilustrace

Vnitřní a vnější činitelé

Krátký textový popis

Popíše na příkladech působení přírodních vlivů na utváření zemského povrchu a život člověka.

Úroveň Na cestě

Popis

- vysvětlí působení vnějších geomorfologických činitelů a uvede příklady takového působení ve své obci a jejím okolí (zvětrávání, odnos, přemisťování a ukládání materiálu)
- interpretuje reliéf jako důsledek kombinace působení vnitřních a vnějších geomorfologických činitelů
- vyjmenuje rizikové geomorfologické procesy, zdůvodní zákonitosti jejich výskytu a v případě ohrožení jedná tak, aby minimalizoval s nimi spojená rizika (zemětřesení, sopečné erupce, rychlé svahové pohyby, tsunami)

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo to vytvořil?

Krátký textový popis

Dokládá pomocí fotografií činnost vnitřních a vnějších činitelů.

Úroveň Splněno

Popis

- V konkrétních místech interpretuje reliéf jako důsledek kombinace působení vnitřních a vnějších geomorfologických činitelů a diskutuje o možných geomorfologických rizikách v dané oblasti.

Ilustrace

Název ilustrace

Geomorfologický detektiv: Reliéf na fotografiích

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/eb366f

Krátký textový popis

Žáci pracují se třemi fotografiemi různých krajin. Každou fotografii přiřadí ke zvolené geografické oblasti, určují hlavní vnitřní (endogenní) a vnější (exogenní) geomorfologické procesy podílející se na vzniku reliéfu a stručně zdůvodňují svůj výběr. Dále hledají důsledky geomorfologických procesů pro lidskou činnost. Úloha propojuje poznatky z geologie a geomorfologie, vede žáky k systematickému uspořádání informací a k reflexi jejich vzájemných souvislostí, čímž přímo podporuje rozvoj vybrané klíčové kompetence.

Úloha rozvíjí klíčovou kompetenci:

• KKU-USU (kompetence k učení – uspořádání a systematizace poznatků, kód KKU-USU-000-ZV9-001) – žák systematicky propojuje nové a dříve získané poznatky.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše na příkladech působení přírodních vlivů na utváření zemského povrchu a život člověka.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

Metodická podpora

Komentář

OVU je vyústěním předchozích tří OVU, protože prostorové rozdělení půd a živých organismů je výsledkem společného působení teplotních poměrů, dostupnosti vody a vlastností zemského povrchu. Tyto podmínky se odvíjejí především z geografické zonálnosti (tedy v závislosti na zeměpisné šířce a na nadmořské výšce), zároveň však mohou být ovlivněny řadou dalších faktorů, a to jak přírodních, tak antropogenních. Vztah mezi prostorovým rozdělením půd, živých organismů a lidskou činností je přitom oboustranný, proto je dosažení tohoto OVU důležité pro dosažení dalších OVU.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-004-ZV5-018

Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-004

Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

CAP-PRI-005-ZV9-015

Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- rozlišuje a charakterizuje hlavní biomy a vybrané půdní typy

Ilustrace

Název ilustrace

Přiřaď biom

Krátký textový popis

Přiřazuje fotografie krajin a živé přírody k jednotlivým biomům, které lokalizuje v mapě.

Úroveň Na cestě

Popis

- zdůvodní rozmístění biomů a půdních typů jako důsledek vlivu zonálních a azonálních faktorů
- pro konkrétní místo odvodí na základě přírodních podmínek daných geografickou polohou (klima, dostupnost vody, převažující horniny) odpovídající půdní typ a biom
- na konkrétních příkladech vysvětlí, jak přirozené rozšíření půd a živých organismů podmiňuje a ovlivňuje lidské aktivity

Ilustrace

Název ilustrace

Kde biom můj?

Krátký textový popis

Analyzuje místo svého bydliště z hlediska půdních typů a biomu

Úroveň Splněno

Popis

- Pro konkrétní místo odvodí na základě geografické polohy odpovídající biom, půdní typ a hospodářské využití krajiny.

Ilustrace

Název ilustrace

Kde a proč co roste? – Biomy, půdy a hospodaření (čtení klimagramu)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bd9adc

Krátký textový popis

Žáci pracují s klimagramy sedmi různých míst světa a s tabulkou základních údajů o srážkách a teplotách. Pro každé místo přiřazují odpovídající biom, převládající půdní typ a typické hospodářské využití krajiny a stručně zdůvodňují svůj výběr. Následně posoudí vliv zjištěných přírodních podmínek na tradiční stravu obyvatel dané oblasti. Úloha propojuje poznatky z fyzické a socioekonomické geografie (klima, půdy, biomy, hospodářství), vede žáky k systematickému uspořádání informací a k reflexi jejich vzájemných souvislostí, čímž přímo podporuje rozvoj vybrané klíčové kompetence.

Úloha rozvíjí klíčovou kompetenci:

- KKU-USU (kompetence k učení – uspořádání a systematizace poznatků, kód KKU-USU-000-ZV9-001) – žák systematicky propojuje nové a dříve získané poznatky.

GEO-GEO-002-ZV9-008

Vysvětlí, jak přírodní a společenské faktory ovlivňují přirozený i migrační pohyb obyvatel a strukturu i rozmístění obyvatelstva v různých místech a regionech.

Metodická podpora

Komentář

OVU je zaměřený na porozumění stavu a proměnám struktury obyvatelstva v Česku i v různých regionech světa a na dopad těchto změn na společnost, ekonomiku i přírodu v daném regionu. Toto poznání žák aplikuje při vysvětlení populačního růstu/poklesu a rozdílů ve struktuře obyvatel v různých regionech světa i na aktuální demografickou situaci v Česku. Tento OVU tedy ve zvýšené míře pracuje s prostorovým rozložením i časovým vývojem, přičemž důraz je nutné klást na predikci do budoucna.

Rozdílné trendy vývoje počtu a věkové struktury obyvatel napříč zeměmi světa mají své příčiny a přímé či zprostředkované důsledky na společnost, ekonomiku i přírodu často nejen v daném regionu. Porozumění této situaci je předpokladem pro pochopení různých souvisejících jevů a procesů a mimo jiné i různých politik, tedy státem zaváděných opatření (např. věk odchodu do důchodu) nebo proměn orientace firem na jiný produkt a klienty.

OVU dále cílí na pochopení přírodních a společenských faktorů, které ovlivňují stávající rozmístění a pohyb obyvatel (pull a push faktory) i jejich možný vývoj v různých regionech světa včetně dopadů na společnost, ekonomiku a přírodu ve zdrojové i cílové zemi migrantů. Porozumění těmto principům žák aplikuje na aktuální situaci v regionech světa či Česku. OVU má značný prostorový aspekt, nicméně je nutné zdůraznit i časový vývoj s pokusem o predikci budoucího vývoje.

Pochopení, jakým způsobem přírodní a společenské faktory ovlivňují stávající rozmístění a pohyb obyvatel (pull a push faktory) v různých regionech světa a jaké dopady mají na společnost, ekonomiku a přírodu ve zdrojové i cílové zemi migrantů, je předpokladem pro uvážlivý a informovaný postoj jedince k budoucím změnám, jež migrace vyvolají. Mimo jiné (v postupných krocích) je akcentována nutnost rozvoje hodnot směřujícího k rozvoji sociální spravedlnosti žáků.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-011

Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

Má základní povědomí o změnách v populaci přirozenou cestou i prostorovým pohybem obyvatelstva

Ilustrace

Název ilustrace

Proč migrujeme?

Krátký textový popis

Na základě vlastní zkušenosti uvedene důvody vedoucí ke stěhovaní obavatelstva.

Úroveň Na cestě

Popis

- analyzuje a interpretuje základní demografické ukazatele o počtu, struktuře a pohybu obyvatel získané z různých zdrojů
- pro konkrétní region uvádí faktory, které podmínily rozmístění, strukturu a pohyb obyvatelstva a odhaduje, které faktory je budou ovlivňovat do budoucna
- vyhledá příklady, jak lze strukturu a přirozený i migrační pohyb obyvatelstva ovlivnit prostřednictvím politiky státu, rozvojové pomoci apod.
- uvede pozitivní a negativní dopady struktury a pohybu obyvatelstva konkrétního regionu a příklady řešení negativních dopadů

Ilustrace

Název ilustrace

Migrace v médiích

Krátký textový popis

S pomocí dat z atlasu porovná státy Evropy z hlediska přirozeného přírůstku. Odvozuje, jak negativní či pozitvní přirozený přírůstek bude ovlivňovat další vývoj struktury populace států. Na základě informací z médií zjistí v jakých souvislostech se objevují informace o migraci ve veřejném prostoru.

Ilustrace

Název ilustrace

Klíčové prvky života v různých regionech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fe893b

Krátký textový popis

Vyučovací hodina rozvíjí schopnost žáků analyzovat a porovnávat přírodní a společenské faktory prostřednictvím práce se vzorovými regiony. Cílem je vysvětlit, jaké faktory ovlivňují člověka při jeho rozhodování, zda v daném regionu zůstat, nebo se přesunout na jiné místo.

Úroveň Splněno

Popis

- Interpretuje a s pomocí správné terminologie komentuje obsah grafů, tabulek, kartogramů či tematických map zobrazující strukturu obyvatelstva, prostorový (migrační) a přirozený pohyb obyvatel.
- Diskutuje s oporou ve faktech a relevantních datech o aktuálních problémech týkajících se obyvatelstva (migrace, struktura) na různých měřítkových úrovních regionů.
- Popíše vývoj počtu obyvatel a jejich strukturu v místě svého bydliště, identifikuje klíčové faktory, které ovlivnily současný stav, a odhadne (diskutuje) budoucí vývoj.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj domov včera, dnes a zítra

Krátký textový popis

S pomocí dat z Českého statistického úřadu, Lexikonu obcí, informací z webu obce zjistit, jak se v žákově obci vyvíjel počet obyvatel posledních desetiletích. Tyto informace následně graficky zpracovat a s pomocí správné terminologie komentovat. Následně dát do souvislosti s proměnami společnosti v posledních dekádách a určit, které faktory na změny počtu obyvatel měly zásadní vliv a jak se změny počtu obyvatel projevily na životě obce. Závěrem lze vytvořit odhad, jak se bude počet obyvatel měnit v budoucnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Regiony pod lupou demografie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8e44f0

Krátký textový popis

Vyučovací hodina rozvíjí schopnost žáků analyzovat a porovnávat geografické, historické a demografické údaje prostřednictvím práce s konkrétním regionem. Cílem je identifikovat příčiny populačních změn v regionu.

GEO-GEO-002-ZV9-009

Posoudí geografickou polohu, funkce, vnitřní strukturu a možnosti rozvoje různých sídel.

Metodická podpora

Komentář

OVU je zaměřený na porozumění tomu, proč existují sídla různé velikosti a funkcí (nejen v Česku), jak geografická poloha a další faktory ovlivňují vývoj a vnitřní strukturu sídel a jakým způsobem a proč stát (na příkladu Česka) vývoj sídel a jejich zázemí do určité míry koriguje. OVU tak v sobě integruje hlubší poznání prostorového rozložení různých sídel v regionech, vnitřní struktury sídel podle převažující funkce (obchodní a historické centrum, průmyslová zóna, rekreační oblast, rezidenční části města, dopravní infrastruktura atp.) a jejich vývoje v čase včetně budoucího vývoje. OVU také zahrnuje základní porozumění rozvoje sídel, a to na příkladu vlastní obce žáka.

Porozumění tomu, jak geografická poloha a další faktory ovlivňují vývoj a vnitřní strukturu sídel a jakým způsobem a proč stát (na příkladu Česka) vývoj sídel a jejich zázemí do určité míry koriguje (obdobně místní samosprávy korigují vnitřní strukturu sídel), je předpokladem pro uvážlivý a informovaný postoj jedince k této problematice, využitelný v mnoha povoláních i v roli občana. OVU mimo jiné rozvíjí porozumění potřebě uvážlivého územního plánování rozvoje sídel a sídelní soustavy.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-002

Využívá mapy k orientaci a vyjadřování o světě kolem nás.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001
Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Vzdělávací oblasti

MAT-MAT-003-ZV9-010
Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

Zná základní lokalizační faktory při zakládnání sídel

Ilustrace

Název ilustrace

Proč a jak se jmenují naše města?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e84f38

Krátký textový popis

S pomocí relevantních zdrojů (mapa, internet) odhalí původ jmen měst v Česku v souvislosti s jejich vznikem. Viz úloha

Úroveň Na cestě

Popis

• vysvětlí procesy urbanizace a suburbanizace a na příkladech doloží jejich příčiny a důsledky na společnost i přírodu

• popíše vybraná sídla (velkoměsta vyspělého vs rozvojového světa; venkovská vs městská sídla) s využitím hlavních geografických charakteristik, zhodnotí vliv jejich geografické

• polohy na budoucí rozvoj těchto sídel na různé řádovostní úrovni identifikuje jádrové a periferní oblasti, uvede příklady problémů
života v těchto oblastech

Ilustrace

Název ilustrace

Nad plánem obce

Krátký textový popis

S pomocí plánu své obce identifikuje jednotlivé části a přiřazuje jim funkce v rámci celého sídla

Ilustrace

Název ilustrace

Cesty civilizací: Od základních potřeb k městské vybavenosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/264674

Krátký textový popis

V této vyučovací hodině žáci rozlišují lidské potřeby a jejich vliv na vznik prvních civilizací. Cílem je, aby žáci porozuměli rozdělení potřeb a uměli je zařadit do souvislostí s konkrétními sídly pomocí map a tabulek, rozvíjeli tak své schopnosti analyzovat a propojit poznatky o životním prostředí a lidské společnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- S pomocí fotografie, leteckého snímku nebo ortofotomapy popíše a porovná strukturu sídel z různých částí světa, diskutuje o faktorech, které ovlivnily jejich současnou podobu.
- Odvodí, které faktory byly důležité pro vznik a rozvoj sídla, ve kterém žije, a provede srovnání s dalšími sídly, tzn. najde příklady sídel s podobnými a naopak s výrazně odlišnými lokalizačními faktory.
- Na základě analýzy územního plánu navrhuje opatření, jak zlepšit život v místě svého bydliště, diskutuje o výhodách a nevýhodách života na venkově / v menším městě / v centru velkoměsta / v okolí velkoměsta (v příměstské krajině).

Ilustrace

Název ilustrace

Územní plánování

Krátký textový popis

S pomocí územního plánu, plánu obce, ortofotomapy žáci zdokumentují současnou podobu své obce, diskutují současné problémy, které jako její obyvatele vnímají. Vytvoří sadu návrhů, jak zlepšit život ve své obci a jak by bylo možné změnami v územním plánu identifikované problémy vyřešit. Závěrem lze vytvořit návrh, jak bude obec v ideální budoucnosti vypadat, tento návrh může mít podobu grafické práce, modelu, či jen fiktivního plánu. Celou aktivitu je možné pojmout formou hry na obecní/městské zastupitelstvo a napojit na příslušný OVU z občanské výchovy.

Ilustrace

Název ilustrace

Město jako funkční skládačka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/17083d

Krátký textový popis

Tato hodina si klade za cíl žákům přiblížit rozdělení a funkční části města a rozvíjet jejich schopnosti analyzovat urbanistickou strukturu. Žáci si osvojí poznatky o jednotlivých městských částech prostřednictvím obrázků, pracovního listu a map, a naučí se je správně rozlišovat a přiřazovat. Výsledkem bude schopnost porozumět uspořádání města a rozpoznat jeho základní funkční segmenty.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše místo, kde žije.

GEO-GEO-002-ZV9-010

Identifikuje hlavní faktory ovlivňující rozmístění a zaměření hospodářských aktivit a jejich vliv na konkrétní region a jeho další rozvoj.

Metodická podpora

Komentář

OVU cílí na pochopení vlivu různých společenských a přírodních faktorů na rozmístění ekonomických aktivit a jejich dopad na společnost i přírodu ve světě jako celku i ve vybraných regionech. Žák přitom zvažuje proměnlivost významu jednotlivých faktorů na různé měřítkové úrovni a v čase (včetně budoucího vývoje). OVU také vede k základnímu porozumění fungování nadnárodních společností, a to zejména lokalizace jednotlivých částí společnosti v různých regionech. Přitom vede k zamyšlení nad dopady lokalizace ekonomických aktivit na člověka i přírodu.

Pochopení proměnlivosti vlivu různých společenských a přírodních faktorů na rozmístění ekonomických aktivit a jejich dopad na společnost i přírodu ve světě jako celku i ve vybraných regionech je předpokladem pro uvážlivý a informovaný postoj jedince k této problematice, využitelný v mnoha povoláních i v roli občana.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KPP-ZDR-000-ZV9-001

Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-011

Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

CAS-VKO-003-ZV9-013

Používá základní ekonomické pojmy, které jsou aktuálně diskutovány ve veřejném prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

Má základní povědomí o ekonomických aktivitách člověka v prostoru.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se orientuji v produktech lidské činnosti?

Krátký textový popis

Na příkladu ze svého života rozlišuje mezi surovinou, výrobkem a službou

Úroveň Na cestě

Popis

• s pomocí základních charakteristik popíše hospodářské sektory a jejich hlavní trendy v Česku a ve světě

• k hlavním odvětvím hospodářství uvede specifické lokalizační faktory (přírodní i společenské), které jsou podstatné pro jejich úspěšný rozvoj (např. intenzivní × extenzivní zemědělství, hutní průmysl × textilní průmysl, věda a výzkum, masový a individuální cestovní ruch)

• na základě relevantních charakteristik (HDP, sektorová struktura, vzdělanost…) posoudí hospodářskou vyspělost míst a regionů

Ilustrace

Název ilustrace

Jeden dělá to a druhý zase tohle....

Krátký textový popis

Přiřazuje jednotlivá povolání do ekonomických sektorů. Jednotlivým výrobkům přiřazuje suroviny potřebné pro jejich výrobu.

Ilustrace

Název ilustrace

Výrobní mozaika

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2f9010

Krátký textový popis

V této modelové hodině je kladen důraz na pochopení rozmístění hospodářských aktivit člověka a na význam práce pro jeho život. Cílem je, aby bylo umožněno žákům porozumět tomu, jak je výroba a dostupnost běžných produktů ovlivněna, a aby si byli schopni sestavit výrobní řetězec těchto produktů. Prostřednictvím aktivit je rozvíjena schopnost rozdělit výrobní proces do jednotlivých sektorů, což přispívá k lepšímu pochopení ekonomických souvislostí v okolí.

Úroveň Splněno

Popis

• Na základě znalosti specifik odvětví hospodářství vysvětlí, které lokalizační faktory jsou pro jejich úspěšný rozvoj podstatné (např. zemědělství, hutní průmysl × textilní průmysl, věda a výzkum, cestovní ruch).

• Pojmenuje hlavní pozitivní a negativní dopady konkrétních hospodářských činností na místo/region jejich lokalizace (specificky pro nadnárodní korporace).

• Navrhuje vhodnou lokalizaci různých druhů ekonomických činností / podnikání ve známém městě / v místě bydliště svého místního regionu.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj oblibený produkt

Krátký textový popis

Na příkladu věcí, které používají, potravin, které konzumují a služeb, které využívají, vytvoří žáci schematický model doplněný o grafické prvky. Tento model má zachytit v případě výrobku/potraviny jeho produkci od suroviny, přes zpracování až k dopravě ke spotřebiteli. V tomto modelu mají být zahrnuty lokalizační faktory jednotlivých fází produkce a zhodnocení kladných a záporných přínosů pro obyvatelstvo v oblastech, které se na produkci výrobku podílí.

Příklad mobilní telefon

Zachycení jeho produkce od těžby surovin v rozvojových státech, přes jeho montáž v industriálních státech využívajících levnou pracovní sílu až po prodej prostřednictvím nadnárodních společností sídlících ve vyspělých státech.

V případě služby, určit její lokalizační faktory a kladné, resp. záporné přínosy pro dotčené území/obyvatelstvo.

Příklad dovolená v tropickém ráji

Zhodnocení, jaký vliv má cestovní ruch na tamní přírodu, jak ovlivňuje místní obyvatelstvo v pozitivním i negativním smyslu.

Výstupem může být prezentace, poster, grafický model

Ilustrace

Název ilustrace

Město v proměnách času

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1ed007

Krátký textový popis

V této hodině si prohlédneme různé hospodářské aktivity a zaměříme se na zdroje potřebné k jejich vykonávání. Cílem je vytvořit si představu o složitosti jednotlivých činností a rozvoji konkrétního města od minulosti po současnost prostřednictvím map a časové osy.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

Metodická podpora

Komentář

OVU cílí na porozumění příčinám globalizace a jejím pozitivním i negativním důsledkům na přírodu, ekonomiku a společnost v různých místech a regionech Česka i světa. Porozumění globalizaci a jejím dopadům na přírodu a společnost v různých místech a regionech přináší významný přínos pro geografickou gramotnost, globální povědomí a schopnost kritického myšlení žáků, což jsou klíčové dovednosti pro budoucí občany ve světě, který je stále více propojený a komplexní. OVU vede k uvažování nad geografickými aspekty globalizace, jako jsou obchodní trasy, migrace, kulturní proměna a technologický pokrok. Předpokládá využívání konkrétních příkladů globalizace v různých částech světa za účelem analýzy, jak tyto procesy ovlivňují přírodu i společnost. Důležitou součástí výuky by mělo být i zkoumání sociálních a ekonomických nerovností v různých regionech v kontextu globalizace. Podpora kritického myšlení by měla umožnit žákům zhodnocovat různé perspektivy a formovat si informované názory na dopady globalizace na lidstvo a planetu. Důraz by měl být kladen jak na minulý vývoj, tak především na budoucí scénáře globalizace.

Porozumění globalizaci, tj. jejím příčinám a dopadům na ekonomiku, společnost a přírodu v různých místech a regionech světa, je nutnou výbavou pro budoucí obyvatele Země, neboť život na naší planetě je stále více propojený jak ve směru vertikálním (od lokální po globální úroveň), tak horizontálním (na stejné regionální úrovni). OVU vede žáky k hlubšímu porozumění, jak dění na globální úrovni ovlivňuje úrovně nižší a naopak, přičemž toto porozumění by mělo mít následný odraz i v jejich jednání, a představuje tedy (spolu s dalšími OVU) základ pro oblast udržitelného života na Zemi.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001
Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTU-000-000-ZV9-001
Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-005
Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

Má základní povědomí o významu slova globalizace/globální

Ilustrace

Název ilustrace

Globalizace není sprosté slovo

Krátký textový popis

S pomocí informací z médií identifikuje v jakých souvislostech je slovo globální, resp. globalizace používáno.

Úroveň Na cestě

Popis

• uvede příčiny a projevy globalizace ve sféře hospodářství, obchodu, kultury, politiky, způsobu života obyvatel, přírody a životního prostředí ve vybraných místech či regionech

• na příkladu procesu šíření vybraného jevu popíše globální propojení světa (např. šíření nemocí, kulturní trendy, technologické inovace)

• na konkrétních příkladech ze světa a z místa svého bydliště posoudí, komu/čemu dopady globalizace prospívají a komu/čemu škodí

Ilustrace

Název ilustrace

Co si mohu koupit všude na světě?

Krátký textový popis

Sestaví seznam běžně dostupných výrobků/služeb , které lze označit za globální.

Ilustrace

Název ilustrace

Co máme dnes v penálu?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/59b675

Krátký textový popis

Zadání činí globalizaci hmatatelnou na příkladu běžných školních pomůcek. Žáci zkoumají původ několika předmětů ze svého penálu, aby zjistili, ze kterých zemí pocházejí. Cílem je, aby si žáci na jednoduchých příkladech uvědomili základní princip globalizace – že výrobky, které denně používají, vznikají v různých částech světa a musí k nim cestovat na velkou vzdálenost. Navíc žáci zjišťují, kde sídlí firmy, které tyto výrobky prodávají, čímž si uvědomují rozdíl mezi místem výroby a místem řízení a chápou komplexnost globálních dodavatelských řetězců.

Úroveň Splněno

Popis

• Vytvoří krátký seznam opatření, která mohou zavedením v místě bydliště napomoci řešení jednoho nebo více globálních problémů.

• Na příkladu jím vlastněného/užívaného výrobku/služby doloží hospodářskou nebo kulturní provázanost světa (na příkladu globální firmy vysvětlí principy činnosti nadnárodních korporací, včetně lokalizace jejích hlavních částí v různých regionech světa).

• Uvede příklady toho, co má společného se svým vrstevníkem z libovolné země světa.

Ilustrace

Název ilustrace

Mysli globálně - jednej lokálně!

Krátký textový popis

Žáci vytvoří seznam problémů, které vnímají ve svém bydlišti. Identifikují, které mají globální přesah, tzn. jsou důsledkem nebo příčinou globálního problému nebo procesu. S pomocí nástrojů jako je brainstorming, SWOT analýza navrhnou seznam opatření a nástrojů, které mohou přispět k řešení či zmírnění těchto problémů v duchu hesla mysli globálně, jednej lokálně. Výstupem může být prezentace, poster či školní akce, která má přesah do místní komunity na bázi aktivního občanství.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj mobil a svět – Příběh jedné kapsy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ee0ead

Krátký textový popis

Úloha činí globalizaci osobní a hmatatelnou skrze předmět, který mají žáci denně u sebe – chytrý telefon. Žáci pátrají po původu jednotlivých komponentů a fází výroby telefonu, aby na jeho příběhu doložili fungování globálních výrobních řetězců. Cílem je, aby na tomto konkrétním příkladu dokázali pojmenovat, popsat a zhodnotit pozitivní i negativní důsledky globalizace na společnost a přírodu jak v místech výroby (např. Afrika, Asie), tak v místě spotřeby (tedy u nich doma v Česku).

GEO-GEO-002-ZV9-012

Na příkladu mezinárodních a regionálních konfliktů rozliší jejich podobné a rozdílné příčiny, důsledky a snahy o mírové řešení.

Metodická podpora

Komentář

OVU cílí k hlubšímu porozumění příčinám a důsledkům základních typů konfliktů v geopoliticky různých regionech světa a k identifikaci příkladů snah o jejich řešení, a to s důrazem na prostorové rozložení a časový vývoj konfliktů. OVU by měl směřovat k zobecnění problematiky příčin a důsledků konfliktů a k rozvoji demokratických principů, ovšem vždy s uvědoměním si místních či regionálních specifik a složitosti řešení jednotlivých konfliktů. OVU zároveň nabádá žáky k uvědomění si využívání mediálních manipulací obyvatel jako nedílné součásti prezentace konfliktů.

Hlubší porozumění příčinám a důsledkům základních typů konfliktů v geopoliticky různých regionech světa a k identifikaci příkladů snah o jejich řešení, a to s důrazem na prostorové rozložení a časový vývoj konfliktů, je nutnou výbavou pro uvážlivé smýšlení a reakce občana.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001

Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-009

Rozliší příčiny, důsledky a podobu konfliktů a spolupráce v minulosti.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

CAS-VKO-002-ZV9-011

Zhodnotí na příkladech ze života občanů projevy ekonomické a politické integrace v Evropě a její výhody a nevýhody.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

Uvedene základní možné příčiny válek

Ilustrace

Název ilustrace

Války v našich dějinách

Krátký textový popis

S pomocí znalostí z vlastivědy vyjmenuje nejvýznamnější konflikty našich dějin a identifikuje jejich základní příčiny

Úroveň Na cestě

Popis

- na mapě lokalizuje oblasti aktuálních ohnisek napětí a konfliktů
- na konkrétních příkladech různých konfliktů uvádí hlavní příčiny konfliktů (např. nedostatečný přístup k vodě, ke zdrojům klíčových surovin, dezertifikace území, nedemokratické státní zřízení, etnické a náboženské rozdíly) a snahy o jejich mírová řešení
- na konkrétních příkladech různých konfliktů uvádí jejich krátkodobé a dlouhodobé důsledky v místě konfliktu, v Česku i ve světě (na život obyvatel, politiku, hospodářství a přírodu)

Ilustrace

Název ilustrace

Konflikty v médiích

Krátký textový popis

vyhledá mediální zprávy, které o určitém konfliktu referují rozdílně, a ověří spolehlivost jejich zdrojů

Úroveň Splněno

Popis

- Na základě mediálních zpráv za určité období vytvoří tematickou mapu aktuálních ohnisek napětí/konfliktů ve světě.
- Na základě znalostí příčin konfliktů vytvoří jednoduchou typologii konfliktů, jednotlivé typy dokládá konkrétními příklady z minulosti i současnosti, které lokalizuje na mapě.
- Popíše a analyzuje vybraný konflikt na základě předem stanovených kritérií (např. příčiny, důsledky, prostorový aspekt, jak byl konflikt ukončen).
- Diskutuje o minulých i současných příkladech mírového úsilí ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Kde a proč lidé válčí?

Krátký textový popis

S pomocí různých ověřených zdrojů vytvoří žáci tematickou mapu světa zachycující nejvýznamnější konflikty posledních dekád, ke každému konfliktu zjistí informace dle předem stanovených parametrů, jako je příčina konfliktu, jeho délka, dopady konfliktu na obyvatelstvo a přírodu.

003

Místa a regiony světa

Charakteristika tematického okruhu

Tematický celek se zaměřuje na rozvoj schopnosti žáků orientovat se v geografických místech a regionech různých měřítek a získávat, analyzovat a interpretovat jejich charakteristiky. Prostřednictvím vytváření mentálních map se žáci učí lokalizovat místa, odvozovat jejich základní charakteristiky a pochopit vzájemné vztahy mezi různými místy a regiony. Tím podporují vlastní geografické myšlení podporující porozumění přírodním a společenským procesům ovlivňujícím životní prostředí míst a regionů. Žáci by měli získávat, analyzovat a porovnávat i interpretovat informace o místech a regionech, což jim umožňuje pochopit shodnosti a rozdíly v přírodních a socioekonomických podmínkách a podporuje jejich schopnost vidět svět v souvislostech a chápat globální propojenost. Tematický celek také rozvíjí kritické hodnocení prezentace míst a regionů v médiích, což přispívá k eliminaci předsudků a stereotypů. Žáci se učí rozlišovat mezi objektivními a zkreslenými informacemi, což je důležité pro získání spolehlivých informací a zodpovědné jednání.

Výuka tohoto tematického celku by měla být úzce provázaná s tematickým celkem Geografie a její metody poznávání i ostatními geografickými celky, kterým přináší regionální dimenzi. Výběr regionů je ponechán v kompetenci vyučujícího, je ovšem předpokládán důraz na žákovo místo, region školy, Česko, Evropu a následně další regiony světa.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

GEO-GEO-003-ZV9-013

Orientuje se v místech a regionech různého měřítka prostřednictvím vlastní mentální mapy daného území.

Metodická podpora

Komentář

OVU představuje základ regionální geografie, a tedy i navazujících OVU. Cílí na jednu ze základních geografických dovedností, tj. orientovat se prostřednictvím vlastní mentální mapy v místech a regionech různého měřítka. Zahrnuje nejen samotnou znalost polohy (lokalizaci míst), ale i dovednost na základě znalosti polohy odvodit základní charakteristiky míst a regionů, to vše na základě mentální mapy, kterou si žáci ve své mysli dlouhodobě a systematicky vytvářejí. Předpokládá se, že žáci 2. stupně základní školy budou mít relativně nejvíce informacemi nasycenou mentální mapu Česka, poté Evropy a nejméně mapu světa, uspořádanou podle makroregionů, popřípadě světadílů.

Způsobilost orientovat se prostřednictvím vlastní mentální mapy v místech a regionech různého měřítka, která umožňuje nejen orientovat se v konkrétním území, ale rovněž na základě znalosti polohy odvodit základní charakteristiky míst a regionů, je intelektová výbava využitelná v mnoha životních situacích i v řadě povolání. OVU je klíčový, neboť představuje nezbytný základ pro rozvoj porozumění a dosažení dalších OVU v předmětu geografie.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-004

Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Vzdělávací oblasti

MAT-MAT-003-ZV9-010

Popíše polohu objektů v rovině a v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- pojmenuje místa ve svém okolí, regiony Česka a Evropy i makroregiony světa (světadíly, kontinenty), lokalizuje je na mapě, popíše jejich absolutní i relativní polohu

Ilustrace

Název ilustrace

Moje mapa .....

Krátký textový popis

Vytvoří svou vlastní mapu:

- svého okolí
- Česka
- Evropy

• Světa

Úroveň Na cestě

Popis

• využívá rozmanité zdroje geografických informací pro tvorbu a obohacování vlastní mentální mapy o místech a regionech různého měřítka a jejich vývoji v čase

Ilustrace

Název ilustrace

Jak vnímám svůj domov/kraj/kontinent/svět

Krátký textový popis

vizualizuje (např. pomocí jednoduchého GIS) vlastní mentální mapu svého okolí, regionů Česka a Evropy, makroregionů a Země

Úroveň Splněno

Popis

• Dokáže vytvořit a komentovat mentální mapu určitého území.

• Pracuje s místopisnými pojmy, zpaměti či s použitím mapy je dovede zařadit do konkrétního území/regionu.

• Na základě znalosti polohy určitého místa odvozuje jeho popis podle stanovených kritérií (nadmořská výška, klima, hustota zalidnění apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Moje mentální mapa - co v ní vše může být?

Krátký textový popis

Žáci vytvoří vlastní mentální mapy konkrétních území, kromě vzájemné polohy geografických pojmů zahrnou i vztahy a procesy, které jsou z jejich pohledu relevantní. Důležitým aspektem je také kromě použití správné geografické terminologie i zahrnutí klíčových pojmů, které opět mají být propojeny s konkrétními místy. Svou mentální mapu, pak srovnají se skutečnou mapou stejného území.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Lokalizuje na mapě místa ve svém okolí a regiony Česka.

GEO-GEO-003-ZV9-014

Identifikuje shodné a rozdílné charakteristiky míst a regionů a způsoby, jakými ovlivňují život v ostatních místech a regionech.

Metodická podpora

Komentář

OVU navazuje na předchozí očekávaný výstup v tematickém celku Místa a regiony světa a rozšiřuje popis míst a regionů o jejich vzájemné porovnání, přičemž lze srovnávat místa a regiony jak stejné, tak odlišné měřítkové úrovně. Zásadní je také zamyšlení nad příčinami shodnosti a rozdílnosti regionů i vývoj sledovaných charakteristik v čase.

OVU směřuje k popisu vybraných míst a regionů, a to především k syntéze přírodních a socioekonomických podmínek, které by tak neměly být vnímány odděleně. Je předpokládáno, že OVU bude rozvíjen na příkladu míst a regionů různých měřítkových úrovní (od okolí obce či vlastní obce po makroregiony světa). Popis míst a regionů je rozšířený o jejich vzájemné porovnání, přičemž lze srovnávat místa a regiony jak stejné, tak odlišné měřítkové úrovně. Zásadní je také zamyšlení nad příčinami podobnosti a rozdílnosti regionů i vývoj sledovaných charakteristik v čase. V neposlední řadě OVU směřuje k zamyšlení nad působením míst a regionů na ostatní. Důraz by měl být kladen na porozumění provázanosti míst a regionů a vzájemných pozitivních i negativních interakcí v současném propojeném světě. Je vhodné zmínit vliv jak přírodních, tak socioekonomických podmínek, a to jak na nejbližší okolí, tak na vzdálenější oblasti stejné i odlišné měřítkové úrovně (např. jak jeden stát ovlivňuje celý region a opačně).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-002-ZV5-011
Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

slovně i graficky prostorově vymezí vybraná místa či regiony různé měřítkové úrovně

Ilustrace

Název ilustrace

Můj domov - můj kraj

Krátký textový popis

S pomocí znalostí z vlastivědy vymezí na mapě svůj kraj a charkterizuje, co ho odlišuje od sousedních krajů

Úroveň Na cestě

Popis

- geograficky popíše vybraná místa a regiony; při popisu propojuje přírodní, společenské, ekonomické, politické i kulturní charakteristiky míst a regionů a posuzuje jejich proměnlivost v čase
- na základě geografických dat posuzuje proměnlivost vlivu jednotlivých jevů a procesů na charakter míst či regionů v minulosti i budoucnosti
- zhodnotí kvalitu místa a regionu podle různých hledisek a na příkladech doloží vzájemný vztah kvality místa a aktivit člověka

Ilustrace

Název ilustrace

Od obce po kontinent

Krátký textový popis

U různých regionů světa identifikuje jejich prostorové vymezení, řádovost/měřítkovost (mikro až makro region). Popíše, co místa uvnitř takto vymezených regionů spouje (jaké mají společné charakteristiky).

Ilustrace

Název ilustrace

Místo, kde žiji, aneb jak se žije v mém místě a v jiném místě mého vrstevníka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b9dbbf

Krátký textový popis

OVU navazuje na předchozí očekávaný výstup v tematickém celku Místa a regiony světa a rozšiřuje popis míst a regionů o jejich vzájemné porovnání, přičemž lze srovnávat místa a regiony jak stejné, tak odlišné měřítkové úrovně. Zásadní je také zamyšlení nad příčinami shodnosti a rozdílnosti regionů i vývoj sledovaných charakteristik v čase.

Úroveň Splněno

Popis

- Na základě vlastních charakteristik a kritérií vymezí region, popíše a komentuje ho z pohledu měřítkové úrovně, geografické polohy a specifičnosti (odlišnosti) od ostatních regionů.
- Charakterizuje proměny konkrétního regionu v čase na základě vybraných parametrů (osídlení, hospodářství, krajinná složka apod.).
- Porovná dva regiony stejného měřítka podle vybraných kritérií, charakterizuje shodné a rozdílné jevy a procesy.

Ilustrace

Název ilustrace

U nás doma a jinde doma

Krátký textový popis

Formou prezentace, posteru či grafické práce žáci porovnají region (na libovolné řádovosti) ve kterém žijí s libovolným regionem na světě o stejné velikosti či počtu obyvatel. Svou volbu zdůvodní, stejně tak jako použité parametry, dle kterých území posuzují. Zdůvodňují, v čem spočívá odlišnost či naopak podobnost. Zhodnotí, jak se život jejich vrstevníků v porovnávaném regionu liší a co naopak může být stejné. Svá zjištění dokládají ověřitelnými fakty.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak geografická poloha a historie ovlivňují život lidí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/94c267

Krátký textový popis

OVU navazuje na předchozí očekávaný výstup v tematickém celku Místa a regiony světa a rozšiřuje popis míst a regionů o jejich vzájemné porovnání, přičemž lze srovnávat místa a regiony jak stejné, tak odlišné měřítkové úrovně. Zásadní je také zamyšlení nad příčinami shodnosti a rozdílnosti regionů i vývoj sledovaných charakteristik v čase. Žáci na základě vlastních charakteristik a kritérií vymezí region, popíší a komentují ho z pohledu měřítkové úrovně, geografické polohy a specifičnosti (odlišnosti) od ostatních regionů. Porovná regiony stejného měřítka podle vybraných kritérií, charakterizují shodné a rozdílné jevy a procesy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozlišuje přírodní podmínky ČR včetně povrchu a jeho členitosti.

GEO-GEO-003-ZV9-015

Doloží konkrétními příklady rozdílnou mediální prezentaci míst a regionů a její dopady na vnímání daných míst a regionů.

Metodická podpora

Komentář

OVU cílí na porozumění významu prezentace míst a regionů a na eliminaci předsudků, neboť to může negativně ovlivnit jak socioekonomické charakteristiky regionů, tak celkově kvalitu života v nich (například negativní vnímání některých míst a s tím spojené předsudky a stereotypy vedou k nezájmu turistů o návštěvu daného místa, což může vést k ekonomickým problémům místa). Přitom může jít o záměrnou a neobjektivní negativní prezentaci daného místa.

OVU napomáhá rozvíjet u žáků jejich obezřetný postoj k využívání informací o místech a regionech z různých zdrojů včetně masových médií. Rozvíjí tak mimo jiné kritickou práci se zdroji informací, tolik nezbytnou dovednost pro život v současné době.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

slovně i graficky prostorově vymezí vybraná místa či regiony různé měřítkové úrovně

Ilustrace

Název ilustrace

Čím je to významné?

Krátký textový popis

geograficky popíše vybraná místa a regiony; při popisu propojuje přírodní, společenské, ekonomické, politické i kulturní charakteristiky

Úroveň Na cestě

Popis

- kriticky hodnotí informace o místech a regionech
- odhaluje stereotypy a předsudky o místech a regionech a hodnotí jejich dopady na image daných míst a regionů
- na konkrétním příkladu dokumentuje, jak mediální prezentace míst a regionů ovlivňuje jejich výslednou image

Ilustrace

Název ilustrace

Jak vnímám místo kde jsem nebyl?

Krátký textový popis

Na příkladech vlastní zkušenosti uvadí jak zprostředované informace utváří jeho vlastní povědomí o místech, kde nikdy nebyl. Uvede takto několik míst, které nezná osobně, ale díky zprostředkovaným informacím tato místá vnímá pozitivně. Stejně tak postupuje v případě míst, která vníma negativně na základě zprostředkované informace. Vnímaní těchto míst porovná s ostatními spolužáky.

Ilustrace

Název ilustrace

Realitní kancelář

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d6928d

Krátký textový popis

OVU cílí na porozumění významu prezentace míst a regionů a na eliminaci předsudků, neboť to může negativně ovlivnit jak socioekonomické charakteristiky regionů, tak celkově kvalitu života v nich (například negativní vnímání některých míst a s tím spojené předsudky a stereotypy vedou k nezájmu turistů o návštěvu daného místa, což může vést k ekonomickým problémům místa). Přitom může jít o záměrnou a neobjektivní negativní prezentaci daného místa. Cílem je vytvořit mediální prezentaci lokality, kde se nabízí nové bydlení. Pro srovnání budou vybrány příklady prezentací, které mají různé realitní kanceláře, zhodnocena bude pravdivost prezentovaných informací a zhodnocena geografická lokalita na základě ověřitelných dat.

OVU napomáhá rozvíjet u žáků jejich obezřetný postoj k využívání informací o místech a regionech z různých zdrojů včetně masových médií. Rozvíjí tak, mimo jiné, kritickou práci se zdroji informací, tolik nezbytnou dovednost pro život v současné době. Připravuje je i na život kompetencí zhodnotit na základě objektivních dat prezentované skutečnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Na vhodných příkladech dokládá stereotypizaci regionů, s pomocí spolehlivých zdrojů informací vyvrací předsudky spojené s těmito místy.
- Na příkladu konkrétního regionu demonstruje dva odlišné pohledy a prezentace stejného místa, porovnává a diskutuje o spolehlivosti obou zdrojů informací.
- Vytvoří kritéria pro hodnocení kvality a spolehlivosti zdrojů informací pro poznávání jemu neznámých regionů.

Ilustrace

Název ilustrace

Co ovlivňuje naše vnímaní místa?

Krátký textový popis

S použitím medií, reklam, filmové tvorby, webových prezentací místní samosprávy nashromáždí žáci informace, jak je region (jejich vlastní, či který osobně navštívili prezentován. U každého příkladu zhodnotí, zda na ně prezentace působí pozitivně či negativně, dále pak jak je z jejich pohledu prezentace realistická (nakolik reflektuje žáky vnímanou skutečnost). Formou tabulky, grafu, posteru či prezentace tato svá zjištění prezentují a pokusí se zdůvodnit případy, které jsou nejvíce odtržené od jejich vnímaní reality.

Ilustrace

Název ilustrace

Kam pojedu na dovolenou?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7a589d

Krátký textový popis

OVU cílí na porozumění významu prezentace míst a regionů a na eliminaci předsudků, neboť to může negativně ovlivnit jak socioekonomické charakteristiky regionů, tak celkově kvalitu života v nich (například negativní vnímání některých míst a s tím spojené předsudky a stereotypy vedou k nezájmu turistů o návštěvu daného místa, což může vést k ekonomickým problémům místa). Přitom může jít o záměrnou a neobjektivní negativní prezentaci daného místa. Pro srovnání budou vybrány dva státy, zhodnocena volba na základě ověřitelných dat a srovnána mediální prezentace států/regionů/turistických destinací.

OVU napomáhá rozvíjet u žáků jejich obezřetný postoj k využívání informací o místech a regionech z různých zdrojů včetně masových médií. Rozvíjí tak, mimo jiné, kritickou práci se zdroji informací, tolik nezbytnou dovednost pro život v současné době.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Lokalizuje na mapách jednotlivé světadíly a oceány.

GEO-GEO-003-ZV9-016

Odůvodní svou identifikaci s určitým místem i regiony různého řádu a komunitou lidí, kteří tam žijí.

Metodická podpora

Komentář

OVU vede žáky k zamyšlení nad prostorovým vymezením jejich vlastního místa, s nímž se identifikují, a k rozvaze, proč se s tímto místem identifikují – které charakteristiky místa o tom rozhodují. Žáci by měli diskutovat o tom, proč se vymezení místa mezi žáky ve třídě liší a také jak jejich sounáležitost s místem (a komunitou zde žijící) ovlivňuje jejich jednání. Zároveň je vhodné se žáky diskutovat o tom, s jakými regiony vyšší měřítkové úrovně se identifikují (kraj, Česko, Evropská unie, Evropa, svět) a jak se projevuje / by se mohla projevovat tato identifikace v jejich jednání a každodenním životě.

Uvědomění si sounáležitosti k určitému území, tj. jakési regionální identity, je jedním z klíčových východisek pro aktivní zapojení/jednání občana v tomto území. K uvědomění si této sounáležitosti je nutné uvědomění specifik vlastního regionu, ale i regionů ostatních. OVU tudíž navazuje na předchozí OVU a představuje jejich přesah do každodenního života žáků.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-004

Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-002-ZV5-011

Uvede příklady toho, v čem se shoduje a čím se liší život různých lidí.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-001

Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

vymezí místo či region, s nímž se identifikuje

Ilustrace

Název ilustrace

Tady jsem doma

Krátký textový popis

Graficky a slovně vymezí místo se kterým se identifikuje

Úroveň Na cestě

Popis

• vymezí místo či region, s nímž se identifikuje, a uvede, na základě kterých charakteristik ho vymezuje a které symboly se k němu pojí

• odůvodní, proč se identifikuje s určitou komunitou, místem a regionem

Ilustrace

Název ilustrace

Proč jsem tady doma

Krátký textový popis

posoudí a na vlastním příkladu doloží, jak identifikace s určitou komunitou, místem a regionem ovlivňuje lidské jednání včetně jejich vnímání, prezentace a rozvoje míst a regionů

Úroveň Splněno

Popis

• Vytvoří prezentaci o regionu, se kterým se identifikuje, charakterizuje, čím je pro něj jeho region významný a na co je v souvislosti s ním hrdý.

• Připraví program pro zahraniční návštěvu ve svém regionu.

Ilustrace

Název ilustrace

Vítejte v mém domově

Krátký textový popis

vytvoří prezentaci, poster či grafickou práci o regionu, který považují za svůj domov a jehož se cítí být součástí. K jeho vyjádření použijí symboly regionu, přírodní a kulturní památky, známé osobnosti, historické události atd. slovně či písemně doplní, proč jsou na svůj region hrdí, resp. čím a jak se cítí být jeho součástí.

004

Udržitelnost života na Zemi

Charakteristika tematického okruhu

Tematický celek se zaměřuje na rozvoj pochopení vzájemné provázanosti mezi potřebami jedince, společnosti a životního prostředí. Žáci se učí analyzovat, interpretovat i předvídat změny v místech a regionech, což jim pomáhá pochopit, jak lidské aktivity ovlivňují životní prostředí a jaké jsou podstatné

environmentální problémy v různých místech a regionech. Tento celek rozvíjí nutnost jednat zodpovědně s ohledem na udržitelnost a podporuje schopnost žáků aplikovat udržitelné principy v různých prostorových a časových kontextech, což je klíčové pro porozumění globálním a lokálním výzvám. Žáci se seznámí se základními principy udržitelnosti, které vyvažují ekonomické, sociální a environmentální potřeby. Naučí se posuzovat environmentální problémy z různých perspektiv a rozumět dopadům svých rozhodnutí a aktivit na životní prostředí. V rámci vzdělávacích cílů geografie tento celek přispívá k rozvoji dovedností žáků jednat na základě spolehlivých informací a vnímat své místo v propojeném světě. Podporuje také rozvoj hodnot a postojů, které vedou k aktivnímu zájmu o environmentální problémy a zodpovědnému chování.

Výuka tematického celku by měla vycházet z poznání získaného v ostatních tematických celcích, které syntetizuje za účelem rozvoje zodpovědného jednání žáků.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

GEO-GEO-004-ZV9-017
Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

Metodická podpora

Komentář

OVU významným způsobem přispívá k rozvoji dovednosti žáka aktivně a zodpovědně jednat v prostoru a dále k porozumění konkrétním vazbám mezi přírodním prostředím a lidskou činností. Cílem je to, aby žák porozuměl, jak různé lidské aktivity různým způsobem a v různém regionálním kontextu ovlivňují životní prostředí a v čem spočívá podstata nejvýznamnějších environmentálních problémů.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-PCP-000-ZV9-001
Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001
Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAS-DEJ-002-ZV9-017

Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- má povědomí o významu slova udržitelnost

Ilustrace

Název ilustrace

Udržitelnost a média

Krátký textový popis

S pomocí informací z médií identifikuje v jakých souvislostech se v mediálních zprávách informuje o udržitelnosti.

Úroveň Na cestě

Popis

- na několika odlišných příkladech doloží vzájemné vztahy životního prostředí a různých aktivit člověka
- rozliší potřeby jedince (fyziologické, sociální, bezpečnostní ...), společnosti (ekonomická stabilita, sociální spravdlnost, infrastruktura, kultura a hodnoty ...) a přírodního prostředí(kvalita přírodních zdrojů, ochrana prostředí, biodiverzita ...)
- zhodnotí kvalitu konkrétních míst z hlediska přírodních hodnot, potřeb jedince a lidské společnosti

Ilustrace

Název ilustrace

Data o stavu světa

Krátký textový popis

S využitím dat o vývoji životního prostředí vysvětlí podstatu vybraných environmentálních problémů (klimatická změna, ztráta biodiverzity, znečištění vody, vzduchu a půd, produkce odpadu, nešetrné využívání obnovitelných i neobnovitelných přírodních zdrojů, negativní dopady těžby, rostoucí lidská populace aj.).

Ilustrace

Název ilustrace

Čokoláda

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/861e0b

Krátký textový popis

Úloha ověřuje dovednost žáka vyhledat a kriticky hodnotit informace vztahující se k dopadu spotřeby konkrétního produktu na životní prostředí.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše funkci ekosystémů a identifikuje klíčové ekosystémy v krajině.
- Vysvětlí, jak konkrétní lidské činnosti ovlivňují životní prostředí.
- Na příkladu konkrétního výrobku nebo využití určité služby shrne možné dopady na životní prostředí, případně navrhne environmentálně šetrnější alternativu.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh o člověku a přírodě

Krátký textový popis

Formou eseje, prezentace, posteru, scénky vypráví žáci příběh založený na konkrétních událostech a ověřitelných faktech, jak člověk či lidská společnost způsobili zásah do svého životního prostředí, který se ve výsledku negativně podepsal na životě samotných lidí. Jako inspirace může posloužit příběh Aralského jezera, černobylská tragédie, kůrovcová kalamita.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vysvětlí na příkladech vzájemný vztah životního prostředí a aktivit člověka.

GEO-GEO-004-ZV9-018

Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Metodická podpora

Komentář

Prostřednictvím tohoto OVU žák porozumí základním principům konceptu udržitelnosti jako rovnovážného (vyváženého) přístupu lidské společnosti k využívání životního prostředí jako přístupu, který rovnoměrně zohledňuje ekonomické, sociální a environmentální potřeby. Naučí se posuzovat environmentální problémy a možnosti jejich řešení podle různých hledisek a se zohledněním různých potřeb lidské společnosti i dopadů na životní prostředí.

Na základě těchto obecnějších poznatků se naučí porozumět dopadům vlastních rozhodnutí a jednání na životní prostředí. V rovině postojů a hodnot směřuje OVU k tomu, aby se žák aktivně zajímal o problémy životního prostředí a zaujímal k nim vlastní stanoviska, která je schopen obhájit, a aby přijal zodpovědnost za své jednání ovlivňující životní prostředí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-004

Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

CJS-CJS-004-ZV5-020

Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-003

Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-006

Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

CAP-PRI-002-ZV9-007

Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

má povědomí o významu slovního spojení udržitelnost života

Ilustrace

Název ilustrace

Udržitelnost v médiích

Krátký textový popis

s pomocí informací z médií identifikuje v jakých souvislostech se v mediálních zprávách informuje o udržitelnosti života

Úroveň Na cestě

Popis

- uznává udržitelný život jako hodnotu, o kterou má smysl usilovat
- nahlíží na environmentální problémy a návrhy jejich řešení z pohledu různých zájmových skupin
- zaujme stanovisko k otázkám udržitelného života, zajímá se o možnosti environmentálně příznivějších alternativ svého každodenního jednání

Ilustrace

Název ilustrace

Já a udržitelnost

Krátký textový popis

Zvažuje dopady vlastního jednání na životní prostředí míst a regionů a je si vědomý své spoluzodpovědnosti za stav životního prostředí. Vytvoří seznam opatření, kterými může ve svém každodenním životě přispět k udržitelnému životu na Zemi.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše základní principy udržitelnosti.
- Navrhne, jak uplatnit principy udržitelnosti v konkrétním odvětví lidské činnosti, a zhodnotí jejich dopady na lokální i globální úrovni.

• Shrne argumenty různých pohledů na vybraný problém životního prostředí, posoudí jejich význam a formuluje vlastní názor, který obhájí před ostatními.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak chápu SDG

Krátký textový popis

S pomocí SDG UNESCO vytvoří žáci výstup (prezentace, poster, esej, grafická práce), který zahrne znění konkrétního cíle a propojí ho s každodenním životem žáků. Cílem je identifikovat, jak cíle udržitelnosti souvisí s každodenní realitou, jak zdánlivě nesouvisející procesy spolu souvisí, jak geografická vzdálenost mezi příčinou a důsledkem environmentálních problémů nehraje žádnou roli. Např. cíle 14 (znečištění oceánů) a 15 (problematika pralesů) se dá dobře propojit se spotřebitelským chováním žáků (plastové obaly a palmový olej). Žáci by měli také jako výstup navrhnout kroky, jak mohou svým odpovědným chováním přispět k naplnění konkrétních cílů OSN

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vysvětlí význam udržitelnosti a vybrané způsoby jak udržitelnost podpořit.

CAP

Člověk a příroda

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a příroda hraje klíčovou roli v poznávání přírody a světa kolem nás. Navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která na elementární úrovni přibližuje přírodovědné poznávání žákům 1. stupně. Obsah vzdělávací oblasti je na 2. stupni základního vzdělávání rozdělený do vzdělávacích oborů **Fyzika**, **Chemie** a **Přírodopis**, které se dále člení na tematické okruhy představující klíčová témata přírodovědného vzdělávání.

Cílem výuky je to, aby byl žák schopný klást otázky a formulovat hypotézy k pojmenování a objasňování vztahů mezi zkoumanými přírodními jevy. Výuka vede žáka k porozumění světu kolem sebe s důrazem na propojení s běžným životem, na provázanost přírody a člověka a na uvědomění si a přijetí spoluzodpovědnosti za stav přírody v nejbližším okolí i na celé planetě. Vzdělávací oblast Člověk a příroda směřuje především k rozvoji přírodovědné gramotnosti a technického myšlení, a to ve všech aspektech osobnosti žáka – kognitivním, afektivním a psychomotorickém.

Žák se učí vyhodnocovat a interpretovat svá zjištění a vyvozovat z nich závěry, které poskytují důkazy pro vysvětlení nebo řešení zkoumaných jevů. Je veden k pochopení základních přírodních dějů a jejich zákonitostí a k využívání těchto znalostí. Používá při tom především empirické metody a postupy poznávání světa, jako jsou pozorování, měření, experimentování, ověřování hypotéz a využívání modelů.

Žák je podporován v tom, aby navrhoval řešení na základě využívání více zdrojů v souladu s vědeckými principy a postupy. Učí se argumentovat na základě důkazů, kterými podporuje nebo vyvrací daná tvrzení či řešení zkoumaných jevů. Učí se také využívat a propojovat poznatky z oblasti přírodních věd a technologií s dalšími oblastmi lidského poznávání a jejich praktickými aplikacemi v každodenním životě. Diskutuje možnosti využití výsledků přírodovědného zkoumání v etických, společenských, politických a ekonomických souvislostech.

FYZ

Fyzika

Charakteristika vzdělávacího oboru

Obsah vzdělávacího oboru je specifický tím, že ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda představuje očekávané výsledky učení směřující k postupnému chápání reality materiálního světa kolem nás. Pochopení dějů a jejich zákonitostí přináší schopnost v životě prakticky konat, chápat technologie a optimálně je využívat, uspokojovat některé naše potřeby, chovat se odpovědně a bezpečně a zažívat radost z poznání. Očekávané výsledky učení jsou psané s důrazem na užitečnost pro běžný život. Současně je dáván důraz na aktivní práci žáka.

Očekávané výsledky učení jsou rozdělené do pěti tematických okruhů:

- **Vlastnosti látek a měření veličin**
- **Pohyb, síly a energie**
- **Zvuk a světlo**
- **Elektřina a magnetismus**
- **Mikrosvět a makrosvět**

Optimální ověřování výsledků učení spočívá například v testování řešení „standardních situací“ procvičovaných ve výuce, jejich modifikací a malých rozšíření, porozumění prováděným experimentům, popisu a vysvětlování dějů vlastními slovy, aplikaci získaných poznatků v praktických situacích apod.

001

Vlastnosti látek a měření veličin

Charakteristika tematického okruhu

Výuka o vlastnostech látek se v základní škole zaměřuje na porozumění základním charakteristikám, které různé látky vykazují. Žáci se učí rozlišovat mezi pevnými látkami, kapalinami a plyny na základě jejich vlastností, jako je tvar, objem nebo hmotnost. Zkoumají, jak se látky mohou měnit z jednoho skupenství do druhého při změnách teploty, například při tání ledu na vodu nebo při odpařování vody na páru.

Téma měření veličin se na základní škole soustředí na rozvoj dovedností potřebných pro přesné a spolehlivé měření fyzikálních veličin. Žáci se učí používat různé měřicí nástroje, jako jsou pravítka, váhy, teploměry a odměrné válce. Žáci se také seznamují se základními pravidly pro provádění měření a zaznamenávání výsledků, včetně významu přesnosti a odchylek.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-FYZ-001-ZV9-001

Porovná jednotlivá skupenství látek na základě jejich typických vlastností, vlastnosti ilustruje konkrétními situacemi z vlastní zkušenosti a navrhne a provede experimenty, které umožní zjistit další vlastnosti.

Metodická podpora

Komentář

Cílem OVU je základní poznávání vlastností látek různých skupenství. Podrobnější strukturu látek (molekuly, atomy, jejich struktura a chování částic) je vzhledem k duševnímu vývoji žáků vhodnější zařadit do pozdější fáze výuky fyziky, příslušný výstup je v tématu Mikrosvět.

OVU pracuje se zkušeností žáků, jeho cílem je systematizovat jejich zkušenost s běžnými látkami. Současně je cílem výstupu trénovat badatelskou metodu – žáci si kladou otázky, navrhují experimenty a pomocí nich odpovídají na položené otázky. Současně si nacvičují obrácený postup – diskutují, co všechno se z navrženého experimentu mohou dozvědět.

Žáci by si měli uvědomit, čím se jednotlivá skupenství liší a co mají společného. Mezi typické vlastnosti, které mohou žáci zjistit, patří např.: pevné látky jsou tvrdé, pevné látky zachovávají svůj tvar, kapaliny vyplňují tvar nádoby, plyny se rozpínají; pevné látky lze vzít do ruky, pevné látky a kapaliny zachovávají objem, na kapalinách i plynech může něco plavat, kapaliny i plyny lze přelévat, plyny lze stlačit, atd.

Vhodnými vlastnostmi, ke kterým mohou žáci navrhnout experiment, jsou např. tekutost plynu; stlačitelnost pevných látek, kapalin a plynů; tepelná roztažnost a další.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-020

Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KPP-ZDR-000-ZV9-001

Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ověří experimentálně vybrané vlastnosti látek.
- Zdůvodní výběr materiálu pro výrobu konkrétních předmětů.
- Roztřídí předměty dle materiálů do kontejnerů na tříděný odpad.
- Navrhne, předvede a popíše pokus změny skupenství.
- Popíše skupenství vody při oběhu vody na Zemi.
- Uvede příklady látek v různých skupenstvích.

Úroveň Na cestě

Popis

- Navrhne experiment k ověření určené vlastnosti látek nebo skupenství.
- Roztřídí látky podle skupenství za běžné teploty.
- Uvede příklady, kdy a kde se voda v přírodě vyskytuje v pevném, kapalném a plynném skupenství.
- Jmenuje některé vlastnosti jednotlivých skupenství.

Ilustrace

Název ilustrace

Třídění látek podle skupenství

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab31bc

Krátký textový popis

Žák podle pokynů učitele určuje skupenství, v němž se nacházejí vybrané látky. Práce probíhá v několika krocích:

- určování skupenství látek, z nichž jsou vyrobena tělesa v učebně metodou řízeného rozhovoru učitele se žáky (téměř vše jsou pevné látky kromě vody a nápojů žáků, případně vazelíny v mechanismu tabule – kapaliny – a vzduchu obsahujícího kyslík, dusík, oxid uhličitý a vodní páru – plyny),
- určování skupenství látek podle obrázků a určování skupenství těles tvořených vodou. Tato činnost žáků může probíhat ve skupinách (maximálně 4 žáci), ve dvojicích v lavicích (to je optimální varianta), či mohou pracovat žáci samostatně, a to v závislosti na vyspělosti žáků.
- Ve všech případech je nezbytné závěrečné shrnutí odpovědí, společná debata učitele a žáků nad odpověďmi skupin zdůrazňující podstatné charakteristiky jednotlivých skupenství a sebehodnocení a hodnocení práce skupin.

Učitel může podle svých představ modifikovat úkoly žákům, například na to, se kterými kapalinami se mohou žáci setkat doma v kuchyni, nebo v obchodě s potravinami, nebo tím, že využijí tabulky a na základě tabulky plynů (například v části tabulek věnovaných hustotě plynů) se mohou zamyslet nad tím, kde se některé z uvedených plynů vyskytují, či proč se plyny kromě vzduchu uchovávají v uzavřených nádobách. Je možné zmínit i čtvrté skupenství plazma (fyzikálně je plazma středního rodu, plazma ženského rodu je spíše doménou biologie a lékařství a označuje něco jiného). Ve skupenství plazmatu je například plamen ohně, blesk nebo hvězdy.

V závěru tématu je vhodné debatovat nad tím, že u některých látek nelze jednoznačně určit skupenství, například u zubní pasty, smoly, skla, případně mokrého písku apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Skupenství

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3b3d9a

Krátký textový popis

Účelem ilustrace je na základě fotografií určit, kde se v situacích, s nimiž se žáci setkávají, vyskytuje voda v jednotlivých skupenstvích. Na základě tohoto úkolu se pak žáci pokoušejí vystihnout vlastnosti typické pro jednotlivá skupenství vody. Zobecňují tyto vlastnosti i pro další látky ve svém okolí a určují tak jejich skupenství.

Žáci řeší úkoly na základě svých zkušeností z běžného života. Předložené úkoly je vedou k plánování své činnosti a k řešení v nezávislých skupinách. Projekt svou interdisciplinaritou umožňuje pozorovat jevy provázející žáky komplexně a z různých pohledů a vystihnout podstatné shodné vlastnosti a vyzvednout i rozdílné charakteristiky jevů.

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje tři skupenství vody, jmenuje několik dalších látek, které zná alespoň ve dvou skupenstvích; uvede, při jaké teplotě dochází k tání a varu vody.

• Porovná vlastnosti jednotlivých skupenství – jmenuje, které jsou společné pro kapaliny a plyny, které jsou společné pro pevné látky a kapaliny, které platí pouze pro jednotlivá skupenství.

• Vyslovuje otázky týkající se dalších vlastností látek, navrhne vhodný experiment, který pomůže na položené otázky odpovědět.

Ilustrace

Název ilustrace

Přelévání plynu

Krátký textový popis

Jednou z otázek, na které žáci mohou pomocí vhodného experimentu odpovědět, je, zda plyny tečou.

Žáci vyrobí oxid uhličitý z jedlé sody a octa a pod dozorem učitele vyzkouší, že CO2 zháší plamen zapálené špejle. Poté zkusí plyn přelít a pomocí plamene ověří, zda plyn přelili. Experiment lze rozšířit i na ověření, zda je CO2 v limonádách.

Poté žáci zkusí vymyslet způsob, jak „přelít“ vzduch. Žáci experiment navrhnou samostatně, nebo je učitel dovede návodnými otázkami k tomu, že je potřeba mít nádoby v jiném prostředí, vhodným prostředím je voda. Vzduch tak lze „přebublat“ v převrácených skleničkách pod vodou.

Ilustrace

Název ilustrace

Voda z různých pohledů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/88d3e2

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zpracují dlouhodobý projekt na téma Voda. V rámci třídy nejdřív vymyslí různé otázky týkající se vody. Poté si jednotlivé otázky rozeberou do skupin a zpracují na ně odpovědi. Na závěr každá skupina prezentuje své závěry, případně lze (dle podmínek školy) připravit prezentaci i např. pro žáky nižších ročníků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Roztřídí vybrané látky ze svého okolí podle skupenství, pojmenuje typické vlastnosti jednotlivých skupenství látek.

CAP-FYZ-001-ZV9-002

Změří vybrané fyzikální veličiny, vyjádří je ve vhodných jednotkách a odhadne chyby (nejistoty) měření; výsledek měření prezentuje v číselné i grafické podobě.

Metodická podpora

Komentář

Cílem OVU je seznámení se s některými fyzikálními veličinami a způsoby jejich měření. Současně se žák učí své výsledky prezentovat, a to i v grafické podobě.

Fyzikální veličiny jsou nezbytnou součástí kvantitativního popisu světa kolem nás, fyzikální poznání se bez nich tedy neobejde. S mnohými fyzikálními veličinami mají žáci zkušenost z běžného života. Součástí měření je i nutnost volby vhodného měřidla a diskuse o přesnosti měření. Stejně tak je nezbytné, aby se žáci naučili vytvářet grafy závislosti dvou veličin (např. časové závislosti nějaké veličiny). Dovednost vytvářet a číst grafy žáci využijí nejen ve fyzice, ale i v mnoha dalších oblastech (například časový vývoj cen, vývoj epidemie).

V rámci OVU žák vytvoří korektní graf (např. chladnutí vody v nádobě): s vhodným měřítkem na osách, naměřenými body proloženými hladkou křivkou procházející blízko naměřených bodů (a ne spojenými lomenou čarou). Z grafu určí žák určit konkrétní hodnoty, případně diskutuje přesnost měření v souvislosti se vzdáleností bodů od proložené čáry. Graf lze dělat ručně i v tabulkovém editoru.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KKK-VYJ-000-ZV9-001
Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-002-ZV9-006
Řeší problémy s časovými údaji v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Přečte čas na digitálních i analogových hodinách.
- Orientuje se v kalendáři a s jeho pomocí řeší reálné problémy s časovými údaji.
- Odhadne a změří hmotnost, objem a délku předmětu nebo vzdálenost mezi dvěma předměty vhodnými typy měřidel.
- Měření porovná se svým odhadem.
- Měří teplotu v několika následujících dnech nebo hodinách během jednoho dne, zjištěné hodnoty zaznamenává.
- Vytvoří z naměřených dat graf závislosti teploty na čase.
- Slovně vyjádří průběh teploty ve sledovaném období s využitím vlastního záznamu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznámí se s různými měřidly délky, hmotnosti, objemu a jejich vlastnostmi.
- Seznámí se se značkami fyzikálních veličin délka, hmotnost, objem; seznámí se s jejich jednotkami vhodnými pro různé situace a jejich vzájemnými převody.
- Vyzkouší různé způsoby přiložení délkového měřidla a různý způsob odečítání na odměrném válci nebo kuchyňské odměrce a uvědomí si, jak předcházet chybnému odečtu.
- Změří různými měřidly daný časový interval a diskutuje různost výsledků ve skupině.
- Vybere vhodný typ grafu pro záznam a zobrazení výsledků fyzikální ho měření.
- Z připraveného grafu přečte základní informace (minimum, maximum, hodnotu v daném čase, popíše průběh grafu).
- Převede čas na desetinné vyjádření (např. 30 minut převede na 0,5 h).

Ilustrace

Název ilustrace

Jak má vypadat graf

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/83e2f1

Krátký textový popis

V rámci aktivity žáci nejdříve vyberou vhodný graf pro zpracování fyzikálního měření a poté na základě “špatných grafů” zformulují pravidla, jak by měl graf vypadat.

Ilustrace

Název ilustrace

Hmotnost cukru v potravinách

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a501c5

Krátký textový popis

Cílem aktivity je nechat žáky odhadnout a poté změřit, kolik cukru je ve vybraných potravinách. Výstupem práce je plakát vhodný na nástěnku, který žáci zpracují dle zadaných kritérií v ve vhodném grafickém programu.

Úroveň Splněno

Popis

• Odhadne a následně změří vhodným měřidlem délku a hmotnost vybraného předmětu, objem nádoby.

• Zdůvodní volbu měřidla vhodného pro dané měření. Výsledek měření zapíše se správnou jednotkou.

• Předvede, že různé způsoby přiložení délkového měřidla a různý způsob odečítání na odměrném válci nebo kuchyňské odměrce mohou vést k odlišnému výsledku, a zdůvodní, co je nevyhnutelná nejistota měření a co je zjevná chyba při odečítání.

• Změří průběh teploty v závislosti na čase, závislost znázorní graficky, pomocí svého grafu odpovídá na otázky týkající se dosažení konkrétních hodnot či průběhu.

• Navrhne, jakým způsobem je možné zmenšit nejistotu měření (např. opakované měření a výpočet aritmetického průměru, přesnější měřidlo, měření více předmětů a vydělení počtem – listy v knize, šroubky apod.), a svůj návrh provede.

Ilustrace

Název ilustrace

Chladnutí vody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7201da

Krátký textový popis

Žák měří chladnutí vody ve dvou nádobách - v neizolované nádobě (hrnku, sklenici, kádince) a v izolované nádobě (termoska, termohrnek, kalorimetr). Žák postupně během např. 10 minut odečítá teplotu v obou nádobách, zjištěné hodnoty zapisuje do tabulky a vynese do společného grafu závislosti teploty na čase. Aktivita je vhodná na laboratorní práci; pokud to podmínky školy neumožňují, lze nechat polovinu třídy měřit, druhá polovina třídy mezitím řeší teoretické úkoly, poté se vymění. Učitel kontroluje výsledky měření - realističnost změřených hodnot, výsledný graf, případně i další parametry protokolu.

Ilustrace

Název ilustrace

Jednotky ve fyzice a v běžném životě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c0374a

Krátký textový popis

Fyzikální veličiny jsou nezbytnou součástí kvantitativního popisu světa kolem nás, fyzikální poznání se bez nich tedy neobejde. S mnohými fyzikálními veličinami mají žáci zkušenost z běžného života. Součástí měření je i nutnost volby vhodného měřidla a diskuse o přesnosti měření.

Cílem aktivity je, aby žáci prostřednictvím diskuse a její následné reflexe získali představu o velikostech jednotlivých jednotek pomocí věcí, které znají z běžného života. Důležitým sdělením této aktivity je skutečnost, že probírané metrické fyzikální jednotky jsou výsledkem mezinárodní dohody a jsou univerzálně používané po celém světě, byť třeba v anglosaském světě se dává přednost některým tradičním jednotkám. To je ilustrací možnosti komunikace nad jednotlivými jazyky.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Změří vhodnými měřidly délku, objem a hmotnost tělesa, teplotu a časový interval.

Ilustrace

Název ilustrace

Jednotky ve fyzice a běžném životě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c0374a

Krátký textový popis

Fyzikální veličiny jsou nezbytnou součástí kvantitativního popisu světa kolem nás, fyzikální poznání se bez nich tedy neobejde. S mnohými fyzikálními veličinami mají žáci zkušenost z běžného života. Součástí měření je i nutnost volby vhodného měřidla a diskuse o přesnosti měření.

Cílem aktivity je, aby žáci prostřednictvím diskuse a její následné reflexe získali představu o velikostech jednotlivých jednotek pomocí věcí, které znají z běžného života. Důležitým sdělením této aktivity je skutečnost, že probírané metrické fyzikální jednotky jsou výsledkem mezinárodní dohody a jsou univerzálně používané po celém světě, byť třeba v anglosaském světě se dává přednost některým tradičním jednotkám. To je ilustrací možnosti komunikace nad jednotlivými jazyky.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU"

002

Pohyb, síly a energie

Charakteristika tematického okruhu

Výuka o pohybu, silách a energiích se v základní škole zaměřuje na porozumění základním fyzikálním principům, které ovlivňují, jak se objekty pohybují a jak na ně působí různé síly. Žáci se učí rozlišovat mezi typy pohybů, jako je rovnoměrný přímočarý nebo křivočarý pohyb, a používají pojmy jako rychlost a dráha k popisu pohybu těles.

Žáci se dále seznámí s různými typy sil, včetně gravitační a třecí síly, a tím, jak tyto síly ovlivňují pohyb těles.

V části věnované energii se žáci seznamují s různými formami energie, jako je kinetická, potenciální energie, teplo a další, s principy přeměny energie a zákonem zachování energie.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-FYZ-002-ZV9-003

Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

Metodická podpora

Komentář

Zkoumání pohybu je zvolené jako příklad obecného fyzikálního postupu studia jevu, na kterém se žák učí základní dovednosti pro zkoumání dalších jevů (tj. pozorování, měření a zpracování dat, předpovídání na základě zjištěných informací). Toto téma spojuje běžnou zkušenost žáků od prvních let jejich života s moderními technologiemi, jako je např. GPS.

Vhodným rovnoměrným pohybem, který může žák měřit, je např. hračka na klíček nebo na dálkové ovládání, chůze, pohyb dopravního prostředku apod. dle podmínek školy a volby vyučujícího. Pro měření pomocí aplikace na mobilním telefonu se hodí např. chůze nebo běh. Pokud zná žák rychlost a vzdálenost, může předpovědět, jak dlouho bude trvat cesta pěšky do školy, jízda autobusem na dané místo, jízda na kole do daného cíle apod. V mapové aplikaci je vhodné vyzkoušet navrhnout trasu a z uvedených údajů o její délce a času pohybu určit, s jakou průměrnou rychlostí pohybu aplikace počítá.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CSP-TCH-003-ZV9-005
Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

INF-INF-001-ZV9-003
Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-004-ZV9-011
Interpretuje a vytváří různě graficky prezentovaná data.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Odhadne, jakou vzdálenost urazí různými způsoby pohybu za daný čas.
- Odhadne a změří, za jak dlouho urazí danou vzdálenost různými způsoby pohybu, při kterém způsobu pohybu bude nejrychlejší a nejpomalejší, měření porovná s odhadem.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření rychlosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/91b537

Krátký textový popis

Žáci si v rámci aktivity vyberou několik pohybů, odhadnou jejich pořadí z hlediska rychlosti a svůj odhad ověří měřením.

Úroveň Na cestě

Popis

- Úvahou spočte uraženou vzdálenost ze znalosti rychlosti a času pohybu.
- Změří vzdálenost a čas daného pohybu.
- Seznámí se se způsobem uvádění vzdálenosti v různých zdrojích (turistické značení, jízdní řád, směrovky na silnicích, ...).
- Vybere vhodný typ grafu pro daný pohyb (např. závislost vzdálenosti na čase nebo rychlosti na čase).
- V konkrétním grafu hledá základní informace (hodnotu v daném čase, jak se těleso pohybovalo, kde se dvě tělesa případně setkala, apod.).
- Vyzkouší možnosti aplikace na mobilním telefonu umožňující sledovat rychlost pohybu.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozcestníky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/43f99b

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity pracují s údaji na rozcestnících.

Ilustrace

Název ilustrace

Pohyb měřený mobilem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b94d6c

Krátký textový popis

Žáci se v rámci aktivity seznámí s aplikací na mobilním telefonu, která jim umožňuje měřit rychlost. Volba aplikace závisí na možnostech žáka i školy, využít lze obslužné aplikace k chytrým hodinkám, mapovou aplikaci apod.

Úroveň Splněno

Popis

- Změří vzdálenost a čas konkrétního pohybu, na základě měření určí průměrnou rychlost pohybu.
- Vybrané měření pohybu zpracuje do grafu závislosti vzdálenosti na čase – ke zpracování použije tabulkový editor nebo graf zpracuje ručně; vytvoří graf i dalších situací – pohyb dvou těles, která nezačínají na stejném místě nebo ve stejném čase.
- Na základě grafu závislosti vzdálenosti na čase interpretuje pohyb tělesa: jak se měnila rychlost pohybu, kde těleso zastavilo; z grafu přečte základní informace: kde bylo těleso v daném čase, za jak dlouho dojelo na dané místo, kde se dvě tělesa setkala.
- Změří rychlost pomocí aplikace na mobilním telefonu.
- Ze znalosti rychlosti předpoví dobu pohybu.

Ilustrace

Název ilustrace

Pohyb hračky

Krátký textový popis

OVU ilustrujeme aktivitou “Pohyb hračky” popsanou v publikaci I.Dvřáková, V. Koudelková: ICT ve fyzice na ZŠ. Příklady dobré praxe. MatfyzPress, Praha 2020. ISBN 978-80-7378-438-6. Dostupné z https://kdf.mff.cuni.cz/materialy/ICTveFyzice.pdf (str. 36-43).

V popsané aktivitě žáci změří čas, za který daná hračka ujede nějakou vzdálenost. S naměřenými daty potom žáci s vyučujícím pracují - odvodí veličinu rychlost, vztah mezi vzdáleností, časem a rychlostí, jednotku rychlosti. Data žáci zpracují do grafu vzdálenosti na čase.

Ilustrace

Název ilustrace

Úsekové měření rychlosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/290df7

Krátký textový popis

Žáci se v rámci aktivity seznámí s úsekovým měřením rychlosti poblíž školy. Nejdříve vytipují vhodný úsek, poté změří čas průjezdu a určí rychlost. Pokud to podmínky školy dovolují, lze porovnat zjištěné závěry z měření z dopravního radaru.

Cílem aktivity je, aby se žáci zapojili do života obce (do takové míry, jaké podmínky školy umožňují). Proto vytipovávají úsek ve svém okolí, ve kterém budou měřit rychlost. Pokud to lze, je možné aktivitu zakončit diskusí u představitelů obce ohledně radarového měření a bezpečnosti dopravy v obci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pozoruje a popíše různé pohyby z běžného života, porovná rychlost různých pohybů.

CAP-FYZ-002-ZV9-004

Popíše některé důležité případy působení sil mezi tělesy, s využitím vlastních pozorování, experimentů a historického pohledu fyziky vysvětlí souvislost silového působení se změnami pohybového stavu těles.

Metodická podpora

Komentář

OVU se týká silového působení na těleso – žák se seznámí s vybranými druhy sil (včetně gravitační a třecí), experimentálně prozkoumá účinky sil na pohyb těles (popsané Newtonovými zákony).

OVU je zásadní demonstrací kauzality, tedy že změna pohybu má své příčiny (a jaké). S důsledky silového působení se žák setkává v každodenním životě.

Pro určení těžiště lze použít libovolná plošná tělesa, prostorovým tělesem může být cokoliv, co lze snadno zavěsit (hrnek, penál, školní taška, …). Změnu pohybu v důsledku působících sil by měl žák diskutovat a předpovědět na konkrétních situacích, např. kop, let, “hlavička” a zachycení fotbalového míče; síla působící na auto při jeho rozjíždění, zrychlování, zpomalování a zatáčení; … Deformace v dopravě byla zvolena jako klíčová aplikace Newtonových zákonů do praxe. Žák by měl diskutovat např. princip airbagu, deformačních zón v autě, bezpečnostních pásů, cyklistické helmy.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

CSP-TCH-003-ZV9-005

Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-VZB-003-ZV9-012

Pohybuje se samostatně a bezpečně v běžném silničním provozu v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího ve veřejné dopravě, řeší modelové dopravní situace a zvládá zásady bezpečného chování v případě dopravní nehody.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede příklady použití slova síla v běžném životě.
- Jmenuje některé druhy „fyzikálních“ sil, které zná ze svého života.
- Uvede, co ví o těžišti trojúhelníka z matematiky.
- Zformuluje své představy o souvislostech síly a pohybu.
- Jmenuje, jaké zná bezpečnostní prvky používané v dopravě.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečnostní prvky - brainstorming

Krátký textový popis

Žáci v úvodu tématu například řízeným rozhovorem učitele se žáky, nebo soutěží, která skupina dokáže vyjmenovat více bezpečnostních prvků, případně jinou vyučovací metodou či formou jmenují bezpečnostní prvky používané v dopravě, které znají. Neměli by zapomenout na helmu, odrazky na oblečení či kole, bezpečnostní pásy, dětské sedačky, airbagy, dopravní značky, osvětlení předních i zadních částí dopravních prostředků, jmenovat však mohou i další, například kvalitní brzdy, dostatečně velké přední sklo, zpětná zrcátka, deformační zónu automobilu, systém eCall, robustní konstrukce dopravního prostředku, ...

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvede příklady působení sil a jejich účinků.
- Seznámí se se silou jako fyzikální veličinou, její značkou, jednotkou a měřidlem.
- Pozoruje různá zavěšená nebo podepřená tělesa a odhaduje polohu jejich těžiště.
- Na základě svých zkušeností a pokusů se pokusí zformulovat souvislosti sil a změn pohybu a svou formulaci srovná s formulací Newtonových zákonů.
- Najde a podívá se na videa z nárazových zkoušek aut.
- Vymýšlí experimenty, jak omezit zničení křehkého tělesa (např. vajíčka, sklenice) při pádu.
- Zamýšlí se nad pozitivy a negativy tření v běžném životě.

Ilustrace

Název ilustrace

Výroba siloměru

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/58ed6b

Krátký textový popis

Cílem aktivity je, aby žáci vyrobili a zkalibrovali siloměr. Měli by konkrétní konstrukci vymyslet sami na základě dostupných pomůcek (se znalostí toho, jak vypadají komerční siloměry).

Ilustrace

Název ilustrace

Tření je všude kolem nás

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/35a6aa

Krátký textový popis

Účelem ilustrace je na základě zkušeností z běžného života najít situace, v nichž je tření (a třecí síla) užitečné a kde naopak nám tření vadí a proč. Žák posoudí význam tření v každodenním životě a uvědomí si, jakým způsobem lze nežádoucí třecí sílu zmenšit, a navrhne experiment, který zmenšení třecí síly prokáže.

Určí experimentálně, jak lze zmenšit třecí sílu s využitím mazání těles, chlazením nebo převodem smykového tření na tření valivé. Uvědomí si, kde se uvedené zmenšení třecí síly realizuje v běžném životě.

Úroveň Splněno

Popis

• Pomocí analogového nebo digitálního siloměru změří velikost několika sil: tažnou sílu, kterou působí na předmět, gravitační sílu působící na zavěšené těleso.

• Nalezne polohu těžiště vybraných plochých těles pomocí olovnice, odhadne polohu těžiště i u vybraných prostorových těles; slovně vysvětlí, jak a proč se změní jeho postoj, pokud má na zádech těžký batoh nebo v ruce těžkou tašku.

• Předpoví a vysvětlí, jak se změní pohyb v důsledku působení sil na těleso.

• Vysvětlí souvislost doby deformace a velikosti působících sil v konkrétních situacích týkajících se bezpečnosti v dopravě.

• Uvede příklady z běžného života, kdy je tření užitečné a kdy a je naopak nežádoucí a jak lze velikost třecí síly ovlivnit.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak zachránit vajíčko?

Krátký textový popis

Žáci by si měli být vědomi důsledků Newtonových zákonů týkajících se bezpečnosti v dopravě. Žák by si měl uvědomit, že pokud prodlouží dobu, po kterou těleso brzdí, může být (při stejné počáteční rychlosti) brzdná síla menší, což znamená, že jsou nižší následky. Stejně tak by žáci měli být schopni uvést praktické příklady: k prodloužení brzdné doby slouží v autě airbag, deformační zóny apod., na kole cyklistická helma, na bruslích chrániče, atd.

Principy lze demonstrovat s vajíčkem: Žáci vymýšlí, jak ochránit vajíčko při pádu z výšky (např. z jednoho metru do nádoby), poté žáci nebo učitel experimenty provedou. Na základě experimentů žáci formulují konkrétní případy prodloužení doby brzdění v dopravě a objasní, na jakém principu fungují.

Možná řešení:

• Vajíčko obalit např. bublinkovou folií (analogie s cyklistickou helmou)

• Do nádoby dát dostatečnou vrstvu měkké vycpávky (hadry apod.) – analogie s deformační zónou auta

• …

Častou myšlenkou je brzdit vajíčko vrstvou vody. Toto řešení ale funguje jen při dostatečné hloubce vody. Na základě experimentu se proto nabízí diskuze ohledně bezpečnosti při skoku do vody o neznámé hloubce.

Ilustrace

Název ilustrace

Síly a změny pohybu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5207a8

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí schopnosti žáků popsat, jak působící síly ovlivňují pohyb tělesa. Vychází z předchozích poznatků a ze zkušeností žáků a na jednotlivých příkladech ukazuje souvislost síly a jejich účinků na změnu pohybu tělesa. Uvedené schopnosti dávat do souvislosti změny pohybu s působící silou uspořádává a upevňuje.

Při řešení úkolů si žák klade otázky týkající se jednotlivých situací a navrhuje experimenty, kterými by na tyto otázky mohl odpovědět.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše souvislost charakteru pohybu s působícími silami.

CAP-FYZ-002-ZV9-005

Popíše a předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích (páka, kladka, tlak v tekutinách, Archimédův zákon).

Metodická podpora

Komentář

OVU se týká praktických aplikací sil (i jiné než pohybové účinky): konkrétní příklady jednoduchých strojů, síly a tlak v kapalinách a plynech (resp. hydrostatický tlak, atmosférický tlak a Archimédův zákon).

Cílem OVU je ukázat konkrétní příklady situací, kde se žák v každodenním životě setkává s účinky sil (i jinými než pohybovými). Lze zvolit různé situace, ale žák by se měl setkat minimálně s vybranými příklady jednoduchých strojů a působením sil v kapalinách a plynech. Jednoduché stroje i Archimédův zákon jsou běžnou součástí lidské praxe už od starověku.

Žák by si měl na principu páky uvědomit konkrétní zařízení, kde využívá znásobení vynakládané síly tím, že prodlouží rameno. Vhodnými příklady jsou kleště, louskáček na ořechy, zahradní kolečko, nůžky, klika u dveří, … Podobně by měl najít vhodné příklady, kdy se snažíme o co největší tlak a pomáháme si zmenšením dotykové plochy (broušení nože, ostrá jehla, hřebík, ptačí zobák, …) a kdy se naopak snažíme sílu rozložit na co největší plochu, aby byl tlak co nejmenší (sněžnice, lyže, blány mezi prsty vodních ptáků, pásová vozidla, snowboard, …). Mezi zařízení, ve kterých je jiný tlak než atmosférický, patří např. vysavač, natlakované pneumatiky nebo míč, kuchyňská vývěva, …

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Vzdělávací oblasti

CSP-TCH-003-ZV9-005

Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

MAT-MAT-001-ZV9-001

Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-003

Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-005-ZV9-018

Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvědomuje si, že existují pomůcky, které dokáží znásobit sílu člověka (kleště, nůžky, otvírák, klíč na matice, ...).
- Uvede konkrétní nástroje, které mají špičku nebo ostří.
- Popíše konkrétní situace, kdy se zvíře, člověk nebo dopravní prostředek boří do sněhu nebo bláta, a uvědomí si, jak se tomu dá zabránit.
- Ze zkušenosti uvede příklady těles, která plavou nebo se potápí.
- Ví, že se pro správnou funkci musí nafukovat pneumatiky, míč, lehátko, ... atd.

Ilustrace

Název ilustrace

Koupání těles

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4b543b

Krátký textový popis

Aktivita uvádí do tématu vlastnosti kapalin, ilustruje indikátor “ze zkušenosti uvede příklady těles, která plavou nebo se potápí”.

Úroveň Na cestě

Popis

- U konkrétních pomůcek identifikuje páku.
- Vyzkouší, jak souvisí deformace nebo proniknutí nástroje do materiálu s dotykovou plochou.
- Seznámí se s hustotou jako fyzikální veličinou, její značkou, jednotkou a způsobem určení.
- Vyzkouší, která tělesa ve vodě plavou a která se potopí.
- Seznámí se s tlakem jako fyzikální veličinou, jeho značkou, jednotkou a měřidlem.
- Uvede příklady, kde s tlakem člověk setkává v běžném životě (tlaková níže a výše, tlakování pneumatik, tlak krve, ...).

Ilustrace

Název ilustrace

Lodička z modelíny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c029e9

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zkoumají, jak to zařídit, aby modelína plavala a uvezla zátěž. Výsledky zkoumání aplikují na princip reálných lodí.

Ilustrace

Název ilustrace

Tlak

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d556a4

Krátký textový popis

Účelem ilustrace je na základě fotografií ilustrujících situace z běžného života určit, kde se využívá pro snížení deformačních účinků síly zvětšení plochy, na kterou působí síla, a kde se pro zvýšení deformačních účinků síly využívá zmenšení plochy, na kterou síla působí. Na základě tohoto poznatku pak chápe význam pojmu tlak. Následně po seznámení se vzorcem pro výpočet tlaku a jeho jednotkou je cílem vypočítat tlak v jednoduchých situacích a umět odhadnout, zda bude tlak v daných situacích větší či menší.

Úroveň Splněno

Popis

• Na konkrétním zařízení ukáže princip páky.

• Předvede a zdůvodní, proč mají některé nástroje ostrou špičku nebo ostří, tedy co nejmenší dotykovou plochu, a proč je v jiných situacích žádoucí dotykovou plochu zvětšit.

• Uvede příklady těles, která se ve vodě potopí a která budou plavat, a vysvětlí souvislost s hustotou tělesa a vody.

• Uvede příklady praktického použití sníženého nebo zvýšeného tlaku.

Ilustrace

Název ilustrace

Plavání a potápění

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/646127

Krátký textový popis

OVU ilustrujeme aktivitou, ve které žáci objeví/ověří souvislost hustoty tělesa s tím, zda ve vodě těleso plave nebo se potopí.

Ilustrace

Název ilustrace

Přetlak, podtlak

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c21d03

Krátký textový popis

Účelem ilustrace je na základě fotografií ilustrujících situace z běžného života určit, kde se využívá přetlak a kde podtlak. Na základě tohoto poznatku pak žák dokáže vysvětlit některé další jevy ze svého okolí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích.

CAP-FYZ-002-ZV9-006

Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

Metodická podpora

Komentář

Energie jako koncept prolíná všemi fyzikálními (a obecně přírodovědnými) tématy. Žák tak v mechanice popisuje polohovou (potenciální) a pohybovou (kinetickou) energii, v elektřině elektrickou energii atd. Současně žák ukáže možnost přeměny např. kinetické energie na elektrickou energii, elektrické energie na světelnou nebo tepelnou energii.

Příklady souvislostí různých forem energie je ohřívání povrchu Země slunečním zářením, absorpce slunečního záření listy rostlin, které za dlouhou dobu dávají vznik fosilním palivům, přeměna slunečního záření na elektrickou energii v solárních panelech, …

V rámci OVU žák pracuje s různými modelovými situacemi. Pro výpočet práce a výkonu to může být např. určení práce potřebné na zvednutí nákladu, chůzi do kopce, porovnání výkonu dvou zařízení zvedajících náklad, dvou nosičů vynášejících náklad na kopec, výkon motoru z dokumentace auta, apod. Jako vhodné modelové situace pro přeměny energie lze využít např. houpání na houpačce, jízdu lyžaře z kopce, hod míčkem, … „Kde se vzala energie“ lze diskutovat např. u výtahu, osobního auta, letadla, člověka. Teplo lze nejjednodušeji určit například pro ohřívání vody ve varné konvici, ve stejné situaci lze určit spotřebovanou energii ze štítku varné konvice.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOB-UDR-000-ZV9-001
Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-008
Vytvoří model koloběhu vody v přírodě a zahrne do něj vliv lidské činnosti i význam pro živé organismy.

CAP-CHE-003-ZV9-010
Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

CAP-PRI-002-ZV9-007
Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-005-ZV9-018
Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede příklady použití slova energie, práce a výkon v běžném životě.
- Uvede příklady použití slova teplo v běžném životě.
- Uvědomí si, kde se v domácnosti něco ohřívá nebo ochlazuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce a výkon v běžném životě - brainstorming

Krátký textový popis

Učitel za aktivní spolupráce žáků (například řízeným rozhovorem učitele se žáky, nebo skupinovou prací žáků a následným zhodnocením a sebehodnocením) v úvodu tématu upozorňuje, jak a kde se používají pojmy, práce, energie a výkon.

Žáci by mohli jmenovat následující příklady:

- pracovní doba
- pracovitý člověk
- těžká práce horníků, hutníků, či dalších profesí, která se označuje také jako dřina
- práci člověku usnadňují zvířata (koně, krávy, osli, ...) nebo stroje
- když je člověk schopen hodně pracovat, má velkou energii
- člověk vystupující rázně je energický, tedy vynakládá na vystoupení hodně energie
- energetický štítek elektrického přístroje
- když člověk dokáže udělat skvělou práci, můžeme říci: „to je vynikající výkon!“
- úspěšný sportovec dosahuje vynikající výkony
- sportovec aktivní i vyšším věku má velkou výkonnost, tedy dlouhodobě dosahuje velkých výkonů
- automobil je výkonnější, když dokáže dosahovat větší rychlosti

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznámí se s prací, výkonem a energií jako fyzikálními veličinami, jejich značkami, jednotkami a způsobem jejich určení.
- Seznámí se s různými formami energie.
- Seznámí se s univerzální platností zákona zachování energie.
- Najde štítek s údaji o příkonu apod. na elektrických spotřebičích a na krabičkách různých typů žárovek.
- Vnímá teplo jako formu energie a seznámí se se způsobem jeho určení v konkrétních dějích.

Ilustrace

Název ilustrace

Štítky spotřebičů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7621a0

Krátký textový popis

Úkolem žáků je najít doma daný počet (např. 10) elektrických spotřebičů, u kterých jsou schopni najít elektrický štítek (tj. ne např. lednici, ...). Štítek vyfotit a přečíst z něj údaj o příkonu. Součástí splněné práce by mělo být i označení, o jaký spotřebič se jedná.

Aktivitu lze zadat jako dobrovolný domácí úkol. Žáci během aktivity zjistí, že každý spotřebič údaj o příkonu má, udělají si představu o hodnotách příkonu jednotlivých spotřebičů.

Ilustrace

Název ilustrace

Ohříváme vodu svíčkou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c58222

Krátký textový popis

Cílem ilustrace je upevnit znalosti o teple jako formě energie a zákonu zachování energie, uvědomění si ztrát při přenosu tepla. Žák získává představu o účinnosti vytápěcích systémů. V této ilustraci žák pracuje s reálně naměřenými hodnotami při pokusu.

Úroveň Splněno

Popis

- Určí práci a výkon v jednoduchých modelových situacích.
- Popíše přeměny mechanické energie v jednoduchých situacích s ohledem na zákon zachování energie.
- Z údajů na konkrétním spotřebiči přečte příkon a spočte spotřebovanou energii během změřeného času (např. při vaření vody, svícení, nabíjení mobilu, vysávání vysavačem, …) a popíše, na jaké formy energie se dodaná energie ve spotřebiči přeměnila.
- V jednoduchých modelových situacích určí teplo potřebné k ohřívání.
- Určí teplo potřebné na roztavení ledu (sněhu) a porovná ho s teplem potřebným na ohřátí vody z teploty tání na teplotu varu.
- Z údajů na krabičce „LED žárovky“ porovná její účinnost s klasickou žárovkou.
- Vysvětlí, jaká energie obvykle pohání různá zařízení i živočichy a odkud se tato energie vzala.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření vlastního výkonu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/570675

Krátký textový popis

OVU ilustrujeme aktivitou, ve které žáci změří vlastní výkon při běhu do schodů nebo dřepování.

Ilustrace

Název ilustrace

Za jak dlouho se uvaří voda

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/13bb8a

Krátký textový popis

Cílem aktivity je porovnat účinnost několika způsobů ohřevu vody. Žáci v rámci aktivity přečtou příkon daného spotřebiče, vypočtou, za jak dlouho by se v něm mělo ohřát dané množství vody, a vypočtený čas porovnají s realitou. Poté diskutují rozdíly v naměřeném a vypočteném čase.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede konkrétní příklady přeměn energie.

CAP-FYZ-002-ZV9-007

Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

Metodická podpora

Komentář

OVU propojuje energii s běžným životem žáků – spotřebou domácnosti, energetickou hodnotou potravin, „výrobou“ elektrické energie apod. Učitel může pracovat s reálnou nebo modelovou domácností.

OVU pomáhá připravovat žáky na roli poučeného a odpovědného občana. Cílem je, aby si žák uvědomoval cenu elektřiny a dalších energií, uměl přibližně určit spotřebu daného elektrického spotřebiče za určitou dobu používání atd. Současně se žák seznámí s principem získávání elektrické energie v různých druzích elektráren.

Žák porovná cenu u různých (jemu dostupných) zdrojů tepla pro domácnost: např. elektřina, dálkové vedení tepla, pevné palivo, plyn. Jako konkrétní fyzická aktivita pro porovnání s energetickou hodnotou potravin se nabízí např. vystoupání několika pater.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-005-ZV9-017

Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

CAS-VKO-003-ZV9-014

Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

CSP-TCH-002-ZV9-003

Zvládá základní údržbu a jednoduché opravy základního technického vybavení domácnosti v modelových situacích, porovnává možnosti vybavení domácnosti.

MAT-MAT-001-ZV9-003

Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-005-ZV9-018

Řeší reálné problémy pomocí rovnic a nerovnic.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvědomí si, že za spotřebovanou elektřinu i teplo se platí.
- Uvědomí si, odkud se do domácnosti dodává elektřina a teplo.
- Uvědomí si, že každá potravina má svou energetickou hodnotu.
- Najde v domácnosti měřiče elektrické energie a tepla.

Ilustrace

Název ilustrace

Energie potravin

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/15c85b

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity diskutují o energetické hodnotě vybraných potravin.

Úroveň Na cestě

Popis

- Přečte příkon elektrických spotřebičů z jejich štítků.
- Zjistí cenu za 1 kWh spotřebované elektrické energie.
- Zjistí cenu za 1 kWh u různých zdrojů tepla.
- Z údajů na konkrétní potravině zjistí její energetickou hodnotu.
- Najde orientační údaje o energii spotřebované při konkrétní fyzické aktivitě.
- Seznámí se s různými druhy elektráren.

Ilustrace

Název ilustrace

Energetické štítky potravin

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5858c3

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity pracují s údaji z energetických štítků vybraných potravin.

Ilustrace

Název ilustrace

Energetická spotřeba při různých činnostech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/271b64

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity hledají informace o tom, kolik energie spotřebují při různých pro ně běžných činnostech. Současně diskutují, na čem závisí velikost spotřebované energie.

Úroveň Splněno

Popis

- Posoudí energetickou náročnost některých spotřebičů v domácnosti a určí, jakou cenu za jejich provoz domácnost platí; diskutuje o tom, jak by se dala elektřina uspořit.
- Porovná cenu za 1 kWh u různých zdrojů tepla v domácnosti.
- Porovná energetickou hodnotu jídla se spotřebou energie člověka při konkrétní fyzické aktivitě.
- Popíše, z čeho elektrárenské společnosti vyrábějí elektrickou energii v jednotlivých druzích elektráren.

Ilustrace

Název ilustrace

Spotřeba elektřiny v domácnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e2cb13

Krátký textový popis

OVU ilustrujeme aktivitou, během které žáci ze štítků elektrických spotřebičů určí jejich příkon, odhadnou dobu, jakou spotřebiče pracují během jednoho týdne, spočítají spotřebu elektřiny těchto spotřebičů a cenu, kterou za jejich provoz domácnost zaplatí.

Ilustrace

Název ilustrace

Typy elektráren v ČR

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d46bb9

Krátký textový popis

Žáci se v rámci aktivity seznámí s jednotlivými typy elektráren, které v ČR vyrábí elektřinu. Nejdříve se zamyslí, jaké typy elektráren znají a co o nich vědí (a co by je o nich zajímalo). Potom vyhledají informace na webových stránkách a porovnají zjištěné s tím, co věděli na začátku.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše souvislost spotřeby energie s účinností konkrétních strojů a přístrojů.

003

Zvuk a světlo

Charakteristika tematického okruhu

Výuka o zvuku se v základní škole zaměřuje na pochopení toho, jak zvuk vzniká, jak se šíří a jak ho vnímáme. Žáci porozumějí, že zvuk je mechanické vlnění, a prozkoumají jeho vlastnosti i způsoby šíření v různých materiálech.

Téma světla se v základní škole soustředí na pochopení základních vlastností světla a jeho chování. Žáci experimentálně prozkoumají chod světla různými optickými zařízeními, která znají ze svého okolí.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-FYZ-003-ZV9-008

Na základě vlastních experimentů popíše, co je zvuk, jeho vznik, vlastnosti a šíření; fyzikální vlastnosti zvuku dá do souvislosti s hudebním pohledem na zvuk.

Metodická podpora

Komentář

V rámci OVU by se žák měl seznámit se vznikem zvuku a jeho vlastnostmi. Sluch je jeden ze smyslů, je proto užitečné rozumět zvuku jako fyzikálnímu jevu. Žák by se měl dozvědět i o škodlivosti přílišného hluku a možnostech, jak mu zabránit. Vzhledem k tomu, že se se zvukem setkává i v rámci hudební výchovy, nabízí se propojit oba pohledy (např. souvislost mezi frekvencí a výškou tónu).

Konkrétními zvuky, které žák pozoruje a vysvětluje, může být cokoliv z jeho okolí – hlas, struna na kytaře, zvuk reproduktoru, ale třeba i kmitající pravítko. Nejlépe dostupným kmitavým pohybem je pohyb závaží na pružině nebo kývání závaží na provázku. Vlnění se dobře demonstruje na řadě žáků nebo „slinky“ pružině, využít lze i nádobu s vodou.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede příklady zdrojů zvuku.
- Uvědomuje si, že některé děje se pravidelně opakují.
- Uvědomuje si, že zvuk hromu má jinou rychlost než světlo blesku.
- Uvědomuje si, že různé zvuky mohou mít různou hlasitost.
- Uvede příklady způsobů omezení hluku, které zná ze své zkušenosti.
- Uvědomuje si, že různá tělesa vydávají zvuky různé výšky.

Ilustrace

Název ilustrace

Zdroje zvuku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7b7af4

Krátký textový popis

Aktivita ukazuje možnost, jak uvést téma Akustika. Žáci si uvědomí, jak vzniká zvuk, navázat lze zkoumáním různých zvuků pomocí digitální aplikace.

Úroveň Na cestě

Popis

- Předvede kmitavý pohyb.
- Seznámí se s pojmem perioda, frekvence a amplituda.
- Pozoruje, že tělesa, která vydávají zvuk, kmitají.
- Uvede příklady různých vlnění.
- Seznámí se s digitální aplikací schopnou vizualizovat zvuk.
- Připomene si výpočet vzdálenosti ze známé rychlosti a času.
- Seznámí se s digitální aplikací schopnou určit hluk.
- Seznámí se s typickými hodnotami hladiny intenzity zvuku s ohledem na zdraví.
- Experimentálně zkoumá různé způsoby omezení hluku.

Ilustrace

Název ilustrace

Kmitavý pohyb

Krátký textový popis

Vyučující ukáže žákům několik konkrétních kmitavých pohybů (závaží na pružině, kyvadlo, ...). Je lépe, pokud žáci mohou pozorovat fyzickou pomůcku, pokud to podmínky školy neumožňují, lze použít i vhodné video.

Žáci nejdříve uvádí další příklady kmitavých pohybů, poté vymýšlí, co vše by šlo u kmitavého pohybu měřit. Vyučující jen doplní názvy příslušných veličin (uvádíme typické formulace žáků a korektní název):

• “kam až to vykmitne” = amplituda (maximální výchylka)

• “jak dlouho to trvá” = perioda

• “jak je to dlouhé” - objevuje se často u kyvadla, myšlena je délka provázku; tady ale nejde o popis samotného kmitavého pohybu, i když na délce provázku samozřejmě záleží

Žáky obvykle nenapadne frekvence, tu vyučující doplní. Je vhodné, aby si žáci uvědomili několik příkladů, kdy se s frekvencí setkali (frekvence rádia, síťová frekvence, frekvence srdečního rytmu, ...). Často si někdo i vybaví její jednotku.

Pokud to lze, je vhodné, pokud vyučující naváže změřením časového průběhu kmitavého pohybu, na kterém si žáci uvědomí a určí periodu a amplitudu (a dopočítají frekvenci).

Ilustrace

Název ilustrace

Předměty vydávající zvuk

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4e36c2

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k experimentování s různými zdroji zvuku a k následnému zjištění, že tělesa, která vydávají zvuk, kmitají.

Zdroje zvuku jsou různorodé, a stejně tak experimentování s nimi je na různých úrovních, od jednoduché manipulace až po měření pomocí aplikace na tabletu či mobilním telefonu. Žáci se seznámí s prací s volně dostupnou aplikací a zjistí, že mobilní telefon není jen komunikační nástroj, ale i měřicí zařízení.

Úroveň Splněno

Popis

• Vysvětlí vznik konkrétních zvuků.

• Změří periodu a amplitudu u vhodného kmitavého pohybu.

• Předvede vlnění.

• Pomocí vizualizace na digitální aplikaci ukáže průběh šumu a průběh tónů různých frekvencí i různých hlasitostí.

• Ze znalosti času mezi bleskem a hromem vypočítá přibližnou vzdálenost bouřky.

• Pomocí digitální aplikace změří hluk na různých místech ve svém okolí, v konkrétních situacích popíše způsoby ochrany před nadměrným hlukem.

• Pomocí digitální aplikace určí, jak vysoké tóny ještě slyší.

Ilustrace

Název ilustrace

Hluk kolem nás

Krátký textový popis

OVU ilustrujeme aktivitou "Hluk kolem nás" popsanou v publikaci I.Dvřáková, V. Koudelková: ICT ve fyzice na ZŠ. Příklady dobré praxe. MatfyzPress, Praha 2020. ISBN 978-80-7378-438-6. Dostupné z https://kdf.mff.cuni.cz/materialy/ICTveFyzice.pdf (str. 12-13).

Cílem aktivity je žákovské měření hluku v jejich okolí (doma, ve škole, v okolí bydliště) a diskuze různých protihlukových opatření.

Ilustrace

Název ilustrace

Průběhy tónů a jiných zvuků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6540b2

Krátký textový popis

Tato úloha může být řešena jako domácí nebo školní projekt. Obsahově navazuje na ilustrační úlohu Na cestě: *pozoruje, že tělesa, která vydávají zvuk, kmitají*. Žáci samostatně měří různé druhy zvuků pomocí mobilního telefonu / tabletu a záznamy (snímky obrazovky se záznamem měření) zpracovávají na PC do formy prezentace. Žákům je dán dostatečný prostor k individuální tvorbě, projevení kreativity a možností výběru jak konkrétního obsahu (zvuků), tak formy projektu (prezentace, video, plakát). Cílem je rozvinout u žáků digitální kompetence, resp. je seznámit s novým využitím digitálních technologií (práce s mobilním zařízením jako se systémem, který umí něco změřit a zaznamenat) a rozvinou schopnost zpracovat data na PC ve formě, která je jim nejbližší.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Identifikuje zdroje zvuku v běžných situacích, popíše potenciálně škodlivé důsledky zvuku a popíše způsoby ochrany před nadměrným hlukem.

CAP-FYZ-003-ZV9-009

Porovná chování světla v různých prostředích a na jejich rozhraních; popíše důsledky ve vybraných praktických situacích.

Metodická podpora

Komentář

Cílem OVU je zformulování zákonitostí optických jevů a pochopení funkce oka a optických přístrojů, které žáci znají z běžného života (např. brýle, lupa, dalekohled). S odrazem světla na zrcadle i lomem světla se žáci setkávají každodenně. Mnozí žáci nosí brýle, je proto užitečné, aby porozuměli, proč a jaké brýle mají.

Nabízí se zde i propojení s biologickým pohledem na oko.

Mezi konkrétní příklady využití zrcadel, s kterými by žák mohl mít zkušenost, patří např. zrcadlo v koupelně, zrcadlo na křižovatce, zpětné zrcátko, kosmetické zrcátko, odrazka. Lze ale samozřejmě volit i jiná zařízení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

MAT-MAT-003-ZV5-006
Modeluje a rozpozná geometrické útvary.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Popíše „zvláštnosti“ odrazu v zrcadle.
- Uvede příklady, kde má ve svém okolí zrcadla.
- Popíše, jak brýle pozmění pohled na okolí.

Ilustrace

Název ilustrace

Zrcadla kolem nás

Krátký textový popis

Vyučující zadá žákům jako (dobrovolný) domácí úkol vyfotit několik různých zrcadel ze svého okolí a rozdělit je na dutá, vypuklá a rovinná.

Při práci si žáci jednak všímají, kde všude mají ve svém okolí zrcadla a jednak zkoumají, jaký dělají obraz. Je užitečné s nimi explicitně diskutovat, proč je zrcadlo např. na křižovatce a jaký je v něm vidět obraz (a proč je potřeba, aby v něm byl obraz zmenšený a vzpřímený). Stejně tak, jaký obraz je žádoucí vidět v kosmetickém zrcátku (a jaký tvar tedy má zrcátko má), atd.

Je na vyučujícím, jak formuluje zadání - zda bude uznávat i další plochy, které sice nejsou zrcadly, ale zrcadlí (lžíce, televize, ...) a naopak plochy, které fungují jako zrcadlo, ale ne pro viditelné světlo (satelitní anténa).

Úroveň Na cestě

Popis

- Zkoumá odraz v různých zrcadlech a zrcadlových plochách ve svém okolí.
- Zkoumá průchod světla čočkami (vznik obrazu, změnu směru paprsku, ...).
- Seznámí se se strukturou oka, průchodem světla okem a zachycením světla na sítnici.

Ilustrace

Název ilustrace

Zrcadlení

Krátký textový popis

Aktivita Zrcadlení B. Mikulecké (Dílny Heuréky 2021, sborník z konference. ISBN: 978-80-7378-458-4, str. 149-151, dostupné z: https://kdf.mff.cuni.cz/heureka/ke-stazeni/sborniky-dilen-heureky/sborniky/SbornikDilenHeureky2021.pdf) ukazuje možnou cestu, jak mohou žáci zkoumat vlastnosti zrcadel a obrazů v nich. Předcházet by mělo zobrazení obrazu v jednom zrcadle, součástí aktivity by mělo být i zkoumání obrazu ve dvou kolmých zrcadlech (což vede k pochopení principu koutového odražeče - odrazky).

Ilustrace

Název ilustrace

Oko

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9c5508

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha upevňuje u žáků komunikační a pracovní kompetence, a to formou skupinové práce na základě velmi zajímavého a interdisciplinárního tématu – oko. V ideálním případě se s tím, jak oko funguje, žáci seznámili v hodině přírodopisu, ale pokud ne, není potřeba se následujících úkolů obávat. Žáci nejdříve zkusí pojmenovat jednotlivé části oka, poté vymyslí otázky, které by je ke struktuře oka zajímaly, a zkusí na ně pomocí experimentů odpovědět. Na tuto ilustrativní úlohu navazuje ilustrativní úloha Oko II.

Úroveň Splněno

Popis

• Předvede přímočaré šíření světla, odraz světla (na zrcadle), lom světla (na rozhraní vzduchu a vody nebo vzduchu a skla).

• Popíše konkrétní příklady využití rovinných i zakřivených zrcadel v praxi.

• Experimentálně ukáže průchod světla spojkou a rozptylkou.

• Popíše průchod světla okem a funkci jeho jednotlivých částí, vysvětlí, jak se oko zaostřuje na různé vzdálenosti, co je krátkozrakost, dalekozrakost, astigmatismus a jak se korigují.

• Uvede příklady z běžného života, kde se využívá setrvačnost oka (film, televize, blikání zářivky, ...).

Ilustrace

Název ilustrace

Vlastnosti spojek a rozptylek

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0fb836

Krátký textový popis

Žáci porovnají vlastnosti spojek a rozptylek na základě jejich chování: směs čoček rozdělí na dvě skupiny a popíší vlastnosti každé ze skupin. V přiloženém materiálu je popis aktivity i ukázka žákovského řešení.

Ilustrace

Název ilustrace

Oko II

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab9463

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha navazuje na ilustrativní úlohu Oko (úroveň Na cestě: seznámí se se strukturou oka z pohledu chodu světla). Vychází z toho, že se již žáci seznámili se základními anatomickými součástmi oka a mají aspoň minimální představu o tom, jak tyto součásti fungují. V následujících úkolech žáci experimentují s čočkami, zabývají se tím, co se děje s obrazem v oku, pokud nedopadá na sítnici apod. Poté navrhují postup, jak to zařídit, aby se paprsky světla na sítnici protkly.

Jedná se o interdisciplinární téma, kdy žáci rozvíjí své vědomosti z přírodovědy tím, že na něm pracují z jiné perspektivy (optická soustava). Na závěr úloh je kladen důraz na zpětnou vazbu a reflexi.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše konkrétní příklady využití zrcadel a čoček a na jednoduchém pokusu ukáže některé jejich vlastnosti.

Elektřina a magnetismus

Charakteristika tematického okruhu

Výuka elektřiny a magnetismu se v základní škole zaměřuje na základní principy a jevy, které tyto oblasti fyziky zahrnují. Žáci se nejprve seznamují s elektrickým nábojem a jeho vlastnostmi. V rámci výuky prakticky zapojí elektrický obvod a změří v něm veličiny charakterizující chování obvodu. Žáci se seznámí se základními vlastnostmi permanentních magnetů i elektromagnetů. Prakticky prozkoumají elektromagnetické jevy a popíšou jejich důsledky v běžném životě.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-FYZ-004-ZV9-010
Experimentálně ukáže vybrané vlastnosti elektrického náboje.

Metodická podpora

Komentář

Žák by měl poznat minimálně následující vlastnosti náboje: nabití těles třením, náboje na sebe silově působící na dálku (podobně jako na dálku působící gravitační a magnetická síla), dva druhy náboje (stejné se odpuzují, opačné se přitahují), existenci vodičů a izolantů a rozložení náboje na nich.

S vlastnostmi náboje se žák setkává v běžném životě – jiskření např. při svlékání svetru, atmosférická elektřina (blesky); seznámení se s vodiči a nevodiči je užitečné pro praxi.

Současně jde o jedno z mála témat na ZŠ, kde lze experimentálně zkoumat něco neviditelného.

Vhodnými nabitými tělesy jsou plastová pravítka, brčka nebo nafukovací balónky. Přítomnost náboje lze snadno detekovat dotykem, pozorováním jiskry (může být vidět i slyšet), rozsvícením doutnavky, chováním nabitého předmětu apod. Vodivost materiálů lze zkoumat na libovolném materiálu, který žáci nabídnou. Mezi materiály by měly být věci dobře vodivé (např. drát, pletací jehlice), dobré izolanty (plast, sklo, ...), ale i špatné vodiče (dřevo, mokrý papír apod.).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

CZB-VZB-004-ZV9-015
Aplikuje zásady bezpečného chování při antropogenních mimořádných událostech a mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na místech, kde se pohybuje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ví ze zkušenosti, že vrtění na židli nebo svlékání svetru může způsobit „elektrickou ránu“.
- Ví, že se elektřina vodí drátem.

Ilustrace

Název ilustrace

Úvodní obrázky k elektrostatice

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6fca34

Krátký textový popis

Aktivita uvádí žáky do tématu. Úkolem žáků je nejdříve na základě fotografií určit, o jaký jev se jedná (pokud ho neumí pojmenovat, nijak to nevadí, většinou se ale název „statická elektřina“ ve třídě objeví). Poté si vybaví své zkušenosti s elektrickým nábojem a jeho chováním (lze očekávat, že žáci budou znát to, že dostanou „ránu“, pokud si např. v zimě sundají svetr, mohou mít zkušenost se zvedáním vlasů, ...). V poslední části pracovního listu zformulují, co o elektrickém náboji vědí (nebo si myslí, že vědí). Je užitečné, pokud se k tomu mohou vrátit na konci tématu a porovnat si své počáteční znalosti s tím, co zjistili během výuky.

Je vhodné, aby žáci pracovali ve dvojicích nebo malých skupinách, ve kterých mohou sdílet své zkušenosti. Každý žák by ale měl mít svůj pracovní list, kam si napíše, co o daném tématu ví.

Na aktivitu stačí několik minut, následovat může např. aktivita s brčky (viz další ilustrace k OVU CAP-FYZ-004-ZV9-010).

Úroveň Na cestě

Popis

- Zkoumá, jaké efekty lze pozorovat díky plastové tyči třené hadrem.
- Zkoumá podmínky, za jakých náboj získaný třením rychle uteče nebo vydrží delší dobu.
- Seznámí se s projevy bouřky a jejich riziky.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokusy s nabitými brčky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b32e9d

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zkoumají vlastnosti elektricky nabitých brček, na základě zkoumání zformulují základní vlastnosti elektrického náboje.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se chovat za bouřky?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fee84e

Krátký textový popis

Cílem aktivity je modelovat různé způsoby chování za bouřky a na základě experimentů rozhodnout, zda je dané chování bezpečné, nebo ne. Žáci si nejdříve udělají názor na specifické situace, poté navrhnou, jak by šlo (bezpečně!) ověřit, zda je to za bouřky dobrý nápad, nebo ne. Na základě experimentů poté posoudí, které způsoby chování jsou bezpečné, a které ne.

Úroveň Splněno

Popis

- Předvede přitahování a odpuzování nabitých těles.
- Různými způsoby detekuje náboj na nabitém tělese (např. plechovce, elektroskopu).
- Experimentálně zjistí, zda se daným materiálem přesouvá náboj, nebo ne.
- Formuluje a zdůvodní pravidla bezpečného chování při bouřce.

Ilustrace

Název ilustrace

Detekce náboje

Krátký textový popis

Žák předvede různé způsoby, jak poznat, že je na nabitém tělese náboj. Vhodným nabitým tělesem je větší plechovka (nebo hrnec) na izolační podložce (polystyren) nebo elektroskop.

Mezi možné způsoby detekce patří:

• Dotyk (žák se dotkne nabitého tělesa a pozoruje jiskru)

• Přiblížení nabitého tělesa (je vidět, že se brčko odpuzuje nebo přitahuje, podle druhu náboje)

• Přiblížení doutnavky nebo úsporné žárovky (je vidět bliknutí, obvykle je ale nutné šero)

• ...

Ilustrace

Název ilustrace

Vodiče a izolanty

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ef211d

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zkoumají různé materiály z pohledu vodivosti. Navrhnou experiment, jak poznat, zda daný materiál vede elektrický náboj, nebo ne, poté ve skupinách experiment provedou a společně s vyučujícím shrnou zjištěné poznatky.

Předpokladem je, že žáci už některé experimenty z elektrostatiky dělali – vědí, co to je náboj, umí ho detekovat na plechovce a znají některé jeho základní vlastnosti.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Ukáže vybrané vlastnosti elektrického náboje na jednoduchých pokusech.

Ilustrace

Název ilustrace

Vodiče a izolanty

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ef211d

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zkoumají různé materiály z pohledu vodivosti. Navrhnou experiment, jak poznat, zda daný materiál vede elektrický náboj, nebo ne, poté ve skupinách experiment provedou a společně s vyučujícím shrnou zjištěné poznatky.

Předpokladem je, že žáci už některé experimenty z elektrostatiky dělali – vědí, co to je náboj, umí ho detekovat na plechovce a znají některé jeho základní vlastnosti.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CAP-FYZ-004-ZV9-011

Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

Metodická podpora

Komentář

Podstatou OVU je porozumění elektrickému obvodu a jeho základním komponentám (zdroj napětí, vodiče, spotřebič). K pochopení je užitečné, aby žák zvládl změřit základní veličiny v tomto obvodu (proud, který obvodem teče, a napětí zdroje nebo napětí na spotřebiči). Současně se žák seznamuje s multimetrem jako víceúčelovým měřicím přístrojem.

Na OVU navazuje část výstupu z energie – žák by měl být schopný přibližně spočítat spotřebu elektřiny v domácnosti.

V rámci OVU by žák měl změřit odpor. Učitel pro tuto aktivitu může zvolit odporový drát nebo rezistor (dostupný v prodejnách elektronických součástek nebo ze školních sad), ale lze měřit i odpor žárovky, případně spotřebičů obsahujících odporový drát (rychlovarná konvice). Výpočty Ohmova zákona by měly být založeny na reálné situaci, vhodným příkladem je tak proud tekoucí daným spotřebičem (rychlovarnou konvicí) ze znalosti jeho odporu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

CSP-TCH-003-ZV9-005
Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CZB-VZB-003-ZV9-011
Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

MAT-MAT-001-ZV9-001
Řeší problémy se zlomky v kontextu reálných situací.

MAT-MAT-001-ZV9-003
Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zná některé elektrické spotřebiče a ví, že jsou na baterii nebo se připojují do zásuvky.
- Ví, že spotřebiče mají obvykle vypínač a obvykle jsou v nich dráty.

Ilustrace

Název ilustrace

Základní vlastnosti elektrických spotřebičů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5652e5

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity diskutují zdroj energie vybraných spotřebičů a formulují svou představu o tom, jak vybraný spotřebič funguje.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zkouší zapojit žárovičku k baterii nebo jinému zdroji malého napětí tak, aby svítila.
- Formuluje podmínky, které musí obvod splňovat, aby žárovka svítila.
- Seznámí se s elektrickými veličinami (napětí, proud, odpor) – jejich značkami, jednotkami a fyzikálním významem.
- Seznámí se s multimetrem, zkouší měřit napětí baterií, odpor rezistoru, proud v obvodu.
- Seznámí se s LED jako zástupcem polovodičových součástek a náhradou žárovek.

Ilustrace

Název ilustrace

Seznámení s multimetrem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6aefe3

Krátký textový popis

Žáci se v rámci aktivity seznámí s multimetrem a měří s ním základní veličiny elektrického obvodu.

Ilustrace

Název ilustrace

LED a žárovka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5c077a

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity porovnají příkon LED a žárovky. Na základě měření diskutují výhody a nevýhody využití LED jako náhrady žárovky.

Úroveň Splněno

Popis

- Zapojí obvod se zdrojem, dvěma žárovkami a vypínačem.
- Změří napětí na zdroji, napětí na žárovce a odpor rezistoru.
- Změří proud v obvodu.
- Pomocí obvodu se žárovkou zkusí, které předměty vedou proud a které ne.
- Formuluje Ohmův zákon a používá ho v konkrétních jednoduchých výpočtech.

- Zapojí obvod s LED tak, aby svítila a nezničila se; uvede příklady běžného využití LED.
- Formuluje pravidla bezpečného zacházení s elektrickými spotřebiči.

Ilustrace

Název ilustrace

Proud a napětí v obvodu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2b488e

Krátký textový popis

OVU ilustrujeme laboratorní prací týkající se měření proudu a napětí v obvodu. Žáci během laboratorní práce nejdříve odhadnou vztah mezi proudy/napětími na různých místech sériového a paralelního obvodu, potom provedou měření a na základě něj odvodí závěry.

Učitel může dle podmínek školy použít jen část pracovního listu nebo aktivitu rozdělit do několika hodin dle potřeby.

Ilustrace

Název ilustrace

Gradované zapojování obvodů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1e553c

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity samostatně zapojují elektrické obvody podle připravených schémat. Mezi schématy jsou obvody různé náročné, žáci si na základě své volby vyberou obvod vhodné náročnosti. Učitel na konci aktivity reflektuje se žáky jejich výběr.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapojí podle schématu jednoduchý elektrický obvod.

CAP-FYZ-004-ZV9-012

Experimentálně ukáže vzájemné působení permanentních magnetů i magnetu a vodiče s proudem a uvede praktické využití těchto jevů.

Metodická podpora

Komentář

OVU se věnuje magnetickým a elektromagnetickým jevům. Žák se v rámci OVU seznámí s chováním trvalých (permanentních) magnetů, s magnetickým polem vodiče s proudem a s elektromagnetickou indukcí a jejich aplikacemi.

Magnetické jevy lidstvo využívá od starověku, magnetické i elektromagnetické jevy obklopují dnešního žáka v každodenním životě a civilizace se bez nich neobejde. Je proto užitečné, aby se žák s vybranými magnetickými a elektromagnetickými jevy a zařízeními, která je využívají, seznámil (elektromotory, výroba elektřiny v elektrárně, vybrané domácí spotřebiče, ...). Současně se setkává s „magií“ silového působení na dálku.

K mapování magnetického pole permanentních magnetů lze nejjednodušeji využít železné piliny, drobné hřebíčky nebo např. kompas. Existenci magnetického pole okolo vodiče s proudem lze ukázat pomocí kompasu, lze také vyrobit jednoduchý elektromagnet. Cílem posledního indikátoru Splněno je, aby si žák uvědomil souvislost probíraných jevů s tím, co běžně používá ve své domácnosti. Lze například diskutovat, že v mixéru je elektromotor, díky kterému se mixér točí, v toustovači nebo žehličce je odporový drát, který je zodpovědný za zahřívání, atd.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ví, kde má ve svém okolí magnety a popíše, co o nich ví.
- Zná kompas nebo buzolu.
- Ví, že mobilní telefony komunikují na dálku.

Ilustrace

Název ilustrace

Magnety v domácnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/00d7ba

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity hledají magnety ve své domácnosti a popisují jejich vlastnosti.

Úroveň Na cestě

Popis

- Prozkoumá vzájemné přitahování a odpuzování magnetů a působení magnetů na kompas.
- Zkoumá, které materiály magnety přitahují a zda magnety působí také skrz různé materiály.
- Prozkoumá magnetické pole magnetu pomocí železných pilin nebo kompasu.
- Prozkoumá chování kompasu v okolí vodiče nebo cívky s proudem.
- Zkoumá vznik elektrického napětí v cívce, kolem které se pohybuje magnet.
- Seznámí se s konstrukcí generátoru a motoru.
- Seznámí se s tím, že rádia, vysílačky a mobilní telefony využívají elektromagnetické vlny k přenosu signálu.

Ilustrace

Název ilustrace

Zkoumání magnetů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a60e93

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zkoumají vlastnosti magnetů.

Ilustrace

Název ilustrace

Oerstedův pokus

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bcd1f8

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zopakují historický Oerstedův pokus. Na základě obrázku zkusí vymyslet postup experimentu, ten realizují a poté zhodnotí. Na základě experimentu poté popíší tvar magnetického pole okolo vodiče s proudem.

Úroveň Splněno

Popis

• Předvede, jak se mohou magnety navzájem přitahovat a odpuzovat, a předvede, které látky se k magnetům přitahují a které na magnety nereagují.

• Zmapuje magnetické pole jednoho magnetu, dvou magnetů, které se přitahují a které se odpuzují.

• Experimentálně ukáže existenci magnetického pole okolo vodiče s proudem.

• Předvede, že změnou magnetického pole v cívce na ní vzniká elektrické napětí.

• Jmenuje zařízení ze svého okolí, která pracují na principu elektromagnetické indukce.

• Uvede příklady zařízení, která využívají elektromagnetické vlny, a popíše, k jakému účelu je využívají.

• Vybere si zařízení v domácnosti a popíše, jaký jev z oblasti elektřiny a magnetismu využívají.

Ilustrace

Název ilustrace

Magnetické pole magnetů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a60e93

Krátký textový popis

Žák v rámci aktivity zmapuje magnetické pole jednoho magnetu (ve tvaru kvádru) otočeného postupně ve třech polohách. K mapování používá železné piliny (je nezbytné je sypat přes papír, ne přímo na magnet!).

Učitel využije fotografie pořízené při práci a ukáže na nich podstatné informace - chod magnetických čar v okolí magnetu, magnetické póly. Žáci ve spolupráci s učitelem nakreslí magnetické čáry ve všech třech polohách do pracovního listu.

V druhém kroku žáci zmapují magnetické pole dvou magnetů, které se přitahují, a dvou magnetů, které se odpuzují. Ve spolupráci s učitelem získané pilinové obrázky interpretují a opět nakreslí magnetické indukční čáry.

Ve třetím kroku jeden z žáků ve skupině připraví zobrazení magnetického pole několika magnetů, ostatní členové skupiny diskutují, které magnety se přitahují, které se odpuzují.

Pro ověření pochopení slouží poslední úloha, ve které žáci do připravené fotografie určí póly jednotlivých magnetů.

Ilustrace

Název ilustrace

Elektrická zařízení v domácnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4e6f8d

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity diskutují principy různých elektrických zařízení, která mají doma.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Prozkoumá chování trvalých magnetů vzájemně mezi sebou a vůči jiným materiálům pomocí jednoduchých pokusů.

005

Mikrosvět a makrosvět

Charakteristika tematického okruhu

Výuka o mikrosvětě se v základní škole zaměřuje na porozumění částicím mikrosvěta a strukturám, které nejsou viditelné pouhým okem, ale tvoří základ veškeré hmoty kolem nás. Žáci se seznamují s atomy jako základními stavebními kameny hmoty. Současně poznávají důsledky fyziky mikrosvěta pro každodenní život – od bezpečnosti jaderných elektráren po využití a možná rizika radioaktivního záření.

V rámci astronomie se žáci seznamují se Sluneční soustavou a důsledky pohybu těles ve Sluneční soustavě na Zemi. Volitelně poznávají i další objekty ve vesmíru (např. černé díry, neutronové hvězdy, galaxie).

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-FYZ-005-ZV9-013

Popíše základní strukturu látek a relevantní částice při postupu z makrosvěta do mikrosvěta a uvede některé konkrétní příklady dějů, které na dané úrovni probíhají.

Metodická podpora

Komentář

Cílem OVU je ukázat konkrétní důsledky faktu, že se svět skládá z malých částic, které mají určité vlastnosti a interagují spolu. Je na vyučujícím, aby vedle představení základní struktury (molekuly, atomy, elektronový obal, jádro, nukleony, příp. kvarky) zvolil vhodné příklady dějů: např. radioaktivita, jaderná energetika, fúzní reakce, chemické reakce.

Součástí OVU jsou i ilustrace konkrétních dějů, které na úrovni mikrosvěta probíhají: Na úrovni molekul nebo elektronového obalu atomu probíhají chemické procesy, štěpení a slučování probíhá na úrovni jader, apod.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-012

Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

CZB-VZB-004-ZV9-015

Aplikuje zásady bezpečného chování při antropogenních mimořádných událostech a mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na místech, kde se pohybuje.

MAT-MAT-001-ZV9-003

Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Má představu, že atomy jsou velmi malé..
- Zaslechl slova radioaktivita, jádro, jaderná elektrárna, ...
- Ví, že se k lékařské diagnostice používá rentgen.
- Ví, že Slunce a další hvězdy září.

Ilustrace

Název ilustrace

Rentgen

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab907e

Krátký textový popis

Aktivita ukazuje možnou diskuzi ve třídě vedoucí k tomu, co žáci vědí o rentgenu a jaké s ním mají zkušenosti.

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznámí se s rozměrovými měřítky buněk, molekul, atomů, jader (např. pomocí předpon nebo čísel s mnoha nulami) a dalších struktur mikrosvěta.
- Seznámí se s původem radioaktivního záření, jeho druhy, vlastnostmi, riziky a využitím.
- Seznámí se s principem výroby elektřiny v jaderné elektrárně.
- Seznámí se se způsobem vzniku energie ve hvězdách.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak funguje jaderná elektrárna

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/182407

Krátký textový popis

Aktivita ukazuje možný průběh diskuze vedoucí k uvědomění si, jak funguje jaderná elektrárna.

Ilustrace

Název ilustrace

Cesta do mikrosvěta

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e0a0cd

Krátký textový popis

Cílem OVU je ukázat konkrétní důsledky faktu, že se svět skládá z malých částic, které mají určité vlastnosti a interagují spolu. V rámci aktivity si žáci dělají představu o velikosti konkrétních objektů na cestě z „makrosvěta“ do „mikrosvěta“. Používají při tom poznatky ze školy, učebnic, populárních knih a dalších zdrojů prezentující vědecké poznatky.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše strukturu atomu, porovná velikost atomu a jádra.
- Uvede příklady procesů, které probíhají na dané úrovni mikrosvěta.

- Popíše, k čemu se využívá rentgenové záření, a vysvětlí, proč personál při rentgenovém vyšetření odchází z místnosti.
- Uvede alespoň jeden příklad využití nebo naopak konkrétního rizika radioaktivního záření.
- Popíše funkci jaderných elektráren a ilustruje jak výhody, tak nevýhody a rizika a způsoby jejich omezení.
- Vysvětlí, kde se bere energie ve hvězdách.

Ilustrace

Název ilustrace

Fámy o radioaktivitě

Krátký textový popis

Cílem popsané aktivity je kritické zhodnocení informaci, které se tradují o radioaktivním záření a jaderné energii.

Žáci si nejdříve na vybraná tvrzení utvoří vlastní názor. Poté pracují ve skupinách: každá skupina dostane přidělenou jedno tvrzení. Jejich úkolem je z relevantních zdrojů (mohou je hledat sami, případně jim je dá k dispozici učitel) získat odpověď, zda je dané tvrzení pravdivé nebo je. Současně svou odpověď podpoří vhodnými argumenty. Na konci práce každá skupina prezentuje ostatním zjištěné informace a zdůvodní, zda je dané tvrzení pravdivé nebo ne.

Možná tvrzení (získaná z reálných představ žáků i veřejnosti):

Radioaktivní pozadí je zbytek po výbuch elektrárny Černobyl

Jaderná elektrárna Temelín je nebezpečná, protože Černobyl bouchl

Následky havárie ve Fukušimě byly mnohem horší než následky v Černobylu

Jakékoliv množství radioaktivního záření je nebezpečné

V okolí Černobylské jaderné elektrárny žijí zmutovaná zvířata

...

Ilustrace

Název ilustrace

Energie z jader

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bfef9a

Krátký textový popis

V této ilustraci jde především o diskusi v současnosti zvládnuté jaderné energetiky využívající štěpení jader a perspektivní, ale dosud nezvládnuté energetiky založené na slučování jader.

Téma je koncipováno s ohledem na rozvoj klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti a klíčové kompetence k řešení problémů, konkrétně kritické hodnocení a využití vědeckého poznání. Od žáka ve spolupráci s učitelem se proto požaduje, aby kreativně využil své dílčí znalosti, dokázal je kombinovat a uvádět do souvislostí fyzikálních, ekologických i společenských, a pěstoval tak poučené a odpovědné občanství.

CAP-FYZ-005-ZV9-014

S využitím informací z různých vhodných zdrojů ilustruje, že Země je součást komplexní struktury vesmíru, a popíše, jak vesmír Zemi ovlivňuje.

Metodická podpora

Komentář

Cílem OVU je ukázat některé konkrétní „střípky“ z astronomie a astrofyziky a důsledky pro život na Zemi. Vyučující může zvolit podle svých možností a zájmu žáků: témata související s pohybem Měsíce, Země a Slunce, souhvězdí, Slunce jako zdroj energie pro Zemi, vlastnosti dalších těles ve Sluneční soustavě, další tělesa mimo Sluneční soustavu, Galaxie apod. Součástí by měla být i zmínka o způsobech výzkumu vesmíru.

OVU dává možnost volby konkrétních témat podle zájmu žáků a možností učitele. OVU lze realizovat projektově (ve spolupráci např. s geografií, přírodopisem a chemií v tématu globální změny klimatu) nebo návštěvou planetária či hvězdárny.

Vzhledem k tomu, že není možné za běžného školního dne pozorovat noční oblohu, je samozřejmě možné využít digitální aplikace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-021

Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

GEO-GEO-002-ZV9-004

Odvodí příjem slunečního záření pro konkrétní místo a čas, jeho příčiny a důsledky na přírodní procesy a lidské aktivity.

MAT-MAT-001-ZV9-003

Využívá k řešení problémů desetinná čísla, procenta, mocniny a odmocniny v kontextu reálných situací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Demonstruje na modelu otáčení Země, uvede souvislost mezi rotací Země a střídáním dne a noci.
- Demonstruje a popíše pohyby Země a Měsíce kolem Slunce.
- Ví, že rok je určen jedním oběhem Země kolem Slunce.
- Odhadne, co umožnilo vznik a vývoj života na Zemi.

Úroveň Na cestě

Popis

- Získává představu o velikostech těles Sluneční soustavy a jejich vzdálenostech od Slunce.

- Seznámí se s tím, že osa Země je nakloněná a jaké to má důsledky pro život na Zemi (střídání ročních období, polární den a noc, ...).
- Zkoumá fáze Měsíce a jejich souvislost s polohou Měsíce vzhledem ke Slunci a Zemi.
- Seznámí se s vybranými souhvězdími a významnými hvězdami (Polárka, Sirius, ...).
- Seznámí se s některými typy družic Země a jejich využitím (GPS, meteorologické družice, ISS, ...).
- Seznámí se s některými zajímavými objekty ve vesmíru (černá díra, trpasličí planeta, mlhovina, ...).

Ilustrace

Název ilustrace

Souhvězdí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab2e88

Krátký textový popis

Aktivita ukazuje některé informace o souhvězdích.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s daty planet

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/008ebb

Krátký textový popis

Ilustrace obsahuje tabulku se základními informacemi o planetách Sluneční soustavy. Cílem je, aby se žáci dokázali v souboru údajů orientovat a dokázali odpovědět na otázky v ilustraci uvedené.

Úroveň Splněno

Popis

- Vyhledá informace o velikosti Slunce, velikostech planet a jejich vzdálenostech od Slunce, na jejich základě vytvoří model Sluneční soustavy.
- Demonstruje základní pohyby Země okolo Slunce a Měsíce okolo Země a popíše jejich důsledky.
- Vysvětlí, jak vzniká zatmění Slunce a Měsíce.
- Demonstruje fáze Měsíce.
- Prezentuje vybrané poznatky o zajímavých objektech ve vesmíru.
- Rozezná vybraná souhvězdí na noční obloze.

Ilustrace

Název ilustrace

Model Sluneční soustavy

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity vyhledají informace a na jejich základě vytvořit model Sluneční soustavy.

V první části lekce si žáci najdou patřičné informace: vzdálenosti planet od Slunce, velikosti planet a velikost Slunce.

Poté je na podmínkách školy a na vyučujícím, jako variantu a náročnost modelu zvolí:

- Žáci vytvoří “planetární stezku” (může být v okolí školy, ale např. I na chodbě). Každé “zastavení” bude obsahovat informace o daném tělese, jako reálné rozměry a rozměry v daném měřítku (pokud je planetární stezka krátká, není možné planety zobrazit ve stejném měřítku jako jejich vzdálenosti).
- Žáci vytvoří model např. do mapy ČR, velikosti těles přirovnají k reálným objektům (aktivita je popsaná např. v publikaci https://kdf.mff.cuni.cz/materialy/ICTveFyzice.pdf).
- Žáci vytvoří “virtuální” stezku v digitální mapě, kam vyznačí polohy jednotlivých planet a Slunce.

- ...

Učitel hodnotí fyzikální správnost modelu, lze hodnotit i další prvky na základě domluvených kritérií: množství informací o planetách, grafickou stránku práce, ...

Dle náročnosti pracují žáci sami (např. při tvorbě modelu do mapy ČR), ve dvojicích, ve větších skupinách případně celá třída dohromady (např. při tvorbě planetární stezky v okolí škol zpracuje každá skupina jedno "zastavení").

Ilustrace

Název ilustrace

Vesmírná seznamka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3b2352

Krátký textový popis

Cílem žákovské aktivity je nalezení a zpracování informací z různých zdrojů o vybraných vesmírných objektech formou přehledného plakátu motivovaného seznamovacím inzerátem. Současně se žáci učí plnit zadaná kritéria.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, jaké důsledky mají pohyby těles ve Sluneční soustavě na Zemi.

CHE

Chemie

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor Chemie je zaměřený na integraci specifických oborových znalostí a dovedností s důrazem na bezpečnost práce, ochranu zdraví a životního prostředí. Cílem je rozvoj nejen chemického, ale i udržitelného myšlení, důraz je kladen i na rozvoj praktických vědeckých dovedností (science process skills). Vzdělávací obsah míří na propojení teoretických znalostí s praktickými dovednostmi v oblastech, jako je význam chemie pro osobní zdraví, studium vlivu chemických procesů na životní prostředí a pochopení role chemie ve společnosti. Důležitým cílem oboru je propojení představ žáků o látkách a chemických dějích na pozorovatelné úrovni s částicovým světem a významem používané symboliky, což je klíčové pro hluboké porozumění chemickým konceptům a rozvoj schopnosti abstraktního myšlení, nezbytného pro vědecké bádání a inovace.

Tematické oblasti jsou rozdělené do okruhů podle kontextů tak, aby výuka nového oboru začínala tématy pro žáky nejbližšími a až postupně se přidávala témata obecnější. Strukturu oboru tvoří: **Chemie a já**, **Chemie a planeta Země** a **Chemie a společnost**. Očekávané výsledky učení pak otevírají jednotlivá témata, přičemž postupné kroky umožňují postup od povrchu do hloubky oboru.

Vzhledem k potřebě abstraktních představ je obor Chemie na 1. stupni zastoupen prostřednictvím rozvoje základních pozorovacích dovedností žáků a základů jejich schopnosti bádat. Výuka na 2. stupni pak navazuje a prohlubuje tyto dovednosti a míří na rozvoj přírodovědné gramotnosti.

Při ověřování získaných dovedností a znalostí žáků je vhodné především hodnocení produktů práce žáků (samostatně či ve skupinách), tj. výsledných schémat, myšlenkových map, posterů, videí a dalších podobných výstupů. Vzhledem k experimentálním činnostem je dále vhodné hodnotit badatelské protokoly, koláže, komiksy a další záznamy dokládající jak postup práce žáků, tak jejich pochopení studovaného obsahu. Dále jsou doporučeny ústní projevy typu prezentace vlastní práce nebo práce skupiny a především problémové úlohy.

Zásadní složkou hodnocení je sebehodnocení žáků. Je vhodné nechat žáky srovnávat výše uvedené mapy, schémata apod. vytvořené před zahájením práce na tématu a na jeho výstupu. Důraz je zapotřebí klást na responzivní výuku, neustálé získávání formativní zpětné vazby od učitele, poskytování zpětné vazby učiteli i spolužákům a reflektování vlastního pokroku jak v rámci jednotlivých témat, tak po jednotlivých celcích. Je

žádoucí zaměřit se i na postoje k oboru, zájem o jednotlivá témata s ohledem na jejich prohloubení i reflexi vnímané důležitosti témat.

001

Chemie a já

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh staví na kontextu kontaktu žáků s běžně dostupnými chemickými látkami. Je proto akcentováno bezpečné zacházení s nimi, porozumění smyslu jejich využívání, zároveň ale i kategorizace směrem k udržitelnosti.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-CHE-001-ZV9-001

Posoudí kvalitu a složení potravin z hlediska vyváženého obsahu základních živin a aditiv.

Metodická podpora

Komentář

Cílem očekávaného výstupu je seznámení žáků s látkami, které jsou v potravinách přirozeně obsažené nebo uměle dodané pro zkvalitnění chuti, vůně a vzhledu nebo prodloužení jejich trvanlivosti. Postupně se žáci seznámí s významnými skupinami látek i s vybranými konkrétními zástupci těchto skupin, jejich vlastnostmi, významem i riziky jejich nadměrného nebo podlimitního příjmu. Z praktického hlediska směřuje očekávaný výstup k osvojení dovednosti kriticky posoudit kvalitu potravin a na základě relevantních informací vědomě rozhodovat o tom, co zařadit do svého jídelníčku a co raději vynechat jak z hlediska vlastního zdraví, tak z hlediska udržitelného chování k přírodě. Pro dosažení očekávaného výstupu se nabízí využít mimo jiné prvky projektové nebo badatelsky orientované výuky, zároveň je tu prostor pro integrovanou tematickou výuku.

Tento výstup, související s výchovou ke zdraví, využívá pro žáky silný kontext vlastní potravy. Oproti pouhému přehledu složení potravy nabízí chemie vhled prostřednictvím jemnějšího dělení potravin podle jejich chemického složení.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-VZT-000-ZV9-001

Rozšiřuje okruh vztahů.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

CZB-VZB-002-ZV9-008

Sestaví jednodenní i dlouhodobý jídelníček na základě výživových doporučení, která aplikuje vzhledem k potřebám organismu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje jednotlivé složky potravin.

Ilustrace

Název ilustrace

Složení potravin

Krátký textový popis

Žáci dostanou za úkol během týdne shromáždit fotografie běžných potravin a etiketu jejich příbalových letáků. Ve třídě žáci vytvoří skupiny po 4-5. Klíčem je co nejvyšší množství společných potravin. U potravin, které s sebou žák má ve škole i s využitím etikety určí jednotlivé složky, ze kterých se potraviny skládají. Ve skupinách navrhnou způsob členění jednotlivých složek potravy a vysvětlí svůj přístup.

Následně s učitelem žáci společně dojdou k širším kategoriím, do kterých se dané skupiny látek řadí.

Popis ověřování

Učitel ověří, zda žák správně identifikoval složky potravin (např. sacharidy, tuky, vitamíny, aditiva) alespoň u 4 z 5 analyzovaných potravin.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zařadí základní potraviny do kategorií sacharidů, bílkovin, tuků, vitamínů a aditiv a u vybraných typických zástupců vysvětlí jejich důležitost v jídelníčku (u aditiv důvod jejich výskytu v potravinách).

Ilustrace

Název ilustrace

Analýza složení potravin

Krátký textový popis

Zadání pro žáky:

- **Krok 1**: Vyberte si 5 různých potravin z domácnosti (např. jogurt, chléb, čokoláda, slunečnicový olej, pomeranč).
- **Krok 2**: Pro každou potravinu prostudujte etiketu (pokud je dostupná) a vypište hlavní složky – sacharidy, bílkoviny, tuky, vitamíny, aditiva. Pokud etiketa není dostupná, pokuste se složení odhadnout.
- **Krok 3**:Zařaďte každou potravinu do jedné nebo více kategorií (sacharidy, bílkoviny, tuky, vitamíny, aditiva) a uveďte, jaký význam tato potravina může mít ve vyváženém jídelníčku. U každé složky vysvětlete, proč je pro tělo důležitá.
- **Krok 4**: Připravte krátkou písemnou nebo ústní prezentaci s výsledky své analýzy.

Popis ověřování:

- Učitel ověří, zda žák správně zařadil potraviny do kategorií (sacharidy, bílkoviny, tuky, vitamíny, aditiva) a vysvětlil význam složek pro jídelníček.
- Hodnotí se, zda žák zvládl u vybraných složek (minimálně u 3 z 5 potravin) uvést jejich význam v jídelníčku a zda dokáže zdůvodnit jejich důležitost pro zdraví (např. "Sacharidy dodávají energii", "Tuky jsou důležité pro vstřebávání vitamínů rozpustných v tucích").
- Učitel posoudí také celkovou kvalitu prezentace nebo písemného výstupu, zejména logickou strukturu a schopnost propojit informace.

Ilustrace

Název ilustrace

Potravinová pyramida - koláž zdravého jídelníčku

Krátký textový popis

Tato aktivita vede žáky k praktickému třídění potravin podle složení a podle zásad zdravého stravování. Cílem aktivity je vést žáky k pochopení, že potraviny nejsou „jen jídlo“, ale skládají se z různých látek, které mají v těle odlišnou funkci – některé mají tvořit základ stravy, jiné by měly být konzumovány jen omezeně.

Aktivita rozvíjí schopnost kategorizace, podporuje kritické myšlení, praktické dovednosti a povědomí o vlivu výživy na zdraví. Časová dotace 1-2 vyučovací hodiny.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku-1.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Určí skupiny látek obsažených v běžných potravinách a uvede konkrétní příklady přirozeně se vyskytujících a uměle dodaných složek.

• Vysvětlí význam jednotlivých složek potravy (bílkoviny, sacharidy, tuky, vitaminy) pro zdraví člověka a popíše rizika jejich nadbytku nebo nedostatku.

• Porovná základní a alternativní zdroje bílkovin, sacharidů a tuků a zhodnotí jejich přínos pro organismus v kontextu udržitelnosti.

• Vysvětlí vliv nadbytku a nedostatku základních živin (tuky, sacharidy, bílkoviny, vitaminy) na zdraví člověka.

• Orientuje se v údajích na etiketách běžných potravin a vyhodnotí jejich energetickou hodnotu, obsah živin a aditiv.

• Posoudí význam a vliv používání aditiv (barviva, konzervanty) v potravinářství na kvalitu potravin a zdraví člověka a význam jejich označování kódy E.

Ilustrace

Název ilustrace

Kalorické tabulky

Krátký textový popis

• za pomoci online nástroje (např. www.kaloricke-tabulky.cz) žák vypočítá hodnotu BMI a související potřebný denní kalorický příjem

• na základě tabulek kalorických hodnot potravin sestaví jídelníček, který pokryje denní příjem a bude respektovat pravidla pestré a vyvážené stravy

• ke svému jídelníčku sestaví ještě jeden pro fiktivní osobu se specifickými požadavky na výživu (redukce váhy, aktivní sportovci, osoby s určitou potravinovou intolerancí, diabetici, těhotné ženy apod.)

• oba jídelníčky porovná a vysvětlí hlavní rozdíly v zastoupení přírodních látek (jako jsou bílkoviny, sacharidy, tuky) z hlediska konkrétních potřeb organismu

Ilustrace pro otázky etiket a kódů E

• žáci prostuduji etiketu svého oblíbeného potravinového produktu a odliší látky přírodní od aditiv

• aditiva zařadí do příslušné kategorie a odvodí jejich funkci

• za pomoci online databáze (např. Fér potravina) posoudí míru škodlivosti jednotlivých aditiv

• pro aditiva s vysokým skóre škodlivosti či s různými nežádoucími účinky navrhne “bezpečnější” alternativu

Ilustrace

Název ilustrace

Tvoje jídlo, Tvoje volba

Krátký textový popis

Tato výuková aktivita je určena pro druhý stupeň základní školy v rámci vzdělávacího oboru Chemie a tematického celku *Chemie a já*. Navazuje na očekávaný výstup **CAP-CHE-001-ZV9-001**, podle kterého má žák *posoudit kvalitu a složení potravin z hlediska vyváženého obsahu základních živin a aditiv*.

Cílem aktivity je vést žáky k tomu, aby si uvědomili, že výživové potřeby nejsou u všech lidí stejné – liší se v závislosti na věku, životním stylu, zdravotním stavu nebo fyzické zátěži. Žáci se učí pracovat s informacemi o složení potravin (živiny, aditiva) a aplikovat je při sestavování konkrétního jídelníčku na míru zadané modelové postavě (např. sportovec, senior, dítě, student se sedavým režimem). Na základě analýzy a diskuse pak žáci dokážou zdůvodnit výběr konkrétních potravin i jejich vliv na zdraví dané osoby.

Aktivita rozvíjí nejen chemické znalosti, ale i širší přírodovědnou gramotnost, kritické myšlení, schopnost pracovat s daty a rozhodovat se v běžných životních situacích. Úlohu lze realizovat jako dvouhodinovou samostatnou výukovou jednotku nebo dlouhodobý projekt. Míru náročnosti a hloubku zpracování lze přizpůsobit úrovni třídy.

viz: https://dum.rvp.cz/material/tvoje-jidlo-tvoje-volba.html?nahled=1

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjmenuje základní živiny ve vybraných potravinách.

CAP-CHE-001-ZV9-002

Vytvoří model, kterým popíše chemické přeměny látek v lidském těle při trávení živin.

Metodická podpora

Komentář

Tvorba modelu, tj. zjednodušení komplexní reality, představuje pro žáky výzvu, ve které mohou rozvíjet své kreativní a kritické myšlení. Ke zdárnému naplnění tohoto cíle je ovšem nezbytné, aby se žák seznámil se základními procesy zjednodušeného metabolismu základních živin a jejich vzájemných přeměn a popsal roli kyslíku v celém tomto procesu. Žák dále porovná jednotlivé složky potravy z energetického hlediska, což mu umožní porozumět tomu, jak se chovat v situacích, kdy je třeba dodat rychle energii, a současně pochopit, jak jednotlivé složky potravy přispívají k celkovému příjmu energie za den. Současně žák identifikuje hlavní odpadní produkty metabolismu a uvede příklady a význam jednotlivých prvků, iontů a sloučenin důležitých pro správné fungování lidského těla. Detailnější porozumění fungování vlastního těla se žákovi dostane studiem funkce a vlastností významných biomolekul, například enzymů, hormonů a nukleových kyselin. V rámci tohoto výstupu se žák seznamuje s vybranými zástupci alkaloidů, omamných a psychoaktivních látek.

Výstup je zásadní pro porozumění důležitosti vyvážené stravy i pro porozumění fungování organismu. Tento kontext nabízí i na datech založené posuzování různých mediálních sdělení.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-002

Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyjmenuje základní etapy trávení základních živin a orgány, ve kterých probíhají.

Ilustrace

Název ilustrace

Etapy trávení

Krátký textový popis

Etapy trávení

Zadání pro žáky: Vypište základní složky potravy a přiřaďte k nim, který/é orgán/y se podílí na jejich trávení, a jaký je jeho hlavní úkol (např. rozklad, vstřebávání). Uveďte, které další látky a procesy se trávení účastní.

Popis ověřování: Učitel ověří, zda žák správně určil etapy a přiřadil k nim odpovídající orgány a jejich úkoly.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popíše hlavní procesy trávení sacharidů, tuků a bílkovin pomocí jednoduchého schématu.

Ilustrace

Název ilustrace

Schéma trávení

Krátký textový popis

Zadání pro žáky: S využitím schématu lidského těla vytvořte jednoduchý model ve kterém:

- Znázorníte průchod potravy jednotlivými orgány,
- Postupné změny, které se s makromolekulárními látkami v průběhu trávení dějí a
- Popíšete roli enzymů při trávení sacharidů, tuků a bílkovin.

Popis ověřování: Učitel zhodnotí, zda schéma obsahuje všechny fáze trávení a správné informace o rolích enzymů.

Ilustrace

Název ilustrace

Co projde a co ne?

Krátký textový popis

Tato aktivita umožňuje žákům porozumět základním procesům trávení jednotlivých živin a jejich chemickým přeměnám v těle. Žáci pracují ve skupinách a postupně skládají kroky trávení do správného pořadí podle typu živiny (sacharidy, tuky, bílkoviny), doplní k nim, procesy, které v těle probíhají a příslušné chemické procesy.
Cílem je nejen správně sestavit průběh trávení, ale také vysvětlit, co se na jednotlivých zastávkách s danou živinou děje. Tímto způsobem si žáci uvědomují roli enzymů, vstřebávání živin i vznik energie.

Aktivita přímo míří na rozvoj částí kompetence osobnostní a sociální, k občanství a kompetence k učení.

viz: https://dum.rvp.cz/material/co-projde-a-co-ne.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Uvede příklady vybraných prvků a sloučenin a vysvětlí jejich význam pro správné fungování lidského těla.

• Používá pojmy látka, prvek a sloučenina ve správných kontextech.

• Popíše metabolismus základních živin (bílkoviny, tuky, sacharidy) a jejich roli v organismu včetně odpadních produktů metabolizmu.

• Porovná jednotlivé složky potravy z energetického hlediska, vysvětlí rychlost jejich odbourávání a množství uvolněné energie.

• Vysvětlí funkce enzymů a hormonů v lidském těle.

• Popíše účinky a rizika zneužívání alkaloidů, omamných a psychoaktivních látek, včetně jejich vlivu na lidské tělo.

Ilustrace

Název ilustrace

Enzymy v lidském těle

Krátký textový popis

S důrazem na mezipředmětové vztahy provede a vysvětlí podstatu jednoduchých experimentů, které jsou zaměřeny na funkce enzymů v lidském těle. Experimenty zdokumentuje pomoci dostupné techniky (mobil, tablet, kamera) a vytvoří videoprotokol dle předem známých kritérií co se týče formy zpracování i obsahu.:

Účinek katalázy (syrové brambory, syrová játra / vařené brambory, vařená játra) na peroxid vodíku.

Žáci vloží vzorky rozemletých syrových jater a brambor do zkumavek, přikápnou několik kapek 3% peroxidu vodíku. Sledují probíhající reakci. Pro detekci jednoho ze vznikajících produktů použijí rozžhavenou špejli.

Ten samý pokus provedou s povařenou bramborou a vařenými játry. Výsledky pozorování porovnají.

Trávení škrobu v ústech pomoci ptyalinu. Žákům je předem vysvětleno, k jakému důkazu se používá Lugolův roztok.

Žáci, kteří provádějí pokus, vloží do úst kousek chleba. Po dobu 5 minut tento chleba důkladně rozžvýká. Rozžvýkaný chleba poté vyplivne do kádinky. Připraví si 2 zkumavky. Do první nadrobí kousek chleba a v poměru 1:1 přidá vodu. Do druhé zkumavky přidá trochu rozžvýkaného chleba z kádinky a také zředí v poměru 1:1. Obsahy zkumavek promíchá. Zkumavky vloží do teplé vodní lázně na cca 10 minut (stačí teplá voda z kohoutku). Poté ke vzorků přidá pár kapek Lugolova roztoku, promíchá tyčinkou a pozoruje.

Vliv ethylenu na zrání ovoce

Žáci si vyberou nezralé ovoce, které rozdělí do dvou skupin (první skupina slouží jako kontrola, není vystavena přímému působení ethylenu, druhá skupina je vystavena působení ethylenu v předem daných podmínkách). První skupina je uložena volně, druhá skupina nezralého ovoce je vložena do nádoby, k tomuto vzorku je umístěn kus zralého ovoce a nádoba je uzavřena víčkem. Žáci postupně sledují stav ovoce obou skupin včetně změn ve zralosti, barvě, textuře aj. Žáci výsledky průběžného sledování zaznamenávají a porovnávají, poté diskutují zjištěné výsledky a vyhodnotí vliv ethylenu na proces zrání.

Ilustrace

Krátký textový popis

Žákovský projekt:

Každá skupina dostane za úkol nastudovat konkrétní informace (z několika zdrojů dle výběru učitele) o vybrané látce.

Na základě nastudovaných informací vytvoří infografiku (v libovolném programu), která bude obsahovat – chemické okénko, historické okénko, zeměpisné okénko, legislativní okénko – zákony v ČR, zdravotní okénko – vliv na zdraví fyzické a psychické, léčebné okénko – způsoby léčby v ČR, žurnalistické okénko – jakým způsobem média informují o tématu.

Ilustrace

Název ilustrace

Tělo jako čistička – Živý model dusíkové cesty

Krátký textový popis

Tato úloha navazuje na předchozí poznatky žáků o složení potravin a jejich přeměnách v lidském těle, konkrétně na téma trávení a metabolismu základních živin.

Zaměřuje se na metabolismus bílkovin, tedy na to, co se v těle děje s aminokyselinami po jejich vstřebání a které chemické látky a prvky v tomto procesu vznikají, přeměňují se nebo je nutné je z těla vyloučit.

Přeměna bílkovin s následným odstraněním dusíku z těla představuje ukázkový příklad chemického děje v lidském těle, který zahrnuje jak látkové přeměny, tak využití a vznik prvků a sloučenin – a je přímým důkazem toho, že chemie se odehrává i uvnitř nás. Cílem aktivity je proto zprostředkovat žákům tuto „čistící cestu těla“ formou modelové situace – a umožnit jim proces zobrazit, pojmenovat a vysvětlit vlastními slovy.

viz: https://dum.rvp.cz/material/telo-jako-cisticka-zivy-model-dusikove-cesty.html?nahled=1

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Na modelu vysvětlí základní principy přeměny látek v lidském těle.

CAP-CHE-001-ZV9-003

Na vybraných příkladech ilustruje základní vlastnosti tuků, sacharidů a bílkovin a jejich funkci v organismech.

Metodická podpora

Komentář

Tento tematický celek umožňuje žákům pochopit základní biochemické procesy, které jsou základem pro správné fungování lidského organismu. Důraz je zde kladen na submikroskopickou strukturu daných látek. Při studiu chemického složení běžných živin žáci rozvíjejí schopnost analyzovat, jak specifické vlastnosti těchto látek ovlivňují jejich funkční roli v těle.

Přístup zvolený k představení tohoto tématu u žáků podporuje rozvoj kritického myšlení a aplikaci teoretických znalostí v praktických situacích, což je zásadní pro rozvoj kompetencí žáků. Tento tematický celek navíc přispívá k lepšímu porozumění významu vyvážené výživy a zdravého životního stylu, což má přímý dopad na osobní zdraví a wellbeing.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-003-ZV9-010

Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

CZB-TEV-001-ZV9-001

Zvládá v souladu s individuálními možnostmi širší spektrum osvojovaných pohybových dovedností a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Přiřadí základní živiny k jejich hlavním funkcím v organizmech (energie, stavební funkce, ochranná funkce apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Hlavní funkce živin

Krátký textový popis

Zadání pro žáky: Přiřaďte sacharidy, tuky a bílkoviny k jejich hlavním funkcím (energie, stavební funkce, enzymy). Uveďte alespoň jeden příklad potraviny, která obsahuje každou živinu.

Popis ověřování: Učitel na základě jednoduché úlohy ověří, zda žák přiřadil správně funkce a uvedl vhodné příklady potravin.

Úroveň Na cestě

Popis

• Na konkrétních příkladech s využitím modelů vysvětlí chemické složení a vlastnosti tuků, sacharidů a bílkovin a jejich roli v organizmech.

Ilustrace

Krátký textový popis

Chemické složení a funkce živin

Zadání pro žáky:

• Vyberte jednu potravinu bohatou na sacharidy, tuky a bílkoviny.

• Vysvětlete její chemické složení (např. jednoduché vs. složené sacharidy, nasycené vs. nenasycené tuky).

• Popište, jakou funkci tyto látky plní v dané plodině / daném organizmu.

• Popište, jak tyto složky působí v lidském těle.

Popis ověření:

Žáci ve dvojicích, a později větších skupinách porovnají své výsledky. Učitel proces sleduje, a v případě nesrovnalostí poskytne svůj pohled.

Ilustrace

Název ilustrace

Běhací kvíz - tuky, bílkoviny, sacharidy

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na upevnění znalostí o funkci a vlastnostech tuků, sacharidů a bílkovin v lidském těle pomocí pohybové a kooperativní aktivity. Žáci formou „běhacího kvízu“ samostatně nebo ve dvojici obcházejí stanoviště s testovými úlohami, vybírají správné odpovědi a skládají tajenku. Tato forma propojuje kognitivní a pohybové učení, rozvíjí schopnost rychlého rozhodování a logické dedukce a podporuje orientaci v odborné terminologii.

viz: https://dum.rvp.cz/material/behaci-kviz-tuky-bilkoviny-sacharidy.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Na vybraných příkladech ilustruje, jak chemické složení a vlastnosti tuků, sacharidů a bílkovin ovlivňují jejich funkci v organismech.

• Pokusem ověří vlastnosti sacharidů, tuků a bílkovin (rozpustnost ve vodě, vliv teploty na změnu struktury, denaturace bílkovin apod.).

• Porovná funkce různých typů sacharidů, tuků a bílkovin v organismech.

• Na modelu lidského těla uvede typická místa výskytu bílkovin, tuků a sacharidů ve vztahu k jejich funkci a vlastnostem.

• Rozliší druhy tuků podle jejich původu a skupenství a diskutuje vhodnost jejich zastoupení v potravě.

• Rozliší jednodušší a složitější sacharidy a uvede jejich významné zástupce spolu s významem z hlediska příjmu v potravě.

• Ve správných kontextech používá pojmy sacharid, cukr, monosacharid, disacharid a polysacharid, tuk, olej, vyšší mastná kyselina, bílkovina, protein a aminokyselina.

Ilustrace

Název ilustrace

Vliv chemického složení a vlastností biomolekul na jejich funkci v organismu

Krátký textový popis

Popis úlohy: Žáci budou pracovat ve skupinách a zpracují tři různé scénáře, z nichž každý se zaměří na jednu skupinu biomolekul (tuky, sacharidy, bílkoviny). Každý scénář bude zahrnovat praktický nebo výzkumný problém, který žáci analyzují a diskutují, jak chemické složení a vlastnosti těchto molekul ovlivňují jejich funkci v organismu.

Scénáře:

• **Tuky**: Žáci s využitím několika zdrojů prozkoumají, proč jsou nenasycené mastné kyseliny důležité pro zdraví srdce. Vysvětlí, jak rozdíly v chemické struktuře (např. dvojná vazba u nenasycených tuků) ovlivňují fyzikální vlastnosti a biologickou funkci.

• **Sacharidy**: Žáci zhodnotí, jak chemické složení jednoduchých a komplexních sacharidů ovlivňuje rychlost uvolňování energie v těle. Budou ilustrovat rozdíly mezi glukózou a škrobem v kontextu metabolických procesů. Problematice se věnují z pohledu výživy sportovce i z pohledu změny glykemického indexu v závislosti na složení zkonzumované snídaně.

• **Bílkoviny**: Žáci prozkoumají roli bílkovin v lidském těle, například jejich funkci jako stavebních látek a enzymů, které pomáhají při trávení potravy. Vysvětlí, jak chemické složení bílkovin (aminokyseliny) ovlivňuje jejich vlastnosti a funkci v organismu, a uvedou příklady potravin bohatých na bílkoviny a jejich význam pro zdraví. Žáci ve skupině posoudí jednotlivé bílkoviny (nehet, vlas, mléko, bílek) z hlediska jejich vlastností, popíše společné i odlišné fyzikální i chemické vlastnosti. Na základě pozorovaných vlastností stanovují základní a další možné funkce částí těla složených z bílkovin.

Postup práce:

• Žáci nejprve prověří základní chemické vlastnosti každé biomolekuly.

• Poté diskutují ve skupinách, jak tyto vlastnosti ovlivňují specifické funkce v organismu.

• Na závěr každá skupina připraví prezentaci, kde na vybraných příkladech ilustruje, jak chemické složení a vlastnosti těchto molekul ovlivňují jejich funkci.

Cíle úlohy:

• Rozvíjet porozumění souvislostí mezi chemickou strukturou biomolekul a jejich biologickou funkcí.

• Podporovat schopnost žáků aplikovat získané poznatky na konkrétní příklady z praxe.

• Posílit prezentační a argumentační dovednosti žáků při obhajobě svých zjištění.

Ilustrace

Název ilustrace

Tuky, sacharidy a bílkoviny v lidském těle

Krátký textový popis

Úloha je zaměřenana porozumění roli základních živin – bílkovin, tuků a sacharidů – v lidskémtěle. S v využitím jednoduchého modelu lidského těla žáci vizualizují, kde se jednotlivé látky v těle nacházejí, jaké mají funkce a jakým procesůmv organismu podléhají(např. trávení, syntéza,denaturace, ukládání energie).Aktivita propojuje znalosti z chemie, biologie a zdravovědy a podporuje hlubší porozumění abstraktním pojmům, jako jsou aminokyseliny, denaturace, polysacharidy nebo hormonální regulace.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

CAP-CHE-001-ZV9-004

Na příkladech chemického složení a vlastností látek běžně užívaných v domácnosti zdůvodní možnosti a limity jejich využití.

Metodická podpora

Komentář

Cílem tohoto vzdělávacího výstupu je postupné seznámení žáků s nejrůznějšími skupinami látek běžně se nacházejících v domácnosti a osvojení si dovedností, jež povedou k cílenému a bezpečnějšímu zacházení s těmito látkami. Žáci uvedou příklady rozpouštědel, která se běžně používají v domácnosti, rozliší jednotlivé typy rozpouštědel a rozhodnou o jejich použití v konkrétních situacích. Dále popíšou chemické složení a vlastnosti vybraných hnojiv a experimentálně ověří vliv jejich nadbytku a nedostatku na rostlinu. S ohledem na udržitelnost se seznámí s riziky nadužívání hnojiv v zemědělství. V rámci tohoto výstupu se také seznámí s pojmy silná a slabá kyselina, silná a slabá zásada, neutrální látka a pH. Pomocí experimentálně naměřených hodnot pH určí acidobazický charakter vybraných látek a současně využívají běžně dostupné indikátory pH k vizualizaci barevné změny doprovázející změnu pH roztoku přidáním jiné látky.

Výstup také rozvíjí schopnost vyhledávat informace v dostupných databázích, přehledech a aplikacích o vlastnostech aktivních látek a skupin aktivních látek obsažených v drogistických produktech. Žák popíše funkci aktivních látek a jejich vliv na organismus. S těmito informacemi dále pracuje s cílem zhodnotit klady a zápory jednotlivých produktů a při porovnání nezapomíná zohlednit ani aspekty přírodního či syntetického původu látek obsažených v produktu. Výstup současně cílí na vytvoření návyků správného zacházení, používání, skladování a likvidace těchto produktů. Podobně jako ostatní výstupy působí na objasnění důvodů užívání látek každodenní potřeby. Důraz je kladen i na zodpovědné zacházení s nimi na základě etiket.

Žáci se v neposlední řadě seznámí s chemickou podstatou koroze železných a měděných materiálů, jejími důsledky na kvalitu těchto materiálů a možnostmi ochrany.

Výstup cílí na propojení znalosti bezpečnosti práce a obecných možností a důvodů využití běžně dostupných látek s poznáním jejich chemického složení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-020

Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

CJS-CJS-005-ZV5-027

Zdůvodní význam bezpečného chování při styku s hořlavými látkami a zábavní pyrotechnikou, aplikuje pravidla protipožární ochrany v modelových situacích.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Uvede příklady chemických látek běžně používaných v domácnosti včetně jejich využití.

Ilustrace

Název ilustrace

Chemické látky v domácnosti

Krátký textový popis

Tato aktivita začíná na konci vyučovací hodiny, ve které učitel zadá žákům úkol vyfotografovat co největší množství chemických látek z domácnosti.

V následující hodině pak aktivita probíhá následovně:

• Žáci ve dvojicích srovnávají, které chemické látky v domácnosti vyfotografovali. Jejich úkolem je rozdělit jejich seznam do kategorií: kuchyně, koupelna, úklidová místnost, a případně doplnit další.

• Dalším krokem je sdílení vypsaných látek mezi žáky ve čtveřicích. Učitel žáky vyzývá k tomu, aby spolu s uvedením chemické látky také spolužákům ukazovali fotografie (aby došlo k propojení názvu s pravděpodobně známým) produktem.

• Následně učitel na tabuli promítne nebo napíše sloupce představující jednotlivé místnosti a probíhá soutěž. Skupiny jsou vyzvány k tomu, aby pro každou místnost vybrali jednu chemickou látku, o které jsou přesvědčeni, že ji uvedly všechny ostatní skupiny a jednu látku, kterou neuvedl nikdo. Postupně zapisují svoje tipy. Každá skupina získá bod pokud správně odhadla společnou látku a bod za látku, kterou nikdo nenapsal.

• V závěru učitel v diskusi se žáky doplní případné další typické nebo chybějící látky běžně se vyskytující v domácnosti, a probíhá diskuse, k čemu slouží - např. čistič odpadů - sypká látka, která po zalití (horkou) vodou reaguje s úsadou v odpadech/sifonu apod.

Úroveň Na cestě

Popis

Porovná složení a vlastnosti běžných čisticích prostředků a vysvětlí jejich vhodnost pro různé typy materiálů.

Ilustrace

Název ilustrace

Informace z etiket

Krátký textový popis

Na začátku hodiny žáci dostanou za úkol vyhledat na internetu etikety alespoň tří čistících prostředků. Dále jsou vyzváni, aby zjistili, která aktivní látka je obsažená ve vyhledaných přípravcích.

Následně učitel rozdělí žáky do skupin po 3-5. Učitel každé skupině zadá jeden specifický čistící prostředek (Jar, Domestos, Krtek, Telové mýdlo, tablety do myčky, prací prášek, čistič na trouby...). Úkolem žáků je vyhledat složení, najít výstražný symbol uvedený na etiketě včetně jeho významu a popisu bezpečného postupu při zacházení s danou látkou i správného chování v případě zasažení touto látkou.

Na základě této práce žáci zpracovávají profil dané látky. Pracují na počítači. Jejich výstup má být graficky ztvárněn jako plakát hledaného zločince, obsahovat fotografii produktu s výstračným symbolem / výstražnými symboly a popisem nebezpečných vlastností.

V závěru hodiny žáci prezentují své výsledky ostatním.

Ilustrace

Název ilustrace

Chemikálie v domácnosti

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na rozvoj porozumění chemickému složení běžně používaných domácích přípravků a na propojení chemických znalostí s každodenní realitou. Cílem aktivity je podpořit schopnost žáků identifikovat účinné látky ve výrobcích, analyzovat jejich funkci a zvážit rizika spojená s jejich používáním. Aktivita přispívá k vytváření základních bezpečnostních návyků při zacházení s chemickými látkami v domácnosti a zároveň rozvíjí porozumění pojmům jako je účinná látka, konzervant, žíravina nebo dezinfekce.

viz: https://dum.rvp.cz/material/chemikalie-v-domacnosti.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Experimentálně zjistí a porovná pH běžně dostupných roztoků látek a na základě zjištěných výsledků zhodnotí možnosti jejich použití.

• Uvede příklady běžných kyselin a zásad a jejich využití v domácnosti.

• Vysvětlí pojem pH a navrhne řešení modelových situací úpravy pH vody (např. v bazénu, akváriu).

• Demonstruje znalost o složení základních hnojiv a jejich význam pro růst rostliny na návrhu pokusu ověřujícího vliv složení zálivky na růst rostliny.

• Rozezná látky používané k dezinfekci a odstraňování nežádoucích organismů (bakterie, hmyz, hlodavci, plevele, plísně, řasy apod.), paliva, rozpouštědla a hnojiva a zhodnotí přínos i rizika jejich používání z pohledu zdraví člověka i vlivů na životní prostředí.

• Objasní roli vybraných drogistických přípravků v domácnosti (kosmetické prostředky, mýdla a prací prostředky), uvede jejich příklady a vybrané kosmetické produkty (např. mýdlo, balzám na rty, rtěnka, šumivá koule do koupele) připraví v laboratoři.

• Srovná proces koroze železných a měděných materiálů a vybírá vhodné přípravky zajišťující ochranu kovů proti korozi.

• Na příkladech konkrétních produktů zdůvodní potřebu správného nakládání (používání, skladování, likvidace) s vybranými drogistickými produkty.

Ilustrace

Název ilustrace

Chemické složení a využívání látek v domácnosti

Krátký textový popis

Prezentace chemického složení a využití: Skupiny vytvoří prezentace, kde popíšou chemické složení vybraných domácích produktů a vysvětlí, jak jejich vlastnosti ovlivňují jejich praktické využití. Věnují se i množství aktivní látky a zhodnotí poměr cena/výkon.

Plakáty o bezpečném používání a ekologických aspektech: Každá skupina vytvoří plakát, který informuje o bezpečném používání vybraných chemických látek a zmiňuje ekologické aspekty jejich využití.

Eseje o možnostech a limitech využití: Žáci napíšou krátké eseje, ve kterých rozvinou myšlenky prezentované ve skupinové práci. Zvláště se zaměří na možnosti a limity využití chemických látek v domácnosti, včetně jejich dopadu na zdraví a životní prostředí.

Scénky Žáci ve skupinách připraví a zahrají scnky znázorňující klasická bezpečnostní pravidla i přestupky spolu s možnými dopady. Ostatní žáci v roli diváků následně na základě scénky identifikují základní pravidla pro chování v chemické laboratoři a při práci s chemickými látkami mimo ni.

Ilustrace

Název ilustrace

Hnojiva a fazole

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na porozumění vlivu živin na růst rostlin prostřednictvím vlastního dlouhodobého experimentu s hnojením fazolí. Cílem aktivity je podpořit vytváření žákovských představ o výživě rostlin, roli základních prvků ve vývoji rostliny a významu kontrolované proměnné v experimentálním zkoumání. Práce s rostlinami v reálném čase slouží jako prostředek pro konkretizaci biologických a chemických pojmů, jako je fotosyntéza, růst, živina či hnojivo.

Aktivita je strukturována tak, aby vedla žáky k aktivnímu plánování, zaznamenávání a vyhodnocování – zahrnuje formulaci hypotézy, pravidelné měření, práci s daty a jejich interpretaci. Zvolená forma umožňuje porovnávat vliv hnojení na růst rostlin, rozvíjí schopnost samostatné práce i přesné dokumentace. Úloha podporuje kritické myšlení, rozvíjí odpovědnost za péči o živý organismus a umožňuje žákům zažít badatelský proces ve vlastní režii. Reflexe výsledků experimentu pomáhá propojit nabyté poznatky s reálným světem a každodenní zkušeností, čímž podporuje hlubší porozumění biologickým procesům a vztahu člověka k přírodě.

Žáci naplánují, zrealizují a vyhodnotí 30denní experiment s hnojivem a vyklíčenými fazolemi.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Roztřídí vybrané látky běžně užívané v domácnosti podle jejich vlastností a možností využití.

CAP-CHE-001-ZV9-005

Zhodnotí rizika práce s běžně dostupnými chemickými látkami a pracuje s nimi bezpečně.

Metodická podpora

Komentář

Cílem očekávaného výstupu je upevnění povědomí žáků o bezpečné práci s chemickými látkami, znalost označování potenciálního nebezpečí látek a v neposlední řadě i základních postupů první pomoci v případě zasažení některou z nebezpečných látek, s nimiž se žáci běžně setkávají v domácnosti nebo v laboratoři.

Očekávaný výstup, propojující všechny prakticky laděné výstupy, cílí na zodpovědné a obezřetné jednání při manipulaci s chemickými látkami. Jeho význam spočívá mj. v tom, že vysvětluje bezpečnostní pravidla včetně zásad první pomoci v modelových příkladech.

Dosahování tohoto očekávaného výstupu umožňuje řadu výukových metod od samostatné práce v terénu (doma, v drogerii apod.), kde žáci sesbírají výstražné symboly, o jejichž významu s ohledem na zacházení s danými látkami pak společně diskutují ve škole. Nabízejí se i inscenační metody, při kterých si mohou například pomocí krátkých pantomimických scének představovat jednotlivá pravidla práce v laboratoři i postupy základní první pomoci v modelových případech, které mohou reálně nastat při práci s látkami, s nimiž přicházejí doma nebo v chemické laboratoři do styku.

Popis hodnocení

- K modelovým látkám přiřadí výstražný symbol včetně popisu bezpečného zacházení s danou látkou.
- Vyjmenuje základní pravidla bezpečné práce v chemické laboratoři a vysvětlí jejich význam.

- Zhodnotí správnost jednání v případě popisu práce s modelovou chemickou látkou.
- Zhodnotí správnost jednání v případě popisu úrazu ve spojitosti s chemickou látkou.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-027
Zdůvodní význam bezpečného chování při styku s hořlavými látkami a zábavní pyrotechnikou, aplikuje pravidla protipožární ochrany v modelových situacích.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001
Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- K jednotlivým výstražným symbolům na obalech chemických látek přiřadí jejich význam.

Ilustrace

Název ilustrace

Výstražné symboly

Krátký textový popis

Aktivita začíná promítnutím obrázku. Úkolem žáků je samostatně určit možné významy daných symbolů.
Následně učitel promítně úlohu na straně 8-9 tohoto souboru.

Žáci mají za úkol přiřadit popisy k výstražným symbolům, případně výstražné symboly k popisům, a následně zhodnotit, zda při původním odhadování uspěli.

V závěru hodiny proběhne diskuse nad smyslem využívání těchto symbolů.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vysvětlí rizika spojená s konkrétními chemickými látkami a navrhne opatření pro bezpečné zacházení s nimi.

Ilustrace

Název ilustrace

Označování nebezpečných látek a směsí

Krátký textový popis

Poté, co jsou žáci srozuměni s problematikou označování nebezpečných látek a směsí, jim učitel promítne nebo nasdílí úlohy na straně 10-12 tohoto souboru.

V závěru hodiny proběhne diskuse zaměřená na:

- smysl označování uvedených látek P a H větami,

• známé látky, o jejichž nebezpečnosti se žáci dozvěděli v průběhu této a předchozí hodiny.

Ilustrace

Název ilustrace

Co prozradí obal?

Krátký textový popis

Cílem úlohy je naučit žáky rozpoznat výstražné symboly a další informace na obalu výrobku s nebezpečnými vlastnostmi (GHS symboly, varování) a navrhnout základní opatření pro bezpečné zacházení. Úloha rozvíjí schopnost všímat si chemických rizik ve svém okolí a přemýšlet nad praktickými preventivními kroky v praxi. Spíše než o vyhledávání odborných informací jde o pozorování a porozumění údajům uvedeným přímo na obalu výrobku, se kterými se žáci mohou setkat v běžném životě (v obchodě, v domácnosti).

viz: https://dum.rvp.cz/material/co-prozradi-obal.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Interpretuje význam výstražných symbolů a uvádí k nim konkrétní příklady látek.

• Demonstruje základní pravidla bezpečného chování v laboratoři.

• Simuluje správný postup při nejčastějších nehodách při práci s chemickými látkami a poskytnutí první pomoci při nejčastějších nehodách v chemické laboratoři či v domácnosti.

• Na modelových příkladech práce s běžně dostupnými chemickými látkami zhodnotí příklady správného a nesprávného zacházení s nimi.

• Na základě dostupných informací posoudí nebezpečné vlastnosti konkrétního výrobku a určí správný postup pro použití a nakládání s výrobkem.

Ilustrace

Název ilustrace

Etiketa chemické látky

Krátký textový popis

viz https://dum.rvp.cz/material/bezpecna-prace-s-bezne-dostupnymi-chemickymi-latkami.html?nahled=1

Na úložišti DUM je dostupný celý popis aktivity založené na práci žáků s etiketou reálné chemické látky. Žáci si prohloubí zkušenost se čtením výstražných symbolů a dalších bezpečnostních opatření a následně s využitím inscenačních metod demonstrují jejich porozumění.

Ilustrace

Název ilustrace

Nebezpečné látky ve školní laboratoři – simulace a pravidla pro nakládání

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na rozvoj porozumění rizikům spojeným s běžně používanými chemickými látkami v laboratoři a na schopnost navrhnout vhodná bezpečnostní opatření. Žáci v rámci simulace školní laboratoře analyzují konkrétní chemikálie, vyhledávají informace v online databázích, určují typy nebezpečí, zásady bezpečného zacházení a pravidla první pomoci. Výsledky své práce zpracují do přehledné podoby a následně modelují situaci, kdy dojde k nehodě s danou látkou. Aktivita podporuje praktické myšlení, aplikaci znalostí v reálném kontextu a odpovědné chování při manipulaci s chemickými látkami. Žáci vzhledem k platné legislativě nemohou nakládat přímo s nebezpečnými látkami, proto učitel pracuje jen s etiketami, prázdnými obaly nebo s kartami obsahujícími potřebné údaje.

viz: https://uloziste.rvp.cz/material/8cfa8d

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vysvětlí rizika spojená se zacházením s vybranými běžně dostupnými chemickými látkami a pracuje s nimi bezpečně.

002

Chemie a planeta Země

Charakteristika tematického okruhu

Kontextem tohoto tematického okruhu je prostředí, v němž žáci žijí. Je proto tematicky rozčleněný na:

- Chemii vzduchu
- Chemii vody
- Chemii půdy

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-CHE-002-ZV9-006

Analyzuje a interpretuje dostupná data o složení ovzduší v ČR i ve svém okolí.

Metodická podpora

Komentář

Cílem výstupu je seznámení žáků se složením ovzduší včetně jeho změn vlivem činnosti člověka. Výstup na žákům blízkém tématu přirozeně, v kontextu zavádí oborové pojmy: chemicky čistá látka, prvek, sloučenina, směs, roztok, atom a molekula. Základní učivo obsahuje i jednotlivé složky vzduchu až do úrovně atomů (vzácné plyny), molekul (dusík, kyslík, oxid uhličitý), prvků (vzácné plyny, dusík, kyslík) a sloučenin (oxid uhličitý, vodní pára apod.).

Na tomto základě se žáci seznamují s hodnotami naměřenými z různých zdrojů, technikami měření, významem měření i smyslem uváděných hodnot. Přirozeně tak uplatňují i práci s velkými daty.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-002

Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vyjmenuje hlavní složky ovzduší.

Ilustrace

Název ilustrace

Složení vzduchu

Krátký textový popis

Tato aktivita propojuje **vizualizaci, manipulaci s objekty a spolupráci**, což pomáhá žákům lépe si složení vzduchu zapamatovat.

Pomůcky:

• Průhledné skleněné nádoby (např. zavařovací sklenice)

• Barevné papíry nebo barevné kostky (modrá – dusík, červená – kyslík, člutá - oxid uhličitý, zelená – ostatní plyny)

• Papírové kartičky s názvy plynů (dusík, kyslík, oxid uhličitý, vzácné plyny)

• Graf znázorňující složení atmosféry

Postup:

Úvodní otázky (5 min)

• „Co dýcháme?" "Je vzduch, který vdechujeme, složen jen z kyslíku?“

• “Co vydechujeme?" "Je vydechovaný vzduch složen jen z oxidu uhličitého?”

• “Které složky ovzduší vidíme” “Jak je možné dokázat přítomnost vzduchu?”

Modelování složení vzduchu (10 min)

• Učitel ukáže průhlednou sklenici a vysvětlí, že je naplněná vzduchem, i když jej nevidíme.

• Žáci dostanou barevné kostky nebo papírky (modrá = dusík, červená = kyslík, zelená = ostatní plyny).

• Společně sestaví „model vzduchu“: přibližně **8 modrých (78 % dusík), 2 červené (21 % kyslík) a 1 zelenou (1 % ostatní plyny)**.

Skupinová práce (10 min)

• Žáci dostanou kartičky s názvy plynů a přiřazují je k odpovídajícím barvám.

• Ve dvojicích vyhledají/vysvětlují, které plyny tvoří vzduch, jak se do ovzduší dostávají, a proč je každý z nich důležitý.

Shrnutí a reflexe (5 min)

• Učitel zopakuje klíčové informace a žáci se pokusí vlastními slovy vyjmenovat hlavní složky vzduchu.

• Následně učitel klade otázky např.: Který plyn produkují relené rostliny? a žáci ukazují barevné kostky představující daný plyn.

Úroveň Na cestě

Popis

• Sestaví přehled hlavních zdrojů znečištění ovzduší a interpretuje jejich vliv na kvalitu života.

Ilustrace

Název ilustrace

Znečištění ovzduší

Krátký textový popis

Tato aktivita rozvíjí analytické myšlení, schopnost interpretace dat a propojuje přírodní věduy s reálným životem.

Pomůcky:

• Obrázky nebo kartičky se zdroji znečištění (doprava, průmysl, domácí topeniště, zemědělství, přírodní zdroje – např. požáry, sopečné erupce)

• Kartičky s názvy znečišťujících látek (CO_2, oxidy dusíku, oxidy síry, prachové částice)

• Grafy a mapy kvality ovzduší (např. online nástroje jako Český hydrometeorologický ústav)

Postup:

Úvodní diskuse (5 min)

• Učitel se ptá: „Kde se ovzduší nejvíce znečišťuje?" "Jaké jsou hlavní zdroje znečištění?“ apod.

• Žáci vymýšlí odpovědi a zapisují je na tabuli.

Třídění zdrojů znečištění (10 min)

• Žáci ve skupinách obdrží obrázky/kartičky se zdroji znečištění a snaží se je roztřídit do skupin (doprava, průmysl, domácnosti, zemědělství, příroda).

• Společně přiřazují druhy znečišťujících látek ke zdrojům (např. auta oxidy dusíku a prachové částice).

Myšlenková mapa (10 min)

• Na velký papír nebo tabuli vytvoří třída myšlenkovou mapu s hlavními zdroji znečištění a jejich vlivem (např. "auta znečištění NOx smog dýchací potíže").

Interpretační úkol: Jak znečištění ovlivňuje život? (10 min)

• Žáci dostanou grafy/mapy kvality ovzduší a diskutují: „Ve kterých oblastech je vzduch nejčistší? Kde je nejhorší a proč?“

• Skupiny si vymění názory na otázku: “Jakým způsobem se onižuje znečištění ovzduší” „Jak by se dalo znečištění snížit?“

Shrnutí a reflexe (5 min)

• Každý žák napíše jednu věc, kterou se dnes dozvěděl, na tabuli nebo papír.

• Učitel zopakuje hlavní závěry a připomene, proč je důležité chránit ovzduší.

Ilustrace

Název ilustrace

Vzduch který dýcháme - a co s tím můžeme dělat

Krátký textový popis

Výuková aktivita propojuje poznatky z chemie s osobnostním rozvojem žáků a jejich environmentální citlivostí. Žáci sestavují přehled hlavních zdrojů znečištění ovzduší a interpretují jejich vliv na kvalitu života prostřednictvím práce s reálnými scénáři a daty o kvalitě vzduchu. Aktivita dále rozvíjí klíčovou kompetenci v oblasti osobnostní a sociální výchovy – žáci reflektují vztah mezi prostředím a vlastním fyzickým a psychickým zdravím a hledají možná řešení i v podmínkách, které nemohou zcela ovlivnit. V závěrečné reflexi formují a sdílí osobní postoje a zvažují konkrétní kroky vedoucí k větší péči o své zdraví v kontextu životního prostředí.

viz: https://dum.rvp.cz/material/vzduch-ktery-dychame-a-co-s-tim-muzeme-delat.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Porovnává koncentrace hlavních složek vzduchu (např. dusík, kyslík, oxid uhličitý) a na datech z dostupných zdrojů identifikuje rozdíly v různých lokalitách.

• Rozlišuje mezi jednotlivými složkami vzduchu a zapíše je chemickou značkou či vzorcem.

• Rozlišuje pojmy směs, roztok, atom a molekula a správně a aktivně je používá v ústní i psané komunikaci.

• Interpretuje data o složení vzduchu v kontextu platných norem a doporučení (např. limity WHO, česká legislativa).

• Vysvětlí přínos měření kvality vzduchu v různých místech.

• Vysvětlí vliv koncentrace znečišťujících látek (např. prachové částice, oxidy dusíku, oxid siřičitý) na kvalitu ovzduší, životní prostředí a zdraví člověka.

• Na příkladech z reálného života vysvětlí základní vlastnosti plynů (hustota vzduchu v závislosti na teplotě, rozdíly hustoty běžných plynů, zkapalňování plynů, podporuje nebo nepodporuje hoření apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Udržitelnost zdrojů energie

Krátký textový popis

Žákům bude předložena tato infografika:

1. Infografika

• Které zdroje energie jednotlivé regiony využívají?

• Jak se změnila celková výroba elektrické energie v jednotlivých regionech v horizontu 2000-2019?

• Proč tomu tak dle vašeho názoru je?

• Co si představíte pod pojmem biomasa? Jaký je rozdíl mezi fosilním a alternativním zdrojem energie?

2. Jak se se celosvětově zvýšila produkce elektřiny porovnáme-li roky 2000 a 2019?

• Co může daný trend způsobovat? (očekávaná odpověď: nárůst populace)

• Pokuste se danou skutečnost vyjádřit matematicky v přepočtu na jednu osobu?(danou otázku bych klasifikovala spíše jako bonusovou)

• Vykazují všechny zdroje energie vrůstající trend? Proč tomu tak dle vašeho názoru je?

3. Které tři nejdůležitější informace nám infografika říká?

4. Brainstorming:

• Co je to dle vás udržitelnost v kontextu zdrojů energie?

• Co si představíte pod pojmem životní cyklus?

• Proč se o životním cyklu bavíme v kontextu rozličných zdrojů energie?

Reflexe:

Na samotném závěru vyučovací jednotky žáci sami zhodnotí: 1. Jak se jim pracovalo s grafy, a co se dozvěděli, a 2. jak pracovali, kde byli jejich slabé stránky a jak by je eliminovali.

Ilustrace

Název ilustrace

Co dýcháme? – Analýza složení vzduchu v Česku a u nás doma

Krátký textový popis

Výuková jednotka je zaměřena na rozvoj digitální kompetence žáků prostřednictvím práce s reálnými daty o složení a kvalitě ovzduší. Žáci vyhledávají a porovnávají aktuální hodnoty z různých digitálních zdrojů (např. ČHMÚ, WAQI, AirQuality.cz), které se týkají koncentrace znečišťujících látek (např. CO_2, NO_2, PM) v různých lokalitách ČR. Následně tato data interpretují ve vztahu k platným normám (např. limity WHO) a hodnotí jejich dopad na životní prostředí a lidské zdraví.

Součástí aktivity je také kritické posouzení důvěryhodnosti jednotlivých zdrojů informací a zpracování výstupů ve formě jednoduché infografiky. Žáci se při tom učí formulovat výzkumné otázky, ověřovat informace a spojovat přírodovědné poznatky s reálným světem. Důraz je kladen na propojení chemie s environmentální gramotností a na schopnost samostatné a odpovědné práce s daty, čímž se aktivně naplňuje výstup RVP zaměřený na interpretaci složení ovzduší i příslušná oblast digitálních kompetencí.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Porovná informace o složení vzduchu ve svém okolí s využitím poskytnutých zdrojů dat.

CAP-CHE-002-ZV9-007

Schématem znázorní příčiny a projevy znečišťování ovzduší vlivem lidské činnosti včetně kroků k jeho omezování.

Metodická podpora

Komentář

Výstup cílí na propojení poznatků o vlivu člověka na znečištění ovzduší s reálnými dopady na životní prostředí. Mezi hlavní témata patří skleníkový efekt, změny v tloušťce ozonové vrstvy, vznik smogu a kyselého deště, aj. Smyslem je provázání žákovských poznatků týkajících se např.: produkce oxidu uhličitého, jeho vlivu na životní prostředí, jeho dalšího ukládání v přírodě, jednotlivých původců vzniku oxidů síry a dusíku, současných kroků k omezení jejich produkce a stop na životní prostředí a dalších aktuálních klimatických problémů.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-002

Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-007

Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvede hlavní zdroje znečištění ovzduší včetně konkrétních produkovaných znečišťujících látek.

Ilustrace

Název ilustrace

Cesta znečištění – od příčiny k řešení

Krátký textový popis

1. Úvodní brainstorming (5 minut)

• Učitel se ptá: *„Kde se bere znečištění ovzduší? Jak se projevuje? A jak bychom ho mohli omezit?“*

• Žáci nahlas říkají své tipy, učitel zapisuje klíčová slova na tabuli (např. doprava, továrny, kyselé deště, zdravotní problémy, filtrace, omezení aut, obnovitelné zdroje).

2. Skupinová práce – „Vytváříme schéma“ (25 minut)

Rozdělení do 3–4 skupin, každá se zaměří na jinou oblast: **Doprava, Průmysl a energetika, Zemědělství, Odpady, Domácnosti (topení, spalování odpadu)** *(volitelné, pokud je dostatek času a žáků)*

Úkol:

• Vytvořit schéma znázorňující **příčiny**, **projevy** a **možná řešení** znečištění v jejich oblasti.

• Použít šipky k propojení prvků (např. **výfukové plyny smog dýchací potíže omezení aut v centrech měst**).

• Barevně rozlišit jednotlivé části (příčiny = červeně, projevy = oranžově, řešení = zeleně).

Formát výstupu: Plakát na velký papír **nebo** digitální schéma na tabletu/PC.

3. Prezentace a diskuze (10 minut)

• Každá skupina představí své schéma a vysvětlí souvislosti mezi příčinami, důsledky a řešeními.

• Ostatní žáci mohou klást otázky, doplňovat informace nebo diskutovat o dalších možnostech snížení znečištění.

4. Reflexe a závěr (5 minut)

• Učitel shrne hlavní myšlenky: *„Jak můžeme snížit znečištění ovzduší? Jaké kroky bychom mohli podniknout my sami?“*

• Žáci ve dvojicích formulují **jednoduchá opatření**, která mohou sami zavést (např. **chodit pěšky místo jízdy autem, třídit odpad, snížit spotřebu energie**).

• Učitel na závěr shrne, které konkrétní chemické látky byly v hodině zmíněny a ptá se žáků na kontext.

Úroveň Na cestě

Popis

• Nakreslí schéma ukazující vliv lidských aktivit na složení ovzduší a navrhne opatření pro snížení znečištění.

Ilustrace

Název ilustrace

Lidské stopy v ovzduší – jak změnit budoucnost?

Krátký textový popis

1. Úvodní motivace – „Vzduch, který dýcháme“ (5 minut)

• Učitel zobrazí obrázek čistého a znečištěného ovzduší.

• Klade otázky:
„Jaký vzduch byste chtěli dýchat? Co způsobuje rozdíl mezi těmito obrázky?“

• Krátká diskuse o tom, jak lidská činnost ovlivňuje složení ovzduší.

2. Skupinová práce – „Cesta k pochopení“ (20 minut)

Rozdělení do 4 skupin, každá se zaměří na jiný faktor ovlivňující složení ovzduší:

• **Doprava** (výfukové plyny, CO_2, oxidy dusíku)

• **Průmysl a energetika** (spalování uhlí, oxid siřičitý, jemné prachové částice)

• **Zemědělství a odpady** (metan z chovu dobytka, spalování odpadu)

• **Domácnosti** (topení tuhými palivy, používání sprejů s freony, chemikálie v domácnosti)

Úkol:

• Nakreslit schéma, kde propojí:• **Lidskou činnost**

• **Znečišťující látky, které produkuje**

• **Dopady na ovzduší a zdraví lidí**

• V dolní části schématu navrhnout možná opatření ke snížení dopadů (např. MHD místo auta, filtrace v průmyslu, recyklace, omezení plastů).

• Každá skupina používá barevné fixy pro jednotlivé části (např. červeně – znečištění, zeleně – opatření).

3. Prezentace a diskuze (10 minut)

• Každá skupina představí své schéma a krátce vysvětlí:
„Jaký dopad má náš faktor na složení ovzduší?“
„Jak bychom mohli situaci zlepšit?“

• Ostatní mohou doplňovat, klást otázky.

4. Reflexe – „Můj ekologický závazek“ (5 minut)

• Každý žák si vybere jedno opatření, které může sám zavést do života (např. chodit více pěšky, třídit odpad, nepoužívat zbytečně spreje).

• Učitel vyzve žáky, aby si toto opatření zaznamenali do sešitu a po týdnu sdíleli, zda se jim podařilo něco změnit.

Ilustrace

Název ilustrace

Znečišťování ovzduší

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na rozvoj porozumění žáků příčinám a důsledkům znečišťování ovzduší vlivem lidské činnosti a na hledání možností, jak znečištění předcházet. Žáci nejprve individuálně analyzují schéma a doplňují do něj konkrétní zdroje emisí vybraných látek (prachové částice, CO_2, NO_x, SO_2). Následně reflektují, který zdroj považují za nejproblematičtější a proč.

V další fázi aktivity žáci porovnávají svá řešení s ostatními, doplňují si navzájem poznatky a ve skupinách diskutují souvislosti mezi znečišťujícími látkami a pojmy jako kyselý déšť, skleníkový efekt a smog. Aktivita vrcholí hledáním osobních i systémových možností, jak znečišťování ovzduší omezit.

Tato forma výuky propojuje vizuální analýzu, kritické myšlení, kooperativní učení a občanskou angažovanost. Žáci se učí nejen identifikovat environmentální problémy, ale také hledat konkrétní řešení na úrovni jednotlivce, domácnosti, podniků i státu. Aktivita podporuje rozvoj kompetencí k občanství a udržitelnosti, zejména schopnost přebírat odpovědnost za své jednání a jeho dopady na okolí.

viz: https://dum.rvp.cz/material/znecistovani-ovzdusi.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Orientuje se v možnostech poskytovaných dat na portálu ČHMÚ z hlediska ochrany ovzduší a jejich hodnocení v rámci celé ČR a daném regionu.

• Vyhledá informace o vybraných polutantech ve vybraném regionu (oxidy síry, oxidy dusíku a prachové částice) na portálu ČHMÚ v aplikaci automatizovaného imisního monitoringu (AIM).

• Navrhne možnosti omezení lidské činnosti způsobující produkci polutantů a popíše procesy, kterými se znečišťující látky dostávají do ovzduší.

- S využitím jednoduchého schématu simuluje a diskutuje o podstatě a důsledcích skleníkového efektu.
- Na základě vědeckých zjištění navrhuje konkrétní možnosti zmírnění dopadů skleníkového efektu v místě svého bydliště, ve své škole, ve své rodině.
- Objasní změny v tloušťce ozonové vrstvy a zhodnotí dopady na život na Zemi v případě jejího zeslabování i obnovy.
- Vysvětlí rozdíl a objasní příčiny vzniku oxidačního a redukčního typu smogu, uvede konkrétní kroky, kterými by bylo možné předcházet jejich vzniku.

Ilustrace

Název ilustrace

Kvalita vzduchu

Krátký textový popis

viz https://dum.rvp.cz/material/kvalita-vzduchu.html?nahled=1

Ilustrativní úloha naznačuje možný směr, jak s žáky dosáhnout očekávaného výstupu zaměřeného na příčiny a projevy znečišťování vzduchu.

Žáci pracují s reálnými daty z ČHMÚ a jiných zdrojů, čímž nejen prohlubují schopnost práce s daty, ale přirozenou cestou se seznamují se znečišťujícími látkami a jejich označováním.

Ilustrace

Název ilustrace

Skleníkový efekt – vše do sebe zapadá?

Krátký textový popis

Úloha na jednu vyučovací hodinu je zaměřena na hlubší porozumění principům skleníkového efektu a jeho souvislostem s lidskou činností a změnou klimatu. Žáci pracují ve dvou navazujících skupinových aktivitách, které propojují vyhledávání informací, vizuální zpracování poznatků a kooperativní skládání souvislostí.

V první fázi každá skupina zpracovává jedno z pěti témat souvisejících se skleníkovým efektem (např. příčiny, důsledky, vliv člověka, konkrétní plyny). Výstupem je sada „puzzle“ – dílků s informacemi a ilustracemi, které žáci připraví k pozdějšímu skládání. Ve druhé fázi se žáci přeskládají do nových skupin, kde sdílejí své dílky a společně hledají logické propojení mezi jednotlivými částmi. Aktivita vrcholí společným sestavením velkého třídního puzzle, které vizualizuje komplexní porozumění tématu.

Tato aktivita rozvíjí kompetence k občanství a udržitelnosti, zejména schopnost spolupráce, argumentace a přebírání odpovědnosti za dopady lidské činnosti na životní prostředí. Zároveň podporuje vizuální gramotnost, kritické myšlení a komunikační dovednosti. Reflexe na závěr umožňuje žákům zhodnotit nejen obsah, ale i týmovou spolupráci a vlastní přínos.

viz: https://dum.rvp.cz/material/sklenikovy-efekt-vse-do-sebe-zapada.html?nahled=1

CAP-CHE-002-ZV9-008

Vytvoří model koloběhu vody v přírodě a zahrne do něj vliv lidské činnosti i význam pro živé organismy.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výstup je postavený na koloběhu vody coby integrujícím fenoménu v přírodních vědách. Samotný cyklus tvoří kostru vyučovacích jednotek, které se vztahují k jeho jednotlivým částem, tj. týkají se problematiky kapalné vody, jejích druhů, složení, znečištění, jejího využití a významu. V této oblasti je pak silný přesah do problematiky půdy. Skupenské přeměny vody na led a naopak přinášejí koncept tuhnutí a tání, hustoty a složení vody ze submikroskopického hlediska. Vypařování a zpětně kondenzace nabízejí prostor pro témata chemie atmosféry a jsou propojitelné s problematikou vzduchu.

Voda coby nejběžnější rozpouštědlo na Zemi je jedním z přirozených kontextů, které umožňují nahlédnout celou řadu témat, v nichž hraje chemie zásadní roli.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-006

Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Popíše jednotlivé fáze koloběhu vody.

Ilustrace

Název ilustrace

Koloběh vody

Krátký textový popis

1. Úvod – „Kde všude je voda?“ (10 min)

Motivace:

• Učitel promítne obrázek krajiny s řekami, moři, mraky a rostlinami (např. zde).

• Otázky k zamyšlení: „Kde všude vidíte vodu?“ “Kde dál je voda na obrázku skrytá?” „Myslíte si, že se voda neustále mění, nebo zůstává stejná?“

• Pokus: Učitel do 200mlo kádinky nebo jiné větší sklenice nasype hlínu, z rychlovarné konvice na ni opatrně nalije vodu, a kádinku/sklenici přikryje např. Petriho miskou, na níž položí kostku ledu. Žáci mají za úkol popsat, co vidí, a následně určit, které pozorované procesy tato demonstrace zobrazuje.

2. Skupinová aktivita – „Cesta kapky vody“ (20 min)

Rozdělení do 4 skupin: Každá skupina se zaměří na jednu fázi koloběhu vody: Vypařování (evaporace), Kondenzace a tvorba mraků, Srážky (precipitace), Vsakování a odtok (infiltrace a povrchový odtok)

Úkol:

• Každá skupina vytvoří krátký komiks nebo příběh o kapce vody, která prochází jejich fází.

• Mohou využít barevné fixy a papíry nebo digitální nástroje (např. Canva, Padlet).

• Přemýšlí, kde v přírodě se jejich fáze odehrává a co se při ní s vodou děje.

• Na závěr každá skupina prezentuje svůj příběh ostatním.

3. Pokus – „Mini koloběh vody v sáčku“ (10 min)

Pomůcky: Zip sáček, Voda, Lihové fixy

Postup: Žáci opakují demonstraci učitele, pouze využívají sáček namísto sklenice a vodu z vodovodu. Svůj model podepíší, v případě zájmu mohou graficky vylepšit. Sáčky následně nalepí páskou na okno. Výsledky budou sledovat následující hodinu chemie.

4. Reflexe a shrnutí (5 min)

• Žáci společně seřadí fáze koloběhu vody na tabuli.

• Diskuze:• Které faktory mohou koloběh vody narušit?

• Jak souvisí koloběh vody s klimatickými změnami?

• Rychlá otázka: Jak by vypadal svět bez koloběhu vody?

Úroveň Na cestě

Popis

• Sestaví model koloběhu vody s využitím modelů zobrazujících vzdálenost a uspořádání molekul vody v daných skupenstvích.

Ilustrace

Název ilustrace

Koloběh vody

Krátký textový popis

1. Úvod – „Jak vypadá voda v různých podobách?“ (10 min)

Motivace:

• Učitel ukáže **tři nádoby**: Sklenici s vodou, kostku ledu a Páru vycházející z konvice / parní hrnec (nebo obrázek páry)

• **Diskuze:** Jak se voda mění mezi těmito podobami? Jak asi vypadají molekuly vody v každém skupenství? V jaké jsou od sebe vzdálenosti?

Myšlenkový pokus:

• Učitel nechá žáky přemýšlet, co by se stalo, kdyby led v uzavřené lahvi zahřáli – jak se změní objem vody a uspořádání molekul?

2. Skupinová aktivita – „Molekulární modely vody“ (15 min)

Pomůcky:

• Modely molekul (mohou být z **polystyrenových kuliček a špejlí**, plastelíny, stavebnice s kuličkami a tyčkami)

• Obrázky mikroskopických snímků struktury ledu a vody nebo animace

Postup:

• Rozdělení žáků do skupin po třech, každý žák má na starsti jedno skupenství vody: pevné (led): Molekuly jsou uspořádané a pevně vázané, kapalné (voda): Molekuly jsou blízko, ale pohyblivé, plynné (pára): Molekuly jsou daleko od sebe a rychle se pohybují.

• Žáci přemýšlí nad základními poznatky, které k danému skupenství mají a dohledávají si další informace (5 minut) následně skupině představí své poznatky ostatním (6 minut).

• Diskuze ve skupině**:** Jak toto uspořádání souvisí se změnami skupenství v koloběhu vody?

3. Konstrukce modelu koloběhu vody (15 min)

Pomůcky: Velký papír / karton, modré a bílé nitě na znázornění pohybu molekul, obrázky nebo nálepky pro různé fáze koloběhu vody

Postup:

• **Žáci zakreslí koloběh vody** a vyznačí fáze (vypařování, kondenzace, srážky, vsakování).

• **Každý tým přidá model molekul** vody do příslušné fáze: nad oceánem a řekami (kapalná voda), v mracích (pára), na horách jako sníh a led (pevná voda)

• **Spojí fáze šipkami** a přidají popisky s vysvětlením změn skupenství.

• **Krátká prezentace:** Každá skupina vysvětlí, jak změna molekulárního uspořádání ovlivňuje pohyb vody.

4. Reflexe a shrnutí (5 min)

• **Otázky k zamyšlení:** Jaký vliv má teplota na uspořádání molekul vody? Jak souvisí změna skupenství s počasím a klimatem?

• **Rychlý kvíz:** Co se stane s molekulami vody, když teplota klesne pod 0 °C? Proč se pára v atmosféře shlukuje do kapek a tvoří mraky?

Ilustrace

Název ilustrace

Voda třikrát jinak

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na porozumění uspořádání částic a chemických vazeb ve vodě v různých skupenstvích (pevné, kapalné, plynné) prostřednictvím práce s digitálním simulátorem. Cílem aktivity je podpořit vytváření žákovských představ o mikrosvětě látek a objasnit abstraktní pojmy jako jsou chemická vazba, vzdálenost mezi částicemi a skupenství. Digitální simulátor slouží jako nástroj pro vizualizaci neviditelných jevů a usnadňuje tak žákům pochopení pojmového systému chemie.

Aktivita je strukturována tak, aby vedla žáky k aktivnímu myšlení – zahrnuje brainstorming a seskupování pojmů dle předem zvolených kritérií (např. vzdálenost mezi molekulami, typ vazeb, míra pohybu částic). Tyto metody napomáhají žákům analyzovat, porovnávat a propojovat klíčové koncepty. Úloha rozvíjí schopnost práce s pojmy, podporuje kooperativní učení a vede k hlubšímu porozumění základním chemickým procesům souvisejícím se skupenstvím látek. Zvolená reflexe pomáhá náročný abstraktní úkol převést do reálného světa, čímž podporuje upevnění poznatků a konceptů, které žák v průběhu aktivity nabyl.

viz: https://uloziste.rvp.cz/material/c30459

Úroveň Splněno

Popis

• Znázorní základní fáze koloběhu vody (výpar, kondenzace, srážky, vsakování, odtok) včetně popisu těchto procesů a zahrne do něj vliv lidské činnosti (např. vliv urbanizace, zemědělství, znečišťování vodních zdrojů, stavba přehrad… na změny v distribuci srážek, sucho, záplavy).

• S pomocí mapy popíše nerovnoměrné rozložení zdrojů pitné vody na Zemi.

• S pomocí údajů o množství iontů vápníku a hořčíku ve vodě vysvětlí spojitost tvrdosti vody a vzniku vodního kamene.

• S pomocí mapy tvrdosti vody v ČR a s výsledky chemického rozboru vody rozhodne, kde je větší/menší šance vzniku vodního kamene.

• Spočítá svou vodní stopu (např. pomocí https://www.voda.limited/vodni-zuctovani), porovná ji s průměrnou stopou v ČR i ve světě a navrhne 3 konkrétní způsoby, jak by ji mohl snížit.

• S využitím dat porovná množství vody potřebné k přípravě vybraných zemědělských a průmyslových produktů (water footprint).

• Vysvětlí princip úpravny pitné vody a čističky odpadních vod a uvede příklady těchto zařízení ve svém okolí.

• Uvede tři nejčastější druhy zpracování odpadní vody z domácnosti a analyzuje ten, který mají v domácnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje vodní stopa

Krátký textový popis

Tato aktivita slouží jako úvod do problematiky vodní stopy a vede žáky k hlubšímu porozumění tomu, jak naše každodenní rozhodnutí ovlivňují spotřebu vody – nejen přímo, ale především nepřímo prostřednictvím toho, co jíme, nosíme nebo používáme. Pomocí konkrétních příkladů a jednoduchého vysvětlení se žáci seznámí s pojmem vodní stopa a naučí se rozlišovat její tři základní složky – modrou, zelenou a šedou.

Aktivita však nesměřuje pouze k poznání, ale zároveň rozvíjí hodnotový rámec žáků. Skrze měření své vlastní vodní stopy a porovnávání s vrstevníky si žáci uvědomují, jak jejich životní styl přispívá ke spotřebě přírodních zdrojů. Učí se rozpoznávat konkrétní oblasti, kde lze svou vodní stopu snížit, a přemýšlejí nad možnostmi udržitelnějšího chování – v každodenním životě, doma i ve škole. Klíčovým prvkem je přitom podpora osobní odpovědnosti, ale bez moralizování – jde o objevování, nikoli hodnocení.

Reflexe celé aktivity probíhá formou sdílení výsledků se spolužáky. Žáci ve skupině i sdílí pocity, vzájemně si naslouchají a diskutují o různých přístupech. Tato fáze podporuje nejen komunikační a sociální dovednosti a empatii, ale i kritické myšlení. Společně pak žáci hledají možné způsoby, jak se jako jednotlivci i jako třída, případně komunita, mohou aktivně zapojit do ochrany vodních zdrojů a přispět k udržitelnému rozvoji.

viz: https://uloziste.rvp.cz/material/d06bf5

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Na modelu vysvětlí koloběh vody v přírodě včetně příkladů vlivu činnosti člověka.

CAP-CHE-002-ZV9-009

Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o komplexní výstup, sestavený z několika dílčích výstupů, které se vzájemně doplňují a podmiňují celkový obraz problematiky půdy nejen jako životního prostředí a nástroje pro obživu obyvatelstva, ale také jako zdroje nerostných surovin.

Z hlediska složení půdy je nutné vycházet nejprve z prvkového složení půdy a významných sloučenin, ze kterého vyplyne jejich použití jako prvotních surovin pro průmysl a další oblasti lidské činnosti. Žáci rozlišují základní suroviny podle povahy na kovy (hliník, železo, zinek a olovo), nekovy (uhlík, síra, fosfor) a polokovy (křemík), popř. jejich významné sloučeniny, a na základě jejich vlastností usuzují na jejich využití. V této problematice je klíčovým aspektem také udržitelnost využívání těchto surovin v budoucnosti a ekologické aspekty jejich dobývání.

Z druhého pohledu je také půda základní potřebou pro obživu obyvatel díky rostlinné výrobě a zemědělství. Žáci by měli kriticky posuzovat míru a potřebu využívání hnojiv a pesticidů v zemědělství a na zahradách a objasní vliv jejich nadužívání na zdroje vody, organismy a ekosystémy.

Půda a její využití jsou dalším přirozeným kontextem, jehož prostřednictvím lze žákům uspořádat a objasnit některé přírodní a stále častěji i průmyslové a ekologické záležitosti, zároveň s tím také přiblížit principy oboru.

V dosažení vzdělávacího cíle, kde žák zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska udržitelnosti, se výuka opírá o různé metody. Průzkum životního cyklu produktů, diskuse o oběhu materiálů a praktické experimenty s recyklací poskytují žákům konkrétní pohled na udržitelnost. Studium případových studií a tvůrčí projekty umožňují hlouběji proniknout do tématu a navrhovat praktická řešení. Diskuse o etických a environmentálních aspektech podporují kritické myšlení žáků, kteří tak rozvíjejí schopnost hodnotit a porozumět významu udržitelného využívání surovin v širším kontextu.

• Vyhledává, třídí a kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.

• Analyzuje text, navrhuje strukturu a třídí pojmy do skupin na základě společných vlastností.

• Identifikuje průmyslově významné suroviny, vyhledává informace o jejich rozmístění a dostupnosti jejich zdrojů na Zemi, využívá dostupné mapy a zdroje informací.

• Na konkrétním případě těžby surovin v ČR a ve světě identifikuje rizika vzniklá pro životní prostředí, organismy a člověka.

• Debatuje na témata spojená s odpadovým hospodářstvím, recyklací a trvale udržitelným rozvojem – vyhledává, jak je nakládáno s odpady v ČR a které suroviny se dnes již opakovaně využívají.

• Vyhledává zdroje inspirace, které popisují, jak lze některé běžně dostupné materiály využívat nekonvenčním způsobem (jiným než původně zamýšleným) a realizuje konkrétní návrhy v praxi.

• Účastní se simulace setkání, kde je diskutována možnost obnovení/zastavení těžby – tvoří argumenty pro a proti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-016
Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-001
Rozpozná příležitosti, jaké jemu i společnosti přináší propojenost světa, a rizika, která z propojenosti vyplývají.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-005-ZV9-015
Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

CAP-PRI-005-ZV9-017
Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Uvede příklady využití půdy a hornin člověkem.

Ilustrace

Krátký textový popis

Využití půdy a hornin člověkem

1. Úvod – Proč jsou půda a horniny důležité? (10 min)

• Učitel ukáže dvě sklenice – jedna s půdou, druhá s kameny.

• Otázky pro žáky:• Kde se s těmito materiály setkáváme?

• Jak vznikly?

• Jaké mají využití?

• Brainstorming: Žáci mají za úkol za 3 minuty vymyslet co nejvíc příkladů využití půdy a hornin (zemědělství, stavebnictví, průmysl, energetika atd.).

2. Skupinová aktivita – „Odkud pochází?“ (20 min)

• Žáci dostanou karty s předměty běžného života (např. cihla, sklo, plast, papír, beton, mouka, bavlna).

• Úkol: Roztřídit předměty podle toho, zda pocházejí z půdy nebo z hornin a vysvětlit, jak se získávají a zpracovávají.

• Diskuze: Jakým způsobem těžba a využití půdy/hornin ovlivňují krajinu a životní prostředí? Vybavíte si některé konkrétní místo, kde jsou dopady těžby či využití půdy výrazné?

3. Reflexe – „Příběh půdy a hornin“ (15 min)

• Žáci mají za úkol vymyslet krátký příběh o cestě jednoho přírodního materiálu od těžby po jeho využití (např. „Jak se kámen stal součástí budovy“ nebo „Jak se pšenice změnila v chleba“).

• Sdílení příběhů a shrnutí: Které materiály jsou neobnovitelné a jak bychom s nimi měli hospodařit?

Úroveň Na cestě

Popis

• Popíše význam pedosféry a litosféry pro organizmy a zdlrazní i aspekt udržitelnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Půda a horniny

Krátký textový popis

Význam pedosféry a litosféry pro organizmy a udržitelnost

1. Úvod – Jak půda a horniny ovlivňují život? (10 min)

• Učitel rozdělí třídu na dvě skupiny:• Skupina 1: Půda jako domov organismů.

• Skupina 2: Horniny jako součást životního prostředí.

• Žáci maji 5 minut na přípravu krátké prezentace o tom, jak půda nebo horniny podporují život.

2. Pokus – „Půda jako filtr“ (15 min)

Pomůcky:

• PET lahev (ideálně z čirého plastu) rozříznutá napůl

• písek, hlína, štěrk, voda s nečistotami

• smotek vaty

• odměrka

Postup:

• Žáci do spodní části PET lahve vloží obrácenou část lahve.

• Smotkem vaty utěsní hrdlo lahve, následně do ní nasypou vrstvu hlíny, následně písku, štěrku a nakonec větších kamenů

• Žáci pak na takto připravenou vrstvu nalijí znečištěnou vodu.

• Pozorují, kudy vody protéká nejrychlejí, a jak se mení její čistota.

• V závěru žáci diskutují o významu půdy pro zadržování vody a čistotu životního prostředí.

3. Tvořivá aktivita – „Plán pro udržitelnou půdu a horniny“ (15 min)

• Každá skupina navrhne 3 opatření, která pomáhají chránit půdu a horniny.

• Prezentace nápadů a diskuze: Jak mohou jednotlivci přispět k ochraně půdy a hornin?

4. Shrnutí a sebereflexe (5 min)

• Žáci odpoví na otázky:• Které jsou hlavní hrozby pro půdu a horniny?

• Co se vám dnes líbilo a co vás překvapilo?

Ilustrace

Název ilustrace

Jaká půda je pro rostliny nejvhodnější

Krátký textový popis

Tato aktivita vede žáky k uvědomění si nejen významu půdy, ale i k tomu, že i půdu je možné zkoumat. Žáci se zaměří na to, jak kvalita půdy ovlivňuje dostupnost živin pro rostliny, které faktory kvalitu negativně ovlivňují a jak je můžeme minimalizovat.

viz: https://dum.rvp.cz/material/jaka-puda-je-pro-rostliny-nejvhodnejsi.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje hlavní suroviny získávané z litosféry (např. minerály, rudy, stavební materiály) a jejich využití v průmyslu a každodenním životě a u vybraných minerálů, rud a stavebních materiálů uvede prvky nebo sloučeniny, které tyto suroviny obsahují.

• S využitím alternativní podoby periodické tabulky prvků znázorňující zastoupení prvků na Zemi a jejich aktuální průmyslovou spotřebu porovná zastoupení jednotlivých prvků v litosféře a uvede příklady průmyslově významných chemických prvků a sloučenin.

• S využitím mapy uvede příklady ložisek významných surovin v ČR a v zahraničí.

• Rozlišuje pojmy prvotní a druhotné suroviny, uvádí jejich příklady a využití a zhodnotí přínosy a rizika spojená se získáváním prvotních surovin.

• Na příkladu konkrétního výrobku zmapuje cestu jeho výroby od prvotních surovin až po samotný produkt.

• Rozlišuje prvky na nekovy, polokovy a kovy a uvádí charakteristické vlastnosti konkrétních zástupců těchto látek.

• S využitím statistických dat objasní spojitost mezi nadměrným užíváním hnojiv a zhoršováním kvality vody.

Ilustrace

Název ilustrace

Používání pesticidů

Krátký textový popis

Na následující stránce prostudujte tabulku i mapu.

I. Pracujte s daty v infografice a doplňte následující údaje:

• Dvojice míst – nejvyšší a nejnižší naměřená koncentrace pesticidů

• Místo s nejvyšším počtem druhů pesticidů a nejvyšší koncentrací

• Místo s vysokou koncentrací, ale nízkým počtem detekovaných pesticidů

• Místo s nízkou koncentrací, ale vysokým počtem detekovaných pesticidů

• Rozhodněte o pravdivosti/nepravdivosti následujících tvrzení dle informací z infografiky.

• Nejvyšší koncentraci pesticidů naměříme zpravidla v okolí velkých měst.

• Ekosystémy v blízkém sousedství mají stejné hodnoty koncentrací pesticidů.

• Většina analyzovaných vzorků obsahovala alespoň 5 různých druhů pesticidů.

II. Na základě mapy formulujte jedno vlastní tvrzení a rozhodněte o jeho pravdivosti a nepravdivosti.

III. S využitím tabulky doplňte informace:

- Název látky užívaný pouze k hubení plísní a hub.
- Název látky, která je produktem rozkladu jiné látky ze seznamu.
- Příklady dvou látek užívaných k hubení plevele.
- Příklad látky, jejíž míra aplikace je regulována.

Vyberte si 3 látky z tabulky a vyhledávejte o nich informace:

- Využití v zemědělství, funkce látky,
- Rizika pro ekosystém,
- Zdravotní rizika pro člověka – jsou/nejsou, případně jaká.

Ilustrace

Název ilustrace

Od suroviny k výrobku – a co dál?

Krátký textový popis

Cílem této aktivity je porozumět významu surovin získávaných z přírody a jejich využití v našem každodenním životě. Žáci budou zkoumat, odkud tyto suroviny pocházejí, jak je lidé využívají a jaký vliv má jejich těžba a zpracování na životní prostředí. Pomocí vlastního výzkumu a následné prezentace výsledků si osvojí důležité vědecké a komunikační dovednosti, prohloubí úroveň spolupráce ve skupině a budou diskutovat o tom, jak můžeme odpovědně přistupovat k využívání přírodních zdrojů.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

003

Chemie a společnost

Charakteristika tematického okruhu

Tento tematický okruh obsahuje výsledky učení směřující k chemii jako oboru, profesi, podporuje porozumění povaze vědy (nature of science). Okruh zároveň provazuje dva předchozí prostřednictvím důrazu na principy získávání poznání v přírodních vědách, resp. v chemii. Očekávané výsledky učení spadají do oblastí:

- Chemie v průmyslu
- Chemie jako věda
- Chemie a energie
- Chemie a moje okolí

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-CHE-003-ZV9-010
Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

Metodická podpora

Komentář

Cílem výstupu je získání komplexního přehledu o energetických surovinách. Základem pro uchopení tématu je přehled fosilních paliv (ropa, zemní plyn, uhlí), které se dnes využívají (nejen) jako zdroje energie, resp. paliva, ale i jako zdroje dalších surovin pro petrochemii a další odvětví průmyslu. Klíčovým hlediskem je nejen uvědomění si všudypřítomnosti těchto látek kolem nás v běžném životě, ale také kritické posouzení jejich udržitelnosti pro další generace, efektivitu jejich využití, a tím i potenciální posílení využívání nových zdrojů energie (vodík, jaderná energie apod.). V rámci zpracování ropy žáci pracují s konceptem velikosti molekuly a na jeho základě pak odvozují postup zpracování a výsledné vlastnosti produktu a jeho využití. Zvláštní zřetel by měl být věnován každodennímu využití zdrojů energie pro pohon v dopravě, jejich dopady na životní prostředí, zásoby a dostupnost ve světě a zhodnocení jejich možných alternativ. Na fosilní paliva navazuje i využití produktů při výrobě základních polymerů (PE, PP, PVC, PS, PET), kdy žáci uvedou nejen oblasti života, ve kterých se s plasty mohou setkat, ale také jejich další třídění, recyklaci či další využití, zejména je pak důležité uvědomit si dopady plastového odpadu na životní prostředí a organismy. Další významnou kapitolou patřící mezi suroviny je těžba a zpracování kovů a jejich význam pro běžný život, včetně jejich zpětného odběru a recyklace. V rámci tohoto tématu není nutné se žáky do detailu probírat technologické postupy výrob jednotlivých produktů, ale zaměřit se zejména na využití produktů a dopady na životní prostředí.

Téma silně navázané na téma půdy a jejího využívání nabízí klíč k porozumění velkým tématům současnosti. Široce diskutovaná problematika paliv a obecně získávání energie je vhodným kontextem pro objasnění energetických zásob v molekulách. Téma nabízí i otázky plastů a dalších materiálů, jimž je z hlediska technického i environmentálního věnována v posledních letech významná pozornost.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-020
Porovná základní vlastnosti látek jednotlivých skupenství na základě vlastních pokusů.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KPP-ZDR-000-ZV9-001
Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-006
Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

CAP-PRI-005-ZV9-018

Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

CSP-TCH-001-ZV9-001

Volí a tvůrčím způsobem bezpečně zpracovává technický materiál s ohledem na jeho funkčnost.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Uvede konkrétní příklady obnovitelných a neobnovitelných zdrojů surovin.

Ilustrace

Název ilustrace

Obnovitelné a neobnovitelné zdroje surovin

Krátký textový popis

Úvod (10 min)

• Učitel zahájí hodinu diskuzí: „Z čeho jsou vyrobeny věci kolem nás?“ a motivuje žáky uvádět předměty z ještě nejmenovaného materiálu.

• Brainstorming: Žáci vymýšlejí základní suroviny, které se využívají k výrobě uvedených předmětů.

• Rozdělení na obnovitelné a neobnovitelné zdroje – učitel nechá žáky odhadovat, zda jsou některé suroviny „nekonečné“ nebo zda se mohou vyčerpat.

Hlavní část (25 min)

• Žáci pracují ve skupinách a dostanou sadu obrázků nebo kartiček s různými surovinami (např. uhlí, ropa, dřevo, vítr, slunce, voda, železná ruda).

• Úkol: Roztřídit kartičky do kategorií **obnovitelné** a **neobnovitelné** a zdůvodnit svůj výběr.

• Každá skupina představí své třídění a ostatní mohou reagovat.

Závěr (10 min)

• Diskuze o důležitosti obnovitelných zdrojů a jejich využívání.

• Krátký kvíz – učitel promítá názvy surovin, žáci zvedají kartičky s „O“ (obnovitelné) nebo „N“ (neobnovitelné).

Úroveň Na cestě

Popis

• Popíše environmentální dopady těžby a využití energetických surovin.

Ilustrace

Název ilustrace

Environmentální dopady těžby a využití energetických surovin

Krátký textový popis

Úvod (10 min)

• Učitel promítne dvě fotky: krásná příroda vs. důlní krajina po těžbě.

• Otázka: „Jaký rozdíl vidíte? Co způsobilo změnu?“ “Jaké jsou klady těžby?”

Hlavní část (25 min)

• Skupinová aktivita: Žáci dostanou různé scénáře těžby (ropa, uhlí, kovy) a hledají hlavní environmentální dopady (např. odlesňování, znečištění vody, změny v krajině, emise CO_2).

• Práce na plakátu: Každá skupina vytvoří „profil“ suroviny – jak se těží, jak se používá a jaké má dopady na životní prostředí.

• Skupiny prezentují svá zjištění, ostatní žáci dávají doporučení na úpravy.

Závěr (10 min)

• Společná debata: Jak můžeme snížit negativní dopady těžby a využívání surovin? Do jaké míry je snižování těžby žádoucí z hlediska udržení stávající kvality života?

• Reflexe: Co se dnes naučili? Které zjištění je nejvíc překvapilo?

Ilustrace

Název ilustrace

Těžba uranu a její dopady

Krátký textový popis

Aktivita je situována do formy únikové hry, kterou žáci řeší buď samostatně či ve skupinách o max. 3 hráčích. Tato online úniková hra je navržena s cílem seznámit žáky s komplexní problematikou těžby uranu, jejími environmentálními důsledky a širšími souvislostmi, které se vztahují k využívání uranu v průmyslu. Hra nabízí žákům interaktivní formu učení, kde prostřednictvím řešení úkolů a práce s různými informačními zdroji získají klíčové znalosti a kontext, které jim umožní lépe porozumět tématu. Aktivita je situována do prostředí uranového dolu Rožná I jako příklad těžby v České republice v její nedávné minulosti. Aktivita má za cíl žáky seznámit s problematikou procesu těžby, jejími riziky a dopady a pomoci jim tak rozvinou povědomí o možných rizicích, kterým je v budoucnosti nutno předcházet.

viz: https://uloziste.rvp.cz/material/78bd1f

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje hlavní materiály a energetické suroviny používané v průmyslu a každodenním životě (např. fosilní paliva, kovy, plasty) a stručně popíše jejich složení.

• Popíše základní principy získávání a zpracování fosilních paliv a jejich využití včetně dopadů na životní prostředí.

• Vysvětlí spojitost mezi velikostí molekuly a teplotou varu na příkladech produktů průmyslového zpracování ropy a uvede jejich využití.

• Porovná užívání běžných paliv (fosilních a vyráběných) jako zdrojů energie z pohledu efektu i udržitelnosti s obnovitelnými zdroji.

• Na základě dosavadních zjištění posoudí možnosti a výzvy budoucího využití možných pohonů automobilů (alternativních i fosilních).

• Na příkladu plastů popíše průběh zpracování od jejich zdroje po samotné využití a možnosti recyklace.

• Zmapuje stávající opatření pro udržitelné využívání materiálů a surovin (např. třídění, recyklace, používání obnovitelných zdrojů, snižování spotřeby) a navrhne možnosti rozšíření těchto opatření v ČR, v regionu či v místě svého bydliště.

Ilustrace

Název ilustrace

Energetické suroviny

Krátký textový popis

Ilustrace

Žáci budou pracovat ve skupinách na přiřazení různých materiálů a energetických surovin (např. uhlí, ropa, solární energie, recyklovaný plast) k příslušným produktům (např. plastové obaly, elektronika, oblečení). Následně každá skupina prezentuje, jaký dopad má výroba a používání těchto produktů na životní prostředí a navrhne alternativy s menším dopadem. Zahrnou i přehled o tom, v jakých oblastech svého života přímo využívají dané materiály nebo energetické suroviny, a jak by přechod na alternativní ovlivnil jejich život.

Prezentace dopadu surovin: Každá skupina vytvoří prezentaci, ve které ukáže, jak výběr surovin ovlivňuje udržitelnost produktu. Prezentace by měla zahrnovat srovnání dopadů (např. uhlíková stopa, spotřeba vody, znečištění) různých surovin.

Návrh alternativ: Na základě získaných informací žáci navrhnou alternativní materiály nebo způsoby výroby, které by mohly snížit negativní dopady na životní prostředí. Tyto návrhy prezentují ve formě plakátu nebo digitální prezentace.

Reflexní eseje: Žáci napíší krátkou esej, ve které zhodnotí, jak jejich každodenní rozhodnutí (např. výběr produktů) mohou ovlivnit udržitelnost. Zaměří se na konkrétní příklady materiálů nebo surovin, o kterých se dozvěděli během aktivity.

Prezentace dopadu využívání surovin: Ilustrace by mohla ukazovat skupinu žáků prezentující grafy a diagramy, které srovnávají uhlíkovou stopu a další environmentální dopady výrobních materiálů.

Návrh alternativ: Grafické znázornění plakátu nebo slajdu v prezentaci, kde jsou uvedeny alternativní materiály nebo metody výroby s odhadem snížení negativních dopadů na životní prostředí.

Reflexní eseje: Vizualizace může zobrazovat žáka, který píše na počítači, s vyznačenými klíčovými myšlenkami nebo citacemi z textu, reflektujícími jeho pochopení udržitelnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Vlastnosti plastů

Krátký textový popis

Aktivita zaměřená na téma plastů a jejich vlastností rozvíjí u žáků dovednosti kritického myšlení, práce s daty a schopnost aplikace získaných poznatků v praktických souvislostech. Žáci analyzují informace z tabulky a grafu, které dále zpracovávají pomocí Vennova diagramu. Cílem je tedy nejen porozumění čtenému, ale i kritické posouzení vlastností jednotlivých plastů a jejich porovnání. Současně rozvíjí tato aktivita i myšlenku udržitelného rozvoje.

viz: https://uloziste.rvp.cz/material/a955ab

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

CAP-CHE-003-ZV9-011

Navrhne a provede pozorování, demonstrace a pokusy včetně záznamu, zpracování a prezentace jejich výsledků.

Metodická podpora

Komentář

Cílem očekávaného výstupu je ukázat žákům chemický pokus jako nedílnou praktickou součást předmětu chemie a naučit je základní experimentální práci v laboratoři. V rámci experimentální činnosti by měl být žák schopný provádět základní operace v chemické laboratoři, tj. oddělovat složky heterogenních i homogenních směsí (filtrace, krystalizace, chromatografie na papíře), provádět extrakci, zjišťovat hodnotu pH atd. Žák by měl tyto dovednosti dále aplikovat při identifikaci neznámých látek na základě jejich fyzikálně-chemických vlastností, při ověřování vzniku požadovaných produktů reakce a při ověřování faktorů ovlivňujících chemickou rovnováhu a rychlost reakce.

Tento výstup prolíná všemi dalšími výstupy prostřednictvím svého důrazu na empirické postupy.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Vzdělávací oblasti

CSP-TCH-001-ZV9-002
Posuzuje výsledný produkt i celkový proces tvorby z hlediska funkčnosti, efektivity práce, estetiky, úspory materiálu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Popíše základní postupy pozorování a měření (např. teploty, pH, doby průběhu chemické reakce).

Ilustrace

Název ilustrace

Měření nejen v chemii

Krátký textový popis

Úvod (10 min) – „Jak měříme svět?“

• Učitel ukáže různé typy měřicích přístrojů (teploměr, pH metr, stopky, váhy, odměrný válec) a klade otázky:• Jak bychom změřili teplotu vody?

• Jak bychom zjistili, zda je nějaká látka kyselá nebo zásaditá?

• Jak bychom přesně změřili čas chemické reakce?

• Krátká diskuse o důležitosti měření v chemii a vědě obecně.

Hlavní část (25 min) – „Měříme sami!“

• **Praktická část:** Žáci pracují ve dvojicích a na **třech stanovištích** si vyzkoušejí různé způsoby měření:• **Teplota:** Měření teploty vody v různých fázích a přechodech mezi nimi (led, vlažná voda, horká voda).

• **pH:** Testování kyselosti a zásaditosti různých kapalin (ocet, minerálka, mýdlová voda) pomocí pH papírků či pH senzoru.

• **Čas:** Měření rychlosti reakce mezi octem a jedlou sodou.

• Každá dvojice zapíše své hodnoty do sdílené tabulky. Poté, co všichni dokončí měření každá skupina porovná data v tabulce a vyhodnotí závěry.

Závěr (10 min) – „Co jsme zjistili?“

• Reflexe výsledků – kde vznikaly chyby? Jak zajistit přesnost měření?

• Učitel shrne klíčové poznatky a vysvětlí, proč je přesnost a správná metodika měření důležitá ve vědě.

Úroveň Na cestě

Popis

• Naplánuje provedení pokusu, provede jej, vyhodnotí a prezentuje jeho výsledky.

Ilustrace

Název ilustrace

Ovlivňujeme rychlost chemické reakce

Krátký textový popis

Úvod (10 min) – „Jak navrhnout pokus?“

• Učitel představí jednoduchou chemickou reakci: rozklad peroxidu vodíku pomocí kvasinek jako katalyzátoru.

• Otázky pro žáky:• Jak bychom mohli ovlivnit rychlost reakce?

• Co všechno bychom měli při pokusu měřit?

• Společně s žáky sepíše faktory, které mohou ovlivnit průběh pokusu (teplota, množství kvasinek, množství nebo koncentrace peroxidu).

Hlavní část (25 min) – „Experimentujeme!“

• Skupinová práce: Žáci ve skupinách po 3–4 naplánují a provedou pokus.

• Každá skupina si zvolí jednu proměnnou, kterou bude měnit (např. množství kvasinek).

• Žáci měří čas průběhu reakce a sledují množství vznikající pěny.

• Zaznamenávají svá data do tabulky a srovnávají s jinými skupinami sledujícími stejný faktor.

Závěr (10 min) – „Prezentujeme výsledky!“

• Každá skupina krátce odprezentuje své výsledky třídě:• Jak probíhala jejich reakce v závislosti na změně jednoho parametru?

• Co by udělali jinak, kdyby pokus opakovali?

• Učitel shrne, jak správně vyhodnocovat experimentální data a jak prezentovat vědecké výsledky.

Ilustrace

Název ilustrace

Kyselé nebo zásadité?

Krátký textový popis

Úloha je založená na řízené badatelské práci žáků, skrze měření jedné veličiny – pH cílí na dovednost přehledně zpracovat naměřená data a výsledky prezentovat. Zároveň aktivita učí žáky pracovat ve skupině a plánovat postup práce.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Pracuje bezpečně s chemickými látkami, při práci používá ochranné pomůcky.

• Formuluje cíle pozorování, demonstrací a pokusů.

• Navrhne postup a následně provede a vyhodnotí pokus s cílem ověření faktorů ovlivňujících rychlost chemické reakce (koncentrace, povrch, teplota).

• Zaznamená naměřená data a výsledky prezentuje systematickým a přehledným způsobem (např. tabulky, grafy, fotografie).

• Analyzuje získaná data z pozorování, demonstrací nebo pokusů a vyvodí z nich závěry.

• S využitím vhodných experimentálních metod od sebe oddělí dvě složky směsi.

• Provede extrakci přírodní látky z jejího přirozeného zdroje (např. kofeinu z kávy, barviv z ovoce a zeleniny).

• S využitím acidobazických indikátorů demonstruje změnu pH vyvolanou přidáním kyseliny/zásady.

• Na základě provedeného pokusu zhodnotí, zda se mění hmotnost látky v průběhu chemické a fyzikální přeměny.

• Na základě informace o vlastnostech (hustota, rozpustnost, tepelná a elektrická vodivost, teplota tání a varu) od sebe rozliší vybrané látky (např. sůl, cukr, jedlá soda).

• Experimentálně prokáže přítomnost vybraných látek vznikajících při reakci (např. kyslík, oxid uhličitý, kyselina, zásada).

Ilustrace

Název ilustrace

Ověření faktorů ovlivňujících rychlost chemické reakce

Krátký textový popis

Žák na příkladu reakce mezi jedlou sodou a octem navrhne postup ověření faktorů (koncentrace, reakční povrch, teplota) ovlivňující rychlost chemické reakce.

Žák má k dispozici:

Chemikálie – jedlá soda (tablety a prášek), ocet 8%, voda

Pomůcky – digitální váhy, teplotní čidlo/teploměr, čidlo tlaku, datalogger/tablet/jiné zařízení pro záznam dat z čidel, odměrný válec, kádinky, baňky, zkumavky, skleněná tyčinka, lžička na chemikálie

Na základě dostupných chemikálií a pomůcek žák navrhne postup ověření vlivu (1) koncentrace, (2) reakčního povrchu, (3) teploty na rychlost reakce. Postupy konzultuje s učitelem, experimenty provede a zpracuje závěr.

Následně uvede konkrétní příklady z každodenního života, ve kterých se využívá poznatků o rychlosti chemické, a konkrétně popíšou, z jakého důvodu se dané procesy uplatňují.

Modelové postupy viz:

https://www.vernier.cz/stahnout/kucharka/kod/rychlost-chemicke-reakce-vliv-teploty-GA

https://www.vernier.cz/stahnout/kucharka/kod/rychlost-chemicke-reakce-vliv-velikosti-povrchu-GA

Ilustrace

Název ilustrace

Ocelová sopka

Krátký textový popis

V této badatelské aktivitě žáci zkoumají podmínky, za nichž může hořet ocelová vlna, a analyzují fyzikálně-chemické změny, které při tomto ději probíhají. Pracují samostatně ve dvojicích či trojicích s využitím různých pomůcek a digitálních technologií k dokumentaci a analýze výsledků. Navrhují cíl a hypotézu pokusu, sestavují vlastní postup, provádějí pozorování, měření a závěry z experimentu a výstupem je prezentace/poster. Aktivita podporuje rozvoj samostatnosti, porozumění principům hoření a chemickému složení oceli, stejně jako propojení teorie s praxí a každodenním životem. Důraz je kladen i na bezpečnost práce a schopnost reflektovat vlastní výsledky.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

CAP-CHE-003-ZV9-012

Na konkrétních příkladech popíše chemickou reakci jako změnu výchozích látek na produkty za uvolnění nebo spotřebování energie při přeskupování atomů a chemických vazeb.

Metodická podpora

Komentář

Cílem výstupu je objasnit žákům koncept chemické vazby a principy chemických reakcí, faktory ovlivňující průběh chemických reakcí a jejich tepelné zabarvení. Při chemických reakcích dochází k výměně energie (především formou tepla), a proto slouží člověku k získávání energie. Tyto energetické změny je možné velmi názorným způsobem demonstrovat právě na koloběhu uhlíku v přírodě, protože sloučeniny uhlíku reprezentují zatím nejdůležitější zdroje energie, které lidstvo používá.

Zařazení tohoto výstupu je zásadní pro samotnou konzistenci oboru. Bez pohledu na submikroskopickou strukturu látek, a tím i energii vazeb by šlo pouze o prakticistní zbožíznalství. Kontext koloběhu uhlíku navíc, obdobně jako koloběh vody, zahrnuje celou řadu relevantních kontextů od fungování lidského těla přes růst rostlin po procesy při spalování (fosilních) paliv.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KDI-TDO-000-ZV9-001

Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-005-ZV9-013

Popíše základní strukturu látek a relevantní částice při postupu z makrosvěta do mikrosvěta a uvede některé konkrétní příklady dějů, které na dané úrovni probíhají.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Uvede typické příklady chemických reakcí a určí výchozí látky a produkty.

Ilustrace

Název ilustrace

Co se děje při chemické reakci?

Krátký textový popis

Úvod (10 min) – „Co je chemická reakce?“

• Učitel zapíše na tabuli několik známých dějů (např. rezavění železa, hoření svíčky, kynutí těsta, fotosyntéza) a žáci třídí, zda jde o chemickou reakci, nebo fyzikální změnu.

• Společně definují chemickou reakci jako děj, při kterém vznikají nové látky s odlišnými vlastnostmi.

Hlavní část (25 min) – „Pozorujeme chemické reakce!“

• Pokusy ve skupinách (3–4 žáci ve skupině):• Šumivá tableta ve vodě (reakce kyseliny citronové a jedlé sody – vznik plynu).

• Hoření svíčky - jedna volně, druhá přiklopená 500ml kádinkou (ukázka přeměny vosku na vodu a oxid uhličitý).

• Reakce železných hřebíků s octem (tvorba rezavé vrstvy – oxidace).

• Žáci zaznamenávají výchozí látky a produkty: nejprve slovně na základě pozorovaných dějů, případně s využitím chemických vzorců každé reakce do pracovního listu.

Závěr (10 min) – „Co jsme zjistili?“

• Diskuze nad výsledky pokusů.

• Žáci si vytvoří zjednodušené, slovní chemické rovnice pro zkoumané reakce, u snadno popsatelných dějů i chemické rovnice využívající vzorce.

• Reflexe: Jak poznáme, že proběhla chemická reakce? (tvorba plynu, změna barvy, uvolnění tepla aj.)

Úroveň Na cestě

Popis

• Vysvětlí průběh vybraných chemických reakcí a popíše jejich energetické změny.

Ilustrace

Název ilustrace

Energie v chemických reakcích

Krátký textový popis

Cíl: Vysvětlí průběh vybraných chemických reakcí a popíše jejich energetické změny.

Úvod (10 min) – „Chemie a energie“

• Učitel ukáže dva příklady:• Hoření dřeva (sirka, špejle) – uvolňuje teplo (exotermická reakce).

• Žíhání modré skalice – potřebuje teplo (endotermická reakce).

• Žáci zkusí odhadnout další reakce, kde se energie uvolňuje nebo spotřebovává.

Hlavní část (25 min) – „Hrajeme si s energií!“

• Pokusy ve skupinách:• Exotermická reakce: Smíchání vody s chloridem vápenatým nádoba se zahřeje.

• Endotermická reakce: Rozpuštění soli (např. octanu sodného) ve vodě ochlazení roztoku.

• Žáci sledují a měří změny teploty pomocí teploměru a zapisují své výsledky. Následně porovnávají zjištěné hodnoty.

Závěr (10 min) – „Jak funguje energie v chemii?“

• Diskuze nad pojmy exotermická a endotermická reakce.

• Reflexe: Jaké energetické změny můžeme pozorovat v běžném životě?

Ilustrace

Název ilustrace

Energetické změny chemických dějů

Krátký textový popis

Úloha se zaměřuje na rozvoj argumentačních dovedností žáků. Jako kontext je zde zvoleno pozorování chemických dějů a jejich rozlišování z pohledu energetických změn, které se v nich odehrávají.

viz: https://dum.rvp.cz/material/energeticke-zmeny-chemickych-deju.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

• Vytvoří diagram koloběhu uhlíku s využitím pojmů: fotosyntéza, spalování, respirace (buněčné dýchání), vznik sedimentů s obsahem uhlíku, oxid uhličitý.

• Vyjmenuje tři konkrétní lidské aktivity, které zvyšují množství oxidu uhličitého v atmosféře.

• Na příkladech konkrétních sloučenin vysvětlí různé typy chemických vazeb.

• Na příkladech chemických reakcí (zejména hoření, fotosyntéza, buněčné dýchání) objasní, zda se při reakci energie uvolňuje nebo spotřebovává.

• Změří změny teploty v průběhu vybraných chemických dějů (např. rozpouštění soli, rozpouštění hydroxidu, neutralizace, výparné teplo alkoholů apod.)

Ilustrace

Název ilustrace

Chemické reakce

Krátký textový popis

viz https://dum.rvp.cz/material/chemicke-reakce-1.html?nahled=1

Ilustrace modelové aktivity se zaměřuje na schopnost žáků uvažovat o chemické reakci s využitím sub-mikroskopických a symbolických reprezentací.

Ilustrace

Název ilustrace

Co se děje při rozpouštění soli?

Krátký textový popis

Úloha cílí na propojování informací, které žák získá vlastním pozorováním a měřením (makroskopický pohled), s modelováním průběhu děje na mikroskopické úrovni. Jako kontext slouží prakticky dobře známý děj – rozpouštění soli ve vodě. Tato aktivita tak přímo působí na propojování informací z makroskopického a submikroskopického světa, a připravuje tak půdu pro rozvoj představ žáků o částicích na submikroskopické úrovni.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše výsledky praktických pozorování a provedených pokusů na úrovni reagujících látek.

CAP-CHE-003-ZV9-013

S pomocí různých informačních zdrojů ilustruje rozmanitost chemie a reflektuje aktuální dění v tomto vědním oboru.

Metodická podpora

Komentář

Cílem tohoto výstupu je poukázat na chemii jako na vyvíjející se obor. Výstup představuje pro žáky výzvu ve smyslu reflektování mediálních zpráv z pohledu chemie, vede je ke vnímání oboru, jeho náplně i povahy. Součástí je i budování kritického postoje k mediálním obsahům, identifikace nepodložených informací nebo dezinformací.

Výstup rozvíjí schopnost žáků pracovat s informacemi, kriticky je hodnotit a ověřovat relevantnost jednotlivých zdrojů, čímž vytváří v rámci výuky chemie prostor pro sledování aktuálního dění v oboru a akcentuje přínos chemie pro všechny sféry lidského života.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV9-001

Využívá svůj vícejazyčný repertoár, aby se vypořádal s jednoduchými každodenními situacemi vyžadujícími komunikaci v cizím jazyce a překonání odlišností mezi lidmi z různých prostředí či kultur.

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vyhledá základní informace o aktuálních tématech, kterými se zabývá moderní chemie.

Ilustrace

Název ilustrace

Objevujeme moderní chemii

Krátký textový popis

Úvod (10 min) – „Co je moderní chemie?“

• Učitel se ptá: Které problémy dnes řeší chemici? Čím pomáhají • Žáci diskutují v malých skupinách a zapisují nápady (např. léčiva, recyklace plastů, alternativní paliva, nové materiály).

• Na tabuli se vytvoří myšlenková mapa s oblastmi moderní chemie. V případě potřeby učitel otázkami žáky navede na další téma/oblast.

Hlavní část (25 min) – „Hledáme informace“

• Skupinová práce: Žáci si vyberou jedno téma z myšlenkové mapy.

• Práce s informačními zdroji:• Žáci hledají informace na internetu nebo z předem připravených článků, encyklopedií, učebnic.

• Učitel je vede k ověřování zdrojů (např. vědecké weby vs. sociální sítě).

• Strukturované poznámky: Žáci si zapisují 3 hlavní fakta o svém tématu.

Závěr (10 min) – „Co jsme zjistili?“

• Krátká reflexe: Každá skupina sdílí **nejzajímavější informaci**, kterou našla.

• Učitel shrnuje: Jak moderní chemie ovlivňuje náš každodenní život?

Úroveň Na cestě

Popis

• Prezentuje aktuální problém v chemii, zahrne jeho představení a vysvětlení jeho významu pro společnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Prezentujeme chemii pro společnost

Krátký textový popis

Úvod (10 min) – „Jak představit vědecký problém?“

• Učitel ukáže dva příklady:• Špatný příklad: Přespříliš odborný text s nesrozumitelnými termíny a symbolikou.

• Dobrý příklad: Krátké, jasné vysvětlení s použitím příkladů z běžného života a srozumitelnou grafickou oporou.

• Žáci diskutují: Jaké prvky by měla obsahovat dobrá prezentace? (např. stručnost, příklady, vizuální prvky).

Hlavní část (25 min) – „Tvoříme mini-prezentaci“

• Žáci využívají informace z minulé hodiny.

• Forma prezentace (dle preferencí skupiny):• Plakát nebo myšlenková mapa – vizuální prezentace hlavních bodů.

• Krátká ústní prezentace (2–3 min) – vysvětlení tématu spolužákům.

• Jednoduchý informační leták – shrnutí klíčových informací na papír.

• Učitel obchází třídu a pomáhá se strukturou sdělení.

Závěr (10 min) – „Předáváme znalosti“

• Každá skupina prezentuje svůj výstup.

• Ostatní spolužáci jsou učitelem motivováni k pokládání otázek a příspěvkům do diskuse o tématu.

• Reflexe: Jaké téma bylo pro vás nejzajímavější? Jak nám chemie pomáhá v běžném životě?

Ilustrace

Název ilustrace

TED talk – chemie v akci

Krátký textový popis

Žáci si z nabídky učitele (viz níže) vyberou aktuální chemické téma s dopadem na společnost a připraví jeho krátkou prezentaci ve stylu TED Talku (3–5 minut) s cílem vysvětlit jej srozumitelně vrstevníkům, ideálně v češtině s vybranými částmi v cizím jazyce (např. úvod, klíčový termín, závěr).

Tato aktivita slouží pro propojení dosavadních znalostí žáků z předmětu chemie s reálnými tématy, kterými se obor chemie v současnosti zabývá. Tento cíl je zásadní pro budování pozitivních postojů k chemii a především pro formování představ o reálné náplni práce chemiků pro ty z žáků, kteří aspirují na další studijní dráhu resp. povolání v tomto nebo příbuzném oboru.

viz: https://dum.rvp.cz/material/ted-talk-chemie-v-akci.html?nahled=1

Úroveň Splněno

Popis

- Vyhledává a shromažďuje relevantní informace o současných objevech a trendech v chemii z různých odborných a populárně-vědeckých zdrojů.
- Zhodnotí příspěvek českých chemických objevů celosvětové vědě.
- S pomocí různých zdrojů posoudí relevantnost informací předkládaných v mediálních sděleních a fake news vztahujících se k oboru chemie.
- Uvede příklady inovací v chemickém výzkumu s ohledem na cíle udržitelnosti a koncept zelené chemie.

Ilustrace

Název ilustrace

Čemu se věnují současní chemici?

Krátký textový popis

Aktivita 1 Pomocí webu Nobelprize.org žáci každoročně provedou aktivitu, která je seznámí s aktuálními výzkumy v oblasti chemie a příbuzných oborů (např. medicíny).

V záložce “Educational resources” lze využít několika předem připravených a již strukturovaných lekcí, které jsou doplněny i o časový rozvrh jednotlivých aktivit.

Způsob hodnocení - lze provést na základě narvhované “Conclusion”.

Práci českých vědců lze zpracovat např. pomocí oficiálních webových stránek Akademie věd ČR - ve skupinách se žáci mohou zabývat probíhajícími výzkumy, vytvořit o nich postery a následně se edukovat navzájem ve třídě či v nižších ročnících. Vhodné je propojení s návštěvou odborníka z praxe např. v rámci projektu Den pro školu či exkurzí v odborném pracovišti.

Aktivita 2

Žáci si s pomocí učitele ve skupinách vyhledají konkrétní objevy ať už z oblasti českého výzkumu nebo z oblasti laureátů Nobellovy ceny. S využitím umělé inteligence obsáhlé informace zestruční tak aby jim sami ve skupině rozuměli. Následně metodou skládankového učení učitel rozdělí žáky z původních skupin tak aby vznikly skupiny nové, ve kterých jsou zastoupeni žáci seznámení s různými tématy. Žáci si objevy vzájemně představí, a následně mají za úkol v těchto skupinách sestavit krátký kvíz (Kahoot nebo jiný nástroj) určený svým spolužákům ale i rodičům zaměřený na charakteristiky daných řešených témat.

Rolí učitele je směrovat žáky v první části výběru, dále k využívání vhodných promptů k překladu a objasnění složitých výzkumných témat. Podstatným bodem je směrování žáků, aby k vysvětlování témat nepoužívali pojmy, kterým nerozumí. Zároveň učitel sleduje a podněcuje debaty žáků ve skupinách a vyhodnocuje míru zapojení jednotlivých žáků.

Na linku https://uloziste.rvp.cz/material/dbc993?nahled=1 naleznete tuto ilustraci doplněnou o metodickou podporu pro žáky s LMP.

Ilustrace

Název ilustrace

Fakt, nebo fikce? Chemie v médiích pod lupou

Krátký textový popis

Aktivita „Fakt, nebo fikce?“ je zaměřena na rozvoj kritického myšlení a mediální gramotnosti v kontextu výuky chemie. Žáci pracují s reálnými i smyšlenými mediálními sděleními, která se týkají aktuálních témat z oblasti chemie (např. vliv chemikálií na zdraví, mikrovlnky nebo „toxiny“ v potravinách). Ve skupinách analyzují jednotlivá tvrzení, hodnotí jejich důvěryhodnost na základě argumentů, práce se zdroji a vlastní předchozí znalosti. Výstupem je krátká prezentace závěrů, na niž navazuje strukturovaná reflexe. Aktivita žákům ukazuje, že rozpoznání manipulativních nebo nepravdivých tvrzení je klíčovou dovedností nejen ve škole, ale i v každodenním životě.

Součástí aktivity je i rozvoj klíčové kompetence „uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení“. Žáci při práci reflektují, že učení se neodehrává pouze ve škole, ale i v kontaktu s médii, internetem a veřejným prostorem. Vedou diskusi o tom, jak efektivně získávat informace, dokončují dílčí úkoly a spolupracují na společném výstupu. Aktivita tím přispívá k vytváření postojů důležitých pro zodpovědné, informované a aktivní občanství.

viz: https://dum.rvp.cz/material/potravinova-pyramida-kolaz-zdraveho-jidelnicku.html?nahled=1

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše koloběh uhlíku v přírodě s využitím příkladů konkrétních látek.

Ilustrace

Název ilustrace

Čemu se věnují současní chemici?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/dbc993

Krátký textový popis

Žáci si s pomocí učitele ve skupinách vyhledají konkrétní objevy ať už z oblasti českého výzkumu, nebo z oblasti laureátů Nobelovy ceny. S využitím umělé inteligence obsáhlé informace zestruční tak, aby jim sami ve skupině rozuměli. Následně metodou skládankového učení učitel rozdělí žáky z původních skupin tak, aby vznikly skupiny nové, ve kterých jsou zastoupeni žáci seznámení s různými tématy. Žáci si objevy vzájemně představí a následně mají za úkol v těchto skupinách sestavit krátký kvíz (Kahoot nebo jiný nástroj) určený spolužákům, ale i rodičům zaměřený na charakteristiky daných řešených témat. Rolí učitele je směrovat žáky v první části výběru, dále k využívání vhodných promptů k překladu a objasnění složitých výzkumných témat. Podstatným bodem je směrování žáků, aby k vysvětlování témat nepoužívali pojmy, kterým nerozumějí. Zároveň učitel sleduje a podněcuje debaty žáků ve skupinách a vyhodnocuje míru zapojení jednotlivých žáků.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CAP-CHE-003-ZV9-014

Zmapuje chemické (a jiné) provozy v místě svého bydliště, zjistí informace o jejich produkci a zhodnotí její vliv na kvalitu životního prostředí a vlastní život.

Metodická podpora

Komentář

Cílem výstupu je seznámit žáky s důležitými chemickými provozy a výrobami. Pro ilustrativnost je možné soustředit se pouze na ty v regionu bydliště žáků. Dále je kladen důraz na stránku bezpečnosti daných výrob a jejich produktů a na ekologii s rozšířením na možná znečištění okolí bydliště a recyklaci odpadu.

Chemický průmysl je nepostradatelnou součástí lidské činnosti a s jeho produkty se neustále setkáváme v každodenním životě. Žáci zmapují chemické provozy v okolí svého bydliště a to, co se v nich vyrábí. S tím souvisí také bezpečnost a ekologická stránka daných provozů, případně odpadů obecně, kterou by žáci měli být schopní kriticky hodnotit.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV9-001

Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vyhledá chemické provozy ve svém okolí a vysvětlí jejich význam.

Ilustrace

Název ilustrace

Které chemické provozy máme v okolí?

Krátký textový popis

Úvod (10 min) – „Co si představíme pod pojmem chemický provoz?“

• Učitel žáky instruuje, aby vyhledali obrázky zařízení, které mají spojené s chemickými provozy.• Žáci sdílejí, co vyhledali a vysvětlují proč (např. čističky odpadních vod, farmaceutické továrny, výroba hnojiv, rafinerie, potravinářský průmysl).

• Učitel promítne mapu města/regionu, ve kterém se škola nachází, a žáci odhadují, kde by mohly být chemické provozy.

Hlavní část (25 min) – „Zkoumáme chemii kolem nás“

• **Skupinová práce:**• Žáci vyhledávají chemické provozy v okolí (na internetu nebo podle připravených materiálů).

• Vyplňují pracovní list, kde uvedou:• Název podniku

• Co vyrábí nebo zpracovává

• Proč je tento provoz důležitý pro společnost

• Sdílení informací: Každá skupina krátce představí jeden provoz s využitím obrázků i jiných mediálních zdrojů.

Závěr (10 min) – „Jak chemie pomáhá?“

• Diskuze: Jaké produkty chemických provozů běžně používáme? Které z nich se vyrábějí v našem regionu?

• Reflexe: Byl některý z provozů překvapivý? Co by se stalo, kdyby přestal fungovat?

Úroveň Na cestě

Popis

• Zhodnotí dopady činnosti chemických provozů na životní prostředí a popíše, jakým způsobem tyto provozy předcházejí negativním dopadům na životní prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Znečišťovatelé pod lupou

Krátký textový popis

Cílem úlohy je naučit žáky pracovat s veřejně dostupnými daty o emisích znečišťujících látek prostřednictvím portálu Integrovaného registru znečišťování (IRZ). Žáci se seznámí s konkrétními chemickými provozy ve svém okolí, analyzují jejich vliv na životní prostředí a navrhnou opatření ke snížení negativních dopadů. Žáci se naučí nejen analyzovat data z veřejně dostupných zdrojů o znečišťování životního prostředí, ale také navrhnout konkrétní kroky, kterými mohou sami aktivně přispět k ochraně svého okolí – jako jednotlivci i jako skupina. Úloha směřuje k rozvoji kompetence k občanství a udržitelnosti s důrazem na aktivní občanství, participaci a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování).

viz: https://uloziste.rvp.cz/material/86e5cd

Ilustrace

Název ilustrace

Jak chemické provozy ovlivňují životní prostředí?

Krátký textový popis

Úvod (10 min) – „Přínosy a rizika chemie“

• Učitel ukáže dvě fotografie:• Pozitivní dopad: Čistá voda z úpravny, moderní výrobky díky chemii.

• Negativní dopad: Znečištěné ovzduší z továren, kontaminace půdy.

• Žáci navrhují, jak chemické provozy ovlivňují životní prostředí i jaký dopad by mohlo mít zrušení chemických provozů.

Hlavní část (25 min) – „Jak se chrání příroda?“

• Skupinová práce: Každá skupina si vybere konkrétní chemický provoz z minulé hodiny a zjistí:• Jaké možné ekologické problémy může způsobit?

• Jaká opatření podnik využívá ke snížení negativních dopadů?

• Jaké ekologické normy musí dodržovat a případně jak se nutnost dodržovat normy projevuje v ekonomice provozu.

• Skupiny své závěry zpracují do krátké prezentace nebo plakátu.

Závěr (10 min) – „Řešení existují!“

• Prezentace výsledků: Každá skupina s využitím grafiky shrne, jak chemické provozy minimalizují své dopady.

• Učitel ukáže příklady moderních ekologických opatření, jako jsou filtrační technologie nebo využití obnovitelných zdrojů.

• Reflexe: Jak můžeme my sami přispět k ochraně přírody v běžném životě a jaký to má dopad ve srovnání s dopadem chemických provozů?

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhledává, třídí a kriticky hodnotí informace o průmyslových a zemědělských závodech v okolí svého bydliště / ve svém regionu.

• Vyhledává informace o tom, jaké povinnosti mají domácnosti a firmy v kontextu ochrany přírody před znečišťováním a bezpečné likvidace odpadu.

• Zjišťuje informace o možnostech třídění odpadu ve své obci/městě – informace zjišťuje skrze internetové stránky obce nebo přímo kontaktováním zástupce samosprávy, zjišťuje polohu nejbližšího sběrného místa.

• Změří množství odpadu, který vyprodukuje jeho domácnost za týden, vyhodnotí zastoupení recyklovatelné a nerecyklovatelné složky a navrhne možnosti snížení objemu produkovaného odpadu.

• Popíše postup recyklace papíru, plastů a skla, seznámí se s jednotlivými kroky recyklace a s možnostmi využití recyklovaných materiálů.

• Zmapuje, jak je ve škole (ve třídě) nakládáno s odpadem, a hledá řešení pro zlepšení stávající situace.

• Mapuje a následně diskutuje, kde v místě jeho bydliště dochází ke znečišťování vody, vzduchu a půdy, a navrhuje možnosti nápravy.

Ilustrace

Název ilustrace

Přebíráme zodpovědnost za životní prostředí

Krátký textový popis

Aktivita 1

Indikátor: Zmapuje, jak je ve škole (ve třídě) nakládáno s odpadem a hledá řešení pro zlepšení stávající situace (např. skrze žákovský parlament, podnět k vedení školy); zjistí množství odpadu produkovaného školní jídelnou

Žáci si mezi sebou ve třídě rozdělí role (manažer, reportér, tiskový mluvčí, členové pracovní skupiny apod.). Zpracují postup prací vedoucích ke zmapování zacházení z odpadem ve škole. Zhodnotí jeho množství a posoudí vhodnost s nakládáním s různým odpadem. Celou práci dokumentují fotografiemi nebo videem.

Následně zpracují zprávu určenou vedení školy, ve které zdokumentují stávající stav a navrhnou možnosti zlepšení ve smyslu zodpovědného hospodaření s odpadem.

Aktivita 2

Žáci pracují s vybranými oficiálními informacemi o stavu životní prostředí v ČR a jednotlivých krajích, které vydává MŽP např. životní prostředí nebo zprávy o stavu ŽP.

Práce s těmito přehledovými zprávami z profesních měření umožňuje žákům se snadno seznámit se stavem životního prostředí v regionu, ve kterém žijí. Interpretací těchto výstupů pak dochází k rozvoji dovednosti analýzy a interpretace dat, jakožto i formování postojů a hodnot spjatých s ochranou přírody a udržitelným rozvojem.

Toto téma má potenciál podporovat rozvoj aktivního občanství u žáků a převzít tak iniciativu při řešení problémů místní komunity:

• Nahlášení černých skládek, zdrojů znečišťování vody, vzduchu a půdy

• Podpora udržitelného rozvoje a nakládání s materiály a surovinami v místě žákova bydliště

• Řešení otázky odpadového hospodářství v místě bydliště. – Žák se seznamuje s konkrétními pravidly nakládání s odpadem ve svém bydlišti, porovnává je s pravidly jiných obcí a měst.

• Zadržování vody v krajině – obecní/regionální vs. individuální úroveň.

Podpora rozvoje afektivních cílů během návštěv průmyslových a zemědělských závodů, případně zařízení na zpracování a recyklaci odpadů. – možnost využití i virtuálních prohlídek. Afektivní cíle mohou být podpořeny i zvědomením si aktuálního stavu vlastního nakládání s odpady, jejich kvantifikace a navrhováním možností, jak tento stav postupnými kroky do budoucna změnit. Přínosné pro žákovo učení může být i zasazení vlastního stavu do kontextu dat, která sbírá Český statistický úřad.

Ilustrace

Název ilustrace

Chemie za rohem – moje akce pro lepší prostředí

Krátký textový popis

Cílem této úlohy je přivést žáky k uvědomění, že chemické provozy nejsou jen strašáci a znečišťovatelé životního prostředí a abstraktní továrny z obrázků, televize a učebnic, ale jsou důležitou složkou pro život člověka z hlediska jeho bezpečnosti i kvality života (produkce klíčových výrobků denní potřeby). Žáci identifikují chemický provoz nebo průmyslový podnik ve svém regionu, zhodnotí jeho vlivy a popíšou, jaká opatření podniká pro omezení negativních dopadů. Důraz je kladen na reálné uvažování, pochopení místních souvislostí a schopnost formulovat závěry vlastními slovy. Hlavním cílem úlohy zhodnotit vliv chemických provozů na životní prostředí, ale také aktivně navrhnout konkrétní zlepšení nebo informační podporu, která bude mít pozitivní dopad na okolí. Žáci budou mít příležitost účelně uplatnit svůj vliv na místní komunitu při respektování různých pohledů a zájmů.

viz: https://uloziste.rvp.cz/material/6b5b12

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede a vysvětlí příklady dopadu činnosti člověka na životní prostředí.

PRI

Přírodopis

Charakteristika vzdělávacího oboru

Obsah vzdělávacího oboru je specifický svým zaměřením na oceňování významu přírody a pochopení procesů, vztahů a jevů, které se v ní odehrávají. Vzdělávací obor vyzdvihuje význam přírody samotné a zdůrazňuje, jak dlouhodobý byl vývoj její současné podoby a jaké procesy k ní vedly. Vede k prohlubování vztahu k místu, rozvoji citlivosti k přírodě (environmentální senzitivity) a k reflexi etických otázek.

Očekávané výsledky učení jsou rozdělené do 5 tematických okruhů, vycházejících z klíčových oborových konceptů (big ideas of science):

- **Živé struktury a jejich funkce**
- **Organismy a prostředí**
- **Rozmnožování a dědičnost**
- **Evoluce a rozmanitost**
- **Dynamická planeta**

Očekávané výsledky učení se vždy zaměřují na organismy včetně člověka. Lidskému zdraví se věnuje obor Výchova ke zdraví a bezpečí.

Formulace výsledků učení zdůrazňují využívání badatelských metod při zkoumání živých organismů a jevů v přírodním prostředí a vedou k chápání významu péče a ochrany životního prostředí. Důraz se klade na kritickou práci s informačními zdroji, promyšlené využívání digitálních technologií a na laboratorní a terénní práci. Organizace výuky (zařazování delších časových bloků) by měla umožnit učení venku a v souvislostech a aktivní zapojení žáka do péče o přírodu.

001

Živé struktury a jejich funkce

Charakteristika tematického okruhu

Žák se učí, že všechno živé je složené z buněk, které pozoruje pod mikroskopem. Pozná, jak se buňky v tělech rostlin a živočichů spojují do větších celků (tkáně/pletiva, orgány, orgánové soustavy), plnících speciální funkce. Žák zjistí, proč je důležité, aby tělo udržovalo správnou teplotu a další podmínky pro fungování buněk a jejich dělení. Okruh pomáhá žákovi porozumět tomu, jak spolu části živých organismů vzájemně souvisejí.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-PRI-001-ZV9-001

Rozpozná složení organismů z buněk s použitím mikroskopu a při další práci s informačními zdroji objasní funkci buňky jako komplexního živého celku.

Metodická podpora

Komentář

Složení organismů z buněk (základních jednotek) žák vyvodí na základě vlastního pozorování. Pro úvodní aktivity lze využít i virtuální mikroskop. Dále je možné využívat digitální mikroskopy připojitelné k obrazovce laptopu nebo zvětšující čočky pro mobilní telefony apod. Při porovnávání různých pletiv/tkání a buněk žák využívá i další informační zdroje a vyobrazení.

Na základě životních funkcí organismů (např. analogie s vlastním tělem) vyvodí žák životní funkce, které musí vykonávat jedna buňka (jednobuněčného i mnohobuněčného organismu). Jde o základní pochopení funkcí organel v rámci buňky. Neočekává se, že na ZŠ bude žák přesně znát názvy různých organel, jako například „endoplazmatické retikulum“. Názvy organel, které jsou nezbytné pro procesy jako fotosyntéza a buněčné dýchání (mitochondrie a chloroplasty), budou žákům představeny, ale nepředpokládá se, že by žáci tyto názvy znali nazpaměť.

Neočekává se, že budou vyučovány podrobné biochemické rovnice pro vysvětlení fotosyntézy a buněčného dýchání. Důraz by měl být kladen na to, aby nedocházelo k mylným představám. Častou mylnou představou je zaměňování dýchání (výměna plynů v plicích) a buněčného dýchání (v buňce, zejména v mitochondriích) nebo představa, že rostliny nedýchají, ale pouze fotosyntetizují. Buněčné dýchání může být zjednodušeně vysvětleno tak, že za účasti kyslíku se z cukrů uvolňuje energie, vzniká oxid uhličitý a voda.

Jedná se o zásadní oborový koncept. Primárně je zaměřený na pozorování mikroskopem.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozlišuje živou a neživou přírodu.
- Odebírá vzorky, u kterých lze mikroskopovat buňky.
- Popíše základní funkce orgánů v těle živočichů.
- Pozoruje preparát a ovládá ostření mikroskopu, nastaví vhodnou intenzitu světla.
- Reflektuje princip zvětšení a otočení obrazu.

Ilustrace

Název ilustrace

Začínáme s mikroskopem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/505041

Krátký textový popis

Žáci se nejprve učí manipulovat s mikroskopem - tj. nastavení světla, clon, zasunutí preparátu, zaostření. Poté pozorují vytištěná písmena. Vyvozují, že obraz pozorovaného objektu je převrácený.

Popis ověřování: zakreslení písmen do tabulky

Úroveň Na cestě

Popis

práce s mikroskopem

- Pozoruje preparát a ovládá ostření mikroskopu, nastaví vhodnou intenzitu světla.

• Reflektuje princip zvětšení a otočení obrazu.

• Rozliší biologický objekt pozorování od rušivých objektů (např. bubliny, praskliny apod.),

příprava a pozorování preparátu

• Do kapky média (typicky vody) na podložním sklíčku vloží vhodný biologický objekt(např. pokožku cibule, list měříku, kousek dužniny šípku, šupinu, peří),

• Zakryje krycím sklíčkem a objekt pozoruje.

• Do protokolu zaznamená heslovitý postup, zvětšení a nákres pozorované struktury tužkou.

složení z buněk

• Rozliší s pomocí zadaných kritérií jednobuněčný organismus a složitější struktury (pletivo, tkáň, mnohobuněčný organismus).

• Pozoruje více preparátů pletiv/tkání (např. řez stonkem, řez listem, otiskový preparát či řez tkání) a jednobuněčný organismus (např. kvasinky z pekařského droždí) v mikroskopu či na fotografii a porovná, z kolika buněk se daný organismus skládá.

• Pozoruje, popíše a vyvodí, že u mnohobuněčných organismů jsou různé typy buněk, které se specializují na různé funkce.

• Vyvodí složení organismů z různých typů buněk jako základní společný rys všeho živého.

struktury a funkce uvnitř buňky, viry jako nebuněčné organismy

• Pomocí přirovnání a analogií (např. s vlastním tělem, budovou, firmou, školou) popíše struktury uvnitř buňky a jejich funkce.

• Stručně popíše funkce základních částí buňky: membrána, jádro, cytoplazma s organelami v případě eukaryotické buňky: mitochondrie, chloroplast (znalost těchto pojmů se u žáků nepředpokládá), různé typy váčků a membránových útvarů.

• a základě jednoduchých přirovnání ze života (např. uchovávání důležité informace, pořizování kopií v knihovně; ohraničení a kontrola, kdo projde dovnitř a ven – vnější zdi budovy a vrátnice; solární panely apod.) popíše vybranou buněčnou organelu s ohledem na typ buňky a její funkci v buňce jako celku: např. chloroplast přítomný v buňkách zelených (fotosyntetizujících) rostlin, řas a sinic, který je díky zelenému barvivu schopný zachytit energii slunečního záření a přeměnit ji na energii v cukru, kterou může buňka dále využít.

• Popíše virus jako parazitický organismus, který není schopen zmnožit svoji dědičnou informaci, vytvořit podle ní bílkoviny, ani jiné látky, a tedy se rozmnožit se či se projevit jako živý jinak, než že použije látky, energii, procesy a ústrojí hostitelské buňky.

propojení funkcí, procesů a organel do komplexního celku

• Na vybraném příkladu organely (např. mitochondrie) zjednodušeně popíše, co se v ní (na ní apod.) odehrává, co do daného děje vstupuje, jaké jsou produkty a jakou má tento děj význam pro buňku, např. na úrovni: v mitochondrii probíhá buněčné dýchání, tedy děj, při kterém se energie z živin (cukrů) přemění na energii vázanou tak, že ji buňka může rychle použít. K buněčnému dýchání je potřeba kyslík, vzniká při něm také oxid uhličitý a voda.

• Vysvětlí, jak jsou spolu propojeny funkce a procesy na úrovni buňky do komplexního celku.

Ilustrace

Název ilustrace

Mechový nálev pod mikroskopem

Krátký textový popis

Příprava materiálu: K vytvoření nálevu z mechu postačí mech z podmáčené půdy nebo mokřadu (rašeliník, ploník ...), který se po vytažení z mokřadu (voda nesmí okapat) umístí do sklenice s trochou vody. Vodu z mechu lze mikroskopovat hned druhý den. Pozorovat lze nálevníky, rozsivky, měňavky atd. Žáci si připraví klasický nativní preparát a pozoruje.

Zadání pro žáky:

• Odeberte kapátkem nálev z mechu a připravte preparát

• Zakreslete náčrt pozorovaného organismu nebo přiložením fotoaparátu mobilního telefonu k okuláru pořiďte fotografii. Poté zakreslete náčrt podle fotografie.

• Zaznamenejte zvětšení pozorovaného objektu.

• Pomocí obrazového atlasu se pokuste pozorované organismy zařadit do skupin (př. nálevníci, rozsivky, měňavky, želvušky atd.)

Popis ověřování: zakreslení pozorovaného objektu se záznamem zvětšení

Ilustrace

Název ilustrace

Buňky a tkáně člověka ve virtuálním mikroskopu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/dca3b0

Krátký textový popis

Aktivita umožní žákům pochopit uspořádání lidského těla od celých orgánových soustav až po nejmenší úroveň jednotlivých buněk v rámci vybraných tkání. Prostřednictvím digitálních technologií a virtuálního mikroskopu žáci rozvíjejí klíčové kompetence k řešení problémů (práce s informacemi a jejich kritické hodnocení) a k podnikavosti (navrhování vlastních postupů). Získají praktickou zkušenost s pozorováním, zakreslováním a popisem buněk a tkání lidského těla. Na závěr hodnotí pro a proti využívání virtuálního mikroskopu oproti reálnému mikroskopu.

Úroveň Splněno

Popis

• Samostatně připraví jednoduchý preparát a mikroskopuje.

• Vysvětlí, že organismy jsou z buněk, a rozliší jednobuněčný a mnohobuněčný organismus.

• Popíše, že u mnohobuněčných organismů jsou různé typy buněk specializované na různé funkce.

• Na základě jednoduchých přirovnání ze života popíše funkce, které v bakteriální buňce a v buňce rostlin, hub a živočichů plní její části (organely a membrána).

• Popíše virus jako nebuněčného parazita, který není schopný životního projevu bez hostitelské buňky.

Ilustrace

Název ilustrace

Buňka v práci

Krátký textový popis

• Vysvětlíme žákům, že buňku a její části je možné podle jejich funkce přirovnat k fungování organizace. Můžeme začít u školy. Kdo a co ve škole plní podobnou funkci, jako má v buňce buněčné jádro, buněčná stěna, chloroplast, mitochondrie, vakuola? Podobně se můžeme ptát také u města nebo celého státu. Žáci určitě přirovnání vymyslí.

• Objevujeme funkci organely v buňce. S žáky se podíváme na přirovnání buňky a jejich organel k firmě a jejím zaměstnancům. Rozdělíme si buněčné organely, u kterých žáci vyplní Žádost o práci v buňce, stejně jako uchazeč reaguje na pracovní nabídku. Žáci odpovídají na otázky k funkci buněčné organely. Jako zdroj informací mohou využít odborné publikace a nahlédnout do knih o buňce či pracovat s informacemi na internetu.

• Sdílíme vlastní zjištění. Po vyplnění žádosti žáci prezentují vlastní poznatky o funkci jejich buněčné organely v buňce. Přitom dávají důraz na to, jaký hlavní přínos má jejich organela pro buňku a její fungování. Soustředí se nejen na prezentování vlastních zjištění, ale také na zjištění spolužáků. Tím si prohlubují znalosti i ostatních organelách v buňce.

• Reflektují vlastní práci a navrhují zlepšení.

Odkaz na aktivitu: https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/22260/BUNKA-V-PRACI.html

Ilustrace

Název ilustrace

Jedna nebo mnoho

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4cd3f3

Krátký textový popis

Úloha přispívá k rozvoji kompetence k realizaci akcí, aktivit a projektů. Žák nejprve pracuje podle konkrétních postupů při přípravě preparátů a práci s mikroskopem, poté vyhledává informace v textu, kterých využívá při realizaci modelu jednobuněčného organismu a jeho prezentaci. Žáci reflektují, jak se jim dařilo postupovat při tvorbě modelu ve skupině. Při vzájemných prezentacích trénují žáci schopnost porozumět slovním a obrazným vyjádřením. Forma výuky je jak individuální, tak skupinová, doba trvání je 90 minut.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozliší s pomocí zadaných kritérií jednobuněčný organismus a mnohobuněčný organismus.

CAP-PRI-001-ZV9-002

Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

Metodická podpora

Komentář

OVU umožňuje pochopit klíčový koncept oboru a současně umožňuje zkoumat jevy v každodenním životě a provádět jednoduché bádání a vysvětlování závislosti procesů probíhajících v živých organismech na podmínkách prostředí. Podporuje hledání podobností mezi člověkem a ostatními živými tvory.

Možné zkoumané faktory mohou být například světlo, voda, koncentrace kyslíku, oxidu uhličitého, pH, tělesná zátěž, teplota. Základními životními procesy rozumíme například růst, dýchání, fotosyntézu, tep, dechovou frekvenci, trávení. OVU zahrnuje také další životní projevy jako je vnímání a reakce organismu. OVU se týká také dalších znaků živých organismů jako je dědičnost, rozmnožování a vývoj, jejichž zkoumání v rámci výuky na základní škole spíše nepředpokládáme.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-016

Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MRF-000-ZV9-001
Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001
Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KRP-BAD-000-ZV9-001
Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-002
Vytvoří model, kterým popíše chemické přeměny látek v lidském těle při trávení živin.

CAP-CHE-002-ZV9-006
Analyzuje a interpretuje dostupná data o složení ovzduší v ČR i ve svém okolí.

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

CZB-VZB-002-ZV9-006
Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Identifikuje fenomény spojené s životními projevy vybrané skupiny organismů.
- Experimentálně zkoumá a zaznamená vliv dané podmínky na zvolený fenomén.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.

Ilustrace

Název ilustrace

Vliv světla na růst rostlin

Krátký textový popis

Výzkumná otázka: Jaký vliv má světlo na růst rostlin krátce po vyklíčení?

Pomůcky: semínka rostlin (např. fazole), květináče s půdou, zdroj světla (např. lampa), tmavý kryt (např. krabice)

Zadání pro žáky:

Diskutujte o tom, při jakém procesu potřebují rostliny světlo a proč. Uveďte příklady, kdy jste pozorovali rostliny rostoucí ve tmě (např. ve sklepě, zakryté prknem, v místnosti se zataženými závěsy apod.) a popište, jak vypadaly.

Upravte větu tak, aby odpovídala vaší domněnce:

Myslím si, že rostliny rostoucí ve tmě budou kratší/delší než rostliny na světle a budou mít.....barvu.

Postup:

- Zasaďte semínka do dvou květináčů.
- Jeden květináč umístěte na světlo, druhý do tmy (pod kryt).
- Zalévejte oba květináče stejně po dobu 7–10 dní.

• Pozorujte a zaznamenejte rozdíly ve velikosti a kondici rostlin.

• Porovnejte své pozorování s vaší domněnkou.

Popis ověřování: Učitel pozoruje práci žáků ve skupinách, poskytuje průběžnou zpětnou vazbu a hodnotí provedený záznam a slovní popis.

Úroveň Na cestě

Popis

plán pokusu

• Přiřadí z předložených možností k různým organismům základní životní procesy a k nim faktory, které je mohou ovlivňovat (na základě zkušenosti a informačních zdrojů).

• Po diskuzi s se spolužáky a vyučujícím zvolí vhodný objekt k pozorování a zajistí podmínky optimální pro průběh pokusu.

• Při práci s živočichy pro ně zajistí potřebné životní podmínky a naplánuje postup, který bere ohledy na jejich potřeby.

• Tvoří otázky, na které bude v rámci pokusu hledat odpovědi.

• Naplánuje jednoduchý pokus, který zkoumá, jak určitý faktor (např. množství světla, vody nebo tepla) ovlivňuje život rostliny nebo živočicha.

• Přitom si zapíše, co si myslí, že se stane (domněnka), a co bude během pokusu měnit

• Vybere správné pomůcky pro pokus.

vedení badatelského záznamu

• Vede si protokol o průběhu pokusu, kde zaznamenává jednotlivé fáze, čas, podmínky.

• Provádí obrazovou dokumentaci (náčrty, fotografie, videa), která poslouží k vyhodnocení výsledků pokusu.

• Opatrně zachází se živými organismy.

• K záznamu používá i digitální nástroje, jako je fotoaparát nebo tabulky v počítači, případně měřící čidla.

vyhodnocení pokusu a prezentace výsledků

• Výsledky pokusu porovná se svými domněnkami a prezentuje průběh, výsledky a vyhodnocení pokusu.

• Odlišuje přitom výsledek doložený daty od jím vyvozeného závěru.

• Představí, jak pokus probíhal a co zjistil, používá při tom správné odborné výrazy, odpovídá na otázky ostatních a ptá se na jejich názory.

doporučení pro praxi a další výzkum

• Propojí to, co se dozvěděl z pokusu, s tím, co už ví o tom, jak fungují procesy v živých organismech/rostliny a zvířata, uvede příklady z běžného života, kde se děje něco podobného jako v jeho pokusu.

• Na základě toho, co se z pokusu naučil, navrhne, jak by mohl lépe pečovat o své zdraví, rostliny nebo živočichy, své návrhy vysvětlí a zdůvodní.

• Postup opakuje pro rostliny, živočichy a lidské tělo.

Ilustrace

Název ilustrace

Znaky života

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0c130d

Krátký textový popis

Úloha spočívá v porovnání dostupných neživých objektů (vzorku horniny, minerálu) s živými (lidé, rostliny, ptáci za oknem, lišejníky…) pomocí pozorování a jednoduchých manipulativních experimentů a následného vyvození základních znaků života.

Ilustrace

Název ilustrace

Vliv stresu na reakční dobu (člověk)

Krátký textový popis

Žáci staví na své zkušenosti se stresem, soustředěním a reakční dobou. Navrhují sami postup pro pokus na základě předložených pomůcek.

Zadání pro žáky:

Výzkumná otázka: Jak stres ovlivňuje délku reakční doby (od akce po reakci)?

Zapište svoji hypotézu: Myslím si, že….

Navrhněte postup, máte-li k dispozici tyto pomůcky: pravítko, stopky, hudební nástroje, metr, delší tyč

Vámi navržený postup porovnejte s doporučeným postupem. Postup případně upravte, pokus proveďte a zdokumentujte. Porovnejte výsledky s vaší hypotézou a zapište, co jste pozorovali a proč.

Do závěru uveďte, jaké souvislosti má vaše zjištění, v jakých situacích to může představovat riziko.

Doporučený postup:

- *Jeden žák drží pravítko ve výšce očí druhého žáka.*
- *Pravítko náhle pustí, druhý žák se snaží pravítko co nejrychleji chytit.*
- *Měřte vzdálenost, na které bylo pravítko zachyceno.*
- *Opakujte pokus s různými podmínkami – klidovým prostředím a stresujícími podněty (např. hlasitý zvuk).*

Popis ověřování: záznam z pozorování, graf, zodpovězení badatelské otázky s vysvětlením procesu

Ilustrace

Název ilustrace

Vliv teploty na aktivitu enzymů (kvasinky)

Krátký textový popis

Žáci staví na své zkušenosti s tím, na jaké místo je nejlepší umístit mísu s kynutým těstem, aby dobře nakynulo a po upečení jsme získali pěkně nadýchanou vánočku nebo buchty. Diskutují o tom, co mají společného postupy, které se při přípravě kynutého těsta běžně používají (např. zakrývání těsta utěrkou, přidání vlažného mléka nebo vody, uložení u zdroje tepla). Zjišťují, co se děje na úrovni buňky u kvasinek, z čeho získává buňka energii a jak to lze pozorovat a měřit. Hledají odpověď na zadanou výzkumnou otázku: Jak ovlivňuje teplota činnost enzymů rozkládajících cukry při kvašení? Zapíšou si svoji hypotézu, navrhnou postup. Na základě pokusu vysvětlí, že vyšší teplota podporuje aktivitu enzymů v buňkách kvasinek rozkládajících cukry.

Zadání pro žáky:

Výzkumná otázka: Jak ovlivňuje teplota činnost enzymů rozkládajících cukry při kvašení?

Zapište svoji hypotézu: Myslím si, že….

Navrhněte postup, máte-li k dispozici tyto pomůcky: suché droždí, cukr, 3 lahve s balónky, teploměr, teplá a studená voda.

Vámi navržený postup porovnejte s doporučeným postupem. Pokus proveďte a zdokumentujte. Porovnejte výsledky s vaší hypotézou a zapište, co jste pozorovali a proč.

Do závěru uveďte, jak se vaše zjištění vztahuje k běžně používaným postupům při pečení z kynutého těsta.

Doporučený postup:

- *Do všech lahví vložte stejné množství droždí a cukru.*

- *Přidejte do první lahve studenou vodu (10 °C), do druhé vlažnou vodu (25 °C) a do třetí teplou vodu (40 °C).*
- *Na každou láhev nasaďte balónek a sledujte, jak rychle se nafukují.*
- *Porovnejte rychlost nafouknutí balónků a vytvořte graf závislosti teploty na produkci CO_2.*

Popis ověřování: záznam z pozorování, graf, zodpovězení badatelské otázky s vysvětlením procesu

Úroveň Splněno

Popis

- Navrhne jednoduchý pokus, který zkoumá, jak určitý faktor ovlivňuje život rostlin nebo živočichů (včetně člověka): zapíše, co chce zjistit, co si myslí, že se stane, a co bude během pokusu měnit.
- Vybere správné pomůcky pro pokus, opatrně zachází se živými organismy a pečlivě zapisuje, co během pokusu pozoruje.
- Na základě získaných výsledků vysvětlí, jak to, co měnil, ovlivnilo výsledek, a odlišuje přitom výsledek doložený daty od závěrů, které sám vyvodil.
- Porovná, jestli se stalo to, co na začátku očekával.
- Propojí výsledek pokusu s dostupnými informacemi o procesech v živých organismech a s doporučeními pro péči o zdraví člověka, rostliny nebo živočicha.

Ilustrace

Název ilustrace

Klíčení řeřichy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1ef334

Krátký textový popis

Úkolem žáků je ověřit pomocí vlastního bádání jednu z vybraných výzkumných otázek týkající se klíčení a faktorů, které je ovlivňují.

- Žáci si navrhují či vybírají jednu z výzkumných otázek týkajících se vlivů podmínek prostředí na klíčení. Otázky mohou zahrnovat vliv světla, vody, teploty, kyslíku nebo dalších faktorů prostředí.
- Každý žák navrhuje experiment, který umožní odpovědět na zvolenou výzkumnou otázku. Definují proměnné, způsob měření a postup experimentu. Postup bádání zaznamená do badatelského protokolu.
- Žáci realizují své experimenty podle navržených postupů. Zaznamenávají data. Fotografie nebo videozáznamy dokumentují průběh experimentu.
- Každý žák připraví prezentaci, ve které shrne svou výzkumnou otázku, postup bádání a získané výsledky. Použije přitom vlastní fotodokumentaci nebo videozáznamy.
- Žáci prezentují své výsledky před ostatními spolužáky a učitelem. V prezentaci vysvětlují svůj experiment, zdůvodňují svá rozhodnutí a diskutují o významu získaných poznatků.

Popis ověřování: badatelský protokol, prezentace

Ilustrace

Název ilustrace

Faktory ovlivňující růst rostlin

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/dd3447

Krátký textový popis

Badatelsky orientovaná aktivita je zaměřena na zkoumání faktorů, které ovlivňují růst rostlin. Jde o dlouhodobý projekt, který žáci realizují přibližně po dobu jednoho měsíce. Během této doby žáci projdou celým procesem vědeckého bádání – od formulace hypotézy na vybranou výzkumnou otázku, přes navržení a realizaci experimentu, až po vyhodnocení výsledků a formulaci závěrů. V průběhu projektu žáci využívají digitální technologie k dokumentaci experimentu a prezentaci výsledků. Projekt podporuje systematický přístup k vědeckému bádání a propojení získaných poznatků s teoretickými znalostmi o životních procesech rostlin.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá metody poznávání přírody, zejména pozorování a pokus.

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

Metodická podpora

Komentář

Žák pracuje s poskytnutým modelem nebo si ho sám či ve skupině vytváří na základě vlastního pozorování organismu, pitvy, animace apod. V některých případech může být řešením využití virtuální pitvy. Žák by měl dávat do souvislosti stavbu orgánu s jeho funkcí a pro lepší pochopení základních procesů používat porovnání s běžným životem. Během výuky na 2. stupni by se měl žák práci s modely nebo tvorbě modelů a stavbě těla věnovat opakovaně u různých skupin organismů (rostlin a živočichů). Modelem rozumíme zjednodušené zobrazení, které vystihuje hlavní znaky a vztahy. Může mít formu 3D modelu, počítačové animace nebo například schématu či myšlenkové mapy.

Není žádoucí zacházet do podrobností (porovnávat například jednotlivé typy nervových soustav u bezobratlých).

U lidského těla je důležité věnovat dostatečnou pozornost tématu imunity, vysvětlení principu různých typů očkování a rizikům nadužívání antibiotik, aby na OVU mohl navazovat obor Výchova ke zdraví a bezpečí.

OVU souvisí s každodenní zkušeností žáka a umožňuje porozumění zásadám péče o vlastní zdraví.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-016

Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-001

Posoudí kvalitu a složení potravin z hlediska vyváženého obsahu základních živin a aditiv.

CAP-CHE-001-ZV9-002

Vytvoří model, kterým popíše chemické přeměny látek v lidském těle při trávení živin.

CAP-FYZ-003-ZV9-008

Na základě vlastních experimentů popíše, co je zvuk, jeho vznik, vlastnosti a šíření; fyzikální vlastnosti zvuku dá do souvislosti s hudebním pohledem na zvuk.

CAP-FYZ-003-ZV9-009

Porovná chování světla v různých prostředích a na jejich rozhraních; popíše důsledky ve vybraných praktických situacích.

CZB-VZB-001-ZV9-001

Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

CZB-VZB-001-ZV9-002

Na základě znalosti základních mechanismů vzniku nemocí (infekčních, neinfekčních, degenerativních, psychosomatických aj.) uplatňuje zásady aktivní ochrany zdraví.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu organismů.
- Identifikuje fenomény spojené se životními projevy vybrané skupiny organismů.
- Pozoruje a popisuje rozdíly ve vzhledu mezi různě starými jedinci daného druhu.
- Porovná shody a rozdíly v rozmanitosti mezi jedinci jednoho druhu v závislosti na pohlaví a vnitrodruhové variabilitě.

Ilustrace

Název ilustrace

Vymodeluj svou rostlinu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c5975c

Krátký textový popis

Žáci modelují tělo imaginární rostliny podle zadání, využívají pro tvar a funkci částí těla rostlin inspiraci z obrázků.

Zadání pro žáky:

- Z modelíny vymodeluj rostlinu, která bude mít alespoň jednu část odpovídající zobrazeným funkcím nebo vlastnostem.
- Popiš rostlinu a její vlastnosti, přizpůsobení prostředí tvarem a funkcí. Které orgány mají příslušnou funkci a proč?
- V jakém prostředí roste?
- Vymysli název rostliny, podle vybraných znaků.

Popis ověřování: rozhovor s žákem při práci na modelu, slovní popis v pracovním listu

Ilustrace

Název ilustrace

Model trávící soustavy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9537f3

Krátký textový popis

Žáci měli za úkol vytvořit doma model trávící soustavy z libovolného materiálu a přidat popisky.
Je vhodné žáky motivovat, aby uvažovali o struktuře orgánů a jejich funkci a podle toho volili vhodné materiály pro svůj model (pytel, láhev s octem, trubice).
Úkol lze zadat do skupin při výuce venku a využít přírodní materiály (viz https://ucimesevenku.cz/laborator-venku/lidske-telo/).

Zadání pro žáky:

Vytvořte model trávící soustavy z libovolného materiálu, který najdete, přidejte popisky. Vyberte pro svůj model vhodné předměty/materiály podle funkce a stavby jednotlivých orgánů.

Úroveň Na cestě

Popis

stavba a funkce orgánů a orgánových soustav

• Pozoruje a popisuje uložení a tvar orgánů v organismu pomocí 3D modelu, VR modelu nebo preparovaného organismu (květ rostliny - pohlavní orgány, ryba - vnitřní orgány), např: uložení srdce pod plícemi a ochrana srdce a plic žebry a hrudní kostí, semena rostlin uložená uvnitř plodu či vně plodu apod.

• Tvar a velikost orgánů a vzájemně porovnává, popisuje jejich stavbu, pozoruje a porovnává tkáň orgánu (měkká, pevná, pružná...).

• Na základě pozorování nebo pitvy si vybere orgánovou soustavu daného živého organismu.

• Samostatně nebo ve skupině analyzuje tvar jednotlivých orgánů a soustav a dává ho do souvislosti s funkcí na základě vlastního pozorování (zejm. zkušenosti s vlastním tělem) a práce s informačními zdroji.

• Využívá vhodná přirovnání (např. srdce jako pumpa, cévy jako trubky) pro slovní popis.

• S použitím modelu objasňuje, jak struktura souvisí s funkcí u jednotlivých orgánů a uvádí přitom znaky na viditelné i mikroskopické úrovni (zaměřuje se na ne/propustnost jednotlivých částí a povrchů, spotřebu energie a koloběh látek v rámci organismu).

tělo jako propojený celek

• Vysvětluje souvislost jednotlivých orgánů a jejich funkcí v rámci orgánové soustavy, při popisu funkce používá vhodnou terminologii také z jiných přírodovědných oborů (chemie, fyzika – př. rozpustnost, hustota, elektrický náboj).

• Dává do souvislosti různé orgánové soustavy, které se navzájem ovlivňují (nablízko i na dálku – pomocí hormonů apod.) a tvoří propojený celek, využívá přitom např. myšlenkovou mapu, kde zobrazí hlavní části a popíše jejich vztahy a výměnu látek a energií.

• Na základě osobních zkušeností vyvodí reakci organismu na nepříznivé vnější podmínky (husí kůže v reakci na chlad, pocení v reakci na zimu ...), zdůvodní účel reakce.

• Vysvětlí na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji pojem obranyschopnost organismu (imunita).

• Uvede konkrétní příklady posilování imunity (vitamíny, otužování, očkování ...).

• Vysvětlí účel užívání antibiotik při léčbě, pozitivní i negativní dopady na organismus.

• Vysvětlí, jak předcházet nežádoucím dopadům na zdraví (užití probiotik) a vysvětlí problém s nadužíváním antibiotik u lidí i zvířat (tvorba rezistence).

• Popíše pojem rezistence z hlediska organismů, které ji vytváří (rezistence jako obrana bakterie proti nepříznivým vnějším podmínkám).

důsledky pro život organismů a člověka

• Pozoruje a porovnává orgánové soustavy a jejich funkce u různých skupin organismů pomocí obrazů nebo modelů.

• Vyvozuje podobnosti a rozdíly a zobecňuje, jaké životní funkce jsou vlastní všem živým organismům a jaké jsou společné pro člověka a ostatní živočichy.

• Na základě znalostí o orgánových soustavách a jejich propojenosti v lidském těle vyvodí doporučení pro udržení vlastního zdraví a uvede přitom příklady vhodných postupů (cvičení, stravování) i souvisejících poruch či nemocí.

Ilustrace

Název ilustrace

Halloweenská anatomie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/67b242

Krátký textový popis

Na příkladu nerealistických Halloweenských dekorací žáci analyzují správnost anatomického zobrazení živočichů a význam anatomie pro hybnost, stavbu a vzhled organismu. Úloha posiluje aktivní pozorování, využití znalostí anatomie, propojení jejích znalostí napříč živočišnými skupinami a mezipředmětové vztahy (matematika).

Zadání pro žáky:

Předloženo vám bude několik Halloweenských dekorací prodávaných jedním z největších amerických obchodních řetězců Walmart. Vaším úkolem je posoudit, zda jsou realistické. Odpovídají tyto modely koster opravdu skutečným kostrám?

1. Určete, o jaké druhy nebo vyšší skupiny organismů (rod/třída) se jedná.

2. Porovnejte je s reálnou kostrou organismu (využij atlas, modely z kabinetu, internet…) a popište chyby v anatomii na prodávaných výrobcích.

3. Jakým způsobem by nalezené chyby ovlivnily hybnost, tedy způsob pohybu daného zvířete, pokud by takovou kostru skutečně mělo? Změnily by chyby na kostře i vzhled daného zvířete? Jak?

4. Na prodávaných dekoracích se objevují některé části těl, které bychom na fosiliích a kostrách zemřelých už nenašli. Jaké části těla už nenajdeme na fosiliích? Vysvětlete, proč se dané části nedochovají ve fosilním záznamu.

Ilustrace

Název ilustrace

Lidské tělo jako dobře fungující stroj

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/90126c

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách zkoumají jednu z hlavních orgánových soustav (dýchací, trávicí, cévní) a vytvářejí její znázornění. Vysvětlují jednotlivé části, jejich funkce a vztahy k ostatním soustavám. Součástí práce je také scénář „selhání soustavy“, který pomáhá žákům pochopit vzájemnou provázanost tělesných systémů. Každá skupina si volí způsob zpracování podle svých preferencí, čímž lekce podporuje individualizaci a seberegulaci učení. Výstupem je prezentace znázornění a reflexe získaných poznatků. Lekce rozvíjí kompetence k učení a řešení problémů. Je vhodná pro 8.–9. ročník ZŠ a lze ji propojit s navazující lekcí o práci s informacemi a reklamními tvrzeními.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše tvar a stavbu jednotlivých orgánů a soustav a dává je do souvislosti s funkcí na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji.

• Využívá vhodná přirovnání pro slovní popis a s použitím modelu objasňuje, jak struktura souvisí s funkcí u jednotlivých orgánů.

• Dává do souvislosti různé orgánové soustavy, které se navzájem ovlivňují nablízko i na dálku (pomocí hormonů apod.) a tvoří propojený celek, ukáže hlavní části a popíše jejich vztahy včetně výměny látek a energie.

• Vysvětlí působení antibiotik na organismus a jeho části, rizika jejich nadužívání a význam imunity včetně způsobů jejího posilování (např. očkováním).

• Porovnává orgánové soustavy mezi sebou a také mezi různými skupinami organismů.

• Na základě znalostí o orgánových soustavách a jejich propojenosti v lidském těle vyvodí doporučení pro udržení vlastního zdraví a uvede přitom příklady vhodných postupů (zejména pohyb a stravování) i souvisejících poruch či nemocí.

Ilustrace

Název ilustrace

Model ruky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/684692

Krátký textový popis

Seznámíme žáky s hlavními pojmy týkajícími se anatomie ruky, včetně svalů a kostí. Vedeme diskuzi o základních funkcích svalů a o tom, jak jsou spojeny s kostmi.

• Žáci si v malé skupině při dělení rolí (např. konstruktér, designér, fyziolog) si tvoří návrh modelu ruky, který následně realizují - používají dostupné materiály, jako jsou šablony, modelovací hmoty, provázky, karton a jiné vhodné materiály pro tvorbu modelu lidské ruky.

• Po vytvoření modelu ruky žáci zkoušejí simulovat různé pohyby modelu ruky. Při tomto procesu si všímají, jak svaly pracují při různých pohybech, a jakým způsobem ovládají kosti.

• Žáci prezentují své výtvory ostatním spolužákům, přitom sdílí postup jejich tvorby, na ukázkách pohybu ruky ukazují propojení svalů (šlach) ruky s kostrou ruky, čímž názorně vizualizují složité anatomické vztahy.

Ilustrace

Název ilustrace

Tělo v reklamě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/709318

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách analyzují výživová a zdravotní tvrzení z různých reklamních letáků a porovnávají je s tím, co vědí o lidském těle. Pomocí pracovního listu rozlišují, co je pravdivé, zkreslené nebo nepravdivé, a pokoušejí se tvrzení ověřit v dostupných odborných zdrojích. Využívají přitom poznatky z předchozí lekce, ve které modelovali orgánové soustavy. Výsledky své práce prezentují spolužákům a diskutují o důvěryhodnosti informací. Na závěr vytvářejí „realistický“ přepis reklamního sdělení, které je odborně správné a zároveň srozumitelné. Lekce rozvíjí schopnost žáků posoudit informační obsah a formulovat přesvědčivý výstup podložený poznáním.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše s využitím předložené vizualizace stavbu těla člověka a přiřadí funkci jednotlivým částem s vhodným přirovnáním.

002

Organismy a prostředí

Charakteristika tematického okruhu

Žák poznává závislost všech organismů na energii ze Slunce a zásadní roli fotosyntézy. Žák se zaměřuje na porozumění koloběhu látek a energie v přírodě a na vztahy mezi organismy. V rámci tematického celku se žák zapojuje do ochrany přírody ve svém okolí a navrhuje způsoby obnovy narušených území. Učí se přitom oceňovat význam přírody pro člověka a rozvíjet schopnost aktivně přispívat k její ochraně. Zaměřuje se na biologické aspekty příčin, dopadů a možných řešení změny klimatu.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-PRI-002-ZV9-004

Vytvoří zjednodušující model vztahů mezi organismy navzájem a prostředím v ekosystému na základě vlastního pozorování a práce s informačními zdroji a na konkrétních příkladech posoudí udržitelnost využívání ekosystému člověkem.

Metodická podpora

Komentář

Vztahy mezi organismy v ekosystému mohou být různé (dravec–kořist, parazitismus, mutualistické – např. opylovači). V ekosystému kolují stále stejné látky (prvky). Energie v různé podobě proudí od Slunce přes rostliny díky fotosyntéze k dalším organismům, je skladována v různých podobách. Popis ekosystému zahrnuje produktivitu prostředí a zohlednění relativní četnosti odpovídající postavení organismů v potravní síti.

Model je zjednodušená reprezentace reality, může mít různé podoby (schéma, myšlenková mapa, 3D model, dioráma, živý model v akváriu/teráriu atd.). Žák model sám vytvoří, je tedy také schopný vysvětlit vztahy a popsat je.

OVU vede k porozumění, že různé ekosystémy (les, pole, louka, zahrada, rybník apod.) jsou velmi komplexní (mají přírodní i člověkem vytvořené složky a složitou síť materiálových, energetických a informačních vazeb), mají systémový charakter a lze objevovat obecné zákonitosti jejich fungování (např. vliv pozitivní a negativní zpětné vazby na vývoj systému) a od těchto zákonitostí odvozovat, jak s nimi zacházet udržitelněji.

Obsah vychází ze zkušeností žáků, současně reprezentuje nejdůležitější oborové koncepty a metody poznávání nebo práce (pozorování, tvorba modelu) typické pro danou vzdělávací oblast. OVU rozvíjí celostní (holistické) a souvislostní (systémové) myšlení žáka.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-004-ZV5-016

Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV9-001

Vyvíjí/inovuje matematické modely.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Vzdělávací oblasti

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

INF-INF-001-ZV9-003

Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určí daný organismus s pomocí určovacího klíče, atlasu nebo aplikace.
- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu organismů.
- Reflektuje a hodnotí dopady jím realizovaného opatření podporujícího biodiverzitu v blízkém okolí školy či regionu.
- Určí, jak v daném místě (v ČR i mimo ČR) člověk pozměnil krajinu.
- Vyhledá, co k tomu vedlo a jaké mohou být důsledky.
- Prozkoumává ekosystém v terénu a zaznamenává do zjednodušujícího zobrazení (mapy nebo schématu)

Ilustrace

Název ilustrace

Mapa lesní divočiny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fe277a

Krátký textový popis

Žáci v terénu prozkoumávají lesní ekosystém, park nebo zarostlou zahradu. Určí pozorované druhy (a jejich pobytové stopy) do skupin s využitím atlasů a mobilních aplikací (např. pro zpěv ptáků). Lesní porost zobrazí do zjednodušující mapy s legendou (jednoduchý prostorový model lesního ekosystému). Zvolí si jeden druh živočicha, který se na dané ploše vyskytuje a rekonstruují, na jakých místech ekosystému se zdržuje a s jakými dalšími druhy interaguje.

Zadání pro žáky:

1. Vyznačte si plochu 10 x 10 metrů.
2. Zakreslete pozorované stromy do mapy zjednodušeně tak, aby kroužky odpovídaly zhruba průmětu koruny stromu. Semenáče stromů zakreslete jako křížky a zapište jejich počet. zakreslete také pařezy a ležící mrtvé dřevo. Určete a zapište druhy stromů.
3. Rozdělte si role, určujte a zakreslujte přítomné organismy, jejich pobytové stopy, případně zvuky do mapky.
4. Všímejte si případného poškození stromů a zaznamenejte je.
5. Diskutujte o tom, zda zvolený druh (váš lesní průvodce) má na dané ploše vhodné podmínky k životu a zda mu vyhovuje pozorované poškození stromů (nebo ho sám způsobil). Prezentujte svoje závěry.

Popis ověřování: pracovní list, slovní reflexe

Zdroje:

• určovací klíče: https://ucimesevenku.cz/urcovaci-klice/

• Atlas poškození dřevin: https://rumex.mendelu.cz/atlasposkozenidrevin/

• Richarz K. Atlas stop zvířat. Academia, 2008, Praha.

• Rudlová Markéta. I les může být nemocný: Klíč k určování příčin poškození lesních dřevin. Sdružení Tereza, 2008, Praha.

Úroveň Na cestě

Popis

zkoumání prvků a vztahů v ekosystému

• Určuje (s pomocí určovacích klíčů, atlasů, určovacích aplikací) organismy v daném ekosystému a na základě práce s informačními zdroji specifikuje jejich roli v daném ekosystému/vliv na daný ekosystém.

• Pojmenuje nejvýznamnější vztahy (včetně mutualistických: mykorhiza, opylování), které utváří ekosystém, a zásahy člověka do ekosystému.

• Popisuje rozdíly mezi organismy, zařazuje je do ekologických skupin (producent, parazit, rozkladač, invazní druh apod.) a porovná tyto role v rámci ekosystému (např. borovice jako producent - rostliny produkují glukózu a tvoří z ní další látky např. dřevo a přeměňuje anorganické látky na organické, naopak rozkladač – hřib přeměňuje organické látky na anorganické).

fotosyntéza jako přeměna látek a energie

• Popíše proces fotosyntézy a zhodnotí jeho význam pro přeměnu energie, růst biomasy a ukládání uhlíku, vysvětlí získávání potravy jako předávání energie ve formě organických látek (fotosyntézou vzniká stavební a zásobní látka glukóza, glukózu přeměňují na stavební celulózu a vzniká např. dřevo, energii uloženou ve dřevě dokážeme tím, že ho zapálíme – vzniká teplo a světlo).

práce s modely a tvorba vlastního modelu

• Popisuje a interpretuje různé typy ekologických modelů (potravní sítě, schémata typu dravec-kořist, prostorové simulace šíření druhů).

• Prozkoumává vybraný ekosystém v terénu, popisuje podmínky prostředí, využívání ekosystému člověkem a vysvětluje provázanost výskytu daného organismu se zdrojem potravy.

• Vytváří model (např. schéma, dioráma, reálný model v lahvi nebo teráriu) na základě svého pozorování a relevantních informačních zdrojů - vybírá jednotlivé organismy nebo skupiny organismů, které použije do modelu, vyznačuje vztahy mezi jednotlivými prvky v modelu.

• Zdůvodní svůj výběr organismů a prezentovaných vztahů ve svém modelu, zhodnotí adekvátnost svého výběru.

• Zhodnotí, zda model výstižně zobrazuje prvky, vztahy a toky energie charakteristické pro daný ekosystém.

scénáře různého stavu ekosystému, způsoby využívání člověkem

• Na základě simulace (změny teploty, pH, intenzity zásahů člověka) nebo jiného modelu vyhodnotí dopady a souvislosti (negativní a pozitivní zpětné vazby) konkrétního zásahu nebo způsobu hospodaření.

• V různých scénářích ukazuje dopad ne/udržitelného využívání na jednotlivé prvky v modelu a na vztahy mezi nimi.

• Navrhne pro modelovaný ekosystém udržitelné využívání člověkem (např. výběrová těžba v lese), případně vysvětlí využití přírodních procesů probíhajících v ekosystému pro udržitelnou produkci potravin (např. aquaponie).

• Prezentuje svůj model ostatním a na základě připomínek od spolužáků a učitele svůj model zpřesní.

Ilustrace

Název ilustrace

Potravní síť - mořský ekosystém

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/38185d

Krátký textový popis

Na příkladu potravní sítě v mořském ekosystému žáci posuzují vztahy organismů a vliv člověka na daný ekosystém. Řeší úlohy s využitím zjednodušeného obrázkového diagramu. Cílem je rozvoj čtenářské gramotnosti formou práce se základními biologickými schématy (modely), upevňování a propojování znalostí napříč zoologií a ekologií a zvyšování environmentální citlivosti. Pracovní list je doplněný metodickou podporou, rozšiřujícími náměty a řešením s vysvětlením.

Zadání pro žáky:

Prohlédněte si schéma potravní sítě.

1. Co by se stalo, pokud by z potravní sítě zmizel plankton?

2. Sardinky i tuňáci jsou člověkem velmi často lovené ryby. Porovnejte, co by se stalo, pokud bychom zcela vylovili tuňáky, a naopak kdybychom zcela vylovili sardinky. Jaký by byl mezi těmito situacemi rozdíl?

3. Pokud by z oceánů zmizely ryby jako tuňáci, které se často živí medúzami, k čemu by došlo?

4. Jaké další organismy byste do obrázku mohli doplnit? Uveďte alespoň dva a napiš, zda a jaký by měly vztah k organismům, které již v obrázku jsou.

5. Jak jinak kromě rybolovu lidé ovlivňují mořské ekosystémy a tím i tuto potravní síť? Co způsobují?

Ilustrace

Název ilustrace

Základy modelování ekologických vztahů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7ea07b

Krátký textový popis

Úloha popisuje tvorbu modelu ekologických vztahů mezi organismy, které žijí v okolí školy. Navrhuje model vytvořit tak, aby zahrnoval především informace z vlastního pozorování (např. s použitím určovacích aplikací) či nasbírané přírodniny. Vede žáky k zařazování organismů do ekologických skupin. Úloha nastiňuje i možná alternativní provedení (např. z hlediska obtížnosti, digitální vs. fyzický model).

Úroveň Splněno

Popis

- Určuje s pomocí různých informačních zdrojů organismy a specifikuje jejich roli v daném ekosystému.
- Pojmenuje v ekosystému nejvýznamnější vztahy včetně mutualistických (mykorhiza, opylování) a zásahy člověka.
- Vytváří zjednodušující model vztahů mezi organismy, prostředím a člověkem a zdůvodní výběr těchto prvků při tvorbě modelu.
- Na modelu popíše proces fotosyntézy a zhodnotí jeho význam pro přeměnu energie, růst biomasy a ukládání uhlíku, přitom vysvětlí získávání potravy jako předávání energie ve formě organických látek.
- Zhodnotí, zda model výstižně zobrazuje organismy, jejich skupiny, prostředí, vztahy a toky energie charakteristické pro daný ekosystém (tedy zda platí i pro jiné lokality a období).
- V různých scénářích ukazuje dopad ne/udržitelného využívání na jednotlivé prvky modelu a na vztahy mezi nimi a navrhne pro modelovaný ekosystém udržitelné využívání.

Ilustrace

Název ilustrace

Model ekosystému - plakát tropický les

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f23004

Krátký textový popis

Zadání pro žáka: Vytvořte plakát (model ekosystému pralesa), který znázorňuje konkrétní skupinu mravenců s určitým způsobem života (např. válečnický mravenec, mravenec střihač listů, pastevec mšic...) v jejich prostředí.

Plakát obsahuje:

- obrázky organismů
- šipkami znázorněné vzájemné vztahy
- odlišně znázorněné toky energie
- u obrázků a šipek jsou popisky

Pojmenujte vztahy pomocí pojmů: producent, konzument, predátor, konkurent, dekompozitor (rozkladač). Rozlišujte typy symbiotických vztahů (parazitismus, komenzalismus, mutualismus) a uveďte konkrétní příklad. Plakát má být přehledný, názorný, fakticky správný.

Popis ověřování: Žáci pracují na projektu s informačními podklady připravenými učitelem (texty, fotky, videa, zápisky z předchozích hodin), mohou si vyhledávat další informace na internetu a konzultovat je s učitelem. Plakát prezentují: ukazují na plakátu vztahy v ekosystému a toky energie. Učitel se doptává, zda žáci rozumí, odkud berou jednotlivé organismy energii. Ujišťuje se, že rozumí použitým pojmům.

Ilustrace

Název ilustrace

Biotopy v krabici

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/117604

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na průzkum vybraných dvojic biotopů a vytváření 3D modelů biotopů v krabici od bot. Aktivitu lze různě modifikovat podle toho, zda jsou v dochozí vzdálenosti od školy vhodné biotopy. Pokud nejsou, je možné aktivitu udělat i teoreticky. Žáci si ve skupině volí postup a rozdělují si práci podle vybraných rolí. Aktivita je rozložená do čtyř následných vyučovacích bloků, jejich délku lze upravit podle možností školy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná roli organismů v ekosystému a vztahy mezi nimi na základě pozorování a/nebo vyobrazení.

CAP-PRI-002-ZV9-005

Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

Metodická podpora

Komentář

OVU zahrnuje posouzení dopadů lidské činnosti na přírodu (pozitivní a negativní), například zemědělství (včetně údržby druhově bohatých společenstev pastvou a kosením), lesnictví, těžby surovin, hospodaření s vodou. Vyžaduje základní znalost aktivní ochrany a obnovy přírody (hospodaření – kosení, pastva, vyřezávání keřů; změny vodního režimu; úprava lesních porostů – prosvětlení, změna druhové skladby apod.). Posouzení dopadů může být na základě porovnání slovních popisů, fotografií nebo vlastního pozorování. V praktické rovině OVU vychází ze zkušenosti žáka s prací v zahradě nebo okolí. Zahrnuje práci s informačními zdroji, ideálně návštěvu chráněného nebo obnovovaného území a diskusi s odborníkem na místě. Dopady navržených opatření zahrnují dopady na podmínky prostředí (vlhkost, zastíněnost apod.), na společenstva jako celek a na cílové druhy (chráněné druhy rostlin nebo živočichů), které mohou být (a typicky v realitě jsou) ve vzájemném rozporu.

Lze jej propojit s konceptem Planetárních mezí, představovaném v rámci jiných OVU, zejména v aspektu biodiverzity a změny využití půdy.

Jedná se o aktuální výzvu současnosti, v souladu s hodnotovým rámcem, OVU navazuje na průřezové téma Udržitelné prostředí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-018

Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

PTU-000-000-ZV9-003

Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-002-ZV9-017

Zhodnotí zamýšlené i nezamýšlené důsledky lidského jednání, které souvisejí s narušováním životního prostředí a klimatickými jevy v minulosti.

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

GEO-GEO-002-ZV9-011

Na základě porozumění příčinám a průběhu globalizace doloží příklady jejích pozitivních i negativních důsledků na přírodu a společnost konkrétního místa či regionu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Reflektuje a hodnotí dopady jím realizovaného opatření podporujícího biodiverzitu v blízkém okolí školy či regionu.
- Určí, jak v daném místě (v ČR i mimo ČR) člověk pozměnil krajinu.
- Vyhledá, co k tomu vedlo a jaké mohou být důsledky.
- Vytvoří vlastní seznam každodenních činností a opatření, jak on sám může přispět k udržitelnosti na Zemi.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.
- Identifikuje zásahy člověka do krajiny a popíše pozorovatelné dopady pro biodiverzitu.

Ilustrace

Název ilustrace

Péče o krajinu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/51375f

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách dostanou vytištěnou kartu s potřebami vybraných skupin: polních ptáků, motýlů a vodních živočichů. Diskutují o vhodných způsobech péče o krajinu pro podporu těchto skupin. Na vycházce zemědělskou krajinou v okolí obce identifikují místa, kde se lidé o krajinu starají. Posoudí, zda jsou zde viditelné zásahy, které výskyt dané skupiny druhů podporují. Vyplní pracovní list pro danou skupinu.

Popis ověřování:

Učitel nastaví pravidla pro diskuzi ve skupinách, kde vybraný žák uděluje slovo tak, aby měli všichni žáci možnost se do diskuze zapojit a výsledek zapsat. Učitel ověří, zda se způsoby péče navržené žáky shodují s těmi, které jsou pro podporu daných skupin doporučovány.

V terénu dává učitel žákům prostor, aby ve skupinách prozkoumali prostředí (okraje polí, remízy, potoky, tůně). Upozorňuje je na známky lidských zásahů, pokud si jich sami nevšimnou. Žáci pak vyberou z pracovního listu, zda zde zásahy proběhly (úkol č.4).

Zdroje:

https://muzeumricany.cz/regionalni-ucebnice/programy-hands-on/cestou-ze-skoly/

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2022/03/4.28-Pece-o-mista.docx

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2022/03/4.30a-PL-Motyli-a-housenky.docx

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2022/03/4.30b-PL-Ptaci.docx

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2022/03/4.30c-PL-Vodni.docx

Úroveň Na cestě

Popis

• Posoudí a zhodnotí důsledky zásahu člověka do ekosystému (např. trávníku při častém sekání nebo lesa po kůrovcové kalamitě).

• Rozliší typy chráněných území a odpovídající míru zásahů člověka a aktivního ochranářského hospodaření v českém a evropském systému ochrany přírody.

• Uvede příklad územní ochrany přírody z regionu a aktivního ochranářského hospodaření s cílem podpory konkrétního společenstva (např. rybníky s rákosím jako sídlo mnoha ptáků, které slouží zároveň jako kořenová čistírna).

• Porovná vlastním výzkumem dvě různá společenstva (např. intenzivně sekaný trávník a louka), k porovnání použije obrazovou dokumentaci a digitální zdroje.

• Vyhodnotí, jaké dopady a souvislosti má konkrétní zásah nebo způsob hospodaření, na základě práce s informačními zdroji své zjištění zobecní.

• Identifikuje místo v okolí (rumiště, neupravené místo v rohu školní zahrady) nebo v širším regionu (bývalé lomy, meliorované mokřady, skládka, brownfield, pole), pro které při diskusi navrhuje konkrétní opatření.

Ilustrace

Název ilustrace

Zdraví krajiny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/76678d

Krátký textový popis

Vyhledá v interaktivní mapě Zdraví krajiny místa v okolí, která se liší. V mapách posoudí celkové zdraví krajiny pro tato místa podle dílčích indikátorů (fotosyntetický potenciál, pestrost krajiny, chladící potenciál vegetace). V terénu porovnává různá místa a navrhuje opatření pro zlepšení.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak oživit pole

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/faaa72

Krátký textový popis

Žáci navštíví rozlehlé pole v blízkosti školy, zkoumají strukturu půdy a hledají půdní bezobratlé. Počet jedinců (např. žížal) porovnávají s jinou plochou (záhonem, trávníkem). Vzorky půdy odebírají na okraji a ve vzdálenosti cca 25 metrů od okraje pole. Ve třídě porovnávají mapu, letecké snímky a historickou mapu. Sledují úryvek z filmu Nech půdu žít, odpovídají na otázky připravené učitelem. Do vytištěné mapy zakreslují opatření, která by mohla přispět k zvýšení biodiverzity (půdních organismů, polních ptáků atd.) a úrodnosti půdy. Návrhy si navzájem prezentují. Porovnají je s opatřením, které se zde aktuálně realizuje (hloubení tůní, obnova polní cesty).

Popis ověřování:

Učitel ověřuje, zda žáci identifikují a rozlišují opatření pro podporu diverzity a proti erozi z filmu, zda dokážou vysvětlit, jakým způsobem opatření funguje. U náčrtku v mapě učitel hodnotí, zda návrh obsahuje opatření, která podporují biodiverzitu a úrodnost půdy, brání erozi půdy a současně zachovávají funkci – zemědělské hospodaření, včetně průjezdu zemědělských strojů. Facilituje diskuzi, kdy ověřuje porozumění žáků různým typům opatření a jejich funkci (klimatické, mitigační, meliorace půdy, zvýšení úrodnosti, biodiverzity, protierozní).

Zdroje: dokumentární film Nech půdu žít

oembed url="https://www.youtube.com/watch?v=HdeXbE1uMNc">/oembed>

Úroveň Splněno

Popis

• Odliší různé způsoby obnovy a územní ochrany přírody.

• Přiřadí k různým případům narušeného nebo z hlediska ochrany přírody cenného území odpovídající péči, včetně ponechání přirozenému vývoji.

• Identifikuje v okolí nebo v širším regionu místo narušené činností člověka (bývalé lomy, skládky, brownfieldy nebo meliorované mokřady) a navrhuje vhodná opatření pro obnovu, ochranu nebo péči.

Ilustrace

Název ilustrace

Zahrada pro opylovače

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/61e3c3

Krátký textový popis

Žáci pozorují a identifikují opylovače na školním pozemku. Na školním pozemku do záznamového listu zapisují různé druhy opylovačů (včely, motýli, brouci,...). Zároveň při obchůzce školním pozemkem zapisují různé typy úkrytů (mrtvé dřevo, hmyzí hotel, mulčovací kůra,...) a zdroje vody a potravy pro hmyz. Místa pozorování úkrytů a zdrojů potravy a vody zároveň zapisují do schematické mapy školního pozemku.

V rámci druhé hodiny, když už mají žáci školní pozemek prozkoumaný, navrhují v malých skupinách akční plán na možná vylepšení školního pozemku z hlediska podmínek pro opylovače. Své návrhy následně jako každá skupina prezentuje ostatním spolužákům. V závěru proběhne společná diskuze k reálnosti a možnostem realizace navržených opatření.

Popis ověřování: mapka zahrady, diskuze

Ilustrace

Název ilustrace

Návrhy k ochraně přírody v přírodní rezervaci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3c95f1

Krátký textový popis

Při exkurzi do přírodní rezervace se žák seznámí s účelem ochrany, cílovými druhy a stanovišti a aktuálně prováděným způsobem péče. Navrhne plán zkoumání, podle kterého pak v terénu vyhledává potenciální úkryty a potravu cílových druhů, případně jejich pobytové stopy, v návaznosti na konkretizaci vlastních výzkumných otázek. Využívá přitom digitální aplikace pro určování druhů a záznam lokalit do databáze iNaturalist. Pohybuje se na stanovištích těchto druhů v okolí toku, lužním lese a na vlhké louce. V digitálních zdrojích (mapy na climrisk.cz) vyhledá scénáře související se změnou klimatu (př. vlhkost půdy, teplota) a dává je do souvislosti s nároky cílových druhů. Na základě těchto klimatických scénářů a plánu péče navrhuje vhodná opatření, která by podpořila podmínky pro výskyt druhů v souvislosti s měnícími se podmínkami. Pro okolí (vč. ochranného pásma) navrhuje změny, které by vedly k obnově přírody v poškozené nebo lidmi intenzivně využívané krajině (pole s pesticidy, regulované toky).

viz krátké video: https://ucimoklimatu.cz/metodiky/klima-za-humny-vyrazime-do-terenu/

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše změny v přírodě vyvolané člověkem a objasní jejich důsledky.

CAP-PRI-002-ZV9-006

Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o zkušenostní OVU, u něhož nehodnotíme, neměříme výkon, ale vedeme žáky k reflexi zkušenosti. Je realizován přímo při školním vyučování (nikoli ve volném čase žáka). Může se jednat o práci během vyučování na pozemku školy či v jejím okolí, ve spolupráci s obcí nebo místním spolkem, ekocentrem apod. Důležité je setkávání s pozitivními vzory – dospělými, kteří pečují o své okolí v zaměstnání nebo dobrovolně. Za přírodní prostředí se v tomto kontextu považuje například skupina stromů nebo keřů, sad, travní porost s kvetoucími rostlinami, potok nebo tůňka. Ve středoevropské kulturní krajině je přírodní prostředí zcela závislé na péči člověka. Nemusí se jednat jen o zásahy do chráněných území, lesů apod., ale i o práci pro přírodu v rámci obcí nebo školních pozemků (např. účast na prořezávání, výsadbě, zálivce domácích druhů dřevin nebo starých odrůd ovocných stromů; výsev lučních druhů, kosení, hrabání, úklid sena). Do péče se žák může zapojit různým způsobem – vyhledáváním informací o předchozí péči a jejích dopadech, samotnou činností, její dokumentací nebo propagací, přípravou či péčí o nástroje apod. Součástí výstupu je reflexe průběhu i dopadu zásahu na přírodu.

Jedná se o aktuální výzvu současnosti, v souladu s hodnotovým rámcem, OVU navazuje na průřezové téma Udržitelné prostředí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-003

Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-004-ZV5-018

Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

KPP-ZDR-000-ZV9-001
Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-002-ZV9-016
Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

CAS-VKO-002-ZV9-012
Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CSP-TCH-002-ZV9-004
Užívá vybrané nářadí, techniku a moderní technologie při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

GEO-GEO-004-ZV9-018
Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Reflektuje a hodnotí dopady jím realizovaného opatření podporujícího biodiverzitu v blízkém okolí školy či regionu.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.
- Reflektuje své pocity z poznávání přírodnin prostřednictvím smyslů.
- Určí, jak v daném místě (v ČR i mimo ČR) člověk pozměnil krajinu.
- Vyhledá, co k tomu vedlo a jaké mohou být důsledky.
- Vytvoří vlastní seznam každodenních činností a opatření, jak on sám může přispět k udržitelnosti na Zemi.

Ilustrace

Název ilustrace

Příklady péče o přírodu

Krátký textový popis

Žáci diskutují nad poskytnutými příklady a vytipují si organizace a orgány státní správy nebo samosprávy, které by mohli oslovit ve vlastním regionu pro spolupráci při péči o přírodu.

Zadání pro žáky:

- Které z těchto příkladů se zaměřují na posílení udržitelnosti v daném místě?
- Který příklad podporuje biodiverzitu nebo přírodní procesy? Jaká činnost nebo způsob hospodaření je příznivý pro dané přírodní prostředí (louka, les, potok…)?
- Který příklad může péči o přírodu podpořit nepřímo, např. tím, že poskytuje zázemí lidem, kteří se o přírodu starají?
- Které spolky v oblasti péče o přírodu působí ve vašem okolí?
- Jaké aktivity v oblasti péče o přírodu realizuje vedení obce nebo kraje? Probíhá u vás soutěž návrhů občanů např. v rámci participativního rozpočtování?

• Navštívili jste sami místo v okolí, kde proběhla nebo probíhá péče o přírodu? Zapojili jste se do některých aktivit?

• Znáte osobně někoho, kdo o přírodu pečuje nebo nějaké opatření inicioval?

Popis ověřování: diskuze, psané odpovědi

Zdroj: https://muzeumricany.cz/regionalni-ucebnice/vyukove-materialy/prekvapte-ricany-priklady-realizaci/

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyhledá místní spolky, aktivity obce v oblasti péče o přírodu nebo její obnovu.

• S pomocí dospělého osloví aktéra z místní komunity.

• V souladu s poskytnutými informacemi naplánuje účel a cíl svého zásahu např. zvýšení biodiverzity a estetické hodnoty místa (př. rozmanitost rostlin, místo pro pozorování a poslech zpěvu ptáků).

• Podílí se na plánu práce s ohledem na bezpečnost (př. sekání, prořezávání, rytí a kypření, setí a sázení, umístění posezení, hmyzího domku), časového harmonogramu, rozdělení rolí (včetně např. koordinátora, fotografa...).

• Se svolením správce pozemku se spolu se spolužáky zapojí do péče o přírodu nebo do aktivit na její obnovu podle pokynů dospělého (např. neudržovaný kout školní zahrady, parku, luční porost v obci, mokřad).

• Klade otázky k efektivitě jednotlivých kroků a zjišťuje dopad péče z minulých let na cílové druhy nebo společenstvo.

• Navrhuje zlepšení (např. pro organizaci práce, její bezpečnost a ohleduplnost k lidem i živým organismům).

• Rflektuje tuto zkušenost (např. vlastní práci, spolupráci a výsledek).

Ilustrace

Název ilustrace

Zelená mise

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8d2374

Krátký textový popis

Ve dvouhodinovém bloku žáci plánují zásah do přírody v okolí školy. Cílem této lekce je umožnit žákům zažít, že mají reálnou možnost měnit své okolí prostřednictvím jednoduché, ale smysluplné péče o přírodní prostor. Žáci ve skupinách navrhují konkrétní opatření, která povedou ke zvýšení biodiverzity a estetické hodnoty prostoru. Učí se rozpoznat příležitosti k péči o přírodu a plánovat činnost tak, aby byla bezpečná, smysluplná a ohleduplná. Rozvíjejí přitom schopnost spolupráce, dělby rolí a zajištění potřebných zdrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Patronáty - spolupráce se Skautským institutem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ffca28

Krátký textový popis

Program Patronáty ukazuje skupinám dětí a mládeže, jak se aktivně zapojit do ochrany přírody. Cílem programu je propojit skupinu žáků s odborníkem a také se správcem nějakého cenného území a nasměrovat mladé k účinným aktivitám ochrany přírody. Zapojení žáci pečují o “svůj” kousek krajiny a díky tomu se dozvídají jaké jsou v místě přírodní hodnoty, jak funguje daný biotop a mnoho dalších souvislostí.

Žáci se mohou podílet na plánování aktivit (viz příloha - myšlenková mapa na úložišti), samotné práce, vyhodnocování a plánování dalších zásahů v rámci péče o cílové druhy a území. V rámci tohoto programu žáci nejsou zapojeni do vyhledávání spolků, oslovování odborníků nebo aktérů v ochraně přírody. Tyto činnosti včetně domluvy s vlastníkem pozemku zajišťují koordinátoři ze Skautského institutu (v závislosti na možnostech financování obcemi nebo grantovými výzvami).

Popis ověřování: myšlenková mapa s možnostmi péče, harmonogram, sebehodnocení a hodnocení práce ve skupině, reflektivní texty

Úroveň Splněno

Popis

• Orientuje se v možnostech spolupráce s místními spolky a obcí v oblasti péče o přírodu nebo její obnovu.

• Zapojí se spolu se spolužáky do péče o přírodu nebo do aktivit na její obnovu podle pokynů zodpovědné osoby.

• Vybere si roli, přijme odpovědnost za danou činnost a reflektuje tuto zkušenost.

• Navrhuje zlepšení z hlediska cíle aktivit, organizace a bezpečnosti práce a ohleduplnosti k lidem, organismům a prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Péče o přírodu (louky)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d8460c

Krátký textový popis

1. Žáci vyhledají lokality v okolí, zajímavé z hlediska ochrany nebo obnovy přírody. Zvolí je na základě znalosti místa, dopravní dostupnosti a ochotě organizací, které o lokalitu pečují spolupracovat se školní skupinou, vhodnou lokalitu.

2. Využijí webové stránky nebo sociální sítě obce, kraje, ochranářských organizací (např. Český svaz ochránců přírody, Česká společnost ornitologická apod.), organizací spolupracujících na ochraně přírody se školami (např. projekt Patronáty Skautského institutu, Praha kvete), nebo mapové aplikace jednotlivých projektů (např. Naše mokřady: https://www.mapotic.com/nase-mokrady)

3. S pomocí pedagoga osloví aktéra z místní komunity (např. z místní organizace ZO ČSOP) s dotazem na možnost návštěvy lokality a zapojení se do péče o přírodu

4. Při návštěvě lokality se podílí na sčítání cílových druhů (např. orchidejí, kosatců sibiřských, ocúnů jesenních v případě mokřadní louky), na monitoringu rozmanitosti (např. rostlin nebo hmyzu) a diskutuje dopady použitých zásahů s aktérem z ochranářské organizace

5. Podle pokynů dospělého se zapojí do péče o lokalitu (např. vyřezávání náletových dřevin, hrabání a odklízení posečené biomasy, dosívání semen lučních druhů)

Konkrétně u tohoto ilustrativního příkladu žáci navštívili na kole mokřadní louku, nově vyhlášenou za přírodní památku. Doprovázeli je pedagogové školy, kteří současně působí v ZO ČSOP, která o louku dlouhodobě pečuje. Žáci se zapojili do sčítání orchidejí (prstnatců májových), pozorování a fotodokumentaci rozmanitosti hmyzu, do vyřezávání náletových olší a do čištění koryta potoka protékajícího kolem mokřadní louky.

Popis ověřování: reflektivní rozhovor, případně písemná reflexe s využitím fotografií z průběhu činnosti

Ilustrace

Název ilustrace

Reflexe péče o přírodu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab98d0

Krátký textový popis

Úloha se zaměřuje na reflexi praktického zapojení žáků do péče o přírodu či její obnovu. Předpokládá, že již proběhly samotné pracovní aktivity. Zdůrazňuje témata, nad kterými je možné se zpětně zamyslet, navrhuje ale také výhled do budoucna (v kontextu školní skupiny i budoucího dospělého života).

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

Ilustrace

Název ilustrace

Reflexe péče o přírodu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ab98d0

Krátký textový popis

Úloha se zaměřuje na reflexi praktického zapojení žáků do péče o přírodu či její obnovu. Předpokládá, že již proběhly samotné pracovní aktivity. Zdůrazňuje témata, nad kterými je možné se zpětně zamyslet, navrhuje ale také výhled do budoucna (v kontextu školní skupiny i budoucího dospělého života).

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CAP-PRI-002-ZV9-007

Objasní roli přírodních procesů v příčinách, dopadech a opatřeních týkajících se změn klimatu.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o identifikaci přírodních procesů v koloběhu uhlíku (fotosyntéza, dýchání, rozklad) a jejich role v produkci skleníkových plynů (zejména oxidu uhličitého, metanu a oxidu dusného). OVU se dále týká dopadů změn klimatu na přírodu (druhy, populace, ekosystémy) a na lidské zdraví (přehřívání organismu při vlnách veder, riziko infarktu apod.). Soustředí se na opatření využívající přírodní procesy, jako je fotosyntéza, kompostování, vypařování a ochlazovací efekt vegetace, dále například využití vlastností hornin pro zachycení uhlíku (řízené zvětrávání čediče, tvorba vápence apod.).

OVU je zaměřený na argumentaci na základě důkazů. Vyžaduje tedy kritickou práci s informačními zdroji, jejich ověřování a dohledávání, zda autoři odkazují na primární data a zda jsou jejich závěry publikovány ve vědeckých časopisech. Žáci by měli být schopní vysvětlit proces vědeckého publikování, kdy recenzní řízení zahrnuje vypořádání kritických připomínek od jiných odborníků v oboru. Při argumentaci žáci kriticky hodnotí informace z médií, zejména s ohledem na možný záměr autora. OVU zahrnuje také práci s vlastními emocemi a naslouchání ostatním, které je nutné pro smysluplnou diskusi.

Na OVU by měly navazovat aktivity popsané v dalších výstupech v PT Udržitelné prostředí, v Geografii atd., zaměřené spíše na udržitelné jednání v rámci žákovských projektů nebo na dopady změn klimatu na lidská sídla apod.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-001-ZV5-001
Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-002
Prozkoumá a vysvětlí provázanost mezi klimatickou změnou, vlastním životním stylem, životem společnosti a ekonomickou činností.

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-007
Schématem znázorní příčiny a projevy znečišťování ovzduší vlivem lidské činnosti včetně kroků k jeho omezování.

CAP-FYZ-002-ZV9-006
Představí formy a přeměny energie v každé oblasti fyziky, se kterou se setkává, a ukáže také souvislosti různých forem energie v různých oblastech fyziky.

GEO-GEO-004-ZV9-017
Zhodnotí, jak naplňování potřeb jedince, společnosti a přírodního prostředí v konkrétním místě napomáhá či zabraňuje udržitelnosti života na Zemi.

GEO-GEO-004-ZV9-018
Uplatňuje základní principy udržitelnosti života při vlastním zodpovědném jednání v prostoru.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.
- Určí, jak v daném místě (v ČR i mimo ČR) člověk pozměnil krajinu.
- Vyhledá, co k tomu vedlo a jaké mohou být důsledky.
- Vytvoří vlastní seznam každodenních činností a opatření, jak on sám může přispět k udržitelnosti na Zemi.
- Rozpozná v přírodě ve svém okolí organismy a procesy, které souvisí s koloběhem uhlíku, konkrétně fotosyntézu u zelených organismů ve vodě a na souši, rozklad a dýchání, stromy a půdu jako zásobárny uhlíku.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozklad a uhlík v půdě

Krátký textový popis

Žáci nejprve vytváří myšlenkovou mapu se zadanými pojmy na téma život v půdě. Barevně vyznačují organismy nebo části půdy, které obsahují uhlík. Podívají se na video o půdě. Poté zkoumají půdu a živé organismy v ní, porovnávají její barvu. Zahrají si hru na rozkladače. Vrátí se k pracovnímu listu s myšlenkovou mapou. Doplní barevně, co obsahuje uhlík.

Popis ověřování: pracovní list s myšlenkovou mapou

Odkaz na aktivitu: https://clanky.rvp.cz/clanek/23303/JE-PUDA-ZIVA.html

Ilustrace

Název ilustrace

Půdní bakterie a uhlík v půdě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/752c48

Krátký textový popis

Žáci zapisují, co vědí o půdě, porovnávají dvě definice půdy a vyvozují, že dnes je půda považována za živý dynamický systém. Podívají se na krátkou sekvenci z videa o půdě. Žáci vybírají ze schématu koloběhu uhlíku procesy, které poutají uhlík do půdy. Učitel předvede pokus zaměřený na vlastnosti půdy (př. vsakování vody, měření půdního dýchání - čidlem koncentrace CO2) a zdůrazní porovnatelnost, použití kontrolního měření. Poté žáci navrhnou, jak by porovnali, na kterém místě je více organické hmoty a kde je tedy intenzivnější činnost půdních bakterií.

Popis ověřování: pracovní list se schématem a návrhem pokusu

Zdroj: Živý plášť planety Země – GEODERMA (SkyFilm) https://www.youtube.com/watch?v=Z5rMheOnaec

The Soil Story – Kiss the Ground https://www.youtube.com/watch?v=08TI1RKj54g

The Living Soil Beneath Our Feet (California Academy of Sciences): https://www.youtube.com/watch?v=MlREaT9hFCw

Úroveň Na cestě

Popis

příčiny změn klimatu, populace, ekosystémy a klima

- Identifikuje přírodní procesy s použitím schématu koloběhu uhlíku (fotosyntéza, dýchání, rozklad) a objasní jejich roli v produkci a zachytávání skleníkových plynů.

• Objasní roli činnosti člověka (včetně zemědělství, odlesňování, intenzivního rybolovu) v emisích skleníkových plynů ze souše a oceánu.

• Uvede příklady nároků druhu, populace nebo ekosystému na klimatické podmínky a popíše různé projevy změn klimatu (např. změny srážkového režimu, zvýšení teplot, acidifikace oceánů).

• Objasní roli kladných a záporných zpětných vazeb v ekosystému a jejich roli při změnách klimatu (body zlomu).

dopady: ohrožení ekosystému a zdraví lidí, adaptace organismů

• S použitím různých informačních zdrojů popíše současný stav vybraných ekosystémů (např. korálové útesy) a možné změny za různých scénářů (teplota, srážky); rozlišuje přitom scénáře, argumenty a závěry postavené na vědeckých důkazech od názorů a zavádějících tvrzení.

• Uvede příklady adaptací a na základě důkazů argumentuje o tom, které druhy nebo skupiny se budou schopné v blízké budoucnosti změnám klimatu přizpůsobit a které nikoliv, naslouchá přitom ostatním a vyjadřuje své emoce týkající se dopadu změn klimatu.

• Na základě informačních zdrojů identifikuje dopad změny klimatu na lidské zdraví (přehřívání organismu při vlnách veder, riziko infarktu apod.) a vybrané druhy organismů nebo hospodářsky významné plodiny.

řešení: opatření pro podporu udržitelnosti ekosystému

• Uvede příklady opatření založených na přírodních procesech (fotosyntéza, rozklad, výpar vody z rostlin) zmírňujících dopady změn klimatu.

• Rozliší opatření, která pouze zmírňují dopady (např. výpar z rostlin a ochlazování okolí), od těch, která jsou zaměřená na příčinu (snížení emisí skleníkových plynů).

• Argumentuje na základě důkazů o účinnosti různých adaptačních opatření v sídlech a v krajině.

Ilustrace

Název ilustrace

Vlhké město

Krátký textový popis

Žáci identifikují problémy a navrhnou adaptační opatření v oblasti hospodaření s vodou v okolí školy. U adaptačních opatření pracují s přehledem www.opatreni-adaptace.cz a posoudí, zda dané opatření navíc přispívá k ukládání uhlíku. U vybraných opatření (zelené střechy) porovnávají, jaký má dopad na objem zadržené vody.

Zdroje: http://www.opatreni-adaptace.cz/projects/extenzivni-zelena-strecha/

https://ucimoklimatu.cz/vyukove-materialy/vlhke-mesto-navrhy-adaptacnich-opatreni/

Ilustrace

Název ilustrace

Klima a želvy

Krátký textový popis

Žáci se zabývají při práci s texty tím, jak ovlivňuje teplota vody život oceánských želv. Hledají cesty, jak jim můžeme pomoci.

Zadání pro žáky:

• Jak podle vás může souviset “klima” a “želvy”? zapojte se do brainstormingu.

• Zapište si otázku, která vás zajímá.

• Pročtěte si poskytnutý text a připravte si ve skupině krátkou prezentaci.

• Shrňte roli želv v ekosystému korálového útesu, vysvětlete, jak ovlivňují život želv vzrůstající teploty.

• Máte nápad, co můžeme udělat, abychom želvám pomohli? Vystupte o krok do kruhu a sdílejte s ostatními.

• Jaká další zvířata/ rostliny jsou ovlivněny klimatem?

Popis ověřování: zapojení se do diskuze

Zdroje: https://ucimoklimatu.cz/vyukove-materialy/klima-a-zelvy/

https://faktaoklimatu.cz/infografiky/body-zlomu-1

Ilustrace

Název ilustrace

Detektivové uhlíkového koloběhu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/184dd4

Krátký textový popis

Tato lekce zavádí žáky do světa neviditelného, ale klíčového přírodního cyklu – koloběhu uhlíku. Žáci se seznámí s badatelskou otázkou. Vytvoří domněnku, kterou následně ověřují pomocí terénního pozorování nebo práce s připravenými materiály. Sledují konkrétní projevy fotosyntézy, dýchání a rozkladu, identifikují přírodní zásobárny uhlíku a zaznamenávají lidské zásahy, které koloběh narušují. V závěru se vracejí k hypotéze, diskutují své poznatky a navrhují možnosti, jak se k přírodě chovat udržitelněji. Lekce je praktická, badatelská, propojuje vědu s reálným prostředím a podporuje odpovědnost žáků za vlastní chování i vztah ke krajině.

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje přírodní procesy s použitím schématu koloběhu uhlíku (fotosyntéza, dýchání, rozklad), objasní jejich roli v produkci a zachytávání skleníkových plynů obsahujících uhlík.

• Objasní roli činnosti člověka (včetně zemědělství, odlesňování, intenzivního rybolovu) v emisích skleníkových plynů ze souše a oceánu.

• S použitím různých informačních zdrojů popíše současný stav vybraných ekosystémů a možné změny za různých scénářů (teplota, srážky); rozlišuje přitom scénáře, argumenty a závěry postavené na vědeckých důkazech od názorů a zavádějících tvrzení.

• Uvede příklady adaptací a na základě důkazů argumentuje o tom, které druhy nebo skupiny se budou schopné v blízké budoucnosti změnám klimatu přizpůsobit a které nikoli, naslouchá přitom ostatním a vyjadřuje své emoce týkající se dopadu změn klimatu.

• Na základě informačních zdrojů identifikuje dopad změny klimatu na lidské zdraví (přehřívání organismu při vlnách veder, riziko infarktu) a na vybrané druhy organismů nebo hospodářsky významné plodiny.

• Uvede příklady opatření založených na přírodních procesech (fotosyntéza, rozklad, výpar vody z rostlin) zmírňujících dopady změn klimatu a argumentuje na základě důkazů o jejich účinnosti v sídlech a v krajině.

• Rozliší opatření, která pouze zmírňují dopady (výpar z rostlin a ochlazování okolí, hospodaření s dešťovou vodou), od těch, která jsou zaměřená na příčinu (snížení emisí skleníkových plynů).

Ilustrace

Název ilustrace

Mikroklima v okolí školy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9b54e8

Krátký textový popis

Žáci v rámci aktivity zkoumají mikroklimatické rozdíly v okolí vaší školy. V malých badatelských skupinách vyberou místa s potenciálními mikroklimatickými odchylkami a daná místa zaznamenají do vlastní schematické mapy nejbližšího okolí školy. Následně využívají digitálních technologií pro měření teplot vzduchu či povrchů ve zvolených místech, zaznamenávají výsledky měření a prezentují své poznatky ostatním spolužákům.

Během závěrečné diskuze žáci pravděpodobně dojdou ke zjištění, že růst teplot se projevuje i na úrovni místního mikroklimatu. Požádejte je o konkrétní příklady, jak je klimatická změna propojená s místními podmínkami (růst teploty působí vyšší teploty v okolí budov, méně srážek působí změnu charakteru vegetace apod.). Žáci přichází s konkrétními opatřeními, která mohou snížit dopad klimatické změny v místním měřítku.

Lekce je popsána v článku https://clanky.rvp.cz/clanek/23718/MIKROKLIMA-V-OKOLI-SKOLY.html

Ilustrace

Název ilustrace

Polarizující medvědi

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d7f121

Krátký textový popis

Lekce se zaměřuje na rozšířené mýty o vlivu změny klimatu na populace zvířat a na zemědělskou produkci. Žáci pracují s mediálními výroky, u kterých dohledávají autora a jeho možnou motivaci, identifikují rozšířené argumentační fauly a hledají důvěryhodné zdroje informací, které poskytují celkový kontext. Žáci reflektují vlastní tendenci vyhledávat informace potvrzující jejich původní názor.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Objasní na příkladech roli činnosti člověka při změně klimatu a uvede příklady opatření, která změnu klimatu a její dopady na přírodu a lidské zdraví zmírňují.

CAP-PRI-002-ZV9-008

Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

Metodická podpora

Komentář

Význam přírody může být posuzován z utilitárního pohledu (užitečnost pro jedince nebo společnost), ale jde také o význam pro jedince a společnost z morálního a estetického hlediska. Význam přírody pro člověka zahrnuje využití zdrojů, ale také využívání přírodních procesů (tzv. ekosystémové služby), mezi něž patří například úrodnost půdy, čištění vody, stabilizace klimatu.

Žákům je vhodné představit koncept Planetárních mezí, který umožňuje kvantifikovat bezpečné využívání jednotlivých složek prostředí a aktuální míru překročení těchto mezí. Kromě změny klimatu koncept umožňuje zdůraznit rizika spojená se ztrátou biodiverzity. Současně tento koncept umožňuje ukázat žákům, že při opatřeních zlepšujících jednu dimenzi planetárních mezí (např. snížení použití pesticidů a umělých hnojiv, může dojít k zlepšení v jiných aspektech: biodiverzita půdních i jiných polních organismů, ukládání uhlíku, zásoba dostupné vody apod.).

V tomto OVU se zaměřujeme zejména na ocenění významu přírodních procesů na základě důkazů, výpočtů apod. Konkrétní příklady žák nachází v okolí (vzrostlý strom nebo zelená střecha jako klimatizace; meandrující potok, kořenová čistírna – čištění vody apod.). Pro kvantifikaci ekosystémových služeb lze využít existující mobilní aplikace umožňující vyčíslit ochlazovací efekt a objem vody odpařené konkrétním stromem. Vědecké argumenty žák využívá i pro dokládání vlivu přírody na psychiku člověka (míru stresu, soustředění, agresivitu apod.).

Jedná se o aktuální výzvu současnosti, v souladu s hodnotovým rámcem, OVU navazuje na průřezové téma Udržitelné prostředí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-018
Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001
Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKT-KON-000-ZV9-001
Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-003
Vybírá, plánuje, realizuje a vyhodnotí společně se spolužáky nebo dalšími lidmi opatření potřebná pro posílení udržitelnosti v místní komunitě či ve světě.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV9-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi širší spektrum osvojovaných pohybových dovedností a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-TEV-002-ZV9-010
Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

CZB-VZB-002-ZV9-006
Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

UAK-HTD-003-ZV9-009
Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

UAK-VFV-001-ZV9-004
Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Identifikuje fenomény spojené se životními projevy vybrané skupiny organismů.
- Zkoumá experimentálně a zaznamená vliv dané podmínky na zvolený fenomén.
- Popíše svá zjištění, formuluje závěry svého experimentování.
- Porovná své závěry s informacemi z externích zdrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Kdo tu opyluje

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e6e325

Krátký textový popis

Žáci uvedou své oblíbené ovoce a vyhledají, kdo opyluje jeho květy. Pracují s infografikou, částí popularizačního textu, sledují pokus a provádí pozorování. Přiřadí různým skupinám opylovačů jejich oblíbené květy. Porovnávají počty včel medonosných a dalších opylovačů v okolí. Hledají způsob, jak opylovače můžeme podpořit.

Popis ověřování: pracovní list se záznamem pozorování v terénu, návrhy na podporu opylovačů

Zdroj: https://ucimesevenku.cz/kdo-tu-opyluje-nova-lekce-na-webu/ (přílohy na úložišti rvp.cz v Odkazu výše)

Úroveň Na cestě

Popis

- Shrne na základě informačních zdrojů a vlastní zkušenosti zdroje a služby, které získává z přírody (př. oblečení, jídlo, léčivé účinky bylin, rekreační a sportovní využití, umění, ticho...).
- Reflektuje na základě simulační hry důsledky různého typu a intenzity využívání přírody člověkem (př. Fish Banks, princip obecní pastviny).
- Uvede příklady reálných situací, kdy jsou zdroje nebo služby natolik vyčerpané, že je neposkytuje příroda, ale musí je plnit lidé (např. zhroucení opylovačů, úrodnosti půdy, čištění vody, klimatizace budov, ochlazování ulic ve městech).
- Na základě vlastní zkušenosti porovná různá prostředí přírodního a nepřírodního charakteru z různých hledisek (např. pocitová teplota, hlučnost, prašnost).
- Na konkrétním příkladu přírodního prostředí ve svém okolí specifikuje, příp. kvantifikuje ekosystémové služby, které území nebo konkrétní jedinec (vzrostlý strom) lidem poskytuje, využívá k tomu dostupné aplikace (např. pro kvantifikaci množství odpařené vody a ochlazovacího efektu).
- Porovná tyto ekosystémové služby s potenciální situací, kdy by je už nemohly poskytovat přírodní procesy (např. po vykácení lesa či zastavění parku), a popíše ekonomické a společenské dopady.
- Uvede příklady významu přírodního území v regionu jako inspirace pro umělecké vyjádření nebo jako místa pro relaxaci a shrne výsledky studií o vlivu přírody na psychiku lidí (emoce, stres, soustředění apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Srovnání chladící funkce veřejné zeleně v okolí školy pomocí mobilní aplikace

Krátký textový popis

Aktivita navazuje na terénní průzkum okolí školy, který je zaměřen na efekt tepelného ostrova v zástavbě. Žáci na konkrétním příkladu přírodního prostředí ve svém okolí kvantifikují ekosystémové služby, které území nebo konkrétní jedinec (vzrostlý strom) lidem poskytuje, Využívají aplikaci Life Tree Check pro kvantifikaci množství odpařené vody a ochlazovacího efektu. Porovnají ochlazovací efekt konkrétního stromu k výkonu běžně používaných klimatizačních jednotek.

Popis ověřování: mapa v prezentačním módu, padlet

Zdroj: Odborný článek: Srovnání chladící funkce veřejné zeleně v okolí školy pomocí mobilní aplikace

Ilustrace

Název ilustrace

Strom – náš tichý spojenec

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6e5272

Krátký textový popis

Žáci zkoumají význam stromů pro člověka z vědeckého i osobního hlediska. Pomocí jednoduchého experimentu ověřují vliv stromů na teplotu okolí a vyhledávají vědecky podložené informace o jejich přínosech. Výstupem je výtvarně ztvárněný „list stromu“, který propojuje poznatky s osobní výpovědí. Lekce rozvíjí schopnost práce s daty a informačními zdroji a podporuje tvořivé vyjadřování v tématu udržitelnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Shrne na základě informačních zdrojů a vlastní zkušenosti zdroje a služby, které získává z přírody.

• Na příkladu prostředí ve svém okolí ukáže ekosystémové služby, které dané území nebo konkrétní organismus poskytuje lidem.

• Uvede příklady reálných situací, kdy jsou zdroje nebo služby natolik vyčerpané, že je neposkytuje příroda, ale musí je plnit lidé.

• Na základě vlastní zkušenosti porovná různá prostředí přírodního a nepřírodního charakteru z různých hledisek.

• Uvede příklady významu přírodního území v regionu jako inspirace pro umělecké vyjádření nebo pro wellbeing.

Ilustrace

Název ilustrace

Kolik uhlíku zadrží strom?

Krátký textový popis

Lekce ukazuje a vyčísluje ekosystémovou službu - ukládání uhlíku. Žáci zjišťují, kolik uhlíku zadrží stromy v jejich okolí. Určí strom, odhadují a měří obvod stromu, vypočítávají objem, hmotnost a obsah uhlíku podle typu dřeva.

Popis ověřování: vyplněný pracovní list

Žák si sám či ve skupině zapíše svou hypotézu (např. kolik CO2 vybraný strom zachytil). Změří rozměry stromu a vypočítá potřebné mezikroky (hmotnost stromu, množství uhlíku). Spočítá podíl CO2 ve stromu a v závěru zhodnotí vliv zpracování dřeva na rychlost uvolnění CO2.

Zdroj:

https://ucimoklimatu.cz/vyukove-materialy/kolik-uhliku-zadrzi-strom/

Ilustrace

Název ilustrace

Co se teď nosí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6a62a3

Krátký textový popis

Oblečení, móda, módní značky, fast fashion apod. jsou pojmy, které žáci znají, o které se přirozeně zajímají. Úloha je připravena tak, aby se žáci seznámili s materiálem oděvů, původem materiálů, jejich zpracováním a případně následným využitím. Zahrnuje úkoly se zapojením smyslů, vyhledávání informací z různých digitálních zdrojů, jejich intepretaci a posuzování spolehlivosti zdroje, práci s textem, rozvíjí komunikační dovednosti a toleranci vůči názorům druhých při prezentaci a následné diskusi.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Ukáže na konkrétním příkladu ve svém okolí význam přírody pro život člověka.

003

Rozmnožování a dědičnost

Charakteristika tematického okruhu

Žák srovnává pohlavní a nepohlavní rozmnožování a jejich důsledky. Poznává roli DNA v dědičnosti a její vliv na vlastnosti organismů. Žák pochopí význam genetické rozmanitosti pro evoluci. Diskutuje o etických souvislostech výzkumu v oblasti pozměňování DNA a jeho aplikaci.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-PRI-003-ZV9-009

Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování pro projevení se konkrétních znaků s ohledem na dané prostředí.

Metodická podpora

Komentář

OVU zahrnuje popis životního cyklu (obojživelníci, hmyz…) a pozorování vybraných stadií tohoto vývoje. Při porovnávání rozmnožování očekáváme, že žáci budou pozorovat konkrétní druh (např. jahodník) a jeho semena, semenáčky, kvetoucí jedince, výhony, popřípadě vajíčka, larvu, kuklu a dospělce motýla. Pozorování by se mělo týkat pohlavního i nepohlavního rozmnožování. Nepohlavní rozmnožování je rychlejší a potomci mají stejné geny jako rodič. Pohlavní rozmnožování je pomalejší, potomci mají (typicky každý jinou) směs genů obou rodičů, jsou různorodí. Těla organismů se sestavují podle genů, které se dědí z rodičů na potomky. Gen v základním vzdělávání popisujeme jako (genetickou) informaci zapsanou v nukleové kyselině, která kóduje bílkovinu. Znak popisujeme jako projev genu, respektive bílkoviny, která vzniká podle tohoto genu. Variabilitou (různorodostí) myslíme to, že jedinci v rámci druhu i jedné populace mají různé geny, znaky, projevené vlastnosti, které může do jisté míry ovlivnit prostředí (např. málo potravy = menší velikost). U variability je třeba zmínit také význam náhodných mutací. Zákonitosti přenosu genetické informace jsou v zásadě zákonitosti křížení a kombinace znaků. Neočekáváme od žáků přesné formulace Mendelových zákonů, ale znalost principu jako dědění poloviny nukleové kyseliny v případě pohlavního rozmnožování, náhodnost, kombinovatelnost. Jedinci jsou některými znaky lépe přizpůsobení konkrétnímu prostředí než jiní jedinci s jinými znaky. Lepší přizpůsobení zvyšuje pravděpodobnost, že budou mít více potomků.

V základním vzdělávání není vhodné rozebírat zvláštnosti typu rodozměna u mechorostů apod.

OVU je předpokladem pro pochopení pohlavního rozmnožování jako jednoho ze zdrojů variability, která má zásadní význam pro evoluci (hlavní oborový koncept). Téma je přínosné pro pochopení principů rozmnožování u lidí, pro chovatelství a pěstitelství.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-017
Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

CZB-VZB-001-ZV9-003
Zdůvodní význam odpovědného, respektujícího sexuálního a partnerského chování pro zdraví a bezpečí člověka, navrhne a aplikuje postupy ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Pozoruje a popisuje rozdíly ve vzhledu mezi různě starými jedinci daného druhu.
- Porovná shody a rozdíly v rozmanitosti mezi jedinci jednoho druhu v závislosti na pohlaví a vnitrodruhové variabilitě.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.
- Popíše proces rozmnožování a životní cyklus na příkladech nepohlavního (řízkování a odnože rostlin) a pohlavního rozmnožování (stádia vývoje stromů, obojživelníků, hmyzu, např. vajíčko - housenka - kukla - motýl), včetně souvisejících procesů (opylování, šíření semen)

Ilustrace

Název ilustrace

Motýli a housenky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/51375f

Krátký textový popis

Žáci vyhledávají v terénu housenky motýlů pomocí smýkačky. Pozorují motýly a identifikují zdroje pylu a nektaru, které zde mohou využívat. Popisují podmínky, které má daný druh v území pro rozmnožování a vývoj.

Popis ověřování: pracovní list

Zdroje:

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2022/03/4.23-Sbirka-motylu.docx

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2022/03/4.30a-PL-Motyli-a-housenky.docx

klíč: https://www.rezekvitek.cz/atlas-motylu-a-housenek?idk=0227

Úroveň Na cestě

Popis

• Popíše proces rozmnožování a životní cyklus na příkladech nepohlavního (řízkování a odnože rostlin; mšice - líhnutí samic z neoplozených vajíček) a pohlavního rozmnožování (stádia vývoje stromů, obojživelníků, hmyzu, např. vajíčko - housenka - kukla - motýl), včetně souvisejících procesů (opylování, šíření semen).

• Vysvětlí roli pohlavních buněk rostlin a živočichů v přenosu genetické informace při pohlavním rozmnožování.

• Na vhodných příkladech na základě pozorování porovná znaky potomků a rodičů, určí společné a rozdílné znaky mezi potomky navzájem a porovná znaky potomků s rodiči u pohlavního a nepohlavního rozmnožování.

• Podle projevu znaků určí, které organismy jsou potomci a kteří rodiče, a rozhodne, zda šlo o pohlavní nebo nepohlavní rozmnožování.

• Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování vzhledem k typu prostředí (stabilita, množství zdrojů) a šíření potomků (vzdálenost, různorodost prostředí).

• Na konkrétním příkladu a s pomocí vhodných analogií vysvětlí vztah mezi genem (např. gen pro barvu květu), bílkovinou (např. enzym pro tvorbu barviva) a znakem (např. barva květu).

• S využitím schématu nebo příkladu vysvětlí přenos genů v generacích při pohlavním a nepohlavním rozmnožování a vliv prostředí na projev znaků (např. rozdíly u jednovaječných dvojčat vlivem stravy nebo kouření).

• Na příkladu rodokmenu znázorňujícího přenos jednoho znaku popíše přenos genů z rodičů na potomky, rozdíl v dědičnosti při pohlavním a nepohlavním rozmnožování, vliv konkrétních variant genů na projev znaku a vliv prostředí na projev znaků (na příkladu jednovaječných dvojčat).

• Zhodnotí význam náhodných mutací pro jedince a vývoj druhu, popíše vznik mutací (např. chyby při kopírování DNA, vliv UV záření), vysvětlí náhodnost mutací a jejich možné důsledky (výhodné, nevýhodné, neutrální), uvede příklady důsledků mutací (např. rakovina u jedince, evoluce u druhu) a vysvětlí vliv prostředí na přežití a rozmnožování jedinců s různými znaky.

Ilustrace

Název ilustrace

Pohlavní a nepohlavní rozmnožování (výklad s prezentací a úkoly)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b61494

Krátký textový popis

Pohlavní a nepohlavní rozmnožování (výklad s prezentací a úkoly)

Výklad proložený úkoly, ve kterých žáci odvozují na základě získaných znalostí a předložených ilustrací rozdíly mezi pohlavním a nepohlavním rozmnožováním a jejich význam pro život organismů i zemědělskou produkci. Materiál kompletně provede i definicí dědičnosti a obsahuje řešení úloh.

Ilustrace

Název ilustrace

Životní cykly

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/548200

Krátký textový popis

Ilustrace obsahuje zadání samostatného úkolu pro žáky, který spočívá ve vytvoření plakátu o životním cyklu vybraného organismu. Kromě toho ilustrace popisuje i způsob, jakým lze s výstupy žáků dále pracovat a využít je k rozvíjení schopnosti sebehodnocení a vzájemného hodnocení. Ilustrace vychází z principu formativního přístupu ve výuce.

Úroveň Splněno

Popis

• Porovná životní cykly organismů z různých taxonomických skupin (rostlina, bezobratlý s larválním stadiem, obratlovec).

• Zhodnotí výhody a nevýhody nepohlavního a pohlavního rozmnožování s ohledem na typ prostředí a způsob šíření potomků a objasní roli pohlavních buněk.

• Vysvětlí zákonitosti přenosu genů a projevu znaků v jednotlivých generacích při pohlavním a nepohlavním rozmnožování a roli prostředí při projevu znaků.

• Na základě příkladů zhodnotí význam náhodných změn dědičné informace (mutací) pro vývoj jedince a druhu (evoluci).

Ilustrace

Název ilustrace

Pohlavní a nepohlavní rozmnožování rostlin

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/313148

Krátký textový popis

1. Žák doplní druhy pohlavních buněk a proces rozmnožování u rostlin do tabulky v pracovním listu.

2. Na základě zobrazení projevu znaku přiřadí k potomkům rodiče a rozhodne, zda se jednalo o pohlavní nebo nepohlavní rozmnožování.

3. Pracuje s textem a návodnými otázkami. Výhody a nevýhody dostanou žáci na rozstříhaných kartičkách. Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování s ohledem na typ prostředí, v kterém rostlina roste a kam se šíří její semena.

Aktivitu je vhodné doplnit pozorováním kvetoucích rostlin a rostlin s vegetativními výhony v terénu. Žáci vyhledávají rostliny a pojmenovávají jejich vlastnosti, které jim umožňují rychlé šíření (např. chmýr a lehká semena pro šíření větrem), konkurenční výhodu prostřednictvím zastínění okolí (výška a velké listy), obsazování prostoru v okolí (vegetativní výhony). Žáci mají možnost porovnat dvě stanoviště – stabilní, s vysokou konkurencí a proměnlivé, s obnaženými plochami volné půdy. (viz Situace A a B v pracovním listu).

Ilustrace

Název ilustrace

Hodné a zlé mutace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2cc5f5

Krátký textový popis

Lekce propojuje vědomostní obsah (význam mutací) s postojem učení (má smysl se neustále vzdělávat). Je postavena na modelu Evokace Uvědomění Reflexe.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše proces rozmnožování a porovná shody a rozdíly mezi potomky a rodiči.

CAP-PRI-003-ZV9-010

Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

Metodická podpora

Komentář

Dědičná informace je v buňkách uložená v DNA a univerzálním způsobem popisuje, jak budou vypadat naše bílkoviny. Bílkoviny mají zásadní vliv na to, jak bude vypadat a fungovat naše tělo (vlasy, barvy, svaly, kůže...).

Je na místě definovat tři úrovně a vztahy mezi nimi: DNA – dědičná, nese informaci; bílkoviny – vznikají na základě této informace; znaky – můžeme je pozorovat, ukazují se v důsledku fungování bílkovin. Je nežádoucí v této úrovni zacházet do podrobností a popisů, jak probíhá transkripce a translace. Není nutné tyto pojmy ani zavádět, ani uvádět jednotlivé typy RNA.

Principy učíme formou vhodných analogií. Transkripci učíme například jako analogii vaření (přepisování receptu, originál zůstane v kuchařce a opisy používám v kuchyni – nevadí, že je poliju a potrhám). Syntézu bílkovin (translaci) popíšeme například tak, že máme vybraný recept/návod (informaci zapsanou v genu) a podle něj skládáme výsledný produkt, například přidáváme potraviny a výsledkem je jídlo s konkrétním tvarem, chutí, barvou. Každá buňka v mnohobuněčném organismu může používat jiné geny, i když všechny buňky mají k dispozici všechny geny, podobně jako například v indické restauraci si vyberou z kuchařky světových receptů ty indické nebo v italské restauraci italské.

OVU zahrnuje význam bílkovin pro buněčné a tělesné funkce (svaly, kosti, vlasy/nehty, kůže, imunita, oprava poškození atd.), geneticky modifikované organismy, základní principy editace DNA (vnesení úseku DNA z jiného organismu, úprava/oprava DNA), příklady plodin, živočichů, genové terapie člověka, využití: genealogie, kriminalistika.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-017

Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-003

Na vybraných příkladech ilustruje základní vlastnosti tuků, sacharidů a bílkovin a jejich funkci v organismech.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Porovná shody a rozdíly v rozmanitosti mezi jedinci jednoho druhu v závislosti na pohlaví a vnitrodruhové variabilitě.

• Identifikuje fenomény spojené se životními projevy vybrané skupiny organismů.

• Vlastními slovy, případně s využitím vlastního nebo předloženého schématu popíše, kde je uložena dědičná informace, jak a k čemu je využívána (uchovávání, přepisování, podle ní "sestavení" bílkovin) a jak znaky vznikají na základě bílkovin.

Ilustrace

Název ilustrace

Popis vzniku bílkovin podle DNA s využitím schématu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4827f8

Krátký textový popis

Žáci dostanou vytištěné schéma vzniku bílkovin s příklady znaků.

Zadání pro žáky:

• Diskutujte ve dvojicích o tom, jaký projev DNA obrázky ukazují a co znamená změna na úrovni DNA pro jedince (př. diabetik).

• Vyhledejte si informace k uvedeným příkladům (hemoglobin, inzulin, keratin)

• Na základě schématu vysvětlete souvislost mezi DNA, bílkovinou a projevem znaku.

• Uveďte, kde v buňce (např. v jádře, v cytoplazmě, ve specializované organele) probíhají změny DNA a kde jsou tvořeny bílkovin.

Popis ověřování: ústní nebo písemný popis schématu vzniku bílkovin s uvedením, v jaké části buňky je DNA uchovávána

Úroveň Na cestě

Popis

souvislosti mezi dědičnou informací, tvorbou bílkovin a projevem znaků

• Vlastními slovy, případně s využitím vlastního nebo předloženého schématu popíše, kde je uložena dědičná informace, jak a k čemu je využívána (uchovávání, přepisování, podle ní "sestavení" bílkovin) a jak znaky vznikají na základě bílkovin (uvede příklad, např. bílkovina zajišťující syntézu barviva – projev jako viditelná barva, změna vlastnosti na povrchu bílkoviny při srpkovité anémii, které vede ke shlukování bílkovin a změně tvaru červených krvinek).

• Uvede, že ve skutečnosti jsou přímočaré vztahy 1 bílkovina – 1 znak vzácné a bílkoviny se často podílejí na vzniku více znaků a jeden znak spoluvytváří více bílkovin a že některé znaky ovlivňuje i prostředí.

příklady využití analýzy DNA

• Popíše, že lidé se liší svojí DNA s výjimkou jednovaječných dvojčat (tam se mohou lišit později v průběhu života kvůli nově vzniklým mutacím, pro optimální úroveň není nutné), protože každý zdědil jinou polovinu DNA od každého z rodičů. Čím jsme si příbuznější, tím podobnější máme DNA. Podle DNA můžeme určit, jestli část těla patří danému člověku, popř. jeho příbuzným, nebo to vyloučit.

• Rozliší dědičné nemoci ("zapsané" v DNA jako hemofilie, cystická fibróza atd.) od nedědičných (jako angína, tetanus, covid atd.).

přítomnost DNA v (téměř) každé buňce

• Odvodí a vlastními slovy popíše, že když jsou znaky, projevy a části buněk a organismů tvořeny mj. bílkovinami, tak každá buňka potřebuje bílkoviny, aby mohla žít a fungovat.

• Vysvětlí, že každá buňka potřebuje DNA, jelikož bílkoviny jsou sestaveny podle dědičné informace v DNA.

způsoby záměrného pozměňování DNA

• U šlechtění (tj. výběru rodičů s požadovanými znaky a jejich následném rozmnožení), u cíleného působení faktorů, které způsobují mutace (např. ozařování semen rostlin) a cílených genetických modifikací porovná přesnost a zacílenost na konkrétní úsek dědičné informace a s tím související rizika nebo jejich absenci.

• Přehledně shrne výhody a nevýhody jednotlivých způsobů pozměňování DNA.

dopad pozměňování DNA u různých organismů (včetně člověka) z etického hlediska

• Při diskuzi o pozměňování DNA používá argumenty založené na faktech.

• Srozumitelně vyjádří svůj názor a podloží ho odpovídajícími argumenty.

Ilustrace

Název ilustrace

Příklady významu DNA pro jedince

Krátký textový popis

Žák s využitím vhodného příkladu popíše, že DNA obsahuje informaci, podle které vznikají bílkoviny. Bílkoviny jsou zodpovědné za vznik a případný projev znaků, které mohou být pozorovatelné. DNA je tedy návod na vznik našich těl a jejich projevů. Při vysvětlování příkladů může žák využít zobrazení, modelínu, stočené provázky (jako příklad různých tvarů hemoglobinu) apod.

Příklady: A) Barvivo hemoglobin přenáší kyslík v červených krvinkách. Mutace genu pro hemoglobin způsobují srpkovitou anémii. Vedou ke změně ve tvaru hemoglobinu, abnormální hemoglobin se projevuje ve znaku (schopnosti přenášet kyslík, potažmo tvaru červené krvinky). - viz schéma

Zdroj: https://evolution.berkeley.edu/dna-and-mutations/a-case-study-of-the-effects-of-mutation-sickle-cell-anemia/

B) Podle genu pro laktázu vzniká enzym laktáza, která štěpí laktózu, mléčný cukr, na jednodušší cukry. Díky tomu jsme schopni laktózu trávit. U některých jedinců vzniká bílkovina podle genu celý život (to je dáno mutací), u jiných ne (ti pak mají laktózovou intoleranci).

C) Tvar semen hrachu hladký, resp. vrásčitý jsou dány množstvím vody v semeni, pokud je přítomna bílkovina, která vytváří větší molekuly škrobu, je v hrášku méně vody a tolik nevyschne, zůstane kulatý.

Zadání pro žáky:

• Přečtěte si všechny 3 příklady a diskutujte ve dvojicích, co mají společného, co vždy způsobuje rozdíly mezi jedinci.

• Identifikujte v příkladech bílkovinu (protein) a její funkci.

• Vyberte si jeden příklad a připrav si vlastní schéma (obrázek, modelína a provázky).

• Své schéma vysvětlete tak, abyste popsali, co se děje na úrovni DNA, bílkoviny, buňky a celého organismu.

Popis ověřování: Žák uvádí příklad, který má všechny tyto části: změna na úrovni DNA, vznik odlišné bílkoviny (např. barviva, enzymu), efekt na úrovni buňky, dopad na zdraví celého organismu.

Ilustrace

Název ilustrace

Využití GMO - inzulin z bakterií

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/73ead8

Krátký textový popis

Žáci pracují se zkráceným populárně naučným textem na téma využití a tvorby geneticky modifikovaných organismů. Na základě uvedeného příkladu geneticky modifikovaných bakterií tvořících lidský inzulin poté diskutují pozitiva a negativa aplikace dané technologie. Žáci trénují aktivní naslouchání u tématu související s uplatněním vědeckých poznatků pro řešení společensky relevantního problému.

Úroveň Splněno

Popis

• Zdůvodní přítomnost DNA (téměř) v každé buňce a vysvětlí souvislosti mezi dědičnou informací (genem), bílkovinou a projevem znaku.

• Uvede konkrétní příklady využití analýzy DNA.

• Na konkrétních příkladech diskutuje o dopadu pozměňování DNA u různých organismů včetně člověka z biologického i etického hlediska.

Ilustrace

Název ilustrace

Diskuse k pozměňování DNA

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/416e73

Krátký textový popis

Jedná se o diskusní hru s rolemi na téma genetických modifikací, kdy žáci trénují a reflektují svoji schopnost aktivně naslouchat protistraně. V návaznosti na diskusi žáci formulují svůj názor a argumenty, které ho podporují. Lekci je vhodné zařadit na závěr tematického bloku o DNA a genetice. Žáci by pro tuto lekci měli již mít zkušenosti s vedením diskusí.

Ilustrace

Název ilustrace

DNA a dědičnost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/be7e9c

Krátký textový popis

Žáci pracují s vyobrazením a texty v pracovním listu. Vysvětlují při doplňování textu vztah projevu znaku a přítomnosti genu v závislosti na jeho dominanci. Vyhledávají v informačních zdrojích poznatky získané analýzou DNA (příbuznost psů a vlků, lidí a lidoopů).

004

Evoluce a rozmanitost

Charakteristika tematického okruhu

Žák poznává, jak souvisejí vlastnosti organismů s jejich přežitím a rozmnožováním. Studuje princip evoluce na konkrétních příkladech a dlouhých časových škálách a využívá při tom fylogenetická zobrazení. Zkoumá podobnosti mezi člověkem a ostatními živočichy ve stavbě těla i chování (etologii) a diskutuje o etické stránce využívání živočichů lidmi. Vysvětluje procesy přirozeného výběru a adaptace vedoucí k biodiverzitě. Žák rozvíjí environmentální senzitivitu, vnímání příbuznosti člověka s ostatními organismy a nahlíží význam

rozmanitosti pro život na Zemi.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-PRI-004-ZV9-011

Vysvětlí, jak vlastnosti vybraného organismu souvisejí s jeho vývojem a umožňují mu přežít a rozmnožit se.

Metodická podpora

Komentář

OVU zahrnuje prozkoumávání stavby těla organismu i jeho chování (etologie) a variabilitu v rámci druhu. U člověka zahrnuje specifika lidského těla (barva kůže, nepřítomnost srsti na kůži, pocení, rozdíly ve výšce...). Dále je zaměřený na práci s vyobrazením evoluce s příklady proměn jednotlivých znaků. Věnuje se evoluční historii druhu (působení přírodního výběru, postupné adaptace na aktuální změny v prostředí atp.). Pojem evoluční fitness (použitý v indikátorech) zde vyjadřuje schopnost konkrétního jedince předat své geny dalším generacím, což většinou znamená dožít se reprodukčního věku a úspěšně přivést na svět zdravé potomky. Fitness v širším pohledu umožňuje také vysvětlení altruistického chování vzhledem k příbuzným. U člověka se OVU kromě anatomických a fyziologických přizpůsobení věnuje také spolupráci, schopnosti dlouhodobého plánování a sdílení technologií.

Výstup umožňuje žákovi pochopit vlastnosti a chování organismů v přírodě. Podporuje zvídavost a evoluční myšlení, kdy žák hledá za pozorovaným znakem evoluční historii druhu (působení přírodního výběru, postupná adaptace na aktuální změny v prostředí atp.). Zároveň se žák učí přemýšlet o možných scénářích budoucího vývoje daných druhů včetně vyhynutí. Výstup žákovi umožní lépe pochopit možné důsledky, které může mít změna klimatu a další environmentální problémy na přírodu a člověka. Výstup vede žáka ke kladení otázek.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-016

Zhodnotí vliv podmínek prostředí na životní funkce a projevy vybraných organismů na základě vlastního pokusu.

CJS-CJS-004-ZV5-017

Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určí daný organismus s pomocí určovacího klíče, atlasu nebo aplikace.
- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu organismů.
- Identifikuje fenomény spojené se životními projevy vybrané skupiny organismů.
- Zkoumá experimentálně a zaznamená vliv dané podmínky na zvolený fenomén.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.
- Porovná shody a rozdíly v rozmanitosti mezi jedinci jednoho druhu v závislosti na pohlaví a vnitrodruhové variabilitě.

Ilustrace

Název ilustrace

Šíření semen a plodů

Krátký textový popis

Žáci prozkoumají přizpůsobení semen a plodů k šíření. Využijí prostředí a jednoduché pomůcky k experimentům (šíření na srsti). Porovnají zjištění se svými domněnkami. Zpracují koláčový graf a prezentují výsledky. Nakonec vyvodí závěry pro vztah rostlin, prostředí a lidské činnosti (např. pastva hospodářských zvířat).

Zadání pro žáky:

1. Zjistěte v učebnici, encyklopedii, informační kartě, jaké způsoby šíření rostlin existují.

2. Prozkoumejte okolí a odhadněte, jaký je převažující způsob šíření pro stromy, keře a byliny ve vymezeném prostoru. Svůj odhad vyznačte do pracovního listu.

3. Navrhněte postup, jak byste zjistili, zda je semeno nebo plod přizpůsobeno šíření v srsti, větrem nebo atraktivní pro ptáky jako potrava.

3. Nasbírejte plody a semena, prozkoumejte jejich přizpůsobení, případně vyhledejte jejich způsob šíření (v knize nebo na internetu), využijte určovací aplikace např. iNaturalist, PlantNet a databáze (Pladias.cz).

4. Zaznamenejte do pracovního listu a vytvořte koláčový graf.

5. Vysvětlete, jak znaky plodů a semen souvisí s daným způsobem šíření. Uveďte na příkladech, jak konkrétní vlastnosti semen/plodů (lišící se v rámci jednoho druhu) vedou k lepšímu šíření v prostoru.

6. Navrhněte, jak je možné vaše poznatky využít např. pro obnovu lesa, zakládání remízů na orné půdě nebo zvyšování diverzity lučních porostů.

Popis ověřování: pracovní list

Zdroje:

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2020/07/Metodika-BOV-Jak-se-siri-semena.pdf

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2020/06/05_karta_mikroskopovani.pdf

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2020/07/PL-Jak-se-siri-semena-2-stupen.pdf

Úroveň Na cestě

Popis

- Seznámí se se způsobem života různých organismů (včetně člověka) a hledá znaky, kterými jsou organismy na daný způsob života a k daným podmínkám prostředí přizpůsobené.
- Popisuje znaky konkrétních taxonomických skupin nebo konkrétního druhu a vyvodí, jak tyto znaky souvisí se způsobem života.
- S použitím vhodného fylogenetického zobrazení identifikuje vznik těchto znaků a popíše jejich evoluční vývoj.

• Na konkrétním příkladu popíše předpoklady, které umožňují evoluci (vnitrodruhová rozmanitost, přirozený výběr, adaptace).

• Uvede příklady, kterými prokáže, že se získané vlastnosti obvykle nedědí.

• Vysvětlí pojem evoluční fitness jedince (biologická zdatnost).

• Popíše různé scénáře dalšího evolučního vývoje organismů včetně člověka v souvislosti se současnými environmentálními problémy, uvede příklady změn vlastností i chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Evoluční příběhy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b644a4

Krátký textový popis

Lekce, postavená metodou EUR, ve které se žáci seznamují se základními mechanismy evoluce. Pracují s popularizačním textem, ve kterém hledají vědecké koncepty a rozlišují mezi fakty, hypotézami a názory. Při práci s textem formulují hlavní myšlenky.

Ilustrace

Název ilustrace

Neviditelné páskovky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e211fa

Krátký textový popis

Žák pozoruje a popisuje rozdíly ve zbarvení ulity mezi různými jedinci stejného druhu (např. páskovka keřová, nebo páskovka hajní). Zaznamená počty různě zbarvených živých páskovek nebo jejich ulit, které našel na jednom stanovišti. Popisuje dané prostředí z hlediska toho, jaká barva a kresba (počet pruhů) je podle něj pro páskovky nejvýhodnější.

Zadání pro žáka:

• Prohlédněte si záznamový arch a popište rozdíly mezi zobrazenými druhy páskovek a jedinci.

• Zvolte si v rámci vymezeného prostoru dvě odlišná stanoviště (např. výslunná stráň a keře).

• Hledejte páskovky (živé i prázdné ulity) a zaznamenejte do archu.

• Porovnejte obě stanoviště, vytvořte koláčový graf zobrazující podíly různě zbarvených páskovek.

• Zjistěte, kdo je přirozeným nepřítelem páskovek. Vyhledejte, zda se v okolí vyskytuje (využijte dalekohled a hromádky rozbitých ulit).

• Která barevnost je podle vás výhodná na výslunné travnaté stráni a která pod keři?

• Popište scénář dalšího evolučního vývoje páskovek v případě, že by jejich přirozený nepřítel zmizel. Jak se bude změní podíl různých barevných forem páskovek na těchto stanovištích?

Popis ověřování: pracovní list, diskuze

Zdroj: https://ucimesevenku.cz/neviditelne-paskovky/

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše adaptace konkrétního druhu nebo evoluční linie a vysvětlí, jak souvisejí s evoluční historií.

• Porovná daný příklad (druh nebo skupina, znaky a způsob života) s jinými taxonomickými skupinami nebo druhy adaptovanými na jiný způsob života.

• Na konkrétním příkladu použije pojmy související s evolucí: vnitrodruhová rozmanitost, přirozený výběr, adaptace, evoluční fitness (zdatnost).

• Vysvětlí, že vnitrodruhová rozmanitost vzniká mutacemi genů a pohlavním rozmnožováním a že výhodné mutace mají na úrovni populace vyšší pravděpodobnost, že budou předány do další generace.

• Uvede příklady, kterými prokáže, že se vlastnosti získané během života jedince obvykle nedědí.

• Popíše různé scénáře dalšího evolučního vývoje organismů včetně člověka v souvislosti se současnými environmentálními problémy, uvede příklady změn vlastností i chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Deník divoké přírody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fe6725

Krátký textový popis

Žák vyhledá důležité informace o pozorovaném zvířeti z různých zdrojů. Vytvoří deník divoké přírody s využitím nalezených informací a vhodných digitálních nástrojů.

• Na výpravách do přírody, včetně zeleně ve městě či ve školní zahradě, s žáky pozorujeme a fotíme různá zvířata. Zkoumáme, kde co leze, běhá, lítá,... Žáci při focení trénují i umění kompozice.

• Jaká je velikost a barva pozorovaného zvířete? Kde se běžně vyskytuje? Čím se živí? Čím je zajímavé? Jak tyto vlastnosti souvisí s jejich přizpůsobením prostředí, v kterém žijí? V kterých znacích jsou v rámci druhu proměnliví (barva, rychlost...)? Které vlastnosti se dědí a které nikoli? Je skvělé nechat žáky samostatně dojít k odpovědím. Při svém zkoumání využijí publikace o přírodě i zařízení s přístupem na internet. Žáci vyhledávají důležité informace o pozorovaných zvířatech a přehledně je zaznamenávají.

• Dále pracujeme s počítači (počítačová učebna, mobilní počítačová učebna). Dohodneme vhodný program či aplikaci pro zpracování. Můžeme nechat volnou ruku kreativitě, u mladších žáků či žáků se specifickými vzdělávacími potřebami je lepší určit společnou šablonu. Nabízí se i využití webové stránky Book Creator, která umožňuje zpracování celého deníku.

• K deníku divoké přírody se žáci opakovaně vrací, učí se z něj a doplňují ho o nová okolní pozorování zvířat. Škoda si takovou věc nechat jen pro sebe. Sdílením vlastního deníku s žáky z jiné třídy nebo školy si prohlubují vlastní poznání a vzájemně se inspirují.

• Do deníku přidávají také možnosti budoucího vývoje, jak se může daný druh přizpůsobit změnám (hluk ve městě, vzrůstající teplota, časnější příchod jara) a jak mohou lidé aktivně měnit prostředí, aby bylo pro daný druh příznivější.

Ilustrace

Název ilustrace

Vytvoř si svého parazita

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b6f8ef

Krátký textový popis

Kreativní aktivita, v rámci které žáci navrhují svého vlastního smyšleného parazita, který má takové vlastnosti, jež mu umožňují přežít v přírodě. Aktivita rozvíjí kreativitu a divergentní myšlení žáků.

CAP-PRI-004-ZV9-012

Určí vybrané druhy a zdůvodní jejich zařazení do taxonomických skupin na základě typických znaků a popíše evoluci skupin organismů s použitím vhodných vyobrazení vývoje.

Metodická podpora

Komentář

Všechny organismy mají za sebou stejně dlouhou historii, neexistují „vývojově pokročilejší“ a „primitivní“, což musí použitá fylogenetická zobrazení zohledňovat. Vývoj k jednodušším strukturám probíhá například u parazitů. Nejde nám o to, aby žák třídil organismy do jednotlivých taxonomických skupin, ale o to, aby věděl, na základě čeho taxonomické skupiny vznikají (příbuznost) a uměl se orientovat v zobrazení znázorňujících příbuznost jednotlivých taxonů (fylogenetický strom). Znalost základních vztahů mezi velkými taxonomickými skupinami by měla sloužit k pochopení významných evolučních událostí a vývoje významných znaků.

OVU má přenést důraz na evoluci jako základní princip v přírodě a nahradit dřívější důraz na systematiku a třídění organismů. Namísto memorování názvů taxonů a příslušných druhů je kladen důraz na pochopení principu, na základě kterého se organismy do taxonů třídí (příbuznost). Práce s fylogenetickými zobrazeními rozvíjí schopnost vyčíst informace z grafických znázornění. OVU vede žáka k uvědomění, že člověk je součástí přírody a sdílí s mnoha druhy společnou evoluční historii.

Hlavními fylogenetickými skupinami jsou myšleny tyto: bezobratlí živočichové (hmyz, pavoukovci, korýši, měkkýši, kroužkovci, žahavci), obratlovci (ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci), houby, rostliny (mechorosty; plavuně, kapradiny a přesličky; semenné rostliny - nahosemenné rostliny, krytosemenné rostliny). Řasy a prvoci jsou tradičně používané skupiny na základě morfologických znaků, ale je třeba zdůraznit, že se nejedná o dobře vymezené skupiny v evolučním smyslu.

To neznamená, že se žáci nemohou seznámit i s jinými fylogenetickými skupinami, nemají ovšem být zahlceni výčtem taxonů. Při výuce nižších taxonomických skupin je vhodné se zaměřit na ty, které jsou pro žáky významné a pozorovatelné (výskyt v regionu, chov apod.).

Jedná se o aktuální výzvu současnosti, v souladu s hodnotovým rámcem, OVU navazuje na průřezové téma Udržitelné prostředí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-017

Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-005-ZV9-018

Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Určí daný organismus s pomocí určovacího klíče, atlasu nebo aplikace.
- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu organismů.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.

Ilustrace

Název ilustrace

Třídění živých organismů dle společných znaků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e7f0b9

Krátký textový popis

Žáci mají za úkol roztřídit organismy do skupin podle společných znaků (anatomie, fyziologie atd.). Jednoduchá otevřená úloha cílí na odvozování na základě pozorování, vytváření systémů, syntézu znalostí anatomie, fyziologie a taxonomie, zopakování základních znaků živočichů a rostlin. Učitel motivuje žáky k sestavení většího počtu různých skupin (nejen taxonomických jednotek), zdůvodnění zařazení organismů do vytvořených skupin a popisu znaků, na základě kterých byly zařazeny. Aktivitu je vhodné zakončit nalezením znaku společného pro všechny zobrazené organismy (přizpůsobení životu na Zemi, využívání kyslíku, chemické složení na bázi uhlíku apod.).

Zadání pro žáky:

- Rozdělte organismy do skupin a popište jejich společné znaky.
- Kolik různých skupin jste sestavili?
- Najdete v rámci jednotlivých skupin i znaky, které jedince odlišují?
- Jaké společné znaky mají všechny zobrazené organismy?

Popis ověřování: písemné nebo grafické znázornění skupin, slovní zdůvodnění

Úroveň Na cestě

Popis

- S pomocí jednoduchých grafických klíčů určí pozorované organismy (např. vodní živočichové, půdní živočichové, stromy, ...), obvykle ne do druhu, ale do širší taxonomické skupiny.
- Na základě znalosti charakteristických znaků, zařadí organismy podle do hlavních fylogenetických skupin.
- S pomocí jednoduchého fylogenetického schématu popíše, jak se konkrétní znak vyvíjel u příbuzných skupin a zdůvodní význam přizpůsobení (např. způsob dýchání/pokryv těla u různých skupin obratlovců).
- Zařadí člověka do příbuzenských vztahů s ostatními skupinami živočichů a popíše vývoj člověka ve vztahu s paralelními vývojovými větvemi a jejich křížením.
- Vyjmenuje několik příkladů, kdy mají organismy podobný znak, ale není to z důvodu příbuznosti, vysvětlí, proč u těchto nepříbuzných skupin podobný znak vznikl (např. křídlo ptáků x netopýrů).
- Popíše společného jednobuněčného předka včetně prostředí, ve kterém se vyskytoval, a jeho vlastností (byl jednobuněčný, žil ve vodním prostředí bez současného množství kyslíku, měl jednoduchou buňku podobnou současné bakteriální).

- S pomocí jednoduchého fylogenetického schématu porovná rozmanitost jednobuněčných a mnohobuněčných organismů a ukáže vznik organismů s pravým jádrem.

Ilustrace

Název ilustrace

Fylogenetické stromy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5d8896

Krátký textový popis

Fylogenetické stromy

Žáci pracují s pracovním listem. Vztahy mezi taxonomickými skupinami vyjádří graficky, čtou v textové a v grafické podobě.

Ilustrace

Název ilustrace

Evoluční strom a taxonomické vztahy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6cd543

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na rozvoj základní schopnosti žáků určovat organismy a zařazovat je do taxonomických skupin na základě typických znaků. Žáci se seznámí s jednoduchým evolučním stromem a pochopí základní vztahy mezi hlavními skupinami organismů. Aktivita rozvíjí klíčové kompetence žáků v oblasti vyjadřování prostřednictvím odborných výrazových prostředků vědeckého poznání a jejich schopnost analyzovat vědecké informace při řešení problémů. Podporuje dovednost pracovat s evolučním stromem jako modelem zjednodušujícím realitu na základě logických struktur, analyzovat a vyhodnocovat znaky a vztahy mezi nimi.

Úroveň Splněno

Popis

- S pomocí jednoduchých klíčů určí pozorované organismy, obvykle ne druh, ale širší taxonomickou skupinu.
- Uvede příklady hospodářsky významných, chráněných, pro člověka nebezpečných a jedovatých druhů z různých skupin a vysvětlí důležitost jejich rozpoznávání.
- Na základě znalosti charakteristických znaků zařadí organismy do hlavních fylogenetických skupin.
- S pomocí jednoduchého fylogenetického schématu popíše, jak se konkrétní znak vyvíjel u příbuzných skupin, a zdůvodní význam přizpůsobení (typicky způsob dýchání nebo pokryv těla u různých skupin obratlovců).
- Zařadí člověka do příbuzenských vztahů s ostatními skupinami živočichů a popíše vývoj člověka s použitím zobrazení paralelních vývojových větví, křížení a šíření předků člověka v prostoru.
- Vyjmenuje několik příkladů, kdy mají organismy podobný znak, ale není to z důvodu příbuznosti, vysvětlí, proč u těchto nepříbuzných skupin podobný znak vznikl (např. křídlo ptáků × netopýrů).
- Popíše společného jednobuněčného předka včetně prostředí, ve kterém se vyskytoval, a jeho vlastností: byl jednobuněčný, žil ve vodním prostředí bez současného množství kyslíku, měl jednoduchou buňku podobnou současné bakteriální buňce.
- S pomocí jednoduchého fylogenetického schématu porovná rozmanitost jednobuněčných a mnohobuněčných organismů a ukáže vznik organismů s pravým jádrem.

Ilustrace

Název ilustrace

Vznik a vývoj člověka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4df26e

Krátký textový popis

Žák pracuje s pracovním listem s grafickým znázorněním vývoje člověka a dalšími informačními zdroji

Zadání pro žáky:

Vyplň do pracovního listu na základě fylogenetického zobrazení

• Které dva druhy s primitivními znaky spadají již do linie vedoucí k člověku, ale objevili se dříve než před 6 miliony let? Jaký znak je spojuje s člověkem více než se šimpanzem?

• Velmi rozšířeným rodem s mnoha druhy byl Australopithecus. Žili jeho druhy na Zemi současně? Který vznikl nejpozději?

• Jaký druh z předků člověka žil nejdéle?

• Jak zhruba starý je druh Homo sapiens (dnešní moderní člověk)?

• Jaká schopnost spojuje druhy rodu Homo? Našli bychom ji i u šimpanzů? Jak moc je u nich vyvinutá? (využij např. popularizační článek https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/pouzivani-a-vyroba-nastroju-u-lidoopu-a-pocatky-je.pdf).

• Když se podíváš na lebky všech druhů, jaké změny jsou vidět u moderního člověka oproti jeho předkům?

Popis ověřování: vyplněný pracovní list

Předkládáme žákům tvrzení s vědeckým obsahem získaná v různých zdrojích (odborných i neodborných) a provázíme je při porovnávání jejich obsahu. Vyzdvihujeme možné důsledky zaujatosti a předsudků (cizích i vlastních) pro formulaci tvrzení s vědeckým obsahem i pro jeho interpretaci na příkladu používání nástrojů lidmi a šimpanzi, křížení Homo sapiens a neandrtálců, šíření a doložených kosterních pozůstatků Homo sapiens.

Ilustrace

Název ilustrace

Řasy pod mikroskopem i na talíři

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2373bd

Krátký textový popis

Úloha propojuje pozorování řas s vyhledáváním informací, využití schémat a vyjadřování pomocí vizuálních prostředků. Předpokladem pro správné zvládnutí úlohy je dovednost žáků pracovat s mikroskopem a zvládnutí přípravy preparátu vybrané řasy. Každý žák si z nabízených druhů řas vybere 1 řasu, připraví preparát a mikroskopuje (u mikroskopu se žáci dle potřeby střídají). Řasu načrtne a určí pomocí jednoduchého klíče. Předpokladem je také znalost pojmu chloroplast a stélka. Dále žák vyhledává informace o významu a použití řas. Vybírá informace, které vycházejí z vědeckého poznání, a doplňuje je do záznamového listu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Třídí vybrané zástupce živočichů, rostlin a hub do skupin.

CAP-PRI-004-ZV9-013

Na základě pozorování a společných diskusí analyzuje shody a rozdíly ve vývoji a životních projevech mezi člověkem a ostatními živočichy.

Metodická podpora

Komentář

Cílem je ukázat žákům různé vlastnosti a chování (námluvy a péče o potomstvo, péče o prostředí, péče o raněné a nemocné, projevy emocí, komunikace) u různých skupin živočichů, od lidem příbuzných lidoopů přes zvířata žijící ve skupinách (vlci, kosatky, sloni…) až po sociální hmyz. Žáci by si měli vytvořit postoj k živým tvorům na základě znalosti společných projevů chování a prožívání živočichů a lidí. OVU zahrnuje porovnání ontogeneze u člověka a jiných živočichů. Může se zaměřit také na přechodové rituály v životě člověka, na pubertu jako významné období.

Díky porovnání chování a prožívání člověka a jiných živočichů vede OVU k diskusím o etické stránce využívání živočichů lidmi (na příkladu pokusů, velkochovů atd.).

Reflexe postavení člověka a jeho odpovědnosti je aktuální výzvou současnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-002

Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu organismů.
- Pozoruje a popisuje rozdíly ve vzhledu mezi různě starými jedinci daného druhu.
- Porovná shody a rozdíly v rozmanitosti mezi jedinci jednoho druhu v závislosti na pohlaví a vnitrodruhové variabilitě.

Ilustrace

Název ilustrace

Hnízdění a péče o mláďata

Krátký textový popis

Žáci pozorují ptáky při stavbě hnízd a péči o mláďata v okolí školy. Využívají možnost pozorovat stavbu hnízda, péči o mláďata - krmení, úklid trusu z hnízda. Porovnávají chování různých druhů ptáků (krmiví vs. nekrmiví) a hledají společné a rozdílné typy chování mezi ptáky a lidmi.

Zadání pro žáky

- Pozorujte chování v ptáku v okolí školy. Zaznamenejte do plánku, kde jste našli hnízda a popište, jak se ptáci rozhodují o jejich stavbě (materiálu, umístění). Porovnejte tyto aspekty s tím, co je důležité pro lidi při výběru bydliště nebo stavbě domu.

• Pozorujte ptáky s mláďaty, porovnejte chování běžného pěvce (př. kos, sýkora), holuba a kachny v přírodě nebo ve filmu. V čem se jejich chování liší? (Použijte informační zdroje). V čem se podobá lidské péči o děti?

• Pozorujte živý přenos nebo záznam z hnízdění. Jaké činnosti pozorujete u mláďat a jaké u rodičů? Čím se liší a v čem se podobá rodičovská péče u ptáků a u lidí?

Popis ověřování: záznam z pozorování, diskuze

Zdroje:

https://www.birdlife.cz/capi/webkamery/; https://sokolinakominech.cz/webkamery; https://www.birdlife.cz/co-delame/vyzkum-a-ochrana-ptaku/ochrana-druhu/sycek-obecny/athene/zaznamy-z-budky-sycka/

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyjmenuje společné a odlišné znaky (morfologické, etologické, ...) mezi člověkem a ostatními lidoopi (stačí jeden druh).

• Na základě pozorování / filmů / textů o nějakém živočišném druhu (např. primáti, vlci, krkavcovití ptáci, sociální hmyz ...) vyvodí v čem se jim náš život podobá a co máme naopak rozdílného (vhodné mohou být především různé etologické aspekty).

• Formuluje názor na vybranou otázku týkající se zacházení lidí s živočichy a svůj názor podepře konkrétními argumenty a příklady (např. velkochovy, pokusy na zvířatech, dostihy, ...).

• V diskuzi o etické stránce využívání živočichů lidmi aktivně naslouchá názorům ostatních a navrhuje možná řešení zohledňující postoje různých stran.

Ilustrace

Název ilustrace

Partnerské vztahy ve světě zvířat

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9331ab

Krátký textový popis

Žáci diskutují o typech chování, které je společné nebo odlišné u zvířat a lidí. Označí v pracovním listu chování přisuzované pouze lidem. Sledují dokumentární film D. Attenborougha (Láska a partnerství v říši zvířat) a zaznamenají do pracovního listu zdokumentované chování zvířat. Vysvětlí pojmy a uvedou příklady k typům chování.

Popis ověřování: pracovní list, diskuze

Ilustrace

Název ilustrace

Zvíře v nás

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8ab55b

Krátký textový popis

Výuková úloha umožňuje žákům porovnat zkušenosti jejich chování v některých životních situacích s chováním a projevy chování jiných živočichů. Rozvíjí komunikační kompetenci žáka, zejména jeho schopnost formulovat vhodné argumenty a volit správné pojmy, ale také respektovat názory druhých. Žák se zamýšlí nad morfologickými (též fyziologickými) rozdíly mezi savci a lidmi, vyhledává a ověřuje informace z různých zdrojů na internetu. Při vyhledávání informací používá důvěryhodné zdroje a informace si ověřuje. Některé emoce a způsoby chování vyjadřuje neverbálně. Celková doba pro splnění je 45 minut.

Úroveň Splněno

Popis

- Vyjmenuje společné a odlišné znaky (morfologické, etologické) člověka a vybraného druhu lidoopa.
- Na základě vlastního pozorování, filmu nebo textu o konkrétním živočišném druhu nebo taxonomické skupině popíše, v čem se mu naše chování podobá a čím se liší.
- Formuluje názor na vybranou otázku týkající se zacházení lidí s živočichy a svůj názor podepře konkrétními argumenty a příklady.
- V diskusi o etické stránce využívání živočichů lidmi aktivně naslouchá názorům ostatních a navrhuje možná řešení zohledňující postoje různých stran.

Ilustrace

Název ilustrace

Chování vs. chov slepic a králíků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1753c7

Krátký textový popis

Žáci pozorují slepice a králíky v domácím chovu s volný výběhem. zapisují do záznamového archu typy chování. Přirovnávají je k chování lidí . Navrhují úpravy chovu tak, aby byl byly chovaným zvířatům poskytovány vhodné podmínky z hlediska jejich potřeb.

Popis ověřování: pracovní list se záznamem chování

Ilustrace

Název ilustrace

O gorilách a lidech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7d0ebd

Krátký textový popis

Výuková úloha umožňuje žákům porovnat zkušenosti jejich chování v některých životních situacích s chováním a emočními projevy goril. Rozvíjí komunikaci, argumentační dovednosti, slovní zásobu a respekt k názoru druhých. Žák se zamýšlí nad morfologickými (též fyziologickými) rozdíly mezi gorilami a lidmi, vyhledává a ověřuje informace z různých zdrojů na internetu. Při vyhledávání informací používá důvěryhodné zdroje a informace si ověřuje. Formuluje názor na ochranu volně žijících goril a zlepšení podmínek goril žijících v zajetí. Úloha trvá 90 minut.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pojmenovává shody a rozdíly ve vývoji a životních projevech mezi člověkem a ostatními živočichy.

CAP-PRI-004-ZV9-014

Reflektuje svůj vztah k přírodě na základě aktivit podporujících environmentální senzitivitu, ocenění rozmanitosti a chápání evoluční příbuznosti lidí a ostatních organismů.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o postojový a zkušenostní OVU. Vede žáka k tomu, aby oceňoval, že rozmanitost má hodnotu sama o sobě a že žák samotný je součástí přírody, protože člověk jako druh sdílí určitou evoluční historii se všemi jinými druhy na Zemi. OVU je vhodné naplňovat prožitkovými aktivitami zaměřenými na vnímání krásy a hodnoty přírody. Rozmanitost živých organismů žák pozoruje a zkoumá při naplňování souvisejících OVU na úrovni druhů i širších skupin (v půdě, vodě, louce, lese) a objasňuje jejich roli v přírodě (rozkladači v půdě, opylovači). V rámci plnění tohoto OVU žák reflektuje své prožitky a pocity spojené s pobytem v přírodě. Příležitosti pro autentické vnímání přírody by měly být poskytovány žákům opakovaně.

Při realizaci je vhodné spolupracovat s dalšími aktéry ve vzdělávání (ekocentra, muzea apod.). OVU je důležité naplňovat kontinuálně v rámci vyučování přírodopisu, nikoli odděleně, například při výtvarné výchově nebo pouze při návštěvě ekocentra. Na OVU by měla navazovat spolupráce s jinými vyučujícími v rámci PT Udržitelné prostředí.

Environmentální senzitivitou se rozumí citlivost, vztah a empatie k přírodě a životnímu prostředí, včetně citlivého vztahu ke zvířatům a rostlinám.

Pro naplňování OVU je vhodné používat například aktivity založené na Cornellově cyklu plynulého učení (flow learning), součástí jsou aktivity zaměřené na smyslové vnímání přírody nebo wellbeing v přírodě.

Pro reflexi vlastního vztahu k přírodě je vhodné pracovat se zasazováním přírody do žebříčku hodnot a diskutovat s vrstevníky i dospělými.

Rozvoj environmentální senzitivity zvyšuje motivaci k tomu, aktivně se zabývat ochranou přírody a měnit svoje návyky, což je zásadní téma dnešního světa. Prostřednictvím OVU si žáci také ukazují, jak lze přírodu využít pro svůj wellbeing.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-002
Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CSP-OSV-001-ZV9-001
Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-OSV-002-ZV9-010
Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Reflektuje své pocity z poznávání přírodnin prostřednictvím smyslů.
- Porovná rozdílné přístupy ve sdílení poznávání v rámci různých přírodovědných vzdělávacích institucí.
- Hodnotí svými slovy význam přírodovědných vzdělávacích institucí v kontextu sdílení poznávání pro sebe i pro společnost.
- Hodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.

Ilustrace

Název ilustrace

Hledání jara

Krátký textový popis

Žáci vyhledávají první projevy jara v okolí školy. Pro motivaci lze využít detailní fotografie jarní přírody (https://www.outdoorphotographyguide.com/post/photographing-early-blooming-spring-flowers nebo https://www.akademiefoceni.cz/cs/kurzy/jarni-detaily-kvetin-s-janem-striou/). Žáci jsou povzbuzováni k tomu, aby se dívali z nezvyklých úhlů, hledali pupeny a květy např. pod zbytky sněhu, využívali i jiné smysly než zrak (čich, hmat).

Žáci dostanou prostor v klidu propátrat vymezený prostor a o samotě se zastavit a žasnout nad jarní přírodou. Vyberou detail, který ohraničí papírovým rámečkem (lze připevnit např. kolíčkem). Ke svému rámečku přivedou spolužáka a sdílí s ním, proč si detail vybrali: jaké pocity v nich vyvolává, zda je tento detail důležitý i pro jiné živé tvory, k čemu může lidi inspirovat. Ke sdílení dochází nejprve ve dvojici, pak lze také společně.

Způsob ověření: Učitel pozoruje, zda žák využívá určený čas k individuálnímu pozorování přírody. Při společné reflexi žáci odpovídají na otázky učitele (lze také písemně formou tzv. propustky nebo pětilístku). Důležité je u aktivity dodržet strukturu Plynulého učení: Probuzení nadšení - Zaměření pozornosti - Přímý prožitek - Sdílení inspirace.

Zdroje:

Plynulé učení: https://ucimesevenku.cz/flow-learning-jak-ho-zazit-s-detmi/

Rámečky a pětilístky: https://ucimesevenku.cz/pribehy-venku/okna-do-pribehu/

Jaro kvete - využití rámečků: https://ucimesevenku.cz/laborator-venku/jaro-kvete/

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyhledává příležitostí k pobytu v přírodě a projevuje environmentální senzitivitu (citlivost k živočichům i prostředí).

• Popisuje a vyjadřuje svůj postoj k rozmanitosti (druhů i tvarů – v terénu i pod mikroskopem).

• Reflektuje, že rozmanitost má hodnotu sama o sobě.

• Zkoumá v přírodě rozmanitost živých organismů, na úrovni druhů i širších skupin (v půdě, vodě, louce, lese).

• Objasní roli živých organismů (rozkladači v půdě, opylovači) v přírodě na základě předchozího zkoumání.

• Reflektuje závislost lidí na činnosti živých organismů a vzájemnou vývojovou spřízněnost těchto organismů s lidmi.

• Uvede příklad úbytku biodiverzity, zhodnotí příčinu a sdílí svoje emoce s ostatními.

• Vyjádří svůj postoj k tomu, jak různí lidé (filozofové, přírodovědci, umělci, významní lidé z regionu aj.) vnímají hodnotu přírody a evoluční příbuznost jako spřízněnost se živými organismy (prostřednictvím příběhu, videa, rozhovoru...).

• Pojmenuje, čím je pro něj příroda osobně důležitá, vyjádří svůj názor na roli člověka v přírodě a na jeho odpovědnost za okolní prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Mizící motýli

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0c81a6

Krátký textový popis

Žáci pracují s grafem zobrazujícím úbytek různých skupin hmyzu. Sledují video o úbytku denních motýlů na Říčansku. Vysvětlují příčiny úbytku motýlů na základě rozhovoru s odborníkem. Reflektují svoje pocity a vlastní postoj k motýlům a jejich ochraně. Hledají informace, jak podpořit motýly a další opylovače. Výuková jednotka vychází z procesu doporučovaného pro vyrovnání se s environmentálním distresem popsaného Joannou Macy v knize Aktivní naděje.

Způsob ověření:

Učitel dává prostor žákům k sdílení vlastních zkušeností s diverzitou motýlů a jejím úbytkem. Vytváří bezpečné prostředí pro sdílení emocí. Žák zaznamenává své emoce do myšlenkové mapy, se třídou sdílí pouze dobrovolně. Učitel dává žákům najevo, že jejich emoce jsou legitimní a že nepříjemné emoce jsou adekvátní reakcí na ztrátu biodiverzity. Učitel připravuje výuku tak, aby se žák mohl dozvědět nejen o příčinách úbytku motýlů, ale také o snahách o jejich podporu a o možnostech aktivního zapojení.

Zdroje:

https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2009/cislo-6/zprava-stavu-zeme-odhmyzeno.html

Cena pro Respekt: Ze života umírajícího hmyzu • RESPEKT

https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/nature-restoration/

video Tisíce motýlů: https://www.youtube.com/watch?v=6SceimE9p5M

https://muzeumricany.cz/regionalni-ucebnice/nase-tipy/motyli-na-ricansku/

kartičky pocitů: https://nenasilnakomunikace.org/wp-content/uploads/2021/01/karticky-pocity-nvc-v2.pdf

metodika pro práci s emocemi : https://ucimoklimatu.cz/metodiky/prace-s-emocemi-klima/jak-pracovat-s-emocemi-deti-pri-vyuce-o-zmene-klimatu/

Ilustrace

Název ilustrace

Příroda očima fotografa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b30dc2

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřená na reflexi uměleckých fotografií přírody a fotografování přírody v okolí školy. Důraz v aktivitě je na vnímání krásy přírody a pozorování detailů.

Úroveň Splněno

Popis

• Při pobytu v přírodě projevuje environmentální senzitivitu (citlivost k živým organismům i prostředí), reflektuje vzájemnou vývojovou spřízněnost těchto organismů s lidmi.

• Popisuje rozmanitost druhů i tvarů, vyjadřuje svůj postoj k ní a reflektuje, že rozmanitost má hodnotu sama o sobě.

• Zkoumá v přírodě rozmanitost živých organismů na úrovni druhů i širších skupin.

• Objasní roli živých organismů (rozkladači v půdě, opylovači) v přírodě a závislost lidí na činnosti živých organismů.

• Uvede příklad úbytku biodiverzity, zhodnotí příčinu a sdílí svoje postoje s ostatními.

• Vyjádří svůj postoj k tomu, jak nějaká významná osobnost vnímá hodnotu přírody a spřízněnost se živými organismy.

• Pojmenuje, čím je pro něj příroda osobně důležitá, vyjádří svůj názor na roli člověka v přírodě a na jeho odpovědnost za okolní prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Ocenění rozmanitosti (louka)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/99197c

Krátký textový popis

Žáci navštíví přírodní lokalitu ve vhodném období (např. polovina května – orchidejová louka) a nejlépe při slunečném počasí, aby měli příležitost získat pozitivní zážitek z rozmanitosti přírody (pozorovat např. motýly na kvetoucích rostlinách).

Žáci mají na výběr z různých aktivit podporujících senzitivitu – zapojení smyslů: čich (např. příprava koktejlu vůní do kelímku – pozor netrhat chráněné rostliny; zápach vzorků půdy - rašelina, glejové půdy v nivě - zápach po sirovodíku), zrak (fotografování detailů květů a opylujícího hmyzu na květech), hmat (vlhkost půdy; listy a struktury jiných částí rostlin – např. pcháč, kostival, suchopýr, přeslička)

Dokumentují rozmanitost kvetoucích rostlin a opylujícího hmyzu na květech kresbou nebo fotografiemi.

Hmatem (prsty nebo bosýma nohama) zjišťují vlhkost v různých částech mokřadní louky a dávají ji do souvislosti s výskytem různých rostlin (vliv různorodosti prostředí): vlhčí část s blatouchy vs. sušší část louky s prstnatcem májovým.

Reflektují svůj zážitek z kvetoucí louky metodou Pětilístku – krátké charakteristiky louky (jaká je, co se tam děje, jednou větou, synonymem nebo metaforou - https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/18339/PETILISTEK.html)

Ilustrace

Název ilustrace

Biodiverzita na zahradě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/68342a

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřená na posuzování, monitoring a oceňování biodiverzity na zahradě. Cílem aktivity je také posoudit, zda estetické (umělecké) vnímání zahrad je v souladu s vysokou rozmanitostí druhů. V první části aktivity se žáci zaměřují na pozorování různých zahrad a posuzování jejich rozmanitosti z hlediska jejich subjektivního vnímání, v druhé části tyto poznatky porovnávají s průzkumem biodiverzity.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá příležitost k rozvoji citlivosti k přírodě a k ocenění její rozmanitosti a uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy.

005

Dynamická planeta

Charakteristika tematického okruhu

Žák poznává význam minerálů, hornin a půdy praktickým zkoumáním. Studuje pohyby litosférických desek a jejich vliv na vznik a přeměnu hornin. Zabývá se neobnovitelnými zdroji, jejich rozložením a dopady těžby. Pomocí časové osy, hornin a zkamenělin zkoumá historii Země včetně současných změn. Žák rozvíjí porozumění Zemi jako dynamickému systému a schopnost kriticky hodnotit geologické procesy i aktuální environmentální výzvy, jako je změna klimatu a člověkem způsobené vymírání.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CAP-PRI-005-ZV9-015

Odvozuje význam minerálů, hornin a půdy na základě charakteristik zjištěných z informačních zdrojů a pomocí zkoumání jejich vlastností.

Metodická podpora

Komentář

Žák využívá různé určovací pomůcky a postupy k rozlišení okem pozorovatelných i nepozorovatelných vlastností vybraných minerálů a hornin.

U půdy je důraz kladen na zkoumání snadno pozorovatelných vlastností (propustnost, zrnitost, barva – obsah organické složky, struktura, přítomnost půdních bezobratlých). OVU zahrnuje abiotické a biotické faktory, které ovlivňují proces vzniku půdy, její vlastnosti a jsou charakteristické pro rozmanitost různých typů ekosystémů na Zemi a možnosti využití půdy člověkem, opatření k ochraně půdy (preventivní opatření proti erozi, zákonná ochrana půd při stavební činnosti a plánování staveb).

OVU umožňuje žákům pochopit význam půdotvorných procesů a půdy pro udržitelnost a rozmanitost života na Zemi. Rozvíjí základní badatelské dovednosti žáků. Umožňuje žákům praktické seznámení s vlastnostmi minerálů a hornin významných pro jejich určování i praktické využití.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KRP-BAD-000-ZV9-001

Navrhne plán pro zkoumání a řešení specifického výzkumného problému.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-009

Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

GEO-GEO-002-ZV9-006

Vysvětlí vznik a rozmístění tvarů zemského povrchu a jejich vliv na další přírodní procesy a lidské aktivity.

GEO-GEO-002-ZV9-007

Odvodí charakter půd a živých organismů pro konkrétní místo, jeho příčiny a vliv na tamní přírodní prostředí a lidskou společnost.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu neživých přírodnin.
- Na základě klíčových znaků třídí organismy a neživé přírodniny do základních skupin.
- Zkoumá vlastnosti a pozorování nebo výsledky jednoduchých pokusů zaznamenává
- Ověří experimentálně vybrané vlastnosti látek.
- Zdůvodní výběr látky (materiálu) pro výrobu konkrétních předmětů.

Ilustrace

Název ilustrace

ZKOUMÁME VLASTNOSTI MINERÁLŮ

Krátký textový popis

Žáci pomocí jednoduchých pomůcek zkoumají fyzikální vlastnosti minerálů jako je tvrdost, barva, vryp a lesk, pozorují jejich krystalové tvary pod lupou a rozvíjejí své badatelské dovednosti.

Zadání pro žáka

Žák si vezme vzorky minerálů a otestuje jejich tvrdost. Postupně zkouší minerály škrábat nehtem, měděnou mincí, hřebíkem a sklem. Výsledky zaznamenává podle toho, který předmět dokázal minerál škrábat a který ne.

Žák pozoruje vzhled minerálů a zapisuje jejich barvu. Na porcelánové destičce udělá vryp každým minerálem a zapíše barvu vrypu. U každého minerálu určí, zda má kovový nebo skelný lesk. Do poznámek zaznamená další nápadné znaky, kterých si všiml/a.

Pod lupou prozkoumá krystalové tvary. Nakreslí, jak vypadá krystal křemene, fluoritu a kalcitu.

Na závěr napíše tři nejzajímavější věci, které se při zkoumání minerálů dozvěděl/a.

Popis ověřování

Při hodnocení této úrovně sledujeme především schopnost žáka systematicky pozorovat a zaznamenávat základní vlastnosti minerálů. Žák by měl dokázat provést jednoduché testy tvrdosti, rozlišit barvu minerálu od barvy vrypu a popsat základní typy lesku. V kresbě krystalového tvaru očekáváme zachycení základních tvarových charakteristik krystalů daných minerálů. Důležitější je vlastní a skupinová práce žáků včetně záznamu informací k vlastnostem minerálů než samotné určování minerálů.

Úroveň Na cestě

Popis

Poznávání vlastností minerálů a hornin

- Popíše viditelné vlastnosti předložených minerálů a hornin, používán přitom vhodnou odbornou terminologii (barva, lesk, krystalová forma) a posuzuje jejich podobnost.
- Používá vhodné určovací pomůcky (např. lupy, stupnice tvrdosti) k určení dalších vlastností k určení dalších vlastností minerálů a hornin (minerály – tvrdost, hustota, vryp, rozpustnost; horniny - tvrdost, pevnost, rozpustnost).

Odvození určovacích znaků minerálů a hornin

- Porovná a interpretuje shody a rozdíly mezi pozorovanými přírodninami pomocí tabulek a diagramů (například Vennových diagramů).

• Na základě vlastního pozorování a porovnání odvodí typické určovací znaky pro daný minerál a horninu a s pomocí vhodné literatury (atlasy a klíče minerálů a hornin - knižní, interaktivní) je na základě těchto znaků určuje.

Poznávání vlastností půdy

• Na základě obrazové dokumentace popíše základní viditelné znaky předložených půdních profilů (organický, humusový, minerální horizont, matečná hornina) a jejich vzájemný poměr v profilu.

• Porovná vzorky půdy z hlediska vybraných vlastností důležitých jako je propustnost vody a struktura půdy (písčitá, jílovitá, hlinitá).

Odvozování významu minerálů, hornin a půdy

• Na základě pozorovaných vlastností a informací vyhledaných v různých informačních zdrojích (atlasy, mapy - též interaktivní) odvodí hlavní význam vybraných minerálů (např. rudní minerály, minerály využívané ve šperkařství), hornin (např. stavební a dekorační materiály) a půdy (vhodnost pro zemědělství, charakteristické pro různé ekosystémy, např. mokřady).

Ilustrace

Název ilustrace

Zkoumání vlastností půdy

Krátký textový popis

Příprava materiálu: Ke zkoumání vlastností půdy budeme potřebovat vzorky půdy s různou zrnitostí (písčitá půda, hlinitá půda, jílovitá půda), dostatečně velké nádoby (vzorek půdy by měl vyplňovat cca jednu polovinu jejího objemu), ve kterých vzorky budou a vodu.

Postup:

• Žáky rozdělíme do skupin (4 žáci) a dáme jim k dispozici tři vzorky půdy- písčitá, hlinitá a jílovitá půda. Žáci popisují pozorované vzorky makroskopicky- všímají si barvy a soudržnosti půdy.

• Žáci zkoumají vlastnosti půdy ve vztahu k její propustnosti. Postupně lijí na jednotlivé vzorky vodu a pozorují, jak dlouho trvá její vsakování do půdy

• Žáci vyvozují závěry, jak může soudržnost půdy souviset s její propustností. Současně odhadují, co může způsobit odlišnou barvu jednotlivých vzorků půd.

Zadání pro žáky:

• Pozorujte předložené vzorky půd v nádobách. Zkoumejte jejich barvu, sypkost (soudržnost) a pozorované znaky pro jednotlivé vzorky zapisujte.

• Nalejte na jednotlivé vzorky půd stejné množství vody a pozorujte, jak je půda schopná vodu pojmout. Pozorujte rychlost vsakování a rychlost s jakou se voda dostane až na dno nádoby. Svá zjištění si zapište (stačí relativní vyjádření- nejrychleji, nejpomaleji apod.)

• Porovnejte schopnost půdy vsakovat vodu s jejími vlastnostmi – barva, sypkost (soudržnost). Čím je ovlivněna barva jednotlivých vzorků?

• Určete na základě tohoto pozorování, která půda a) nejrychleji propouštěla vodu až na dno nádoby; b) nejlépe zadržovala vodu ve svém objemu; vodu prakticky nepropouštěla.

• Zhodnoťte, která půda by byla nejvhodnější pro pěstování zemědělských plodin a zdůvodněte proč.

Popis ověřování: Odvození významu struktury půdy (velikost částic a jejich soudržnost) pro schopnost půdu vsakovat a zadržovat vodu, a tím pro její úrodnost. Barvu půdy žáci spojují s odlišnou stavbou půdy (např. různé minerální složení a podíl organické hmoty).

Ilustrace

Název ilustrace

Minerály pod lupou: Od vlastností k určování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/55bcee

Krátký textový popis

Žáci se v roli mineralogů prakticky seznamují s určováním minerálů na základě jejich fyzikálních vlastností (tvrdost, barva, vryp, lesk, krystalový tvar). Pomocí určovacího klíče identifikují neznámé vzorky, a přitom si osvojují systematický badatelský přístup. Aktivita rozvíjí klíčové kompetence – především schopnost samostatně řešit problém, pracovat s informacemi, zaznamenávat a vyhodnocovat data a kriticky posuzovat informace z různých zdrojů.

Úroveň Splněno

Popis

• Určuje základní minerály a horniny s využitím určovacích pomůcek a na základě zkoumání jejich fyzikálních a chemických vlastností.

• Na základě zkoumání odvodí vlastnosti vybraných minerálů a hornin významné pro jejich poznávání a způsoby využití.

• Porovná vlastnosti půdy z hlediska její úrodnosti a ekologického významu.

Ilustrace

Název ilustrace

Půda pod lupou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f667da

Krátký textový popis

Tato úloha vede žáky k objevování půdy jako nenahraditelného zdroje a živého systému. Žáci navrhnou a realizují jednoduchý výzkumný plán pro srovnání různých typů půd z hlediska jejich fyzikálních a biologických vlastností a ekologické hodnoty. Výsledky prezentují a kriticky porovnají s dalšími informačními zdroji. Úloha rozvíjí badatelské dovednosti a kritické myšlení.

Ilustrace

Název ilustrace

Profil minerálu do seznamky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/52423b

Krátký textový popis

Žák vytváří informační kartu pro minerál na základě jeho zkoumání. Vytvořené karty využívá pro vyhledání minerálů podle popisu.

Zadání pro žáky:

1. Prozkoumejte neznámé vzorek minerálu a zapište vlastnosti: tvrdost, barva, lesk, barva vrypu, rozpustnost v kyselině (octové nebo citronové), magnetismus

2. Porovnejte vzorky a jejich vlastnosti mezi sebou, nachází podobnosti a rozdíly.

3. S použitím jednoduchých informačních zdrojů (např. učebnice) pojmenujte minerál, nebo ho zařaďte do skupiny (např. sulfidy kovů).

4. Na základě pozorovaných vlastností odhadněte způsob vzniku a možné využití.

5. V učebnici a na internetu vyhledejte způsob využití a místo výskytu.

6. Charakterizujte minerál na základě zjištěných vlastností a dalších údajů, vytvořte informační kartu.

7. Na základě informační karty od jiného žáka se pokuste vyhledat vzorek a formulujte zpětnou vazbu k přesnosti popisu vlastností.

Zadání pro informační kartu: název minerálu, vlastnosti, způsob vzniku, zařazení do skupiny podle chemického složení (např. oxidy, sulfidy...), výskyt, použití

Rozpustnost lze zjišťovat vložením celého vzorku do sklenice s kyselinou citronovou. (tip od Jany Švandové - Geopark Říčany)

Výstup - informační kartu žáci vyplňovali v programu Canva jako profil minerálu do seznamky. (tip od Kateřiny Čihákové ze ZŠ Plaňany)

Popis ověřování:

záznamový arch na zkoumané vlastnosti, informační karta v programu Canva (podle zadání)

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zkoumá vlastnosti a praktické využití vybraných minerálů, hornin a půdy.

CAP-PRI-005-ZV9-016

Vysvětlí vztah mezi pohyby litosférických desek a vznikem a přeměnou hornin na základě studia informačních zdrojů a modelů.

Metodická podpora

Komentář

Důraz je kladen na pochopení významu deskové tektoniky a horninového cyklu pro utváření vnitřní a vnější geologické stavby Země, formování hornin a výskyt geologických jevů, jako jsou zemětřesení a vulkanismus. K OVU patří také rozlišení vnitřních a vnějších geologických dějů a jejich vliv na horniny.

Teorie deskové tektoniky je klíčová pro žákovo porozumění geologickému vývoji planety Země a jeho důsledkům, včetně současného uspořádání kontinentů a oceánů. Horninový cyklus odráží dynamiku planety Země, a umožňuje tak žákovi pochopit vzájemnou interakci jednotlivých sfér Země (litosféry, hydrosféry a atmosféry) pro utváření horninové stavby a geologických struktur uvnitř i na povrchu Země.

Porozumění horninovému cyklu a principu toku energie na Zemi je stěžejní pro fungování dynamiky planety Země. OVU umožňuje využívat mezioborové poznatky a rozvíjí nadoborovou dovednost tvorby a prezentování konceptuálních a/nebo fyzických modelů (např. schéma, fyzický model, animace).

Tvary reliéfu a dopad geologických jevů (zemětřesení, vulkanismus) na společnost jsou obsahem OVU z Geografie.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

GEO-GEO-002-ZV9-006

Vysvětlí vznik a rozmístění tvarů zemského povrchu a jejich vliv na další přírodní procesy a lidské aktivity.

INF-INF-001-ZV9-003

Modeluje situace různými způsoby, včetně grafů nebo obdobných schémat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu organismů a neživé přírodniny.
- Popíše příčinu a následek u provedeného pokusu nebo záznamu přírodního děje.
- Odvozuje a dokládá jednoduché zákonitosti a principy, které v libovolné krajině pozoruje.

Ilustrace

Název ilustrace

PŘÍRODNÍ DĚJE A JEJICH RIZIKA

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/883f74

Krátký textový popis

Žáci prostřednictvím videozáznamů analyzují projevy a dopady geologických rizik, vytvářejí pojmové mapy přírodních rizik a navrhují preventivní opatření pro zmírnění jejich následků.

Zadání pro žáka

Žák sleduje krátká videa vybraných přírodních rizik (např. sesuv půdy, lavina, zemětřesení, sopečná erupce apod.). Do připraveného archu zapisuje:

- konkrétní změny, které na záběrech pozoruje (např. praskání země, sesouvání svahu, proudění lávy)
- projevy přenosu energie (např. pohyb objektů, padání stromů, šíření otřesů)
- dopady na lidské stavby a infrastrukturu

Poté žák samostatně vytváří pojmovou mapu. Do středu papíru píše "přírodní rizika" a kolem připojuje všechna přírodní rizika, která zná. Barevně zvýrazňuje ta rizika, která podle něj/ní souvisí s pohyby v litosféře a s přeměnami hornin (geologická rizika). Mezi souvisejícími pojmy vyznačí spojnice. Následně si společně se spolužákem sdílí vytvořenou mapu a doplní si chybějící pojmy, aby následně sdíleli s učitelem. Učitel zaznamenává na základě informací od žáků geologická rizika a jejich vzájemné souvislosti na tabuli.

V závěrečné části žák vybírá čtyři rizika z těch, která označil/a jako geologického původu. U každého rizika popisuje dva konkrétní důsledky (např. u zemětřesení: zničení domů, přerušení dopravy) a navrhuje jedno reálné řešení, jak těmto důsledkům předcházet či zmirňovat jejich dopady.

Ověření

Žák v pojmové mapě správně identifikuje minimálně tři geologická rizika a odlišuje je od ostatních přírodních rizik. U vybraných rizik uvádí reálné důsledky podložené pozorováním z videí nebo vlastní zkušeností. Navrhuje alespoň dvě proveditelná preventivní opatření.

Úroveň Na cestě

Popis

Objasnění principu pohybu litosférických desek

- Na modelu stavby Země vymezí litosféru.
- S pomocí různých informačních zdrojů (učebnice, encyklopedie – též interaktivní) popíše základní rozdíly mezi pevninskou a oceánskou litosférou a jejich rozdělení na jednotlivé litosférické desky.
- Popisuje změny v uspořádání kontinentů na základě předložených map a vizualizací

• S využitím různých informačních zdrojů (učebnice, encyklopedie – též interaktivní) vysvětlí základní mechanismy pohybu litosférických desek po astenosféře díky energii uvolňované ze zemského jádra a zemského pláště.

• Demonstruje na zjednodušeném modelu vznik velkých superkontinentů a jejich rozpad až do současné podoby uspořádání kontinentů.

Odvození významu pohybů litosférických desek pro vznik hornin

• S pomocí informačních zdrojů (učebnice, encyklopedie, elektronické zdroje – dynamické modely) identifikuje různé typy pohybů litosférických desek a odvodí typické horniny, které vznikají na různých typech deskových rozhraní (oddalování desek - výlevné magmatické horniny, přibližující se desky - hlubinné magmatické horniny a přeměněné horniny).

• S pomocí fotografie, videa či vlastního pozorování v terénu vysvětlí působení vnějších geologických činitelů na horniny jako závěrečnou fázi horninového cyklu (zvětrávání).

• Na předložených příkladech zemského reliéfu a s pomocí dalších informačních zdrojů objasní vliv deskové tektoniky na formování zemského reliéfu a vytváření podmínek pro vznik usazených hornin.

• Pomocí modelu zobrazí proces vzniku hornin v konkrétní tektonické situaci (například na rozhraní litosférických desek).

Ilustrace

Název ilustrace

Pangea jako puzzle - hledání důkazů

Krátký textový popis

Žáci na zjednodušeném modelu demonstrují vznik velkých superkontinentů a jejich rozpad až do současné podoby uspořádání kontinentů. Popisují model a vysvětlují, které důkazy vědci postupně předkládali pro teorii deskové tektoniky.

Zadání pro žáky:

• Podívejte se na mapu světa a všímejte si tvaru kontinentů. Které tvary do sebe zapadají jako puzzle? O čem to svědčí?

• Podívejte se na krátké video o autorovi teorie deskové tektoniky Alfredu Wegenerovi (do 2:15) a zapište si, které důkazy pro svoji teorii používal. Jaká otázka zůstala nezodpovězená?

• Rozdělte se do skupin po 4 žácích. Vystřihněte si kontinenty a pokuste se je složit dohromady tak, aby navazovaly i barevné části. Vysvětlete, co symboly znamenají. Identifikujte jednotlivé dnešní kontinenty a popište, které se od sebe vzdálily/přiblížily.

• Dodívejte se na video a zapište si, jaké další důkazy pro teorii deskové tektoniky vědci shromáždili.

• Zjistěte, jak je možné, že se kontinenty opravdu pohybují. K vysvětlení použijte příklady z běžného života, jako to dělají autoři videa Minute Earth.

Popis ověřování: diskuze při skupinové práci, závěrečná prezentace s vysvětlením důkazů pro teorii deskové tektoniky

Zdroj: papírové puzzle kontinentů https://www.floridamuseum.ufl.edu/wp-content/uploads/sites/16/2020/05/Florida-Museum-Pangea-Activity.pdf

video o autorovi teorie deskové tektoniky Alfredu Wegenerovi: Why It Took Scientists So Long To Accept This Very Obvious Idea (Be Smart)

video Plate Tectonics Explained (Minute Earth)

Ilustrace

Název ilustrace

Model Pangey

Krátký textový popis

Příprava materiálu: K vytvoření modelu Pangey postačí fyzická mapa světa, kterou budou moci žáci rozstříhat na jednotlivé kontinenty. Optimální velikost připravené mapy je velikost A3. Žáci pracují ve dvojici.

Postup:

• Žák ve dvojici se spolužákem si připraví mapu- rozstříhají ji na jednotlivé kontinenty a veliké ostrovy.

• Žáci si prohlíží obrysy a reliéf jednotlivých kontinentů a hledají možné podobnosti

• Žáci skládají novou mapu světa, která bude spojovat jednotlivé kontinenty na základě jejich tvarové podobnosti (J Amerika a Afrika, Antarktida a Austrálie, Evropa a S Amerika, Indie a Afrika). Postupně tvoří nejprve dvojice kontinentů, které dále spojují do větších celků s ostatními. Výsledkem skládání bude jeden superkontinent- Pangea.

Zadání pro žáky:

• Prohlédněte si předloženou fyzickou mapu světa, všímejte si jednotlivých kontinentů a jejich rozložení na Zemi (S a J; Z a V polokoule)

• Mapu pečlivě rozstříhejte na jednotlivé kontinenty. Všímejte si tvaru jednotlivých kontinentů.

• Najděte kontinenty, které mají tvarovou podobnost a mohly do sebe „zapadat“ podobně jako puzzle. Postupně k sobě takto připojujte i ostatní kontinenty- vyjde vám jeden veliký superkontinent.

• Zjistěte s pomocí vhodného informačního zdroje, co to je superkontinent, a zda a kdy se někdy v minulosti na planetě Zemi vyskytoval. Pojmenujte s pomocí informačních zdrojů superkontinent, který jste vymodelovali.

Popis ověřování: Sestavení modelu superkontientu Pangey a pojmenování dnešních částí světa, které jej tvořili.

Ilustrace

Název ilustrace

Horninový cyklus naživo

Krátký textový popis

Žáci během exkurze dokumentují identifikované typy hornin, používají k tomu geologickou mapu území. Fotografují nebo natáčí procesy (např. usazování v potoce, zvětrávání) v terénu nebo na modelech u táborového ohně (např. tání a tuhnutí, přeměn a tlakem a teplotou). Vyplňují pojmy do horninového cyklu v pracovním listu a natáčejí videa horninového cyklu ve stylu Rock Cycle Song. Využívají inspiraci z podobných studentských prací na youtube.

Zdroje:

https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2023/11/Ondrejov-Zvanovice.pdf

Ilustrace

Název ilustrace

Modelujeme síly Země

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c87984

Krátký textový popis

Tato výuková úloha rozvíjí pochopení deskové tektoniky v propojení s reálnými geologickými lokalitami v České republice. Žáci v praktickém modelu simulují vznik tektonických struktur (vrása, zlom) a propojují získaná data se skutečnými geologickými jevy. Úloha podporuje práci s objektivním vědeckými informacemi, rozvoj digitálních kompetencí, přírodovědné gramotnosti a mezioborového propojení vědních disciplín. Aktivita je určena pro jednu vyučovací hodinu.

Úroveň Splněno

Popis

• Demonstruje na modelu změny rozložení kontinentů v geologické minulosti.

• Vysvětlí příčiny pohybu litosférických desek a jejich důsledky pro vývoj života na Zemi, popíše přitom vztah mezi pohyby litosférických desek a klimatickými změnami.

• Klasifikuje horniny podle způsobu vzniku na vyvřelé, usazené a přeměněné.

• Vysvětlí na konkrétních příkladech a s použitím modelu, jak desková tektonika ovlivňuje vznik jednotlivých typů hornin.

• Objasní, jak vzniká sopečná činnost, zemětřesení nebo tsunami a proč je obtížné je předpovídat.

• Rozlišuje na konkrétních příkladech různé příčiny (vnější a vnitřní geologické děje) utváření zemského reliéfu.

Ilustrace

Název ilustrace

Model tektonické situace

Krátký textový popis

Žák nejprve na modelu vnitřní stavby Země vymezí litosféru (může použít již hotový grafický model a do něj litosféru zakreslí, nebo si celý model vnitřní stavby Země vytvoří sám- schéma, plastelínový model) a s pomocí různých informačních zdrojů (učebnice, encyklopedií) popíše rozdíly mezi pevninskou a oceánskou litosférou. Následně na mapách dokládající rozmístění kontinentů v geologické minulosti identifikují, jak se kontinenty během geologické historie měnily. Pomocí různých informačních zdrojů (učebnice, encyklopedie, audiovizuální názornost) pak vysvětlí, jak konvekční proudy v astenosféře pohybují litosférickými deskami a jak energie z jádra a pláště ovlivňuje jejich pohyb.

V dalším kroku pomocí videozáznamů reálných tektonických situací (zemětřesení, vulkanická činnost) a dynamických modelů (modely pohybů desek na jednotlivých typech rozhraní) identifikují různé typy pohybů litosférických desek a odvodí geologické procesy, které na těchto rozhraních probíhají (vrásnění, vulkanická činnost a zemětřesení). Současně vysvětluje fyzikální podmínky (zvýšený tlak a teplota), které vedou ke vzniku typických hornin na deskových rozhraních. Pozoruje lávu vylévající se na zemský povrch (na divergentních rozhraních), tavení hornin a jejich přeměnu vlivem rostoucího tlaku a teplot při tření litosférických desek u konvergentních rozhraní. S pomocí dalších informačních zdrojů (učebnice, encyklopedie) poté charakterizuje základní typy hornin, které na deskových rozhraních vznikají - vyvřelé (magmatické) horniny a přeměněné (metamorfované) horniny.

V posledním kroku žák na základě vlastní zkušenosti a pozorování a s pomocí fotografií a dalších vizuálních materiálů objasní vliv deskové tektoniky na formování zemského reliéfu (vznik pohoří, údolí, rozsáhlých oceánských pánví a hřbetů). Na konkrétním příkladu vysvětlí, co se děje se vzniklými horninami na zemském povrchu (vliv větru, srážek, změny intenzity slunečního záření na zvětrávání hornin) a jak konkrétní reliéf a vliv atmosférických podmínek ovlivňuje vznik sedimentárních hornin. Příkladem může být např. horský reliéf, kde dochází k intenzivnímu zvětrávání a následnému odnosu materiálu např. vodními toky dolů do údolí, kde se ukládá v podobě nezpevněného sedimentu (štěrk, písek). Žák může vycházet z vlastního pozorování a zkušenosti či zprostředkované názornosti.

Popis ověřování: žákovský model, který zobrazuje proces vzniku hornin v konkrétní tektonické situaci. Model může být grafický (schéma) či plastický (prostorový, např. z plastelíny). Příkladem může být modelování divergentního rozhraní Středoatlantského hřbetu a vznik sopečného ostrova Island na tomto rozhraní.

Ilustrace

Název ilustrace

Když se hýbe Země, vznikají horniny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/51424e

Krátký textový popis

Výuková úloha seznamuje žáky se základními procesy deskové tektoniky, vývojem kontinentů a vztahem deskové tektoniky k horninovému cyklu. Žáci prostřednictvím fyzického modelování a digitální simulace (např. pomocí aplikace Tectonic Explorer nebo interaktivních map) rekonstruují geologickou minulost Země a zkoumají souvislosti mezi pohybem litosférických desek a vznikem různých typů hornin. Úloha podporuje analytické myšlení a využití digitálních nástrojů při řešení komplexních problémů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozliší důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů.

CAP-PRI-005-ZV9-017

Objasní příčiny neobnovitelnosti a nerovnoměrného rozložení zdrojů minerálů, energie, podzemní vody a dopady jejich těžby a využití na zdraví lidí a přírodu.

Metodická podpora

Komentář

Důraz je kladen na omezenost a neobnovitelnost přírodních zdrojů v důsledku dlouhotrvajících procesů jejich vzniku a těžby. Je vhodné žákům představit koncept Planetárních mezí v souvislosti s dopadem využití fosilních paliv na klima a okyselení oceánů a kapacitou planety vyrovnávat nadměrné využívání průmyslových hnojiv (dusíku a fosforu) a vody dostupné pro rostliny.

Dopady na lidské zdraví a životní prostředí jsou představovány obecně z biologického hlediska (nikoli se zaměřením na jejich lokalizaci – viz Geografie).

Jedná se o aktuální téma související s energetikou, změnou klimatu, nerovnoměrnou distribucí finančních a nerostných zdrojů v globální lidské společnosti a s migrací obyvatel. V souvislosti s dlouhým trváním vzniku přírodních nerostných zdrojů je důležité, aby měl žák základní představu o procesech, které vedou k jejich vzniku, a o tom, co je příčinou jejich nerovnoměrného rozmístění na Zemi. OVU klade důraz na rozvoj kritického myšlení, čtenářské gramotnosti (např. vyhledávání důležitých informací v různorodých textech), rozvíjí mezipředmětové vztahy v rámci přírodovědných oborů (chemie, fyzika, fyzická geografie) a socioekonomických předmětů (ZSV, sociální geografie).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-015

Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV9-001

Vyhledá příklady, kdy lidské zásahy do prostředí přinesly původně nepředvídané důsledky, a vysvětlí, jak je možné se z daných příkladů do budoucna poučit.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-002-ZV9-009

Vysvětlí význam pedosféry a litosféry jako zdroje obživy, surovin a životního prostředí organismů včetně člověka.

CAP-FYZ-002-ZV9-007

Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

GEO-GEO-002-ZV9-006

Vysvětlí vznik a rozmístění tvarů zemského povrchu a jejich vliv na další přírodní procesy a lidské aktivity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu neživých přírodnin.
- Určí, jak v daném místě (v ČR i mimo ČR) člověk pozměnil krajinu.
- Vyhledá, co k tomu vedlo a jaké mohou být důsledky.
- Vytvoří vlastní seznam každodenních činností a opatření, jak on sám může přispět k udržitelnosti na Zemi.
- Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.

Ilustrace

Název ilustrace

NEROSTNÉ BOHATSTVÍ KOLEM NÁS

Krátký textový popis

Žáci samostatně zpracovávají informace o vybraných nerostných surovinách z jejich okolí, zkoumají jejich využití a vliv těžby na krajinu a své poznatky sdílejí prostřednictvím digitální nástěnky.

Zadání pro žáka

Žák si vybere jeden zdroj ze seznamu (uhlí, ropa, zemní plyn, vápenec, železná ruda, písek) a zpracuje k němu informace podle následujících kritérií:

- Kde se tento zdroj nachází v mém okolí nebo v České republice? (uvést konkrétní místo)
- K čemu se tento zdroj používá? (uvést 2 příklady využití)
- Jakou změnu v krajině způsobuje těžba tohoto zdroje? (popsat nebo přiložit fotografii)

Zpracované informace žák vloží na společnou virtuální nástěnku v Padletu formou příspěvku, který obsahuje:

- Název zdroje/nerostné suroviny
- Text s odpověďmi na tři otázky (viz kritéria)

• Obrázek nebo fotografii daného zdroje nebo místa těžby

Ověřování:

Žák popíše vlastními slovy možné způsoby využití daného zdroje či nerostné suroviny a pojmenuje viditelnou změnu v krajině spojenou s těžbou či získáváním daného zdroje (suroviny). Vytvoří příspěvek na Padletu obsahující všechny požadované části dle předem daných kritérií.

Úroveň Na cestě

Popis

příčiny vzniku nerostných surovin a jejich neobnovitelnosti

• Vysvětlí rozdíl mezi obnovitelnými a neobnovitelnými přírodními zdroji s pomocí různých informačních zdrojů (učebnice, encyklopedie, obrázky a videa) popíše procesy vzniku vybraných surovin (např. ropa, uhlí, zemní plyn, rudní minerály) a vysvětlí, jak jsou využívány v běžném životě (např. paliva pro dopravu, výroba elektrické energie, výroba elektrotechnických zařízení).

• Na základě studia různých informačních zdrojů porovná dobu trvání procesů vedoucích ke vzniku vybraných nerostných surovin s dobou, kdy je člověk těží a využívá

• Popíše, jak těžba těchto surovin ovlivňuje budoucnost (např. vyčerpání zásob, poškození přírody, zesílení skleníkového efektu).

hospodaření se zdroji podzemní vody

• S pomocí zprostředkované názornosti (obrázky, videa) uvede příklady vzniku a výskytu zásob podzemních vod v krajině.

• Vysvětlí, jak lidské aktivity (např. zemědělství, průmysl a urbanizace) ovlivňují kvalitu a dostupnost podzemní vody, a proč je důležité ji chránit.

• Na konkrétním příkladu (např. reportáž z TV) identifikuje, jak se může s podzemní vodou hospodařit udržitelně (např. omezení čerpání vody, ochrana oblastí pro doplňování vody).

význam recyklace, odpovědného využívání energie a obnovitelných zdrojů

• Vysvětlí, jak recyklace pomáhá šetřit neobnovitelné zdroje (např. recyklace kovů snižuje potřebu těžby rud).

• U obnovitelných zdrojů (např. solární, větrná energie) navrhne vhodné umístění z hlediska efektivity a ochrany přírody a popíše jejich přínosy pro životní prostředí (např. méně znečištění, udržitelnost).

• Popíše, které činnosti člověka (včetně využití datových center) vedou k významné spotřebě energie, vzácných surovin a vody a vyjádří svůj postoj k možnému budoucímu vývoji.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásoby podzemní vody a jejich ohrožení v období suchých let

Krátký textový popis

Žáci budou pracovat s krátkou reportáží, která se věnuje významu zásob podzemní vody v obdobích sucha a srážkově podprůměrných.

Postup:

• Žáci sledují reportáž ČT EDU- 2 minuty

• Žáci utvoří menší skupiny (4 žáci), kteří společně diskutují nad obsahem videa a významem zásob podzemní vody

• Žáci prezentují hlavní myšlenky svých diskuzí v jednotlivých skupinách před celou třídou.

• Žáci vytvoří ve skupině komiks či plakát, který názornou formou shrne vliv sucha na zásoby podzemní vody a jejich možnou obnovu. Zdůrazní přitom význam zásob podzemní vody pro člověka i přírodu.

Zadání pro žáky:

• Poslechněte si reportáž, která se věnuje zásobám podzemní vody a jejich ohrožení v době sucha.

• Vytvořte skupinu žáků a diskutujte v ní, co bylo zdrojem ohrožení podzemních vod, o kterém reportáž hovořila. Jaká byla navrhovaná řešení a jak vy sami vnímáte význam ochrany a zvyšování zásob podzemní vody pro člověka a přírodu.

• **Závěry z diskuze ve skupině shrňte do 4 klíčových bodů (ohrožení, ochrana, význam pro člověka, význam pro přírodu) a prezentujte je celé třídě.**

• Vytvořte vhodný grafický materiál (komiks, plakát), který atraktivní formou shrne význam zásob podzemní vody pro přírodu i člověka, způsoby jejího ohrožení v době sucha (jako důsledky klimatické změny) a možné způsoby řešení tohoto problému.

Popis ověřování: Vytvoření plakátu či komiksu, který shrne hlavní obsah reportáže a závěry z diskuze v skupinách: význam zásob podzemní vody, jejich hrožení v obdobích sucha, která souvisejí s klimatickou změnou, možné způsoby ochrany a zvyšování zásob pozemní vody

Zdroje: reportáž Sucho a podzemní vody v ČR (ČT EDU): Sucho a podzemní vody v ČR - ČT edu - Česká televize

Ilustrace

Název ilustrace

Behind the screen: skrytá cena digitálního světa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e9ac96

Krátký textový popis

Výuková aktivita vede žáky k hlubšímu porozumění environmentálním a zdravotním dopadům každodenního používání digitálních technologií, zejména streamování videí. Žáci se naučí vysvětlit, jak tato běžná činnost souvisí se spotřebou energie, vody a vzácných surovin a jaké důsledky má pro přírodu i lidské zdraví. Prostřednictvím práce s informačním textem, diskuse a sebereflexe rozvíjejí dovednost kriticky vyhodnocovat vlastní digitální chování a hledat cesty k jeho udržitelnější podobě. Získávají rovněž zkušenost s formulováním konkrétních návrhů, jak zmírnit negativní dopady technologií a posílit osobní odpovědnost. Aktivita podporuje systémové myšlení a propojuje individuální chování s globálními souvislostmi.

Úroveň Splněno

Popis

• Objasní neobnovitelnost nerostných surovin v důsledku procesu jejich vzniku, těžby a způsobů využití.

• Vysvětlí ekologický a hospodářský význam podzemní vody v krajině a vliv lidské činnosti na její kvalitu a dostupnost.

• Orientuje se v principech oběhového hospodářství a v analýze životního cyklu výrobku nebo služby.

• Popíše, které činnosti člověka (včetně využití datových center) vedou k významné spotřebě energie, vzácných surovin a vody a vyjádří svůj postoj k možnému budoucímu vývoji.

• Navrhne možnosti udržitelného nakládání s přírodními zdroji, které zohledňuje dopad na zdraví lidí a na přírodu.

Ilustrace

Název ilustrace

Plakát Zdroj energie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c387dd

Krátký textový popis

V malých skupinách po 3-4 tvoříme plakát na jeden z vybraných energetických zdrojů: hnědé uhlí, jádro, voda, vítr, slunce, biomasa, geotermální energie.

• Učitel vysvětlí cíle aktivity a význam zkoumání různých energetických zdrojů v kontextu jejich využití v Česku.

• Každá skupina si vybere jeden energetický zdroj (hnědé uhlí, jádro, voda, vítr, slunce, biomasa, geotermální energie). Skupiny jsou ideálně rozlosovány tak, aby byly pokryty všechny zdroje.

• Každá skupina obdrží seznam kritérií pro tvorbu plakátu. Ten zahrnuje popisy kladů a záporů daného zdroje s důrazem na jeho využitelnost v Česku, citace zdrojů, grafickou vyváženost a přípravu pro tisk.

• Žáci hledají informace o svém vybraném energetickém zdroji a tvoří plakát. Mohou používat učitelem doporučené zdroje nebo provádět vlastní bádání.

• Skupiny prezentují své plakáty a výsledky před třídou. Každá skupina má k dispozici krátký čas na prezentaci, během které odpovídá na otázky a vysvětluje klíčové aspekty svého tématu.

• Po prezentacích následuje společná diskuse nad energetickým směřováním Česka. Žáci by měli aktivně přispívat svými názory, aplikovat nabyté znalosti a diskutovat o různých energetických zdrojích.

Zdroje:

https://faktaoklimatu.cz/explainery/bezemisni-energetika-cr-1-scenare

https://faktaoklimatu.cz/explainery/bezemisni-energetika-cr-2-technologie

https://faktaoklimatu.cz/infografiky/potencial-vetrne-energie-cr

https://faktaoklimatu.cz/infografiky/srovnani-energetickych-scenaru-cr

Ilustrace

Název ilustrace

Obaly a nerostné suroviny: cesta plechovky a plastové lahve

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ed1279

Krátký textový popis

Tato výuková úloha propojuje běžnou zkušenost žáků s geologickými, environmentálními a společenskými souvislostmi spojenými s výrobou a spotřebou potravinových obalů. Žáci se prostřednictvím simulační hry vcítí do "životní cesty" hliníkové plechovky a plastové lahve, analyzují souvislosti spotřeby surovin, energie, vody a dopady na zdraví a přírodu. Cílem je podpořit kritické myšlení, hodnotovou orientaci a schopnost hledat udržitelná řešení. Úloha je rozdělena do 2 vyučovacích hodin.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše, jaké významné nerostné suroviny a energetické zdroje jsou součástí běžné potřeby člověka.

CAP-PRI-005-ZV9-018

Objasní události významné pro vznik a vývoj života v jednotlivých geologických érách (včetně vymírání v současnosti) s využitím časové osy a informačních zdrojů; vybrané události dokládá na příkladech hornin a zkamenělin z regionu.

Metodická podpora

Komentář

Důraz je kladen na různé metody poznávání hornin a zkamenělin v nich obsažených, které umožňují určit stáří hornin (relativní i absolutní), významné události v historii Země (vznik litosféry a dalších geosfér, změny v rozložení kontinentů a oceánů, změny klimatu, vznik a vývoj života na Zemi), změny vybraných faktorů prostředí v historii Země (např. teplota, obsah skleníkových plynů v atmosféře, oceánské proudy, množství živin v prostředí) a jejich důsledky.

Výstup propojuje pohled na vymírání v geologické minulosti s pohledem na aktuálně probíhající vymírání druhů, zaměřuje se na jeho rychlost, možné příčiny a dopady a na možnosti ochrany přírody.

OVU umožňuje žákům porozumět významným událostem v historii Země, jejich příčinám a důsledkům ve vztahu k dynamice litosféry a vývoji ekosystémů na Zemi. Na základě toho žák může zhodnotit Zemi jako komplexní systém a uvědomí si, že existence člověka představuje jen krátký moment v její historii. OVU umožňuje využívat různé zdroje informací včetně reálných přírodnin a digitálního obsahu (např. vizualizace).

Tvůrci OVU se snaží zabránit memorování charakteristik jednotlivých geologických ér bez využití časové osy a příkladů reálných zkamenělin a hornin. Od žáků na ZŠ se neočekává znalost jednotlivých period a jejich charakteristik.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-004-ZV5-017
Porovná jednotlivé organismy z hlediska jejich podobných a odlišných znaků a vzájemné příbuznosti.

CJS-CJS-004-ZV5-021
Charakterizuje Zemi jako jednu z planet Sluneční soustavy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001
Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KOB-ZPS-000-ZV9-001
Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-010
Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

CAP-PRI-004-ZV9-012
Určí vybrané druhy a zdůvodní jejich zařazení do taxonomických skupin na základě typických znaků a popíše evoluci skupin organismů s použitím vhodných vyobrazení vývoje.

JJK-CJL-001-ZV9-009

Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Odvozuje a dokládá jednoduché zákonitosti a principy, které v libovolné krajině pozoruje

• Určí, jak v daném místě (v ČR i mimo ČR) člověk pozměnil krajinu.

• Vyvozuje vlastnosti společné pro danou skupinu neživých přírodnin.

• Zhodnotí možné pozitivní i negativní dopady změny podmínek na život organismů.

• Porovná rozdílné přístupy ve sdílení poznávání v rámci různých přírodovědných vzdělávacích institucí.

• Hodnotí svými slovy význam přírodovědných vzdělávacích institucí v kontextu sdílení poznávání pro sebe i pro společnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Krok za krokem historií Země

Krátký textový popis

Žáci pomocí dlouhého pásma jako časové osy a karet s významnými událostmi objevují milníky v geologické historii Země a získávají představu o časových proporcích jejího vývoje.

Zadání pro žáka

Žák pracuje s 45metrovým pásmem představujícím geologickou historii Země, kde každý metr odpovídá 100 milionům let. Žáci dostanou karty s významnými událostmi pro vznik a vývoj života na Zemi, na kterých bude popis události a před jak dlouhou dobou k ní došlo. (např. vznik života na Zemi - 3,8 miliardy let, vymírání dinosaurů - 65 miliónů let). Úkolem je umístit kartu s událostí na správné místo v časové ose (pásmu) a spolužákům popsat, o kterou událost se jedná a kdy k ní v historii Země došlo. Žáci si takto postupně nasdílí významné události ve vzniku a vývoji života na Zemi a následně porovnají, jaký poměr dané události představují vzhledem k celé historii Země.

Způsob ověřování:

Učitel sleduje, zda žák rozumí základnímu principu chronologického řazení událostí v geologické historii a dokáže popsat významné událostí ve vzniku a vývoji života na Zemi.

Odkaz na aktivitu: https://dum.rvp.cz/materialy/geologicka-historie-zeme.html

Úroveň Na cestě

Popis

Identifikace hlavních událostí významných pro vznik života na Zemi

• Objasní podmínky nutné pro vznik života na Zemi na základě životních projevů organismů (např. přítomnost vody, vhodné teploty, atmosféry).

• Vysvětlí význam jednotlivých geosfér (litosféry, atmosféry, hydrosféry a pedosféry) pro rozvoj života na Zemi (např. atmosféra s kyslíkem umožňující rozvoj složitějších forem života).

• S využitím různých informačních zdrojů (učebnice, digitální zdroje) identifikuje klíčová období v geologické historii, např. vznik Země, formování atmosféry a hydrosféry, kambrickou explozi, vznik Pangey a velká vymírání.

• Popíše hlavní geologické procesy, které formovaly jednotlivé geosféry a měly vliv na vývoj života (např. vulkanická činnost, desková tektonika).

Odvození časoprostorových vztahů významných geologických událostí

• Vytvoří a vysvětlí geologickou časovou osu, na které vymezí hlavní události jednotlivých geologických ér (např. prahory, prvohory, druhohory, třetihory) a propojí je s vývojem života (např. evoluce savců).s pomocí časové osy posuzuje dobu hlavních událostí v geologické minulosti Země (vznik planety Země a jejích dílčích geosfér, hlavní etapy vývoje života na Zemi, velká vymírání).

• Na konkrétních příkladech hornin a zkamenělin z regionu demonstruje významné geologické události.

Ocenění významu geologického poznání

• Vysvětlí význam vědeckých postupů používaných při zkoumání geologické minulosti (např. relativní určování stáří pomocí vrstev hornin a zkamenělin, absolutní určování pomocí radiometrických metod).základě různých zdrojů (např. učebnice, encyklopedie, digitální zdroje).

• Na základě různých informačních zdrojů vysvětlí, jak klimatické změny v minulosti ovlivnily život na Zemi (např. doba ledová, oteplení během druhohor) a jaké faktory je způsobily (např. sopečná činnost, dopady meteoritů).

Ilustrace

Název ilustrace

Cesta do hlubin geologického času

Krátký textový popis

Postup:

• Žáci metodou brainstormingu odhadují, jak je stará planeta Země, jak dlouho existuje život na Zemi, jaký čas uplynul od doby, kdy se na Zemi vyskytli a kdy naopak vymřeli dinosauři, jak dlouho je na Zemi člověk apod. Současně přemýšlí nad tím, které významné události v historii planety Země ovlivnili její povrch, rozložení kontinentů a oceánů a vznik života.

• Jednotlivé události z historie Země, které jmenovali, žáci řadí do logické časové posloupnosti (nejdříve-později-nejpozději).

• Tytéž události řadí do časové osy tvořené časovým měřítkem s poměrným vymezením hlavních geologických ér (4,6 mld.- 540 mil.-250 mil.-66 mil.-současnost)

• Žáci na základě takto sestavené časové osy s nejvýznamnějšími událostmi vytvoří analogický model, kde geologický čas přirovnají k délce života 80ti letého člověka: poměrově jim vyjde prekambrium (4,6 mld. -540 mil. – prvních 71 let člověka), paleozoikum (540 – 250 mil. -71 – 76 let), mesozoikum (250-66 mil. – 76-79 let), kenozoikum (terciér a kvartér; 66 – současnost - 79-80 let). Tím, že žáci analogicky porovnají stáří Země se stářím člověka, uvědomí si, jak dlouho na Zemi trvalo např. vytvoření první hydrosféry a atmosféry, kdy se zde objevili první živé organismy, dinosauři, člověk.

Zadání pro žáky:

• S využitím hlasovacích zařízení (např. Mentimeter, Slido) sdílejte své představy o tom, jak stará je Země, jak dlouho existuje život na Zemi, jaký čas uplynul od doby, kdy se na Zemi vyskytli a kdy naopak vymřeli dinosauři, jak dlouho je na Zemi člověk apod. Zároveň napište své představy o tom, které významné události v historii planety Země ovlivnili její povrch, rozložení kontinentů a oceánů a vznik života.

• Události, které jste uvedli, nyní napište na připravené lístečky (každou událost samostatně na jeden lísteček) a seřaďte je v časové návaznosti od nejstarší po nejmladší. S pomocí různých zdrojů informací zjistěte, kdy v geologické minulosti k těmto událostem došlo.

• Na tvrdý papír vel. A3 nakreslete časovou osu s vymezením hlavních geologických ér: 4,6 mld.- 540 mil.-250 mil.-66 mil.-současnost. Dodržte přitom poměrovou vzdálenost mezi jednotlivými časovými údaji. S pomocí učebnice zjistěte, která geologická období tyto časové mezníky vymezují. Připravené lístečky s geologickou událostí a jejím časovým určením přiřaďte správně na časovou osu.

• Nyní nakreslete ve stejném měřítku časovou osu délky života 80ti letého člověka na stejný papír pod geologickou časovou osu a rozdělte ji poměrově do stejných časových úseků (např. období prekambria bude představovat 89 % délky života od narození a bude končit ve věku 71 let). Stejným způsobem pak přiřaďte geologické události také k této ose .

Popis ověřování: Vytvoření schématu jednoduché geologické časové osy a současně analogické časové osy s vymezením hlavních geologických a biologických událostí. Žák nad oběma osami diskutuje čas a dobu, po kterou dané události probíhaly, kdy začaly, kdy končily apod. Samostatně odvodí „časovou náročnost“ a významnost jednotlivých událostí pro ty následující (např. význam vzniku hydrosféry pro vznik života na Zemi)

Ilustrace

Název ilustrace

Cesta časem geologickou historií Země

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/af4493

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha propojuje práci s časovou osou geologického vývoje Země, zkoumání zkamenělin a badatelskou činnost s důrazem na porozumění vzájemných souvislostí přírodních procesů a jejich dopadu na současnost. Žáci si vytvoří představu o časovém měřítku geologických procesů, naučí se rozpoznávat zkameněliny a na jejich základě rekonstruovat podmínky života v minulosti. Úloha kombinuje práci v terénu, badatelské aktivity a využívání různých informačních zdrojů.

Úroveň Splněno

Popis

• Vymezí klíčové etapy geologického a biologického vývoje na Zemi a faktory, které je ovlivňovaly.

• Porovná s pomocí geologické časové osy dobu trvání vývoje jednotlivých geosfér a biosféry.

• Na konkrétním příkladu horniny, zkameněliny nebo geologického jevu demonstruje procesy, které ho formovaly.

• Dokládá na konkrétním příkladu horninového záznamu (hornina, vrstevní sled hornin) možnosti jeho zkoumání a význam pro poznání geologické minulosti Země.

• Porovnává informace o rychlosti, intenzitě a příčinách vymírání v geologické minulosti a v současnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Časová osa a princip superpozice

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/08988a

Krátký textový popis

• Žáci zkoumají vzorky hornin, popisují je do pracovního listu s pomocí informačního zdroje, odvozují na základě vlastností způsob jejich vzniku.

• Žáci vytváří z plastelíny model geologické struktury (např. vrásy) podle vyobrazení.

• Do pracovního listu popíšou způsob vzniku této struktury.

• Žáci prozkoumají vzorky zkamenělin, zapíšou předpokládaný způsob vzniku a přiřadí zkameněliny typu hornin, v kterých vznikají a uchovávají se.

• Sestaví pořadí podle předpokládaného stáří jednotlivých vzorků

- Na základě zobrazení geologického profilu odvodí princip superpozice pro určení relativního stáří jednotlivých geologických vrstev.

Ilustrace

Název ilustrace

Velká vymírání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a4400b

Krátký textový popis

Tato výuková úloha propojuje práci s informacemi, časovou osou a vědeckými tvrzeními. Žáci analyzují šest historických i současných hromadných vymírání a pomocí informačních zdrojů zjišťují jejich geologické zařazení, příčiny, důsledky a intenzitu. Zároveň rozpoznávají typy vědeckých tvrzení v textu a učí se kriticky nahlížet na vědecký obsah – rozlišovat mezi popisem procesu, přírodním principem, tvrzením založeným na měření a vyjádřením přírodní zákonitosti. Úloha směřuje k hlubšímu porozumění příčinám a dopadům vymírání v různých obdobích a k diskusi o tom, zda dnešní úbytek druhů lze označit za šesté hromadné vymírání.

UAK

Umění a kultura

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Umění a kultura poskytuje žákovi rozmanité příležitosti k vlastní tvorbě a interpretaci, ke komunikaci uměleckými prostředky, k estetickému vnímání a prožívání světa i jeho utváření. Umožňuje žákovi uvědomit si a rozvíjet vlastní kreativitu a porozumět procesu tvorby a interpretace, především na základě vlastních tvůrčích činností a přímé zkušenosti ze setkání s uměleckými díly. Umělecké myšlení obohacuje přístupy ve vzdělávání o rovinu osobní, intuitivní a citovou a v tandemu s vědeckým a exaktním vnímáním světa podporuje komplexně osobnostní rozvoj žáka.

Vzdělávací oblast pomáhá utvářet žákův vztah k uměleckému a kulturnímu dědictví, zároveň mu přibližuje diverzitu umělecké tvorby a kulturních projevů.

Cílem oblasti je vybavit žáka nejen soubory znalostí, dovedností, osobnostních kvalit a hodnot specifických pro obory uměleckého vzdělávání, ale i takových, které uplatní mimo umělecké pole, v celoživotním vzdělávání a každodenním životě.

Důrazem na wellbeing žáků může oblast Umění a kultura významně přispět k jejich psychické pohodě, ke kultivaci vzájemných vztahů a celkově k pozitivnímu klimatu školního společenství. Pomáhá vytvářet prostředí, které je vnímavé k individualitě každého žáka, respektuje a podporuje různorodost a zároveň vytváří prostor pro spolupráci, sdílení a společné tvoření. Rozmanité tvůrčí a interpretační činnosti poskytují všem žákům bez rozdílu příležitosti k sebepoznání, seberealizaci, participaci na společném díle, na uměleckém a kulturním dění školy, komunity, místa.

Vzdělávací oblast Umění a kultura je tvořená vzdělávacími obsahy výtvarné výchovy, hudební výchovy, dramatické výchovy, taneční a pohybové výchovy a filmové výchovy. Tyto obsahy jsou rozčleněné do dvou vzdělávacích oborů: **Výtvarná a filmová výchova** a **Hudební, taneční a dramatická výchova**. Škola by měla hledat/vytvářet příležitosti k propojování obou oborů tak, aby žák poznával uměleckou tvorbu v její provázanosti, integritě, komplexnosti.

Obsahy dvou vzdělávacích oborů jsou rozdělené do tří tematických okruhů:

- **Vlastní tvorba a její sdílení / Interpretace, vlastní tvorba a její sdílení** [1] – žák různými uměleckými prostředky vyjadřuje podle individuálních schopností své vjemy, pocity, prožitky, představy, myšlenky, zpracovává různé náměty a témata, interpretuje díla jiných nebo prezentuje svá a reflektuje proces individuální i skupinové tvorby a interpretace.
- **Recepce a reflexe uměleckého díla** – žák se setkává s různými uměleckými díly, učí se porozumět jazyku různých druhů umění a s větší mírou porozumění reflektovat svůj zážitek ze setkání s uměním.
- **Kulturní povědomí a jednání** – žák přirozeně utváří postoje k uměleckému a kulturnímu dědictví, současnému umění a rozmanitým projevům kultury v dnešním světě. Obsahy a cíle tematického okruhu podporují místně zakotvené učení a identifikaci s místem, ve kterém žák žije.

Základní formou realizace Výtvarné a filmové výchovy a Hudební, taneční a dramatické výchovy je na obou stupních pravidelná kontinuální výuka. Škola si pro vybrané vzdělávací obsahy ovšem může zvolit další formy realizace – umělecké tematické bloky, tvůrčí dílny, třídní nebo školní projekty. Pro všechny formy výuky je vhodná spolupráce se základními uměleckými školami, uměleckými a kulturními institucemi a organizacemi nebo spolupráce učitele a výkonného umělce. Tato spolupráce vytváří příležitosti pro to, aby se žák setkal s uměleckými obsahy v různých kontextech, mohl vnímat umělecká díla v jejich původní podobě a v autentickém prostředí nebo měl možnost přímého setkání se živým uměním, ať už se jedná o divadlo, tanec, nebo hudbu aj.

Zprostředkování zpětné vazby u jakékoli tvůrčí činnosti a autorského výstupu musí vždy probíhat v atmosféře vzájemné důvěry a respektu k jedinečnosti každého žáka. Důležité je podporovat vnitřní motivaci žáka, jeho osobní nasazení a zodpovědnost provázející celý tvůrčí proces. K hodnocení je zapotřebí přistupovat z pohledu pokroku žáka, v souvislosti s dovednostmi, kterých již dosáhl, a s důrazem na kvalitu jeho zapojení se do procesu tvorby. V hodnocení lze ocenit i žákovu chuť rozvíjet své dovednosti, tvořit, experimentovat a dále pracovat na díle

s vědomím, že se jedná o výsledek určité etapy tvorby. V hodnocení je důležité věnovat pozornost i míře žákova zapojení do reflexí a společných diskusí o vlastní tvorbě a interpretaci i o uměleckém díle.

[1] V oboru Hudební, taneční a dramatická výchova mají velký význam i interpretační činnosti. Interpretací rozumíme způsob, jakým žák přistupuje k původnímu uměleckému dílu a jak ho předává posluchačům nebo divákům.

VFV

Výtvarná a filmová výchova

Charakteristika vzdělávacího oboru

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor Výtvarná a filmová výchova se zaměřuje na obsahy výtvarného a filmového umění, v širším pojetí může zahrnovat i různé projevy audiovizuální tvorby a kultury (videoart, videa na internetových stránkách a sociálních sítích, televizní produkce).

Cílem tvůrčích činností, při kterých se žák seznamuje s vyjadřovacími prostředky oboru, je poskytnout mu prostor pro seberealizaci, vnímání vizuálního umění a pochopení tvůrčího procesu jako celku.

Na 1. stupni vycházejí činnosti z dětské hravosti a spontaneity, využívají žákovu fantazii. Žák navazuje na své dosavadní, zejména výtvarné zkušenosti a zážitky a postupně se seznamuje s dalšími prostředky a postupy, vycházejícími především z výtvarného umění. Na 2. stupni tyto zkušenosti již samostatně aplikuje a kombinuje s ohledem na tvůrčí záměr, a to jak při individuální, tak společné tvorbě, a zároveň objevuje vztahy mezi jednotlivými druhy umění a experimentuje s jejich různorodými prostředky.

Vzdělávací obor je rozdělený do tří tematických okruhů: 1) vlastní tvorba a její sdílení, 2) recepce a reflexe uměleckého díla a 3) kulturní povědomí a jednání, které se navzájem prolínají.

Tematický okruh **Vlastní tvorba a její sdílení** se zaměřuje na tvůrčí proces. Jedná se o postup od autorského záměru přes jeho realizaci až k reflexi, sdílení a prezentaci výsledků. V tomto procesu je důležité nalézání vhodných vyjadřovacích prostředků a experimentování s nimi. Žáci se učí tvůrčí práci s rozmanitými materiály, prostředky, postupy a technologiemi. Zejména na 1. stupni je důležité, aby byla při tvůrčích činnostech a individuální či společné hře rozvíjena jemná motorika a současně se utvářela škála oborových pojmů.

V tematickém okruhu **Recepce a reflexe uměleckého díla** dostává žák příležitost sdílet s ostatními zážitek ze setkání s uměleckým dílem. Důležité je to, aby žák mohl na umělecké dílo reagovat vlastní tvorbou, a to neverbálními i verbálními prostředky. Na 2. stupni si žák rozšiřuje schopnost reagovat i na jiná než umělecká díla a při jejich posouzení využívat vhodné oborové pojmy a formulovat svůj postoj k nim.

V rámci tematického okruhu **Kulturní povědomí a jednání** se žák učí chápat důležitost umění a kultury pro společnost a jejich význam pro sebe i ostatní. Seznamuje se s různými kulturními aktivitami, tradicemi a institucemi, především ve svém okolí a regionu, na 2. stupni pak i v širším kontextu národním, evropském a mezinárodním. Objevuje rozmanitost výtvarné a audiovizuální kultury a hledá si k ní osobní vztah. Současně si uvědomuje vliv digitálních technologií na umění a kulturu a poznává možnosti jejich tvůrčího využití.

Pro naplnění cílů oboru je důležitá spolupráce školy s institucemi, které umožňují přímé setkání s uměním a kulturou.

001

Vlastní tvorba a její sdílení

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh je zaměřený na dosažení výsledků učení, díky nimž žák různými uměleckými prostředky vyjadřuje podle individuálních schopností svoje vjemy, pocity, prožitky, představy, myšlenky, zpracovává

různé náměty a témata, prezentuje svá díla a reflektuje proces individuální i skupinové tvorby.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

UAK-VFV-001-ZV5-001

Uplatňuje a kombinuje při vlastní výtvarné tvorbě linie, tvary, barvy v ploše i prostoru a objevuje vztahy mezi nimi.

Metodická podpora

Komentář

Prvky výtvarného umění se žák učí postupně a přirozenou cestou užívat nikoli samoúčelně, ale vždy s nějakým důvodem – chce jimi něco vyjádřit. Nepoužívá je odděleně, dává je do vztahů, kombinuje je. Výsledek učení je proto přirozeně propojený s dalšími výsledky, zejména se jedná o vyjadřování vjemů, pocitů, zkušeností. Současně ale umožňuje – zejména v nejnižších ročnících – zaměřit se na to, aby žák získal i zcela praktické dovednosti, jako je manipulace s různými nástroji a pomůckami, příprava na malbu, výběr materiálu pro kresbu, výběr formátů a jejich úprava, zpracování různých materiálů nebo příprava pro modelování.

Je důležité, aby měl žák dostatek příležitostí k tomu, nacházet si svoje vlastní cesty, jak bude jednotlivé prvky uplatňovat a čím je bude vytvářet. Měl by mít možnost vyzkoušet si i nápady, které „nikam nevedou“, experimentovat. Od nahodilých experimentů by pak měl postupně přecházet k již promyšlenějšímu hledání a zkoumání toho, co, kdy a jak uplatní a použije, a promýšlet, jaký dopad to může mít na průběh i výsledek jeho tvorby. Například si lze zkoušet kresbu linií různými nástroji na různých materiálech. Linie nakreslená do sněhu (příklad lze uplatnit i na další prvky – tvary, barvy, objemy) je odlišná od linie nakreslené tuší na pruh balicího papíru nebo od linie vytvořené myší či digitálním perem. Zkoušení si toho, kdy a proč danou linii (tvar, barvu, objem) uplatníme, je nejzákladnější součástí tvůrčího procesu. Žák většinou intuitivně volí určitý postup, prostředky a materiály, objevuje je i vlastními jednoduchými experimenty či hrou a jednoduchými zadáními a teprve zpětně se zamýšlí nad tím, jak a proč je uplatnil. Tato činnost se postupně stává vědomou, cílenou. Žák při tom zároveň rozvíjí jemnou motoriku, která v tomto období významně souvisí s rozvojem řeči a kognitivních funkcí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-003

Zachytí autenticky své představy i prožitky různými výtvarnými prostředky a technikami.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KKT-SVJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KKU-SMU-000-ZV5-001

Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV9-001

Uplatňuje a kombinuje při vlastní tvorbě prvky výtvarného umění

UAK-VFV-001-ZV9-003

Užívá a kombinuje prostředky filmu s důrazem na vyprávění pomocí pohyblivého obrazu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Tvoří z rozmanitých materiálů.
- Užívá různé prostředky, nástroje a materiály, užívá je při kresbě, malbě, prostorové tvorbě, tvůrčí hře a experimentech.

Ilustrace

Název ilustrace

Objevování materiálů – skládání tvarů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9bbc8e

Krátký textový popis

Nejčastějším materiálem, se kterým se pracuje je papír. Zařazení jiných materiálů často předchází obava z toho, že jsou obtížně dostupné, že vyžadují složitější organizaci tvůrčí činnosti i nabyté dovednosti. Zkusme využít materiál, který má velmi příjemné vlastnosti, manipulace s ním rozvíjí jemnou motoriku, a navíc je velmi dostupný. Zkusili jste již někdy využít kůru mandarinek? Vyzkoušíme si, co vše nám mohou připomínat sestavy náhodně vystříhaných tvarů. A navíc si dáme i zdravou svačinu.

Poznámka:

Obdobné zadání najdete v publikaci Metodické komentáře a úlohy ke standardům Výtvarné výchovy na straně 22 a 23. Přestože se jedná o materiál z roku 2016, je možné se jím i nadále inspirovat.

https://archiv-nuv.npi.cz/uploads/Publikace/Metodicke_komentare/METODICKEI_KOMENTARE_A_ULOHY_KE_STANDARDUM_ZV_VYTVARNA_VYCHOVA_.pdf

Úroveň Na cestě

Popis

- Uvědomuje si že linie, tvary, barvy v ploše i prostoru vznikají pomocí rozmanitých prostředků.
- Porovnává a pojmenovává odlišnosti linií, tvarů, barev, objemů, které vytvořil sám, nebo jeho spolužáci, nebo je objevil kdekoliv kolem sebe (v interiéru i exteriéru).
- Objevuje různé možnosti plošné a prostorové tvorby, za použití rozmanitých materiálů.
- Vybírá si prostředky a materiály, se kterými chce pracovat, kombinuje je na základě hry a experimentuje s nimi.

Ilustrace

Název ilustrace

Abstraktní - konkrétní

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a4b6a5

Krátký textový popis

Zadání se zaměřuje na hravé prozkoumávání hranic abstraktního a konkrétního vyjádření prostřednictvím tvůrčího experimentování (jedná se o proces důležitý pro tvorbu i učení se) záměrně omezenými prostředky. Uplatněny jsou základní geometrické tvary (čtverec, trojúhelník, kruh), kresba linií, černá a bílá barva. Zadání vede žáky také k uvědomování si jednotlivých kroků tvůrčího procesu (od základní představy k její realizaci, sdílení a prezentaci). Vedle klíčové kompetence kulturní, kdy se soustřeďujeme na vyjádření vlastních myšlenek, zadání rozvíjí i klíčovou kompetenci k učení. Ta je rozvíjena tím, že smysl učení žák nachází vědomou realizací svého tvůrčího záměru, včetně dokumentace procesu (fotografie, animace, verbalizace v podobě textu nebo diskuse).

Ilustrace

Název ilustrace

Stavebnice

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/679d90

Krátký textový popis

Tvůrčí činnost zaměřená na tvorbu prostorového objektu ze základních geometrických tvarů a hledání variantních kompozic, které v nás mohou vyvolávat různé asociace. Objekty se postupně proměňují a z abstraktních kompozic mohou nabývat konkrétní podoby.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpoznává, pojmenovává, vytváří a uplatňuje jednotlivé prvky (linie, tvary, barvy a objekty) a jejich vztahy (velikost a vzájemnou polohu tvarů, světlostní a barevný kontrast v kresbě, malbě, fotografii, v prostorových objektech).

• Při vytváření a kombinování prvků uplatňuje jak ověřené postupy, tak experimenty.

• Zapojí se do společné práce a přispěje podle svých schopností a nápadů k jejímu výsledku.

Ilustrace

Název ilustrace

Výtvarná tvorba s hračkami a bublifukem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8a2e3f

Krátký textový popis

Lekce je volně inspirována kinetickými experimenty Petra Nikla, při nichž pohybující se objekty, zanechávají stopy, které se v průběhu času náhodně vrství a vytvářejí zajímavé náhodné obrazce. Stopy, které mohou být různě barevné, vznikají jak mechanickým pohybem, tak interaktivitou člověk a věci a mohou být nositeli dopředu neodhadnutelných (nenadálých) obsahů a významů. Lekci je vhodné pojímat jako velkoformátovou společnou práci.

Ilustrace

Název ilustrace

Od tvarů k obrázkům: Experiment s kolážemi a AI

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5c4a93

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha propojuje práci s geometrickými tvary a liniemi s tématem digitálních technologií. Žáci ve skupinách vytváří koláž z jednoduchých geometrických tvarů a vymýšlejí její možné interpretace, které pomocí AI překládají do angličtiny. Jejich koláž je následně pomocí AI aplikace na základě těchto slovních popisů transformována do vizuálně bohatší podoby. Aktivita rozvíjí schopnost žáků uplatňovat a kombinovat výtvarné prvky, experimentovat s jejich vztahy a významem, a zároveň jim názorně ukazuje potenciál i omezení moderních digitálních nástrojů.

Časová náročnost: 45 minut

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Užívá linie, barvy, tvary při tvorbě v ploše i prostoru.

UAK-VFV-001-ZV5-002

Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

Metodická podpora

Komentář

Výsledek učení navazuje na dovednosti žáka, které získal při uplatňování výtvarných prvků, jakými jsou linie, tvar, barva. Cílem je to, aby žák při výtvarné tvůrčí činnosti uplatňoval co nejvíce svou autenticitu, spontánnost a expresivitu a vizualizoval nejrůznější podněty přicházející z vnějšího a vnitřního světa, včetně jedinečných zkušeností žáka. Žák může s výtvarnými prostředky pracovat podle zadání, je ovšem důležité, aby ho mohl podle sebe rozvíjet, překračovat, objevovat svoji vlastní cestu. Může objevovat různá témata a prozkoumávat nejrůznější postupy a prostředky, s nimiž pracuje výtvarné umění. Nejdůležitější je ale to, co ve výtvarné tvorbě objeví on sám a zda je se svým vyjádřením spokojený, respektive zda se mu podařilo sdělit to, co chtěl. Skrze vlastní výtvarnou tvorbu si tak uvědomuje hodnotu vlastních pocitů, myšlenek, představ a fantazie. Objevuje to, co přináší nonverbální komunikace, čím je pro něj i pro ostatní obohacující. Tím získává důvěru ve své tvůrčí schopnosti a motivaci k tomu, aby je dále rozvíjel.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PFT-000-PV1-001

Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií.

DJP-PFT-000-PV1-002

Využije vhodné příležitosti a materiály pro vyjádření své fantazie.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KKU-USU-000-ZV5-001

Monitoruje své procesy učení.

KOS-SEB-000-ZV5-001

Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV5-004

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV9-001

Uplatňuje a kombinuje při vlastní tvorbě prvky výtvarného umění

UAK-VFV-001-ZV9-002

Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

UAK-VFV-001-ZV9-003

Užívá a kombinuje prostředky filmu s důrazem na vyprávění pomocí pohyblivého obrazu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Při spontánní tvorbě objevuje různé výtvarné prvky.
- Prvky uplatňuje k vyjádření svých vjemů, pocitů, představ.
- Užívá různé prostředky, nástroje a materiály při kresbě, malbě, prostorové tvorbě.
- Tvoří spontánně i podle zadání.

Ilustrace

Název ilustrace

Emoce

Krátký textový popis

Zadání se zaměřuje na vyjádření základních emocí jako je radost, zlost smutek. Protože nám jde o jejich abstraktní vyjádření, zaměříme se pouze na černou barvu linií a černé geometrické tvary, v našem případě čtverec.

Zadání pro žáky:

1./ Linie
Vyjádřete radost, zlost, smutek (každou emoci na jeden papír) kresbou černým fixem a pouze v využitím linií. Nesnažte se emoci ilustrovat „konkrétním obrázkem“, ale naopak jen kompozicí linií.

2./ Tvary
Vyjádřete radost, zlost, smutek (každou emoci na jeden papír) s pomocí vystřižených černých čtverců. Kompozici si promyslete a nalepte. Nesnažte se emoci ilustrovat „konkrétním obrázkem“, ale naopak jen abstraktní kompozicí.

Popis ověřování:

Jedná se o individuální aktivitu, které má vyústit v reflexi a diskusi nad výsledným řešením. Žáci mlčky předloží své kresby a kompozice ze čtverců a ostatní by měli hádat, o jakou emoci se jedná. Společná reflexe a debata je pro úkol klíčová. Učitel debatu moderuje a poukazuje na tvorbu s omezenými výrazovými prostředky tak, aby bylo zřejmé, že omezení není bariérou, ale naopak výzvou pro kreativitu. Není žádoucí hodnotit estetickou podobu výsledného díla.

Úroveň Na cestě

Popis

- Experimentuje s výtvarnými prostředky a to tak, aby co nejvýstižněji vyjádřil to, co vychází z jeho fantazie, smyslových vjemů, pocitů.
- Objevuje možnosti kresby, malby, modelování, prostorové tvorby a vychází přitom z vlastního nápadu, nebo zadání.
- Tvoří objekty z různých materiálů a umísťuje je do prostoru.

Ilustrace

Název ilustrace

Dynamika a rytmus pohybu větru

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ae7a8d

Krátký textový popis

Žáci se pokusí zachytit dynamiku a rytmus pohybu větru prostřednictvím vlastnoručně vyrobených štětců z přírodních materiálů nalezených na školní zahradě. Aktivita podporuje rozvoj kreativity, spolupráce a dává prostor pro experimentování s materiály a technikami.

Ilustrace

Název ilustrace

Ostrov spokojenosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5984de

Krátký textový popis

Zadání se zaměřuje na vyjádření vlastních pozitivních emocí a prožitků prostřednictvím prostorového objektu s důrazem na upcyklaci materiálů. Oborovým obsahem vedeme žáky k projevování vlastních myšlenek a pocitů skrze tvorbu a tím vším k sebereflexi.

Úroveň Splněno

Popis

- Vybere si cíleně prostředky, se kterými chce pracovat a má odvahu s nimi experimentovat, a to s ohledem na bezpečnost svou i ostatních.
- Vyjadřuje své vjemy, představy a myšlenky v plošné a prostorové tvorbě.
- Pojmenuje dílo podle svého uvážení tak, aby byl jeho název výstižný pro něj samotného.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje ráno; Stopy a otisky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fcfb25

Krátký textový popis

1. Moje ráno

Jedná se vlastně o hru, kdy krátký časový limit určený na kresbu, která „koluje“ odlehčuje naše přemýšlení a snahu o přesné zachycení prožívaného časového úseku dne a ranních rituálů. Žáci pracují intuitivně s asociacemi a představivostí. Hra končí v tom okamžiku, kdy se kresba dostane ke svému původnímu autorovi. Může tak vzniknout kolektivní dílo plné překvapivých znaků, symbolů, humorných zkratek.

2. Stopy a otisky

Jedná se o zadání nejméně pro dvě na sebe navazující dvouhodinové lekce, kdy žáci objevují a zkoumají místo skrze otisky pro něj typických předmětů do modelovací hmoty a zvukové záznamy. Vyústěním tvůrčí práce není objekt sám o sobě, ale společné environmentální instalace, díky kterým může místo „ožít“ a vyvolávat nové představy, asociace či inspirovat k příběhům, které se mohly nebo mohou v místě odehrát.

Ilustrace

Název ilustrace

Masky a autoportréty

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c7bab7

Krátký textový popis

Jedním ze stěžejních východisek k vlastní tvorbě žáků jsou díla výtvarného umění. Zadání je inspirováno projektem dvou umělců, fotografky a karikaturisty a ilustrátora – fotografie masek jako vlastních autoportrétů. Tvorba masek samotných a jejich následné uplatnění je vhodným způsobem, jak pracovat s projevy emocí, pocitů, prožitků. Zadání a průběh tvůrčí práce již samy o sobě rozvíjejí klíčovou kompetenci Osobností a sociální, neboť vedou k poznávání své jedinečnosti a současně neodmyslitelně rozvíjejí klíčovou kompetenci Kulturní, neboť umění a kultura je způsob, jakým poznáváme svět a sebe sama.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky a realizuje své nápady.

UAK-VFV-001-ZV5-003

Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

Metodická podpora

Komentář

Výsledek učení je zaměřený především na to, aby si žák postupně uvědomoval, že vytvořením díla nemusí tvůrčí proces končit, ale že může pokračovat. Na tvůrčí počin svůj nebo spolužáků dále reaguje, a to nejen bezprostředně, ale i s časovým odstupem. Nejedná se o nic složitého, ale o postupné a na základě vlastní zkušenosti uvědomované komunikační účinky díla, které je možné vyjadřovat nonverbálními prostředky. Reakce na dílo je zde proto pojímána nikoli pouze jako recepce, ale i jako součást vlastní tvorby. Důležité je to, aby měl žák opakovanou příležitost vyzkoušet si různé podoby a způsoby, jak svůj prožitek a pochopení svého výtvarného nebo filmového díla vyjádřit. Různými prostředky lze ještě více zdůraznit další stránky a významy díla, které žák objevil. Prožitek a pochopení jakéhokoli díla je sice subjektivní záležitost, ale lze ho sdílet a komunikovat s ostatními právě různými a zcela netradičními reakcemi. Tím se osobní i společný prožitek a pochopení díla prohlubuje, „usazuje se“ a je cenným zdrojem inspirace v rovině tvorby i recepce. Sdělení prožitku a pochopení díla může být obtížné verbalizovat, proto je vhodné využít vyjadřovací prostředky různých druhů umění. Současně se tak žák začíná „pohybovat“ napříč uměleckými druhy a na základě vlastní zkušenosti si postupně začíná uvědomovat mezioborové rozdíly a vztahy. Zásadní je ovšem žáky do ničeho nenutit, situace k reakci na dílo musí „dozrát“. Pro žáky je důležitý dostatečný prostor a čas na to, aby případně i zcela sami a postupně objevili to, co je pro ně na díle podstatné, a sami si našli cestu, jak se o svém prožitku z jeho vnímání podělí s ostatními.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV5-001

Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KKT-UMK-000-ZV5-001

Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KOS-SEB-000-ZV5-001

Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-003

Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV9-005

Reflektuje svou tvůrčí výtvarnou či filmovou zkušenost a přijímá zpětnou vazbu jako impulz pro další tvorbu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- reaguje na své dílo i dílo ostatních bezprostředně i s odstupem
- označí, co jej na díle zaujalo, vyjádří se gestem, pohybem, slovem
- svůj dojem z díla vyjádří volbou barev, tvarů, linií a jejich kombinací

Ilustrace

Název ilustrace

Hodnocení gestem

Krátký textový popis

V rámci společné reflexe vlastní tvorby se žáci shromáždí v kruhu na koberci, kde každý z nich postupně představí své dílo ostatním. Každý žák má možnost krátce popsat, co se snažil vyjádřit nebo co ho při tvorbě inspirovalo. Ostatní žáci reagují na tvorbu svého spolužáka prostřednictvím předem domluvených gest, jako je například zvednutí palce (nahoru, dolů), pokývnutí hlavou nebo různý počet tlesknutí. Tato jednoduchá gesta nabízí rychlou komunikaci bez potřeby slovního vyjádření.

Úroveň Na cestě

Popis

Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních:

- převedením do zvukové podoby,
- pohybovou improvizací, využitím prvků performance,
- krátkým textem (může jít o vzkaz, báseň, výběr určitých slov a jejich řetězení, slovní asociaci),
- fotografií, která vzbuzuje asociace s dílem,
- převedením malby do kresby a naopak,
- přenesení díla do jiného prostředí (i na fotografii) nebo kontextu,
- krátkým videem, které přiblíží dílo z různých úhlů pohledu nebo přiblížení na detail,
- úpravou fotografie díla jednoduchými digitálními nástroji,
- animací díla,
- ozvučení projekce díla,
- vytvářením série fotografií, vyjadřující jednoduchý příběh či vyprávění.

Ilustrace

Název ilustrace

Emoce

Krátký textový popis

Žáci se prostřednictvím tvorby (malba, kresba, nenarativní animace) pokusí zachytit emoci nebo náladu. Ostatní žáci se pohybem snaží vyjádřit pocity, které v nich dílo vyvolalo. Následná diskuse rozvíjí schopnost verbalizovat emoce a respektovat různé způsoby vnímání stejné situace.

Popis činnosti žáků:

• Každý žák vytvoří dílo, prostřednictvím kterého se pokusí zachytit konkrétní emoci.

• Ostatní žáci následně prostřednictvím pohybu (od úplně klidného pohybu až po divoký tanec) interpretují pocit, který v nich dílo vyvolává.

• Žáci se následně snaží verbalizovat své pocity a hledají důvody případné odlišné interpretace díla.

Způsob ověřování:
Učitel během aktivity sleduje, zda žáci dokážou vyjádřit svůj dojem z díla, a zda jsou schopni verbalizovat své pocity v následné diskusi. Ověření zahrnuje reflexi zaměřenou na to, jak žáci chápali emoci vyjádřenou autorem a jak se jejich vlastní interpretace lišila.

Ilustrace

Název ilustrace

Endemity

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/60528e

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha vybízí žáky k reakci na vizuální tvorbu prostřednictvím kresby, textu a zvuku. Žáci ve dvojicích hledají charakteristické prvky krajiny, kterou si vylosovali. S ohledem na tyto prvky do krajiny přidávají hmyzí obyvatele, ke kterým připojují také základní informace encyklopedického charakteru. Z poskytnutých zvukových stop vybírají takovou, která nejlépe vystihuje jejich druh hmyzu a zároveň krajinu, která je mu domovem. Žáci pracují s konkrétním uměleckým dílem (tvorba Petra Válka) a s jedinečností dané krajiny (ve smyslu uměleckém i environmentálním). Jsou zde rovněž dobře dostupné přesahy do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a do průřezového tématu Udržitelné prostředí.

Úroveň Splněno

Popis

• Vybere si konkrétní způsob reakce na svou tvorbu i tvorbu ostatních.

• Určí, co je pro něj na díle významné a co chce jinak než slovy sdělit ostatním.

• Vytvoří obsah jako reakci na vlastní či cizí dílo.

• Sdílí obsah díla verbálními i nonverbálními prostředky.

Ilustrace

Název ilustrace

Emoce

Krátký textový popis

• Každý žák vytvoří dílo (malbu, kresbu, nenarativní animaci) prostřednictvím kterého se pokusí zachytit konkrétní emoci.

• Ostatní žáci následně prostřednictvím pohybu (od úplně klidného pohybu až po divoký tanec) interpretují pocit, který v nich dílo vyvolává.

• Žáci se následně snaží verbalizovat své pocity a hledají důvody případné odlišné interpretace díla.

Ilustrace

Název ilustrace

Živý obraz

Krátký textový popis

Tato aktivita umožňuje žákům vyjádřit svou interpretaci tvorby některého ze spolužáků prostřednictvím dramatického ztvárnění. Žáci ve skupinách vytvoří „živý obraz“, který mohou oživit jemnými pohyby nebo zvuky, snaží se zachytit, zásadní aspekt díla – může jít o náladu, příběh, symboliku nebo vztahy zobrazené v díle. Diváci mají za úkol uhodnout, které dílo sloužilo jako inspirace

Popis činnosti žáků:

• Žáci se rozdělí do skupin a společně si vyberou výsledek tvorby (vlastní nebo spolužáka), který jim bude sloužit jako inspirace

• Dílo následně ostatním předvedou formou živého obrazu, ten mohou doplnit i zvuky či jemnými pohyby, které dílo oživí.

•Skupiny postupně představí živé obrazy ostatním. Diváci sledují živý obraz a snaží se odhadnout, jaké dílo bylo inspirací.

Způsob ověřování:

Učitel sleduje proces přípravy živého obrazu, podporuje žáky ve ztvárnění klíčových prvků díla. Vede reflexi – ptá se na důvody výběru díla, význam částí živého obrazu, proces skupinové práce.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních slovem, pohybem, zvukem či jinými nonverbálními prostředky.

UAK-VFV-001-ZV5-004

Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Metodická podpora

Komentář

Žák při realizaci tvůrčího záměru rozvíjí již osvojené výtvarné prostředky a kombinuje je se základními prostředky filmovými (práce se světlem a stínem, jednoduché animace předmětů, práce s pohybem kamery). Spontánně či cíleně experimentuje s kombinací výtvarných a filmových postupů (snímání či animace výtvarných objektů, světelná práce s kompozicemi objektů, experiment s proměnou intenzity a barev světla a jeho vliv na vnímání barev objektů). Cílem výstupu je přiblížit žákovi principy pohyblivého obrazu a podpořit prohloubení některých výtvarných principů a principů pohyblivého obrazu (propojení obrazu a pohybu, obrazu a rytmu, obrazu a zvuku, obrazu a základní příběhové situace) s využitím analogických či digitálních nástrojů záznamu a reprodukce pohyblivého obrazu a filmu. Výsledek učení podporuje těsné provázání tvůrčích aspektů výtvarné výchovy a filmové výchovy.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-003

Zachytí autenticky své představy i prožitky různými výtvarnými prostředky a technikami.

DDS-ZKV-000-PV1-004

Tvoří z rozmanitých materiálů a přírodnin.

DJP-PFT-000-PV1-001

Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií.

DJP-PFT-000-PV1-002
Využije vhodné příležitosti a materiály pro vyjádření své fantazie.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KPP-NAP-000-ZV5-001
Je otevřený nápadům, příležitostem a výzvám.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-004-ZV5-008
Vybírá na základě zkušenosti aplikace a data pro řešení problému.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV9-002
Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

UAK-VFV-001-ZV9-003
Užívá a kombinuje prostředky filmu s důrazem na vyprávění pomocí pohyblivého obrazu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Experimentuje se stopou a otisky různých předmětů a materiálů s různými povrchy.
- Vytváří běžné i nezvyklé tvary sestavou z různách částí.
- Vytváří sestavy z různých objektů které vytvořil, kombinuje je s různými druhy předmětů z různých materiálů.
- Experimentuje se světlem, proměnou objektu a situace v důsledku různého osvětlení (nasvícení).

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava optické hračky thaumatrop

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0bde3a

Krátký textový popis

Jak vzniká iluze pohybu, snadno ukážeme s pomocí optické hračky thaumatrop, kterou si bez potíží zvládne vyrobit každý žák. Základem fungování hračky je rychlé střídání dvou obrazů, které se v důsledku vlastnosti lidského oka spojovat rychle po sobě jdoucí obrazy, spojí v jeden celek.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vytvoří objekty z různých materiálů nebo použije již vytvořené objekty/předměty a seskupí je do různých celků a sleduje proměny, ke kterým dochází vlivem pohybu světla (použije dostupný a bezpečný světelný zdroj).

• Experimentuje s dílem, jeho kompozicí či situací v pohybu a v čase (práce se světlem a stínem, čočkami).

• Výtvarný objekt, kompozici či situaci proměňuje a pomocí jednoduché animační techniky (flipbook, praxinoskop, amatérský animační software) ji zaznamenává v čase (kresba fází pohybu, pixilace, aj.).

• Záznam reprodukuje před ostatními (prezentace flipbooku, roztočení praxinoskopu, projekce).

• Experimentuje s rychlostí reprodukce pohyblivého obrazu.

• Seznámí se s principem světelné projekce (s využitím kapesní svítilny).

• Kombinuje pohyblivý obraz a zvuk (ruchy, hudební prvky).

• Tvoří série fotografií s cílem vyprávět příběh nebo jeho část.

Ilustrace

Název ilustrace

Stínové divadlo

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5064a0

Krátký textový popis

Za jednu z nejstarších forem pohyblivého obrazu můžeme pokládat stínové divadlo. V dostatečně zatemněné třídě si ho zvládneme s pomocí baterky přehrát taky. Aktivita se zaměřuje na experimentování se světlem a stínem. Žáci zkoumají, jaké stíny vrhají různé předměty nebo části těla, když je nasvítí z různých úhlů, pracují s perspektivou při změně vzdálenosti od zdrojů světla.

Úroveň Splněno

Popis

• Navrhuje, realizuje a vyhodnotí vlastní jednoduchý experiment s použitím výtvarných a filmových prostředků.

• Vytvoří dílo, které kombinuje výtvarné a filmové prostředky.

• Sdílí vytvořené dílo s ostatními způsobem, který si zvolil.

• Vybírá pro něj důležité výsledky vlastní tvůrčí činnosti a vhodným způsobem je uchovává.

Ilustrace

Název ilustrace

Inspirace - Mandala

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b14cc0

Krátký textový popis

Vychází z ukázek vybraných autorů krajinného umění - land art, např. Ivana Kafka, Andy Goldsworthy nebo Richarda Longa. Žáci zpracují drobné mandaly, které reagují na nejbližší okolí. Hotová díla vyfotografují a fotografie použijí pro reflexi k tvorbě.

Vyučující sleduje, jakým způsobem žáci uplatňují konkrétní pojmy (kontrast, rytmus, kompozice, perspektiva...) a v případě potřeby je koriguje. Vhodné je představovat příklady z běžného života žáků, ideálně ve vazbě na vizuální gramotnost a kulturní zvyklosti (např. barevnost dopravního značení v kontrastu k oblečení myslivce).

Ilustrace

Název ilustrace

Animace objektu z modelovací hmoty technikou stop motion

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a6f52f

Krátký textový popis

Aktivita seznamuje žáky s technikou stop motion animace. Žáci pomocí mobilního telefonu nebo tabletu a aplikace Stop Motion Studio vytvoří sérii fotografií, na kterých postupně posouvají nebo upravují objekty z modelovací hmoty. Výsledkem je video, které nabízí dojem spojitého pohybu. Při práci experimentují s počtem snímků za sekundu, aby pochopili, jak rychlost přehrávání ovlivňuje plynulost animace.

Ilustrace

Název ilustrace

Amatérská a archivní fotografie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f320c5

Krátký textový popis

Běžná, lidová, amatérská (to vše zahrnuje pojem vernakulární) fotografie, tedy ta, kterou nejčastěji pořizujeme ve svém běžném životě, mimo umělecký nebo estetický kontext. S tímto žánrem se nejen my, ale pochopitelně i žáci setkávají nejčastěji, a právě proto je to pro ně srozumitelné médium, které otevírá mnoho možností pro kreativitu, hru a experimentování. Přirozeně se tak rozvíjí klíčová kompetence kulturní, a to nejen její složka kulturní a umělecké vyjádření, ale i složka kulturní identita a rozmanitost, neboť právě amatérská fotografie „naši žitou“ kulturu vystihuje.

Ilustrace

Název ilustrace

Filmové kouzlení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/05ba17

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha propojuje práci s pohyblivým obrazem, zvukem a digitálními nástroji. Žáci ve skupinách natáčejí krátké audiovizuální tvary, které po „převrácení“ v digitálním nástroji vytvářejí zajímavé a překvapivé triky. Aktivita rozvíjí kreativitu žáků, jejich schopnost plánovat jednoduchý děj a zároveň jim přibližuje způsob, jakým lze manipulovat s filmovým materiálem pro dosažení různých uměleckých záměrů.

Časová náročnost: alespoň 45 minut

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

UAK-VFV-001-ZV9-001

Uplatňuje a kombinuje při vlastní tvorbě prvky výtvarného umění

Metodická podpora

Komentář

Rozšířenou škálu prvků užívá žák při vlastní tvorbě s ohledem na své schopnosti, vlastní tvůrčí záměr či zadání. Současně s tím také rozvíjí schopnost vnímat a od sebe rozeznávat stále se rozšiřující škálu uměleckých vyjádření, se kterými se setkává, a inspirovat se jimi při vlastní tvorbě. Kombinování prvků a nalézání vztahů mezi nimi (podobnost, odlišnost, rytmus, hierarchie, harmonie, kontrast, symetrie a asymetrie, proporcionalita, dynamičnost a statičnost, stabilita a labilnost atd.) se z roviny hry a experimentování přesouvá do roviny cíleného hledání a naplnění konkrétního tvůrčího záměru. Výstup podporuje schopnost vnímat tvůrčí proces od záměru až k prezentaci výsledku a rozvíjí dovednosti a schopnosti nalezení vhodného řešení s uplatněním jak tradičních a ověřených výtvarných technik a postupů, tak postupů a prostředků současného umění včetně digitálních technologií.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV5-001
Uplatňuje a kombinuje při vlastní výtvarné tvorbě linie, tvary, barvy v ploše i prostoru a objevuje vztahy mezi nimi.

UAK-VFV-001-ZV5-002
Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001
Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CSP-TCH-001-ZV9-001
Volí a tvůrčím způsobem bezpečně zpracovává technický materiál s ohledem na jeho funkčnost.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Rozpoznává, pojmenovává, vytváří a uplatňuje jednotlivé prvky (linie, tvary, barvy a objekty) a jejich vztahy (velikost a vzájemnou polohu tvarů, světlostní a barevný kontrast v kresbě, malbě, fotografii, v prostorových objektech, v architektuře).
- Při vytváření a kombinování prvků uplatňuje jak ověřené postupy, tak experimenty.
- Zapojí se do společné práce a přispěje podle svých schopností a nápadů k jejímu výsledku.
- Vyjadřuje své vjemy, představy a myšlenky v plošné a prostorové tvorbě.
- Vybere si cíleně prostředky, se kterými chce pracovat a má odvahu s nimi experimentovat, a to s ohledem na bezpečnost svojí i ostatních.
- Dílo pojmenuje podle svého uvážení tak, aby jeho název byl výstižný pro něj samotného.

Ilustrace

Název ilustrace

Experimentální monotyp

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/71d34c

Krátký textový popis

Monotyp je jednoduchá grafická technika – tisk z plochy. Je dostupná pro všechny a žáci si na ni mohou vyzkoušet míchání barev, nanášení barev na matrici, otiskování, manipulaci s různými nástroji pro kresbu apod. Postupy je možné různě variovat a dále kombinovat s dalšími technikami.

Úroveň Na cestě

Popis

• Experimentuje s výtvarnými prvky, jako jsou např. bod, linie, plocha, tvar, světlo, hmota, objem, prostor.

• Samostatně si stanovuje a organizuje postup vlastní tvůrčí práce.

• Zaměřuje se na vztahy mezi výtvarnými prvky, jakými jsou např. podobnost a odlišnost, symetrie a asymetrie, rytmus, kontrast, harmonie, proporcionalita, dynamičnost a statičnost, stabilita a labilnost.

• Variuje výtvarné prvky a jejich vztahy.

• Vědomě tyto prvky kombinuje a uplatňuje v rovině autentického sebevyjádření.

• Využívá bezpečně a ohleduplně výtvarné materiály, nástroje a další pomůcky, včetně dostupných digitálních technologií.

Úroveň Splněno

Popis

• Užívá a kombinuje prvky a jejich vztahy podle svého tvůrčího záměru nebo podle zadání.

• Označí na vlastní tvorbě prvky, ze kterých se dílo skládá, a pojmenuje dominantní vztahy mezi nimi.

• Zvolí pro své dílo název, který je z jeho pohledu nejvýstižnější a který vychází z použitých prvků a jejich vztahů.

Ilustrace

Název ilustrace

František Kupka

Krátký textový popis

• Budeme se inspirovat výtvarným dílem Františka Kupky (František Kupka, Kruhové a přímočaré, 1937, Národní galerie v Praze)

• Určete, které prvky jsou dominantní a zda je název obrazu výstižný.

• Vystříhejte si z barevných papírů větší počet prvků, které jste na obraze identifikovali a různě je seskupujte a přidávejte tak, aby ve vašem obraze v různých fázích převládly prvky kruhové, nebo přímočaré.

• Následně můžete zkusit přidat prvek, který bude záměrně působit „cizorodě“, tedy tak, že do obrazu nepatří (a to tvarem, barevností, velikostí).

• Jednotlivé fáze změny obrazu si vyfotografujte (skladbu prvků tak nemusíte pevně fixovat, ale můžete s nimi jakkoliv neustále pohybovat).

• Fotodokumentaci si uložte do společné složky, všechna řešení odprezentujte a vyberte ta, která považujete za nejvíce zdařilá nebo která vás něčím překvapila a uveďte proč.

• *Poznámka: zadání vychází z Metodických úloh a komentářů ke Standardům ZV – výtvarná výchova. Zde jsou uvedeny i inspirace pro obměny zadání s různou mírou náročnosti. Vhodné je zařazovat práci s grafickým editorem.*

Popis ověřování pro učitele:

Při hodnocení je třeba počítat s tím, že každý žák může k zadání přistoupit jinak. Důležité je, aby žák byl schopen identifikovat v obraze základní prvky a zkoušel hledat jejich různá uspořádání a ta varioval. Ocenění by měla dostat nejen řešení, která co nejpřesněji odpovídala zadání, ale i ta, která vykazují originalitu, neočekávané řešení. Důležité je, aby žák v různých fázích práci dokumentoval a dokázal následně udělat výběr z jeho pohledu nejlepších řešení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Užívá a kombinuje prvky a prostředky výtvarného umění.

UAK-VFV-001-ZV9-002

Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

Metodická podpora

Komentář

Výstup vede žáka k tomu, aby cíleně vybíral ze široké palety prostředků, postupů a materiálů výtvarného umění (např. kresba, malba, grafické techniky, koláž, asambláž, prostorová tvorba) a filmového umění (animace objektů a materiálů, plošková animace, výtvarně stylizovaná dokumentární situace, výtvarně stylizované hudební video) a naučil se je rozlišovat a také vhodně kombinovat. Kombinacemi prostředků, postupů a materiálů může žák docílit osobitého vyjádření svých zkušeností, představ a fantazie. V případě práce s pohyblivým obrazem je kladen důraz také na časovou složku (dynamika snímaného pohybu, dynamika střihu, rytmus). Vlastní tvorba žáka může být využita jako výchozí bod pro další tvorbu, podobně jako je tomu u postprodukčních zásahů do pohyblivého i statického obrazu, které jsou hojně používány ve výtvarném umění i v širší vizuální produkci (retuše, barevné úpravy, střih, vizuální efekty).

Nedílnou součástí naplňování tohoto výstupu je uplatňování digitálních technologií nejen v rovině tvorby digitálního obsahu, ale také v oblasti komunikace, spolupráce a společného řešení problémů. Cílem je to, aby si žák uvědomil, že tvorba má procesuální charakter a dokončené dílo může být znovu „otevřeno“ k dalším úvahám a zpracováním. Cílem jeho tvorby tedy nemusí být hotový produkt, ale spíše samotný proces vzniku, ať už v rovině kognitivní (konceptuální úvahy nad tvorbou), afektivní (práce se svými emocemi nebo s emocemi diváka), či psychomotorické (hrubá či jemná motorika, řemeslné dovednosti). Současně si žák uvědomuje význam tvořivosti v různých kontextech (v kontextu vlastního života, v kontextech uměleckých, pracovních, environmentálních a autorskoprávních).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV5-002

Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

UAK-VFV-001-ZV5-004

Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-002-ZV9-014
Vytvoří vlastní výstup na základě absolvování aktivizačního edukačního programu v paměťové instituci nebo ve veřejném prostoru.

CSP-OSV-002-ZV9-007
Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyjadřuje své vjemy, představy a myšlenky v plošné a prostorové tvorbě.
- Vybere si cíleně prostředky, se kterými chce pracovat a má odvahu s nimi experimentovat, a to s ohledem na bezpečnost svojí i ostatních.
- Dílo pojmenuje podle svého uvážení tak, aby jeho název byl výstižný pro něj samotného.
- Navrhnul, realizoval a vyhodnotil vlastní jednoduchý experiment s použitím výtvarných a filmových prostředků.
- Vytvořil dílo, které kombinuje výtvarné a filmové prostředky.
- Aktivně se zapojil do tvořivé hry, zadané učitelem.

Ilustrace

Název ilustrace

Výroba jednoduchého flipbooku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6c2fbb

Krátký textový popis

Jednoduchou animaci můžeme vytvořit i bez digitálních nástrojů. Flipbook je brožura se sérií obrázků, které se postupně na každé stránce mění – když jsou stránky prohlíženy v rychlém sledu, vzniká iluze pohybu. Výsledek žákovské práce pak v sobě kombinuje výtvarné a filmové prostředky.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zapojí se sám nebo ve skupině do tvůrčího procesu.
- Vybírá si vhodné vybavení a nástroje pro zpracování tvůrčího záměru.
- Experimentuje s postprodukcí vlastní tvorby.
- Integruje praktické zkušenosti s dostupnými digitálními technologiemi do své tvorby a cíleně je využívá pro realizaci výsledného produktu.

Ilustrace

Název ilustrace

Jedinečný moment

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí schopnost žáků pozorovat své okolí a objevovat vizuálně zajímavé prvky. Žáci při vycházce vyhledají a vyfotografují umělecké nebo přírodní zajímavosti, jako jsou motivy na fasádách, sochy, graffiti, nápisy nebo detaily z přírody. Ze svých fotografií vytvoří jednoduchý GIF, který zachytí výběr jejich fotografií.

Popis činnosti žáků:

• žáci vyhledávají v blízkém okolí školy umělecké zajímavosti, např. ornamenty na fasádách, sochy ve veřejném prostoru, pouliční umění (street art, graffiti), ozdobné mříže, ale také přírodní zajímavosti.

• zachycují tyto motivy prostřednictvím fotografie

• z fotografií udělají výběr

• v aplikaci na tvorbu GIFů z vybraných fotografií vytvoří krátkou sekvenci – seskupují např. fotografie podobné barevnosti, kompozice nebo s podobným motivem

• při promítání výsledných GIFů ve třídě diskutují nad svými objevy a nad způsobem jejich seskupení.

Způsob ověřování:

Učitel instruuje žáky při výběru fotografií (čeho si všímat – tvarové a barevné blízkosti) a při používání aplikace na tvorbu GIFů. Žáci při prezentaci reflektují různorodost zajímavých architektonických a jiných prvků v okolí i audiovizuálních celek, který z nich v aplikaci na tvorbu GIFů vytvořili. Učitel sleduje práci žáků a v případě potřeby jim poskytuje podporu, vede žáky k bezpečné práci s výsledky tvorby v digitální podobě (uložení na školní úložiště, bezpečné sdílení).

Úroveň Splněno

Popis

• Stanoví si dosažitelný tvůrčí záměr využívající prostředky výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinace.

• Volí, kombinuje a experimentuje s prostředky, postupy a materiály podle zadání nebo tvůrčího záměru.

• Využívá pro realizaci výsledného díla dostupné digitální technologie.

• Sám nebo ve skupině realizuje výtvarné nebo audiovizuální sdělení, které nese určitý osobní nebo společensky významný obsah.

• Uvědomuje si svou roli v tvůrčím procesu (v realizačním týmu), vedoucím ke konkrétnímu tvůrčímu výstupu.

• Prezentuje svou práci ostatním se záměrem ověřit si komunikační účinky díla.

Ilustrace

Název ilustrace

Zkoumání uměleckého díla prostřednictvím tvorby fotografie

Krátký textový popis

Východiskem pro tvůrčí práci je shlédnuté umělecké dílo v autentickém prostředí galerie. Je vhodné se zaměřit na trojrozměrné dílo, sochu, instalaci a nejlépe na takové dílo, které je něčím pro žáky nezvyklé, například kombinací materiálů, technickým provedením, velikostí, názvem, interaktivitou apod.

Úkolem bude nejen dílo vnímat, ale prozkoumat jej pomocí fotoaparátu a zaměřit se také na detaily, které bychom na první pohled pominuli. Vhodné je ještě žákům zpřesnit zadání a to tak, aby se zaměřili na detaily, které mohou umocnit například hmatový vjem, podtrhnou prostorové kvality, nebo osobní fantazijní představu evokovanou názvem díla.

Lekce je koncipována tak, aby ukázala jednu z možných metod tvůrčí práce s uměleckým dílem jako východiskem pro další vlastní tvůrčí počiny. Lze tak vytvořit cyklus na sebe navazujících zadání i velmi jednoduchých, ve kterých žáci postupně „překlápí“ původní dílo skrze další média (např. kresba – suchý pastel, malba – tempera, prostorová tvorba, slepotisk, reliéf – vrstvený papír) do nových významů. Současně si tak osvojují možnosti různých prostředků.

Součástí tohoto zadání může být i vytváření si databanky inspirativních zdrojů, jejich třídění podle určitých kvalit, zpracování popisu k jednotlivým fotografiím, jejich prezentace apod.

Popis ověřování pro učitele:

Při hodnocení je třeba vycházet z toho, že nejde o nalezení nějakého „správného“ řešení. To, co je možné hodnotit jsou dovednosti spojené s dokumentací objektu, uměleckého díla. Dovednost porovnávat, třídit a vybrat dokumentaci jako další zdroj inspirace. Návyky týkající se pohybu a chování v prostorách galerie. Spíše než hodnocení je třeba žáky povzbudit a motivovat k tomu, že má význam se určitým tématem zabývat delší dobu a že má význam si objevovat odlišnosti mezi různými prostředky a ty si pak cíleně volit podle svého záměru.

Ilustrace

Název ilustrace

Filmová projekce ve škole

Krátký textový popis

Žáci společně připraví ve škole filmové promítání, kterého se mohou zúčastnit ostatní žáci a učitelé. Při přípravě a realizaci využívají různé digitální technologie, tvoří propagační materiály k akci, koordinují své kroky s ostatními žáky podílejícími se na pořádání události.

Popis činnosti žáků:

• žáci zorganizují kolektivně filmovou projekci ve škole (ve spolupráci s učitelem zajistí technické zázemí, projektor, zvuk, film)

• vytvoří letáky, pozvánky případně vstupenky na akci, volí si vhodné výtvarné techniky a postupy

• připraví si informace pro úvod k filmu pro diváky

• film uvedou a představí

Způsob ověřování:

Učitel zajistí, aby v žákovském kolektivu byly rozděleny úkoly (skupiny se věnují přípravě plakátů, pozvánek, připravují technické zázemí filmové projekce, chystá sál na promítání atd.), průběžně sleduje postup jednotlivých skupin a poskytuje jim podporu a motivaci. Jako vzor k následování/napodobení dáváme zkušenost z návštěvy kina – jak to tam probíhá, jak to v budově a sálu vypadá, jaké služby v kině poskytují. Po promítání vede s žáky závěrečnou reflexi, ve které jednotlivé skupiny hodnotí proces přípravy, tvorby materiálů i úroveň celkové spolupráce mezi skupinami.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjadřuje výtvarnými a filmovými prostředky vjemy, pocity, prožitky, zkušenosti, vlastní nápady.

UAK-VFV-001-ZV9-004

Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

Metodická podpora

Komentář

K procesu tvorby patří dokumentování/archivace vlastních výstupů a také popis toho, čím se kolekce vyznačují, co je pro ně charakteristické. Skrze tuto činnost si žák prohlubuje znalost o své tvorbě a může průběžně sledovat, s jakými prvky, prostředky a postupy pracuje on sám, s jakými pracují jeho spolužáci nebo umělci. Postupně si tak uvědomuje i to, jak se jeho tvorba vyvíjí a kam případně může směřovat, co je či naopak není středem jeho zájmu.

Žák je veden k tomu, aby při výběru výsledků své tvorby a sestavení reprezentativní kolekce postupoval podle předem daných kritérií, a to vlastních nebo společně dohodnutých. Je také důležité, aby si uvědomoval, že je třeba vlastní díla nejen archivovat, ale i vyřazovat, ovšem vždy uvážlivě a nejlépe s určitým odstupem.

Stejně důležité jako dokumentace a archivace vlastní tvorby je postupné shromažďování inspiračních zdrojů, ze kterých již žák vycházel nebo má záměr s nimi pracovat. Databanka inspiračních zdrojů musí být vytvářena v souladu se standardními autorskými postupy i autorským právem (odlišení využití díla pro svou osobní potřeby a limity v šíření novějších děl).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001

Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-008

Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CSP-TCH-001-ZV9-002

Posuzuje výsledný produkt i celkový proces tvorby z hlediska funkčnosti, efektivity práce, estetiky, úspory materiálu.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-002-ZV9-006

Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne postupy a algoritmy pro jeho řešení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vybírá pro něj důležité výsledky vlastní tvůrčí činnosti a vhodným způsobem je uchovává.

Ilustrace

Název ilustrace

Označení, popis a archivace vlastních tvůrčích výsledků

Krátký textový popis

V rámci závěrečné reflexe tvorby se žák rozhoduje, zda své dílo považuje za důležité, zajímavé nebo přínosné pro další tvorbu a zda ho bude uchovávat v rámci svého portfolia. Vybraná díla vhodným způsobem označí a uchovává.

- **Popis činnosti žáka:**
  Žák vybere dílo, které se rozhodl uchovat v rámci svého portfolia
- Zvolí formu, jakou bude dílo uchovávat (fyzická podoba, digitální podoba)

• K dílu přiřadí základní informace. U tvorby ve fyzické podobě může informace zaznamenat na zadní stranu formátu nebo kancelářskou sponkou přichytit „tvůrčí kartu“ přímo k dílu. U tvorby, kterou bude žák uchovávat v digitální podobě je možné informace vepsat do názvu díla, uchovat v podobě textového dokumentu nebo jinak spárovat s dílem v návaznosti na zvolený způsob tvorby portfolia (Canva, Padlet apod.)

• Údaje, které žák uchovává spolu s dílem:• Název díla

• Datum vzniku

• Technika

• Informace, o které je možné popis díla rozšířit:• Stručný popis (o čem dílo je, co představuje)

• Důvody výběru (proč je dílo důležité, co se při jeho tvorbě podařilo)

• Emoce a zážitky spojené s jeho tvorbou

• Možné další kroky (jak by dílo mohlo být rozvinuto nebo použito dále)

Způsob ověřování:

• Učitele žáky vede k uvědomění si, každá tvůrčí aktivita je pro ně důležitá, zásadní není jen vzniklé dílo, ale samotný proces tvorby, zkušenosti a prožitky, které žák v průběhu procesu tvorby získal. Dílo mohou žáci uchovávat i jako inspiraci nebo poučení pro další tvorbu. Pokud žák váhá, zda dílo uchovat, vedeme ho k rozhodnutí dílo zatím zachovat a o jeho případném vyřazení se rozhodnout s odstupem času při další práci s portfoliem. Učitel vede žáky k uvědomění si kontextu své tvorby a procesů, které vedly ke vzniku díla a podporuje je, aby dokázali vysvětlit důvody výběru konkrétního díla.

Úroveň Na cestě

Popis

• Založil portfolio vlastní tvorby (dále jen portfolio) a uspořádal jej podle samostatně stanovených kritérií.

• Vede portfolio vlastní tvorby ve formě, která vychází z jeho preferencí nebo z dohody s učitelem (digitální, fyzická nebo kombinovaná podoba).

• Průběžně aktualizuje a třídí portfolio v intervalech, které si zvolil nebo na kterých se domluvil s učitelem.

Ilustrace

Název ilustrace

Architektonická inspirace

Krátký textový popis

Zadání pro žáka:

Dokumentujte si významné architektonické památky, které v průběhu školního roku (například na školním výletě nebo exkurzi se třídou) navštívíte. Vyfotografujte si objekt jako celek a zaznamenejte si (fotograficky, kresbou, textem) také prvek/detail, který je charakteristický pro objekt a historický sloh, ve kterém vznikl. Následně si ze své databanky vyberte kolekci, kterou jste utřídili podle předem stanovených kritérií a zvoleným způsobem ji prezentuje ostatním.

Popis ověřování pro učitele:

Důležité je, zda žák předložil nejen portfolio vlastní tvorby (ve formě fotodokumentace či vhodně adjustovaných originálů), ale i soubor odkazů a výtvarných či textových záznamů, které jsou součástí databanky. Učitel na základě domluvy se žáky stanoví období, za které žáci svá portfolia a databanky vzájemně prezentují a při prezentaci nesleduje pouze jejich aktuální podobu, ale také to, jak se jejich obsah proměňoval, jaká kritéria byla pro jejich třídění zvolena, jak žák využíval databanku pro svoji vlastní tvůrčí práci, jak mu pomohla k orientaci v dějinách výtvarné kultury (rozpoznání historických slohů apod.) nebo zda jejím prostřednictvím objevil nějaké osobní téma, kterému se chce dále věnovat. Učitel žáky průběžně motivuje a vytváří podmínky pro založení a správu portfolia a databanky přímo ve výuce.

Poznámka: žák si významné architektonické památky může dokumentovat za různých okolností. Může se jednat o jednorázovou dokumentaci například na školním výletě nebo se může jednat o místa, která navštívil s rodiči. Učitel také může zadat žákům, aby se v průběhu určitého období záměrně soustředili na konkrétní významné památky ve svém blízkém okolí nebo mimo něj.

Ilustrace

Název ilustrace

Sestavujeme portfolio

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/205b47

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha učí žáky přemýšlet nad koncepcí jejich portfolia s ohledem na jeho adresáta. Za tímto účelem pracují jak s výstupy vlastní tvorby, tak se souborem prací jiných žáků. Podle zadaných podmínek práce sestavují do kompaktního a funkčního celku a doprovází je potřebnými textovými informacemi.

Časová náročnost: 45 minut

Úroveň Splněno

Popis

• Volí vhodný způsob dokumentace vlastní tvorby s ohledem na použité prostředky (např. digitální fotografie, video, textový popis).

• Prezentuje obsah svého portfolia formou, která mu vyhovuje a kterou považuje za přínosnou pro ostatní.

• Vysvětlí, jakými změnami portfolio za dané období prošlo a jak s ním zamýšlí pracovat dál.

Ilustrace

Název ilustrace

Prezentace digitální sbírky

Krátký textový popis

Žáci prezentují svou tvorbu zachycenou v podobě fotografií (fotografie plošné i prostorové tvorby, fotografie zachycující přenesení díla do jiné prostředí apod.) nebo audiovizuálních útvarů (animace, digitální tvorba, krátká videa), které si v určitém období ukládali do svého portfolia. Svou tvorbu prezentují v podobě videa, které doplní o zvukovou stopu případně textové komentáře.

Popis činnosti žáků:

• žák v průběhu daného období dokumentuje svou tvorbu prostřednictvím digitálních nástrojů

• materiály uchovávám na vhodném (školním) úložišti a průběžně třídí

• ze své tvorby vybírá kolekci podle svého uvážení nebo v souladu se zadáním učitele

• v jednoduchém střihovém programu (Movie Maker, CapCut, iMovie či DaVinci Resolve) vytvoří z vybraných materiálů krátké video, u fotografií se zaměří se na vhodné časování snímků (divák by měl mít dostatek času na vyhodnocení obsahu fotografie, zároveň by snímky neměly svou délkou působit příliš rušivě)

• video je možné doplnit textovým nebo mluveným komentářem, případně vhodnou hudbou z audiobanky

Způsob ověřování:

Učitel vhodným (nepříliš širokým zadáním) vede žáky vhodnému výběru ukázek vlastní tvorby, rozvíjí u nich schopnost vysvětlit svůj výběr. Sleduje, zda žáci efektivně používají střihový program, v případě potřeby jim poskytuje podporu. Žáci při prezentaci videí získávají zpětnou vazbu i od spolužáků, kteří zhodnotí jasnost sdělení, originalitu a celkový dojem z prezentovaného videa.

Ilustrace

Název ilustrace

Portfolio

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/127193

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha učí žáky přemýšlet nad způsoby dokumentace vlastní tvorby s ohledem na adresáta jejich portfolia. Za tímto účelem pracují s prostorovými objekty, které jsou obecně náročnější na dokumentaci než plošná tvorba. Zároveň ale nabízejí více prostoru pro tvůrčí přístup k dokumentaci a učí žáka pohybovat se na škále od technické a „nezaujaté“ dokumentace po tvořivou modifikaci obsahu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Dokumentuje vlastní tvorbu.

UAK-VFV-001-ZV9-005

Reflektuje svou tvůrčí výtvarnou či filmovou zkušenost a přijímá zpětnou vazbu jako impulz pro další tvorbu.

Metodická podpora

Komentář

Žák pojmenuje svou konkrétní tvůrčí zkušenost a zážitky z procesu tvorby, zhodnotí rozdíl mezi záměrem a výsledkem v podobě výtvarného nebo filmového díla či jiného audiovizuálního útvaru. Přijímá zpětnou vazbu od spolužáků a pedagoga a vnímá, že tato konkrétní tvůrčí zkušenost a zpětná vazba jsou pro něj impulzem nebo inspirací pro jeho další tvorbu. OVU má význam zejména pro rozvoj schopnosti sebepřijetí, sebereflexe a ochoty naslouchat názorům druhých. Přijetí zpětné vazby je součástí budování odolnosti a vyrovnanosti, která je potřebná pro jakoukoli tvorbu a souvisí obecně s principy wellbeingu. Individuální či společná verbální zpětná vazba je důležitou součástí tvůrčích činností žáků, má žáka inspirovat a má mu především nabízet různé možné pohledy na dílo, nikoli ho vyhodnocovat na škále dobré/špatné, protože ze své podstaty výsledky tvůrčí práce v uměleckých oborech ani takové být nemohou. Rozhodně nesmí docházet k posuzování osobnosti a vlastností žáka skrze jeho dílo. Poskytování a přijímání zpětné vazby celkově kultivuje komunikaci v prostředí školy a její kulturu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV5-003

Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních prostřednictvím slova, pohybu, zvuku či jiných nonverbálních prostředků a sdílí ji s ostatními.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-016

Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zvolil si jak bude reagovat na svoji tvorbu a tvorbu ostatních.
- Určil, co je pro něj na díle významné a co chce jinak než slovy sdělit ostatním.
- Vyslechne si zpětnou vazbu od spolužáků a zamýšlí se nad ní.

Ilustrace

Název ilustrace

Objevování detailů v malbě

Krátký textový popis

Žáci si osvojují schopnost pozorného pozorování své vlastní tvorby, hledají zajímavé detaily, které mohou být samostatně hodnotné.

Popis činnosti žáka:

Žáci vytvoří malbu na formát A3 nebo větší, přičemž se zaměří na volnou kompozici barev, tvarů nebo linií. Tématem malby může být např. pohyb, pocity, přírodní svět.

žák si vystřihne z jednoduchý papírový rámeček o velikosti 10 × 15 cm (formát pohlednice).

Rámeček použije k prozkoumávání své malby: pokládají jej na různé části díla, posouvají a hledá zajímavé detaily.

Když žák objeví zajímavý fragment na své malbě, zachytí ho prostřednictvím fotografie.

Pro vybraný detail, tedy vniklou fotografii, vymyslí vhodný název.

Žáci své fotografie ostatním. Diskutují, jak se jejich pohled na vlastní dílo změnil a co nového o něm objevili.

Prezentace může proběhnout formou výstavy, kde fotografie s názvy budou vytištěny nebo promítnuty.

Způsob ověřování:

Učitel poskytuje žákům vhodnou podporu a motivaci, sleduje jejich zapojení do jednotlivých aktivit, klade důraz na zapojení se do tvůrčích činností, originalitu a schopnost propojit dílo s jeho názvem, nikoli na technickou dokonalost.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyslechne si zpětnou vazbu spolužáků a učitele v bezpečném prostředí řízené diskuse.

• Ověřuje, zda bylo tvůrčí sdělení srozumitelné.

• Nachází různé možnosti prezentace díla ve fyzickém či digitálním prostoru.

• Uvědomuje si širší souvislosti vlastní tvorby (inspirační zdroje, zamýšlené sdělení) a dokáže je popsat.

Ilustrace

Název ilustrace

Poselství díla

Krátký textový popis

Žáci se prostřednictvím aktivity učí ověřovat, zda je jejich tvůrčí sdělení srozumitelné pro ostatní, a zkoumají různé způsoby prezentace díla. Aktivita rozvíjí jejich schopnost reflexe vlastní tvorby, kreativitu při hledání forem prezentace a schopnost přizpůsobit sdělení konkrétnímu publiku.

Popis činnosti žáků:

• žáci sami nebo v malé skupině vytvoří výtvarné nebo krátké audiovizuální dílo, které nese jasné předem stanovené sdělení (např. poselství o významu přátelství, ochrany přírody, odvahy apod.), sami si pro práci volí techniky a tvůrčí postupy

• zvolí způsob prezentace svého díla (instalace na vhodném místě ve třídě nebo na chodbě, zavěšení do prostoru, kompozice s dříve vzniklým dílem, prezentace složená z fotografií díla zachycených na různých místech, vytvoření krátkého videa s komentářem)

• žáci představí své dílo spolužákům, ti hodnotí, co z prezentace pochopili. Odpovídají na otázky: Co si myslíte, že chtěl autor sdělit? Co vás na prezentaci zaujalo? Jak na vás dílo působilo?

• autoři porovnává interpretaci diváků s původním záměrem, zamýšlejí se nad tím, jak vybraný formát poskytl srozumitelnost jejich sdělení

• žáci navrhují jiný formát prezentace téhož díla, společně diskutují, jak by jiný způsob prezentace mohl změnit vnímání sdělení

Způsob ověřování:

Učitel pozoruje, jak žáci komunikují o svých dílech a jak vysvětlují volbu formy prezentace, v závěru každé prezentace učitel žáky požádá o reflexi, kde sami hodnotí, jak dobře se jim podařilo vyjádřit zamýšlené sdělení. To umožňuje zjistit, jak (zda) žáci skutečně vnímali srozumitelnost svého díla pro okolí. Po obdržení zpětné vazby mohou žáci upravit nebo změnit způsob prezentace svého díla.

Poznámka:

Aktivitu je vhodné zařadit po společné návštěvě galerie, kde se žáci setkají s různými možnostmi prezentace uměleckých děl a mají možnost v autentickém prostředí ověřovat komunikační účinky těchto děl a jejich prezentace.

Úroveň Splněno

Popis

• Hodnotí zkušenost z přípravy a průběhu procesu tvorby (očekávání, proces, překážky, výsledek).

• Popíše rozdíl mezi svým tvůrčím záměrem a dosaženým výsledkem, zamyslí se nad důvody tohoto rozdílu.

• Pojmenuje význam tvůrčí zkušenosti pro sebe sama a svou další tvorbu.

• Vyhodnotí přínosy zpětné vazby pro sebe sama.

• Formuluje přínos zpětné vazby pro další tvůrčí práci (poučí se z chyb).

Ilustrace

Název ilustrace

Pitching (představení a obhajoba záměru) audiovizuálního díla

Krátký textový popis

Žáci připraví návrh, takzvaný námět pro krátký film nebo video, zaměří se především na filmový příběh, postavy, které v něm budou vystupovat, jakou techniku by použili při realizaci, jak dlouhý film bude a jak při natáčení chtějí postupovat. Svůj návrh poté představí spolužákům a učiteli, kteří jej komentují a připomínkují.

Popis činnosti žáků:

• skupina či jednotlivec si připraví stručnou a srozumitelnou prezentaci svého autorského záměru

• v prezentaci představí především: příběh připravovaného audiovizuálního díla, postavy, zamýšlenou použitou techniku, předpokládanou délku a náročnost jednotlivých realizačních fází, kdo bude tvořit štáb a jaké pozice bude zastávat, plánovaný způsob uvedení díla

• ostatní žáci a učitel naplňují roli dramaturga a producenta (doptávají se na nejasnosti, snaží se odhalit a upozornit na případné chyby či nedostatky v příběhu i plánovaném procesu realizace)

• následně prostřednictvím hlasování audiovizuální dílo doporučí, či nedoporučí k realizaci

•autoři námětu se v návaznosti na zpětnou vazbu pokusí popsat průběh procesu tvorby, míru spolupráce ve skupině, procesy a překážky, které proces provázeli, popíší rozdíl mezi tvůrčím záměrem a dosaženým výsledkem, zamyslí se nad důvody tohoto rozdílu, formulují přínos zpětné vazby pro další tvůrčí práci

Způsob ověřování:

Učitel sleduje zapojení žáků do aktivity i poskytování zpětné vazby při účasti v diskusi v roli dramaturga nebo producenta při hodnocení ostatních projektů. Sleduje schopnost popsat proces tvorby, spolupráci ve skupině, překážky a jejich řešení. Učitel sleduje, jak žáci reagují na otázky a připomínky spolužáků, jak jsou schopnost identifikovat slabiny svého projektu na základě zpětné vazby a navrhovat řešení těchto problémů. Učitel dbá, aby během celé diskuze vládla přátelská atmosféra a žáci se cítili bezpečně. Vede žáky k pochopení zpětné vazby jako inspirace a poučení pro další tvůrčí činnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Fotíme s feedbackem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8ca2d9

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha propojuje fotografickou tvorbu s využitím bezplatného AI generátoru textu jako nástroje pro získání zpětné vazby. Žáci vytvoří tematickou sérii fotografií, kterou následně předloží AI nástroji k analýze a hodnocení. Na základě získané zpětné vazby pak svou práci upraví a reflektují celý tvůrčí proces. Aktivita rozvíjí schopnost žáků kriticky nahlížet na vlastní tvorbu, přijímat konstruktivní zpětnou vazbu a implementovat ji do dalšího tvůrčího procesu.

UAK-VFV-001-ZV9-003

Užívá a kombinuje prostředky filmu s důrazem na vyprávění pomocí pohyblivého obrazu.

Metodická podpora

Komentář

Na základě získaných zkušeností s výtvarnými a filmovými prostředky z prvního stupně žák realizuje filmové dílo včetně využití prvků vyprávění. Vyprávění se může skládat z rozvoje velmi jednoduché situace (dialog v prostředí, pointovaný gag apod.), v případě delší časové dotace může jít i o krátký audiovizuální tvar (příběh, reportáž, hudební video s prvkem vyprávění). Dílo může mít hranou, dokumentární i animovanou podobu.

Důležitou součástí tvorby je příprava (námět, scénář či storyboard, případně rozdělení rolí ve štábu a časový plán natáčení). Následuje realizace natáčení, a pokud není film stříhán již v kameře, i dokončení díla v postprodukci (střih, případně hudba, triky, zvláštní efekty, titulky). Ve výuce je kladen důraz na časový odhad náročnosti práce a na využití rozmanitých výrazových prostředků filmu (pointovaný příběh, pohyb, rytmus, světlo, kompozice, zvuk/řeč, ruchy, hudba, střih, speciální efekty). K práci žák využívá buď vlastní, nebo školní techniku (mobilní telefon, digitální fotoaparát, tablet, bezplatný střihový program).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-001-ZV5-001
Uplatňuje a kombinuje při vlastní výtvarné tvorbě linie, tvary, barvy v ploše i prostoru a objevuje vztahy mezi nimi.

UAK-VFV-001-ZV5-002
Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

UAK-VFV-001-ZV5-004
Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001
Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Objevil možnosti kresby, malby a prostorové tvorby a vyjadřuje jimi své vjemy, představy a myšlenky.
- Vybere si cíleně prostředky, se kterými chce pracovat a má odvahu s nimi experimentovat.
- Označí ve svém díle i díle jiných ta místa, která jsou pro určení obsahu díla zásadní.
- Dílo pojmenuje podle svého uvážení tak, aby jeho název byl výstižný pro něj samotného.
- Na své dílo reaguje (dotváří je) slovem, pohybem, zvukem.
- Vytvoří a následně kombinuje jednotlivé prvky mezi sebou navzájem a ve vztahu k celku.
- Zapojí se do společné práce a přispěje podle svých schopností a nápadů k jejímu výsledku.

Ilustrace

Název ilustrace

Obsah sdělení

Krátký textový popis

Příběh je základním stavebním kamenem filmových děl. Dokumentární filmy pracují se záznamy autentických příběhů a výpověďmi skutečných lidí. Prostřednictvím následujícího cvičení se žáci naučí pracovat s příběhem, vybírat podstatné momenty vyprávění, vyzkouší si, jak lze manipulovat s obsahem sdělení.

Popis činnosti žáků:

• Žáci si poslechnou audionahrávku, kterou obdrží i textové podobě (vhodné audio záznamy, případně i jejich přepisy nalezneme např. v archivu Paměti národa – pametnaroda.cz).

• Ve skupině diskutují nad konkrétním příběhem (postavami, historickým obdobím, zápletkou apod) a tím, co z uvedeného textu je skutečně podstatné, co je pro posluchače zavádějící.

• Z přepisů nahrávek pomocí zvýraznění vyberou ty nejpodstatnější momenty a seskládají výsledný příběh. Je možné kombinovat i více nahrávek zachycujících stejnou situaci (příběh) mezi sebou, a nastínit tak žákům, jak pracuje skutečný střihač s audiovizuálním materiálem.

• Následně žáci použijí stejný přepis nahrávky, vyzkouší si záměrnou manipulaci a cíleně přeskládají úryvky rozhovoru tak, aby příběh vyzněl zcela jinak, než pamětník zamýšlel.

• V rámci závěrečné reflexe žáci hodnotí, zda pro ně bylo náročné vyhledat ve vyprávění stěžejní okamžiky, které tvoří kostru příběhu. Zároveň porovnávají vyznění fiktivních příběhů a zamýšlí se nad otázkami: Jak by se cítili, kdyby byl jejich vlastní příběh takto upraven? Jaké mohou být důsledky takových úprav v médiích nebo dokumentární tvorbě?

Způsob ověřování:

Učitel sleduje, zda žáci dokázali identifikovat výrazné momenty v textu, hodnotí jejich schopnost vysvětlit, proč určité pasáže považují za klíčové. Komunikuje s žáky etické otázky spojené s manipulací audiovizuálních materiálů.

Zdroj: Metodika filmové a audiovizuální výchovy, str. 126 (https://www.filmvychova.cz/metodika/)

Úroveň Na cestě

Popis

• Navrhne námět krátkého filmového či audiovizuálního útvaru (dokumentárního filmu, animované situace, hrané scénky, experimentální audiovizuální práce se světelnými či barevnými efekty apod.).

• Uvědomí si nebo přijme svou roli v realizačním týmu.

• Připraví podklady k realizaci krátkého audiovizuálního útvaru (nákresy, stručný scénář, fotoscénář, předmět, který bude animován apod.) a promyslí časový plán projektu.

• Prezentuje tvůrčí záměr, konkrétní tvůrčí postupy, kroky a použité základní vyjadřovací prostředky pedagogovi a spolužákům.

• Zapracuje zpětnou vazbu k prezentaci záměru.

• Sám nebo ve skupině realizuje audiovizuální útvar (natáčení, střih, ozvučení).

• Popíše omezení a limity, které provázejí realizaci audiovizuálního záměru.

Ilustrace

Název ilustrace

Místo v různých pohledech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/33a427

Krátký textový popis

Žáci se v rámci cvičení seznámí se základními druhy filmových záběrů a vytvoří sérii fotografií, které budou zachycovat shodnou scénu prostřednictvím záběrů různých velikostí. Cvičení je zaměřeno na uvědomění si, že film je tvořen záběry různých velikostí, které jsou základem filmového jazyka, vyvolávají odlišné emoce, poskytují rozmanité informace o postavách, prostředí či ději.

Ilustrace

Název ilustrace

Storyboard

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c0daf1

Krátký textový popis

Storyboard je pomocný obrazově-textový materiál, který vzniká v přípravné fázi filmu. Obsahuje detailní informace o jednotlivých záběrech, především náčrt podoby filmového obrazu, ale také slovní popis toho, co se v záběru odehrává. Se studenty můžete převést do podoby storyboardu krátkou scénu ze zvoleného filmu.

Časová náročnost: 45 minut

Úroveň Splněno

Popis

- Dokončí audiovizuální dílo do výsledné podoby krátkého filmu nebo jiného audiovizuálního díla.
- Vnímá a chápe rozdíl mezi plánem a realizovaným výsledkem z hlediska srozumitelnosti.
- Uloží dílo na dostupném úložišti pro sdílení ostatním.
- Popíše možné způsoby sdílení audiovizuálního díla, včetně rizik, která toto sdílení obnáší.

Ilustrace

Název ilustrace

Popis blízké osoby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/441666

Krátký textový popis

Cvičení je komponováno jako základní seznámení s principy filmové řeči a střihovou skladbou. Žáci prostřednictvím série vlastních fotografií a vlastní zvukové složky co nejpřesněji charakterizují vybranou blízkou osobu, aniž by byla daná postava přímo zobrazena. Cvičení lze taktéž variovat na téma moje oblíbené místo, oblíbený sport, mazlíček apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Švédování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bfdebb

Krátký textový popis

Švédování je metoda, s jejíž pomocí si žáci vyzkoušejí natočit filmovou scénu bez nutnosti vytvářet originální scénář. Zakládá se na přiznaném, nenáročném napodobování scény z filmu. Důležitý je důraz na to, že výsledné dílo nemusí dokonale imitovat originál, především pokud jde o kostýmy, kulisy nebo filmové triky. Zaměřujeme se spíše na převedení děje prostřednictvím herecké akce, velikosti záběrů nebo úhlů kamery, které by měly dodržovat příklad daný vzorovým filmem. Ale samozřejmě originalitě se meze nekladou. Některé situace si mohou vyžádat kreativnější řešení.

Časová náročnost: 90 minut nebo projektová výuka

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na skupinové práci a tvorbě jednoduché animace či krátkého výtvarného příběh.

002

Recepce a reflexe uměleckého díla

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh je zaměřený na dosažení výsledků učení, díky nimž se žák setkává s různými uměleckými díly, učí se porozumět jazyku různých druhů umění a s větší mírou porozumění reflektovat svůj zážitek ze setkání s uměním.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

UAK-VFV-002-ZV5-005

Vyjádří, co prožíval při vnímání výtvarného a audiovizuálního díla

Metodická podpora

Komentář

Žák se učí verbalizovat své pocity a očekávání ze setkání s dílem či událostí a vyjádřit i nejisté poznatky a postřehy. Žák je veden k otevřenému sdělování a sdílení svých pocitů a zkušeností, které mu dílo přineslo. Výuka je vedena v duchu vstřícnosti s tím, že každý autentický prožitek nejen uměleckého díla je v pořádku a neexistuje špatná odpověď. Žák je konfrontován s různými pohledy a názory a učí se vzájemnému respektu a toleranci k názorům druhých. V procesu učení je kladen důraz na soustředěné a sdílené vnímání díla, ideálně v autentickém prostředí, kterým může být galerie, muzeum, kino a podobně, pokud to možnosti školy dovolí. Takový způsob vnímání přináší hlubší prožitek, který má individuální i společenský rozměr.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KKT-UMK-000-ZV5-001

Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KOS-SEB-000-ZV5-001

Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-002-ZV9-006

Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Soustředí pozornost na konkrétní umělecké dílo, nebo událost.
- Získává zkušenost s vnímáním díla v autentickém prostředí galerie, muzea, kina, i při návštěvě výstavy, koncertu, projekce nebo jiné kulturní události (pořádané školou, kam dochází, nebo jinou školou).

Ilustrace

Název ilustrace

Barva nálady

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/760db3

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí základní schopnost vnímat a pojmenovat svůj prožitek z vnímání uměleckého díla. Žáci vyjádří svůj prožitek z vnímání díla výběrem barvy, které přiradí určitou emoci nebo náladu. Aktivita žákům nabízí snadno pochopitelný způsob, jak vyjádřit své pocity bez nutnosti složitých slovních formulací.

Úroveň Na cestě

Popis

- Žák dostává příležitost k tomu, aby mohl vnímat různá díla či projevy zejména výtvarné a audiovizuální kultury a mohl se soustředit na pocity, které v něm dílo nebo událost vyvolávají.
- Získává zkušenost s vnímáním díla v autentickém prostředí galerie, muzea, kina, i při návštěvě výstavy, koncertu, projekce nebo jiné kulturní události (pořádané např. základní uměleckou či jinou školou).
- Uvědomuje si, že různá díla či události v něm vyvolávají různé pocity, představy a myšlenky a svůj prožitek zejména z výtvarného či filmového díla sdílí s ostatními.
- Vyslechne názor někoho jiného na dílo či událost, dokáže o tomto názoru přemýšlet a respektuje ho.

Ilustrace

Název ilustrace

Živé obrazy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/166a85

Krátký textový popis

Prožitek z vnímání uměleckého díla můžeme vyjádřit i pomocí dramatických prostředků. Živé obrazy jsou osvědčenou technikou, jde vlastně o lidská sousoší zachycující jeden obraz, buď přímo zhlédnutý ve filmu, nebo ve zkratce vyjadřující myšlenku či pocit. Žáci si vyberou tři okamžiky ze zhlédnutého filmu, které jim přijdou důležité nebo něčím zajímavé a předvedou je formou živého obrazu. Ostatní budou hádat, o jaký okamžik se jedná.

Úroveň Splněno

Popis

- Popíše svou zkušenost s různými prostředími, ve kterých dílo vnímá nebo kde událost probíhá (galerie, kino, veřejný prostor, škola) a jednoduše sdělí, čemu dává přednost a proč (promítání filmu ve škole / v kině; vnímání reprodukcí obrazů ve škole / návštěva galerie, virtuální galerie).
- Položí si otázku, která je pro něj ke vnímání díla nebo události důležitá.

• Verbalizuje svůj prožitek z výtvarného a filmového díla, posoudí jeho intenzitu – jestli a jak na něj zapůsobilo.

Ilustrace

Název ilustrace

Virtuální galerie

Krátký textový popis

Učitel s žáky "navštíví" virtuální muzea a galerie, může se zaměřit na palácovou architekturu jako například při virtuální prohlídce Louvre. https://www.louvre.fr/en/online-tours. Nebo třeba Rijksmuzea, kde je možné hledat obrazy podle převažující barevnosti https://artsandculture.google.com/partner/rijksmuseum

Poznámka: Záměrně jsme zvolili zahraniční galerie a muzea a to proto, aby i žáci na 1. stupni vnímali výtvarné umění jako něco, co svět propojuje a že umění je v současné době dostupné, ať jsme kdekoliv. Přesto žádná virtuální prohlídka nenahradí vnímání díla v autentickém prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásadní okamžik

Krátký textový popis

Jednoduchou cestou k rozboru filmového díla je označení momentů a prvků, které nás jako diváky zaujaly, nějakým způsobem na nás zapůsobily. Tento postup vede k jednoduché reflexi příběhu i výrazových složek. V diskusi s dalšími lidmi navíc poznáváme, že divácké výklady se mohou lišit.

Popis činnosti žáků:

• v rámci diskuze po zhlédnutí filmového díla se žák zapojí do společného převyprávění příběhu, označí části, které ho výrazně zaujaly, případně označí místa, kde mu byl příběh nejasný

• vnímá, zda se jeho pohled shoduje s názorem spolužáků, společně s ostatními hledá důvody rozdílného nazírání díla

• hledá témata a myšlenky, které mu dílo sdělovalo, a na závěr formuluje, co významného jemu osobně zhlédnutý film a diskuse po něm daly

Způsob ověřování:

Učitel vede žáky k poznání, že umělecké dílo je otevřené různým interpretacím, a cílem tudíž není najít jeden objektivní výklad uměleckého díla.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjádří svůj zážitek ze setkání s výtvarným a audiovizuálním dílem.

UAK-VFV-002-ZV5-006

Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Metodická podpora

Komentář

Cílem výsledku učení je to, aby se žák orientoval v rozdílech mezi vybranými druhy děl – malbou, kresbou, grafikou, sochou, uměním ve veřejném prostoru, architekturou, hraným, dokumentárním, animovaným a experimentálním filmem (nenarativní pohyblivý obraz) a příklady užitého umění. Žák je veden k soustředěnému sledování uměleckých děl v autentickém prostředí, vnímání podobných prvků a rozdílů mezi nimi. Žák díky reflexi uměleckých děl získává základní orientaci ve výtvarné a filmové kultuře, která mu později pomůže v dalším prohlubování znalostí a zkušeností v těchto oblastech. Je důležité, aby si žák při komunikaci o uměleckém díle postupně rozšiřoval slovní zásobu o základní oborové pojmy (linie, tvar, barva a odstín, kontrast, koláž, malba, kresba, zátiší, portrét, krajina, celovečerní film, krátký film, filmová postava, animace, loutka, střih apod.).

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001
Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KKK-POR-000-ZV5-001
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-002
Využívá znalosti o slovní zásobě a způsobech jejího rozšiřování v komunikaci a při práci s textem.

JJK-CJL-001-ZV5-004
Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-002-ZV9-007
Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Uvědomuje si pocity a představy, které v něm výtvarné či filmové dílo vyvolává.
- Verbalizuje svůj prožitek a jeho intenzitu.

Ilustrace

Název ilustrace

Co mají umělecká díla společné

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3a00be

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí schopnost žáků vnímat umělecká díla a popisovat je pomocí základních oborových pojmů. V rámci hry s fotografiemi zachycujícími různá umělecká díla si žáci uvědomují, že na uměleckých dílech můžeme nacházet společné znaky, ty se učí nacházet a pojmenovat.

Úroveň Na cestě

Popis

• setkává se s různými typy uměleckých děl (pestrost přístupů, možnost uplatnit různé pojmy)

• zformuluje a sdělí názor na vybrané výtvarné či filmové dílo

• rozlišuje užité umění vizuální a audiovizuální reklamu

• setkává se vhodnou formou se základními oborovými pojmy výtvarného a filmového umění a učí se je vhodně užívat

Ilustrace

Název ilustrace

Filmový plakát

Krátký textový popis

Žáci vytvoří s pomocí výtvarných technik plakát k filmu. Tato činnost se zaměřuje na reflexi vlastních prožitků a pocitů ze sledování filmu a jejich vyjádření v podobě výtvarné a textové zkratky. Při diskusi u práce na plakátu i při vyhodnocování jejích výsledků žáci uplatňují základní oborové pojmy.

Popis činnosti žáků:

• žáci společně zhlédnou film (ideálně v autentickém prostředí kina)

• své prožitky z projekce a vlastní vnímání díla vyjádří prostřednictvím filmového plakátu

• pro tvorbu plakátu si žáci sami volí vhodnou výtvarnou techniku, která vyhovuje jejich záměru (alternativně mohou plakát tvořit v digitální podobě a pracovat v grafickém programu Canva apod.)

• v rámci závěrečné reflexe žáci prezentují své plakáty na společné výstavě

Způsob ověřování:

V rámci závěrečné prezentace výsledků práce vedeme žáky k aktivnímu využití oborové slovní zásoby.

Poznámka:

Učitel může žáky předem seznámit s ukázkami filmových plakátů (aktivita: žáci se podle podoby plakátu pokouší určit žánr nebo druh daného filmového díla).

Ilustrace

Název ilustrace

Tajemství obrazů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f8072e

Krátký textový popis

Lekce se zaměřuje na vnímání uměleckého díla v autentickém prostředí galerie / výstavní síně. Nabízené aktivity (týkají se jak činností před návštěvou výstavy, tak vnímání uměleckého díla z různých aspektů a navazujících činností po zhlédnutí výstavy) jsou inspirací, kterou je možné různě variovat a modifikovat. Vedle klíčové kompetence kulturní, kdy se soustřeďujeme na vnímání umění a kultury jako způsobu poznávání světa a vypovídání o něm, se lekce zaměřuje i na kompetenci komunikační, kdy středem pozornosti se stává nejen umělecké dílo a prostředky, kterými se žáci učí své vjemy z díla popsat, ale i na vnímavost ke komunikační situaci jako takové, jež je ovlivněna i prostředím, ve kterém probíhá.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozlišuje mezi vybranými druhy děl výtvarné a filmové povahy – malba, kresba, grafika, socha, umění ve veřejném prostoru, architektura, hraný, dokumentární, animovaný a experimentální film.

• Aktivně se zapojí do komunikace o různých typech uměleckých děl.

• V komunikaci o díle používá vybrané oborové pojmy (linie, tvar, barva, odstín, kontrast, kresba, malba, tempera, pastel, koláž, socha, sousoší, zátiší, portrét, krajina; celovečerní a krátký film, filmová postava, děj, příběh, animace, loutka, pohádka).

Ilustrace

Název ilustrace

Dopis autorovi díla

Krátký textový popis

Žák napíše dopis autorovi uměleckého díla, které ho zaujalo. V něm může reflektovat své prožitky a pocity i klást autorovi otázky, kritizovat dílo nebo se ptát na věci, kterým neporozuměl.

Popis činnosti žáků:

• žáci společně navštíví galerii nebo se zúčastní projekce filmu ideálně v autentickém prostředí kina

• prožitek ze setkání s uměleckým dílem se pokusí zachytit v krátkém dopise nebo vzkazu adresovaném autorovi díla (v případě filmu režisérovi, zvukaři, kaskadérovi atd.)

• v dopise může reflektovat své prožitky z projekce, zároveň i formulovat otázky, které ho zajímají (důvody vzniku díla, otázky na obsah a inspirace apod.), případně vyjádřit doporučení pro další tvorbu

Způsob ověřování:

Učitel srozumitelně vysvětlí žákům, že tématem dopisu je zhlédnuté umělecké dílo, vede žáky k užívaní oborové slovní zásoby.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh podle fotografií

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/84a2c5

Krátký textový popis

Lekce je zaměřena na hravou formu trénování postřehu, dedukce a zapojení fantazie a představivosti při zkoumání fotografie. Lekci je možné variovat tak, aby byla propojována i s obsahy dalších oborů a průřezových témat (uvedeno v metodickém komentáři). Skrze zkoumání fotografií, které se stávají „bránou“ do jiných světů, se tak rozvíjí kompetence kulturní.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Účastní se komunikace o výtvarném či filmovém díle, rozumí základním pojmům v komunikaci ostatních.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

UAK-VFV-002-ZV9-006

Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

Metodická podpora

Komentář

Žák prohlubuje svou schopnost verbalizovat své pocity ze setkání s uměleckým dílem (výtvarné dílo, filmové dílo) a toto dílo podle svých znalostí a zkušeností vysvětlit. Po recepci uměleckého díla se zapojí do diskuse o pocitech a zkušenostech, které dílo přineslo jemu i ostatním. Individuálně nebo společně s ostatními se zamýšlí nad přínosem díla pro něj samotného (zcela nový estetický prožitek) a pro širší komunitu, a to například z hlediska společenského nebo výchovného přesahu či jeho zpracování po formální stránce. Současně zjišťuje, v čem se jeho názor shoduje s ostatními nebo v čem ho názory jiných mohou obohatit. V rámci diskuse posiluje svůj respekt k názoru druhých a porozumí tomu, že výklad uměleckého díla nemusí být jednoznačný. Žák si uvědomí, že výtvarné či filmové dílo je důležitým kulturním i společenským fenoménem. V procesu učení je kladen důraz na zkušenost se soustředěným vnímáním díla, nejlépe v autentickém prostředí (galerie, muzeum, kino apod.).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-002-ZV5-005
Vyjádří, co prožíval při vnímání výtvarného a audiovizuálního díla

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

CAS-DEJ-002-ZV9-015
Vyjádří vlastní představu o funkci a významu historických objektů a motivů ve veřejném prostoru.

CSP-OSV-003-ZV9-011
Reflektuje význam práce a aktivního zapojení do světa práce pro sebe, komunitu, společnost a přírodu.

JJK-CJL-001-ZV9-014
Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

JJK-CJL-001-ZV9-015
Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vysvětlí rozdíly mezi různými prostředími, ve kterých dílo vnímá nebo událost probíhá (galerie, kino, veřejný prostor, škola).
- Jednoduše sdělí, čemu dává přednost a proč (promítání filmu ve škole-v kině; pozorování fotografií obrazů ve škole-návštěva galerie).
- Verbalizuje svůj prožitek z výtvarného a filmového díla, posoudí jeho intenzitu.

Ilustrace

Název ilustrace

Vnímání uměleckého díla v různých prostředích

Krátký textový popis

Tato aktivita má za cíl podporovat žáky v reflektování rozdílů mezi prostředím, ve kterých vnímají umělecká díla, a v uvědomění si důležitosti autentického prostředí pro prezentaci uměleckého díla. Žáci budou porovnat, jak vnímaly umělecká díla (stavby, sochy ve veřejném prostoru) zachycená na fotografiích, ve srovnání se setkáním s těmito díly ve veřejném prostoru.

Popis činnosti žáků:

žáci si prohlíží umělecká díla na fotografiích (budovy, sochy, domovní znamení, fasády, fresky)

zaměřují na pozorování různých detailů a prvků na fotografiích (materiál, barvy, tvary) a jejich vztahy (kontrasty, vzdálenosti, velikost), učitel žáky vede k poznání, že některé vlastnosti uměleckých děl z pouhé reprodukce nedokáží identifikovat

žáci o dílech na fotografiích diskutují, snaží se vyjádřit, jakým způsobem vnímají tato díla, jaký mají dojem z pozorování, co je zaujalo, jaké pocity v nich díla vyvolávají

třída se následně vydá na krátkou procházku po okolí, cestou bude jejich úkolem identifikovat díla, která byla zachycena na fotografiích

po příchodu na místo, kde se nachází umělecké dílo v reálné velikosti a autentickém prostředí, žáci dílo znovu pozorují, zaměřují na samotné dílo, ale i jeho interakce s prostředím

po návratu do třídy žáci diskutují o rozdílech mezi vnímáním umění na fotografii a ve skutečnosti. Co bylo na fotografiích jinak než v reálném prostředí? Jaký byl dojem z velikosti sochy nebo budovy? Jaké další faktory ovlivňují jejich vnímání (část dne, okolní zvuky, lidé, atmosféra, počasí – světlo, jaké detaily se na fotografii nedaly rozpoznat a ve skutečnosti je překvapily)?

Způsob ověřování:

Během diskuse o rozdílech mezi prostředím (ve škole vs. venku) učitel sleduje, zda žáci dokážou na základě vlastních zkušeností a pozorování zdůvodnit své preference ohledně vnímání umění v různých kontextech. Když žáci vyjadřují své pocity a názory, sleduje, nejen jaké pocity vyjadřují, ale zda dokáží analyzovat příčiny svých reakcí a umí je propojit s konkrétními faktory, které ovlivnily jejich prožitek.

Úroveň Na cestě

Popis

• Žák pozorně a soustředěně sleduje výtvarné či audiovizuální dílo.

• Prohlubuje svou zkušenost s vnímáním díla v autentickém prostředí (galerie, muzeum, kino, veřejný prostor).

• Odhaduje tvůrčí záměr vybraného díla.

• Zapojuje se do diskuze o uměleckém díle s respektem názoru druhého.

Ilustrace

Název ilustrace

Prožitek z krátkého filmu

Krátký textový popis

Anotace:

Žák slovně nebo písemně vyjádří svůj prožitek ze sledování krátkého filmu nebo filmové ukázky a popíše, v čem spatřuje tvůrčí záměr díla a jaké prostředky vyjádření si k tomu autor zvolil. Na základě svých znalostí a zkušeností zhodnotí, jaký má dílo přínos pro něj osobně a pro ostatní.

Popis činnosti žáků:

• se žáky vybereme film nebo ukázku, se kterou chceme pracovat, a uspořádáme projekci

• během filmu si žáci dělají poznámky o klíčových momentech filmu, charakterech postav, dialozích, použité hudbě i vizuálním ztvárnění filmu

• po promítání se žáci pokusí pojmenovat pocity a dojmy, které v nich film vyvolal

• následně si film společně rozebereme – jak je film vyprávěn, jak se pracuje s obrazem, zvukem, střihovou skladbou, jakou roli plní jednotlivé postavy

• zaměřit se můžeme i na prostředí filmu a historický kontext doby, ve které se odehrává

• na závěr pojmenujeme poselství a záměr filmu

Způsob ověřování:

Projekci filmu by mělo předcházet předběžné seznámení s filmem – kdo jsou hlavní tvůrci, o jaký jde žánr, jaká jsou naše divácká očekávání. Rozbor filmu je moderován učitelem, zadávanými úkoly a otázkami zaměřujeme pozornost žáků na jednotlivé složky filmu. Necháváme dost času promyslet odpovědi, případně je probrat ve skupině. Vše činíme s vědomím, že umělecká díla jsou otevřená různým interpretacím, pokud si je jsme schopní argumentačně obhájit.

Ilustrace

Název ilustrace

Školní kino

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ecfa34

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha vede žáky k uvědomění, že filmové promítání pro veřejnost je akce, kterou je potřeba dobře zorganizovat a technicky zajistit. Vycházet přitom mohou ze své vlastní zkušenosti z návštěvy kina, tentokrát se na ni ale musí dívat z perspektivy člověka, který tuto akci organizuje. Jde o proces, který má několik postupných fází (minimálně příprava projekce a samotné promítání) a podílí se na něm několik lidí na různých pozicích.

Časová náročnost: ideálně projektová výuka

Úroveň Splněno

Popis

• Verbalizuje svůj osobní prožitek z uměleckého díla (pocity a tušení, formativnost, míra nových zkušeností).

• Popíše, v čem spatřuje tvůrčí záměr díla a jaké prostředky vyjádření si autor k tomuto záměru zvolil.

• Na základě svých znalostí a zkušeností zhodnotí, jaký má dílo přínos pro něj osobně a pro ostatní (společenský přesah, nová estetická zkušenost apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Analýza výtvarného díla

Krátký textový popis

Zpracováno volně podle Ilustrativní úlohy z Metodických komentářů a úloh ke Standardům pro základní vzdělávání, Markéta Pastorová (ed.), NÚV 2016

Zadání pro žáky:

• Pozorně si prohlédni několik reprodukcí výtvarných uměleckých děl. U každého uměleckého díla urči obrazové prvky (geometrické, organické, oblé, ostré, apod.; linie, barevné plochy, světla, stíny) a jejich vztahy (velikosti, blízkost, vzdálenost, kontrasty, rytmus, hierarchie důležitosti), které jsou podle tvého mínění pro dané dílo nejcharakterističtější.

• Vyber si jedno dílo a zkus pro něj najít co nejvíce charakteristických obrazových prvků.

• Vyber si ze svého portfolia vlastní výtvarnou práci, která se některým z charakteristických obrazových prvků podobá předchozímu dílu.

• Vyber si ze svého blízkého okolí vizualitu (např. plakát, reklamní banner, logo), která rovněž obsahuje podobný obrazový prvek, jako předchozí díla.

Popis ověřování pro učitele:

Vyučující sleduje, které obrazové prvky žák popisuje jako první a ke kterým se dostává až později. Kromě počtu těchto prvků sleduje také způsob, jak s nimi žák pracuje – jestli je užívá správným způsobem, zda je užívá jednotně napříč různý uměleckými díly a zda dokáže chybějící pojmy nahradit přiléhavým popisem nebo analogií.

Ilustrace

Název ilustrace

Adaptace

Krátký textový popis

Anotace:

Žáci se dnes často seznamují s některými literárními díly prostřednictvím jejich filmových adaptací. Adaptovat ale můžeme samozřejmě i filmy a videa do podoby literárního textu. Žáci si na takové praxi vyzkouší, v jakých projevech se tato dvě média liší – výrazná vizualita filmu proti popisnosti literárního textu, vhled do nitra literárních postav proti převážně vnějškovému ztvárnění ve filmu atd.

Popis činnosti pro žáky:

• žáci zhlédnou krátký film, maximálně pětiminutový, který tvoří uzavřený dramatický děj

• po projekci sepíšou krátkou povídku (v rozsahu jedné strany), ve které děj filmu převypráví, zaměří se na popis prostředí, postaví a vnitřní prožívání, které film spíše sleduje

• žáci si navzájem přečtou své texty a pojmenují, rozdíly v interpretacích

• diskuze o tom, jaké aspekty filmu bylo těžké převést do podoby povídky a co naopak literární forma mohla sdílet lépe než film.

Způsob ověřování:

Učitel vede při vyhodnocování výsledků práce žáky k uvědomění si odlišnosti výrazových prostředků, se kterými dvě odlišná média/umění pracují. Lišit se ale může v detailech i prozaické ztvárnění příběhu u různých žáků. Adaptace je totiž také svého druhu tvůrčí proces a je na každém autorovi, které prvky zvýrazní, potlačí nebo třeba úplně vypustí.

UAK-VFV-002-ZV9-007

Komunikuje o uměleckých dílech minulosti a současnosti i o běžné vizuální a audiovizuální produkci s použitím oborových pojmů.

Metodická podpora

Komentář

Žák je veden ve výuce k tomu, aby dokázal popsat výtvarné či filmové dílo z formálního hlediska (vizuální popis díla, faktické informace). Důležité je to, aby rozpoznal a popsal prvky díla (např. linie, barvy, tvary, rytmus) a charakterizoval jejich vztahy. Dále je schopný rozlišit, zda se jedná například o malbu, kresbu, grafiku, digitální obraz, dílo plošné či prostorové. Výstupy filmové a audiovizuální kultury rozdělí na obraz, zvuk, střih a speciální efekty a je schopný tyto prvky popsat. V komunikaci o uměleckém díle je kladen důraz vedle důležitých děl minulosti také na současná díla, protože ta jsou bližší žákově žité realitě, často se s nimi dostává do kontaktu mimo výuku a bezprostředně na ně reaguje nebo je vystaven reakcím svého okolí. Chápe význam umělecké tvorby, zároveň si je vědom mnohem větší šíře vizuální a audiovizuální produkce jako součásti svého každodenního života (např. grafický design, reklama, produkty umělé inteligence).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-002-ZV5-006
Komunikuje o výtvarném či filmovém uměleckém díle s využitím základních oborových pojmů.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-003
Vysvětlí rozdíl mezi zobrazováním minulosti v dějepisectví a ve filmu, v literatuře a v nových médiích včetně produktů umělé inteligence.

JJK-CJL-001-ZV9-009
Vyhledá, kriticky posoudí a sdílí informace a další obsah, k tomu volí etické postupy, způsoby a prostředky odpovídající konkrétní situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-014
Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Rozlišuje mezi vybranými druhy děl výtvarné a filmové povahy - malba, kresba, grafika, socha, umění ve veřejném prostoru, architektura, hraný, dokumentární, animovaný a experimentální film (nenarativní pohyblivý obraz), příklady užitého umění vizuální a audiovizuální reklama.

• V komunikaci o díle využívá vybrané oborové pojmy (linie, tvar, barva, odstín, kontrast, kresba, malba, tempera, pastel, koláž, socha, sousoší, zátiší, portrét, krajina; celovečerní a krátký film, filmová postava, děj, příběh, animace, loutka, pohádka).

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnání filmových titulků

Krátký textový popis

Titulky jsou důležitou součástí filmu. Dozvídáme se z nich mimo jiné, kdo film vyrobil. Také nám ale mohou říct něco o povaze samotného díla. Při jejich analýze se žáci setkávají s širokou škálou oborových pojmů, zejména názvy profesí, se kterými mohou dále pracovat.

Popis činnosti žáků:

• žáci zhlédnou závěrečné titulky několika různých audiovizuálních děl např. hraný hollywoodský film, celovečerní animovaný film, dokumentární film, experimentální a krátký studentský film

• při srovnávání zaměří především na délku titulků, počet zastoupených filmových pozic a jmen tvůrců, kteří se na filmu podíleli

• na internetu si dohledají, co je náplní práce u pozic, které neznají

• v rámci závěrečné reflexe hodnotí kolik pro ně neznámých filmových profesí objevili, zda je překvapila náplň práce některé profese, porovnávají velikost realizačního týmu u různých audiovizuálních děl.

Způsob ověřování:

Titulky nám o filmu mohou napovědět mnohé, pokud se na ně dostatečně zaměříme. Film je kolektivní dílo s výrazně hierarchizovanou pracovní strukturou. Učitel sleduje, zda žáci tyto skutečnosti objevili a zda chápou význam a pracovní náplň jednotlivých profesí, které se na realizaci filmu podílely. Učitel vede žáky, aby v rámci diskuze používali vhodné oborové pojmy.

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozpoznává na uměleckých dílech současnosti i minulosti důležité prvky a jejich vztahy a poznává v čem se u různých děl podobají nebo naopak odlišují.

• K vybraným dílům hledá souvislosti s významnými společenskými změnami a historickými událostmi.

• Porovnává výtvarná, architektonická, filmová a jiná audiovizuální díla z různých historických epoch se současnými uměleckými díly.

• Prostřednictvím návštěvy galerie, muzea, kina nebo online sbírek objevuje díla a inspirační zdroje, kterými se chce dále zabývat a které se mohou stát inspirací pro jeho tvorbu.

• Mezi díly nachází vztahy (formální podobnost, tvůrci, epochy, témata, historické události apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Co mají umělecká díla společné

Krátký textový popis

Žáci si prostřednictvím společného sledování audiovizuálních děj uvědomí, že na uměleckých dílech můžeme nacházet společné znaky. Umí je určit a pojmenovat.

Popis činnosti žáků:

• učitel žákům přehraje několik krátkých videí

• žáci se rozdělí do skupin, každá ze skupin se bude věnovat jednomu videu

• za pomoci základních oborových pojmů (barva, světlo, stín, záběr, střih, hudba, zvuk) popíšou, co ve videu viděli

• následně svá zjištění odprezentují ostatním skupinám

• všímáme si shod, které mezi videi nacházíme

Způsob ověřování:

Učitel vede žáky k tomu, aby při popisu videí používali vhodné oborové pojmy, není to ale vždy nezbytností. Primární je rozpoznání podobných znaků. Ke zlepšování užití oborové terminologie a jejímu upevňování může docházet i ve vzájemné komunikaci mezi žáky.

Ilustrace

Název ilustrace

Jednoduchý rozbor filmu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6adbff

Krátký textový popis

V této aktivitě žáci navazují na praxi získanou při rozborech literárních, výtvarných nebo hudebních děl. Při práci s krátkým filmem si vyzkouší některé z analytických postupů aplikovat na audiovizuální dílo. Induktivní metodou je vedeme od identifikace základních slovních, vizuálních a zvukových informací (charakteristiky postav, prostředí, čas a místo, hudba) k rozpoznávání autorského, originálního vkladu a k vlastní interpretaci filmu jako celku i významu jednotlivých složek.

Časová náročnost: 45 minut

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše výtvarné dílo z hlediska jeho obsahu a formálních znaků (médium, námět, žánr, použitá technika, kompozice, místo a způsob instalace).

• Popíše filmové dílo z hlediska jeho obsahu a formálních znaků (obraz, zvuk, střih, speciální efekty).

• Vysvětlí, v čem spatřuje rozdíl mezi uměleckým dílem a běžnou vizuální produkcí.

Ilustrace

Název ilustrace

Portfolio

Krátký textový popis

Žák si ve svém portfoliu vytváří stránky s fotografiemi uměleckých děl, které ho oslovily. K jednotlivým záznamům přidává své poznámky a zdůvodnění, proč je daný prvek či dílo pro něj inspirativní. Portfolium může být buď tištěné nebo digitální, s možností přidání odkazů na on-line sbírky nebo další zdroje. Na každé stránce může být kombinace fotografií, vlastních kreseb či poznámek. Takto vytvořené portfolio reflektuje šíři a různorodost inspirací, které žák získal při průzkumu výtvarného umění.

Zadání pro žáky:

• Na své každodenní cestě do školy si všímejte projevů výtvarného umění, užitého umění a architektury v okolí. Zastavte se, zkoumejte, a nechte se inspirovat. Může to být také graffiti na zdi, moderní architektura budov, nebo dokonce design laviček ve veřejném parku.

• Zaznamenejte tyto projevy prostřednictvím fotografií, kreseb, maleb nebo videí.

• Z vybraných prvků výtvarného umění a architektury si vytvořte digitální nebo fyzické záznamy.

• Při dokumentaci se zaměřte na zachycení atmosféry, detailů a všeho, co vás oslovilo. Buďte tvořiví ve způsobu, jakým zachytíte tyto projevy.

• Na základě vašich zdokumentovaných prvků vytvořte fyzické nebo digitální portfolio. Sami si určete kritéria třídění, ať už podle stylu, barev, nebo tematických prvků. Portfolio může obsahovat fotografie, vaše vlastní kresby, malby, nebo krátká videa zachycující vaše dojmy.

• Ke každému záznamu v portfoliu přidejte své osobní poznámky a zdůvodnění. Proč vás daný prvek oslovil? Jak ovlivnil vaši myšlenku na výtvarné vyjádření? Do jakého uměleckého období nebo stylu byste jej zařadili? Jak se liší zážitek při setkání s originálem a reprodukcí, například fotografií daného projevu výtvarného vyjádření (pocity, výhody, nevýhody).

• Na závěr představte vaše portfolio před spolužáky. Sdílejte své zážitky, inspirace a výtvarné způsoby zpracování portfolia, které jste využili. Můžete také reflektovat, jak se změnil váš pohled na okolní prostředí a výtvarné umění během tvorby portfolia.

Popis ověřování pro učitele:

• hodnotí se výběr a způsob dokumentace různorodých projevů výtvarného umění a architektury

• ocenění schopni zachytit klíčové prvky a atmosféru

• hodnocení, zda portfolio reflektuje různorodost inspirací a jestli žáci efektivně použili jimi zvolená kritéria třídění

• zhodnocení zdůvodnění výběru, včetně zařazení do uměleckých období nebo stylů

• ocenění prezentace z hlediska obsahu, originality a schopnosti žáků sdílet své zkušenosti a pocity při setkání s originálem a posléze jeho reprodukcí

Ilustrace

Název ilustrace

Umělecké dílo - digitální obraz

Krátký textový popis

Zadání nabízí kreativní přístup pro rozvoj žákovy schopnosti třídit jednotlivá umělecká díla prostřednictvím výběru klíčového díla Guernica od P. Picassa. Převedení do vektorové grafiky nebo jeho vytištění a rozdělení na fragmenty poskytuje žákům možnost interaktivně pracovat s uměleckými prvky. Zadání podporuje kritickou analýzu, neboť žáci musí zdůvodnit výběr fragmentů a reflektovat na jejich důležitost pro celkový výraz díla. Digitální manipulace v Inkscape nebo s rozstříhanými fragmenty představuje prostor pro vlastní tvorbu, kde mohou žáci zkoumat vztahy mezi fragmenty a vytvářet nový digitální nebo tištěný obraz podle svého vnímání. Důraz je kladen na schopnost vyjádřit osobní postoj k výslednému dílu, porovnat ho s originálem a na základě této činnosti také analyzovat použité prostředky a určí, k jakému slohovému období nebo směru dílo patří.

Zadání pro žáky:

Vaším úkolem je pracovat s digitálním obrazem na základě výběru klíčového uměleckého díla – obrazu Guernica (1937) od P. Picassa. Dílo bylo převedeno do vektorové grafiky v programu Inkscape a rozděleno do jednotlivých vektorových fragmentů. Můžete s nimi volně manipulovat a tvořit tak vlastní digitální obraz. (Odkaz na metodiku pro práci s digitálně převedeným dílem lze nalézt v odkazu). Stejně tak je možné pracovat s vytištěnou reprodukcí uvedeného obrazu, kterou žáci rozstříhají na jadnotlivé frangmenty.

• **Výběr a zdůvodnění:** Vyberte si alespoň tři vektorové fragmenty nebo rozstříhejte z vytištěné reprodukce obrazu Guernica. Zdůvodněte, proč jste si právě tyto části vybrali a jak vám připadají důležité pro celkový výraz díla. Popište jejich tvar, barvu a celkový význam, který podle vás v díle mají.

• **Manipulace:** Pracujte s vybranými fragmenty, posouvejte je, otáčejte, zkoumejte jejich vzájemné vztahy. Z jednotlivých fragmentů vytvořte nový obraz, který bude reflektovat váš vlastní pohled na dílo.

• **Analýza a vyjádření postoje:**Analyzujte vytvořený digitální nebo tištěný obraz. Jak se změnily výrazy jednotlivých částí díla ve vaší reinterpretaci? Vyjádřete svůj osobní postoj k výslednému digitálnímu nebo tištěnému obrazu a srovnejte ho s původním dílem. Diskutujte o kontextu doby se spolužáky a vyučujícím.

• **Digitální gramotnost:** Popište, jakým způsobem jste využívali digitální technologie při tvorbě. Uveďte specifické nástroje, které vám pomohly při manipulaci s vektory.

Popis ověřování pro učitele:

Hodnocení bude zohledňovat následující kritéria:

• **Výběr a zdůvodnění:** oceňuje se originalita výběru fragmentů a schopnost žáka zdůvodnit, proč právě tyto části považuje za klíčové. Hodnotí se, nakolik je výběr relevantní v kontextu původního díla a také schopnost žáka na základě použitých prostředků zařadit dílo do uměleckého směru.

• **Manipulace:** hodnotí se kreativní přístup žáka s fragmenty. Učitel sleduje, jakým způsobem žák zkoumá a využívá digitální nástroje k tvorbě nového obrazu.

• **Analýza a vyjádření postoje:** oceňuje se schopnost žáka analyzovat vytvořený digitální nebo tištěný obraz a vyjádřit svůj osobní postoj k výslednému dílu. Hodnotí se hloubka interpretace a originalita přístupu.

• **Digitální gramotnost v případě využití digitálně převedeného obrazu:** hodnotí se schopnost žáka využívat digitální technologie při tvorbě. Učitel sleduje, jaké specifické nástroje žák použil a jak mu tato práce pomohla rozvíjet digitální dovednosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Návštěva kina včetně následné diskuze

Krátký textový popis

Společná návštěva kulturní instituce je cenným zážitkem, který žákům ukazuje význam vnímání díla v jeho autentickém prostředí, zároveň si uvědomují hodnotu sdílení prožitku s ostatními. Z návštěvy kina si žáci neodnáší jen pocit zábavy. Nad filmy následně přemýšlí a své zážitky formulují a srovnávají s ostatními. Dozvídají se tak více o samotném filmu, o sobě samých i o druhých lidech.

• Třída se připraví na návštěvu kina. Žáci ve spolupráci s pedagogem vyberou z nabídky blízkých kin film či filmové pásmo, které je zaujalo. Mají-li možnost, mohou si nechat připravit i pásmo na míru.

• po projekci (krátkého) (uměleckého) filmu vede pedagog s žáky řízenou diskuzi, ve kterém společně film analyzují. • Označí žánr filmu, vysvětlí si, jak daleko vůči herci ve vybraných záběrech stála kamera a proč (celek, detail).

• Odhadují, kdo rozhodoval o tom, kde bude kamera stát (režisér s kameramanem).

• Zamyslí se nad významem střihu v konkrétní části filmu (uvědomění si, že nevidíme vše, jen výseky, kamera někdy pozoruje postavu /věc, krajinu aj./ pohledem druhého, jindy nezúčastněně apod. - střih tyto situace kombinuje, spojuje; střih vytváří rytmus, napětí).

• Společný poslech pouze části zvukové stopy filmu - diskuze o funkci hudby v díle (atmosféra, vliv na pocity diváka). Pozn: v odůvodněném případě lze tuto část realizovat před projekcí celého filmu - práce s tušením žáků, co slyší a o čem by film mohl být

• V případě, že je to pro film relevantní - diskuze o speciálních efektech (scénické, kamerové triky, triky v postprodukci, kombinace hrané akce a animace apod.)

Způsob ověřování:

Učitel provádí žáky celým procesem, od výběru titulu pro projekci až po rozbor filmu a jeho případné zhodnocení v recenzi. Důležité je dělat reflexi vždy po jednotlivých etapách práce – po výběru titulu filmu, po zhlédnutí filmu, a to formou rozborové diskuse, i po možné práci na recenzi. Učitel hodnotí zapojení žáků do diskuze a rozboru filmového díla, vede žáky, aby v průběhu diskuze využívali vhodnou oborovou terminologii.

Ilustrace

Název ilustrace

Videoesej

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0958fe

Krátký textový popis

Tato ilustrativní úloha využívá médium audiovize k hodnocení filmových nebo audiovizuálních výtvorů. Jde o komplexní aktivitu, náročnou na přípravu a realizaci, ve které se propojuje pojmenování slovní s vizuálním, zvukovým a obecně filmovým vyjádřením. Cílem je zhodnocení ideálně filmu prostřednictvím krátkého videoformátu, ve kterém se kombinují výpovědi mluvčího s ukázkami z hodnoceného díla, i případně dalších obrazových, zvukových nebo filmových zdrojů.

Časová náročnost: 2 × 90 minut (+ čas na zhlédnutí audiovizuálního díla – je možné realizovat v domácím prostředí)

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjádří se k výtvarnému nebo audiovizuálnímu dílu, čím ho zaujalo, co mu přineslo.

003

Kulturní povědomí a jednání

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh je zaměřený na dosažení výsledků učení, díky nimž si žák utváří postoje k uměleckému a kulturnímu dědictví, současnému umění a rozmanitým projevům kultury v dnešním světě. Oblast podporuje místně zakotvené učení a identifikaci s místem, ve kterém žijeme.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

UAK-VFV-003-ZV5-007
Uvede příklad kulturní události či kulturní instituce ve svém nejbližším okolí.

Metodická podpora

Komentář

Cílem výsledku učení je to, aby žák postupně získával přehled o tom, co se z oblasti kultury v jeho nejbližším okolí odehrává, jaké události se pravidelně či ojediněle konají, které kulturní instituce může navštívit a co mu nabízejí. Výstup je tak zaměřený na propojování neformálního a informálního vzdělávání se vzděláváním formálním, a to zejména tím, že žáci dostávají ve výuce příležitosti hovořit o tom, co viděli, slyšeli, čeho se zúčastnili a s kým. Zároveň si mají žáci uvědomovat to, že kultura je součástí jejich každodenního života i života všech lidí v jejich nejbližším okolí a že je v různé míře a pestrosti vždy v jejich dosahu. Současně je důležité, aby na základě učitelova impulzu žáci vyhledávali a vzájemně si sdělovali svoje zkušenosti s činností kulturních institucí, případně jejich programy a aktivity dovedli popsat a doporučit ostatním. OVU podporuje místně zakotvené učení. Pomáhá vytvářet vztah žáka k místu, kde žije, k uměleckým a kulturním hodnotám, které má ve svém okolí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-PSP-000-PV1-001
Orientuje se v blízkém prostředí – doma, v mateřské škole i v širším prostředí – v okolí mateřské školy a v obci.

DDS-SLK-000-PV1-002
Spolupodílí se na udržování regionálních tradic.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV5-001
Rozpozná vybrané konkrétní rozdíly mezi vlastním vyjadřováním a vyjadřováním lidí z odlišných prostředí či kultur.

KKT-KON-000-ZV5-001
Uvede příklady některých kulturních institucí, projevů umění a kulturního dění ve svém okolí.

KOB-PCP-000-ZV5-001
Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-004
Posoudí na základě lokalizace specifika vlastního regionu, krajů ČR, sousedních států ČR a vybraných států v odlišných částech Evropy i světa a vliv těchto specifik na život v nich.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-003-ZV9-009

Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

UAK-VFV-003-ZV9-009

Představí ostatním konkrétní dílo, projev nebo osobnost z oblasti výtvarného a filmového umění a zdůvodní, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• sdělí svůj zážitek ze společně (v rámci školní výuky) navštívené kulturní události nebo události, kterou navštívil ve svém volném čase

Ilustrace

Název ilustrace

Kultura v našem okolí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3b86fb

Krátký textový popis

Aktivita žákům pomáhá získávat povědomí o kultuře a kulturních institucích v jejich okolí. Prostřednictvím diskuze, práce s fotografiemi a výtvarného zpracování se žáci učí rozpoznávat významná kulturní místa, jejich funkce a osobní význam. Aktivita podporuje rozvoj komunikačních dovedností, kritického myšlení, kreativity a kulturního povědomí. Zároveň poskytuje prostor pro osobní zkušenosti a zájmy, které přispívají k budování vztahu k místu a regionu, kde žijeme

Úroveň Na cestě

Popis

• Seznamuje se s různými kulturními událostmi a rozmanitými projevy umělecké tvorby ve svém nejbližším okolí, lokalitě, regionu.

• Seznamuje se s významnými kulturními institucemi a tradicemi ve svém okolí, lokalitě, regionu.

Ilustrace

Název ilustrace

Návštěva místního kina

Krátký textový popis

Návštěva místního kina

Tato aktivita seznamuje žáky s fungováním kina, významem a historií tohoto kulturního prostoru, zahrnuje exkurzi, lektorský úvod, projekci filmu a následné navazující aktivity.

Uvedený sled aktivit lze aplikovat i na jiné kulturní instituce nabízející lektorský program. Ačkoli zhlédnutí filmu je součástí zážitku, hlavním cílem je seznámení s institucí kina, jejím fungování, ale i významem pro fungování komunity a společnosti.

Popis činnosti žáků:

• krátká exkurze prostorem kina – seznámení s jeho provozem, významem a historií, ale také třeba pravidly chování v této instituci

• lektorský úvod pedagoga či pracovníka kina, jehož cílem je vzbuzení zájmu žáků o filmové dílo

• společná projekce

• následné navázané aktivity (diskuze, reflexe nebo kreativní úkoly) vedené lektorem přímo v samotné instituci nebo vyučujícím ve škole

Způsob ověřování:

Učitel sleduje, zda žáci během lektorského úvodu, kladou otázky nebo sdílejí své postřehy. Po shlédnutí filmu sleduje, jak jsou žáci schopni reflektovat příběh, témata a sdělení filmu, a zda dovedou propojit film s vlastním životem nebo s dříve probíranými tématy, vyhodnocuje kvalitu a originalitu žákovských výstupů v navazujících aktivitách (např. výtvarné práce, písemné reflexe, dramatizace).

Ilustrace

Název ilustrace

Home video

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/af2844

Krátký textový popis

Tato aktivita se zaměřuje na produkci vznikající většinou výhradně pro soukromé osobní nebo rodinné účely. Stejně jako lidé fotí sebe samé, své rodinné příslušníky i blízké, pořizujeme také různé videozáznamy. Seznámit žáky můžeme s nejstaršími projevy rodinných videí, jako byla už ta, vznikající v éře němého filmu, uspořádat přehlídku ukázek z rodinných archivů žáků nebo natáčet taková home videa v prostředí školy či při mimoškolních aktivitách.

Časová náročnost: 45 minut s nezbytnou přípravnou fází v předešlé hodině i domácí práci

Úroveň Splněno

Popis

• Uvede příklady kulturních institucí a akcí v blízkém okolí, regionu a uvede příklady aktivit, zážitků, s nimiž se může v těchto institucích setkat.

• Podělí se s ostatními o svůj zážitek z některé kulturní události, které se zúčastnil.

• Uvede důvod, proč by svým spolužákům nebo prarodičům a kamarádům doporučil navštívit nějakou kulturní událost či instituci.

Ilustrace

Název ilustrace

Místní tradice a kulturní události

Krátký textový popis

V každém regionu najdeme něco pro tuto oblast specifického, může jít o tradice i kulturní události, jako jsou různé festivaly, městské slavnosti nebo folklórní svátky. Tato aktivita podporuje u žáků povědomí o kulturním dědictví jejich regionu a rozvíjí dovednosti spojené s prezentací a spoluprací. Žáci pracují v týmech na přípravě prezentace o místní tradici nebo kulturní události, kterou představí „turistům“.

Popis činnosti žáků:

• Učitel vyvodí téma otázkami: Jaké znáte místní tradice a kulturní události? A co kdybyste je měli představit turistům, kteří nevědí vůbec nic o našem regionu?

• Žáci vyjmenují tradice a kulturní události ze svého regionu, které znají, mohou si pomoct vyhledáváním na internetu nebo v literatuře.

• Rozdělí se do skupin, každá ze skupin dostane za úkol připravit si prezentaci (může být i obrazová nebo audiovizuální) o zvolené místní tradici nebo kulturní události, kterou bude představovat turistům zdaleka (proč by se na něco takového měli přijet podívat, v čem je unikátní, co dalšího si z takového pobytu odnesou)

• Výsledky své práce představí ostatním žákům, kteří jsou pro tento moment v roli turistů.

Způsob ověřování:

Učitel sleduje zapojení žáků při diskusi a jejich schopnost pojmenovat tradice a události, pomáhá žákům s vyjmenováním a charakteristikou tradic a kulturních událostí, především z důvodu, aby žákovské popisy nebyly nějak chybné nebo zavádějící. Všímá si, jak efektivně žáci spolupracovat při hledání informací a přípravě prezentací. Posuzuje, zda prezentace obsahují klíčové informace, podporuje použití obrazového nebo audiovizuálního materiálu jako podpory prezentace.

Ilustrace

Název ilustrace

Pozvánka na místní kulturní událost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/42c76d

Krátký textový popis

Tato aktivita vede žáky k tomu, aby si o místní kulturní události zjistili nezbytné informace, vyhodnotili je a na jejich základě vytvořili pozvánku/pozvánky za použití různých nástrojů, technik nebo médií.

Časová náročnost: 45 minut, s nezbytnou domácí přípravou nebo realizací v případě videa

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklad kulturní události nebo uměleckého díla, se kterým se setkal ve svém okolí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

UAK-VFV-003-ZV9-008

Uvede příklady vlivu nových technologií na proměnu umělecké tvorby a jejího vnímání.

Metodická podpora

Komentář

Nové technologie, zejména digitální záznamové a přenosové technologie mají výrazný vliv na dynamiku proměn současného světa. Výrazným způsobem zasahují a ovlivňují i uměleckou tvorbu a její prezentaci. Žák by měl být schopný reflektovat, popsat a vysvětlit provázanost uměleckých oborů a kulturního a kreativního sektoru s digitálními technologiemi, jež významně ovlivnily a ovlivňují podobu uměleckých a kulturních projevů (tvorbu i reflexi) v posledních desetiletích. Měl by být schopný tyto vlivy v umění a kultuře vnímat, některé z nich pojmenovat a uvést konkrétní příklady. Měl by se základně orientovat v tom, jakým způsobem jsou digitální technologie součástí různých kulturních a tvůrčích odvětví (design, architektura, audiovizuální průmysl, filmová tvorba, záznamy a přenosy hudebních, divadelních či tanečních představení apod.).

Využití digitálních technologií pro účely záznamu obrazu a zvuku i komunikace je dnes součástí naší každodenní zkušenosti. Mladým lidem nicméně chybí reflexe toho, jak digitální technologie (pozitivně či negativně) ovlivňují jejich rozhodování, návyky, ale i kreativní vztahování se ke světu. Pochopení vlivu digitálních technologií a nových médií na svět umění je důležitou součástí osobnostního vnímání a rozvoje, zvláště když telefony, tablety a jiná technika tvoří ve spoustě případů nedílnou součást žákovského vztahování se ke světu kolem nich.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-TDO-000-ZV9-001

Generuje digitální obsah v různých formátech s cílem umocnit výstupy vlastní tvořivé činnosti.

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

Vzdělávací oblasti

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

INF-INF-004-ZV9-012

Vybírá pro své potřeby hardware, software a způsob připojení digitálních zařízení do sítě na základě porozumění jejich vlastnostem.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vyhledává příklady použití nových technologií v umění a kultuře.

Ilustrace

Název ilustrace

Objevování nových technologií v umění a kultuře

Krátký textový popis

Žáci vyhledávají příklady využití nových technologií v různých oblastech umění a kultury, naučí se identifikovat technologie a jejich kreativní využití v uměleckých projektech.

Popis aktivity:

• Učitel rozvede krátkou diskuzi o tom, co jsou nové technologie a jak mohou ovlivnit umění a kulturu. Vysvětlí, že nové technologie jsou například počítačová grafika, virtuální realita, 3D tisk, digitální malba nebo interaktivní instalace apod.

• Žáci se rozdělí do menších skupin. Každá skupina dostane za úkol vyhledat tři různé příklady použití nových technologií v umění a kultuře. Může jít o digitální umění, interaktivní výstavy, využití virtuální reality ve filmu nebo v divadle, 3D tisk soch a podobně.

• Každá skupina připraví krátkou prezentaci (5 minut), ve které představí vybrané příklady. Prezentace by měla obsahovat: Název díla nebo projektu, použité technologie (např. počítačová grafika, virtuální realita, interaktivní instalace), vysvětlení, jak byly technologie použity, zhodnocení, jak žáci díla vnímali

• Po prezentacích následuje společná diskuze. Diskutují se otázky jako: Jak nové technologie změnily způsob, jakým umělci prezentují svou práci? Jaké technologie se jim zdají nejzajímavější a proč? Jaký je rozdíl mezi tradičními a novými médii v umění?

• Na závěr si žáci ve výkladu vyberou jednu technologii, která je nejvíce zaujala, a navrhnou, jak by ji použili v rámci vlastního kreativního projektu. Můžete si představit vlastní uměleckou instalaci, digitální malbu, interaktivní výstavu nebo projekt v oblasti filmu či divadla.

Způsob ověřování:

Učitel sleduje, jak se žákům daří vyhledávat příklady použití nových technologií v umění a kultuře, hodnotí, zda správně identifikují a vysvětlují, jak technologie ovlivňují prezentaci a vnímání uměleckého díla. Sleduje jejich schopnost kriticky diskutovat o výhodách a významech těchto technologií a propojit je s emocionálním a vizuálním prožitkem z umění.

Úroveň Na cestě

Popis

• Seznamuje se s různými možnostmi využití nových technologií v umění (pohyblivý obraz ve výtvarném umění, VOD portály pro výběr audiovizuálních děl, počítačové hry).

• Získává základní informace o ochraně autorských práv a o možnostech využití cizích uměleckých děl.

• Uvede dvojici uměleckých děl (nebo uměleckého díla a běžné vizuální produkce), která má stejný nebo podobný námět, ale je zpracovaná rozdílnými prostředky (tzv. klasická a nová média).

Ilustrace

Název ilustrace

Porovnání klasických a nových médií

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d11002

Krátký textový popis

V rámci cvičení žáci porovnávají díla vytvořená klasickými a novými médii, která se věnují stejnému nebo podobnému námětu či motivu. Pomocí analýzy dvojice děl, žáci rozvíjejí schopnost vyhledávat a porovnávat použité prostředky.

Úroveň Splněno

Popis

• Uvede dvojici uměleckých děl (nebo uměleckého díla a běžné vizuální produkce), která má stejný nebo podobný námět, ale je zpracovaná rozdílnými prostředky (tzv. klasická a nová média).

• Uvede příklad vlivu digitálních technologií v oblasti vizuálního a audiovizuálního umění a tvorby.

• Vysvětlí, jak on sám přistupuje pomocí digitálních technologií k uměleckým dílům a kulturním projevům (online vysílání, VOD portály, promítání filmů z domácích nosičů, online videa, komunikace prostřednictvím audiovizuálních sdělení, digitální hry).

• Rozumí principům digitální hygieny a digitálního wellbeingu.

Ilustrace

Název ilustrace

"Tradice v novém"

Krátký textový popis

Ilustrace je volně pojata podle digitálního vzdělávacího zdroje „Tradice v novém“ (Mgr. et MgA. Petra Filipová, Ph.D., 2020)

Zadání pro žáky:

• Prohlédněte si učitelem připravené ukázky dvou uměleckých děl, přičemž jedno je zástupcem tradičního/klasického díla a druhé zástupcem umění nových médií (např. Eduard Kasparides, Orfeus a Eurydika × Bill Viola, Ocean Without a Shore, název ani autory učitel zatím neprozrazuje).

• Zaznamenejte si své prvotní dojmy

• Vytvořte pro zkoumaná díla vlastní název

• Hledejte širší souvislosti daného díla, např. kulturní a sociální. Připomínají vám daná díla nějaké situace z pohádek, filmů, z dějepisu či z běžného života?

• Nyní se seznamte s autory a s názvy obou uměleckých děl a prostřednictvím učitelovy prezentace s dalšími fakty a zajímavostmi o obou dílech

• rozdělte se do malých skupin (3–5 žáků) a připravte se na tvorbu krátkého videa na téma, společné pro obě umělecká díla (např. Světlo – voda – barva). Na papír si nakreslete jednoduchý storyboard a připravte si potřebné materiály a rekvizity.

• Podle časových, prostorových a technických možností vytvořte krátké video – buď jako jeden záběr, nebo s pomocí postprodukce (střih, zvuk, efekty)

• Výsledky své práce diskutujte a soustřeďte se na rozdíl mezi klasickými/tradičními výtvarnými prostředky a uměním nových médií

• Stručně popište, jak podle vás nová média ovlivnila tuto vaši tvorbu, jak ovlivňují vaši tvorbu dlouhodobě (ve škole, doma, na sociálních sítích) a jak se promítají do tvorby umělců, které sledujete (hudba, film, literatura, divadlo, tanec, výtvarné umění)

Popis ověřování pro učitele:

U diskuse nad díly je důležitá aktivita žáka a jeho schopnost uvádět asociace, propojující díla s jeho dosavadní zkušeností a s běžným životem. U tvorby krátkého videa je základním požadavkem předem zpracovaný storyboard, ve kterém je srozumitelně obsažen tvůrčí záměr. Tento záměr se musí viditelně propsat do výsledného videa, žák by měl být schopen ho vysvětlit a obhájit. Technické a formální parametry je možné řešit s ohledem na předchozí zkušenost žáků a technické a časové možnosti školy.

UAK-VFV-003-ZV9-009

Představí ostatním konkrétní dílo, projev nebo osobnost z oblasti výtvarného a filmového umění a zdůvodní, v čem spatřuje jejich význam.

Metodická podpora

Komentář

Výsledek učení umožňuje žákům hlubší orientaci v oblasti umělecké tvorby a v diverzitě a bohatosti kulturních projevů. Je to příležitost, aby si žák vytvořil vztah k určitým typům uměleckého vyjádření, k určitým projevům kultury. V diskusi s ostatními postupně rozpoznává rozdílnost názorů, učí se porozumět rozmanitosti světa umění a argumentovat vlastní volbu. Důležité je to, aby ve svých názorech nevycházel pouze z intuice, ale učil se uměleckou tvorbu a projevy kultury analyzovat přiměřeně svým schopnostem. Tím si také zpřesňuje pojmový aparát. Jedná se vlastně o určitou propedeutiku „kritické reflexe“, která prostupuje recepcí uměleckého díla a kulturního dění v komplexnosti včetně mezioborových a společenských kontextů.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-VFV-003-ZV5-007

Uvede příklad kulturní události či kulturní instituce ve svém nejbližším okolí.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KKT-UMK-000-ZV9-001

Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-001

Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Podělí se s ostatními o svůj zážitek z některé kulturní události, které se účastnil.

• Uvede příklady kulturních institucí a akcí v blízkém okolí, regionu a uvede příklady aktivit, zážitků, s nimiž se může v těchto institucích setkat.

• Uvede důvod, proč by svým spolužákům nebo prarodičům a kamarádům doporučil navštívit nějakou kulturní událost či instituci.

Ilustrace

Název ilustrace

Kulturní mapa našeho okolí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ddfe47

Krátký textový popis

Žáci se známí s kulturními institucemi a akcemi v blízkém okolí a regionu. Naučí se identifikovat různé typy institucí, popsat aktivity, které nabízejí, a propojit je s vlastními zájmy a zážitky. Ve třídě si společně vytvoří kulturní mapu, kam zaznamenají kulturní instituce a akce v jejich městě nebo regionu.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vyjádřil svůj postoj k vybranému uměleckému dílu, projevu nebo osobnosti.

• Vhodnou formou (např. diskusí, dotazníkem, anketou) svůj postoj k vybranému uměleckému dílu porovná s postoji ostatních.

• Tvůrčím způsobem prezentuje vybrané umělecké dílo, projev nebo osobnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Videorecenze

Krátký textový popis

Videorecenze

Anotace:

Recenze původně vznikla jako žánr psaného textu. Dnes už se na v on-line prostředí běžně setkáme i s její video formou. Žák bude nejen hodnotit a formulovat svůj názor na vybrané umělecké dílo, projev nebo osobnost z jeho regionu, ale také si procvičí ústní vyjadřování, které musí uzpůsobovat záznamu na kameru.

Popis činnosti žáků:

• žáci se rozdělí do dvojic nebo menších skupin

• každá skupina si zvolí umělecké dílo, projev nebo osobnost spjatou s naším regionem a zjistí o něm co nejvíce informací

• připraví jednoduchý bodový scénář, obsahující základní informace o popisovaném fenoménu a vlastní hodnocení

• poté následuje natáčení videorecenze, jeden ze žáků je kameramanem ostatní se stanou recenzenty hodnotícími film nebo dalšími členy štábu

• na závěr si videorecenze odprezentujeme

Způsob ověřování:

Učitel si se žáky zopakuje, co všechno by recenze měla obsahovat. V případě, že bude na aktivitu dost času a budete mít k dispozici vhodné vybavení, je možné videorecenzi různě vylepšit ve střihovém programu – např. přidáním zvukových efektů, hudby nebo třeba záběrů recenzovaného díla nebo i jiných snímků.

Ilustrace

Název ilustrace

Diskusní klub

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/72785e

Krátký textový popis

Diskuse nad zhlédnutým uměleckým dílem umožňuje utřídit si myšlenky, vyjádřit svůj názor, vyslechnout si hodnocení druhých, případně v reakci na odlišné názory své mínění pozměnit. Diskutovat můžeme o narativních dílech, jako je próza, film nebo divadelní představení, ale i o nenarativních, jako jsou různá výtvarná a hudební ztvárnění.

Časová náročnost: 45–90 minut (v závislosti na časové délce diskutovaného díla)

Úroveň Splněno

Popis

• Vyjádří svůj postoj k vybranému uměleckému dílu, projevu nebo osobnosti a vhodnou formou (např. diskusí, dotazníkem, anketou) ho porovná s postoji ostatních.

• Tvůrčím způsobem prezentuje vybrané umělecké dílo, projev nebo osobnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Umělecké dílo v okolí

Krátký textový popis

Zadání pro žáky:

• vyhledejte umělecké dílo, charakteristické pro vaše nejbližší okolí. Může se jednat o nejstarší obraz v místním kostele, důležitou architektonickou památku nebo třeba o chátrající sochu ze 70. let. Vhodná je práce ve dvojici nebo malé skupině. S vyhledáním vhodného díla vám může pomoci učitel, rodiče, pracovník místního archivu apod.

• vytvořte jednoduchý dotazník nebo anketu pro své spolužáky (učitele, rodiče apod.) a zeptejte se jich na názory, týkající se vybraného uměleckého díla

• V čem se s ostatními v názoru na vybrané dílo shodujete a v čem se rozcházíte? V případě potřeby s ostatními nad výsledky ankety dále diskutujte.

• Zjistěte si o vybraném díle co nejvíce informací a určete konkrétní prvky (stáří, velikost, umístění, barevnost, námět, textura apod.), které úzce souvisí s vašimi postoji či s postoji ostatních

• S pomocí mobilního telefonu (nebo jiné, ve škole dostupné techniky) natáčejte krátká videa, na kterých bude zachyceno vybrané dílo (celek, detail, blízké okolí) a výroky, které se ho týkají (obdivné, kritické, nerozhodné, laické, odborné, dětské, dospělácké apod.).

• Vzniklá videa protřiďte, seřaďte a podle potřeby doplňte informacemi a fakty, která jste o díle již dříve vyhledali. Výsledkem by mělo být video v délce přibližně 1 minuty.

• Společně si své snímky promítněte a diskutujte, zda a jak se vaše vnímání vybraných děl proměnilo. Promítání se může uskutečnit v širším okruhu, než je vaše třída (škola, obec, projektový den apod.).

• Tip pro navazující výuku: vyhledejte dostupné umělecké nebo dokumentární snímky, které se věnují podobnému tématu (sledují konkrétní umělecké dílo nebo projev kultury a různé reakce na něj) a popište, v čem se vaše postupy (obsahové či technické) shodují a v čem se liší.

Popis ověřování pro učitele:

Vyučující sleduje aktivitu a samostatnost žáků při hledání vhodného díla. Během přípravy a realizace ankety je vhodné zaměřit se na způsob kladení otázek – zda jsou uzavřené či otevřené, zda vedou k hodnocení nebo zamyšlení, jestli jsou předvídatelné nebo překvapivé. Při hledání informací k danému dílu je důležité, zda jsou žáci k dostupným zdrojům kritičtí a dokáží je třídit na základě jejich relevance. U natáčení a střihu videa je základním požadavkem předem definovaný tvůrčí záměr (žák si uvědomuje, že výběrem záběrů a způsobem vyprávění ovlivňuje názory a postoje diváka) a přiměřená srozumitelnost výsledku. Technické a formální parametry je možné řešit s ohledem na předchozí zkušenost žáků a technické a časové možnosti školy.

Ilustrace

Název ilustrace

Návrh hesla pro internetovou encyklopedii

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5a5373

Krátký textový popis

Hesla na internetových encyklopediích, z nichž nejznámější je Wikipedie, nám poslouží jako dobrý vzor. Vytváříme encyklopedické heslo pro lokálního umělce nebo umělkyni, významnou kulturní osobnost nebo významnou zdejší architektonickou památku či umělecké dílo (sochu ve veřejném prostoru, kostelní vitráže atd.).

Časová náročnost: 45 minut, s nezbytnou domácí přípravou

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Představí ostatním výtvarné, architektonické nebo filmové dílo.

HTD

Hudební, taneční a dramatická výchova

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor Hudební, taneční a dramatická výchova je primárně založený na využívání sebe sama (svého těla, hlasu, pohybu, instrumentačních dovedností) jako prostředku uměleckého vyjádření. Jeho podstatou je bezprostřední a jedinečné setkání umělce a diváka/posluchače, ať už se jedná o setkání se spolužáky ve třídě nebo se živým uměním v autentickém prostředí mimo školu.

V tematickém okruhu **Interpretace, vlastní tvorba a její sdílení** jsou akcentovány činnosti rozvíjející múzické dovednosti žáka. Rozvíjejí reprodukční, interpretační a tvůrčí vyjadřování žáka a dovednost komunikovat prostřednictvím osvojených vyjadřovacích prostředků umění – uměleckých druhů od prosté nápodoby, po interpretaci, vlastní tvorbu až po sdílení vlastní tvorby s diváky/posluchači. Působí na rozvoj žákovy jedinečné osobnosti v její celistvosti. Dávají prostor pro seberealizaci, podněcují fantazii a posilují emoční inteligenci. V procesu tvorby žák rozvíjí a kultivuje své vyjadřovací schopnosti, verbální i neverbální komunikaci, empatii a sociální inteligenci, vnímavou pozornost a respekt vůči sobě, prostředí i společenství.

Na 1. stupni vycházejí tvůrčí činnosti z dětské hravosti, spontaneity a přirozené potřeby vyjadřovat se hlasem, pohybem a hrou.

Na 2. stupni nabízejí tvůrčí a umělecké činnosti žákovi širokou škálu možností individuální volby výrazových prostředků pro své vlastní sdělení, zároveň mu umožňují přijímat různé role ve společném tvůrčím nebo interpretačním procesu a budují schopnost týmové spolupráce. Žák nachází vlastní preference a uvědomuje si význam těchto činností pro svůj rozvoj.

Hudební činnosti specificky rozvíjejí hudební schopnosti žáka, jež se následně projevují individuálními hudebními dovednostmi sluchovými, rytmickými, pěveckými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými, hudebně tvořivými a poslechovými. Vedou žáka k porozumění hudebnímu umění, aktivnímu vnímání hudby a zpěvu a k jejich využívání jako svébytného prostředku komunikace. Pro budování těchto dovedností je

potřebná pravidelnost, dlouhodobost a kontinuita.

Tvůrčí a interpretační činnosti vycházející z kreativního tance pomáhají žákovi vytvářet trvalé vztahy mezi myšlením, prožíváním a fyzickou složkou. Prostřednictvím kreativních pohybových her, taneční tvorby a improvizace rozvíjí žák své osobité pohybové a taneční vyjadřování, citovost, citlivost a tělesnou inteligenci. S respektem k individuálním dispozicím vede učitel žáka k sebepoznávání skrze pohyb, k vnímání vlastního těla, posilování sebedůvěry a k pochopení významu pohybu.

Tvůrčí činnosti vycházející z divadla zobrazují uměleckými prostředky svět mezilidských vztahů a situací. Žák v individuální, ale zejména skupinové a týmové tvorbě využívá prostředky divadla ke komunikaci s divákem, ale i k prozkoumávání situací, vztahů, příběhů, témat. Skrze improvizace, hry, divadelní tvorbu a jejich reflexi se tak učí porozumět jak prostředkům a postupům divadla, tak sobě samému, druhým, objevovat svět okolo sebe z nových perspektiv.

V tematickém okruhu **Recepce a reflexe uměleckého díla** dostává žák na 1. stupni příležitost sdílet spolu s ostatními zážitek ze setkání s uměleckým dílem a vypovídat o něm přirozeným jazykem nebo skrze vlastní tvůrčí činnost. Na 2. stupni popisuje svůj zážitek s porozuměním základním prostředkům, struktuře i významu díla. Žák se může s uměleckými díly seznamovat zprostředkovaně formou audiozáznamů a videozáznamů, ale škola by měla umožnit i přímý kontakt se živým uměním. Ten rozvíjí porozumění žáka podstatě tohoto oboru a žákovy schopnosti vnímat umělecká díla v autentickém a jedinečném okamžiku setkání umělce a diváka/posluchače.

V tematickém okruhu **Kulturní povědomí a jednání** se žák učí porozumět významu živého umění a kultury pro sebe i pro společnost. Seznamuje se s příklady různých kulturních aktivit, tradic, institucí, zejména v místě, kde žije, ve svém regionu a na 2. stupni i v širším měřítku. Poznává živé umění a kulturu v jejich diverzitě, pestrosti a hledá si k nim svůj osobní vztah.

Vzhledem k provázanosti oboru se živým uměním a kulturou je pro naplňování jeho cílů vítaná spolupráce školy s uměleckými a kulturními institucemi, základními uměleckými školami, institucemi neformálního vzdělávání, umělci z praxe.

001

Interpretace, vlastní tvorba a její sdílení

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh je zaměřený na dosažení výsledků učení, díky nimž žák různými uměleckými prostředky vyjadřuje podle individuálních schopností svoje vjemy, pocity, prožitky, představy, myšlenky, zpracovává různé náměty a témata, interpretuje díla jiných, prezentuje svá díla a reflektuje proces individuální i skupinové tvorby.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

Metodická podpora

Komentář

Umělecké vzdělávání provázejí aktivity, při nichž žák formou různých řízených činností, her, cvičení rozvíjí svou kreativitu, zkoumá své tvůrčí možnosti a buduje základní dovednosti potřebné pro reprodukční činnosti, interpretaci a individuální i skupinovou tvorbu v oblasti hudby, kreativního tance, divadla. Žák si uvědomuje své vlastní předpoklady pro tyto činnosti i předpoklady ostatních, objevuje a rozvíjí své přirozené schopnosti.

V hudebních hrách a cvičeních (rytmických, pěveckých a intonačních, sluchových, pohybových) žák využívá a zdokonaluje své hudební schopnosti a získané dovednosti. Díky těmto činnostem rozvíjí individuální hlasový potenciál při sólovém, skupinovém nebo sborovém zpěvu, své hlasové, rytmické, instrumentální dovednosti a návyky, učí se pracovat s dechem a dechovou oporou.

Zkušenosti z **tanečně-pohybových aktivit** přispívají k budování zdravých pohybových návyků, k posilování sebedůvěry, rozvíjejí u žáka schopnost vnímat vlastní tělo a prostor a vyjadřovat se a komunikovat pohybem. Zkušenosti z her a cvičení zaměřených na hlasové, mluvní, komunikační, improvizační dovednosti a dovednosti pro partnerskou a skupinovou spolupráci uplatní žák zejména **v oblasti dramatické výchovy a divadelní tvorby**, ale i mimo ni.

Význam těchto činností často přesahuje do jiných oblastí žákova života, pomáhají mu vytvářet si pozitivní vztah k sobě samému, druhému, společenství.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-001
Vyjadřuje se prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností.

DDS-ZKV-000-PV1-002
Vyjadřuje se pomocí dramatizace, přijímá různé role při dramatických činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV5-001
Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV9-001
Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

UAK-HTD-001-ZV9-002

Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-003

Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

UAK-HTD-001-ZV9-004

Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zapojuje se do herních aktivit, v nichž uplatňuje svou představivost a fantazii a v nichž využívá své přirozené hlasové, mluvní a pohybové dovednosti, dovednosti pro hru s předměty a nástroji, rytmické dovednosti apod.
- Hravou formou se seznamuje se základními prvky hudby, jako je rytmus, melodie a zpěv.
- Zkoumá možnosti svého hlasu, rytmického cítění a pohybového projevu v souvislosti s hudbou.
- Zvládá základní pohybové dovednosti.
- Vyhledává příležitosti k pohybu.
- Vstupuje za postavu do jednoduchých rolových her a situací.

Ilustrace

Název ilustrace

Hra na jména (pohyb a hlas)

Krátký textový popis

Anotace: Hra, která vede žáka k jednoduchému pohybovému ztvárnění svého jména společně se zapojením hlasu a rytmizováním. Žák taktéž rozvíjí svou rozlišovací schopnost v činnostech skupinových a vlastní individuální.

Zadání pro žáky / popis situace, činnosti žáka: Utvoříme kruh a pedagog a žáci jeden po druhém zřetelně vyslovují svoje jméno a současně předvedou libovolný taneční pohyb. Na začátku pedagog předvede několik možnosti ztvárnění svého jména hlasem a pohybem (aby děti povzbudil k využívání různých pohybových možností, např. otočení, výskok, dřep, pohyb paží, úklon, kroužek rameny, pohyb boků...). Jen co se představí první žák, následně jeho jméno s pohybem spolu s ním zopakuje celá skupina. Pohyb musí trvat tak dlouho, jako trvá vyslovení jména. Jméno můžeme slabikovat, ale není to nutné. Takto se postupně představí všichni v kruhu v rytmu sólo – skupina – sólo – skupina, atd.

Způsob ověřování/ hodnocení učitelem: Učitel pozoruje zdali se žák soustředí na pohybové předlohy svých spolužáků a zdali se je sám schopen své jméno ztvárnit pohybem a zvukem.

Odkaz na zdroje / autor: Zdroj: Tanec, Pohyb, Rytmus: Taneční hry pro tvořivost a pohodu ve třídě (NPI, 2022): https://ukrajina.npi.cz/files/tpv-tanec-pohyb-rytmus.pdf

Ilustrace

Název ilustrace

Válíme těsto s písničkou

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita vede žáka k přirozenému pohybu v rytmu při zpěvu písně. Taktéž v pohybovém ztvárnění zrcadlí jednoduchou písňovou formu.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci se naučí s učitelem/učitelkou písničku Válím (autorka písně Marie Sommerová). Píseň je v písňové formě A B A a má dvě sloky. Všichni sedí na zemi a každý má k dispozici jedno ozvučné dřívko. Bude jej používat jako váleček. Žáci si sdělí, jaké těsto budou válet (představa o těstě na cukroví, závin, atd.). Při zpěvu používají váleček (dřívko) na zemi a válí v rytmu písně.

První sloka:

Část A: dřívko válí dlaněmi po zemi v rytmu písně.

Část B: žáci dle textu na zemi naznačují obvod plechu pomocí dřívka, jako by jej nakreslili na zem.

Část A: opět válení na zemi v rytmu.

Druhá sloka:

Část A: (stejná aktivita jako první sloka)

Část B: žáci naznačí nastrouhání jablíčka (pravá ruka v pěst se otírá o narovnanou dlaň levé ruky), ať jsi kluk či holčička (ukazují na kluky a holky ve třídě)

Část A: (stejná aktivita jako u první sloky).

Žák opakuje to, co vidí u učitele/učitelky - pohyb, choreografii, práci s dřívkem, zpěv. Představuje si, že opravdu válí těsto, pohyb je přirozený, houpavý jako v pažích, dlaních, tak v celém trupu. Činnost podporuje vnímání hudby v těle.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje, jak rytmicky žák pracuje, jestli se zapojuje při pohybu i ve zpěvu, jak tyto aktivity zvládá dohromady.

Odkaz na zdroje / autor - *Marie Sommerová, Všeználkův notovníček (publikace pro výuku dětí, vydavatelství Hudební Všeználek)*

Ilustrace

Název ilustrace

Příklady lekcí taneční a pohybové výchovy pro průběh školního roku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0602aa

Krátký textový popis

Anotace:

Lekce taneční a pohybové výchovy, sestavené do celku odpovídajícímu průběhu školního roku (září-červen). Vyučovací bloky jsou vždy rozděleny do tří samostatných částí, cvičení vstupného a závěru. Každá z těchto částí je podrobně popsána.

Zdroj: *Lössl, J.: Rytmická, pohybová a taneční výchova mladšího žactva. Deset lekcí pro začínající pedagogy. NIPOS, Praha 2012*

Ilustrace

Název ilustrace

Honzo, Honzo, poraď

Krátký textový popis

Anotace: Hra, při níž žáci simultánně pantomimicky zobrazují jednoduché děje. Při domlouvání rozvíjejí schopnost komunikace, ve variantě společné provázané činnosti i schopnost spolupráce ve skupině, vnímání partnera při hře.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Jeden žák jde za dveře, ostatní ve třídě se domluví na jednoduché činnosti (např. povolání). Žák je zavolán zpět, hra začíná větou od skupina směrem k žákovi, která byl za dveřmi: “Honzo, Honzo, poraď, co teď máme dělat.” Žák odpovídá: “ Dejte se do práce.” Skupina pantomimicky předvádí domluvenou činnost, žák hádá.

Náročnější varianta: Jeden žák jde za dveře, třída je rozdělena na skupiny. Každá skupina domluví společnou činnost, která se ale skládá z různých dílčích činností (např. stavba domu - jeden klade cihly, další je podává, další míchá maltu ...). Po příchodu žáka se opakuje rituál začátku, žák následně hádá, co dělají jednotlivé skupiny.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Po skončení činnosti učitel vede učitel se žákem rozhovor: Bylo pro něj obtížné uhodnout činnost? Co mu pomohlo? Kde si nebyl jistý? V případě práce ve skupinách reflektuje se žáky i domluvu ve skupině: Kdo přinesl nějaký nápad? Dařilo se jim domluvit se na tom, co budou představovat a kdo jaké činnosti? Na koho byli ve hře nejvíce napojeni - dařila se jim souhra?

Úroveň Na cestě

Popis

• Přijímá pravidla a zadání.

• Zapojuje se do individuálních, párových i skupinových herních aktivit a cvičení, v nichž získává základní dovednosti a návyky uplatnitelné v reprodukčních, interpretačních a tvůrčích činnostech hudební, taneční a dramatické výchovy:

- rozvíjí svou hrubou i jemnou motoriku prostřednictvím cvičení a hry jednoduchých doprovodů za pomoci předmětů či snadno ovladatelných hudebních nástrojů,

- sleduje průběh hudby a vnímá souvislosti s její náladou, dynamikou, tempem a svojí aktivitou,

- formuje svůj hlasový projev nasloucháním sama sebe i druhých,

- pracuje s jednoduššími rytmickými, pěveckými a intonačními cvičeními a hrami,

- skrze vnímání vlastního těla a pohybu si v hrách a cvičeních osvojuje principy správného a zdravého držení těla,

- zapojuje se do her a cvičení založených na vyjadřování a komunikaci pohybem/tanečním pohybem,

- zapojuje se do herních aktivit a cvičení, v nichž získává základní dovednosti pro tvorbu v oblasti dramatické výchovy a divadla (hlasové a mluvní, pohybové, komunikační, improvizační, dovednosti pro hru v roli, skupinovou spolupráci apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Tanec zamrzání a rozmrzání vody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9be8ec

Krátký textový popis

Anotace:

Motivací pro tuto kreativní taneční úlohu jsou dvě kontrastní skupenství (podoby), ve kterých se voda vyskytuje: tekutina a led. Co je v našem těle pevné a co tekuté? Příklady skupenství vody (kapalné a pevné) a proces tání a zamrzání je vhodnou motivací pro přiblížení práce se svalovým napětím a uvolněním. Pohyb vody evokuje pohybovou kvalitu typickou pro volné plynutí pohybu, zamrzání a rozmrzání pak kvalitu vázaného plynutí, kontrolovaného pohybu, kdy je třeba postupně zvyšovat nebo uvolňovat napětí ve svalech.

Metodický materiál na úložišti obsahuje obsahuje zadání pro žáka, motivaci ke kreativní taneční úloze zaměřené na pohybovou kvalitu propojenou s představou, vnímání tvaru těla, svalového napětí a uvolnění; popis modelové situace, popis činnosti žáků, způsob ověřování učitelem, kritéria pro vyhodnocování. Žák se soustředí na kvalitu pohybu, která je motivovaná představou a hudebně či zvukem.

Odkaz na zdroje / autor: Jana Látalová, Zdroj: Taneční a pohybová výchova pro mladší žactvo v základním vzdělávání, Lössl, Pucová, Rellichová, NIPOS 2024.

Ilustrace

Název ilustrace

Tančíme na měňavou hudbu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ee6e3f

Krátký textový popis

Autor: Ondřej Hrách

V této aktivitě se žáci zapojí do hudebně pohybové hry, během níž pohybově reagují na proměny hudebního doprovodu. Žáci procvičují aktivní naslouchání hudbě, reakce na hudební změny a pohybovou expresi. Aktivita využívá digitální nástroje k vytvoření i modulacím hudby a žáci se v jejím průběhu seznamují s pravidly jejich užívání.

Ilustrace

Název ilustrace

Hra na sovy

Krátký textový popis

Anotace: Žák se učí intonovat (zpívat čistě), vnímat poslechem tón, svůj hlas korigovat dle toho, co slyší. Taktéž se naučí hře na zvonkohru, motoriku ovládání paličky a úderu do nástroje.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci si hrají na sovy. Vyberou si tón na zvonkohře (vystačí jedna na celou třídu a může být jednooktávová, diatonická) a na tento tón hrají písničku (ta je na jednom tónu).

Text: Ú, ú, sova, ú, ú, houká, v noci nespí, stále kouká, úúú

Žáci mohou sedět na zemi, ale nemusí. Mohou si vybrat místo, ve kterém si budou představovat, že je v lese, kde sedí sova. Ta houká v rytmu textu na jednom jediném tónu. Žák, který jde hrát sovu, vybere tón a hraje ho v rytmu textu. Ostatní žáci zpívají na vybraném tónu celý text spolu s žákem, který hraje na zvonkohru. Žáci se střídají, každý si najde svůj tón.

Způsob ověřování (na co se má učitel zaměřit, co má sledovat, případně kritéria pro vyhodnocování): Učitel vnímá, jak žák, který hraje na zvonkohru, dokáže rozehrát tóny pomocí paličky, zda dokáže paličku včas zvednout, aby nástroj mohl znít. Dále vnímá, jak jsou žáci schopni korigovat svůj hlas (zvyšovat či snižovat, aby se dostal tón na požadovaný tón zvonkohry). Tato hra má progres u žáků, pokud ji trénují vícekrát. Sluchová analýza a vlastní zpěv se s každou další příležitostí zlepšuje a intonačně vylaďuje.

Odkaz na zdroje / autor: Marie Sommerová

Ilustrace

Název ilustrace

Roztanči třídu!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b3c6f0

Krátký textový popis

Anotace: Text vychází z praktické zkušenosti Barbory Látalové, DiS., pedagožky, tanečnice a choreografky, která během své dlouholeté praxe působila v oblasti taneční a pohybové výchovy v rámci projektu Tanec školám (Tanec Praha, z. ú.) na různých ZŠ v Praze i v divadle Ponec. V rámci projektu Tanec do ubytoven začala na jaře roku 2022 pracovat přímo se skupinami ukrajinských dětí a s heterogenními kolektivy dětí, je tedy vhodná i pro žáky, kteří si teprve osvojují češtinu. Pohybové aktivity podporují integraci žáka do kolektivu, dodávají mu jistotu a pocit, že je schopný fungovat v rámci třídy, i když jeho čeština je na počáteční úrovni. Přispívají k pozitivním vztahům v rámci třídy. Ilustrace nabízí přehled různých pohybových her, cviků a etud určených všem pedagogům (bez ohledu na taneční vzdělání), kteří chtějí oživit svou výuku pohybovou aktivitou, společně „sladit" kolektiv ve třídě, procvičit u žáků postřeh či probudit společnou hru a fantazii a vzájemnou vnímavost mezi žáky. Uvedené aktivity jsou použitelné buď v souvislém celku, nebo jednotlivě – dle konkrétních potřeb učitele i žáků. Na konci dokumentu jsou k dispozici i tipy na hudební nahrávky pro doprovod pohybových her.

Národní pedagogický institut České republiky, 2022

Autorky: Barbora Látalová, Kateřina Klementová

Ilustrace

Název ilustrace

Rozehrané živé obrazy na dané náměty - situace.

Krátký textový popis

Anotace: Hra, při níž žáci postupně vytvářejí společný živý obraz na daný námět a následně ho na chvilku rozehrají. Učí žáka vnímat další spoluhráče při vzniku obrazu i společné hře, vstupovat do postavy a jednat za ni jednoduché mimetické hře.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Učitel zadá námět (situaci), na který budou žáci postupně vytvářet živý obraz, a počet postav- Námět v sobě může (ale nemusí) obsahovat dramatickou situaci (např. Povodeň). Žák řekne, kým v dané situaci je, a zobrazí postavu sochou. Následuje další žák se svým nápadem, který navazuje na předcházející (žáci tvoří společně jednu situaci). Tvorba obrazu je ukončena počtem, který učitel zadal na začátku, ti, kteří nevstoupili do obrazu, budou následně diváky. Na zvukový signál obraz na chvilku "ožije" (půlminutové rozehrání). Na zvukový signál obraz opět "zamrzne", hrající žáci znehybní. Následuje reflexe: Pro hrající žáky: Překvapilo vás, s čím přišel následující spoluhráč? Dařilo se vám vnímat ve hře jiné spoluhráče? S jakou postavou vaše postava nejvíce komunikovala a proč? Byla v dané situaci nějaká postava, s níž jste nekomunikovali a proč? apod. Pro diváky: Podařilo se hráčům udržet postavy? Který okamžik vás při rozehrání zaujal? Měli jste při tvorbě obrazu sami nějaký nápad, která jste neuplatnili - proč? apod.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Pro aktivitu je podstatná reflexe po ukončení herní části. Učitel vnímá, kdo je ve hře aktivní, kdo chce být spíše stranou, sleduje zapojení žáků do reflexe. Při opakování se snaží vytvořit prostor pro méně průbojnější žáky, kteří ale mají chuť do tvorby vstoupit. Zároveň respektuje ty, kteří chtějí zůstat stranou, a dává jim prostor při divácké reflexi.

Úroveň Splněno

Popis

• Prostřednictvím her, cvičení zkoumá své tvůrčí možnosti, rozvíjí svou představivost a fantazii, získává a rozvíjí dovednosti a návyky uplatnitelné v reprodukčních, interpretačních a tvůrčích činnostech hudební, taneční a dramatické výchovy i mimo ně.

• Popíše, co se při těchto činnostech učil, co si zkoušel, v čem se rozvíjel, co si uvědomil.

• Pod vedením učitele a na základě zkušenosti z her, cvičení a tvůrčích činností koriguje svůj hlasový, mluvní, pěvecký, tělesný a pohybový projev i hru s hudebními i nehudebními nástroji a předměty.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozmlouváme s Marťany

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a19a1f

Krátký textový popis

Anotace: Hra učí žáka soustředěně naslouchat, motivuje k přesnému zopakování slyšeného.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s předmětem a loutkou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/355b74

Krátký textový popis

Anotace: V odkazu je popsána aktivita, v níž se žák učí využívat v zobrazované činnosti předmět v jeho reálné funkci, jako zástupnou rekvizitu i jako loutku. V jednoduché podobě tak učí žáka porozumět proměně jevištního znaku, jevištní metafoře. Rozvíjí jejich fantazii, hravost a kreativitu.

Ilustrace

Název ilustrace

Kreativní taneční hra “Barevné části těla”

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3c892d

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita popsaná v ilustraci učí žáka znát a popsat základní části svého těla (hlava, paže, trup, hrudník, pánev, nohy), využívat jejich pohybové možnosti ve svém tanečním projevu. Aktivita je ukončena reflexí, v níž žák sdělí, na jaké části svého těla při pohybu soustředil. Žák také porovná, které části těla se mu tímto způsobem ovládali snáze, a které naopak obtížně. Motivací ke hře je představa velké kádě plné barvy, do které si namočíme dlaně a zabarvíme si konkrétní část těla (k roztírání barvy, kterou si představujeme, využíváme citlivý dotek, kterým danou část těla zvědomujeme). Zabarvenou částí těla pak pohybujeme, s představou, že s ní malujeme v prostoru, zanecháváme na zemi i v prostoru kolem sebe barevné stopy a dráhy.

Metodický materiál na úložišti obsahuje zadání pro žáka, motivaci ke kreativní taneční úloze zaměřené na rozvoj pohybových možností jednotlivých částí těla, popis modelové situace, popis činnosti žáků, způsob ověřování učitelem, kritéria pro vyhodnocování a odkaz na video lekci z projektu Tanec školám a doplňující metodický materiál.

Odkaz na zdroje / autor: Markéta Pucová

Ilustrace

Název ilustrace

Zeptej se

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/791a69

Krátký textový popis

Autor: Jan Bárta

V ilustraci je popsána aktivita, jejímž cílem je rozvíjet kreativitu žáků, jejich komunikační dovednosti, schopnost zvládnout nečekané impulsy, improvizovat, rozvíjet komunikační aktivity dětí a propojit členy skupiny prostřednictvím společné hry. Celá skupina pracuje společně, přičemž se do procesu částečně zapojuje i učitel. Vede žáky k tomu, aby se naučili naslouchat a reagovat na to, co bylo řečeno, a na odbourávání sebecenzury v rámci hry se členy skupiny, kterou žáci znají. Hra klade i poměrně velké nároky na pohotovost a improvizační dovednosti. Improvizační hra dává také prostor osobitosti, originalitě, jedinečnosti – jak při vymýšlení otázek, tak při tvorbě improvizovaných odpovědí. V reflexi žáci vyjadřují své emoce ze hry a propojují hru se situacemi v reálném životě.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Získává pomocí her a cvičení základní hudební, taneční, hlasové a pohybové dovednosti pro skupinovou interpretaci a tvorbu v oblasti hudby, tance a divadla.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Metodická podpora

Komentář

Žák využívá základní hudební, taneční a divadelní dovednosti při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech, specificky potom:

V oblasti **hudební interpretace a tvorby**: Zpívá písně v rozsahu přiměřeném individuálním schopnostem a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti, rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, využívá snadno ovladatelné hudební nástroje (nástroje Orffova instrumentáře) k doprovodné hře, realizuje (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not nebo jiného jednoduchého zápisu, vyjadřuje pohybem znějící hudbu (např. rytmus, dynamiku, formu, melodii).

V oblasti **tanečně-pohybové tvorby**: Využívá své tělo a jeho pohybové možnosti jako výrazový prostředek ve svém pohybovém/tanečním projevu, ve společných kreativních pohybových hrách a jednoduchých tanečních improvizacích, s vědomím základních aspektů pohybu: prostorového, časového a dynamického. Užívá a kombinuje objevené taneční tvarosloví (pohybový slovník) v jednoduché taneční hře/etudě/kompozici, propojuje svůj pohyb s představou a s hudebním doprovodem.

V oblasti **divadelní tvorby**: Využívá elementární divadelní formy a postupy divadla (např. rolové hry, improvizace, živé obrazy, jednoduché divadelní etudy, hru s předmětem a loutkou) ke zkoumání jemu dostupných námětů a témat a jejich sdělování.

Žák se učí uplatnit tyto dovednosti v jednoduchém hudebním, pohybovém nebo divadelním výstupu nebo výstupu, který tyto prostředky propojuje. Cílem těchto činností není kopírování vzorů vytvořených učitelem (např. tanečních kroků, choreografií), pokud tato nápodoba, reprodukce není významnou součástí metodiky žákova rozvoje (např. při zpěvních nebo instrumentačních činnostech). Jejich smyslem je zejména rozvoj tvůrčích schopností a dovedností, představivosti a fantazie a žákova radost z tvorby a objevování různorodosti uměleckého vyjadřování a vlastního tvůrčího potenciálu.

Učitel respektuje osobnostní nastavení žáka, jeho schopnosti a preference, pomáhá mu najít jeho místo v interpretačním a tvůrčím procesu. Podporuje prostřednictvím těchto činností žákův osobnostně sociální rozvoj, vytváří podmínky a příležitosti pro to, aby žák zažil pocit úspěchu z individuální nebo společné činnosti. Prezentace výsledků této činnosti mimo třídu (např. v rámci školních kulturních akcí, při setkání s rodiči) není primárním cílem procesu, ale může být případně jeho vhodným vyústěním.

Dovednosti spojené s procesem umělecké tvorby lze žákům předávat i formou tvůrčích projektů, dílen, integrovaných tematických bloků využívajících prostředky umělecké tvorby apod. Rozvoj hudebních interpretačních dovedností vyžaduje kontinuální navazující výuku dlouhodobějšího charakteru.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-SLK-000-PV1-003
Přijímá rozmanitost lidí a vnímá ji jako přirozenou.

DDS-ZKV-000-PV1-001
Vyjadřuje se prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností.

DDS-ZKV-000-PV1-002
Vyjadřuje se pomocí dramatizace, přijímá různé role při dramatických činnostech.

DJP-PFT-000-PV1-001
Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií.

DJP-PFT-000-PV1-002
Využije vhodné příležitosti a materiály pro vyjádření své fantazie.

DJT-PHJ-000-PV1-003
Koordinuje pohyby těla, ruky a oka.

DJT-PHJ-000-PV1-006
Sladí pohyb s rytmem, zpěvem a hudbou.

DJT-PHJ-000-PV1-007
Vykonává jednoduchý pohyb podle vzoru a provede ho podle pokynu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

KRP-BAD-000-ZV5-001
Rozpozná jednoduchý výzkumný problém a jeho možné řešení.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CSP-OSV-003-ZV5-006
Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

JJK-CJL-001-ZV5-008
Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

JJK-CJL-001-ZV5-009
Tvořivě pracuje s uměleckým textem.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV9-001

Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

UAK-HTD-001-ZV9-002

Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-003

Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

UAK-HTD-001-ZV9-004

Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

UAK-HTD-003-ZV9-008

Zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních nebo uměleckých aktivit a projektů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Spontánně se vyjadřuje pohybem, hlasem, zpěvem, přijímá a vytváří různé role ve hře.
- Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií.

Ilustrace

Název ilustrace

Pan Sova

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ccf6cb

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace vychází z komplexně pojaté lekce vytvořené na základě literární předlohy (A. Lobel: Pan Sova. Návštěva.). V lekci jsou využívány postupy dramatické výchovy pro práci s příběhem a tématem. V ilustraci je popsána část, kdy žáci vstupují improvizovaným jednáním za postavu do situace s cílem udělat radost někomu, kdo se cítí smutný, osamocený. V aktivitě je využita metoda učitele v roli, učitel je tak spoluhráčem ve společné rolové hře. Žáci vstupují do postav, které si sami vymyslí, jsou jim blízké, hru vede učitel zevnitř hry samé, je sám jejím účastníkem.

Odkaz na zdroje / autor: Radek Marušák, na základě literární předlohy: Lobel, Arnold. *Pan Sova*. Překlad Pavel Šrut. 4. vydání. V Praze: Albatros, 2024. 68 stran. První čtení. Umíme číst!. ISBN 978-80-00-07541-9.

Ilustrace

Název ilustrace

Skřítek na paži

Krátký textový popis

Anotace: Žák se učí používat hlas v různé dynamice, projevit se v hlase, dostatečně se nadechnout, tedy mít oporu v dechu. Cvičení se provádí ve stoje.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci mají každý svého skřítka. Každý žák svého skřítka pozdraví, může použít slovo "haló". Poprvé sedí skřítek na rameni (levém či pravém). Žák řekne "haló" v dynamice jemnější, protože skřítek je blízko obličeje. Pak natáhne žák ruku a skřítek si v představě žáka přesedne do poloviny natažené paže. Žák už musí použít lehce hlasitější dynamiku při slově "haló". Nakonec si skřítek přesedne na dlaň natažené paže. Nyní žák ještě více zesílí hlas a svůj projev. Slovo "haló" se může obměnit i do krátké věty, např. "Jak se máš?". Hlas může být použit jak v mluveném tak zpívaném projevu, kdy se předem stanoví, v jakém intervalu (stačí dva různé tóny v rozmezí tercie) a v jaké výšce se bude zpívat.

Způsob ověřování (kritéria pro vyhodnocování): Učitel sleduje správné držení těla, dostatečný a správný nádech bez zvedání ramen, měnící se dynamiku hlasového projevu žáků.

Odkaz na zdroje / autor: Marie Sommerová, *inspirováno kurzem Ateliéru živé pedagogiky*

Ilustrace

Název ilustrace

Rychlé a pomalé království

Krátký textový popis

Anotace: Kreativní taneční/pohybová hra zaměřená na rozehřátí organismu, rozhýbání celého těla, která umožňuje žákům libovolně střídat dvě kontrastní tempa (pomalu- rychle) a zastavení (pauzu).

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Rozdělíme prostor pro tanec papírovou lepicí páskou na dvě poloviny – rychlé a pomalé království. V tělocvičně využijeme značky na podlaze. V pomalém království tančíme velmi pomalu, v rychlé polovině prostoru se musí naopak tančit co nejrychleji. Středová čára je prostorem pro pauzu – zastavení pohybu. Užitečné je určit si několik dalších, základních pravidel – například, že je potřeba alespoň dvakrát v průběhu skladby navštívit obě království a využít pauzu – zastavení na hranici mezi královstvími.

Žáci začínají na středové čáře v libovolné poloze ve stoji, sedu nebo v lehu (jako socha). Se začátkem hudební skladby/hudebního doprovodu děti začínají svůj tanec. Mohou podle své nálady a potřeb střídat tanec v obou královstvích. Středová čára je prostorem pro pauzu – zastavení pohybu. Tanec žáků doprovázíme ideálně živou hudbou, kterou mohou spoluvytvářet i děti (kombinujeme bicí nástroje, chrastidla pro rychlý beat a flétnu, klavír nebo zpěv v pro tempo pomalé), případně využijeme vícevrstvou hudební skladba, která obsahuje obě kontrastní tempa – například beat v rychlém tempu a melodickou linku v pomalém tempu (např. Clarinet Factory: skladba 5 steps: https://www.youtube.com/watch?v=JwfK0ugBark

Způsob ověřování / hodnocení učitelem:

Učitel pozoruje žáky, zda dodržují pravidla, vnímají rozdělení prostoru a zda střídají obě kontrastní tempa v pohybu. V reflexi zjišťuje, zda žáci dokáží vlastními slovy popsat prožitek z taneční hry a sdělit, zda jim vyhovovalo spíše tempo rychlé nebo pomalé, a zda to souvisí s tím, jak se dnes cítí.

Odkaz na zdroje / autorka: Markéta Pucová

https://ukrajina.npi.cz/files/tpv-tanec-pohyb-rytmus.pdf

Tanec, pohyb, rytmus Taneční hry pro tvořivost a pohodu ve třídě. Autoři: Markéta Pucová Kateřina Klementová. Deset vybraných jazykově bezbariérových tanečně-pohybových her, s přesahem k hudebním a výtvarným činnostem, pro podporu integrace dětí s OMJ. NPI 2022

Úroveň Na cestě

Popis

- V činnostech se seznamuje se základními prostředky a postupy vycházejícími z hudby, tance a divadla, ale také jiných druhů umění a s možností využívání digitálních technologií a nástrojů.
- Používá základní reprodukční, interpretační a tvůrčí dovednosti k vyjádření dějů, stavů, emocí, představ, situací a vztahů, specificky potom:

Hudební výchova:

- rozpoznává těžké a lehké doby a učí se v nich orientovat v daném tempu pod vedením učitele,

- na základě zkušeností zkouší kreativní rytmický projev v rámci vybrané hudby, ať už při hře na tělo nebo na hudební či nehudební nástroj,

- rozeznívá svůj hlas v různé dynamice a učí se ho podložit správným dýcháním i v uvolněném a správně postaveném držení těla,

- na základě vedení učitelem se postupně učí zorientovat ve formě, dynamice, náladě hudby a demonstruje různé kvality hudby pohybem či doprovodným zvukem, hlasem, tóny jednoduchých nástrojů.

Taneční a pohybová výchova:

- objevuje základní pohybové a výrazové možnosti svého těla v kreativních pohybových hrách a jednoduchých tanečních improvizacích,

- osvojuje si pohybové a taneční dovednosti týkající se základních aspektů pohybu: prostorového, časového a dynamického,

- propojuje svůj pohyb s představou a s hudebním doprovodem, objevuje tak vlastní taneční tvarosloví (osobitý pohybový slovník).

Dramatická výchova:

- pod vedením učitele si v tvůrčích činnostech zkouší elementární divadelní formy a prostředky (etuda, živý obraz, rolová hra, improvizace, jednání za postavu v jednoduché situaci apod.),

- s pomocí učitele a v různých rolích se zapojuje do skupinové práce při tvorbě drobného jevištního tvaru (hraje postavu, podílí na promýšlení dialogů, uspořádání jednoduché scény ve třídě, zvukovém nebo hudebním doprovodu apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Čtyři živly v taneční a hudební improvizaci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2d8b81

Krátký textový popis

Anotace: V této aktivitě žáci rozvíjejí vlastní hudební a taneční/pohybovou tvorbu v taneční a hudební improvizaci, rozvíjejí představivost a schopnost aktivního vnímání a naslouchání hudebnímu doprovodu.

Metodický materiál na úložišti obsahuje popis tvůrčí aktivity, ve které dochází k propojení obsahů Taneční a pohybové výchovy a Hudební výchovy. Obsahuje zadání pro žáka, motivaci žáků na téma čtyřech živlů, popis modelové situace, popis činnosti žáků, způsob ověřování učitelem, kritéria pro vyhodnocování.

Odkaz na zdroje / autor: Markéta Pucová, Barbora Látalová

Ilustrace

Název ilustrace

Oživlé album

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2d6683

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita učí žáky formou živých obrazů a jejich krátkého rozehrání zobrazovat jednoduché děje. Zároveň se žáci učí spolupracovat v malých skupinách při společné tvůrčí činnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Písnička dokola

Krátký textový popis

Anotace: Při této písničce si žáci vyzkouší zpívat sólově. Taktéž mohou kreativně pracovat s tempem, dynamikou, výrazem.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Písnička dokola (autorka Marie Sommerová) se zpívá na zemi v kruhu. Používáme klobouk. Učitel může doprovodit melodii případně na kytaru, ukulele. Učitel sedí uprostřed kruhu žáků. Jeden žák vstane a po dobu znění sloky chodí dokola kolem ostatních spolužáků. Má na hlavě klobouk. V krátkém úseku písničky zpívá sám - tedy sólově (ostatní mlčí). Když sloka končí, položí tento žák svému sousedovi, který sedí vedle něj, klobouk na hlavu. Tento žák s kloboukem vstává a stejně jako předchozí žák chodí v kruhu kolem ostatních spolužáků a vše se opakuje.

Píseň se zpívá taktéž v různém tempu (žák s kloboukem stanoví, v jakém tempu píseň zazní, může použít i italské hudební názvosloví), v různé dynamice (žák s kloboukem stanoví dynamiku - piano, mezzoforte, forte), v různém výrazu (smutně, vesele, přísně, jako při uspávání, ostře, měkce, a podobně). Píseň se může též zpívat, jako by se zpívala v jiné řeči (český text se přibarví přízvukem dané řeči), což je pro žáky velmi zábavné.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje, jak jednotliví žáci zvládají sólový přednes, jak intonují, jak se nadechují, jestli zpívají v daném tempu, nebo zpomalují či zrychlují. Jak kreativní jsou při navrhovaném výrazu, dynamice či tempu.

Odkaz na zdroje / autorka: Marie Sommerová

Ilustrace

Název ilustrace

Chyť míč - zatanči pocit

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/99c79f

Krátký textový popis

Autorka: Markéta Pucová

V této skupinové tvůrčí aktivitě s využitím pomůcky (měkkého míče), založené na principu hry, žáci objevují různé možnosti, jak vlastním pohybem / tanečním pohybem vyjádřit nebo ztvárnit některé základní emoce: radost, smutek, hněv (vztek) a strach. Zaměřují se na vnímání nálady a dynamiky hudebního doprovodu (skladby, písně, improvizace), který přímo podporuje pohybové/taneční vyjádření dané emoce. V tvůrčí aktivitě vedeme žáky k prozkoumávání a uvědomování základních emocí a pocitů, objevování uměleckých prostředků v hudbě a tanci, kterými lze tyto emoce vyjadřovat (melodie dur/moll, tempo, rytmus, barva, nálada, jemný/energický pohyb, silný/lehký pohyb, pomalý/rychlý pohyb, využití prostoru – kinesféry, úrovní, směrů). Jedná se o skupinovou tvůrčí činnost, ve které ale mohou žáci vnímat jedinečnost vyjadřování každého z nich.

Úroveň Splněno

Popis

- Využívá osvojené základní reprodukční, interpretační a tvůrčí dovednosti (hudební, taneční, pohybové, mluvní a komunikační) k vyjádření emocí, dějů, stavů, myšlenek, představ, situací a vztahů.
- Ve svých činnostech v jednoduché podobě propojuje prostředky a postupy vycházející z hudby, tance a divadla, ale také jiných druhů umění, pojmenuje svou roli ve společném tvůrčím procesu.

• Využívá ve svých činnostech jemu dostupné technologie a digitální nástroje (tablet, mobil apod.), dodržuje pravidla jejich využívání.

Ilustrace

Název ilustrace

Komiks

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/40d155

Krátký textový popis

Anotace: V této aktivitě se žák učí pomocí elementárních forem a postupů divadla sdělovat jednoduché děje, situace a vztahy a na základě zpětné vazby dopracovávat skupinový výstup.

Odkaz na zdroje / autor: Radek Marušák

Ilustrace

Název ilustrace

Místo noty pomlku

Krátký textový popis

Anotace: Žáci se učí orientovat se v notovém zápise jednoduché písně a praktikovat ve zpěvu a v tleskání rytmu písně pomlky - ticho v hudbě

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Učitel/ka napíše na tabuli melodii známé lidové písně, jako je například Holka modrooká. Žáci si ji zazpívají, zároveň mohou při zpěvu tleskat rytmus melodie písně. Postupně přijdou žáci po jednom k tabuli a každý z nich vymaže jednu notu z notové osnovy. Místo ní dopíše pomlku (místo noty osminové osminovou pomlku, místo noty čtvrťové čtvrťovou pomlku). Po každé změně celá třída opět zazpívá píseň i s textem, ale musí respektovat nové pomlky, tedy vynechá hlásku i tón tam, kde je místo noty pomlka. Učitel/ka při zpívání písně ukazuje na tabuli notový průběh, aby se žáci orientovali v notovém zápisu. Jediné pravidlo je nevymazat první a poslední notu písně, ta zůstane ponechána. Postupně z lidové písně zbyde jakési torzo, které žáci zazpívají dle zápisu. Mohou též výsledek pouze zatleskat, což je těžší varianta.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel/ka sleduje, jak žáci dokáží reagovat na změny v notovém zápise. Taktéž se aktivitou žáci učí zápis pomlk či vyjádřit každou změnu v hlase či tleskání. Tato metoda je zábavná a učí žáky orientovat se v notovém zápise, což je předpokladem pro dovednost zpívat či hrát podle not.

Odkaz na zdroje / autor - Marie Sommerová

Ilustrace

Název ilustrace

Tvořivá taneční hra - sluneční soustava a stav beztíže

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/49bc0a

Krátký textový popis

Anotace: Tvořivá taneční hra zaměřená na vnímání prostorových drah, spolupráci ve skupině a budování fyzické důvěry. Téma vesmíru (učivo 5. ročníku) je využito pro skupinovou tvorbu krátké taneční kompozice.

Metodický materiál na úložišti obsahuje zadání pro žáka, motivaci ke dvěma kreativním tanečním úlohám a tvorbě krátké taneční kompozice. Činnosti jsou zaměřené na prostorovou orientaci, spolupráci ve skupině a tvorbu. Ilustrace dále obsahuje popis modelové situace, popis činnosti žáků, způsob ověřování učitelem, kritéria pro vyhodnocování.

Odkaz na zdroje / autor: Zden Brungot Svíteková

Ilustrace

Název ilustrace

Hra na divadlo (muzikanti, tanečníci, diváci a dirigent)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5c5b4b

Krátký textový popis

V této aktivitě dochází k propojení obsahů taneční a pohybové výchovy a hudební výchovy. Žáci rozvíjejí hudební, taneční/pohybovou tvorbu a jiné výrazové prostředky (gesta), uplatňují znalosti hry na Orffovy nástroje nebo jiné perkuse. Rozvíjejí schopnost spolupracovat, naslouchat si, pozorovat a komunikovat (verbálně i neverbálně). Metodický materiál na úložišti obsahuje popis tvůrčí aktivity, ve které jsou žáci pomocí různých rolí součástí hry. Mají možnost pocítit, že každá role je důležitá, má svůj význam a je součástí celku. Materiál obsahuje různé návody, jak ke hře kreativně přistupovat. V různých obměnách této hry si vyzkouší nejen kreativní tvorbu, ale i vedení a naslouchání.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Interpretuje samostatně i ve skupině jednoduché hudební celky, účastní se společné jevištní a taneční tvorby.

UAK-HTD-001-ZV5-003

Zapojuje se do reflexe reprodukčních, tvůrčích a interpretačních činností s porozuměním základním oborovým pojmům.

Metodická podpora

Komentář

Činnosti jsou završeny jednoduchými slovními reflexemi nebo tvůrčími formami reflexe (gesta nebo fyzické modelování v podobě tělových soch, zvukové vyjádření, výtvarné vyjádření apod.). Ty umožňují žákovi vyjádřit prožitek z tvůrčí a interpretační činnosti a v jednoduchých formulacích pojmenovat jeho význam pro sebe i pro skupinu.

Součástí reflexe je i formulování jednoduché zpětné vazby k tvůrčím činnostem a interpretaci jiných. Cílem je to, aby se žák učil formulovat pozitivní zpětnou vazbu, přistupovat k tvorbě jiných s respektem, formulovat ocenění a nacházet inspirativní podněty pro sebe sama (vrstevnické učení). Pro zpětnou vazbu žák využívá i vlastní zkušenosti a znalosti, které získal ve tvůrčích a interpretačních činnostech. Díky vhodně formulovaným kritériím může učitel zaměřit zpětnou vazbu na kvality související s charakterem interpretace a tvorby, v přirozeném dialogu rozvíjet porozumění základním pojmům a vést žáky k jejich užívání.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.

KKT-UMK-000-ZV5-001

Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KKU-USU-000-ZV5-001

Monitoruje své procesy učení.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV9-005

Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Naslouchá zpětné vazbě učitele učitele a reaguje na ni ve své činnosti.
- Vyjadřuje verbálně i neverbálně své pocity a reakce na svou individuální i skupinovou práci.
- Rozumí jednoduchým kritériím hodnocení.
- Projevuje zájem o práci spolužáků, vyjadřuje verbálně i neverbálně jednoduchá ocenění ("líbí se mi", potleskem).
- V činnostech se seznamuje se základními oborovými pojmy (tón, rytmus, role, jeviště apod.) a začíná jim intuitivně rozumět.

Ilustrace

Název ilustrace

Verbální reflexe, zpětná vazba

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1ef9ed

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje vedení jednoduchého reflektivního dialogu s žáky po zhlédnutí skupinové prezentace spolužáků.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zapojuje se do zpětné vazby vedené učitelem vyjadřuje, co ho na práci ostatních zaujalo.
- Při formulaci zpětné vazby a sebehodnocení se opírá o jednoduchá kritéria daná učitelem.
- Vyjadřuje své pocity a prožitky z individuální i skupinové činnosti, naslouchá zpětné vazbě, zamýšlí se nad svou prací a rozeznává, co mu šlo dobře, v čem by se mohl dále rozvíjet.
- Rozumí širší škále oborových pojmů, když jsou používány ve výuce nebo v rámci činnosti, a na základě toho správně reaguje.

Ilustrace

Název ilustrace

Reflektivní řízený rozhovor

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace uvádí příklad reflektivního rozhovoru mezi učitelem a žáky poté, kdy skupina odprezentuje výsledek své práce na drobném divadelním tvaru (krátká etuda). Podobný dialog může nastat i u prezentací vycházejících z jiných druhů umění s tím, že učitel zohledňuje jejich charakter a oborová specifika. V rozhovoru učitel zaměřuje žákovu pozornost na významná kritéria související s povahou prezentace.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Skupina prezentuje rozehraný živý obraz na téma: “Hrdinský čin”. Etuda má dodržet půlminutový čas. Žáci mohou ve hře za postavy mluvit, ale jen tehdy, odpovídá-li to tomu, co se v situaci děje děje. Prezentace začne živým obrazem, na tlesknutí se rozehraje, po půlminutě ho učitel tlesknutím zastaví.

Otázky pro reflektivní rozhovor:

K porozumění: Dokázali bychom převyprávět, co se v situaci událo? Kdo by to zkusil? Chtěl by ještě někdo doplnit? Případně: Proč nám něco nebylo jasné? Co by mohlo pomoci, aby nám to bylo jasnější? apod.

K diváckému zážitku: Co vás na tom, jak nám to zahráli, zaujalo? Co byste na tom, jak etudu na toto téma připravili, ocenili, co byste ocenili na tom, jak ji prezentovali?

K tématu: Jaký hrdinský čin nám skupina ukázala? Souhlasíte s tím, že je to hrdinství? Proč ano, proč ne?

Směrem k prezentující skupině: Co pro vás bylo důležité z toho, co jsme k vaší prezentaci řekli my, diváci.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje zapojení žáků do rozhovoru a dodržování pravidel formulování zpětné vazby. Oceňuje zejména argumentačně podložené zpětné vazby, zdůvodněná pozitivní ocenění, formulování konstruktivních nápadů.

Ilustrace

Název ilustrace

Reflexe tvůrčí činnosti Čtyři živly v taneční a hudební improvizaci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/284eda

Krátký textový popis

Ilustrace uvádí příklad reflektivního rozhovoru mezi učitelem a žáky poté, kdy skupina prošla tvůrčím procesem a společně tvořila hudebně taneční improvizace inspirované tematicky Čtyřmi živly, tak jak je to popsáno v ilustraci k OVU UAK-HTD-001-ZV5-002 (odkaz níže), pro úroveň na cestě, kde dochází k propojení obsahů Taneční a pohybové výchovy a Hudební výchovy. V této aktivitě žáci rozvíjejí představivost a schopnost aktivního vnímání a naslouchání hudebnímu doprovodu a objevují nové možnosti hudebního a tanečního/pohybového vyjadřování. V reflektivnim rozhovoru popsaném v této ilustraci učitel pokládá otázky tak, aby pomáhal žákům rozvíjet porozumění odborným pojmům, klíčovou kompetencí k učení a chápat umění jako komunikační prostředek mezi divákem (posluchačem) a interpretem.

Úroveň Splněno

Popis

• Zapojuje se do reflexe vedené učitelem, opírá se o učitelem formulovaná kritéria hodnocení.

• Věnuje pozornost tvorbě jiných, dává a zdůvodňuje ocenění pro ostatní, pojmenovává, co ho na tvorbě zaujalo a čím je pro něj inspirativní.

• Přijímá zpětnou vazbu od učitele a spolužáků, vnímá ji jako inspiraci pro vlastní práci.

• Rozeznává rozdíl mezi prožitkem z individuální a skupinové tvorby a interpretace.

• Popíše svůj podíl na společném procesu interpretace a tvorby.

• Rozumí základním oborovým pojmům, s nimiž se seznámil v praktických reprodukčních, produkčních, interpretačních a tvůrčích činnostech.

• Využívá jemu dostupné pojmy a terminologii při popisu a případném hodnocení vlastního projevu i projevu druhých.

Ilustrace

Název ilustrace

Příklad reflektivního a zpětnovazebního procesu po tvůrčí nebo interpretační činnosti žáků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d183f0

Krátký textový popis

Anotace:

Ilustrace uvádí příklad, jak učitel pomocí aktivit, otázek a zadání provádí žáky procesem reflexe jejich předcházející tvůrčí nebo interpretační činnosti.

Odkaz na zdroje / autor: Radek Marušák

Ilustrace

Název ilustrace

Dramatická výchova: příklady pro reflektivní aktivity

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7bd5ac

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje příklady učitelem pokládaných otázek pro reflexi zhlédnuté dramatické situace, které podporují schopnost dětí verbalizovat své dojmy a myšlenky, a motivují žáky k další tvůrčí činnosti.

Odkaz na zdroje / autor: Matyáš Hauser, Radek Marušák

Ilustrace

Název ilustrace

Hudební výchova: Sólový projev a jeho reflexe

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c6bac1

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje hravou aktivitu, která obsahuje sólový pěvecký projev žáků. Zpěv může být pro děti výzvou. Některé zpívají rády a nestydí se, jiné mají trému. V reflexi děti s podporou učitele sdílejí, jak se cítili při sólovém projevu. Aktivitu uzavírá inspirační videozáznam koncertu, kde vystupují sólově dva dětští interpreti.

Odkaz na zdroje / autor: Marie Sommerová

Ilustrace

Název ilustrace

Premiéra skončila! Jdeme na tiskovku!

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6c346c

Krátký textový popis

Autorka: Silva Macková

Dvouhodinová aktivita „Premiéra skončila! Jdeme na tiskovku!“ propojuje divadlo, tanec a hudbu v jednom kompaktním tvůrčím cyklu. V první hodině žáci ve skupinách zvolí společné téma, vyberou si umělecké prostředky, rozdělí role a vytvoří krátké (3–4minutové) vystoupení. Ve druhé hodině své dílo předvedou a následně o něm vedou strukturovanou tiskovou konferenci, v níž v roli tvůrců i „novinářů“ reflektují tvůrčí proces, volbu výrazových prostředků a spolupráci.

Cílem je rozvíjet kulturní kompetenci (tvořivé vyjadřování různými druhy umění) a komunikační kompetenci (jasná, odborná a partnerská komunikace). Bezpečný rámec tiskové konference podporuje sebereflexi i kritické, avšak podpůrné dotazování. Formativní zpětná vazba učitele a žákovské reflexní zápisy uzavírají aktivitu a vytvářejí základ pro další umělecké projekty.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Reaguje na svou tvorbu i tvorbu ostatních jemu dostupnými prostředky - slovem, pohybem, zvukem či jinými nonverbálními prostředky.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

UAK-HTD-001-ZV9-001

Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

Metodická podpora

Komentář

Tvůrčí a interpretační proces je v tomto oboru velmi komplexní. Nabízí různé možnosti seberealizace a uplatnění na základě osobnostních dispozic, schopností a dovedností, nadání žáka, ale i na základě jeho role ve třídě, ve skupině. Žák sám může být interpretem (zpívá, hraje na hudební nástroje, recituje) nebo tím, kdo přímo prezentuje výsledky tvorby (hraje, tančí), může se ovšem do tvůrčího procesu zapojit i v jiné roli – může být tím, kdo pomáhá vytvářet scénu, hudební doprovod, podílí se na koncepci prezentovaného tvaru, pomáhá s tvorbou scénáře/dialogů apod. Žák tak poznává proces umělecké tvorby z různých perspektiv a objevuje své místo v něm.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-004

Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

CSP-OSV-001-ZV9-005

Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zkouší si pod vedením a s podporou učitele různé role a různé možnosti sebevyjádření v interpretačním a tvůrčím procesu.
- Přináší s podporou učitele nápady pro společnou práci.
- Reflektuje možnosti individuální a skupinové práce pro interpretaci a tvůrčí vyjádření.
- Zapojuje se do společných činností s oporou o dovedností a návyky získané v hrách a cvičeních.
- Využívá osvojené základní interpretační a tvůrčí dovednosti (hudební, taneční, pohybové) k vyjádření dějů, stavů, emocí, představ, situací a vztahů.
- Ve svých činnostech v jednoduché podobě propojuje prostředky a postupy vycházející z hudby, tance a divadla, ale také jiných druhů umění pojmenuje svou roli ve společném tvůrčím procesu.

Ilustrace

Název ilustrace

Taneční tvorba na téma Ekosystém lesa

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/883c16

Krátký textový popis

Anotace:

Metodický materiál na úložišti obsahuje zadání, ve kterém žáci na základě struktury vytvoří v menších skupinách krátký pohybový/taneční výstup, ve kterém má každý žák svou specifickou roli, zejména interpretační. Někteří žáci doprovázejí tanec/pohyb spolužáků zvuky nebo hrou na Orffovy nástroje, verbálně uvádějí při prezentaci jednotlivé výstupy. Inspirací pro taneční tvorbu inspirovanou ekosystémem lesa může být dětem reálná návštěva lesa a vnímání lesa smysly. Vhodným navozením atmosféry může být taktéž obrazová předloha.

Odkaz na zdroje / autor: Lucie Hlaváčková

Úroveň Na cestě

Popis

- Zkouší nové role ve společné činnosti.
- Přináší více vlastních nápadů a podílí se na diskusích o procesu tvorby.
- Hledá s větší jistotou různé způsoby, prostředky a možností, jak se vyjadřovat prostřednictvím umění.
- Přijímá svou odpovědnost za individuální i společnou práci a snaží se plnit úkoly samostatně i ve spolupráci s jinými.
- Vybírá si způsob sebevyjádření podle svých preferencí.
- Pojmenuje svůj přínos pro společnou práci.

Ilustrace

Název ilustrace

Vymezení prostoru (taneční video)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cffa88

Krátký textový popis

Anotace:

Metodický materiál na úložišti obsahuje zadání pro žáky, kteří v malých týmech (např. po 5 žácích) vytvářejí krátké taneční video. Natáčejí pohybový příběh či výpověď, která je inspirována jimi zvolenou lokací, na zadané téma “Vymezení prostoru". Inspirací pro pohyb jsou prostory školy a bezprostřední okolí. Vytvoření krátké audiovizuální stopy umožňuje všem zúčastněným se v procesu realizovat v dílčích rolích, které se mohou proměňovat. Tvůrčí proces je zaměřen na uvědomění si prostoru kolem nás, čerpání inspirace pro tvorbu z jeho vlastností a pohybových možností v něm.

Odkaz na zdroje / autor:

Lucie Hlaváčková

Ilustrace

Název ilustrace

Pověst jako východisko pro skupinovou tvorbu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7d0b84

Krátký textový popis

V ilustraci je popsaná komplexní, strukturovaná aktivita, při níž žáci využívají pro jevištní zpracování krátkého prozaického útvaru (v ilustraci je jím pověst) různé prostředky tvůrčího vyjádření. Je tedy jednak popisem cesty tvůrčího procesu, jednak cesty k porozumění narativnímu textu, jeho příběhové analýze. Žáci sami volí, v jakém tvůrčím týmu budou pracovat, přijmou odpovědnost za svou práci v tomto týmu i společný výsledek vícetýmové skupiny. Učitel pomáhá žákům stanovením formy prezentace, v rámci této formy hledají žáci osobité a jim dostupné prostředky vyjádření a prezentace. Významné místo v ilustraci má i žákovská zpětná vazba, vztahující se k výsledku tvorby a jeho prezentaci, a závěrečná reflexe, v níž je akcentováno téma žákovské zodpovědnosti a spolupráce.

Pro ilustraci je vhodná dvouhodinová vyučovací jednotka.

Úroveň Splněno

Popis

- Využívá různé příležitosti a zkouší různé role v interpretačním a tvůrčím procesu.
- Zapojuje se do tvůrčího procesu, spolupracuje s ostatními, přináší vlastní nápady.
- Objevuje možnosti seberealizace ve tvůrčím a interpretačním procesu.
- Nabízí svůj podíl na tvůrčí práci nebo přijímá jemu odpovídající zadání od jiných (spolužáků, učitele).
- Přijímá zodpovědnost za svou individuální práci i za svůj podíl na společné tvorbě.
- Z rozmanitých způsobů vyjádření uměleckými prostředky a různých rolí ve tvůrčím procesu pojmenuje a zdůvodní ty, které jsou mu blízké.

Ilustrace

Název ilustrace

Krychle jako choreografický princip

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bb4d71

Krátký textový popis

Anotace materiálu v odkazu: Aktivita je zaměřena na tvorbu krátké pohybové/taneční kompozice inspirované choreografickým postupem choreografky Trishy Brown a její choreografií Locus. Žáci si vytvoří tvůrčí týmy a zvolí role choreografa, interpreta, hudebního skladatele/sound designéra a projít si krátký proces společné tvorby. Interpretů může víc více. Učitel pozoruje žáky při práci ve skupině, jak spolu komunikují, kdo přináší nápady, jak skupina s nápady pracuje. Všímá si jaké otázky si žáci při tvorbě kladou, co je zajímá.

Odkaz na zdroje / autorka: Zden Brungot Svíteková

Odkazy na související materiál: v materiálu na dostupném odkazu: https://uloziste.rvp.cz/material/bb4d71

Ilustrace

Název ilustrace

Týmová práce při přípravě jevištní prezentace

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje týmovou práci při přípravě jevištní prezentace, role, které mohou v této práci žáci přijmout.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Skupina dostane zadání k tvorbě jevištní situace na určité téma (např. sourozenecká neshoda). Všichni společně vymyslí konkrétní situaci k tomuto tématu a pro přípravu její prezentace si domluví týmové role - např. kdo bude hrát, kdo hrajícím pomůže "režijně" (tedy pohledem zvenčí), kdo najde nebo vytvoří hudbu, kdo situaci uvede úvodním slovem nebo vytvoří výtvarnou upoutávku, kdo připraví scénu apod. Následná prezentace je potom společnou prací týmu, v němž má každý na výsledném tvaru svůj podíl, i když nehraje postavu.

Způsob ověření / hodnocení učitelem: Učitel hodnotí zapojení žáka do týmové práce, jeho aktivitu, zapojení do následné reflexe procesu tvorby a práci se zpětnou vazbou.

Odkaz na zdroje / autor: Radek Marušák

Ilustrace

Název ilustrace

Koncert filmových melodií

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje příklad aktivity, kdy si každý žák najde svou roli ve vytváření kulturní události. Žáci mohou pochopit, že bez dalších pomocných rolí by ani hudební interpreti nemohli dělat svou práci. Výsledek, kdy celé představení zhlédnou posluchači, je největším oceněním a odměnou všech, kteří se na akci podíleli.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Co je třeba si na výuku připravit: Karaoke doprovody k pohádkovým (filmovým) melodiím, kostýmy, A3 papír, případně hudební nástroje (Orffovy nebo jiné, dle toho, kdo z dětí ovládá který hudební nástroj).

Motivace: Vytvoříme událost pro školu, třídu, či rodiče. Koncert filmových melodií s výběrem písní, ke kterým děti mají vztah. Každý se zapojí tak, aby se v této roli cítil dobře a zároveň potřebný. Jsou zde interpreti (zpěváci, mohou zpívat i ve skupinách, pokud by se jeden styděl), skupina hudebně doprovodná (lze do podkladu karaoke hrát na jednoduché Orffovy nástroje, či někdo může hrát jednoduchou melodii nebo harmonii na nástroj, který ovládá), choreograf (pomáhá vytvořit pohybové kreace při zpívaném projevu), skupina promo (vytváří plakát, letáčky), moderátor (jeden až dva žáci), kostymér (jeden či více žáků, kteří pomáhají vymýšlet kostýmy), produkce (roznáší letáčky po škole, vyjedná čas a prostor, vytvoří pozvánky), zvukař (stará se o hlasitost karaoke základů, má na starost techniku), atd.

Poznámka: Je dobré nechat děti vytvořit celou událost podle jejich představ. Nemusí být program tvořený filmovými melodiemi, ale jinými, záleží na představě dětí.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel pomáhá žákovi najít jeho roli v procesu týmové tvorby, hodnotí jeho aktivitu, zapojení, podíl na společném výsledku.

Odkaz na zdroje / autorka: Marie Sommerová

Ilustrace

Název ilustrace

Loučíme se se školou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/da396c

Krátký textový popis

Projekt „Loučíme se se školou“ je závěrečným společným vystoupením žáků 9. ročníku, které propojuje prvky hudební, taneční a dramatické výchovy. Cílem projektu je symbolicky se rozloučit se základní školou prostřednictvím autorsky tvořeného multimediálního programu pro spolužáky, učitele a rodiče. Žáci budou pracovat ve vybraných týmech (dramaturgickém, hudebním, tanečním, video týmu, moderátorském a týmu pro management a propagaci), podílet se na tvorbě scénáře, nácviku vystoupení i organizaci celého projektu.
Projekt má pro žáky hlubší osobní význam – po devíti letech společné docházky se loučí se školou, spolužáky i učiteli a rozcházejí se každý svou cestou na různé střední školy. Vystoupení tak nabízí prostor nejen pro vzpomínky a poděkování, ale i pro vědomé uzavření jedné životní etapy. Zároveň rozvíjí tvořivost, týmovou spolupráci, odpovědnost, organizační schopnosti a dovednosti veřejného vystupování. Vyvrcholením bude
veřejná prezentace na konci školního roku a následná reflexe celého procesu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapojuje se do tvůrčího procesu v rolích, které odpovídají jeho dovednostem a potřebám.

UAK-HTD-001-ZV9-002

Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

Metodická podpora

Komentář

Skrze cvičení, hry, experimenty a činnosti žák prohlubuje své dovednosti a znalosti ve zpěvu, hře na nástroje a pohybu. Tvořivé činnosti, které vedou k osvojení hudebního jazyka, jsou podle individuální potřeby variovány a opakovány tak, aby žák získal dostatečnou jistotu potřebnou pro jejich prezentaci ve výsledném uměleckém tvaru. K aplikaci znalostí, dovedností, preferencí, idejí apod. dochází ve všech fázích vzdělávacího procesu od jeho počátku, výsledný umělecký tvar může po určitou dobu nebo při konkrétních činnostech absentovat (úplnou absenci nelze doporučit kvůli značnému motivačnímu potenciálu umělecké prezentace, byť na minimální úrovni) a cílem se pak stává sama cesta objevování, poznávání, sdílení, souznění, porozumění.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV9-001

Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

ZGM-POM-000-ZV9-001

Systematicky kontroluje správnost řešení matematických postupů.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-004

Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-007

Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-010

Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zapojuje se do činností na základě (kreativního) poslechu vybrané hudby.
- Cíleně se zapojuje do hudebních her a cvičení (rytmických, pěveckých a intonačních, sluchových, pohybových), v nichž využívá a rozvíjí své hudební schopnosti a získané dovednost, vnímá v dané aktivitě svou roli i roli spolužáků.
- Pod vedením učitele a na základě zkušenosti z her, cvičení a tvůrčích činností koriguje svůj hlasový, mluvní, pěvecký, tělesný a pohybový projev i hru s hudebními i nehudebními nástroji a předměty.
- Zpívá písně v rozsahu přiměřeném k individuálním schopnostem a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti.
- Rytmizuje a melodizuje jednoduché texty.
- Využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře.
- Realizuje (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not nebo jiného jednoduchého zápisu.
- Vyjadřuje pohybem znějící hudbu (např. rytmus, dynamiku, formu, melodii).

Ilustrace

Název ilustrace

Házíme slova

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita je zaměřena na práci s dechovou oporou a správnou tvorbu hlasu a jeho dynamiku.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Každý žák si vyzkouší “hodit” slovem, případně dvěma slovy. Sám předem řekne, kam (do jakého místa) plánuje slovo dohodit. Ostatní žáci stojí kolem dokola a sledují, kam dopadl zvuk. Tam, kde dopadl, se pak postaví. Nakonec sledují, jaký rozdíl je mezi záměrem a výsledkem.

Jeden žák se postaví na jedné straně třídy. Představí si, že hodí slovem, např. “haló”. Udělá pohyb, při nímž zapojí paži, jako když něco hází, a při tom zvolá slovo, na kterém se třída domluvila. Může slovo i zazpívat např. ve dvou tónech. Záleží na domluvě všech, jestli zrovna dají přednost mluvě nebo zpěvu. Po zvolání slova si ostatní žáci stoupnou na místo, na které vnímají dle svého názoru, kam slovo spadlo.

Žáci vyzkouší intenzitu svého hlasu. Na tu je třeba použít správný nádech a použít taktéž správně hlasivky. Využít dynamiku hlasu. Každý si ověří, jak jeho hlas funguje pro ostatní, jak ostatní vnímají jeho intenzitu. Často dochází k rozporu mezi záměrem dosahu slova a opravdovým dopadem. Každý dostane zpětnou vazbu od všech spolužáků. Je to velmi intuitivní vnímat a určovat, kde hlas dopadl, ale často se dojem posluchačů shoduje.

Způsob ověřování / hodnocení z pohledu učitele: Způsob ověřování zde provádí žáci samotní, neb s každým hodem jednoho žáka reagují ostatní žáci, vyhodnocují tím, kde se postaví, kde vnímali dopad slova. Učitel/ka sleduje správný postoj (narovnaná záda, uvolněný pohyb paží, dechová opora) a kultivovaný hlasový projev bez nezdravého nátlaku hlasivek.

Úroveň Na cestě

Popis

• Vnímá sluchem falešné a čisté tóny při interpretaci své či spolužáků.

• Učí se korigovat svoji intonaci dle sluchové zkušenosti.

• Hledá správný postoj a dechovou oporu při zpěvu.

• Následuje souhru a dokáže se přizpůsobit danému tempu či dynamice.

• Dokáže zopakovat různé jednoduché rytmické či melodické úseky a po jejich osvojení si zkouší své vlastní kreativní varianty.

• Oceňuje svou originalitu i originalitu druhých (barva hlasu, rytmické a melodické nápady, ztvárnění pohybem).

Ilustrace

Název ilustrace

Rapujeme vlastní songy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa7f3a

Krátký textový popis

Tato aktivita propojuje digitální nástroje s tradičním hudebním projevem a vede žáky k vědomému využívání jejich rytmického a vokálního cítění. Žáci ve skupinkách vytvoří vlastní hudební podklad pomocí AI nástroje Suno, napíšou originální text vycházející z jejich životních zkušeností a následně připraví a předvedou rytmizované mluvené slovo (rap nebo recitativ) na tento podklad. Aktivita rozvíjí schopnost vnímat a udržet rytmus, přizpůsobit se tempu a dynamice hudby, a zároveň podporuje originalitu a sebevyjádření žáků. Digitální technologie zde slouží jako pomocník pro kreativní tvorbu a umožňuje i méně hudebně zkušeným žákům úspěšně realizovat hudební projekt.

Ilustrace

Název ilustrace

Improvizace v kruhu

Krátký textový popis

Anotace: Žáci improvizují na nějaké téma, nějakou představu se zavřenýma očima. Součástí improvizace je zvuk (hlasem, ústy), tón, či vznikající harmonie z vice tónů

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Třída se může rozdělit na dvě skupiny. Jedna poslouchá a druhá se podílí aktivně na improvizaci. Improvizační skupina si stoupne do kruhu a určí si téma (např. poušť, džungle, podmořský svět, Mars, velkoměsto, a podobně). Všichni si zavřou oči a čekají na vlastní inspiraci. Učitel/ka může začít do ticha zpívat tón či dělat jakýkoli zvuk, který přináší dojem daného prostředí. Nemusí ovšem začínat učitel/ka, pokud se žáci nestydí začít sami. Improvizace sílí či utichá v čase, stává se dynamičtější či klidnější. Většinou všichni zúčastnění intuitivně pochopí, kdy přichází její konec. Učitel/ka pak oznámí konec slovně.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Skupina, která pouze naslouchá (může naslouchat taktéž se zavřenýma očima, ať se vytvoří bezpečný prostor bez pocitu, že je někdo sledován), může sdílet své pocity při poslechu. Zároveň skupina, která improvizovala, taktéž vyjádří, jak se u improvizace cítila, jaké zvuky či tóny ponoukali každého z nich k vlastnímu projevu. Zda žáci měli dojem, že naplnili zadání a představa prostoru se propojila s představou zvukovou. Také mohou sdílet, zda to jednotlivci přineslo uvolnění mysli i těla. Učitel/ka nechá žáky vyjádřit se a diskutovat mezi sebou, vytváří bezpečný prostor pro sdílení pocitů a zážitků.

Odkaz na zdroje / autor - *Marie Sommerová*

Úroveň Splněno

Popis

• Uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě.

• Doprovodí vhodně zvolené písně či jednoduché hudební skladby různých žánrů pomocí hry na hudební nástroje, prostřednictvím využití dostupných digitálních aplikací, případně jejich kombinací.

• Provádí hudební experimenty.

• Využívá svůj hlas nebo hudební nástroje či dostupné digitální technologie ke tvorbě hudebních doprovodů, zvukových objektů či instalací.

• Účastní se vybraných hudebně-pohybových aktivit.

Ilustrace

Název ilustrace

Na počátku byl zvuk

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/78b807

Krátký textový popis

V odkazu je uveden metodický materiál, v němž autorka představuje cestu od experimentace a hry se zvuky k jednoduché partituře.

Odkaz na zdroj / autor, autorka: NA POČÁTKU BYL ZVUK (Karolína Řepová, In: Jiřičková, Jiřina, ed. a kol. *Kapitoly z kreativní hudební výchovy*. Překlad Patricie Windsor. 1. vydání. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, 2023. 391 stran. ISBN 978-80-7603-421-1, str. 320)

Ilustrace

Název ilustrace

Hra na looper

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0034e3

Krátký textový popis

V aktivitě popsané v ilustraci nabízí učitel žákům hudební experiment, který využívá principu looperu ve společné tvůrčí činnosti. Žáci pracují se čtyřdobým rytmem v opakujících se sekvencích a společnou souhrou vytvářejí originální rytmické a textové kompozice. Zároveň se učí vnímat ostatní spoluhráče a v roli dirigenta přijmout zodpovědnost za společný výsledek. Při společné reflexi se vztahují jak k tvůrčí práci, tak ke spolupráci ve skupině, reflektují i zkušenosti vyplývající z různých rolí při společné činnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozvíjí a využívá získané dovednosti v individuálních nebo skupinových hudebně pohybových aktivitách, zpěvu, při hře na rytmické hudební nástroje.

UAK-HTD-001-ZV9-003

Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

Metodická podpora

Komentář

Žák prohlubuje vztah k vlastnímu tělu a získané taneční a pohybové dovednosti a zručnosti. Prostřednictvím pohybu rozvíjí svou kreativitu a tělesnou inteligenci (kultivuje svůj pohybový projev, nachází oporu ve svém těle apod.). Pohybové a taneční aktivity zaměřené na vnímání vlastního těla a citlivé rozvíjení získaných pohybových návyků (vědomí tělesného těžiště, vyvážené postavení těla, funkční koordinace pohybu, propojení dechu a pohybu) jsou důležitou součástí výuky na 2. stupni, neboť pomáhají žákům vyrovnávat se s fyzickými proměnami těla v souvislosti s dospíváním. Žák se učí respektovat své tělesné a pohybové dispozice a vnímavě využívat své tělo (sebe sama) jako osobitý vyjadřovací prostředek ve tvůrčích pohybových a tanečních aktivitách.

Mezi tyto aktivity patří např. kreativní taneční a pohybová zadání (etudy), strukturované improvizace a proces tvorby, ve kterém se žák učí vyjadřovat myšlenky, představy a pocity tanečním pohybem. Ve tvůrčím procesu žák zkoumá témata inspirovaná vlastním zážitkem, hudbou, vlastní fantazií, literaturou, výtvarným dílem, filmem apod. Rozvíjí schopnost vnímat a aktivně používat prostorové, časové a dynamické aspekty pohybu (např. přesnost v rytmu, prostorovou orientaci, propojení pohybu s hudbou).

Umělecké vyjadřování skrze tělo je propojené s vnitřním prožíváním žáka, a proto má významný podíl na budování sebedůvěry, utváření identity a přijímání vlastní osobitosti. Skupinová tvorba podporuje žákovu schopnost spolupracovat v týmu a komunikovat se spolužáky. Při práci s vlastním tělem a hlasem je klíčové, aby učitel vytvářel ve třídě takové prostředí, ve kterém má žák pocit důvěry a bezpečí a může se rozhodnout, jakým způsobem se zapojí do prezentace výsledků tvorby. V reflexích, které jsou součástí tvůrčího procesu, se žák učí verbalizovat fyzické zkušenosti a prožitky, hovořit o pocitech, porozumět sdělení tanečního/pohybového vyjádření, naslouchat ostatním a respektovat odlišné pohledy a názory.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-001

Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-OSV-001-ZV9-004

Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-010

Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Využívá své tělo a jeho pohybové možnosti jako výrazový prostředek ve svém pohybovém / tanečním projevu, ve společných kreativních pohybových hrách a jednoduchých tanečních improvizacích, s vědomím základních aspektů pohybu: prostorového, časového a dynamického.

• Užívá a kombinuje objevené taneční tvarosloví (pohybový slovník) v jednoduché taneční hře / etudě / kompozici.

• Propojuje svůj pohyb s představou a s hudebním doprovodem.

• Zaměří pozornost na pohyb konkrétní části těla a na svůj fyzický nebo smyslový prožitek z tanečního pohybu.

Ilustrace

Název ilustrace

Obrazy v pohybu - pohyb v obrazech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/680ff6

Krátký textový popis

Anotace:

Tvůrčí aktivita zaměřená ověření a rozšiřování pohybových možností těla a jejich využívání v pohybovém / tanečním projevu žáka. Žáci v ní propojují pohyb s představou a hudebním vnímáním. Rozvíjí schopnost pojmenovávat smyslový prožitek z hlediska recepce i z hlediska interpretace díla. Žáci pracují ve skupinách. Hledají v konkrétním obraze (malbě, fotografii) pohyb/y. Ilustrace uvádí vhodná výtvarná díla z 20. století, se zaměřením na barvu, tvar, gesto (Martin Rothko, Kandinsky, Jackson Pollock, Pablo Picasso, Hugo Demartini). Žáci vytvoří krátkou strukrurovanou improvizaci, při které zohlední práci s tělem, prostorem, dynamikou a kvalitami pohybu dle inspiračního obrazu.

Ilustrace je dostupná na odkazu.

Odkaz na zdroje / autorka: Zden Brungot Svíteková

Úroveň Na cestě

Popis

• Objevuje vlastní fyzické a pohybové dispozice a pod vedením učitele zachází se svým tělem zdravě, s citem a s respektem ((např. měkký kontakt těla s podlahou, respektování funkčních zákonitostí pohybu, zdravé a správné držení těla, uvolnění nadbytečného napětí).

• Zaměřuje pozornost na pohybové vyjádření konkrétního aspektu pohybu nebo určené kvality pohybu (např. pohyb v určeném tempu, jasný začátek pohybu, rovný pohyb, lehký pohyb, skok, uvolnění).

• Propojuje svůj pohyb s představou a s hudebním doprovodem, reaguje na změny v hudebním doprovodu.

• Využívá různé náměty pro pohybové/taneční ztvárnění, např. hudební skladba, báseň, obraz, náladu, objekt, myšlenku

• Při pohybovém/tanečním projevu se s pomocí učitele soustředí na pohyb svého těla a svůj vnitřní prožitek (fyzické a smyslové vjemy, pocity)

• Objevuje možnosti jak zapojit digitální technologie do procesu tvorby, např. při zkoumání námětu, a seznamuje se s etickými pravidly souvisejícími s používáním digitálních technologií, pořizováním videozáznamů a jejich využívání a šíření

Ilustrace

Název ilustrace

60 sekund

Krátký textový popis

Anotace:

Pěstujeme v dětech vědomé vnímání pohybu v určitém čase, prostoru a síle. Pracujeme s přesným vymezením času, prostoru či specifikujeme určitou dynamiku s kterou je pohyb prováděn. U všech těchto témat, které učitel do hodin vnáší, připomíná správné držení těla a jeho zásady, včetně podpory a významu dechu a jeho vlivu na pohybovou kvalitu.

Zadání / popis situace, činnosti žáka

Necháme žáky prožít jednu minutu (tzn. 60 sekund) v naprostém klidu a posléze je necháme volně se pohybovat taktéž pouze v čase jedné minuty. Zdůrazníme začátek a konec časového vymezení například použitím určitého zvuku. Žáci mohou použít pro zadání v pohybu jednoduchý princip například chůzi či pohyb pouze jednou částí těla.

Žáci po zkušenosti pohybu a klidu v přesném časovém určení jedné minuty se ve dvojicích, kdy se jeden z žáků hýbe a druhý měří čas, pokusí sami jednu minutu pohybově vyplnit bez určení skutečného konce jedné minuty. Ve dvojici si pak k tomu dávají žáci zpětnou vazbu. Reflektují zdali se pohybovali kratší dobu či vnímali minutu jako delší časovou plochu než ve skutečnosti je. Pojmenovávají také kvalitu pohybu, kterou zvolili a proč.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem

Učitel pozoruje schopnost žáků pracovat ve dvojicích. Snaží se posoudit, zdali žáci rozumí práci s časem. Na závěr vede řízenou debatu o zkušenostech žáků v tomto cvičení a zjišťuje, jak žáci vnímají čas v pohybu a ve světě kolem nich.

Odkaz na zdroje / autor:

Lucie Hlaváčková

Ilustrace

Název ilustrace

Tanec a Snídaně v trávě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/587e06

Krátký textový popis

Ilustrace popisuje lekci kreativního tance a pohybu pro věkovou kategorii 13-14 let (7. - 8. ročník ZŠ). Aktivity jsou volně inspirované slavným obrazem Édouarda Maneta “Snídaně v trávě”. Žákům obraz vytiskneme nebo promítneme. Lekce je zaměřená ve své první části na přivedení pozornosti žáků k vlastnímu tělu, na uvědomění si postoje, který jejich tělo zaujímá (na jeho tvar, na detail, napětí svalů, uvolněnost, stabilitu, apod.), a dále na pozorování a napojení se na ostatní ve skupině. Postoj, v jakém se naše tělo nachází, odráží naši náladu a rozpoložení. V prvním zadání může učitel začít pracovat se skupinou na vnímání těla a při tom vycházet z momentálního nastavení a nálady skupiny na začátku hodiny. Druhá část lekce je zaměřená na kreativní rozpohybování těla skrze hru a experimentování, jak ztvárnit konkrétní jídlo ke snídani tanečním pohybem. Pohybová a tělesná představivost spojená s jídlem a chutí dostává “pohyb dovnitř těla” a žáci ztvárňují různé pohybové kvality. Lekci uzavírá tvorba krátké taneční kompozice v menších skupinách žáků a je zakončena verbální reflexí prezentace výstupů a tvůrčího procesu.

Úroveň Splněno

Popis

- Zachází se svým tělem s respektem a citem na základě znalostí vlastních pohybových dispozic.
- Využívá své znalosti časových a prostorových aspektů pohybu.
- Obohacuje svůj taneční projev některými dynamickými kvalitami pohybu.
- Vnímá hudební doprovod a propojuje pohyb s hudbou.
- Pohybově/tanečně ztvární námět podle vlastního výběru, například hudební skladbu, báseň, obraz, náladu, objekt, myšlenku.
- Při pohybovém/tanečním projevu se soustředí na pohyb svého těla a svůj vnitřní prožitek.
- Využívá digitální technologie v procesu tvorby – při zkoumání námětu, pro pořizování záznamu nebo k tvůrčímu zachycení výstupu, zároveň respektuje etická pravidla související s používáním digitálních technologií, s pořizováním videozáznamů a jejich využíváním a šířením.

Ilustrace

Název ilustrace

Opory v těle

Krátký textový popis

Anotace:

Vedeme žáky k uvědomění si své kosterní opory v těle. Pojmenujeme si kosterní systém, který zajišťuje oporu v těle. Důležitá místa pro vnímání opory v těle: chodidla, pánev, páteř, hrudní koš, pletenec horní končetiny, lebka a jejich vzájemné propojení. Neodmyslitelnou součástí opory v těle je dech (potažmo hlas). Opory v těle umožňují správné držení těla. Při pohybu nám pomáhají k lokomoci těla v prostoru, budují sílu v těle a pomáhají nacházet stabilitu a funkční koordinaci pohybu.

Inspirací pro tvůrčí činnost nám může být architektura.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Po převzetí architektonického prvku na své tělo, si žák uvědomí vlastní rozložení síly v těle. Vnitřním zrakem zmapuje, o co se v těle opírá, a kde vnímá největší svalové napětí. Poté se spolužáky vytvoří vlastními těly stabilní tvar inspirovaný architekturou. Zmíněné a objevené opory v těle hledá kolem sebe, v architektuře, a posléze v tvorbě s ostatními. Inspirace architekturou umožňuje žákům pracovat také v exteriéru, uplatňovat nabyté dovednosti z taneční výchovy a přináší další impuls pro objevování míst z žákova prostředí, které naším vedením učí vnímat a nahlížet z jiné perspektivy.

Žák se snaží ve svém těle hledat opory, které vnímá z okolní inspirace. Objevuje, jak má v těle rozloženou sílu a pracuje s protitahy v těle. Je schopen toto všechno také vidět v pohybu svých spolužáků. Rovnováha síly a protitahů v těle vytváří stabilitu a schopnost artikulovat svůj pohyb ve velké přesnosti.

Popis ověřování / hodnocení učitelem:

Učitel pozoruje žáka, jak si vede v hledání opor v těle, zda se soustředí na svůj pohyb a vnímání fyzických vjemů, jak se proměňuje jeho držení těla a svalové napětí. Žák je schopen zkoušet si své nápady a vybrané realizovat, kooperovat při kreativním procesu s ostatními spolužáky.

Odkaz na zdroje / autor:

Lucie Hlaváčková

Ilustrace

Název ilustrace

Motivační karty - hodnoty a emoce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4829dd

Krátký textový popis

V této aktivitě žáci rozvíjejí hudební, taneční/pohybovou tvorbu a jiné výrazové prostředky (gesta, řeč těla). Učí se rozpoznat a porozumět řeči těla. Rozvíjejí schopnost naslouchat si, spolupracovat, pozorovat a komunikovat (verbálně i neverbálně). Metodický materiál na úložišti obsahuje popis tvůrčí aktivity, ve které žáci pomocí vlastního pohybu zpracovávají motivační karty životních hodnot a emocí. Pomocí internetu (Spotify, YouTube) si vyhledávají vlastní hudbu, která daný pohyb doprovodí. Dochází k propojení obsahů Taneční a pohybové výchovy a Hudební výchovy. Při reflexi sdílejí žáci své zkušenosti a pocity ze společné práce a prezentace jejích výsledků. Pojmenovávají své potřeby a svou roli v tvůrčím procesu využívajícím prostředků pohybu / tance a hudby.

UAK-HTD-001-ZV9-004

Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

Metodická podpora

Komentář

Divadlo zobrazuje člověka a mezilidské situace a vztahy nejpřímějším způsobem – nástrojem zobrazování je sám člověk. Žák vstupuje pomocí rolové hry do postav ve fiktivních situacích, společně s ostatními v nich jedná. Využívá k tomu sebe sama – svá gesta, pohyb, hlas, může využít i předměty a loutky. Svou tvorbou zkoumá tyto situace, příběhy a mezilidské vztahy a komunikuje o nich pomocí jednoduchých divadelních prostředků. Žák je případně součástí této tvorby v jiné formě zapojení, podílí se například na přípravě, vymýšlí scénografii, tvoří scénář, podílí se na zvukovém nebo hudebním doprovodu nebo vybírá hudbu apod. Jako náměty k těmto činnostem slouží různé literární předlohy, scénáře, příběhy z reálného života, výtvarná či hudební díla, předměty. Náměty a témata by měly být žákům blízké, nabízené postupy práce by měly respektovat tzv. zónu nejbližšího rozvoje. Výsledky své práce žáci sdílejí s ostatními, ať už jako hotový malý jevištní tvar, nebo ve fázi rozpracovanosti. Nedílnou součástí této činnosti je reflexe, která se zaměřuje na obsah (námět, látku, téma, zobrazované vztahy), na proces tvorby (spolupráci skupiny, vlastní účast na vytváření a prozkoumávání situace), její prezentaci před ostatními a na význam zkušeností získaných tvorbou pro sebe sama.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KPP-REA-000-ZV9-001
Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV9-007
Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

JJK-CJL-001-ZV9-016
Tvoří umělecký text podle svých schopností, reflektuje tvorbu uměleckého textu a z reflexe vyvozuje poznatky.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Pod vedením učitele a na základě zkušenosti z her, cvičení a tvůrčích činností koriguje svůj hlasový, mluvní, tělesný a pohybový projev i hru s předměty, dokáže popsat, co se během těchto činností naučil a co zkoušel.

• Zapojuje se do herních aktivit, které rozvíjejí v herních aktivitách a cvičeních základní dovednosti pro tvorbu v oblasti dramatické výchovy jako je práce s hlasem, pohybem, prostorem, komunikací a spolupráci ve dvojici a ve skupině.

• Zapojuje se do her využívajících improvizaci a fyzické ztvárnění dějů a situací.

• Využívá elementární divadelní formy a postupy divadla (například hraje role, improvizuje, pracuje s předměty a loutkami, vytváří jednoduché etudy) ke zkoumání jemu dostupných námětů a témat a jejich sdělování * podílí se na základě svých dovedností, preferencí a zájmu na tvorbě a realizaci drobného jevištního tvaru (hraje postavu, promýšlí dialogy, připravuje scénu ve třídě, tvoří zvukový nebo hudebním doprovod apod.), pojmenuje svou roli ve společném tvůrčím procesu.

• V tvorbě propojuje prostředky různých umění.

• Využívá jemu dostupné technologie při tvůrčích činnostech a v prezentacích, dodržuje pravidla jejich použití.

Ilustrace

Název ilustrace

Tělo mluví, ale co říká?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a68cab

Krátký textový popis

Anotace: Žáci objevují, jak emoce ovlivňují naše tělo a jak se můžeme rozhodnout je vyjádřit nebo skrýt. Cílem je nejen rozvoj divadelních dovedností, ale i sebepoznání a pochopení, jak lidé reagují na různé situace a jakým způsobem se jejich pocity projevují v tělesném projevu. Tento proces pomáhá žákům porozumět emocím a jejich vlivu na chování.

Autor/ka: Silva Macková

Úroveň Na cestě

Popis

• Postupně si osvojuje schopnost vstupovat za postavu do fiktivních situací při hrách a improvizacích, reflektuje své zážitky a s pomocí učitele pojmenuje téma, které situace obsahuje.

• S jistější dovedností využívá divadelní prostředky (včetně možnosti využívání jednoduchých rekvizit, animace předmětů a loutek) k prozkoumávání témat a mezilidských vztahů v týmové tvorbě.

• Pro svou individuální i skupinovou tvorbu zkouší využívat různé náměty a zdroje (literární příběhy, příběhy a situace z reálného světa, výtvarná díla, hudební díla, poezie, předměty...).

• Zapojuje se do komplexnějších týmových projektů, volí způsob a míru zapojení, přijímá odpovědnost za svou roli (herec/hráč, ten, kdo připravuje scénu, ozvučuje, pomáhá s tvorbou kostýmů apod.) a rozvíjí vlastní nápady.

• Zkouší do společné tvorby zapojovat různé druhy umění (hudbu, výtvarné pojetí scény a kostýmů, pohybovou stylizaci, filmové projekce, apod.)a experimentuje s technologiemi při tvorbě a prezentaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Tvorba postavy a její proměna

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f2b2cf

Krátký textový popis

Anotace: Žáci se naučí, jak přetvořit téma do konkrétního příběhu, kde postavy reagují na situace podle svých vnitřních motivací a jak se příběh vyvíjí. Cílem je ukázat, jak se téma prohlubuje do osobní zkušenosti a jak mohou postavy v příběhu procházet proměnou.

Autor/ka: Silva Macková

Ilustrace

Název ilustrace

Emoce

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d13afc

Krátký textový popis

V této hodině dramatické výchovy se žáci budou zabývat emocionálním vyjádřením prostřednictvím divadelních technik inspirovaných výtvarným uměním. Budou pracovat s reprodukcemi obrazů malíře Jakuba Schikanedera, jehož díla jsou známá pro silné emocionální náboje a atmosféru.

Tato hodina dramatické výchovy kombinuje prvky výtvarného umění a divadla a pomáhá žákům lépe porozumět a vyjádřit své emocionální prožitky. Žák vyjádří emoci promítnutou do výtvarného díla divadelní formou a tuto emoci pojmenuje. Na vyjádření prostřednictvím jednoduché divadelní formy, která vychází z výtvarného díla, spolupracuje ve skupině, učí se spoluvytvářet prostředí vhodné pro spolupráci (naslouchání, nabízení vlastních nápadů, přijímání a rozvíjení nápadů jiných, aktivní zapojení apod.). V závěru reflektuje ve shodě s celkovým zaměřením činností emoce, které jeho práci provázely, svůj podíl na dobrém klimatu a výsledcích společné práce.

Úroveň Splněno

Popis

• Prostřednictvím herních aktivit ve třídě (zejména rolové hry) vstupuje do fiktivních situací, reflektuje zážitek z této hry, pojmenuje svými slovy přítomné emoce a popíše význam tohoto zážitku pro pochopení témat, která situace obsahuje.

• Využívá jemu dosažitelné divadelní prostředky (včetně možnosti využít předměty, loutky) pro prozkoumávání myšlenek, emocí, dějů, situací, mezilidských vztahů, témat v procesu vlastní i týmové jevištní tvorby.

• Pro vlastní i týmovou tvorbu využívá různé náměty a zdroje.

• Podílí se na tvorbě drobných jevištních tvarů a prezentací pro spolužáky v jemu odpovídající týmové roli.

• Podle svých preferencí zapojuje do společné tvorby postupy a prostředky jiných druhů umění a jemu dostupné technologie.

Ilustrace

Název ilustrace

Od tématu k příběhu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2317d1

Krátký textový popis

Anotace: Žáci se naučí, jak pracovat s konkrétním tématem nebo námětem a jak tento námět proměnit v příběh. Během tvorby příběhu budou žáci rozvíjet schopnost analyzovat téma, vytvářet postavy a situace, které odrážejí jejich každodenní zkušenosti, a prozkoumávat, jak různé aspekty tématu ovlivňují chování postav. Tento úkol podporuje kreativitu, analytické myšlení a schopnost propojit osobní prožitky s uměleckým vyjádřením.

Autor/ka: Silva Macková

Ilustrace

Název ilustrace

Spolu?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/599fa9

Krátký textový popis

V této hodině dramatické výchovy se žáci budou zabývat tématem jinakosti, soužitím skupin. Prozkoumají dopad předsudků vůči jiným skupinám, možnostmi soužití dvou rozdílných skupin a dopady fyzického násilí. K vytvoření příběhu je využita inspirace muzikálem West Side Story. Pro učitele je navržena na několika místech metoda vedení „učitel v roli“, kdy pedagog vstoupí do některé z postav a z té pozice řídí hru. V těchto místech je navržena i jednodušší varianta vedení.

Časová dotace lekce je nejméně dvě vyučovací hodiny. Práci je možné také rozdělit do dvou bloků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá slovo a pohyb k znázornění jednoduchého děje nebo situace.

UAK-HTD-001-ZV9-005

Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

Metodická podpora

Komentář

Reflexe vlastního tvůrčího procesu a schopnost dávání a přijímání zpětné vazby ke zhlédnutým výstupům spolužáků je důležitou součástí působení uměleckých oborů. Žák by měl být schopný vyjádřit se k vlastní tvorbě nebo svému podílu na ní a formulovat respektující zpětnou vazbu k tvorbě nebo výstupům spolužáků. Využívá k tomu vlastní přirozený jazyk, ale i základní pojmy náležející jednotlivým oborům. Při tvůrčích a interpretačních činnostech a reflexi rozšiřuje svůj pojmový aparát, který získal na 1. stupni a využívá osvojené základní pojmy v komunikaci. Pedagog vlastním užíváním pojmů v instrukcích, komentářích, nabízených zdrojích, zejména však vlastní otevřeností pro vyjasňování, doptávání se žáků podporuje a rozvíjí jejich dovednost pojmy aplikovat.

Schopnost komunikace o tvůrčím / interpretačním výstupu vlastním či zhlédnutém by měla vést k rozvoji dialogu, diskuse a vzájemné inspirace mezi žáky a pedagogem a mezi žáky navzájem (vrstevnické učení).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV5-003

Zapojuje se do reflexe reprodukčních, tvůrčích a interpretačních činností s porozuměním základním oborovým pojmům.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KKT-UMK-000-ZV9-001

Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-004

Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-006

Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zapojuje se do reflexe vedené učitelem, opírá se o učitelem formulovaná kritéria hodnocení.
- Rozeznává rozdíl mezi prožitkem z individuální a skupinové tvorby a interpretace.
- Popíše svůj podíl na společném procesu interpretace a tvorby.
- Věnuje pozornost tvorbě jiných, dává a zdůvodňuje ocenění pro ostatní, pojmenovává, co ho na tvorbě zaujalo a čím je pro něj inspirativní.
- Přijímá zpětnou vazbu od učitele a spolužáků, vnímá ji jako inspiraci pro vlastní práci.
- Rozumí základním oborovým pojmům, s nimiž se seznámil v praktických reprodukčních, produkčních, interpretačních a tvůrčích činnostech.
- Pracuje se současnou hudební notaci jako mezinárodní způsob záznamu hudební skladby, při nácviku, interpretaci či tvorbě, případně využívá např. grafické záznamy, partitury, obrázky, barevné karty a další pomůcky, které při těchto činnostech spolu s nápodobou zastoupí znalost notového systému.

Ilustrace

Název ilustrace

Výtvarná aktivita jako nástroj zpětné vazby

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace uvádí příklad využití tvořivé činnosti jako nástroje zpětné vazby.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Skupina žáků prezentuje zvukovou (hudební) kompozici na téma, které si vylosují a ostatní ho neznají. Kritéria pro tvorbu mohou být volná, nebo je může cíleněji specifikovat učitel. Při prezentaci mají spolužáci - posluchači zavřené oči, před sebou čistý list papíru a tužku. Poté, kdy prezentující skupina dokončí prezentaci, spolužáci vyjádří průběh skladby nebo svůj zážitek kresbou tužkou na papír, ke svému výtvoru napíší i název, jaký by skladbě dali. Prezentující skupina se mezitím domluví, jaké názvy by dala jednotlivým částem skladby, a napíše je za sebou, i ona svou skladbu pojmenuje. Následně se výtvory porovnají - jaký byl záměr tvůrců, co vnímali posluchači, kde jsou shody, kde rozdíly a proč.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje soustředění žáků při poslechu a jejich zapojení do aktivity a následné diskuse.

Úroveň Na cestě

Popis

- Aktivněji se zapojuje do společné reflexe, častěji v ní formuluje své názory, podporuje je argumenty, s dopomocí učitele reflektuje svoji práci.
- Při formulaci zpětné vazby využívá osvojená kritéria.
- Vnímá zpětnou vazbu jako inspiraci a podnět pro svou další práci.
- Popíše svůj podíl na společné práci a svou roli v ní.
- Inspiruje se prací ostatních a nachází v ní motivaci pro vlastní rozvoj.
- Na vhodně vybraném hudebním materiálu (např. lidové písni, úryvku artificiální, nonartificiální hudby) se seznámí s hudebními pojmy a názvoslovím od nejzákladnějších (kvality tónu, takt, notové hodnoty) po náročnější (hudebně výrazové prostředky/kvality, tempová a interpretační označení).
- V činnostech si osvojuje taneční pojmy - hlavní vertikální osa těla, pohybový princip, prostorové úrovně, směry, půdorysné a vzdušné prostorové dráhy, vedený pohyb, kontrast, frázování, improvizace, kompozice, choreografie...
- V činnostech si osvojuje divadelní pojmy - např. dialog, monolog, kompozice, imaginární rekvizita, dramatická situace, jednání, scénografie ...

Ilustrace

Název ilustrace

Zpětná vazba jako inspirace pro další práci

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace uvádí příklad, jak pracovat se zpětnou vazbou při další práci na prezentaci.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Skupina prezentuje svůj (hudební, taneční, divadelní) výstup. Diváci (spolužáci) formulují svá ocenění, potom dostávají lístečky, na které napíší, co navrhují v prezentaci změnit. Může to být něco, co by prezentaci pomohlo s tím, že by ve svém principu zůstala stejná (např. mluvit tak, aby diváci slyšeli), ale také něco, co by ji výrazněji pozměnilo (změnit dynamiku). Učitel vybere lístečky s návrhy, následně prezentují další skupiny a postup se opakuje. Po ukončení prezentací dostávají všechny skupiny své lístečky a vybírají, na kterém návrhu budou dále pracovat. Prezentace se potom opakují, diváci pojmenovávají, co skupina změnila. Možností je i to, že skupina potom ještě připojí, které další návrhy ji připadali inspirativní a realizovatelné.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: V aktivitě je využita vrstevnická zpětná vazba, učitel kontroluje dodržování jejích principů, které si žáci osvojili dříve (pozitivní zpětná vazba, konstruktivní hodnocení, popisný jazyk apod.)

Odkaz na zdroje / autor: Radek Marušák

Ilustrace

Název ilustrace

Reflektivní kartičky

Krátký textový popis

Anotace: ilustrace uvádí příklad práce s reflektivními kartami při prezentaci výsledků tvůrčího nebo interpretačního procesu

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Žáci ve skupinkách připravují drobnou hudební prezentaci (lze ale uplatnit i na jiná tvůrčí vyjádření), kterou následně zahrají / ukáží spolužákům. Ti si před prezentací vylosují karty nazvané např.: Porozumění - Zážitek - Rytmus a tempo - Spolupráce a týmová hra - Radost z vystoupení apod. Více žáků má stejnou kartu. Karty vytvoří učitel podle toho, na co chce zaměřit pozornost diváků - posluchačů.Motivační je i to, jak jsou kartičky výtvarně pojaté. Každá karta obsahuje na rubové straně otázky, které žáci před prezentací nečtou, aby jim neovlivňovaly divácký a posluchačský zážitek. Potom kartičky otočí a zamyslí se nad odpověďmi na otázky nebo alespoň na některou z nich - např.:

Porozumění: Co podle Tebe chtěli hudbou vyjádřit? Jaký příběh jsi v hudbě slyšel/a? Jaký pocit jsi v hudbě vnímal/a? Co ti jejich vystoupení připomnělo?

Zážitek z vystoupení: Jak ses cítil, když jsi hudbu poslouchal? Která část prezentace se ti nejvíc líbila a proč? Co bys řekl, že bylo na vystoupení nejzajímavější?

Rytmus a tempo: Jak bys popsal/a rytmus? Byl pravidelný nebo se měnil? Jaké bylo tempo? Kdy byla skladba nejsilnější, kdy nejjemnější, nejtišší? Mělo to pro Tebe nějaký význam?

Spolupráce a týmová hra: Jak to podle tebe zvládli jako tým? V čem si myslíš, že spolupracovali nejlépe? Co by ještě mohlo pomoci v jejich týmové souhře, aby hudba zněla ještě lépe?

Učitel může mít připraveny podobné kartičky s ohledem na to na charakter prezentací a sledovaná kritéria.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje, zda se žáci drží stanovených kritérií, sleduje úroveň znalostí pojmů, a jejich používání, zpřesňuje je apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Reflexe tvůrčího procesu s využitím oborových pojmů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3a68c2

Krátký textový popis

Cílem společné reflexe je vést žáky k aktivnímu, vědomému a argumentačně podloženému zhodnocení vlastní i společné tvůrčí práce. Reflexe podporuje schopnost pojmenovat vlastní podíl na skupinové tvorbě a vnímat a oceňovat práci ostatních jako inspiraci pro další rozvoj.

Žáci se učí vyjadřovat své názory, opírat je o konkrétní pozorování a používat základní pojmy z oblasti tance a pohybu (např. prostor, osa těla, směr, dynamika, kompozice, choreografie). Prostor pro vyjadřování vlastních názorů s oporou o základní pojmy rozvíjí jejich komunikační kompetenci.

Učitel žákům pomáhá klást otázky, nabízí slovní zásobu a vytváří bezpečné prostředí pro vyjádření. Důraz je kladen na porozumění procesu tvorby, na sdílení nápadů a na to, aby reflexe byla přirozenou součástí učení a daného kreativního procesu.

Cílem učitele je vést žáky k respektu k rozdílnosti prožitků a výkladů u daného tématu. Dává tím žákům najevo, že rozmanitost v interpretaci je očekávaná a hodnotná a není chybou a že je základem tvůrčího procesu. Učitel využívá otevřených otázek, vědomě vyhledává různorodé názory a zviditelňuje je v rámci skupiny. Tím podporuje odvahu být „jiný“ a oceňuje, že se žáci nebojí říct svůj názor, i když není většinový.

Úroveň Splněno

Popis

- Formuluje, co si díky reprodukční, interpretační a tvůrčí činnosti vyzkoušel, co se mu dařilo, co pro něj bylo těžké, co významného mu taková zkušenost dala, co se díky ní naučil apod.
- Sdělí, jak a čím se podílel na společném tvůrčím a interpretačním procesu, jak se do něj zapojil.
- Popíše pocit z tvorby a realizace svého záměru směrem k divákům/posluchačům (nejčastěji jsou jimi spolužáci ve třídě), případně zhodnotí proces společné tvorby a realizaci společného záměru.
- Zapojuje se do zpětnovazebního rozhovoru, respektuje kritéria zpětné vazby.
- Formuluje a argumentuje důvodná ocenění sobě i jiným, chybu a neúspěch vnímá jako potřebnou zkušenost pro svůj rozvoj, hledání nových cest a zlepšování individuálních i týmových dovedností.
- Poučeně a s respektem k sobě i ostatním využívá v činnostech osvojené pojmy a terminologii při nácviku, interpretaci, individuální i skupinové tvorbě a jejich reflexi.

Ilustrace

Název ilustrace

Komunikace pomocí různých jevištních prostředků

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje aktivitu, při níž žák porovnává různé divadelní prostředky, jejich vliv na tvorbu i divácký zážitek.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci dostanou do skupin popis krátké situace, jednoduchého příběhu, pro všechny skupiny jsou totožné. Jedna skupina má za úkol prezentovat tento příběh pro diváky pomocí slov, pohybu, gest (plnou hrou), další pantomimicky, další pomocí předmětů, které najdou ve třídě (případně loutek, které přinese učitel nebo je žáci sami vytvořili v předcházejících činnostech), další pomocí sledu živých obrazů. Žáci v reflexi porovnávají, jak použité jevištní prostředky ovlivnily jejich divácký zážitek, formu prezentace, její vyznění, co který prostředek umožňoval a co naopak nikoli apod. Učitel propojí tuto aktivitu s pojmy činoherní divadlo, předmětové (objektové) a loutkové divadlo, pohybové divadlo a pantomima.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel hodnotí zapojení žáků do přípravy prezentací a do reflexí.

Ilustrace

Název ilustrace

Koncert filmových melodií – následná reflexe

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace navazuje na OVU UAK-HTD-001-ZV9-001. Popisuje diskusi po ukončení tvůrčí činnosti žáků.

Vytváření hudební či kulturní akce je velmi složitá a provázaná činnost. Po uskutečněném koncertu/představení je dobré nechat žáky diskutovat o všem, co bylo součástí procesu vytváření konečného výstupu. S jakými úskalími se žáci setkali ve svých rolích. Jak fungovala komunikace mezi jednotlivými skupinami. Jak jsou spokojeni s výsledkem. Co by mohlo příště pomoct vylepšit podmínky pro plnění jednotlivých úkolů. Nechat žáky plánovat akci příští a kdo by si chtěl vyzkoušet jinou roli, kdo naopak chce zůstat v té své.

Díky sdílené zkušenosti děti dostávají představu o tom, jak fungují festivaly, koncerty, různá představení. Kolik je za každou takovou kulturní akcí práce.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel ověřuje zapojení žáka do diskuse, snaží se do diskuse zapojit všechny žáky, oceňuje argumentaci, formulování vlastních názorů.

Ilustrace

Název ilustrace

Pohledy na naši tvorbu a dílo

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/34e49f

Krátký textový popis

Ilustrace je příkladem hodiny, která navazuje na tvůrčí nebo interpretační skupinový proces a reflektuje ho. Žákům jsou nabídnuty různé reflektivní postupy, z nichž si žák vybírá ten, který je mu nejbližší. Vybírá z prostředků, které mají více povahu tvůrčí, i těch, kdy je žák více veden formou reflexe k věcnějšímu, racionálnějšímu vyjádření. Žáci jsou tak vedeni k zodpovědnému rozhodování, volbě. V závěrečné diskusi žáci formulují, čím zvolená cesta obohatila jejich pohled na společnou tvůrčí činnost, vnímají rozdílnost pohledů na společný proces a učí se takovouto rozdílnost respektovat.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Sdílí s ostatními výsledky své tvorby, přijímá jednoduchou zpětnou vazbu.

002

Recepce a reflexe uměleckého díla

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh je zaměřený na dosažení výsledků učení, díky nimž se žák setkává s různými uměleckými díly, učí se porozumět jazyku různých druhů umění a s větší mírou porozumění reflektovat svůj zážitek ze setkání s uměním.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

UAK-HTD-002-ZV5-004

Rozvíjí a buduje svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností a propojuje svou zkušenost se základními prvky hudební řeči.

Metodická podpora

Komentář

Poslech buduje elementární základy hudební percepce a patří k prvotním formám kontaktu žáka s hudbou. Poslechové činnosti jsou tvořivé aktivity, které využívají a propojují více oblastí najednou – např. pohybovým či výtvarným vyjádřením hudby, dramatizací úseku hudebního díla, použitím jednoduchých hudebních i nehudebních nástrojů (pomůcek) – a tím vytvářejí prostor pro aktivní poslech. Díky emocionálnímu prožívání otevírají cesty k pochopení a vnímání základních stavebních prvků hudby a k hlubšímu porozumění obsahu hudby, tzv. apercepci. Tvořivé poslechové činnosti podporují hudební představivost, paměť a analýzu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-001

Vyjadřuje se prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV5-001

Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

KKT-UMK-000-ZV5-001

Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KOS-WEL-000-ZV5-001

Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-002-ZV9-006

Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• Vnímá rozdíly mezi tichou a hlasitou hudbou, rychlým či pomalým tempem.

• Dokáže reagovat na hudbu pohybem (tleskání v rytmu, chůze v tempu hudby, napodobováním rytmických úseků, apod.).

• Naslouchá jednoduchým skladbám či krátkým úsekům hudby, vyjadřuje své pocity a zážitky pomocí slov, obrázků, neverbálních projevů.

• Zapojuje se do jednoduchých aktivit propojených s poslechem hudby a vnímá v dané aktivitě svou roli i roli spolužáků.

Ilustrace

Název ilustrace

Od semínka ke květince -poslech: Eduard Grieg – Ranní nálada

Krátký textový popis

Anotace: Žáci se poprvé seznamují s vážnou hudbou. Reagují na jemnou instrumentální hudbu evokující jarní přírodu. Každé dítě se rozhodně, jakou květinou nebo stromem bude, až vyroste. Před poslechem o tom diskutují. Po poslechu diskutují o hudbě, jak se dětem líbila, jak si představovaly všechny ty rostliny, jak se cítily při růstu, jak se cítily, když byly slunce. Mohou si pak i malovat na toto téma a rozvinout představivost do výtvarné podoby.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Každý si najde svoje místo na zemi a schoulí se do klubíčka – stane se semínkem. Může na začátku říct, jaká rostlina/květina z něj vyroste. Čeká, až na něj zasvítí sluneční paprsek v podobě zvuku trianglu.Z každého semínka se rozvine květina, rostlina či strom tím, že na ně zasvítí sluneční paprsek. Učitel pustí hudbu a chodí mezi žáky s trianglem. Nad vybraným semínkem (dítětem) cinkne do nástroje. Semínko (dítě) vyroste (postupně vstane) a rozvine lístky či větve (roztáhne paže), může se též na místě zatočit. Pak předává učitel tomuto žáku triangl, z rostliny se stává sluníčko a jde vybrat další semínko stejným způsobem. Když vyklíčí další semínko, jeden žák druhému opět předá triangl a ten, který ho předal, si jde už sednout a do konce této hry sleduje ostatní. Hudba zní, dokud nevyklíčí všechna semínka - děti.

Způsob ověřování / hodnocení z pohledu učitele: Učitel sleduje zapojení dětí do činnosti, motivuje je, pomáhá vytvářet klidnou a soustředěnou atmosféru vhodnou pro činnost i poslech.

Pomůcky: Zvuk (poslech z youtube), 1 triangl pro celou třídu

Autor ilustrace: Marie Sommerová

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozvíjí schopnost rozpoznávat hudební prvky, jako je tempo (pomalu / rychle, zrychlování / zpomalování) a rytmus (těžká / lehká doba), dynamika (hlasitě / potichu), reaguje na tyto prvky v rámci svých činností.

• Tříbí schopnost rozpoznávat sluchem barvu tónu či zrakem podobu některých hudebních nástrojů.

- Rozlišuje různé nálady v hudbě (veselá /smutná, klidná / dramatická).
- Aktivně se zapojuje do tvořivých aktivit souvisejících s poslechem hudby.
- V aktivitách vnímá smysl svého zapojení, tak i zapojení ostatních spolužáků a učí se spolupracovat.
- Rozvíjí své dovednosti při používání jednoduchých hudebních i nehudebních nástrojů.

Ilustrace

Název ilustrace

Skřítci v kouzelné jeskyni

Krátký textový popis

Anotace: Rytmicko - pohybová hra spojená s poslechem hudby: Eduard Grieg: Ve sluji krále hor.
Zadání / popis situace, činnosti žáka: Učitel si připraví za pomůcky: Hudba (poslech z youtube), plachta nebo padák, ozvučná dřívka v počtu třetiny třídy. Třetina třídy jsou skřítci v jeskyni, ostatní drží jeskyni a budou ji postupně otevírat.

Třetina žáků si sedne pospolu na zem, mají v ruce ozvučná dřívka. Ostatní žáci je přikryjí padákem či velkou plachtou tak, aby byli žáci přikrytí. Žáci uvnitř padáku jsou skřítci ve skále. Skála je kouzelná, skřítci ji mohou otevřít díky ťukání do ní. Je to rytmické zaklínadlo, kterým kopírují rytmus použitý v této skladbě. Žáci, kteří drží plachtu vně, reagují na dynamiku skladby. Ta je napsána v jedné velké gradaci od pp (velmi potichu) až ff (velmi nahlas). Čím hlasitější hudba, tím žáci pomalu zvedají plachtu (otevírají skálu). Na konci skladby dojde k největší dynamice - skřítci se rozběhnou ze skály, žáci držící plachtu začnou plachtou máchat ve vzduchu. S posledním akordem skladby se opět skála uzavře, ale již v ní nikdo není. Tedy žáci opět prudce stáhnou plachtu na zem. Mohou se prostřídat, aby si každý vyzkoušel obě role.

Cíl poslechové činnosti: Žáci se naučí vnímat jak rytmus, dle kterého ťukají na ozvučná dřívka, tak dynamiku, dle které zvedají plachtu nebo padák.

Způsob ověřování / hodnocení z pohledu učitele: Učitel/ka sleduje žáky, kteří drží plachtu/padák a zpočátku naznačuje, jak skálu otevírat směrem nahoru dle dynamiky. Skladba má zpočátku pomalý dynamický růst, tedy žáci velmi pomalu pohybují plachtou směrem nahoru. Po této činnosti si mohou všichni společně popovídat, jak se odvíjela dynamika, jaké dynamické znaménko by použili (p, mf, f), jak se žákům líbilo ve skále, jak se cítili, co prožívali.

Odkaz na zdroje, autor: Marie Sommerová

Ilustrace

Název ilustrace

Ticho a zvuk - dynamický záznam

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0d0c38

Krátký textový popis

Hodina rozvíjí sluchové vnímání a představivost žáků prostřednictvím jednoduchých poslechových a tvůrčích aktivit. Zaměřuje se na prožitek ticha a zvuku, s vysvětlením pojmu zvuková amplituda. Žáci se učí vyjádřit změny v hudbě pohybem, hlasem i výtvarně. Ve skupině vytvářejí krátkou zvukovou „kompozici“ založenou na střídání tichých a hlasitých prvků. Hodina podporuje otevřenost k výzvám a nápadům, tvořivost i spolupráci. Žáci se učí skupinové spolupráci na krátkém tvůrčím výstupu, domlouvají svou roli, svůj podíl na společném výsledku a vztahují se k této zkušenosti v reflexi.

Úroveň Splněno

Popis

- Prostřednictvím poslechových činností si žák buduje elementární základy hudební percepce.
- Pozorně a citlivě vnímá vhodně vybrané hudební dílo.
- Je schopný emocionálně reagovat na atmosféru zvolené hudby.

- Pojmenuje v proudu znějící hudby některé výrazné hudební znaky (např. tempo, dynamiku, kontrasty, změny nálad, některé hudební nástroje).
- V rámci tvořivého poslechu se aktivně zapojuje do činností, při nichž využívá získané dovednosti.
- Vyjádří se ke znějící hudbě a využívá k tomu získané hudební poznatky a dovednosti i zkušenosti z tvořivých aktivit.

Ilustrace

Název ilustrace

Balet nevylíhnutých kuřátek / Modest Petrovič Musorgskij

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a888aa

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace uvádí příklad jednoduchých pohybových činností spojených s poslechem hudby. Žáci se učí orientovat ve formě a reagovat na ni pohybem.

Odkaz na zdroje, autor: Marie Sommerová

odkaz pro metodiku činnosti:

https://www.youtube.com/watch?v=R9cB5xZIieE

Ilustrace

Název ilustrace

Svěcení jara

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6020e1

Krátký textový popis

V ilustraci je popsána řada aktivit, během nichž se žáci hlouběji seznamují s baletem Svěcení jara a hudbou k němu od I. Stravinského. Žáci pojmenovávají emoce, které v nich sledování baletu a poslech hudby vyvolávají, učí se rozeznávat nástrojové obsazení. V diskusích porovnávají své vnímání hudby s vnímáním jiných, učí se rozumět rozdílům a respektovat je. Společně hledají souvislosti mezi emočním sdělením díla a prostředky jeho vyjádření (pohybové vyjádření, hudební prostředky, choreografie apod.). Využívají k tomu vlastní zjištění, reflexi zážitku a zkušenosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Buduje svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností.

UAK-HTD-002-ZV5-005

Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

Metodická podpora

Komentář

Žák se setkává s uměleckými díly nebo jejich ukázkami. Kontakt s těmito díly probíhá ve škole zprostředkovaně, důležitý je ale především přímý kontakt žáka se živým uměním v autentickém prostředí. Žák popíše zážitek z takového setkání, vyjádří vlastními slovy své pocity z díla. Zapojí se do pedagogem řízené komunikace o díle, která může probíhat formou diskuse, reflexe, ale i formou tvořivých aktivit, které využívají slovesnou tvorbu, pohyb, vizuální vyjádření, zvuky a tóny apod. Díky těmto aktivitám se žák odpoutává od čistě racionálního výkladu díla pomocí slov, hledá i jiné výrazové prostředky pro sdělení prožitků, vztahu k dílu, k tomu, co ho oslovilo, jak na něj dílo působí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-PFT-000-PV1-001
Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií.

DJP-PFT-000-PV1-002
Využije vhodné příležitosti a materiály pro vyjádření své fantazie.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV5-001
Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě.

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001
Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KKT-UMK-000-ZV5-001
Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV5-004
Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-003
Vytváří vlastní písemná sdělení s využitím osvojených mluvnických a pravopisných pravidel a znalosti vybraných slohových útvarů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-002-ZV9-007
Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Vyjadřuje pod vedením učitele svůj zážitek slovem (jednoduchou slovní formulací, vyprávěním).
- Po setkání s uměleckým dílem ve škole nebo v autentickém prostředí zpracovává svůj zážitek pomocí hry a tvořivých činností vedených učitelem.

Ilustrace

Název ilustrace

Byli jsme v divadle

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita je zaměřena na rozvíjení schopnosti žáků reflektovat vlastní divadelní zážitek z různých úhlů pohledu. Cílem aktivity je reflektovat vlastní zážitek z návštěvy divadla, pojmenovat nejzajímavější okamžik a sdílet jej s ostatními spolužáky .

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci po návštěvě divadelního představení dostanou za úkol výtvarně ztvárnit vlastní zážitek z návštěvy divadla. Nejsou nijak omezováni, nakreslí to, co bylo pro ně nejdůležitější, co je zaujalo, co si pamatují. Potom jsou výkresy uspořádány tak, aby si je mohli prohlédnout ostatní žáci, Následně v řízené diskusi žáci popisují nakreslené obrázky, spojují si nakreslený obrázek se zážitkem z návštěvy divadla, respektují přitom zážitky svých spolužáků, které mohou být odlišné od jejich vlastních.

Popis činnosti žáků: Žáci po návštěvě divadla nakreslí vlastní zážitek, zachytí výtvarně, co je nejvíce zaujalo, co považují za nejdůležitější, co si nejvíce pamatují. Po prohlédnutí si všech výkresů se žáci zapojují do diskuse, kterou vede učitel otázkam - např. Co vidíte na obrázcích? Co vás na kterém obrázku zaujalo? Který obrázek je podobný tomu tvému a čím? Jaký zážitek byl podobný tomu tvému? Myslíte si, podle obrazů a podle toho, jak o nich mluvíte, že jsou si v něčem naše zážitky blízké, podobné? Nebo jsou hodně rozdílné? V čem a proč to tak asi je?

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel pozoruje žáka, jestli se zapojuje do diskuse, zda dovede prostřednictvím rozhovoru nad výtvarným dílem popsat pro něj důležité okamžiky návštěvy divadla. U

Odkaz na zdroje / autor:

Váňová,M. (2023). *S dětmi do divadla.* Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU.

Úroveň Na cestě

Popis

- Popíše v rozhovoru s učitelem a spolužáky svůj dojem ze zhlédnutého díla.
- S pomocí učitele vybírá k vyjádření svých zážitků ze setkání s uměleckým dílem různé výrazové prostředky (slovo, pohyb, výtvarné prostředky apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Pět okének

Krátký textový popis

Anotace: aktivita je zaměřena na rozvíjení dovednosti popsat výrazové prostředky divadla, strukturu divadelní inscenace s využitím výtvarných výrazových prostředků. Žáci po zhlédnutí divadelního představení popíší klíčové okamžiky představení v pěti bodech, vyjádří se, jak vnímali strukturu inscenace, klíčové body. Dozvídáme se tak, které situace byly pro děti v představení podstatné. Aktivity končí prezentací žáků a společnou řízenou diskusí nad otázkou které situace byly pro žáky podstatné a také, jaká je obvyklá struktura divadelní inscenace.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci si vytvoří tabulku s pěti okénky nebo ji dostanou předtištěnou. Mají za úkol do jednotlivých okének zachytit pět klíčových momentů příběhu: začátek, střed a konec a dva momenty mezi nimi. Po prezentaci se žáci zapojí do řízené diskuse a podrobnějšího popisu vybraných situací. Hledají v čem je jejich popis struktury inscenace podobné s ostatními.

Popis činnosti žáků: Žáci zaznamenávají do vytvořené tabulky s pěti okénky jednotlivé situace navštíveného představení, které považují za klíčové a tvoří začátek , střed a konec a mezi dvě , které považuji za důležité. Následně svou představu prezentují před třídou, podrobněji popisují vybrané situace. Zapojují se do diskuse o vytvořených strukturách ostatních spolužáků, hledají společné body a pod vedením učitele pojmenovávají jednotlivé části struktury.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel pozoruje žáky, zda dokáží popsat jednotlivé části divadelní inscenace .

Odkaz na zdroje / autor: Váňová,M. (2023). *S dětmi do divadla.* Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU.

Ilustrace

Název ilustrace

Postava na zdi

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita je zaměřena na vnímání postav v divadelní inscenaci a jejich vztahu k ději a tématu inscenace jako jednoho z důležitých komponent divadelní inscenace. Žáci diskutují vlastnosti postav, jejich cíle a motivace k jednání.

Zadání pro žáky (nebo popis modelové situace): Třídu je rozdělena na několik skupin. Každá skupina na velký papír (flip) nakreslí obrys postavy (žáci mohou obkreslit vlastní postavu na papír). V každé skupině si vyberou jednu z postav divadelního představení, které společně viděli. Dovnitř té nakreslené postavy žáci po vzájemné domluvě ve skupině poznatky o postavě, které zadává učitel. Mohou to být vlastnosti, které ta postava měla, její cíle a motivace - čeho chtěla postava dosáhnou. Žáci se ve skupinách dohodnou, jak budou své práce prezentovat ostatním (kdo bude za skupinu prezentovat jak se členové o prezentaci podělí). A vzájemně své práce prezentují, odpovídají na otázky učitele a spolužáků skupiny.

Zadání, popis situace, činnosti žáka: Žáci ve skupinách diskutují o postavě, kterou si skupina vybrala ke zpracování podle zadání učitele. Své odpovědi vpisují do předem nakreslených obrysů postavy člověka. Ve skupině vzájemně argumentují své odpovědi. Po ukončení práce se domluví jak udu svou práci prezentovat ostatním spolužákům a prezentaci společně připraví. Následně vstupují do řízené diskuse o postavách divadelní inscenace.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel pozoruje žáky, zda se zapojují do společné práce ve skupinách, v diskusi sleduje, zda jsou žáci schopni popsat postavu.

Odkaz na zdroje / autor: Váňová,M. (2023). *S dětmi do divadla.* Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU.

Ilustrace

Název ilustrace

Ne-živé?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/587e03

Krátký textový popis

Ukázka ilustruje možnosti reflexe uměleckého díla na základě inscenace Obývací pokoj. Ilustrace nabízí dvě fáze reflexe zážitku z představení - přípravnou a tvůrčí:

Přípravná má za cíl podpořit žáky v tom, aby si vybavili vlastní zážitek z představení a naučili se jej pojmenovat, sdílet a vnímat i skrze odlišné pohledy spolužáků. Vnímají tím, co mají vzhledem k vnímání představení společné s jinými, v čem jsou naopak rozdílní, jedineční. Následné následně žáci ve vedené diskuzi pojmenovávají základní prostředky inscenace, pohybové charakteristiky a jednání postav, které v představení *Obývací pokoj* viděli Závěrečná aktivita přípravné fáze podporuje smyslovou paměť žáků, vnímání zvuku jako součásti divadelního zážitku a posiluje jejich schopnost tvořit ve skupině.

Tvůrčí fáze má za cíl rozvíjet fantazii, tvořivost, schopnost převést zážitek z představení do vlastního příběhu, podpořit propojení psaného, výtvarného, pohybového a zvukového vyjádření. Vede žáky k osobitému tvůrčímu vyjádření vycházejícímu ze zhlédnutého díla. Umění je tak inspirací k vlastní žákově tvůrčí činnosti, je touto činností zároveň reflektováno.

Na závěr mají žáci možnost vztáhnout se k jednotlivým aktivitám, pojmenovat své emoce, které je provázely, míru svého zaujetí v nich, čím obohatily jejich vnímání představení, co významného jim přinesla jejich vlastní tvorba. Učí se tak pojmenovávat, co vede k jejich pohodě, jaké prostředí potřebují pro svou tvorbu a co pro ně samotné tato tvorba znamená.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyjádří svůj zážitek ze setkání s hudebním, tanečním nebo divadelním dílem, z navštíveného koncertu, představení nebo programu prostřednictvím slova nebo pohybu, výtvarné tvorby nebo jiných výrazových prostředků.

• Zapojí se do diskuse, která se vztahuje k zážitku ze setkání s uměleckým dílem.

• Svůj postoj podpoří jednoduchými argumenty, proč by (ne)chtěl tento zážitek opakovat, proč by ho (ne)doporučil jiným.

• Využije na podnět učitele svůj zážitek ve vlastních tvůrčích aktivitách.

Ilustrace

Název ilustrace

Příklady činností, jimž žák vyjadřuje svůj zážitek z uměleckého díla

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/87f8bb

Krátký textový popis

Anotace: V textu jsou uvedeny příklady aktivit, které může učitel navodit ve třídě po zhlédnutí / poslechu uměleckého díla.

Odkaz na zdroje / autor: Radek Marušák, Markéta Pucová

Ilustrace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/47313f

Krátký textový popis

Název ilustrace: *A je zakázáno?*

Autorka: Zdenka Brungot Svíteková

Ilustrace ukazuje příklad, jak rozvíjet u žáků schopnost vnímat a interpretovat umělecké dílo (inscenace A to je zákázáno?) prostřednictvím těla, skupinové spolupráce i reflexe. Skrze čtyři na sebe navazující aktivity žáci:

aktivují vzpomínky na představení pohybem a domluvou ve skupině (pohybové hádanky),

učí se všímat si základních pohybových prostředků a postav, které v představení rozeznali,

diskutují o významu pravidel a jinakosti, přemýšlí nad smyslem zákazů a povolení a hledají vlastní stanovisko,

vytvářejí vlastní pohybový nebo rytmizovaný výstup, kde formulují své zákazy a příkazy, a rytmizují je např. do podoby krátkého rapu nebo rytmizovaného projevu.

Cílem je nejen porozumět viděnému dílu a jeho prostředkům komunikace určitého tématu, ale i otevřít prostor pro vyjádření vlastních postojů a tvořivou reakci. Výuka propojuje vnímání, pohyb a diskusi, a podporuje v dětech smysl pro spolupráci, respekt a sebevyjádření.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vyjádří svůj zážitek z divadelního, tanečního či hudebního díla nebo programu.

UAK-HTD-002-ZV5-006

Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

Metodická podpora

Komentář

Žák přímo v autentickém prostředí nebo zprostředkovaně (formou audiozáznamů a videozáznamů nebo prostřednictvím dostupných online zdrojů) přichází do kontaktu s hudebními, dramatickými a tanečními díly nebo jejich ukázkami. Díky společnému rozhovoru o díle nebo jiným činnostem reflektujícím tento zážitek získává orientaci v základních podobách, formách, druzích živého umění (opera, balet, činoherní představení, loutkové představení, taneční představení aj.) a prostředcích jejich vyjádření.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001

Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KKT-UMK-000-ZV5-001

Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.

KKU-SMU-000-ZV5-001

Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-008

Vyjadřuje svoje prožitky ze čtení nebo poslechu uměleckého textu.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-002-ZV9-006

Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

UAK-HTD-002-ZV9-007

Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zná názvy základních druhů umění (hudba, divadlo, tanec, výtvarné umění) a pozná, ke kterému umění zhlédnuté nebo poslechnuté dílo patří.

Ilustrace

Název ilustrace

Děsně umělecká rodina

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/30c644

Krátký textový popis

Anotace: V této aktivitě si žáci hravou formou osvojují názvy základní druhů umění a seznamují se s jejich charakteristickými prvky skrze učitelem vybraných ukázek z uměleckých děl (poslech, videozáznam).

Odkaz na zdroje / autor - *Markéta Pucová*

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozlišuje jednotlivé druhy umění, jednoduše pojmenuje typická díla (kniha, obraz, píseň, skladba, divadelní představení, film…) a místa, kde se s nimi může setkat (galerie, muzea, divadla, kina, koncertní sály, knihovny).
- Na základě zkušeností z vlastní tvůrčí činnosti a ze setkání s uměleckým dílem pojmenuje výrazové prostředky hudby, tance a divadla (mluvené slovo, pohyb, tanec, zpěv, hra na hudební nástroj…).

Ilustrace

Název ilustrace

Taneční divadlo Kozí Kraviny i pro neslyšící

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3fd716

Krátký textový popis

Anotace: Metodický materiál na úložišti obsahuje ilustraci, která na konkrétním příkladu práce navazující na zhlédnutí tanečně - divadelního představení *Kozí Kraviny i pro neslyšící* (Tereza Říčanová, Barbora Látalová, spolek Ostružina) ukazuje možnosti rozvoje žákových schopností rozlišovat různé druhy uměleckých děl a v komplexním uměleckém díle rozpoznat jednotlivé výrazové prostředky. Cílem aktivity je, aby žáci porozuměli různým prostředkům vyjádření, které jsou v inscenaci použity (pohyb, gesta, mimika, slovo, český znakový jazyk, zvuk, světlo), dokázali je rozlišit a identifikovat a rozpoznat o jaký druh umění se jednalo. Inscenace je unikátní tím, že je přístupná i pro neslyšící diváky a kromě typických výrazových prostředků taneční inscenace je součástí také umělecký český znakový jazyk.

Autor: Zden Brungot Svíteková (autorka ilustrace)

Odkaz na zdroje:

Představení, knižní předloha:

https://www.ostruzina.eu/2021/09/13/kozi-kraviny-polni-verze/

https://www.baobab-books.net/product/krava-ricanova

Ilustrace

Název ilustrace

Múzy volají o pomoc

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6b7ce4

Krátký textový popis

Lekce je zaměřena na rozpoznávání a porozumění základním charakteristikám tří uměleckých oblastí – hudby, tance a divadla – prostřednictvím příběhové a herní struktury. Žáci pracují s připravenými výroky, které analyzují, třídí a posuzují z hlediska jejich pravdivosti a relevance ke zvolené múze. Aktivity rozvíjejí schopnost kritického myšlení, ověřování informací a schopnosti argumentace. Klíčovou složkou je týmová práce a diskuse, během níž žáci obhajují svá rozhodnutí, vysvětlují myšlenkové postupy a naslouchají názorům ostatních. Součástí lekce je také kreativní výstup, který propojuje racionální složku práce s emocionálním a uměleckým vyjádřením – prostřednictvím krátké scénky, pohybové akce či výtvarného ztvárnění oslavy múzy. V závěrečné reflexi jsou žáci vedeni k uvědomění si vlastní cesty k poznání, osobních preferencí i k uznání různorodosti přístupů ke vnímání umění. Lekce podporuje interdisciplinární myšlení tím, že propojuje prvky dramatické, hudební a pohybové výchovy s dovednostmi práce s informací, rozhodování a spolupráce.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše autentické prostředí pro prezentaci daného uměleckého díla nebo projevu kultury (činoherní, taneční představení – divadlo, hudba – koncertní sál).

• Rozumí základním pojmům jednotlivých umění při komunikaci o uměleckém díle (např. dirigent, orchestr, herec, tanečník, jeviště).

• Ve zhlédnutém nebo poslechnutém díle pojmenuje zřetelné výrazové prostředky, a tím získává základní orientaci v performativních druzích umění (hudba, divadlo, tanec).

Ilustrace

Název ilustrace

Beethovenova 6. symfonie - aktivní poslech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f0231e

Krátký textový popis

Anotace: V odkazu je uveden popis hodiny hudební výchovy, v níž pedagog využívá postupů aktivního poslechu (Beethovenova 6. symfonie. Pastorální – Scéna u potoka).

Autor/ka: Jana Lindová

Ilustrace

Název ilustrace

Metody práce s divadelním zážitkem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f8e915

Krátký textový popis

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Text nabízí několik způsobů a metod, jak reflektovat s dětmi divadelní zážitek. Autorka v textu upozorňuje i na určitá specifika a principy práce. Text vychází z publikace M. Váňové S dětmi do divadla (Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU, 2023.ISBN 978-80-7331-631-0

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Z rozhovoru se žáky zjistí učitel úroveň žákova porozumění divadelnímu dílu a jeho prostředkům. Vhodně volenými metodami učitel zaměřuje žákovu pozornost na základní prostředky divadelního díla.

Autor/ka: Michaela Váňová

Ilustrace

Název ilustrace

A kam patří opera?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8481f9

Krátký textový popis

Činnosti jsou j zaměřeny na zkoumání výrazových prostředků v hudbě, tanci a divadle. Žáci prostřednictvím práce s barevně odlišenými kartičkami identifikují a kategorizují různé prostředky vyjadřování, které jsou následně umístěny do Vennova diagramu. Činnosti jsou navrženy tak, aby podporovaly interdisciplinární myšlení žáků propojením uměleckého vnímání s logickým usuzováním. Klíčovým prvkem je otevřená diskuse, která umožňuje žákům vyjadřovat vlastní názory a preference. Při práci s Vennovým diagramem je důležité vést žáky k uvědomění si, že různé umělecké formy mohou sdílet společné prvky, ale zároveň si zachovávají svou jedinečnost. Závěrečná reflexe by měla být zaměřena na uvědomění si osobních preferencí a respektování rozmanitosti vnímání umění mezi spolužáky. Ilustrace rozvíjí klíčovou kompetenci kulturní a základní gramotnost logicko-matematickou.

Hodina rozvíjí **kulturní kompetenci** tím, že žáci vnímají hudbu, tanec a divadlo jako prostředky poznávání světa a vyjadřování emocí a myšlenek, přičemž analýza ukázek a diskuse o výrazových prostředcích podporuje jejich schopnost reflektovat vlastní prožitek a porozumět prožitku druhých. **Komunikační kompetence** je rozvíjena prostřednictvím skupinové práce a diskuse, které podporují aktivní naslouchání, respektování názorů ostatních a kultivovanou verbální komunikaci, přičemž žáci se učí jasně formulovat své myšlenky a vnímat potřeby spolužáků. **Logicko-matematická gramotnost** je posilována tím, že při třídění výrazových prostředků do Vennova diagramu žáci analyzují vztahy mezi prvky, identifikují průniky a rozdíly a aplikují matematické modelování v reálném kontextu.

Ilustrace

Název ilustrace

Taneční představení MOMO a ukradený čas

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/53cee8

Krátký textový popis

Anotace: Příklad reflektivních otázek zaměřujících žáka na vnímání prostředků tanečního díla. Příkladem díla je interaktivní taneční představení Momo, volně inspirované knihou Michaela Endeho Děvčátko Momo a ukradený čas. Vytvořila ho choreografka Mirka Eliášová a zabývá se v něm otázkou: Jak vnímáme čas? Tanečníci a děti se ho snaží společně zpřítomnit, zpomalit, zastavit nebo dokonce vrátit. Momo je i pozváním do fascinujícího světa nových technologií – výraznou roli v něm má zařízení zachycující pohyb tanečnice a transformující ho ve zvuk či světelná projekce, kterou můžeme ovlivnit svým pohybem. Příběh vypráví o nastavení hranic a možnosti svobody.

Odkaz na zdroje / autor: Markéta Pucová

na úložišti je v metodickém materiálu uveden odkaz na představení a trailer k představení

Literární předloha: Ende, Michael. *Děvčátko Momo a ukradený čas: pohádkový román*. Překlad Milada Misárková. 6. vydání. V Praze: Albatros, 2024. 221 stran. ISBN 978-80-00-07267-8.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo na základě jejich charakteristických znaků.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

UAK-HTD-002-ZV9-006
Oceňuje díky zkušenostem získaným z poslechových činností kvalitu a přínos hudebního díla.

Metodická podpora

Komentář

Žák aktivně a pozorně vnímá znějící hudbu a poznává ji v jejích různých žánrových a stylových i funkčních podobách. Poslechové činnosti, jako jsou pohybová ztvárnění, používání hudebních i nehudebních pomůcek, dramatizace, práce s textem či notovým záznamem apod., otevírají cestu k chápání kulturního odkazu hudebních kompozic. Na základě poslechové zkušenosti hudebních děl či jejich ukázek si žák tvoří svůj osobní vztah k jednotlivým dílům, autorům, obdobím či stylům. Učí se hudbu analyzovat a hodnotit. Buduje a posiluje svůj vkus. Vnímá souvislosti s dalšími uměleckými projevy a obory, má také základní povědomí o historickém zázemí vzniklého díla.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-002-ZV5-004
Rozvíjí a buduje svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností a propojuje svou zkušenost se základními prvky hudební řeči.

UAK-HTD-002-ZV5-006
Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

ZGM-MOD-000-ZV9-001
Vyvíjí/inovuje matematické modely.

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKT-IDR-000-ZV9-001
Hodnotí kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní i jiných kultur a porovnává je v kontextu historických a společenských a kulturních souvislostí.

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

Vzdělávací oblasti

CAS-DEJ-001-ZV9-001
Přiřadí kulturní projevy k jednotlivým dějinným epochám.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Prostřednictvím poslechových činností si žák buduje elementární základy hudební percepce.
- Pozorně a citlivě vnímá vhodně vybrané hudební skladbu či její část.
- Je schopen emocionálně reagovat na atmosféru zvolené hudby.
- Pojmenuje v proudu znějící hudby některé výrazné hudební znaky (např. tempo, dynamiku, kontrasty, změny nálad, některé hudební nástroje).
- V rámci tvořivého poslechu se aktivně zapojuje do činností, při nichž využívá získané dovednosti.
- Vyjádří se k znějící hudbě a využívá k tomu získané hudební poznatky a dovednosti i zkušenosti z tvořivých aktivit.
- Rozumí základním pojmům jednotlivých umění při komunikaci o uměleckém díle (např. dirigent, orchestr, herec, tanečník, jeviště apod.).
- Ve zhlédnutém nebo poslechnutém díle pojmenuje zřetelné výrazové prostředky a tím získává základní orientaci v performativních druzích umění (hudba, divadlo, tanec).

Ilustrace

Název ilustrace

Dívčí válka - poslech: B. Smetana: Šárka

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje přípravu žáků na poslech symfonické básně, zaměřuje jejich vnímání na prostředky, jakými jsou jednotlivé části příběhu v hudebním díle ztvárněny (instrumentace, tempo, výraz, melodie, rytmus.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Pomůcky**:** zvuková nahrávka. Učitel vypráví příběh Šárky a o dívčí válce. Pokud se žáci s touto pověstí již setkali, dávají společně všechny informace dohromady. Následně formulují na kartičky do krátkých vět nebo slov základní okamžiky příběhu (každý žák má svou sadu kartiček).

Učitel dá žákům základní informace o skladateli a také o tom, co je to symfonická báseň. Následně se skladba pustí a do jednotlivých částí skladby žáci zvedají své kartičky, pokud podle nich hudba vyjadřuje to, co je na nich napsáno. Učitel dává neverbálně najevo, souhlas, kartičku, která části skladby odpovídá ukáže všem (dramatická úvodní hudba ilustrující dívčí válku, dále pochod mužské skupiny lesem, volání přivázané Šárky, promluva Ctirada, hudba evokující zamilovanost těch dvou, oslava, chrápání spících mužů, signál Šárky zatroubený na roh, odpověď Vlasty z dálky, pobití mužské skupiny, případný pád Šárky ze skály). Žáci mohou v případě videoprojekce sledovat jednotlivou instrumentaci a sledovat hru hráčů symfonického orchestru. Po poslechu se žáci vrací k jednotlivým kartičkám a mluví o tom, podle čeho poznali, že skladba vyjadřuje právě tuto kartičku.

Způsob ověřování / hodnocení z pohledu učitele: Učitel sleduje zapojení žáků při poslechu, jak reagují na hudebně ztvárněné části, jestli slyší jednotlivé pasáže a rozumí přenesenému významu (např. nízký fagot = chrápání).

Odkaz na zdroj / autorka: Marie Sommerová

Úroveň Na cestě

Popis

- Prostřednictvím poslechových činností hledá svůj vztah k poslouchané hudební ukázce či vyslechnutému hudebnímu dílu.
- Učí se propojovat činnosti v průběhu znějící hudby tak, aby přirozeně ztvárňovaly výrazové prvky či významové aspekty hudebního díla.

• Je schopen diskutovat s využitím získávaných vědomostí a jemu dostupné terminologie o kvalitě hudební i interpretační a porovnávat mezi sebou vybraná díla z hlediska kvality reprodukce, způsobu interpretace apod.

• Dále si rozvíjí vnímání hudebních znaků - jejich využití ve znějící hudbě (rytmus, harmonie, dynamika, kontrast, gradace, instrumentace, zvukomalba, styl).

• Hledá souvislosti mezi daným dílem a dobou jeho vzniku.

• Sleduje svůj vklad či roli při poslechových činnostech a stejně tak i vklad či roli svých spolužáků.

• Učí se spolupráci se spolužáky a vnímá sílu okamžiku při poslechu i navázané činnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Hudba jako klíč k filmové atmosféře

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a076b0

Krátký textový popis

Tato výuková lekce vede žáky k hlubšímu porozumění hudbě jako nositeli emocí a významu. Prostřednictvím sledování filmové scény beze zvuku a následného poslechu různorodých skladeb žáci reflektují své emoce, porovnávají je a vybírají hudbu, která podle nich nejlépe vystihuje atmosféru scény. Aktivita rozvíjí schopnost vnímat a oceňovat kvalitu hudebního díla v kontextu filmového obrazu, podporuje kritické myšlení, estetické cítění a schopnost argumentace. Žáci se učí, že hudba není jen kulisa, ale významný nástroj pro vytváření obsahu a sdělení. Učí se vnímat komplexnost uměleckého sdělení, jeho mnohovrstevnatost.

Jedná se o dílčí aktivitu – lze vystavět hodinu okolo této aktivity.

Ilustrace

Název ilustrace

Svěcení jara a hudební nástroje

Krátký textový popis

Anotace: Žáci reagují na koncertní záznam (zvuk i obraz) díla Svěcení jara Igora Stravinského. Učí se rozpoznávat nástroje. Postupně se seznámí i s dílem hlouběji.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci se snaží při zhlédnutí rozpoznat právě hrající hudební nástroje a hledají je na zemi na obrázkových kartách. Vzhledem k tomu, že se hned v první části této skladby nástroje či nástrojové skupiny velmi rychle mění, tak je to velmi dynamická aktivita.

Učitel/ka na zem rozloží karty s obrázky nástrojů symfonického orchestru. Snaží se, aby karty nástrojů jednotlivých nástrojových skupin byly na různých místech, nikoli pohromadě či blízko sebe. Pustí žákům záznam koncertního provedení Svěcení jara. Žáci reagují tak, že očima i ušima analyzují, jaký nástroj či jaké nástroje právě hrají a k takovým kartám nástrojů se postaví. Žáci se snaží, aby stáli u karet tak, aby zahrnuli pokud možno všechny současně hrající nástroje (tedy pokud hraje např. flétna, housle a trubka, tak nebudou všichni stát pouze u flétny). Tato aktivita by měla následovat po té, co žáci probrali jednotlivé nástroje symfonického orcehstru, jejich podobu, nástrojovou skupinu, zvuk či jiné parametry, aby byly s nimi žáci dostatečně seznámeni.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Vzhledem k tomu, že ve skladbě se nástrojové skupiny velmi prudce a rychle mění, je to velmi aktivní poslech plný pohybu. Žáci si po té mohou pustit video s baletem (původně byla skladba Svěcení jara napsána jako hudba k baletu). Učitel může povyprávět o premiéře, co se při ní vše stalo (veliký skandál, výkřiky z hlediště, vyzývání na souboj, atd.).

Odkaz na zdroje / autor: *Marie Sommerová*

odkaz na video Youtube

https://www.youtube.com/watch?v=EkwqPJZe8ms&t=331s

odkaz na balet Youtube

https://www.youtube.com/watch?v=NOTjyCM3Ou4

Úroveň Splněno

Popis

• Dokáže soustředěně a citlivě vnímat poslouchané dílo na základě učitelovy motivace.

• Je schopný rozlišit výrazné hudební znaky ve znějící hudbě (tempo, dynamiku, kontrasty, gradace, výrazové prostředky).

• Orientuje se ve formální struktuře poslouchané skladby či písně a dokáže pod vedením učitele rozpoznat hudební myšlenky.

• Při poslechu oceňuje interpretační vklad, hledá jeho kvality a přínos.

• Slovně vyjádří vlastní názor na poslouchanou skladbu na základě svých individuálních hudebních znalostí a zkušeností, zaujme kritický postoj k danému dílu.

• Dokáže vnímat umělecké hodnoty díla napříč všemi styly a žánry, přemýšlí o významu poslouchané hudby, o jejím textovém, dobovém poselství, uvědomuje si proměnu v roli posluchače (zvláště u nonartificiální hudby).

• Pojmenuje svůj vztah k hudbě a k její umělecké hodnotě, posiluje estetické vnímání.

• Zhodnotí vyzkoušené role v poslechových činnostech a projeví své preference.

Ilustrace

Název ilustrace

Neworleánský jazz

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1ef9c4

Krátký textový popis

Na odkazu je metodický materiál - příklad vyučovací hodiny využívající aktivního poslechu - téma: **Neworleánský jazz**

Autorka: Jana Lindová

Ilustrace

Název ilustrace

Rap na barokní hudbu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cd4dbf

Krátký textový popis

Rap je hudební žánr, ve kterém interpret v rytmizované podobě přednáší svůj text na pozadí hudby. Hudba bývá často v opakujících se smyčkách, přičemž je u ní zásadní tzv. beat, pravidelná úderová pulzace. V ilustrativní aktivitě si žáci zkouší propojovat tento ryze současný hudební prostředek s barokní hudbou. Vlastní tvůrčí činnost žáka je motivací k výběru a soustředěnému poslechu výchozího hudebního díla, které zároveň žáci propojují s hudebními prostředky blízkými současné mladé generaci. K hudebním prezentacím vytvářejí žáci vlastní texty. Učí se prostřednictvím propojení hudby a slova vyjádřit vlastní témata - zasazují tak tvorbu do širšího rámce, který dává jejich tvorbě hlubší smysl, propojuje ji s jejich vlastní zkušeností.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozvíjí svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností.

UAK-HTD-002-ZV9-007

Využívá získané zkušenosti a znalosti k vlastnímu výkladu uměleckého díla a jeho základní analýze.

Metodická podpora

Komentář

Setkání s uměleckými díly umožňuje žákovi lépe porozumět jeho citovému prožívání a sdílet ho s ostatními. Je impulzem pro vlastní výklad uměleckého díla s respektem k výkladům spolužáků. Setkání s uměleckými díly z oblasti hudby, tance nebo divadla v autentickém prostředí (divadla, koncertní síně, veřejný prostor) je pro porozumění podstatě tohoto oboru zásadní. Autentickým prostředím může být i škola, pokud je program, představení pro toto prostředí vytvořeno. Setkávání se s uměleckými díly pomocí kvalitních záznamů jsou vhodným doplňkem poznávání performativních druhů umění. Žák může vlastní výklad uměleckého díla vyjádřit slovně, písemně, ve vzájemné diskusi nebo následnými tvůrčími činnostmi.

Analýzu díla opírá žák o zkušenosti a znalosti, které získal v předchozích tvůrčích a reflektivních činnostech. Cílem není zevrubná a hluboká analýza, ale budování žákovy dovednosti objektivnějšího posuzování díla, využívání nabytých znalostí a zkušeností jako nástroje k přemýšlení o druhu a žánru díla, jeho struktuře, významu použitých prostředků pro celkové vyznění díla - specificky potom:

Hudební dílo: Popíše sledované hudební představení a jeho složky (např. hudební styl a žánr, autory a interprety, zastoupení hudebních nástrojů, sólový a sborový zpěv, akustické či nazvučené provedení), vyjádří se k celkové stavbě hudebního programu (např. ocení dramaturgii, gradaci, vhodnost vybraných skladeb), zhodnotí, která část programu nebo skladba se mu líbila a proč…

Tanec: Popíše sledované taneční představení (popis jednotlivých scén, postav a jejich vzájemných vztahů, pohybového ztvárnění), pojmenuje myšlenky a témata, které v představení nachází (o čem to bylo), a pro něj významná sdělení (co s ním rezonovalo), uvede příklady uměleckých prostředků, které byly použity k vyjádření myšlenek a citových pohnutek v tanečním díle (např. propojení hudby a choreografie, využití prostoru, rekvizit, scénického designu, kostýmu, světelných efektů, zvukového designu)…

Divadlo: Popíše sledované divadelní představení a jeho klíčové momenty, jako jsou postavy a jejich vzájemné vztahy, uvede, jaké umělecké prostředky byly použity k vytvoření atmosféry a jak přispěly k vyjádření příběhu, pojmenuje témata, která v představení nachází, a pro něj významná sdělení…

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-002-ZV5-005

Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-HTD-002-ZV5-006

Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KKT-IDR-000-ZV9-001

Hodnotí kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní i jiných kultur a porovnává je v kontextu historických a společenských a kulturních souvislostí.

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-014

Vyjadřuje svoje prožitky literárního, divadelního a audiovizuálního díla.

JJK-CJL-001-ZV9-015

Interpretuje literární díla a díla z oblasti dalších druhů umění.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

• V učitelem řízené činnosti vyjadřuje své pocity a myšlenky po zhlédnutí uměleckého vystoupení, sděluje je jemu odpovídajícími způsoby (slovně, výtvarně, pohybově, zvukově apod.).

• Popíše , co se mu na představení líbilo, a pokouší se říct, proč.

• Analyzuje dílo na základě jeho druhu:

Hudební dílo:

- popíše, jaké hudební nástroje slyšel, a kdo zpíval nebo hrál,

- řekne, co se mu na hudebním vystoupení líbilo nebo nelíbilo a proč.

Tanec:

- popíše, co viděl v tanečním představení, a jak se tanečníci pohybovali,

- pojmenuje, co se mu na tanci líbilo a proč, a jaké emoce v něm vyvolával.

Divadlo:

- popíše děj inscenace,

- sdělí vlastními slovy, o čem bylo divadelní představení a které postavy a co ho na představení zaujalo a proč.

Ilustrace

Název ilustrace

Živé obrazy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4855ec

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita je zaměřena na dovednost žáků popsat děj divadelní inscenace, kterou navštívili, a pojmenovat význam jednotlivých vybraných situací pro děj a téma inscenace. Zároveň rozvíjí dovednost vnímat vztahy mezi postavami inscenace.

Odkaz na zdroje / autor: Valenta, J. (2008). *Metody a techniky dramatické výchovy.* Grada.

Úroveň Na cestě

Popis

• Reflektuje své pocity a myšlenky po sledování uměleckého vystoupení a využívá různé formy vyjadřování, které jsou mu učitelem nabídnuty , jako je diskuse s ostatními, psaní krátkých příběhů, taneční improvizace nebo vytváření hudby.

• Pojmenuje, jaké umělecké prostředky byly použity, a čím přispívají k celkovému dojmu z díla.

• Analyzuje dílo na základě jeho druhu:

Hudební dílo:

- s pomocí učitele popisuje, jaký hudební styl a žánr byl v představení, a kdo byli interpreti,

- zhodnotí, jak se mu líbily různé části hudebního programu a co na nich ocenil.

Tanec:

- analyzuje taneční představení a popisuje jednotlivé scény a postavy,

- pojmenuje, jaká témata a myšlenky se v tanci objevují a co pro něj znamenají.

Divadlo:

- popisuje klíčové momenty divadelního představení a vztahy mezi postavami,

- s pomocí učitele formuluje poselství a téma představení, které osobně vnímal.

Ilustrace

Název ilustrace

Postava ve středu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d1fe9d

Krátký textový popis

Anotace: Aktivita je zaměřena na vnímání vztahů mezi postavami divadelní inscenace a jejich významu pro vyznění děje a tématu. Pomocí vývoje vztahů mezi postavami budou žáci rozvíjet vnímání klíčových okamžiků divadelní inscenace. Rozvíjena bude tím také schopnost využívat důležitých pojmů jako je postava, děj, vztahy, motivace postav.

Odkaz na zdroje / autor: Váňová,M. (2023). *S dětmi do divadla.* Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU.

Ilustrace

Název ilustrace

Kámen, tělo, krajina

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e7b619

Krátký textový popis

Ilustrace popisuje aktivity, které navazují na účast žáků na performativní procházce . *tektoparty | performativní prochazka v krajině s krajinou*. Dílo má formu participativní exkurze a propojuje taneční umění s geologií. Během trasy se odehrávají různé situace a aktivity zaměřené na tělesné vnímání terénu, prostoru a geologických jevů, a to formou pozorování performance interpretů nebo vlastním zapojením účastníků - diváků pohybem a gestem. Představení nabízí mezioborový zážitek na pomezí umění, přírodních věd a environmentálního uvažování. Aktivity, které na tento umělecký zážitek navazují, vedou žáky k tvůrčímu uchopení tohoto zážitku, otevírají ale také téma významu uměleckého sdělení v současném světě, učí žáky porozumět uměleckému sdělení a záměrům autorů komunikovat prostřednictvím umění aktuální témata.

Úroveň Splněno

Popis

• Reflektuje své pocity, emoce a myšlenky vyvolané sledováním uměleckých vystoupení a využívá k tomu různé formy vyjádření (např. zapojení se do diskuse nebo řízeného rozhovoru, psaní básní, tvoření výtvarných děl, taneční vyjádření, improvizované rozehrávání situací, hudební tvorbu).

• Popíše, jaké zřetelné umělecké prostředky byly použity v daném díle, a zapojuje se do diskuse o tom, jakým způsobem přispívají použité umělecké prostředky k celkovému dojmu a sdělení díla.

• U zhlédnutého díla určí a charakterizuje umělecký druh (hudba, tanec, divadlo), případně žánr (např. koncert, opera, muzikál, balet, folklorní tanec, současný tanec, činohra, loutkové divadlo), analyzuje dílo na základě jeho druhu.

Ilustrace

Název ilustrace

Metody reflexe divadelního představení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f8e915

Krátký textový popis

Text nabízí několik způsobů a metod, jak reflektovat s dětmi divadelní zážitek. Autorka v textu upozorňuje i na určitá specifika a principy práce.

Odkaz na zdroje / autor/ka: Text vychází z publikace M. Váňové S dětmi do divadla (Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU, 2023.ISBN 978-80-7331-631-0

Ilustrace

Název ilustrace

Hamlet - reflexe divadelního představení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d019e3

Krátký textový popis

V odkazu je uveden pracovní list k divadelnímu představení Hamlet a metodické instrukce pro učitele. Může být inspirací pro způsob, jak reflektovat divadelní zážitek a analyzovat divadelní představení, inscenaci.

Odkaz na zdroje / autor/ka: Leah Gaffen, Dorota Novotná

Ilustrace

Název ilustrace

Maryša

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a93d18

Krátký textový popis

Žáci budou porovnávat závěrečnou scénu hry Maryša ve dvou verzích – tradiční z roku 1971 a moderní verzi z Národního divadla Praha v režii Jana Mikuláška. Zaměří se na to, jak každá inscenace odráží dobu, kdy byla vytvořena, a jak různé divadelní prostředky (herecký styl, scéna, hudba, světla) ovlivňují vnímání postav a vytvářejí celkové vyznění příběhu. Budou zkoumat, jak se v průběhu času změnily hodnoty a pohled na postavení žen a jak různé inscenace ovlivňují jejich vnímání postavy Maryši. V menších skupinkách sami navrhnou, jak by scénu zpracovali, s jakými prostředky by pracovali a co by chtěli zdůraznit ve své verzi.

003

Kulturní povědomí a jednání

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh je zaměřený na dosažení výsledků učení, díky nimž si žák utváří postoje k uměleckému a kulturnímu dědictví, současnému umění a rozmanitým projevům kultury v dnešním světě. Oblast podporuje místně zakotvené učení a identifikaci s místem, ve kterém žije.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

UAK-HTD-003-ZV5-007

Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznamuje s příklady hudebních, divadelních a tanečních projevů, kulturních tradic a kulturních institucí, které se vztahují k těmto druhům umění v místě i v regionu. Ví, jaké kulturní aktivity a instituce jsou dostupné v jeho okolí. Učitel podporuje u žáků vnímání kulturní diverzity v regionu, věnuje pozornost i uměleckým a kulturním projevům menšinových kultur, etnik, komunit. Pomáhá tak žákům získat základní orientaci v místní kultuře a vytvářet si vztah k místu, kde žijí, k uměleckým a kulturním hodnotám, které mají ve svém okolí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-SLK-000-PV1-002
Spolupodílí se na udržování regionálních tradic.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

Klíčové kompetence

KKK-VJZ-000-ZV5-001
Rozpozná vybrané konkrétní rozdíly mezi vlastním vyjadřováním a vyjadřováním lidí z odlišných prostředí či kultur.

KKT-KON-000-ZV5-001
Uvede příklady některých kulturních institucí, projevů umění a kulturního dění ve svém okolí.

KOB-PCP-000-ZV5-001
Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-003-ZV5-013
Porovná, jak lidé žili dříve a jak žijí dnes.

CJS-CJS-003-ZV5-014
Vyjádří vlastními slovy význam vybraných státních svátků, významných dnů, regionálních výročí a tradic.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-003-ZV9-009
Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- K tradičním svátkům přiřadí některé zvyky z vlastní rodiny a místa, ve kterém žije.
- Spolupodílí se na udržování regionálních tradic.

Ilustrace

Název ilustrace

Putování s Kouzelným bubínkem

Krátký textový popis

Anotace: Děti se hravou formou seznámí s různými druhy umění (hudba, tanec, divadlo) a kulturními tradicemi svého regionu, včetně projevů menšinových kultur. Rozvinou své vnímání kulturní rozmanitosti a vztah k místu, kde žijí.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Učitel přinese do třídy bubínek a představí ho jako **Kouzelný bubínek**. Tento bubínek zná mnoho příběhů o hudbě, tanci, divadle a tradicích z okolí, ale už si je nepamatuje přesně. Úkolem dětí je pomoci bubínku příběhy oživit.

Děti "putují" po třídě, která představuje jejich region. Učitel na bubínek občas zabubnuje a zastaví je na „stanovišti“. Na každém stanovišti je schovaný „kulturní příběh“ (kartičky nebo obrázky), který společně objeví. U každého stanoviště proběhne nejprve diskuse, na základě ní pak metodou narativní pantomimy žáci dané předvádějí.
Příklady příběhů:

- Obrázek muzikanta s otázkou: „Jakou písničku zpívali naši prarodiče?“
- Obrázek divadelní scény s otázkou: „Co se hraje v divadle?“
- Obrázek tanečníků s úkolem: „Jak bychom mohli tento tanec zatančit?“
- Symbol menšinové kultury (např. obrázek romské kapely nebo vietnamské tržnice)

Varianta:

- Obrázek Vánoc, Velikonoc, Masopustu, vynášení Morany, pálení čarodějnic apod.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem:

Učitel reflektuje tvořivé zapojení dětí, oceňuje, pokud děti využijí příklady ze své rodiny.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zapojuje se do rozhovoru o kulturní akci, která ve škole proběhla, o kulturní instituci, kterou společně se třídou navštívili.
- Nachází v kulturních zvyklostech a tradicích spolužáků společné znaky i rozdíly (např. různé svátky a způsob jejich slavení).

Ilustrace

Název ilustrace

Záhada ztracené kroniky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0f1186

Krátký textový popis

Anotace: V odkazu je uvedena aktivita, při níž žáci poznávají příklady hudebních, divadelních a tanečních projevů, kulturní tradice a kulturní instituce ve svém regionu, a to i v kontextu menšinových kultur.

Autor/ka: Romana Šindlářová

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh mé vánoční ozdoby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4277ee

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na téma vánočního stromu a osobních či rodinných tradic spojených s jeho zdobením. Žáci si přinášejí vlastní vánoční ozdobu nebo jiný drobný předmět, který má pro jejich rodinu význam a používá se jako vánoční dekorace. Vymýšlejí k němu příběh – může být skutečný (jak se k nim ozdoba dostala, jaký má význam) nebo fiktivní. Následně si své příběhy navzájem sdílejí a ve skupinách vytvářejí krátké divadelní situace – rozhovory mezi ozdobami na vánočním stromku. Mohou si při tom předměty předávat jako loutky nebo sami vstoupit do jejich rolí.

Tato aktivita rozvíjí u žáků schopnost osobního vyjádření, tvořivost, komunikační dovednosti a dovednost spolupracovat v týmu. Učí se domlouvat na společném postupu, rozdělit si role, sdílet nápady a přijmout odpovědnost za společný výsledek. Současně posilují kulturní povědomí – poznávají rozmanité rodinné a kulturní tradice spojené s vánočními svátky a učí se k nim přistupovat s respektem.

Aktivita podporuje rozvoj klíčových kompetencí - **kulturní kompetence** (vnímání tradic, symbolů, rozmanitosti), **kompetence k podnikavosti a pracovní** (týmová spolupráce, samostatné rozhodování při plánování a tvorbě divadelní situace, hledání vlastních tvůrčích řešení).

Úroveň Splněno

Popis

• Ze zdrojů vyhledá uměleckou tvorbu (tradici), která je spjatá s lokalitou, ve které žije.

• Uvede příklady kulturních institucí v blízkém okolí, regionu a uvede příklady aktivit, zážitků, s nimiž se v těchto institucích může setkat.

• Spolupracuje například na projektu, který se zaměřuje na porovnání uměleckých projevů rozdílných kultur.

• Popíše některé podoby uměleckých a kulturních projevů spjatých s jinou kulturou.

• V diskusi pojmenovává přínos různých kulturních projevů v lokalitě, ve které žije.

Ilustrace

Název ilustrace

Náš folklór

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2cddae

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace uvádí příklad témat a s nimi spojených praktických činností a diskuzí, která se dotýkají oblasti lidového umění, tradic a folkloru v místě či regionu, kde žáci žijí.

Odkaz na zdroje / autor: Silva Macková

Ilustrace

Název ilustrace

Kulturní instituce a jejich programy

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje skupinovou práci žáků, kteří v týmech vyhledávají informace o programech různých kulturních institucí ve svém okolí, regionu. Vyhledané informace zpracovávají formou prezentace, referátu, fiktivní upoutávky do rozhlasu, nebo vytvářejí plakát, který je pozvánkou na vybraný program.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Učitel nabídne žákům programy různých kulturních institucí ve svém okolí, regionu. Žáci ve skupinách diskutují o tom, jaký kulturní zážitek jim určitá instituce může nabídnout, zda mohou z programu posoudit, jestli je program (film, představení, výstava, program, expozice) vhodná pro ně, co by od takové nabídky očekávali. Při práci ve skupině mohou žáci využívat i webové stránky instituce. Pro ostatní potom skupina připraví krátkou prezentaci, která bude pozváním k návštěvě této instituce - forma je na skupině (upoutávka v rozhlase, televizi, plakát, věcný referát o instituci a jejím programu apod.)

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje žáky, jak se zapojují do skupinové práce, hodnotí jejich aktivitu, schopnost spolupráce v týmu a práci se zdroji (webové stránky institucí, letáky, programové brožury).

Odkaz na zdroje / autor: Silva Macková, Markéta Pucová

Ilustrace

Název ilustrace

Naše kulturní památka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/46bba5

Krátký textový popis

Autorka: Silva Macková

Aktivita Naše kulturní památka je menší třídní projekt pro žáky 5. ročníku, který probíhá v několika fázích a k němuž se žáci opakovaně vracejí. Vede děti k objevování a hlubšímu porozumění kulturním památkám v jejich nejbližším okolí. Na začátku si každý žák samostatně vyhledá a představí jednu památku z místa, kde žije. Poté si třída společně zvolí jednu památku, kterou prozkoumá do větší hloubky v pracovních týmech s různými rolemi (historikové, reportéři, pozorovatelé, dokumentaristé). Výsledkem projektu je nejen poznání kulturní hodnoty daného místa, ale také návrh, jak by se daná památka mohla stát lépe viditelnou nebo jak by se o ni dalo
pečovat. Projekt rozvíjí kulturní povědomí, spolupráci, tvořivost i schopnost dětí uvažovat o konkrétní změně ve svém okolí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklad hudebních, divadelních nebo tanečních projevů a nejvýznamnějších kulturních tradic ve svém okolí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

UAK-HTD-003-ZV9-008

Zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních nebo uměleckých aktivit a projektů.

Metodická podpora

Komentář

Hudba, tanec a divadlo svou performativní povahou nabízejí žákům příležitost setkání a přímé komunikace umělce s publikem. Účast v uměleckých a kulturních projektech umožňuje žákům zažívat jedinečnou atmosféru těchto setkání. Hudba, tanec a divadlo nabízejí díky své týmové povaze širokou škálu příležitostí pro každého žáka. Může si tak vybírat způsob svého zapojení do uměleckých a kulturních projektů a aktivit od vystupování na jevišti přes choreografii, scénografii, tvorbu scénáře, technickou podporu až po organizaci a propagaci a využít tak své dovednosti a schopnosti.

Škola by měla nabízet v průběhu výuky těchto oborů širokou škálu aktivit, do kterých se žák může zapojit a které mu umožní rozvíjet a prohlubovat jeho umělecké dovednosti a kompetence nebo rozvíjet jeho dovednosti organizační, produkční apod. (školní akademie, zahájení, ukončení roku, školní programy k významným svátkům, prezentace projektů ve škole, místě, kde se škola nachází, apod.).

Žák reflektuje a zhodnotí přínos svého zapojení do třídních, školních nebo místních kulturních a uměleckých aktivit a projektů. V této reflexi zvažuje, jak tyto aktivity přispěly k jeho osobnímu a sociálnímu rozvoji, například zlepšením dovedností v oblasti komunikace, spolupráce, organizace a tvořivosti. Zkoumá také to, jak jeho účast přispěla k rozšíření jeho znalostí a porozumění různým uměleckým formám a kulturním projevům. Navíc hodnotí, jakým způsobem mohl jeho příspěvek obohatit kulturní život školy nebo komunity.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ve svých činnostech v jednoduché podobě propojuje prostředky a postupy vycházející z hudby, tance a divadla, ale také jiných druhů umění, pojmenuje svou roli ve společném tvůrčím procesu.
- Zapojuje se do školních aktivit, jako jsou třídní vystoupení, školní prezentace pro rodiče a spolužáky apod.
- Orientuje se v nabídce zájmových kroužků a aktivit ve škole i mimo ni (např. ZUŠ, DDM), dokáže vyjádřit, které aktivity by ho bavily, a popsat, proč by se do nich rád zapojil.
- Na podnět a s dopomocí učitele sleduje, co se v okolí děje, a vypráví ostatním o kulturních událostech, jako jsou místní festivaly nebo slavnosti, které se mu líbí.

Ilustrace

Název ilustrace

Kroužky u nás v okolí

Krátký textový popis

Anotace: Žáci se seznámí s nabídkou kroužků v okolí.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Učitel rozmístí po třídě kartičky např. se slovy: sport, hudba, tanec, výtvarka, divadlo, ostatní. Žáci mají za úkol vybrat si jeden kroužek, který navštěvují - a stoupnou si ke kartičce, která je oblastí jeho kroužku. Pokud si nevyberou z nabídky, stoupnou si k nápisu “ostatní”.

Popis činnosti žáků: Po rozřazení žáků ke kartičkám jeden po druhém pantomimicky předvedou svůj kroužek tak, aby ostatní mohli poznat, o jaký se jedná. Zároveň ostatní vyhodnocují, zda žák stojí na správném místě. Na konci proběhne diskuse o tom, zda je nabídka kroužků v okolí dostatečná, případně který z kroužků, které viděli při demonstracích u spolužáků je zaujal a lákal by je a proč.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje demonstrace jednotlivých kroužků. Pokud ho děti neuhodnou, hodnotí společně s žáky co by pomohlo tomu, aby byl lépe rozpoznatelný.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zná různé možnosti, jak aktivně trávit volný čas, a zná nabídku nejen školních, ale i dalších institucí a organizací v okolí, jako jsou ZUŠ, DDM a různé kroužky.
- Vyjádří své preference, proč by se do určité aktivity zapojil, jakých aktivit by se zúčastnil.
- Zapojuje se do přípravy a prezentace třídních nebo školních uměleckých a kulturních projektů.
- Spolupracuje na projektu, který se zaměřuje na porovnání uměleckých projevů rozdílných kultur.
- Navrhuje různé způsoby, jak obohatit kulturní dění ve škole, konzultuje své nápady s učiteli, spolužáky a přijímá zpětnou vazbu na jejich realizovatelnost.
- Na podnět učitele sleduje kulturní události ve svém regionu, jako jsou místní festivaly nebo komunitní akce, a diskutuje o nich a jejich významu pro sebe i jiné se svými učiteli a spolužáky.

Ilustrace

Název ilustrace

Kulturní truhla

Krátký textový popis

Anotace: Žáci se naučí formulovat a prezentovat své nápady, reflektovat kulturní dění kolem sebe a konstruktivně reagovat na zpětnou vazbu.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Učitel přinese "kulturní truhlu" (např. krabici) s různými předměty spojenými s kulturou v našem okolí (vstupenka, leták, fotografie z festivalu, program divadla, CD, nebo i obrázky událostí).

Popis činnosti žáků: Žáci si po skupinách z truhly vyberou jeden předmět a dramaticky ztvární, jakou událost může reprezentovat. A to například pomocí pantomimy, scénky nebo popisu události ve stylu reportáže. Ostatní hádají, o jakou událost by mohlo jít.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje zapojení žáků do aktivity, oceňuje nápaditost a sdělnost prezentací.

Ilustrace

Název ilustrace

Akce u nás ve škole

Krátký textový popis

Anotace: Žáci se stanou aktivními navrhovateli a diskutujícími o možnostech obohacení kulturního dění ve škole. Rozvíjí svou schopnost týmové spolupráce, argumentace a přijímání zpětné vazby.

Zadání / popis situace, činnosti žáka: Žáci jsou rozděleni do skupin. Každá skupina dostane za úkol navrhnout nápad na kulturní akci, kterou by mohli realizovat ve škole. Měla by to být nějaká "novinka" - něco, co ve škole ještě neproběhlo. Využít mohou například zkušenosti od kamarádů z jiných škol apod. Učitel vyzve žáky, aby své nápady prezentovali formou krátké scénky, ve které vystoupí jako „kulturní ambasadoři" a přesvědčují ostatní o realizovatelnosti svého nápadu (např. prezentují výstavu, festival, koncert, komunitní den, apod.).

Popis činnosti žáků: Po každé prezentaci ostatní žáci a učitel hodnotí nápady, pokládají otázky a dávají konstruktivní zpětnou vazbu. Skupina má možnost zpětně svůj návrh upravit na základě získaných podnětů.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem: Učitel sleduje zapojení žáků do aktivity, oceňuje inspirativnost nápadů, hodnotí se žáky jejich realizovatelnost v jejich škole apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Stopa, kterou zanechávám

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/43ea79

Krátký textový popis

Lekce je zaměřena na sebereflexi žáků v rámci zapojení do kulturních a uměleckých aktivit a projektů. Žáci se seznámí s různými způsoby, jak mohou ovlivnit své okolí uměleckými činnostmi a kreativně přispět k vytvoření „stopy", kterou zanechávají ve svém školním či místním prostředí. Cílem je rozvíjet jejich schopnost reflektovat vlastní účast na kulturním životě, rozlišovat mezi různými formami uměleckého vyjádření a zároveň vytvářet prostor pro individuální kreativitu a týmovou spolupráci. Lekce podporuje kompetence občanského a pracovního/podnikavého charakteru tím, že se zaměřuje na schopnost využívat příležitosti pro osobní rozvoj, a zároveň rozvíjí schopnost ovlivnit své okolí prostřednictvím umění, respektujíc práva a zájmy druhých.

Úroveň Splněno

Popis

- Zná nabídku školy i dalších institucí a organizací ve svém okolí pro aktivní trávení volného času, zejména v oblasti uměleckých aktivit dětí a mládeže (ZUŠ, DDM, kroužky organizované různými institucemi, organizacemi, spolky), argumentuje své preference, případně možnosti aktivního zapojení se do těchto aktivit.
- Zapojuje se v jemu odpovídající roli do přípravy a prezentace různých uměleckých a kulturních projektů ve škole (mohou to být různé úrovně produkce, od menších vystoupení v rámci školy až po větší produkce, které jsou otevřené veřejnosti: hudební koncerty, divadelní představení, taneční vystoupení, školní akademie, oslavy).

• Navrhne způsoby, jak obohatit kulturní dění ve škole (může navrhnout organizaci kulturního večera ve škole, divadelního nebo tanečního představení, hudebního koncertu nebo uměleckého workshopu, rozloučení se školou apod.), konzultuje své nápady s učiteli a spolužáky a přijímá zpětnou vazbu.

• Sleduje kulturní události v místě, kde žije (festivaly, tradiční kulturní slavnosti, komunitní akce), pojmenuje jejich uměleckou i kulturní rozmanitost, diskutuje o nich s učiteli a spolužáky, zvažuje možnost svého pasivního i aktivního zapojení.

Ilustrace

Název ilustrace

Přijďte se podívat

Krátký textový popis

Anotace: Ilustrace popisuje možnosti skupinové práce na propagaci projektu.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:

Žáci pracovali na kulturním projektu a chtějí prezentovat jeho výsledek. Rozdělí se do skupin podle vlastního výběru a budou pracovat na propagaci projektu, události:

skupina upoutávka

žáci vytvoří krátkou upoutávku, zahrají ji „naživo“ nebo natočí na mobil

skupina plakát

žáci vytvoří plakát, propagující projekt/událost

skupina rozhovor v médiích

skupina vytvoří rozhovor moderátora s fiktivní postavou spojenou s projektem/akcí

skupina pouliční akce

žáci vytvoří výstup, kterým budou zvát na ulici k účasti na prezentaci projektu/na kulturní událost

skupina hlášení ve školním rozhlase

žáci vytvoří netradiční a zajímavé hlášení do školního rozhlasu

Skupiny si vzájemně předvedou své výstupy, diskutují o nich, poskytují si zpětnou vazbu a další nápady.

Vybrané a dokončené výstupy využijí ke skutečné propagaci projektu/události.

Popis ověřování / hodnocení učitelem: Učitel hodnotí zapojení žáka do práce skupiny a vytvořený výstup na základě kritérií, které se skupinami domluvil před začátkem práce.

Ilustrace

Název ilustrace

Ticho a hlas

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/97ffb7

Krátký textový popis

Autorka: Romana Šindlářová

Lekce rozvíjí schopnost žáků vnímat veřejný prostor jako místo, kde mohou aktivně působit prostřednictvím umění. Učitel vytváří prostor pro diskusi o tématech, která žáci vnímají jako důležitá – ve škole, obci i světě. V dramatických a hudebně pohybových improvizacích hledají způsob, jak těmto tématům „dát hlas“. Lekce podporuje kritické myšlení, vyjadřování vlastního názoru, respekt k názorům ostatních a zkušenost s plánováním společné akce. Lekce může být počátkem žákovských projektů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapojí se do třídních, školních nebo místních uměleckých aktivit a projektů.

UAK-HTD-003-ZV9-009

Uvede příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a kulturních institucí na regionální, národní i celosvětové úrovni.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznamuje s příklady živého umění, kulturních projevů, akcí, tradic a institucí na různých úrovních – místní, regionální, národní i globální. Zapojuje se do návštěv kulturních institucí, jako jsou divadla, koncertní síně, galerie a muzea, kde přímo zažívá různé formy umění. Může se podílet na projektech, které vedou k objevování místního kulturního dědictví skrze rozhovory s místními umělci, může dokumentovat místní tradice nebo vytvářet vlastní umělecká díla inspirovaná těmito kulturními projevy. Žáci mohou být seznamováni se živým uměním a kulturou v širším měřítku (národním, globálním) také formou multimediální prezentace, filmových ukázek nebo účasti pozvaných odborníků z různých kulturních oblastí. Cílem je rozvíjet povědomí žáků o kulturním bohatství, podnítit jejich zájem o různé formy umění a kultury a propojit je s jejich každodenním životem, podporovat jejich aktivní zapojení do kulturního dění. Důraz je kladen na důležitost pochopení a ocenění kulturní rozmanitosti, na celkovou kulturní gramotnost a otevřenost vůči různým formám uměleckého a kulturního vyjádření.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

UAK-HTD-003-ZV5-007

Uvede příklady hudebních, divadelních nebo tanečních projevů, kulturní tradice, kulturní instituce vztahující se k těmto druhům umění ve svém nejbližším okolí, lokalitě či regionu.

UAK-VFV-003-ZV5-007

Uvede příklad kulturní události či kulturní instituce ve svém nejbližším okolí.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV9-001

Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.

Klíčové kompetence

KKT-KON-000-ZV9-001

Rozlišuje různé formy kultury a umění, popíše jejich projevy a uvede významné kulturní instituce na regionální, národní i globální úrovni.

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KPP-ZDR-000-ZV9-001

Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-008

Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CAS-DEJ-001-ZV9-005

Posoudí, jak se připomínání historických událostí a tradic podílí na utváření jeho osobní identity a identity lidí v jeho okolí.

CAS-DEJ-002-ZV9-016

Podílí se na utváření historického významu regionálních kulturních památek, popřípadě památek s celostátní či mezinárodní hodnotou.

CAS-VKO-001-ZV9-001

Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Ze zdrojů si vyhledá uměleckou tvorbu (tradici), která je spjatá s lokalitou, ve které žije.
- Uvede příklady kulturních institucí v blízkém okolí, regionu a uvede příklady aktivit, zážitků, s nimiž se může v těchto institucích setkat.
- Popíše některé podoby uměleckých a kulturních projevů vlastní kultury a některých spjatých s jinou kulturou.
- S porozuměním vnímá rozdílnost v kulturních zvycích a tradicích vlastních a svých spolužáků.
- Oceňuje pestrost uměleckých a kulturních projevů v regionu, ve kterém žije.

Ilustrace

Název ilustrace

Zakládám svůj kulturní deník

Krátký textový popis

Anotace:
Žáci si prostřednictvím kulturního deníku vytvářejí osobní sbírku zážitků, poznatků a reflexí spojených s uměním a kulturou. Tento deník slouží jako prostor pro zaznamenávání jejich návštěv kulturních akcí, setkání s tradicemi, objevů místních institucí nebo tvorby vlastních projektů. Postupně si žáci uvědomují propojení mezi kulturou, místní identitou a vlastní zkušeností. Deník zároveň podporuje schopnost reflexe, kreativního vyjádření a systematického zaznamenávání informací.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:
Žáci vytvoří osobní kulturní deník, ve kterém zachytí jeden kulturní zážitek z regionu (návštěvu muzea, rozhovor s pamětníkem, účast na místní akci).

Popis činnosti žáků:
Každý žák si vybere aktivitu spojenou s místní kulturou. Po jejím absolvování ji popíše v kulturním deníku, doplní kresbou nebo fotografií a přidá krátký osobní komentář: "Co jsem objevil/a nového?" Svůj nový kulturní deník si žáci navzájem představí.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem:
Žáci představují své deníky v pravidelných intervalech (například jednou za měsíc). Učitel hodnotí deníky podle originality zpracování, reflektivních poznámek a schopnosti propojit vlastní zážitek s širším kulturním kontextem.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pojmenuje kulturní instituce z oblasti hudby, tance a divadla na regionální i národní úrovni.
- Spolupracuje na projektu, který se zaměřuje na hlubším poznávání uměleckých projevů vlastní kultury i kultur jiných zemí.
- Nachází v regionu, kde žije, projevy různých kultur.
- K získávání informací o kulturním dění využívá i digitální média.
- O svých kulturních aktivitách si vede záznamy.

Ilustrace

Název ilustrace

Virtuální galerie kulturního světa

Krátký textový popis

Anotace:
Žáci zkoumají a srovnávají kulturní projevy z různých oblastí ČR i světa pomocí digitálních médií a vytvářejí interaktivní prezentaci.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:
Vyberte jednu kulturní tradici nebo instituci z ČR a jednu ze zahraničí, které vás zaujaly. Na základě dostupných zdrojů připravte „virtuální galerii“, která představí obě vybrané kultury a jejich propojení.

Popis činnosti žáků:
Žáci pracují ve dvojicích nebo malých skupinách. Vyhledávají informace online, prohlížejí videa a fotografie (např. UNESCO památky, světové festivaly). Používají digitální nástroje k vytvoření prezentace, která zahrnuje fotografie, krátké texty a videoklipy. Prezentaci sdílejí v rámci třídy, přičemž diskutují společné rysy a odlišnosti.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem:

• Hodnocení relevance a kreativity prezentace.

• Posouzení schopnosti propojit informace z různých zdrojů a reflektovat podobnosti a rozdíly.

Zapojení žáků do diskuse nad kulturními tradicemi a jejich vlivem na společnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Vždyť jsi Rom...

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/53a437

Krátký textový popis

Tato výuková aktivita je určena pro žáky druhého stupně základní školy a zaměřuje se na rozpoznávání a kritické zkoumání předsudků vůči romské menšině prostřednictvím hlubšího poznávání romské kultury, práce s dokumentem, skupinové tvorby, diskuse a reflexe,. Aktivita rozvíjí klíčové kompetence v oblasti kulturní identity, kulturní rozmanitosti a digitálních dovedností. Žáci nejprve anonymně reflektují své představy o romské kultuře, poté sledují dokument o úspěšných romských osobnostech, diskutují o významu předsudků a stereotypů, a v závěru tvoří digitální nebo vizuální portréty vybraných romských osobností. Cílem je podpořit empatii, porozumění kulturní rozmanitosti, kritické myšlení a schopnost pracovat s digitálními technologiemi. Aktivita vytváří bezpečný prostor pro otevřenou diskusi o předsudcích a umožňuje žákům reflektovat vlastní postoje a poznat hodnotu romské kultury a jejích přínosů společnosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Uvede příklady kulturních institucí a kulturních akcí z oblasti hudby, tance a divadla regionálního, národního a celosvětového významu.

• Popíše podoby uměleckých a kulturních projevů spjatých s jinou kulturou, nachází podobnosti a rozdíly mezi regionálními, národními a celosvětovými kulturními projevy (např. jak se slaví určité svátky, folklor, lidové umění).

• Využívá digitální technologie a další jemu dostupné zdroje k získávání informací o významných uměleckých a kulturních aktivitách ve svém regionu i v celostátním a světovém měřítku.

• Své zkušenosti a poznatky zpracovává různým způsobem (vede si kulturní deník, prezentuje svůj zážitek z kulturní akce nebo návštěvy kulturní instituce ostatním apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Kulturní vlog

Krátký textový popis

Anotace:
Žáci objevují kulturní bohatství prostřednictvím tvorby krátkých videí, která propojují regionální, národní a světové kulturní instituce, akce a tradice. Tímto způsobem rozvíjejí schopnost kritického vyhledávání informací, kreativní prezentace a práce s digitálními technologiemi. Aktivita podporuje spolupráci, kreativitu a hlubší pochopení kulturní rozmanitosti i jejího vlivu na každodenní život.

Zadání / popis situace, činnosti žáka:
Ve dvojicích připravte krátký kulturní vlog, ve kterém představíte jednu regionální, jednu národní a jednu světovou kulturní akci, tradici nebo instituci. Zaměřte se na jejich význam, dopady a zajímavosti.

Popis činnosti žáků:
Žáci pracují ve dvojicích. Vyhledávají informace, zpracovávají je a tvoří scénář pro krátké video (např. 3–5 minut). Natáčejí vlog na mobilní telefon, přidávají fotografie, videoklipy a vlastní komentáře. Ve videu představují kulturní instituce (např. místní divadlo, Národní muzeum, Louvre) nebo akce (např. regionální festival, Pražské jaro, Karneval v Riu). Hotový vlog sdílejí s ostatními a reflektují, co je na tvorbě nejvíce zaujalo.

Způsob ověřování / hodnocení učitelem:

Reflexe: Učitel vede diskusi, ve které žáci reflektují, co se během přípravy a natáčení naučili, jaké byly výzvy a jak vnímali propojení regionální, národní a globální kultury.

Spoluúčast spolužáků: Spolužáci v roli diváků poskytují zpětnou vazbu – sdílí své dojmy, co je zaujalo nebo co by mohlo být zlepšeno.

Hodnocení obsahu: Učitel posuzuje, jak žáci vystihli podstatu a význam vybraných kulturních prvků (instituce, akce, tradice), zda jsou informace správné, úplné a přínosné.

Hodnocení formy zpracování: Učitel hodnotí technickou kvalitu vlogu, včetně scénáře, vizuálních prvků (fotografie, videoklipy) a celkové originality prezentace.

Kreativita a prezentace: Posouzení originality a schopnosti zaujmout cílové publikum (spolužáky).

Ilustrace

Název ilustrace

Koncertní síň

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/666bac

Krátký textový popis

Tato aktivita se zaměří na význam koncertních síní jako kulturních a hudebních institucí. Žáci budou zkoumat, proč je pro kvalitní koncert nezbytný speciálně upravený prostor, jaký vliv má akustika a zvuková technika na hudební zážitek a jak koncertní síně přispívají k prestiži a významu hudebních vystoupení. Prostřednictvím praktických pokusů a diskuse si žáci uvědomí, proč koncertní síň není jen obyčejný prostor, ale kulturní fenomén, který ovlivňuje světovou i národní hudební kulturu. Cílem aktivity je pochopit roli koncertních síní v kulturním dění a prozkoumat, proč jsou tak ceněné a renomované.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklad významné kulturní instituce a tradice ve svém okolí, v naší zemi nebo ve světě.

CZB

Člověk, zdraví a bezpečí

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk, zdraví a bezpečí (dále VO ČZB) je vymezená na základě celostního pojetí zdraví (bio-psycho-sociálně). Zajišťuje v základním vzdělávání cílený a systematický rozvoj pohybových dovedností a tělesné zdatnosti žáka, zdravého životního stylu, preventivní a aktuální ochrany zdraví v běžných situacích i při mimořádných událostech, osobních kvalit žáka, jeho jednání i schopností rozhodovat se v různých životních situacích ve prospěch zdraví a bezpečí. VO ČZB představuje specifickou oblast kompenzující vzrůstající dopad trendů negativně ovlivňujících životní styl žáka.

VO ČZB svým pojetím a obsahem reaguje na výrazné společensko-politické události (pandemie, mimořádné přírodní události, válečné konflikty, migrace, zpochybňování a nestabilita demokratických principů, energetická krize atd.), které měly a mají zásadní vliv na zdraví a bezpečí (snížení množství pohybových aktivit, nárůst nadváhy a obezity žáků, negativní posun ve stravování žáků, zvýšený výskyt psychických problémů žáků, změny ve složení týmů tříd – nárůst počtu žáků s odlišným mateřským jazykem atd.). Význam VO ČZB je zdůrazněný v mezinárodních dokumentech i ve strategických dokumentech jednotlivých resortů a v meziresortních dohodách, které zdůrazňují začlenění pohybových aktivit, široké problematiky zdraví a bezpečí v základním vzdělávání.

Cílem VO ČZB je seznamovat žáka (ve vazbě na jeho věk, schopnosti a potřeby) s tím, že žák sám nebo ve spolupráci s ostatními může výrazně ovlivňovat své zdraví a zdraví jiných. K tomu potřebuje získat znalosti, dovednosti, návyky a postoje související s rozvojem pohybových dovedností a tělesné zdatnosti, preventivní podporou zdraví v každodenním životě, s uplatňováním vlastního odpovědného jednání a rozhodování v situacích týkajících se zdraví a bezpečí, s rozvojem mezilidských vztahů, s možnostmi ovlivňovat kvalitu prostředí a svůj budoucí život. Ve VO ČZB má velký význam propojování formálního a neformálního vzdělávání a spolupráce s partnery mimo školu i podpora žáků se SVP a žáků nadaných a mimořádně nadaných.

VO ČZB je v základním vzdělávání úzce propojená s klíčovými kompetencemi, průřezovými tématy a s kulturou školy, které směřují k podpoře všestranné pohody žáka – wellbeingu. Ve vzdělávání se využívá především činnostní, aktivizační a prožitkové učení s konkrétními příklady a diskusemi nad vhodností a účinností konkrétních postupů a jednání. To by mělo žákovi umožnit získávat praktické zkušenosti a návyky, vést k sebepoznávání i ke vzájemnému poznávání, k posilování jeho odolnosti, k účinné spolupráci a k odpovědnému rozhodování v různých životních situacích.

Ve VO ČZB se propojují 2 vzdělávací obory. **Tělesná výchova** zahrnuje 1. i 2. stupeň základního vzdělávání. **Výchova ke zdraví a bezpečí** je ve VO ČZB vymezená pro 2. stupeň základního vzdělávání a přímo navazuje na danou problematiku na 1. stupni, která je součástí VO Člověk a jeho svět.

VZB

Výchova ke zdraví a bezpečí

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor Výchova ke zdraví a bezpečí (dále VZB) v rámci vzdělávací oblasti ČZB podporuje celkový rozvoj jedince a vede k celoživotní potřebě aktivně uplatňovat zdravý a bezpečný způsob života.

VZB se podílí na formování zdravotní a bezpečnostní gramotnosti, které jsou nutným předpokladem pro zodpovědný přístup k vlastnímu zdraví i zdraví ostatních lidí. Utvářet u žáka tyto gramotnosti představuje rozvíjet potřebné znalosti a dovednosti týkající se problematiky zdraví i bezpečí a utvářet postoje, které mu umožní se rychle a správně rozhodovat v každodenních i mezních situacích. Ke každodenní podpoře zdraví by žák měl získávat vnitřní motivaci a škola by měla podporovat zdravý způsob života ve výuce a při všech aktivitách školy.

Problematika zdraví a bezpečí prostupuje oběma stupni základního vzdělávání. Vzdělávací obsah je pojatý jako

kontinuum, které žákovi umožňuje spirálovitě rozvíjet vzdělávací obsah a dosahovat očekávaných výsledků učení průběžně během celého vzdělávání – ve vazbě na potřeby a možnosti žáka.

Obsah vzdělávání ve VZB je tvořený čtyřmi vzájemně úzce provázanými tematickými okruhy: **Ochrana a podpora zdraví** – nemoci, úrazy, prevence, sexuální a reprodukční zdraví; **Denní režim** – hygiena, výživa a pohyb; **Osobní bezpečí**; **Osobní bezpečí za mimořádných událostí a v souvislosti s obranou státu**.

Osvojování očekávaných výsledků učení připravuje žáka na samostatné plánování denního režimu a aktivit z hlediska rozvoje a ochrany zdraví, směřuje k formování správného stravovacího chování, k praktickému uplatňování zásad tělesné a duševní hygieny v každodenním životě. Uvádí žáka do problematiky sexuálního dospívání, odpovědného, respektujícího a konsenzuálního sexuálního a partnerského chování. Orientuje žáka v základních mechanismech přenosu a vzniku nemocí a vytváří u něj návyky aktivní ochrany proti onemocněním a praktické dovednosti pro poskytování první pomoci. Rozvíjí dovednosti potřebné pro asertivní odmítání návykových látek. Vede žáka k bezpečnému chování a pohybu ve škole, mimo školu, v dopravě, v digitálním prostředí, v případech požárů, při mimořádných událostech antropogenních i působených přírodními vlivy na všech místech, kde se pohybuje, k aktivnímu zájmu o otázky obrany státu.

VZB využívá znalosti a dovednosti žáka získané v dalších vzdělávacích oborech (Tělesná výchova) a vzdělávacích oblastech (Člověk a jeho svět, Člověk a příroda, Geografie, Člověk a společnost, Člověk, jeho osobnost a svět práce, Informatika).

VZB staví na prožitkovém učení a praktických zkušenostech žáka, preferuje individualizaci vzdělávání. Respektuje individuální potenciál žáka, citlivě reaguje na jeho problémy. Pomáhá rozvoji vztahů mezi žáky, k dosažení očekávaných výsledků učení využívá jejich účast na organizaci, evaluaci a reflexi výuky. Zvyšuje odolnost žáka, potřebnou ke zvládání dopadů různých krizí na společnost, buduje dovednosti nutné ke zvládání mimořádných událostí. Cíleně využívá metody formativního hodnocení pro sledování pokroku žáka a motivuje ho k dalšímu rozvíjení osobnostního potenciálu.

Vzhledem k aktuálním společensko-politickým událostem posledních let se význam VZB zvyšuje. Systémové působení na žáka by mělo být kontinuální, provázané s kulturou školy, s činnostmi probíhajícími ve výuce v propojení s aktivitami uplatňovanými ve školním a mimoškolním režimu žáka.

001

Ochrana a podpora zdraví – nemoci, úrazy, prevence, sexuální a reprodukční zdraví

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh zařazuje do společného obsahového základu očekávané výsledky učení umožňující žákovi uvažovat o zdravotním stavu člověka v propojení všech složek zdraví. Žák sleduje faktory, které ovlivňují lidské zdraví, a poznává, jak souvisí uspokojování lidských potřeb s kvalitou zdraví. Znalosti o fungování lidského organismu a dovednosti chránit své zdraví jsou uváděny do souvislosti s běžnými, přenosnými, chronickými neinfekčními a jinými chorobami, což umožňuje rozvíjet preventivní jednání a chování žáka. Dané téma se dále zaměřuje na změny v dospívání a v souladu s vývojovými zvláštnostmi a potřebami žáka otevírá otázky vztahů, genderové identity, partnerského a sexuálního chování založeného na respektu i možného ohrožení sexuální kriminalitou, domácím a sexuálním násilím.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CZB-VZB-001-ZV9-001

Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

Metodická podpora

Komentář

Ve výuce žák získává dostatečné znalosti a dovednosti k tomu, aby dokázal o zdravotním stavu člověka uvažovat v celostním přístupu, tj. v propojení všech složek zdraví. Sleduje faktory, které ovlivňují lidské zdraví, poznává, jak uspokojování lidských potřeb souvisí s kvalitou zdraví. Lze tedy očekávat, že žák bude schopný na praktických příkladech objasnit vzájemnou propojenost jednotlivých složek zdraví. Otevření rozpravy nad definicí pojmu zdraví poskytne žákovi příležitost volně vyjádřit svůj názor a zároveň umožní učiteli získat informace o tom, do jaké míry je žák schopný znalosti o zdraví aplikovat v běžném životě.

Výchova ke zdraví a bezpečí předkládá žákům problematiku zdraví v holistickém pojetí. OVU vytváří pro žáky příležitosti k odhalování a hlubšímu poznávání vztahů mezi jednotlivými složkami zdraví, což je základem rozvoje zdravotní gramotnosti. Žáci si osvojují znalosti a dovednosti potřebné k tomu, aby dokázali navrhnout způsoby, jak zdraví aktivně podporovat a chránit (v souladu se Strategickým rámcem rozvoje péče o zdraví v ČR do roku 2030).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-024

Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

CZB-TEV-002-ZV9-006

Používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely, smluvená gesta a signály, samostatně řídí skupinu při pohybové činnosti.

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

CZB-TEV-002-ZV9-010

Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- popisuje funkci nejdůležitějších orgánů a soustav lidského těla (nervová, dýchací, trávicí, vylučovací, pohybová a opěrná, oběhová, smyslová, rozmnožovací)
- rozlišuje pozitivní a negativní vlivy způsobu života na činnost organismu
- uvede zásady zdravého způsobu života, které aktuálně dodržuje ve svém osobním životě

Ilustrace

Název ilustrace

Jak podpořit zdraví

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

U následujících příkladů chování rozhodněte, které mohou podpořit zdraví, a které je mohou ohrozit či poškodit.

- kouření cigaret 5x denně
- konzumace ovoce a zeleniny 5x/den
- jízda na kole bez přilby
- mytí rukou před jídlem
- pití energetických nápojů
- odmítnutí alkoholického nápoje
- hlazení neznámého psa
- pravidelné střídání práce a odpočinku
- přejídání se sladkostmi
- každodenní sezení u televize více než 3 hodiny/den
- intenzivní pohybová aktivita 30 min./den

U způsobů chování, které mohou výrazně poškodit zdraví, vysvětlete, jaké konkrétní následky může takové rizikové chování způsobit.

Popis ověřování

Úloha motivuje žáky k zamyšlení nad důsledky určitých způsobů chování na zdraví. Žáci prokazují znalost faktorů, které podporují zdraví, a těch, které zdraví poškozují. Jejich úkolem je rozhodnout, zda se jedná o činnost, která pozitivně ovlivňuje zdravotní stav člověka, nebo o jednání, které může ve svých důsledcích vést k ohrožení či poškození zdraví. Obsahově úloha integruje vzdělávací obsah z několika tematických okruhů, zejména poznatky o správné výživě, stravovacím a pohybovém režimu, zásadách hygieny, ochraně dětí před úrazy, prevenci zneužívání návykových látek.

Úroveň Na cestě

Popis

- diskutuje s využitím konkrétních příkladů o zdraví jako celkové životní pohodě (tělesné, psychické, sociální)
- využívá v diskuzích nabízené příležitosti odhalovat a hlouběji poznávat vztahy mezi jednotlivými složkami zdraví a uvažuje o způsobech, jak zdraví aktivně podporovat a chránit
- posuzuje na příkladech různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých lidí

- sleduje konkrétní faktory, které ovlivňují lidské zdraví, a zdůvodňuje, jak souvisí uspokojování lidských potřeb s kvalitou zdravotního stavu
- prezentuje ucelené poznatky o funkcích orgánů a soustav lidského těla (nervová, dýchací, trávicí, vylučovací, pohybová a opěrná, oběhová, smyslová, rozmnožovací) a dává je do souvislostí se zásadami ochrany zdraví
- popisuje vliv životního stylu a životního prostředí na činnost nejdůležitějších orgánů a soustav lidského těla a zdůvodňuje zásady zdravého životního stylu
- v modelových situacích se rozhoduje ve prospěch zdraví, svá rozhodnutí zdůvodňuje a dokládá poznatky o činnosti orgánových soustav lidského těla

Ilustrace

Název ilustrace

Celostní přístup ke zdraví

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Rozhodněte, které aktivity více či méně podporují zdraví, a své odpovědi zdůvodněte. Uvažujte souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

- pravidelné stravování
- pohybová aktivita ve znečištěném životním prostředí
- dodržování pitného režimu
- intenzivní pohybová aktivita alespoň 3krát v týdnu
- časté zařazování ovoce a zeleniny do jídelníčku
- časté přejídání
- sledování doby uchovatelnosti potravinářských výrobků
- sportovní činnost maximálně hodinu jednou za týden
- pravidelné pití slazených nápojů

Popis ověřování

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci (na základě znalostí o fungování lidského těla) dokáží posuzovat vliv životního stylu na zdravotní stav. Mohou pracovat ve skupinách, z nichž každá bude diskutovat jednu aktivitu z hlediska vlivu na zdraví (fyzické, psychické a sociální) a připraví si prezentaci ke společnému sdílení ve třídě. Prezentace žáci připravují s využitím digitálních technologií.

Ilustrace

Název ilustrace

Aktivní podpora a ochrana zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/39a9ff

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí problematiku zdraví v celostním pojetí. Vede žáky, aby při posuzování zdravotního stavu člověka sledovali všechny vzájemně se ovlivňující složky lidské bytosti (tělesnou, duševní, citovou, sociální, duchovní) a jejich interakci s prostředím. Vytváří příležitosti k hlubšímu poznávání vztahů mezi jednotlivými složkami zdraví. Žáci na konkrétních příkladech vysvětlují souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím a navrhují způsoby, jak zdraví aktivně podporovat a chránit. Žáci mají možnost v bezpečném prostředí poznávat sami sebe, zvyšovat vlastní wellbeing. Ilustrace odhaluje, v jakých souvislostech jsou žáci schopni o zdraví uvažovat a jak propojují pocit pohody s kvalitou zdraví.

Úroveň Splněno

Popis

- Uvede faktory, které ovlivňují lidské zdraví (životní styl, prostředí, zdravotnická péče, genetické faktory), ve vzájemných souvislostech.
- Uvede příklady, jak závisí celková životní pohoda na fyzickém stavu organismu, na duševním rozpoložení člověka, na kvalitě jeho sociálních vztahů.
- Vysvětlí na konkrétních příkladech zdraví jako stav úplné tělesné, psychické, sociální pohody.
- Rozliší pozitivní a negativní vlivy na jednotlivé složky zdraví, které doloží konkrétními příklady.

Ilustrace

Název ilustrace

Aktivní podpora zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0d9311

Krátký textový popis

Úloha poskytuje žákům příležitost zamýšlet se nad kvalitou vlastního zdraví. Žáci popisuje osobní vnímání pocitu životní pohody, uvažují o zdravotním stavu člověka po stránce fyzické, duševní a sociální. Uvádějí příklady, jak závisí celková životní pohoda na fyzickém stavu organismu, na duševním rozpoložení člověka, na kvalitě jeho sociálních vztahů.

Ilustrace

Název ilustrace

Zaostřeno na zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/182f12

Krátký textový popis

Ilustrace vede žáky k pochopení přímé souvislosti mezi uspokojováním základních lidských potřeb a kvalitou zdraví. Rozvíjí komunikativní dovednosti žáků, schopnost vyjádřit výstižně své názory. Sledování faktorů, které pozitivně či negativně ovlivňují lidské zdraví, umožňuje žákům objektivně přistupovat k posuzování projevů chování vzhledem k podpoře zdravého životního stylu. Žáci mají možnost sdílet své pocity a zkušenosti, poznávat sami sebe, diskutovat o konkrétních možných následcích určitého jednání ve vztahu ke zdraví, a to s cílem umět vysvětlit a na příkladech doložit pozitivní či negativní vlivy na zdraví. Dokládají svou připravenost aplikovat znalosti týkající se základních i vyšších lidských potřeb do vlastního praktického života v dlouhodobé perspektivě

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

CZB-VZB-001-ZV9-002

Na základě znalosti základních mechanismů vzniku nemocí (infekčních, neinfekčních, degenerativních, psychosomatických aj.) uplatňuje zásady aktivní ochrany zdraví.

Metodická podpora

Komentář

OVU rozvíjí a aplikuje znalosti a dovednosti žáka o stavbě lidského těla, fungování orgánových soustav a o metabolických procesech probíhajících v organismu. Žák s pomocí učitele vyvozuje základní mechanismy vzniku nemocí a navrhuje možnosti, jak výskyt jednotlivých onemocnění eliminovat. Žák je zapojován do diskusí o preventivních způsobech chování spojených s ochranou proti přenosným infekčním chorobám včetně HIV/AIDS. V problematice neinfekčních epidemií vychází z faktu, že tyto nemoci jsou vázané na životní styl a vyskytují se zejména ve vyspělých zemích, tedy i v ČR. Zdůrazněny jsou rizikové faktory životního stylu, které se mohou na vzniku těchto nemocí podílet.

Výchova ke zdraví a bezpečí zprostředkovává žákovi příležitost osvojit si a uplatňovat zdravotně relevantní chování na úrovni dostupných zdravotních informací, umožňuje žákovi zdravotně relevantní informace vyhodnocovat, aplikovat a využívat k podpoře zdraví. Zkušenosti s pandemií covid-19 nastavily potřebu věnovat ve výchově ke zdraví a bezpečí více pozornosti epidemickým opatřením a zásadám zdravotně preventivního chování při šíření infekčních chorob. OVU se zaměřuje na uplatňování hygienických zásad, protiepidemických opatření, využívání zavedeného systému řádného i nadstandardního očkování, ale i řešení dopadu pandemie na oblast duševního zdraví. Neinfekční epidemie (zejména kardiovaskulární a nádorová onemocnění) tvoří dlouhodobě nejčastější příčiny úmrtí v ČR.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-024

Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-003

Objasní základní vnější a vnitřní stavbu vybraných organismů včetně člověka a fungování těla jako celku s vysvětlením funkce orgánů a orgánových soustav pomocí modelu.

CZB-TEV-001-ZV9-001

Zvládá v souladu s individuálními možnostmi širší spektrum osvojovaných pohybových dovedností a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- popisuje funkce nejdůležitějších orgánů a soustav lidského těla (nervová, dýchací, trávicí, vylučovací, pohybová a opěrná, oběhová, smyslová, rozmnožovací)
- popisuje příčiny vybraných onemocnění (infekčních a neinfekčních)
- uvádí příklady, jak se chránit před infekčními chorobami
- uvádí příklady, kdy dochází ke vzniku neinfekčních onemocnění v důsledku dlouhodobého nevhodného způsobu života
- navrhuje, jak je možné vzniku a rozvoji neinfekčních onemocnění předcházet

Ilustrace

Název ilustrace

Výhody života ve zdraví

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Uveďte, jakými preventivními činnostmi je možné předcházet chorobám:

• Obezita

• Závislost na nikotinu

• Infekční choroba

• Infarkt

• Zubní kaz

Popište, jaké konkrétní výhody vám přinese to, pokud budete:

• pravidelně sportovat

• jíst denně ovoce a zeleninu

• odmítat kouření

• dodržovat pravidelný denní režim

• dostatečně odpočívat

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, zda žáci umí dávat do souvislosti zdravotní rizika s potřebným preventivním opatřením a dokáží zvažovat benefity, které jim může přinést dodržování zásad zdravého životního stylu. Propojují znalosti o příčinách onemocnění s potřebou uplatňovat zdravotně relevantní chování. K preventivním činnostem například patří: pravidelný pohyb, dodržování zásad správného stravování, omezit sladkosti, odmítnout kouření, ochrana očkováním, dodržování zásad hygieny, pravidelný pohyb, hygiena ústní dutiny aj. Úloha ověřuje i schopnost žáků tyto poznatky aplikovat v osobním životě, tj. zjišťuje, zda jsou žáci schopni uvažovat o vlastních benefitech při dodržování zásad zdravého životního stylu. Prezentace výhod života ve zdraví může být motivací pro celoživotní vnímání hodnoty zdraví.

Úroveň Na cestě

Popis

• rozvíjí znalosti a dovednosti o stavbě lidského těla, o fungování orgánových soustav a o metabolických procesech probíhajících v organismu a aplikuje je ve vztahu k ochraně a podpoře zdraví

• vyvozuje základní mechanismy vzniku nemocí infekčních, neinfekčních, degenerativních autoimunitních a psychosomatických

• vyhledává a vyhodnocuje zdravotně relevantní informace, aplikuje je k podpoře zdraví ve všech jeho složkách (tělesné, psychické, sociální)

• orientuje se v základním systému zdravotnické péče v České republice, rozliší ambulantní a nemocniční péči, zdůvodní význam praktických a specializovaných lékařů

• diskutuje význam preventivních prohlídek a preventivních programů

• rozřazuje jednotlivá infekční onemocnění do skupin: alimentární, respirační nákazy, pohlavně přenosné nemoc, nemoci přenášené zvířaty

• diskutuje o cestách přenosu a preventivních způsobech chování, které chrání před nákazou přenosnými infekčními chorobami včetně HIV/AIDS

• popisuje a zdůvodňuje základní postupy prevence epidemií a pandemií (omezení pohybu osob, karanténa, ochrana před vstupem infekce do organismu, posílení schopnosti organismu bránit se proti infekci, očkování)

• zdůvodňuje výskyt neinfekčních nemocí, zejména kardiovaskulárních a nádorových onemocnění, ve vazbě na životní styl

• charakterizuje rizikové faktory životního stylu, které se na vzniku těchto nemocí podílejí

• navrhuje možnosti, jak výskyt jednotlivých onemocnění eliminovat

• diskutuje o umírání a smrti, jako přirozené součásti života

• rozvíjí základní dovednosti podporující wellbeing a prevenci duševních onemocnění

• v modelových situacích uplatňuje zdravotně relevantní chování se zdůvodněním na úrovni dostupných zdravotních informací

Ilustrace

Název ilustrace

Chronické neinfekční choroby

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

1 Uveďte rizikové faktory životního stylu, které se podílejí na vzniku a rozvoji chronických neinfekčních chorob.

2. Vyberte onemocnění, která se řadí mezi chronické neinfekční choroby. Ke každé chorobě vypracujte pojmovou mapu. Vyhledejte o jednotlivých chorobách (s využitím digitálních informačních zdrojů) konkrétní potřebné poznatky (výskyt v ČR, příčiny, projevy, možnosti léčby), případně doplňte ilustracemi. Pracujte ve skupinkách. Výsledky práce sdílejte v rámci třídy.

Spalničky, vysoký krevní tlak, alergie, cévní mozková příhoda, salmonelóza, zubní kaz, žloutenka, AIDS, deprese, ateroskleróza, infarkt myokardu, nádorová onemocnění, neštovice, příušnice, obezita, chřipka, angína, borelióza, cukrovka, osteoporóza

Způsob ověřování

Úloha ověřuje do jaké míry žáci dokáží s využitím zdravotně relevantních informací zdůvodnit výskyt neinfekčních nemocí, zejména kardiovaskulárních a nádorových onemocnění, ve vazbě na životní styl. Žáci využívají při přípravě pojmových map digitální technologie. Výsledky aktivity (pojmové mapy zpracované do formy posterů) žáci sdílejí ve třídě. Mohou být vhodným podkladem pro další rozvíjení a prohlubování vzdělávacího obsahu.

Ilustrace

Název ilustrace

Prevencí ke zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5b4e1e

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti a dovednosti žáků o fungování lidského organismu a aplikuje je ve vztahu k ochraně a podpoře zdraví. Žáci vyhledávají a vyhodnocují zdravotně relevantní informace v odborných zdrojích. Činnost orgánových soustav uvádějí do souvislosti s možným vznikem chronických neinfekčních chorob. Vyvozují základní mechanismy vzniku nemocí a navrhují možnosti, jak výskyt jednotlivých onemocnění eliminovat. Zdůrazněny jsou rizikové faktory životního stylu, které se mohou na vzniku a rozvoji těchto nemocí podílet. Ilustrace otevírá příležitosti uvažovat o podpoře zdraví ve všech jeho složkách (tělesné, psychické, sociální), o možnostech, jak rozvíjet svou fyzickou a psychickou odolnost. Rozvíjí preventivní jednání a chování žáků. Žáci mají příležitost pracovat s otevřenými daty a veřejnými databázemi, kriticky při skupinové tvorbě hodnotit informace a spolehlivost zdrojů informací, které se týkají problematiky ochrany zdraví.

Úroveň Splněno

Popis

- Navrhuje preventivní opatření před nákazou respiračními chorobami, alimentárními nákazami, pohlavně přenosnými nemocemi a nemocemi spojenými s pobytem v přírodě.
- Uvede a zdůvodní základní doporučené způsoby chování v situacích epidemie a pandemie.
- Popíše konkrétní příklady, jak ovlivňuje životní styl vznik neinfekčních onemocnění.
- Vysvětlí význam zdravého životního stylu pro snížení výskytu a dopadu zdravotních problémů chronických neinfekčních onemocnění.
- Určí základní subjektivní a objektivní příznaky vybraných infekčních a neinfekčních nemocí.
- Shrne rozdíly mezi jednotlivými typy nemocí na základě mechanismu jejich vzniku a rozvoje, délky trvání a způsobu ukončení, včetně smrti.
- Uvede a zdůvodní zásady aktivní ochrany zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Chráníme své zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2abb56

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha je zaměřena na základní orientaci žáků v oblasti infekčních a neinfekčních nemocí. Žáci s pomocí učitele vyvozují základní mechanismy vzniku vybraných nemocí a navrhují možnosti, jak výskyt jednotlivých onemocnění eliminovat. Jsou zapojováni do diskusí o preventivních způsobech chování spojených s ochranou proti přenosným infekčním chorobám včetně HIV/AIDS. V případech neinfekčních epidemií vychází z faktu, že tyto nemoci jsou vázané na životní styl a vyskytují se zejména ve vyspělých zemích, tedy i v ČR. Zdůrazňují rizikové faktory životního stylu, které se mohou na vzniku těchto nemocí podílet.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se chránit před infekčním onemocněním

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/641fde

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha je zaměřena na základní orientaci žáků v oblasti infekčních nemocí. Žáci s pomocí učitele vyvozují základní mechanismy vzniku vybraných nemocí a navrhují možnosti, jak výskyt jednotlivých onemocnění eliminovat. Jsou zapojováni do diskusí o preventivních způsobech chování spojených s ochranou proti přenosným infekčním chorobám včetně HIV/AIDS. Zdůrazňují rizikové způsoby chování, které se mohou na vzniku těchto nemocí podílet. Upevňuje dovednosti žáka v oblasti základní prevence respiračních onemocnění. Úloha rozvíjí přenositelnou kompetenci metody kritického myšlení práce s informacemi. Poskytuje příležitost pracovat k otevřenými daty a veřejnými databázemi, vede žáky k samostatnému vyhodnocování a zpracování relevantních dat s cílem využívat spolehlivá data v praktickém životě k rozvíjení zdravotní gramotnosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje zásady aktivní ochrany zdraví s využitím základních znalostí o fungování lidského těla.

CZB-VZB-001-ZV9-003

Zdůvodní význam odpovědného, respektujícího sexuálního a partnerského chování pro zdraví a bezpečí člověka, navrhne a aplikuje postupy ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví.

Metodická podpora

Komentář

Výchova k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví je pojímána komplexně s přesahem bio-psycho-sociálních aspektů a se zacílením na rozvíjení znalostí, dovedností a postojů žáků. Žák charakterizuje lidskou sexualitu jako kombinaci biologické a psychosociální složky osobnosti. V rámci výuky je k tématu přistupováno senzitivně, korektně, s využíváním aktuálních vědeckých poznatků z mnoha oborů a výrazným etickým aspektem.

Problematika sexuálního a reprodukčního zdraví a lidské sexuality je jednou ze stěžejních oblastí témat výchovy ke zdraví a bezpečí. Důvodem pro implementaci této problematiky do systému výchovy a vzdělávání je řada skutečností vyplývajících z výsledků mnoha výzkumných studií i statistických faktů vztahujících se k dílčím aspektům lidské sexuality (zejména jde o problematiku výskytu pohlavně přenosných nemocí včetně HIV/AIDS, využívání antikoncepčních metod, rizikového sexuálního chování, genderové a sexuální identity, genderově podmíněného násilí, sexuální kriminality, pornografie, nevhodného i nekonsenzuálního chování souvisejícího se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-030

Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KOS-VZT-000-ZV9-001

Rozšiřuje okruh vztahů.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-003-ZV9-009

Zhodnotí výhody a nevýhody pohlavního a nepohlavního rozmnožování pro projevení se konkrétních znaků s ohledem na dané prostředí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- uvádí základní poznatky o stavbě a funkci reprodukční soustavy
- rozpozná na modelových příkladech, které chování ve vztahu lze považovat za respektující a bezpečné, a kdy se jedná o projevy partnerského, sexuálního, a/nebo genderově podmíněného násilí, proti kterým je třeba se vymezit
- uplatňuje v modelových situacích respektující chování při navazování vrstevnických vztahů
- identifikuje v modelových situacích chování osob, kterým ohrožují bezpečí druhých, a zdůvodní právo takové chování odmítnout

Ilustrace

Název ilustrace

Respektující a bezpečné chování

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Rozdělte se do malých skupinek. V každé skupince vypracujte společně odpověď na otázku: Jak poznáme, že nás má někdo rád? Diskutujte o způsobech, jakými lidé vyjadřují svou náklonnost.

Na modelových příkladech rozpoznejte, které chování ve vztahu lze považovat za respektující a bezpečné, a kdy se jedná o projevy partnerského, sexuálního, a/nebo genderově podmíněného násilí, proti kterému je třeba se vymezit.

Diskutujte o zásadách, jimiž by se měli dospívající řídit, aby se vyvarovali nebezpečí sexuálního, a/nebo genderově podmíněného násilí od cizích lidí (např. neposkytovat cizím lidem osobní údaje; nechodit do míst, která jsou neznámá, neosvětlená; nevstupovat do výtahu s neznámým člověkem aj.).

Způsob ověřování

Výchova k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví je pojímána komplexně s přesahem bio-psycho-sociálních aspektů. Při řešení úlohy je sledováno, zda žáci v diskuzích k problematice sexuálního a reprodukčního zdraví projevují korektní chování a uplatňují etický přistup k sexualitě. Modelové příklady jsou vybírány s ohledem k věku žáků.

Úroveň Na cestě

Popis

- popisuje lidskou sexualitu jako kombinaci fyzické a psychosociální složky osobnosti, na příkladech dokládá význam vůle, rozumu, citu a pudu v sexualitě
- dává do souvislostí poznatky o stavbě a funkci reprodukční soustavy a vyvozuje doporučení, jak sexuální a reprodukční zdraví chránit
- diskutuje význam odpovědného respektujícího sexuálního chování ve vztahu k sobě samému i ostatním
- v diskuzích k problematice sexuálního a reprodukčního zdraví projevuje korektní chování, využívá relevantní informační zdroje a uplatňuje etický přistup k sexualitě
- pojmenuje a vysvětlí hlavní vnější a vnitřní vlivy ohrožující sexuální a reprodukční zdraví
- uvádí, jak se chránit před pohlavně přenosnými nemocemi včetně HIV/AIDS, neplánovaným početím, nekonsenzuálním chováním
- popisuje hlavní faktory, které ovlivňují plodnost žen a mužů
- orientuje se v metodách a formách antikoncepce
- diskutuje v návaznosti na modelové situace problematiku předčasného a odkládaného / pozdního rodičovství
- v modelových situacích zdůvodňuje vhodné způsoby konsenzuálního chování souvisejícího se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí

Ilustrace

Název ilustrace

Chráníme sexuální a reprodukční zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa8742

Krátký textový popis

Úloha ověřuje základní znalosti žáků o stavbě a funkci reprodukční soustavy, vede žáky k používání odborné terminologie související se sexuálním chováním. Umožňuje vzájemné propojovat znalosti o reprodukční soustavě komplexně, s přesahem bio-psycho-sociálních aspektů, a vést tak žáky k ochraně sexuálního a reprodukčního zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Abeceda bezpečného chování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/30bd58

Krátký textový popis

Výuková lekce se zaměřuje na problematiku odpovědného partnerského a sexuálního chování založeného na vzájemném respektu v období dospívání. Výchova k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví je ve výuce pojímána komplexně s provazbou bio-psycho-sociálních aspektů, je uplatňován etický přístup k sexualitě. Ilustrace vede žáky k odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady vlastních rozhodnutí vůči ostatním. Umožňuje žákům aplikovat znalosti a dovednosti týkající se nemocí přenosných pohlavním stykem v kontextu ohrožení zdraví a bezpečí v důsledku rizikového sexuálního chování. Vytváří prostor pro budování a udržování zdravých vztahů, vede žáky k odpovědnému rozhodování v partnerských vztazích a k respektujícímu bezpečnému sexuálnímu chování.

Úroveň Splněno

Popis

• Charakterizuje lidskou sexualitu jako kombinaci fyziologické a psychosociální složky osobnosti.

• Používá správnou terminologii v souvislosti se sexuálním a reprodukčním zdravím, genderovou a sexuální identitou.

• S využitím poznatků o stavbě a funkci reprodukční soustavy navrhne a zdůvodní postupy ochrany sexuálního a reprodukčního zdraví.

• Posoudí význam odpovědného respektujícího sexuálního chování ve vztahu k sobě samému i ostatním.

• Rozhodne na modelových příkladech o vhodném řešení vzniklých rizikových situací v oblasti reprodukčního zdraví a lidské sexuality.

• Popíše souvislost mezi sexuálním a reprodukčním chováním a možnou životní perspektivou.

• Argumentuje možná rizika odkládaného a pozdního rodičovství včetně rizika nedobrovolné bezdětnosti, rozliší dobrovolnou a nedobrovolnou bezdětnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Sexuální a reprodukční zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b14e71

Krátký textový popis

Problematika pohlavně přenosných nemocí (STD) je velmi významným tematickým subcelkem výchovy k ochraně a podpoře sexuálního a reprodukčního zdraví. V úloze se žáci vyjadřuji k tvrzením, které se vztahují se k tematice pohlavně přenosných nemocí. Upevňují si základní znalosti a zejména rozvíjejí schopnost kritického přístupu k problematice pohlavně přenosných nemocí na úrovni jejich prevence, možného šíření (nákazy) či příznaků. Úloha podporuje projevy korektního chování a uplatňování etického přístupu k sexualitě.

Ilustrace

Název ilustrace

Láska na první pohled

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2d0626

Krátký textový popis

Výuková lekce se zaměřuje na problematiku odpovědného partnerského a sexuálního chování založeného na vzájemném respektu v období dospívání. Výchova k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví je pojímána komplexně s provazbou bio-psycho-sociálních aspektů. Aktivita přistupuje k tématu senzitivně a korektně. Žáci mají možnost ověřit si, jaký význam má ochrana soukromí v partnerských vztazích pro bezpečný a spokojený život. Ilustrace rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáků v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, otevírá otázky vztahů, partnerského a sexuálního chování založeného na respektu, odhaluje rizika ohrožení nekonsenzuálním sexuálním chováním v osobním kontaktu i kyberprostoru. Na modelovém příkladu žáci rozpoznávají, které chování ve vztahu lze považovat za respektující a bezpečné, a kdy se jedná o projevy partnerského, sexuálního násilí, proti kterému je třeba se vymezit. Jsou podporování ve sdělování emocí, pocitů, názorů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše význam odpovědného respektujícího sexuálního chování pro zdraví a bezpečí člověka, diskutuje postupy ochrany reprodukčního a sexuálního zdraví.

CZB-VZB-001-ZV9-004

Analyzuje a hodnotí tělesné a psychosociální změny v období dospívání a adekvátně na ně reaguje, rozezná nevhodné i nekonsenzuální chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

Metodická podpora

Komentář

Výchova k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví přistupuje k sexualitě jako k součásti komplexních mezilidských vztahů a kultury, propojuje její biologické, psychosociální a etické aspekty. Výuka se zaměřuje na změny v dospívání a v souladu s vývojovými specifiky a potřebami žáka v bezpečném prostředí otevírá otázky partnerských vztahů, reprodukce, genderové identity, odpovědného, respektujícího a konsenzuálního sexuálního a partnerského chování i problémy nevhodného i nekonsenzuálního chování souvisejícího se sexualitou, ohrožení domácím a sexuálním násilím.

Výuka zaměřená na ochranu sexuálního a reprodukčního zdraví je neoddělitelnou součástí výchovy ke zdraví a bezpečí. Je koncipovaná v bio-psycho-sociálním pojetí s výrazným etickým rozměrem. Pro žáka je průvodcem v období dospívání. V souladu s jeho potřebami podporuje pozitivní přijetí vlastního těla a vlastní pohlavní identity, vede k respektujícímu chování ve vztazích a destigmatizaci ne-heterosexuality. Seznamuje s důležitostí souhlasu a nenásilí v blízkých a sexuálních vztazích, se způsoby, jak různé formy nevhodného partnerského a sexuálního jednání rozeznat, jak se jim bránit a kam se obrátit o pomoc. Zahrnuje prevenci výskytu rizikových projevů chování (genderově podmíněné násilí, sexuální kriminalita, sexuální zneužívání, šíření chorob přenosných pohlavním stykem včetně HIV/AIDS apod.).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-005-ZV5-024

Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

CJS-CJS-005-ZV5-030

Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV9-001

Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- popisuje jednotlivá období lidského života
- uvádí základní poznatky o stavbě a funkci reprodukční soustavy
- rozhoduje na modelových příkladech, které chování ve vztahu lze považovat za respektující a bezpečné
- rozpozná v modelových situacích způsoby chování, které už nelze tolerovat a navrhuje postupy vhodné reakce

Ilustrace

Název ilustrace

Cesta životem

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Charakterizujte jednotlivá období lidského života – s využitím informačních technologií vyhledejte vhodnou fotodokumentaci a sestavte poster „Cesta životem“.

Diskutujte, které události/změny v lidském životě považujete za zásadní pro další životní dráhu a proč. K jakým změnám dochází v období dospívání?

Způsob ověřování

Úloha ověřuje orientaci žáků v jednotlivých obdobích lidského života. Vývoj v období dětství mohou dokládat i vlastními fotografiemi. Žáci se zaměřují na identifikaci zásadních proměn, k nimž dochází v období dospívání.

Úroveň Na cestě

Popis

- využívá znalosti o stavbě a funkcí reprodukční soustavy k ochraně sexuálního a reprodukčního zdraví

- uvádí základní charakteristiky jednotlivých období lidského života, prenatálního i postnatálního
- popíše s užitím vhodné terminologie morfologické a fyziologické změny v období dospívání
- uvádí příklady, jak vhodně reagovat na změny v psychosociální oblasti v období dospívání (sebeuvědomění, sebeprosazování, abstraktní myšlení, výkyvy nálad, nabývání vlastních postojů a odpovědnosti, osobních životních hodnot, rozlišování vlastních silných a slabých stránek, zájem o sexualitu, genderová a sexuální identita, navazování vztahů ve skupině vrstevníků, odpoutávání od rodičů aj.)
- vysvětlí princip početí a vývoj jedince před narozením
- posoudí vnější a vnitřní vlivy na vývoj embrya a plodu a vysvětlí, proč v graviditě dochází k fyziologickým i psychosociálním změnám
- diskutuje otázky partnerských vztahů, genderové identity, odpovědného, respektujícího a konsenzuálního sexuálního a partnerského chování i problémy nevhodného i nekonsenzuálního chování souvisejícího se sexualitou, ohrožení domácím a sexuálním násilím
- analyzuje, které chování odpovídá sexuální normě a které ji překračuje (z hlediska věku, zdraví, práva, etiky, sociokulturního prostředí aj.)
- v modelových situacích diskutuje o významu pozitivního přijetí vlastního těla a vlastní pohlavní identity, o respektujícím chování ve vztazích a destigmatizaci ne-heterosexuality
- navrhuje postupy prevence výskytu rizikových projevů chování souvisejících se sexualitou ve fyzickém i digitálním světě

Ilustrace

Název ilustrace

Změny v dospívání

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Popište s užitím vhodné terminologie morfologické a fyziologické změny v období dospívání.

V období dospívání dochází ke změnám v psychosociální oblasti (např. sebeuvědomění, sebeprosazování, abstraktní myšlení, výkyvy nálad, nabývání vlastních postojů a odpovědnosti, rozlišování vlastních silných a slabých stránek, zájem o sexualitu, genderová a sexuální identita, navazování vztahů ve skupině vrstevníků, odpoutávání od rodičů aj.). Uveďte příklady, jak vhodně reagovat na změny v psychosociální oblasti.

Diskutujte otázky partnerských vztahů, genderové identity, odpovědného, respektujícího a konsenzuálního sexuálního a partnerského chování i problémy nevhodného i nekonsenzuálního chování souvisejícího se sexualitou, ohrožení domácím a sexuálním násilím.

Způsob ověřování

Úloha je zaměřena na ochranu sexuálního a reprodukčního zdraví. Ověřuje, zda žáci mají potřebné znalosti o činností orgánových soustav lidského těla související s reprodukcí a do jaké míry se orientují v problematice podpory sexuálního a reprodukčního zdraví v období dospívání. Diskuze je vedena v bio-psycho-sociálním přístupu s výrazným etickým rozměrem. V souladu s potřebami jednotlivých žáků podporuje pozitivní přijetí vlastního těla a vlastní pohlavní identity, vede k respektujícímu chování ve vztazích a destigmatizaci ne-heterosexuality.

Ilustrace

Název ilustrace

Móda a zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a075bd

Krátký textový popis

Výuková lekce rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáka v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví. Vede žáky k dodržování základních hygienických pravidel spojených s oblékáním a s působením vlivů vnějšího prostředí, které mohou narušit zdravý vývoj dospívajících. Rozvíjí souvislosti mezi dočasně omezenou oblibou určitého stylu oblékání a následky na zdraví jedince. Poskytuje žákům prostor pro poznávání sebe sama, pro reflexi vlastního chování ve vztahu k zásadám hygieny odívání a pro diskuzi významu oděvu při utváření genderové identity.

Úroveň Splněno

Popis

• Charakterizuje jednotlivá období lidského života.

• Popíše změny morfologické a fyziologické v období dospívání, i změny v oblasti psychosociální, a uvede příklady, jak na ně vhodně reagovat.

• Používá poznatky o principu početí v souvislosti s plánováním rodičovství.

• Rozezná genderově podmíněné násilí, nevhodné chování a nevhodnou komunikaci v souvislosti se sexuálním zneužíváním a sexuální kriminalitou.

• Zdůvodní význam souhlasu a nenásilí v blízkých a sexuálních vztazích.

• Rozliší, že někteří lidé se mohou chovat ve fyzickém i digitálním světě proti etickým i legislativním pravidlům a mohou ohrožovat bezpečí druhých, zdůvodní své právo takové chování odmítnout a oznámit tuto skutečnost odpovědné dospělé osobě.

• Obrátí se v případě rizika či přímého ohrožení na odbornou pomoc.

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh lásky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/38ea3f

Krátký textový popis

Úloha otevírá otázky partnerských vztahů, reprodukce, kultivovaného sexuálního chování, ale také problémy nevhodného i nekonsensuálního chování souvisejícího se sexualitou. Fiktivní příběh dává žákům příležitost aplikovat poznatky o principu početí v souvislosti s plánováním rodičovství. Žáci zvažují možné následky vlastních rozhodnutí, zdůvodňují význam souhlasu a nenásilí v blízkých a sexuálních vztazích.

Ilustrace

Název ilustrace

Od dětství k dospělosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/136861

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáka související s obdobím dospívání. Zaměřuje se na změny v dospívání a v souladu s vývojovými specifiky a potřebami žáka v bezpečném prostředí otevírá otázky partnerských vztahů, reprodukce, genderové identity, odpovědného, respektujícího a konsenzuálního sexuálního a partnerského chování. Poskytuje žákům prostor pro poznávání sebe sama v souvislosti s jejich vlastním dospáváním. Z úvodního vstupu do problematiky dospívání je pozornost soustředěna na osvojení znalostí a dovedností týkajících se anatomie a fyziologie reprodukční soustavy, které jsou základem pro odpovědné sexuální a reprodukční chování i pro motivaci k rodičovství.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše tělesné a psychosociální změny v období dospívání, rozezná nevhodné chování související se sexualitou ve fyzickém i digitálním prostředí.

CZB-VZB-001-ZV9-005

Uplatňuje osvojené návyky a dovednosti v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů, v rámci svých možností poskytne první pomoc ve škole.

Metodická podpora

Komentář

Jedná se o základní životní dovednosti, které patří do problematiky zdraví a bezpečí. Očekávaný výsledek učení znamená, že žák rozliší poranění menšího rozsahu od závažnějšího poranění a život ohrožujícího stavu. Žák identifikuje závažné akutní stavy, vyžadující okamžitou pomoc (např. mozkový a srdeční infarkt). Zhodnotí situaci z hlediska bezpečnosti a eliminuje možná rizika (gumové rukavice, výstražná vesta atd.). Při poskytování první pomoci se řídí osvojeným postupem. Při závažnějším poranění přivolá dospělého nebo záchrannou službu.

Vhodné chování při úrazu či náhlé poruše zdravotního stavu (akutní stavy, ošetření poranění, poskytnutí první pomoci, přivolání záchranné služby) může rozhodovat o zdraví a životech lidí, proto tyto dovednosti patří do základního vzdělávání žáků na úrovni společného základu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-029

V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV9-005

Uplatňuje zásady hygieny a bezpečného chování při pohybových činnostech v prostředí sportovišť a přírody; aktivně předchází krizovým situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- rozliší drobné poranění či poranění menšího rozsahu od závažnějšího poranění život ohrožujícího stavu vyžadujícího okamžitou pomoc dospělého nebo záchranné služby
- předvede v modelové situaci správný postup ošetření drobného poranění, při ošetření krvácejícího poranění se chrání před možnou nákazou přenášenou krví
- předvede správný způsob volání na záchrannou službu a komunikaci s operátorem

Ilustrace

Název ilustrace

První pomoc

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Na základě popsaných příznaků rozhodněte, kdy se jedná o závažné poranění a život ohrožující stav a kdy jde o poranění menšího rozsahu.

Předveďte v modelové situaci správný postup ošetření drobného poranění. Proč při ošetřování krvácejícího poranění použijete rukavice?

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, zda žáci na základě popisu hlavních příznaků rozliší drobné poranění či poranění menšího rozsahu od závažnějšího poranění život ohrožujícího stavu vyžadujícího okamžitou pomoc dospělého nebo záchranné služby. Dále ověřuje, jak žáci zvládají úkony správného postupu ošetřování drobného krvácejícího poranění. Učitel připraví popis modelových situací na kartičkách a potřebné pomůcky pro práci ve skupinách, které v modelových situacích (popsaných na kartičkách) předvádějí postup ošetření fiktivního poranění. Je sledováno, jak se žáci při ošetření krvácejícího poranění chrání před možnou nákazou přenášenou krví.

Úroveň Na cestě

Popis

• s využitím nácviku v modelových situacích získává dovednosti potřebné při poskytování první pomoci v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů

• zhodnotí situaci z hlediska bezpečnosti, zraněné uklidní a eliminuje možná rizika vlastního ohrožení (gumové rukavice, výstražná vesta atd.)

• rozlišuje typické příznaky závažných akutních poruch zdraví, které vyžadují okamžitou pomoc (CMP, IM, masivní krvácení, náhlá příhoda břišní, epilepsie, alergická reakce a anafylaktický šok, astmatický záchvat, diabetické hypo či heper stavy, psychické ataky)

• rozpozná zjevný rozsah poranění (na obrázku, modelu)

• vyhledává informace a diskutuje akutních poruch zdraví

• rozhodne o postupu při poskytování první pomoci

• identifikuje místo uložení pomůcek pro ošetření zranění, či náhlé poruchy zdraví (ve škole, doma, ve veřejných institucích a prostorech, vč. umístění AED)

• vybere vhodné pomůcky, které je třeba použít při ošetření zraněných a správně s nimi manipuluje

• předvádí správný způsob volání na záchrannou službu a komunikaci s operátorem

• demonstruje ošetření méně závažného poranění a náhle vzniklých poruch zdraví

• používá základní způsoby ošetření závažnějších úrazů (zlomeniny, tepenné krvácení, bezdeší, bezvědomí atd.)

• využívá ochranné pomůcky při ošetřování krvácejícího poranění před možnou nákazou krví

• popisuje zásady resuscitace v život ohrožujících situacích a na modelu předvede základní postupy

• rozpozná potřebu akutní psychické první pomoci (např. panická ataka), popíše, jak kontaktovat odpovědnou osobu či přivolat odbornou pomoc

Ilustrace

Název ilustrace

Poskytování první pomoci v modelových situacích

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Uveďte typické příznaky závažných akutních poruch zdraví, které vyžadují okamžitou pomoc (cévní mozková příhoda, infarkt myokardu, masivní krvácení, náhlá příhoda břišní, epilepsie, alergická reakce, astmatický záchvat, diabetické hypo či heper stavy, psychické ataky). Informace vyhledejte v odborných digitálních zdrojích.

Rozhodněte o postupu při poskytování první pomoci.

Předveďte správný způsob volání na záchrannou službu a komunikaci s operátorem.

Popište zásady resuscitace v život ohrožujících situacích a na modelu předveďte základní postupy.

Uveďte, kde jsou uloženy pomůcky pro ošetření zranění, či náhlé poruchy zdraví (ve škole, doma, ve veřejných institucích a prostorech, vč. umístění AED).

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci zvládají základní postupy jednání v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů. Žáci identifikují závažné akutní stavy vyžadující okamžitou pomoc. Prezentují postup volání na záchrannou službu, při kterém popíší typické příznaky určité závažné akutní poruchy zdraví (cévní mozková příhoda, masivní krvácení aj.). Na modelu předvedou základní postupy resuscitace. Identifikují místa uložení pomůcek pro ošetření zranění či náhlé poruchy zdraví (ve škole, doma, ve veřejných institucích a prostorech, vč. umístění AED).

Ilustrace

Název ilustrace

Ochrana před úrazy a první pomoc (popáleniny)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/78548b

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáků v situacích úrazu – popálenin. Zaměřuje se na prostředí domácnosti. Poskytuje žákům příležitost v modelových případech hodnotit situaci z hlediska bezpečnosti dětí, zvažovat, jak eliminovat možná rizika ohrožení zdraví dětí. Rozvíjí znalosti a dovednosti žáků spojené s poskytováním první pomoci při úrazech, zvládání postupů ošetřování poranění, rozhodování o nutném přivolání dospělého nebo záchranné zdravotnické služby. Ilustrace rozvíjí kompetence žáků k učení a týmové spolupráci. Žáci připravují vrstevnický projekt pro mladší spolužáky, ve kterém uplatní osvojené znalosti a dovednosti spojené s prevencí úrazů dětí a poskytováním první pomoci. Při přípravě jsou využity metody týmové spolupráce, které posiluji pocit individuální a kolektivní zodpovědnosti při práci na dílčích úkolech.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpozná v modelových situacích zjevný rozsah poranění osob, rozliší drobná poranění od závažných akutních stavů vyžadujících okamžitou pomoc.

• Předvede správný způsob volání na záchrannou službu a komunikaci s operátorem.

• Rozhodne v modelových situacích o postupu při poskytování první pomoci a vybere vhodné pomůcky, které je třeba použít při ošetření zraněných.

• Předvede v modelové situaci bezpečné ošetření poranění a základní způsoby ošetření závažnějších úrazů a náhle vzniklých poruch zdraví.

• Popíše zásady resuscitace v situacích ohrožujících život a na modelu předvede základní úkony.

• Rozpozná potřebu akutní psychické první pomoci, kontaktuje odpovědnou osobu či přivolá odbornou pomoc.

Ilustrace

Název ilustrace

Úraz není náhoda

Krátký textový popis

Žáci ve skupinách diskutují o situacích, ve kterých může dojít k úrazu dětí. Vyberou situaci, při níž došlo ze zranění několika osob, a za skupinu připraví připraví pro ostatní modelovou situaci k demonstraci správných postupů při ošetřování zraněných. Připravené situace jsou mezi skupinami vyměněny.

Způsob ověřování:

• Skupiny v modelové situaci (např. nehoda, kde došlo k vážnějšímu zranění či ohrožení zdraví několika osob) rozhodnou o postupu poskytování první pomoci, předvedou bezpečné ošetření poranění a základní způsoby ošetření závažnějších úrazů a náhle vzniklých poruch zdraví.

• Vyučující sleduje a hodnotí správné rozhodování a chování žáků, jejich postup při ošetření poranění, reakce při poskytování první pomoci v případě vážnějšího ohrožení zdraví a života.

Ilustrace

Název ilustrace

Jsme připraveni a pomůžeme

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0ca656

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáků v situacích úrazu či náhlé poruchy zdravotního stavu (akutní stavy, ošetření poranění, poskytnutí první pomoci, přivolání záchranné služby), které mohou roz hodovat o zdraví a životech lidí. Rozvíjí týmovou spolupráci žáků při řešení modelových situacích týkajících se postupů při poskytování první pomoci. Žáci dostávají příležitost uvědomit si potřebu zvládnutí úkonů poskyto vání první pomoci pro ochranu zdraví a života. Rozvíjení potřebných dovedností vnímají jako nedílnou součást celoživotního učení. Jsou motivováni k sebereflexi v oblasti připravenosti a ochoty poskytnout první pomoc, což podporuje jejich odpovědnost za celoživotní učení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje základní dovednosti v modelových situacích úrazů a náhle vzniklých stavů, poskytne první pomoc ve škole či přivolá pomoc dospělých.

002

Denní režim – hygiena, výživa a pohyb

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh významně přispívá k připravenosti žáka pro každodenní život. Učí žáka sledovat při posuzování zdravotního stavu všechny vzájemně se ovlivňující složky lidské bytosti (tělesnou, duševní, sociální) a jejich interakci s prostředím. Rozvíjí dovednosti podporující zdravý životní styl, vytváří příležitosti pro upevňování zdravotně preventivních návyků, směřuje k tomu, aby žák dokázal posoudit, nakolik mohou každodenní aktivity, způsob stravování, zařazování pohybových aktivit, odpočinku, relaxace a spánku ovlivňovat jeho tělesné zdraví i psychickou pohodu. Významnou součástí tématu je podpora správného nutričního chování žáka, rozvoj dovednosti vedoucí k dodržování stravovacího a pitného režimu i k sestavování jídelníčku, který odpovídá výživovým doporučením odborníků.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CZB-VZB-002-ZV9-006

Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

Metodická podpora

Komentář

V očekávaném výsledku učení jsou rozvíjeny dovednosti podporující zdravý životní styl tak, aby se postupně staly běžnou součástí života žáka. Výuka poskytuje žákovi příležitosti zamýšlet se nad vlastním denním režimem, konfrontovat vlastní zdravotně preventivní chování s názory odborníků (zásadami zdravého životního stylu) a dalšími informacemi, které jsou prezentovány v médiích. Na základě osvojených poznatků o faktorech, které ovlivňují zdraví, a dosavadních zkušeností žák zvažuje možné úpravy vlastního denního režimu. Uvádí argumenty, proč je pro životní pohodu důležité promýšlet rozložení aktivit v průběhu dne, a projevuje ochotu naplánovaný denní režim dodržovat.

OVU významně přispívá k připravenosti žáka pro každodenní život. Učí žáka pohlížet na člověka celostně, tj. při posuzování zdravotního stavu sledovat všechny vzájemně se ovlivňující složky lidské bytosti (tělesnou, duševní, sociální, duchovní) a jejich interakci s prostředím. Režim dne je jedním ze základních faktorů ovlivňujících zdravotní stav.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KRP-KRP-000-ZV9-001
Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002
Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-002
Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CAP-PRI-002-ZV9-008
Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CSP-OSV-001-ZV9-002
Uplatňuje strategie zvládání zátěže, předcházení a řešení náročných situací, včetně vyhledání pomoci.

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- vysvětluje potřebu dodržovat pravidelný stravovací a pitný režim, pravidelný pohybový a spánkový režim pro zdraví
- uvádí, které aktivity je vhodné zařazovat do denního režimu a které činnosti v denním režimu mohou představovat riziko zdravotních problémů
- sestaví denní režim školáka pro školní a volný den

Ilustrace

Název ilustrace

Sledujeme, které činnosti tvoří náš školní den

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Jmenujte a zapisujte, které činnosti tvoří většinou váš pracovní/školní den. Ve skupinách diskutujte časové rozvržení aktivit: Kdy vstáváte, jaký je váš stravovací a pitný režim, do jaké míry se věnujete pohybovým aktivitám, kdy a jak odpočíváte, jaký činnostem se ve volném čase věnujete.

Vysvětlete potřebu dodržovat pravidelný stravovací a pitný režim, pravidelný pohybový a spánkový režim pro zdraví.

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci dokáží posoudit, jaký vliv může mít rozložení aktivit v průběhu dne vliv na zdravotní stav a osobní pohodu. Vytváří příležitost, aby žáci na základě osvojených poznatků o faktorech, které ovlivňují zdraví, a dosavadních zkušeností žák uvažovali o možné úpravě vlastního denního režimu (zařazení pohybové aktivity, dodržování pravidelného spánkového režimu aj.).

Úroveň Na cestě

Popis

- popisuje jednotlivé činnosti, které tvoří náplň jeho pracovního a víkendového dne, tyto aktivity posuzuje z hlediska vlivu na jeho zdravotní stav v oblasti tělesné, psychické a sociální
- zamýšlí se nad vlastním denním režimem, konfrontuje vlastní zdravotně preventivní chování s názory odborníků (zásadami zdravého životního stylu) a dalšími informacemi, které jsou prezentovány v médiích
- uvádí a zdůvodňuje zásady zdravého životního stylu
- zdůvodňuje potřebu střídání jednotlivých aktivit (učení, práce, pohyb, zábava, odpočinek, spánek) v každodenním režimu pro podporu zdraví
- rozlišuje aktivní a pasivní odpočinek, uvádí příklady a výhody aktivního i pasivního odpočinku, uplatňuje základní techniky snižující napětí, stres, únavu aj.
- na konkrétních příkladech ilustruje význam pravidelného stravovacího, pitného, pohybového a spánkového režimu pro zdraví
- dává do souvislostí správně nastavený denní režim s činností jednotlivých orgánových soustav a se zásadami zdravého životního stylu
- vyvozuje v diskuzích, jaké důsledky může mít nevhodný denní režim (rizikové chování) na zdraví člověka (ovlivňovat jeho fyzické zdraví, psychickou i sociální pohodu)
- vyhodnotí, že mnoho aktivit denního režimu nelze striktně zařadit do kategorie vhodných či nevhodných (např. používání digitálních zařízení), že vždy záleží na intenzitě, frekvenci a dalších doprovodných fenoménech

Ilustrace

Název ilustrace

Zdravotně preventivní chování

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Zpracujte do tabulky přehled jednotlivých činností, které tvoří náplň jednoho vašeho pracovního/školního dne. Diskutujte ve skupinách denní režim, porovnejte konfrontuje vlastní zdravotně preventivní chování s názory odborníků (zásadami zdravého životního stylu).

Zdůvodněte potřebu střídání jednotlivých aktivit (učení, práce, pohyb, zábava, odpočinek, spánek) v každodenním režimu pro podporu zdraví.

Uveďte příklady a výhody aktivního i pasivního odpočinku,

Způsob ověřování

Úloha poskytuje žákům příležitost zamýšlet se nad vlastním denním režimem, konfrontovat vlastní zdravotně preventivní chování s názory odborníků (zásadami zdravého životního stylu) a případně i s dalšími informacemi, které jsou prezentovány v médiích. Prezentují argumenty, proč je pro životní pohodu důležité promýšlet rozložení aktivit v průběhu dne, a v diskuzi projevují ochotu naplánovaný denní režim dodržovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Učení a zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f81678

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování podporující zdravý životní styl tak, aby se postupně staly každodenní součástí života žáka. Výuka poskytuje žákovi příležitosti zamýšlet se nad činnostmi, které jsou zdraví prospěšné a způsoby chování, které zdraví poškozují, vlastní názory argumentovat a obhájit v diskusi s vrstevníky. Odhaluje, do jaké míry jsou žáci schopni posuzovat své vlastní chování vzhledem k zásadám zdravého životního stylu a režimovým doporučením odborníků (stravovací a pitný režim, učení, zařazování pohybových aktivit a odpočinku, dušení hygiena aj.) a co jsou ochotni pro aktivní podporu svého zdraví udělat. Pozornost je věnována vlastnímu procesu učení a rozvíjení kompetencí žáků k jeho řízení v dané oblasti. Ilustrace umožňuje žákům odhadovat své vlastní síly a možnosti, zamýšlet se nad překážkami v učení a významem vytvářet vhodné podmínky pro učení. Motivuje žáky k zamyšlení nad potřebou dodržování zásad zdravého životního stylu v celoživotní perspektivě.

Úroveň Splněno

Popis

• Využívá znalosti a dovednosti o fungování organismu a vlivech působících na lidské zdraví při zdůvodňování zásad zdravého životního stylu.

• Uvádí argumenty, jimiž dokládá potřebu dodržovat pravidelný stravovací, pitný, pohybový a spánkový režim.

• Sestavuje denní režim pro pracovní a víkendový den, plánuje čas pro učení, práci, pohyb, zábavu, odpočinek a spánek podle vlastních potřeb i s ohledem na oprávněné nároky jiných osob a s dodržením platných doporučení.

• Hodnotí adekvátní denní režim jako pozitivní opatření podpory zdraví.

• Dává do souvislosti rizika nevhodného denního režimu a jeho dílčích aspektů s rozvojem nemocí.

• Aplikuje zásady zdravého životního stylu při úpravách vlastního denního režimu.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj režim dne

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f2b93f

Krátký textový popis

Ilustrační úloha je zaměřena na rozvoj dovedností podporujících zdravý životní styl. Ověřuje, do jaké míry jsou žáci schopni posuzovat chování svých vrstevníků v průběhu jednoho dne s ohledem na doporučené zásady zdravého životního stylu. Poskytuje žákům příležitosti zamýšlet se nad vlastním denním režimem, konfrontovat vlastní zdravotně preventivní chování s názory odborníků (zásadami zdravého životního stylu) a dalšími informacemi, které jsou prezentovány v médiích. Sestavují denní režim pro pracovní a víkendový den, plánuje čas pro učení, práci, pohyb, zábavu, odpočinek a spánek podle vlastních potřeb i s ohledem na oprávněné nároky jiných osob a s dodržením platných doporučení.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj pracovní den

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5b626b

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáků v oblasti podpory zdraví. Poskytuje jim příležitost přemýšlet o zdraví v souvislostech, osvojené znalosti a dovednosti aplikovat a prakticky používat v každodenním životě. Odhaluje, do jaké míry jsou žáci schopni posuzovat chování svých vrstevníků v průběhu jednoho dne s ohledem na doporučené zásady zdravého životního stylu. Identifikují možná zdravotní rizika a v rámci vzájemného učení navrhují doporučení ve smyslu podpory zdraví. Formou třídního kolokvia dostávají žáci příležitosti aktivně využívat to, co se naučili, a učit se mezi sebou navzájem. Na základě provedené analýzy předloženého denního režimu reflektují výsledky svého učení a své vlastní chování. Ilustrace umožňuje žákům odhadovat své vlastní síly a možnosti, zamýšlet se nad překážkami v učení. Ověřuje schopnosti žáků sestavit pro sebe denní rozvrh z aktivit, které odpovídají zdravému životního stylu, a řídit tak vlastní proces učení v dané oblasti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše denní režim a každodenní činnosti na základě zásad zdravého životního stylu.

CZB-VZB-002-ZV9-007

Zdůvodní význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti k regeneraci sil a předcházení stresovým situacím.

Metodická podpora

Komentář

OVU dává žákovi prostor pro cílené upevňování zdravotně preventivních návyků. Dodržování zásad tělesné, duševní i intimní hygieny se tak stává přirozenou součástí jeho každodenního života. Výuka navazuje na aktivity žáka spojené se sestavováním a dodržováním denního režimu, kterým podporuje vlastní tělesnou a duševní pohodu. V diskusích žák zdůvodňuje význam tělesné, duševní a intimní hygieny pro zdraví. Samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím. Učí se porozumět procesům regenerace, některé osvojované aktivity zařazuje pravidelně do svého školního režimu a snaží se je využívat v osobním životě.

Očekávaný výsledek učení rozvíjí takové dovednosti žáka, které mu otevírají cestu ke zdravému životnímu stylu. Klíčové je přirozené dodržování zásad tělesné, intimní a duševní hygieny, pravidelné střídání učebních, pracovních a zájmových aktivit, relaxace a odpočinku, dodržování stravovacího, pitného, pohybového a spánkového režimu. V souladu s Národním akčním plánem pro duševní zdraví 2020–2030 je nezbytné věnovat zvýšenou pozornost podpoře duševního zdraví nácvikem kompenzačních a relaxačních technik a vhodnými metodami rozvíjet dovednosti potřebné k regeneraci organismu, překonávání únavy, předcházení stresovým situacím.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV9-001
Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-002
Uplatňuje strategie zvládání zátěže, předcházení a řešení náročných situací, včetně vyhledání pomoci.

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

CZB-TEV-001-ZV9-005
Uplatňuje zásady hygieny a bezpečného chování při pohybových činnostech v prostředí sportovišť a přírody; aktivně předchází krizovým situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- uvede a uplatňuje základní pravidla osobní hygieny v každodenním životě
- popíše prvky duševní hygieny a názorně předvede ukázky postupu psychohygieny, které zařazuje do vlastního denního režimu
- zdůvodní potřebu uplatňovat základní hygienická opatření při prevenci nákazy i šíření infekčních nemocí

Ilustrace

Název ilustrace

Osobní hygiena v každodenním životě

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Vysvětlete (s využitím odborných informačních zdrojů) pojem epidemie a pandemie. Doložte příklady možného výskytu epidemie a opatření, která je třeba uplatňovat. Popište, jaké základní návyky osobní hygieny v každodenním životě uplatňujete. Která pravidla jsou významná pro prevenci šíření infekčních chorob – zdůvodněte.

Způsob ověřování

Úloha je zaměřena na dodržování základních pravidel hygieny v každodenním životě. Ověřuje, zda žáci dokáží na základě znalostí o infekčních chorobách zdůvodnit potřebu uplatňovat základní hygienická opatření při prevenci nákazy i šíření infekčních nemocí.

Úroveň Na cestě

Popis

• cíleně upevňuje zdravotně preventivní návyky tak, aby se dodržování zásad tělesné, duševní i intimní hygieny stalo přirozenou součástí jeho každodenního života

• zdůvodňuje význam tělesné, duševní a intimní hygieny pro zdraví

• zhodnotí, do jaké míry v průběhu vlastního pracovního týdne zařazuje aktivity, které přispívají k regeneraci organismu, např. správná životospráva, vhodná strava a dostatek kvalitních tekutin, pravidelný pohyb v přiměřeném množství a intenzitě, dostatek spánku a odpočinku aj.

• posuzuje, nakolik mohou každodenní aktivity, způsob stravování, zařazování pohybových aktivit, odpočinku, relaxace a spánku ovlivňovat jeho tělesné zdraví i psychickou pohodu

• nacvičuje kompenzační a relaxační techniky vhodné pro podporu tělesné a duševní kondice

• objasní na konkrétních příkladech negativní vliv stresu na zdravotní stav a rozliší vlivy a důsledky krátkodobého a dlouhodobého stresu

• rozvíjí dovednosti potřebné k regeneraci organismu, překonávání únavy, předcházení stresovým situacím

• účastní se aktivit cílených na rozvoj sociálních dovedností umožňujících zvládat stresovou zátěž

Ilustrace

Název ilustrace

Kompenzační a relaxační techniky

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Ve skupinách diskutujte, v jakém rozsahu zařazujete v průběhu vlastního pracovního týdne aktivity, které přispívají k regeneraci organismu.

Předveďte kompenzační a relaxační techniky vhodné pro podporu tělesné a duševní kondice.

Způsob ověřování

Úloha vede žáky k upevňování zdravotně preventivních návyků v každodenním životě. Je obsahově provázána otázkami sestavování vhodného denního režimu. Žáci posuzují, do jaké míry v průběhu vlastního pracovního týdne zařazují aktivity, které přispívají k regeneraci organismu, např. správná životospráva, vhodná strava a dostatek kvalitních tekutin, pravidelný pohyb v přiměřeném množství a intenzitě, dostatek spánku a odpočinku aj. Prezentují nacvičené kompenzační a relaxační techniky vhodné pro podporu tělesné a duševní kondice.

Ilustrace

Název ilustrace

Překážky, těžkosti a radosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b4cee5

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí dovednosti žáka, které mu otevírají cestu ke zdravému životnímu stylu. Věnuje zvýšenou pozornost podpoře duševního zdraví nácvikem kompenzačních technik. Vytváří příležitosti pro zvládnutí základních postupů a technik zaměřených na práci se zátěží, pro diskuse a aktivity, které podporují duševní pohodu. Žáci se učí rozlišovat, které skutečnosti, můžeme a které nemůžeme ovlivňovat, jak se vyrovnávat se zátěží, jak posilovat odolnost a nastavovat vědomé pozitivnímu naladění. Ilustrace motivuje ke každodenní péči o duševní zdraví.

Úroveň Splněno

Popis

- Zdůvodní význam dodržování zásad tělesné a duševní hygieny a denního režimu pro zdraví.
- Zhodnotí, do jaké míry v průběhu vlastního pracovního týdne zařazuje aktivity, které přispívají k regeneraci organismu.
- Rozliší možné stresory a typ stresu, v případě dlouhodobého působení stresových faktorů kontaktuje odpovědnou osobu.
- Předvede a uplatňuje kompenzační a relaxační techniky vhodné pro podporu tělesné a duševní kondice.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásady hygieny a podpora zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8ca703

Krátký textový popis

Ilustrační úloha otevírá otázky dodržování zásad tělesné, intimní a duševní hygieny v denním režimu dospívajících . Dává žákům možnost zvažovat význam dodržování tělesné, duševní a intimní hygieny pro zdraví a vědomě je zařazovat do každodenního života.

Ilustrace

Název ilustrace

Obraz dělá rám

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/11b9ff

Krátký textový popis

Ilustrační úloha rozvíjí dovednosti žáka, které mu otevírají cestu ke zdravému životnímu stylu. Zaměřuje pozornost na cesty k podpoře duševního zdraví využitím kompenzačních technik a metod podporujících osvojování dovedností potřebných k regeneraci organismu a předcházení stresovým situacím. Rozvíjí techniku Přerámování jako obranu před stresem. Posiluje dovednost měnit význam nebo pohled na stresující situaci tak, aby byla vnímána realisticky, ale zároveň s více pozitivními možnostmi a nadějí. Pomáhá žákům vidět situaci jinak než jen jako hrozbu nebo ztrátu, zaměřit se na to, co mohou ovládat, a nacházet nová řešení či příležitosti. Úloha je zaměřena na posílení zmírnění pocitů bezmocnosti a podporuje aktivní přístup k řešení problémů i navzdory obtížím. Přispívá k rozvoji vlastní psychické odolnosti žáků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti v praktickém životě.

CZB-VZB-002-ZV9-008

Sestaví jednodenní i dlouhodobý jídelníček na základě výživových doporučení, která aplikuje vzhledem k potřebám organismu.

Metodická podpora

Komentář

V očekávaném výsledku učení jsou postupně rozvíjeny dovednosti podporující správné nutriční chování žáka, zejména dovednosti vedoucí k dodržování stravovacího a pitného režimu a umožňující sestavování jídelníčku na kratší či delší období, který odpovídá výživovým doporučením odborníků. Na základě porozumění souvislostem mezi výživovým chováním a neinfekčními degenerativními nemocemi, výživovým chováním a alimentárními nákazami aplikuje žák výživová doporučení při sestavování jídelníčku, a to vzhledem k potřebám organismu v oblasti fyzické, psychické i sociální. Konfrontuje vlastní nutriční chování s názory odborníků, s informacemi, které jsou prezentovány v médiích. Na základě osvojených poznatků o funkci jednotlivých živin v organismu a o obsahu živin v potravinách vyvozuje možný vliv konzumace jednotlivých potravin na zdraví. Uvádí argumenty, proč je důležité sledovat, které potraviny a nápoje zařazujeme do jídelníčku a v jakém denním množství, a projevuje ochotu se problematikou výživy zabývat.

Výchova ke správné výživě je do základního vzdělávání zařazená jako klíčový okruh naplňující cíle výchovy ke zdraví a bezpečí. Výživa je jedním z dominantních faktorů podmiňujících výskyt chorob vázaných na životní styl (zejména kardiovaskulární choroby na aterosklerotickém podkladě, diabetes II. typu, metabolický syndrom, obezita, nádorová onemocnění, zejména tlustého střeva a konečníku). Naše stravovací zvyklosti mnohdy neodpovídají požadavkům správné výživy. Je proto žádoucí rozvíjet dovednosti žáka, které mu umožní sestavovat vhodný jídelníček. Vedení žáka ke kritickým diskusím o způsobu stravování, k argumentaci o možné podpoře zdraví vhodnou výživou rozvíjí jeho zdravotní gramotnost.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-032
Navrhne celodenní stravu pro sebe a zhodnotí ji z hlediska základních výživových doporučení.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-UDR-000-ZV9-001
Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KRP-RPS-000-ZV9-001
Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002
Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-001
Posoudí kvalitu a složení potravin z hlediska vyváženého obsahu základních živin a aditiv.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- rozlišuje, které potraviny a nápoje přispívají a které neprospívají našemu zdraví
- popíše souvislost mezi konzumací některých potravin a vznikem zubního kazu
- uvede rizika nadměrného přejídání a nedostatečného příjmu potravy
- vysvětlí zásady a význam stravovacího a pitného režimu, který podporuje zdraví a minimalizuje jeho možné poškození
- uvede základní výživová doporučení pro stravování dětí

• navrhne jídelníček pro sebe na jeden den, zhodnotí navržený jídelníček podle základních výživových doporučení

Ilustrace

Název ilustrace

Řekni mi, co jíš

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

• Zvolte společně jeden den minulého týdne. Napište, co všechno jste v tomto dni snědli a vypili. Diskutujte o tom, jaké názory na konzumaci uvedených pokrmů mají odborníci v oblasti výživy. Informace vyhledávejte v digitálních zdrojích. Které z pokrmů mohou výrazně podporovat zdraví? Měli byste konzumaci některých pokrmů či nápojů omezit?

• Navrhněte jídelníček pro sebe na jeden den a zhodnoťte tuto sestavu pokrmů a nápojů podle základních výživových doporučení. Pracujte s pyramidou výživy pro děti.

Způsob ověřování

Úloha umožňuje žákům shrnout dosavadní poznatky o výživových doporučení a zamyslet se nad tím, jak se těmito doporučením v každodenním životě řídí. V návrhu jídelníčku by měli aplikovat výživová doporučení a v diskutovat vhodnost konzumace jednotlivých potravin a nápojů z hlediska podpory zdraví.

Úroveň Na cestě

Popis

• určuje, které potraviny prospívají zdraví a které mohou být pro zdraví rizikové, a to z hlediska složení, množství i frekvence konzumace

• uvádí argumenty, proč je důležité sledovat, které potraviny a nápoje zařazujeme do jídelníčku a v jakém denním množství

• posuzuje vhodnost základních potravin a potravinářských výrobků pro zařazení do jídelníčku

• uvádí do souvislostí činnost jednotlivých částí trávicí soustavy a složení přijímané stravy (příjem potravy, mechanické a chemické zpracování potravy, vstřebání živin z potravy a vyloučení nestrávených či nestravitelných zbytků)

• diskutuje souvislosti mezi výživovým chováním a neinfekčními a degenerativními nemocemi

• diskutuje souvislosti mezi výživovým chováním a alimentárními nákazami

• charakterizuje význam živin (bílkovin, sacharidů, tuků, vitaminů, minerálních látek) přijímaných potravou pro činnost organismu

• orientuje se ve složení základních potravin (uvádí, které potraviny jsou významnými zdroji jednotlivých živin)

• objasní zdravotní rizika spojená s nedostatečným příjmem ovoce, zeleniny, vlákniny

• vysvětlí zdravotní rizika spojená s nadbytečným příjmem tuků, cukru a soli

• zhodnotí vlastní způsob stravování vzhledem k aktuálním výživovým doporučením

Ilustrace

Název ilustrace

Význam živin přijímaných potravou pro činnost organismu

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Charakterizujte význam následujících živin v organismu: bílkoviny, sacharidy, tuky, vápník, železo, jód, vitamin C, vitamin D, vitamin A aj.

Ke každé charakteristice doplňte příklady potravin, které jsou dobrými zdroji těchto živin. Diskutujte složení jednotlivých potravin. Vyhledejte v odborných informačních zdrojích, jaký je doporučený denní příjem těchto potravin (v porcích). Porovnejte s vlastním jídelníčkem.

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci dokáží na základě osvojených poznatků o funkci jednotlivých živin v organismu a o obsahu živin v potravinách vyvozovat možný vliv konzumace jednotlivých potravin na zdraví a posuzovat jídelníček ve vztahu k podpoře zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Klíče k bezpečnému stravování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/79e174

Krátký textový popis

Ilustrace se zaměřuje na problematiku možných rizik, která představují pro zdraví člověka potraviny, v nichž se v důsledku nevhodné manipulace a skladování pomnožily mikroorganismy. Umožňuje žákům s porozuměním aplikovat preventivní opatření a osvojit si základní postupy zacházení s potravinami při jejich uchovávání a přípravě pokrmů. Ilustrace poskytuje žákům příležitost zvažovat otázky, které před nás staví každodenní život. Žáci se zapojují do společného projektu, kde formami řešení problémů rozšiřují své do-vednosti bezpečného zacházení s potravinami. Na základě analýzy problému (Čím je to způsobeno?) a s využitím odborných informačních zdrojů zvažují různé možnosti řešení a hledají jádro problému (klíče k bezpečnému stravování).

Úroveň Splněno

Popis

• Vysvětlí proces zpracování přijímané potravy v organismu, dává do souvislostí činnost jednotlivých částí trávicí soustavy a složení přijímané stravy.

• Propojuje informace o obsahu živin a dalších látek v potravinách s možnými vlivy konzumace těchto potravin na zdravotní stav.

• Preferuje při sestavování jídelníčku potraviny s vhodným obsahem živin.

• Zdůvodní potřebu dodržovat správný stravovací a pitný režim.

• Posuzuje návrhy jídelníčků vzhledem k aktuálním výživovým doporučením.

• Uvede příklady nemocí vázaných na nevhodný stravovací režim a jejich rizika pro jedince i společnost.

• Sestaví jídelníček na jeden a více dnů a zdůvodní jeho složení z hlediska potřeb organismu.

Ilustrace

Název ilustrace

Zdraví na talíři

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2a7aa1

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha ověřuje schopnost žáků aplikovat znalosti o výživových doporučeních při hodnocení a sestavování jídelníčku a rozvíjí dovednosti podporující správné nutriční chování žáků. Poskytuje prostor pro posouzení vlastního jídelníčku. Žáci diskutují argumenty, proč je důležité sledovat, které potraviny a nápoje zařazujeme do jídelníčku a v jakém denním množství. Jsou podporováni ve správném nutričním chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Na cestě ke správné výživě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/476f53

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti a dovednosti žáků, které jim umožní odhalovat a sledovat souvislosti mezi výživou a zdravotním stavem člověka. Podporuje správné nutriční chování žáka, zejména rozvíjí dovednosti vedoucí k dodržování stravovacího a pitného režimu a sestavování jídelníčku, který odpovídá výživovým doporučením odborníků. Zaměřuje se na problematiku poruch příjmu potravy. Žáci analyzují případové studie osob v souvislosti s poruchami přijmu potravy, diskutují o možných souvislostech vzniklých problémů z různých perspektiv a vyvozují důsledky poruch příjmu potravy na zdraví v celostním pojetí. Příprava a realizace ankety poskytuje žákům vhled do aktuální společenské situace v oblasti stravování, který uplatní při modelo-vém řešení problémů v „nutriční poradně“. Při řešení úloh si žáci mohou ověřit, že výživa není podmíněna pouze biologickými potřebami, ale také psychosociálními faktory a prostředím, kde žijeme. Na konkrétních příkladech ze života se přesvědčují, že vlastním výživovým chováním ovlivňují kvalitu svého zdraví.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Sestaví jednodenní i dlouhodobý jídelníček na základě znalostí základních výživových doporučení.

003

Osobní bezpečí

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh umožňuje žákovi získat vhled do situací, které mohou ohrozit jeho osobní bezpečí. Žák si osvojuje způsoby chování potřebné pro svou ochranu a předcházení nebezpečným situacím doma, ve škole, v komunitě, při kontaktu s neznámými lidmi, zvířaty či předměty, je veden k bezpečnému používání digitálních technologií. V tematickém okruhu se funkčně propojují cíle programu prevence rizikových projevů chování žáka s realizací očekávaných výsledků učení. Vzdělávací obsah se zaměřuje na zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek, dopady závislostního chování na zdraví a rozvíjí argumentaci ve prospěch života bez závislostí.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CZB-VZB-003-ZV9-009

Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

Metodická podpora

Komentář

Žák získává základní vhled do situací, které mohou ohrozit jeho osobní bezpečí. K nevhodným (vulgárním, nekonsenzuálním, agresivním, manipulativním) projevům chování a násilí zaujímá odmítavý postoj. Respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky a jinými vrstevníky. Osvojuje si způsoby chování potřebné pro ochranu a předcházení nebezpečným situacím doma, ve škole, v komunitě. Rozlišuje, na koho se v případech, že se s těmito formami jednání setká, může obrátit.

Výchova ke zdraví a bezpečí rozvíjí u žáka komunikační dovednosti, učí ho jednat asertivně. Prostřednictvím aktivizujících a projektových metod vede žáka k ohleduplnému, tolerantnímu, odpovědnému chování a k poznání, že na zdraví a bezpečí jednotlivce se podílí odpovědný přístup všech členů komunity.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010
Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001
Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-008
Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- podílí se na tvorbě pravidel pro podporu pozitivních vztahů ve třídě
- v modelové situaci identifikuje znaky šikany, nátlaku, agrese či jiných rizikových projevů chování
- vysvětlí, proč identifikované nevhodné chování či jednání nelze tolerovat či přehlížet
- v modelových situacích předvádí, jak by se zachoval v situacích ohrožení a způsob chování zdůvodňuje

Ilustrace

Název ilustrace

Příběh Jakuba

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b1b91f

Krátký textový popis

Ilustrace ověřuje, jak dokáží žáci posoudit situaci, v níž dochází k agresivním projevům chování, které ohrožuje osobní bezpečí dětí. Identifikují znaky šikany, nátlaku a agrese. Navrhují, zdůvodňují a v modelových situacích demonstrují, jak se proti takovému chování vymezit, na koho se v případech ohrožení obrátit o pomoc.

Úroveň Na cestě

Popis

• rozlišuje a na příkladech vysvětlí různé role v rodině, třídě, vrstevnické skupině a hierarchii vztahů v daných komunitách

• diskutuje příklady chování, které přispívají k utváření dobrého sociálního klimatu (např. přátelství, vstřícnost, důvěra) nebo ho narušují (např. agresivní chování, násilné nekonsenzuální chování, manipulace a šikana)

• respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky a jinými vrstevníky

• zpřesňuje a upravuje společně přijatá pravidla chování, přispívá k dobrým vztahům ve třídě

• diskutuje o rizicích manipulace a agresivního chování

• rozpozná projevy možného sebepoškozování vrstevníků a rizika s tímto spojená, uvede, jak zprostředkovat pomoc

• předvádí v modelových situacích vhodné způsoby komunikace, jak se vůči agresivnímu, nekonsenzuálnímu chování vymezit

• rozlišuje, na koho se v případech, že se s těmito formami jednání setká, může obrátit

Ilustrace

Název ilustrace

Minipříběhy pocitů

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Uvádějte příklady chování spolužáků, které ovlivňuje pocit bezpečí a pohody ve vaší třídě.

Pracujte jednotlivě. Napište krátké svědectví o situaci, kdy jste sami cítili z chování spolužáků přátelství, toleranci, důvěru, respekt, pochopení. Popište své pocity. Diskutujte o tom, jaký význam pro podporu zdraví (fyzické, psychické a sociální) má bezpečné prostředí ve třídě a ve škole.

Způsob ověřování

Úloha vede žáky k zamyšlení nad způsoby chování, které podporuje dobré vztahy mezi spolužáky a pozitivní klima ve třídě. Své minipříběhy pocitů (přátelství, tolerance, důvěry, respektu apod.) dokládajících dobré vztahy mezi vrstevníky mohou žáci dle situace ve třídě vzájemně sdílet. V diskuzi žáci propojují potřebu bezpečného prostředí s vnímáním zdraví a jeho podpory v holistickém pojetí, tj. pohody fyzické, psychické a sociální.

Ilustrace

Název ilustrace

RESPEKT- všichni jsme lidé

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/63c4ae

Krátký textový popis

Výuková lekce rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáků potřebné pro ochranu a předcházení nebezpečným situacím doma, ve škole, v komunitě. Ilustrace je zaměřena za zcitlivění žáků k hodnotě respektu. Žáci vymezí a na příkladech demonstrují projevy respektujícího chování ve škole i mimo ni. Dostávají příležitost posuzovat dopady respektujícího chování na mezilidské vztahy a pohodu ve skupině. K nevhodným (vulgárním, nekonsenzuálním, agresivním, manipulativním) projevům chování a násilí zaujímají odmítavý postoj. Prostřed nictvím aktivizujících a projektových metod jsou vedení k ohleduplnému, tolerantnímu, odpovědnému chování a k poznání, že na zdraví a bezpečí jednotlivce se podílí odpovědný přístup všech členů komunity.

Úroveň Splněno

Popis

• Uvede příklady chování, které podporují utváření dobrého sociálního klimatu, a příklady chování, které ho narušují.

• Určí možný dopad vlastního jednání a chování na utváření klimatu ve třídě či jiné komunitě.

• Rozpozná projevy násilného, genderově podmíněného, nekonsenzuálního chování s příznaky manipulace, šikany či sebepoškozování a zaujímá k němu odmítavý postoj.

• Používá v modelových situacích vhodné způsoby, jak takovému chování předcházet a jak na ně reagovat.

• Využívá asertivní a další komunikační dovednosti v modelových situacích na obranu proti manipulativním vlivům.

• Uvede příklady možného řešení situace pro oběť manipulace či agrese.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečí a pohoda ve škole

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/07dcf6

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha poskytuje žákům základní vhled do situací, které mohou ohrozit jejich osobní bezpečí a vede je k tomu, aby k nevhodným (vulgárním, nekonsenzuálním, agresivním, manipulativním) projevům chování a násilí zaujali odmítavý postoj. Rozvíjí u žáků komunikační dovednosti, asertivní jednání, respekt k přijatým pravidlům soužití mezi spolužáky a jinými vrstevníky.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak si lépe porozumět

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/601043

Krátký textový popis

Ilustrace poskytuje základní vhled do situací, které mohou ohrozit osobní bezpečí žáků. Umožňuje žákům ověřit si, zda dokáží k nevhodným (vulgárním, nekonsenzuálním, agresivním, manipulativním) projevům chování a násilí zaujímat odmítavý postoj. Aktivity dávají žákům možnost ujasnit si některé důležité aspekty vzájemných vztahů, význam stanovení a dodržování pravidel soužití ve třídě. Posilují pocity bezpečí v komunitě, vytvářejí vhodné prostředí pro seberealizaci žáků. Žáci se zamýšlejí nad důsledky způsobu vlastní komunikace se spolužáky na utváření mezilidských vztahů v ve třídě. Rozlišují na základě reálných situací, které způsoby jednání mají pozitivní a které negativní vliv na vztahy zúčastněných osob. Přebírají různé role v simulovaných komunikačních situacích, ověřují si, zda dokáží komunikovat s respektem, empatií, sledovat vlastní pokroky v komunikačních dovednostech.

Na odkaze naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu MDU pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná nevhodné chování i nevhodný mediální tlak zahrnující vliv desinformací, v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak v takových situacích reagovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak si lépe porozumět

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/601043

Krátký textový popis

Ilustrace poskytuje základní vhled do situací, které mohou ohrozit osobní bezpečí žáků. Umožňuje žákům ověřit si, zda dokáží k nevhodným (vulgárním, nekonsenzuálním, agresivním, manipulativním) projevům chování a násilí zaujímat odmítavý postoj. Aktivity dávají žákům možnost ujasnit si některé důležité aspekty vzájemných vztahů, význam stanovení a dodržování pravidel soužití ve třídě. Posilují pocity bezpečí v komunitě, vytvářejí vhodné prostředí pro seberealizaci žáků. Žáci se zamýšlejí nad důsledky způsobu vlastní komunikace se spolužáky na utváření mezilidských vztahů v ve třídě. Rozlišují na základě reálných situací, které způsoby jednání mají pozitivní a které negativní vliv na vztahy zúčastněných osob. Přebírají různé role v simulovaných komunikačních situacích, ověřují si, zda dokáží komunikovat s respektem, empatií, sledovat vlastní pokroky v komunikačních dovednostech.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CZB-VZB-003-ZV9-010

Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

Metodická podpora

Komentář

OVU vede žáka k bezpečnému využívání digitálních technologií při práci, učení i ve volném čase. Rozvíjí dovednosti žáka aplikovat zásady bezpečného chování v digitálním prostředí (při používání počítače, mobilu), vyhodnotit rizika online komunikace a adekvátně reagovat na nevhodný nátlak. Při používání digitálních technologií žák předchází situacím ohrožujícím tělesné i duševní zdraví. S nikým nesdílí a nikde neuvádí citlivé údaje ani nešíří důvěrné informace o sobě a jiných. Odmítá všechny projevy násilí a agrese při interakci v digitálním prostředí.

S rozvojem a dostupností digitálních technologií v posledních letech roste i charakter a množství různých druhů nástrah, se kterými se v digitálním prostředí mohou žáci setkat. Záměrem výuky je vést žáka ke zdravému a bezpečnému používání technologií pro potřeby jeho učení a poznávání, pro smysluplnou zábavu a kreativní činnost a pro potřeby každodenního života.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-002-ZV5-008

Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-010

Posoudí, co nebo kdo na něj má vliv ve fyzickém a digitálním prostředí, v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV9-001
Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

KKT-UMK-000-ZV9-001
Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-008
Rozpozná na příkladech různých životních situací porušování práv, zákonů a smluv a navrhne, jak situace řešit.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- uvede příklady rizikových situací, do kterých se může v digitálním prostředí dostat
- v modelové situaci se vymezí vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci
- uvádí příklady pravidel pro slušnou a bezpečnou komunikaci v digitálním prostředí
- popíše, jak jeho chování v určité situaci ovlivňují další lidé, reklama, internet apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečně v digitálním prostředí

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Diskutujte ve skupinách, co všechno se může přihodit při komunikaci přes digitální média (mobil, počítač apod.). Vymyslete příběhy, v nichž se dítě dostane do rizikové komunikace v digitálním prostředí. Rozehrajte modelové situace, ve kterých ukážete, jak odhalit nebezpečnost dané situace a jak je vhodné se v takové nepříjemné nebo rizikové komunikaci zachovat.

Způsob ověřování

Žáci uvádějí příklady rizikových situací, do kterých se mohou dostat při pohybu v digitálním prostředí. V modelových situacích ohrožení prostřednictvím digitálních sítí si vyzkoušejí, jak se vůči nepříjemné nebo rizikové komunikaci vymezit. Příklady rizikových situací je možné pro nižší ročník připravit ve spolupráci se žáky vyššího ročníku (např v rámci projektu).

Úroveň Na cestě

Popis

- v diskuzi vyjadřuje své názory tak, aby byla respektována práva a pocity jeho i druhých
- analyzuje konkrétní modelové situace, v nichž jsou používána digitálních zařízení (i umělá inteligence) ve vztahu k bio-psycho-sociálnímu zdraví
- diskutuje o pravidlech bezpečného chování v kyberprostoru (na sociálních sítích, při hraní her, sdělování a sdílení osobních dat)
- vysvětlí, co znamená digitální identita a digitální stopa
- popisuje na konkrétních příkladech momenty spojené s budováním digitální identity, které považuje za vhodné a které za nevhodné

- diskutuje o rizicích, která ho v digitálním prostředí mohou ohrozit (např. phishing, hoax, kybergrooming, sexting, nevhodný digitální obsah aj.)
- posuzuje čas strávený na digitálních zařízeních v návaznosti na dodržování zásad vyváženého denního režimu (s ohledem na pohybovou aktivitu, spánkový režim, stravovací a pitný režim)
- využívá aplikace, které umožní monitorovat či podporovat zdraví, účelně, posoudí i jejich možná rizika ve vztahu k biopsychosociálnímu zdraví

Ilustrace

Název ilustrace

Rovnováha mezi online a realitou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e8d0f7

Krátký textový popis

Ilustrace vede žáky k bezpečnému využívání digitálních technologií při práci, učení i ve volném čase. Rozvíjí dovednosti žáků aplikovat zásady bezpečného chování v digitálním prostředí. Ověřuje, do jaké míry dokáží žáci regulovat část strávený s digitálními technologiemi. Umožňuje žákům vyhodnocovat dopady chování v konkrétních modelových situacích při používání digitálních zařízení ve vztahu ke zdraví a bezpečí.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak se vyznat v digitální džungli?

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Diskutujte o rizicích, která vás v digitálním prostředí mohou ohrozit (např. phishing, hoax, kybergrooming, sexting, nevhodný digitální obsah aj.). Uveďte konkrétní případy ohrožení osobního bezpečí.

Popište, jak rozeznat nebezpečí a jak vhodně v situacích ohrožení reagovat.

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, do jaké míry se žáci orientují v různých druzích nástrah, se kterými se v digitálním prostředí mohou setkat. Poskytuje příležitost sdílet informace o způsobu identifikace rizik a nabízí zásady bezpečného používání digitálních technologií.

Úroveň Splněno

Popis

- Analyzuje své chování v digitálním prostředí ve vztahu k budování své digitální identity a zanechávání digitální stopy.
- Identifikuje rizika, která ho mohou v digitálním prostředí ohrozit.
- Vyhodnotí možné dopady chování v konkrétních modelových situacích používání digitálních zařízení ve vztahu ke zdraví a bezpečí.
- Zdůvodní a dodržuje pravidla bezpečného a zdraví neohrožujícího chování při práci s digitálními technologiemi.
- Reguluje čas strávený na digitálních zařízeních v souladu s dodržováním zásad vyváženého denního režimu.
- Kriticky přistupuje k informacím a zdrojům s tematikou zdraví a životního stylu, vybírá relevantní a ověřené zdroje, účelně pracuje s nástroji umělé inteligence ve vztahu ke zdraví a životnímu stylu.

Ilustrace

Název ilustrace

Digitální technologie ovlivňují naše zdraví

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/996e31

Krátký textový popis

Úloha ověřuje orientaci žáků v možných negativních dopadech nadužívání digitálních technologií na fyzické a psychosociální zdraví a jejich schopnost kriticky zhodnotit vlastní návyky při práci s digitálními technologiemi.

Ilustrace

Název ilustrace

Máš všech pět pohromadě?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/82095a

Krátký textový popis

Výuková lekce vede žáky k bezpečnému využívání digitálních technologií při práci, učení i ve volném čase. Rozvíjí dovednosti žáků aplikovat zásady bezpečného chování v digitálním prostředí (při používání počítače, mobilu), vyhodnotit rizika digitální komunikace a adekvátně reagovat na nevhodný nátlak. Ověřuje, do jaké míry dokáží žáci identifikovat, zdůvodnit a aplikovat práva a povinnosti uživatelů internetu. Umožňuje žákům vyhodnocovat dopady chování v konkrétních modelových situacích při používání digitálních zařízení ve vztahu ke zdraví a bezpečí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a uvede, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.

CZB-VZB-003-ZV9-011

Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

Metodická podpora

Komentář

OVU vede žáka k dodržování pravidel bezpečného pohybu a pobytu v neznámém prostředí, k získávání předběžných informací o dané lokalitě, k respektování pokynů, zákazů a příkazů spojených s danou lokalitou atd. Sleduje, aby se žák při akcích školy, při styku s neznámými osobami, zvířaty a předměty i při pohybu v digitálním prostředí choval předvídavě a odpovědně, snažil se vyhýbat možným konfliktům. Umožňuje žákovi vyhodnocovat přínosy a rizika osobních a virtuálních kontaktů, ověřovat si v modelových situacích, jak vzniklé konflikty bezpečně řešit.

Pro ochranu zdraví a bezpečí je důležité osvojit si základní pravidla pro bezpečný pohyb a pobyt ve venkovním prostředí. Žák by se měl pohybovat i v neznámém prostředí bezpečně, učit se předvídat možná rizika a vyhýbat se zbytečným konfliktům. OVU nabízí žákovi možnosti ověřit si v modelových situacích vhodné postupy řešení rizikových situací s využitím osobní i digitální komunikace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-022

Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV9-001

Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-004-ZV9-011

Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

CZB-TEV-002-ZV9-007

Dodržuje základní pravidla her a soutěží, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zhodnotí z hlediska bezpečnosti svou cestu do školy a další místa svého obvyklého pohybu mimo domov a školu
- uvádí možná ohrožení, která mohou vzniknout při kontaktu s neznámými lidmi, rozliší, na koho se má obrátit v případě možného ohrožení nebezpečnou situaci
- v modelových situacích předvádí, jak se zachovat v situacích potenciálního i reálného ohrožení a způsob chování zdůvodňuje
- řídí se zásadami bezpečného pohybu při akcích školy a při pobytu v přírodě
- dává do souvislostí rizika pro pohyb a chování ve vnějším prostředí a povětrnostní podmínky
- určí, na koho se má obrátit v případě možného ohrožení nebezpečnou situaci

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečně v rizikových situacích

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Zamyslete se nad následujícími situacemi, uveďte jaké nebezpečí dětem může hrozit. Diskutujte, jak mají děti v takových situacích reagovat a poraďte, na koho se mohou obrátit.

- *Eliška nemůže najít rodiče ve velkém nákupním centru. Neznámá paní jí nabízí, že rodiče půjdou spolu hledat.*
- *Max je sám doma, někdo zvoní. Neznámý muž za dveřmi říká, že je opravář pračky a byl rodiči objednán.*
- *Nela šla zkratkou přes park, přestože ti to rodiče zakázali. Sledoval ji neznámý muž. Oslovil ji a chtěl, aby mu sdělila adresu a číslo telefonu.*
- *Martina jede v autobusu a muž sedící vedle na ni začne sahat.*
- *Tomášovi zazvoní mobil – neznámé číslo. Volající se představí jako známý rodičů. Snaží se zjistit, zda jsou rodiče právě doma a kdy se někdo z dospělých vrátí.*
- *Tobiáš jde ze školy. U chodníku zastaví auto. Je to muž ze sousedství, který Tobiášovi nabízí, že ho domů doveze.*

Způsob ověřování

Úloha nabízí žákům k zamyšlení různé situace, které mohou být za určitých okolností rizikové.

Žáci situace analyzují, zvažují možná rizika, navrhují, jak by měly děti reagovat a na koho by se měly obrátit o pomoc. V modelových situacích předvádí, jak se zachovat v situacích potenciálního i reálného ohrožení a způsob chování zdůvodňují.

Úroveň Na cestě

Popis

• posuzuje místa svého pohybu v dané lokalitě z hlediska bezpečnosti

• zhodnotí cestu, kterou si vyhledá pomocí online aplikace, z hlediska bezpečnosti

• diskutuje zásady bezpečného chování při styku s neznámými zvířaty, rostlinami, s odloženými předměty ve veřejném prostoru

• chová se předvídavě při akcích školy, při styku s neznámými osobami, zvířaty a předměty i při pohybu v digitálním prostředí

• formuluje pravidla pro bezpečný pohyb a pobyt ve venkovním prostředí

• vyhodnocuje přínosy a rizika osobních a virtuálních kontaktů

• ověřuje si v modelových situacích vhodné postupy řešení rizikových situací s využitím osobní i digitální komunikace i komunikace s umělou inteligencí

• upozorní odpovědné osoby na rizika možného ohrožení zdraví jeho či ostatních

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečné hřiště

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Zaměřte se bezpečný pobyt a pohyb malých děti na dětském hřišti. Pracujte ve skupinách. Připravte si plánek blízkého dětského hřiště a na hřišti proveďte šetření. Prohlédněte si jednotlivé herní prvky, povrchy, zeleň. Pozorujte v průběhu jednoho odpoledne, jak se děti na hřišti pohybuji, jak se chovají dospělé osoby. Zapisujte postřehy týkající se bezpečnosti dětí. Popište možná rizika pohybu na hřišti. Formulujte doporučení pro bezpečný pohyb a pobyt dětí na hřišti. Co byste poradili dospělým, kteří na děti na hřišti dohlížejí?

Způsob ověřování

Úloha je zaměřena hodnocení vnějšího prostředí (dětského hřiště) z hlediska bezpečného pohybu a pobytu dětí raného a předškolního věku. Je organizována jako badatelská aktivita, kdy žáci realizují vlastní průzkum bezpečnosti v daném prostředí. Žáci takto mohou posoudit i několik míst, kde si hrají děti. Úloha ověřuje, zda žáci dokáží posoudit možné rizikové způsoby chování děti ve vnějším prostoru a doporučit zásady bezpečného pobytu v přírodě.

Ilustrace

Název ilustrace

Narozeniny

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3bfdae

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na rozvíjení dovedností a způsoby chování žáků v oblasti zajištění vlastní bezpečnosti. Umožňuje žákům vyhodnocovat přínosy a rizika osobních a virtuálních kontaktů, ověřovat si v modelových si tuacích, jak bezpečně řešit vzniklé rizikové situace. Pro ochranu zdraví a bezpečí žáků je důležité osvojit si základní pravidla pro bezpečný pohyb a pobyt ve venkovním prostředí a v neznámém prostředí. Žáci mají mož nost zvažovat, jak předvídat možná rizika a vyhýbat se zbytečným konfliktům. Ilustrace nabízí příležitost v mo delové situaci ověřovat vhodné postupy bezpečného chování s využitím asertivní osobní i digitální komunikace a rozvíjet techniky obrany proti manipulaci.

Úroveň Splněno

Popis

• Posoudí a vyhodnotí místa pro trávení volného času ve svém okolí z hlediska bezpečnosti pro pohyb a pobyt lidí (hřiště, park, příroda aj.).

• Porovnává přínosy a rizika osobní a digitální komunikace jednotlivců i různých sociálních skupin s ohledem na osobní bezpečí.

• Navrhne adekvátní řešení možných konfliktů vznikajících při osobní i digitální komunikaci.

• Ověřuje v modelových situacích vhodné postupy řešení rizikových situací s využitím osobní i digitální komunikace.

• Dodržuje pravidla kontaktu s lidmi s ohledem na osobní bezpečí, v případě rizika či skutečného ohrožení požádá o pomoc.

• Odůvodní nutnost odpovědného chování při kontaktu s domácími i volně žijícími zvířaty, které aplikuje a předvede v modelové situaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Mapa bezpečí a rizik

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

• S využitím digitálních technologií si připravte si plánek okolí vaší školy či okolí místa vašeho bydliště. Vyberte území, na kterém se běžně pohybují děti a tráví zde volný čas (hřiště, park, příroda).

• Označte v plánku konkrétní místa, která považujete za bezpečná (zeleně) a místa, která případně riziková (červeně) pro pobyt dětí. Rozlišujte bezpečnost jednotlivých věkových skupin: předškoláci, starší děti, dospívající.

• Vytvořené „Mapy bezpečí a rizik“ sdílejte, diskutujte případná rizika. Vypracujte upozornění na možná ohrožení zdraví a bezpečí při pobytu dětí v daném prostoru.

• Připravte výslednou „Mapu bezpečí a rizik“ ke zveřejnění v rámci školy.

Popis ověřování

Úloha ověřuje dovednosti žáků potřebné k bezpečnému pohybu a pobytu ve venkovním prostředí. Žáci prokazují, že dokáží identifikovat možná rizika, která se mohou ohrozit zdraví a bezpečí dětí při trávení volného času.

Při řešení žáci využívají digitální technologie (příprava plánku) a předpokládá, že žáci se s popisovanou lokalitou seznámí, aby mohli prostředí posuzovat a identifikovat případná rizika. Je ověřováno, nakolik žáci dokáží zdůvodnit, v čem riziko spočívá a navrhnout jak vhodným způsobem chování ohrožení zdraví a bezpečí předejít.

Výslednou „Mapu bezpečí a rizik“ je vhodné prezentovat a využít k podpoře zdraví a bezpečí v rámci školy.

Ilustrace

Název ilustrace

Večírek – ze školy do života

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/61afe4

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáka potřebné pro zodpovědný a bezpečný pohyb v reálném prostředí. Žáci prokazují, že dokáží identifikovat možná rizika, která mohou ohrozit jejich draví a bezpečí. Formou třídního projektu plánují organizaci společné třídní akce, spolupracují v dílčích týmech, spolupracují a hledají společné řešení, které bude přijatelné pro všechny. Ilustrace vytváří prostor pro diskuse o týmové spolupráci a možnostech hledání společného řešení, které bude splňovat základní podmínku pro konání akce – zajištění zdraví a bezpečí všech zúčastněných. Všichni žáci jsou zapojeni do projektu, dostávají příležitost, aby své nápady po vzájemném sdílení mohli uvážlivě přetvářet na realitu. Ověřován je jejich tvořivý přístup, organizační dovednosti i schopnost kooperace při plnění zadání. Při řešení projektu využívají digitální technologie, tvořivou práci se zdroji.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Chová se zodpovědně a bezpečně ve škole, v neznámém fyzickém i digitálním prostředí, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

CZB-VZB-003-ZV9-012

Pohybuje se samostatně a bezpečně v běžném silničním provozu v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího ve veřejné dopravě, řeší modelové dopravní situace a zvládá zásady bezpečného chování v případě dopravní nehody.

Metodická podpora

Komentář

OVU rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáka v oblasti dopravní bezpečnosti. Poskytuje příležitost aplikovat základní znalosti legislativních norem z oblasti silničního provozu do situací praktického života. Vede žáka k bezpečnému a samostatnému pohybu v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty (včetně e-mobility) při akcích školy, posiluje ohleduplné, předvídavé a odpovědné chování žáka v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího veřejnou dopravou. Žák si v modelových situacích osvojuje a upevňuje základní postupy bezpečného chování v případě, že se stane účastníkem nebo svědkem dopravní nehody. Demonstruje schopnost klasifikovat úrazy a poskytnout první pomoc zraněným, procvičuje nahlášení nehody složkám integrovaného záchranného systému.

V ČR jsou dopravní nehody nejčastější příčinou úrazových úmrtí dětí a dospívajících. Pro jejich bezpečný život je nezbytné, aby dokázali řešit dopravní situace v souladu s pravidly silničního provozu s důrazem na zajištění vlastní bezpečnosti i osob v jejich okolí, projevovali bezpečné a odpovědné chování v situacích silniční, železniční a jiné dopravy jako chodci, cyklisté, cestující, byli si vědomi možných následků a postihů za porušení pravidel silničního provozu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-023

Předvede v modelové situaci správné chování podle pravidel silničního provozu, pohybuje se bezpečně a samostatně v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KRP-VED-000-ZV9-001

Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-004

Popíše některé důležité případy působení sil mezi tělesy, s využitím vlastních pozorování, experimentů a historického pohledu fyziky vysvětlí souvislost silového působení se změnami pohybového stavu těles.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- řeší modelové situace silničního provozu jako chodec, cyklista
- popíše používání bezpečnostních prvků ve výbavě cyklisty a zádržných systémů v dopravních prostředcích
- demonstruje v modelové situaci nebo při akci školy správné chování ve shodě s pravidly silničního provozu
- demonstruje v modelové situaci nebo při akci školy bezpečný způsob chování v prostředcích veřejné hromadné přepravy

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečnostní prvky v silničním provozu

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Popište používání bezpečnostních prvků ve výbavě cyklisty. Zdůvodněte nutnost používat ochrannou přilbu při jízdě na kole.

Vyhledejte informace, které dokládají význam používání bezpečnostních pásů v dopravních prostředcích a zádržných systémů pro děti (např. o výsledcích pokusů, do jaké míry zmírňují zádržné systémy následky dopravních nehod).

Nejzranitelnějším účastníkem silničního provozu je chodec. Popište bezpečné chování dětí

- při pohybu po chodníku
- při přecházení silnice
- na pěší zóně
- na kolečkových bruslích, skateboardu

Jak zajistíte, aby vás - jako chodce - viděl řidič včas.

Popište prvky dopravního prostředí, které zvyšují bezpečnost dětí-chodců (přechody, snižování rychlosti vozidel u škol, veřejné osvětlení aj.). Zdůvodněte jejich přínos pro bezpečí dětí.

Způsob ověřování

Žáci prokazují znalost bezpečnostních prvků, které mohou v silničním provozu chránit chodce, cyklisty, spolujezdce a cestující ve veřejné dopravě. Úloha ověřuje, do jaké míry žáci dokáží aplikovat základní znalosti legislativních norem z oblasti silničního provozu do situací praktického života. Klíčovým problémem je zajištění bezpečnost dětí – vytváření bezpečného dopravního prostředí a posuzování jejich chování v silničním provozu z hlediska ochrany zdraví a bezpečí.

Úroveň Na cestě

Popis

- analyzuje konkrétní situace v silničním provozu nebo v železniční dopravě z hlediska bezpečnosti

- řeší modelové dopravní situace v souladu s pravidly silničního provozu s důrazem na zajištění vlastní bezpečnosti i osob v jeho okolí
- zdůvodňuje význam povinných prvků výbavy cyklisty pro zdraví a bezpečí
- projevuje při akcích školy bezpečné a odpovědné chování v situacích silniční, železniční a jiné dopravy jako chodec, cyklista, cestují veřejné dopravy

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečně v silničním provozu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/fa8406

Krátký textový popis

Ilustrativní úloha rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáků v oblasti dopravní bezpečnosti. Je zaměřena na ověřování dovednosti potřebných pro bezpečný a samostatný pohyb v reálném silničním provozu v roli chodce i cyklisty (včetně e-mobility) při akcích školy, posiluje ohleduplné, předvídavé a odpovědné chování žáka v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího veřejnou dopravou.

Zadání pro žáka

Ověřujte si průběžně (v testech) znalost dopravních značek a pravidel silničního provozu. Řešte modelové dopravní situace v souladu s pravidly bezpečného provozu s důrazem na zajištění bezpečnosti.

Způsob ověřování

K ověřování dovedností pohybovat se bezpečně v silničním provozu je možno využít didaktické materiály včetně testových úloh BESIP.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečně nejen do školy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7f8195

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí a upevňuje znalosti, dovednosti a způsoby bezpečného chování žáka v silničním provozu. Poskytuje příležitost aplikovat základní znalosti legislativy z oblasti silničního provozu do situací praktického života. Vede žáky k bezpečnému a samostatnému pohybu v reálném silničním provozu v roli chodce (včetně e-mobility), posiluje ohleduplné, předvídavé a odpovědné chování žáka v roli chodce. Umožňuje žákům v modelových situacích prožít, co znamená přebírat odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí. Vytváří prostor pro otevřenou diskusi žáků o významu odpovědnosti v prostředí silničního provozu, o konkrétních projevech chování účastníků silničního provozu a způsobech rozhodování chodce v různých konkrétních situacích. Žáci mají možnost otevřeně diskutovat a reflektovat své dosavadní zkušenost. Přirozené, bezpečné a odpovědné chování v roli chodce je základním předpokladem pro bezpečný pohyb v dopravě i v dalších rolích.

Úroveň Splněno

Popis

- Prokáže znalost pravidel silničního provozu při řešení modelových situací.
- Zdůvodní používání jednotlivých bezpečnostních prvků ve výbavě chodce i cyklisty.
- Vysvětlí smysl zádržných systémů v dopravních prostředcích.

- Uvede nebezpečí (pro sebe i druhé) plynoucí z nevhodného chování v roli chodce, cyklisty, cestujícího v dopravních prostředcích.
- Vysvětlí na modelové situaci vztahy a etické chování jednotlivých účastníků silniční, železniční a letecké dopravy.
- Demonstruje v modelových situacích základní postupy bezpečného chování v případě, že se stane účastníkem nebo svědkem dopravní nehody.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečně na kole

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e11649

Krátký textový popis

Ilustrační úloha ověřuje, zda žáci znají bezpečnostní prvky ve výbavě cyklisty, dokáží zdůvodnit nezbytnost jejich používání. Vede žáky s sebereflexi, do jaké míry sami bezpečnostní prvky při jízdě na kole používají.

Ilustrace

Název ilustrace

Elektrokoloběžka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aae333

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na znalosti pravidel silničního provozu a jejich aplikace v praktickém životě. Umožňuje žákům ověřit si, zda dokáží řešit dopravní situace v souladu s pravidly silničního provozu s důrazem na zajištění vlastní bezpečnosti i osob ve svém okolí. Cílem aktivity je příprava pro bezpečné užití elektrokoloběžky. Vede žáky k bezpečnému a odpovědnému chování v situacích silniční dopravy a k dodržování pravidel silničního provozu při pohybu na elektrokoloběžce. Staví žáky před situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí, vytváří prostor pro otevřenou diskusi žáků o významu odpovědnosti, o jejich konkrétních projevech v různých konkrétních situacích.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Pohybuje se samostatně a bezpečně v běžném silničním provozu v roli chodce, cyklisty, spolujezdce, cestujícího ve veřejné dopravě, řeší modelové dopravní situace, se kterými se setkává v praktickém životě.

CZB-VZB-003-ZV9-013

Uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních i nelegálních návykových látek se životní perspektivou člověka, vysvětlí rizika a dopady závislostního chování.

Metodická podpora

Komentář

Žák prokazuje základní právní povědomí v otázkách přístupu legislativy v České republice k návykovým látkám. Zamýšlí se nad riziky zneužívání návykových látek (legálních i nelegálních) a ohrožením nelátkovými závislostmi. Dává do souvislostí příčiny a důsledky experimentování s návykovými látkami. Konkretizuje zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek, dopady závislostního chování na zdraví a argumentuje ve prospěch života bez závislostí. Metodami aktivního sociálního učení si osvojuje modely chování, které může aplikovat v situacích možného ohrožení závislostí.

Závislostní chování představuje pro společnost i pro zdraví jednotlivce značné riziko. V souladu s Národní strategií primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 je nezbytné věnovat pozornost naplňování cílů primární prevence v rámci výchovy ke zdraví a bezpečí, a to v průběhu celého základního vzdělávání. OVU je funkčně propojený s cíli programu prevence rizikových projevů chování žáků. V rámci prevence závislostního chování je klíčový rozvoj sociálních dovedností žáků, schopnosti asertivně komunikovat, čelit sociálnímu tlaku a uvážlivě se rozhodovat.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-025

Předvede v modelové situaci základní techniky odmítnutí návykových látek a posoudí vliv návykových látek a závislostního chování na zdraví člověka.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KOB-ZPS-000-ZV9-001

Zohledňuje vzájemnou propojenost jevů, situací a výzev v okolním světě z hledisek sociálních, ekonomických, kulturních, politických a ekologických.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- popíše základní projevy závislostního chování
- odůvodní výhody, které život bez závislostí přináší (zdravotní, ekonomické, společenské)
- v konkrétních modelových situacích použije techniky odmítání (dokáže říci "ne")
- popíše vliv zneužívání nejčastějších návykových látek na zdraví člověka
- vybere, na koho se může obrátit v situacích, kdy se v jeho okolí vyskytne problém související se zneužíváním návykových látek či ohrožení závislostním chováním

Ilustrace

Název ilustrace

Návykové látky a zdraví

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

- Formou pojmové mapy zpracujte přehled vlivů krátkodobé a dlouhodobé konzumace alkoholu/kouření na zdravotní stav člověka.
- Uveďte příklady projevů závislostního chování na alkoholu/tabáku. Jaká zdravotní a bezpečnostní rizika jsou s tímto chováním spojena?

• V konkrétních modelových situacích použijte techniky odmítání nabízené sklenky alkoholu/cigarety.

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, do jaké míry žáci dokáží propojovat znalosti o činnosti organizmu s riziky konzumace alkoholu a kouření tabáku. Žáci úlohu zpracují formou pojmové mapy nebo mohou do schematických obrázků lidského těla zakreslovat/vepisovat, které orgány mohou být v důsledku kouření či konzumace alkoholu poškozovány.

Uvádí příklady projevů závislostního chování (závislosti na alkoholu a nikotinu) a diskutují zdravotní a bezpečnostní rizika s tímto chováním spojená.

Úroveň Na cestě

Popis

• dává do souvislostí příčiny a důsledky experimentování s návykovými látkami

• vysvětlí na konkrétních příkladech znaky závislostního chování

• charakterizuje fyzickou, psychickou a sociální závislost

• diskutuje důvody, proč jsou některé návykové látky společností tolerovány a jiné zákonem zakázány

• rozlišuje nelátkové formy závislosti (závislost na vzhledu, na osobě, ideologii, práci, jídle, pohybové aktivitě, hraní her, sociálních sítích aj.)

• diskutuje o látkových i nelátkových závislostech v souvislosti s jejich vlivem na zdraví a život jedince, jeho okolí i společnosti

• ověřuje si v modelových situacích schopnost asertivně komunikovat, čelit sociálnímu tlaku a uvážlivě se rozhodovat

• argumentuje v modelových situacích ve prospěch života bez závislostí

• vyhledá kontakty na specializovaná zařízení pro prevenci a léčbu závislostí ve svém regionu a orientuje se v náplni jejich činnosti

Ilustrace

Název ilustrace

Kouřit nebo nekouřit?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ecae9e

Krátký textový popis

Ilustrace je komplexní aktivitou vhodnou pro projektovou výuku. Žáci prokazují nejen znalost rizik, která jsou spojena s kouřením tabáku, ale i schopnost získávat si nové informace k dané problematice a pracovat s nimi. Žáci realizují sociologické šetření (anketu o kouření), výsledky vyhodnocují a argumentují, jaké výhody má ten, kdo nekouří. Zadání úlohy ponechává široký prostor pro aktivitu žáků.

Ilustrace

Název ilustrace

Závislosti v životě člověka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cc9d5e

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na utváření postojů k návykovým látkám na základě znalostí o látkových a nelátkových závislostech a znalosti základních druhů drog a jejich účinků. Aktivity podporují diskuzi žáků, vedou k zamyšlení nad rozdílem mezi využíváním a zneužíváním drog. Umožňuje žákům dávat do souvislostí příčiny a důsledky experimentování s návykovými látkami. Konkretizuje zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek, dopady závislostního chování na zdraví a argumentuje ve prospěch života bez závislostí. Aktivity vytváří příležitosti pro různé formy diskuse, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky, prožitky, pocity na téma rizik spojených se vznikem a rozvojem závislostí. Úloha umožňuje žákům v diskuzích využívat různé možnosti verbální i neverbální komunikace, rozvíjet schopnost reflexe vlastního vyjadřování i vyjadřování druhých (párové diskuze, debatní kolokvia),

Úroveň Splněno

Popis

- Vysvětlí možné příčiny vzniku a rozvoje závislostního chování u jednotlivých populačních skupin.
- Dává do souvislostí dopady závislostního chování na jednotlivé orgány a orgánové soustavy.
- Zdůvodní, proč zákon zakazuje prodej alkoholu a tabákových výrobků osobám do 18 let věku.
- Rozlišuje základní legální a nelegální návykové látky.
- Popíše zdravotní a jiná rizika zneužívání návykových látek a nelátkových forem závislosti pro jedince a společnost.
- Předvede v modelové situaci vhodné způsoby odmítnutí nabízené návykové látky.
- Rozpozná projevy závislostního chování u vrstevníků a osob ve svém okolí a informuje o této skutečnosti odpovědné osoby za účelem poskytnutí pomoci.

Ilustrace

Název ilustrace

Proč lidé berou drogy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1e080e

Krátký textový popis

Úloha otevírá prostor pro zamyšlení nad riziky zneužívání návykových látek (legálních i nelegálních) a ohrožením nelátkovými závislostmi. Žáci vysvětlují možné příčiny vzniku a rozvoje závislostního chování a zvažují dopady závislostního chování na zdraví a argumentují ve prospěch života bez závislostí.

Ilustrace

Název ilustrace

Tomášovy volby

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6afe7f

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních a nelegálních návykových látek v souvislost s životní perspektivou. Umožňuje žákům identifikovat a diskutovat rizika a dopady závislostního chování. V aktivitě „Jak se volby mění“ mají žáci možnost v bezpečném prostředí otevřeně se vyjadřovat, sdílet své pocity. Příběh jim umožňuje reflektovat obtížné situace, do kterých se postupně Tomáš dostává, prakticky prožívat proces rozhodování a překonávání potíží. Pomáhá žákům rozvíjet schopnost reflexe vlastního vyjadřování i vyjadřování druhých. Umožňuje žákům využívat repertoár běžných výrazových prostředků verbální i nonverbální komunikace, které odpovídají danému komunikačnímu záměru (prezentují a obhajují názor na problematiku rizika závislostí z pozice zástupců určité skupiny expertů). Žáci uzpůsobují svoje vyjadřování tak, aby negativně nepůsobila na myšlení a prožívání druhých. Prezentují sebe a výstupy vlastní či skupinové práce.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních i nelegálních návykových látek, vysvětlí vliv závislostního chování na zdraví člověka.

004

Osobní bezpečí za mimořádných událostí a v souvislosti s obranou státu

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh umožňuje žákovi osvojit si znalosti a dovednosti potřebné k tomu, aby rozpoznal a srozumitelně ohlásil mimořádnou událost, zvládl základní praktické kroky, které mohou snížit dopady mimořádných událostí a umožní základní ochranu zdraví a přežití. Vede žáka k osvojení základních pravidel protipožární ochrany ve škole a cíleně ho připravuje na to, aby dokázal v případě požáru správně reagovat a chovat se podle naučených postupů. Tematický celek umožňuje žákovi seznámit se s bezpečnostním systémem ČR a typy krizových stavů a s požadavky na připravenost civilních obyvatel pro případ obrany státu.

Očekávané výsledky učení:
2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CZB-VZB-004-ZV9-014

Uplatňuje adekvátní způsoby bezpečného chování v modelových situacích ohrožení spojeného s mimořádnou událostí.

Metodická podpora

Komentář

Výuka je zaměřená na ochranu zdraví a bezpečí v situacích bezprostředně ohrožujících zdraví a život při mimořádných událostech. Žák si osvojuje znalosti a dovednosti potřebné k tomu, aby rozpoznal a srozumitelně ohlásil mimořádnou událost, včetně její lokalizace, správně se rozhodl, kdy použít prostředky individuální/improvizované ochrany. V modelových situacích prezentuje bezpečný postup při evakuaci (aplikuje zásady nařízené evakuace, opuštění domu/bytu a přípravy evakuačního zavazadla), uplatní zásady správného ukrytí, vysvětlí a podle okolností aplikuje pravidla přežití svépomocí.

Problematika mimořádných událostí je důležitou a velmi aktuální součástí základního vzdělávání. K dosažení kompetencí potřebných k zajištění ochrany zdraví a bezpečí v případě mimořádných událostí je potřebné, aby výuka prostupovala všemi ročníky základního vzdělávání. Je nezbytné, aby byli žáci adekvátně svému věku seznamováni s možnými zdravotními riziky a život ohrožujícími situacemi při vzniku mimořádných událostí, osvojili si vhodné způsoby jednání a chování, které vedou k bezpečí a ochraně zdraví.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-026
Vysvětlí funkci základních složek Integrovaného záchranného systému a uplatňuje v modelových situacích účelné způsoby chování při mimořádných událostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV9-001
Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

KPP-ZDR-000-ZV9-001
Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- rozliší varovný signál Všeobecná výstraha a další signály Požární poplach a Zkouška sirén
- předvede v modelové situaci základní postupy jednání v případě zaznění varovného signálu Všeobecná výstraha
- uvede čísla linek tísňového volání (158, 150, 155, 112)
- charakterizuje základní úkoly složek Integrovaného záchranného systému
- popíše bezpečný odchod z domova při nařízené evakuaci
- vybere, co patří do evakuačního zavazadla
- při modelové evakuaci školy postupuje podle naučených postupů

Ilustrace

Název ilustrace

Integrovaný záchranný systém

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/507a87

Krátký textový popis

Úloha ověřuje orientaci žáka v systému ochrany na mimořádných události, kde klíčovou úlohu má Integrovaný záchranný systém. Žáci s využitím informací získaných především na portálu Hasičského záchranného sboru ČR tvoří přehled činnosti IZS doložený konkrétními aktivitami. Vytvořené postery mohou být základem pro osvojování bezpečného chování v situacích spojených s mimořádnými událostmi.

Úroveň Na cestě

Popis

- rozpoznává v modelových situacích vznik mimořádné události, srozumitelně ji ohlásí, včetně lokalizace
- rozhoduje, kdy použít prostředky individuální/improvizované ochrany

• charakterizuje základní úkoly složek Integrovaného záchranného systému: Policie ČR (ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti); HZS ČR (ochrana života, zdraví obyvatel a majetku před požáry a poskytování účinné pomoci při mimořádných událostech) a Zdravotnické záchranné služby (poskytování přednemocniční neodkladné péče osobám se závažným poškozením zdraví nebo osobám, které jsou v přímém ohrožení života)

• vyhledává informace o účasti jednotlivých složek IZS při mimořádných událostech, popisuje okolnosti a rizika konkrétních zásahů, diskutuje formy spolupráce složek IZS

• postupuje při modelové evakuaci školy dle naučených postupů a zdůvodňuje význam dodržování těchto postupů

• prezentuje v modelových situacích bezpečný postup při evakuaci (aplikuje zásady nařízené evakuace, opuštění domu/bytu)

• uplatňuje v modelové situaci zásady správného ukrytí, vysvětlí, jak podle okolností aplikuje pravidla přežití svépomocí

• určuje, co patří do evakuačního zavazadla, a svůj výběr zdůvodňuje

Ilustrace

Název ilustrace

Ohlášení mimořádné události

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Demonstrujte v modelové situaci ohlášení vzniku mimořádné události (např. hromadná nehoda):

Srozumitelně ohlaste mimořádnou událost na lince tísňového volání, včetně lokalizace.

Zdůvodněte, proč bychom nikdy neměli zneužívat volání na tísňovou linku.

Způsob ověřování

Úloha zahrnuje ověření jedné ze základních dovedností v přípravě žáků na ochranu zdraví a bezpečí v situacích bezprostředně ohrožujících zdraví a život při mimořádných událostech. Žáci prokazují dovednosti potřebné k tomu, aby srozumitelně ohlásili mimořádnou událost, včetně její lokalizace. Zároveň ověřuje, zda si jsou žáci vědomi důsledků při zneužití volání na tísňovou linku.

Ilustrace

Název ilustrace

Bouřka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/411e71

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na upevňování pravidel bezpečného chování při mimořádných událostech přírodního charakteru. Podílí se na utváření bezpečného povědomí žáků a zvyšuje odolnost pro zvládání náročných situací. Žáci si osvojují správné způsoby chování v případě bouřky a zásady a jak chránit obydlí před úderem blesku. V návaznosti na modelový příběh zdůvodňují základní doporučení pro bezpečné chování při bouřce v přírodě i v uzavřeném prostoru (v bydlí, v autě apod,). Při práci na skupinových úkolech se snaží v obtížných situacích hledat účinná řešení, rozvíjet svou psychickou odolnost.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše činnost a vzájemnou spolupráci složek Integrovaného záchranného systému.

• Uvádí příklady mimořádných událostí, diskutuje o jejich příčinách a následcích.

• Rozezná varovný signál „Všeobecná výstraha“, další signály Požární poplach a Zkouška sirén a vysvětlí, k čemu slouží.

- Určí a zdůvodní obsah evakuačního zavazadla.
- Předvede komunikaci s operátorem tísňové linky při ohlášení mimořádné události.
- Vysvětlí právní důsledky zneužití volání na tísňovou linku.
- Shrne rizika nerespektování výzvy k evakuaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečně při mimořádných událostech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b70ec9

Krátký textový popis

Ilustrační úloha je zaměřená na ochranu zdraví a bezpečí v situacích bezprostředně ohrožujících zdraví a život při mimořádných událostech. Žáci si v modelových situacích ověřují znalosti a dovednosti potřebné k tomu, aby rozpoznali a srozumitelně ohlásili mimořádnou událost, včetně její lokalizace, správně se rozhodli, kdy použít prostředky individuální/improvizované ochrany. Prezentují bezpečný postup při evakuaci (aplikují zásady nařízené evakuace, opuštění domu/bytu a přípravy evakuačního zavazadla), uplatňují zásady správného ukrytí, vysvětlí a podle okolností aplikují pravidla přežití svépomocí.

Ilustrace

Název ilustrace

Dopravní nehoda

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0cda0c

Krátký textový popis

Ilustrace je zaměřena na upevňování adekvátních způsobů chování v situacích ohrožení spojeného s mimo řádnou událostí. Jsou rozvíjeny znalosti o činnosti jednotlivých složek Integrovaného záchranného systému. Důraz je kladen na praktické pochopení významu vzájemné spolupráce mezi složkami IZS a na podporu komu nikačních dovedností žáků v náročných situacích. Žáci mají příležitost diskutovat o činnosti Integrovaného zá chranného systému na základě předloženého příběhu. Učí se prostřednictvím osobních zážitků při modelování situací volání na tísňovou linku. Ověřují si své schopnosti reagovat v klidu, prožívat proces překonávání překážek a hledání účinného řešení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje v modelových situacích vhodné způsoby bezpečného chování při vyhlášení mimořádné události.

CZB-VZB-004-ZV9-015

Aplikuje zásady bezpečného chování při antropogenních mimořádných událostech a mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na místech, kde se pohybuje.

Metodická podpora

Komentář

Na základě konkrétních příkladů žák rozlišuje mimořádné události, které vznikají vlivem přírodních sil, vlivem nehod, v důsledku průmyslových a jiných havárií a teroristických útoků. Uvádí příčiny jejich vzniku a možné dopady na zdraví, životy lidí, majetek a životní prostředí. OVU vede žáka k tomu, aby se choval způsobem, který nezpůsobí vznik mimořádných událostí, sníží negativní dopad mimořádných událostí na zdraví, životy lidí a životní prostředí, umožní základní ochranu zdraví a přežití.

Problematika ochrany za mimořádných událostí prostupuje vzděláváním žáků od 1. stupně ZŠ. Osvojení správného bezpečného chování při mimořádných událostech a krizových situacích patří k základní připravenosti pro život (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030). OVU směřuje k tomu, aby žáci dokázali znalosti o mimořádných událostech, které vznikají vlivem přírodních sil (povodně, zemětřesení, sesuvy půdy, laviny, vichřice atd.), ale i vlivem nehod (řetězové dopravní nehody, nehody na železnicích, pád letadla atd.), průmyslových a jiných havárií (havárie chemičky, elektrárny, muničního skladu, výbuch v dole atd.) a teroristických útoků, využívat k ochraně zdraví a bezpečí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-026

Vysvětlí funkci základních složek Integrovaného záchranného systému a uplatňuje v modelových situacích účelné způsoby chování při mimořádných událostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-004-ZV9-010

Experimentálně ukáže vybrané vlastnosti elektrického náboje.

CAP-FYZ-005-ZV9-013

Popíše základní strukturu látek a relevantní částice při postupu z makrosvěta do mikrosvěta a uvede některé konkrétní příklady dějů, které na dané úrovni probíhají.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- vyhledává informace o konkrétních mimořádných událostech přírodního charakteru (povodně, větrné smršti aj.) a diskutuje o dopadech na zdraví, životy lidí, majetek a životní prostředí
- vyhledává informace o mimořádných událostech zaviněných lidmi (hromadné dopravní nehody, průmyslové havárie) a diskutuje o dopadech na zdraví, životy lidí, majetek a životní prostředí
- popíše které zásady bezpečného chování je třeba při vzniku mimořádných událostí dodržovat

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečné chování při mimořádných událostech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2d9d33

Krátký textový popis

Osvojení správného bezpečného chování při mimořádných událostech a krizových situacích patří k základní připravenosti pro život. Ilustrační úloha rozvíjí znalosti žáků o mimořádných událostech, které vznikají vlivem přírodních sil (povodně, zemětřesení, sesuvy půdy, laviny, vichřice atd.), poskytuje prostor pro diskuzi o jejich vzniku, příčinách a dopadech na zdraví, životy lidí a životní prostředí. Vede žáky k zamyšlení o vlastní připravenosti k ochraně zdraví a bezpečí za mimořádných událostí a motivuje je k zájmu o danou problematiku.

Úroveň Na cestě

Popis

- na základě dostupných informací popisuje příčiny vzniku mimořádných událostí způsobených přírodními vlivy a diskutuje možnosti těmto událostem předcházet
- sdílí informace o jednotlivých mimořádných událostech přírodního charakteru (povodně, zemětřesení, sesuvy půdy, laviny, vichřice aj.), popisuje postupy Integrovaného záchranného systému při jejich likvidací s důrazem na ochranu zdraví a bezpečí lidí
- na základě dostupných informací popisuje příčiny vzniku mimořádných událostí způsobených činností člověka a diskutuje možnosti těmto událostem předcházet
- sdílí informace o jednotlivých mimořádných událostech způsobených lidskou činností, vlivem nehod (řetězové dopravní nehody, nehody na železnicích, pád letadla), průmyslových a jiných havárií (havárie chemičky, elektrárny, muničního skladu, výbuch v dole) a teroristických útoků, popisuje postupy Integrovaného záchranného systému při jejich likvidací s důrazem na ochranu zdraví a bezpečí lidí
- diskutuje bezpečné způsoby chování v modelových případech vzniku mimořádných události (povodně, vichřice, bouřky, laviny, úniky nebezpečných látek, hromadné dopravní nehody, útoky agresora aj.)

Ilustrace

Název ilustrace

Mimořádné události způsobené činností člověka

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Vyhledejte informace o mimořádných událostech způsobených činností člověka a popište.

Uspořádejte získané poznatky, sdílejte ve třídě a diskutujte informace o jednotlivých mimořádných událostech způsobených lidskou činností:

- vlivem nehod (řetězové dopravní nehody, nehody na železnicích, pád letadla),
- v důsledku průmyslových a jiných havárií (havárie chemičky, elektrárny, muničního skladu, výbuch v dole),
- v důsledku teroristických útoků.

Popisujte postupy Integrovaného záchranného systému při jejich likvidací s důrazem na ochranu zdraví a bezpečí lidí.

Zamýšlejte se nad příčinami, navrhujte a diskutujte možnosti, jak těmto událostem předcházet.

Způsob ověřování

Úloha je zaměřena na příčiny vzniku a důsledky mimořádných událostí způsobených činností člověka. Žáci získávají přehled o mimořádných událostech způsobených lidskou činností. Diskutují příčiny vzniku, postupy Integrovaného záchranného systému při jejich likvidací s důrazem na ochranu zdraví a bezpečí lidí. Příčiny vzniku a důsledky některých mimořádných událostí mohou dávat do souvislostí v historickém kontextu (např. možnosti technického zajištění v dané době, nastavení a dodržování bezpečnostních opatření).

Ilustrace

Název ilustrace

Hloupý „vtip“

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/33c9fa

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti a dovednosti žáků potřebné pro ochranu zdraví a bezpečí v souvislosti se vznikem mimořádných událostí antropogenního původu. Otevírá problematiku ohrožení v důsledku šíření výhružných zpráv a zneužití volání na tísňovou linku. Na základě příběhu žáci poznávají důsledky vzniku takové mimořádné události, zásah složek integrovaného záchranného systému, postupy zajišťující ochranu zdraví a bezpečí občanů. Ilustrace vytváří prostor pro otevřenou diskuzi o rizicích, které taková situace představuje pro jedince i komunitu, o právních důsledcích šíření výhružných falešných zpráv a hodnotách ve vztahu k udržitelné společnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Rozlišuje mezi přírodními mimořádnými událostmi a událostmi způsobenými lidskou činností.
- Vysvětlí význam IZS a popíše jeho činnost při vzniku mimořádných událostí.
- Uvede a zdůvodní základní bezpečné způsoby chování v případech vzniku mimořádných událostí přírodního charakteru a mimořádných událostí způsobených člověkem.
- Uvede, jak lze předcházet vzniku mimořádných událostí způsobených lidskou činností na místech, kde se pohybuje.
- Objasní na modelových příkladech základní podmínky pro přežití v přírodě.
- Předvede v modelových situacích postupy bezpečného chování při vzniku náhlé mimořádné události v prostorách školy.

Ilustrace

Název ilustrace

Mimořádné události v pojmové mapě

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Uveďte příklady mimořádných událostí a charakterizujte příčiny jejich vzniku.

Vytvořte přehled mimořádných událostí pomocí pojmové mapy. K jednotlivým příkladům vyhledejte informace o možných dopadech na zdraví, životy lidí, majetek a životní prostředí. Připravte prezentace, ve kterých konkretizujte konkrétní kroky, které mohou snížit negativní dopady jednotlivých mimořádných událostí na zdraví a život. Zároveň navrhněte opatření, která by mohla snížit pravděpodobnost vzniku mimořádných událostí.

Popis ověřování

Úloha ověřuje dovednost žáků rozlišit mimořádné události, které vznikají vlivem přírodních sil (povodně, zemětřesení, sesuvy půdy, laviny, vichřice, sněhová kalamita, extrémně vysoké či nízké teploty atd.), ale i vlivem nehod (řetězové dopravní nehody, nehody na železnicích, pád letadla atd.), průmyslových a jiných havárií (havárie chemičky, elektrárny, muničního skladu, výbuch v dole, rozsáhlé požáry atd.) a teroristických útoků aj. a u jednotlivých událostí identifikovat příčiny jejich vzniku a možné dopady.

Žáci pracují na individuálních úkolech nebo ve skupinách, k prezentaci svých znalostí používají pojmovou mapu, kterou sdílejí s ostatními. Diskuze směřuje k identifikaci rizik, které mohou vést ke vzniku mimořádných událostí a k doporučení, reagovat a postupovat, aby se snížil negativní dopad na zdraví a životní prostředí.

V modelové situaci provedou improvizovanou ochranu dýchacích cest, případně povrchu těla na překování zamořeného prostoru.

Ilustrace

Název ilustrace

Velká voda

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/732571

Krátký textový popis

Výuková lekce rozvíjí znalosti a dovednosti žáků potřebné pro ochranu zdraví a bezpečí v souvislosti se vznikem mimořádných událostí přírodního a antropogenního charakteru. Ověřuje, do jaké míry žáci znají a dokáží v modelových situacích aplikovat pravidla týkající se přípravy na povodně, během povodní a jak postupovat po jejím odeznění. Umožňuje žákům sledovat úkoly Integrovaného záchranného systému při vzniku a likvidaci povodní, vede k zamyšlení o vhodných preventivních opatřeních. Propojuje výuku se zkušenostmi žáků a zprostředkovává jim smysl vzdělávacího obsahu pro praktický život. Umožňuje žákům zvažovat různé možnosti vlivu lidské činnosti na udržitelnost, navrhovat a odůvodňovat změny, které by mohly být přínosné při předcházení vzniku mimořádných událostí (povodní) na místech, kde se pohybují (ve svém blízkém i širším okolí).

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše funkci složek Integrovaného záchranného systému a zásady bezpečného chování při mimořádných událostech způsobených člověkem a mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy na místech, kde se pohybuje.

CZB-VZB-004-ZV9-016

Charakterizuje zásady požární prevence; v případě vzniku požáru adekvátně reaguje a v modelových situacích použije vhodné způsoby chování, metody a prostředky hašení požáru.

Metodická podpora

Komentář

V rámci výuky je žák seznámen se základními pravidly protipožární ochrany ve škole a je cíleně připravován k tomu, aby dokázal v případě požáru správně reagovat, tj. chovat se podle naučených postupů. Tyto postupy jsou v průběhu základního vzdělávání upevňovány v modelových situacích požárního poplachu. Tímto způsobem je zároveň ověřováno, zda žák dokáže pravidla protipožární ochrany aplikovat, především bezpečně opustit požárem ohrožený prostor, případně použít vhodné metody a prostředky hašení požáru. Zároveň je žák veden k obezřetnému chování při kontaktu s hořlavými látkami a pyrotechnikou.

Dodržování pravidel požární ochrany je legislativně stanovené zákonem. Problematika ochrany před požáry je proto nedílnou součástí výchovy ke zdraví a bezpečí. Žáci jsou v rámci požární prevence vedeni k vytváření podmínek bránících vzniku požárů, mají možnost upevňovat bezpečné způsoby chování pro případ, že v jejich blízkosti k požáru dojde. Oporou při realizaci preventivních aktivit v oblasti požární ochrany je spolupráce s Hasičským záchranným sborem České republiky.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-027

Zdůvodní význam bezpečného chování při styku s hořlavými látkami a zábavní pyrotechnikou, aplikuje pravidla protipožární ochrany v modelových situacích.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- převede v modelové situaci, jak bezpečně opustí požárem ohrožený prostor
- uvede příklady, jak může vzniknout oheň doma i v přírodě
- předvede v modelové situaci, jak se chovat, aby nezpůsobil požár
- rozpozná piktogramy pro označování hořlavých a výbušných látek
- v modelové situaci odmítne použití zábavní pyrotechniky a manipulaci s otevřeným ohněm

Ilustrace

Název ilustrace

Požární ochrana ve škole

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

Projděte ve skupinkách budovu školy. Do plánku školy zaznamenejte, jak je třeba v případě požáru bezpečně opustit prostor, pokud se právě nacházíte: ve třídě, v tělocvičně, ve školní jídelně aj. Svá zjištění sdílejte ve třídě.

Demonstrujte v modelové situaci, jak bezpečně opustíte požárem ohrožený prostor (budovu školy).

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, zda žáci dokáží aplikovat pravidla protipožární ochrany, především bezpečně opustit požárem ohrožený prostor. Poskytuje příležitost podrobně se seznámit se zásadami protipožární ochrany v budově školy (vyvěšené pokyny, označení únikových cest). Úlohu je možné zařadit jako součást preventivní aktivity školy v oblasti požární ochrany realizované v součinnosti s Hasičským záchranným sborem České republiky.

Úroveň Na cestě

Popis

- lokalizuje umístění hasicích přístrojů (hydrantů) ve škole
- rozlišuje hasicí přístroje vzhledem k třídám požáru (možnostem jejich použití)
- uvádí rizika a příčiny požárů s využitím teorie hoření (hořlavé látky, podmínky hoření a výbuchu, iniciační zdroje, projevy požárů, sdílení tepla)
- zdůvodňuje zásady obezřetného chování při kontaktu s hořlavými látkami a pyrotechnikou
- určuje význam piktogramů pro označování hořlavých a výbušných látek
- aplikuje v modelových situacích požárního poplachu pravidla ochrany zdraví a bezpečí (bezpečné opuštění požárem ohroženého prostoru, volba vhodných metod a prostředků hašení požáru)

Ilustrace

Název ilustrace

Požárním specialistou

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Uvádějte příklady situací, kdy došlo ke vzniku požárů (zaměřte se na požáry menšího rozsahu ve vašem okolí i na rozsáhlé požáry lesa či průmyslových objektů).

Vytvořte týmy požárních specialistů. Vyberte určité požáry a s využitím vhodných informačních zdrojů připravte ve skupinkách podrobnou zprávu o příčinách, způsobu likvidace a důsledcích jednotlivých událostí, při nichž k požáru došlo. Text doplňte obrazovou dokumentací.

Analyzujte příčiny vzniku požáru s využitím teorie hoření (přítomnost hořlavých látek, podmínky hoření a výbuchu, iniciační zdroje, sdílení tepla).

Formulujte základní bezpečnostní opatření.

Způsob ověřování

Úloha ověřuje, do jaké míry dokáží žáci aplikovat znalosti o teorii hoření, podmínkách hoření a možného výbuchu různých látek, o bezpečném zacházení s hořlavými a výbušnými látkami. látkami, o šíření požáru a sdílení tepla. Propojují tak dovednosti získané ve výuce přírodních věd. Analýza příčin vzniku požárů umožňuje žákům formulovat základní pravidla bezpečné manipulace s určitými výrobky a k vytváření podmínek bránících vzniku požárů.

Ilustrace

Název ilustrace

Chvilka nepozornosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/df9632

Krátký textový popis

Ilustrace vede k aplikaci pravidel požární ochrany na vybrané modelové situace. Na základě práce s pracovním listem vede žáky k rozlišení hasicích přístrojů vzhledem k třídám požáru (možnostem jejich použití). Žáci jsou postupně vedeni k přebírání odpovědnosti za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí, a to konkrétně v situacích ohrožení požárem. Rozvíjena je také práce se zdroji a kritické myšlení. Žáci jsou v rámci požární prevence vedeni k vytváření podmínek bránících vzniku požárů, mají možnost upevňovat bezpečné způsoby chování pro případ, že v jejich blízkosti k požáru dojde. Zároveň je ověřováno, zda žák dokáže pravidla protipožární ochrany aplikovat, především bezpečně opustit požárem ohrožený prostor, případně použít vhodné metody a prostředky hašení požáru.

Úroveň Splněno

Popis

- Uvede a zdůvodní zásady požární prevence.
- Vysvětlí správné použití jednotlivých typů hasicích přístrojů.
- Charakterizuje základní povinnosti osob v oblasti požární ochrany.
- Identifikuje únikové cesty z budovy školy v případě požáru.
- V modelové situaci aplikuje pravidla protipožární ochrany.

Ilustrace

Název ilustrace

Metody a prostředky při hašení požáru

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d8fa5b

Krátký textový popis

Úloha je zaměřena na upevňování základních pravidel protipožární ochrany ve škole. Ověřuje, zda dokáží pravidla protipožární ochrany v modelových situacích aplikovat, především bezpečně opustit požárem ohrožený prostor a případně použít vhodné metody a prostředky hašení požáru. Oporou při realizaci preventivních aktivit v oblasti požární ochrany je spolupráce s Hasičským záchranným sborem České republiky.

Ilustrace

Název ilustrace

Vím, jak se zachovat při požáru

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/188d3e

Krátký textový popis

Ilustrace rozvíjí znalosti a dovednosti žáků v problematice požární ochrany. Cíleně připravuje žáky na situace ohrožení vznikem požáru. Ověřuje, do jaké míry žáci dokáží aplikovat základní pravidla správného chování v případě vzniku požáru v modelových situacích a navrhovat vhodná preventivní opatření. Vede žáky k odpovědnosti za dění okolo sebe a za možné dopady vlastních rozhodnutí vůči ostatním a okolí. Žáci plní dílčí úkoly v týmové spolupráci. Mají prostor sdílet zážitky ze vzájemné kooperace, diskutovat o týmové spolupráci a vzájemné pomoci v situacích možného ohrožení požárem. Oporou při realizaci preventivních aktivit v oblasti požární ochrany je spolupráce s Hasičským záchranným sborem České republiky.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše zásady požární prevence, uplatňuje v modelových situacích vhodné způsoby chování v případě ohrožení požárem.

CZB-VZB-004-ZV9-017

Vysvětlí roli občana a jeho práva a povinnosti při zajišťování bezpečnosti a obrany státu, orientuje se v principech zajišťování vnější i vnitřní obrany, v bezpečnostním systému ČR a typech krizových stavů.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznamuje s bezpečnostním systémem ČR a typy krizových stavů, s posláním ozbrojených sil v ČR. Rozlišuje základní činnosti Armády ČR v době míru a při vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu. Vyhledává a popisuje příklady, jak Armáda ČR pomáhá chránit zdraví a bezpečí při mimořádných událostech nevojenského charakteru. Orientuje se v principech zabezpečování vnitřní i vnější bezpečnosti a obrany, je si vědom vlivu historie na bezpečnost státu. Získává poznatky o současném bezpečnostním prostředí, o výhodách a závazcích vyplývajících z členství ČR v mezinárodních bezpečnostních a politicko-vojenských organizacích, o principech obrany státu a o úloze ozbrojených sil ČR při řešení krizí vojenského a nevojenského charakteru. Sleduje informace související s obranou obyvatel, vyvozuje možné aktuální hrozby a zdůvodňuje úlohu každého občana při zajišťování bezpečnosti státu.

Občan má ze zákona povinnost podílet se na obraně státu. Tato povinnost je daná zákonem č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), a zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, který při zajišťování obrany státu před vnějším napadením ukládá povinnosti nejenom státním orgánům a územním samosprávným celkům, ale i právnickým a fyzickým osobám. Upevňování občanského vědomí k obraně státu může významně přispět k vytváření pozitivního vztahu občanů k vlasti, motivovat je k širší občanské aktivitě a probudit zájem o správu věcí veřejných. Vzdělávání cílené na přípravu občanů k obraně státu usiluje o vytváření pozitivního hodnotového systému, opřeného o historickou zkušenost a o formování postojů v oblastech obrany státu a ochrany fyzického i duševního zdraví, životů, životního prostředí a majetku při různých rizikových situacích a mimořádných událostech vojenského a nevojenského charakteru.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CJS-CJS-005-ZV5-028

Rozlišuje činnosti Armády ČR v době míru a při válečných konfliktech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-PCP-000-ZV9-001

Účelně uplatňuje přímou činností svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- popíše úlohu občanů při zajišťování bezpečnosti státu (humanitární pomoc, možnost pracovat v ozbrojených složkách)
- vyhledá a popíše hlavní úkoly Armády ČR a příklady její činnosti při obraně suverenity a územní celistvosti ČR
- vyhledá a popíše příklady pomoci Armády ČR při ochraně zdraví a bezpečí při mimořádných událostech nevojenského charakteru
- porovná základní činnosti armády v době míru a při válečných konfliktech

Ilustrace

Název ilustrace

Armáda České republiky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/189363

Krátký textový popis

Úloha zjišťuje aktuální orientaci žáků v problematice úkolů a činnosti Armády České republiky. Má výrazně motivační charakter, výsledky její realizace by se měly promítnout do postupu při dalším vzdělávání žáků v bezpečnostní problematice.

Úroveň Na cestě

Popis

- popíše a zdůvodní hlavní úkoly Armády ČR a uvede příklady její činnosti při obraně suverenity a územní celistvosti ČR
- popisuje příklady pomoci Armády ČR při ochraně zdraví a bezpečí obyvatel při mimořádných událostech nevojenského charakteru
- diskutuje o vlivu historie na bezpečnost státu
- vyhledává informace a diskutuje o právech a povinnostech občana při zajišťování obrany státu
- vysvětlí pojem branná povinnost
- sleduje informace o aktuálním bezpečnostním prostředí, identifikuje základní hrozby, které mohou mít vliv na bezpečnost ČR

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava občanů k obraně státu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1fca1d

Krátký textový popis

Občan má ze zákona povinnost podílet se na obraně státu. Tato povinnost je daná zákonem č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), a zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, který při zajišťování obrany státu před vnějším napadením ukládá povinnosti nejenom státním orgánům a územním samosprávným celkům, ale i právnickým a fyzickým osobám. Ilustrační úloha rozvíjí znalosti žáků o povinnostech občanů při obraně státu. Ovlivňuje vytváření pozitivního vztahu občanů k vlasti, motivuje žáky k širšímu zájmu o aktivity, kterými občané přispívají k zajišťování vnitřní i vnější obrany státu.

Ilustrace

Název ilustrace

Povinnosti občanů při obraně státu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a7a8c0

Krátký textový popis

Výuková lekce rozvíjí znalosti a dovednosti žáků v oblasti přípravy občanů na obranu státu. Žáci získávají informace plynoucí ze současného právního řádu, zabývají se problematikou branné povinnosti v míru a při vyhlášení stavu při ohrožení státu. Ilustrace vede žáky k odpovědnému občanství, k postupnému přijímání spoluodpovědnosti za bezpečnost státu. Obrana státu je prezentována nejen jako významná občanská po-vinnost vyplývající z platného právního řádu, ale také jako silný morální závazek. Upevňování občanského vědomí k obraně státu významně přispívá k vytváření pozitivního vztahu žáků k vlasti, motivuje je k širší občanské aktivitě a probouzí zájem o správu věcí veřejných. Ilustrace rozvíjí klíčové kompetence žáků k aktivnímu občanství a udržitelnosti. Podněcuje žáky k vytváření a vyjádření vlastního odůvodněného názoru na různé aspekty veřejného dění a ke kladení otázek souvisejících se zapojením občanů při ohrožení bezpečnosti státu. Motivuje žáky k úvahám o možnostech vlastní angažovanosti při obraně státu.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozliší základní činnosti Armády ČR v době míru a při vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu.

• Určí základní pilíře zajišťování obrany ČR.

• Uvádí úkoly ozbrojených sil ČR při zajišťování vnější bezpečnosti prostředí a při řešení nevojenských krizových situací.

• Vysvětlí na příkladech důvody účasti ozbrojených sil v humanitárních misích a zahraničních operacích.

• Objasní roli občana, jeho práva a povinnosti při zajišťování bezpečnosti a obrany státu.

• Vysvětlí výhody a uvede závazky vyplývající z členství ČR v mezinárodních bezpečnostních a politicko-vojenských organizacích.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečnostní systém ČR

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6d5c67

Krátký textový popis

Úloha umožňuje rozvíjet a aplikovat základní znalosti žáků o bezpečnostním systému ČR, krizových stavech a poslání ozbrojených sil v ČR. Žáci rozlišují základní činnosti Armády ČR v době míru a při vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu. Jsou si vědomi vlivu historie na bezpečnost státu, orientují se v principech zabezpečování jeho vnitřní i vnější bezpečnosti a obrany. Jsou vedeni ke sledování informací souvisejících se zajišťováním o obrany státu, , vyvozují možné aktuální hrozby a zdůvodňují úlohu každého občana při zajišťování bezpečnosti státu.

Ilustrace

Název ilustrace

Vzpomínka na válečné veterány

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9ff90e

Krátký textový popis

Výuková lekce vede žáky k uvědomění si významu pietní vzpomínky na padlé vojáky a aktivně přispívá k uctění jejich památky formou veřejně prospěšné činnosti ve svém okolí. Ověřuje, do jaké míry žáci dokáží aplikovat základní práva a povinnosti občana při zajišťování bezpečnosti a obrany státu. Žáci si samostatně vybírají přímou činnost, prostřednictvím které uplatňují svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Popíše roli občana a jeho práva a povinnosti při zajišťování bezpečnosti a obrany státu.

TEV

Tělesná výchova

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor tělesná výchova (dále TV) rozvíjí u žáka cíleně pohybovou gramotnost, která zdůrazňuje osvojení základních znalostí o pohybu, o potřebném objemu a intenzitě pohybu v denním režimu, o jeho rozvíjejících i korektivních účincích na organismus atd., rozvoj pohybových dovedností a odpovídající tělesné zdatnosti a motivaci k pravidelnému každodennímu pohybu jako základu pro eliminaci sedavého způsobu života, který je příčinou nadváhy, vzniku svalové nerovnováhy, zdravotních problémů atd. Žák by tak měl získávat kladný postoj k pohybu jako základní životní potřebě.

Obsah vzdělávání v TV je členěný do tematických okruhů:

- **Činnosti ovlivňující pohybové učení a zdraví** – směřuje k osvojování pohybových dovedností, rozvoji tělesné zdatnosti, rozvoji pohybové tvořivosti, k organizaci pohybového režimu a k hygieně a bezpečnosti při pohybových činnostech.
- **Činnosti podporující pohybové učení** – směřuje k osvojení specifické TV terminologie a práci s informacemi o TV a sportu, k fair play jednání a dodržování pravidel her a soutěží, k zaznamenávání a vyhodnocování výkonů.

Očekávané výsledky učení (dále OVU) TV v souladu s tím směřují k rozvoji pohybových dovedností v širokém spektru pohybových činností, k rozvoji tělesné zdatnosti a adaptaci na tělesnou zátěž, k pohybové tvořivosti, k vlastnímu podílu na organizaci pohybového režimu, k hygienickým návykům a bezpečnému chování v prostředí sportovišť a přírody, ke komunikaci a spolupráci při pohybových činnostech, dodržování pravidel her a soutěží, fair play jednání, vzájemnému respektu, k ochraně přírody při pohybových činnostech atd. Realizované pohybové činnosti pak slouží jako nástroj pro pozitivní formování osobnostně-sociální úrovně žáka. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní a řízené pohybové činnosti žáka na 1. stupni (v koedukovaných skupinách žáků) k řízené a výběrové činnosti na 2. stupni, kde se případně spojuje výuka žákyň a žáků při činnostech, které nejsou z hlediska odlišné hmotnosti a síly nebezpečné (např. lyžování, turistika, plavání, tanec). Vzdělávání na 1. a 2. stupni na sebe navazuje v obsahu OVU. V TV je důležitá především trvalá pohybová aktivita žáka, ukázky činností, ohleduplnost, spolupráce, vlastní i vzájemné hodnocení žáků. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je žákův prožitek z pohybu. V TV je velmi důležité motivační hodnocení, které vychází z individuálních předpokladů žáka i jeho aktuálního zdravotního stavu a je postavené na posuzování jeho osobního zlepšení. Proaktivní přístup k pohybovým činnostem napomáhá rozvíjet u žáka klíčové kompetence.

Objem TV v rozsahu minimálně 2 hodin týdně v každém ročníku je zachován. Na 1. stupni je povinně realizována plavecká výuka v minimálním rozsahu 40 hodin. Je žádoucí zařazovat volitelné předměty zaměřené na pohybové činnosti podle zájmu žáků a možností školy. TV by měla být ve škole podpořena vhodnými prostory a vybavením a dalšími pohybovými aktivitami v denním režimu žáka. Významné místo ve vzdělávání zaujímá spolupráce s partnery zaměřenými na organizaci zájmových pohybových činností žáků.

Pro žáky se zrakovým postižením, tělesným postižením, poruchou autistického spektra, žáky s dyspraxií, pro žáky

se souběžným postižením více vadami a další žáky se zdravotním znevýhodněním, které omezuje jejich účast v tělesné výchově a dalších formách pohybového vzdělávání realizovaných školou či školským zařízením, je poskytováno vzdělávání ve **Zdravotní a aplikované tělesné výchově**. Zařazení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami do Zdravotní a aplikované tělesné výchovy je možné, až když jeho zařazení do společného vzdělávání není vhodné či s ohledem na jeho potřeby a zdravotní stav žádoucí. Obsah Zdravotní a aplikované tělesné výchovy je součástí metodické podpory.

001

Činnosti ovlivňující pohybové učení a zdraví

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh zajišťuje ve společném vzdělávání žáků 1. a 2. stupně základního vzdělávání to nejdůležitější, co vede k rozvoji pohybové gramotnosti. Jeho podstatou je především rozvoj pohybových dovedností žáka na základě co nejširší nabídky pohybových činností (v souladu s věkovými možnostmi žáka, jeho zájmy a podmínkami škol). Odehrává se v motivujícím prostředí, odpovídajícími způsoby výuky a v podněcujícím přístupu k žákům, hodnoceným na základě jejich zájmu a osobního zlepšování. Tematický okruh směřuje i k poznání rozvoje tělesné zdatnosti (na základě pochopení délky, kvality, intenzity pohybu, překonávání námahy při pohybových činnostech) a výhod zapojení do pravidelné pohybové činnosti jako předpokladu zdravého vývoje organismu a přínosů pro zdravý životní styl. To by mělo u žáka utvářet nejen poznání o potřebě dostatečného množství pohybu, ale především rozvíjet jeho návyky a potřebu pravidelného opakování pohybových činností a jejich zařazování do každodenního pohybového režimu – v kontrastu s dlouhodobou statickou zátěží výuky vsedě. Součástí tématu je i problematika hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CZB-TEV-001-ZV5-001

Zvládá v souladu s individuálními možnostmi osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- zvládá v souladu se svými individuálními možnostmi, potřebami a aktuálním zdravotním stavem osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v aplikovaných (individuálních a týmových) pohybových činnostech

Žák si na 1. stupni osvojuje v TV spektrum pohybových dovedností na odpovídající úrovni. Není reálné vytvářet ke každé dovednosti očekávaný výsledek učení (OVU). Proto v popisu k obecněji pojatému OVU vymezujeme obsah, který by měl být společným základem pohybového rozvoje:

průpravná, kondiční, kompenzační, relaxační a jiná cvičení se zdravotním korektivním efektem; psychomotorická cvičení a hry nesoutěžního charakteru; pohybové hry – s různým zaměřením; rytmické a kondiční formy cvičení – cvičení s hudbou nebo rytmickým doprovodem; základy gymnastiky – průpravná cvičení, akrobacie, cvičení s náčiním a na nářadí; průpravné úpoly – přetahy, přetlaky, pády; základy atletiky – běh (rychlý a vytrvalostní), skok do dálky, skok do výšky, hod míčkem; základy sportovních her – manipulace s míčem či jiným herním náčiním, herní činnosti jednotlivce, spolupráce ve hře, utkání podle zjednodušených pravidel; plavání – základní plavecká výuka, prvky sebezáchrany a bezpečnosti; turistika a pobyt v přírodě – chůze v terénu, hry a další pohybové činnosti v přírodě. Další činnosti podle podmínek škol.

Jedním z hlavních cílů TV je umožnit žákům osvojit si co nejširší spektrum pohybových dovedností, z nichž některé budou žáci zařazovat pravidelně do svého pohybového režimu a rozvíjet je celoživotně. Rozvoj pohybových dovedností je předpokladem pro další celoživotní pohybové vzdělávání.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-PHJ-000-PV1-001
Zvládá základní pohybové dovednosti.

DJT-PHJ-000-PV1-002
Zvládá běžné způsoby pohybu v různém prostředí a terénu, prokazuje obratnost.

DJT-PHJ-000-PV1-007
Vykonává jednoduchý pohyb podle vzoru a provede ho podle pokynu.

DJT-PHJ-000-PV1-008
Vyhledává příležitosti k pohybu.

DJT-TSB-000-PV1-002
Zachovává správné držení těla.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-PVL-000-ZV5-001
S oporou o evidence rozpoznává své silné stránky pro stanovení čtenářských a pisatelských cílů.

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KOS-SEB-000-ZV5-001
Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-024
Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV9-001
Zvládá v souladu s individuálními možnostmi širší spektrum osvojovaných pohybových dovedností a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Na základě ukázky má představu o pohybové dovednosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Skok do dálky - nácvik

Krátký textový popis

- sleduje názornou ukázku správného provedení skoku do dálky

• aktivně se zapojuje do nácviku jednotlivých fází pohybové dovednosti

Organizace: Učitel zajistí ukázku techniky správného provedení skoku do dálky.

Úroveň Na cestě

Popis

• Aktivně nacvičuje pohybovou dovednost a snaží se ji uplatňovat v pohybových činnostech.

Ilustrace

Název ilustrace

Skok do dálky - nácvik a spolupráce

Krátký textový popis

• nacvičuje skok do dálky z rozběhu 5-7 kroků odrazem z pásma širokého 50 cm

• reaguje na zpětnou vazbu učitele na techniku pohybu

• aktivně pracuje na osobním zlepšení

• spolupracuje ve dvojici se spolužákem a vzájemně si poskytují zpětnou vazbu na provedení pohybu

Podmínky: *Realizuje se na hřišti do doskočiště.*

Organizace: Žáci postupně nacvičují skok do dálky, pravidelně se střídají, spolupracují ve dvojicích při vzájemném poskytování zpětné vazby.

Ilustrace

Název ilustrace

Nácvik házení a chytání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d833f8

Krátký textový popis

Aktivitu je vhodné zařadit do 1. ročníku základní školy. Žáci už mají za sebou prvotní manipulaci s různými velikostmi a typy míčů (pěnový, plastový, nafukovací, volejbalový, basketbalový...). V této aktivitě se jedná o rozvoj základních motorických dovedností, je ale zaměřena i na koncentraci a spolupráci, učení aktivně naslouchat učiteli a na respektování úrovně motorických dovedností ostatních žáků, posílení sebepojetí, radost ze hry, pozitivnímu vztahu k pohybové aktivitě, chuti se dále rozvíjet. Navíc dochází ke zlepšování koordinace pohybu očí a rukou, což je u žáků v tomto věku důležité pro další učení (např. psaní, kreslení, stříhání). Při samotném házení se žáci učí pracovat s vlastnostmi míče (např. velikost, váha) a tomu pak přizpůsobit samotný hod míče (např. sílu při hodu míčem na cíl). Kromě uvedených benefitů je potřeba zaměřit aktivitu také na postupné osvojování techniky hodu (např. správné držení míče). Samotným cílem však není u takto malých žáků dokonalá technika, ale prožitek ze samotného házení a chytání, motivace ke zlepšení a možnost v bezpečném prostředí se zlepšovat.

Úroveň Splněno

Popis

• Předvede pohybovou dovednost podle stanovených kritérií.

• Uplatňuje pohybovou dovednost v dané individuální či týmové pohybové činnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Skok do dálky

Krátký textový popis

• předvede skok do dálky z rozběhu 5-7 kroků odrazem z pásma širokého 50 cm

Podmínky: *Realizuje se na hřišti do doskočiště.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• základní techniku rozběhu a odrazu

• odraz z pásma širokého 50 cm

• osobní zlepšení žáka

• žákovu snahu o zlepšení techniky skoku pravidelným nácvikem

• poskytnutí zpětné vazby spolužákovi

• reakci na zpětnou vazbu od spolužáka (učitele)

Ilustrace

Název ilustrace

Psychomotorické aktivity – Drobné cílové hry s házecími sáčky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5ec300

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na objevení vlastního přínosu pro skupinu, jejíž je žák součástí. Žák si v průběhu činností zaměřených na rozvoj senzomotoriky uvědomuje, že může být úspěšný ve svém pohybovém snažení. Bezprostřední zpětná vazba o zvládnutí nebo nezvládnutí úkolu dává šanci pochopit osobní zodpovědnost za případný úspěch/neúspěch. Proměnlivost jednoduchých pohybových zadání a úkolů dává šanci i na pochopení střídání vlastního úspěchu s méně úspěšným působením. Pomáhá to rozvíjet aspirační úroveň, frustrační toleranci, trpělivost, pozitivní přijímání chyby své i spolužáků, respekt sama sebe i ostatních spolužáků.

Hry s lany představují jednu z možných oblastí soutěživých, ale častěji nesoutěživých her s převažujícím pohybovým prvkem. Jsou výborným nástrojem pro pedagogickou činnost a formování osobnosti žáka nebo rozvoj jeho sociálních dovedností. S ohledem na svoji relativní materiální nenáročnost a zároveň možnost flexibilního uzpůsobení potřebám osob se zdravotním postižením skýtá obrovský potenciál pro využití ve školním i mimoškolním prostředí integrovaném, paralelním i segregovaném.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zvládá osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-TEV-001-ZV5-002

Tvoří podle zadání, své fantazie, hudebního či rytmického doprovodu varianty jednoduchých pohybových dovedností.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- využívá dostupné (doporučené) upravené didaktické a sportovní pomůcky přizpůsobené pro jeho optimální zapojení do pohybových činností při tvoření různých variant pohybových dovedností podle zadání, své fantazie, hudebního a rytmického doprovodu, řešení pohybového úkolu

Smyslem pohybových dovedností není jejich provádění ve stále stejné podobě, ale i vytváření variant pohybu přizpůsobených konkrétním záměrům, praktickým situacím, náladám, hudebnímu doprovodu, herní a soutěžní taktice, nebo jen prováděné pro radost z pohybu. S tvořivostí souvisí i řešení konkrétních praktických pohybových úkolů při různých činnostech a v různém prostředí.

Jednou z hlavních motivací pro vztah k pohybu a zvládání pohybových činností je i utváření variant osvojených pohybových dovedností a jejich využití v praktických činnostech (pro radost, v souladu s pohybovým záměrem, s hudbou, herním či soutěžním cílem atd.). Schopnost měnit a přizpůsobovat pohybové dovednosti je základem i pro četné praktické činnosti, bezpečný pohyb v přírodě, řešení pohybových úkolů atd.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-PHJ-000-PV1-006

Sladí pohyb s rytmem, zpěvem a hudbou.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001

Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KKT-SVJ-000-ZV5-001

Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV9-002

Tvoří varianty pohybových dovedností podle zadání, své fantazie, hudebního a rytmického doprovodu, podle účelu pohybových činností, společně zvolené taktiky hry, soutěže.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Na základě ukázek má představu o variantách pohybových dovedností.
- Naplánuje vlastní variantu pohybové dovednosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Přeskoky přes švihadlo - ukázky

Krátký textový popis

- na základě ukázek má představu o variantách a různých technikách přeskoků přes švihadlo
- naplánuje vlastní variantu a kombinaci přeskoků přes švihadlo

Organizace: Učitel žákům ukáže několik možných variant přeskoků přes švihadlo, žáci napodobují. Učitel poté dává žákům prostor ke zkoušení vlastních variant.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vymýšlí vlastní varianty pohybových dovedností podle sebe nebo zadání.
- Nacvičuje vlastní varianty pohybových dovedností na hudební či rytmický doprovod.

Ilustrace

Název ilustrace

Přeskoky přes švihadlo - varianty

Krátký textový popis

- vymýšlí vlastní varianty přeskoků přes švihadlo podle sebe nebo zadání
- nacvičuje vlastní varianty přeskoků přes švihadlo na hudební či rytmický doprovod (nejprve vytleskávání, poté hudba s vhodným tempem)

Organizace: Učitel dává žákům prostor ke zkoušení vlastních variant přeskoku přes švihadlo a nácviku sestavy.

Ilustrace

Název ilustrace

Rytmická gymnastika – sestava

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c2eb79

Krátký textový popis

Před provedením aktivity se předpokládá, že žáci budou seznámeni s provedením pohybové dovednosti, kterou jim učitel rozdá na kartičkách. Úroveň je označena jako „na cestě“, protože to, co bude pro žáky nové, je, že se budou muset domluvit na vlastní sestavě a že budou muset propojit jednotlivé její prvky v celek a sami se pokusit ji nacvičit. Aktivitu je proto lepší zařadit od 3. ročníku výše (resp. dle uvážení s ohledem na úroveň žáků).

Úroveň Splněno

Popis

• Tvoří varianty jednoduchých pohybových dovedností na různé motivy podle zadání.

• Předvede vlastní varianty pohybových dovedností na hudební či rytmický doprovod samostatně i ve skupině.

Ilustrace

Název ilustrace

Přeskoky přes švihadlo - sestava

Krátký textový popis

• vytvoří vlastní pohybovou sestavu přeskoků přes švihadlo a předvede ji na hudební doprovod

Podmínky: *Realizuje se v tělocvičně nebo v jiném vhodném prostoru, kde je možné spustit hudbu.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• výběr cvičení, jejich provázání

• soulad pohybu a hudby

• zdůvodnění výběru cvičení a výběru hudby či rytmického doprovodu

• proaktivní přístup k nácviku sestavy a případnou spolupráci se spolužákem

Ilustrace

Název ilustrace

Choreografie

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/65b222

Krátký textový popis

Žáci vytvoří varianty jednoduchých pohybových dovedností podle hudebního a rytmického doprovodu a své fantazie. Budou propojovat pohyby do plynulé choreografie, spolupracovat v týmu a vyjadřovat emoce a náladu hudby skrze pohyb.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozumí zadání a vyjádří dle své fantazie, hudebního či rytmického doprovodu varianty jednoduchých pohybových dovedností.

CZB-TEV-001-ZV5-003

Uplatňuje osvojované postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- uplatňuje s ohledem na své možnosti (s pomocí učitele, asistenta pedagoga) speciální kompenzační, korektivní či jinak rozvíjející cvičení a aplikované pohybové aktivity pro rozvoj tělesné zdatnosti

Základními návyky pro rozvoj tělesné zdatnosti jsou především pravidelnost pohybových činností, odpovídající intenzita pohybu a dostatečný čas věnovaný pohybovým činnostem. Žák by měl poznat, co je základem tělesné zdatnosti (silové, rychlostní, vytrvalostní a obratnostní schopnosti), a adaptovat se na tělesnou zátěž při pohybových činnostech. Zároveň by měl umět pravidelně měřit a hodnotit úroveň tělesné zdatnosti.

Zdravý životní styl ovlivňuje zdraví člověka až z 60 %. Výrazný podíl na zdraví má i pohybová aktivita (rozvoj tělesné zdatnosti) a dobrá nálada. Tělesná zdatnost je základním předpokladem zdraví a výkonnosti člověka. Škola by v TV a dalších pohybových činnostech v režimu dne měla tyto návyky podporovat. Rozvoj těchto kvalit u každého žáka je rozhodující především v základním vzdělávání.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-FZD-000-PV1-001
Prokazuje vytrvalost, sílu a odolnost.

DJT-FZD-000-PV1-002
Překonává fyzické překážky.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

KOB-RES-000-ZV5-001
Chová se citlivě k živým jedincům i k přírodě a svému okolí jako celku.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-024
Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

CSP-OSV-001-ZV5-001
Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se se způsoby rozvoje tělesné zdatnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Cviky na rozvoj zdatnosti - seznámení

Krátký textový popis

- seznamuje se s možnostmi rozvoje tělesné zdatnosti využitelnými v domácích podmínkách (př. dřepy, sklapovačky, kliky, shyby, výskoky, běh)

Organizace: Učitel organizuje aktivity pro rozvoj tělesné zdatnosti a dává žákům instrukce k provedení, žáci tyto aktivity provádějí.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozvíjí tělesnou zdatnost podle pokynů učitele a svých individuálních možností.
- Uplatňuje vůli při překonávání námahy spojenou s tělesnou zátěží.

Ilustrace

Název ilustrace

Cviky na rozvoj zdatnosti - rozvoj

Krátký textový popis

- rozvíjí tělesnou zdatnost podle pokynů učitele a svých individuálních možností a překonává námahu

Organizace: Učitel dává žákům prostor v každé vyučovací jednotce (po rozcvičení před zahájením hlavního tématu hodiny), kdy žáci provedou 3 supersérie cviků (např. dřepy, kliky, sklapovačky) ve stanoveném počtu opakování dle individuálních možností žáka (tak, aby požadovaný výkon byl pro žáka dosažitelný, ale aby musel překonávat námahu).

Ilustrace

Název ilustrace

Výstup na Mount Everest po schodech

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0a117c

Krátký textový popis

Žáci dokážou využívat schody jako simulaci náročného terénu pro rozvoj vytrvalosti, síly a mentální odolnosti (překonávání námahy a psychických obtíží). Budou schopni uplatňovat zásady bezpečnosti v náročném prostředí, spolupracovat v týmu („horolezecká výprava“) a udržovat pozitivní naladění i přes značnou fyzickou zátěž, přičemž si budou vizuálně uvědomovat svůj pokrok počítáním schodů.

Úroveň Splněno

Popis

- Navrhuje na základě zpětné vazby učitele, jak dále rozvíjet tělesnou zdatnost.
- Překonává námahu a obtíže spojené s tělesnou zátěží.

Ilustrace

Název ilustrace

Cviky na rozvoj zdatnosti - orientační měření

Krátký textový popis

https://pav.rvp.cz/edukacni-program-zakladni-materialy-2

Podmínky: Měření tělesné zdatnosti pomocí odpovídacích testů zdatnosti (např. z testových baterií – UNIFITTEST 6-60, EUROFITTEST, FITNESSGRAM)

• je zdůrazňován význam zdravotně orientované zdatnosti

• jsou zařazeny motorické testy, které škola používá a prováděny podle popisu jednotlivých testů v hodinách TV

• učitel seznámí žáky s testováním a jeho významem pro zdraví a schopnost se ohodnotit z hlediska zdatnosti, vysvětlí a vyzkouší se žáky správné provedení testů a jejich evidenci

• testy jsou prováděny opakovaně (jednou ročně, jednou za půl roku)

• výsledky učitel společně se žáky zhodnotí vzhledem k aktuálním možnostem žáků a potřebě dalšího zlepšování tělesné zdatnosti ve smyslu péče o zdraví

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• správné provádění testů ve smyslu technického provedení

• schopnost žáka překonat námahu, dokončit aktivity (a podpořit spolužáky)

• individuální zlepšení nebo snaha o něj

• poskytuje zpětnou vazbu k dosaženým výsledkům s ohledem na udržení (zlepšování) optimální úrovně zdatnosti

• jak žák plánuje na základě zpětné vazby učitele, jak dále rozvíjet tělesnou zdatnost

Pozn. Cílem zpětné vazby je, aby se žák naučil správně provádět cviky testující tělesnou zdatnost, které může využívat i v dalším životě. Aby uměl výsledky analyzovat a získal motivaci udržovat si pravidelným cvičením optimální tělesnou zdatnost po celý život jako podporu zdraví a prevenci nemocí.

Ilustrace

Název ilustrace

Turistická výprava

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c78b34

Krátký textový popis

Žáci uplatňují osvojené postupy pro rozvoj tělesné zdatnosti a překonávání námahy během turistiky v přírodě. Aktivně monitorují své pocity a procesy učení, chovají se citlivě a s respektem k živým jedincům i k přírodě jako celku a vnímají, jak pobyt a pohyb v přírodě přispívají k duševní a sociální pohodě a pozitivnímu naladění. Na základě zpětné vazby učitele navrhují, jak dále rozvíjet tělesnou zdatnost.
Aktivita je vhodná pro školy v okolí přírody či jako jednodenní výlet do přírody.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje základní postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

CZB-TEV-001-ZV5-004

Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- zapojuje se (pod vedením učitele, asistenta pedagoga, vychovatele) do pohybových činností v režimu školy spolu s ostatními žáky (jejich pomocí) s ohledem na úroveň svých dovedností, na své zájmy; prostřednictvím zapojení se do pohybových aktivit v různých sociálních rolích zjišťuje svou pozici ve skupině

TV sama o sobě nemůže zcela zajistit odpovídající rozvoj pohybových dovedností a tělesné zdatnosti. Je třeba využívat další možnosti zařazování pohybových činností v režimu školy (ranní cvičení před zahájením výuky, tělovýchovné chvilky, pohybové rekreační přestávky, učení v pohybu, integrovaná terénní výuka, integrovaná projektová výuka, škola v přírodě, cvičení v rámci školní družiny) a motivovat žáka k pohybovým aktivitám i mimo školu.

Vedle režimu práce a odpočinku (spánku) a stravovacího režimu je pohybový režim jednou z nejdůležitějších částí denního režimu člověka ovlivňujících zdravý životní styl. Žák by měl být veden k pravidelné pohybové činnosti jako základu rozvoje zdraví a utváření všestranné pohody. Potřebu navyšování pohybových činností v denním režimu školy potvrdil i projekt MŠMT Pohyb a výživa.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-PHJ-000-PV1-008
Vyhledává příležitosti k pohybu.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-024
Využívá poznatky o fungování lidského těla k podpoře vlastního zdravého způsobu života, rozlišuje jednotlivé etapy lidského života.

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

CSP-OSV-003-ZV5-006
Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV9-004
Aktivně se podílí na plánování a organizaci svého pohybového režimu (ve škole, mimo školu) a naplňuje ho.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Stanoví si ve spolupráci s vyučujícím konkrétní cíl pro úpravu svého pohybového režimu.

Ilustrace

Název ilustrace

Pohybový režim - plán

Krátký textový popis

- stanoví si ve spolupráci s vyučujícím konkrétní cíl pro úpravu svého pohybového režimu na týden dopředu (např. zařadí přeskoky přes švihadlo 3x týdně po 15 minutách)

Organizace: Učitel pomáhá žákům sestavit si cíl pro úpravu pohybového režimu. Jedná se i o součást sebereflexe žáka. Učitel s žáky krátce individuálně konzultuje vhodnost plánu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vede si záznam o absolvovaných pohybových aktivitách.

Ilustrace

Název ilustrace

Pohybový režim - záznam

Krátký textový popis

- vede si záznam o absolvovaných pohybových aktivitách pomocí vybarvení políček v Pyramidě pohybu – za každý den a druh aktivity

Organizace: Učitel dá žákům prostor na konci vyučovací jednotky nebo poté ve třídě pro revizi vlastního záznamu. Učitel s žáky krátce individuálně konzultuje jejich aktivity.

Ilustrace

Název ilustrace

Dětské hřiště

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1179af

Krátký textový popis

Současné pohybové aktivity dětí bývají převážně organizované dospělými a postrádají prvek spontánnosti, který dříve přirozeně vycházel z volné hry mezi vrstevníky. Aktivita „Dětské hřiště“ na tento deficit reaguje – vytváří prostor pro svobodný výběr činností, vlastní pravidla a radostný pohyb, který rozvíjí nejen tělesnou zdatnost, ale i sociální dovednosti dětí.

Úroveň Splněno

Popis

- Vyhodnotí, zda se mu podařilo splnit stanovený cíl svého pohybového režimu.
- Zaznamenanou pohybovou aktivitu zhodnotí z hlediska pravidelnosti, délky trvání a intenzity.

Ilustrace

Název ilustrace

Pohybový režim - vyhodnocení

Krátký textový popis

https://pav.rvp.cz/edukacni-program-zakladni-materialy-2

Hodnocení (sebehodnocení) pohybového režim pomocí prvků Pyramidy pohybu:

• stanoví si ve spolupráci s vyučujícím konkrétní cíl pro úpravu svého pohybového režimu na týden dopředu (např. zařadí kondiční cvičení 3x týdně po 30 minutách)

• vede si záznam o absolvovaných pohybových aktivitách pomocí vybarvení políček v Pyramidě pohybu – za každý den a druh aktivity

• doplní konkrétní popis druhů pohybové aktivity pro jednotlivá políčka Pyramidy (např. rychlá chůze, jízda na kole, fotbal...)

• vyhodnotí (např. na konci týdne), zda se mu podařilo splnit cíl a zaznamenanou pohybovou aktivitu zhodnotí z hlediska délky trvání a intenzity

Podmínky: *Realizuje se ve spolupráci s dalšími vzdělávacími obory.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou:

• správné využití Pyramidy pohybu jako nástroje pro záznam vlastních pohybových činností v denním režimu (zda žák správně rozlišuje jednotlivé úrovně pyramidy, zda správně zaznamenává délku a intenzitu pohybové aktivity)

• stanovení a dodržení cíle (zda si žák stanovil konkrétní a reálný cíl, zda se mu podařilo cíle dosáhnout)

• pravidelnost sledování pohybového režimu (zda žák průběžně zaznamenával svoji aktivitu) a jeho vyhodnocení žákem

Pozn. Učitel podává zpětnou vazbu k dosaženým výsledkům jako základ pro další nastavení pohybového režimu. Cílem zpětné vazby je motivovat k dalšímu sledování pohybových aktivit, upozornit na případné chyby či rezervy v záznamu či stanovování cíle, celkově rozvíjet dovednost dlouhodobého plánování a *sledování pohybového režimu*

Ilustrace

Název ilustrace

Můj pohybový plán

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c600ff

Krátký textový popis

Žáci se zapojují do organizace svého pohybového režimu, plánují konkrétní pohybové činnosti a navrhují jejich realizaci v jednotlivých krocích. Uvědomují si význam, důležitost a smysl svého učení v oblasti pohybu pro aktivní životní styl. Na základě průběžné zpětné vazby učitele navrhují, jak dále rozvíjet tělesnou zdatnost.
Důležitá je dlouhodobá práce s takovýmto plánem, proto jsou nastíněny další fáze pro následující hodiny tělesné výchovy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Plánuje a zapojuje se do pohybových činností spolu s ostatními žáky.

CZB-TEV-001-ZV5-005

Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech, svým jednáním předchází nebezpečným situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

Metodická podpora

Komentář

Pohybové činnosti žáků v TV se odehrávají v různých prostorech tělocvičny, hřiště, přírody, bazénu atd. Každé prostředí i každá pohybová činnost mají svá specifická pravidla bezpečnosti a hygieny. Žák má být adekvátně oblečený a obutý v souladu s nároky dané pohybové aktivity prostředí, v němž činnost provádí (tělocvična, bazén, gymnastický sál aj.). Při každé nové pohybové činnosti a přechodu do jiného prostředí učitel předává instrukce k bezpečnosti, které má žák dodržovat. Jejich znalost a dodržování jsou základem tohoto výstupu.

Praktické uplatňování hygieny a zejména bezpečnosti při TV je jedním z hlavních předpokladů realizace pohybových činností a získávání potřebných praktických návyků zdravého využívání pohybu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-PHJ-000-PV1-001
Zvládá základní pohybové dovednosti.

DJT-PHJ-000-PV1-002
Zvládá běžné způsoby pohybu v různém prostředí a terénu, prokazuje obratnost.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV9-005
Uplatňuje zásady hygieny a bezpečného chování při pohybových činnostech v prostředí sportovišť a přírody; aktivně předchází krizovým situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se se základními zásadami hygieny a bezpečnosti při různých pohybových činnostech.

Ilustrace

Název ilustrace

Hygiena a bezpečnost při plaveckém výcviku - seznámení

Krátký textový popis

Žák se seznamuje se základními zásadami hygieny a bezpečnosti při plaveckém výcviku v bazénu:

- osprchuje se před vstupem do bazénu (případně i v jiných případech v souladu s pokyny)
- používá koupací čepici

• v prostorách bazénu se pohybuje bezpečně

• do bazénu skáče pouze z míst k tomu určených

• záměrně nepotápí, ani jinak nevráží do spolužáků, nekříží jim plaveckou dráhu

• upozorní na jakýkoli problém, který by mohl vést k ohrožení jeho bezpečí nebo bezpečí jiného žáka

Organizace: Učitel žáky poučí a seznámí s těmito zásadami a pravidly ještě před samotným vstupem do bazénu.

Úroveň Na cestě

Popis

• Zná základní zásady hygieny a bezpečnosti při různých pohybových činnostech.

• Uvědomuje si problém, který by mohl vést k ohrožení jeho bezpečí nebo bezpečí jiného žáka.

Ilustrace

Název ilustrace

Hygiena a bezpečnost při plaveckém výcviku - uvědomění

Krátký textový popis

Žák zná základní zásady hygieny a bezpečnosti při různých pohybových činnostech:

• osprchuje se před vstupem do bazénu (případně i v jiných případech v souladu s pokyny)

• používá koupací čepici

• v prostorách bazénu se pohybuje bezpečně

• do bazénu skáče pouze z míst k tomu určených

• záměrně nepotápí, ani jinak nevráží do spolužáků, nekříží jim plaveckou dráhu

• upozorní na jakýkoli problém, který by mohl vést k ohrožení jeho bezpečí nebo bezpečí jiného žáka

Organizace: Učitel ověří u žáků znalost těchto zásad.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečná tělocvična

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a4b61f

Krátký textový popis

Žáci sestaví základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech. Budou schopni rozpoznat a předcházet nebezpečným situacím, adekvátně reagovat na vzniklé problémy a spolupracovat na vytvoření bezpečného a hygienického prostředí pro všechny.
Aktivitu je vhodné zařadit v úvodní vyučovací jednotce školního roku (v rámci úvodního poučení) či při přesunu výuky do nového prostředí.

Úroveň Splněno

Popis

• Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při různých pohybových činnostech.

• Upozorní na jakýkoli problém, který by mohl vést k ohrožení jeho bezpečí nebo bezpečí jiného žáka.

• Svým jednáním předchází nebezpečným situacím.

• Adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady plavecké dovednosti.

• Zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Hygiena a bezpečnost při plaveckém výcviku

Krátký textový popis

Žák dodržuje hygienická a bezpečnostní pravidla při plaveckém výcviku v bazénu:

• osprchuje se před vstupem do bazénu (případně i v jiných případech v souladu s pokyny)

• používá koupací čepici

• v prostorách bazénu se pohybuje bezpečně

• do bazénu skáče pouze z míst k tomu určených

• záměrně nepotápí, ani jinak nevráží do spolužáků, nekříží jim plaveckou dráhu

• upozorní na jakýkoli problém, který by mohl vést k ohrožení jeho bezpečí nebo bezpečí jiného žáka

Podmínky: *Realizuje se v prostorách plaveckého bazénu.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• dodržuje osobní hygienu související s provozem v plaveckém bazénu

• neběhá v prostorách bazénu, kde je mokrá podlaha a nebezpečí uklouznutí

• neskáče do vody z bočních stran bazénu (pokud to není součást organizované výuky)

• záměrně nepotápí jeden druhého, nekříží jim plaveckou dráhu atd.

• vhodně reaguje na nedodržení zásad hygieny a bezpečnosti (upozorní jiné žáky na nedodržení zásad)

Ilustrace

Název ilustrace

Pobřežní hlídka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/75ed31

Krátký textový popis

Žáci dodržují základní zásady hygieny a bezpečnosti v bazénu. Jednají proaktivně pro předcházení nebezpečným situacím a adekvátně reagují při jejich vzniku. Všímají si potřeb druhých a rozlišují mezi osobními a společnými problémy, aby přispěli k bezpečnému a hygienickému vodnímu prostředí. Adaptují se na vodní prostředí, dodržují hygienu plavání a zvládají prvky sebezáchrany a bezpečnosti ve vodě.

Aktivita je provázaná s dlouhodobým plaveckým výcvikem a navazuje na základní plavecké dovednosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje základní zásady bezpečnosti a hygieny při a po pohybových aktivitách.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CZB-TEV-001-ZV9-001

Zvládá v souladu s individuálními možnostmi širší spektrum osvojovaných pohybových dovedností a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- zvládá v souladu se svými individuálními možnostmi, potřebami a aktuálním zdravotním stavem osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech

Žáci si na 2. stupni osvojují v TV široké spektrum pohybových dovedností. Není reálné vytvářet ke každé dovednosti samostatný OVU. Proto v popisu k obecněji pojatému OVU vymezujeme obsah, který by měl společným základem rozvoje pohybových dovedností:

průpravná, kondiční, kompenzační, relaxační a jiná cvičení s korektivním efektem; psychomotorická cvičení a hry nesoutěžního charakteru; pohybové hry s různým zaměřením, netradiční pohybové hry v různém prostředí; gymnastika – akrobacie, přeskoky, cvičení s náčiním a na nářadí; estetické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem, tanec; úpoly a základy sebeobrany; atletika – běh (rychlý, vytrvalý), skok do dálky, skok do výšky, hod míčkem; sportovní hry – házená, fotbal, basketbal, volejbal, florbal (volba 2 her) – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání; turistika a pobyt v přírodě – příprava turistické akce, chůze se zátěží, táboření, hry a pohybové činnosti v přírodě; lyžování (podle podmínek školy) – sjezdové a běžecké lyžování, bezpečnost v zimní horské krajině. Další pohybové činnosti podle podmínek škol.

Jedním z hlavních cílů TV je umožnit žákům osvojit si co nejširší spektrum pohybových dovedností, z nichž některé budou zařazovat do svého pohybového režimu a rozvíjet je celoživotně. Rozvoj pohybových dovedností je předpokladem pro další celoživotní pohybové vzdělávání a socializaci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV5-001

Zvládá v souladu s individuálními možnostmi osvojované pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOS-SEB-000-ZV9-001

Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-001-ZV9-003

Na vybraných příkladech ilustruje základní vlastnosti tuků, sacharidů a bílkovin a jejich funkci v organismech.

CAP-PRI-002-ZV9-008

Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CZB-VZB-001-ZV9-002

Na základě znalosti základních mechanismů vzniku nemocí (infekčních, neinfekčních, degenerativních, psychosomatických aj.) uplatňuje zásady aktivní ochrany zdraví.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Na základě ukázky se seznamuje s očekávanými pohybovými dovednostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Basketbal: dvojtakt se střelbou na koš - ukázka

Krátký textový popis

- na základě ukázky se seznamuje s technikou dvojtaktu a střelbou na koš
- podle ukázky se snaží napodobit dílčí fáze dvojtaktu

Organizace: Učitel zajistí ukázku techniky dvojtaktu, nejprve bez využití basketbalového koše, žáci napodobují postupně jednotlivé fáze, učitel žáky obchází a poskytuje zpětnou vazbu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Nacvičuje pohybové dovednosti.
- Reaguje na zpětnou vazbu učitele nebo spolužáka.

Ilustrace

Název ilustrace

Basketbal: dvojtakt se střelbou na koš - nácvik

Krátký textový popis

- nacvičuje dvojtakt se střelbou na koš
- reaguje na zpětnou vazbu učitele nebo spolužáka
- při nácviku ve skupině poskytuje spolužákovi zpětnou vazbu a vzájemně si poradí
- projevuje snahu o zlepšení techniky dvojtaktu

Organizace: Žáci postupně zkouší dvojtakt na koš, pravidelně se střídají. Učitel může žáky rozdělit do několika skupin (podle počtu basketbalových košů).

Podmínky: *Realizuje se v tělocvičně nebo v jiném vhodném prostoru vhodném pro basketbal.*

Ilustrace

Název ilustrace

YouTube trenér

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/094360

Krátký textový popis

Žáci dokážou pozorně sledovat a analyzovat techniku pohybových dovedností z videozáznamu (YouTube). Budou schopni posoudit, napodobit a v souladu se svými individuálními možnostmi osvojit dané cviky a následně je uplatnit v individuálních i týmových pohybových činnostech, čímž se rozvíjí jejich motorické učení, kritické myšlení (posouzení vhodnosti zdroje) a schopnost sebereflexe.

Úroveň Splněno

Popis

- Předvede pohybové dovednosti.
- Využívá tyto dovednosti při individuální či týmové činnosti.
- Reaguje na zpětnou vazbu učitele nebo spolužáka.

Ilustrace

Název ilustrace

Basketbal: dvojtakt se střelbou na koš

Krátký textový popis

• předvede dvojtakt se střelbou na koš

• využívá dvojtakt ve hře

• reaguje na zpětnou vazbu učitele nebo spolužáka

Podmínky: *Realizuje se v tělocvičně nebo v jiném vhodném prostoru vhodném pro basketbal.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• porozumění techniky provedení dvojtaktu i jeho významu ve hře (po stránce teoretické i praktické)

• vývoj žáka v praktickém zvládnutí dvojtaktu na základě stanovených postupných kroků

• nasazení žáka (proaktivní přístup žáka), aktivitu a snahu se zlepšovat při iniciativním samostatném cvičení - osvojování a procvičování dvojtaktu

• konkrétní zhodnocení pokroku při osvojování basketbalových dovedností

• provedení dvojtaktu z hlediska správné techniky

Učitel poskytuje motivaci a rady pro další etapy osvojování basketbalových dovedností.

Ilustrace

Název ilustrace

Nácvik hodu kriketovým míčkem / raketkou

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b94147

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na nácvik a upevňování techniky hodu kriketovým míčkem / raketkou s důrazem na správné pohybové provedení a vzájemné hodnocení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Osvojí si pohybové dovednosti a uplatňuje je v individuálních a týmových pohybových činnostech.

CZB-TEV-001-ZV9-002

Tvoří varianty pohybových dovedností podle zadání, své fantazie, hudebního a rytmického doprovodu, podle účelu pohybových činností, společně zvolené taktiky hry, soutěže.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- vyhledává a užívá dostupné upravené didaktické, sportovní a sportovně-kompenzační pomůcky přizpůsobené pro jeho optimální zapojení do pohybových činností na úrovni TV, rekreace a sportu, diskutuje o jejich využití pro rekreační a sportovní pohybové činnosti při tvoření různých variant pohybových dovedností podle zadání, své fantazie, hudebního a rytmického doprovodu

Smyslem pohybových činností je i schopnost vytvářet varianty pohybových dovedností přizpůsobené konkrétním záměrům, praktickým situacím, náladám, hudebnímu a rytmickému doprovodu, konkrétním situacím her a soutěží v souladu s dohodnutou taktikou, nebo jen pohyb pro radost. Schopnost měnit a přizpůsobovat pohybové dovednosti je základem i pro samostatné či společné řešení praktických pohybových úkolů, bezpečný pohyb v přírodě atd.

Jednou z hlavních motivací pro vztah k pohybu a zvládání pohybových činností je i utváření variant osvojených pohybových dovedností (pro radost, v souladu s pohybovým záměrem, herním soutěžním cílem atd.). S tvořivostí souvisí i řešení konkrétních praktických pohybových úkolů při různých činnostech a v různém prostředí, které lze přenášet i do běžného života.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV5-002

Tvoří podle zadání, své fantazie, hudebního či rytmického doprovodu varianty jednoduchých pohybových dovedností.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zkouší a nacvičuje vlastní varianty pohybových dovedností.
- Seznamuje se variantami her a soutěží.

Ilustrace

Název ilustrace

Varianty pohybových dovedností - seznámení

Krátký textový popis

- na základě ukázky zkouší a nacvičuje základní pohybové dovednosti (např. individuální herní činnosti v basketbalu) a vytváří vlastní varianty
- seznamuje se s variantami her (např. sledování části basketbalového utkání s komentářem učitele)

Organizace: Učitel žákům ukáže několik možných variant individuálních herních činností, žáci napodobují. Učitel poté dává žákům prostor k zkoušení vlastních variant pohybu (na místě, v pohybu, bez obránce a s obráncem).

Úroveň Na cestě

Popis

- Nacvičuje další (nové) varianty pohybových dovedností i s hudebním a rytmickým doprovodem.
- Nacvičuje taktické varianty her a soutěží.

Ilustrace

Název ilustrace

Varianty pohybových dovedností - nácvik

Krátký textový popis

- při sportovní/pohybové hře (např. basketbal) využívá základní varianty pohybových dovedností (přihrávky, klamavé pohyby) a spolupráce (náběh) při překonání obrany soupeře
- nacvičuje další (nové) varianty pohybových dovedností (další varianty klamavých pohybů, různé způsoby střelby, varianty přihrávek, doskok míče, atd.)
- nacvičuje taktické varianty hry (vzájemné postavení spoluhráčů, reakce na rozestavení obránců)

Organizace: Učitel dává žákům prostor k zkoušení vlastních variant pohybu (na místě, v pohybu, bez obránce a s obráncem atd.). Učitel organizuje utkání, ve kterém mají žáci možnost zkoušet různé varianty pohybu a taktiky.

Ilustrace

Název ilustrace

Gymnastická sestava

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7ddd68

Krátký textový popis

Aktivita je zaměřena na sestavení a předvedení vlastní gymnastické sestavy z nabídky prvků rozdělených do kategorií podle obtížnosti. Žáci si volí prvky podle svých schopností a dovedností a vytvářejí z nich vlastní sestavu. Tím rozvíjejí svou fantazii a kreativitu a zároveň se učí realisticky odhadovat své možnosti a stanovovat si cíle. Učitel poskytuje strukturu a bezpečné prostředí, zatímco žáci mají možnost volby a určité míry autonomie. Aktivita je vhodná pro završení tematického celku Gymnastika. Předpokládá, že žáci již mají osvojené základní gymnastické dovednosti a byli seznámeni s bezpečnostními pravidly, základy vzájemné záchrany a dopomoci.

Úroveň Splněno

Popis

• Vytváří vlastní varianty pohybových dovedností i s hudebním a rytmickým doprovodem a předvede je.

• Při týmových hrách a soutěžích využívá různé taktické varianty pohybových dovedností a spolupráce.

Ilustrace

Název ilustrace

Varianty pohybových dovedností při hře

Krátký textový popis

• při zvolené/určené sportovní či pohybové hře překonává spoluprací obranu soupeře

• využívá různé varianty pohybových dovedností (přihrávky, klamavé pohyby) a spolupráce (náběh, clonění) při překonání obrany soupeře

Podmínky: *Realizuje se v tělocvičně nebo v jiném vhodném prostoru pro zvolenou sportovní hru.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• aktivní účast a spolupráci ve hře

• využívání herní dovedností dle individuálních možností

• vhodnost použitých pohybových nebo herních dovedností pro spolupráci při překonávání obrany soupeře

• úspěšnost různých variant překonání obrany soupeře

• schopnost žáků se dohodnout na změně či úpravě varianty, která by vedla k lepšímu výsledku

Ilustrace

Název ilustrace

Parkour

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d1a248

Krátký textový popis

Žáci dokážou tvořit a spontánně obměňovat varianty jednoduchých pohybových dovedností (např. přeskoky, balancování, podlézání, lezení) na základě zadání a své vlastní fantazie v prostředí simulujícím prvky parkouru. Budou schopni bezpečně experimentovat s pohybem a rozvíjet svou kreativitu v překonávání překážek.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Tvoří podle zadání a své fantazie, hudebního či rytmického doprovodu varianty jednoduchých pohybových dovedností.

CZB-TEV-001-ZV9-003

Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- samostatně uplatňuje s ohledem na své možnosti, zkušenosti a aktuální zdravotní stav (s možnou pomocí učitele, asistenta pedagoga) speciální kompenzační, korektivní či jinak rozvíjející cvičení a aplikované pohybové aktivity pro rozvoj tělesné zdatnosti

Základními návyky pro rozvoj tělesné zdatnosti jsou především pravidelnost pohybových činností, odpovídající intenzita pohybu a dostatečný čas věnovaný pohybovým činnostem. Žáci na 2. stupni by nejen měli vědět, co je základem tělesné zdatnosti (silové, rychlostní, vytrvalostní a obratnostní schopnosti), ale měli by samostatně usilovat o rozvoj tělesné zdatnosti. Zároveň by si měli osvojit návyk pravidelně měřit a hodnotit úroveň své tělesné zdatnosti a na základě hodnocení se rozhodovat o dalším postupu rozvoje tělesné zdatnosti.

Výrazný podíl na zdraví má i pohybová aktivita (zdatnost) a dobrá nálada. Rozvoj těchto kvalit je stěžejní především v základním vzdělávání. Tělesná zdatnost je základem zdraví, tělesné výkonnosti člověka, ale i práceschopnosti a duševní pohody. Tělesná zdatnost, duševní a sociální pohoda (sociální naladění) nabývají na významu v době dospívání, zejména v souvislosti s tělesnými změnami. Na úrovni 2. stupně základního vzdělávání by mělo docházet k samostatné péči žáků o tělesnou zdatnost a psychickou pohodu podmíněnou dostatkem pohybu.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV5-003

Uplatňuje osvojované postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-001-ZV9-002

Na základě pokusu popíše faktory ovlivňující základní životní procesy v organismech včetně člověka.

CAS-VKO-001-ZV9-002

Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CSP-OSV-001-ZV9-001

Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CZB-TEV-002-ZV9-008

Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

CZB-VZB-002-ZV9-006

Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

CZB-VZB-002-ZV9-007

Zdůvodní význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti k regeneraci sil a předcházení stresovým situacím.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s dalšími způsoby rozvoje tělesné zdatnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozvoj vytrvalosti - seznámení

Krátký textový popis

- seznamuje se s možností rozvoje vytrvalosti pomocí intervalového běhu
- vyzkouší si aktuální úroveň vlastní vytrvalosti pomocí člunkového běhu
- vyzkouší si možnosti sledování vlastní tepové frekvence při běhu

Organizace: Učitel organizuje aktivity pro rozvoj tělesné zdatnosti a dává žákům instrukce k provedení, žáci tyto aktivity provádějí.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozvíjí tělesnou zdatnost podle pokynů učitele a svých individuálních možností.
- Uplatňuje vůli při překonávání námahy spojenou s tělesnou zátěží.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozvoj vytrvalosti - nácvik

Krátký textový popis

- nacvičuje 1000 m dlouhý vytrvalostní běh formou intervalů (5 x 200 m, 4 x 250 m, 3 x 330 m, 2 x 500 m)

• rozvíjí tělesnou zdatnost podle pokynů učitele a svých individuálních možností (volí vlastní tempo běhu)

• po každém intervalu žák provede sebereflexi – vyhodnotí aspekty běhu a upraví tak, aby v si v následujícím vedl lépe (tempo, dýchání, styl, ...)

• uplatňuje vůli při překonávání námahy spojenou s tělesnou zátěží

Organizace: Učitel organizuje aktivity pro rozvoj tělesné zdatnosti a dává žákům instrukce k provedení, poskytuje zpětnou vazbu individuálně (díky tomu, že žáci dobíhají v různých časech).

Podmínky:

Realizuje se na běžecké dráze, nebo jiné vhodné trati.

Žák absolvuje v rámci více vyučovacích jednotek TV i (které jsou odděleny několika dny pro regeneraci) intervalové tréninky zaměřené na rozvoj vytrvalosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Skupinová pohybová výzva

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/2eb27a

Krátký textový popis

Cílem aktivity je navázat na tradiční dětskou hru formou výzvy, která propojuje fyzickou námahu se spoluprací, strategií a samostatným rozhodováním žáků.

Úroveň Splněno

Popis

• Provede vybraný test tělesné zdatnosti na úrovni svých individuálních možností.

• Překonává námahu a obtíže spojené s tělesnou zátěží.

• Po určité tréninkové části provede sebereflexi – vyhodnotí aspekty své pohybové činnosti a upraví ji tak, aby v si v následující části vedl lépe.

• Navrhuje, jak dále rozvíjet tělesnou zdatnost.

• Uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozvoj vytrvalosti - reflexe

Krátký textový popis

• zvládne 1000 m dlouhý vytrvalostní běh

Podmínky:

Realizuje se na běžecké dráze, nebo jiné vhodné trati.

Žák absolvuje v rámci vyučovacích jednotek TV intervalové tréninky zaměřené na rozvoj vytrvalosti.

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• aktivní účast žáka (žák plní zadané úkoly v rámci svých možností) alespoň ve 2 vyučovacích jednotkách TV ze 3 zaměřených na vytrvalostní běh – intervalový trénink

• po každém intervalu žák provede sebereflexi – vyhodnotí aspekty běhu a upraví tak, aby v si v následujícím vedl lépe (tempo, dýchání, styl, ...)

• zvládnutí běhu na 1000 m s minimálním přerušováním běhu, využitím vůle, zkušenosti z tréninku vytrvalosti

Pozn. Cílem zpětné vazby je, aby žák pochopil význam pravidelného testování fyzické zdatnosti, uměl interpretovat naměřené hodnoty a výsledky testů a odvodit z nich stav své zdatnosti, uvědomil si, že mírná fyzická nepohoda při cvičení je přirozená a její překonávání vede ke zvyšování kondice a zdatnosti, která podporuje zdraví. Hlavním cílem je, aby získal motivaci k pravidelné pohybové aktivitě, která podporuje optimální úroveň tělesné zdatnosti po celý život.

Ilustrace

Název ilustrace

Běžecký intervalový trénink

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bda5d8

Krátký textový popis

Žáci dokážou provádět a reflektovat pětitýdenní intervalový vytrvalostní trénink (běh) s cílem zlepšit svou vytrvalost. Budou sledovat a zaznamenávat své výkony a pocity, postupně zvyšovat náročnost tréninku a překonávat spojenou námahu a obtíže. Učí se uvědomovat si vliv pohybu na svůj celkový wellbeing.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zlepšuje svou fyzickou zdatnost, vnímá duševní a sociální pohodu, překonává obtíže spojené s fyzickou zátěží.

CZB-TEV-001-ZV9-004

Aktivně se podílí na plánování a organizaci svého pohybového režimu (ve škole, mimo školu) a naplňuje ho.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- aktivně se podílí na organizaci a realizaci svého pohybového režimu ve škole a prostřednictvím aplikovaných pohybových aktivit prokazuje odpovídající sebevědomí a úspěšnost, klade si adekvátní motorické cíle a dosahuje jich

TV v rozsahu 2 hodin týdně nemůže zcela zajistit odpovídající rozvoj pohybových dovedností a tělesné zdatnosti. Je třeba využívat další možnosti zařazování pohybových činností v režimu školy (ranní cvičení před zahájením výuky, tělovýchovné chvilky, pohybové rekreační přestávky, učení v pohybu, integrovaná terénní výuka, integrovaná projektová výuka) a činností ve spolupráci s mimoškolními partnery (Česká unie sportu, tělovýchovné jednoty, sportovní kluby, zájmové organizace, spolky atd.). Žák na úrovni 2. stupně by se měl samostatně zapojovat do organizace a realizace svého pohybového režimu a spoluvytvářet ho podle svých potřeb a zaměření.

Na 2. stupni základního vzdělávání by se pravidelné zapojení do pohybových činností především v rámci školy mělo stát cílenou složkou péče o zdraví a rozvoj pohybové gramotnosti. Proto je navyšování času pro cílené pohybové činnosti všech žáků velmi důležité, především pro žáky, kteří mají mimo školu málo možností k pohybu, nedostatečnou podporu i málo vlastního zájmu o pohyb.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV5-004
Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-WEL-000-ZV9-001
Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002
Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-003
Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Samostatně sestaví týdenní plán pohybových aktivit pro rozvoj kondice a zdraví.

Ilustrace

Název ilustrace

Plán pohybových aktivit - sestavení

Krátký textový popis

- samostatně sestaví týdenní plán pohybových aktivit pro rozvoj kondice a zdraví
- plán musí být stanoven jako smysluplný (z hlediska dopadu na zdraví), motivační (aby se žák dále rozvíjel), dosažitelný, měřitelný a s konkrétními aktivitami a výkony (např. počet opakování, čas, atd.) úměrně individuálním možnostem žáka (např. úterý: 4 série dřepů po x opakováních; čtvrtek: 4 série sklapovaček po x opakováních; sobota: 3 x 300 m běh)

Organizace: Učitel dá žákům prostor na konci vyučovací jednotky pro sestavení plánu. Jedná se i o součást sebereflexe žáka. Učitel s žáky krátce individuálně konzultuje vhodnost plánu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Vede si záznam o absolvovaných pohybových aktivitách a pohybovém režimu.

Ilustrace

Název ilustrace

Plán pohybových aktivit - záznam

Krátký textový popis

• vede si záznam o absolvovaných pohybových aktivitách a pohybovém režimu (např. které dny vykonával jakou pohybovou/sportovní/pracovní činnost a kolik minut)

• plní vlastní týdenní plán

• na vyzvání učitele předvede výkon, který deklaruje ve svém týdenním plánu

Organizace: Učitel dá žákům prostor na konci vyučovací jednotky pro revizi vlastního plánu. Učitel s žáky krátce individuálně konzultuje plnění vlastního plánu.

Ilustrace

Název ilustrace

Domácí trenér v mobilu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4daa0b

Krátký textový popis

Žáci dokážou samostatně vybrat a efektivně využít aplikaci pro domácí cvičení k plánování a realizaci svého pohybového režimu. Budou schopni identifikovat své cíle, zvolit vhodné typy cvičení pro domácí prostředí a reflektovat, jak jim aplikace pomáhá s motivací a udržením pravidelnosti, čímž se rozvíjí jejich odpovědnost za vlastní zdraví a pohodu.

Úroveň Splněno

Popis

• Vyhodnotí záznamy absolvovaných pohybových činností a jejich parametrů v týdenním plánu.

• Na vyzvání učitele předvede některou z uváděných pohybových činností.

• Zhodnotí vlastní režim, posoudí jeho vhodnost vzhledem k rozvoji tělesné zdatnosti a zdraví, případně (ve spolupráci s učitelem) optimalizuje svůj plán.

Ilustrace

Název ilustrace

Plán pohybových aktivit - reflexe

Krátký textový popis

• samostatně sestaví týdenní plán pohybových aktivit pro rozvoj kondice a zdraví

• zhodnotí vlastní režim, posoudí jeho vhodnost vzhledem k rozvoji tělesné zdatnosti a zdraví, a případně (ve spolupráci s učitelem) optimalizuje svůj plán

• vede si záznamy absolvovaných pohybových činností a jejich parametrů (délka, intenzita) v denním režimu.

• na vyzvání učitele předvede některou z uváděných činností

Podmínky:

Učitel připraví podklady pro sestavení pohybového programu a deníku.

Vysvětlí způsob záznamu pohybových aktivit do deníku a se žáky záznam vyzkouší.

Na modelovém příkladu vysvětlí celkové zpracování časových záznamů pohybových aktivit.

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• vypracování a kvalita sestavení plánu pohybových aktivit

• pravidelnost a přesnost záznamů o pohybovém režimu

• schopnost zhodnocení vlastního programu

• soulad záznamů a předvedených činností

• přístup k optimalizaci programu na základě zpětné vazby

Pozn. Zpětná vazba poskytuje konkrétní informace o kvalitě plánování pohybového režimu, vedení záznamů, schopnosti autoevaluace a reflektování zpětné vazby k optimalizaci programu.

Ilustrace

Název ilustrace

Běžecký trenér v mobilu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/72937e

Krátký textový popis

Žáci dokážou využít specializované běžecké aplikace pro plánování, sledování a analýzu svého vytrvalostního běžeckého tréninku. Budou schopni stanovit si realistické běžecké cíle, vytvořit konkrétní běžecký plán s ohledem na rozvoj vytrvalosti a reflektovat, jak jim aplikace pomáhá s motivací, pokrokem a duševní pohodou při běhání.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Plánuje a zapojuje se do pohybových činností spolu s ostatními žáky a chápe význam pohybových aktivit pro zdraví.

CZB-TEV-001-ZV9-005

Uplatňuje zásady hygieny a bezpečného chování při pohybových činnostech v prostředí sportovišť a přírody; aktivně předchází krizovým situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

Metodická podpora

Komentář

V TV jsou žáci adekvátně oblečení a obutí v souladu s nároky dané pohybové aktivity prostředí, v němž činnost provádějí (tělocvična, bazén, gymnastický sál, příroda). Při každé nové pohybové činnosti a přechodu do jiného prostředí učitel předává instrukce k bezpečnosti, které mají žáci dodržovat. Jejich znalost a dodržování jsou základem tohoto výstupu. Daný očekávaný výstup vychází z předpokladu, že žáci na 2. stupni už většinu prostředí, v nichž se realizuje TV v dané škole, i většinu opakujících se pohybových činností znají a mohou samostatně a aktivně přispívat k dodržování hygienických a bezpečnostních pravidel.

Praktické uplatňování hygieny a zejména bezpečnosti při TV je jedním z hlavních předpokladů realizace pohybových činností a získávání potřebných praktických návyků zdravého využívání pohybu. Zvládání daných pravidel je důležité pro realizaci pohybových činností v celém dalším životě.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-001-ZV5-005

Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech, svým jednáním předchází nebezpečným situacím a při jejich vzniku adekvátně reaguje.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Vzdělávací oblasti

CZB-VZB-001-ZV9-005

Uplatňuje osvojené návyky a dovednosti v situacích úrazů a náhle vzniklých stavů, v rámci svých možností poskytne první pomoc ve škole.

CZB-VZB-002-ZV9-007

Zdůvodní význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti k regeneraci sil a předcházení stresovým situacím.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se se zásadami hygieny a bezpečnosti osvojování nových pohybových činností.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásady bezpečnosti při lyžování - seznámení

Krátký textový popis

Seznámí se ...

- se zásadami bezpečného pohybu na sjezdové trati při lyžování;
- se zásadami kontroly svého vybavení a výstroje z hlediska bezpečnosti;
- se zásadami možnými krizovými situacemi na sjezdovce;
- se zásadami při jízdě s ohledem na ostatní lyžaře;
- se zásadami bezpečného zastavování, vyjíždění z družstva, objíždění překážky
- s pravidla FIS platnými pro bezpečnost na sjezdových tratích.

Organizace: Učitel žáky poučí a seznámí s těmito zásadami a pravidly ještě před samotným vstupem na sjezdovku.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zná zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech.
- Uvědomuje si problém, který by mohl vést k ohrožení jeho bezpečí nebo bezpečí jiné osoby.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásady bezpečnosti při lyžování - uvědomění

Krátký textový popis

Zná ...

- zásady bezpečného pohybu na sjezdové trati při lyžování;
- zásady kontroly svého vybavení a výstroje z hlediska bezpečnosti;
- zásady možných krizových situací na sjezdovce;
- zásady při jízdě s ohledem na ostatní lyžaře;
- zásady bezpečného zastavování, vyjíždění z družstva, objíždění překážky
- pravidla FIS platná pro bezpečnost na sjezdových tratích.

Organizace: Učitel ověří u žáků znalost těchto zásad.

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečnost v házené – identifikace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e5d4d4

Krátký textový popis

Žáci rozumí a uvědomují si základní zásady hygieny a bezpečného chování při házené. Dokážou identifikovat potenciální rizika v herním prostředí, která by mohla ohrozit jejich bezpečí nebo bezpečí ostatních.
Předpokladem je, že žáci mají osvojené alespoň základní herní dovednosti.

Úroveň Splněno

Popis

• Uplatňuje základní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech v prostředí daného sportoviště.

• Upozorní na jakýkoli problém, který by mohl vést k ohrožení jeho bezpečí nebo bezpečí jiné osoby.

• Svým jednáním předchází nebezpečným situacím.

Ilustrace

Název ilustrace

Zásady bezpečnosti při lyžování

Krátký textový popis

Bezpečně se pohybuje na sjezdové trati při lyžování:

• kontroluje si své vybavení a výstroj z hlediska bezpečnosti;

• uvádí typické krizové situace na sjezdovce a jak se jim vyhnout;

• při jízdě bere ohled na ostatní lyžaře, jezdí tak, aby nezpůsobil kolizi;

• bezpečně zastavuje, vyjíždí z družstva, objíždí překážky;

• zná a dodržuje pravidla FIS platná pro bezpečnost na sjezdových tratí.

Podmínky: Ověření se provádí v konkrétních podmínkách lyžařského výcviku

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu // hodnocené aspekty:

• kontrola výstroje a výzbroje

• znalost rizik a strategie jejich předcházení

• dodržování pravidel, jízda s ohledem na zdraví a bezpečnost své osoby i ostatních lyžařů

• zvládání krizových situací (kolize s jiným lyžařem, pád, zastavení)

Ilustrace

Název ilustrace

Bezpečnost v házené – jednání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa848a

Krátký textový popis

Žáci uplatňují zásady hygieny a bezpečného chování při házené. Dokážou aktivně předcházet krizovým situacím a adekvátně reagovat při jejich vzniku. Prokazují schopnost jednat pro prevenci a řešit problémy v dynamickém prostředí.
Předpokladem je, že žáci mají osvojené alespoň základní herní dovednosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje zásady bezpečnosti a hygieny při a po pohybových aktivitách, předchází nebezpečným situacím.

002

Činnosti podporující pohybové učení

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh obsahuje očekávané výsledky učení směřující k dorozumění a spolupráci při pohybových činnostech, k poznání a dodržování základních pravidel her a soutěží jako základu pro fair play jednání, včetně respektu k žákům různé výkonnosti, podpory žáka s tělesnými a zdravotními odlišnostmi, dorozumění a pomoci při týmových činnostech atd. Součástí tématu jsou OVU směřující k dovednostem měřit a hodnotit pohybové výkony (své i jiných) a respektovat náměty na další zlepšování. Jde i o dovednost (návyk) žáků samostatně sledovat a hodnotit tělesnou zdatnost, udržovat ji na optimální úrovni jako základ celoživotní péče o zdraví. V neposlední řadě směřuje tematický okruh i k práci s informacemi v oblasti pohybových činností a sportu, k jejich vyhledávání a kritickému hodnocení – co lze využít, čeho se účastnit, co nezapadá do čestného jednání atd.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CZB-TEV-002-ZV5-006

Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely, signály a s ohledem na svoje možnosti a podle nich vykonává individuální i týmovou pohybovou činnost

Tělocvičné názvosloví a dorozumívání při TV je velmi specifické. Pro organizaci a realizaci pohybových činností se používají jak oficiální tělocvičné pojmy, tak různá zkratkovitá pojmenování, smluvená gesta a zvukové signály. Osvojování daných pojmů a dalších prvků dorozumívání v TV je postupné a souvisí s konkrétními pohybovými činnostmi, na jejich základě je žák schopný provádět bezpečně konkrétní činnosti. S danou terminologií by měl být žák seznamován od začátku vzdělávání v TV.

Znalost tělocvičného názvosloví, pokynů, povelů a gest je důležitá pro organizaci a realizaci pohybových činností v TV i při dalším studiu a v životě. Schopnost používat tělocvičné pojmy a další prostředky dorozumění patří k základním znalostem a dovednostem žáka.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJT-PHJ-000-PV1-007
Vykonává jednoduchý pohyb podle vzoru a provede ho podle pokynu.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV5-001
Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů.

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV5-010

Spolupracuje při organizaci pohybových činností ve známých prostorech určených pro realizaci tělesné výchovy.

JJK-CJL-001-ZV5-001

V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

JJK-CJL-001-ZV5-004

Posoudí výpověď v konkrétní situaci a adekvátně reaguje.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV9-006

Používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely, smluvená gesta a signály, samostatně řídí skupinu při pohybové činnosti.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s pokyny, povely a signály spojenými s různými pohybovými činnostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny při rozcvičování - seznámení

Krátký textový popis

- seznamuje se na základě ukázek učitele s pokyny, povely a signály při rozcvičení před pohybovou činností

Organizace: Učitel předvádí cviky a dává žákům pokyny.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozumí pokynům, povelům a signálům spojených s různými pohybovými činnostmi.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny při rozcvičování - porozumění

Krátký textový popis

- rozumí pokynům, povelům a signálům od učitele při rozcvičení před pohybovou činností a předvede cviky

Organizace: Učitel nechává žáky postupně předvádět cviky podle pokynů.

Ilustrace

Název ilustrace

Předcvičování

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ce8a65

Krátký textový popis

Žáci správně reagují na pokyny, názvosloví a předváděné cviky od spolužáků, kteří se střídají v roli předcvičujícího. Tím si rozvíjí pozornost, vizuální a sluchové vnímání, paměť pro názvosloví a motorickou koordinaci, a zároveň si osvojují zodpovědnost a schopnost předcvičovat a dávat jasné instrukce.

Úroveň Splněno

Popis

- Podle pokynů, povelů a signálů vykonává různé pohybové činnosti.
- Se spolužáky společně posoudí soulad cvičení a slovních instrukcí.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny při rozcvičování

Krátký textový popis

- předvede vhodné rozcvičení na začátku pohybové jednotky a současně správně pojmenuje

Podmínky: *Realizuje se při jakékoli pohybové činnosti, kde je třeba ověřit zvládnutí základního osvojovaného tělocvičného názvosloví.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

- schopnost používat tělocvičné názvosloví při komentování cviků
- pochopení a správnou realizaci povelů a pokynů
- aktivitu a samostatnost při cvičení podle popisu cvičení
- schopnost organizovat a vést malou skupinu při rozcvičení, snahu komunikovat a spolupracovat ve skupině

Pozn. Cílem zpětné vazby je, aby žáci porozuměli, která část těla je procvičována a proč, lépe se orientovali v komunikaci o pohybových činnostech, pochopili význam a specifičnost tělocvičného názvosloví pro provádění pohybu, pro organizaci pohybových aktivit, spolupráci, vzájemnou komunikaci a vyjádření vlastního úsudku ve skupině.

Ilustrace

Název ilustrace

Žonglování se šátky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e71d94

Krátký textový popis

Využití šátků je v TV vysoce bezpečné a kreativní. Je vhodné kombinovat jak individuální aktivity ve dvojicích, tak skupinové aktivity. Podobně je možné kombinovat motoricky méně dynamické aktivity s motoricky aktivnějšími. S ohledem na psychomotorický charakter je nutné předpokládat potenciální kompenzaci únavy psychické, jako je koncentrace, ale i motorické, která může mít vliv na úspěšné či neúspěšné zvládání jednotlivých zadaných úkolů.
Zařazení této aktivity je možné již od prvních ročníků, avšak je vhodné snížit počet úkolů a některé zjednodušit. Je vhodné tyto aktivity realizovat i v jiném vnitřním prostředí než v prostředí tělocvičny a je vhodné je zařazovat v režimu školy např. v družině nebo i v jiných vyučovaných předmětech.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

CZB-TEV-002-ZV5-007

Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží a jejich nutné modifikace související s jeho aktivním zapojením – pozná a označí zjevné přestupky proti nim a adekvátně na ně reaguje

Pro motivaci a využití osvojovaných pohybových dovedností jsou v TV na 1. stupni využívány pohybové hry, zjednodušené sportovní hry a různé soutěže. Tyto činnosti mají svá konkrétní pravidla, která slouží k bezproblémové realizaci her a soutěží a k bezpečnosti žáků. Žák by si měl daná pravidla osvojit, dodržovat je a adekvátně reagovat na jejich nedodržování (upozornit na jejich porušování).

Hry a soutěže se řídí společnými pravidly. Znalost těchto pojmů a pravidel i jejich dodržování je pro realizaci daných pohybových činností a pro bezpečnost žáka nezbytná. Je i výrazným prvkem jeho socializace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZEH-000-PV1-004
Dodržuje pravidla her a jiných činností, požaduje dodržování dohodnutých pravidel i od druhých.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV9-007
Dodržuje základní pravidla her a soutěží, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se se základními pravidly her a soutěží.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla přehazované - seznámení

Krátký textový popis

- seznamuje se se základními pravidly přehazované při nácviku herních dovedností
- simulací hry přehazované se za pomocí komentáře učitele seznamuje se základními pravidly

Organizace: Při nácviku herních činností učitel upozorňuje na pravidla. Učitel zorganizuje zjednodušenou hru a na ukázkách žáci zkouší aplikovat pravidla.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zná základní pravidla her a soutěží.
- Rozlišuje základní porušení pravidel.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla přehazované - aplikace

Krátký textový popis

- zná základní pravidla přehazované
- rozlišuje základní porušení pravidel ve hře

Organizace: Učitel zorganizuje hru a žáci aplikují pravidla.

Ilustrace

Název ilustrace

Miniházená

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cec461

Krátký textový popis

Cílem této aktivity je širší zapojení žáků do kontroly dodržování a interpretace pravidel sportovní hry miniházená. Žáci postupně procházejí nejen samotnou znalostní úrovní pravidel, ale i úrovní pochopení, aplikace a analýzy. Přidanou hodnotou aktivity je, že žáci přebírají zodpovědnost díky vzájemnému vysvětlování pravidel a společnému vysvětlování důležitosti jejich dodržování. S pravidly jako obsahem tak pracují na několika kognitivních úrovních, což přináší efektivnější upevnění této znalosti ve struktuře jejich vědění. Principiálně lze potom tuto aktivitu aplikovat i u jiných sportovních her a soutěží.

Úroveň Splněno

Popis

- Dodržuje pravidla her a soutěží a chová se v duchu fair play.
- Uvede a vysvětlí, k jakému porušení pravidel došlo.
- Sleduje hru či soutěž a upozorňuje na porušení pravidel.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla přehazované

Krátký textový popis

• sleduje hru, soutěž a upozorňuje na porušení pravidel (např. předčasné vyběhnutí, nesprávné předání štafety dalšímu žákovi, nesplnění pohybového úkolu, porušení pravidel – faul)

• uvede a vysvětlí, k jakému poručení pravidel došlo

• osvojovaná pravidla dodržuje a chová se v duchu fair-play

Podmínky: *Realizuje se v rámci týmových her a soutěží.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• správné označení porušení pravidel

• vhodné vysvětlení (svými slovy) pravidla, které bylo porušeno

• zda si žák uvědomuje význam a důležitost pravidel ve hře, dodržuje je a chová se v duchu fair-play

Ilustrace

Název ilustrace

Vybíjená

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d3ceed

Krátký textový popis

Následující aktivita je vlastně takovou doplňkovou činností při hraní vybrané (sportovní) hry ve vyučovací jednotce, která zvyšuje kognitivní zapojení a aktivizaci žáků nad rámec hraní samotného. V dalším popisu jej budeme demonstrovat na příkladu vybíjené, ale celý koncept je konstruován tak, aby jej bylo s drobnými modifikacemi možno použít i u jakékoliv jiné hry. Inspirací k vytvoření této aktivity byli sami žáci, neboť řada z nich měla vždycky silnou potřebu vyjadřovat se k průběhu a rozhodování hry, jíž přihlíželi v roli diváka (bez ohledu na to, zda rozhodoval učitel nebo spolužák), což ovšem v té živelné podobě způsobovalo často komplikace a chaos v jejím průběhu. Tato aktivita tomu potom vracela určitý řád a pořádek. Přidanou hodnotou aktivity je, že žáci přebírají zodpovědnost díky participaci na dohlížení dodržování pravidel hry a fair play.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží.

CZB-TEV-002-ZV5-008

Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OV pro inkluzivní vzdělávání v TV

- vhodně používá pomůcky pro měření pohybových výkonů, zaznamená naměřené pohybové výkony a porovná je s předchozími, adekvátně reaguje na podněty vedoucí ke zlepšení, uvádí na základě znalosti svého aktuálního zdravotního stavu pro něj nevhodná cvičení a pohybové činnosti

Jedná se o základní dovednosti v TV i v celém životě při sledování a hodnocení pohybových výkonů. Žák na úrovni 5. ročníku měří vzdálenosti, rychlost pohybu, čas (např. délka a výška skoku, rychlost běhu, plavání, bruslení, jízdy na lyžích, měření úseků hry – poločas, oddechový čas). Zápis výkonu a jeho porovnání s předchozím výkonem žáka souvisí s hodnocením osobního zlepšení. Zlepšení vede přes konkrétní (korektivní) doporučení učitele nebo spolužáků.

Měření a vedení evidence pohybových výkonů a průběhu je důležité pro porovnání vlastních výkonů a jejich následné vyhodnocení. Dlouhodobé využívání evidence a hodnocení výkonů (jejich změny či stagnace) jsou podkladem pro adekvátní reakce a snahu o zlepšení výkonů a tělesné zdatnosti. Zlepšování pohybových výkonů má zejména na 1. stupni motivační charakter.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-POM-000-ZV5-001
Kontroluje použité matematické modely.

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV5-001
Informace a jiná digitální data podle potřeby sdílí se svými blízkými a učiteli.

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-019
Odhadne a změří vhodnými měřidly vzdálenost, čas, hmotnost, objem a teplotu, výsledek měření uvede se správnými jednotkami a zjištěné informace využije v praktických situacích.

INF-INF-001-ZV5-001
Uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na základě dat.

INF-INF-003-ZV5-007
Zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data pro vymezený problém.

MAT-MAT-003-ZV5-007
Orientuje se v rovině a v prostoru.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV9-008
Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s různými způsoby pro změření svého výkonu.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření výkonu v hodu míčkem - seznámení

Krátký textový popis

- seznamuje se s různými způsoby pro změření svého výkonu v hodu míčkem

Organizace: Učitel při nácviku hodu seznamuje žáky se způsoby pro změření a záznamu svého výkonu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zkouší různé způsoby pro změření svého výkonu.
- Seznamuje se s vhodnými aplikacemi pro změření (zaznamenání) pohybové činnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření výkonu v hodu míčkem - způsoby

Krátký textový popis

• zkouší různé způsoby pro změření svého výkonu (př. označení vzdálenostních pásem na dopadové ploše)

• zápis vzdáleností pokusů do vlastní tabulky (označení výsledného minima a maxima)

• pokusy hodu pravou a levou rukou, s rozběhem a bez rozběhu apod., porovnávání jednotlivých vlastních výkonů a vyvození souvislostí

Organizace: Učitel dává žákům prostor, aby žáci mohli ve dvojicích zkoušet měřit a zaznamenávat vlastní výkony. Učitel upozorňuje na zásady bezpečnosti, aby se žáci nepohybovali v místech dopadu míčku.

Ilustrace

Název ilustrace

Sportovní deník

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a9b8e6

Krátký textový popis

Žáci dokážou s pomocí jednoduchých digitálních nástrojů (aplikací) pravidelně zaznamenávat své výkony a pocity z vybraných pohybových aktivit na konci vyučovacích jednotek. Budou schopni sledovat svůj pokrok, reflektovat své pocity spojené s výkony a rozvíjet zodpovědnost za svůj sportovní růst a celkovou pohodu.
Zařazení této aktivity je vhodné až ve vyšších ročnících 1. stupně základního vzdělávání.

Úroveň Splněno

Popis

• Změří svůj výkon.

• Vybere a použije vhodnou aplikaci pro změření (zaznamenání) pohybové činnosti.

• Změřený výkon zaznamená a porovná se svým předchozím výkonem.

• Uvede, co je možnou příčinou zlepšení či zhoršení výkonu.

• Rozhodne o zařazení pohybových činností do denního režimu, které povedou ke zlepšení (udržení) daného výkonu při dalším měření.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření výkonu v hodu míčkem - reflexe

Krátký textový popis

• Změří svůj výkon.

• Vybere a použije vhodný způsob pro změření (zaznamenání) hodu míčkem.

• Změřený výkon zaznamená a porovná se svým předchozím výkonem a s různými variantami (pokusy hodu pravou a levou rukou, s rozběhem a bez rozběhu apod.)

• Uvede, co je možnou příčinou zlepšení či zhoršení výkonu a která vyzkoušená varianta je podle žáka nejefektivnější.

• Rozhodne o zařazení pohybových činností do denního režimu, které povedou ke zlepšení (udržení) daného výkonu

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

- správné změření výkonu
- správný záznam
- správné zhodnocení výkonu (porovnání s předchozím a dalšími variantami)
- vhodný výběr prostředků pro očekávané zlepšení výkonu

Organizace: Učitel upozorňuje na zásady bezpečnosti, aby se žáci nepohybovali v místech dopadu míčku.

Ilustrace

Název ilustrace

Kruhový trénink

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/045ef8

Krátký textový popis

Tato aktivita je dobrá pro sledování rozvoje síly, vytrvalosti, rychlosti i koordinace. Jelikož je úroveň označena jako „Splněno“, znamená to, že žáci s kruhovým tréninkem i s jednotlivými cviky pracují dlouhodobě. Rozumí tomu, co je kruhový trénink, umí technicky přiměřeně jednotlivé cviky provést, dodržují bezpečnost při cvičení i přesunech z jednotlivých stanovišť. Aktivitu proto doporučujeme ve vyšších ročnících 1. stupně základní školy. Ideální je co nejmenší počet žáků na jednom stanovišti. Zejména pokud bude hodně stanovišť, doporučujeme provádět měření jen na některých z nich. Na ostatních stanovištích se mohou žáci např. zaměřovat na zlepšení techniky, aby s ohledem na věk měli přiměřenou zátěž a neublížili si tím, že se budou snažit podat maximální výkon jen kvůli snaze být co nejlepší. Aktivitu lze provádět v tělocvičně i na hřišti, podle toho pak učitel volí cviky. Podle cviku a počtu žáků také může na jednom stanovišti vykonávat cvik zároveň více žáků.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Měří dle pokynů pohybové výkony a porovnává je s výkony přechozími.

Ilustrace

Název ilustrace

Kruhový trénink

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/045ef8

Krátký textový popis

Tato aktivita je dobrá pro sledování rozvoje síly, vytrvalosti, rychlosti i koordinace. Jelikož je úroveň označena jako „Splněno“, znamená to, že žáci s kruhovým tréninkem i s jednotlivými cviky pracují dlouhodobě. Rozumí tomu, co je kruhový trénink, umí technicky přiměřeně jednotlivé cviky provést, dodržují bezpečnost při cvičení i přesunech z jednotlivých stanovišť. Aktivitu proto doporučujeme ve vyšších ročnících 1. stupně základní školy. Ideální je co nejmenší počet žáků na jednom stanovišti. Zejména pokud bude hodně stanovišť, doporučujeme provádět měření jen na některých z nich. Na ostatních stanovištích se mohou žáci např. zaměřovat na zlepšení techniky, aby s ohledem na věk měli přiměřenou zátěž a neublížili si tím, že se budou snažit podat maximální výkon jen kvůli snaze být co nejlepší. Aktivitu lze provádět v tělocvičně i na hřišti, podle toho pak učitel volí cviky. Podle cviku a počtu žáků také může na jednom stanovišti vykonávat cvik zároveň více žáků.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CZB-TEV-002-ZV5-009

Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

Metodická podpora

Komentář

Čestné jednání při TV (v duchu fair play) představuje na 1. stupni především pomoc, spolupráci, ohleduplnost a respekt k ostatním. Žák respektuje pohybovou úroveň jiných žáků, je schopný jim při realizaci pohybových činností pomoci a povzbudit je.

Čestné soupeření v duchu fair play je jedním ze základních morálních přínosů tělesné výchovy a sportu. Uplatňování čestného jednání, vzájemné ohleduplnosti, pomoci a spolupráce při pohybových činnostech je významným přínosem TV pro rozvoj osobnosti žáka, který je přenositelný do běžného každodenního života.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ASO-000-PV1-004
Ovlivňuje směřování společné činnosti.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-001-ZV5-003
Uvede příklady dokládající, že člověk, společnost a příroda se navzájem ovlivňují, že každý může svým chováním působit na životní prostředí.

CJS-CJS-002-ZV5-009
Rozpozná v modelových situacích, které právo člověka bylo porušeno nebo jaká povinnost byla zanedbána.

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-025
Předvede v modelové situaci základní techniky odmítnutí návykových látek a posoudí vliv návykových látek a závislostního chování na zdraví člověka.

CJS-CJS-005-ZV5-030
Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CZB-TEV-002-ZV5-007
Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s principy fair play.

Ilustrace

Název ilustrace

Principy fair play - seznámení

Krátký textový popis

- při nácviku i hře (př. přehazovaná) se seznamuje s principy fair play (učitel dbá na etické jednání žáků)
- uvede (předvede), jak by mělo vypadat správné etické jednání při konkrétních situacích, které nastanou (učitel koordinuje komunikaci žáků a rozvíjí emoční inteligenci)

Organizace: Učitel organizuje hru, dbá na etické jednání žáků, koordinuje komunikaci žáků a rozvíjí emoční inteligenci žáků.

Úroveň Na cestě

Popis

- Koriguje své jednání v duchu fair play.
- Uvědomuje si rozdílnost pohybových dovedností, předpokladů a zájmů ostatních.

Ilustrace

Název ilustrace

Přehazovaná – fair play

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/4adee8

Krátký textový popis

Žáci při hře Přehazovaná jednají v duchu fair play a respektují pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních spoluhráčů i protihráčů. Učí se aktivně budovat pozitivní vztahy a kvalitně se podílet na spolupráci ve skupině, což vede k inkluzivnímu hernímu prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Principy fair play - uvědomění

Krátký textový popis

- koriguje své jednání v duchu fair play
- označí nevhodné jednání a zdůvodní, v čem byla porušena práva a povinnosti (učitel v takových situacích vede žáka, na modelových situacích s žáky předvede vhodnější reakci)
- uvědomuje si rozdílnost pohybových dovedností, předpokladů a zájmů ostatních - např. žáci při nácviku nahrávek spolupracují a učí se navzájem (dochází k rozvoji slušné komunikace, tolerance, spolupráce)

Organizace: Učitel organizuje hru, dbá na etické jednání žáků, koordinuje komunikaci žáků a na modelových situacích s žáky nacvičí vhodnější reakci. Učitel nechává žáky spolupracovat ve dvojicích nebo skupinách.

Úroveň Splněno

Popis

- Jedná v duchu fair play.
- Respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.
- Zhodnotí své jednání i jednání dalších účastníků při utkání, soutěži, společné činnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Principy fair play - reflexe

Krátký textový popis

- zhodnotí své jednání při utkání, soutěži, společné činnosti (před zahájením, v průběhu, po ukončení)
- zhodnotí své jednání i jednání členů vlastního týmu, jiného týmů, popř. rozhodčích, diváků

Podmínky: *Realizuje se v podmínkách týmových her nebo soutěží.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

- chování žáků před utkáním, během něj a po utkání
- schopnost adekvátně reagovat na své jednání a na jednání ostatních spolužáků
- dovednost spolupráce, komunikace a respektu k druhým
- samostatné hodnocení vlastního jednání i jednání ostatních

Ilustrace

Název ilustrace

Barevná vybíjená

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/89fc91

Krátký textový popis

Žáci při hře vybíjená jednají v duchu fair play a respektují pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních, a to i v kontextu míčů s různými funkcemi. Jsou schopni zhodnotit své jednání i jednání dalších účastníků během hry a aktivně přispívat k pozitivní a inkluzivní atmosféře. Tato aktivita ukazuje, jak je důležité zapojení všech žáků a fair play, aby hra dávala smysl.
Reflexi aktivity (hodnoticí listy a rozbor) je možné realizovat poté ve třídě v rámci komunitních kruhů v souvislosti s osobnostní a sociální výchovou.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Jedná v duchu fair play, včetně respektu k ostatním žákům.

CZB-TEV-002-ZV5-010

Spolupracuje při organizaci pohybových činností ve známých prostorech určených pro realizaci tělesné výchovy.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- spolupracuje podle pokynů učitele (asistenta pedagoga) při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých prostorách určených pro realizaci tělesné výchovy

Organizace prostoru a činností je specifickou složkou bezpečné a bezproblémové realizace pohybových činností ve školní TV i při mimoškolních aktivitách. Žák by měl být schopný adekvátně reagovat na pokyny k organizaci prostoru i činností a spolupracovat při přípravě s ostatními.

Spolupráce při organizaci prostoru a pohybových činností je jedním ze základních předpokladů bezpečné realizace pohybových činností, především týmových. Společná organizace TV může výrazně napomáhat vzájemné spolupráci, proto je vhodné ji zařazovat do TV již od 1. stupně základního vzdělávání.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-JAR-000-PV1-009
Formuluje instrukce a předá je ostatním.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV5-001
Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává.

KOS-VZT-000-ZV5-001
Rozvíjí vztahy s ostatními.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-022
Dodržuje pravidla bezpečného pohybu a pobytu v různém prostředí, prokáže zodpovědné jednání při styku s neznámými osobami, předměty a látkami.

CJS-CJS-005-ZV5-030
Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

CZB-TEV-002-ZV5-006
Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV9-010
Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s konkrétním prostorem pro realizaci pohybových dovedností.
- Sleduje přípravu na pohybovou činnost v oblasti materiální, fyziologické a mentální.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava na pohybovou činnost - seznámení

Krátký textový popis

Žák sleduje a názorně se seznamuje (s ukázkami a koordinací učitele) s přípravou na pohybovou činnost v oblasti:

- materiální: příprava prostoru, potřebného náčiní či nářadí a pomůcek (př. florbal - florbalové hole, branky, mantinely, prevence rizik - např. vyčnívající lavičky apod.);
- fyziologické: zahřátí svalů a rozcvičení celého těla (celkové a také zaměřené na připravovanou pohybovou činnost), dynamický strečink;
- mentální: uvědomění si smyslu pohybové činnosti a její význam pro zdraví a rozvoj těla, motivace k pohybové činnosti, případné překonání obav.

Organizace: Učitel ukazuje žákům vhodnou přípravu na pohybovou činnosti a koordinuje žáky.

Úroveň Na cestě

Popis

• Zvažuje vhodnost přípravy konkrétního prostoru pro realizaci pohybových dovedností.

• Uvažuje a plánuje přípravu na pohybovou činnost v oblasti materiální, fyziologické a mentální.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava na pohybovou činnost - aplikace

Krátký textový popis

Žák zvažuje, plánuje a předvede přípravu na pohybovou činnost v oblasti:

• materiální: příprava prostoru, potřebného náčiní či nářadí a pomůcek (př. florbal - florbalové hole, branky, mantinely, prevence rizik - např. vyčnívající lavičky apod.);

• fyziologické: zahřátí svalů a rozcvičení celého těla (celkové a také zaměřené na připravovanou pohybovou činnost), dynamický strečink;

• mentální: uvědomění si smyslu pohybové činnosti a její význam pro zdraví a rozvoj těla, motivace k pohybové činnosti, případné překonání obav.

Organizace: Učitel dává prostor žákům naplánovat a předvést přípravu na pohybovou činnost (rozcvička vedená žáky, příprava potřebných pomůcek skupinkami žáků, atd.).

Ilustrace

Název ilustrace

Štafety

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6a9480

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí pohybové schopnosti žáků a zároveň podporuje spolupráci a dodržování pravidel. Žáci soutěží v týmových štafetách, při nichž plní obratnostní úkoly s využitím sportovních pomůcek, jako jsou kužely, kruhy nebo lavičky.

Úroveň Splněno

Popis

• Spolupracuje při organizaci pohybových činností s ohledem na konkrétní prostor pro realizaci pohybových dovedností.

• Podílí se na materiální, fyziologické a mentální přípravě na pohybovou činnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava na pohybovou činnost

Krátký textový popis

Žák spolupracuje a podílí se na přípravě na pohybovou činnost v oblasti:

• materiální: příprava prostoru, potřebného náčiní či nářadí a pomůcek (př. florbal - florbalové hole, branky, mantinely, prevence rizik - např. vyčnívající lavičky apod.);

• fyziologické: zahřátí svalů a rozcvičení celého těla (celkové a také zaměřené na připravovanou pohybovou činnost), dynamický strečink;

• mentální: uvědomění si smyslu pohybové činnosti a její význam pro zdraví a rozvoj těla, motivace k pohybové činnosti, případné překonání obav.

• volí podle zadaných pokynů správný a bezpečný způsob (spolupráci) přenášení a uspořádání nářadí, náčiní pro organizaci prostoru a pohybových činností

• volí podle zadaných pokynů správný a bezpečný způsob (spolupráci) ukládání nářadí, náčiní po ukončení pohybových činností

Ilustrace

Název ilustrace

Hra na vlajky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d02721

Krátký textový popis

Žáci dokážou společně volit a uplatňovat taktické varianty v průběhu „Hry na vlajky“, reagovat na měnící se herní situace a efektivně komunikovat v týmu pro dosažení společného cíle (získání soupeřovy vlajky a ochrana vlastní). Budou schopni analyzovat herní situace, předvídat jednání soupeře a přizpůsobovat svou strategii pro optimální výkon a pozitivní herní zážitek.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Podílí se na organizaci pohybových činností ve známých prostorách určených pro realizaci tělesné výchovy.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CZB-TEV-002-ZV9-006

Používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely, smluvená gesta a signály, samostatně řídí skupinu při pohybové činnosti.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- používá osvojované tělocvičné názvosloví, správně reaguje na pokyny, povely a signály, s ohledem na svoje možnosti vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost

Tělocvičné názvosloví a dorozumívání při TV je velmi specifické. Používají se jak oficiální tělocvičné pojmy, tak různá zkratkovitá pojmenování, smluvená gesta a zvukové signály pro organizaci a realizaci pohybových činností. Osvojování daných pojmů a dalších prvků dorozumívání v TV souvisí s konkrétními pohybovými činnostmi. Na 2. stupni by měl žák reagovat nejen na pokyny a povely, ale i na různé signály, gesta používaná v TV (např. na gesta a signály rozhodčího při sportovních hrách).

Specifické názvosloví, konkrétní gesta a signály zpřesňují, zjednodušují a zkracují dorozumívání v TV a také usnadňují organizaci a bezpečnost pohybových činností. Znalost tělocvičného názvosloví je důležitá jak pro dalším studium, tak pro běžný život, především pro společné rekreační pohybové aktivity, porozumění sportovním zprávám v tisku i pro sledování sportovních přenosů v televizi a na různých platformách v digitálním prostoru. Schopnost používat tělocvičné pojmy patří k základním znalostem a dovednostem žáka.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV5-006

Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Vzdělávací oblasti

CZB-VZB-001-ZV9-001
Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

JJK-CJL-001-ZV9-001
Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Reaguje na pokyny, povely a signály spojenými s pohybovou činností.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny při rozcvičování - reakce

Krátký textový popis

- reaguje na pokyny, povely a signály při rozcvičení před pohybovou činností
- předvádí cviky dle pokynů a ukázky

Organizace: Učitel předvádí cviky a dává žákům pokyny.

Úroveň Na cestě

Popis

- Rozumí a pojmenuje pokyny, povely a signály spojené s pohybovou činností.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny při rozcvičování - předvedení

Krátký textový popis

- předvádí cviky dle pokynů
- používá správné názvosloví cvičení

Organizace: Učitel nechává žáky postupně předvádět cviky, předcvičovat ostatním žákům a pojmenovávat cviky.

Ilustrace

Název ilustrace

Komunikace ve volejbale

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/1842e9

Krátký textový popis

Žáci rozumí, správně pojmenují a reagují na klíčové pokyny, povely a signály spojené s volejbalovou hrou, včetně rozhodcovských gest. Díky tomu si rozvíjejí pozornost, rychlé rozhodování a efektivní komunikaci a spolupráci na hřišti, což jim pomáhá uplatňovat osvojené pohybové dovednosti v týmové hře.

Aktivita je provázaná s postupným dlouhodobým nácvikem herních dovedností a porozuměním pravidlům volejbalu.

Úroveň Splněno

Popis

- Sestaví a vede krátké rozcvičení s ohledem na následující pohybovou činnost.
- Používá správné tělocvičné názvosloví.
- Organizuje skupinu, dává instrukce, kontroluje a opravuje provedení cvičení spolužáků.

Ilustrace

Název ilustrace

Pokyny při rozcvičování - organizace

Krátký textový popis

- sestaví a vede krátké rozcvičení s ohledem na následující pohybovou činnost
- používá správné názvosloví cvičení
- organizuje skupinu, dává instrukce, kontroluje a opravuje provedení cvičení spolužáků

Podmínky:

Realizuje se v tělocvičně nebo jiném vhodném prostředí, kde je předcvičujícího dobře slyšet.

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

- volbu adekvátních cviků s ohledem na aktivitu, která bude následovat (znalost efektu konkrétních cviků)
- použití správného názvosloví cvičení a její aktivní používání při cvičení
- soulad předváděného pohybu a slovního popisu
- organizaci skupiny
- zda žák zaznamenává a je schopen korekce chyb u sebe i ostatních
- zda žák identifikuje, které části těla procvičuje a rozumí smyslu daného cvičení
- iniciativu při organizaci činností, komunikaci a zpětnou vazbu ve skupině

Pozn. Cílem je propojit teoretické znalosti s jejich praktickým využitím a rozvojem klíčových kompetencí – aby žáci pochopili funkci jednotlivých svalových skupin a význam jejich posilování/protahování pro udržení zdravého pohybového aparátu, uvědomili si specifičnost tělocvičného názvosloví a jeho význam pro přesnou komunikaci a bezpečné provádění pohybu a posílili schopnost konstruktivní komunikace a zpětné vazby ve skupině.

Ilustrace

Název ilustrace

Skupinová rozcvička

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa1aa9

Krátký textový popis

Žáci sestaví a povedou krátké rozcvičení s ohledem na následující pohybovou činnost. Budou používat správné názvosloví, organizovat skupinu, dávat jasné instrukce, kontrolovat a korigovat provedení cviků u sebe i u spolužáků. Zároveň budou rozumět smyslu a efektu jednotlivých cviků a prokážou iniciativu v komunikaci a vedení. Smyslem této aktivity je u žáků podpořit zodpovědnost za vlastní přípravu před jakoukoli pohybovou činností nejen v tělesné výchově.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Reaguje správně na základní pokyny, povely, signály a vykonává podle nich individuální i týmovou pohybovou činnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Skupinová rozcvička

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/aa1aa9

Krátký textový popis

Žáci sestaví a povedou krátké rozcvičení s ohledem na následující pohybovou činnost. Budou používat správné názvosloví, organizovat skupinu, dávat jasné instrukce, kontrolovat a korigovat provedení cviků u sebe i u spolužáků. Zároveň budou rozumět smyslu a efektu jednotlivých cviků a prokážou iniciativu v komunikaci a vedení. Smyslem této aktivity je u žáků podpořit zodpovědnost za vlastní přípravu před jakoukoli pohybovou činností nejen v tělesné výchově.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CZB-TEV-002-ZV9-007

Dodržuje základní pravidla her a soutěží, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží a jejich nutné modifikace související s jeho aktivním zapojením, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům, vysvětlí, proč jsou v rozporu s pravidly

Pro motivaci a využití osvojovaných pohybových dovedností jsou v TV na 2. stupni využívány různé typy her a soutěží. Tyto činnosti mají svá konkrétní pravidla, která slouží k bezproblémové realizaci her a soutěží a k bezpečnosti žáků. Žáci by měli daná pravidla znát, dodržovat je, v případě porušení pravidel tuto situaci rozpoznat (upozornit na ni) a adekvátně reagovat na jejich nedodržování. Měli by být schopni i vysvětlit, k jakému porušení pravidel došlo a proč není možné ho tolerovat.

Hry a soutěže se řídí společnými pravidly. Znalost těchto pojmů a pravidel je pro společnou a bezpečnou realizaci pohybových činností nezbytná. Je důležitá i jako prvek socializace při organizování a realizaci společných pohybových činností mimo školu a v osobním životě. Jejich znalost umožňuje s porozuměním vnímat informace o sportu a sledovat přenosy sportovních soutěží.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV5-007
Dodržuje základní pravidla jednoduchých her a soutěží, adekvátně reaguje na zjevné přestupky.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001
Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KOB-ODP-000-ZV9-001
Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV9-007
Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-009
Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CZB-VZB-003-ZV9-011
Chová se zodpovědně, předvídavě a bezpečně ve škole, v neznámém prostředí i v prostředí virtuální reality, při styku s neznámými osobami, zvířaty a nebezpečnými předměty.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se se základními pravidly her a soutěží.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla basketbalu - seznámení

Krátký textový popis

- seznamuje se se základními pravidly basketbalu při nácviku herních dovedností (např. pravidla driblinku při jeho nácviku)
- na základě ukázky basketbalového utkání se za pomocí komentáře učitele seznamuje se základními pravidly

Organizace: Při nácviku herních činností učitel upozorňuje na pravidla. Učitel zorganizuje zjednodušenou basketbalovou hru a žáci zkouší aplikovat pravidla. Případně učitel přehraje a komentuje videoukázku basketbalového utkání (může být realizováno před zahájením celého tématu v běžné třídě ještě před přesunem do tělocvičny nebo s využitím přenosného projektoru v tělocvičně).

Úroveň Na cestě

Popis

- Zná základní pravidla osvojovaných her a soutěží.
- Rozlišuje základní porušení pravidel.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla basketbalu - uvědomění

Krátký textový popis

• zná základní pravidla basketbalu

• rozlišuje základní porušení pravidel (při nácviku, při zjednodušené hře)

Organizace: Při nácviku herních činností učitel upozorňuje na pravidla. Učitel zorganizuje zjednodušenou basketbalovou hru a žáci aplikují pravidla.

Ilustrace

Název ilustrace

Softbal ve školní tělesné výchově – zjednodušená pravidla a nácvik

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ee241e

Krátký textový popis

Tento materiál představuje zjednodušenou formu softbalu vhodnou pro školní tělesnou výchovu. Zaměřuje se na bezpečný nácvik základních herních dovedností, podporu týmové spolupráce a rozvoj fair play. Umožňuje flexibilní přizpůsobení pravidel dle schopností žáků, převzetí odpovědnosti v rámci role v týmu a za dodržování pravidel. Nabízí tak moderní a dynamickou alternativu k tradičním míčovým hrám, která zaujme široké spektrum žáků.

Úroveň Splněno

Popis

• Dodržuje pravidla her a soutěží a chová se v duchu fair play.

• Uvede a vysvětlí, k jakému porušení pravidel došlo.

• Sleduje hru či soutěž a upozorňuje na porušení pravidel.

Ilustrace

Název ilustrace

Pravidla basketbalu

Krátký textový popis

• označí porušení pravidel hry, soutěže

• vysvětlí, k jakému porušení pravidel došlo

Podmínky:

• *Dvě družstva hrají utkání a žáci sami hru řídí. Právě nehrající žáci sledují hru konkrétního družstva a zaznamenávají všechny přestupky proti pravidlům. (Učitel zasahuje jen v případě, že se nemohou dohodnout.)*

• *Před výměnou hráčů jsou přestupky pojmenovány a zhodnoceny.*

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• znalost pravidel realizované hry nebo soutěže

• schopnost rozpoznat porušení pravidel během hry

• správnost pojmenování konkrétních přestupků proti pravidlům

• argumentace, proč dané jednání porušuje pravidla

• zda došlo při opakované hře k menšímu počtu porušení pravidel

• reakce jednotlivců na změny v pravidlech během hry

• uvědomění si významu daných pravidel

Pozn. Cílem je, aby si žák uvědomoval význam a důležitost dodržování pravidel a aplikoval tuto znalost i do běžného života.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozhodčí basketbalu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3ab589

Krátký textový popis

Žáci aktivně dodržují základní pravidla basketbalu při hře. Rozpoznají přestupky proti herním pravidlům, správně je označit písknutím či gestem a srozumitelně vysvětlit, v čem došlo k jejich porušení z pozice rozhodčího. Tato aktivita posílí jejich smysl pro fair play, objektivitu a schopnost řešit konflikty spravedlivě.

Předpokladem je, že žáci mají osvojené alespoň základní herní dovednosti a vyzkoušeli si již basketbalovou hru, kdy utkání řídil učitel jako rozhodčí.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zná a dodržuje základní pravidla her a soutěží, rozpozná, když dojde k jejich porušení.

CZB-TEV-002-ZV9-008

Zaznamená a zhodnotí s pomocí dostupných technologií pohybový výkon, na základě zjištěných výsledků a dalších podnětů usiluje o jeho zlepšení.

Metodická podpora

Komentář

Znění alternativního OVU pro inkluzivní vzdělávání v TV

- změří a zaznamená pohybové výkony v různých pohybových činnostech, porovnává a zhodnotí kvalitu pohybové dovednosti, rozpozná správné a chybné provedení pohybové dovednosti u sebe i jiných a podle podnětů (učitele, asistenta pedagoga, spolužáků) usiluje o jejich zlepšení, v relevantních situacích pak upozorní na činnosti či podmínky, které jsou v rozporu s jeho zdravotním stavem, projeví dostatek kompetencí pro jejich úpravu potřebnou pro účast v nich

Jedná se o základní dovednosti v TV i v celém životě při sledování a hodnocení pohybových výkonů, bez nich provádění pohybových činností ztrácí smysl. Žák na úrovni 2. stupně měří vzdálenosti, rychlost pohybu, čas (např. délka a výška skoku, rychlost běhu, plavání, bruslení, jízdy na lyžích, měření úseků hry – poločas, oddechový čas), počítá dosažené body, branky, posuzuje správné provedení pohybu atd. Zápis výkonu a jeho porovnání s předchozím výkonem žáka má motivační, ale i praktický význam pro život – vede k hodnocení osobních výkonů a k rozhodnutí o jejich dalším zlepšování, které se ve škole děje na základě korektivních doporučení učitele či vzájemného hodnocení žáků. V současné době expanze digitálních přístrojů a aplikací by se mělo zjednodušit jak měření činností, tak jejich záznam a vyhodnocování. Žák by měl dané způsoby měření umět používat. Měření výkonů by nemělo být cílem TV, ale prostředkem pro cílený rozvoj pohybových dovedností a tělesné zdatnosti.

Měření pohybových výkonů a jejich evidence je důležitá pro porovnání vlastních výkonů a jejich následné vyhodnocení. V současné době už žáci mohou využívat k měření i digitální technologie a pomocí různých programů sdílet své pokroky i mezi sebou (pokud budou chtít). Dlouhodobé využívání evidence a hodnocení výkonů (jejich změny či stagnace) vede k adekvátní reakci žáků a snaze o zlepšení výkonů. Měření pohybových výkonů a jejich zaznamenávání na 2. stupni má nejen motivační charakter, ale především praktický dopad při vytváření celoživotního návyku pravidelného sledování a vyhodnocování tělesné zdatnosti jako základního ukazatele kvality zdraví v průběhu celého života.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV5-008
Měří pohybové výkony a na základě pokynů učitele či porovnání výkonů s předchozími na ně adekvátně reaguje.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV9-001
Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KOS-ODO-000-ZV9-001
Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV9-003
Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

INF-INF-001-ZV9-001
Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

MAT-MAT-002-ZV9-004
Využívá k odhadu, měření a porovnávání nestandardní a standardní jednotky délky, obsahu a objemu.

MAT-MAT-004-ZV9-012
Vypočítá a interpretuje základní charakteristiky souboru dat.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s dalšími způsoby pro změření svého výkonu.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření výkonu v běhu na 60 m - seznámení

Krátký textový popis

- seznamuje se s dalšími způsoby pro změření svého výkonu v běhu na 60 m (videozáznam zaměřený na techniku běhu s možnostmi zpomalení/zastavení záznamu, čas celého běhu, čas akcelerace - běhu prvních 20 m, atd.)

Organizace: Učitel při nácviku techniky běhu seznamuje žáky s dalšími způsoby pro změření a záznamu svého výkonu v běhu.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zkouší různé způsoby pro změření svého výkonu.
- Seznamuje se s vhodnými aplikacemi pro změření (zaznamenání) pohybové činnosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření výkonu v běhu na 60 m - způsoby

Krátký textový popis

• zkouší různé způsoby pro změření svého výkonu (videozáznam zaměřený na techniku běhu s možnostmi zpomalení/zastavení záznamu, čas celého běhu, čas akcelerace - běhu prvních 20 m, atd.)

• seznamuje se s vhodnými aplikacemi pro změření (zaznamenání) pohybové činnosti (stopky, video, atd.)

Organizace: Učitel dává žákům prostor, aby žáci mohli ve dvojicích zkoušet měřit a zaznamenávat vlastní výkony.

Ilustrace

Název ilustrace

Stoj na rukou (reciproční didaktický řídicí styl)

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e6c6b6

Krátký textový popis

Tato cvičební aktivita využívá peer-to-peer výuku a kriteriální hodnocení pro nácvik stoje na rukou. Žáci pracují ve trojicích, kde si střídají role: aktivního cvičence, záchrany a pozorovatele s funkcí zpětné vazby. Učí se tak nejen provádět cvik, ale i poskytovat strukturovanou a konstruktivní zpětnou vazbu pomocí předem daného checklistu. Učitel působí jako mentor, který sleduje a usměrňuje kvalitu zpětné vazby. Na závěr aktivity žáci provádí sebereflexi a společně hledají řešení pro zlepšení svého výkonu. Cílem je, aby si žáci uvědomili své silné a slabé stránky a aktivně se podíleli na procesu učení.

Úroveň Splněno

Popis

• Změří svůj výkon.

• Vybere a použije vhodnou aplikaci pro změření (zaznamenání) pohybové činnosti.

• Změřený výkon zaznamená a porovná se svým předchozím výkonem.

• Uvede, co je možnou příčinou zlepšení či zhoršení výkonu.

• Rozhodne o zařazení pohybových činností do denního režimu, které povedou ke zlepšení (udržení) daného výkonu při dalším měření.

• Usiluje o zlepšení pohybového výkonu.

Ilustrace

Název ilustrace

Měření výkonu v běhu na 60 m - reflexe

Krátký textový popis

Běh na 60 m

Podmínky:

Realizuje se na atletické dráze nebo na jiné vhodné trati.

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• videozáznam běhu spolužáka - rozbor techniky běhu (využití zastavení či zpomalení záznamu) a doporučení opatření pro zlepšení

• výběr odpovídající pomůcky pro měření času běhu

• správné odečtení naměřeného času

• zápis výkonu v předem domluvených a naměřených hodnotách (s využitím digitálních aplikací)

- zhodnocení výkonu při porovnání s předchozím – zlepšení, stagnace, zhoršení výkonu (případně hledání souvislostí mezi různými variantami techniky běhu a naměřeného výkonu)
- volba a realizace vhodných pohybových činností a jejich zařazení do pohybového režimu, které povedou ke zlepšení výkonu

Ilustrace

Název ilustrace

Videoanalýza sprintu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/39b653

Krátký textový popis

Žáci s pomocí videozáznamu zaznamenají a zhodnotí svou techniku rychlého běhu. Na základě zjištěných chyb a s využitím zpětné vazby (od učitele i spolužáků) budou usilovat o zlepšení své techniky a následně svůj výkon v rychlém běhu. Aktivita posílí jejich sebereflexi, analytické myšlení a schopnost efektivní spolupráce v týmu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Měří pohybové výkony, porovnává je s výkony přechozími a usiluje o jejich zlepšení.

CZB-TEV-002-ZV9-009

Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

Metodická podpora

Komentář

Fair play jednání na 2. stupni zdůrazňuje čestné jednání, spolupráci a vzájemnou pomoc, uplatňování práv a povinností při hrách a soutěžích, samostatné rozpoznávání situací, kdy je porušováno čestné jednání, respekt k pohybové úrovni jiných žáků, kdy odlišnost může vycházet ze sociálního či zdravotního znevýhodnění. Žák by si měl být vědom toho, že k olympijským myšlenkám patří i ochrana přírody při pohybových činnostech, ochrana majetku a zdraví atd.

Jednání v duchu fair play je jedním ze základních morálních přínosů tělesné výchovy a sportu. Je významným přínosem TV pro celkový rozvoj osobnosti žáků, který je přenositelný do běžného každodenního života.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV5-009

Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

KPP-TYM-000-ZV9-001

Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-005

Podílí se na návrhu způsobu obnovy nebo ochrany cenného nebo člověkem narušeného území v regionu a posoudí možné dopady navrženého opatření.

CAS-VKO-001-ZV9-003

Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

CZB-VZB-001-ZV9-001

Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

CZB-VZB-003-ZV9-013

Uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika zneužívání legálních i nelegálních návykových látek se životní perspektivou člověka, vysvětlí rizika a dopady závislostního chování.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s principy fair play při náročnějších pohybových činnostech.
- Uvede (předvede), jak by mělo vypadat správné etické jednání.

Ilustrace

Název ilustrace

Principy fair play - seznámení

Krátký textový popis

- při nácviku i hře (př. fotbal) se seznamuje s principy fair play (učitel dbá na etické jednání žáků)
- uvede (předvede), jak by mělo vypadat správné etické jednání při konkrétních situacích, které nastanou (učitel koordinuje komunikaci žáků a rozvíjí emoční inteligenci)

Organizace: Učitel organizuje hru, dbá na etické jednání žáků, koordinuje komunikaci žáků a rozvíjí emoční inteligenci žáků.

Úroveň Na cestě

Popis

- Koriguje své jednání v duchu fair play.
- Označí nevhodné jednání a zdůvodní, v čem byla porušena práva a povinnosti.
- Uvědomuje si rozdílnost pohybových dovedností, předpokladů a zájmů ostatních.

Ilustrace

Název ilustrace

Principy fair play - uvědomění

Krátký textový popis

- koriguje své jednání v duchu fair play
- označí nevhodné jednání a zdůvodní, v čem byla porušena práva a povinnosti (učitel v takových situacích vede žáka, na modelových situacích s žáky předvede vhodnější reakci)

• uvědomuje si rozdílnost pohybových dovedností, předpokladů a zájmů ostatních - např. žáci s vyšší úrovní fotbalových dovedností při nácviku ve dvojicích učí žáky s minimálními dovednosti (dochází k rozvoji slušné komunikace, tolerance, spolupráce, zapojení individuálního potenciálu všech žáků)

Organizace: Učitel organizuje hru, dbá na etické jednání žáků, koordinuje komunikaci žáků a na modelových situacích s žáky nacvičí vhodnější reakci.

Ilustrace

Název ilustrace

Vrstevnické učení – fotbal

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5811ba

Krátký textový popis

Cílem této aktivity je, aby žáci při fotbalových herních činnostech naplňovali myšlenky respektu k odlišnostem a podpory znevýhodněných osob. Budou se aktivně učit a učit ostatní, pomáhat si navzájem a vytvářet pozitivní a inkluzivní atmosféru, kde se každý cítí ceněný a má možnost se zlepšovat.
Vrstevnické učení je vhodné využívat právě v případech a hrách, kdy pozorujeme velké rozdíly v pohybových dovednostech žáků.

Úroveň Splněno

Popis

• Jedná v duchu fair play.

• Respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

• Zhodnotí své jednání i jednání dalších účastníků při utkání, soutěži, společné činnosti.

• Uvede, jaký vliv může mít eticky nevhodné a vhodné jednání na jiné sportovce.

• Podporuje znevýhodněné osoby.

• Jedná se zásadami pro ochranu přírodního prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Principy fair play - uplatňování

Krátký textový popis

Podmínky:

Realizuje se v podmínkách probíhající hry nebo soutěže.

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• správné zhodnocení dobrého a nevhodného jednání

• korekci daného jednání

• názory na vliv takového jednání na průběh i bezpečnost pohybových činností

• uplatňování zásad čestnosti a slušného chování při organizaci vlastní činnosti

Pozn. Je vhodné realizovat (za přítomnosti učitele TV) i na sportovních kurzech a v hodinách jiných vyučovacích předmětů, než je TV – ve Výchově k občanství, Osobnostní , sociální, etické a kariérové výchově, v třídnických hodinách atd.

Ilustrace

Název ilustrace

Olympijský fotbal

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7b5f93

Krátký textový popis

Žáci dokážou při fotbalové hře naplňovat olympijské myšlenky čestného soupeření a respektu k odlišnostem. Budou schopni podporovat spolužáky s různými dovednostmi, aktivně přispívat k pozitivní a inkluzivní atmosféře na hřišti a překonávat osobní i týmové výzvy s důrazem na fair play a vzájemnou pomoc.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Jedná v duchu fair play, respektuje při pohybových činnostech jiné žáky, jejich odlišné předpoklady a zájmy.

CZB-TEV-002-ZV9-010

Spolupracuje při organizaci prostoru a pohybových činností ve známých i méně známých prostorech určených pro realizaci pohybových činností.

Metodická podpora

Komentář

Pohybové činnosti nejsou organizovány jen v tělocvičně nebo na hřišti školy, žáci se v průběhu výuky dostávají k pohybovým činnostem realizovaným v přírodě, v horském zimním terénu, případně na kole, na lodi atd. Nová prostředí znamenají i jiné postupy a pravidla pro organizaci bezpečné pohybové činnosti. Žák by měl být schopný pomoci při organizaci prostoru a pohybových činností i v jiných podmínkách, než je škola.

Spolupráce při organizaci prostoru a pohybových činností je jedním ze základních předpokladů účelné a bezpečné realizace individuálních i týmových pohybových činností. Společná organizace v TV ve škole i v prostředí letní a zimní přírody může významně napomáhat vzájemné spolupráci žáků, proto je vhodné ji zařazovat do TV i na 2. stupni v nových podmínkách a při nových činnostech. Schopnost samostatně se podílet na organizaci pohybových činností je vhodná nejen pro další pohybové učení při návazném studiu, ale i při organizaci rekreačních pohybových činností v dalším životě.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CZB-TEV-002-ZV5-010

Spolupracuje při organizaci pohybových činností ve známých prostorech určených pro realizaci tělesné výchovy.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

KOS-VZT-000-ZV9-001

Rozšiřuje okruh vztahů.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-008

Zhodnotí význam přírody pro život člověka na základě vědeckých důkazů a s využitím konkrétních příkladů.

CZB-VZB-001-ZV9-001

Posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých s využitím příkladů přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Seznamuje se s konkrétním prostorem pro realizaci pohybových dovedností.
- Sleduje přípravu na pohybovou činnost v oblasti materiální, fyziologické a mentální.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava na pohybovou činnost - seznámení

Krátký textový popis

Žák sleduje a názorně se seznamuje (s ukázkami a koordinací učitele) s přípravou na pohybovou činnost v oblasti:

- materiální: příprava prostoru, potřebného náčiní či nářadí a pomůcek (př. florbal - florbalové hole, branky, mantinely, prevence rizik - např. vyčnívající lavičky apod.);
- fyziologické: zahřátí svalů a rozcvičení celého těla (celkové a také zaměřené na připravovanou pohybovou činnost), dynamický strečink;
- mentální: uvědomění si smyslu pohybové činnosti a její význam pro zdraví a rozvoj těla, motivace k pohybové činnosti, případné překonání obav.

Organizace: Učitel ukazuje žákům vhodnou přípravu na pohybovou činnosti a koordinuje žáky.

Úroveň Na cestě

Popis

- Zvažuje vhodnost přípravy konkrétního prostoru pro realizaci pohybových dovedností.
- Uvažuje a plánuje přípravu na pohybovou činnost v oblasti materiální, fyziologické a mentální.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava na pohybovou činnost - plánování

Krátký textový popis

Žák zvažuje, plánuje a předvede přípravu na pohybovou činnost v oblasti:

- materiální: příprava prostoru, potřebného náčiní či nářadí a pomůcek (př. florbal - florbalové hole, branky, mantinely, prevence rizik - např. vyčnívající lavičky apod.);
- fyziologické: zahřátí svalů a rozcvičení celého těla (celkové a také zaměřené na připravovanou pohybovou činnost), dynamický strečink;
- mentální: uvědomění si smyslu pohybové činnosti a její význam pro zdraví a rozvoj těla, motivace k pohybové činnosti, případné překonání obav.

Organizace: Učitel dává prostor žákům naplánovat a předvést přípravu na pohybovou činnost (rozcvička vedená žáky, příprava potřebných pomůcek skupinkami žáků, atd.).

Ilustrace

Název ilustrace

Orientační běh

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/8b1b1f

Krátký textový popis

Ilustrační příklad je zaměřen na rozvoj schopnosti žáků spolupracovat při organizaci pohybových aktivit v různých prostorách. Prostřednictvím orientačního běhu v prostředí školy a jejího okolí se žáci učí připravovat a organizovat pohybovou aktivitu nejen pro sebe, ale i pro spolužáky. Aktivita navazuje na předchozí práci s mapou a základními orientačními dovednostmi, které si žáci osvojili při výuce zeměpisu a v rámci školních výletů.
Přestože žáci již mají zkušenosti s orientací podle mapy ve známém prostředí školního areálu, v tomto ilustračním příkladu posouvají své dovednosti na vyšší úroveň tím, že sami organizují celou aktivitu od přípravy prostoru, rozmístění kontrol až po realizaci orientačního běhu pro své spolužáky. Tím se učí spolupracovat při organizaci pohybových činností jak ve známém prostředí školy, tak i v méně známém okolí (park, les, okolí školy).

Úroveň Splněno

Popis

• Spolupracuje při organizaci pohybových činností s ohledem na konkrétní prostor pro realizaci pohybových dovedností.

• Podílí se na materiální, fyziologické a mentální přípravě na pohybovou činnost.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava na pohybovou činnost - organizace

Krátký textový popis

Žák zvažuje, plánuje a předvede přípravu na pohybovou činnost v oblasti:

• materiální: příprava prostoru, potřebného náčiní či nářadí a pomůcek (př. florbal - florbalové hole, branky, mantinely, prevence rizik - např. vyčnívající lavičky apod.);

• fyziologické: zahřátí svalů a rozcvičení celého těla (celkové a také zaměřené na připravovanou pohybovou činnost), dynamický strečink;

• mentální: uvědomění si smyslu pohybové činnosti a její význam pro zdraví a rozvoj těla, motivace k pohybové činnosti, případné překonání obav;

• organizuje sportovní turnaj (př. florbal - žáci si ve vzájemné spolupráci zorganizují v rámci vyučovací jednotky turnaj, rozdělí se do srovnatelných týmů, odhadnou potřebný čas utkání vzhledem k délce vyučovací jednotky, vymyslí systém turnaje, atd.);

• dohlíží na základní pravidla dané sportovní hry (žáci si vyzkouší postupně funkci rozhodčího);

• označí a upozorní na přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení (žáci při zahlášení porušení pravidel jsou sami schopni identifikovat přestupek).

Žáci mohou zorganizovat turnaj mezi třídami:

• zajistí realizaci a propagaci turnaje

• vyhodnotí a propaguje na úrovni školy výsledky turnaje

Podmínky:

Připravuje se v podmínkách školy či jiného vhodného sportoviště. Pro organizaci turnaje je možné využít tematických dnů ve škole (např. sportovní den na konci školního roku apod.)

Žáci mohou k přípravě využít volný čas nebo po dohodě s jinými vyučujícími prostor v jiných vyučovacích předmětech (informatika, matematika, výtvarná výchova aj.).

K propagaci lze využít školní rozhlas, časopis, web, nástěnky.

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• návrh organizace (zda žáci sledují všechny potřebné aspekty pro realizaci turnaje)

- materiální, časovou a organizační přípravu
- průběh turnaje (průběh utkání, rozhodování, záznam výsledků)
- vyhodnocení výsledků (ocenění vítězů)

Ilustrace

Název ilustrace

Školní florbalový turnaj

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6d37c2

Krátký textový popis

Školní florbalový turnaj představuje dynamickou událost, která překračuje rámec pouhé sportovní soutěže. Žáci se zde naplno ponoří do komplexní realizace celé akce, a to prostřednictvím skupinových postupů. Turnaj posiluje pocit sounáležitosti napříč celou školní komunitou, neboť spojuje žáky různých ročníků a tříd v rámci jednoho společného zážitku.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Spolupracuje při organizaci pohybových činností v prostorách určených pro realizaci pohybových činností.

CZB-TEV-002-ZV9-011

Vyhledá a prezentuje informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

Metodická podpora

Komentář

Sledování informací o pohybových činnostech ve škole či o sportovních akcích v blízkém okolí je na 2. stupni doplňováno sledováním informací o pohybových činnostech a sportovním dění v širším měřítku (v ČR, ve světě). Informace o sportu jsou každodenně široce prezentované v médiích a je vhodné jim alespoň rámcově rozumět a orientovat se v nich (především v těch, které žáky zajímají).

Informace o sportovním dění jsou součástí všeobecného rozhledu. Proto je vhodné zaměřovat zájem žáků nejen na informace o pohybových činnostech ve škole a blízkém okolí, ale i v ČR, Evropě, ve světě a učit žáky s nimi pracovat a objektivně je hodnotit. Stejně jako politické, ekonomické, společenské, kulturní a jiné informace přispívají i informace o dění ve sportu k pochopení řady otázek ve vztazích mezi lidmi i ve vztazích jednotlivých zemí navzájem.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-UMK-000-ZV9-001

Rozpoznává estetickou a obsahovou hodnotu uměleckých děl a kulturních projevů, oceňuje jejich význam jako prostředků komunikace a sdílí své názory s ostatními.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-010

Kriticky posuzuje dění ve svém regionu, v České republice a ve světě.

INF-INF-001-ZV9-001

Získá z dat informace, interpretuje data získaná pro řešení konkrétního problému.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Diskutuje o aktuálním sportovní dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Sportovní dění - diskuze

Krátký textový popis

- v rámci úvodu daného tématu hodiny (např. atletika) učitel s žáky diskutuje o aktuálním sportovní dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě

Úroveň Na cestě

Popis

- Vyhledá informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Sportovní dění - vyhledávání

Krátký textový popis

- vyhledá informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě na dané téma (např. atletika)

Organizace: Vyhledání informace žákem může proběhnout v rámci krátké domácí přípravy či přípravy ve spolupráci s jiným předmětem (např. informatika, český jazyk, dějepis, výchova ke zdraví aj.). Žákovi nemusí být přiděleno více témat. Je možné realizovat v rámci projektové výuky.

Ilustrace

Název ilustrace

Sport v našem okolí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7b4332

Krátký textový popis

Žáci vyhledávají a prezentují klíčové informace o sportovním dění v jejich bezprostředním okolí (škola, obec/město). Dále pak informace o možnostech, jak se do něj zapojit jako divák nebo aktivní sportovec. Všechny tyto informace pak přehledně zpracují na plakát na nástěnku. Tato aktivita rozvíjí jejich mediální gramotnost, lokální povědomí a schopnost vizuální prezentace.
Vyhledání informace žákem může proběhnout v rámci krátké domácí přípravy. Realizace je možná ve spolupráci s jiným předmětem (např. výtvarná výchova, informatika, český jazyk, občanská výchova, výchova ke zdraví aj.). Je vhodné realizovat v rámci projektové výuky.

Úroveň Splněno

Popis

- Vybere ze samostatně zvoleného zdroje informace o úspěších místních, českých, světových sportovců za vybrané období v daném sportu.
- Prezentuje informace o aktuálním sportovním dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

Ilustrace

Název ilustrace

Sportovní dění - reflexe

Krátký textový popis

• vybere ze samostatně zvoleného zdroje informace o úspěších (neúspěších) českých sportovců za vybrané období

• zhodnotí dosažené výsledky a porovná je s nejlepšími výsledky našich sportovců v daném sportu v dávné či nedávné historii

• u nově vznikajících sportů se zamyslí nad jejich potenciálem a porovná je s obdobnými historickými sporty

Podmínky:

Je vhodné realizovat ve vazbě na jiné vyučovací předměty (informatika, český jazyk, dějepis, výchova ke zdraví aj.)

Je možné realizovat v rámci projektové výuky.

Učitel sleduje, hodnotí a poskytuje zpětnou vazbu:

• aktuálnost vybraných informací

• úplnost zadaného výběru informací

• práce se zdroji informací (kritické myšlení)

• hodnocení daných výkonů ve společné diskusi

Ilustrace

Název ilustrace

Sportovní událost

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f7d110

Krátký textový popis

Žáci vyhledají, vyberou a prezentují klíčové informace o úspěších vybraných českých nebo světových sportovců za určité období. Vyhledání informace žákem může proběhnout v rámci krátké domácí přípravy. Realizace je možná ve spolupráci s jiným předmětem (např. výtvarná výchova, informatika, český jazyk, občanská výchova, výchova ke zdraví aj.). Je vhodné realizovat v rámci projektové výuky.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Diskutuje o aktuálním sportovní dění ve škole, v obci, regionu, ČR, ve světě.

CSP

Člověk, jeho osobnost a svět práce

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk, jeho osobnost a svět práce v základním vzdělávání systematicky rozvíjí sociálně-emocionální dovednosti žáka a dovednosti pro řízení vlastní kariéry. Podporuje žáka v sebepoznání, v plánování a reflektování vlastního rozvoje, posilování vlastní odolnosti a zvládání náročných situací, rozvíjení dobrých vztahů s druhými.

Významným cílem je postupná příprava žáka na celoživotní kariérový rozvoj, na další vzdělávací cestu a na svět práce. Vzdělávací oblast pomáhá porozumění dynamickému vývoji světa práce, významu celoživotního vzdělávání, podporuje úspěšný přechod mezi vzděláváním a prací, zvládání životních a kariérových změn. Přispívá také k získání zkušenosti s praktickými činnostmi a k rozvoji zručnosti žáka.

Vzdělávací obsah je členěný do vzdělávacích oborů **Osobnostní a sociální výchova** a **Polytechnická výchova a praktické činnosti**.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Osobnostní a sociální výchova** rozvíjí pozitivní sebepojetí žáka, odolnost vůči stresu, sebepoznání a sebeorganizaci. Věnuje se rozvoji pozitivního vnímání druhých lidí, komunikaci a zvládání konfliktů, prosociálního a etického chování. Zaměřuje se na kariérový rozvoj, využívání příležitostí v oblasti vzdělávání a práce, rovnováhu mezi volným časem a prací. Podporuje systematickou práci s osobním portfoliem. Žák si utváří pozitivní postoje k sobě, k druhým lidem, k vlastnímu rozvoji, učení i dalšímu vzdělávání a světu práce.

Vzdělávací obor **Polytechnická výchova a praktické činnosti** přispívá k rozvoji žáka v oblasti zručnosti, tvořivosti a získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti. Prostřednictvím integrace souvisejících vědeckých disciplín (STEM) podporuje žáka v aktivním a přínosném využívání techniky v životě. Praktické činnosti jsou příležitostí také pro osobní rozvoj žáka.

OSV

Osobnostní a sociální výchova

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor Osobnostní a sociální výchova zahrnuje také etický a kariérový rozvoj žáka. Kontinuálně, průběžně na 1. a 2. stupni, systematicky a komplexně rozvíjí potřebné znalosti, dovednosti, hodnoty, postoje, které explicitně podporují odolnost žáka vedoucí ke zvládání běžných i náročných životních situací.

Obor rozvíjí praktickými, zkušenostními přístupy sebereflektivní, seberegulační a psychohygienické dovednosti, interakční, komunikační a prosociální chování. Základní psychosociální dovednosti jsou primární prevencí a základem pro duševní zdraví, podporují motivaci k učení a ve spojení s kariérovými dovednostmi odpovídají současnému celostnímu pojetí kariéry. Obor přispívá k sebepoznání a ke kvalitě života žáka. Podporuje sociálně-emocionální dovednosti, odpovědný přístup k sobě i druhým, k seberozvoji a celoživotnímu učení, k zapojení se v měnící se společnosti a světě práce. Specifikem oboru je to, že učivem je žák sám, stává se jím konkrétní žákovská skupina a stávají se jím běžné situace každodenního života, včetně těch budoucích. Obor vytváří prostor pro to, aby mohl žák v bezpečném prostředí a s oporou reflektovat, rozvíjet či regulovat způsoby prožívání a chování. Vytváří příležitost pro zkoušení, objevování a získávání vhodných mechanismů reagování na vnitřní a vnější svět.

Obsah vzdělávacího oboru Osobnostní a sociální výchova je rozdělený do tří tematických okruhů:

- **Osobnostní rozvoj**
- **Sociální a etický rozvoj**
- **Kariérový rozvoj**

Osobnostní rozvoj se zaměřuje zejména na sebepojetí žáka, sebepoznávání, zvládání stresu a náročných situací, efektivní strategie učení, sebeorganizaci a plánování vlastního rozvoje. **Sociální a etický rozvoj** se věnuje

sociálně-emocionálním dovednostem, sociální komunikaci a interakci v různorodých situacích, mezilidským vztahům a prosociálnímu chování. **Kariérový rozvoj** se vztahuje k objevování, rozhodování a plánování ve vlastním kariérovém směřování, k hodnotám a příležitostem spojeným se světem práce.

Na obou stupních jsou zohledněné individuální charakteristiky žáka a jeho zkušenosti, osobnostní a sociální vývoj, charakter třídy (skupiny) ad. Nedílnou součástí oboru je rozvíjení sebehodnocení žáka, práce s portfoliem pro zachycení osobního a kariérového pokroku a formativní zpětná vazba respektující individuální podobu učení. Ve výuce jsou využívány také dovednosti a znalosti žáka z neformálního vzdělávání. Rozvoj sociálně-emocionálních dovedností probíhá kontinuálně v každém ročníku základního vzdělávání. Vybraná témata jsou v případě potřeby připravována ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm.

001

Osobnostní rozvoj

Charakteristika tematického okruhu

Osobnostní rozvoj je zaměřený na sebepojetí žáka, sebepoznávání, zvládání stresu a náročných situací, efektivní strategie učení, sebeorganizaci a plánování vlastního rozvoje.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CSP-OSV-001-ZV5-001

Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na sebepoznání žáka, podporuje jeho seberegulaci (jak kontroluji, ovládám a upravuji své chování a jednání) a seberealizaci (co dokážu). S tématem žák pracuje prostřednictvím zkušeností. Zaměřuje se na to, co se mu daří a jaké jeho vlastnosti mu k tomu pomohly, co by chtěl dokázat (např. v rámci svého učení). V aktivitách zaměřených na sebepoznání rozvíjí vztah k sobě, sebedůvěru a sebepřijetí.

Rozvoj sebepojetí, uvědomění si toho, kdo jsem, jaký mám vztah k sobě, co dokážu, jak se chovám a jednám vůči sobě a druhým, má významnou preventivní funkci (podporuje wellbeing ve všech jeho dimenzích – fyzické, emoční, kognitivní, sociální a duchovní). Vytváří předpoklady pro plánování a ovlivňování svého budoucího životního směřování. Téma předpokládá citlivé pedagogické vedení v bezpečné atmosféře. V případě potřeby lze do spolupráce zahrnout školní poradenské pracoviště.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-SAE-000-PV1-001
Odloučí se na určitou dobu od rodičů a blízkých a je aktivní i bez jejich opory.

DJP-SAE-000-PV1-002
Orientuje se v základních emocích a pocitech.

DJP-SAE-000-PV1-003
Vhodně projevuje emoce vůči sobě, blízkým a cizím osobám.

DJP-SAE-000-PV1-006
Vyrovná se s neúspěchem.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV5-001

Respektuje pravidla bezpečného zacházení s digitálními zařízeními i daty a zásadami zdraví neohrožujícího chování v digitálním prostředí.

KOS-SEB-000-ZV5-001

Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001

Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV5-003

Uplatňuje osvojované postupy vedoucí k rozvoji tělesné zdatnosti, k duševní a sociální pohodě, k pozitivnímu naladění, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou zátěží.

UAK-HTD-001-ZV5-001

Zapojuje se aktivně do her, cvičení a tvořivých činností, v nichž získává, upevňuje a rozvíjí základní reprodukční, interpretační i tvůrčí dovednosti.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV9-001

Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-OSV-001-ZV9-003

Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

CSP-OSV-001-ZV9-004

Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

CSP-OSV-001-ZV9-005

Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Poznává různé osobnostní vlastnosti a dovednosti.
- Poznává a zkouší pojmenovat kladné osobnostní vlastnosti a dovednosti postav v příběhu/modelových situacích.
- Zkouší pojmenovat jaké činnosti ve škole jsou pro něj snadné a jaké obtížné, a jaké vlastnosti a dovednosti mu mohou pomoci.

Ilustrace

Název ilustrace

Ukázka silných stránek

Krátký textový popis

Seznámení s různými pozitivními vlastnostmi přispívajícími k příjemné atmosféře ve třídě. Zadání lze opakovat či obměňovat za účelem rozšíření slovníku vlastností a silných stránek. Nejprve učitel vybere určitý počet silných stránek (např. těch, které v chování žáků rozpoznává nebo naopak ty, které ve třídě potřebuje podpořit). Společně s žáky pomocí diskuze vyvodí, jaký význam tyto vlastnosti nesou a jakým způsobem mohou být prospěšné.

Zadání pro žáky

Ve skupině po 3 společně připravte krátkou scénku, ve které se pokusíte co nejlépe vystihnout vylosovanou silnou stránku. Úkolem ostatních bude scénku pozorovat, popsat a určit, o jakou silnou stránku se jednalo. Společně s 2 dobrovolníky můžeme ukázat, jak by scénka měla vypadat. Zadání dále můžeme nechat volné nebo nabídnout vybrané prostředí.

Úroveň Na cestě

Popis

• Poznává své osobnostní vlastnosti a dovednosti a v rámci nich své silné stránky.

• Navrhuje jakou vybranou osobnostní vlastnost nebo dovednost má postava v příběhu a jak pomohla postavě v příběhu.

• Navrhuje jaké osobnostní vlastnosti a dovednosti pomáhají ve zvládání běžných i náročných situací ve školním i mimoškolním prostředí, zkouší si v modelových situacích upravovat svoje chování.

• Poznává, co ho ve školních nebo zájmových činnostech baví a jaké osobnostní vlastnosti a dovednosti díky nim rozvíjí.

• Naslouchá zpětné vazbě k rozvoji svých osobnostních vlastností a dovedností, kterou dostává od druhých a zkouší popsat, jak tuto zpětnou vazbu využije.

• Komunikuje o svých potřebách při učení a zkouší postupy učení, které mu vyhovují.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje schopnost, které si vážím

Krátký textový popis

Žáci si na pracovní list pojmenují popíší a namalují svou vybranou schopnost, které si váží. Vyplňování pracovního listu předchází diskuze o tom, co jsou to schopnosti, kterých si ceníme (dělají nás výjimečné, každý má nějakou dovednost nebo vlastnost, kterou může přispět, kterou rozvíjí sebe či ostatní). Zadání pro žáka: “Zamysli se, v čem se ti daří, co máš hodně rád/a, co ti přináší hodně radosti, co slýcháš jako ocenění od druhých nebo co tě vystihuje. Svou vybranou schopnost pojmenuj a popiš, na protější stránku můžeš svou schopnost nakreslit.” Žákům je vhodné dát dostatek času a podpůrnými otázkami vést k určení vybrané schopnosti, případně vyzvat k pomoci spolužáky.

Po samostatné činnosti následuje reflexe otázkami “jak se vám plnilo zadání? Bylo to spíše jednoduché nebo těžké?”. Zároveň s dobrovolnou nabídkou svou vybranou schopnost sdílet, popsat ostatním a ukázat svoje zpracování. Nejprve můžeme vést krátkou diskuzi nad benefity takového sdílení.

Ilustrace

Název ilustrace

Osobnostní vlastnosti v příběhu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/97d570

Krátký textový popis

Žáci nejprve poznávají a vytváří různé vlastnosti, které jsou jim blízké. Poté každý vytvoří krátký příběh, ve kterém se jedna vybraná vlastnost projeví jako silná stránka, protože hrdina v tomto příběhu díky této vlastnosti někomu či něčemu pomůže.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpoznává a pojmenuje vybrané osobnostní vlastnosti a dovednosti a v rámci nich své silné stránky.

• Na příkladu osobního pokroku rozpoznává a pojmenuje, jaké osobnostní vlastnosti a dovednosti mu k jeho dosažení pomohly.

• Rozpoznává možnosti využití svých vybraných silných stránek při zvládání běžných i náročných situací ve školním i mimoškolním prostředí.

• Navrhuje, co by chtěl ve školních nebo zájmových činnostech dokázat a jaké osobnostní vlastnosti a dovednosti k tomu může využít, jaké potřebuje rozvinout.

• Naslouchá zpětné vazbě k rozvoji svých osobnostních vlastností a dovedností, kterou dostává od druhých, a rozlišuje, s čím z toho (ne)souhlasí a proč.

• V modelové situaci upravuje své chování na základě znalosti svých osobnostních vlastností a dovedností.

• Pojmenuje vlastní silné stránky a v modelové situaci ilustruje jejich využití při zvládání náročných situací.

Ilustrace

Název ilustrace

Dopis budoucímu já

Krátký textový popis

Napíše dopis obsahující doporučení svému budoucímu já, čeho by mělo ve školní práci nebo zájmové činnosti v určitém časovém horizontu dosáhnout a jaké osobnostní vlastnosti nebo dovednosti k tomu potřebuje rozvinout.

Sdílí své zkušenosti s formulováním dopisu, jak se mu dařilo formulovat, čeho chce dosáhnout, co při tom bylo obtížné.

Je určený časový horizont, kdy si dopis přečte.

“Moje vlastnosti mi pomáhají”

• Prostřednictvím vyprávění (nebo různého kreativního vyjádření) žák popíše, jak mu jeho silné osobnostní vlastnosti a dovednosti pomohly v dosažení konkrétního úspěchu.

• V modelových situacích ilustrujících běžné náročné situace ve škole, doma nebo zájmové činnosti identifikuje osobnostní vlastnosti, které mohou pomoci s jejich zvládáním.

• Na konkrétních příkladech uvede, jakou zpětnou vazbu získává a s čím ve svém hodnocení druhými souhlasí a v čem naopak ne, svůj souhlas/nesouhlas zdůvodní.

Ilustrace

Název ilustrace

Co jsou to silné stránky?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9a2f24

Krátký textový popis

Zadání žáky vede k porozumění konceptu silných stránek, zároveň k sebereflexi vlastních silných a slabých stránek. Aktivita využívá diskuze, práce ve dvojicích, i práci individuální. Sebereflektivní část lze zapojovat do výuky po dobu několik dní tak, aby měli žáci příležitost k dlouhodobějšímu pozorování.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná na příkladech své osobnostní vlastnosti, své silné stránky, a jejich prvky uplatňuje ve svém jednání.

Ilustrace

Název ilustrace

Osobnostní vlastnosti v příběhu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/97d570

Krátký textový popis

Žáci nejprve poznávají a vytváří různé vlastnosti, které jsou jim blízké. Poté každý vytvoří krátký příběh, ve kterém se jedna vybraná vlastnost projeví jako silná stránka, protože hrdina v tomto příběhu díky této vlastnosti někomu či něčemu pomůže.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CSP-OSV-001-ZV5-002

Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, uplatňuje základní postupy předcházení stresu, jeho zmírňování a vyhledání pomoci.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení se zaměřuje na rozpoznávání svého prožívání a působení stresu (reakce organismu, která se projevuje v těle, vnímání, myšlení, emocích a chování). Směruje žáka k základním účinným technikám, jak vnímat své prožívání a předcházet stresu nebo jak ho regulovat, a jejich aplikaci v konkrétních situacích. Součástí je také rozvoj dovednosti rozpoznat závažnost situace a vyhledat vhodný zdroj pomoci při řešení problémů, které žák nedokáže vyřešit vlastními silami.

Aplikace účinných technik předcházení a zvládání stresu je základní dovedností pro podporu osobní životní spokojenosti. Celospolečensky náročné situace (události jako pandemie, válečné konflikty, environmentální problémy atd.) zvyšují potřebu věnovat se dovednostem regulace stresu a budování psychické odolnosti.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-SAE-000-PV1-002
Orientuje se v základních emocích a pocitech.

DJP-SAE-000-PV1-006
Vyrovná se s neúspěchem.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

KOS-WEL-000-ZV5-001
Pojmenovává vlastní potřeby k dosažení všestranné pohody (wellbeing).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-005-ZV5-031
Plánuje vlastní denní režim a uplatňuje v něm základní zdravotně preventivní návyky.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV9-002
Uplatňuje strategie zvládání zátěže, předcházení a řešení náročných situací, včetně vyhledání pomoci.

CSP-OSV-003-ZV9-014

Reflektuje význam udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem, různými rolemi v životě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- V modelových situacích poznává různost náročných situací a jejich možných vlivů na sebe.
- Rozvíjí všímavost k projevům svého prožívání (na úrovni těla, myšlení a emocí).
- Zkouší si poznat projevy stresu u sebe sama (na úrovni těla, myšlení a emocí).
- Na příkladech poznává činnosti a situace, které mu působí stres, a postupy, které mu mohou pomoci.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj den jako mapa pocitů

Krátký textový popis

Žák si uvědomuje různé náročné situace a jejich vliv na své prožívání. Rozvíjí všímavost ke svým pocitům, tělesným reakcím, myšlenkám a emocím. Jednoduše pojmenovává své pocity a popisuje situace, které je vyvolaly. Rozvíjí uvědomění souvislosti mezi konkrétními situacemi a svým prožíváním.

Zadání pro žáky:

- Představte si svůj běžný všední den. Na papír nakreslete jednoduchou časovou osu (např. ráno, dopoledne, po obědě, večer).
- U každé části dne zaznamenejte barevně či obrázkově, jaké pocity jste zažívali (např. slunce – radost, mrak – smutek, bouřka – stres).

Společná diskuse o tom, jak se naše pocity během dne mění, a zkoušíme popsat, co je mohlo způsobit (např. „Cítil jsem se napjatě, protože jsem si nebyl jistý kolik je hodin.“)

Zpětná vazba, jak mohou vznikat náročně situace, jak je prožíváme, jak se nám daří popsat své prožívání.

Úroveň Na cestě

Popis

- Poznává projevy emocí dle jejich intenzity.
- Všímá si svého prožívání a jeho změn.
- Popíše nejčastější projevy stresu (na úrovni těla, myšlení a emocí).
- Popíše nejčastější situace, které u něj mohou vyvolávat stres ve škole, doma a v zájmových aktivitách.
- Poznává a zkouší využívat různé techniky regulace stresu (senzomotorické - využívající pohyb a smysly; vztahové - sdílení, získání emocionální podpory druhého, kognitivní - pozitivní vnitřní dialog a regulace myšlením).
- Poznává zdroje pomoci v různých náročných situacích a zkouší v modelové situaci různé způsoby požádání o pomoc.

Ilustrace

Název ilustrace

Objevování stresových signálů

Krátký textový popis

Žáci popisují nejčastější projevy stresu (na úrovni těla, myšlení a emocí).

Zadání pro žáky

Každý si na čistý papír načrtne postavičku tak, aby měla hodně prostoru okolo hlavy a dalo se psát jak do postavy, tak do jejího okolí.

Úkolem je představit si nějakou běžnou stresující situaci a vyplnit projevy stresu, které na sobě znám (na úrovni těla - psané dovnitř postavy; na úrovni myšlení - zaznamenané okolo hlavy; a na úrovni emocí - psané okolo těla). Žáci mohou zadání přizpůsobit své kreativitě, některé projevy např. nakreslit.

Příklad zpracování:

tělo - bušení srdce, pocení, třes rukou

myšlení - chaotické myšlenky, negativní myšlenky, “tunelové vidění”

emoce - strach, nervozita, vztek

Sdílení zkušenosti, v jakých podobách se stres může projevit, jak se podařilo tyto podoby objevovat a pojmenovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj ostrov pohody

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a08ded

Krátký textový popis

Žáci si v této aktivitě vytvářejí vlastní sadu osvědčených postupů k regulaci stresu. Žáci pojmenovávají a sdílí vlastní potřeby, identifikují, co jim přináší klid, radost a pohodu.

Úroveň Splněno

Popis

• Na příkladech ze školního i mimoškolního prostředí ilustruje různé projevy a intenzitu základních emocí.

• Popíše různé projevy svého prožívání a jeho změn (na úrovni těla, myšlení a emocí).

• Popíše projevy stresu u sebe a u druhých osob.

• Diskutuje o pro něj potenciálně stresujících situacích ve škole i mimo školu.

• Využívá vybrané základní techniky uvědomění vlastního prožívání, včetně regulace stresu, například pohybové aktivity, dechová cvičení, svalové uvolnění, využívání seberegulačních pomůcek, sdílení, vnitřní dialog.

• V modelové situaci navrhne vhodné strategie pro předcházení stresu, řešení náročných situací.

• Navrhne vhodné zdroje pomoci ve vybraných životních situacích (rozlišuje situace, kdy lze o pomoc požádat vrstevníka a kdy je třeba o pomoc požádat dospělou osobu) a v modelové situaci si vyzkouší požádání o pomoc.

Ilustrace

Název ilustrace

Zamračený obličej

Krátký textový popis

Žáci si prohlédnou například obrázek zamračeného dítěte (varianta je i předvedení výrazu tváře zamračeného člověka). Zadáním je pojmenovat, co nejvíce možností, proč může mít postava špatnou náladu, a co nejvíce způsobů, jak jí náladu zlepšit. Jaká může být intenzita emoce, jaká různá může být.

Žáci diskutují, co je pro ně osobně špatná nálada, zda jí nějak čelí, a pokud ano, jak. Mohou shrnout, co lidem může pomoci zlepšit náladu.

Další rozšíření:

Žáci vyhodnotí míru závažnosti problému (zda je schopen jej řešit sám/s pomocí vrstevníka/s pomocí dospělého) a ve skupině předvedou postup, jak požádat o pomoc.

Žáci v rámci skupinové práce vytvoří komiks pro mladší žáky popisující postup vhodného řešení náročné situace včetně vhodného postupu požádání o pomoc.

Ve cvičných aktivitách spojených s reflexí se žáci učí konkrétním technikám obrany proti zátěži (např. poznávání napětí ve vlastním těle, dechová cvičení, vizualizační techniky, svalové uvolňování a používání pozitivního vnitřního dialogu). Žák aplikuje vybranou techniku na konkrétní situaci ve škole, zapíše si své zkušenosti a sdílí svá zjištění.

Ilustrace

Název ilustrace

Vzhůru do oblak

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/b28b28

Krátký textový popis

Aktivita pomáhá žákům rozpoznat projevy stresu a vyzkoušet si jednoduché techniky, jak s ním pracovat. Pomocí zklidnění, pracovního listu, dechových a pohybových technik si děti vytvoří vlastní sadu nástrojů, které mohou využít v náročných situacích. Probíhá zážitkově, s důrazem na sdílení, reflexi a aktivní zapojení žáků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, v modelových situacích přiměřeně uplatňuje základní postupy předcházení stresu a vyhledání pomoci.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CSP-OSV-001-ZV9-001

Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na komplexní uvědomění a reflexi sebepojetí, které zahrnuje sebepoznání (kdo jsem), sebehodnocení (jaký mám vztah k sobě), seberegulaci (jak kontroluji, ovládám a usměrňuji své chování a jednání), seberealizaci (co dokážu, jak jednám) ve fyzickém a digitálním prostředí. Žák s tématem pracuje prostřednictvím celostního poznávání sebe sama (osobnostních vlastností, dovedností, emocionality, zažitých projevů chování, potřeb, hodnot, vztahů aj.) a identifikace svých silných stránek a výzev pro svůj další rozvoj. Seznamuje se s různými způsoby sebepoznávání, které může dál rozvíjet. Reflektuje projevy, příčiny a důsledky sníženého sebevědomí a sebepřeceňování v chování.

Kontinuální rozvoj sebepojetí, uvědomění si toho, kdo jsem, jaký mám vztah k sobě a druhým, podporuje wellbeing, úspěšné zapojení ve společnosti i světě práce. S tématem je potřeba zacházet citlivě a v bezpečném prostředí. V případě potřeby lze spolupracovat se školním poradenským pracovištěm.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV5-001

Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-ZAP-000-ZV9-001

Účelně a uvážlivě sdílí data a informace v digitálním prostředí s cílem osobního růstu, podpory školní či zájmové komunity nebo za účelem týmové práce na školních projektech.

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-004-ZV9-014

Reflektuje svůj vztah k přírodě na základě aktivit podporujících environmentální senzitivitu, ocenění rozmanitosti a chápání evoluční příbuznosti lidí a ostatních organismů.

CAS-VKO-001-ZV9-001

Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-001-ZV9-002

Zdůvodní svůj žebříček hodnot a způsoby jeho uplatňování v různých životních situacích.

CAS-VKO-001-ZV9-004

Zhodnotí, co nebo kdo má vliv na něj a na jeho rozhodování ve fyzickém a v digitálním prostředí.

CSP-OSV-003-ZV9-013

Rozpoznává relevantní vzdělávací a pracovní příležitosti pro své kariérové plánování.

CZB-TEV-001-ZV9-003

Samostatně uplatňuje osvojené postupy ke zlepšení či udržení své tělesné zdatnosti, duševní a sociální pohody, k překonávání námahy a obtíží spojených s tělesnou a psychickou zátěží.

UAK-HTD-001-ZV9-003

Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- poznává sám sebe a vybírá si ze souboru vlastností, silných stránek, hodnot, které považuje za jemu blízké
- zkouší si různé způsoby poznávání sama sebe prostřednictvím sebereflexe, rozhovorů s blízkými, kazuistik/modelových příběhů vrstevníků (formou komiksu, dramatizace, apod.)
- vyzkouší si využívání silných stránek své osobnosti v modelových náročných situacích

• vnímá své chování a jednání ve fyzickém a digitálním prostředí, zkouší je vztahovat ke svým vlastnostem, potřebám, hodnotám a podobných charakteristikám své osobnosti

Ilustrace

Název ilustrace

ERB JE MÁ VIZITKA

Krátký textový popis

Žák prostřednictvím kreativního vyjádření pojmenovává a prezentuje své silné stránky v podobě erbu.

Zadání pro žáka

• Tvým úkolem je zamyslet se nad svými silnými stránkami, které Tě nejlépe reprezentují, zpracovat je ve formě erbu (lze pracovat volně nebo žákům poskytnou ukázky pro tvorbu erbu)

• Po dokončení erbu odevzdej nepodepsanou práci. Vyučující vystaví anonymně erby ve třídě.

• Společně pak budete se spolužáky výstavu vašich prací procházet, odhadovat a přiřazovat majitele ostatních erbů. Tímto způsobem se můžeš dozvědět nové informace o druhých.

• Posledním krokem aktivity je představit třídě svůj erb a popsat své silné stránky.

• Po ukončení výstavy ulož svůj erb do portfolia pro budoucí porovnání.

Varianta: Žák si odpovídá na otázku “Kdo jsem?”, popíše vybrané aspekty své osobnosti (vlastnosti, dovednosti, typické projevy chování, zájmy, potřeby, hodnoty).

Žák reflektuje své zkušenosti z průběhu a výsledku aktivit, využívá portfolio. Učitel může žákům poskytnout individuální zpětnou vazbu.

Úroveň Na cestě

Popis

• sdílí ve skupině vybrané vlastnosti, silné stránky, hodnoty (a další své charakteristiky), získává a reflektuje skupinovou zpětnou vazbu

• zkouší si různé způsoby poznávání sama sebe prostřednictvím zpětné vazby od druhých v různorodých situacích (například prožitých ve školním prostředí, rodině a blízkém okolí nebo příkladů formou dramatizace)

• je otevřený zpětné vazbě od ostatních jako zdroji sebepoznání, zkouší si třídit pro sebe odpovídající/neodpovídající, inspirativní a jiné podněty

• navrhne, jak využít silných stránek k překonání neúspěchu nebo náročné situace ve školním i mimoškolním prostředí

• vyzkouší si v modelových situacích, jaké faktory ovlivňují vztah k sobě samému a vztah k druhým, například důsledky příliš nízkého nebo vysokého sebevědomí

• navrhuje možné způsoby regulace a změn svého chování a jednání na základě sebereflexe

Ilustrace

Název ilustrace

Můj žebříček hodnot

Krátký textový popis

Žák s podporou připravené nabídky hodnot, případně hodnotových karet, vytvoří svůj hodnotový žebříček.

Zadání pro žáka

1. Vyber si z nabídky 8 - 10 hodnot, které jsou ti blízké a určují tě. Opiš si je na samostatné lístky. Máš také možnost zapsat si hodnotu, která není v nabídce.

2. Na pokyn vyučujícího postupně odložíš stranou jednu z hodnot. Podobně budeš postupovat tak dlouho, až ti zbydou pouze tři hodnoty. Ty pak umísti na stupně vítězů (bronzová, stříbrná a zlatá), tak se vytvoří tvůj finální žebříček.

3. Vytvoř se spolužáky skupinu a sdílej své hodnoty, získáš zpětnou vazbu, tu pak reflektuj.

Varianta zadání:

V rámci třídy můžete hledat nejčastější společnou hodnotu. Pojmenovat společně hodnoty třídy, které ji reprezentují.

Ověřování

Žák reflektuje jak samostatně sestavil svůj žebříček hodnot, jak příkladem situace spolužákům vysvětlil svou volbu, jak se vybraná hodnota projevuje v jeho životě.

Vhodnou pomůckou mohou být hodnotové karty.

Ilustrace

Název ilustrace

Moje silné charakterové vlastnosti

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cfaccb

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí uvědomění vlastních silných charakterových vlastností, ctností. Podporuje propojení s příklady situací z vlastního života. Žáci identifikují své vlastnosti s využitím seznamu inspirovaného VIA. Pracují se zpětnou vazbu od druhých a rozhodují se, se kterými návrhy druhých se ztotožňují. Žáci zvažují, v jakých situacích jsou pro ně jejich vybrané vlastnosti výhodou nebo nevýhodou. Plánují možnosti posílení vybraných vlastností. Využívají také vhodné digitální nástroje, a sdílejí v digitálním prostředí zkušenosti s ostatními.

Úroveň Splněno

Popis

• Uvědomuje si sám sebe a pojmenovává své osobnostní charakteristiky – temperament, emocionalitu, vlastnosti, dovednosti, typické projevy chování, zájmy, potřeby, hodnoty, své silné stránky.

• Prezentuje a využívá různé možnosti poznávání sama sebe.

• Využívá zpětnou vazbu od ostatních v různých situacích jako zdroj sebepoznání a příležitost k seberozvoji.

• Využívá silné stránky své osobnosti při řešení běžných i náročných situací ve školním i mimoškolním prostředí včetně digitálního.

• Reflektuje, jaké faktory ovlivňují jeho vztah k sobě samému a vztah k druhým.

• Charakterizuje své chování a jednání a účinné možnosti jejich regulace a změn ve fyzickém a digitálním prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Mé silné stránky

Krátký textový popis

Zadání pro žáka

• Z nabídky silných stránek si vyberte několik z nich, které jsou vám blízké, zapište na samolepící lístky. Je možné doplnit silnou stránku, která nebyla v nabídce.

• Vybrané silné stránky poté doplňte příkladem, zapište si do svého portfolia, kdy a jak se vybraná silná stránka u vás projevuje.

• Ve skupinách poté sdílejte své silné stránky včetně příkladů (důkazů) s ostatními. Prostor pro vzájemnou zpětnou vazbu.

varianta: "OCENĚNÍ SILNÝCH STRÁNEK"

Zadání pro žáka

• Ve skupině, v kruhu po směru hodinových ručiček, si pojmenujete vždy jednu silnou stránku (vlastnost), kterou na svém spolužákovi oceňujete. Výběr doplň důkazem (situací, kdy se vlastnost projevila).
Žák si vlastnost pojmenovanou spolužáky zapíše a nevyjadřuje se. Po každém kole si žáci vymění místa, aby v následujících kolech neseděli stejní žáci vedle sebe. Tak každý získá tři silné stránky, vlastnosti, které vnímají spolužáci.

• Zhodnoť si, zda si přiřazené silné stránky, vlastnosti chceš ponechat, můžeš nesouhlasit.
V kruhu poté každý reaguje na přiřazené vlastnosti a okomentuje své rozhodnutí si je ponechat nebo zaměnit za jiné.

• Silné stránky, vlastnosti si seřaď dle jejich významu a zaznamenej si je do portfolia pro budoucí využití.

Žák reflektuje své zkušenosti z průběhu a výsledku aktivit, využívá portfolio. Učitel může žákům poskytnout individuální zpětnou vazbu.

Varianty, rozšíření:

Uvědomění pochval, jak se s nimi žák setkává ve svém nejbližším okolí, návazně diskuse nad využíváním vzájemných pochval v rámci třídy.

S využitím hraní rolí předvede poskytování a přijímání zpětné vazby k procesu a výsledku konkrétní činnosti.

Ve fiktivním příběhu popíše důsledky podceňování se a přeceňování se v chování a jednání hlavního hrdiny.

S využitím vhodné literární formy zpracuje téma “Jak mě vidí druzí?”, do kterého promítne poznatky ze zpětné vazby získané různými způsoby od známých vrstevníků a dospělých.

Při výletu/výjezdu třídy má každý žák dle svého výběru úkol, po skončení akce žák reflektuje jaké silné stránky k tomu využil nebo mohl využít, a získává zpětnou vazbu od ostatních.

Příklady zdrojů:

Jeřábková, K. Učíme se být v pohodě každý sám se sebou. *Tématický okruh OSV - rozvoj schopností poznávání.* Praha: Projekt Odyssea, 2007.

Metodiky RRRR - Society for all

Valenta, J. *Učit se být*. 2. vyd. Praha – Kladno : STROM – AISIS 2003

Ilustrace

Název ilustrace

Já jako strom

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a86048

Krátký textový popis

Žáci si pomocí metafory stromu uvědomí své silné stránky, své zdroje a záměry. Aktivita je variací na analýzu známou jako SOAR, upravenou na sebepoznání a seberozvoj. Otevírá prostor pro vzájemnou interakci a podporu mezi žáky, podporuje kreativní techniku zpracování, která dává prostor pro vlastní jedinečné sebevyjádření a emocionální rozměr.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvědomuje si svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-OSV-001-ZV9-002

Uplatňuje strategie zvládání zátěže, předcházení a řešení náročných situací, včetně vyhledání pomoci.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení se věnuje náročným situacím a možnostem jejich předcházení a řešení. Součástí toho je i rozlišení druhů stresu a reakcí na ně, vyzkoušení si konkrétních technik pro podporu odolnosti a všímavosti a volba osobně vhodných postupů vyhnutí se stresu či jeho redukce, základní orientace v odborné pomoci při duševních problémech a dovednost říct si o pomoc při řešení běžných i obtížných životních situací.

Výzvy ve společnosti (pandemie, válečné konflikty, ekonomická krize, environmentální problémy, výkonové nastavení atd.) zvyšují potřebu věnovat se dovednostem zvládání náročných situací a stresu, což jsou základní dovednosti pro podporu wellbeingu a prevenci nemocí, vyhoření. Orientace v dostupných možnostech pomoci při duševních problémech a v náročných životních situacích má protektivní funkci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV5-002

Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, uplatňuje základní postupy předcházení stresu, jeho zmírňování a vyhledání pomoci.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-ODP-000-ZV9-001

Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-002

Plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

Vzdělávací oblasti

CZB-VZB-002-ZV9-006

Na základě zásad zdravého životního stylu plánuje a upravuje svůj denní režim a každodenní činnosti.

CZB-VZB-002-ZV9-007

Zdůvodní význam tělesné, intimní a duševní hygieny pro podporu zdraví a samostatně využívá osvojené dovednosti k regeneraci sil a předcházení stresovým situacím.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- pojmenovává různé druhy zátěžových situací a stresu
- zkouší rozpoznávat vlastní reakce na stres
- poznává vnímání úrovně prožívaného stresu
- vnímá vliv různých stresových podnětů na sebe (např. spojené se vzděláváním, vztahy ve škole a jiné)
- rozvíjí všímavost ke svému prožívání
- v modelových situacích rozvíjí různorodé seberegulační techniky
- v modelové situaci zkouší požádat o pomoc při náročné situaci

• rozvíjí strategie sebepodpory, psychohygieny, předcházení stresu

Ilustrace

Název ilustrace

Náročné situace

Krátký textový popis

Žáci nejprve v menších skupinách volně navrhují (brainstorming) příklady běžných náročných situací ve škole i mimoškolních aktivitách. Skupinky sdílejí své nápady, sdílení může podpořit přijetí různých situací jako normální součásti života. Dále si každá skupina vybere jeden příklad náročné situace a modelově ji zpracuje. Zbytek skupiny reflektuje situaci a dává další podněty. Součástí je diskuze o tom, jaké silné stránky či vlastnosti by se v této náročné situaci daly uplatnit. Předvedením funkčního řešení dochází k posilování odolnosti a sebedůvěry.

Dále může každý žák sám sepsat pomocí příběhu či krátkého textu svou náročnou modelovou situaci, ve které ilustruje svou silnou stránku.

Zadání pro žáky

• sepište nápady různých běžných náročných situací, se kterými se denně setkáváte vy nebo vaši vrstevníci

• prezentujte skupinovou práci celé třídě

• pomocí jednoho příkladu náročné situaci ukažte v modelové situaci uplatnění alespoň jedné silné stránky

• pomocí příběhu či kratšího textu žák ilustruje, jak využívá nebo jak by mohl využít svých silných stránek v běžných náročných situacích.

Žáci reflektují získané zkušenosti z modelových situací, učitel podporuje reflexi a zpětnou vazbu.

Úroveň Na cestě

Popis

• poznává působení náročných situací a mimořádných stavů na psychické, tělesné i vztahové úrovni

• reflektuje stresové podněty, které na něj působí (např. spojené se vzděláváním, vztahy ve škole a jiné) a jaké emoce při nich prožívá

• vnímá a zkouší vyjádřit úrovně prožívaného stresu

• v modelových situacích zkouší různé techniky zvýšení všímavosti k vlastnímu prožívání

• v modelových situacích zkouší využívat různorodé seberegulační techniky pro zvládání stresu a posilování odolnosti a pojmenovávat jejich účinek

• v modelové náročné situaci zkouší volit vhodné postupy

• zkouší samostatně vyhledat pomoc pro řešení běžných i obtížných modelových situacích

• diskutuje různé způsoby pomoci, například ve svém blízkém okolí (přátelé, rodina, učitel, apod.) i různorodé odborné pomoci

• seznamuje se s dostupnou odbornou pomocí a způsobem, jak se na odborníka obrátit (poradenské pracoviště školy, linky pomoci a jiná centra pomoci, psychologické, psychiatrické, psychoterapeutické, apod.)

• tvoří si plán vlastní podpory, předcházení stresu, psychohygieny apod., sleduje, jak se mu daří plán naplňovat

Ilustrace

Název ilustrace

Moje strategie pro pohodu

Krátký textový popis

Žák popíše projevy stresu u sebe i druhých. Navrhne vhodné strategie pro zvládání stresu a požádání o pomoc.

Zadání:

• Rozdělte žáky do skupin. Každá skupina dostane scénář modelové situace (např. „Kamarád zapomněl zpracovat svou část skupinového projektu a není si jistý, jestli jeho omluvu ostatní přijmou“ nebo „Před prezentací ve škole cítíš nejistotu“).

• Skupina diskutuje, co v dané situaci prožívají tělo, mysl a emoce. Poté navrhují strategie, jak situaci zvládnout (např. sdílení s kamarádem, využití dechových cvičení, požádání o radu učitele).

• Na závěr každá skupina prezentuje své návrhy ostatním a společně diskutujeme o různých přístupech.

Žák reflektuje jak rozlišuje situace, kdy lze o pomoc požádat vrstevníka, a kdy je třeba dospělé osoby. Reflektuje své strategie pro zvládání stresu a řešení náročných situací.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj horkovzdušný balón

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/908fc8

Krátký textový popis

Aktivita vede žáky k uvědomění, co pro ně znamená stres. Jak rozpoznají vlastní varovné signály a kde hledat pomoc. Začíná úvodní řízenou relaxací. Poté se přechází ke společné řízené diskuzi. Po diskuzi pracují žáci individuálně s pracovním listem: do symbolického koše zapisují situace či věci, které je stresují. Do balonu vepisují strategie a zdroje, které jim pomáhají stres zvládat. Následně ve dvojicích sdílejí své poznatky, aby zjistily, že lidé mohou mít odlišné spouštěče i způsoby zvládání stresu. Závěrečný kruh umožňuje dobrovolné sdílení tipů s celou třídou.

Úroveň Splněno

Popis

• Na základě vlastních zkušeností popíše běžné zátěžové situace ve školním i mimoškolním či digitálním prostředí a jejich projevy na psychické (emoce, myšlení), tělesné i vztahové úrovni.

• Rozpoznává u sebe a u druhých stresové podněty (např. spojené se vzděláváním, vztahy ve škole).

• Mapuje úrovně prožívaného stresu s možným využitím digitálních technologií.

• Aplikuje různorodé seberegulační techniky pro zvládání stresu a posilování odolnosti a vyhodnotí na sobě jejich účinek.

• V modelových náročných situacích zvolí vhodné strategie jejich řešení s využitím svých silných stránek a své volby zdůvodní.

• V modelové situaci uplatní postupy, jak si říct o pomoc při běžných i obtížných životních situacích, se zahrnutím více možností a rozlišením pomoci dostupné v nejbližším okolí a různých typů odborné pomoci.

• Reflektuje rozvoj všímavosti ke svému prožívání a dalších strategií přecházení stresu.

Ilustrace

Název ilustrace

Nácvikové aktivity zvládání stresu

Krátký textový popis

Ve cvičných aktivitách se zdokonaluje v konkrétních technikách zvládání stresu a zátěže a budování odolnosti (např. poznávání napětí ve vlastním těle, dechová cvičení, vizualizační techniky, svalové uvolňování, používání pozitivního vnitřního dialogu, kognitivní přerámování zátěžové situace nebo její racionální analýza). Aktivity doprovází sdílení a reflexe.

"Vedení deníku"

• Zaznamenává si konkrétní činnosti během dne a píše si k nim konkrétní emoce a jejich intenzitu. Může k tomu využít mobilní aplikace.

• Na základě mapování vyhodnocuje, které činnosti jsou pro něho náročné a proč.

• Zaznamenává, co mu pomohlo náročné činnosti zvládnout

Varianta: Žák po určitou dobu aplikuje vybrané seberegulační techniky na posílení odolnosti a všímavosti na sobě a vyhodnotí jejich účinek.

Využití modelových situacích nebo scénářů

• s využitím scénářů mohou žáci diskutuje, jaké spektrum emocí mohou aktéři, v náročné situaci dle scénáře, prožívat a proč.

• žák s využitím vhodné techniky (např. Strom řešení problémů) navrhne různé varianty řešení náročné situace a vyhodnotí jejich předpokládaný dopad

• žák navrhne a předvede vhodný postup vyhledání pomoci včetně situace, kdy první pokus požádání o pomoc nevyšel nebo nepřinesl potřebný výsledek

Příklady vyhodnocení

Pracovní list do portfolia:

• výsledky úrovně stresu a jejich reflexe

• výsledky emočního prožívání situace a jejich reflexe,

• reflexe aplikace technik na posílení odolnosti a všímavosti

Učitel pomáhá žákovi najít vhodné strategie na zvládnutí stresu.

Příklady zdrojů:

Jeřábková, K. *Učíme se uvolnit a obnovit své síly. Tématický okruh OSV – psychohygiena.* Praha: Projekt Odyssea, 2007.

Metodika Skillsbuilder, kapitola Pozitivní nastavení

Metodiky RRRR - Society for all

Švec, J. *Umíme vyhledat i poskytnout pomoc při osobních problémech. Tématický okruh OSV – psychohygiena.* Praha: Projekt Odyssea, 2007.

Ilustrace

Název ilustrace

Rozvíjím všímavost ke svému prožívání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/115cc1

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí všímavost k vlastnímu prožívání, podporuje uplatňování osvědčených strategií k předcházení a regulaci stresu. Podporuje žáka při zvládání náročných situací a problémů. Žák uplatňuje různorodé postupy, které podporují zklidnění a soustředění na své aktuální potřeby.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá základní techniky zvládání zátěže a předcházení náročným situacím, včetně vyhledání pomoci.

CSP-OSV-001-ZV9-003

Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

Metodická podpora

Komentář

Při dosahování očekávaného výsledku učení se žák učí stanovit si cíle osobnostního rozvoje, určit důležitost cílů, plánuje činnosti a kroky k jejich dosažení. Průběžně pomocí sebereflexe kontinuálně sleduje svůj pokrok a to, co mu brání v dosahování cíle, případně přehodnocuje zvolené strategie a to, co je ochotný udělat pro překonání/zvládnutí překážek.

Práce s cíli, zahrnující kontinuální reflexi, je základní dovedností sebeřízení a sebeorganizace obecně, což je klíčový nástroj efektivního učení a práce a také preventivní faktor prokrastinace. Očekávaný výsledek učení podporuje motivaci k učení a řízení vlastního učení, ujasnění si životních postojů a záměrů a cílů osobnostního rozvoje.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV5-001

Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

CSP-OSV-003-ZV5-006

Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001

Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV9-001

Uvědomuje si důležitost celoživotního charakteru učení.

KPP-NAP-000-ZV9-001

Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001

Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-003-ZV9-015

Tvoří osobní kariérové portfolio, které využívá v modelových situacích zájmu o vzdělávací a pracovní příležitosti.

CZB-TEV-001-ZV9-004

Aktivně se podílí na plánování a organizaci svého pohybového režimu (ve škole, mimo školu) a naplňuje ho.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- diskutuje své priority v osobním rozvoji
- zkusí si stanovit jednoduchý cíl osobního rozvoje
- zkusí si sestavit plán s několika kroky, a první krok si vyzkoušet a vyhodnotit
- diskutuje získané zkušeností s plánováním a realizací
- v modelové situaci poznává jak překonat vybranou překážku k dosažení cíle

Ilustrace

Název ilustrace

SMART cíle a první malý krok

Krátký textový popis

Představení modelu stanovování si SMART cílů, které jsou: konkrétní (Specific), měřitelné (Measurable), dosažitelné (Attainable), smysluplné (Relevant) a časově vymezené (Timely).

Příklady otázek při SMART plánování: ČEHO přesně chci dosáhnout? JAK toho chci dosáhnout? KDY toho chci dosáhnout? PROČ toho chci dosáhnout?

Diskuse nad kritérii, teze do diskuse:

Čím konkrétnější je náš cíl, tím konkrétnější je i naše představa, jak bychom ho mohli dosáhnout.

Jak konkrétně by se naše sny měly uskutečnit, jak jsou dosažitelní a jak poznáme náš pokrok.

Vyjadřují naše cíle to, co dopravdu chceme? Následování cílů, které nejsou naše, nemusí přinášet uspokojení.

S termínem do kdy, čeho dosáhneme se stává cíl reálný.

Žáci si zkusí naplánovat jeden cíl na základě kritérií, které prodiskutují. V rámci svého plánu stanoví první malý krok, který lze velmi jednoduše a rychle dosáhnout, a reflektují jakou zkušenost po uskutečnění první kroku získali.

Úroveň Na cestě

Popis

- zkouší si stanovovat různé cíle osobního rozvoje, a kroky k jejich dosažení
- zvažuje své priority a zkouší si stanovit krátkodobý i dlouhodobější cíl
- při sestavování, monitorování a vyhodnocení svého plánu využívá různé nástroje včetně digitálních technologií
- zkouší si vyhodnocovat průběžné kroky k cíli, a různé strategie k dosažení cíle
- na základě zkušenosti s realizací cílů navrhuje možné změny stanovených cílů nebo kroků k jejich dosažení
- diskutuje získané zkušeností s plánováním a realizací osobního rozvoje
- v modelové situaci zkouší různé strategie pro překonávání překážek k dosažení svých cílů

Ilustrace

Název ilustrace

SWOT v plánování osobního rozvoje

Krátký textový popis

V rámci plánu osobního rozvoje lze využít modelu SWOT, představení modelu. Diskuse k jednotlivým částem modelu, jak mi může pomoci SWOT v plánování osobního rozvoje?

Vnitřní podmínky (moje osobnost):

Silné stránky (Strengths) - Jaké silné stránky/dosavadní zkušenosti/úspěchy mi mohou moci v dosažení cíle?

Slabé stránky (Weaknesses) - Na co si musím dát u sebe pozor při dosahování cíle?

Vnější podmínky (moje okolí):

Příležitosti (Opportunities) - Co/kdo v mém okolí mi může pomoci dosáhnout cíle, překonat překážky.

Ohrožení (Threats) - Na jaké překážky ve svém okolí mohu narazit při dosahování cíle?

Žáci si v rámci svého plánování osobního rozvoje reflektují, co je může podpořit, připravují se na překážky v osobním rozvoji a možnosti jejich překonání, nalezení podpory ve svém okolí.

Modelová situace, kdy a jak změnit plán osobního rozvoje:

Připraví si modelovou situaci, která ukazuje situaci potřebné změny plánu osobního rozvoje, úpravu cílů osobního rozvoje nebo úpravu kroků k jejich dosažení. Lze pracovat s příběhem a situací změny, která se objevila v jejich okolí, v literatuře, ve filmu, v dalších médiích.

Ilustrace

Název ilustrace

Slon – jak jít za svým snem, krok za krokem

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/767f7a

Krátký textový popis

Zadání se zaměřuje rozvoj dovednosti přejít od svého snu k uskutečnění dlouhodobého cíle pomocí stanovení si postupných kroků v rámci SMART cílů. Žák rozvíjí dovednost formulovat cíl, který souvisí s jeho snem/vizí, rozlišit rozdíl mezi cílem a plánem. Definovaný dlouhodobý cíl žáka vychází z jeho priorit, vytváří si dosažitelné dílčí cíle.

Úroveň Splněno

Popis

• Popíše cíle svého osobního rozvoje a jednotlivé kroky k jejich dosažení.

• Podle svých priorit si stanoví krátkodobý cíl osobního rozvoje (např. do jednoho měsíce), který je přiměřený, konkrétní, měřitelný, dosažitelný a časově vymezený.

• Podle svých priorit si stanoví dlouhodobější cíl osobního rozvoje (např. do jednoho roku), který je přiměřený, konkrétní, měřitelný, dosažitelný a časově vymezený.

• Při sestavování, monitorování a vyhodnocení svého plánu využívá různé nástroje včetně digitálních technologií.

• Při realizaci plán vyhodnocuje a reflektuje strategie, které mu pomohly cíle dosáhnout.

• Prezentuje získané zkušenosti s plánováním a realizací osobního rozvoje.

• V modelové situaci neúspěšného naplnění cílů zhodnotí možné příčiny, které k němu mohly vést, a navrhne způsoby, jak různé překážky překonat.

Ilustrace

Název ilustrace

Priority při plánování

Krátký textový popis

Pro akční plánování můžeme vyjít např. z těchto tři kritérií pro posuzování budoucích činností:

• co rozhodně musím udělat

• co mám či měl bych udělat

• co nemusím ani nemám udělat, chci sám od sebe a mohu udělat

Pak lze vytvořit seznam činností (ve třech sloupcích dle kritérií), které pro příští časové období připadají v úvahu. Posoudit jejich závažnost, vytvořit hierarchii (např. k názvům činností přiřadit čísla označující pořadí důležitosti). U důležitých činností ve sloupcích zvážit čas a míru náročnosti. Vytvořit si denní/týdenní formulář soupis toho, co, v jakém pořadí a v jakém čase udělat

Reflexe: jak pracuji s časem, stíhám - nestíhám, co z toho vyplývá, jak si organizuji práci, jak se mi tvořil plán, podle čeho jsem posuzoval/a jednotlivé činnosti apod.

Návaznost:

Žáci si stanoví svůj osobní cíl, který mohou v určeném časovém úseku realizovat. Průběžně monitorují (např. vedení deníku), vyzkouší si úpravu plánů, změny kroků. Na konci reflektují, co se jim povedlo a co příště při realizaci udělat jinak.

Ilustrace

Název ilustrace

Plán a realizace vlastního SMART cíle

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/a75534

Krátký textový popis

Žák si vyzkouší realizaci svého vybraného SMART cíle. Klíčové je, aby si žák vybral k realizaci cíl na základě přínosnosti pro sebe. Učitel podporuje, aby výběr cíle byl ze školního prostředí, s propojením na žákův “sen” - širší cíl. Žák si upevní rozdíl mezi cílem a plánem, postup plánování svého cíle. Cíl rozplánuje, zrealizuje a posléze reflektuje.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Stanovuje si krátkodobý cíl osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanoveného cíle a vyhodnotí jeho dosažení.

CSP-OSV-001-ZV9-004

Prezentuje sám sebe v různých situacích s využitím sebehodnocení a zpětné vazby druhých.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na sebeprezentaci žáka ve fyzickém a digitálním prostředí, k čemuž využívá různé postupy sebehodnocení.

Sebeprezentace je důležitou dovedností v různých životních a kariérových situacích. Je založená na důkazech vlastních dovedností a evidenci vlastních úspěchů. Žák rozvíjí své dovednosti sebehodnocení, poznává různé nástroje monitorování svého rozvoje (včetně školního učení) a využívá je při prezentaci. Sebeprezentace má různé podoby v různých životních situacích jako součást neformální i formální sociální interakce, se specifiky v digitálním prostředí (digitální značka, ochrana soukromí atd.).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV5-001

Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-BZK-000-ZV9-001

Předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení a dat nebo jeho tělesné či duševní zdraví.

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

Vzdělávací oblasti

UAK-HTD-001-ZV9-001

Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

UAK-HTD-001-ZV9-002

Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-003

Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

UAK-HTD-001-ZV9-005

Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zkouší si prezentovat vybraný úspěch
- rozvíjí různé formy vyjádření o sobě
- v modelových situacích zkouší jednoduchou sebeprezentaci a diskutuje svoje zkušenosti
- zkouší si využití digitálních technologií pro prezentaci vybraných informací o sobě

Ilustrace

Název ilustrace

Kreativní aktivity pro podporu sebeprezentace

Krátký textový popis

Zadání pro žáky:

Vybrat si jakýkoli předmět, který mám u sebe a prezentovat sebe prostřednictvím předmětu.

Vybrat si obrázek (např DIXIT aj.), který mě charakterizuje a prezentovat sebe s pomocí obrázku.

Vybrat si zvíře, které je mi blízké pro jeho vlastnosti a prezentovat se v této roli.

Reflexe sebeprezentace, co mohu ocenit na sebeprezentaci druhých.

Varianta: Možnost práce ve dvojici a vytvoření prezentaci pro druhého ve dvojici, vyzdvižení silných stránek stránek úspěchů druhého.

Zdroje/materiály:

Pracovní listy k sebeprezentaci, Krajské centrum vzdělávání, Plzeň - www.kcv.cz

Úroveň Na cestě

Popis

- zkouší si připravit různé formy prezentace sama sebe na vybraných příkladech: vlastnosti, dovednosti, silné stránky, úspěchy, zájmy, hodnoty apod.
- zkouší si různé formy vyjádření svých dovedností
- v modelových situacích zkouší různé způsoby prezentace sama sebe (například přijímací rozhovory ke studiu, práci, apod.)

- zkouší si měnit sebeprezentaci na základě sebereflexe a zpětné vazby
- v modelové situaci získává zkušenosti s důsledky neodpovídající sebeprezentace
- navrhuje možnou sebeprezentaci v digitálním prostředí

Ilustrace

Název ilustrace

Různé situace sebeprezentace

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Diskuse k tématu jaké formy sebeprezentace jsou vhodné pro různé situace (od neformálních interakcí ve skupině, k prezentacím své školní práce ve vzdělávacím kontextu, při situaci vstupu do formální skupiny v rámci zájmových činností).

Zvolení modelové situace, kdy ve svém životě mohu potřebovat sebeprezentaci.

V rámci situace představit svůj vybraný úspěch, dovednost (varianta zpracování s využitím digitálních technologií, s možnou diskusí k sebeprezentaci na sociálních sítích různých známých osobností).

Reflexe zkušenosti se sebeprezentací, potenciál pro další rozvoj.

Varianta: K rozvoji dovedností sebeprezentace lze využít žákem vybrané části plánu vlastního osobního rozvoje, lze například prezentovat jak překonal překážky, jaké silné stránky v tom byly oporou.

Varianta: Forma “výtahové řeči” (elevator speach) - sebeprezentace v jedné minutě.

Vytvoření modelové situace a reflexe zkušenosti.

Diskuse v jakých situacích nám může pomoci tato dovednost, jaké osvědčené postupy nám mohou pomoci.

Ilustrace

Název ilustrace

Prezentace před hodnotící komisí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/929c55

Krátký textový popis

Žák si ke konci školní docházky připravuje rozsáhlejší prezentaci o sobě, např. se zaměřením na konkrétní aktivitu, o co se zajímá, v čem se osobně rozvíjí. Cílem je také, aby využil své dovednosti, které v základním vzdělávání získal. Může být doplněno i o tvorbu konkrétního produktu, který ho vystihuje, fyzický nebo digitální. Samotná prezentace probíhá před komisí, která může mít formu „maturitní komise“ k závěru stupně vzdělávání, nebo „přijímací komise“ na další stupeň vzdělávání. V modelové situaci si opakovaně zkouší svou sebeprezentace a pak finálně prezentuje i před dalšími osobami ze školy v roli komise.

Úroveň Splněno

Popis

- Prezentuje sám sebe (vlastnosti, dovednosti, silné stránky, úspěchy, zájmy, hodnoty, plány).
- Využívá různé způsoby sebehodnocení a prokazování svých dovedností.
- V modelových situacích využívá způsoby prezentace sama sebe v různých situacích (neformální skupiny, formální skupiny a týmy, přijímací rozhovory ke studiu, práci atd.).
- Poskytuje a přijímá zpětnou vazbu k sebeprezentaci.
- Upravuje sebeprezentaci na základě sebereflexe a zpětné vazby od druhých.
- V modelové situaci vyhodnotí možná rizika a důsledky neodpovídající sebeprezentace.
- Reflektuje strategie sebeprezentace v digitálním prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Co by o mě řekla věc

Krátký textový popis

Zadání pro žáky

Každý si zvolí jednu věc, která má v jeho životě nějaký význam. Reflektuje své vlastnosti z úhlu pohledu této věci. V časově limitovaném monologu "věci" přednese její pohled na sebe samého.

Reflexe přínosu kreativního pojetí pro rozvoj dovednosti sebeprezentace.

“Různé situace sebeprezetnace”

Žáci diskutují nad různými situacemi a rozdíly v sebeprezentaci, jaké informace sdílíme, jakou formou.

Příklady situací

• seznámení se v nové skupině, nový člen skupiny

• veřejné vystoupení různého typu

• přijímací rozhovory do volnočasových aktivit, výukových programů

Ve vybraných rozdílných modelových situacích žáci upravuj sebeprezentaci. Reflektují, jak se jim dařilo přizpůsobit sebeprezentaci kontextu.

Varianta: Prezentace výsledků vlastního vybraného projektu, který je blízký cílům osobního rozvoji žáka, odráží jejich zájmy a silné stránky.

Ilustrace

Název ilustrace

Prezentace na školní akci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/72bf0e

Krátký textový popis

Žák má příležitost prezentovat na školní akci (jarmark/školní kongres/zakončení projektu apod.) téma, které ho zaujalo v rámci nějakého předmětu nebo projektu. Prezentuje před spolužáky různou formou prezentace – např. může komentovat svůj poster nebo prezentovat prostřednictvím digitálních nástrojů. Od spolužáků získá zpětnou vazbu ke svému výkonu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Prezentuje sám sebe v modelových situacích s využitím zpětné vazby druhých.

CSP-OSV-001-ZV9-005

Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na sebepoznání v oblasti učení a osvojení efektivních strategií učení (např. účinné strategie pro soustředěnou práci s textem, zapamatování informací, pro spolupráci při učení se ve skupině, udržení motivace apod.) zahrnujících reflexi žákových individuálních potřeb.

Identifikace individuálně účinných strategií učení je zásadní pro učení jakémukoli vzdělávacímu obsahu. Žáci se prostřednictvím očekávaného výsledku učení prakticky seznamují s různými přístupy a strategiemi učení. V nácvikových situacích rozvíjejí a reflektují jejich aplikaci. Rozvíjejí schopnost koncentrace při učení. Poznávají své preference při učení, spojené například s modalitou učebního obsahu, sociálními faktory nebo faktory prostředí pro učení.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV5-001
Rozpozná své vybrané osobnostní vlastnosti, silné stránky a zkouší uplatňovat sebepoznání ve svém jednání.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001
Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KPP-NAP-000-ZV9-001
Využívá příležitosti a výzvy pro rozvoj v různých oblastech vlastního života.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-003-ZV9-013
Rozpoznává relevantní vzdělávací a pracovní příležitosti pro své kariérové plánování.

CSP-OSV-003-ZV9-014
Reflektuje význam udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem, různými rolemi v životě.

CSP-OSV-003-ZV9-015
Tvoří osobní kariérové portfolio, které využívá v modelových situacích zájmu o vzdělávací a pracovní příležitosti.

UAK-HTD-001-ZV9-001
Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- poznává své potřeby při učení
- zkouší si různé způsoby učení s různými vzdělávacími obsahy
- v modelových situacích získává zkušenost s překonáváním překážek při učení, vyžádání si pomoci při učení
- rozvíjí učení samostatně, ve skupině, s pomocí učitele aj.

Ilustrace

Název ilustrace

Vedení si deníku k učení

Krátký textový popis

Například po dobu jednoho týdne si žáci mohou vést deník a reflektovat stručně

- Co se naučili
- Jaký přístup použili
- Co bylo obtížné, co pomáhalo překonat překážky

Sdílení vybraných zjištění ve skupině, vzájemné inspirace a prezentace osvědčených postupů.

"Společné a samostatné učení"

Modelová situace společného samostatného učení ve dvojici, v menší skupině. Zároveň učení se samostatně. Vyzkoušení si učení druhého, jak se při tom sám učím? Mapování rozdílů a reflexe přínosů a výzev spojených se skupinovým nebo individuálním učení.

Úroveň Na cestě

Popis

- vnímá své potřeby při učení a diskutuje o možných způsobech jejich naplnění
- zkouší si různé cesty k dosažení vzdělávacích cílů a sdílet své zkušenosti, inspiruje se od ostatních
- na příkladech různých vzdělávacích obsahů a činností, které jsou pro něj náročné, zkouší různé vhodné techniky učení
- v modelových situacích získává zkušenost s možnými způsoby překonávání překážek při učení a reflektuje přínosy
- zkouší reflektovat zkušenosti s učením v různých formách (například samostatné a ve skupině)

Ilustrace

Název ilustrace

Kreativní přístupy k učení

Krátký textový popis

Tvorba vlastní struktury, souhrnu, schématu, myšlenkových map, přepis vlastními slovy. Možnost práce s velkým formátem papíru, "kartičkami" (digitálními aplikacemi), využitím barev, symbolů, rozložení v prostoru.

Reflexe hledání vlastního kreativního přístupu a pomůcek. Společná reflexe jaké přístupy se hodí k jakému obsahu a cíli učení. Jaké přístupy pomáhají pro jaký typ dovedností.

Získávání zkušeností s různými přístupy k učení (volně dle modelů stylů)

Diskuse nad různými modely, jejich variantami a individuálními potřebami a přístupy.

- Vizuální přístup - myšlenky a souvislosti vizualizovat (mapy, ilustrace, aj.), malování si při učení.
- Auditivní přístup - poslouchání informací, čtení nahlas, příběhy, dialog.

• Hmatově-pohybový přístup - praktické učení, názorné pomůcky a modely, učení se řešením problémů praktickým způsobem, s pohybem.

• Slovně-pojmový přístup - čtení a psaní textů, jejich přeformulování, logické souvislosti s tím, co už vím.

Vyzkoušení si a sdílení zkušeností s jednotlivými přístupy k učení a jejich kombinacemi. Reflexe jaký přístup je vhodný pro jaké učební situace, obsahy.

Ilustrace

Název ilustrace

Aktivní metody učení

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/84042e

Krátký textový popis

Žáci diskutují tipy na efektivní učení. Rozvíjí dovednost učit se pomocí několika aktivních metod učení. Získávají zkušenost s technikami a reflektují je. Cílem je také dovednost používat různé techniky při různých stylech učení.

Úroveň Splněno

Popis

• Pojmenuje své potřeby při učení (spojené s různými typy vzdělávacích obsahů, prostředím pro učení, denním režimem, sociálními podpůrnými vztahy aj.) a vhodné způsoby jejich naplnění.

• Prezentuje různé vhodné cesty k dosažení vzdělávacích cílů.

• Reflektuje své zkušenosti s procesem učení.

• Na příkladech různých vzdělávacích obsahů a činností, které jsou pro něj náročné, využije různé strategie a techniky učení a vyhodnotí jejich účinnost.

• V modelových situacích využívá různé postupy k překonávání překážek při učení.

• V modelových situacích zahrnujících různé typy vzdělávacích cílů a obsahů navrhne vhodné strategie a techniky učení, svou volbu zdůvodní.

Ilustrace

Název ilustrace

Co mi pomáhá při učení

Krátký textový popis

Aktivita zaměřená na identifikaci individuálních potřeb při učení, jejich proměn dle situací a obsahu učení.

Žák přesunem na pomyslné ose vyjadřuje míru souhlasu s výroky týkajícími se různorodých potřeb a preferencí při učení (modalita informací, potřeba pohybu, specifika prostředí - potřeba ticha/zvukové kulisy, organizace pracovního místa, osvětlení, denní doba aj., potřeba sociální podpory - učení sám, ve dvojici, ve skupině aj.)

V modelových scénářích popisujících různé situace, vzdělávací obsahy a vzdělávací cíle žák vybere vhodné strategie a techniky učení a svou volbu zdůvodní.

Návaznost: Nácvikové situace využívání různých postupů v učení, ve kterých sleduje a posuzuje míru koncentrace na učení a efektivitu učení.

Ilustrace

Název ilustrace

Zkrocení digitálního draka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/84042e

Krátký textový popis

Žáci se seznámí s důležitostí zvládnutí digitálních technologií při učení. Vyhodnotí, jak moc jim digitální technologie pomáhají při učení a jak mohou případně jejich soustředění na učení snižovat. Rozvíjí dovednost nastavit si systém, co udělat s digitálními nástroji při učení, aby je podporovaly a nerušily.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklady svých potřeb a překážek při učení.

002

Sociální a etický rozvoj

Charakteristika tematického okruhu

Sociální a etický rozvoj se věnuje sociálně-emocionálním dovednostem, sociální komunikaci a interakci v různorodých situacích, mezilidským vztahům a prosociálnímu chování.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CSP-OSV-002-ZV5-003

Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení se věnuje rozvoji sociálních dovedností žáka. Zaměřuje se na základní formy sociální interakce (vzájemného působení jedinců nebo skupin), na základní procesy a role ve skupině, na výhody a rizika kooperace a soutěžení v sociální interakci, budování postoje k nim. Směřuje k pomáhajícímu a prosociálnímu chování a praktické etice.

Sociální interakce je běžnou součástí našeho života. Vzhledem k dynamice školní skupiny se žák neustále vyrovnává se změnami ve vývoji skupiny, mění se jeho role a zapojení a reaguje na tyto změny s ohledem na rozvíjení dovedností pro kooperaci. Žák se učí vnímat a chápat tyto změny, vhodně na ně reagovat, přijímat zodpovědnost za svá rozhodnutí. Rozvíjení dovedností pro kooperaci je tedy potřeba systematicky dlouhodobě posilovat, stejně jako pomáhající, prosociální a etické chování. Tím je také podporováno pozitivní sociální klima ve třídě, budování pozitivních vazeb vytváří bezpečné prostředí a důvěru mezi všemi aktéry.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ASO-000-PV1-002
Začlení se do skupiny.

DDS-ASO-000-PV1-003
Přijímá různé sociální role.

DDS-ASO-000-PV1-004
Ovlivňuje směřování společné činnosti.

DDS-ZEH-000-PV1-005
Přijímá kompromisy, řeší konflikty dohodou.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV5-001
Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.

KPP-TYM-000-ZV5-001
Podílí se na spolupráci ve skupině.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001
Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-005
Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-002-ZV5-008
Rozpozná ve svém okolí a v digitálním světě jednání a chování, které není v souladu s pravidly a není možné ho tolerovat a přehlížet, a adekvátně na něj zareaguje.

CZB-TEV-002-ZV5-009
Při pohybových činnostech jedná v duchu fair play, respektuje pohybové dovednosti, předpoklady a zájmy ostatních.

UAK-HTD-001-ZV5-002
Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-002-ZV9-007
Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-008
Uplatňuje efektivní strategie sociální komunikace a řešení konfliktu v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-009
Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Zkouší si práci ve skupině a zapojení se do skupinové činnosti.
- Všímá si své role ve skupinové činnosti.
- Seznamuje se s faktory, které ovlivňují atmosféru bezpečí ve skupině.
- Zkouší naslouchat druhým a ocenit druhé za jejich přínos.
- V modelové situaci získává zkušenost s různými projevy respektu a asertivity, eticky vhodného/nevhodné chování.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak mi to jde společně s týmem

Krátký textový popis

Při týmových aktivitách (např. stavba věže, slepý čtverec, skládání puzzle a další) žák pozoruje, jak se jemu i týmu daří dodržovat pravidla a dohody, zapojovat se do práce, respektovat ostatní členy týmu, podporovat příjemnou atmosféru pro spolupráci. Po skončení aktivity pojmenuje svůj přínos, nápady na možnosti zlepšení, svého zapojení i práce celého týmu.

Při vybrané situaci skupinové soutěže žák pozoruje, jak se mu daří podporovat své členy týmu, respektovat ostatní týmy (sdílí např. jak zvládne přijmout porážku, jak dokáže ocenit druhé, nabídnout pomoc).

Porovná zkušenost při svém zapojení v různých týmech a sdílí zkušenosti, co mu pomáhá v situacích různého složení týmů.

Úroveň Na cestě

Popis

• Rozvíjí poznání prosociálního chování, aktivního naslouchání.

• Zažije situace kooperace a soutěžení, diskutuje výhody a nevýhody těchto forem skupinové interakce.

• Zkouší pojmenovat různé role ve skupinové činnosti.

• V modelových situacích navrhne, jak podpořit atmosféru bezpečí v rámci skupinové činnosti (např. řešení konfliktu, vzájemné naslouchání, respektující reakci).

• V modelových situacích zkouší rozlišovat, které chování je eticky vhodné/nevhodné.

• Sdílí svoje zkušenosti ze skupinové činnosti, vyzkouší si poskytnutí konstruktivní zpětné vazby druhým k jejich zapojení.

• Ve svém chování a jednání zkouší uplatňovat základní etická pravidla.

Ilustrace

Název ilustrace

Spolupráce v rámci projektu prospěšného druhým

Krátký textový popis

S ostatními v rámci skupiny hledá téma projektu (prospěšného druhým - např. podpora dobrých vztahů ve třídě, učení, aj.). Přinese vlastní nápad, ostatní vyslechne bez přerušení, všímá si rozhodování/spolurozhodování ve skupině.

Při realizaci projektu sleduje: jak přijímá různé úkoly ve skupině, které zvládne dokončit, co mu v tom pomáhá, včetně případné pomoci od ostatních členů skupiny. Sleduje různé situace při plnění úkolů: např. pokud na svou část úkolu potřebuje více času, jak informovat ostatní, kdy nejdříve budou úkoly splněny, pokud potřebuje požádat o pomoc spolužáky nebo učitele.

Každý člen skupiny si může vyzkoušet vedení skupiny nebo prezentaci výsledků práce za celou skupinu.

Sdílí zkušenosti, jak podpořit udržení motivace v týmu, například oceněním dosavadní práce, ocenění přínosu jednotlivých členů týmu. Při případných neshodách během realizace, sleduje a sdílí, jak se mu daří dávat prostor pro názor a argumenty ostatním, vyslechnout je bez hodnotícího komentáře, klást prohlubující a rozšiřující otázky.

Vyhodnotí svůj přínos i ostatních ke splnění projektu. Popíše silné stránky a přínosy členů svého týmu. Zkouší popsat přínosy osobnostní pestrosti ve svém týmu. Popíše, jak byl projekt prospěšný (jemu, třídě a případné další cílové skupině projektu).

Ilustrace

Název ilustrace

Společná stavba města

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/6c0aff

Krátký textový popis

Cílem aktivity je rozvíjet schopnost spolupráce, aktivního naslouchání a základní reflexe skupinové činnosti. Žáci mají příležitost zažít různé role ve skupině a reflektovat, co jednotliví členové skupině přinesli. Zároveň podporujeme komunikaci založenou na respektu a bezpečí.

Úroveň Splněno

Popis

• Aktivně se zapojuje do skupinových činností, rozpozná na příkladu svou roli a role druhých ve skupině.

• Prostřednictvím dohodnutých postupů se podílí na vytváření atmosféry bezpečí ve skupině.

• Na základě zkušenosti z modelových situací pojmenuje výhody a nevýhody kooperace a soutěžení.

• Popisuje své eticky vhodné chování.

• V modelových situacích rozlišuje jednání, ve kterém jsou uplatňována základní etická pravidla, projevy prosociálního chování.

• Při práci ve skupině navrhne, co přispívá ke splnění společného cíle i případné nedostatky a problémy, které činnost skupiny ovlivňují.

• V modelových situacích aplikuje empatické naslouchání, respekt vůči druhým (např. uznáním názoru druhých, uznáním chyby a snahou o její nápravu) i sobě (např. vyjádřením a obhajobou svého názoru nebo vyjádřením svých potřeb).

Ilustrace

Název ilustrace

Co sám nerad, nečiň druhým

Krátký textový popis

Žáci diskutují v meších skupinách o tom, jaké chování vůči sobě (i jiným) nemají rádi. Na základě toho ve skupině vyberou jeden typ chování a připraví krátkou scénku, v níž bude toho chování předvedeno. Po každé ukázce je možno reflektovat postupy, jak takovému chování čelit. Tyto způsoby se opět mohou rozehrávat jako “jiné řešení” prvé situace.

Zpětná vazba k různému chování v hraných situacích, významu prosociálního chování.

Pozorování žáků učitelem v interakci se spolužáky a zpětné vazby k chování a jednání.

Diskuse žáků o příkladech prosociálního chování a jeho uplatnění ve školním i mimoškolním prostředí.

Ilustrace

Název ilustrace

Most přes řeku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/76f511

Krátký textový popis

Tato aktivita rozvíjí dovednosti spolupráce ve skupině, komunikace, respektování pravidel a role druhých. Vedeme žáky k uvědomění si vlastní role, atmosféry při spolupráci, přínosu i omezení v týmu. Žáci po skupinové spolupráci vyplňují reflektivní sebehodnocení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zapojuje se do interakce ve skupině.

CSP-OSV-002-ZV5-004

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

Metodická podpora

Komentář

Žák se učí rozpoznat a pojmenovat své emoce a potřeby v různých skutečných i modelových situacích. Navrhuje také, jaké potřeby a emoce mohou mít lidé v jeho okolí v různých situacích, a učí se tak vnímat různorodé potřeby lidí a navrhovat, jak je možné je naplnit. To přispívá k rozvoji ohleduplnosti, pozitivního klimatu a funkční komunikace nejen ve školním prostředí.

Porozumění emocím svým a emocím druhých je základním předpokladem pro sebepoznání a úspěšnou nekonfliktní komunikaci s lidmi v okolí, protože jejich uvědomění napomáhá porozumět ostatním lidem. Přispívá tak k úspěšné socializaci. Ve škole by měl být rozvoji emoční gramotnosti věnován adekvátní prostor, protože přispívá k duševnímu zdraví a rozvoji empatie. Pro žáky je důležité uvědomovat si potřeby ostatních lidí a učit se je ve svém chování a jednání zohledňovat. Posílení vnímavosti k emocím pomáhá celkové odolnosti a školní úspěšnosti. Regulace emocí je klíčová dovednost pro úspěšné učení a budování vztahů s vrstevníky i dospělými.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-SAE-000-PV1-002
Orientuje se v základních emocích a pocitech.

DJP-SAE-000-PV1-003
Vhodně projevuje emoce vůči sobě, blízkým a cizím osobám.

DJP-SAE-000-PV1-004
Navazuje a rozvíjí citové vazby.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KOS-EMP-000-ZV5-001
Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-002
Navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity péče o sebe v jednotlivých oblastech wellbeingu.

PTP-000-000-ZV5-003
Ve spolupráci s druhými navrhuje a zkouší realizovat vybrané aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV5-004
Navrhuje, jak pomoci lidem v obtížných životních podmínkách a jak předejít konkrétním tíživým situacím.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV5-001
V mluvené komunikaci používá osvojené jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a dané komunikační situaci.

UAK-HTD-002-ZV5-005
Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

UAK-VFV-001-ZV5-002

Vyjadřuje výtvarnými prostředky vjemy, pocity, prožitky, myšlenky, představy a zkušenosti a realizuje svůj tvůrčí záměr.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-002-ZV9-006

Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-007

Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-010

Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Poznává základní emoce a jejich projevy u sebe a druhých.
- Poznává, jaké vnitřní podněty (myšlenky, vzpomínky aj.) a vnější podněty (situace, předměty, místa aj.) mohou vyvolávat emoce.
- Poznává základní lidské potřeby.

Ilustrace

Název ilustrace

Emoce na obrázku

Krátký textový popis

Označí na obrázku, kde se u něj na těle různé emoce projevují a jak se mohou neverbálně projevovat. Na postavě člověka vyjádří barvou nebo symbolem, kde cítí jednotlivé základní emoce (radost, štěstí, smutek, vztek, strach). Postavě lze jednotlivé připravené symboly pro emoce přiřadit.

Varianta, jak jednotlivé emoce vypadají v obličeji, na obrázku lze své postavě různé emoce v obličeji dokreslovat.

Na obrázcích (fotkách) různých lidí v emocích se snaží pojmenovat, co asi cítí a zkouší určit, co ho k pojmenování vedlo. Vysvětlí, co je mohlo rozveselit nebo rozesmutnit.

Sdílení při jakých příležitostech nejčastěji cítíme, jaké emoce, co pomáhá případné nepříjemné emoce zvládat.

“Emoce a empatie v příběhu”

V příběhu (čteném nebo filmovém) rozeznává emoce různých postav. Určí na základě čeho to poznal (výraz, formulace věty, intonace, aj.). Popíše, proč se mohou lidé zlobit nebo být rozrušení. V příběhu určí, kdo se zachoval k postavě v emoci podpůrně a jak to udělal.

Sdílení jaké situace známe ze svého okolí a co pomáhá vzájemnému porozumění.

Úroveň Na cestě

Popis

- V modelových situacích rozpozná a pojmenuje své emoce a vysvětlí možné příčiny toho, proč se tak může cítit.
- V modelových situacích popíše, jaké emoce mohou jejich aktéři pociťovat.
- Navrhuje příklady toho, co přispívá k naplňování jeho základních potřeb ve školním a mimoškolním prostředí (co může udělat žáka a co mohou udělat druzí).
- Poznává různé techniky regulace projevů emocí.

Ilustrace

Název ilustrace

STOP v nepříjemných situacích

Krátký textový popis

V modelových situacích zkouší rozpoznávat emoce (např. radost, štěstí, smutek, vztek, nechuť, překvapení, strach) a aplikovat např. "pravidlo STOP" u sebe (dát najevo, když zažívá při interakci s druhými nepříjemné pocity) a respektovat ho u druhých. Sdílí zkušenosti se mu daří v různých školních situacích pravidlo aplikovat.

Lze doplnit fiktivní situací (video, fotka), které znázorňuje nerespektující chování mezi lidmi popíše, jaké emoce v něm chování vyvolává nebo popíše, co je podle něj např. obrázku špatně. Společně ve skupině žáci popisují, co je podle nich respektující chování (např. brát na ostatní ohled, být milí, respektovat právo na soukromí a respektovat něčí odlišnost). Ve třídě je pak možné udělat "úmluvu o respektujícím chování", které může výše zmíněné charakteristiky obsahovat.

Ilustrace

Název ilustrace

Kufřík emocí a potřeb

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/195870

Krátký textový popis

Žáci si formou reflexe osvojují základní emoční slovník a propojují jej s konkrétními potřebami. Na příkladech zároveň trénují empatii. V diskuzi přichází na to, jak poznat, že někdo může potřebovat pomoc.

Ilustrace

Název ilustrace

Empatie a naslouchání

Krátký textový popis

Pomocí vhodného videa nebo příběhu učitel představí, co je to empatie, jak může pomoci ve v vzájemném porozumění. Žáci v modelových situacích zkouší reagovat např. na emočně vyhrocené výroky empaticky, zkouší si různé formy (např. zájem o pochopení situace, uznání prožívání druhého, apod.). Popíší, která forma je jim příjemná. Příklad možného pravidla: máme 2 uši a 1 pusu a v tomto poměru si je zkoušíme s druhými používat (více naslouchat druhým).

Ilustrace

Název ilustrace

Dárek

Krátký textový popis

Žáci jsou rozděleni do skupin. Každý si doprostřed papíru nakreslí symbol dárku. Úkolem je se bez domluvy s druhým zamyslet, co si myslí, že by jejich spolužáka ve skupince opravdu potěšilo. Jaký dárek by chtěl dostat. Pak každý pošle dokola svůj papír a na ten, co mu přijde nakreslí, co si myslí, že by majitele papíru opravdu potěšilo, a nakreslí mu to tam. Autor pak poskytne ostatním zpětnou vazbu, zda se trefili nebo ne. Verzí je, že se zamýšlí nad druhými, ale místo dárku je uprostřed napsáno Den ve škole. A na jedné straně jsou plusy a na druhé minusy. A každý druhému zapisuje, co si myslí, že by chtěl, aby se ve škole stalo/dělo a naopak.

Úroveň Splněno

Popis

- V modelových situacích rozpozná a pojmenuje své emoce a vysvětlí možné příčiny toho, proč se tak může cítit.

• V modelových situacích pojmenuje možné emoce druhých lidí a pravděpodobné příčiny toho, proč se tak mohou cítit.

• Na příkladech konkrétních situací spojených se školním i mimoškolním prostředím pojmenuje své potřeby.

• S využitím naučených technik reguluje projevy svých emocí v běžných situacích ve školním prostředí.

• V modelových situacích předvede vhodný a nevhodný způsob a načasování naplňování vlastních potřeb ve školním prostředí.

• Diskutuje o tom, jak lze naplňovat vlastní potřeby a potřeby druhých lidí ve školním i mimoškolním prostředí (co pro to může udělat žák sám a co pro to mohou udělat druzí).

• Popíše, jak konkrétně může přispívat k vytváření bezpečného školního prostředí.

• Zkouší si v modelových situacích empatické naslouchání.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak na hněv

Krátký textový popis

Skupinová příprava dramatizace situace, kdy něco nevychází, jak bychom si přáli. Průběžné sledování projevů hněvu ve svém okolí. Zaznamenávání si, jak lidé svůj hněv zvládali.

Otázky pro diskusi: • Setkali jste se s projevy hněvu kolem sebe? • Bylo jich hodně? • Jak situace zvládali ti, kteří byli nahněvaní? • Jak situaci zvládalo jejich okolí? • Viděli jste někoho, kdo si svůj hněv vyléval na druhých? • Co ti, proti kterým se jejich hněv obrátil? • Co byste poradili rozhněvaným?

Ilustrace

Název ilustrace

Obraz mého dne

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ebb291

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí emoční gramotnost pomocí kreativních technik, podporuje vyjádření prožitků neverbální cestou. Nejprve se žáci pokusí vůbec navnímat, jaké emoce v průběhu dne cítili, poté je vyjádří pomocí barev a následně pozorovat emoční obrazy zbytku třídy.

Ilustrace

Název ilustrace

Odečet nálady

Krátký textový popis

Jeden žák/člen skupiny/dobrovolník odejde ven a ostatní se dohodnou, v jaké náladě budou, až se vrátí (a jakou činnost budou v této náladě všichni společně nebo ve skupinách dělat). Jeden z žáků je určen jako hrající pozorovatel. Dobrovolník se vrátí, odhadne náladu a pak zapojí se do činnosti v téže náladě, pozorovatel může ve vhodné chvíli činnost zastavit a sdílet své pozorování, následuje reflexe celé skupiny k projevům nálady.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CSP-OSV-002-ZV9-006

Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

Metodická podpora

Komentář

Cílem tohoto očekávaného výsledku učení je poznání sebe ve vztazích s druhými, rozpoznání základních chyb ve vnímání druhých a budování respektu k odlišnostem. Poznání druhých je základním předpokladem pro jejich pochopení a rozvíjení respektujících, podpůrných a blízkých vztahů.

Zkušenost s vnímáním a přijímáním jedinečnosti druhých získává žák přirozeně ve vztazích ve škole i v mimoškolním prostředí. Na základě řízených činností rozvíjí sebereflexi ve vnímání druhých, kriticky vyhodnocuje informace o druhých a předchází předsudkům. Tyto dovednosti podporují dobré vztahy mezi členy školní komunity, v mimoškolním prostředí a blízkých vztazích a snižují rizika nedorozumění (diskriminace, násilí atd.) v jeho budoucím partnerském, společenském a profesním životě.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-002-ZV5-004

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001

Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KOS-EMP-000-ZV9-001

Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-001-ZV9-001

Charakterizuje společenské role, do kterých se ve svém životě dostává, a posoudí, co pro něj znamená příslušnost k rodině, ke škole, ke kultuře, k náboženství, k genderu, k obci, k národu, ke státu.

CAS-VKO-001-ZV9-003

Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CSP-OSV-003-ZV9-012

Využívá pro svůj kariérový rozvoj různé informační zdroje, vztahy a sítě ve fyzickém a digitálním prostředí.

CSP-OSV-003-ZV9-014

Reflektuje význam udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem, různými rolemi v životě.

UAK-HTD-001-ZV9-005

Reflektuje tvůrčí a interpretační proces s využitím základních oborových pojmů.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- vnímá společné znaky a odlišnosti sebe a druhých ve svém blízkém okolí, zkouší je popsat a diskutovat ve skupině (například co oceňuje na sobě a na druhých)
- v modelových situacích rozpozná a popíše rozdíl mezi tím, co o druhé osobě ví a co se o ní domnívá
- zkouší si v modelových situacích jak jedná v různých formách mezilidských vztahů (přátelské, partnerské, rodinné vztahy, vztahy v širší komunitě, aj.)

Ilustrace

Název ilustrace

Interview

Krátký textový popis

Cíl: Popsat charakteristiky partnera. Vyjádřit, co mne zajímalo nejvíce a případně i proč. Uvědomovat si, co jsem ochoten o sobě a říci jak myslím, že jsem vnímán.

Zadání pro žáky:

Vytvořte dvojice (trojice) a dvě-tři-pět minut se ptejte partnera ve dvojici na to, co Vás zajímá. Pak se dotazování otočí. Počítejte s tím, že sví zjištění pak sdělíte ostatním.

Popis průběhu:

1. Žáci se navzájem zpovídají.
2. Pak skupinový kruh a vždy jeden z dvojice referuje o druhém.
3. Žák, který byl předmětem referátu má možnost doplnění.
4. Závěrečná reflexe:

- každý sám individuálně
- společná debata: Lišil se v něčem Tvůj původní názor na Tvého partnera od toho, co jsi zjistil (jak; v čem; proč myslíš, že to tak bylo atd.)? Co byla nová informace o druhém?

Zdroje/Materiály:

Valenta, J. *Učit se být.* Kladno: AISIS-Strom, 2003. http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/201/UCIT-SE-BYT.html/

Úroveň Na cestě

Popis

- popíše společné znaky a odlišnosti sebe a vybraných osob ve svém blízkém okolí – například srovnání vlastností, dovedností, zájmů, hodnot, chování apod.
- uvědomuje si přínos jedinečnosti sebe a druhých pro skupinu (školní třídu, neformální skupinu, rodinu a širší komunitu), sebereflexí a zkušenostmi prostřednictvím modelových situací
- v modelových situacích popíše výhody a případná rizika odlišností pro utváření vztahů s druhými (např. vztahy se spolužáky, rodinné, přátelské a partnerské vztahy aj.)
- v modelových situacích rozpozná a charakterizuje možné chyby ve vnímání druhých a navrhuje strategie, jak jim předcházet
- zkouší posoudit své dovedností vytvářet a udržovat různé formy mezilidských vztahů, a navrhout, jak může přispět k rozvoji a kvalitě vztahů s druhými
- diskutuje potřeby naplňované v blízkých vztazích s druhými

Ilustrace

Název ilustrace

Náš podink

Krátký textový popis

Cíl: Pojmenovat společné „osobnostní“ shody i rozdíly a formulovat, co nám hody umožňují.

Forma: Vytvoření skupin cca po 5 žácích, podle klíče vhodného pro danou třídu. Lze předem určit principy debaty ve skupině (např. určit moderátora).

Zadání pro žáky:

Prodebatujte své zájmy, přednosti i slabé stránky a pokuste se rozhodnout, jaký podnik (firmu; společnost), s jakým zaměřením a cílem, byste právě vy, v této sestavě, s tím, jaké jste osobnosti, mohli založit. Rozveďte charakteristiky vaší skupiny a všeho podniku.

Závěrečná reflexe:

Přestavení „podniků“, zdůvodnění, proč právě tento podnik.

Jaké nové poznatky mám o spolužácích, které jsem si potvrdil, může toto poznání nějak měnit naši komunikaci?

Ilustrace

Název ilustrace

Můj svět vztahů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/21fa3a

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí porozumění různým mezilidským vztahům, ve kterých žijeme, jak je utváříme a udržujeme. Žáci získávají praktickou zkušenost s vlastními dovednostmi v oblasti mezilidských vztahů. Aktivita vytváří prostor pro spolupráci a vzájemné učení, získání inspirace z jednání ostatních. Rozvíjí zároveň empatii, respekt k různorodosti, vzájemnou podporu v seberozvoji.

Úroveň Splněno

Popis

• Reflektuje společné znaky a odlišnosti sebe a druhých ve svém okolí pro rozvíjení různých forem vztahů.

• Reflektuje přínos jedinečnosti sebe a druhých pro skupinu (školní třídu, neformální skupinu, rodinu, širší komunitu aj.) v různorodých situacích.

• Rozpozná a charakterizuje možné chyby ve vnímání druhých a uplatňuje strategie, jak jim předcházet.

• Reflektuje své dovednosti vytvářet a udržovat různé formy mezilidských vztahů.

• Uvědomuje si potřebu péče o blízké vztahy s druhými (přátelské, partnerské, rodinné aj.) a reflektuje význam těchto vztahů pro sebe a druhé.

Ilustrace

Název ilustrace

Komunikační šum

Krátký textový popis

Práce s příběhem, který obsahuje nedorozumění. Uvědomění důsledků záměrného i nezáměrného zkreslování informací, jak může dojít ke komunikačnímu šumu.

Komunikační šum jako rušivý signál, který v průběhu komunikace poškodil přenášenou zprávu. Vnitřní šumy způsobené nedostatkem na straně člověka (špatný sluch, nervozita, vady řeči). Vnější šumy jako šumy, které se vyskytují v okolním prostředí (hluk). V přeneseném slova smyslu komunikační šum jako fráze pro označení nějaké překážky, která ve společném procesu více lidí vedla k nedorozumění.

Reflexe: Jak komunikovat tak, abychom předcházeli “komunikačnímu šumu”, nikomu neublížili?

Varianta: Modelová situace na níž žák osvětlí chyby ve vnímání druhých (pracuje s informacemi o člověku z doslechu, zevšeobecňuje, hodnotí podle sebe) a uvede, jak jim předcházet.

Reflexe: Jak předejít chybám ve vnímání druhých, jak vytvořit bezpečné prostředí pro všechny s ohledem na jinakost a zapojení všech do skupiny.

Zdroje:

http://www.etickavychova.cz

Metodiky RRRR - Society for all Metodika pro 6. a 7. ročník, metodika pro 8. a 9. ročník

Švec, J. *Odmítáme manipulaci.* Praha: Projekt Odyssea, 2007.

Valenta, J. Manuál k tréninku řeči lidského těla (didaktika neverbální komunikace). Kladno: AISIS, 2004.

Valenta, J. *Učíme (se) komunikovat (na pomoc osobnostní a sociální výchově ve školách).* Kladno : AISIS, 2010.

Ilustrace

Název ilustrace

Dobré přátelské vztahy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/962fa8

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí porozumění dovednostem a postupům, které nám umožňují vytvářet dobré přátelské vztahy. Žáci se věnují principům přátelských vztahů. Získávají praktickou zkušenost s vlastními dovednostmi v oblasti mezilidských vztahů. Aktivita vytváří prostor pro spolupráci a vzájemné učení, získání inspirace z jednání ostatních. Rozvíjí zároveň komunikační dovednosti v porozumění druhému a sdělení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpoznává různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

CSP-OSV-002-ZV9-007

Uplatňuje vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

Metodická podpora

Komentář

Sociální interakce (vzájemné působení jedinců nebo skupin) je běžnou součástí našeho života. Posilování sociálních dovedností pro kooperaci, stejně jako seberegulačních dovedností a odolnosti v interakci s druhými je potřeba systematicky, cíleně a dlouhodobě rozvíjet. Pro zvládnutí bezpečné a efektivní interakce je potřeba vnímat sociální situace, přizpůsobit se jejich proměnám s využitím různých strategií.

Žák zkouší v modelových situacích různé formy sociální interakce ve skupině, různé role a seberegulaci. Reflektuje své jednání (například, kdy a jak prosazoval svůj názor, kdy a jak odstoupil od svého nápadu a podpořil nápad druhého). Modelové situace pomáhají nácviku důležitých dovedností sociální interakce v rozdílných situacích, které vyžadují porozumění jejich kontextu, jako je například kooperace a soutěžení.

Zkušenosti a jejich reflexe posilují sociální dovednosti žáka, důležité jsou také pro utváření a udržování respektujících vztahů s druhými, které jsou základem pro celkové klima školy i pro budoucí život žáka v kontextu rodiny, práce aj.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

CSP-OSV-002-ZV5-004
Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-VZT-000-ZV9-001
Rozšiřuje okruh vztahů.

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001
Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-002-ZV9-007
Dodržuje základní pravidla her a soutěží, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení.

UAK-HTD-001-ZV9-002
Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-004
Využívá postupy a prostředky divadla k vlastní tvorbě, prozkoumávání témat, mezilidských vztahů a situací, poznávání sebe sama.

UAK-VFV-001-ZV9-002
Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zkouší charakterizovat různé způsoby sociální interakce, se kterými získává zkušenost (ve škole, mimo školu, s různými aktéry)
- na základě jednání v aktivitách a modelových situacích zkouší pojmenovat, jak různé sociální interakce prožívá a jak se v nich chová
- v modelových situacích a skupinové činnosti poznává vhodné a nevhodné chování určitých rolí ve skupině
- diskutuje zkušenosti ze skupinové činnosti
- v modelových situacích poznává různé formy seberegulace a zvyšování odolnosti v sociálních interakcích

Ilustrace

Název ilustrace

Vadí – nevadí

Krátký textový popis

Cíl: Pojmenování si toho, co mi vadí v/na komunikaci s druhými a toho, jak to ovlivňuje moje vztahy. Formulování případných změn.

Forma: individuální a pak společná

Zadání pro žáky:

Každý si v čase k tomu vyhrazením napíše

• co mu vadí v komunikaci s druhými (případně, co mu vadí na vlastní komunikaci s druhými),

• a naopak, co ho těší, baví, dělá u dobře.

Počítejte s tím, že o tom budeme společně mluvit.

Reflexe:

Co Vám konkrétně vadí? Proč? Jaký to má vliv na Vaše vztahy? Jak reagujete?

Pokračování skupinovou aktivitou *(skupiny lze vytvořit dle témat, o nichž určití žáci hovořili).*

Zadání pro žáky:

Na základě předchozího vyberte jedno „vadí“ a jedno „nevadí“ a připravte a zahrajte ve skupinách scénky, v nichž budou tyto způsoby patrné.

Varianta: Hrát jen „vadí“ a druhá scéna na téma „jak jednat, když vadí...“.

Reflexe:

Dle průběhu scének, se zaměřením hlavně na téma komunikace, mezilidské vztahy, např. “Co bych měl u sebe měnit, abych lépe zvládal komunikaci druhých i vlastní?"

Úroveň Na cestě

Popis

• vnímá a sdílí zkušenosti z různých způsobů sociální interakcí, zkouší porovnat co je spojuje/odlišuje

• ze společných činností vyvozuje různé role ve skupině a způsoby chování, které jsou pro tyto role jednak typické a jednak potřebné

• porovnává své zkušenosti s rozdíly mezi dosahováním cíle skupinovou nebo individuální prací

• na základě společných činností a modelových situací dává zpětnou vazbu, jaké chování členů skupiny považuje za podpůrné pro týmovou spolupráci, za kooperativní/kompetitivní, aj.

• navrhuje, jakou formu seberegulace lze použít pro různé sociální situace

• reflektuje, jakým způsobem rozvíjí svou odolnost v sociálních interakcích

• zkouší v modelových situacích a cvičných aktivitách reflektovat úhly pohledu různých aktérů

Ilustrace

Název ilustrace

Role při spolupráci ve skupině a já

Krátký textový popis

Cíl: Definování skupinových rolí ve vztahu k tomu, se kterými jsem v souladu a proč a s kterými mne a proč. Formulace toho, co považuji za dobré v tomto smyslu u sebe měnit. Poskytnutí zpětných vazeb dalším.

Forma: Skupinová (5-6 členů).

Příprava:

Vyučující si připraví lístečky se stručnými charakteristikami skupinových rolí – vůdce, moderátor, navrhovatel, věcný oponent, bavič, usmiřovač, nevěcný zpochybňovač, hledač informací, rušič atd. Je též třeba vytvořit témata problémů, které by měly skupiny řešit *(pokud jsou žáci sami schopni témata navrhnout, mohou)*. Např. simulační témata typu „plán výletu třídy na konci roku“ nebo „budou se přestavovat třídy, máme se rozhodnout, jak chceme přestavět tu naši“ nebo témata fiktivní jako např. „vyjednávání pedagogické rady o žákovi, který okradl několik spolužáků“ nebo „vyjednávání vedení firmy o nákupu nových automobilů (a jejich cenách)“ atd.

Zadání pro žáky:

Ve skupině budete řešit problém. Vytáhnete si nyní každý jeden lístek s popisem Vaší role. Nikomu ho neukazujte. Až aktivita začne, chovejte se dle instrukce. Hra bude trvat 10 minut.

Reflexe:

Ve skupinách zkuste určit role, které kdo měl a pobavit se o jejich vlivu na skupinové rozhodování.

Charakterizujte vztah „tato role + já“. Reflektujte s jakými rolemi v jakých skupinách máte zkušenost.

Reflektujte dovednosti pro role napomáhající řešení problémů.

Rozšíření: Popište a v krátkých ukázkách předveďte, jak reagovat na zpochybňovače, rušiče atd.

Ilustrace

Název ilustrace

Kooperativní chůze

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0cc1f0

Krátký textový popis

Aktivita nabízí praktickou fyzickou činnost typu „koordinace jako prvek kooperace“, při níž se obvykle vyjevují kromě témat „ovládání vlastního těla“ i témata týkající se osobnostních předpokladů.

Úroveň Splněno

Popis

• Reflektuje své zkušenosti z různých rolí při skupinové práci v modelových situacích.

• Vyhodnocuje své seberegulační a sociální dovednosti ve skupině v situaci nesouhlasu, navazování na druhé a rozvíjení jejich myšlenek, prosazení/odstoupení od vlastního nápadu, podřízení se vedení druhého.

• Charakterizuje své zapojení v procesu skupinové práce, jak aktivně naslouchá, vyjadřuje názor, vede věcnou argumentaci a podává popisnou, formativní zpětnou vazbu členům skupiny.

• Reflektuje svůj vztah ke kooperaci a soutěžení a posoudí vhodnost jejich využití v různorodých situacích.

Ilustrace

Název ilustrace

“Buďte tak laskav …”

Krátký textový popis

Dovednost požádat o laskavost (v situaci oprávněného požadavku). Malé skupiny žáků rozehrávají modelové situace, ve kterých někdo někoho žádá. Příklady výchozí tématiky scén:

• žádáme zaneprázdněnou pokladní o rozměnění bankovky;

• žádáme o možnost „předběhnout“ frontu, neboť by nám ujel poslední vlak;

• žádáme mladého člověka, který sedí v autobusu na místě, na které máme místenku, aby se přemístil;

• žádáme kuchařku, která nám v jídelně dala omylem menší porci, aby nám přidala;

• apod.

Reflexe: Jak reagujete v podobných situacích? Co vám při hraní situace šlo a co dělalo potíže? Co byste se potřebovali naučit a co už umíte?

"I vám se to může stát"

Zvládat adekvátně reagovat v situacích, kdy jsme neúspěšní. Otázky: • Jak jste se zachovali po tom, když se vám něco nepovedlo? • Přemýšleli jste někdy, zda by to šlo udělat i jinak? • Mluvili jste o tom někdy s někým?

Žáci si vzpomenou na příhodu, kdy se jim něco nepodařilo. Každý žák si vybere jednu příhodu, o kterou se podělí s ostatními. Každý popíše jaké bylo jeho chování následně po neúspěchu. Ostatní žáci navrhují další řešení situace.

Reflexe: • Dokázali byste se takhle zachovat, pokud byste se dostali do podobné situace? • Bylo by to pro vás složité? Nebo naopak naprosto přirozené?

Varianty: Každý žák dostane lísteček s již připravenou příhodou. Žáci pracují ve skupinách. Každá skupina pracuje na jedné příhodě. Příhody mohou být prožité nebo vymyšlené.

Příklady vyhodnocení: portfolio - sebehodnocení žáka, moje zapojení do skupiny, týmovost a role ve skupině; formativní hodnocení učitelem - zvládání interakce žáka ve skupinové práci.

Zdroje:

Hermochová, S. *Skupinová dynamika ve školní třídě.* Kladno: AISIS, 2005.

Kasíková, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola.* Praha: Portál 2010.

Nováková, B. *Ovládáme umění soutěžit.* Praha: Projekt Odyssea, 2007.

Valenta, j. *Učíme (se) komunikovat (na pomoc osobnostní a sociální výchově ve školách).* Kladno : AISIS, 2010.

Metodiky RRRR - Society for all (metodika pro 6. a 7. ročník, metodika pro 8. a 9. ročník)

Ilustrace

Název ilustrace

Most

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/eb0ede

Krátký textový popis

Aktivita s modelovou situací, která vyžaduje vyřešení problému ve skupině, spojená s praktickou konstrukční činností, přičemž klíčová je komunikace při společném plnění úkolu, konstrukce je jen prostředkem. Žák aplikuje a reflektuje způsoby komunikace a kooperativní strategie.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje vybrané vhodné způsoby sociální interakce ve skupině v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-008

Uplatňuje efektivní strategie sociální komunikace a řešení konfliktu v modelových situacích.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na využívání různorodých typů komunikace s ohledem na sociální situace a jejich proměny (verbální, neverbální, činem) a na způsoby komunikace (respektující, pasivní, agresivní, manipulativní, asertivní). Podporuje uplatňování vhodných komunikačních strategií v běžných i náročných situacích a jejich zautomatizování, včetně jejich využívání při řešení konfliktů.

Komunikace je nedílnou součástí našeho života a komunikační vzorce, které jsme si zautomatizovali prostřednictvím životních zkušeností, nejsou vždy jen výhodné a prospěšné. Jejich kritická reflexe a změna vyžaduje čas a trénink v bezpečném prostředí. Podobně důležité je věnovat se i upevnění přirozeně osvojovaných komunikačních vzorců, které jsou respektující a podporují vzájemnou domluvu a spolupráci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-002-ZV5-003

Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-VYJ-000-ZV9-001

Vyjadřuje se prostřednictvím souboru běžných výrazových prostředků, které volí s důrazem na svůj komunikační záměr, partnera a situaci.

KRP-RPS-000-ZV9-001

Reflektuje osobní a společné problémy s ohledem na různé perspektivy navrhovaných řešení.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

JJK-CJL-001-ZV9-001

Dorozumívá se kultivovaně, výstižně, s jasným komunikačním záměrem a jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zkouší pojmenovat různé typy a prvky komunikace (verbální, neverbální, činem)
- na základě zkušenosti zkouší popsat průběh efektivní komunikace
- zkouší sledovat a reflektovat své chování ve složitých (modelových i jiných) komunikačních situacích
- zkouší popsat průběh modelové konfliktní situace
- navrhuje různé postupy vyjednávání, řešení konfliktu
- při diskusi o složitých společných situací (přirozených i modelových) zkouší pojmenovávat chování, které považuje za vhodné (respektující, podporující vzájemnou komunikaci a spolupráci)

Ilustrace

Název ilustrace

Setkání

Krátký textový popis

Cíl: Formulace interpretací vybraných kódů řeči těla a pojmenování konkrétních bodů na tělech, které k této interpretaci diváky vedou.

Zadání pro žáky:

Připravte si ve dvojicích „sousoší“ na téma „setkání“ *(pokud žáci nevědí, co „štronzo“, je třeba vysvětlit a prakticky vyzkoušet“)*. Setkání může být různé − vymyslete sami nebo si vytáhněte lístek se zadáním *(tedy mohou vymyslet sami nebo učitel může dát příklady − staří přátelé po létech; ti dva se mají rádi, ale oba se za to navzájem stydí; jeden zastavil na ulici druhého a chystá se ho požádat o peníze atd.)*. V každém případě ohlídejte, aby ostatní téma setkání neznali. Počítejte také s tím, že v sousoší budete muset nějakou dobu vydržet, takže k tomu zvolte vhodné pozice.

Průběh:

Dvojice hrají, ostatní hádají, o jaké setkání jde.

Reflexe v průběhu:

Vyučující se neptá jen „koho vidíte?“; „jaký je jejich vztah?“, ale také „z čeho v jejich výrazu − pozicích, mimice atd.“ tak usuzujete?

Varianta:

Pokud diváci hádají na hlas, co které právě sledované sousoší znamená, lze doplnit tím, že jako odpověď na odhady diváků hráči na několik vteřin sousoší rozehrají (příp. i se slovy).

Úroveň Na cestě

Popis

- všímá si v komunikaci komplexně verbální, neverbální komunikace, i jednání (ve školním, mimoškolním a digitálním prostředí)
- ve cvičných aktivitách se soustřeďuje na chování a jednání druhých, tak aby byl schopen dávat zpětné vazby
- reflektuje a charakterizuje vlastní způsoby jednání ve složitých komunikačních situacích, zejm. v konfliktech a jejich efektivitu
- zkouší adekvátní strategie – empatické porozumění, obrany proti manipulaci, zpětnovazební komunikace – nezraňující zpětné vazby, techniky asertivity (vč. dosahování kompromisu atd.), zajímavé a věcné prezentování (veřejné vystupování), dodržování pravidel dialogu apod.
- na základě různých učebních situací reflektuje, jak je možné jednat v konfliktech
- rozvíjí dovednost vyjednávání

Ilustrace

Název ilustrace

Naslouchání

Krátký textový popis

Cíl: Prohlubování dovednosti soustředit se na poslech a současně reagovat.

Forma:

Trojice. Dvojice vede dialog, třetí je pozorovatel a dává později zpětnou vazbu. Dvojice by měla mít téma, které je pro ně kontroverzní, tedy jeden člen ho chápe − řekněme − pozitivně a druhý opačně. Témata je možno hledat společně v celé třídě nebo si je může najít dvojice sama (např. „raději hory − raději moře“; „jaro − podzim“; různá dilemata apod.)

Zadání pro žáky:

Jeden z Vás vysloví jako první nějaký názor na téma ze svého pohledu. Druhý opakuje nebo parafrázuje výrok prvého − „Myslíš si tedy, že…“ − a návazně řekne svůj názor − „A já si myslím, že…“. Prvý opět parafrázuje nebo opakuje výrok druhého a dodá svůj. Pozorovatel sleduje, zda debatéři opravdu slyšeli to, co bylo řečeno některý z debatérů při parafrázi nepodsouvá předchozímu mluvčímu jiné myšlenky, zda je věcný (drží se tématu nebo začíná debatu zosobňovat ve smyslu „jak si můžeš něco takového myslet …“) atd. Mluvit budete cca 5 minut. Pak Vám pozorovatel dá zpětnou vazbu. Pak se role otočí (téma může zůstat stejné nebo zvolíte jiné). Při dalším kole *(v téže skupině)* můžete již zohledňovat to, co bylo řečeno v reflexi pozorovatele po předchozím kole.

Reflexe společná:

Co komu šlo? S čím byly potíže? Co potřebuješ k tomu, aby ses vyhnul/a potížím? Jaká jsou pravidla naslouchání?

Ilustrace

Název ilustrace

Podstata manipulace v komunikaci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/be252f

Krátký textový popis

Aktivita předkládá vysvětlení jevu manipulace v komunikaci a typy/základní způsoby komunikačních manipulací, dále vede k jejich praktickému rozpoznání. Žák rozpozná verbální manipulaci, charakterizuje ji a určí prakticky její druhy.

Úroveň Splněno

Popis

• Charakterizuje své běžné způsoby verbální a neverbální komunikace.

• V modelové situaci reflektuje, jakým způsobem komunikoval s ohledem na sociální situaci.

• V modelových běžných i náročných situacích uplatňuje vhodné komunikační strategie.

• Reflektuje, jak pozorně vnímá způsoby komunikace druhých, aby mohl adekvátně reagovat, poskytovat zpětnou vazbu.

• Používá postupy podporující efektivní komunikaci (např. respekt, vzájemnou domluvu, aktivní naslouchání, srozumitelnost).

• Aplikuje dovednosti vyjednávání a řešení konfliktů, formulace vlastních potřeb a zjištění potřeb druhé strany, hledání řešení přijatelného pro obě strany.

• Reflektuje různé úhly pohledu různých aktérů v komunikaci a možné postupy ke vzájemnému porozumění, nalezení kompromisu/konsenzu.

Ilustrace

Název ilustrace

Konflikty

Krátký textový popis

Identifikovat různé typy jednání v konfliktu a reagovat způsoby vedoucími k řešení konfliktu (nepodporovat eskalaci).

Třída se rozdělí na menší skupinky, dva členové mohou hrát dvě postavy v konfliktu a dva členové pozorovat. Hráči dostanou každý jeden list s popisem role a výchozí situace. Pozorovatelé dostanou oba popisy. Pak si hráči – každý sám – připraví letmý nástin jednání své postavy a pozorovatelé si projdou společně výchozí charakteristiky situace. Situace přehraje a následuje zpětná vazba pozorovatelů. Pak dostanou role pozorovatelé a změní se v hráče a bývalí hráči v pozorovatele a celé kolo se opakuje. Hrát lze simultánně ve skupinách nebo před celou třídou.

Následná diskuse ke zvoleným způsobům řešení konfliktu, směřování k návodnému postupu, který mohou jednotlivé dvojice aplikovat v opakované hře, příp. ve hře na jiné téma.

Reflexe: Jaký typ jednání postavy zvolily? Proč asi jednaly takto? Nakolik se v jednání postavy projevoval tvůj vlastní způsob řešení konfliktu? Byl jsi někdy svědkem podobné situace? V čem bylo jednání účelné a v čem naopak? Jak by se dalo jednání změnit? Jaké podmínky se musí naplnit, aby takové jednání bylo možno změnit?

“Agrese a pasivita”

Rozpoznání agresivního a pasivního chování. Žáci vyhodnocují připravené pasivní a agresivní výroky a mohou vymyslet další příklady výroků (písemná nebo ústní forma, doplnění nedokončených vět, apod.).

Poté žáky rozdělíme do čtyřčlenných skupin a ponecháme čas na diskuzi.

Reflexe: • Co je příčinou pasivního/agresivního chování? • Proč by se měl člověk chovat asertivně? • Jak zvládáš hněv?

Rozšíření k tématu hněv v komunikaci, co pomáhá zvládání hněv. Pro uvědomění hněvu je možné využití "semaforu": ČERVENÁ – stůj, nejednej! ORANŽOVÁ – pozor, přemýšlej proč? ZELENÁ – volno, jednej!

Příklady vyhodnocení:

• portfolio - sebehodnocení žáka, jak zvládá základy komunikace a komunikaci v náročných situacích

• formativní hodnocení pedagoga - zpětná vazba ke zvládnuté komunikaci žáka

Hermochová, S. Skupinová dynamika ve školní třídě. Kladno: AISIS, 2005.

Matula, Z. Učíme se otevřeně uplatňovat své názory, potřeby a práva. Praha: Projekt Odyssea, 2007.

Švec, J. Odmítáme manipulaci. Praha: Projekt Odyssea, 2007.

VALENTA, J. Manuál k tréninku řeči lidského těla (didaktika neverbální komunikace). Kladno: AISIS, 2004.

Valenta, j. Učíme (se) komunikovat (na pomoc osobnostní a sociální výchově ve školách). Kladno : AISIS, 2010.

http://www.etickavychova.cz/

Ilustrace

Název ilustrace

Celníci a pašeráci

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/627426

Krátký textový popis

Žák rozpozná a pojmenuje v mluvené řeči i řeči těla signály nejistoty i jistoty a signály předstírání v komunikaci. V modelové herní situaci žák reguluje své chování tak, aby předstíral či zakrýval skutečnost. Žák pojmenovává, reflektuje a hodnotí i své klamavé chování. Aktivita rozvíjí citlivosti vůči komunikačním signálům i vůči vlastnímu chování a jednání.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uplatňuje základní pravidla sociální komunikace a vybírá z možných řešení konfliktu v modelových situacích.

CSP-OSV-002-ZV9-009

Respektuje pravidla etického chování a uplatňováním prosociálního chování přispívá k utváření vzájemně podporujících vztahů s druhými.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na pomáhající a prosociální chování a praktickou etiku. Žáci se podílejí na reflexi chování podle etických pravidel a vyhodnocují důsledky eticky vhodného a nevhodného jednání. Oceňují vhodné chování a poukazují na projevy chování, které mají negativní dopad na mezilidské vztahy (např. na klima třídy a školy). U těchto nežádoucích vlivů zvažují, jaké jsou možnosti řešení.

K rozvoji etického a prosociálního chování je důležité vytvořit prostor pro reflexe zkušeností s prosociálním chováním a vytvářením podpůrných vztahů, dialog o hodnotách a přínosech pro sebe a druhé. V modelových situacích je možné získat zkušenost s vlastním prožíváním etických dilemat a uvědomit si své zdroje a hodnoty, které mohou být oporou při zvládání různých životních situací (např. v rámci vrstevnických, rodinných, partnerských, profesních a jiných forem vztahů).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-002-ZV5-003
Zapojuje se do interakce ve skupině, rozpoznává svůj přínos a přínos druhých ve skupinové činnosti.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001
Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KOS-EMP-000-ZV9-001
Vyrovnává se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003
Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

PTS-000-000-ZV9-004
Zvažuje potřeby lidí v obtížných životních situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

PTS-000-000-ZV9-005
Kriticky posoudí uplatňování demokratických principů ve škole a formuluje návrhy podporující demokratické procesy.

PTS-000-000-ZV9-006
Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-003-ZV9-010
Vysvětlí význam DNA pro jedince a diskutuje o výhodách a rizikách jejího pozměňování.

CAS-VKO-001-ZV9-003
Rozpozná předsudky a stereotypy v komunikaci a jednání a zaujímá k nim kritický přístup.

CAS-VKO-002-ZV9-012
Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

CZB-TEV-002-ZV9-007
Dodržuje základní pravidla her a soutěží, označí přestupky proti herním či soutěžním pravidlům a vysvětlí, v čem došlo k jejich porušení.

CZB-TEV-002-ZV9-009
Naplňuje při pohybových činnostech některé olympijské myšlenky – čestné soupeření, respekt k odlišnostem, podpora znevýhodněných osob, ochrana přírody, uplatňování práv a povinností vyplývajících z různých rolí.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- uvědomuje si jak přispívá ke společnému vytváření pravidel ve skupině/třídě
- v praktických situacích dodržuje dohodnutá pravidla chování
- na základě učebních situací a zkušenosti se skupinou reflektuje, jaké chování je možno považovat za přátelské, pomáhající, podporující
- v reflexi různých učebních situací týkajících se hodnot si zkouší pojmenovávat vlastní hodnoty

Ilustrace

Název ilustrace

Co (nakonec) mohu (i) postrádat?

Krátký textový popis

Cílové zaměření:

Sebepoznání a formulace vlastních (byť jen vybraných a limitovaných) hodnot jako odrazový můstek k tomu, co je „hodnota“ a dalšímu hledání vlastních hodnotových preferencí (již v jiných aktivitách).

Forma: Individuálně s průběžnou společnou reflexí nebo ve skupinách s časem na reflexi každého odevzdání zavazadla.

Zadání pro žáky:

Každý dostanete 10 lístků. Na jednotlivé lístečky si každý napište 10 věcí a/nebo činností (1 lístek = 1 věc/činnost), bez kterých myslíte, že se neobejdete (máte/děláte je rádi). Nepište členy rodiny nebo přátele nebo domácí mazlíčky. Tyto lístečky budou nadále jakoby zavazadla, která si berete na cestu s sebou. Máte jich tedy s sebou na cestu deset.

Příběh:

Představte si, že jste se vydali na jiný kontinent na delší dovolenou. A nyní jedete parníkem po řece v džungli. Všichni se dobře baví, hudebníci hrají … Ale loď najede na kámen a má neopravitelnou poruchu. Naštěstí jsou zde záchranné čluny. Na pokyn kapitána ale musíte jeden lístek = zavazadlo nechat na palubě, aby čluny nebyly přetíženy. I přesto se některým lidem nedostává místa, takže musíte na lodi nechat i další lístek. Jenže na poškozené, pomalu se potápějící, lodi zůstávají ještě poslední zoufalí pasažéři, kteří se zatím nevešli do člunů … a voda je plná krokodýlů. Musíte tedy odhodit ještě jeden lístek = zavazadlo. Konečně plujetete, ale čluny najely do vírů, takže abyste je odlehčili člunům, odhodíte další zavazadlo. OK. Ovšem plujete velmi dlouho, takže nakonec musíte jedno zavazadlo vyměnit s domorodci, které míjíte, a to za vodu a jídlo. Nakonec se ocitáte na hranici nějakých států a potkáváte pohraniční hlídku. Té musíte zaplatit za průjezd dalším lístkem/zavazadlem. Ještě, než se dostanete k prvnímu městu, přepadnou vás místní lupiči. Další zavazadlo je to tam. A když už připlujete k městu, jsou tu celníci a podle místních pravidel, abyste mohli vstoupit, musíte dalším zavazadlem splatit clo a vízum současně.

Reflexe:

Co vám zbylo?

Při každé ztrátě zavazadla: Co jste odložili? Proč toto?

Co pro Tebe znamená poslední hodnota (poslední tři)?

Co je to hodnota? Co je Tebe ještě hodnotou, která tu nebyla ve hře?

Úroveň Na cestě

Popis

- popisuje jak přispívá ke společnému vytváření, dodržování a reflektování pravidel ve skupině/třídě
- vnímá a reflektuje etický rozměr různých (učebních, modelových i jiných) situací

• v eticky dilematických modelových situacích zvažuje a reflektuje vhodné způsoby chování a aplikuje je v těchto situacích

• diskutuje, jaké hodnoty v souvislosti s etikou, vztahy s druhými jsou pro něho v životě důležité, a zdůvodní proč

Ilustrace

Název ilustrace

Dilema

Krátký textový popis

Cíl: Etické rozhodnutí a jeho vyjádření a vysvětlení. Podávání vzájemných zpětných vazeb ke stanoviskům.

Forma: Skupiny – diskuse.

Metodický princip „morální dilema“.

Příběh:

Stalo se to v minulosti. Školák Jiří, chlapec z rodiny, která nebyla právě bohatá, ale také neměli nouzi, potkal kamaráda Karla. Karel byl naopak z velmi chudé rodiny, žil jsme s maminkou, která byla často nemocná byl velmi chudý, a proto nemohl Karel chodit pravidelně do školy – musel přivydělávat na rodinu. Karel se smutně svěřil Jiřímu, že ten den ještě nejedl – doma nebylo nic k jídlu. Jiří tedy zašel do blízkého pekařství. Chtěl koupit kamarádovi koláč, ale zjistil, že nejlevnější koláč stojí právě tolik, kolik má peněz a nemohl by tedy nic koupit sobě. Tak počkali, až se pekař otočí, a Jiří ukradl dva rohlíky. Vyběhl ven a dal je Karlovi.

Zadání pro žáky:

Prodiskutujte příběh a zvažte toto: Jednal Jiří správně? Ano? Ne?

Reflexe:

Jaké byly závěry ve Vaší skupině? Shodli jste se? Ne? Proč – v čem? Co znamená „jednat správně“?

Varianta: Možno kombinovat s párovými dialogy (před pozorovateli) typu „disputace“, kdy jeden zastává jiné stanovisko než druhý a společně o tom debatují.

“Co je spravedlivé?”

Na daném příkladě zvědomnění a tedy i vyjádření hodnoty „spravedlivost“.

Forma: Individuální hledání odpovědi na otázku. Skupinové sdílení – diskuse.

Příběh:

Stalo se to v minulosti. Chlapec neudělal domácí úkol z počtů. Ve škole řekl učiteli, že úkol nemohl udělat, protože byl nemocný. Protože chlapec ale vypadal zdravě, učitel mu neuvěřil a zeptal se rodičů, jak to bylo s jeho nemocí. Otec chtěl chlapce za lhaní potrestat, ale nemohl se rozhodnout, jaký trest zvolit. První trest: Padesátkrát opsat básničku. Druhý trest: Řekne synovi: „Tvrdíš, že jsi nemocný. Dobře, musíš se vyléčit. Budeš celý den ležet v posteli a užívat léky, aby ti bylo lépe.“ Třetí trest: „Lhal jsi. Už ti nemůžu věřit. Dokonce i kdybys mluvil pravdu, nebudu si jistý.“ Následujícího dne dostal chlapec ve škole jedničku. Za dobrou známku dostával od otce pětikorunu, kterou si ukládal do kasičky. Doma chlapec říká otci, že dostal jedničku. Otec odpovídá: „To může být pravda, ale včera jsi mi lhal, a tak ti už nevěřím. Dnes ti pětikorunu nedám, protože nevím, jestli mi říkáš pravdu. Jestliže nebudeš několik dnů lhát, začnu ti znovu věřit a všechno bude v pořádku.“

Zadání pro žáky:

Zhodnoťte, který z trestů je nejspravedlivější? Nejprve každý sám a pak sdílejte ve skupině. Pokud není shoda, zkuste ji najít, ale ne za každou cenu – spíše jen kvůli hledán další argumentace.

Reflexe:

Jaké byly závěry ve Vaší skupině? Shodli jste se? Ne? Proč – v čem? Co znamená „jednat spravedlivě“?

Zdroje:

Vacek, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008.

Ilustrace

Název ilustrace

Vyjednávání s etickým rozměrem – zvířata

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/47d6f3

Krátký textový popis

Aktivita vyžaduje – v rámci jednoduché simulace – vyjednávání o problému s etickým rozměrem; téma má eticky kontroverzní potenciál, což vytváří příležitosti pro identifikaci vlastních etických hodnot, rozvoj dovedností komunikace v situaci sporu.

Úroveň Splněno

Popis

• Reflektuje své dovednosti stanovovat a dodržovat pravidla etického chování (ve třídě, rodině a komunitě).

• V praktických situacích dodržuje dohodnutá pravidla chování a vyhodnocuje dopad chování (u sebe i druhých) na utváření mezilidských vztahů v komunitě.

• Popíše, jakými projevy prosociálního chování přispívá ke vzájemně podporujícím vztahům v jemu blízkém sociálním prostředí (např. školní třída).

• V modelových situacích navrhne, vyzkouší a vyhodnotí řešení eticky dilematických situací.

• V modelových situacích kriticky vyhodnotí informace z hlediska pravidel etického chování.

• Reflektuje své hodnoty spojené s etickým a prosociálním chováním.

Ilustrace

Název ilustrace

Alter ego

Krátký textový popis

Charakterizovat běžné situace, v nichž lidé jinak myslí či cítí a jinak jednají, důvody takového rozporu, účelnost takového reagování, možné důsledky podobných rozporů atd. Hráči se rozdělí na čtveřice. Jejich úkolem bude připravit situaci dialogu např. mezi matkou a dospívajícím dítětem, učitelem a rodičem, prodavačkou a zákazníkem. Téma dialogu může být jakékoliv, ale dialog je postaven tak, aby „slyšitelná“ řeč postav nebyla většinově v souladu s tím, co jim „běží hlavou“. Organizačně je dialog vystavěn tak, že dva hráči vždy hrají jednu postavu. Jeden hraje vždy vnější „já“ postavy a druhý ono vnitřní alter ego. Hráči se střídají po replice. Vždy promluví nejprve „vnější já“ a hned po něm pronese svou hlasitou myšlenku či sdělí pocit vnitřní já. Pak je na řadě vnější já druhého partnera v dialogu a jeho vnitřní já. A opět prvý (vnější – vnitřní) atd. Dramatická situace by měla být dovedena do určité logické tečky. Zejména u zkušených hráčů lze nechat situaci méně připravenou a umožnit jim ve čtveřici reagovat na aktuální podněty.

Reflexe: Myslíte, že takto lidé fungují reálně? Pokud ano, proč? Proč může být nesoulad mezi tím, co si myslíme a co cítíme a mezi tím, co říkáme a jak se tváříme? Co můžeme v podobných situacích hodnotit jako správné nebo špatné, morální nebo amorální?

Připomeňte si nějakou podobnou situaci ze života – v čem je podobná, v čem odlišná? Jak se vám hrálo? Co jste dobře ve hře zvládali?

“Překonat antipatii a odpustit”

Uvědomit si a přijmout důležitost odpuštění. Přísloví „Nejmocnější člověk v kraji je ten, kdo ze svého nepřítele udělá přítele.“ Reflexe: • Jde to? Je to možné? Chvilku necháme žáky, aby si samostatně tento citát procítili a jeho smysl promysleli. Ve skupině si odpoví na otázky: Jak rozumíme tomuto přísloví? Je možné překonat nepřátelství a antipatii? Když ano, jak? Následuje společná reflexe v kruhu. Nejdříve se vyjádří jednotlivé skupiny, potom proběhne beseda. Je možné překonat nepřátelství a antipatii? Jak udělat přítele z člověka, který je vůči nám zaujatý nebo negativně naladěný. Proč o to usilovat?

Vzpomeň si na člověka, který je ti nesympatický (jeho jméno nemusíš psát). 1) Přemýšlej a vypiš 5 jeho pozitivních vlastností a jednu negativní: 2) Zamysli se a porovnej uvedenou osobu se sebou. Které vlastnosti máte oba? 3) Pokus se najít 3 pozitivní vlastnosti, které on má, ale ty ne: 4) Něco hezkého mu upřímně popřej nebo napiš krátký přátelský dopis (individuální aktivita pro sebeteflexi, bez čtení textu).

Reflexe: • Jak se vám pracovalo? • Bylo vzpomenout si na člověka, který je vám z jakéhokoli důvodu nepříjemný – nesympatický? • Podařilo se vám na něm najít pozitivní vlastnosti?

Zdroje:

http://www.etickavychova.cz/

Pekárková, A. Rozhodujeme se zodpovědně, jednáme eticky. Praha: Projekt Odyssea, 2007.

VALENTA, J. Morální rozvoj v rámci OSV – metody situačně-behaviorální. [online] Praha: Metodický portál RVP, 2011.

VALENTA, J. Morální rozvoj v rámci OSV – mravní kvality jako „učivo“. [online] Praha: Metodický portál RVP, 2011.

VALENTA, J. Sociální kreativita a osobnostní a sociální výchova. Metodický portál RVP, 2010.

Ilustrace

Název ilustrace

Složitá policistova situace

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/3c9c58

Krátký textový popis

Rolová hra nastoluje etický problém mezi dvěma rozdílnými, ale provázanými statusy. Improvizovaná hra v situaci umožní žákům aktualizovat své hodnoty, vlastní pojetí komunikace v eticky sporné situaci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

V praktických situacích respektuje přijatá třídní pravidla.

CSP-OSV-002-ZV9-010

Reflektuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v interakci s druhými.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení rozvíjí u žáka vnímání vlastních emocí a emocí druhých, podporuje využívání vhodných způsobů seberegulace a zohledňování těchto poznatků ve volbě vhodných forem komunikace a dalších forem interakce s druhými. Regulace vlastních emocí a zohledňování emocí druhých ovlivňují osobní wellbeing, utváření a udržování různých typů vztahů s druhými.

Rozvoj všímavosti ke svému prožívání a prožívání druhého podporují techniky a modelové situace, které pomáhají vyzkoušet si seberegulaci a citlivost v komunikaci. Rozvíjejí respekt k potřebám žáka i potřebám druhých a dovednost komunikovat vzájemně tyto potřeby. Tyto dovednosti také přispívají ke vnímání školy jako bezpečného místa.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-002-ZV5-004

Rozpozná základní emoce a potřeby své i druhých lidí a zkouší uplatnit vnímavost k nim ve svém jednání.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKK-AKN-000-ZV9-001

Během mluvené interakce v každodenních situacích uzpůsobuje vlastní projev tak, že aktivně reaguje na projev partnera, a tím přispívá ke kultivovanosti konkrétní situace.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-003

Ve spolupráci s druhými plánuje, realizuje a vyhodnocuje aktivity, které podporují wellbeing všech členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-004-ZV9-014

Reflektuje svůj vztah k přírodě na základě aktivit podporujících environmentální senzitivitu, ocenění rozmanitosti a chápání evoluční příbuznosti lidí a ostatních organismů.

UAK-HTD-001-ZV9-002

Vědomě využívá své hudební schopnosti a dovednosti získané prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností v individuálních i skupinových aktivitách.

UAK-HTD-001-ZV9-003

Využívá osvojené postupy, prostředky kreativního tance k vnímání vlastního těla, k osobitému pohybovému a tanečnímu vyjadřování a k vlastní tvorbě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zkouší pojmenovat základní i komplexnější emoce
- všímá si změn svého prožívání
- popisuje, jak se projevují emoce dalších lidí v jeho okolí
- v modelových situacích zkouší způsoby regulace vlastních emocí

Ilustrace

Název ilustrace

Tvář hráče pokeru

Krátký textový popis

Cíl: Zkoumat, trénovat a využívat své možnosti ovládání řeči těla při emocích, které nechceme zveřejňovat.

Zadání pro žáky:

Na znamení se všichni vydáme do prostoru a budeme křížem krážem chodit sem a tam. Při každém míjení s jiným členem skupiny se navzájem krátce podíváme do obličeje. Pozor, nejde o žádné navazování kontaktu! Důležité je, abychom při této chůzi měli „bezvýrazný“ výraz (nulový) a obličejem nijak nepohybovali a tento výraz udrželi do konce. Pokud se vám to nepodaří, opusťte prostor, otočte se zády k ostatním, zkuste znovu nasadit „bezvýraz“ a pak se vraťte.

Reflexe:

Co se dařil, co ne?

Proč?

Když se dařilo, jak jste na to šli?

Úroveň Na cestě

Popis

• zkouší způsoby projevení a regulace emocí, reflektuje jejich efektivitu a přínos

• v modelových a dalších učebních situacích rozpoznává emoce své i druhých a zvažuje jejich příčiny i důsledky v jednání

• na příkladu pojmenuje možné důsledky dlouhodobého neuspokojení základních lidských potřeb v prožívání a chování

• reflektuje, jak na něj emoce dalších lidí v okolí působí

• rozpoznává emoce druhých a zkouší na ně reagovat nekonfliktními způsoby

• zkouší přispět k emocionálního bezpečí ve třídě (respekt k potřebám druhých, empatická komunikace atd.)

Ilustrace

Název ilustrace

Věcná a osobní rovina komunikace v situacích problému

Krátký textový popis

Cíl: Umět používat formulace věcné (nezraňující, nezosobňující atd. zpětné vazby).

Věcná a osobní komunikace: Věcná se zabývá především věcnou podstatou problémů, sporů nebo komplikovaných situací, tedy „že se něco, co se mělo stát, nestal“. Naopak, nezabývá se tím, „jakou má kdo povahu, jaké vlastnosti, jak vypadá, nenálepkuje („jsi nespolehlivý“) atd., takže tím většinou nezavdává příčinu k „výbuch emocí“, a to na obou stranách.

Diskuse ke strategiím komunikace, např. metoda “já-výroků” v triádě: popis jednání, které mi vadí (popis!, ne hodnocení) – (můj) pocit vyvolaný tvým jednáním (vyjádření v pojmech emocí: mrzí mne, zlobím se, překvapilo mne atd.) – přání, co chci, aby se stalo (příp. nestalo).

Forma: dvojice, resp. trojice – dva hráči a jeden pozorovatel.

Zadání pro žáky:

Zde je situace: Osoba X si půjčila od osoby Y knížku ke zkoušce a na žádost osoby Y slíbila, že knížku za tři dny vrátí, protože Y ji rovněž potřebuje. X ale knížku nevrací a již týden ji má u sebe. Y se tedy rozhodne věc s Y řešit.

1. Sehrajte situaci tak, aby v důsledku komunikace obou vznikl konflikt – max. 5 minut. Návazně v reflexi rozeberte ty způsoby komunikace, které konflikt „živily“.

2. Společná reflexe: O čem byly reflexe ve skupinách, které destruktivní mechanismy komunikace se tu objevily a čím škodí.

3. Sehrajte situaci s použitím "triády“. Pak reflektujte, jak komunikace probíhala, čím byla výhodnější než předchozí, v naopak vidíte obtíž.

4. 2. Společná reflexe: O čem byly reflexe ve skupinách, jak se dařilo uplatňovat „triádu“, pokud ne, proč a jaké jsou možnosti zlepšení využití této strategie.

5. Možný ukázkový nácvik kroků této strategie komunikace s celou skupinou.

Zdroje:

Nehyba, J. *Respektující výchova a komunikační techniky – Já výroky v užším slova smyslu.* (Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/2022jaro/tmv/web/pages/07_05_ja_vyroky_uzsi.html)

Ilustrace

Název ilustrace

Barvy emocí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/0b563f

Krátký textový popis

Žáci se prostřednictvím relaxace, diskuse a výtvarných aktivit rozvíjejí vnímání vlastní emocí a emocí druhých. Pojmenovávají svoje prožívání spojené s emocemi, reflektují sví zkušenosti. Celý proces podporuje rozvoj emoční inteligence, respekt k odlišným názorům a spolupráci.

Úroveň Splněno

Popis

• Identifikuje vlastní emoce a emoce druhých v různých situacích ve fyzickém a digitálním prostředí.

• Aplikuje účinné techniky regulace svých emocí.

• Uplatňuje všímavost ke svému emocionálnímu prožívání a potřebám v interakci s druhými.

• Reflektuje, jak zohledňuje emocionální prožívání druhého v komunikaci (vyjádřením porozumění emocím druhého apod.).

• V modelových situacích popíše pravděpodobné emocionální prožívání a potřeby jejich aktérů a svůj názor zdůvodní.

• Reflektuje, jaké chování přispívá k emocionálnímu bezpečí ve skupině (např. ve školní třídě), a navrhuje způsoby, jak toto chování podpořit.

Ilustrace

Název ilustrace

Když se rozzuřím

Krátký textový popis

Reflektovat své emoce slovy i tělovým výrazem; umět popsat nebo předvést tělovým výrazem emoce druhého.

Hráči sedí v kruhu a postupně říkají: „Když zuřím, dělám toto…“ a udělají pohyb, pozici odpovídající jejich emoci. Takto se mohou zobrazovat i další stavy a emoce.

Reflexe zkušenosti s tělesným vyjádření a sdílení s osttaními.

“Co s námi cloumá…”

Uvědomit si význam pojmů afekt, nálada, vášeň, citový vztah a jejich vliv na člověka a jeho vztahy, přiměřeně komunikovat city. Zamyšlení na výrokem “Emoce by neměly ovládat nás, ale naopak – my bychom se měli naučit emoce zvládat”.

Reflexe: Proč je hněv považován za nepřítele? Jak ovlivní hněv tvoje chování? Dokážeš nastupující pocit hněvu regulovat? Co ti například rozzáří oči a co tvému kamarádovi/tvé kamarádce?

Možnost zadání pozorování lidí a jejich emočních projevů. Byl pro tebe některý projev neobvyklý nebo tě příjemně překvapil? Dokázal/a sis představit svoje projevy ve sledovaných situacích a byly jiné, nebo stejné?

Zdroje:

Kříž, P. Kdo jsem, jaký jsem (aktivity pro osobnostní a sociální výchovu k podpoře sebepoznání a sebepojetí). Kladno : AISIS 2005

VALENTA, J. Manuál k tréninku řeči lidského těla (didaktika neverbální komunikace). Kladno: AISIS, 2004.

http://www.etickavychova.cz/

https://www.odyssea.cz/

Metodiky RRRR - Society for all metodika pro 6. a 7. ročník, metodika pro 8. a 9. ročník

Ilustrace

Název ilustrace

Divadlo emocí a reakcí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d5ee12

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí schopnost rozpoznat emoce a přemýšlet o vhodné reakci. Žáci ve dvojicích ztvárňují krátké scénky podle zadaných situací. Jeden vyjadřuje silnou emoci, druhý na ni reaguje. Skupina zkouší pojmenovat, o jakou emoci jde, a společně reflektuje, co se v situaci dělo a jaké jednání by bylo podpůrné.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozlišuje své emoce a emoční prožívání druhých a využívá seberegulaci v konkrétních situacích ve třídě.

003

Kariérový rozvoj

Charakteristika tematického okruhu

Kariérový rozvoj se vztahuje k objevování, rozhodování a plánování ve vlastním kariérovém směřování, k hodnotám a příležitostem spojeným se světem práce.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CSP-OSV-003-ZV5-005

Rozpoznává různé druhy profesí ve svém blízkém okolí a sdílí zkušenosti se zapojením do pracovních činností ve svém domácím prostředí.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na seznámení žáka s různými druhy pracovních činností a povolání (profesí). Žák pojmenuje různé druhy pracovních činností v jemu blízkém prostředí (domácí, školní apod.) a specifikuje své zapojení do těchto činností. Zapojení do tohoto typu činností je klíčové pro osobní, sociální i kariérový rozvoj žáka. Získání a sdílení těchto zkušeností umožňuje rozvíjet vztah k lidské práci a chápat spoluodpovědnost za výsledky práce, což jsou potřebné dovednosti pro budoucí pracovní i osobní život. Zároveň žák poznává povolání dospělých ze svého blízkého okolí a dokáže o nich diskutovat.

Poznávání významu různých druhů práce vede žáka k uvědomění, že každá pracovní činnost má svou hodnotu (činnosti v domácnosti, vykonávání placené a neplacené práce). Rozvíjí otevřený postoj k různým profesím, který pomáhá omezovat vliv stereotypů (genderových a dalších). Žák si vytváří vztah k různým profesím prostřednictvím jemu blízkých osob. Popisuje typy pracovních činností souvisejících s danými profesemi, jejich přínosy.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-005
Používá reálné nástroje, předměty a nářadí při rukodělných činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-SMU-000-ZV5-001
Uvědomuje si význam, důležitost a smysl svého učení.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Vzdělávací oblasti

CSP-TCH-001-ZV5-001
Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-003-ZV9-011
Reflektuje význam práce a aktivního zapojení do světa práce pro sebe, komunitu, společnost a přírodu.

CSP-OSV-003-ZV9-012
Využívá pro svůj kariérový rozvoj různé informační zdroje, vztahy a sítě ve fyzickém a digitálním prostředí.

CSP-OSV-003-ZV9-013
Rozpoznává relevantní vzdělávací a pracovní příležitosti pro své kariérové plánování.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Získává a sdílí zkušenosti s různými druhy pracovních činností spojených s chodem domácnosti.
- Získává formou hry zkušenosti s činnostmi spojenými s různými povoláními.
- Všímá si různých profesí, se kterými se setkává ve svém okolí a diskutuje o tom, co ho zaujalo.

Ilustrace

Název ilustrace

S obrázkem do světa povolání

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/ae5b4c

Krátký textový popis

Lze využít např. karty z přílohy pod odkazem zobrazující různá povolání pro:

- seznámení žáků s různorodostí jejich náplně;

• diskuzi o významu těchto povolání;

• reflexi zkušeností dětí s příkladem vybraného povolání.

Žáci pracují ve skupině, např. 4. Každá skupina dostane několik karet, které má za úkol pojmenovat a popsat nějakou charakteristiku dané profese (např. pracovní prostředí, význam, potřebné dovednosti, aj.).

Následně žáci představují "svá" povolání ostatním (např. formou prezentací, hranou ukázkou povolání, pomocí symbolů nebo výstavy, která bude jednotlivá povolání představovat). Prezentace může být také formou kvízu/hádání na základě slovní prezentace povolání nebo pantomimy.

Varianty

Každý žák si vybere jeden obrázek, který má za úkol pojmenovat, zvolené povolání popsat a následně prezentovat ostatním.

Žáci mohou vymyslet a sehrát scénku, ve které vystupují nebo spolupracují různá povolání.

Žáci mohou s dopomocí rodičů/učitele vyhledat a vést rozhovor s lidmi, kteří daná povolání vykonávají.

Následně zpětná vazba, která povolání žáky zaujala a čím, jak se jim společně podařilo pojmenovat vybraná povolání a diskutovat o nich.

Úroveň Na cestě

Popis

• Zkouší popsat své zapojení do různých druhů pracovních činností v domácnosti, a podíl členů domácnosti na činnostech.

• Zjišťuje od členů rodiny a blízkých jaké je jejich povoláních a jaké zkušenosti mají s povoláním, a diskutuje o nich.

• Naslouchá zkušenostem lidí z různých profesí a diskutuje, co se mu na nich líbí.

Ilustrace

Název ilustrace

Tohle zvládnu

Krátký textový popis

Prostřednictvím aktivity žáci reflektují zapojení své zapojení do činností v domácím prostředí (variantou může být i prostředí třídy, podíl na péči o společné prostředí, ve kterém se učí).

Žáci v rámci brainstormingu s podporou učitele pojmenovávají činnosti, na kterých se podílí, ať už pravidelně nebo jednorázově.

Následně sdílí své zkušenosti s realizací dané činnosti:

• co je na ní bavilo/nebavilo,

• co bylo snadné/obtížné,

• kdo jim s danou činností pomáhal, co se naučili,

• diskuze o zkušenostech z různých činností:

Následná zpětná, v čem je přínosné zapojení se do těchto činností.

Možné rozšíření na specifické tvořivé činnosti, které jsou přínosné pro společné soužití v domácnosti (případně ve třídě), kdy vybranou jednu nebo více činností si mohou ostatní žáci vyzkoušet společně.

Ilustrace

Název ilustrace

Profese ukryté v příběhu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f93e0e

Krátký textový popis

Aktivita hravou formou rozvíjí poznání různých povolání. Žáci pracují ve skupinách, objevují profese skryté v příbězích, tvoří plakáty, simulují pracovní pohovory a přemýšlejí o svých vlastních dovednostech. Podporuje spolupráci, kreativitu a kritické myšlení, a zároveň motivuje k objevování vlastních zájmů a směřování do budoucna.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozliší vybrané druhy pracovních činností spojených s chodem domácnosti, popíše své zapojení do nich a sdílí své zkušenosti a prožitky.

• Rozpozná na příkladech význam pracovních činností ve svém domácím prostředí.

• Pojmenuje povolání, která se vyskytují v jeho rodině a blízkém okolí, popíše jejich náplň a význam a na příkladu představí, jaký vztah k povolání má vybraná blízká osoba.

• U vybraných povoláních popíše, co se mu na nich líbí, výhody/nevýhody, navrhne příklad jejich přínosu pro okolí (lidé, příroda apod.).

Ilustrace

Název ilustrace

Rodokmen povolání

Krátký textový popis

Aktivita pomáhá zmapovat a pojmenovat povolání, která se vyskytují v nejbližším okolí žáka. Pro přípravu mohou využít rozhovor s jedním nebo více členy rodiny o povoláních, která se v rodině vyskytují i například, jak se k vybraným povoláním dostali, co je na práci baví apod. Žáci si vytvoří svůj jednoduchý rodokmen povolání. Učitel nabídne žákům různé formy kreativního zpracování a vhodné prezentace (koláž, strom, apod.).

Příklady vyhodnocení

Ověření probíhá v rámci dialogu v malých skupinách, který učitel podporuje a pozoruje.

Žák si vybere jedno povolání, které ho zaujalo a představí ho ostatním.

V rámci vyhodnocení může žák zhodnotit, co se mu na vybraných povoláních ostatních spolužáků líbí.

Ilustrace

Název ilustrace

Profese v rozhovoru

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7748ff

Krátký textový popis

Aktivita rozvíjí vztah k různým povoláním. Prostřednictvím rozhovorů poznávají žáci příběhy osobností spojené s různými profesemi. Podporuje objevování vlastních zájmů a budoucích profesních snů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpozná běžná povolání ve svém blízkém okolí a podílí se na pracovních činnostech v rámci prostředí školy.

CSP-OSV-003-ZV5-006

Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

Metodická podpora

Komentář

Žák zkoumá své zapojení do různých druhů aktivit a tvoří si přehled o tom, co ho zajímá a baví. Získává zkušenost s výběrem a rozhodováním, kterým činnostem ve škole a mimo školu se chce věnovat. Uvědomí si tak význam zájmu o vybranou činnost, což je základ motivace k vlastnímu rozvoji, k učení i k hledání profesního zaměření v budoucnu.

Na základě uvědomění a pojmenování svých zájmů si žák vyzkouší navrhnout kroky k rozvoji v oblasti, která ho zajímá. Plánování rozvoje v oblasti vybraného zájmu umožňuje žákovi získat zkušenost s převzetím odpovědnosti za své rozhodnutí. Žák diskutuje o svých zájmech s druhými. Na vybraném zájmu může získat zážitek dosahování úspěchu.

Vazby

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KPP-ZDR-000-ZV5-001

Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

KRP-VED-000-ZV5-001

Vychází při rozhodování a řešení problémů z objektivních dat a informací.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV5-001

Podílí se na utváření vzdělávacího prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CZB-TEV-001-ZV5-004

Zapojuje se do organizace svého pohybového režimu, plánuje své pohybové činnosti a jejich konkrétní realizaci.

UAK-HTD-001-ZV5-002

Využívá jednoduché postupy a prostředky vycházející z hudby, tance, divadla při samostatných i společných interpretačních a tvůrčích činnostech.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV9-003

Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

CSP-OSV-003-ZV9-015

Tvoří osobní kariérové portfolio, které využívá v modelových situacích zájmu o vzdělávací a pracovní příležitosti.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Tvoří si přehled o tom, co ho zajímá, jaké zájmové činnosti ho baví.
- Seznamuje se příležitostmi k rozvoji svých zájmů.
- Zkouší si pojmenovávat své úspěchy ve vybrané oblasti svých zájmů.

Ilustrace

Název ilustrace

Co mě baví

Krátký textový popis

Aktivita má za cíl zmapovat zájmy žáků a podpořit je v uvědomění si svých úspěchů v oblasti zájmových aktivit.

Žáci ve třídě sdílí, co je baví, co rádi dělají ve volném čase. Následně individuálně zobrazí jeden nebo více svých zájmů (např. formou koláže). Ve dvojicích nebo skupinách diskutují a popíší tyto své zájmy a pojmenují, co se jim daří, co považují za úspěch. Proběhne "přehlídka různých zájmových činností".

Zpětná vazba k tomu, jaké zájmy druhých žáky zaujaly, co je přínosem zájmové činnosti.

Možné navazující aktivity

• Žáci mohou představit konkrétní ukázky svých zájmů - např. hra na nástroj, tanec, sport, ruční práce apod. Příp. se od sebe učit navzájem.

• Žáci se pokusí svůj úspěch doložit, např. ukázkou výrobku.

• Žáci jsou průběžně podporováni v zaznamenávání svých úspěchů do portfolia.

Úroveň Na cestě

Popis

• Zkoumá své zapojení do různých druhů zájmových aktivit.

• Zkusí si naplánovat kroky k rozvoji svých zájmů.

• Zjišťuje příležitosti k rozvoji svých zájmů ve svém blízkém okolí.

• Průběžně zaznamenává své úspěchy do portfolia.

Ilustrace

Název ilustrace

Sledování rozvoje svých zájmů

Krátký textový popis

Žáci si vytvářejí přehled o rozvoji svých různých zájmů. např. formou práce s portfoliem.

Žáci si vytvoří seznam svých zájmů a získávají zkušenost se sledování, jak se v nich rozvíjejí, například formou záznamů v portfoliu. Zájmy mohou mapovat na základě sledování svých aktivit během týdne.

U každého zájmu se žáci pokusí pojmenovat (individuálně nebo ve dvojicích):

• co je na něm baví,

• co se díky němu naučili/učí,

• co dalšího by je v tomto směru zajímalo, jak by se chtěli dále rozvíjet, čeho by si přáli dosáhnout,

• pokusí se pojmenovat krok, který je k jejich cíli může přiblížit, příp. jej ukotvit časově (kdy jej zrealizují).

Ilustrace

Název ilustrace

Můj koníček

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/182b11

Krátký textový popis

Smyslem zadání je podpořit žáky v získání dovednosti sebeprezentace svých zájmů. Klíčové pro budování této dovednosti je uvědomění si vlastních zdrojů, kvalit a schopností žáka, které využívá ve svých koníčcích. Právě toto uvědomění dává pevný základ zdravého sebevědomí, jelikož díky koníčkům realizuje vlastní potenciál.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpozná na příkladech své zájmy (dovednosti, školní i zájmové aktivity), které ho baví a rád by se v nich dále rozvíjel.

• Realizuje vybrané kroky k rozvoji svých zájmů a rozliší, které může udělat sám a které s podporou okolí, rodiny a školy.

• Navrhne a diskutuje o tom, jaké příležitosti k rozvoji jeho zájmů jsou v jeho okolí.

• Zaznamenává a prezentuje příklady úspěchů při rozvoji svých zájmů v osobním portfoliu, diskutuje o svých zkušenostech s dosahováním pokroku.

Ilustrace

Název ilustrace

Plán pro rozvoj svého zájmu

Krátký textový popis

Žák vybere jeden ze svých zájmů, co ho na něm těší (např. uvede aktivity, které mu dodávají energii, u kterých zapomíná na čas apod.). Popíše, co se mu již podařilo dosáhnout.

Individuálně si navrhne jednoduchý plán dalšího rozvoje zvoleného zájmu (jaké kroky pro další rozvoj navrhuje, jakou podporu k tomu může využít, jak si zaznamená úspěch v rozvoji svého zájmu aj.).

Ve dvojicích pak svůj plán rozvoje představí a sdílí zkušenost s přípravou plánu. Sdílí v širší skupině zkušenosti s plánováním a na základě toho svůj plán doplní.

Průběžně žáci vyhodnocují, jak se jim plán daří, diskutují s ostatními, jaké překážky museli překonávat, co jim pomohlo.

Probíhá zpětná vazba k tomu jak plán a zaznamenávání si úspěchů pomáhá k rozvoji vlastního plánu. S časovým odstupem může žák vybrat jiný svůj zájem, podobně znovu sledovat svůj rozvoj a porovnat své zkušenosti.

Ilustrace

Název ilustrace

Podívejte, moje úspěchy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f91e62

Krátký textový popis

Smyslem zadání je podpořit žáky v prezentování úspěchů, uvědomění vlastní dovedností a zdrojů. Současně je klíčové je vést k tomu, že úspěch je pro každého jedince něco jiného. Neexistuje nic jako velký a malý úspěch. Měřítko úspěchu si určujeme my sami. Každý z nás má jinou oblast, ve které vyniká a díky tomu jsme jedineční.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvede příklad kroků, jak se rozvíjet ve vybrané oblasti svých zájmů.

Ilustrace

Název ilustrace

Podívejte, moje úspěchy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f91e62

Krátký textový popis

Smyslem zadání je podpořit žáky v prezentování úspěchů, uvědomění vlastní dovedností a zdrojů. Současně je klíčové je vést k tomu, že úspěch je pro každého jedince něco jiného. Neexistuje nic jako velký a malý úspěch. Měřítko úspěchu si určujeme my sami. Každý z nás má jinou oblast, ve které vyniká a díky tomu jsme jedineční.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CSP-OSV-003-ZV9-011

Reflektuje význam práce a aktivního zapojení do světa práce pro sebe, komunitu, společnost a přírodu.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na získání schopnosti pozitivně vnímat vliv práce i dalších forem aktivního zapojení se do komunity a společnosti (dobrovolnictví apod.) na vlastní život. Podporuje porozumění dopadu lidské práce na společnost a přírodu, schopnost identifikovat nejrůznější formy nerovného přístupu a vymezit se vůči nim.

Žák reflektuje své hodnoty a představy o kariérové cestě ve vztahu k potřebám společnosti a vývoji světa práce. Ve svém kariérovém rozhodování vychází z přínosu pro osobní rozvoj a zároveň pro společnost a přírodu. Zkoumá a diskutuje o smyslu práce, přínosech a dopadech různých profesí. Získává zkušenost, že svou činností může vnášet pozitivní změny do komunity a společnosti. Objevuje své možnosti, čeho může dosáhnout svou aktivitou. Zkouší se zapojovat do aktivit spojených s péčí o druhé a o své okolí. Reflexe získaných zkušeností podporuje žáka v uvědomění sociální odpovědnosti při kariérovém rozhodování.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-003-ZV5-005

Rozpoznává různé druhy profesí ve svém blízkém okolí a sdílí zkušenosti se zapojením do pracovních činností ve svém domácím prostředí.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KPP-ZDR-000-ZV9-001

Získává zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Průřezová témata

PTS-000-000-ZV9-006

Zapojuje se do opatření a akcí, které podporují demokratickou kulturu ve škole, místní komunitě a blízkém prostředí.

Vzdělávací oblasti

CAS-VKO-002-ZV9-012

Vytváří návrh společensky prospěšné akce a do některé se aktivně zapojuje.

UAK-VFV-002-ZV9-006

Popíše zážitek z výtvarného a audiovizuálního díla a zhodnotí, v čem spatřuje jejich význam.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zkouší se zapojovat do péče o druhé, o své okolí a sdílí své zkušenosti
- uvažuje o svém preferovaném životním stylu a představě budoucího života
- v modelových situacích poznává možnosti předcházení stereotypům (např. genderových a jiných) v kariérovém rozvoji
- diskutuje příklady činností a profesí, které přispívají k udržitelnému životnímu prostředí, k sociální soudržnosti, apod.

Ilustrace

Název ilustrace

Kariéra podle životního stylu

Krátký textový popis

Cíle

Aktivita podporuje žáky v zamyšlení svého preferovaného životního stylu v kontextu kariéry.

Zadání pro žáky

Žáci si vyberou obraz, píseň, video, které se blíží jejich preferovanému budoucímu životnímu stylu. Vytvoří k tomu popis v různých aspektech (kolik času tráví pohybem, studiem, cestováním, péčí o druhé atd). Následně svůj preferovaný životní styl porovnají s povoláními, o kterých uvažují.

Příp. zkusí pojmenovat s dopomocí spolužáků a učitele, jaká povolání by byly s takovým životním stylem v souladu.

Zdroj:

Inspirace pro školní kariérové poradce. Portál Zkola. Dostupné z https://www.zkola.cz/wp-content/uploads/2023/09/Inspirace_pro_skolni_karierove_poradce.pdf

Úroveň Na cestě

Popis

- vyhodnocuje své zkušenosti s péčí o druhé a o své okolí (např. s dobrovolnickou prací)
- zkouší pojmenovat své hodnoty spojené s kariérou, vlastní budoucností
- zvažuje stereotypy (např. genderové a jiné) ovlivňující kariérové cesty
- diskutuje zkušenosti se zapojením do činností ve svém blízkém okolí, které přispívají k udržitelnému životnímu prostředí, k sociální soudržnosti, apod.
- představí příklady profesí, jak přispívají zvyšování kvality života, například péče jako profese
- pojmenuje přínosy neplacené práce ve formě péče v rodině a komunitě

Ilustrace

Název ilustrace

Co by o sobě řekla práce?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/f67573

Krátký textový popis

Tato aktivita pomáhá žákům uvědomit si, že práce není jen prostředkem k výdělku, ale má i širší dopady na společnost a životní prostředí. Aktivita podporuje hodnotovou orientaci, rozvíjí schopnost kriticky přemýšlet o různých kariérních cestách a pomáhá žákům přemýšlet o tom, jaký smysluplný přínos by chtěli mít svou budoucí prací.

Ilustrace

Název ilustrace

Já v budoucnosti

Krátký textový popis

Cíl

Žáci si vytváří představu své budoucnosti a budoucí podoby světa. Tyto představy reflektují s ohledem na svůj další kariérový rozvoj.

Zadání pro žáky

Žáci ve skupinkách zkusí navrhnout představu ideálního světa budoucnosti. Jak by si přáli aby svět vypadal za XY let. Pro zpracování tématu mohou využít různé techniky (např. koláž, plakát, apod.).

Následně si jednotlivé skupiny své návrhy představí navzájem.

Lze navázat diskuzí na téma hodnot a v rámci průřezových témat.

Reflexe

Žáci se v reflexi (např písemnou formou) zamýšlí nad tím, jak chtějí k této preferované budoucnosti přispívat.

Zdroje

Příručka Skrytá místa současného světa práce. iKAP Středočeský kraj. Dostupné z https://ikap.kr-stredocesky.cz/

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpozná přínosy výsledků lidské práce, různých profesí, dopady na komunitu, společnost, přírodu.

• Posoudí, jak svým kariérovým rozhodováním ovlivňuje budoucí podobu světa.

• Reflektuje své hodnoty spojené s kariérou a světem práce, respekt k roli každého jednotlivce ve světě práce, včetně neplacené práce v rodině a komunitě.

• Reflektuje stereotypy (např. genderové a jiné) ovlivňující volbu kariérové cesty (kvalifikace, povolání).

Ilustrace

Název ilustrace

Příklady aktivit - Zkušenosti se zapojením se, Dopady povolání

Krátký textový popis

"Zkušenosti se zapojením se"

Žák si vybere ve svém okolí projekt, který má dopad na rozvoj komunity, obce pod. nebo se zapojí do dobrovolné činnosti ve prospěch blízkých osob ve svém okolí. Své zkušenosti s péčí o druhé a okolí zaznamená do kariérového portfolia (popis činnosti, využité znalosti, dovednosti a kompetence, reflexe vlastní zkušenosti).

"Dopady povolání"

Žáci si ve skupině vyberou konkrétní povolání a připraví k vybranému povolání diskusi o jeho environmentálních dopadech. Zaměří se např. na tyto oblasti: Co je výsledkem/výstupem daného povolání? Jaké mají tyto výstupy dopady na přírodu? Jaký se při práci vytváří odpad a jak je s ním dále nakládáno? Jaký mají tyto odpady dopad na život na Zemi? U výše uvedených oblastí navrhnou různé způsoby, jak je možné zmírnit případné negativní dopady na přírodu.

Příklady vyhodnocení:

• záznam v kariérovém portfoliu

• esej o žákových konkrétních zkušenostech se zapojením se ve svém okolí

Zdroje:

Portál Zkola. Inspirace pro kariérové poradce. Dostupné z https://www.zkola.cz

Volba povolání bez předsudků. Dostupné z https://www.msmt.cz/ministerstvo/materialy-k-tematu-rovnosti-zen-a-muzu

Na cestě k udržitelné budoucnosti. Dostupné z https://ikap.kr-stredocesky.cz

Ilustrace

Název ilustrace

Práce, dobrovolnictví a odpovědnost vůči společnosti a přírodě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/7a8c58

Krátký textový popis

Prostřednictvím skupinové práce žáci diskutují o smyslu práce a jejích dopadech na komunitu, společnost a přírodu. Hledají možnosti aktivního zapojení do činností pro komunitu a přírodu. Individuálně reflektují dopad vlastní kariéry na svět.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Uvědomuje si na příkladech význam práce pro sebe i společnost.

CSP-OSV-003-ZV9-012

Využívá pro svůj kariérový rozvoj různé informační zdroje, vztahy a sítě ve fyzickém a digitálním prostředí.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na získání schopnosti nalézat, vyhodnocovat a využívat širokou škálu informačních zdrojů pro kariérový rozvoj a rozhodování. Podporuje dovednost rozvíjení vztahů v oblasti vlastního zájmu, zapojování se do sítí, kde lze sdílet své zkušenosti a získávat inspirace. Žák se stává aktivním účastníkem svého vzdělávání a kariérového rozvoje.

Na základě vlastních preferencí a kritérií, které se učí definovat, vyhodnocuje kariérové informace, jejich různé zdroje, relevanci a důvěryhodnost. Rozlišuje typy informačních zdrojů o vzdělávání a práci (databáze vzdělávacích příležitostí, predikce vývoje trhu práce, data o příjmech a zaměstnanosti, trendy v požadavcích na rozvoj dovedností v různých profesních oblastech, portály s pracovními nabídkami, aplikace pro vyhledání vzdělávacích a pracovních příležitostí aj.). Diskutuje o významu vytvoření a udržování sítí pro vlastní rozvoj (např. vzdělavatelů, institucí a zaměstnavatelů, širších sítí i online prostoru).

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-003-ZV5-005

Rozpoznává různé druhy profesí ve svém blízkém okolí a sdílí zkušenosti se zapojením do pracovních činností ve svém domácím prostředí.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-BPO-000-ZV9-001

Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.

Klíčové kompetence

KDI-DAT-000-ZV9-001

Data získaná na základě vlastních kritérií a formulovaných dotazů z různých digitálních zdrojů posuzuje z hlediska souladu s již známými poznatky i nároku na spolehlivost zdroje.

KRP-KRP-000-ZV9-001

Kriticky hodnotí informace z různých zdrojů.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-002-ZV9-006

Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- rozpozná zdroje informací týkající se vzdělávání, práce a vlastního rozvoje
- vyhledává příležitosti k rozvoji svých zájmů
- pojmenovává své potřeby a preference v oblasti vlastního rozvoje
- uvádí příklady dopadů vybraných činností a povolání na okolí

Ilustrace

Název ilustrace

Sherlock kariérových informací

Krátký textový popis

Cíl

Efektivně vyhledávat a kriticky hodnotit informace o vzdělávání a kariéře.

Učitel prezentuje přehled digitálních nástrojů kategorizovaných podle typu informací. Následně žákům připomene, jaké strategie mohou při vyhledávání informací využít a jak mohou ověřit důvěryhodnost informací.

Postup

- Rozdělení žáků do skupin po 3-4.
- Každá skupina dostane jeden z těchto úkolů:• Najděte informace o tom jak a do kdy podat přihlášku na střední školu.
- Vyhledejte datum a místo konání prezentační výstavy středních škol ve vašem regionu.
- Najděte charakteristiku pracovní pozice fyzioterapeut.
- Skupiny vyhledávají informace pomocí poskytnutých zdrojů.
- Po vyhledávání každá skupina prezentuje svá zjištění

Diskuse

- Jaké strategie žáci použili pro vyhledávání?
- Jak rozpoznali, že poskytnuté zdroje jsou důvěryhodné?
- Na jaké překážky při vyhledávání narazili?

Příklady vyhodnocení

- prezentace ve skupině sledovaná učitelem
- předvedení schopností vyhledat relevantní informaci

Úroveň Na cestě

Popis

- vyhledává relevantní zdroje a možnosti pro získání zkušeností se světem práce (dobrovolnictví, stáže, exkurze, soutěže apod.)
- na základě společných zájmů rozvíjí pozitivní vztahy s druhými
- komunikuje své potřeby a preference v oblasti vlastního rozvoje
- zkouší uvést různé zdroje o dopadech vybraných povolání na společnost a životní prostředí

Ilustrace

Název ilustrace

Public Café

Krátký textový popis

Cíl

Získat informace a zkušenosti od absolventů a absolventek školy o tom, jak se jim studuje v navazujících typech vzdělávání. Slyšet o možnostech a tipech, jak se připravit na vstup do dané školy. Výměna kontaktů.

Postup

Se skupinou, pro kterou program připravujeme, probereme, jaké obory a školy jsou pro ně zajímavé, a pozveme absolventy a absolventky naší školy, kteří nyní tyto obory studují. Snažíme se složení udělat co nejpestřejší, co se týká oborů a škol. Pozveme také ty, kteří neměli cestu ke studiu přímočarou (popřípadě obor měnili), abychom poukázali na různé studijní trajektorie a životní příběhy.

Místnost připravíme tak, že každý z absolventů a absolventek sedí u jednoho stolku, před sebou na stolek si dá kartičku se jménem a oborem. V jedné části třídy je připravené drobné občerstvení. Dle počtu účastníků mohou být dvě místnosti, ve kterých se po vyučovací hodině skupiny vymění. (Pokud máme dostatečně velkou místnost, je možné nechat všechny celou dobu v této místnosti.)

Účastníky upozorníme na časový rámec, aby si dle toho mohli rozvrhnout, s kým budou mluvit (např. „Na tuto místnost máte 45 minut.“). Časový limit můžeme připomenout ještě 15 minut před koncem. Účastníci obchází stolky, následně se ptají na zkušenosti, přijímačky aj. V průběhu monitorujeme čas a případně účastníky pobízíme, aby využili co co nejvíce stanovišť a stihli mluvit se všemi, se kterými chtějí.

Příklady vyhodnocení

• záznam v kariérovém portfoliu

• prezentace ve skupině sledovaná učitelem

• předvedení schopností efektivní komunikace navázání pozitivních vztahů s druhými

• předvedení schopnosti komunikovat své potřeby a preference v oblasti vlastního rozvoje

Zdroj

Vercajk kariérového poradce. Dostupné z https://centrumkompetenci.cz/wp-content/uploads/2023/11/vercajk_karieroveho_poradce_web.pdf

Ilustrace

Název ilustrace

Mapa profesí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/80c6e3

Krátký textový popis

Aktivita vede k porozumění jednotlivých pojmů a profesí. Vede také k porozumění, jak funguje místo, kde žiji, bez jakých profesí se neobejde. Rozvíjí schopnost vyhledávat pracovní příležitosti, orientovat se v digitálních informačních zdrojích, umět pracovat se získanými informacemi.

Úroveň Splněno

Popis

• V modelových situacích využívá informace ke vzdělávacím a pracovním příležitostem, k nalezení, vytvoření a/nebo udržení práce.

• Identifikuje osoby, sítě a informační zdroje, které může využít při rozhodování o svém dalším vzdělávání a kariérovém směřování.

• Reflektuje význam vytváření pozitivních vztahů a sítí pro vlastní kariérový rozvoj (např. vzdělavatelé, instituce a zaměstnavatelé, širší sítě i online prostor).

• Posuzuje a porovnává přínos různých vybraných kariérových informačních zdrojů, které jsou relevantní pro jeho představu o vlastní budoucnosti.

• Prezentuje svá zjištění o aktuální podobě a proměnách vybrané profesní oblasti, která ho zajímá.

Ilustrace

Název ilustrace

Myšlenky pro budoucnost

Krátký textový popis

Učitel facilituje brainstorming jak bude vypadat svět práce v budoucnosti. Následně se žáci zamýšlí ve skupině nad tím, jak budoucí scénáře proměňují jejich kariérové možnosti, např.: Jak vypadá svět budoucnosti, čím lidé v tomto světě tráví čas, jak si lidé zajišťují obživu? A reflektují směrem k sobě: Jak byste se v tomto světě cítili? Čím byste trávili čas? Pro zpracování mohou využít flipchart, poster, vytvořit koláž, obraz apod.

Žáci ve skupinách navrhnou příklady nových profesí a dovedností, které budou vyžadovat. Reflexe: Co si myslíte, existují tyto profese v současné době? Pokud ano, kde jste se s nimi setkali? Pokud nikoliv, kdy si myslíte, že vznikne poptávka po nich?

Žáci tyto profese a požadavky představí.

Varianta: zadání modelové situace - výběrové řízení pro “zelenou” pracovní pozici.

Příklady vyhodnocení: záznam v kariérovém portfoliu (např. myšlenková mapa), reflexe z aktivit, sebehodnocení vztahu k profesím budoucnosti.

Zdroje:

Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce | Infoabsolvent.cz

Národní soustava povolání (nsp.cz)

Inspirace pro kariérové poradce. Portál Zkola.

Na cestě k udržitelné budoucnosti. Dostupné z https://ikap.kr-stredocesky.cz/files/uploads/centrum-metodicke-podpory-pro-karierove-poradenstvi/metodicky-material//Material_KP_Na_ceste_k_udrzitelne_budoucnosti.pdf

Ilustrace

Název ilustrace

Kariérová vztahová síť

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/34ea6b

Krátký textový popis

Žáci mapují svou vztahovou síť a její roli v jejich kariérových drahách. Rozvíjí dovednost se rozhodovat na základě různých zdrojů kariérových informací a vlivu sociálních vztahů. Reflektují své kariérové plánování.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Využívá pro svůj kariérový rozvoj vybrané informační zdroje.

CSP-OSV-003-ZV9-013

Rozpoznává relevantní vzdělávací a pracovní příležitosti pro své kariérové plánování.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výstup je zaměřený na kariérové plánování a poznávání široké škály vzdělávacích a pracovních příležitostí. Žák se učí posoudit své vlastní představy, možnosti a předpoklady pro svůj budoucí život a rozvíjet strategie pro překonávání různých omezení. Získá otevřený a respektující přístup k různým formám uspořádání osobního a pracovního života.

Kariérové plánování pomáhá žákovi lépe se připravit na přechod mezi stupni vzdělávání, přechod ze vzdělávání na trh práce a další změny kariéry. Prostřednictvím plánování si žák volí vhodné strategie a uskutečňuje relevantní kroky pro svůj rozvoj, v souladu se svými prioritami. Na základě poznávání široké škály vzdělávacích a pracovních příležitostí a reflexe vlastního pokroku si průběžně upravuje své plány.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-003-ZV5-005

Rozpoznává různé druhy profesí ve svém blízkém okolí a sdílí zkušenosti se zapojením do pracovních činností ve svém domácím prostředí.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001

Řídí vlastní procesy učení.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001

Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-001

Reflektuje svůj vztah k sobě a druhým, uplatňuje sebepoznání a zpětnou vazbu ve svém jednání.

CSP-OSV-001-ZV9-005

Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- zkouší popsat vybrané druhy pracovních činností a své preference
- plánuje kroky k rozvoji svých zájmů
- na základě svých zkušeností pojmenuje své silné stránky, příležitosti k rozvoji
- ze své zkušenosti popíše, co usnadňuje rozhodování v běžných životních situacích (kdo je zapojený do rozhodování, kdo mu pomáhá, jaké využívá strategie, jak pracuje se změnou, náhodou a nejistotou)

Ilustrace

Název ilustrace

Rodkomen vzdělání a povolání v rodině

Krátký textový popis

Cíl

Prozkoumat, jak je při výběru preferované profesní dráhy ovlivňují rodinné vzorce a hodnoty.

Postup

Zadání aktivity může probíhat ve třídě na základě předchozí přípravy, případně jako domácí úloha ve spolupráci s rodiči. Žáci mají za úkol zmapovat, jaké mají vzdělání a v jakých zaměstnáních pracovali/pracují členové širší rodiny.

Otázky ke zmapování

Jaká vzdělání a povolání se vyskytují v širší rodině? Jaké je převládající pracovní prostředí rodiny, popř. konkrétního člena rodiny, kterého považuje za svůj vzor či inspiraci pro rozhodování.

Reflexe probíhá ve skupinách na základě následujících otázek.

• Kdo tě nejvíce inspiruje ve tvém profesním směřování v rodině? Proč?

• Co si myslíš, jaký postoj k práci měli tvoji rodiče (co si myslí o práci)? Jaké měli

neuskutečněné pracovní sny?

• Jaká očekávání měla/má tvoje rodina ve vztahu k tvému profesnímu rozhodování?

• Co na rozhovoru v rodině o tvé profesní budoucnosti oceňuješ/jsi oceňoval/a?

Co potřebuješ/jsi potřeboval/a změnit, aby ses cítil/a lépe?

Zdroj: Sborník IKAP1 - školský portál Karlovarského kraje

Úroveň Na cestě

Popis

• rozpoznává dovednosti a vědomosti, které budou pro jeho představu o budoucím povolání klíčové, a reflektuje jak se zaměřuje na jejich rozvoj

• diskutuje, jak na základě vlastních priorit nalezl vybrané relevantní zdroje k vzdělávacím a pracovním příležitostem

• seznamuje se s různými vlivy na kariérové rozhodování

• zkouší si posuzovat kariérové příležitosti z ohledem na vlastní priority a úroveň rozvoje relevantních kompetencí

• v modelových situacích získává zkušenost s možnostmi překonání různých omezení a stereotypů

Ilustrace

Název ilustrace

Výběr směru podle znalostí a předpokladů

Krátký textový popis

Žáci si zmapují znalosti a dovednosti získané ve volnočasových aktivitách, v domácnosti a jinde. Ke každé činnosti/aktivitě přiřadí znalosti a dovednosti, které využili nebo se naučili.

Zamyslí se, v jakých profesích/odvětvích dané dovednosti využijí.

Poté se mohou zamyslet nad preferovanou profesní oblastí podle následujících kritérií.

• náplň profese - co budu v reálu pak v dané profesi dělat, jak bude vypadat moje každodenní rutina;

• pracovní podmínky v dané profesi - je to práce na směny, nebo flexibilní pracovní doba, práce

• požadované vzdělání - jakou školu je dobré vystudovat nebo jaké kurzy si mám udělat;

• vyhlídky do budoucna - bude tu tato profese i za 10 let?;

• v jakých firmách a oblastech se mohu po studiu uplatnit (korporátní firmy, neziskovky, státní správa

• atd.);

• vhodné dovednosti pro danou pozici;

• v jakých dalších profesích mohu uplatňovat stejné/podobné dovednosti.

Zdroj: projekt Kariérko.cz

Ilustrace

Název ilustrace

Práce snů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5b428e

Krátký textový popis

V rámci této aktivity si žáci připravují půdu pro své kariérové plánování. Nejprve definují svou práci snů. Poté si o profesi zjistí a shromáždí co nejvíce informací. Zorientují se v možnostech vzdělávání a nakonec se zamyslí nad svými dovednostmi, silnými stránkami, limity. Všechny informace poté vyhodnotí a kreativně zpracují do plakátu o profesi a následně své dílo představí spolužákům. Přínosem aktivity je celý proces zjišťování a zhodnocování získaných informací. Důraz je kladen na samostatnou práci žáků. Cílem je si ujasnit, co vše musím zjišťovat a zvažovat před kariérovým plánováním a orientovat se ve zdrojích.

Úroveň Splněno

Popis

• Rozpoznává širokou škálu vzdělávacích a pracovních příležitostí, které jsou mu otevřené (např. druhy a úrovně formálního vzdělávání, možnosti neformálního učení, druhy povolání, porovnání zaměstnání a podnikání).

• Sestavuje si kariérový plán s využitím relevantních zdrojů ke vzdělávacím a pracovním příležitostem, s reflexí svých hodnot a možností (dovedností, silných stránek, omezení apod.), kariérový plán průběžně upravuje na základě reflexe vlastních priorit.

• Posuzuje vztah mezi rozvojem svých dovedností a představou o kariérové cestě.

• Reflektuje své horizonty a jejich rozšiřování (představy o vlastních možnostech a limitech v dalším vzdělávání a světě práce, možná znevýhodnění, stereotypy atd.).

• V modelových situacích se rozhoduje, jaké příležitosti využije pro svou preferovanou budoucnost, a kriticky zhodnotí vlivy na svoje rozhodování (rodiny, komunity, společnosti atd.).

Ilustrace

Název ilustrace

Zpracování kariérového plánu na základě struktury v pracovním listu

Krátký textový popis

viz https://clanky.rvp.cz/clanek/23056/PRIPRAVA-ONLINE-KARIEROVEHO-PORTFOLIA-JAKO-VYUKOVA-AKTIVITA.html

Při zpracování zpracování kariérového plánu využívá žák v rámci pracovního listu různé zdroje - portfolio vedené během školní docházky, důkazy svých dovedností, pracuje s dalšími různými zdroji (zpětné vazby od blízkých osob, inspirace ze svého blízkého okolí, apod.)

Představení kreativního zpracování (esej, koláž, drama, apod.) oblastí světa práce a vlivu na kariérovém rozhodování. Učitel nabídne žákům různé formy kreativního zpracování a vhodné prezentace světa práce a vlivu na kariérové rozhodování (esej, koláž, drama, apod.) a při vyhodnocování se zaměří na uvědomování, reflexi, přijímání a poskytování zpětné vazby

Zpracování souboru informačních zdrojů v oblasti vzdělávání a práce v rámci svého kariérového portfolia. Informační zdroje zpracovává na základě kritérií - relevantní vztah k jeho kariérovému plánu, aktuálnost, ovlivnění stereotypy apod. Připraví si informace o jednom vybraném povolání a vybraných vzdělávacích příležitostech (např. s využitím portálu Infoabsolvent, Národní soustavy povolání informace a dalšími zdroji).

Při zpracování kariérového plánu využívá žák v rámci pracovního listu různé zdroje - portfolio vedené během školní docházky, důkazy svých dovedností, pracuje s dalšími různými zdroji (zpětné vazby od blízkých osob, inspirace ze svého blízkého okolí, apod.). Na základě kritérií zpracuje informační zdroje - relevantní vztah k jeho kariérovému plánu, aktuálnost, ovlivnění stereotypy apod. Kariérový plán zařadí do portfolia, vyznačí vazby se svým školním sebehodnocením, s důkazy jeho dovedností, informačními zdroji apod., je vhodné podpořit žáky v průběžné úpravě plánu a podpořit je v rozšiřování jejich horizontů (překonat stereotypy, vlastní limity apod.)

Další příklady aktivit:

Různorodé aktivity mapování světa práce současného světa práce a vlastních příležitostí.

Pátrací hra “Stopujeme ženy naší historie” Hra sestává ze stručných informací o každém z navštívených míst a jeho významu pro dějiny české ženské emancipace, z indicií pro další cestu a z otázek, jejichž správné odpovědi pomohou s vyluštěním závěrečného hesla. Reflexe: Jak překonávat stereotypy spojené s kariérovou cestou.

Příklady vyhodnocení:

• Kariérový plán zařadí do portfolia, vyznačí vazby se svým školním sebehodnocením, s důkazy jeho dovedností, infomačními zdroji apod., je vhodné podpořit žáky v průběžné úpravě plánu a podpořit je v rozšíření jejich horizontů (překonat stereotypy, vlastní limity apod.)

• Při ověření preferovat sebehodnocení před jinými formami hodnocení (podpora žáka v přebírání odpovědnosti za kariérové plánování)

Zdroje:

https://aa.ecn.cz/img_upload/8b47a03bf445e4c3031ce326c68558ae/volba_povolani_bez_predsudku_1.pdf

https://zenymohou.cz/hra/

https://clanky.rvp.cz/clanek/22675/ONLINE-KARIEROVE-PORTFOLIO-JAKO-SOUCAST-SKOLNIHO-KURIKULA.html

iKAP Středočeského kraje

Ilustrace

Název ilustrace

Den otevřených dveří

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/474927

Krátký textový popis

Žáci si volí vzdělávací příležitosti a připraví se na Den otevřených dveří na vybrané SŠ. Aktivita podporuje žáky a žákyně v plánování vlastní vzdělávací cesty. Zvědomuje kritéria pro kariérové rozhodování a využití získaných informací pro další plánování.

Na odkazu naleznete i ilustraci doplněnou o metodickou podporu k MDÚ pro žáky s LMP.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpoznává na příkladech vzdělávací a pracovní příležitosti, které jsou mu otevřené.

Ilustrace

Název ilustrace

Den otevřených dveří

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/474927

Krátký textový popis

Žáci si volí vzdělávací příležitosti a připraví se na Den otevřených dveří na vybrané SŠ. Aktivita podporuje žáky a žákyně v plánování vlastní vzdělávací cesty. Zvědomuje kritéria pro kariérové rozhodování a využití získaných informací pro další plánování.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

CSP-OSV-003-ZV9-014

Reflektuje význam udržování rovnováhy mezi pracovním a osobním životem, různými rolemi v životě.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení je zaměřený na poznávání postavení práce v kontextu dalších životních rolí. Žák získává a reflektuje zkušenosti s udržováním rovnováhy mezi povinnostmi a volným časem, aktivitou a odpočinkem.

Žák posuzuje, jak aktivity ve volném čase podporují jeho osobnostní, sociální a kariérový rozvoj. Jejich prostřednictvím získává žák možnost zdokonalovat se v různých oblastech a objevovat nové schopnosti, budovat sociální kontakty a zázemí pro udržitelný profesní rozvoj, v souladu s dalšími životními rolemi. Rozvíjí uvědomění, že rovnováha mezi různými složkami života přispívá ke spokojenosti i k efektivitě pracovních činností a umožňuje dosahování osobních cílů. Dokáže si stanovovat priority ve svém životě, reguluje nepřiměřená očekávání v míře naplňování povinností, pracovního výkonu, s respektem ke svým potřebám a zájmům.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-001-ZV5-002

Všímá si svého prožívání v běžných i náročných situacích, uplatňuje základní postupy předcházení stresu, jeho zmírňování a vyhledání pomoci.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOS-ODO-000-ZV9-001

Rozvíjí vlastní psychickou a fyzickou odolnost.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Průřezová témata

PTP-000-000-ZV9-001

Aktivně spoluutváří vzdělávací prostředí, aby přispívalo k naplňování jeho potřeb a potřeb ostatních členů školní komunity.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-005

Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

CSP-OSV-002-ZV9-006

Reflektuje různé formy mezilidských vztahů, společné znaky a odlišnosti u sebe a druhých.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- popíše členění svého běžného dne a týdne
- diskutuje o svých životních rolích a hodnotách a na konkrétních příkladech rozpoznává ty, které jsou pro něj důležité
- rozpozná aktivity a činnosti, které přispívají k jeho wellbeingu

Ilustrace

Název ilustrace

Můj týden pod lupou

Krátký textový popis

Průběh aktivity:

Uvedení do tématu diskuzí o tom, co vše během dne děláme a jaké různé role v životě máme (např. žák, kamarád, syn/dcera, sportovec…)

Individuální práce

Každý žák dostane pracovní list rozdělený na 7 dní v týdnu. Do každého dne zakreslí/zapíše své typické aktivity

U každé aktivity označí

- jakou roli při ní zastává (např. student, kamarád, sportovec)
- jak se při ní cítí (může použít emotikony nebo barvy)

Reflexe v malých skupinách

- Která role je pro mě nejdůležitější a proč
- Které aktivity mi dělají největší radost
- Co bych chtěl ve svém týdnu změnit

Společná diskuze: Co mají žáci společného?

- Jaké aktivity jim dodávají energii?
- Co jim pomáhá cítit se dobře?
- Jak by mohli do svého týdne přidat více aktivit, které je těší?

Závěr

- Každý žák si stanoví jeden malý cíl - jakou příjemnou aktivitu by chtěl do svého týdne přidat nebo kterou by chtěl dělat častěji

Příklady vyhodnocení:

- záznam v kariérovém portfoliu
- prezentace ve skupině sledovaná učitelem
- předvedení schopnosti komunikovat své potřeby a preference v oblasti osobního well-beingu při společné diskuzi

Úroveň Na cestě

Popis

- zkouší si vhodné členění dne z hlediska rovnováhy mezi aktivitou a odpočinkem
- seznamuje se vztahem mezi kariérovou cestou a různými životními rolemi (např. vzhledem k věku, sociálnímu postavení, genderu)
- získává dovednosti potřebné k řízení vlastní profesní a vzdělávací dráhy s ohledem na svůj wellbeing

Ilustrace

Název ilustrace

Cesty životem

Krátký textový popis

Představení konceptu životní cesty a jak se v průběhu života mění naše role. Diskuze o tom, jaké role mají různí členové rodiny žáků.

Aktivita Timeline

Každý žák dostane velký papír a nakreslí na něj časovou osu od současnosti (14 let) do budoucnosti (např. 40 let)

Učitel postupně rozdává kartičky s různými životními událostmi/rolemi, například:

• Studium střední školy

• První brigáda

• Studium vysoké školy

• První zaměstnání

• Založení rodiny

• Péče o děti

• Kariérní postup

• Péče o rodiče

• Vlastní podnikání

• Žáci umísťují kartičky na svou časovou osu podle toho, kdy si myslí, že by tyto události mohly nastat

• Ke každé kartičce píší, jaký dopad by mohla mít na jejich vysněnou kariéru

Sdílení ve dvojicích

• Žáci si ve dvojicích představí své časové osy

• Diskutují o tom, proč umístili události právě tam

• Sdílí své představy o tom, jak skloubit různé role

Skupinová diskuze:

• Jak se liší časové osy různých žáků?

• Co může ovlivnit načasování různých životních rolí?

• Jaké výzvy mohou přinést různé kombinace rolí?

• Jak se liší očekávání společnosti od mužů a žen?

• Existují nějaké stereotypy spojené s určitými povoláními a rolemi?

Závěr

Každý žák napíše na post-it jednu věc, která ho nejvíce překvapila nebo nad kterou se chce více zamyslet

Příklady vyhodnocení

• záznam v kariérovém portfoliu

• sdílení ve dvojicích sledované učitelem

• předvedení schopnosti komunikovat své potřeby a preference v oblasti vlastní životní cesty s přihlédnutím k zachování osobní pohody

Ilustrace

Název ilustrace

Rovnováha v životě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cf39a8

Krátký textový popis

Tato aktivita se zaměřuje na uvědomění si kolik času pojímají jednotlivé činnosti v průběhu dne. Prostřednictvím reflexe činností má žák možnost si uvědomit, kolik času jednotlivým aktivitám věnuje a současně si pojmenovat, co se díky těmto činnostem naučil. Klíčová je i reflexe toho, zda jednotlivé aktivity přinášejí do života žáka radost nebo ne.

Úroveň Splněno

Popis

• Reflektuje vztah mezi svými kariérovými cíli, životními hodnotami a vlastním wellbeingem.

• Navrhuje a diskutuje o členění dne, ve kterém je v rovnováze různý typ aktivit a odpočinku (učení, podílení se na činnostech v domácnosti, volnočasové aktivity apod.).

• Reflektuje vlastní aktuální životní role a jejich proměny v budoucnosti ve vztahu ke své představě kariérové cesty.

• Posuzuje význam podpůrných mezilidských vztahů a sociálního zázemí v osobním životě pro svůj kariérový rozvoj.

• Reflektuje přínos svých volnočasových aktivit z hlediska svého osobního a kariérového rozvoje.

Ilustrace

Název ilustrace

Význam volnočasových aktivit

Krátký textový popis

Diskuze ve skupině o vlastních volnočasových aktivitách a jejich přínosu pro osobní rozvoj. Příprava prezentace ideálního členění dne z hlediska plnění povinností, volného času a odpočinku (případně koláž, apod.).

Žák pojmenuje své aktuální životní role a z nich vyplývající činnosti.

Navrhne vhodné volnočasové aktivity, které přispějí k jeho rozvoji v souladu s jeho hodnotami a cíli.

Prezentace a reflexe, výstup z této aktivity lze zaznamenat do portfolia.

Zdroje:

Inspirace pro kariérové poradce. Portál Zkola.

Ilustrace

Název ilustrace

Můj den jako tým – kdo ve mně rozhoduje?

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e33888

Krátký textový popis

Prostřednictvím práce s „týmem životních rolí“ si žáci uvědomují vlastní potřeby, zájmy a hodnoty. Reflektují, jak jednotlivé role ovlivňují jejich každodenní rozhodování, a hledají způsoby, jak lépe vyvažovat své aktivity. Aktivita rozvíjí schopnost stanovovat si priority, plánovat a posiluje dovednost vědomě řídit svůj osobní rozvoj s ohledem na vlastní spokojenost a rovnováhu.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Rozpoznává rozdíl mezi povinnostmi a volným časem.

CSP-OSV-003-ZV9-015

Tvoří osobní kariérové portfolio, které využívá v modelových situacích zájmu o vzdělávací a pracovní příležitosti.

Metodická podpora

Komentář

Očekávaný výsledek učení vede žáka k tomu, že identifikuje a dokládá své dovednosti, zájmy, úspěchy a zpracovává je vhodnou formou v rámci portfolia. Portfolio žák využívá ke stanovování cílů osobního a kariérového rozvoje. Proces jeho tvorby umožňuje reflexi kariérového rozvoje a učení (ve formálním, neformálním vzdělávání, informálním učení). V modelových situacích prezentuje žák vybrané části z vlastního portfolia.

Práce s portfoliem je součástí řízení vlastní kariéry, která není závislá na konkrétním nástroji. Portfolio může mít různé podoby (např. e-portfolio). Výsledek učení připravuje žáka také na situace prezentace portfolia při přijímacích pohovorech na různé typy vzdělávacích programů, na trhu práce nebo v podnikatelském prostředí k získání zakázky apod.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-OSV-003-ZV5-006
Navrhuje a zkouší realizovat svůj rozvoj ve vybrané oblasti svých zájmů.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-KCP-000-ZV9-001
Při čtení i psaní posuzuje autorské záměry, účinky a prostředky textu i kontext autora nebo čtenáře.

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KOS-SEB-000-ZV9-001
Pracuje s jedinečností vlastní osobnosti.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-001-ZV9-003
Stanovuje si plán osobního rozvoje, realizuje postupné kroky k dosažení stanovených cílů a vyhodnotí jejich dosažení.

CSP-OSV-001-ZV9-005
Reflektuje své vzdělávací potřeby a využívá efektivní strategie učení.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- rozpozná své zájmy a úspěchy vhodné pro uchování v portfoliu
- zkouší si zaznamenávat úspěchy při rozvoji svých zájmů v portfoliu
- v modelové situaci prezentuje vybrané zájmy a úspěchy

Ilustrace

Název ilustrace

Já v obraze

Krátký textový popis

Cíl

Trénovat sebereflexi, budovat sebeobraz, uvědomit si zájmy, hodnoty, vlastnosti, které mě charakterizují, zapracování do portfolia.

Postup

Doprostřed místnosti na zem rozprostřeme časopisy, nůžky, čtvrtky, lepidla a fixy. Zadáme, ať se žáci a žačky sami za sebe zamyslí nad tím, co je charakterizuje, jaké mají své výrazné stránky, co mají rádi, co dělají ve volném čase, co je pro ně důležité, stejně jako to, proti čemu se vymezují. Vysvětlíme, že si nyní mají vybrat z časopisů obrázky nebo nápisy, kterými vše výše uvedené o sobě samotných znázorní. Popíšeme, že z obrázků a nápisů vytvoří koláž, kterou mohou, pokud chtějí, dotvořit pomocí fixů. Zdůrazníme, že nemusí usilovat o estetickou hodnotu a že o koláži pak budou mluvit před ostatními a vysvětlovat ji.

Každý nechá koláž na svém místě, aby si je všichni mohli v klidu a tichosti prohlédnout. Poté se skupina posadí v kruhu a vždy jeden o koláži mluví tak, aby ji ostatní viděli. Následně se mohou všichni doptávat. Můžeme také poukazovat na podobnosti, aby bylo zřejmé, pokud je něco společné více lidem (např. když několik žáků znázorní hudební nástroje, pojmenujeme, že by z nich mohla být kapela apod.).

Příklady vyhodnocení

• záznam v kariérovém portfoliu

• (sebe) prezentace ve skupině sledovaná učitelem

Zdroj

Vercajk kariérového poradce. Dostupné z https://centrumkompetenci.cz/wp-content/uploads/2023/11/vercajk_karieroveho_poradce_web.pdf

Úroveň Na cestě

Popis

• sbírá doklady o svých zkušenostech a úspěších a zaznamenává je do do svého portfolia

• upravuje portfolio na základě vyhodnocování svého rozvoje

• přijímá hodnocení a zpětnou vazbu k portfoliu a vyhodnocuje její relevantnost ve vztahu k vlastním kariérovým cílům

Ilustrace

Název ilustrace

Co říkáš na moje portfolio?

Krátký textový popis

Cíl

Získat a zamyslet se nad názory druhých na své portfolio a zjistit, jestli to sedí s tím, čím by chtěl/a být.

Postup:

• Žák si vybere 3 lidi, kterým ukáže své portfolio:• někdo ze školy (třeba oblíbený učitel nebo spolužák)

• někdo z rodiny

• někdo, kdo dělá práci, která žáka zajímá (může být i příbuzný nebo rodinný známý)

• Připraví si jednoduché otázky:• Co se ti na mém portfoliu nejvíc líbí?

• Co bys tam ještě přidal/a?

• Myslíš, že by se mi hodilo do práce/povolání, které mě zajímá?

• Po získání odpovědí si žák vezme barevné papírky a napíše si:• ZELENÝ: Co se všem líbilo

• ŽLUTÝ: Tipy na vylepšení

• MODRÝ: Nápady související s vysněným povoláním

• Společně s učitelem (nebo výchovným poradcem) si projde papírky a vybere:• 1 věc, kterou do portfolia určitě přidá

• 1 věc, kterou by chtěl/a vylepšit

• 1 aktivitu, která by mu/jí pomohla přiblížit se vysněnému povolání

Příklady vyhodnocení

• záznam v kariérovém portfoliu

• (sebe) prezentace ve skupině sledovaná učitelem

Ilustrace

Název ilustrace

Moje portfolio - reflexe a další kroky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/856f9e

Krátký textový popis

Individuálně, ve dvojicích i skupinově žáci přemýšlí nad svým portofliem a možnostmi jeho využití. Žáci navazují na předchozí práci s portfoliem. Aktivita jim nabízí rozšiřující pohled na portfolio jako nástroj vlastního rozvoje.

Úroveň Splněno

Popis

• Posoudí vhodné postupy a nástroje při tvorbě osobního kariérového portfolia, pojmenuje příklady využití portfolií při celoživotní kariérové cestě.

• Prostřednictvím portfolia eviduje, monitoruje a reflektuje své zkušenosti, dovednosti, zájmy, úspěchy.

• Využívá portfolio pro identifikaci cílů osobního a kariérového rozvoje v souladu s preferovanými vzdělávacími a pracovními příležitostmi.

• Reflektuje, jak se mu daří aktualizovat portfolio a upravovat ho na základě proměny svých kariérových cílů.

• Prezentuje v modelových situacích a reflektuje svou prezentaci i prezentace ostatních, rozliší, které části portfolia jsou vhodné využít k sebeprezentaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Online kariérové portfolio

Krátký textový popis

Viz https://clanky.rvp.cz/clanek/22675/ONLINE-KARIEROVE-PORTFOLIO-JAKO-SOUCAST-SKOLNIHO-KURIKULA.html

Portfolia jsou klíčovým nástrojem pro rozvoj dovedností řízení vlastní kariéry ve školách - formou sebereflektivního zaznamenávání, systematizování a hodnocení nabytých poznatků, dovedností, zkušeností. Práce s portfoliem pomáhá pojmenovávat výsledky naučeného a tvořit je tak měřitelnějšími.

Portfolio potom může obsahovat např. tyto složky – osobnostní charakteristiky, zájmy, silné stránky, každodenní dovednosti, školní/pracovní dovednosti, motivační dopis, CV, certifikáty, osvědčení, zpětné vazby a další dokumenty.

Při sestavování portfolia může vypadat zadání pro žáka například takto:

• Moje zájmy, co mě baví? (čím mi to dělá radost?)

• Moje úspěchy, co se mi povedlo? (v čem se mi to povedlo a jak jsem to dokázal?)

• Moje silné stránky, v čem jsem dobrý? (kde všude je využívám?)

• Moje dovednosti, co všechno umím? (jak jsem je získal a jak se pozná, že to umím, jakou mám zpětnou vazbu od druhých?)

• Moje sny, co bych si přál v životě, studiu a práci? (co pro to můžu udělat?)

• Můj plán, co se chci naučit v životě a k čemu mi to bude, v čem se chci rozvíjet? (jaké dovednosti chci mít?)

• Moje kroky, jak to udělám? (co udělám jako první, co bude následovat dále?)

• Moje budoucnost, jak poznám, že už tam jsem? (jaký bude můj život, jak se budu mít, co v něm bude, jaký bude okolní svět?)

Při tvorbě je možné jít cestou jednoduchého portfolia formou online složky, kde je možné variabilně volit formáty vložený souborů, upravovat sdílení v online režimu apod. Tyto nástroje nabízí běžně aplikace využívané ve školách i k jiným účelům, případně další dostupné zdarma nebo za nízkou cenu. Využití podobných online nástrojů ve školách posiluje díky nutnosti více využívat online výuky, a stávají se součástí učení. Lze využít i specifické otevřené nástroje využívané pro e-learning, jednoduché webové stránky a jiné. Případně zvolit specifický více připravené aplikace dostupné od neziskových nebo komerčních organizací produkujících vzdělávací materiály, platformy a nástroje.

Zdroje:

Odborný článek: Příprava online kariérového portfolia jako výuková aktivita (rvp.cz)

Metodika žákovská portfolia. Dostupné z https://vzdelavanivsem.cz

Ilustrace

Název ilustrace

Portfolio příběhů

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/762fa7

Krátký textový popis

Tato aktivita nabízí různé způsoby práce s portfoliem, které ukazují minulé zkušenosti žáka zaznamenané v portfoliu v novém světle a zároveň přispívají k rozvoji dalších kompetencí žáků.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Tvoří podle návodu osobní kariérové portfolio, které využívá ve vybrané modelové situaci za účelem získání vzdělávacích a pracovních příležitostí.

TCH

Polytechnická výchova a praktické činnosti

Charakteristika vzdělávacího oboru

Vzdělávací obor Polytechnická výchova a praktické činnosti je zaměřený na rozvoj žáka v oblasti zručnosti, tvořivosti a na získání základních uživatelských dovedností nejen v technicky zaměřených oborech lidské činnosti.

Žák v návaznosti na předchozí rozvoj postupně prohlubuje a precizuje jemnou motoriku, která je nezbytná nejen pro rozvoj zručnosti, ale i pro další učení a uplatnění jedince ve společnosti. Postupně přichází do bezprostředního kontaktu s podněty k aktivitám propojujícím nápaditost, představivost a touhu po objevování s koordinací, úsilím, prací s materiály, nástroji a pomůckami a schopností technicky myslet a tvořit. Polytechnické vzdělávání je pojímané jako vhodný prostředek pro komplexní rozvoj žáka, zahrnující více oborů techniky do jednoho integrovaného celku. Podporuje interdisciplinární přístup (STEM) ke vzdělávání a zdůrazňuje aplikaci vědeckých, přírodovědných, matematických, ale i společenských principů na technické problémy a inovace.

Polytechnické vzdělávání v kombinaci s praktickými činnostmi v základní škole je nezastupitelnou součástí všeobecného vzdělávání a cílí na výchovu technicky gramotného člověka, kompetentního k využívání techniky za účelem dalšího studia, řešení problémů doprovázejících každodenní život nebo na seberealizaci jedince v rámci volnočasových aktivit. V rámci realizace praktických činností je žák veden k osvojení základních pracovních dovedností a návyků, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, nářadí, pomůcek a technologií při práci i v běžném životě. Vzdělávací obor akcentuje uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při praktické činnosti prostřednictvím aplikace moderních přístupů k výuce, jako je badatelsky orientovaný a problémový přístup. Obsah oboru Polytechnická výchova a praktické činnosti vychází z konkrétních životních situací, v nichž žák přichází do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech.

Vzdělávací obsah je na 1. i 2. stupni rozdělený na tři tematické okruhy: **Práce s technickým materiálem a technická tvořivost, Péče o domácnost a zahradu, Konstrukční činnosti a automatizace**. Očekávané výsledky na sebe navazují a směřují k rozvoji technické gramotnosti i osobnostních kvalit žáka.

Vzdělávací obsah je určený všem žákům. Učí se pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se projevovat vlastní tvůrčí myšlenky, realizovat je, plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou žáci soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

001

Práce s technickým materiálem a technická tvořivost

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh je zaměřený na seznámení žáka s různými postupy, na základě kterých se učí volit a využívat vhodné technické materiály, nástroje a pomůcky. Podporuje rozvoj zručnosti, tvořivosti a pozitivní ovlivňování postojů k praktickým činnostem.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CSP-TCH-001-ZV5-001

Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Metodická podpora

Komentář

Žák zhotovuje výrobky prostřednictvím moderních i historicky zakotvených postupů práce. Seznamuje se tak s historickými řemesly a tradičními postupy zpracování materiálů, jejich vývojem i současnými inovacemi. V souvislosti s principem udržitelnosti žák zpracovává odpadový nebo nepotřebný materiál a přetváří ho ve znovu využitelné výrobky. Pojem technický materiál zahrnuje papírenské materiály, textilní materiály, modelovací hmoty, dřevo a přírodniny, plasty, kovy a další (mj. i odpadové materiály). Typ materiálu je vhodné volit na základě možností školy, znalostí a zkušeností učitele i zájmu žáků. Žák na základě dosavadních znalostí a zkušeností získaných v průběhu práce s technickým materiálem navrhuje dílčí změny vedoucí k úpravě zamýšleného výrobku nebo drobné inovace jednotlivých kroků pracovního postupu. Navrhované změny následně prakticky ověřuje pod vedením učitele nebo ve spolupráci se spolužáky. Při práci žák dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce na základě pokynů učitele.

Prostřednictvím vlastní praktické činnosti žák vnímá hodnotu lidské práce, rukodělných činností a jejich kulturní význam. Vnímá znovuvyužití materiálu (např. upcyklace, downcyklace) jako možnou tvůrčí cestu k udržitelnosti. Mimo to vnímá přínos tvůrčích technických činností pro vlastní učení, seberealizaci i relaxaci.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DDS-ZKV-000-PV1-004
Tvoří z rozmanitých materiálů a přírodnin.

DDS-ZKV-000-PV1-005
Používá reálné nástroje, předměty a nářadí při rukodělných činnostech.

DJT-PZI-000-PV1-002
Zvládá jednoduché pracovní úkony s různými materiály, nástroji, nářadím, náčiním a dalšími pomůckami.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGC-VZT-000-ZV5-001
Čte a píše množství textů různého typu.

ZGM-MUV-000-ZV5-001
Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV5-001
Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.

KPP-REA-000-ZV5-001
Navrhuje realizaci aktivit v jednotlivých krocích.

KPP-ZDR-000-ZV5-001
Promýšlí potřebné zdroje pro aktivity, které přispívají k rozvoji jeho samotného či blízkého okolí.

Vzdělávací oblasti

CSP-OSV-003-ZV5-005
Rozpoznává různé druhy profesí ve svém blízkém okolí a sdílí zkušenosti se zapojením do pracovních činností ve svém domácím prostředí.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-001-ZV9-001
Volí a tvůrčím způsobem bezpečně zpracovává technický materiál s ohledem na jeho funkčnost.

CSP-TCH-001-ZV9-002
Posuzuje výsledný produkt i celkový proces tvorby z hlediska funkčnosti, efektivity práce, estetiky, úspory materiálu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Prostřednictvím vlastní praktické činnosti se seznamuje s technickými materiály, jejich vlastnostmi a využitím.
- Prostřednictvím vlastní praktické činnosti se seznamuje s pomůckami, nástroji a nářadím pro ruční zpracování materiálu.
- Prostřednictvím praktických činností poznává historická i současná řemesla, lidové tradice a zvyky.
- Seznamuje se s různými typy učebních úloh, včetně tvůrčích, dle pokynů učitele.
- Poznává jednoduché obrazové návody a postupy práce.

• Seznamuje se se zásadami bezpečnosti a hygieny práce.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s modelovacími hmotami

Krátký textový popis

Prostřednictvím vlastní praktické činnosti žák poznává a pojmenovává vlastnosti modelovacích hmot (tvarovatelnost, přilnavost, odolnost vůči vodě, trvanlivost, aj.). Vybere z nabídky námět na výrobek. Samostatně modeluje jednoduchý 3D objekt. Postupuje krok za krokem a dodržuje pracovní postup dle pokynu učitele a současně respektuje zásady hygieny a bezpečnosti práce. V případě problému požádá o radu učitele. Prostřednictvím jednoduchých symbolů nebo škál řízeně hodnotí průběh práce i hotové výrobky. Navrhuje možné obměny výrobku.

Úroveň Na cestě

Popis

• Pozná a charakterizuje technické materiály (jejich vlastnosti a využití) a pomůcky, nástroje a nářadí určené k ručnímu zpracování těchto materiálů.

• Rozvíjí své manuální dovednosti prostřednictvím vlastní praktické činnosti.

• Vytváří zvykoslovné předměty jako součást kulturních tradic.

• Realizuje instruktivní i tvůrčí učební úlohy podle zadání učitele.

• Rozvíjí samostatnost prostřednictvím práce s jednoduchými obrazovými návody a postupy práce.

• Uvědomuje si na základě zkušeností z modelových situací význam i kulturní hodnotu lidské práce.

• Dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce podle pokynů učitele.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s modelovacími hmotami

Krátký textový popis

V průběhu vlastní praktické činnosti žák cíleně zpracovává polymerové hmoty a popisuje jejich vlastnosti z hlediska využitelnosti pro další výrobky. Vybere z nabídky nebo dle vlastní fantazie navrhne námět na výrobek. Samostatně modeluje konkrétní 3D objekt. Postupuje krok za krokem a dodržuje pracovní postup dle pokynu učitele nebo sleduje jednotlivé kroky v postupu práce. Při práci respektuje zásady hygieny a bezpečnosti práce a dbá pokynů učitele. Při práci se zaměřuje na funkčnost hotového výrobku. V případě potřeby požádá o radu učitele nebo spolužáka/spolužačky. Na pokyn učitele využívá digitální technologie při vyhledávání dalších námětů pro inspiraci. Prostřednictvím návodných hodnoticích výroků hodnotí realizovaný pracovní postup i hotové výrobky např. z hlediska splnění kritérií. Na základě řízené reflexe navrhuje drobné změny v pracovním postupu a obměny hotového výrobku.

Ilustrace

Název ilustrace

Hyacint z drátků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/650f90

Krátký textový popis

Prostřednictvím vlastní praktické činnosti žák poznává a pojmenovává vlastnosti kovů, pracuje s nástroji a pomůckami a postupně si osvojuje zásady správného a bezpečného zacházení s nimi. Námět na výrobek je variabilní a podporuje u žáků tvořivost při výběru barev i návrhu tvarového řešení jednotlivých částí, čímž vyjadřují své myšlenky, pocity i estetické cítění. Při realizaci výrobku žák plánuje jednotlivé kroky činnosti, sestavuje pracovní postup podle instrukcí učitele. Současně zvažuje potřebné materiály a nástroje, přemýšlí o účelu a funkci výsledného objektu i o možnostech jeho dalšího využití v domácím či školním prostředí. Kromě rozvoje klíčových kompetencí je cíleno na rozvoj jemné motoriky, prostorové představivosti a praktického uvažování. V průběhu práce žák zkoumá tvary, rozměry a jejich vztahy, hledá vzorce a zákonitosti při sestavování částí objektu, což přispívá k rozvoji matematicko-logické gramotnosti. Na závěr žák hodnotí svůj pracovní postup a výsledek pomocí jednoduchých škál nebo symbolů a navrhuje možné úpravy nebo obměny výrobku. Aktivita propojuje tvořivou, praktickou a reflexivní složku učení a přispívá ke komplexnímu rozvoji žáka.

Úroveň Splněno

Popis

• Pozná a charakterizuje základní technické materiály (tradiční i novodobé) a popíše možnosti jejich využití pro tvůrčí činnosti.

• Uvede konkrétní příklady tradičních a inovativních postupů práce a zhodnotí je z hlediska uplatnitelnosti.

• Navrhuje dílčí změny ve využití technického materiálu nebo realizaci postupu práce, včetně znovuvyužití materiálu, a tím rozvíjí tvořivost.

• Realizuje základní tradiční i inovativní postupy práce s technickým materiálem samostatně nebo ve skupině, a tím rozvíjí zručnost.

• Prostřednictvím práce s jednoduchými obrazovými návody a postupy práce rozvíjí samostatnost.

• Prostřednictvím konkrétních aktivit praktického charakteru propojuje poznatky z různých vědních oborů (STEM, STEAM).

• Dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce podle pokynů učitele a uvědomuje si jejich význam při realizaci praktických činností a důsledky při jejich nedodržení.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s modelovacími hmotami

Krátký textový popis

V průběhu vlastní praktické činnosti žák zpracovává polymerové hmoty, popisuje jejich vlastnosti (tvarovatelnost, přilnavost, odolnost vůči vodě, trvanlivost, aj.) a využitelnost pro další výrobky. Vybere z nabídky nebo dle vlastní fantazie navrhne námět na výrobek. Samostatně modeluje konkrétní 3D objekt. Postupuje krok za krokem a dodržuje pracovní postup dle pokynu učitele nebo sleduje jednotlivé kroky v postupu práce prostřednictvím digitálních technologií. Při práci si uvědomuje význam zásad hygieny a bezpečnosti práce a dbá pokynů učitele. Při práci se zaměřuje na funkčnost i estetickou stránku hotového výrobku. V případě problému požádá o radu učitele nebo spolužáka/spolužačky. Účelně využívá digitální technologie při vyhledávání dalších námětů pro inspiraci, zaznamenává a ukládá do virtuálních portfolií aj. Řízeně hodnotí realizovaný pracovní postup i hotové výrobky např. z hlediska náročnosti postupu práce, využitelnosti výrobku aj. Navrhuje možné změny v pracovním postupu a obměny hotového výrobku.

Ilustrace

Název ilustrace

Jarní květina z drátků

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d99072

Krátký textový popis

Prostřednictvím vlastní praktické činnosti žák poznává a pojmenovává vlastnosti kovů a textilních materiálů, pracuje s nástroji a postupně si osvojuje zásady správného a bezpečného zacházení s nimi. Námět na výrobek je velmi variabilní a umožňuje žákům uplatnit a vyjadřovat své myšlenky, pocity i vlastní tvořivost, a to jak při volbě textilních materiálů, tak při výběru barev, tvarů a designování jednotlivých dílčích částí. Vizuální návrh květiny, inspirovaný skutečností nebo fantazií, zároveň žákům umožňuje osobní sebevyjádření a dává tvorbě hlubší význam. Tím je např. rozvíjena kompetence kulturní. Proces tvorby podporuje jemnou motoriku, tvůrčí myšlení a praktické aplikace, což vede k lepšímu pochopení vlastností materiálů a jejich vzájemné kombinace. Žák rozvíjí kompetenci k podnikavosti a pracovní prostřednictvím navrhování dílčích prvků pracovního postupu a tvorby jednoduchého 3D objektu, včetně jeho dalšího praktického uplatnění. Jednoduchými symboly nebo škálami řízeně hodnotí průběh práce i hotové výrobky. Zhodnotí průběh i výsledek své práce, čímž rozvíjí kompetenci k učení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Realizuje přiměřené pracovní operace a postupy s různými a běžně dostupnými druhy technického materiálu za využití základních pomůcek, nářadí a nástrojů za dodržení základních zásad hygieny a bezpečnosti práce.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CSP-TCH-001-ZV9-001

Volí a tvůrčím způsobem bezpečně zpracovává technický materiál s ohledem na jeho funkčnost.

Metodická podpora

Komentář

Žák samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky hodnotí a vybírá technický a přírodní materiál na základě jeho vlastností a posouzení zamýšleného výsledku práce. Při výběru zohledňuje především vlastnosti a funkčnost materiálu, způsob dalšího zpracování, dále ekonomické a estetické faktory a udržitelnost. Žák vybírá z nabídky materiálů a činností, které jsou pro školu dostupné. Materiál zpracovává tradičními a inovativními postupy.

Žák je schopný volné tvorby na základě vlastní představivosti a fantazie. Experimentuje s materiálem a navrhuje inovace nebo upravuje dílčí kroky v postupu práce, to vše na základě získaných zkušeností, dovedností a znalostí (vlastností materiálu, pomůcek, nástrojů a nářadí i pracovních postupů). Žák si uvědomuje fáze tvůrčího procesu a samostatně nebo s pomocí učitele překonává problémy v jeho průběhu. Žák si je vědom rizik a dodržuje bezpečnost a hygienu po celou dobu práce.

Při plánování žák zvažuje náročnost pracovního postupu s ohledem na vlastní znalosti a dovednosti, ekonomickou, ekologickou (udržitelnost) i kulturní hodnotu výsledného produktu. Prostřednictvím tvůrčí technické činnosti tak napomáhá formovat postoje a chování jedince. Vnímá přínos technických tvůrčích činností pro vlastní osobní rozvoj. Uvědomuje si výhody a nevýhody využívání digitálních technologií ve tvůrčím procesu a je schopný účelně využívat digitální technologie k jeho zefektivnění.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-001-ZV5-001

Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV9-001
Řídí vlastní procesy učení.

KRP-VED-000-ZV9-001
Analyzuje při rozhodování a řešení problémů objektivní informace a prezentované závěry vědeckého poznání.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-010
Zhodnotí využívání materiálů a energetických surovin v kontextu udržitelnosti.

UAK-VFV-001-ZV9-001
Uplatňuje a kombinuje při vlastní tvorbě prvky výtvarného umění

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- prostřednictvím praktické činnosti prohlubuje své znalosti o technických materiálech
- poznává možnosti znovuvyužití technického materiálu jako alternativy zpracování odpadových a zbytkových materiálů
- realizuje instruktivní i tvůrčí učební úlohy podle zadání učitele
- prostřednictvím práce s jednoduchými obrazovými návody a postupy práce rozvíjí samostatnost
- na základě podnětu učitele propojuje poznatky z různých vědních oborů (STEM, STEAM) a aplikuje do konkrétních aktivit praktického charakteru
- dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce podle pokynů učitele a uvědomuje si jejich význam při realizaci praktických činností a důsledky při jejich nedodržení
- prezentuje průběh a výsledky své práce i s využitím digitálních technologií

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s textiliemi – výroba textilní brože

Krátký textový popis

Žák z nabídky vybere námět výrobku a materiál. Při výběru zohledňuje estetickou stránku zamýšleného výrobku. Žák dodržuje pracovní postup na pokyn učitele nebo pracuje podle návodu. Při práci dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce a dbá pokynů učitele. Po zhotovení výrobku jej prezentuje. Je schopen rozpoznat nedostatky v pracovním postupu a navrhne možné kroky k nápravě.

Úroveň Na cestě

Popis

- popíše vlastnosti zamýšleného výrobku z hlediska funkčnosti, zvolí materiál nebo postup práce
- zpracovává technický materiál samostatně nebo ve skupině, podle jednoduchých obrazových návodů s využitím digitálních technologií
- podílí se na procesu volby činnosti prostřednictvím vlastních návrhů činností nebo dílčích inovací při tvůrčím procesu, rozvíjí technickou tvořivost
- vytváří objekty s využitím tradičních a inovativních postupů práce, včetně znovuvyužití technických materiálů

- propojuje poznatky z různých vědních oborů (STEM, STEAM) a aplikuje do konkrétních aktivit praktického charakteru
- dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce podle pokynů učitele a uvědomuje si jejich význam při realizaci praktických činností a důsledky při jejich nedodržení

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s textiliemi – výroba textilní brože

Krátký textový popis

Žák z nabídky vybere námět výrobku s možností začlenění vlastních designových prvků. Na základě širší nabídky zvolí materiál vhodný k recyklaci, při výběru zohledňuje vlastnosti materiálu i estetickou stránku zamýšleného výrobku. Žák dodržuje pracovní postup s ohledem na funkčnost hotového výrobku. Při práci dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce a dbá pokynů učitele. Po zhotovení výrobku prezentuje průběh a výsledky své práce, zhodnotí vlastní volbu materiálu. Je schopen identifikovat chybu v pracovním postupu a navrhne možné kroky k nápravě.

Ilustrace

Název ilustrace

Cestovní piškvorky

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/055641

Krátký textový popis

Vlastní praktickou činností se žák seznamuje se základy ručního šití a způsoby spojování textilních materiálů. Osvojuje si bezpečnostní a hygienické zásady při práci s textilním materiálem a pomůckami. Při šití pytlíku na cestovní piškvorky pracuje s obrazovým návodem, sleduje správné pořadí kroků, rozvíjí logické a technické myšlení, jemnou motoriku, trpělivost i smysl pro detail. Přemýšlí o funkčnosti a estetice výrobku, dbá na kvalitu zpracování (přesnost, pevnost) a podle potřeby upravuje svůj pracovní postup. Tímto způsobem řídí vlastní proces učení a rozvíjí schopnost plánovat, monitorovat a vyhodnocovat svou činnost. V doplňkové aktivitě žák uplatňuje tvořivost při tvorbě návrhu a zpracování hracích kamenů, experimentuje s barvami a tvary a rozvíjí svou představivost. Při identifikaci chyby hledá alternativní řešení na základě praktického ověřování funkčnosti (např. uzavírání pytlíku nebo odolnost barev na kamenech). V rámci evokační aktivity žáci rozvíjí kompetence k řešení problémů, prakticky uplatňuje dosavadní poznatky. Součástí úlohy je reflexe průběhu u výsledků činnosti.

Úroveň Splněno

Popis

- Posoudí vlastnosti technických materiálů z různých hledisek, zdůvodní vlastní volbu a navrhne změnu materiálu nebo způsobu zpracování, uplatňuje technickou tvořivost.
- Uvede konkrétní příklady tradičních a inovativních postupů práce, bezpečně je realizuje a zhodnotí je z hlediska uplatnitelnosti.
- Samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky realizuje postupy práce, pracuje s jednoduchými návody i s využitím digitálních technologií, překonává překážky a řeší problémy technického charakteru v modelových situacích.
- Vnímá význam tradičních postupů práce a historických řemesel jako součást svého rozvoje v návaznosti na kulturní dědictví.
- Vnímá znovuvyužití technického materiálu jako smysluplnou alternativu zpracování odpadových a zbytkových materiálů a příležitost k uplatnění vlastní tvořivosti.
- Poznatky z různých vědních oborů (STEM, STEAM) vědomě aplikuje do konkrétních aktivit praktického charakteru.

• Dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce a uvědomuje si jejich význam.

Ilustrace

Název ilustrace

Práce s textiliemi – výroba textilní brože

Krátký textový popis

Žák podle účelu výrobku a zadanému způsobu zpracování navrhne vlastní design výrobku. Na základě širší nabídky zvolí vhodný textilní materiál (např. filc, krajka, plátno, úplet), při výběru zohledňuje vlastnosti materiálu i estetickou stránku zamýšleného výrobku. Materiál vybírá z nevyužitých textilních materiálů, kterým prostřednictvím opětovného využití dává nový účel (upcyklace, downcyklace). Žák dodržuje pracovní postup s ohledem na funkčnost hotového výrobku. Při práci dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce a dbá pokynů učitele. Po zhotovení výrobku prezentuje výsledky své práce, zhodnotí vlastní volbu materiálu a zdůvodní kritéria výběru, včetně přínosu znovu využití materiálů. Na příkladu nebo ve vlastním zpracování identifikuje chybu v pracovním postupu a navrhne kroky k nápravě. V případě problému se jej pokusí vyřešit sám nebo požádá o radu.

Vazby na klíčové kompetence:

• KKU – reflexí (zdůvodnění kritérií a uplatnění vlastní volby) monitoruje své procesy učení

• KKK – komunikačnímu záměru (popis, prezentace a hodnocení výrobků) přizpůsobuje své vyjadřování

• KRP – při rozhodování analyzuje objektivní informace (výběr materiálu, využití)

• KOS – praktickou a tvůrčí činností kompenzuje kognitivní zatížení, seberealizuje se, čímž přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu

• KKT – využívá estetické cítění i kulturní prvky k tvůrčí činnosti a k sebevyjádření.

• KOB – znovuvyužitím materiálů podporuje udržitelnost

• KPP – objevuje specifické aspekty tvůrčího potenciálu, získává zkušenosti sebeprezentace, pracuje s chybou

• KDI – vytváří jednoduchý digitální obsah v podobě virtuálního portfolia

Ilustrace

Název ilustrace

Kuličková dráha z kartonu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cef7d8

Krátký textový popis

Prostřednictvím vlastní praktické činnosti žák poznává a pojmenovává vlastnosti kartonu, učí se pracovat s jednoduchými nástroji a osvojuje si zásady správného a bezpečného zacházení s nimi. Při návrhu a tvorbě kuličkové dráhy pracuje se zdroji, vyhledává relevantní informace. Žák ve skupině plánuje pracovní postup, přemýšlí o funkčnosti a stabilitě konstrukce, volí vhodné materiály a techniky spojování, čímž řídí vlastní proces učení a rozvíjí základní gramotnosti – logicko-matematickou. Pracuje s chybou jako nedílnou součástí pracovního postupu, přehodnocuje a upravuje postup práce podle potřeby a aktivně hledá řešení. V rámci stavby dráhy analyzuje konkrétní problémové situace, čímž se učí při rozhodování a řešení problémů vycházet z objektivních informací, pozorování i jednoduchých pokusů. Žák uvažuje v souvislostech a aplikuje základní principy pohybu, gravitace a sklonu plochy, které poznává prostřednictvím vlastního experimentování. Tímto způsobem rozvíjí dovednost interpretovat jednoduché závěry vědeckého poznání a využívat je při praktickém řešení technického problému. Součástí úlohy je společná reflexe skupinové práce a hodnocení produktů.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zhotovuje výrobky z technického materiálu za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

CSP-TCH-001-ZV9-002

Posuzuje výsledný produkt i celkový proces tvorby z hlediska funkčnosti, efektivity práce, estetiky, úspory materiálu.

Metodická podpora

Komentář

Žáci by měli být schopní vlastními slovy zdůvodnit volbu technického materiálu (v celé jeho možné šíři) a reflektovat zvolený postup práce. Pojem technický materiál zahrnuje papírenské materiály, textilní materiály, modelovací hmoty, dřevo a přírodniny, plasty, kovy a další (mj. i odpadové a spotřební materiály). Typ materiálu je vhodné volit na základě možností školy, znalostí a zkušeností učitele i zájmu žáků.

Očekávaný výsledek učení je nezbytné osvojovat jak v průběhu tvorby konkrétního výrobku, tak při řešení komplexnějších situací, kde se stává klíčovým proces tvorby, spolupráce a komunikace. Při řešení technického problému mohou být žáci vystaveni modelové situaci s možností volby nebo vlastního návrhu řešení problému. Problémy technického charakteru mohou představovat například vrzající dveře, nefunkční hodiny, oprava poličky, jednoduchá renovace starého nábytku. Žáci by měli mít příležitost tvůrčího přístupu a zároveň získávání cenných praktických zkušeností. Reflexe by měla zahrnovat i práci s chybou jako častou součást procesu tvorby.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-001-ZV5-001

Zhotovuje výrobky z technického materiálu s využitím tradičních, inovativních a digitálních technologií za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MRF-000-ZV9-001

Hodnotí získané výsledky ve vztahu k výchozí matematické situaci.

Klíčové kompetence

KKT-SVJ-000-ZV9-001

Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.

KOB-UDR-000-ZV9-001

Uskutečňuje kroky směřující k udržitelnosti na základě promýšlení různých scénářů možného budoucího vývoje.

Vzdělávací oblasti

CAP-CHE-003-ZV9-011

Navrhne a provede pozorování, demonstrace a pokusy včetně záznamu, zpracování a prezentace jejich výsledků.

UAK-VFV-001-ZV9-004

Dokumentuje vlastní tvorbu a vede si přehled zdrojů pro inspiraci a využití ve své další tvorbě.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- osvojuje si specifika hodnoticích kritérií uplatňovaných při realizaci praktických činností, užívá hodnoticí škály, symboly, zohledňuje kvalitativní kritéria, variabilitu činností a uplatnění technické tvořivosti
- řízeně aplikuje kritéria do hodnocení průběhu a výsledků praktických činností
- v návaznosti na vlastní praktickou činnost rozvíjí sebehodnocení, poznává své silné a slabé stránky
- řízeně reflektuje a prezentuje průběh a výsledky své práce i s využitím digitálních technologií

Ilustrace

Název ilustrace

Ruční gravírování do skla

Krátký textový popis

Žák poznává možná hodnotící kritéria v návaznosti na cíl výuky.

Na základě inspirace prvky lidové kultury vybere motiv pro ruční gravírování sklenice. Prakticky si osvojuje pracovní postup, seznamuje se s potřebnými pomůckami.

Dodržuje bezpečnost a hygienu práce na pokyn učitele.

Řízeně hodnotí průběh a výsledek své práce, zhodnotí úroveň dovedností při realizaci aktivity na základě stanovených kritérií.

Pozn. gradační úloha - také u ostatních fází.

Úroveň Na cestě

Popis

- pro konkrétní modelovou situaci vybírá relevantní hodnoticí kritéria z nabídky
- reflektuje vlastní praktickou zkušenost z hlediska variability a kvality činností i uplatnění technické tvořivosti
- na základě polořízené reflexe posuzuje a zdůvodňuje přípravu, průběh a výsledky praktických činností
- řízeně reflektuje vlastní praktickou činnost za účelem identifikace silných a slabých stránek
- řízeně nebo samostatně formuluje hodnoticí výroky popisným jazykem a užívá nezraňující komunikaci
- řízenou reflexí posuzuje samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky proces výroby i výsledný produkt

Ilustrace

Název ilustrace

Ruční gravírování do skla

Krátký textový popis

Žák vybírá z nabídky možná hodnotící kritéria v návaznosti na cíl výuky.

Na základě inspirace prvky lidové kultury vybere motiv nebo charakteristický vzor pro ruční gravírování sklenice. Na základě předchozí zkušenosti popíše pracovní postup, potřebné pomůcky.

Uvědomuje si možná bezpečnostní rizika při práci a dodržuje daná opatření na pokyn učitele.

Prostřednictvím řízené reflexe a kritérií posoudí průběh a výsledek své práce, zhodnotí své dovednosti při realizaci aktivity. Při sebehodnocení nebo vzájemném hodnocení žáků užívá základní terminologii a hodnotí v návaznosti na kritéria.

Pozn. gradační úloha - také u ostatních fází.

Ilustrace

Název ilustrace

Plechový brouk

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/bcc08e

Krátký textový popis

Žák si prostřednictvím vlastních praktických činností osvojí základní vlastnosti potravinářského plechu a měkkého kovu (drátu), učí se bezpečně a přesně pracovat s ručními nástroji (nůžky na plech, pilník, štípací a kulaté kleště) i drobným elektrickým nářadím (vrtačka, tavná pistole či páječka). Při návrhu a výrobě „plechového brouka“ ve dvojici nebo samostatně plánuje pracovní postup, rozděluje role (návrhář tvaru, obráběč plechu, modelář drátěných končetin, montér a dekoratér), zvažuje pevnost a estetiku spoje, možnosti ohybu plechu vzhledem k 3D pojetí a realistickému tvaru brouka a volí vhodné technologie kotvení (pájení, lepení tavnou pistolí). Pracuje s chybou jako s podnětem ke zlepšení – zkouší různé způsoby začištění hran, testuje tvar drátěných tykadel a upravuje jejich úhel a délku podle funkční a designové zpětné vazby. Při výrobě uplatňuje jednoduché fyzikální principy tuhosti a plasticity materiálu, zkoumá dopad barevných korálků a povrchových úprav na vizuální vjem a vyhodnocuje, jak volba kovu či drátu (mosaz, měď) ovlivňuje pevnost spojů a dlouhodobou životnost výrobku. Díky vlastním experimentům si žák rozvíjí schopnost interpretovat vztah mezi materiálovými vlastnostmi a výslednou kvalitou výtvoru. Součástí úlohy je společná reflexe týmové spolupráce, vzájemné hodnocení funkčnosti a estetického provedení výrobku a diskuze o výhodách jednotlivých technologií i zvolených materiálů při řešení designově i technicky náročného výrobku.

Úroveň Splněno

Popis

• Navrhuje hodnoticí kritéria výsledku činnosti relevantní pro danou modelovou situaci.

• Na základě praktické zkušenosti uvede konkrétní příklady tradičních a inovativních postupů práce a zhodnotí je z různých hledisek.

• Posoudí vlastnosti výsledného produktu na základě vhodných kritérií, zhodnotí možné inovace při volbě materiálu nebo postupu práce.

• Reflektuje a prezentuje průběh a výsledky činnosti, identifikuje klady a nedostatky a navrhuje kroky k jejich nápravě.

• Formuluje hodnoticí výroky popisným jazykem a užívá odbornou terminologii a nezraňující komunikaci.

• Reflektuje význam dodržování zásad bezpečnosti a hygieny práce při praktických činnostech.

• Řízeně reflektuje a prezentuje průběh a výsledky své práce i s využitím digitálních technologií.

Ilustrace

Název ilustrace

Ruční gravírování do skla

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e0eae7

Krátký textový popis

V řízené diskusi žák navrhuje možná hodnotící kritéria v návaznosti na cíl výuky.

Na základě inspirace prvky lidové kultury navrhne motiv nebo charakteristický vzor pro ruční gravírování sklenice. Na základě předchozí vlastní zkušenosti popíše plánovaný postup práce a identifikuje jeho klíčové body.

Popíše potřebné pomůcky i bezpečnostní a hygienické zásady při manipulaci s nimi. Uvědomuje si možná rizika při práci a dodržuje daná bezpečnostní opatření.

Prostřednictvím polořízené reflexe a na základě společně stanovených kritérií posoudí průběh a výsledek své práce, zhodnotí své schopnosti a dovednosti při realizaci aktivity. Při sebehodnocení nebo vzájemném hodnocení žáků užívá popisný jazyk a nezraňující komunikaci.

Na základě vlastní zkušenosti si uvědomuje možnosti a limity ručního gravírování složitějších motivů ve srovnání se strojním zpracováním (laser).

Vazby na klíčové kompetence

• KKU – reflexí (zdůvodnění vlastních schopností a dovedností) monitoruje své procesy učení

• KKK – komunikačnímu záměru (sebehodnocení) přizpůsobuje své vyjadřování

• KRP – při rozhodování analyzuje objektivní informace (prvky lidové kultury)

• KOS – praktickou a tvůrčí činností kompenzuje kognitivní zatížení, seberealizuje se, čímž přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu

• KKT – využívá estetické cítění i kulturní prvky k tvůrčí činnosti a k sebevyjádření

• KOB – znovuvyužitím materiálů (sklenice) podporuje udržitelnost

• KPP – objevuje specifické aspekty tvůrčího potenciálu, získává zkušenosti sebeprezentace, pracuje s chybou

Pozn. gradační úloha - také u ostatních fází. V odkazu najdete upravenou ilustraci s ohledem na žáky, kteří se vzdělávají podle minimální doporučené úrovně.

Ilustrace

Název ilustrace

Řehtačka

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/d6dace

Krátký textový popis

Žák si prostřednictvím vlastních praktických činností osvojí základní vlastnosti dřeva a plastu, učí se bezpečně a přesně pracovat s ručními nástroji (pilka, rašple, pilník atp.) i drobnými strojním aku nářadím (vrtačka). Při návrhu a výrobě řehtačky ve skupině plánuje pracovní postup, zvažuje ergonomii rukojeti, pevnost a trvanlivost spojů a volí vhodné techniky kotvení (šroubování, lepení), čímž řídí vlastní proces učení. Pracuje s chybou jako s podnětem k přehodnocení konstrukčního řešení: testuje otáčení ozubeného kola, měří rychlost otáčení kliky a podle výsledků upravuje vůle a tuhost mechanismu. Při výrobě aplikuje jednoduché fyzikální principy, rotačního pohybu a přenosu energie ručním pohybem do akustického efektu. V přesahu do kulturních tradic žák rozpoznává význam řehtačky v období Velikonoc, kdy se místo kostelních zvonů používá při mši a slavnostních událostech a identifikuje další zvykoslovné tradiční předměty. Při reflexi historického kontextu diskutuje o významu lidových zvyků a propojení technických postupů s kulturní identitou. Pro podporu moderních výrobních postupů žák navrhuje využití digitálního návrhu komponent v CAD softwaru a výrobu klíčových dílů pomocí 3D tisku (např. ozubeného kola z odolného PLA nebo PETG), případně využití didaktizovaných obráběcích stavebnic či strojů pro precizní opracování rukojeti či gravírování pro dekoraci jednotlivých dřevěných částí. Tímto rozšířením si žák osvojí základní principy digitálních výrobních technologií, konfrontuje tradiční řemeslo s průmyslovými postupy a získá komplexní pohled na moderní procesy v technické tvorbě. Součástí činnosti je společná reflexe týmové spolupráce, vzájemné hodnocení funkčnosti, estetického provedení hotové řehtačky a diskuze o tradičních i inovativních postupech výroby.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Zhodnotí výsledný produkt s ohledem na funkčnost, estetiku a úsporu materiálu.

Ilustrace

Název ilustrace

Ruční gravírování do skla

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/e0eae7

Krátký textový popis

V řízené diskusi žák navrhuje možná hodnotící kritéria v návaznosti na cíl výuky. Na základě inspirace prvky lidové kultury navrhne motiv nebo charakteristický vzor pro ruční gravírování sklenice. Na základě předchozí vlastní zkušenosti popíše plánovaný postup práce a identifikuje jeho klíčové body. Popíše potřebné pomůcky i bezpečnostní a hygienické zásady při manipulaci s nimi. Uvědomuje si možná rizika při práci a dodržuje daná bezpečnostní opatření. Prostřednictvím polořízené reflexe a na základě společně stanovených kritérií posoudí průběh a výsledek své práce, zhodnotí své schopnosti a dovednosti při realizaci aktivity. Při sebehodnocení nebo vzájemném hodnocení žáků užívá popisný jazyk a nezraňující komunikaci. Na základě vlastní zkušenosti si uvědomuje možnosti a limity ručního gravírování složitějších motivů ve srovnání se strojním zpracováním (laser).

Modifikace zadání (viz odkaz) stejné ilustrace, jako je u ostatních fází/úrovní, pro žáky s lehkým mentálním postižením (LMP), kteří se vzdělávání podle minimální doporučené úrovně.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "MDU".

002

Péče o domácnost a zahradu

Charakteristika tematického okruhu

V rámci tematického okruhu je žák veden k osvojování znalostí, dovedností a postojů nezbytných pro řešení různých životních situací spojených s fungováním a údržbou domácnosti a zahrady.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CSP-TCH-002-ZV5-002

Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

Metodická podpora

Komentář

Žák je schopný podle pokynu učitele bezpečně ovládat základní technické vybavení domácnosti. S dopomocí učitele nebo ve spolupráci se spolužáky účelně využívá nástroje a zařízení ke zvýšení efektivity při práci. Žák má přehled o vybraných typech základního nářadí, techniky a moderních technologií při péči o domácnost a zahradu nebo zeleň v interiéru (historicky tradiční nářadí, nástroje a pomůcky i jejich moderní alternativy). Klíčové je osvojení základní bezpečné manipulace s nástroji, nářadím a pomůckami podle pokynů učitele, jejich údržba, popř. drobné opravy.

Cílem očekávaného výsledku učení je zapojení žáka do různorodých manuálních činností v domácnosti. Zároveň tento výstup vede žáky k uvědomění si toho, že i domácí práce jsou nedílnou součástí našeho života, že mají svou hodnotu, jsou genderově neutrální a že existuje mnoho technických zařízení, která usnadňují práce v domácnosti.

Žák vnímá péči o zeleň také z pohledu techniky jako nástroje ke zvýšení efektivity a zjednodušení práce na zahradě nebo v interiéru. Žáci se učí přijímat inovace jako příležitost k seberealizaci. Činnosti vedoucí k naplnění výstupu je možné realizovat jak v běžné třídě a na školní zahradě, tak v alternativních prostorách (sdílené zahrady, veřejné prostory aj.). Škola si sama podle svých podmínek volí jednotlivé vybavení, se kterým se budou žáci učit zacházet.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DAS-ZPO-000-PV1-002
Udržuje pořádek v blízkém prostředí.

DAS-ZPO-000-PV1-005
Spolupodílí se na péči o rostliny a živočichy.

DDS-ZKV-000-PV1-005
Používá reálné nástroje, předměty a nářadí při rukodělných činnostech.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

KOB-ODP-000-ZV5-001
Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.

KOB-ZPS-000-ZV5-001
Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.

Průřezová témata

PTU-000-000-ZV5-002
Naplánuje a uskuteční se spolužáky opatření zaměřená na posílení udržitelnosti ve škole, obci či okolní krajině.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-002-ZV9-003
Zvládá základní údržbu a jednoduché opravy základního technického vybavení domácnosti v modelových situacích, porovnává možnosti vybavení domácnosti.

CSP-TCH-002-ZV9-004
Užívá vybrané nářadí, techniku a moderní technologie při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Poznává běžné nástroje, nářadí a pomůcky využívané při péči o domácnost, zahradu a zeleň v interiéru.
- Prostřednictvím praktických aktivit se seznamuje s využitím běžných nástrojů, nářadí a pomůcek určených k péči o domácnost, zahradu a zeleň v interiéru.
- Na základě demonstrace bezpečně manipuluje se základními nástroji, nářadím a pomůckami v modelových situacích.

Ilustrace

Název ilustrace

Drobné opravy na školní zahradě – dotažení vrutů na lavičce

Krátký textový popis

Žák se podílí na přípravě pracovní plochy a pomůcek. Učitel demonstruje správný postup dotažení vrutů, přičemž zdůrazňuje důležitost volby vhodného nářadí pro daný úkol. Na základě pozorování žák replikuje pracovní postup. Na základě demonstrace správně používá nářadí z nabídky dané učitelem (šroubovák). V průběhu manipulace používá ochranné pomůcky a dodržuje pokyny učitele. Postupuje podle instrukcí a provádí jednoduché pracovní úkony. Po dokončení činnosti žák řízeně hodnotí průběh a výsledek pomocí symbolů nebo škál. Žák se aktivně podílí na úklidu pracovní prostor, nářadí a pomůcek na pokyn učitele.

Úroveň Na cestě

Popis

- Pojmenuje běžné nástroje, nářadí a pomůcky využívané při péči o domácnost, zahradu a zeleň v interiéru.
- Určí funkce vybraných nástrojů, nářadí a pomůcek využívaných při péči o domácnost, zahradu a zeleň v interiéru.
- Na pokyn učitele bezpečně manipuluje se základními nástroji, nářadím a pomůckami v modelových situacích.
- Samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky provádí základní úkony péče o domácnost, zahradu a zeleň v modelových situacích.

Ilustrace

Název ilustrace

Drobné opravy na školní zahradě – dotažení vrutů na lavičce, na plotě, poličce

Krátký textový popis

Žák využívá dříve osvojenou dovednost a aplikuje ji v dalších situacích - při opravě jiných předmětů.

Před začátkem práce si žák dle instrukcí učitele připraví pracovní plochu (odstranění nečistot), řízeně ověří nezávadnost nástrojů a pomůcek. Na základě demonstrace správně používá nářadí z nabídky dané učitelem (šroubovák, ráčnový šroubák). V průběhu manipulace používá ochranné pomůcky (brýle, pracovní rukavice, aj.) a dodržuje pokyny učitele. Případné nedostatky řeší s pomocí učitele. Postupuje podle instrukcí a provádí jednoduché pracovní činnosti. Po dokončení činnosti žák řízeně hodnotí průběh a výsledek. Žák se aktivně podílí na úklidu pracovní prostor, nářadí a pomůcek.

Ilustrace

Název ilustrace

Příprava studeného pokrmu – „food art“

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/cac287

Krátký textový popis

Žák pracuje s běžnými kuchyňskými nástroji a pomůckami a postupně si osvojuje zásady správného a bezpečného zacházení s nimi. Učební úloha motivuje atraktivním námětem a umožňuje jak rozvoj motoriky prostřednictvím osvojení základních dovedností, tak uplatnění vlastní tvořivosti a estetického cítění. Žák se učí plánovat a organizovat práci, rozvíjí komunikaci, spolupráci i samostatnost a buduje sebedůvěru. Skupinová práce založená na kooperaci a integrace témat z různých vzdělávacích oborů rozvíjí kompetence k občanství a udržitelnosti. Uplatnění mezipředmětových vztahů pak napomáhá uvědomovat si vztah mezi vlastní činností a jejím dopadem na okolí a reflektovat vlastní chování a jednání ve vztahu k okolí. Prostřednictvím jednoduchých symbolů nebo škál žák řízeně hodnotí průběh práce i hotové výrobky, což přispívá k rozvoji dalších klíčových kompetencí žáků. Reflexe a zpětná vazba umožňuje monitorování žákovského učení, rozvíjí osobní zodpovědnost při práci ve skupině a klíčovou kompetenci k učení.

Úroveň Splněno

Popis

• Charakterizuje běžné nástroje, nářadí a pomůcky využívané při péči o domácnost, zahradu a zeleň v interiéru.

• Popíše funkce jednotlivých nástrojů, nářadí a pomůcek využívaných při péči o domácnost, zahradu a zeleň v interiéru.

• Účelně využívá vybrané nástroje, nářadí a pomůcky běžně využívané při chodu domácnosti nebo péči o zahradu a zeleň v interiéru.

• Bezpečně manipuluje se základními nástroji, nářadím, pomůckami a technickým vybavením v modelových situacích.

• Zná a dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce podle pokynů učitele.

Ilustrace

Název ilustrace

Drobné opravy na školní zahradě za použití šroubováku

Krátký textový popis

Oproti předchozím fázím je větší důraz kladen na samostanost žáka nejen při práci, ale i při hodnocení výsledku.

Před začátkem práce si žák dle instrukcí učitele připraví pracovní plochu (odstranění nečistot, odmaštění), ověří nezávadnost nástrojů a pomůcek. Žák správně používá nářadí z nabídky dané učitelem (šroubovák, akušroubovák, ráčnový šroubák). V průběhu manipulace používá ochranné pomůcky (brýle, rukavice, aj.) a dodržuje pokyny učitele, aby se vyhnul případným úrazům. V případě nejistoty nebo problému, který neumí samostatně řešit, požádá o pomoc učitele. Činnost provádí s pečlivostí, postupně dotahuje vruty a kontroluje jejich pevnost, přičemž se snaží dodržovat pokyny učitele ohledně techniky a důležitosti rovnoměrného tlaku. Na konci úkolu si žák prověřuje svou práci a hodnotí, zda splnil všechny požadavky, a poté uklidí pracovní prostor, nářadí a pomůcky, čímž ukončuje celou výukovou situaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Drobné opravy na školní zahradě

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/9b596e

Krátký textový popis

Aktivita je provázána s bezprostředním okolím žáka a životem ve škole. Učební úloha umožňuje vytvořit emoční vazbu mezi obsahem a prostředím, což zvyšuje zájem o téma a motivaci k učební aktivitě. Emoční propojení s tématem podporuje hlubší porozumění a osobní angažovanost, což vede k větší efektivitě učení. V průběhu aktivity žák provádí praktickou kontrolu technického stavu a funkčnosti vybavení školní zahrady, identifikuje nedostatky a navrhuje úpravy. Na základě posouzení dostupných možností navrhne a zrealizuje konkrétní technické řešení. Prostřednictvím řízené reflexe hodnotí průběh práce i hotové výrobky. Učební úloha spojená s reálnou potřebou školního prostředí a aktivním zapojením, kdy žák uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním, rozvíjí klíčovou kompetenci k občanství a udržitelnosti. Tuto zodpovědnost a zapojení také reflektuje. Součástí reflexe je nejen zapojení žáka, ale také hodnocení navrženého řešení z hlediska dopadu na okolí, šetrnosti k přírodě, což napomáhá uvědomění si propojenosti společenských a ekologických aspektů v konkrétní modelové situaci.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Bezpečně manipuluje s nářadím a nástroji při základní péči o domácnost, o zahradu nebo o zeleň v interiéru.

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CSP-TCH-002-ZV9-003

Zvládá základní údržbu a jednoduché opravy základního technického vybavení domácnosti v modelových situacích, porovnává možnosti vybavení domácnosti.

Metodická podpora

Komentář

Žák bezpečně ovládá základní technické vybavení v domácnosti, zná jeho účel, základní principy a funkce, což mu umožní provádět běžnou údržbu i jednoduché opravy při dodržování zásad bezpečnosti a hygieny práce. Žák zná a srovnává možnosti vybavení domácnosti z hlediska udržitelnosti a obnovitelných zdrojů, energetické náročnosti, funkčnosti, ekonomičnosti, bezpečnosti a hygieny. Uvědomuje si, že se vybavení domácnosti může lišit na základě životního stylu, ekonomické situace, potřeb i preferencí každé rodiny.

V kontextu udržitelnosti je zvládání základní údržby a jednoduchých oprav v domácnosti jednou z důležitých potřeb člověka, zejména z personálního a finančního hlediska. Téma zahrnuje mnoho dílčích podoblastí, které si škola volí podle vlastních možností. Mohou sem patřit například: spotřebiče, kuchyňské nástroje a nádobí, zábavní technika, elektronika pro komunikaci, chytrá domácnost, osvětlení a elektroinstalace, vytápěcí a klimatizační systém, domácí síťová infrastruktura, nábytkové a dekorační prvky.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-002-ZV5-002

Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV9-001

Využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

KOS-WEL-000-ZV9-001

Aktivně přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu (osobní všestranné pohody).

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-007

Ilustruje roli energie v běžném životě a kvalitativně i kvantitativně s ní pracuje, včetně finanční stránky.

CAS-VKO-003-ZV9-014

Rozhoduje v modelových situacích o řešení životních potřeb s ohledem na rodinný a osobní rozpočet.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- orientuje se v základním technickém vybavení pro péči o domácnost
- upevňuje porozumění funkcím technického vybavení využívaného při péči o domácnost
- účelně využívá vybraných nástrojů, nářadí a pomůcek při běžných situacích v chodu domácnosti
- bezpečně manipuluje se základními nástroji, nářadím a pomůckami v modelových situacích
- zná a dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce podle pokynů učitele

Ilustrace

Název ilustrace

Manipulace a údržba vysavače

Krátký textový popis

Žáci v modelové situaci mají odstranit nečistoty za použití ručního vysavače (např. pracovní plocha, koberec ve třídě). Před použitím ověří funkčnost přístroje na základě pokynu učitele. Vysavač se spustí, ale nesaje. Reflexí na základě dosavadních zkušeností hledají možné příčiny závady (např. ucpaná sací hubice, plný zásobník na prach). Možnou příčinu závady a postup jejího odstranění vyhledávají v manuálu. Postupně vylučují možné příčiny závady. Po identifikaci závady ji odstraní. Po dokončení činnosti provedou základní čištění. Při manipulaci dodržují zásady bezpečnosti a hygieny práce na pokyn učitele.

Úroveň Na cestě

Popis

- srovnává dostupné možnosti technického vybavení domácnosti
- vysvětluje principy fungování technického vybavení využívaného při péči o domácnost
- získává praktické zkušenosti s využitím a kombinací vybraných nástrojů, nářadí a pomůcek pro péči o domácnost
- analyzuje a posuzuje základní technické vybavení pro péči o domácnost
- ověřuje, zda technické zařízení v domácnosti funguje správným způsobem
- dodržuje a zdůvodňuje nezbytnost dodržování zásad bezpečnosti a hygieny práce

Ilustrace

Název ilustrace

Manipulace a údržba vysavače

Krátký textový popis

Žáci v modelové situaci mají vysát podlahu (např. koberec ve třídě). Před použitím ověří funkčnost přístroje na základě pokynu učitele. Vysavač se spustí, ale nesaje. V rámci skupinové práce (brainstorming) hledají možné příčiny závady (např. ucpaná sací hadice, ucpaná sací hubice, plný sáček). Možnou příčinu závady a postup jejího odstranění vyhledávají v manuálu. Postupně kontrolují jednotlivé součásti vysavače a vylučují možné příčiny. Po identifikaci závady ji odstraní dle pokynu. Po dokončení činnosti provedou základní čištění. Při manipulaci dodržují zásady bezpečnosti a hygieny práce na pokyn učitele.

Ilustrace

Název ilustrace

Jak na drobné opravy

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/231a9b

Krátký textový popis

Prostřednictvím tvorby vlastního návodu na drobnou opravu v domácnosti žák získává zkušenost s praktickým řešením reálného problému, učí se plánovat jednotlivé kroky a formulovat je tak, aby byly srozumitelné i pro ostatní. Při výběru tématu, formulaci postupu a zpracování výstupu využívá digitální technologie s cílem zefektivnit práci a zvýšit kvalitu výstupu. Vytváří jednoduchou technickou dokumentaci, užívá a interpretuje vhodné piktogramy a symboly. V průběhu práce řídí vlastní proces učení, samostatně plánuje, zaznamenává chyby a hledá způsoby, jak je popsat a opravit. Zvažuje alternativy, přizpůsobuje postup cílové skupině a reflektuje vlastní úspěchy i obtíže. Tímto způsobem cílí na zlepšování kvality svého prostředí a rozvíjí schopnost aktivně přispívat ke své všestranné pohodě – zažívá pocit kompetence, smysluplnosti a vlastní užitečnosti. Součástí úlohy je sdílení návodů v rámci třídy, vzájemná zpětná vazba a zhodnocení praktické použitelnosti jednotlivých výstupů.

Úroveň Splněno

Popis

• Na základě analýzy hodnotí základní technické vybavení pro péči o domácnost.

• Rozumí základním principům fungování technického vybavení domácnosti s využitím poznatků z různých vědních oborů (STEM, STEAM).

• Na základě praktických zkušeností účelně využívá a ovládá základní technické vybavení pro péči o domácnost.

• Provádí jednoduché opravy a údržbu technického vybavení v domácnosti.

• Uvědomuje si význam vlivu technologií na provoz domácnosti i životní prostředí.

• Uvědomuje si rizika práce s technickým vybavením v domácnosti a dbá na bezpečnost a hygienu při manipulaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Manipulace a údržba vysavače

Krátký textový popis

Žáci v modelové situaci mají vysát podlahu (např. podlaha v dílně, koberec ve třídě). Před použitím ověří bezpečnost přístroje (např. neporušenost přívodního kabelu), po celou dobu manipulace dodržují zásady bezpečnosti a hygieny práce. Správnou manipulací ověřují funkčnost zařízení. Vysavač se spustí, ale nesaje. V rámci skupinové práce (brainwriting) hledají možné příčiny závady (např. ucpaná sací hadice, ucpaná sací hubice, ucpaný filtr, plný sáček, poškozené kartáče). Možnou příčinu závady a postup jejího odstranění vyhledávají s pomocí digitálních technologií. Postupně kontrolují jednotlivé součásti vysavače a vylučují možné příčiny. Jakmile příčinu najdou, odstraní ji dle pokynů v návodu. Vysají podlahu a po použití provedou základní čištění a údržbu. Pokud se jim nepodaří příčinu závady najít, s pomocí digitálních technologií vyhledají nejbližší servis. Následně vyplní modelový kontaktní formulář, do kterého specifikují situaci.

Vazby na klíčové kompetence:

• KKK – komunikuje a spolupracuje se spolužáky při hledání řešení modelové situace; prostřednictvím modelového kontaktního formuláře volí komunikační prostředky s ohledem na komunikační záměr a situaci;

• KOS – vyřešením modelové situace zažívá pocit úspěchu z dobře vykonané práce, čímž přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu

- KOB – promýšlením možností příčin závady a jejím odstraněním respektují principy zodpovědné spotřeby směřující k udržitelnosti
- KRP – při opravě zařízení zvažují různé perspektivy a navrhují udržitelná řešení, analyzují situaci z různých perspektiv a diskutují o možných řešeních i jejich důsledcích, kriticky posuzují informace z různých zdrojů
- KPP: prostřednictvím skupinové práce se učí týmové spolupráci a realizuje aktivity podle skupinových postupů
- KDI: využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

Ilustrace

Název ilustrace

Drobné opravy v domácnosti pomocí 3D tisku

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/18894d

Krátký textový popis

Žák si prostřednictvím vlastních praktických činností osvojí základní principy 3D modelování a aditivní výroby v kontextu praktických oprav v domácnosti. Učí se rozpoznat poškozenou či chybějící plastovou součástku (úchyt skříňky, držák lišty, kolečko u dveří), zanést její rozměry a funkční požadavky do digitálního návrhu v 3D modeláři softwaru (např. Tinkercad, Onshape) a přitom volí řešení s ohledem na zvýšení kvality pro-středí, estetickou příjemnost a podporu wellbeingu žáků i vyučujících ve třídě. Současně se seznamuje s volbou vhodného filamentu (PLA pro nenáročné díly, PETG či ABS pro pevnější a odolnější komponenty) a s nastavením parametrů tisku (vrstva, výplň, teplota), aby výsledný díl plnil svou funkci. Žák pracuje s chybou jako s klíčovým prvkem učení – pokud díl po první tiskové sadě neodpovídá rozměry nebo praská, upravuje geometrii modelu (zesílení žeber, změna stěnové tloušťky atp.), koriguje nastavení výplně či teplotu a opaku-je tisk, dokud nedosáhne požadované pevnosti a přesnosti. Při testování finální součástky žák aplikuje zá-kladní poznatky z mechaniky materiálů: zkouší odolnost vůči ohybu, nárazům i únavě materiálu, zaznamená-vá data o trvanlivosti a popisuje je v technické dokumentaci. Ta obsahuje fotografie dílu před a po opravě, rozměrové nákresy a doporučené nastavení tiskárny pro opakování výroby. V přesahu do praktického každo-denního využití žák sdílí své náhradní modely v online depozitářích (printables atp.), učí se vybírat a upravo-vat již existující open-source objekty a diskutuje o udržitelnosti aditivní výroby (recyklaci filamentů, ekologic-kých alternativách). Součástí úlohy je prezentace opravených předmětů, vzájemná zpětná vazba na funkč-nost a vzhled dílů a diskuze o výhodách 3D tisku jako běžného nástroje pro rychlé domácí opravy.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Provádí úkony spojené s běžnou údržbou domácnosti, používá základní technické vybavení domácnosti včetně kuchyňských spotřebičů.

CSP-TCH-002-ZV9-004

Užívá vybrané nářadí, techniku a moderní technologie při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru za dodržení zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Metodická podpora

Komentář

Žák samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky bezpečně využívá vybrané nástroje, nářadí a moderní technologie určené k péči o zahradu nebo zeleň v interiéru. Součástí jsou pokusy a experimenty související s péčí o zahradu a zeleň v interiéru (různé způsoby zavlažování, využití hydrogelu aj.). Při aktivitách žák vhodně propojuje poznatky z různých vědních oborů. Žák si je vědom rizik při práci a dodržuje bezpečnost a hygienu po celou dobu činnosti.

Očekávaný výstup směřuje k rozvoji znalostí, dovedností a postojů v oblasti techniky, které jsou aplikovány na další zájmovou oblast. Propojení technické a environmentální výchovy poskytuje žákovi vhodnou ukázku významu a uplatnitelnosti technických poznatků do praxe a současně vede k aktivnímu trávení volného času, hlubšímu vnímání prostředí, ve kterém žák žije, z estetického hlediska a možnosti přispět k jeho vylepšení. Žák, který dosáhne výstupu učení, je schopný odpovědně spravovat zahradu a zeleň v interiéru s ohledem na bezpečnost, účinnost i údržbu, což je klíčové pro úspěšnou a udržitelnou péči o životní prostředí.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-002-ZV5-002

Používá běžné nářadí a nástroje pro péči o domácnost, zahradu nebo zeleň v interiéru.

Související očekávané výsledky učení

Klíčové kompetence

KOB-RES-000-ZV9-001

Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.

KPP-REA-000-ZV9-001

Realizuje aktivity podle vlastních či skupinových postupů.

Vzdělávací oblasti

CAP-PRI-002-ZV9-006

Zapojí se do péče o přírodu ve svém okolí nebo do aktivit pro její obnovu.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- prohlubuje své znalosti běžných nástrojů, nářadí a pomůcek využívaných při péči o zahradu a zeleň v interiéru
- upevňuje porozumění funkcím jednotlivých nástrojů, nářadí a pomůcek využívaných při péči o zahradu a zeleň v interiéru
- na pokyn učitele účelně a bezpečně využívá běžných nástrojů, nářadí a pomůcek užívaných při péči o zahradu a zeleň v interiéru
- zná a dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce podle pokynů učitele

Ilustrace

Název ilustrace

Výroba tzv. chytrého květináče

Krátký textový popis

V rámci skupinové práce žáci obdrží květináč, menší rostlinu, senzory vlhkosti půdy a malý mikrokontrolér (např. microbit). Propojení senzorů provedou dle pokynu tak, aby chytrý květináč oznamoval nedostatek vlhkosti. Při realizaci činnosti žáci dodržují bezpečnostní a hygienické zásady dle pokynu učitele. Po dokončení řízenou reflexí hodnotí vlastní součinnost i výsledek společné práce.

Úroveň Na cestě

Popis

- identifikuje základní technické vybavení využívané při péči o zahradu a zeleň v interiéru
- rozumí funkcím základního technického vybavení využívaného při péči o zahradu a zeleň v interiéru
- samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky provádí základní úkony a správné technologické postupy při péči o zahradu a zeleň v modelových situacích
- při využívání základního technického vybavení využívaného při péči o zahradu a zeleň v interiéru dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce
- řízeně reflektuje možná rizika a dbá na bezpečnost a hygienu při práci
- propojuje poznatky z různých oblastí, s důrazem na oblast techniky a environmentální výchovy
- v průběhu praktických činností vnímá jejich přínos pro osobní i společenský rozvoj v kontextu udržitelnosti

Ilustrace

Název ilustrace

Výroba tzv. chytrého květináče

Krátký textový popis

V rámci skupinové práce žáci obdrží květináč, menší rostlinu, senzory vlhkosti půdy, malý mikrokontrolér (např. microbit), malé vodní čerpadlo a příslušenství. Propojení senzorů provedou dle pokynu učitele nebo návodu tak, aby chytrý květináč zavlažoval rostlinu. Při realizaci činnosti žáci dodržují bezpečnostní a hygienické zásady. Po dokončení prezentují výsledky skupinové práce a řízenou reflexí hodnotí vlastní součinnost i výsledek společné práce.

Ilustrace

Název ilustrace

Údržba zahradního nářadí

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/45bf7d

Krátký textový popis

Prostřednictvím skupinové aktivity zaměřené na údržbu zahradního nářadí žák získává konkrétní zkušenost s péčí o pracovní nástroje a se zásadami tvorby bezpečného, funkčního a přehledného úložného prostoru. Učí se plánovat jednotlivé kroky činnosti, dělit si práci ve skupině. V rámci návrhu systému ukládání nářadí žák zvažuje různé varianty a uplatňuje technickou tvořivost. Během činnosti propojuje praktické a technické dovednosti s environmentálním uvědoměním, například skrze odpovědné nakládání s nástroji a prevenci zbytečného opotřebení, čímž rozvíjí kompetence k občanství a udržitelnosti. Uvědomuje si hodnotu udržování nářadí ve funkčním stavu jako součást každodenní péče o prostředí, ve kterém žijeme. Zároveň rozvíjí kompetenci k podnikavosti a pracovní, neboť plánuje a organizuje průběh práce, hledá řešení praktických problémů, samostatně se rozhoduje a hodnotí účinnost vlastního postupu. V závěru aktivity žák reflektuje nejen výsledek, ale i spolupráci ve skupině a svůj vlastní přínos, čímž si uvědomuje hodnotu praktického učení, a spolupráce.

Úroveň Splněno

Popis

- Účelně hodnotí základní technické vybavení při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru.
- Cíleně využívá moderní technologie při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru v modelových situacích.
- Zhodnotí efektivitu a možné inovace realizovaného řešení.
- Aktivně se podílí na plánování a realizaci praktických činností.

- Uvědomuje si rizika práce s technickým vybavením pro údržbu zeleně a dbá na bezpečnost a hygienu při manipulaci.
- Uvědomuje si přínosy propojení technické a environmentální výchovy a jejich dopad na zvýšení efektivity práce.
- Uvědomuje si přínos praktických činností pro vlastní učení, seberealizaci i relaxaci.

Ilustrace

Název ilustrace

Výroba tzv. chytrého květináče

Krátký textový popis

Žáci jsou v rámci realizace praktického projektu rozděleni do menších skupin. Každá skupina obdrží květináč, menší rostlinu, senzory vlhkosti půdy, malý mikrokontrolér (např. Arduino), malé vodní čerpadlo a příslušenství. Ve skupině navrhnou a následně realizují propojení senzorů, mikrokontroléru a vodního čerpadla tak, aby chytrý květináč automaticky zavlažoval rostlinu v závislosti na vlhkosti půdy. Při realizaci činnosti žáci dodržují bezpečnostní a hygienické zásady. Po dokončení prezentují výsledky skupinové práce s pomocí digitálních technologií a řízenou reflexí hodnotí vlastní součinnost i výsledek společné práce.

Vazby na klíčové kompetence:

- KOB – projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým jedincům, přírodě a světu jako celku.
- KKK – komunikuje a spolupracuje se spolužáky při hledání řešení modelové situace;
- KOS – vyřešením modelové situace zažívá pocit úspěchu z dobře vykonané práce, čímž přispívá ke zvyšování osobního wellbeingu
- KRP – navrhuje udržitelná řešení, analyzují situaci z různých perspektiv a diskutují o možných řešeních i jejich důsledcích,
- KPP: prostřednictvím skupinové práce se učí týmové spolupráci a realizuje aktivity podle skupinových postupů
- KDI: využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

Ilustrace

Název ilustrace

Automatické zavlažování květin

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/5adafc

Krátký textový popis

Prostřednictvím sestavení funkčního modelu automatického zavlažovacího systému žák řeší konkrétní praktickou situaci, která se vztahuje k péči o živé organismy a hospodaření s vodou. Učí se plánovat jednotlivé kroky práce, vybírá vhodné komponenty podle technických parametrů a efektivně je propojuje v ucelený systém v podobě vlastní varianty návrhu zapojení. Během činnosti propojuje poznatky z různých oblastí – technické, přírodovědné i environmentální. Ověřuje funkčnost systému a upravuje jej podle potřeby, reflektuje průběh i výsledek činnosti. V průběhu aktivity žák rozvíjí kompetence k občanství a udržitelnosti, získává zkušenost s využitím technologií, které přispívají k udržitelnému způsobu života, a reflektuje jejich význam pro životní prostředí. Při aktivitě rozvíjí schopnost komunikace a spolupráce. Žák plánuje a organizuje práci, sleduje její průběh, aktivně se zapojuje do řešení problémů a navrhuje úpravy vedoucí ke zvýšení funkčnosti a efektivity celého systému, čímž rozvíjí kompetence pracovní a k podnikavosti.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Používá pracovní pomůcky, nářadí a základní technické vybavení při péči o zahradu nebo zeleň v interiéru za dodržení základních zásad hygieny a bezpečnosti práce.

003

Konstrukční činnosti a automatizace

Charakteristika tematického okruhu

Tematický okruh žákovi umožňuje propojovat poznatky z různých vědeckých disciplín a poznávat, jak věci fungují a jak jsou konstruovány. Žák konstruuje smysluplné celky za účelem pochopení základních principů a podpory inovativního myšlení.

Očekávané výsledky učení:
1. stupeň, 5. ročník (ZV5)

CSP-TCH-003-ZV5-003
Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

Metodická podpora

Komentář

Žák provádí jednoduché konstrukční činnosti, montáž a demontáž, realizuje jednoduchá elektronická zapojení jako základ robotiky. Manipuluje s různými druhy stavebnic (plošnými, prostorovými, konstrukčními, elektronickými aj.). Vytváří statické a funkční konstrukce, se kterými lze po dokončení manipulovat (jeřáb, houpačka atp.). Navrhuje a vytváří algoritmy postupných kroků. Na modelových úlohách rozvíjí např. technické myšlení, prostorovou představivost, motorické dovednosti. Žák pracuje s jednoduchou předlohou, náčrtem, fotorealistickými kresbami, videonávodem, schématy podle instrukcí učitele. Žák dodržuje učitelem doporučenou bezpečnost a hygienu při práci a respektuje bezpečnostní upozornění výrobce (stavebnice).

Manipulativní konstrukční činnosti vycházejí z nejpřirozenější dětské činnosti – hry, poskytují vhodný prostor pro rozvoj motorických schopností žáků (zručnosti), zkoumání a experimentování, uplatnění tvořivosti, posílení volních vlastností, vytrvalosti při práci. Je vhodné zařazovat do výuky jak statické, tak funkční konstrukce. Poznatky z oblasti techniky v podobě poznávání základních přírodních a fyzikálních jevů a zákonitostí mohou být okamžitě uplatňovány. Prostřednictvím návodů, náčrtů, schémat a různých předloh žák poznává pravidla technické komunikace.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Předškolní vzdělávání

DJP-JAR-000-PV1-008
Postupuje podle slovních i obrazových instrukcí.

DJP-PMP-000-PV1-007
Sestavuje prostorové objekty podle předlohy.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MOD-000-ZV5-001
Využívá obecné matematické modely v kontextu.

Klíčové kompetence

KDI-VIN-000-ZV5-001
Využívá digitální technologie doporučeným způsobem k zefektivnění vlastní práce.

KKU-USU-000-ZV5-001
Monitoruje své procesy učení.

KRP-RPS-000-ZV5-001
Rozlišuje mezi osobními a společnými problémy s ohledem na různé perspektivy.

Vzdělávací oblasti

CJS-CJS-004-ZV5-015
Porovná na základě pozorování rozmanitost živé a neživé přírody ve svém okolí a realizuje zásah, kterým tuto rozmanitost podpoří.

CJS-CJS-005-ZV5-029
V modelové situaci ošetří drobná poranění a poranění menšího rozsahu, odliší je od závažných úrazů a život ohrožujících stavů a přivolá první pomoc.

JJK-CJL-001-ZV5-005
Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Následující očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-003-ZV9-005
Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- Prostřednictvím manipulativní činnosti zkoumá existující modely a konstrukce.
- Seznamuje se s informacemi o principech a zákonitostech uplatňovaných při konstrukčních činnostech.
- Samostatně nebo ve skupině konstruuje podle námětových karet, schémat, modelů.
- Vytváří náčrt nebo schéma modelu.

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukční činnosti se stavebnicí Merkur

Krátký textový popis

Při vlastní konstrukční činnosti poznává základní fyzikální principy a jevy. Samostatně nebo ve skupině konstruuje zadaný model různé úrovně. Žák na pokyn učitele pracuje s jednoduchou technickou dokumentací (např. námětové karty, náčrty, fotografie). Dodržuje postupné kroky vedoucí ke správné funkčnosti konstrukce. Prakticky ověřuje správnost a funkčnost konstrukce. V průběhu činnosti dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce se stavebnicí na pokyn učitele.

Úroveň Na cestě

Popis

- Prostřednictvím řízené manipulativní činnosti experimentuje s materiálem a způsoby konstrukcí.
- Samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky aplikuje poznatky základních fyzikálních principů a přírodních zákonitostí do jednoduchých konstrukčních aktivit.
- Čte návod nebo jinou jednoduchou technickou dokumentaci.
- Samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky konstruuje podle jednoduché technické dokumentace.
- Vytváří jednoduchou technickou dokumentaci dle pokynů učitele.

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukční činnosti se stavebnicí Merkur

Krátký textový popis

Při vlastní konstrukční činnosti respektuje základní fyzikální principy a jevy (např. rovnováha, síla, páka, aj.) a samostatně nebo ve skupině konstruuje zadaný model. Žák na pokyn učitele pracuje s jednoduchou technickou dokumentací (např. námětové karty, náčrty, fotografie, plánky). Dodržuje postupné kroky vedoucí ke správné funkčnosti konstrukce. Řízeně experimentuje a prakticky ověřuje správnost a funkčnost konstrukce. V průběhu činnosti dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce se stavebnicí.

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukce mostu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/86b02f

Krátký textový popis

Aktivita umožňuje žákům prostřednictvím praktické činnosti poznat vlastnosti technických materiálů a jejich využití při konstrukci. Žáci přirozeně poznávají základní fyzikální principy, jako je např. stabilita a pevnost. Učební úloha je zaměřena na rozvoj technického a logického myšlení, prostorovou představivost a uplatnění technické tvořivosti při plánování a stavbě mostu. Žáci postupují krok za krokem, dodržují bezpečnostní a hygienické pokyny, hledají metodou pokus–omyl vlastní různorodá řešení úlohy. Zkušenostně ověřují funkčnost vlastního řešení.

Aktivita také rozvíjí jemnou motoriku, schopnost spolupracovat a řešit problémy a přizpůsobit návrh předem stanoveným kritériím. Na konci žáci hodnotí vlastní práci, navrhují zlepšení a reflektují vlastní činnost a tím rozvíjí kompetenci k učení. Klíčová kompetence digitální je rozvíjena prostřednictvím vyhledávání inspirace na internetu, dokumentace konstrukčního postupu nebo k vytvoření jednoduchého náčrtu. Při hodnocení a poskytování zpětné vazby žáci monitorují své učení. V průběhu kooperativních činností sdílí odpovědnost, hledají kompromisy při řešení učební situace. V neposlední řadě žáci rozvíjí logicko-matematickou základní gramotnost např. při odhadu zatížení, při volbě délky a rozložení nosných prvků nebo při přizpůsobování konstrukce daným kritériím. Učební úloha propojuje poznání, rozvoj tvořivosti i funkční aplikaci poznatků do smysluplné situace.

Úroveň Splněno

Popis

- Vytváří jednoduché technické modely a konstrukce na základě znalosti základních fyzikálních principů a přírodních zákonitostí.
- Podle pokynů učitele vytváří jednoduchou technickou dokumentaci i s využitím digitálních technologií.
- Postupuje podle jednoduché technické dokumentace a dodržuje platný postup.
- Hodnotí funkčnost a správnost konstrukce/modelu.
- Navrhuje úpravy nebo vlastní tvůrčí řešení funkční konstrukce.
- Dodržuje bezpečnost a hygienu při konstrukčních činnostech.

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukční činnosti se stavebnicí Merkur

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/990270

Krátký textový popis

Na základě znalosti základních fyzikálních principů a jevů (např. rovnováha, síla, páka, aj.), a zkušeností s vlastní konstrukční činností, žák samostatně nebo ve skupině konstruuje zadaný model. Žák čte jednoduchou technickou dokumentaci (např. námětové karty, náčrty, fotografie, plánky, videonávody) a dodržuje postupné kroky vedoucí ke správné funkčnosti konstrukce. Experimentuje, prakticky ověřuje a následně hodnotí správnost a funkčnost konstrukce. Na základě ověření navrhuje možné úpravy konstrukce. V průběhu činnosti dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce se stavebnicí.

Ilustrace (viz odkaz) obsahuje také zaměření na žáky s lehkým mentálním postižením (LMP), kteří se vzdělávají podle minimální doporučené úrovně.

Ilustrace

Název ilustrace

Stavba hradu

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/77c73f

Krátký textový popis

Aktivita umožňuje žákům prostřednictvím praktické činnosti poznat vlastnosti běžně dostupných materiálů a jejich využití při stavbě objektů. Žáci přirozeně poznávají základní fyzikální principy, jako je stabilita, rovnováha a pevnost. Prostřednictvím učební úlohy rozvíjejí technické a logické myšlení, prostorovou představivost a uplatňují technickou tvořivost při plánování a stavbě objektu. Vytvářejí jednoduchou technickou dokumentaci, postupují krok za krokem, dodržují bezpečnostní a hygienické pokyny, experimentují s různými způsoby spojování materiálu a testují stabilitu stavby. Aktivita zároveň rozvíjí jemnou motoriku, schopnost spolupracovat, řešit problémy a přizpůsobit návrh předem stanoveným kritériím. Na závěr žáci hodnotí vlastní práci, navrhují zlepšení a reflektují průběh i výsledek své činnosti.

V průběhu realizace učební úlohy žáci rozvíjejí klíčové kompetence a základní gramotnosti. Při plánování konstrukce a při testování odolnosti modelu aplikují obecné matematické modely v praktickém kontextu. Dokumentací průběhu aktivity a reflexí vlastního postupu aktivně monitorují své učení. V rámci reflexe žáci rozlišují osobní a společné odpovědnosti, učí se vnímat různé názory a hledat společné řešení.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem.

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukční činnosti se stavebnicí Merkur

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/990270

Krátký textový popis

Na základě znalosti základních fyzikálních principů a jevů (např. rovnováha, síla, páka, aj.), a zkušeností s vlastní konstrukční činností, žák samostatně nebo ve skupině konstruuje zadaný model. Žák čte jednoduchou technickou dokumentaci (např. námětové karty, náčrty, fotografie, plánky, videonávody) a dodržuje postupné kroky vedoucí ke správné funkčnosti konstrukce. Experimentuje, prakticky ověřuje a následně hodnotí správnost a funkčnost konstrukce. Na základě ověření navrhuje možné úpravy konstrukce. V průběhu činnosti dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce se stavebnicí.

Ilustraci pro žáky s LMP naleznete v příloze s označením "_MDU".

2. stupeň, 9. ročník (ZV9)

CSP-TCH-003-ZV9-005

Využívá konstrukční dovednosti v modelových situacích, sestaví a upraví přiměřeně složitou konstrukci, model či robotické zařízení za dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce.

Metodická podpora

Komentář

Žák se seznamuje se základními schématy a postupy elektrických, elektrotechnických či technických stavebnic. Sestavuje statické i dynamické objekty (modely) a konstrukce podle zadané technické dokumentace nebo podle vlastního návrhu a ověřuje jejich funkčnost. Mimo použití standardních a tradičních materiálů a stavebnic využívá i moderní technologie jako 3D modelování, online simulace atp. Navrhuje a ověřuje funkčnost konstrukčních prvků z hlediska nosnosti, stability, designu, bezpečnosti aj. Využívá či sestavuje a aplikuje elektrotechnická schémata podle výběru, aplikuje elektroniku s využitím elektrotechnických či elektronických stavebnic a jednoduchých elektronických součástek (např. motorek, dioda, spínač, žárovka, zvonek). Používá tvůrčí a badatelský přístup k dosažení požadovaného výsledku. Žák dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce během konstruování a sestavování, včetně platných předpisů pro práci s elektronikou.

Rozvoj konstrukčních dovedností má pozitivní přesah do mnoha oblastí lidského života. Jednou z oblastí, pro kterou jsou konstrukční činnosti základem, je oblast robotiky, jež představuje propojení mechaniky, elektroniky a programování. Rozvoj konstrukčních činností je úzce propojený s informatikou a obory STEM (STEAM, STREAM aj.) a má potenciál zvyšovat zájem žáků o tyto obory.

Vazby

Předcházející očekávané výsledky učení

Základní vzdělávání

CSP-TCH-003-ZV5-003
Provádí jednoduché konstrukční činnosti s návodem i bez návodu.

Související očekávané výsledky učení

Základní gramotnosti

ZGM-MUV-000-ZV9-001
Aplikuje metody analýzy a syntézy při řešení komplexních matematických situací v různých kontextech.

Klíčové kompetence

KKK-POR-000-ZV9-001
Přemýšlí o komunikačním záměru autora sdělení.

KPP-TYM-000-ZV9-001
Efektivně přispívá k úspěšné týmové spolupráci.

Vzdělávací oblasti

CAP-FYZ-002-ZV9-003
Pozoruje, porovná, změří, popíše různé pohyby a předpoví jejich průběh.

CAP-FYZ-002-ZV9-004
Popíše některé důležité případy působení sil mezi tělesy, s využitím vlastních pozorování, experimentů a historického pohledu fyziky vysvětlí souvislost silového působení se změnami pohybového stavu těles.

CAP-FYZ-002-ZV9-005
Popíše a předvede použití sil a tlaku v konkrétních praktických aplikacích (páka, kladka, tlak v tekutinách, Archimédův zákon).

CAP-FYZ-004-ZV9-011

Zapojí elektrický obvod, změří v něm vybrané elektrické veličiny a na základě měření mezi nimi najde souvislost.

Další metodická podpora

Úroveň Na začátku

Popis

- prohlubuje své znalosti a dovednosti týkající se tvorby technické dokumentace
- dle pokynu učitele vytváří jednoduchou technickou dokumentaci i s využitím digitálních technologií
- postupuje podle jednoduché technické dokumentace a dodržuje platný postup
- vytváří technické modely a konstrukce na základě znalosti základních fyzikálních principů a přírodních zákonitostí
- hodnotí funkčnost a správnost konstrukce nebo modelu a navrhuje úpravy nebo vlastní tvůrčí řešení
- dodržuje bezpečnost a hygienu při konstrukčních činnostech podle pokynů učitele

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukční činnosti s využitím elektronické stavebnice Boffin

Krátký textový popis

Žák při praktických aktivitách řízeně využívá teoretické poznatky z různých vědních oborů. Žáci ve skupině, na základě zadání, sestavují funkční elektrický obvod. Na pokyn dodržují postupné kroky vedoucí ke správné funkčnosti elektrického obvodu. Orientují se v základních schématických značkách a náčrtech. Jsou schopni identifikovat chybu. Na pokyn učitele dodržují specifické zásady bezpečnosti a hygieny práce s elektronickou stavebnicí.

Úroveň Na cestě

Popis

- samostatně nebo ve spolupráci se spolužáky vytváří technickou dokumentaci i s využitím digitálních technologií
- na základě pokynu učitele konstruuje podle různých typů technické dokumentace
- na základě pokynu učitele vytváří funkční i statické technické modely a konstrukce
- experimentuje při konstrukčních činnostech
- řízeně hodnotí funkčnost a správnost konstrukce nebo modelu
- pracuje s chybou jako součástí konstrukčního procesu, hledá a navrhuje řešení v podobě úpravy technologického postupu
- dodržuje bezpečnost a hygienu při konstrukčních činnostech

Ilustrace

Název ilustrace

Elektro stavebnice Boffin

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/330082

Krátký textový popis

Žák si prostřednictvím vlastních praktických činností osvojí základní vlastnosti elektrického proudu a elektronických součástek (rezistory, diody, motorky). Žáci se navíc učí správně číst a interpretovat různá schémata a náčrty, což jim umožňuje lépe porozumět principům zapojení a efektivně komunikovat své návrhy. Učí se bezpečně a přesně pracovat s elektro stavebnicí Boffin (propojovacími vodiči, krokosvorkami, měřicími přístroji – multimetr). Při návrhu a sestavování obvodů ve skupině plánuje pracovní postup – od schematického náčrtu (např. sériový a paralelní zapojení rezistorů, spínače a usměrňovací diody) až po konečnou montáž na prototypové desce. Rozděluje role (schematik, montér, měřič parametrů, dokumentátor) a zvažuje správné zapojení a bezpečnostní zásady (uzemnění, polarita diod aj.), čímž řídí vlastní proces učení. Pracuje s chybou jako s podnětem k přehodnocení a otestování obvodu: zaznamenává nesprávné napěťové úbytky, přepólované součástky či přetížené větve či mění zapojení a znovu měří proud a napětí. Při tom aplikuje jednoduché fyzikální zákony (Ohmův zákon, Kirchhoffovy zákony, princip usměrňování) a interpretuje naměřená data pro optimalizaci funkčnosti. V přesahu do technické současnosti žák navrhuje digitální simulaci obvodu v CAD-software (Tinkercad Circuits, KiCad). Tímto rozšířením si žák osvojí principy softwarového modelování, konfrontuje manuální stavbu obvodu s digitálním prototypováním a získá komplexní pohled na moderní postupy v elektronice. Součástí úlohy je společná reflexe skupinové spolupráce, vzájemné hodnocení funkčnosti obvodů (stabilita napětí, správná činnost spínače či motoru) a estetického provedení (srozumitelnost schématu, pořádek na desce), stejně jako diskuze o rozdílu mezi tradičními i inovativními technologiemi stavby elektronických prototypů.

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukční činnosti s využitím elektronické stavebnice Boffin

Krátký textový popis

Žák na pokyn učitele propojuje teoretické poznatky z různých vědních oborů do praktických aktivit. Žáci samostatně nebo ve skupině, na základě zadaného schématu sestavují funkční elektrický obvod. Dodržují postupné kroky vedoucí ke správné funkčnosti elektrického obvodu. Čtou jednoduchou technickou dokumentaci jako jsou např. značky, náčrty, schémata, fotografie. Řízeně ověřují správnost technického řešení, jsou schopni identifikovat a odstranit chybu. Během činnosti dodržují specifické zásady bezpečnosti a hygieny práce s elektronickou stavebnicí.

Úroveň Splněno

Popis

- Postupuje podle technické dokumentace a dodržuje platný postup v modelových situacích.
- Systematicky a účelně vytváří funkční i statické technické modely a konstrukce.
- Postupuje vlastním tvůrčím procesem k funkční konstrukci.
- Na základě poznatků z různých vědních oborů vyhodnotí funkčnost a správnost konstrukce nebo modelu podle vybraných hledisek.
- Identifikuje chybu nebo problém a navrhuje a realizuje možné úpravy technologického postupu.
- Dodržuje bezpečnost a hygienu při konstrukčních činnostech, uvědomuje si význam i důsledky při jejich nedodržení.

Ilustrace

Název ilustrace

Konstrukční činnosti s využitím elektrotechnické Stavebnice Boffin

Krátký textový popis

Žák prakticky aplikuje teoretické poznatky z různých vědních oborů, jako je fyzika a technika do konkrétní modelové situace. Např. Žáci ve dvojicích na základě zadaného schématu systematicky sestavují funkční elektrický obvod. Dodržují postupné kroky vedoucí ke správné funkčnosti elektrického obvodu. Čtou jednoduchou technickou dokumentaci jako jsou např. značky, náčrty, schémata, fotografie, (popř. videonávody, virtuální simulace). Ověřují správnost technického řešení, samostatně nebo řízenou reflexí jsou schopni identifikovat a odstranit chybu. Následně vytvoří vlastní schematický návrh elektrického obvodu pomocí digitálních nástrojů a sestavují jej. Během činnosti si uvědomují specifické zásady bezpečnosti a hygieny práce s elektronickou stavebnicí a dodržují je.

Vazby na klíčové kompetence:

• KKK – komunikuje a spolupracuje se spolužákem při hledání řešení modelové situace

• KRP – řeší praktické problematické situace týkající se funkčnosti sestaveného elektrického obvodu

• KPP: rozvíjí technickou tvořivost a generuje nové nápady

• KDI: využívá digitální technologie, aby sobě či ostatním usnadnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky práce.

Ilustrace

Název ilustrace

Stavebnice Merkur

Odkaz

https://uloziste.rvp.cz/material/c4566e

Krátký textový popis

Žák si prostřednictvím vlastní praktické činnosti osvojuje základní principy mechanické konstrukce a její rozpohybování. Při práci s konstrukční stavebnicí Merkur se učí pomocí řešení problému a zároveň rozvíjí vlastní tvořivost při návrhu originálních modelů. Znají základní druhy spojů (šroubový, otočný, pevný, pohyblivý) a aplikují je při konstruování, včetně odpovídajících nástrojů (šroubovák, klíč). V rámci skupinové práce žák plánuje konstrukční řešení – např. lanovku, jeřáb atp. nebo jednoduchý převodový mechanismus – a rozděluje si role v týmu (konstruktér, montér, testovací operátor). Při práci testuje funkčnost jednotlivých částí a celků, upravuje rozměry a rozmístění prvků podle potřeby a aktivně hledá způsoby, jak zvýšit stabilitu, pohyblivost nebo estetiku výrobku. Chybu vnímá jako příležitost k vylepšení návrhu a nástroj pro hlubší pochopení mechanických vztahů. Žák aplikuje základní principy mechaniky – jako je páka, kladka, převod, rovnováha nebo střed otáčení – a učí se chápat jejich využití v reálných technických systémech. Skrze experimentování a pozorování uplatňuje badatelský přístup - vytváří a formuluje hypotézy o chování konstrukce, které ověřuje postupnými úpravami modelu. Tímto způsobem propojuje teorii s praxí a učí se interpretovat základní technické jevy. Úloha podporuje nejen rozvoj zručnosti a technického myšlení, ale především tvořivost, schopnost samostatného rozhodování a spolupráce. Výsledkem je unikátní technický produkt, který reflektuje osobní přístup i týmovou dohodu. Součástí úlohy je společná reflexe procesu, hodnocení originality a funkčnosti jednotlivých modelů a diskuse o rozdílech mezi konstrukcí podle návodu a vlastním návrhem. Důraz je kladen na tvořivé myšlení, práci s chybou, schopnost sdílet nápady a učit se vzájemným pozorováním.

Úroveň Minimální doporučená úroveň

Popis

Vytváří dle návodu přiměřeně složitou konstrukci, model za dodržení základních zásad hygieny a bezpečnosti práce.